F
II

99690

Suarez, Francisco, S.J., 1548-1617

De virtute et statu religionis

(First set. V. III)

SOLD BY
THOMAS BAKER,
Bookseller,
72, NEWMAN STREET,
LONDON. W.

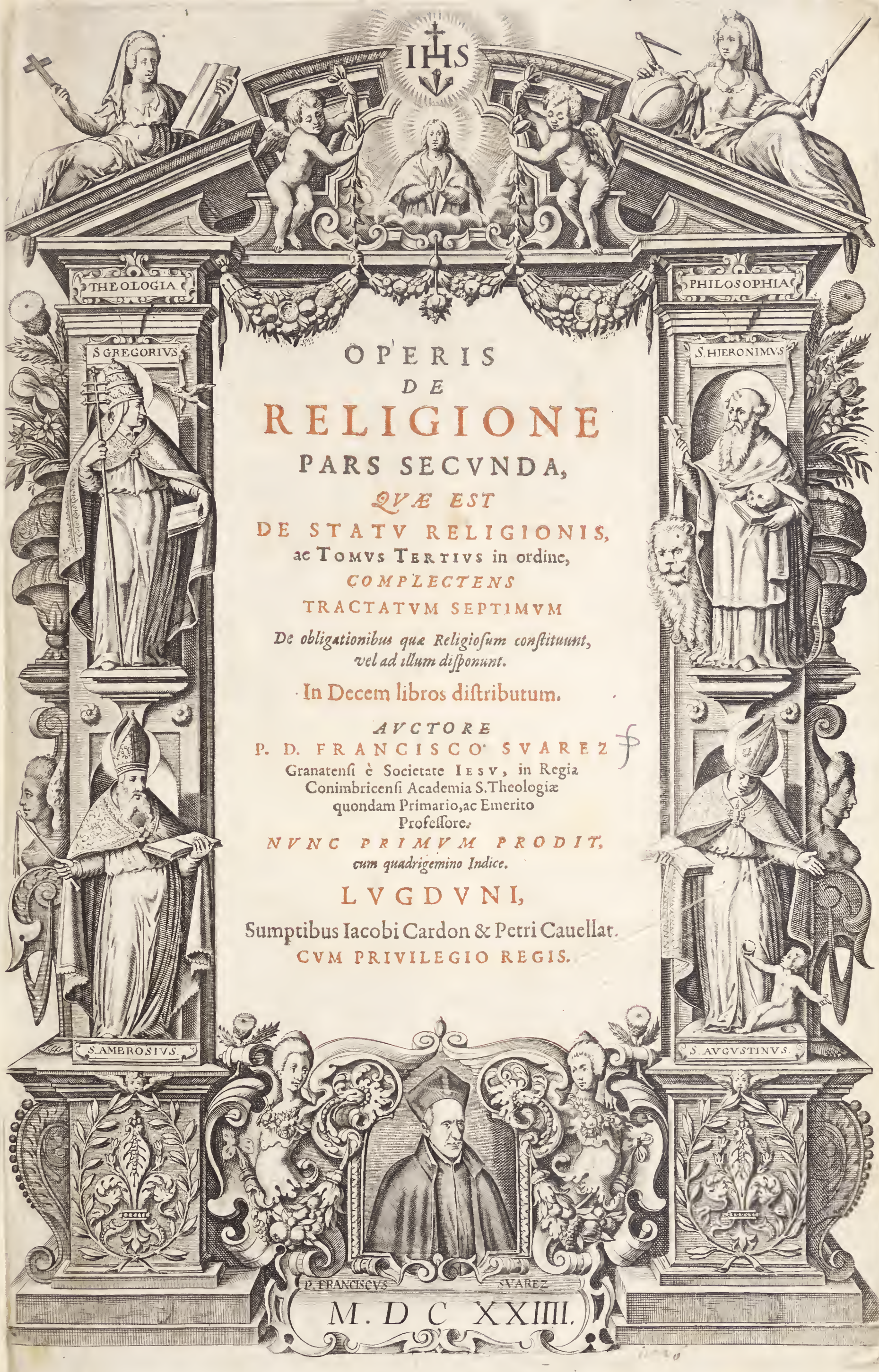
BT698

81615

99690

F
II

SC
THOM
Bo
72, NEW
LON

OPERIS DE RELIGIONE

PARS SECVNDA,

QVÆ EST

DE STATV RELIGIONIS,

ac TOMVS TERTIVS in ordine,

COMPLECTENS

TRACTATVM SEPTIMVM

De obligationibus quæ Religioſum conſtituunt, vel ad illum diſponunt.

In Decem libros diſtributum.

AVCTORE

P. D. FRANCISCO SVAREZ

Granatenſi è Societate IESV, in Regia Conimbricenſi Academia S.Theologiæ quondam Primario, ac Emerito Profeſſore.

NVNC PRIMVM PRODIT, cum quadrigemino Indice.

LVGDVNI,
Sumptibus Iacobi Cardon & Petri Cauellat.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

F
II

S
THOM
72, NEV
LO

VRBANO OCTAVO PONT. MAX.

Rector, & Conimbricenſe Collegium Societatis IESV, vtramque ſalutem.

ILLVXIT tandem aliquando, PATER BEATISSIME, ſexta Auguſti dies Transfigurationi Dominicæ ritè à maioribus ſacra, qua Chriſtum Opt. Max. in Thaborino monte ſole ipſo fulgentiorem imitatus, in monte perſanctæ electionis conclaui dicato noua forma conſpicuus, Chriſtíque Vicarius orbem Chriſtianum vniuerſum quàm fulgentiſſimè illuſtrare cœpiſti. Dum enim nobiſcum taciti Europam mente percurrimus, à tuis eam videre nobis videmur radiis illuſtratam. In Hiſpania viſo in aula Regis Catholici Angliæ Principe, ac Rege Scotiæ, tuis addictæ patrociniis, renaſcentem in Britannico Oceano fidei lucem te exorto ſole demiramur. Gallia tibi quondam multis nominibus obſtricta errorum tenebras (in hoc ſcilicet regno pro Chriſto multum deſudaſti) tuis, & Chriſtianiſſimi Regis auſpiciis ablegare geſtit. Germania triſti Hæreſeos circunfuſa caligine, & prodigioſo deſertorum Chriſti examine oppreſſa è miſeriarum ſalebris emergit. Memoratu nimirum digna nobis peræquè, & iucunda viſa res eſt eodem die, quo Romæ ſummo omnium applauſu Pontificatus apicẽ adiiſti; in Germania Alberſtatium pſeudopontificem Catholicæ fidei transfugam à Tillio Bauarienſi Imperatore victum transfugio vitæ conſuluiſſe, ſignis inter alia centum amiſſis. Auſpicato planè, vt ſexto Auguſti die Chriſto auſpice è Romana arce VRBANVS OCTAVVS catholicum belli ſignum extulerit, & vel remotas in Germania, hoſtiléſque Hæreticorum acies Tillio duce glorioſiſſimè fuderit; Hæreſis verò turpiter victa, ſpéque deiecta ſuam in poſterum ſenſerit penitus ruinam. In tanta luce, P. B. oramus, atque obſecramus, vt Conimbricenſi Collegio in citeriore Luſitania

liceat tuum hoc iubar multo iucundiſſimum intueri, atque venerari. Scimus, & gratulabundi ſcimus, quantum in te præſidium, columen, & decus habeat Societas IESV. Poſthumum ergo D. Franciſci Suarij de Religione opus tibi dicamus, conſecramúſque. Immortalis beneficij loco ducemus, ſi ab hoc auctoritatis faſtigio, à quo vires accipit quidquid eſt ratione firmum, doctrina clarum, religione ſanctum, auctoritate ſtabilitum, benignis oculis hanc qualemcumque amoris, & honoris ſignificationem adſpicias. Quod ſupereſt ad tuos exoſculandos pedes effusè prouoluimur; eodémque oris habitu Deum precamur, vt te quàm diutiſſimè ſeruet incolumem. CONIMBRICÆ Idibus Septembris. M. DC. XXIII.

Lectori

Lectori ſtudioſo.

EN tandem aliquando oppigneratam toties liberamus fidem. Prodeunt multorum votis expetita, nulli non expectata de Religioſorum hominum ſtatu Magni SOARII volumina ſimul alia duo: eorum, quæ iam ab annis aliquot de Religionis virtute lucem aſpexêre, germani fratres: natu illi quidem minores; non poſtremi meritis, non ornatu. Quin eo ipſo elaborati magis, eo elucubrati accuratiùs, quo maturioris ſunt curæ, vegetioriſque animi operoſi partus. Nimirum, vt præluſiſſe quondam ſupremus Opifex in condenda hac rerum vniuerſitate viſus eſt, prodituro tandem illi, in quem omnia compilaſſet, Microcoſmo: homini, inquam, qui, vt ſcitè Ambroſius, poſtremò eſt quaſi ſumma totius operis, quaſi finis naturæ formatus: haud multo aliter SOARIVS, vt fœcundus, ita dexter in primis librorum artifex, illa de Religionis virtute veluti anteludia præmiſit, quibus ad hoc ſeſe opus, quod quaſi ſumma reliquorum, & meta eſſet, peragendum comparauit: hîc neruos animi omnes contenſurus, hîc virentes ſenectæ vires exhauſturus; quo gratiſſimum teſtaretur affectum, in eum, quem primis ab annis elegerat, & præ reliquis vnicè adamârat, vitæ ſtatum. Habent itaque hoc in opere qui ad Religioſæ perfectionis faſtigium anhelant à Religioſiſſimo Doctore non documenta modò virtutum plurima, ſed quæ ex triplici præſertim Religionis vinculo conſurgunt, arctiſſima Deo cui vouerunt obſequendi debita, ſic ſtabilita rationum momentis, ſic eruditionis variæ luminibus illuſtrata, planè nihil vt addi, demi nihil aut immutari poſſit. Habent Theologi, habent iuris vtriuſque periti inextricatos hactenus & Gordianos verè nodos ab hoc Alexandro non tam ingenij miro acumine diſſectos, quàm diſſolutos prorſus & expeditos, nulli vt in poſterum negotium faceſſant, nulli otium demant. Vtinam, qui ſoli deerant, tot inter fœcundiſſimi ingenij monumenta, quóſque capaciſſimo mentis ambitu Author iam conceperat, diſtinxerat, compſerat de Iuſtitiæ, de Hierarchico Ordine, & Matrimonio commentarios, docto calamo pariter expreſſiſſet! Habuiſſent profectò tum & Philoſophiæ, & Theologiæ candidati omnes, vnde de quouis argumento, nullius aliunde emendicato ſubſidio, ab vno hoc Apolline, à communi hoc Orbis Magiſtro reſponſa in dubiis referrent Delphicis multo oraculis certiora. At quoniam non tam hanc SOARIO gloriam, quàm rei literariæ decus & emolumentum Mors numquam non immatura inuidit; his tu, Lector beneuole, inuiſæ mortis exuuiis fruere, dum quæ ſuperſunt alia adhuc volumina, viginti iam nunc editis addenda quatuor, & tuo & bono literarum publico elimantur ad prælum. Fruere, inquam, hiſce duobus: neque enim priùs, ſpondeo, tomum hunc vel perfunctoriè luſtratum depones, quàm manibus mox tuis alter ſuccedat, vt mole & rerum multitudine aliquantò grauior, ſic & argumenti varietate gratior nonnihil futurus. VALE.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV *in Prouincia Luſitana.*

EGo PETRVS NOVAIS Societatis IESV in Luſitana Prouincia Prouincialis,facultate ad id mihi facta à Reuerendo admodum Patre noſtro Generali MVTIO VITELESCHI, facultatem concedo, vt hic tertius tomus de Religione,à Patre Franciſco Suarez Societatis noſtræ,ſacræque Theologiæ Doctore,& in Conimbricenſi Academia quondam primario Profeſſore Emerito compoſitus, & eiuſdem Societatis grauium, doctorúmque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, ſigillóque munitas dedimus. Oliſippone 2. die Februarij 1623.

PETRVS NOVAIS.

O P. Eſteuao do Couto da companhia de IESVS podera uer o tertio tomo de Religione do P Franciſco Soares da meſma Companhia. e com ſua approuaçao ſe podera imprimir. em Lisboa a os çinco de Nouembro de 1622.

O Bpō Inquiſidor general.

CENSVRA.

REcognovi, de mandato Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. FERDINANDI MARTINII MASCARENIÆ, D.Epiſcopi Quæſitoris Generalis, tertium tomum de Religione, Reuerendi admodum P.Franciſci Soarez D Theologi, & in Academia Conimbricenſi Primatij quondam Theologiæ profeſſoris emeriti, ex Societate IESV. Cenſeo in iis libris nihil contineri,aut Fidei,aut moribus Chriſtianis diſſentaneum; imò eſſe opus planè inſigne, & admirabile; ſiue de Religioſo ſtatu ſubtilitates theologicas, recondita, ſolidáque Sanctorum PP. & ſacrarum literarum eruditione, & gaza opulentas: ſiue de huiuſmodi argumento, doctrinæ ſeriem à capite, ad calcem vſque inſtar catenæ, principiorum, concluſionúmque veluti anulis aureis,mirabiliter contextam: ſiue præſtantiſſimi ingenij felicitatem in inueniendo, eloquendóque acumen, facilitatémque in diſponendo; acerrimi iudicij maturitatem in concludendo,ſpectes. Quare poſthumus hic tanti Viri partus,cæterorum librorum, ceu liberorum quaſi coronis,ad Dei Opt Max gloriam,ad Religioſi ſtatus præſidium,& ornamentum,ad Soariani nominis celebritatem, immortalitatémque typographiæ felici ſatu edatur in lucem. Conimb. in Collegio Societatis IESV. 18. Decemb. Anno Domini 1622.

D. STEPHANVS COVTO.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi.

IOANNES FORERIVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi,iuxta priuilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III 10 Maij. 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante, 14.Februarij 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur,ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos,abſque ſuperiorum permiſſione imprimant: permittit IACOBO CARDON & PETRO CAVELLAT, Lugdunenſibus Bibliopolis,vt librum hunc inſcriptum, *Operis de Religione Pars ſecunda,quæ eſt de Religioſo ſtatu,ac Tomus tertius in ordine,Auctore P D.Franciſco Suarez Granatenſi, è Soc.IESV*, ad ſex primos annos imprimere, ac liberè diuendere poſſint. Datum Lugduni die 4. Iunij. 1623.

I. FORERIVS.

APPROBATIO THEOLOGORVM.

NOs infraſcripti ſacræ Theologiæ Doctores fidem facimus,nos librum qui inſcribitur,*Operis de Religione Pars ſecunda,quæ eſt de Religioſo ſtatu, ac Tomus tertius in ordine, Auctore P.D.Franciſco Suarez Granatenſi, è Soc. IESV*,perlegiſſe, in quo nihil fidei orthodoxæ Catholicæ,atque Apoſtolicæ contrarium animaduerſum. Lugduni 6. Iulij. 1623.

Fr. ROBERTVS BERTHELOT Epiſc. Damaſci.

Fr. CLAVDIVS COCHET Dominicanæ familiæ Lugdun. Alumnus & Prior.

R. D. D. Thomæ de Meſchatin la Faye huius libri imprimendi facultas.

THOMAS DE MESCHATIN LA FAYE, Comes, Canonicus, & Camerarius Eccleſiæ Lugdunenſis, & Vicarius Generalis in Archiepiſcopatu Lugdunenſi: Opus inſcriptum, *Operis de Religione Pars ſecunda, quæ eſt de Religioſo ſtatu, ac Tomus tertius in ordine, Auctore P.D.Franciſco Suarez Granatenſi, è Soc. IESV*, à Theologis approbatum vt in lucem edatur,facultatem concedo. Lugduni die 16.Auguſti 1623.

MESCHATIN LA FAYE.

Summa Priuilegij à Chriſtianiſſimo Galliarum Rege conceſſi.

LVDOVICI XIII. Galliæ & Nauarræ Regis Diplomate ſancitum eſt,ne quis in regno ſuo,aliiſve locis ditioni ſuæ ſubiectis, intra decem annos, à prima editionis die computandos,excudat, vendat, excudendum, vendendúmque quouis modo,& ratione curet librum,qui inſcribitur,*Operis de religione Pars ſecunda, quæ eſt de Religioſo ſtatu, ac Tomus tertius in ordine, Auctore P.D.Franciſco Suarez Granatenſi, è Societate* IESV, præter IACOBVM CARDON & PETRVM CAVELLAT, Bibliopolas Lugdunenſes,aut illos, quibus ipſimet conceſſerint. Prohibitum inſuper eâdem auctoritate Regiâ omnibus ſuis ſubditis,eundem librum extra regni ſui limites imprimendum curare,vel quempiam, vbicumque fuerit, ad id agendum impellere, ac inſtigare, ſine conſenſu dictorum IACOBI CARDON & PETRI CAVELLAT. Idque omne ſub confiſcatione librorum, aliiſque pœnis originali Diplomate contra delinquentes expreſſis. Datum S.Germani die 22. Iulij 1623.

De mandato Regis,

Signatum

THOMASSIN.

INDEX

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ IN HOC VOLVMINE EXPLICANTVR.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam, tertius marginalem eiuſdem columnæ numerum indicat.

EX VETERI TESTAMENTO.

Geneſis.

CAP. I. 22. *CRESCITE, & multiplicamini, & replete terram.* 485.1.4.

26. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram. Creauit Deus hominem ad imaginem ſuam.* 19.1.8

28. *Dominamini piſcibus maris.* 385.2.2.

2.24. *Quamobrem relinquet homo patrem ſuum & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* 598.1.25

4.26. *Cœpit inuocare nomen Domini.* 159.2.1

17. 1. *Ambula coram me, & eſto perfectus.* 390.2.11

31. 6. *Scitis quòd totis viribus ſeruierim patri veſtro.* 33.2.10

Numeri.

30. 3. *Si quis votum Domino vouerit, non faciet irritum verbum ſuum.* 489.1.18

4. *Si pater audierit, & tacuerit, rea erit.* 195.2.12

Deuteronomium.

4.29. *Et tota tribulatione animæ tuæ.* 33.1.9

Lib. II. Regum.

15. 13. *Toto corde ſequitur Abſalon.* 33.2.10

Lib. III. Regum.

14. 8. *Cuſtodiuit mandata mea, faciens quod placitum eſſet in conſpectu meo.* 33.1.7

17.3. & 4. *Recede hinc, & vade contra Orientem, ibi de torrente bibes, coruíſque præcepi, vt paſcant te ibi, &c.* 161.2.7

9. *Surge, & vade in Sareptha Sidoniorum, & manebis ibi, præcepi enim mulieri viduæ, vt paſcat te.* ibid.

19. 16. *Eliſæum filium Saphat vnges Prophetam pro te.* ibid.8

Lib. IV. Regum.

2. 15. *Et venientes in occurſum eius, adorauerunt eum proni in terram.* 161.2.9

4. 8. *Quæ tenuit eum, vt comederet panem, &c. Pone ollam grandem, & coque pulmentum pro filiis Prophetarum.* ibid.7

6. 1. & 2. *Dixerunt filij Prophetarum ad Eliſæum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, anguſtus eſt nobis; eamus vſque ad Iordanem, & tollant ſinguli de ſylua materias ſingulas, vt ædificemus nobis ibi locum ad habitandum; qui dixit: Ite, &c.* 162.1.10

20. 3. *Memento quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto.* 33.1.8

Iob.

14. 2. *Nunquam in eodem ſtatu permanet.* 5.2.2

Pſalmi.

Pſal. 39. 18. *Ego autem mendicus, & pauper ſum.* 424.2.8

44. 10. & 14. *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate; omnis gloria eius filiæ Regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus.* 10.2.6

49.9. & 14. *Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos; immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua.* 107.1.12

75. 12. *Vouete, & reddite.* 27.1.9

88. 35. *Quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.* 489.1.18

118. 10. *In toto corde meo exquiſiui te.* 33.1.7

Prouerbia.

30. 8. *Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi.* 387.2.1, & 10

Eccleſiaſtici.

37. 14. *Non attendas his in omni conſilio, ſed*

cum viro ſancto aſſiduus eſto. 233.2.2
47. 10. De omni corde ſuo laudauit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum. 33.1.7

Lib. Sapientiæ.

3. 14. Felix ſpado, qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem, nec cogitauit contra Deum nequiſſima; dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptatiſſima. 160.1.3

Ieremias.

35. 6. Non bibetis vinum vos & filij veſtri, vſque in ſempiternum, & domum non ædificabitis, & ſemen non ſeretis, & vineam non plantabitis, ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris. 163.1.14

Threni.

3. 27. Bonum eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. 212.1.2

Daniel.

4. 24. Rex, conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime. 28.1.6

Oſeas.

2. 14. Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor eius. 24.2.12.

EX NOVO TESTAMENTO.

Matthæus.

4. 19. Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum. 166.1.10
5. 48. Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. 14.1.7. & 25.1.3
8. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Beati pauperes ſpiritu, &c. 19.2.9
19. Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. 36.2.23.
14. Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux mundi, nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt. 51.2.7
Quòd ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur. 52.1.8
Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita. 68.2.4
3. Beati pauperes ſpiritu. 388.2.3
6. 25. Nolite ſolliciti eſſe quid manducetis, nec corpori veſtro quid induamini. 415.1.10 & 423.1.3
8. 17. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. 430.2.28 & 432.2.1
10. 9. Nolite poſſidere aurum neque argentum. 42 4.2.8
11. 28. Venite ad me omnes, qui laboratis. 233.2.2
16. 18. Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam. 1502.17
24. Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. 164.2.5, 6, & 13 275.1.11 613.1.6 629.2.2 & 638.2.3
19. 11. Non omnes capiunt verbum hoc, ſed quibus datum eſt: ſunt eunuchi, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum cælorum: qui poteſt capere capiat. 10.1.5 26.1.6 82.2.2 85.2.3 160.1.3 ibid.2.4 485.1.5, 16, & 22
21. Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni ſequere me. 10.1.5 38.1.3 39.1.2 164.2.5 386.1.3, & 5 388.2.4, & 14 400.2.13, & 22 613.1.5, 8, & 9
6. Quod Deus coniunxit homo non ſeparet. 55.2.2 512.1.11 589.2.2, & 4 598.1.25
27. Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te. 391.2.15 549.2.14 615.1.14
21, &c. Vade & vende omnia, quæ habes: abiit triſtis, erat enim habens multas poſſeſſiones. 397.1.10
14. Sinite paruulos venire ad me. 212.1.2
24. Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. 386.1.3, & 5
20. 14. Quia in his duobus præceptis vniuerſa lex pendet, & Prophetæ. 20.2.14
21. Petre amas me. 52.1.8
22. 37. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis. 25.2.4 & 39.1.1
30. Neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cælo. 488.1.14

Marcus.

14. 14. Dicite Domino domus, quia Magiſter dicit, &c. 430.2.28
16. 15. Prædicate Euangelium. 68.1.3

Lucas.

1. 13. Et factum eſt, vt impleti ſunt dies officij eius, abiit in domum ſuam. 544.2.14
2. 51. Et erat ſubditus illis. 613.2.8
6. 24. Væ vobis diuitibus, qui habetis conſolationem veſtram. 396.2.8
8. 2. Mulieres aliquæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis. 424.2.8
10. 42. Maria optimam partem elegit. 67.2.1
9. 62. Qui mittit manum ſuam ad aratrum, & reſpicit retro, non eſt aptus regno Dei. 63.2.9 86.1.4 614.2.11
60. Sine, vt mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade, & annuntia regnum Dei. 166.1.10 615.1.13
10. 7. Edentes, & bibentes quæ apud illos ſunt, & manducate quæ apponuntur vobis. 424.2.8
12. 19. Anima habes multa bona in annos plurimos, comede, bibe; epulare. 389.2.7
15. Videte, & cauete ab omni auaritia; quia non in abundantia cuiuſquam vita eius eſt

ex

ex his quæ poſſidet. ibid.8

14.33. *Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* 386.1.3

16. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* 590.2.6, & 7

17.10. *Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Serui inutiles ſumus.* 25.2.5, & 8 38.1.4

18.1. *Oportet ſemper orare.* 424.1.7

21.34. *Attendite vobis; ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & ſuperueniat in vos repentina dies illa.* 543.1.9

22.32. *Rogaui pro te vt non deficiat fides tua.* 150.2.17

Ioannes.

6.27. *Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam.* 424.1.6

8.31. *Si vos manſeritis in ſermone meo, verè diſcipuli mei eritis.* 386.1.4

10.4. *Bonus paſtor ante oues vadit, & oues illum ſequuntur.* 68.2.4

13.34. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi nos.* 25.1.3

15. *Vos vocatis me Magiſter, & Dominus, & bene dicitis, ſum etenim.* 614.1.10

14.16. *Si diligitis me, mandata mea ſeruate: qui habet mandata mea, & ſeruat ea, ille eſt qui diligit me.* 33.2.10

15.13. *Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* 25.1.3

17.3. *Hæc autem eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* 17.1.20

19.27. *Accepit eam diſcipulus in ſua.* 420.1.25

Acta Apoſtolorum.

4.32. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum.* 168.2.4

Ibid. Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia. 392.1.17 & 400.2.13

5.4. *Nonne manens tibi manebat, & venundatũ in tua erat poteſtate.* 27.1.9 & 168.2.4

6.2. *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Nos verò orationi, & miniſterij verbo inſtantes erimus.* 166.1 10 & 427.1.16

15.25. *Cum chariſſimis meis Paulo, & Barnaba hominibus, qui tradiderunt animas ſuas pro nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti.* 17.1.7

21.8. *Intrantes domnm Philippi Euangeliſtæ, qui erat vnus de ſeptem.* 548.1.8

23.6. *Phariſæus ſum filius Phariſæi.* 547.2.5

Epiſtola D.Pauli ad Romanos.

5.5. *Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris.* 12.2.1

6.18. *Liberati à peccato, ſerui facti eſtis iuſtitiæ.* 7.1.10

8.24. *Spe ſalui facti ſumus.* 12.2.1

13.10. *Plenitudo legis eſt dilectio.* 13.1.3

8. *Qui diligit proximum legem impleuit.* 21.1.15

Epiſt. I. ad Corinthios.

4.12. *Maledicimur, & benedicimus.* 84.2.10

17. *Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus fit cum eo.* 13.1.3

7.7. *Vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic.* 10.1.5

39. *Mulier alligata eſt legi quanto tempore vir eius viuit. Alligatus es vxori, noli quærere ſolutionem.* 12.2.15

10. *Iis qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere, quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.* 589.2.2

34. *Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu.* 24.2.12

32. & 34. *Volo vos ſine ſollicitudine eſſe; mulier innupta, & virgo, &c.* 38.1.3 & 40.2.8

32. *Qui ſine vxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo, qui autem cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt.* 86.1.6

De virginibus præceptum Domini nõ habeo, conſiliũ autẽ do. 26.1.7 & 487.1.11, & 12

Bonũ eſt homini mulierẽ non tangere. 27.2.2

Si acceperis vxorem, non peccaſti, & ſi nupſerit virgo, non peccauit, qui matrimonio iungit virginẽ ſuã, benefacit. 28.1.6 & 487.11.1

Si nupſerit virgo, non peccauit. Liberata eſt à lege, cui vult nubat; beatior autem erit ſi ſic permanſerit ſecundùm meum conſilium. 28.2.7 & 487.1.11

Tribulationem autem carnis habebunt huiuſmodi; ego autem vobis parco. 48.1.13

Si non ſe continent, nubant. 492.1.4, & 8

Vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier; nec mulier ſui corporis poteſtatem habet, ſed vir. 296.2.3

Et qui emunt tanquam non poſſidentes, & qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtuntur. 417.1.16

Volo autem omnes eſſe ſicut meipſum. 168.1.2 & 547.1.4

Exiſtimo autem hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem. 487.2.13

9.15. *Bonum eſt enim mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet; nam ſi euangelizauero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit.* 26.2.8

Omnium me ſeruum feci vt plures lucrĩ facerem: omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos. 68.2.4

Si non euangelizauero, væ mihi eſt. 166.1.10.

Num poteſtatem non habemus ſororem mulierem circunducendi, ſicut & cæteri Apoſtoli. 490 1.20 & 548.2.9

12.4. *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus;*

ſpiritus; diuiſiones miniſtrationum ſunt, idẽ autem Dominus; & diuiſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. in proœm. 1.2
28. *Quoſdam quidẽ poſuit Deus in Eccleſia, primùm Apoſtolos, Prophetas, Doctores.* 10.1.5
Et adhuc excellentiorem viam nobis demonſtro. 12.2.1
13.4. *Charitas patiens eſt, benigna eſt.* 15.2.13 & 25.2.4
3. *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem nõ habeam, nihil mihi prodeſt.* 390.2.11
14.20. *Malitia paruuli eſtote, ſenſibus autem perfecti.* 13.1.2, & 15

Epiſt. II. ad Corinthios.

8.13. *Non enim vt aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, ſed ex æqualitate.* 390.2.11

Epiſtola ad Galatas.

3.26. *Omnes filij Dei eſtis per fidem.* 12.2.1
4. *Ita & nos cùm eſſemus paruuli ſub elementis huius mundi eramus ſeruientes.* 160.2.5
5.1. *State, & nolite iterum iugo ſeruitutis contineri.* 5.2.3

Epiſtola ad Epheſios.

4.12. *Ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti.* 10.1.5 & 52.2.2
18. *Qui furabatur, iam nõ furetur, magis autem laboret operando manibus ſuis.* 423.1.4
5.32. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia.* 591.2.1
6.11. *Induite vos armaturã Dei, vt poſſitis ſtare aduersùs inſidias diaboli. Accipite armaturam Dei, vt poſſitis reſiſtere, & ſtare in die mala, & in omnibus perfecti ſtare.* 13.1.2

Epiſtola ad Philippenſes.

2.8 *Factus obediens vſque ad mortem.* 613.1.5
3.12. *Non quòd iam apprehenderim, & perfectus ſim.* 49.2.20
15. *Quotquot ergo perfecti ſumus hoc ſapiamus.* ibid. 21
12. *Non quòd iam acceperim, aut iam perfectus ſim.* 37.2.1
4.8. *Quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, &c. hæc facite.* 25.1.3
Rogo te germane compar. 547.2.6

Epiſtola ad Coloſſenſes.

3.14. *Plenitudo legis eſto dilectio: ſuper omnia autem hæc charitatem habentes, quod eſt vinculum perfectionis.* 13.1.3, & 9
16. *In gratia cantantes in cordibus veſtris.* 24.2.12

Epiſt. I. ad Theſſalonicenſes.

4.10. *Rogamus autem vos, vt veſtrum negotium agatis, & operemini manibus veſtris ſicut præcepimus vobis, & nullius aliquid deſideretis.* 423.1.4
5.17. *Sine intermiſſione orate.* 424.1.7

Epiſtola ad Hebræos.

7.19. *Nihil ad perfectum adduxit lex.* 160.2.5
9.8. *Adhuc priore tabernaculo habente ſtatum.* 5.2.2
11.37. *Circumierunt in mellotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti.* 160.1.3
Maiores diuitias æſtimans theſauro Aegyptiorum improperium Chriſti. ibid. 2.5

Epiſtola ad Titum.

1.7. *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe vnius vxoris virum ſobrium, &c.* 541.2,3, & 17 & 549.2.13

Epiſt. I. ad Timotheum.

1.5. *Finis præceptorum charitas de corde puro.* 14.2.10
4.6. *Hæc proponens fratribus, bonus eris Miniſter Chriſti IESV.* 52.2.2
5.11. *Adoleſcentiores viduas deuita. Volo iuniores nubere, & matres familias eſſe.* 204.1.1 & 211.2.16
Viduas honora. Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni ſunt. 220.1.8
8. *Qui ſuorum maximè domeſticorum curam non habet, infidelis eſt, & infideli deterior.* 226.1.1 & 556.1.9
Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. 489.1.18 & 492.1.5
6.1. *Quicunque ſunt ſub iugo ſerui.* 295.1.2
Diuitibus huius ſeculi præcipe, non ſublime ſapere, &c. 386.2.6
8. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus.* 388.1.2. 405.3.30 & 432.1.31

Epiſtola Iacobi.

1.3. *Probatio fidei noſtræ patientiam operatur; patientia autem opus perfectum habet, vt ſitis perfecti, & integri, in nullo deficientes.* 13.1.2
Qui in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. 16.2.18
2.2. *Si introierit in conuentum veſtrum vir annulum aureum habens in veſte candida, introierit autem pauper in ſordido habitu; nónne Deus elegit pauperes in hoc mundo? & nónne diuites opprimunt eos? &c.* 396.2.8

Epiſt. I. Petri.

2.18. *Serui ſubditi eſtote.* 295.1.2

Epiſt. I. Ioannis.

3.3. *Qui habet ſpem, ſanctificat ſe.* 12.2.1
14. *Qui non diligit, manet in morte.* 17.2.22
Scimus quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam, quia diligimus fratres. 21.1.15
18. *Non diligamus verbo, nec lingua, ſed opere, & veritate.* 33.1.8
Debemus pro fratribus animas ponere. ibid. 9
4.16. *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* 13.2.4
5.3. *Hæc eſt charitas, ſi mandata eius cuſtodiamus, &c.* 33.2.10

Apocalypſis.

14.3. *Cantabant canticum nouum.* 487.1.12

INDEX CONCILIORVM, ET CONSTITVTIONVM.

CONC. Ancyran. Can.9. al.10. 555.1.5,6,7
Antiochen. cap. 21. 58.1.11
Arauſican. I. can.22. 550.2.16 555.2.8 558.2.4
Arelaten. II. can.1. 550.2.16
Carthaginen. II. cap.2. 542.2.14 557.2.15
Gangren. cap.vlt. 173.1.7
Relatum diſt.30. cap.14. 126.1.1
Lateranen. p.5. cap.6. 575.2.9
Meden. can.9. 170.2.9
Neocæſar. can.1. 567.2.3,& 4
Niſſen. can.14. 247.1.24
Can.3. 553.1.5,6
Taurin. can.7. 550.2.16
Toletan. II. can. 1. & III. can. 5. ibid.
IV. cap.49. al. 50. 63.1.8
VIII. can.7. 566.2.35
XI. cap.2. 68.2.4
Tridentin. ſeſſ. 6. cap. 1. de reform. 69.2.9
Seſſ.23. cap.1. de reform. 66.2.25
Seſſ.24. can. 2. 59.4 22
Seſſ.25. cap.11. de reform. 68.13
Ead. ſeſſ. cap.14. de reform. 573.1.26.
Ead. ſeſſ. cap.1. de reform. 643.1.19,& 21
Ead. ſeſſ. cap.1. de regularib. 85.2.2
Ead. ſeſſ. cap.15. de regularib. 182. cap.3,16,18,& 19 251. cap.12,13,14,& 15
Ead. ſeſſ. cap.16. de regularib. 205.1.6
Ead. ſeſſ. cap.17. 206.2.10 236.2.2,& ſeq.
Ead. ſeſſ. cap.19. de regularib. 199.1.5 380.1.11 381.2.1
Ead. ſeſſ. cap.3. de regularib. 470.1.1,2
Ead. ſeſſ. cap.2. de regularib. 436.2.2,& 36 453.2.1,5,7,& ſeq.
Turon. I. can.2. 551.1.17
Conſtitutio Sixti V. & alia Clem. VIII. circa ingreſſum & profeſſionem religionis. 231.2.14 246.2.22 311.1.1

INDEX

INDEX LOCORVM
IVRIS CANONICI, ET CÆSAREI.

Ex Decreto.

Conſtituit. 20.*q*.3. 293.1.6
Decernimus. diſt. 28. 750.1.12,*&* 13
De Monachis. 18.*q*.2. 148.1.3
Deſponſatam. 27.*q*.2. 531.2.16 598.2.1,*&* 2
De viduis. 27.*q*.1. 498.1.1
*Legem. diſt.*53. *& c. multos. diſt.* 54. 247.2.25
Monaſteriis. 19.*q*.3. 247.2.25 266.2.17
Non dicatis. 12.*q*.1. 400.2.13
*Nullus, diſt.*60. 556.2.11,*&* 13
Pueri. 1.*q*.1. 563.1.22
Quàm ſit. 18.*q*.2. 648.2.7,*&* 13
Qui ſe ſcit. 2.*q*.6. 66.1.24
Quod interrogaſti. 27.*q*.1. 498.1.1,17,*&* 22
*Si in qualibet.*20.*q*.2. 206.1.8,*&*9 210.2.12
Si quis. 17.*q*.2. 247.2.25
*Si vir. diſt.*29. 494.1.2,*&* 14
Statutum. 18.*q*.1. 445.2.35
Vt lex. 27.*q*.1. 135.1.27 501.2.13 588.2.27

Ex Decretalibus.

Ad noſtram. de confirm. vtil. 653.1.23
Ad noſtram. de regularib. 350.1.12
Cæterùm. de donat. 460.2.11
Commiſſum. de ſponſal. 189.1.13
Coniugatus. de conuerſ. coniug. 574.2.4
Conſtitutionem. de regularib. 350.1.12,*&* 13
Conſulti. de regularib. 353.2.22,26,*&* 27
Cùm ad monaſterium. de ſtatu monach. 335.2.2 341.2.8 408.1.2 436.2.1 454.1.3 479.2.3,*&* 16 607.2.7,*&* 17 653.1.23
Cùm dilectus. de his quæ vi. 292.2.4,*&* 9
Epiſcopus. de præbend. 556.2.11,*&* 13
Ex parte. 1. *de conuerſ. coniug.* 498.2.2,*&* 23 505.2.6 512.2.14
Ex parte. 2. *eod.* 293.1.6 597.1.22
Inſinuante. qui cler. vel vou. 319.1.15 454.1.3
Inter corporalia. de tranſl. Epiſcop. 58.2.14.*& ſeq.*
Ne nimia. de relig. domib. 136.2.1 141.1.1 358.2.10
Niſi cùm pridem. de renunt. 45.1.14 56.2.6
Per tuas. de voto. 70.2. *cap.*19,*&* 20
Porrectam. de confirm. vtil. 653.1.23
Præterea. de conuerſ. coniug. 298.2.11,*& ſeq.*
Quia in inſulis. de regularib. 283.1.7
Quidam. de conuerſ. coniug. 297.1.5
Quidam. de renunt. 57.1.7
Relatum. qui cler. vel vou. 451.1.12
Rurſus. eod. 119.1.9 541.2.2,*&* 14
Scripturæ. de voto. 325.1.3,4,5,*&* 13
Si quis ante. de regularib. 206.1.8,*&* 9
Statuimus. eod. 348.1.4,8,22,26,*&* 27 357.1.3,*&* 8
Super eo. eod. 353.2.22,26,*&* 27
Veniens. qui cler. vel vou. 532.1.2,5,6,*&* 7
Veniens. de conuerſ. coniug. 292.2.4
Vidua. de regularib. 348.2.6,8,12,14,*&* 15

Ex ſexto Decretalium.

Beneficium. de regularib. 265.1.12 353.2.22,26,*&* 27
Conſtitutionem. eod. 317.2.8,*&* 10 374.2.11 353.2.22,26,*&* 27
Conſulti. eod. 353.2.22,26,*&* 27
Indemnitatibus. de cler. 360.2.15
Is qui. de regularib. 352.1.17,*& ſeq.* 363.1.7
Non ſolùm. eod. 267.1.18 353.2.22,26,*&* 27
Nullus. de elect. 360.2.15
Quod votum. de voto. 103.1.15 109.2.3,*&* 6 581.2.6,*&* 8 328.1.15,18,*&* 19
Quorundam. de elect. 653.2.24
Religioſo. de ſentent. excom. 251.1.12
Religioſus. de elect. 125.1.7
Si religioſus. eod. 648.2.7,8,14,*&* 15
Statuimus. de regularib. 267.1.18

Ex Clementinis.

Cùm conceſſa. de elect. 648.2.7
Eos qui. de regularib. 352.1.18,*&* 21
Si quis. §. 1. *de pæn.* 53.2.5

Ex Extrauagantibus Ioan. XXII.

Antiquæ. de voto. 505.2.5,*&* 13

Ex Digeſtis.

l. Cùm pater. 79. §. *curatores. de leg.*2. 5.1.1
l. Inter omnes. §. *rectè. de furt.* 439.1.10

Ex Codice.

l. non dubium. de legib. 575.1.7
l. nos ſemper. 42. *de Epiſc. & cler.* 53.2.6
Auth. ſi qua mulier. de ſacroſ. Eccleſ. 469.1.2,4,*&* 5

Ex Authenticis.

*Authentic. de ſanctiſſ. Epiſc. coll.*9. 353.1.6

OPERIS

OPERIS

DE RELIGIONE

PARS SECVNDA

DE STATV PERFECTIONIS, & Religionis.

TRACTATVS SEPTIMI

Proœmium.

OPvs de Religione iam dudum inchoatum, & per plures annos, ob graues cauſas, quas nunc enumerare non eſt neceſſe, interruptum, diuino freti auxilio conſummare aggredimur. Diſtinximus autem in principio primi tomi totum opus in duas principales partes; vnam, de Virtute, & alteram de Statu Religionis, & vtriuſque rationem, materiam, & connexionem ibidem explicuimus; ideóque eadem iterum in præſenti proponere, neceſſarium non duximus. Operæ autem pretium viſum eſt, obiectum huius partis, eiúſque materiam, & partitionem diſtinctiùs repræſentare. Quanuis enim præcipua inſtituti noſtri ratio, & intentio ſit, de religioſo ſtatu maximè proprio tractare; ipſarum tamen rerum connexio, & amplitudo poſtulat, vt de omnibus ſtatibus vitæ Chriſtianæ, quatenus ad æternam felicitatem conſequendam ordinantur, & de his præſertim, quæ ad maiorem vitæ puritatem, & charitatis perfectionem acquirendam conferunt, ſimul diſſeramus. Atque ita in hoc tractatu, ſicut in cæteris, ducem habebimus D. Thomam, qui ſingularem doctrinam, & inter morales, magni momenti, de ſtatibus, ſcriptam nobis reliquit in 2.2. à quæſt. 183. vſque ad finem. 1.

D. Thom.

Vt autem ſcopum totius diſputationis clariùs aperiamus, ſcire conuenit, prædictum Doctorem ſanctum, poſtquam in illo libro à principio vſque ad quæſt. 170. de omnibus virtutibus in particulari diſſeruit, in initio quæſtionis 171. tria genera operum diſtinguere, quorum cognitio ad complementum ſacræ doctrinæ, quæ de moribus tractat, neceſſaria erat; quia huiuſmodi opera, aut excedunt aliquo modo communem virtutis vſum; aut à peculiari operatione, vel inſtitutione, diuina, vel eccleſiaſtica, pendent. Inſinuauit autem illam trimembrem diuiſionem Paulus 1. ad Corinth. 12. dicens: *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus; diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus. Et diuiſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia* 2.

D. Thomas tria operũ genera diſtinguit.

Eandem diuiſionem D. Paulus inſinuat.

in omnibus. In his enim verbis tria genera operum ſatis clarè diſtinguit Apoſtolus. Ex quibus primum, ſcilicet, *diuiſiones gratiarum*, de gratiis gratis datis, ab omnibus intelligitur: illas enim ſtatim enumerat Apoſtolus, & concludit: *Hæc omnia operatur vnus, atque idem Spiritus, diuidens ſingulis prout vult*. Vnde per ſe, nec ad miniſteria, nec ad ſtatus fidelium pertinent, ſed in quouis miniſterio, vel ſtatu, poſſunt, & ſolent pro Dei arbitrio communicari, & abſque illis etiam poſſunt officia, ſeu miniſteria fieri, & ſtatus eccleſiaſtici ſubſiſtere. Et ideo alterius rationis eſt illarum gratiarum conſideratio, quam tradit D. Thomas, ab illa quæſt. 171. vſque ad 178. Nos verò in tractatu de Gratia Prolegom. 4. illas breuitet explicuimus; ibíque alia loca, in quibus ſpecialiùs ſingulæ tractandæ ſunt, deſignauimus.

3. In ſecundo membro ponit Apoſtolus *diuiſiones miniſtrationum*, ſeu miniſteriorum, aut officiorum, quæ in fine capitis, & ad Epheſ. 4. enumerat, dicens: *Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia, primùm Apoſtolos*. Et ſub hoc membro comprehendit D. Thomas varios fidelium ſtatus. Nos autem officia tantùm ſub his verbis comprehendimus; quæ idem ſunt, quod miniſteria, illáque ab ſtatibus diſtinguimus, quia licèt interdum officium, & ſtatus in eadem perſona inueniantur, vel licèt vnum alteri ſit annexum; nihilominus diſtincta ſunt, & inuicem ſeparantur. Nam poteſt aliquis eſſe in vno ſtatu Eccleſiæ ſine aliquo ſpeciali officio eccleſiaſtico: & è contrario, poſſunt in eodem ſtatu religionis, v.g. varia miniſteria inueniri, vel in diuerſis perſonis, vel aliquando in eadem. Ac denique poteſt aliquis habere in Eccleſia peculiare miniſterium, licèt peculiarem ſtatum non habeat, niſi communis fidelis. Vnde miniſterium & ſtatus diuerſas conditiones, ſeu proprietates habent: nam miniſterium, ſeu officium eccleſiaſticum per ſe ordinatur ad aliquas actiones communes, & ordinarias ad vtilius regimen Eccleſiis neceſſarias, & ad illas exercendas ius, ſeu facultatem confert, vt paſtoribus, aut Doctoribus dari ſolet. At verò ſtatus per ſe ſufficienter ordinatur ad vtilitatem eius, qui in tali ſtatu conſtituitur, & ad opera huic conuenientia non propriè ius, aut facultatem moralem, ſed potiùs commoditatem confert, vel etiam obligationem addit. Et præterea ad ſtatum peculiaris immobilitas neceſſaria eſt, vt videbimus, quam officium per ſe non requirit, licèt interdum illi adiungatur.

Officia, ſiue miniſteria ab ſtatibus diſtinguuntur.

Miniſteriũ, ſiue officiũ ordinatur ad actiones communes Eccleſiis neceſſarias ad earum regimen.

Status ſufficienter ordinatur ad vtilitatem eius qui in tali ſtatu cõſtituitur.

4. Vnde tandem fit, aliam eſſe conſiderationem de miniſteriis Eccleſiæ, aliam de ſtatibus. Nam, vt rectè D. Thomas admonet in principio quæſtionis 18[?]. officia propriè Eccleſiaſtica cũ ſacramento Ordinis cõiuncta ſunt, & ideo cũ illo ſacramento tractanda ſunt. Propter quam rationem, licèt omnia illa miniſteria ſint virtutis religionis munera, nihilominus in tractatum de ſacramento Ordinis illa reſeruamus; in illo enim de tota Hierarchia eccleſiaſtica, Deo iuuante, dicere diſponimus. Alia verò officia Reipublicæ Chriſtianæ, quæ eccleſiaſtica non ſunt, à Theologo non conſiderantur, niſi quoad obligationem conſcientiæ, quæ ad virtutes, præſertim ad iuſtitiam, charitatem, ſeu miſericordiam, pertinent: & ideo de huiuſmodi officiis in tractatu de Iuſtitia, & de aliis virtutibus diſputatur. Status verò Eccleſiæ ſpecialem, ac propriam conſiderationem poſtulant, vt iam dicam.

D. Thom.

5. Supereſt ergo tertium membrum à Paulo indicatum, in verbis illis: *Et diuiſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus*. Per quæ verba intelligit D. Thomas vitam actiuam, & contemplatiuam, *quia ſecundùm diuerſa operationum ſtudia diſtinguuntur*. Sed licèt verum ſit, illam etiam diuiſionem ſub illis verbis comprehendi; nihilominus exiſtimo, ad illas *diuiſiones operationum* omnes ſtatus vitæ Chriſtianæ pertinere. Intelligo enim

Paulum

Paulum loqui de operationibus propriis, ac perſonalibus (vt ſic dicam) quibus ſinguli fideles ad vitam æternam tendunt, & pro ea conſequenda laborant. Nam hæc opera diſtinguit Apoſtolus non ſolùm ab extraordinariis gratiis, quæ ad vtilitatem aliorum ordinantur, ſed etiam ab ordinariis Eccleſiæ miniſteriis, quæ ad eiuſdem commune bonum,& gubernationem fiunt; ergo ſolùm ſuperſunt operationes virtutum, & donorum, prout ad ſpirituale bonum vniuſcuiuſque agendæ ſunt per gratiam Dei, *qui operatur omnia in omnibus*; vt ſubiungit Apoſtolus. Ideóque,cùm priora duo membra in diſcurſu totius capitis explicaſſet,de tertio ſolùm in fine concludit dicẽs: *Et adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro*, id eſt charitatis viam, quæ omnium bonorum operum principium eſſe debet. Et ideo non ſolùm diuerſa ſtudia operum vitæ actiuæ,& contemplatiuæ, ſed abſolutè omnia ſtudia ordinata ad charitatem, eiúſque varias operationes, ac perfectiones, ad diuiſiones operationum pertinere arbitramur. Hæc autem ſtudia non ſunt, niſi varij ſtatus religioſi,quos Deus in ſua Eccleſia prouidit, vt in eis homines diuino cultui, ſingulari votorum vinculo, conſecrentur. ideóque vtroque titulo,& ratione præſens tractatus de Statu religioſo,ſuperiori de virtute Religionis copulatur. Præſens tractatus de ſtatu religioſo.

INDEX CAPITVM LIBRI PRIMI.

De ſtatu perfectionis, variiſque illius modis, ſeu ſpeciebus.

CAP. I. *QVID ſit ſtatus vitæ Chriſtianæ, & quas conditiones poſtulet.*

II. *An ſtatus vitæ Chriſtianæ in ſtatum communis vitæ, & ſtatum perfectionis conuenienter diſtinguatur.*

III. *Quæ ſit perfectio Chriſtiana, ad quam ſtatus perfectionis ordinatur.*

IV. *Qualis perfectio charitatis per ſtatum perfectionis intendatur.*

V. *Quid ſit ſtatus perfectionis, quáſve conditiones requirat, & ab ipſa perfectione quomodo diſtinguatur.*

VI. *Vtrùm in euangelica lege conſilia à præceptis diſtinguantur.*

VII. *Ratione veritas Catholica probatur.*

VIII. *Conſiliorum materia, & varietas occaſione eiuſdem obiectionis declaratur.*

IX. *Satisfaciendo fundamentis hæreticorum nonnulla dubia de conſiliis euangelicis explicantur.*

X. *Statum perfectionis non præceptorum tantùm, ſed etiam conſiliorum obſeruantiam includere.*

XI. *An Chriſtiana perfectio, vel eius ſtatus principaliùs in præceptorum, quàm conſiliorum obſeruatione conſiſtat, vel è conuerſo.*

XII. *Vtrùm ſtatus perfectionis per votum, vel promiſſionem aliquam obligationem inducentem neceſſariò conſtituendus ſit.*

XIII. *An ſtatus perfectionis in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum conuenienter diuidatur.*

XIV. *Vtrùm ſtatus perfectionis in ſtatum illam acquirendi, vel eandem exercendi conuenienter diſtinguatur; & quomodo Epiſcopi in ſtatu perfectionis eſſe dicantur.*

XV. *Vtrùm Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis exercendæ, ſeu perfectorum, ac proficientium.*

XVI. *Vtrùm Epiſcopale vinculum iure diuino indiſſolubile ſit, vel inde immutabilitatem habeat.*

XVII. *Vtrùm Prælati ſeculares Epiſcopis inferiores, vel etiam Parochi ſint in ſtatu perfectionis.*

XVIII. *Vtrùm ſtatus Epiſcoporum perfectior ſit quàm ſtatus Religioſorum.*

XIX. *An ſtatus Epiſcopalis adeò perfectus ſit, vt in eo votum religionis impleatur: & exponitur caput* Per tuas, *de voto.*

XX. *Nonnulla dubia circa capitulum* Per tuas, *explicantur.*

XXI. *Vtrùm ſtatus inferiorum Prælatorum, vel Parochorum ſit perfectior religioſo ſtatu.*

LIBER

LIBER PRIMVS.

DE STATV PERFECTIONIS, VARIISQVE illius modis, ſeu ſpeciebus.

Dari in Eccleſia ſtatum religionis ſupponendum.

SVPPONIMVS eſſe in Eccleſia ſtatum hunc perfectionis, ſeu religionis, eiuſque originem inquirimus. quia illud prius per ſe notum eſt in Eccleſia; & quia omnis doctrina de proprio obiecto ſupponere debet, An ſit. Hoc verò poſterius obſcurius eſt, & neceſſariò eſt ſtabiliendum; vt ex illo fundamento ad ſubſtantiam, proprietates, operationes, onera denique, ac commoda ſtatus religioſi explicanda, cū maiori certitudine progredi valeamus. Deinde claritatis gratia ſupponimus, ſtatum religioſum, & ſtatum perfectionis, vt ſuperius, & inferius inter ſe comparari, omnis enim verus ſtatus religionis eſt ſtatus perfectionis; è contrario verò non omnis ſtatus perfectionis eſt ſtatus religionis propriè dictus: nam interdum illum ſuperat, interdum ab illo deficit, vt in ſequentibus declarabimus, & oſtendemus. Et ob hanc cauſam neceſſarium eſt ab vniuerſalioribus procedere; & priùs ſtatum perfectionis in communi deſcribere; ac deinde varia eius membra diſtinguere, & illa, quæ minus completa ſunt, breuiter explicare; ac tandem circa religioſum ſtatum diutiùs immorari. Quia verò ſtatus vitæ Chriſtianæ cæterorum fundamentum eſt, de illo etiam aliquid præmittere abs re non erit.

Status perfectionis latiùs patet, quàm ſtatus religionis.

CAPVT I.

Quid ſit ſtatus vitæ Chriſtianæ, & quas conditiones poſtulet.

1. Significatio nominis *ſtatus.*

PRincipio ſignificatio nominis *ſtatus* explicanda eſt, & præſenti inſtituto accommodanda; eſt enim multiplex; & niſi certus, ac definitus illius vſus ſupponatur, in æquiuoco ſæpe laborabimus. Attribuitur enim rebus viuentibus, & non viuentibus, rationalibus, & irrationalibus, naturalibus, & moralibus; cùm verò perſonæ attribuitur, duo ſemper indicat, ſcilicet, perfectionem in aliqua conditione, vel modo exiſtendi eius, & quietē, ſeu immutabilitatē in illa. Prior conditio exemplis declaratur: nam Philoſophi ſtatum Solis appellant, terminum aſcenſionis eius; & terminum accretionis vocant viuentis ſtatum: & Medici ſtatum ægritudinis vocant, cùm ad ſummum gradum peruenit. Item leges dicunt, hominem ad ſtatum perueniſſe, quando maiorem ætatem, vt viginti quinque annorum, attigit. l. *cùm pater*. 79. §. *curatores.* iuncta gloſſ. ff. de legat. 2. Item iuriſperiti ſtatum cauſæ vocant, quando inquiſitio, & allegatio ex vtraque parte conſummata eſt. Et nos ſtatum quæſtionis vocamus, quando punctum controuerſiæ clarè, & ſine ambiguitate propoſitū eſt. Ex his ergo intelligere licet, ſtatum ſignificare aliquam conditionem perfectam, & quaſi cōſummatam in ſuo genere. Dico autem, *in ſuo genere*, quia non oportet, vt dicat perfectionem ſimpliciter, vel per comparationem ad oppoſitam perfectionem; ſed ſolùm in ſuo ordine, ſeu oppoſitam inchoationi rei, quaſi in fieri exiſtentis.

Status perſonæ duas conditiones requirit.

Et ita hæc conditio per alteram rectè explicatur; requiritur enim ad ſtatum permanentia quædam, ſeu quies in conditione per ſtatum ſignificata. Quod quidem ipſa vox *ſtatus* ſatis indicat: quietem enim, & ſtabilitatem præ ſe fert; & ideo quæ in continua mutatione ſunt, dici non poſſunt habere ſtatum; & è contrario, quæ in eodem eſſe permanent, ſecundum illum ſtatum habere dicuntur. iuxta illud Paul. ad Hebr. 9. *Adhuc priore teſtamento habente ſtatum*, id eſt, nōdum immutato: & è contrario cùm res aliter ſe habet, quàm erat, mutare ſtatum dicitur. iuxta illud Iob 14. *Nunquam in eodem ſtatu permanet.* Vnde D. Thom. 2. 2. q. 183. art. 1. ſtatum definit eſſe *quandam poſitionis differentiam alicuius rei ſecundùm modum ſuæ naturæ, quaſi in quadam immutabilitate.* Et in priori parte primam conditionem, in poſteriori ſecundam indicat; vtramque verò declarat ex proprietate verbi *ſtandi*: nam homini attributum duo in rigore inuoluit; Vnum eſt, quòd homo ſit rectus, quia in ea poſitione ſingulæ partes corporis quaſi naturalem ſitum habent; pedes infimum, caput ſupremum, & cætera medium ſibi conuenientem. Et in hoc indicatur prior conditio, ſed non ſufficit: nam aliud ſimul neceſſarium eſt, nimirum, vt homo quieſcat, nam ſi homo ambulet, non dicetur ſtare, licèt rectus incedat: & in hoc inſinuatur altera conditio ſtatus, nimirum, quòd res in ea perfectione, vel modo exiſtendi immota permaneat; vel etiam aliquo modo immobilis perſiſtat. 2.

Status definitio à D. Thom.

Homo ſtās rectus, & quieſcens eſſe oportet.

Hinc verò oritur morale dubium, quanta immobilitas ad moralē ſtatum neceſſaria ſit? Nam Henric. quodlib. 12. quæſt. 29. ad 1. negat, immobilitatem eſſe de ratione ſtatus moralis, ſed ſufficere putat carentiam mutationis, vel ad ſummum propoſitum permanendi in tali genere vitæ. Probat inductione, quia homo dicitur eſſe in ſtatu gratiæ, licèt non habeat immutabilitatem in illa: & clericus in Minoribus ſimpliciter eſt in ſtatu clericali, licèt per coniugium cum vidua, illum poſſit amittere: & homo dicitur 3.

Quæ immobilitas ad moralē ſtatum requiratur. Henricus nullam requirit.

eſſe in ſtatu libertatis, licèt ſua voluntate ſeruus fieri poſſit. Vnde colligit, ſecundùm communem vſum loquendi, vocem *ſtatus* non ſignificare talem immobilitatem, ac proinde non eſſe illam conditionem neceſſariam ad ſtatum moralem. Contrarium verò docet D.Thom. dicta quæſt. 183. art. 1. in corpore, & ad 3. Imò hanc conditionem ponit in definitione ſtatus; & hoc ſequuntur ibi communiter expoſitores. Et Soto lib.7. de iuſt. q.5. art.1. Antonin. 3.p.in Prolog. §. 4. Turrecr. lib. 1. Sum. cap.73. Iſti autem authores ferè omnes fatentur, quæſtionem eſſe de modo loquendi. Vnde etiam Antonin. & Turrecr. dicunt, conditionem immobilitatis requiri ad ſtatum ſtrictè ſumptum, quanuis interdum vox illa in latiori ſignificatione ſumatur.

Oppoſitum docet D. Thom. Sotus. Antonin. Turrecrem.

Et certè dubitari non poteſt, quin verbum ipſum *ſtandi* interdum peruentionem ad terminum motus, licèt res in illo nihil quieſcat, ſignificet, vt in aſcenſu Solis, vel lapidis, vel in augmento viuentis conſtat, aliquando verò addat poſitioni rei quietem actualem (vt ſic dicam) id eſt, carentiam motus, ſine carentia mutabilitatis: vt quando homo ſtare dicitur. Sæpius autem ſignificat firmitatem, & aliquam immutabilitatem in ſtando; hanc enim energiam habere videtur hoc verbum ad Galat.5. cùm Paulus dicit: *State, & nolite iterum iugo ſeruitutis contineri.* Et in vſu communi loquendi Latinorum, ita accipi ſolet, quando de conditione perſonæ, ſeu modo viuendi loquuntur. Vnde ſtatum dicunt eſſe veluti habitum, qui eſt difficilè mobilis; quia eſt, vel conſuetudine, vel lege, vel alio modo ſimili firmatus. Deniq; vt non ſit dubiũ de ambiguitate vocis, ſupponimus in hac ſignificatione, vocẽ illã in præſenti materia ſumi.

Licèt verbũ *ſtandi* non ſemper immobilitatẽ importet, illam tamẽ in cõmuni vſu, & prout hîc accipitur, ſignificat.

4. Vt autem magis hoc declaretur, interrogari vlteriùs poteſt, an hæc immobilitas ſtatus, neceſſariò includat obligationem permanendi in illo: obligationem (inquam) vel legis, vel iuſtitiæ, aut voti, aut aliam ſimilem, ratione cuius non poſſit homo licitè illum ſtatum relinquere, in quo conſtitutus videtur. Nam D.Thom. dict. quæſt.183. art.1. dicit: *Id ad ſtatum hominis pertinere videtur, quod reſpicit obligationem perſonæ hominis.* Et in q.184. art.4. ex hoc principio colligit, ad ſtatum perfectionis obligationem requiri. Et idem ſentiunt Turrec. & Antonin. ſuprà. Et idem indicat Soto d. art.1. poſt concl.8. Ratio reddi poteſt ex mente horum authorum; quia ſtatus non dicit ſolum actum, vel exercitium; ſed ius, vel obligationem: non eſt enim in ſtatu ſeruitutis omnis, qui ſeruit; ſed qui ex peculiari iure, & obligatione ſeruire tenetur, & ſic de aliis. Confirmatur, quia ſicut ſtatus, de quo tractamus, moralis eſt, ita requirit moralẽ firmitatem, hæc autẽ ſine obligatione eſſe non poteſt.

An immobilitas ſtatus requirat aliquam obligationem permanendi in illo.

Affirmat D.Th. Turrecr. Antonin. & indicat Soto.

5. At verò Henric. ſuprà, hoc maximè negat, & quæ adducit exempla, hoc ſuadere videntur: nam in Eccleſia dicuntur eſſe ſtatus viduarum, virginum, laicorum, & ſecularium, qui nullam habent obligationem permanendi in illo ſtatu. Idem probat exemplum de ſtatu libertatis, & ſeruitutis, quia non minus propriè, imò perfectior ſtatus eſt libertatis, quàm ſeruitutis, vt ex iure conſtat; & tamen non habet firmitatem obligationis, ſicut illam habet ſtatus ſeruitutis. Vnde idem D.Th.2.2. q.184. art.4. ſub diſiunctione dicit: *Ad ſtatum requiritur obligatio aliqua, vel abſolutio ab illa.* Ex qua diſiunctiua videtur apertè colligi, obligationẽ non eſſe de ratione ſtatus in communi; quia ſi inter oppoſitas differentias, vna poſita diſiunctiuè ſufficit ad conſtitutionem rei, neutra determinatè poteſt eſſe de neceſſitate talis rei. Vt ſi de ratione numeri eſt, vt ſit par, vel impar; dici non poteſt eſſe de neceſſitate numeri vt ſit par. Vnde Caiet. dict. quæſt. 183. in principio, fatetur, obligationem determinatè non eſſe de ratione ſtatus, ſed ordinem ad obligationem, vtique habendi, vel carendi illa. Quod poteſt ratione, & inductione declarari; quia ſtatus moralis, de quo tractamus, pertinet ad ſtatum libertatis, vel ſeruitutis, vt D.Thom. docet d.q.183. art.1. & colligitur ex iure, vt paulo pòſt videbimus: quod vt vniuerſale ſit, intelligendum eſt latè, accipiendo ſeruitutem, vt extenditur ad omne vinculum ſubiectionis, vel obligationis ad alium; ſic enim ſtatus coniugalis continetur ſub ſtatu ſeruitutis: vidualis autem, & virginitatis ſub ſtatu libertatis, & ſic de aliis. Atque ita in vniuerſum omnis ſtatus conſtituitur, vel per obligationem aliquam, vel per carentiam eius: ergo obligatio determinatè non eſt de ratione ſtatus in communi, ſed ordo ad obligationem.

Henric. negat.

Fauet D. Thom.

Idem tenet Caiet.

D.Thom.

6. Sed contra hanc doctrinam, & explicationem obiici poteſt; quia hinc ſequitur, immobilitatem non eſſe de ratione ſtatus, ſed vel immutabilitatem, vel carentiam eius, ſeu habitudinem ad immobilitatem, quæ poteſt eſſe, vel carendi illa, vel illam habendi: conſequens autem deſtruit prius fundamentum de ſtatu poſitum; ergo. Sequela probatur, quia eadem eſt ratio obligationis, & immobilitatis; quia moralis ſtabilitas non poteſt intelligi ſine obligatione; & carentia obligationis varietatem, & mutationem facilè admittit. Vnde confirmatur, nam carentia obligationis non confert ad immobilitatem conditionis perſonæ, ſecundùm quam dicitur eſſe in ſtatu; ergo nec poteſt ad ſtatum conferre; ergo fruſtrà, & ſine fundamento dicitur, ad ſtatum eſſe neceſſariam, vel obligationem, vel carentiam eius; cùm hæc carentia de ſe ſtatui repugnet. Vt declaratur facilè in vidua, vel virgine: nã ſola carentia ſeruitutis coniugij nõ conſtituit illas in proprio ſtatu, ſi non habeant aliunde firmitatem in tali cõditione vitæ continentis; alioqui ſolũ propoſitum continentiæ ſufficeret ad ſtatũ, vt Henricus volebat.

Impugnatur ſentẽtia Henrici.

7. Ad hæc verò tacitè reſpondet D. Th. in d. q. 183.a.1. dum addit, ad ſtatum requiri libertatem; vel ſeruitutem, ſeu obligationem, vel carentiam eius, *ex cauſa permanente, & non facilè mutabili.* Itaque verum quidem eſt, in omni ſtatu includi reſpectum ad obligationem, quaſi ſub diſiunctione habendi, vel carendi illa, non tamen ſufficere, niſi habitudo illa, quæ ſtatũ in particulari conſtituerit, ex cauſa permanente, & non facilè mutabili proueniat. Vnde carẽtia coniugij per ſe non ſufficit conſtituere ſtatum, ſed opus eſt, vt ex cauſa permanẽte proueniat. Imò neque omnis obligatio ſufficiet conſtituere ſtatum, niſi cauſam habeat permanentem. Famulus enim etiam habet obligationem ſeruiendi Domino, tamen, quia illa obligatio non habet cauſam permanentem, non conſtituit proprium ſtatũ; & ita facilè ſoluitur difficultas tacta; quia carentia obligationis non ponitur, vt neceſſaria ad aliquem ſtatum, quia det illi ſtabilitatem; ſed quia pertinet ad conditionem perſonæ, quæ ad formalem ſtatum libertatis conſtituendum ſufficiet, ſi ex cauſa permanente proueniat.

Soluuntur rationes in cõtrarium, & reſoluitur, nec requiri obligationem, nec ſufficere.

8. Interrogari verò vlteriùs poteſt, quænam eſſe debeat

Quænam cauſa permanens requiratur ad immobilitatem ſtatus.

D.Thom. Caiet.

debeat hæc cauſa permanens: nam ex dictis colligitur, non eſſe ipſam obligationem, nec carentiam obligationis, ſed aliam permanentem cauſam, quæ talem conditionem inducit. Quam ergo, vel qualem cauſam illam eſſe oportet? Nam D. Thom. vel Caiet. in hoc nihil declarant, loquendo de ſtatu in communi; quanuis in particulari tractando de ſtatu perfectionis, vel religionis, dicant, in illo ſtatu requiri votum, vt cauſam firmitatis eius: imò etiam addunt, eſſe neceſſarium votum ſolemne. Quod etiam ſequuntur Antonin. Turrec. & Soto. Sed hoc poſtea examinandum eſt; nunc enim in communi loquimur de ſtatu: & ſic certum eſt, votum non eſſe cauſam adæquatam firmitatis eius; nam ſtatus in communi comprehendit omnem ſtatum libertatis, & ſeruitutis, vt etiam D.Thomas indicat. Manifeſtum eſt autem, non omnem ſtatum huiuſmodi ex voto pendere. Et ita facilè poſſet hoc inductione oſtendi, quæ ſtatim fiet. Et ratio eſt clara, quia ſtatus de ſe abſtrahit à cultu religioſo, & ab ſpeciali obligatione ad Deum: nam poteſt eſſe merè ciuilis, & per obligationem ad homines, vel per carentiam eius, & ita poteſt ſine voto ſubſiſtere.

Antonin. Turrecr. Soto.

Nulla cauſa in genere aſſignari poteſt.

9. Dico ergo, huiuſmodi cauſam permanentem, & ad ſtatum conſtituendum ſufficientem, quoad modum, vel ſpeciem, non eſſe determinatam, ſed eſſe variam, & multiplicem iuxta capacitatem materiæ, in qua ſtatus verſatur. Ratio in generali reddi poteſt, quia ad rationem ſtatus ſolùm requiritur immobilitas aliqua materiæ proportionata; ſed hæc non poteſt oriri ex eadem cauſa in omni materia, vt eſt per ſe notum; ergo nec ratio ſtatus petit immobilitatem prouenientem ex eadem cauſa, vel radice, ſed iuxta materiæ exigentiam: meliùs tamen declaratur in particulari, veluti quadam inductione. Nam omnis proprius ſtatus, prout de illo nunc loquimur, reducitur ad ſtatum libertatis, & ſeruitutis. At verò in ſeruitute ciuili, & humana maximè propria immobilitas talis ſtatus naſcitur ex cauſa morali, nimirum ex illo titulo dominij iuſti Domini in ſeruum, ſiue ſit iuſtum bellum, ſiue emptio, & venditio iuſta, ſiue alius contractus iuſtus; vel immediatè, vel mediante natiuitate ex matre iam ſerua; qui titulus etiam lege iuuatur, quæ cauſa etiã eſt moralis. Ex hoc ergo titulo naſcitur dominium in ſeruũ, quod de ſe inducit in ſeruum obligationem ex ſe immutabilẽ moraliter; quanuis per liberalem manumiſſionem, vel alium contractum auferri poſſit. Quod non obſtat rationi ſtatus, quia non poſtulat vinculum prorſus immutabile, ſed moraliter fixum, ac permanens. In ſtatu autẽ libertatis oppoſitæ dictæ ſeruituti firmitas naſcitur ex naturali lege; quia homo naturaliter liber creatus eſt, & ita ex parentibus liberis, liber naſcitur. quæ libertas ratione huius naturalis dominij difficilè mobilis eſt; quod ſufficit ad rationem ſtatus, licèt ex voluntate ipſius hominis, vel in pœnam iuſtam auferri poſſit. Vnde in hoc genere ſtatus nõ eſt neceſſaria in ipſo homine libero obligatio permanendi in tali ſtatu libertatis, poterit enim aliquando ſine peccato, ſe in ſeruum tradere, aut vendere: ſufficit ergo vel quòd id non poſſit facere licitè ſine iuſta, & graui cauſa, vel etiam quòd ab aliis non poſſit tali libertate inuitus priuari ſine publica poteſtate, & cauſa iuſta.

Immobilitas in ſeruitute ciuili & humana oritur ex titulo iuſti dominij in ſeruum.

Immobilitas libertatis oritur ex lege naturali, quia homo naturaliter liber naſcitur.

10. At verò in ſtatu apud Deũ ſpirituali, & interno, vt eſt ſtatus peccati, & gratiæ, ſtatus peccati videri poteſt ſtatus libertatis ab obligatione Deo debita, iuxta illud Ier. 2. *Rupiſti vincula, confregiſti iugum, dixiſti, non ſeruiam*; Hoc enim fit per actuale peccatum, à quo talis ſtatus duxit originem. Re tamen vera eſt ſtatus ſeruitutis; Quia rebellio nõ aufert obligationem Deo debitam, & aliunde inducit debitũ pœnæ, & cogit quodammodo ſeruire peccato; quia peccatũ inhærens ſuo pondere in aliud trahit: & hanc conditionẽ ſeruitutis vocauit Caiet. ſuprà obligationẽ, vt defendat, etiam hunc ſtatum ſumi ex aliqua obligatione. Sed reuera non eſt obligatio moralis, & propria, ſecundùm quã homo dicitur teneri ad aliquid faciendum, vel ad permaneudum in tali ſtatu, nam hæc obligatio impoſſibilis eſt, vt conſtat: ſed dicitur obligatio, id eſt, neceſſitas quædam, & debitum eius, vel quia eſt fragilitas, & pronitas ad malum, quæ ipſum peccatum comitatur: vel quia peccatũ mortale, de quo eſt ſermo, difficilè mobile eſt, quia nec per vires hominis naturales, nec per vllam cauſam creatam auferri poteſt; ideo ex hac parte ſufficiens eſt ad ſtatum conſtituendum. Videri autem poteſt deficere à ratione ſtatus, quia in eo potius homo iacet, quàm ſtet, quia in eo non habet poſitionem (vt ſic dicã) ſecundùm naturam ſed contra illam. Nihilominus tamen, quia in ſuo ordine habet conſummationẽ, vel per comparationem ad ſuũ oppoſitũ, ad idẽ genus reducitur.

Caiet.

Status peccati propriè eſt ſtatus ſeruitutis, cuius immobilitas oritur vel ex procliuitate ad malum, vel difficultate regreſſus ad gratiam.

11. Alter verò ſtatus eſt huic oppoſitus, ſcilicet, ſtatus gratiæ, quẽ Caiet. vocat ſtatum libertatis, vtique à ſeruitute peccati, & ab obligatione, ſeu debito perpetuæ pœnæ. Addere verò poſſumus, principaliter eſſe ſtatũ ſeruitutis Dei, quę eſt vera libertas, iuxta illud ad Rõ. 6. *Liberati à peccato, ſerui facti eſtis iuſtitiæ.* Et iterũ: *Liberati à peccato, ſerui autẽ facti Deo.* Eſt autẽ illa ſeruitus, non vilis, ſed nobiliſſima, quia perficit libertatẽ hominis; ideóque hoc etiã titulo eſt ſtatus libertatis; imò etiã eſt ſtatus amicitiæ apud Deũ, iuxta verbũ Chriſti, Ioan. 15. *Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos.* Vnde non ita eſt ſtatus libertatis, vt ſolũ dicat carentiã obligationis, ſed potiùs, vt magnã obligationem importet ſeruiendi Deo, amãdi ipsũ, & permanẽdi in tali ſtatu. Hanc autem permanentiam, & ſtabilitatem ipſa gratia, quantũ ex ſe eſt, ſecũ affert: & ideo licèt ex libertate, & fragilitate hominis frequẽter amittatur, nihilominus propriũ ſtatũ apud Deum conſtituit; quia gratia ipſa eſt permanens cauſa, & de ſe firmitatẽ, & ſtabilitatẽ ſecũ affert.

Status gratiæ ſtatus libertatis dicitur, licèt ſeruitutis Dei dici poſſit.

Eius immobilitas à gratia oritur.

12. Denique idem videre licet in ſtatibus politicis, & humanis, vt v.g. in ſtatu ſeculari, & regulari. Nã hic poſterior ad ſtatum ſeruitutis reducitur, quia peculiarem ſubiectionem, & obligationem inducit, cuius habet permanentem cauſam; qualis eſt, vel profeſſio religioſa, vel votum; vel pactum aliquod, vt poſtea latè tractandum eſt. Status verò ſecularis, eſt ſtatus libertatis; vtique à iugo, & obligatione religioſa: illius autẽ libertatis habet ſtabilẽ, & permanentẽ cauſam, ſcilicet, ipſum naturale ius proprię libertatis, quod de ſe ſtabile, ac perpetuum eſt; quandiu per voluntatẽ propriam regulari iugo non ſubiicitur. Et ad hunc modum ſub his membris, alia ſubdiuiduntur, quæ ſunt in vſu: vt de ſtatibus regularibus poſtea dicendum eſt. Sub ſtatu verò ſeculari diſtingui poſſunt ſtatus laicorum, & clericorum. Nam licèt hic poſterior fortaſſe non habeat tam propriam rationem ſtatus (vt infrà dicam) nihilominus eo modo, quo illam denominationem recipit, habet cauſam de ſe permanentem. Nam eſt ſtatus ſeruitutis, quatenus in illo ſpecialiter

Status regularis, ſeruitutis eſt, à profeſſione, voto, vel pacto eius immobilitas oritur.

Status ſecularis, libertatis eſt, eius cauſa permanens eſt ius libertatis.

Sub ſtatu ſeculari clericorũ ſtatus continetur, cuius cauſa permanens vel à ſacramentali nõ iterabili, vel à charactere petenda eſt.

cultui diuino perſona dicatur, & ſuo modo conſecratur, quæ conſecratio inchoatur, per ſacramentale quoddam ita permanens, vt iterabile non ſit, vtique per primam tonſuram; & paulatim perficitur per ſacramentum immobile,& imprimens characterem indelebilem. Ideóque licèt in vſu, vel profeſſione eius poſſit mutari,nihilominus ſtatus, ſeu munus,de ſe cauſam, & fundamentum permanens habet; è contrario verò ſtatus laicorum eſt ſtatus libertatis, à clericali obligatione, & deſtinatione,quæ naturalis eſt,& inde habet cauſam de ſe permanentem, ſicut in aliis explicuimus.

13. *Status Virginitatis, vel viduitatis, ſunt ſtatus libertatis, illius immobilitas à iure propriæ libertatis mutuanda.*

Et idem eſt de ſtatu coniugij, aut viduitatis, vel virginitatis: nam prior, qui eſt ſtatus ſeruitutis, cauſam habet ſatis permanentem; vt de ſe ſatis patet. Poſterior verò præciſè ſumptus, vt priori opponitur, eſt ſtatus libertatis à ſeruitute coniugij, & vt ſic habet etiam cauſam ſatis permanentē; vtique naturale ius propriæ libertatis, quam habet virgo,quandiu non nupſit; & vidua, quando per mortem viri à iure, & ſubiectione coniugij liberatur. Quatenus verò hic ſtatus viduitatis, vel virginitatis poteſt tranſire ad ſtatum ſeruitutis, id eſt, obligationis ſeruandi caſtitatem; ſic non conſtituitur in propria ratione ſtatus, niſi aliqua cauſa permanens,& aliquo modo immutabilis interueniat; vt eſt votum caſtitatis, vt poſtea videbimus. Ex quibus omnibus ſufficienter declaratum eſt,quomodo ratio ſtatus non ſit ſine aliqua immutabilitate, quæ cauſam permanentem habeat, & qualis, & quàm varia talis cauſa eſſe poſſit: ſimúlque ſatisfactum eſt fundamento Henrici; nam ferè omnia exempla,quæ adducit, in contrarium inducta ſunt, & in diſcurſu ſequentium capitum, id magis declarabitur.

14. *Explicatur ſecūda particula capitis.*

Hactenus ſolùm expoſuimus priorem particulam in titulo capitis poſitam, ſcilicet, *ſtatum*, nunc ſupereſt ſecundo loco explicanda alia particula, ſcilicet, *vitæ Chriſtianæ*, ſunt enim in Eccleſia varij modi ſtatuum; non tamen omnes ad vitam Chriſtianam, vt Chriſtiana eſt, ordinantur:& ideo ad præſentem diſputationem nō pertinent; ideóque particulam illam formaliter ſumimus,quia de ſolo illo ſtatu,qui peculiari modo ad vitam æternā conſequendā ordinatur, tractamus.Ad hoc autem meliùs intelligendum,diſtinguere oportet,in Eccleſia, id quod habet cōmune cum aliis infidelium cōmunitatibus, ſeu congregationibus, aut rebus publicis, ab eo, quod habet ſpeciale, vt Chriſti Eccleſia eſt. Priori enim modo ſumpta, ordinatur ad præſentis vitæ conſeruationem, propagationem, & temporalem pacem,& commoditatem: poſteriori autem modo ſpectata, ordinatur ad bonum animæ, & vitam æternam conſequendam; & ſub vtraque ratione diſtinguuntur in illa varij ſtatus. Nam vt eſt reſpublica temporalis, ſunt in ea ſtatus libertatis,& ſeruitutis humanæ, ſecundùm quas conditiones, vt ſæpe dixi, maximè diſtingui ſolent ſtatus in republica humana; vt docet D. Thom. 2.2.q.183.art.1.ex cap. *ſi quando*. 2.q.6. vbi cauſa libertatis, vel ſeruitutis, cauſa ſtatus appellatur. Idémque ſumitur ex leg. 3. & 4. ff. de capitis diminut. & ex toto titulo C. de ingenuis manumiſſ. & ff. de ſtatuliberis. &, ne de ſtatu defunctorum. & præſertim in l.2. & 3. ff. de ſtatu hominum. Et ſub ſtatu liberorum diſtinguebantur olim ſtatus ingenuorum,& libertinorum;& nunc diſtinguuntur ſtatus nobilium, & plebeiorum.

In Eccleſia ſūpta prout conuenit cū aliis cōmunitatibus, ſtatus libertatis & ſeruitutis humanæ reperiuntur.

D. Thom.

A Item ſunt in republica humanus ſtatus coniugatorum, vel ſolutorum. Item ſtatus maiorum, vel minorum,ſecundùm ætates; in quibus omnibus aliquis modus ſubiectionis, vel carentiæ illius conſiderari poteſt, vt ex dictis facilè patet. Horum autem ſtatuum conſideratio per ſe ad nos non ſpectat,quia merè ciuilis, & politica eſt. Dico autem *per ſe*, quia indirectè, quatenus ex illis ſtatibus aliquo modo pendet proprius ſpiritualis ſtatus, interdum à Theologis conſiderantur, vt dicemus.

15. *Eccleſia vt ſtatus vitæ chriſtianæ, ſeu ſpiritualis duplex, militans, & triumphās.*

Alio ergo modo conſideratur Eccleſia, vt eſt congregatio hominum per fidem, & opera tendentium in ſupernaturalem beatitudinem; & ſic B ipſamet Eccleſia eſt ſtatus vitæ Chriſtianæ, ſeu ſpiritualis; & ſecundum hanc conſiderationem, ſicut eſt duplex Eccleſia, militans, & triumphans; ita diſtingui ſolet duplex ſtatus termini, & viæ: & ille prior in ſtatum beatitudinis, & damnationis ſubdiſtingui poteſt ex Anſel. lib. de Similitud.c.46. vbi diſtinguit quidem duos vltimos terminos viæ; nō verò vtitur nomine *ſtatus*. Veruntamen priori termino, ſcilicet, beatitudinis, nomen ſtatus vitæ Chriſtianæ meritò tribuitur: nam in illo perfectiſſimè inueniuntur illæ duæ conditiones, perfectionis, & ſtabilitatis; & ideo ille ſolus, quaſi per antonomaſiā nomen ſtatus meretur; nam in ſecundo nullum eſt C bonum, ſed ſumma miſeria, & potius eſt in perpetua malorum ſucceſſione,quàm in ſtabili quiete. Nihilominus tamen denominatur ſtatus, vel propter perpetuitatem ſolam, quia ab illo ſtatu non poteſt mutatio fieri:vel etiam, quia in genere mali,& miſeriæ ad terminum ſummum peruenitur: vel denique, quia oppoſita ad idem genus reducuntur.Non poterit tamen ſtatus vitæ Chriſtianæ appellari, tum quia potius eſt ſtatus mortis, quàm vitæ; tum quia licèt ſit vitæ naturalis, nullo modo eſt Chriſtianæ. In purgatorio autem, vt eſt locus pœnæ, non cenſetur eſſe ſtatus; quia eſt in tranſitu, & ad breue tempus: vt verò ad ſtatum ſalutis pertinet, propter eius certitudinem, & perpetuitatem, quædam eſt ſtatus beatitudinis inchoatio.

Anſelmus.

16. *Quo pacto ſtatus viæ dari poſſit.*

Nunc verò non de ſtatu, ſeu ſtatibus termini, D ſed de ſtatu viæ agimus. De quo etiam interrogari poſſet, quomodo cohæreant ſtatus, & viæ, cùm via mutationem poſtulet, ſtatus verò quietem. Dicendum verò eſt,optimè cohærere, quia non ipſe vſus ambulandi per viam (vt ſic rem declarem) dicitur ſtatus viæ,ſed conditio perſonæ, vel modus viuendi aptus ad tendendum in beatitudinem, acquirendo illam, dicitur ſtatus viæ, quia in illo, & perfectio, & ſtabilitas ad rationem ſtatus, iuxta huius vitæ capacitatem ſufficiens, inuenitur: & ſic diſtinguitur à Theologis in hominibus duplex ſtatus viæ, ſcilicet innocentiæ, & naturæ lapſæ, vt in tract. de Gratia in principio dictum eſt. Et de priori in proprio tractatu latè diſputauimus. Hîc ſolùm aduertimus, quamuis ille viuendi modus breui tempore E durauerit, nihilominus nomen ſtatus mereri, quia de ſe durabilis valde erat; imò vt perpetuò vſque ad finem ſeculi duraret,conſtitutus fuit; licèt conditionem contingentem includeret, quod rationi ſtatus non repugnat; & ratione illius conditionis non impletæ,potuit homo intra breue tempus ab illo ſtatu cadere, & ſtatus ipſe à ſua ſtabilitate deficere; hoc enim rationi ſtatus non repugnat, quia (vt dicunt Logici) verba in definitionibus non dicunt actum,ſed aptitudinem, ſicut

Status innocentiæ de ſe durabilis erat.

ſicut etiam in ſtatu gratiæ,& peccati ſuprà declaratum eſt.

Status naturæ lapſæ reuera ſtatus vitæ. Vide Aug. de Anc. de poteſt. Eccleſ. q. 76. art.1. In ſtatū legis naturæ, ſtatum legis veteris, & ſtatū Eccleſiæ Chriſti ſubdiuitur. Ad Hebr.

17. Status autem naturæ lapſæ, licèt, vt talis eſt, formaliter (vt ſic dicam) potius ſit ſtatus mortis, quàm vitæ, quia pertinet ad ſtatum peccati, corruptionis, ac ſeruitutis; nihilominus, quatenus in eo conceſſa eſt homini gratia viæ ſufficientis ad reparandam ſalutem amiſſam, & vitam æternam conſequendam, reuera eſt ſtatus vitæ fidelis, ſeu ſtatus ordinati ad vitam conſequendam. Et hic ſtatus poteſt rurſus diſtingui in ſtatum legis naturæ, ſtatum legis veteris (cuius mentionem fecit Paul.in epiſt. ad Hebr.) & ſtatum Eccleſiæ Chriſti; & duobus primis pro nunc omiſſis, tertium vocamus ſtatum vitæ Chriſtianæ, de quo nunc tractamus. Cuius ratio in hoc conſiſtit, quòd ſit quidam modus religionis ad ſalutem, & vitam æternam conſequendam neceſſarius, & per ſufficientia media ordinatus: qui viuendi modus in ſola Eccleſia Chriſti reperitur, & in fide Chriſti fundatur; & ideo ſtatus vitæ Chriſtianæ nominatur. Nam quòd in illo viuendi modo inueniantur cum magna perfectione conditiones ad ſtatum requiſitæ, manifeſtum eſt. Quia inprimis in illo magna ſtabilitas, & firmitas inuenitur: primò quidem in communitate Eccleſiæ Chriſti;quia in ipſa tanquam in firmiſſima petra,fundata eſt, principaliter, & ex promiſſione, ac potentia eius, ita ſtabilita eſt, vt portæ inferi contra eam præualere non poſſint. Deinde etiam in ſingulis perſonis, hunc ſtatum profitentibus, habet cauſam permanentem de ſe,ac ſtabilem.Quia fundatur inprimis in profeſſione fidei facta in Baptiſmo, quæ de ſe obligat ad permanendum ſemper in tali genere vitæ ad ſalutem animæ pertinentis, & in vera Chriſti fide. Deinde fides ipſa habet firmiſſima fundamenta; & impetrare poteſt vires,& auxilia ad perſeuerandum in Chriſti Eccleſia: habet ergo hic modus vitæ ex hac parte perfectam rationem ſtatus.Aliunde verò,in hoc viuendi modo,vera rectitudo, & tota perfectio ad ſalutem animæ neceſſaria inuenitur;ergo etiam ex hac parte inuenitur in Eccleſia Chriſti quidquid ad rationem ſtatus propriiſſimi, ac perfecti deſiderari poteſt. Ex his ergo ſatis conſtat, quid ſit ſtatus vitæ Chriſtianæ: quotuplex autem ille ſit, & quomodo ad ſtatum perfectionis comparetur, in ſequentibus capitibus exponetur.

In ſtatu vitæ Chriſtianæ omnes conditiones ad ſtatum requiſitæ reperiuntur.

CAPVT II.

An ſtatus vitæ Chriſtianæ in ſtatum communis vitæ, & ſtatum perfectionis conuenienter diſtinguatur.

Multiplex in Eccleſia ſtatuum varietas. D.Thom.

1. SVpponit hæc quæſtio eſſe in Eccleſia Chriſti ſtatuum varietatem, quæ veritas eſt de fide certiſſima. Eam tradit D. Thomas d.q.183.art.2. & conſentiunt omnes Theologi de hac materia ſcribentes, quos in re inter Catholicos manifeſta, referre non oportet. Solúmque illi hæretici huic veritati contradicunt, qui eccleſiaſticam Hierarchiam è medio tollere cupiunt; omnémque dignitatum, & magiſtratuum diuerſitatem execrantur; vt fuerunt VValdenſes, Anabaptiſtæ,& noui ſectarij, præſertim Puritani. Sed illorum error non vnus eſt, ſed ex pluribus coaleſcit. Quia vel negant, ſacramentum Ordinis,vel A Eccleſiaſticam poteſtatem, vel ſtatum religioſum, & perfectionis; & ita diuerſis in locis impugnatur: & nos quidem tractando de ſacramento Ordinis, ſi Deus conceſſerit, diſtinctionem graduum, & dignitatum in eccleſiaſtica Hierarchia contra hæreticos defendemus; & ibi aliqua de poteſtate Eccleſiæ addemus: quam ſimul cum poteſtate ciuili in defenſione fidei, lib.3. & 4. defendimus. Pro ſtatu verò religioſo, & perfectionis infrà pugnabimus.

Nunc ergo ſolùm aduertimus iterum, quod ſuprà dictum eſt, poſſe Chriſti Eccleſiam dupliciter ſpectari, videlicet, materialiter (vt ſic dicam) id eſt,quatenus eſt quædam hominum congregatio, in qua ſunt plura temporalia regna ad B naturalem finem, & commoditatem ordinata: vel formaliter, id eſt, quatenus eſt quædam ſpiritualis, & ſupernaturalis reſpublica; & vnum myſticum corpus,fide,eiúſque profeſſione, ac ſacramentis vnitum ſub vno capite Chriſto, eiúſque Vicario, ad æternam felicitatem per media congruentia tendens. Nam ſub vtraque ratione varietatem ſtatuum continet. Vt enim dixi, ad priorem pertinent ſtatus libertatis, & ſeruitutis humanæ; item ſtatus plebeiorum, & nobilium: item ſtatus Regum,& aliorum Principum,&Magiſtratuum, quanuis hi magis ad officia pertineant, ac denique ſtatus coniugatorum, & ſolutorum,& ſimiles. Hæc verò diſtinctio ad præſens non pertinet, vt ſuprà dixi, quia per ſe non ad C ſpiritualem ſalutem, vel finem, ſed ad temporalem ordinatur. Solùm circa ſtatum matrimonij animaduerti poteſt, licèt ſecundùm ſe, & prout eſt contractus quidam humanus, ad ordinem temporalium ſtatuum pertineat; nihilominus,vt eſt ſacramentum,ad ſpiritualem finem referri, & ex hac parte ad Eccleſiam Chriſti formaliter, vt talis eſt, pertinere,& inter eius ſtatus numerari. Quia verò in eo nihil ſpirituale inuenitur,præter peculiarem firmitatem,& indiſſolubilitatem, quam ſacramentum addit humano vinculo, & ſpiritualem gratiam, & auxilia, quæ coniugibus confert, vt conuenienter ad vitam æternam illo munere vtantur,ideo ſpecialis eius conſideratio ad tractatum de Sacramentis pertinet. D Præſertim, quia ſimpliciter loquendo, in ordine ad vitam æternam non excedit communem ſtatum vitæ Chriſtianæ; ſed quia officium eius eſt quaſi fundamentum neceſſarium ad Eccleſiæ conſeruationem, & perpetuitatem, & peculiaris neceſſitas diuini auxilij in eo inuenitur, ideo per quoddam ſacramentum illi peculiariter prouiſum eſt. 2.

Eccleſia tā materialiter, quàm formaliter accepta ſtatuum varietatem continet.

Status matrimonij vt ſacramentum eſt pertinet ad Eccleſiam formaliter, vt contractus humanus ad Eccleſiā materialiter.

Addimus ergo, etiam in Eccleſia Chriſti formaliter conſiderata varios ſtatus inueniri; & in hoc ſenſu veritatem hanc vt Catholicam ſupponimus, ex his, quæ in iſta Eccleſia viſibili oculis conſpicimus. Vt autem ratio, & origo huius varietatis explicetur, ſciendum eſt, duobus modis poſſe diſtingui ſtatus in Eccleſia ſic ſpectata, vi- E delicet,aut in ordine ad commune bonum,ac regimen ſpirituale Eccleſiæ; vel in ordine ad bonum ſpirituale ſingulorum. Priori modo diſtinguuntur in Eccleſia, ſtatus clericorum ab ſtatu laicorum; & ad ſtatum laicorum pertinent omnes,qui clerici non ſunt; quia reuera hoc membrum non diſtinguitur ab alio, niſi per negationem illius particularis conditionis, quam ſtatus clericalis ſupra laicalem addit. Status igitur clericalis per ſpiritualem conſecrationem, & dedicationem perſonæ ad ſpiritualia Eccleſiæ miniſteria 3.

In Eccleſia ſtatus qui ad commune bonum dirigitur,in clericalem & laicam diuiditur.

miniſteria

niſteria efficienda conſtituitur. Vnde per ſacramentum Ordinis confertur propriè, licet per primam tonſuram aliquo modo inchoetur; ideóque eius origo quoad ſubſtantiam eius, eſt immediatè de iure diuino, licèt illi quoad modum, & initium eius, aliquid per Eccleſiam additum ſit. Et ſub hoc ſtatu diſtinguuntur varij gradus pro diuerſitate ordinum vſque ad Epiſcopatum. Si quis autem rectè conſideret, hæc diuiſio magis ſpectat ad diuiſionem miniſteriorum, ac officiorum Eccleſiæ, vt Eccleſia eſt, quàm ad propriam diſtinctionem ſtatuum, de qua nunc tractamus, vt notauit D. Thomas 2. 2. quæſt. 183. art. 2. ad 3. ex Iſidoro lib. 6. Etym. cap. 19. & Caiet. ibidem in 1. Comment. ad finem. Et ad 2. notat ipſe D. Thomas, officia dici, & diſtingui ſecundùm actus, qui ad alios ordinantur: modos autem viuendi, qui ad ſtatus pertinent, referri ad actus, qui conueniunt homini ſecundùm ſeipſum. Quanquam, vt addit ad 3. etiam officium interdum includat rationem ſtatus, propter actus ſublimitatem. Et ſimili modo dixit ibidem Caietanus, officio, & miniſterio adiungi rationem ſtatus; nimirum, quando perfectioni actionum ſtabilitas ſeu perpetuitas coniungitur, etiamſi non conſtituat perſonam in peculiari, ac proprio viuendi modo, ad ſuum ſpiritualem profectum ſpecialiter inſtituto, & certis legibus, aut vinculis firmato, quem nomine ſtatus vitæ Chriſtianæ propriè ſignificare ſolemus.

D. Thom. D. Iſidor. Caiet.

4. Alio ergo modo diſtinguuntur in Eccleſia ſtatus in ordine ad bonum ſpirituale ſingulorum in tali ſtatu viuentium, nimirum, vt in eo vnuſquiſque ad æternam ſalutem ſecuriùs, & perfectiùs conſequendam iuuetur: itémque ad maiora opera religionis, vel charitatis præſtanda, inter quæ principalem quendam locum habent miſericordiæ opera; & ideo etiam ad illa perficienda huiuſmodi ſtatus ordinantur. Et ad hoc genus pertinent varij ſtatus religionis; & alij modi viuendi earum perſonarum, quæ vel continentiam profitentur; vel pauperum obſequiis, aut aliis operibus religionis, aut miſericordiæ ſpecialiter dicatæ ſunt; de quibus in progreſſu huius operis dicẽdum eſt: nunc enim ſolùm ſupponimus hanc ſtatuum varietatem in Eccleſia reperiri, prout illos nunc in ea conſpicimus, ſempérque in ea fuiſſe, ex hiſtoriis, certáque ſanctorum Patrum traditione, certi ſumus. Vnde colligimus, morem hunc ex diuina inſtitutione, ſaltem quoad eſſentialia fundamenta, & generales rationes talium ſtatuum, manaſſe; quanuis quoad particulares determinationes, & multa alia, quæ ſecundaria, vel accidentalia ſunt, ab hominibus, non ſine Spiritus ſancti inſpiratione, addita fuerint. Quæ omnia, tractando de particularibus ſtatibus, meliùs declarabuntur.

In Eccleſia prout ad bonum ſpirituale ſingulorũ dirigitur, varij ſunt religionis ſtatus.

5. Nunc generaliter ſuaderi poſſunt ex doctrina Pauli 1. Corinth. 12. *Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia, primum Apoſtolos, Prophetas, Doctores.* Quæ quidem diuiſio per ſe ad diuiſionem miniſteriorum pertinet, vt idem Apoſtolus declarauit ad Epheſ. 4. vbi eam varietatem enumerans, addit: *Ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti.* Veruntamen, quia huiuſmodi munera ad ſancta, & perfecta opera ordinantur, ſi eis ſtabilitas addatur, ſolent, vt dixi, ſub quodam gradu ſtatus Chriſtianæ vitæ comprehendi. De alio verò modo ſtatuum, qui ad ſpiritualem perfectionem propriam inſtituuntur, habemus Chriſti verba, qui Matth. 19. de cœlibatu dixit: *Non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt,* &c. *Sunt eunuchi, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, qui poteſt capere capiat.* Et infrà de via perfectionis per voluntariam paupertatem, addit: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo, & veni, ſequere me.* Et Paulus 1. Cor. 7. indicans hanc ſtatuum differentiam, ait: *Vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo; alius quidem ſic; alius verò ſic;* & infrà: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do,* &c. Quæ teſtimonia cum aliis, in ſequentibus latiùs expendenda ſunt.

Status religionis ex diuina inſtitutione manaſſe oſtenditur.

Nunc ſolùm addimus congruentiam, quæ ex proportione militãtis Chriſti Eccleſiæ ad triumphantem ſumitur. Propter quam ſæpe in Euangelio hæc Eccleſia regnum cælorum appellatur. Et ob eandem cauſam Paulus ad Hebræos 8. & 9. ea, quæ in hac Chriſti Eccleſia peraguntur, & perſonas eius, cæleſtia vocat; vt ibi optimè Chryſoſt. & plerique Patres interpretantur. Vnde ſicut in Eccleſia cæleſti ſunt varij gradus miniſtrantium, & aſſiſtentium Angelorum; ita etiam in Eccleſia militante inueniuntur: vt contemplatur egregiè Dionyſ. cap. 1. de Eccleſiaſt. Hierarch. iuncto primo capite de cæleſt. Hierarch. Et ſimili ratione, ſicut in Eccleſia cæleſti ſunt diuerſi ſtatus in perfectione eſſentialis beatitudinis, & magna varietas in aureolis, & aliis accidentalibus præmiis; ita in hac Eccleſia militanti eſſe oportuit varios ſtatus, in quibus ad varios gradus beatitudinis, magis, vel minùs perfectos homines diſponantur, & multiplices honores, ac præmia mereantur. Et ſicut in patria cæleſti illa varietas in magnam totius cæleſtis Reipublicæ pulchritudinem redundat; ita Eccleſia Chriſti hac ſtatuum diuerſitate maximè decoratur. iuxta illud Pſal. 44. *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circundata varietate.* & infrà: *Omnis gloria eius, filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis, circumamicta varietate.* Et hanc congruentiam confirmat, & declarat optimè D. Thomas d. quæſt. 183. art. 2. & ibi Caiet. Et locupletari poteſt ex Gregorio lib. 4. epiſt. 52. aliàs cap. 96. vbi priùs docet, quantum hæc diuerſitas ſtatuum, officiorum, & graduum ad vnitatem, concordiam, & pulchritudinem Eccleſiæ pertineat; deinde verò addit: *Quia verò vnaquæque creatura in vna, eadémque qualitate gubernari, vel viuere non poteſt, cæleſtium militiarum exemplar nos inſtruit.* Et ſimiliter Ignat. epiſt. 2. ad Trallian. ordinem, & concentum Eccleſiæ ex variis gradibus conſurgentem, ad inſtar cæleſtis ordinis declarat. 6.

Chryſoſt. Sicut in Eccleſia cæleſti, ita in militante plures ſtatus inueniri debent. *Dionyſ. Areop.* *D. Thom. Caiet. D. Gregor. D. Ignat.*

His ergo declaratis, facile eſt ad quæſtionem propoſitam reſpondere, ſtatum vitæ Chriſtianæ optimè in ſtatum communis vitæ, & perfectionis diſtingui. Quam diuiſionem neceſſariò hîc præmittimus, vt paulatim ad ſcopum, quem intendimus, accedamus. Declaratur autem diuiſio in hunc modum. Nam, vt ex capite præcedenti conſtat, ſtatus vitæ Chriſtianæ non eſt, niſi ratio aliqua viuendi ſtabilis, ac firma, ad ſalutem gratiæ in hac vita, & gloriæ in futura conſequendam, ordinata, & inſtituta. Ratio autem huiuſmodi vitæ duplex eſt: quædam eſt omnibus fidelibus communis, & generalis, quia eſt ad ſalutem neceſſaria: alia verò eſſe poteſt ſpecialior, quæ præter ea, quæ neceſſaria ſunt, 7.

Status vitæ Chriſtianæ in ſtatum communis vitæ & perfectionis diſtinguitur. Oſtenditur diuiſio.

plura

plura media complectitur. Et vtraque ratio viuendi in ſuo gradu habet debitam perfectionem, & ſtabilitatem; ergo rectè inde duplex ſtatus conſurgit vitæ Chriſtianæ, communis, & perfectionis. Atque hæc diuiſio, ferè cum illa coincidere videtur, quæ ex Hieronymo traditur in cap. *Duo ſunt.* 12.quæſt.1. Vbi duo genera Chriſtianorum diſtinguuntur, ſcilicet, eorum, qui ſpecialiter Deo dicati ſunt, qui ibi Deo deuoti dicuntur, & laicorum. Et de laicis dicitur ſolùm teneri ad illa, quæ omnibus Chriſtianis communia ſunt; de aliis verò, ad peculiaria, & maiora obſequia teneri, pronunciatur. Vnde priores ſtatum vitæ Chriſtianæ profitentur; poſteriores verò aliquo modo perfectiorem. Rectè ergo dicta partitio ſubſiſtit. Verum eſt, Hieronymum ſub Deo deuotis maximè clericos comprehendere, quanuis etiam addat conuerſos: qui verò dicantur conuerſi, & quomodo vtrique ad ſtatum perfectionis pertineant, poſtea dicetur.

Hieronym.

8. Nunc amplius quoad ſingula membra dicta diuiſio declaratur. Nam in Chriſtiana vita duplex perfectio conſideratur; vna eſt eſſentialis, quæ conſiſtit in vita gratiæ, & charitatis; & ad hanc perfectionem ad minimum conſequendam Chriſtiana profeſſio ordinatur; & neceſſaria, ac ſufficientia media proponit: ergo ex hac parte ſufficiens eſt ad ſtatum conſtituendum. Aliunde verò etiam habet permanentiam,& ſtabilitatem, quia per Baptiſmum, tanquam per profeſſionem fidei Chriſtianæ, conſtituitur: Baptiſmus autem obligationes perpetuas inducit; & ita ſubiicit hominem Eccleſiæ,vt ab illius iure ampliùs ſubtrahi non poſſit. Et Baptiſmo additur Confirmatio, quæ licèt nouam obligationem non addat, veluti complet illum ſtatum, dando vires ad conſeruandum, & defendendum illum; ergo in illa vitæ ratione ſufficiens perfectio, & ſtabilitas reperitur. Dicitur autem ſtatus vitæ communis, non quia in illo non poſſint homines opera ſupererogationis facere, & in perfectione ſpirituali creſcere, quantũ voluerint, vtique à Deo adiuti; ſed quia ſtatus ad hoc non obligat, nec ſpecialia media confert, nec in illo genere opera peculiarem ſtabilitatem habent. Et præterea dici poteſt hic ſtatus generalis, quia omnibus neceſſarius eſt; & quantum ad id, quod habet ſtabilitatis, & perfectionis, in omni alio includi neceſſe eſt; quia eſt veluti ſubſtantia, & fundamentum cæterorum omnium.

Declaratur ampliùs dicta diuiſio.

Dicitur ſtatus vitæ cõmunis, non quia non poſſit homo creſcere in perfectione, ſed quia ſtatus ad hoc non obligat.

9. Vnde ſtatus perfectionis ab hoc diſtinguitur, tanquam illi aliquid melius, & perfectius addens: ideóque ab illo tanquam includens ab incluſo diſtinguitur. Explicatur, quia in vita Chriſtiana eſt fundamentum totius ſalutis, & ad illam eſt neceſſaria; ergo illam includi in omni alio ſalutari ſtatu neceſſarium eſt: ergo ſtatus perfectionis habet ſe, quaſi per additionem ad ſtatum vitæ Chriſtianæ. Diſtinguuntur ergo ſicut includens,& incluſum. Quòd ſi in ſtatu perfectionis id præciſè conſideretur, quod ſupra ſtatum vitæ Chriſtianæ addit; ſic comparabitur ad illam tanquam perfectio ad perfectibile; vel tanquam determinatio ad determinabile. Differéntque, quia ſtatus vitæ Chriſtianæ, quoad perfectionem, & ſtabilitatem, quam requirit, eſt quidem neceſſarius: non includit autem peculiarem vtilitatem. Et ſub hac ratione ſtatus perfectionis præciſè, ac per ſe ſpectatus, eſt vtilior, ſeu ad melius eſſe; magiſque ad ipſius

Status perfectionis ab ſtatu communis vitæ tanquã includens ab incluſo diſtinguitur.

A vitæ Chriſtianæ obſeruationem adiuuans.

Dices, ſi ſtatus perfectionis aliquid addit communi ſtatui vitæ Chriſtianæ, eo ipſo erit oneroſior, & ad obſeruandum difficilior; ergo nec ſecurior,nec ad obſeruandum vtilior eſſe poterit:Reſpondetur,negando conſequentiam:nam in primis, eo ipſo, quòd ſtatus perfectionis includit quidquid eſt boni neceſſarij in communi vita fidelium; & aliquid boni, & honeſti addit, ex eo capite melior eſt, & eo titulo perfectionis dici poteſt. Deinde facilitas bene viuendi magna ex parte ex maiori conſuetudine honeſtè operandi oritur: ſtatus autem perfectionis poſtulat, & quantum ex ſe eſt, affert frequentiorem vſum bene operandi, & ſuperandi difficultates, quæ in officio virtutis occurrere ſolent; & B ideo ex ſe ad ſalutem animæ faciliùs conſequendam, conſeruandam, & augendam multum confert. Denique in tali ſtatu ſunt plura media, quæ ad virtutem iuuant; & minores occaſiones legem Dei violandi: & ideo in tali ſtatu maior etiam eſt vtilitas, vel ſecuritas. Vnde ad obiectionem negatur conſequentia, quia cætera non ſunt paria: & quia non ſemper additio obligationis, addit difficultatem, vel periculum, quando id, quod additur, præſtat etiam iuuamen, & auxilium ad totum onus faciliùs ſuſtinendum. 10.

Status perfectionis non eſt ad obſeruandũ difficilior.

Eſt facilior, vtilior, & ſecurior.

Circa huius verò diuiſionis ſufficientiam nonnulla ſupereſt difficultas; quia talis eſſe debet C diuiſio ſtatus vitæ Chriſtianæ, vt omnes fideles comprehendat, quia omnes fideles ſtatum vitæ Chriſtianæ profitentur: At verò in illa diuiſione multi omiſſi ſunt, eorum præſertim, qui ſpeciales ſtatus profitentur. Vnde aliis modis diuidi ſolet ſtatus in plura membra. Nam Auguſt. de Ancon. de poteſt. Eccleſ. quæſt. 76. art. 1. ſtatum diſtinguit in quatuor membra ſcilicet, coniugatorum, clericorum,religioſorum, & Epiſcoporum. Nam primus, ait, eſt cum perpetua obligatione: ſecundus eſt, cum diuini cultus adminiſtratione: tertius eſt, cum operum perfectione, & ſupererogatione: quartus verò eſt, cum perpetua animarum inſtructione, & illuminatione. Aliis autem videtur etiam, diuiſionem D hanc non omnes fideles comprehendere; & ideo quintum membrum addunt, ſcilicet, fidelium ſolutorum; qui nec coniugati ſunt; nec ad opera diuini cultus, vel inſtructionis animarum, nec perfectionis ſunt deputati. Cùm enim non ſolùm detur ſtatus obligationis, ſeu ſeruitutis, ſed etiam libertatis,vt præcedenti capite dictum eſt: non ſolùm ij, qui alicui obligationi, vel muneri addicti ſunt, ſed etiam, qui ab ea ſunt liberi, quos ſolutos vocamus, in ſuo proprio ſtatu conſtitui debent. Aliter verò D. Thomas 2. 2. quæſt. 185. art. 2.ſtatum in tria membra diuidit, ſcilicet, incipientium, proficientium, & perfectorum:& in tota illa materia nullam aliam partitionem ſtatus nobis tribuit. 11.

Diuiſio ſtatus vitæ Chriſtianæ ſupradicta adæquata eſt.

Plura membra enumerat Aug de Ancon.

D. Thomas ſtatum in tria membra diuidit.

E Nihilominus dicendum eſt, diuiſionem à nobis datam, non ſolùm optimam, ac neceſſariam eſſe ad declarandum ſtatum perfectionis, vt oſtenſum eſt, ſed etiam eſſe ſufficientem. Quod facilè probatur, quia & vtrumque membrum ſub diuiſo comprehenditur, vt oſtenſum eſt; & ipſa membra contradictoriè, ſeu priuatiuè opponuntur. Vnde ſub ratione propria ſtatus ſpiritualis (vt ſic dicam) nullum medium inter illa aſſignari poteſt. Deinde probatur ſufficientia, conuertendo obiectionem factam; quia nullus 12.

Tradita diuiſio ſufficiens oſtenditur.

poteſt

poteſt eſſe ſtatus hominis fidelis, qui ſub altero illorum membrorum non contineatur; quia neceſſe eſt, vt fidem Catholicam, eiúſque obligationem omnes profiteantur, vnde neceſſe eſt, ſaltem ſub priori membro comprehendi. Denique ſtatus vitæ Chriſtianæ formaliter conſtituitur in ordine ad perfectam ſalutem animæ conſequendam: hæc autem perfectio eſſe non poteſt, niſi vel eſſentialis, ſeu ſubſtantialis præciſè ſumpta; vel per aliquam additionem, quæ illam formaliter perficiat: ergo non ſolùm per hæc membra conuenienter ille ſtatus diuiditur, ſed etiam adæquatè; quia ſolus ſtatus perfectionis per ſe determinat, perficit, ac eleuat ſtatum vitæ Chriſtianæ: & omnis ſtatus, qui aliquid altius, vel aliquid ſupererogationis addit illi generi vitæ communis, ſub ſtatu perfectionis comprehenditur; qui verò nihil boni illi formaliter addit, ſub generali ratione ſtatus vitæ Chriſtianæ relinquitur: ergo eſt illa diuiſio adæquata.

13. *Diuiſio Auguſtini de Ancona ſub noſtra continetur.* De partitione igitur quadrimembri ab Auguſtino de Ancona tradita, dicendum eſt, ſub noſtra bimembri contineri, & non omnino illam exhaurire. Nam ex tribus poſterioribus membris, clericorum, religioſorum, & Epiſcoporum, duo poſteriora ſub ſtatu perfectionis continentur, vt poſtea videbimus. De ſtatu verò clericorum, ſtrictè clericatum ſumendo, vt ab Epiſcopatu diſtinguitur, ſicut neceſſe eſt in illa partitione ſumi: de clericatu (inquam) controuerſia eſſe ſolet; nunc autem ad idem membrum illud reuocamus. In omni verò opinione certum eſt, ſub altero ex dictis contineri. Quis enim dubitet, illum eſſe ſtatum vitæ Chriſtianæ? Imò, quia in illa perfectum quendam gradum habet, ſub ſtatu perfectionis nunc illum collocamus. Quomodo autem id intelligendum ſit, poſtea videbimus. At verò primum membrum quadrimembris diuiſionis, ſcilicet, ſtatus coniugatorum fidelium, clarum eſt, ad communem ſtatum vitæ Chriſtianæ pertinere. Nam coniugium de ſe nihil addit communi ſtatui Chriſtianorum in ordine ad ſpiritualem vitam, nec perfectionem aliquam vitæ, præter eam, quæ charitati eſt eſſentialis, quam Chriſtianus ſtatus poſtulat. Dico autem ex vi ſtatus, quia in perſonis coniugatis, poteſt magna perfectio ſanctitatis, & operum virtutis inueniri: quanquam ſtatus ipſe nec illam requirat, nec peculiare adiutorium ad illam obtinendam, vel exequendam conferat; & ideo vocari ſolet ſtatus imperfectus, negatiuè vtique, non contrariè, aut priuatiuè; non enim priuat charitatis perfectione, ſed de ſe illam non promouet, imò aliquo modo impedit, vt 1. Cor. 7. Paulus indicauit.

14. *Quadrimembris diuiſio Aug. de Ancon. non eſt formalis.* Ex quibus colligi poteſt, diuiſionem illam quadrimembrem quoad hanc partem, ſeu primum membrum, & non eſſe formalem, & diminutam eſſe. Primum declaro, quia licèt ſtatus coniugatorum in Eccleſia Chriſti neceſſarius ſit; formaliter tamen, ac per ſe non contrahit ſtatum vitæ Chriſtianæ; nec ſpecialem ſtatum vitæ Chriſtianæ ex hac parte conſtituit, ſed tantùm quaſi materialiter; quatenus generalis ſtatus ſpiritualis vitæ Chriſtianæ in coniugatis reperitur. Et ideo D. Thomas tractando de ſtatibus Eccleſiæ, vt talis eſt, nullam mentionem ſtatus matrimonij fecit. Nam, vt ſuprà dicebam, ſtatus ille de ſe communis eſt in omni humana republica perfecta, ex ipſa rei natura, quia eſt neceſſarius ad humani generis conſeruationem. Quare ſi in Eccleſia Chriſti aliquid perfectionis ei additur ratione ſacramenti; per hoc ſolùm eſt conſecutus vel maiorem quandam firmitatem in ratione ſtatus, vel gratiam, & auxilium maius ad difficultates, & pericula illius ſtatus fortiùs ſuperanda. Omnibus autem penſatis, in ordine ad ſalutem æternam, non excedit in perfectione generalem ſtatum vitæ Chriſtianæ; ideóque formaliter non conſtituit ſpeciale membrum ſub illo generali ſtatu. *Matrimonium etiam vt eſt ſacramentũ, non conſtituit ſtatum, ſed pertinet ad ſtatum vitæ Chriſtianæ.*

Et hinc probatur altera pars de inſufficientia. 15. *Eſt etiã diminuta.* Quia ſub illa diuiſione nõ cõprehenduntur fideles omnes non coniugati, qui nullum perfectionis ſtatum aſſumpſerunt; cùm tamen à generali ſtatu vitæ Chriſtianæ excludi non poſſint. Propter quod meritò in ſecundo dicendi modo, quintum membrum illi priori diuiſioni addebatur. Et hoc modo illa duo membra coniugatorum, & ſolutorum prioris membri noſtræ diuiſionis ſubdiuiſionem continent; quæ ſunt veluti ſtatus libertatis, & ſeruitutis, vtique coniugalis. Vnde ſicut ſtatus coniugalis non niſi materialiter determinat illum generalem ſtatum vitæ Chriſtianæ, vt explicaui; ita etiam ſtatus illius libertatis à coniugali vinculo per ſe tantùm ſpectatus, non niſi materialiter contrahit ſtatum vitæ Chriſtianæ. Nam oppoſitorum eadem eſt ratio, ad eundem enim ordinem pertinent. Poteſt autem inter hæc duo membra diſcrimen conſiderari. Nam ſtatus coniugatorum magis determinatus, ac reſtrictus eſt, & quodammodo magis elongatus à ſtatu perfectionis, quàm ſtatus ſolutorum, ſeu libertatis. Nam ſtatus matrimonij, quantum eſt ex ſe, non admittit ſecum ſtatum perfectionis, ſaltem integrum, & conſummatum. *Quia mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir eius viuit.* vt Paulus dixit 1. Cor. 7. qui etiam ad virum dicit: *Alligatus es vxori, noli quærere ſolutionem.* At verò ſtatus libertatis, ſeu ſolutorum, eſt de ſe indifferens; ac ſubinde perſonæ ſolutæ, quæ in illo ſunt, magis capaces ſunt ſtatus perfectionis, quàm coniugati. Et ex hac parte ſtatus matrimonij videtur quodammodo minùs perfectus, quia magis repugnans ſtatui perfectionis, magiſque eius opera impediens, quanuis aliunde in firmitate ſtatus, & in remedio contra concupiſcentiam, aliquo modo excedat.

Denique de trimembri diuiſione à D. Thoma 16. *Quid dicẽdum de trimembri diuiſione D. Thom.* tradita in cap. 4. dicemus; maiorem enim declarationem poſtulat. Nunc breuiter dicimus, illã eſſe veluti ſubdiuiſionem quandam ſtatus perfectionis, non tam in diuerſos ſtatus, quàm in diuerſos gradus eiuſdem ſtatus. Qualis erit in homine diuiſio inter puerum, virum, & ſenem: & ita illa diuiſio nihil obſtat ſufficientiæ noſtræ partitionis. Nam in illa ſtatus perfectionis ab illis tribus gradibus abſtrahit, & in quocunque ſufficienter ſaluari poteſt.

CAPVT III.

Quæ ſit perfectio Chriſtiana, ad quam ſtatus perfectionis ordinatur.

CVm ſtatus perfectionis ad ipſam perfectionem dirigatur, ac tendat, vt illum exactè 1. intelligere poſſimus, neceſſarium eſt priùs, quid ſit perfectio, ad quam tendit, diligenter inquirere. Nam ſicut omnis ars habet ſcopum ſuum, quò

quò tendat, ſine cuius cognitione nec intelligi, nec acquiri poteſt, ita etiam (vt optimè dixit Moyſes Abbas in collat. 1. Caſſi. c. 2.) *Noſtra profeſſio*, id eſt, perfectionis ſtatus, *habet ſcopum proprium, ac finem ſuum, pro quo omnes illius ſtatus labores ſuſtinet.* Hic autem ſcopus non niſi Chriſtianæ vitæ perfectio eſt: de hac ergo, quid ſit, inquirimus, in qua inueſtigatione multa dubitari poſſunt.

Caſſian.

Perfectio ſitne forma ſimplex, an pluriū collectio.

Primum eſt, an perfectio ſit aliqua forma ſimplex, vel pluriū collectio? Et ratio dubitandi eſt, quia hæc perfectio vitæ Chriſtianæ, de qua tractamus, eſt perfectio vitæ ſpiritualis, & ſupernaturalis; hæc autem ſpiritualis vita multas virtutes requirit. In primis, fidem. Nam per illam dicitur Chriſtus habitare in cordibus noſtris, ad Eph. 3. & ad Galat. 3. ait idem Paulus: *Omnes filij Dei eſtis per fidē.* Deinde ſpes, de qua dicitur ad Rom. 8. *Spe ſalui facti ſumus.* Et 1. Ioan. 3. *Qui habet hanc ſpē, ſanctificat ſe.* Tertiò, charitas, de qua dicitur ad Gal. 5. *In Chriſto Ieſu, neque circuncißio aliquid valet, nec præputium, ſed fides, quæ per charitatem operatur.* Et ad Rom. 5. *Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris*, &c. Et 1. Cor. 12. poſtquam Apoſtolus de gratiis variis Spiritus ſancti ſermonem fecit, concludit: *Et adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro.* Vtique viam charitatis, de qua cap. 13. ſubiungit, ſine charitate cætera nihil valere. Ibi tamen indicat ſolam charitatem non ſufficere, ſed alias etiam virtutes eſſe neceſſarias, dum adiungit: *Charitas patiens eſt, benigna eſt.*

Rationes dubitandi pro collectione formarum.

2. Vnde in aliis Scripturæ locis aliis etiā virtutibus perfectio tribuitur. Nā ad Eph. 6. generaliter dicit Paulus: *Induite vos armaturā Dei, vt poßitis ſtare aduerſus inſidias diaboli.* Et infrà: *Accipite armaturam Dei, vt poßitis reſiſtere, & ſtare in die mala, & in omnibus perfecti ſtare.* Vbi per *armaturā Dei*, cōcentum omnium virtutū intelligit, quas ſtatim enumerat. Et in particulari de patientia dicitur Iacobi 1. *Probatio fidei noſtræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet, vt ſitis perfecti, & integri, in nullo deficientes.* Ac denique 1. Cor. 14. dicitur: *Malitia paruuli eſtote, ſenſibus autem perfecti.* Vbi nomine *ſenſuum* ſignificantur virtutes moderantes paſſiones ſentientis appetitus, quæ maximè ad perfectionem humanam neceſſariæ videntur. Vnde Greg. lib. 2. Mor. c. 26. alias 36. tranquillitatem animi, & totā boni operis ſtructuram, in quatuor cardinalibus virtutibus conſiſtere dicit; quia *Illæ ſunt, quæ ſolidū noſtræ mentis ædificium ſuſtinent.* Vnde cōfici poteſt ratio; quia perfectū eſt, cui nihil deeſt: vt Ariſtot. definit; ergo perfectio hæc, de qua agimus, includit omnia, quæ in homine perfecto poſtulātur, hæc autē ſūt omnes virtutes.

D. Gregor. Mag.

Ariſtot.

3. In contrariū verò eſt; quia Theologi communiter cū D. Thoma 2. 2. q. 184. a. 1. & 3. perfectionem vitæ Chriſtianæ in ſolius charitatis perfectione conſtituunt, ex Paul. ad Coloſſ. 3. vbi charitatē vocat *vinculum perfectionis*. Et Rom. 13. ait. *Plenitudo legis eſt dilectio.* Eadémque eſt ſanctorum Patrū ſententia. Ait enim Aug. lib. de nat. & grat. c. 42. ipſam charitatem eſſe, *veriſſimā, pleniſſimam, perfectiſſimámque iuſtitiam.* Vtique ſi charitas ipſa perfecta ſit. Vnde c. 70. ſubiungit: *Inchoata charitas, inchoata iuſtitia eſt, prouecta charitas, prouecta iuſtitia eſt; magna charitas, magna iuſtitia eſt; perfecta charitas, perfecta iuſtitia eſt.* Et Greg. lib. 28. Mor. c. vlt. tractans verba Pauli ad Coloſſ. 3. *Super omnia autem hæc charitatem habentes, quod eſt vinculum perfectionis*, ait, vocari vinculum perfectionis; *quia omne bonum, quod agitur per illam, ne pereat, ligatur*; quaſi dicat, ab illa ſuam perfectionem, & ſtabili-

Rationes pro forma ſimplici.

Auguſt.

D. Gregor.

A tatem accipere. Sicut homil. 27. in Euang. dixit: *Quidquid præcipitur, in ſola charitate ſolidatur.* Et 3. p. Paſtoral. admon. 10. *Charitas*, inquit, *mater eſt omnium, cuſtoſque virtutum.* Idémque latiùs docet Proſper lib. 3. de vita contemplat. cap. 13. pleniſſimè laudes charitatis enarrans, eíque quidquid perfectionis in vita Chriſtiana cogitari poteſt, tribuens; & inter alia dicit de illa: *Iuncta Deo inſeparabiliter, & vnita. Affectionum omnium potentiſſima, diuinæ contemplationis auida, in omnibus ſemper inuicta, ſumma actionum bonarum*, &c. Et c. 14. ad hoc propoſitum explicat loca Pauli 1. Cor. 13. & ad Galat. 5. addítque, *Nihil boni deeſſe poſſe, quibus charitas ineſt*; quod c. 15. proſequitur. Ac

D. Proſper.

B denique Bern. ſerm. 83. in Cant. propterea dixit, *Charitatem maritare animam Verbo.* Quod optimè confirmat illa ſententia Pauli 1. Corinth. 6. *Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus fit cum eo.*

D. Bernard.

Vnde ſumitur ratio, quia vniuſcuiuſque rei perfectio eſt vnio eius ad ſuum vltimum finem: noſter autem finis vltimus eſt Deus, qui nobis per fidem manifeſtatur; ergo perfectio noſtra in vnione ad Deum conſiſtit: charitas autem eſt, quæ nos Deo vnit: nam per illam maximè adhæremus Deo; & ita per illam vnus Spiritus cum ipſo efficimur, vt Paulus dixit, & ſignificauit Ioannes 1. Canonic. cap. 4. dicens: *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et Proſper ſuprà dixit, charitatem eſſe omnium affectionum maximam; ergo maximè nos vnit Deo: nullo enim perfectiori modo illi in hac vita vniri

4.
Ex dictis ratio deſumitur ad probandum charitatem eſſe perfectionem Chriſtianam.

D. Proſper.

C poſſumus, quàm per amorem. Nam ille tendit in Deum prout in ſe eſt, & homines maximè illi ſubiicit, eiúſque voluntati conformes reddit, quæ eſt perfectionis ſummā; ergo tota vitæ Chriſtianæ perfectio, in charitatis perfectione poſita eſt.

Hæc quæſtio ſimilis illi eſſe videtur, quæ de beatitudine tractari ſolet, an in vna, vel pluribus operationibus conſiſtat? & quæ de forma iuſtificante diſputatur, an ſit vna ſimplex forma, ſeu virtus, aut collectio plurium: ita enim hic inquiritur; an hæc perfectio, de qua agimus, ſolius charitatis ſit, vel collectionis omnium virtutum. Et quia magna ex parte poteſt eſſe quæſtio de

D modo loquendi, aduertimus, tribus modis poſſe perfectionem tribui ſoli charitati, primò eſſentialiter, ſeu ſubſtantialiter: ſecundò principaliter: tertiò totaliter, vt cauſæ vnicæ, & adæquatæ totius perfectionis.

Aduertendū tribus modis poſſe attribui perfectionem charitati.

In primo ſenſu res eſt clara; quia ſine dubio eſſentia ſanctitatis, & perfectionis in ſola charitate poſita eſt. Et hoc probant teſtimonia, & rationes poſteriori loco adductæ. Cùm autem dicitur *ſola*, vel non excluditur gratia gratum faciens, quæ vinculum amicitiæ cum Deo complet, quod vinculum nomine charitatis interdum ſignificatur, vt in lib. 6. de Gratia. c. 13. & lib. 7. cap. 9. dixi: vel ſermo eſt de perfectione, quæ in operatione, & in proximo eius principio conſiſtit. Sic enim abſque

5.
Perfectio eſſentialiter ſumpta in charitate poſita eſt.

E dubio Chriſtiana perfectio in dilectione Dei, & in charitate, vt eius principio eſſentialiter conſiſtit. Tum quia illa eſt, quæ in hac vita vnit hominem Deo: tum etiam, quia illa eſt, quæ ſanctificat, & purificat cor, vt dicemus: in hoc autem eſſentia perfectionis conſiſtit. Et declaratur per analogiam ad beatitudinem patriæ; in qua multæ quidem operationes neceſſariæ ſunt; ſed illa, vel illæ, quæ vniunt immediatè beatum cum Deo, eſſentiales cenſentur, cæteræ accidentales. Sic ergo in via illa perfectio eſſentialis cenſetur, quæ maximè vnit, & aſſimilat animam Deo. Nam

quo aliquis magis in charitate proficit,eo fit Deo ſimilior: vt Auguſt.dixit in enarrat.Pſal.99.circa finem. Ergo eſſentia Chriſtianæ perfectionis in charitate conſiſtit.

Auguſt.

6. Atque in hunc modum exponit Caiet. D.Th. in 2.2.q.184. a.1. Nam D. Thomas ibi non dicit abſolutè perfectionem in ſola charitate conſiſtere,ſed limitationē adhibere videtur,cùm ait, *ſpecialiter* in illa conſiſtere. Caietanus autē exponit, id eſt,*eſſentialiter*:imò exiſtimat ita eſſe legendū,& emendandos eſſe codices,indicans in eos irrepſiſſe errorem.Sed hoc neque veriſimile eſt,cùm ſæpius illa vox in illo articulo repetatur, in titulo, in argumento primo; in corpore,& in ſolutione ad ſecundum:& nulla illius vocis inueniatur varietas in antiquis & nouis, ac emēdatioribus editionibus.Neque etiā eſt neceſſaria mutatio illius aduerbij, quia vox, ſpecialiter, plura cōplectitur, & fortaſſe D.Th.omnia comprehendere voluit,& ideo variis terminis vſus eſt, vt ponderabimus. Quanuis ergo legamus *ſpecialiter*, poteſt illa ſpecialitas in hoc poni,quòd charitatis perfectio eſt eſſentialis vitæ Chriſtianæ, cætera verò accidentalia ſunt,eſto ſint neceſſaria; & hunc ſenſum indicauit D.Thomas in d.art.1.ad 2.& art.3. vt Caietanus bene animaduertit.

D.Thom. Caiet. — *D.Thom. Caiet.*

7. Poteſt verò quis dubitare,quia in præſenti non inquirimus quamcunque perfectionē vitæ Chriſtianæ,ſed illam,ad quam ſtatus perfectionis ordinatur:at verò ſtatus perfectionis non ordinatur per ſe, ac ſpecialiter ad eam perfectionē charitatis,quæ eſt eſſentialis vitæ ſpirituali,& Chriſtianæ; ergo illo modo nō ſatis explicatur perfectio, quam nunc inueſtigamus.Minor patet,quia eſſentialis perfectio charitatis omnibus neceſſaria eſt, & ab omnibus poſtulatur, dicente Chriſto D. Matth.5. *Eſtote perfecti,ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* In hoc enim illa perfectio conſiſtit, vt Deum ex toto corde, & proximum, ſicut nos ipſos, diligamus: at hoc vniuerſis hominibus præcipitur,vt cōſtat Mat.22.ergo eſſentialis perfectio,quæ in ſubſtantia, & neceſſitate charitatis conſiſtit, non eſt peculiaris ſcopus ſtatus perfectionis,ſed generalis ſtatus vitæ Chriſtianæ.

Impugnatur charitatem eſſe perfectionem illam ad quam ſtatus perfectionis ordinatur.

8. Reſpondeo charitatē ipſam in ſua ſubſtantia, & entitate poſſe habere diuerſos ſtatus, à quibus abſtrahit charitas ſecundùm ſuam præciſam eſſentiā, quæ in quolibet illorum graduū ſaluatur. Quanuis ergo verum ſit perfectionem charitatis eſſentialem præciſè,& abſtractè ſpectatā non eſſe finē propriū ſtatus perfectionis:nihilominus verum etiā eſt,aliquam perfectionem intrinſecā, & pertinentē ad aliquem gradū charitatis, eſſe ſuo modo eſſentiam, & ſubſtantiā illius perfectionis vitæ, ad quā ſtatus perfectionis ordinatur. Explicari hoc poteſt exemplo eſſentialis beatitudinis: nam generaliter ſumpta eadē eſſentialiter eſt in omnibus beatis; & nihilominus vnus beatus in ipſa eſſentiali beatitudine perfectior eſt alio: & tota illa perfectio dicitur pertinere ad eſsētialem beatitudinem eius,qui illam participat,per comparationem ad accidentalem beatitudinem,illam perficientem. Sic ergo licèt eſſentialis perfectio charitatis communis ſit omnibus ſtatibus vitæ Chriſtianæ,nihilominus ſpeciali modo,& ſecundùm quandam maiorem perfectionem ſuam intrinſecam dicitur eſſe finis ſtatus perfectionis. Quod in ſequētibus pūctis amplius declarabitur.

Soluitur impugnatio.

9. Secundò dicimus, etiam in ſecundo ſenſu veriſſimum eſſe, perfectionem vitæ Chriſtianæ in charitate poſitā eſſe principaliter; & conſequenter A ſtatum perfectionis ad hanc perfectionē principaliter ordinari. Hoc etiam intendit D. Thomas ſuprà: nam in argumento primo obiiciendo infert, quòd *perfectio Chriſtianæ vitæ non conſiſtat principaliter in charitate.* Vnde ſoluendo argumētū,planè ſentit illo modo accipiendam eſſe aſſertionē.Et in ſolutione ad ſecundū cōcludit:*Perfectionē charitatis eſſe principaliſſimā reſpectu perfectionis,quæ attenditur ſecundū alias virtutes.* Et cōuincitur manifeſtè ex teſtimoniis Scripturæ,&Patrum poſteriori loco allegatis, præſertim ex illo Pauli ad Coloſſ.3. *Super omnia autem charitatem habete.* Nam quod eſt ſuper omnia, principaliſſimū profectò eſt omnium.Vnde eſt illud 1.Cor.12. *Adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro.* & c.13. *Maior* B *horum eſt charitas.* Propter quod de charitate dixit Aug.11.de Trin.c.18. *Nullum eſſe Dei donum illo excellentius*, vtique ex his, quæ ad perficiendam virtutem proximè ordinantur. Et ſer. 5. de verb. Domini, de eadem charitate ait: *Quid perfectius? quid vtilius? quid firmius? quid ſecurius?* Quæ ſunt quatuor conditiones ad ſtatum perfectionis maximè neceſſariæ. Et plura habet Proſper d. lib.3. de vit. contempl. & Bern. d. ſerm.83. in Cant.de amore Dei loquens,ait: *Solus eſt ex omnibus animæ motibus,in quo poteſt creatura,etſi non ex æquo,reſpondere authori; vel de ſimili mutuam rependere vicem.* Præterea ſequitur hæc pars ex præcedenti: nam in vnaquaque re id eſt principalius, quod ad eius eſſentiam ſpectat:ſed perfectio animæ eſſentiali- C ter in charitate conſiſtit;ergo eiuſdem charitatis perfectio principaliùs etiam ad eiuſdem animæ perfectionē ſpectat. Denique, *propter quod vnumquodque tale,& illud magis:*ſed omnia,quæ in ſtatu perfectionis, vt talis eſt, inueniuntur, & requiruntur,ad perfectionem charitatis ordinantur,vt mox videbimus; ergo perfectio ipſius charitatis eſt,in qua principaliter perfectio vitæ Chriſtianę cōſiſtit.Nec rationes dubitādi priori loco poſitæ contra hunc ſenſū procedūt,vt per ſe clarum eſt.

Perfectio principaliter ſumpta in charitate poſita eſt. Probatur ex D.Thom.& teſtimoniis Scripturæ.

D.Auguſt. — *D.Proſper.* — *D.Bernard.*

10. Circa tertiū verò,ſcilicet,an hæc perfectio vitæ Chriſtianæ totaliter in charitate conſiſtat,aliqua diſtinctione,ſeu moderatione opus eſt; quia nō ita eſt charitas ſufficiens,vt cætera excludantur,ſed potiùs,vt illam neceſſariò comitentur, & D illi inniti debeant,vt ad perfectionem conferant. Vnde dicendum eſt ſecundùm quaſdam rationes, vtique finis,& principalis mouentis, perfectionē in vnica charitate conſiſtere: at verò formaliter, & in ratione cauſæ proximæ elicientis ſeu miniſtrantis,perfectionē vitæ Chriſtianæ non tantùm perfectionem charitatis, ſed etiam virtutum cæterarum includere. Quæ reſolutio tam clara eſt quoad ſingulas partes, vt ſola ferè diſtinctiori explicatione indigeat. Prima ergo pars ſumitur ex D.Thom.2.2.q.23.a.3.ad 3.vbi ait charitatem eſſe finem aliarum virtutum; & habet fundamentum in Paulo 1. Timoth. 1. dicente: *Finis præcepti charitas de corde puro.* Vbi Ambr. *Quoniam omnium maior eſt charitas, hanc finem eſſe di-* E *cit, hoc eſt, perfectionis conſummationem.* In quibus verbis *finem* pro termino, & coronide, ac vltimo complemento videtur accipere: eſtque dictum illud veriſſimum; ſub illa tamen ratione magis ſe habet charitas, vt forma, & complementum perfectionis:veruntamen nos de fine proprio, propter quem cætera fiunt, loquimur. Et hic etiā eſt ſenſus Pauli: nam omnium præceptorū finis eſt,vt Deus,ſicut par eſt,diligatur; & in ſtatu perfectionis ad hunc finem perfectè diligendi Deū omnia ordinantur.Vnde exponens eadem

Perfectio totalis ſecundum rationem finis,& principalis mouētis in ſola charitate conſiſtit.

Probatur prima pars authoritate D. Thomæ

Ambr.

dem

Auguſt. dem verba Auguſtinus dixit in Enchir. cap. 121. *Omnia præcepta diuina referuntur ad charitatem, de qua dixit Apoſtolus: Finis præcepti eſt charitas. Omnis itaque præcepti finis eſt charitas, id eſt, ad charitatem refertur omne præceptum.* Et hoc extendit Auguſtinus ad conſilia, dicens: *Quæcunque mandat Deus, ex quibus vnum eſt: Bonum eſt homini mulierem non tangere; tunc rectè fiunt, cùm referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum.* Et in lib. 1. de doctrina Chriſtian. c. 35. addit, dilectionẽ Dei, & proximi eſſe finem omnium Scripturarum, & totius diſpoſitionis prouidentiæ Dei circa cæteras res omnes, quibus tanquam vehiculis, & inſtrumentis ad perfectionem charitatis cõſequendam vti debemus. Et ſimiliter in Præfat. ad Pſal. 140. dixit: *Quidquid ſalubriter mente concipitur, vel ore profertur, vel de qualibet diuina pagina ſculpitur, non habet finem, niſi charitatem.* Quod latè proſequitur explicando, cur dicatur de corde puro, vt diſtinguatur ab omni amore, qui non eſt ſecundùm Deum.

11\. *Veræ charitatis effectus formalis purificare cor.* Videtur autem mihi Paulum, addendo illa verba, deſcribere charitatẽ, quaſi per effectũ formalem ſuum: nã charitas vera eſt, quæ cor purificat, & niſi mundet cor, vera charitas non eſt; cũ enim charitas cor faciat Deo ſummè adhærere, conſequenter expellit à corde omnem prauam concupiſcentiam, & ſic purificat illud. Vti enim dixit *Auguſt.* Aug. lib. 1. de doctr. Chriſt. c. vlt. *Illud eſt cor purum, quod vacuum eſt omni cupiditate, & vitioſo amore ſui, vt nihil aliud diligatur, quàm quod diligendum ſit.* Sic ergo charitas mundat cor, prauas concupiſcẽtias *Chryſoſt.* formaliter expellendo. Vnde dixit egregiè Chryſ. hom. 32. in 1. ad Cor. quòd *ſi charitas regnaret, omnia mala procul abeſſent, & ad nomen vſque ignoratũ eſſet vitium;* quoniam *charitas*, vt infrà adiungit, *ab omni mala ægritudine puram conſeruat animam.* Ex hoc autẽ quaſi formali effectu charitatis ampliùs etiam explicatur, quomodo perfectio charitatis ſit vnicus finis ſtatus perfectionis. Quoniam, vt *Caſſian.* Moyſes Abbas rectè dixit in collat. 1. Caſſian. c. 4. *Deſtinatio, ſeu ſcopus noſtræ perfectionis*, id eſt, religioſi ſtatus, *eſt puritas cordis:* Cùm ergo charitas hanc puritatem formaliter tribuat, & tanto ſit maior, quanto charitas fuerit perfectior, rectè cõcluditur, perfectionem charitatis vnicum finem huius ſtatus exiſtere. Vnde optimè d. Abbas c. 7. concludit: *Omnia igitur huius gratia nobis gerenda, appetendáque ſunt, vigiliæ, labores, vt per illa ab vniuerſis paſſionibus noxiis illæſum parare cor noſtrum, & conſeruare poſſimus, & ad perfectionem charitatis iſtis gradibus innitendo contendere.*

12\. *Probatur eadem prima pars ratione.* Ratione tandem confirmatur hæc pars, quia charitas reſpicit immediatè Deum, in quem tendit, tanquam in vltimum finem; ergo omnia opera aliarum virtutũ in hunc finem refert, quia omnia in finem vltimum referenda ſunt. Ergo hoc modo ipſa eſt finis totius perfectionis. Dices, hinc ſolùm probari obiectum charitatis eſſe finẽ aliarum virtutum, & bonorum actuum earũ; non verò ipſam charitatem eſſe huiuſmodi finem. Reſpondeo vnũ ex alio ſequi. Nam dilectio Dei eſt etiam dilectio ſui, id eſt, charitatis ipſius Dei: & ideo ſicut Deus ipſe; ita & dilectio Dei eſt cæterorũ bonorũ finis. Nam propter Dei amorem aſſequendum oramus, mortificamur, peccata etiam venialia vitare ſtudemus, & ſic de aliis. Item, ſicut Deus ipſe eſt finis vltimus obiectiuus; ita vnio ad Deum eſt quaſi finis vltimus formalis, ſeu conſecutio vltimi finis. Vnde, quia hæc vnio in hac vita per charitatem fit, ideo etiam ipſa charitas eſt

A finis, ad quem cæteræ actiones omnes vtiliſſimè referuntur. Sub hac ergo conſideratione in ſola charitate perfectio vitæ Chriſtianæ poſita eſt.

Atque hinc facile eſt alteram partem probare, 13. nimirum perfectionem ſtatus, de quo tractamus, quoad primariam cauſam mouentem ad omnia perfectionis opera, & illã ſuo modo efficientem, in ſola charitate cõſiſtere. Probatur enim ex Paul. 1. Cor. 14. dicente: *Charitas patiens eſt, benigna eſt: omnia credit, omnia ſuffert*, &c. In hoc enim loquendi modo omnia virtutũ opera vni charitati, tanquam mouenti, & operanti tribuit. Et hoc modo etiam dixit ad Galat. 5. ad ſalutem neceſſariã eſſe fidem, *quæ per charitatem operatur*, vtique bona, & B meritoria opera, quæ à fide procedũt. Nec refert, quòd Paulus dicat fidem per charitatem operari, quaſi fidei in hoc genere operãdi, & mouendi, & nõ charitati primatũ tribuendo, cùm ipſa moueat charitatẽ. Hoc, inquam, non obſtat, quia 1. Cor. 13. etiam dicit: *Charitas omnia credit.* Et ibidem ait: *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, nihil ſum.* Igitur fides, & charitas ſeſe inuicem mouent ad modum intellectus, & voluntatis, fides proponendo obiectum charitati, charitas verò efficaciter imperando, tam fidem, quàm omnes alias virtutes ad finem ſuum ordinando; & ita operibus earum, vitam, & efficaciam ad meritum, & perfectionis conſummationem tri- C buendo. Ergo ſub hac etiam conſideratione ſola charitas eſt vitæ ſpiritualis perfectio.

Probatur ſecunda pars, ſcilicet perfectionẽ quoad primariam cauſam mouentem ad perfectionis opera in ſola charitate conſiſtere.

Prouenítque hæc perfectio ex priori. Nã, quia 14. charitas & reſpicit finem vltimum, vt proprium obiectum, cui hominẽ vnit: & conſequenter ipſa eſt finis aliarum virtutum; ideo & omnes virtutes dirigit ad Deum, imperando propter ipſum actus illarum, & quaſi Deum imitando, omnia etiã ad ſe conuertit. Nam propter ſuam conſeruationem, augmentum, feruorem, puritatem, aliáſque ſimiles perfectiones, omnibus imperat. Et hinc Chryſ. hom. 32. in 1. ad Cor. charitatem appellat *fontem donorũ, viam excellentẽ, quæ ad omnia chariſmata ducit; & matrem bonorum, & regale diadema, quod ſufficit ad oſtendendum perfectum charitatis diſcipulum.* Et addit: *Ipſa transmutat rerum naturam, & accedit habens omnia in manibus, quauis matre mitior, quauis* D *regina locupletior, & quæ ſunt laborioſa, leuia facit, & facilia; virtutem quidem facilem, acerbiſſimum autem nobis reddens vitium.* Ex qua egregia cõſideratione addere poſſumus, charitatem eſſe vnicam perfectionem, & formam quaſi conſtituentem cæteras omnes virtutes in ſtatu perfectionis, non ſolùm, quia illis det complementum virtutis, ac perfectionis in ordine ad vltimum finem, & vim merendi; ſed etiam, quia illis dat ſtabilitatem, ac firmitatem, dando eis efficacitatem ad reſiſtendum contrariis, ſimúlque eis præbet facilitatem, & iucunditatem in operando; quod ad ſtatum virtutis, ac perfectionis maximè neceſſarium eſt.

Ideo charitas omnes virtutes dirigit in Deũ quod reſpicit finẽ vltimum, & aliarum virtutum finis eſt. *D. Chryſoſt.*

Nihilominus tamen, loquendo in tertio, & vl- 15. timo ſenſu ſuprà propoſito, abſolutè dicere non E poſſumus in ſola charitate totaliter conſiſtere Chriſtianam, vel ſpiritualem perfectionem; vel vnicam formalem perfectionem vitæ Chriſtianæ eſſe charitatem. Ita ſignificat D. Thomas d. q. 184. art. 1. in ſolutionibus argumentorum. Nam in 1. obiecerat verba Pauli 1. Corinth. 14. *Malitia paruuli eſtote, ſenſibus autem perfecti.* Et reſpondet, *charitatem radicaliter ſenſus perficere:* dicens autem *radicaliter*, ſentit aliam eſſe perfectionem qua formaliter perficiuntur. Illam verò perfectionem ſenſuum refert D. Thomas ad

Perfectio totalis abſolutè ſumpta non in ſola charitate ſita eſt. Probatur ex D. Thom.

 concor

concordiã in doctrina; quam etiam charitas efficit, iuxta illud 1.Cor.1. *Sitis perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia.* Tamẽ optimè exponitur de ſenſibus, id eſt, iudiciis rationis, ad diſcernendum inter bonum, & malum, quod ad viros perfectos pertinet, quos Apoſtolus à paruulis diſtinguit: pendet autem præcipuè illa perfectio ex affectu; & ideo etiam à charitate maximè prouenit. Et in 2.argum.ex verbis Paul. ad Epheſ. 3. *Accipite armaturam Dei*, &c. D. Thomas intulerat, perfectionem virtutis Chriſtianæ non ſolùm attendi ſecundùm charitatem, ſed etiam ſecundùm alias virtutes. Et in reſponſione id planè concedit; declarat tamen, in charitate ſimpliciter; in aliis autem virtutibus ſecundùm quid poſitã eſſe. Et rationẽ reddit, *Quia perfectio charitatis eſt principaliſſimũ reſpectu perfectionis, quæ attenditur ſecundũ alias virtutes.* Ergo aliæ etiam virtutes ſuo modo formaliter ad perfectionem conferunt. Et in ſolutione ad 3. in particulari de patientia dicit, non ſufficere ad perfectionẽ, niſi charitate roboretur, & informetur. Non tamen negat per ſe addere aliquam perfectionẽ: vt alibi expreſſiùs docet. 1.2.q.66.a.4.ad 2. & 2.2. q.136.a.2.ad 1. Ait enim illam ſine charitate quaſi nihil eſſe, quanuis neceſſaria ſit, vt homo ſimpliciter perfectus eſſe poſſit. Iuxta id, quod ſcribit Iacobus: *Vt ſitis perfecti, & integri, in nullo deficientes.* Quæ verba confirmant aſſertionem poſitam; & eandem probant rationes dubitandi in principio propoſitæ.

Iacobi 1.

16. Declaratur quo pacto, aliæ virtutes ad perfectionem conferant. *Caſſian.* Et primò conferunt vt inſtrumenta charitatis.

Vt autem hoc meliùs intelligatur, explicandum eſt, quomodo aliæ virtutes, vel operationes earum ad perfectionem vitæ Chriſtianæ conferant. Variis enim modis id poteſt explicari. Et in primis Moyſes Abbas d.collat.1.c.7.dicit conferre inſtrumentaliter; ſic enim inquit: *Ieiunia, vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas, ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt; quia non in illis conſiſtit diſciplinæ illius finis, ſed per illa peruenitur ad finem.* Ex quibus vltimis verbis coniici poteſt loqui Moyſen de illis actibus, vt antecedunt perfectionem charitatis, & munditiam cordis perfectam, & ad illam viã parant, & diſponunt: ſúntque media vtiliſſima, & moraliter neceſſaria. Et in hoc ſenſu lato modo vocare illa inſtrumenta. Quæ quidem inſtrumenta in principio requiruntur ad remouenda impedimenta perfectionis, qualia ſunt ſolicitudo rerũ temporalium, & omnes affectiones inordinatæ, quarũ moderatio neceſſaria eſt ad perfectionem charitatis, de qua tractamus; & ſic concurrunt, vt pura media, vel diſpoſitiones remotæ ad perfectionem. Poſt acquiſitam verò perfectionẽ charitatis, aliæ etiam virtutes perfectæ neceſſariæ ſunt per ſe, & propter honeſtatem ſuorũ actuum. Quia verò non perfectè operantur, niſi ex motione charitatis: ideo dici poſſunt requiri, vt inſtrumenta ipſius charitatis, vel propriùs, vt facultates proximę, quibus ipſa charitas vtitur ad perfectos illarum actus exercendos, quibus & ipſa augetur, magíſque, ac magis perficitur, & interdũ etiam conſeruatur. *Quia probatio dilectionis exhibitio eſt operis*; præſertim quando illud ad ſalutem neceſſarium eſt: nam, qui diligit, mandata ſeruat, & ſi perfecta ſit charitas, etiam conſilia, & meliora opera exercet cum promptitudine, & fœcunditate, ad quam multum conferunt cæteræ virtutes, licèt charitas omnes perficiat.

17. Conferunt etiam vt accidentia perfectionis eſſentialis.

Vnde alio modo poſſunt dici virtutes conferre ad perfectionem per modum accidentium. Quia omnis perfectio alicuius rei creatæ, vel eſſentialis eſt, vel accidentalis. Si ergo in vita ſpirituali ſola charitas ad eſſentialem perfectionem pertinet, vt dictum eſt, & cæteræ virtutes aliquã etiam perfectionem conferunt; rectè concludi videtur ſolam accidentalem perfectionẽ addere poſſe. Et hoc etiam confirmat exemplũ ſuprà adductũ de beatitudine vltima vitæ futuræ. Nam in illa omnis perfectio propria beatitudinis, quæ eſſentialis beatitudo nõ eſt, nec pars illius, ad accidentalem beatitudinem pertinere cenſetur. Ergo ſimiliter in ſtatu viæ omnis perfectio, quæ non vnit per ſe animas Deo, licèt neceſſaria ſit ad perfectionem formæ vnientis animũ Deo, accidentalis erit. Et hoc ſentire videtur D.Th.in d.a.1.ad 2. Nam per *perfectionẽ ſimpliciter*, intelligere videtur eſſentialem, quæ eſt quaſi ſubſtãtia rei. Vnde conſequenter perfectionem aliã vocat *ſecundùm quid*, vtique tanquã accidentalẽ. Et ita etiã ſentit Caietanus.

D.Thom.

18. Non dicitur ſimpliciter perfectus, niſi qui cum charitate alias virtutes poſſidet.

In his autem terminis, *ſimpliciter*, & *ſecundùm quid*, oportet notare ex D.Thoma 1.p.q.5.a.1.ad 1. aliter referri ad ens, aliter ad bonum: nam ens dicitur ſimpliciter tale ratione ſui eſſe ſubſtantialis; bonũ autem ſimpliciter non dicitur, ſi debitis accidentibus careat, quia ſine illis non eſt perfectũ, quod nomine boni ſignificatur. In præſenti ergo aliæ virtutes comparatæ ad charitatẽ in ſuo eſſe, & quaſi in abſtracto, sũt perfectiones ſecundùm quid; charitas verò ſimpliciter; cõparatæ verò ad habentem, quatenus illum bonum reddunt, & perfectum: ſic omnes, & ſingulæ virtutes dici poſſunt neceſſariæ ad perfectionem ſimpliciter. Nam bonũ ex integra cauſa, & perfectũ, cui nihil deeſt; ideóque malum ex quocunque defectu; & imperfectũ ſimpliciter eſt, cui aliquid perfectionis neceſſariæ deeſt: & è contrario ille denominabitur perfectus ſimpliciter, cui neque minimũ quid deeſt, iuxta illud Iacobi 1. *Qui in verbo nõ offendit, hic perfectus eſt vir.* Tamen etiam hoc modo comparatæ virtutes ad charitatẽ, quatenus cũ illa concurrunt ad hominem ſimpliciter perfectum conſtituendum; eſt magnum diſcrimẽ inter illas. Nam ſi contingeret hominẽ habere charitatem ſine aliqua alia virtute, eſſet ſolùm imperfectus quoad aliquid accidẽtale; & abſolutè dici poſſet eſſentialiter perfectus, latiori modo, id eſt, iuſtus, & ſanctus. E contrario verò, ſi alias virtutes habeat ſine charitate, mortuus eſt, & nihil eſt, & nõ ſolùm imperfectus, ſed etiã malus ſimpliciter eſt (vt Scriptura loquitur) & ideo perfectio ab aliis virtutibus proueniens, comparatione charitatis, meritò accidentalis, & ſecundũ quid appellatur.

Habẽs charitatem, ſi caret aliqua virtute, dicitur imperfectus quoad aliquid accidentale.

19. Obiectio.

Obiici verò poteſt, quia ſequitur, ſolam charitatem mereri augmentũ eſſentialis beatitudinis, cæterarũ autẽ virtutum opera ſolùm mereri accidentalia præmia; cùm tantùm ſint accidentia Chriſtianæ perfectionis. Propter hoc aliqui concedunt ſequelam, & approbant conſequens. Nos verò conſequens illud falsũ eſſe, & maximè cauẽdũ in proprio quodã opuſculo oſtẽdimus, & ideo conſecutionẽ facilè negamus, quia aliarũ virtutũ opera ab ipſa charitate principaliter habẽt, quòd ſint meritoria. Vnde ſicut accidentia in virtute ſubſtantialis formæ attingunt ſubſtantiam; ita opera omnium virtutum ex influxu charitatis attingunt (vt ſic dicam) ſubſtantiam ipſius charitatis, & ipſam in ſe augent; & conſequenter præmium eſſentiale merentur. Et ideo diximus illa eſſe inſtrumenta, & media ad ipsã perfectionẽ, vtique eſſentialem conſequendam, & augendam, quod poſſunt præſtare, vel meritoriè augendo ipſam charitatem habitualem, vel diſponendo

Soluitur. Non ſolùm charitas, ſed aliæ virtutes ab illa informatæ ſunt meritoriæ præmij eſſentialis.

nendo ad meliùs exercendos actus proprios ipſius charitatis, vel auferendo impedimenta, vt dictum eſt, vel impetrando auxilia, vel merendo, quibus perfectiùs eliciantur.

20. Proponitur difficultas ſumpta à fide & ſpe.

Nonnulla verò difficultas in hoc ſupereſt ſpecialiter de perfectione fidei, & ſpei; videntur enim hæ virtutes ad eſſentiam Chriſtianæ iuſtitiæ pertinere: vnde cum proportione earum perfectio ad eſſentiam Chriſtianæ perfectionis pertinebit. Item quia fides, & ſpes, Deum ipſum immediatè attingunt, & illi vniunt animam: fides quoad intellectum, ſpes quoad affectum Dei, vt eſt ſummum hominis bonum; ergo licèt vnio charitatis ad Deum ſit perfectior; nihilominus non eſt tota vnio, nec ſola ſufficiens ad petfectam vnionem cum Deo; ergo tota hæc petfectio dici debet eſſentialis vitæ Chriſtiani. Et de fide quidem videtur id maximè probabile: tum, quia eſt principium, & fundamentum neceſſarium totius vnionis, & aſcenſionis animæ ad Deum in hoc ſtatu viæ; tum etiam, quia perfectio huius vitæ maximè videtur in contemplatione conſiſtere; cùm in illa etiam beatitudo huius vitę poſita ſit, vt communiter cum D. Thoma traditur 1. 2. quæſt. 3. art. 3. At contemplatio eſſentialiter eſt intellectus operatio, vtique opus fidei perfectum. Vnde verba illa Chriſti: *Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum*, Ioann. 17. de ſtatu præſentis vitæ à multis Patribus, & expoſitoribus intelligitur. Deinde ſpes licèt non tam neceſſaria, ſicut fides eſſe videatur; nihilominus pro ſtatu viæ videtur valde eſſentialis. Tum quia hic eſt ſtatus tendentiæ in beatitudinem; nemo autem poteſt in illam tendere, niſi illam ſperet: tum etiam, quia vix poſſet homo amare Deum ſummè propter ſeipſum, niſi cognoſceret, amaret, & ſperaret illum, vt ſummum bonum ſuum.

D. Thom.

21. Explanatur difficultas.

Veruntamen hæc difficultas magna ex parte poteſt eſſe de modo loquendi, & ſimilis tractari ſolet de beatitudine perfecta, an in vno actu, vel in pluribus conſiſtat. Et de forma iuſtificante, an ſit vna ſimplex forma, vel plures eſſentialiter includat, & præſertim tres virtutes theologales. quam in lib. 7. de Gratia. cap. 9. latè tractaui, & probabilius duxi, fidem, & ſpem, licèt omnino neceſſariæ ſint ad iuſtificationem viæ, & poſſint aliquo modo dici de ſubſtantia, vel integritate illius: nihilominus tamen gratiam, vel ſolam, vel ad ſummum charitati coniunctam, eſſe formam eſſentialem iuſtificationis. Idem ergo cum proportione dicendum cenſeo in præſenti, hac obſeruata differentia, quòd iuſtificatio, quaſi in receptione, & paſſiua (vt ſic dicam) deificatione animæ poſita eſt, & ideo forma illius maximè eſt gratia ſanctificans. Perfectio verò conſiſtit in operatione, vel proxima habitudine ad illam, & ideo in ſola charitate, & amore Dei propter ſeipſum eſſentialiter conſtituitur. Nam, vt dixit Bernardus d. ſerm. 83. in Cantica. *Amor ſibi abundat, amor, cùm venerit, cæteros in ſe traducit, & captiuat affectus. Propterea, qui amat, amat, & nihil aliud nouit. Sponſus, & ſponſa ſunt, quam quæris aliam inter ſponſos neceſſitudinem, & connexionem, præter amari, & amare.* Vnde infert ibi tacitè Bernatdus, etiam virtutem Religionis, & affectũ ad opus eius, quod eſt honorare Deum, non pertinere ad eſſentiam perfectionis; quia in omnibus eminet amor, & ſine illo nihil placet. Vnde adiungit: *Et quidem ſoli Deo honor, & gloria, ſed horum neutrum acceptabit Deus, ſi melle amoris condita non fuerint.* Quod ſimi-

Perfectio conſiſtit in operatione, vel proxima habitudine ad illam, ac proinde in ſola charitate.

Bernard.

A liter de fide, & ſpe dici poteſt. Vnde infert. *Is* (vtique amor) *per ſe ſufficit, ipſe meritum, ipſe præmium, ſibi eſt amor, præter ſe non requirit cauſam, non fructum*, &c. quæ eleganter, ac piè proſequitur.

22. Fides & ſpes veluti materialiter ſolum ad perfectionem requiruntur.

Fides ergo, & ſpes, quamuis materialiter (vt ſic dicam) ad perfectionem neceſſariæ ſint, nihilominus eſſentia perfectionis in charitate ſola meritò collocatur. Tum quia ipſæmet fides, & ſpes, niſi charitate formentur, nomen perfectionis nõ merentur, cùm mortuæ ſint, & quaſi nihil cenſeantur. Vnde eſt illud Auguſtini 15. de Trinit. cap. 18. *Dantur & per Spiritum ſanctum alia munera, ſed & ſine charitate nihil proſunt.* Quod etiam repetit homil. 10. de verbis Domini, & habet fundamentum in Paulo 1. Corinth. 13. & Iacobi 1. & 1. Ioann. 3. B *Qui non diligit, manet in morte.* Tum etiam, quia fides, & ſpes non ſunt per ſe neceſſariæ ad perfectionem, ſed ſolùm ratione imperfectionis, quæ in homine ſupponitur in ſtatu viæ: vnde nõ tam propter ſe, quàm propter charitatem poſtulantur; & ideo ſola charitas quaſi regina, & eſſentia perfectionis reputatur. Quamuis negari non poſſit fidem, & ſpem multo altiori ratione, maioríque vinculo, ac neceſſitate coniungi charitati, quàm reliquas virtutes, ideóque perfectionem earum non tam accidentalem eſſe, quàm ſubſtantialem, & ad eſſentialem proximè accedere, & poſſe aliquo modo de integritate cenſeri. Nã fides eſt fundamentum, ſpes autem fulcimentũ charitatis dici poteſt. Et hoc probant rationes dubitãdi propoſitæ. C Idémque cũ proportione dicendũ eſt de beatitudine huius vitę, & contemplatione. Nam probabilius eſt, beatitudinẽ huius vitæ, in amore cõſiſtere: vt docuit Can. lib. 9. de locis. cap. 9. & in 1. 2. ſuo loco diximus, & in ſequentibus dicemus contemplationem in amore præcipuè conſiſtere, eúmque eſſentialem eius perfectionem dici poſſe, licèt ſine mentis cogitatione eſſe non poſſit.

Auguſt.

Beatitudo & contemplatio huius vitæ in amore conſiſtit.

CAPVT IV.

Qualis perfectio charitatis per ſtatum perfectionis intendatur.

DIximus perfectionem vitæ Chriſtianæ eſſe ipſam charitatis perfectionẽ, & addidimus D non ſolam eſſentialem perfectionem eiuſdem charitatis per ſtatum perfectionis intendi, ſed cũ additione aliqua, ſeu peculiari augmento, aut excellentia, quia ſola eſſentialis perfectio communis eſt, aut eſſe debet omnibus Chriſtianis ſecundùm debitum fidei viuentibus; quia ergo in charitate vltra eſſentialem perfectionem multæ aliæ inueniuntur, explicare oportet, quàm illarũ ſtatus perfectionis exigat, vel reſpiciat. In quo in primis cogitari poteſt aliquis amor Dei infinitæ perfectionis, & cõprehenſionis (vt ſic dicam) diligibilitatis Dei, eíque adæquatus. Et de hac perfectione charitatis non eſt ſermo, vt dixit D. Thomas d. q. 84. a. 2. quia eſt ſimpliciter impoſſibilis creaturæ: perfectio autẽ, de qua agimus, debet eſſe poſſibi- E lis, & vt talis apprehẽdi; alioquin intendi nõ poſſet, nec vt ſcopus ſtatus perfectionis proponi. 1.

Inprimis non requiritur amor Dei infinitę perfectionis, & comprehenſionis.

Deinde poteſt conſiderari perfectio amoris, quæ perpetuitatem, atque immutabilitatem in actuali amore ſine interruptione requirat, & tantam puritatem cordis includat, vt nullam venialem culpam, nec minimum defectum, aut difficultatem in exequenda Dei voluntate ſecũ admittat. Et de hac etiã nõ eſt ſermo, vt idẽ Doctor ſanctus adiungit; quia illa perfectio eſt propria Beatorum; viatoribus autem ſecundùm legem or- 2.

Neque etiã requiritur actualis amoris immutabilitas, quę nullum patiatur defectũ vel veniale.

dinariam, & ſecluſis priuilegiis eſt impoſſibilis. Hîc autem tractamus de perfectione charitatis, ad quam poſſit in hac vita perueniri, & ideo etiam poſſit medio ſtatu perfectionis intendi. Vnde Moyſes Abbas in d. collat. 1. c. 4. diſtinguit finẽ ab ſcopo, ſeu deſtinatione ſtatus monachalis; dicitque perfectionem patriæ eſſe finem monachi, perfectionem autem viæ, quam in cordis puritate ponit, eſſe ſcopum, ſeu deſtinationẽ monachi. Veruntamen etiam ſcopus in præſenti rationem finis habet: nam eſt intentus per media illius ſtatus; & ideo etiam deſtinatio vocari poteſt, non quatenus vox illa actum, vel propoſitum mentis ſignificat, ſed quatenus ad ſignificandam perfectionem intentam, quatenus ad illam tendit mentis deſtinatio, transfertur. Sunt ergo finis, & ſcopus tanquam finis extrinſecus, & intrinſecus, remotus, vel proximus, quorum proximus in hac vita acquirendus eſt; remotus verò ſperandus in futura: illa ergo perfectio charitatis, quæ propria eſt patriæ, ad præſentem conſiderationem non ſpectat.

Caſſian.

3. Plures charitatis perfectiones proponuntur.

Præterea in charitate viæ variæ perfectiones vltra eſſentialem ſpectari poſſunt. Nam eſſentialis perfectio in hoc ponitur, quòd diligatur Deus propter ſeipſum ex toto corde, & animo, ſeu ſuper omnia appretiatiuè. Hoc autem fieri poteſt, per charitatem habitualem in actu primo, vel per actum ſecundũ, qui eſt veluti perfectio addita habitui charitatis, & eſt extra eſſentiam eius. Deinde vtroque modo fieri poteſt, vel per charitatem remiſſam, vel per intenſam; & ideo alia perfectio augens intrinſecè charitatẽ vltra eſſentialem exigentiam eius, eſt intenſio ſecundùm latitudinem graduum. Præterea ex parte obiecti poteſt eſſe maior, vel minor extenſio, præſertim in actu charitatis. Primò, quatenus non ſolũ Deus, ſed etiam proximus per illum amatur. Secundò reſpectu Dei per quandam habitudinem ad effectus, vel obiecta voluntatis Dei maior, vel minor extenſio in ipſo Dei amorẽ inueniri poteſt. Nam, qui ita amat Deũ ſuper omnia, vt tantùm includat formale, vel virtuale propoſitum nunquã illum grauiter offendendi, neque ſe ab illo auertendi propter quamcunque cauſam, vel creaturã, illum amat cũ maiori limitatione, & minori cordis extenſione, quàm qui illum ita diligit, vt propter ipſum omnem leuiſſimam offenſam, ſeu culpam vitare proponat, & adhuc vniuerſaliorẽ Dei amorem habet, qui ex amore non tantùm implere omnia præcepta, & vitare omnia, etiam leuia peccata, ſed etiam diuina conſilia ſeruare, & media, quæ ad perfectionem conducunt aſſumere, in corde ſuo ſtatuit. Et in hoc genere poteſt multa varietas cogitari; quatenus plures actus amoris fieri poſſunt, quibus maius, vel minus bonũ diuinum extrinſecum nõ ſolùm per ſimplicem beneuolentiæ affectum ametur, ſed per intentionem abſolutã, quæ ex parte amantis ad executionem tendat, vt eſt amor placendi Deo in omnibus, vel in pluribus magis, vel minus arduis, vel ad maiorem, vel minorẽ Dei gloriam pertinentibus. Huiuſmodi enim perfectio, licèt extenſiua vocetur ex parte obiecti, reuera eſt intenſiua in actu, non ſecundùm latitudinem graduum, hoc enim non ſemper eſt neceſſarium, ſed ſecundùm indiuidualem perfectionem, ſeu entitatem ipſorũ actuum. Denique conſiderari poteſt alia perfectio in charitate, quæ præter intrinſecam perfectionẽ actus, vel habitus neceſſaria moraliter eſt ad exercendam charitatem, & per illam imperandum opera

A honeſta promptè, & delectabiliter, conſtanter, ac frequenter; & hæc perfectio quodammodo eſt extrinſeca, id eſt, adiacens charitati. Nam ex conſortio aliarum virtutum, & moderatione, & ablatione impedimentorũ conſurgit. Meritò ergo inueſtigamus, qualis perfectio charitatis in ſtatu, vel per ſtatũ perfectionis intendi debeat. Et vt diſtinctiùs res intelligatur, de ſingulis ſigillatim dicetur.

4. Vtrũ perfectio charitatis intenta ab ſtatu perfectionis in habitibus an in actibus cõſiſtat.

Primò ergo inquiri poteſt, an hæc perfectio in habitibus, vel in actibus conſiſtat? ſeu an in actu primo, vel ſecundo? Aliquibus enim placet conſiſtere in actu ſecundo perfectæ operationis. Primò, quia reuera beatitudo in actuali operatione poſita eſt: vt ex 1. 2. ſupponitur; ergo & perfectio B huius vitæ. Probatur conſequentia, quia in tali perfectione videtur beatitudo huius vitæ conſiſtere. Secundò, quia ſicut perfectio patriæ conſiſtit in actuali conſecutione, & tentione finis vltimi; ita perfectio viæ in actuali tendentia poſita eſt: tendimus autem actualiter per actum charitatis, non per habitum; ergo in tali actu conſiſtit perfectio. Tertiò, quia perfectio conſiſtit in eo, quod præcipitur, vel cõſulitur, pręcipiuntur autẽ, vel cõſuluntur nõ habitus, ſed operationes. Ergo.

Probatur primò conſiſtere in actibus. Secundò. Tertiò.

5. Vera ſententia. Aliqui è contra exiſtimant in habitu conſiſtere non abſolutè, ſed ita diſpoſito, vt promptè, & ſine impedimento ex parte ſubiecti actus elicere, & imperare valeat. Probatur primò.

Alij verò conſtituunt hanc perfectionem per modum habitus, nõ quòd in ſola charitate habituali, etiam intenſa, poſita ſit; ſed in illa talẽ ſtatum habente, vt promptè, & ſine impedimẽto ex C parte ſubiecti actus ſuos tã elicitos, quàm imperatos exercere valeat, etiamſi actum nullũ eliciat. Probatur primò, quia hic eſt ſcopus ſtatus perfectionis ſic dicti, quia eſt via ad perfectionem, ſeu modus viuendi aptus ad obtinendam illam. Quia non tenditur per illum ſtatum ad vnum aliquem actum, vel continuam operationem, ſed ad virtutes acquirendas, & frenandos affectus, & tollenda omnia impedimenta: ita vt homo ad eam diſpoſitionem permanentem, & ſtabilem perueniat; in qua veluti connaturaliter quibuſdã temporibus Deum amet, & aliis alia opera virtutis exerceat, & ſemper, quantũ fragilitas huius vitæ patitur, minima etiã peccata euitet. Hæc ergo diſpoſitio, & ſtatus perſonæ, quaſi per modum habitus permanẽs, eſt perfectio vitæ Chriſtianæ, de qua tractamus. Vnde argumentor ſecundò, quia poteſt D quis eſſe perfectus in hac vita, licèt nullum ſpecialem actum valde perfectum elicuerit. Ergo ſignum eſt, hanc perfectionem non conſiſtere in actu aliquo perfectiſſimo, ſed in permanente diſpoſitione, quam obſeruantia ſtatus perfectionis cum frequentia actuum relinquunt. Antecedens patebit facilè in homine, qui conſtanter, ac frequenter, ſeu regulariter, & diu charitatis actus, & opera perfectionis exercet cum moderata intenſione: nam ille peruenire poterit ad ſtatum perfectorum, etiamſi in ſingulis actibus non ſit multum feruens, ſed cum mediocritate, & æqualitate ſemperoperetur, vt in cap. 6. magis explicabitur.

Secundò.

6. Probatur tertiò.

Vnde arguitur tertiò; quia aliàs, qui feruentem actum charitatis tam in conatu, quàm in amplitudine obiecti ſemel eliceret, conſecutus eſſet E perfectionem charitatis, quæ hominem in hac vita in ſtatu perfectorum conſtituit, etiamſi nec tales actus multiplicaret, neque haberet paſſiones edomitas, nec promptitudinem perfectè operandi. Reſpondent aliqui concedendo ſequelam, dummodo talis homo illum bonum actum nunquam retractauerit. Quia tunc in eo permanet virtualiter; & apud Deum ſanctior eſt, & maiorem gloriam obtinebit, quàm is, qui in actibus minus intenſis diu ſe exercuit, &

Proponitur & impugnatur prima reſponſio.

& ideo apud Deum perfectior eſt, etiamſi apud homines non ita eſſe videatur. Sed hoc falſum eſt; tum, quia ſupponit, actus remiſſos non valere ad meritum augmenti gratiæ, & ſanctitatis, quod falſum, & abſurdum eſt: vt tractatu de Gratia, & latiùs in relectione ſecunda diximus; tum etiam, quia ſupponit ſolam intenſionem habituum, vel vnius actus ſufficere ad perfectionem, de qua tractamus, quod ſtatim impugnabimus. Tum denique, quia illo modo diceretur homo perfectus per denominationem extrinſecam, ſeu moralem ab actu præterito, quod ſtatim per ſe falſum, & contra omnem ſenſum apparet.

7\. Proponitur & impugnatur ſecunda.

Vnde alij minus improbabiliter reſpondent, vnum actum non ſufficere, niſi moraliter conti- B nuetur per frequentiam actuum, ſine interruptione voluntaria, ſed ſola naturali, vel ita parua, vt pro nihilo reputetur; & in tali continuata operatione dicunt conſiſtere perfectionem huius vitæ, quia non eſt capax maioris perſeuerantiæ in actuali operatione. Qui modus dicendi probabilis eſt; nihilominus tamen ſimpliciter loquendo probabilius ponitur hæc perfectio in actu primo cum quadam habitudine ſpeciali ad perfectionem, & frequentiam actuum ſecundorum. Quia reuera hæc denominatio hominis perfecti, realis, intrinſeca, & permanens, ac durabilis eſt, etiam dum homo nihil operatur actu; & ideo ab intrinſeca forma reali, ac permanente ſumi debet: & ideo neque vnus actus, C nec actuum frequentia ſola poteſt eſſe forma, ſeu perfectio, à qua homo perfectus denominatur. Quia ceſſante actu, etiam per Phyſicam tantùm interruptionem, vt eſt in ſomno, homo habet in ſe perfectionem illam, à qua perfectus denominatur; ſicut habet ſcientiam, à qua ſapiens conſtituitur. Vnde poteſt Deus hominem ſubitò conſtituere perfectum ſine actibus illius, ſola ſua efficacia, mortificando paſſiones eius, infundendo habitus, etiam acquiſibiles per actus, & conſtituendo eum in ea diſpoſitione quaſi habituali, & permanente, ad quam homines perfecti per magnam exercitationem peruenire ſolent.

B.Virgo à primo inſtanti conceptionis perfectioné à Deo accepit.

Quod fecit in Beatiſſima Virgine à primo in- D ſtanti conceptionis, auferendo fomitem, & virtutes infundendo. Et quanuis tunc Virgo aliquem voluntatis actum habuerit, vt probabilius eſt, tamen potuit illam perfectionem permanentem ſine actu habere, ſi Deus vellet: & de facto non habuit illam ab actu, licèt cum actu illam habuerit.

8\. Perfectio antecedenter & conſequenter non tamen formaliter in actuali operatione conſiſtit.

Actualis ergo perfectio per frequentiã actuũ, & præcedere debet ſecundùm ordinariam legem, vt ad illam permanentem, ac perfectam diſpoſitionem perueniatur; & moraliter non conſeruabitur illa proxima habilitas, & promptitudo ad bene operandum ſine frequentia ſimilium actuum: & hoc modo dici poteſt perfe- E ctio conſiſtere antecedenter, & conſequenter in actuali operatione; non tamen formaliter. Et confirmari hoc poteſt ex his, quæ Baſilius (*Baſil.*) tradit hom.10. in Exaëm. circa finem. Vbi ponderat priùs dictum eſſe Geneſ.1. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*, & poſtea ſolùm eſſe repetitum, *Creauit Deus hominem ad imaginem ſuam. Quia eſſe ad imaginem in ipſo puncto creationis obtinuit homo, inſigniri autem ſimilitudine Dei, relictum eſt nobis acquirendum, certa animi deſtinatione, & efficaci, ac operatoria actione.* Per ſimilitudinem enim perfectionem animi intelli- A git, quam non dicit eſſe actionem, ſed per actionem comparari, & ſic per modum formæ permanentis ineſſe. Et ad hoc etiam explicandum, & confirmandum iuuare poſſunt, quæ de formali cauſa iuſtificationis, quòd ſit habitus, & non actus, diximus lib. 7. de Gratia. cap.8.

9\. Soluuntur argumenta prioris ſententiæ, & primò primum.

Nec contra hoc obſtant coniecturæ in priori ſententia adductæ. Ad primam negatur conſequentia, & ad probationem dicitur, perfectionem huius vitæ non conſiſtere in beatitudine ſumpta in illo rigore, & proprietate, ſed in ſtatu, & diſpoſitione perſonæ, quæ ad operationem illã exercendã temporib. opportunis conueniens eſt. Nam beatitudo huius vitæ imperfecta eſt, & ideo non poteſt eſſe in continua, ac perpetua operatione. Et conſequenter non poteſt homo ſemper, ac continuè eſſe beatus in illo ſenſu, ac proprietate; poteſt autem ſemper, ac continuè perfectus eſſe. Niſi quis velit aliquem vocare felicem, etſi in illo puncto actu non operetur. Sicut Chriſtus Dominus dixit Matth.5. *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Beati pauperes ſpiritu. Beati mites*, &c. quæ non dicunt actualem operationem, ſed bonam perſonæ diſpoſitionem. Vel etiam ſicut dixit Auguſtinus, homines in ſtatu Innocentiæ quandam beatitudinem habuiſſe, in qua permanebant, etiam quando actu non operabantur. Et ſic negandum erit ad beatitudinem imperfectam eſſe neceſſariam actualem operationem continuam, ſed iuxta ſtatus capacitatem. Sed hoc ad modum loquendi pertinere videtur.

Beatitudo huius vitæ vtpote imperfecta nõ requirit actualem, & continuã operationé. *Auguſt.*

Soluitur ſecundum.

Vnde ſimili modo dicitur ad ſecundum, actualem tendentiam continuam non eſſe neceſſariam ad perfectionem viæ; quia non eſt tali ſtatui poſſibilis ſecundùm communem legem: ſufficiet ergo proxima habilitas & diſpoſitio, quæ quidem per actualem operationem maximè perficietur; & quo frequentiùs, & per actus perfectiores illam quis exercuerit, eo erit perfectior.

Soluitur tertium.

Ad tertium dicitur, perfectionem conſuli quoad ſtatum, & permanentiam, etiam ſi proximè conſulantur actus, per quos talis perfectio, ſeu diſpoſitio perſonæ acquirenda eſt.

10\.

Secundò dicendum eſt de perfectione intenſionis, in qua ſola perfectionem hanc, de qua tractamus, aliqui conſtituunt. Quia quo aliquis habet gratiam, & charitatem intenſiorem, eo ſimpliciter ſanctior eſt: ergo eſt etiam perfectior; quia hæc perfectio in ſanctitate maximè poſtulatur. Iuxta hunc ergo modum, tunc charitas dicetur perfecta, quando peruenit ad certum gradum intenſionis excedentis communem curſum iuſtorum hominum, in quo gradu poterit eſſe maior, & minor perfectio; aliquis autem gradus, tanquam minimus in eo ſtatu neceſſarius erit: quantus autem ille ſit, Deus nouit.

Ad perfectioné nulla requiritur certa intenſio charitatis.

Sed hoc nobis non placet. Vnde dico, nullam certam intenſionem charitatis habitualis ad hãc perfectionem eſſe neceſſariam; ac ſubinde nec ſolam intenſionem etiam magnam ad hanc perfectionem ſufficere, nec requiri; quanuis cæteris paribus multum ad hanc perfectionem conferat.

Probatur.

Probatur in primis generaliter tota reſolutio. Quia contingere poteſt, vt aliquis habeat habitus gratiæ, & charitatis valde intentos, & non habeat mortificatas paſſiones, nec actus heroicos, vel perfectos virtutis frequenter, vel ordinariè faciat; ſæpiúſque venialiter peccet: hunc autem nemo dicet eſſe perfectum, vel per-

fectionem charitatis aſſecutum. E contrario verò fieri poteſt, vt aliquis habens charitatem minus intenſam, moderatos habeat affectus; ita vt facilè,& ordinariè venialia vitet peccata,& conſtanter virtutem operetur, ac proinde in ſtatu perfectorum ſit. Ergo hæc perfectio, à qua nimirum homines vocantur perfecti, non habitus intenſionem, ſed aliam conditionem, ſeu diſpoſitionem perſonæ poſtulat, quæ ex aliis qualitatibus conſurgit, quanuis intenſio ad illam iuuari poſſit.

11. Antecedens, quoad priorem partem facilè oſtenditur in multis perſonis reuera timoratis, quoad cauenda peccata mortalia: vnde longo tempore in gratia viuunt; & communia opera virtutis, vt eleemoſynæ, orationis, ieiunij, & ſimilia faciunt, & frequenter Sacramenta recipiunt,vel etiam quotidie celebrant; & nihilominus ſine graui Dei offenſione deliciosè viuunt,liberè loquuntur, vel otiosè, vel impatienter, vel cum ſimilibus defectibus operantur. Ac denique quoad opera ſupererogationis, imperfecto modo viuunt. In his ergo poſſunt habitus gratiæ, & charitatis eſſe valde intenſi, vel ex diuturnitate temporis cum aliquibus bonis, ac meritoriis operibus: vel etiam, & maximè ex opere operato propter frequentem, & diuturnum vſum Sacramentorum. Et nihilominus perfectioni non ſtudent: vnde nec perfecti ſunt; ergo ſola gratiæ intenſio non ſufficit. E contrario verò alius breuiori tempore, & ſine tanto vſu Sacramentorum, maiori tamen diligentia poteſt paſſiones moderari, & vitare frequentiam venialium,aliáque impedimenta virtutis, & occaſionem peccatorum,ac defectuum tollere, ac ſubinde ſine tanto augmento intenſiuo charitatis ad ſtatum perfectorum aſcendere. Ergo nullus certus gradus intenſionis ſufficit, vel neceſſarius eſt ad hoc perfectionis genus. Ratio autem eſt, quia hæc perfectio in quadam conuenienti diſpoſitione, ſeu habilitate proxima ad perfectè operandum iuxta Chriſti præcepta, & conſilia poſita eſt: hæc autem bona diſpoſitio cum maiori, & minori charitatis intenſione obtineri, & ſubſiſtere poteſt; quia nec ex ſola intenſione prouenit, & licèt intenſio iuuet, quod ex ea parte defuerit,facilè poterit aliunde ſuppleri.

Hæc perfectio poſita eſt in quadã proxima diſpoſitione ad perfectè operandum iuxta Chriſti præcepta, & conſilia.

12. *Corollaria.* Bene poteſt perfectus fieri imperfectus, quin mortaliter peccet, & charitatis intenſioné minuat.

Vnde colligitur fieri aliquando poſſe, vt aliquis, qui ad gradum perfectorum peruenerat, ab illo cadat, & imperfectus ſimpliciter fiat, etiamſi mortaliter non peccet, & conſequenter eandem gratiam ſine diminutione, aut remiſſione retineat. Quia ſine peccato mortali charitas perdi non poteſt, nec per venialia peccata, aut imperfecta opera remittitur; vt nunc ſupponimus. At verò ad cadendum à ſtatu perfectionis ſufficere poteſt frequentia peccatorum venialium voluntaria, cum nimia indulgentia in propriorum affectuum, vel voluptatum perſecutione citra culpam grauem, & nimiam remiſſionem, vel omiſſionem perfectorum actuum virtutis. Secundò colligitur, poſſe aliquem apud Deum eſſe ſanctiorem, & nihilominus eſſe imperfectiorem, id eſt,in gradu inferiori quoad modum perfectionis exiſtere.Et conſequenter poſſe aliquem minus perfectum in hac vita ad perfectiorem beatitudinem in altera peruenire. Nec hoc eſt inconueniens; quia vera ſanctitas apud Deum, & ius ad æternam beatitudinem attenditur ſecundùm gradus charitatis, & gratiæ: perfectio autem huius vitæ attenditur ſecundùm affe-

Bene poteſt quis ſimul eſſe ſanctior & imperfectior alio perfectiori, & ad maiorem beatitudiné peruenire.

A ctum, & diſpoſitionem hominis ad operandum in hac vita, cum promptitudine, facilitate, ac vitæ puritate.Dices, etiam ſanctitas,& beatitudo futura datur vnicuique ſecundum opera ſua. Reſpondeo, eſto ita ſit, nihilominus poſſunt interdum opera conferre ad maius meritum propter multitudinem, & temporis diuturnitatem, & non eſſe apta ad aliam perfectionem conſequendam. Et præterea illud augmentum ſanctitatis, & beatitudinis prouenire poteſt ex applicatione meritorum Chriſti per ſacramenta, quæ tunc quoad illam partem, tanquam noſtra reputantur: & nihilominus ad effectum acquirendi aliam perfectionem in hac vita non accommodantur, nec applicantur.

Soluitur obiectio.

B Tertiò dicendum eſt de alio genere perfectionis charitatis, quaſi extenſiuæ ex parte obiecti, quæ duplex diſtinguebatur; vna eſt ad dilectionem proximi;alia dici poteſt extenſio ad placendum Deo, implendo voluntatem eius: de priori videri poteſt ad hanc perfectionem charitatis per ſe non pertinere, quia perfectio animæ in ſola Dei vnione conſiſtit. Sed hæc vnio ſola dilectione Dei fit; ergo vnio ad proximum per dilectionem eius ad perfectionem non pertinet. Nec refert, quòd dilectio proximi ſit ad ſalutem neceſſaria, & ad ipſam dilectionem Dei: nam inde ſolùm ſequitur hanc dilectionem ſequi ad eſſentiam perfectionis, ſeu comitari illam,ſicut etiam ſequitur aliorum præceptorum obſeruantiam, C non tamen, quod ad illa formaliter, ac per ſe pertineat; ſicut in beatitudine eadem viſione videtur Deus, & creaturæ in ipſo; & nihilominus creaturæ non pertinent per ſe ad obiectum beatificum, nec viſio, vt ad illas terminatur, beatificat, ſed tantùm vt terminatur ad Deum: vt eſt vulgare dictum Auguſtini, de quo alias. Sic ergo amor proximi per ſe ad perfectionem animæ non pertinebit. 13.

Extenſioné charitatis ad dilectionem proximi non videri neceſſariam ad perfectionem.

Creaturæ viſæ in Deo non pertinent per ſe ad obiectũ beatificum.

Auguſt.

Nihilominus abſolutè dicendum eſt, amorem proximorum per ſe pertinere ad vitæ chriſtianæ perfectionem, & ad ſtatum perfectionis. Ita docet abſolutè D.Thomas d.q.84.a.2.ad 3.& latiùs a.3. additis nonnullis limitationibus, & declarationibus, vt mox videbimus. Sumitur etiam ex D Auguſtino in Enchirid. cap.121. Nam priùs dicit, charitatem eſſe finem omnis præcepti; & poſtea ſubdit, *Charitas quippe iſta eſt Dei, & proximi*, & addit probationem; *quia in his duobus præceptis vniuerſa lex pendet, & Prophetæ*, Matth. 20. Quem locum exponens D.Thomas d.a.3.ait, vtrumque præceptum coniungi, quia vtrunque per ſe, & eſſentialiter pertinet ad charitaté,principaliter verò, ac per ſe primò, prout ad Deum, ſecundariò verò prout ad proximum terminatur. Ratio prioris partis eſt, quia vna, & eadem charitas eſt, quæ ad Deum, & proximum inclinat, & ita vtraque habitudo, vel potiùs habitudo ad vtrumque obiectum, ad eſſentiam eius pertinet; ergo vterque amor eſſentialiter ad charitatem E pertinet, ac ſubinde perfectio charitatis ſecundùm vtrumque reſpectum eſſentialis eſt. Confirmari, ac declarari poteſt, quia ipſamet dilectio proximi eſt aliquo modo dilectio Dei, ſaltem virtualis, quatenus Deus eſt ratio diligendi proximum, & ideo ſicut electio medij eſt virtualis dilectio finis; vel ſicut adoratio imaginis tranſit in prototypon; ita dilectio proximi tranſit in Deum, & hac ratione per ſe pertinet ad perfectionem charitatis, & aliquo modo vnit hominem Deo.

14. Abſolutè dicendum extẽſionem charitatis ad dilectionem proximi pertinere ad perfectionem. D.Thom. D. Aug.

D.Thom.

Ratio

15. Ratio verò alterius partis eſt, quia Deus propter ſe diligitur, & proximus propter Deum; ergo primariò Deus. Item amor charitatis à Deo deſcendit ad proximum,& circa proximum,quaſi materialiter, verſatur; formaliter autem ſemper reſpicit Deum; ergo perfectio charitatis per ſe primò eſt in amore Dei, in amore autem proximi ad ſummum per ſe ſecundò. Et hoc confirmat exemplum de obiecto beatitudinis: nam creaturæ viſæ in Deo ſunt ſecundarium obiectum beatitudinis, & non computantur inter ea, quæ accidentalia ſunt, ſed per ſe cenſentur connexa cum beatitudine, & viſione,iuxta gradum, & modum eius.Denique declarari hoc poteſt exemplo vitæ actiuæ, & contemplatiuæ, vtraque enim ad perfectionem, imò ad beatitudinem etiam huius vitæ neceſſaria cenſetur: ſimili ergo modo in vita Chriſtiana, & ſpirituali perfectio vnitiua, ſeu contemplatiua, & actiua diſtingui poſſunt; & vtraque ad conſummatam perfectionem huius vitæ neceſſaria eſt. Ex illis autem prior pertinet ad amorem Dei; poſterior verò ad amorem proximi; & ideo vterque amor ad perfectionem huius vitæ neceſſarius, vnuſquiſque in gradu ſuo, & cum mutua connexione, & radicatione in eadem virtute charitatis Dei. Propter quam dictum eſt à Paulo Rom.13. *Qui diligit proximum, legem impleuit.* & Ioann.1. can. cap.3. dixit: *Scimus, quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam, quia diligimus fratres.* Non quia dilectio proximi, vt ſic transferat de morte ad vitam, ſed quoniam eſt certum ſignum ſpiritualis vitæ; quia eſt certum indicium dilectionis Dei, cum qua eſt per ſe connexa. Vnde dixit Auguſtinus epiſt.29. *Nemo diligit proximum, niſi diligens Deum.*

Dilectio proximi pertinet ad perfectionem,ſed ſecundariò.

D. Auguſt.

16. Vnde à fortiori concludimus, alteram extenſionem dilectionis Dei ad implendam voluntatem eius pertinere ad perfectionem charitatis, non tantùm per ſe ſecundò, ſed etiam per ſe primò, quia pertinet ad formalem amorem ipſius Dei, ipſúmque perficit, & complet. Tum quia hoc modo amor non ſolùm eſt affectiuus, ſed etiam obedientialis,vt vocant. Tum etiam, quia quidquid boni per talem amorem concupiſcitur, ipſi Deo, tanquam perſonæ ex beneuolentia amatæ diligitur: ergo totum hoc ad perfectionem primariam charitatis, quæ eſt in amore Dei, pertinet. Præterea declaratur in hunc modum, quia ad ſtatum perfectorum maximè pertinet concupiſcentiæ moderatio, ſeu immoderatæ concupiſcentiæ extinctio: hoc autem fit per amorem Dei,quatenus extenditur ad placendum illi in omnibus; ergo hæc amplitudo charitatis ad perfectionem maximè pertinet. Et hac ratione dixit Auguſtinus d. epiſt.29. charitatem eſſe fortem, ſicut eſt mors: vt dicitur Cant. 8. *Quia ſicut mors animam auellit à ſenſibus carnis; ſic charitas à concupiſcentiis carnalibus.* Et idem ferè habet in Enchirid. cap.121.dicens: *Minuetur cupiditas charitate creſcente.* vtique (vt ego intelligo) quoad hunc affectum placendi Deo in omnibus. Et ſecundùm eandem rationem videtur ibi exponere charitatem eſſe finem omnium præceptorum, & conſiliorum, quia ad Dei voluntatem faciendam impleri debent. Sic etiam lib.83. quæſt. q.36. dixit: *Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcendorum, aut retinendorum temporalium, nutrimentum eius eſt imminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditas.* Hæc autem diminutio cupiditatis, ſi in ſe conſideretur, per inferiores virtutes,qui-

Extenſio dilectionis Dei ad implendā eius voluntatem pertinet ad perfectionē charitatis per ſe primò.

D. Auguſt.

A bus charitas imperat, formaliter fit;ergo ad propriam, & formalem perfectionem charitatis pertinet habere vim, & efficaciam imperandi totam illam concupiſcentiæ expugnationem. Hanc autem non habet, niſi quatenus diligendo Deum, vult illi placere in omnibus, eiuſque voluntatem implere.

Atque hanc veritatem intendit D. Thomas d. q.184. art.2. dicens, ad perfectionem charitatis huius vitæ pertinere, vt ab hominis affectu excludat quidquid impedit, ne voluntas eius totaliter feratur in Deum. Diſtinguit autem ibi perfectionem excludendi omne illud, quod con-B trariatur charitati; vel excludendi quidquid impedit totaliter tendere in Deum per affectum:& priorem dicit eſſe de neceſſitate charitatis, ac ſubinde eſſentialem illi; poſteriorem autem dicit, non eſſe neceſſitatis; quia ſine illa in incipientibus, & proficientibus eſſe poteſt. Vnde tacitè innuit, eſſe de neceſſitate charitatis ſecundùm eum ſtatum, quem in perfectis habere debet: ac ſubinde pertinere ad illam perfectionem vitæ Chriſtianæ, ad quam ſtatus perfectionis ordinatur. At verò prior perfectio eſſentialis charitatis requirit extenſionem affectus efficacem ad omnia præcepta Dei implenda;ergo poſterior perfectio conſiſtit in extenſione amoris Dei ad omnes eius voluntates implendas, etiamſi non C præcipiendo, ſed conſulendo illas nobis ſignificet; ſeu requirit propoſitum faciendi quidquid quacunque via, vel ratione nobis conſtiterit eſſe magis bene placitum Deo. Ergo hæc perfectio charitatis maximè ad ſtatum perfectionis deſideratur; & qui illa magis creuerit, vel (vt ita dicam) liberalior cum Deo fuerit,eo indies perfectior euadet. Et de hoc genere dilectionis dixit Aug. in Enchir. cap.73. non eſſe multitudinis fidelium, vel communium iuſtorum, ſed *eſſe perfectorum filiorum Dei,quia valde magnæ, & beneficentiſſimæ bonitatis exiſtit.* 17.

Probatur ex D. Thom.

D. Aug.

Solùm poteſt in hoc notari diuerſitas in modo loquendi. Nam D.Thom. ſuprà ad tertium, & ibidem Caiet. hanc perfectionem dilectionis, D quatenus extenditur ad contemnenda omnia temporalia, & ſuſtinenda mala propter Deum, vel proximum, intenſionem potius,quàm extenſionem charitatis vocant. Exiſtimo tamen tantùm eſſe differentiam in æquiuocatione vocis: nam interdum quæcunque excellentia amoris, qui circa eandem perſonam verſatur, intenſiua perfectio appellatur; extenſiua verò,quæ ad plures perſonas extenditur. Et ita loquitur vterque Thomas. Nos autem ſolam illam perfectionem, quæ præciſè conſiſtit in latitudine graduum ex maiori conatu circa actum, qui non ſolùm circa eandem perſonam, ſed etiam circa illud bonum, quod ei concupiſcit, verſatur, intenſionem vo-E camus. Quando verò amor, licèt circa eandem perſonam verſetur, vel maiora, vel plura bona illi vult, illam vocamus extenſionem amoris in bono concupito; quæ eſſe poteſt, vt dixi, ſine maiore conatu potentiæ propter diuerſitatem obiecti; & conſequenter cum maiori perfectione ſaltem indiuiduali talis actus, etiamſi in intenſione graduali non excedat. Nam hoc etiam modo maior perfectio amoris appretiatiui ſolet ab aliquibus vocari maior intenſio, cùm tamen reuera non conſiſtat in maiori conatu, nec in latitudine graduali,ſed in excellētiori modo amādi ſecūdùm ipſammet actus perfectionē:vt in tractatu de Gratia,& de Charitate latiùs explicatur. 18.

Quid ſit intenſio, & extenſio in charitate.

Sola perfectio, quæ conſiſtit in latitudine graduum dicitur intenſio.

Tandem

19. Tandem facilè intelligitur ex dictis, quid dicendum ſit de vltimo perfectionis gradu, ſeu ſtatu, qui non conſiſtit in aliquo modo intrinſeco ipſiuſmet habitus, vel actus charitatis, ſed in conſortio aliarum circunſtantiarum, & in conditionibus perſonæ per charitatem perfectæ. Dicendum eſt enim, etiam hoc perfectionis genus requiri, vt charitas viæ in ſtatu perfecto eſſe cenſeatur; vel vt homo in ſtatu perfectorum eſſe abſolutè, ac ſimpliciter dicatur, ad eum modum, quó virtutum connexio neceſſaria eſt, vt ſingulæ virtutes ſimpliciter haberi cenſeantur, & hoc probant omnia, quæ hactenus dicta ſunt. Quæ perfectio ſpiritualis vitæ Chriſtianæ requirit cordis puritatem, & habilitatem quandam in ipſamet charitate ad promptè operandum in tota ſua materia; ſiue eliciendo, ſiue imperando, & ad cauendum non tantùm omnia contraria, ſed etiam omnes defectus, qui feruorem eius impedire poſſunt. Hic autem charitatis gradus ſine adminiculo, & conſortio aliarum perfectionum, quales ſunt moderatio paſſionum, abnegatio rerum temporalium, & ſimiles, haberi non poteſt; ergo hæc omnia neceſſaria ſunt ad perfectionem ſimpliciter vitæ Chriſtianæ.

Tertia perfectio charitatis requiritur etiam ad perfectionem Christianam.

20. Poſſunt autem hæc omnia duobus modis conſiderari; vno modo, vt formaliter, & proprio ac peculiari modo hominem afficiunt; alio modo, vt charitati obiiciũtur, & ex charitate amantur, ac procurantur. Priori modo non perficiunt charitatem intrinſecè, ſed quaſi extrinſecè, ac moraliter conſtituendo illam ex parte ſubiecti in ſtatu habili ad perfectum vſum ſuæ perfectionis, & operationis, quod in rigore ſatis eſt, vt illa omnia dicantur ad ſtatum perfectionis neceſſaria. Secundo autem modo ſpectata augent intrinſecè ipſum charitatis affectum, quaſi extenſiuè ex parte obiecti. Et hoc modo talis perfectio valde vtilis, ac moraliter neceſſaria eſt in ſtatu perfectionis. Nam (ſicut Auguſtinus dixit) tunc vitia rectè ſuperari, quando ex charitate vincuntur; ita contemptus temporalium, & abnegatio propriarum affectionum, ac omnis abdicatio ad ſpiritualem perfectionem neceſſaria, tunc ſolida ſunt, quando ipſamet charitate Dei amantur, & procurantur: hæc autem extenſio amoris intrinſeca eius perfectio eſt, & ad illam, quæ in proximo præcedenti puncto explicata eſt, reuocatur.

D. Aug.

CAPVT V.

Quid ſit ſtatus perfectionis, quáſve conditiones requirat; & ab ipſa perfectione quomodo diſtinguatur.

1. QVæſtionem hanc ſub aliis terminis tractat D. Thomas 2.2. q.184. art.4. vbi inquirit, vtrùm quicunque eſt perfectus ſit in ſtatu perfectionis? & è conuerſo etiam interrogare poſſet, an omnis, qui eſt in ſtatu perfectionis, perfectus ſit? in quibus quæſtionibus virtute includitur altera à nobis propoſita; an illa duo, perfectio, & ſtatus perfectionis, diſtincta ſint? Imò à priori, ab hac pendet priorum reſolutio; quanuis à poſteriori ex priorum deciſione diſtinctio inter illa duo manifeſtè comprobetur. Reſpondet ergo ad priores interrogationes D.Thomas, contingere poſſe aliquem eſſe perfectum, etiamſi perfectionis ſtatum non profiteatur; & è contrario poſſe aliquem exiſtentem in ſtatu perfectionis non eſſe perfectum. Et vtrumque eſt certum, & experientia notum: omnes enim religioſi ſunt in ſtatu perfectionis, & tamen non omnes ſunt perfecti; imò plures poſſunt non eſſe iuſti. Et è contrario multi ſeculares, & coniugati poſſunt eſſe perfecti, & tamen non ſunt in ſtatu perfectionis. Et ratio prioris partis eſt; quia poteſt aliquis eſſe obligatus, & non implere obligationem ſuã; & habere aliquod munus, & non exercere illud: Sicut etiam poteſt quis eſſe in ſtatu Matrimonij, & illud non conſummare, vel officium eius non exercere. Ita ergo contingit in ſtatu perfectionis; quia etiam ſuppoſito ſtatu, perfectio ex libertate hominis pendet.

D. Thom.

Bene poteſt quis eſſe perfectus, quin ſit in ſtatu perfectionis, & eſſe in ſtatu perfectionis quin ſit perfectus.

2. Ratio autem alterius partis eſt, quia licèt ſtatus ſit commodus ad perfectionem acquirẽdam; nihilominus non eſt medium neceſſarium; & ideo poteſt extra ſtatum perfectionis ad perfectionem perueniri. Dices, conſiliorum obſeruantia, & executio non tantùm vtilis, ſed etiam neceſſaria eſt ad perfectionem obtinendam, vt infrà dicetur; Ergo non poteſt ad perfectionem perueniri ſine aliquo ſtatu perfectionis. Reſpondetur, negando conſequentiam. Primò, quia ſine ſtatu perfectionis poteſt quis opera conſiliorum exercere; & per illa ſpontaneè, & ſine vlla ſtatus obligatione facta, poterit ad perfectionem peruenire. Secundò, quia ad perfectionem animi obtinendam non eſt neceſſarium omnia conſilia integrè obſeruare, ſed aliqua interdum ſufficiẽt: vt licèt aliquis virginitatem, aut continentiam integram non obſeruet, cauendo illicitam incontinentiam, & aliquid conſilij in ipſa continentia coniugali obſeruando, & aliqua opera perfectionis, vt orationis, pœnitentiæ, & mortificationis voluntariè, & ſine ſpeciali obligatione exercendo, poterit ad perfectionem peruenire; idémque de conſilio paupertatis, & aliis ſigillatim ſumptis dici poteſt.

Impugnatio, & eius ſolutio.

Ad perfectionẽ non requiritur integra obſeruantia omnium conſiliorũ.

3. Hinc ergo euidenter concluditur reſponſio ad quæſtionem propoſitam, nimirum perfectionis ſtatum ab ipſa perfectione diſtingui. Probatur ab effectu, quia de facto illa duo inter ſe, ac mutuò ſeparantur; ergo in reipſa diſtinguuntur. Probatur conſequentia, quia ſeparari non poſſunt, niſi quæ diſtincta in re ſunt; quia idem à ſeipſo ſeparari non poteſt. Vt autem à priori magis conſtet, oportet explicare, quid vtrumque illorum ſit. Et quoniam de perfectione ipſa quid ſit, ſatis eſt dictum in præcedenti capite; de ſtatu perfectionis addimus, comparari ad perfectionem, ſicut actum primum ad ſecundum, ſeu tanquam medium ad finem. Probabitur hoc facilè rationem, ſeu quaſi eſſentiam huius ſtatus explicando; ſic enim deſcribi poteſt: Status perfectionis eſt quædam vitæ profeſſio, ſeu quidam viuendi modus, firmus, & ſtabilis ad propriam perfectionem vitæ Chriſtianæ obtinendam, vel exercendam inſtitutus. Quam deſcriptionem ex citato loco D. Thomæ ſumo, vt mox explicabo.

Status perfectionis à perfectione diſtinguitur. Probatur.

Definitio ſtatus perfectionis.

4. In illa ergo, loco generis ponitur illud, *eſt modus viuendi*, ſeu *profeſſio vitæ*, vtique Chriſtianæ; quia in Eccleſia varij ſunt viuendi modi non ſolùm in ordine ad temporalem vitam, ſed etiam in ordine ad ſpiritualem, & Chriſtianam, cum quibus ſtatus perfectionis in hac generali ratione conuenit. Explicatur etiam illa voce conditio, & ratio huius ſtatus meliùs, quàm nomine *miniſterij*,

Explicatur definitio.

ſterij, muneris, aut *officij*, vt denotetur hunc ſtatum per ſe primò non ordinari ad aliorum vtilitatem, ſed ad propriam perfectionem illius, qui talem ſtatum profitetur, licet conſequenter poſſit ad aliorum iuuamen inſtitui, quatenus iuuare alios, actus perfectionis eſt, per quem ipſa perfectio vel acquiritur, vel exercetur, & creſcit. Et ita per hoc genus diſtinguitur hic ſtatus ab his, quæ in Eccleſia propriè miniſteria appellantur, & à ſtatibus formaliter diſtinguuntur, vt in principio diximus. Quia officium, ſeu miniſterium propriè dicitur illud, quod in aliorum vtilitatem per ſe primò inſtitutum eſt, & aſſumitur, & ideo hanc obligationem per ſe primò inducit. Status autem perfectionis per ſe ordinatur ad ſpirituale bonum profitentis illum; conſiſtítque in quadam norma, & modo viuendi ad perfectionem aſſequendam, vel exercendam accommodato.

Diſcrimen inter hunc ſtatum, & officium, ſiue miniſterium.

5. Vnde reliquæ particulæ loco differentiæ conuenienter adhibentur. Nam, vt in ſimili dixit D. Thom. 2. 2. quæſt. 183. art. 3. quæ ad operationes ordinantur, per eas diſtinguuntur, & ſpecificantur: omnes autem ſtatus Chriſtianæ vitæ ad opera eiuſdem vitæ ordinantur, & ideo ſtatus perfectionis per habitudinem ad ſpecialia opera vitæ Chriſtianæ, ſeu ſpiritualis conſtituendus eſt; inter illas verò deſcriptionis particulas, aliquæ adduntur ad rationem ſtatus in hoc viuendi modo magis declarandam; quæ omnes intelligentur meliùs explicando conditiones ad hunc ſtatum conſtituendum requiſitas.

6. D.Thomas ergo in illo articulo quarto duas conditiones ad hunc ſtatum expreſsè requirit, & Caietanus addit tertiam, & vterque duas alias tacitè ſupponit; & ideo ad maiorem claritatem quinque numerare poſſumus. Prima conditio eſt, vt hic viuendi modus ſit externus, & viſibilis, & conſequenter, vt per externam actionem, vel quaſi profeſſionem aſſumatur. Hanc ſupponit D.Thomas in principio d. art. 4. & rationem optimam reddit, quia hic ſtatus non tantùm attenditur in ordine ad Deum, qui ſolus intuetur cor, ſed etiam in ordine ad Eccleſiam, quæ viſibilis eſt, & de occultis non iudicat. Vnde, vt ſic dicam, non eſt ſtatus angelicus, ſed humanus; ergo opus eſt, vt per actiones conſtituatur, quæ hominibus, & viſibili Eccleſiæ innoteſcere poſſint. Et confirmatur: nam diximus ſupra, hanc ſtatuum varietatem ordinari tum ad communem profectum fidelium; tum ad Eccleſiæ militantis pulchritudinem, ornatúmque; ergo per actionem externam conſtitui debet. Denique ob hanc cauſam alij ſtatus, vel munera Eccleſiæ per actiones externas conferuntur: vt ſtatus coniugalis per ſacramentum matrimonij; clericalis per ordinationem viſibilem, Epiſcopalis per conſecrationem, & Chriſtianitatis per Baptiſmum. Quocirca, ſi quis extra omnis ſtatus profeſſionem externam perfectionem ipſam aſſequatur (vt ſuprà diximus fieri poſſe) erit apud Deum in ſtatu perfectionis, vel potiùs aſſequetur gradum perfectæ charitatis, & modum operandi perfectorum; & nihilominus apud Eccleſiam ſtatum perfectionis non habebit. Imò licèt quis voto interno, vel omnino occulto ad certum modum viuendi ſe obliget propter maius bonum ſpirituale ſuum, maiúſque Dei obſequium, id non ſufficiet ad proprium ſtatum eccleſiaſticum, de quo tractamus, licèt aliquid ad inſtar eius participare poſſit, vt infrà tractando de variis ſtatibus per-

Quinque conditiones ad ſtatum perfectionis requiruntur. Prima conditio vt ſit viuendi modus externus. *D.Thom.*

A fectionis declarabimus.

7. Secunda conditio eſt, vt huiuſmodi ratio, ſeu profeſſio vitæ aliquam obligationem coniunctam habeat, vtique permanendi in tali genere vitæ. Quam conditionem D.Thomas primo loco poſuit. Sequiturque hæc conditio ex generali ratione ſtatus ſupra explicata. Nam ad illum ſtabilitas, & firmitas in aliquo viuendi modo neceſſaria eſt, vt diximus. In ſtatu ergo perfectionis immobilitas proportionata neceſſaria eſt: non poteſt autem aliunde illam habere, quàm ex obligatione, quia ex natura rei illam non habet, cùm à libera voluntate pendeat; ergo oportet, vt per aliquam obligationem firmetur. Probatur conſequentia, quia ſolum propoſitum in futu- B rum non poteſt dare ſtatui firmitatem; tum quia poteſt ſine culpa, vel pœna mutari: tum quia nullo iure diuino, vel humano iuuatur, quod neceſſarium eſt ad ſtatum, vt ſaltem firmitatẽ moralem habeat: tum etiam, quia ſtatus ſeruitutis inter homines ſine obligatione conſiſtere non poteſt per ſolum propoſitum; ergo nec ſtatus perfectionis, qui ſuo modo eſt ſtatus ſeruitutis nobiliſſimæ, cùm diuino quodam modo ſit; tum denique, quia neceſſe eſt, vt per ſolam mutationem propoſiti ſtatus non mutetur, aliàs nullam ferè haberet immobilitatem; quia nec naturalem, nec moralem haberet. Denique poſſet hoc inductione probari, ſed meliùs fiet in ſequentibus; vbi etiam oſtendemus, ſi quæ ſunt ſocieta- C tes, vel congregationes ſine vlla obligatione, etiamſi quandam normam viuendi habere videantur, non eſſe verum ſtatum, ſed quandam illius vmbram referre. Qualis verò, & quanta, & de qua re huiuſmodi obligatio eſſe debeat, in capite decimo exponemus.

Secunda conditio vt aliquam obligationẽ habeat permanendi in tali genere vitæ. *D.Thom.*

Propoſitum in futurũ nõ poteſt dare firmitatẽ ſtatui, ex duplici capite.

8. Solùm eſt notanda hic alia conditio, quam D. Thomas addit, & nobis erit tertia, nimirum vt talis obligatio cum aliqua ſolemnitate fiat. *Sicut & cæteris*, inquit, *quæ inter homines obtinent perpetuam firmitatem, quædam ſolemnitas adhibetur.* Hæc verò conditio valde controuerſa eſt, præſertim quoad verum ſenſum eius, de quo infrà longa nobis futura eſt diſputatio. Nunc ergo ſolùm generatim illam admittimus, quantum ratione, D à D. Thoma in citatis verbis expreſſa, ſuadetur. Nimirum, eatenus aliquam ſolemnitatem requiri, quatenus ad obligationem inter homines ſtabiliendam neceſſaria eſſe poteſt. Nam ſi obligatio eſt neceſſaria, & hæc non poteſt inter homines ſine aliqua ſolemnitate ſubſiſtere, clarum eſt etiam aliquam ſolemnitatem eſſe neceſſariam. Quanta verò, vel qualis ſolemnitas ad talem obligationem neceſſaria ſit, poſtea videbimus. Nunc ſolùm dicimus, ſaltem neceſſarium eſſe, vt talis obligatio per actum aliquem externum, & viſibilem, de quo Eccleſiæ conſtare poſſit, contrahatur. Nam, cùm de ratione huius ſtatus ſit, eſſe externum, ac proportionatum Eccleſiæ viſibili; etiam obligatio ad illũ debet eſſe externa; quod habere non poteſt, niſi à cauſa externa, & ſenſi- E bili oriatur.

Tertia conditio vt dicta obligatio cum aliqua ſolemnitate fiat. *D.Thom.*

Obligatio iſta debet cõtrahi per actum externum.

9. Quartam addimus conditionem, quæ differentiam eſſentialem huius ſtatus maximè declarat, & ideo in definitione data principaliter declaratur; nimirum, quòd talis ſtatus ad opera perfectionis exercenda inſtitutus ſit. Quæ conditio eſt euidens ex dictis: nam omnis ſtatus, ſeu viuendi modus, qui ad ſalutem æternam ordinatur, ad actiones honeſtas referri etiam debet, quia ſalus æterna per huiuſmodi actiones compara

Quarta cõditio quòd talis ſtatus ad opera perfectionis exercenda conſtitutus ſit.

para

paratur : & ideo etiam communis ſtatus vitæ A Chriſtianæ ad ſalutares actiones ordinatur, & Chriſtianos obligat. At verò ſtatus perfectionis aliquid addit illi ſtatui communi; ergo illud ex habitudine ad operationem ſumendum eſt, & nihil aliud eſſe poteſt, niſi quòd ad perfectionis opera exercenda inſtitutus ſit. Et hoc euidentiùs conſtabit ex capitibus ſequentibus, in quibus generaliter explicabimus, quæ ſint hæc opera perfectionis; in particulari verò in ſingulis ſtatibus exponentur. Nunc ſolùm aduertimus ſub his operibus perfectioribus comprehendi etiam opera, quæ licèt ex obiectis ſint indifferentia, ad optimos fines, ad quos referuntur, B ſunt vtilia, vel commodiora, vt docere, nauigare, & ſimilia, quia in indiuiduo ſumpta ſunt honeſtiſſima opera, & poſſunt eſſe valde perfecta. Et ob eandem cauſam non ſolùm poſitiua opera, ſed etiam priuationes voluntariæ illarum rerum, vel actionum, quæ perfectionem impediunt, ſub dicta generali appellatione operum perfectorum comprehenduntur, vt ſilentium, abſtinentia, &c. Nam hæ moraliter tanquam actiones bonæ reputantur, ſaltem ratione voluntatis, & ad perfectionem vel neceſſaria, vel valde vtilia eſſe ſolent; ideóque per vota perfectionis Deo maximè conſecrantur.

Sub operib. perfectionis cõprehendumtur priuationes voluntariæ rerum, vel actionum, quæ impediunt perfectionem, vt ſilentiũ, abſtinentia, &c.

10. Quinta cõditio quòd huiuſmodi actiones externæ ſint. *Caiet.*

Quintam conditionem addimus ex Caietano, apud quem eſt tertia, videlicet, quòd huiuſmodi C actiones, ad quas hic ſtatus ordinatur, externæ ſint. Hanc verò conditionem ſolùm probat Caietanus ab inconuenienti, ſcilicet, quia, niſi hæc conditio addatur, ſequitur clericos in ſacris ex vi ordinationis ſuæ eſſe in ſtatu perfectionis, quia ex vi ordinationis ſuæ ad maiorem ſanctitatem interiorem, quàm laici etiam religioſi obligantur: vti docet D. Thomas in eadem quæſt. 184. art. 8. Non verò obligantur ad opera perfectionis externa, & ideo ab ſtatu perfectionis excluduntur. At certè non video, cur hi clerici ex vi ſacræ ordinationis ad maiorem ſanctitatem interiorem, non verò ad maiorem exteriorem ordinentur, ſeu obligentur. Quia illi non habent ſpecialia præcepta, quæ ad opera perfectionis D interiora illos obligent, & ſi ad aliqua obligantur, reſpiciunt externam honeſtatem, quatenus ad maiorem Dei cultum etiam externum, & ad maiorem etiam morum externorum honeſtatem, ac decorem obligantur. Et præterea diſcutiendum reſtat, an conſequens illud, quod Caietanus infert, ſit inconueniens; inferiùs enim inquiremus, an iſti clerici ſint aliquo modo in ſtatu perfectionis.

D. Thom.

11. Oſtenditur requiri talẽ conditionẽ.

Nihilominus tamen illa conditio vera eſt, & ex aliis ſequitur. Nam perfectio, ad quam hic ſtatus ordinatur, debet eſſe eidem ſtatui proportionata; ergo ſi de ratione huius ſtatus eſt, vt ſit externus, & viſibilis, etiam perfectio debet eſſe E externa, & viſibilis: vnde propter ſolos actus merè internos non inſtituuntur in Eccleſia ſpeciales modi viuendi viſibiles, & externi, cùm de actibus merè internis Eccleſiæ conſtare non poſſit; & non minus pertineat ad eccleſiaſticum ſtatum, vt de actionibus eius poſſit Eccleſiæ conſtare, quàm de ſtatu ipſo, qui ad illas ordinatur. Præterea licèt perfectio hominis interior præcipuè, & eſſentialiter in donis, & actibus internis poſita ſit, vt in præcedenti capite explicatum reliquimus; nihilominus ab homine abſque actibus externis, vel ſine ablatione externorum impedimentorum, non poteſt moraliter, & humano modo comparari.

12. Obiectio.

Dices, hinc ſequi, ſtatum perfectionis ad ſolas actiones externas poſſe ordinari; non verò ad internas; niſi quatenus ad externas neceſſariæ ſunt, vt ſunt voluntas faciendi aliquid exterius; vel interna attentio ad orationem externam. Non verò ad illas, quæ in ſola mente conſummantur; quia ſi ratio facta efficax eſt, de illis omnibus, & ſingulis procedit. Quia omnes illæ ſunt peroccultæ, & ideo de nulla illarum poteſt Eccleſiæ conſtare. Conſequens eſt apertè falſum. Ergo.

Illius ſolutio.

Reſpondetur, negando ſequelam, quia non oportet, vt omnes actus talis ſtatus vel externi ſint, vel in externis moraliter includantur, ſeu, quòd per eos, tanquam per effectus humano modo innoteſcant, ſed ſatis eſt, vt per externas actiones, & priuationes poſſit homo diſponi ad huiuſmodi actus, vel ab externis rebus, aut operationibus, quæ illos impediunt, abſtrahi. Et ſic ſtatus perfectionis per ſe, ac principaliter ordinatur ad contemplationem, vel mentalem orationem, quam comprehendit Paulus, cùm dixit 1. Cor. 7. *Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu.* Et infrà, *quòd facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi.* Et iuuat illud ad Coloſſenſ. 3. *In gratia cantantes in cordibus veſtris Deo.* Et huc etiam ſpectat illud Oſeæ 2. *Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor eius.* Hoc ergo modo ſtatus perfectionis poteſt ad internam contemplationem ordinari, non ſolùm, vt ad finem, quaſi intrinſecum, & proximum, vel partialem, vel etiam principalem, ſed etiam vt materia, & vt actus neceſſarius ad perfectam obſeruantiam talis ſtatus; quia illa duo non repugnant. Nam idem actus poteſt eſſe finis proximus alicuius ſtatus, & eſſe medium ad alia bona, & perfectiones eiuſdem ſtatus. Quod maximè in actu dilectionis, & contemplationis cernitur; & ideo ſunt actus maximè conſentanei ſtatui perfectionis, quia per illos præcipuè exercetur, conſeruatur, & augetur perfectio.

13. Vrgetur argumentum, & ſoluitur.

Inſtabis, quia iſti actus non poſſunt eſſe materia præcepti Eccleſiaſtici; ergo nec ad illos poteſt ſtatus perfectionis ordinari. Reſpondetur dato antecedenti, de quo in lib. 4. de legibus diximus, negando conſequentiam. Primò quidem, quia non oportet, vt iſtæ actiones, vt ad ſtatum perfectionis pertinere poſſunt, præcipiantur propriè, & in ſeipſis, ſed ſufficit, vt aliquæ circunſtantiæ exteriores, neceſſariæ moraliter ad huiuſmodi actus ſub hominum prouidentiam cadere poſſint. Sic enim poſſunt quædam actiones externæ impedientes internas, prohiberi, & aliæ actiones externæ proximè diſponentes ad illas internas, ordinari, & præcipi ſuo modo poſſunt: quæ omnia ſub notitiam hominum cadere poſſunt. Et huc etiam ſpectant talis habitus, & compoſitio corporis pro tali tempore, & loco, quæ ad internam attentionem, & reuerentiam conferat: in quibus ſignis quodammodo conſpici mentis occupatio, vel ſaltem per illa coniectari poteſt. Deinde, licèt ipſa interna contemplatio, aut meditatio, vel alia mentalis actio per ſe, & in ſe per iuriſdictionem Eccleſiaſticam præcipi non poſſit; nihilominus poteſt eſſe materia voti, & ex vi illius poſſet in rigore per obedientiam præcipi, vt alibi diximus. Ordinariè verò non ita præcipitur; nec expedit propter vitandum peccati periculum: nihilominus tamen poteſt per modum regulæ, vel conſilij ordinari, quod ſatis eſt, vt

Actus interni quomodo cadãt ſub præcepto.

vt ſtatus perfectionis poſſit ad huiuſmodi actus modo explicato, inſtitui, & ordinari.

CAPVT VI.

Vtrùm in Euangelica lege conſilia à præceptis diſtinguantur.

1. HÆc quæſtio neceſſariò præmittenda eſt, vt ſtatum perfectionis explicare valeamus; & in illa cũ hæreticis nobis controuerſia eſt; quam in hoc initio expedire, & diſtinctionem illam, quæ fundamentalis eſt in hac materia, ſtabilire neceſſarium eſt. Hæretici ergo huius temporis ad euertendum religioſum ſtatum, quem ſummo odio proſequuntur, negant dari in ſtatu legis Euangelicæ conſilia diſtincta à præceptis. Ita docuit Luther. lib. de Vit. Monaſt. & Melanch. in Confeſſ. Auguſtana a.27. & in Apolog. & in Locis communibus: & Caluinus, cuius tanta fuit audacia, & impudentia, vt in lib.4. Inſtit. cap.13. ſect.2. dixerit, nulli veterum in mentem veniſſe, Chriſtum aliquid conſuluiſſe, aut aliquam voculam, vt ait, emiſiſſe, cui non ſit ex neceſſitate obtemperandum. Et omnes antiqui hæretici, qui religioſum ſtatum deteſtati ſunt, in hoc etiam errore fuiſſe videntur, quos inferiùs tractando de religioſo ſtatu, commemorabimus, & confutabimus.

Hæretici negant cõſilia diſtingui à præceptis in ſtatu legis Euangelicæ.

2. Iſti autem hæretici variis modis in abneganda diſtinctione illa opinati ſunt. Nam quidam dicebant, eſſe præcepta omnia opera, quæ nos dicimus eſſe tantùm conſilia: vt de abrenunciatione diuitiarum dixit Pelagius eſſe in præcepto, teſte Aug. epiſt.89. & 106. Et de cœlibatu dixit Tatianus quem Encratiti, & Apoſtolici ſecuti ſunt teſte Auguſtino hæreſ.40. & Epiphan. in 61. contra quos infrà ſuis locis dicemus. Alij è contrario opera iſta, quæ nos conſilij vocamus, dicebant non eſſe bona; ſed vel mala, & deteſtanda, vt ſentiunt noui hæretici. Et priùs VVicleph. art. 21. relato in ſeſſ.8. Concil. Conſt. vel certè eſſe indifferentia, & ideo nec ſub præceptum, nec ſub conſilium cadere, vt ſenſiſſe fertur Vigilantius: vel ſaltem non eſſe opera meliora, vt propterea conſulenda fuerint. Et videtur ſenſiſſe Iouinian. qui paria faciebat matrimonium, & virginitatem; vt conſtat ex libris Hieronymi contra illum, & Aug. epiſt.28. & 29. & in lib. de hæreſi.

Variè opinantur in hac diſtinctione neganda hæretici. *Auguſt. Epiphan.*

3. Hinc varia fundamenta huius erroris colligi poſſunt, quæ hic tractare nõ poſſumus, ne omnia confundamus. Nam poſtea de ſingulis conſiliis, & præſertim de tribus illis, quæ Euangelica, ſeu perfectionis vocantur, ſigillatim omnia demonſtranda ſunt, vtique virginitatẽ, v.g. eſſe bonam, & meliorem, & non eſſe præceptam. Idémque de paupertate voluntaria, & de ſimili obedientia cum proportione oſtenditur. Nunc ergo generalia tantùm fundamenta proponenda ſunt. Primũ ſumitur ex aliquibus Scripturæ locis, in quibus vel omnia bona ſigillatim nobis oſtendũtur præcepta, vel ſaltem confuse ſub nomine perfectionis. Nam, ad Philip.4. ait Paulus. *Quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus bonæ famæ, &c. hæc facite.* Et multa ſimilia leguntur ad Epheſ. 6. & aliis locis. At verò Chriſtus vno verbo omnia comprehendit, præcipiens Matt.5. *Eſtote perfecti, ſicut pater veſter perfectus eſt,* quę perfectio omnia comprehendit, quæ ſub conſiliis dari poſſunt;

Generalia huius erroris fundamenta. Primum fundamentum.

A eò vel maximè, quòd enumeratis multis operibus, quæ ad conſilia pertinere poſſe videntur, vt eſt non reſiſtere malo, & percutienti in vna maxilla alteram præbere, concludit Chriſtus: *Eſtote ergo perfecti.* Item Ioan.13. ait Chriſtus: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos.* Et cap.15. addit: *Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Ergo hanc nobis præcepit; ergo nullus relinquitur conſiliis locus.

Vnde ſecundum, ac præcipuum argumentum ſumunt ex eo, quòd præceptum charitatis virtute complectitur omnia bona opera, & eò magis, quo 4.
B fuerint meliora; ergo omnia ſunt ſub præcepto; ergo nihil ſupereſt, quod ſub conſilio tantùm eſſe poſſit. Conſequentia eſt clara, quia quidquid ad veram charitatem, & dilectionem Dei neceſſarium eſt, cadit ſub præceptũ: & è conuerſo, quidquid comprehenditur ſub præcepto charitatis, eſt neceſſariũ ad veram, & ſufficientem dilectionem Dei; ergo quidquid ſub præceptum dilectionis Dei virtute comprehenditur, eſt ſub præcepto, & non tantùm ſub conſilio. Probatur autem antecedens ex ipſa forma præcepti Matt.22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis.* Ex quibus verbis ſic argumentari poſſumus. Ad dilectionem Dei ſpectat bene operari propter ipſum, iuxta illud 1.
C Cor.13. *Charitas patiens eſt, benigna eſt,* &c. ergo tenetur homo ex charitate bene operari, quãtum poteſt, alioqui non diliget Deum ex toto corde, nec ex omnibus viribus; ergo etiã tenetur operari optima, quæ poteſt, & meliori modo, quo poteſt, quia hoc totum cadit ſub *omnibus viribus,* & *toto corde;* ergo nihil melioris boni reliqui eſſe poteſt, quod ſub conſilio, & non ſub præcepto ſit. Et confirmatur hæc illatio, ac difficultas teſtimonio Auguſtini lib.1. de doctr. Chriſt. cap.21. dicentis: *Cùm dixit, toto corde, tota mente, tota anima, nullam vitæ noſtræ partem reliquit, quæ vacare debeat.* Et clariùs D.Th.2.2.q.184. art.3. dixit: *Dilectio Dei, & proximi non cadit ſub præcepto ſecundùm aliquam menſuram; ita quòd id, quod eſt plus, ſub conſilio rema-*
D *neat, vt patebit ex ipſa forma præcepti, quæ perfectionem demonſtrat, cùm dicit, ex toto corde, totum enim, & perfectum idem ſunt.*

Secundum fundamentum. *D. Auguſt.* *D. Thom.*

Tertiò poſſumus argumentari ratione, iſto modo. Opera conſilij dicuntur talia reſpectu Dei, quia Deus ea conſulit; ſimúlque dicuntur à Catholicis opera ſupererogationis; ſed reſpectu Dei nulla poſſunt eſſe opera ſupererogationis; ergo nec poſſunt ita eſſe opera conſilij, vt non ſint præcepti. Maior ſupponitur, vt clara ex facto. Minor autem probatur ex illo Luc.17. *Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus.* Et ratione, quia nos non poſſumus ſoluere Deo quantũ debemus, quia debemus illi quid- 5.
E quid boni habemus, & ideo quidquid reddamus illi ſemper minus erit, quàm quod illi debemus; ergo nihil facere poſſumus ſupererogationis reſpectu Dei, quia ſupererogare eſt, vltra totum integrum debitum aliquid erogare. Vnde probatur prior conſequentia; quia opera, quæ dicuntur conſilij, quantumuis bona, vel meliora dicantur, debentur Deo propter eius infinitam bonitatem, & maiora beneficia. Et confirmatur, quia vbi interuenit Dei conſilium, intercedit etiam voluntas Dei volentis, vt id fiat, quod ipſe conſulit; ergo intercedit etiam præceptum Dei; quia præceptum Dei non eſt aliud, quàm volũtas Dei homini manifeſtata; nec poteſt

Tertium fundamentum.

homo refutare conſilium Dei, nec voluntati A eius reſiſtere ſine ipſius offenſione, & iniuria; ergo tale conſilium neceſſariò includit præceptum: non eſt ergo diſtinguendum à præcepto. Et confirmatur ſecundò, quia integra lex Dei, ſeu Chriſti Euangelica conſilia amplectitur, & præcepta. Vnde D.Thom. 1.2.q.108. art.4. conſilia ponit inter partes legis gratiæ, lex autem non complectitur, vt partes, niſi varias leges, & præcepta; ergo nulla ſunt conſilia in illo ſenſu, vt omninò à præceptis condiſtinguantur, ſed ad ſummum, vt à grauioribus præceptis ſeparentur, & nihilominus ipſa ſint aliqualia præcepta, quæ obligationem inducunt leuiorem, & ideo conſilia vocantur.

D.Thom.

6\. Nihilominus diſtinctio conſiliorum à præce- B ptis tam certa fide nititur, & tam expreſsè habetur in ſacra Scriptura, & traditur ab vniuerſa Catholica Eccleſia, vt ſine manifeſta hæreſi negari non potuerit. Hanc veritatem docuerunt omnes antiqui Theologi, & noui ſcriptores contra hæreticos diligenter illam demonſtrarunt. Sed inter eos tam accuratè, & doctè Cardinalis Bellarminus illam proſequitur lib.2. de Monach. vt nihil illi addi poſſe videatur. Et ideo breuiter attingemus ea, quæ efficaciora videntur. Primò ergo probatur ex Matth.19. vbi Chriſtus D. conſilia virginitatis, ſeu continentiæ ſine coniugio, & abrenunciationis rerum temporalium, ſeu paupertatis præbet, & à præcepto abſtinet. Nam de priori, cùm Iudæi intuliſſent, *Si ita eſt* C *cauſa hominis cum vxore, non expedit nubere.* ipſe approbat ſententiam, & quaſi conſequens admittens, ait: *Non omnes capiunt hoc verbum, & qui poteſt capere, capiat.* Et poſtea dicit, *eſſe quoſdam eunuchos, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum,* vtique voluntariè abſtinentes à coniugio, vt meliùs, perfectiùs, & faciliùs regnum cœlorum cõſequantur. De altero verò cõſilio ait Chriſtus, *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes.* Vbi partcula, *ſi vis perfectus eſſe*, oſtendit rem eſſe poſitam in libera, & licita electione, abſque præcepto. Nam de neceſſitate iam dixerat: *ſi vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Verbum autem *Vade, & vende omnia,* &c. monſtrat eſſe conſilium de re ſimpliciter libera, & vtiliſſima, quanuis D neceſſaria moraliter ex ſuppoſitione prioris voluntatis conſequendi perfectionem, & non tantùm ingrediendi perfectionem, ſed etiam *habendi theſaurum in cœlis*, vt Chriſtus concludit; & ita intellexerunt Chriſti verba Chryſoſtomus, Hieronymus, & omnes ſancti, & expoſitores illius loci. Et Chryſoſt. homil. 21. in 1. ad Corinth. & 8. de Pœnit. & Hieronym. contra Vigilant. ad finem. Auguſt. epiſt. 89. quæſt. 4. & ſerm. 61. de tempore. & 18. de verbis Apoſtoli. Quibus autem modis Caluin. & alij hæretici hoc etiam teſtimonium corrumpant, refert, & ſufficienter refutat Bellarminus ſuprà; Barrad. tom.3. Concord. lib. 5. cap. 8. & ante eos Maldonatus in citatum locum Matthæi. Item ex eodem lo- E co ſolet obedientiæ conſilium colligi; ſed quia quoad hanc partem obſcurius eſt illud teſtimonium, illud nunc omitto, quouſque de voto obedientiæ differamus.

Hæreticum eſt negare diſtinctionem inter conſilia, & præcepta.

Bellarminus.

Probatur primò.

D.Chryſoſt.
D.Hier.
D. Auguſt.
Bellarm.
Barrad.
Maldonatus.

7\. Secundò probatur aſſertio ex Paulo 1. Cor.7. vbi & veritatem expreſſis, & formalibus verbis tradere, & Chriſti ſenſum explicare videtur. Sic enim ait: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.* Non vtique ſpiritu proprio, & humano, ſed diuino; & ideo ait: *Tanquam miſericordiam conſecutus à Domino, vt ſim fidelis.* Et in fine capitis iterum dicit de vidua, ſeu caſta muliere. *Beatior erit, ſi ſic permanſerit, ſecundùm meum conſilium, puto autem, quòd & ego ſpiritum Dei habeam.* Euidenter ergo Paulus diſtinguit opus præceptum à Deo, ab opere, quod Spiritus Dei conſulit, & non præcipit. Et loquitur apertè de conſilio ſpirituali, ſeu de re, quæ & per ſe Deo placet, & ad ſpiritualem profectum vtiliſſima eſt; vt euidenter oſtendi poteſt ex toto diſcurſu Pauli, & ex plurimis eius verbis. Et ex conſenſu omnium Patrum, tum ibi, tum in aliis locis, vbi vel virginitatem ſuadent, vel pro illa pugnant. Vt ſunt Aug. lib. de ſancta virg. præſertim à cap. 13. Baſil. lib. de vera virgin. & Chrſyoſt. in 5. tom. lib. de virginit. cap. 27. & optimè lib. 3. contra Vituperatores vitæ Monaſticæ, non longè à fine. Et Ambr. in libris de virginibus, & viduis, & aliis in libris, vel homiliis de eiſdem argumentis; præſertim verò Hieronymus in lib. contra Eluidium, & contra Iouinianum, & in epiſt. 22. ad Euſtochium. Quapropter neceſſarium non erit futiles hæreticorum cauillationes, & tergiuerſationes ad illudendum tam euidens teſtimonium inuentas refutare: tum, quia illos copioſè, & efficaciter conuincit Bellarminus ſuprà d. lib.2. cap.9. tum, quia per ſe improbabiles, & incredibiles ſtatim apparent.

Probatur ſecundò.

Auguſt.
Baſilius.
Ambroſ.
Hieron.

Bellarm.

Tertiò confirmatur hoc ampliùs, & explicatur ex eodem Paulo 1. Corinth. 9. vbi ab illis verbis: *Nunquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, manducandi, & bibendi*, latè probat ſibi fuiſſe licitum de Euangelio viuere, *Sicut Dominus ordinauit*, vt inferiùs dicit, ac proinde potuiſſe ſpiritualem curam, ac ſolicitudinem Eccleſiæ ſuſtinendo, conuenientem ſuſtentationem à fidelibus accipere. Poſtea verò ſubdit: *ſed non vſi ſumus hac poteſtate.* Et iterum. *Ego autem nullo horum vſus ſum.* Et adiungit: *Non autem ſcripſi hæc, vt ita fiant in me, bonum eſt enim mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet. Nam ſi euangelizauero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit*, &c. Vbi duo diſtinguit Paulus, ſcilicet, euangelizare, & ſine temporali commodo, ſeu corporali ſuſtentatione ex tali munere comparato, euangelizare: & vtrunque ſupponit eſſe bonum; illud tamen prius eſſe neceſſitatis, quia de illo præceptum habebat: poſterius autem fuiſſe voluntarium, quia non erat præceptum. Et quod fuit conſilium, declarat illis verbis. *Bonum eſt mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet. Nam ſi euangelizauero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit.* Vbi nomine *gloriæ*, intelligit peculiarem laudem, & coronam, quam is meretur apud Deum, qui non ſolùm præcepta implet, ſed aliquid boni vltra id, quod præceptum eſt, facere ſtudet, vt rectè ibi expoſuit Chryſoſtomus hom.22. obiiciens. *Quid dicis, dic quæſo? ſi euangelizas, non eſt tibi gloriatio, ſed ſi ſine ſumptu poſueris Euangelium: eſt ergo hoc illo maius.* Et reſpondet, *nequaquam*, ſed aliunde aliquid habet amplius. *Quoniam iſtud quidem eſt præceptum, hoc autem rectè quidem fit, ſed procedit à noſtro libero arbitrio. Nam, quæ fiunt quidem ſupra mandatum, ex ipſo habent multam mercedem, quæ autem fiunt ex mandato, non tantam.* Et inferiùs ait, eum, qui fecit id tantùm, quod

8\.
Probatur tertiò.

Chryſoſt.

quod iuſſum eſt, habere mercedem, *ſed non qualem is, qui è ſuo liberaliter elargitus, & præceptum ſuperauit.* Et hunc ſenſum declarat ex aliis Chriſti verbis Luc. 17. *Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus, quæ debuimus facere fecimus.* Vbi etiam dicitur ſeruus inutilis, qui tantùm facit, quod præceptum eſt, non quia nihil mereatur, ſed quia non meretur illam gratiam, & præmij cumulum, quàm is, qui vltra omnia, qua præcepta ſibi fuerant, ex peculiari Domini beneuolentia, aliquid in eius obſequium facit. Quem ſenſum verborum Domini doctè, & acute explicat Maldonatus Lucæ 17. nec minus eruditè confirmat Barradas tom. 3. concordiæ, cap. 9. Ex vtroque ergo loco rectè colligitur eſſe quædam opera, quæ non fiunt ſine gloria, & poſſunt non fieri ſine culpa; ideóque ſi fiant, digna eſſe præmio: non tamen ſupplicio, ſi non fiant. Vt dixit Bernardus lib. de præcepto, & diſpenſ. cap. 19. Talia ergo ſunt opera conſiliorum. Nam opera præceptorum ita ſunt digna præmio, vt eorum omiſſio digna ſit ſupplicio.

Maldonatus. Barrad.

9. Vnde poſſumus quartò in teſtem huius veritatis adducere D. Petrum Act. 5. dicentem ad Ananiam, qui de pretio agri iam Deo oblati, ac promiſſi fraudauerat. *Nónne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate?* ideſt, nónne tuum erat, & potuiſſes de illo tuo arbitrio diſponere, & non illud conſecrare Deo? Nam ex illis verbis manifeſte colligitur, offerre, ſeu vouere res ſuas Deo, non fuiſſe opus præcepti, ſed voluntarium, ac ſupererogationis, quanuis ex illo orta fuerit obligatio non fraudandi aliquid de re Deo oblata. Ergo diſtinguit ibi Petrus opus conſilij ab opere præcepti. Nam conſilij eſt vouere, præcepti autem, votum fideliter implere. Ita intellexit locum illum ibi Chryſoſt. hom. 12. & ſumitur ex aliis Patribus, quos adnotaui lib. 4. de voto. cap. 21. nu. 8. Vnde poteſt hoc teſtimonium aliis confirmari, in quibus votum conſulitur, eius autem impletio præcipitur: vt Pſal. 75. *Vouete, & reddite.* Nam *primum verbum ad conſilium, ſecundum ad imperium refertur*, vt dixit Innoc. III. in cap. magnæ. de voto.

Probatur quartò. *Chryſoſt.* *Innoc.3.*

10. Quintò addere poſſumus teſtimonia Patrum, ex quibus multa iam tetigimus, expendendo Scripturæ teſtimonia, & alia inferiùs tractando de antiquitate, & origine ſtatus religioſi afferemus. Nam communiter Patres conſilia diſtinguunt à præceptis, tractando de ſtatu religioſo, aut de virginitate, & paupertate. Alia etiam adducit Bellarm. d. lib. 2. cap. 11. Ex quibus notandus eſt locus Nazianz. Orat. 3. aliàs 1. contra Iulian. vèrsùs finem. §. *Ad hæc.* vbi opera conſilij, & præcepti his verbis diſtinguit. *In legibus noſtris alia parendi neceſſitatem imponunt, nec ſine periculo prætermitti poſſunt; alia non neceſſitate conſtringunt, ſed in arbitrio, & poteſtate poſita ſunt; ac proinde hanc rationem habent, vt qui ea cuſtodierint, honore, & præmiis afficiantur; qui autem minus ea expleuerint, nihil periculi pertimeſcant.* Et Origen. lib. 10. in epiſt. ad Rom. cap. 15. in fine. *Idcirco præcepta donantur, vt delicta perſoluamus, iuxta illud Luc. 17. Quod debuimus facere fecimus. Ea verò quæ ſupra debitum facimus, non facimus ex præceptis.* Ponítque exemplum de virginitate, locúmque Pauli 1. Cor. 7. adducit. Expreſſiùs Auguſt. in Enchir. capit. 121. diſtinguit quædam, quæ mandat Deus, & alia, *quæ non iubentur, ſed ſpeciali conſilio monentur.* Et ſerm. 61. *Aliud eſt conſilium, aliud eſt præceptum.* Et exempla conſiliorum ponit, *virginitatem ſeruare, à vino, & carnibus abſtinere, omnia vendere, & pauperibus erogare.* Et ſubdit: *Conſilium, qui libenter audierit, & fecerit, maiorem habebit gloriam, qui verò præceptum non impleuerit, niſi pœnitentiam egerit, non euadet pœnam.* Et ſoluendo argumenta, alia inſinuabimus.

Probatur quintò. *Bellarm.* *D.Greg. Naz.* *Origen.* *D.Aug.*

CAPVT VII.

Ratione veritas catholica probatur.

1. PRiuſquam rationem conficiam, ſuppono conſilium in hoc conuenire cum præcepto, quòd eſſe debet de opere bono. Quod eſt per ſe notum, quia malum non conſulitur, ſed prohibetur; vnde nec poteſt conſilium eſſe de opere prohibito. Quia quod prohibetur, vel ſupponitur malum, vel ipſa prohibitione malum fit. Nec etiam poteſt opus indifferens, vt tale eſt, conſuli; quia ſic factum, vel eſt malum, vel inutile; de quo prudens conſilium, quale eſt diuinum non datur: ſi autem ſumatur, vt vtile ad bonum finem, iam ſub bono opere comprehenditur. Hoc ergo ſuppoſito, ratio formatur. Quia non omnia opera bona ſunt nobis præcepta, ergo aliqua eſſe poterunt, & re vera ſunt, ſub conſilio. Antecedens videtur per ſe euidens, & inductione notiſſimum; non enim orare, aut facere eleemoſynam, aut Miſſam audire, & quidquid ſimile eſt, ſemper eſt in præcepto.

Præceptum & cõſilium de bono opere eſſe debet. Conſilium de opere indifferenti dari nequit. Prima ratio.

2. Poteſt in primis declarari ex natura præcepti affirmatiui, de cuius ratione eſt, vt non obliget pro ſemper. Nam prior obligatio ſæpe repugnantiam, & contradictionem inuolueret. Etenim, ſi præceptum affirmatiuum obligaret pro ſemper, omnia ſic obligarent; vnde omnia præcepta affirmatiua ſimul obligarent, & pro eodem tempore, & ita ſeipſa impedirent, & obſeruationem ſuam impoſſibilem facerent. Vnumquodque ergo obligat pro ſuo tempore, & conſequenter fieri poteſt, vt pro aliquo tempore nullum obliget. Tunc ergo poterit homo facere opus bonum non præceptum. Deinde etiam poſſunt eſſe aliquæ actiones bonę, quæ per ſe nunquam præcipiantur; quia nec ad Dei amorem, vel honorem, nec ad proprium, vel proximorum commodum, neceſſariæ ſunt. Quod idem cum proportione ſeruatur in prohibitionibus, ſeu omiſſionibus, vt abſtinendi à vino, vel à carnibus; vel quod Paulus dixit 1. Cor. 7. *Bonum eſt homini mulierem non tangere*; hoc enim non inuenitur abſolutè prohibitum, ſeu, quod idem eſt, negatio illa nullibi eſt præcepta.

Confirmatur & declaratur ratio facta.

3. Denique ratione probatur illud antecedens, quia ſi omnia bona opera eſſent præcepta, vel illud eſſet naturali lege ſola, vel adiuncta poſitiua diuina, vel humana: neutrum dici poteſt; ergo. Probatur minor quoad priorem partem; quia non ſolùm non dictat naturalis ratio talem multitudinem præceptorum; verùm potiùs dictat, multa eſſe opera non præcepta, quæ ſecundùm rectam rationem fieri poſſunt, vt eſt per ſe euidens, & notum. Et ſi hæretici hoc ignorare fingunt, tanquã obcæcati dura pertinacia, relinquendi ſunt, vt reſpondendo ad ſecundum eorum fundamentum dicetur. Vnde notanda eſt differentia inter bona, & mala opera; ſeu inter pręcepta naturalia affirmatiua, & negatiua. Quòd lex naturalis prohibet omnia mala ope-

Confirmatur. Non omnia bona opera ſunt præcepta lege naturali.

Diſcrimen inter præcepta naturalia affirmatiua & negatiua.

ra; non verò præcipit omnia bona; quia euitare malum quodcunque neceſſarium eſt ad bonos mores: nam malum ex quocunque defectu; facere autem definitum bonum, non eſt ſemper neceſſarium. Nam licèt ex priori obligatione negatiua nunquam peccandi, ſequatur affirmatiua operandi bene: illa nec eſt ſimpliciter abſoluta, ſed conditionata, ſi aliquid liberè operandum ſit. Vel licèt admittatur abſoluta obligatio ſemper bene operandi, & vitandi otium. Nam in hoc ſenſu videtur dixiſſe Ambroſ. Luc. 17. verſ. *Quis autem. Nec in te patitur Dominus vnius vſum eſſe operis; quia dum viuimus, debemus ſemper operari, & conſequenter bene operari.* Nihilominus illa obligatio de ſe non eſt ad certum opus bonum, quod in vnoquoque tempore ex neceſſitate faciendum ſit: ſed eſt generalis obligatio faciendi bonum, cùm aliquid agendum ſit, quæ obligatio per opera bona ſimpliciter non præcepta impleri poteſt. Ergo ex vi iuris naturalis non omnia bona opera ſub præcepto cadunt.

D. Ambr.

Lex poſitiua nec humana nec diuina præcipit omnia opera bona.

4. Nec minus euidens eſt altera pars ſubſumptæ propoſitionis de iure poſitiuo. Nam ſi ſermo ſit de humano, nec de facto inueniuntur tot leges Eccleſiaſticæ, vel ciuiles, nec ipſi hæretici illas admittunt; nec etiam humano magiſtratui tanta poteſtas conceſſa eſt ad grauandos nimium ſubditos legum multitudine vltra vires eorum: vt ex tractatu de Legibus conſtat. Loquendo verò de iure diuino poſitiuo, poſſet quidem Deus, ſi ſummo rigore cum hominibus agere voluiſſet, ab eis ſingula bona opera præcepto poſitiuo exigere. Quanuis enim omnia opera non potuerint collectiuè præcipi pro ſingulis temporibus, vel præceptis, quia præcepta dari non poſſunt de rebus impoſſibilibus; & talis obligatio eſſet de re ſimpliciter impoſſibili, & repugnante; nihilominus poſſet Deus diſtributiuè præcipere omnia opera, quæ in toto diſcurſu vitæ, homo facere poteſt, præſcribendo pro ſingulis vitæ temporibus, ac momentis actiones bonas in illis faciendas, & de illis imponere præcepta, determinando tempus, & modum, cæteráſque circunſtantias, ſi vellet. Quia licèt ſit impoſſibile homini per naturam hoc implere; non eſſet tamen impoſſibile per gratiam, quam Deus conferre poſſet, & vt ſupremus Dominus totum hoc onus præceptorum imponere.

5. Nihilominus tamen de facto certum eſt Deum hoc non feciſſe non ſolùm in lege gratiæ, in qua pauca ſunt præcepta diuina poſitiua; verùm etiam nec in lege veteri, quæ pluribus præceptis homines onerauit, vt ex tenore eius conſtat. Vnde in Leuitico cap. 7. & aliàs legimus aliqua ſacrificia, & oblationes fuiſſe ſpontaneas, & alia ex voto, & quaſi lege, propria voluntate ſibi impoſita; & aliquas etiam feſtiuitates fuiſſe ex lege poſitiua humana. Imò licèt dixerimus ſecundùm abſolutam potentiam, & dominationem potuiſſe Deum id facere; nihilominus adiuncta diuina ſapientia, & prudentia, ſine timore affirmare poſſumus illum modum prouidentiæ, & regiminis eſſe Deo impoſſibilem, quia contra prudentiam, & nimis violentum, ac perniciosum hominibus fuiſſet.

Impoſſibile eſt Deum omnia bona præcipere.

Probatur conſequentia ſuperioris rationis.

6. Supereſt probanda conſequentia principalis rationis, ſcilicèt, ſi dantur bona opera non præcepta, conſequenter dari opera, quæ ſint ſub con- A ſilio. Probatur autem, quia in primis de ratione conſilij eſt, vt ſit de opere non præcepto: nam hæc eſt prima conditio, in qua diſtinguimus conſilium à præcepto, & de qua ferè eſt tota controuerſia, & per quam maximè declarant Sancti diſtinctionem conſilij à præcepto. Vt tradunt maximè Aug. lib. de ſancta virginit. & Cyprian. de habitu virginum. Greg. lib. 15. Moral. cap. 9. & optimè Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtochium, de virginitate: *Vbi præceptum datur, ibi neceſſitas eſt ſeruientis; vbi conſilium, ibi offerentis arbitrium.* Et alij ſuprà allegati. Er ratio eſt, quia licèt conſilium B (latè de illo loquendo) cadere poſſit in obſeruationem præceptorum, nam & nos illam hominibus conſulimus, & tale videtur fuiſſe conſilium Daniel. 4. *Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime*, & Deus continuis inſpirationibus, & admonitionibus etiam ſcriptis illam conſulit: nihilominus (rigorosè, ac ſtrictè loquendo de conſilio, quod de aliquibus operibus Deus ſpecialiter tradit) & ipſum à præcepto diſtinguit, & illud excludit ab opere quod dicitur eſſe conſilij. Sumitur enim excluſiuè, id eſt, quod tantùm conſulitur, & non præcipitur. Quanuis autem hoc verum ſit, nihilominus ſola illa conditio negatiua non ſufficit, vt opus bo- C num dicatur eſſe de conſilio, quia poteſt eſſe opus bonum, nec præceptum, nec conſilij, ſed tantùm honeſtum, inferioris tamen ordinis. Huiuſmodi eſt actus matrimonij, ſeu nubendi, de quo Paulus 1. Corinth. 7. dixit: *Si acceperis vxorem, non peccaſti, & ſi nupſerit virgo, non peccauit.* Et ne quis dicat, inde ſolùm inferri, illud opus non eſſe de ſe malum; quod etiam habet opus indifferens, ſubdit inferiùs: *Qui matrimonio iungit virginem ſuam, bene facit.* At verò actus nubendi, vel ducendi vxorem, non eſt opus conſilij, vt apud omnes conſtat: nec ordinariè eſt opus præcepti; ergo non omne opus bonum non præceptum eſt opus conſilij.

D. Aug. D. Cypr. D. Greg. D. Hier.

Non omne opus bonũ non præceptum eſt conſilij.

D 7. Secundò ergo requiritur ad opus conſilij, vt ſit opus melius, quàm oppoſitum eius, ſeu quàm aliud ſibi incompoſſibile. Vnde ſicut Philoſophi definiunt, perfectionem ſimpliciter eſſe illam, quæ in quolibet indiuiduo entis eſt melior ipſa, quàm non ipſa, id eſt, quàm alia incompoſſibilis illi; & reſpectu illius perfectio non ſimpliciter, dici poteſt ſecundùm quid; ita in præſenti opus conſilij eſt illud, quod in tali materia eſt melius, quàm oppoſitum eius, etiamſi illud etiam bonum ſit: vnde comparatiuè opus conſilij dici poterit bonum ſimpliciter, aliud verò ſecundùm quid. Hæc conditio traditur à D. Thoma lib. 3. contr. Gent. cap. 130. & ſumitur ex illa ſententia Pauli: E *Qui matrimonio iungit virginem ſuam, bene facit, qui non iungit, meliùs facit.* Eſt ergo virginitas opus conſilij, quia opponitur matrimonio, & eſt illo melior: idémque eſt de viduali caſtitate ad ſecundas nuptias comparata. Et ideo idem Apoſtolus adiungit. *Mulier, ſi dormierit vir eius, liberata eſt à lege, cui vult, nubat; beatior autem erit, ſi ſic permanſerit, ſecundùm meum conſilium.* Idem in abdicatione bonorum temporalium inuenitur: nam poſſidere illa non eſt malum; & ſi cum ordinato affectu ad commodè viuendum & faciendas eleemoſynas habeatur, bona erit: nihilominus tamen omnibus illis bonis

Opus Conſilij debet eſſe melius quàm oppoſitum.

D. Thom.

renun

renunciare, in pios, & honeſtos vſus illa diſtribuendo, melius eſt: & ideo hoc eſt opus conſilij, & non illud. Idémque in omnibus ſimilibus conſiderari poteſt. Et ratio eſt facilis; quia conſilium, de quo agimus, eſt diuinum, vel reuelatum, vel conſentaneum rectæ rationi; quatenus eſt diuinæ rationis participatio: hoc autem conſilium non poteſt non eſſe prudens, & ex vero iudicio, ſeu dictamine procedens; ergo opus conſilij ſemper eſt tali dictamini conſentaneum. At verò conſilium prudens, & rectum, quod inter duo oppoſita fertur, ſemper eſſe debet de meliori bono; ergo de ratione operis cadentis ſub conſilio, eſt, vt ſit non tãtùm bonum, ſed etiam melius, quàm eius oppoſitum.

8. Addunt præterea aliqui de ratione conſilij eſſe, vt ſit opus melius, quàm opus præcepti in eadem materia: tum, quia in illa materia ſolet eſſe opus difficilius, ſicut eſt difficilius ſeruare caſtitatem, quàm vxorem ducere, quia hoc eſt ſecundùm inclinationem naturæ, illud *ſupra vſum naturæ eſt*, vt dixit Ambroſ. lib. 1. de Virg. in principio. Tum etiam, quia conſilium ſupponit præceptum, & illi peculiarem excellentiam addit: vt ſenſit Aug. ſerm. 18. de verb. Apoſt. cap. 11. dicens de Virginibus: *Vſqueadeo acceptarunt præceptum, vt non recuſarent conſilium; vt plus placerent, plus ſe ornauerunt.* Sed hæc conditio difficilior eſt, & limitatione, ac declaratione indiget. Nam conſilium tribus modis comparari poteſt ad præceptum. Primò, vt conſilij obſeruatio executionem præcepti includat. Secundò, vt vnum non includat aliud, licèt poſſint ſimul impleri. Tertiò, vt ſimul obſeruari repugnet. Quando primo modo ſe habent, tunc vnum ad aliud comparatur, quaſi pars cum toto, & ideo non eſt mirum, quòd totum ſit melius. Vt in materia caſtitatis, de qua Auguſtinus loquitur, ſeruare virginitatem melius eſt, quàm non fornicari, licèt hoc ſit præceptum, & illud conſilium; quia per illud conſilium etiam hoc præceptum impletur, & aliquid additur, ſcilicet, à copula licita abſtinerè. At verò ſi & poſſint ſimul impleri, & conſilium per ſe, ac formaliter non includat præcepti obſeruationem, non erit regula certa, ſed contingens, quia nulla eſt ratio, ob quam melius ſemper eſſe debeat opus conſilij, quàm præcepti; ſed interdum poterit vnum accidere, interdum aliud. Vt, v.g. ſimul poteſt filius paupertatem eligere, & parentibus grauiter egentibus ſubuenire, dando illis bona, quibus renunciat; in quo ſimul facit opus conſilij, & præcepti, & tamen fortaſſe ex genere ſuo melius eſt implere præceptum ſubueniendi parentibus, quàm opus conſilij abdicandi ſe ab omnibus: niſi in hoc conſideretur voti religio, ſi interueniat, quod eſt accidentarium, & (vt ita dicam) diſtinctum conſilium, quod fieri etiam poſſet de ſubuentione debita parentibus: Sicut è contrario conſilium paupertatis poteſt ſine voto impleri, ſola venditione, & diſtributione bonorum cum propoſito non habendi illa. Nec ſufficit, quòd hoc opus difficilius videatur: tum, quia ſola maior difficultas non facit opus eſſe melius, niſi cætera ſint paria: tam etiam, quia in illo caſu talis ſubuentio parentum eandem difficultatem includit, & additur tum ratio pietatis, tum ratio obedientiæ præcepti.

Vtrùm opus conſilij debeat eſſe melius quàm opus præcepti in eadem materia.
D. Ambr.
D. Aug.
Tribus modis conſiliũ ad præceptũ comparari poteſt.

A At verò ſi comparatio fiat inter conſilium, & præceptum, quando in eadem materia ſimul impleri repugnat; tunc neceſſe eſt, vt conſilium cedat præcepto, ac proinde non eſt facile definire, an tunc opus conſilij per ſe ſpectatum ſit melius, quàm opus præcepti. Vt v.g. ordinariè matrimonium non cadit ſub præceptum, & ideo illi præfertur virginitas ex genere ſuo; quia habet de ſe maiorem honeſtatem, & vtilitatem ad Deo meliùs ſeruiendum. Contingere autem poteſt, vt in caſu neceſſitatis grauis communis boni obligetur quis præcepto ducendi vxorem; illi ergo non erit conſilium ſeruare virginitatem, ergo tunc reſpectu illius opus conſilij non erit melius, quàm B opus præcepti; quia quod non eſt bonum alicui, non poteſt ipſi eſſe melius: illi autem nõ eſt bonum ſeruare virginitatem, quia in eo frangeret præceptum; ergo illi non eſt melior virginitas, & ideo reſpectu illius non eſt opus conſilij, & ita ceſſat comparatio inter conſilium, & præceptum. Poteſt autem illud matrimonium comparari cum licita, & voluntaria virginitate alterius, vtrum ſit melius. Et ſic licèt ex obiecto, & ſpecie ſemper virginitas excedat, meritò dubitari poteſt, an in indiuiduo matrimonium ex obligatione ſumptum, tum ad implendam obligationem, tum ad ſubueniendum bono communi, ſit melior ſimpliciter, quàm ſit in alio Virginitas voluntaria. Quam comparationem aliqualiter C attigi in tom. 2. de Relig. lib. 2. de voto. cap. 9. numero 8. & nunc illam definire non eſt neceſſe. Tum, quia vix poteſt aliquid certum generaliter dici, cùm comparatio pendeat ex circunſtantiis, quæ facilè variantur: & pro earum varietate poteſt actus eſſe magis, vel minus bonum: tum etiam, quia non cenſeo, hanc comparationem per ſe neceſſariam ad rationem conſilij explicandam; quia de ratione conſilij non eſt, vt opus eius ſit melius in eo, cui conſulitur, quàm ſit opus præceptum in alio: nam hoc accidentarium eſt. Comparatio ergo formalis eſt inter opus conſilij, & opus bonum ipſi oppoſitum, etiamſi præceptum non ſit reſpectu eiuſdem perſonæ; quòd verò alteri præcipiatur, ac- D cidentarium eſt; ideóque per ſe non conſideratur, nec ad rationem conſilij pertinet. Igitur duæ conditiones priores ad explicandam rationem conſilij ſufficiunt: nam ſi quæ aliæ aſſignantur, vel ſunt accidentariæ, vel in dictis continentur. 9.

Ex his ergo concluditur ratio facta, ſeu oſtenditur illatio in hunc modum: nam eo ipſo, quòd dantur bona opera non præcepta, inter ea dari poteſt vnum melius alio; ergo eo ipſo dari poterit opus conſilij diſtinctum à præcepto. Antecedens probatur, quia ſæpe bona opera non præcepta inter ſe ita pugnant, vt ſimul eligi nõ poſſint, & inter ea vnum ſit melius alio; ergo opus illud melius, erit opus conſilij, & condiſtinctũ ab ope- E re præcepti. Inductione id poteſt declarari, & probari in Virginitate, & matrimonio, in diuitiarum dominio, vel paupertate, in obedientiæ iugo, & libertate voluntatis. Solum eſt in his, & aliis obſeruandum, ſub operibus bonis non præceptis cõprehendi non tantùm propria opera poſitiua, ſed etiã nonnullæ priuationes, quæ licèt non ſint actus, nec per poſitiuos actus ſemper fiant, aut conſeruentur: nihilominus ſunt obiecta bona; & honeſta, quæ quatenus amari poſſunt, vel voluntariè conſeruari, dicuntur ſub conſilium cadere. 10.

Sub operibus bonis non præcepris cõprehenduntur non ſolùm propria opera poſitiua, ſed etiam priuationes.

Quatenus voluntas talis obiecti, vel conſeruationis eius per abſtinentiam à contrariis actibus, eſt actus melior, quàm contraria voluntas, etiam bona, licèt neutra præcepta ſit. Id manifeſtum eſt in virginitate, quia nullum actum externum poſitiuum requirit, ſed ſolam carentiam actuum: & in paupertate idem poteſt contingere, ſi homo non habeat bona, quæ relinquat, quia ſi illa habeat, per actum poſitiuum renuntiat, quod eſt opus conſilij; poſtea verò paupertas per ſolam carentiam actus acquirendi aliquid, conſeruari poteſt; & illamet carentia voluntaria bona eſt, & tanquam poſitiuus actus moraliter reputatur. In obedientia verò vtrunque inuenitur: nam in principio per actum poſitiuum præſtatur, quando voluntaria eſt, & conſilij; poſtea verò per actus, & per omiſſiones actuum exercetur, & in vtriſque eadem bonitas conſilij reperitur.

CAPVT VIII.

Conſiliorum materia, & varietas occaſione cuiuſdam obiectionis declaratur.

1. Obiectio contra ſupra dicta.

Circa dicta in ſuperiori diſcurſu dubitare poteſt aliquis, quia ex dictis ſequi videtur conſilia verſari in omni materia virtutis; quia in omni materia virtutis poſſunt eſſe bona opera non præcepta, & aliis ſecum pugnantibus meliora. Conſequens autem non videtur communiter receptum, quia tres tantùm materiæ conſiliorum recenſeri ſolent, ſcilicet, paupertas, caſtitas, & obedientia, vt D. Thomas in d. cap. 130. tradit; & illorum trium conſiliorum ſufficientiam eleganter oſtendit; & ad ſummum, vt ibi etiam inſinuat, illis addi poteſt materia religionis, quatenus vouere Deo aliquid, eſt opus conſilij, & illo mediante, ac in ordine ad diuinum cultum, aliæ materiæ virtutum ſolent cadere ſub conſilium, vt eleemoſyna, & ieiunium, non autem ſecundùm ſe. Et augetur difficultas: nam etiam ſequitur omne opus bonum non præceptum eſſe opus conſilij, quia ſaltem reſpectu omiſſionis eius eſt maius bonum, prudentérque conſuli poteſt, potius aliquid boni agere, quidquid illud ſit; quàm nihil bene operari, aut omnino otioſum eſſe. Conſequens autem videtur falſum, quia opera conſiliorum ſpecialiter dicuntur, quæ aliquam ſingularem excellentiam, vel vtilitatem ad perficiendum in virtute habent; ergo non omnia opera virtutis poſſunt dici cadere ſub conſilio, etiamſi vel meliora ſint aliis ſibi repugnantibus, vel eorum carentia, ſeu voluntaria omiſſione.

2. Conſilium in generale & particulare diſtinguitur.

Hæc obiectio poſtulat, vt materiam, varietatem, ſeu amplitudinem conſiliorum breuiter explicemus, priuſquam illi directè reſpondeamus. Diſtingui ergo poteſt conſilium in generale, & particulare. Voco generale, ſeu vniuerſale, non quia non verſetur circa materiam particularem, & determinatam; id enim eſt impoſſibile, cùm actiones ſint circa ſingularia; ſed quia non datur ſolùm propter ſuam honeſtatem, ſed etiam propter vtilitatem ad alias virtutes, præſertim ad perfectionem charitatis obtinendam; ratione cuius dici poteſt tale conſilium vniuerſale in cauſando, non in eſſendo. Particulare autem conſilium voco illud, quod de aliquo opere ſolùm propter ſuam ipſius honeſtatem datur, & aliis minus bonis præfertur. Priora conſilia ex parte materiæ tria tantùm numerantur, ſcilicet,

Cõſilia generalia ex parte materiæ tria ſũt, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ.

A paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ; & de his loquitur D. Thomas in loco citato, vt ex diſcurſu eius manifeſtum eſt. Et patet, quia ſingula illorum iuuant plurimum ad omnia genera virtutum, & ad liberandum animum à curis, & ſolicitudinibus, quæ & pericula peccandi afferunt, & Deo vacare impediunt; & omnia ſimul ſufficienter hoc munus præſtant: vt ibi D. Thomas demonſtrat, & infrà tractando de proprio ſtatu religioſo, dicemus.

3. Cur votum inter generalia conſilia non numeretur.

Dixi autem hæc tria numerari ex parte materiæ: nam ex parte modi addi poteſt, quod eſt conſilium firmandi per votum talia cõſilia. Nam ſeruare virginitatem etiam ſine voto, conſilium eſt: illam autem firmare voto, nouum conſilium
B eſt; & ſic de cæteris. Quia verò hoc conſilium vouendi per omnes materias virtutum vagari poteſt, & quia ſupra cætera conſilia quaſi reflectitur, & cum ſingulis quaſi vnum efficitur: vel etiam, quia quodammodo transfert conſilium in præceptum, & ſub neceſſitate conſtituit quod erat liberum, ideo inter hæc generalia non numeratur, vt diſtinctum, ſed ſub illis comprehenditur. Atque ita hæc tria conſilia dici per antonomaſiam ſolent conſilia Euangelica, vel conſilia perfectionis: vel denique abſolutè, & ſimpliciter conſilia; alia enim ſunt veluti ſecundùm quid, aut reſpectiuè tantùm, vt iam explico.

4. Particularia cõſilia plura ſunt, vt probat ratio ſuprà facta. Declaratur.

Particularia ergo conſilia quamplurima recenſeri poſſunt; & in omni materia virtutis locum habent: hoc probat ſufficienter obiectio
C facta. Et declarari poteſt, quia in primis in ipſiſmet operibus præceptis, in quacunque virtute habet locum conſilium ratione circunſtantiarum. Vt ratione temporis, ſi opus pro certo tempore præceptum, non in eo tantùm, ſed in aliis voluntariè fiat. Et ſic audire ſacrum extra diem feſtum, vel ieiunare extra obligationis tempora, conſilium eſt. Et ſic etiam dilectio inimicorum, quæ abſolutè eſt præcepta, dicitur eſſe ſub conſilio, quantum ad beneficia, aut alia ſigna beneuolentiæ inimico præſtanda tempore non debito. Idem contingere poteſt ratione quantitatis, vt ſi quis præcepto eleemoſynæ obligatus, maiorem faciat, quàm teneatur. Item ratione modi, ſi
D feruentius, vel propter finem altiorem, quàm teneatur, opus faciat. Quæ omnia in qualibet materia virtutis locum habent. Fundantúrque in illis principiis, quòd præcepta affirmatiua ſolùm obligant pro certis temporibus, & quòd non obligant ad omnem meliorem modum: nam inde conſequenter ſequitur maiorem frequentiam, vel meliorem modum eſſe ſub conſilio per ſe loquendo, quia bonitatem augent, vel multiplicant. Atque his modis dari poſſunt conſilia, etiam in actibus quoad ſubſtantiam præceptis. Circa alios verò, ſi qui fortaſſe ſunt, qui nullo modo nec quoad ſubſtantiam, nec quoad ſpe-
E ciem præcipiuntur, dari poſſunt conſilia, quoties maius bonum non impediunt, vt in liberalitate, & eutropelia, & ſimilibus virtutibus fortaſſe contingit. De qua re videri poſſunt, quæ in lib. 2. de legibus, cap. 7. à num. 11. diximus.

5. Qua ratione conſilia non ſolùm in operanda virtute, ſed etiam in cauendo mala, verſari.

Denique non ſolùm in operanda virtute, ſed etiam in cauendo mala, poſſunt conſilia verſari; non quidem quantum ad non faciendum malum, hoc enim ſemper eſt in præcepto; ſed quantum ad media, quæ adhibetur ad cauendum malum. Vt cùm quis ieiunat propter comprimendam libidinem, vel abſtinet à iuramento, etiam licito,

poſſint? non abſolutè, ſed circa media, & circunſtantias.

licito, vt longior fiat à periculo peierandi, vel A irreuerenter iurandi; quomodo aliqui cenſent conſilium contineri in illis verbis Matth. 5. *Non iurate omnino*, vt in propria materia tractaui. His ergo modis in omni materia virtutis poſſunt particularia conſilia multiplicari. Quæ ideo diximus non abſolutè, & ſimpliciter, ſed reſpectiuè, & ſecundùm quid comparatione priorum conſiliorum cenſeri poſſe conſilia; quia illa priora per ſe, & abſolutè conſuluntur, & non præcipiuntur: cætera verò ordinariè verſantur in materiis præceptorum, vel grauium, vel ſaltem leuium; & ſolùm ratione circunſtantiarum ſub conſilium cadunt. Et ideo etiam tunc non ſimpliciter conſuluntur, ſed per comparationem & reſpectum ad actus, vel omiſſiones actuum minus bonas. Vt v. g. conſulitur actus ſtudij reſpectu otioſitatis; vel ſi aliquid melius tunc operandum non ſit, non tamen ſimpliciter, niſi in caſu, in quo obedientia, vel alia virtus excellentior, v. g. charitas, illud exigat. Et ſic oratio conſulitur per comparationem ad actionem generatim loquendo: in particulari tamen non ſemper conſulitur, niſi ſub conditione, ſi aliud opus non magis expediat, quod per orationem impediretur. Et in eodem ferè ſenſu concedi poteſt omnem actum bonum cadere poſſe ſub conſilium, reſpectu carentiæ ipſius, non tamen ſimpliciter, ſed ex ſuppoſitione, quòd aliud melius, vel ſaltem æquale faciendum non ſit. Ex his ergo ſatis oſtenſum eſt, & conſilia diſtingui à præceptis, & quomodo diſtinguantur; & in omni materia virtutis inueniantur. Oriebatur autem hoc loco ſpecialis difficultas de virtute charitatis; an in eius materia ſit etiam conſilij locus? eam verò ſoluendo, argumenta in præcedenti capite poſita commodiùs expediemus.

6\. Quid dicédum ad obiectionem ſuprà poſitam.

Ad obiectionem autem in principio propoſitam reſponſio patet ex dictis; iã enim explicatum eſt, qua ratione ſint tantùm tria conſilia generalia, & præterea ſint multa alia particularia, quorum diſtinctio aliis verbis, & in ſpecie contraria explicari poteſt. Nam quædam dici poſſunt conſilia generalia, & communia, quia ab omnibus fidelibus, & in quocunque ſtatu obſeruari poſſunt: vt ſunt ea, quæ in priori modo loquendi particularia vocauimus, vt ieiunare, orare, &c. tempore non debito: abſtinere à vino, & carnibus; quod eſt exemplum Auguſtini ſerm. 61. de tempore. *D. Auguſt.* Alia verò, quæ vniuerſalia in cauſando vocauimus, dici poſſunt ſpecialia; quia ſunt propria religioſi ſtatus. Aliter etiam explicatur illa diuiſio trium conſiliorum, diſtinguendo conſilia, quæ dantur in materia quidem præceptorum; quatenus ratione temporis, modi, aut aliquarum circunſtantiarum, ſunt extra obligationem præcepti; & hæc non ſunt tria tantùm, ſed innumera. At verò ſunt quædam materiæ, quæ omnino ſunt extra præceptum, vt virginitas, ſeu abſtinentia ab omni libidine, paupertas, & voluntatis propriæ renuntiatio; & hæc dicuntur conſilia ſimpliciter, ſeu quaſi per antonomaſiam, & hæc tria tantùm numerantur. Ad confirmationem etiam in principio poſitam concedendum eſt, omne opus bonum non præceptum poſſe eſſe opus conſilij, non quidem ſimpliciter in vniuerſum loquendo, ſed comparatione facta ad puram omiſſionem eius, vt explicatum eſt.

7\. Conſilia multipliciter diuiduntur.

Ex quibus tandem notandæ hîc ſunt, & in ſummam redigendæ nonnullæ diuiſiones conſiliorum, quibus ſæpe in ſequentibus vtendũ erit. Prima, & præcipua eſt iam tacta; quia quædam ſunt conſilia principalia, quæ per antonomaſiam dicuntur Euangelica; quia primùm fuerunt à Chriſto tradita: dicuntur etiam eſſentialia ad religioſum ſtatum, ſeu ſubſtantialia religionis, vt ſunt illa tria, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quibus impedimenta perfectionis ſimpliciter auferuntur; & homo Dei obſequio ſimpliciter, & omnino dicatur: reliqua verò ſunt quaſi accidentalia; quanuis multa ſint ad plenitudinem perfectionis neceſſaria.

Primò in conſilia Euangelica & eſſentialia ad ſtatũ religioſum, & in quaſi accidentalia.

Alia diuiſio eſſe poteſt; quia ſicut præcepta, ita etiam conſilia affirmatiua, & negatiua eſſe poſſunt. B Nam inter illa tria principalia, conſilium virginitatis negatiuum eſt ex parte materiæ, quia per ſe non conſulit actum, ſed potiùs abſtinere ab actu. Idémque eſt de paupertate: nam licèt ad eam ſæpe requiratur actus alienandi res, iuxta illud, *Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*; nihilominus propria materia talis conſilij eſt ipſa carentia bonorum; actus verò requiritur, vt cauſa eius, quando diuitiæ priùs poſſidebantur. At obedientiæ conſilium affirmatiuum eſt, vt conſtat. Idémque in aliis conſiliorum materiis facilè conſiderari poteſt.

Secundò diuiduntur conſilia in negatiua, & affirmatiua.

In qua diuiſione obſeruare oportet negatiua conſilia non remouere malum morale: nam hoc neceſſitatis eſt, C non conſilij; ſed remouere occaſionem mali, vel etiam minoris boni; vel quæ delectabilia ſunt corpori; & maximè, quæ implicant negotiis ſecularibus: vt dixit D. Thom. d. q. 186. art. 2. ad 3. At verò conſilia affirmatiua ſemper ſunt de actibus bonis, & ſub aliqua ratione melioris boni, vel ſimpliciter, vel reſpectu talis perſonæ, vel in tali occaſione; de quibus plura attingemus in libro ſequenti cap. 1.

Conſilia negatiua non remouent ſemper malum morale, ſed occaſionẽ mali.

CAPVT IX.

Satisfaciendo fundamentis hæreticorum nonnulla dubia de conſiliis Euangelicis explicantur.

1\. Prima hæreticorum obiectio ſoluitur primò.

D SVpereſt, vt ad motiua hæreticorum reſpondeamus. In primo adducitur teſtimonium Pauli ad Philip. 4. vbi Paulus monet generaliter fideles, vt omnia ſanctè, purè, verè, ac ſynceriter faciant. Reſpondere autem poſſumus in primis per illa verba magis præcipi modum operandi, quàm operum multitudinem, aut varietatem; cùm enim dicit, *Quæcunque ſunt vera*, non præcipit omnibus, vt omnia verè virtutis opera faciant; id enim impoſſibile ferè eſt. Præcipit ergo, vt omnia, quæ faciunt, verè faciant, id eſt ſyncerè, & ſine hypocriſi. *Quæcunque boni nominis*, id eſt, quæcunque facitis talia ſint, vt bonum nomen conciliare poſſint: nec enim omnia, quæ bonæ ſunt famæ, facere vnuſquiſque poteſt; & ſic de reliquis. E Et hoc ſignificauit Bellarminus ſuprà, cùm dixit, illa verba negatiuè eſſe intelligenda. *Bellarm.* Non quia non moneat Paulus, vt hæc faciamus; cùm concludat, *hoc agite*, ſed quia præcipit fieri tali modo, vt ſine fictione, ſeu impuritate, & fuco fiat. Et hoc etiam ſignificauit ibi Caietanus. *Caiet.* Additque etiam ſignificari à Paulo, nihil ex his bonis Chriſtianis prohiberi, etiamſi neceſſe non ſit omnia ab omnibus fieri.

2\. Secunda & facilior illius ſolutio.

Faciliùs verò dicitur Paulum ibi non exhortari tantùm ad opera præceptorum, ſed generaliter

ter ad omnia bona, & honeſta, ſiue præcepti opera, ſiue conſilij; ipſe enim Paulus non ſolùm faciebat opera bona præceptorum, ſed etiam optima conſiliorum: & vtraque etiam docebat; & tamen generaliter concludit, *Quæ didiciſtis, accepiſtis, & vidiſtis in me, hæc facite.* Nec in omnibus illis exhortatoriis verbis eſt aliquod illa reſtringens ad præcepta, vel conſilia: ſunt ergo verba generalia, & indifferentia ad ſingula operum genera; ideo iuxta illorum capacitatem, & materiam ſunt applicanda.

3. Explicantur verba Mat. 5.

Idem dicendum eſt de loco ad Epheſ.6.& ſimilibus. Verbum autem Chriſti, *Eſtote perfecti*, de perfectione iuſtitiæ neceſſaria, & eſſentiali ſufficienter intelligitur, & omnia, quæ ibi Chriſtus docet, ita poſſunt exponi, vt præceptum contineant, ſaltem in animi præparatione, vt eſt vulgare. Quanquam etiam prior reſponſio poſſit ad totum illum Chriſti ſermonem applicari, nimirum, vt abſolutè perfectionem Chriſtianam doceat, tradendo præcepta, & inſinuando conſilia, & præcipuè quæ tunc in principio Euangelicæ prædicationis erant neceſſaria. Et ita cùm ait, *Eſtote perfecti*, omnem perfectionem includit: verbum autem, *eſtote*, non limitatur ad rigorem præcipiendi, vel lenitatem conſulendi; ſed indifferenter, vt verbum exhortationis accipiatur quoad ſingula cum partitione accommoda applicandum ſit. Quem ſenſum D.Thomas ibi ſatis indicat, & omnes ferè expoſitores fatentur in his, quæ ibi Chriſtus attigit, & legi antiquæ addidit, quædam præcepti, alia conſilij contineri: ergo perfectio, ad quam hortatur, ita eſt accipienda, vt & neceſſariam, & abundantiorem complectatur, quanuis non vtramque præcipiat.

D.Thom.

4. Explicantur verba Ioan. 13. & 15.

Denique de Chriſti præcepto Ioan. 13. & 15. idem dicendum eſt. Nam cùm præcipit, vt diligamus nos inuicem, ſicut ipſe dilexit nos, particula, *ſicut*, non dicit æqualitatem, ſed imitationem, quemadmodum in loco Matth. 5. *Eſtote perfecti, ſicut Pater veſter perfectus eſt*, idem manifeſtum eſt. Si ergo imitemur Chriſtum diligendo nos inuicem in his, quæ neceſſaria ſunt (vt vitam corporalem pro æterna vita proximi tempore neceſſitatis periculo mortis exponendo) tunc ſufficienter illud explemus præceptum, vt 1. Ioan. 3. *Quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Si verò imitemur ipſum plus diligendo proximum, quàm in rigore præcepti teneamur, vt periculum mortis aggrediendo propter eius ſpiritualem vtilitatem, vel ex nobis neceſſariis, illi etiam non extremè indigenti ſubueniendo, tunc conſilij opus faciendo, Chriſtum imitabimur. Chriſtus ergo abſolutè hortans nos ad imitandum ipſum in dilectione proximi, vtramque perfectionem imitandam proponit, non tamen vtramque præcipit: vel ſi verbum illud, Ioan.13. *Mandatum nouum do vobis*, &c. ſtrictè accipiatur, in hoc maximè ſe imitandum nobis proponit, vt ſicut ipſe pro nobis mortuus eſt ex præcepto Patris, ita & nos pro fratribus animas ponamus, cùm fuerit neceſſarium.

5. Soluitur ſecundũ fundamentum.

Secundum fundamentum hæreticorum ex præcepto charitatis Dei ſumebatur, quod argumentum eſt frequens apud ipſos: nam ex forma illius præcepti malè intellecta plures errores deducunt, nimirum, Deum præcipere nobis impoſſibilia; & in omnibus actionibus hominem, etiam iuſtum peccare, quia illud tranſgreditur,

A & ſimilia. Sed quia explicatio illius præcepti, & verborum, quibus in Scriptura traditur, ad materiam de Gratia, Charitate, & Pœnitentia pertinet, ideo hìc breuiter dicimus, illud præceptum affirmatiuum eſſe, & particulare formaliter, vt ſic dicam, id eſt, de particulari materia, & actu; virtute autem eſſe vniuerſale, & negatiuum etiam præceptum inuoluere. Quatenus ergo particulare præceptum affirmatiuum eſt, ſolùm obligat ad eliciendum actum proprium dilectionis Dei, qui eſt actus internus à voluntate elicitus, & ad modum eſſentialem talis amoris Dei, qui communiter dicitur, *ſuper omnia*, & in forma præcepti explicatur per illa verba: *Ex toto corde, ex tota anima, & ex totis viribus.* Nam, B cùm dicitur, *ex toto corde*; nihil aliud præcipitur, niſi vt Deum, tanquam *vltimum finem noſtrum diligamus.* Ibi enim, *cor* voluntatem ſignificat. Vnde *ex toto corde*, idem eſt, quod *ex tota voluntate*; voluntas autem tota quaſi adæquatè cenſetur tendere in vltimum finem, quia illum præfert omnibus, & omnia vult aliquo modo propter ipſum, & in ipſo, & conſequenter illum ſuper cætera diligit. Sic ergo illo præcepto non obligamur diligere Deum ſummo conatu, vel intenſione, ſed ſumma appretiatione, vt aiunt. Item non præcipimur, vt ſemper in hoc actu dilectionis verſemur, quia præceptum illud affirmatiuum eſt, & non obligat pro ſemper. Nec etiam præcipitur nobis, vt nunquam alium actum C amoris eliciamus; vel quod perinde eſt, vt quoties actum amoris elicimus, Deum per actum illum formaliter, & propriè amemus; quia illud, *ex toto corde*, non excludit intenſionem voluntatis ad alias res honeſtè amabiles, cùm illæ non repugnent amori Dei. Ideóque Paulus in citato loco ad Philippenſes ſolùm monet, vt cogitemus *quæcunque amabilia*, vtique, vt ea diligamus. Et Chriſtus ipſe præcipit vt diligamus nos inuicem; ſolùm ergo prohibemur ex vi illius particulæ vt totum cor in alio, præter Deum non figamus, vtique aliquid aliud, vt vltimum finem diligendo. Denique per illud præceptum formaliter non præcipiuntur alij actus boni aliarum virtutum, ſed tantùm virtute, & D remotè; & ſic etiam non pro ſemper, ſed quando ad diuinum honorem, & amorem conſeruandum neceſſarij fuerint: & conſequenter virtute etiam prohibetur quidquid hunc amorem excludit, quale eſt omne peccatum mortale.

Explicatur præceptum Charitatis Dei ſumptum ex Matth. 12.

6. Declaratur vlterius idē præceptum charitatis.

Hinc ergo manifeſtum eſt per hoc præceptum non excludi conſilia, quia ex eo non ſequitur, omnia bona opera in particulari, & prout in diuerſis temporibus, & in magna varietate fieri poſſunt, eſſe per hoc præceptum mandata. Nec formaliter per illud præcepta ſunt, vt declaratum eſt, & ex forma verborum patet; quia ſolùm de actu diligendi præceptum loquitur: nec etiam virtute; quia non omnia alia opera bona ſunt neceſſaria ad talem Dei amorem retinendum; E quia hæc virtualis incluſio ſupponit neceſſitatem in aliis operibus bonis, non facit illam. Ideo enim illa virtualiter includere dicitur, quia neceſſaria ſunt; ergo vt ſint neceſſaria, oportet, vt ſupponantur alio modo, ſeu in proprio genere, vel ratione ſuæ propriæ honeſtatis eſſe præcepta. Ergo opera bona, quæ ex ſe, vel ex aliis poſitiuis legibus præcepta non ſunt, ex vi ſolius præcepti dilectionis Dei non præcipiuntur; & conſequenter poſſunt eſſe ſub conſilio, non obſtante illo præcepto dilectionis Dei. Addo

do præterea, quòd ea ipſa, quæ in illo præcepto virtute continentur, non vt facienda pro quolibet tempore, ſed pro quo neceſſaria, vel determinata fuerint, continentur, vt v. g. in præcepto diligendi Deum, virtute includitur præceptum colendi ipſum, vel adorandi; aut etiam præceptum diligendi proximum, eiúſque miſerendi; & nihilominus ex vi dilectionis Dei, non obligamur pro ſemper colere Deum, vel diligere proximum, aut eleemoſynam facere; ſicut etiam propria, & ſpecialia præcepta talium actuum non pro ſemper ad illos exercendos obligant, quia omnia ſunt affirmatiua, & eadem eſt ratio de omnibus. Ergo etiam ex hac parte præceptum dilectionis Dei non excludit, quin multi boni actus ſint ſub conſilio, ſaltem pro eo tempore, pro quo alia præcepta non obligant.

Explicantur vlteriora verba Matth. 12.

7. Nec contra hoc obſtant aliæ particulæ illius præcepti, *ex tota mente, ex tota anima, ex totis viribus*; quia per omnes has particulas non res noua ſignificatur; nec aliquid ſpeciale per ſingulas præcipitur; imò nec aliquid additur, quod per particulam, *ex toto corde*, præceptum non fuerit: Vt rectè adnotarunt Card. Bellar. tom. 1. lib. 2. de Monachis cap. 3. & Barrad. tom. 3. lib. 8. cap. 20. & Mald. Matth. 22. & ideo illa ſola in aliis Scripturæ locis ponitur: vt Pſal. 118. ait Dauid, *In toto corde meo exquiſiui te*; & ideo de illo dicitur Eccleſ. 47. *De omni corde ſuo laudauit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum.* Et idem legitur 3. Reg. 14. & ibi additur: *Cuſtodiuit mandata mea, faciens, quod placitum eſſet in conſpectu meo.* In quo ſignificatur, dilectionem ex toto corde, etiamſi nihil addatur, eſſe dilectionem perfectam, quæ aliorum præceptorum obſeruationem, & voluntatem placendi Deo virtute includit, ac proinde ſufficere ad implendum ſummum dilectionis Dei præceptum. Sicut etiam conuerſio ad Deum ex toto corde ad veram conuerſionem ſufficit, vt conſtat Ierem. 24. Igitur per alias particulas non res noua, vel diſtinctus modus ſignificatur, ſed perfectio illius amoris exaggeratur, & diſtinctiùs explicatur.

Bellar. Barrad. Maldonat.

Explicatur particula illa, *ex tota mente tua.*

8. Quod ergo dicitur, *ex tota mente tua*, omittitur Deuter. 6. 10. & 11. quod eſt ſignum per illam particulam nihil peculiare præcipi, ſed explicari, quod in priori particula implicitè continebatur. Nam ſi mens accipiatur pro ſuperiori animæ portione, ſub illa cor, id eſt, voluntas includitur: ſi autem pro intellectu, vt à voluntate diſtinguitur, ſic cùm voluntas intellectum ſequatur, non poteſt quis toto corde diligere, niſi intellectus cooperetur. Vnde per illam particulam explicatur Deum verè eſſe diligendum, & ſine fictione, & magna cum mentis applicatione ad Dei bonitatem, beneficientiam, & alias rationes diligendi ipſum conſiderando, vt ita pleno iudicio animus in eum feratur. Vnde 4. Reg. 20. Ezechias ſic ad Deum orabat: *Memento, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto.* Et 1. Ioan. 3. *Non diligamus verbo, nec lingua, ſed opere, & veritate.*

Explicatur particula illa, *ex tota anima tua.*

9. Item, quod additur, *ex tota anima tua*, etiam omittitur in aliis locis citatis, & 1. Reg. 7. & re vera nihil addere poteſt ſuperioribus particulis: nam anima non ſe mouet, nec fertur in Deum, niſi per intellectum, & voluntatem; ergo quod tota mente, & corde amatur, tota etiam anima amatur. Vel ad ſummum indicari potuit, animam etiam, vt eſt forma corporis, debere totam A in Deum ferri, vtique etiam per appetitum, quatenus illi poſſibile eſt, iuxta illud Pſal. 83. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum*; vel certè, quia ita debet homo diligere Deum, vt etiam animam, id eſt, vitam pro illo ponat: nam anima ſæpe pro vita vſurpatur; ſic enim de amore proximorum propter Deum dicitur 1. Ioan. 3. *Debemus pro fratribus animas ponere.* Particula denique, *ex omnibus viribus*, in quibuſdam locis omittitur: vt Deuter. 4. & 10. & Matth. 22. in aliis verò aliter proponitur. Nam Deuter. 6. dicitur, *Et ex tota fortitudine tua.* Marc. verò 12. dicitur, *ex tota virtute tua*, ſolúſque Lucas poſuit, *ex omnibus viribus*; idem tamen ſignificare voluit: B nam per vires ſignificare ſolemus virtutem operandi, & effectus qui eſt præcipuus, & maximus, dicitur tota virtute fieri. Per illam ergo particulam, nihil aliud ſignificatur, niſi Deum eſſe diligendum præcipuo, & magno amore. Quòd ſi quis per omnes vires exponere velit, vel intelligere omnia membra corporis, quatenus omnia per amorem Dei, eius obſequio accommodanda ſunt, non repugno: Vt Tolet. Luc. 10. innuit. Denique Deut. 4. additur alia particula, *& tota tribulatione animæ tuæ*, quæ vel ad amorem non pertinet, ſed ad contritionem, vel per illam declaratur firmitas, ſeu magnitudo diuini amoris, quoad æſtimationem, ſeu appretiationem; quia nulla aduerſitas, vel tribulatio illum debet impedire.

Explicatur particula, *ex omnibus viribus.*

Tolet.

C

10. Igitur ex forma illa præcepti; nulla probabili, vel apparenti ratione poteſt inferri, quòd ita obliget ad omnia virtutis opera, vt nullum ſub conſilio relinquat. Quia ex nulla particula illarum, nec ex omnibus ſimul, nec ex illa exaggeratione, *ex toto corde*, vel *tota virtute*, inferri poteſt hominem teneri ad faciendum ſemper, vel ſummo conatu, vel ipſum Dei amorem, vel aliud opus, quod in quocunque momento poſſit melius iudicari, aut ad maiorem Dei gloriam pertinere. Quia nec vllus ex Patribus ita illud præceptum intellexit, vt videre licet in Hieronymo, Chryſoſtomo, Hilario, Ambroſio, & aliis in citatis locis Matthæi, & Lucæ. Nec modus ille D loquendi habet illam vim, aut ſignificationem, vel in Scriptura, vel in communi loquendi modo, ſed ad exaggerandum magnitudinem operis, conatus, aut deſiderij, vel diligentiæ ſolemus dicere, toto corde hoc deſiderare, vel totis viribus hoc procuraſſe. Sicut Geneſ. 31. dixit Iacob, *Scitis, quòd totis viribus ſeruierim Patri veſtro.* Et 2. Reg. 15. de populo Iſraël dicitur, *Toto corde ſequitur Abſalon.* In præſenti ergo per illam phraſim excellentia, qua Deus, vt ſummum bonum, vltimúſque finis diligendus eſt, indicata eſt, vt dixi. Et ideo ipſamet Scriptura declarat, illum amorem in vi præcepti rigoroſi ſolùm exigere à nobis aliorum præceptorum obſeruantiam. Vt Ioan. 14. *Si diligitis me, mandata mea* E *ſeruate.* Et è conuerſo: *Qui habet mandata mea, & ſeruat ea, ille eſt, qui diligit me.* Et 1. Ioan. 5. dicitur: *Hæc eſt charitas, ſi mandata eius cuſtodiamus.* Ergo præceptum dilectionis non obligat ad conſilia ſeruanda, nec illorum naturam mutat, nec nouam obligationem, aut neceſſariam illis adiungit, vt ſatis declaratum eſt.

Expenditur qua ratione non conuincat hoc ſecundũ fundamentum hæreticorum.

Hieronym. Chryſoſt. Hilarius. Ambr.

Ad confirmationem ſumptam ex teſtimoniis Auguſtini, & D. Thomæ; reſpondeo in primis Auguſtinum in loco ibi citato, in lib. 1. de doctr. Chriſt. à cap. 22. nihil aliud intendere, niſi, quòd ex vi præcepti charitatis Dei ſolus Deus propter 11.

Infirmatur confirmatio ſumpta ex Aug.

ſe

ſe diligendus eſt, ita vt in illum tota voluntatis intentio feratur vltimatè, & reliqua omnia propter ipſum aliquo modo diligantur. Vnde ante verba in argumento citata ſic inquit: *Hæc regula dilectionis diuinitus conſtituta eſt. Diliges proximum tuum, ſicut teipſum; Deum verò ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, vt omnes cogitationes tuas, & omnem vitam, & omnem intellectum in illum conferas, à quo habes ipſa, quæ confers.* Vbi videtur illas particulas talis præcepti explicare, non tam ex parte principij diligendi, quàm ex parte obiecti, ſeu materiæ amoris, vt ſic dicam, id eſt, vt diligere Deum ex toto corde, non ſit toto conatu cordis ipſum diligere, ſed totum cor illi conſecrare, & in ipſum conferre: quod fit, eo ipſo, quòd Deus, vt vltimus finis diligitur, & ſic de reliquis. Et ita hæc ſententia Auguſtini in nullo diſcrepat ab his, quæ diximus. Atque eundem planè ſenſum habent verba ſuperiùs citata, quæ ſtatim ſubiicit, inquiens: *Cùm dicitur toto corde, tota mente, tota anima, nullam vitæ noſtræ partem relinqui, quæ vacare debeat, & quaſi locum dare, vt alia re velit frui, ſed quidquid aliud diligendum venerit in animum, illuc rapiatur, quo totus diligentis impetus currit.* Quæ ſententia in ſe veriſſima eſt (quidquid ſit de verborum præcepti interpretatione) & per illam ſolùm intenditur, quòd hoc præceptum obligat ad non diligendum aliquid, etiam propriam vitam, mentem, vel animam, fruendo illa; & ita in illa ſiſtendo, vt amor non tendat in Deum, ſaltem virtute, ſicut Paulus aliàs monet, *Omnia in gloriam Dei facite*, vt alibi expoſuimus. Propter hoc autem non fit, vt omnia opera bona ſint in præcepto, & nullum in conſilio, quia ſemper referuntur in Deum aliquo modo; etiamſi ſpontaneè, & ſine obligatione præcepti fiant.

12. Solet autem interdum docere Auguſtinus, tale eſſe hoc præceptum charitatis Dei, vt non poſſit in hac vita perfectè impleri, quaſi illo præcipiamur ſummo conatu, & ſine vllo omnino defectu Deum ſemper, ac ſine vlla ceſſatione diligere, quod in hac vita poſſibile non eſt, ſed in futuram reſeruatur. Ita ſentit Auguſt. lib. de ſpirit. & liter. cap. 36. & lib. de perfect. iuſt. quem imitatur Bernardus ſerm. 20. & 50. in Cant. & D. Thom. 2. 2. quæſt. 44. art. 6. & quæſt. 184. art. 6. Veruntamen quidquid ſit de literali ſenſu præcepti, ad quem fortaſſe illa ſubtilitas Auguſtini neceſſaria non eſt; in ipſa ſententia, & doctrina nihil Aug. ab his, quæ diximus, diſcrepat. Quia in eiſdem locis docent iſti Patres, poſſe in hac vita hoc præceptum ita impleri, vt nullum peccatum, nullàve præuaricatio contra illum committatur; etiamſi non pro ſingulis temporibus diligatur actu Deus, vel licèt non ſemper propter illum operemur, quantum poſſumus. Vnde fatentur, quod eſt per ſe euidentiſſimum, nihil nos peccare nunc non amando Deum illo modo, & perfectione, quo Beati ipſum diligunt. Sic enim dixit Auguſt. lib. de ſpirit. & lit. cap. 36, *Neque enim, ſi eſſe nondum poteſt tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plenè perfectæ videtur* (vtique viſionis Dei) *iam culpæ deputandus eſt.* Idémque habet D. Thomas d. quæſt. 184. art. 3. ad 2. Et nihilominus dicunt, non excludi illam perfectionem patriæ ab hoc præcepto, ſed in illo contineri, non quidem tanquam materiam eius, ſed vt finem, vt rectè expoſuit Caietanus, ac ſubinde ex vi huius præcepti debere nos habere in intentione, & affectu illam perfectionem amoris patriæ, quia ita debemus hîc amare Deum, quantum hîc poſſumus, vt in affectu, & ſpe habeamus perfectiſſimum amorem patriæ. Quæ doctrina in ſe vera eſt, quidquid ſit de neceſſitate eius ad explicandum præceptum. quod alibi tractandum eſt. Et ex illa etiam nihil ſequitur contra doctrinam datam de conſiliis, nec contra libertatem operandi aliquando id, quod minus perfectum eſt, abſque peccato; quia ſic operando non deſiſtimus ab illa intentione, & affectu diligendi Deum ſumma perfectione patriæ, quia executionem eius non hîc, ſed in beatitudine conſequi tenemur, aut poſſumus.

D. Auguſt. D. Bernard. D. Thom. D. Auguſt. D. Thom. Caiet.

Ex vi præcepti charitatis tenemur habere in affectu, & ſpe perfectiſſimum amoré patriæ.

13. Aliud verò teſtimonium D. Thomæ in illa confirmatione obiectum nouam difficultatem à nobis poſtulat: ſequitur enim ex dictis poſſe in materia charitatis dari ſpecialia conſilia; conſequens non videtur admittendum; ergo. Minor probatur, quia D. Thomas ſuprà illud negare videtur, quia eſt contra illam formam præcepti, *ex toto corde*, &c. Quia, qui totum dicit, omnia includit; ita vt nihil ei addi poſſit; & ideo omnem perfectionem comprehendit. Nam, vt Ariſtoteles dixit 2. Phyſic. *Perfectum eſt, cui nihil deeſt*; ergo nihil conſulendum in tali materia relinquit. Confirmat, quia in præcepto charitatis nulla cadit menſura; ergo in ſua menſura nihil conſulendum relinquit. Antecedens patet, quia menſura non adhibetur in fine, ſed in mediis, charitas autem eſt finis: nam Deum reſpicit proximè, vt vltimum finem; ergo non habet certam menſuram, cui per conſilium aliquid addi poſſit.

Vrgetur difficultas ſumpta ex D. Thoma. Ariſtot.

14. Nihilominus tamen ſequela in obiectione facta probatur, quia præceptum illud non obligat ad ſemper diligendum; ergo frequentiùs diligere actu Deum, erit ſub conſilio. Antecedens ſuppono tanquam certum, ſequitúrque ex illo fidei principio, quòd præceptum Dei non obligat ad rem ſimpliciter impoſſibilem; de quo videri poſſunt adnotata in lib. 1. de Legib. cap. 9. à num. 15. & quæ latiùs tractat Bellarm. lib. 4. de Iuſtif. cap. 11. & ſequentibus. Semper autem, ac continuè, & ſine intermiſſione Deum actu diligere in hac vita homini eſt impoſſibile; non ſolùm tempore ſomni, ſed etiam in tempore vigiliæ, propter neceſſariam attentionem, & diſtractionem mentis ad cogitationes alias, & curas humanas, ſine quibus hæc vita tranſigi non poteſt. Et quamuis per miraculoſam, & extraordinariam gratiam, poſſet Deus hoc donum, vel poteſtatem homini conferre, præceptum tamen dilectionis Dei non ſupponit hoc donum, vt eſt per ſe notum: & ideo ad talem continuationem in hac vita obligare non poteſt. Retinet ergo naturam præcepti affirmatiui, quæ eſt non obligare pro ſemper. Hinc ergo euidens fit illatio: nam, ſi tempora, pro quibus præceptum illud obligat, per ipſum eſſent determinata, extra illa elicere actum charitatis Dei, ſub conſilio eſſet; quia verò non determinat certa tempora, ideo non obligat, niſi iuxta occaſiones occurrentes prudenti arbitrio determinandas, vt neceſſarias; ergo extra illas exercere illos actus, ad conſilium pertinet. Idem argumentum fieri poteſt de intenſione dilectionis Dei, quia non cadit ſub illud præceptum, vt dilectio ſit ſummè intenſa. Imò nec certam intenſionem ex obligatione requirit. Vt de contritione dixi, tractando de Pœnitentia; & de charitate tetigi in materia Gratiæ: &, ſi Deus conceſſerit, in propria materia iterum

Soluitur ta-tio facta. Bellarm.

iterum dicam; ideóque feruentiſſimos actus dilectionis Dei exercere, ad conſilium pertinet.

15. *Confirmatur ſolutio.* Simile argumentum ſumitur ex actibus imperatis à charitate. Nam, poteſt quis ex immediato imperio charitatis renunciare ſæculo, & temporalia bona relinquere, &c. qui actus externi ſunt in conſilio; ergo actus etiam interni, quibus imperantur, tantùm erunt in conſilio: at illi actus ſunt eliciti à charitate, licèt ſint proximè imperantes dictos externos actus; ergo proprij actus charitatis Dei ſæpe cadunt ſub conſilio. idémque procedit, etiamſi charitas non immediatè moueat ad externum actum, ſed mediante alia virtute, cui imperat, ſeu eius actum refert in honorem Dei. Nam licèt *omnia facere in gloriam Dei*, vt Paulus monet 1. Corinth. 10. ſecundùm quendam modum poſſit eſſe in præcepto, id eſt, ſecundùm relationem virtualem, vel aptitudinalem, & quaſi intrinſecam, & eſſentialem actui: nihilominus, quòd in omnibus bonis operibus id faciamus per formalem actum charitatis, non eſt præceptum, ſed conſilium: vt in lib.2. de Legib. cap.11.dixi. & latiùs in materia de Gratia lib.1. & in tractat. de Fide. Et ſumitur ex eodem D. Thoma 1. 2. q. 100. art. 10. *D.Thom.* dicente, hunc modum operandi moralem virtutem, referendo illam per actum charitatis formalem in Deum, non cadere ſub præceptum, quod pro ſemper obliget, ſed tantùm pro eo tempore, pro quo dilectio Dei obligat, ac proinde reliquis temporibus eſſe tantùm ſub conſilio. Præterea, quod diximus de charitate erga Deum, locum etiam habet in dilectione proximi, quia raró ex præcepto obligamur ad actus internæ dilectionis circa proximum exercendos, quos tamen interdum exercere optimum conſilium eſt, & quo fuerint intenſiores, eo magis conſulentur, cæteris paribus. Item ex parte obiecti poſſunt conſilia magnæ perfectionis inueniri. Sic enim in materia diligendi inimicos multa ſunt de conſilio, etiamſi amor illorum abſolutè ſit de præcepto. Et ſe exponere magnis laboribus, & periculis propter ſalutem proximorum, ordinariè opus conſilij ad charitatem pertinentis eſt; quando nec charitas, nec iuſtitia in rigore obligant. Denique idem habet locum in amore charitatis erga ſeipſum, vt ex dictis eſt per ſe clarum.

16. *Declaratur D. Thomas in contrariũ allatus.* Ad difficultatem ergo reſpondeo concedendo ſequelam; verbáque illa D. Thomæ ſano modo eſſe interpretanda. Nam cùm ipſe fateatur, modum charitatis non ſemper cadere ſub præceptum, non potuit abſolutè negare cadere ſub conſilium, cùm modus ille maioris perfectionis ſit, quàm illud ſolum, quod propriè, & in materia legis præcipitur; ergo etiam in præcepto charitatis aliquid, quod eſt plus, ſub conſilio remanet. Sicut ergo D. Thomas cum Auguſtino dixit, ſummam perfectionem dilectionis Dei, etiam illam, quæ in hac vita haberi non poteſt, non excludi ab hoc præcepto, vtique, quia per modum finis, non vt materia eius, in eo continetur, vel potiùs indicatur; ita dixit: *Id, quod eſt plus, non cadere ſub conſilium*, vtique comparatione facta ad perfectionem amoris contentam in præcepto per modum finis. Nam ſic quælibet minor perfectio, licèt excedat rigoroſam obligationem præcepti, multo magis continetur in illo per modum finis. Quia verò id, quod eſt finis reſpectu vnius, poteſt eſſe medium reſpectu alterius (vt rectè ibidem Caietanus notauit) *Caiet.* ideo

A illud etiam plus, ſeu illa maior perfectio amoris huius vitæ poteſt eſſe medium ad conſummatam perfectionem patriæ; & vt ſic poteſt eſſe medium non neceſſarium, ſed vtile, ac ſubinde non ſub præcepto, ſed ſub conſilio.

17. *Soluitur prima ratio ſuperioris obiectionis.* Nec contra hoc procedunt rationes in obiectione adductæ. Ad primam enim reſpondetur, ex forma præcepti in rigore nihil poſſe colligi: quia (vt dixi) per illam particulam *ex toto*, non quælibet totalitas, vt ſic dicam, nec ſumma perfectio amoris ſignificatur, aut præcipitur, ſed illa, quæ conſiſtit in perfecta tendentia ad Deum, vt vltimum finem, per amorem, quo & ipſe ſuper omnia, & alia propter ipſum diligantur. Vltra hanc autem perfectionem, ſeu totalitatem, B aliquid plus in ipſomet amore dari poteſt, quod ſub conſilium cadat, vt explicatum eſt. Admittendo autem, ſub illa particula, *ex toto*, comprehendi ſummam perfectionem poſſibilem homini ſaltem in patria, cùm illa non comprehendatur, vt materia præcepti, ſed vt finis præcepti, nõ excluditur, quin aliqua maior perfectio, quàm præcepta, vt materia, & minor quàm ſperata, & propoſita, vt finis, poſſit eſſe ſub conſilio, tanquam aptius medium ad illam conſummatam perfectionem obtinendam.

18. *Soluitur ſecunda ratio eiuſdẽ obiectionis. Charitas non habet menſuram quoad exercitium, & feruorem, habere tamen poteſt quoad obligationem, & determinationem.* Ad ſecundam rationem, ſeu confirmationem, quòd finis non cadit ſub menſuram, reſpondetur, actum charitatis patriæ, licèt ſit finis præceptorum, & in illo non adhibeatur menſura, C ſeu limitatio, quoad exercitium, & feruorem eius (iuxta illud Bernardi, *Modus diligendi eſt ſine modo diligere.*) nihilominus quoad obligationem aliquam menſuram, ſeu determinationem recipere; quia charitatis actus, vt in via præcipitur, eſt medium ad perfectionem charitatis patriæ acquirendam; & ideo neceſſariò dicendum eſt, in illo, vt ſic, dari certam menſuram, vltra quam poteſt aliquid plus ſub conſilio eſſe, vt ſatis explicatum eſt.

19. *Reſpondetur ad tertium fundamentũ hæreticorum.* Ad tertium fundamentum principale pro hæreticis propoſitum ex ratione ſumptum, negamus minorem, aſſerimúſque, etiam reſpectu Dei poſſe dari opera ſupererogationis, id eſt, quæ ſuperent id, quod mandatum eſt. Quod his verbis D expreſsè dixit Chryſoſt. hom. 8. de Pœnit. *D.Chryſoſt.* *Nequaquam Dominum incuſes, haud mandat impoſſibilia, multi & ipſa ſuperant mandata; ergo ſi impoſſibilia fuiſſent, minus ſua ſponte ſuperaſſent.* Et Hieron. lib.1. contra Iouinianum: *D.Hieron.* *Chriſtus*, ait, *ideo plus amat virgines, quia ſponte tribuunt, quod ſibi non fuerat imperatum; maioriſque gratiæ eſt offerre, quod non debeas, quam reddere, quod exigaris.* Ergo poſſunt virgines ſupra id quod debent, aliquid offerre, ſeu erogare. Vnde Auguſt. lib. *D.Auguſt.* de ſanct. virginit. cap.30. *Si aliquid amplius*, vtique vltra debitum, *ſupererogaueritis, in redeundo, reddet vobis.* Et ſerm. 18. de verbis Apoſt. de virginibus ait: *Amando te, plus facimus, quàm præcipis.* Imò ipſemet Dominus ſatis clarè hoc docuit E Matth.19. Nam cùm dixiſſet, *ſerua mandata*; & adoleſcens dixiſſet, hæc omnia ſeruaui, replicauit Chriſtus eſſe aliquid, quod vltra mandata ad perfectionem aſſequendam fieri poſſet, videlicet vendere omnes facultates, & ſequi ipſum. quod rectè notauit Auguſt. epiſtol.89. ad Hilarium. Nec aliud docuit idem Dominus in alio loco Luc.17. cùm dixit, *Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus.* Quia non dixit, nihil amplius facere poteſtis, quod bonitatem aliquam præceptis addat, ſed monuit,

Explicantur verba Lucæ 17. monuit, vt nihilominus ſe vt ſeruos inutiles recognoſcerent: vel quia non tam ſuis viribus, quam gratia Dei præcepta impleant, vel quia vtilitas illius obedientiæ in ipſos redundat, non in Deum. Et ita dicunt multi Patres, per illa verba præcepiſſe Chriſtum humilitatem, & animi ſubmiſſionem: ex quo non ſequitur, vt opera ſupererogationis negauerit.

20. Alius ſenſus eorumdem verborum. Imò addendum eſt, iuxta alium valde probabilem ſenſum ſuprà inſinuatum, quémque Maldonatus doctè proſequitur, ibi Chriſtum docere voluiſſe, debere nos aliquid vltra præceptorum exigentiam in obſequium Dei ſponte facere, vt cumulatiorem gratiam, & remunerationem à Deo conſequamur. Sic enim vocat ſeruos inutiles, qui ſolum ea faciunt, quæ præcepta ſunt, vt declarat ſubiuncta ratio, *Quæ debuimus facere, fecimus*, id eſt, ſola illa. Tales autem ſerui dicuntur inutiles, non quia non fecerint, & quaſi ſoluerint quæ debebant, ſed quia nihil ſua ſponte in gratuitum amorem ſui Domini perfecerunt. Et ideo non concludit Chriſtus, nunquid reddet ei condignum ſtipendium, ſeu ſtatutam mercedem; ſed *nunquid habebit gratiam ſeruo illi, qui fecit, quod illi imperauerat?* id eſt, nunquid vltra ſtipendium debitum reddet ei, qui ſolum illud, quod tenebatur, fecit; & ſic reſpondet, *non profectò*. Docens, debere nos liberaliùs cùm Deo agere, ſi volumus eum erga nos largiorem etiam experiri. Ergo ſupponit nos ex diuino amore poſſe multa facere, vltra ea, quæ præcepta nobis ſunt.

21. Qua ratio ne plus Deo debeamus quàm illi rependere poſſimus. Ad rationem autem, qua hoc impugnatur, quia plus Deo debemus, quàm illi rependere poſſimus; reſpondendum eſt, duplex eſſe debitum, aliud ex voluntaria, & congruente gratitudine, aliud ex proprio debito obedientiæ, ſeu neceſſitate, quæ rigoroſum præceptum imponit. De priori debito vera eſt illius rationis aſſumptio, ſed ex illa nihil concluditur; quia illudmet gratitudinis genus non ſemper cadit ſub præceptum, & ita ſub conſilio relinquitur. Si autem antecedens illud de ſecundo genere debiti intelligatur, falſum eſt; quia (vt diximus) licèt potuiſſet Deus multa vel omnia, quæ illi ex gratitudine debemus, rigoroſo præcepto à nobis exigere; non tamen fecit, nec id fuiſſet conſentaneum prouidentiæ ſuæ, vt explicatum eſt. Igitur ex eo, quòd quidquid boni habemus, à Deo accepimus, in rigore præcepti ſolùm ad ſequentia tenemur. In primis, vt hoc ipſum recognoſcamus, & humiliter fateamur; & quòd debitis temporibus pro acceptis beneficiis gratias agamus. Deinde, vt quidquid boni facimus, in ipſum, tanquam in vltimum finem, in eiúſque gloriam aliquo modo referamus. Denique, vt in nulla re illum offendamus. At verò gratitudo ad Deum non obligat nos in rigore præcepti, vt virginitatem ſeruemus, vel paupertatem ſectemur, vel alia bona opera non præcepta faciamus: quanuis, ſi illa ex gratitudine ad Deum facere velimus, optimè id facere poſſimus; quia nunquam debitum illud exhaurire, aut ei adæquatè ſatisfacere valemus: tunc verò etiam in ratione gratitudinis opus conſilij faciemus, non præcepti.

22. Vtrùm cõſilium aliquam obligationem licèt leuiorẽ inducat. In prima confirmatione illius tertiæ rationis petitur, an conſilium aliquam obligationem, licèt leuiorem, inducat. Aliqui enim Scholaſtici ita ſentire videntur; illi nimirum, qui in hoc peccatum veniale à mortali diſtiguunt, quòd mor- A tale eſt contra præceptum, veniale verò contra conſilium: vt ſunt Scot. in 2. diſt. 21. quæſt. 1. & Gabr. diſt. 22. quæſt. 1. art. 3. & in 4. d. 16. quæſt. 5. art. 1. not. 1. & fauet D. Thom. 1. 2. quæſt. 88. art. 1. ad 1. quatenus ait veniale peccatum non eſſe contra præceptum; quod etiam Alenſis ſenſit 2. p. quæſt. 106. memb. 5. verſ. *Contra quintam.* ad 3. & Bonauent. in 4. diſt. 42. art. 1. q. 1. Inde enim ſequi videtur, peccatum veniale eſſe contra conſilium; quia inter præceptum, & conſilium non eſt medium; ergo ſi peccatum veniale non eſt contra præceptum, erit contra conſilium. *Scotus. Gabr. D. Thom. Alenſ. Bonau.*

23. Vnde alij (vt refert Vega lib. 11. in Trid. c. 2.) B dixerunt, cõſilia eſſe præcepta minima, de quibus dixit Chriſtus Matt. 5. *Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, minimus vocabitur in regno cœlorum.* Ex quibus omnibus conſequenter infertur conſilium aliquo modo obligare ad ſui obſeruationem, ſaltem ſub culpa veniali. Iuxta hanc ergo ſententiam reſpondebitur ad illam confirmationem; diſſentire à diuina voluntate in his, quæ conſilij ſunt, aliqualem culpam eſſe, venialem tamen: & in hoc diſtingui conſilium à præcepto. Potéſtque hoc ſuaderi, quia velle agere contra conſilium, vt v. g. velle non eſſe religioſum, non eſt bonum; ergo eſt malum: ergo ſignum eſt, conſilium aliquam obligationem inducere. Sicut etiam in religioſo velle agere contra vnam C regulam, quæ in vi præcepti impoſita non eſt, non caret aliqua culpa, licèt talis regula tantùm vim conſilij habere poſſit. *Vega. Videri peccatũ veniale agere cõtra conſiliũ.*

24. Nihilominus dicendum eſt, conſilium purum, & qua tale eſt, nullam obligationem inducere, nec etiam ſub veniali. Ita docuit Vega ſuprà, & lib. 14. c. 12. vbi reprobat modum illum diſtinguendi peccatum veniale à mortali. & conſentiunt omnes moderni Theologi 1. 2. q. 88. Hócque mihi certum videtur, & clarè doceri à Patribus præcedenti capite allegatis; dicunt enim opera conſiliorum eſſe merè ſpontanea, & libera; & planè ſine vlla culpa poſſe dimitti. Imò videtur clarè id docere Paulus 1. Corinth. 7. dicens: *Si nupſerit virgo, non peccauit; ſi acceperis vxorem, non peccaſti; qui matrimonio iungit virginem* D *ſuam, bene facit*, etiamſi contra conſilium agat: nemo autem de eo, qui mentitur, dicere poterit, bene facit, aut non peccat. Eadémque ratio eſt de cæteris conſiliis. Et ideo in Scriptura non reprehenduntur, qui conſilia non ſequuntur; ſolent autem, qui mentiuntur, & qui verba otioſa dicunt, aliáve peccata venialia committunt, reprehendi. *Conſilium ex ſe nullã omnino obligationem inducit. Vega.*

25. Ratio autem à priori intelligetur, reſpondendo ad primam illam confirmationem. Conſilium enim Dei externum, ſeu nobis propoſitum immediatè ſolùm indicat dictamen diuini intellectus iudicantis, & approbantis id, quod conſulit, tanquam vtilius, & conuenientius ad vitam E beatam faciliùs, & perfectiùs conſequendam. Nam conſilium propriè ad intellectũ pertinet, & interiùs eſt actus eius; exteriùs verò illum actum internũ immediatè indicat. Vt v. g. cùm Chriſtus dixit Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, abi, & vende,* &c. proximè ſignificauit nobis, quid de illo medio neceſſario ad ſalutem ſentiret. Vnde diſcrepare ab illo per intellectum, exiſtimando illud medium non eſſe vtilius, ac melius, magna eſſet ratio iniuriæ, quam illi irrogarent, qui perperam de illis conſiliis ſentirent. At verò non velle ſequi, & exequi conſilium illud, non quia non *Ratio à priori cur frangere conſilium non ſit peccatum.*

non exiſtimatur optimum, ſed quia voluntas propter alias rationes in illud obiectum non inclinatur, nulla eſt, nec minima ipſius Chriſti offenſio; quia per hoc nullo modo improbatur, nec refutatur conſilium eius.

26. Vlteriùs verò fatemur, Dei conſilium etiam eſſe ſignum alicuius voluntatis eius, ſed quia non eſt talis voluntas, quæ obligationem inducat, ideo conſilium ad nullam culpam obligare. Declaratur, quia in Deo multiplex eſt voluntas; vna eſt propria, & formalis; alia dici poteſt metaphorica; & multi putant conſilium ſolùm eſſe metaphoricam voluntatem, id eſt, ſignum ipſum. Iuxta quam ſententiam facilè reſpondebitur, Deum conſulendo ita quidem ſe gerere, ac ſi vellet, vt homo tale conſilium exequatur, re tamen vera Deum id ſæpe, & generaliter non velle; ideóque conſilium non indicare in Deo aliquam voluntatem, ratione cuius obligationem inducat. At verius fortaſſe eſt, conſilium indicare aliquam propriam voluntatem Dei: hæc autem duplex eſſe poteſt in Deo; vna eſt abſoluta, & efficax, quam explicamus per verbum præſentis, *volo*; alia eſt ſecundùm quid, vel per ſimplicē affectum, quam explicamus per verbum *vellem*, aut per modum deſiderij. Conſilium ergo de ſe non indicat in Deo efficacem voluntatem, ſed ad ſummum ſimplicem affectum, & complacentiam in tali meliori bono, quæ voluntas de ſe ad inducendam obligationem non ſufficit. Imò vlteriùs voluntas efficax ex parte obiecti proximi ſubdiſtinguenda eſt. Nam quædam eſt tantùm de executione, alia tantùm de obligatione imponenda. Et prior nec ad obligationem ſufficit, nec neceſſaria eſt. Nã licèt Deus voluerit efficaciter me eſſe religioſum, non me ad id obligauit; & licèt de ſe non habuerit voluntatem efficacem, vt Petrus v.g. confiteretur Chriſtum; nihilominus illum ad talem confeſſionem obligauit, quia de ipſa obligatione imponenda efficacem habuit voluntatem, & hæc eſt neceſſaria ad obligationem. Quia ergo conſilium talem voluntatem non indicat, ſed potiùs eo ipſo, quòd tantùm per modum conſilij datur, indicat in Deo non eſſe talem voluntatem, ideo nullam obligationem inducit. Et hoc modo ponderauit Chryſoſtomus, & alij Patres verba Chriſti, *Si vis perfectus eſſe*, &c.

Conſilium non metaphoricam, ſed propriã voluntatem Dei indicat, licèt inefficacem.

Quę voluntas efficax in conſilio reperiatur ſi qua reperitur.

27. Vnde ad Scotum, & Gabrielem reſpondemus; vel refutandam eſſe illorum ſententiam; vel certè ipſos abuſos eſſe nomine conſilij, cùm omnia illa media, quæ non ſunt ſimpliciter neceſſaria ad vitam æternam conſequendam, dicunt eſſe ſub conſilio. Sic enim vitare peccatum veniale dicunt eſſe ſub conſilio, hoc autem impropriè, & præter communem vſum dictum eſt. Et præterea permiſſo illo modo loquendi, negare non poſſunt, eſſe aliqua conſilia, quæ nec illo modo inducunt obligationem, ſeu eſſe aliqua media vtilia ad vitam æternam, quæ omittere nulla ſit culpa. Ideóque licèt dicant peccatum veniale eſſe contra conſilium; non tamen è contrario dicent, quidquid contra conſilium fit eſſe peccatum veniale; hoc enim erroneum profectò eſſet. Oportebit ergo, vt duo genera conſiliorũ diſtinguant, vnum, cuius tranſgreſſio eſt peccatum veniale, aliud, cuius omiſſio ſine peccato vllo omitti poteſt. At nos hoc tantùm poſterius cenſemus eſſe proprium conſilium; & de illo loqui Paulum, & ſanctos Patres, cùm de conſiliis Euangelicis loquuntur; illud autem prius magis habere de prohibitione, aut de præcepto, quàm de conſilio.

Explicatur Scoti & Gabrielis ſententia.

A Quod ita explicatur, quia licèt peccatum veniale non auferat ius ad vitam æternam, & ea ratione dicatur, euitare illud non eſſe medium neceſſarium, ſed vtilius ad ſalutem; nihilominus ita impedit conſecutionem ſalutis, vt niſi euitetur, vel poſtquam commiſſum eſt, plenè remittatur, nemo cum illo intrabit in regnum cœlorum; & ſub hac ratione carentia peccati venialis poteſt dici neceſſaria ad ſalutem, quanuis neceſſarium non ſit, vt in hac vita obtineatur: nam poteſt in futura comparari. At tranſgreſſio conſilij nullo modo impedit beatitudinem, nec aliqua eius remiſſio neceſſaria eſt.

Peccatum veniale euitare non eſt mediũ neceſſarium ad ſalutem.

Ad D. Thomam verò, & alios reſpondemus, 28. ipſos non dicere veniale peccatum eſſe contra B conſilium; nec negare, quin deroget alicui præcepto, vel ſit contra aliquam prohibitionem; ſed quia illa eſt leuis, nolunt ſimpliciter vocare præceptum, quod pertinet magis ad modum loquendi, quàm ad rem. de quo alibi ex profeſſo dicendum eſt, nam ad hunc locum non ſpectat. Ad probationem verò illam, quòd velle non ſeruare conſilium, eſt malum; reſpondeo poſſe argumentum retorqueri ex citatis verbis Pauli; quia ſi velle nubere non eſt malum, certè nolle virginitatem ſeruare, non eſt malum. Fateor tamen talem actum ex ſolo obiecto bonum non eſſe, ſed attendendum eſſe finem, ſeu motiuum talis voluntatis. Et ita etiam quando velle nubere dicitur eſſe bonum, intelligitur, ſi debito modo fiat, id eſt, ſi quis C id velit propter filiorum procreationem, vel in remedium concupiſcentiæ, &c. Idémque eſt cum proportione de volitione agendi aliquid contra regulam non obligantem ad vllam culpam, vt latiùs infrà in proprio loco dicemus. De vltima confirmatione videri poſſunt, quæ dixi lib. 1. de Legib. c. 14. n. 9. & 10. vbi explicaui, quomodo conſilia Euangelica ad legem Chriſti pertinere dicantur; non vt ſub præceptis contenta, ſed vt illis veluti ex plena legiſlatoris prouidentia adiuncta, & per ipſum approbata, confirmata, & promulgata; & ex ibi dictis, quæ hìc tradita ſunt confirmari poſſunt.

Explicantur D. Thomas & alij in contrarium allati.

Soluitur prima probatio.

Soluitur ſecunda & vltima.

D

CAPVT X.

Statum perfectionis non præceptorum tantùm, ſed etiam conſiliorum obſeruantiam includere.

HÆc eſt concluſio in omnibus his, quæ in 1 præcedentibus capitibus dicta ſunt, intenta. Ad cuius explicationem, & probationem ſupponenda in primis eſt diſtinctio in ſuperioribus data, inter ſtatum perfectionis, & ipſam charitatis perfectionem: nam charitatis perfectio eſt finis huiuſmodi ſtatus; ipſe verò ſtatus potiſſimè conſtat ex mediis ad illum finem conſequendum, & hoc modo dicitur non tantùm præcepta, ſed etiam conſilia complecti. Vt E autem hoc magis declaretur, ſupponenda eſt communis diſtinctio de duplici perfectione charitatis, ſeu Chriſtianæ vitæ: vna perfectio dicitur eſſentialis, alia ſuperaddita eſſentiali, ac ſubinde accidentalis; vel vna ſimpliciter neceſſaria ad iuſtitiam, & vitam ſpiritualem animæ, alia vtilis, ſeu ad melius eſſe. De priori loquitur Chriſtus, cùm ad omnes dicit, *Eſtote perfecti*, Matth. 5. De poſteriori verò dicit ad quendam; *Si vis perfectus eſſe*, Matthæi 19. De priore etiam intelligitur optimè Paulus ad

Perfectio charitatis duplex, altera eſſentialis, altera accidentalis.

Philip.3.cùm non de ſe ſolùm, ſed etiam de aliis dicit; *Quicunque perfecti ſumus.* De poſteriori intelligi poteſt idem Apoſtolus eodem c.3.ad Phil. de ſe dicens, *Non quòd iam acceperim, aut iam perfectus ſim.* Nam licèt poſſit hoc intelligi de perfectione patriæ; vt exponit Auguſt. ſerm.15. de verbis Apoſt. cap.13. tamen etiam, & fortaſſe meliùs intelligitur de perfectione viæ abundantiori. Negat autem Paulus ſe illam habere; non quia iam non eſſet in altiſſimo perfectionis gradu, ſed quia nondum acceperat totam perfectionem, quam in hac vita conſequi poterat, & ſperabat.

D. Auguſt.

Perfectio vitæ Chriſtianæ de qua loquimur, includit etiam perfectionem accidentalem.

2. In præſenti ergo, cùm de perfectione vitæ Chriſtianæ agimus, non de ſola eſſentiali perfectione, ſed de cumulatiori loquimur: nam reſpectu illius, communem ſtatum perfectionis eiuſdem vitæ diſtinximus. Prior enim perfectio eſſentialis præciſè ſumpta, pertinet ad communem ſtatum Chriſtianorum; quia licèt non omnes in tali ſtatu exiſtentes illam perfectionem habeant, quia multi non iuxta debitum illius ſtatus operantur; & ita ſpiritualiter non viuunt; nihilominus omnes ſunt in ſtatu, in quo illam perfectionem intendere, ac procurare tenentur, & habent ſufficientiſſima media, per quæ illam conſequantur.

Petfectio vitæ Chriſtianæ ſine conſiliorum obſeruantia non acquiritur. *D.Thom.*

3. Hinc ergo in primis concludimus, Chriſtianam perfectionem ſine obſeruatione conſiliorum, præter præcepta non acquiri. Aſſertio eſt certa, & communis, eámque tradit D.Thomas d. q.184.a.3. & ſumitur ex verbis Chriſti Matt. 19. *Si vis perfectus eſſe, abi, & vende omnia, quæ habes, & veni ſequere me.* Vbi obſeruationem, & executionem conſilij paupertatis ad perfectionem aſſequendam proponit, vt medium, ſeu viam neceſſariam. Et ſimili modo Paulus conſulit virginitatem, dicens, 1.Cor.7. *Volo vos ſine ſolicitudine eſſe. Mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu.* Et infrà: *Porro hoc ad vtilitatem veſtram dico: non vt laqueum vobis iniiciam, ſed ad id, quod honeſtum eſt, & quod facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi.* Et inferiùs de non nubente ait; *Melius facit*, &, *Beatior erit.* Eadémque ratio eſt de conſilio obedientiæ, & de aliis proportione ſeruata. Ratio autem eſt, quia perfectio Chriſtiana requirit præceptorum obſeruationem, ſine qua nemo ſaluari poteſt: & vlteriùs aliquid perfectionis addit vltra id, quod ſimpliciter neceſſarium eſt ad ſalutem; ergo maximè addit conſiliorum obſeruationem. Tota ratio eſt fundata in allegatis Chriſti verbis Matt.19. Nam priùs dixit: *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata*, vbi exigit ea, quæ ad ſalutem ſunt ſimpliciter neceſſaria; & poſtea addit: *Si vis perfectus eſſe*; ergo apertè docet, perfectionem aliquid addere ſupra id, quod eſt neceſſarium ad ſalutem, quod in antecedenti ſuppoſuimus. Conſequentiam verò indicat Dominus, dum inde ſubinfert, per conſilij cuiuſdam obſeruantiam perfectionem eſſe obtinendam.

Probatur ratione.

Confirmatur ex Luc. 17.

4. Poteſtque hoc confirmari ex verbis Chriſti Luc.17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite ſerui inutiles ſumus*; iuxta probabilem eorum expoſitionem in ſuperioribus datam. Eum enim ſeruum, qui ea tantùm facit, quæ præcepta ſunt, inutilem vocat, non quia non ſuo muneri ſatisfecerit, & ſuum ſtipendium mereatur, ſed quia nullam peculiarem beneuolentiam erga Dominum oſtendit, nec ampliori gratia, aut beneficio dignus eſt. Sic ergo in diuino obſequio

A ad charitatis excellentiam aliquid conſilij, vltra id, quod præceptum eſt agere oportet. Dices, ergo non poteſt quis eſſe perfectus, ſine virginitatis, aut paupertatis obſeruantia, vel alia ſimili. Reſpondetur negando conſequentiam; quia cùm dicimus, perfectionem charitatis non acquiri ſine obſeruantia conſiliorum, non reſtringimus ſermonem ad illa tria principalia conſilia, ſed in vniuerſum loquimur de conſiliis, includendo etiam omnem modum meliorem ſeruandi præcepta, quàm præceptum in rigore requirat: & ſic eſt euidentior aſſertio; quia niſi quis aliquid boni non præcepti faciat, vel ſaltem meliori modo, quàm præceptum eſt, faciat, non poterit aliquam perfectionem charitatis, B præter eſſentialem, obtinere: nec aliquid operatur, quo maiori gratia dignus fiat, vt in citatis verbis Chriſtus docuit; & eſt per ſe manifeſtum.

Impugnatio, & eius ſolutio.

5. Vnde tandem concludimus ad ſtatum perfectionis neceſſarium eſſe, vt præter præcepta, conſilia, eorúmque obſeruantiam complectatur, & requirat. Hoc intendit præcipuè D. Thomas in loco ſuprà allegato; & omnes Patres de hoc ſtatu ſcribentes; præſertim Caſſian. collat. 1. colligitúrque ex verbis Chriſti D. & Pauli citatis, & ſequitur neceſſariò ex præcedenti aſſertione, ſuppoſito fine illius ſtatus. Nam in quolibet ſtatu prudenter inſtituto media eſſe debent fini conſentanea, ſed in ſtatu perfectionis C aliquid virtutis intenditur, vltra id, quod eſt eſſentiale, ac ſimpliciter neceſſarium ad charitatem; ergò aliqua media perfectiora, & vltra præcepta profiteri debet. Item obſeruantia omnium præceptorum ad communem ſtatum vitæ Chriſtianæ pertinet, quia eſt neceſſaria ad perfectionem eſſentialem charitatis, quam omnes fideles tenentur intendere: ſed ſtatus perfectionis aliquid addit huic communi ſtatui, quo faciliorem reddat viam creſcendi in charitate vltra id, quod ſimpliciter eſt ad ſalutem neceſſarium; ergo neceſſe eſt, vt conſiliorum obſeruantiam complectatur.

Declaratur & cõfirmatur vlteriùs poſita concluſio.

6. Inquires, quorum conſiliorum obſeruantia, vel profeſſio ad ſtatum perfectionis neceſſaria D eſt? Reſpondeo, de hoc agere D. Thomam ad q. 186. artic. 2. dum tractat de ſtatu religionis, & ideo in libro ſequenti plura in particulari dicemus. Nunc ſolùm negatiuam regulam ſtatuere poſſumus; nimirum non omnia conſilia eſſe neceſſaria ad omnes, & ſingulos perfectionis ſtatus. Ita docet D. Thomas ſuprà; & in Opuſcul. 19. capit. 2. vbi id confirmat exemplo Apoſtolorum. Nam licèt omnes ſtatum perfectionis profiterentur, non omnes ſeruabant conſilium non accipiendi ſtipendia ab Eccleſiis, quibus prædicabant, ſed ſolus Paulus illud ſeruabat. 1. Corinth. 9. Ratione etiam eſt euidens: tum, quia non omnia conſilia poſſunt ſimul impleri: tum, quia non omnia E ſunt conſona, & proportionata cuicunque ſtatui. Nam quædam ſunt conſona diuitibus, quæ non pertinent ad profeſſores paupertatis. Tum præterea, quia quædam conſilia ſunt proportionata incipientibus, quæ proficientibus, aut perfectis non expediunt. Et è contrario quædam poſtulantur à perfectis (ait D.Thomas) quæ incipientibus etiamſi perfectionis ſtatum profiteantur, non conſuluntur; ne fortè ſe alicui periculo exponant. & ſic de aliis. Vnde affirmatiua regula generalis ſolùm eſſe poteſt, vt eorum conſilio

Quæ conſiliorum obſeruantia ad ſtatum perfectionis neceſſaria ſit.

Non requiritur omniũ conſiliorum obſeruãtia. *D.Thom.*

Probatur ratione euidenti.

D.Thom.

Eorũ conſiliorum obſeruantia in

vnoquoque ſtatu requiritur, quæ illi proportionata ſit.

conſiliorum obſeruantia in vnoquoque ſtatu requiratur, quæ illi proportionata ſit, vt tractando de ſtatu religionis fuſiùs explicabimus.

CAPVT XI.

An Chriſtiana perfectio, vel eius ſtatus, principaliùs in præceptorum, quàm conſiliorum obſeruatione conſiſtat, vel è conuerſo.

1\. Perfectionem principaliùs eſſe in præceptis oſtenditur primò. Ita videtur ſentire D. Thom.

QVæſtionem hanc tractat D. Thomas 2. 2. q. 184. a. 3. & reſolutio eius eſſe videtur perfectioné principaliùs in præcepto, quàm in conſiliis poſitam eſſe. Quæ ſententia probatur primò, quia id, quod eſt de rei eſſentia, principaliùs in ea eſt, quàm accidentia: ſed præceptorum obſeruantia eſt de eſſentia perfectionis Chriſtianæ, conſiliorum autem perfectio accidentaria eſt; ergo illa prior eſt principalior. Minor, quoad priorem partem probatur, quia eſſentia perfectionis conſiſtit in charitate, & præcipuè in amore Dei ſuper omnia, vt c. 3. dictum eſt: hæc autem perfectio maximè præcipitur; nam hoc eſt maximum, & præcipuum mandatum, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde*, &c. vt dicitur Matt. 22. Deut. 6. &c. Quoad poſteriorem verò partem probatur, quia illa perfectio eſt accidentalis, quæ ſine eſſentiali non poteſt ſubſiſtere: è contrario verò ſine perfectione conſiliorum eſſe poteſt perfectio eſſentialis charitatis; ergo hæc eſt accidentalis.

Probatur ſecundò.

Secundò argumentor, quia dilectio ſubſtantialis Dei, quæ eſt in præcepto, eſt finis principalis ſtatus perfectionis, & media neceſſaria ad illũ finem conſequendum, ſunt reliqua præcepta, eorúmque obſeruationes; conſilia verò ſunt tantùm veluti inſtrumenta quædam, ad maiorem vtilitatem, vel facilitatem conducentia; ergo præcepta ſunt abſolutè principaliùs requiſita. Conſequentia nititur in illo axiomate, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis; ſemper enim finis principaliùs quæritur, quàm media, vel inſtrumenta ad illum, & forma, quàm diſpoſitio.

2\. Antecedens autem totum colligo ex verbis Chriſti Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes*, &c. *& ſequere me.* Vbi Chriſtus duo poſtulat, vnum eſt tanquam via, ſeu diſpoſitio; aliud, vt terminus, ſeu finis, aut forma; & illud prius pertinet ad conſilium, ſcilicet, vendere omnia, &c. hoc autem poſterius, ſcilicet, ſequi Chriſtum; ad præceptum dilectionis pertinet: nam Chriſtus iubet, vt ipſum ſequamur, vtique *non corporis greſſu, ſed mentis affectu*, vt dixit Ambr. lib. 5. cap. 5. in Lucam. §. De vocatione publicani. Et ideo dixit etiam Hieron. Matth. 19. per illam particulam *exigi quod perfectum eſt.* Ergo obſeruatio præceptorum, & præſertim illius, quo vera Dei dilectio exigitur, principalior eſt in ſtatu perfectionis, quàm cætera omnia. Et confirmatur idem antecedens ex Auguſtino in Enchir. cap. 121. dicente: *Omnia præcepta diuina referuntur ad charitatem.* Ex quo infert inferiùs. *Quæcunque ergo mandat Deus, ex quibus vnum eſt: Non mœchaberis, & quæcunque non iubentur, ſed ſpirituali conſilio monentur; ex quibus vnum eſt: Bonum eſt homini mulierem non tangere, tunc rectè fiunt, cum referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum, & in hoc ſæculo, & in futuro.* Vbi principalia præcepta charitatis ponit tanquam finem, & alia præcepta, vt media propinquiora, & maximè neceſſaria; conſilia verò, vt media magis remota: ergo ſunt minùs principaliter requiſita. Denique idem confirmatur ex Caſſiano, collat. 1. cap. 7. vbi Moſes Abbas latè docet, conſilia eſſe veluti inſtrumenta ad cordis puritatem aſſequendam; cor autem obſeruatione præceptorum principaliter purificatur. Atque his ferè modis D. Thomas ſuam ſententiam confirmat.

Ambroſ. *Hieronym.* *Auguſt.* *Caſſian.*

3\. Conſiliorũ obſeruantiã principaliùs ad ſtatum perfectionis requiri oſtenditur. Probatur primò in doctrina D. Thom.

Nihilominus conſiliorum obſeruantiam, ſeu profeſſionem ad ſtatum perfectionis principaliùs neceſſariam eſſe, in primis ſuaderi poteſt ex quadam doctrina D. Thomæ 1. p. quæſt. 5. a. 1. ad 1. & quæſt. 6. art. 3. vbi ait rem creatam non eſſe bonam ſimpliciter, nec perfectam per ſuam eſſentiam, ſed per accidentia, quæ eſſentiam perficiunt. Ex quo principio colligimus, quòd licèt vita Chriſtiana eſſentialiter conſiſtat in actibus præceptorum, nihilominus in ſtatu ſimpliciter bono, & perfecto conſtituitur per actus conſiliorum. Hinc ergo videtur concludi conſilia principaliùs requiri ad ſtatum perfectionis, quàm præcepta. Probatur hæc vltima conſequentia, quia in vnoquoque compoſito forma quæ illud in tali eſſe formaliter conſtituit, eſt in illo principaliùs requiſita, vt in artefacto, quatenus tale eſt; & figura eſt principaliter forma, magíſque intenditur: ſed in ſtatu perfectionis conſilia, ſeu illorum obſeruantia eſt forma conſtituens vitam Chriſtianam in eſſe perfecto; ergo ipſa conſilia ſunt principaliùs ad perfectionem requiſita, quàm præcepta. Secundò declaratur hoc amplius, quia per præcepta non mandatur, nec acquiritur, nec intenditur perfectio charitatis, ſed tantùm ſubſtantia charitatis, vt ſic dicam: per conſilia autem intenditur, & acquiritur perfectio charitatis, licèt non mandetur; ergo conſilia principaliùs concurrunt ad ſtatum perfectionis, quàm præcepta. Probatur conſequentia, quia illud principaliùs ad perfectionem requiritur, per quod ipſa charitas intenditur: nam per hanc intentionem eius perfectio acquiritur, & per illam, poſtquam acquiſita eſt, formaliter conſtituitur in eſſe perfecto; vt prima ratio probat. Nec refert, quòd per conſilia non mandetur perfectio; tum, quia illa perfectio non proponitur, vt neceſſaria, ſed vt melior; & ideo per aliquid non præceptum optimè conſtituitur. Tum etiam, quia licèt illa perfectio per ſe, & ex natura rei non præcipiatur, nihilominus ſuppoſito ſtatu perfectionis, tendentia ad eandem perfectionem ſub obligationem cadere poteſt: quod ſatis eſt, vt id, quod conſilia ſuper præcepta addunt, principaliùs ad perfectionem requiratur.

4\. Obiectio.

Dices: in præceptis, præſertim dilectionis, & proximi, contineri omnem perfectionem tam præceptorum, quàm conſiliorum, & in hoc excedere ipſa conſilia, quæ perfectionem præceptorum non continent, ſed illam ſupponunt; & ideo præcepta principaliùs ſimpliciter requiri. Aſſumptum oſtenditur, quia præcepta continent eſſentialem perfectionem, vt materiam, ad quam obligant, & ſimul continent quamcunque perfectionem ſuperadditam, vt finem, ad quem tendendum eſt. At hoc non videtur dici congruenter; quia hoc poſterius in rigore verum non eſt. Vt autem hoc oſtendam ſuppono, quando aliquid non cadit ſub præceptum, vt materia eius; vt dicatur contineri in illo per modum finis, neceſſarium eſſe, vt id, quod præcipitur, ſit ſufficiens ad conſecutionem talis finis: Vnde per præcepta non mandatur aliquid, vt finis, niſi quatenus vel mandantur ea, per quæ, ſi fiant, talis finis comparabitur: vel prohibentur

Quid ad ſolutionem ſupponendum.

hibentur ea, quæ niſi caueantur, conſecutionem talis finis impedient. Ac proinde è contrario, quidquid tale eſt, vt ſine illo poſſit finis per præceptum intentus comparari, nullo modo continebitur in tali præcepto, nec vt materia, nec vt finis; & ſimiliter quidquid per ſolos actus præceptos acquiri non poteſt, nullo modo in præceptis continetur, neque vt materia, neque vt finis. Ratio omnium eſt, quia tunc finis omnino excedit vim talium mediorum; ac proinde in præceptis de ſolis illis mediis non poteſt virtute per modum finis contineri. Quia ex vi talium præceptorum nemo tenetur conſequi, vel intendere talem finem, efficaciam talium mediorum, ac præceptorum excedentem; quia poteſt eſſe contentus ſine adæquato talibus mediis.

5. *Perfectio intenta ab ſtatu perfectionis excedit efficaciam præceptorum.*

Ita ergo ſe habet in præſenti perfectio intenta per ſtatum perfectionis ad præcepta omnia præciſè ſumpta, ſiue diuiſiuè, ſiue collectiuè. Excedit enim vim, & efficaciã illorum; & ideo ex vi illorum, non ſolùm non præcipitur, vt materia, quod eſt certum, verùm etiam, nec per modum finis in eis cõtinetur. Aut enim eſt ſermo de maiori perfectione in via obtinenda, vel in patria: ſi de priori, ex vi præceptorum non tenemur illam in via conſequi, vel intendere; quia non tenemur illam procurare, aut non impedire: ergo illa maior perfectio in ſolis præceptis non continetur, nec vt materia, nec vt finis; ac proinde ad tendendum in illam maiorem perfectionem, principaliùs conſilia cõcurrunt. Si verò ſit ſermo de perfectione patriæ, illa ſubdiſtinguenda eſt: nam quædam eſt communis, & quaſi eſſentialis ſtatui beatitudinis, vt quòd charitas ibi ſemper, ac neceſſariò ſit in actu cũ ſummo conatu poſſibili operanti, & cum ſumma rectitudine, & immutabilitate: alia perfectio eſt in gradu, & intenſione ipſius dilectionis excellentiori. Et prior quidem continetur in præceptis per modum finis, quia tenetur homo in illam perfectionem tendere, & impedimenta eius cauere, ad quod ſufficienter per ſola præcepta obligatur; & ideo in illis rectè dicitur illa perfectio contineri per modum finis. Altera verò nullo modo continetur in ſolis præceptis, quia ex vi illorum non tenemur illam amoris excellentiam etiam pro vita futura procurare, aut non impedire. At in ſtatu perfectionis hæc maior excellentia charitatis pro ſtatu patriæ intendenda, & procuranda eſt; ergo perfectio, quæ conſulitur, ac ſubinde conſilia ipſa principaliùs pertinent ad ſtatum perfectionis, quàm præcepta.

6. *Diſtinguẽdum inter ſtatum perfectionis, & ipſam perfectionem.*

Hæc difficultas nõ videtur eſſe magni momenti, multùmque ad modum loquẽdi pertinere poteſt: vt autem clariùs reſoluatur, inter ſtatum perfectionis, & perfectionem ipſam diſtinguendum eſt. Nam ſicut illa duo inter ſe differunt, ita in hoc puncto aliquid ſpeciale poteſt in ſtatu conſiderari, quod in ipſa perfectione non inuenitur. Duo enim in ſtatu perfectionis ſpectari poſſunt. Vnum eſt id, quo in ſuo eſſe quaſi formaliter, vel efficienter proximè conſtituitur: aliud eſt illud, ad quod ordinatur, vel propter quod inſtituitur. In ipſa verò perfectione charitatis, vel ſanctitatis ſolum ſpectandũ occurrit id, quo charitas ipſa in ſtatu perfectionis proximè conſtituitur, ſiue formaliter, ſiue efficienter; ad eum modum, quo perfectio habitus per actus fit. Nam cùm ipſa charitas ſit finis; non habet ſpecialem conſiderationem reſpectu alterius, ad quem ordinatur; quanuis enim perfectio charitatis viæ ad perfectionem charitatis patriæ natura ſua tendat, tota illa habitudo eſt proportionata intrinſecæ perfectioni

A eiuſdem charitatis viæ, illique intrinſeca, & connaturalis, & ideo nõ variatur eius ratio, vel conſtitutio, ſiue vna, ſiue alia ratione conſideretur.

7. *Prima concluſio. Perfectio Chriſtiana principaliùs præceptorum quàm conſiliorum obſeruantiam poſtulat. D.Thom.*

Primò ergo dico, perfectionem ipſam vitæ Chriſtianæ principaliùs præcepta, eorúmque obſeruationem, quàm conſiliorum poſtulare. Hanc aſſertionem probant fundamenta D.Thomæ, qui reuera de perfectione ipſa potius, quàm de ſtatu locutus eſt, vt ex litera patet. Et ratio potiſſima illa eſt, quòd in vnaquaque re principalior eſt eſſentialis perfectio, quàm accidentalis. Nec contra hoc obſtat alia doctrina D.Thomæ ex 1.p. adducta. Nam, vt explicaui in diſp.10.Metaph.ſect. 1.n.16. dictum illud, quòd creatura eſt bona B ſecundùm quid, per ſolam eſſentiam, & per accidentia ſit ſimpliciter bona, quoad vtramque partem intelligendum eſt, non comparando præciſè accidentalem, & ſubſtantialem perfectionem inter ſe, ſed conſtitutum ex vtraque ad alteram præciſè ſumptam comparando. Ita ergo in præſenti perfectio ſola pręcepta includens, vel obſeruans, imperfecta dici poteſt, & ſecundùm quid, comparata ad perfectionem præcepta, & conſilia ſimul amplectens; quod eſt per ſe notum, cùm ſe habeat, vt includens, & incluſum: de quo nunquam D. Thomas dubitauit. Nihilominus in hac ipſa conſummata, aut abſoluta perfectione conferendo inter ſe id, quod addunt conſilia ſupra præcepta ad perfectionem, quam ſola præcepta exigũt, & præſtant, præcipua eſt perfectio, quam C præceptorum obſeruantia confert. Non eſt autem hoc ſpeculatiuè aut metaphyſicè, vt ſic dicam, accipiendum; non enim ad rem præſentem refert diſputare, an in gratia, vel charitate intenſiori, ſecundus gradus v.g. ſit magis, vel minus perfectus, quàm prior, vel æqualis, & ſic de cæteris: hoc enim parum refert ad rem moralem, de qua tractamus. Imò, vt c.3. diximus, & iterum dicemus, ille exceſſus in intenſione ad perfectionem, de qua nunc eſt ſermo, non eſt neceſſarius per ſe. Loquimur ergo moraliter, & ſic dicimus, iuſtitiam, quæ in obſeruatione præceptorum conſiſtit, principaliorem eſſe, quàm id, quod ex obſeruatione conſiliorum ei adiungitur, vt in ſtatu perfecto eſſe dicatur. Quia illa prior eſt, D quaſi ſubſtantialis, & maximè neceſſaria, & principaliter procuranda, & cuſtodienda. Vnde ipſa etiam conſiliorum obſeruantia ad hoc ordinatur, vt ſtatim explicabo. Nec etiam huic aſſertioni obſtat ſecunda ratio dubitandi in principio poſita, vt in fine capitis dicam.

8. *Secunda concluſio, ſtatus perfectionis vtraque, ſed principaliùs præcepta, quàm conſilia reſpicit.*

Dico ſecundò, ſtatum perfectionis nõ tantùm ad præceptorũ, vel conſiliorum perfectionem, ſed ad vtramque ſimul ordinari; inter ea verò, principaliùs præcepta, quàm conſilia reſpicere. Prior pars nota eſt ex dictis in capitibus proximè præcedentibus. Nam in primis hic ſtatus ideo perfectionis dicitur, quia aliquid melioris boni vltra præcepta per illũ intenditur. Nec obſtabit, ſi quis E dixerit, obſeruantiam, & executionẽ conſiliorum potius ſupponi ad hunc ſtatũ, quàm per illum intendi: nã renuntiando propriis bonis, & propriæ voluntati, conſtituitur quis in ſtatu perfectionis. Hoc, inquam, non obſtat, quia vtrumque ſimul ſubſiſtit: tum quia quorundam conſiliorum executio ad obſeruanda alia cõſilia diſponit; & ideo propter illã fieri poteſt: vt de virginitate ait Paulus 1. Cor.7. *Mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta, & corpore, & ſpiritu.* Et per paupertatẽ intenditur ablatio impedimentorũ ad ſequendum Chriſtum, non ſolùm eius præcepta obſeruando, ſed etiã in conſiliis eum imitando. Tum

Obſeruantia vnius conſilij inſeruit ad alia conſilia obſeruanda.

Tum etiam, quia ſicut habitus ſupponit actus, per quos fit, & nihilominùs ordinatur ad ſimiles actus exercendos; ita licèt ſtatus perfectionis exercendo, & exequendo aliqua conſilia conſtituatur, nihilominus ad eadem conſilia perpetuò, ac perfectiùs obſeruanda ordinatur.

Probatur ſtatum perfectionis ordinari ad præceptorum obſeruantiam.

9. Quòd autem hic ſtatus ordinetur ad obſeruationem præceptorum, etiam eſt manifeſtum; quia illa eſt magis neceſſaria, & fundamentũ alterius. Nec poteſt perfecta obſeruantia præceptorum ita ſupponi, quin ſemper neceſſarium ſit illam conſeruare, tueri, & ſuis temporibus exercere; ergo non poteſt ſtatus perfectionis non ordinari ad hanc perfectionem, licet ad conſilia etiam referatur. Et declaratur ex ipſa praxi, & neceſſitate lapſæ naturæ. Nam ad ſalutem maximè neceſſarium eſt, poſt perfectam remiſſionem peccatorum perſeuerare in gratia, & vitare peccata mortalia; & quia hoc valde difficile eſt in natura lapſa, ideo modus viuendi inſtituitur, & quæritur, in quo & minores, & pauciores ſint occaſiones peccandi, ſeu gratiam amittendi; & ad hunc finẽ inter alios inſtitutus eſt ſtatus perfectionis: ergo ſine dubitatione ad obſeruantiam etiam præceptorũ inuentus eſt. Et hinc facilè probari poteſt, principaliùs ad præcepta, quàm ad conſilia obſeruanda ordinari. Primò, quia ordinata intentio principaliùs tendit in id, quod præcipuum, & maximè neceſſarium eſt. Secundò, quia conferendo iſta duo inter ſe, ſecuritatem ſalutis, ſeu perſeuerantiam in gratia, & augmentum eius, principaliùs intendi debet ſecuritas, & perſeuerantia; quia eſt magis neceſſaria ad abſolutam Dei amicitiam, & ad vitandam æternam damnationem. Parum enim proderit in gratia, pro aliquo tempore multum creſcere, ſi in ea tandem non perſeueretur.

Probatur primò principaliùs ordinari ad præcepta, quàm ad conſilia. Probatur ſecundò.

10. Tertiò hinc fit, vt ſtatus perfectionis omnia, & ſingula præcepta complectatur, & obſeruet; quia omnia, & ſingula ſunt neceſſaria. Nam, *qui in vno offendit, fit omnium reus*. Non ſic autẽ eſt de cõſiliis: nullus enim religioſus ſtatus omnia ſimul cõſilia complecti poteſt; quia & nimiũ onerarent, & ſæpius ſeſe impedirent. Ideo licèt quædam generalia ſint, omnibus ſtatibus ſimpliciter perfectis ſũt communia: Ex aliis verò vnuſquiſque ſtatus illa profitetur, quæ ſuo fini neceſſaria, vel conuenientia prudenter iudicantur: vt in diſcurſu materiæ videbimus. Denique ipſa conſilia propter præcepta cuſtodiuntur. Quoniam vel ad faciliùs, & ſecuriùs conſeruandam gratiam inſeruiunt, vel etiam ad obtinendam illam per veram pœnitentiam, ſi fortaſſe ſufficiens nõ præceſſit, eliguntur: vnde ad hoc etiam ſtatus perfectionis ordinatur.

Probatur tertiò.

Probatur quartò.

11. Verum eſt tamen, etiam poſſe homines obſeruando quædam præcepta ad alia conſilia ſeruanda iuuari, & ita præceptũ alicuius obſeruantiam ad aliud cõſilium explendum ordinare, vt v. g. ieiuniũ præceptum ad orationẽ, quæ tantùm ſit in conſilio, meliùs exercendã. Sed hic ordo eſt quaſi ab extrinſeco ex parte operantis; alius tamen eſt per ſe, & ab intrinſeco, quia conſilia ex ſe, quaſi circundant, & protegunt præcepta, & cõſiliis violatis creſcũt pericula frangendi præcepta: & ideo conſiliorũ obſeruatio propter præcepta principaliter ſumitur. Adde, ſtatũ perfectionis non ſolùm ordinari ad illam obſeruantiam præceptorũ, quæ ſimpliciter eſt neceſſaria ad ſalutẽ, & ad ſtatũ gratiæ conſeruandum, vtique vitando peccata mortalia, ſed etiam ad completam præceptórum obſeruationem, quæ venialia etiam excludat quoad fieri poſſit. Quia hic etiam gradus perfectionis magis neceſſarius, maioriſque obligationis eſt, quam conſiliorum obſeruatio præciſe ſumpta; & per peccata venialia, homo ad mortalia committenda magis diſponitur, quàm per conſiliorum omiſſionem; ergo etiam in hac parte obſeruatio præceptorum magis intenditur, quia venialium peccatorum euitatio ad integram præceptorum obſeruantiam pertinet.

Status perfectionis nõ tantùm ordinatur ad obſeruantiam præceptorum, ſed etiam ad completam præceptorum obſeruationem.

Dico tertiò: ſtatus perfectionis in ſuo eſſe, per ſe, ac regulariter loquendo per opera conſiliorũ conſtituitur. Vnde huiuſmodi ſtatus eſſentia in conſiliis potius, quàm in præceptis poſita eſt. Hãc aſſertionem probat ex parte ratio prior dubitãdi poſteriori loco poſita. Et probatur facilè, primò, quia ſtatus ipſe perfectionis non eſt in præcepto, ſed in cõſilio; nullus enim per ſe loquendo obligatur ſub præcepto aſſumere, ſeu profiteri ſtatum perfectionis: ergo actus, quo talis ſtatus aſſumitur, actus cõſilij eſt; ſed per illum actum talis ſtatus conſtituitur, & fit; ſeu homo per illum actum conſtituitur in ſtatu perfectionis. quod perinde eſt, quia ipſe ſtatus in particulari, & in indiuiduo nõ fit, niſi per modum accidentis, quod fit in tali ſubiecto, ſeu perſona, & ideo per eundem actũ dicitur ſtatus ipſe fieri, per quẽ perſona in tali ſtatu conſtituitur: ille autẽ ſtatus conſilij eſt, cùm non ſit præceptus. Secundò, etiamſi homo ſeruet omnia præcepta, & id ſæpius proponat, non conſtituetur in ſtatu perfectionis; neceſſe ergo eſt, vt per aliquem actum vltra præcepta additum, conſtituatur; ergo per actum conſilij, non quidem per quemlibet, ſed per eum, qui ad talem effectum accommodatus ſit, qui maximè eſſe ſolet actus vouendi, vt explicabimus. 12.

Tertia concluſio. ſtatus perfectionis per opera conſiliorũ per ſe conſtituitur. Probatur primò.

Probatur ſecundò.

Accedit, quòd talis actus ſufficit ad talem ſtatum conſtituendum ſine præceptorũ obſeruatione. Nam ſicut diximus poſſe aliquem eſſe in ſtatu perfectionis, & non eſſe perfectũ; ita nunc addimus, poſſe aliquem non ſeruantem præcepta efficere actũ conſilij, quo in ſtatu perfectionis conſtituatur. Vt ſi quis exiſtens in ſtatu peccati, & cum propoſito permanendi pro tunc in illo, religionẽ verè, & cũ intentione profiteatur. Ergo ſignum eſt, ſtatũ ipſum per opus conſilij, & nõ præcepti in ſuo eſſe conſtitui. Denique hoc modo dicemus, tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obediẽtiæ eſſe de eſſentia ſtatus religioſi, qui maximè eſt ſtatus perfectionis acquirendæ. At verò vota illa actus conſiliorum ſunt; ergo ad conſtitutionem quaſi formalem, vel proximè efficientem talis ſtatus, conſilia potius, quàm præcepta concurrunt. Dixi autem in aſſertione, *per ſe loquendo*, quia ex accidenti contingit, vt aliquis ex neceſſitate talem ſtatum aſſumat: vt ex voto religionis v. g. vel ex præcepto ſuperioris. Vt ſi ex præcepto Papæ quis fiat Epiſcopus: ſed hæc accidentaria ſunt, quæ in præſenti nõ conſiderantur. 13.

Probatur tertiò.

Nec D. Thomas in d. a. 3. aliquid cõtra hoc docuit, quin potiùs in a. 4. hoc apertè cõfirmat, dum ait, ſtatum perfectionis eſſe ſtatum ſeruitutis, qui obligatione aliqua cõnſtituitur: nã illa obligatio nõ ex præcepto, ſed ſpõte aſſumitur, & per illam quaſi formaliter talis ſtatus cõſtituitur. Sicut de religioſo ſtatu in tota quæſt. 186. latè declarat. In argumento ergo 3. iuxta præcedentes aſſertiones locutus eſt. Et de illis tantùm maximè fundamenta eius procedunt. Nam conſilia, licèt ſint inſtrumenta ad perfectionem acquirendam; nihilominus ad conſtituendũ ſtatum perfectionis nõ concurrunt per ſuos actus tanquã inſtrumenta, ſed tanquã forma conſtituens mora- 14.

Non aduerſatur D. Th.

lem effectum; vel tanquam principium formale moralem obligationem inducens. Sicut in matrimonio voluntarius conſenſus non inſtrumentum, ſed forma talem ſtatum conſtituens, & mutuam obligationem inducens; ad hunc enim modum ſe habet profeſſio in religione, vel aliquod votum, vel promiſſio in quolibet ſtatu perfectionis, vt in capite ſequenti exponemus. Et ita ſatisfactum eſt rationibus dubitandi pro vtraque parte in principio poſitis; circa vltimam verò duo dubia occurrunt breuiter explicanda.

Duo dubia diluenda.

15\. Primum dubium eſt, an in præceptis contineatur perfectio conſiliorum, ſaltē, vt finis? Nam D.Thomas in d.a.3. ita ſentire videtur. Et videtur à fortiori ſumi ex doctrina Auguſtini in toto libro de Perf. iuſt. & lib. de Spirit. & lit. in fine, dicentis in præcepto diligendi Deum ex toto corde, præcipi non vt materiam, ſed vt finem omnem perfectionem charitatis etiam patriæ, quæ in via expleri non poteſt; ergo multo magis præcipitur vt finis omnis perfectio ſupererogationis viæ; quia hæc licèt non præcipiatur, vt materia, ſaltem poſſibilis eſt in ſtatu viæ. Reſpondeo nihilominus, ſi propriè, & in rigore loquamur, perfectionem ſupererogationis, non ſolùm non præcipi, vt materiam, in quam obligatio præcepti cadat, verùm etiam nec per modum finis in præceptis contineri; quia præcepta reuera non dantur propter illum finem, nec per ſe illuc tendunt; & hoc ſatis perſuadet diſcurſus in vltima ratione dubitandi propoſitus. Nec Auguſtinus, aut D. Thomas loquuntur illo modo de perfectione ſupererogationis viæ; ſed de perfectione patriæ, de qua etiam ille modus loquendi coarctādus eſt ad perfectionem neceſſariam, & quaſi ſubſtantialem ſtatus beatifici. Nam cum illa habet connexionem perfectio charitatis viæ, quæ ſub præceptum in rigore cadit: hæc enim ad illam perfectionem patriæ per ſe ordinatur; & ideo rectè verificari poteſt, quòd illa perfectio patriæ in præcepto dilectionis Dei per modum finis continetur. Et ſimili modo in conſiliis, & perfectione ſupererogationis, quæ per illorum obſeruantiam in via comparari poteſt, dici poterit contineri per modum finis abundantior, & perfectior perfectio charitatis patriæ, quia inter ſe habent eandem connexionem medij, & finis, ſeu viæ, & termini. Hæc autem connexio non ita inuenitur inter ſola præcepta, & perfectionē ſupererogationis viæ, aut patriæ, & ideo nō videtur ille modus loquendi ad illā perfectionem extendendus, niſi quis conſiderando fortaſſe omne imperfectum naturaliter appetere ſuam perfectionem, & charitatem remiſſam, quaſi naturaliter, appetere ſuam intenſionem; & in hoc ſenſu dicere velit, in præceptis perfectionem conſiliorum per modum finis deſiderabilis, & appetibilis contineri: veruntamen locutio eſt ſatis metaphorica, de qua non contendo, dummodo ſufficienter, & ſine periculo deceptionis proferatur.

Primum, an in præceptis contineatur perfectio conſiliorum ſaltem vt finis. D.Thom. D.Auguſt. Reſolutio negatiua. Explicatur D. Aug. & D.Thom.

16\. Secundum dubium eſt, an omnia conſilia ſint tantùm inſtrumenta acquirendæ perfectionis maioris, ſeu ſupererogationis; vel aliqua etiam ſint, quaſi formaliter addentia homini perfectionis cumulum, ſaltem ex parte. Quod dubium cum illo ferè coincidit, quod ſuprà tractatum eſt, an dentur conſilia in propria materia, & actu charitatis Dei, & proximi. Vnde ſuppoſita reſolutione ibi data, dicendum hîc eſt, conſilia, quæ dantur in materiis aliarum virtutum, præſertim moralium, rectè vocari quaſi inſtrumenta perfectionis acquirendæ: vt Moyſes Abbas in d.collat.1. copioſè declarat. Sicut etiam præcepta earundem virtutum, quæ in materiis eiuſdem generis verſantur, poſſunt dici inſtrumenta ad ſubſtantialē perfectionem charitatis, vel obtinendam, vel conſeruandam, remouendo impedimenta: vt D.Thomas etiam in d.a. locutus eſt. At verò conſilia, quæ in ipſiſmet actibus charitatis locum habent, nō ſolùm inſtrumentaliter, ſed quaſi per ſe conferunt ad excellentiam perfectionis, vel formaliter in ipſo actu charitatis, vel ſi de habituali perfectione ſermo ſit, per ſe augendo habitum ſaltē diſpoſitiuè. Id patet in conſiliis amādi, vel feruentiùs, aut intenſiùs, vel frequentiùs, vel perſeuerantiùs, & cum maiori continuatione, vel cum maiori extenſione ad plura obſequia Deo præſtanda, & maiora bona illi, vel proximis deſideranda, quàm præceptū dilectionis obliget. Obſeruantia enim, & executio horum conſiliorum per ſe auget perfectionem charitatis: imò magna portio Chriſtianæ perfectionis in eis formaliter conſiſtit. Vnde videntur à D.Thoma, & aliis ſub ipſa formali perfectione comprehendi; & ſolùm de aliis conſiliis loquuntur, quando de illis dicūt ad perfectionē acquirendā inſtrumentaliter deſeruire.

Secundum dubium, an conſilia ſint tantùm inſtrumenta acquirendæ perfectionis, vel illā formaliter addant. Reſolutio dubij. Caſſian. D.Thom.

CAPVT XII.

Vtrùm ſtatus perfectionis per votum, vel promiſſionem aliquam obligationem inducentem neceſſariò conſtituendus ſit.

1\. HÆc quæſtio nobis ſupereſt ad ſubſtantiam, & quaſi eſſentiam ſtatus perfectionis explicandam, diximus enim hunc ſtatum ſine aliqua obligatione non conſiſtere; ex quo neceſſariò ſequitur talem obligationem per aliquem actū inducendam, vel imponendā eſſe, quia non eſt naturalis, nec neceſſaria, vt eſt per ſe notum: nā homo nō naſcitur, imò nec per Baptiſmum renaſcitur in ſtatu perfectionis conſtitutus, nec cum ſpeciali obligatione talis ſtatus. Ergo neceſſe eſt, vt per ſpecialem actū aſſumatur, vel inducatur. Vnde generatim etiam addidimus hanc obligationem non per actus præcepti, ſed conſilij aſſumi. Nunc ergo ſpecialiùs exponere oportet, quiſnam, vel qualis hic actus ſit. De quo puncto nihil inuenio generatim dictū de ſtatu perfectionis: nam de ſtatu religioſo omnes videntur docere, per votum, vel plura vota cōſtitui, vel etiam per traditionem aliquam: ſed de illo ſtatu infrà dicturi ſumus; nunc de ſtatu perfectionis, qui plures ſub ſe comprehendit, generaliùs tractamus. Et de illo ſolùm dixit D.Thomas d.q.184.a.4. ad hunc ſtatū requiri obligationem: quomodo autem inducatur, vel per quem actum, non declarat. Ratio autem dubitandi eſt, quia ſtatus perfectionis pertinet ad ſtatum ſeruitutis: vt in cap.2. tactum eſt, & ſupponit D. Thomas in d.a.4. Nam priùs ſub diſiunctione dicit, ad ſtatum ſeruitutis, aut libertatis adipiſcendum obligationem aliquam, vel abſolutionem ab illa requiri, vtique cum partitione accommoda: nam ad ſtatum ſeruitutis obligatio, ad ſtatum autem libertatis abſolutio requiritur; inde verò determinatè infert conſtitui aliquem in ſtatu perfectionis, *quia obligat ſe*, &c. tacitè ſupponens, hunc eſſe ſtatum ſeruitutis. At verò ſtatus ſeruitutis variis modis induci poteſt, ſcilicet, vel voluntate aliena, vt principis, vel captiuantis iuſtè, vel media promiſſione, donatione, venditione, aut ſimili contractu. Quid ergo dicendum eſt de hac ſpeciali, ac nobiliſſima ſeruitute, ſeu

D.Thom. Ratio dubitandi. D.Thom.

ſeu obligatione ſtatus perfectionis?

Prima concluſio, obligatio ſtatus perfectionis non inducitur ſine cōſenſu eius qui talē ſtatū aſſumit. D.*Thom.*

2. Dico primò, hic ſtatus non poteſt ab extrinſeco fieri, neque obligatio eius induci, ſine conſenſu propriæ voluntatis eius, qui talem ſtatum aſſumit. Hoc ſignificauit D.Thomas ſuprà, cùm dixit aliquem eſſe in ſtatu perfectionis, *ex hoc, quod obligat ſe perpetuò ad ea, quæ ſunt perfectionis.* Nemo enim obligat ſe ſine propria voluntate: nam cùm obligatio ab vno alteri imponitur, vel inuito, vel independenter à conſenſu eius, non dicitur iſte obligare ſe, ſed ab alio obligari.

Probatur inductione.

Probatur etiam inductione, quia nemo poteſt in ſtatu matrimonij, & cum eius propria obligatione conſtitui ſine proprio conſenſu, ſeclusis nunc diuinis miraculis. Item nullus capax proprij conſenſus poteſt in ſtatu communi vitæ Chriſtianæ ſine tali conſenſu conſtitui; quia non poteſt validè baptizari inuitus: ergo à fortiori non poteſt ſtatus perfectionis, eiúſve obligatio ab extrinſeco imponi ſine conſenſu recipientis.

Probatur ex vſu Eccleſiæ.

Potéſtque hoc ipſum vſu Eccleſiæ in variis ſtatibus perfectionis oſtendi: nam ſtatus religioſus ſine voluntaria profeſſione non conſiſtit; nec ſtatus continentium ſine voluntaria promiſſione: nec ſtatus Epiſcoporum ſine voluntaria conſecratione, & acceptatione, & ſic de aliis, quæ aliquam participationem horum ſtatuum habere poſſunt, vt videbimus.

Probatur ratione.

Denique ratione declaratur, quia hic ſtatus, eiúſque obligatio eſt res conſilij, & non præcepti: nemo autem poteſt ad ea, quæ ſunt conſilij, per ſolam alterius voluntatem ſine ſuo conſenſu obligari; loquendo nimirum de poteſtate humana, & de diuina ſecundùm legem ordinariam, quidquid ſit de abſolùta potentia Dei, de qua ſuprà aliquid tetigimus, & ad præſens nihil refert.

Obiectio cōtra præcedentem concluſionem.

3. Dices: Epiſcopus eſt in ſtatu perfectionis, vt ſupponimus; & tamen aliquando poteſt aliquis ex præcepto Pontificis obligari ad illum ſtatum aſſumendum. Item poteſt aliquando Pontifex præcipere alicui, vt religionem profiteatur, ſi ad vitandum publicum ſcandalum, vel ad commune bonum, aut pacem neceſſarium ſit: vel propter aliam ſimilem cauſam. Ergo non eſt in vniuerſum verum rem conſilij non poſſe per præceptum alterius ſub obligatione imponi.

Prima illius ſolutio.

Reſpondeo in primis, in illis caſibus vel Pontificem non imponere nouam obligationem, ſed declarare, & vrgere illam; quæ in tali caſu ex particularibus circunſtantiis, aut neceſſitate orta eſt, vt maximè videtur probabile, quoties aliquis obligatur ad religioſam profeſſionem faciendam: vel certè in illis caſibus materiam, quæ de ſe, & in ordine ad propriam perfectionem perſonæ aſſumentis ſtatum, erat tantùm materia conſilij, in ordine ad alios fines occurrentes, fieri materiam præcepti, vtique propter vtilitatem, vel neceſſitatem aliorum; vel quia illud eſt medium neceſſarium ad ſatisfaciendum alteri obligationi iuſtitiæ, vel quid ſimile. Cùm enim Pontifex rem de ſe indifferentem, etiam arduam, & periculo mortis expoſitam, propter grauiſſimam neceſſitatem, & excellentem finem præcipere poſſit, quid mirum, quòd poſſit etiam præcipere propter vrgentem neceſſitatem, vel cauſam, rem optimam, quæ per ſe tantùm eſt in conſilio; non quidem formaliter, quatenus conſilium eſt, id eſt, non ſolùm propter melius bonum operantis, ſed vt eſt medium conueniens, & neceſſarium ad commune bonum, vel ad aliũ ſimilem finem.

Secunda eiuſdē obiectionis ſolutio.

4. Addo verò vlteriùs etiam tunc non fieri, vel A imponi ipſum ſtatum perfectionis immediatè per ſolum imperium præcipientis, ſed per proprium actum, & conſenſum eius, qui ad talem ſtatum profitendum, vel aſſumendum obligatur. Sicut quando aliquis obligatur ad ducendam aliquam in vxorem, non fit immediatè maritus eius per imperantis præceptum, ſed obligatur, vt per proprium conſenſum contractum matrimonij faciat. Ita ergo nemo conſtituitur in ſtatu perfectionis ſine proprio conſenſu, licèt aliquando poſſit ad talem conſenſum præſtandum ex præcepto obligari. Nec exiſtimo poſſe aliter fieri per poteſtatem humanam, ſicut in matrimonio ſatis communiter receptum eſt. Eſt enim eadem, vel maior ratio.

Vide Sanch. lib 2. diſp. 27.

Obiectio & illius ſolutio.

Quòd ſi obiicias, quia poteſt B vnus homo antea liber fieri ſeruus alterius ſine proprio conſenſu per humanam poteſtatem; ergo etiam poterit fieri religioſus, vel in ſimili ſtatu ſeruitutis ſpiritualis conſtitui. Reſpondetur in primis negando conſequentiam, quia illa ſeruitus corporalis eſt pœna, quæ poteſt violenter, & ab extrinſeco fieri, & ordinatur etiam ad ſeruitium coactum, ſi neceſſe fuerit: ſtatus autem perfectionis, licèt dicatur ſeruitutis ratione obligationis, non eſt pœnalis, ſed ad diuinum obſequium, & ad ſpirituale bonum profitentis illum per ſe ordinatur; & ideo ex natura ſua poſtulat liberum eius conſenſum: vt omittam, non ſatis certum eſſe in humana ſeruitute, quæ in pœnam iuſtam imponitur, an per eam obligetur ſeruus C in conſcientia ad permanendum in ſeruitute, & captiuitate, vel poſſit fugere ſine peccato, licèt Dominus habeat ius ad detinendum, & cogendum illum, & ſeruus parere teneatur, quatenus per fugam priſtinam libertatem recuperare non poteſt, quæ controuerſia alterius loci, & negotij eſt.

Seruitus corporalis eſt pœna, ac proinde ab extrinſeco induci poteſt.

Secunda concluſio, actus, quo ſtatus perfectionis cōſtituitur, ordinariè eſt emiſſio voti; aliquando tamen eſſe poteſt alius modus contrahendi.

Dico ſecundò, actus, quo ſtatus perfectionis conſtituitur, ordinariè fit emittendo votum aliquod apud Deum: ſæpius tamen adiungi debet aliqua donatio, vel traditio, vel contractus; & aliquando poteſt ſine proprio voto per alium modum contrahendi obligationem conſtitui. 5. In hac aſſertione aduertere oportet non eſſe ſermonem de ſpecifico, & proprio ſtatu religioſo, ſed D generatim de ſtatu perfectionis, qui plures modos ſtatus præter religioſum ſub ſe complectitur, vt mox dicemus, quanuis frequentior, & quaſi ordinarius modus aſſumendi ſtatum perfectionis ſit in religioſo aliquo viuendi modo, vt in diſcurſu materiæ videbimus.

Probatur prima pars concluſionis.

Hinc ergo probatur prima pars aſſertionis, quia ſtatus religioſus non fit ſine aliquibus votis Deo factis; ſed ille eſt ordinarius modus aſſumendi ſtatum perfectionis: ergo ſaltem ex hac parte actus, quo ſtatus perfectionis conſtituitur, eſt aliquod votum emittendo. Accedit, quòd ſi quis modus vitæ participantis perfectionem, præter ſtatum religioſum E in Eccleſia reperitur, fit, aut vouendo caſtitatem, aut aliud voluntarium Dei obſequium, cui homo ſe in perpetuum offerat, vt ex vſu ipſo conſtat; ergo illa pars inductione, & experientia ſatis nota eſt. Ratio verò eſt, quia ſtatus perfectionis ad diuinũm obſequium, & ad ſpiritualem profectum profitentis illum, ordinatur, adiuncta obligatione; ergo actus, quo talis ſtatus poteſt aptiſſimè conſtitui, eſt ille, quo & Dei obſequium principaliter intenditur, & ipſimet Deo de tali obſequio fit obligatio: ſed huiuſmodi eſt votum, vt conſtat; ergo votum eſt actus maximè proprius ad hunc ſtatum conſtituẽdum;

& ideo mirum non eſt, quòd ordinarius modus A
aſſumendi hunc ſtatum, aliquid Deo vouendo,
fiat.

6. *Probatur ſecũda pars concluſionis.*

Nihilominus altera pars aſſertionis probatur
ratione generali, quia non ſolo voto, ſed etiam
aliis modis poteſt quis ad opera conſilij, & per-
fectionis obligari; ergo non ſolùm per votum,
ſed etiam per alios actus poteſt quis ſtatum ali-
quem perfectionis ſumere, ſeu profiteri. Conſe-
quentia probatur, quia de ratione huius, quod
ad immobilitatem attinet, ſolum eſt, quòd cum
ſufficienti obligatione fiat, nec obligatio alio
titulo poſtulatur, niſi propter immobilitatem;
ergo omnis actus, qui ſatis ſit ad obligationem
neceſſariam inducendam, erit etiam ſufficiens ad
conſtituendum hunc actum; ergo ſi dantur alij B
actus ad hoc ſufficientes, præter votum, poterit
aliquando hic ſtatus ſine voto ſpeciali conſtitui.
Probatur ergo antecedens primò, quia genera-
tim loquendo, homo non ſola promiſſione, ſed
etiam aliis modis poteſt ſe obligare, vt obliga-
tur quis ad dandam pecuniam non tantùm pro-
mittendo, ſed etiam donando; & ad actionem
aliquam obligatur quis, vel promittendo; vel
etiam acceptando munus, cui talis actio annexa,
poteſt quis obligari vni ad dandum alteri, licèt
huic, cui daturus eſt, nullam promiſſionem fa-
ciat. Tota ergo hæc varietas potuit in aſſumptio-
ne huius ſtatus reperiri; quia nihil repugnat, &
ex hominum libera voluntate pendet.

7. *Inductione oſtenditur eadem ſecunda pars concluſionis.*

Et inductione, ac vſu declaratur. Nam ſtatus C
Epiſcoporum ſtatus perfectionis eſt, vt infrà di-
cemus, ex omnium ſententia, quia in eo obli-
gatur quis ad opera maximæ perfectionis, & ni-
hilominus talis obligatio in eo ſtatu non naſci-
tur ex voto ſpeciali, ſed ex acceptatione talis
muneris ſecum afferentis illam obligationẽm,
vt infrà oſtendemus; quia vel de facto nullum in-
teruenit tale votũ, vel ſi aliquod fit ex inſtitutio-
ne Eccleſiæ, non eſt per ſe neceſſariũ in tali ſtatu;
vnde nec eſt conſtitutiuum eius, ſed erit illi an-
nexum ex poſitiua inſtitutione, vt dicemus. Item
poteſt aliquis ſe offerre hoſpitali in perpetuum
obſequium ad miniſtrandum illi in operibus pie-
tatis circa pauperum curationem, nullum votum
Deo emittendo, vt latè declaraui lib. 1. de Voto. D
cap. 14. & 16. & tamen per illam oblationem ma-
net perpetuò obligatus ad illa opera ſupererogа-
tionis; ergo illo modo poteſt conſtitui in aliqua-
li ſtatu perfectionis ſine proprio voto. Nec con-
tra hanc poſteriorem partem vrget ratio, qua
priorem probauimus; quia licèt ſtatus perfectio-
nis ad opera ſupererogationis diuini obſequij
ordinetur, nihilominus obligatio ad permanen-
dum perpetuò in vſu, & exercitio talium ope-
rum, poteſt alio modo contrahi, quàm per pro-
miſſionem ipſi Deo factam, qui modus poterit
eſſe pius, & religioſus, & ad maius bonum ani-
mæ ſpectans, etiamſi non fiat ex voto; cur er-
go non erit ad aliquem ſtatum perfectionis ſuf-
ficiens. E

8. *Obiectio contra primam partẽ concluſionis.*

Contra priorem verò partem obiici poteſt,
quia ſi ſolum votum, aut plura vota poſſunt ſta-
tum perfectionis conſtituere, ſequitur hunc ſta-
tum per actum merè internum conſtitui, cuius
oppoſitum cum D. Thoma docuimus. Sequela
patet, quia per ſolum internum votum poteſt
quis ad opera conſiliorum, & perfectionis per-
petuò obligari, vt ad caſtitatem, vel pauperta-
tem, vel ad faciendum alia meliora bona. Nam
quòd perfectum votum poſſit interiùs in mente
conſummari, extra controuerſiam eſt: vt in d.
lib. 1. de voto cap. 13. dixi. Reſpondetur, negan- *Illius ſolutio.*
do abſolutè conſequentiam, quia licèt inter-
num votum ſufficiat ad inducendam obliga-
tionem apud Deum; quæ dici poteſt obligatio
inuiſibilis, & per ſe occulta hominibus; non ta-
men ſufficit ad inducendam obligationem apud
Eccleſiam, & ab hominibus cognoſcibilem; niſi
votum per externam promiſſionem conſumme-
tur. Diximus autem obligationem ad ſtatum, de
quo tractamus, neceſſariam, eſſe debere exter-
nam, & hominibus accommodatam. Quapropter
per internum votum dici quis poterit eſſe in ſta-
tu perfectionis apud Deum, non tamen apud Ec-
cleſiam, de quo ſtatu nunc tractamus, vt idem D.
Thomas dixit.

Sed inſtari poteſt conuertendo argumentum. 9. *Impugnatur ſolutio.*
Nam hinc ſequitur vota externa perpetua, & de
perfectioribus actibus interdum non ſufficere ad
ſtatum perfectionis conſtituendum: vt ſi talia
vota exteriùs fiant, omnino tamen occultè, & ſi-
ne alicuius teſtis præſentia; quia tunc etiam non
poteſt Eccleſiæ de huiuſmodi ſtatu conſtare. Er-
go non conſtituent ſtatum apud Eccleſiam, ſed
ſolùm apud Deum. Imò licèt votum coram ali-
quo teſte, vel promiſſio, aut contractus inter
duas tantùm perſonas fiat, non ſufficiet ad ſta-
tum conſtituendum apud Eccleſiam, quia etiam
talis actus ita occultus eſt, vt ſufficienter proba-
ri non poſſit. Reſpondeo in primis, non eſſe ean- *Soluitur impugnatio.*
dem rationem de voto, vel promiſſione merè
interna, & de exteriori occulta: nam internus
actus per ſe, & natura ſua non cadit ſub Eccle-
ſiæ cognitionem; & ideo dicitur per ſe occultus:
externus verò per ſe cognoſci poteſt ab aliis ho-
minibus, licèt in caſu aliquo probationes defi-
ciant; & ideo tunc dicitur per accidens occultus.
Quæ differentia tanta eſt, vt ratione illius prior
actus merè internus ſit omnino extra directam
iuriſdictionem Eccleſiæ: externus verò licèt per
accidens occultus per ſe cadit ſub Eccleſiaſticam
iuriſdictionem.

Dico ergo, ex natura rei loquendo, actum ex- 10. *Actus promiſſionis, vel voti occultus per accidẽs, per ſe ſufficit ad ſtatũ conſtituendum.*
terioris promiſſionis, aut voti, etiamſi occultus
ſit, validum eſſe, & obligationem inducere etiam
apud Eccleſiam, ac proinde eſſe per ſe ſufficien-
tem ad ſtatum conſtituendum. Vnde ſi illud,
quod ita factum eſt occultè, aliquando veniat
in notitiam Eccleſiæ, poterit cogere homines
ad permanendum in tali ſtatu; non quia de no-
uo oriatur obligatio; ſed quia innotuit Eccleſiæ,
quæ à principio valida fuit. Dico autem *ex natu-
ra rei*, quia ſi Eccleſia præſcribat peculiarem for-
mam, aut ſolemnitatem faciendi talem actum, ita
vt aliter factus non valeat; tũc etiam apud Deum
talis actus non obligabit, & conſequenter nec
ſtatum conſtituit; ſicut nunc matrimonium clan-
deſtinum ſine parocho, & teſtibus factum non
conſtituit ſtatum, nec obligationem inducit pro-
pter ſtatutum Eccleſiæ, licèt ex natura rei eſſet
validum. An verò id fecerit Eccleſia in omnibus
modis, quibus ſtatus perfectionis conſtitui po-
teſt: & an in hoc ſit aliqua differentia inter vo-
ta ſimplicia, & ſolemnia; ſeu inter ſtatum perfe-
ctionis completum, vel incompletum, in diſcur-
ſu materiæ videbimus.

Sed interrogari vltimò poteſt circa hanc obli- 11. *Vtrùm ad ſtatũ perfectionis requiratur actus qui*
gationem, & actum, qui illam inducit, quódnam
obiectum habitura ſit, ſeu cuius rei obligatio-
nem inducat. Duo enim poſſunt ſub tali obliga-
tione comprehendi: vnum eſt permanentia per-
petua,

obliget ad perpetuò permanendum,& ad exercēdum in eo aliquid perfectionis. Reſolutio affirmatiua.

petua, & immutabilis in tali viuendi modo de ſe apto ad perfectionem exercendam; aliud eſt exercitium ipſum, vel obſeruantia aliquarum rerum, vel actionum ſupererogationis, vt orandi, &c. Interrogari ergo poteſt, an vtriuſque obligatio neceſſaria ſit ad ſtatum perfectionis. Ad quod breuiter reſpondeo, neceſſarium eſſe, ad proprium ſtatum perfectionis, vt fiat per actum, qui vtramque partem illius obligationis comprehendat, id eſt, qui & ad perpetuò permanendum in tali viuendi modo; & ad obſeruandum, ſeu exercendum in ea aliquid perfectionis obliget. ita ſumitur ex D. Thoma in loco citato. Et probatur prior pars, quia hæc obligatio poſtulatur propter immobilitatem, quam ſtatus requirit; ergo immediatè, ac principaliter in permanentiam talis ſtatus cadere debet: ſicut ciuilis, & humana ſeruitus non conſtituitur per obligationem ſeruiendi, niſi illa de ſe perpetua ſit. Nam ſi quis ſe obliget ad ſeruiendum pro certo tempore, vel quandiu ſibi placuerit in contractu permanere; non erit in ſtatu ſeruitutis, ſed famulus, aut mercenarius eſſe dicetur.

D. Thom. Probatur prima pars.

12. Obiectio.

Sed obiici poteſt. Quia in Eccleſia ſunt aliqui viuendi modi in congregatione aliqua, vel communitate, cum obligatione obediendi, vel tali, aut tali modo ea operandi, quæ ad perfectionem pertinent, quandiu ibi permanſerint, & ſine obligatione ad permanendum; & nihilominus illud videtur ſufficiens ad ſtatum perfectionis, quia non eſt ſtatus communis vitæ Chriſtianæ, aliquid enim maius eſt; ergo eſt ſtatus perfectionis; non enim datur medium, vt dixi. Item illa perpetuitas non videtur eſſe de ratione ſtatus perfectionis. Nam ſtatus Epiſcopi eſt ſtatus perfectionis, & tamen poteſt facilè relinqui, & mutari, quoad obligationem exercendi actiones Epiſcopales ad perfectionem pertinentes, licèt conſecratio indelebilis ſit. Item aliqui viuentes in ſtatu perfectionis poſſunt expelli, & illo ſtatu priuari. Reſpondeo ſine dubio ad proprium ſtatum neceſſariam eſſe moralem immobilitatem, ac proinde obligationem ſemper manendi in tali modo, ac ratione viuendi, quantum eſt ex parte eius, qui talem ſtatum aſſumit; alioqui non aſſumit ſtatum, ſed ſemper eſt, quaſi in probatione, vel deliberatione de ſtatu, an ſibi conueniens ſit.

Illius ſolutio.

13. Reſpondetur ad primū exemplum.

Vnde ad primum exemplum reſpondeo, ſi obligatio permanendi omnino nulla ſit, ſed potiùs è contrario omnino liberum ſit diſcedere, & talem viuendi modum relinquere, non ſolùm impunè, ſed etiam ſine culpa, per ſe loquendo talem viuendi modum, licèt ad perfectionem vtilis ſit, quandiu durat, ſimpliciter non mereri nomen ſtatus. Vnde infrà dicemus, tales communitates non eſſe ſufficientes ad ſtatum religioſum; nec in iure ſub nomine religioſorum, ſeu regularium comprehendi. Et ad argumentum reſpondetur, homines ſic viuentes excedere cæteros communes fideles in actuali modo viuendi, cum maiori vitæ perfectione, non tamen in ſtatu; ſicut etiam inter ipſos coniugatos quidam perfectiùs viuunt, quàm alij; & ex propoſito voluntatis ſuæ ſeruant continuè, & perſeueranter meliorem quendam viuendi modum; & nihilominus quoad ſtatum non excedunt eos, qui minus perfectè viuunt. Sic ergo de illis voluntariè permanentibus in talibus congregationibus iudicandum eſt.

14. Ad ſecundum exemplum de Epiſcopis reſpondemus habere de ſe ſufficientem immobilitatem: nam tenentur ſemper in illo munere permanere, iuxta cap. *niſi cùm pridem.* de Renunt. ſiue illa ſtabilitas ex voto proprio, ſiue ex inſtitutione diuina, vel Eccleſiaſtica proueniat, quod poſtea videbimus. Vnde Epiſcopus non poteſt ſuo arbitrio ſtatum mutare. Quòd autem de licentia Pontificis, propter graues cauſas id interdum liceat, non eſt contra rationem ſtatus, quia eius immobilitas non eſt naturalis, aut metaphyſica, ſed moralis, ad quam ſatis eſt, vt ex graui cauſa, & ex propria obligatione perſonæ proueniat, licèt per cauſam extrinſecam, & ob rationem grauiorem mutari poſſit. Vnde ad vltimum ſimiliter reſpondetur, ibi etiam ſufficientem firmitatem, & obligationem interuenire: vt latiùs dicemus in tomo ſequenti, inſtitutum ſocietatis interpretando.

Reſpondetur ad ſecundum exemplum. Epiſcopus tenetur permanere in ſuo munere.

15. Probatur ſecunda pars ſuperioris reſolutionis, primò inductione.

Altera verò pars de obligatione ad ipſas actiones perfectionis facilè oſtendi poteſt, aduertendo, ſub actionibus comprehendi omiſſiones, ſeu priuationes morales actionum impedientium perfectionem: nam, vt ſæpe dixi, eadem eſt vtrarumque ratio. Sic ergo fieri poteſt inductio. Nam ſtatus Epiſcopalis obligat ad paſtoralis muneris actiones, ſtatus continentiæ, ad caſtitatem ſeruandam, & ſtatus religioſus ad paupertatem, & generatim ad obediendum, vel ad particulares actiones, quæ interdum promittuntur in ſpeciali; vel ad obſeruationem regulæ generatim, in gradu, & modo ab ea præſcripto. Et in vniuerſum omnis ſtatus, præſertim ſeruitutis, ad aliquam actionem obligat, vt in matrimonio, ſeruitute humana, & ſimilibus videre licet. Vnde ratio à priori eſt. Quia ſtatus inde dicitur perfectionis, quòd firmiter ad opera perfectionis ordinatur; hic autem ordo, cùm moralis ſit, intelligi non poteſt ſine aliqua obligatione. Quanuis hæc maior, vel minor eſſe poſſit: nam interdum immediatè inducitur per ipſum actum promittendi: vt cùm ſtatus hic aſſumitur per votum ſpeciale abſtinendi à carnibus, vel quid ſimile; interdum mediatè tantùm per votum obediendi, immediatè verò per præceptum prælati; & tunc variari poterit obligatio iuxta modum præcepti, ſeu mandati, aut regulæ.

Probatur ſecundò ratione à priori.

16. Obligatio ad opera perfectionis, & ad permanentiam in ratione vitæ, modò ex vno actu, modò ex multis contrahitur.

Vnde obiter intelligitur, obligationem ad illa duo, quæ declarauimus, ſcilicet, ad opera perfectionis, & ad permanentiam, in ratione vitæ, quæ talia opera exigit, interdum contrahi ex vi vnius, & eiuſdem actus, interdum ex diuerſis. Nam religioſus ex abſoluto voto obedientiæ obligatur ad actiones iniunctas, & ad permanendum ſemper in tali ſtatu, ſeu ſeruitute; & in quocunque voto de ſe perpetuò idem videre licet. At in Epiſcopatu obligatio ad actionem naſcitur ex munere ſemel ſuſcepto, quandiu illud durat; quòd autem permanere in illo ſit ex obligatione, videtur maximè eſſe ex inſtitutione, & lege Eccleſiæ; quia ex vi ſolius muneris non interuenit aliquod votum, vel promiſſio perpetua. Vnde in d. cap. *niſi cum pridem*, dicitur: *Cedere Epiſcopatui ſine licentia, Apoſtolica authoritate eſſe interdictum, & nexibus præceptorum impediri.* Quia verò illa lex iam eſt perpetuò adiuncta tali muneri; ideo obligat, eo ipſo, quòd munus ſub tali conditione acceptatur; & ita diuerſam habet radicem; licèt ſuppoſita lege Eccleſiæ, eodem voluntario actu ſuſcipiendi tale munus, vtraque obligatio contrahatur. Quæ omnia ex dicendis in ſequentibus clariora fient.

CAPVT

CAPVT XIII.

An ſtatus perfectionis in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum conuenienter diuidatur.

1. EXplicata ratione, ſeu eſſentia ſtatus perfectionis, nonnullæ illius diuiſiones explicandæ ſunt; vt cognita ſtatuum varietate, & explicatis breuiter cæteris, qui à proprio ſtatu religioſo diſtincti ſunt, circa religioſum ſtatum, qui eſt huius operis ſcopus, diutius immoremur. Incipimus autem à propoſita diuiſione; & quia per eam non tam variæ ſpecies totales, vt ſic dicam, ſtatus perfectionis, quàm diuerſi gradus eiuſdem ſtatus, & quaſi varia membra eiuſdem corporis diſtinguuntur, vt dicemus; & quia illam præcipuè tradidit D.Thomas in hac materia 2.2.q.183. a.4. Oportet autem antè omnia æquiuocationem quandam circa diuiſum illius partitionis tollere; multum enim ad eius intelligentiam conferet.

D. Thom.

Nomẽ ſtatus dupliciter vſurpatur.

Nomen enim ſtatus, vt ſupra tactum eſt, interdum ſignificat conditionem, vel gradum perfectionis, ſeu terminum ad quem res, vel qualitas aliqua in ſuo augmento peruenit: vt diſtinguitur ſtatus pueritiæ, iuuentutis, & ſenectutis; aliquando verò ſignificat ſtabilem viuendi modum in ordine ad aliquem finem. Vtroque ergo modo poteſt in dicta partitione ſumi ſtatus perfectionis. Et priori modo pertinet diuiſio ad ipſam charitatem, ſeu perfectionem eius; & ita illam tradidit D.Thomas 2.2. q.24. a.9. Poſteriori autem modo dicitur propriè de ſtatu, ſeu de modo quærendi, aut exercendi perfectionem; & in hoc ſenſu traditur à D.Thoma in d. q.183. & in eo ad præſentem locum pertinet. Quia tamen iſte ſtatus dicit habitudinem ad perfectionem charitatis, vt diximus, non poteſt diuiſio in poſteriori ſenſu ſine priori rectè explicari. Et ideo de illo pauca præmittimus.

D.Thom.

2.

Tres gradus numerati modò charitati, modò perſonis tribuuntur, & in quauis virtute reperiuntur.

Solent ergo illi tres gradus, vel ipſi charitati tribui, ſcilicet incipienti, proficienti, & perfectæ: vel perſonis, & ſic ſolent Patres eam tradere ſub nominibus incipientium, proficientium, & perfectorum. Atque hos etiam gradus non ſolùm in charitate, ſed etiam in fide, & in cognitione Chriſti, & in ſcientia diuini eloquij, & in omni virtute ſolent etiam Patres diſtinguere: vt videre licet in Gregorio lib. 2. in Ezechiel. hom.15. circa verba illa cap.40. *Venit ad portam, & aſcendit per gradus eius*, per quos myſticè intelligit virtutum gradus. *Quia vnaquaque virtus*, ait, *quaſi quibuſdam gradibus agitur; aliud namque ſunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud perfectio.* Et ſimilia latiùs habet lib.22 Moral. cap.14. aliàs 21. & 22. vbi etiam in diſcurſu iuſtificationis illos tres gradus diſtinguit; & in diuerſis virtutibus inter ſe comparatis, & in eadem virtute, fidei, vel alia ſimili; & abſolutè in augmento gratiæ, & ſanctitatis. Sic etiam Bernard. lib. de vit. ſolit. ad fratr. de Monte Dei, parum poſt principium. Et illos tres gradus priùs diſtinguit, & poſtea in vnoquoque illorum alios tres ſimiles ſtatus conſiderat, & copioſè, ac eleganter proſequitur. Et Hugo de Sancto Victore in ſerm. 1. ſup. Eccleſ. in cognitione Dei, ſeu mentali oratione, eoſdem tres gradus diſtinguit. Et Richard. de ſancto Victore in duobus opuſculis de gradi-

D. Gregor.

D.Bernard.

Hugo de ſancto Victore.

Richard. de ſancto Victore.

A bus charitatis; etiam in charitate perfecta quatuor gradus enumerat: in ſenſu tamen longe diuerſo; quia illi potius ſunt varij effectus charitatis, quàm gradus, ſeu ſtatus. Et ad hunc modum multi alij Patres diuiſionem hanc attigerunt, & præcipuè in charitate illam tradunt, quia eſt præcipua virtus, & forma cæterarum, & vinculum, ac ſubſtantia perfectionis.

Vide de Pœnit. d.2. c.15. cum ſequentibus.

Præcipuè verò notanda ſunt duo Auguſtini loca; quia in eis videtur quartum membrum illi partitioni adiungere. Nam in lib. de Nat. & Grat. cap.70. de illa dixit: *Inchoata charitas, inchoata iuſtitia eſt, charitas prouecta, prouecta iuſtitia eſt; charitas magna, magna iuſtitia eſt; charitas perfecta, perfecta iuſtitia eſt.* Circa quæ verba dubitare poterit aliquis, quomodo Auguſtinus quatuor ſtatus, ſeu gradus charitatis diſtinguat? Poſſétque apparenter reſponderi, per charitatem perfectam intelligere Auguſtinum charitatem Patriæ: nam charitas viæ (vt in puncto ſequenti dicemus) nunquam eſt ſimpliciter perfecta; & ideo videtur meliùs vocari magna, quando ad perfectiorem gradum huius vitæ peruenit. Obſtat verò, quia ſtatim Auguſtinus, etiam maiorem charitatem in hac vita eſſe poſſe fatetur, & vltra illam addit perfectionem vitæ futuræ, dicens: *ſed miror, ſi non habet, quo creſcat, cùm de mortali exceſſerit vita.* Accedit, quòd tract.5. in Ioan. ante medium, de charitate ait: *vt perficiatur, naſcitur; cùm fuerit nata, nutritur; cùm fuerit nutrita, roboratur; cùm fuerit roborata, perficitur.* Vbi etiam quatuor membra enumerat; & in vltimo ſine dubio loquitur de perfectione vitæ huius: nam adiungit: *Cùm ad perfectionem venerit, quid dicitur. Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum; optabam diſſolui, & eſſe cum Chriſto.* Hoc autem dicit charitas huius vitæ, vt ibi latè proſequitur. 3.

Duo Auguſtini loca expenduntur.

Indicat ergo Auguſtinus in verbis illis, in charitate ſecundùm ſe ſpectata, (vt ſic dicam) ſupponi antè dictos tres gradus ſubſtantiam eius, vt productum per primam regenerationem, hanc enim vocat in poſteriori teſtimonio charitatem natam: ſicut in infante ante omnia ſupponitur ſubſtantia corporis, prout generationem præcisè terminat; & deinde incipit nutriri, & poſtea roborari, donec perficiatur. Et conſequenter in priori teſtimonio *charitatem inchoatam* vocat eandem, quam in alio loco *charitatem natam* appellauit, quæ nullum augmentum adhuc accepit. Iuxta quam expoſitionem charitas incipiens non dicitur in ordine ad productionem, ſed in ordine ad aliquod augmentum adeò paruum, vt ad robur non ſufficiat. Eſtque probabilis modus loquendi, quanuis nihil impediat ſub charitate incipientium comprehendere totum ſtatum, quem habet charitas ab ipſa productione prima incluſiuè, vt ſic dicam, vſque ad certum terminum incrementi. Et ita in quocunque ſenſu trimembris illa diuiſio ſufficiens eſt. 4.

Charitatis ſtatus in quatuor membra diuidi poteſt, ſed omnia in tribus aſſignatis includuntur.

5.

In modo autem diſtinguendi illa membra, inuenitur in Patribus nonnulla varietas, quæ in reipſa poteſt habere fundamentum. Nam in charitate inuenitur latitudo graduum intenſionis, & quantitas extenſionis ad varios actus, vel obiecta, & maior, vel minor perfectio in modo operandi; vel tendendo ad bonum, vel reſiſtendo malis, & peccatis. Primò ergo poteſt illa partitio ſecundùm varios intenſionis charitatis gradus explicari: nam in qualibet qualitate, inchoata qualitas dici poteſt, quæ eſt valde remiſſa; perfecta, quæ eſt ſummè intenſa; prouecta verò, ſeu proficiens

proficiens dici poteſt,quæ mediocrē habet intenſionem,vel in quocunque gradu medio inter infimum, & ſupremum gradum exiſtat. Poſſuntque ad hunc ſenſum verba Auguſtini accommodari. Et fortaſſe moraliter, ſeu regulariter loquendo in dictis charitatis gradibus diuerſitas illa ſecundùm intenſionem reperitur; quia charitas ſuis actibus, vel elicitis, vel imperatis augetur in quocunque perfectionis augmento; ſimúlque eiſdem actibus in intenſione creſcit. Nihilominus tamen non poſſunt illi gradus primò, & per ſe per maiorem, aut minorem intenſionem diſtingui. Primò quidem, quia perfectus ſtatus charitatis non conſiſtit in gradu intenſionis,vt ſuprà dictum eſt; nec inferiores ſtatus poſſunt per gradus intenſionis diſcerni. Secundò, quia intenſio charitatis viæ non habet certum terminum; ergo ex illa parte non poteſt aſſignari ſtatus perfectæ charitatis per intenſionem ſummam; ergo nec poteſt deſignari aliquis certus gradus intenſionis, & augmenti, in quo ille ſtatus incipiat, & finiatur ſtatus medius, qui proficientium dicitur. Eadémque ratio eſt de gradu remiſſionis, & de initio ſtatus augmenti. Tertiò, quia intenſio gratiæ, & charitatis poteſt creſcere ex opere operato, vel ex multitudine actuum, ac diuturnitate vitæ; etiamſi homo ſemper imperfectè operetur; & in ſtatu incipientium, & valde imperfectorum maneat.

Non diuiditur charitas prædicto modo ratione maioris,vel minoris intenſionis.

6. Secundò poſſunt illa membra diſtingui per extenſionem charitatis: & ſic diſtinguit Bonauentura tres gradus charitatis, in Opuſc.de Gradib. virt. cap.1. tom.1. Primus extenditur ad ſolos amicos, ſecundus ad inimicos in neceſſariis, tertius ad inimicos in his, quæ ſupererogationis ſunt. At primus gradus non meretur nomen charitatis, quia non includit omnia, quæ ſunt de ſubſtantia charitatis. Vnde Chriſtus dixit, etiam Ethnicos illam dilectionem habere. Aliter idem Bonau. in Apologia pauperum.in 1.reſponſione.p.3.a.1. Primum gradum ponit in charitate amplectente obſeruantiam mandatorum: ſecundum, in extenſione ad conſilia: tertium in perfruitione (vt ait) ſempiternalium iucunditatum; vtique quantum in hac vita haberi poteſt.Poſtea verò in ſecunda reſponſione p.1.art.1.ponit hunc tertium gradum charitatis perfectæ in deſiderio moriendi pro Chriſto, vel pro ſalute animarum; quod etiam habet in primo loco citato. Et eundem inſinuant Bernard. & Auguſt. ſuprà. Et lib. de Gratia, & lib. arbitr. cap.17. Pluréſque alios modos diſtinguendi hos gradus, tradunt Hugo, & Richard.de ſanct.Vict.& Bernard.locis citatis, qui ſunt probabiles.

Aliqui diſtinguunt charitatem ratione extenſionis ad varios actus.
D.Bonau.
D. Bernard. *D. Auguſt.*

7. Quod autem ad rem præſentem ſpectat, nos ſupponimus, in omnibus iſtis gradibus includi totam charitatis extenſionem, quæ illi eſſentialis dici poteſt;vt eſt ex parte obiectorum ad Deũ, & proximum, ſiue amicum, ſiue inimicum, & ex parte actuum ad implenda omnia præcepta; & conſequenter etiam ad moriendum pro Chriſto, vel fide eius, vel pro iuſtitia, aut pro ſalute proximorum in caſu neceſſitatis. Deinde credimus, intra illam extenſionem poſſe diſtingui illos tres gradus incipientis, proficientis, & perfectæ charitatis, vt ſtatim explicabimus. Item addimus vltra totam illam amplitudinem charitatis dari perfectionem eius per extenſionem ad conſilia, & opera ſupererogationis, tam erga Deum, quàm erga proximum, tam inimicum, quàm amicum. Et adhuc in charitate ſic extenſa, quæ reſpectu prioris dici poteſt perfecta, diſtinguendos eſſe illos tres gradus incipientium, proficientium, vtique in via perfectionis; & eorum, qui iam in illa perfecti ſunt. Quomodo diſtinguere ſolent myſtici Theologi tres vias, purgatiuam, illuminatiuam,& vnitiuam.

Prædicta diuiſio non cadit etiam in charitate ratione extenſionis ad varios actus.

Tertiò ergo concludimus, tres illos ſtatus diſtinguendos eſſe ex modo operandi magis, vel minùs perfecto; vel ipſam dilectionem Dei, & proximi, vel opera virtutum, quæ ipſa charitas, vel ex neceſſitate, vel ex conſilio, vel ad melius eſſe poſtulabat. Hic autem modus operandi eſſe videtur promptitudo, facilitas, & delectabilitas in operibus charitatis, ſiue elicitis, ſiue imperatis. Nam modus operandi proprius virtutis, ſeu ex virtute, eſt prompte, ac delectabiliter operari; cùm ergo charitas ſit maxima virtutum, rectè gradus perfectionis eius, ex diuerſitate in tali modo operandi diſtinguentur. Et inde poterit etiam oriri diuerſitas in modo operandi magis, vel minus feruente, id eſt, cum maiori, vel minori conatu, & intenſione; atque etiam in extenſione ad actus difficiliores, vel heroicos. Atque hoc modo charitas incipiens vocabitur illa, quæ à concupiſcentiis, & aliis paſſionibus nondum mortificatis, non ſolùm impeditur, ne facilè, & delectabiliter virtutem operetur, ſed etiam in periculo verſatur, vt à peccato aliquo ſuperetur, & expellatur. Et hic ſtatus dicitur ſtatus pugnæ, & viæ purgatiuæ, quia in illo præcipua cura eſſe debet reſiſtendi concupiſcentiis, & mortificandi paſſiones, nutriendo ſimul, & fouendo charitatem ipſam,vt D.Thomas in d. art.9. dixit. Hoc autem fieri poteſt, & debet, non tantùm ſeruando præcepta,ſed etiam præueniendo (vt ſic dicam) occaſiones, in quibus præcepta obligant: vt ad vitanda peccata illis contraria, charitas prompta, & optimè diſpoſita ſit.Et ideo talis ſtatus licèt ex vna parte imperfectus ſit, ex alia in ſtatu perfectionis etiam intenditur. 8.

Tres charitatis ſtatus ex modo operandi magis vel minus perfecto diſtinguuntur.

Quænam ſit charitas incipiens.

D.Thom.

Secundus autem gradus charitatis proficientis, ſeu prouectæ, incipit etiam ex parte ſubiecti, quando iam in illo paſſiones ita ſedatæ ſunt, vt pugna contra concupiſcentiam non ita ſolicitet animum diligentem Deum, præſertim de lapſu graui, quia iam prompte, & faciliter incumbat operationi virtutis, eiuſdémque charitatis incremento. Et ideo ille ſtatus dicitur viæ illuminatiuæ; quia in eo mens magis, ac magis illuminatur in operationem virtutis. Vnde in hoc gradu fortior eſt charitas ad promptè, & faciliter euitanda peccata mortalia, quamuis in vitandis venialibus adhuc difficultatem patiatur. Tertius autem gradus charitatis perfectæ eſſe dicitur, quando iam ſunt paſſiones ita edomitæ,& animus operationi virtutis adeò eſt aſſuetus, vt in proprio, & perfectiſſimo munere charitatis, quod eſt diligere Deum, promptè, & delectabiliter ſe exerceat. Et hic eſt ſtatus perfectionis huius vitæ, qui meritò via vnitiua eſſe dicitur; quia per dilectionem cum Deo vnitur; & hoc eſt præcipuum huius gradus ſtudium. 9.

Quæ ſit charitas proficiens.

Charitas perfecta explicatur.

Et hoc ferè modo explicat diſtinctionem horum graduum D.Thomas in dicto art. 9. nam licèt dicat, hos gradus diſtingui ſecundùm diuerſa ſtudia, ad quæ homo perducitur per charitatis augmentum, vtique pugnandi contra peccata, creſcendi in virtute, & ſe Deo vniendi; in idem reuera coincidit, quia ex diſpoſitione ſubiecti, eiúſque repugnantia naſcitur neceſſitas priùs pugnandi contra peccata, & concupiſcentias, 10.

D. Thomas & alij ita diſtinctionẽ horum graduum charitatis explicant.

tias, & poſtea exercendi cæteras virtutes, qui-bus animus præparetur, vt tandem in Deo quieſcere, eique facile vniri valeat. In idem etiam reuoluitur, quod de his gradibus ſapienter, ac deuotè ſcribit Bernardus ſerm. 3. & 4. in Cant. eos per oſcula pedum, manuum, & oris Chriſti diſtinguens, quod obſcuriùs attigerat Origen. hom. 1. in Cant. Eandémque ferè doctrinam habet Greg. lib. 24. Moral. cap. 7. aliàs 12. & 13. vbi habet illa verba, quæ D. Thomas refert in argum. *Sed contra.* dicti art. 4. *Tres modi ſunt conuerſorum; inchoatio, medietas, atque perfectio.* Quos dicto ferè modo declarat.

D. Bernard. *Origenes.* *D. Gregor.*

11. *Impugnatur prædicta diuiſio ad propriũ ſtatum perfectionis applicata. Primò.* Hactenus diximus de priori ſenſu illius diuiſionis; quoniam, vt dixi, ad ſecundum, huius loci proprium, explicandum, neceſſarium viſum eſt. Hinc enim naſcitur difficultas, quomodo poſſit diuiſio illa ad proprium ſtatum perfectionis applicari. Primò, quia nullus eſt ſtatus perfectionis, qui ad ſolam inchoationem perfectionis, ſeu ad ſolum primum gradum charitatis incipientium tendat, & in illo terminetur, ac ſiſtat, quia licèt ad perfectionem pertineat per illum gradum acquirere, non tamen in illo ſiſtere; ſed potiùs ſtudium perfectionis eſt, ſemper vlteriùs progredi. Vnde idem argumentum fieri poteſt de ſecundo gradu reſpectu tertij; ergo non poſſunt gradus perfectionis ſecundùm illa tria membra diſtingui. *Secundò. D. Thom.* Secundò obiicit ſibi D. Thomas d. a. 4. quia ſtatus perfectionis pertinet ad ſtatum libertatis, vel ſeruitutis; ſed ad illum ſtatum non pertinet illa differentia trium graduũ; quia ſtatus perfectionis de ſe ad perfectum obſequium tendit, & obligat; & quidquid minus præſtatur, potiùs eſt defectus talis ſtatus, quàm eius differentia. *Tertiò.* Tertiò eſt ſpecialis difficultas circa diſtinctionem tertij membri à ſecundo. Quia in hac vita non poteſt talis perfectio acquiri, in qua ſiſtatur; quia in hac vita ſemper vlteriùs progrediendum eſt. Ergo nec dari poteſt ſtatus perfectionis diſtinctus, à gradu, ſeu ſtatu proficiendi. Probatur conſequentia, quia ſumma huius vitæ perfectio in proficiendo poſita eſt. Et eadem ferè difficultas eſt in aſſignanda differentia inter primum, & ſecundum gradum, ſeu ſtatum.

12. *Quibus modis intelligi poſſit prædicta diuiſio.* Ad has difficultates ſoluendas, & diuiſionem in hoc ſenſu explicandam, aduerto, duobus modis intelligi poſſe ſtatum diuidi in illa tria membra; vnus eſt, vt tres illi ſtatus ſecundùm quandam limitationem inferiorum graduum omnino inter ſe condiſtincti intelligantur; ad eum modum, quo ſpecies numerorum diſtinguuntur, quia maior numerus includit minorem, & non è conuerſo. Sic ergo ſtatus incipientium dicitur ille, in quo ſolùm quæritur charitas inchoata, & ibi ſiſtitur ex vi ſtatus. Proficientium autem dicitur, qui includit præcedentem, non tamen in eius ſcopo ſiſtit, ſed vlteriùs progreditur vſque ad ſtatum prouectæ charitatis, & in eo ſiſtit ex vi talis modi viuendi. Vltimus verò erit perfectorum ſtatus, qui vltra prædictos ſtatus, ad perfectam cum Deo vnionem inſtituit profeſſores ſuos. Alia verò intelligentia illius diuiſionis eſſe poteſt, vt membra illa ſolùm ſint partialiter (vt ſic dicam) in vno conſummato, & integro ſtatu perfectionis diſtincta.

13. Iuxta priorem ſenſum dicunt aliqui, non eſſe neceſſarium tres illos gradus ad ſtatum perfectionis pertinere; ſed ſatis eſſe, vt in diuerſis ſtatibus vitæ Chriſtianæ inueniantur. Vnde aliqui tribuunt ſtatum incipientium coniugatis, quia ex vi

A ſtatus non habent media, quibus proficiant vltra illum gradum; imò ex vi ſtatus ſubiecti ſunt cōcupiſcentiis, & impedimentis. iuxta illud 1. Corinth. 7. *Tribulationem autem carnis habebunt huiuſmodi, ego autem vobis parco.* Et quod alibi dicitur, parentes teneri filiis theſaurizare, quod ſine diſtractione, & animi diuiſione non fit. Sed hæc accommodatio non placet: tum, quia illi tres gradus, in his præſertim, qui viam perfectionis profitentur, inueniuntur, & diſtinguuntur à Patribus. Tum etiam, quia coniugati ex vi matrimonij non habent peculiarem ſtatum vitæ Chriſtianæ formaliter ſumptæ, ſed tantùm materialiter, vt iam explicaui. Et ideo ſicut ex vi B ſtatus matrimonij non ſunt alligati ad ſola præcepta ſeruanda, ſed poſſunt multa conſilia ſeruare, ſi velint: ita etiam non ſunt limitati quoad perfectionem charitatis ad gradum incipiẽtium, ſed etiam gradum perfectorum poſſunt attingere, vt ſuprà etiam dixi. Ergo ſine cauſa dicuntur ex vi coniugij in ſtatu incipientium commorari. Tum denique, quia iuxta illam accommodationem non poterunt alij duo gradus communiter diſtingui, vel aliis viuendi modis attribui.

Malè accommodatur coniugatis ſtatus incipientium.

14. *Non bene accommodatur non religioſis ſtatus incipientium, perfectionis religioſis, perfectorũ ſolis Epiſcopis.* Alij inter eos, qui aliquo modo ſtatum perfectionis participant, ita illa membra diſtribuũt, vt gradum incipientium illis perſonis attribuant, quæ extra religionis ſtatum aliquo modo ſpeciali diuino obſequio ſe dedicant per votum caſti- C tatis, vel aliud ſimile. Gradum autem perfectionis omnibus religioſis accommodant: gradum autem perfectorum in ſolis Epiſcopis agnoſcunt. Sed hæc etiam accommodatio nullo modo admittenda eſt. Primò quidem, quia falſum eſt, religioſum ſtatum ad gradum proficientium limitari. Nam, vt infrà oſtendemus, ſimpliciter eſt ſchola perfectionis; & in eo maximè poteſt charitas ad perfectum ſtatum in hac vita poſſibilem peruenire. Hoc enim experientia oſtendit, & docent Patres, vbicunque de illis tribus ſtatibus charitatis loquuntur, Bernardus præſertim, & Gregorius. Et ratio idem demonſtrat, quia in illo ſtatu impedimenta omnia perueniendi ad perfectionem, maximè auferuntur, & media præci- D puè illam acquirendi inueniuntur. Ergo ille ſtatus non ſiſtit in gradu proficientium, ſed maximè tendit ad gradũ perfectorum. Vnde D. Thom. q. 184. a. 5. tam religioſis, quàm Epiſcopis ſtatum perfectionis ſimpliciter attribuit. Vnde clarè ſentit, ſtatum religionis non eſſe tantùm ſtatum proficientium: nam ſi ibi ſiſteret, non poſſet dici abſolutè ſtatus perfectionis; præterquàm quòd, ſi ſtatus perfectionis ita ſumatur, non erit adæquata diuiſio: vt in ſequentibus declarabimus.

D. Bernard. D. Gregor. D. Thom.

15. *Status incipientium non rectè attribuitur continentibus, aut virginibus.* Tandem primum membrum de ſtatu incipientium, non rectè attribuitur continentibus, aut virginibus, qui ſolam caſtitatem vouent; & ſecundùm exigentiam illius ſtatus vitã inſtituunt. Nam ſi ſunt in ſtatu alicuius perfectionis, cur E non erunt etiam in ſtatu proficientium? Etenim modus ille viuendi aptiſſimus eſt ad proficiendum in charitate: vt apertè ſentit Paulus 1. Cor. 7. dicens de Virgine: *Cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta, & corpore, & ſpiritu.* Vtique iuxta ſtatus ſui exigentiam: & è conuerſo, mortificatio paſſionum ad illius ſtatus conſeruationem, & debitam obſeruantiam valde neceſſaria eſt, & per illam ad ſtatum proficientium peruenitur; nulla ergo ratione poteſt ſtatus ille ad gradum incipientium limitari. Imò etiam de ſe diſponit ad gradum perfectorum attingendum; ideóque nec ab

ab illo excludi poteſt. Præſertim, quia etiam in A ipſa perfectione latitudo inuenitur: & licèt fortè talis ſtatus præciſè ſpectatus per ſe, & ex vi ſua ad ſummam perfectionem non ſufficiat; nihilominus ad aliquem gradum perfectionis, qui gradum proficientium excedat, per ſe poteſt hominem perducere.

16. *Prædicta diuiſio eſt vel accidentis in ſubiecta, vel ſubiecti in accidentia.*

Multo ergo probabilior eſt poſterior modus explicandi illam diuiſionem, nimirum, vt non ſit quaſi diuiſio generis in ſpecies, ideſt, ſtatus perfectionis in varios viuendi modos, qui ſint veluti ſpecies ſub genere contentæ: ſed ſit diuiſio vel accidentis in ſubiecta; vel ſubiecti in accidentia. Primam partem probant primæ duæ rationes dubitandi in principio poſitæ; & quæ contra alios dicendi modos obiecta ſunt. B Et illam docet Caietanus in q.183. in principio, dicens, ſtatum incipientium, & proficientium non niſi imperfectè habere rationem ſtatus, nec eſſe veluti ſpecies de per ſe, ſed veluti vias ad aliud: nam ipſa nomina *incipientium, & proficientium*, includunt habitudinem ad perfectionem, tanquam ad terminum.

Caiet.

17. Aliæ verò duæ partes ſunt probabiles, & ſub diuerſis rationibus veritatem continent; ſtatus enim perfectionis eſt, quaſi accidens quoddam illis perſonis inhærens, quæ talem ſtatum profitentur. Idem autem ſtatus, idémque viuendi modus inuenitur in quibuſdam incipientibus, & in aliis proficientibus, & tandem in aliis, qui iam C perfectionem attigerunt. Quia non omnes, qui eandem rationem vitæ profitentur, æquales progreſſus in illa faciunt; vel æqualiter illam obſeruant: & ideo non tantùm perfectionis ſtatus generatim ſumptus, ſed etiã in ſpecie, & in indiuiduo rectè diuiditur in illa tria membra ex parte perſonarũ. Perinde enim eſt, ac ſi diceretur; in ſtatu perfectionis quidam ſunt incipientes, alij proficientes, alij perfecti. Sícque dixit D.Thom.2.2.q.186.a.1. ad 3. *In religione non omnes ſunt perfecti, ſed quidam incipientes, quidam proficientes.* Ideóque in hac conſideratione rectè dicitur illa diuiſio accidentis in ſubiecta; & ſic dixit Bernardus in d. lib. de vit. ſolit. Hoc autem modo, ſicut ſtella à ſtella differt in claritate, ſic cella à cella; in D conuerſatione ſcilicet, incipientium, proficientium, & perfectorum.

Explicatur qua ratione ſit diuiſio accidentis in ſubiecta.

D. Thom.

D.Bernard.

18. *Oſtenditur quomodo ſit diuiſio ſubiecti in accidentia.*

Aliter verò ſumi poteſt ipſe religionis ſtatus, quaſi ſubiectum capax diuerſorum modorum accidentalium. Et ſic poteſt illa diuiſio accipi, & dici ſubiecti in accidentia; qualis eſt diuiſio caloris in remiſſum, & intenſum; & charitatis in incipientem, nutritam, & perfectam, vt ſuprà explicatum eſt. Eodem enim modo ſtatus perfectionis poteſt conſiderari, vel tanquam inchoatus, vel vt iam prouectus, vel vt plenus, & perfectus; & ideo rectè in illa tria membra, tanquam ſubiectum in accidentia diſtingui. Et hoc videtur D. Thomas ſignificaſſe in d.q.183.a.4. dicens: *In omni humano ſtudio eſt inuenire principium, medium, & finem; & ideo ſtatus ſpiritualis ſeruitutis, ac libertatis ſecundum tria diſtinguitur, principium ad quod pertinet ſtatus incipientium; medium ad quod pertinet ſtatus proficientium; & finem, ad quem ſtatus perfectorum ſpectat.* E

D.Thom.

19. *In quocunque ſtatu perfectionis illa tria mẽbra conſiderari poſſunt.*

Vnde fit, vt in vnoquoque ſtatu perfectionis acquirendæ, ſeu qui eſt via ad perfectionem, poſſint illa tria membra diſtingui; quia vnuſquiſque ſtatus perfectionis eſt ſtudium quoddam habens initiũ, mediũ, & finẽ. Et hinc etiam addere poſſumus, in illa partitione numerari quaſi tres partes integrantes eundem ſtatum perfectionis, qui ſit ſtudiũ acquirendæ perfectionis; & in ea ratione cõpletum, & conſummatum ſit. Nã in eo eſſe debet peculiaris ratio inchoandi perfectionẽ; & inde tranſeundi ad ſtudium proficiẽdi in perfectione; vt tandẽ ſequatur inſtitutio ipſius perfectionis; ita vt ſingulis gradibus propria exercitia, & media, atque actiones deputentur. Vnde quamuis in omnibus illis mẽbris, ac eorum ſingulis, firmitas, & eſſentialis ratio ſtatus perfectionis inueniatur; nihilominus in ſolo tertio mẽbro eſt tanquã in termino; in cæteris verò, tanquã in tranſitu, & quaſi progreſſu ad illũ. Atque hãc doctrinam ferè totam breuiter amplexus eſt Bernardus in d.tr. de vit. ſolit. vbi cùm diſtinxiſſet illos tres ſtatus, dicens: *Incipientium ſtatus poteſt dici animalis, proficientium rationalis, perfectorum ſpiritualis*; paulo pòſt adiungit: *Et cùm ex his tribus hominum generibus conſtet omnis ſtatus religionum, quæ ſicut propriis nominibus diſtinguuntur, ita dignoſcuntur ex ſuorum proprietate ſtudiorum: debent omnes filij Dei in die, qui eſt, ſemper diligenter proſpicere, quid deſit ſibi, vnde venerint, quouſque peruenerint; & in quo proficiendi ſtatu ſingulis diebus, vel horis ſua ſe æſtimatio deprehendat.* Vnde neceſſe eſt, vt integrum perfectionis ſtudiũ tres illos proceſſus, ſeu ſtatus, quaſi partes ſuas cõprehendat; ſítque veluti quoddam totum heterogeneũ ex illis membris inter ſe diſtinctis conſtãs. Ex quo etiam fieri poteſt, vt ſecũdùm maiorẽ, vel minorẽ participationẽ actionũ, & ſtudiorũ partialiũ, varij ſtatus perfectionis, ſeu religionis inter ſe diſtinguãtur: vt infrà tractãdò de varietate religionum copioſiùs dicemus.

D. Bernard.

20. *Soluuntur duæ rationes dubitãdi initio propoſitæ.*

Ex his facile eſt rationibus dubitandi in principio poſitis reſpondere. Nam prima, & ſecunda rectè probant, illa tria membra non diſtingui vt tres ſpecies ſtatus perfectionis totaliter diuerſas; non tamen probant, intra eundem integrum ſtatum nõ diſtingui, vt partes eius. Quia licèt totus ſtatus nõ ſiſtat in gradu inchoato, vel medio: nihilominus, quia nemo repentè fit ſummus; ideo neceſſe eſt, vt per inferiores gradus paulatim ad ſuperiores tendatur. Eo vel maximè, quòd, vt dixit Bernardus ſuprà, in quolibet illorũ graduum ſuus modus perfectionis inuenitur, quæ in ſingulis quærẽda eſt. *Ab omnib.*(ait) *vobis*(vtiq; religioſis) *perfectio exigitur, licèt nõ vniformis, ſed. ſi incipis, incipe perfectè; ſi iam in profectu es, & hoc ipſum iã perfectè age: ſi autẽ perfectionis aliquid attigiſti, teipſum in temetipſo metire, & dic cũ Apoſtolo: Nõ quòd iã apprehenderim, aut perfectus ſim; ſequor autẽ, ſi fortè cõprehendam, in quo, & cõprehenſus ſum; vnũ autẽ, quæ quidẽ retro ſunt obliuiſcens, & ad ea, quæ ſunt priora extendẽs meipſum, ad deſtinatũ perſequor, ad brauiũ ſupernæ vocationis in Chriſto Ieſu*, ad Philip.3.

D. Bernard.

21. *Soluitur tertia ratio dubitandi.*

Et hinc conſequenter reſpondet Bernardus ad tertiam rationem dubitandi propoſitam, in qua petebatur, quomodo poſſit in hac vita diſtingui ſtatus proficientium à ſtatu perfectorum, cùm in præſenti, quandiu vita durat, proficiendum ſit. Reſpondet ergo tacitè Bernardus, addendo verba Apoſtoli in eodem loco. *Quotquot ergo perfecti ſumus, hoc ſapiamus. In quo*(ait) *manifeſtè Apoſtolo docente, declaratur, quia perfecta eorum, quæ retro ſunt, obliuio, & perfecta in anteriora extenſio, ipſa eſt hominis iuſti in hac vita perfectio. Et perfectio huius perfectionis ibi erit, vbi erit brauij ſupernæ vocationis perfecta apprehenſio.* Dico ergo, obiectionem ſolùm probare, ſtatum perfectorum in hac vita nõ conſiſtere in hoc, vt ad terminum augmenti peruentũ ſit; ita vt vltrà non ſit progrediendũ, hoc enim

D.Bernard.

potiùs perfectioni huius vitæ repugnat. Nam, vt A
D. Bernard. optimè idem Bernardus epiſt.253. dixit, *Indefeſſum proficiendi ſtudium, & iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.* Et hæc eſt communis
D. Auguſt. Patrum doctrina, vt videri poteſt in Aug. tract. 4. in 1. epiſt. Ioan. & ſerm.15. de Verb.Apoſt. &
Caſſianus ſerm.50. de Temp. & lib. de Cant. nouo cap.4.
D. Baſilius. Caſſian. collat.1. præſertim cap.7. & 13. Baſil.
D. Gregor. hom.11. Exaemer. in id, *Creſcite,* &c. Greg.hom. 13. in Ezechiel. Status ergo perfectorum non diſtinguitur à ſtatu proficientium in carentia augmenti, ſed potiùs in maiori affectu, diligentia, & facilitate proficiendi. Itémque in maiori feruore operandi altiora, & excellẽtiora opera apta ad maiorem profectum.

22. Denique addit D.Thomas d.q.184. a.2. *Excedunt* B
D.Thom. *perfecti, quia ab illorum affectu excluditur, non ſolùm illud, quod eſt charitati contrarium, ſed etiam omne illud, quod affectum mentis impedit, ne totaliter feratur in Deum.* Quorum verborum ſenſus non eſt, perfectionem huius vitæ excludere omnia peccata venialia, vel omnem concupiſcentiam, ſeu omnes eius motus inordinatos; id enim ca-
D. Auguſt. pacitatem huius vitæ excedit: vt docet Aug. lib. de perfect. iuſtitiæ, & ex materia de Gratia ſuppono; ſed eſt ſenſus, quòd hæc excludantur à deliberato affectu eius, qui ad ſtatum perfectorum attigit. Et ideo ab his impedimentis faciliùs, ac frequentiùs ſe expediat. Et in eodem ſenſu accipiendum eſt, quod dixit Aug. lib.83. quæſt.q.36. *Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcendorum, aut re-* C *tinendorum temporalium: nutrimentum eius eſt imminutio cupiditatis. Perfectio nulla cupiditas.* Vtique ſecundùm deliberatum affectum. Vnde in lib. de perfect. iuſtitiæ. cap.9. exponendo plura teſtimonia diuinæ Scripturæ, quibus ad perfectè viuendum, & ſine macula prouocemur, ait: *Currentes exhortantur, vt perfectè currant.* Et ſtatim adiungit: *Ingredi ſine macula non abſurdè etiam ille dicitur, qui ad ipſam perfectionem irreprehenſibiliter currit, carens criminibus damnabilibus; atque ipſa peccata venialia non negligens mundare eleemoſynis.* Vbi ſignificat, quanuis ſtatus, ſeu gradus perfectorum non omnia venialia peccata excludat; ad illum nihilominus pertinere, vt multum minuantur, & quæ interdum ex fragilitate accidunt, quàm citiſſimè mundentur.

CAPVT XIV.

Vtrùm ſtatus perfectionis in ſtatum illam acquirendi, vel eandem exercendi conuenienter diſtinguatur; & quomodo Epiſcopi in ſtatu perfectionis eſſe dicantur.

1. Vtrùm ſtatus perfectionis diſtinguatur in ſtatum perfectionis acquirendæ & exercendæ. D.Thom.

HÆc diuiſio à paucis Doctorib. ſub illis terminis traditur, ab omnibus autem ſupponitur, vel comprehenditur in alia, quam verbis ferè æquiualentibus tradunt, diſtinguendo ſtatũ perfectionis in ſtatum religioſorũ, & Epiſcoporũ: vt eſt apud D.Thomam 2.2. q.184.a.5. & ſequentib. E tamen quia hæc diuiſio ſub his terminis data non poteſt ſufficienter intelligi, niſi antea ſub prioribus terminis declaretur, (vt ex dicendis patebit) ideo quærimus, an ſtatus perfectionis conuenienter diuidatur, in ſtatum perfectionis acquirendæ, id eſt, qui ſit veluti ſtudium, & ſchola, in qua doceantur homines perfectionem addiſcere, & obtinere: & in ſtatum perfectionis exercendæ, id eſt, in quo obligetur quis opera perfectionis exercere; etiamſi ex vi illius ſtatus perfectionem pro-

A priam acquirere non doceatur. Et quidem in primò membro huius partitionis, nihil dubitationis, aut difficultatis eſt. Nã in capitibus præcedentibus probatũ eſt dari in Eccleſia ſtatum perfectionis, aliquid addens ſtatui cõmuni Chriſtianæ vitæ, & omnia, quæ de illo ſtatu diximus, maximè procedunt de ſtatu tendente ad perfectionem inchoandam, promouendam, & conſummandã; ergo omnia, quæ adduximus, probãt dari in Eccleſia ſtatũ, qui ſit ſchola perfectionis, vel (vt illũ D. Thomas vocat) perfectionis ſtudiũ. Et præſertim notũ eſt, huiuſmodi eſſe ſtatum religioſum: nam in eo per obſeruationem præceptorũ, & conſiliorum ad perfectionem acquirendam tenditur. Tota ergo difficultas eſt in altero membro, quomo- B do poſſit a priori eſſe diſtinctum.

In primo membro nulla dubitatio eſſe poteſt.

Tota difficultas viſitur in ſecundo.

2. Ratio dubitandi.

Et ratio dubitãdi eſt. Primò, quia perfectio nec exerceri poteſt, quin priùs habeatur; nec haberi poteſt ſine miraculo, niſi priùs acquiratur, & ſemel habita, & acquiſita, non eſt otioſa, ſed in eodẽ ſtatu exercetur; ergo impoſſibile eſt diſtinguere ſtatũ exercẽdæ perfectionis, ab ſtatu, in quo acquiritur. Conſequẽtia per ſe nota videtur, & cum antecedente ſimul declaratur. Nam vel ſtatus, in quo ſimul exercenda eſt perfectio, per ſe ſupponit ipſam perfectionẽ; & ſic erit quaſi terminus eius, ſicquè non conſtituet ſtatũ diſtinctum: nam ſtatus perfectionis acquirendæ, etiã poſt acquiſitum ſuũ terminũ perſeuerat, eiúſque opera exercet. Sic enim religioſus poſtquã ad ſtatũ perfecto- C rũ peruenit, religioſus durat; & opera perfectionis illi ſtatui maximè conſentanea exercet, dũ in aſſidua cõtẽplatione, & vnione cũ Deo, & in aliis actibus diuini cultus, & religionis, vel etiã in aſſiduis miſericordiæ operibus, maximè in his, quæ ad ſalutẽ ſpiritualẽ proximorũ pertinent, occupatur. Sicut enim habitus per actus acquiſitos ſimiles actus exercet; ita perfectio in aliquo ſtatu cõparata exercet actus ſimiles illis, per quos cõparata eſt; ideóq; tã exercitiũ, quàm acquiſitio perfectionis ad eũdẽ ſtatũ pertinet. Ergo ſi ſtatus exercẽdæ perfectionis per ſe ſupponat perfectionem, nõ poteſt eſſe diſtinctus ab ſtatu acquirẽdę perfectionis. Si verò ſtatus eſt exercẽdæ perfectionis, & perfectionẽ nõ prębet, nec ad illã iuuat, nõ erit D ſtatus perfectionis; quia non erit ſtatus bene, & prudẽter inſtitutus, & cõſequenter non erit ſtatus perfectus, ſed valde imperfectus. Probatur hęc illatio, quia ſtatus perfectionis debet iuuare habẽtem nõ ſolùm ad ſalutẽ, ſed etiã cõferre facilitatem, & aliquã maiorẽ ſecuritatem obtinẽdi ſalutẽ: at verò ſtatus obligãs ad opera heroica, & perfecta, & non iuuans ad perfectionem, nec illam per ſe ſupponens, nõ poteſt ad ſalutẽ propriã iuuare; ſed potiùs cõſtituet hominẽ in magno periculo perditionis, eo quòd nõ poſſit moraliter ſuo muneri ſatiſfacere; ergo nõ erit ſtat⁹ perfectionis.

3. Optima eſt traditio diuiſio.

Nihilominus aſſero, cõueniẽter ſtatũ perfectionis diuidi in ſtatũ acquirendæ, & exercẽdæ perfectionis: vel, quòd idẽ eſt, in ſtatũ tẽdentiũ ad perfectionẽ, & ſtatũ perfectorũ. Sumitur hæc diuiſio E ex D.Thom. in d.q.184.art.5. Vbi in arg. *Sed contra,* adducit Dionyſiũ in cap.5. de diuin.nom. qui attribuit perfectionẽ Epiſcopis tanquã perfectioribus, & in cap.6. tribuit perfectionẽ monachis, vt Deo famulantibus. Quæ differentia, ſi attentè conſideretur, reuera in idem redit. Et in art.7. idẽ magis declarat dicens, in genere perfectionis quoſdam eſſe in ſtatu perfectionis, vt agentes, nimirum, vt perfectores; alios verò, vt recipiẽtes, vtique perfectionem ipſam, quam acquirunt: ergo

D.Thom. D.Dionyſ.

ergo meritò priorum ſtatus dicitur eſſe ſolùm exequendæ perfectionis; poſteriorum verò etiam acquirendæ. Et q. 185. art. 4. ad 1. docet idem Sanctus, *quod perfectio religioſorum, & Epiſcoporum ſecundum diuerſa attenditur: nam ad perfectionem religionis pertinet ſtudium, quod quis adhibet ad propriam ſalutem: ad perfectionem autem ſtatus Epiſcopalis pertinet adhibere ſtudium ad proximorum ſalutem.* Per quæ verba quaſi deſcribit D. Thomas illa duo membra, quæ nos appellamus, exercendæ, vel acquirendæ perfectionis.

Probatur vlteriùs eadem diuiſio ex eodẽ D. Thom.

4. Præterea in quæſt. 186. a. 1. ad 4. de ſtatu religionis expreſsè dicit, *eſſe principaliter inſtitutum ad perfectionem adipiſcendam per quædam exercitia, quibus tolluntur impedimenta perfectæ charitatis.* Et in art. 2. in corpore ait: *Status religionis eſt quædam diſciplina, vel exercitium ad perfectionem perueniendi.* Aſſignat autem illam differentiam, tanquam conſtitutiuam ſtatus religioſi, & deſcriptionem illam, tanquam ipſi adæquatam: & tamen ſupponit, præter ſtatum religioſum, eſſe alium diſtinctum ſtatum perfectionis, in quo dicit eſſe Epiſcopos tanquam perfectores: ergo clarè ſupponit, & ſentit priorem eſſe ſtatum perfectionis acquirendæ; poſteriorem verò ſolùm agendæ, ſeu exercendæ. Expreſſius verò, & ſub propriis terminis tradit prædictam diuiſionem, eámque latè declarat Gerſon. 3. tom. in tract. de ſtatu perfect. Alph. 67. à lit. V. & tract. ſequenti de perfect. cordis. Alphab. 68. lit. A. & B. Eandem attigere Dionyſ. Carthuſ. Opuſcul. de regulis vitæ Chriſt. cap. 1. & Maior 4. diſt. 38. q. 6. qui expreſsè vtuntur verbis *perfectionis acquiſitæ, & acquirendæ.* Quibus accedit Caiet. 2. 2. quæſt. 189. art. 3. vocans, *ſtatum perfectionis propriæ, vel alienæ*, quæ in idem redeunt, vt infrà cap. 16. iterum attingemus.

Gerſon.

Caiet.

Probatur diuiſio ratione.

5. Ratione poteſt diuiſio hæc breuiter declarari; quia vtrumque membrum illius partitionis datur reuera in Eccleſia, & in vnoquoque illorum generalis ratio ſtatus perfectionis inuenitur, & inter ſe habent ſufficientem diſtinctionem, ſeu oppoſitionem, & totum diuiſum adæquatè complectuntur. Ergo nihil illi diuiſioni deeſt ad bonam partitionem neceſſarium. Conſequentia eſt clara, & antecedens per ſingulas partes probatur. Nam in primis de ſtatu religionis ſatis iam probatum eſt, eſſe ſcholam acquirendæ perfectionis. Vnde Dionyſius cap. 6. de Eccleſiaſt. hierarch. p. 1. de Monachorum ordine dicit: *Sanctorum myſteriorum ſacrificia ediſcens à ſacra eorum ſcientia, ad exactiſſimam perfectionem diuina ratione ſubuehitur.* Et addit: *Vnde ſancti Præceptores noſtri diuinis eos appellationibus ſunt proſecuti, partim Therapeutas, ideſt, cultores à ſincero Dei famulatu, atque cultu: partim Monachos ab indiuidua, & ſingulari vita appellant; vt quæ illos in diuinam, Deóque gratam perfectionem promoueat.* Tradit Caſſian. latè collat. 1. præſertim cap. 7. & ſequentib. & reliqui Patres communiter.

D. Dionyſius.

Caſſianus.

Obiectio.

6. Sed obiicit Gerſon ſuprà, quia, ſi religio eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, immeritò ſtatus perfectionis vocatur; aptius enim dicetur via ad perfectionem, quàm ſtatus eius: nam repugnat eſſe iam in ſtatu, & eſſe in via. *Quis enim*, ait, *dicet religioſum eſſe in ſtatu gloriæ, quia eſt in ſtatu illius adipiſcendæ.* Sic enim D. Thomas ſuprà ait, religioſum ſtatum perfectionem, vt finem reſpicere, ad quem tendit: non ergo erit ſtatus perfectionis, ſed tendens ad perfectionem. Sed in primis obiectio eſt de ſolo modo loquendi. Deinde exemplum de gloria non eſt ſimile; quia glo-

D. Thom.

Soluitur obiectio.

A ria eſt finis extrinſecus, & remotus, & non acquirendus in eodem ſtatu, ſed tranſeundo ad alium vitæ ordinem. At verò perfectio ſpecialis, & propria huius vitæ, eſt finis proprius, & quaſi intrinſecus ſtatus religioſi, & intra ipſum acquirendus, & ideo meritò talis ſtatus ſimpliciter perfectionis dicitur, quia ita eſt via ad perfectionem, vt etiam terminum includat. Nam (vt cap. præcedenti dicebamus) ſtatus religionis non tantùm inchoantes, & prouectos, ſed etiam perfectos habere debet: & quia perfecti ſunt præcipui, & maximè intenti, ab illis ſimpliciter denominatur. Eo vel maximè, quòd hæc via ſimul eſt cum termino magis, vel minùs perfecto, iuxta maiorem, vel minorem progreſſum in tali via

B factum. Vnde in omnibus verè profitentibus talem ſtatum aliquis eſt perfectionis gradus, licèt non in ſingulis ſit in gradu perfecto; eſſe autem poteſt, & debet in toto corpore. Quanuis etiam in omnibus ſit quodammodo in via; quia huius vitæ perfectio, quantacumque ſit, in hoc ſemper conſiſtit, vt ad maiorem perfectionem anhelet, vt in fine capitis præcedentis dictum eſt: ideóque etiam reſpectu perfectorum in religione exiſtentium, ſemper eſt ſchola perfectionis; quanuis etiam ſtatus perfectionis ſit. Et ita ſimul probatum eſt, totam rationem ſtatus perfectionis, quod eſt diuiſum illius partitionis, in hoc membro inueniri.

Quòd verò etiam detur in Eccleſia alius ſtatus 7.

C perfectionis exercendæ, ſeu communicandæ aliis, in Epiſcoporum ſtatu concipimus. Nam ſupponimus Epiſcopos eſſe in ſtatu perfectionis ex vi ſuæ dignitatis; quod in cap. ſequenti ex profeſſo tractandum, & declarandum eſt. At non ſunt in ſtatu perfectionis acquirendæ; ergo in illis datur ſtatus perfectionis exercendæ, non poteſt enim cogitari medium. Minor probatur, tum ex ipſo vſu, tum ex fine, & inſtitutione talis ſtatus, qui eſt ad illuminandos, & perficiendos alios: vt docet Dionyſ. dicto lib. cap. 5. & 6. Et ſumitur ex illo Matth. 5. *Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux mundi: nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, qui in do-*

Probatur dari ſtatum perfectionis exercendæ, qualis eſt Epiſcoporum ſtatus.

D. Dionyſius.

D *mo ſunt.* Et ideo, qui in illo ſtatu conſtituitur, licèt indigeat propria, & perſonali perfectione, non recipit ex vi ſtatus media, quibus illam acquirat, ſed quibus illam exerceat circa alios. Ergo meritò dicitur eſſe ſtatus perfectionis exercendæ, non verò acquirendæ, & ita ſufficienter probata eſt illorum membrorum differentia, & quaſi oppoſitio; quia & ad diuerſos fines proprios tendunt, & diuerſis actionibus per ſe incumbunt, & longè diuerſas obligationes habent; ſunt ergo planè diſtincti. Denique inde facilè oſtenditur, diuiſionem eſſe adæquatam, quia perfectio non poteſt inten-

E di, niſi vel vt agenda, vel vt recipienda, ideſt, vel vt aliquis eam ſibi acquirat, vel vt illam aliis communicet, neque inter hæc poteſt cogitari medium. Nam vel illud eſſet per miſtionem, ſeu participationem vtriuſque extremi; & hoc non, quia ille ſtatus ſub priori membro perfectionis acquirendæ cõprehenditur, vt ex dictis intelligi poteſt, & magis ex dicendis de ſtatu religioſo conſtabit: vel eſſet per carentiam vtriuſque extremi; & hoc etiam non erit medium reſpectu talis diuiſionis, quia nullo modo continebitur ſub diuiſo. Sicut inter Doctorem, & diſcipulum non datur medium, in genere vtique ſtudentium,

ſeu eorum, qui literas profitentur, licèt extra illud genus poſſit dari medium per vtriuſque muneris abnegationem; ita ergo eſt in præſenti. Atque ita ſatis probata ſunt omnia, quæ propoſuimus, ac ſubinde diuiſionem optimam, ac neceſſariam eſſe.

8. Ad rationem igitur dubitandi reſpondemus in primis, rectè diſtingui illa duo membra ex finibus per ſe primò intentis in illis ſtatibus, ſcilicet, perfectionis propriæ, vel aliorum, & conſequenter ex diuerſis mediis, actionibus, quæ ad illos fines per ſe ordinantur. Deinde, de ſtatu perfectionis exercendæ, dicimus poſſe aliquem exercere opera perfectionis, licèt perfectus non ſit: ſicut poteſt caſtitatem alteri perſuadere, qui caſtus non eſt; & paupertatem, qui non eſt pauper. Et ratio eſt, quia propria perfectio non eſt principium adæquatum actionum perfectarum, præſertim earum, quæ ad alios perficiendos ordinantur. Et ideo poteſt aliquis eſſe perfectior, licèt non ſit perfectus. Vt autem ſit in ſtatu perfectionis, ſatis eſt, quòd ſit in ſtatu perficientis, licèt ipſe perfectus non ſit. Quia verò hic modus operandi perfectionem, nimis imperfectus; & inefficax eſt; & moraliter vix poteſt cum fructu fieri, iuxta verbum Chriſti Matth. 5. *Si ſal euanuerit, in quo ſalietur.* Ideo concedimus, ſtatum hunc perfectionis exercendæ, vt rectè aſſumatur, & exerceatur, requirere perſonalem perfectioné in eo, qui talem ſtatũ profitetur. Vnde optimus ordo erit, quod in tali perſona perfectio antecedat, tãquam diſpoſitio ad illũ ſtatũ conueniens, & maximè neceſſaria: vt ſignificauit Chriſtus Dominus quando à Petro, priuſquam Vicarium ſuũ illum crearet, interrogauit, *Amas me?* Matth. 21. quod in omnib. ad talem ſtatũ perfectorũ aſſumendis locũ habet. Nõ eſt autẽ neceſſe, vt illa perfectio perſonalis in aliquo ſtatu perfectionis acquiſita ſit, poteſt enim extra ſtatum perfectionis comparari, & ideo licèt hic ſtatus requirat perfectioné perſonæ, vt bonam diſpoſitionem ad illum, nõ ideo ipſe erit ſtatus perfectionis acquirendæ; nec per ſe illam præſtabit, ſed aliũde illam petet. Nec inde ſequitur, vt in fine illius rationis inferebatur, hunc ſtatũ perfectionis non eſſe bene, ac prudenter inſtitutum; quia prudens alicuius ſtatus inſtitutio non poſtulat, vt ipſemet ſtatus conferat, vel doceat, aut aliter ſecum afferat omnem bonam diſpoſitionem ad illum neceſſariã. Sicut Epiſcopatus requirit ſcientiam, non tamen illam confert. Pertinet ergo ad prudentiam aſſumentis, & conferentis tale munus, vt ſine tali diſpoſitione non detur, vel aſſumatur; non verò, quòd ſtatus ipſe illam per ſe tribuat.

Soluitur ratio dubitandi.

Epiſcopatus munus ſupponit in Epiſcopo perfectionem.

9. Vnde non ſequitur, vt vlteriùs inferebatur, quòd talis ſtatus conſtituat hominem in periculo propriæ damnationis, obligando ad opera perfecta, & non dando perfectionem: ſed ipſe homo ſe conſtituit in periculo, ſi abſque debita diſpoſitione talem ſtatum accipiat. Ne tamen videamur nimiam obligationem imponere talem ſtatum aſſumentibus, addimus, licèt conuenientiſſimum ſit, & longè melius non aſſumere munus perficiendi alios, niſi poſt multam propriæ perfectionis exercitationem, & acquiſitionem; nihilominus non eſſe ſimpliciter, & ex præcepto neceſſarium, vt in reipſa, & in executione talis perfectio præcedat. Sed ſatis eſt, vt propoſito, & volũtate de ſe efficaci habeatur, ſaltem, quoad implenda omnia, quæ ex vi talis muneris neceſſaria ſunt, & ſub obligationem cadunt, quanuis perfectiſſima ſint. Qualia ſunt, pro ouibus animam ponere, Ioan. 10. Et pro earum ſalute vigilare, & conuenienter illas paſcere: vt 1. Petri 5. docetur. Ac denique non eſt extra rationem huius ſtatus, quòd in eo ſimul exerceatur perfectio, vel acquiratur, vel iam acquiſita augeatur. Nam, vt bene notauit Gerſon in priori tract. litt. V. ad finem, licèt ſtatus prælatorum ſit ſtatus perfectionis exercendæ, hoc tamen non obſtat, quin illomet exercitio perfectionem acquirant, vel in illa creſcant, quia non ſunt in ſummo perfectionis, ſed in illa ſemper creſcere poſſunt, & ipſa opera, quæ exercent, quo perfectiora ſunt, eo ſunt ad creſcendum in virtute aptiora. Sed quia hoc non eſt per ſe intentum ex vi illius ſtatus, ſed quòd aliorum ſaluti, & perfectioni ſtudeatur; idcirco hinc ſumit ſuam veluti ſpecificationem, & diuiſionem ab alio ſtatu.

Status perfectionis exercendæ non conſtituit hominem in periculo perditionis.

Epiſcopus antequam aſſumatur, debet habere perfectionem in propoſito, & voluntate efficaci.

Gerſon.

Et ita obiter ſatisfactum eſt ad id, quod ex parte alterius membri obiiciebatur; quia in ſtatu perfectionis acquirendæ, ſeu religioſo, non tantùm acquiritur, ſed etiam exercetur perfectio; imò tunc maximè exercetur, cùm magis eſt acquiſita, ſeu magis aucta. Eſt enim id veriſſimum; ſed illud exercitium ſemper eſt ad acquiſitionem propriæ perfectionis neceſſarium, & quia perfectio huius vitæ non habet in illa intrinſecum terminum, ſed in perpetuo augmento maximè conſiſtit, ideo ſemper exercetur, vt creſcat, ſempérque eſt exercitium pertinens ad ſtatum perfectionis acquirendæ.

Soluitur quod cõtra aliud diuiſionis mẽbrum obiiciebatur.

CAPVT XV.

Vtrùm Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis exercendæ, ſeu perfectorum, ac perficientium.

IN præcedenti capite ſuppoſuimus, Epiſcopos eſſe in ſtatu perfectionis, quem exercendæ, ſeu communicandæ perfectionis appellamus: nunc autem illud probare, & ampliùs explicare neceſſarium eſt. Non eſt tamen in animo omnia quæ ad munus Epiſcopale, & ad obligationes Epiſcoporum pertinent, in præſenti opere tractare; licèt magna ex parte id fecerit D. Thomas in 2. 2. q. 185. per totam; quoniam, & ab inſtituto præſentis operis alienum eſt, & iuxta mentem, ac diſtributionem noſtram proprium locum habet in tomo 6. ad 3. p. D. Thomæ: Vbi cum ſacramento ordinis totam Eccleſiaſticam Hierarchiam (ſi Deus vires, & vitam conceſſerit) elucidare pro viribus deſideramus. Solùm ergo nunc conſideramus Epiſcopatum ſub ratione ſtatus perfectionis, quoniam ad complementum huius materiæ, & ad exactam cognitionem, & diſtinctionem ſtatuum, neceſſarium eſt. 1.

D. Thom.

Primùm ergo dubitare quis poteſt, cur Epiſcopatus inter ſtatus numeretur, cùm ad miniſteria potiùs pertineat; quæ nos in cap. 1. & 2. ab ſtatibus diſtinximus, & à præſenti conſideratione reiecimus. Quòd autem Epiſcopatus miniſterium ſit, conſtat ex Paulo ad Epheſ. 4. dicente; *Alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij.* Vnde 1. ad Timotheũ 4. ad illum, tãquam ad Epiſcopũ ſcribit: *Hæc proponens fratribus, bonus eris miniſter Chriſti* IESV. Et frequenter in ſuis epiſtolis ſe, & alios Apoſtolos miniſtros Chriſti vocat, quibus 2.

Cur Epiſcopatus inter ſtatus numeretur. Prima ratio dubitandi.

bus in miniſterio Epiſcopi ſucceſſerunt. Eſt ergo A
Epiſcopatus vnum ex potiſſimis Eccleſiæ miniſteriis; non eſt ergo ſtatus. Quia miniſterium ordinatur ad aliorum ſalutem, in quo habet conuenientiam cum gratia gratis data; ſtatus verò ad propriam perfectionem habentis inſtituitur, quæ non ſemper eſt coniuncta cum aliorum perfectione, ſicut nec gratia gratis data gratum facientem per ſe coniunctam habet.

3. Secunda ratio dubitãdi.

Accedit ſecundò, quòd Epiſcopatus non habet immobilitatem ad rationem ſtatus neceſſariam. quod in hunc modum declaro. Nam in Epiſcopatu duo poſſunt conſiderari, ſcilicet, conſecratio, & prælatio. Prior immobilis eſt, & indelebilis; illa tamen non conſtituit ſtatum perfectionis, quia non obligat ad aliqua opera perfe- B
ctionis, ſed tantùm præbet quandam capacitatem, & poteſtatem ad Epiſcopales actiones exercendas, quatenus ad ſolam poteſtatem ordinis pertinent; non tamen dat paſtorale ius, nec per ſe obligat ad aliqua opera conſilij, vel perfectionis; nec per ſe habet annexũ votũ caſtitatis, neq; aliud ſimile; neque ex vi ſua obligat, quaſi ex officio ad perficiendum, vel illuminandum alios; ſed ad ſummum propter quandam perſonæ dignitatem tenebitur talis perſona maius exemplum virtutis, & honeſtatis præbere intra latitudinem præceptorum, quæ obligatio communis eſt omnibus perſonis in aliqua dignitate conſtitutis, ſeruata proportione; per ſe autem non ſufficit ad ſpecialem ſtatum conſtituendum, multóque minus ad C
ſtatum perfectionis. Altera verò pars de Epiſcopatu, quoad prælaturam ipſam, ſeu paſtorale munus, licèt officium perfectionis eſſe videatur, non tamen habet immobilitatem ad rationem ſtatus neceſſariam. Nam (vt ſuprà dixi) immutabilitas moralis ſtatus duas obligationes requirit; vna eſt ad ipſa opera perfectionis exercenda, quandiu perſona in tali munere, vel viuendi modo permanet: alia eſt ad permanendum in tali munere, ſeu quaſi ſeruitute. Prælatus verò licèt dum habet Epiſcopatum obligetur ad actiones eius, ex vi muneris, non tamen obligatur ad permanendum ſemper in illo officio; quia nec ex natura rei; nec ex ſpeciali voto, aut pacto ad hoc obli- D
gatur. Quòd ſi fortaſſe lege poſitiua canonica, talis obligatio Epiſcopo impoſita eſt, illa eſt valde extrinſeca, & non ſufficit ad ſtatum conſtituendum; quia ipſa etiam eſt facilè mutabilis, & quia etiam curatis, & aliis inferioribus prælatis tale præceptum poteſt imponi.

4. Tertia ratio dubitandi an Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis.

Tertiò, quanuis demus Epiſcopale munus habere aliquam rationem generalem ſtatus, poteſt ſpecialiter dubitari de differentia illa *perfectionis*, quomodo in ipſum conueniat. Quia ſtatus perfectionis præter præcepta debet amplecti conſilia ſaltem aliqua, obligando aliquo modo ad aliqua ſupererogationis opera: Epiſcopatus autem non obligat ad vlla conſilia ſeruanda; quia nec obligat ad caſtitatem ex vi ſua (vt ſupponimus.) Quanuis enim Epiſcopi obligentur nunc ad ca- E
ſtitatem, non eſt ex peculiari titulo Epiſcopatus, ſed ex generali ratione ſacri ordinis, qui ad Epiſcopalem conſecrationem antecedit: & illa etiam obligatio non naſcitur ex ipſo ſacro ordine vt talis eſt, ſed ex Eccleſiæ inſtitutione, qua votum caſtitatis tali ordini annexum eſt. Et prætere, ſi tale votum aliquo modo ſtatum perfectionis conſtituit, non eſt perfectionis exercendæ, ſed acquirendæ, ſaltem incompletè. quæ omnia in ſequentibus explicabuntur, &

Votum caſtitatis eſt annexum ſacro ordini, ex Eccleſiæ inſtitutione; non ex natura ipſius ordinis.

oſtendentur. Nec etiam obligat Epiſcopatus ad Euangelicam paupertatem; quia Epiſcopus & eſt capax dominij temporalium bonorum, & de facto illud habet ſine vlla repugnantia ſui ſtatus, nullúmve defectum contra illum committendo. Idémque eſt de voluntaria obedientia, nam, ſi quam promittit Epiſcopus ſummo Pontifici, illa promiſſio non cadit in materiam liberam, ſed alioqui de ſe neceſſariam; quam magis confirmat: quod non ſatis eſt ad ſtatum perfectionis. Denique idem eſt de quibuſcunque aliis operibus ſupererogationis; quia licèt Epiſcopus ratione muneris ad aliqua ex præcepto teneatur, ad quæ antea non obligabatur, id non ſatis eſt ad ſtatum perfectionis: nam id commune eſt omnibus nouum munus aſſumẽtibus; vt patet in Parochis, Prælatis inferiorib. Epiſcopis, Doctoribus cathedras regentibus: imò etiam in Regibus, & quibuſcunque aliis gubernatoribus. Ipſi ergo licèt ratione munerum ſpeciales habeant obligationes, nihilominus dici non poſſunt conſilia ſeruare, ſed præcepta, quia ſuis muneribus ſatisfaciunt. Et ideo non poſſunt propter eam cauſam ſtatum perfectionis habere. Idem ergo erit in Epiſcopis.

5. Certũ omnino eſt Epiſcopatũ eſſe ſtatum perfectionis. *D.Thom.* *Gerſon.* Probatur primò ex traditione & conſuetudine Eccleſiæ.

Nihilominus omnino aſſerendũ eſt, Epiſcopos ratione paſtoralis muneris eſſe in ſtatu perfectionis, nõ tanquã in via ad illum, ſed tanquã in termino, qui propriè dicitur ſtatus perfectorum, & perficientium. Ita docet D.Thom. in locis citatis, & conſentit Gerſon. nec aliquis Scholaſticorum diſſentit. Probari poteſt ex antiqua traditione, & communi conſenſu Eccleſiæ. Quem poſſumus in primis colligere ex honorificis titulis, & nominibus, quibus tota antiquitas Epiſcopos condecorauit. Nam in primis olim vocabantur ſancti, vel ſanctiſſimi non propter perſonalem ſanctitatem, quæ incerta, & occulta eſt, ſed propter ſtatus perfectionem. Ita legimus frequenter in antiquis Conciliis, præſertim in Epheſ. in multis epiſtolis, & in Chalcedon. in principio, cùm Epiſcopi recenſentur, & in Clement. 1. §. 1. de pœnis ex hac appellatione inter alias, excellentia Epiſcopatus colligitur. *Epiſcopi*, ait, *dicuntur ſanctiſſimi*, *Chriſti legati*, *ſpirituales Patres*, *columnæ Eccleſiæ*, &c. Hinc etiam Iuſtinianus Imperator in collat. 9. Authenticorum inſcripſit titulum 15. *De ſanctiſſimis Epiſcopis*; & in pluribus eius tituli capitibus eos ita compellat, & beatos, ac Deo amabiles, & aliis ſimilibus encomiis excellentiam illius ſtatus recognoſcit. Et ſimilia repetit in multis legibus. C de Epiſcopis, & clericis.

Concilium Epheſ. Concil. Chalcedon.

Maximè verò ponderanda eſt lex 42. *Nos ſemper*, vbi perfectionem Epiſcopalis ſtatus collatione facta ad Apoſtolicum, ſic declarat. *Si Apoſtoli ſacerdotium à Domino Chriſto Deo noſtro accipiẽtes, & omnibus bonis terrã implentes, ſuámque doctrinam omnibus tradentes, nec ſua quidem in hoc mundo conceſſæ vitæ, vt ſaluti noſtræ inſeruirent, pepercerunt; an non æquum eſt, eos, qui in eorum munus ſuccedunt, & ſanctis Eccleſiis ſacerdotes præſunt, puram, atque incorruptam vitam agere, & opes, ac pecunias pro nihilo ducere, vitámque ſuam omnem ad clementiſſimum Deum referre, ac dirigere*. Et infrà dicit, Epiſcopos liberos eſſe debere à filiorũ cura, & omni ſolicitudine rerum temporalium. *Quia omne illorũ ſtudiũ & cogitatio in Dei cultu, & rebus Eccleſiæ verſari debet.* Conſonat id, quod Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 4. & Can. 6. & 7. docet, Epiſcopos eſſe ſucceſſores Apoſtolorũ, & in hierarchico ordine eſſe præcipuos. Ex quo infert Simãchus Papa in ep. ad Laur.

Concil. Trident. *Simanchus.*

Epiſcopum Mediol. quæ habetur 2.tom. Concil. poſt 6. Synodum Romanam. Epiſcopum etiam debere ſanctitate præcellere, cùm ſit honore præſtantior. Et Innoc. III. in cap. *ex multa.* de voto. dixit de Epiſcopis, quòd *ſicut dignitate præcedunt, ita religione*, id eſt, ex vi ſtatus præcedere debent. Vnde Greg. hom. 17. in Euang. Epiſcopale munus *locum ſanctitatis* appellat; & grauiter reprehendit eos, qui dignè illud non implent, ſed *terrenis actibus implicantur.* Quod latè ibi proſequitur. Meritò ergo in ſtatu perfectionis Epiſcopi eſſe dicuntur.

7. Præterea Dionyſ. cap. 5. de Eccleſiaſt. hierarch. Epiſcoporum ſtatum ſic deſcribit: *Pontificum ordo ſacratior, primus eſt diuina ſpeculantium ordinum; idémque & ſummus, & vltimus.* Et infrà: *Eſt igitur Pontificalis ordo, qui conſummati virtute ſuffultus, perficētia quæque hierarchiæ præcipuo, & proprio peragit munere,* &c. Et in cap. 6. Epiſcopalem ſtatum religioſo anteponit. Et Ignatius epiſt. 10. ad Smyrnenſ. inter multa alia de Epiſcopali dignitate ait: *Epiſcopo nihil maius eſt in Eccleſia, quia Deo conſecratus pro totius mundi ſalute.* Quibus verbis perfectionem ſtatus Epiſcopalis rectè deſcribit. Idem ſumi poteſt ex Athanaſio, & aliis Epiſcopis Alexandrinis in epiſt. ad Felicem II. in tom. 1. Concil. vbi Epiſcopos vocant *Columnas, qui Eccleſiam ſuſtinere, & propriis humeris portare debent.* Item ex Greg. lib. 4. epiſt. 31. vbi affert loca Scripturæ, in quibus Sacerdotes Angeli, & Dij appellantur. Et adducit exemplum Conſtantini, qui tanta veneratione dignos Epiſcopos cenſuit, vt deos appellaret. De quo titulo, ſeu appellatione videri poſſunt, quæ dixi in lib. 3. defenſionis fidei. cap. 24. n. 7.

Probatur deinde authoritate D. Dionyſij. — *D. Athanaſ.* — *D. Gregor.*

8. Multa etiam in hanc rem tradunt Patres dignitatem Epiſcopalem commendantes; præſertim Ambr. lib. de dignitate Sacerdotali cap. 2. *Honor* (ait) *& ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari.* Et cap. 3. ait, *Nihil eſſe ſublimius Epiſcopis.* Et infrà: *Ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio: ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus.* Certè deifica profeſſio plus quàm ſtatum perfectionis indicat, cui & *religioſus amictus*, & *religioſæ actiones* reſpondere debent. Similia multa habet Chryſoſt. in lib. de Sacerd. Nam licèt ſæpe de Sacerdotio generatim loquatur, maximè ad Epiſcopos ſermonē dirigit. Vnde in lib. 3. circa medium, ſic ait: *Epiſcopum certè conuenit, & ſtudio acri, & perpetua vitæ continentia, tanquam adamantinis armis circunſpectum quoquo verſum circunſpicere,* &c. Et lib. 6. in principio Epiſcopos cum Monachis comparans ait: *Multo maiorem vitæ integritatem illis neceſſariam eſſe.* quod latè proſequitur. Et in Orat. de ſancto Philogon. circa medium de cura paſtorali Epiſcopi, ſi debitè fiat, inquit: *Nullum officium hoc Deo charius eſt.* Ex quibus verbis, & aliis multis ſimilibus, quæ in Patribus inueniuntur, colligimus, eos non tantùm docere Epiſcopos in ordine Eccleſiaſtico habere præcipuum quendam locum, & ſuperiorem poteſtatem, ſed etiam ratione ſui muneris poſtulare magnam ſpiritualem perfectionem in ſeipſis, vt alios poſſint perficere, & *eſſe forma gregis ex animo*, vt Petrus ab eis exigit 1. epiſt. cap. 5. Et ita etiam ſumi poteſt aſſertio ex his, quæ Paul. in epiſt. ad Timoth. & Titum, in ſanctitate, & moribus Epiſcopi requirit.

Probatur tertiò ex Patribus. D. Ambroſ. — *D. Chryſoſt.*

9. Vt verò hanc veritatem ratione probemus, ſimúlque dubitādi rationibus ſatisfaciamus, priùs

Probatur

A oſtendendum eſt, quomodo in Epiſcopatu vera ratio ſtatus inueniatur; deinde verò, cur perfectionis eſſe dicatur. Primum probatur ex duabus conditionibus, quas in primo capite huius libri dixi eſſe ad ſtatum neceſſarias. Vna eſt, vt dicat modum eſſendi in aliqua conditione pertinente ad rei complementum, vel dignitatem, vel commodum viuendi modum. Altera eſt, vt illa res habeat permanentiam, & ſtabilitatem. Prior autem harum conditionum ſatis clarè inuenitur in Epiſcopatu, præſertim vt includit non ſolùm conſecrationem cum poteſtate ordinis, ſed etiam prælationem, ſeu Epiſcopale munus cum obligatione ſua, & poteſtate iuriſdictionis, prout nunc de illo loquimur. Hæc enim conditio eſt B perſonæ ad magnam ipſius dignitatem, & perfectionem pertinens. Nam licèt Epiſcopatus ad aliorum commoda per ſe primò inſtitutus ſit; quia verò illa commoda ſpiritualia ſunt, & per actiones valde perfectas procurantur; non poſſunt in magnum ſpirituale bonum ipſiuſmet operantis non rēdundare: nec hoc eſt à proprio fine ipſiuſmet muneris alienum; ita enim ordinatur ad aliorum bonum, vt bonum ipſiuſmet habentis non excludat. Nam, vt Paulus ait ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis.* Et infrà: *Quoniam & ipſe circundatus eſt infirmitate, propterea debet, quemadmodum pro populo, ita & pro ſemetipſo offerre.* Eadémque ratio eſt de cæteris actionibus, & ſpiritualibus profectibus. C Prǽterquam quòd talis conditio ex natura ſua requirit in perſona magnam ſanctitatem, & affert obligationem exercendi illam, & ita ſatisfactum eſt primæ rationi dubitandi. Nam licèt Epiſcopatus ſit miniſterium, & ſub ea ratione in præſenti non conſideretur; nihilominus tale eſt, vt ratione ſuæ dignitatis, & perfectionis ad conſtituendum ſtatum, ſufficiat, vt in puncto ſequenti magis declarabitur. Maior difficultas eſt, quomodo in hoc munere inueniatur ſtabilitas, ſeu perpetua obligatio ad ſtatum neceſſaria propter rationem dubitandi ſuprà poſitam.

primò in Epiſcopatu veram rationem ſtatus inueniri. — *Obiter ſoluitur prima ratio dubitandi.*

10. D Ad quam iuxta opinionem aliquorum poteſt reſpōderi ad rationem ſtatus ſatis eſſe, quòd obligatio exercēdi perfecta opera inſeparabiliter coniuncta ſit cum tali munere, quādiu in ipſo aliquis permanſerit. Nam hæc immobilitas, ſeu neceſſitas quaſi compoſita, ſeu ex ſuppoſitione talis muneris ſufficiens eſt ad rationem ſtatus, etiamſi perſeuerantia in tali munere voluntaria ſit, & per ſe non cadat ſub ſpeciali obligatione. Præſertim, quia non eſt de ratione ſtatus immobilitas abſoluta, ſed ſatis eſt, quòd moraliter ſit difficile mobilis; & quòd habeat graues cauſas perſeuerantis durationis moraliter perpetuæ; tale autem videtur eſſe Epiſcopale munus, etiam ſecluſa ſpeciali E obligatione rigoroſa permanendi in illo; quia propter ſuam dignitatem, & excellentiam firmiter adhæret.

Soluitur ſecunda ratio dubitandi.

11. Sed nihilominus hic modus dicendi nobis non ſatisfacit, quia illa immobilitas obligationis conditionata, ſeu ex ſuppoſitione muneris valde imperfecta eſt; cùm ex ſola libera voluntate conditio illa pendeat, vt in fine capitis decimi dictum eſt. Nec ex ſola dignitate, & excellentia muneris naſcitur ſufficiens immobilitas, ſi nulla obligatio permanēdi in tali munere adiungatur. Tum, quia ſicut muneris dignitas ad permanendū in eo inuitat, ita difficultas, & arduitas

Diſplicet tamen ſolutio.

deterret

deterret etiã prudentiſſimos homines, qui agnoſcũt Epiſcopatũ magis oneris, quàm honoris eſſe deberc: vt notát Aug. lib. 19. de Ciuit. cap. 19. Hier. epiſt. 83. ad Ocean. & Chryſ. hom. 10. in 1. ad Tim. Tum etiam, quia vtcumque res pendeat ex ſola libera hominis voluntate, non poteſt dici ſatis firma, & permanens, ideóque dicendum eſt ſimpliciter Epiſcopatum habere abſolutã immutabilitatem moralem; quia eo ipſo, quòd ſemel acceptatur, ſecum affert perpetuam obligationem permanendi in tali munere; ita vt non poſſit pro arbitrio proprio relinqui. ita habetur ex iure inferiùs referendo. Difficultas verò eſt in explicando, vnde talis obligatio oriatur, quæ longiorem poſtulat diſputationem, quam ſequenti capite trademus.

D. Auguſt. *D. Hieron.* *D. Chryſoſt.*

Vera ſolutio præferenda.

12. Altera verò pars propoſita de differentia conſtitutiua, vt ſic dicam, huius ſtatus, in ſpecie talis ſtatus perfectionis, vtique exercendæ facilè poteſt expediri, proprias actiones, ad quas ſtatus hic obligat, & perſonam perpetuò dedicat, conſiderando. Nam munera Epiſcopalia perfectiſſima ſunt, vt illuminare, purgare, ac perficere alios. Vnuſquiſque autem ſtatus talis eſt, qualia ſunt opera ad quæ ordinatur: nam ab illis quaſi ſpeciem ſumit, ſicut habitus, & alia, quæ ad actus ordinantur; & ideo quales ſunt epiſcopales functiones, talis eſt hic ſtatus. Quod verò tertio loco contra hanc partem obiiciebatur, ſolùm probat ſtatum Epiſcopi non eſſe ſtatum perfectionis acquirendæ, non verò quòd non ſit ſtatus perfectionis exercendæ. Vnde concedimus ad hunc ſtatum conſtituendum non eſſe neceſſaria vota de aliquorum conſiliorum obſeruatione: nam de ſe nullum votum requirit Epiſcopatus, vt oſtenſum eſt. Et licèt de facto habeant Epiſcopi votum caſtitatis, illud per ſe non eſt neceſſarium ad hunc ſtatum conſtituendum: vt patet in Epiſcopo electo, & confirmato, & non dum in ſacris ordinato. Et ex vi iuris diuini poſſet Epiſcopus conſecratus eſſe vnius vxoris vir, & nihilominus eſſet in ſtatu perfectionis. Ratio eſt, quia illa conſilia, eorúmque obſeruantia non continent formalem perfectionem, ſed ſunt inſtrumenta ad illam acquirendam, ſine illis tamen poteſt inueniri perfectio; & ideo etiam poteſt ſine illis ſtatus conſiſtere, qui ex ſe hominem perfectum requirat; & ad opera perfecta obliget; quod pertinet ad ſtatum perfectionis exercendæ. Sicut ſtatus regius dici poteſt ſtatus prudentiæ, & fortitudinis, non quia illas præbeat, nec docet, quomodo acquirendæ ſint, ſed quia illas de ſe poſtulat, ac ſupponere debet, vt tale munus conuenienter exerceatur; & ſimili modo munus Doctoris, ſeu docentis dici poteſt quaſi ſtatus doctrinæ; non quia faciat doctum hominem, ſed quòd in illo talem perfectionem ſupponit, ac requirit. Ad hunc ergo modum ſtatus Epiſcopi ſtatus perfectionis, ſeu viri perfecti meritò appellatur.

Soluitur tertia ratio dubitandi.

Ad Epiſcopatus ſtatũ conſtituendum nõ requiruntur vota de aliquorũ conſiliorũ obſeruatione.

CAPVT XVI.

Vtrùm Epiſcopale vinculum iure diuino indiſſolubile ſit, vel vnde immutabilitatem habeat.

1. IN hoc puncto variæ ſunt opiniones. Prima docet Epiſcopos obligari ad perpetuò permanendum in munere ſuſcepto ex iure diuino, & naturali. Ita docet Caiet. 2. 2. q. 184. a. 6. ſolúmque id probat. Quia Epiſcopus ex vi ſuæ inſtitutionis eſt cauſa principalis effectuũ, ſeu actionũ ad munus ſuum pertinentium; ſed cauſa principalis ex natura ſua tenetur aſſiſtere ſuo effectui: ergo & Epiſcopus ex iure naturæ tenetur ad opera ſui muneris, ac ſubinde ad opera perfectionis exercenda, qualia ſunt ea, per quæ ſalus animarũ procuratur. Eandem opinionẽ tenet Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 241. cap. 1. & 3. & 5. licèt ex fundamento diſtincto, & conſequenter in ſenſu longè diuerſo. Fundamentum ergo eius eſt, quia vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia ex diuino iure eſt indiſſolubile, ac perpetuum. Ex quo principio optimè ſequitur Epiſcopatum vi ſua obligare Epiſcopum, vt perpetuò in ſuo munere permaneat; ideóque conſtituere illum in ſtatu ſpirituali, non minus, quàm matrimonium carnale conſtituat perſonas in ſtatu humano, ſeu ciuili. Illud autem fundamentum probat ex antiquis Pontificũ decretis agnoſcentibus hoc matrimonium ſpirituale inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam: vt ſunt Euariſt. in epiſt. 2. in principio, & Calixt. I. in epiſt. 2. cap. 3. & iuuant alia decreta, quæ abſolutè prohibent, ne Epiſcopus Eccleſiam, quam ſemel acceptauit, deſerat, etiam propter quietem religionis: vt declarat Liberius Papa in epiſt. ad omnes Epiſcopos, nec propter tranſitum ad aliam Eccleſiam, vt diſponunt Iulian. I. epiſt. 1. Leo I. epiſt. 82. aliàs 88. Gelaſ. epiſt. 6. & Pelag. II. epiſt. 2. & Conc. Antioch. II. cap. 25. & Conc. Sardicenſ. cap. 1. Maximè verò fundatur prohibitio in hoc, quòd primum vinculum eſt indiſſolubile. Nam ſi eſſet ex ſe diſſolubile, poſſit Epiſcopus ſua voluntate illud diſſoluere cum priori Eccleſia, & aliud cum alia ſua voluntate contrahere, ſi alia liberè etiam conſentiret, ſicut fieri poteſt in omni contractu humano diſſolubili.

Opinio aſſerentium Epiſcopos teneri ex iure diuino ad permanendum in munere ſuſcepto.

Caiet. *Vaſq.* *Euariſt. Papa.* *Calixt. Papa.* *Iulian.* *Leo.* *Pelag.* *Concil. Antioch.* *Concil. Sardicenſe.*

2. Maximè verò nititur hæc ſententia in Decretalibus Innocentij III. qui hoc modo videtur antiqua decreta explicare. Nam in cap. *inter corporalia.* de tranſlat. Epiſc. ex eo, quòd ſpiritualia firmiora ſunt, & difficiliùs diſſoluuntur, quàm corporalia, ſic infert: *Dubitari non debet, quin omnipotens Deus ſpirituale coniugium, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ſuo tantùm iudicio reſeruauerit diſſoluendum.* Quam illationem probat, quia vinculum carnalis matrimonij ſuo iudicio reſeruauit Deus, cùm dixit, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, Matth. 19. Ex quibus verbis duo ſumuntur apparentiſſima argumenta. Vnum eſt, quia nullum vinculum, nullámve obligationem reſeruauit ſibi Deus quoad diſſolutionem, vel diſpenſationem, niſi quæ iure ipſo diuino introducta eſt: ſed vinculum ſpiritualis coniugij Epiſcopalis ſibi Deus reſeruauit diſpenſandum; ergo eſt indiſſolubile iure diuino. Aliud argumentum à fortiori ſumitur ex vinculo matrimonij carnalis: nam (vt ſupponimus) illud eſt indiſſolubile iure diuino; ſed vinculum ſpirituale Epiſcopi firmius eſt: ergo multo magis eſt de iure diuino. Tertium etiam addi poteſt ex verbis, quæ ipſe Pontifex inferiùs ſubiungit; cùm enim dixiſſet, quoties vinculum Epiſcopale per tranſlationem, depoſitionem, vel ceſſionem diſſoluitur authoritate Pontificis, diuina authoritate diſſolui, ſtatim ſubinfert: *Et ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam inſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina, ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata.* Vnde ſic concluditur, reſeruatio

Quo præcipuè nitatur hęc ſententia.

Primum argumentum.

Secundum.

Tertium.

 diuina

diuina ſupponit inſtitutionem diuinam vinculi indiſſolubilis; ſed quilibet modus diſſoluendi hoc vinculum eſt reſeruatum Pontifici iure diuino: ergo ſupponit indiſſolubilitatem in illo vinculo ex ipſo iure diuino. Quartum. Quartò, hoc idem confirmat ipſe Pontifex, in cap. *licèt*, ſeu vltimo eiuſdem tituli, dicens: *Sicut matrimonium homo diſſoluere nequit, ſic etiam ſpirituale fœdus coniugij, quod eſt inter Epiſcopum & Eccleſiam, ſine illius authoritate diſſolui non poteſt, qui ſucceſſor eſt Petri, & Vicarius Ieſu Chriſti.* Quintum. Quintò addi poſſunt verba eiuſdem Pontificis, in cap. *niſi cùm pridem.* de renunt. verſ. *Verùm ſi, propter laboris anguſtias, aut perſecutionis incurſus non debes deſerere ſponſam tuam, cui defigendo manum, apud extraneum te fide media copulaſti.*

3. An Epiſcopatus in hac ſententia ſit vinculum indiſſolubile iure diuino poſitiuo, an naturali. Quale autem ſit hoc diuinum ius, an naturale, vel poſitiuum, ab authore illius ſententiæ, non ſatis declaratur; indicat tamen poſſe dici de iure diuino poſitiuo, quatenus ipſa inſtitutio Epiſcopatus eſt iuris diuini poſitiui, vtique ex voluntaria Chriſti Domini inſtitutione; poſſe verò dici eſſe de iure diuino naturali, quatenus ſuppoſita inſtitutione talis muneris, vt à Chriſto facta eſt, ex natura ipſius ſequitur talis obligatio. Sicut ſuppoſita inſtitutione Baptiſmi ex diuino iure naturali, obligatur fidelis ad non recedendum à Baptiſmo, & ad illud iterum non recipiendum. Et in hoc aliqua ex parte conuenit hæc ſententia cum opinione Caietani: nam etiam Caietanus dicit eſſe hanc immutabilitatem de iure diuino naturali, quod neceſſe eſt intelligi ſuppoſita inſtitutione, quia ſine illa nullum eſſet fundamentum talis iuris naturalis: vt eſt per ſe clarum. Differre autem videntur dicti authores, quia Caietanus, quantum ex eius ratione colligi poteſt, non fundat immobilitatem ſtatus Epiſcopalis in vinculo indiſſolubili Epiſcopi cum ſua Eccleſia particulari, cui ſemel deſponſatus fuit, vt Vaſquez procedit: ſed ſolùm nititur in abſoluta inſtitutione Epiſcopalis gradus in ordine ad Eccleſiam vniuerſalem, quia eſt per modum cauſæ principalis, quæ ex natura rei ſuo effectui aſſiſtere tenetur. Nam ex vi huius rationis non tenetur Epiſcopus aſſiſtere huic loco, vel illi ex natura rei, ſed vbicumque id impleat, ſuo muneri ſatisfaciet, & illa immobilitas ad immobilitatem ſtatus ſufficiet; quia ſemper Epiſcopus ex vi muneris tenebitur operibus perfectionis inſiſtere, ſiue huic, ſiue illi Eccleſiæ inſeruiat. Vnde iuxta hanc ſententiam magis erit contra ius diuinum naturale abſoluta renunciatio Epiſcopi, quàm translatio; quia per tranſlationem non omnino deſerit Epiſcopus munus ſuum, ſeu cauſalitatem illam principalem, pro qua inſtitutus eſt; per renunciationem verò ſimpliciter denegat Eccleſiæ ſuum influxum, & nullo modo ſuo effectui aſſiſtit. Et hoc videtur ſignificaſſe gloſſa in d. cap. *niſi cùm pridem.* verſ. *ſponſa.* Nam cùm Innocentius in textu dicat, non debere Epiſcopum propter perſecutiones, vel anguſtias ſuam ſponſam deſerere, gloſſa per *ſponſam*, Eccleſiam militantem intelligit: nam illam quoad munus Epiſcopale deſerit, qui abſolutè renuntiat Epiſcopatui, vt quietè viuat, aut religioſus fiat.

In quo conueniant, & differant Caiet. & Vaſq. *Vide Caiet. inf. vbi de voto ſuper D. Thom.*

4. Diſplicet poſita ſententia, quia ius diuinũ nulla ratione colligitur. Hæc verò ſententia neutro modo expoſita mihi probatur, quia nullum ſufficiens fundamentum talis iuris diuini, inuenio; quia nec ex ſola ratione naturali, nec ex traditione Eccleſiaſtica oſtendi poteſt. Priorem partem docuit Maior in 4. diſt. 38. quæſt. 7. art. 2. & Hoſtienſ. in ſumma. tit. de Tranſl. Epiſc. quæſt. 4. num. 5. in fin. & alij infra citandi. Et declaratur in hunc modum, quia ex natura rei nullus obligatur ad permanendum toto ſuæ vitæ tempore in miniſterio, vel munere, quod ſemel voluntariè ſuſcepit. Ergo nec Epiſcopus ad hoc tenetur ex iure naturali diuino. Antecedens inductione facilè oſtendi poteſt: & conſequentia probatur, quia Epiſcopatus eſt quoddam munus, ſeu miniſterium eccleſiaſticum (vt ſuprà oſtenſum eſt) & in eo non poteſt peculiare diſcrimen aſſignari. Et ratione declaratur, quia cùm à principio acceptatio fuerit voluntaria, etiam perſeuerantia in illa erit voluntaria, niſi ratione alicuius promiſſionis, vel pacti in ipſa ſuſceptione muneris aliquis obligetur ad perſeuerandum in illo. Tunc autem obligatio non naſcitur ex iure naturali immediatè, ſed mediante humana promiſſione, aut pacto. Talis autem promiſſio, vel pactum inducens huiuſmodi obligationem, non magis eſt annexum muneri Epiſcopali de iure diuino naturali, quàm aliis muneribus, aut dignitatibus humanis, ſiue temporalibus, vt Conſulis, Prætoris, vel etiam Regis: ſiue ſpiritualibus, vt in aliis Prælatis Eccleſiæ videre licet.

Probatur primò no colligi ratione naturali. *Maior. Hoſtienſ.*

5. Obiectio, & illius ſolutio. Dices, hoc verum eſſe conſiderando abſolutè ius naturale ante omnem inſtitutionem, tamen ſuppoſita inſtitutione Epiſcopatus, prout à Chriſto facta eſt, naturaliter ſequi ius illud. Sed contrà, quia hæc ipſa inſtitutio, quæ ſupponitur, ab illa ſententia non fuit per ſe neceſſaria ex vi prudentiæ, vel rationis naturalis, ſed fuit Chriſto libera; ergo ex vi rationis non poteſt conſtare, quòd talis fuerit inſtitutio. Aſſumptum per ſe clarum videtur, quia potuit Chriſtus ita inſtituere Epiſcopatum, vt neceſſarium non eſſet illum concedi ſub tali pacto, aut promiſſione. Et ſicut inſtituendo ordinem ſacerdotalem, non inſtituit, vt nemo ordinetur ſacerdos, niſi cum pacto, & promiſſione ſuſcipiendi animarum curam ſiue in communi, ſiue in particulari, in tali, vel tali parochia; ita inſtituendo conſecrationem, ſeu gradum Epiſcopalem, potuit non inſtituere, vt nemo conſecraretur Epiſcopus, niſi ſub pacto, vel promiſſione regendi aliquem Epiſcopatum, ſiue confusè, ſiue determinatè: & conſequenter potuit etiam ex vi inſtitutionis non obligare ad ſuſcipiendum Epiſcopatum cum illa obligatione, & onere, & non alio modo. Ergo ex vi rationis non poteſt oſtendi talis inſtitutio, & conſequenter nec tale ius naturale, etiam ex ſuppoſito inſtitutionis oſtendi poteſt.

6. Deinde non colligi tale ius ex traditione Eccleſiaſt. quia renunciatio Epiſcopatus non eſt cõtra ius diuinum. Venio ad aliam partem de traditione, ſeu conſuetudine Eccleſiæ, & oſtendo potiùs ex illa probari non eſſe indiſſolubilem vnionem Epiſcopi cum Eccleſia, ſiue particulari, ad cuius titulum ordinatus eſt; ſiue vniuerſali, quoad vſum ſui muneris ex officio, & obligatione. Et in primis id oſtendo à contrario ex renunciatione. Nam renuntiatio Epiſcopatus ſimpliciter facta, & ſine vlla tranſlatione, non eſt contra diuinum ius: ergo vinculum Epiſcopi cum obligatione ſeruiendi Eccleſiæ vniuerſali in aliqua eius diœceſi, etiam indeterminatè, non eſt de iure diuino. Probatur primò. Conſequentia clara eſt, quia, qui renuntiat ſimpliciter Epiſcopatui, nulli Eccleſiæ poſtea addictus manet, nec tenetur alicui inſeruire ex officio: ergo ſi renuntiatio illa non eſt contra ius diuinum, nec obligatio illi contraria erit de iure diuino. Antecedens probatur primò ex dicto cap. *niſi cùm pridem.* Nam licèt dicat talem renunciationem

-ciationem prohibitam eſſe ſine licentia Papæ, nunquam dicit eſſe contra ius diuinum, ſed in fine tantùm dicit, *Cedendi licentiam authoritate Apoſtolica tibi ſcias penitus interdictam.* Et rationem adiungit. *Quoniam etſi pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinem aduolare, ita tamen aſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas abſque noſtra permiſſione volatum.* Vbi ſatis clarè docet Innocentius, non diuina, ſed apoſtolica authoritate, & per Eccleſiaſtica præcepta eſſe liberam ceſſationem interdictam; & addendo, *abſque permiſſione noſtra,* ſatis profectò ſignificat non eſſe illam diſpenſationem in iure diuino, ſed permiſſionem, vel licentiam, quæ multo faciliùs concedi poteſt. Quod ſanè in modo, quo ibi illam concedit, ſatis oſtendit; ſic enim ait: *Quia verò in poſtulando cedendi licentiam inſtitiſti, tibi te duximus relinquendum; vt ſi propter aliquam cauſam vtilem, & honeſtam in huiuſmodi propoſito perſeueres, de licentia noſtra cedas.* Hinc ergo colligimus illam licentiam non eſſe diſpenſationem in iure diuino; alioqui non tam liberè, ac facilè concederetur propter quamcunque cauſam vtilem, & honeſtam, & eius arbitrium eidem, qui licentiam petit, relinquendo. Etenim in matrimonio rato nemo dicet poſſe tam facilè licentiam concedi marito, vt relinquat ſponſam liberam propter quamcunque cauſam; quam iuſtam, vel honeſtam iudicauerit: Nam, quia illa licentia non datur niſi diſpenſando in iure diuino, ideo multo rariùs, & ex grauiſſima cauſa diligenter examinata, & cognita conceditur. Ergo e contrario in noſtro caſu facilitas, & modus concedendi hanc licentiam ferè euidenter oſtendit, illam non eſſe diſpenſationem in iure diuino.

7. Probatur ſecundò.

Et confirmat hoc magis idem Innocent. III. in cap. *Quidam*, eodem tit. vbi ſtatuit, eum, qui hanc licentiam petiit, & obtinuit, cogendum eſſe renunciare, & rationem reddit: *Quia in poſtulatione huiuſmodi, aut Eccleſiarum commoda, quibus præſunt, aut ſalutem videantur propriam attendiſſe.* In quibus verbis conſidero in primis hanc licentiam licitè peti, & concedi propter propriam ſalutem ſpiritualem petentis, etiamſi ratio communis boni non intercedat, dummodo (vt interpretor) aliunde poſſit communi bono ſufficienter prouideri. Inde tamen, iudicio meo, efficaciter colligitur, licentiam illam non eſſe diſpenſationem in iure diuino; Alioqui propter ſolam priuatam vtilitatem non eſſet concedenda; cùm ſtatus ipſe Epiſcopalis de ſe non ſit tali vtilitati contrarius. Deinde conſidero, ſi vinculum Epiſcopi cum Eccleſia eſt indiſſolubile iure diuino, contra omnem rationem, & vltra humanam poteſtatem eſſe videri, vt aliquis contra voluntatem ſuam cogatur ad diſſolutionem talis vinculi propter priuatam eius vtilitatem; ſolùm, quia talem licentiam poſtulauit, & obtinuit. Alioqui etiam in coniugio humano, ſi vir petiiſſet, & obtinuiſſet diſpenſationem matrimonij rati propter aliquam vtilitatem ſuam, non poſſet validè retrocedere, ſed poſſet compelli ad vtendum tali licentia, quod certè incredibile eſt. Ergo cùm Pontifex in illo caſu inuitum cogat ad cedendum Epiſcopatui, ſignum magnum eſt, firmitatem, vel diſſolutionem huius vinculi ex humano iure maximè pendere, & non eſſe de iure diuino. Tandem confirmatur hæc pars ex eo, quòd hæc diſſolutio fit ab Eccleſia in pœnam delicti, per depoſitionem, vt ibidem dicit Innocentius; quæ depoſitio non eſt tantùm quoad torum (vt ſic dicam) ſeu quoad vſum, ſed etiam eſt quoad vinculum. Nam reuera Epiſcopus à ſua Eccleſia omnino ſeparatur, & illa per depoſitionem priuatur; quod fieri non deberet, ſi vinculum eſſet iure diuino indiſſolubile; ſicut non fit, nec fieri poteſt in vinculo carnalis matrimonij. Quod maximè vrget, quando talis depoſitio non fit in Eccleſiæ vtilitatem, vt fieri aliquando poteſt, ſed fit in ſolam vindictam criminis, etiamſi Epiſcopus emendatus ſit, & ſuæ Eccleſiæ æquè vtilis futurus eſſe credatur.

8. Probatur tertiò. Renunciatio Epiſcopatus facta ex licentia Papæ abſque vrgenti cauſa tenet.

Vnde argumentor vlteriùs, quia aliàs ſequitur ex contraria ſententia renunciationem Epiſcopatus factam ex licentia obtenta ſine ſpeciali cauſa legitima, ſed ſolùm, quia Pontifex vult petenti condeſcendere, cùm poſſit aliter æquè bene Eccleſiæ prouidere, eſſe nullam. Conſequens autem eſt falſum; ergo. Sequela patet ex principio recepto, quòd diſpenſatio facta in diuino iure ſine cauſa ſufficienti, non ſolùm illicita eſt, ſed etiam nulla. Falſitas autem conſequentis à fortiori oſtendetur ex dicendis ſtatim de tranſlatione: & ex parte oſtenſa eſt ex verbis, & modo loquendi Innoc. III. in d. cap. *niſi cùm pridem.* *Innoc. III.* Et præterea ex conſuetudine Eccleſiæ videtur ſatis nota; quia ſimiles renunciationes facilè concedi conſueuerunt, vel ex leuibus, & ordinariis cauſis, vel interdum ex ſpeciali fauore, beneuolentia, aut remuneratione: & nemo circa valorem illarum ſcrupulum iniecit. Imò ſi ex eis nullum Eccleſiarum incommodum reſultet, ſed ſtatim æquè bene eis prouideatur, faciliimè poſſunt tales facultates honeſtari.

9. Probatur quartò. Non eſt contra ius diuinum ordinari Epiſcopum ſine titulo.

Et confirmatur hoc, quia non eſt contra diuinum ius, vt Epiſcopus in principio conſecretur ſine titulo, aut prouiſione alicuius propriæ Eccleſiæ, ſeu Epiſcopatus; ergo non eſt contra ius diuinum, vt poſtquam conſecratus eſt, & alicui Eccleſiæ dicatus, per renunciationem maneat conſecratus ab omni cura alicuius Eccleſiæ liber. Conſequentia patet à paritate rationis: & antecedens conſtat, quia nulla talis prohibitio inuenitur iure diuino lata, nimirum, vt Epiſcopus non conſecretur ſine prouiſione, ſeu titulo ſpecialis Epiſcopatus; quia tale ius diuinum nec ſcriptum eſt, neque traditum. Quin potiùs olim ſæpe ita factum eſſe probabiliſſimum eſt; ſic enim multi credunt Petrum ordinaſſe Linum, & Cletũ in Epiſcopos coadiutores ſuos ſine titulo ſpecialis Epiſcopatus. Idem alij credũt de aliquibus qui nonnunquã in antiquis Cõciliis dicũtur Chorepiſcopi eſſe, ſcilicet, aliquos conſecratos Epiſcopos ſine propria ciuitate, aut Epiſcopatu, vt per villas, & alios minores populos totius diœceſis proprium Epiſcopum iuuarent. Nec etiam poteſt ratio talis prohibitionis diuina aſſignari, cùm talis ordinatio Epiſcopi, nec intrinſecam indecentiam, nec aliam inordinationem habeat. Et ſæpe poſſit eſſe ad iuuamen aliorum Epiſcoporum vtilis, vel neceſſaria.

D. Petrus Linum & Cletum in Epiſcopos ordinauit ſine ſpeciali Epiſcopatu.

10. Probatur quintò. Summus Pontifex poteſt renuntiare Pontificatui.

Denique ſummus Pontifex non minus eſt Epiſcopus, & ſponſus vniuerſalis Eccleſiæ Catholicæ, quàm vnuſquiſque Epiſcopus ſui Epiſcopatus; & præterea eſt proprius Epiſcopus Eccleſiæ Romanæ, & nihilominus renunciando in vniuerſum ſuæ dignitati, & Pontificatui, & omni curæ paſtorali, non agit contra ius diuinum, cùm licitè, & validè id facere poſſit, & aliquando factum ſit; nec ad illam renunciationem eſt neceſſaria talis cauſa, quæ ad diſpenſandum in iure diuino

diuino ſufficiat; ſed ſufficit voluntas Pontificis renunciantis, vt infrà oſtendam: ergo vinculum illud ſummi Pontificis cum Eccleſia non eſt indiſſolubile iure diuino; cùm ex conſenſu partium (vt ſic dicam) diſſoluatur; ergo idem à fortiori dicendum eſt de cæteris Epiſcopis, ſeruata proportione, vt mox explicabo.

Probatur ſextò. Tranſlatio Epiſcoporum non eſt contra ius diuinum.

11. Tandem poſſumus ſimile argumentum ſumere ex tranſlatione Epiſcoporum, nam hæc fieri non poteſt, niſi diſſoluatur vinculum cum priori Eccleſia, alioqui non fieret tranſlatio, ſed multiplicatio Epiſcopatuum in eadem perſona: ſed hæc tranſlatio non eſt diuino iure prohibita; ergo nec diſpenſatio Epiſcopi cum ſua prima Eccleſia fuit iure diuino indiſſolubilis. Probatur minor, primò, quia omnia decreta antiqua, quæ tranſlationem prohibent, nunquam indicant eſſe prohibitionem diuinam, ſed Eccleſiaſticam valde antiquam. Sic enim ait, d. Conc. Antiochen. cap. 21. *Nec inde tranſmigret ſecundùm priſtinum de hac re terminum conſtitutum.* Secundò, nunquam fundant illam prohibitionem in prioris vinculi indiſſolubilitate, ſed in incommodis, quæ ex illa ſequuntur, quia ordinariè deſideratur ex auaritia, vel ambitione, & eſt occaſio, vt Epiſcopus propter ſpem, vel ſolicitudinem aſcendendi ad pinguiorem Epiſcopatum, non amet primam ſponſam, quantum debet, nec debitam curam, & ſolicitudinem illius gerat, quæ incommoda ſunt extrinſeca, & licèt ſufficiant ad prohibitionem ordinariam Eccleſiaſticam ferendam, non tamen oſtendunt abſolutè ius diuinum naturale, vel poſitiuum. Tertiò, quia eadem decreta non abſolutè prohibent tranſlationem, ſed ne fiat propria authoritate, ac voluntate, ſed *vel neceſſitate, vel authoritate maiorum*; vt dixit Pelag. II. d. epiſt. vel, *non ſine cauſa*, vt dixit Gelaſius.

Conc. Antioch.

Pelag. II. Gelaſ.

In multis prouinciis conſuetudo tranſmutandi Epiſcopatus introduci cœpta eſt. Iul. I. Oſius.

12. Quartò eſt non leue ſignum, quòd ſæpe contraria conſuetudo in multis prouinciis Eccleſiæ introduci cœpta eſt: vt teſtatur Iul. I. ſuprà, & Oſius in Conc. Sardicen. Non enim tam frequenter id fieret, ſi contra ius diuinum eſſe crederetur. Denique hoc maximè ſuadet vſus Eccleſiæ, quem nunc etiam vigere conſpicimus, magna enim facilitate, & frequentia huiuſmodi tranſlationes fiunt; & quanuis credendum ſit, ſemper intercedere rationabilem cauſam, ad prudentem, & ordinariam gubernationem ſufficientem; nihilominus eſt euidens, non ſemper, imò raro deſiderari cauſam publicam tantæ neceſſitatis, vel vtilitatis Eccleſiæ, quæ ad diſpenſandum in iure ſufficiat. Quia ordinariè in huiuſmodi tranſlationibus poſſent æquè dignè, & ſufficienter Eccleſiæ vacantes ſine tranſlatione prouideri, & nihilominus propter maiorem congruentiam, vel remunerationem perſonarum, vel alias ſimiles cauſas fiunt aſcenſus à minori ad maiorem Epiſcopatum. Quæ rationes ſufficiunt quidem ad diſpenſandum in humano iure, non autem in diuino; ergo ſignum eſt ſentire Pontifices, hoc totum eſſe Eccleſiaſticum, non diuinum; alioqui ſequeretur huiuſmodi omnes prouiſiones Epiſcopatuum per huiuſmodi tranſlationes eſſe non ſolùm iniquas, ſed etiam inualidas, quod dicere abſurdiſſimum eſt; eſſet enim hic intolerabilis error moralis in Eccleſia.

Concluſio eſt vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia non eſſe ex iure diuino naturali, vel poſitiuo. Hoſtienſ. Maior. D. Thom. Soto.

13. Concludo ergo, vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia, non eſſe iure naturali, vel diuino indiſſolubile. quæ fuit opinio Hoſtienſis, & Maioris, vt ſuprà retuli; & videtur communiter recepta per gloſſam, & Doctores in d. cap. *inter corporalia.* & cap. *niſi cùm pridem.* Et idem mihi videtur ſentire D. Thomas in loco paulo inferiùs citando. & Soto lib. 3. de Iuſt. quæſt. 6. art. 1. poſt concl. 9. verſ. *Verùm ex hoc*, quatenus ibi dicit tranſlationes Epiſcopatuum propter incommoda, quæ ſequuntur, prohiberi; per ſe tamen non eſſe malas; *nec cauendas eſſe nimium.* Idem ſentiunt Thom. Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 28. num. 13. & Petr. Ledeſ. tract. de matrim. quæſt. 53. art. 3. poſt concl. 3. verſu, *ſed vt hæc.* Quatenus aiunt Epiſcopum electum, & confirmatum, ſi non ſit conſecratus, nec ordinatus
B in ſacris, poſſe liberè reſilire, & ad nuptias tranſire, quia non emiſit votum caſtitatis, quo fiat inhabilis ad matrimonium; & addunt, hoc nullo iure illi prohiberi.

Sanch. Petr. Ledeſ.

Sed hoc vltimum videtur eſſe contra Innoc. III. in d. cap. *inter corporalia.* dicentem, *Sicut Epiſcopus conſecratus ſine licentia ſummi Pontificis ſuam non debet Eccleſiam derelinquere, ſic nec electus, & confirmatus. Cùm non debeat in dubium reuocari, quin poſt electionem, & confirmationem canonicam, inter perſonas eligentium, & electi coniugium ſit ſpirituale contractum, cui profectò Epiſcopalis dignitas*, id eſt, conſecratio, *nihil addit.* Vtique quòd vinculum augeat, licèt addat ſpecialem ordinis po-
C teſtatem. Propter quod dicitur in cap. *licèt.* eodem tit. per conſecrationem Epiſcopi eius ſpirituale coniugium cum Eccleſia confirmari. Quapropter cenſeo, Epiſcopum electum, & confirmatum ante ſacram ordinationem non poſſe ſine peccato reſilire, & matrimonium contrahere ſine Pontificis licentia. Et ita poſtea docuiſſe videtur Sanch. lib. 4. in Decalog. cap. 17. num. 6. Nihilominus tamen addo, ſi de facto contrahat matrimonium, eſſe validum propter rationem factam, & conſequenter diſſolui prius vinculum; & talem perſonam fieri inhabilem ad Epiſcopatum, ſecundùm præſentem Eccleſiæ morem. Et hoc ſatis eſt, vt intelligamus non eſſe indiſſolubile iure naturali, aut diuino vinculum
D Epiſcopale, ſicut eſt vinculum matrimonij carnalis. Et reſpondendo ad argumenta, hoc magis declarabitur. 14.

Epiſcopus electus & confirmatus ante ordinationem ſacram, validè, non licitè contrahet matrimonium.

Reſpondetur ad fundamentum Caiet.

Ad fundamentum Caietani reſpondeo negando conſequentiam dato antecedenti in bono ſenſu, ſupponit enim Epiſcopum eſſe cauſam principalem effectuum, ſeu functionum ſui muneris, quod poſſet in rigore negari. Quia ſi ſit ſermo de functionibus ad poteſtatem ordinis pertinentibus, potiùs eſt cauſa inſtrumentalis, ſeu miniſterialis. Nam ſicut omnia ſacramenta ſunt Chriſti inſtrumenta in gratia, aliiſque ſupernaturalibus effectibus præſtandis; ita miniſtri ſacramentorum in ipſis ſacramentis efficiendis in virtute Chriſti, & vt inſtrumenta eius operantur. Vnde ſicut ſacerdos conſecrat in perſona
E Chriſti, & vt miniſter eius; ita & Epiſcopus eodem modo confirmat, vel ordinat, aut conſecrat alios. Idémque ferè eſt de functionibus ad iuriſdictionem ſpectantibus, quia ſemper Epiſcopi operantur, vt Chriſti vicarij. Nihilominus tamen loquendo moraliter de his actionibus, præſertim, vt ad gubernationem animarum, & ad iuriſdictionem pertinent, non immeritò dicuntur Epiſcopi cauſæ principales, quatenus verè ſunt Principes Eccleſiæ, & propriam, ordinariam, ac ſuperiorem iuriſdictionem habent, per quam quaſi principali, ac propria virtute operantur, 15.

operantur, ad modum cauſarum primarum, licèt à cauſa vniuerſali, & magis ſuperiori pendeant. Ex hoc autem antecedenti ſic conceſſo, non rectè infertur teneri Epiſcopum ex iure diuino naturali ad permanendum in illo munere, nec ſequitur vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia; vel cum Eccleſia vniuerſali, eſſe immutabile quoad obligationem miniſtrandi in tali munere.

16. Cauſa principalis non tenetur ex natura ſua aſſiſtere ſuo effectui, vt Caiet. affirmat.

Cùm autem ad probandam illationem Caietanus aſſumit illud principium, quòd *cauſa principalis ex natura ſua tenetur aſſiſtere ſuo effectui*, ſi loquatur de cauſa phyſica naturaliter agente, eſt nimis metaphorica, & impropria locutio, ex qua nullum argumentum ad cauſam, & obligationem moralem aſſumi poteſt. Nam cauſa naturaliter agens non eſt capax obligationis, ſed naturalis inclinationis, ac neceſſitatis in modo agendi, & ideo ſemper aſſiſtit effectui, ſi materiam, & alias conditiones neceſſarias coniunctas habeat, non tamen eſt ſimpliciter immobilis, quia poteſt priuari qualitate, per quam agit, vel aliter impediri. Vnde ad ſummum per quandam proportionem inferri poteſt, Epiſcopum, quandiu Epiſcopatum retinet, debere effectibus talis muneris aſſiſtere, non tamen rectè infertur teneri etiam ad illud munus ſemper retinendum. Quia non habet illud à natura, ſicut cauſa naturalis habet ſuam virtutem agendi, ſed medio voluntario conſenſu agendi, poteſtatem, quam habet, accepit; & ideo ex natura rei potiùs videtur poſſe per eandem voluntatem ſe priuare tali poteſtate; & conſequenter obligationem aſſiſtendi talibus functionibus deponere. Sicut Rex eſt cauſa moralis principalis in ſuo regimine, cui tenetur aſſiſtere quandiu eſt Rex: non tamen tenetur iure natura ſemper eſſe rex, ſed poteſt regno cedere, & ita illa obligatione priuari.

17. Confutatur idem principium alio exemplo.

Eſtque aliud exemplum fortius in cauſa partim morali, partim phyſica proxima principali. Nam coniuges ſunt cauſa phyſica principalis prolis, & quatenus liberè conueniunt, ſunt cauſæ morales, & per matrimonium quodammodo aſſumunt generandi munus, & nihilominus non tenentur ſemper iure naturæ ad vſum talis poteſtatis, ſed poſſunt ex mutuo conſenſu perpetuò abſtinere. Quòd ſi non poſſunt ſeparari quoad vinculum, nec vnus poteſt negare alteri debitum ipſo inuito, id non prouenit ex ratione cauſæ principalis, ſed ex ſpeciali ratione talis vinculi, & pacti, in quo non omnino æquiparatur illi vinculum Epiſcopi cum Eccleſia, vt iam tactum eſt: & reſpondendo ad aliam ſententiam magis explicabitur. Quòd ſi quis vrgeat, quia conſecratio Epiſcopi eſt indelebilis, ratione cuius non poteſt à ſe abdicare poteſtatem ordinis, quam per illam accepit; reſpondemus, nihil id referre, quia illa poteſtas per ſe ſola non obligat ad vſum eius ordinarium, vt indicauit Pontifex in d. cap. *inter corporalia:* nam in hoc ſenſu dixit, conſecrationem Epiſcopi nihil addere vinculo eius. Et id probat, quia *Epiſcopali præditus dignitate*, id eſt, charactere, *poteſt nullius Eccleſiæ eſſe Epiſcopus*, & conſequenter non habere obligationem talis muneris. Et eodem modo D. Thomas d. quæſt. 185. art. 4. ad 3. dixit, non eſſe inconueniens, quòd talis poteſtas in aliquo Epiſcopo ſit otioſa. Præſertim, quia non erit omnino otioſa, cùm poſſit quis ea vti ad aliquos Epiſcopos iuuandos ex conſenſu eorum.

D. Thom.

A Ad primum ergo fundamentum ſententiæ Vaſquez negatur aſſumptum, nimirum, vinculum Epiſcopi iure diuino naturali, ſeu ex vi ſuæ inſtitutionis, vt à Chriſto facta eſt, eſſe indiſſolubile. Et ad primam probationem in contrarium, ſumptam ex decretis antiquis prohibentibus, ne Epiſcopi ſuas Eccleſias deſerant, iam reſponſum eſt, nunquam fuiſſe illam prohibitionem abſolutam, ſed cum illo addito, *ſine debito ordine*, vel, *ſine ſedis Apoſtolicæ licentia.* Vnde non fundatur illa prohibitio in naturali illius vinculi indiſſolubilitate, ſed potiùs illa prohibitio induxit eam indiſſolubilitatem, quã nunc tale vinculum habet; vnde cùm infertur, quòd ſi tale vinculum natura ſua eſſet diſſolubile, poſſet per B voluntatem Epiſcopi diſſolui: reſponderi poſſet, negando ſequelam de facto; quia prohibitio Eccleſiaſtica voluntatem Epiſcopi impediuit; & ſub Pontificis arbitrio in negotio illam conſtituit. Vnde poteſt etiam reſponderi concedendo ſequelam attenta ſola rei natura, & ſublata Eccleſiaſtica lege prohibente. Aduertere autem oportet præcipuè in hoc poſteriori membro, in aſſumptione muneris Epiſcopalis, pactum quoddam interuenire inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam; ſeu inter electum, & eligentes, vt ſignificauit Innoc. III. in d. cap. *Inter corporalia.* §. *Sicut enim*, ibi: *Inter perſonas eligentium, & electi.* Quocirca ex vi talis pacti tenebitur Epiſcopus non recedere à munere ſuſcepto, C ſaltem ſine conſenſu alterius partis, nimirum, Eccleſiæ ſuæ, ſeu eligentium. Quia æquitas contractus poſtulat, vt ſicut Eccleſia non poteſt Epiſcopum ſemel acceptum ſua voluntate inuitum à ſe repellere; ita neque Epiſcopus poſſit illam inuitam deſerere. Et ita ſuppoſito pacto, illa obligatio naturalis eſt, quanuis medio libero conſenſu vtriuſque partis orta: & ita poſſet ex eodem mutuo conſenſu diſſolui; niſi Eccleſiaſtica prohibitio interueniſſet.

18. Infirmatur fundamentum alterius ſententiæ.

Ex vi pacti quod datur inter Epiſcopum & ſuam Eccleſiã, non poteſt Epiſcopus illam ſine illius conſenſu deſerere.

Vnde patet reſponſio ad antiqua decreta, in quibus hæc vnio Epiſcopi cum ſua Eccleſia coniugium ſpirituale vocatur; & per quandam ſimilitudinem ad matrimonium carnale declaratur. Nam ratione pacti prædicti, vinculum illud D coniugium vocatur; & comparatio illa cum matrimonio non eſt per propriam ſimilitudinem, ſeu conuenientiam vniuocam, ſed per quandam proportionalitatem; & ideo neceſſarium non eſt, vt in omnibus proprietatibus æqualitatem, aut ſimilitudinem teneat. Nam in primis matrimonium carnale per ſolum conſenſum vtriuſque coniugis fit ratum: coniugium autem ſpirituale Epiſcopi non eſt ratum per ſolam electionem ab ipſo electo acceptatam, ſed per confirmationem Pontificis fit ratum, vt dicitur in d. cap. *inter corporalia*, & d. cap. *licèt.* Deinde matrimonium carnale conſummatur per vſum contrahentium, per quem vinculum ipſum multo fit indiſſolubilius, vt ex propria materia ſuppono. At verò ſpi- E rituale coniugium quanuis conſummari conſecratione dicatur in d. cap. *licèt.* nihilominus nihil ei per conſecrationem additur; vtique, quoad firmitatem vinculi; vt ex d. cap. *inter corporalia*, habetur. Præterea matrimonium conſummatum per poteſtatem Pontificis diſſolui non poteſt, vt ſuppono, coniugium autem ſpirituale etiam conſummatum diſſoluitur authoritate Papæ, vt vſu conſtat. Rurſus in matrimonio carnali fieri non poteſt per diſpenſationem Papæ, vt vnus duas vxores ſimul habeat: in coniugio autem

19. Reſpondetur ad decreta antiqua.

autem ſpirituali fieri poteſt, & vnus Epiſcopus duas Eccleſias ſponſas habeat, & ſæpe fit. Ergo quanuis vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia vocetur coniugium ſpirituale, non eſt propterea neceſſarium, vt habeant ſimilitudinem in naturali vinculi indiſſolubilitate.

20. Explicantur verba Innocentij in contrarium allata.

Ad verba autem Innocentij dicentis, *Deum ſibi reſeruaſſe huius vinculi Epiſcopalis diſſolutionem*, reſpondeo hæc verba explicanda eſſe per illa, quæ inferiùs ſubdit. *Non enim humana, ſed potiùs diuina poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur, cùm per tranſlationem, depoſitionem, aut ceſſationem, authoritate Romani Pontificis (quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti) Epiſcopus ab Eccleſia remouetur.* Igitur eo modo, quo diſſoluitur illud vinculum authoritate diuina, eodem modo vinculũ factum eſt indiſſolubile authoritate diuina, id eſt, authoritate diuinitus data Vicario ſuo. Et eodem modo ſibi Deus reſeruauit illius vinculi ſolutionem, vtique per Vicarium ſuum: nam ſicut Deus ſoluit per ſuum Vicarium, ita per eundem reſeruauit. Et in eodem ſenſu *illa tria ſunt reſeruata Romano Pontifici, non tam conſtitutione canonica, quàm authoritate diuina*; quia ipſa conſtitutio canonica in authoritate diuina fundata eſt.

21. Declaratur vlteriùs Põtificis mẽs. Epiſcopatus inſtitutio eſt ex iuſtitutione diuina; determinatio verò quoad modum regiminis, & iuriſdictionis eſt ex iure Eccleſiaſtico.

Declaratur ampliùs hæc mens Pontificis. Nam licèt Epiſcopatus ſit ex immediata inſtitutione diuina, nihilominus determinatio quoad modum regiminis, & iuriſdictionis, & alias conditiones talis prælationis, non eſt ex immediata Chriſti inſtitutione, ſed Vicario ſuo illam commiſit: vt de diuiſione diœceſum eſt clarum, & de iuriſdictione magis, vel minus reſtricta, alibi diximus, & dicemus latiùs in 6. tom. ad 3. p. Sic ergo in præſenti, licèt Chriſtus inſtituerit, vt Epiſcopi eſſent ordinarij Principes, Paſtores, & Doctores ſuarum Eccleſiarum, determinationem illius prælationis quoad perpetuitatem, vel immobilitatem eius, ſuo Vicario commiſit, & ab eius voluntate, & arbitrio prudenti, ac rationabili pendere voluit. Pontifices autem decreuerunt, vt talis cura eſſet perpetua, ita vt deſeri non poſſet ſine Pontificis licentia; & ideo facta hac determinatione, diſſolutio manet reſeruata Pontifici, non tam conſtitutione canonica, quàm diuina. Tum quia illa determinatio ab inſtitione diuina ſuam vim, & efficaciam habet: tum maximè, quia facta determinatione, qui acceptat Epiſcopatum ſub ea conditione, & modo, confirmationem eius recipit, vt ſine licentia confirmantis illum deſerere non poſſit, & ſub eadem conditione obligationem acceptat: & ideo ex vi pacti, ac ſubinde ex naturali obligatione, non poteſt ſuo arbitrio retrocedere. Hinc ergo ſufficienter ſolutum eſt primum argumentum, quod ex illo textu ſumebatur. Nam reſeruatio illa dicitur ex inſtitutione diuina mediatè, non proximè, vt declaratum eſt.

Epiſcopum deſerere Epiſcopatum reſeruatur Papæ, ex inſtitutione diuina mediatè, non immediatè.

22. Soluitur ſecundũ fundamentum.

Ad ſecundum fundamentum ſumptum ex ſimilitudine ad matrimonium carnale, iam reſponſum eſt, non eſſe neceſſarium, quòd exemplum ſit in omnibus ſimile, ſed ſatis eſſe, vt ſit proportionale. Matrimonium enim, vt eſt contractus, eſt quodammodo naturale, & iuxta exigentiam naturæ habet quandam indiſſolubilitatem naturalem: coniugium autem ſpirituale eſt additum ex inſtitutione diuina, quæ in particulari determinatur per conſtitutionem canonicam, & ideo magis determinata eſt ex natura rei indiſſolubilitas matrimonij, quàm Epiſcopatus. Quanuis etiam illa indiſſolubilitas matrimonij rati non ſit tanta, quin per Pontificem poſſit diſſolui; & tunc etiam non ab homine, ſed à Deo diſſoluitur; quia eius authoritate fit diſpenſatio.

A

Ad tertium ſumptum ex poſterioribus verbis allegati textus dicentis, *non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina*, reſeruatam eſſe Deo diſſolutionem Epiſcopalis vinculi, iam etiam reſponſum eſt, reſeruationem dici eſſe ex inſtitutione diuina, quia in illa radicatur; non quia immediatè ab illa ſit, & eodem modo poſſe indiſſolubilitatem vinculi non abſolutè, ſed cum illa conditione, vt non fiat ſine authoritate Pontificis, eſſe radicaliter ex inſtitutione diuina, vel non ſine interuentione pacti ſub conditione, media authoritate diuina, per Pontificem determinati. Et ita etiam non obſtant alij duo textus; imò hoc confirmant, quia caput *licèt*, expreſsè addit modum, quo ſpirituale coniugium indiſſolubile ſit, ſcilicet, *ſine authoritate Vicarij Chriſti*, quia contractum eſt per modum cuiuſdam fœderis, ſub tali onere, & conditione. Et ideo in cap. *niſi cùm pridem.* fundamentum huius obligationis dicitur eſſe *fides data in contractione talis vinculi.* Non eſt ergo immediatè de iure diuino, ſed mediante data fide cum onere, & obligatione, ſeu conditione authoritate Pontificum præſcripta. 23.

23. Tertium fundamentum eneruatur.

B

24. Secũda opinio ait immobilitatem Epiſcopatus oriri ex voto quo Epiſcopus ſe obligat ad perpetuam curam ſuæ Eccleſiæ. *D. Thom. Carthuſian. Soto. VValdenſ.*

Orta hinc videtur alia opinio, dicens hanc immobilitatem Epiſcopatus cum obligatione non deſerendi illum ſua ſponte, oriri ex peculiari voto, quo Epiſcopus ſe obligat ad perpetuam paſtoralem curam talis Eccleſiæ. Hæc fuit ſententia D. Thom. 2. 2. quæſt. 184. art. 4. 5. & 8. & clariùs quæſt. 185. art. 4. & quæſt. 189. art. 7. & Opuſc. 18. Et ſentit hoc votum eſſe ſolemne; & in eo fundari, quòd Epiſcopus non poſſit Epiſcopatum deſerere, nec ad aliũ ſe transferre ſine diſpenſatione Pontificis. Quam ſententiam ſecuti ſunt Carthuſiân. Opuſcul. de regimine Epiſcoporum art. 3. Soto lib. 10. de Iuſt. quæſt. 2. art. 4. & VValdenſ. in tom. 3. doctrinalis fidei, lib. 3. tit. 2. cap. 17. Et hoc putant neceſſarium ad veritatem ſtatus Epiſcopalis; quia exiſtimant, non poſſe ſtatum perfectionis ſine voto ſolenni conſiſtere. Et ratione huius voti indicat etiam D. Thomas in inſtitutiòne Epiſcopi interuenire profeſſionem ſolennem, per quam Epiſcopus in ſtatu perfectionis conſtituitur. Cùm autem D. Thomas fateatur, hoc votum eſſe diſpenſabile per Papam, & id neget de votis ſolennibus religioſorum; neceſſe eſt, vt non eodem modo de vtriuſque ſolennitate ſenſerit: ac proinde ſolennitatem huius voti Epiſcopalis eſſe tantùm quaſi extrinſecam, & accidentalem, ac iure humano introductam. Et ideo in præcedenti puncto dixi, D. Thomam in ea opinione fuiſſe, vt vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia non ſit iure diuino indiſſolubile.

C

D

25. Reiicitur dicta opinio.

E

Veruntamen, ſi hæc ſententia intelligatur de proprio voto, quod in promiſſione Deo facta conſiſtit, non eſt probanda, quia nullum fundamentum habet; & cùm votum de ſe ſit actus voluntarius, & conſilij, non poteſt ſine fundamento cogente affirmari, aut credi neceſſarium. Et ita ſenſit Caietanus ſuper D. Thomam in citatis locis. Et declaratur, ac probatur; quia in primis conſecrationi Epiſcopi, vt ſic, nullum peculiare votum ex iure diuino, vel humano annexum eſt. Nam de voto caſtitatis iam dixi ſolum eſſe

Caiet.

Conſecrationi Epiſcopi nullũ votum annexum eſt.

eſſe conſecrationi Epiſcopi coniunctum, quatenus illa conſecratio ſupponit ſacrum Ordinē,cui annexum eſt tale votum, vel obligatio caſtitatis, nō iure diuino,ſed Eccleſiaſtico, vt libro ſequenti dicemus. Potuiſſet autem Eccleſia illud coniungere ordinationi Epiſcopi, & non ſacerdotij, id tamen non fecit, ideóque nunc non eſt alia obligatio caſtitatis in Epiſcopo, quã in ſacerdote; licèt fortè ex circunſtantia perſonæ, in Epiſcopo ſit maior, vt videbimus infrà. De voto item paupertatis, & obedientiæ res eſt manifeſta. Idémque de quocũque voto aliquid faciendi ex vi conſecrationis; nullum enim tale poteſt cum fundamento cogitari,nec in eo, qui abſolutè renunciauit Epiſcopatui, aliquid eiuſmodi reperitur: vt ex d. cap. *inter corporalia*, colligitur. Et tamen in illo manet quidquid conſecrationi Epiſcopali annexum eſt. Idémque eſt de illo, qui ſine titulo alicuius Eccleſiæ Epiſcopus conſecratur. Nam cùm illi non imponatur paſtoralis cura, non poteſt votum illius emittere.

26. Nullũ votum fit ab Epiſcopo electo & confirmato acceptante Epiſcopatum.

Deinde nec tale votum fit ab Epiſcopo electo, & confirmato, acceptante, & ſuſcipiente paſtoralem curam. Quia vel illud votum eſt de præſtandis, ac exequendis actionibus ſui muneris,vel de perſeuerando in illo munere: neutrum dici poteſt. Ergo. Probatur prior pars; tum quia vel illud votum cadit in ſolas actiones, ad quas Epiſcopus tenetur ex præcepto charitatis,vel iuſtitiæ ratione officij: & ſic non eſt veriſimile imponi tale votum ex obligatione, cùm prior obligatio ſufficiat. Nec peccatum Epiſcopi omittentis actiones debitas ratione officij habet ſpecialem malitiam ſacrilegij contra votum, ſed ſolam, quam habet ex tranſgreſſione officij, vel præcepti. Vel illud votum eſſe creditur de aliquibus operibus ſupererogationis, quæ aliàs non ſunt in præcepto, & tale votum eſſet nimis oneroſum, & propria ſponte rarò, vel nunquam fit: nec credo poſſe Epiſcopum per Eccleſiam cogi ad illud emittendum. Imò indefinitè factum, eſſet indiſcretum: & conſtat de nullo particulari actu fieri. Nam ſi Epiſcopus in ſua inſtitutione aliqua in particulari promittit, vel iurat, illa non ſunt vota ſpecialia Deo facta, ſed vel humanæ promiſſiones, vel iuramenta, quibus priores obligationes magis confirmantur: vt videre licet, in cap. *ego N.* de iur. iuran. & in forma iuramenti, quæ in Pontificali Romano habetur.

27. Non fit votum ab Epiſcopo perſeuerandi in ſuo munere.

Altera verò pars de voto perſeuerandi in munere, probatur primò ex d. cap. *Niſi cùm pridem*, in fine, vbi dicitur, Epiſcopum eſſe ligatum nexibus præceptorum, ne volare poſſit ad religionem ſine licentia Papæ: & non dicitur eſſe ligatum voto. Secundò, ex eodem cap. §. *Verùm ſi.* vbi illa obligatio perſeuerandi in fide data fundari dicitur; fides autem data fuit non per votum proprium Deo factum, & ſpeciale, ſed per pactum ipſum incluſum in acceptatione talis muneris cum tali onere, & obligatione lege Eccleſiaſtica præſcripta. Tertiò, quia hæc obligatio ſufficit,& ideo vltra illam,non eſt, cur cogatur Epiſcopus ad ſuperaddendam voti obligationem; neque ipſe ſua ſpontanea voluntate tale votũ facere intendit; nec vult ſe amplius obligare,quàm iure diuino, vel Eccleſiaſtico teneatur. Quartò, quia quando cum aliquo diſpenſatur,vt renuntiet, vel tranſeat ad alium Epiſcopatum,non cenſetur fieri diſpenſatio in aliquo voto; alioqui talis diſpenſatio ſine ſufficienti cauſa facta,eſſet nulla; quod eſt incredibile, vt iam

A oſtenſum eſt. Nam ſi impleatur illa conditio, vt renuntiatio, vel tranſlatio non fiat ſine licentia Romani Pontificis, actus ſine vllo ſcrupulo recipitur, vt validus communi vſu Eccleſiæ; quidquid ſit de honeſtate illius, vel culpa, ob defectum rationabilis cauſæ.

28. Immobilitas ſtatus Epiſcopi vnde oriatur.

Vnde ad præcipuã difficultatem,propter quam hæc omnia diximus,reſpondemus ad immutabilitatem ſtatus Epiſcopi ſufficere moralem obligationem permanendi in illo munere ortam ex pacto inito cum Eccleſia,incluſo in ipſa acceptatione Epiſcopatus cum cõditionibus præſcriptis, vel ex mutuo conſenſu contrahentiũ;vel ex iure pontificio.Imò exiſtimo ad rationem ſtatus ſufficere pactum de ſe perpetuũ, à quo recedere quis B non poſſit ſine conſenſu alterius contrahentis. Ideóque licèt à Pontificibus non eſſet addita illa conditio quòd Epiſcopus non poſſit deſerere ſuam Eccleſiam ſine ſua licentia,ſatis eſſet ad rationem ſtatus,quòd non poſſit illã dimittere ſine conſenſu ipſius Eccleſiæ,ſeu eligentium.Quia(vt c.1. dixi) hæc immobilitas neceſſaria ad ſtatum, non eſt metaphyſica, ſed moralis, & ideo per ſolum pactum ſufficienter firmari poteſt, etiamſi rarò poſſit aliquando per eaſdem cauſas diſſolui. Hæc autem firmitas multum aucta eſt in Epiſcopatu per conditionem additam per Eccleſiaſtica decreta: ideóque illa ſatis, ſupérque eſt ad rationem ſtatus. Vnde cùm in hac vltima replica dicitur, ſtatum perfectionis non poſſe conſtitui C ſine proprio voto, ſiue ſolenni, ſiue non ſolenni, negatur aſſumptum, quia votum non eſt cauſa adæquata ſtatus, nec id vlla ratione probatur. An verò, quando ſtatus firmatur voto, illud eſſe ſolenne oporteat, poſtea videbimus, priùs enim oportet explicare, quid illa ſolennitas ſupra votum addat.

Immobilitas requiſita ad ſtatum non eſt metaphyſica, ſed moralis.

29. Explicatur D.Thom. *Caiet.*

Ad D.Thomam autem reſpondet Caiet. illum non fuiſſe locutũ de proprio voto,ſed lato modo vocaſſe votum pactum illud, quo ſe obligat Epiſcopus ad tale munus.Nam quia tale pactum voluntarium eſt,& religioſum,id eſt,ad cultum Dei ſpectans,& poſtquã factũ eſt,de ſe perpetuò obligat,ideo quandam analogiã habet cum voto, & lato modo ſolet ita nuncupari.Quomodo in D Baptiſmo dicuntur fideles votum facere profitendi Chriſtianã fidem,& ſe ſubiiciendi Eccleſiæ, cùm tamen propriũ votum non ſit,vt alibi diximus.Et in eodem ſenſu vocatur quodammodo profeſſio, quã facit Epiſcopus,cũ inſtituitur: non quia illa cũ proprio voto ad Deũ fiat,nec quia ſit eiuſdẽ rationis cũ profeſſione religioſa, de qua poſtea dicturi ſumus; ſed generali appellatione,qua dicitur aliquis profiteri militiã,vel ſeruitutẽ,aut ſubiectionẽ,cùm ſe adſcribit tali muneri, & promittit vel vſum eius,vel fidelitatem,aut quid ſimile. Qui modus profeſſionis, ſi aliàs ſit de ſe perpetuus,ad ſtatum ſufficit, & conſequenter ad illam ſatis eſt illa ſolennitas, quæ morali modo ad publicam, ac perpetuam obligationem, vel per leges E poſtulatur, vel ex natura rei ſufficiens eſt, ſi humanæ leges nihil ſpeciale diſponant.

30. Satisfit ex dictis ſecũdæ rationi dubitandi.

Et per hæc ſatisfactum eſt ſecundæ rationi dubitandi in principio poſitæ. Concedimus enim Epiſcopum non conſtitui in ſtatu propriæ perfectionis ex vi ſolius conſecrationis; imò nec conſecrationem eſſe neceſſariam, vt Epiſcopus cenſeatur in tali ſtatu conſtitutus. Quia ſi ſit electus, & confirmatus, iam eſt in ſtatu, iuxta deciſionem Innocentij III. in d. cap. *cùm inter corporalia*. Et conſequenter ille ſtatus erit perfectionis, iuxta dicenda in puncto ſequenti. Imò

Imò ait Innocentius, conſecrationem nihil addere illi ſtatui; quod ſuprà de vinculi immobilitate declaraui. Nam reſpectu operationum perfectarum aliquid addit, cùm plura, & ſatis magna, & perfecta poſſit facere Epiſcopus conſecratus; quæ ſine conſecratione per ſeipſum perficere non poteſt: & ideo fortaſſe tunc dicitur eſſe, quaſi in ſtatu conſummato in dicto cap. *licet*.

31. Satisfit ſecundæ parti eiuſdem rationis dubitandi.

Deinde ad alteram partem de prælatura, iam oſtenſum eſt, quomodo habeat immobilitatem ad ſtatum ſufficientem. Nec obſtat, quòd illa immobilitas ex iure Canonico pendeat, quia etiam fundatur in pacto quaſi intrinſeco illi muneri, & per ius Canonicum quaſi completur, quod fere in omni ſtatu inuenitur. Addo denique cùm hic ſtatus intrinſecè pendeat ex confirmatione Papæ, etiam modo ſtabilitatis ſuæ pendere quaſi intrinſecè ex modo, quo Papa illum confirmat; quia ipſe eſt præcipuum caput in terris cuiuſcunque Eccleſiæ tam vniuerſalis, quàm particularis; & ideo eius cõſenſus in tali vinculo conſtituẽdo principaliter poſtulatur; & ab illo maximè pendet eius firmitas. Per ius autem Canonicum declaratum eſt, Romanum Pontificem non aliter habere ratum tale vinculum, niſi ſub ea conditione, vt ſine ſuo conſenſu diſſolui non poſſit; & ideo nihil obſtat, imò iuuat, quòd hæc firmitas ex iure Canonico pendeat.

CAPVT XVII.

Vtrùm Prælati ſeculares Epiſcopis inferiores, vel etiam Parochi, ſint in ſtatu perfectionis.

1. Aliqua ſunt ad quæſtionem ſupponenda.

HÆc quæſtio tacta eſt in rationibus dubitandi in præcedenti capite propoſitis: & D.Th. in d. q. 84. illam tractat; quia eſt ad plenam cognitionem ſtatus perfectionis neceſſaria. Obſeruandum enim in primis eſt, in ea conſiderari hos Prælatos præciſè ratione muneris, ſecluſo voto caſtitatis, quod habet, vt clerici in ſacris ordinati, de quo ſtatu infrà dicendum eſt. Vnde conſequenter ſupponimus hos non eſſe in ſtatu perfectionis acquirendæ; quod à fortiori probant, quæ de Epiſcopis diximus; ideóque agimus de ſtatu perfectionis exercendæ. Deinde ſupponimus, ex vi ſolius ordinationis, non eſſe hos prælatos in ſtatu perfectionis exercendæ; quod etiam ex his, quæ de Epiſcopis diximus, ſuaderi poteſt. Item de omnibus clericis infra ordinem ſacerdotis conſtitutis, eſt id manifeſtum; quia ex vi ſolius ordinationis non obligantur, nec deputantur ad opera perfectionis. Et licèt ratione ſtatus clericalis, vel ſpecialẽ aliquam obligationem habere poſſint ex præcepto Eccleſiæ, vt ad recitandas horas, vel etiam maiorem vitæ honeſtatem, ac decentiam requirant; nihilominus hæc omnia non attingunt proprium aliquem perfectionis gradum, ſed pertinent ad communem viam præceptorum. Nam etiam in laicis pro diuerſitate ſtatuum poſſunt plures, vel pauciores obligationes reperiri. Quapropter ſtatus talium clericorum non excedit communem ſtatum vitæ Chriſtianæ; licèt intra latitudinem illius digniorem gradum obtineat.

Certum eſt clericos infra ordinẽ ſacerdotis non eſſe in ſtatu perfectionis.

2. An ſimplices ſacerdotes in ſtatu perfectionis ſint. *Antonin.*

De ſimplicibus autem ſacerdotibus nonnullum dubium eſſe poteſt, an ex vi ſacerdotalis characteris poſſint dici in ſtatu perfectionis conſtituti. Non enim deſunt, qui ita ſentiant: Vt videre licet in Antonin. 3.p. in Prolog. §. 4. & 5. & Auguſt. de Ancon. lib. de Poteſt. Eccleſ. quæſt. 76. art. 1. Et ſuaderi poteſt, quia ex vi ſui ordinis habent proprium vitæ inſtitutum immutabile, & ad excellentiſſima opera, quæ magnam ſanctitatem, & perfectionem requirunt, ordinatum. Nimirum ad conſecrandum corpus, & ſanguinem Domini, & ad offerendũ Deo diuiniſſimum ſacrificiũ, & vt ſacerdos ſit mediator inter Deum, & populum, nomine totius Eccleſiæ pro fidelibus intercedendo. Quæ omnia adeò ſunt excellentia, vt ſi comparetur conſecratio Epiſcopi ad ordinationem ſacerdotis, in eo præciſè, quod vnaquæque per ſe confert, altior videatur ſacerdotis ordinatio, quàm Epiſcopi conſecratio. Ergo ſacerdos ex vi ſui ordinis conſtituitur in ſtatu perfectionis exercendæ. Et confirmatur: nam ratione ſui ordinis tenetur ad maiorem vitæ puritatem, quàm omnes inferiores; & ideo eius peccatum cæteris paribus grauius eſt: Vt ſentiunt Gregor. in Paſtoral. & Ambroſ. & Chryſoſt. in lib. de ſacerdotali dignitate.

Auguſt. de Ancon. Probatur pars affirmatiua. *D. Gregor. D. Ambroſ. D. Chryſoſt.*

3. Pars negatiua oſtenditur. *D. Thom. Caiet. Gerſon. Antonin. Ancona.*

Contrarium nihilominus ſentiunt D. Thomas, & Caiet. Gerſon, & alij ſtatim citandi. Imò etiam Antoninus, & Ancona limitant ſuam ſententiam, dicentes, preſbyteros lato modo, & non proprio, eſſe in ſtatu perfectionis. Poteſtque ſuaderi D. Thomæ ſententia, quia clerici etiam ſacerdotes ex vi ſuæ ordinationis nõ obligantur ad perficiendos alios, nec ad propriam perfectionem acquirendam, nec ad opera ſupererogationis, præſcindendo nunc à voto caſtitatis. Et quanuis teneantur dignè miniſtrare, in rigore ſatisfaciunt huic obligationi, ſeruando præcepta, & in gratia miniſtrando. Quam obligationem habet etiam populus Chriſtianus ſuo modo, quatenus tenetur communicare, & dignè ad tantum ſacramentum accedere. Quòd verò hæc obligatio ſit maior in ſacerdote, ſolùm conſtituere videtur differentiam ſecundùm magis, & minus, intra latitudinem generalis ſtatus vitæ Chriſtianæ, quæ præceptorum obſeruatione contenta eſt, & habet ordinem, vel gradus iuxta varias perſonarum conditiones, & dignitates, etiamſi ſtatum perfectionis non profiteantur, nec ad illum aſcenderint.

4. Reſolutio quæſtionis ſit ſacerdotes ſaltem inchoatiuè eſſe in ſtatu perfectionis.

Et vterque modus dicendi poteſt facilè defendi; quia diſſenſio videtur eſſe magis de modo loquendi, quàm de re. Nihilominus tamen negare non poſſum, quin ſacerdotes habeant aliquo modo ſtatum perfectionis ſaltem inchoatum: tum, quia habent ſacrũ miniſteriũ valde excellens, ratione cuius ad magnam honeſtatem, & virtutem obligantur: vt docent Patres ſcribentes de ſacerdotio; præſertim Chryſ. & Ambroſius. Vnde D. Thom. q. 184. a. 8. fatetur, maiorem ſanctitatẽ requiri in ſacerdote propter excellentiam miniſterij, quàm in non ſacerdote. Et Caiet. in eadem q. a. 4. dicit ex hypotheſi, quòd ſi obligatio ad maiorem perfectionem ſufficeret ad ſtatum perfectionis, ſacerdos ex vi ſui ordinis eſſet in ſtatu perfectionis. Ego autem ſuprà oſtendi, ſacerdotem non minus obligari ad exteriorem, quàm ad interiorem virtutem, & certè in Pontificali Romano, Iſidoro, & aliis, etiam externa munera perfectionis tribuuntur ſacerdoti; vt inferiùs in hoc capite videbimus. Quapropter cenſeo ſacerdotes ex vi ſui ordinis habere ſtatum altiorem, & ſanctiorem, qui ab eis nonnulla perfectionis opera requirit; ratione cuius obligationis meritò dici poſſunt eſſe aliquo modo, ſaltem inchoatiuè, in ſtatu perfectionis.

D. Thom. *Caiet.*

Noſtra

Opinio affirmās prælatos inferiores Epiſcopis eſſe in ſtatu perfectionis. *Gerſon. Henriq. Maior.*

5. Noſtra verò quæſtio propria eſt de prælatis,vel paſtoribus animarū inferioribus Epiſcopis; an ex vi prælationis, ſeu muneris ſui ſimpliciter ſint in ſtatu perfectionis ? In quo pūcto indiſtinctè de omnibus,parochos etiam includendo,partē affirmantem docuit Gerſon in d.tract. de ſtatu perfectionis.Alphab.67.liter.V.& ſequentibus. in 3.p. Sequitur Henriq.quodlib.12.q.28.& 29.& Maior 4.diſt.38.q.7. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia iſti omnes ex vi ſui muneris obligantur ad opera valde perfecta, nimirum, ad curandum de ſalute aliorum,eos illuminando,& perficiendo,& ad animam pro illis ponendam,ſi oportuerit.Cōfirmatur,quia Diſcipuli Chriſti, quos ſpecialiter elegit, & miſit binos ante faciem ſuam, Luc 10. fuerunt in aliquo ſtatu perfectionis ſupra communem plebem;ſed illis ſuccedunt parochi,& iſti inferiores prælati,vt docet Clemens epiſt.1. ergo iſti etiam illum ſtatum perfectionis participant: ſúntque in ſecūdo gradu poſt Epiſcopos,ſicut illi diſcipuli poſt Apoſtolos in ſecundo ordine fuerunt, teſte Hieronymo epiſt. 127. ad Fabiolam. marg.6.

Clemens. *Hieronym.*

Contraria ſententia eſt D. Thomæ.

6. Contrariam ſententiam tradit D.Thomas in d. q.184.a.6.Eiúſque fundamentum eſt,quia hi prælati non conſecrantur voto ad hæc munera exercenda,nec ad permanendum in illis; & ideo dici non poſſunt eſſe in ſtatu perfectionis,etiamſi dici poſſint habere officium, vel miniſterium ad perfectionem pertinens.Et hanc opinionē docet ibi Caietanus,licèt fateatur,diuerſitatem ferè eſſe de modo loquēdi;quod certè magna ex parte ita eſt. Vt ergo verborum contentionē,quoad fieri poſſit euitemus,& rem ipſam explicemus,diſtinguamus illas duas voces,*ſtatus*,& *perfectionis*;& de ſingulis videamus, quomodo poſſint his paſtoribus animarum attribui.; & inde conſtabit, an coniunctum, ſcilicet, *ſtatus perfectionis*, in eis reperiatur.

Caiet.

An prælati inferiores Epiſcopis habeant immutabilitatem, & obligentur ad permanendum in ſuo munere.

7. Et primùm circa ſtatum quæri poteſt, an iſti habeant in ſuis muneribus immutabilitatem ſufficientē ad ſtatum.Et vt quæſtio clariùs de re ſit, interrogatio eſt,an iſti inferiores paſtores teneantur, & in rigore obligentur ad permanendum in ſuo munere. Nam ſi obligantur, habebunt in eo munere immobilitatem ad ſtatum ſufficientem; ſecus verò erit,ſi liberū eis eſt miniſterium illud deſerere.In hoc ergo puncto D. Thom. ſuprà videtur negare abſolutè iſtos inferiores animarum paſtores obligari ad perſeuerandum perpetuò in ſuo munere.Idem habet in d.q.184.a.6. & q.189. a.7.ad 1.Qui fundatur præcipuè,quia iſti paſtores non ſe obligant voto,ſicut Epiſcopi.Sed ſi intelligatur de proprio voto,iam oſtenſum eſt, etiam Epiſcopos nō obligari voto;ſi verò ſumatur latè pro pacto,vel promiſſione mutua, & oneroſa facta cum Eccleſia, vel prælato eius, vnde conſtat hos paſtores non habere obligationem proportionatam ſuo muneri : reſpondet Caietanus non habere illam de iure diuino,ſicut habent Epiſcopi:nec de humano,quia ſcriptum non eſt. Sed de hoc poſteriori iure infrà dicetur. De priori verò iam oſtenſum eſt, etiam Epiſcopos non habere illam obligationem abſolutè de iure diuino. Si autem Epiſcopi dicantur illam habere medio pacto, quia naturale ius obligat ad pacta ſeruanda: idem cum proportione dicetur de his inferioribus,quia etiam de illis dicetur,ex pacto obligari; nec oppoſitum probat Caietanus, vt videbimus.

Pars negatiua. Probatur 1. *D.Thom.*

Reiicitur tamen probatio. *Caiet.*

8. Aliter videtur D.Thomas probare non eſſe in

A his paſtoribus obligationem retinendi curam animarum,quia poſſunt liberè eam deſerere,vt ad ſtatum religionis tranſeant.Id enim liberè ſine licentia Papæ, vel Epiſcopi facere poſſunt; iuxta decretum Cōc. Tolet.IV.c.49.alias 50.vbi ſic dicitur.*Clerici,qui Monachorum propoſitum appetunt, quia meliorem vitam ſequi cupiunt, liberos eis ab Epiſcopo in monaſterium largiri oportet ingreſſus, nec interdici propoſitum eorum, qui ad contemplationis deſiderium tranſire nituntur.* habetur in cap. vnico 19. q.1.& in q.2.cap.2.de his,qui ſub Epiſcop. curam habent animarum.Idem ſtatuit Vrbanus Papa II. dicens:*Si quis horum,qui in Eccleſia ſua ſub Epiſcopo populum retinet,& ſeculariter viuit,afflatus Spiritu*
B *ſancto in aliquo monaſterio, vel regulari canonia ſaluare ſe voluerit, quia lege priuata ducitur, nulla ratio exigit,vt à lege publica conſtringatur.*Et infrà: *Quiſquis ergo hoc ſpiritu ducitur, etiam Epiſcopo contradicente,eat liber noſtra authoritate.* Propter quæ iura idem docet D.Thomas d.q.184.a.6.& q.189.ar.7.

Probatur 2. Conc. Tol. Vrbanus Papa. *D.Thom.*

9. Impugnatur ratio tradita.

At verò ex hoc ſigno non colligitur,iſtos prælatos, vel parochos non habere obligationem permanendi in ſuo munere ſufficientem ad ſtatum,ſed ad ſummum probat,non eſſe illam obligationem omnino abſolutam,ſed includere conditionem non repugnantem ſtatui maioris perfectionis.Probatur à ſimili.Nam religioſus profeſſus in vna religione poteſt ſecundùm ius commune tranſire ad arctiorem religionem,cap.*ſanè*,
C & cap.*licèt*,de regularibus;quod non obſtat,quominus antea eſſet in ſtatu perfectionis, licèt minus ſtricto,vel perfecto. Et ratio eſt,quia immutabilitas ſtatus perfectionis per ſe ſolùm opponitur retroceſſioni, iuxta verba Chriſti Domini, quæ ipſe D.Thomas allegat,Luc.9.*Qui mittit manum ſuam ad aratrum, & reſpicit retro, non eſt aptus regno Dei.*Et ideo non excludit aſcenſum ad vlteriorem gradum intra latitudinem ſtatus perfectionis. Hæc autem ratio non minus procedit in Curato reſpectu religioſi ſtatus, quàm in ſtatu religioſo inferiori reſpectu altioris:ergo non obſtante hac licentia tranſeundi ad religionem,poterit munus prælatorum inferiorum eſſe ſufficienter immobile ad ſtatum.

Inſtat verò Caietanus; quia ſi Curati eſſent in 10.
D ſtatu perfectionis,eſſent in altiori ſtatu, quàm religioſi,quia eſſent in illo, vt perfectores, & non tantùm vt perficiendi, & conſequenter non poſſent ad ſtatum religionis tranſire. Sed hoc non obſtat,quia licèt eſſent in ſtatu perfectorum, eſſent in illo in gradu imperfecto; & moraliter eſt melius, & ſecurius eſſe in ſtatu perfectionis acquirendæ. Eo vel maximè quòd totum hoc pendet ex iure Eccleſiæ; quæ cenſuit ad commune bonum animarum expedire, vt in Epiſcopis non fiat mutatio tam facilè,ſicut in parochis, quia facilè poteſt per Epiſcoporum prouidentiam ſuppleri;quod non ita erat in Epiſcopis.

Soluitur inſtantia Caietani.

Aliud denique ſignum huius mutabilitatis repugnantis 11.
E ſtatui,affert D.Th.quia iſti paſtores inferiores poſſunt renūtiare ſuis officiis, ſeu beneficiis,ac dignitatib.ſine licētia:in quo differunt ab Epiſcopis. Vndè colligit, eos non habere obligationem perpetuam,quam Epiſcopi habent; quia in obligatione de ſe perpetua ſolus Papa poteſt diſpenſare.Ergo non habent inferiores immobilitatem ad ſtatum neceſſariam : nam hæc non eſt ſine obligatione de ſe perpetua. Veruntamen etiā hæc ratio nō caret difficultate,duobus enim modis poteſt intelligi, hos prælatos poſſe cedere ſuis muneribus,vel officiis. Primo, quia ſola ſua

Probatur 3. eadem pars negatiua. *D.Thom.*

voluntate ſine dependentia ab aliquo ſuperiore, & ſine violatione alicuius iuris poſſunt id facere; quia nulla obligatione, vel diuina, vel ex lege humana tenentur. Secundò, quòd poſſint id facere conſentiente, vel diſpenſante ſuperiore, & non aliter. Priori modo intellexit rationem illam Caietanus. Ait enim, nec iure diuino, nec humano obligari hos miniſtros Eccleſię in ſuis muneribus perſeuerare; quia non inuenitur tale ius ſcriptum.

12. *Impugnatur probatio.* Sed quoad hanc partem contrarium videtur certum. Nam in cap. *admonet.* de renuntiatione, Alexander III. cuidam Epiſcopo mandat, vt non permittat ſuis clericis dimittere Eccleſias, quas habent, *Ipſo inconſulto*, id eſt, *inuito*, vt ibi ſignificat gloſſa, & exponit Panorm. *Panorm.* & ſumitur ex aliis iuribus, in quibus talis renunciatio ſine licentia Epiſcopi prohibetur: Vt patet ex cap. *ſi quis verò.* cum tribus ſequentibus. & cap. *Epiſcopus, de loco.* 7. quæſt. 1. vbi clerici prohibentur deſerere ſuas Eccleſias, vel tranſire ad alias ſine ſuorum Epiſcoporum licentia; & ſi faciant, reuocari poſſe, & ſi pertinaces ſint, grauiter puniendos eſſe decernitur. Et eſt communis ſententia Canoniſtarum, quos latè refert Flammin. *Flammin.* lib. 7. de reſignation. benef. q. 1. à principio. Eamdémque ſententiam ſupponit D. Thomas *D. Thom.* d. q. 184. a. 6. dicens, poſſe Archidiaconum, vel Curatum relinquere ſuam Eccleſiam de licentia ſui Epiſcopi, vbi licentiam, tanquam neceſſariam poſtulat. Non eſſet autem neceſſaria, niſi præcederet obligatio ſaltem Canonici iuris.

13. *Reiicitur Caietani reſponſio.* Reſpondet autem Caietanus hanc licentiam non requiri propter prohibitionem, vel, quia Curatus ſit obligatus ad perpetuam curam animarum, *ſed propter obligationem fidelitatis, quam debet Epiſcopo, eo quòd officialis eius eſt. Nam hoc*, ait, *quilibet officialis debet domino ſuo.* Sed in primis contrarium colligitur ex dictis iuribus: & deinde ſine iure poſitiuo nulla eſſe poſſet talis obligatio fidelitatis propria, & rigoroſa, id eſt, quæ ſub graui culpa eſſet, & grauiter ab Eccleſia puniri poſſet. Vtrumque declaro. Quia vel illa obligatio, quam fidelitatis Caietanus appellat, eſt merè naturalis, id eſt, abſque interuentu alicuius pacti, vel diſpoſitionis legis humanæ, ſed intrinſecè orta ex ipſo officio; ratione cuius dicitur officialis debere hoc domino ſuo; niſi à ſuperiori domino vocetur, vt Caietanus ait, etiam ſi ſpeciale pactum de hoc non intercedat, nec lex vlla id diſponat. Et hæc obligatio vel eſt nulla, vel ad ſummum eſſe poteſt ex quadam honeſtate, vel decentia; non verò ex rigoroſa, &, vt ita dicam, legali obligatione. Nullus enim famulus, operarius, aut miniſter, vel officialis alterius tenetur in ſuſcepto miniſterio, vel alterius ſeruitio permanere, ſi de illa re pactũ inter eos in ipſa conuentione non præceſſit. Nam ſecluſo pacto, ſicut dominus liber manet ad dimittendum famulum, vel officialem; ita & officialis ad relinquendum dominum; quia hoc poſtulat mutua æqualitas, ſi aliter inter eos conuentum non ſit: nec poteſt dari naturale fundamentum maioris obligationis.

14. *Infirmatur vlteriùs eadem reſpõſio.* Igitur ex natura rei ſolùm cogitari poteſt quidam vrbanitatis titulus, ne quis inſalutato domino, vel prælato recedere videatur. At verò talis obligationis tranſgreſſio, vel omiſſio per ſe non ſufficit ad grauem culpam, vel pœnam, ſecluſo iure poſitiuo ſpeciali. Et ad ſummum obligat ad petendam licentiam; non verò ad expectandum conſenſum. In his autem Curatis, vel prælatis inferioribus obligatio eſt rigoroſa, & nõ eſt tãtùm ad petendam licentiam, ſed etiam ad conſenſum ſuperioris expectandum, vt ex citatis iuribus, & Doctoribus conſtat. Imò Epiſcopus non poteſt illam licentiam dare ſine graui cauſa, vt eadem iura diſponunt. Et ſpecialiter Pius V. *Pius V.* in motu proprio 58. in Bullario, & incipit, *Quanta Eccleſiæ Dei*, &c. Denique vbi non eſt promiſſio, non eſt propria obligatio fidelitatis; ergo ſecluſa promiſſione, ſeu pacto, non poteſt talis obligatio naturalis affirmari: præſertim, cùm idem Caietanus neget teneri Curatos ad permanendum in ſuo munere ex iure diuino naturali. Quòd ſi quis dicat ibi interuenire pactum, & promiſſionẽ, in qua talis obligatio fũdetur. Inſtamus in primis ad hominem cõtra Caietanum; quia tunc nulla erit in hoc differentia inter Epiſcopos, & inferiores paſtores. Deinde interrogabimus, vnde ſit annexum illud pactum tali muneri; non enim ex ſolo iure diuino naturali; quia poſſet Eccleſia ſtatuere aliũ modum conferendi hæc officia, vel beneficia, vel recipiendi hos miniſtros ſine tanto onere; nec id eſſet intrinſecè malum: ergo fundamentum talis obligationis ſemper reducitur ad ius poſitiuum, quo explicatum eſt, talia miniſteria cum tali onere, vel ſub tali conditione conferri.

15. *Non requiritur votum ad ſtatus immutabilitatem.* Quapropter licèt D. Thomas hanc obligationem ex pacto, vel Eccleſiaſtica lege agnoſcere videatur, quatenus ait, quòd ſine licentia ſuperioris tale officium dimitti non poteſt; nihilominus negat ſufficere ad ſtatum; quia illa obligatio nõ eſt talis, vt ſolus ſummus Põtifex in ea poſſit diſpenſare; & apertè declarat vim rationis in hoc ponere, quòd iſti prælati non ſe obligant voto perpetuo ad retinendum tale munus: in hoc enim ponit differentiam inter ipſos, & Epiſcopos; propter quam dicit, hos eſſe in ſtatu perfectionis, & non inferiores. At contra hoc eſt, quia ſuprà oſtendimus tale votum non eſſe ſimpliciter neceſſarium ad ſtatum: nec Epiſcopos habere illud diſtinctum à pacto incluſo in conditione, ſub qua Epiſcopatum acceptant. Vnde ſumitur argumentum, quia in Epiſcopis ſufficit obligatio in tali pacto, vel in Eccleſiæ conſtitutione fundata. Ergo ſufficiet etiam in inferioribus: nam illi etiam ſub ſimili conditione, & tacito pacto tale munus acceptãt.

16. *Non requiritur quòd ſolus Papa poſſit diſpenſare.* Neque obſtabit, quòd in Epiſcopis neceſſaria ſit licentia Papæ; in aliis Epiſcoporum ſufficiat. Quia hoc poteſt inde prouenire, quòd Epiſcopus non habet aliũ ſuperiorem proximum; inferiores autem habent Epiſcopos ſuperiores. Vnde quãdo prælatus non Epiſcopus ex priuilegio ſoli Papæ ſubiectus eſt, non poteſt ſine licentia Papæ ſuo muneri cedere. iuxta capitulum vltimum, de Renũtiatione. Et ipſe Papa, quia ſuperiorem in terris non habet, per ſe poteſt renuntiare Papatui ſine alterius hominis conſenſu. iuxta c. 1. de Renũtiat. in 6. ibi: *liberè valet*, &c. vbi gloſſa, & Doctores id notant. Ergo ſicut in Epiſcopis non eſt cõtra rationem ſtatus, quòd de licentia Papæ poſſint Epiſcopatum relinquere; ita nec in inferioribus prælatis obſtabit, quòd ex licentia Epiſcopi renuntiare valeant.

17. *Non obſtat, quòd difficiliùs diſpenſetur cum Epiſcopis.* Et eadem ratione non obſtat, quòd hæc licẽtia difficiliùs Epiſcopis, quàm cæteris cõcedatur, nec quòd Epiſcopi non poſſint tranſire ad ſtatũ religioſum ſine licentia obtenta: inferiores verò poſſunt. Tum, quia hæc omnia ex poſitiuo iure pendent; & quod ſtatuit in Epiſcopis, poſſet etiam in aliis ordinare, ſi communi bono ita eſſet neceſſarium. Et è contrario poſſet etiam iure Eccleſiaſtico ſtatui, vt Epiſcopus ad religionem ſua ſponte,

&

& ſine ſpeciali licentia tranſire poſſet : nam hoc non eſt contra vllum diuinum ius ; ſicut in ſpeciali caſu id conceſſum videtur in cap. *per tuas.* de voto. Tum etiam, quia illa differentia ſolùm eſt ſecundùm magis,& minus : vnde ſolùm poteſt ex illa inferri , ſtatum Epiſcoporum eſſe firmiorem, & nobiliorem;non verò,quòd in reliquis non ſit etiam immobilitas ad ſtatum ſufficiens. Et ratio à priori eſt ; quia quod pacto , & iure communi ſtabilitum eſt,de ſe eſt moraliter ſatis firmum, & ſtabile , etiamſi per diſpenſationem ſuperioris mutari poſſit. Nam id , quod per ſolam diſpenſationem alterari poteſt , & pendet à voluntate alterius , moraliter cenſetur eſſe ſubdito per ſe impoſſibile ; ideóque contraria immobilitas ad ſtatum ſufficit. Præſertim , quando ad talem mutationem magna cauſa de iure poſtulatur : vt in præſenti caſu ſecundùm iura neceſſarium eſt. Denique non inuenitur maior firmitas in ipſo ſummo Pontifice ; imò illi non eſt neceſſaria alicuius hominis licentia , vel conſenſus , vt poſſit abdicare à ſe papatum;& nihilominus ratione illius non minus eſt in ſtatu, quã cæteri Epiſcopi; quia ſatis eſſe cenſetur,quòd habeat de ſe perpetuitatem , & quòd illam mutationem facere non poſſit,niſi ex grauiſſimis cauſis ; ergo cum proportione ſimilis ſtabilitas in aliis ſufficiet.

Ad ſtatus immutabilitatem ſufficit, quòd ille de ſe habeat perpetuitatem, & quòd quis mutationem facere nequeat , niſi ex grauiſſimis cauſis.

18. Probabile eſt in prælatis inferioribus ſufficientiã dari ad ſtatum,ſeu ſtabilem viuendi modum.

Quod ergo ſpectat ad nomen , & rationem ſtatus , attenta iuris diſpoſitione , ſatis probabili ratione defendi poſſet , eſſe in his prælatis inferioribus , ſeu in munere,ac obligatione vniuſcuiuſque illorum,ſufficientiam ad ſtatum,ſeu ſtabilem viuendi modum conſtituendum. Idque maximè locum habet in primis in Abbatibus,vel ſimilibus prælatis ; qui licèt non ſint Epiſcopi quoad cõſecrationem,in reliquis habent iuriſdictionem Epiſcopalem, & immediatè ſubſunt Papæ;& ex vi ſui muneris ita ſunt perpetuò Eccleſiis ſuis addicti, vt ſine licentia Papæ illis cedere non poſſint : nam iſti parum ab Epiſcopis in ſtabilitate differunt. Idémque ferè eſt de quibuſdam prælatis religionum perpetuis ex inſtitutione ſua;illi enim vltra ſtatum religioſum,quem ex vi profeſſionis habent;ratione muneris dici poſſunt eſſe in ſtatu nõ ſolùm acquirendi perfectionem , ſed etiam perficiendi alios , ac ſubinde eſſe in ſtatu perfectionis exercendæ. Similes verò prælati , vel regulares , vel ſi qui ſunt ſeculares, qui ad certum tempus triennij , vel ſexennij huiuſmodi curam habent , non poterunt ea ratione dici in ſtatu,ſed in officio , vel dignitate quadam. Denique inferiores paſtores,& Curati,licèt ex vi iuris (vt dicebam) videantur immutabilitatem habere ; nihilominus conſiderato communi vſu, quo receptum eſt,vt facillimè mutentur ; & conſequenter,vt talia beneficia non aſſumant animo permanendi in illis perpetuò; ſed vel ad alia pinguiora aſcendendi , vel renuntiandi cum aliquo emolumento , vel ſimplici penſione ſine obligatione animarum:hoc,inquam,vſu conſiderato ſatis probabilis modus loquendi eſt, quòd iſti nõ ſtatum aſſumere, ſed miniſterium , officium , vel dignitatem Eccleſiaſticam , pro illo tempore habere dicantur.

Inferiores paſtores & curati conſiderato cõmuni vſu non tam ſtatũ, quàm miniſterium aſſumunt.

19. An ex parte obiecti detur ratio cur prælati inferiores ſint in ſtatu vel officio perfectionis exercendæ.

Iam verò ſequitur alterum membrum , an ex parte obiecti , ſeu materiæ ſit in his muneribus ſufficiens ratio,ob quam iſti prælati in ſtatu perfectionis eſſe, vel certè officiũ perfectionis exercere dicantur.Eſt autem ſermo non de perfectione acquirenda : nam conſtat hos prælatos ex vi ſui muneris non profiteri conſiliorum obſeruantiam,nec alia media,quæ ad perfectionem acquirendam per ſe conducunt ; quia eorum munera per ſe non ad propriam perfectionem,ſed aliorum profectum ordinantur:vt ex dictis de Epiſcopis à fortiori conſtat. Igitur ſermo eſt de perfectione exercenda.In quo puncto negari non poteſt,quin iſti paſtores multum participent de perfectionis obligatione , & exercitio ex vi ſui muneris ; ſiue vocetur ſtatus,ſiue officium. Et hoc maximè intendunt rationes primæ opinionis.Et abſtrahendo à nomine *ſtatus*,id fatetur ex parte D.Thomas in d.q.184.a.6.ad 3.vbi de his inferioribus prælatis ait : *Magis habere officium ad perfectionem pertinens , quàm ſtatum perfectionis* ; quod quidem ſi intelligatur ratione nominis ſtatus, vel officij , erit facile in his,qui temporalem tantùm adminiſtrationem habent;in aliis verò,qui habent illam ex ſe perpetuam , habet difficultatem iam tractatam.

D.Thom.

20. Quam differentiam conſtituat D.Thomas inter Epiſcopos & prelatos inferiores in exercendis operibus perfectionis.

At verò D.Thomas(vt etiam Caietanus interpretatur) id videtur intelligere etiam ratione modi exercendi illa opera , quæ ad perfectionem pertinent:Vnde inter hos inferiores,& Epiſcopos differentiam conſtituit. *Quia paſtorale officium & obligatio ponendi animam pro ouibus ad Epiſcopos principaliter pertinet ; ad inferiores ſolùm ſecundariò, & miniſterialiter, quantum eis ab Epiſcopo committitur.*Et Caietanus addit. *Quòd Epiſcopi aſſumunt curam animarum,vt agentia principalia*; *Curati verò aſſumunt curam animarum , vt officiales principalium agentium.* Vnde infert , eos non teneri naturali obligatione ad non deſerendam curam animarum.*Quia officiales* , ait , *in virtute principalis agentis operantur , vt inſtrumenta , & ſicut aliena agunt virtute,ita alienam exequuntur obligationem.*Vnde in ſolut.ad 2.eiuſdem art.dicit D.Thomas,& defendit Caietanus , inferiores prælatos comparari ad Epiſcopos , *ſicut balini , vel præpoſiti ad regem.*

21. *Henriq. Gerſon. Maior.*

Hanc verò doctrinam latè impugnant Henr. Gerſon,& Maior ſuprà. Ne autem propter defendendum modum loquendi(in quo,vt dixi,magna ex parte hæc quæſtio de perfectione huius ſtatus verſatur) aliqua falſa in aliis materiis , & rebus grauioribus aſſerantur;ſuppono primò Epiſcopos altiori, & perfectiori modo habere paſtoralem curam,quàm parochos. Patet, quia Epiſcopatus à communi officio,vel poteſtate ſacerdotis iure diuino diſtinguitur. Differt autem,tanquam in altiori gradu,& ordine conſtitutus , vel quoad poteſtatem ordinis, vt eſt certum , vel quoad poteſtatem iuriſdictionis ; vt illi exiſtimant , qui putant iuriſdictionem Epiſcoporum eſſe de iure diuino.Sed quia hoc fortè verum non eſt,probabilius dicitur , excellentiam Epiſcoporum in iuriſdictione eſſe de iure ordinario Eccleſiaſtico iuri diuino valde conſentaneo. In hoc ergo ſenſu verum eſt, Epiſcopos principaliùs habere curam paſtoralem,quàm parochos. Quia illi ſunt quaſi principes Eccleſiarum, & habent vniuerſaliorem curam, & magis independentem , quàm parochi. Nihilominus tamen addendum eſt , inferiores prælatos etiam eſſe ordinarios paſtores , & exercere illam curam , non vt inſtrumenta Epiſcoporum,vel officiales,ſeu quaſi vicarios eorum , ſed vt cauſas proximas ſua propria , & in ſuo ordine principali virtute operantes.

Epiſcopi perfectiori modo habent paſtoralem curã quàm parochi. Probatur.

Inferiores prælati ſunt ordinarij paſtores,nõ inſtrumenta ſiue officiales Epiſcoporum.

22. Declaratur diſtinguendo tres inferiorum paſtorum gradus.

Declaratur , diſtinguendo in his inferioribus paſtoribus tres gradus:vnus eſt quorundam prælatorum carentium Epiſcopali conſecratione , & conſequenter inferiorum Epiſcopis in poteſtate ordinis:

De primo gradu eorū qui æquales ſunt Epiſcopis in iuriſdictione, certum eſt eſſe cauſas principales.

ordinis:& nihilominus æqualium illis in poteſtate iuriſdictionis, cum exemptione ab ordinariis Epiſcopis,& independentia ab illis, & cum immediata ſubiectione,& dependentia ſolius Apoſtolicæ ſedis. Et de his clarum eſt exercere paſtoralem curam, vt cauſas principales. Quia non minori virtute operantur,quàm Epiſcopi in omnibus illis effectibus,& actibus hierarchicis , qui à charactere,ſeu conſecratione Epiſcopali nō pendent:vt ſunt illuminatio , purgatio , & perfectio ſubditorum,&c.& eandem obligationem habent cum æquali etiam dependentia à Papa.

In 2. gradu eorum qui iuriſdictionē Epiſcopalem participant, nō tamen totā, nec independenter , idē dicendum.

Secundus gradus iſtorum prælatorum eſt , Archidiaconorum,vel ſimilium, qui iuriſdictionem quidem Epiſcopalem ordinariam participant , non tamen totam,nec cū exemptione,ſeu recurſu immediato ad ſummum Pontificem.Et de his etiam manifeſtum videtur,exercere paſtoralem curam,vt cauſas principales:tum quia ex vi ſui muneris habēt illam curam, quā exercent;& non poteſt Epiſcopus illam auferre:tum etiam ,quia poſſunt iuriſdictionem ſuam delegare, quod eſt ſignum ordinariæ iuriſdictionis, quæ in ſuo ordine principalis eſt.Tum præterea,quia ſubordinatio,quam retinent ad Epiſcopum,non eſt contra principalem curam in ſuo ordine ; quia etiam Epiſcopi iuriſdictio,aliquo modo eſt ſubordinata Archiepiſcopali. Nam in naturalibus etiam cauſa proxima principalis eſt, etiamſi ab vniuerſaliori pendeat; vt euidentiùs ex ſequenti puncto, & à fortiori conſtabit.

In 3. gradu conſtituuntur parochi particularium Eccleſiarū & qui principales etiam cauſæ ſunt.

23. In tertio igitur gradu conſtituuntur parochi particularium Eccleſiarum, qui propriè non cōprehenduntur nomine prælatorum , iuxta communem vſum iuris , & modum loquendi Doctorum. Nam prælati propriè dicuntur, qui iuriſdictionem ordinariam,etiam in externo foro eccleſiaſtico habent ; iſti autem parochi non habent ordinariam iuriſdictionem externam , & ideo propriè prælati non dicuntur. Nihilominus tamen ſunt proprij paſtores,ſicut in iure vocantur, vel comprehenduntur ſub nomine proprij ſacerdotis,in cap.*omnis vtriuſque ſexus*. de pœnit. & remiſ. Quapropter iuxta materiæ capacitatem non poſſunt dici officiales Epiſcoporum;ſicut eſt Vicarius eius,vel officialis,vulgariter dictus, Prouiſor ; ſed ſunt propriè paſtores in ſuo gradu , & à mercenariis diſtinguuntur ; quos etiam Chriſtus Ioann.8.propriis paſtoribus opponit. Vnde non ſunt etiam propriè inſtrumentales cauſæ reſpectu Epiſcoporum;ſed ſunt cauſſæ proximæ principales,iuxta materiæ capacitatem.Nam licèt reſpectu Chriſti D. ſint cauſæ inſtrumentales , & miniſtri eius , hoc modo etiam Epiſcopi, & ipſe ſummus Pontifex ſunt cauſæ inſtrumentales.Tamen ſicut Epiſcopi dicuntur cauſæ principales moraliter,quia habent proprium ius , & poteſtatem quaſi propriam,& intrinſecam ad ſuum munus exercendum ; ita & parochi in ſuo ordine ſunt Domini ſuorum beneficiorum,& propriam poteſtatem , ac officium exercent , & propriam obligationem adimplent,& non tantùm alienam exequuntur.

Bene poſſūt parochi dici veri paſtores, licèt ſint coadiutores& ſubordinati Epiſcopis.

24. Nec refert , quòd parochi ſint quaſi coadiutores: nam etiam Epiſcopi ſunt cooperatores Pōtificis , & in partem ſolicitudinis vocati , non in plenitudinem poteſtatis : vt dixit Vigilius Papa epiſt.1.cap.vlt.& refertur in cap.*qui ſe ſcit*.2. q. 6. vbi etiam habet illam ſententiam ,*Qui ſe ſcit aliis eſſe præpoſitum,non moleſtè ferat , aliquem ſibi eſſe prælatum*.Quam in ſimili caſu docuit Iulius I.epiſt.1. in fine.& Leo epiſt.82. aliàs 84. cap. 7. per quam inſinuant , quòd licèt Epiſcopi ſint veri paſtores principales in ſuo ordine ; nihilominus ſubſunt ſuperiori paſtori : ita inferiores paſtores ſunt in ſuo gradu proprij paſtores,licèt Epiſcopis ſubordinati ſint.

Vigilius Pap. Probatur. *Iulius I. Leo.*

25. Confirmatur vlteriùs ex Concilio Trid.

Poteſt hoc confirmari ex Concil.Trid.Seſſ.23. cap.1.de Reform.vbi cùm vellet præcepta de reſidentia Epiſcoporum,& parochorum tradere,generaliter de paſtoribus loquens, hoc iacit fundamentum : *Diuino præcepto mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt,oues ſuas agnoſcere,pro his ſacrificium offerre , verbique diuini prædicatione,Sacramentorum adminiſtratione,ac bonorum omnium operum exemplo paſcere* , &c. *pauperum , aliarúmque miſerabilium perſonarum curam gerere , & in cætera munera paſtoralia incumbere.* ex quo fundamento infert , obligationem Epiſcoporum ad reſidendum; & poſtea ſubinfert: *Eandem omnino de Curatis inferioribus,& aliis quibuſcunque,qui beneficium aliquod Eccleſiaſticum curam animarum habens, obtinent,Sacroſancta Synodus declarat,& decernit.*In quo contextu manifeſtè ſentit Concilium parochos comprehendi ſub propriis paſtoribus , quibus per ſe , & ex officio conuenit animarum cura;quos etiam à mercenariis diſtinguit:ergo ſentit,non eſſe tantùm officiales Epiſcoporum,quaſi miniſtros vices ipſorum gerentes;& inſtrumenta aliena virtute operantia , ſeu alienam obligationem exequentia, ſed eſſe proprios paſtores , quibus per ſe à principe paſtorū , ſeu domino totius gregis ouium cura demandata eſt. Ex quo addit Gerſon , ſtatum , ſeu munus parochorum eſſe de iure diuino,& de Chriſti inſtitutione,ita, vt non poſſit à Pontifice tolli ab Eccleſia : ſicut non poteſt auferri ſtatus Epiſcoporum;quia etiam parochi ad integrum ordinem hierarchicum à Chriſto inſtitutum pertinent. Eſtque hoc probabile, tum ex antiquiſſima traditione;tum, quia ad bonum regimen Eccleſiæ, & ſalutem animarum eſt neceſſaria hæc parochiarum diſtinctio , & propriorum parochorum inſtitutio:ſed quia hoc incertum eſt,in proprium opus de Ordine , & Eccleſiaſtica hierarchia,id reſeruamus. Nunc enim nobis ſufficit , quòd de facto munus hoc parochorum,tanquam paſtorale cum propria poteſtate,& iure , ſeu quaſi dominio ſit inſtitutum : ſiue inſtitutio ſit abſolutè de iure diuino,ſiue per Eccleſiaſticum completa ſit.

Gerſon. Munus parochorum eſt de iure diuino.

26. Omnes inferiores paſtores habere ſtatum ſiue munus exercendi actiones vitæ perfectæ aſſerunt prædicti authores. Probatur ex Concil. Trid.

His ergo poſitis , tanquam in re ipſa certis, colligunt prædicti authores , omnes inferiores paſtores habere ſtatum , vel proprium munus , & obligationem exercendi actiones vitæ perfectæ, ac ſubinde eſſe in ſtatu perfectionis exercendæ. Quod videtur ſuaderi ſatis probabiliter ex verbis allegatis Concilij Tridentini:nam illæ actiones paſtorales,quas numerat,magnam perfectionem in paſtore requirunt; præſertim ,*paſcere gregem verbo, & exemplo in omni bonorum operum genere,ſacrificium,& ſacramenta dignè offerre,& miniſtrare,& corporalibus,ac ſpiritualibus operibus miſericordiæ incumbere.*Ergo ſtatus , qui ad hæc , & ſimilia paſtoralia opera obligat , ex parte materiæ ſtatus eſt perfectionis exercendæ. Probatur conſequentia,tum quia ſtatus,qui obligat ad actiones perfectas,& ad frequentem earum vſum , ſtatus perfectionis eſt : ſed talis eſt ſtatus horum parochorum:ergo. Tum etiam , quia ſtatus ex natura ſua ſupponens , & requirens in perſona ſufficientem virtutē ad opera ex genere ſuo perfecta,& vitādi contraria , meritò dici poteſt ſtatus perfectionis; talis

talis autem eſt hic ſtatus, vt ex verbis Concilij colligitur. Et confirmari optimè poteſt ex his, quæ de his muneribus, & miniſtris eorum tradit Baſilius in Regul. moral. regula 70. præſertim c. 10.11.13.16.19.& ſequentib. & regula 80.c.11.& ſequentib. vbi de prædicatoribus verbi Dei loquitur, à fortiori autem hos comprehendit, quibus ex officio munus hoc conuenit.

D. Baſil.

27. *Confirmatur vlteriùs ex Pontificali Rom.*

Vnde confirmari hoc poteſt ſecundò: nam in Pontificali, inter alia munera, hæc duo tribuuntur Sacerdoti, ſcilicet, *præeſſe, & prædicare*, & ſubditur inferiùs, hos deſignatos eſſe in ſeptuaginta diſcipulis à Chriſto electis, quos binos ante ſe miſit: *Vt doceret, ait, verbo ſimul, & facto, miniſtros Eccleſiæ ſuæ fide, & opere, debere eſſe perfectos.* Tribuuntur autem ſacerdotibus illa munera, non quia ex vi ſolius ordinationis, ius gubernandi, ſeu exercendi paſtoralem curam, & prædicandi accipiant: ſed quia ad illos fines inter alios ordinantur, & quaſi proximè diſponuntur. Et ſic etiam dixit Iſidor. lib. 2. de diuin. offic. c. 7. *Sacerdotibus ſicut Epiſcopis diſpenſatio myſteriorum Dei commiſſa eſt: præſunt enim Eccleſiæ Chriſti; & in confectione diuina corporis, & ſanguinis conſortes cum Epiſcopis ſunt; ſimiliter, & in doctrina populorum, & in officio prædicationis.*

D. Iſidor.

28. *Non infringit ſuperiorem reſolutionem eſſe Epiſcopos in altiori gradu perfectionis.*

Nec obſtabit, quòd Epiſcopi ſint in altiori gradu perfectionis, quàm iſti inferiores prælati, vel Curati. Quia ſicut in ſtatibus acquirendæ perfectionis, vnus eſſe poteſt perfectior alio, vt poſtea videbimus; ita etiam ſub communi ſtatu perfectionis exercendæ, poteſt eſſe varietas, & inæqualitas in gradu perfectionis. Sic ergo dubitandum non eſt, quin Epiſcopi ſint in altiori gradu perfectionis, quàm inferiores prælati; quia quo vniuerſaliorem, & principaliorem habent curam, eo ad illuminandum excellentiùs, magíſque perficiendos alios, verbo, & exemplo obligantur. Vnde peculiari etiam poteſtate ordinis, ex officio poſſunt alios confirmare, presbyteros ordinare, Epiſcopos conſecrare, & per poteſtatem iuriſdictionem altiorem, & vniuerſaliorem prouidentiam diœceſis ſuæ habere tenentur; & ſimul congregati in Conciliis, etiam in vniuerſalem aliquẽ influxum, ſaltem ſuffragium ferendo habere poſſunt. Ideóque excellentiorem virtutis, & perfectionis ſtatum munus illud poſtulat. Hoc autem non obſtat, quo minus etiam inferiores prælati, in ſtatu perfectionis ſint, quatenus ad multa opera eiuſdem rationis deſtinantur; licèt non eodem modo nec in tam excellenti gradu. Imò etiam ſub ipſis Epiſcopis inuenitur varietas, & inæqualitas. Nam inferiores prælati, qui participant iuriſdictionem Epiſcopalem, ad plura, & perfectiora opera obligantur; & ideo proximi ſunt Epiſcopis in ſtatu perfectionis: & qui inter eos ſunt exempti, videntur etiam ad maiorem perfectionem obligari, vel in eis ſupponi debere; quia quo ſuperiori modo, magíſque independenti operantur, eo perfectiores, & aptiores ad tale regimen ſupponuntur. Denique in infimo gradu erunt Curati, quia magis limitatam habent ſphæram, & actionem: nihilominus tamen aliqua ex parte illum ſtatum participant, quatenus ex officio eiſdem operibus perfectionis magna ex parte incumbunt.

29. *Probabile eſt inferiores prælatos etiam parochos eſſe aliquo modo in ſtatu perfectionis exercendæ.*

Ex his ergo, quæ de immutabilitate horum prælatorum inferiorum in ſuo munere, & de perfectione operum eorundem munerum dicta ſunt, videtur probabiliter colligi, hos prælatos, ſeu paſtores animarum eſſe aliquo modo in ſtatu

A perfectionis exercendæ, non acquirendæ, ſeu in ſtatu perficientium, non perficiendorum, maximè, ſi cum munere huiuſmodi ſacerdotalis ordo coniungatur. Nam ſicut Innoc. III. dixit, coniugium Epiſcopi cum ſua Eccleſia conſecratione conſũmari, ſi inſtitutio, ſeu collatio, aut electio, & confirmatio in tali prælatione aut beneficio antecedat; ordinariè verò ſolet præcedere ordinatio ſacerdotalis. Et ideo diximus ſuprà, per illam quaſi inchoari ſtatum perfectionis ſimplicium ſacerdotum: nunc verò addimus, addita paſtorali cura compleri quodammodo in ſuo gradu aliqualem ſtatum perfectionis huiuſmodi prælatorum. In quo aliquid conſiderari poteſt pertinens

Innoc. III.

B ad perfectionem vitæ contemplatiuæ, & aliquid vitæ actiuæ; & primum habere ex vi ſacræ ordinationis; ſecundùm autem ex vi prælationis. Nam ratione miniſterij conſecrandi, & offerendi corpus Chriſti, quod per ſacerdotalem ordinationem accipiunt, ad altiorem rerum diuinarum conſiderationem, maiorémque animi puritatem obligantur; ratione verò prælationis tenentur ſaluti proximorum procurandæ incumbere. Et quia ex vi ordinationis, & ſuſceptionis talis muneris ad vtraque opera perpetuò dicantur, non incongruè dicuntur eſſe in ſtatu perfectionis dicto modo; licèt in gradu inferiori, vel infimo illius ordinis, vt explicatum eſt Et ſanè quanuis D. Thomas, Caie-

C tanus, & alij, in modo loquendi differant; in re non diſcrepant. Nam idem met D. Thomas Matth. 5. in vltimis verbis diſtinguens ſtatum perfectionis viæ in tria membra, vnum vocat ordinis, alium prælationis, & tertium religionis, ſignificans non ſolùm prælatos omnes, ſed etiam clericos eſſe in ſtatu perfectionis. Vnde aliqui conciliant illas ſententias dicentes, hos prælatos non ſimpliciter, ſed tantùm ſecundùm quid eſſe in ſtatu perfectionis, quod facilè poteſt admitti, nec de vocibus contendendum eſt; & res ipſa in ſequenti capite 18. explicabitur.

D. Thom. Caiet.

D

CAPVT XVIII.

Vtrùm ſtatus Epiſcoporum perfectior ſit quàm ſtatus religioſorum.

HÆc comparatio odioſa videri poteſt, & ideo vitanda; vt tetigit VValdenſ. lib. 3. tom. 3. de ſacramental. tit. 9. cap. 8. Veruntamen facilè tollitur inuidia, ſi & prudenter, ac modeſtè tractetur, ſimúlque conſideretur, non fieri comparationem inter perſonas, vel merita earum, ſed inter ſtatus, eorúmque conditiones, ſeù qualitates. Vel, vt dixit D. Thomas d. q. 184. a. 8. *comparatio fit ex genere operum, non ex charitate operantis*, ſicut Chriſtus Luc. 7. vitam contemplatiuam actiuæ prætulit, dicens: *Maria optimam partem elegit.* Sic ergo com-

1. VValdenſ.

Comparatio non fit inter perſonas, ſed inter ſtatus. D. Thom.

E paratio non eſt odioſa, ſæpéque in diſcurſu huius materiæ occurret. Fortaſſe tamen videbitur hoc loco præpoſtera dicta comparatio; quia niſi ſint extrema cognita, non poteſt inter ea comparatio fieri: hactenus autem nondum explicuimus religioſum ſtatum; quomodo ergo poſſumus illũ cum alio ſtatu comparare. Veruntamen ad comparationem faciendam ſufficit nobis generalis diuiſio ſuperiùs data de ſtatu perfectionis exercendæ, vel acquirendæ. Nam hæc membra ſecundùm generales rationes ſuas ſatis explicata ſunt; & ſecundùm illas tantùm ſtatus prælatorum, &

religioſorum, quaſi ex genere ſuo comparamus. In hac autem comparatione duo poſſunt inquiri; vnum eſt, quis ſtatus iſtorum ſit perfectior, comparando maximum, & perfectiſſimum ſtatum vnius ordinis ad maximum alterius. Aliud eſt, ſingulos ſtatus vnius generis cum ſingulis alterius conferendo: ex his autem comparationibus, prior in præſenti capite definitur; quia reducitur ad comparationem ſtatus Epiſcopalis cum religioſo: de altera verò in cap. 19. dicemus.

2. Concluſio, Epiſcoporũ ſtatum quocunque ſtatu religioſorum perfectiorem eſſe.

Dico ergo Epiſcoporum ſtatum eſſe perfectiorem, quocunque ſtatu religioſo; ac ſubinde ſtatum perfectionis exercendæ, perfectiorem ex ſuo genere eſſe, quàm ſtatum acquirendæ perfectionis. Hæc poſterior pars clara eſt, quia comparatio ex genere fit ſecundùm ſuprema capita vtriuſque extremi; in ſtatu autem perfectorum, ſeu perfectionis exercendæ, Epiſcopatus eſt ſummus; ergo ſi ille excedit omnem ſtatum perfectionis acquirendæ, profectò ille ſtatus prælatorum ex genere ſuo perfectior eſt. Prior igitur pars probatur in primis ex Conciliis, Pontificibus, & aliis Patribus c.13. allegatis, qui non ſolùm dicunt Epiſcopos eſſe in ſtatu perfectorum, ſed etiam eſſe in ſublimitate, cui nullus alius ſtatus poteſt adæquari.

Probatur authoritate.

Probatur ratione.

Deinde probatur ex operum excellentia, ad quæ ex vi illius ſtatus perpetuò obligantur, & conſecrantur prælati. Nam talia opera ſine magna perfectione pro dignitate exerceri non poſſunt; & ex natura ſua perfectiora ſunt, & magis ardua, quàm ea, ad quæ religioſi ex vi ſui ſtatus conſecrantur; ergo ſtatus Epiſcopi excedit abſolutè totum ordinem ſtatus religioſi. Cõſequentia eſt clara, quia ſtatus perfectionis, quaſi ſpecificatur ab actibus, ad quos principaliter ordinatur. Vnde ex habitudine ad perfectiores actus, ſtatus iudicandus eſt perfectior; præſertim, ſi modus habitudinis ſit etiam perfectior, vt eſt in Epiſcopo; quia eſt in illo, vt in perfecto, & perfectore, & non vt in perficiendo.

3. Confirmatur ratio tradita.

Propoſitio autem aſſumpta ex muneribus Epiſcoporum ſtabilitur: nam in primis habent omnes excellentias, quas habent inferiores Prælati; & deinde habent illas vniuerſaliori, & altiori modo; & præter eas habent alias omnino proprias, & valde perfectas; quæ omnia breuiter declarãtur. Nam in primis habet Epiſcopus commune cum aliis inferioribus docere, prædicare, & illuminare alios verbo: imò hoc munus quaſi per antonomaſiam ſolet tribui Epiſcopis; quia & maior authoritate illis conuenit, & ipſos etiam inferiores paſtores ſibi ſubordinatos illuminare debent, docere, & dirigere. Propter quod Concil. Trid. ſeſſ.25.c.11. de Reformat. dicit; *Prædicare eſſe proprium Epiſcoporum munus*, iuxta præceptum Chriſti datum Apoſtolis Marci vlt. *Prædicate Euangelium:* nam in eo munere Epiſcopi Apoſtolis ſuccedunt. Et in Pontificali Romano, ſub titulo de Conſecratione Epiſcopi, inter munera Epiſcopi ponitur *interpretari*, vtique Scripturam, *quando verbum Dei fidelibus proponit*, ſeu prædicat, hoc enim multo magis ad Epiſcopale munus pertinet, quàm ad inferiores miniſtros. Vnde in ſeptima Synodo poſt actionem ſeptimam c.2. dicitur: *Subſtantia ſummi ſacerdotis noſtri ſunt eloquia diuinitus tradita, id eſt, vera Scripturarum diuinarum diſciplina.* Et refertur in c. *omnes.* 38. d. Et Origen. homil.6. in Leuiticum. *Hæc duo*, inquit, *ſunt Pontificis opera, vt à Deo diſcat legendo diuinas Scripturas, & ſæpius meditando, vt*

Commune habet Epiſcopus cum aliis inferioribus docere, prædicare & illuminare alios. *Concil. Trid.*

Pontificale Rom.

A *populum doceat.*

4. Probatur pertinere ad Epiſcopum illuminare. *Concil. Tolet.*

Secundò pertinet maximè ad Epiſcopum, omnes exemplo illuminare; quia *non poteſt abſcondi ciuitas ſupra montem poſita*; & quia *bonus paſtor ante oues vadit, & oues illum ſequuntur.* Vnde Conc. Tolet. XI.cap.2. *Quantum quis*, inquit, *præcelſi culminis obtinet locum, tanto neceſſe eſt præcedat cæteros gratia meritorum, vt in eo, quod præſidet ſingulis, ſingulariter ornetur eminentia ſanctitatis, habens ſemper in ore gladium veritatis, & in opere efficientiam luminis* Quę verba pio, & erudito ſcholio illuſtrat ibi inſignis eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopus D. Garcia à Loayſa; in quo ex Scripturis, & Patribus multa ad hoc confirmandum congerit. Tertiò deſideratur maximè in Epiſcopo charitas tum in Deum, B qui eſt principalis ouium Dominus, vt ſignificauit Chriſtus Ioan.21. cùm ter interrogauit Petrum, an ſe diligeret, priuſquam illi oues ſuas commendaret: tum in ſubditos, quos & tolerare, & benignè ſuſcipere, ac patienter ferre; eorúmque neceſſitatibus ſubuenire, & inſeruire debet, iuxta illud Pauli 1. Corinth.9. *Omnium me ſeruum feci, vt plures lucri facerem.* Et infrà, *Factus ſum infirmus infirmis, vt infirmos lucri facerem; omnibus omnia factus, vt omnes facerem ſaluos.* Ac denique peculiari modo ex vi ſui muneris tenetur ita diligere oues, vt animam pro eis ponat, ſi oportuerit, vt Ioan.10. Chriſtus docuit. Vnde neceſſaria illi maximè eſt patiẽtia, quæ opus perfectum habet; quia non tantùm C miſericordiam, ſed iuſtitiam etiam, & interdum fortiter, & ſeuerè ſeruare oportet: vnde neceſſe eſt, vt ab improbis multa patiatur. Propter has ergo, & ſimiles cauſas, thronus Epiſcopalis, locus maximæ perfectionis eſt.

Gorciaà Loayſa.

5. Prima contra præcedentem doctrinam obiectio.

Plures verò difficultates circa hanc comparationem occurrunt. Prima eſt, quia licitum, imò, & conſultius eſt id appetere, & procurare, quod perfectius eſt; & conſequenter etiam licet illud vouere: ſed appetere Epiſcopatum, vel non eſt bonum; vel certè non eſt conſulendum, & ideo non eſt conueniens materia voti, quod eſſe poteſt de quolibet meliori bono; ergo non eſt Epiſcopatus D ſtatus maximè perfectus, nec ſtatui religioſo præferendus, cùm religioſum ſtatum & conſulere, & appetere, & vouere optimum ſit. Et confirmari hoc poteſt, quia votum non ingrediendi religionem, per ſe eſt nullum, tanquam repugnans maiori bono; votum autem non acceptandi Epiſcopatum, per ſe bonum eſt, & validum: ergo ſignum eſt meliorem eſſe ſtatum religioſum, quàm Epiſcopalem.

Votum non ingrediendi religionem, per ſe eſt nullum.

6. Secunda obiectio.

Secundò obiicitur, quia ſaltem in latitudine religioſi ſtatus datur aliquis perfectior ſtatu Epiſcoporum. Nam in primis in omni ſtatu religioſo completo, & proprio emittuntur tria ſubſtantialia vota de tribus præcipuis conſiliis, quæ Epiſcopi E ex vi ſui ſtatus præciſè ſpectati, non emittunt. Et præterea religioſi multa opera obſeruantiæ regularis profitentur. Et vltra hæc omnia, nonnulli ex vi ſui inſtituti, & ſtatus incumbunt illis operibus, quæ in Epiſcopo ſummæ perfectionis eſſe videntur; vt ſunt meditatio, & contemplatio rerum diuinarum; prædicatio verbi Dei; & pro animarum ſalute, cura, & ſolicitudo, ex voto, & obedientia ſuſcepta, non ſolùm cum magnis, & arduis laboribus; ſed etiam vitam multis periculis pro Chriſti ouibus exponendo: ergo talis religioſus ſtatus totam perfectionem Epiſcopalis ſtatus complectitur, & addit religioſæ vitæ perfectionem, & abnegationem temporalium rerum, &

Confirmatur. & honorum, quam ſtatus Epiſcopalis per ſe non includit: ergo ſuperat illum inſtar totius, quod parte maius eſt. Et confirmari hoc poteſt ſaltem de prælatis religioſis: nam illi cum religioſo ſtatu coniungunt Epiſcopalem, quantum ad munus ſpectat, abſque conſecratione, quæ ad ſtatum perfectionis parum addere videtur; ergo penſatis omnibus ſunt in ſtatu perfectiori, quàm ſeculares Epiſcopi. Quod argumentum magis vrget in Prælatis perpetuis, & præſertim, ſi principalem, vel ſupremum locum habeant, vt Generales, vel etiam Prouinciales.

7. Tertia obiectio. Tertiò obiicitur, quia ſi ſtatus Epiſcopalis eſſet religioſo perfectior, qui haberet votum religionis impleret illud, acceptando Epiſcopatum, quia votum ſatis implet, qui in melius illud commutat, iuxta cap. *peruenit.* de iur. iurand. Conſequens autem eſt contra caput *per tuas.* de voto: vbi habenti votum Religionis, qui illud non impleuerat, & Epiſcopatum acceperat, conſulit Pontifex, *vt ſi conſcientiam ſuam ſanare deſiderat, Epiſcopatum relinquat, & votum ſuum impleat.* Ergo ſignum eſt, cenſuiſſe Pontificem ſtatum religionis non eſſe perfectiorem. Probatur conſequentia ſimul cum maiori; quia, qui vouit ingredi religionem laxiorem, ſatis implet votum, ingrediendo ſtrictiorem; ergo, qui vouit ſtatum inferiorem perfectionis, etiam adimplebit votum aſſumendo perfectiorem: ergo è contrario ſi votum religionis non impletur per Epiſcopatus profeſſionem, ſignum eſt, ſtatum Epiſcopi non eſſe perfectiorem. Et confirmatur, quia ſi ſtatus Epiſcopi eſt perfectior, non erit licitum illo relicto deſcendere ad ſtatum religioſum, etiam de licentia Papæ: nec Papa poterit licitè dare talem licentiam, ſine alia extrinſeca cauſa, vel neceſſitate; quia ſi Epiſcopatus eſt perfectior ſtatus, ex ſolo intuitu perfectionis religioſæ, non poteſt iuſta cauſa talis mutationis oriri: diſpenſatio autem ſine iuſta cauſa conceſſa, non eſt licita; conſequens autem eſt falſum, & contra vſum Eccleſiæ, imò contra commune prudentum conſilium, qui non tantùm putant huiuſmodi tranſitum poſſe licitè fieri de licentia Papæ, ſed etiam, vt meliùs conſulunt, etiamſi nulla alia cauſa intercedat, præter deſiderium propriæ perfectionis, dummodo Eccleſiæ vacanti per huiuſmodi tranſitum poſſit æquè bene prouideri.

8. Eneruatur prima obiectio. Epiſcopatū appetere per ſe non cadit ſub conſilium. Circa primam obiectionem occurrebat diſputatio, an appetere Epiſcopatum, vel illum procurare, licitum ſit? Sed illam in opus de ordine omittimus; quoniam ad difficultatem in illo argumento tactam, ſatis eſt ſupponere, appetere Epiſcopatum nō eſſe ex melioribus bonis, nec per ſe cadere ſub conſilium; ſed ad ſummum in caſu neceſſitatis, in quo etiam matrimonium conſuli poteſt. Verumtamen ad vim argumenti eneruandam, in primis obiicimus, quòd, ſi eſſet argumentum validum, non ſolùm probaret comparatiuè ſtatum Epiſcopalem non eſſe ſtatum perfectiorem, ſed etiam abſolutè, non eſſe ſtatum perfectionis. Quia omnis ſtatus perfectionis videtur eſſe ex melioribus bonis, & ideo ex ſe materiam eſſe conſilij, & appetitus honeſtiſſimi, & voti, quod de meliori bono eſſe debet.

9. Tres differentiæ inter ſtatum religioſum & Epiſcopalē numerātur. Vt ergo difficultati ſatisfaciamus, oportet aduertere, quod ſuprà traditum eſt, ſtatus Epiſcopi, & religioſi eſſe diuerſarum rationum. Nam religioſus ſtatus per ſe eſt perfectionis acquirendæ, A & communicandæ; quanuis conſequenter ſit etiam ſtatus augendæ perfectionis in ſeipſo; quia hoc augmentum ex vſu perfectorum operum ſequitur. Prima. Et hinc oritur alia differentia inter hos duos ſtatus, quòd Epiſcopalis ſupponit perfectionem in eo, qui ad illum aſſumitur, religioſus autem minimè. Secunda. Vnde Concil. Trid. Seſſ. 6. cap. 1. de Reform. ſtatuit: *vt ad Eccleſiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maximè digni fuerint, quorúmque prior vita atque omnis ætas à puerilibus exordiis vſque ad perfectiores annos per diſciplinæ ſtipendia Eccleſiaſticæ laudabiliter acta, teſtimonium præbeat, ſecundùm venerabiles Patrum ſanctiones aſſumantur.* Concil. Trident. Quæ ferè verba ex Zoſimo Papa B epiſt. 1. in principio, & Hormiſda. epiſt. 3. cap. 1. & Cœleſtin. epiſt. 2. cap. 1. & aliis decretis, quæ à Gratiano diſt. 61. referuntur, ſumpta ſunt. *Zoſimus, Hormiſda. Cœleſtin. Gratian.* At verò è contrario ad ſtatum religioſum imperfecti, & peccatores nuper ad Deum conuerſi recipiuntur, quia, vt perficiantur, aſſumuntur.

Tertia differentia eſt, quòd ſtatus religioſus per ſe requirit ablationem impedimentorum perfectionis acquirendæ; & ideo per vota conſiliorum perfectionis conſtituitur: ſtatus autem Epiſcopalis ex ſe hæc non requirit. 10. Tertia differentia. Vnde poteſt quarta differentia aſſignari, quòd Epiſcopalis ſtatus magnam dignitatem includit, ad quam per ſe conſequitur magnus honor, ſuperior poteſtas, & C minor ſubiectio, & abundantia diuitiarum, ſeu rerum temporalium. Quarta differentia. Vnde fit, vt magnam perfectionem requirat talis ſtatus in eo, qui ad illum aſcendit, vt non ſolùm his rebus non impediatur, ſed etiam illis omnibus ad excellentiora virtutum opera præſtanda vtatur: ſtatus autem religioſus è contrario requirit paupertatem, ſubiectionem, & abnegationem temporalium bonorum.

Hinc ergo ad primam obiectionem reſpondemus primò, quòd licèt ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior cæteris, nihilominus propter illa, quæ habet adiuncta, eſt in illius appetitu periculum præſumptionis, vel ambitionis, vel auaritiæ, aut cupiditatis diuitiarum; & ideo appetitum eiuſ- D modi moraliter, ac per ſe loquendo non eſſe laudabilem, vel conſulendum; & ob eandem rationem non eſt materia voti; quia licèt Epiſcopatus ſecundùm ſe magnum bonum ſit, appetere tamen, vel procurare illum, non eſt ex melioribus bonis propter pericula: non poteſt autem voueri, niſi quod poteſt tanquam melius deſiderari. 11. Prima reſponſio ad primam obiectionē. Status Epiſcopalis nō eſt materia voti propter adiuncta pericula. Secus verò eſt in ſtatu religioſo, nam licèt ſit minùs perfectus, ſimpliciter eſt melius bonum, quàm omne aliud illi incompoſſibile; & aliunde non habet de ſe illa pericula; imò aufert impedimenta perfectionis, & incentiua illorum vitiorum, quæ perfectionem impediunt; & ideo & appeti, & voueri, & conſuli poteſt.

E Secundò dicimus, quòd licèt ſtatus Epiſcopi in ſe ſit altior, & perfectior tanquam obligans ad perfectiora opera; & requirens in perſona plures, & maiores virtutes: nihilominus ſtatus religioſus eſt vtilior, & aptior ad perfectionem acquirendam, conſeruandam, & augendam, moraliter loquendo, omnibúſque penſatis. 12. Secunda eiuſdem obiectionis reſponſio. Status religioſus nobilitate cedit, vtilior tamen eſt ſtatu Epiſcoporum. Et ideo magis poteſt procurari ſtatus religionis, quàm Epiſcopalis, & aptior eſt materia voti. Nihilominus tamen non eſt per ſe, & intrinſecè malum vouere acceptare Epiſcopatum, ſi ab illis

lis temporalibus commodis præſcindatur; multo magis, ſi contrariis incommodis coniunctum ſit, vt erat in primitiua Eccleſia; & nunc in Iaponia, China, & aliis ſimilibus locis eſſe poteſt. Loquor de voto acceptandi, quia tunc iudicium de dignitate perſonæ ſuperiori relinquitur; & ita tollitur periculum præſumptionis: alia verò pericula ex dicta conditione Epiſcopatus, ablata ſupponuntur. Vnde procurare Epiſcopatum, etiam dictis conditionibus ſuppoſitis, vix probari poteſt, ne dum conſuli, vel voueri, quia tale deſiderium ſupponit iudicium de propria ſufficientia, & dignitate, quæ exiſtimatio de ſeipſa periculoſa eſt.

Acceptare Epiſcopatum aliquãdo poteſt eſſe materia voti. Nihilominus tamen in caſu aliquo poteſt hoc honeſtari, vt ſi magna ſit neceſſitas Eccleſiæ, & tanta incommoditas Epiſcopatus, vel ob aëris inclementiam, vel ob alia pericula mortis, vel ob regionis diſtantiam, vt vix inueniretur aliquis ad tale miniſterium aptus, qui Epiſcopatum acceptare vellet. Tunc enim ſe offerre, opus eſſe poſſet perfectionis, & materia voti; ſed de hoc latiùs in materia de Ordine.

13. Reſpondetur ad confirmationé eiuſdem primæ obiectionis. *D. Thom.* Ad confirmationem illius primi argumenti ex dictis facilè reſpondetur, concedendo antecedens, nimirum, votum non ingrediendi religionem, regulariter, ac per ſe loquendo, eſſe inualidum: votum autem non acceptandi Epiſcopatum, per ſe validum eſſe, ſi debito modo fiat, vt rectè docet D. Thomas 2.2. q. 186. a. 2. ad 3. Negatur autem conſequentia, nimirum, minus perfectum eſſe Epiſcopalem ſtatum; ſolùm enim ſequitur eſſe minus ſecurum, aut pluribus periculis expoſitum. Vnde, qui vouet non acceptare Epiſcopatum, ſemper habet ſubiunctam conditionem, niſi præcipiatur ab habente poteſtatem, & ideo ſolùm vouet non procurare illum, nec propria ſponte, & quaſi nixus ſuo iudicio de propria ſufficientia, illud accipere: nec propter temporalia commoda, ſed propter ſolam obedientiam, vel neceſſitatem charitatis illud ſuſcipere. Et ita per huiuſmodi votum non fugitur Epiſcopatus, vt ſtatus minùs perfectus, ſed fugitur modus minùs perfectus aſcendendi ad illum. Et ita quoad hoc, tale votum eſt de meliori bono, & non claudit ianuam maiori bono; quia ſemper patebit ingreſſus ad Epiſcopatum, ſi ſuperior præcipiat. In ſtatu autem religionis ceſſant hæ rationes, vel pericula, & non ſolùm ſtatus ipſe perfectionis eſt, ſed etiam modus obtinendi illum, ipſum appetendo, petendo, & procurando, eſt optimus: ideóque tam votum non aſſumendi, quàm non petendi, aut procurandi illum, per ſe illicitum, & inualidum eſt, niſi in aliquo caſu ex circunſtantiis perſonæ, & aliarum rerum, propter vitandum aliquem exceſſum, aut imprudentem modum procurandi talem ſtatum, votum honeſtetur.

14. Reſponſio ad ſecundam obiectionem. Secunda obiectio eſt ſpecialis de aliquibus ſtatibus religioſis, & ideo exacta illius declaratio, ex inferiùs tractandis pendet. Nunc ergo breuiter reſpondetur, negando conſequentiam; quia licèt ſtatus religioſus interdum exerceat actiones pertinentes ad ſtatum perfectionis communicandæ, ſeu exercendæ circa alios, ſolùm miniſterialiter, & per quandam delegationem à ſupremis prælatis illam participant; & ideo talis ſtatus non attingit excellentiam ſtatus Epiſcopalis, ad quem illæ actiones principaliter, & quaſi proprio iure ſpectant. Vnde obligatio exercendi tales actiones, & procurandi ſalutem animarum, & perdendi pro illis animam, ſi oportuerit, longè maior, & altior eſt in Epiſcopo, quàm in quocunque ſimplici religioſo, cuiuſcunque ſit inſtituti. Et ideo etiam ex ea parte ſtatus eius perfectior eſt. Præterea ipſi Epiſcopi iure ſuo, & ſecluſis priuilegiis ſunt paſtores, & perfectores ipſorum religioſorum, cuiuſcunque ordinis ſint; & ideo ex vi muneris maior perfectio in Epiſcopo deſideratur. Denique multæ grauiſſimæ, & perfectiſſimæ actiones pertinentes ad perficiendos alios, ſunt propriæ Epiſcoporum, vel ratione conſecrationis, vel ratione iuriſdictionis: vt fideles confirmare, ſacerdotes conſecrare, in veritatibus fidei definiendis habere ſuffragium, & ad vniuerſale regimen Eccleſiæ, quando oportuerit, vocari per eum, ad quem pertinet Concilia congregare, quę omnia, & ſimilia totum ordinem ſtatus religioſi excedunt.

Vnde ad confirmationem concedimus, Prælatos religioſorum, ratione muneris habere peculiare perfectionis munus. Quod ſi temporale ſit, magis nomen officij, quàm ſtatus meretur; ſi verò ſit perpetuum, poteſt fortaſſe ſpeciali ratione ſtatus perfectionis vocari, & ad ſtatum perficientium pertinere, iuxta dicta in præcedenti capite. Nihilominus tamen reſpondetur, illos prælatos ſimpliciter eſſe inferiores Epiſcopis in perfectionis ſtatu; quia illa veluti duplex ratio ſtatus perfectionis, quæ in talibus prælatis religioſis conſiderari poteſt, in ſtatu Epiſcopali vniuerſaliori, altioríque modo continetur, vt patebit facilè conſiderando, & applicando ea, quæ in principio huius reſponſionis, & in probationibus aſſertionis dicta ſunt. Tertia obiectio poſtulat grauem quæſtionem, in ſequenti capite tractandam. 15. Infirmatur ſecundæ obiectionis confirmatio. Prælatura religioſa ſi eſt perpetua meretur nomen ſtatus, ſi temporalis, ſolùm officij. Tertia obiectio ſequenti cap. ſoluetur.

CAPVT XIX.

An ſtatus Epiſcopalis adeò perfectus ſit, vt in eo votum religionis impleatur: & exponitur cap. Per tuas. *de voto.*

Tertia obiectio in præcedenti capite propoſita nonnullas petit difficultates, quarum reſolutio ad præcedentis reſolutionis exactam notitiam, neceſſaria eſt. Eſt autem præcipuum dubium, an ille, qui vouit ingredi religionem, & ante votum expletum ad Epiſcopatum vocatur, poſſit licitè, & ſine tranſgreſſione voti Epiſcopatum accipere, quaſi votum in melius commutando, vel per fortius vinculum illud extinguendo; ita vt conſequenter ad votum implendum non ampliùs teneatur. videtur enim hoc ſequi ex reſolutione data, quòd ſtatus Epiſcopalis eſt perfectior religioſo. Et tamen oppoſitum in illo textu definiri videtur. Primus modus reſpondendi eſt, non frangi votum illud acceptando Epiſcopatum, ſed extingui, & conſequenter nihil in eo peccari; nec relinqui obligationem poſtea renunciandi Epiſcopatui, & implendi votum, per ſe loquendo. Ita ſentiunt Abbas, Antonin. & Henric. in d. cap. *per tuas.* vbi etiam non repugnant Hoſtienſ. & Ioan. Andr. & ſequitur Henriq. lib. 10. de ſacramento Ordin. cap. 32. in fine. licèt addat, *contrarium eſſe tutius, & communiter receptum, & ideo in praxi ſeruandum.* Conſtantiùs id tradit vterque Emanuel, Sà, verbo Epiſcopus. num. 2. & Rodriguez in Sum. tom. 2. cap. 6. num. 6. 1. Prima ſententia affirmans votum ingrediendi religionem nõ frangi per acceptationem Epiſcopatus. *Abbas. Antonin. Henric. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Henriq. Emanuel Rodr. Et Sà.*

num.6. referens, hoc fuiſſe iudicium plurium Doctorum in Salmaticenſi Academia, addítque D.Thomam, & Caiet.ſed immeritò.

2\. Fundamentum huius ſententiæ eſt, argumentum ſecundum ſuperiùs factum, quòd in eo caſu non frangitur votum,ſed in melius commutatur, & conſequenter melius impletur, iuxta cap.*Scripturæ.* de voto. & cap. *peruenit.* de iureiurando. Et confirmatur,quia vinculum maius extinguit minus,vt vinculum carnalis matrimonij ſoluit vinculum voti ſimplicis religionis; ergo multo magis ſoluet illud vinculum ſpiritualis matrimonij; cum hoc tamen diſcrimine,quòd illa prior ſolutio fit cum peccato, hæc verò poſterior ſine peccato fit;quia cum maiori vinculo maior etiã perfectio coniungitur. Et ſimili modo votum ſolenne in religione laxiori extinguit vinculum ſimplicis voti præcedentis ingrediendi religionem ſtrictiorem, iuxta cap.penultim.de Regular. in 6. Ergo multo magis in præſenti. Tandem confirmatur, quia religioſus profeſſus licitè tranſit ad Epiſcopatum,vt patet cap.vnico 18.q.1.& eſt per ſe notum; ergo à fortiori nondum profeſſus, & habens ſimplex votum religionis licitè tranſit immediatè ad Epiſcopatum; quia minus ligatus eſt vinculo religionis, quàm profeſſus religioſus.

Fundamentũ eſt quòd votum non frangitur quando in melius mutatur.

Confirmatur primò.

Confirmatur ſecũdò.

3\. Secunda ſententia, quam veriſſimam cenſeo, affirmat in primis, votum religionis,quod præceſſit Epiſcopatus acceptationem, non extingui, nec impleri per aſcenſum ad Epiſcopatum. Et conſequenter affirmat, peccare illum,qui habens votum religionis ante illud impletum ſtatum Epiſcopatus aſſumit ſua voluntate;& ſine ſpeciali diſpenſatione. Vnde affirmat tertiò, eum, qui ſic accepit Epiſcopatum cum votò religionis nõdum impleto,teneri ad renunciandum Epiſcopatui,vt votum religionis impleat;quamuis illo impleto poſſit iterum acceptare Epiſcopatum, ſi ad illum eligatur. Hanc ſententiam inſinuauit ſatis D.Thomas 2.2.q.189.a.3.ad 1. vt infrà expendemus; & ita intelligit, & ſequitur ibi Caietanus. Et idem tenent ex Theologis Richar. in 4.diſt. 38.a.5.q.1. ad 3. & Maior q.6. & Abulenſ. q.94. in cap.30. Numer. Azor tom.1. lib.11. cap.16. q. 2. & cap.22. q. vlt. & optimè Sanch.lib.4.in Decalog. cap.17. Ex Canoniſtis etiam Abbas Antiquus, & Cardinalis ibi. & magis inclinat Ioan. Andr. & Hoſtienſ.& hic clariùs in ſumma titulo de Voto.§. *Et vtrùm à voto.* num.14. Ex Summiſtis Syluest. Verbo *Votum.* 3. q.9. & Verb. *Religio* 2.q.20.Angel. *Votum.*2.q.12. *Votum.*3. q.15. Corduba in ſummma Hiſpana.q.153. Nouiſſimè Miranda in Manual.Prælat. regul.tom. 1.q.20.art.9. & alij, quos prædicti referunt.

Secunda & veriſſima ſententia affirmat eum qui vouit religionẽ peccare acceptando Epiſcopatũ, ac teneri dimittere.

D.Thom. Caiet. Richard. Maior. Abulenſ. Azor. Sanch. Abbas Antiq. Cardin. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Syluest. Angel. Corduba. Mirandu.

4\. Probatur primò ex dicto cap. *per tuas*, cuius deciſio ſatis clara, & expreſſa videtur, licèt per varios intellectus ab authoribus cõtrariæ ſententiæ eludatur.Vnus eſt,ibi Pontificem ſolùm conſulere, quod eſſet melius, non verò quod fuiſſet neceſſarium. Ita indicat Cardinalis ibi,& ſequũtur Henriquez, & Emanuel, ſuprà. Fundantur, quia Innocentius III. dicit: *Nos autem tuæ diſcretioni conſulimus.* Sed repugnant huic expoſitioni ſequentia verba:vt *ſi tuam ſanare deſideras conſcientiam.* Ergo ſupponit Pontifex illum Epiſcopum habuiſſe conſcientiam læſam, & conſulit remedium neceſſarium ad illam ſanandam. Non ergo vtitur verbo *conſulendi* eo modo,quo conſilium à præcepto diſtinguitur, ſed eo modo, quo vocamus conſilia illa reſponſa, quæ interrogantibus de obligatione in conſcientia, dare ſolemus. In qua ſignificatione etiam conſilium diſtinguitur à præcepto; non tamen,quia non ſit de re,quæ ſit ſub præcepto; ſed quia obligatio non imponitur à conſulente, ſed tantùm declaratur. Vnde Pontifex, quia in eo reſponſo non ſe habebat, vt præcipiens, ſed vt docens obligationem, quæ in conſcientia inerat, vtitur verbo conſulendi.

Probatur primò ex cap. per tuas.

Cardinalis Henriq. Emanuel.

Reiicitur primus illius cap. ſenſus.

Conſulens non imponit obligationem, ſed declarat.

5\. Et ita intellexit illum textum D. Thomas in d.ſolut. ad 1. In qua priùs tractat deciſionem Alexandri Papæ in cap. *conſulendus.* 17.q.2.Nam interrogatus de presbytero beneficiato, qui in infirmitate conſtitutus religionem promiſerat, & poſtea non impleuerat. Reſpondet Pontifex,non eſſe priuandum beneficio. Exponítque D.Thomas, id intelligendum eſſe in foro exteriori Eccleſiæ: nam cùm ille presbyter votum tantùm ſimplex feciſſet, non poterat ad relinquendum beneficium de iure compelli. Et adiungit ſanctus Doctor: *Tamen in foro conſcientiæ fuiſſe illi conſulendum, quod omnibus dimiſſis, religionem intraret.* In quibus verbis euidenter vtitur verbo *conſulendi,* in ſignificatione à nobis declarata:nam ille presbyter ſine dubio tenebatur rigoroſo præcepto diuino ad votum implendum. Et ſtatim veluti à ſimili confirmat D.Thomas dictum ſuum ex d.cap. *per tuas.* & in eodem ſenſu illud exponit, dicens: *Conſulitur Epiſcopo Caropolitano, qui poſt votum religionis Epiſcopatum aſſumpſerat voto non impleto, vt ſi ſuam ſaluare conſcientiam deſideraret, regimen Eccleſiæ reſignaret, & redderet Altiſſimo vota ſua*; ita legit D.Thomas textum illum. Et in eius verbis pondero verbum *conſulitur*: nam in eadem ſignificatione illo vtitur, in qua parum antea illo vſus fuerat. Pondero etiam verbum *ſaluandi conſcientiam,*quo explicatur conſilium de re neceſſaria ad ſalutem. Denique pondero in textu,& in ſancto Doctore illa verba vltima, *& redderet Altiſſimo vota ſua*: Nam ſi Epiſcopus ille non peccaſſet, ſed impleuiſſet votum aſſumendo Epiſcopatum, & in melius votum commutando, iam non haberet votum, quod Deo redderet; quia iam altiori modo illud impleuerat: ergo cùm Pontifex conſulat illi, vt reddat votum, ſupponit illum adhuc fuiſſe obligatum: & cùm reddere votum, non ſit opus conſilij, ſed præcepti, conſilium Pontificis non fuit de opere conſilij,ſed de re neceſſaria ad ſalutem.

Probatur exD.Thom. ſenſus illius cap *per tuas.*

6\. Secundò reſpondent aliqui, in illo caſu fuiſſe aliquid ſpeciale, quia ille Epiſcopus non vnum tantùm,ſed duo vota emiſerat; vnum religionis, quod ibi dicitur, *ſolenniter emiſſum*:non quia fuerit ſolenne propriè,cùm tantùm fuerit promiſſio de futuro; ſed quia coram teſtibus, & cum alia externa ſolemnitate fortè factum fuerat. Aliud votum fuit de implendo priori voto poſt duos menſes à reditu ab Apoſtolica ſede, quod votum vocatur in textu *Promiſſio facta in manibus Prælati eiuſdem Eccleſiæ.* Vnde inferunt aliqui per hanc promiſſionem fuiſſe ſpeciale ius acquiſitum eidem Eccleſiæ. Ideóque licèt ille Epiſcopus recipiendo Epiſcopatum ante ingreſſum religionis non violauerit prius votum, ſed illud impleuerit; ſecundam verò promiſſionem non impleuiſſe, & Eccleſiam illam iure acquiſito defraudaſſe: & ideo Pontificem illi dictum conſilium dediſſe, ita Emanuel ſuprà, nullum alium authorem huius intellectus referens. Nec ego illum inuenio; nec videtur mihi probabilis.Nam in primis Pontifex in plurali dicit, *redde Altiſſimo vota*: ergò neutrum erat impletum. Deinde non dicit, vt impleat

Reiicitur ſecundus aliquorum ſenſus ad caput illud *per tuas.*

Emanuel Rodr.

impleat promiſſionem homini factam; nec vt reddat ius Eccleſiæ acquiſitum, ſed ſolùm, vt vota reddat Altiſſimo. Nullam ergo rationem habuit Innocentius iuris acquiſiti Eccleſiæ. Præterea non dicitur promiſiſſe aliquid Prælato, ſed in manibus prælati Deo promiſiſſe.

7. Impugnatur vlterius.

Adde, quòd nihil noui tunc promiſit, neque vlli perſonæ, nec per ſecundum votum vllam rem nouam promiſit; ſed tantùm tempus ad prioris voti obligationem implendam determinauit. Ergo, ſi poſtea aſſumendo ſtatum Epiſcopi primum votum impleuit, nihil de ſecundo reſtabat implendum. Nam tranſgreſſio facta propter dilationem maiorem, iam tranſiit, & infecta eſſe non poteſt: & ratione illius tantùm manet obligatio ad pœnitentiam agendam: tantùm ergo potuit obligatio relinqui ad ſubſtantiam operis; ergo ſi hæc impleta eſt per aſcenſum ad melius, nihil ſupereſt reddendum. Denique licèt ſecunda promiſſio ſpecialiter facta eſſet tali Eccleſiæ, & Prælato eius, qui ſpeciale ius acquiſiiſſet exigendi promiſſum; nihilominus illud ius fuiſſet extinctum per aſcenſum ad Epiſcopatum, ſi per hunc fuiſſet votum religionis impletum. Sicut votum ſimplex ingrediendi certam religionem, etiamſi habeat ſpecialem promiſſionem humanam eidem religioni factam, extinguitur ingrediendo arctiorem religionem; quod etiam ſine peccato fieri poteſt: nam ſi poſt factam profeſſionem in vna religione eſt licitus tranſitus ad arctiorem de iure communi, multo magis poſt ſimplicem promiſſionem. Ratio autem eſt, quia talis promiſſio ſemper habet innatam conditionem, vt non impediat maius bonum. Ita ergo ſi tranſitus ad Epiſcopatum eſt perfectior, quàm ad aliam quamcunque religionem (vt illa ſententia ſupponit) per illum extincta fuiſſet omnis illa prior obligatio tam voti, quàm promiſſionis factæ prælato, etiamſi vtraque præceſſiſſet, quia eadem ratio militat, eadémque conditio in tali voto incluſa fuiſſet.

Votum ingrediendi certam religionem etiã cum promiſſione eidem facta, extinguitur ingrediendi arctiorem.

8. Tertius ad caput *per tuas*, intellectus.

Tertiò reſpondent alij, Epiſcopum illum ſpecialiter peccaſſe, quia fuit in mora culpabili implendi votum intra tempus per ſecundam promiſſionem definitum. Vnde electio de illo facta fuit nulla (vt ait ibi Hoſtienſis in priori expoſitione) vel ſaltem erat irritanda (vt aiunt Antonin. Henric. & alij ibi.) Quia Epiſcopus eligitur ad ſacrorum adminiſtrationem, quæ gratiam requirit: & ideo ſi eligatur exiſtens in peccato mortali, vel nulla, vel caſſanda eſt electio. Addit verò Panormit. hoc procedere, ſupponendo illum Epiſcopum peccaſſe ex ambitione, vel cupiditate honoris, acceptando Epiſcopatum, vel procurando electionem, & ideo debuiſſe illi renunciare: nam ſi bona intentione accepiſſet, ſatis illi fuiſſet pœnitentiam agere de priori mora. Alij verò non inuenientes in illo facto ſufficientem cauſam, quæ ad renunciandum Epiſcopatui illum Epiſcopum neceſſitaret, reſpondent, vel propter conſcientiam erroneam ad id fuiſſe inductum; quia non poterat aliter illam deponere, vel propter auferendum ſcandalum, quod aliter vitari non potuiſſet.

Antonin. Henric.

Panormit.

9. Impugnatur.

At hæc omnia, & fruſtrà, & ſine fundamento maiori ex parte ſunt excogitata: ideóque vim Pontificis reſponſi non euacuant; vnum enim tãtùm ex illo textu euidenter colligitur, nimirum, illum electum grauiter peccaſſe contra votum per nimiam dilationem, priuſquam eligeretur: vt euidenter probant illa verba: *Cúmque termino ipſo* A *tranſacto non curaſſes, quod voueras adimplere, tandem exiſtens voti tranſgreſſor vocatus fuiſti*, &c. Veruntamen inde non colligitur neceſſariò fuiſſe in ſtatu lethalis peccati, quando fuit electus, quia poterat iam de peccato doluiſſe, ſaltem quando electioni conſenſit; vel certè poſt illam, antequam Pontificem conſuleret. Imò ipſa conſultatio videtur profectò fuiſſe ſufficiens ſignum pœnitentiæ iam actæ, & deſiderij, ac propoſiti adimplendi quidquid ex vi præteriti voti teneretur. Quo poſito nulla erat neceſſitas renũciandi Epiſcopatui ad conſcientiam ſanandam, ſi iam prius votum per commutationem in melius fuiſſet impletum. Imò licèt demus, illum permanſiſſe in peccato mortali, quod priùs commiſerat, non B tenebatur in conſcientia renunciare, ſed pœnitentiam agere: nam per illam ſufficienter ſuæ conſcientiæ conſuluiſſet. Quia falſum omnino eſt, electionem ad Epiſcopatum eſſe nullam propter mortale peccatum electi; imò nec eſt verum eſſe irritandam; quia nulla talis pœna inuenitur in iure lata in vniuerſum: & quando in aliquo caſu lata ſupponatur, non obligat electum in conſcientia ad reſignandum, ſed per ſententiam iudicis priuari poterit. Atque ita in rigore falſa eſſet conditionalis reſponſio Pontificis: *Si tuam ſanare conſcientiam deſideras, renuncia*, &c. quia poſſet per ſolam pœnitentiam ſanari ſufficienter; & conſequenter non haberet vota, quæ Deo redderet: quia retinendo Epiſcopatum, & facta ſufficienti C pœnitentia prioris tranſgreſſionis, ſufficienter vota ſua impleuiſſet.

Nõ ſequitur fuiſſe in peccato, quando fuit electus.

10. Nõ tenetur etiã dimittere Epiſcopatum, quia mala intentione acceptauit.

Quod verò addit Panormitanus, impertinens eſt; tum, quia diuinat, vel temere iudicat, illum Epiſcopum mala intentione electioni ſuæ cõſenſiſſe: cùm nihil de hoc in textu legatur; nec ipſe ob hanc cauſam conſuluerit Pontificem, ſed propter dubium ex voto excitatum. Nec etiam Pontifex illum arguit de tali culpa, ſed de tranſgreſſione prioris voti. Tum etiam, quia licèt talis intentio præceſſerit, mutando illam, & agendo de illa pœnitẽtiam, adhibitum fuiſſet remedium, & conſequenter non fuiſſet renunciatio ad ſanandam conſcientiam neceſſaria. Neque veriſimilius eſt quod alij addunt de conſcientia erronea, quia D etiam gratis, & ſine fundamento fingitur: nam ex textu ſolùm colligi poteſt illum conſuluiſſe Pontificem, narrãdo ſimpliciter factum, quia dubitabat, quid ratione voti, & prioris tranſgreſſionis eius agere teneretur: non verò inſinuatur, ipſum iam credidiſſe, quòd eſſet ad renunciandum, & votum implendum obligatus. Et præterea licèt ſupponatur hoc credidiſſe; ſi in hoc errabat, non debuiſſet in errore confirmari, ſed de veritate doceri: ita enim tollitur conſcientia erronea, non errorem fouendo. Nec Pontifex rectè egiſſet, ſic fouendo conſcientiam erroneam, & quodammodo decipiendo. Nec illa fuiſſet cauſa ſufficiens ad dandam licentiam renunciandi Epiſcopatui, cùm credibile non ſit, conſcien- E tiam erroneam non potuiſſe per declarationem, & approbationem Pontificis auferri. Et eiſdem ferè modis improbatur altera fictio ſcandali; quia & gratis præſumitur, vel aſſeritur, & ad ſummum poteſt præſumi de priori tranſgreſſione, & mora, quod per pœnitentiam auferri potuiſſet: & vt ex perſeuerantia in Epiſcopatu ſine ingreſſu religionis ſcandalum non ſequeretur, pontificia reſponſio, & approbatio ſufficientiſſima fuiſſet.

Neque item propter cõſcientiam erroneam, aut ſcandalum.

Eſt igitur illud pontificium reſponſum ſimpliciter 11.

citer

Ex dicto cap. *per tuas*, omnia quæ aſſerta ſunt, colliguntur.

citet, & ad litterã (vt ſic dicam) ſecundùm planũ A contextum intelligendum. Et ita ex illo apertè probantur omnia, quæ in noſtra ſententia propoſuimus. Nam in primis ex illo habemus, votum religionis ante Epiſcopatum factum, non impleri per aſſumptionem ad Epiſcopatum: nam ſi votum impleretur, extingueretur eius obligatio, & conſequenter etiam in illo Epiſcopo fuiſſet extincta, & votum impletum; quia non eſt minor ratio in illo, quàm in aliis; conſequens autem eſt contra reſponſum Pontificis, quo declarat, illum manſiſſe obligatum ad reddendum Domino vota ſua. Ergo votum religionis, & eius obligatio, manſit in tali Epiſcopo. Et hinc infertur, quod ſecundo loco propoſuimus, peccaſſe illum aſſu- B mendo Epiſcopatum ante impletum votum religionis. Quod quidem non affirmatur expreſsè in illo textu: optimè autem ſequitur ex eius deciſione: nam ſi neceſſarium fuit illi Epiſcopo reſignare regimen Eccleſiæ, & religionem ingredi ad ſanandam conſcientiam; ergo erat læſa, & onerata conſcientia ex contrario facto. Item, qui abſolutè tenetur implere votum, peccat faciendo aliquid, quo ſe reddit moraliter impotentem ad votum implendum. Sed, qui aſſumit Epiſcopatum, redditur impotens ad ingreſſum religionis, iuxta cap. *niſi cùm pridem.* de renunciat. ergo habẽs votum religionis, peccat contra votum, acceptando Epiſcopatum ante votum impletum.

12. Obiectio, & eius ſolutio.

Dices; de licentia Pontificis fieri poteſt liber, C & habilis ad profitendam religionem, & ita non fit ſimpliciter impotens: nam poſtea poteſt petere licentiam à Pontifice, & ſi dederit, ſatisfaciet voto; ſi verò non dederit, excuſabitur, quia iam fecit, quod in ipſo erat. Reſpondeo, hoc non obſtare, quominus priùs grauiter peccauerit. quia ſumendo Epiſcopatum, ſe priuauit abſoluta libertate ingrediendi religionem, eámque Pontificis voluntati ſubiecit, quod fuit contra prioris voti obligationem, quia per illud ſuam voluntatem, & abſolutam libertatem obligauerat ingreſſui religionis. Replicabis, poſſe huiuſmodi Epiſcopum ſine renunciatione Epiſcopatus aſſumere habitum, & profiteri religionem, non animo deſerendi ſuam Eccleſiam, ſed cum ea contractũ D vinculum conſeruando; hoc enim nec per ſe impoſſibile, nec malum eſt, cùm idem ſimul eſſe poſſit religioſus, & Epiſcopus; nec eſt iure aliquo prohibitum. Nam in dicto cap. *niſi cùm pridem*, ſolùm prohibetur Epiſcopo renunciatio Epiſcopatus, vel deſertio gregis, vt ad religionem tranſeat. Quòd verò Epiſcopus non fiat religioſus manens Epiſcopus, ibi non prohibetur, nec alibi inuenitur prohibitum.

13. Quo iure prohibeatur Epiſcopum fieri religioſum non dimittendo Epiſcopatũ.

Reſponderi poteſt in primis hoc eſſe prohibitum in Concilio Conſtantinop. prout refert Innoc III. in cap. *poſt tranſlationẽ.* de renunc. Nã, qui deſcendit ab Epiſcopali dignitate ad monachatũ, non poteſt Epiſcopus iterũ fieri, iuxta illud Concilium. ergo multo minus poteſt in eodẽ Epiſco- E patu manere. Citat autem Innocentius decretum illud ex Concilio Conſtantinopolitano primo: nam dicit eſſe vnum ex quatuor principalibus, quos Eccleſia vt quatuor Euãgelia veneratur; illud verò eſt Conſtantinopolitanum I. vt conſtat ex Gregorio lib. 1. Regis Epiſt. 24. & cap. *ſicut* diſt. 25. Nunc autẽ in actis illius Concilij hoc decretũ non inuenitur. Vnde gloſſa ib i ſolùm allegat cap. *hoc nequaquã.* 7. q. 1. in quo quidẽ canone dicta prohibitio habetur. Gratianus tamen illũ refert ex Concilio Conſtantinopolitano ſub Ioãne Papa VIII. qui pluſquã quingentis annis poſt Synodum primã Conſtantinopolitanã ſedet. Et in tomis Conciliorũ nullum extat Conciliũ Conſtantinopolitanum ſub Ioãne VIII. celebratũ, ſed ſub Adriano II. eius prædeceſſore celebrata fertur VIII. Synodus generalis, quæ fuit Conſtantinop. IV. contra Photium eiuſdem ciuitatis Patriarchã Schiſmaticũ cógregata. Verũtamen etiã in Concilio illo decretum illud nunc non inuenitur.

At verò in decreto Gregoriano notatur circa 14. illud caput, inueniri Synodũ illã Conſtantinop. ſub Ioanne VIII. in Vaticano Græcè ſcriptã; ex qua ita ibi decretum Latinè transfertur. *Quanuis hucuſque nonnulli Antiſtites ad monachorum habitum deſcendentes conati ſint in Antiſtitum faſtigio manere, cúmq; id facerent, ea res neglecta eſt: ſancta tamen, & Oecumenica hæc Synodus hãc quoque negligentiã corrigens, atque inordinatã hanc actionẽ ad leges, quæ de Eccleſiaſtico ſtatu ſunt, reuocans, ſtatuit, vt ſi quis Epiſcopus, ſiue quis alius Antiſtitis dignitatẽ obtinens ad vitã monaſticã deſcendere, & propriæ locũ implere voluerit, hic Antiſtes dignitatẽ ampliùs nõ retineat. Monachorũ enim inſtituta ad obedientiæ, & diſciplinæ rationẽ pertinẽt, minimè verò ad magiſterij, vel præfecturæ, atque eorũ ſunt, qui non alios paſcere, ſed paſci profiteãtur.* Et poſtea fertur generale decretũ, *vt nullus Antiſtes ad vitã Monachorum tranſeat*; & adiicitur pœna: *Vt qui contrariũ fecerit, ampliùs dignitatẽ non recuperet.* Circa quod decretũ, quoad hanc vltimã partẽ multa dicit Inn. III. d. cap. *poſt trãſlationem.* Et diſputant interpretes, in vtroq; loco, quæ noſtro inſtituto non deſeruiũt. Solùm ergo ex priori parte colligi videtur ibi, principaliter vetitum fuiſſe ne quis Epiſcopus religionem denuo profiteatur, retinere volens Epiſcopatũ, quẽ antea habebat. Et ad hoc pondero, tũ verba, per quæ conſuetudo aliquorũ Epiſcoporũ refertur, qui profitentes Monachatũ, conabantur in antiquo faſtigio manere: tum etiã verba, quibus talis conſuetudo prohibetur, ſcilicet, *Antiſtitis dignitatem ampliùs non retineat.* Tum denique rationem prohibitionis ibi redditam, quæ in conditionibus, quaſi oppoſitis vtriuſque ſtatus fundatur; quam rationem his verbis Gratianus refert. *Monachorũ enim vita ſubiectionis habet verbum, & diſcipulatus non docendi, vel præſidendi, vel docendi alios.*

Epiſcopus ingrediens religionẽ, non renũtiato priùs Epiſcopatu, illũ amittit.

Quamobrẽ iura omnia nouiora ſupponũt non 15. poſſe Epiſcopũ religionis habitũ ſumere, & illũ profiteri, niſi priùs Epiſcopatui renunciet; quia & prohibitum eſt, & ex natura rei non decet, & aliquam repugnantiam inuoluit. Primò quidem ratione nouitiatus, quem ante profeſſionem peragere, & in probatione humiliter verſari neceſſe eſt: hoc autem Epiſcopum non decet, & cũ obligatione reſidendi repugnat. Dicit tamen Hoſtiẽſis ibi, in eo caſu poſſe profeſſionem ſtatim fieri. Quod fortaſſe ſecundùm ius antiquum, verum erat ex conſenſu partium: nunc autem ius Concilij Tridentini ſeruandum eſt, nec ille caſus inuenitur exceptus, etiamſi renunciatio Epiſcopatus præcedat. Deinde retinere Epiſcopatum profitendo religionem, quodammodo repugnat: tum ratione traditionis, nam Epiſcopus ſeipſum ſponſæ ſuæ tradit; ergo durante illo vinculo, non poteſt ſe tradere religioni. Tum etiam ratione obedientiæ; quia irrationabile eſſet promittere denuo obedientiam ei, cui ratione prioris ſtatus, in quo vouens vult permanere, obedire non poteſt. Tum denique ratione paupertatis, quia per votum paupertatis fit abrenunciatio bonorum omnium, & liberæ adminiſtrationis eo-

Ratio, cur non liceat Epiſcopo profiteri religionem nõ dimittẽdo Epiſcopatum.

rum,quod repugnat habenti,& retinenti Epiſco- A patum. Quapropter licet hæc duo vota ſuo modo manere poſſint,quoad vinculum in Epiſcopo, qui ante Epiſcopatum illa ſolemniter emiſerat,vt poſtea videbimus, non tamen rectè de nouo fiunt ab eo,qui eſt Epiſcopus,& Epiſcopatum retinere vult. His igitur rationibus non poteſt Epiſcopus de nouo profiteri religionem,niſi præuia Epiſcopatus reſignatione. Et quia talis reſignatio fieri non poteſt ſine licentia Pontificis, ideo, qui ſtatum Epiſcopalem immediatè accipit, ſe reddit moraliter inhabilem ad ſtatum religioſum : ideóque ſi religionis votum priùs habebat, mortaliter peccat , acceptando Epiſcopatum, priuſquam votum impleat.

16. Atque hinc ſequitur, quod vltimo loco aſſe- B ruimus, eum, qui accipit Epiſcopatum habẽs votum religionis non impletum, in conſcientia teneri renunciare Epiſcopatui, vt votum religionis impleat. ita definitur in illo textu. Ratio autem eſt, quia in illo manet integrum vôtum religionis,vt patet ex prima parte aſſertionis,quà dictum eſt, non extingui tale votum per aſcẽſum ad Epiſcopatum : at votum obligat, quandiu integrum manet, quia hic eſt veluti formalis effectus eius; ergo obligat ad media neceſſaria, vt impleatur, ſeu ad tollenda impedimenta executionis eius.At verò renunciatio Epiſcopatus in tali perſona eſt medium neceſſarium ad votum implendum , ſeu ablatio impedimenti omnino repugnantis , vt oſtenſum eſt. Ergo obligat tale votum ad talem C renunciationem.

Ratio cur vouens Religionem teneatur dimittere Epiſcopatũ.

17. Sed ne videamur ſola authoritate illius textus niti,oportet rationem reddere, cur per aſcenſum ad Epiſcopatum votum illud non extinguatur. Nec ſatis eſt dicere, ideo non extingui, quia non impletur , nec formaliter , vt per ſe notum eſt, nec eminenter , vt ſic dicam; quia inſtabitur interrogando, cur non impleatur eminenter , cùm ſtatus Epiſcopatus ſit perfectior ? In qua interrogatione ad difficultatem in ſecunda obiectione propoſitã , cuius occaſione hæc omnia dicta ſunt, reuocamur.Vnde reddendo hanc rationem,ſimul dictæ obiectioni , & fundamentis prioris ſententiæ ſatisfaciemus.

18. Dico ergo per aſcenſum ad Epiſcopatum non D impleri votum religionis etiam eminenter; quia votum religionis impletum aliquid perfectionis addit Epiſcopali ſtatui , quod ſtatus Epiſcopalis ſecum non affert ; & ſimul cum illo eſſe poteſt, vt patet in Epiſcopo religioſo : nam verus religioſus manet , & ratione illius ſtatus ad multa opera conſilij , & perfectionis tenetur , ad quæ ſecularis Epiſcopus non obligatur. Ad hanc autem ſpecialem perfectionẽ religioſam ſuſcipiendã obligat votum religionis; & ideo,qui tale votum emiſit , tenetur priùs religionem profiteri, quàm Epiſcopatum accipiat,ne perpetuò illa perfectione careat,cùm Epiſcopatus illam non conferat. Et ob eandem cauſam,qui ante tale votum impletum Epiſcopus fit, debet poſtea cedere , vt E religioſus fiat. Nam per hoc , & votum implet, nec fit incapax perfectionis ſtatus Epiſcopalis; quia poteſt poſtea ad illum aſcendere , ſi eligatur.

Probatur idem vlterius. Per aſcẽſum ad Epiſcopatum non impletur votum religionis.

19. Sed contra priorem partem inſtatur , quia vt votum impleatur virtualiter, ſeu eminenter , per commutationem in rem meliorem, non oportet, vt minor materia in maiori claudatur , ſed ſatis eſt,vt vel omnibus penſatis,materia,in quam votum commutatur,ſit melior,quàm quæ promiſſa fuerat, vel, vt poſterius ſit maius vinculũ, quàm fuerit prioris voti. Exemplũ prioris membri eſt: ſi quis votum ieiunij in votum copioſæ eleemoſynæ commutet,quæ moraliter Deo gratior cenſeatur, etiamſi eleemoſyna in ſe, nec formaliter, nec eminenter ieiunium contineat.Alterius autẽ membri exemplũ eſt ſuprà poſitũ in eo, qui profeſſionem facit in religione laxiori, cùm haberet votũ ſimplex ſtrictioris religionis.Secundò inſtat Panormitanus contra vltimũ dictũ; quia licèt is, qui renunciat Epiſcopatui , ſi fiat religioſus ex obligatione voti,poſſit eligi iterũ in Epiſcopum, fortaſſis non eligetur ; & ita ſe exponit periculo carẽdi ſtatu perfectiori propter minus perfectũ: ergo nõ poteſt fieri,vt ex voto ad hoc obligetur.

Prima obiectio in cõtrarium.

Commutatio votorũ quomodo fiat in meliorem materiam.

Secũda obiectio Panormit.

Ad priorẽ replicã poteſt in primis reſpõderi, 20. in votis per ſe perpetuis non poſſe fieri commutationẽ in aliud ſub titulo melioris rei,ſeu maioris perfectionis , niſi quando res illæ inter ſe ita cõparantur,vt maior includat minorẽ.Nã alioqui omnis diſpenſatio,& cõmutatio talium votorum Papæ reſeruata eſt,vt docuit D.Thom.d.q.184.a.6.& ibi notat Caietanus,& in ſequentibus latiùs dicemus. Et hoc modo limitandum cenſeo quod Caietanus ait d.q.189.a.3.§.*ad obiectionẽ.* nimirũ, tunc per aſſumptionẽ perfectioris ſtatus impleri votum de ſtatu minùs perfecto,quãdo ſunt eiuſdẽ ordinis,ſeu generis; & ideo ita ſe habent,vt in maiori claudatur minus, ſicut duæ religiones inter ſe cõparantur.At verò in præſenti religio , & Epiſcopatus ſunt diuerſarũ rationũ, & Epiſcopatus nõ includit eſſentialẽ perfectionẽ religionis, vt declaratũ eſt;& ideo nõ admittitur talis cõmutatio ſine licentia,ſeu diſpenſatione Pontificis.

Prima ad obiectionẽ reſponſio.

D.Thom. Caiet.

Deinde à priori rationẽ reddẽdo,quæ & interrogationi ſatisfaciat,& reſolutionẽ cõfirmet,aduertimus ex ſuperiùs dictis, perfectionem ſtatus religioſi & Epiſcopalis eſſe diuerſarum rationũ. 21. Nam, vt Maior ſuprà dicit,Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis acquiſitæ; religio verò eſt ſtatus perfectionis acquirendæ. Caietanus autẽ vocat ſtatum religioſum *perfectionis propriæ*,ideſt,ipſius religioſi,Epiſcopatum autem dicit eſſe perfectionis alienæ; nam per ſe primò eſt ad bonum,& perfectionẽ aliorum, propriam ſupponendo. Et hinc eſt,vt ſtatus Epiſcopalis nõ ſit per ſe materia voti abſoluti,quod Maior vocat *categoricum votum*, quia in ordine ad vouentem, & ad ſalutem eius, non eſt per ſe expetibile, nec melius, vt in priori argumento declaratum eſt,quod ſecus eſt de ſtatu religioſo.Et inde à fortiori ſequitur,vt votum religionis non ſit commutabile in ſtatum Epiſcopi propria tantùm voluntate , & conſequenter , & à fortiori ſit, vt per aſſumptionem Epiſcopatus votum religionis non impleatur.

Secunda eiuſdem obiectionis reſponſio. *Maior. Caiet. Maior.*

Votũ religionis non eſt cõmutabile propria voluntate in ſtatum Epiſcopi.

Vnde ad aliam replicam Panormitani reſpondeo, concedendo, facilè fieri poſſe , vt qui ſemel 22. Epiſcopatũ reſignat , vt religionis votũ impleat, iterum non eligatur, & huic periculo ſe exponere renunciando Epiſcopatui. Dico tamen hoc nihil obſtare , quominus renunciare poſſit , & debeat; quia hoc nihil obſtat maiori perfectioni,& ſecuritati propriæ perſonæ ſic renũciãtis Epiſcopatui , vt religionis ſtatum ſumat. Quia in religionis ſtatu faciliùs , & ſecuriùs poterit propriam perfectionem acquirere , & in dies in illa magis creſcere;& quanuis non faciat excellẽtiora opera Epiſcopatus,euitabit tamẽ pericula Epiſcopatus,& aliis multis operibus ſanctis aliorum operũ excellẽtiorum defectũ compẽſare poterit. Et ita omnib.penſatis,ſi altero ſtatu carendũ eſt, melius

Secundæ obiectionis ſolutio.

melius illi eſt ad propriam ſalutem, Epiſcopatu, A
quàm religione carere: ideóque nullum eſt inconueniens quòd illi periculo carendi Epiſcopatu propter religionem ſe exponat. Et declaratur à ſimili; nam qui vouit non ambire, nec procurare Epiſcopatum, nec oblatum acceptare, niſi ab eo, qui poteſtatem habet, ſub præcepto obligetur, exponitur morali periculo ſatis euidenti non aſcendendi ad Epiſcopatum: & nihilominus votum illud optimum eſt, & obligat; ergo propter ſimile periculum non excuſatur quis ab implendo religionis voto, & conſequenter, nec à renunciando Epiſcopatui, quando neceſſarium id eſt ad implendum votum, cuius obligatione priùs tenebatur. Adde, ſi contingat, iſtum, qui ſic renunciauit, non eligi iterum ex iuſta cauſa, vel ſal- B
tem ſine detrimento talis Eccleſiæ, id non modò non eſſe incommodum, verùm etiam ſecundùm Deum eſſe optabile, & melius tali perſonæ; ſi verò ipſum non eligi, in aliquod incommodum Eccleſiæ cedat, illud ipſi non imputari, qui non ſe minus dignum reddit Epiſcopatu, imò digniorem: & tunc ad ſolicitudinem Papæ, vel aliorum, ad quos, vel præſentatio pertinet, ſpectabit tale incommodum Eccleſiæ vitare.

Optimũ eſt votum non ambiendi, nec acceptandi Epiſcopatum, niſi quis à ſuperiore obligetur.

23. Ex his ergo ſatis patet reſponſum ad fundamentum contrariæ ſententiæ. Negamus enim, ſtatum Epiſcopi eſſe ita meliorem, vt in illud poſſit votum religionis commutari, ſeu virtualiter impleri, ratione iam tradita. Nec iura cita- C
ta obſtant: nam cap. *ſcripturæ*, loquitur de commutatione voti temporalis in perpetuum: caput autem *peruenit*, de eo abſolutè loquitur, qui promiſſum in melius commutat. Iam verò oſtenſum eſt, quomodo hæc commutatio non ſit ſimpliciter in melius, vel reſpectu ipſius vouentis, vel reſpectu diuini obſequij. Ad confirmationem fundatam in maiori vinculo, reſpondeo in primis non ſufficere maius vinculum, niſi etiam intercedat maior perfectio propria ipſius vouentis. Vnde in primo exemplo de matrimonio, non eſt verum extingui votum religionis per matrimonij vinculum, ſed impediri. Vnde ſi ſolum intercedat vinculum matrimonij rati, priuſquam conſummetur, implendum eſt votum religionis: vt per vinculum profeſſionis ſolemnis prius vinculum D
matrimonij rati diſſoluatur. Si verò tale matrimonium fuerit conſummatum, votum quidem manet, non obligat tamen ad executionem viuente coniuge, quia tale matrimonium diſſolui non poteſt, etiam de licentia Papæ, in quo ſuperat vinculum ſpirituale inter Epiſcopum, & Eccleſiam: obligabit tamen, ſi coniux moriatur. In alio verò exẽplo de profeſſione facta in religione laxiori poſt votum ſimplex ingrediendi religionem ſtrictiorem, vinculum profeſſionis maius eſt; & ſtatus per illud aſſumptus eſt ſimpliciter perfectionis acquirendæ: & ideo ſaltem ex diſpoſitione iuris extinguit prius votũ religionis ſtri- E
ctioris. An verò hoc ſit tantùm de iure poſitiuo, vel etiam ex natura rei, dicetur infrà lib.4. tractando de voto ſimplici religionis. Ad ſecundam confirmationem optime reſpondet Maior ſuprà, negando conſequentiam, quia religioſus iam profeſſus, licèt fiat Epiſcopus, manet religioſus. 16.q.1.cap.3.18.quæſt. cap.vnico. Vnde ita aſcendit ad ſtatum perfectiorem, vt inferiori non priuetur. At verò, ſi ante profeſſionem fiat Epiſcopus, priuabitur ſtatu religioſo, contra prius votũ, niſi relicto Epiſcopatu religionem ingrediatur, & votum impleat; ideóque non eſt ſimilis ratio.

Soluuntur iura in cõtrarium allata.

Confirmatio fundata in maiori vinculo infirmatur.

Matrimonium non extinguit votum religionis, ſed impedit.

Profeſſio facta in religione laxiori extinguit votum ingrediendi ſtrictiorẽ, ſaltẽ ex iuris diſpoſitione.

Maior.

CAPVT XX.

Nonnulla dubia circa capitulum Per *tuas, explicantur.*

1. Circa datam reſolutionem nõnulla dubia occurrunt. Primum eſt, an in eo caſu ſit neceſſaria licentia Pontificis ad reſignandum Epiſcopatui: vel ipſo iure data cẽſeatur per illũ textum? Caietanus hoc poſterius opinatur: & illum ſequitur Tabiena verb. *Epiſcopus*.q.7.n.8. Contrarium verò tenet Azor, & Sancius, & mihi videtur probabilius. Eſt autem in caſu illius textus incertum, an ille presbyter fuiſſet iam Epiſcopus electus, & confirmatus, & conſecratus; vel tantùm electus. Nam ibi ſolum dicitur, *Vocatus fuiſti ad regimen Eccleſiæ Gebennenſis.* Potuit autem eſſe per electionem vocatus, & nondum eſſe confirmatus. Quòd ſi ita caſum interpretemur, nulla fuit illi neceſſaria licentia ad relinquendum Eccleſiæ regimen, & conſequenter ſequitur, Pontificem nullam licentiam illi dediſſe, ſed tantùm obligationem, quam habebat, declaraſſe: vel etiam noluiſſe electionem eius confirmare. Et hunc ſenſum probabilem reputat Hoſtienſis, Ioan. Andr. & alij. Quo ſenſu admiſſo, manifeſtum eſt, nullam licentiam ibi eſſe datam aliis ad renunciandum Epiſcopatui in tali caſu, ſi in illo iam confirmati ſunt. Veruntamen non eſt minus probabile, illum fuiſſe iam Epiſcopum confirmatum, & fortaſſe etiam conſecratum; hoc enim indicatur in verbis illis: *Conſulimus, vt regimen reſignes Eccleſiæ memoratæ.* Nam in rigore indicant habuiſſe iam ſuſceptum, & pacificum regimen, quod ſine confirmatione non accipitur, nec ſine conſecratione multo tempore retineri ſolet. Nec oportet id exponere de renunciatione iuris ad regimen acquiſitum per electionem, nondum tamen poſſeſſum; quia hæc expoſitio non eſt ſine aliqua verborum improprietate, quæ neceſſaria non eſt.

Primũ dubium, an Epiſcopus qui vouerat religionẽ, reſignare poſſit Epiſcopatum ſine licẽtia Pontificis.

Caiet.
Tab.
Pars negatiua tenenda.
Azor.
Sancius.

Hoſt.
Ioan. Andr.

2. Veruntamen etiam hoc ſenſu admiſſo, aſſero non poſſe nunc Epiſcopum confirmatum, qui ante Epiſcopatum habuit votum religionis, reſignare Epiſcopatui, ſine licentia Papæ, vt votum adimpleat. Ratio eſt, quia non obſtante voto, electio, collatio, ſeu cõfirmatio Epiſcopatus fuit valida, & per eam contractum eſt ſpirituale vinculum inter Epiſcopum, & Eccleſiam; quod vinculum ex natura rei, ſeu iure diuino, vel ſaltem de iure canonico indiſſolubile eſt ſine licentia Papæ. iuxta cap. *inter corporalia.* de Tranſlation. Epiſcop. Vnde ante d. cap. *per tuas*, in ſimili caſu tenebatur quilibet Epiſcopus ad votum implendum, quantum in ipſo eſſet: & quia non poterat ſine licentia Papæ propter ſuperadditum Epiſcopatum, tenebatur illam petere, vt etiam Caietanus fatetur. At verò ius illud cap. *inter corporalia*, non eſt derogatum pro illo caſu, in quo votum religionis antecedit; nullibi enim talis derogatio inuenitur. Et in d. cap. *per tuas*, licèt idem Innocent. III. reſpondendo illi Epiſcopo, ſimul obligationem ipſius illi explicauerit, & licentiam dederit eidem ad exequendam obligationem; non tamen condidit ius generale, quo talem dederit licentiam omnibus Epiſcopis, qui vel tunc haberent ſimile votum, vel in poſterum habere illud contingeret, vt inconſulto Pontifice poſſent liberè renunciare ad votum implendum.

Probatur.

Caiet.

3. Confirmatur triplici ratione cap. *per tuas*, nullum ius generale condi.

Primò, quia nullum eſt verbum in textu, quo tale nouum ius conditum, vel talis generalis licentia ipſo iure conceſſa ſignificetur: nec ex licentia vni data in particulari facto, poteſt inferri, omnibus eſſe conceſſam, vt eſt per ſe clarum. Quia declaratio obligationis eſt quid iuris, & ideo eſt vniuerſalis pro omnibus: licentia verò eſt quid facti, & poteſt eſſe conueniens in vno caſu, & non in alio. Vnde ſumitur ſecunda ratio, quia licentia illa non eſt concedenda, niſi cauſa cognita, & ſpectata non tantùm obligatione perſonæ, ſed multo magis Eccleſiæ neceſſitate, vel vtilitate; ergo non poterat conuenienter, ipſo iure generaliter dari. Tertiò, quia aliàs eſſet melioris conditionis Epiſcopus, qui ante acceptum Epiſcopatum, votum religionis habuit, & acceptando Epiſcopatum peccauit, quàm qui iam Epiſcopus tale votum emiſit: nam iſte non poſſet implere votum ſine licentia, ille verò poſſet, vel cum licentia, vel ſine illa Epiſcopatui renunciare, quod nec rationabile videtur, nec veriſimile.

4. Secundum dubium, an Epiſcopus qui poſt votũ ſuſcepit Epiſcopatũ cùm licentiam petit, teneatur explicare votum. Sancius exiſtimat non teneri.

Tunc autem ſuccedit aliud dubium, quando Epiſcopus habens talem obligationem voti religionis ante Epiſcopatum ſuſceptum, poſtea licentiam à Pontifice petit ad reſignandum Epiſcopatum, vt poſſit religionem ingredi, an teneatur votum explicare, vel ſufficiat ſimpliciter licentiam petere, quia cupit religionem ingredi. quod dubium attigit Sancius ſuprà, & breuiter reſpondet ſibi probabilius videri, non eſſe neceſſarium explicare votum. Primò, quia non eſt cogendus peccatum ſuum explicare: ſi autem diceret, ſe habere votum factum ante receptum Epiſcopatum, conſequenter fateretur, cum tranſgreſſione voti ad Epiſcopatum aſcendiſſe. Secundò, quia nunquam promiſit ſe votum manifeſtaturum. Tertiò, quia religioſus, qui votum emiſit de materia prælato ſubiecta, cùm petit licentiam faciendi quod promiſit, non eſt neceſſe, vt votum aperiat, ſed ſatis eſt vt ſimpliciter petat licentiam ieiunandi, vel quid ſimile, quòd ſi prælatus illam dare noluerit, votum manebit irritum, etiamſi non ſit prælato manifeſtatum, vt dixerat in eodem lib. 4. cap. 25. & nos etiam diximus lib. 6. de voto. cap. 7. Ergo idem cum proportione habebit locum in Epiſcopo in caſu prædicto. Quæ illatio videtur in hoc fundari, quòd Papa poteſt irritare hoc votum; & ad irritationem non eſt neceſſaria eiuſdem voti manifeſtatio, quod maiori examinatione indiget.

5. Votum ingrediendi religionem ante Epiſcoparum emiſſum nõ eſt per ſe irritabile à Papa. *Sancius.*

Vt ergo veritatem explicemus, aduertere oportet, hoc votum, de quo tractamus, non eſſe per ſe irritabile à ſummo Pontifice; quia factum eſt ante ſubiectionem & obligationem Epiſcopatus: vnde fuit omnino abſolutum, ſine incluſa conditione pendente à ſuperioris conſenſu, vt in ſimili diximus lib. 6. de voto. cap. 6. in fine. & copioſiùs tractat idem Sancius d. lib. 4. cap. 25. n. 5. & cap. 31. n. 2. & ſequentibus. Hinc ergo fit, vt Pontifex non poſſit tale votum auferre directè, & in ſe, niſi per diſpenſationem, & conſequenter ex legitima cauſa. Dico autem, *directè, & in ſe*; quia indirectè, & ex parte materiæ, poterit impedire voti executionem, quæ ſolet dici indirecta voti irritatio, vel potiùs ſuſpenſio, vt in dictis locis de voto, notatum eſt. Hinc ergo fit, prædictam ſententiam non poſſe procedere de priori modo auferendi votum: tum quia irritabile non eſt illo modo, vt dixi: tum etiam, quia licèt irritari poſſet, non poſſet in ſe, & di-

A rectè irritari, niſi votum ipſum Pontifici explicaretur: vt in eiſdem locis de voto, dixi, & ipſe Sancius cum communi ſententia conſentit. Vnde à fortiori neceſſarium erit voti narrationem Pontifici facere, vt diſpenſet: tum, quia non poteſt Pontifex circa incognitum voluntariè operari: tum etiam, quia non poteſt aliter procedere cum cauſæ cognitione: vtrumque autem ad diſpenſationem neceſſarium eſt, ſcilicet, voluntariè, & ex cauſa operari; ergo prædicta ſententia ad ſummum procedere poteſt de indirecta irritatione voti, & in hoc etiam ſenſu non caret illa ſententia difficultate.

6. An ſpecialis cauſa requiratur ad diſpenſandum cum Epiſcopo in voto ingrediendi religionem ante Epiſcopatũ emiſſo.

B Priùs autem, quàm illam proponam, interrogare oportet, vtrùm ad priorem modum auferendi hoc votum ab Epiſcopo ſit neceſſaria cauſa ſpecialis? Interrogo autem de ſpeciali cauſa; quia cùm illud votum auferri non poſſit ſine diſpenſatione, clarum eſt, eſſe neceſſariam cauſam, etiam ad valorem diſpenſationis, quia eſt in voto, & ius diuinum attingit. Dubium ergo eſt, àn cauſa illa ſufficiat, quæ ex ipſo vinculo Epiſcopali reſultat, ſcilicet, vt poſſit Papa illud votum per diſpenſationem tollere, ſolùm, quia non vult vinculum contractum inter Epiſcopum, & Eccleſiam diſſoluere. Et quidem ſi hoc vinculum eſt perpetuum iure diuino, planè videtur ſufficientiſſima cauſa ad diſpenſandum in voto

Si vinculũ contractum inter Epiſcopum, & Eccleſiam eſt de iure diuino, non requiritur alia cauſa præter obligationem Epiſcopatus.

C ſimplici, ne in vinculo alio iuris diuini, quod fortius eſſe videtur, diſſolutio fiat. Nam maior eſt hæc diſpenſatio, quàm prior: ſufficiens autem cauſa dandi vnam diſpenſationem eſt, vt alia maior diſpenſatio euitetur. Poteſtque hoc confirmari: nam ſi Papa diſpenſet cum Epiſcopo non habente votum religionis, vt poſſit religionem ingredi, nulla alia exiſtente cauſa ad diſpenſandum in vinculo Epiſcopali, præter ſpiritualem profectum, quem renuncians cupit, & ſperat ex religionis ſtatu, talis diſpenſatio iuxta illam ſententiam cenſetur illicita, imò, & nulla; quia eſt contra ius diuinum, ſine cauſa ſufficiente, cùm commune bonum priuato ſit præferendum: ergo licèt votum religionis præceſſerit, ſola ipſius

D obſeruantia non eſt ſufficiens ratio diſpenſandi in vinculo Epiſcopali, quia præferretur minus bonum, ſcilicet, priuatum, maiori bono, ſcilicet, ipſius Eccleſiæ. Ergo è contrario perpetuitas illius vinculi eſt ſufficiens ratio diſpenſandi in tali voto.

7. Vinculum inter Epiſcopum & Eccleſiam eſt de iure Eccleſiaſtico, ac proinde requiritur alia ſpecialis cauſa.

At verò ſupponendo, vt nos credimus, vinculum Epiſcopale habere indiſſolubilitatem tãtùm de iure Eccleſiaſtico, non videtur illa ſufficiens cauſa: ſed alia maior neceſſaria erit, nimirum, vt interſit Eccleſiæ, ne tali paſtore priuetur, qui eſt illi tam vtilis, vt ſine detrimento Eccleſiæ mutari non poſſit. Probatur contraria ratione, quia vinculum Epiſcopi cum Eccleſia ſua, tãtùm eſt indiſſolubile iure Eccleſiaſtico; ergo diſpen-

E ſatio in illa indiſſolubilitate tantùm eſt in iure poſitiuo humano: at diſpenſatio in voto religionis eſt maior, quàm illa; ergo potiùs vitanda eſt diſpenſatio in voto, quàm in alio vinculo, ſi alioqui neceſſitas Eccleſiæ non intercedat. Et confirmatur, retorquendo contrariam confirmationem: nam in illo caſu, in quo Epiſcopus petit licẽtiam renunciandi, vt ingrediatur religionẽ, nõ eſt ex voto, quia ſuppono illud non habere, ſed ex deuotione, & propter maiorem ſpiritualẽ fructum perſonæ ſuæ ſine detrimento Eccleſiæ; quia poteſt aliquis æquè dignus, & vtilis prouideri, vt

Licentia conceſſa Epiſcopo, vt ex deuotione ingrediatur religionem, licet, & tenet.

ſuppo

Diſpenſatio in iure humano etiã ſine cauſa data, eſt valida. *Valent. 2.2. diſp. 10. q. 3. pun. 4.*

ſupponimus. In eo (inquam) caſu diſpenſatio, ſeu licentia data à Papa, in primis valida eſt, ita vt renunciatio, & profeſſio religionis, & prouiſio alterius Epiſcopi inde ſubſecutæ, validè fiant, & teneant (quidquid aliqui moderni contradicant,) quia ſi aliqua diſpenſatio ibi interuenit, tantùm eſt in iure humano, & diſpenſatio in iure humano etiam ſine cauſa data, valida eſt. Addo verò etiam eſſe licitam illam licentiam, vel diſpenſationem; quia fit intuitu maioris boni ſpiritualis talis perſonæ, ſine detrimento Eccleſiæ, quia facilè poterit prouideri de alio ſponſo æquè vtili, vt ſupponitur. ergo nulla ratio malitiæ, vel abuſus poteſtatis ibi interuenit. Ergo à fortiori, quando ex parte perſonæ Epiſcopi præcedit votum religionis, non poteſt Papa diſpenſando, tale votum auferre, niſi aliqua ſpecialis neceſſitas Eccleſiæ id poſtulet: & è contrario illa non interueniente, tenebitur Pontifex, ſi de tali voto illi conſtet, Epiſcopo licentiam dare, vt votum impleat.

Præfertur poſterior ſententia, & impugnantur rationes pro prima.

8. Hæc ergo pars videtur mihi probabilior: nam hæ rationes valde efficaces mihi videntur; contrariæ autem, falſo nituntur fundamento, ſcilicet, quòd vinculum Epiſcopi cum Eccleſia ſit iure diuino indiſſolubile. Abſolutè namque non ita eſt, vt ſuprà oſtendi, & quamuis ex ſuppoſitione pacti obligatio illa ſit aliquo modo de iure naturali, non tamen eſt abſolutè perpetua, ſed quaſi ſub conditione, vtique, niſi ex conſenſu partium, ſeu Pontificis tale pactum diſſoluatur. Quando autem Pontifex dat licentiam renunciandi, eo ipſo pactum diſſoluitur, & ceſſat obligatio; illud autem pactum, & indiſſolubilitas eius, iure Eccleſiaſtico introducta eſt, cui ſatisfacit Pontifex, quando dat talem licentiam ſine Eccleſiæ damno, vt obligatio priùs Deo facta impleatur. Et hoc videtur mihi optimè colligi poſſe ex dicto cap. *per tuas*. Nam ibi conſultus Pontifex facillimo negotio conceſſit licentiam reſignandi regimen, vt votum impleretur; nec eſt cur præſumamus, id fuiſſe propter crimen aliquod, vel indignitatem illius Epiſcopi: tum, quia non eſt præſumendum malum, niſi probetur; tum etiam, quia ſi quid peccauerat, ille Epiſcopus tranſgrediendo votum, iam veſtigia recta quærebat: & ideo ipſemet Pontifex ſubdit, *quòd ſi iterum eligeretur, acceptare poſſet*; iudicabat ergo illum eſſe dignum, & ſufficientem illi regimini. Tamen, quia non iudicauit, illum fuiſſe neceſſarium ad tale regimen; vel quia credidit potuiſſe ſine detrimento Eccleſiæ profiteri religionem, & iterum eligi, ſtatim licentiam reſignandi conceſſit. Ergo è contrario ad diſpenſandum in tali voto, credidit eſſe aliquam ſpecialem cauſam neceſſariam.

Tenetur Papa concedere licentiam ingrediendi Religionẽ Epiſcopo qui ante Epiſcopatum illam ingredi vouit.

9. Ex quo infero à contrario, in tali caſu, ſeu exiſtente tali voto, non poſſe iuſtè Pontificem negare licentiam renunciandi Epiſcopatui, ſine ſpeciali cauſa iuſta, quæ vel Eccleſiæ vtilitatem concernat, vel aliàs ad diſpenſandum in voto ſufficiat. Probatur, quia Pontifex non poteſt ſine iuſta cauſa diſpenſare in tali voto, vt oſtenſum eſt, nec etiam poteſt executioni voti impedimentum ponere, ſine aliqua ratione, iure, vel vtilitate Eccleſiæ id exigente. Dices: Pontifex, negando licentiam, nec diſpenſat in voto, nec ponit impedimentum, ſed ſolùm non aufert, quod alter culpa ſua poſuit. Non videtur autem obligari Pontifex ad auferendum impedimentum, neque talem perſonam habilem ad votum implendum reddere. Reſpondeo, quamuis Pontifex formaliter (vt ſic dicam) ſeu

Obiectio incontrariũ & illius ſolutio.

A ſcienter non poſuerit impedimentum impletioni illius voti; nihilominus materialiter (vt ſic dicam) cooperatum eſſe illi rei, quæ impedit, ne votum adimpleri poſſit, vtique talem perſonam voto aſtrictam in Epiſcopum confirmando. Vnde ſi poſtea notitiam voti habeat, & poſſit impedimentum tollere, dando licentiam, vt impleatur, ſecundùm rectam rationem non poteſt talem licentiam ſine iuſta cauſa negare: eò vel maximè, quòd ipſe eſt diſpenſator bonorum Dei; & ideo tenetur fideliter, & prudenter agere, vt ea, quæ Deo ſunt promiſſa, ſine diminutione, & ſine impedimento reddantur. Non diſpenſaret autem prudenter, & fideliter, ſi non tolleret impedimentum adimplendi votum; quia iuſtè poteſt; ergo tunc etiam debet id facere. Denique Papa non B poteſt tunc directè, & per ſe tale votum irritare, ſed ad ſummum indirectè ex parte materiæ, vt conſtat; quia eſt votum factum ante vinculum Epiſcopale: at verò talis indirecta irritatio in huiuſmodi votis non habet locum, niſi quatenus iuri, vel obſequio ſuperioris, aut Eccleſiæ præiudicant, vt communiter traditur in materia de irritatione votorum; & in locis citatis videri poteſt. ergo neceſſe eſt, vt talis modus irritationis fiat cauſa cognita, vt poſſit iudicium de tali præiudicio ferri, ſine quo fieri non debet, nec poteſt.

C Atque hinc tandem concludo, teneri Epiſcopum in caſu, quem tractamus, cùm petit licentiam renunciandi ad ingrediendam religionem, obligationem, quam ex voto habet, Pontifici proponere, quoniam aliàs, ſi Pontifex licentiam neget, non manebit in conſcientia tutus, & quietus non implendi votum. Dico autem, *ſi Pontifex licentiam neget*, quia ſi concedat illam, & ipſe illa vtatur, & votum impleat, ceſſat omne dubium. Vnde ſi priùs licentiam petat ſimpliciter ſine voti narratione, animo implendi votum, ſi concedatur, vel inſtandi ampliùs, & cum maiori explicatione, ſi negetur, nihil peccabit, quia poteſt illo modo ſuæ famæ conſulere, tentando, an illud medium ſufficiat; nec illa mora, quæ ob eam cauſam D intercedere poteſt, ad culpam ſufficiet, cùm non ſit certa, & cauſam habeat iuſtam. Solùm ergo dicimus neceſſarium eſſe votum manifeſtare Pontifici, vt poſſit cum ſufficienti cauſæ cognitione, vel diſpenſare in voto, vel licentiam renunciandi negare; ita vt Epiſcopus in conſcientia ſecurus, & quietus perpetuò maneat. Vt hoc ſuadeam, aduerto differentiam inter votum religionis emiſſum ab Epiſcopo, poſt Epiſcopatum adeptum, vel antea: nam votum ſubſecutum poſt Epiſcopatum in obiecto ſuo includit conditionem, ſiue explicitam, ſiue ex vi iuris implicitam, *ſi Papa licentiã renunciandi dederit*. Votum autem antecedens non E fuit vllo modo conditionatum, ſed omnino abſolutum; poſtea verò ex accidenti, & ex culpa vouentis, neceſſitas illius conditionis ſuborta, & adiuncta eſt: vt ex dictis ſatis patet, & ex dicendis ampliùs patebit.

10\. Concluſio ſecundi dubij eſt teneri Epiſcopũ explicare votum niſi aliter licentiam obtineat.

Hinc ergo differentia oritur inter illa duo vota; quia in priori voto, cùm petitur licentia à Pontifice, non eſt neceſſarium aperire illud votum eſſe emiſſum, ſed ſufficit licentiam petere: nam in illo voto efficaciter procedit æquiparatio cum irritatione indirecta voti à religioſo emiſſi. Et ratio eius eſt, quia illud votum cùm ſit conditionatum, ante conditionem impletam nõ obligat, niſi ad procurãdũ, vt impleatur cõditio: huic

11\. Votum Epiſcopi de ingredienda religione emiſſum poſt Epiſcopatum non eſt neceſſariò explicandum cùm petitur licentia.

huic autem obligationi fit ſatis petendo ſimpliciter à Pontifice licentiam renunciandi; ergo. Probatur minor, quia votum ex parte materiæ ſolam illam conditionem includit, *ſi licentia fuerit conceſſa*; & ſufficiens medium, vt illa impleatur ex parte Epiſcopi, eſt petitio eiuſdem licentiæ, proponendo cauſas, quibus iuſtificari poſſit, ad quas vel nullo modo pertinet votum poſt Epiſcopatum emiſſum, quia eſt valde extrinſecum, & potius ſupponit licentiam poſſe iuſtè concedi, quàm conferat ad iuſtitiam eius. Et licèt aliquid fortè iuuare poſſit, vel mouere Pontificem ad dandam licentiam, ipſe non tenetur ex ipſa rei natura ad faciendum, quantum poteſt ad inclinandam Pontificis voluntatem; nec id per votum promiſit, vt conſtat; & de votis religioſorum dici ſolet, de quibus, quoad hoc, eſt eadem ratio.

12. *An ſi Epiſcopo licētia ſemel negetur, illā iterum teneatur petere.* Vnde ſtatim dubium ſuboritur, quod de religioſis etiam tractatur, an in eo caſu, ſi Epiſcopo licentia ſemel negetur, illam iterum petere teneatur? Et ratio dubitandi eſt; quia per negationem talis licentiæ, non extinguitur votum, quia non irritatur directè, & in ſe, cùm non fuerit notum Papæ, vt ſupponitur; ergo vinculum eius ſemper manet, licèt eius executio maneat ſuſpenſa; ergo obligabit iterum, atque iterum ad petendam licentiam. Et ita videbatur dicendum, iuxta generalem doctrinam de irritatione votorum. Illa tamen ſuppoſita, (quia non eſt huius loci) in particulari conſiderandum hîc occurrit, talem eſſe hanc licentiam renunciandi Epiſcopatui, vt ſine iuſta cauſa, licitè concedi non poſſit, vt iura ſuprà citata docent; quia non eſt mera licentia, ſed habet admiſtam diſpenſationem, in quo differt à licentia, quam frequentiùs ſolet religioſus petere, vt aliquod votum impleat, vt ieiunandi, recitandi, eleemoſynam faciendi, vel quid ſimile, quod ex ſolo arbitrio prælati pendet. *Nō tenetur niſi augeatur cauſa concedendi licentiam.* Si ergo poſt ſemel negatam licentiam, non ſit facta mutatio, quæ augeat iuſtam cauſam concedendi licentiam, nulla eſt obligatio iterum petendi illam, quia præſumendum eſt, iuſtè fuiſſe negatam. Vnde cùm non ſit aucta iuſtitia cauſæ, non eſt, cur iterum licentia petatur: ſi autem noua cauſa iuſtificans licentiam occurrat, & aliunde votum in ſua vi permaneat, quia & factum fuit ſine temporis determinatione, & in cæteris conditionibus ex parte perſonæ eſt capacitas ad implendum illud; tunc obligare poterit votum ad licentiam iterum petendam, ſiue ab eodem Pontifice, ſiue à ſucceſſore; & hoc ratio facta, & generalis doctrina perſuadet.

13. *Longè alia ratio eſt in voto ante Epiſcopatū emiſſo, atque adeò explicandum eſt.* At verò, quando votum antecedit aſſumptionem ad Epiſcopatum, longè alia ratio militat, ob quam votum Pontifici narrandum ſit; quia illud votum non fuit conditionatum, ſed abſolutum, & ideo etiam abſolutam obligationem à principio induxit ad religioſum ſtatum ſumendum. Ergo, quamuis fuerit ex culpa, vel ex ignorantia perſonæ impedita eius executio, & facta dependens à licentia Pontificis, vouens tenetur, quantum in ſe eſt, facere, vt votum impleat, ac ſubinde maiorem adhibere diligentiam, quàm ſi à principio cum illa conditione vouiſſet: ergo tenetur obligationem ſuam ſpecialem explicare; in nulla enim alia re poteſt maiorem diligentiam adhibere. Secundò, & efficaciùs, quia quando votum præceſſit, non poteſt Pontifex negare licentiam, niſi ex iuſta cauſa ſpecialiter pertinente ad commodum Eccleſiæ, vt explicaui. Non poteſt

A autem Pontifex ſub hac conſideratione licentiam negare, vel concedere, niſi de obligatione voti antecedentis certior ſit factus; ergo neceſſarium eſt illi votum explicare. Probatur minor, quia cognitio voti præcedentis, multum referre poteſt ad ferendum prudens iudicium; expediat, necne licentiam concedere, vel negare. Quod ſecus eſt, quando votum ſubſequitur, quia tunc liberum eſt Pontifici negare licentiam ſine alia cauſa ſpeciali, ſolùm, quia non vult diſſoluere vinculum ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia, ſemel ritè, & rectè contractum. At verò, quando votum præceſſit, licèt vinculum fuerit ratum, non tamen fuit rectè contractum, ſed cum læſione voti; &

B ex ea parte cum Dei iniuria; & ideo cognitio præcedentis voti, multum refert ad ferendum prudens iudicium, an licentia neganda, vel concedenda ſit. Eſt ergo narratio illius facienda Pontifici.

Nec contra hoc obſtant rationes in contrarium factæ. 14. *Reſpondetur ad rationes in contrarium.* Ad primam enim reſpondeo, nullum eſſe inconueniens, quòd Epiſcopus cogatur voti ſui tranſgreſſionem aperire, vt remedium ſuæ conſcientiæ inueniat: ſicut in caſu cap. 1. *per tuas*, ille Epiſcopus fecit. *Ad primam negandum eſſe inconueniens cogi Epiſcopū voti tranſgreſſionem aperire.* Quia vel ex propria culpa, vel ignorantia ſe in illo ſtatu conſtituit, quod commune eſt, & frequens in cæteris delictis, quæ vel reſeruationem, vel cenſuram, vel aliam ſimilem

C obligationem dependentem à iuriſdictione Pontificis annexam habent. Verum eſt tamen in aliis caſibus regulariter non eſſe neceſſarium declarare perſonam, licèt narretur delictum, vt diſpenſatio vel abſolutio in foro conſcientiæ obtineatur. In præſenti verò non habet hoc locum, quia neceſſe eſt explicare locum, ſeu Eccleſiam, & Epiſcopatum reſignandum: & ita non poteſt occultari perſona; quia renunciatio non poteſt non eſſe publica, & in exteriori foro, & cum cognitione cauſæ, quæ ex circunſtantiis particularibus perſonæ, & Eccleſiæ pendet, & ideo neceſſarium eſt etiam propriam perſonam manifeſtare. Solum ergo tentari priùs poteſt remedium ſuprà inſinua-

D tum petendi priùs licentiam ſimpliciter ſine declaratione voti, vt ſi concedatur licentia, ſine declaratione proprij delicti obtineatur. Quòd ſi hoc remedium non ſucceſſerit, & licentia negata fuerit, vt illa firma, & rata maneat, & conſcientia tuta, neceſſarium erit, iterum explicato voto licentiam poſtulare.

Ad ſecundam reſpondetur, illam rationem habere locum in voto, quod à principio fuit conditionatum; non tamen in voto, quod à principio fuit abſolutum, & vi ſua obligat ad omnem diligentiam conuenientem, & moraliter neceſſariam, vt adimpletio voti iuſtè negetur, ſeu impediatur. 15. *Ad ſecundam quid dicendum.* Ad tertiam ſimiliter reſpondetur, non rectè fieri æquiparationem cum irritatione votorum à religioſis emiſſorum: *Ad tertiā reſpondendum diuerſā eſſe ratio nē in voto à religioſis emiſſo.*

E nam illa ſunt à principio conditionata, & facta in ſtatu ſubiectionis; & prælatus poteſt pro ſuo arbitrio negare licentiam ſine ſpeciali cauſa iuſtificante. Nec in religioſis ſunt alia vota facta ante ſtatum ſubiectionis, quæ irritari poſſint, quia omnia extinguuntur per ſolemnem profeſſionem. Solùm in votis ſocietatis poteſt eſſe aliqua exceptio, de qua in proprio loco infrà dicemus. Et per hanc reſolutionem plenè ſatisfactum eſt omnibus, quæ in vltima obiectione præcedentis capitis, propoſuimus.

CAPVT

CAPVT XXI.

Vtrùm ſtatus inferiorum Prælatorum, vel Parochorum ſit perfectior religioſo ſtatu.

1. Pars affirmatiua probatur. *Henr. Maior. Gerſon.*

DE hac comparatione diſſenſio, & contentio eſt non parua inter authores ſuprà citatos. Nam Henricus, Maior, & Gerſon, etiam hos inferiores prælatos, vel etiam parochos cenſent eſſe in altiori ſtatu perfectionis, quàm religioſos ſimplices. Fundantur ferè in his, quæ de iſtorum prælatorum ſtatu in cap. 15. dicta ſunt. Nam omnia, quæ probant illos eſſe in ſtatu perfectionis, conſequenter probant eſſe in perfectiori ſtatu, quàm ſint ſimplices religioſi. quam conſequentiam etiã Caietanus probat. Ait enim in 2.2.q.184. art.6. §. *Ad obiectum contra ſecundam rationem*, &c. *Quòd ſi eſſent in ſtatu perfectionis Curati, eſſent in perfectiori ſtatu, quàm religioſi, quoniam eſſent in ſtatu perfectionis, vt perfectores.* Vnde in virtute ſic argumẽtatur: Status perfectionis, vt eſt ad perficiendos alios, quem nos ſtatum perfectionis exercendæ appellamus, eſt perfectior religioſo ſtatu; ſed curati ſunt in ſtatu perfectionis exercendæ, ſeu ad perficiendos alios: ergo eorum ſtatus eſt perfectior ſtatu religioſo. Confirmatur, ac declaratur, quia paſtor animarum, quicumque ſit, ex vi ſui muneris talis eſſe debet, vt poſſit alios purgare, & verbo, & exẽplo illuminare. Item vt poſſit apud Deum pro populo intercedere, & venerandum ſacrificium dignè pro omnibus offerre. Vnde debet eſſe ſufficiens, non tantùm ſibi, ſed etiam aliis. Denique, cuiuſcúmque paſtoris animarum munus magna indiget virtute, & fortitudine ad difficultates occurrentes ſine lapſu ſuperandas; ergo excellẽtiorem virtutem requirit, quàm ſtatus religioſus. Reſponderi autem poteſt, negando ſimpliciter cõſequentiam, quia ex vi præmiſſarum ſolùm ſequitur ſtatum inferiorum prælatorum eſſe excellentiorem in ſuo genere: vnde non ſequitur, eſſe perfectiorem ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundùm quid. Nã id, quod eſt ſub nobiliori genere, ratione differentiæ poteſt eſſe ſimpliciter minùs perfectum. Et ita ſtatus parochi licèt participet ſtatum ex genere ſuo perfectiorem, poteſt ſimpliciter eſſe minus perfectus, quàm religioſus ſtatus, quia diminutè participat excellentiam illius ſtatus, & alioqui in multis ab ſtatu religioſo exceditur.

Caiet.

Qua ratione ſolui poſſit argumentum.

2. Vrgetur argumentum.

Sed contra hoc inſtatur, quia Paulus 1. ad Timoth. 3. & ad Titum 1. deſcribens excellentem ſanctitatem, quam Epiſcopalis ſtatus poſtulat, ſub Epiſcopo cæteros Eccleſiæ paſtores comprehendit; vt communiter interpretes intelligunt: quia Paulus poſt Epiſcopos, omiſſis preſbyteris, ſtatim ad Decanos tranſitum facit, preſbyteros ſub Epiſcopis complectens. Ergo omnes etiam inferiores prælati ſunt in ſtatu ſimpliciter perfectiori, quàm ſimplices religioſi. Vnde Bernard. ſerm. de tribus ordinibus, de Prælatis, etiam non Epiſcopis loquens, ait, neceſſarium eſſe prælatis perfectam charitatem de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta. Et adiungit: *Puritatem cordis in eo Prælatus habet, vt prodeſſe deſideret, non præeſſe: vt ſcilicet, proprium commodum, vel honorem ſeculi, ſeu aliud quippiam ſuum in prælatione non quærat, præter ſolum beneplacitum Dei, & animarum ſalutem. Sed cum intentione pura, neceſſaria quoque eſt irreprehenſibilis conuerſatio, vt forma factus gregis, incipiat facere, & docere*, &c. Et infrà: *Mihi, & omnibus pariter veritas clamat, quoniam oportet irreprehenſibilem eſſe eum, qui præeſt.* Et infrà: *Quoniam ea, quæ arguit in diſcipulis, oportet vitare magiſtrum; ob hoc qualis eſt in conuerſatione, talis ſit neceſſe eſt etiam in occulta cogitatione*, &c. In quibus verbis magnam, & excellentem perfectionem Bernardus ab omnibus prælatis requirit; & ad omnes accommodat, quæ Paulus de Epiſcopis ſcripta poſt ſe reliquit; ſentiens poſtulari in illis, non tantùm, quia tales prælati, id eſt Epiſcopi, ſed abſolutè, quia prælati, & paſtores animarum ſunt. Vnde Auguſt. epiſt. 148. ad Valer. exaggerans prælationis ſtatum, & pericula eius, & excellentem ſanctitatem, quam poſtulat; non de ſolo Epiſcopo, ſed etiam de preſbytero loquitur, dicens: *Nihil eſſe in hac vita, & maximè in hoc tempore difficilius, laborioſius, aut periculoſius, Epiſcopi, aut preſbyteri, aut diaconi officio; ſed apud Deum nihil beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator iubet.*

D. *Bernard.* D. *Auguſt.*

3. Oppoſita ſententia proponitur. *Caiet. D. Thom.*

Nihilominus contrariam ſententiam tenent Caietanus ſuprà, & communiter Thomiſtæ; in eámque magis inclinat D. Thomas 2. 2. quæſt. 184. art.6. & 8. Nam licèt ſubobſcurè, & multis adhibitis diſtinctionibus loquatur: tandem omnibus penſatis, videtur ſtatum religioſorum præferre. Primò, quia religioſus ſtatus eſt quaſi quoddam holocauſtum, in quo perſona ſe, ſuáque omnia, & totam vitam, ac voluntatem ſuam Deo conſecrat: Curatus autem, nec ita perpetuò ſe obligat, neque ſe totum, & omnia ſua Deo conſecrat, ſed tantùm limitatam, & inferiorem curam animarum ſuſcipit, pro arbitrio ſuo illam adminiſtraturus, quandiu voluerit. Secundò, quia religioſus ex vi ſui ſtatus, profitetur perfectum viuendi modum; & tendere ſemper tenetur ad perfectionem, exercendo magna charitatis, religionis, & obedientiæ, & aliarum virtutum opera. At verò parochus, etiamſi ex vi muneris, poſtulet vitam irreprehenſibilem, & exemplarem, non tamen excedit communem, & moralem bene viuendi modum, qui in obſeruatione præceptorum conſiſtit.

Confirmatur primò. Secundò.

4. Tertiò.

Tertiò, quia in ſtatu ordinario paſtoris animarum difficilius eſt cauere peccatorum pericula, quàm in religioſo, & alioqui opera ipſa bona ex vi talis ſtatus exercenda, non ſunt nimis grauia, ſeu difficilia; neque maiorem vitæ partem occupant, & habent adiuncta plura humana commoda, quibus illa difficultas ſubleuatur: in ſtatu verò religioſo multo maior eſt difficultas, tam in excellentia, & perfectione operum, quàm in illorum continuatione quaſi perpetua, ſine vſu ferè propriæ libertatis, ſaltem in animi præparatione, quam ſtatus obligatio requirit. Quòd ſi in cauendis peccandi occaſionibus maior eſt in tali ſtatu facilitas, hoc ipſum in eius commendationem redundat; quia ſecuritas boni, & immunitas mali, magna pars eſt felicitatis; & ideo etiam multùm auget ſtatus perfectionem. Quartò denique, quia paſtores animarum, vt in ſtatu perfectionis conſtituantur, ſtatum religioſorum aſſumunt; Religioſi verò è contrario, vt perfectionem magis profiteantur, paſtoralem curam fugiunt: ergo ſignum eſt, ſtatum religioſum, penſatis omnibus, perfectiorem eſſe.

5\. Conclusio eſt ſtatum Religionis abſolutè perfectiorē eſſe, ſtatu prælationis infra Epiſcopalem, & æquiualentem illi, quanuis ſecundùm quid ſit imperfectior.

In hac comparatione vix poteſt abſoluta reſolutio certa ratione definiri; quia videntur hi ſtatus mutuò ſe habere, ſicut excedens, & exceſſum. Nihilominus tamen, omnibus penſatis, poſterior ſententia præferenda videtur. Dico igitur, ſtatum religionis abſolutè loquendo, perfectiorem eſſe ſtatu prælationis infra Epiſcopalem, vel æquiualentem illi; ſecundùm quid autem, ſeu ex quadam hypotheſi, ſeu conditione, quæ moraliter vix adimpletur; ſtatum horum prælatorum vel parochorum poſſe cenſeri perfectiorem. Declaratur: nam iſti duo ſtatus comparari poſſunt duobus modis, vel in ordine ad nos, vel ſecundùm ſe. Priori modo, ſenſus quæſtionis erit; quis illorum ſtatuum ſit ab homine eligibilior, tanquam aptior, & vtilior ad vitæ puritatem ſectandam, & ad proficiendum in virtute, & obſequio diuino, & tandem vitam æternam conſequendam. Et in hoc ſenſu non eſt dubium, quin ſtatus religioſus melior, & perfectior, ac vtilior ſit. Hæc probant, quæ pro ſecunda ſententia propoſuimus. Et declarari poſſunt; quia ſtatus religioſus eſt abſolutè ſub conſilio: non ſic autem ſtatus habendi animarum curam; licèt ex obiecto malum non ſit; nihilominus per ſe non conſulitur, & multis circunſtantiis indiget, vt honeſtetur. Vnde ſtatus religionis, quo magis voluntariè ſuſcipitur, eo meliùs, & prudentiùs fit; cura verò animarum, quo magis coactè, & ex ſuperioris inductione, vel obedientia ſuſcipitur, eo ſecuriùs accipitur. Quod quidem de Epiſcopatu docent communiter ſancti, vt videre licet in Auguſtino 19. de Ciuitate cap. 19. Gregor. in Paſtoral. p. 1. cap. 8. Hieronym. epiſt. 83. ad Ocean. Chryſoſtom. in libris de Sacerdot. Cum proportione autem ad cæteros applicari poteſt, iuxta mentem Pauli ſuprà explicatam; & ita de omnibus loquitur ſanctus Auguſtinus dict. epiſt. 148. Quapropter à fortiori poteſt hæc pars confirmari ex his, quæ de Epiſcopatu diximus; nimirum, licèt ſit perfectior ſtatus, nihilominus per ſe loquendo non eſſe materiam; nec per illum impleri votum religionis; nec deſiderandum, aut procurandum eſſe. Ergo multo magis aliæ prælationes inferiores, ſecundùm hanc rationem, & comparationem cedunt ſtatui religionis. Vnde cùm ius canonicum tranſitum ad religionem Epiſcopis prohibeat; inferioribus paſtoribus permittit, & conſulit, quia meliorem vitam ſequi cupiunt, vt ait Concilium Tolet. IV. cap. 49. c. *Clerici.* quæſt. 1. Vnde Greg. lib. 10. epiſt. 39. quoſdam monachos non ſolùm hortatur, vt quendam huiuſmodi clericum monaſterium ingredi cupientem recipiant; ſed etiam ait: *Quibus valetis adhortationibus, paſtorali admonitione ſuccendite, vt feruor huius deſiderij in eo non tepeſcat.* Et addit notanda verba: *Vt qui à turbulento curarum ſecularium tumultu ſe ſegregans, quietis deſiderij portum monaſterium appetit, rurſum in Eccleſiaſticarum curarum non debeat perturbationibus implicari.* Et Gregorium imitatur Anſelm. epiſt. 10. ad Goffridum, vbi cenſet hos ſeculares clericos, non minus in procellis, & tempeſtatibus mundi verſari, quàm laicos, & ideo nō eſſe à portu religionis abſtrahendos, ſi ad illum à Domino vocetur. Ex his autem omnibus ſolùm concluditur, ſtatū religionis eſſe ſtatū propriæ perfectionis acquirendæ; quod non habet de ſe ſtatus prælationis, aut curæ animarum. Deinde etiam concluditur, prælationis munus, ſeu ſtatum minus ſecurum eſſe; religionis verò eſſe ſtatum maioris ſecuritatis in ordine ad ſpiritualem ſalutem, quod nemo negabit. Denique comparatio hæc in ſenſu iſto eſt magis practica, & moralis, confert enim ad prudentem electionem inter ſtatus Eccleſiaſticos faciendam, & moraliter etiam loquendo, magis habet locum in inferioribus prælationibus, & maximè in propria animarum cura; quia iſta munera, & faciliùs procurantur, & frequentiùs in humanam electionem veniunt.

Non eſt dubiū ſtatū religionis in ordine ad nos eſſe eligibiliorē quàm ſtatū horum prę latorum.

D. Auguſt. D. Hieron. D. Chryſoſt. D. Auguſt.

Conc. Tolet. D. Gregor.

D. Anſel.

6\. Si ſtatus Religionis & prælatorum inferiorum cōſiderentur ſecundum ſe, perfectior eſt ſtatus prælatorum. D. Thom.

Poſteriori modo, ſenſus prædictæ comparationis erit, an ſtatus Parochorum ſecundùm ſe ſpectatus, maius Dei obſequium contineat, & perfectiora opera ex ſuo genere requirat, ideóque de ſe perfectior ſit, quàm ſtatus religionis. Et in hoc ſenſu ſpeculatiuè (vt ſic rem explicem) concedi poteſt, ſtatum paſtoralem eſſe perfectiorem ſimplici ſtatu religioſo. Et in hoc ſenſu procedunt motiua prioris ſententiæ. Et fauet D. Thomas, Matth. 5. in vltimis ferè verbis: vbi diſtinguendo perfectionem vitæ, in perfectionem meriti, vel ſtatus; & enumerans plures perfectiones meriti viæ, vnam dicit eſſe *perfectionem excellentiæ vitæ*; & addit: *Ad hanc tenentur clerici ſuper laicos.* Ergo inter clericos maximè debent illam profiteri omnes, qui ſunt animarum paſtores, ſeu prælati; quos paulo inferiùs dicit habere ſtatum perfectionis, vt ſuprà notaui. Dixi autem, hunc exceſſum ſpeculatiuè potius conſiderari, quàm practicè inueniri; quia licèt verum ſit, obligationem illius ſtatus magnam requirere perfectionem; & opera eius, ſi debito modo fiant, quando occaſio eorum occurrit; vel in præparatione animi habeantur, quando deeſt occaſio, eſſe magni meriti apud Deum, & fortaſſe maioris, quàm ſint ordinaria opera ſimplicis religioſi. Nihilominus practicè loquendo, illa conditio difficillimè, raróque impletur; quia in eo ſtatu, impedimenta perfectionis non ſunt ablata, ſicut ſunt in religioſo. Et ideo dixi, hunc exceſſum eſſe ſecundùm quid; quia ſolùm ex quadam hypotheſi, quæ rarò impletur, conſideratur.

7\. Status Epiſcoporum cur ſimpliciter ſit perfectior.

Quòd ſi obiicias, idem dici eſſe de ſtatu Epiſcopi. Reſpondeo, ex parte quidem id verum eſſe; quia tamen ſtatus Epiſcopalis in multitudine, & excellentia operum, & eminentia dignitatis in eo ſuperat, quòd plures occaſiones exercendi heroicos virtutum actus, ſecum affert, & minuit frequentiores peccandi occaſiones: ideo ſtatus Epiſcopi ſimpliciter dicitur perfectior, inferiores verò tantùm ſecundùm quid, ordinariè, ac regulariter loquendo.

8\. Dignitas ſacerdotis maiorem ſanctitatem poſtulat, quàm ſtatus religioſi laici conuerſi. D. Thom.

Accedit tandem, quòd ſtatus religioſus per ſe non excludit aliqua ex his, quæ in inferioribus prælatis perfectionem requirunt: vt eſt v. g. ſacerdotium. De quo D. Thomas d. art. 8. fatetur, dignitatem ſacerdotis eſſe maiorem, maiorémque poſtulare ſanctitatem, quàm ſtatum ſimplicis religioſi laici, ſeu conuerſi. Hæc verò dignitas de ſe communis eſt religioſis: Vnde qui illam habent, ex ea parte æquales ſunt ſecularibus prælatis, à quibus in munere exceduntur. Nihilominus tamen etiam poteſt ſtatus religioſus multum de perfectione illius muneris participare. Nā, quia religioſus ſtatus eſt ſtatus proficiēdi in perfectione charitatis, tam

tam Dei, quàm proximi; ideo de ſe non ſiſtit in profectu proprio, ſed etiam confert virtutem ad perficiendos, & illuminandos alios; & ex vi charitatis perfectæ, ad illud charitatis opus inclinat. Ergo ſtatus religioſus in ſua latitudine hoc genus perfectionis amplectitur. Et quanuis Prælati ſemper in hoc ſuperent, quòd magis ex officio, maioríque obligatione iuſtitiæ, ad talia opera præſtanda teneantur: nihilominus poteſt hoc in religioſo compenſari; tum ex obligatione voti paupertatis, aut obedientiæ: tum ex maiori feruore charitatis, & puriori intentione, quam ex vi ſtatus habere poteſt, & debet, nulla temporalia lucra, vel honores per huiuſmodi miniſteria quærendo. Erítque in religioſo ſtatu tanto maior perfectio, ex hoc capite, ſeu exercitio procurandi proximorum ſalutem, quanto illud fuerit ex vi profeſſionis talis ſtatus magis intentum. Ergo omnibus penſatis, ſtatus religioſus ex genere operis perfectior eſt, quàm quilibet ſtatus clericalis infra Epiſcopatum; quanuis in particulari, imperfectus aliquis ſtatus religioſus, vt v. g. militaris, ſtatu parochorum, vel alio ſimili inferior eſſe poſſit.

INDEX CAPITVM LIBRI SECVNDI.

De religioſi ſtatus eſſentia, origine, & votis, ac de aliis, quæ ad illum ſpectant.

CAP. I. *VTRVM ſtatus religioſus ſit ſtatus perfectionis acquirendæ: declarantur fines, & media huius ſtatus.*

II. *Vtrùm tria conſilia, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, & illa ſola ſint de ſubſtantia religioſi ſtatus; vel aliis etiam modis conſtitui poſſit.*

III. *Vtrùm voti obligatio perpetua ad ſtatum religioſum neceſſaria ſit, & quotuplex eſſe debeat.*

IV. *Vtrùm ad ſtatus religioſi ſubſtantiam præter tria vota eſſentialia, neceſſaria ſit promiſſio, vel traditio perſonæ talem ſtatum aſſumentis facta alicui homini, vel hominum communitati propter Deum.*

V. *Vtrùm ad conſtituendum ſtatum religioſum vota debeant eſſe ſolemnia.*

VI. *Vtrùm ſolemnitas ſubſtantialis voti religioſi caſtitatis, in benedictione aliqua, vel conſecratione, aut alio externo ritu poſita ſit.*

VII. *Vtrùm ſolemnitas voti caſtitatis conſiſtat in donatione, ſeu traditione ſuiipſius, quam religioſus Deo, & religioni facit.*

VIII. *Superior opinio ex iure impugnatur, & ſolemnitatem voti caſtitatis de iure humano eſſe oſtenditur.*

IX. *Ratione oſtenditur traditionem religioſam ex ſolo iure naturali non irritare ſubſequens matrimonium.*

X. *De ſolemnitate voti caſtitatis, eiúſque origine vera ſententia.*

XI. *Nonnulla corollaria ex præcedenti reſolutione inferuntur, quibus & res ipſa magis exponitur, & aliqua dubia explicantur.*

XII. *Qualis ſit, & vnde originem habuerit ſolemnitas voti paupertatis.*

XIII. *Qualis ſit, & vnde originem traxerit ſolemnitas voti obedientiæ, & aliorum, ſi quæ alia vota ſolemnia ſunt.*

XIV. *Vtrùm ſolemnitas propria trium votorum eſſentialium, ſit etiam de ſubſtantia, & eſſentia religioſi ſtatus.*

XV. *Vtrùm Eccleſiæ approbatio, ad ſtatum verum religionis conſtituendum neceſſaria ſit.*

XVI. *Dubia quædam expediuntur, quibus doctrina cap. ſuperioris declaratur.*

XVII. *Vtrùm poteſtas ordinaria approbandi religionem cum plenitudine, & excellentia, in ſolo Summo Pontifice reſideat; & quomodo ab Epiſcopis participetur.*

XVIII. *Vtrùm poteſtas iuriſdictionis ad ſtatum religioſum, vel in illo ſimpliciter neceſſaria ſit.*

LIBER

LIBER SECVNDVS.

DE RELIGIOSI STATVS ESSENTIA, ORIGINE & votis, quibus conſtituitur; ac de alijs quæ ad illum ſpectant.

DIXIMVS de ſtatu perfectionis, illúmque in ſtatum perfectionis exercendæ, vel acquirendæ diſtinximus: & de ſtatu perfectionis exercendæ, quæ huic operi opportuna viſa ſunt, ſufficienter explicauimus. Supereſt igitur, vt de altero membro ex profeſſo, & copioſiùs diſputemus. Nam, vt in principio dixi, in hoc opere de ſtatu religioſo proprio, & perfecto, præcipuè dicere intendimus. Eſt autem religioſus ſtatus idem cum ſtatu perfectionis acquirendæ, vt mox explicabimus. Huius ergo ſtatus, quem in Eccleſia eſſe, tanquam notum ſupponimus, eſſentiam, & originem in hoc libro explicare intendimus. Quia verò in vſu vocis huius poteſt eſſe quædam analogia, & in re ipſa inuenitur varietas: nam quidam eſt ſtatus religionis proprius, completus, atque perfectus; alij verò eſſe poſſunt imperfecti, & ſecundùm quandam participationem: ideo in diſcurſu huius libri vtrumque modum ſtatus perfectionis acquirendæ diſtinguemus, & explicabimus. Et quia talis ſtatus per votum aliquod Deo emiſſum conſtituitur; ideo ſimul in hoc libro, de votis, quibus ſtatus religioſus integrè, vel imperfectè conſtituitur, dicendum erit generatim: nam in particulari de ſingulis poſtea dicturi ſumus.

CAPVT I.

Vtrùm ſtatus religioſus ſit ſtatus perfectionis acquirendæ, ſeu, an hæ duæ voces eandem rem ſignificent; vbi fines, & media huius ſtatus declarantur.

1\. *Status religioſus ſtrictè acceptus tria vota requirit, non ita latè ſumptus.*

PRincipio ſupponendum eſt, iuxta communem Eccleſiæ vſum, ſtatum religioſum, quaſi per antonomaſiam, & in ſtricta ſignificatione appellari perfectum Monachorum, ſeu regularium ſtatum, qui ſe Deo totaliter conſecrant, & tradunt, tria vota de tribus principalibus conſiliis, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, emittendo. Nihilominus tamen latiori, ſeu generaliori quodam ſignificato, ſtatus religionis ſub ſe comprehendit alios viuendi modos, in quibus homines voluntariè ſe offerunt diuino cultui, & obſequio, ad aliquam conſiliorum obſeruationem ſe obligando. Et ſic comprehendit non tantùm proprios, & completos religioſos, ſed etiam continentes, qui per ſolum votum caſtitatis ſe Deo ſpecialiter obligant; vel quoſcumque alios, qui non integrè, ſed ex parte vota religioſorum emittunt. Sic enim iuris Canonici interpretes in rubric. de Regular. do- A cent: nomen *religioſi*, vel regularis, ſtrictè ſumptum, ſignificare eum, qui tria ſubſtantialia vota in religione approbata profeſſus eſt; latè verò comprehendere omnes, qui per aliquod votum, & ſpecialem viuendi modum Dei ſeruitio conſecrantur. Et hoc modo Hieronymus in cap. *duo ſunt*. 12. quæſt. 1. duo genera Chriſtianorum diſtinguens, in priori ponit *clericos*, & *Deo deuotos*; in poſteriori communem laicorum populum: vnde ſub priori membro videtur non ſolùm comprehendere propriiſſimos religioſos; ſed omnes etiam illos, qui quolibet ſpeciali vinculo Dei obſequio conſecrantur: & conſequenter illud prius membrum videtur in duo ſubdiſtinguere. Vt quidam dicantur diuino obſequio B per ordinationem Eccleſiaſticam conſecrati, ſcilicet, Clerici, qui non tam ad propriam perfectionem, quàm ad ſacrum miniſterium dedicantur; alij verò dicantur diuino obſequio per propriam deuotionem addicti, ac ſubinde Deo deuoti; vtpote per aliquam promiſſionem illi oblati, & obligati. Et hi ſub ampla ſignificatione nominis religioſi comprehenduntur. Et ſimili modo dici poteſt ſtatus religioſus latè ſumptus abſtrahere à completo, vel incompleto ſtatu religionis.

D. Hieron. duo genera Chriſtianorum diſtinguit.

In hac ergo ſignificatione, dicimus ſtatum perfectionis acquirendæ, & ſtatum religionis eundem eſſe. Quod ita declaratur; quia in fine, & mediis conueniunt, ſolíſque nominibus differunt, quæ à diuerſis reſpectibus eiuſdem ſtatus deſumpta ſunt. C Finis enim intrinſecus, & omnino proximus ſtatus perfectionis, eſt ipſa perfectio charitatis huius vitæ, per obſeruationem non præceptorum tantùm, ſed etiam conſiliorũ obtinenda; extrinſecus verò finis eſt perfectio charitatis patriæ. Eoſdem autem fines reſpicit ſtatus religioſus: vt docet D. Thom. quæſt. 186. art. 1. ad 3. & 4. & ex dictis in ſuperioribus capitibus manifeſtum eſt. Nam cùm Chriſtus dixit adoleſcenti, *Vade, & vende*, &c. Matth. 19. ſtatum religioſum promulgare incepit: vt Patres docent, & infrà videbimus; & tamen finem eius deſignat, dicens: *Si vis perfectus eſſe*, &c. ergo propria charitatis perfectio eſt finis intrinſecus ſtatus religioſi. In hoc ergo conuenit, vel potiùs idem eſt cum ſtatu perfectionis. Et ita D docuit Moyſes Abbas apud Caſſian. collat. 1. cap. 4. & 5. Baſil. ſerm. 1. & 2. de Inſtitutionibus Monach. qui habentur ante regulas, fuſiùs diſputat. Chryſoſt. lib. 3. contra Vituper. vitæ Monaſt. Auguſt. epiſt. 89. q. 4. & alij paſſim: ſub perfectione autem charitatis non ſolius Dei, ſed etiam proximi amorem comprehendimus; iuxta dicta in ſuperiori libro cap. 4. Et ideo non repugnat ſtatui religioſo; imò eſt illi maximè conſentaneum, non tantùm ad Dei cultum, ſed etiam ad proximi ſalutem, & ad opera miſericordiæ

2\. *Status perfectionis acquirendæ, & ſtatus religionis idẽ ſunt.*

Quínam ſit finis intrinſecus ſtatus religioſi, & quínam extrinſecus. *D. Thom.*

Moyſes Abbas. *Baſilius.* *Chryſoſt.* *Auguſt.*

Eſt maximè conſentaneum ſtatui religioſo etiam ordinari ad proximi ſalutem, & ad opera miſericordiæ.

cordiæ exercenda ordinari: Vt conſtat ex plurium religionum inſtitutis, præſertim verò Societatis noſtræ, de qua in Bullis Pontificiis Pauli III. & Iulij III. dicitur, ad hunc potiſſimum finem inſtitutam, vt ſalutem animarum intendat. Nec hic finis ab ſcopo propriæ perfectionis eſt alienus; quia procurando aliorum ſalutem, maximè perficitur, qui tali muneri incumbit: nam per illud diuinam gloriam potiſſimum quærere debet; ita vt ipſa miſericordia erga proximum via ſit ad maiorem vnionem cum Deo, vt in prædictis Bullis dicitur.

Deinde huic fini vitæ præſentis reſpondet cum proportione finis remotus perfectionis charitatis patriæ: nam licèt illa perfectio abſolutè ſumpta ſit finis totius vitæ Chriſtianæ, tamen cum peculiari excellentia, & augmento per ſtatum religioſum intenditur. Et hanc gloriæ abundantiam ſignificauit Dominus Matth. 19. dicens, *Vade, & vende omnia*, &c. *& habebis theſaurum in cœlis.* Vbi Chryſoſt. hom. 64. *Vt alliciatur*, inquit, *ingentem ei futuram mercedem oſtendit.* Et ad illam magis declarandam adiecit Chriſtus promiſſionem illam, *Cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos*, &c. Nam licèt hæc dignitas ad gloriam accidentalem pertineat, induit nihilominus ſingularem excellentiam gloriæ, & vnionis cum Deo per charitatem; cenſetúrque illa promiſſio facta omnibus, qui voluntariam paupertatem profitentur: vt Auguſt. Beda, & alij Patres exponunt. Huiuſmodi autem ſunt omnes religioſi; & è conuerſo omnes, qui ſtatum paupertatis voluntariæ aſſumunt, aliquem gradum ſtatus religioſi participant.

D.Chryſoſt.

Auguſt. Beda.

3. Denique finis vltimus, etiam ſuo modo peculiaris, & proprius religioſi ſtatus eſt peculiaris Dei cultus, & gloria. Nam licèt hic etiam eſſe debeat finis omnium fidelium proprio, ac ſpeciali modo ad Dei cultum perfectiùs exercendum, & ad vitam, & actiones ad diuinam gloriam ordinandam ſtatus religionis inſtituitur. Vnde Chryſoſt. in libro de comparatione Regis, & monachi, religioſum vocat eum, qui *Totam vitam ſuam Dei cultui mancipauit, & ſe totum Deo dedit; & pro pietate, ac Dei cultu cum dæmonibus bellum gerit.* Et Baſil. in d. reg. 7. ex fuſiùs diſputatis in fine, religioſum inſtitutum, ait, *Propoſitum finem habere gloriam Dei.* Et in regul. breuior. in 157. ait, propriam religioſi affectionem, ſeu intentionem eſſe debere, *vehementem cupiditatem placendi Deo, eámque inſatiabilem, ſtabilem, & conſtantem.* Omnibus ergo modis idem eſt finis ſtatus perfectionis acquirendæ, & religioſi.

Finis vltimus ſtatus religioſi eſt etiam Dei cultus & gloria.

Chryſoſt.

Baſilius.

4. Atque eodem modo de mediis ad hunc finem obtinendum iudicandum eſt: nam eadem ſunt ſtatui perfectionis acquirendæ, & ſtatui religionis accommodata; omnia enim illa vltra præceptorum obſeruantiam ſub conſiliorum profeſſione comprehenduntur, quia nulla poſſunt eſſe alia ad perfectionem charitatis obtinendam magis accommodata; vt in præcedenti libro cap. 10. & 11. oſtendimus. Ergo cùm eadem charitatis perfectio ſit finis religioſi ſtatus, per conſiliorum obſeruantiam procuranda eſt. Atque ita docuit D.Thomas d. quæſt. 86. art. 2. & ſequent. Vbi ex eo colligit neceſſitatem ſeruandi conſilia in ſtatu religionis, quòd ille, *eſt quædam diſciplina, vel exercitium ad perfectionem perueniendi.* Atque hinc etiam colligit, non pertinere ad religioſum ſtatum, vt quilibet religioſus ad omnia conſilia teneatur, quia diuerſis exercitiis poteſt

Cõſiliorum obſeruantia eſt medium ad perfectionem religioſam.

D.Thom.

Non requiritur omnium obſeruantia.

A perfectio acquiri; ſicut diuerſis medicinis acquiritur ſanitas. Qui autem operatur propter aliquem finem, non applicat omnia media poſſibilia, ſed quæ prudenter eligit, vt magis proportionata. Quam regulam nos ſuprà de ſtatu perfectionis acquirendæ ſtatuimus, & ita conuenientia, vel potiùs identitas vtriuſque ſtatus magis cernitur.

Declarari autem hoc amplius poteſt in præſenti, vtendo diſtinctione ibi data de conſiliis, in ea, quæ ſunt veluti vniuerſalia inſtrumenta acquirendæ perfectionis; quæ etiam conſilia ſubſtantialia religionis, & per antonomaſiam, conſilia Euangelica, vel conſilia ſimpliciter vocari ſolent: & ea, quæ ſunt particularia; & in B omni materia virtutis locum habent. De prioribus abſolutè dicendum eſt, omnia illa conſilia neceſſaria eſſe ad perfectionem ſtatus religioſi, quia ſunt ſubſtantia eius, vt capite ſequenti oſtendemus. De cæteris verò, cùm non pertineant ad perfectionem eſſentialem, dicendum eſt, non omnia requiri ad perfectionem vniuſcuiuſque ſtatus religioſi. Tum, quia non omne, quod eſt vtile, eſt neceſſarium, cùm aliud æquè vtile ſufficere poſſit: tum etiam, quia non omne, quod ſecundùm ſe ſpectatum videtur melius, vel vtilius, eſt vnicuique ſtatui religioſo proportionatum: & ideo non omnia talia conſilia in omnibus, & ſingulis ſtatibus religioſis requiruntur, vt perfecti ſint: tum præterea, quia C nimia coaceruatio conſiliorum eſſe poſſet impedimento perfectioni acquirendæ; imò ſæpe eſſet impoſſibilis, quia multa ſunt conſilia, quæ ſimul obſeruari, aut exerceri non poſſunt. Tum denique, quia non omnes ſtatus religioſi, qui ſubſtantialiter, & eſſentialiter perfecti ſunt, abſolutè, & ſimpliciter æquè perfecti ſunt; vt eſt conſtans apud omnes, & infrà tractando de religionibus in particulari, oſtendemus. Hæc autem inæqualitas prouenit ex varietate in horum conſiliorum obſeruatione. Ergo non ſolùm non eſt opus, vt vnaquæque religio omnia conſilia complectatur; verùm etiam nec neceſſarium eſt, vt omnis religio optima ex his conſiliis eligat, & profiteatur. Imò in ipſiſmet ſubſtantialibus conſiliis D poteſt varietas, & maior, & minor obſeruantia inueniri, & cum abſoluta perfectione eſſentiali ſtatus religioſi conſiſtere; vt infrà videbimus. Denique hinc à contrario optimè argumentatur D. Thomas opuſc. 19. cap. 2. quia ſi oporteret, vnumquemque ſtatum religioſum omnia conſilia amplecti, ſequeretur confuſio religionum: non haberent enim, in quo diſtinguerentur, ſi omnes omnia conſilia obſeruarent; quia non niſi in variis obſeruantiis, quæ ſub hæc conſilia cadunt, diſtingui poſſunt.

5.

Sunt quædam conſilia ad eſſentiam ſtatus religioſi pertinentia.

Nõ eſt opus vt vnaquæque religio omnia conſilia complectatur.

D.Thom.

Vnde proueniat religionum diſtinctio.

At verò licet non omnia talia conſilia particularia ſint in omni ſtatu religioſo neceſſaria; nihilominus ſine illis omnibus, nulla poteſt religio conſiſtere. Nam ſicut ſubſtantia creata non E poteſt ſine omnibus accidentibus conſiſtere; etiamſi nulla ſubſtantia omnia poſtulet accidentia, nec illa ſimul recipere poſſit; ita etiam religioſus ſtatus, non poteſt in ſola ſubſtantia ſine omnibus accidentibus conſiſtere. Et ratio eſt, tum quia hæc particularia conſilia ad obſeruationem principalium conſiliorum moraliter neceſſaria ſunt, vt abſtinentia, modeſtia, clauſura ad caſtitatem, & ſic de cæteris. Tum etiam, quia ſunt proportionata media ad perfectionem ſingularum virtutum, ſine quibus perfectio charitatis

6.

Sine aliquibus conſiliis non poteſt conſiſtere religio, queadmodum nec ſubſtantia ſine omnibus accidentibus.

ritatis obtineri non poteſt. In quo tandem obſeruandum eſt, quòd licet finis communis omni ſtatui religioſo ſit perfectio charitatis, nihilominus vnuſquiſque ſtatus religioſus habet ſuum peculiarem finem, & ſcopum, in quo, & per quem illam perfectionem charitatis acquirere intendit, vt contemplando, aut ſalutem proximi procurando, vel vtrumque exercendo, vel alia opera religionis, aut miſericordiæ præſtando. Iuxta hos ergo particulares fines, vnuſquiſque religioſus ſtatus indiget aliquorum particularium conſiliorum obſeruatione ſuo fini proportionata. Nam tria principalia conſilia ad omnia ſunt vtilia; imò neceſſaria ad ſtatum religioſum ſimpliciter perfectum; non tamen ſufficiunt ad peculiares fines ſingulorum ſtatuum. Particularia autem conſilia, quanuis non omnia ſint neceſſaria ad illum communem finem, aliqua neceſſaria ſunt ad particulares fines cum perfectione quærendos; alia verò ad alios: & ideo licèt non omnia conſilia ſingulis religioſis ſtatibus, neque eadem omnibus conueniant, nihilominus vnicuique aliqua ſuo fini proportionata, neceſſaria ſunt.

7. *Dubium.* Sed quæret aliquis, an è contrario aliqua conſilia particularia repugnent religioſo ſtatui generatim ſumpto. Et videtur dicendum, poſſe aliqua conſilia repugnare tali ſtatui, præſertim perfecto in ſuo genere: vel propter defectum, & imperfectionem, vel propter exceſſum, & nimiam perfectionem. Prior pars declaratur in quibuſdam actibus virtutum, qui ſupponunt ſtatum imperfectum, & ſtatui religioſo repugnantem. Ex qua ſuppoſitione tale opus eſſe poteſt ſub conſilio reſpectu talis perſonæ; non verò reſpectu religioſi. Sicut enim Theologi diſtinguunt perfectionem ſimpliciter à perfectione ſecundùm quid, quia illa eſt melior in quolibet, hæc verò minimè; quia imperfectionem aliquam ſupponit. Ita inter conſilia diſtinguere poſſumus quædam, quæ abſolutè ſunt de meliori bono, vt virginitas; alia verò, quæ tantùm ex ſuppoſitione ſtatus imperfecti in illo ſunt meliora, vt in muliere coniugata aliquis decens ornatus, qui marito placeat, poteſt eſſe in conſilio, qui tamen virginitatem profitenti repugnet. Conſilium etiam faciendi copioſas eleemoſynas, in diuitem optimè cadit; non verò in religioſum: quia conſilium illud ſupponit imperfectum ſtatum habendi dominium diuitiarum.

8. *D. Thom.* Exemplum alterius partis ſumi poteſt ex D. Thoma d. q.186.a.2. vbi duo conſiliorum genera diſtinguere videtur; quædam, quæ ſupponunt perfectionem charitatis, & ad illam conſequuntur: vt maledicenti benedicere abſque neceſſitate. *nam illud*, ait, *ex ſuperabundantia charitatis prouenit*; alia verò ſunt, quæ ſunt media, & inſtrumenta perfectionis acquirendæ. Et de his poſterioribus videtur clarum per ſe non repugnare religioſo ſtatui, vt ſic, quanuis non omnia ſingulis ſtatibus conueniant, vt dictum eſt. De prioribus autem ſequi videtur repugnare ſtatui acquirendæ perfectionis; quia repugnat eſſe medium ad acquirendam perfectionem, quod illam, & abundantiam eius ſupponit. Poſſumúſque exemplum adhibere in ſtatu Epiſcopi: nam aliqua erunt conſilia illi ſtatui accommodata, quæ religioſo ſtatui repugnabunt, vt habere liberam adminiſtrationem, vel (vt aliqui volunt) etiam dominium temporalium bonorum; & ſi quid aliud eſt huiuſcemodi.

9. Hic dicendi modus probabilis eſt, & rectè explicatus mihi non diſplicet, nihilominus tamen, abſolutè de conſiliis loquendo, nullum eſſe videtur, quod ſtatui religioſo in ſua generalitate ſumpto repugnet. *Nullum eſt conſilium, quod ſtatui religioſo generatim ſumpto repugnet.* Quia, per ſe loquendo, religioſus in omni materia virtutis quoſcunque actus perfectionis exercere poteſt; & de illis præcipuè dantur conſilia, quæ ſimpliciter, & abſolutè hoc nomen merentur. Quod dico propter actiones illas, quæ ſolùm in caſu, vel ex ſuppoſitione alicuius occaſionis, vel imperfectionis conſuluntur: vt eſt in exemplo illo de ornatu mulieris coniugatæ. Nam licèt formaliter ſumptum (vt ſic dicam) ab ſtatu virginitatis ſit alienum, nihilominus cum proportione ſumptum eminentiùs in profitentibus virginitatem locum habet, quia ornari debent modo ſuo ſtatui accommodato; ita vt ſponſo ſuo Chriſto maximè placeant. Dixi autem, *per ſe loquendo*, quia ex defectu materiæ interdum non poterit religioſus aliquorum conſiliorum opera exequi: vt eſt in illo exemplo de copioſa eleemoſyna, vel de operibus liberalitatis, aut magnificentiæ, quæ diuitibus poſſunt de conſilio conuenire. Et nihilominus religioſus non eſt omnino incapax talium operum, *Eleemoſyna poteſt fieri à religioſo.* quia ſine dominio diuitiarum poſſunt exerceri ab habente liberam adminiſtrationem talium bonorum, vt v.g. ab Epiſcopo religioſo, & ſuo modo à Prælato religionis intra ſuā ſphærā; & à priuato religioſo de licentia Prælati. Et præterea in affectu poteſt, & debet religioſus eſſe paratus ad huiuſmodi opera quantum ſibi fuerint poſſibilia: & hoc ſatis eſt, vt ſit talium conſiliorum capax. Et hic modus poteſt facilè omnibus conſiliis prioris generis accommodari.

10. De aliis verò conſiliis, quæ perfectionem charitatis ſupponere videntur, dicendum eſt, non reiici ab ſtatu religioſo ſimpliciter, ſeu quoad omnia; ſed dicuntur non requiri in illo, tanquam ſpectantia ad media perfectionis acquirendæ, ſed potiùs, tanquam fructus perfectionis acquiſitæ; qui fructus ad perfectionem etiam augendam conferunt: tamen, quia gradum aliquem perfectionis, & abundantiam charitatis ſupponunt, ideo inter media perfectionis acquirendæ non numerantur. Vnde idem D. Thomas *D. Thom.* in loco allegato dixit, quòd licèt religioſus non teneatur ad implendum hæc conſilia, quæ ad perfectionem charitatis conſequuntur; tenetur ſaltem ad ea implenda tendere, vtique ad perfectionem tendendo: vt in exemplo poſito de benedicendo maledicenti ſe, clarum eſt, ad religioſum ſtatum maximè pertinere: nam præcipuè conſulitur perfectionem profitentibus; & à perfectis ſeruari debet. Vnde Paul. 1. Corinth. 4. *Maledicimur, & benedicimus*. Status autem religionis licèt ſit perfectionis acquirendæ; tamen (vt in ſuperiori libro diximus) hic ſtatus licèt ad perfectionem acquirendam tendat, non excludit perfectionem acquiſitam, vel exercitium eius; imò in illo ſtatu ſunt gradus incipientium, proficientium, & perfectorum: & ideo hæc etiam conſilia ad religioſos pertinent; ad incipientes in deſiderio, ad perfectos verò etiam in opere tanto meliori, quanto profectus in perfectione maior fuerit.

11. De conſiliis autem, quæ ſtatum Epiſcopi ſupponere videntur, dicendum eſt in primis non repugnare ſtatui religioſo: nam ab Epiſcopo religioſo impleri poſſunt: vnde ſi à religioſo non Epiſcopo non poſſunt executioni mandari, non

eſt

eſt quia repugnent eius ſtatui; ſed quia deeſt materia, vel quia non ſunt de operibus tali ſtatui perfectionis accommodatis. Vix autem (vt opinor) talia conſilia inuenientur, quæ non poſſint modo religioni accommodato intra eundem ſtatum impleri. Addo etiam ſtatum religioſum perfecte obſeruatum ita diſponere affectum hominis, vt eum facilè, & paratum reddat ad huiuſmodi conſilia exequenda, ſi occaſio tulerit.

12. Relinquitur ergo ex dictis; ſtatum religionis, & ſtatum perfectionis acquirendæ ſolis nominibus differre, ſi cum proportione comparentur. Nam idem ſtatus dicitur perfectionis ex proximo fine intrinſeco, ad quem tendit, vt ex natura, & conditione illius ſtatus in ſuperioribus explicata, & ex nomine ipſo manifeſtum eſt. Idem verò ſtatus vocatur religioſus ex habitudine ad finem vltimum, ac principalem, in quem tendit, qui eſt Deus ipſe, cuius cultus in tali ſtatu principaliter intenditur; cuíque homines ſpecialiter, & omnino in eo conſecrantur, & inde per antonomaſiam religioſi dicuntur. Vnde Dionyſ. c.6. de Eccleſiaſt. Hierarch. ait, *Religioſos vocatos eſſe terapeutas, id eſt, cultores, a ſyncero Dei famulatu, atque cultu.* Idémque aduertit D.Thom. d.q.186. a.1. & d. Opuſc.19. in principio. Et latiùs notauimus in lib.1. de Relig. cap.1. & 2. Cur autem dixerimus hos ſtatus eſſe eundem, ſi cum proportione comparentur, ex dicendis in capite ſequenti conſtabit.

Vnde dicatur ſtatus religioſus.

Dionyſius.

D.Thom.

CAPVT II.

Vtrùm tria conſilia, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, & illa ſola ſint de ſubſtantia ſeu eſſentia religioſi ſtatus; vel aliis etiam modis conſtitui poſſit.

1. Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia ſtatus perfectionis acquirendæ, & ſtatus religionis idem ſunt, vt præcedenti capite dictum eſt; ſed ſtatus perfectionis non tantùm tribus votis, ſed etiam duobus, vel vno tantùm conſtitui poteſt; ergo etiam ſtatus religionis. Conſequentia eſt clara ex maiori; quia ſi duo illa non re, ſed nominibus differant, quidquid ad vnum conſtituendum ſufficit, ad alterum ſatis erit: & ſicut omnis ſtatus religioſus eſt acquirendæ perfectionis; ita etiam è contrario omnis ſtatus acquirendæ perfectionis erit ſtatus religionis. Probatur ergo minor principalis argumenti: nam ſtatus continentiæ, in quo virgo aliqua per ſolum votũ caſtitatis Deo dicatur, ſtatus eſt perfectionis acquirendæ; quia & eſt ſtatus, cùm ſit quidam viuendi modus ſatis firmus, & ſtabilis ratione voti, & eſt ſupra communem ſtatum vitæ Chriſtianæ; ergo eſt ſtatus perfectionis, quia inter illos ſtatus non datur medium. Vnde Paulus 1. Corinth. 7. de huiuſmodi ſtatu loquens illum commendat, tanquam perfectionis viam: quia *qui ſine vxore eſt ſolicitus eſt, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo;* &, *mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta, & corpore, & ſpiritu.* Atque ſimile argumentum fieri poteſt de ſtatu clericorum non ratione ordinis, ſed ratione perpetuæ continentiæ, quam habet connexam, ratione cuius ad perfectiorem vitæ modum, quàm communis ſtatus vitæ Chriſtianæ poſtulet, obligantur: ergo illo titulo ſtatum perfectionis acquirendæ profitentur. Idémque argumentum fieri poteſt de voto paupertatis, & multo magis de vtroque ſimul, ſi ſola fiant, idémque eſt de voto

Ratio dubitandi proponitur.

Probatur ſtatum religionis poſſe conſiſtere non tantùm tribus votis, ſed etiam duobus, vel vno ſolùm.

A obedientiæ, vel per ſe ſpectato, vel cum alio coniuncto.

2. Aliunde autem argumentari poſſumus, quòd illa tria conſilia ad ſtatum religioſum cõſtituendum ſola non ſufficiant. Primò quidem, quia licèt ſtatus illorum conſiliorum ſeruentur, & in propoſito habeantur, ſi votum non intercedat, non ſufficiunt ad conſtituendum religioſum ſtatum; quia talis modus viuendi ſine voto non poteſt eſſe ſtabilis: actus autem vouendi, eſt actus conſilij diſtinctus ab illis tribus; ergo. Dicetur fortaſſe illa tria conſilia ex parte materiæ deſignari, & per notam excluſiuam alias materias excludi; non verò modum obſeruandi illa conſilia, & ita non excludi votum, ſed po-
B tiùs tacitè includi. Sed inſtatur, quia licèt quis emittat vota illorum trium conſiliorum exteriùs, & in facie Eccleſiæ, ſi nihil aliud faciat, nec aliam regularem obſeruantiam profiteatur, non erit in aliquo religioſo ſtatu; ergo nec ſimpliciter religioſus reputabitur in Eccleſia, nec priuilegiis religioſorum fruetur. Ergo ſignum eſt, illa tria non ſatis eſſe ad eſſentiam, vel ſubſtantiam religioſi ſtatus conſtituendam. Secundò, quia præter illa tria videtur neceſſarium ad perfectionem acquirendam multa conſilia ad aliarum virtutum materias pertinentia obſeruare, etiam cum ſtabilitate. Nimirum orationis ſtudium, & frequentiam, & aliquid ſupererogationis in materia abſtinen-
C tiæ, clauſuræ, & ſimilibus. Tertiò, quia vnuſquiſque religioſus ſtatus in particulari ſumptus habet proprium ſcopum, & finem, ad cuius conſecutionem non ſufficiunt illa tria generalia conſilia, ſed alia magis particularia neceſſaria ſunt: vt Monialibus rigoroſa clauſura, quam etiam aliqui regulares viri obſeruant; & nonnullæ religiones propria quædam vota emittunt ſibi eſſentialia: vt innuit Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 1. de Regularib. ibi: *Ac ſi quæ alia ſunt alicuius regulæ, vel ordinis peculiaria vota, ad eorum reſpectiuè eſſentiam pertinentia.* Ergo illa tria conſilia, ſi ſola, & nuda ſumantur, ad ſummum ſufficient ad genus religioſi ſtatus abſtractè ſumpti conſtituendum; non
D tamen, vt in reipſa ſtatus religioſus cum ſolis illis conſiſtere valeat.

Probatur non ſufficere tria vota tantùm ad conſtituendum ſtatum religionis. Primò.

Secundò.

Tertiò.

Trident.

3. Dico primò ad religioſum ſtatum ſimpliciter, ſeu perfectum, ac propriè dictum neceſſaria ſunt & eſſentialia illa tria conſilia Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ. ita docet D.Thom. d.q.186. a.2. & 3. & 3. contr. gent. cap.130. & Opuſc.19. in principio. & conſentiunt omnes Theologi, ſumitúrque ex Patribus ſtatim citandis. Ratione itẽ generali oſtendi poteſt, retorquendo primam rationem dubitandi; quia ſtatus religioſus eſt ſchola, ſeu ſtudium perfectionis acquirendæ: ſed integra perfectionis via, & conſummata illa tria conſilia in primis proponere debet obſeruanda; ergo eadem ſunt neceſſaria in ſtatu perfecto religionis.
E Probatur ſubſumpta propoſitio. Primò, de Paupertate ex verbis Chriſti D.Matth.19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes.* Ex quo loco omnes ſancti colligunt conſilium paupertatis, vt ſuperiori libro cap. 6. notaui. Et hic ponderare poſſumus, quòd ſicut in illis prioribus verbis, *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata*; ſignificauit Chriſtus præceptorum obſeruantiam eſſe neceſſariam ad ſalutem: ita in poſterioribus, *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende*, &c. neceſſitatem paupertatis ad perfectionem obtinendam indicauit. Vnde Gregor. Nazianz. Orat.16. dixit,

Prima aſſertio Ad ſtatum religioſum, ſeu perfectionis propriè dictum tria vota ſunt neceſſaria.

D. Thom.

Greg. Naz.

Chriſtum his verbis perfectionẽ paupertate definiuiſſe. A

4. Non oportet autem vtramque partem verborum de æquali neceſſitate intelligere, ſed iuxta materiæ proportionem. Diſtinguere autem poſſumus inter perfectionem, & ſtatum perfectionis: nam ad perfectionem acquirendam eſt quidem vtiliſſimum, & moraliter neceſſarium diuitiis abſtinere; non eſt tamen ſimpliciter neceſſarium. Nam diues bene vtendo diuitiis, & alia opera perfectionis faciendo, poteſt ad perfectionis gradum peruenire. At verò ad ſtatum perfectionis integrum eſt paupertas ſimpliciter neceſſaria; quia ſine ablatione impedimentorum nõ poteſt ſtatus religionis conſiſtere: perfectionis autẽ impedimenta magna ex parte per paupertatem tolluntur. Et ideo idem Dominus, quanuis propter ſe huiuſmodi ablatione impedimentorum non indigeret, pauperem vitam profeſſus eſt; quia non ſolùm ipſius perfectionis, ſed etiam viæ ad illam, ſeu ſtatus perfectionis exemplum nobis tribuere voluit: vt latè declaraui in 2. tom. 3. p. diſp. 28. ſect. 2. B

Diſtinctio inter perfectionem, & ſtatum perfectionis.

Probatur neceſſariam eſſe paupertatem.

5. Vnde etiam Apoſtoli eandem profeſſi ſunt, vt conſtat Matth. 19. & illos imitati ſunt ſancti Patres, & fundatores Religionum: vt infrà tractando in particulari de Votis monaſticis, ſeu religioſis, oſtendemus. Interim videri poſſunt Baſil. ſerm. 1. & 2. de Inſtit. Monach. & in Regul. breui. in 92. & 93. Hier. epiſt. 1. ad Heliodor. circa principium, & 22. ad Euſtochium versùs finem. Gregor. Nazianz. orat. 16. Auguſt. in ſua Regula, quam ad ſanctimoniales repetit in epiſt. 109. & in duobus ſerm. de commun. vit. Cleri. ſunt 49. & 50. de diuerſis in 1. p. & optimè lib. 17. de Ciuit. cap. 4. versùs finem. Benedictus in ſua regula. & Gregor. 4. Dialog. c. 35. Ratio autem huius partis eſt, quia paupertas tollit concupiſcentiam diuitiarum, & ſolicitudinem illas acquirendi, quæ non ſolùm ſuffocant ſementem, & profectum ſpiritualem maximè impediunt, ſed etiam innumera peccandi pericula ſecum afferunt. de qua re inferiùs in ſpeciali libro de religioſa paupertate latiùs dicendum eſt. C

Baſilius. *Hieron.* *Greg. Naz.* *Auguſt.* *Gregor.*

6. Secundò probatur ſubſumpta propoſitio de conſilio caſtitatis; de quo, atque eius voto inferiùs etiam in proprio libro diſputandum eſt. Et ideo nunc ſatis ſit ſupponere fundamentum in ſuperiori lib. c. 6. iactum, & approbatum, quòd virginitas, & caſtitas ſit in conſilio tradito, & exaggerato à Chriſto Domino Matth. 19. & à Paulo 1. Corinth. 7. & à Patribus ibi allegatis, & perpetuo vſu, ac conſenſu Eccleſiæ. Hoc enim ſuppoſito facile eſt oſtendere neceſſitatem huius conſilij ad ſtatum perfectum religionis. Diſtinguendo hîc etiam illa duo, nimirum, perfectionem ipſam, & ſtatum perfectionis, & gradum neceſſitatis. Ad vtrumque enim eſt neceſſaria continentia, non ſolùm ab illicita copula, ſed etiam à licita, & coniugali: vt Paulus ſuprà oſtendit, dicens: *Qui ſine vxore eſt, ſolicitus eſt, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore eſt, ſolicitus eſt, quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt. Et mulier innupta, & virgo, cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta & corpore, & ſpiritu; quæ autem nupta eſt, cogitat, quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro.* vbi virtute ſic argumentatur: Perfectio maximè conſiſtit in vnione ad Deum, & ſolicitudine illi placendi; ſed ſtatus coniugalis diuidit cor, & ſolicitudines mundi ſecum affert: ergo de ſe multum impedit ſpiritualem profectum, ac perfectionem; D E

Oſtenditur neceſſarium eſſe conſilium caſtitatis.

ergo continentia tollens hæc impedimenta moraliter neceſſaria eſt ad perfectionẽ acquirẽdam.

Ex quo vlteriùs concludere poſſumus eſſe ad ſtatum perfectum religionis ſimpliciter neceſſariam; quia de ratione huius ſtatus eſt, vt ſit vita expedita, & facilis ad perfectionem acquirendam, & conſequenter, vt excludat omnia, quæ notabiliter impedire poſſunt perfectionis acquiſitionem, vel illam difficilem reddere: ſed ad hoc magna ex parte neceſſaria eſt virginitas, vel ſaltem continentia, & cœlibatus, quando amiſſa eſt virginitas, & iam reparari non poteſt; ergo ſine continentiæ conſilio non poteſt ſtatus perfectus religionis conſiſtere. Accedit, quòd vera paupertatis profeſſio, vix poteſt moraliter loquendo, ſine continentia, & cœlibatu conſiſtere; quia coniugium, quantum in ipſo eſt, ſecum affert ſolicitudinem acquirendi diuitias: tum quia neceſſariæ ſunt ad familiam, & onera matrimonij ſuſtentanda: tum etiam, quia parentes debent filiis theſaurizare; ergo eo ipſo, quòd paupertas eſt ad ſtatum perfectionis neceſſaria, etiam caſtitas neceſſaria erit. Sicut etiam è contrario ad caſtitatem ſeruandam multum confert paupertas: nam hæc duo conſilia mutuò ſe iuuant. 7.

Paupertatis profeſſio moraliter loquendo non poteſt conſiſtere ſine continentia, & cœlibatu.

Tertiò idem probatur de conſilio obedientiæ voluntariè ſuſceptæ, vt diſtinguatur ab obedientia neceſſaria, quæ diuinis, & humanis præceptis debetur: nam hæc non eſt propriè, & ſtrictè ſub conſilio, cùm ſit ſub præcepto. Et præterea ſupponendum eſt ſermonem eſſe de obedientia, quæ Chriſto principaliter offertur, & proximè homini, tanquam vicem eius gerenti, in ordine ad ſpirituale animæ bonum, nimirum, vt hominem ſuæ obedientiæ commiſſum in via ſalutis dirigat, & adiuuet. De quo dixit Baſil. in Conſt. c. 23. circa finem. *Nihil eſt aliud Antiſtes, qui modò diligenter munus exequitur, cui præpoſitus ſit* (pietati videlicet) *quàm is, qui perſonam Chriſti ſuſtinet, & ſequeſter eſt inter Deum, & hominem.* Hoc ergo genus obedientiæ aſſumere, ac profiteri, & voto Deo offerre, bonum, & optimum eſſe, infrà in ſpeciali libro de religioſa obedientia oſtendemus: vbi etiam eſſe vtiliſſimam ad perfectionem obtinendam probabimus. Nunc verò ſufficit ratio illa, quam Baſilius ibidem indicat, dicens: *Illud firmiſſimè tenendum eſt, rem eſſe difficillimam ſeipſum cognoſcere, & curare, propterea, quòd naturaliter ſeipſum quiſque amat; & quilibet, quia naturaliter in ſeipſum propenſus eſt, in veritatis iudicio fallitur. At verò ab alio cognoſci, curarique facile eſt, cùm ei, qui alios regit, ad veritatem diſcernendam nequaquam obſtet ſuipſius amor.* Ergo ex hac parte ſeuerior multo eſt ad perfectionem obedientiæ via; tollit enim periculum propriæ voluntatis, & affectionis; éſtque de ſe valde vtilis ad perfectionem. Præterquam quòd etiam Deo gratior eſt, tum propter maiorem abnegationem, & humilitatẽ propriam, tum etiam propter maiorem ſubiectionẽ propriæ voluntatis ad diuinam. 8.

Probatur de conſilio obedientiæ.

Baſilius.

Et hinc optimè concluditur ad ſtatum religionis perfectũ neceſſariũ eſſe hoc ſequi conſilium abſolutè loquendo; quia huiuſmodi ſtatus debet eſſe via moraliter ſecura, & expedita ad tendendũ in perfectionẽ: & ad hunc finem eſt moraliter neceſſariũ habere aliquem eiuſdem viæ ducẽ, & rectorẽ; quia nemo exiſtimare ſe debet ſufficientem ad iudicandum de his, quæ ſibi ad perfectionem expediunt; & ad eligendum inter illa, propter rationem à Baſilio tactam. Et præterea, quia ſtatus perfe

perfectionis poſtulat, vt homo paratus ſit in omnibus eligere, quod melius ſit: hoc autem proprio arbitrio, & voluntate facere difficillimum; & multo difficilius ſtabilitatem in hoc tenere per ſolam propriam voluntatem. ergo neceſſarium eſt, certam aliquam regulam, & rationem operandi in hoc ſibi præfigere: quæ non poteſt eſſe, niſi per obedientiam. Nam per propriam prudentiam id facere, res eſt magni periculi, & perpetuæ ſolicitudinis. Vnde addit aliam rationem D. Thomas q. 186. a. 7. & 3. contr. Gent. c. 130. & in Opuſc. 19. c. 1. Quia ſicut ad amputandam ſolicitudinem circa temporalia bona, datur votum paupertatis; ita ad amputandam ſolicitudinem hominis circa ſeipſum, datur obedientiæ votum, propter quod homo diſpoſitionem ſuorum actuum ſuperiori committit. Denique aut conſideramus hunc religionis ſtatum in aliqua communitate, & ſociali vita, & ſic per ſe euidens eſt, neceſſariam eſſe obedientiam ad talem ſtatum: quia ſicut corpus ſine capite viuere non poteſt; ita nec communitas, ſine gubernatore; nec gubernator proderit ſine obedientia: eſt ergo in tali ſtatu euidenter neceſſaria. Si autem religionis ſtatus in vita ſolitaria ſpectetur; ſic poteſt nonnulla difficultas emergere: ſed de illo procedunt etiam rationes factæ. Quomodo autem in ſolitudine poſſit eſſe verus ſtatus religionis, poſtea videbimus.

D.Thom.

10. Ex his ergo ſatis probata eſt aſſertio quoad ſingula, ex tribus dictis conſiliis. Quòd autem ſimul omnia neceſſaria ſint, facilè ex dictis concludi poteſt. Primò, quia de ratione perfecti ſtatus religioſi eſt, vt quis propter Deum renunciet omnibus rebus, boniſque creatis, quæ perfectum Dei amorẽ impedire poſſunt: hæc autẽ bona, vel ſunt externa, vel ſunt interna, ad corpus pertinentia; vel pertinent ad animam, & propriam voluntatem: ergo omnibus illis renunciandum eſt in ſtatu perfecto religionis. At verò ad hanc integram renunciationem neceſſaria ſunt illa tria conſilia: nam per paupertatem externa bona, per caſtitatem proprium corpus, per obedientiam propria voluntas abnegatur. Ergo hæc tria ad talem ſtatum neceſſaria ſunt. Et confirmari poteſt hæc ratio; quia ſicut ad virtutem non ſatis eſt vitare malum, ſed neceſſarium eſt bonum operari; ita ad ſtatum perfectionis non ſatis eſt fugere pericula, vel impedimenta tollere proficiendi in perfectione charitatis: ſed etiam neceſſe eſt, totam vitam ſuam ad Deo ſeruiendum in operibus perfectionis ipſi offerre; vt rectè dixit D. Thomas Opuſc. 18. de ſtatu perfectionis c. 15. & eſt per ſe notum: ſed tria illa ſunt neceſſaria, vt vtrumque fiat. Nam per paupertatem, & caſtitatem præcipuè tolluntur impedimenta, & per illa non tam aliquid agendum, quàm aliquid omittendum propter Deum, promittitur; per obedientiam verò voluntatem ſuam, proinde ſe totum conſecrat homo Deo in perfectum obſequium eius. Ergo ſine his tribus conſiliis nõ poterat perfectus religionis ſtatus cõſtitui.

Probatur de tribus ſimul.

D.Thom.

11. Secundò dicendum eſt, hæc tria conſilia per ſe ſufficere ad ſubſtantiam ſtatus religioſi conſtituendam. Hæc aſſertio eſt D. Thomæ in d. q. 186. a. 7. & aliis locis ſuprà citatis. Et tribus rationibus illam demonſtrat. Prima eſt, quia illa tria conſilia ſeu vota ſufficiunt ad remouendum omnia, quæ feruorem charitatis impediunt. Nam hæc maximè ſunt tria, ſcilicet, concupiſcentia externorum bonorum, & ſenſibilium delectationum; & inordinatio voluntatis humanæ. quorum primum per paupertatem, ſecundum per caſtitatem, tertium per obedientiam remouetur.

Secunda aſſertio.

Hæc tria conſilia per ſe ſufficiunt ad eſſentiã ſtatus religioſi.

Sed inſtabit aliquis, quia impedimentum ſecundum non ſatis per caſtitatem tollitur. Nam caſtitas ſolùm reprimit delectationes venereas; quæ licèt inter ſenſibiles maximæ ſint; non tamen ſunt ſolæ. nam etiam dantur delectationes guſtus, quarum appetitus, & inordinatus vſus ſpiritualem profectum, & exercitium perfectionis non parum impediunt. Ergo quoad hanc partem non ſufficit ſola caſtitas, ſed oportet addere aliquod conſilium abſtinentiæ, vel afflictionis corporis. Accedit, quòd D. Bernard. in ſerm. de tribus ordinib. Eccleſiæ, agens de ſtatu religioſo, tria eius conſilia ſic enumerat. *Tribus compactus eſt lignis, vt qui perfectè eo vti voluerint, non labatur in itinere pes eorum. Hæc autem ſunt pœna corporis, paupertas ſubſtantiæ mundialis, & humilitas obedientiæ.* Quorum neceſſitatem, & connexionem, ac ſufficientiam eleganter oſtendit, dicens: *Nam & per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum; & qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli; & quem à Deo ſuo exturbauit inobedientia, ſine dubio per obedientiam recto tramite ad eum redit. Hæc itaque ſibi inuicem eſſe compacta neceſſe eſt: nam nec pœna corporis inter diuitias ſtabilis, nec obedientia ſine pœna facilè poteſt eſſe diſcreta; & paupertas in voluntate, & voluntas propria nullius poteſt eſſe momenti. At verò his ritè compoſitis, vide, ſi non tria maris huius pericula euaſiſti, concupiſcentiam carnis, concupiſcentiam oculorum, & ſuperbiam vitæ.* 12.

D.Bernard.

At enim hæc Bernardi verba, vel difficultatem non expediunt, vel nouam inducunt, & augent. Nam ipſe omittit caſtitatis profeſſionem; & nihilominus illa tria, quæ numerat, ad perfectionem ex hac parte tollendi impedimenta ſufficere docet. Ergo vel putauit caſtitatem non eſſe neceſſariam, quod conſtat eſſe falſum, & incredibile, vel ſub pœna corporis caſtitatem præcipuè incluſit, quod veriſſimum eſt. Ita ergo nos è contrario dicimus, ſub caſtitate comprehendi omnem illam corporis afflictionem, quæ ad reprimendas delectationes venereas, & concupiſcentias immoderatas fuerit neceſſaria. Et hoc etiam inſinuauit D. Thomas, cùm dixit, per caſtitatem excludi concupiſcentiam ſenſibilium delectationum, inter quas præcellunt delectationes carnis. Nam licèt materia voti caſtitatis non ſit corporis afflictio, ſeu pœna, nec abſtinentia ab omnibus corporeis delectationibus, ſed à libidinoſis tantùm; nihilominus profeſſio caſtitatis, & virginalis pudicitiæ ſecum quodammodo trahit aliarum ſenſibilium delectationum moderationem, vel etiam abnegationem, tanquam ſtatui virginitatis conuenientem, ac moraliter neceſſariam. Vnde iuxta diſtinctionem repetitam inter perfectionem, & ſtatum perfectionis, dici poteſt in præſenti, quòd licèt votum obligans ad caſtitatem, non obliget ad alias corporis afflictiones; nihilominus votum illud, eo ipſo, quòd hominem conſtituit in ſtatu continentiæ, conſtituere ipſum in ſtatu poſtulante omnium corporearum delectationum mortificationem, & conſequenter corporis afflictionem. Et ideo Bernard. vnum ſub alio comprehendit, vtique, quia in ſtatu connexa ſunt; & ideo quoad hanc partem ad ſtatus religioſi perfectionem, & integritatem profeſſio virginitatis, ſeu caſtitatis ſufficit, 13.

D.Thom.

Votum caſtitatis requirit vt moraliter neceſſariã, omnem aliam corporis temperantiam, & delectationum ſenſibilium moderationẽ, præter libidinis caſtigationem.

quia hæc omnem aliam corporis temperantiam poſtulat: vt copioſè docet Hieronymus epiſt. 22. ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis.

D. Hieron.

14. Secunda ratio D. Thomæ eſt, quia illa etiam tria conſilia ad excludendam animi inquietudinem, & nimiam ſolicitudinem ſecularem, quæ perfectionis progreſſum impedire maximè ſolent, ſufficiunt. Triplex enim eſſe ſolet hæc ſolicitudo, videlicet, de acquiſitione, & adminiſtratione externorum bonorum; de cura familiæ coniugis, & filiorum; & de propriarum actionum diſpoſitione, & electione. Ex quibus prima anxietas per paupertatem, ſecunda per caſtitatem, tertia per obedientiam aufertur: ergo etiam ex hac parte tria illa conſilia ad ſtatū perfectum religionis ſufficiunt. Tertia verò ratio D. Thomæ eſt, quia religioſus ſtatus maximè poſtulat, vt homo in eo ſe, & omnia ſua totaliter offerat Deo; hoc autem ſufficienter per illa tria conſilia fit: nam per paupertatem bona omnia externa, per caſtitatem proprium corpus, per obedientiam propriam animam religioſi offerunt Deo. In his autem omnia bona continentur.

Solicitudo bonorum temporalium eſt triplex.

15. Circa has verò rationes difficultas ſtatim occurrit præcedenti ſimilis; quia in priori non videntur omnes animi ſolicitudines perfectionem impedientes ſufficienter numeratæ. Nam honoris, & famæ appetitus, & dignitatum ambitio maximè ſolent animū hominis ſolicitum, & inquietum tenere; & ab ſpiritualibus profectibus illum abſtrahere. Hæc autem ſolicitudo per dicta tria vota non ſufficienter aufertur: vt facilè oſtendi poteſt; quia hæc cupiditas, & ſolicitudo longè diuerſa eſt à præcedentibus, & cum obſeruatione paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ſtat nimia honoris, & dignitatis ſolicitudo. Et eodem modo contra alteram rationem inſtatur; quia hæc ſunt diſtincta bonorum genera: quæ per illa tria Deo nō offeruntur: vt explicando materias trium votorum, in ſequentibus oſtendetur. Ad hanc verò difficultatem eodem modo reſpondendum eſt, quo primæ ſatisfecimus. Nam licèt per illa tria vota, vel conſilia formaliter (vt ſic dicam) non amputentur honoris, & famæ, vel dignitatum appetitus, & ſolicitudo; nihilominus virtute, & quaſi in radice, quantum eſt ex vi ſtatus abſcinditur. Tum ratione paupertatis, quia illius profeſſio eſt ſtatus abiectionis, & humilitatis: tum ratione obedientiæ; nam qui propriam voluntatem, vel actionem non habere profitetur, curam, & ſolicitudinem propriarum actionum, vel munerum ſibi arrogare non poteſt; & conſequenter nec dignitatem ambire, nec humanos honores procurare, ſi conuenienter ſuo ſtatui operetur. Atque hoc modo per illa tria vota, etiam hæc bona honoris, dignitatis, & ſimilia Deo ſufficienter offeruntur, ſaltem virtualiter, & ex parte ſtatus, ac modi viuendi.

Honoris, & famæ appetitus virtualiter per tria vota Deo offertur.

16. Ex his autem colligere poſſumus, quomodo hæc tria conſilia ad ſubſtantiam religioſi ac perfecti ſtatus ſufficere dicantur; cùm multa alia, & quodammodo omnia ad perfectionem aſſequendam neceſſaria ſint. Quia ſicut in rebus creatis, non quidquid ad operandum, vel finem conſequendum neceſſarium eſt, ad rei eſſentiam, vel ſubſtantiam pertinet; ſed ſatis eſt, vt in ſubſtantia ipſa ſit aliquomodo virtute contentum, & ab ea dimanās; vel ei annexum, vel additum ſit ad perfectionem eius conſummandam: ita etiam in ſtatu religionis, illa tria dicuntur ſubſtantiam religioſi ſtatus continere; quia ſunt prima, ac principalia eius fundamenta, ad quæ cætera omnia reducuntur, quæ ad finem illius ſtatus conſequendum, conuenientia eſſe poſſunt. Nam in illis virtute continentur omnia, quæ vel ad remouenda impedimenta, vel ad perfectam oblationem ſui, & ſuarum rerum Deo faciendam opportuna eſſe poſſunt. Atque hac ratione quanuis religioſus ſtatus non omnia conſilia ſimpliciter, ac cōiunctim exequenda cōplectatur; nihilominus aliquo modo, ſaltem diuiſim, & in animi præparatione, omnia, quæ ad finem talis ſtatus neceſſaria, vel opportuna iudicentur, complectitur. Et ita ſub paupertate comprehenduntur omnia conſilia, quæ vel ad qualitatē cibi, ac veſtitus vilis, vel ad vſum neceſſarium aliarum rerum, vel ad modum quærendi hæc omnia, mendicando, aut laborādo, vel ad alterius arbitrium illam recipiendo, pertinēt. Ad caſtitatem autē, vt dixi, ſpectant corporis afflictiones, abſtinentiæ, & ſimilia conſilia; imò etiā vigilias, & orationes videtur Paulus virginitati annectere. Maximè verò ſub obedientia comprehenduntur omnia pietatis, religionis, & charitatis officia: & quidquid ad finem perfectionis in tali ſtatu conſequendum conferre poteſt. Nam, quia hoc in ipſo vſu, & executione definitum non eſt; ſed prudenti iudicio regulariter præſcribendum, ideo iuxta perfectionis regulam, ſuperioris arbitrio hoc relinquitur: & ita obedientiæ conſilium omnia conſilia vnicuique ſtatui opportuna in quadam animi præparatione complectitur.

Sub tribus votis virtualiter cōtinētur omnia alia cōſilia conducentia ad perfectionem ſtatus religioſi.

Dico tertiò: qui tantùm vnum, vel alterum ex his principalibus conſiliis, vel omnia incompletè, & imperfectè profitetur; quanuis ſimpliciter ſtatum religionis non aſſumat, nihilominus ſtatum religioſum aliquo modo participat, & in lata ſignificatione, ſeu analogia quadam ſtatus ille dici poteſt religioſus. Hanc aſſertionem indicauit D. Thom. 2. 2. q. 184. a. 4. & clariùs in Opuſc. 19. c. 1. vbi priùs dicit perfectam religionem triplici voto cōſecrari; & poſtea ſubdit, eſſe aliquos modos viuendi, quibus aliquod eorum deficit. *In quibus*, ait, *perfecta religio non inuenitur.* indicans inueniri imperfectam. Eandē diſtinctionem clariùs tradit Henr. in d. quodl. 12. q. 29. præſertim in ſolut. ad 5. Eandémque ſupponunt authores ſuprà citati, quando communiter diſtinguunt latam, & propriam, ſeu rigoroſam religioſi appellationem; ille enim dicendi modus per hanc aſſertionem, & diſtinctionem declaratur. Confirmari etiam hoc poteſt ex doctrina gloſſę in Clement. 1. de Religioſ. domib. verb. *Obedientiam.* Et in Clement. *Cùm ex eo.* de ſent. excom. ver. Tertio. quam ſequitur Nauar. in Commentar. 1. de Regul. n. 23. Nimirum poſſe eſſe aliquem viuendi modum ad perfectionem pertinentem & approbatum, qui non ſatis ſit ad ſtatum propriè religioſum. 17.

Tertia aſſertio.

Agitur de ſtatu religioſo imperfecto. *D. Thom.* *Henriq.*

Et tūc optimè applicatur prima ratio in principio capitis poſita, quia omnis modus viuendi ſpiritualiter ordinatus ad perfectionē charitatis acquirendā; ſi alioqui habeat immutabilitatem, ſeu firmitatem ad ſtatū ſufficientem, aliquo modo dici poteſt, & debet ſtatus perfectionis, vt probat ratio facta. Quia excedit communem ſtatum vitæ Chriſtianæ, quoniam aliquid vltra eſſentialem perfectionem charitatis obſeruat, & per ſemitam conſiliorum tendit, licèt non omnino exactè, & completè illam amplectatur. Ergo cum eadem proportione talis viuendi modus dici poterit religioſus ſtatus. Nam in re eſt eadem ratio, eadémque proportio. Et in nominis impoſitione idem etiam fundamentum reperitur; quia omnis ſtatus 18.

& ad maiorem cum Deo vnionem ordinatur: & peculiari modo hominem Deo obligat, vel religat. Quapropter ſicut ſtatus perfectionis, ita etiã religioſus ſtatus amplè ſumptus diſtinguẽdus eſt in ſtatum integrum, ac perfectum, & ſtatum imperfectum, ſeu in ſtatum completum, & incompletum.

De cõuerſis religionũ.

Iuxta quam diſtinctionem aliqui conuerſi religionum ſolent ſub religioſis comprehendi; licèt tria vota nõ emittãt.

De illis, quę vulgo Beatæ appellãtur.

Et aliquæ fœminæ, quæ Beatæ vulgo appellantur, obſeruantes continẽtiæ ſtatum, votum illius emittẽtes, vel ſolùm, vel cum aliis ſimplicibus, nomine religioſorum interdum veniunt, & aliqualem ſtatum religioſum habere cenſentur, licèt ſtatum perfectum religionis non habeant.

De Eremitis, vulgo *Ermitaños.*

Idémque eſt de quibuſdam, qui Eremitæ, vulgò *Ermitaños*, appellantur. Et multi ſunt B alij ſimiles viuendi modi in Eccleſia, quos in diſcurſu huius operis explicabimus. Nam, quia ſolus ille ſtatus eſt ſimpliciter religioſus, qui habet omnia, quæ ad illum requiruntur; & hæc ſunt multa, vt videbimus: ideo imperfectus ſtatus multiplex eſſe poteſt, prout magis, vel minus conditionem perfecti ſtatus participauerit; & ideo explicando ſingulas conditiones proprij ſtatus religioſi, cæteros adnotabimus. Vnde etiam conſtat, in quo analogia illius diuiſionis poſita ſit: nam ſolus completus ſtatus religioſus eſt ſimpliciter talis, alij verò ſecundùm quid.

19. Soluuntur argumenta contraria.

Ad primam ergo rationem dubitandi patet reſponſio ex proximè dictis. Ad ſecundam autem principalem rationem bene ibi reſponſum eſt, vt ex dicendis in ſequenti capite, magis conſtabit. Ad primam verò replicam fatemur, etiam in ſtatu, in quo tria vota ſimplicia ſine omnibus aliis requiſitis emittuntur, talem viuendi modum non eſſe ſimpliciter ſtatum religioſum, ſed tantùm ſecũdùm quid, quia licèt ad ſtatum religioſum tria conſilia ex parte votorum ſufficiant, requiruntur aliæ conditiones, vt in ſequentibus dicemus. Ad ſecundam verò replicam per ea, quæ in fine ſecundæ aſſertionis dicta ſunt, ſatisfactum eſt: nam ſatis eſt, quòd in prædictis tribus conſiliis reliqua neceſſaria virtute contineantur. Ad tertiam replicam dicimus, hîc eſſe ſermonem de ſtatu religioſo genericè ſumpto; quomodo autem ad varias religiones contrahatur, & an inter illas ſit ſpecifica diuerſitas, & in aliqua re eſſentialis, vel tantùm ſit diſtinctio numerica, & quaſi accidentalis, poſtea videbimus.

CAPVT III.

Vtrùm voti obligatio perpetua ad ſtatum religioſum neceſſaria ſit, & quotuplex eſſe debeat.

1. Ad ſtatum religioſum requiruntur perfectio & firmitas ipſius. *Henr.*

SVpponimus ex dictis in ſuperiori libro, non omnem viuendi modum habere rationem ſtatus; niſi peculiari aliquo vinculo moralem, ac ſufficientem immutabilitatẽ habeat. Vnde ad ſtatum religioſum duo requiruntur, ſcilicet, perfectio, ſeu religioſitas, vt ſic dicam, in modo viuendi, & firmitas, ſeu immutabilitas in talis vitæ profeſſione. Et priorem quidem conditionem in ſuperiori capite declarauimus; nunc altera tractanda eſt. De qua non rectè ſenſit Henricus quodl. 12. quæſt. 29. ad 5. dicens, ad ſtatum perfectionis ſufficere propoſitum permanendi in tali modo viuendi, qui ad perfectionem ducat; etiamſi alia obligatione, aut voto firmatum non

A ſit. Quod quidem in vniuerſum dixerat de cõmuni ratione ſtatus in ſolutione ad primũ. Et poſtea idem in particulari repetit de ſtatu religionis, & de ſtatu virginitatis in ſolutione ad 4. Nullam verò nouam probationem, ſeu confirmationem addit.

Nos autem oppoſitum diximus de ſtatu in communi, & de ſtatu perfectionis, & de ſtatu prælatorum: & ideo conſequenter, & à fortiori ſupponimus idem de ſtatu religioſorum; qui non ſolùm verus ſtatus eſt, ſed etiam valde perfectus; & ideo etiam in ipſa ratione ſtatus maiorem poſtulat firmitatem. Tum quia eſt de re valde difficili, & de ſe non neceſſaria, ſed voluntaria; propter quod, niſi aliquo morali vinculo firmata ſit, facilè fluctuabit; ideóque non poterit veram rationẽ ſtatus participare. Tum etiam, quia licèt caſtitas, & paupertas poſſint aliquo modo per ſolum propoſitum voluntatis ſine aliqua obligatione ſeruari; nihilominus obedientia in materia nõ præcepta, ſed voluntaria ſine aliquo præcedenti vinculo exerceri non poteſt. Quia obedientia ſupponit poteſtatem præcipiendi directiuam, vel etiam coactiuam: hæc autem eſſe non poteſt circa materiam aliàs liberam ab obligatione præcepti; niſi præcedat voluntaria ſubiectio, excluſa ſeruitute coacta, de qua nunc non agimus. Ergo ſtatus religioſus, cùm ſit ſtatus voluntariæ obedientiæ, non poteſt per ſolum propoſitum conſtitui. Nam, C ſi non præcedat aliqua ſubiectio, erit potius propoſitum ſequendi conſilium alterius, quàm parendi præcepto eius; vt autem præcedat ſubiectio, aliquod vinculum, ſeu obligationem aliquam præcedere neceſſe eſt. de qua re in capite ſequenti, & in lib. de obedientia, iterum, atque iterum ſermo redibit. 2.

Obedientia requirit neceſſariò in re nõ præcepta obligationem: & non ſufficit ſolum propoſitum obediendi.

Secundò ſupponimus hanc obligationem primò, & per ſe cadere debere in tria illa principalia conſilia ſtatui religioſo eſſentialia, de quibus in præcedenti capite actum eſt: & debere eſſe indefinitam, ac ſubinde de ſe perpetuam pro toto vitæ tempore. ita docent omnes Theologi infrà citandi: & ex dictis in libro præcedenti de ſtatu in genere, & ex præcedenti aſſertione apertè ſequitur. 3.

Qualis debeat eſſe prædicta firmitas huius ſtatus.

D Quoad priorem quidem partem, quia non poteſt ſtatus aliquis ſine his, quæ illi eſſentialia ſunt, ſubſiſtere; ergo obligatio, quæ aliquem ſtatum firmum reddit, principaliter in ea, quæ ad ſubſtãtiam eius pertinent, cadere debet: huiuſmodi autem ſunt illa tria conſilia; ergo in illis maximè requiruntur immobilitas, & firmitas, quæ ſine voluntaria obligatione intelligi non poteſt.

Quoad alteram verò partem conſecutio oſtẽditur; quia diximus ad rationem ſtatus non ſatis eſſe habere munus, vel viuendi modum ad opera perfectionis obligantem; ſed etiam eſſe neceſſariã obligationem permanẽdi ſemper in tali munere, vel viuendi modo, moraliter ſaltem, ac per ſe loquẽdo. ergo à fortiori eſt hoc neceſſarium ad ſtatum religioſum, qui in ſuo genere valde perfectus eſt; & ratione ſui finis hanc perpetuitatẽ maximè poſtulat. Nam finis huius ſtatus eſt perfectio charitatis obtinendæ in hac vita, & in futura: ſed ad hunc finem conſequendum neceſſaria eſt permanentia perpetua in tali ſtatu, vſque ad finem vitæ; ergo obligatio de ſe perpetua ad permanendum in tali genere vitæ eſt de ratione huiuſmodi ſtatus: & ſic poteſt optimè pars hæc confirmari ex illis verbis Chriſti Luc. nono, *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro aptus eſt regno Dei.* Nam licèt ibi non ſit 4.

Firmitas hæc debet eſſe perpetua.

ſermo de ſtatu religioſo in ſpeciali, nihilominus ex ipſa generali ſententia Chriſti ſumitur optima dictæ perpetuitatis ratio. Nam in vniuerſum Chriſti vocatio ad ſequendum,ſiue per fidem, & amorem,ſiue per viam conſiliorum,& perfectionis, talis conditionis eſt, vt non permittat retro reſpicere,nedum ab ea diuertere, & retrocedere. Ergo ſicut ſtatus vitæ chriſtianæ de ſe poſtulat perpetuitatem; ita etiam ſtatus vitæ religioſæ, ſeruata proportione; & ideo diximus in libro ſuperiori, illum viuendi modum, quo durante,promittitur obedientia, vel aliquid ſimile; ita tamen, vt permanentia, ſeu perſeuerantia in tali modo viuendi ſemper voluntaria ſit, & ab omni obligatione libera,ad ſtatum proprium religioſum non pertinere, ſicut nec temporalis famulatus, vel merè voluntarius, ad ſtatum ſeruitutis ſufficit.

De eſſentia huius ſtatus eſt, vt per vota confirmetur. D.Thom. Caiet. Soto. Palud. Aluar. Pelag.

5. Tertiò conſequenter addendum eſt, de ratione,ac eſſentia ſtatus religioſi eſſe, vt per vota Deo facta confirmetur, vt ſtabilitatem conuenientem habeat.ita docet D.Thom.2.2. q.88. art. 11.latiúſque q.186.art.6.vbi Caietanus, & alij,& Soto lib.3.de Iuſt.q.5. a.1. & ſequentib. Palud. in 4. diſt.38. q. 1. & ibi cæteri Scholaſtici frequentiùs:& Aluar.Pelag.lib.2.de Planct. Eccleſiæ.cap. 56. Et conſentiunt iuris expoſitores in cap. *cum ad monaſterium.* de ſtatu Monach. Ex quo textu probari hæc aſſertio poteſt: & ex toto titulo de Regular.præſertim ex cap. *viduam.* cap. *ſignificatum.*& cap.*porrectum.*cum ſimilibus, quibus optimè probatur de facto non aſſumi in Eccleſia huiuſmodi ſtatum religioſum ſine votis,quæ in religioſa profeſſione fieri ſolent; quamuis non dicatur expreſsè illa vota eſſe de ſubſtantia religioſi ſtatus.Inde tamen magnum ſumitur argumentum, quòd huiuſmodi vinculum voti per ſe, & quaſi ex natura rei ad huiuſmodi ſtatum conſtituendum,ſit neceſſarium. Ratione autem id magis comprobatur,quia hic ſtatus aliquo vinculo, quod obligationem perpetuam inducat, firmari debet,vt oſtenſum eſt. Hoc autem vinculum non poteſt eſſe extrinſecum,id eſt,ab extrinſeca poteſtate proueniens,quale eſt præceptũ,quia hic ſtatus, & fundamenta principalia eius, quæ ſunt paupertas,caſtitas,& obedientia,talia ſunt;vt nec ex natura rei cadant ſub obligationem præcepti, nec à Deo imperata ſint, nec ab Eccleſia præcipi poſſint, niſi voluntaria obligatio hominis antecedat; ergo debet eſſe vinculum ab intrinſeco proueniens per voluntarium conſenſum eius,qui talem ſtatum aſſumit; quod non eſt, niſi vinculum voti.

Obiectio.

6. Dices,argumentum rectè probare ſtatum hunc conſtitui non poſſe ſine promiſſione, ſeu pacto voluntario hominis talem ſtatum aſſumentis,inde tamen non ſequi,neceſſarium eſſe votum,quia poſſet fieri per ſolam promiſſionem,vel traditionem humanam.Poteſt enim aliquis alicui homini obedientiam perpetuam promittere, non promittendo illam Deo:quæ promiſſio inducet de ſe obligationem perpetuam,quæ ad conſtituendum ſtatum ſufficiat,vt ſuprà de ſtatu Epiſcopali dicebamus. Poteſt etiam materia talis obedientiæ ad caſtitatem, & paupertatem extendi; quia poteſt quis promittere alicui obedire,etiamſi caſtitatem ſeruare, vel omnia relinquere præcipiat; ergo promiſſio humana facta homini ſufficit ad conſtituendum aliquem in ſtatu paupertatis, caſtitatis,& obedientiæ, ac ſubinde in ſtatu religioſo abſque proprio voto facto Deo. Nam,vt latè de- A claraui in 2.tom.de Virtut. Relig.lib.1. de Voto. cap.16.etiam de re honeſta,& pia poteſt fieri promiſſio homini,& non Deo, quæ re vera non erit votum.Ita ergo poteſt quis promittere obedientiam homini, etiam in ordine ad caſtitatem, & paupertatem ſeruandam, ſi ipſe præciperet, nullum votum Deo faciendo.Quod etiam poteſt intelligi per modum traditionis, vel pacti humani: Vt ſi in aliqua communitate humana congregata ad bene, & perfectè viuendum in paupertate, & caſtitate, fiat promiſſio obediendi prælato, & præcipienti ſecundùm illam regulam,caſtitatem, & paupertatem.Tunc enim illa promiſſio erit,vel tantùm humana, quia ſupponitur ſoli homini B fieri, vel non fieri per modum ſimplicis promiſſionis ſed oneroſæ, ſeu pacti mutui. Hæc autem obligatio (vt ſuprà de Epiſcopo dixi) ſufficit ad ſtatum, quia illa promiſſio ſufficientem inducit immutabilitatem, ac perpetuam obligationem. Deinde illa obligatio eſt ad omnia conſilia ſubſtantialia perfectionis; ergo conſtituet etiam integrum ſtatum acquirendæ perfectionis, qui eſt idem cum perfecto ſtatu religionis.

Votum, & promiſſio humana de re pia diſtinguũtur, & ſeparãtur inter ſe.

Reſpondeo in primis concedendo, votum, & 7. promiſſionem humanam,etiam in his materiis ad pietatem, & ſalutem animæ pertinentibus in rigore diſtincta eſſe,& ſæpe coniungi, vt infrà videbimus,& frequenter etiam ſeparari; ita vt fiat votum Deo de obedientia homini præſtanda, nulla facta promiſſione ipſi homini; ſicut fit vo- C tum Deo præſtandi eleemoſynam pauperi, licèt ipſi pauperi nulla promiſſio fiat.Nihilominus tamen è contrario in hac materia pertinente ad ſalutem animæ,moraliter non contingit, promiſſionem fieri homini,& non Deo; quia per talem obedientiam principaliter intenditur vnio cum Deo per charitatem perfectam: ergo non debet fieri homini propter commodum, vel honorem illius,ſed potiùs propter bonum promittentis, & ad maius Dei obſequium; ergo principaliter debet fieri Deo, homini verò in cultum, & honorem eius. Deinde ſi modus ille promiſſionis, & pacti, qui re vera poſſibilis eſt, fieri aliquando ſupponatur ex abſoluta poteſtate liberæ voluntatis,per illum dici poterit homo conſtitui in aliquo ſtatu honeſtæ ſeruitutis ſuo modo vtili ad D honeſtè viuendum cum aliquo perfectionis augmento per conſiliorum obſeruantiam, & ad ſummum in aliquo ſtatu perfectionis ſecundùm quid. Simpliciter tamen non merebitur nomen religioſi ſtatus.

Promiſſio, quæ hunc ſtatum firmat, debet fieri Deo.

Primò quidem, quia ſolus ille ſtatus nomen 8. religionis meretur, qui & communi Eccleſiæ vſu receptus,& probatus eſt,& omnia habet, quæ ad talem ſtatum Eccleſia requirit: vt in diſcurſu ſequentium capitum videbimus. Secundò,quia ipſum nomen religionis demonſtrat, ſolum illum ſtatum talem eſſe,qui Deo primò, ac per ſe conſecratur,quod non habet, niſi ille ſtatus, in quo E per vota Deo facta, homo ipſi conſecratur. Et ideo religioſus dicitur mundo mortuus, & Deo viuus.cap.*placuit*.2.16.q.1. Tertiò,quia ſola promiſſio humana,ſi priuata ſit,& per mutuum conſenſum promittentis, & promiſſarij diſſolui poſſit,imperfecta eſt,& ad proprium ſtatum religioſum, & Eccleſiaſticum non ſufficit, niſi iure aliquo,& authoritate publica firmetur: hoc autem modo non confirmatur promiſſio obediẽtiæ, vel caſtitatis,niſi per propriũ votũ Deo principaliter cõſecretur.Vnde dixit Hericus ſuprà,quòd *Virginitas non honoratur, niſi, quia eſt ſub voto; quia aliter*

Virginitas non honoratur niſi per votum.

non

nõ habet alicuius ſtatum perfectionis, neque corpus ſanctificaret, niſi ex tali propoſito aliquo modo Deo dicata eſſet. Et eadem ratio eſt de reliquis.

9. D.Thom. Quartò declarat hoc egregiè D. Thomas in Opuſc. 18. de Perfect. vit. ſpirit. cap. 15. dicens, perfectionis eſſe non ſolùm aliquod opus perfectum facere, ſed etiam opus perfectum vouere; quia de vtroque conſilium datur. Vnde, qui opus perfectum ex voto facit, ad duplicem perfectionem attingit. Perfectio autem, quæ eſt in voto, conditionem mutat in ſtatum libertatis, vel ſeruitutis, vtique in ordine ad Deum. Vnde infrà concludit. *Qui totam vitam ſuam voto Deo obligauit, vt in operibus perfectionis ei deſeruiat, iam ſimpliciter conditionem ad ſtatum perfectionis aſſumpſit.* Vbi hanc ponit, quaſi eſſentialem formam, & modum neceſſarium ad talem ſtatum conſtituendum, ſeu aſſumendum: loquitur autem de ſtatu perfectionis acquirendæ, integro, ac ſimpliciter tali, cuiuſmodi eſt religioſus ſtatus; omnis ergo alius modus facere quidem poterit religioſum ſecundùm quid; non verò rigoroſè, ac ſimpliciter.

10. Tandem verò inſtabit aliquis; quia ſaltem probat obiectio facta per vnum tantùm obedientiæ votum poſſe ſtatum religioſum perfectum conſtitui; quia per illud poteſt homo ſufficienter obligari ad paupertatem, & caſtitatem, mediante obedientia Deo promiſſa: & conſequenter etiam per illud cõſecratur Deo virginitas, & paupertas, ſicut cõſecratur oratio, & ſtudiũ, & omnis actio, vel omiſſio, quæ ex obediẽtia fit. Vnde aliquæ religiones per ſolũ obedientiæ votum religioſam facere profeſſionem ſolent. Reſpondeo nihilominus, certum eſſe ad ſtatum ſimpliciter religioſum conſtituendum, non ſufficere vnum obedientiæ votum, ſed tria ad minus requiri, ita docent citati Theologi, & reliqui Doctores omnes, & ſufficienter probatur ex vſu Eccleſiæ, & ex iure. Nam voti obedientiæ neceſſitas per ſe nota eſt ex dictis; quia generalis obligatio parendi prælato neceſſaria eſt in hoc ſtatu, & tam vniuerſalis eſt, vt non poſſit ſub alio particulari voto comprehendi. Alia verò vota, propria, & immediata clarè ſupponuntur ab Innoc. III. in dicto cap. *cum ad monaſterium.* in illis verbis: *Ne æſtimet Abbas, quòd ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis; ſicut & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* De quibus verbis longa futura nobis eſt in ſequentibus diſputatio. Nunc ex illis ſolùm colligimus religioſam profeſſionem per ſe, & immediatè obligare ad paupertatem, & caſtitatem independenter à præcepto prælati ex voto obedientiæ. Et ex eodem capite: & ex capite vnico de Voto. in 6. etiam colligimus, illa duo vota habere ſpeciales effectus circa perſonam religioſam, quos votum ſolum obedientiæ facere non poſſet.

Per ſolam obedientiã conſtitui non poteſt hic ſtatus.

11. Tandem poſſumus ratione argumentari, quia illa duo conſilia caſtitatis, & paupertatis per ſe ſpectata ſunt maximè neceſſaria ad ſtatum religioſum: ergo ad integram perfectionem illius ſtatus pertinet, vt per propria vota immediatè, ac per ſe recipiant ſtabilitatem, & immutabilitatem; ita vt nec prælatus in eis poſſit mutationem facere, nec ab eius voluntate eorum obſeruantia pendeat. Nec vſus alicuius perfectæ religionis poteſt in contrarium allegari; quia licèt fortaſſe interdum in profeſſione alicuius religionis perfectæ, ſolùm fiat expreſſa mentio obedientiæ ſecundùm regulam, ſub illis verbis implicitè vota caſtitatis, & paupertatis intelliguntur; quia ita in regula eiuſdem religionis continentur. Et in hoc ſenſu accipiuntur illa verba ex communi intelligentia, & conſuetudine eiuſdem religionis.

Nec in hoc rectè fit æquiparatio inter hæc duo conſilia caſtitatis, & paupertatis, & alias particulares actiones, quas ſine ſpeciali obligatione propriorum votorum ex obedientia religioſi obſeruent. Nam cætera opera ſunt particularia, & mutabilia, interdum enim quædam expediunt, interdum alia; & raró expedit ſub rigoroſa obligatione imponi. At verò conſilia caſtitatis, & paupertatis ſunt valde generalia, & eorum immutabilis obligatio, quæ per propria, & ſpecialia vota inducitur, per ſe neceſſaria eſt. Nec denique obſtat, quòd vſus paupertatis ex licentia prælati pẽdeat; quia prælatus dando licentiam vtendi hac, vel illa re, nullam mutationem in voto paupertatis, vel in eius obligatione facit; ſed tantum ex parte materiæ, quaſi adimplet conditionem neceſſariam, vt talis vſus bonorum temporalium non ſit contrarius voto paupertatis, nec ſub illo comprehendatur. Dixi autem in aſſertione, ad minus tria illa vota requiri; quia hæc ſunt eſſentialia ipſi ſtatui religioſo, vt ſic. An verò in aliquibus religionibus aliquod aliud votum ſit de ſubſtantia talis religionis, in tomo ſequenti, tractando de Religionibus in particulari, meliùs dicetur. Statim verò inquirendum occurrebat, qualia eſſe oporteat talia vota, ſcilicet, an ſolennia ſint neceſſaria, vel ſimplicia ſufficiant? Priùs autem neceſſarium eſt exponere, quomodo votum ſolenne à ſimplici diſtinguatur. Ad hoc autem explicandum examinare priùs oportet, an præter dicta vota, traditio aliqua, vel promiſſio humana ad ſtatum religioſum neceſſaria ſit? 12.

Nõ eſt eadẽ ratio de aliis conſiliis ſeruandis.

CAPVT IV.

Vtrùm ad ſtatus religioſi ſubſtantiam, præter tria vota eſſentialia, neceſſaria ſit promiſſio, vel traditio perſonæ talem ſtatum aſſumentis facta alicui homini, vel hominum communitati propter Deum.

SVppono, ſtatum religioſum duobus modis cõſtitui poſſe per ſe loquendo, & ipſa rei natura conſiderata; vnus modus eſt in communitate religioſa: alius eſt in vita ſolitaria, ſeu in particulari viuendi modo. Prior modus ſatis notus eſt in Eccleſia; imò ſecundùm præſentem eius conſuetudinem, ſtatus religionis non eſt, niſi cœnobiticus, id eſt, in aliqua Eccleſiaſtica congregatione, ſeu communitate; in qua ſub vno capite, & ſub aliqua probata regula viam perfectionis religioſi profitentur. Imò hanc fuiſſe primam religionis formam à Chriſto datam, & ſuo exemplo inductam, ſentit Baſilius de Conſtitut. Monaſt. c. 19. dicens de Cœnobitis. *Hi verò imitatores ſunt Saluatoris noſtri, eiuſque vitæ, quam inter nos duxit. Quẽadmodum enim ille coacto Apoſtolorum choro communia cuncta, ſeque ipſum communem Apoſtolis præbuit; ita hi quoque Antiſtiti ſuo obtemperantes genus viuendi Apoſtolorum imitantur, ac Domini.* Vbi de hoc religionis inſtituto in vita communi multa præclara ſcribit, dicens: *Maximam partem eorum, qui ſe colendæ pietati dederunt, in ſocietate cum aliis degiſſe.* Et in cap. 20. 22. & 23. illius ſtatus firmitatem & re- 1.

Status religioſus duobus modis conſtitui poteſt, vel in communitate religioſa, vel in vita ſolitaria.

Baſilius.

ctum obedientiæ ordinem deſcribit, & commendat. Et ex antiquis decretis eſt hoc manifeſtum 16.q.1.per multa capita; & vbicunque de Monachis in monaſterio degentibus ſermo eſt. Et nouiora iura, quæ de hoc ſtatu, & de approbatione ad illum neceſſaria loquuntur, in hoc ſenſu videntur de Religione loqui; vt per vocem illam, aliquam communitatem hunc ſtatum profitentẽ ſignificent: Vt videre licet in cap.vltimo, de Religioſis domibus, & in capite vnico. eodem titulo, in ſexto. Et ita frequentiùs loquitur de religione D. Thomas in 2.2.q.186.præſertim art.2.5.& ſequentib.

D.Thom.

2\. Alter modus religioſi ſtatus in priuata, vel ſolitaria vita parum quidem vſitatus nunc eſt in Eccleſia: nihilominus ex natura rei eſſe poſſibilem probari facilè poteſt; quia nulla in eo poteſt repugnantia oſtendi, vt paulo pòſt declarabitur. Prius enim ex antiquo vſu Eccleſiæ id conuinci poteſt. Olim enim virgines priuatam in ſuis domibus vitam agentes, in manibus Epiſcopi profitebantur, & ſacrum velum recipiebant. Sic enim ſanctam Domitillam de manu Clementis ſacrum velamen virginitatis accepiſſe referunt hiſtoriæ, vt eſt apud Surium tom.3. in 12.die Maij, & Baron. tom.1. anno 98. n.6. At verò illud velamen ſignum erat religioſi ſtatus; & ante monaſteria, ſeu communitates virginum, in vſu fuit: tunc autem huiuſmodi virgines ſacræ, in domibus priuatis, vel parentum, vel aliis honeſtis locis habitabant: vt clarè ſupponit Concilium Elibert. c.27. vbi has virgines, tanquam religioſas Deo dicatas appellat. Et de eiſdem loquens Concilium Carthag.III. cap.33. præcipit, vt virgines ſacræ, *ſi parentibus, à quibus cuſtodiebantur, priuatæ fuerint, Epiſcopi prouidentia, vel preſbyteri, ſi Epiſcopus abſens fuerit, in monaſterio virginum, vel grauioribus fœminis commendentur.* Vbi obſeruare licet, quòd quanuis eo tempore iam eſſent monaſteria virginum in vſu, nihilominus non cogebantur virgines ſacræ in monaſteriis viuere, ſi commodè poterant in priuatis domibus cuſtodiri. Dices, hæc poſſe intelligi de fœminis virginitatem ſolam vouentibus. At non poteſt hoc vniuerſim ſuſtineri; quia virgines ſacræ, & Deo dicatæ in primitiua Eccleſia, non dicebantur, niſi quæ ſacrum velamen recipiebant; quod viduis, & corruptis non concedebatur, etiamſi votum caſtitatis emitterent: vt conſtat ex Gelaſ. epiſt.1. & ex Leone epiſt.87. & Auguſt.lib. de bono coniug. cap.26. Et infrà ſuo loco latiùs dicemus. Erant ergo veræ religioſæ, & ideo ſpecialiter conſecrari dicebantur. Præterquam quòd veriſimile non eſt, toto eo tempore, quo non potuerunt monaſteria virginum ædificari, aut fœminatum conuentus fieri; nullas fuiſſe in Eccleſia fœminas propriè, ac verè religioſas.

Status religioſus in vita ſolitaria dari poteſt. *Surius. Baronius.* *Conc. Elibert.* *Conc. Carthag.* *Inſtantia.* *Gelaſ. Leo. Auguſt.*

3\. Simile argumentum fieri poteſt de viris, qui in principio Eccleſiæ religioſum ſtatum aſſumpſerunt. Priùs enim incepiſſe priuatim, ſeu ſingulatim ſe Deo dicare, quàm in cœnobio, ſeu vita communi, veriſimile eſt. Et in primis de Apoſtolis fieri potuit, vt ſequendo Chriſtum, ſub trium votorum obligatione ab ipſo accepta, & recepta, religioſi fierent. Nam, quòd multi hoc idem fecerint, & inde Collegium Apoſtolicum reſultauerit, reſpectu ſingulorum quaſi accidentarium eſſe potuit: nam primus, qui hoc fecit, ſtatim verè religioſus fuit, & idem fuiſſet, etiamſi alij ſtatum illum non aſſumerent. Certiùs id oſtenditur in antiquis monachis ſolitariam vitam agentibus, iuxta nomen ſuum. Nam Monachus idem, quod ſolus ſignificat, teſte Hier.ep.13.& idem habetur in c.*placuit*.1.& 2.d.q.1.& D. Baſil.in ſuis Monaſticis conſtit.à principio vſque ad c.18. huiuſmodi ſolitarios monachos inſtruit. Vnde in c.19.ſic incipit: *Ac de iis quidem, qui ſingulariter, ac ſeorſim à cæteris ad pietatem ſe exercent; déque ſolitariam vitam complexis ſuperiùs dilucidè, quantum potuimus, diſputauimus.* Et infrà ſubiungit. *Verùm, quoniam maximam partem, quæ ſe colendæ pietati dediderunt, iJ in ſocietate cum aliis degunt*, &c. In quibus verbis vtrumque membrum diſtinctionis à nobis propoſitæ expreſſit. Verum eſt tamen, in prioribus etiã capitibus multa dicere, quæ ad religioſos in communitate viuentes ſpectant. Vnde in cap.8.9.& 10.& aliis, expreſsè loquitur de his, qui in monaſteriis viuunt, & in eis vitam ſolitariam, & contemplatiuam profitentur. Et in regula 6. ex fuſiùs diſputatis, ait, vitam religioſam ſeparatam eſſe debere à conſuetudine & cohabitatione ſecularium: ſtatim verò in ſeptima ſupponit, talem vitam, aut omnino ſolitariam, aut ex ſocietate fratrum eiuſdem propoſiti eſſe poſſe; & inquirit, quæ illarum potior, aut eligibilior ſit: & quanuis cœnobiticam præferat, non negat tamen alterã perfectam, ac verè religioſam eſſe poſſe. Imò in epiſt. ad Chilonem, anachoreticam vitam valde commendat. Et idem proſequitur in Opuſc. de laudibus vitæ ſolitariæ. & in epiſt.1. ad Gregorium, & in 79.ad Euſtachium.

Hieron. Baſilius.

A B C

4\. Nec dubitandum eſt, quin iſti Anachoretæ verum ſtatum religioſum habere potuerint. Sicut nunc poſſet Pontifex alicuius vota priuatim ſibi facta, tanquam ſubſtantialia religionis admittere, & olim etiam faciebant Epiſcopi, vt infrà videbimus. Ratio verò eſt, quia neque ex ratione ſtatus, vt ſic, nec ex ratione ſtatus perfectionis neceſſaria eſt illa conditio vitæ communis: nec ſtatus religioſus ex ſua ſpecifica ratione aliquid habet, vnde illam neceſſariò requirat; ergo nulla ratione neceſſaria eſt. Maior quoad vtramque partem probatur; quia ſtatus, vt ſic, ſolùm dicit immobilitatem quandam in conditione libertatis, aut ſeruitutis: addit verò ſtatus perfectionis, quòd ſit in ordine ad actus perfectionis exercendos. Sed conditio ſeruitutis poteſt eſſe propria alicuius perſonæ priuatam vitam agentis, & in illa poteſt habere ſtabilitatem, & ordinem ad actum perfectionis; ergo. Atque eadem proportione probanda eſt minor propoſitio; quia ſtatus religionis non addit ſupra ſtatum perfectionis, niſi, quòd ſit in ordine ad perfectionem acquirendã: & quòd ſit veluti ſchola perfectionis. Sed poteſt quis priuatam vitam agens, perfectioni acquirendæ inſiſtere, & certam vitæ rationem firmam, & ſtabilẽ aſſumere, in qua per obſeruantiã trium cõſiliorum ad perfectionẽ tendat; & ad hunc finem ſub alicuius poteſtate ſit firmiter conſtitutus. Ergo nihil illi deerit, quominus verè, ac propriè ſit in ſtatu religionis. Denique extra communem, ſeu cœnobiticam vitã poteſt integra virginitas perfectè Deo conſecrari, nihil habendo propriũ, nec proprietarium vſum cum dependentia ab alterius licentia. Vnde poteſt etiam obedientiæ votũ interuenire, Epiſcopo.v.g.vel alteri poteſtatem habenti factum; & ab eo publicè, ac ſolenniter, ſi neceſſe fuerit, acceptatum. Ergo ſine vita communi poteſt ſtatus verus religionis conſtitui. Quomodo autem ſemper interuenire debeat Eccleſiæ approbatio, infrà videbimus.

Anachoretæ verum ſtatum religioſum habent.

D E

Hac

5\. Hac ergo diſtinctione ſuppoſita. Dico primò. A Per vota religioſa ita homo traditur Deo, vt ſpeciali modo dominium ſui in Deum transferat; id autem non fit, niſi quando talia vota nomine Dei per Eccleſiam acceptantur. Prior pars huius aſſertionis ſumitur ex communi modo loquendi Patrum, præſertim D.Thomæ 2.2.q.184.a.4.& 5. & q.186.a.1. vbi dicit religioſum per antonomaſiam dici, qui ſe totaliter mancipat diuino ſeruitio. Expreſſiùs id docet in 4.diſt.38.q.1.a.2.quæſt. 3.& quodlib.3.a.18.eúmque imitantur alij Scholaſtici, quos capitibus ſequentibus referemus. Deinde ſumitur hæc pars ex Gregorio, quem ſæpiùs in hac materia D. Thomas allegat in homil. 20. in Ezechiel.versùs finem. Vbi indicat, profeſſionem religioſam eſſe holocauſtum quoddam, in B quo religioſus nihil ſibi reſeruat, ſed *ſenſum, linguam, vitam, atque ſubſtantiam, quam perceperat, omnipotenti Deo immolat.* Nam, vt antea dixerat, *Cùm aliquis omne, quod habet; omne, quod viuit; omne, quod ſapit, omnipotenti Deo vouit, holocauſtum eſt.* Vnde alij Patres de hoc ſtatu loquentes ſæpe docent, verum religioſum ita ſe Deo tradere, vt nullum ius in ſeipſum retineat. Sic enim dixit Baſilius ſerm.1. de inſtitut.Monach. *Vbi quis ſponte ſua ipſe profeſſus, hic Deo cuſtodire ſeipſum debet, veluti eorum aliquid, quæ donata ſunt Deo.* vbi alia multa dicit, quibus hoc ſignificat. Vnde ad Monachũ lapſum in epiſt.1. ſic ſcribit: *Vide, ne fortè dum vis, quæ quibuſdam pactus es cuſtodire, transgrediare pacta à te inita cum Deo, quæ profeſſus es coram multis teſtibus.* Et in regulis fuſiùs explicatis in 14.declarat, C pactum illud eſſe traditionis cuiuſdam, & ideo *ſacrilegum furtum committi ſi res ſic Deo dicata ſubtrahatur.* Et Chryſoſt.epiſt.ad Theodor.Monach. circa medium: *Si militia*, inquit, *vincula non tenerent, quis tibi deſertionis crimen obiiceret? Nunc autem nihil in te penitus tui iuris eſt, quippe qui tanto imperatori militare cœpiſti.* Et Caſſian.lib.2. de Inſtit. Renunc. cap.3. *Religioſum*, ait, *ne ſui quidem ipſius dominium, vel poteſtatem habere.* Et ſimilia ferè habet Sãctus Benedictus in ſua regula cap.58. Ratio autem huius partis in generali reddi poteſt, quia ſtatus religionis eſt ſtatus ſeruitutis: vt D.Thomas docuit, & in ſuperiori libro explicuimus. hoc autem intelligendum eſt de ſeruitute D Dei, vt ipſum nomen religioſi præ ſe fert, & notauimus ex Dionyſio cap.6. de Eccleſiaſt. Hierarch. At ſeruitus non fit per ſolam promiſſionem, ſed traditionem, & dominij tranſlationem requirit. Ergo cum proportione in hoc etiam ſtatu neceſſaria eſt. Et probando alteram partem, hæc magis confirmabitur.

Prima aſſertio.

Religioſus dominium ſui in Deũ transfert.

D. Thom.

Gregor.

Baſil.

Chryſoſt.

Caſſian.

S. Benedictus.

D. Thom.

S. Dionyſ.

6\. Altera ergo pars, nimirum, hanc traditionem non fieri, niſi interueniente acceptatione Dei per Eccleſiam, probari poteſt in primis ex vſu Eccleſiæ, quem infrà tractando de profeſſione religioſa, latiſſimè oſtendemus. Deinde probari poteſt illa ratione generali tacta à D.Thoma q.184.a.4. E quia ſtatus religioſus, de quo tractamus, eſt ſtatus Eccleſiaſticus; ergo per traditionem validam in foro Eccleſiæ fieri debet: non poteſt autem traditio eſſe valida in foro Eccleſiæ, niſi per ipſam Eccleſiam acceptetur. Ergo. Vnde confirmatur: nam hac ratione approbatio Eccleſiæ neceſſaria eſt, vt infrà videbimus. Denique traditio non habet valorem, nec efficaciam ad transferendum dominium in alterum, niſi ab eo acceptetur; ergo etiam in præſenti traditione neceſſaria eſt acceptatio Dei. At Deus non acceptat immediatè per ſeipſum aliquam donationem ſibi factam; ergo neceſſe eſt, vt per Eccleſiam, ſeu miniſtrum ab ea deputatum hæc acceptatio fiat, & conſequenter, ratione illius neceſſarium eſt, traditionem hanc in manibus alicuius hominis fieri. Primum antecedens in humanis donationibus receptiſſimum eſt. Ex l. *nec ambigi.* C.de donat. cum ſimilibus, quæ latè congerit Sancius lib.1. de Matrim. diſp.6. à principio. Prima item conſequentia eſt clara; quia neceſſitas acceptationis ex natura rei prouenit, quia donatio eſt quidam contractus, qui ſine donantis, & donatarij conſenſu non perficitur.

Vota nomine Dei per Eccleſiam acceptari debent, vt fiat hæc traditio.

D. Thom.

Sanchez.

7\. Minorem autem probãt aliqui; quia Deus per ſeipſum non poſſet acceptare ſine ſui mutatione. Sed hoc reiecimus in lib.4. de Voto. cap.2. Vbi oſtendimus, Deum per ſeipſum vota acceptare, quæ in promiſſione conſiſtunt, quod hîc negamus de traditione, vel oblatione, reſoluendo dubium, quod in illo tractatu lib.1. cap.14. in fine indeciſum reliquimus. Probanda eſt ergo illa minor ex differentia inter promiſſionem, & traditionem, ſeu donationem Deo factam. Nam promiſſio ipſi Deo immediatè fieri poteſt, & illi placere, ſi ſit de re ſibi grata: & hoc ſatis eſt, vt habeat ſuum effectum, qui tantùm eſt obligare promittentem ad faciendum quod promiſit. Neque inde acquirit Deus aliquod ſpeciale ius, vel dominiũ, quaſi intrinſecum; ſed promittens manet obligatus ad ſeruandum promiſſum. Et quanuis Deus poſſit illum cogere, non habet illam poteſtatem de nouo acquiſitam, ſed intrinſecam, & connaturalem, ſolúmque ex parte materiæ, ſeu hominis facta eſt mutatio per obligationem, quam homo promittendo acquiſiuit; ratione cuius ſub illa poteſtate diuina conſtitutus eſt. At verò traditio, vel donatio, licèt poſſit immediatè fieri intuitu Dei, non tamen acceptatur ab ipſo, nec eſt illi grata, niſi fiat alicui homini, à quo acceptari, vel repudiari poſſit, & qui ius acquirat in rem traditam ad vtendum illa, vel illi imperandum, curámque gerendi eius.

Differentia, inter promiſſionem & traditionem Deo factam.

8\. Huius autem ratio eſt, quia Deus ſecundùm ordinariam prouidentiam ſuam non ſuſcipit peculiarem curam gubernandi priuatam perſonam immediatè per ſeipſum, nec indiget his rebus ſenſibilibus, vt eis immediatè, & ſine interuentu cauſarum ſecundarum vtatur; & ideo donatio ſic facta Deo, vel eſſet vana, & otioſa, vel quaſi tentans Deum, ab illo immediatum regimen exigendo; & propterea illi non placet, nec ab ipſo immediatè acceptatur. Poteſtque hoc exemplis declarari. Nam ſi quis ſecum deliberet, ac definitè velit à ſe abdicare dominium vineæ.v.g.& immediatè illam Deo donare, niſi illam voluntatem manifeſtet Eccleſiæ, id eſt, miniſtris eius, qui ſunt adminiſtratores bonorum Dei, & illi eam acceptent, & ſub ſua cura, & regimine illam recipiant; nullius momenti erit donatio, & ſine iniuſtitia poterit à priori domino voluntas illa retractari. Imò etiam ſine peccato, niſi conſtet voluiſſe ſe obligare in futurum. Nam tunc habebit prior voluntas vim promiſſionis factæ Deo, de qua certò conſtare oportet, vt ad illam implendam aliquis cogatur. Donatio autem propria, & traditio externorum bonorum, quæ aliquid vltra promiſſionem addat, reſpectu Dei intelligi non poteſt, niſi per Dei miniſtros acceptetur. Ergo idem eſt in traditione proprij corporis, perſonæ, aut voluntatis. Et hæc veritas ex dicendis in capitibus ſequentibus de votorum ſolennitate: & in lib.8. de Profeſſione religioſa, magis declarabitur,

tur, & confirmabitur. Et ibi etiam plures illam docentes referemus; & reſpondebimus Scoto, qui contrarium videtur docere in 4.diſt.34.quæ. vnica.

9. *Secunda aſſertio.* Dico ſecundò, ad proprium vinculum religioſi ſtatus, quando in communitate religioſa aſſumitur, præter tria vota ſupradicta immediatè Deo facta, quibus religioſus ipſi obligatur, neceſſaria eſt peculiaris obligatio humana per modum pacti reciproci, quo & ipſe religioni ſe donat, & obligatur religioni; & religio eius traditionem acceptat, eique viciſſim obligatur ad illum tanquam membrum ſuum alendum, conſeruandum, & iuxta ſuum inſtitutum gubernandum. Hanc aſſertionem indicant multi Theologi diſputantes de voto ſolenni religionis, & ſubſtātiam eius in traditione conſtituentes; ſed ex illis quidam illam cum voto ipſo confundunt; alij dicunt eſſe ſolennitatem voti: non declarant autem, an inducat peculiarem obligationem humanam, id eſt, inter homines; neque an reciproca ſit. Solum inuenio *Nauarr.* Nauarrum, in cóſ.26. de regular. in principio, expreſsè declarantem hanc reciprocā obligationem. Et ſequitur *Sancius.* Sancius lib.7. de Matrim. diſput.25. n.12. Idémque ſentiunt Canoniſtæ in cap. *ad Apoſtolicam.* de Regular. ex quo textu poteſt hoc genus contractus, & mutuæ obligationis colligi: quatenus Innocentius III. ibidē dicit probationis annū in fauorē religioſi, & religionis introductum eſſe, vt vterque iuri ſuo conſulat, & an obligari ſibi ſit expediens, experiatur. Poteſt hoc etiam ex vſu Eccleſiæ, & modo profitendi in his religionibus confirmari. Sed hoc *Lib.4.* infrà in lib.4. ex profeſſo tractandum eſt.

10. *Inter religioſum,& religionem datur mutua obligatio.* Ratio denique propria huius ſtatus eſt, quia in eo religioſus ſit membrum vnius corporis myſtici, quod eſt ipſa religio: id autem fieri non poteſt, niſi per mutuam vnitionem inter totum, & partem; illa verò vnitio, cùm moralis ſit, per mutuam obligationem fit; & quia eſt actualis, ac realis, & (vt ita rem explicem) præſentanea vnio, ideo per traditionem actualem, & acceptationem illi proportionatam fieri debet. Vnde obiter etiā notari poteſt, in hoc ſtatu euidentiùs oſtendi cauſam, ob quam non poteſt religioſus in illo ſtatu conſtitui, niſi ſit aliquis, qui Dei nomine eius vota, obligationémque acceptet; quia in illo ſtatu ita ſe homo tradit Deo, vt non niſi obligatione reciproca, & ſibi proportionata ex parte alterius extremi obligari velit. Non poteſt autem eſſe obligatio vltro, citróque humana, & hominibus proportionata, niſi aliquis obligetur religioſo nomine, ſeu vice Dei, ſicùt ipſe Deo ſe obligat reſpectu talis hominis, vel myſtici corporis humani; ergo neceſſarium eſt, vt præter religioſum ſe tradentem, intercedat alter, qui traditionem acceptet nomine Dei, & totius religionis, ſimúlque illam acceptando, religionem ipſam obliget religioſo. Totum ergo hoc eſt de ſubſtantia talis ſtatus.

11. *Tertia aſſertio.* Dico tertiò. Status religioſus priuatim, & ſine vnione ad aliquam religioſam communitatem aſſumptus, non poteſt quidem fieri ſine habitudine ad aliquem hominem, cui vouens ſe obliget, & poteſtatem in ſeipſum tribuat. Nihilominus tamen poteſt interdum hoc fieri per ſpeciale pactum cum tali perſona nomine Dei acceptatum, ex quo reciproca obligatio oriatur. Interdum verò ex ſola rei natura talem ſtatum conſiderando, cōſtitui poteſt ſine ſpeciali promiſſione, vel obligatione proximè, vel directè homini facta per

A ſola vota oblata Deo, & modo ſpeciali ab homine acceptata. Prima, & ſecunda pars huius aſſertionis faciles ſunt ex dictis. Nam prima fundatur in neceſſitate voti obedientiæ, vt in cap.2. & 3. dicere cœpimus: nam ſine obedientia voluntaria ad hominem loco Dei voluntariè aſſumptum ad proprium regimen, non poteſt ſtatus obedientiæ conſtitui, ſiue in vita communi, ſiue in priuata. Ergo non poteſt homo obligari ad obediendum, niſi ex vi talis obligationis teneatur alicui homini obedire; ergo neceſſarium eſt, vt ex vi talis obligationis redūdet in alterum poteſtas præcipiendi, & obligandi ipſum religioſum ſtatum aſſumentem; quia ſuperioris poteſtas, & inferioris ſubiectio, ſeu obligatio correlatiuā ſunt: vnde B non poteſt vna, ſine alia ſubſiſtere. Ergo neceſſe eſt, vt ipſe vouens tribuat alteri talem poteſtatem, obligando ſe illi, quia in voluntaria obedientia non datur alia origo talis poteſtatis, niſi voluntas hominis ſtatum illum aſſumentis.

Dices, imò hanc poteſtatem reſidere in tali ſuperiore per iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quam habet, vel à iure ordinario, vt Epiſcopus, vel ex donatione Papæ. Hæc verò reſponſio petit quæſtionem ſpecialem de hac iuriſdictione, an ſit per ſe neceſſaria ad ſtatum religioſum, quam circa finem huius libri tractabimus. Nunc verò ſuppono nō eſſe neceſſariam talem iuriſdictionem ſpecialem ex natura rei, quia ipſa obligatio ex votis orta ſufficit, vt ibi oſtendam. Et præterea, quan- C do intercedit iuriſdictio, non poteſt cadere in aliquam perſonam, niſi præcedat voluntaria ſubiectio tali perſonæ, vel prælato data; & ita ſemper procedit ratio facta. 12.

Secunda pars ex dictis facilis eſt, quia materia eſt accommodata humanæ promiſſioni, vel pacto mutuo, & in libertate voluntatis eſt illud facere. Declaratur, quia votum obedientiæ neceſſariò fieri debet de parendo mandatis alicuius hominis; ergo licèt hoc votum fiat Deo, cum illo fieri poteſt promiſſio ipſi homini cum ſpeciali, & propria obligatione parendi illi, etiam conferendo illi ius, vt ex iuſtitia poſſit alterum obligare, vt ſuis iuſſis obtemperet. Totum enim hoc cadit ſub poteſtatem liberæ voluntatis, & non eſt D contra rationem ſtatus religioſi, imò illum aliquo modo perficit, magíſque confirmat. Nam licet hæc promiſſio fiat homini, fit propter Deum, eiúſque intuitu, & in ordine ad maiorem Dei cultum; ideóque non eſt extra rationem religioſi ſtatus. Poteríſque hæc obligatio eſſe mutua; ſi alter, cui obedientia promittitur, non ſolùm illam acceptet, ſed etiam ſe obliget ad habendam peculiarem curam, & adminiſtrationem talis perſonæ: & præſertim, ſi illa obligatio perpetua fuerit, vel quandiu vita durauerit, vel ſimpliciter ratione muneris: vt ſi obedientia promittatur Epiſcopo, non vt eſt Petrus, vel Paulus, ſed vt eſt Prælatus talis diœceſis; & obligatio cum proportione reciproca ſit, quantum eſſe E potuerit. 13.

14. *Ex ſola rei natura, promiſſio facta homini non eſt neceſſaria ad hunc ſtatū priuatim aſſumptum.* Hinc verò probatur vltima pars, nimirum, in huiuſmodi ſtatu priuato hanc humanam obligationem non eſſe neceſſariam, neque de ſubſtantia talis ſtatus religioſi, ſed abſque illa poſſe ſubſiſtere, loquendo ex ſola rei natura, & ſecluſo omni Eccleſiaſtico iure. Quia ſicut eſt in libertate voluntatis cum voto obedientiæ Deo facto coniungere promiſſionem factam homini; ita eſt etiam in eius libertate purum votum facere, ſine tali promiſſione; & tamen illud obedientiæ votum

tum cum reliquis ſufficiet ex natura rei ad conſtituendum talem hominem in ſtatu perfecto religionis; ergo illa promiſſio non eſt neceſſaria, nec ad ſubſtantiam talis ſtatus. Conſequentia euidens eſt, & maior ſimiliter, quoad vltimam partem nota eſt. Quia poteſt quis vouere Deo aliquid agendum circa proximum pura obligatione voti, nihil homini promittendo, nec vllam obligationem ei præſtando. Vt ſi quis voueat Deo iniuriam remittere malefactori ſuo, vel dotare pauperem, vel ſeruire in hoſpitali, nullum ius ipſi hoſpitali tribuendo; & in ſimilibus: vt notaui lib.1. de voto. cap.16.n.13. Sic ergo in præſenti, qui vult religioſum ſtatum priuatum ſumere, promittit Deo obedire, ſuo confeſſori nullam ſpecialem promiſſionem faciendo. Ergo poteſt ſufficienter per illa tria ſubſtantialia vota in illo ſtatu conſtitui ſine interuentu alicuius humanæ promiſſionis.

15. Et declaratur ampliùs: nam poteſt quis vouere obedientiam non huic determinatæ perſonæ, vt eſt Petrus, vel Paulus; nec Prælato ratione muneris perpetui, ſed ſimplici confeſſori, quem ipſe elegerit: imò etiam poteſt non ita promittere, vt teneatur ſemper in eius obedientia permanere, quem ſemel elegerit, ſed retinere libertatem mutandi confeſſorem, eligendo aliũ, quanuis ſemper voto obligetur ad obediendum ei, quem elegerit, & pro confeſſore habuerit, quod ſatis eſt ad illius voti perpetuitatem, & immobilitatem. Ergo ſignum eſt, cum tali voto obedientiæ non coniungi ſpecialem promiſſionem, vel obligationem ad perſonam confeſſoris. Tandem ex parte perſonæ confeſſoris, ſeu talis ſuperioris idem poteſt declarari; quia non eſt neceſſarium, vt ex parte illius aliqua ſpecialis promiſſio, vel obligatio fiat perſonæ ſibi obedientiam promittenti: ergo nec è contrario, &c. Probatur conſequentia, tum à paritate rationis: tum etiam, quia quando ex parte vouentis additur ſpecialis promiſſio reſpectu Prælati, ſolet obligatio eſſe reciproca, vt declaratum eſt; & videtur æquitati cõforme, regulariter loquendo. Antecedens verò probatur, quia talis confeſſor, aut ſuperior pro ſuo arbitrio poteſt liberè acceptare munus confeſſoris cum illa poteſtate præcipiendi, quandiu in eo munere permanſerit, non ſe obligando, ad permanendum in illo. Et quanuis tali acceptatione ſuppoſita, teneatur curam illam debito modo adminiſtrare: non tamen ex ſpeciali promiſſione, ſed tantùm ex ipſa lege naturali, quantum iuſtitia, & recta ratio dictauerit, nullam peculiarem obligationem ſibi ex vi alicuius promiſſionis, vel contractus imponendo.

16. Dices; licèt hic diſcurſus probet hæc tria vota poſſe hoc modo fieri, non tamen probare, illa ſufficere ad ſtatum religioſum conſtituendum: aliàs poſſet ſubſiſtere ſine vlla traditione propriæ perſonæ talem ſtatum aſſumentis, & ſine translatione peculiaris dominij in Deum ſupra ipſam, quod videtur alienum à ſanctis Patribus, & ab illius ſtatus perfectione. Item ſequeretur, nunc eſſe poſſe veros religioſos cum ſolis tribus votis illo modo factis; quod etiam repugnat iuri, & communi conſuetudini, quam nunc ſeruat Eccleſia. Reſpondetur in primis, hactenus ſolùm dictum eſſe ex natura rei, & ex parte votorum, vel promiſſionum, aut pactorum, poſſe illa tria vota ſufficere ad conſtituendum religioſum ſtatum, ſpectato ſolo iure diuino, ac naturali. & hoc ſufficienter probat diſcurſus factus. An verò ta-

A lia vota ſimplicia ſufficiant, vel ſolennia requirantur: item an ſit neceſſaria Eccleſiæ approbatio; vel ex eius ordinatione poſſit aliquid eſſe neceſſarium ad ſubſtantiam talis ſtatus, quod ex ſola rei natura, vel de iure diuino neceſſarium non ſit; nondum eſt diſputatum, ſed in diſcurſu huius libri declarandum eſt. Et ideo ad difficultatem poſitam nunc breuiter concedimus antecedens, quia non infirmat diſcurſum factum, vt declaraui. Poſſet etiam vtraque ſequela negari, quia poſſunt illa tria vota ſine alia promiſſione, vel pacto humano ita fieri, vt traditionem aliquam contineant. Et nunc poſſunt aliæ conditiones ex inſtitutione Eccleſiæ requiri, vt poſtea B videbimus.

CAPVT V.

Vtrùm ad conſtituendum ſtatum religioſum vota debeant eſſe ſolennia.

1. HOc eſt præcipuum punctum huius materiæ, ad quod exactè explicandum, neceſſarium eſt diligenter inquirere, & explicare, quid ſolenne votum ſimplici addat, quomodóque ab illo differat: quam propterea quæſtionem, in tractatu de voto, lib.1. cap.14. in hunc locum reſeruauimus. Attigit quæſtionem propoſitam D.Thom. *D.Thom.* C 2.2.q.184.a.4. & generatim docet, ſolennitatem aliquam voti, non ſolùm ad ſtatum religionis, ſed etiam abſolutè ad ſtatum perfectionis conſtituendum neceſſariam eſſe. Quæ verò, & qualis debeat eſſe illa ſolennitas, non ſatis explicat: & ideo circa illius loci intelligentiam, & circa rem ipſam variæ ſunt opiniones, quas poſtea tractabimus. Priùs enim ſupponenda eſt diſtinctio voti in ſimplex, & ſolenne; quæ ſumitur ex cap. *rurſus*, & cap. *meminimus*. qui clerici, vel vouentes, & ex cap. vnico de voto in ſexto. & ex cap. penultimo de Regularib. in ſexto; tradunt D.Thomas 2.2. q.189.a.5. & alij communiter. Et indicatur à Baſilio in regulis fuſi. diſp. reg.14. dicente: *Apoſtatam in Deum peccare, quem profeſſionis ſuæ teſtem* D *adhibuerit, cuique ſolenni ſe voto obligarit.* Vbi licèt vnum tantùm membrum exprimat, tacitè innuit aliud: nam votum ſolenne à non ſolenni diſtinguitur; & hoc rectè vocatum eſt ſimplex, quia ſimplicitas vbique, & in præſenti etiam negationem dicit, vt mox explicabimus. Et ante Baſilium rem ipſam, id eſt, votum cum ſolennitate factum explicauit Dionyſ. cap.10. de Eccleſiaſt. Hierarch. vbi modum ſolenniter vouendi religioſorum deſcribit. An verò Patres iſti loquantur de voto ſolenni in ſignificatione nunc vſitatá, incertum eſt. Et Medin. lib.4. de ſacror. homin. contin. contendit illa verba, prout nunc ſunt in vſu, non eſſe antiqua. Sed hoc poſtea expendemus, tractando de origine religioſi ſtatus.

Votũ ſimplex, & ſolenne diſtinguũtur. — *Baſilius.* — *Dionyſius.* — *Medin.*

2. E Secundò ſupponendum eſt, votum ſimplex, & ſolenne in communi, ac eſſentiali ratione voti conuenire. In hoc fundamento multi Doctores inferiùs citandi conſentiunt; illúdque in tractatu de voto, lib.1.cap.14. indicauimus. Et probatur breuiter; quia niſi illa duo vota in aliqua communi, & eſſentiali ratione voti conuenirent, non vniuocè, ſed æquiuocè, vel ad ſummum analogicè vota dicerentur. Conſequens autem eſt falſum, & contra communem ſenſum Doctorum, imò, & iurium, ac Pontificum de hac materia loquentium; & contra omnem rationem, quia

Conueniũt in cõmuni, & eſſentiali ratione voti.

omne

omne votum ſiue ſimplex ſit, ſiue ſolenne, inducit obligationem religionis ex vi promiſſionis Deo factæ. Hæc autem conuenientia non eſt in ſola voce, ſed in re ipſa; neque vlla ratio analogiæ in ea reperitur. Vnde omnia, quæ de honeſtate, vel obligatione voti in Scriptura loquuntur, tam votis ſolennibus, quàm ſimplicibus conueniunt. Quale eſt illud Eccleſ.5. *Si quid vouiſti Domino, ne moreris reddere*, & ſimilia. Et confirmatur, nam tranſgreſſio voti ſimplicis, & ſolennis, in genere malitiæ eſſentialiter conueniunt. Adeò, vt multi Theologi probabiliter doceant, non eſſe neceſſariam circunſtantiam illam in confeſſione explicare: & qui contrarium docent, ſaltem ſupponunt, illa duo peccata in eodem genere malitiæ conuenire. Ergo neceſſariò dicendum eſt è conuerſo, votum ſolenne, & ſimplex conuenire in eſſentiali ratione voti, ſiue illa generica ſit, ſiue ſpecifica, quod poſtea videbimus.

Circunſtātia voti ſolennis, vel ſimplicis nō eſt neceſſariò in confeſſione aperienda.

3. Ex quo poſſumus tertiò ſupponere, votum ſolenne differre à ſimplici, tanquam addens, & includens aliquid, quod votum ſimplex non includit; ita, vt votum ſimplex ideo tale ſit, & appelletur, quia præciſè includit eſſentialem rationem voti, abſque peculiari aliqua ſolennitate, quam ſolenne addit vltra eſſentialem rationem voti, & conſequenter quaſi priuatiuè comparetur, & opponatur voto ſolenni, quia caret illa ſolennitate, quam ſolenne votum, vltra communem rationem voti, in tali materia includit. Tota ergo difficultas ſupereſt in explicando, quid ſit iſta ſolennitas, quæ proprium religioſum votum ſolenne conſtituit; quod in ſequentibus capitibus paulatim inquirendum eſt. Nunc ſolum illud addimus, quod ex dictis ſequitur, quidquid illa ſolennitas ſit, non poſſe eſſe differentiam eſſentialem alicuius ſpeciei voti, id eſt, contrahentem eſſentialiter votum caſtitatis, obedientiæ, vel aliud ſimile: ſed eſſe aliquid extra eſſentiam talis voti, vt votum eſt talis materiæ, licèt ſit de ratione voti ſolennis, vt ſolenne eſt: ſicut figura ſphærica eſt de ratione globi, vt globus eſt, licèt non ſit de ratione intrinſeca talis quantitatis, vel materiæ talis globi. Hoc probaui latè in d. libro, & cap. de voto. Et ſumma rationum eſt, quia votum ſimplex caſtitatis, v.g. eſt quædam ſpecies vltima voti, vt eſt per ſe clarum; quia poteſt in re ipſa, & in indiuiduo ſubſiſtere ſine maiori contractione, vel determinatione; ergo illud votum non eſt ampliùs contrahibile eſſentialiter. At verò in ſolenni voto caſtitatis inuenitur totum id, quod poſitiuum eſt, & eſſentiale in voto ſimplici caſtitatis; ergo id quod addit votum ſolenne caſtitatis ſupra votum ſimplex eiuſdem materiæ, non eſt differentia eſſentialiter contrahens votum, vel nouam eius ſpeciem conſtituens, ſed erit aliquid accidentaliter perficiens votum, vt ſcilicet formaliter conſtituat votum in ratione ſolennis; & ſub hac ratione, & quaſi compoſitione, de illius eſſentia dici poſſit. Quæ omnia in ſequentibus clariora, & certiora fient.

In quo differat votum ſimplex à ſolenni.

Solennitas non ingreditur eſſentiam voti ſolennis, niſi reduplicatiuè accepti.

4. Quartò, vt ſpecialem voti ſolennitatem, quam inquirimus, explicare poſſimus, alia vulgaris diſtinctio voti ſolennis præmittenda eſt. Aliquando enim votum appellatur ſolenne lato quodam, & vulgari modo; aliquando verò, proprio, & ſtricto: & prius votum dicitur accidentaliter ſolenne, id eſt, accidentali, & quaſi extrinſeca ſolennitate ornatum; quomodo etiam inter Gentiles, quædam vota ſolennia dicebantur, quia verbis conceptis, & ſolenni ritu fiebant: vt referunt Alexand. ab Alexandro, & Tiraquel. lib.2. Geniali. cap.11. & lib.3. cap.22. Poſterius autem dicetur ſubſtantialiter ſolenne, tanquam ſubſtantiali quadam ſolēnitate conſtitutum; de qua ſubſtantiali ſolennitate, quid ſit, tota controuerſia verſatur, vt poſtea videbimus. Et hanc diſtinctionem inſinuat D.Thom.2.2.q.88.art.7.ad 3. vbi ſolum votum ſubſtantialem ſolennitatem habens vocat ſolenne, quod vbique obſeruat: aliud autem vocat publicum. Item tradunt dictam diuiſionem plures ex Theologis in 4. diſt.38. Durād. q.1. & 2. n.7. & 8. Palud.q.2. Scot.q.1. ſupplem. Gabriel. q.1.a.2. Altiſiod. lib.4. ſum.tract.9. cap. 7.q.4.ad 3. Abulenſ. in 3.cap. Numer.q.46. Aluarus Pelag. libro de Planctu Eccleſ. cap.46. Cordub. lib.1. quæſt. Theolog. q.24. Petr. Soto de Inſtit. Sacerd. tract. de Matrim. lect.5. Nauarr. conſ.18. de Regular. Aug. de Anchona lib.1. de Poteſt. Eccleſ. q.70. art.1. ad 2. Et videri poteſt Medina. de Sacror. homin. continentia lib.4. controu.7. cap.22. & ſequentibus. Et ſumitur etiam ex iuris Interpretibus, in cap. penult. de voto, vbi ſpecialiter Innocent. Hoſtienſ. & Panorm. & in cap. vnico. de voto. in 6. vbi Ioannes Andreas, Gemin. & alij. Ancharanus in cap. *meminimus*. qui clerici, vel vouentes. Anton. de Butr. in cap. *rurſus*: eodem titulo. Poteſtque diuiſio ex illis iuribus colligi, & ex aliis, quæ infrà referemus.

Duplex ſolennitas voti apponitur.

Alexand. ab Alexād. Tiraquel.

D.Thom.

Durand. Paludan. Gabriel. Altiſiod. Abulenſ. Corduba. Petr. Sot. Nauarr. Auguſt. Anchona. Medin. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. Anton. de Butr.

5. Ad huius autem diuiſionis explicationem ſupponere oportet, cùm votum fieri poſſit, vel ſola mente, vel ſimul voce, aut alio externo ſigno, actúque viſibili (vt in tractatu de voto diximus) ad vtrumque votum ſolenne neceſſarium eſſe, vt non ſolùm mentale, ſed etiam externum, & viſibile ſit. Tùm, quia nullum poteſt ſimplicius votum eſſe, quàm purè mentale; ergo, vt votum ſit aliquo modo ſolenne, debet ſaltem addere aliquam externam manifeſtationem. Tum etiam, quia votum non dicitur ſolenne, niſi in ordine ad Eccleſiam, cui debet de tali voto conſtare. Et ideo in iure nullum votum ſolenne appellatur, quod externum non ſit; quia internum per ſe, & natura ſua occultum eſt hominibus. Deinde non ſatis eſt, votum eſſe externum, vt ſit ſolenne, ſed oportet etiam eſſe aliquo modo publicum. Vnde Magiſt. in 4. diſt.38. proprium votum, quod *ſingulare* ipſe appellat, in priuatum, & ſolenne diſtinguit; & definit, priuatum eſſe, quod in abſcondito ſit; ſolenne verò, quod in conſpectu Eccleſiæ factum eſt. Vbi ſub priuato voto, non tantùm purè mentale (quod dici poteſt per ſe occultum hominibus) ſed etiam externum in angulo, & ſine vllius hominis præſentia factum (quod per accidens occultum dici poteſt) comprehendit, & è conuerſo omnia vota humano modo publica, vel aliis nota, ſolennia vocat.

Votum ſolenne debet eſſe externū, & aliquo modo publicum.

Magiſt.

6. Aliter diſtinxit votum Hugo de Sanct. Victor. lib.2. de Sacram. p.12. & ſerm.53. de Inſtit. Monaſt. dicens: Votorum aliud eſſe occultum, & coram Deo tantùm; aliud manifeſtum etiam coram homine. Vbi ſub priori membro votum tam per ſe, quàm per accidens occultum comprehendit. Nam ſub altero complectitur omne votum coram homine factum; non tamen vocat illud ſolenne, ſicut Magiſter, ſed tantùm manifeſtum; res tamen ipſa, & ſententia ab vtroque intenta eadem eſt. Nam conſtat, non fuiſſe Magiſtrum locutum de voto ſolenni ſtrictè, & rigoroſè ſumpto;

Hugo.

ſumpto; quia nō omne votum publicum eſt hoc modo ſolenne, vt eſt per ſe notum. Sumit ipſe ergo votum ſolenne pro quocunque voto externo publicè facto. Veruntamen non omne votum publicum dici poteſt ſolenne, loquendo iuxta communem vſum ſcholaſticum, vel aliquo modo in iure fundatum. Nec è conuerſo omne votum ſolenne oportet, vt ſit propriè, & rigoroſè publicum; quia non dicitur propriè publicum, quod tantùm coram vno fit, cùm nec notorium, nec probabile humano modo ſit; & nihilominus votum ſic factum ſubſtantialiter poteſt eſſe ſolēne: vt rectè dixit Scot. in 4. diſt. 38. quem Durand. Argent. & alij imitantur, & ex dicendis patebit.

Scotus. Durand. Argentin.

7. Hinc ergo concludimus poſſe eſſe votum ſubſtantialiter ſolenne, licèt externa, & accidentali ſolennitate careat. Declaratur in primis exemplo matrimonij: nam matrimonium clandeſtinum ante Concilium Tridentinum poterat dici ſolenne ſubſtantialiter, id eſt, ratum, & eſſentialiter validum, quanuis non eſſet ſolenne in foro Eccleſiæ, vtique quoad ſolennitatem accidentalem, etiam iure debitam. Propter quam rationem, etiam nūc matrimonium factum coram parocho & teſtibus ſine præuiis denunciationibus, & per fraudem, & violentiam aliquam factam parocho, vocatur clandeſtinum, & non ſolenne, quanuis ratum, & ſubſtantialiter validum ſit. Ita ergo eſſe poteſt in voto ſolenni profeſſionis religioſæ: nam tale votum, vt validum ſit, & ſubſtantialiter ſolenne, requirit quidem, vt duo interſint, vnus promittens, ſeu offerens ſeipſum, & alius acceptans nomine Eccleſiæ, ſeu Dei, ad hoc poteſtatem habens legitimam: vt conſtat ex vſu Eccleſiæ, & ex cap. *cùm ad monaſterium.* de ſtatu Monachi, & cap. *porrectam.* de Regularibus. Si autem illi duo interueniant, etiamſi abſque alia externa ſolennitate, & ſine maiori publicitate fiat, erit profeſſio valida, & conſequenter votum ſubſtantialiter ſolenne, vbi alia externa cæremonia non fuerit ex diſpoſitione iuris humani ad valorem voti neceſſaria. Et nihilominus tale votum non erit ſolenne ſolennitate externa requiſita ſecundùm antiquiſſimum Eccleſiæ morem, in modo externo emittendi talia vota, & conſecrādi aliquem ad diuinū cultum per ſtatum religioſum. De hac enim maximè loqui videtur Baſilius loco ſuprà citato; eámque deſcribit Dionyſius loco item allegato, vt infrà explicabimus.

Quid ſit votum ſubſtantialiter ſolenne.

Duo requiruntur ad validitatē, & ſolennitatem ſubſtantialem voti.

8. Conſtat ergo poſſe eſſe aliquod votum religionis ſolenne ſubſtantialiter, etiamſi externam, ſeu, quod perinde eſt, accidentalem ſolennitatem non habeat. Idémque oſtendere poſſumus in voto ſolenni Clericorum: nam ſi quis ita occultè ordinetur in ſacris, vt nullus interſit præter ordinandum, & ordinantem, & iſte nullam cæremoniam externam adhibeat, præter ſubſtantialem formam, & materiam, ſicut verè manet ordinatus, ita verè emittit votum ſolenne caſtitatis ſecundùm ſubſtantiam, licèt extrinſeca, & accidentali ſolennitate careat.

9. E contrario verò poteſt etiam dari votū exterius ſolenne, id eſt, cum certo ritu, & cæremoniis externis factum, & non habens ſubſtantialem ſolennitatem. Declaratur, ſupponendo ex cap. vnico. de voto. in 6. votum caſtitatis non eſſe ſolenne ſubſtantialiter, niſi vel dirimat matrimonium, vel ſaltem irritet contrahendum. Iam ergo poteſt dari votum cum certa ſolennitate, & ritu externo factum, quod nullum talem effectum moralem habeat: ergo poteſt dari votum ſolenne accidentaliter, quod non ſit ſubſtantialiter ſolēne. Conſequentia eſt clara ex ſuppoſitione facta; & antecedens probatur in primis de poſſibili in voto caſtitatis clericorum in ſacris: nam cùm illud votū non ſit annexum ordini ſacro ex natura rei, nec ex diuino iure, ſed Eccleſiaſtico, potuiſſet Eccleſia coniungere tali ordini ſolam promiſſionē caſtitatis, non inhabilitando perſonā ad ſubſequēs matrimonium ratum, vt per ſe notum videtur; & tunc haberet eandem externam ſolennitatem, quā nunc habet, quia eſſet annexum eidem ordini cum eadem ſolennitate tradito; & nihilominus non eſſet ſubſtantialiter ſolenne. Idem argumentum fieri poteſt de votis annexis ſtatui religionis: nam facta cum tota externa cæremonia, & ſolennitate, qua nunc fiunt, poſſent nō habere effectus morales irritandi matrimonia, per quos ſubſtantialem ſolennitatem explicamus; & ſine illis, vel aliquo eorum ſubſiſtere non poteſt, vt in ſequentibus oſtendemus. Et de facto votum caſtitatis Scholarium Societatis, cum eadem externa ſolennitate factum, priùs non irritabat ſubſequens matrimoniū, & poſtea vim illam à ſede Apoſtolica accepit: quanuis illa etiam vis in illo non fuerit ſufficiens, vt ſit ſubſtantialiter ſolenne, propter conditionem, quam includit, & intentionē, ſub qua fit, vt infrà dicemus. Declarari etiam hoc poteſt ex quadam Bulla Sixti IIII. in approbatione tertij Ordinis Sancti Franciſci, quæ habetur in Speculo Minorum, mihi folio 99. in qua ſupponitur, in illo viuendi modo ſolita fuiſſe fieri tria vota *ſolenniter*, id eſt, cum externa ſolennitate, in manibus ſuperioris, coram toto Collegio; & de illis nihilominus dubitabatur, an eſſent *ſolennia*, vtique ſubſtantialiter. Deinde verò concedit Pontifex, quòd in poſterum, vt ſolennia habeantur, nimirum, propriè, & ſubſtantialiter; ergo antè potuerunt eſſe accidentaliter ſolennia ſine ſolennitate ſubſtantiali. Et ratio clara eſt, quia votum ſimplex fieri poteſt cum aliqua extrinſeca cæremonia, & certis verbis conceptis, & in manu alicuius, & coram multis teſtibus, & cum aliqua benedictione; vt ex ſe videtur clarum, quia nulla eſt in hoc repugnantia, & ex voluntate hominum pendet. Et ſumitur ex cap. *per tuas.* de voto. Vbi de quodam dato chirographo dicitur, *Solenniter fuiſſe votum in quadam Eccleſia, & in præſentia Prælati:* cùm tamen illud votum ſolùm ſimplex eſſe potuerit, vt ex materia eius conſtat; vnde notat ibi Panormitanus ſolùm fuiſſe ſolenne ſolennitate accidentali. Idémque ſumitur ex d. cap. vnico. de voto. in 6. vbi Bonifacius docet, ſolum votum caſtitatis ordini ſacro, aut religioſæ profeſſioni annexum eſſe ſolenne; nullum verò aliud, etiamſi coram Prælato, & quibuſuis teſtibus, & cæremoniis fiat: quia nullum aliud impedit valorem matrimonij poſtea contracti.

Poteſt dari votum accidentalem tantùm habens ſolēnitatem.

Votū caſtitatis ſcholarium Societatis, priùs non irritabat ſubſequens matrimonium.

Panorm.

Solum votū caſtitatis ordini ſacro, & religioſæ profeſſioni annexum eſt ſolenne: ac proinde impedit matrimonium poſtea contractum.

10. Ex quibus in primis concluditur, duas inueniri in votis ſolennitates inter ſe mutuò ſeparabiles, ac proinde diſtinctas. quas etiam indicauit D. Thomas in dicta quæſt. 88. art. 7. ad 3. vbi priorem ſolennitatem vocat humanam, eámque conſiſtere ſignificat in externo apparatu, & multitudine teſtium, vt in corpore, exemplo ſolennitatis nuptiarum, & nouæ militiæ declarat: alteram verò ſpiritualem, & diuinam appellat, quam in ſacra benedictione, vel cōſecratione aliqua conſiſtere, in eodē corpore declarat. Veruntamen non ſemper prior ita eſt humana, vt in ſola externa, vel ciuili pōpa, aut

In votis dātur duæ ſolennitates inter ſe mutuò ſeparabiles, & diſtinctæ humana ſcilicet, & ſpiritualis.

aut publico concurſu conſiſtat; ſed poteſt etiam ſacras cæremonias, orationes, & benedictiones includere; & ad votum ſubſtantialiter ſolenne non ſufficere, vt iuribus, exemplis, & ratione declaratum eſt. Et quando ita fit, etiam dici poterit ſpiritualis, & diuina, quia & ſpiritualem actionem includit, & non ſine interuentu diuinæ virtutis, & poteſtatis introducta eſt. Altera verò ſolennitas, quam nos ſubſtantialẽ vocamus, non ſemper requirit aliquam conſecrationem, aut benedictionem, vt patet, tum in votis ſolennibus per profeſſionem tacitam emiſſis, in qua nulla talis benedictio intercedit: tum etiam, quia hic modus profitendi, ſeu faciendi votum ſolenne, non eſt de iure diuino, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ vt per ſe ſatis eſt notũ, & in ſequentibus latiùs oſtendetur. Vnde poteſt ab Eccleſia ſine talibus cæremoniis ordinari, vel admitti etiã in expreſſa profeſſione: & de facto etiam poſita illa inſtitutione, non eſt ita neceſſaria, vt ſi omittatur, profeſſio non ſit valida, & vota verè ſolennia, vt infra videbimus. Ad abſtrahendum ergo ab opinionibus, & æquiuocationem tollendam, nos priorem ſolennitatem vocamus accidentalem, quanuis humana etiam dici poſſit; non ſolùm, quia non immediatè à Deo, ſed ab hominibus inducta eſt; hoc enim habet altera ſolennitas, vt infrà videbimus: ſed quia & tota eſt externa, & viſibilis, & ad hominum eruditionem, vel ſatisfactionem, vt ſic dicam, ordinatur. Poſteriorem autem vocamus ſubſtantialem, quia in ea conſiſtit ſubſtantia; & eſſentia voti ſolennis per antonomaſiam ſic dicti, vt tale eſt, id eſt, quantum ad id, quod addit ſupra omne votum ſimplex, quomodocunque factum ſit quod additum per virtutem, & efficaciam ad efficiendos aliquos effectus morales, nunc indicamus: nam poſtea latiùs exponendum eſt, an illamet virtus ſit ipſa ſolennitas ſubſtantialis? Nihilominus tamen etiam hæc ſolennitas dici poteſt ſpiritualis, etiamſi abſque ſpirituali conſecratione fiat. Tum, quia virtus illa, & efficacia inuiſibilis, & ſpiritualis eſt, & à poteſtate diuinitus Eccleſiæ conceſſa deſcendit: tum, quia ad ſpirituale bonum hominis, & perfectiorem Dei cultum ordinatur.

Potius vocandæ hæ duæ ſolennitates, vna accidentalis, altera ſubſtãtialis.

11. Addendum verò eſt, has ſolennitates non ita eſſe inter ſe diſtinctas, vt ſint repugnantes, poſſunt enim in eodem voto coniungi, vt eſt per ſe notum, tam in voto clericorum in ſacris, quàm in votis profeſſionis religioſæ debito modo factæ. Et ratio eſt, quia nulla repugnantiæ ratio inter illas ſolennitates cogitari poteſt. Imò dici poſſunt habere inter ſe magnam conuenientiam, tanquam ſubſtantia, & accidens; quæ licèt diſtincta ſint, nihilominus ſubſtantia optimè accidenti coniungitur, & ab illo ornatur. Eſtque optimũ exemplum eiuſdem moralis ordinis in Baptiſmo, in quo & ſolennitas ſubſtantialis, & cæremonialis, ſeu accidentalis rectè diſtinguuntur; & interdum adhibetur prima ſine ſecunda ob neceſſitatem, & aliquando additur ſecunda priori, quando ſine poſteriori facta ſupponitur. Ordinariè verò, & optimo iure Baptiſmus cum vtraque ſolennitate fit. Et quid ſimile in matrimonio conſiderari facilè poteſt. Sic ergo præter votum ſimplex, tantùm accidentaliter ſolenne, & votum ſolenne, quod fieri poteſt cum ſola ſolennitate ſubſtantiali, datur votum vtroque modo ſolenne: imò hic eſſe debet ordinarius, & conueniens modus vouendi ſolenniter; vt tam ſacra, & ſupernaturalis actio conuenienti modo fiat. Quanuis autẽ illæ ſolennitates in eodem voto coniungantur, ſemper inter ſe diſtinctæ manent: nam quæ per ſe, & ex ſuis rationibus diſtincta ſunt, non confunduntur, licèt inter ſe vniantur, vt in ſubſtantia & accidentibus patet, & in exemplis de Baptiſmo, & Matrimonio, & in omnibus ſolennibus cõtractibus id videre licet. Fiunt enim cum multo apparatu, aut verborum, aut Scripturarũ, aut teſtium: ſubſtantia verò contractus in mutuo conſenſu dandi, & accipiendi conſiſtit, reliqua verò ornamenta, & quaſi accidentia contractus exiſtunt.

Non repugnant inter ſe hæ ſolẽnitates, ſed poſſunt in eodem voto cõiungi. Probatur ratione.

Probatur exemplis.

12. Sed in hoc etiam ad omnem æquiuocationem tollendam, obſeruare oportet, in ſolenni voto (id quod in aliis cõtractibus ſolennibus cõmune eſt) duplices eſſe poſſe externas conditiones contractus, vel voti ſolennis. Quædam ſunt requiſitæ, vt debito modo fiãt, non tamen ſunt ita neceſſariæ, quin votum, vel contractus valeat, etiamſi illæ circũſtantiæ omittantur, vt eſt in matrimonio, quod tali tempore, vel loco fiat, vel quod denunciationes præcedant; & in profeſſione religioſa, quod fiat coram multis teſtibus, & cum habitus benedictione, vel aliquibus orationibus. Et huiuſmodi ſolennitas eſt propriiſſimè, & omnimodè accidentalis. Aliæ verò eſſe poſſunt conditiones, ſeu circũſtantiæ, quę licèt ſint externæ, nihilominus ſint ad valorem voti, vel contractus neceſſariæ, ita vt ſi omittantur, actus ſit inualidus, ſicut nunc eſt in votis religioſis, quòd annus nouitiatus præceſſerit, certa ætas, & quòd fiat in manibus Prælati in religione approbata; & ſi quæ ſunt ſimiles, vt infrà videbimus: & quales in matrimonio nunc ſunt parochi, & teſtiũ præſentia. Et huiuſmodi circunſtantiæ ſolent dici de forma, & de ſubſtãtia rei moralis, ſeu cõtractus, quia ſine illis nõ fit validè; & ita etiã vocari poſſunt de ſubſtãtia voti ſolẽnis, quod in bono ſenſu permitti poteſt, nec eſt de modo loquendi contendendum.

Aduertẽda.

13. Nihilominus tamen in rigore, tantùm ſunt accidentia, ſeu conditiones neceſſariæ, vt ſubſtantialis ſolennitas voti, vel vt votum ipſum ſolenne validè fiat: vt in exemplo matrimonij, parochus, & teſtes non ſunt de ſubſtantia eius, ſed ſola materia, & forma, ſeu conſenſus ſufficiẽter expreſſus tradendi, & acceptandi mutuò corpora; illæ verò conditiones, ſine quibus talis conſenſus non erit verus, nec efficax. Sicut in naturalibus propinquitas eſt conditio neceſſaria ad agendũ, non tamen principiũ per ſe actionis: & diſpoſitiones accidentales ſunt neceſſariæ ad introductionem ſubſtantialis formæ, non verò ſunt partes eius, vel de rei ſubſtantia; ita ergo in voto ſolenni ſubſtantialiter extrinſecæ conditiones vel circunſtantiæ pertinentes ad extrinſecam ſolennitatem actus, etiamſi tales ſint, vt ſine illis votum non eſſet validum, vel ſubſtantialiter ſolenne; nihilominus diſtinctæ ſunt ab ipſo voto, quod in promiſſione efficaci conſiſtit, & à ſolennitate ſubſtantiali, ratione cuius matrimonium irritat, vel alium ſimilem effectum habet. Quod declaratur, quia huiuſmodi conditiones non ſolùm in votis ſubſtantialiter ſolennibus, ſed etiam in ſimplicibus poſſunt interdum eſſe neceſſariæ ex Eccleſię inſtitutione. Poteſt enim Eccleſia huiuſmodi cõditiones interdum præſcribere in votis ſimplicibus priuatis; vt dixi in libro 1. de voto. cap. 8. Ergo idẽ poteſt facere in votis ſimplicib. per ſe publicis, ſeu includentibus contractum aliquem, vel requirentibus acceptationem ex parte religionis alicuius; vt in aliquibus votis Societatis videre licet, & in ſequentibus latiùs explicabitur.

Aliquæ extrinſecæ cõditiones, & circunſtantiæ requirũtur vt votũ ſit validũ, & ſubſtãtialiter ſolenne; & tamen ſunt diſtinctæ à voto, & eius ſolennitate.

Nulla

Nulla eſt enim maior repugnantia quoad hoc in his votis, quàm in matrimonio, vel quam in voto ſimpliciter, & ſubſtantialiter ſolenni; quia illæ conditiones omnes, etiamſi concurrant, non excedunt accidentalem ſolénitatem voti, ſi aliud non addatur, & ideo poſſunt etiam in ſimplicibus votis, tanquam neceſſariæ ad eorum valorem àliquando poſtulari.

14. Ex quibus ſatis declarata manet diſtinctio ſuprà data de duplici voto ſolenni, accidentaliter videlicet, & ſubſtantialiter. Nam illud dicitur accidentaliter ſolenne, quod ſolam accidentalem ſolennitatem habet; ſubſtantialiter verò, ac ſimpliciter ſolenne dicitur, quod ſubſtantiali ſolennitate affectum eſt; ſiue habeat aliam ſolennitatem integram, ſiue abſque illa fiat, dummodo non deſint illæ conditiones, & circunſtantiæ, quæ ſecundùm ius Eccleſiaſticum ad valorem talis voti neceſſariæ fuerint. Vnde quod ad vſum nominis *voti ſolennis*, pertinet, quanuis ſecundùm Latinæ vocis proprietatem, & antiquitatem, ſolennitas voti externum ritum, & apparatum, quo interdum fit, præcipuè requirat; ideóque votum ſolum accidentaliter ſolenne, poſſet ſimpliciter ſolenne appellari: nihilominus loquendo theologicè, tale votum non dicitur ſolenne, niſi ſecundùm quid, & ſimpliciter eſt ſimplex; quia reuera vinculum ſolius ſimplicis promiſſionis Deo factæ, inducit, & alium moralem effectum non habet. Quod enim quidam aiunt, inducere maiorem obligationem, quia cum maiori ſcandalo violatur, & accidentarium eſt, & non ſemper verificatur, quia, ſi occultè violetur, non pariet ſcandalum.

Votum accidentaliter ſolenne, dicitur ſecũdùm quid ſolenne.

15. E contrario autem votũ habens ſolennitatem ſubſtantialem, ſimpliciter ſolenne dicendum eſt, etiamſi occultè fiat, vt Theologi ſuprà citati docent: & indicat D.Thomas d.quæſt.88. art.7. ad 3. Quia res à ſua ſubſtantia, & eſſentia ſimpliciter talis denominatur; & quia tale votum habet vim, & efficaciam peculiarem ad proprios effectus morales, & ſpirituales ad cultum Dei pertinentes, vt explicabimus. Et hoc modo loquuntur communiter iura de voto ſolenni, vt videre licet in d. cap. vnico. de voto. in 6. & in cap. penult. de Regul. & in Extrauag. Ioann. XXII. de voto. Vnde obiter ſatis reiecta eſt opinio cuiuſdam Rodulphi, qui confundebat votum ſolenne cum publico; & ſolùm in hoc à ſimplici illud diſtinguebat, quod per ſe magis notum, ſeu probabile eſt Eccleſiæ, & cum maiori ſcandalo violatur, quæ & accidentaria, & inſufficiẽtia ſunt, vt ex dictis ſatis conſtat. Et ideo illa opinio ab omnibus Theologis in 4. diſt. 38. reiicitur, & parui penditur; & contra illam videri poſſunt Antonin. 1. p. ſum. tract. 4. a. 5. Aug. de Ancona de Poteſt. Eccleſ. q. 70. a. 1. ad 2. Hoſtienſ. in ſum. titul. qui clerici, vel vouentes.

Votum ſubſtantialiter ſolenne dicitur ſolenne ſimpliciter. *D.Thom.*

Antonin. Hoſtienſ. Auguſt. de Anchona.

16. His igitur notatis circa explicationem voti ſolennis, ad quæſtioné propoſitam duo breuiter aſſero. Vnum eſt; neceſſarium moraliter eſſe, vt vota, quibus ſtatus religionis conſtituitur, cum aliqua ſolennitate extrinſecâ fiant, ac ſubinde ſolennia ſint, ſaltem accidentaliter, & ſecundum quid. hoc docere voluit D.Thomas 2.2.q.184.a.4. & 5. cùm dixit, ad ſtatum perfectionis requiri obligationem perpetuam aliqua ſolennitate formatam; nec ampliùs poteſt ex illo loco colligi, cùm neque ratio eius amplius probet, neque ibi de ſtatu religionis in particulari, ſed de ſtatu perfectionis in genere loquatur, vt in ſuperiori capite notaui. Quid verò in aliis locis D.Thomas ſenſerit, poſtea videbimus. Eadem aſſertio facilè poteſt inductione probari; quia & à principio in ſuſcipiendo Monachatu ita obſeruatum eſt; vt ex Dionyſio, & Baſilio ſuprà probauimus. Et iuxta Concilium Toletanum X. in profeſſione monachorum ſcriptura poſtulabatur. cap. *Omnes.* 27. q. 1. Denique ita nunc in omnibus religionibus idem obſeruatur: quanuis enim non omnes eaſdem cæremonias in ſua profeſſione obſeruent, omnes aliquem ritum externum, & ſolennitatem adhibent. Et congruentia optima eſt, quia & ad ſatisfactionem Eccleſiæ oportet, quòd actus ſit publicus, & notorius; & ad ædificationem, & rectum ordinem ſpectat, vt cum forma certa, & decenti, ac ſacro ritu, tam inſignis vitæ mutatio, & tam perfecti ſtatus aſſumptio fiat.

Primum aſſertum. Ad ſtatum religionis conſtituendũ eſt moraliter neceſſarium vt vota ſint ſolénia ſaltem accidétaliter. *D.Thom.*

Dionyſius. Baſilius.

Dixi autem, *moraliter hoc eſſe neceſſarium*, quia in rigore non eſt neceſſarium ad valoré actus; niſi aliud, vel communi, vel priuato religionis iure declaratum ſit: & ita non eſt illa neceſſitas abſoluta, & ſimpliciter, ſed ad melius eſſe; vt omnia decenter, & ordinatè fiant. Vnde in caſu aliquo poteſt ille ſtatus conſtitui ſine hac externa ſolennitate; quod maximè poteſt cõtingere in profeſſione tacita, vel in caſu, quando ad vitandũ ſcandalũ, vel infamiã, oportet ſecretò profiteri. Quanquam in vtroque caſu, ac ſemper ſupponi debeãt aliquæ circunſtantiæ, quaſi ſolennizantes actus, vt eſt legitima ætas, probatio, ſeu nouitiatus ſufficiens, & delatio certi habitus; vel exercitium talium actionum profeſſorũ in profeſſione tacita; vel inexpreſſa traditio in manu legitimi prælati facta, etiamſi priuatim, & occultè, ac ſine aliis ordinariis cæremoniis fiat. Contra hanc verò aſſertioné, & ferè contra omnia dicta circa prædictam diuiſionem militare videntur, quæ de ſolennitate voti tractat Vaſquez 1.2.diſp.165.cap.8. ſed illius ſententiam in capite ſequenti expendemus. 17.

Abſolutè, & ſimpliciter non eſt neceſſaria ſolennitas accidentalis.

Secundũ aſſertum eſt, vota ſubſtantialiter ſolennia, licèt conueniẽtia, & congruentiſſima ſint ad ſtatum religioſum aſſumendũ, & ideo ordinariè ita fiant: nihilominus non eſſe ſimpliciter neceſſaria, ſeu eſſentialia ad illũ ſtatum conſtituendũ. Prior pars huius aſſertionis probatione non indiget. Poſterior verò nunc ſolùm ſuadetur, quia illam tantam votorum ſolennitatem ad illũ ſtatum conſtituendum, nec iure diuino poſitiuo, nec humano, nec etiam ratione efficaci, vel ſatis probabili, perſuaderi poteſt, eſſe neceſſariam. Et ideo non eſt gratis aſſerendũ, nec admittendum, cùm potiùs cõtraria pars ſit conſentanea, & antiquiſſimo, & nouiſſimo vſui Eccleſiæ; & ratione ſatis efficaci oſtendi poſſit. Quæ omnia maiori cõfirmatione indigẽt; non tamen poſſumus illã commodè proſequi, niſi priùs propriiſſimã voti ſolennis rationem, & differentiam eius ab omni voto ſimplici, quancunque participationem ſolennitatis habente, diligentiùs explicemus: ideóque in hoc priùs immorabimur, & poſtea ad probationem prædictæ aſſertionis reuertemur. Vota autem ſolennia multiplicia ſunt, præſertim, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ: & fortaſſe alia nonnulla eſſe poſſunt, in quibus ſolennitas non eſt eiuſdem rationis, quanuis cum proportione quadam inueniatur. Et ideo licèt hæc quæſtio de voto ſolenni generatim, & in communi ab authoribus diſputetur, viſum mihi eſt priùs illam in particulari tractare de voto caſtitatis, quia in eo res eſt magis controuerſa; 18.

Secundum aſſertum. Vota ſubſtantialiter ſolénia ſunt conuenientiſſima, non tamen ſimpliciter neceſſaria, ſeu eſſentialia ad ſtatum religioſum conſtituendum.

& difficultas clariùs poteſt in illo percipi, ac definiri; & inde faciliùs poterit ad cætera vota ſolennia reſolutio accommodari.

CAPVT VI.

Vtrùm ſolemnitas ſubſtantialis voti religioſi Caſtitatis, in benedictione aliqua, vel conſecratione, aut alio externo ritu poſita ſit.

1. Supponẽda. Primò duplex eſt votum caſtitatis ſolenne.

SVppono duplex eſſe votum ſolenne caſtitatis ordinis ſacri, ac religioſi ſtatus, iuxta caput vnicum. de voto in 6. & in præſenti ſolùm tractari de voto annexo profeſſioni religioſæ, quod religioſum, in titulo capitis vocamus, quanquam de altero obiter aliquid attingemus; & latiùs de illo dicemus inferiùs, lib. 9. generatim de voto caſtitatis tractantes. Suppono ſecundò, votum religioſum caſtitatis duplicem moralem effectum habere: vnus eſt maximè proprius, quia dirimit præcedens matrimonium ratum, non conſummatum: alius eſt, quia impedit, & annullat matrimonium poſtea contractum, quem effectum habet etiam votum caſtitatis clericorum in ſacris, non autem votum ſimplex caſtitatis: nam licèt impediat matrimonium, ne licitè contrahatur, non tamen irritat illud, regulariter loquendo: quod addo propter vota quædam ſimplicia Societatis Iesv, de quibus ſuo loco dicemus. Hæc omnia in ſequentibus ſunt probanda, & latè tractanda: nunc autem illa ſupponimus, quia neceſſaria ſunt ad ſolennitatem ſubſtantialem voti caſtitatis religioſæ explicandam. Nam licèt votum non ſit ſolenne, quia hos effectus habet, cùm ipſi effectus poſteriores ſint ipſo voto ſolenni; & potiùs, quia ſolenne eſt, ideo illos effectus habeat: nihilominus virtus efficiendi tales effectus, vel illud, quidquid eſt, vnde tale votum vim dirimendi habet, & efficaciter impediendi matrimonium, eſt voti illius ſolennitas: nec aliter poteſt à nobis meliùs dignoſci, aut declarari. Quid ergo illud ſit, & in quo conſiſtat, in præſenti inquirimus. Et quia variæ ſunt opiniones, quæ longam examinationem requirant. ideo per diuerſa capitula ſingulas expendemus, de illíſque iudicium feremus.

Secundò votum religioſum caſtitatis habet duplicẽ effectum moralem.

2. In quo cõſiſtat ſubſtãtialis ſolennitas voti. D. Thom. Prima ſententia aſſerit ſolennitatẽ conſiſtere in quadã conſecratione ſpirituali, benedictione, vel alio ſimili ſacro ritu.

Prima ergo ſententia ponit hanc ſolennitatem in quadam conſecratione ſpirituali, benedictione, vel alio ſimili ſacro ritu. hæc videtur fuiſſe ſententia D. Thomæ 2. 2. q. 88. a. 7. vbi ſic ait. *Solennitas voti attenditur ſecundum aliquid ſpirituale, quod ad Deum pertineat, id eſt, ſecundum aliquã benedictionem, vel cõſecrationem, quæ ex inſtitutione Apoſtolorũ adhibetur in profeſſione certæ regulæ.* Et id magis explicans in art. 9. ait: *Solennitas voti in quadam ſpirituali benedictione, & conſecratione conſiſtit.* Ex quo in art. 11. colligit, hoc votum eſſe indiſpenſabile; quia res ſemel Deo conſecrata, quandiu permanet in ſuo eſſe, non poteſt non eſſe conſecrata: vnde ſatis declarare videtur, conſecrationem ipſam eſſe quaſi formalem cauſam ſolennizantem votum. Fundamentum D. Thomæ eſt, quia vnicuique rei adhibenda eſt ſolennitas proportionata, vt in militia, & matrimonio ipſe exemplificat: & idem eſt in teſtamentis, contractibus, & ſimilibus. Sed votum eſt promiſſio Deo facta; ergo eius ſolennitas in aliquã ſpirituali, & diuina benedictione, vel conſecratione conſiſtere debet. Vnde in ſolutione ad primum, & tertium,

A vocat D. Thomas hanc conſecrationem, ſeu benedictionem, ſpiritualem, & diuinam; quia Deus eſt principalis author eius, licèt per miniſterium hominis fiat. Et hac ratione dicit, votum ſolenne fortiorem obligationem apud Deum habere, quàm ſimplex, & peccatum contra illud, grauius eſſe. Poteſtque hæc ſententia confirmari ex antiquo vſu ſimilia vota emittendi cum ſolenni benedictione, & conſecratione: vt de Monachis refert Dionyſius cap. 6. & vlt. de Eccleſiaſt. Hierarch. & de ſacris Virginibus. Ambroſius ad Virginem lapſam. cap. 5. vbi profeſſionis, & conſecrationis meminit. & plura refert Gratianus 20. quæſt. 1. & 27. quæſt. 1. denique Medina d. lib. 4. de ſacror. homin. conti-

Dionyſius. Ambroſ. Gratianus. Medina.

B nent. controuerſ. 7. c. 35. Pro hac ſententia refert Francum quendam Abbatem Affliginienſem. Sed ille in verbis, quæ ipſe refert, ſolũ dicebat, benedictionem habitus monachalis, quæ in vſu eſt multarum religionum, non eſſe contemnendam, nec habitum huiuſmodi ſemel ſuſceptum poſſe liberè in habitum clericalem commutari; quod longè diuerſum eſt.

3. Prædicta ſententia ferè omnibus diſplicet. Scotus. Durand. Caiet. Paludan. Heruæus. Medina. Sancius.

Hæc verò ſententia intellecta prout verba ſonant, & à nobis relata eſt, aliis Theologis ferè omnibus diſplicuit. Præſertim Scoto in 4. diſt. 38. quæſt. vnica. Durando quæſt. 2. Et ex Thomiſtis illam refellit Caiet. d. art. 7. Palud. in 4. diſt. 38. quæſt. 4. art. 4. in fine. Et refertur etiam Heruæus quodlib. 12. quæſt. 21. Et latè ſenten-

C tiam hanc impugnat Medina ſuprà cap. 35. & 36. & Sancius lib. 7. de Matrim. diſput. 25. num. 1. & mihi etiam improbanda videtur. Dicendum ergo eſt, votum non fieri ſubſtantialiter ſolenne, ratione alicuius ſacræ benedictionis, vel conſecrationis. Probatur primò, quia id, ſine quo votum poteſt eſſe ſolenne, non eſt ſubſtantialis ſolennitas eius; nec ad illam eſſentialiter pertinet: vt eſt per ſe notum; quia ſine ſubſtantiali, ſeu eſſentiali forma, aut proprietate res non poteſt ſubſiſtere. Vnde licèt non omne id, ſine quo non poteſt res ſubſiſtere, ſit eſſentiale, vel ſubſtantiale, quia poteſt eſſe conditio neceſſaria: nam vltra eſſentialia, ſeu ſubſtantialia, multa poſſunt eſſe neceſſaria, vt res ſubſiſtat: nihilominus è

Vera ſententia affirmat non fieri votum ſolenne ratione alicuius ſacræ benedictionis, vel conſecrationis. Probatur primò.

D contrario, omne id, ſine quo poteſt res ſubſiſtere, de ſubſtantia, vel eſſentia illius non eſt, quia primum fundamentum rei eſt totum id, quod ad ſubſtantiam eius pertinet. At votum poteſt eſſe ſolenne ſubſtantialiter abſque vlla conſecratione, aut benedictione: ergo ſolennitas ſubſtantialis in tali conſecratione non conſiſtit. Conſequentia eſt euidens; & minor probatur primò in profeſſione tacita, quæ ſine vlla conſecratione, aut ſacra cæremonia fit, & habet annexum votum ſolenne caſtitatis.

Probatur in profeſſione tacita.

4. Inſtantia ſoluitur.

Dicetur, ipſam geſtationem habitus profeſſorum eſſe quandam virtualem conſecrationem perſonæ, quatenus præcedit ipſius habitus benedictio: ſed hoc nihil iuuat, quia etiam ne-

E ceſſarium non eſt, vt habitus ſit benedictus, vt eſt per ſe notum: vel etiamſi ſit, fieri poteſt, vt ſit communis nouitiis, tam in externa forma, quàm in benedictione. Et tunc delatus talis habitus non magis conſecrabit perſonam poſt annum probationis, quàm antea: imò nec per ſe ſufficiet ad tacitam profeſſionem, vt infrà videbimus. Præterquam, quod ridiculum eſt dicere, conſecrari perſonam, eo quòd habitum benedictum ferat: tum, quia benedictio habitus eſt valde extrinſeca perſonæ; tum

quia

Probatur etiam in profeſſione expreſſa.

quia habitus non facit monachum, ſed eſt aliquale ſignum profeſſionis eius. Aliter verò probatur minor principalis rationis; quia etiam expreſſa profeſſio, & votum ſolenne fit in multis religionibus ſine ſpirituali benedictione, & conſecratione: vt in Societate, & in Religione ſancti Dominici, in qua (vt Caietanus notauit) priùs fit profeſſio cum votis ſolennibus, & poſtea benedicuntur veſtes, ac proinde benedictio, quæ ibi interuenit, votum ſolenne ſupponit; non ergo illud ſolennizat. Et Medina addit, multas Religiones eſſe nunc in Eccleſia, vt mendicantes omnes, & nonnullas monachales, quæ talem benedictionem non agnouerint, & nihilominus earum vota æquè ſolennia ſunt in ſua ſubſtantia, ac aliarum religionum.

Probatur ſecundò.

5. Secundò principaliter argumentari poſſumus; quia fieri poteſt, vt ſtante eadem conſecratione, & benedictione votum non ſit ſolenne; ergo ſignum eſt, ſubſtantialem ſolennitatem talis voti non conſiſtere in conſecratione. Conſequentia eſt euidens; quia repugnat, formam adeſſe, & eo modo, quo poteſt, ineſſe, ſeu informare, & effectum ſuum non conferre; ergo ſi conſecratio eſt ipſa ſolennitas voti, & illa adeſt, & perſonam verè conſecrat, non poteſt votum non eſſe ſolenne; quia (iuxta illam ſententiam) ſolum eſt ſolenne votum, quod habet coniunctam conſecrationem; vel potiùs, quod eſt tali conſecrationi annexum. Ergo è contrario ſi ſtat votum eſſe annexum conſecrationi verè conſecranti perſonam, & non eſſe ſolenne, non fit ſolenne per talem conſecrationem. Probatur ergo antecedens in primis in voto ſolenni ſacerdotum; quia (vt rectè ait Caietanus) potuiſſet Eccleſia inſtituere, vt ſacerdotes vouerent caſtitatem, & non manerent inhabiles ad matrimonium: nam hæc duo diſtincta ſunt; & qui potuit vtrumque ſimul introducere, potuiſſet etiam vnum ſine altero ordinare. Tunc autem eadem eſſet conſecratio, & benedictio perſonæ, & conſequenter votum eſſet annexum eidem conſecrationi; & nihilominus non eſſet ſolenne. Ergo ſolennitas non conſiſtit formaliter, & per ſe in illa conſecratione.

Confirmatur in voto caſtitatis, quod à principio emittebant ſcholaſtici in ſocietate Ieſu.

6. Deinde probatur idem in voto religioſæ caſtitatis; quia in ſocietate Ieſu fiunt vota Scholaſticorum, & Coadiutorum cum publica ſolennitate ſatis ſacra, ſcilicet, in manibus prælati habentis in manibus ſacram Euchariſtiam, & nihilominus vota ſunt ſimplicia, & in principio nullo modo reddebant perſonam inhabilem ad matrimonium. Idémque eſſe potuiſſet, etiamſi ſolennis benedictio adiungeretur, ſi intentio, & inſtitutio eadem eſſet. Item nihil repugnaret approbari à ſummo Pontifice ſtatum viuendi religioſum, in quo homines perpetuò ſe cultui diuino conſecrarent; & profeſſio cum tribus votis eſſentialibus, & ſacra benedictione fieret: & nihilominus perſonæ vouentes ad matrimonium inhabiles non fierent, ac ſubinde vota eſſent tantùm ſimplicia; ergo ſacra benedictio non dat per ſe ſubſtantialem ſolennitatem ſolenni voto religioſæ caſtitatis. Conſequentia eſt clara ex dictis, & antecedens videtur per ſe notum; quia nulla ratio repugnantiæ reddi poteſt, & quia videmus approbaſſe Eccleſiam quamplures religioſos viuendi modos, habentes varios modos obligandi ad caſtitatem; cur ergo non poſſet illum adiungere? cùm in eo nulla maior repugnantia inueniatur. Denique ratio à priori eſt, quia nulla conſecratio, aut benedictio humana poteſt per ſe reddere perſonam inhabilem ad matrimonium: nam ſi ſacerdotalis ordinatio, aut Epiſcopalis conſecratio hoc per ſe non præſtat, quomodo aliæ inferiores conſecrationes per ſe id conferent? At verò etiam ſolum votum caſtitatis per ſe non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, vt nunc ſupponimus; & infrà in lib. 9. probabimus; ergo nec tale votum poteſt fieri ſolenne per adiectionem ſacræ benedictionis, vel ex eo, quòd alicui conſecrationi annexum ſit.

Ratio à priori eſt, quia nulla conſecratio humana poteſt per ſe reddere perſonam inhabilẽ ad matrimonium. Similiter nec votum caſtitatis ſolũ per ſe.

Inſtantia ſoluitur. D. *Thom.*

7. Reſponderi poteſt ex D. Thoma d. q. 88. a. 11. conſecrationem religioſam per ſe reddere inhabilem perſonam ad matrimonium; quia conſecratio reddit inhabilem rem conſecratam, ad alios repugnantes vſus. Vt ſumitur ex Leuitici vltimo: vſus autem matrimonij repugnat conſecrationi perſonæ religioſæ, & ideo adiuncto voto reddit illam inhabilem ad matrimonium vi ſua, & ſine alio iure talem inhabilitatem inducente. Sed hoc reuera probabile non eſt. Primò quidem, quia, vt dicebam, altior eſt conſecratio perſonæ ſacerdotalis, vel Pontificalis; & tamen illa vi ſua non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, vt eſt certum ex Paulo 1. ad Timoth. 3. & Titum 1. & ex vſu Eccleſiæ antiquo: & in lib. 9. oſtendetur latiùs. Dices, id eſſe verum de conſecratione ſola per ſe ſumpta: ſecus verò adiuncto voto caſtitatis, quod per illam ſtatim ſolennizatur. Sed hoc etiam eſt manifeſtè falſum: nam ſi Eccleſia nullum votum caſtitatis adiunxiſſet ordinationi ſacræ; & ſacerdos faceret votum caſtitatis, ſua ordinatione non fieret inhabilis ad matrimonium; imò ſi vxorem duceret, licèt malè faceret, matrimoniũ eſſet validũ: ergo inhabilitas illa non prouenit per ſe ex conſecratione, adiuncto voto. Idem obiici poteſt de voto continentiæ religioſæ; quia ſecluſo Eccleſiæ ſtatuto inhabilitante talem perſonam, etiamſi emittat votum caſtitatis in manu Prælati cum intentione ſe obligandi ad continentiam; & ad abſtinendum à vinculo coniugali, quantum poteſt; & à Prælato benedicatur, & ſuo modo conſecretur, ſeu dicetur diuino obſequio, non ideo perſona fiet inhabilis ad matrimonium; quia nec voluntas priuata vouentis habet per ſe poteſtatem ad inducendum hunc effectum: nec benedictio per ſe ſimilem poteſtatem habet; nec ad hunc finem confertur: & ideo nec vtraque ſimul poteſt talem inhabilitatem inducere; niſi alia poſitiua inſtitutio intercedat.

Secunda reſponſio, ac ſententia.

8. Aliter reſponderi poſſet ad omnia dicta, conſecrationem per ſe ſolennizare votum, etiamſi tale votum perſonam vouentem non reddat inhabilem ad ſubſequens matrimonium. Nam hoc non eſſe de ratione voti ſolennis, ſed potiùs poſſe votum eſſe ſolenne, & non irritare matrimonium poſtea contractum, ſentiunt Medin. ſuprà cap. 24. & Vaſq. 1. 2. diſp. 165. cap. 8. num. 11. vbi declarat, vim illam inhabilitandi perſonam ad matrimonium, non eſſe ad votum ſolenne neceſſariam; ſed eſſe effectum quendam iure humano annexum ſolenni voto: *Sine quo tamen*, inquit, *votum verè ſolenne manere poſſet.* Vnde ſolennitatem voti in hoc ſolùm conſtituit, quòd ſub certa regula approbata, iuxta ritum, &

Medina. *Vazq.*

In quo conſtituat Vaſquez voti ſolennitatẽ.

cæremonias in eadem regula conſtitutas, publicè nuncupatur, cum traditione perpetua ex parte vouentis, & acceptantis.

9. Probat hanc ſententiam primò ex cap. vnico. de voto in 6. vbi interrogatio proponitur. Quod votum dici debeat ſolenne, & ad matrimonium dirimendum efficax? & expendit, duo diſtincta ibi proponi; ac proinde ſolennitatem voti non eſſe efficacem ad matrimonium dirimendum. Et confirmat, quia ſi efficacia eſſet ipſa ſolennitas, reſpondere debuiſſet Pontifex, illud votum eſſe ſolenne, quod eſt efficax ad matrimonium dirimendum; ſeu quod inhabilem reddit vouentem ad matrimonium contrahendum. Non ſic autem reſpondet, ſed ait: *Illud ſolum votum debere dici ſolenne, quantum ad matrimonium poſt contractum dirimendum, quod ſolennizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri ordinis, aut per profeſſionem factam in religione. Ac ſi diceret* (ait Vazquez) *illud eſſe ſolenne, quod ſub certo quodam, & præſcripto modo nuncupatum eſt; modus enim ille vicem habet ſolennitatis.* Confirmat ſecundò, & declarat hoc amplius; quia interroganti, quod nam votum inhabilitet ad matrimonium, ſimplex, an ſolenne? reſpondendum erit, ſolenne. ſi verò rurſus interroget, quodnam ſit ſolenne? profectò, ſi ſolennitas eſſet inhabilitas, reſpondendum eſſet, illud votum eſſe ſolenne, quod inhabilitat ad matrimonium. At hæc reſponſio friuola eſſet, vt eſt per ſe clarum; quia vltimum reſponſum cum prima interrogatione coincideret; ergo reſpondendum eſt, illud votum eſſe ſolenne, quod certa quadam, & præſcripta forma effectum eſt: hæc igitur eſt ſolennitas voti, non inhabilitandi vis. Tandem id tacitè confirmat, quia aliàs ſequeretur, antiquitus, quando in Eccleſia religioſi vouendo caſtitatem, non fiebant inhabiles ad matrimonium, vota illorum non fuiſſe ſolennia, quod non videtur admittendum.

10. Iuxta hanc ergo doctrinam poſſet ſupradicta ſententia exponi, vt per conſecrationem, ſeu benedictionem ſpiritualem perſonæ vouentis, nihil aliud intelligat, quàm ipſum actum, quo aliquis ſolenniter diuino cultui, & obſequio dicatur: nā reuera illa dicitur quædam hominis conſecratio, & ſanctificatio, maximè cùm voto firmatur. Et conſequenter votum annexum tali conſecrationi, per illam ſolennizari, ſiue inhabilitet perſonā ad matrimonium, ſiue non inhabilitet. Econtrarióque nullum eſſe votum ſolenne ſine aliqua conſecratione, id eſt, dedicatione ad diuinum obſequium, ſub aliqua forma præſcripta, & ſolenni: nam per profeſſionem tacitam etiam fit talis dedicatio perpetua, & in ea neceſſaria eſt aliqua externa forma præſcripta, licèt illa non in benedictione verbali vel cæremoniali, vt ſic rem declarem, ſed in alio publico actu, vel vſu religioſo cōſiſtat. Quòd autem talis conſecratio, & vera ſolennitas voti ſine inhabilitate ad matrimonium inueniri poſſit, iuxta ſententiam hanc nullum inconueniens reputatur.

11. Hæc ſententia inprimis mihi eſt ſingularis. Vazquez enim nullum eius authorem refert; & omnes Doctores in duobus ſequentibus capitibus referendi pro comperto ſupponunt, omne votum caſtitatis, quod non irritat matrimonium contractum, vel contrahendum, quomodocunque fiat, eſſe ſimplex, licèt ſolennitatem externām, & accidentalem habere poſſit: & è conuerſo omne votum propriè, & theologicè ſolemne, irritare matrimonium, vel præcedens non conſum-

Prædicta ſententia ſingularis eſt.

A matum, vel ſaltem ſubſequens: & conſequenter omne caſtitatis votum, quod huiuſmodi effectū efficere non poteſt, eſſe ſimplex; quia omne votum caſtitatis, aut ſimplex eſt, aut ſolenne. Vnde etiam Caietanus art. 7. dixit, potuiſſe per Eccleſiam fieri, vt votum caſtitatis annexum ordini ſacro, ſimplex eſſet, & non ſolenne; vtique ſi non inhabilitaſſet perſonam ad matrimonium, ſed tantùm naturalem obligationem voti caſtitatis induceret: hoc autem locum non haberet, ſi ſolennitas ſubſtantialis voti, in modo tantùm emittendi tale votum, vt ſacræ ordinationi annexum, conſiſteret. Idémque de voto annexo profeſſioni religioſæ dici poteſt: nā potuiſſet Eccleſia nō dare tali voto efficaciā inhabilitandi perB ſonam ad matrimonium, vel irritandi illud, vt infrà videbimus. Et tunc licèt in exteriori ritu, eodem modo fieret, non eſſet ſolenne in ea proprietate, in qua nunc loquimur.

In hoc diſtinguitur votū caſtitatis ſolenne à ſimplici, quod ſolenne irritat matrimonium, non ita ſimplex.

Caietan.

Quòd ſi nomen hoc voti ſolennis in alia ſignificatione accipiatur, erit de nomine contentio, & in æquiuoco laborauimus; non diſtinguēdo inter ſolennitatem merè externam, quam nos accidentalem appellamus; & quaſi internam, quam ſubſtantialem vocamus: quia illa eſt, quæ adæquatè diſtinguit votum ſolenne à ſimplici, vt de his votis nunc tractamus. Nam omnis extrinſeca ſolennitas poteſt in ſimplici voto inueniri. Vt ſumitur ex cap. *per tuas*. de voto. vbi votum ingrediendi religionem dicitur ſolenniter emiſC ſum. Vbi addit Innocentius, votum illud dici ſolenniter factum, quia in præſentia Abbatis, & multorum emiſſum fuerat; non tamen fuiſſe ſolenne, eo modo, quo votum continentiæ religioſæ ſolenne dicitur. Et idem ſentit Abbas adiungens, fortè interueniſſe publicum inſtrumentum, cum præſentia Abbatis, quod ciuilem (vt ſic dicā) ſolennitatem auget. Addítque Innocentius, etiam alia vota peregrinationis, vel terræ ſanctæ, ſi cum externo ritu ſolenni fiant, poſſe dici ſolennia, *ſicut*, ait, *ſolenne dicitur propter ſolennitatem vulgi*. Ita ergo in præſenti dicimus, etiam votum abſoluD tum continentiæ, ordinis, vel religionis, ſi ita fiat, vt non inhabilitet perſonam ad matrimonium, poſſe dici ſolenne ſolennitate vulgi, non tamen propria theologica ſolennitate, de qua tractamus. 12.

Votum ſubſtantialiter ſolenne inhabilitat ad matrimonium.

Quod verum eſſe cenſeo, etiamſi loquamur de aliqua ſolennitate externa ex inſtitutione Eccleſiæ neceſſaria ad valorem voti. Idem enim poſſet Eccleſia ordinare in votis ſimplicibus, ſaltē grauioribus, ac perpetuis; vtique, vt non eſſent valida, niſi coram teſtibus, vel prælato, vel aliqua ſimili circunſtantia: & nihilominùs votum ſic factum non tranſcenderet gradum voti ſimplicis, prout nunc illud adæquatè contra ſolenne diE ſtinguimus, etiamſi vulgari, vel ciuili modo poſſet dici ſolenne, ſicut teſtamentum, aut alienatio. vel contractus ritè facta, dicuntur ſolennia: vbi vox, *ſolennia*, nihil aliud ſignificat, quàm eſſe valida, & debito modo facta; hìc autem plus ad votum ſolenne requirimus, nimirum, quòd ſit validum, non ſolùm ad obligandum, ſed etiam ad inhabilitandum perſonam. Ac denique, ne de voce contendamus, ſupponimus, nos ita loqui cum communi Doctorum, de ſolenni voto. Vnde conſequenter dicimus, ſolennitatem, in modo nuncupandi votum, niſi talis ſit, vt votum ſic factum non ſolùm ſit validum ad obligandum ad continentiam perpetuam, ſed etiam 13.

ad

ad irritandum matrimonium, non eſſe ſufficientem ad conſtituendum votum ſolenne propriè, ſed tantùm vulgari modo.

Hac ergo ſuppoſita vocis ſignificatione, quod ad rem attinet, addimus, votum caſtitatis, etiamſi
14. peculiari ritu externo, & ſolenni ab Eccleſia ordinato, & ad valorem voti requiſito fiat, nõ poſſe ex vi talis ſolennitatis, habere vim inhabilitandi perſonam, niſi in ipſa inſtitutione Eccleſiæ, id ſpecialiter expreſſum, & additum ſit; ideóque nõ poſſe eſſe ſolenne ſubſtantialiter, ex vi talis ritus, ſiue nomine conſecrationis, aut benedictionis, aut ſolẽnitatis externæ, ſiue quocunque alio nomine appelletur. Et hoc in ſequentibus capitibus magis explicabitur, & confirmabitur. Neque contra hanc doctrinam induci poteſt caput vnicum de Voto. in 6. quin potiùs illam confirmat. Fatemur enim ibi ſupponi, poſſe votum habere aliquam ſolennitatem ſine efficacia dirimendi matrimonium; quod etiam probat d. caput *per tuas*. & communis modus loquendi: ſed illa ſolennitas præciſè ſumpta accidentalis eſt, & vulgaris; & ideo in interrogatione propoſita in illo capite, additur; quòd votum debeat eſſe ſolenne, & ad dirimendum matrimonium efficax. Vbi ſecunda particula determinat, & declarat priorem; & ita diſtinguuntur, tanquam quid generale, & determinatum, vt interrogatio ad votum ſubſtantialiter ſolenne definiatur. Et ideo nihil obſtant illa verba, quominus efficacia voti ad inhabilitandam perſonam ſolennitatem eius ſubſtantialiter compleat; licèt ordinariè requirat, vel ſupponat aliam vulgarem ſolennitatem, vt in capite præcedenti diximus.

15. Soluuntur argumenta in contrarium allata.

Vnde ad primam confirmationem, & alteram ponderationem Pontificij reſponſi, dicimus, non potuiſſe Pontificem conuenienter reſpondere, illud votum eſſe ſolenne cum efficacia ad dirimẽdum matrimonium, quod inhabilitare poteſt perſonam: nam hoc eſſet, idem per idem æquiualentibus verbis repetere, & nullam lucem, ſua reſponſione quæſito afferre. Optimè igitur reſpondet, declarando, cui voto efficacitas illa conueniat; & ſic ait, ſolùm in voto ſolennizato per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel per profeſſionem religionis approbatæ inueniri. Vbi ſignificat quidem, in voto habente efficaciam illam, ſupponi aliquam ſolennizationem externam: declarat autem nõ cuicunque ſolennitati ſimili, ſed illis duabus, quas exprimit, inditam eſſe illam efficaciam, quæ talia vota faciat ſpeciali modo, & quaſi per antonomaſiam ſolẽnia. Vnde cùm ſubdit: *Reliqua verò vota, &c.* planè indicat alia omnia vota caſtitatis, quæcunque hunc effectum non habent, eſſe ſimplicia; etiãſi ſecundùm quid, & vulgari modo ſolenniter fieri poſſint. Et hoc etiam indicant illa excluſiua verba: *Declaramus, ſolum illud votũ debere dici ſolenne, quantum ad matrimonium poſt contractũ dirimendum*; id eſt, ſimpliciter, ac propria, & canonica ſolennitate. Vnde altera explicatio in argumento ſubiuncta, planè deſtruit textum; quia Põtifex non dicit, votum eſſe ſolenne, quia fit modo præſcripto: nam hoc etiam votis ſimplicibus cõuenire poteſt; ſed dicit, votum ſolennizatum cum tali proprietate, ſolum eſſe, quod tali, vel talĩ modo fit.

16. Reſpõdetur ad ſecundã cõfirmationem.

Ad ſecundam confirmationem dicimus, interroganti, quod votum irritet matrimonium, ſimplex; an ſolenne? rectè reſpõderi, ſolenne; quod inhabilitat ad matrimonium: quòd ſi rurſus ille in- A terroget, quódnã ſit ſolenne votum? verè quidem poſſet reſpõderi, eſſe illud quod irritat matrimonium. At verò ſuppoſita priori interrogatione, nõ eſſet accommodata reſpõſio reſpectu interrogantis, quia in eadem ignorantia relinqueretur; ideóque tunc meliùs reſpõdebitur, eo modo, quo reſpondet Põtifex, eſſe illud, quod ſacro ordini, vel profeſſioni religionis approbatæ annexum eſt. Si autem abſolutè aliquis inciperet interrogando, quod ſit votum ſolenne? Optimè reſpondebitur ei, eſſe illud, quod vim habet irritandi matrimonium: nam per effectum ſatis aptè ſolennitas illa explicatur. Si autem vlteriùs interrogetur, quod votum illum effectum habeat? tunc optimè, & cõuenienter dabitur Bonifacij reſponſum. Vnde B nunquam oportet reſpondere, votum ſolẽne eſſe, quod præſcripto ritu, & forma fit; imò hæc reſpõnſioni ſuppoſita eſt: nam interrogatio intelligenda eſt de voto ſolenni, proprio, & ſpeciali modo: & illa reſponſio eſt de voto generali, & vulgari modo, ſolenni appellato.

Aduertendũ circa reſpõſionem Bonifacij.

Circa illud autem Pontificium reſponſum obiter notari oportet, datũ eſſe de voto cõtinẽtiæ ſolenni, prout nunc eſt in Eccleſia, & non prout eſſe poſſet. Nam abſolutè poſſet per Eccleſiam fieri, vt vota annexa ordini ſacro, & profeſſioni religioſæ, eſſent ſimplicia; & vt alia vota nõ ſic annexa, eſſent ſolennia: vt partim dictũ eſt, & partim in ſequentibus oſtendemus.

Vltimæ cõfirmationi ſatisfit.

Ad vltimam cõfirmationem concedo, ſi quando fuit C in Eccleſia votum caſtitatis annexũ religioni, & nõ inhabilitans perſonam ad matrimonium, non fuiſſe ſolenne, vt diſtinguitur à ſimplici, ſed abſolutè fuiſſe ſimplex. An verò aliquãdo fuerit talis vſus in Eccleſia: & è contrario, an omne votum habens nunc illum effectum ſit ſolenne; in ſequentibus, & præſertim tomo ſequenti, tractando de inſtituto Societatis dicetur.

17. Opinio Vaſquez eſt aliena à quæſtione propoſita, & à mente, & doctrina D. Thomæ.

Ex quibus manifeſtum eſt, illam ſententiã non poſſe accommodari ad primam opinionẽ in principio poſitam; quia illa non loquitur de ſolennitate tantùm externa, & vulgari, ſed de illa, quæ vim cõfert dirimendi matrimonium. Et præcipuè aliena eſt illa declaratio à mente D. Thomæ, qui apertè loquitur de ſolennitate, cui adeò repugnet D matrimonium, vt nec de abſoluta poteſtate Põtificis, aut valere, aut licere poſſit. Sic ergo negatum à nobis eſt, talem ſolennitatem poſſe ex ſola cõſecratione, aut benedictione prouenire. Vnde ad fundamẽtum illius opinionis reſpõdemus, ſolùm procedere de ſolennitate extrinſeca pertinẽte, vel ad ornatum actus, vel ad ſummum ad actus valorẽ in ſua intrinſeca ſpecie, & obligatione: & de hac ſolẽnitate procedunt exempla inducta, & ratio, ſeu proportio ab eis ſumpta. Et ſic fatemur, aliquam cõſecrationem, aut benedictionem eſſe ſolennitatem proportionatã; vt emiſſio talis voti decenter, & ornatè fiat: nõ tamen inde fit, vel eſſe neceſſariam ad valorem, vel ſufficere ad prædi- E ctam efficaciam actus, niſi per aliquam legem id inſtituatur, multóque minus eſſe per ſe, & natura ſua ſufficientem ad dandam actui ſubſtantialem ſolennitatem, quæ in efficacitate ad inhabilitandam perſonam conſummatur. Nec aliud probat antiquus vſus talis conſecrationis, aut benedictionis.

18. Satisfit ſententiæ D. Thomæ.

Sed quid ad D. Thomam? Medin. d. lib. 4. Controu. 7. cap. 35. & 36. omnino contendit, D. Thomam, illam opinionem, vt ſonat, docuiſſe; & in ea re falſam ſententiam tenuiſſe, vel approbaſſe. Idque, inter alia, ſuadere conatur ex veterum Tho-

miſtarum expoſitione: qui vt votum ſolenne caſtitatis eſſe indiſpenſabile defenderent, per eam benedictionem, neſcio quid monacho indelebiliter imprimi docuerunt, vt ille ait. Nihilominus Soto lib. 7. de Iuſt. q. 2. a. 5. & in 4. diſt. 38. q. 2. a. 1. exponit D. Thomam, vt non intellexerit, benedictionem ſolenem, quæ externo ritu, & cæremoniis, ac orationibus fit, dare voto formaliter, aut efficienter ſubſtantialem ſolennitatem, vel efficaciam ad inhabilitandum perſonam vouentem ad matrimonium; ſed per illam, tanquam per quoddam ſignum, ſolennitatem voti explicaſſe, quia cum illa induci ſolet. Et hanc expoſitionem ſequuntur multi moderni Thomiſtæ, & Sancius ſuprà; & mihi etiam non videtur credibile, exiſtimaſſe D. Thomam externam benedictionem per ſe poſſe, aut aliquid imprimere vouēti, aut dictos morales effectus infallibiliter, & ex ſe habere; quia talis aſſertio valde abſurda eſt, & nullo fundamento nixa, vt probant ſuprà adducta. Veruntamen etiam difficilè intelligitur, quomodo illa benedictio ſit certum ſignum ſolennitatis voti ſubſtantialis; cùm & ſine tali benedictione poſſit dari votum propriè ſolenne, & ſuper emittentem vota tantùm ſimplicia poſſit cadere talis benedictio. Probabile ergo eſt, quod ſuprà dicebam D. Thomam per conſecrationem, & benedictionem nihil aliud intellexiſſe, quàm ipſammet traditionem, qua profitens religionem, ſeipſum religioni tradit; & docuiſſe hanc eſſe voti ſolennitatem, & ſic coincidit illa opinio cum alia capite ſequenti tractanda. Et tacitè ſic etiam exponit D. Thomam Petrus Soto lect. 5. de Matrim. ad finem.

Videtur D. Thomas per conſecrationem intellexiſſe traditionē religioſi factam ipſi religioni. *Petrus. Soto.*

CAPVT VII.

Vtrùm ſolemnitas voti caſtitatis conſiſtat in donatione, ſeu traditione ſuiipſius, quam religioſus Deo, & religioni facit.

1\. Traditio religioſi facta religioni diſtinguitur re ipſa à voto caſtitatis, quod eſt promiſſio facta Deo.

SVpponit hæc quæſtio, in profeſſione religioſa duo interuenire: vnum eſt donatio quædam, quam religioni religioſus de ſeipſo facit, quando illum ſtatum aſſumit, eámque Prælatus nomine religionis acceptat; de qua infrà tractando de profeſſione ſtatus religioſi, latiùs dicēdum eſt: aliud eſt votum caſtitatis, quod in ſe non eſt donatio, ſed promiſſio ſoli Deo facta: vt ex primo libro de Voto ſuppono, præſertim in cap. 14. Vnde iſta duo diſtincta ſunt, non tantùm ratione (vt quidam cogitaſſe videntur) ſed reipſa, tum quia donatio ſui, quam religioni religioſus facit, nec eſt materia voti caſtitatis, neque habet pro obiecto & materia corpus proprium in ordine ad caſtitatem ſeruandam, ſed in ordine ad obſequium, & ſubiectionem religionis: tum etiam, quia illa donatio, ſeu traditio, non eſt differentia contrahens votum, vel vnum aliquid cum illo componens ſecundùm rationem: vt in d. cap. 14. oſtendi. Tum denique, quia duo illa mutuò ſunt ſeparabilia; poſſet enim illa donatio ſola fieri ſine voto caſtitatis; vt fit ab aliquibus donatis, ſeu conuerſis, & olim fiebat voluntate parentum de filiis paruulis: vt infrà tractando de ingreſſu religionis videbimus. Et è contrario votum caſtitatis fieri poteſt etiam in manibus alicuius prælati, & cum ſolennitate externa, ſine alia donatione vouentis: vt olim fortaſſe à ſacris virginibus fiebat; & licèt tunc fortè non inhabilitaret perſonam ad matrimonium; poſſet tamen Eccleſia id inſtituere, vt ex dicendis patebit. Sunt ergo illa duo in re diſtincta: nunc verò in profeſſione religioſa ſimul fiunt, & quaſi coniunguntur moraliter ad vnam profeſſionem religioſam quaſi artificioſe componendam. Hac ergo veritate ſuppoſita, meritò inueſtigamus, an donatio illa voto caſtitatis adiūcta ſit illa ſolēnitas, ratione cuius votū illud vim habet inhabilitādi perſonā ad matrimoniū.

In profeſſione religioſa interuenit traditio ſuiipſius.

2\. Secunda principalis opinio in hac materia eſt, ſolennitatem voti caſtitatis formaliter conſiſtere in dicta traditione. ita docent graues Theologi. D. Thomas in 4. diſt. 38. q. 1. a. 2. quæſtione 3. in corpore, & ad 2. & art. 3. q. 3. Idem habet quodlib. 3. a. 18. & quodlib. 10. a. 11. ad 1. Probabiléque eſt in 2. 2. idem dicere voluiſſe, cùm conſecrationi ſpeciali ſolennitatem tribuit, nomine conſecrationis dictam traditionem intelligendo; quia per illam conſecratur homo diuino obſequio, vt in fine præcedentis capitis dixi. Sub nomine verò traditionis idem docuerunt Bonau. d. diſt. 38. a. 2. q. 1. Durand. q. 1. Richard. art. 7. q. 2. Argentin. a. 3. ad 1. Mairon quæſt. vnica particula 4. Et ex Thomiſtis Capreol. diſt. 33. a. 1. concluſ. 2. & 3. & a. 3. ad 1. Scoti contra 2. concl. & ibi Deza. a. 3. notab. 4. Arag. 2. 2. q. 88. a. 7. & Soto diſt. 38. q. 2. a. 1. & 2. & lib. 7. de iuſtitia. q. 2. a. 5. col. 6. Et idem ſentit Petrus Soto d. lect. 5. de Matrim. ad finem; quanuis nonnulla dicat, quæ obſcuriorem eius mentem reddunt, vt in diſcurſu videbimus. Clariùs loquitur Turrecr. in cap. *presbyteris.* diſt. 27. & in cap. *ſicut bonum.* 27. q. 1. a. 2. Et ex ſcriptoribus noſtræ Societatis, ſequuntur hanc ſententiam Valētia 3. tom. diſp. 6. q. 6. punct. 5. & in 4. tomo, diſp. 10. de Matrim. q. 5. punct. 3. Henriq. lib. 12. de Matrim. cap. 5. n. 3. & 4. qui alios refert; & plures Sācius infrà citandus. Eſt autem in modo loquendi aliqua diuerſitas inter hos authores: nam quidā aſſerunt, ipſam ſui traditionem, quam religioſus facit religioni, eſſe eſſentialiter ipſum votum ſolenne caſtitatis, quod nobis non placet, vt in lib. 1. de voto capite 14. & paulo etiam antè diximus, & in ſequentibus iterum dicemus. Alij ergo diſtinguendo illa duo, prout nos illa diſtinximus, dicunt ab ipſa traditione habere votum vim inhabilitandi perſonam ad matrimonium; & ideo illam eſſe veluti moralem formam ſolennizantem eiuſmodi votum. Et in hoc ſenſu dicunt, votum ſolenne caſtitatis includere promiſſionem, cum traditione, & tranſlatione dominij in Deum mediante homine, ſeu in hominem vice Dei. Et ita loquitur D. Thom. d. quæſt. 3. art. 18.

Secunda opinio in hac materia affirmat ſolennitatem voti caſtitatis formaliter conſiſtere in dicta traditione. *D. Thom. Bonau. Durand. Richard. Argent. Mairon. Capreol. Arogon. Petr. Sot. Turrecr. Valent. Henriq.*

3\. Primum, & præcipuum huius ſententiæ fundamentum eſt; quia res vni tradita, non poteſt alteri validè donari; ergo religioſus donatus Deo per votum habens traditionem annexam, nō poteſt validè ſe tradere alteri homini in coniugem; ergo ex vi talis voti dictæ traditioni coniuncti, talis perſona fit ad matrimonium validum contrahendum inhabilis: ſed in hoc conſiſtit ſubſtantialis ſolennitas voti caſtitatis; vel certè illud eſt infallibile ſignum talis voti, vt dictum eſt. Ergo votum caſtitatis religioſæ ex vi prædictæ donationis ſolennizatur, & reddit perſonam inhabilem ad ſtatum matrimonij. Probatur hæc vltima conſequentia; quia traditio proprij corporis, quæ in matrimonio fit, repugnat formaliter, ac directè cum prædicta traditione religioſa.

Fundamentum præcipuum huius ſententiæ.

4\. Secundò declaratur ampliùs hæc ratio, quia poſſibilis eſt ſtatus religioſus, in quo talis fiat traditio proprij corporis ad cœlibatum ſeruandum in Dei honorem, vt ſit incōpoſſibilis cū traditione

Declaratur, & confirmatur.

ditione matrimonij; ergo talis eſt illa, quæ nunc fit in profeſſione religioſa cum voto caſtitatis; ergo inde habet tale votum, vt ſit ſolenne. Antecedens probatur, quia in tali genere traditionis nulla eſt repugnantia: nam homo poteſt ſe tradere Deo in eius obſequium, prout voluerit; & Deus per miniſtros ſuos poteſt talem traditionem acceptare; & ita peculiare dominium in corpus talis hominis acquirere, præter generale, & connaturale dominium omnium, quod ex vi creationis habet. Sicut aliarum rerum temporalium, quæ ad cultum Dei Eccleſiæ donantur; acquirit Deus ſpeciale dominium, ratione cuius non poteſt donator de illis ampliùs diſponere, vel alteri eas donare; quia per donationem Deo factam, ſe tali poteſtate, & priori dominio priuauit: ita ergo poteſt fieri in dominio proprij corporis. Sicut poteſt etiam vnus homo alteri ſe in ſeruitutem tradere, per quam donationem ab alio acceptatam, ſui dominium, & propriam libertatem amittit; ita vt nec poſſit ſe à ſeruitute eximere, nec alteri donare: cur ergo non poterit homo ſimili modo ſe Deo tradere. Probatur ergo prima conſequentia, quia per religioſam profeſſionem homo perfectiſſimè tradit ſe Deo in obſequium eius, quantum poteſt; & ideo poſſeſſio illa quædam mors myſtica, ſeu ciuilis reputatur. Sicut de monacha dixit Eugenius Papa in cap. *placuit communi.* 16. quæſt. 1. *Mundo mortuus eſt, Deo autem viuit.* Ergo in eo ſtatu facit homo maximam ſui abnegationem, & abdicationem proprij dominij, eiúſque translationem in Deum, quam facere poteſt.

Eugenius.

5.

Declaratur ſtatus propoſitæ difficultatis.

Scotus. Paludan. Palacios. Medina Sancius. Vaſq.

Duobus modis intelligi poteſt quòd talis traditio inhabilitet ad matrimonium: vel natura ſua, ac proinde iure diuino naturali; vel ex inſtitutione Eccleſiæ.

De primo modo eſt tota controuerſia.

Hanc ſententiam impugnant Scotus, Paludanus, Palacios, & multi alij in 4. diſt. 38. & ex modernis Medina, Sancius, Vaſquez, & alij; non tamen omnia, quæ obiiciunt, efficacia ſunt. Et ideo ad exactè inueſtigandam huiuſmodi ſententiæ veritatem, vel probabilitatem, ſuppono, duobus modis poſſe intelligi traditionem illam inhabilitare perſonam ad matrimonium; vel ex natura ſua, ac proinde iure diuino naturali, vel ex inſtitutione Eccleſiæ. Et licèt vtroque modo aſſeratur, de priori eſt tota controuerſia, nam in illo maximè loquuntur citati authores, contra quem ſenſum argumentatur in primis Scotus ſuprà; quia etiam per votum ſimplex caſtitatis, homo tradit corpus ſuum Deo, quantum ad effectum voti, qui eſt abſtinere ab vſu carnali; vel ſaltem in arbitrio hominis eſt hoc modo, & intentione vouere caſtitatem, ſi velit. Nam, cur non? Pendet enim hoc ex eius libertate; ergo etiam tale votum erit ſolenne, & irritabit matrimonium ſubſequens, quod dici non poteſt. Ergo nec de voto facto cum traditione facta per hominem id dici poteſt. Probatur prima conſequētia, quia nō minus transfert aliquis à ſe, quod immediatè dat Deo, quàm quod mediante homine illi donat. Nam ſi quis dicat Deum noluiſſe aliquid ſibi donari immediatè, nec acceptare illud, niſi per hominem, oſtendat (inquit Scotus) hanc voluntatem in Dei in Scriptura; quia nimirum ſola ratione oſtendi non poteſt. Quia ſicut homo poteſt habere animum promittendi Deo immediatè; ita & donandi. Nam quòd inter homines non ſit donatio, nec translatio dominij per ſolum internum actum voluntatis; ideo eſt, quia eſt occultus alteri homini, qui debet donationem acceptare, vt conſummetur. At verò Deus optimè nouit internos actus voluntatis, & ſicut acceptat promiſſionem purè mentalem, ita poteſt acceptare donationem ipſi immediatè factam; ergo non poteſt cum fundamento dici, promiſſionem acceptare, non verò traditionem.

6.

Inſtantia ſoluitur.

Dicunt autem aliqui, donationem proprij corporis eſſe rem grauiorem, quàm promiſſionem caſtitatis; & ideo licèt Deus acceptet promiſſionem, noluiſſe per ſeipſum acceptare traditionem; quæ multo maiorem deliberationem requirit. Hoc autem non ſatisfacit; quia etiam votum caſtitatis eſt res grauiſſima; & magnam deliberationem poſtulat: & ſimiliter votum intrandi religionem, grauiſſimum eſt, & virtute quodammodo includit traditionem religioſam, ad quam obligat: & nihilominus Deus per ſeipſum illud acceptat; ergo etiam acceptabit traditionem proprij corporis ad cœlibatum ſeruandum, ſi ſolo animo interno fiat. Iam ergo probatur ſecunda conſequentia, vel concluditur aliter argumentum, quia traditio interna proprij corporis ad ſeruandam continentiam ſoli Deo facta non irritat matrimonium ſubſequens; nec priuat hominem poteſtate tradendi ſuum corpus coniugi ad actum cœlibatui contrarium; ergo nec traditio facta exteriùs in manibus prælati habet illum effectum ab intrinſeco ex ipſo iure naturæ. Dices, nunc eſſe ab Eccleſia præſcriptam formam ſe tradendi Deo, iuxta quam requiritur acceptatio in religione approbata, & ideo internam traditionem nullam eſſe. Sed contra hoc eſt, quia ſaltem ex ſola rei natura, & ſtando in iure diuino, homo poteſt ſeipſum tradere Deo efficaciter, ſua voluntate; ita vt ſe ad matrimonium ritè contrahendum, inhabilem, & impotentem redderet, quod incredibile eſt.

7.

Confirmatur.

Medin.

Vnde hanc rationem ita defendit, & amplificat Medina ſuprà cap. 22. 25. & ſequentibus, vt dicat, votum ſimplex caſtitatis non ſolùm poſſe cum traditione fieri, ſed etiam ſine illa perpetuum eſſe non poſſe: imò indicat, neque verum votum eſſe poſſe, nec inducere obligationem. Ita enim argumentatur contra prædictam ſententiam; quia ſi votum caſtitatis non includit traditionem, ex vi illius Deus non habet ſpecialem poteſtatem, vel ius in corpus vouentis; ergo nec vouens tenetur ſpeciali obligatione ad abſtinendum à coniugio. Vnde vlteriùs diſtinguit duplex, vel etiam triplex votum caſtitatis: vnum, quod traditionem, licèt occultam, vel priuatam continet: aliud, quod nuda eſt promiſſio, quod, vt ait principio cap. 27. non niſi imperfectiſſima ratione eſt votum: & inferiùs abſolutè profert, non eſſe votum, licèt votum promiſſionem ſupponat. Ac tandem in hoc diſtinguit promiſſionem à voto caſtitatis; quòd promiſſio eſt de edendo voto caſtitatis, & ideo non perficit ſpirituale matrimonium cum Deo: votum autem eſt de caſtitate ipſa ſeruanda. Vnde etiam ait, promiſſionem caſtitatis perficere tantùm quaſi ſponſalia de futuro cum Deo: votum autem caſtitatis perficere matrimonium, quia continet internam profeſſionem, per quam vouens corpus ſuum Deo tradit. Ex quo tandem concludit cap. 28. non omne votum etiam ſimplex eſſe promiſſionem: nam votum caſtitatis ſimplex, non eſt promiſſio, ſed traditio. Vnde à fortiori idem docet de voto ſolenni, quia oppoſitæ differentiæ non poſſunt formaliter eidem conuenire: traditio autem, & promiſſio oppoſitas habent differentias. Ergo. Et hanc

Medina duplex, vel triplex votum caſtitatis diſtinguit, & ſimiliter promiſſionem ab ipſo voto.

hanc doctrinam videtur ſumpſiſſe Medina magna ex parte ex gloſſa 27. quæſt. 1. in principio. verſ. *Quod vouentes*. & cap. 1. verſ. *ſub teſtimonio*. Et illa etiam vtuntur Azor d.lib. 2. cap. 6. quæſt. 6. 7. & 8. & Sancius d. diſput. 25. num. 4. 5. & 6.

Azor. *Sancius.*

8. Nihilominus hæc impugnatio prædictæ ſententiæ parum efficax mihi videtur, & prout à Medina vrgetur, multa falſa, & abſurda continet. Nam in primis perinde eſt dicere, dari aliquod votum, quod non ſit promiſſio, ac dicere dari hominem, qui animal non ſit: nam ſicut animal eſt genus hominis, ita promiſſio eſt genus voti, vt in lib. 1. de Voto c. 13. & 14. ex Scriptura, Patribus, & ratione probatum eſt. Et de voto caſtitatis in particulari probatur, quia nullum eſt votum caſtitatis, quod non obliget ex fidelitate Deo debita ad ſeruandam caſtitatem in futurum, ſed talis obligatio non naſcitur, niſi ex promiſſione Deo facta, vt dicto loco probatum eſt, & ſtatim amplius declarabitur; ergo nullum eſt votum caſtitatis, quod non ſit promiſſio. Quod non ſolùm de ſimplici, ſed etiam de ſolenni voto caſtitatis verum eſt, etiam iuxta prædictam ſententiam rectè explicatam; quia eſſentialiter eſt promiſſio, licèt illi traditio coniungatur: vt iam dixi hîc, & in lib. 1. de Voto. & in ſequentibus amplius confirmabitur. E contrario etiam nulla eſt promiſſio caſtitatis Deo facta, quæ non ſit votum; quia illa eſt voti definitio. Nec inſtantia de promiſſione vouendi caſtitatem, eſt ad rem, quia etiam illa eſt veriſſimum, & propriiſſimum votum. Sicut eſt verum votum promiſſio ingrediendi religionem; quia eſt promiſſio facta Deo, & obligat ex fidelitate Deo debita. Non tamen eſt votum caſtitatis; quia non cadit immediatè in illam, ſed in ſtatum religionis, & conſequenter in ipſum votum caſtitatis. Vnde eſt quaſi reflexum votum, quod obligat ad vouendam caſtitatem; non verò ad caſtitatem ipſam, quandiu non vouetur. Sicut votum religionis obligat ad vouendam obedientiam, non tamen ad obedientiam ipſam ſeruandam. Promiſſio ergo vouendi caſtitatem ſicut non eſt votum caſtitatis, ita nec eſt promiſſio caſtitatis: & è contrario, ſicut eſt promiſſio vouendi, ita etiam eſt votum vouendi. Vnde non differt à voto caſtitatis in genere voti, ſed in proxima voti materia.

Impugnatur Medinæ impugnatio.

Promiſſio eſſentialiter vt genus includitur in omni voto.

Nulla datur promiſſio Deo facta, quæ non ſit votum.

9. Deinde non videtur dubium, quin poſſit dari votum ſimplex caſtitatis, quod ſit pura promiſſio, & nullam traditionem habeat adiunctam. Probatur ex dictis; quia idem actus non poteſt eſſe promiſſio, & traditio, vt idem author fatetur: & in cap. 14. de voto. latè probaui. Neque etiam illi duo actus promittendi, & tradendi rem promiſſam, ſunt per ſe, aut neceſſariò coniuncti, ſed ſeparari poſſunt pro arbitrio libertatis. Sæpe enim donamus, quod nunquam promiſimus; & promittimus, quod vel nunquam, vel ſaltem non ſtatim tradimus. Quin potiùs repugnat circa eandem omnino rem, & ſecundùm idem verſari ſimul promiſſionem, & traditionem: nam promiſſio reſpicit futurum, traditio de præſenti fit. Quòd ſi interdum fit de præſenti donatio alicuius rei cum promiſſione aliqua, tunc non promittitur res iam donata, id enim repugnat; ſed promittitur vel fructus talis rei, vel conſeruatio donationis factæ, vel quid ſimile. Ergo poteſt dari pura promiſſio caſtitatis, quæ nec ſit traditio, nec habeat illam con-

Poteſt dari votum ſimplex caſtitatis quod ſit pura promiſſio; & nullam habeat traditionem.

Traditio & promiſſio non ſunt actus neceſſariò coniuncti, ſed poſſunt ſeparari pro arbitrio libertatis.

A iunctam. Probatur prior pars, tum ex illo principio, quòd promiſſio & traditio non ſunt idem actus: tum quia caſtitas non conſiſtat quaſi in habitu, vel re aliqua permanenti, ſed in carentia actuum futurorum voluntaria. Et ideo non donatur caſtitas ipſa, cùm fit votum; ſed promittitur eius obſeruatio. Altera item pars illationis probatur, quia dato, & non conceſſo, quòd ſubiectum, vel principium caſtitatis, id eſt, corpus, vel voluntas poſſit donari, cùm caſtitas ipſa promittitur, ſemper id pendebit ex libertate voluntatis. Ergo poteſt homo promittere caſtitatem, nullam ſui donationem faciendo.

Caſtitas non conſiſtit quaſi in habitu, vel in re permanenti, ſed in carẽtia actuum futurorum voluntaria: ac proinde non donatur caſtitas ipſa, cùm fit votum, ſed promittitur eius obſeruatio.

10. Denique addo contra Scotum, votum ſimplex B caſtitatis ſoli Deo factum non poſſe habere traditionem adiunctam proprij corporis; quæ ſoli Deo immediatè fiat. ita etiam docuit Soto, & illum ſecutus eſt Sancius cum aliis, quos refert: rationem autem conuincentem reddere difficile eſt. Probatur autem primò inductione; quia licèt homo ita promittat Deo res ſuas ad cultum eius, vt ſimul habeat voluntatem, & animum deliberatum tradendi illas Deo ſtatim, & ex tunc; nihilominus, quandiu illa non præbet Eccleſiæ, vel pauperibus, vel in alia opera pia illa expendit, non abdicat à ſe dominium talium rerum; aliàs manerent illa bona ſub ſolo domi- C nio Dei, quod eſt abſurdum: tùm quia aliàs poſſet quilibet ſciens factum illius hominis, illa bona, tanquam nullius hominis exiſtentia occupare ſine iniuſtitia contra priorem dominum: tum etiam, quia aliàs licèt prior dominus nullum votum proprium, ſeu promiſſionem feciſſet Deo; eo ipſo, quòd haberet voluntatem donandi talia bona Deo, maneret obligatus ex iuſtitia ad non retinendum talia bona, neque poſſet alteri ea ſine iniuſtitia contra Deum donare; nec valida eſſet talis ſecunda donatio, imò nec iam poſſet ſuo arbitrio ad hoc, vel illud opus pium applicare illa, ſi à principio non eadem interna voluntate, qua Deo donauit illa bona, ius illud ſibi non reſeruauit. Quia poſtquam in Dei D dominium tranſierunt, nulla priuata perſona eſt diſpenſator illorum; ſed Papa, vel Epiſcopus, qui eſt vicarius Dei. Tenetur ergo homo ille tradere bona illa paſtoribus Eccleſiæ, vt ſuo arbitrio ea in Dei cultum expendant: quæ omnia videntur incredibilia, & abſurda.

Additur cõtra Scotum.

Soto. *Sanch.*

11. Item, ſi quis habeat voluntatem tradendi Deo diei huius laborem, vel peregrinando, vel in templi ædificationem operas ſuas præſtando, non adhibendo promiſſionem, aut votum proprium, ſed tantùm per modum donationis illas operas, tanquam fructus arboris Deo tradendo, non committet iniuſtitiæ peccatum, etiamſi illas non faciat; ergo ſignum eſt, non tranſtuliſſe in Deum dominium talium actionum, nec ius æquiualens dominio. Imò quamuis E illas omittat, nihil peccabit, ſi reuera non promiſit; quia illa voluntas non eſt, niſi propoſitum de ſe efficax id faciendi; & quidquid aliud voluntas conatur, vanum eſt, ſi non prodeat in actum promittendi, ſeu vouendi Deo, vel donandi alicui homini propter Deum, vel vice ipſius. Vnde in Scriptura non legimus alium modum, quo ſe homo Deo obliget, niſi vouendo, ſeu promittendo; quod idem eſt, vt oſtendi d. lib. 1. de Voto. cap. 13. Neque etiam legimus aliud genus pacti inter Deum, & homines immediatè, niſi vel mediante præcepto, & promiſſione

Notandum circa internam donationẽ Deo factam.

Non datur modus ſe obligandi Deo niſi mediante voto, ſeu promiſſione.

ex

ex parte Dei: vt Geneſ.12. & 17. & ſæpe in lege veteri, vel mediante voto, & promiſſione ex parte hominis: vt de Iacob Geneſ. 28. & ſimilibus. Ergo alius modus pacti per modum traditionis, aut internæ donationis factæ Deo, fictus eſt, & ſine fundamento. Quod ergo in bonis externis explicatum eſt, etiam de proprio corpore eſt intelligendum: nam licèt homo habeat internam voluntatem tradendi corpus Deo in ſpeciale obſequium eius, non eſt veriſimile vel amittere aliquod dominium in corpus ſuum; quod in Deum transferat, vel nouam obligationem ſibi imponere, præſertim ſeruandi caſtitatem, ſi illam non vouit: idémque eſt de voluntate ſe donandi Deo ad illi obediendum; & ſimilibus. Nam huiuſmodi voluntas ſolùm eſt bonum propoſitum, quod per ſe obligationem non inducit: vt in lib.1. de Voto. probatum eſt.

12.

Differentia inter promiſſionem, & donationem.

Ratio verò reddi poteſt: primò ex differentia inter promiſſionem, & donationem: nam promiſſio eſt quaſi lex particularis, quam homo ſibi imponit, & ideo poteſt fieri immediatè ipſi Deo; quia ſuum effectũ habet immediatè in ipſo vouente, quem ſpecialiter obligat ad cultum Dei, cuius obligationis homo eſt capax, & Deus talem etiã promiſſionem acceptat, quoniam ad cultum eius pertinet, & hominẽ ſic obligari bonum eſt. At verò donatio per ſe, & immediatè nõ obligat donantem, nec in illo habet effectum ſuum proprium, ſed in donatario, in quem transfert dominium rei donatæ; & inde fit, vt donans illo priuetur, & conſequenter obligetur ad non agendum contra donationem factam. Hinc ergo prouenit, vt homo non poſſit Deo donare aliquid immediatè in ſeipſo: vel quia Deus in ſe non eſt capax priuati, imperfectique dominij, quale homo habet, qui non poteſt perfectius dominium dare, quàm habeat. Vel quia (vt rectè notauit Sancius) dominium ordinatur ad vſum, & gubernationem rei, aliàs fruſtrà eſſet. Deus autem non ſuſcipit in ſe peculiarem vſum, & gubernationem alicuius rei per modum cauſæ proximæ, & particularis; ſed vult, vt bona particularia per cauſas ſecundas gubernentur, & adminiſtrentur, etiamſi in cultum eius donentur. Ideóque non acceptat, nec vſurpat dominium particulare alicuius rei per ſeipſum, ſed ſi quid donatur ei, vel in cultum eius, vult dari miniſtris ſuis, vt ab eis nomine eius acceptetur, & adminiſtretur: & aliàs facta donatio eſt vana, & irrita, vtpote ab ordinaria prouidentia Dei aliena. Quod aliquo modo ſignificatum eſt, in verbis illis Pſal. 49. *Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos*, &c. Et tandem concludit: *Immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua.* Inſinuat enim Deus, his modis ſe velle coli, non per donationes ipſi immediatè, & in ſeipſo factas.

Donatio facta Deo immediatè vana eſt, & irrita.

Sanch.

13.

Votum ſolenne habet aliquã traditionem adiunctam.

In hoc ergo rectè procedit prior ſententia differentiam conſtituens inter votum ſimplex, & ſolenne caſtitatis; quia votum ſimplex eſt ſola promiſſio non coniuncta traditioni. Votum autem ſolenne caſtitatis ſemper habet aliquam traditionem coniunctam; quæ non ipſi Deo immediatè, ſed per miniſtros ſuos fit; & per illos etiam acceptatur: ideóque res ſic Deo tradita ſub illorum cura, & gubernatione manet. Vnde non ita Deo traditur, quin etiam donetur homini. miniſtro Dei, eíque nouum aliquod ius in rem donatam acquiratur, ſicut videre licet in omnibus oblationibus temporalium bonorum, quæ in Dei cultum offeruntur. Talis ergo traditio eſt, quæ coniungitur voto caſtitatis, vt ſolenne fiat. Atque ita inuenitur non ſolùm in voto caſtitatis religioſæ, ſed etiam ſacri ordinis. Nam, qui ordinatur in ſacris, ſeipſum ſpeciali modo tradit in manus Epiſcopi ad diuinum cultum, & qui profitetur ſtatum religioſum, ſe tradit religioni, cum qua init pactum reciprocum, & ideo acceptatio religionis neceſſaria eſt, iuxta caput. *ad Apoſtolicam.* de Regular. Votum ergo caſtitatis huic traditioni coniunctum ab illa ſolennizari dicitur, iuxta illam ſententiam.

14.

Traditio non eſt per ſe ſufficiens ad faciendum ſolenne votum caſtitatis.

Secundò ergo efficaciter probatur contra prædictam ſententiam; quia poteſt dari votum caſtitatis coniunctum traditioni, factæ in obſequium Dei, & per hominem nomine Dei acceptatæ, & non eſſe ſolenne, ſed manere ſimplex, vel quantum eſt ex natura rei, vel etiam de facto; ergo traditio non eſt per ſe ſufficiens ad ſolennizandum votum. Conſequentia clara eſt ex ſuperiùs dictis. Et antecedens probatur primò in voto ſolenni ordinis: nam licèt de facto ſit ſolenne, potuiſſet eſſe ſimplex, ſi Eccleſia ordinaſſet: vt ſuprà diximus. Veruntamen hoc exemplum parum vrget; quia de voto clericorum etiam D. Thomas, & alij fatentur eſſe ſolenne, quaſi per accidens; quia caſtitas non eſt per ſe coniuncta ordinationi ſacræ, ſicut ſtatui religioſo, ſed ex Eccleſiæ inſtitutione: & ideo impedimentum illius voti non eſſe ex vi traditionis, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ: & ratio eſt, quia illa traditio non eſt ita perfecta, nec eiuſdem ordinis cum illa, quæ in profeſſione religioſa fit.

D.Thom.

15.

Oſtenditur in voto caſtitatis emiſſo poſt biennium in Societate Ieſu.

Probatur ergo aliter primum antecedens; quia in Religione Societatis Ieſu poſt biennium fit votum caſtitatis cum reliquis, ſimul cum traditione, qua vouens ſe tradit religioni per Eccleſiam approbatæ, & acceptatur à ſuperiore, in cuius manibus publice, & cum ſacris cæremoniis fit. Et nihilominus illud eſt votum ſimplex, vt ex inſtituto Societatis, eiúſque approbatione per Bullas Pontificias conſtat; imò ante Gregorium XIII. votum illud adeò erat ſimplex, vt ſubſequens matrimonium non irritaret. Et quanuis poſtea Gregorius XIII. in Bulla, *Aſcendente Domino.* illud impedimentum introduxerit, & perſonam ſic vouentem inhabilem ad matrimonium reddiderit, durante voto; nihilominus declarauit etiam nunc eſſe ſimplex, & non ſolenne. ergo votum non ſolennizatur per traditionem religioſam.

16.

Hæc difficultas fundatur in iure nouo.

Hæc difficultas in iure nouo fundata creditur, & ideo antiqui Theologi illi non reſpondent: ex modernis verò aliqui inſtitutum Societatis non ſatis perſpectum habentes ſiniſtrè conſtitutionem Pontificis interpretati ſunt, cum quibus agemus in ſequenti tomo lib.3. à principio, Societatis inſtitutum declarando, & defendendo. Alij verò eiuſdem inſtituti defenſores, vt antiquam opinionem Theologorum, quam expendimus, cum dicta inſtitutione Societatis concordent, duplicem traditionem religioſam diſtinguunt, vnam perfectiſſimam, & ex omni parte conſummatam, aliam minùs perfectam, & (vt ita dicam) aliqua ex parte claudicantem: & priorem, aiunt, ex ſe, & ab intrinſeco, reddere perſonam inhabilem ad matrimonium, & ita ſolennizare votum caſtitatis; non verò poſteriorem: & huius poſterioris modi dicunt eſſe traditionem illam Societatis. Vnde ad argumentum negant conſequentiam; quia traditio,

Aliqui probabiliter duplicem traditionẽ diſtinguũt.

traditio, quæ fit à religioſis Societatis non profeſſis, eſt alterius rationis à traditione, quæ fit à profeſſis tam eiuſdem Societatis, quàm aliarum religionum approbatarum. Nam in profeſſione ſolenni fit traditio perfecta, & ſimpliciter perpetua ex vtraque parte, quia & religioſus ita ſe tradit, vt ſe perpetuò priuet dominio ſui corporis, & religio etiam illam acceptat, vt irreuocabilem; & ita ſe obligat religioſo, vt non poſſit illum dimittere quoad vinculum, nec profeſſionem, ſeu traditionem ſemel factam diſſoluere. Traditio verò illa, quæ ab ſcholaribus, vel coadiutoribus Societatis fit, licèt ex parte religioſi ſit perpetua, & ideo cum tribus votis ſufficiat ad ſtatum religioſum conſtituendum; nihilominus ex parte religionis non eſt ita perpetua, quia ex certis cauſis poteſt religioſum liberum dimittere, & repudiare donationem ſibi à religioſo factam. Et hinc fit, vt hæc traditio non ita ſolennizet votum ſibi annexum, ſicut prior. Hanc diſtinctionem refert Sancius ſuprà num. 11. & tradit Vaſquez d. diſput. 165. cap. 8. reſponſum prædictum approbando. Et idem ſentit Valentia tom. 4. diſput. 10. quæſt. 5. punct. 3. & latè, ac doctè Baſil. in lib. variar. diſput. quæſt. 3. cap. 5. & eſt ſententia ſatis probabilis.

Sancius. *Vaſquez.* *Valent.* *Baſilius.*

17. Impugnatur prædicta diſtinctio.

Nihilominus iudicio meo vim argumenti facti non eneruat. In duobus enim comparari poteſt quoad perfectionem traditio, ſeu donatio religioſa, quæ in Societate fit poſt biennium, ad illam, quæ fit in abſoluta, & ſolenni profeſſione. Primò, in ſubſtantia (vt ſic dicam) traditionis, id eſt, in intenſione, vel magnitudine obligationis, aut in extenſione materiæ, & amplitudine rei donatæ, ac denique in abdicatione dominij proprij corporis, & voluntatis. Secundò comparari poſſunt in perpetuitate, & irreuocabilitate talis donationis, ac proinde in incapacitate recuperandi vnquam libertatem, & dominium ſui alteri donatum. In priori comparatione falſum eſt dicere, illam donationem, quæ in Societate fit cum votis ſimplicibus, minus perfectam eſſe, quàm quæ fit in quacunque profeſſione religioſa: Nam ſcholaris, vel coadiutor Societatis, cùm tria vota emittit, verè ſe Societati donat, abdicando dominium ſuæ voluntatis, & corporis in ordine ad omnia obſequia Dei, & religionis, ſecundùm ſuam regulam. Vnde in ipſamet religione Societatis in hoc non eſt inæqualitas perfectionis inter hos religioſos, & alios ſolenniter profeſſos. Cùm ergo profeſſi Societatis non minus perfectè ſe tradant religioni ſuæ, quàm cæteri profeſſi monachi religionibus ſuis; fit conſequenter, vt dicti religioſi Societatis non profeſſi quoad hanc partem, non minus perfectè ſe tradant, quàm cæteri omnes religioſi, ſiue quoad abdicationem dominij in ſeipſos, ſiue in extenſione materiæ, ſeu rei donatæ. Quippe qui (vt ait Gregorius XIII. in d. conſtitut.) *per ea vota ſe actu religioni tradunt, ſeque diuino ſeruitio in ea dicant.* Vtique plenè, & integrè iuxta ſuam regulam.

De traditione religioſa, quæ fit in Societate Ieſu.

18. Neque contra hoc obſtat, quòd iſti religioſi Societatis per vota ſimplicia non fiunt incapaces dominij temporalium bonorum: tum quia non agimus de traditione quoad externa bona fortunæ, ſed de donatione propriæ perſonæ, quoad omnes vſus ſui corporis regulæ conſentaneos: tum etiam, quia incapacitas dominij temporalium bonorum in profeſſis ſolenniter, non prouenit ex ſola illa donatione ſui, ſed adiuncta ordinatione Eccleſiæ, vt infrà oſtendam; & ideo ſtante æqualitate in donatione ſui poteſt ex ea parte in illo effectu eſſe inæqualitas. Denique in magnitudine, ſeu intenſione (vt ſic dicam) obligationis etiam eſt æqualitas. Nam ſi ſit ſermo de obligatione ad religionem ipſam, cùm hæc oriatur ex tranſlatione dominij in ipſam; ſicut donatio in ſua ſubſtantia æqualis eſt; ita & obligatio: quæ ex illa naſcitur. Si verò ſit ſermo de obligatione, quæ naſcitur ex voto caſtitatis, etiam illa non eſt minor, quia, teſte Cæleſtino III. in cap. *rurſus.* qui clerici, vel vouent. votum ſimplex non minus obligat apud Deum, quàm ſolenne. Maximè, quia etiam iuxta dictam ſententiam, præciſa traditione, & nudam promiſſionem Deo factam conſiderando, non intelligitur differentia inter vtrumque votum; & ideo prudenter addidit Cæleſtinus illam particulam, *apud Deum.*

Incapacitas dominij temporalium bonorum in profeſſis ſolenniter nō prouenit ex ſola traditione ſui, ſed adiuncta ordinatione Eccleſiæ.

Votum ſimplex nō minus obligat apud Deū, quàm ſolenne.

Præterea in comparatione illarum traditionum, quoad durationem, ſeu perpetuitatem ex parte perſonarũ ſe tradentium etiam eſt æqualitas; quia vouentes ſimpliciter in Societate, etiam ex parte ſua ſe in perpetuum tradunt Societati; nec poſſunt vnquam, vel in vllo caſu donationem de ſe factã reuocare, aut ſine apoſtaſiæ labe propria voluntate recedere. Ratione cuius perpetuitatis, illa traditio, & perpetuitas votorum, quæ, illa durante, exiſtit, ad verum, proprium, ac perfectum ſtatum religioſum conſtituendum ſufficit: vt Gregor. XIII. definiuit, & infrà dicemus. Solùm ergo ex parte acceptationis talis donationis, quæ à prælato fit nomine religionis, eſt inæqualitas: quia in Societate ſuperior acceptat illam donationem, quantum ad tranſlationem dominij in religionem, & quantum ad obligationem perſonæ ſe donantis; non tamen, quantum ad obligationem retinendi immutabiliter illud dominium; ſed potiùs reſeruat religioni, & eius prælatis poteſtatem repudiandi dominium illud, in quo à profeſſione ſolenni differt. Hancque inæqualitatem Societatis, Bullæ, & conſtitutiones oſtendunt; & non aliam, quod attinet ad prædictam traditionem. 19.

20. At verò hæc differentia non ſatis eſt ad factum argumentum ſoluendum. Quod ita oſtendo. Nam ex hac differentia ſolùm ſequitur, per hanc donationem Societatis cum voto caſtitatis non fieri perſonam inhabilem ad matrimonium perpetuò, & irreuocabiliter; ſicut fiunt alij religioſi ſolenniter profeſſi. Quia, ſi illa donatio reſcindatur, & conſequenter vota tollantur, & perſona in priſtinam libertatem tranſeat, tolletur illa inhabilitas, ſicut nũc etiã fit. Nihilominus tamen in hoc debet ſeruari æquiparatio: quòd ſi traditio profeſſorum vtrinque irreuocabilis, ab intrinſeco; & iure diuino, ac naturali reddit perſonam inhabilem ad matrimonium irreuocabiliter, etiam illa traditio Societatis reddet ab intrinſeco perſonam inhabilem ad matrimonium, quandiu non reuocatur, licèt per reſciſionem prioris contractus poſſit auferri. Conſequens autem eſt falſum; ergo etiam illa ſententia falſa eſt. Probatur ſequela, quia ideo dicitur profeſſio natura ſua, & diuino iure facere religioſum impotentem ad ritè contrahendum matrimonium; quia cùm iam non ſit ſuus, ſed eius, cui ſe donauit, non poteſt alteri validè donare ſeipſum: at verò ſi hoc ita eſt, eadem

eadem ratione ſequitur, ſimplicem religioſum Societatis, quandiu religioſus manet, & donatio ſui, quam ſemel fecit, non reſcinditur, non poſſe validè alteri ſe donare, ac ſubinde pro illo tempore non minus ab intrinſeco eſſe inhabilem ad matrimonium, quàm in perpetuum religioſus ſolenniter profeſſus.

21. Probatur conſequentia, quia impotentia ad donandum validè alicui rem priùs alteri donatam, non prouenit ex eo, quòd prior donatio irreuocabilis ſit, ſed ex eo quòd nemo poteſt donare, quod non eſt ſuum, eo tempore in quo donationem facit. Vnde ſi quis donauit agrum Petro, & tradidit illum, non poteſt illum Paulo donare, etiamſi prior donatio facta Petro, reuocabilis per eius voluntatem ſit, ſi eundem agrum donatori reſtituere velit: quia dum non reuocatur, dominium, vel poteſtatem in agrum non habet. Cùm ergo oſtenſum ſit, religioſum ſimplicem Societatis nõ minus ſe donare religioni quoad abdicationem dominij in ſeipſum, & tranſlationem eius in religionem, quàm religioſum ſolenniter profeſſum, profectò tam eſt impotens ad ſe tradendum alteri, quandiu in illo ſtatu permanet, quàm ſemper ſit ſolẽniter profeſſus in ſtatu ſuo: ſi ergo in hoc talis impotentia ſequitur ab intrinſeco ex vi prioris traditionis, etiam in illo ſequetur, durante ſtatu. Quòd autẽ hoc conſequens falſum ſit, conſtat ex progreſſu Societatis: nam in principio tales religioſi non fiebant inhabiles ad matrimonium, etiã durante ſtatu, & poſtea per conſtitutionem Gregorij facti ſunt inhabiles durante ſtatu: & tamen nec traditio, nec vita, nec modus à religione inſtitutus ad aſſumendum talem ſtatum, immutata ſunt; ergo ſignum eſt illam inhabilitatem non prouenire ab intrinſeco ex traditione, ſed ex lege Eccleſiæ; ergo nec in donatione omnino irreuocabili, quam cæteri religioſi faciunt, id prouenit ab intrinſeco ex traditione, ſed aliquid amplius ex parte Eccleſiæ neceſſarium eſt. Atque hoc argumentum inductum ab exemplo cum paritate rationis, videtur mihi ſatis efficax, nec video, quid poſſit conuenienter reſponderi.

Impotentia ad donandum validè rem prius donatam, non prouenit ex eo, quòd prior donatio irreuocabilis ſit, ſed ex eo quòd nemo poteſt donare, quod non eſt ſuum.

CAPVT VIII.

Superior opinio ex iure impugnatur, & ſolemnitatem voti caſtitatis de iure humano eſſe oſtenditur.

1. TErtiò principaliter argumentari poſſumus contra dictam ſententiam, quia ex ea ſequitur ſolennitatem voti caſtitatis religioſæ non eſſe de iure tantùm Eccleſiaſtico, ſed de diuino iure. Conſequens falſum eſt, ergo. Minor patet ex Bonifacio Papa c. vnico de voto in 6. dicente, *voti ſolennitatem ſola Eccleſiæ conſtitutione inuentam eſſe.* quæ verba retulit Gregorius XIII. in dicta cõſtitutione, *Aſcendente Domino.* Et non ſolùm probauit, verùm etiam pro fundamento ſuæ deciſionis, & reprobationis doctrinæ, quam ibi damnat, illam ſumit. Vnde conſtat, non vt priuatum Doctorem, ſed vt Pontificem, & Eccleſiæ Magiſtrum ex cathedra loquentem illam docuiſſe veritatem. De qua re plura in ſequentibus, & præcipuè in proprio tractatu de Societatis inſtituto lib. 3. dicemus. Probatur ergo ſequela principalis argumenti; quia ſtatus religionis, vt includit traditionem tribus votis eſſentialibus firmatam, de iure diuino eſt, ſaltem in lege noua ex Chriſti inſtitutione, vt in ſequenti libro oſtendemus. Sed illa traditio ſic facta ex natura rei & de iure naturali inducit impedimentum irritans, & inhabilitat ad matrimonium contrahendum iuxta illam ſententiam; & totum id eſt de iure diuino: éſtque neceſſarium, & ſufficit ad voti ſolennitatem ſubſtantialem. Ergo ex illa ſententia apertè ſequitur, ſolennitatem voti caſtitatis non eſſe de ſolo Eccleſiaſtico iure.

Bonifacij textus principalis.

Sequitur ex prædicta ſententia ſolennitatem eſſe de iure diuino.

2. Ad hanc rationem multi ex his, qui illam ſententiam in prædicto ſenſu defendunt, concedunt illum modum traditionis religioſæ per trãſlationem dominij ipſius religioſi in religionem eſſe ex diuina Chriſti inſtitutione, & cõſequenter etiam fatentur illam efficaciam voti ſolennis caſtitatis religioſæ ad ſubſequens matrimonium dirimendum eſſe de iure naturali; ac denique ſubſtantialem talis voti ſolennitatem eſſe etiam de iure diuino. Et ad Pontifices reſpondent, locutos eſſe de ſolennitate requiſita, vt talis traditio ritè, & validè fiat, ſicut nunc matrimonium, quoad ſubſtantiam, & indiſſolubile vinculum; & quoad efficaciam irritandi ſecundas nuptias, durantibus primis, eſt de iure diuino; nihilominus ſolennitas nunc requiſita, vt matrimonium validè fiat, eſt de iure Eccleſiaſtico, vtique, quod coram parocho, & teſtibus fiat. Ita explicant illam Bonifacij deciſionem plures Doctores, præſertim Theologi moderni, & Thomiſtæ, quos refert Sancius ſuprà num. 16. & Henric. dict. lib. 12. aliàs 2. de Matrim. cap. 5. vbi plures, qui contrarium docent, in eundem ſenſum trahere conatur. Et Couarruuias etiam illam ſequitur interpretationem in 4. Decretal. 2. p. cap. 7. §. 4. num. 8. & citat Palud. in 4. diſt. 38. quæſt. 2. §. *Septima diuiſio.* ſed ibi expreſsè ait. *In voto ſolenni eſſe duo, ſcilicet, materiam, id eſt, eſſentiam voti, & ſolennitatem, tanquam formam: & in voto ſolenni religionis materiam eſſe de iure diuino, & naturali, quia ipſemet vouens obligat ſe, ſed ſolennitatem eſſe ab Eccleſia.* Et ſequitur ibi ſupplementum Gabr. quæſt. 1. a. 2. in fin. & vterque per materiam, ſeu voti eſſentiam apertè intelligit ſolam promiſſionem, quæ à voluntate pendet, cuius obligatio eſt de iure diuino, *& nemo*, inquiunt, *poteſt illam impedire.* Vnde omnem aliam voti ſolennitatem ab Eccleſia eſſe ſentiunt: vt expreſſiùs declarat Palud. quæſt. 4. artic. 4. concluſ. 11. & ſupplem. quæſt. 1. art. 2. concl. 4. citans Gerſonem in Regul. Moral.

Multi ex auctoribus concedunt ſequelam.

Henr. Vide Matienzo. lib. 5 Recopil. tit. 1. in rubr. gloſſ. 1. num. 7. Couar. Paludan.

Gabriel. Vide Gerſ. 3. p. Alphab. 67. lit. T.

Paludan.

3. Vera ergo, & communis iuriſperitorum intelligentia eſt, Pontificem in d. cap. vnico, loqui de ſolennitate ſubſtantiali voti, id eſt, de virtute, & efficacia, quam habet ad irritandum ſubſequens matrimonium. Vnde gloſſa ibi notab. 1. ex eo, quod dicitur in illo capite, ſolennitatem voti inductam eſſe conſtitutione Eccleſiæ, colligit, non votum ipſum, ſed conſtitutionem Eccleſiæ eſſe, quæ dirimit matrimonium. Vbi eodem modo textum illum intelligunt Ioan. Andr. Dominic. Archidiac. Anchar. Francus, & alij. Et videtur, poſſe conuinci ex ipſo contextu. In quo in primis conſideranda eſt quæſtio propoſita his verbis. *Quod votum debeat dici ſolenne, ac ad matrimonium dirimendum efficax?* Vbi apertè proponitur quæſtio de illo voto ſolenni, quod ratione ſuæ ſolennitatis vim habet dirimendi ſubſequens matrimonium. Ad reſpondendum autem huic quæſtioni, Pontifex pro fundamento ſumit, *quòd voti ſolennitas ex ſola Eccleſiæ conſtitutione eſt inuenta.* Ergo loquitur in his verbis de illa ſolennitate,

Vera textus interpretatio.

Ioan. Andr. Dominicus. Archid. Anchar. Francus.

ratione cuius votum habet dirimere matrimonium, ac proinde ſupponit ipſam vim dirimendi matrimonium, quam tale votum habet, ex ſola inſtitutione Eccleſiæ profectam eſſe. Probatur hæc conſequentia primò, quia, vt conueniens ſit reſponſio, & fundamentum eius, termini debent vniuocè, & in eadem accipi ſignificatione in reſponſione, in qua in interrogatione poſiti fuerũt.

4\. Secundò confirmatur. Secundò, quia ſi in illo fundamento eſſet ſermo de ſola ſolẽnitate exteriori neceſſaria ex conſtitutione Eccleſiæ ad valorẽ actus, eſſet ineptiſſimum ad reſponſionẽ inferendam, quam Pontifex colligit. Tũ, quia illa ſolennitas neceſſaria ad valorem actus, etiam votis ſimplicibus poteſt adhiberi; poſſet enim Eccleſia ſtatuere, vt votum ſimplex caſtitatis, & religionis non ſit validum; niſi in tali ætate, vel coram teſtibus factum: ergo quòd talis ſolennitas ſit ex conſtitutione Eccleſiæ, impertinens eſt, vt inde colligatur, quódnam votum ſit ſolenne ad dirimendũ matrimonium. Tum etiam, quia è contrario poteſt eſſe votum ſolenne quoad traditionem perſonæ in Dei obſequium; & conſequenter (iuxta illam ſententiam) habens vim dirimendi matrimonium ſine vlla alia ſolennitate requiſita ex inſtitutione Eccleſiæ ad valorem actus. Vt olim virgines vouebant in manibus Epiſcopi, & ſe tradebant illi in Dei obſequium cum ſolennitate aliqua accidentali, non ſpecialiter determinata ab Eccleſia ad valorem actus. Ergo ex illo fundamento ſic intellecto non poſſet rectè colligi ſola duo vota ordinis, & religionis eſſe ſolennia, quoad vim dirimendi matrimonium.

5\. Tertiò. Tertiò ſpecialiter id confirmatur, quia Pontifex in illis verbis indifferenter loquitur de voto ſolenni ordinis, & religionis, & vniuerſaliter de omni voto habente ſolennitatem impeditiuam matrimonij, (vt ſic dicam.) At verò votum connexum ordini nullam requirit ſolennitatem extrinſecam inuentam ab Eccleſia, vt dirimat matrimonium. Nam ſi quis ordinetur ſubdiaconus cum ſola ſolennitate ſubſtantiali ſacri ordinis, quæ nõ eſt ex conſtitutione Eccleſiæ, ſed diuina, erit inhabilis ad matrimoniũ, & habebit votum ſolenne ſine alia ſolennitate inuenta ab Eccleſia, præter conſtitutionem, qua voluit, talem clericum eſſe inhabilem ad matrimonium, vel mediante voto, vel ex efficacia talis legis: vt ſumitur ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 9. (Concil. Trident.) Ergo reſpectu talis voti, & ſolennitatis eius impertinens eſſet illud fundamentum, quòd ſolennitas extrinſeca neceſſaria ad valorem actus eſt ex ſola conſtitutione Eccleſiæ, cùm votum ordinis poſſit eſſe validum, ſicut ſolenne ſine tali extrinſeca ſolennitate. Dicet fortaſſe aliquis, ſola conſtitutione Eccleſiæ inductum eſſe, vt tale votum ſit annexum ordini ſacro, & hanc eſſe in illo voto ſolennitatem ſolo iure Eccleſiaſtico inuentam. Sed contrà, quia neque hoc ſatis eſt, vt votum annexum ordini irritet matrimonium ſubſequens: nam, vt ſuprà dictum eſt, potuiſſet Eccleſia illi coniũgere ſimplex votum, ſeu ſimplicem obligationem ſeruandi caſtitatem, non inhabilitando perſonam. Ergo neceſſe eſt, vt ſolennitas per Eccleſiam inducta ſit ipſamet inhabilitatio perſonæ, ſeu efficacia data voto ad illam inducendam. Ergo de hac ſolennitate loquitur Pontifex quoad votum; ergo cùm generatim, & indifferenter loquitur, de eadem loquitur in omni voto quod illam habet.

6\. Probatur quartò. Quartò id apertè colligitur ex verbis deciſionis, ſeu concluſionis ex tali fundamento illatæ: *Præſentis duximus declarandum oraculo ſanctionis, il-* A *lud ſolum votum debere dici ſolenne quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolennizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri ordinis, aut per profeſſionem*, &c. Hæc enim deciſio, & illatio ex priori fundamento in hoc neceſſariò fundari debet, quòd Eccleſia per ſuam conſtitutionem tantùm illis duobus votis illam vim dirimendi matrimonium ſubſequens contulit: ergo de ſolennitate, quantum ad hunc effectum, locutus fuerat antea Papa, cùm in ſuo fundamento ſumpſit ſolennitatem voti ex ſola cõſtitutione Eccleſiæ introductam eſſe. Probatur conſequentia tum ex vniuocatione terminorum, quæ in toto diſcurſu ſeruanda eſt: tum etiam, quia præter illa vota, poſſent alia reputari, & affirmari ſolennia, quoad B vim dirimendi matrimonium, ſi alioqui haberent aliquam ſolennitatẽ requiſitam ex conſtitutione Eccleſiæ ad valorem voti. Et è contrario nullum eſſe poſſet votum ſolenne, quoad irritandũ matrimonium ſubſequens, niſi haberet aliquã ſolennitatem extrinſecam requiſitam ad valorem voti, quod falſum eſſe, iam oſtenſum eſt. Eſt ergo hæc in virtute Pontificis argumentatio: illa tantũ vota ſunt ſolennia, quibus Eccleſia cõtulit ſolennitatem, ideſt, vim irritandi matrimonium; ſed ſolis illis duobus votis Eccleſia vim illam contulit; ergo illa duo tantùm ſunt ſolennia, quoad matrimonium ſubſequens dirimendum.

Quintò, ac principaliter hæc intelligentia, & reſolutio ex alia deciſione Gregorij XIII. tam C apertè comprobatur, vt iam omnis alia expoſitio improbabilis, & reprobata, ac prohibita eſſe videatur: Cùm enim Greg. XIII. in Bulla, *Quanto fructuoſius*, anno 1582. in confirmationem Inſtituti Societatis edita inter alia declaraſſet, *eos, qui abſque profeſſione ſolenni per tria vota ſimplicia Societati incorporantur, verè, & propriè religioſos eſſe, & tales eſſe ab omnibus iudicandos, & appellandos*; præcipiendo, *ne quiſquam hoc in dubiũ reuocare auderet*. Nihilominus poſtea non defuit, qui & contrarium docere, & declarationem Pontificis vel perperam interpretari, vel temerario auſu deſpicere, & damnare auſus fuerit. Hanc autem erroneam temeritatem volens corripere, & damnare idem Pontifex, in alia Bulla, *Aſcendente Domi-* D *no*. anno 1584. edita ad coarguendum illorum errorem, verba Bonifacij præmittit, dicens: *Non conſiderantes voti ſolennitatem ſola Eccleſiæ conſtitutione inuentam eſſe; triáque huiuſmodi Societatis vota, tametſi ſimplicia, vt ſubſtantialia religionis vota ab hac Sede fuiſſe admiſſa, illáque emittentes in ſtatu religionis verè conſtitui, quippe qui per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt, ſéque diuino ſeruitio emancipant*. In his ergo verbis apertè loquitur Gregor. de ſolennitate ſubſtantiali, quæ rigoroſum, & propriiſſimum votum conſtituit, illúdque ab omni ſimplici diſtinguit; & illã ſolennitatem dicit eſſe ex ſola conſtitutione Eccleſiæ. Ac de eadem tacitè Bonifacium interpretatur, illúmque in modo procedendi, & decidendi imitatur. E Nam ad damnandos Theologos impugnantes Inſtitutum Societatis, & contra prius ſuum decretum contumaces, pro fundamento ſumit, *ſolennitatem voti ſola inſtitutione Eccleſiæ inuentam eſſe*. Ergo neceſſe eſt, vt in dicto ſenſu de ſolennitate voti loquatur; quia illi Theologi de illa ſolennitate voti loquebantur, & quia vota ſcholarium, aut Coadiutorum Societatis illa carebant, ideo dicebant, non conſtituere verum religionis ſtatum. Ergo, vt Pontifex firmum fundamentum iaceat, neceſſe eſt, vt de eadẽ ſolennitate voti loquatur, cũ dicit, eſſe ab Eccleſia inuentã.

7\. Probatur quintò. Greg. XIII. deciſio.

Deinde

8. Deinde illi aduerſarij non negabant ſolennitatem illam, quæ conſiſtit in modo profitendi, vel contrahendi cum religione, cum extrinſecis conditionibus, vel ſolennitatibus neceſſariis ad ſolennitatem actus, eſſe ab Eccleſia inuentam, quia de hoc nullus dubitauit vnquam. Imò D. Thomas (cuius doctrinam ſequi illi Theologi profitebantur) in 4. diſt. 38. q. 1. a. 2. in corpore, dicens, votum ſolennizari per traditionem factam in manu prælati religionis approbatæ, addit, *ſeruatis aliis circunſtantiis, quæ ſecundùm iura determinantur.* Cùm ergo ait Gregorius illos Theologos non conſideraſſe, ſolennitatem voti eſſe ex ſola Eccleſiæ conſtitutione, non loquitur de hac ſolennitate, quæ in dictis circunſtantiis conſiſtit. Ergo è conuerſo fundamentum Pontificis eſt, ſolennitatem eſſentialem voti eſſe ex ſola Eccleſiæ conſtitutione. Præterea ex hoc fundamento infert Pontifex, vota ſimplicia Societatis poſſe eſſe ſubſtantialia religionis, & verum religionis ſtatum conſtituere, etiámſi careant illa peculiari ſolennitate, quam vota profeſſorum habent. Ergo neceſſe eſt, vt de hac ipſa peculiari ſolennitate loquatur, cùm dicit, eſſe ex Eccleſiæ conſtitutione; ſimul etiam docens, ſicut Eccleſia inſtituit verũ religionis ſtatũ, cum illa ſolennitate votorum, ita etiam poſſe ſine illa admittere vota ſimplicia, vt ſubſtantialia, & ſufficientia ad religioſum ſtatũ conſtituendum.

D. Thom.

9. Denique hinc etiam argumentũ ſuprà factum roboratur: nam Gregorius de his Societatis votis agnoſcit, eſſe ſubſtantialia religionis vota, & à ſede Apoſtolica admitti; ac legitimo modo, & cum circunſtantiis approbatis Eccleſiaſtica conſtitutione emitti in religione approbata, poſt legitimam ætatem, & probationem, &c. & cum vera traditione fieri, & ideo conſtituere religioſos, *non ſecus, ac ipſos tum Societatis, tum aliquorum regularium ordinum profeſſos*, vt inferiùs dicetur: ergo nihil, quod ad ius diuinum pertinet, in his votis deſiderari poteſt, vt ſolennia ſint. Ergo ſolennitas, quæ illis deeſt, & votis profeſſorum ineſt, non eſt diuini, ſed humani iuris, nec eſt traditio, ſed aliquid aliud, quod per conſtitutionem Eccleſiæ additum eſt.

10. Dices, quid ergo deeſt tunc his votis Societatis, quominus ſolennia ſint, cùm illis addiderit Gregorius vim dirimendi matrimonium ſubſequens: nam hoc ſatis eſt, vt votum ſit ſolenne, vt patet in voto ſacrorum ordinum? Reſponderi poteſt, ad ſolenne votum religionis non ſatis eſſe, quòd ſubſequens matrimoniũ irritare valeat, ſed etiam præcedens non conſummatum. Sed hoc in primis controuerſum eſt, an ſcilicet, hæc vota Societatis hanc habeant efficaciam, de quo infrà dicturi ſumus. Et deinde licèt illam non habeant, ſimpliciter erunt ſolennia, ſicut votum clericorum. Reſpondeo igitur, illis deeſſe, quòd non inhabilitant perſonam ſimpliciter, ac perpetuò, ſed ſolùm quandiu durant. Non habent autem durationem abſolutè perpetuam, quia non ſunt annexa profeſſioni perpetuæ ex vtraque parte, ſed traditioni diſſolubili per repudiationem acceptantis; & ideo non habent vim ad ſolennizandũ votum ſufficientem. At verò ſicut eſt ex peculiari inſtitutione Eccleſiæ, quòd hæc vota talis ſint conditionis diſſolubilis; ita etiam in aliis religionibus ex iure poſitiuo Eccleſiæ habet profeſſio indiſſolubilitatẽ ex parte acceptantis. Nam ex natura rei poſſet religio cedere iuri ſuo, & profeſſum à ſeruitute religioſa, quam ſe voluntariè donando, contraxerat, & ab obedientia, quã promiſerat, liberum dimittere, ſaltem ipſo religioſo conſentiente. Quia ex natura rei contractus diſſolui poteſt per voluntatem contrahentium; & vnuſquiſque cedere poteſt promiſſioni, vel donationi ſibi factæ; nec poteſt ſeipſum reddere inhabilem ad cedendum iuri ſuo per ſolam ſuam voluntatem; quia ſemper poteſt illam mutare, dummodo fiat ſine iniuria alterius. Quòd ergo nunc religio vniens ſibi religioſum per profeſſionem ſolennem non poſſit amplius vinculum diſſoluere, etiam conſentiente religioſo, non eſt de iure naturali, nec ex diuino poſitiuo, quod oſtendi poſſit: eſt ergo iuris Eccleſiaſtici, vt ſumi poteſt ex c. vlt. de Regular. Quidquid ergo ſolennitatis in votis profeſſorum reperitur, quod votis Societatis ſimplicibus deſit, iure Eccleſiaſtico inuentum eſt, & traditioni, ac votis ſuperadditum.

Quid deſit ſimplicibus Societatis votis, ne ſint ſolennia.

CAPVT IX.

Ratione oſtenditur traditionem religioſam ex ſolo iure naturali non irritare ſubſequens matrimonium.

1. VLtimò, ne ſolis exemplis, vel authoritate niti videamur; ratione ſententia illa improbanda eſt. Duo autem dicit principaliter: vnum eſt, traditionem illam, quæ religioni in Dei obſequium fit, de iure diuino eſſe neceſſariã ad ſtatum religioſum conſtituendum, quanuis modus faciendi illam, per Eccleſiam determinetur: alterum eſt, traditionem illam ſemel factam ex ipſo iure naturæ reddere perſonam inhabilem ad matrimonium validè contrahendum. Et de primo quidem nunc non multum contendimus: in bono enim ſenſu concedere poſſumus eſſe de iure diuino, vt ſtatus religionis per traditionem propriæ perſonæ talem ſtatum aſſumentis; factam in manu alicuius, qui illam acceptet, & per illam peculiare ius in perſonam religioſam acquirat, conſtituatur; ſiue illa traditio ſit ſimpliciter neceſſaria ad ſtatum religioſum, & de illius eſſentia, ſiue pertineat ad quandam veluti ſpeciem eius, ſeu peculiarem modum conſtituendi illum ſtatum. Quia fortaſſe poteſt etiam ſine illa per ſola tria vota alio modo conſtitui; & fortè aliquando vſitatum ita fuit, licèt nunc non ſit in vſu. de qua re infrà, tractando de origine huius ſtatus, & de modo illum profitendi tractandum erit. Iuxta hunc autem poſteriorem dicendi modum, qui ſatis probabilis eſt, non poteſt traditio illa ita de iure diuino reputari, vt ius diuinum ſtatuerit, vel inſtituerit ſtatum religioſum illo modo determinatè faciendum, ſed vel illo, vel alio ſufficiet. Atque ita illa traditio non vt exiſtens (vt ſic dicam) ſed vt poſſibilis erit de iure diuino, vel (quod in idem redit) potius poteſtas inſtituendi talem traditionem, & acceptandi illam erit de iure diuino, quàm ipſa traditio, ſeu actualis eius inſtitutio: ſicut aliàs de excommunicatione, & aliis cenſuris, & de ſacramentalibus diximus. Quia verò ad præſens non refert, damus abſolutè, huiuſmodi traditionem, quoad ſubſtantiam eſſe de iure diuino; quanuis modo ab Eccleſia præſcripto fieri debeat.

Vtrùm traditio ſit de iure diuino.

2. Addimúſque circa ſecundum punctum, etiam traditionem legitimè factam, & à iure diuino manantem non irritare matrimonium ſubſecutum, ex vi ſolius iuris diuini. Probatur primò; quia ſi traditio illa ſpiritualis de ſe, & ab intrinſeco repugnat cum traditione carnalis vinculi

Probatur traditionẽ non irritare matrimonium ſolo iure diuino.

matrimonij, etiamſi fiat abſque ſpeciali voto caſtitatis, irritabit matrimonium ſubſequens. Conſequens eſt falſum; ergo. Probatur ſequela, quia ſi illa traditio intrinſece pugnat cum matrimonio, & irritat illud, ideo eſt, quia per illam abdicat perſona ſui dominium à ſe, & transfert in alium; ideóque iam non poteſt alteri ſe donare. At verò per ſolam donationem fit illa abdicatio, & tranſlatio dominij, etiamſi votum caſtitatis non addatur; ergo etiam ſic facta irritabit matrimonium. Conſequens autem falſum eſt; ergo, &c. Maior nota eſt ex fundamento contrariæ ſententiæ. Minor autem etiam eſt in iure manifeſta, & vſu etiam eſt nota; quia quotidie fiunt tranſlationes dominiorum per puras donationes, ſine additione alicuius promiſſionis, vel voti, aut iuramenti. Et ratio eſt, quia voluntas abſoluta donandi in habente poteſtatem ſine alio adminiculo eſt ſufficiens ad transferendum dominium, præſertim, ſi in actum externum traditionis cum acceptatione donatarij prodeat. Ergo ſicut aliarum rerum donationes ita fiunt, poteſt fieri donatio, & traditio propriæ perſonæ. Item in ſeruitute ciuili, ſeu carnali, ita fieri poteſt; ergo etiam religioſa, ſeu ſpiritualis ſeruitus poteſt eodem modo contrahi: Et ideo diximus in ſuperiori libro, ad rationem ſtatus perfectionis ex natura rei non eſſe neceſſarium votum, ſed donationem, vel pactum aliquod ſufficere: vt in ſtatu Epiſcopi videre licet. Ergo idem eſt de traditione, quam nunc conſideramus.

Tranſlatio dominiorum fit per puras donationes, ſine additione alicuius promiſſionis, voti, vel iuramenti.

3. Minor autem prioris ſyllogiſmi, ſeu falſitas conſequentis ſatis certa eſſe videtur; quia de facto nulla traditio ſui ſine voto caſtitatis, vel lege Eccleſiæ, irritat matrimonium. Hoc patet ex traditione perſonæ, quæ ſuſcipiendo ſacrum ordinem fit: item in conuerſis, ſeu oblatis, qui ſe offerunt hoſpitali, vel religioni in perpetuam quaſi ſeruitutem ſpiritualem; nam verè dominium ſui à ſe abdicant, & in hoſpitale, vel religionem transferunt: & tamen non fiunt inhabiles ad matrimonium. Item pueri, qui olim donabantur à parentibus religioni, verè conſtituebantur ſub poteſtate, & dominio religionis, vt infrà ſuo loco videbimus: & nihilominus peruenientes ad ætatem adultam non erant inhabiles ad matrimonium, vt ex vſu illorum temporum infrà etiam mõſtrabimus. Adde, quòd licèt nunc fieret traditio religioſa cum voto caſtitatis ſine aliis ſubſtantialibus votis religionis, nec votum illud eſſet ſolenne, nec perſona eſſet inhabilis ad matrimonium: ergo multo minus poteſt fieri perſona inhabilis ad id per ſolam traditionem. Illatio per ſe nota eſt, & antecedens probatur; quia talis traditio cum ſolo vno voto caſtitatis non eſſet profeſſio religioſa, nec conſtitueret ſtatum religioſum; quia deſunt aliqua ſubſtantialia. ergo votum illud non eſſet ſolenne; quia nec eſſet coniunctum ordini ſacro, nec profeſſioni religionis. Et ita ſumitur ex cap. *ex parte tua.* de conuerſion. coniug. quanuis Innocentius ibi n. 1. quem multi ſequuntur, non rectè in hac parte opinetur; meliúſque ſentiunt Panorm. in d. c. *rurſus.* in fine, quem cum aliis ſequitur Sancius ſuprà n. 21. Et idem ſumitur ex Sylueſtro relig. 3. n. 18. vbi idem dicit de profeſſione, ſeu traditione facta cum ſolo voto obedientiæ, *excludendo alia.* Meritóque addit, *excludendo alia:* nam votum obedientiæ, ſi fiat ſecundùm regulam approbatam, virtute includit alia vota; vt vſus aliquarum inſignium religionum oſtendit. Et ſumi-

Quid de traditione cum ſolo voto caſtitatis? nec votum illud eſſet ſolenne, nec perſona eſſet inhabilis ad matrimonium.

Panormit.

Sancius.

Syluest.

A tur ex d. cap. *Ex parte tua.* in fine, ibi: *Niſi ſe voto adſtrinxerit ad obſeruationem regularem.* Vtique de præſenti, non de futuro, vel, vt gloſſa ibi dicit: *voto, id eſt, profeſſione.* quæ & traditionem, & votum prædictum includit: hoc autem non habet locum in ſolo voto caſtitatis, quia neque formaliter, neque virtualiter cætera includit.

Dicet fortaſſe aliquis, quando fit traditio ſola, vel cum ſolo voto caſtitatis, vel non eſſe eiuſdem rationis cum donatione ſui, quam facit religioſus adiunctis tribus votis; vel ſi talis fiat ex intentione vouentis, non eſſe validam, quia ſine firmitate trium votorum non acceptatur ab Eccleſia, quia non fit (ſicut fieri debet) in religione ab Eccleſia approbata. Sed neutrum horum vim argumenti facti euacuat: nam in primis illa traditio, licèt non ſit eiuſdem rationis moralis, vel potiùs non habeat eandem vim ad effectum conſtituendi verum religioſum ſtatum; quia vel non fit in religione ab Eccleſia approbata, vel non habet omnia vota ſubſtantialia coniuncta: nihilominus in ſua intrinſeca ratione, & ſubſtantia poteſt eſſe eiuſdem rationis; vtraque enim eſt donatio habens eandem materiam, ſcilicet, propriam perſonam, & poteſt fieri tam integra, & plena ex intentione donantis ad omnia obſequia Dei, & religionis, vno modo, ſicut alio; & eodem modo poteſt à religione acceptari. Deinde licèt Eccleſia non approbet illam traditionem in ratione profeſſionis religioſæ, propter defectum votorum; nihilominus non reprobat, nec irritat illam, ſed ſuæ naturæ illam relinquit. Nulla enim lex canonica proferetur, in qua talis oblatio ſui nuda (vt ſic dicam) id eſt; non firmata, & ornata per tria vota ab Eccleſia irritetur, vel prohibeatur. Ergo cùm de ſe ſit bona, & ad Dei obſequium fiat, & in ſalutem ſpiritualem perſonæ ſic ſe tradentis redundet, non eſt, cur inualida iudicetur. 4.

Inſtantia ſoluitur.

Reſponderi poteſt, eſſe inualidam, quia non eſt, qui acceptet nomine Dei, quod eſſet neceſſarium; quia hæc oblatio non fit homini in eius commodum, ſed fit in honorem Dei. Sed contrà, quia multæ religiones habent à Pontifice poteſtatẽ acceptandi conuerſos ſic ſe offerentes; non vt religioſos, ſed vt Deo deuotos. Item ex natura rei videtur eſſe hæc poteſtas in ordinariis prælatis, ſi Pontifex illam non limitet, quod non fecit quoad hanc partem; & in religione ſimiliter inuenitur talis poteſtas: quia cum illa ſit cõtractus, & in illius vtilitatem cedit, licèt principaliter fiat in honorem Dei. Denique licèt daremus, nunquam eſſe validã ex defectu alicuius conditionis ab Eccleſia præſcriptæ, ac requiſitæ, vt validè fieret: nihilominus de ſe poteſt eſſe valida, etiamſi abſque votis fiat, & Eccleſia poſſet non exigere talem conditionem, vt neceſſariam ad valorem eius; & nihilominus ſic facta non faceret perſonam inhabilem ad matrimonium ex intrinſeca natura ſua, ſine adminiculo Eccleſiaſticæ conſtitutionis, vt oſtenſum eſt: ac proinde rectè ſequitur, neque nunc fieri illum effectum ex ſola rei natura, vt etiam probatum eſt. 5.

Prælati religionũ habent poteſtatem accipiendi cõuerſos.

Poteſtque amplius hoc declarari, ac confirmari; quia talis traditio per ſe, & vt diſtincta, & præciſa à voto caſtitatis, non obligat ad caſtitatẽ ſeruandam; ergo nec per ſe poteſt ab intrinſeco valorem matrimonij impedire. Antecedẽs probatur primò à poſteriori; quia aliàs religioſus peccando contra caſtitatem, præter malitiã contra temperantiam, duas haberet malitias, vnam contra religionem, 6.

Sequitur ex prædicta ſententia, in peccato religioſi

præter maliriam contra temperantiā, dari duas malitias, vnam contra religionem, & aliam contra iuſtitiā.

gionem, quia eſt contra votum, & aliam contra iuſtitiam, quia eſt contra donationem religioni factam: ſicut cōiux habens votum caſtitatis adulterium committens, præter intemperantiam, & ſacrilegium, contra iuſtitiam peccat in alterum coniugem, cui iam ſuum corpus tradidit. Conſequens autem eſt falſum; ergo & illud vnde ſequitur. Minor probari poteſt eſt communi conſenſu Doctorum, quos latè refert Sancius lib. 7. de Matrim. diſp. 27. à n. 19. diſputando de obligatione aperiendi in cōfeſſione circunſtantiam voti ſimplicis, vel ſolennis Ordinis ſacri, aut profeſſionis; ex quibus quamplures docent, ſufficere explicare circunſtantiam voti abſolutè, non explicando ſolennitatem, nec modum ſolennitatis; nec an votum fuerit bis, vel ter emiſſum. Et licèt alij dicāt, aliquas ex his circunſtantiis eſſe aperiendas, non fundantur in eo, quòd addant plures ſpecies malitiarum, ſed vel in hoc, quòd notabiliter aggrauāt, vel pauci in hoc, quòd votum ſimplex, & ſolenne differant ſpecie, quod eſt falſum, vt infrà oſtendemus. Et quod ad præſens attinet, nō ideo dicunt, multiplicari malitias in fornicatione religioſi profeſſi, ſed vnam tantùm ponunt, licèt alterius rationis eſſe fingant. Nullus ergo eſt, qui ſenſerit plures eſſe malitias in fornicatione religioſi, præter eam, quæ eſt contra temperantiam, ſeu caſtitatem, & aliam contra votum, ſeu profeſſionem. Eſt ergo vna tantùm malitia ſacrilegij in tali actu. Et ratio non eſt alia, niſi, quia traditio per ſe non obligat ad ſeruandam caſtitatem, ſed ſolum votum.

Duplex tātùm malitia eſt in peccato religioſi contra caſtitatem.

7\. Oppoſitum autem ex illa ſententia ſequi, facilè probatur, quia traditio religioſi, & promiſſio caſtitatis, ſunt actus inter ſe moraliter, ac realiter diſtincti; & inducunt obligationem pertinentem ad diuerſas virtutes; votum enim inducit obligationem religionis, ac fidelitatis ad Deum, traditio iuſtitiæ ad religionem, cui ſe donauit. Vel, vt alij volunt, erit etiam ſacrilegij ſpecies diuerſi, quatenus eſt contra ſpecialem honorem Dei, vel contra nouum ius dominij illi acquiſitum, ſimile illi ſacrilegio, quod inuenitur in furto rei ſacræ, vel in violatione templi: & ita erit in illo actu non tantùm duplex, ſed etiam triplex malitia præter luxuriam; quæ omnia in moralibus abſurda ſunt. Ratio autem cur illa traditio non obliget ſpecialiter ad caſtitatem, reddi poteſt, quia obiectum, ſeu materia illius traditionis, eſt ipſamet perſona donantis, non in ordine ad non fornicandum, vel abſtinendum ab vſu copulæ carnalis; quia licèt iſte poſſit eſſe finis illius traditionis, non tamen eſt eius materia. Vnde ſicut finis legis non cadit ſub obligationem legis; ita nec ille finis talis donationis cadit ſub obligationem ex ipſa donatione intrinſecè ortam. Alioqui ex illa traditione oriretur ſpecialis obligatio ad vitanda ſingula peccata; quia ſub finem illius traditionis cōprehenditur: nam ad cætera peccata vitanda ordinatur. Vnde tandem facilè probatur conſequentia principalis argumenti, quia ſi fornicatio non eſt contraria intrinſecæ obligationi illius traditionis: ergo vſus matrimonij per honeſtam carnalem copulam multo minus erit illi contrarius. Ergo nec vinculum matrimonij eſt contrarium illi traditioni; ergo ex ſola rei natura non irritatur ab illa, vel ab obligatione, quæ ex illa naſcitur.

Finis legis non cadit ſub obligatiōe legis.

8\. Vltimò explicatur vis huius rationis, & aſſertio intenta ampliùs roboratur exemplo ſeruitutis contractæ per donationem, aut venditionem,

Confirmatur exēplo ſeruitutis.

A vel ſimilem contractum ipſius ſerui. Nam per illum contractum ſe priuat dominio ſuiipſius, & ſe donat alteri, & nihilominus inuito domino poteſt ſe validè tradere alteri coniugi per matrimonium; nec prior traditio inhabilitat perſonam ad ſecundam: ergo proportionali ratione dicendum eſt de religioſa ſeruitute ex tali traditione orta, non reddere ab intrinſeco perſonam inhabilem ad ſe tradendum alteri per matrimonium. Antecedens ſupponimus, vt certum ex cap. 1. de Coniug. ſeruorum, & aliis. Conſequentia verò probatur, quia in primis diſparitas rationis non facilè redditur. Deinde, quia æquiparatio poteſt ſuaderi ſufficienter, quia licèt dominus acquirat B ius in ſeruum, quoad opera eius, ita vt poſſit illo vt in omnem corporalem vſum prudentem, & ſibi vtilem, & fortaſſe per matrimonium aliquo modo impediatur ab huiuſmodi miniſterio, cum aliqua domini in commoditate, vel minori vtilitate: nihilominus ius, & libertas matrimonij tanta eſt, támque naturalis, vt non potuerit quiſpiam vel coactè, vel etiam ſua priuata voluntate tali poteſtate priuari, etiamſi in pœnam iuſtam, vel per venditionem parentis, vel per ſuam voluntatem ſeruus effectus ſit. Vnde, quia ſeruitus, nec à iure, nec ab authoritate Reipublicæ cum illo rigore introducta eſt, nec fortaſſe introduci potuit; ideo non obſtante priori traditione ſeruitutis, habilitas ad contrahendum matrimonium retenta eſt. C Simili ergo modo, quando aliquis ſe tradit in ſeruitutem religioſam, non ſtatim ex vi ſui priuati conſenſus in illam traditionem, ſe reddit inhabilem, & impotentem ad ſe trahendum in matrimonium; niſi accedat Eccleſiæ authoritas, quæ illam inhabilitatem introducat; quia per illam traditionem non ſe obligat ex iuſtitia ad ſe abſtinendum ab omni vſu corporis ſui, qui aliquo modo poſſit impedire obſequium religionis exactiſſimum, & cum commoditate maxima religionis. Et ideo cum illa traditione non repugnat formaliter, & ex natura rei vinculum matrimonij.

Traditio per ſeruitutem cōtractā non inhabilitat ſeruum ad matrimonium validè contrahendum.

Et confirmatur; quia coniugatus poſtquam conſummauit matrimonium, poteſt profiteri religionem de licentia alterius coniugis, cum aliis de D iure requiſitis, & tunc non diſſoluitur vinculum matrimonij per traditionem religioni factam; ergo ſignum eſt, non habere inter ſe formalem, & intrinſecam repugnantiam: ſunt enim hæ traditiones, ſeu vincula diuerſarum rationum, & ad diſtinctos fines ordinum; non tamē ſunt formaliter repugnantia, nec ad fines contrarios tēdunt: & ideo ſine adminiculo iuris, vnum non impedit, & irritat aliud, eo vel maximè, quod poteſtas matrimonium ineundi tam eſt naturalis, & ad commune bonum totius naturæ data, vt licèt poſſit homo ſola voluntate ſua ſe obligare Deo, ad non vtendum illa, non tamen videatur, poſſe ſe priuare illa omnino, & inhabilem ſe ad matrimonium E reddere ſola ſua priuata authoritate, niſi authoritas publica intercedat. Quia ius matrimonij ineundi magis videtur publicum totius naturæ ius, quàm indiuidui; quia ad conſeruationem ſpeciei ordinatur. Et ideo licèt poſſit homo pro ſuo arbitrio non vti illo iure, & poteſtate; non tamen ſe omninò illa poteſtate priuat, ſi ne adminiculo publicæ poteſtatis. Imò videtur fuiſſe neceſſaria poteſtas ſupernaturalis data Eccleſiæ; quia nec naturalis poteſtas humana potuit introducere ſeruitutem, quæ libertatem, & poteſtatem ad contrahendum 9.

Confirmatur vltimò.

Vt introducatur inhabilitas ad matrimonium contrahendum, requiritur publica authoritas & non ſufficit priuata.

D.Thom.

vinculum matrimonij auferret: vt D.Thomas, & Theologi ſentiunt in 4.diſt.36. Nec etiam in lege veteri videtur fuiſſe talis poteſtas etiam in ordine ad ſpiritualem ſeruitutem, vt in libro ſequenti videbimus.

Quorundā opinio partim approbanda.

10. Hinc tandem aliqui graues, & antiqui authores, licèt dixerint, votum caſtitatis fieri ſolenne per traditionem, quam habet adiunctam, nihilominus addiderunt, illam traditionem non dirimere matrimonium ſubſequens ex vi iuris naturalis, ſeu diuini, ſed Eccleſiaſtici; ac ſubinde non ſolennizare votum ex natura ſua, ſed virtute cõſtitutionis Eccleſiæ. ita ſentit Altiſiod.lib.3. ſum. tract.28. cap.2.q.3.§. *Quod votum ſolenne*. Et idem tradunt Ioan. Andr. Anchar. Dominic. & Archidiac.in cap. vnico de Voto. in 6. & Card. in Clement.vnic.de conſanguinit.q.24. Hæc tamen ſententia parum differt à noſtra, & communi, quam in cap. ſequenti trademus: immeritò tamen tribuit irritationem matrimonij traditioni potius, quàm voto, cùm iura aliter loquantur, vt in ſequenti capite ampliùs explicabimus. Fundamenta verò prioris ſententiæ non indigent peculiari reſponſione: nam primum expeditum, & impugnatum eſt exemplo ſeruitutis; quod oſtendit, non omnem traditionem vnius rei, vel perſonæ ad aliquos vſus, impedire traditionem eiuſdem perſonæ ad vſus alterius rationis, & ordinis, quia poſſunt non habere formalem oppoſitionem contradicentem, vt contingit in ſeruitute, & matrimonio: & idem eſt in præſenti, ſola natura rei ſpectata. Ad alteram rationem reſpondemus, concedendo eſſe poſſibilem talem traditionem, ſed non abſque adminiculo voti authoritate Eccleſiæ ſolennizati, vt mox explicabimus.

Altiſiod. Ioan. Andr. Anchar. Dominicus.

CAPVT X.

De ſolemnitate voti caſtitatis religioſæ, eiúſque origine vera ſententia.

1. Aliorum opinionibus repudiatis, ſupereſt, vt tertiam, quæ communior eſt, & quæ nobis omnino vera videtur, proponamus. Et in primis dicimus, votum caſtitatis religioſæ eſſe ſolẽne præter vim irritandi præcedens matrimonium ratum, de qua lib.9. nihil aliud addere, quàm eſſe votum, non ſolùm prohibens, ſed etiam irritans matrimonium ſubſequens, ac ſubinde ſolennitatem voti ſubſtantialem, de qua nunc agimus, nihil aliud eſſe, quàm moralem efficaciam voti caſtitatis ad habilitandam perpetuò perſonam, ne validum matrimonium contrahere valeat. ita docent authores omnes in ſequenti corollario allegandi. & ſumitur ex cap. Vnic. de voto. in 6. & ex cap. *Rurſus*. qui cler.vel vouent. & ex multis Decretis 27. q.1. Et ſequitur ex impugnatione aliarum opinionum; quia ſine efficacia ad irritandum perpetuò ſubſequens matrimonium, votum caſtitatis non eſt ſolenne: ſed votum ſimplex caſtitatis habere poteſt omnia alia, quæ habet ſolenne, præter hanc efficaciam, ſcilicet, quamcunque externam ſolennitatem, ſeu ritum emittendi votum, & adiunctam traditionem, & quicquid aliud cogitetur. Ergo primaria differentia inter votum ſimplex, & ſolenne, in dicta efficacitate poſita eſt; ergo illa eſt voti ſolennitas ſubſtantialis, quia ſine illa non erit ſolenne, & cum illa non poteſt non eſſe ſolenne.

Quid ſit ſubſtantialis ſolennitas voti caſtitatis. Vera ſententia.

2. Tribuimus autem hanc efficacitatem voto caſtitatis potius, quàm traditioni religioſæ, prout eſt actio, & donatio à promiſſione diſtincta. Tum

A quia ita loquuntur iura, & Doctores communiter: tum quia prima prohibitio contrahendi matrimonium, non eſt à traditione, vt probatum eſt; ſed eſt à voto caſtitatis: irritatio autem adiungi ſolet prohibitioni; lex enim, quæ prohibet, eadem irritare ſolet, quando maiore rigore, & efficacioribus verbis fertur. Vnde ſi lex de ſe tantùm prohibens, fiat irritans; quodammodo ſolennizari dici poteſt: & hic modus loquendi in his votis introductus eſt. Tum præterea, quia in ſacra clericorum ordinatione, non ordinatio, ſed votum cenſetur inhabilitate perſonam, vel immediatè lex ipſa canonica, ſi fortaſſe ab aliquo malitioſè votum non emittatur. Ergo idem cenſendum eſt de Voto caſtitatis: nam d. cap. vnicum. eodem modo de vtroque loquitur. Et in

Cur efficacia inhabilitandi potiùs tribuatur voto caſtitatis, quā traditioni.

B hoc eſt maior ratio; quia nunquam inhabilitas inducitur, niſi mediante voto. Vnde ſi quis profitando religionem, haberet animum verè ſe tradendi religioni, non verò vouendi, nec ſe obligandi ad caſtitatem, non fieret inhabilis ad matrimonium, etiamſi ponamus traditionem ſic factam fuiſſe acceptatam, & validam. E contrario verò, etiamſi traditio non præcedat, nec adiungatur, per ſolum votum caſtitatis emiſſum in manu Epiſcopi, & per illum acceptatum, poſſet Eccleſia inhabilitare perſonam ad matrimonium, & fortè aliquando fecit, vt infrà videbimus. Ergo votum ipſum ſub tali lege factum, eſt quod irritat: quanuis de hoc non eſt multum contendendũ: quia ad modum loquendi pertinere videtur.

Quid? ſi quis nõ habeat animũ vouendi.

C Vltimò verò circa hanc aſſertionem obſeruare oportet, votum ipſum ſolenne cõſiderari poſſe, vel in fieri, vel in facto eſſe: & in fieri eſſe actum ipſum promittendi ſufficienter exteriùs expreſſum, & acceptatũ ſub tali inſtituto, ſeu conſtitutione Eccleſiæ: at verò in facto eſſe, ſeu permanenter eſſe vinculum, quo vouens ligatus, ſeu obligatus manet. Sicut matrimonium in fieri eſt ipſe conſenſus, verbis, vel ſignis expreſſus, & acceptatus: & in facto eſſe, eſt vinculum inter coniuges permanens. Et ſimiliter irritatio matrimonij poteſt eſſe vel actualis, quæ ſolùm fit, quando matrimonium irritum attentatur: vel permanens

3. Votum ſolẽne poteſt conſiderari vel in fieri, vel in facto eſſe.

D per modum habitus, & ſic eſt inhabilitas inducta in perſonam ad validè contrahendum. Votum ergo ſolenne propriè ſumptum pro ipſo actu vouendi, rectè dicitur eſſe ſolenne per efficaciam, quam à lege recipit ad inhabilitandam perſonam, quaſi effectiuè, inducendo in illam talem inhabilitatem. Et hoc modo de Voto ſolenni loquimur: & in eodem ſenſu de illo dicunt Theologi, inhabilitatem hanc non eſſe voti ſolennitatem, ſed effectum: & propterea nos, nõ de inhabilitate, ſed de virtute inducẽdi inhabilitatem locuti ſumus. Si autem loquamur de voto in facto eſſe, id eſt, de vinculo per actum vouẽdi inducto, ſic dici poteſt, votum ipſum formaliter inhabilitare perſonam ad matrimonium; quia ex tali actu vouendi

E tale relinquitur vinculum in perſona, vt nõ ſolùm liget, & obliget ad non contrahendum, ſed etiam inhabilem ad talem contractum reddat. Et ſic inhabilitas ipſa poteſt dici eſſe ipſa ſolennitas voti in eo ſenſu accepti, id eſt, vinculi ex voto relicti. At verò irritatio, quæ fit, cùm tale matrimonium attentatur, fit effectiuè moraliter ab actu vouendi, quãuis remotè; proximè verò, & formaliter (vt ſic dicam) prouenit à tali vinculo, & ligamine perſonæ: atque hoc etiam modo actualis irritatio matrimonij, non eſt ſolennitas voti, vt habitualiter permanentis, ſed eſt effectus eius, vt conſtat.

Similis

4\. *Traditio etiam ſumi poteſt vel in fieri, vel in facto eſſe.*

Similis diſtinctio animaduerti poteſt in traditione, quæ in profeſſione religioſa interuenit: nam poteſt etiam in fieri, & in facto eſſe conſiderari; & priori modo eſt actus ille, quo aliquis ſe religioni donat: poſteriori autem modo eſt ipſa ſeruitus permanens, quæ in tali perſona, reſpectu religionis manet. Vnde dicunt aliqui, traditionem priori modo ſumptam eſſe ipſummet votum ſolemne; & conſequenter poſteriori modo acceptam; eſſe effectum voti ſolemnis. quia traditio in facto eſſe eſt effectus actualis traditionis, vt per ſe patet: ergo traditio priori modo ſumpta erit ipſum votum ſolenne. Sed illud prius falſum eſt: nam votum ſolenne caſtitatis & donatio ſui, quam religioſus facit religioni, actus ſunt diſtincti (vt dixi) & ideo traditio in facto eſſe non eſt effectus voti ſolennis, præſertim caſtitatis; quia tale votum nullum dominium transfert in religionem, ſed ſolum ita obligat perſonã Deo, vt irritet contrarium factum, quoad matrimonij vinculum. Et ideo ipſa traditio non poteſt dici formaliter ſolenne votum, ſed eſſe cum illo: vt loquitur D. Thomas quodlib. 3. art. 18. Vel etiam dici poteſt, illud cum traditione profeſſionem religioſam quaſi componere, & ideo in tali profeſſione formaliter includi, vt infrà ſuo loco latiùs dicemus.

Votum ſolenne caſtitatis, & traditio ſui actus ſunt diſtincti.

D. Thom.

5\. *Aſſertio ſecunda.*

Dicendum eſt ſecundò (& ſequitur ex dictis) ſolennitatem voti caſtitatis ſolo iure Eccleſiaſtico eſſe inſtitutam. Hoc latè in ſuperioribus authoritate Pontificum probatum eſt, & virtute aſſeritur ab omnibus, qui dicunt profeſſionem religioſam à ſolo iure Eccleſiaſtico habere vim irritandi matrimonium perpetuò. Nam oſtenſum eſt votum ſolenne, & ſimplex tantum in hac virtute differre: nam in omnibus aliis rebus conuenire poſſunt, in obligatione ad Deum, in adiuncta traditione, in ritu, & forma exteriùs vouendi, & ſi quid aliud excogitari poteſt. Vim autem illam eſſe tantùm à iure Eccleſiaſtico, docent ex Theologis Altiſiod. lib. 3. ſum. tract. 28. cap. 2. q. 3. Scot. 4. diſt. 38. q. vnic. Palud. q. 4. a. 2. & ſupplement. Gabr. a. 3. vt ſuprà citaui, & Richard. etiam ibi, a. 7. q. 2. ad 3. dicit, votum ſolenne irritare ſubſequens matrimonium. *Quia iura non tantùm prohibent tales perſonas contrahere, ſed etiam decernunt, & conſtituunt eas illegitimas ad contrahendum.* Vnde ne ſibi ſit contrarius, cùm dicit in corpore eiuſdem quæſtionis, votum ſolenne irritare ſubſequens matrimonium ratione traditionis, exponendus eſt, ſolùm intellexiſſe traditionem eſſe fundamentum congruentiſſimum, quod Eccleſiam ad illud impedimentum inſtituendum induxit: quod facilè credi poteſt, & fortaſſe multi ex authoribus capite præcedenti allegatis in eodem ſenſu locuti ſunt. Præterea docent idem Caie. 2. 2. q. 88. a. 7. Idem tenet Henriq. quodlib. 5. q. 28. & 38. Gerſon tract. de Matrim. 1. p. Alphab. 25. lit. I. Abul. Num. 30. q. 59. Aluar. Pelag. lib. 1. de Planct. Eccleſ. c. 26.

Altiſiod. Scot. Paludan. Gabriel. Richard.

Caietan. Henriq. Gerſon. Abul. Aluar. Pelag.

6\. Ex iuris peritis autem tetigit hanc ſententiam Gloſſ. 27. q. 1. in principio quæſtionis. verſ. *Quod vouentes.* & cap. 1. verſ. *ſub teſtimonio.* Sed non perſtat in ſententia; nunc enim negat, nunc verò affirmat. Sic etiam gloſſa in c. *rurſus.* qui clerici, vel vouentes. verſ. *Apud Deum.* prius hanc ſentẽtiam docet; poſtea verò in extremum errorem inclinat, dicens cum Hugone, omne votum caſtitatis, quantumuis ſimplex, irritare ex natura ſua matrimonium ſubſequens, quod & falſum, & erroneum eſt, vt ſuo loco infrà dicemus. Apertiùs hoc docet gloſſa in c. vnico. de voto. in 6. in notat. 1. poſt caſus propoſitioné, & Hoſtienſ. in ſum. lib. 4. tit. qui clerici, vel vouẽt. n. 4. idẽ, & cum eo Abbas, & multi alij in d. c. *rurſus.* Item Ioan. Andr. Dominic. & alij, in d. c. Vnico, quos cum multis aliis refert Sancius. d. lib. 7. diſp. 26. n. 2. vbi etiam ſummiſtas allegat. Et ex modernis latè illam tuetur Medin. d. lib. 4. de Cont. Sacerd. controuerſ. 7. cap. 22. 31. & ſequentib. Hugol. de Sacram. tit. de Matrim c. 19. n. 5. Azor tom. 1. lib. 12. c. 6. q. 1. 2. & 3. Plat. de bono ſtat. religioſi c. 21. in fin. Baſilius Ponce in lib. de Var. quæſt. q. 3. Scholaſt. cap. 4. & 5. Alex. Pezant. in addit. ad 3. p. q. 53. diſp. 1. Leſſius lib. 2. cap. 40. dubit. 19. num. 141. & Garcia de Benef. 7. part. cap. 10. à n. 52. plures alios referens. Denique Bellarm. lib. 2. de Mon. c. 32. ad 2. probabilem putat hanc ſententiam, licèt illam oppoſitæ non præferat, quia rem ex profeſſo non diſputat.

Gloſſ.

Hoſtienſ. Abbas. Ioan. Andr. Dominic. Medin. Hugol. Azor. Plato. Baſilius. Pezantius. Leſſius. Garcia. Bellarm.

7\. *Probatur ratione.*

Ratione denique probatur ex dictis, quia in quocunque voto caſtitatis irritante matrimoniũ ſubſequens, præter conſtitutionem Eccleſiæ, tria tantùm ſpectari poſſunt, ſcilicet, vel traditio, vel promiſſio perpetuò ſeruandi caſtitatem ab illo momento: vel conſecratio, ſub qua omnem externam benedictionem, aut cæremoniam, aut teſtiũ multitudinem (ſi exigatur) aut quamcunque aliam ſimilem ſolennitatem comprehendimus. Sed nihil illorum per ſe, & ex natura ſua irritat matrimonium ſubſequens: nam de traditione, & conſecratione, ſeu exteriori forma profitendi, iam id oſtenſum eſt. Idémque eſt de promiſſione, vt certum ſupponimus, quia tota vis talis promiſſionis in voto ſimplici caſtitatis inuenitur; & tamen per ſe non reddit perſonam ad matrimoniũ inhabilem, vt ſupponimus, & infrà lib. 9. oſtendemus. Neque etiam id faciunt ex iure diuino poſitiuo (vt ſenſit Almai. tract. de Poteſt. Eccleſ. cap. 15.) quia tale ius diuinum nec ſcriptum eſt canonicè, nec aliqua Patrum, & Eccleſiæ traditione oſtendi poteſt. Relinquitur ergo, vt ex ſolo iure Eccleſiaſtico id proueniat.

Almain.

8\. Idem autem dicendum eſt de omnibus illis, etiamſi ſimul concurrant, & vniantur. Primò, quia ſicut in ſingulis illis partibus nihil inuenitur, quod ex ſe dirimat ſubſequens matrimonium, ita neque in aggregato illarum reperitur; vt eiſdem argumentis, & diſcurſibus probari poteſt; & propria ratione, quia illa tria ſimul ſumpta non inducunt aliquem effectum repugnantem per ſe valori matrimonij. Nec eſt, vnde in illo aggregato reſultet maior virtus ad maiorem, vel nouum effectum moralem efficiendum, cùm tantùm ſe habeant, vt plures circunſtantiæ morales, quæ malitiam actus augere poſſunt, non verò illum irritare. Secundò, quia poteſt fieri per Eccleſiæ conſtitutionem, vt concurrentibus illis tribus, perſona non maneat inhabilis ad ſubſequens matrimonium, & valorem eius. Sicut iam magna ex parte fecit; & poſſet id facere, addendo quamcunque externã ſolennitatẽ, aut benedictionis, & traditionis ac voti perpetuitatẽ; nulla enim repugnãtia in hoc oſtẽdi poteſt. Imò ita fuiſſe olim vſitatũ in Eccleſia, multi viri docti exiſtimant, & videtur poſſe colligi ex multis Conciliorum, & Patrum decretis, quæ Gratianus diſt. 27. & 27. q. 1. refert. Sed de illa conſuetudine dicturi ſumus inferiùs. Denique, quia votum caſtitatis religioſæ, quatenus tale eſt, non inducit ſuam obligationem, nec

vllum effectum, niſi profeſſio valida ſit. Vt rectè docet Paludanus, & ſupplementum Gabrielis ſuprà; quia eſt veluti annexum tali ſtatui, & traditioni, quæ in illo fit. Et ideo dixi, *quatenus tale eſt*, quia ſi profitens habeat intentionem ſe obligandi ad caſtitatem; etiamſi contingat, profeſſionem non eſſe validam: tunc non ſubſiſtente profeſſione, obligabit votum illud, vt omnino priuatum & ſimplex; non vt votum caſtitatis religioſæ, quod annexum eſt profeſſioni validæ. At profeſſio, & virtus, ac efficacia eius pendet ex acceptatione Eccleſiæ: nam acceptare perſonam religioſam hoc vel illo modo, vel in ordine ad hos, vel illos morales effectus, pendet ex inſtitutione Eccleſiæ. Ergo hæc etiam inhabilitas tota reſoluitur in Eccleſiæ inſtitutionem.

Votum caſtitatis religioſæ ſi profeſſio non ſit valida, manet ſimplex, ac proinde non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium.

9\. Argumenta in contrarium.

Contra hanc aſſertionem tenent authores allegari, qui ſolenniratem ponunt in traditione, quæ ex natura ſua irritat matrimonium ſubſequens. Ex quibus Soto in lib. 7. de Iuſt. q. 2. a. vlt. contra illam arguit. Primò, quia ſequitur poſſe Papam, diſpenſare in voto ſolenni caſtitatis, quod magnum reputat inconueniens. Secundò, quia alias votum ſolenne religionis irritaret præcedẽs matrimonium ratum, non conſummatum ex ſola conſtitutione Eccleſiæ, & non ex natura rei, ac iure diuino. Conſequens eſt falſum; quia Eccleſia non habet poteſtatem diſſoluendi vinculum matrimonij rati, quod ab ipſo Deo inſtitutum eſt. Tertiò, quia non poteſt Eccleſia reddere inhabilem perſonam ad matrimonium per ſolam legem vel præceptum ſuum. Nam licèt Pontifex prohibeat alicui, ne vxorem ducat, ſi contrahat, licèt peccet, matrimonium tenebit. Ergo non poteſt intelligi, quòd ſola Eccleſiæ conſtitutio illum effectum inducat: ergo neque quòd illam voto caſtitatis tribuat. Quatrò, quia alias poſſet Eccleſia facere, vt religioſi profeſſi non eſſent inhabiles ad matrimonium, quod eſt abſurdum.

Soto. Primum. Secundum. Tertium. Quartum.

10\. Solutio argumentorũ. Papa poteſt diſpenſare in voto ſolenni caſtitatis.

Sed hæc parum cogunt. Ad primum enim concedimus ſequelam: nam conſequens eſt veriſſimum; quod in ſequentibus circa profeſſionem religioſam, & circa ſingula vota ſolennia ipſius oſtendendum eſt. Imò inde argumentum retorquemus, quia Eccleſia poteſt diſpenſare in voto ſolenni, vel tollendo omnino votum, vel ſaltem tollendo eius ſolennitatem; ergo ſignum eſt, ſolennitatem iſtam non eſſe de iure diuino. Quod argumentum ad hominem fortaſſe efficax eſt; an verò abſolutè concludat, ſuo loco dicemus. Ad ſecundum etiam concedimus ſequelam; & negamus conſequẽs eſſe falſum. Ad probationem autẽ dicimus, licèt matrimonium ſit ex inſtitutione diuina; nihilominus, quandiu non eſt conſummatum, eſſe diſpẽſabile per Eccleſiã, quatenus in re ipſa media volũtate humana cõtrahitur. Et præſertim poteſt medio ſtatu religioſo diſſolui, propter maius animæ bonũ; quia ſtatus religioſus etiam eſt ex diuina inſtitutione, licèt modus eius ex humana Eccleſiæ traditione pendeat, quæ poteſt talem conditionem, ſeu virtutem tali ſtatui conferre; quod poſtea in particulari tractandum eſt. Ad tertium reſpondemus, primam propoſitionem eſſe falſiſſimam: nam Eccleſia ſola ſua lege facit inhabilem ad matrimonium clericum in ſacris, licet ipſe votum caſtitatis emittere nolit, vt ſine controuerſia omnes Theologi docent, & ſumitur ex Conc. Tridentino ſeſſ. 24. c. 9. Probatio etiam nullius eſt momenti: nam licèt non omnis lex prohibens ſit irritãs, nihilominus poteſt Eccleſia irritare aliquos actus quos prohibet, & id facit, quando ſufficienter in lege ſua declarat: vt in lib. 6. de Legibus dictum eſt.

Quid ſi clericus in ſacris votum caſtitatis nolit emittere.

11\. Eccleſia duobus modis poteſt facere verũ religioſum habilem ad matrimonium.

Ad quartum concedimus ſequelam. Ad maiorem verò declarationem conſequentis aduertimus, duobus modis poſſe intelligi Eccleſiam facere, vt verus religioſus non ſit inhabilis ad matrimonium. Primò antecedenter, vt ſic dicam, id eſt, in ipſamet inſtitutione ſtatus religioſi, ordinando, vt ſine tali inhabilitare conſtituatur. Secundò, conſequenter, id eſt, faciendo habilem ad matrimonium eum, qui iam per ſtatum religionis, quem aſſumpſerat, factus fuerat inhabilis. Priori modo concedimus, poſſe Eccleſiam inſtituere ſtatum verum religionis, qui non habeat hanc proprietatem inhabilitandi ad matrimonium perſonam illum aſſumentem. Imò hãc fuiſſe primitiuæ Eccleſiæ conſuetudinem, multi exiſtimant, quod poſtea accuratiùs inueſtigabimus. Et Gregor. XIII. in priori bulla ſuprà cirata, qua inſtitutum Societatis confirmat; ſine hoc effectu, vel impedimenro matrimonium irritante, verum ſtatum religioſum in illa eſſe inſtitutum, quoad aliquas perſonas declarauit: vnde idem facere poſſet Eccleſia in quacunque religione, & in omnibus illis. Quia verò ad Eccleſiæ pulchritudinẽ, & perfectionem ſpectat, vt in ea ſit ille ſtatus cum omnibus gradibus, & ornamentis perfectionis; ideo nunquam Eccleſia ita vtetur illa poteſtate (quæ ad ædificationem, & non ad deſtructionem data eſt) vt in nulla religione illum modum religioſi ſtatus permittat. Sicut etiam poteſt ab omnibus clericis illud genus ſolennitatis, & inhabilitatis auferre: nunquam verò faciet, quoniam honeſtati, & ſanctitati Eccleſiaſtici ſtatus non conuenit, & ideo Spiritus ſanctus, à quo Eccleſia regitur, non permittet.

12\.

Circa poſteriorem autem modum faciendi habilem ad matrimonium eum, qui per præcedentẽ profeſſionem religioſam inhabilis factus fuerat, dicimus, hunc modum difficiliorem eſſe. Sicut difficilius eſt latam legem, aut votum factum tollere, quàm illud prius nõ facere, omnis enim mutatio periculoſa eſt, & non fit ſine incommodo aliquo, niſi manifeſtè ſit à malo ad bonum, vel à minori bono ad maius; nihilominus tamen ille modus non eſt impoſſibilis, quia ſaltem per diſpenſationem fieri poteſt, vt dictum eſt, & interdum factum eſſe legimus, non ſolùm cum perſona priuata, ſed etiam cum tota aliqua communitate: vt cum aliquibus religionibus militaribus. Et ſine dubio Pontifex idem facere nunc poſſet cum militibus ſancti Ioannis, non ſolùm ordinando, vt qui in poſterum religionem profeſſi fuerint, & validè, & licitè vxores ducere poſſint, ſed etiam iam profeſſis idem concedendo, ſi iuſta, & vniuerſalis cauſa ſubſit. An verò talis diſpenſatio, vel mutatio facta ſine cauſa valeat, poſtea diligentiùs tractabitur. Nũc breuiter dico, quoad obligationẽ ex proprio voto profectã tollendã, nõ fore validã, vt in materia de voto dixi: quoad obligationẽ autẽ inhabilitatis valiturã eſſe, etiãſi indebitè fiat: quia quoad illam partem eſt diſpenſatio in ſolo iure Eccleſiaſtico, vel eius mutatio quæ valida eſt, etiamſi abſque rationabili cauſa fiat, vt in materia de legibus dictum eſt.

CAPVT XI.

Nõnulla corollaria ex præcedẽti reſolutione inferũtur, quibus & res ipſa magis exponitur, & nonnulla dubia explicantur.

Ex

1. Primum corollarium. Votũ poteſt fieri ex ſolenni ſimplex, per extrinſecã mutationẽ ſolam.

EX dictis in præcedenti capite infertur primò, A idem votum in ſe immutatum manens, fieri poſſe ex ſolenni ſimplex, & ex ſimplici ſolenne, independenter à voluntate vouentis. Probatur ex proximè dictis: nam votum caſtitatis militum ſancti Ioannis, nunc eſt ſolenne; & ſi Pontifex nunc ferret legem, vt talis profeſſio, ſiue iam facta, ſiue in poſterum facienda non irritaret matrimonium ſubſequens, votum illud deſineret eſſe ſolenne; quia non redderet perſonam ad matrimonium inhabilem; ſine qua conditione, ſeu virtute, nullum eſt votum continentiæ propriè ſolenne, vt dictum eſt. Et ratio eſt, quia hæc ſolennitas pendet ex lege Eccleſiæ, quæ lex licèt quoad inducendum inhabilitatem, ſupponat voluntatem, vel aſſumendi ſacrum ordinem, vel viuendi in tali religioſo inſtituto ab Eccleſia approbato; nihilominus in ſua duratione, vel in ablatione legis, & effectus eius non pendet ex voluntate, vel intentione vouentis. Et ideo ſolennitas voti, ſeu virtus ad inhabilitandam perſonam, præcipuè eſt in lege. Et licèt dicatur, eſſe in voto morali modo, revera non addit illi niſi denominationem extrinſecam; & ideo ſine mutatione intrinſeca voti, vel vouentis, per ablationem legis auferri poteſt.

2. Votũ poteſt fieri ex ſimplici ſolenne. Notandum circa vota Societatis IESV.

Et eadem ratione fieri poteſt votum ex ſimplici ſolenne, ſine noua voluntate, aut intentione vouentis. Quod explicare poſſumus in votis ſimplicibus Societatis: nam à principio ex duplici capite fuerunt ſimplicia. Vnum eſt, quia non reddebant perſonam inhabilem ad matrimonium. Aliud eſt, quia non erant annexa traditioni omnino perpetuæ, & indiſſolubili ex vtraque parte, religionis, videlicet, & religioſi, ſed tantùm ex parte religioſi, manente poteſtate in religione ad diſſoluendum vinculum, & dimittendi religioſum ex iuſtis cauſis. Quoad priorem autem partem diminuta eſt, (vt ita dicam) ſimplicitas voti caſtitatis talis inſtituti; quia iam illud votum reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, quandiu votum permanet; per Bullam Gregor. XIII. *Aſcendente Domino.* quæ ſtatim, ac lata eſt, habuit effectum non ſolùm in his, qui poſt illam votum illud caſtitatis emiſerunt, ſed D etiam in illis, qui abſque illo impedimento religioſi erant: vt ex tenore ipſius Bullæ manifeſtum eſt, & in proprio tractatu in ſequenti tomo oſtendemus. Quoad alteram verò partem poſſet etiam nunc illa conditio compleri per legem Pontificis auferentis à Societate poteſtatem dimittendi eos, qui poſt biennij probationem, vota in ea legitimè emiſiſſent, ſi Apoſtolicæ ſedi ita expedire videretur. Non eſt enim dubium, quin hanc habeat poteſtatem; quia vota illa ex parte materiæ & ex genere ſuo perpetua ſunt; & ſimiliter ex parte religioſi, vt perpetua emittuntur: & traditio, cui annectuntur, ex parte eiuſdem irreuocabilis eſt; ergo Pontifex poteſt illam facere irreuocabilem ex parte religionis, tãquam E ſupremus eius paſtor & legiſlator. Ergo tunc in illo voto caſtitatis compleretur ratio voti ſolennis: nam haberet omnes conditiones neceſſarias, quas tale votum ſolẽne poſtulat. Sicut è contrario, ſi nunc Papa mutaret in hac parte iura aliarum religionum, & ſtatueret, vt omnes poſſent religioſos, etiã antea profeſſos, propter crimina incorrigibilia liberos dimittere à vinculo profeſſionis, & ab omnibus votis, vota priùs ſolennia deſinerent eſſe ſolennia; quia extunc non eſſent abſolutè perpetua, ſed ſub illa conditione, niſi iuſtè dimittantur; vel quandiu in eo ſtatu retenti fuerint. Et hoc corollarium doctè attigit Baſilius in d.q.cap.5.in fin.

Baſilius.

3. Obiectio contra hanc reſolutionẽ. *D.Thom.*

Sed obiici poteſt contra reſolutionem hanc, quia votum ſolenne magis obligat, quàm ſimplex: vt docet D.Thomas 2.2.q.88.a.7.ad 1.& in 4. diſt.38. q.1. a.3. quæſtiunc.3. ad 1. Sed omnis voti obligatio pendet ex intentione vouentis. Ergo impoſſibile eſt, votum fieri ex ſimplici ſolenne ſine noua intentione, & voluntate vouentis; ac proinde fieri non poteſt per extrinſecam mutationem ſolam. Et eadem ratione, nec è conuerſo poterit ſine conſenſu vouentis votum ſolenne fieri ſimplex; quia oppoſitorum eadem eſt ratio. B Et augetur difficultas, quia vota, quæ in Societate fiunt à Coadiutoribus formatis, & à fortiori poſt integram probationem, ideo non ſunt ſolennia, ſed ſimplicia; quia ex intentione vouentium, & acceptantium fiunt, vt ſimplicia, & non vt ſolennia. Hæc enim ratio redditur in declarationibus noſtrarum conſtitutionum 5. p. cap.4. litera A. his ferè verbis: *Non ſunt ſolennia, ſed ſimplicia, licèt multi adſint, quando emittuntur: quandoquidem intentio emittentis, & admittentis iuxta traditam à ſede Apoſtolica facultatem, hæc eſt, vt neque emittantur, nec admittantur, vt ſolennia.* Quæ ratio videtur approbari à Gregorio XIII. in d.Bulla, *Aſcendente Domino*, dicente: *Tum ex conſtitutionum præſcripto, tum ex vouentis, & admittentis* C *intentione, eſſe ſimplicia.* Et præterea etiam in emiſſione talium votorum ex præſcripto earundem conſtitutionum adduntur illa verba: *Omnia intelligendo iuxta ipſius Societatis conſtitutiones.* Ergo ſolennitas, vel ſimplicitas voti multum pendet ex explicita, vel implicita intentione vouentis; & conſequenter illa non adhibita, ſeu mutata, non poteſt talis mutatio fieri.

Greg. XIII.

4. Reſpõdetur ad obiectionem.

Ad obiectionem reſpondeo, obligationem voti in tantum pendere ex voluntate vel intentione vouentis, in quantum in eius libertate eſt emittere, vel non emittere votum, quia votum non poteſt obligare, niſi ſit; non erit autem, niſi voluntas velit. Tamen poſito voto, quòd illa obligatio maior, vel minor ſit, non pendet ex nouo conſenſu vouentis, ſed oriri poteſt ex aliis circũſtantiis, vel extrinſecis præceptis. Et ſic rectè intelligitur, quod dicit Pontifex in cap. *rurſus.* qui cler. vel vouent. votum ſimplex, & ſolenne æquè obligare apud Deum, vtique quoad obligationem, quæ præciſè oritur ex voluntate emittendi votum, & ex promiſſione voluntariè facta: nam ſi ex parte voluntatis, & promiſſionis eſt æqualitas, obligatio voti inde orta æqualis eſt, quantum eſt ex vi voti ſiue publicè, ſiue occultè, ſiue ſolenne, ſiue ſimplex fiat. Nihilominus tamen ex circunſtantiis poterit creſcere, vel minui obligatio independenter à noua voluntate vouentis: vt v.g. votum ſolenne propter circunſtantiam perſonæ, vel magis ſacræ, vel in digniori ſtatu conſtitutæ, & ſimilium, poterit magis obligare; & voti tranſgreſſio in tali perſona erit maior, etiamſi vouens nolit: quia poſito voto, illud augmentum naturaliter cõſequitur ex aliis circunſtantiis. Et illud augmentum interdum erit intra eandem ſpeciem, vt Caiet. d. art.7. dixit: aliquando eſſe poterit ſcandali, vt dixit Magiſt. in 4. diſt.38. nonnunquam verò erit alterius ſpeciei particularis, ortæ ex violatione voti, vt ſolenne eſt. Vt qui peccat contrahens matrimonium, poſt votum ſolenne caſtitatis, grauiùs peccat, quàm poſt ſimplex; quia grauius peccatum

Caiet. Magiſt.

Grauiùs peccat qui violat votũ ſolenne, quàm ſimplex caſtitatis cõtrahendi matrimonium.

tum eſt facere actum irritum, quàm tantùm prohibitum. Ita ergo votum ſolenne dicitur magis obligare ex circunſtantia perſonæ, vel alterius legis ponentis impedimentum; & ideo poteſt creſcere obligatio addita lege extrinſeca ſolennizante votum. Ex hac igitur parte non repugnat votum transferri ex ſolenni in ſimplex, & è contrario, ſine nouo conſenſu, vel alia intrinſeca mutatione vouentis.

5. Ad confirmationem reſpondeo, aliud eſſe loqui de voto in fieri, ſeu de ipſa emiſſione voti; aliud verò de voto iam facto. Cùm ergo fit votum, fit ſimplex, vel ſolenne, iuxta intentionem vouentis: & hoc tantùm ex allegatis verbis vel Pontificis, vel declarationum Societatis colligitur. Non eſt autem exiſtimandum eſſe neceſſarium ad votum ſolenne, vel ſimplex emittendum, vt cùm emittitur, fiat cum intentione formali, & (vt ita dicam) in actu ſignato ſimplicitatis, vel ſolennitatis voti: ſed virtualis intentio ſufficit, qualis in illis verbis continetur; omnia intelligendo iuxtà ipſius Societatis conſtitutiones. Non enim omnes, qui vouent, ſciunt diſcernere, an ſimplicia, vel ſolennia vota emittant: & qui id norunt, non ſemper de illis votorum proprietatibus cogitant, quando vouent, vel profitentur; vel quouis modo religioni alicui incorporantur. At verò virtualiter, & quaſi in actu exercito vouens, qui tantùm intendit promittere Deo, eo ipſo habet intentionem virtualem votum ſimplex emittendi. Si autem vult obligari Deo in tali religione, iuxta regulam, vel inſtitutum eius, eo ipſo intendit facere votum ſimplex, vel ſolenne, prout regula, vel inſtituti ratio poſtulauerit. Sic ergo in Societate dicuntur vota Coadiutorum ex ipſa intentione vouentis, & acceptantis, eſſe ſimplicia; quia ex vi inſtituti non fiunt, vt abſolutè perpetua, nec cum vinculo ex vtraque parte diſſolubili. Nam Prælatus ita illa acceptat, vt reſeruet ſibi poteſtatem dimittendi liberum religioſum; ſi aliquando inſtituti ratio id poſtulauerit, & vouens illi conditioni ſe voluntariè ſubiicit, cùm vouet. At verò, licèt votum in principio ea intentione factum ſit, & ideo fuerit ſimplex; nihilominus poteſt in ſolenne poſtea mutari independenter à noua voluntate, ſeu intentione vouentis. Quia ſuppoſito priori voto in tali ſtatu religioſo, in quo non erat inductum impedimentum irritans matrimoniũ ſubſequens, poteſt Pontifex propter bonum talis religionis, & ſtatum eius illud inducere, ſine nouo conſenſu ſingulorum: præſertim conſentiente, & poſtulante ipſa religione. Et ſimiliter poſſet Pontifex poteſtatem illam dimittendi à religione auferre, ſi expedire iudicaret. Nec ad id eſſet neceſſarius conſenſus ex parte religioſorum; cùm id non adderet eis obligationem, quæ iam ex parte illorum erat perpetua, & potiùs in eorum fauorem redundaret.

6. Secundò principaliter ſequitur ex dictis, votum ſimplex, & ſolenne non differre ſpecie, ſed tantùm in morali quadam proprietate; quæ accidentalis, & extrinſeca reſpectu ſubſtantiæ voti exiſtimari debet. Contrarium huius illationis ſenſit D. Thomas in 4. d. 38. q. 1. a. 2. quæſtiunc. 2. Veruntamen aſſertio poſita communiter recepta eſt; tenuit illam Caietan. 2. 2. q. 88. a. 7. in fin. Et ſequitur Petr. Ledeſm. de matrimonio. q. 53. a. 2. dub. vnico. ad 4. Garcia de Benef. 7. p. cap. 10. num. 56. & omnes, qui ſolennitatem voti à conſtitutione Eccleſiæ oriri docent. Idémque licèt diuerſo modo, docet Medin. ſuprà cap. 38. Conſentit Azor d. lib. 12. cap. 6. quæſt. 8. quanuis in principio Caietano contradicat, & cum Medina ſentiat. Illi enim diſtinguunt duplex votum ſimplex, vnum de futuro, & aliud de præſenti; quæ dicunt ſpecie differre: quia primum eſt tantùm promiſſio; ſecundum verò traditionem includit, quæ differt ſpecie à promiſſione. Rurſus verò votum de præſenti diſtinguunt in ſimplex, & ſolenne; & ſic concedunt non differre ſpecie. Et in hac parte ſententiam hanc videtur approbare Sanchez lib. 7. diſp. 25. num. 4. 5. & 6. nam ibi tria infert Corollaria, quæ illam doctrinam continent, & tandem in fine approbat. Sed clariùs illam expreſſit eodem lib. 7. diſp. 27. num. 18. & 27. & ſequitur etiam Vaſquez tom. 2. in 3. p. diſput. 124. cap. 5. num. 96.

Secundum corollariũ. Votum ſimplex, & ſolenne non differunt ſpecie. *D. Thom. Caiet. Petr. Ledeſ. Garcia. Medin. Azor.*

Sancius. Vaſquez.

7. Contraria verò ſententia mihi ſemper diſplicuit, vt ſæpe in ſuperioribus tetigi. Tum, quia loquendo de voto caſtitatis, impoſſibile eſt in eo diſtinguere vota ſimplicia ſpecie diuerſa; quia omne votum ſimplex eſt pura promiſſio, vnde ſi ſit eiuſdem materiæ, ſemper erit eiuſdem ſpeciei: nam vtrumque eſt de futuro, quoad implementum eius, & vtrunque eſt de præſenti, quoad obligationem, quam inducit. Tum etiam, quia nullum votum quatenus eſt votum, eſt eſſentialiter traditio, ſed illam coniunctam habere poteſt: vt in ſuperioribus dixi, ex traditis in lib. 1. de voto. cap. 14. Quòd autem votum caſtitatis habeat, vel non habeat coniunctam traditionem, non facit diſtinctionem ſpecificam, cùm traditio extrinſecè adiungatur, & ad ſummum eſſe poſſit, vel materia, vel effectus eius, vt in ſuperioribus explicaui. Vnde non rectè Soto d. lib. 7. q. 2. a. 5. ad 1. quē aliqui moderni ſequuntur, ex eo, quòd traditio, & promiſſio ſpecie differunt, inferunt votum ſolenne, & ſimplex differre ſpecie. Nulla enim eſt illatio; cùm traditio nec ſit votum, nec differentia voti ſolennis. Ideóque meliùs Valentia tom. 3. diſp. 6. q. 6. puncto 5. §. *Vltimo.* nobiſcum in hac parte ſentiens, dicit, quòd etiamſi ſolennitas voti in conſecratione, vel traditione ponatur: nihilominus votum ſolenne non differt ſpecie à ſimplici, ſed tantùm per reſpectum ad ſubiectum; quia ſolènne fit à perſona, quæ ſimul conſecratur, aut ſe tradit, quaſi in ſeruum; ſimplex autem fit à perſona, ſine tali conditione adiuncta.

Nullum votum quà tale, eſt eſſentialiter traditio.

Soto.

Valent.

8. Quia verò ille reſpectus poteſt etiam voto caſtitatis ineſſe, & non eſſe ſolenne, vt ſuprà declaratum eſt; ideo etiam differentia accidentalis inter votum ſimplex, & ſolenne, illo modo non ſatis explicatur. Fundamentum ergo noſtri corollarij eſt; quia votum ſimplex, & ſolenne caſtitatis, intrinſecè eſt tantùm promiſſio, cuius naturam non immutat conſtitutio inducens vim irritandi matrimonium ſubſequens. Item oſtenſum eſt, idem numero votum poſſe fieri ex ſimplici ſolenne, & è contrario, ſine mutatione ex parte actus voluntatis vouentis; ergo euidens ſignum eſt, illa vota non differre ſpecie. Ex quo etiam facilè intelligitur, qualis ſit diuiſio voti in ſimplex, & ſolenne, non eſt enim generis in ſpecies; erit ergo ſolùm ſubiecti in accidentia. Quomodo etiam ſimplex votum caſtitatis diſtingui poteſt in ſolenne, aliquo modo exteriori, & tali ſolennitate carens; & in votum caſtitatis ſtatui religioſo annexum, & non annexum. Et cum proportione diuidi poteſt votum ſolenne, vt in 4. Corollario dicemus.

Fundamentum corollarij.

Tertiò,

Tertiũ corollarium. Declaratio pontificiæ ſententiæ, in cap. rurſus Qui Clerici, vel vouẽtes. D. Thom.

9. Tertiò, infertur ex dictis maior declaratio illius Pontificiæ ſententiæ, in citato cap. *rurſus*. qui cler. vel vouent. quatenus ait, votum ſimplex paris obligationis eſſe apud Deum, ac ſolenne. Quam D. Thomas explicat de æqualitate in obligatione ſub mortali; non verò in aliis: vt 2. 2. d. q. 88. art. 7. ad 1. & quodl. 10. art. 11. quod verum quidem eſt; amplius verò declarari poteſt, quia comparatio (vt iam dicere cœpi) eſt de voto ſimplici, & ſolenni præciſè, vt vota ſunt: nam ex adiunctis poteſt creſcere obligatio in voto ſolenni. Hoc autem augmentum poteſt eſſe duplex, ſcilicet, extenſiuum, & intenſiuum: extenſiuum voco, quod fit per additionem obligationis diuerſæ virtutis, ſeu ſpeciei; & ſic maior eſt obligatio voti ſolennis caſtitatis ad non contrahendum matrimonium, quàm voti ſimplicis, quia hoc tantùm obligat ex vi religionis, illud autem ex vi religionis, & iuſtitiæ: quia peculiarem iniuriam facit alteri coniugi, irritum matrimonium cum illo contrahendo; quam non facit, qui tantùm habet votum ſimplex. Et ſimiliter fieri poteſt, vt violans votum ſolenne paupertatis, peculiare nocumentum inferat ſuæ religioni, vel alteri, contra iuſtitiam, vel charitatem; & ideo magis obligetur ad cauendum actum voto contrarium, vtique extenſiuè, id eſt, pluribus titulis. Intenſiuum autem augmentum appello, quod fit intra latitudinem eiuſdem virtutis; & ſic etiam ob plures circunſtantias occurrentes, ſuppoſita ſolennitate voti, poteſt ex vi religionis eius obligatio eſſe maior, vt explicaui. His autem modis, ſi attentè res conſideretur, etiam poteſt vnius voti ſimplicis obligatio eſſe maior, quàm alterius in eadem materia caſtitatis. Vt ſi votum ſimplex habeat adiunctam traditionem, & vnionem ad ſtatum religioſum, vel illi ſit addita vis irritandi matrimonium ſubſequens. Et ideo abſolutè vera, & formalis eſt ſententia Pontificis, quòd votum ſimplex æqualis eſt obligationis, ac ſolenne, vtique per ſe, & cæteris exiſtentibus paribus, vt eſſe poſſunt; ita enim omnis comparatio intelligi debet, vt rectè fiat. Alioqui nec vota ſimplicia caſtitatis poterunt dici æqualis obligationis; quia ex adiunctis poterit in vna perſona magis obligare, quàm in alia: imò in vna poterit magis obligare votum ſimplex, quàm ſolenne in alia propter varias circunſtantias.

Obligatio in voto maior poteſt eſſe duplex, ſcilicet extenſiua, & intenſiua.

Quartum corollariũ. Qualiter inter ſe cõueniant, & diſtinguantur votum ſolenne caſtitatis, ſacri ordinis, & religionis. In quibus conueniunt.

10. Quartò poſſumus ex dictis inferre, qualiter inter ſe conueniant, vel diſtinguantur votum ſolenne caſtitatis ſacri ordinis & religionis. Conueniunt enim in hoc, quòd vtrumque eſt abſolutum, & perfectum de tota materia caſtitatis, vt per ſe notum eſt. Conueniunt etiam, quia vtrumque habet quandam ſpecialem perpetuitatem, præter eam, quæ voto ſimplici caſtitatis ineſt: quatenus vtrumque eſt annexũ cuidam ſtatui, & traditioni ab intrinſeco immutabili; & inde indiſſolubili moraliter, nimirũ vel ſtatui clericali, qui ex vi characteris indelebilis perpetuitatem habet: & ſtatui religioſo, qui etiam per propriam profeſſionem abſolutè immutabilis eſt. Quanuis hæc immutabilitas religioſi ſtatus ſit moralis, ex contractu, & inſtitutione Eccleſiæ; in ordine verò, ſit quaſi phyſica ex vi characteris, & ex Chriſti inſtitutione. Denique conueniunt illa vota, quòd vtrumque habet ſolennitatem ſubſtantialem ex inſtitutione poſitiua Eccleſiæ: nam de voto Clericorum id certum eſt, & ſine controuerſia receptum; de ſolennitate autem voti religioſi idem nos oſtendimus.

Immutabilitas religioſi ſtatus eſt moralis.

11. Differunt autem in multis. Et primò D. Thomas 2. 2. q. 88. a. 11. aſſignat diſcrimen, quòd votum clerici per accidens eſt annexum ordini; votum verò caſtitatis per ſe eſt annexum ſtatui religioſo, quia eſt de eſſentia eius: vnde illud eſt annexum ordini ſolùm ex cõſtitutione Eccleſiæ, hoc ex ipſo iure. Sed in hoc diſtinguendum eſt inter votum caſtitatis abſolutè ſumptum, & votum ſolenne caſtitatis, vt ſolenne. Nam loquendo de voto caſtitatis abſolutè, & ſecundùm ſe, optimum eſt aſſignatum diſcrimen: nam ſtatus clerici in quocunque gradu, & ordine, ſtando in iure naturali, & diuino ſine vllo voto caſtitatis ſubſiſtere poſſet, vt eſt certum: ſtatus autem religioſus, vt eſt completus perfectionis ſtatus, ſine voto caſtitatis ſubſiſtere minimè poteſt, vt ſuprà probatum eſt. Ergo aliter eſt annexum hoc votum religioni, quàm Ordini, vtique ordini ex accidenti, religioni ex intrinſeca natura, & per ſe. At verò loquendo de voto, vt ſolenni, vel vt dirimente matrimonium, neutrum adhæret per ſe illis ſtatibus, ſed ex mera Eccleſiæ inſtitutione, vt de voto clericorum omnes admittunt: & de voto religionis iam dictum eſt, & in capite 12. ex profeſſo probabitur. Alia differentia certa eſt; quòd votum clericorum irritat matrimonium ſubſequens, nõ tamen irritat contractum: votum autem ſolenne religioſæ caſtitatis vtrumque præſtat. Prior pars extra dubitationem eſt, vt videbimus, tractando de illo voto. Poſterior item definita eſt in Conc. Trident. ſeſſ. 24. canon. 6. Et infrà, diſputando de religioſa profeſſione, illum eius effectum, ipſiúſque antiquitatem, & originem inueſtigaturi ſumus. Non deſunt tamen aliqui Iuriſperiti limitationem in hoc adhibentes, dicendo, dari aliquod votum ſolenne religionis, quod prius matrimonium ratum non dirimat; licèt ſubſequens impediat, & irritet, ſed illa limitatio probabilis non eſt; nec in iure, nec in vſu Eccleſiæ habet fundamentum: non quia non potuerit Eccleſia id conſtituere in voto ſolenni religioſo, ſicut fecit in voto clericorum, vel in voto ſimplici caſtitatis in religione Societatis emiſſo, vt infrà probabimus, ſed quia id factum non legimus, vt infrà ſuo loco dicemus, & ex proximè dicendis conſtabit.

D. Thom. In quibus differunt.

Alia differentia præcipuè notãda.

Vide Sanciũ lib. 7. diſp. 25 n. 21.

12. Alias differentias aſſignat Palud. in 4. diſt. 38. q. 2. Vna eſt, quòd votum Ordinis eſt præſumptum, religionis autem verum. Sed hæc differentia in rigore non eſt vera, quia etiam votum clerici eſt verum, vt infrà dicam: & licèt poſſit fieri cum deceptione, & eſſe tantùm præſumptum, idem poteſt accidere in voto profeſſionis. Si autem votum Ordinis dicatur præſumptum, quia non fit verbis expreſſis, ſicut votum profeſſionis; ſic differentia & eſt valde accidentaria, & in tacita profeſſione non inuenitur. Alia differentia eſt, quod ordinis votum ita eſt illi annexum, vt ſi ordinatio ſit irrita, nulla oriatur voti obligatio: ſi autem profeſſio ſit nulla, relinquatur obligatio voti caſtitatis, ſaltem ſimplicis. Sed hoc poſterius, licèt in iure antiquo habeat aliquod fundamentum, in cap. *ex parte*. cap. *placet*, & aliis, de conuerſ. coniug. Iam verò per Concilium Trident. ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular. ſublatũ eſt. Et in vtroque voto res pendet ex particulari intentione perſonæ, vt poſtea videbimus.

Paludan. Differentia aſſignata à Paludano reiicitur.

13. Tandem obiter colligitur ratio ſufficientiæ illius diuiſionis voti ſolennis caſtitatis, in ordinis, & religionis: quæ tanquam adæquata traditur in d. cap. vnico. de voto. in 6. Datur enim illa diuiſio,

Votum ſolenne caſtitatis adæquatè diui-

ditur in votum ordinis, & religionis.

ſio, vt ſufficiens de facto; non tamen de poſſibili. Nam etiam votum caſtitatis annexũ traditioni perpetuæ propriæ perſonæ factæ hoſpitali ſine profeſſione religioſa, potuiſſet ab Eccleſia ſolennizari quoad prædictum effectũ; & ſimiliter votum etiam virginis ſacræ in manibus Epiſcopi factum ſine voto paupertatis. Et aliis modis poſſent talia vota ſolennia multiplicari. De facto verò non ita eſt, teſte Bonifacio in d. cap. vnico. vbi ad definiendum, quæ vota ſint ſolennia, quoad matrimonium ſubſequens dirimendum, præmiſit ſolennitatem voti eſſe ex ſola Eccleſiæ conſtitutione; vt inde inferret, eſſe tantùm illa duo, quia Eccleſia illis tantùm duobus eam ſolennitatem, & quaſi eminentiam conceſſit. Et inde falſa eſſe conuincitur ſententia Innocentij, in cap. *ex parte.* 2. de conuerſ. coniug. dicentis dari aliquod votum ſolenne continentiæ, & non profeſſionis; quod non dirimit matrimonium antea contractũ, ſed irritat ſubſecutum. Et illũ ſequitur Alex. de Neuo in cap. *rurſus.* qui cler. vel vouent. n. 21. Qui fundatur in cap. vltimo. qui clerici, vel vouentes. Hæc, inquam, ſententia falſitatis cõuincitur, ex citato cap. vltimo, quia aliàs vota ſolennia caſtitatis non eſſent tantùm duo, ſed tria: quia illud ſolenne votum nec eſſet ſacri ordinis, nec profeſſionis, contra deciſionem Bonifacij. Nec votum, de quo agitur in cap. *inſinuante*, fuit eiuſmodi, ſed fuit annexum profeſſioni validæ; quia conditiones illi additæ, quæ ibi referuntur, contra ſubſtantiam profeſſionis non fuerunt, vt infrà, tractando de profeſſione, & de paupertate religioſa, latiùs dicemus. Vltima differentia inter illa duo vota aſſignari ſolet; quòd votum ſolenne ordinis diſpenſabile eſt: non autem votum profeſſionis religioſæ. Nos verò hanc differentiam nõ agnoſcimus; quia licèt prior pars vera, & indubitata ſit, poſterior eſt falſa; indiget verò peculiari tractatione, quam in lib. 1. circa profeſſionem religioſam, & in ſequentibus circa ſingula vota ſolennia trademus.

Alexand. de Neuo.

CAPVT XII.

Qualis ſit, & vnde originem habuerit ſolennitas voti paupertatis.

1. EX dictis de voto ſolenni caſtitatis nõ erit difficile ſolẽnitatem aliorum votorũ, applicando doctrinam datam, explicare. Et in primis dicẽdum eſt de voto paupertatis, quod, vt ſuprà diximus, vnum eſt ex eſſentialibus ſtatus religioſi: & ſimplex etiam eſſe poteſt, ac ſolẽne, vt omnes Theologi tanquam notum ſupponunt. Eſt autem ſimplex, quando Deo fit pura promiſſio, ſeruandi paupertatem; abdicando à ſe dominium omnium bonorum temporalium, & nunquam illis, vt propriis, vtendo. Hæc enim duo ad materiam huius voti ſpectant: & quando de illis ſola promiſſio Deo fit, & eſt votũ, quia eſt promiſſio facta Deo; & eſt ſimplex, quia tali promiſſioni nihil additur, quod vel ſpecialem obligationẽ inducat, vel aliquem peculiarem moralem effectum adiungat. Nam, quòd hoc modo fieri poſſit manifeſtum eſt; cùm in voluntatis libertate id poſitum ſit. Et ſimiliter fieri poteſt occultè, vel publicè, & ſine externa ſolennitate, vel cum illa, & nihilominus eſſe ſimplex, ſi ſolennitas illa tantùm accidentalis ſit, ſicut de voto caſtitatis diximus.

Quãdo votum paupertatis ſimplex cẽſeatur.

2. Dices, in tali voto non poſſe fieri promiſſionẽ ſine traditione; quia neceſſe eſt, vt qui paupertatem vouet, ſtatim priuet ſe bonis ſuis, quod ſine traditione illorũ non fit. Reſpondeo, neceſſarium eſſe, vt illa bonorum ſpoliatio, aut votũ tempore præcedat, aut ſequatur; quia ſimul nõ poteſt humano modo fieri. Igitur, quando præcedit, nõ eſt actus voti, nec ex obligatione fit, ſed voluntariè: vnde dici poteſt moralis quædam præparatio ad votum faciendũ. Quando autem ſubſequitur votũ, eſt quidem effectus, & initium obſeruationis eius; non eſt autem pars eius, aut proprietas, vel aliquid ſimile, quod ſimplicitati eius repugnet. Imò id cõmune eſſe poteſt omni voto ſimplici, quod ſtatim obligare incipit. Quòd autem illa voti paupertatis executio non poſſit (moraliter loquẽdo) ſimul cũ ipſa promiſſione fieri, oſtẽditur; quia talis promiſſio non priuat hominem per ſe, & ipſo facto, dominio rerum ſuarum, quia ex ſola rei natura hanc vim non habet, vt eſt manifeſtum in promiſſione ſimili facta homini. Neceſſaria ergo eſt noua volũtas, & noua actio donãdi, & alterius acceptatio: quæ omnia, moraliter loquẽdo, ſimul fieri non poſſunt. Vnde tale votum tantùm eſt pura promiſſio obligans in futurum: erit ergo votũ ſimplex; ſed de his latiùs inferiùs dicemus tractando de voto ſimplici paupertatis.

Inſtantia ſoluitur.

Quædã cõditio notãda in voto ſimplici paupertatis.

3. Quod autẽ etiam poſſit eſſe ſolenne, nõ minùs certũ eſt apud Theologos, & licèt non ſit tam expreſſum in iure, ſicut de voto caſtitatis; nihilominus ex æquiparatione vtriuſq; voti, quã facit Innocent. III. in cap. *cùm ad monaſterium.* de ſtatu Monach. in fin. rectè colligitur, vtrũque eſſe ſolẽne, cùm in religioſa profeſſione emittitur. Et hoc etiam ſufficienter confirmat vniuerſalis Eccleſiæ ſenſus, & traditio. Vt autẽ eius ſolennitatẽ explicemus, addere poſſumus, hoc votũ non ſolennizari, niſi per profeſſionẽ factam in aliqua religione ab Eccleſia approbata; in quo differt à voto caſtitatis. Quanquã Medin. lib. 5. de Contin. cap. 10. & ſeq. etiã votum paupertatis eſſe annexũ Ordini ſacro affirmet; quod ex antiquitate oſtẽdere nititur. Sed eſt falſa, & improbabilis ſentẽtia; quia neque Epiſcopatui tale votũ annexum eſt, vt rectè docet D. Thomas 2. 2. q. 185. art. 6. Ergo multo minùs clericorum ordinationi. Et ratio, qua D. Thomas vtitur, generalis eſt, quia clerici, cùm ordinantur, nec per legem Eccleſiaſticã ad paupertatem obligantur, quia nulla talis lex extat; nec etiã propria voluntate tale votum emittũt, vt per ſe notũ eſt. Imò licèt aliquis eorum illud voluntariè emitteret, non eſſet ſolenne; quia nõ ſtatim priuaret vouentẽ dominio rerum ſuarũ; nec redderet incapacẽ hæreditatis; vel ad nouum dominiũ temporalium rerum acquirendum: nec plus, quàm ſi extra ordinationem factũ eſſet, vouẽtem obligaret. Eſt ergo ſententia illa improbabilis. Nec argumenta, quæ ab vſu antiquo Medina ſumit, aliquid probant. Tũ, quia ſi aliquãdo fuit talis vſus in Eccleſia, à multis retro tẽporibus mutatus eſt, vt ex toto iure Canonico conſtat: & ex Aug. ſerm. 52. ad fratr. in Eremo. & Concil. Aquiſgran. cap. 112. cap. *nolo.* 12. q. 1. Tum etiam, quia licèt fortaſſe olim clerici in cõmuni viuentes, votũ paupertatis emitterent; non tamẽ omnes ex vi ordinationis ſuæ ad id cogebantur. Tũ denique, quia nec in illis, qui tale votum emittebãt, oſtendi poteſt, illud fuiſſe ſolenne. Imò contrariũ fortè probabilius eſt. Sicut etiam in initio Euangelicæ prædicationis omnes fideles paupertatem vouebant, vt ſumitur ex Actor. 4. & 5. & non ideo credendum eſt, votum illud aut fuiſſe ſolenne, aut neceſſarium. Ideóque mos ille breuiſſimo tempore

Votũ paupertatis poteſt eſſe ſolenne.

Medina.

Improbatur Medinæ ſententia affirmans votum paupertatis eſſe annexum ordini ſacro.

D. Thom.

Auguſt.

tempore in fidelium communi vita durauit.

4. Votũ paupertatis nõ ſolennizatur, niſi in ſtatu religioſo.

Nunc igitur certum ſit, votum paupertatis, licèt à clericis, & laicis emitti poſſit, cùm ſit voluntarium, non tamen ſolennizari, niſi in ſtatu religioſo ab Eccleſia approbato, in quo rigoroſa profeſſio fiat. Probatur, quia tale votum non fit niſi in ſtatu perfectionis; ergo non fit, niſi in ſtatu religioſo, quia non fit in ſtatu Epiſcoporum: & ſi contingat fieri votum paupertatis in aliquo viuendi modo ad perfectionem aliqualem ordinato, nunquam habebit proprios aliquos morales effectus, ratione quorum ſolenne propriè cẽſeatur. Et ideo addidi neceſſarium eſſe, vt in religione approbata fiat, quia extra illam non eſt vera profeſſio; nec verus religionis ſtatus, iuxta caput vltimũ. de Relig. Domib. & cap. vnico. eod. tit. in 6. Et præterea adiunxi, neceſſariũ eſſe, vt cũ rigoroſa profeſſione religioſa fiat: voco enim rigoroſam illã, quæ fit cũ vinculo ex vtraq; parte (religionis vtique, & religioſi) indiſſolubili per traditionẽ vnius, & acceptationẽ alterius irreuocabilẽ: vt excludam alium modum vnionis, ſeu incorporationis, vel profeſſionis, quæ fieri poteſt, & olim fieri ſolebat, & nunc in Societate ab aliquibus eius membris fit, cum perfecta traditione irreuocabili ex parte religioſi, & non ex parte religionis. Nam votum paupertatis in ea factum pro illis membris non eſt ſolenne, quia non habet firmitatem ad votum ſolenne neceſſariam, nec inducit effectus ſuos ſimpliciter, & abſolutè perpetuos ex parte religionis, quod non minus eſt neceſſarium ad voti ſolennitatem in paupertate, quàm in caſtitate: nam eſt eadem ratio, nec probabile diſcrimen aſſignari poteſt, & ex dicendis ampliùs oſtendetur.

5. In quo conueniant, & diſconueniant votũ ſimplex, & ſolẽne paupertatis.

Declarandum ergo ſupereſt, quid votum ſolenne paupertatis ſimplici addat, & quo iure, & inde conſtabit, quomodo ab illo differat. Oportet autem priùs ſupponere, hæc duo vota in primis conuenire in ratione eſſentiali voti, alioqui votum ſolenne paupertatis non niſi æquiuocè votum diceretur. Deinde ſuppono conuenire in materia, licèt cum aliquo diſcrimine: nam votum ſimplex poteſt eſſe particulare tantùm ex parte materiæ, id eſt, de quibuſdam bonis temporalibus, & non de omnibus; vt ſi quis vouerit, non habere proprium, niſi vſque ad certam quantitatem, vel non habere bona immobilia, &c. Votum autem ſolenne paupertatis eſſe debet integrum, nòn habendi aliquid tanquam proprium, ſiue quoad dominium, ſiue quoad vſum fructum: vel etiam quoad vſum alicuius rei, vt propriæ. ita ſumitur ex d. c. *cùm ad Monaſterium*. cũ omnibus Doctoribus ibi: & D. Thom. 2. 2. q. 186. a. 7. & reliquis Theologis in 4. diſt. 38. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 1. Soto lib. 7. de Iuſt. q. 5. a. 2. & videri poteſt Panor. in 4. 1. p. Concil. in 88. Et ratio eſt, quia ſtatus religionis vndique conſummatus, & perfectus integram paupertatem poſtulat, vt ſuprà dictum eſt, & authores citati docent.

D. Thom. Antonin. Soto. Panorm.

6. Nihilominus tamen per hoc non ſatis diſcernitur hoc ſolenne votum à ſimplici; quia etiam votũ ſimplex poteſt eſſe de tota materia paupertatis, eſto non ſit hoc neceſſarium. Sicut etiam votum ſimplex in hac materia poteſt eſſe omnino occultum, aut mentale: ſolenne autem debet eſſe externum, & publicum: tamen, quia etiam ſimplex poteſt eſſe huiuſmodi, inde non ſatis diſcernuntur: & ſimili modo votum ſolenne paupertatis, non fit, niſi, cùm religioſus ſe tradit religioni, quod in voto ſimplici non eſt neceſſarium. Tamen, quia etiam poteſt dari votum ſimplex paupertatis, quod non fiat niſi coniunctum cum traditione religioſa, vt in votis Societatis inuenitur, & fortaſſe olim in Eccleſia vſitatum eſt, vt poſtea dicetur: ideo etiam adæquata, vel ſufficiens differentia inter votum ſimplex, & ſolenne paupertatis inde ſumi non poteſt. Quærenda eſt ergo talis differentia, quæ ita conueniat omni voto ſolenni paupertatis, vt nunquam voto ſimplici conueniat, aut conuenire poſſit.

7. In quo diſtinguantur votum ſimplex, & ſolenne paupertatis. Solennitas excludit omne dominiũ præcedens, & omnem acquiſitionem impedit. In hoc effectu conſiſtit ſolennitas huius voti.

Dicimus ergo primò, hæc vota à poſteriori, & in effectibus diſtingui, ad inſtar ſimilium votorum caſtitatis. Nam votum ſolenne paupertatis non ſolùm obligat ad non habenda bona temporalia, vt propria, ſed etiam reddit perſonam perpetuò incapacem proprietatis, & dominij; & conſequenter eam reddit inhabilem ad quancunque hæreditatem adeundam: ac ſubinde ſimul, ac tale votum fit, ſua vi, & ipſo facto excludit dominium eorum bonorum, quæ antea poſſidebantur: quos effectus non habet votum ſimplex eiuſdem materiæ, etiamſi ex parte vouentis adæquatum ſit. Itaque ſicut votum ſolenne caſtitatis religioſæ, & dirimit præcedens matrimonium ratũ non conſummatum, & irritat ſubſequens; ita votum ſolenne paupertatis excludit præcedens dominium, ſi quod erat, & omnem acquiſitionem impedit. Et conſequenter, quia nemo poteſt donare, vel alienare validè propria authoritate, & voluntate, niſi res proprias, quarum eſt Dominus; ideo tale votum omnes ſimiles contractus conſequenter irritat.

8. Hæc inhabilitas debet eſſe perpetua.

Hæc omnia certa ſunt, & colliguntur ex d. cap. *cùm ad monaſterium*, & cap. *non dicatis*. 12. q. 1. & cap. *quia ingredientibus*. 19. q. 3. quod eſt Greg. lib. 7. epiſt. 7. & citat legem Iuſtiniani, in Authentica *Ingreſſi*. & Authentica *Nunc autem*. C. de ſacroſ. Eccleſ. & infrà in proprio libro de hoc voto, hoc ex profeſſo, & ſpecialiùs tractabitur. Conſultò verò addidi inhabilitatem huiuſmodi debere eſſe perpetuam, vtique abſolutè, & moraliter ex vi ſtatus; quoniam poteſt dari aliquod votum paupertatis ſimplex habens illos effectus, quandiu durat tale votum: & de facto in Societate inuenitur, vt ſuppono. Quia tamen non inducit illam incapacitatem abſolutè perpetuam, ſed dependenter ex voluntate Prælatorum religionis, qui poſſunt vinculum diſſoluere, & perſonam liberam ab illa obligatione, & capacem relinquere, ideo tale votum non eſt ſolenne; & ideo è contrario, vt ille effectus ſit adæquatè ſolius voti ſolennis, oportet, vt in dicto ſenſu accipiatur, & perpetuus ſit. Et ſic ab effectu rectè diſtinguitur votum ſolenne ab omni voto ſimplici paupertatis, quia votum ſimplex nunquam poteſt illum effectum inducere. Atque ita per eundem effectum poteſt huiuſmodi ſolenne votũ deſcribi.

9. Secundum aſſertum. Solennitas in voto paupertatis, ex ſolo iure Eccleſiaſtico prouenit.

Secundò dicimus, ſolennitatem ſubſtantialem huius voti in hoc conſiſtere, quòd habet vim, & efficaciam ad huiuſmodi effectum in perſonam vouentis inducendum; quam vim non habet ex ſolo iure naturali, vel diuino; vel quatenus votũ eſt, nec etiam illam habet ab illa traditione, cui coniungitur, ſed ab Eccleſiæ inſtitutione. Quæ omnia eodem modo explicanda in præſenti ſunt, quo ſuprà in voto caſtitatis ſunt declarata, & probata. Prima ergo pars clara eſt; tum quia hoc votum nõ eſt ſolenne, quia prædictos effectus habet, ſed quia potens eſt ad illos inducendos: tum etiam quia votum ſimplex paupertatis poteſt habere omnem extrinſecam ſolennitatem, vel conditio

ditiones alias præter iſtam; ergo hæc eſt propria A ratio, quæ votum ſolenne ab illo diſtinguit. Secunda item pars eſt clara, quia etiam votum hoc, quatenus votũ eſt, tantùm eſt promiſſio: at verò promiſſio ex ſolo iure naturæ non habet illos effectus, vt eſt per ſe notum. Circa alias verò duas partes eſt controuerſia: nam qui dicunt, religioſum profeſſum ex natura rei, fieri inhabilem ad matrimonium ex vi traditionis ſine alio Eccleſiaſtico iure, de voto ſolenni paupertatis idem ſentire videntur. Nam licèt pauci id in particulari de ſingulis votis explicent, tamen, cùm de voto ſolenni generaliter, & vt tale eſt, ita doceant, de omnibus, & ſingulis idem ſentiunt: vt ſpecialiter videri poteſt in Soto in 4. diſt. 38. q. 2. a. 2. & in 7. lib. de Iuſt. q. 2. a. 5. Eſt ergo eorum opinio, huius B voti ſolennitatem conſiſtere in traditione, quæ vel eſt de eſſentia eius, vel illud formaliter ſolennizat (vt ſic dicam) quia non ex conſtitutione Eccleſiæ, ſed ex ſe, & ex iure diuino naturali habet illa traditio excludere omne dominiũ à perſona, & reddere illam inhabilem ad illud acquirendum. Fundantur, quia ex vi traditionis fit homo tanquã mancipium, & ſe, ac omnia ſua transfert in Deum, & religionem; ergo cum illa traditione repugnat omnis proprietas, ſeu dominium, vel præſens, vel futurum in tali perſona; & conſequenter omnes etiam actiones, quæ à dominio proficiſcuntur, & illud neceſſariò ſupponunt in tali perſona, ex natura rei irritæ ſunt. Et confirmatur primò exemplo ſerui; nam eo ipſo quòd C in alterius dominium tranſit, omnia eius bona, & iura fiunt domini, & ipſe incapax fit ad aliquid acquirendum, vel vt proprium poſſidendum. Vnde intelligitur, ſeruitutem inducere inhabilitatem ad dominium, licèt ad matrimonium eam non inferat. Sic ergo religioſus fiet inhabilis ad dominium per profeſſionem ex natura rei; etiam ſi de matrimonio id non concedatur. Nam Gregor. lib. 4. epiſt. 44. in fine dixit: *Seruus, qui fit religioſus, licèt ab humano ſeruitio liber recedat, in diuino obſequio diſtrictiorem appetit ſeruitutem.* Et refertur in cap. *multos.* diſt. 54. Innocent. verò III. in cap. *cùm olim.* 2. de priuilegiis, ſaltem dicit, ſeruum, & monachum in eo eſſe pares, quòd neuter alicuius rei dominium habeat. D

Soto.

Fundamentum opinionis aſſerentis ſolennitatem hanc formaliter conſiſtere in traditione.

D. Gregor.

10. Et declaratur ampliùs: nam ſi quis donaret alteri omnia bona ſua, non tantùm præſentia, ſed etiam futura; ita vt quidquid ad ipſum vllo tempore peruenire poſſet, ipſo facto in alium transferretur, fieret inhabilis ad aliquid ſibi acquirendum ex vi talis donationis, ſine vllius iuris poſitiui adminiculo; ſufficerétque vt humanum ius tali donationi non reſiſteret: ſed ita ſe habet religioſus in profeſſione ſua reſpectu religionis; ergo contrahit dictam inhabilitatem ex vi profeſſionis ſuæ. Atque hanc partem confirmãt iura dicentia, profeſſionem eſſe quandam mortem ciuilem, & religioſum mundo eſſe mortuum: vt ait Eugenius Papa in cap. *placuit.* 2. 16. q. 1. Vnde Arſenius (vt in eius vita refertur) accepto E teſtamento cuiuſdam conſanguinei, qui ipſum hæredem inſtituerat, illud rumpere voluit, dicens: *Ego prius mortuus ſum, quàm ille, cur ergo me inſtituit hæredem.*

Vide Suriũ.

11. Nihilominus, quod de voto caſtitatis diximus, idem de hoc voto dicendum credimus; quod etiã ſentiunt Doctores ſuptà citati de voto ſolẽni generaliter loquẽtes. Et ſpecialiter de hoc voto tradunt Azor. d. lib. 12. cap. 6. q. 5. Vaſq. 1. 2. diſput. 65. cap. 6. Sãcius lib. 7. diſp. 25. Baſil. Pon. d. q. 3. Leſſi. lib. 2. cap. 41. dubit. 8. n. 71. & Garcia de Benef. 7. part. cap. 10. num. 64. & alij. Fundamentum præcipuum eſt, quia hæc inhabilitas acquirendi dominium alicuius rei, duobus modis poteſt contrahi. Primò reddẽdo voluntatem hominis ineſficacem ad contrahendum vel acceptandum alicuius rei dominium. Secundò, per donationem, vt ita dicam, anticipatam. Vt ſi quis renuntiet hæreditati in fauorem alterius, vel donet alteri in præſenti, quidquid in futurum ſibi donatum, vel aliter obtentum fuerit. Prior modus non eſt poſſibilis ſine adminiculo legis, quia ſemper homo mutare propoſitum poteſt; & poſterior voluntas ſemper eſt efficax ad mutandam præcedentem, quæ non habuit donationis effectum: vnde non ſufficit promiſſio; quia illa non transfert rem in alterum, nec impedire per ſe poteſt efficaciam contrariæ voluntatis ſequentis, etiam ſi fortaſſe peccaminoſa ſit. Et hac ratione matrimonium de præſenti cum vna, licèt fiat contra ſponſalia de futuro alteri iurata, validum eſt; & ſimiliter licèt priùs aliquis renunciet hæreditati, etiam cum iuramento, ſi poſtea illam acceptet, verè acquirit illam, licèt peccet; ſi ſolùm per modum promiſſionis illam renunciationem fecit. Sic ergo votum paupertatis, quantumuis ſolenne, quatenus promiſſio eſt, non poteſt ex ſola rei natura talem inhabilitatem inducere, propter rationem factam.

Probatur ſecundum aſſertum.
Azor.
Sancius.
Baſilius.
Leſſius.

Garcia.

Inhabilitas acquirendi dominium alicuius rei, duobus modis poteſt contrahi.

Poſterior autem modus aliquo modo poſſibilis eſt in aliis contractibus; tamen in præſenti applicari non poteſt, etiam ratione traditionis, quæ huic voto coniungitur. Primò, quia illa traditio per ſe, & intrinſecè, ac ex vi ſtatus religioſi, ad ſummum requirit, vt religioſus ſuam perſonam omnino tradat religioni, & obſequio eius: cũ hac autem donatione nõ eſt ex ſola rei natura neceſſariò coniuncta renunciatio dominij, ſeu proprietatis omnium bonorum temporalium, imò nec obligatio non habendi illa, niſi votum paupertatis illi traditioni coniungeretur: ergo multo minus ſequitur talis incapacitas ex ſola rei natura, ex traditione, vel profeſſione religioſa. Secundò explicatur ampliùs, & vrgetur hæc ratio; quia nõ eſt de ratione talis traditionis, vt ſimul cũ perſona bona, & iura talis perſonæ tã præſentia, quàm futura in monaſterium, vel corpus religionis trãſeant. Nã in religionibus, quæ vel ſunt incapaces talium bonorum, etiam in communitate, vt ſunt ſancti Franciſci ſacra religio, & domus profeſſorum Societatis: vel ius ſuccedendi in bonis ſuorũ religioſorũ, vel ad eos pertinentibus nõ acquirũt, qualis eſt Societas Iesv: in his, inquam, nulla bona, vel iura tẽporalia tranſeunt ad religionem ex vi traditionum ſuarũ perſonarũ, quas illis faciũt, qui eas profitentur, vel eis incorporantur; ergo nõ eſt hoc de ratione talis traditionis. Ergo in his ſaltẽ religionib. non inducitur incapacitas acquirẽdi bona, vel ſuccedẽdi in illis ex vi traditionis. 12.

Societas Iesv non habet ius ſuccedendi in bonis ſuorũ religioſorũ.

In aliis autem religionibus, in quibus religio ſuccedit in bonis, & iuribus religioſi, in primis hoc ipſum oritur ex inſtitutione humana, & non ex intrinſeca natura traditionis religioſæ; vt ex aliarum exemplo conſtat: & quia in eiſdem poſſet illa inſtitutio mutari, manente eadem traditione religioſa, quoad perſonam. Et deinde non obſtante illo iure religionis, ſpectata ſola rei natura, poſſet religioſus profeſſus eſſe ſimpliciter capax dominij ſaltẽ ex cõſenſu religionis. Nã tunc nulla fieret iniuria religioni, nec acquiſitio dominij eſſet contra priorem donationem, ſeu transla- 13.

tranſlationem iurium religioni factam. At verò incapacitas, quæ nunc inducitur per votum ſolenne, multo maior eſt; vt conſtat ex d.cap. *Cum ad monaſterium.* Ergo non oritur ex ſola traditione, etiam cum illa conditione; eſt ergo ab Eccleſiaſtico iure. Et confirmatur hoc, ac declaratur, quia religioſus eiectus omnino à religione in perpetuum, iuxta probabilem ſententiam, iam non acquirit religioni; quia dimittendo eum, quoad hanc partem ceſſit iuri ſuo: & nihilominus non acquirit ſibi dominium, neque poteſt de bonis acquiſitis teſtari. Sed illi ſolet Camera Apoſtolica ſuccedere, vt infrà videbimus. Ergo ſignum eſt, illam incapacitatem non fundari in iure religionis, ſed in poſitiuo iure inhabilitante perſonam, & acquiſitionem irritante.

Religioſus profeſſus è religione in perpetuum eiectus, non poteſt teſtari de bonis aquiſitis: illi ſuccedit Camera Apoſtolica, non verò religio.

14. Tertiò, ferè omnes rationes ſuprà factæ de voto caſtitatis in præſenti applicari poſſunt. Tertia ergo ſit, quia illa traditio ſine voto non prohibet habere proprium; ergo multo minus poteſt irritare acquiſitionem dominij, vel illud expellere. Conſequentia clara eſt, & antecedens etiam videtur per ſe manifeſtum; quia ſi quis religioni oblatus non faceret votum non habendi proprium, non peccaret contra paupertatem, aliquid accipiẽdo; eſto peccare poſſet contra iuſtitiam, aliquid vſurpando de bonis religionis. Vt ſi fortè ſe tradẽdo religioni, bona etiam omnia, & iura ſua in eam transferret, vt ab ipſa ſuſtentaretur; tunc enim peccaret quidem poſtea contra inſtitiam aliquid ſibi acquirendo. Nihilominus tamen nó maneret omnino inhabilis ad aliquid ſibi acquirendum. Tum, quia id facere poſſet, & validè, & iuſtè de licentia religionis: tum etiam, quia poſſent ex mutuo conſenſu pactum diſſoluere. Tum denique, quia illa impotentia acquirendi ſibi, tunc non oriretur ex vera paupertate, ſed ex iure alteri acquiſito. Accedit, quòd illud pactum non eſt neceſſarium ad ſtatum religioſum, & ſine illo eſſe poteſt ſolenne votum paupertatis, vt iam oſtenſum eſt.

15. Quartò, hîc etiam poterit applicari altera ratio; quia in Societate poſt biennium fit votum paupertatis cum vera, & perfecta traditione ſui: & nihilominus perſona non fit incapax acquirendi, & retinendi dominium bonorũ, & ideo votum illud paupertatis tantùm eſt ſimplex. ergo traditio religioſa non ſufficit ad ſolennizandum hoc votum nec ad reddendam perſonam incapacem dominij: pendet ergo ex inſtitutione ſpeciali, cum Eccleſiæ approbatione. In quo exemplo eſt etiam conſiderandum, quòd licèt Societas, quoad collegia & domos probationis, ſit capax reddituum, & bonorũ immobilium: nihilominus, qui ſe tradunt Societati, & in illa vota emittunt, nullum ius ad ſua bona in religionem transferunt, ex vi incorporationis cum illa; ergo quòd in aliis religionibus id fiat, non eſt ex ſola natura rei, ſed eſt ex poſitiuo iure. Cuius etiam ſignum eſt, quia in Coadiutoribus formatis Societatis, idem votũ eſt ſimplex, & per illud, vel traditionem, cui adiungitur, nullum ius ad bona, vel hæreditates vouentis acquiritur religioni, & nihilominus tales religioſi fiunt incapaces dominij temporalium bonorum. Cuius ratio non eſt, niſi, quia ita eſt inſtitutum, & probatum ab Eccleſia: ergo ſignum eſt huiuſmodi effectum ab inſtitutione pendere.

Societas nullum ius acquirit ad bona ſuorũ religioſorum.

16. Ad fundamentum contrariæ ſententiæ facilis eſt ex dictis reſponſio, negando primam illationem; quia traditio religioſa per ſe, & quantum poſtulat natura talis ſtatus, ſolùm fit ad Dei famulatum, & obſequium religionis: ideóque ad illam nó

Soluuntur fundaméta contrariæ opinionis. Ad traditionem religioſam nõ pertinet paupertas.

A pertinet paupertas, nec tranſlatio bonorum, aut iurium perſonæ profitentis in religione. Sed ad complendum ſtatum religioſum præter traditionem, adiungitur paupertas, quæ non eſt ex natura rei determinata, ſed in diuerſis religionibus, variis modis ſeruatur. Nam cùm illa non ſit perfectio, ſed inſtrumentum ad perfectionem, iuxta finem intentum in vnoquoque ſtatu religioſo; modus ille præſcribitur per ſpecialem inſtitutionem: vt rectè docuit D.Thomas 2.2. q.188. a.7. & 3. contra gent. c.133. Eodem ergo modo ex vi paupertatis religioſæ, nec transferuntur bona, & iura omnia in religionem, ſed iuxta ſpecialem inſtitutionem: nec illud ſufficit ad incapacitatem dominij; niſi de hoc

D.Thom.

B etiam fiat peculiaris inſtitutio iuxta Authentic. *ingreſſi.* de ſacroſ. Eccleſ. receptam in c.*quia ingredientibus.* 19.q.3. In qua inſtitutione poteſt etiam eſſe magna varietas. Nam renunciatio omniũ bonorum, quæ actu poſſidentur, fieri poteſt, vel quoad ſolum vſum proprietarium, ſeu pro ſolo proprio arbitrio; non verò quoad renunciationem totius proprij dominij. Item poſſet fieri quoad renũciationem omnium, quæ actu poſſidentur, non inducendo inhabilitatem in futurum: vel etiam è contrario poſſet induci incapacitas ad acquirendum aliquid, retento dominio aliquorum bonorũ, ſine proprietario vſu. In his enim non eſt repugnãtia, licèt non omnia ſint in vſu. Ex hac autem varietate intelligitur non eſſe in hoc aliquid ex na-

C tura rei determinatum, ſed ex Eccleſiæ conſtitutione pendere.

17. Ad primam confirmationem reſpondemus, in primis illam incapacitatem, quam humana, & ciuilis ſeruitus inducit, non eſſe ex natura rei, ſed ex iure humano ciuili, vel gentium; quia illa ſeruitus non eſt naturalis, ſed ab hominibus introducta, vel in remedium, ne occiderentur capti in iuſto bello, vel in pœnam, vel per alium humanum cõtractum: & ita potuiſſet introduci, vt aliquis fieret ſeruus in perpetuũ quoad omnes operas ſuas, vel lucra omnium laborum ſuorum; & nihilominus, vt aliis modis poſſet aliquid ſibi acquirere, vel hæres fieri, & hæredem inſtituere. Ergo ex hac parte poteſt argumentum, & æquiparatio retorqueri.

D Deinde poſſet negari ſimilitudo, & illatio; quia ſeruus non eſt omnino incapax dominij: nam fortaſſe captus in bello iuſto, non perdit ſtatim bona omnia, quæ antea poſſidebat; nec illa tranſeunt ipſo facto in dominium capientis perſonam, niſi bona ſimul iuſtè accipiat. Et poſt ſeruitutem poteſt dominium aliquod acquirere; vel ex promiſſione, ſeu conceſſione Domini, vel in aliis caſibus; de quibus videri poſſunt Moderni de Iuſtitia ſcribentes. Et ideo ex hac parte etiam deficit illatio: & vera etiam in hoc eſt ſententia Gregorij, rigidiorem eſſe in hac parte religioſam paupertatem. Ad aliã verò ſimilitudinem ibi inductam, iam dictum eſt, non rectè accomódari ad religioſam traditionẽ, quia nec perſe fundatur in illo donationis genere, neque ſimilis donatio ſufficit ad propriam domi-

Seruus non eſt omnino incapax dominij.

E nij incapacitatem inducendam. Iura denique dicẽtia, religioſum eſſe mortuum mundo, loquuntur, vel de obligatione, & affectu, quem religioſus habere debet; de quo maximè locutus fuiſſe videtur Arſenius ibi citatus: vel ſi intelligatur illa mors quoad effectus, quos profeſſio religioſa irritat; loquuntur illa iura ſuppoſito ſtatu, vt per Eccleſiam inſtitutus, & conſummatus eſt: vnde mors illa ciuilis dicitur, tanquam humano iure inducta.

CAPVT XIII.

Qualis ſit, & vnde originem traxerit ſolennitas voti obedientiæ, & aliorum, ſi quæ alia vota ſolemnia ſunt.

1. TErtium votum religioni eſſentiale eſt, votũ obedientiæ, vt ſuprà vidimus. Eſt autem ſermo de voto obediendi homini: nã licèt fieri poſſet votum obediendi Deo per ſeipsũ præcipienti, illud nec ad religionis ſtatum pertinet, nec ordinariè conſulendũ eſt: vt in lib.2. de Voto c.3. & 5. attigimus. Eſt ergo ſermo de voto obediendi homini vicem Dei tenenti. Addendúmque eſt, oportere, vt ſit votum obediendi in materia non tantùm per ſe neceſſaria, ſeu quæ aliàs ſit ſub præcepto abſque voto, ſed etiam in materia conſilij, & ſupererogationis, quæ propriè ad perfectionẽ pertinet. Supponimúſque contra hæreticos materiam huius voti, non ſolùm honeſtam eſſe, ſed etiam de meliori bono, & ſub conſiliis Chriſti contineri; quod ſuprà circa ſtatum religionis oſtendimus. Denique ſupponimus, votũ obedientiæ honeſtè fieri poſſe, & extra profeſſionẽ religioſã, & in illa, ac proinde & ſimplex eſſe poſſe, & ſolenne. Simplex eſt omne illud, quod extra profeſſionem religioſam fit; de quo poſtea in lib.6. aliqua dicemus. Solenne autẽ eſt ſolum illud, quod fit in profeſſione religioſa communiter in Eccleſia vſitata, & quaſi per antonomaſiam ſic dicta. Quod addo; ad excludendum votum obedietiæ, quod fit à religioſis ſocietatis non profeſſis: nam licèt cõiungatur traditioni religioſæ, ſimplex eſt, & non ſolenne; ſaltẽ ex eo capite, quòd illa traditio non eſt abſolutè perpetua, quia non inducit vinculũ indiſſolubile ex parte vtriuſque extremi: vt in cęteris votis explicatũ eſt. Et ſic intellecta dicta ſuppoſitio, quoad partem affirmantem hoc votum in profeſſione religioſa eſſe ſolenne, indubitata eſt apud omnes, & ex diſcurſu huius capitis manifeſta fiet.

De materia huius voti.

Quare votũ ſimplex obedientiæ in ſocietate non ſit ſolenne.

2. Quoad aliã verò partem excluſiuam, aliqui cẽſent, etiã ordinationi ſacræ adiungi votum ſolẽne obedientiæ, cuius ſententiæ videtur eſſe Medina lib.5. de Contin c.10. & 11. & c.13. Cuius ſentẽtiã referens Vazquez tract. de Reddit. c.1. §.1. dub.3. dicit omnes id fateri; quia cùm clerici ordinantur, ab eis exigitur, vt promittant obedientiam Prælato ſuo. Sed in primis non infertur inde illã promiſſionem eſſe votum, quia illa promiſſio nõ videtur fieri Deo, ſed homini; verba enim, quibus fit, hæc ſunt in Pontificali Romano: *Promittis obedientiã Prælato tuo?* Et reſpondet ordinãdus, *Promitto.* Tantùm ergo videtur illa eſſe quædam humana promiſſio, cui poſtea iuramentum adiungitur, quod diſtinctã obligationem à voto inducit. Deinde eſto eſſet votũ, non eſt, cur vocetur ſolenne, niſi accidentaliter; quia publicè, & cũ ritu determinato fit; quia inde non habet vllum effectum moralem, præter obligationem, quam promiſſio, vel ſimplex votum inducit.

Vtrùm clerici obedientiam voueant. Medin. Vazq.

3. Ac denique probabile eſt, non eſſe promiſſionẽ obedientiæ in materia obedientię ſupererogationis, vt ſic dicã, ſed tãtùm in materia neceſſaria; vel quã Prælatus facere poteſt neceſſariã ex vi præcepti, etiãſi promiſſio ſpecialis non interueniret. Additur tamen ad maiorẽ firmitatẽ, & ad meliùs explicandum voluntariũ conſenſum in nouã ſubiectionẽ, quam clericus Prælato ſuõ offert, & de nouo aſſumit. Sic ergo illa clericorũ promiſſione omiſſa, votũ ſolenne obedientiæ tantùm in profeſſione religionis fit. Vnde propoſitũ dubiũ naſcitur, quidnam ſolennitas illa ſit; & conſequẽter,

Clericus in ordinatione nõ voueat, ſed ſolùm promittit obedientiã Prælato in rebus neceſſariis.

A vnde ſit? Ratio autem dubitandi peculiaris nobis eſt, quia nos hanc ſubſtantialẽ votorum ſolennitatem per aliquos peculiares effectus morales explicamus; quia ſine illis nihil in voto ſolenni inuenimus, quod ſimplici conuenire non poſſit. At hoc votũ obedientiæ nullum peculiarem effectũ habere videtur, præter obligationẽ obediẽdi prælato, quam votum ſimplex æqualiter inducit; vt in ſocietate videre licet. Ergo tale votum nullam ſolennitatem peculiarem habet, cùm non habeat vllum ſolennitatis effectum.

Quid ſit ſolennitas in voto obedientiæ.

Ad hanc difficultatem moderni authores, quos hîc, & in ſuperioribus allegaui, nihil reſpondent, neque huic voto peculiarem effectũ moralem attribuunt. Reſponderi autẽ poteſt, votum hoc peculiarem effectum habere, quẽ votum ſimplex obedientiæ facere non poteſt, nimirum, quia ita ſubiicit voluntatem vouentis Prælato, vt ſine illius conſenſu inefficax ſit ad omnem ciuilem, vel naturalẽ obligationem, per contractum, vel quẽcunque alium modum contrahendam. Hanc eſſe conditionem religioſi profeſſi, tradunt Inn. in c. *olim.*2. de Priu. Abbas in c. *ex reſcripto.* de Iureiur. not.3. & ibi Felin. qui alios refert. & Hoſt. lib.3. ſum. tit. de Fideiuſſ. §. *pro qua.* v. *& quis.* Et Iaſon in l. *ſi id, quod.* n.1. ff. de condict. indebit. v. *& quis.* Nauar. lib.1. Conſ. tit. de Pactis conſ. vlt. n.4. & 5. Qui authores etiã ſentiunt, hunc effectum prouenire ex voto obedientiæ. Fundantur enim in hoc, quòd regularis renũciat voluntati ſuæ, ita vt nec velle, nec nolle habere dicatur, in c.2. de teſtam. in 6. c. vlt. de ſepult. in 6. c. *quorũdã.* & c. *ſi religioſus.* de Elect. in 6. Hæc autẽ renunciatio, & abdicatio proprię volũtatis per votum obedientiæ fit, iuxta verba Auguſtini in regula Monacharum, aliàs ep. 109. quæ referuntur in c. *Nõ dicatis.* 12. q.1. *Noſtræ cõgregationis fratres, nõ ſolùm facultatibus, ſed etiã volũtatibus propriis in ipſa ordinis ſuſceptione renũtiauerunt, & ſe promiſſam obedientiam penitus aliorum poteſtati, & imperiis, Chriſto, & pro Chriſto ſubdiderunt.* Eſt ergo ille effectus à voto obedientiæ. 4.

Aliqui opinantur in hoc conſiſtere, quòd votum obedientiæ ita ſubiicit voluntatem prælato, vt ſine illius cõſenſu inefficax ſit ad omnem ciuilem, vel naturalem obligationem quocunque modo contrahendã. Innocent. Abbas. Felinus. Hoſtienſ. Iaſon. Nauar. S. Auguſt.

B C

At verò ſimplex votum obedientiæ talẽ effectũ non habet ex vi ſolius obligationis ſuæ naturalis, quia ſolùm inducit ſimplicẽ obligationẽ promiſſionis parendi prælato, quæ non eſt ſufficiens ad irritandam voluntatẽ ſe obligandi alteri in materia non contraria priori voto, aut ſuæ regulæ, vel iuri acquiſito religioni, ſeu prælato eius; quia vbi non eſt naturalis repugnantia, non eſt, cur vnum ex ſola rei natura aliud deſtruat. Adde, quòd votum obedientiæ per ſe non obligat ad nullã promiſſionem faciendam de re honeſta; & aliàs nec per regulã, nec à Prælato prohibitam. Sicut de voto dixi lib.3. de Voto. c.5. Nam eſt eadẽ ratio. Ergo ex hac etiã parte talis obligatio valida eſt. Imò quãuis vouere, vel promittere, eſſet à prælato prohibitum, nihilominus factũ ipſum non eſſet per ſe irritũ, niſi hoc antecedenter fieret; quod an poſſit ab ordinario prælato religioſo fieri, incertum eſt; iuxta dicta in citato lib.3. c.3. & infrà tractabitur. Ergo ille effectus, de quo agimus, prouenit ab aliqua ſolennitate tali voto addita, vel potiùs virtus, & efficacitas ipſi voto adiuncta eſt ſolennitas eius, ſeruata proportione ad ea, quæ de aliis votis diximus. 5.

D E

In hoc autem modo explicandi huius voti ſolennitatem, difficultas occurrit; quia fundamentum, quod ſumitur, non eſt certum, nec ſufficienti iure, aut ratione fundatum. Nam in primis Panorm. 1. p. Cõſil. in 104. (ſi eſt eius, vertitur enim in dubium) referens prædictam opinionem, illam reprobat, quoad illam partem de obligatione naturali 6.

Panormit.

turali

turali, dicens, poſſe religioſum obligari naturaliter, quia æquiparatur ſeruo; iuxta doctrinam Innoc. in d. cap. *cùm olim*. quam probat Bart. in l. 1. cum aliis. ff. de ſtipulat. ſeruorum. Et ſeruus poteſt naturaliter obligari ſine licentia Domini, iuxta leg. *naturaliter*. & l. *ſi id, quod*. ff. de condi-ċti. indeb. vbi Bart. id notat. Veruntamen nec hoc fundamentum ſatis firmum apparet, quia non eſt neceſſe, illam æquiparationem, in omnibus obſeruari. Tum, quia, vt ſuprà ex Gregor. lib. 4. epiſt. 44. conſtat, ſtrictior eſt ſeruitus religioſa, quàm pœnalis, ſeu temporalis. Vnde in hac parte illa poteſt eſſe rigoroſior; quia iura hoc concedunt ſeruo, non autem religioſo. Tum etiam, quia multa licent ſeruo ſine licentia Domini, quæ non licent religioſo ſine licentia Prælati, & è cõuerſo. Nihilominus Nauar. Comment. 2. de Reg. n. 42. in hanc ſententiam inclinans, dictam rationem Panormit. confirmat; quia nulla lex magis videtur reſiſtere obligationi monachi promittẽtis, quàm ſerui, vtique, quantum eſt ex parte voluntatis vtriuſque, & ſuppoſita materia capaci, id eſt, honeſta, & neutri in particulari prohibita. Deinde, quoad obligationem naturalem addit optimam confirmationem, quia religioſus per votum naturaliter obligatur Deo; ergo non omnino caret voluntate ad ſe obligandum; ergo etiam obligatur, promiſſione facta proximo de re ſibi libera, & honeſta, vt eſſe poteſt; imò etiam de meliori bono, & conſilij opere: vt eſt ſeruare ſecretum, offerre ſacrificium pro amico, rem mutuo acceptam reddere, vel ſoluere, & ſimilia.

Bart. — Gregor. — Nauar.

7. Addo præterea, nullum eſſe ius poſitiuum, quod huic obligationi reſiſtat, ſeu illam irritet; ergo ex natura rei non irritatur per ſolum obedientiæ votum, vt iam oſtenſum eſt: ergo non eſt, cur religioſus dicatur inhabilis ad contrahendũ, vel imponendum ſibi huiuſmodi obligationem propter obedientiæ votum. Maior probatur, quia illa generalia iura, quæ allegantur, dicentia religioſum non habere velle, nec nolle, & ſimilia, non docent, religioſum non poſſe quidpiam licitè aut validè velle promittere ſine conſenſu Prælati, ſed contra illius voluntatem, vel independenter ab illa: vt latè dixi in d. lib. de Voto. c. 5. n. 7. Vnde iura citata ſolùm requirunt poſitiuum conſenſum Prælati; quando materia circa quam religioſus aliquid promittit, acceptat, vel diſponit ex natura ſua, vel ex inſtituto, ac regula religionis, vel ex obligatione aliorum votorum, licentiam Prælati poſtulat: vt patebit attentè legenti d. cap. 2. de Teſtamentis in 6. & cap. vlt. de ſepult. eodem libro. Et ſpecialiter notari poteſt d. cap. *Si religioſus*. de Elect. in 6. ibi: *Conſenſus ſic præſtitus* (vtique ſine licentia Prælati) *non teneat*. Et infrà: *ipſo facto viribus vacuetur omnino*. Nam his verbis apertè indicatur irritationem fieri per illam legem, & antea non fuiſſe ex vi ſolius voti obedientiæ. Item, cùm irritatio ſpecialiter ibi adiungatur, ſatis ſignificatur, non eſſe vniuerſalem. Tandem addit Nauarrus alias congruentias valde probabiles; quia irritatio tam vniuerſalis, nec neceſſaria eſt, nec decet ſtatum religioſum. Nam ſine naturali obligatione vix poteſt humanus conuictus conſiſtere; & ideo vix reperietur religioſus, qui ſi rem aliquam promittat, quam ſine licentia prælati honeſtè facere poſſit, non ſe ſentiat ad implendũ promiſsũ obligatũ: imò ſi neceſſaria ei fuerit licẽtia ad opus præſtãdũ, & ſub illa cõditione expreſſa, vel tacita promiſit, licentiã petere tenebitur; & illa cõceſſa tenebitur implere pro miſſionẽ: nã ſi negetur, ipſo facto ruet obligatio.

Nauar.

8. Veruntamen licet hæc poſterior ſententia, quoad hanc partem vera ſit; nihilominus non obſtat, quominus per illum effectum ſolennitas voti obedientiæ explicari poſſit, qui conſiſtit in eo quòd vouens ſe non poſſit firmiter obligare abſque conſenſu prælati, vt ex dictis conſtat. Primò quidem, quia licèt demus religioſum poſſe naturaliter obligari, ſaltem non poteſt obligari ciuiliter: nam in hoc omnes conueniunt, & ex iuribus dictis, & ex exemplo ſerui confirmari poteſt, & latiùs inferiùs circa profeſſionem religioſam tractandum erit: hic autem effectus moralis eſt, & à voto obedientiæ ducit originem, & non ratione ſolius promiſſionis; ergo ratione ſolennitatis. Deinde licèt religioſus poſſit validè naturaliter obligari; non tamen firmiter, neque irreuocabiliter, quia poteſt à prælato eius obligatio irritari: ſicut de votis religioſorum docuit D. Thomas, & nos cum illo, in d. lib. 3. c. 5. & latiùs in lib. 6. c. 7. Quam doctrinam meritò extendit Nauarrus ſuprà, ad promiſſionem, & obligationem naturalem religioſi factã homini, & ſanè meritò. Nam ſi tanta eſt poteſtas Prælati religionis in voluntates ſubditorũ, vt etiam obligationẽ Deo factam, pro ſuo arbitrio poſſit auferre, profectò eandem, vel maiorem habet ad irritandum omnem aliam obligationem, quam quouis modo religioſus ſua voluntate contraxit. Probatur illatio, quia omnis irritatio ex eodem genere poteſtatis, & dominationis naſcitur: tum quia etiam naturalis obligatio homini facta, eſt obligatio in conſcientia, & poteſt eſſe occaſio peccandi, vel impedimentum perfectionis: & ideo conueniens fuit, totam illam ſub Prælati poteſtate conſtitui.

In quo conſiſtat ſolennitas huius voti. — D. Thom. Prælatus poteſt irritare ſubditorum vota & promiſſiones. Nauar.

9. Hæc autem poteſtas ſpecialis Prælatorum, & ſubordinatio ex parte ſubditorum, ſeu impotentia ad ſe obligandũ firmiter, ſeu independenter à voluntate ſuperiorum, ex voto obedientiæ oritur, & in religione fit cũ peculiari modo, & efficacia: ac proinde per hunc effectũ rectè voti huius ſolennitas declaratur. Probatur hæc vltima conſequentia, quia ſimplex obediẽtiæ promiſſio per ſe nõ inducit tantã ſubiectionem, & dependentiam in vouente, nec dat tantã poteſtatẽ illi, cui obedientia promittitur; ſed huic dat tãtùm poteſtatẽ præcipiendi, & illi imponit obligationẽ obediendi in his, quæ præceperit, intra latitudinẽ materię talis voti, ſeu promiſſionis. At verò poteſtas irritandi omnẽ obligationem ſubditi, longè maior eſt, & non eſt per ſe tantùm connexa cũ poteſtate præcipiendi: ergo nõ ſequitur ex vi voti ſimplicis obediẽtię: ergo pertinet ad peculiarẽ proprietatẽ, à qua votum illud talem efficaciã habet; & conſequenter in illa conſiſtit talis voti ſolennitas.

Votum ſimplex obedientiæ non inducit tãtam ſubiectionem, & dependentiam in vouente.

10. Sed adhuc ſupereſt difficultas in hoc modo explicandi ſolennitatẽ huius voti per hunc effectũ. Nam in primis, quòd religioſus non poſſit ſe ciuiliter obligare alteri, vel non prouenit ex voto obedientiæ, ſed ex eo, quòd in religioſo nõ inuenitur materia talis obligationis: vel quatenus oriri poteſt ex voto obedientiæ, non eſt ratione alicuius peculiaris proprietatis, vel ſolẽnitatis eius, ſed ex mera obligatione talis voti. Explicatur, & probatur; quia omnis obligatio ciuilis, aut eſt realis, aut perſonalis. Prior verſatur circa bona externa, & temporalia; & ideo impotentia illa ſe obligandi realiter, in religioſo prouenit ex voto paupertatis, quia nõ habet bona, ad quæ præſtãda ſe obli

Difficultas circa propoſitam ſolennitatem obedientiæ.

ſe obligare ciuiliter poſſit. Poſterior autem obligatio cadit in ipſam perſonam religioſi, & actiones eius: & quia per votum obedientiæ illas conſtituit in voluntate ſuperioris; ideo non poteſt illas alteri obligare; quia cùm illæ obligationes ſint repugnantes, prior efficacior eſt, & alteri reſiſtit, non ex peculiari ſolennitate voti, ſed ex pura obligatione, quam, vt votum eſt, inducit. Et ita hunc effectum declarant Innocentius, & alij, in dicto capite *cùm olim*. 2. de Priuileg. & in cap. *in præſentia*. de Probation. & Bart. in l. *ſi communis ſeruus*. ff. de ſtipulat. ſeruor. Parnom. in Conſ. 88. p. 1.

Innocent. Bartol. Panormit.

11. Deinde, quòd naturalis obligatio non ſit omnino firma, ſed à Prælato irritari poſſit, iuxta duos irritationis modos, ex diuerſis cauſis prouenire poteſt. Vna eſt enim irritatio indirecta, quæ fit ex parte materiæ: & hæc in obligatione reali prouenit ex voto paupertatis; in perſonali autem prouenit ex voto obedientiæ: & ad hoc ſufficit ſimplex obedientiæ votum, ratione cuius poſſit prælatus illam materiam prohibere, vt cum D. Thoma, & communi dixi in d. lib. 6. de Voto cap. 7. n. 1. Alia eſt irritatio directa, quæ fit reuocando, & quaſi infringendo voluntatem eius, qui ſe obligauit. Et hoc etiam modo poſſunt ſuperiores Religionum, ſubditorum vota irritare: vt in d. cap. 7. oſtendi. Et eadem ratione poſſunt omnem aliam naturalem obligationem tollere, vt dictum eſt. Non videtur autem hæc poteſtas fundari in voto obedientiæ ſecundùm ſe ſpectato, ac ſubinde non poterit votum inde ſolennizari. Conſequentia videtur clara, & antecedens probatur; quia illa poteſtas irritandi vota & obligationes ſubditorum, prouenit ex poteſtate dominatiua, quam Prælatus habet in religioſos ſibi ſubditos. Illam autem poteſtatem non habet ex voto, quia per votum non fit donatio, ſed promiſſio; ergo ex vi illius non acquiritur dominium, ſeu dominatiua poteſtas. Sicut ſeruitus non inducitur per promiſſionem, ſed per realem traditionem, vel iuſtam captionem perſonæ. Ita ergo in præſenti, ſi prælatus religionis talem poteſtatem dominatiuam habet in voluntates ſubditorum, vt verè habet, non illam accepit per votum obedientiæ, ſed per traditionem, quam religioſus facit, vt ſuprà dictum eſt. At votum non ſolennizatur formaliter per traditionem vt in aliis dictum eſt; & de hoc videtur eadem ratio, quia traditio, & votum tantùm concomitanter ſe habent: & efficacia dandi talem poteſtatem, non eſt in ipſo voto, ſed in traditione.

Irritatio duplex eſt, directa, & indirecta.

D. Thom.

Vnde proueniat in prælato poteſtas irritandi vota, & obligationes ſubditorum.

12. Ad hoc autem reſponderi poteſt, votum obedientiæ non diſtingui à traditione ſui, quam religioſus facit religioni: tum, quia per traditionem fit præcipua abnegatio propriæ voluntatis, quæ fit etiam per votum obedientiæ; iuxta illud Gregorij lib. 6. in prim. reg. cap. 2. *Per alias virtutes noſtra Deo impendimus, per obedientiam noſmetipſos exhibemus*. Et illud lib. 35. Moral. in Iob cap. 12. *Per obedientiam propria voluntas mactatur*. Tum etiam, quia non oportet plura vincula multiplicare; alias religioſus inobediens dupliciter peccaret, & contra iuſtitiam ratione traditionis, ſicut peccat ſeruus non parendo domino, & contra religionem ratione voti, quod non videtur admittendum: vt Soto inſinuat lib. 7. de iuſtitia q. 2. a. 3. ad 1. in fine. Nihilominus hæc reſponſio falſo nititur fundamento: nam ſupponimus in profeſſione religioſa, præter traditionem, verum, ac formale votum obedientiæ fieri; quod infrà oſtendemus. Votum autem, cùm eſſentialiter ſit promiſſio, non poteſt eſſe traditio, nec illam eſſentialiter includere, licèt cum illa fiat, vt ſuprà lib. 1. & in 2. tom. de Virtut. religionis. lib. 1. cap. 14. probatum eſt. Et rationes ibi factæ æquè in voto obedientiæ procedunt. Nec ſuperfluè additur votum obedientiæ traditioni religioſæ, etiamſi ex vi traditionis religioſus iam non ſit ſui iuris, & illi, cui ſe tradit, parere teneatur. Nam in primis traditio facta religioni ſpeciallius conſecratur Deo per obedientiæ votum: nam cùm traditio immediatè fiat homini propter Deum, & ad obſequium Dei, per votum quaſi eleuatur, vt ſit quaſi ſpirituale holocauſtum ipſi Deo oblatum. Deinde traditio firmatur per votum: nam addit illi ſpecialem obligationem fidelitatis Deo debitæ; quam traditio per ſe non inducit. Nec eſt inconueniens admittere duas malitias in actu contrario obedientiæ Prælati, vnam contra hominem, & aliam contra Deum: nam id ſentit D. Thomas 2. 2. q. 88. a. 5. ad 1. dicens, votum obediendi prælatis ſupponere promiſſionem humanam ad Deum, vel traditionem factam prælato, & ſupra illam cadere votum. Ac ſubinde concedit ibi duas obligationes diuerſarum rationum. Vnde fit in tranſgreſſione contraria eſſe duas malitias; vt ibi Caietanus animaduertit, & Soto admittit in eodem articulo ſuprà citato ad 3. Vnde in ſolutione ad primum in alio ſenſu locutus eſt; ſolùm enim negat, peccando contra obedientiam prælati, peccari ſimul contra virtutem ſpecialem temperantiæ, v. g. vel aliam ſimilem, quod alterius conſiderationis eſt, quam infrà diſputando de peccatis religioſorum tractaturi ſumus.

Gregor.

Soto.

Non ſuperfluè additur votum traditioni.

Notanda duplex malitia in actu contrario obedientiæ. D. Thom.

Caiet. Soto.

13. Suppoſita ergo diſtinctione inter traditionem religioſi, & votum obedientiæ, videtur conſequi ex dictis, in hoc voto admitti poſſe illorum Doctorum ſententiam, qui dixerunt, votum ſolennizari per traditionem, tanquam per formam illi moraliter coniunctam. Nam omnis impotentia, quæ in voluntate religioſi inuenitur ad firmiter ſe obligandum, naſcitur ex traditione ſui in poteſtatem prælati, ſub quo, tanquam pupillus ſub tutore conſtituitur. Et quia hæc traditio licèt per votum formaliter non fiat, per illud perficitur, & roboratur: ideo tale votum, quia ſupra talem traditionem cadit, per illam ſolennizari dicitur. Vnde inferunt aliqui, ſolennitatem huius voti eſſe de iure naturali, & diuino; quia ſi traditionem conſideremus, ad illam ex natura rei, ac proinde ex iure diuino, ac naturali ſequitur impotentia illa voluntatis religioſæ ad firmiter ſe obligandum. Deinde, ſi votum ſpectemus, habet hanc proprietatem ſpecialem, quòd cadit in ipſam traditionem, quam religioſus facit prælato; & ideo iure diuino obligatur ad implendam illam, & quaſi virtute continet illam, & ab illa ſolennizatur; & ita virtute illius ex natura rei reddit voluntatem vouentis inefficacem ad ſe obligandum firma obligatione, id eſt, non reuocabili, ſeu irritabili à prælato, & ita ſpeciallius, quàm cæteri videtur ſentire Aragon. 2. 2. quæſt. 88. a. 8. dub. 1.

Aliqui dicũt votum obedientiæ per traditionem ſolennizari.

Aragon.

14. Ego verò ad hanc rem explicandam, in primis dico, traditionem religioſam etiam voto obedientiæ firmatam, non habere ex ſolo iure naturæ, & ſine adminiculo iuris canonici, vim ita ſubiiciendi voluntatem religioſi voluntati prælati, vt reddatur impotens ad validè, & firmiter ſe obligandum ſine conſenſu prælati. hanc aſſertionem indicat Richard. in 4. diſt. 38. art. 4. quæſt. 1. Ait

Aſſertio prima. Traditio religioſa etiam voto obedientiæ firmata, non habet ex ſolo iure naturæ.

turæ abſque adminiculo iuris canonici, vim prædictam. *Richard.* 1. Ait enim religioſum nullum votum validum poſſe emittere ſine licentia prælati; quia per Eccleſiam illi eſt prohibitum. In quo licèt falſum aſſerat, omne votum religioſi eſſe inualidum ſimpliciter: nihilominus inquantum illam aſſertionem reducit ad ius poſitiuum Eccleſiæ, ſatis indicat, etiam quamcunque infirmitatem (vt ſic dicam) illius voti, in ius poſitiuum Eccleſiæ reducendam eſſe. Et eodem modo induci *Angel.* poſſunt pro hac ſententia Angel. verb. *votum.* 2. *Roſel.* num. 5. Roſel. verbo *votum.* num. 14. Sumitur etiam ex Iuriſperitis aſſerentibus, religioſum non poſſe voto ſe obligare: nam in hoc præcipuè fundantur, quòd ius illis reſiſtit, vt videri *Panor.* poteſt in Panormitano, & aliis in principio capitis allegatis. Et licèt etiam dicant, non poſſe vouere, quia non habent velle, aut nolle, id ſolùm confirmant ex legibus canonicis, vt Panormitanus in cap.vlt.de Voto.num.3. & alij ſuprà allegati. Denique idem docui in d. lib. 6. de Voto.cap.7. Et quoad obligationem ciuilem videtur per ſe clara; quia ipſamet ciuilis obligatio quoad inſtitutionem, & ſubſtantiam ſuam (vt ſic dicam) eſt de iure humano: vnde incapacitas illius eiuſdem eſt iuris. De naturali autem obligatione ſuaderi poteſt, quia traditio religioſa cum voto obedientiæ non irritat vota, vel alias naturales obligationes religioſorum ipſo facto ex iure naturæ. Ergo nec faciunt illa directè irritabilia ex natura ſua. Antecedens probatur, quia iuxta veram ſententiam traditam lib.3. de Voto. cap. 5. nunc talia vota ſunt valida, & obligant, donec irritentur; ergo non irritantur ipſo facto iure naturæ. Nec in hoc à nobis diſſentiunt, qui putant talia vota à principio eſſe inualida: nam ipſi etiam hoc referunt in humanam inſtitutionem, vt dixi. Conſequentia verò probatur, quia licèt aliud ſit irritare, quàm infirmare ipſo facto obligationem, non eſt tamen maior ratio ad vnum, quàm ad aliud aſſerendum. Primò, quia non habet vnum maiorem connexionem intrinſecam cum profeſſione religioſa, quàm aliud.

15. Secundò, quia vtrumque prouenire debet ex poteſtate, quaſi dominatiua, quam ex natura rei acquirit Prælatus religionis ſupra ipſam voluntatem religioſi, & actus eius. Vnde ſi homo ſua priuata voluntate poteſt alteri illam ſubiicere, & donare, vt quidquid ipſe poſtea velit facere, vel promittere, poſſit alius irritare, ea ratione poterit illam alteri tradere, vt quidquid obligationis ſibi imponere intentet, ſine Prælati obligatione, ſit irritum, & inane. Et conſequenter dicendum eſſet, talem eſſe traditionem religioſam; quia re vera erit magis perfecta, & religioſus intendit illam facere perfectam, quantum ex natura rei poteſt. Multo ergo veriſimilius videtur, neutro modo fieri poſſe, vt homo ratione vtens ſe priuet poteſtate ſe obligandi firmiter ad ea, quæ iuſtè, & honeſtè facere poteſt, ſolo ſuo arbitrio, & authoritate ſe priuando dominio ſuæ voluntatis, quoad hanc partem, & illud in aliud transferendo: quando ergo religiosè fit, ſine adminiculo, & fauore legis Eccleſiaſticæ non fit. Antecedens non poteſt euidenter probari, (quantum ego aſſequor) eſt autem per ſe veriſimillimum; quia res eſt grauiſſima, & valde præternaturalis, & expoſita multis litibus, & fraudibus, niſi authoritate publica roboretur. Et ita videmus, nec in ciuilibus, nec in Eccleſiaſticis introductum, inuenire tale genus dependentiæ vnius voluntatis perſonæ iam vtentis ratione ab alia ſine Reipublicæ, vel Eccleſiæ authoritate: vt conſtat in ciuilibus de voluntate minoris filij reſpectu parentis; vel pupilli reſpectu tutoris: & in ſpiritualibus in abrenunciatione voluntatis, de qua tractamus; ſemper enim ab authoritate Eccleſiæ, eiúſque approbatione pendet.

Dices, vbi ſunt Eccleſiaſtica iura, in quibus hic effectus fundetur, ſeu inſtituatur? Item, ſi hic effectus non ſequitur ex natura rei ex efficacia voluntatis propriæ perſonæ ſe alteri tradentis, non videtur ſummum Pontificem illum introducere poſſe, ſeu inſtituere: quòd ſi Pontifex non poteſt, non eſt in Eccleſia talis poteſtas, vt per ſe patet. Antecedens liquet, quia Pontifex non habet poteſtatem irritandi fidelium vota, (vt ſuppono;) ergo per ſolam poteſtatem iuriſdictionis non poteſt talem irritationem introducere, infirmando vota religioſorum, vel eorum voluntatem, quoad hanc partem inhabilitando. Denique retorquemus argumentum ſuprà factum; quia ſi Eccleſiæ inſtitutione factum eſt, vt profeſſio religioſa hunc habeat effectum, etiam potuiſſet inſtituere, vt voluntas religioſi non eſſet capax illius obligationis naturalis, etiam irritabilis, ſed vt ipſo facto eſſet irrita: vnde ergo conſtat, hoc potius, quàm illud inſtituiſſe. Cùm igitur hoc oſtendi non poſſit, neutrum illi eſt tribuendum, cùm probabilius credamus non omnes obligationes religioſorum ipſo facto irritaſſe. 16.

Ad ſatisfaciendum primæ interrogationi, aliqui allegant cap. *Monacho.* 20. quæſt.4. ſed illud caput parum probat: vt notaui in lib.3.de Voto. cap.5. Alij præcipuè fundant hunc effectum in illa regula Canonum, quòd *Religioſus non habet velle, nec nolle*: vtique in quo à Prælato non pendeat, vt ſubiungitur, & tacitè exponitur in d. cap. *Si religioſus.* & indicatur in d.cap. *non dicatis.* Alij vtuntur æquiparatione ſerui, qui licèt poſſit naturaliter obligari, non tamen ita firmiter, quin poſſit dominus eius obligationem irritare. Hoc tamen non eſt certum, ſi tamen verum eſt, ſatis eſt commoda æquiparatio. Addi etiam poteſt, modum, & effectum religioſæ profeſſionis nunquam fuiſſe in Eccleſia ſine aliqua eius approbatione, & confirmatione: per quam etiam huic modo contrahendi inter religioſum, & religionem, vel prælatum, dat robur, & authoritatem, ſine qua efficax non fuiſſet; & ita hoc Eccleſiaſticum ius, ſeu inſtitutio eiuſdem Eccleſiæ traditione ſufficienter oſtenditur. 17. Vide iura ciuilia.

Ad ſecundum reſpondemus, negando conſequentiam: nam etiam Pontifex non poteſt irritare matrimonium factum; & tamen antecedenter poteſt conditiones tradere, ſine quibus matrimonium irritum ſit. Idémque inuenietur in profeſſione religioſa, & in aliquibus votis ſimplicibus. Ratio verò eſt, quia difficiliùs diſſoluitur vinculum ſemel factum, & validum, quàm impeditur, ne fiat. Item, quia irritatio voti iam facti non eſt actus propriæ iuriſdictionis, ſed dominij, ſeu iuris paterni. At verò modum contrahendi determinare, & gradum etiam obligationis, vel acquiſitionis dominij præſcribere, eſt actus iuriſdictionis, & ſuperioris poteſtatis, quæ in hoc particulari effectu, non eſt, cur Eccleſiæ denegetur. 18.

Vnde ad tertium fatemur habere Pontificem poteſtatem approbandi inſtitutum religioſum, 19.

in quo ex vi profeſſionis impediantur voluntates religioſorum, vt validè ſe obligare, aut vouere poſſint; ſintque talia vota non ſolùm infirma, ſed etiam irrita. Nihilominus tamen non credimus id feciſſe; quia canones id non declarant, & ſuauiùs explicantur, ac ſufficienter de irritabilitate obligationis potius, quàm de irritatione. Item, quia communis vſus, & conſenſus religionum ita explicat hunc effectum. Item, quia illa irritatio eſſet nimia, & (vt ſic dicam) inhumana ſubiectio, ſtatui religioſo minimè neceſſaria, imò neque conueniens: altera verò moderatior eſt, & illi ſtatui conuenientiſſima. Vnde poteſt argumentum illud retorqueri. Nam ſi hic effectus eſt quaſi naturalis, ex vi traditionis fieret in ſummo gradu, ſeu quantum poſſibilis eſt; quia cauſæ naturales agunt, quantum poſſunt, & quia voluntates priuatarum perſonarum, in hoc non diſcernunt, ſed ſe tradunt, quantum poſſunt ſimpliciter, & abſolutè, ſi hoc non pendet ab inſtitutione, & approbatione Eccleſiæ. Vndè, quia hic effectus ab inſtitutione, & approbatione Eccleſiæ fit, habet locum diſcretio: & ideo non cum ſummo rigore, ſed cum conuenienti moderatione hanc efficacitatem inſtituit, & profeſſioni religioſæ tribuit.

20. *Aſſertio ſecũda. Dicta vis, & ſolénitas nũquã fuit ab Eccleſia attributa ſoli voto obedientiæ, aut ſoli traditioni per ſe ſumptis, ſed principaliter voto.*

Dico ſecundò. Eccleſia nunquam tribuit hanc vim vel ſoli voto obedientiæ ſeparatim à traditione facto, nec ſoli traditioni per ſe ſumptæ, ſed vt confirmatæ per votum obedientiæ, & principaliter propter illud. Ideóque dicta ſolennitas per Eccleſiam introducta, & efficacia ſubiiciendi voluntatem religioni in tali gradu, & tali modo poſita, ipſi voto obedientiæ principaliter attributa eſt. hæc tota aſſertio eſt conformis auThoribus allegatis. Et prima, & ſecunda pars eius videntur notæ ipſo vſu, & traditione Eccleſiæ; quia Eccleſia nunquam hoc inſtituit, aut probauit, niſi in ſtatu religioſo: hic autem ſtatus non ſubſiſtit ſine obedientiæ voto, vt ſuprà oſtenſum eſt; nec etiam conſtituitur ille ſtatus ſine traditione, nec fortaſſe poteſt ſine illa ſubſiſtere, ſaltem in completo gradu perfectionis. Et ſi fortè aliquando extitit ſine tali traditione, non conſtabat votis ſolennibus, ſicut nunc conſtat, vt poſtea dicemus. Ergo votum obedientiæ non habet illam efficaciam, nec ſolennitatem, niſi traditionem religioſam ſupponat, & ſuper illam cadat: nec è conuerſo traditioni per ſe ſpectatæ tanta perfectio, vel efficacitas data eſt. Vnde pars aſſertionis vltima, in qua huius puncti reſolutio conſiſtit, facilè ſuadetur; quia hic effectus proprius eſt religioſæ profeſſionis, in qua traditio eſt quaſi materiale, votum autem eſt veluti formale, quod non ſolùm firmat obligationem parendi religioni, ſed etiam illam complet, & maximè Deo conſecrat, ideóque illi principaliter tribuitur abnegatio voluntatis: vt ex Auguſtino, & Gregorio iam retulimus; & ſumitur etiam ex Baſilio, in regul. fuſi. diſputat. reg. 6. & 8. idem tradunt omnes Patres de ſtatu religioſo ſcribentes, vel regulas eius tradentes. Ergo meritò dicta efficacitas voto obedientiæ tribuitur; & illa eius ſolennitas conſtituitur.

21. *Difficultas in hac materia.*

Vna tantùm ſupereſt difficultas; quia inuenitur votum obedientiæ traditioni religioſæ coniunctum, & eandem habens efficacitatem ita ſubordinandi voluntatem vouentis prælato, vt ſine illius conſenſu non poſſit firmiter obligari; & nihilominus non eſt votum ſolenne obedientiæ: ergo iſtius voti ſolennitas non in illa proprietate conſiſtit. Antecedens ex voto obedientiæ ſcholarium, & Coadiutorum Societatis Ieſu verificatur, vt nunc ſuppono. Conſequentia verò nota videtur; quia non poteſt forma ineſſe alicui, quin illum formaliter denominet. Ergo ſi illa eſt proprietas, & ſolennitas voti obedientiæ, omne votum illam habens, erit ſolenne: & è contrario ſi aliquod votum obedientiæ illam proprietatem habens, non eſt ſolenne, ſignum clarum eſt, non eſſe illam voti huius ſolennitatem. Hæc autem difficultas iam in ſuperioribus eſt in ſimilibus expedita; concludit enim, totam ſolennitatem huius voti non conſiſtere in ſola proprietate iam dicta nudè, & præcisè ſumpta; ſed includere, vel ſupponere traditionem abſolutè perpetuam cum vinculo, & obligatione irreuocabili ex vtraque parte, vtique religioſi, & religionis, ita vt illa proprietas vel ſit talis forma, quæ non det voto illam denominationem ſolennis, niſi perpetuum ſit; nec ipſa ſit ſolennitas, niſi in ordine ad illud. Sicut curuitas non eſt ſimitas, nec dat illam denominationem, niſi tali materiæ, ſcilicet, naſo: & effigies monetæ non dat illam denominationem, nec valorem, niſi tali materiæ, v.g. argento. Vel certè, vt ſolennitas huius voti non ſit tota huius voti ſolennitas, ſed conſummet, ſeu integret illam ſimul cum abſoluta voti perpetuitate. Vel denique, quia quando ſupponitur traditio vtrinque irreuocabilis, votum etiam habet efficaciam ad introducendam incapacitatem perpetuam: votum autem ſimplex Societatis non inducit illam abſolutè perpetuam, & ideo non eſt moraliter ita efficax, ideóque non eſt ſolenne: ſicut in aliis declaratum eſt. Vbi etiam eſt oſtenſum, quomodo talis perpetuitas ex vſu canonum, & communi modo ſentiendi ad ſubſtantialem ſolennitatem voti neceſſaria ſit.

Solennitas huius voti includit vel ſupponit traditioné abſolutè perpetuam.

Hîc verò reſtabat quæſtio, an præter hæc vota ſint alia ſolennia propria, & peculiari ſolennitate ſubſtantiali? In quo habemus generalem doctrinam D. Thomæ 2.2. quæſt. 88. art. 7. ad 2. & 3. dicentis, non omnia vota eſſe apta, vt ſolennizentur: nam temporalia vota, & particularia, quæ ſunt de particularibus actibus, vt votum peregrinationis, vel ſimilia, non ſolennizantur, ſed illa tantùm, quæ perpetua ſunt, & quodammodo vniuerſalia; quia per illa totaliter ſe homo ſubiicit diuino obſequio. Et rationem reddit, quia ſolennitas non ſolet adhiberi, niſi mutationi, ſeu aſſumptioni ſtatus, vel ſimili mutationi ſtabili, ac perpetuæ. quæ doctrina intelligenda eſt de ſolennitate ſubſtantiali, vt ipſe indicat in ſolutione ad 3. Nam accidentalis, & externa aliis etiam contractibus, & votis etiam ſimplicibus adhiberi poteſt, & interdum ita fit, vt in ſuperioribus tactũ eſt. Iuxta verò communem, & antiquum Eccleſiæ morem, & ordinarium ius, ſola illa tria vota ſolennizari conſueuerunt. Et ita dixit Durand. in 4. diſt. 38. quæſt. 1. num. 8. vota ſolennia tantùm eſſe circa illas tres materias, nempe, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ; & ita loquuntur alij antiqui, ſed intelligendi ſunt de facto, & pro ſuis temporibus, non de poſſibili. Sicut etiam (quod notandum eſt) ſolum votum caſtitatis clericorum in ſacris ſolet ſeparatum ab aliis ſolennizari; quia eius ſolennitas minor quodammodo, magíſque accidentaria cenſetur. At verò reliqua tria vota religionis, non tantùm ſola ipſa ſolennizari conſueuerunt, ſed etiam non ſolennizantur,

22. An præter tria vota ſint alia ſubſtantialiter ſolennia. D. Thom.

Durand.

Tria vota religionis ſimul debẽt ſolennizari in profeſſione.

tur,niſi ſimul;nec poteſt vnum ſine aliis ſolennizari ſecundùm ordinarium ius,quia nullum illorum ſolennizatur, niſi in profeſſione religioſa: profeſſio autem religioſa ſine tribus votis valida eſſe non poteſt. Et hoc eſt nouum, & optimum ſignum,quòd tota hæc ſolennitas ſit ex Eccleſiæ inſtitutione:nam ſine dubitatione potuiſſet vnum illorum votorum, præſertim caſtitatis ſine aliis ſolennizari;non ſolùm in ſacri ordinis ſuſceptione, ſed etiam in aliis viuendi modis ſuo modo perpetuis,& ſtabilibus: ſi Eccleſia ita inſtituere,& approbare voluiſſet. Quid enim impedit? aut quæ repugnantia in ea re cogitari poteſt? Certè nulla. Et fortaſſe aliquando ita vſitatum fuit, vt poſtea videbimus.Simili ergo modo,licèt tantùm illa tria vota vſque ad noſtra tempora ſolennizari conſueuerint, quia illa ſola ad religioſum ſtatum conſtituendum ſufficiunt; nihilominus non repugnat,alia ſolennizari.Et in religione Patrum Sancti Franciſci de Paula,Minimorum appellata, additur in profeſſione quartum votum perpetuæ abſtinentiæ quadrageſimalis, quod ſolenne eſſe indicatur,cùm quartum votum appellatur. Et ita illud appellant Palacios in 4.diſt.38.diſp.2. & Azor d.lib.12.c.6.q.vlt. Hoc autem poſito, in quo eius ſolennitas conſiſtat, illius inſtituti profeſſores meliùs explicabunt. In profeſſione item ſolenni, quæ in ſocietate fit, quartum votum ſpecialis obedientiæ ad ſummum Põtificem in Miſſionibus acceptandis,& obeundis additur: quod votum tam in conſtitutionibus Societatis, quàm in Bullis Pontificiis ſolenne appellatur. In quo autem eius ſolennitas conſiſtat, illud inſtitutum explicando,tractabimus.

Præter tria alia etiam vota poſſũt ſolennizari.

Palacios. Azor.

CAPVT XIV.

Vtrùm ſolemnitas propria trium votorum eſſentialium, ſit etiam de ſubſtantia & eſſentia religioſi ſtatus.

1. HAnc quæſtionem ſimplici aſſertione ſuperiùs in cap.6. huius libri ad finem definiuimus;quia verò illam radicitus explicare, & probare,non intellecta trium votorum ſolennitate, non poteramus, ideo circa illius declarationem, in præcedentibus capitibus, & ipſis nondum explicatis,cum aliqua fortaſſe præmatura anticipatione, neceſſitate coacti, immorati ſumus: ideóque ad illam examinandam,& probandam, nunc reuerti neceſſe eſt.Nam vſque ad tempora noſtra, & Gregorij XIII. Pontificis Maximi, multorum opinio fuit,ſine illis tribus votis ſolennibus,propriè, & ſubſtantialiter ſtatum religioſum ſubſiſtere non poſſe, ac ſubinde illam ſolennitatem eſſe de eſſentia religioſi ſtatus; ſub eſſentia nunc comprehendendo quidquid ad illius ſtatus conſtitutionem ſimpliciter neceſſarium eſt. Solétque hæc opinio tribui D.Thomæ 2.2.quæſt.184.art.5. qui locus non cogit, vt iam vidimus: citatur etiam in q.189.a.2. ad 1. vbi ait,*duplex eſſe votum religionis,vnum ſolenne,quod hominem facit monachũ, vel religioſum;aliud ſimplex,quo non fit aliquis monachus, vel religioſus, ſed ſolùm obligatur ad religionis ingreſſum.* Qui etiam locus non omnino cogit; quia non loquitur D.Thomas de omni voto ſimplici,ſed de illo, quo de futuro promittitur religionis ingreſſus,de quo clarum eſt, non poſſe religioſum conſtituere; ſicut votum caſtitatis non facit caſtum:nec etiam dicit, votum ſolenne eſſe

Vſque ad tẽpora noſtra, fuit multorum opinio, ſine votis ſolennibus non poſſe conſiſtere religioſum ſtatum.

D.Thom.

neceſſarium ad religioſum conſtituendum; ſed ſolùm dicit, per vota ſolennia fieri hominem religioſum:vnde non ſequitur, aliter fieri nõ poſſe. In hoc autem videtur fauere D.Thom.quòd tantùm illa duo membra diſtinguit, & ita nõ agnoſcit tertium genus votorum, quæ ſolennia non ſint;nec tantùm ſimplex de futuro ſtatu, ſed ſimplicia conſtituentia religioſum. Dici tamen poteſt, D.Thomam illa omiſiſſe, quia ſuo tempore non erant in vſu, & quæſtionem de poſſibili non diſputabat. Allegari etiam ſolet in eadem 2.2. q. 188.a.7.in corpore,& ad 2.quatenus ait, ſolennitatem adhibendam eſſe voto,quo totaliter homo conſecratur; ſed non conſtat, an de ſubſtantiali, vel externa, & accidentali ſolennitate loquatur: nec etiam dicit illam eſſe neceſſariam, ſed de facto adhiberi,quod fieri poteſt,quia decet,vel,quia melius eſt,licèt non ſit neceſſarium. Fitque hic ſenſus veriſimilis,quia ibi indifferenter loquitur de voto continentiæ clericorum, & aliis;cùm tamen conſtet, non fuiſſe neceſſarium, vt votum clericorum fuerit ſolenne illo rigoroſo modo,ſicut ſæpe in ſuperioribus diximus. Itaque in hac re non habemus D. Thomam nobis aduerſantem.

Explicãdus D.Thomas, & dicẽdum eſſe locutũ de facto,nõ de poſſibili.

2. Illam verò ſententiam videtur ſupponere Caietanus 2.2.q.188.art.1.dum ait, nomine religionis,ſeu religioſi ſtatus præcipuè dicti, ſignificari ſtatum perſonarum tria vota ſolennia profitentium;& licèt addat verba illa,*propriè dicti.* intelligit de proprietate,quæ in vera rei exiſtentia fundatur: nam alios modos viuendi cum illis tribus votis negat eſſe ſtatus religioſos, quia vota illa ſimplicia ſunt. Apertiùs, & conſtantiùs docuit hanc ſententiam Soto lib.7.de Iuſt. q.1. a.1. & 3. eandémque moderni frequentiùs ſecuti ſunt. Idémque communiter ſentire videntur Summiſtæ verbo *Religio*,& *Religioſus*.cùm propriam religionem dicunt eſſe communitatem approbatam, in qua fit vera profeſſio cum tribus votis ſolennibus,vel ſubſtantialibus,quod in idem redire videtur;quia iuxta definitionem Bonifacij, vota in tali profeſſione facta ſolennia ſunt. Et ſic etiam docuit expreſsè Nauar. Comment.1.de Regular. n.18.24.& 25.agens de voto paupertatis,& addit idem eſſe de voto caſtitatis.Vnde pro eadem ſententia poſſunt allegari Innoc. Hoſtienſ. Panorm. & alij in rubric.de Regular. & Felin.in cap. *Eccleſia ſanctæ Mariæ*.de Conſtit.1.& in cap. *tua nos*. de Iur.iur. vide Anchar.in cap.1. de Regulis iur. in 6.§. *Quodſi*.in fin. Et in cap.*præſens clericus*. 20. q.3.& Rebuff.in Practic. tit. de Regul. ad prælationis nominationem. §.1.verb. *Religioſi*.& Iul.l. *inter publica*.17.ff.de verborum ſignificat.

Caietan. *Soto.* *Nauar.* *Hoſtienſ.* *Panormit.* *Felin.* *Rebuf.* *Iul.*

3. Fundamentum primum huius ſententiæ eſſe poteſt,idem ferè,quod à prædictis authoribus inſinuatur; quia ſtatus religionis non conſtituitur, niſi per tria vota ſubſtantialia in profeſſione religioſa facta,ſed talia vota ſunt ſolennia:ergo ille ſtatus non conſtituitur,niſi per vota ſolẽnia. Maior ſumitur ex iuribus dicentibus, habitus nõ facit monachum,ſed profeſſio. cap. *ex parte*.& cap. *porrectum*.de Regular.cap. *Religioſo*. §. *quanuis*. de ſent.excom.in 6.cap.*Beneficium*.de Regulis iur. in 6.& Clement.1.de Relig.domib.quæ iura requirunt profeſſionem in religione approbata,vt aliquis verus religioſus conſtituatur.Et licèt nõ exprimant tria vota,conſtat,in profeſſione includi. Quòd autem illa vota ſolennia ſint, ſumitur ex declaratione Bonifacij, in d.cap.Vnico.de Voto, in 6. vbi votum factum in religioſa profeſſione dicit

dicit eſſe ſolenne. Secundò confirmatur hoc ra- A
tione, quia ſtatus religioſus eſſe debet omnino ſtabilis, ac immutabilis: ſola autem vota ſolennia poſſunt hanc ſtabilitatem ſtatui tribuere; ergo. Probatur minor: tum quia ſola vota ſolẽnia ſunt indiſpenſabilia: tum etiam, quia illa ſola ſunt omnino abſoluta, ita vt nullam conditionem includant, ſub qua deficere poſſint. Tertiò addi poteſt, effectus votorum ſolennium videri omnino neceſſarios ad religioſum ſtatum; ergo, & ipſa vota ſolennia: nam ſi effectus eſt neceſſarius, etiam cauſa, præſertim ſi ſit adæquata; vt videntur eſſe ſolennia vota reſpectu talium effectuum in ſubiecta materia. Antecedens ergo probatur, quia matrimonium repugnat ſtatui religionis; B
quia & repugnat caſtitati; & abſtractioni, & ſeparationi à ſecularibus curis, quam ſtatus religioſus requirit. Idémque cum proportione de paupertate dici poteſt.

4\. Vera ſententia. Religioſus ſtatus ſine votis ſolennibus, cum ſimplicibus conſtitui poteſt. *Azor. Sancius. Valent. Plato. Vaſquez. Leſſius. Baſilius. Caiet.*

Nihilominus à ſententia propoſita recedendum non eſt. Dicimus itaque verum religioſum ſtatum ſine votis ſolennibus, cum ſimplicibus conſtitui poſſe; ac proinde ſolennitatem votorum non eſſe de eſſentia religioſi ſtatus. Hanc ſententiam ſequuntur hoc tempore communiter Doctores de hac materia ſcribentes, vt videre licet in Scriptoribus Societatis, ſcilicet, Azor, Sancio, Valentia, Plato, & Vaſquez, locis ſuprà citatis: & Leſſio lib. 2. de Iuſtitia. cap. 41. dub. 1. num. 8. & dub. 8. num. 69. & multis aliis. Et ex ſacra Augu- C
ſtiniana familia ſatis eruditè Baſilius Legion. in quæſt. ſæpe citata. Nec antiqui contradicunt, vt poſtea oſtendam. Imò Caietan. 2. 2. quæſt. 88. art. 7. in prima opinione, circa finem; & clariùs in ſecunda, in principio, dicit poſſe Eccleſiam approbare religionem cum profeſſione per traditionẽ, & vota ſimplicia. Quin etiam D. Thom. 2. 2. q. 186. ab art. 2. vſque ad ſextum ſolùm requirit ad ſtatum religioſum, quòd ſit votis firmatum, nulla facta mentione ſolennitatis. Atque eodem modo in Opuſ. 18. de perf. vitæ ſpirit. c. 11. & 15. ad ſtatũ religioſum tãtùm requirit oblationem integram ſui, & mutationem vitæ voto firmatã. Et in probatione ac diſcurſu totius capitis, in generali voti ratione, abſtrahendo à ſolennitate, fundatur.

D. Thom.

5\. Probatur aſſertio primò.

Probatur autem primò aſſertio noſtra; quia D
ſtatus religionis eſt ex diuina inſtitutione, ſaltem legis gratiæ, vt libro ſequenti monſtrabimus. Sed ſolennitas votorum non eſt de iure diuino, ſed de Eccleſiaſtico, vt iam oſtenſum eſt; ergo ſolennitas votorum non eſt de eſſentia ſtatus religioſi. Probatur conſequentia, quia ſi hæc ſolennitas eſt iuris humani, poterit per illud ipſum auferri, & adhuc manebit integra inſtitutio diuina; ergo ex vi eius ſolius poterit ſtatus religioſus ſubſiſtere, alioqui eſſet diuina inſtitutio inſufficiens. Poteſtque aliter formari argumentum, quanuis eodem reuoluatur. Nam, qui inſtituit rem aliquam moralem, inſtituit ſaltem omnia, quæ ſunt de eſſentia eius; aliàs ſimpliciter non inſtitueret talem E
rem, quia res ſine ſua eſſentia eſſe non poteſt. Ergo ſi Chriſtus Dominus inſtituit ſtatum religioſum, inſtituit quidquid eſt de eſſentia eius; ac ſubinde quidquid eſt de ſola Eccleſiæ inſtitutione, ad eſſentiam talis ſtatus non pertinet: at ſolennitas non eſt de inſtitutione Chriſti, ſed ſolius Eccleſiæ; ergo non eſt de eſſentia talis ſtatus. Sic de Sacramentis argumentari ſolemus: nam quia omnia ſunt de immediata Chriſti inſtitutione, quidquid per ſolam inſtitutionem Eccleſiæ eis additum eſt, ad eorum eſſentiam non pertinet.

6\. Inſtantia contra traditam reſolutionem.

Dices, potuiſſe Chriſtum ſtatum religioſum inſtituere, quaſi generatim, & abſtractè, determinationem autem eius Eccleſiæ committere: & tunc talis determinatio non minus eſſentialis erit tali ſtatui, quàm ſint reliqua, quæ generatim ſunt de diuina inſtitutione. Sicut ſacramentalia generatim ſunt de iure diuino; determinatio verò fit per Eccleſiam. Et nihilominus, id quod Eccleſia definiuit vt neceſſarium ad primam Tonſuram, vel ad benedictionem Chriſmatis, aut olei, de eſſentia eſt talis ſacramentalis. Reſpondeo, duobus modis intelligi poſſe, ſtatum religioſum tantùm generatim eſſe de iure diuino. Primò, vt Chriſtus ſolùm in genere, & quaſi in confuſo ordinauerit, vt in Eccleſia ſtatus religionis inſtitueretur; totam verò eius inſtitutionem, tam quoad eſſentiam, quàm quoad modum eius, Apoſtolis, & vicariis ſuis commiſerit. Secundo modo intelligi poteſt, Chriſtum inſtituiſſe hunc ſtatum in particulari quoad eſſentiam, & ſubſtantiam eius, ſine qua eſſe non poſſit: commiſiſſe autem Eccleſiæ modum, & circunſtantias eius; dediſſéque illi facultatem definiendi, ac præcipiendi non ſolùm modum pertinentem ad decentiam, vel ſolennitatem merè accidentalem contractus, ſed etiam ad præſcribendum aliquem modum cum tanta neceſſitate, vt ſine illo non poſſit ſubſtantia ipſius ſtatus, eiúſve obligatio validè fieri. qui modus (vt in ſuperioribus dixi) etiam pertinet ad ſolennitatem accidentalem, tametſi dici ſoleat aliquo modo ſubſtantialis, quia ſine illo res ipſa non ſubſiſtit. Vterque igitur ex his modis probabilis eſt; in vtroque verò habet vim ratio facta, & concludit, quod intendimus.

Nam ſi priori modo inſtitutio huius ſtatus in- 7.
telligatur, manifeſtè ſequitur poſſe Eccleſiam inſtituere ſtatum religionis cum ſolis votis ſimplicibus, ſicut inſtituit cum ſolennibus. Probatur; quia hoc ex ſola rei natura non repugnat ſtatui religioſo. Aut enim repugnaret ex ſola ratione ſtatus, vel ex particulari ſtatus religioſi, vt talis eſt; neutrum dici poteſt. Ergo. Probatur minor, quia iam ſuprà oſtenſum eſt ſtatum humanum non poſtulare phyſicam, aut omnino immutabilem firmitatem, ſeu ſtabilitatẽ, ſed ſatis eſſe, quòd habeat de ſe perpetuitatem, & neceſſitatem moralem permanendi in tali viuendi modo. Et hoc etiam oſtendimus ſufficere ad ſtatum perfectionis, ſi aliquo modo ſtatus ipſe obliget ad opera perfectionis, vel ad illam tendat, & obliget ad media, quæ ad illam conducant. Et idem eſt de ſtatu perfectionis acquirendæ, qui eſt ſtatus religionis. Nec etiam repugnat ex iure diuino poſitiuo; quia in illo modo inſtitutionis, de quo loquimur, iam ſupponitur Chriſtum non in particulari, ſed tantùm in generali hunc ſtatum inſtituiſſe, & ſtatim circa ſecundum modum inſtitutionis, id magis confirmabitur. Ergo ex nullo capite repugnat Eccleſiam inſtituere ſtatum religioſum cum ſolis votis ſimplicibus, ſicut inſtituit cum ſolennibus. Probatur conſequentia, quia Eccleſia poteſt ſuam inſtitutionem mutare, vel addere, vel minuere, prout expedire iudicauerit, vt eſt per ſe notum. Vnde cùm ſolennitas votorum ab ipſa addita, & inuenta ſit, potuiſſet vel nunquam illã introducere, vel introductam auferre, vel vtrumque modum ſtatus religioſi acceptare, eo quòd hæc varietas pluribus prodeſſe poſſet, cùm perfectioni non obſtet, & ad decorem Eccleſiæ pertineat, de qua ſcriptum eſt pſ. 44. *Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate.*

Idem

8. Idem diſcurſus in alio modo inſtitutionis fieri poteſt. Nam ſi Chriſtus in particulari inſtituit ſtatum religioſum, quoad totam eſſentiam eius in illa inſtitutione non requiſiuit, vt vota eſſent ſolennia; ergo ſolennitas abſolutè non eſt de eſſentia talis ſtatus. Antecedens probatur argumento facto, quia ſolennitas ſubſtantialis voti non eſt de iure diuino, ſed de ſola conſtitutione Eccleſiæ, vt oſtenſum eſt; ergo non eſt de inſtitutione Chriſti: ergo non poteſt eſſe requiſita in votis religionis ex vi inſtitutionis Chriſti dicto modo factæ: ergo multo minùs poteſt eſſe eſſentialis. Et poteſt hoc confirmari, quia nec ex hiſtoria Euangelica, nec ex aliis veſtigiis antiquitatis, vel Apoſtolicæ traditionis colligi poteſt talis inſtitutio Chriſti in particulari; ergo cùm non ſit etiam de iure naturali, vt oſtenſum eſt, rectè concluditur, fuiſſe inuentum Eccleſiæ, ac ſubinde ſine tali ſolennitate potuiſſe non addere, nec poſtulare in votis religioſis talem ſolennitatem.

9. Quo argumento vſus eſt Greg. XIII. ſtatim citandus, quando contra eos, qui falsò exiſtimabant, religioſos Societatis non emittentes vota ſolennia, in vero religioſo ſtatu conſtituendos non fuiſſe, dixit: *Non conſiderantes voti ſolennitatem ſola conſtitutione Eccleſiæ eſſe inuentam.* Nam hinc tacitè infert, quòd ſicut potuit Eccleſia approbare religionem cum votis ſolennibus, ita etiam ſine illis. Quæ ratio multo magis procedit de quacunque ſolennitate accidentali, etiamſi ab Eccleſia poſita ſit, vt neceſſaria ad valorem actus: nam potuit vel illam nunquam addere, vel additam tollere, vel in quibuſdam religionibus illam exigere, & non in aliis. Nam hæc varietas non repugnat, nec parit confuſionem, ſed ornat Eccleſiam. Et eo ipſo, quòd talis ſolennitas neceſſaria ſit ex ſola inſtitutione Eccleſiæ, ablata neceſſitate ex eiuſdem Eccleſiæ voluntate, actus eſt validus, & ſubſiſtet cum his ſolùm, quæ ex natura rei, vel inſtitutione Chriſti ad illum fuerint neceſſaria, vt eſt per ſe notum.

Greg. XIII.

10. Secundò principaliter probatur aſſertio, applicando ſimul rationem factam ad antiquũ, & modernum Eccleſiæ vſum; & argumentor in hunc modum. Voti religioſi ſolennitas in duobus conſiſtit. Vnum eſt, vt traditioni, ſeu oblationi perſonæ religioſæ, omnino abſolutæ, & ex vtraque parte, ſcilicet, religionis, & religioſi immutabili, coniunctum ſit. Alterum eſt, vt habeat vim inhabilitandi perſonam ad effectus morales ſuprà declaratos; hæc enim duo coniunctim neceſſaria ſunt, & alterum ſine altero non ſufficit, vt in ſuperioribus declaratũ eſt, & in votis Scholarium, & Coadiutorum Societatis eſt manifeſtum. Sed neutra ex illis conditionibus eſt de eſſentia ſtatus religioſi; ergo nec ſolennitas ipſa. Conſequentia eſt clara, & maior probata ſupponitur. Probatur ergo minor, per ſingula membra diſcurrendo. Et primò, quòd ille modus perpetui vinculi vtrinque indiſſolubilis, eſſentialis non ſit, probatur ratione, quia non eſt neceſſarius ex ipſa rei natura, nec ex Chriſti inſtitutione; ergo nullo modo. Conſequentia clara eſt, quia præter illa iura ſolùm relinquitur ius Eccleſiæ, quod variari poteſt: & ideo ex vi illius non poteſt illa conditio ad ſtatum religioſum eſſentialis eſſe, ſed ad ſummum ex ſuppoſitione talis iuris, quod ad eſſentialem rationem non ſufficit; quia mutato illo iure ſine tali conditione, poterit ſtatus religioſus ſubſiſtere, vt ex prædictis manifeſtum eſt.

Probatur aſſertio ſecundò.

A Probatur ergo prior pars antecedentis de iure naturæ, quia ſi profeſſio illius ſtatus, vt cõtractus quidam inter religionem, & religioſum conſideratur, ſicut per cõſenſum voluntarium vtriuſque partis factus eſt; ita poteſt ex natura rei per contrariũ vtriuſque partis conſenſum diſſolui, ſi aliquod ius poſitiuum, diuinũ, vel humanũ, illi non obſtet, quia ex ſolo iure naturæ nihil eſt, quod obſtet, præſertim, ſi rationabilis cauſa intercedat. Si autẽ vinculum illud conſideretur, vt eſt fundamentum ſtatus de ſe perpetui; ſic quidem neceſſaria videtur ex natura rei obligatio perpetua ex parte religioſi ſe tradentis religioni; non verò ita eſt neceſſaria ex parte religionis acceptantis, quia, quòd donans ſeipſum religioni, poſſit reuocare donationẽ, & eſt directè contra veritatem, & perpetuitatem donationis; & eſt contra veram ſui abnegationem, & renunciationem ſæculi. Non eſt autem tam neceſſarium, vt ex parte religionis ſit acceptatio omnino irreuocabilis. 11.

B

Ratio autem eſt, quia ex parte donatarij, non eſt contra ius naturæ acceptare donationem ſub ea cõditione, vt poſſit eam relinquere, aut manumittere, ſi velit. Vt in ſeruitute ciuili, vera ſeruitus eſt ex parte ſerui; etiamſi liberum ſit domino ſeruũ manumittere, & libertate donare. Ita ergo eſſe poterit in ſeruitute religioſa; quia nõ eſt iniqua cõditio, vt religioſus ſe tradat, & obliget religioni irreuocabiliter ex parte ſua, & quòd religio acceptet traditionẽ non ſe obligando abſolutè ad retinendum religioſum, ſed quandiu expedire iudicauerit. Tum, quia contractus eſt voluntarius ex vtraque parte, & ita vtraque pars adhibere poteſt conditiones ſibi conuenientes, vel neceſſarias. Tum etiam, quia multo maius eſt beneficium, quod religio religioſo confert, acceptando traditionem eius, quàm ſit commodum, inde ſibi proueniens, vel quàm ſit obſequium, quod profitens religioni confert. Et alioqui bonum religionis eſt commune; ideóque non eſt contra naturalem iuſtitiam, quòd religioſus abſolutè ſe tradat perpetuò, & ſe priuando libertate reuocandi donationem; & quòd religio non abſolutè, ſed cum aliqua limitatione, ſeu conditione acceptet perpetuò, & irreuocabiliter; ſed cum limitatione, & exceptione caſuum, in quibus ad commune bonum religionis expediat ſecundùm regulam prudentiæ religioſum liberum dimittere. Et hoc ſatis eſt, vt votũ tali profeſſioni annexũ non ſit ſolenne ex defectu perpetuitatis, vt ſæpe dictum eſt. 12.

Non eſt iniqua conditio quòd religio non obliget abſolutè.

C

D

Nec etiam talis modus contrahendi eſt contra rationem ſtatus religioſi, ſola natura rei ſpectata; quia conſiderando generalẽ rationem ſtatus, ibi eſt ſufficiens ſtabilitas, ſeu perpetuitas; quia ex parte religioſi eſt abſoluta, & ex parte religionis eſt moralis, & quanta bono cõmuni in tali modo viuendi expedit; ergo illa ſufficit. Præſertim cùm ſtatus perſonæ magis requirat perpetuitatem ex parte eius, quàm ex parte alterius, vt in ſeruitute ciuili videre licet. Vnde cõſiderando vlteriùs particularem rationem ſtatus religioſi, quatenus perfectionis eſt, vel ad perfectionem tendit, illa conditio, ſeu libertas, quæ in religione manet, non impedit perfectionem, ſed potiùs iuuare poteſt, & hominem ad perfectionem aſſequendam ſolicitiorem reddere, ne ſua culpa à religione expellatur. Igitur conſiderando purum ius naturæ, non eſt illa conditio voti ſolennis ad ſtatum religioſum neceſſaria. 13.

Solennitas non poſtulatur ex rei natura ad eſſentiam religionis.

E

Quòd autem nec ex diuino iure poſitiuo neceſſaria ſit, in primis negatiuè (vt ſic dicam) oſtenditur; 14.

Non poſtulatur ex iure diuino poſitiuo.

oſtenditur; quia nec per Scripturam, nec per traditionem probari poteſt tale ius diuinum poſitiuum: & ſine fundamento authoritatis, non eſt, cur credatur, cùm ratione probari non poſſit. Poſitiuè autem probatur ab aliquibus doctis modernis, pars illa, quia ſtatus religioſus verus, & perfectus fuit in vſu Eccleſiæ à temporibus Apoſtolorum, vt in ſequenti libro oſtendemus. Sed in illis primis ſeculis prope Apoſtolorum tempora, religioſi profeſſi ita recipiebantur à religione, vt propter iuſtam cauſam poſſet illos dimittere, non ſolùm ſeparando illos quoad communem ſocietatem, & cohabitationem, quod etiam nunc fit in religionibus, in quibus fit profeſſio per vota ſolennia; ſed etiam relaxando vinculum, & liberos ab omni obligatione traditionis, & votorum, eos dimittendo: ergo contraria inſtitutio non eſt de iure diuino. Conſequentia euidens eſt. Et minor probatur ex conſuetudine antiquiorum religionum, in quibus religioſus ſtatus ad meliorem formam redactus eſt à ſanctiſſimis Patriarchis religionum.

15. Olim dimittebantur religioſi profeſſi. *D. Baſilius.*

Primus eſt D. Baſilius, apud quem multa veſtigia huius antiquitatis inueniuntur. Nam in Conſtitut. Monaſtic. cap. 22. eleganter docet, vinculum religioſi profeſſi cum religione eſſe arctiſſimum, & ex parte religioſi perpetuum: & in cap. 34. addit, pactum illud adeò obligare religioſum, vt nunquam ei liceat prius monaſterium, cui ſemel ſe coniunxit, titulo tranſeundi ad aliud ſimile, deſerere: & nihilominus in fine eiuſdem capitis ait, *Tunc autem tantummodo reprehenſione vacare fratris ſegregatio debet, quandocunque ea Antiſtitis iudicio, alicuius occultæ, quam ipſe ſciat, vtilitatis cauſa, fiat.* Erat ergo tunc in poteſtate Prælati monachum dimittere, ſeu à ſua Societate ſegregare. Veruntamen hic locus poſſet exponi non de ſegregatione per tranſitum ad ſtatum non religioſum, ſed vel per tranſitum ad aliud monaſterium, vel de ſeparatione quoad habitationem, & conuictum, non verò quoad vinculum: vel potiùs loquitur Baſilius de ſegregatione non perpetua, nec extra Prælati obedientiam; ſed de egreſſu monaſterij alicuius mandati implendi cauſa. Sic enim idem Baſilius in Reg. fuſiùs diſputatis, cùm in 14. 15. & 36. valde exaggeret culpam ſegregationis per diſceſſum à monaſterio poſt profeſſionem, quam etiam ſolenne votum appellat, addit in Reg. 36. circa finem: *Cæterùm ſi tenendi cauſa mandati Dominici alius aliò diſtrahatur, talis diſtractio neutiquam pro ſegregatione habenda eſt, ſed aſſignati potiùs vnicuique muneris adminiſtratio exiſtimanda.*

16. Nihilominus tamen parum antea in eadem regula 36. huic ſententiæ fauet, dicens: *Qui ad relinquendam cæterorum fratrum Societatē à propria animi leuitate impellitur, is curare ſuam imbecillitatem debet. Alioqui ſi medicinam noluerit admittere, ipſe excluſus à nemine admittatur.* Vbi de excluſione cum priuatione religioſi ſtatus, & libertate ab omnibus eius vinculis loqui videtur; alioqui non tam facilè, & cum tanto onere excluſionem præciperet. Et ſimili ferè modo loquitur in Aſceticis, dicens in epiſtola ad Canonicos in fin. Qui *nec ſic* (id eſt, poſt trinam admonitionem) *noxam emendauerit, oportere eum à reliquo corpore præcidi*, &c. Et infrà: *Oportere* (ait) *illius, veluti membri ab reliquo corpore deiecti, vicem dolere.* Idémque grauiſſimè repetit in regulis breuioribus, in 57. 61. 102. & 155. & ex fuſiùs diſputatis in 28. 29. & 47. & in Animaduer. aduersùs Canonicos n. 8.

A Quibus in locis non declarat quidem S. Baſilius, qualis eſſet illa ſeparatio, ſeu diuiſio, ſiue putridi membri abſciſio, id eſt, an eſſet ſolùm per eiectionem quoad actualem Societatem, & vnionem, vel etiam quoad totalem vinculi, & vnionis relaxationem, tamen, cùm tam facilè fieret, & propter cauſas interdum non admodum graues, veriſimile profectò ſit, fuiſſe poſterioris generis; ac ſubinde vinculum profeſſionis non fuiſſe eo tempore ex parte religionis omnino abſolutum, & irreuocabile.

Secundò; de tempore, ac inſtitutione D. Auguſtini, videtur idem colligi ex Regula ipſius; vbi de illo, qui poſt varias admonitiones corrigi negligit, ait: *Etiam ſi ipſe non abſceſſerit, de veſtra Societate proiiciatur.* Sed modum non explicat, (vt de Baſilio dixi:) videtur autem poſſe colligi ex ſermone 1. eiuſdem Patris de Communi vita Cleri, qui eſt 49. de diuerſis. Ibi enim tractans de paupertate, quam cum ſuis clericis in ſuo monaſterio profitebatur ex voto, ſic ait in c. 2. *Nulli licet in Societate noſtra habere aliquid proprium.* Et clariùs in cap. 4. *Qui Societatem communis vitæ iam ſuſceptam, quæ laudatur in Actibus Apoſtolorum, deſerit, à voto ſuo cadit, & à profeſſione ſancta cadit.* Vnde paulo antea refert, quod ſecum ſtatuerat dicens: *Nullum ordinare clericum, niſi, qui mecum vellet permanere; vt ſi vellet diſcedere à propoſito, rectè illi tollerem clericatum, quia deſereret ſanctæ Societatis promiſſum, cœptúmque conſortium.* Vbi apertè loquitur de diſcedentibus poſt promiſſam Societatem, id eſt, poſt vota, & profeſſionem, quæ tunc fiebat, & nihilominus ſubdit, *Ecce in conſpectu Dei, & veſtro mutaui conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus, & Eccleſia ſua, maneant, vbi volunt, & vbi poſſunt, non illis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum eſſe quis neſciat? Malum eſt cadere à propoſito, ſed peius eſt, ſimulare propoſitum.* Permittit ergo illos diſcedere, & extra monaſterium viuere, & habere proprium, vt oſtendunt illa verba: *Qui volunt habere aliquid proprium.* Vnde infra inducit aliquos excuſantes, & dicentes: *Quid mali fecit? Non poteſt tecum tolerare vitam iſtam. Extra Epiſcopatum vult manere, & de proprio viuere, ideo non debet perdere clericatum.* Ipſe verò reſpondet. *Malum eſſe profiteri ſanctum, nec implere*, iuxta illud, *Vouete, & reddite*, &c. Et nihilominus infrà ſubdit: *Si ab hoc propoſito ceciderit, & extra manens clericus fuerit, dimidius & ipſe cecidit. Quid ad me? non eum iudico; ſi foris ſeruat ſanctitatem, dimidius cecidit.* Et tandem infrà ſic ait: *Qui mecum manere vult, non debet habere aliquid proprium. Qui hoc non vult, habeat libertatem, & videat vtrùm habere poſſit felicitatis æternitatem.*

17. *Vide Conc. Aquiſgran. anni 816.*

18. Ex hoc loco tale conficitur argumentum: Illi clerici cum Auguſtino in communi vouentes, erant verè religioſi, & nihilominus ita permittebantur diſcedere, vt eſſent clerici ſæculares, & poſſent habere proprium; ergo dimittebantur liberi à voto paupertatis, & conſequenter à profeſſione religioſa. Sed obiici poteſt, quia iſti clerici non ſolùm poſt diſceſſum à monaſterio, ſed etiam in illo erant habentes proprium, vel licitè cum licentia Prælati, vtique, eiuſdem Auguſtini: vel illicitè, & occultè, & cum hypocriſi: vt conſtat ex longo diſcurſu Auguſtini in ſerm. 2. de eadem materia, aliàs 50. de diuerſis. Vbi priùs multos habentes proprium ad tempus excuſat, quia & cum licentia retinebant, & non habebant vſum

Auguſt.

vſum talium bonorum; nec de illis diſponebant, niſi ad Auguſtini arbitrium. In fine verò addit: *Qui habere voluerit proprium, & de proprio viuere, & contra noſtra iſta præcepta facere, parum eſt, vt dicam, non manebit mecum, ſed nec clericus erit.* Vbi videtur reuerti ad conſilium, quod antea mutauerat, degradando huiuſmodi clericos: veruntamen non ita eſt; ſed diſtinguit duo genera eorum, qui volebant habere proprium. Nam, quidam apertè id profitebantur, & ideo diſceſſum poſtulabant, quibus Auguſtinus id permittit ſine degradatione, vel vlla pœna, ſed tantùm periculi ſui eos admonet. Alij verò erant, qui occultè proprium habebant, & nihilominus in monaſterio manebant, & de communibus bonis viuere volebant; & his Auguſtinus, ſi id ſciret, & eiectionem, & degradationem minatur. De prioribus loquitur in illis verbis: *Scio me dixiſſe, quòd ſi nollent mecum ſuſcipere ſocialem vitam, &c. non illis tollerem clericatum, ſed ſeorſum manerent, ſeorſum viuerent, quomodo noſſent, Deo viuerent. Et tamen ante oculos poſui, quãti mali ſit à propoſito cadere.* De aliis verò addit: *Modò, quia placuit illis, Deo propitio, ſocialis hæc vita, quiſquis cum hypocriſi vixerit; quiſquis inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto, vt inde faciat teſtamentum, ſed delebo illum de tabula clericorum.* Igitur ex illa hiſtoria ſolùm colligitur, illos clericos non potuiſſe licitè, & occultè habere proprium, quanuis de facto potuiſſent habere proprium; quia per votum incapaces illius non fiebant. Et ita illi, qui dimittebantur, vel recedebant, poterant poſtea habere proprium, etiamſi à voto paupertatis non abſoluerentur.

19. Sed contra hoc inſtatur primò, quia licèt daremus ex illa licentia habendi proprium non ſatis colligi potuiſſe Prælatum monaſterij relaxare votum paupertatis diſcedenti: nihilominus ex alio capite inde colligitur, votum illud paupertatis non fuiſſe ſolenne; quia non habebat efficaciam faciendi perſonam proprij incapacem, quam eſſe neceſſariam ad ſolennitatem illius voti ſuprà oſtendimus. Deinde magna eſt differentia inter clericos diſcedentes, vel intus cum hypocriſi manentes. Nam priores non ſolùm validè, ſed etiam licitè poterant proprium habere; & ideo non dicit de illis Auguſtinus, quòd eſſent in ſtatu damnationis, ſed, quòd eſſent in periculo; de aliis verò ait, eſſe mortuos: hoc enim ſignificat in primo ſermone, cùm dicit: *Si foris ſeruat ſanctitatem, dimidius cecidit; ſi verò intus habuerit ſimulationem, totus cecidit.* Et in ſerm. 2. *Malui habere cæcos, vel claudos, quàm plangere mortuos: qui enim hypocrita eſt, mortuus eſt.* Ergo qui recedebat à monaſterio dimiſſus, à voto paupertatis omnino liberabatur; aliàs non potuiſſet licitè proprium habere, nec rebus ſuis, tanquam propriis vti. Vnde fit etiã veriſimilius, illos hypocritas, licèt dicantur, voluiſſe habere proprium, reuera non potuiſſe habere illud, non ſolùm licitè, ſed etiam validè quoad verum dominium, licèt de facto haberent aliqua, tanquam propria. Idque non quia eſſent incapaces dominij ſimpliciter, & abſolutè, & ex vi ſtatus; contrarium enim rectè probatur in illo ſecundo ſermone, ex multis exemplis, quæ in illo referuntur, & infrà ponderabimus; ſed quia vſurpabant bona, quæ ad monaſteria pertinebant, tanquam propria, & aliunde ex communi viuere volebant; quod erat contra iuſtitiam.

20. Alius verò ſupereſt ſcrupulus circa clericos illos; quia non videntur fuiſſe veri religioſi, nec ſtatum permanentem, & ex parte ipſorum perpetuum habuiſſe; quia poterant à monaſterio diſcedere, ſi voluiſſent. Vnde tantùm videntur paupertatem vouiſſe, quandiu ibi manerent: permanere autem in arbitrio ſuo fuiſſe. Sicut nunc vouent paupertatem quidam clerici regulares, qui verè religioſi non ſunt. Quòd ſi hoc ita eſt, nullum ex illo facto, ad rem, de qua agimus, argumentum ſumi poteſt. Aſſumptum patet ex ipſa relatione Auguſtini. Nam in primo ſermone cap. 4. dicit: *Certè ego ſtatueram nullum ordinare clericum, niſi, qui mecum vellet manere.* Vbi ſupponit, hoc fuiſſe in vniuſcuiuſque arbitrio poſitum; quanuis ipſe nollet eos ordinare, qui diſcederent. Item inferiùs introducit aliquos pro clerico interpellantes, & dicentes, *Quid mali fecit? Non poteſt tolerare iſtam vitam, extra Epiſcopatum vult manere; non debet ideo perdere clericatum.* Non ergo peccabat clericus diſcedendo. Et confirmatur. Nam ſi peccaret, exeundo, eſſet apoſtata, & in ſtatu peccati extra religionem permanendo. Quomodo ergo potuiſſet Auguſtinus ſubiungere: *Si foris ſeruat ſanctitatem, dimidius cecidit.* Non enim poteſt apoſtata in eo ſtatu voluntariè permanens ſanctitatem ſeruare. Quomodo etiam Auguſtinus diceret, eum conſtitui in periculo, & non potiùs in ſtatu damnationis. Denique in ſermone 2. hypocritas permanentes in monaſterio, & ibi habentes proprium, mortuos vocat; alios verò recedentes, ſolùm claudos, vel cæcos, viuentes tamen: vnde ſignificat, non grauiter peccaſſe recedendo.

Sed nihilominus ex hac parte, etiam ſatis validum eſt argumentum. Nam apertè Auguſtinus tradit eiuſmodi clericos recedentes à monaſterio, & volentes extra illud habere proprium, malè egiſſe; quia *Malum eſt à propoſito recedere;* & ideo ſtatuiſſe illos priuare clericatu, *quia deſererent ſanctæ Societatis promiſſum.* Promiſerant ergo in illa Societate manere. Vnde ſubdit, *eum, qui Societatem vitæ iam ſuſceptam deſerebat, à voto ſuo, & à profeſſione ſancta cecidiſſe.* Et infrà ſubiungit: *Ego ſcio, quantum mali ſit profiteri ſanctum aliquid, nec implere: Vouete, & reddite,* &c. Et infrà dicit, ſic recedentem, licèt clericus maneat, cadere ex parte, vtique deſerendo profeſſionem. Certum ergo videtur, clericos illos non ſolùm habuiſſe votum paupertatis, ſed etiam votum, vel promiſſionem permanendi in illa congregatione, cui ſe tradiderãt: vel ſaltem fide data, ſe perpetuò coniunxerant: ergo non eſt dubium, quin iſti ex profeſſione tenerentur perpetuò manere in monaſterio, ac proinde eſſent veri religioſi, & conſequenter apoſtatæ, ſi inuito Prælato diſcederent. At verò illi, de quibus Auguſtinus loquitur, non videntur apoſtataſſe apertè, nec inuito Auguſtino diſceſſiſſe; ſed per importũnas petitiones licentiam exeundi obtinuiſſe, eámque Auguſtinum ad vitandum maius malum conceſſiſſe. Hoc enim indicat in ſermone primo, in illis verbis: *Maneant vbi volunt, & vbi poſſunt, non illis aufero clericatum; nolo habere hypocritas. malum eſt cadere à propoſito, ſed maius eſt ſimulare propoſitum.* Et infrà: *Quantum ſit periculi, ante oculos eius poſui, faciat quod vult;* & paulo inferiùs: *Nolo habeat neceſſitatem ſimulandi.* Et ferè ſimilia habet in ſecundo ſermone. Ex quibus colligitur, votum, vel promiſſionem ibi perſeuerandi non fuiſſe omnino abſolutam, 21

ſed dependentem à voluntate Prælati: tamen, quia illa licentia erat quaſi extorta, & ſine cauſa legitima, & conſequenter contra prius propoſitum; ideo Auguſtinus exitum illum, etiam ſub illo colore factum, non approbat; quia verò poterat habere aliquam ſufficientem cauſam, illum etiam non damnat, ſed exeuntes admonet ſui periculi, quanuis conſcientiæ ipſorum illos committat. Quem Auguſtini locum tam fusè ponderare volui, quoniam ad declarandam aliquam partem Inſtituti Societatis, & nouitatis oppoſitionem ab illo remouendam, magnum lumen afferre poteſt.

22. *D.Benedict.* Tertiò de temporibus ſancti Benedicti argumentũ ſumi poteſt ex ipſius regula. Nam in c.28. & 29. iubet præſcindi à religione aliquos incorrigibiles: quod de abſoluta ſeparatione quoad vinculum ibi Turrecremata intelligit; & in cap. 38. aliàs 58. profitentium veſtes cuſtodiri præcipit, vt ſi abire poſtea velint, illis induti diſcedant: quanuis ibidem dicatur, poſt profeſſionem non manere libertatem à monaſterio diſcedendi, nec à iugo regulæ ſe eximendi. Denique iuuat, *Gregor.* quod Gregor. 2. Dialog. cap. 25. refert, monachum quendam importunis precibus à ſancto Benedicto, *vt relaxaretur*, poſtulaſſe. Et poſt plures admonitiones in petitione ſua perſeuerando, tandẽ à ſancto Patre tædio affecto iuſſum eſſe diſcedere. Quo in loco ſine dubio ſermo eſt de monacho iam profeſſo, vt ex proprietate nominis, & ex diſcurſu hiſtoriæ manifeſtum apparet. Deinde, ponderandum eſt verbum, *iuſſit:* non enim dicit tantùm permiſit, aut licentiam dedit, ſed iuſſit, quaſi in pœnam inconſtantiæ ipſius, eum eiiciens, & ad exeundum cogens. Denique energiam habet verbum, *relaxandi*, quod in proprietate ſua vinculi ſolutionem ſignificat. Nec mirandum eſt, quòd ſanctiſſimus Benedictus monachum propter ſolam importunam petitionem eius, liberum mitteret: nam credibile eſt, vel inſtinctu Dei id feciſſe, præſciens diuina, & mirabili viſione à via fuiſſe reuocandum, vt poſtea quietus, & ſtabilis perpetuò maneret; vel iudicaſſe prudenter, illum non fuiſſe monaſterio aptum, quod ſatis eſſe credidit, vt illum à ſua congregatione dimitteret, illius correctionem, & emendationem diuinæ prouidentiæ committens.

D.Benedictus prudenter liberum à votis monachum dimiſit, propter ſolam importunam eius petitionem.

23. Sed licèt hæc omnia probabiliter ſuadeant profeſſionem tunc fuiſſe cũ acceptatione includente aliquam conditionem, qualis nunc fit in ſcholaribus Societatis, cùm poſt biennium incorporantur; ac ſubinde vota in illis temporibus non fuiſſe ſolennia, quoad hanc partem. Nihilominus non omnino conuincunt; quia ferè omnia, quæ ex D. Baſilio adducuntur, commodè intelligi poſſunt de dimiſſione pœnali, per ſeparationem actualem (vt ſic dicam) à commercio religionis, abſque irritatione vinculi religioſi, & votorum. Et multa etiam ex regulis Benedicti adducta eundem ſenſum patiuntur: & alia poſſunt intelligi de ſola permiſſione eundi, non de abſolutione. Nam in d. cap. 58. iubet ſanctus Benedictus, vt *quanuis dentur ſæculares veſtes volenti poſt profeſſionem abire, non tamen ei reddatur ſua profeſſionis teſtimonium, quod in die profeſſionis ſuo nomini conſignatum in altari poſuerat.* Quo ſignificatur, profeſſionem illam non fuiſſe relaxatam, quoad vinculum, ſed tantùm, quoad ſeparationem actualem per diſceſſum. Ac ſubinde illum diſceſſum non fuiſſe ſine Apoſtaſia, nec fuiſſe conceſſum, vt licitum, ſed permiſſum, vel ad A maius malũ vitandum, vel quia Prælati tunc non habebant, aut exiſtimabant, ſe non habere tantam poteſtatem in ſubditos, vt illos cogere poſſent; vel certè licèt poſſent, nolebant coactione vti, quia vel non ſperabant fructum ex coacta detentione, vel maiorem perturbationem, & diſpendium monaſterij timebant.

Ex locis etiam Auguſtini, plures admittunt interpretationem de ſeparatione actuali. Solus ille locus ex ſermone de communi vita clericorum, violenter videtur ſic exponi. Ideóque non eſt improbabile, tunc, & in illo Auguſtini monaſterio profeſſionem religioſam non fuiſſe tam firmam, & abſolutam, ſicut nunc eſt ſolennis profeſſio. Nihilominùs tamen tam abſo- B lutam acceptionem non eſſe neceſſariam ad verum religioſum ſtatum, euidentiùs conuincitur ex particulari inſtituto Societatis Ieſu, quoad religioſos, qui nondum ſolennem profeſſionem emiſerunt: illi enim ex parte ſua perpetuò obligantur; Societas verò illos admittit, retinet tamen poteſtatem illos liberos dimittendi ex iuſtis cauſis, iuxta ſuas conſtitutiones per Pontifices approbatas; qui vſus reputatur nouus comparatione facta ad tempora Gregorij IX. qui videtur clariùs illam facultatem religionibus abſtuliſſe in cap. vlt. de Regul. Re tamen vera, potiùs eſt reductio ad morem antiquum, ſi vera ſunt, quæ proximè diximus. Et nihilominus Gregor. XIII. declarauit, eos, qui dicto modo ſe tra- C dunt Societati, tria vota emittendo, eſſe verè, ac propriè religioſos, vt mox videbimus; ergo illa conditio indiſſolubilis vinculi ex vtraque parte, non eſt de eſſentia veri, ac proprij ſtatus religioſi. 24.

Ad religioſum ſtatum non eſt neceſſaria abſoluta acceptio ex parte religionis.

25. Deinde, quòd efficacitas moralis voti ſolennis ad morales effectus ſuprà tractatos, inducendos, non ſit de eſſentia religioſi ſtatus; probatur diſcurrendo per ſingula, & applicando ad illam diſcurſum proximè factum in præcedenti conditione. Nam in voto caſtitatis non eſt neceſſaria illa conditio ex natura rei, ſeu de iure naturali; nec eſt de iure diuino poſitiuo: ergo non eſt eſſentialis. Conſequentia eſt clara; quia conditio pendens ex iure poſitiuo non eſt eſſentialis, vt D iam probatum eſt, quia variari poteſt; & in hoc ipſo voto varietatem in diuerſis temporibus habuit, vt infrà probabitur. Et hoc etiam ad probationem vtriuſque partis ſufficiebat; quia ius naturæ, & diuinum non recipiunt mutationem, ſeu varietatem per Eccleſiam: ſed in hac conditione fuit, & eſt varietas; ergo non eſt de iure diuino naturali, vel poſitiuo. Vlteriùs verò prior pars de iure naturali ſufficienter probatur ex dictis in cap. 8. & 9. Nam ibi oſtenſum eſt, traditionem religioſam ex ſola rei natura non inhabilitare perſonam ad matrimonium, nec etiam votum illi adiunctum habere hanc vim; ergo nullo modo habet illud votum talem vim ex ſolo naturali iure.

Præcedens diſcurſus iterum applicatur effectibus ſolennitatis.

Conditio pendens ex iure poſitiuo non eſt eſſentialis.

26. E Quòd vero ex iure diuino poſitiuo illam habeat, ſufficienter probatur, petendo, Vnde tale ius probetur; cùm nec in Scriptura legatur, nec apud antiquos Patres talis traditio habeatur? Quin potiùs multi contendunt ex antiquitate oſtendere, olim fuiſſe ſtatum verum religionis cum voto caſtitatis non dirimente matrimonium ſubſequens. ita docuit latè Medina dict. lib. 4. de Cont. controuerſ. 7. à cap. 29. & ſecuti ſunt Azor d. lib. 12. cap. 6. quæſt. 3. Plato lib. 2. de Bono ſtatu relig. c. 21. Vaſquez 1.2. diſp. 165. c. 7. Baſil.

Medin. *Azor.* *Plato.* *Vaſquez.*

Baſilius. Baſil. d. quæſt. 3. cap. 8. Qui aiunt, vſque ad tempora Innoc. II. & Concil. Romani ſub eo celebrati, matrimonia contracta à religioſis illicita quidem, valida tamẽ fuiſſe; quiá in ſolo illo Concilio hoc impedimentum irritans expreſsè decernitur, vt habetur in cap. *vt lex.* 27. q. 1. & ante illud licèt in multis decretis damnentur, vt iniqua talia matrimonia, & puniantur per cenſuras, & diuortium, nunquam tamen dirimuntur: imò interdum cohabitatio, & vſus matrimonij poſt alicuius temporis ſeparationem, & pœnitentiam permittuntur. Veruntamen punctum hoc de antiquitate huius effectus voti caſtitatis religioſæ perplexum valdè eſt: nam conſiderata varietate antiquorum canonum, & ſanctorum Patrum de hac materia loquentium, vix poteſt aliquid certum in illa definiri; ideóque peculiarem, & prolixam conſiderationem poſtulat, quam in libro de voto caſtitatis, Deo dante, trademus.

27. *Argumentũ primum.* Nunc verò duo argumenta nobis ſufficiant. Vnum eſt, d. cap. *vt lex.* nam ex illo, vel colligitur hunc effectum ab eo tempore cœpiſſe, & inſtitutum eſſe: vel ſaltem inde ſumitur per conſtitutionem Eccleſiæ effectum illum eſſe inductum. Et vtrumlibet ſufficit ad probandum, quod intendimus. Declaratur; nam verba Concilij ſunt: *Huiuſmodi copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonia non eſſe cenſemus.* Nam verbum *cenſemus*, ius nouum ſolet inducere, vt notat gloſſa in Clement. 1. de conceſſ. præbend. verb. *cenſemus.* *Panormit.* quam ibi Panormitanus ſequitur: Et ſumitur ex leg. *cenſere.* ff. de verb. ſignif. vbi *cenſere* idem eſſe dicitur, quod præcipere, à quo verbo in hac ſignificatione ſumpto appellatio cẽſuræ Eccleſiaſticæ deriuata eſt: vt notaui diſp. 1. de Cenſuris. ſect. 1. Iuxta hanc ergo interpretationem apertè ſignificatur ius hòc irritans tale matrimonium ibi incepiſſe; ac proinde non eſſe de iure diuino. Poteſt autem verbum *cenſemus*, in alia ſatis propria, & vſitata ſignificatione accipi, vt idem ſit, quòd *indicamus*, aut *declaramus*; in qua ſæpius in iure accipi notat Briſon. lib. 3. & præſertim in hac ſignificatione ſumitur, quando lex non loquitur de futuro; ſed vel abſolutè, vel de præterito, & rationem reddit antiquam: vt notat d. gloſ. in d. Clement. 1. quam in hoc valde ibi commendat Panorm. & Felin. in c. vlt. de Conſtit. ad finem. Et latè declarat Nauar. in cap. *ſi quando.* de reſcript. except. 21. n. 3. 4. & 5. Talis autem eſt ratio, quam ibi reddit Pontifex, dicens: *hanc copulationem; quam contra Eccleſiaſticam legem eſſe cenſemus.* Vnde cùm verbum *cenſemus*, ambiguum ſit, aptiſſimè illi loco hæc ſignificatio congruit. Declarat enim Pontifex illud matrimonium eſſe nullum. *Quia eſt contra Eccleſiaſticam regulam*; vtique directè, & efficaciter prohibentem, irritantémque talem copulationem. Qua interpretatione admiſſa, vel permiſſa, ponderamus rationem datam ab Innocentio. *Quia eſt contra Eccleſiaſticam regulam.* Nam inde ſaltem colligitur, hanc prohibitionem irritantem, Eccleſiaſtici iuris eſſe, non diuini, ac proinde non eſſe de eſſentia ſtatus religioſi.

Briſonius. *Panorm.* *Felin.* *Nauar.*

28. *Secundum argument.* Alterum argumentum eſt, quod ſumitur ex c. vnico de voto in 6. iunctis Breuibus, quibus Gregor. XIII. Inſtitutum Societatis declarauit ampliùs, auxit, & confirmauit: nam in priori textu, cùm Bonifacius dicit, ſolennitatem voti eſſe ex ſola inſtitutione Eccleſiæ; ſpecialiter loquitur de voto caſtitatis, & in ordine ad hunc effectum inhabilitandi perſonam ad matrimonium. Gregorius autem XIII. in priori Bulla, *Quanto fructuoſius*, declarauit, votum ſimplex caſtitatis cum aliis factis in Societate etiã ſine vllo effectu, quem tùnc non inducebat, *eſſe, & fuiſſe ſufficiens* ad verum, & proprium religioſum ſtatum conſtituendum. Et in altera Bulla, *Aſcendente Domino.* idem confirmat, & rationem ſumit ex illo principio Bonifacij, quòd ſolennitas voti eſt de conſtitutione Eccleſiæ, & ex eadem poteſtate ibi de nouo illi voto hunc effectum tribuit, & nihilominus ſimplex remanere declarauit. quod iterum poſtea Gregor. XIIII. confirmauit. Ex quo nouo iure euidenter concluditur hunc effectum dirimendi matrimonium ſubſequens, ſeu virtutem ad illum præſtandum, & eſſe de iure Eccleſiaſtico, & non eſſe de eſſentia religioſi ſtatus, ac proinde huius voti ſolennitatem propriam ad eandem eſſentiam non pertinere.

Simile argumentum de voto paupertatis fieri poteſt; quia in illo etiam conditio illa, ſeu virtus inducendi in perſonam incapacitatem dominij, ac proprietatis temporalium bonorum, in primis non eſt de iure diuino naturali, aut poſitiuo: vt ſatis ſupérque in ſuperioribus probatum eſt. Deinde in Societate inueniuntur multi verè, ac propriè religioſi per votum paupertatis, quod hanc inhabilitatem non inducit, iuxta prædictas Bullas. id autem repugnaret, ſi illa ſolennitas eſſet de eſſentia. Vnde Nauarrus ſuprà non eſt conſequenter loquutus. Nam in eodem Comment. 1. de Regul. num. 19. docet, ſine voto ſolenni paupertatis conſtitui aliquos veros religioſos in Societate Ieſu. In prioribus ergo locis locutus videtur ex quadam conſuetudine iuxta commune ius, & ordinarium profitendi modum iam receptum in Eccleſia, vt conuenientiſſimum in illo ſtatu, non vt ſimpliciter neceſſarium, vel eſſentialem. Cuius etiam optimum argumentum eſt, quia probabiliſſimum eſt, imò etiam verum, ſtatum religioſum multo eſſe antiquiorem, quàm ſit hæc incapacitas in viris religioſis; ex quo idem euidenter concluditur. Illa verò duo, quæ aſſumimus, pendent ex notitia antiquitatis huius ſtatus, & temporis, à quo illa incapacitas introduci cœpit, quorum prius in ſequenti libro, aliud verò in libro de voto paupertatis tractanda ſunt. Et ideo à longiori probatione hîc abſtinemus. Idem ferè eſt de voto obedientiæ, cuius peculiaris ſolennitas in ordine ad aliquem moralem effectum, magis dubia eſt, vt vidimus. Vnde multo magis erit de præteritis temporibus incerta, minúſque cognita: cùm tamen certum ſit, votum obedientiæ cum aliis fuiſſe ſufficiens ad religioſum ſtatum conſtituendum, ſiue illum effectum irritandi, vel infirmandi omnem voluntariam obligationem perſonæ religioſæ habuerit, ſiue non habuerit. Signum eſt ergo eſſentiam religioſi ſtatus ab illo effectu, ſeu ſolennitate non pendere. 29.

Nauar. *Idem oſtenditur de voto obedientiæ.*

Vltimò addere poſſumus rationem naturalem, & à priori; quia ad ſtatum religioſum eſſentialiter conſtituendum, duo neceſſaria ſunt, & ſufficiunt. Vnum eſt, ſufficiens ſtabilitas, ſeu immobilitas: aliud eſt ſufficiens ablatio impedimentorum perfectionis cum mediis ſufficientibus ad illam acquirendam. Sed vtrumque horum præſtare poſſunt vota ſimplicia ab Eccleſia ſufficienter approbata, & admiſſa, modo in 30. *Ad eſſentiã ſtatus religioſi duo ſunt neceſſaria, & ſufficiunt.*

ſequenti capite declarando. Ergo non eſt, cur voti ſolennitas ad ſtatũ religioſum conſtituendum eſſentialis, aut neceſſaria reputetur. Cõſequentia clara eſt; & maior in ſuperioribus tradita, & oſtẽſa eſt. Ac minor etiam ex dictis facilè colligitur: nam oſtendimus vota ſimplicia, ſatis ſupérque ad ſtabilitatem ſufficere, ſi de ſe perpetua ſint, & eo animo abſolutè fiant, quantum eſt ex parte vouentis. Et eadem ratione ſatis eſſe, quòd ſint adiuncta traditioni perpetuæ ex parte religioſi; quanuis ex parte religionis aliquam conditionem, ſeu limitationem admittant. Hoc autem ſuppoſito ſufficientia trium conſiliorum principalium, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ad tollenda impedimenta perfectionis eadem eſt; ſiue voto ſimplici, ſiue ſolenni firmentur. Nam licèt fortaſſe effectus illi morales, quos vota ſolennia conferunt, aliquid ampliùs iuuent ad maiorem incapacitatem (vt ſic dicam) impedimentorum, & curarum temporalium; nihilominus id non pertinet ad eſſentiam. Tum, quia magis, & minus non variant ſpeciem. Tum etiam, quia inter religiones, quæ profeſſionem ſolennem emittunt, vna pleniùs auferet impedimenta perfectionis, quàm alia: tum maximè, quia ſi vota omnia, præſertim obedientiæ, perfectè ſeruantur, non minus exactè auferent vota ſimplicia omnia impedimenta, quàm ſi eſſent ſolennia; quòd ſi vota non ſeruentur, etiamſi ſolennia ſint, non conferent ad impedimenta perfectionis tollenda. In reliquis verò mediis poſitiuè iuuantibus ad perfectionem, clarum eſt poſſe eſſe ſufficientia, ſiue ſimplicia vota ſint, ſiue ſolennia: & interdum eſſe poſſe æqualitatem, interdum verò exceſſum tam in vno modo profitendi, ſeu vouendi, quã in alio.

31. *Reſpondetur fundamentis cõtrariæ ſententiæ.* Ex quibus facile eſt ad fundamenta contrariæ ſententiæ reſpondere. Ad primum enim dicimus, etiam tria vota non ſolennia, ſi ab Eccleſia probentur, & admittantur in aliquo inſtituto vitæ religioſæ, eſſe poſſe vota ſubſtantialia religionis; id enim definiuit Greg. XIII. in Bullis ſuprà citatis; & fortaſſe in antiquis Eccleſiæ temporibus obſeruatum eſt. Nec obſtat declaratio Bonifacij: nam (vt ſuprà notauimus) ille non declarauit quidquid poſſibile eſt, ſed quid de facto eſſet cenſendum, iuxta Eccleſiaſticum ius ſuis temporibus obſeruatum. Tunc enim non erat in vſu, nec approbabatur ab Eccleſia religioſa profeſſio, niſi votis ſolennibus confirmata: non negauit autem Bonifacius alium modum profeſſionis, ſeu aſſumptionis ſtatus religioſi poſſe per Eccleſiam introduci, & approbari; imò id in virtute dixit, cùm docuit, voti ſolennitatem eſſe de iure Eccleſiaſtico. Nec etiam ibi dixit Pontifex non poſſe eſſe vota ſubſtantialia religionis, niſi ſint ſolennia, licèt ſuo tempore alia non fuiſſent; imò eo ipſo, quòd id tunc proueniebat ex iure Eccleſiaſtico, potuit & antea, & poſtea aliud inſtitui: ſicut poſtea Gregor. XIII. ex eodem principio declarauit.

32. Ad ſecundum iam declaratum eſt, quomodo ſine ſolennitate votorum poſſit eſſe in ſtatu religioſo ſufficiens firmitas, ſeu ſtabilitas. Et ſimiliter reſponſum eſt ad tertium: nam oſtenſum eſt, vota ſimplicia ſufficienter auferre poſſe impedimenta perfectionis. Vnde, quia matrimonium de ſe impedit perfectionis exercitium, & progreſſum; ideo per votum caſtitatis excluditur per voti obligationem: non eſt autem de eſſentia, vt tollatur etiam, ſeu impediatur quoad capacitatem; quia licèt hoc ſimpliciter melius ſit, non

A tamen eſt ſimpliciter neceſſarium. Tum quia ſi ſolùm conſideretur matrimonium, quoad vinculum, non repugnat eſſentialiter cum vinculo ſtatus religioſi: vt patet in coniuge, qui profitetur religionem viuente alio coniuge. Si verò conſideretur, quoad vſum, & cohabitationem, etiamſi matrimonium religioſi validum fuiſſet, poſſet adhiberi remedium per ſeparationem perpetuam, quoad vſum, & cohabitationem: vt olim iuxta multorum ſententiam fiebat; & ideo ille effectus voti ſolennis, quoad incapacitatem matrimonij, non eſt de eſſentia talis ſtatus; quanuis ad optimam Eccleſiæ prouidentiam pertinuerit illum adiungere, vt ſeparatio facilior, & tutior eſſet. Idémque faciliùs poteſt applicari ad votum

B paupertatis: nam capacitas dominij parum impedit perfectionem, ſi vſus eius proprietarius non ſit, ſempérque à Prælati voluntate dependeat, vt in ſuis locis infrà fuſiùs oſtendemus.

CAPVT XV.

Vtrùm Eccleſiæ approbatio, ad ſtatum verum religionis conſtituendum neceſſaria ſit.

HÆc eſt vltima conditio, quæ ad ſtatum religioſum poſtulari ſolet. De qua ſupponimus ſecundùm præſens ius, & morẽ Eccleſiæ, non eſſe dubiũ quin verus religionis ſtatus in ſola religione ab Eccleſia approbata ſubſiſtere poſſit; ita 1. *Secundùm præſens ius, & morẽ Eccleſiæ verus religionis ſtatus requirit neceſſariò Eccleſiæ approbationem.*

C enim ſtatutum eſt ab Innoc. III. & ſaltem ab eo tempore in Eccleſia obſeruatũ eſt, traditúrque in c. vlt. de relig. domib. & à Greg. X. in c. vnic. eod. t. in 6. Hinc ergo naſcitur dubium, vtrùm ante illa tẽpora fuerit neceſſaria huiuſmodi approbatio: vel ſi nõ fuit, quomdo poſtea introduci potuerit illa neceſſitas. Nam, quòd antea neceſſaria non fuerit, probare videntur apertè verba Innoc. in d. c. vlt. dicentis: *Ne nimia religionum diuerſitas grauem in Eccleſia confuſionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat, ſed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis aſſumat.* Nam illa particula, *firmiter prohibemus*, & illa, *ne quis de cætero*, apertè oſtendunt, illud eſſe ius nouum. Idémque oſtẽdit ratio pro-

D hibitionis, *Ne nimia religionũ diuerſitas*, &c. Nam ſupponit, ante illam prohibitionem fuiſſe in Eccleſia magnam religionum diuerſitatem à ſuis fundatoribus inuentam, & ſaltem magna ex parte ſine Eccleſiæ approbatione introductam. Idque magis confirmat Gregor. X. referens, non obſtante illa prohibitione aliquas religiones ſine Pontificis approbatione, temeraria præſumptione fuiſſe inuentas, quas ipſe reuocat, & prohibet. Et in §. *ſanè.* ſancti Auguſtini & Carmelitarum ordines permanere decernit; quia ante prohibitionem Innocent. III. fuerant inſtituti: ſignificans, ſine vlla ſpeciali approbatione inductos fuiſſe, & vſque ad illa tempora perſeueraſſe; quia prohibitio Innocentij ad præ-

E terita non extendebatur, ſed tantùm ad futura. Denique antiquæ religiones ſine ſpeciali approbatione inductæ ſunt, vt in ſequentibus videbimus. Non erat ergo neceſſaria Pontificis approbatio ante illam Innocentij III. prohibitionem. Per hoc autem non negamus, quin antea fuerint aliquæ religiones ſpecialiter approbatæ à Pontifice, non ſolùm tacitè per longum vſum, ſed etiam expreſsè per ſpecialem declarationem. Nam religio ſancti Iacobi in Hiſpania ab Alex. III. approbata eſt, vt ex eius Breui oſtenditur.

Et

Et idem Pontifex religionem Chartuſianorum expreſsè confirmauit: vt refert Pet. Sut. de vita Chartuſ. lib. 2. tract. 3. c. 2. Idémque de religione Carmelitarum tradit Trithem. lib. de Laudibus Carmelit. c. 5. Solùm ergo dicimus ante Innocentium III. non fuiſſe expreſſam Pontificis prohibitionem, ſed ab eiuſdem præcepto incepiſſe. quod non video cur Vaſquez improbauerit 1. 2. diſp. 165. c. 4. n. 38. Cùm id ſatis ex citatis iuribus colligatur; ſicut ex ipſis colligunt omnes doctores Canoniſtæ, & ex Theologis Card. Bellarm. lib. 3. de Monach. c. 4. Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 25. n. 10. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 24. q. 5. Leſſ. lib. 2. c. 41. n. 13. Miranda de Regul. t. 1. q. 3. a. 6. Et licèt in c. *ne nimia*, citato, non ita expreſsè hoc diceretur, illud poſtea ſic declarauit Conc. Lugd. ſub Greg. X. vbi non ſolùm prohibet nouas inuenire religiones ſine ſummi Pontificis approbatione, ſed etiam declarat, hoc fuiſſe iam prohibitum in cap. *ne nimia*.

Pet. Sut. *Trithem.* *Bellar.* *Sanch.* *Azor.* *Leſſius.* *Mirand.* *Baſil. Ponc.*

2. Hinc autem oritur circa alteram partem dubitatio. Nam ex dicto principio ſequitur, hanc approbationé non eſſe de iure diuino neceſſariam: nam ſi fuiſſet de iure diuino, nunquam potuiſſet ſine illa vera religio ſubſiſtere, aliquid enim neceſſarium & eſſentiale illi defuiſſet; quia in his rebus, quæ ex inſtitutione pendent, quidquid de iure diuino poſtulatur, tanquam eſſentiale reputatur, vel certè ita neceſſarium, vt ſine illo non poſſit res ſubſiſtere. Ergo è contrario, ſi tanto tempore fuerunt in Eccleſia religiones ſine approbatione, ſignum eſt, approbationem non eſſe neceſſariam ex vi diuini iuris. Ex hoc autem videtur vlteriùs ſequi, non potuiſſe Eccleſiam, illam exigere vt neceſſariam; vel, quod idem eſt, non potuiſſe prohibitione ſua facere, vt religio ſine approbatione Eccleſiæ inuenta, ſi alioqui habeat, quæ de iure diuino neceſſaria ſunt, & ſufficiunt ad verum religioſum ſtatum, non ſit vera religio, & ſecundùm illam profitentes ſint veri religioſi. ita enim de ſolennitate argumentabamur, & ab inſtitutione ſacramentorum id confirmabamus. Secundò, ad idem ſtabiliendum, argumentor; quia approbatio non dat religioni probitatem, nec addit illi aliquid ad perfectionem pertinens, ſed ſolùm addere poteſt notitiam, vel teſtimoniū ſanctitatis eius. Sicut canonizatio non facit hominem ſanctum, ſed notificat eius ſanctitatem. Ergo approbatio non poteſt eſſe neceſſaria ad veritatem (vt ſic dicam) religioſi ſtatus; ſed ad ſummum exigi poterit ad quandam certam notitiam, & æſtimationem eius: ergo quanuis deſit hęc approbatio publica, ſi re vera modus viuendi eſt religioſus, honeſtus, & pius, & hoc per humanam notitiam prudentem ſufficienter conſtet, verus religioſus conſtituetur, qui talem viuendi modum ſtabiliter, ac firmiter profeſſus fuerit.

Probatur non eſſe de iure diuino neceſſariam Eccleſiæ approbationé. Secundò.

3. Tertiò maximè hoc vrget, ſupponendo, vt diximus, vota ſimplicia de tribus conſiliis principalibus, & ſubſtantialibus ad ſtatum religioſum ſufficere. Nam ſi ſolennia eſſent neceſſaria, ex ea parte poſſet approbatio Eccleſiæ requiri; quia voti ſolennitas ex Eccleſiæ approbatione pendet. At verò ſimplicia vota illam dependentiam non habent; & alioqui ſimul ſumpta ex intrinſeca natura ſua perſonam Deo conſecrant, & totum officium religioſum, ac viam perfectionis virtute continent. Ergo non poteſt Eccleſia impedire, quominus ſic facta, hominem in vero ſtatu religioſo conſtituant. Dicet fortaſſe aliquis, tria illa vota non ſufficere ad conſtituendum ſtatum religioſum ſine traditione facta Deo in manus alicuius vicè Dei habentis: & ad hoc eſſe neceſſariam approbationē Eccleſiæ; quia ſine ipſius authoritate nemo poteſt vicem Dei gerere, aut ex peculiari poteſtate loco Dei valide cōtrahere, vel acceptare. quam rationē inſinuauit D. Thom. in 4. diſt. 38. q. 1. a. 2. quæſt. 3. dicens, *Ad religioſum ſtatum neceſſarium eſſe, vt traditio eius fiat in manu eius, qui debeat recipere, ſeruatis circunſtantiis, quæ iura determinant: quia alias non fieret ſub eorum poteſtate, qui religioni præſunt.* Sed contra hoc, eſt in primis, quia hinc ſequitur approbationem ſemper, & ante Innoc. III. fuiſſe neceſſariam. quod conſequenter concedit D. Thomas ibidem in ſolut. ad 3. Deinde etiam infert, ſolennia vota ſemper fuiſſe ad conſtituendum ſtatum religioſum neceſſaria.

Tertiò. *D. Thom.*

4. Vnde in hoc puncto prima opinio referri poteſt, quæ doceat, approbationē ſemper fuiſſe neceſſariā, quia ſemper fuerunt neceſſaria vota ſolennia, quæ ſine Eccleſiæ approbatione talia eſſe non poſſunt. ita ſentit D. Thom. loco allegato, & inſinuat Caiet. 2. 2. q. 188. a. 1. & alij moderni ſequuntur. Hæc tamen ſententia, ſi intelligatur de votis ſolennibus propriè, ac prout in iure cōmuniter accipiuntur, ſupráque à nobis declarata sūt, ex falſo fundamento procedit, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt; & ideo in præſenti nihil amplius de illa dicere neceſſe eſt. Poſſet autem aliter intelligi de voti ſolennitate accidentali, ſeu tantùm extrinſeca, quæ in certa forma, & viuendi ritu, ſeu profitēdi poſita ſit. Nam hæc ſolennitas ſine dubio eſſe poteſt neceſſaria ad valorem actus, ſi Eccleſia illam inſtituit, vt neceſſariam, ſicut in aliis contractibus, teſtamentis, iuramētis, ac ſimilibus fieri poteſt. Hac ergo ratione poteſt eſſe neceſſaria Eccleſiæ approbatio, quatenus ab Eccleſiæ inſtitutione pendet; quòd profeſſio ſic, & non aliter facta valida ſit. Et certè in hoc sēſu videtur loqui D. Th. in d. loco ad 3. habétque locū non ſolùm in religioſo ſtatu, qui votis ſolennibus fit, ſed etiā in illo, qui votis tantū ſimplicibus celebratur, vt in Societatis inſtituto videre licet; & fortaſſe ante tempora Innocentij tertij, & Gregorij noni, in omnibus, vel in pluribus religionibus ita fiebat.

Prima opinio docet approbationem ſemper fuiſſe neceſſariam. *Caiet.*

5. Veruntamen etiam hoc modo non erit neceſſaria ſimpliciter Eccleſiæ approbatio, ſed ſolùm ex ſuppoſitione, quòd ipſa ſtatuat certum profitendi ritum, ſeu conditiones, ſine quibus valida non ſit votorum emiſſio, vel profeſſio. Quarum conditionem vna eſſe poteſt, vt talis profeſſio ſit ſecundùm aliquam regulam ab Eccleſia probatam, & aliter facta non valeat. Hæc autem neceſſitas non eſt abſoluta; quia potuiſſet Eccleſia nihil tale ſtatuere, ſed in ſolo naturali, ac diuino iure rem totam relinquere: & tunc ſine Eccleſiæ approbatione poſſet religioſus ſtatus aſſumi, ſeruando tantùm ea, quæ ſuppoſita fide ſecundùm rectam rationem, & Chriſti doctrinam, ac inſtitutionem, ad talem ſtatum ſufficiunt. Sicut potuiſſet reſpublica nullam ſolennitatem ad teſtamentum poſtulare; & tunc ad teſtamentum validum confirmandum, ea ſufficerent, quæ ſola lex naturalis dictaret.

6. Propter hoc dici poteſt, in ſtatu religioſo eſſe peculiarem quandam rationem, ob quam ſine approbatione Eccleſiæ nullo modo fieri poteſt; quia nimirū modus vouendi, & quaſi contrahēdi ad ſtatum religioſum aſſumendum non eſt merè humanus, ſed quodammodo diuinus, quatenus nō ſolùm cum homine, ſed etiam cum Deo ipſo fit. Et è conuerſo, non contrahi cum Deo ſolo, quaſi

quaſi merè ſpiritualiter , ſed etiam ſenſibiliter cum homine vicem Dei gerente,& nomine illius vota, & traditionem hominis aſſumentis ſtatum acceptantem , vt in ſuperioribus ex iure in cap. *cum ad monaſterium.* de ſtatu Monach. & cap. *porrectum.* de regul. & ex communi Doctorum ſententia oſtenſum eſt. Ex hac ergo parte neceſſaria eſt approbatio Eccleſiæ; quia non poteſt aliquis nomine Dei contrahere , & acceptare oblationem Deo factam , niſi à Deo ipſo acceperit poteſtatem : nullus autem illam accipit immediatè à Deo,niſi ſummus Pontifex; & ideo neceſſe eſt, vt modus contrahendi , & conſtituendi hunc ſtatum , ſaltem , quantum ad perſonam acceptantem , in cuius manibus vota fiant, ſit ab Eccleſia inſtitutus,& aliquo modo approbatus.Quod poteſt à poſteriori confirmari;quia alias poſſet quis verus religioſus fieri emittendo tria vota in manibus ſui confeſſoris acceptantis illa , ſine interuentu alicuius authoritatis Eccleſiaſticæ , quod per ſe ſtatim ſatis abſurdum apparet. Et hanc etiam ſententiam indicat D. Thomas ſuprà , & multis modernis placet ; mihíque in hac parte non diſplicet, ſi rectè declaretur.

Secunda ſententia aſſerit approbationem non eſſe ſimpliciter neceſſariã:ſed ſolùm requiri vt Eccleſia non prohibeat, nec irritet, &c.

7. Nihilominus eſt ſecunda ſententia dicens,approbationem non eſſe abſolutè neceſſariam , ſed ſolùm requiri, vt Eccleſia non prohibeat, nec irritet omnem modum aſſumendi hunc ſtatum ab ipſa ſpecialiter non probatum. Nam quòd hoc poſſit facere Eccleſia , nemo Catholicus negare poteſt ; tum quia iam magna ex parte feciſſe videtur,vt videbimus ; tum etiam,quia poteſt conditiones præſcribere,ſine quibus vota, vel traditio non teneant. Quòd autem poſitiua approbatio neceſſaria non ſit, probari videtur ex antiquo vſu,vt diximus : & ratione ſuaderi poteſt, diſtinguendo duos modos aſſumendi hunc ſtatum, vel in vita priuata , ſeu ſolitaria , vel in communitate , vt ſuprà in cap. 4. vidimus. In priori ergo modo certum videtur , tria vota ſimplicia priuatim facta, ſi ab Eccleſia non irritentur, ex natura rei valida eſſe , & obligare. Quod de voto caſtitatis , & paupertatis per ſe notum eſt ; quia non oportet , vt illa in alicuius manibus fiant , qui illa acceptet , & approbet. Idem verò eſt de voto obedientiæ ; quia ſola rei natura ſpectata, fieri poteſt validè , & honeſtè alicui homini bono, & prudenti , cui vouens ſe ſubiiciat, vt ab eo gubernetur , vel promittendo ſoli Deo , obedire tali homini , vel ſimul promittendo eidem homini, ipſi obedire in his , quæ ad bonum animi , & obſequium Dei pertinent. Vtroque enim modo fieri poteſt,licèt hic poſterior ad rem præſentem accommodatior ſit, vt cap. 4. dixi. Et vtroque etiam modo votum eſt ex natura rei licitum , & validum , ſecluſo iure Eccleſiaſtico prohibente , vel irritante ; quia homo eſt dominus ſuæ libertatis;& illis modis illam alteri ſubiicere propter Deum , etiam eſt ex ſe honeſtum, ſi prudenter fiat : imò pertinet ad conſilia , & meliora bona , vt infrà in librO de obedientia oſtendemus.

8. Neque ex parte perſonæ , cui obedientia promittitur , neceſſaria eſt ſpecialis approbatio, aut commiſſio Eccleſiæ : vt alterius ſubiectionem,& obedientiam licitè , & validè acceptare poſſit. Sed ſatis eſt, vt non ſit ei prohibitum , ſola rei natura ſpectata. Tum quia in rebus licitis , & honeſtis homines poſſunt inter ſe contrahere, & mutuò ſe obligare , ſi non prohibeantur, quia & vnus eſt dominus ſuæ libertatis ; & alter eſt capax poteſtatis , ſeu dominij in alterum. Tum etiam , quia ad acceptandum huiuſmodi votum, vel promiſſionem , non eſt neceſſaria ſpecialis poteſtas à Deo commiſſa , ſed ſufficit , vt ſecundùm rectam , & prudentem æſtimationem iudicetur , id eſſe honeſtum , & Deo gratum : nam per hoc ſufficienter intelligitur,Deum acceptare quod ad ſuum obſequium aliquis electus , tanquam miniſter eius acceptat. Nec enim oportet, vt ille ſit publicus miniſter ad illud munus ab Eccleſia deputatus : ſed ſatis eſt , quod ab altero voluntariè , ac prudenter ſit electus. Hinc ergo concluditur ratio : nam illa omnia poſſunt validè fieri ſine poſitiua Eccleſiæ approbatione ; & illa ſufficiunt ad hominem verum religioſum conſtituendum, quia ſufficiunt ad perfectam abrenunciationem, & abnegationem, ablationémque omnium impedimentorum , cum ſufficienti ſtabilitate , quæ ſatis ſunt ad conſtituendũ illum in completo ſtatu perfectionis acquirendæ. Ergo ex natura rei poteſt ita conſtitui ſine peculiari Eccleſiæ approbatione,cum ſola nõ repugnantia.

Deinde ratio hæc extendi poteſt ad ſtatum religioſum cœnobiticũ,ſeu in aliqua humana communitate inſtitutum,quia in hoc ſtatu ſolũ additur ſocialis vita ; in qua neceſſe eſt eſſe ordinem debitũ,aliàs eſſet ſumma confuſio. Ideóque oportet,vt ſit aliquis, qui gubernet,& alij, qui gubernentur;& conſequenter , quòd in illo ſit poteſtas præcipiendi,& in aliis ſit ſubiectio , & obligatio parendi:& conſequenter neceſſe eſt,vt ſinguli aſſumentes illum ſtatũ,aliquo modo ſe tradant illi cõmunitati in obſequiũ Dei,&ipſius communitatis propter Deum.Ac denique,vt in tali communitate ſit præſcripta aliqua norma, ſeu regula viuendi , ſine qua non poteſt vlla cõmunitas ordinatè viuere,aut rectè gubernari.Hæc autem omnia fieri poſſunt ſine peculiari approbatione publica per naturalẽ poteſtatem,& libertatẽ, quam homines habẽt ad paciſcendum inter ſe honeſtè, & ad eligendum modum viuendi , ſecundùm rationem,vel fidem,aut perfectionem.Et illa ſic facta,adiunctis tribus votis ſufficiunt ad ſtatũ;quia habent firmitatem pacti,& voti;& ſimiliter ſufficiunt ad viam acquirendæ perfectionis, eadẽ,vel maiori ratione,quàm in ſtatu priuato.Ergo etiam communitas religioſa verè,ac ſubſtantialiter ſine approbatione conſtitui poteſt,dummodo non reprobetur. Hoc enim ſemper addimus ; quia non eſt dubium , quin ſit in poteſtate Eccleſiæ huiuſmodi genera priuatarum congregationũ prohibere, reprobare, & talia pacta, & vota irritare: quia multum ad commune bonũ Eccleſiæ expedire poteſt.Nam,& leges ciuiles in ſuo ordine id facere poſſunt,iuxta leg.1.& ſeq.ff.de collegiis illicit.& notant gloſſa,Abbas, & alij in d. c.de relig.domib. Secluſa verò hac prohibitione , nihil eſt requiſitum ex vi diuini iuris ad religioſam congregationem,quod peculiarem influxum poſitiuum Eccleſiæ,vt ſic dicã , vel approbationem requirat. Nam ſolennitas ſubſtantialis votorum non eſt neceſſaria : accidentalis autem præſcribi poſſet per ſtatuta talis communitatis , & ex communi conſenſu eiuſdem. Nec ad talia ſtatuta eſſet neceſſaria poteſtas ſpecialis , aut approbatio ; quia eo ipſo , quòd eſſent rectæ rationi conformia,& ſecundùm approbatam Eccleſiæ doctrinam , & iuri communi Eccleſiaſtico non contraria , per ſe eſſent virtualiter approbata. Nec etiam eſſet neceſſaria ſpecialis iuriſdictio, vt infrà oſtendemus ; quia ſubordinatio , & poteſtas 9.

Status religioſus ſaltẽ requirit quòd non reprobetur ab Eccleſia.

poteſtas nata ex voto obedientiæ, & ex promiſſione, ſeu pacto, vel traditione, eſſet ſufficiens, tam ad præcipiendum, & dirigendum ſubditos, quàm ad cogendum œconomicè potiùs, quàm politicè, quod ſatis eſſe videtur: Ergo non eſt poſitiua approbatio neceſſaria.

10. Hæc ſententia probabiliter diſcurrit, multáque ab illa propoſita ad explicandum modum, quo ante Innocentium III. antiquiores religiones introductæ, & approbatæ in Eccleſia ſunt, deſeruire poſſunt. Nihilominus tamen prior ſententia rectè explicata, vera nobis videtur: ad illam tamen declarandam, & probandam, aliqua præmittenda ſunt. Et in primis præter diſtinctionem ſtatus religioſi in priuato viuēdi modo, vel communi, quam ſuprà probauimus, & nunc ſupponimus; addimus aliam diſtinctionem ſuprà etiam tactam de religioſa communitate. Nam quædam eſt propria, & Eccleſiaſtica religio, id eſt, talis congregatio, cuius perſonæ, & Eccleſiaſticæ ſunt, & ab illo ſtatu ſine apoſtaſia diſcedere non poſſunt ſua voluntate; & ex vi ſtatus, gaudet priuilegio canonis, & fori: ac denique in iure nomine regularium, vel monachorum, vel religioſorum propriè dictorum ſignificantur. Alia verò cogitari poteſt religioſa communitas, quæ modum viuendi religioſum imitatur, non ſit tamen propria religio. In quo religionis modo eſſe poſſunt, vel fortè ſunt varij gradus: nam interdum talis modus viuendi eſt ſine votis omnino, ſolùm per modum pij Collegij ad obſeruanda conſilia congregati, in quo voluntariè viuitur, & perſeueratur; ſæpius verò fit cum aliqua obligatione ex voto, ſeu promiſſione orta: nam interdum fit tantùm votum caſtitatis, vel etiam obedientiæ; interdum verò tria ſubſtantialia emittuntur; non quidem propriè ſolennia, cum aliquo tamen ſolenni ritu ſacro, & publico; & aliquando ſunt cum obligatione perpetua ibi permanendi; aliquando verò ſolùm pro tempore, quo ibi permanſerint, cum poteſtate recedendi, ſi voluerint.

Prior ſententia rectè explicata vera eſt.

Duplex religionis ſtatus in communitate diſtinguendus.

11. Deinde oportet ſupponere, quid nomine approbationis Eccleſiæ ſignificetur. Duo enim includere videtur, ſicut alibi dixi de approbatione alicuius perſonæ in confeſſorem. Vnum ad intellectum pertinet, ſeu ex iudicio illius procedit; aliud voluntatis opus eſt magis proprium. Quod in religioſa communitate ita explicatur: nam illam primo modo approbare, nihil aliud eſt, quàm poſt ſufficiens examen iudicare interiùs, & exteriùs authenticè declarare, hunc viuendi modum eſſe ſanctum, ſine vllo errore, vel ſuperſtitione, & tam in fine, quàm in mediis perfectionis viam obtinere, ideóque eſſe aptum, vt in religioſum ſtatum erigatur, & conſecretur: vnde per talem approbationem nihil tali inſtituto confertur, ſed quod habet, innoteſcit. Poſteriori autem modo approbare, eſt, quaſi efficaciter creare, ſeu erigere talem communitatem perſonarum in ſtatum Eccleſiaſticum, & verè religioſum, quod immediatè fit per voluntatem efficacem approbantis; quæ moraliter confert tali congregationi quidquid ad verum ſtatum religioſum ex parte approbantis conferri poteſt: vt eſt poteſtas admittendi ad talem ſtatum, quos Deus vocauerit, poteſtas condendi ſtatuta, eligendi Prælatos, & fruendi priuilegiis Eccleſiaſticarum perſonarum, & ſimilia.

Quid nomine approbationis Eccleſiæ intelligatur.

12. Poſſumus hoc illuſtri exemplo declarare in approbatione noſtræ Societatis primùm facta à A Paulo III. in prima Bulla; vbi poſt inſtituti examinationem, ſic inquit: *Cum autem nihil in præmiſſis reperiatur, quod pium non ſit, ac ſanctum. Nos,* &c. *præmiſſa omnia, & ſingula tanquam ad ſpiritualem profectum eorundem ſociorum, & reliqui Chriſtiani gregis opportuna, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium ex certa ſcientia approbamus*, &c. Ecce priorem partem approbationis. Deinde ſubiungit alteram, cùm addit: *Confirmamus, & benedicimus, ac perpetuæ firmitatis munimine roboramus; ipſiúſque ſocios ſub cura, & huius ſanctæ ſedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipimus.* Et ſtatim illi confert poteſtatem faciendi conſtitutiones, & recipiendi alios, quorum numerum ibi limitauit: quam re- B ſtrictionem paulo pòſt in alio Breui abſtulit. Et ſimilia ferè habentur in prima Bulla Iulij III. & aliis: & hæc duo, quæ de religioſa communitate, eiúſque membris diximus, ſuo modo ad priuatum religionis ſtatum applicari poſſunt, vt dicemus.

Paulus III.

13. Dico ergo primò. Ad inſtituendam religionē, quæ & modum viuendi in communi Societate, ſeu congregatione profitetur, & toti Eccleſiæ proponitur, neceſſaria eſt Eccleſiæ approbatio iudiciaria, ſeu ad intellectum ſpectans. Probatur, quia non poteſt religio practicè, vt ſic dicam, per voluntatem prudenter approbari, & Eccleſiæ, vt verus acquirendæ perfectionis ſtatus proponi, niſi iudicium de illius approbatione, & vtilitate C præcedat. Vnde ſicut non poteſt ſententia ferri, ſine cauſæ cognitione præuia, ita nec confirmatio religionis ſine approbatione, quam iudiciariam, ſeu declarantem veritatem appellare poſſumus, fieri poteſt: at illa confirmatio neceſſaria eſt, vt mox dicemus; ergo etiam approbatio per modum iudicij neceſſaria eſt. Et ob eandem cauſam neceſſarium eſt, vt tale iudicium, & publicum, & authenticum ſit; cùm talis religio vniuerſæ Eccleſiæ imitanda, ſeu amplectenda, & ſequenda proponenda ſit, vt ſupponimus. Et de hac approbatione maximè loquuntur Doctores, cùm dicunt, non poſſe errare Pontificem religionem aliquam approbando, id eſt, authenticè declarando, illum eſſe honeſtum & ſanctum viuendi mo- D dum, & viam conuenientem ad perfectionem acquirendam. Nam hic error pernicioſus eſſet Eccleſiæ in materia morum. Eſt etiam hæc approbatio veluti quædam canonizatio, per quam tale inſtitutum publicè, & authenticè ſanctum perhibetur; ſicut canonizatio perſonæ alicuius, nihil eſt aliud, quàm de illius vera ſanctitate, & gloria publicum, & authēticum Eccleſiæ teſtimonium. Ex quo exemplo optimè poteſt aſſertio confirmari: nam ſi ad colendos ſanctos publicè, & vniuerſè ſine periculo erroris, aut ſuperſtitionis, neceſſaria eſt approbatio ſanctitatis eius per publicam Eccleſiæ ſententiam declaratiuam illius; non minori ratione neceſſaria eſt approbatio ſimilis illius congregationis, & viuendi modi, qui E vniuerſæ Eccleſiæ tanquam ſanctus, & ad perfectionem obtinendam vtilis proponitur.

Prima concluſio. Ad religionem in cōmunitate inſtituēdā, & toti Eccleſiæ proponendam, eſt neceſſaria Eccleſiæ approbatio iudiciaria.

14. Et hinc etiam intelligi poteſt, neceſſitatem hanc non eſſe de ſolo iure Canonico, ſed in ipſo iure naturali magnum habere fundamentum. Ratio à priori eſt, quia non poteſt inſtitui religio ſecundùm aliquem viuendi modum communem cum ſolis ſubſtantialibus votis religioſi ſtatus ſine additione aliquarum obſeruantiarum, quibus ille ſtatus ad peculiarem religionem, ſeu viuendi modum determinetur. Tum quia ſicut

Hæc approbationis neceſſitas non ſolùm in iure canonico, ſed etiam in naturali fundatur.

ſubſtantia non poteſt eſſe, vel operari ſine accidentibus; ita nec religioſus ſtatus ſine regula, & viuendi modo, ac ordine: tum etiam, quia aliàs non poſſet diſtinctio religionum, & conſequenter nec peculiaris inſtitui ordo. In hoc ergo, quod per inuentionem humanam additur, errandi periculum imminet, propter quod vitandum, Eccleſiæ approbatio neceſſaria eſt. Quia ſi libera eſſet talium religionum inſtitutio, ampliatio, & propagatio, facilè accidere poſſet, vt multi admiſcerentur errores, & vt fideles deciperentur, modúmque viuendi vel ſaluti contrarium, vel perfectionem impedientem, vel ſaltem ad illam nihil iuuantem, pro vero & vtili perfectionis ſtatu aſſumerent, quod eſſet magnum Eccleſiæ detrimentum.

15. Et ita accidit tempore Innocentij III. Nam hæretici quidam pauperes de Lugduno, aliàs VValdenſes vocati, ſuperſtitioſum viuendi modum pro religioſo inuenerunt, & pro religionis ſtatu introducere procurarunt: reſiſtente autem Innocentio III. minimè potuerunt (vt Abbas Vrſpergenſis refert in Chronico. anno 1212.) & hac occaſione (vt multi credunt) Innocentius III. decreuit, vt nulla religio ſine approbatione ſummi Pontificis de nouo erigeretur. Vnde notanda eſt differentia inter hanc neceſſitatem, ſeu obligationem, ante, vel poſt Eccleſiaſticam prohibitionem: nam ante prohibitionem non peccaret, qui ſuo prudenti iudicio, & arbitrio modum religioſè viuendi inueniret, & honeſtum, & ad perfectionem vtilem eum iudicando, erigeret, & ſocios reciperet, qui ſecum illum profiterentur, modo explicato ſuperiùs in ſecunda opinione. Nihilominus tamen ad Prælatorum Eccleſiæ curam pertinuiſſet tunc talem introductionem, præſertim cum extenſione, & propagatione non admittere, donec ab eis examinaretur, & probaretur; quia hoc ſine dubio per ſe neceſſarium eſt ad bonum Eccleſiæ regimen, & ideo in Prælatis Eccleſiæ non deeſt poteſtas ad prohibendos hos viuendi modos non examinatos; nec per Eccleſiam, id eſt, per Eccleſiæ Paſtores approbatos.

Duobus modis poteſt religio inſtitui.

16. Vnde vlteriùs concludo ſemper, & ab initio Eccleſiæ Chriſti neceſſariam fuiſſe aliquomodo huiuſmodi approbationem ad religioſam communitatem denuo introducendam. Ad quod explicandum aduerto, duobus modis poſſe aliquam religionem in vniuerſa Eccleſia introduci. Vnus modus eſt, quando à principio corpus religionis pro vniuerſa Eccleſia inſtituitur, vt per totam Eccleſiam diffundi valeat ſpecialem vnitatem corporis myſtici in ſe retinendo cum mutuo vinculo ſub vno proprio capite, vel gubernatore. Qui modus non fuit frequens in antiquioribus religionibus, vt mox dicemus: ſed poſtea, & præcipuè temporibus religionum mendicantium viguit. Et ſine dubio talis religio, eiúſque inſtitutio per ſe, & quaſi natura ſua vniuerſalem Eccleſiæ approbationem poſtulat, quia illius probitas toti Eccleſiæ intereſt. Vnde concluditur, ad ſummum Pontificem pertinere, vt in ſequenti capite latè dicemus; quia cura vniuerſalis Eccleſiæ propria eſt ſummi Pontificis. Et ideo ſuppoſita dignitate, ac obligatione ipſius, ratio ipſamet poſtulat, vt ſine ipſius ſcientia, & approbatione nullus viuendi modus pro vniuerſa Eccleſia introducatur, aut inſtituatur.

Approbatio religionis neceſſaria eſt, & pertinet vel ad Pontificem, vel ad Epiſcopum pro illius diuerſitate.

Olim non inſtituebantur religiones vel pro vniuerſa Eccleſia, vel ſub vno capite.

17. At verò antiquiores religiones, quæ Innocentium III. præceſſerunt, alium modum inceptionis, & propagationis ſuæ habuerunt. Nam in principio, vel non fuit earum inſtitutio generalis pro vniuerſa Eccleſia, vel non ſub vno capite per modum vnius corporis politici propagabantur, ſed religio incipiebat in vno particulari monaſterio, & ſæpius, vt creditur, intra illud ſolùm continebatur, (vt de monaſterio ſancti Martini Turoni, & alio Mediolani, & aliis, quæ in Occidente, & pluribus quæ in Oriente fuerunt, veriſimile eſt.) Interdum verò multiplicabantur monaſteria, vel per imitationem, & exemplum, vel per diligentiam priorum monachorum, qui interdum ab aliis populis, vel Principibus inuitabantur. Et ita videntur dilatatæ ſancti Baſilij, & ſancti Auguſtini, maximè verò S. Benedicti religiones; & quamuis ſub vno capite, & ſupremo gubernatore non vnirentur, ideóque non propriè vnum corpus religionis efficerent; nihilominus propter conuenientiam in regula, & emanatione ab vno parente ex pluribus monaſteriis ſimilibus vna familia componi cenſebatur. In illis ergo temporibus approbatio religionis in principio non erat vniuerſalis, nec à ſummo Pontifice immediatè fiebat; ſed initium eius ad illum Epiſcopum ſpectabat, in cuius diœceſi primum monaſterium incipiebat; quòd ſi aliud ſimile in alia diœceſi erigendum erat, ad eius Epiſcopum approbatio ſpectabat. Qui non tenebatur alterius iudicium ſequi, cùm non eſſet in hoc ſuperior, nec eius approbatio eſſet (vt ita dicam) canonica, id eſt, vniuerſalis; & ita procedebatur, donec tam generalis fieret religionis approbatio, vt tacito conſenſu vniuerſalis Eccleſiæ, approbata cenſeretur, quod maximè conſummabatur, quando Romani Pontifices huiuſmodi monaſteria facto ipſo, vel tacito conſenſu approbare videbantur: & hoc modo veteres religiones monaſticæ & clericorum approbationem meruerunt, & obtinuerunt. Quod poteſt confirmari, & declarari ex aliis, quæ de ſimilibus modis in canonizandis ſanctis Doctores tradunt, vt videri poteſt in VValdenſ. tom. 3. de ſacram. cap. 122. & Bellarm. lib. 1. de Beat. ſanctorum. cap. 8. Nam, vt iam explicuimus, eadem ratio militat in approbatione religionum, & ideo eadem proportio ſeruanda eſt.

Secunda concluſio. Requiritur etiam practica approbatio.

Secundò dicendum eſt, ad huiuſmodi religionem inſtituendam, & erigendam, non ſatis eſſe approbationem, quaſi ſpeculatiuam, per quam eius honeſtas, & vtilitas declaretur, ſed neceſſariam etiam eſſe approbationem practicam, per quam detur tali congregationi, vel Prælatis eius poteſtas acceptandi, & recipiendi in Chriſti nomine, & in vero ſtatu religioſo conſtituendi illos, qui vitam illam profiteri voluerint. 18. Declaratur aſſertio, quia, vt dixi, valde diſtincta ſunt, iudicium de probitate rei, & licentia, & facultas illam exequendi. Dicimus ergo, præter iudicium de honeſtate talis viuendi modi neceſſariam eſſe licentiam, & facultatem Eccleſiæ ad talem religionem inſtituendam, & erigendam. Et ita aſſertio in præſenti tempore eſt certa poſt Eccleſiæ conſtitutionem: vt apertè probatur ex d. cap. vlt. de Relig. domibus. Prohibet enim, *ne quis nouam religionem inueniat.* Vtique ſine licentia ſpeciali Pontificis. Idem colligitur ex ratione textus: *Ne nimia Religionum diuerſitas grauem in Eccleſia Dei confuſionem inducat.* Hæc enim ratio eò tendit, vt religiones non nimium multiplicentur; ob quam rationem

nem poteſt interdum non expedire aliquam religionem de nouo inſtitui, etiamſi ex Inſtituti examinatione conſtet, nihil mali, vel incommodi ſpiritualis continere. Ob hanc ergo cauſam, & alias potuit Eccleſia prohibere, ne ſine approbatione, & licentia ſua noua religio inſtituatur. Qua prohibitione conſequenter factum eſt, vt ad religionem inſtituendam ſpecialis approbatio practica, id eſt, conceſſio, & facultas nouam religionem inſtituendi neceſſaria ſit. Vt autem, qualis ſit iſta neceſſitas, meliùs intelligatur, circa illam prohibitionem nonnulla occurrentia dubia proponenda, & explicanda ſunt, quod in ſequenti capite commodiùs fiet.

CAPVT XVI.

Dubia quædam expediuntur, quibus doctrina cap. ſuperioris declaratur, & conſummatur.

1. Primum dubium. PRimum dubium eſt, quid illa lege canonica prohibeatur? Et ſecundum eſſe poteſt, an illa lex ſit tantùm prohibens, vel etiam irritans. Et vtriuſque dubitandi ratio ita declaratur; quia verba Innocentij ſunt: *Prohibemus, ne quis nouam religionem inueniat.* Quæ verba neceſſariò intelligenda ſunt de inuentione, quæ ad executionem, & praxim tranſeat: nam cogitatione inuenire, vel ſcriptam inuentionem tradere, non eſt prohibitum, vt per ſe notum eſt. Deinde non minus declaratum eſt debere intelligi de inuentione, quæ propria authoritate, vel ſine licentia ſummi Pontificis ad executionem tranſit. Nam ſi id fiat de licentia Papæ, ſanctum eſt, & quotidie fit: nec enim lex vnius Pontificis potuit impedire ſucceſſorum poteſtatem; vel ad nouas religiones inſtituendas ianuam prorſus occludere. Vnde rectè D. Thomas 2.2. q. 188. art. 1. ad 4. dixit, ibi inſtitutum eſſe, ne noua religio ſine authoritate ſummi Pontificis inſtituatur; & in idem redit, quod dixit Bellarm. lib. de Monach. cap. 4. ibi fuiſſe prohibitum, ne deinceps vllus ordo inſtituatur ſine approbatione Apoſtolicæ ſedis. *D. Thom.* *Bellarminus.*

2. Hoc ergo ſuppoſito, occurrit obiectio, quia prohibitio illa videtur repugnantiam in verbis inuoluere. Nam ponamus, aliquem nunc inſtituere modum viuendi cum ſtudio perfectionis in communitate aliqua, ſub aliquo Prælato, in cuius manibus tria vota fiant cum traditione, & obligatione ſeruandi certam regulam honeſtam, nouam tamen, & ab authore talis modi viuendi inuentam. Nunc ergo quæro, an illa ſit vera religio, nec ne? Nam ſi non eſt religio, ille non peccat contra legem dictam, quia reuera non inuenit nouam religionem; & conſequenter illa inſtitutio valida erit, quia non erit contra illam legem: hoc autem videtur contra illius legis intentionem, & contra rationem; quia illi ſtatui, ſi validus eſt, & ſubſiſtit, nihil deeſt ad veram religionem, cùm ſit modus viuendi ſtabilis, & tribus votis conſecratus, & per honeſta media ad perfectionem Chriſtianam tendens; quæ eſt ipſa definitio religioſi ſtatus: vt videre licet in Bellarm. ſuprà cap. 2. & aliis. Si autem dicatur, illam congregationem eſſe veram religionem, tunc ſequitur, non obſtante illa prohibitione, poſſe fieri, & ſubſiſtere plures religiones veras ſine approbatione Pontificis; & conſequenter etiam poſt talem prohibitionem non eſſe neceſſariam approbationem Pontificis, vt noua religio valide inſtituatur, ſed ad ſummum, vt fiat licitè. quod videtur contra mentem Pontificis in ratione ipſius explicatam; quia ſic eadem pericula, & eadem confuſio in multiplicatione religionum ſequeretur.

Ex hac ergo difficultate naſcuntur duo dubia propoſita: nam ſi illa lex eſt irritans, in prædicto caſu illa congregatio non erit religio, & tunc explicandum erit, quomodo ille inſtitutor tranſgreſſor ſit illius legis, & quid per illam prohibeatur. Si verò eſt tantùm prohibens, ſatis clarum erit, quid prohibeat: videndum tamen erit, quomodo intentioni illius legis ſatisfiat. Quòd ergo lex illa in principio, cùm condita eſt, de ſola prohibitione ſine irritatione fuerit intellecta, colligi poteſt ex cap. vnic. de Relig. domib. in 6. vbi refert Pontifex, quòd poſt illam prohibitionem, *Præſumptuoſa multorum temeritas effrenata quaſi multitudinem adinuenit*; vtique religionum, de quibus in principio capitis dicitur: *Religionum diuerſitatem nimiam, ne confuſionem induceret, generale Concilium conſulta prohibitione vetauit.* Quæ verba etiam nudam prohibitionem indicant; & magis id ſignificant verba ſequentia, quibus Pontifex *cunctas religiones, & ordines mendicantes poſt dictum Concilium adinuentos, qui nullam ſedis Apoſtolicæ confirmationem meruerunt, perpetuæ prohibitioni ſubiicit, & quatenus præceſſerant reuocat.* Igitur ſupponere videtur fuiſſe validos, non enim illos nullos fuiſſe declarat, ſed *reuocat* denuo, vtique eos annullando. Et certè, ſi non fuiſſet ita intellecta illa vox, veriſimile non eſſet auſos futuros fuiſſe homines catholicos tantam multitudinem religionum multiplicare. Poteſt etiam hæc pars ratione generali confirmari; quia lex prohibens non eſt irritans, niſi id expreſsè declaret, quòd ibi non fit, nec extendi debet, cùm ſit odioſa. hæc tamen ſententia & falſa eſt, & difficultatem propoſitam non euacuat, vt mox oſtendam. 3.

Priùs enim referre neceſſe eſt ſententiam Caietani, qui hanc difficultatem ſub aliis terminis tetigit in 2. 2. q. 188. a. 1. mouet autem illam in ſpeciali circa profeſſores regulæ tertij ordinis, vtique S. Franciſci, vel S. Dominici (hoc enim non declarat) in peculiari congregatione viuentes in communi, & tria vota emittentes ſine licentia Pontificis. Et de illis quærit, an violent prædictam legem, tanquam inſtitutores nouæ religionis, vel potiùs excuſari poſſint à culpa, & tranſgreſſione illius legis, quia non ſunt veri religioſi, nec ille modus viuendi eſt religio. In quo dubio ipſe in hanc poſteriorem partem inclinat. Et poteſt pro eadem ſententia citari Cardinal. Con. 39. quatenus dicit, legem prohibentem nouam religionem inuenire, non comprehendere illos, qui nouum modum religioſè viuendi inuenerunt ſine profeſſione; quia illa non eſt propria religio. & ſequitur Felinus in cap. *Eccleſia ſanctæ Mariæ.* de Conſtitut. in principio. Illam verò ſententiam confirmat Caietanus, tum authoritate talium inſtituentium, quos dicit fuiſſe viros religioſos, & non ignorantes, & veneratione dignos appparuiſſe. Tum ex illo principio, quòd pœnæ non ſunt extendendæ. Ex quo infert, nomine religionum in dicto capite intelligi ſtatum perſonarum tria vota ſolennia emittentium; quia hæc eſt propriiſſima, & ſtricta illius vocis ſignificatio. 4. Caiet. ſententia in hoc dubio. *Cardin.* *Felin.*

Ex

5. Ex quo vlteriùs colligit Caietanus, inſtituentes congregationes prædictas cum tribus votis, non eſſe authores nouæ religionis; quia illa vota non ſunt ſolennia, ſed ſimplicia, iuxta declarationem Bonifacij in d. cap. vnico. de voto in 6. Et conſequenter ait, illa non eſſe vota conſtituentia religionem propriè dictam. Et ita ad difficultatem reſpondet, illos inſtituentes tales viuendi modos non agere contra prohibitionem Innocentij; quia non inſtituunt religiones. Obiicit autem ſibi, quia ſaltem peccabunt contra prohibitionem Gregorij X. prohibentis fieri nouos ordines: quam vocem videtur addidiſſe Gregorius ad prohibitionem extendendam; quia vox *ordo* generalior eſt, & propriè comprehendit illas congregationes religioſum ordinem ſeruantes, etiamſi vota ſolennia non habeant. Et ſolùm reſpondet Caietanus de particulari Ordine Tertiariorum, vel Tertiariarum, quòd licèt ei de nouo addantur tria vota ſimplicia ſine licentia Pontificis, non fit nouus ordo, ſed antiquus quodammodo perficitur; & ideo in rigore per hoc non fit contra prohibitionem illam. Ex quo toto diſcurſu videtur colligi, ſenſiſſe Caietanum, materiam prohibitam ab Innocentio fuiſſe tantùm religionem conſtantem ex votis ſolennibus, & conſequenter legem illam fuiſſe irritantem in eo, quod prohibet, ſcilicet, reſpectu religionis conſtantis ex votis ſolennibus; quia nec licitè, nec validè fieri poteſt ſine licentia Pontificis. At verò reſpectu ordinis, in quo talia vota non emittuntur, legem illam Innocentij nec irritantem, nec prohibentem eſſe, quia non cadit in talem materiam; & ideo dicit non peccare contra illam legem, qui talem ordinem ſua authoritate inuenit. De prohibitione autem addita per Gregorium, ſentit latiorem habere materiam, quia non ſolùm nouam religionem, ſed etiam nouum ordinem prohibet. Vnde licèt in particulari excuſet Tertiarios propter rationem, quam reddit, tamen generatim non excuſat eum, qui introduceret nouum ordinem non ſolùm quoad vota, ſed etiam quoad totam viuendi normam, quominus eſſet prohibitionis Gregorianæ tranſgreſſor. Non explicat autem, an reſpectu talis ordinis ſit lex illa tantùm prohibens, an etiam irritans.

6. Hæc verò ſententia plurimum eneruat decretum Innocentij, & ſolidum fundamentum non habet: nam in primis nunc non agimus de pœna, de qua illud decretum nullam mentionem facit; ſed materiam, & efficaciam illius legis inquirimus. Et deinde lex illa non poteſt dici odioſa, vel pœnalis, ſed potiùs directiua, cùm nullam pœnam adhibeat, & fauorabilis, cùm communi Eccleſiæ bono valde vtilis fuerit, & nulli oneroſa cum fundamento reputari poſſit. Quia poſtulare pontificiam approbationem non eſt onus ſpeciale, ſed quodammodo in ipſa natura talis operis incluſum, vt omnia ordinatè fiant: & præſertim ea, quæ tanti momenti exiſtunt. Præterea, quanuis eo tempore religionum vota ſolennia eſſent, & ſine illis fortaſſe religioſus ſtatus non conſtitueretur; nihilominus hoc non eſt per ſe, vel de intrinſeca ratione veræ religionis requiſitum. (vt iam à nobis declaratum eſt.) Vnde cùm Pontifex de religionibus generaliter loquatur, non eſt, cur eius prohibitio ad religiones, in quibus vota ſolennia fiunt, reſtringatur. Nam lex illa non tantùm prohibet religiones vſitatas, vt ſic dicam, ſed quaſcunque poſſibiles fieri ſine approbatione Pontificis.

Prohibitio Innocentij nō eſt odioſa, ſed directiua.

Quod optimè colligi poteſt ex ratione, & fine legis. Nã ſi Pontifex ſolùm prohibuiſſet fieri religionem cum profeſſione trium ſolennium votorum, non euitaſſet inconueniens, quod proponit, dicens: *Ne nimia religionum diuerſitas grauem in Eccleſia Dei confuſionem inducat.* Nam ſi religiones cum votis ſimplicibus ſine approbatione Papæ poſſent & validè, & ſine culpa multiplicari, non minor confuſio in Eccleſia Dei ſequi poſſet, vt eſt per ſe notum: Imò quodammodo eſſet maior, & cum maioribus incommodis. Tum, quia multiplicatio eſſet non tantùm eiuſdem generis, vt ſic dicam, ſed etiam diuerſi: tum quia ſi vota eſſent tantùm ſimplicia, & non fierent cum magna examinatione, & circunſpectione per Eccleſiam probata, multo maiora inconuenientia ex illorum varietate, & violatione ſequi poſſent, vt facilè à quocunque prudenti conſiderari poteſt. Denique licèt verum eſſet, nomine religionum in eo textu ſignificari eas, in quibus vota ſolennia fiunt; nihilominus negandum non eſſet, contra illam legem peccare, qui religionem ſua authoritate, ſine facultate Papæ, eo modo, quo poteſt, introducit; quia aliàs nunquam poſſet aliquis contra illam legem peccare, vt probat ratio dubitandi in principio poſita, cui Caietanus non reſpondet; conſequens autem eſt apertè falſum, vt ſtatim oſtendemus. 7.

Ad expedienda igitur propoſita dubia, & alia, quæ obiter occurrere poſſunt. Dico primò. Materia illius legis prohibentis, vt lata eſt ab Innocentio III. eſt cuiuſcunque veræ religionis, ſeu congregationis verè religioſæ inſtitutio, ſine Põtificis, ſeu Eccleſiæ approbatione. Probatur ex verbis expreſſis eiuſdem capitis: *Prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat.* Et ita intelligunt gloſſa, & interpretes ibi, & Felinus in cap. *Eccleſia ſanctæ Mariæ.* de Conſtit. cum Cardinal. in con. 37. Nec in hoc diſſentit Caietanus, licèt modum conſtituendi religionem nimiùm reſtringat, vt dixi. Ratio autem eſt, quia nomen *Religio.* propriè, & vniuocè (vt ſic dicam) non niſi veram religionem ſignificat; ſicut homo ſignificat verum hominem: verba autem legis in vniuoca, & propria ſignificatione accipienda ſunt, niſi aliud in ipſa lege declaretur. Locutus ſum autem de illa lege ſolùm vt lata ab Innocentio III. quia de illa, vt lata à Gregorio X. dubitari poteſt, an extenſa fuerit ad materiam ampliorem, quod paulo pòſt declarabo. 8. Prima concluſio. Felin. Cardin. Caiet.

Dico ſecundò. Lex illa non ſolùm prohibet fieri religionem ſine facultate Pontificis, ſed etiam irritat religionem ſic factam, vel potiùs attentatam, facitque, vt non ſit vera religio. Hanc aſſertionem ſumo ex D. Thoma in 4. diſt. 38. q. 1. a. 2. quæſtiunc. 3. in corpore, & ad 3. vt ſtatim explicabo. Idem ſentit Caietanus 2. 2. q. 88. art. 7. dub. 1. in fine 1. opin. & in 2. & Summiſtæ communiter verbo *Religio.* gloſſ. in cap. 1. de Relig. domib. in 6. verb. *proceſſerunt*, dum addit *de facto*, id eſt, non iure, nec verè, ſed tantùm in exteriori facto, & ſpecie. Et ſimiliter tacitè exponit verbum Pontificis *reuocamus*, id eſt, nulla eſſe declaramus; & ideo cum effectu eas de medio tolli volumus. Adde, quòd communitates illæ cum tali modo viuendi congregatæ, ſi verè religiones fuiſſent, quanuis indebito modo erectæ, non poſſent tam facilè reuocari, & annullari; quia 9. Secunda concluſio. D. Thom. Caiet.

quia profeſſio ligaret, ſiue vota eſſent ſolennia, ſiue ſimplicia, ideóque non poſſent tanta facilitate diſſolui. Neque etiam illa fuiſſet conueniens pœna, potuiſſent enim illi religioſi cogi ad profitendam aliam religionem ex approbatis in pœnam prioris delicti, & vt vota ſua meliùs ſeruarent: nam ſi liberi dimitterentur, commodum ex ſuo delicto quodammodo reportarent. Hoc igitur modo aſſertio poteſt ex illo textu ſatis probabiliter colligi.

10. Fauet etiam caput vnic. de voto. in 6. quatenus indicat, ſolam illam profeſſionem eſſe validam, quæ fit in religione per ſedem Apoſtolicam approbata; & Clement. vnic. de Relig. domibus dicens, Beguinas non fuiſſe religioſas verè, quia non profitebantur in religione approbata. Et ex Extrauag. *Sancta Romana.* eod. tit. ibi, *Quaſi ſecta fuerit vna de religionibus approbatis.* Et infrà in toto diſcurſu illius textus idem ſignificatur; & ideo in fine quidquid à ſimili ſecta ſub nomine religionis actum eſt, *Nullius momenti, aut firmitatis fuiſſe decernitur.* Ratio reddi poteſt, quia licèt aliqua lex non addat verbum expreſſum irritandi, nihilominus ex ratione ipſius, & ex materia, ac modo prohibitionis huiuſmodi legis intentio colligi poteſt. Et ita eſt in præſenti; quia nimia religionum varietas non inducit confuſionem ex eo, quòd fiant, ſed ex eo, quòd ſint, & durent. Ergo lex illa non ſolùm intendit prohibere ne fiant tot religiones, ſed etiam intendit facere, ne exiſtant: hoc autem non poterat conſequi per ſolam prohibitionem, niſi talis eſſet, quæ factum irritaret. Et hoc fortaſſe ſignificatum eſt per illam exaggerationem, *firmiter prohibemus.*

11. Item ex materia idem ſic colligimus; quia vera religio non eſt, niſi, in qua verus ſtatus religioſus fieri, ſeu acquiri poteſt. Sed facta illa prohibitione in nulla communitate non approbata poteſt verus religioſus cõſtitui; ergo nec illa poteſt eſſe vera religio: ergo illa prohibitio talis eſt, vt etiam irritet. Conſequentia cum maiori notæ ſunt: minor autem probatur; quia ad verum religioſum ſtatum non ſufficiunt tria vota immediatè Deo facta, & ab illo inuiſibiliter, vt ſic dicam, acceptata; ſed neceſſe eſt, vt fiant in manu alicuius, qui vice Dei poſſit illa viſibiliter acceptare, & conſequenter poſſit etiam talem perſonam tali corpori Eccleſiaſtico, & religioſo incorporare. Sed hoc non poteſt habere vlla humana congregatio ſine approbatione Pontificis poſt illam prohibitionem; ergo. Maiorem tradit Nauar. in Com. 1. de Regul. n. 18. moni. 23. & conſ. de Regul. ex cap. *ad Apoſtolicam.* & cap. *porrectum.* de regul. vbi idem habent Innoc. Cardin. Panorm. & alij. Fundant autem illam neceſſitatem in voti ſolennitate, in quo res quidem eſt manifeſta, & de illo præcipuè illa iura loquuntur.

Non conſtituitur verus religioſus niſi in communitate approbata.

Nauarr. Panorm.

12. At verò id nos etiam probamus in votis ſimplicibus, quæ interdum poſſunt verum religioſum conſtituere: nam tunc etiam neceſſe eſt, vt in manus alicuius poteſtatem habentis ad illa admittendum, fiant: vt inſinuat Greg. XIII. in Bullis ſæpe citatis, quibus Inſtitutum Societatis confirmat. Nam in illis inde probat, aliquos in Societate conſtitui verè, & propriè religioſos per vota ſimplicia; *quia & per ea ſe Societati dedicant, & actu tradunt, & ab ipſa Sede Apoſtolica admittuntur*, (id eſt, eius authoritate, & per miniſtros ab ipſa deputatos) *& per ea Societati incorporantur.* Sentit ergo, hoc eſſe neceſſarium, vt vota etiam ſimplicia verum religioſum conſtituere poſſint. Et ratio eſt per ſe euidens, quia loquimur de vero ſtatu religioſo eccleſiaſtico, ſeu in foro Eccleſiæ, & non tantùm apud Deum; & ideo neceſſe eſt, vt vota, quibus talis ſtatus conſtituitur, ab ipſa Eccleſia acceptentur. Ideóque licèt non ſint ſolennia ſubſtantialiter, & in rigore ſuprà explicato; nihilominus neceſſe eſt, vt aliquo modo ſolenniter fiant, quoad modum emittendi illam manibus poteſtatem habentis. Quod euidentiùs vrget, loquendo de ſtatu religioſo cœnobitico, ſeu in communitate aliqua religioſa. Non enim poteſt quis fieri verus religioſus alicuius religionis, niſi fiat membrum eius; non fit autem membrum eius per vota, niſi religio illa acceptet, & in corpus ſuum vouentem coaptet; quod ſine publica poteſtate non fit.

Quòd autem hæc poteſtas nunc non ſit in congregatione non approbata per Eccleſiam, probatur; quia illa poteſtas debet principaliter à ſede Apoſtolica manare: vt Gregorius inſinuat, de tribus votis ſimplicibus ſcholariũ Societatis dicens, à ſede Apoſtolica fuiſſe admiſſa. Et ratio eſt, quia poteſtas diſpenſandi, & diſponendi ea, quæ ad Deum pertinent, in Eccleſia principaliter reſidet in Pontifice, tanquam in ſupremo Vicario Dei: ad hanc autem poteſtatem pertinet authoritas admittendi vota nomine Dei in publico Eccleſiæ foro; ergo talis authoritas principaliter eſt in Pontifice. Adde ob hanc rationem ipſum eſſe ſupremum Prælatum cuiuſcunque religionis, ſine cuius authoritate nemo poteſt illi incorporari. At verò facta prædicta prohibitione, non poteſt talis poteſtas eſſe in communitate non approbata; quia Pontifex non communicat illam poteſtatem communitati, quam non vult ſtatum religionis habere: ideóque abſoluta prohibitio in tali materia vim habet irritandi. Et hic diſcurſus ſumitur ex D. Thoma in loco allegato. 13.

Summus Pontifex eſt ſupremus Prælatus religionum.

Ex quo principio colligimus primò, hãc etiam approbationem, ſeu facultatem ſemper fuiſſe in Eccleſia neceſſariam ad conſtituendum verũ ſtatum religioſum in communitate aliqua, licèt non ſemper eodem modo in vſu fuerit. Ratio prioris partis eſt, quia ſemper fuit neceſſaria poteſtas in tali communitate ad acceptanda vota, & traditioné religioſam nomine Dei, quæ poteſtas à Paſtoribus Eccleſiæ deriuari ſemper debuit, quod ſine approbatione non fit. Et in hoc deficit diſcurſus ſecundæ ſententiæ, quia conſiderat hanc congregationem, vt merè politicam, in qua poſſunt ſufficere voluntates contrahentium cum naturali poteſtate ſe mutuo obligandi. In religioſo autem ſtatu aliquid altius, & ſacratius inuenitur, præſertim, vt in Chriſti Eccleſia inter ſtatus Eccleſiaſticos numeretur; quia in eo Deus ipſe eſt aliquo modo vna ex partibus principaliter contrahentibus, & acceptantibus; & ideo neceſſaria eſt in illo ſtatu facultas manans à Chriſti vicario per aliquam approbationẽ. Altera verò pars probatur optimè exemplis ſuprà poſitis de antiquis religionibus: tunc autẽ approbatio incipiebat ab aliquo, & paulatim procedebat per multorum Epiſcoporum conſenſum, donec Romanus Pontifex, vel expreſsè, vel ſaltem tacitè conſentiret modo ſuprà explicato. de quo in capitibus ſequentibus plura dicemus, quæ tractando de ſingulis religionibus notiora fient. 14.

Colligitur primò.

Secundò colligimus ex dictis, per prohibitionem illam Innocentij non ſolùm irritari religionem conſtantem ex votis ſolemnibus ſubſtantialiter, 15.

liter, ſed etiam conſtantem ex votis ſimplicibus cum ea externa ſolennitate factis, quæ ad incorporandum aliquem in communitate religioſa ſufficiat. Probatur, quia illa communitas, & modus viuendi, ſi non eſt per Papam approbatus, non habet ab illo poteſtatem aliquem ſibi incorporādi, & conſequenter, nec acceptandi traditionem, vel vota; quia Pontifex non dat talem poteſtatem, niſi approbando efficaciter, & practicè aliquem viuendi modum, & communitatem ad viuendum, ſecundùm illum congregatam. Ergo talia vota non ſunt valida ſine approbatione, nec ſufficientia ad conſtituendum ſtatum religioſum. Ergo lex prohibens inuenire religionem non approbatam, etiam irritat illum religionis modum, ſaltem quoad eſſe veræ religionis. Et hoc etiam confirmant omnia obiecta contra Caietani ſententiam, nimirum, quòd Innocentius prohibet omnem veram religionem, & prohibendo, irritat: ſi autem illa congregatio votis ſimplicibus ab illa acceptatis conſtitueretur, eſſet vera religio. Item quoad alias eadem confuſio religionum ſequeretur.

Colligitur ſecundò.

16. Dices; illa vota reuera obligant eos, qui talem viuendi ſtatum aſſumunt, quia hac intentione ab illis emittuntur; & nulla eſt lex, quæ illā obligationem impedire poſſit, cùm ſit naturalis, & ſancta. Propter hoc dixerunt aliqui, illa vota eſſe valida, vt ſimplicia, licèt, non vt ſolennia. ita ſentit Caietanus 2.2. q.88. a.7. circa ſecundam opinionem, & Card. con. 39. Felin. in cap. *Eccleſia ſanctæ Mariæ.* de Conſtit. At verò contrarium, id eſt, vota illa nullo modo eſſe valida, ſentit gloſſ. in Extrauag. *S. Romana.* Ioan. XXII. de Relig. domibus. verb. *Approbatis.* cum Hoſtienſ. in cap. *Is, qui.* ſeu 1. de Regular. in 6. quia profeſſio nulla per ſe nullam obligationem inducit, vt ſuprà dicitur. Et hæc ſententia in rigore mihi videtur vera, quā ſic declaro; quia in primis poſt talem profeſſionem votum obedientiæ non obligat, quia non habet materiam, in quam cadere poſſit, quia illa obedientia non promittitur, niſi in tali communitate, quatenus eſt vnum corpus myſticum, ſeu Eccleſiaſticum habens aliquem ſuperiorem, & modum, vel regulam, ſecundùm quam præcipere valeat. Talis autem regula, cùm non ſit approbata, nulla eſt; & ipſa communitas cùm ſit prohibita, non poteſt in vnum corpus moraliter coaleſcere; ergo ibi non poteſt inueniri obedientia, quæ ſit materia voti: nec illa eſſet obedientia perfectionis, ſed rebellionis, & pertinaciæ. Et conſequenter nec votum paupertatis poteſt eſſe validum; quia & omnino pendet à voto obedientiæ (vt infrà dicam) & moraliter loquendo talis paupertas non promittitur, niſi in ordine ad talem communitatem, & cum obligatione reciproca, quòd communitas curam ſuſcipiat alendi, & prouidendi profitentibus illam; ergo non ſubſiſtente communitate, nec tale votum paupertatis poteſt obligare.

Caiet. *Felin.* *Hoſt.*

Vtrùm maneat aliqua obligatio ex profeſſione nulla.

Nō manet quoad vota obedientiæ, & paupertatis.

17. Votum autem caſtitatis de ſe magis abſtrahit à modo viuendi in aliqua communitate, & extra illam fieri poteſt; ideóque de illo res eſt magis dubia. Reſolutio autem eſt, quæ de quacunque profeſſione nulla dari ſolet, vt infrà videbimus. Nam ſi ille, qui talem ſtatum aſſumit, abſoluta, & priuata intentione voluit caſtitatem vouere, votum tenebit, & obligatus ille manebit; quia nulla eſt lex, aut ratio irritandi tale votum. Si autem ſolùm habuit intentionem vouendi caſtitatem in illo ſtatu, & communitate, & vt connexam cum via perfectionis; ſic votum caſtitatis erit etiam irritum, quia etiam illi materia ſubtrahitur. Et niſi clarè conſtiterit de priori intentione, ita eſt de tali voto præſumendum. Idémque dicendum eſt de obligatione ſumendi alium religioſum ſtatum validum; quia niſi conſtet de tali voto ſimplici, & de intentione vouentis, ex vi illius voluntatis, & actionis profitendi talem ſtatum, ſeu viuendi modum, nulla obligatio religionis manet, quia ibi promiſſio, aut votum alterius religionis non interuenit.

Manet aliquando quoad votū caſtitatis.

18. Sed interrogabit aliquis; an eo ipſo, quòd Pontifex talem viuendi modum, vt honeſtum, & ſanctum approbet, détque facultatem profitendi illum cum votis tantùm ſimplicibus, illa ſit vera religio, ita vt vna ex approbatis dici poſſit; vel oporteat, vt expreſsè, & quaſi formaliter illam approbet ſub ratione veræ religionis; ita vt veluti ſpecialiter illi priuilegium veræ religionis concedat. Aliqui enim Canoniſtæ, & Summiſtæ hoc poſterius indicant, dum diſtinguunt inter Pontificiam approbationem communitatis religioſæ in ratione religionis veræ, vel in ratione modi viuendi honeſtè, ac religiosè aliquo modo. Dicúntque ad religionem non ſufficere hanc poſteriorem approbationem, ſed requiri priorem, quaſi formalem. ita diſtinguit Panorm. in cap. *nullus.* de for. comp. numero 11. & conſ. 55. numero 1. & 2. Syluest. verb. *Religio,* 1. q. 1. verſ. 2. clariùs Nauarr. Comment. 1. de Regul. numero 18. moni. 23. qui refert gloſſam in Clement. *Cùm ex eo.* de ſent. Excommun. verb. *Tertio.* Et idem habet gloſſa in Clement. 1. de Relig. domibus. verb. *Obedientiam.* Mihi tamen aliter diſtinguendum videtur: nam duplex eſſe poteſt modus viuendi approbatus à Papa in aliqua communitate religioſa. Vnus eſt cum vera vnione, & incorporatione per tria vota ſimplicia de ſe perpetua, & de tribus conſiliis ſubſtantialibus perfectionis integris, & perfectis in ſuo ordine. Alius modus eſt in aliqua communitate, & modo viuendi honeſto cum voto caſtitatis ſolo, vel coniuncto cum ſolo voto obedientiæ; vel cum tribus non perpetuis, etiam ex parte vouentis, ſed quandiu vouens voluerit in illa communitate manere, aut cum alia ſimili conditione diminuente ſubſtantialiter ſtatum perfectionis.

An requiratur vt expreſsè, et quaſi formaliter ſub nomine & ratione veræ religionis detur approbatio, vt ſit vera religio.

Panorm. *Syluest.* *Nauarr.*

Præmittitur diſtinctio.

19. Dico ergo, quando modus viuendi eſt prioris generis, eo ipſo, quòd approbatur, vt ſanctus, & honeſtus, & datur facultas emittendi, & acceptandi in illo tria vota; approbari vt ſit verus religionis ſtatus, nec poſſe vnum ab alio ſeparari, ac ſubinde non eſſe neceſſarium, vt approbatio ſit cum illa formalitate; ſed ſatis eſſe, quòd ſimpliciter approbetur, vt introduci & eſſe poſſit. Ratio eſt, quia impoſſibile eſt approbare modum viuendi in communitate religioſa, & habentem omnia, quæ (præter approbationem) ſunt de ſubſtantia religionis, ac religioſi ſtatus, & non approbare illum, vt ſit vera, & propria religio, etiāſi in approbatione ipſa, ſeu in obiecto eius hoc formaliter nō exprimatur.

Deciditur dubium.

Proba

Probatur aſſumptum, quia in rebus naturalibus impoſſibile eſt, rem habere omnia, quæ ſunt de ſubſtantia talis ſpeciei, v.g. hominis, & non eſſe verum hominem; & in artificialibus non poteſt aliquid habere quidquid eſt de ſubſtantia, ſeu ratione domus, & non eſſe domum: & ſic in moralibus, non ſtat aliquid habere omnia, quæ ſunt de ſubſtantia Sacramenti. v.g. & non eſſe ſacramentum. Sic ergo impoſſibile eſt aliquam congregationem habere omnia, quæ ſunt de ſubſtantia religionis, & nō eſſe religionē; ergo ſi talis congregatio approbatur ſimpliciter cũ toto ſuo viuẽdi modo, impoſſibile eſt, approbari, vt eſt talis viuẽdi modus, & nō in eſſe veræ religionis. Nec explicari poteſt, quid addat tali ſtatui approbatio vno modo facta potius, quã alio. Et hoc probant nonnullæ ex rationib. dubitandi in præced. c. propoſitæ.

20. Denique in approbationibus Inſtituti Societatis Ieſu id manifeſtè conſpici poteſt. Nam Paulus III. in prima ſua approbatione nullam mentionem facit religionis, ſed propoſita tota ratione viuendi in hoc inſtituto, his verbis illud confirmauit: *Cùm nihil in præmiſſis reperiatur, quod pium non ſit, ac ſanctum. Nos, vt iiſdem ſociis, qui nobis ſuper hoc humillimè ſupplicari fecerunt, in eorum pio viuendi propoſito eò promptiores exiſtant, quo ſe maiori Sedis Apoſtolicæ gratia complecti cognorint, & præmiſſa per nos approbari viderint, præmiſſa omnia, & ſingula tanquam ad ſpiritualem profectum eorundem ſociorum, & reliqui Chriſtiani gregis opportuna Apoſtolica authoritate, tenore præſentium ex certa ſcientia approbamus, confirmamus*, &c. Et infrà cùm reſtringit numerum recipiendorum, non vocat religionem, ſed *normulam viuendi*. Et ſimiliter Iulius III. in ſua prima Bulla eandem approbationem referens, & confirmans, eadem ferè præmittit verba, & tandem concludit: *Apoſtolica authoritate tenore præſentium erectionem, & inſtitutionem Societatis*, &c. *perpetuò approbamus, & confirmamus*; nulla facta eius mentione ſub nomine religionis, vel religioſi ſtatus. Et nihilominus Pius V. in ſuo ſecundo Breui, *Dum indefeſſè.* ex vi dictæ confirmationis declarauit. *Præpoſitum, ac ſingulas perſonas Societatis huiuſmodi verè, & non fictè mendicantes fuiſſe, eſſe, & fore, & inter aliorum fratrum, & religioſorum mendicantium ordines, alióſque fratres, & religioſos mendicantes, prout illos nos connumeramus, connumerari debere.* Vbi pondero verba illa *fuiſſe*, & *eſſe.* ex illis enim conſtat declarare Pontificem, ex vi prioris approbationis hanc fuiſſe religionem veram, quia ſecundùm omnia neceſſaria ad veram religionem approbata fuerat; ſicut etiam declarat fuiſſe mendicantem, quia quidquid ad rationem mendicantis neceſſarium eſt, in ipſo Inſtituto continetur, etiamſi ſub illa ratione mendicantis formaliter, & expreſsè approbata non fuerit. Idémque argumentum ſumitur ex vtraque Bulla Gregorij XIII. eiuſdem inſtituti confirmatoria; vbi etiam declarat, non ſolùm profeſſos, ſed etiam coadiutores, & ſcholares approbatos, & incorporatos Societati, per tria vota ſimplicia ab eadem Societate admiſſa, fuiſſe, & eſſe verè religioſos. Ergo Societas, in qua viri religioſi facti ſunt, ex vi ſuæ primæ approbationis incepit eſſe vera religio, licèt non ſub ea formalitate verborum, ſed ſub realitate, vt ſic dicam, modi viuendi in ſe includentis omnia ſubſtantialia veræ religionis, & cum facultate, ac poteſtate acceptandi vota eorum, qui tali congregationi incorporari vellent, tunc fuerit approbata.

21. Vnde addo ſecundò; quãdo inſtitutum, & modus viuendi alicuius congregationis nō includit

A tria vota integra, & de ſe perpetua, prout ſunt de eſſentia veri ſtatus religioſi, quanuis approbetur in ratione modi viuendi honeſti, & aliquo modo religioſi, & Pontifex multa priuilegia, & immunitates illi concedat, imò, & communicationem indulgentiarum, & omnium priuilegiorum cum omnibus religionibus illi tribuat; nihilominus talis approbatio non ſufficit, vt illa ſit vera religio, ſeu verus ſtatus religioſus. In hoc ſenſu loqui debuerunt authores ſuprà citati, vt verum dixerint, & vt eorum doctrina locum habeat; exiſtimóque hanc fuiſſe eorum mẽtem. nam apertè loquuntur de quibuſdam viuendi modis ſpecialibus, vt Tertiariorum, Ieſuatorum, & ſimilium, qui B tria ſubſtantialia vota tunc non emittebant, vt iidem authores referunt. Et confirmatur optimè ex ca. *indemnitatibus.* §. *ſupradicta.* de Elect. in 6. vbi fit mentio congregationum quarundam mulierum, religioſo modo, ſine vera profeſſione viuẽtium, quæ non reprobatur; & de illis in fine ait Pontifex: *Per hoc autem illarum ſtatum, ordinem, aut regulam non intendimus approbare.* Ratio autem aſſertionis clara eſt, quia plures modi viuendi poſſunt eſſe honeſti, & participare aliquid de itinere perfectionis, etiamſi non habeat omnia ad integrum ſtatum neceſſaria. Ergo poteſt Papa talem modum viuendi vt honeſtum approbare, quia in hoc per ſe nullum eſt inconueniens; & interdum poteſt eſſe ad Eccleſiæ vtilitatem expediens. Non poteſt autem Papa facere, vt aliquis ſit verus ſta- C tus religioſus ſine his, quæ ſunt de eſſẽtia, vel ſubſtãtia talis ſtatus ex diuino iure. Ergo ſola approbatio ſi non cadat in ſufficientem materiam, non poteſt eſſe approbatio religionis: ideóque approbatio Papæ in genere ſumpta in dicta duo membra rectè diſtinguitur. *Alia deciſio additur.*

22. Sed quæret aliquis vlteriùs, an hoc tẽpore non tantùm ſit neceſſaria approbatio Põtificis ad veram religionem cõſtituendam, ſed etiã ad quemcunque modum viuendi honeſtum, obſeruantem ordinem, ac ritũ, & cæremonias aliquas religioſas ſine tribus votis ſubſtantialibus. Nam aliqui abſolutè negant: vt Card. con. 39. & Felin. in c. *Eccleſia S. Mariæ.* de Conſt. Veruntamen hoc ad ſummum permitti poſſet ſpectata ſola prohibitione D facta in Concilio Lateran. ſub Innocentio III. Nã loquitur de ſola religione, & vox eſt cũ proprietate intelligenda: Vt bene Caietanus cõſiderauit cum aliis. Nihilominus tamen oppoſitum dicendum eſt, attenta prohibitione Concilij Lugdun. ſub Gregorio X. quia loquitur de religionibus, & Ordinibus. Ordo autem cum proprietate dictus latiùs patet: nam illæ congregationes, licèt veritatem ſtatus religioſi non attingant, nihilominus ordines cum proprietate appellari ſolent. At ibi prohibitio fit, ne quis ſine approbatione nouam religionem, vel ordinem adinueniat. Ergo extẽſio facta eſt ad quemcunque religioſum modum viuendi, qui ordo dici poſſit, quamuis ille ſtatum E verè religioſum non attingat.

Aliud dubium. *Cardin.* *Felin.* *Caiet.* *Deciditur.*

23. Atque ita ſentiũt cõmuniter Doctores ex textu allegato cũ gloſſa ibi, v. *Habitus.* quam cõmendat Panormitanus d. con. 55. Et idẽ habet in c. *nullus.* de for. compet. n. 11. in fin. Et optimè cõfirmat ex Extrauag. *Sancta Romana.* Ioan. XXII. de Religioſis domibus vbi prohibitionem Concilij Lugdunenſis cum eadẽ extenſione, & disiunctione *ordinis, vel religionis*, refert. Declarátque Fratricellos, Beguinas, & alios ſimiles deliquiſſe contra dicti Concilij legem; *quia habitum nouæ religionis aſſumere, congregationẽ, & conuenticula facere, &c. temeritate damnabili præſumpſerunt.* Supponit ergo, *Panormit.*

go, etiã illum modũ Inſtitutionis vitæ cõmunis religioſæ abſque approbatione Papæ eſſe prohibitum in illo textu. Ratio denique eſt, quia non minor confuſio, & periculum ex multiplicatione iſtorum ordinum, quàm ex multiplicatione religionum ſequi poterat: vt Gregorius X. & Ioannes XXII. apertè ponderant. Vnde inſinuant, hanc etiam fuiſſe mentem Innocentij, quam ipſi potius declarant, quàm extendunt. Et hinc colligit Panorm. in d. cap. vlt. de Relig. domib. per hoc ius Canonicum correctum eſſe ciuile, ſtatuens vt collegia pia licita ſint, etiamſi ſpecialiter approbata non ſint, l. 1. ff. de Colleg. illicit. Sed illa lex non loquitur in materia Eccleſiaſtica, nec tractat de approbatione Pontificis, ſed Imperatoris, aut Regis, vel Reipublicæ ſæcularis, & ideo illa prohibitio non tam fuit correctio iuris ciuilis, quàm nouum canonicum ius.

14\. Circa quod ſupereſt addendum, quod ſuprà diximus de lege Innocentij non ſolùm prohibentem eſſe, ſed etiam irritantem, eodem modo accipiendum eſſe de prohibitione Gregorij, quatenus in hos viuendi modos, ſeu ordines cadit. Quanuis enim in illis non habeat locum irritatio religionis propriæ, ſeu religioſi ſtatus, quia de ſe in tali modo viuendi approbato nullus verus religionis ſtatus conſtituitur; nihilominus, quando talis modus viuendi ſine approbatione inſtituitur, etiam in ſuo gradu, & ordine, nullus eſt. Conſiſtit autem in hoc irritatio, quòd omnia pacta, & promiſſiones humanæ, quæ in ordine ad talem modum congregationis erigendum, vel aſſumendum fiunt, nullæ ſunt, nullámque obligationem inducunt: & ſimiliter votum obedientiæ, ſi ibi fiat, eſt nullum; imò etiam votum caſtitatis, ſi fiat cum intentione ſeruandi illam in tali communitate, & non aliàs, quia includit conditionem turpem. Ac denique, quia ex vi illius legis, non ſolùm prohibita eſt inſtitutio illius ſtatus, ſed etiam duratio, ſeu perſeuerantia in illo: hac etiam ratione meritò dici poſſunt tales congregationes eſſe irritæ ex vi talis legis, cùm lex illis ſemper reſiſtat, non ſolùm in fieri, vt ſic dicam, ſed etiam in facto eſſe.

Quid importet irritatio ordinum prædictorum.

25\. Vltimò circa hanc prohibitionem, & irritationem noto, intelligendam eſſe de religione prout nunc eſt in vſu Eccleſiæ in congregatione, & vita communi. ita notauit gloſſa, verb. *Habitum.* in d. cap. 1. de Relig. domib. in 6. Nam de ſolitariam vitam agentibus, vel priuatim in ſuis hoſpitiis viuentibus, ibi nihil diſponitur. quam ſententiam approbat Panorm. d. Conſ. 55. eámque confirmat ex Clement. 1. de Relig. domib. in fin. Vbi poſt prohibitionem cuiuſdam ſuperſtitioſi modi viuendi in communi quarundam fœminarum adiungit Clemens V. *Per prædicta nequaquam intendimus, quin ſi fuerint aliquæ mulieres, quæ promiſſa continentia, vel etiam non promiſſa, honeſtè in ſuis conuerſantes hoſpitiis, pœnitentiam agere voluerint, & virtutum Domino in humilitatis ſpiritu deſeruire, hoc eiſdem liceat, prout Dominus ipſis inſpirabit.* Et idem ſequitur Nauar. in Manual. cap. 27. num. 127. Et ſi attentè ponderentur verba d. cap. 1. de Relig. domib. in 6. hic eſt eorum ſenſus, hæc enim ſunt verba: *Diſtrictius inhibentes, ne aliquis de cætero nouum ordinem, aut religionem adinueniat, vel habitum nouæ religionis aſſumat.* Et ſimilia ferè reperiuntur in d. cap. vlt. extrà eod. & ita in vtroque membro ſermo eſt de religione, vel ordine, in quo fit profeſſio vitæ communis, & alicuius modi viuendi, qui per receptionem plures congregari, & per

Nomine religionis, vel ordinis non intelligitur niſi religio, & ordo prout nunc eſt in vſu Eccleſiæ in congregatione, & vita communi.

Panormit.

Nauar.

A ſucceſſionem conſeruari poſſint.

Duo autem per illa membra prohibentur, vnum eſt inuenire talem ordinem, vel religionem: aliud eſt, illam ingredi; & hoc ſignificant illa verba: *Habitum nouæ religionis aſſumere.* Nam ſicut nemo ingreditur antiquam religionem, niſi habitum illius aſſumendo; ita nouæ religionis ingreſſus per aſſumptionem habitus fieri debebat. Hoc ergo per illa verba prohibitum eſt; non verò quòd in ſua priuata vita, & domo poſſit vnuſquiſque habitum humilitatis, aut pœnitentiæ, etiam ſingularem aſſumere; ſed id prudentiæ, & regimini Epiſcoporum relinquitur. Et ratio facilè redditur; quia ex priuato modo viuendi ſingu-
B larum perſonarum, etiam ſi in exteriori habitu, vel moribus varietas ſit, non ſequitur in Eccleſia confuſio illa, vel perturbatio, aut errandi periculum, vel alia mala, quæ arbitraria religionum, & Ordinum inuentione timeri poſſent: & ſi quæ poſſunt incommoda particularia ex priuatis modis viuendi ſequi, facilè poſſunt per prouidentiam Paſtorum Eccleſiæ præueniri, & caueri; & ideo per legem canonicam prohibiti non ſunt. 26.

Prohibetur non ſolùm inuenire talem religionẽ ſed etiam ingredi.

Nõ prohibetur habitus, & modus ſingularis in vita priuata.

Quanuis autem hæc ita ſint, nihilominus verum exiſtimo, in his priuatis viuendi modis, ſeu extra communitatem regularem ab Eccleſia approbatam, quam nunc propriè religionem appellamus, neminem poſſe verum ſtatum religioſum aſſumere, aut verum religioſum fieri. Quanquam
C enim verus religionis ſtatus in priuata domo, ac vita fieri, & conſiſtere poſſet, vt ſuprà cap. 4. docui, & olim fuerit in vſu in Eccleſia, vt infrà oſtendam, tractando de Eremitis: nihilominus in præſenti tempore exiſtimo non poſſe huiuſmodi ſtatum, vt inter Eccleſiaſticos numeretur, extra religiones approbatas conſtitui. Hoc mihi videntur ſentire Doctores, in rubrica, de Regularibus. vbi communiter tradunt, Eremitas, & Beatas, quas vocant, in priuatis domibus religioſè viuentes, non eſſe verè, ac propriè religioſas perſonas. Fundaríque poteſt hoc in verbis Innocentij, in d. cap. vlt. vbi facta prohibitione: *Ne quis de cætero nouam religionem inueniat*, adiungit: *Sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis*
D *aſſumat.* Per quæ verba limitat aſſumptionem religioſi ſtatus ad profeſſionem factam in vna de religionibus approbatis. Vnde idem Innocentius III. in cap. *in ſingulis.* de ſtatu Monach. omnium religioſorum ſtatum ad communem vitam ita reuocare ſtuduit, vt non ſolùm in ſingulis monaſteriis communis viuendi modus ſeruetur; ſed etiam diuerſa monaſteria inter ſe aliquo modo vniantur, & in vnam veluti ſocietatem aggregentur. quod Concilium Tridentinum Seſſ. 25. cap. 8. de Regular. confirmauit. 27.

Extra communitatem approbatã nemo fit verè religioſus.

Ratio autem videtur ſumenda ex dictis in ſuperioribus, quòd ad ſtatum religioſum neceſſaria ſunt tria vota ſubſtantialia cum traditione acce-
E ptata ab habente poteſtatem ab Eccleſia, vt nomine Dei talia vota, & traditionẽ admittat. Nunc autem ex ordinatione Eccleſiæ, non eſt commiſſa hæc poteſtas, niſi religionibus approbatis, ſeu earum Prælatis; & ideo per illa tria vota vbicunque aliter facta verus religioſus ſtatus non conſtituitur. Et hoc confirmat, quod ex Gregorio XIII. ſæpe adduximus. Nã inde probat, tria vota Scholarium, & Coadiutorum Societatis, tametſi ſimplicia, nihilominus eſſe ſubſtantialia religionis, & verum religioſum conſtituere; quia in religione approbata illius ſedis authoritate admittuntur. Ergo extra ſimilẽ ſtatũ nõ poſſunt eſſe 28.

ſubſtantialia

ſubſtantialia religionis vota, ac proinde nec verus religioſus ſtatus. Confirmari etiam hoc poteſt, quia videmus ablatam eſſe ab Eccleſia conſuetudinem velandi virgines in priuatis parentum domibus manentes. Ideóque non recipi earum vota in manibus Epiſcopi, vel alterius, qui non ſit Prælatus alicuius monaſterij, cui talis virgo ſe tradat, & incorporetur. Idémque in viris multo magis ſeruatur. Vnde Concilium Tridentinum in d. Seſſ. 25. tradens doctrinam de Regularibus, hanc planè veritatem ſupponit.

29. *Aſſeritur vltimò: & ſatisfit argumentis contrariis.* Argumenta aliarum opinionum ex dictis ſatis expedita ſunt; ſolùm ſupereſt addendum, propter rationem principalem in principio poſitam, eos, qui nouas religiones ſine approbatione introducunt, grauiſſimè peccare contra dictam prohibitionem, etiamſi reipſa, quod intendunt, non aſſequantur, id eſt, veram religionem non efficiant. In hoc omnes conueniunt. Vnde Panormitanus ibi in principio colligit regulam, nemini licere nouam religionem inuenire: ſi ergo non licet, peccat, qui id facit. Et in d. cap. *nullus.* de for. comp. dicit hos, *tranſgrediendo prohibitionem ſic ſolenniter, & ex cauſa factam, incurrere non modicum peccatum.* Idem docuit Sylu. verb. *Religio.* 1. quæſt. 6. addens illos non eſſe religioſos propriè, ſed potiùs irreligioſos, & in eo facto grauiter peccare; imò addit eſſe excommunicatos ipſo facto, ſicut etiam dixerat verb. *Excommunicatio.* 9. num. 95. excommunicatione 20. Et idem tenuerunt Angel. & Nauar. quorum ſententiam quoad culpam admittimus: nam quoad cenſuram non approbamus: vt dixi in 5. tom. de Cenſur. diſp. 23. Sect. 4. num. 18. non quia materia, & culpa non ſit capax cenſuræ, ſed quia de facto lata non eſt. Ratio autem aſſertionis non eſt alia, niſi quia illa eſt grauiſſima prohibitio Eccleſiaſtica, quæ non inuoluit in ſe repugnantiam ſuprà obiectam, id enim contra omnem prudentiam, & contra intentionem legiſlatoris fuiſſet. Prohibet ergo illa lex inuenire religionem ſine approbatione, eo modo, quo per temeritatem, & præſumptionem poteſt ab homine inueniri, & introduci, ſcilicet, facto, ſeu quod in externa profeſſione ſpeciem corporis myſtici religioſi habere videatur.

Panor. *Sylu.* *Angel.* *Nauar.*

30. *Peccat grauiter qui nouam religionem introducere tentat, licèt effectum nõ aſſequatur.* Itaque prohibet Concilium, ne quis, quantum eſt ex ſe, religionem tentet introducere, & ideo violator eſt legis, & grauiſſimè peccat, qui id tentat, licèt effectum aſſequi non potuerit; & ſic etiam dixit Gregorius X. in d. cap. 1. *Præſumptuoſam aliquorum hominum temeritatem effrænatam multitudinem ordinum inueniſſe.* Nec refert, quòd non vtatur nomine religionum, ſed Ordinum; quia vel iuxta ſubiectam materiam pro eodem ſumpſit; vel ait, eos, licèt adinueniſſent Ordinem, nihilominus peccaſſe contra priorem Innocentij prohibitionẽ, eo quòd religionẽ introducere tentabãt. Et ideo ipſe iterata cõſtitutione prohibet tã religionem, quàm ordinem, & nihilominus, qui nunc nolens introducere religionem, ſed tantùm nouum ordinem ſine licentia Pontificis intentaret, grauiter peccaret, vt ſentit Panorm. d. cõſ. 55. quamuis, vt diximus, etiam talis viuendi modus non poſſet nunc eſſe verus ordo, nec verum Collegium, ſeu religioſum corpus, ſed tantùm quædam illius vmbra, quod non obſtat, quominus grauiſſimè peccet, qui illum ſine approbatione introducit. Sicut, qui nunc contrahit matrimonium ſine parocho, & teſtibus grauiſſimè peccat, etiamſi nullum matrimonium in reipſa faciat, iuxta Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. 1. de Reform. matrim. vbi ad maiorem claritatem dicit: *qui ſic matrimonium ducere tentabunt.* tamen in Seſſ. 25. cap. 15. de Regular. de profeſſione ante annum probationis expletum, vel ante legitimam ætatem facta, ſic ait: *Profeſſio antea facta, ſit nulla;* vbi profeſſionem appellat, quæ vera profeſſio futura non eſt, quia tanquam profeſſio fieri tentatur, vel quia eſſet vera profeſſio, ſi lex illa edita non fuiſſet. Ita ergo in noſtro caſu dicendum eſt.

Panor.

CAPVT XVII.

Vtrùm poteſtas ordinaria approbandi religionem cum plenitudine, & excellentia, in ſolo Pontifice Summo reſideat; & quomodo ab Epiſcopis participetur.

HÆc quæſtio magna ex parte in duobus præcedentibus capitibus expedita eſt; ad maiorem autem intelligentiam materiæ, eiúſque complementum, nonnulla in hoc capite addere opportunum iudicauimus. Primò ergo ſuppono, poteſtatem hanc iure diuino ſummo Pontifici Romano conuenire. Res eſt per ſe nota, ſuppoſito principio fidei, quòd Papa ſit ſupremus Chriſti vicarius in terris: nam hinc fit, vt in illo ſit ſuprema iuriſdictio, & poteſtas ad gubernandam, & ad paſcendam Eccleſiam: poteſtas autem approbandi religionem, eſt pars poteſtatis iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & gubernatiuæ in ordine ad bonum animæ; ergo eſt in ſummo Pontifice: ergo immediatè conuenit illi ex vi iuris diuini; quia eius dignitas inde manat, & immediatè à Chriſto Domino confertur, & cum dignitate datur poteſtas, cuius actus inter alios eſt approbatio religionis. 1. *Prima aſſertio. Poteſtas hæc eſt iure diuino in Pontifice.*

Secundò dico, hanc poteſtatem aliquo modo eſſe in Epiſcopis; & olim ante Concilium Lateranenſe, illam participaſſe. ita docet Vaſquez d. diſput. 165. cap. 4. num. 39. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 24. quæſt. 5. Leſſius lib. 2. cap. 41. num. 12. Mirand. de Regul. tom. 1. quæſt. 3. art. 6. & Baſil. Ponce in dict. quæſt. 3. cap. 7. Et idem ſentit Mendoza lib. 2. de Concil. & liber. cap. 30. quatenus latè ex ſacris Conciliis probat, olim monachos fuiſſe ſub Epiſcopis, tanquam ſub propriis Prælatis. Quod non videtur intelligendum illo generali modo, quo cæteri intra diœceſim habitantes, Epiſcopo, tanquam proprio Prælato ſubduntur; ſed etiam ſpeciali titulo religionis, ſicut nunc ſubduntur, v. g. Prouinciali, vel Generali. Sic enim Abbas ipſe erat ſub Epiſcopo, ſicut inferiores monachi erant ſub Abbate proximè, & mediatè ſeu remotè ſub Epiſcopo, ſub quo ipſe Abbas exiſtebat. Ideóque in Concilio Niceno capite 56. præcipiebatur, vt Abbas ter in anno coram Epiſcopo compareret. Et in Concil. Aurelian. can. 21. dicuntur Abbates in Epiſcoporum poteſtate conſiſtere. capite *Abbates.* 18. quæſt. ſecunda & in ſequenti dicitur: *Monaſteria, & monachorum diſciplina ad eum pertineant Epiſcoporum, in cuius ſunt territorio conſtituta.* Et ideo Abbates præcepta Epiſcoporum contumaciter deſpicientes excommunicantur in Concil. Aurel. III. capite 22. & ita videtur fuiſſe obſeruatum ex vi iuris communis, & ſemotis ſpecialibus exemptionibus. colligitur ex cap. vlt. de Relig. domib. 2. *Aſſertio ſecunda.* *Vaſq.* *Azor.* *Leſſius.* *Mirand.* *Baſil.* *Mendoz.* *Eſt etiam aliquo modo in Epiſcopis.*

3\. Præterea receptio monachorum ad Epiſcopum ſpectabat, vt ſumitur ex Dionyſ. de Eccleſiaſt. Hierarch. cap. vlt. & Conc. Niceno lib. 3. cap.14. iuxta verſionem Piſani. Et meritò, quia cùm Epiſcopus ſit proximus paſtor, & ſuo modo Chriſti vicarius, quaſi proprius ex vi ſui muneris, poterit nomine Dei acceptare vota, & traditionem; quod alij inferiores Prælati, aut fundatores Religionum ſua authoritate facere non poterant. Et ita olim virgines ſacras ab Epiſcopis velatas fuiſſe, antiqua traditio eſt, vt poſtea videbimus. Similiter ad Epiſcopos ſpectabat monachorum incorrigibilium eiectio; iuxta Concil. Melden. cap.19. & alia ad ſuperius quoddam eorum regimen ſpectantia: vt ſumitur ex cap. *qui religioſi*. 18. quæſt. 2. Concilij Carthag. 4. cap.22. Et ex Concilio Antiocheno cap.38. Ex hac ergo ſubordinatione, quæ tunc erat inter religioſorum monaſteria, & Epiſcopos colligi poteſt, multo maiorem fuiſſe in approbatione vniuſcuiuſque monaſterij, eiúſque vel fundatione, vel introductione cum nouo religionis modo. quod videtur expreſsè cautum in Concilio Chalcedonenſi cap.4. & 8. Et habetur in c. *diffinimus*. 18. quæſt. 2. & poſtea Concil. Agathenſe cap. 27. ſic ſtatuit: *De monachis monaſterium nouum (niſi Epiſcopo permittente, aut approbante) nullus incipere, aut fundare præſumat.* Habetur in cap. *de monachis*. 18. quæſt. 2. In quibus verbis noto verba illa: *Permittente, aut approbante.* quibus duobus membris alia duo reſpondere videntur, *incipere, aut fundare.* Approbatio enim ad nouum religionis inſtitutum in nouo monaſterio introducendum, neceſſaria erat. At verò ad ædificandum monaſterium antiquioris inſtituti permiſſio ſuffeciſſe videtur, & vtrumque ad Epiſcopos pertinuiſſe declaratur: & ſimilia ferè habentur ex eodem Concilio cap.51. in cap. *cellulas*. eadem diſt. 18. quæſt. 2.

Probatur vlterius. Dionyſ.

4\. Euidentior huius rei probatio ſumitur ex dictis in capite præcedenti, vbi oſtendimus religiones antiquas, quæ ipſo vſu approbari meruerunt, ſine ſpeciali approbatione Pontificis incepiſſe: quod etiam voluit Trithem. lib. de Laudi. Carmel. cap.5. interrogans: *Dic mihi detractor, legiſtine Bullas veteres ordines approbantes? Quis Papa firmauit veteres Ordines Pachomij, Baſilij, Auguſtini?* Hinc ergo colligimus, approbantibus Epiſcopis introduci cœpiſſe; quia nec veriſimile eſt, ſine vllo examine, & approbatione Paſtorum Eccleſiæ incepiſſe. Id enim ſine magno animarum periculo permitti non poterat; nec ſecluſo Pontifice ſummo, ab aliis, quàm à propriis Epiſcopis fieri poterat. Neque illis tunc erat prohibitum; nullum enim tale ius extat, nec ex traditione, aut hiſtoriis habetur. Et ideo Concilium Lateranenſe in d. cap. vltimo dicens: *De cætero*, &c. illo verbo ſignificat, nouum eſſe ius, quod condit, & futura reſpicere, non præterita; vt de illo textu in particulari notauit gloſſa in cap.1. §. *Sanè*. de Relig. domib. in 6. verb. *Præceſſit.* Neque obſtat, quod ibidem ſupponitur, iam tunc fuiſſe religiones approbatas, cùm præcipitur, vt, *quicunque ad Religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis accipiat.* Reſpondetur enim, ſermonem eſſe de approbatione Pontificia, vel expreſſa, & ſpeciali, quæ aliquibus religionibus iam conceſſa fuerat, vt videbimus; vel tacita, quæ reſpectu totius Eccleſiæ, ipſo vſu tacitè inducta fuerat; quam ab expreſſa Epiſcoporum approbatione incepiſſe credimus.

Cõfirmatur efficaciùs. Trithem.

Tandem ratio à priori eſt, quia religionis approbatio eſt neceſſaria ad bonos, & perfectos Eccleſiæ mores: ergo per ſe loquendo, & non præueniente, nec impediente Pontifice, pertinet ad vnumquemque Epiſcopum in ſua diœceſi. Tum, quia in his rebus, quæ ad ordinariam gubernationem pertinent, vnuſquiſque Epiſcopus poteſt in ſuo Epiſcopatu, quod Pontifex in vniuerſa Eccleſia, niſi à Pontifice reſeruentur, aut excipiantur, quod ex peculiari excellentia, ſeu titulo illi conceſſum eſſe ſupponimus, & alibi, Deo dante, dicemus. Tum etiam, quia Epiſcopus ex proprio munere, eſt perfector aliorum, teſte Dionyſ. capite quinto de Eccleſiaſt. Hierarch. Ergo ad illum ſpectat perfectionis viam ſubditis ſuis oſtendere, & approbare. 5.

His verò non obſtantibus, quidam modernus author hanc ſententiam non approbat, dicítque Epiſcopos nunquam approbaſſe religionem, ſed tantùm admittere ſolitos fuiſſe ad regulam per Pontificem approbatam. Ad obiectionem autem, quia regula Baſilij, vel Auguſtini non inuenitur approbata à Papa; reſpondet, ex eo, quòd aliæ regulæ leguntur à Papa approbatæ, intelligi debere, nec Baſilium, nec Auguſtinum, aliquem ad obſeruationem ſuæ regulæ admiſiſſe, antequam per Pontificem probata fuiſſet. Potéſtque in huius ſententiæ fauorem allegari cap. *Eccleſia*. 8. de Conſecrat. diſt.1. ſed de illo textu dicam paulo pòſt. Citatur etiam pro eadem ſententia Panor. in d. cap. vlt. de Relig. domib. ſed alia eſt ibi eius ſententia, quam ſtatim explicabo. 6.

Sententia ſingularis negat: ſed ſine fundamento. Henriq. lib. 10. de ſacr. Ord. c.35 n. 3. cũ Com. lit. G.

Igitur illa ſententia ſingularis eſt, & ſine vllo fundamento cogitata. Nam in primis, quòd Epiſcopi non potuerint ante Lateranenſe Concilium monaſteria in ſuis diœceſibus erigere, niſi ſecundùm aliquam regulam approbatam à Papa, non fuit vnquam de iure naturali, vel diuino; nec tunc erat de hac re præceptum, vel prohibitio à Pontificibus lata. Ergo ſine fundamento imponitur Epiſcopis illud onus. Maior probatur, quia ſtatus religionis, quoad ſubſtantialia, & quoad conſilia, de iure diuino eſt; & conſequenter eſt approbatus non ſolùm vt bonus, ſed etiam vt melior; ergo ex hac parte non erat tunc neceſſarius recurſus ad Pontificem. Idem verò ſtatus quoad peculiarem modum viuendi cum his, vel illis cæremoniis, aut regulis, vel conſtitutionibus, non eſt determinatus iure diuino naturali, vel poſitiuo, vt per ſe notum eſt, ſed humana prudentia, & ratione, diuino Spiritu adiuta determinari poteſt. Ergo vnuſquiſque Epiſcopus poterat in ſuo Epiſcopatu hanc determinationem facere ſine recurſu ad Pontificem, quandiu ipſe aliud præcipiebat; quia nulla naturalis ratio, vel diuina lex illum recurſum, vt neceſſarium exigebat. 7.

Et declaratur, quia duo ſunt in approbatione, vt dixi: vnum eſt iudicium de probitate, & honeſtate talis modi viuendi, vel talis regulæ; & hoc poteſt eſſe ita euidens ſecundùm rationem naturalem, & conſonam fidei, vt ex hoc capite non ſit neceſſaria ex natura rei, vel iure diuino alterius approbatio. Aliud eſt, licentia viuendi publicè, & communiter ſecundùm talem modum, vel regulam. Et quoad hoc quilibet Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu habet poteſtatem dandi talem licentiam, quandiu illi prohibitum per Pontificem non eſt. iuxta illud 8.

Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi quidquid illi nõ prohibetur.

principium

principium receptum communiter, Epiſcopum A
poſſe in ſua diœceſi, quidquid illi non prohibetur; quod in præſenti materia optimè applicatur, quia pertinet ad ordinarium regimen animarum. Et hoc apertè ſenſit Innocentius in d. cap. vlt. addens particulam, *de cætero*, vt ſuprà ponderaui. Nam eandem includit, cùm ſubdit: *Et ſimiliter, qui voluerit religioſam domum de nouo fundare, regulam, & inſtitutionem aſſumat de approbatis.* Et in hoc ſenſu dixit Panorm. ibi, poſt illam legem, non poſſe Epiſcopum licentiam contra illam dare, quia prohibitio eſt generalis, & quia Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij Generalis. Vnde indicat, ante hanc prohibitionem Epiſcopos hoc facere potuiſſe. B

Innocent.

Panormit.

9. Deinde, quod ille author ait, omnia monaſteria antiqua fuiſſe fundata ſecundùm aliquam regulam approbatam à Papa, veriſimile non eſt. Primò, quia regulæ religionis antiquæ, & ab Eccleſia receptæ tres tantùm ſunt, Baſilij, Auguſtini, & Benedicti; vt ſuprà tetigi ex Concilio Romano ſub Innocentio II. cap. 26. & 27. Et habetur in cap. *pernicioſam*. 18. quæſt. 2. De nulla autem illarum poteſt cum probabilitate dici, fuiſſe à ſummo Pontifice ſpecialiter, & expreſsè approbatam, priuſquam monaſteria ſecundùm illas fundari cœperint. Nam regula Baſilij ante annum 328. in quo ipſe mortuus creditur, facta eſt: & tamen in Conciliis, vel decretis canonicis mentio eius non inuenitur, vſque ad VII. Synodum. cap. 20. quæ pluſquam 400. annis poſt mortem Baſilij celebrata eſt; & longè pòſt in d. cap. *pernicioſam.* & tamen per illos 400. annos innumera monachorum monaſteria ſub illa regula multiplicata ſunt, præſertim in Oriente. Et in dictis Conciliis non approbatur, ſed vt iam recepta, & approbata commemoratur, vtique vſu ipſo; non enim poſſumus cum fundamento affirmare, Baſilium obtinuiſſe à Pontifice approbationem, ſed cùm eſſet Epiſcopus, authoritate ſua, illam pro ſuo monaſterio approbauit; & inde per imitationem, & acceptationem in aliis locis introducta eſt, conſentientibus Epiſcopis, quando ad eorum diœceſes perueniebat; & tandem annuente tacitè ſummo Pontifice, quando ad eius notitiam, vel vſum occidentalis Eccleſiæ peruenit.

Religiones S. Baſilij, S. Auguſtini, & S. Benedicti ſunt introductæ ſola Epiſcopi approbatione.

10. Idem de regula Auguſtini dicendum eſt: nam ſimiliter facta eſt, ante annum 440. quia tunc iam D. Auguſtinus mortuus erat; & tamen in canonibus mentio eius haud fit, vſque ad annum 830. ſub Eugenio II. & Carolo Magno in quodam Concilio Rhemenſi. can. 3. Alij dicunt in Villa Theodonis fuiſſe coactum. Eiuſdem etiam regulæ meminit Synodus Rhemenſ. in d. cap. *pernicioſam.* Et in vtroque loco ſupponitur fuiſſe ita receptam, vt ſecundùm illam monaſteria fierent, vel etiam reformarentur. Et ſine dubio Auguſtinus ſtatim ſub illa religioſos congregare cœpit, ſua authoritate, vt ex ſermonibus de communi vita Clericorum, & aliis eius operibus conſtat; & poſtea religioſa monaſteria, vel etiam integræ religiones ſub illa multiplicatæ ſunt: & per ſolum vſum, & tacitum Pontificis conſenſum eſt approbata. Nam licèt poſtea ſpecialiter approbatus fuerit ordo fratrum S. Auguſtini, non tam eſt approbata ipſa regula, quàm ſpecialis modus viuendi ſub illa; quomodo etiam Prædicatorum religio approbata eſt.

Vide Concilium Rhemenſe, nam ponitur ſub Leone 3.

Denique idem eſt de regula ſancti Benedicti. 11.
Nam licèt eius mentionem faciat dictum Concilium Rhemenſe, vel Theodonenſe; & Concilium Moguntinum in principio; & canon. 11. anno 813. & Zacharias Papa in epiſtola ad Bonifacium. & Alex. II. in cap. *Gonſaldus*. 17. quæſt. 2. & Alex. III. cap. *ſuper eo.* de Regular. Omnes ſupponunt, regulam tanquam ſanctam, & receptam, nihil de ipſius approbatione tractantes. Et quanuis multò antea Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 12. illius mentionem fecerit, & in 36. eam laudauerit, dicens, *eſſe regulam diſcretione præcipuam, & ſermone luculentam:* non tamen illam, vt Pontifex approbat, ſed laudat, vt Doctor, & Sanctus. Refertur autem in additione quadam ad Turrecrematam, ſuper regulam S. Benedicti. cap. 1. ſanctum Gregorium Viuæ vocis oraculo approbaſſe regulam. Itémque Zachariam poſtea illam confirmaſſe, veruntamen eſto hoc admittatur, ſaltem ante Gregorium, nulla præceſſit ſpecialis approbatio alicuius Pontificis, quanuis per 50. annos, iam eſſent multa monaſteria ſub illa regula ædificata, in quibus etiam ipſe Gregorius, & religioſè vixerat, &, vt creditur, aliqua ipſe fundauerat.

Præter has regulas refertur alia ſancti Pacomij, qui Baſilium præceſſit anno 318. & ab An- 12.
gelo eam recepiſſe, hiſtoriæ referunt. Niceph. lib. 9. cap. 14. Sozomen. lib. 9. cap. 13. & Palad. in Lauſiaca hiſtoria. cap. 35. aliàs 38. vbi & regulā totam nobis proponit; & ſecundùm illam inſtituiſſe Pacomium Monaſterium ferè mille quadringentorum monachorum, quod alia multa peperit: in quibus ad ſeptem mille viri religioſi Deo ſeruiebant, referunt. Nullam autem mentionem faciunt ſpecialis approbationis talis regulæ; nec eſt veriſimile Romanum Pontificem, aut de illa reuelatione Angelica certum factum fuiſſe, aut regulam ipſam examinaſſe, & approbaſſe. De Epiſcopo verò illius territorij per ſe credibile, & veriſimillimū eſt, quia Epiſcopi ſunt Ordinarij Paſtores, ad quorum curam ſpectat de ſtatu ſuorum ſubditorum diiudicare, & pericula tollere, ac viam ſalutis, & perfectionis oſtendere. Ergo quando inſtitutio erat à Deo, non fiebat ſine hac ſubordinatione. Nam, *quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt.*

Idem dicendum de religione ſancti Pacomij.

Nicephor. Sozom. Palad.

Præterea legimus apud Athanaſiū in vita An- 13.
tonij, ſub illo fuiſſe multa monachorum domicilia: quorum meminit etiam Auguſtinus lib. 8. Confeſſ. cap. 6. Vbi etiam refert, fuiſſe Mediolani monaſterium plurium religioſorum ſub D. Ambroſio. Et Sulpitius in vita Martini. cap. 4. refert ipſum Mediolani monaſterium ædificaſſe; & in cap. 7. ait, aliud prope Turonenſem ciuitatem ſibi ſtatuiſſe, in quo 80. religioſos habebat, quos ad ſuum exemplum inſtruebat. Et Gregor. lib. 1. Dialog. capite 4. *Sanctum Equitium*, refert, *pro ſua magnitudine ſanctitatis, multorum monaſteriorum patrem in Valeria Prouincia fuiſſe.* Et ſimilia multa in hiſtoriis ſanctorum Patrum leguntur.

Patet etiam in multis aliis monaſteriis.

Ex quibus ſic colligimus. Iſta monaſteria 14.
non viuebant ſine aliqua certa regula, vt videtur per ſe notum; aliàs non fuiſſet in eis ordo, ſed confuſio; & conſequenter non potuiſſet in eis eſſe ſchola perfectionis; imò vix poſſet in eis votum obedientiæ emitti: quia vt ordinatè fiat, ſecundùm aliquam regulam fieri debet, vt infrà dicetur; ſub regula cōprehendendo

N 3 quæli

quælibet ſtatuta, conſtitutiones, aut certum ritum, ac modum viuendi. Sed illa monaſteria non viuebant ſecundùm regulam S. Benedicti; quia multa ſunt antiquiora; nec ſecundùm regulam Auguſtini, quia profitebantur vitam monaſticam, quæ alia eſt ab vtraque inſtitutione Auguſtini, tam clericali, quàm eremitica: nec Baſilij, quia illa non eſt obſeruata, nec cognita in Occidente per multa tempora; quando iam erant in his partibus multa ex dictis monaſteriis: & in ipſo Oriente multa monaſteria, vt Antonij, & ſimilium, fuerunt Baſilio antiquiora. Ergo non eſt veriſimile illa omnia monaſteria eandem regulam ſeruaſſe, ſed illa tantùm, quæ ab vno primo monaſterio ducebant originem. Alia verò, quę proprios fũdatores, ſeu inuentores habuerũt, iuxta varias ipſorum regulas ordinariè vixiſſe, credendum eſt; quia ſi vnum monaſterium non ducebat originem ab altero, vel illud imitabatur, non poterat fieri humano modo, vt veluti caſu, & præter intentionem in omnibus regulis conuenirent; ergo ſignum eſt, particularia monaſteria vſa fuiſſe ſuis regulis propriis, ſine peculiari conſultatione Pontificis, eiúſque approbatione non expectata, nec petita, quia nulla mentio tam frequentis recurſus ad Papam pro approbatione huiuſmodi obtinenda reperitur; nec neceſſitatis eiuſmodi ratio ſufficiens reddi poteſt, cùm inſtitutio illa vniuerſalis non eſſet, nec pro tota Eccleſia fieret. Sufficiebat ergo Epiſcoporum approbatio, ſicut in canonizatione, vel potiùs beatificatione alicuius ſancti olim ſeruabatur, vt nunc ſupponimus. Eſt enim eadem, vel maior ratio in præſenti, vt capite præcedenti tactum eſt.

Aſſertio tertia. Hæc poteſtas altiori modo eſt in Pontifice, quàm ſit in Epiſcopis.

15. Dico tertiò, poteſtatem approbandi religionem, longè altiori, & excellentiori modo eſſe in ſummo Pontifice, quàm ſit in cæteris Epiſcopis. Hoc certiſſimum eſt: poteſtque oſtendi; quia generatim loquendo, omnis poteſtas gubernandi Eccleſiam, eſt altiori modo in Pontifice, quàm in omnibus Epiſcopis, non ſolùm diuiſim, ſed etiam collectiuè ſumptis. Vt in opere de Eccleſiaſtica Hierarchia ex profeſſo oſtendendum eſt. Nunc diſtinctiùs probatur aſſertio conſtituendo aliqua diſcrimina inter Pontificiam, & Epiſcopalem approbationem.

Primum diſcrimen inter ſummã Papæ, & Epiſcoporum poteſtatem.

Primum ſit, quia Pontificis approbatio reſpicit per ſe totam Eccleſiam: Epiſcopi autem, ſolam ſuam diœceſim. Hoc eſt per ſe notum. Ratio prioris partis eſt, quia in Pontifice eſt omnis poteſtas Eccleſiaſtica in ſupremo gradu quoad omnia; & ideo adæquatè reſpicit vniuerſam Eccleſiam, quoad perſonas, & loca in quocunque actu ſuo, & pro vniuſcuiuſque capacitate. Sed vnus ex his actibus eſt approbare religionem, ergo id facere pro vniuerſa Eccleſia, ad ſummum Pontificem ſpectat. Quia verò Pontifex liberè ſua poteſtate vtitur, poterit, ſi velit, religionem aliquam approbare pro ſuo ſolo proprio Epiſcopatu Romano: vel etiam pro vna prouincia ſola, vt v.g. pro Italia, vel Hiſpania, ſicut beatificat ſanctum, quem non canonizat. Quia, qui poteſt totum, poteſt etiam partem, licèt non è contrario.

16. Vnde ratio alterius partis eſt, quia poteſtas vniuſcuiuſque Epiſcopi eſt limitata ad ſuam diœceſim, nec poteſt exercere actus iuriſdictionis pro alieno territorio; nec alienas oues paſcere. Vnde nec Archiepiſcopus poſſet pro toto Archiepiſcopatu religionem approbare, ſed

A ſolùm pro ſua propria diœceſi; quia extra illam non habet ordinarium regimen, ad quod huiuſmodi approbatio pertinebat; quando Epiſcopis denegata non erat. Vnde fit, vt ſi Epiſcopus monaſterium religioſum ſub noua regula à ſe approbata, in ſua diœceſi erigat, eo ipſo poſſint intra eandem diœceſim plura monaſteria multiplicari; non verò extra illam; niſi alio Epiſcopo acceptante, vel denuo approbante; & ſic poterit ad alias diœceſes tranſire, & per cunctam Eccleſiam, non per vnam approbationem, ſed quaſi per collectionem plurium. Quæ, niſi per expreſſam, vel tacitam Pontificis approbationem conſummentur, nunquam pro tota vniuerſali Eccleſia ſufficient. Tum, quia ſaltem in

B Epiſcopatu Romano admitti non poterit, ſine ipſius conſenſu: tum maximè, quia nunquam habebit peculiarem proprietatem vniuerſalis approbationis, donec ſpecialis authoritas Pontificis intercedat, vt ex ſequenti puncto patebit.

17. Secundum diſcrimen inter Pontificiam, & Epiſcopalem approbationem eſt, quia Epiſcopalis approbatio habet certitudinem merè humanam, ac ſubinde fallibilem: approbatio autem Pontificis habet diuinam authoritatem ab ſpeciali Spiritus ſancti aſſiſtentia, quam habere creditur, ne in tam graui negotio erret; & ideo certitudinem habet infallibilem. Hæc differentia quoad priorem partem indubitata eſt, quia nulli particulari

Secundum diſcrimen. Approbatio Epiſcopi eſt fallibilis, Pontificis verò eſt infallibilis.

C Epiſcopo promiſſa eſt ſpecialis Spiritus ſancti aſſiſtentia, quæ promiſſa eſt Petro, cùm ei dictum eſt Matth. 8. *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam.* Et Luc. 22. *Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua,* &c. Et ratio eſt, quia hæc aſſiſtentia datur Pontifici in gratiam Eccleſiæ catholicæ, & tanquam ſupremæ regulæ viſibili, quæ ita vniuerſalem Eccleſiam dirigere debet, vt nec in fide, nec in moribus, quoad doctrinam, vel approbationem errare valeat: Epiſcopus autem particularis non approbat pro tota vniuerſali Eccleſia, vt dictum eſt. Nec etiam eſt ſuprema regula, ſed habet ſuperiorem in terris, à quo poſſit emendari, & ideo

D eius muneri talis aſſiſtentia non debetur, nec datur. Imò nec per delegationem poteſt à Pontifice committi, quia illud ſpeciale priuilegium proprium Pontificalis dignitatis delegabile non eſt, ſicut nec poteſtas canonizandi ſanctos, vel definiendi veritatem aliquam catholicam cum illa aſſiſtentia delegabilis eſt, vt ex communi doctrina nunc ſuppono. Dices, hinc colligi, Epiſcopum non poſſe religionem approbare, quia pernicioſum valde eſſet Eccleſiæ in huiuſmodi approbatione errorem aliquem miſceri. Reſpondeo, non eſſe æqualem certitudinem in rebus omnibus exigendam, & ideo maior requiritur ad approbandum aliquem ſtatum, proponendo illum toti Eccleſiæ, vt perfectionis viam ſecuram, & ſine errore, quàm ad proponendum illum particu-

Pontifex nõ poteſt errare in approbatione religionis ſicut nec in canonizatione ſancti alicuius.

E lari Eccleſiæ, ſeu diœceſi; ſatis ergo eſt, quòd poſſit Epiſcopus bene in fide inſtructus, ac prudens, & prudentum conſilio vtens, morali certitudine illam approbationem facere.

18. Et hinc magna ex parte probata relinquitur altera pars de infallibili ſummi Pontificis approbatione. In quo puncto non ſatis cautè locutus eſt Cano libro quinto de locis capite 5. indicans, poſſe Pontificem errare in approbãda religione; ductus fortaſſe, vel falſa opinione aduersùs aliquam religionẽ approbatam ex ſiniſtra informa

Sententia Cani vt incauta reiicitur. Cano.

formatione de illius moribus, aut inſtituto, præcitanter concepta; vel certè ſola humana coniectura: quia religionis approbatio non pertinet ad doctrinā fidei, nec ad mores Eccleſiæ vniuerſalis, ſed ad particularem viuendi modum cuiuſdam familiæ; & ideo non eſt inconueniens, quòd in hac approbatione errare poſſit Pontifex, quia Spiritus ſancti aſſiſtentia ſolùm pro vniuerſali Eccleſia illi promiſſa eſt. Sed nihilominus omnino ſentiendum, & dicendum eſt, non poſſe errare Pontificem in approbatione religionis, quoad iudicium de honeſtate, & ſufficientia talis modi viuendi, vt ſit ſtatus perfectionis acquirēdæ, ſeu religionis; quidquid ſit de approbatione practica, quoad licentiā, & facultatem introducendi de nouo aliquam religionem, & quoad iudicium prudentiale, in quo talis conceſſio fundatur. Prior pars eſt, quam nunc intendimus, poteſtque generaliter ſuaderi, quia Pontifex approbando religionem aliquam, quaſi canonizat illam vt ſanctam, & honeſtam, & obligat omnes fideles ad id credendum. Ergo ſicut nō poteſt errare in canonizatione alicuius ſancti, vt eſt certum, & idem Cano fatetur lib. 5. c. penult. & tradunt Bellarm. lib. 1. de Sanctorum beatitudine c. 9. Dried. lib. 4. de Dogmat. c. 1. & Maſchard. tom. 1. de Probat. Concluſ. 262. n. 57. ita neque in confirmatione religionis errare poteſt; & ideo damnatur VVicleph. in Cōcil. Conſtātien. ſeſſ. 8. eo quòd religiones approbatas auſus eſt damnare; eadem enim ratio in ſingulis, quæ in omnibus militat. Ideóque Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. c. 13. dixit in vniuerſum, bonam, & piam eſſe religionem authoritate Pontificis confirmatam. Facit etiam decretum Hilarij cum Concilio Romano relatum 25. q. 1. dicens: *Nulli fas ſit Apoſtolica decreta contemnere.* Quod referēs S. Thomas Opuſc. 19. contra impugnat. Relig. c. 4. columna 13. initio in editione Romana ait: *Cùm aliqua religio per ſedē Apoſtolicam inſtituta eſt, manifeſtè ſe damnabilem oſtendit, qui talem religionem damnare conatur.* Denique ratio eſt, quia Pontifex errare non poteſt in his, quæ ad mores pertinent cum graui detrimento vniuerſalis Eccleſię, talis autem eſſet prædictus error. Quia licèt non tota Eccleſia obſeruet modum viuendi vnius religionis approbatæ, nihilominus talis religio pro vniuerſa Eccleſia approbatur; & omnibus fidelibus proponitur, vt via ſecura non ſolùm ad ſalutem, ſed etiam ad perfectionem; ergo error in tali approbatione in vniuerſalis Eccleſiæ perniciem, quantum in ſe eſt redundaret.

Cano. *Bellarm.* *Dried.* *Maſcar.* *Hilar.* *S. Thom.*

19. Declarabitur hoc amplius diſtinguendo varia iudicia particularia, quæ in hac generali approbatione includuntur. Vnum eſt, talem modum viuendi ex omni parte honeſtum eſſe, nihílque contra bonos mores includere. Et in hoc certiſſimum eſt, imò de fide eſſe videtur, nō poſſe Pontificem errare, approbando religionem; alioqui mala pro bonis approbaret, induceretque fideles in errorem bonis moribus contrarium. Quia quod à Pontifice in vna religione vt honeſtum approbatur, fieri poteſt à quolibet ſtudioſo fideli, etiamſi talem religionem non profiteatur, ſi aliunde ſtatui ſuo nō repugnet. Et ideo, quod pro vna religione approbatur, de ſe vniuerſæ Eccleſiæ proponitur, vt honeſtum, ſiue ad credendum, ſiue ad operandum: ergo & veritati Eccleſiæ, eiúſque ſanctitati repugnaret talis error. Quocirca, ſicut Auguſtinus epiſt. 118. c. 5. dixit, *De eo, quod vniuerſa Eccleſia facit, quin ità faciendū ſit, diſputare inſolentiſſimæ inſaniæ eſſe.* Ita nos

A dicimus, de his, quæ Pontifex in aliqua religione approbat facienda, dubitare, an honeſta ſint, inſolentiſſimæ inſaniæ eſſe. Non eſt enim minor authoritas Pontificis approbantis, quàm ſit traditionis, ſeu conſuetudinis vniuerſæ Eccleſiæ. Et hanc partem maximè confirmant omnia ſuperiùs adducta.

Aliud iudicium eſt, quo declaratur, talem modum viuendi ſuis votis firmatum, & Pontificia authoritate admiſſum, & confirmatum, eſſe verum religioſum ſtatum: & huic etiam iudicio non poteſt ſubeſſe falſitas: tum quia, cùm requiſita de iure diuino ad ſtatum religioſum ſint nota in Eccleſia, non ſolùm certò, ſed etiam euidenter conſtare B poteſt, an in illo ſtatu reperiantur: tum etiam, quia ea, quæ ex parte Eccleſiæ neceſſaria eſſe poſſunt ad talem ſtatum conſtituendum, ab ipſomet Pontifice in actu exercito (vt ſic dicam) adhibentur, & ideò ex ea parte non poteſt error committi. Tum denique, quia etiam eſſet talis error pernicioſus Eccleſiæ, & bonis moribus contrarius. Ergo Spiritus ſancti aſſiſtentia ad vitandum huiuſmodi errorem deeſſe non poteſt. Oportet autem aduertere, ſermonē eſſe de approbatione religionis, quoad illam rationem, præceptáque viuendi, quæ Pōtifici expreſsè confirmanda proponuntur. Nam, ſi poſtea ſpecialia ſtatuta, & conſtitutiones ab ipſa religione fiant, non habent hunc gradum certitu- C dinis, etiamſi authoritate à Papa conceſſa facta ſint, donec in particulari ipſi innoteſcant, & illa confirmet; quia, vt dixi, aſſiſtentia Spiritus ſancti non eſt delegabilis, & ideo licèt illa commiſſio Papæ valorem, & authoritatem præbeat legibus ad obligandum, ſi honeſtæ ſint, non tamen præbet illam infallibilem directionem in cauendo omni errore, qui in ipſa lege conſtituenda miſceri poteſt, malum, vel inutile, pro bono, & vtili præcipiendo. 20.

Et hinc ſequitur, in tali approbatione aliud iudicium certum includi, nimirum, talem modum viuendi per ſe ſpectatum, & ex vi inſtituti eſſe vtilem ad perfectionem acquirendam: nam hoc in- D cluditur in eſſentia veri ſtatus religioſi, vt ſuprà oſtenſum eſt. Item neceſſe eſt, vt in tali ſtatu ſupponantur præcepta obſeruanda, & addantur conſilia, & tollantur impedimenta perfectionis, quantum eſt ex vi ſtatus: ergo non poteſt non eſſe ſtatus perfectionis. Denique eo ipſo, quòd approbatur religio, declaratur eſſe opus conſilij talem ſtatum profiteri; ergo contrarius error eſſet valde pernicioſus Eccleſiæ: ideóque etiam in hoc non deeſt Spiritus ſancti aſſiſtentia, ne talis error in Eccleſia introducatur. Dixi autem *ex ſe, & ex vi inſtituti*; quia fieri poteſt, vt per abuſus, & prauos mores per temporis decurſum introductos, talis religio peruenerit ad ſtatum, in quo ad perfectionem plura ſint impedimenta, quàm auxilia, & ideo iam non ſit ad perfectionem conueniens, non ta- E men ex vi inſtituti approbati, ſed ex adiunctis. Nec inde ſequitur, omnes religiones approbatas eſſe æquè perfectas; quia in via perfectionis poteſt magis, & minus reperiri. Et licèt religio approbata ſit vtilis ad perfectionem aſſequendam, non opus eſt, vt ſit vtiliſſima, vel quòd ad ſummum gradum perfectionis æquè adiuuet; quanuis nulla illum excludat, vt experientia etiam docet: nam ferè nulla eſt religio, in qua viri valde perfecti & ſancti inuenti non ſint. 21.

Vltimum iudicium in approbatione religionis inclusum eſſe videtur, quòd talis religio ſit tali 22.

tempore neceſſaria, vel conueniens Eccleſiæ Dei: nam approbatio in tali tempore, & cum talibus circunſtantiis fieri debet. Et de deceptione in hoc iudicio aliqui non improbant ſententiam Cani.

Cano. quod de poſſibili poſſet fortè tolerari. Tamen Cano non tantùm de poſſibili, ſed etiam de facto loquitur, & cum tanta exaggeratione, vt ſic ſcribat: ***In hoc ſæculo tam multæ ſunt religiones à ſummo Pontifice confirmatæ, vt, qui eas omnes tueri voluerit, támque Eccleſiæ, vel vtiles, vel neceſſarias, hic imprudentiæ, ne dicam ſtultitiæ nomine iure optimo ſummis rationibus arguetur.*** Vbi tacitè, & à fortiori ipſos Pontifices ſummos, qui poſteriores religiones confirmarunt, imprudētiæ, & ſtultitiæ arguit: nam ſi ipſarum defenſores talem notam merentur, multo magis ipſi conditores, ſeu authores. At hic grauiſſimus exceſſus eſt, ne quid maius dicam: nam eſto non habeat Pontifex ſpecialem Spiritus ſancti aſſiſtentiam, vt in hoc etiam non erret; quod non ſolùm incertū eſt, ſed etiam contrarium eſt fortè magis pium: nihilominus ſemper pro ipſo Pontificis iudicio pręſumendum eſt, vbi aliud euidenter non conſtat: tū quia de quolibet Principe, vel ſuperiore ita debēt

Auguſt. ſubditi cogitare. iuxta regulam Auguſtini lib. 22. contra Fauſtum. c. 34. 35. Et refertur in c. *quid culpatur.* 23. q. 1. & ſumitur ex c. *ad aures* de temp. ord. & ex Nicolao Papa in epiſt. ad Nicolaum Imperatorem. Tum etiam, quia in Pontifice eſt multo maior, & ſpecialiſſima ratio, quæ his verbis declaratur in c. 1. d. 40. *Quis ſanctum dubitet eſſe, quem apex tantæ dignitatis attollit. In quo ſi deſunt bona acquiſita per meritum, ſufficiunt, quæ à loci prædeceſſore praſtantur. Aut enim claros ad hæc faſtigia eligit, aut qui eriguntur, illuſtrat.* Vtique maioribus auxiliis, & illuminationibus illum adiuuādo. Tum denique, quia hæc negotia non ſine magna conſultatione, & matura cōſideratione expediri ſolent; & ideo cùm error, aut nimietas non poſſit euidenter oſtendi, non ſine audacia præſumitur.

23. Accedit, quòd ſi vnaquæque religio in ſe non habet, vnde reprobetur, non apparet, cur propter aliarum conſortium reprobanda, aut non admittenda fuiſſet. Nam ex multitudine, & varietate bonorum multorum, nullum eorum minuitur, imò tunc extenſiuè creſcunt bona, quæ ſunt media ad perfectionem conſequendam vtilia. Deinde ex hac religionum multiplicatione non ſequitur illa confuſio in Eccleſia, quam vitare voluit Lateranenſe Concilium, quin potiùs ideo ibi requiſita eſt approbatio, ne illa confuſio ex nimia multitudine religionū oriretur. Vnde ipſammet approbationem reputauit Concilium fore medium ſufficiens ad illam confuſionem vitandam, quia ſi approbatio non eſſet neceſſaria, & multiplicatio ſine vllo delectu, vel diſcretione fieret, & fideles confunderentur, neſcientes diſtinguere pretioſum à vili, & periculis exponerentur. hæc autem per approbationem, moraliter loquendo euitantur. Et hoc ipſum ſenſit Concilium Lugdunenſe, reprobando ſolos ordines introductos poſt Concilium Lateranenſe, cum illa limitatione, *Qui nullam approbationem Sedis Apoſtolicæ meruerunt.* Eſt ergo vera, & ſolida ſecunda differentia inter Epiſcopalem, & Pontificiam approbationem aſſignata.

24. Præter has verò poſſunt aliæ notari, quæ ad materiam magis declarandam, & conſummandam deſeruient. Tertia ergo ſit, quòd in Pontifice eſt hæc poteſtas immediatè de iure diuino, vt eſt per ſe clarum: in Epiſcopis verò, vel non eſt ex iure diuino, ſed olim ex inſtitutione Apoſtolica, præſertim Petri in ipſa diſtributione Epiſcopatuum, hæc po-

Tertium diſcrimen. Hæc poteſtas eſt in Pontifice immediatè de iure diuino; non

A teſtas commiſſa fuit Epiſcopis, & per ſequentes Pontifices limitata non eſt, vſque ad Innocentium III. Vel certè, ſi Epiſcopis ex iure diuino competebat, cum dependentia a Chriſti Vicario data eſt, quæ controuerſia generalis eſt, & ideo circa illam non immoramur.

ita in Epiſcopis.

25. Addimus tamen quartam differentiam, quæ ad rem maxime pertinet, quòd in Pontifice eſt hæc poteſtas immutabilis per hominem; quia à nullo, præter Chriſtum, pendet: & ideo nec tolli, nec diminui, ſeu limitari poteſt: in Epiſcopo autem eſt cum dependentia à ſummo Pontifice, à quo limitari, vel etiam auferri poteſt. Vt iam factum eſt in Concilio Lateran. in dicto c. vlt. de Relig. domib. vbi notat Panorm. poſt illam prohibitionem, non

Quartum diſcrimen. Eſt immutabilis in Pontifice per hominem, in Epiſcopis eſt dependens à Pontifice, à quo limitari, vel auferri poteſt. Panormit.

B poſſe Epiſcopum contra tenorem illius facere, quia non poteſt in lege Concilij vniuerſalis diſpēſare. quod in aliis caſibus reſeruatis videre licet: nam per reſeruationem tollitur ab Epiſcopo poteſtas diſpenſandi, vel abſoluendi in tali caſu. Sic ergo per illam legem, hanc approbationem ſibi Papa reſeruauit, & conſequenter illam inferioribus abſtulit. Vnde inferunt aliqui differentiam aliam, dicentes hanc poteſtatem in ſolo Papa eſſe, & fuiſſe ordinariam, in aliis verò Epiſcopis fuiſſe delegatam. Sed non eſt neceſſaria illatio, quia omnis iuriſdictio conueniens Epiſcopo ex vi ſui muneris, ſine poſitiua conceſſione, cum ſola non prohibitione, ſeu reſeruatione, conuenit illi, tanquam ordinaria, vt conſtat de diſpenſatione votorum, & ſi-

C milibus. Et ratio eſt, quia illa dicitur iuriſdictio ordinaria, quæ conuenit ex vi muneris, & dignitatis, etiamſi per reſeruationem limitari poſſit; talis autem eſt hæc poteſtas, vt ex dictis patet: nec reſeruatio eſt ſignum delegationis, vt per ſe notum eſt.

Reſeruatio non eſt ſignum delegationis factæ.

26. Quinta differentia poteſt addi, quòd Pontifex approbare poteſt religionem ſolennizando vota: vt eſt certum ex cap. vnico. de voto in 6. & ſuprà dictum eſt; Epiſcopus verò non videtur poſſe ſolennizare vota, ac proinde nec approbare religionis ſtatum, niſi vt ex votis ſimplicibus conſtantē. Duplex autem ratio huius poſterioris partis reddi

Quintum diſcrimen. Pontifex poteſt approbare religionem ſolennizando vota; nō ita Epiſcopus.

D poteſt. Vna eſt, quia poteſtas inhabilitandi perſonam ad matrimonium ſubſequens, videtur excedere particularem, & limitatam iuriſdictionem Epiſcopalem. Quod in primis colligitur ex d. cap. vnico de voto. in 6. quod requirit, religionem eſſe per ſedem Apoſtolicam approbatam, vt votum caſtitatis religioſæ ſit ſolenne, vtique quoad illum effectum. Ratio etiam reddi poteſt, quia irritare matrimonium eſt res grauiſſima, & ideo ex natura rei videtur Pontifici reſeruata: iuxta regulam c. 1. *minores*, de Baptiſmo dicentis, maiores cauſas ad Romanum Pontificem ſpecialiter pertinere, eo vel maximè, quod non videtur fieri poſſe, vt per-

E ſona ſit inhabilis ad contrahendum matrimoniū in vno Epiſcopatu, & non in alio: Epiſcopus autē non poteſt inhabilitare perſonam pro vniuerſa Eccleſia, cùm limitatam habeat iuriſdictionem. Ergo non poteſt ſolennizare votum caſtitatis quoad hunc effectum. Multo verò minus videtur poſſe dare illi vim ad dirimendum matrimonium iam contractum, quia hoc multo difficilius eſſe videtur, propter præiudicium tertij, & propter naturalem indiſſolubilitatem vinculi matrimonij, & quia talis poteſtas non ſpectat ad ordinarium regimen animarum, & ideo non conuenit Epiſcopo ex vi ſui muneris, etiamſi non prohibeatur; ſed vt illam habeat, neceſſe eſt, vt ei ſpecialiter delegetur. De cæteris autem votis paupertatis, & obedien-

tiæ

tiæ,prior ratio cum proportione procedit. Poteſtque hæc ratio confirmari;quia Epiſcopus non poteſt irritare vota antecedenter, id eſt, hanc vel illam conditionem voto apponere, ſine qua validũ non ſit; cùm aliàs illa conditio non eſſet ex natura rei ad valorem voti neceſſaria; quia huiuſmodi irritatio præſertim in obligatione, ſeu quaſi contractu cum Deo ipſo, eſt res valde ardua, & actus ſupremæ poteſtatis: ergo ſimiliter ſolennizare vota,& tribuere illis poteſtatem irritandi, particularis Epiſcopi vires excedit.

27. Altera ratio,ob quam videtur, Epiſcopum non habere poteſtatem ſolennizandi vota,eſt,quia non poteſt efficere,vt vinculum religionis ſit abſolutè perpetuum,& irreuocabile ex vtraque parte, religionis,ſcilicet, & religioſi. Sicut non poſſet Epiſcopus facere vinculũ matrimonij rati indiſſolubile,niſi ex natura ſua huiuſmodi eſſet; quia cùm ille contractus voluntarius ſit, non poteſt Epiſcopus illi maiorem obligationem addere, quam per voluntatem contrahentium naturaliter habebat: nam illud ſolum ſummo Principi conuenire poteſt. Sic ergo,cùm vinculum inter religionem, & religioſum, non ita ſit perpetuum, & indiſſolubile ex natura ſua, quin per voluntatem religionis, vel ſaltem vtriuſque partis diſſolui poſſit,non poteſt Epiſcopus ſua ordinaria poteſtate illi addere indiſſolubilitatem;ſed ad ſummum hoc tribui poteſt Pontifici ob ſupremam poteſtatem. Ergo ex hac etiam parte non poterat Epiſcopus ſolennizare vota, cùm illa conditio ad ſolennitatem votorum,neceſſaria ſit,vt ſuprà vidimus.Quòd ſi vera eſt hæc pars, optimè iuxta illam probatur, ac veriſimile fit,antiquas religiones,antequam a Pótificibus ſpecialiter approbarentur, non habuiſſe vota ſolennia; nec irritaſſe matrimonia, vel alios contractus,nec vinculum abſolutè perpetuum induxiſſe, vt ſuprà tetigimus, & in ſequentibus ex profeſſo tractandum eſt.

28. Veruntamen hæc differentia ex hac poſteriori parte incerta eſt,licèt ſit probabilis. Pendet enim ex illa quæſtione, an Epiſcopi in ſuis diœceſibus poſſint inducere impedimenta irritantia matrimonium, ſine Pontificis authoritate, niſi prohibeantur.Nam,ſi id poſſunt,cõſequenter etiam poterunt ſolennizare vota, quoad vim illam moralem inhabilitandi perſonam,ſeu,quod idem eſt,irritandi actus, vel contractus voto contrarios; eſt enim eadem ratio,vt per ſe patet. Quòd autem id poſſint Epiſcopi ex vi ſui muneris, affirmat Sancius lib.7.de matrim. diſp.1. in fin. Fundatur verò in ſolo illo principio, quòd Epiſcopus poteſt in ſuo Epiſcopatu quidquid Pontifex poteſt in vniuerſa Eccleſia, niſi prohibitus ſit. Vnde, quanuis fateatur cum communi Doctorum, quos citat, Epiſcopos de facto non habere hanc poteſtatem, dicit,hoc inde prouenire, quòd Papa ſibi reſeruauit.Si verò inſtes, de tali reſeruatione nullo iure canonico conſtare.Reſpondet, vniuerſali conſuetudine fuiſſe introductum; ſicut de diſpenſatione in votis reſeruatis dici ſolet. Iuxta hanc ergo doctrinam ruit prior ratio in cõtrarium inducta.

An Epiſcopus in ſua diœceſi poſſit inducere impedimẽta irritantia matrimonium, ſi nõ prohibeatur.

Affirmat Sanches.

29. Et ad poſteriorem conſequenter dici poterit, etiam poſſe Epiſcopum inſtituere in ſua diœceſi, vt vinculum religionis ſit abſolutè perpetuum, & irreuocabile ex vtraque parte, quia quando Epiſcopus approbat religionem, conſequenter dat illi poteſtatem admittendi vota, & traditionem nomine Dei: ergo poteſt dare illi hanc poteſtatem cum tali modo,& conditione,vt ipſe etiam Prælatus obligetur ſubdito ad non reuocandum contra-

A ctum; quod ſatis eſt, vt ſaltem non conſentiente religioſo, non poſſit religio vinculum illud diſſoluere. Vlteriùs verò etiam facere poterit Epiſcopus,vt nec per mutuum conſenſum poſſint vinculum tollere,nam ſicut illa traditio non acceptatur, niſi per ſpecialem perſonam datam ad id faciendum vice Dei, ita non poterit reuocari, niſi per ſimilem,ſeu proportionalem poteſtatem. Poteſt autem Epiſcopus concedere poteſtatem religioni ad acceptandum, non tamen ad dimittendum;ſicut nunc facit Papa:ergo eſſet tunc vinculum perpetuum,ſicut eſt nunc. Denique etiam tũc poſſet Epiſcopus,non tantùm religionem non approbare,ſed etiam ita illam prohibere,vt non poſ-

B ſet validè fieri; negando vtique poteſtatem acceptandi traditionem religioſam, ſine qua non ſubſiſtit religio Eccleſiaſtica,vt ſuprà dictum eſt.Ergo etiam poſſet è contrario ita acceptare traditionem,vt vinculum eſſet indiſſolubile,ſaltem ſecluſa diſpenſatione. Itaque hoc modo facilè defendi poteſt, poſſe Epiſcopum ſolennizare vota, & profeſſionem religioſam in ſua diœceſi, niſi ſit reſeruatum,ſicut nunc eſt. An verò ſemper fuerit, incertum eſt:& ideo etiam ex hoc capite certò ſciri non poteſt, qualis fuerit in hac parte vſus antiquus.Nũc ergo nihil in hoc abſolutè definio, quia pendet ex illo principio de poteſtate, quam habet Epiſcopus ad inducenda impedimenta irritantia matrimonium;quam in alium proprium locum ex

C profeſſo tractandam differo.

Sexta,& vltima differentia conducens ad intelligentiam iuris, eſt, ſolum Papam poſſe ſimpliciter approbare religionem; Epiſcopos verò tantùm ſecundùm quid. Excluſiua quoad partem affirmantem,per ſe clara eſt de Pontifice,vt ex dictis conſtat. Probatur ergo,quoad alteram partem de Epiſcopis,quia eorum approbatio plures habet limitationes,ob quas meritò dicitur,ſecũdùm quid. Prima eſt,quia non ſufficit pro tota Eccleſia, ſed pro vna tantùm diœceſi. Secunda eſt, quia prout eſt approbatio iudicatiua, & declaratiua veritatis, ſeu veræ ſanctitatis,non eſt infallibilis,ſed per humanam coniecturam, vel prudentiam fit. Tertia, quia etiam prout eſt practica,& quaſi effectiua ta-

D lis ſtatus, non eſt omnino firma, ſed à ſuperiori poteſtate reuocari poteſt.Et hinc colligere poſſumus, quoties in iure Canonico ad veritatem religionis poſtulatur approbatio,abſolutè ſic appellata,& ſine vllo addito, ſermonem eſſe de approbatione Pontificia. Exemplum optimum eſt, in illo capite vlt. de Relig. domib.vbi ſolùm præcipitur, ne quis inducat religionem, præter approbatas: vel,vt qui religioſus fieri voluerit,vnam de approbatis aſſumat. Et nihilominus certum eſt, ibi requiri approbationem Pontificiam. Nam eius neceſſitas per illum textum inducta primùm eſt. Et ſimiliter in c.vnic.eod.tit. in 6.priùs improbantur religiones nouæ,quæ approbationem non meruerunt; & poſtea reuocantur, quæ confirmationem ſedis Apoſtolicæ non meruerunt.Vnde conſtat per

E approbationem priùs abſolutè dictam, confirmationem ſedis Apoſtolicæ poſtea explicari.Et ratio etiam hoc ſuadet:tum,quia, cùm in iure leges ſint vniuerſales, & Pontificiæ, vel Conciliares à Pontificibus confirmatæ, non ſolent vocare approbationem ſimpliciter,niſi,quæ eadem Pontificia authoritate facta eſt:tum etiam quia approbatio non omnino certa,nec vniuerſalis,nomen approbationis ſimpliciter non meretur.

30. Vltimum diſcrimen. Papa approbare poteſt ſimpliciter, Epiſcopus ſecundùm quid.

CAPVT

CAPVT XVIII.

Vtrùm poteſtas iuriſdictionis ad ſtatum religioſum, vel in illo ſimpliciter neceſſaria ſit.

1. IN hoc capite non intendimus nouam aliquam conditionem ad ſtatum religioſum neceſſariam adiungere, vel inuenire, ſed tractatam in capitibus proximè præcedentibus ampliùs explicare: quod neceſſarium iudicauimus propter nouum modum loquendi aliquorum Theologorum, quem ſtatim expendemus. Vt autem punctum breuiter attingamus, ſupponimus, tribus modis poſſe in hoc negotio iuriſdictionem requiri. Primò ad inſtituendam ipſam religionem. Secundò ad conſtituendos ipſos religioſos in tali ſtatu. Tertiò ad regimen ipſius religionis. De primo modo, ſeu vſu iuriſdictionis non dubitamus; quia reſolutio ex præcedentibus capitibus conſtat; tunc enim inſtituitur religio, cùm approbatur, & confirmatur: nã licèt præcedere debeat inuentio, & quaſi ordinatio inſtituti, in quod cadere debet approbatio: illa prior eſt, quaſi præparatio, & diſpoſitio materiæ, ad quam non eſt neceſſaria iuriſdictio; quia per illam actionem, nec ius dicitur, nec lex fertur, vel aliqua actio ſuperioris exercetur. Solùm ergo ad tam excellens opus in primis neceſſaria eſt diuina vocatio, inſpiratio, & illuminatio; & deinde experientia, prudentia, & non modica ſapientia; & ante omnia maxima vitæ ſanctitas. At verò approbatio eſt veluti formæ inductio, ac ſubinde eſt veluti religionis, ſeu communis ſtatus cuiuſdam religioſi effectio, ſeu creatio. Et ad illum actum ſine dubio requiritur poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis; quia illa eſt veluti quædam ſententia declaratoria, ſecum afferens executionem, dando illi inſtituto ſtatum veræ religionis, & illius corpori, ac perſonis eius poteſtatẽ, vel facultates neceſſarias ad illum ſtatum inchoandum, propagandum, & conſeruandum, vt in ſuperioribus tactum eſt, vbi hac ratione diximus, poteſtatem approbandi religionem tantùm eſſe in Paſtoribus Eccleſiæ, ac ſubinde ad poteſtatem Pontificiam pertinere: vnde cùm non pertineat ad poteſtatem ordinis, ad poteſtatẽ iuriſdictionis pertinere, neceſſarium eſt. Denique inde fit, vt hæc poteſtas, vt eſt in Epiſcopis, à ſummo Pontifice pendeat, ideóque ab ipſo per reſeruationem actus eius, auferri poſſit.

Tribus modis poteſt iuriſdictio requiri ad ſtatum religioſum.

2. In ſecundo puncto etiam ſupponimus, iuriſdictionem eſſe neceſſariam in acceptante vota, ſeu profeſſionem. Certum eſt enim profeſſionem religioſam non eſſe validam, niſi ab habente poteſtatem acceptetur. Vt ſumunt omnes Doctores ex c. *ad Apoſtolicam*. de Regular. ibi, *Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente monaſticam.* Et infrà: *Ideóque obligatur per profeſſionem emiſſam pariter, & acceptam.* Idem ſumitur ex c. *porrectum.* eodem titulo, ibi, *Ex quo à conuertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate.* vnde colligunt ſpecialem poteſtatem eſſe neceſſariam ad acceptandum aliquem in religioſum. Dubitant verò, apud quem ſit hæc poteſtas, & quomodo ſit exercenda; quod infrà ſuo loco tractabitur, nunc enim neceſſarium non eſt. Poteſtas autem illa ſpecialis eſt, & poteſtati conferendi beneficia comparatur à Panormitano ibi, quem imitatur Sylu. Verb. *Religio.* 3. q. 13. & 14. Geminian. autem in c. *conſtitutione.* de Regul. in 6. vo-
A cat illam poteſtatem incorporandi aliquem in Religionem, ſine qua, vel ordinaria, vel delegata, ſeu commiſſaria, non poteſt aliquis verus religioſus conſtitui: at illa meritò dici poteſt poteſtas iuriſdictionis latè ſaltem loquendo, quatenus omnis poteſtas gubernatiua, vel adminiſtrationis, iuriſdictionis dici poteſt; quomodo poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis adæquatè condiſtinguitur à poteſtate ordinis. In hoc ergo ſenſu rectè dicitur neceſſaria iuriſdictio ad conſtituendum aliquem religioſum. Et ita infrà oſtendemus, nunquam fuiſſe in Eccleſia factos religioſos, niſi admiſſos per Epiſcopos, vel per aliquos ab illis, vel à ſummo Põtifice poteſtatem habentes. Nec de hoc puncto
B plura hoc loco dicere neceſſe eſt.

Panor. *Sylu.*

3. Quæſtio ergo principaliter proponitur in tertio ſenſu; an ſcilicet, in ſtatu religioſo neceſſaria ſit peculiaris iuriſdictio Prælati in ſubditos, qui veri religioſi cenſendi ſint? In quo puncto P. Vazquez 1. 2. diſp. 165. c. 4. pro comperto habet, neminem poſſe eſſe verè religioſum, niſi conſtitutus ſit ſub alterius iuriſdictione, & poteſtate; eandémque ſententiam aſſerit Baſil. Ponce d. q. 3. ex Variis. c. 5. in diuerſo tamen ſenſu, & ex contrario fundamento. Hic enim author per iuriſdictionem intelligit poteſtatem gubernatiuam neceſſariã in Prælato Religionis ex vi profeſſionis per ſe, ac præciſè ſpectatæ. Vnde ſic in virtute colligit. Nemo cõ-
C ſtituitur religioſus, niſi ſe donet religioni, & ex vi talis donationis ipſe tranſeat in ius religionis; ergo ex tali donatione oritur propria, & peculiaris iuriſdictio Prælati religionis in religioſum. Hæc ergo iuriſdictio neceſſaria omnino eſt in religioſo ſtatu. Confirmat, quia Prælatus religionis habet ſpecialem poteſtatem, per quam vota ſubditorum irritare valet. Hæc autem non eſt, niſi poteſtas iuriſdictionis, quam per donationem religioſi à ſe acceptatam acquirit. Loquendo autem de propria iuriſdictione Eccleſiaſtica, quæ à Pontifice, vel Epiſcopo manet, ſítque propria poteſtas ligandi, & ſoluendi in foro exteriori per proprias leges, & cenſuras, vel alias pœnas, fatetur ille author non
D eſſe talem iuriſdictionem de neceſſitate intrinſeca ſtatus religioſi; ſed eſſe extrinſecam, & ſuperadditam illi ſtatui, vel à Pontifice, vel immediatè à Deo.

Quæſtio excitatur in tertio ſenſu, an ſit neceſſaria peculiaris iuriſdictio prælati in ſubditos.

Affirmant aliqui. *Vazq.* *Baſilius.*

Per iuriſdictionem intelligunt poteſtatem gubernatiuã à ſubditis manantem.

4. At verò alius author è contrario putat de intrinſeca ratione religioſi ſtatus eſſe, vt in eo Prælatus habeat iuriſdictionem in ſubditos; quæ non ab ipſis ſubditis, ſed à Pontifice manet. Fundamẽtum eius eſt, quia ſola vota facta in manibus Prælati cum promiſſione obedientiæ, non ſufficiunt aliquem religioſum conſtituere; niſi fiant iuxta aliquod inſtitutum, per quod aliqua iuriſdictio in ſubditos Prælato data ſit; ita vt poſſit illos punire, & ad vota, inſtitutúmque ſeruandum cogere. Hæc autem iuriſdictio non poteſt competere Prælato religionis, niſi à Pontifice vel Epiſcopis manet; er-
E go. Maiorem ſupponit, vt manifeſtam ex communi ſenſu omnium: & fortaſſe, quia ſine tali iuriſdictione non poſſet neruus diſciplinæ in tali ſtatu ſubſiſtere; quod eſt contra finem illius ſtatus, ac ſubinde contra ſubſtantiam illius. Minor autem probatur ab inconuenienti, quia aliàs poſſet aliquis conſtitui religioſus per tria vota priuatim facta; quod eſt abſurdum, & contra omnium ſententiã. Deinde probat à priori, quia ſicut Reſpublica ciuilis, poſtquam omnem ſuam poteſtatem in Regẽ tranſtulit, non poteſt alteri Principi iuriſdictionem conferre; nec etiam pars reipublicæ, vel ciuitas,

Vaſquez requirit poteſtatem à Pontifice manantem.

tas, vel collegium aliquod, quod ſit pars illius Reipublicæ, poteſt aliquem ſuperiorem ſibi præponere cum vera poteſtate iuriſdictionis, quam in ipſos exercere valeat, quia iam tota eſt in Principem tranſlata; ita in Chriſti Eccleſia, cùm tota iuriſdictio ſpiritualis vicario Chriſti ab ipſo data ſit, vt inde in alios Paſtores deſcendat, non poteſt vlla congregatio priuata Prælatum cum vera iuriſdictione ſua authoritate, & voluntate ſibi præponere: neque vlla perſona particularis per quamuis promiſſionem, votum, aut traditionem ſui alicui perſonæ, aut communitati factam, & ab ea acceptatam, poteſt illi in ſeipſum veram iuriſdictioné ſpiritualem præbere; ergo neceſſaria eſt iuriſdictio quæ à Pontifice dependeat, vel in ipſo ſit, & peculiari modo religioſum ſtatum ſibi habeat ſubiectũ. Quam rationem latè dictus author proſequitur, & addit confirmationem ſumptam ex poteſtate irritandi vota, quæ in religioſis Prælatis exiſtit. Nam illa non eſt à poteſtate dominatiua, vt quidam dicunt: nam hæc nulla eſt in huiuſmodi prælatis; ergo eſt ex ſpeciali iuriſdictione in ipſis. Antecedens probatur, quia prælatus non habet aliquod genus dominij in religioſum, niſi quatenus poteſt illi præcipere, & ad obſeruationem regulæ cogere, qui ſunt actus iuriſdictionis, non dominij.

Quid intelligatur nomine iuriſdictionis, & poteſtatis dominatiuæ.

5. Ne fortaſſe ſit de modo loquendi contentio, ſupponere oportet, quid nomine iuriſdictionis, & poteſtatis dominatiuæ ſignificetur. Vt enim hæc duo diſtinguantur, oportet animaduertere nomine iuriſdictionis in præſenti ſignificari poteſtatem ſpiritualem ad claues Eccleſiæ pertinentem; & conſequenter à Chriſto domino datam, vel deriuatam, medio vicario ſuo, vel aliis Epiſcopis. Per poteſtatem autem dominatiuam intelligi oportet ius acquiſitum religioni, & prælatis eius ad imperandum religioſis, & vtendum operibus eorum, prout conueniens iudicauerint. Quæ poteſtas, ſi in religione reperitur, non pertinet ad claues, nec à Chriſto deſcendit per ſpecialem donationem Eccleſiæ factam; ſed orta eſt radicaliter à voluntate profitentium talem regulam, & ſe donantium religioni cum promiſſione, & obligatione obediendi ſecundùm illam. Vnde manifeſtum eſt, talem poteſtatem, ſi eſt, diſtinctam eſſe à poteſtate clauium, & conſequenter à iuriſdictione propriè dicta, & explicata; quanuis impropriè, & abuſiuè loquendo vocari poſſit iuriſdictio, extendendo hanc vocem ad omnem poteſtatem imperandi, & cogendi, quã habet pater in filium, & dominus in ſeruum. qui abuſus vocis cauendus eſt, tum quia inducit ambiguitatem, & confuſionem, ac diſſenſionem in verbis; tum etiam, quia neque in iure canonico, nec in ciuili dicitur iuriſdictio, niſi poteſtas publica, & politica, quæ à Principe, vel republica manauit. Deinde, quoniam hæc quæſtio maximè locum habet in religione propriè ſumpta ſecundùm communem vſum pro communitate religioſa, aduerto, poſſe talem religionem conſiderari dupliciter, primò, vt cõnſtat ex ſolis religioſis cum proprio prçlato eiuſdem religionis, vt Abbate, Priori, vel alio ſimili: ſecundò, vt includit ſuperiorem Prælatum quaſi extrinſecum, vt eſt nunc Papa reſpectu omnium religionum exemptarum; & olim erant Epiſcopi reſpectu monaſteriorum ſuæ diœceſis & nũc ſunt in aliquibus monaſteriis monialium ſibi ſubiectis.

Prima aſſertio.

6. Dico ergo primò. In ſtatu religioſo neceſſaria eſt in Prælato poteſtas gubernatiua monaſterij, & ſuo modo dominatiua ſingulorum religioſorum, A diſtincta à poteſtate iuriſdictionis, & ab ea ſeparabilis. Hæc aſſertio videtur clara ex fundamento prioris ſententiæ, & ex omnibus ſupradictis de traditione, quã profeſſio religioſa includit, quamque omnes admittunt, vt ſupra dixi; quia per illam traditionem aliquod ius tráſfertur in religionem, ergo illud ius diſtinctum eſt à iuriſdictione, quam Chriſtus dedit, vel eius vicarij conferre poſſunt. Vſus autem illius iuris eſt gubernatio perſonæ religioſi; ſeu applicatio illius ad hæc, vel illa opera, cum efficacia moraliter requiſita ad bonum religionis, & religioſi. Ergo illud ius eſt quędam poteſtas gubernatiua religioſi diſtincta à propria iuriſdictione. Secundò: ſtatus religionis eſt ſtatus ſeruitutis diſtinctus à ſtatu ſubiectionis, quem ex vi B Eccleſiaſticæ iuriſdictionis omnes habent fideles. Ergo illi ſeruituti reſpondet poteſtas peculiaris dominatiua à propria iuriſdictione diſtincta; imò & ſeparabilis ab illa, vt ex ſequenti aſſertione patebit. Nunc argumentor tertiò, ex poteſtate Prælati religionis ad irritanda vota religioſorum: nam illa irritatio non fit ex iuriſdictione; ergo eſt ex poteſtate dominatiua. Conſequentia euidens eſt, quia non poteſt aliud genus poteſtatis cogitari, nec hactenus inuentum eſt. Antecedens verò cõmuniter receptum eſt. Duplex enim modus irritandi vota diſtinguitur à Doctoribus: vnus eſt indirectus ex parte materiæ voti, quæ ſubeſt voluntati Prælati: alius modus eſt directus, tollendo ſimpliciter C vinculum voti ex parte voluntatis ipſius vouentis, quæ eſt impotens ad ſe firmiter obligandum. Et prior quidem modus euidenter naſcitur, non ex iuriſdictione, ſed ex particulari iure circa materiam voti à religioſo emiſſi; quód ius eſt vel ex traditione, vel ex voto obedientiæ: vt patet à ſimili in ſeruo, cuius vota irritat dominus ex parte materiæ, non ob iuriſdictionem, ſed ob dominium, idémque eſt de patre in filium, quoad vota realia, vel repugnantia obedientiæ ſibi debitæ.

In ſtatu religioſo requiritur in prælato poteſtas gubernatiua, à iuriſdictione diſtincta & ſeparabilis.

Probatur primò.

Secundò.

Tertiò.

Indirecta votorum irritatio in religioſis eſt actus dominij, nõ iuriſdictionis.

De alio verò modo directæ irritationis eſt controuerſia, an cadat ſub Prælati poteſtatem? Qui tamen illum admittunt, non in iuriſdictione, ſed in D poteſtate dominatiua illum fundant, id eſt, in pacto inter religionem, & religioſum; & in modo tradendi ſe, ſuámque voluntatem religioni, & prælatis eius; vt dixi ſuprà; explicando ſolennitatem voti obedientiæ. & in 2. tom. de Relig. lib. 6. de Voto c.7. Et ex ibi dictis confirmatur; quia hæc poteſtas non poteſt eſſe ex iuriſdictione manante à Prælatis Eccleſiæ, quia nemo dat, quod non habet. At verò Epiſcopus, vel etiam Pontifex ex vi ſolius iuriſdictionis, non poteſt hoc modo irritare vota fidelium; ergo nec Prælato Religionis iuriſdictionem ad illa irritanda dare potuit. Reſpondent, quanuis Pontifex non habeat poteſtatem ad irritanda vota fidelium, qui ei ſpecialem E obedientiam non vouerunt; nihilominus in eos, qui hanc obedientiam ipſi Pontifici vouerunt, & ipſe acceptauit, eóſque in ſuam peculiarem protectionem ſuſcepit, vt ſunt omnes religioſi, ſpecialem iuriſdictionem exercere poſſe, ideóque poſſe eorum vota irritare; & ita potuiſſe illam Prælatis religionum communicare. Sed contra hoc eſt, quia etiam in ipſo Pontifice irritatio votorum religioſorum non eſt actus iuriſdictionis, ſed eiuſdem dominij religioſi; quod altiori modo eſt in Pontifice, tanquam in ſupremo Prælato. Nam ſi eſſet actus iuriſdictionis, requireret cauſam, & non diſtingueretur à diſpenſatione: vt in d lib. 6. de Voto c. 1. & ſequentib. vſque ad 7. latè dixi. Vnde 7.

Idem dicendum de directa, ſi datur in prælato.

de

de non ſufficit ſpecialis iuriſdictio Pontifici in aliquem, vt poſſit illius vota irritare. Nam licet ſpecialiorem iuriſdictionem in Clericos, vel Epiſcopos habeat, nihilominus non poteſt vota illorum irritare, niſi quando eorum vota ex parte materiæ pendent ex libera Pontificis voluntate (vt ibidem dixi;) atque hoc magis ex ſequenti aſſertione confirmabitur.

Aſſertio ſecunda. Prædicta poteſtas ſola ſufficit ad conſtituendum verum ſtatum religioſum.

8. Dico ſecundò, Hæc poteſtas quaſi dominatiua, & domeſtica, vt ſic dicã, ſeu œconomica, ſine alia propria ſpirituali iuriſdictione, quæ ſit in Abbate, Priori, vel alio ſimili Prælato proprio, & immediato religioſi conuentus, ſufficiens eſt ad verum ſtatum religioſum conſtituendum. Hanc aſſertionem mihi probat ſufficienter argumẽtum ſumptũ ex monaſteriis monacharum, in eis enim Abbatiſſa non habet iuriſdictionem ſpiritualem (vt eſt communis ſententia, & doctrina;) & multo minus habet ciuilem, ſeu temporalem, vt eſt per ſe notum; quia à nullo Principe ſæculari illam acceperunt, & nihilominus Moniales illi ſubiiciuntur, vt matri, tenentúrque illi parere ſecundùm regulam, quam ſunt profeſſæ. Et hæc poteſtas ex parte Abbatiſſæ, & ſubiectio ex parte aliarum ſufficit ad veram religionem in tali ſtatu conſtituendam. Ergo propria iuriſdictio extrinſeca (vt ita dicam) exiſtẽs intra congregationem religioſam in proprio eius Prælato, ad ſubſtantiam religionis non pertinet. Idem argumentum ſumi poteſt ex antiquis monaſteriis monachorum. Nam veriſimile eſt, inſtituta fuiſſe ſine ſpeciali iuriſdictione, quæ præfectis talium monaſteriorum communicata fuiſſet. Tum, quia communiter tunc monachi, etiam Abbates, non erant clerici; vt etiam de ſancto Benedicto affirmat Bonauentura in expoſitione ſuę regulæ c. 7. & ita veriſimile eſt, non fuiſſe illis aliquam ſpiritualem iuriſdictionem communicatam. Tum quia de hac rę nulla mentio eſt in hiſtoriis, nec talis iuriſdictionis effectus peculiares legimus; quia nec voluntariam iuriſdictionem exercuiſſe legimus, diſpenſando in præceptis Eccleſiæ, vel in votis; nec etiam inuoluntariam, ferendo cenſuras. Nam excommunicationes quædam, quæ in regula Benedicti leguntur, non erant cenſuræ propriæ, ſed corporales pœnæ, & quaſi exilia quædam, aut ſeparationes, vel domeſticæ incarcerationes.

Probatur in Abbatiſſis monialiũ.

Reſponſio Vaſquez.

9. Reſpondet P. Vazquez, quamuis in his Prælatis non ſit neceſſaria integra iuriſdictio, quæ ad cenſuras ſe extendat, nihilominus ſine aliqua iuriſdictione coactiua eſſe non poſſe, quia ſine illa non poteſt hominum congregatio ſufficienter gubernari. Et ita videmus etiam Abbatiſſas poſſe punire ſubditas propter Regulæ tranſgreſſionem, & eas cogere ad regulæ obſeruationem, quod ſine aliqua iuriſdictione facere non poſſent. Sed contra hoc eſt, quia non omnis coactio, & punitio eſt actus propriæ iuriſdictionis: nam Dominus poteſt punire ſeruum, & illum cogere ad ſeruanda mandata ab ipſo præſcripta, nec ad hoc indiget iuriſdictione, ſed dominio. Et pater caſtigat filium, & mater filiam; ac denique in domeſtico, ſeu œconomico regimine etiam eſt ſuo modo poteſtas directiua, & coactiua, quæ per ſe ſpectata non eſt poteſtas iuriſdictionis, ſed paterna, vel dominatiua appellari poteſt. Hæc ergo in ordine ſpiritualium poteſtatum, etiam inuenitur, & per ſe ſufficit in religioſa familia ad directionem, & coactionem, quaſi paternam, vt conuenienter gubernari valeat. Nam ſi maior ſit neceſſaria coactio, vel punitio, poterit per aliam maiorem, & quaſi extrinſecam, (vt ſic dicam) poteſtatem prouideri, vt mox dicam.

Non omnis coactio, & punitio eſt actus propriæ iuriſdictionis; vt patet in patre reſpectu filij, & in domino reſpectu ſerui.

10. Et declaratur ampliùs hæc doctrina: nam licèt in Eccleſia, vel in Republica, vel regno, poſtquam ſuprema poteſtas iuriſdictionis vni Principi, vel ſupremo gubernatori data eſt, non poſſint ſubditi per voluntaria pacta, vel ſocietates voluntariè initas aliquem ſibi ſuperiorem cum propria iuriſdictione præficere; nihilominus mediante matrimonio vxor ſubiicitur viro, & vir ſpecialem in vxorem poteſtatem habet; & pater in filium, & dominus in ſeruos, & famulos ſine diminutione, vel præiudicio iuriſdictionis Principis. Et tandem, ratione mediante, alio pacto poſſunt plures ciues, ſeu particulares perſonæ in Collegium aliquod ſociari, & proprium, ſeu quaſi domeſticum gubernatorem ſibi deligere, cui ex promiſſione, & pacto parere teneantur, ſiue præcipiat, ſiue mulctam aliquam imponat; vel coactionem moderatam, & priuatæ familiæ proportionatam faciat. Nam totum eſt conſentaneum rationi naturali, & non derogat ſupremæ iuriſdictioni Principis; & ideo per ſe licitum eſt, niſi prohibeatur. Sicut iure ciuili pia collegia licita erant, etiamſi non eſſent ſpecialiter approbata. Sic ergo ſtatus religioſus poteſt ſufficienter conſtitui in ſimili congregatione, in qua proprius religioſus Prælatus habeat poteſtatem præcipiendi ſubditis abſque propria iuriſdictione ex poteſtate paterna ſpirituali, accepta ex voluntario pacto, & traditione acceptata, & per votum obedientiæ confirmata. Et inde etiam conſequenter habebit poteſtatem coërcendi ſubditos, & puniendi pœna regulari, & moderata, quæ ad ordinarium regimen vnius familiæ ſufficiat. Igitur poteſtas propria iuriſdictionis non eſt ſimpliciter neceſſaria ex ſola rei natura, vt verus ſtatus religioſus conſtitui poſſit.

Declaratur magis hæc doctrina.

11. Dico tertiò. Ad perfectum regimen ſtatus, ſeu monaſterij religioſi, neceſſaria eſt propria poteſtas iuriſdictionis in aliquo Prælato talis religionis, ſaltem extrinſeco, & communi aliis fidelibus. Hæc autem iuriſdictio non eſt conditio prærequiſita ſpecialiter ad illum ſtatum, ſed cùm ſpiritualis iuriſdictio ad regendam vniuerſam Eccleſiam, & omnes ſtatus eius, præſertim Eccleſiaſticos, generaliter ſupponatur, facta inſtitutione alicuius religioſi ſtatus, ſtatim ſpecialis ſubiectio ad ſpiritualem Eccleſiæ iuriſdictionem, quaſi naturaliter ad illum conſequitur. Priorem partem huius aſſertionis admittit ex parte Vazquez, & ſi poteſtatẽ paternam ſeu priuatæ familiæ à regia, & Eccleſiaſtica iuriſdictione diſtinguere voluiſſet, totam aſſertionem facilè cõcederet. Prima ergo pars in primis conſtat inductione: nam monaſteria monialium, licèt intra ſe, vt ſic dicam, non habeant Prælatam cum poteſtate iuriſdictionis; nihilominus ſemper habent Prælatum, qui propriam iuriſdictionem in omnes illas etiam in Abbatiſſam habeat; vt eſt Epiſcopus in monaſteriis illi ſubiectis; vel Prouincialis, aut alius Prælatus illius religionis virorum, cuius membrum tale monaſterium exiſtit. Olim etiam ante exemptionem religioſorum, monaſteria monachorum ſubiiciebantur Epiſcopo, tãquam habenti iuriſdictionem in ipſos, vt probant iura in præcedentibus capitibus allegata. Poſt exemptionem verò omnes ſubduntur ſummo Pontifici, vel Prælatis propriæ religionis, quibus Pontifex ſuam iuriſdictionem communicauit. Nunquam ergo ſtatus religioſus ſine ſubiectione ad prælatum aliquem habentem iuriſdictionem propriam in omnes eius profeſſores inuentus eſt. Signum ergo eſt, aliter inſtitui non poſſe. Et declaratur à ſimili, quia in republica, vel regno

Tertia aſſertio. Ad perfectum regimen ſtatus ſeu monaſterij religioſi neceſſaria eſt propria poteſtas iuriſdictionis in aliquo prælato talis religionis. Hanc poteſtatem reſpectu monialium habet Epiſcopus, vel prouincialis aut alius prælatus.

Confirmatur à ſimili. gno ciuili, nulla familia, vel collegium priuatum eſſe poteſt, aut aliquis ciuilis ſtatus inueniri, quin ſubdatur Principi, ſeu magiſtratui ſeculari, tanquam habenti propriam iuriſdictionem in ipſum, vt eſt per ſe euidens, & optimè probat ratio inducta pro ſecunda ſententia. Ac deniquе ratione generali oſtenditur, quia priuata, ſeu paterna poteſtas non ſufficit ad bonum regimen monaſterij, aut perſonarum eius, vt patet. Nam aliquando neceſſarium eſt vti cenſuris, vt compellantur; & aliquando vti oportet pœnis corporalibus, grauioribus, quàm per paternam poteſtatem ſolam inferri poſſint. Magiſque declarabitur hæc ratio, alteram aſſertionis partem explicando, ac demonſtrando.

Oſtenditur ratione.

12. Declaratur ergo pars illa; quia religioſus ſtatus eo ipſo, quòd per Eccleſiam approbatur, & inſtituitur, eſt ſtatus ſacer, & Eccleſiaſticus, & perſonæ eius ſunt ſub peculiari dominio Dei; vt ſuprà declaratum eſt; & ideo eo ipſo ſunt perſonæ ſacræ & Eccleſiaſticæ, quia & diuino obſequio specialiter ſunt deputatæ, & ad ipſum ſpecialiter pertinét. Hinc ergo eſt, vt tales perſonæ ex vi ſui ſtatus, & ex diuino, & canonico iure à iuriſdictione temporalium Principum exemptæ ſint: vt oſtendimus in defenſione Fidei. lib. 4. cap. 10. in fine. & toto cap. 11. & 12. & iuuant, quæ diximus in 18. & in tom. 5. de Cenſuris. diſp. 22. ſect. 1. n. 19. & ſequentibus, circa cenſuram canonis, *ſi quis ſuadente.* 17. q. 4 vbi id notant Doctores. Et in rubric. de Regul. & in cap. 2. de foro compet. Hinc ergo fit, vt eo ipſo, quòd aliquis religioſus conſtituitur, ſub ſpiritali iuriſdictione paſtorum Eccleſiæ conſtituatur. Illa ergo ſubiectio non eſt conditio neceſſaria ad ſtatum religioſum conſtituendum, ſed eſt, quaſi proprietas conſequens ad illum ſtatum; & eadem ratio eſt de iuriſdictione, quæ illi ſubiectioni reſpondet. Sunt enim illa, quaſi correlatiua, quæ vt talia ſunt, ſimul incipiunt, & ex eadem quaſi ratione fundandi conſequútur. Sicut ex ordinatione clerici ſequitur ſubiectio illius perſonæ ad Prælatum iuriſdictionem ſpiritualem habentem; non verò eſt illa ſubiectio, vel iuriſdictio conditio neceſſaria ad clericatum, ſed eſt proprietas conſequens. Vnde conſequenter fit, vt hæc iuriſdictio ſit accommodata tali ſtatui; in quo ſenſu illam vocamus ſpecialem, quæ non ex iure aliquo poſitiuo, vel pacto, aut voto, ſed ex parte materiæ, ſeu conditione perſonæ, ex natura rei determinatur. Declaratur, quia iuriſdictio Papæ, vel Epiſcopi eſt de ſe, quaſi virtus cauſæ vniuerſalis, quæ ad particulares effectus ex diſpoſitione materiæ determinatur. Sic enim Pontifex vniuerſalem habet poteſtatem in laicos, & in clericos ſeculares, & regulares, & in monachos: non tamen eoſdem actus iuriſdictionis in ſingulos exercere poteſt. Sed in vnoquoque iuxta capacitatem ſuam, id eſt, iuxta vniuſcuiuſque ſtatus exigentiam. Et ſic ſpecialiter cadit in monachos, quibus multa poteſt præcipere, quæ clericis aliis præcipere haud valet; imò inter religioſos ipſos, iuxta varia eorum inſtituta diuerſimo-

Iuriſdictio eſt quaſi proprietas conſequens ſtatum religioſum.

A dè poteſt illam iuriſdictionem exercere.

13. In quo eſt vltimò obſeruandum, in Pontifice, Epiſcopo, vel alio Prælato talem iuriſdictionem habente, coniungi ſimul propriam poteſtatem iuriſdictionis cum poteſtate dominatiua, ſeu paterna, orta ex religioſa profeſſione. Quia (vt dictum eſt) qui acceptat profeſſionem, eſt vel aliquis ordinarius Epiſcopus in monaſteriis non exemptis, ſed Epiſcopo ſubiectis; vel eſt ipſe Papa per ſe, vel per alium, cui poteſtatẽ acceptãdi vota, & traditionem concedit: vnde fit, vt pactum ipſum profeſſionis cum Prælato Eccleſiaſtico principaliter perficiatur; B & inde conſequenter ſequitur, vt ipſe etiam ſit præcipuus talis monaſterij, vel totius religionis Prælatus, etiam quoad poteſtatem dominatiuam, ſeu particularem ex traditione, ſeu profeſſione ortam. Vnde ſtatim ſubſequitur ſubiectio ad eundem Prælatum, prout iuriſdictionem ordinariam, & Eccleſiaſticam habet in oues ſuas, & in vnamquamque iuxta ſtatum ſuũ. Atque ita illæ duæ poteſtates mutuo ſe iuuãt. Nam cùm Epiſcopus, v. g. poſſit in virtute obedientiæ monialibus ſibi ſubditis, vt Prælatus ſuperior talis religionis, præcipere, vt Epiſcopus eſt, poteſt cenſuram adiungere. Et ſic etiam Prælati religionum exemptarum, cùm à Papa habeant iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuos religioſos, in C quos etiam habent particularem poteſtatem ratione profeſſionis, & obedientiæ, vtraque poteſtate vtuntur, quando in virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis præcipiunt: & in pœnis, & coactionibus nunc vna, nunc altera poteſtate vtuntur, vel regulari tantùm diſciplina, & coactione vtendo; vel per iuriſdictionem grauiùs puniendo.

Poteſtas dominatiua oritur ex profeſſione religioſa, & ordinariè coniũgitur cum poteſtate iuriſdictionis.

14. Vnde tandem concludimus, aliquod genus poteſtatis gubernatiuæ, & quaſi paternæ in ſpirituali ordinatione eſſe per ſe neceſſarium in ſtatu religioſo, & quaſi ab intrinſeco ratione obedientiæ, & traditionis ſpiritualis, quam ille ſtatus includit: propriam autem iuriſdictionem non ita eſſe ab intrinſeca ratione ſtatus; quanuis ſemper ſit D coniuncta cum priori poteſtate in aliquo ſuperiori Prælato intrinſeco, vt ſic dicam, vel extrinſeco religionis; & ideo ſpecialis ſubiectio ad talem iuriſdictionem, in quocunque profitente religioſum ſtatum neceſſariò inueniatur. Et ita reſponſum eſt ad fundamenta aliarum opinionum, quatenus cõtra ea, quæ diximus procedere poſſent. Ad illud verò, quod ſpecialiter inferebatur, quia ſequeretur per tria vota priuatim Deo facta conſtitui aliquem religioſum, facilè reſpondetur, iam oſtenſum eſſe, oportere, vt talia vota, & traditio nomine Dei acceptentur per Eccleſiam; quia ſine hac acceptatione, nec ſtatus Eccleſiaſticus, ac religioſus poteſt conſurgere; nec poteſtas dominatiua, ſeu paterna eſſe poſſet in Prælato Eccleſiaſtico. Si autem intercedat traditio, & acceptatio eius, ac trium votorum, E verum eſt, ſtatim conſtitui ſtatum religioſum; etiamſi per impoſſibile, in nullo Prælatorum eſſet alia propria iuriſdictio: nunc autem nunquam poteſt omnino deeſſe, vt ſatis explicatum eſt.

Corollariũ.

INDEX CAPITVM LIBRI TERTII.

De auctore ſeu cauſa efficiente, & antiquitate ſtatus religioſi.

CAP. I. *VTRVM religioſus ſtatus ſit proprius legis gratiæ, vel etiam ante illam fuerit.*

II. *Vtrùm religioſus ſtatus à Chriſto ipſo fuerit inſtitutus.*

III. *Vtrùm ſtatus religioſus perpetua traditione, & ſine interruptione ſemper in Eccleſia durauerit.*

IV. *Vtrùm religioſus ſtatus in Eccleſiæ exordio eiuſdem rationis fuerit cum illo, qui nunc eſt.*

LIBER

LIBER TERTIVS.

DE AVCTORE, SEV CAVSA EFFICIENTE religioſi ſtatus, ac præſertim de eius origine, & antiquitate.

1. EXplicata natura ſtatus religioſi, priuſquam de ſingulis eius obligationibus, ac votis diſſeramus, dicendum eſt de primaria cauſa, & origine eius, & quid in hoc ſtatu in tota antiquitate obſeruatum eſt; multum enim hoc confert vt ea, quæ de natura huius ſtatus diximus, ampliùs declarentur, & confirmentur: & ob hanc rationem ab efficiente cauſa initium ſumimus, licèt extrinſeca videatur. Et præterea quia de cauſa ſimili huius ſtatus ſatis in duobus libris præcedentibus dictum eſt; vbi oſtendimus perfectionem Chriſtianam, vt acquirendam, eſſe huius ſtatus finem, eáque occaſione, quid hæc perfectio ſit, oſtendimus. Infrà etiam tractando de ingreſſu religionis, quo fine ſtatus hic aſſumendus ſit, oſtendemus, & de varietate religionum, & in ſpecie de ſocietate diſputando, finem hunc ampliùs explicabimus; quam ob rem de hac cauſa, licèt præcipua ſit, hîc plura dicere non eſt neceſſe. Materialis autem cauſa huius ſtatus non ſunt niſi homines ipſi, qui ſtatum hunc poſſunt aſſumere, de quibus tractantes de ingreſſu, & de profeſſione meliùs dicemus. Tandem formalis cauſa non eſt alia, quàm ipſa profeſſio, & vota, quibus homo religioſus efficitur, vt iura dicunt, & ideo inferiùs explicanda eſt. Circa cauſam autem efficientem aduertendum eſt aliud eſſe loqui de ſtatu religionis ſecundùm ſe, aliud de applicatione eius (vt ſic dicam) ad talem perſonam; poteſt enim ſtatus religioſus inſtitui, etiamſi nullus religioſus efficiatur: ſicut inſtitutus eſt ſtatus matrimonij antequam contraheretur, & ſacramentum inſtituitur ante vſum eius; inſtitutio enim ſolùm dicit aptitudinem, vt in tali viuendi modo poſſit verus religioſus fieri, qui voluerit: applicatio autem illius vocatur quando in exercitio aliquis talem ſtatum aſſumit. Hîc ergo non agimus de cauſa efficiente huius ſtatus, quatenus applicatur ad ſingulas perſonas: nam hoc pertinet ad librum de profeſſione religionis, ex quo conſtabit, non eſſe ibi alias cauſas quærendas, præter ipſos, qui ſua voluntate, & conſenſu talem ſtatum aſſumunt, & eum qui poteſt & vult oblationem acceptare; eſt enim ille quidam contractus, qui mutuo conſenſu contrahentium perficitur, vt dicemus. Agimus ergo de cauſa inſtituente hunc ſtatum, quam inquirimus nunc ſolùm in generali, inde enim facilè conſtabit, quid de ſingulis religionibus dicendum ſit, ſup-

A poſita earum varietate, quæ poſtea etiam explicanda eſt.

CAPVT I.

Vtrùm religioſus ſtatus ſit proprius legis gratiæ, vel etiam ante illam fuerit.

MVltorum ſententia eſt ſtatum religioſorum antiquiorem eſſe ſtatu legis gratiæ, cœpiſſéque vel à tempore legis naturæ in Enos, de quo dicitur Geneſ.4. cœpiſſe *inuocare nomen Domini*, aliquo ſcilicet ſpecialis religionis cultu, nam 1. Status religioſus antiquior eſt ſtatu legis gratiæ. *Vide VVald. lib.3.doctr. Fid.c.1.*
B communis à principio in primis parentibus Abel & aliis fidelibus fuit. Vel ſaltem in tempore legis veteris, vel in Nazaræis, de quorum votis Numer.6. mentio fit, vel præcipuè in Elia, & Eliſeo, ac filiis Prophetarum, qui in collegiis habitabant; eorum verò auctorem & fundatorem Hebræi Samuelem faciunt, vt docet Geneb. in Chrono. Et Comeſtor in hiſtor. lib. 1. Reg.cap. 10. *Nota*, inquit Comeſt: *quòd Samuel primò inſtituit conuentus religioſorum iugiter pſallentium Domino.* Idem confirmatur ex D. Hieronymo, epiſt. 4. ad Ruſtic. *Filij Prophetarum quos monachos in veteri Teſtamento legimus, ædificabant* *4.Reg.6. D.Hieron.*
C *ſibi caſulas prope fluenta Iordanis*, &c. *& turbis vrbium derelictis polenta, & herbis agreſtibus victitabant.* & epiſt. 13. ad Paulin. *Nos autem habeamus propoſiti noſtri* (id eſt, monachatus) *principes Paulos, Antonios, Hilariones, Macharios, & vt ad Scripturarum auctoritatem redeam, noſter princeps Elias, noſter Eliſeus, noſtri filij Prophetarum*, &c. *Ierem.3.* Deinde Ioannem Baptiſtam ante tempus legis gratiæ ſtatum hunc profeſſum fuiſſe, illúmque vel inſtituiſſe, vel inſtauraſſe, ſignificat Chryſoſt. hom. 1. in Marcum, dicens: *Sicut ſacerdotum principes ſunt Apoſtoli, ſic monachorum princeps Ioannes Baptiſta eſt.* *D.Chryſoſt.* Et Hieron. epiſt. 22. ad Euſtoch. de cuſtod. Virgin. *Huius vitæ* (ſcilicet Anachoritarum) *auctor Paulus, il-*
D *luſtrator Antonius, & vt ad ſuperiora conſcendam, princeps Ioannes Baptiſta eſt.* In vita denique Pauli primi Eremitæ, idem ferè repetit. Hinc etiam ſcripſit Bernard. epiſt. ad Fratr. de Monte Dei, prope initium. *Sed hæc nouitas* (loquitur de illorum inſtituto) *non eſt nouella vanitas, res enim eſt antiquæ religionis perfectè fundatæ in Chriſto pietatis, antiqua hæreditas Eccleſiæ Dei à tempore Prophetarum demonſtrata, iámque nouæ gratiæ ſole creato in Ioanne Baptiſta inſtaurata, & innouata, ab ipſo Domino familia-* *D. Bern. Vide Bibliotb. Vide Bellar. lib.2. de Monach. c.5.* Matth. Galienum de Origine Monaſt. Henriq. tom.2. lib. 12.c.5. lit.B.

O 2 *riſſimè*

riſſimè celebrata, & ab eius diſcipulis ipſo præſente concupita. Ad eundem modum de huius ſtatus origine ſenſit Machar. ſerm. ad Monachos, vbi Eliæ in veteri lege, Ioanni Baptiſtæ in lege Gratiæ tribuit initium huius ſtatus. Item Caſſian. lib. 1. de Inſtit. cœnob. cap. 1. de Elia & Eliſeo ait, *Qui in veteri teſtamento profeſſionis huius fundauere primordia.* Principem verò auctorémque teſtamenti noui Ioannem Baptiſtam nominat Petrum & Paulum. Idem ſentit Iſidor. lib. 2. de Officiis cap. 9. Dorotheus in ſynopſi Prophetarum.

Machar. *Caſſian.* *Iſidor.* *Doroth.*

2. Præterea ante legem nouam in vſu fuiſſe tria illa vota, in quibus ſubſtantia religioſi ſtatus cõſiſtit, veriſimile videtur. Nam etſi ante legem ſcriptam nihil certi de hac re affirmare poſſimus, conſiderata ratione naturali intelligi poteſt illum modum viuendi, & Deo ſeruiendi, tunc non defuiſſe; quia in primis ritus viuendi, ſeu conſecrãdi aliquid per votũ Deo, de iure naturę eſt, maximè ſuppoſita fidei illuſtratione, vt ſuprà tractatũ eſt. Deinde eodẽ iure, ſeu ratione naturali manifeſtum eſt, eſſe optimum vitam perfectionis ſequi, eámque per mundi abnegationem comparari: cur ergo valde credibile non eſt, in lege naturæ fuiſſe plures ſanctos viros, qui hanc viam ſequuti ſunt? Etenim ſi inter Gentiles multi caſtitatem perpetuam ſeruabant, cur multi fideles non eam Deo denouiſſent? De Crate illo Thebano Hieronymus refert epiſt. 13. propter amorem ſapientiæ ingentem auri theſaurum reliquiſſe; cur ergo propter cœleſtem contemplationem non multi ſancti terrena omnia illis etiam priſcis temporibus deſpexiſſe credendum eſt?

Veriſimile videtur ante legem gratiæ fuiſſe in vſu tria vota ſubſtantialia religionis. Probatur fuiſſe in lege naturę votum caſtitatis. *D. Hieron.*

3. Iam verò de tempore legis ſcriptæ habemus ad id aſſerendum magnum in Scripturis fundamentum, nam per Iſaiam 56. Dominus *Eunuchos* conſolatur, eiſque promittit *nomen ſempiternum, quod non peribit.* Eunuchi autem ibi non corporaliter, ſed ſpiritualiter intelligendi ſunt, de quibus Matth. 19. dicitur, *Eunuchi ſunt qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, caſtrauerunt* (inquam) *ſe per caſtitatis votum*, vt ſuprà cum Patribus expoſuimus. & ita locum etiam illum Iſaiæ antiqui Patres intellexerunt, vt fusè Bellar. lib. 2. de Monach. c. 9. cui etiam conſonat illud Sapient. 3. *Felix ſpado qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem, nec cogitauit contra Deum nequiſſima, dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptatiſſima.* Ac propterea Damaſ. lib. 4. c. 25. Virginitatem à multis antiquis Patribus ſeruatam eſſe dicit.

Probatur in lege ſcripta fuiſſe caſtitatis votum. *Bellarm.*

De voto etiam obedientiæ in vſu fuiſſe inter Eſſenos indicat Ioſephus lib. 2. de Bello Iudaico c. 7. & cùm conſtet eos & filios Prophetarum cõmunem viuendi rationem tenuiſſe in vno corpore, ſeu congregatione, per ſe ſtatim fit credibile, obedientiam fuiſſe profeſſos, quia aliter non ordinatè nec politicè viuere potuiſſent. Denique de paupertate, quòd multi etiam veteres Patres eam coluerint, præſertim Elias, Eliſeus, & qui eos imitati ſunt, ſancti citati ſæpe ſignificant, & ad eos alludere videtur Paulus, cùm ad Hebr. 11. dicit, *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus & ſpeluncis, & in cauernis terræ:* vbi D. Thomas notat his verbis deſcribi à Paulo mala voluntariè aſſumpta ab antiquis Patribus ex fide; vnde in illo verbo, *egentes*, intelligit indicari paupertatem voluntariè aſſumptam, in quo *præfigurabant*, ait, *ſtatum perfectionis noui teſtamenti.* quod etiam dicit generaliter notari in Elia, qui paſtus fuit à coruo, & à muliere vidua, &c. Fuit ergo ante legem Euangelicam vera profeſſio omnium quæ ad ſtatum religioſum ſunt neceſſaria: ergo & ipſe ſtatus.

Probatur fuiſſe votum obedientiæ. *Damaſ.* *Ioſeph.* Probatur fuiſſe votum paupertatis. *D. Thom.*

4. Nihilominus exiſtimo perfectionis ac religionis ſtatum abſolutè & ſimpliciter, ac prout includit omnia quæ de illius ſubſtantiali perfectione ſunt, eſſe proprium legis gratiæ, anteáque fuiſſe adumbratum, & ex parte inchoatum, non verò perfectum. Hanc ſententiam ſignificaſſe mihi videntur D. Bernard. & D. Thom. locis citatis: ille enim dicit à tempore Prophetarum fuiſſe hanc vitam pręmonſtratam, in Ioanne Baptiſta innouatã, ab ipſo verò Domino familiariſſimè celebratam: ſignificans perfectionem ipſam ab illis quidem antiquis Patribus fuiſſe exercitam, etiam quoad opera conſiliorum; ſtatum verò ipſum à Chriſto Domino fuiſſe profectum. Clariùs verò D. Thom. ad Hebr. 11. lect. 8. exponens verba illa, *egentes, anguſtiati, afflicti*, dicit in priori verbo ſignificari ſtatum voluntariæ paupertatis aliquorum veterum Prophetarum, *in quo*, inquit, *præfigurabant ſtatum perfectionis noui teſtamenti.* De quo Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes.* Sentit ergo D. Thom. hunc ſtatum eſſe proprium noui Teſtamenti; olim verò ſolùm fuiſſe adumbratum. Vnde D. Hieronym. epiſt. 22. de cuſtod. Virgin. ad Euſtoch. *Alia*, inquit, *fuit in veteri lege felicitas*; ibi dicitur, *Beatus qui habet ſemen in Sion, & domeſticos in Hieruſalem*, &c. Et infrà, *Paulatim verò increſcente ſegete, meſſor immiſſus eſt, virgo Elias, Eliſeus virgo, virgines multi filij Prophetarum*, &c. Et infrà, *Inuenietur ergo in viris tantùm hoc continentiæ donum, & in doloribus iugiter Eua parturiebat. Poſtquam verò virgo concepit in vtero, & peperit nobis puerum, ſoluta maledictio eſt, ideóque & ditius virginitatis donum fluxit in fœminas, quia cœpit à fœmina. Statim vt filius Dei ingreſſus eſt ſuper terram, nouam ſibi familiã inſtituit, vt qui ab Angelis adorabatur in cœlis, haberet Angelos & in terris.* Et infrà, quod ad rem maximè ſpectat. *Tunc primùm auditum eſt: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* quæ verba de vocatione ad ſtatum religioſum Patres intelligunt, præſertim Baſil. in reg. 6. ex fuſiùs diſputatis. Ex dictis ergo colligitur religioſum ſtatum, etſi ante Chriſtum fuerit, à Patribus antiquis, & Prophetis adumbratum, & ex parte inchoatum, illius tamen perfectionem, ſeu perfectam inſtitutionem, eſſe propriam legis gratiæ. Quod latè etiam oſtendunt Hieron. Platus lib. 2. de Bono ſtat. relig. cap. 19. & 20. Bellarm. lib. 2. de Monach. cap. 5. Matth. Galenius de Orig. Monaſt. Henriq. tom. 2. lib. 12. c. 5. Baſil. Ponce q. 3. Scholaſt. c. 2.

Vera ſententia aſſerit, ſtatum religioſum ſimpliciter, & prout includit omnia quæ de illius ſubſtantia ſunt, eſſe proprium legis gratiæ, antea verò fuiſſe adumbratum, & inchoatum, non verò perfectum. *D. Bernard.* *D. Thom.* *D. Hieron.* *Baſil.* *Platus.* *Bellarm.* *Galen.* *Henr.* *Baſil.*

5. Declaratur autem aſſertio primò generali ratione, quia tanta perfectio, quanta ſecum affert religioſus ſtatus, debuit in tempus gratiæ reſeruari. Primùm, quia *nihil ad perfectum adduxit lex*, vt Paul. ait ad Hebr. 7. ideo ad Galat. 4. tempus legis veteris appellat tempus infantiæ, ſeu pueritiæ, dicens, *Ita & nos cùm eſſemus paruuli, ſub elementis mundi huius eramus ſeruientes*, &c. Secundò, quia decebat, vt ſicut Chriſtus de cœlo veniens pro vniuerſo mundo nouam legem & abundantiæ gratiam attulit, ita etiam intra ſuam Eccleſiam nouam viuendi rationem excellentiori modo ad perfectionem tendentem inſtitueret, ac demonſtraret. Tertiò, quia ſtatus perfectionis maximè conſiſtit inſequendo & imitando Chriſtum; propter

Secundò. Tertiò.

propter quod vbicunque ad hunc ſtatum vocat, addit illam vocem, *& ſequatur me*, vbi Hieron. *Quod proprium* (inquit) *Apoſtolorum eſt, atque credentium*; & de Petro dicente, *Ecce nos reliquimus omnia*, inquit, iungit quod perfectum eſt, ſcilicet, *& ſequuti ſumus te*: ergo expediebat, vt dux huius viæ & ſtatus eſſet ipſum Dei Verbum iam incarnatũ. Nam licèt etiam veteres per fidem in eũ aſpicerent, & ita eum imitari potuerint, iuxta illud quod de Moyſe ſcribit Paulus ad Hebr. 11. *Maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti*, nihilominus non habebant tam expreſſam cognitionem vitæ, & morum futurorum in Chriſto, nec experimentalem earum rerum cognitioné. Et præterea licèt cognitio illa in vno vel altero fuerit ſufficiens, & ideo ipſa imitatio, & perfectio etiam in aliquibus eſſe potuerit; tamen communiter ac regulariter non erat generalis illa tam diſtincta cognitio, & ideo nec perfectio ipſa quoad ſtatum publicum, & omnibus propoſitum potuit, aut debuit eſſe illo tempore in eo gradu, & modo, quo nunc eſt.

Secunda pars veræ ſententiæ propoſitæ oſtenditur, & ſatisfit argumentis contrariæ opinionis.

6. Tandem ex duabus partibus, quas noſtra habet aſſertio prior affirmans, quæ ad tempus legis gratiæ pertinet, in ſequentibus demonſtranda eſt, quãuis ex dictis in libris præcedentibus & ex vſu ipſo ſatis per ſe ſit euidens. Altera verò pars, quæ partim affirmans etiam eſt, partim negans, quoad affirmantem partem ſufficienter probatur rationibus in principio propoſitis; quoad partem verò negantem explicanda à nobis eſt, atque ita rationibus alterius ſententiæ, quatenus noſtræ repugnare poſſunt, ſatisfaciendum. Primùm igitur negare non poſſumus, quin aliqui ex veteribus Sanctis fuerint virgines, vt de Elia, Eliſeo, ac filiis Prophetarum affirmat expreſsè Hieron. ſuprà, & de illis & aliis Ignatius, Ambroſ. & Damaſ. quos cum aliis retuli in 2 tom. 3. p. diſput. 6. ſect. 3. vbi etiam dixi, licèt hi virginitatem ſeruauerint, incertum tamen eſſe, an per votum illam Deo conſecrauerint: nam de hac re nulla mentio, vel ſignificatio in Scriptura ſit. Nec ex eo ſolùm quòd voti ſanctitatem & perfectionem agnoſcebant, ſufficiens cõiectura ſumitur, vt dicamus illos virginitatem ſeu caſtitatem vouiſſe: tum quia virginitas non erat in communi obſeruantia illius temporis, nec in lege conſulebatur, ſed potiùs videbatur commendari fœcunditas, & ideo fortaſſe licèt illam ſeruarent, quandiu aliud Deo placere eis non conſtabat, non tamen in perpetuum promittere auderent ſine ſpeciali Dei reuelatione. Sic enim etiã de Beatiſſima Virgine & Ioſepho multi Patres ſentiunt non vouiſſe Virginitatem ſine ſpeciali Dei reuelatione, vel Spiritus ſancti inſtinctu ei æquiualente. Tum etiam, quia licèt vota de ſingularibus actionibus, & præſertim de ſacrificiis, & oblationibus eſſent tunc in vſu, tamen vota de rebus perpetuis, & quæ varios ac difficiles poterant habere euentus, non fiebant eo tempore, quia ſuperabant perfectionem illius ſtatus, & ideo fieri potuit, vt etiã viri ſancti talia vota non emitterent. Nec ex locis illis Iſaiæ aut Sapientiæ aliquid ſufficienter probatur, nam licèt admittamus ibi eſſe ſermonem de Eunuchis ſpiritualibus per votum caſtitatis, non eſt tamen neceſſe, vt illa verba ad mores, vel homines illius temporis referantur. Sed Iſaias prophetice loquitur de his quæ in aduentu Meſſiæ futura erant in Eccleſia, & ita verba eius continẽt vaticinium in noua lege impletum, vt ſignificauit Bellarm. lib. 2. de Monach. c. 9. vbi cum Hieronymo eodem modo intelligit teſtimonium Sapiẽtiæ. Videtur autem in illo loco generalem ſermonem eſſe de omnibus iuſtis caſtitatem cuſtodientibus, ſéque ab omni toro maculato ſeruantibus, ſiue ex voto, ſiue ſine voto, ſiue in hoc, ſiue in illo tempore.

Aliqui ſancti ex veteribus fuerũt virgines, vt Elias, Eliſeus, &c.

Caſtitas ante legem gratiæ non vouebatur niſi ex ſpeciali reuelatione Dei.

Vota de ſe perpetua non ſolebãt fieri ante legem gratiæ.

Explicatur locus Iſai. & Sapient.

Bellarm.

Votum paupertatis nõ fuit in vſu tempore legis veteris.

7\. Hinc conſtat multo minùs oſtendi poſſe votum paupertatis fuiſſe in vſu tempore legis veteris; nullum enim talis voti ibi veſtigium inuenitur. Imò & de vſu paupertatis voluntariæ rariſſima ſunt iudicia in vna vel alia perſona, de quibus etiam incertum eſt quem modum vel gradum paupertatis ſeruauerint. Eſto enim Elias paupertatem amauerit, quoad vſum paucarum rerum, quis affirmare poterit nullius habuiſſe dominium, vel quod difficilius eſt, nec licitè habere potuiſſe? Imò ſi illius hiſtoriam attentè legamus, 3. Regum 17. inueniemus ipſum non cœpiſſe voluntariam paupertatem profiteri, donec illi præcepit Deus. *Recede hinc, & vade contra Orientem*, &c. *vbi de torrente bibes, coruíſque præcepi vt paſcant te ibi.* & infrà, *Surge, & vade in Sarephta Sidoniorum, & manebis ibi, præcepi enim ibi mulieri viduæ, vt paſcat te.* Ex quibus verbis potiùs poſſumus coniectare priùs habuiſſe Eliam bona, ex quibus aleretur, ideo enim videtur à Deo præuentus, & admonitus, vnde eſſet ſuſtentandus, ne de ea re eſſet ſolicitus, nec de eius paupertate plura in Scriptura leguntur. Nec etiam de paupertate Eliſei præter id quod 4. Reg. 4. legimus, cùm frequenter tranſiret per Sunam, ſolitum fuiſſe diuertere ad quandam fœminam, vt hoſpitio reciperetur, & aleretur, quod eſt indicium paupertatis eius, licèt non ſufficiens, nam ibidem de muliere dicitur, *Quæ tenuit eum vt comederet panem*; & inferiùs eod. cap. dicitur tempore famis filios Prophetarum habitaſſe coram eo in Galgala, ipsúmque præcepiſſe vni de pueris ſuis. *Pone ollam grandem, & coque pulmentum pro filiis Prophetarum.* Vnde colligi poteſt ipſum habuiſſe aliqua bona, cùm tempore famis abundanter poſſet alere filios Prophetarum: quanuis etiam pulmentum illud potuerit eſſe vile, & eleemoſynis comparatum. Itaque nihil certi de modo paupertatis eius, vel ſociorum, ſeu eorum, qui filij Prophetarum appellantur, affirmare poſſumus.

Elias coluit paupertatẽ, ſed non vouit.

Eliſeus coluit paupertatem, ſed non vouit.

8\. Præterea de vſu, multóque minùs de voto obedîtiæ veſtigiũ ſufficiẽs inuenimus in Elia: de Eliſeo ſolùm legimus miniſtraſſe Eliæ, fuiſſéque diſcipulum eius; vnde fit conſequens, vt illi obſequens fuerit: quòd autem vel eam obedientiam voto conſecrauerit, vel intuitu ſtatus religioſi id fecerit, affirmare non poſſumus, quia in Scriptura nullum inuenimus huius rei indicium. Solùm enim 3. Reg. 19. dixit Dominus Eliæ, *Eliſeum filium Saphat vnges Prophetam pro te.* In fine verò illius capitis ſignificatur, Eliſeum relictis patre & matre, & rebus quas habebat, ſequutũ fuiſſe Eliam. Ex quo optimè colligimus præceſſiſſe tunc quandam figuram, & adumbrationem ſtatus religioſi; quòd autẽ Eliſeus fuerit ſequutus Eliam cum voto obedientiæ, & cum tali renunciatione rerum omnium, vt nihil proprium ei habere liceret, ne vſum rei alicuius ſine facultate Eliæ, neque in Scriptura habet fundamentum, neque id, niſi merè voluntariè affirmare poſſumus; potiúſque ex auctoritate negatiua poſſumus contrarium coniectare, quia rem tanti momenti Scriptura non tacuiſſet, vel ſaltem indicaſſet.

Similiter obedientiæ votum non fuit in vſu tempore legis veteris, vt patet in Eliſeo.

De filiis autem Prophetarum quidam colligunt 9.
profeſſio

Filij Prophetarum obedientiã ſub Eliſeo habuerunt, ſed non vouerunt.

profeſſionẽ quandã obediẽtiæ, ex eo quòd 4. Reg. 2. legitur, poſtquã raptus eſt Elias, & Eliſeus recepto eius pallio reuerſus eſt, & diuiſo Iordane trãſiuit, cognouiſſe filios Prophetarum, requieuiſſe ſpiritum Eliæ ſuper Eliſeum; vnde ait Scriptura, *& venientes in occurſum eius, adorauerunt eum proni in terram*; ac ſi tacitè dicerent ſe ei obedientiam præſtare, quam antea Eliæ tribuere ſoliti erant. At hoc non habet ſufficiens fundamentum in textu, nec conſonat verbis ſequentibus, *dixerúntque ei: Ecce cum ſeruis tuis ſunt quinquaginta viri*, &c. Igitur ex prioribus verbis nihil aliud colligi poteſt, niſi recognouiſſe illum vt ſanctum virum, & ſpecialiter afflatum ſpiritu Dei, & ideo deſideraſſe illum conſolari, & iuuare in eo quod poſſent: vt indicant poſteriora verba.

Viuebant ſub Eliſeo veluti in quadam congregatione.

10. Magis colligi poteſt modus congregationis, & ſubordinationis religioſæ inter Eliſeum, & illos filios Prophetarum, ex verbis 4. Reg. 6. *Dixerunt filij Prophetarum ad Eliſeum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, anguſtus eſt nobis, eamus vſque ad Iordanem, & tollant ſinguli de ſylua materias ſingulas, vt ædificemus nobis ibi locum ad habitandum: qui dixit: Ite*, &c. Et quidem hæc verba manifeſtè indicant habitaſſe filios illos Prophetarum cum Eliſeo in vna ſocietate, ſeu collegio, cúmque vt dominum & ſuperiorem ſolitos eſſe recognoſcere. Quis autem fuerit ille modus congregationis, non ſatis conſtat, quia Scriptura ſolùm veluti caſu, & per occaſionem eam indicat. Incertum ergo eſt, an illi Prophetarum filij ita Eliæ, vel Eliſeo adhærerent, vt perpetuam cum illo ſocietatem inirent, vel ſolùm ad tempus cum eo degerent, vt ab eo inſtruerentur in diuinis rebus, & poſtea de ſe liberè diſponerent. Vnde licet Hieronym. abſolutè dicat hos filios Prophetarum fuiſſe virgines, in Scriptura id non reperio, & veriſimile eſt dum ibi erant caſtitatem coluiſſe, nec in cõgregatione illa ſolitos fuiſſe admitti, niſi ab onere matrimonij liberos: quòd autem in eo ſtatu perſeuerarent ſemper, aut quòd voto ad hoc obligarentur, affirmari non poteſt. Ac ſimiliter de obedientia credendum ſine dubio eſt, dum ibi erant Eliſeo fuiſſe obſequentes, tum quia illum recognoſcebant vt ſanctum, & donis Dei ſuperiorem, & ita ſemper eum Dominum appellabant: tum etiam, quia ſine aliquo obedientiæ genere impoſſibile eſt in congregatione ordinatè viuere. An verò illa obedientia eſſet ex voto, vel ex promiſſione humana, vel ex pacto tantùm conditionato, ſi ibi perſeuerare vellent, vel ſolùm ex interna ſpiritus motione & operatione merè voluntaria, incertum eſt.

Incertum eſt, an filij Prophetarũ perpetuò in ſocietate Eliæ, vel Eliſei habitarent.

Veriſimile eſt caſtitatẽ coluiſſe dũ ibi erant.

Idem de obedientia dicendum: incertum tamen eſt an obedientia eſſet ex voto, an ex pacto, vel ſolùm ex interna ſpiritus motione, & operatione voluntaria.

11. Poſſumus præterea ſimilem diſcurſum facere per omnes congregationes, ſeu viuendi modos, qui ante Chriſti aduentum dicuntur fuiſſe inter Iudæos per modum religionis, ſeu religioſi ſtatus, & in ſingulis explicare quomodo perfectam huius ſtatus rationem non attigerint. Inter quos famoſiores videntur eſſe Eſſeni, de quibus illuſtris narratio eſt apud Philonem lib. de Vita contemplat. & Ioſeph. lib. 18. Antiquit. c. 2. & lib. 2. de Bello Iud. c. 7. ex quibus etiam intelligere licet illos fuiſſe religioſos, & paupertatem ac cætera conſilia obſeruaſſe. At verò de his Eſſenis varia eſt opinio; multi enim Patres exiſtimarunt illos, de quibus Philo loquitur, non fuiſſe Iudæos, ſed Chriſtianos, & D. Marci diſcipulos. ita docet Hieron. de Scriptor. Eccleſ. in Marc. de quo ſic ait, *Aſſumpto Euangelio, quod ipſe confecerat, perrexit Ægyptum, & primum Alexandriæ Chriſtum annuntians conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vitæ continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſuum cogeret. Denique Philo diſertiſſimus Iudæorum, videns Alexandriæ primam Eccleſiam adhuc iudaizantem, quaſi in laudem gentis ſuæ librum ſuper eorum conuerſatione ſcripſit; & quomodo Lucas narrat, Hieroſolymæ credẽtes omnia habuiſſe communia, ſic & ille quod ſub Marco Alexandriæ doctore fieri cernebat, memoriæ tradidit.* Dicit autem Hieronym. vidiſſe Philonem Alexandrinam Eccleſiam iudaizantem, quia licèt Chriſtiana eſſet, adhuc legalia ſeruabat: Philonem autem propter Iudaiſmum illam laudaſſe, quanuis reuera de Chriſtianis loqueretur. Idem repetit paulò inferiùs in Philone, quem dicit habitacula Chriſtianorum vocaſſe monaſteria, ea in multis prouinciis eſſe memorans. *Ex quo* (ait Hieron.) *apparet, talem primùm Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nunc monachi eſſe nituntur, & cupiunt*, &c. Hanc ſententiam ſequutus eſt Beda præfatione in Marcum, & Caſſian. lib. 2. de Inſtit. renunc. cap. 5. & eam priùs docuit Euſeb. lib. 2. Hiſtor. c. 15. Sozom. lib. 1. c. 12. in fin. Denique Epiphan. hæreſ. 29. vt nominis rationem reddat, ait illos de quibus loquitur Philo, non Eſſenos, ſed Eſſeos vocari, vel potiùs Ieſſeos, à Ieſu nomine. Poteſtque hoc confirmari, quia ſi Eſſeni fuiſſent ante Chriſti aduentum, eſſétque aliqua Iudæorum religio, vtique fieret aliqua mentio illorum in Euangelio, ſicut fit Phariſæorum, & Sadducæorum; at nulla fit: ſignum ergo eſt inter Iudæos non fuiſſe.

Probatur tradita doctrina diſcurrendo per omnes viuendi modos, qui ante Chriſti aduentum inter Iudæos extiterunt.

Philo. *Ioſephus.*

Quid de Eſſenis dicendum.

Eſſeni, de quibus Philo loquitur, non ſunt Iudæi, ſed Chriſtiani, iuxta aliquorum Patrum ſententiam.

D. Hieron.

Beda. *Caſſian.* *Euſeb.* *Sozom.* *Epiphan.*

Iuxta Epiphanium vocantur Eſſei vel Ieſſei, à Ieſu nomine.

At verò quanquam de Philone probabile ſit loqui de Eſſenis Chriſtianis, quia tractat de illis, qui nouam perfectionis viam eo tempore profiteri cœperant. Ioſephus autem de Iudæis videtur loqui, nam antiquiores inter Iudæos illos eſſe ſignificat, & à Phariſæis & Sadducæis illos diſtinguit, & quædam eorum dogmata refert, quæ cum Chriſtiana religione non conſonant. Vnde Epiphan. hæreſ. 19. ponit Eſſenos Iudæos, qui ante Chriſtum fuerunt, & hæreſ. 9. & ſequentibus, alios Eſſenos Samaritanos fuiſſe affirmat. Cyrill. etiam lib. 5. contra Iulian. ex Porphyr. eorum mentionem facit, dicítque in perſcrutandis Prophetis fuiſſe diligentes; & ideo multi exiſtimant non fuiſſe Chriſtum perſequutos, & ob eam cauſam non fieri eorum mentionem in Euangelio. Eorum etiam meminit Plinius lib. 5. Hiſtor. c. 17. & antiquiſſimos illos eſſe ſignificat, & caſtitatem ac paupertatem dicit coluiſſe, *ſine vlla fœmina, ſine pecunia.* B. Nilus in principio Aſceticorum ſuorum ait, illos habuiſſe mores ſimiles noſtris religioſis, non tamen crediddiſſe in Chriſtum. Philaſt. etiam contra hæreſes ait multos eorum in Iudaiſmo permanſiſſe. Veriſimile ergo eſt & ante & poſt Chriſtum fuiſſe, & multos ex illis ad fidem conuerſos per Marci prædicationem Alexandriæ, moralem viuendi modum de ſe bonum in Chriſtianiſmo retinuiſſe, & perfeciſſe; & ideo verum quidem eſſe Philonem de Chriſtianis loqui, non tamen excludere antiquiores Eſſenos: imò fortè etiam Ioſephus, vt Hieron. ſignificat, de eiſdem loquitur, illos cum Iudæis confundens. De quibus videri poſſunt plura in Matthæo Galt. lib. de Origine Monaſt. c. 5. Baron. tom. 1. Ann. 64. n. 6. & ſeq. Bellar. lib. 2. de Monach. c. 5. 12.

Ioſephus loquitur de Eſſenis Iudæis, & à Phariſæis, & Sadducæis illos diſtinguit.

Epiphan. *Cyrill.* *Plinius.* *B. Nil.* *Philaſt.*

De his ergo Eſſenis, qui inter Iudæos fuerunt, licèt conſtet modum religioſæ vitæ tenuiſſe, tamen quòd non veri religioſi fuerint oſtendi poteſt: primò, quia etiam illo tempore non credun- 13.

Eſſeni, licet modum religioſæ vitæ tenuerint,

tur

non fuerunt verè religioſi.

tur habuiſſe veram & ſanam fidem, vt ex Ioſepho colligitur, & ex Epiphan. ſine vera autem fide, nec vera religio eſſe poteſt. Secundò ex Ioſepho lib.18.Antiquit.cap.2.& Philone lib. Quòd liber ſit probus, eos non ſeruaſſe veram paupertatem, ſed habuiſſe diuitias vnde viuerent.Tertiò de obſeruatione caſtitatis, & obedientiæ nihil certò affirmare poſſumus, multóque magis incertum eſt an vota emiſerint,præſertim perpetua.nam de his omnibus,qui caſtitatem ſeruabant in lege veteri,certiùs creditur regulariter ſolùm pro aliquo tempore illam ſeruaſſe.

Non habuerunt veram & ſanã fidem. *Epiphan.*

14. Nazaræi etiam videntur habuiſſe inter Iudæos ſimilitudinem quandam religionis:nam de illis dicitur Numer.6. quòd ſe ſanctificabant, & per votum Domino conſecrabant; ſed (vt omittam illos etiam non habuiſſe integram & ſanam fidem, vt videre licet in Epiph.hæreſ.18.) ex eodem loco Scripturæ conſtat illam conſecrationem, vel ſanctificationem non fuiſſe perpetuam, ſed ad tempus; nec alia opera perfectionis comprehendiſſe, præter abſtinentiam à vino & vuis, cum aliis cæremoniis, quæ ibi narrantur, de quibus videri poteſt Abul.ad locum citatum. & Mendoça in quodl.quæſt.5.num.1. Vnde probabile aliqui exiſtimant ab horum Nazaræorum ritu duxiſſe originem Rechabites adeò in Scriptura celebres, propter laudes, quas de illis refert Ierem.cap.35. Illi enim à Ionadab patre ſuo hoc præceptum habuerunt. *Non bibetis vinum vos & filij veſtri vſque in ſempiternum, & domum non ædificabitis,& ſemen non ſeretis, & vineam non plantabitis,ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris*; quod paternum præceptum ipſi inuiolabiliter obſeruarunt, pro quo laudem & præmium à Deo meruerunt. Illorum ergo viuendi modus ab inſtitutione paterna duxit originem; tamen Ionadab occaſionem id præcipiendi videtur ſumpſiſſe à ritu Nazaræorum, cui ipſe aliquid addidit. Quòd tamen etiam illi Religioſi non fuerint,conſtat, quia in reliquis rebus extra illas cæremonias laicorum more viuebant, & filios generabant, &c. Monſtrat autem Baron. ſuprà hos Rechabites diuerſos fuiſſe ab Eſſenis, licèt veriſimile cenſeat hos ab illis originem duxiſſe. Non omittam autem aduertere Hieronymum epiſt.13. inter antiquos religioſorum duces cum Elia,Eliſeo, & filiis Prophetarum hos etiam Rechabites numerare, vt intelligatur ipſum non appellare eos duces, eo quòd perfectum religioſum ſtatum ad amuſſim tenerent, ſed quia extra vrbem viuebant,& vitam quandam ſolitariam & pauperem profitebantur. Omitto ſectas alias, quæ inter Iudæos fuerunt,Phariſæorum, Sadducæorum,Doſithæorum,& ſimilium, conſtat enim eos & in fide & in moribus multum à vera religione defeciſſe, vt videri poteſt apud Ioſephum dict.lib.18. Antiquit.cap.2. & lib.2.de Bello Iud. cap.2.Epiphan.hæreſ.13.& ſequent. quæ in ſummam redigit Baron.in Apparatu ad Annales initio tom.1.

Idem dicendum deNazaræis. *Epiphan.*

Rechabites traxerunt originem à Nazaræis.

Iſti etiam non fuerunt vere religioſi.

15. Tandem explicari poteſt in hũc modum aſſertio poſita. Nam in primis ſi conſideremus ſtatum noſtrum religioſum, vt conſtantem ex ſolennibus votis, nullo fundamento affirmare poſſumus tale genus voti fuiſſe in vſu in lege naturæ, aut veteri, quo ſcilicet, perſonæ fierent inhabiles ad matrimonium contrahendum, & matrimonium ritè contractum ante conſummationem dirimeretur;ſunt enim hæc propria Eccleſiæ Chriſti, nec poteſt afferri vllum exemplum, aut veſtigium antiquitatum, quo oſtendatur ante illos fuiſſe. Quod ſatis confirmant Pontifices,qui declarant hanc ſolennitatem ab Eccleſia fuiſſe introductam, vtique per ſpecialem poteſtatem à Chriſto datam; anteà ergo quàm Chriſtus daret hominibus hanc poteſtatem, non fuit, nec eſſe potuit inter eos vſus talium votorum. Idem argumentum fieri poteſt de voto paupertatis, quatenus hominem reddit inhabilem ad temporalium rerum dominium, imò etiam quatenus obligat ad illud non habendum,neque acceptandum circa vllam rem, vel nunquam,vel raró exiſtimo eſſe cognitum à veteribus, licèt actualem vſum paupertatis multi coluerint. Vnde ſi abſtrahamus à votis ſolennibus, hac ſpeciali & legitima ſolennitate,fortaſſè fieri potuit,vt aliquis tria vota emiſerit priſcis illis temporibus; dico tamen de nullo poſſe cum ſufficienti fundamento affirmari: multóque minus de aliqua communitate,& ritu aliquo viuendi pro omnibus hominibus communiter propoſito. Vnde hîc accommodari poteſt diſtinctio inſinuata à D.Thom.2.2. quæſt.184.art.4.de ſtatu hominis vel interno,vel occulto,& apud Deum; vel de externo, publico, & apud Eccleſiam. Prior poteſt ſuo modo conſurgere ex votis ſoli Deo factis, de quibus nos iudicare non poſſumus, & ita neque affirmare ſimpliciter ab aliquo ante Euangelium fuiſſe omnia ſimul facta vt perpetua, & vt per illa ſe totum Deo conſecraret immobiliter, quia hoc ſcriptum, aut traditum non eſt:nec etiam id poſſumus conſtanter negare, quia neque hoc etiam eſt ſcriptum, & non fuit impoſſibile fieri, quanquam præſumptio ſit in contrarium,tum propter auctoritatem negatiuam, tum quia non erant talia vota illis temporibus accommodata, vel propter non vſum, vel propter minorem lucem Euangelicæ perfectionis, vel propter temporales promiſſiones, quæ tunc fiebant, & propter alias ſimiles cauſas. Poſterior autem ſtatus præter tria vota apud Deum requirit ſpecialem poteſtatem in hominibus acceptandi illa nomine Dei,& traditionem quandam, quæ in ſtatu religioſo cum illis coniuncta eſt. quæ poteſtas ſupernaturalis eſt,& propria legis nouæ;nec cum probabili fundaméto poteſt antiquioribus tribui,magis quàm poteſtas ligandi, & ſoluendi, quæ in Euangelio data eſt. Et per hæc ſatis reſponſum eſt rationibus dubitandi in principio poſitis.

Explicatur magis tradita aſſertio quoad vota ſubſtãtialia ſtatus religioſi.

CAPVT II.

Vtrùm religioſus ſtatus à Chriſto ipſo fuerit inſtitutus.

Mirum eſt, quanto odio ab initio Eccleſiæ, religionis ſtatus oppugnatus ſit; duplices autem fuere religioſorum hoſtes, alij enim perſonas,alij ſtatum ipſum inſectati ſunt:vtrumque autem modum homines impij, & præſertim hæretici exercuerunt,vt elegãter proſequitur noſter Platus in procemio li. 1. de ſtatu Relig.Vt autem Iulianum Apoſtatam,& alios principes hæreticos omittam,qui potentia, & vi religioſos vexarunt, quos latè refert Iodoc.Coccius tom.2.theſ.lib.4. de vita Monaſtica,art.2.in principio.Ariani ſummo odio religioſos proſecuti ſunt,vt ex Athanaſio colligi poteſt in Apologetico proximè ante ſecundam eius epiſtolam;& in epiſt.ad Solit. vit. agent.ſub finem.& ex Rufino lib.1.Hiſt.cap.3.Similia 1.

milia de Donatiſtis refert Aug. Enarrat. in Pſal. 132. Lib. autem 3. contra Petilian. c. 40. ſignificat, non ſolùm contra perſonas, ſed etiam contra ſtatum inuectos fuiſſe. Tempore etiam Chryſoſt. multi fuerunt non ſolùm hæretici, ſed etiam mali fideles vituperatores vitæ monaſticæ, contra quos ille tres libros ſcripſit. Heluidius, & Iouinianus etiam hunc ſtatum oppugnarunt, nec enim potuerunt hoſtes caſtitatis, & virginitatis eſſe, quin etiam contra religioſum ſtatum ſe armauerint. Poſtea VViclephus ſtatum hunc à dæmone inuentum auſus eſt dicere, quem errorem damnauit Concil. Conſtant. Seſſ. 8. & latè impugnatur ab Vualdenſi tom. 2. à cap. 83. Ac tandem noui hæretici illum vehementer inſectantur, aſſerentes rem nouam eſſe, & ab hominibus otioſis inuentam, calumniãtur. Et qui maiorem ei auctoritatem tribuunt, poſt trecentos annos Chriſti dicunt incepiſſe, eiúſque inuentores fuiſſe Macharium, Antonium, & ſimiles. Et ne hanc etiam antiquitatem noſtris religioſis tribuere videantur, dicunt illos nihil habere commune cum illis antiquis monachis, vt Bellar. refert 2. lib. de Monach. cap. 5. Tria ergo videnda ſunt. Primum hoc non eſſe inuentum purè humanum, ſed ab ipſo diuino iure ducere originem. Secundum, ſtatum hunc continua, & non interrupta traditione in Eccleſia ſeruatum fuiſſe. Tertium, ſubſtantia & eſſentia eundem ſemper fuiſſe ſtatum, licèt accidentibus, & cæremoniis varietatem obtineat.

Bellarm.

Tria conſideranda in hac materia.

2. Circa primum punctum ratio dubitandi eſſe poteſt, primò, quia nullibi legimus talem inſtitutionem. Secundò, quia nulla ex religionibus, quæ in Eccleſia ſunt, vel fuerunt vnquam, eſt à Chriſto inſtituta: ergo nec ſtatus religioſus ſecundùm ſe; quia inſtitutio diuina debet eſſe in particularia, ſicut ſtatum Epiſcoporum, vel ſacerdotum inſtituit. Tertiò, vel hic ſtatus ex natura ſua bonus eſt, & ſic non indiguit poſitiua inſtitutione, vel eſt indifferens, & ſic non potuit à Chriſto inſtitui; maximè cùm ex vi talis inſtitutionis nihil ſpeciale à Chriſto collatum ſit.

Primũ punctum, & ratio dubitãdi an ſtatus religioſus ſit inuentio humana. Primò. Secundò. Tertiò.

3. Pro explicatione aduertendum eſt, aliud eſſe loqui de ſtatu religioſo, puro ac nudo, quoad ea quæ illi ſubſtantialia ſunt, aliud verò eſſe loqui de illo vt determinato ad certam regulam, ſeu certum viuendi modum, vel, quod perinde eſt, vt talibus circunſtantiis veſtitum. Dico ergo primò, ſtatus religionis ſecundùm ſe, & quoad ſubſtãtiã ſuam ab ipſo Chriſto Domino immediatè traditus & inſtitutus fuit: atque ita dici poteſt eſſe de iure diuino non præcipiente, ſed conſulente. hæc eſt ſententia omnium catholicorum rectè ſentientium. D.Thom. 2.2. quæſt. 88. art. 4. ad 3. Palud. in 4. d. 38. quæſt. 1. definit. 5. circa 3. VVald. tom. 1. de Sacramental. tit. 9. cap. 83. & 84. & tom. 3. doctr. Fid. cap. 31. & 32. Clitou. lib. 3. de Votis Monaſt. cap. 5. Soto lib. 7. de Iuſtit. quæſt. 5. art. 1. præſertim corol. 6. & 7. Caſtro contra hæreſ. ver. *Votum.* Nauarr. comment. 4. de Regular. num. 3. & de redit. Eccleſ. monit. 3. Aluar. Pelag. lib. 2. de Planct. Eccleſ. cap. 56. aliàs 53. Catharin. lib. 2. contra Caiet. Turrian. lib. 5. pro Epiſt. Pont. cap. 2. Bellarm. lib. 2. de Monach. cap. 5. Platus lib. 2. de bono ſtat. Relig. cap. 20. Valent. 2.2. diſput. 1. q. 4. punct. 1. §. 6. & in Controu. tit. de Votis monaſt. cap. 2. Henriquez lib. 10. de Sacramento Ordin. cap. 1. Albert. Pius lib. 5. de Monach. Salmeron tom. 8. tract. 52. in ſolutione octauæ obiectionis. Vaſquez 1.2. diſp. 165. cap. 5.

Aduertendum pro explicatione dubij. Vera reſolutio. Status religionis quoad ſubſtantiã suã à Chriſto Domino immediatè traditus & inſtitutus fuit: ac proinde eſt de iure diuino non præcipiente, ſed conſulente. *D.Thom. Palud. VVald. Soto. Caſtro. Nauar. Aluar. Pelag. Catharin. Turrian. Bellar. Platus. Valent. Henriq. Vaſq. Alber. Pius.*

Eadem veritas ſumitur ex antiquis Patribus, qui communiter docent Chriſtianorum vitam & ſtatum in duos ordines Chriſtum diſtribuiſſe, vnum profitentium communem viam mandatorum, vt ſunt coniugati, alium qui profitentur altiorem, & Angelicam vitam, id eſt, religioſam. Notauit hoc Simon Logothetes antiquus auctor in Chronid. refértque varios Patres, potiſſimùm id docuit Baſil. ſerm. 1. Aſcetico de Abdicat. rerum, & perfect. ſpirit. vbi inter alia dixit, per illa verba Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis*, vocare nos Chriſtum ad monachorum vitam. Idem in Regul. fuſ. diſp. Regula 6. duplicem illam vitam expreſsè diſtinguit, & de perfecta exponit illud, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*; & in Conſtit. monaſt. cap. 9. dicit Religioſam vitam eſſe imitationem illius, quam Chriſtus cum ſuis Apoſtolis inſtituit. & cap. 23. loquens de obedientia religioſa, *Hanc (inquit) is qui ſecundùm Deum verè eſt monachus, antiſtiti ſuo præſtet oportet; ſi quidem, vt iam diximus, Chriſtus diſcipulos in hoc elegit, qui hoc vitæ inſtitutum æmularentur, vt per eos formam relinqueret eandem ſequuturæ poſteritati.* Idem habet epiſt. 79. ad Euſtoch. Chryſoſtom. etiam homil. 17. ad Popul. religioſam vitam vocat *philoſophiam à Chriſto introductam*; qui tres etiam libros ſcripſit contra vituperatores vitæ monaſt. Idem Athanaſ. epiſt. ad Ammon. monachum tom. 5. qui etiam tom. 4. exhortationem habet ad monachos, vbi inter alia ait, *Illud legis indultum eſt terminis, hoc gratiæ ſeruatum eſt incrementis.* Euſeb. lib. 1. de Demonſtrat. cap. 8. *In Eccleſia Dei duo modi viuendi inſtituti ſunt*, &c. vbi licèt non dicat expreſsè eſſe inſtitutos à Chriſto, tamen ex contextu præcedentium capitum conſtat, hanc eſſe illius mentem; optimè autem in hunc modum definit ſtatum religioſum, dicens, *Alter quidem* (ſcilicet viuendi modus) *naturam noſtram, & communem hominum vitæ rationem excedens, non nuptias, non ſobolem, non ſubſtantiam, non opum facultatem requirens; totus autem prorſus à communi & conſueta cunctorum hominum vita abhorrens, & ſolùm diuino cultui, & immenſo rerum cæleſtiũ amori addictus.* Copioſè etiam de eadem re ſcribit Auguſt. epiſt. 89. ad Hilar. quæſt. 4. vbi ait ſe Apoſtolorum exemplo hanc viam ſequutum fuiſſe, & alios ad hoc propoſitum, quantum poterat, fuiſſe hortatum. Hieron. epiſt. ad Ruſtic. monach. & ſæpe aliàs, idem ſentit. Et apertè Origen. homil. 9. in Ioſue. 4.

Probatur ex Patrib. qui cõmuniter docẽt Chriſtum diſtribuiſſe in duos ſtatus vitã Chriſtianorum, &c. *Baſil.* *D.Chryſ.* *D.Athan.* *Euſeb.* *Auguſt.* *Hieron.* *Origen.*

Fundatur autem præcipuè hæc veritas in Euãgelio, in quo Chriſtus homines ad tria illa conſilia, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ exhortatur, & ad vota perpetua de illis facienda, quæ duo in ſuperioribus à nobis oſtenſa ſunt, de illis votis ſimplicibus in particulari diſputando. At verò ſubſtantia ſtatus religioſi in his tribus votis conſiſtit: ergo hic ſtatus ab ipſo Chriſto traditus eſt. Dices, eſto Chriſtus hæc vota conſuluerit, nõ tamen inde fit conſuluiſſe ſtatum religioſum, tum quia potuerunt ſingula laudari, & commendari per ſeſe, non tamen vt componentia vnum ſtatum, tum maximè, quia ſtatus religioſus plus includit, quàm illa tria vota, nam ſuprà diximus, licèt quis illa tria vota ſimpliciter emittat, non ſtatim eſſe verè ac propriè religioſum. Reſpondeo ad priorem partem, ſi ſingula per ſe laudata & commendata ſunt, multo magis neceſſe eſt, vt omnia tradita ſub conſilio fuerint, quia illa non ſe impediunt, ſed potiùs iuuant. Addo Chriſtum Dominum ſæpiùs hoc ſignificaſſe, cùm enim ait, 5.

Probatur præcipuè ex Euangelio. Inſtantia ſoluitur.

Matth. 19.

Matth. 19. *Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, ac ſequere me.* expreſsè coniungit paupertatem cum obedientia, & neceſſariò ſupponit caſtitatem; quia non poſſet quis ſequi liberè Chriſtum obligatus vxori, nec etiam paupertas cum filiorum procreatione & obligatione, quæ inde naſcitur, bene coniungitur, vt ſuprà oſtendimus. Et ideo alio loco omnia Chriſtus coniunxit, relinquere *patrem, matrem, vxorem, filios, agros, adhuc autem & animam ſuam.* & Matth. 16. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Quæ omnia & ſimilia, licèt in aliquo ſenſu poſſint ad omnes fideles pertinere, & de obligatione præcepti exponi, in præparatione animi pro caſu neceſſitatis, &c. Tamen propriè & in rigore intelliguntur de actuali renuntiatione omnium ad Chriſtum perfectè ſequendum, vt ſuprà ex ſanctis Patribus, & ex ipſo textu Euangelico oſtenſum eſt: ergo ſatis apertè inuitauit nos Chriſtus ad quandam viuendi rationem & ſtatum, omnem illam abnegationem cum immobilitate & ſtabilitate includentem.

6. Secunda aſſertio. Status religionis non eſt inſtitutus à Chriſto quoad particularẽ eius determinationem ad talem regulã, vel circunſtantias.

Vnde ad alteram partem reſpondeo, & dico ſecundò, Chriſtum Dominum inſtituiſſe religioſum ſtatum, quantum ad omnia quæ ſunt de ſubſtantia talis ſtatus, etiamſi non inſtituerit particularem determinationem eius ad talem regulã vel circunſtãtias. Illud verò ſufficit, vt ſimpliciter dicatur talem ſtatum inſtituiſſe. Hæc vltima pars per ſe nota eſt, quia res ſimpliciter dicitur talis ratione ſuæ ſubſtantiæ & eſſentiæ, & ideo qui rei ſubſtantiam producit, abſolutè illam producit, etiamſi non conferat accidentaria. Sic etiam dicitur Chriſtus inſtituiſſe ſacramenta, quia docuit ea quæ ſunt de eorum ſubſtantia, etſi accidentalia Eccleſiæ commiſerit. Prima verò pars declaratur, quia ſi quid eſt de ſubſtãtia huius ſtatus præter tria vota, ſolùm eſt traditio ſui, quam in manibus prælati facit, qui religionem profitetur; at verò hanc etiam Chriſtus conſuluit, vt non obſcurè ex verbis eius colligitur, *Abneget ſemetipſum.* Abnegat enim ſe maximè homo (vt Patres omnes exponunt) quando ſe priuat ſua propria voluntate & libertate propter Chriſtum, quia hoc eſt maximè propriũ hominis vt ſic, & ita hoc ſignificat illud relatiuum, *ſemetipſum*; maximè autem ſe ptiuat homo hac voluntate propria & libertate per illam traditionem: nam licèt per obediẽtiam etiam id fiat, ſtatus autem huius obedientiæ tunc eſt perfectus, quando homo nõ ſolùm promittit, ſed etiam donat ſe, ita vt nec dominium ſuæ libertatis quodamodo retineat. Verbum etiam illud quod Chriſtus ſæpe repetit, *Veni, ſequere me,* hoc ipſum conſilium cõtinet, non enim ſolùm ſignificat me ſequere, id eſt, me imitare, ſed reipſa me ſequere, quocunque ego iero, & voluero, teipſum mihi dando, vt in omnibus ad nutum meum mouearis. Deinde vſus ipſe (qui ſicut eſt optimus legum interpres, ita & conſiliorum) oſtendit hoc ſenſu fuiſſe intellecta Chriſti verba ab Apoſtolis, & ad praxim reducta, & ita etiam fuiſſe in morem Eccleſiæ perpetua traditione introductum, vt ſequenti cap. conſtabit. Et ex reſponſionibus ad rationes dubitandi propoſitas, magis etiam declarabitur hæc prima pars ſimul cum ſecunda: quæ etiam ex ſe ſatis clara eſt, & ex ſecunda ratione in principio facta, quam iam expendemus.

7. Reſpõdetur ad rationes in contrarium allatas. Ad primam. *Baſil.*

Ad primam ergo rationem negatur aſſumptum, ſatis enim in Euangelio ſignificata eſt inſtitutio huius ſtatus. Addi etiam poteſt ex Baſil. in reg. moral. regul. 19. cap. 1. & regul. 70. cap. 8. & in reg. 1. ex breuioribus. quanuis hoc in particulari Chriſtus non conſuluiſſet, eo ipſo, quòd vbique nobis conſuluit id quod eſt perfectum, & meliùs & ſufficienti ratione conſtat hunc ſtatum eſſe meliorem, & perfectiorem, id ſatis eſſe, vt cenſeatur à Chriſto conſultum.

8. Ad ſecundã. Chriſtus nullam religionem inſtituit in particulari.

In ſecunda ratione petitur, quam religionem Chriſtus inſtituerit. Cui breuiter reſponderi poſſet, inſtituiſſe omnem quatenus religio eſt, nullam verò in particulari; nullam, id eſt, neque hanc, neque illam in particulari, ſed religionis ſtatum ſecundùm ſe, ac immobiliter, vt aiunt Dialectici, ſicut inſtituit ſacramentum Baptiſmi, non in particulari hoc vel illud, ſed ſimpliciter Baptiſmum. Vnde aliud eſt inſtituere, aliud facere, vel conferre: Chriſtus enim omnia ſacramenta inſtituit, non tamen omnia fecit aut contulit. Vnde ſi neminem ipſe ſuis manibus baptizaſſet, licèt Baptiſmum inſtituiſſet, nullum tamen in particulari feciſſet: & de facto priùs fortè inſtituit, poſtea verò ſuis manibus ſanctiſſimam matrem, & aliquos ex præcipuis Apoſtolis baptizauit, vt alibi docui ex Euthymio, & aliis. Inſtituere ergo ſolùm eſt deſignare talis rei ſubſtantiam, ſeu velle vt talis res moralis (ſiue ſit ſtatus, ſiue ſacramentum) tali vel tali modo fiat, abſtrahendo à particularibus, & ab omnibus etiam accidentibus, ſi neceſſe ſit: facere verò eſt exercere, aut à parte rei ponere talem rem, quæ inſtitui dicitur in hoc vel illo indiuiduo. Chriſtus ergo Dominus inſtituit religionis ſtatum ſecundùm ſe, prædicando tria cõſilia, & docendo homines perfectam abnegationem, & ſeculi renuntiationem, vt ſtatim in ſolutione tertiæ rationis magis explicabitur. Atque hoc ſatis eſſet ad veritatem propoſitæ doctrinæ, & ſolutionem argumenti.

Chriſtus probabiliter ſuis manib. baptizauit ſanctiſſimã matrem, & aliquos ex præcipuis Apoſtolis.

9. Chriſtus etiam inſtituit religionem in particulari, ad eam Apoſtolos congregando.

Addo verò inſuper, etiam feciſſe Chriſtum quandam religionem in particulari, ad eam quoſdam homines congregando, eíſque proprium & particularem modum vitæ religioſæ tribuendo. Declaratur, nam Chriſtus Apoſtolos vocauit ad verum ac proprium religioſum ſtatum aſſumendum. hoc ex parte ſuprà oſtendimus, quando agentes de tribus votis caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, Apoſtolos verè ac propriè illa emiſiſſe probauimus. Non enim vtcunque illa emiſerunt, ſed vt pertinentia ad ſtatum perfectionis, vt ait D.Thom. 2.2. q.88. art.4. ad 3. id eſt, vt illum ſtatum continentia, quod etiam ſenſit q.186. art.6. ad 1. dum ait Apoſtolos ſequutos fuiſſe Chriſtum, tanquam immobiliter ei adhærentes, & nũquam receſſuri ex Auguſt. de Conſen. Euang. lib.2. c.17. & hoc etiam ſenſit idem Auguſt. 17. de Ciuit. cap. 4. cùm dixit Apoſtolos hoc magnum votum emiſiſſe. & epiſt. 89. quæſt. 4. dicens ſe Apoſtolorum exemplo hanc perfectionis viam ſequutum fuiſſe. Vnde in vita eius cap. 5. refertur Auguſtinum factum presbyterum monaſterium intra Eccleſiam non inſtituiſſe, & cum Dei ſeruis viuere cœpiſſe, ſecundùm modum & regulam à ſanctis Apoſtolis inſtitutam. & Chryſoſt. homil. 17. ad Popul. non ſolùm dicit hanc philoſophiam fuiſſe à Chriſto prædicatam, aut inſtitutam, ſed *introductam*, id eſt, exercitam in aliqua congregatione ab ipſo coacta. & homil. 17. in Matth. ad hunc ſtatum exhortans, *Vis,* inquit, *ô monache eſſe diſcipulus meus? Fac tu quod fecit Petrus, quod fecit Iacobus & Ioannes.* & homil. 69. in Matth. dicit Monachos imitari Apoſtolos etiam in

Apoſtoli verè religioſi fuerunt, & vota emiſerunt. *D.Thom.* *D.Auguſt.* *Chryſoſt.*

in habitu, & lib. 4. contra vituper. vit. monaſt. circa finem dicit, Apoſtolos impleuiſſe quæ nunc monachi faciunt. Hinc etiam Bernar. ad Fratres de Monte Dei de antiquitate ſtatus religioſi loquens, ait, *Res eſt à Deo familiariſſimè celebrata, & ab eius diſcipulis ipſo præſente concupita.* Quæ verba planè indicant Chriſtum vſu ipſo & exercitio ſtatum hunc cum ſuis diſcipulis coluiſſe, quod non potuit eſſe niſi in aliqua particulari Religione. Idem ſentit idem Bernard. in Apolog. ad Guilliel. Abb. & tract. de Amore Dei, poſt med. & plures alios ſuprà retuli. Eſtque hæc veritas per ſe maximè credibilis, nam cùm vocaret Chriſtus Apoſtolos, vt eis primitias ſpiritus communicaret, & vt ſemen omnis virtutis, & perfectionis per eos in vniuerſum mundum ſpargeret, & alioqui Chriſtus ipſe omnes ad perfectionem vocaret, dubitari non poteſt, quin ſuos Apoſtolos primùm vocauerit, & in eo ſtatu, in quo omnibus exemplum ad perfectionem eſſe poſſint, conſtituerit.

D. Bernar.

10. Deinde cùm ſtatus religioſus ad diuerſos fines particulares ordinari poſſit, qui ſub illis tribus comprehenduntur, qui ſunt aut vita contemplatiua, aut actiua, aut mixta, Chriſtus ſpecialiter vocauit Apoſtolos ad hoc tertium genus vitæ in particulari, & non tantùm indefinitè ad perfectionem: ergo etiam ex fine ſpecialem religionem in eis condidit. Antecedens conſtat, ex modo quo à Chriſto vocabantur Matth. 4. *Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum.* Sic etiam Luc. 9. cùm vocaſſet quendam, dicens, *Sequere me*; & ille petiiſſet, *Permitte mihi primùm ire, & ſepelire patrem meum*; ipſe reſpondit, *Sine mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade, & annuncia regnum Dei*; & infrà ſubdit, *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei*, vtique prædicando, & ideo aliis locis Marc. 10. & Luc. 18. ſpecialiter promittit ſingulare præmium dimittentibus omnia, *propter me* (ait) *& propter Euangelium, ſeu propter regnum Dei.* Vocabat ergo Chriſtus omnes quidem ad perfectionem, & ſtatum religioſum, aliquos verò ſpecialiter ad illum ſtatum vitæ religioſæ, quo ad Euangelij prædicationem homines deſtinarentur, & perficerentur. & ita conſtat finem ſpecialem Apoſtolicæ religionis fuiſſe cooperari Chriſto in ſalute animarum. Clarum eſt autem cum illo coniunctam fuiſſe præcipuam partem vitæ contemplatiuæ, ſine qua non poterat eſſe ſtatus ille vndequaque perfectus, prout eſſe debuit. Et ideo ipſi Apoſtoli Actor. 6. dicebant, *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis*; & infrà, *Nos verò orationi & miniſterij verbo inſtantes erimus.* Ecce præſtantiſſimum finem illius religionis, in qua ex plenitudine contemplationis ad annuntiandum Euangelium Apoſtoli procedebant. Vnde etiam veriſimile mihi eſt, ita ſuſcepiſſe Apoſtolos ſtatum illum, vt non ſolùm ex charitate, vel obedientia Dei, quaſi extrinſeca, ſed intrinſecè ex vi ſui ſtatus obligati manſerint ad munus illud præſtandum. Et ideo de Iuda dicitur Actor. 1. præuaricatum eſſe de Apoſtolatu, præuaricari enim propriè eſt à fide data vel proprio officio deficere, &c. Sic etiã aiebat Paul. 1. Cor. 9. *Si non euangelizauero, væ mihi eſt, neceſſitas enim mihi incumbit.* Sic ergo conſtat religionem à Chriſto congregatam fuiſſe particularem, tum ex fine, tum ex modo obligationis, & obedientiæ ſub vno paſtore, Chri-A ſto, cui omnes ſe peculiariter dicabant, & tradebant ad illud munus. Non fuit autem neceſſe in illa religione aliquam ſpecialem regulam deſcribi, aut ſtatui quoad alia quæ ſunt ſecundaria, vel cæremonialia in religionibus, quia Chriſtum habebat præſentem, qui erat regula viua ſufficiens; poſt illum autem non poterant eſſe huiuſmodi cæremoniis, aut ſpeciali regulæ aſtricti, qui per vniuerſum mundum ſpargendi erant: nec etiam illa indigebant, quia erant perfectiſſimi, & Spiritu ſancto potiſſimùm regendi erant, & ex parte hominum viuus etiam Petri influxus ſatis illis futurus erat.

Status religioſus ad diuerſos fines particulares ordinari poteſt; ſcilicet, aut vitam contemplatiuã, aut actiuã, aut mixtã. Apoſtolatus habuit pro fine particulari vitã mixtam, & ſalutem animarum per Euangelij prædicationem procurandam.

Vita contemplatiua etiam fuit in Apoſtolatu.

In religione illa Apoſtolatus nõ fuit regula certa data, quia Chriſtus præſens viua regula erat; & poſtea Spiritu ſancto potiſſimùm regebantur per orbem diſperſi.

11. In tertia ratione petitur, an inſtitutio religionis fuerit à Chriſto Domino per doctrinam tan-B tùm, vel etiam per poteſtatem. Per doctrinam tantùm eſſe appello, quando per ſolam manifeſtationem abſconditæ veritatis, aut per exhortationem ad id quod ex ſe bonum, vel melius erat, ob ignorantiam verò, vel negligentiam omittebatur, introduci incipit; ſic votum ſimplex caſtitatis, v.g. dici poteſt inſtitutum eſſe à Chriſto, non quia ex ſpeciali conceſſione Chriſti aliquid de nouo acceperit, propter quod amplectendum ſit: ſed quia ſpecialiter circa perfectionem illius homines illuminauit, & publicè ad illud amplectendum omnes inuitauit. Per poteſtatem autem inſtitui dicitur, cùm ex efficacitate, & conceſſione inſtituentis aliquid habet, quod ex ſe non habebat, & ratione illius incipit eſſe C vtile, aut honeſtum. Sic ſacramentorum vſus eſt à Chriſto inſtitutus, quia illis cæremoniis externis aliquid à Chriſto collatum eſt, ſine quo nec ex ſe vtiles, nec religioſæ eſſent. Quærimus ergo quo ex his duobus modis ſtatus religioſus à Chriſto inſtitutus dicatur. Videtur enim ſola doctrina & prædicatione potuiſſe à Chriſto inſtitui, quia nihil eſt in hoc ſtatu, quod ex ſe non pertineat ad maiorem animi perfectionem, ita vt licèt fingamus in Chriſto nullam fuiſſe potentiam, ſed ſolùm ſapientiam, & doctrinam, per illam ſolam poſſet inuitare & prouocare homines ad ſtatum religioſum. Atque hanc partem videtur inſinuaſſe Soto lib. 7. D de Iuſtitia. quæſt. 1. art. 1. cap. 7. cùm inquit abrenuntiationem ſeculi, quæ per ſtatum religioſum fit, non modò iure diuino exiſtere per Chriſtum conſtituto, verùm ex viſceribus naturalis iuris depromi. Vnde clarè ſentit Chriſtum in hoc nihil feciſſe, ſed ſolùm naturale ius declaraſſe, ſic enim concludit. *Atque adeò Chriſti prædicatio legis naturalis declaratio fuit.* Rationes autem ibi aliquas accumulat non admodùm congruentes: vt quòd Chriſtus ſua prædicatione non mutauit naturam, ſed perfecit, & ſuo exẽplo, ac viuendi modo id ſeruauit, quod eſt ſecundùm naturam: hæ (inquam) rationes non concludunt, quia Chriſtus non contra naturam, ſed ſupra naturam nos viuere docuit, atque ita ipſe vixit: E vnde non dubito quin pura naturalis ratio lumine gratiæ deſtituta, aut vix, aut nullo modo poſſit tale vitæ inſtitutum aſſequi, vel probare. Ratio ergo propria eſt, quia bona conſiliorum, non ideò talia ſunt, quia Chriſtus illa tradidit, ſed potiùs è conuerſo, ideo Chriſtus illa tradidit, quia talia ſunt, id eſt, optima, & aptiſſima ad perfectionem charitatis obtinendam. Vnde quidquid ſit de pura natura, tamen de natura illuminata per fidem, non videtur dubium, quin potuerit conſiliorum honeſta-

An inſtitutio religionis fuerit à Chriſto per doctrinam tantùm, an etiam per poteſtatem. Quid ſit inſtitui per doctrinam, & quid per poteſtatem.

Opinio aliquorum eſt, ſtatum religioſum à Chriſto inſtitutum per ſolam doctrinam fuiſſe.

Rationes Soti non ſunt congruentes.

Probatur opinio poſita.

tem

tem & vtilitatem ſpiritualem cognoſcere: inter hæc autem conſilia vnum eſt conſilium religionis; ergo idem de illo ſentiendum eſt: ergo non fuit neceſſarium aliter inſtitui à Chriſto, quàm per doctrinam, & approbationem naturalis iuris. Atque hoc etiam ſentiunt qui putant ſtatum hunc fuiſſe in vſu ante Chriſti aduentum, licèt paucioribus eſſet cognitum.

Reſolutio vera eſt, hūc ſtatum non ſolùm doctrina, ſed etiam poteſtate à Chriſto fuiſſe inſtitutum.

Probatur prima pars.

12. Hoc verò non obſtante, abſolutè dicendum eſſe cenſeo, licèt Chriſtus Dominus multa de hoc ſtatu docuerit, quæ ex ſe talia ſunt, nihilominus non ſola doctrina, ſed poteſtate aliqua, & facultate Eccleſiæ ſuæ conceſſa hunc ſtatum inſtituiſſe. Priorem partem probat bene ratio facta, & poteſt etiam colligi ex ipſa prædicatione Chriſti, & Apoſtolorum, cùm enim perſuadent paupertatem, aut caſtitatem, rationibus naturalibus vtuntur, quibus oſtendant ad ſpiritualem profectum illam eſſe vtilem. & ideo aiebat Chriſtus Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes*, &c. Sic enim aiebat Paulus 1. Cor. 7. *Mulier nupta cogitat quomodo placeat viro, virgo autem cogitat quæ Domini ſunt.*

Probatur ſecūda pars reſolutionis primò.

Poſterior pars probatur primò generali ratione, quia aliàs Chriſtus verè ac propriè non inſtituiſſet religioſum ſtatum, ad hoc enim non ſufficit ſola doctrina. Non enim dicetur Chriſtum inſtituiſſe vt vinculum matrimonij eſſet indiſſolubile, eo quòd ſpecialiter hoc prædicauerit, & fortaſſe mundum de hac veritate illuminauerit, quæ Iudæis & à fortiori Gentibus antea erat ignota. Nec etiam dicetur inſtituiſſe vſurarum prohibitionem, quia illam docuit, & ſic de aliis. Dicitur autem à Patribus inſtituiſſe hunc ſtatum: ergo aliquid ei addidit ſua poteſtate.

Secundò probatur ſpecialiter in voto obedientiæ, & traditione religioſa.

Secundò declaratur ratione: nam licèt vota caſtitatis & paupertatis fortaſſe ex natura rei fieri poſſent, ideóque non indigerent niſi promulgatione, votum autem obedientiæ religioſæ cum traditione ſpeciali, quæ ad religioſum ſtatum neceſſaria eſt, non poteſt ex ſola rei natura ſubſiſtere, ſed poſtulat ſpecialem Dei inſtitutionem, & facultatem aliquam ab ipſo datam, & hanc dicimus dediſſe Chriſtum. Probatur aſſumptum, quia, vt ſuprà viſum eſt, hic ſtatus non ſolùm promiſſionem, ſed etiam traditionem requirit, quæ fiat homini, vt vicem Dei tenenti, & acceptanti traditionem nomine Dei, hoc autem fieri non poteſt ex ſola rei natura, ſed oportet, vt Deus oſtenderit ſe velle hunc modum contractus inire cum homine, & quòd alicui dederit facultatem, vt ſuo nomine illum perficere valeat.

13. Quòd autem Chriſtus Dominus hoc fecerit, primò colligitur ex verbis, quibus ad hunc ſtatum homines vocauit, *ſequere me*, &c. *abneget ſemetipſum, & ſequatur me.* Nam per hæc vocabat homines, vt ſeſe omnino illi traderent in perpetuum obſequium & ſeruitutem, ſeipſis (vt ſic dicam) & ſuo dominio ſe ſpoliantes, & in illum transferentes. Quia verò non ſolùm præſentes vocabat, ſed omnes, ideo, cùm ait, *ſequatur me*, non de ſe tantùm in propria perſona loquitur, ſed etiam de illis, qui illam in terris ſemper repræſentaturi erant, per poteſtatem ab ipſo datam: ergo per hæc & ſimilia verba ſignificauit Chriſtus, & ſe cupere ab hominibus hoc genus traditionis, & ſemper fore paratum ad acceptandum illam per ſe, vel miniſtros ſuos. Tertiò denique ob hanc cauſam, vt ſtatim oſtendam, quod in Apoſtolis incepit, in cæteris imitatoribus perpetua traditione ſeruatum eſt: & ob eandem rationem ad Eccleſiæ paſtores ſemper pertinuit, religioſam traditionem acceptare, vel repellere, quod profectò in ſola rerum natura fundari non poteſt. Confirmatur, ac declaratur, nam per religionis profeſſionem fit quædam ſpiritualis deſponſatio inter Deum & hominem, vt ſancti loquuntur: ergo ad illam neceſſarius eſt vtriuſque partis conſenſus: ergo neceſſe eſt vt ex parte Dei illum præbeat aliquis, qui ab eo poteſtatem habeat.

Profeſſio religioſa eſt quædā ſpiritualis deſponſatio.

14. Inſtantia allata ſoluitur.

Dices, etiam voti ſimplicis obligatio requirit acceptationem Dei, quia nulla promiſſio obligat, niſi acceptata, & tamen non oportet vt Deus alicui contulerit poteſtatem acceptandi promiſſionem ſibi factam nomine ſuo, ſed ex eo ipſo quòd ex ſe honeſta eſt, intelligitur illi grata & accepta: ergo idem dici poterit de traditione religionis. Reſpondeo non eſſe ſimilem rationem, nam per votum ſimplex, ſeu priuatum & purum, fit obligatio Deo ipſi immediatè, & (vt ita dicam) in ſeipſo, quare per ſe ſolùm intercedit inter Deum & hominem, ideóque non requiritur alius modus acceptationis, quàm generalis, quo Deus iam declarauit vota ſancta ſibi eſſe accepta, & ſub obligatione implendi, ſiue hoc conſtiterit per Scripturam, ſeu diuinam reuelationem, quod eſt certum; ſiue etiam conſtare ſufficienter potuerit per ſolam rationem naturalē, quod eſt probabile. At verò in religioſa profeſſione obligatur, & traditur homo Deo non immediatè in ſeipſo, ſed medio aliquo homine per externam traditionem, & donationem irreuocabilem, quam oportet exteriùs etiam acceptari per Eccleſiam, vt D. Thom. dixit quæſt. 184. articulo quarto. hic ſtatus eſt publicus, & in foro Eccleſiæ. Ob hanc ergo cauſam neceſſarium fuit publicè acceptari per ſpecialem poteſtatem à Chriſto datam. Quantum ad hoc igitur inſtitutus eſt hic ſtatus à Chriſto Domino non per ſolam doctrinam, ſed per inſtitutionem ſpecialem, & collationem dictæ poteſtatis: quam Petro dediſſe credendum eſt. Et per illum communicari aliis, quia ad paſtoralem poteſtatem pertinet, & ad eum qui vicarius Chriſti eſt, & diſpenſator bonorum eius: atque adeò ad poteſtatem ligandi & ſoluendi optimè reuocari poteſt.

Votum ſimplex à Deo immediatè acceptatur, ſolemne verò mediante homine vicem, & poteſtatem à Deo habente ad id acceptandum.

CAPVT III.

Vtrùm ſtatus religioſus perpetua traditione, & ſine interruptione ſemper in Eccleſia durauerit.

1. Nō agimus hic de perpetua traditione ſtatus religioſi ab Elia, Eliſeo, & Ioāne Baptiſta, quia incertum, an fuerit vera religio.

Omiſſis hæreticis, de quibus ſatis in ſuperioribus dictum eſt, ex Catholicis aliqui cenſent, ſtatum religioſum non ſolùm à tempore Chriſti, & Apoſtolorum, ſed etiam à tempore Eliæ, & Eliſei continua traditione vſque ad Ioannem Baptiſtam, & deinceps vſque ad nos fuiſſe deriuatum, de qua ſententia dicam nonnulla infrà, originem mendicantium religionum explicando. Nunc eam non improbo, quia falſam eſſe demonſtrare non poſſum; ſed neque eam approbo, ſed tanquam incertam relinquo; non ſolùm,

quia

quia non ſatis mihi conſtat, qualis fuerit ille ſtatus religioſus ante Chriſti aduentum, nec quibus votis fuerit conſecratus: ſed etiam, quia multo magis incerta mihi eſt continua traditio, aut duratio illius ſtatus; quia nec de hoc fit mentio in Scriptura, nec in Ioſepho, aliiſve antiquis hiſtoriographis Iudæorum quidquam inuenio: nec etiam apparet quomodo temporibus captiuitatum populi Iſraëlitici ille ſtatus durauerit, aut quomodo poſt illas excitatus fuerit. Multóque minùs veriſimile eſt Ioannem Baptiſtam illum ſpecialem ſtatum profeſſum eſſe, niſi ſolùm imitatione, quatenus in ſpiritu Eliæ ſolitariam & aſperrimam vitam profeſſus eſt. Nec etiam ipſe Ioannes ſucceſſorem reliquit in ſuo vitæ inſtituto, niſi ſolùm quatenus exemplo ſuo alios potuit ad ſimilem viuendi modum excitare. De illa ergo antiquiori continuatione religioſi ſtatus nihil in præſenti tractamus, ſed de illa quæ fuit ab eo tempore, quo Chriſtus veram religionem inſtituit, & condidit.

Agitur de duratione ſtatus religioſi à tempore Chriſti Domini.

2. Quòd ergo hic ſtatus ex tunc perpetuò in Eccleſia durauerit, communis eſt Patrum conſenſus, & traditio, vt conſtat ex Dionyſio de Eccleſiaſt. hierar. cap.6. vbi de monachorum inſtitutione epiſtolam ſcribit ad Demophilum monachum. Idem ſumitur ex Hieronym. de Vir. Illuſtr. in Philipp. & Marco, vbi tempore Marci Euangeliſtæ refert iam fuiſſe monaſteria in Ægypto, & Alexandria, quod etiam refert Euſeb. lib.2. Hiſtor. cap.16. Ex Tertulliano etiam antiquiſſimo intelligimus, etiam illis priſcis temporibus fuiſſe ſacras & religioſas virgines, de his præcipuè agit lib. de Veland. Virgin. quem imitatus eſt Cyprian. lib. de Habitu Virgin. & in ſequentibus plures referemus. Eſt etiam hæc veritas per ſe probabilis, ſuppoſito fundamento priùs poſito, quòd ipſi Apoſtoli inſtitutione & vocatione ipſius Chriſti fuerint veri religioſi effecti: ſicut enim eſt naturæ appetitus generare ſibi ſimile, ita etiam gratiæ, multóque altiori, ac perfectiori modo: ergo cùm Apoſtoli erant religioſi, alios etiam religioſos efficere ſine dubio deſiderabant. Vnde etiam Paulus dicebat 1. Cor.7. *Volo autem omnes eſſe ſicut meipſum.* Ergo ſine dubio multos religioſos effecerunt, quia verbum eorum efficaciſſimum erat, & non eſt credibile ſolùm in hoc negotio fuiſſe otioſum, & vacuum rediiſſe. Confirmatur primò, quia ipſi Apoſtoli tales erant religioſi, vt ex proprio inſtituto eſſent vocati ad iuuandos & perficiendos alios: ergo cùm à Chriſto intellexiſſent hunc ſtatum eſſe perfectiſſimum, ad illum ſine dubio homines vocabant, & efficaciter trahebant. Denique ex Actis Apoſtolorum hoc facilè intelligitur: nam ibi refertur exemplo Apoſtolorum fideles habuiſſe omnia tunc communia, & votum etiam paupertatis emittere ſolitos fuiſſe, vt ex cap. 4. & 5. conſtat, in ſuperioribus etiam oſtenſum eſt ab ipſis Apoſtolis incepiſſe votum virginitatis: ergo, &c.

Communis eſt Patrum ſententia, quòd hic ſtatus ex tunc perpetuò durauerit.

Dionyſ. Hieron. Euſeb. Tertul. Cyprian.

Probatur.

3. Hæc verò dimanatio ſtatus religioſi ab Apoſtolis variis modis poteſt explicari. Primò enim quidam exiſtimant Apoſtolorum tempore totam Eccleſiam fuiſſe quaſi vnam religionem, in qua omnes fideles ſtatum perfectionis, ac verè religioſum profitebantur; & ita per aliqua tempora duraſſe. Poſtea verò refrigeſcente charitate cœpiſſe introduci in Eccleſiam, vt ſinguli ſua propria haberent, & ita vitam communem mandatorum introductam eſſe, ſemper tamen aliA quos monaſticos, ſeu religioſos vitam retinuiſſe. ita ſumi poteſt ex Hieronym. de Scriptor. Eccleſ. in Philo. vbi ſic ait: *Ex quo apparet talem Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nunc monachi eſſe nituntur.* & infrà, *quales & Lucas refert, primùm Hieroſolymis fuiſſe credentes.* & in Marco ait, *Alexandriæ Chriſtum annuntians conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vita continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret*; & poſtea refert Philo. referentem tales fuiſſe Alexandriæ credentes, quales Lucas Hieroſolymis fuiſſe narrat. Eodem ferè modo loquitur Iſidor. libro ſecundo de Eccleſ. offic. cap. 15. & Abbas Piammonius apud Caſſian. collat. 18. cap.5. *Cœnobitarum* (inquit) *diſciplina à tempore Apoſtolicæ prædicationis ſumpſit exordium: nam talis erat Hieroſolymis omnis illa credentium multitudo, quæ in Actibus Apoſtolorum deſcribitur*; & infrà, *Talis erat tunc omnis Eccleſia, quales nunc perpaucos in cœnobiis inuenire difficile eſt.* Sic etiam Chryſoſtom. hom.11. in Acta dicit Monachos ſic viuere, vt olim initio Eccleſiæ viuebant fideles omnes in Hieruſalem. Idem habet Bernard. Apolog. ad Gulliel. Abb. & ſumi poteſt ex Auguſt. Pſalm.132. vbi exponens illa verba, *Quàm bonum, & quàm iocundum habitare fratres in vnum*, ait primò habitaſſe in vnum illos, qui in primitiua Eccleſia habebant omnia communia, & illos fuiſſe monachos imitatos. Similia ex Melchia Papa refert Burchar. lib.3. Decret. cap.2. & in tom. 1. Conc. lib. de quadruplici Synod. Apoſtol. in fin. ſignificat in dicto loco Actor. congregatum eſſe Apoſtolorum concilium, quo ſtatutum eſt, vt omnia eſſent communia, &c. & ſubditur, ex hoc decreto Apoſtolorum fundatam eſſe vitam & conuerſationem omnium religioſorum, vitam beatorum in patria, vbi omnia ſunt communia, imitantium. D.Thom. etiam 2.2.q.188.art.7. *A diſcipulis Chriſti* (ait) *omnis religio ſumpſit exordium, qui pretia prædiorum &c.*

cleſiã fuiſſe quaſi vnam religionem, in qua omnes fideles ſtatum verè religionis profitebantur.

D.Hieron. *Caſſian.* *Chryſoſt. Bernard. Auguſt.* *D.Thom.*

4. Veruntamen hæc aliqua expoſitione indigent. Et vt ab his vltimis verbis incipiam, non eſt putandum Apoſtolos feciſſe aliquod decretum, quo fideles omnes obligarent ad renuntiandum omnibus rebus, & vt nihil proprium haberent, ſed omnia communia. Nunquam enim hoc fuit vniuerſæ Eccleſiæ in præcepto, ſed tantùm in conſilio, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt. Neque enim Actor.4. refertur aliqua congregatio ad doctrinam, vel gubernationem ordinata, ſed ad orãdum. Poſtea verò non per modum præcepti, aut decreti, ſed per modum hiſtoriæ refertur. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, &c.* Vnde c. 5. dixit Petrus ad Ananiam, *Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate?* Significãs nullo præcepto obligatum illum fuiſſe ad paupertatem, priuſquam illam vouerit, vt ſancti omnes exponunt. Deinde putandum non eſt, fideles omnes, etiam Hieroſolymis exiſtẽtes, eo tempore, de quo Lucas loquitur, verè ac propriè fuiſſe religioſos. Quod priùs notauit Dried. li.6.4. de Dogmat.c.5.p.5. & Bellar. lib.2. de Monach. c.5. & indicauit etiam Caſſian. lib.2. de Inſt. rem. c.5. vbi de Alexandrina Eccleſia loquens, ait, *In primordiis fidei pauci quidem, ſed probatiſſimi monachorum nomine cenſebantur, qui ab Euangeliſta Marco, qui primùm Alexandrinæ Eccleſiæ præfuit, normam ſuſcepere viuendi.* Et ſubdit: *Non ſolùm illa magnifica retinebant, quæ primitus Eccleſiam, vel credentium turbas in Actibus Apoſtolorum legimus celebraſſe, verùm etiam his multo ſublimiora cumulauerant.*

Opinio poſita expoſitione indiget.

Driedo. Bellar. Caſſian.

Variis modis explicatur hæc dimanatio ſtatus religioſi ab Apoſtolis. Prima opinio tenet Apoſtolorum tẽpore totam Ec-

Itaque

Non intelligitur totã Eccleſiam eſſe vnam religionem quoad omnia eſſentialia; ſed tantum quoad aliqua, vt patet, quia multi fideles erant coniugati, &c.

Itaque cùm vita religioſa videtur omnibus fidelibus, totique Eccleſiæ, quæ Apoſtolorum initio fuit Hieroſolymis, tribui: non oportet intelligi de ſtatu religioſo, quoad omnia illa quæ de eſſentia huius ſtatus ſunt, & quæ nunc à monachis ſeruantur. Nam clarum eſt non omnes fideles profeſſos fuiſſe caſtitatem, aut matrimonio, vel vxoribus abſtinuiſſe: de voto etiam ſpeciali obedientiæ nulla eſt mentio, nec veriſimilitudo. Solùm ergo quoad ea, quæ in Actibus expreſsè narrantur, id intelligendum eſt, quia in eis cor vnum, & anima vna, & habebant omnia communia, quæ diuidebantur prout vnicuique opus erat: quam vitam monachi imitati fuiſſe dicuntur, non quia illa tantùm amplexi ſunt, ſed quia omnia illa ad perfectionem pertinentia ſunt amplexi, addentes plura alia, quæ ad ſtatum religioſum ſpectant, vt dixit Caſſianus. Addo præterea fortaſſe non omnes fideles etiam illo tempore modum illum paupertatis amplexos fuiſſe, quod Bellarm. ſuprà expreſsè docet, & inſinuatur Actor. 5. in verbis citatis, *Nónne manens tibi manebat*, &c. & veroſimiliter ſequitur ex illo principio, quòd Apoſtoli non proponebant illud paupertatis genus, vt neceſſarium ad ſalutem, ſed exemplo ſuo illud oſtendebant, & tanquam melius conſulebant: ergo veroſimile eſt non omnes omnino fideles illam viam amplexos fuiſſe. Neque obſtat quòd Lucas generaliter videtur aſſerere. *Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna*; & infrà, *Nullus eorum aliquid ſuum eſſe dicebat*, &c. & infrà, *Quotquot habebant agros*, &c. Nam conſuetum eſt in Scriptura cùm de multitudine aliqua, vel congregatione loquitur, omnibus attribuere, quod in pluribus inuenitur; tunc autem propter fidei feruorem plures id faciebant, & ideo generaliter de omnibus dicitur.

Non omnes fideles modum illum paupertatis amplexabãtur.

Reſolutio vera. A principio prædicationis apoſtolicæ ſemper fuerunt, qui Apoſtolos in ſtatu religionis ſequuti ſunt.

5. Denique ſiue ille modus paupertatis fuerit pro aliquo tempore communis omnibus, ſiue non, dicendum eſt à principio Apoſtolicæ prædicationis ſemper fuiſſe aliquos, qui Apoſtolos in ſtatu religionis ſequuti, & imitati ſunt; quomodò autem id factum fuerit, non eſt adeò certum: quidam ergo exiſtimant Apoſtolos primùm ſecum congregaſſe religioſos clericos, & ſacerdotes, qui ſe totos Euangelicæ prædicationi conſecrarent, & in hunc finem mundum omnino reliquerunt per caſtitatem & paupertatem perfectam, ac voto firmatam, ac perfectam Chriſti ſequelam, offerendo ſe, vt animas ſuas ponerent pro ouibus Chriſti; poſtea verò creſcente paulatim Eccleſia, religioſum ſtatum etiam ad laicos fuiſſe deriuatum, & ita paulo pòſt monachorum ordinem incepiſſe. Alij è contrario exiſtimant monachorum vitam ſtatim incepiſſe, vel quia multi Iudæi in verum Deum antea credentes, vitam ſolitariam ac perfectam profitebantur, qui poſtea ad finem per Apoſtolos conuerſi in eodem ſtatu permanentes, illum perfectiùs inſtituebant iuxta Apoſtolicum ritum: vel quia ex feruore fidei & charitatis multi volebant non ſolùm mandatorum, ſed etiam conſiliorum viam amplecti, quos Apoſtoli libenter ad religioſum viuendi modum admittebant, ſine certa regula, aut modo congregationis, ſed prout vnicuique Spiritus ſanctus inſpirabat. Ego verò vtrumque verum cenſeo, quanquam prior dicendi modus in hoc mihi verus videatur, quòd Apoſtoli ex primaria cura & intentione Sacerdotum religionem, id eſt, propriam, in qua ipſi erant, propagare, & augere procurauerint, licèt ſimul alios fideles ex communi ordine, & gradu ad perfectionem, & ſtatum eius excitare, & admittere ſtuduerint.

Primus ſtatus religioſus fuit clericorum, ac ſacerdotum Apoſtolos imitantium: non verò monachorum.

Status religioſus ab Apoſtolis in clericis, ac ſacerdotibus religioſis continuauit.

6. Primò ergo continuantio ſtatus religioſi ab Apoſtolis in clericis, ac ſacerdotibus religioſis, vt à nouiſſimo, & grauiſſimo teſtimonio incipiamus, colligi poteſt ex quadam Bulla, ſeu ſententia Pij IV. quam refert Nauarr. comment. 4. de Regular. num. 7. & 8. quæ lata eſt in fauorem clericorum regularium in cauſa de iure præcedendi, quam cum monachis Benedictinis tractabant, & inter alia dicit Pontifex, *Comperto ſatis per eos* (ſcilicet Cardinales) *ex compluribus literis Apoſtolicis, diuerſiſque aliis documentis, rationibus, & probationibus, quòd ipſi canonici fuerunt, & ſunt de illis clericis à Sancto Auguſtino, quin imò à Sanctis Apoſtolis inſtitutis, eoſdem canonicos tam ſuæ antiquæ inſtitutionis huiuſmodi, quam etiam dignitatis clericalis, qua eos ſtatim, quòd profeſſionem regularem emittunt, inſignitos eſſe oportet.* Et infrà, *Vnde nos illorum relatione intellecta, eáque per nos diligenter examinata, quoniam eam in omnibus ſuis partibus veritati & iuri conſonam*, &c. Ecce ex Pontificis & Cardinalium teſtimonio Apoſtolos religionem clericorum inſtituiſſe, vel potiùs congregaſſe, quod teſtimonium non ſola relatione dicétium, ſed magnis rationibus, & probationibus, ac antiquioribus literis Apoſtolicis dicitur fuiſſe fundatum. Et in eodem inſinuaſſe clericos illos ab Apoſtolis inſtitutos continua ſucceſſione, vſque ad Auguſtinum, & ab Auguſtino vſque ad Pium IV. duraſſe, ſicut à Pio IV. vſque ad noſtram ætatem conſeruati ſunt. Et huic etiam conſonat quod Poſid. in vit. Aug. c. 5. ait, Auguſtinũ presbyterum factum ſeruos Dei iuxta Apoſtolorum regulam ſecum congregaſſe. quos ipſemet Auguſtinus nunc ſacerdotes, nunc presbyteros, nunc verò clericos appellat, vt videri poteſt ſerm. 5. ad Fratres in Erem. & ſerm. 1. & 2. de Communi inſt. cler. qui antea erant 52. & 53. ad Fratr. in Erem. & nunc poſt illos habentur; referuntur etiam in Concil. Aquiſgran. ſub Ludou. c. 112. & 113. Præterea Alexander in cap. *præter* d. 32. monet clericos, vt in religione & in communi viuant, *Rogantes* (inquit) *monemus, vt ad Apoſtolicam, communem ſcilicet vitam, ſummopere peruenire ſtudeant, quatenus perfectionem cum his conſequuti, qui certiſſimo fructu dicantur, in cæleſti patria mereantur aſcribi.* In quibus verbis ſignificat Apoſtolicum morem fuiſſe, vt clerici cum illis huiuſmodi vitam agerent, non verò omnes clericos ad eam obligatos fuiſſe, ſed eos tantùm, qui voluntariè profiterentur. Conſonat reſponſio Gregorij ad Auguſtinum Anglorũ Epiſcopum, *Quia tua fraternitas monaſticis regulis erudita ſeorſum viuere non debet à clericis ſuis in Eccleſia Anglorum, quæ nuper ad fidem perducta eſt, hanc debet inſtituere conuerſationem, quæ in initio naſcentis Eccleſiæ fuit fratribus noſtris*, &c. hæc in prima reſponſione; in ſecunda verò mentionem facit clericorum communiter in paupertate viuentium, habetur in cap. *Si quis verò*, d. 52. cap. *quia tua*, 12. quæſt. 1. Idem colligitur ex Clemente I. Eugen. II. Leone IV. & Nicol. I. quos refert Gratianus 12. quæſtione 1. cap. *dilectiſſimis.* cap. *neceſſaria.* c. *nulla*, & apertiùs cap. *ſcimus*, ex Vrbano Papa in epiſt. decret. c. 1. vbi

D. Auguſt.

D. Gregor.

vbi ait Apoſtolorum morem maximè in clericis permanſiſſe. Hæc autem non ita intelligenda ſunt, vt credatur omnes clericos hunc modum vitæ fuiſſe ſequutos, ſed eos, qui perfectionem ſequi volebant: nam Vrbanus ſuprà clarè exhortatur ad obſeruandum votum paupertatis, quod faciebant voluntariè, nam ſi illud non feciſſent, ad paupertatem ſeruandam non tenerentur, vt ibidem ait; & ita etiam ſenſit Præpoſitus in c. 1. d.43. Guillelm. Dur. in Ration. diuin. offic. lib. c. de ſeptem diebus Paſchæ, vbi tamen ait maiori ex parte clericos olim hoc inſtitutum ſeruaſſe. Illum verò fuiſſe verum religioſum oſtendit Medin. lib. 2. de contin. ſacerd. c. 8. poteſtque facilè ex dictis colligi, quia ex dictis habetur paupertatis votum, caſtitatis verò in ipſa ordinatione profitebantur, ſine obedientia autem in congregatione eſſe non poterat, & veroſimile eſt eam Epiſcopo ſpecialiter promiſiſſe.

Præpoſit. Guillel. Dur.

Medin.

7. Sic ergo valde veroſimile fit, nunquam à temporibus Apoſtolorum defuiſſe clericorum religionem; quanuis fortaſſe non ſemper fuerit eiuſdem inſtituti, aut modi particularis, quantum ad peculiarem finem intentum, & proprium viuendi modum. Nam de Apoſtolis ſine dubio credendum eſt congregaſſe ſecum religioſos viros, qui eundem proprium finem intenderent, quem ipſi Chriſtum ſequentes amplexi fuerunt, ſcilicet prædicationem Euangelij, & animarum conuerſionem, & ad hoc conſecrarent animas ſuas, & propter hunc finem omnia relinquerent; tales fuerunt Paulus & Barnab. de quibus Actor. 15. alij Apoſtoli dixerunt, *Cum chariſſimis meis Paulo & Barnaba hominibus, qui tradiderunt animas ſuas pro nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Et eiuſdem ordinis exiſtimo fuiſſe alios peculiares Apoſtolorum ſocios, vt Titum appellat Paul. 2. Cor. 8. & primarios viros in fratribus, vt appellantur Actor. 15. quales veroſimile eſt fuiſſe diuinum illum Ierotheum, Dionyſium Areopagitam, & de Luca & Marco id certius eſt. Poſtea verò cùm cœpiſſet fides propagari, & Epiſcopi ſuas ſedes firmas & proprias habere, ceſſaſſetque iam, vel in multis locis nunquam fuerit introducta vita illa communis, in qua omnes fideles nihil proprium habentes viuebant, Epiſcopi ab Apoſtolis in vita religioſa inſtructi, & educati, cœperunt presbyteros & clericos ſecum congregare, qui in diuinis miniſteriis & laudibus præcipuè occuparentur, & cum eis vitam religioſam agerent. Ad quam videtur alludere Ignatius epiſt. ad Smirnenſes, vbi ait, *Omnes Epiſcopum ſequimini vt Chriſtum, Patrem, & Presbyterorum collegium vt Apoſtolos.* Conſonat ſententia Gregor. ſuprà citata.

D. Ignat. Vide Concil. Aurel. c. 9. Mogunt. c. 9. Turon. II. c. 23. Aquiſgr. c. 35. & 125. Carthag. IV. c. 112. & 113.

8. Ex qua intelligere licet prædictum morem nõ ab Auguſtino incepiſſe, ſed ab ipſo cùm iam remitti inciperet, inſtauratum & renouatũ fuiſſe, & ita vſque ad Gregorij tempora duraſſe. Imò Gelaſ. Papam qui paulo poſt Auguſtini tempora floruit, & Africanus fuit, & diſcipulus eius fuiſſe creditur, in Eccleſia Lateranenſi ſimilem Canonicorum religionem congregaſſe, quæ vſque ad Bonifacij VIII. tempora durauit, teſte Onuphrio, & refert etiam Paulus Moriſia de origine religionum c. 37. imò ex ſententia Pij IV. ſuprà relata conſtat vſque ad noſtra tẽpora duraſſe. In cæteris etiam prouinciis hæc conſuetudo durauit, & in Hiſpania per Iſidorum reformata creditur, cuius reformationis magna veſtigia vſque hodie extant in Eccleſia Cæſarauguſtana, Pampiloneſi, & Turraconenſi. Poſtea verò hic modus viuendi Epiſcoporum & canonicorum cathedralium Eccleſiarum mutatus eſt, & ſimilia monaſteria religioſorum clericorum ſunt inſtituta, qui nomen Canonicorum retinuerunt, quia vel canonicis ſucceſſerunt, vel quia regularem vitam ſeruabant; *canon* enim regulã ſignificat. Atque horum veſtigia habemus in Hiſpania, Legioni, & ante paucos annos in Parrhaſes, & aliis locis, & Conimbricæ extat illuſtre, & celebre, & antiquiſſimum monaſterium, quod Sanctæ Crucis appellatur, in quo hoc inſtitutum ſumma cum laude & religione ſeruatur. Quanquam de horum canonicorum regularium, qui nunc ſunt, origine variæ ſint opiniones, quas examinare non eſt noſtri inſtituti.

prædictus ordo clericorum renouatus eſt ab Auguſtino, non inceptus. De prioritate, & antiquitate ac duratione religionis clericorum regularium.

Venio ad alium ordinem religioſorum, qui monachi dicti ſunt, hos enim ex inſtitutione ſua non fuiſſe clericos, ſed laicos, conſtat ex Dionyſ. c. 6. de Eccleſ. hierarch. & in ſequentibus latiùs oſtendetur. Imò hinc ſumi poteſt ratio huius inſtitutionis. Cùm enim à principio naſcentis Eccleſiæ vel omnes, vel plures fideles viam perfectionis ſequi incepiſſent, poſtea verò creſcente multitudine fidelium, non poſſet moraliter illa vitæ communitas & paupertas in tota Eccleſia generaliter obſeruari, cœperunt aliqui à communi fidelium vita ſegregari, & religioſam profiteri. Vnde etiam intelligimus hunc vitæ modum & ſtatum à tempore Apoſtolorum etiam incepiſſe, nunquámque in Eccleſia intermiſſum fuiſſe. Nam huiuſmodi fuiſſe Alexandriæ monaſteria illa ſub Marco inſtituta, quorum Philo meminit, ex Hieronym. Euſeb. & Caſſian. locis ſuprà citatis, ſatis conſtat. Dionyſium etiam Apoſtolorum diſcipulum de his facere ſermonem in dict. c. 6. Eccleſ. hierarch. manifeſtum eſt, cùm hos monachos ponat in ordine initiandorum. Chryſoſt. etiam lib. 3. contra vitup. vit. monaſt. *Apoſtoli (inquit) huius vitæ documenta dederunt.* Latiùs id habet Baſil. in Conſtit. monaſt. c. 19. & 25. Hanc etiam traditionem egregiè deducit Abbas Piamon. apud Caſſian. collat. 18. c. 5. *Cœnobitarum (inquit) diſciplina à tempore prædicationis Apoſtolicæ ſumpſit exordiũ,* &c. & infrà, *Hi autem, quibus adhuc Apoſtolicus inerat feruor, ea quæ ab Apoſtolis vniuerſum corpus Eccleſiæ generaliter meminerant inſtituta, peculiariter ac ſeparatim exercere cœperunt.* Bernard. in Apolog. ad Guilliel. Abbat. de monaſtico ordine loquitur, cùm ait Apoſtolos ſui ordinis inſtitutores, & inchoatores fuiſſe, & Cõcilium Meldenſe c. 9. *ſacrum (inquit) monaſticũ ordinẽ à Deo inſpiratum, & ab Apoſtolis fundatum, a ſanctiſſimis & nominatiſſimis Patribus excultum,* &c.

9\. Monachi ex ſua inſtitutione non ſunt clerici, ſed laici. *Dionyſius.* Status Monachorũ ab Apoſtolorũ tempore incepit, & nũquam intermiſſus fuit. *Dionyſius.* *Chryſoſt.* *Baſilius.* *Caſſian.* *Bern.* *Conc. Meldenſe.*

10\. Verum eſt hos Patres non accuratè diſtinguere monaſticum ordinem & clericalem, ſed religioſum ſtatum in genere ea voce appellare: nihilominus verò ſatis docent monaſticum inſtitutum, quod laicis etiam commune eſt, ab Apoſtolis ipſis duxiſſe originem. Denique Hieronymus & alij Patres ſuprà citati idem ſentiunt; præſertim Auguſtinus in illo Pſalm. 132. tractans illa verba, *Quàm bonum, & quàm iocundum habitare fratres in vnum,* ait hanc vocem primùm audiiſſe primos fideles, qui congregati in vnum Spiritus ſancti aduentum expectarunt, & alij fideles, quorum erat cor vnum, & anima vna, non tantùm illi ſoli, *Non enim, ait, vſque ad illos tantùm ipſa dilectio & vnitas fratrum, venit enim & ad poſteros ipſa charitatis exultatio, & votum Deo;* & infrà.

Auguſt.

Ex

Ex voce huius Pſalmi appellati ſunt & monachi, neque vobis de iſta voce inſultet Catholicis.

11\. Nunquam defuerunt in Eccleſia Monachi.

11\. Præterea ſi illorum temporum hiſtoriæ conſulantur, facilè intelligetur, hanc conſtitutionem nunquam omnino in Eccleſia cecidiſſe, aut defuiſſe, ſed continuata traditione ad nos manaſſe, nam per omnes ferè ætates leguntur ſancti monachi, & patres monachorum. Nam de primo ſeculo habemus iam inſtitutionem Apoſtolorum, Marci inſtitutionem & amplificationem, quam veroſimile non eſt, pro illo eodem ſeculo ſtatim excidiſſe. In ſecundo ſeculo, anno ſcilicet centeſimo ſexageſimo tertio Helenus Alexandriæ inſigne ac copioſum monaſterium erexit, cui ſucceſſit Nicodorus, & huic Eugenius, qui in perſecutione Gallieni ſub Cornelio Pontifice paſſus eſt circa annum Domini 255. Et ita habemus etiam in tertio ſeculo ſucceſſionem monachorum. In quo etiam tertio ſeculo ſcripſit Hippolytus orationem de mundi conſummatione, in qua inter alia ait, *Paſtores fient quaſi lupi, monachi expetent quæ ſunt mundi.* Atque in eodem ſeculo cœpit florere Antonius, qui non inſtituit, ſed inuenit iam multa monaſteria, quæ poſtea perfecit. De illo etiam refert Athanaſ. cùm obiret apud ſenem quendam moratum, abeóque ſuſceptum, dum ſingulorum fratrum apis inſtar gratias hauriebat, & ab eis vniuerſis puro diligebatur affectu, &c. Iam verò de quarto ſeculo & deinceps res adeò nota eſt, vt neque hæretici illam negare audeant, quanuis obſcurare cupiant, vt ſequenti cap. videbimus. Itaque prope illa tempora innumeri fuerũt in Oriente monachorum Patres, Amon enim in Nitria magnam copiam monachorum congregauit, quem poſtea Athanaſius vidit euntem in cælum, vt Athanaſius refert in vita Antonij; ipſe verò Antonius in Alexãdria plures etiam ſub ſe monachos inſtituit. Eutychianus in Pi.... Palæmon in Thebaide, Hilarion, Athenagoras, Chariton, & alij innumeri. Quibus poſtea ſucceſſit Baſilius, qui monaſticum inſtitutum ad meliorem formam reduxit. In Occidente verò Martinus monaſterium octoginta monachorum ædificauit, cum quibus ſanctiſſimè vixit. Auguſtinus regulam monachorum inſtituit & ſcripſit, poſtea Benedictus aliam inſtituit regulam & religionem monaſticam, quæ vſque ad noſtra tempora illuſtriſſima in Eccleſia fuit, poſteáque aliæ ſucceſſerunt. Conſtat ergo ſtatum hunc cum Eccleſia cœpiſſe, perpetuóque perſeueraſſe.

Vide Suriu.

12\. Moniales ſub Monachis cõprehenduntur. Illaru ſtatus ab Apoſtolorũ tẽpore incepit.

12\. Denique ſub monachis comprehendere poſſumus moniales quæ idem genus contemplatiuæ ac cœnobiticæ vitæ profitentur, quarum inſtitutum antiquiſſimum etiam, ac perpetuum in Eccleſia fuiſſe facilè ex his intelligi poteſt, quibus ſuprà oſtendimus virgines ſacras ac relatas à temporibus Apoſtolorum in Eccleſia fuiſſe, nam Matthæus Iphigeniam, Paulus Teclam, & Petrus Petronillam virgines conſecrarunt, De Marta etiam legimus Maſſiliſſæ collegium virginum congregaſſe, cum quibus vſque ad mortem ſanctiſſimè vixit. Theophila prope annum trecenteſimum Nicomediæ multa virginum regebat monaſteria, eodémq; ferè tempore in Hiſpania floruiſſe ſanctimonialiũ virginum ſtatũ ex Elibertino Concil. cap. 13. & 27. colligimus. Teſtimonia denique antiquorum Patrum, tam de ſacris virginibus, quàm de monachis frequentiſſima ſunt, ex quibus multa in ſuperioribus adduximus, & afferemus in ſequenti cap. Omnes tamen de hoc ſtatu loquuntur vt de re antiqua, etiamſi ipſi antiquiſſimi ſint, & prope Apoſtolorum tempora. Ita ergo ſatis conſtat religioſum ſtatum à Chriſto Domino inſtitutum & creatum fuiſſe, & per Apoſtolos propagatum, atque ita per Patrum traditionem, nunquámque intermiſſam ſucceſſionem ad nos vſque perueniſſe.

Vide Suriu.

CAPVT IV.

Vtrùm religioſus ſtatus in Eccleſiæ exordio eiuſdem rationis fuerit cum illo, qui nunc eſt.

Status religioſus dupliciter cõſiderari poteſt, vel ſecũdùm ſubſtantiam, vel quoad accidẽtia, qualia ſunt regulæ, inſtituta, & aliæ circunſtantiæ particulares.

1\. Religioſus ſtatus cõſiderari poteſt, vel ſecundùm ſe, vel prout applicatus ad talem regulam, vel inſtitutum, cum his vel illis circunſtantiis: illud priùs vocare poſſumus ſubſtantiam huius ſtatus; totum hoc poſterius etiamſi videatur comprehendere varias differentias religionum, quæ veluti ſpecie diuerſæ reputantur, accidentale eſt reſpectu ſtatûs religioſi. De his ergo quæ accidentaria ſunt, ſi in particulari ſumantur, nulla eſt quæſtio, quia manifeſtùm eſt pro temporum varietate eſſe mutata, & non omnes religionis modos eſſe æquè antiquos, cùm enim illi ab hominibus inuenti ſint, mutationem accipiunt, & ob hanc præcipuè cauſam, vt ſuprà dicebamus, Eccleſiæ approbatio in religionibus conſtituendis neceſſaria eſt, quia in eis non nuda ſubſtantia religioſi ſtatus ſumitur, ſed cum variis circunſtantiis, & accidentibus, de quorum conuenientia, vel probitate oportet per publicam approbationem conſtare. Igitur de duobus poteſt moueri quæſtio, vnum eſt circa ſubſtantiam religioſi ſtatus, aliud eſt circa cæremonias, vel circunſtantias generatim ſumptas, vt ſunt ſingularis habitus, diſtinctus ab habitu aliorum fidelium, diuerſitas in victu, ſeparatio in habitatione, modus proprius conuerſationis, hæc, vel illa exercitia, & ſimilia. In vtroque autem eſt controuerſia cum hæreticis huius temporis, qui non ſolùm negãt monachos, aut religioſos fuiſſe in Eccleſia primitiua; verùm etiã aiunt eos, qui olim fuerunt, ſaltem à temporibus Antonij, Baſilij, &c. nihil habuiſſe commune cum his religioſis, & monachis, qui nunc ſunt; ita refert Bellarm. lib. 2. de Monach. c. 5. ex Philippo Melanct. in Apolog. pro confeſſ. Auguſt. art. 7. & Calui. lib. 4. Inſtit. cap. 13. §. 10. Contra hos ergo duo à nobis oſtendenda ſunt, ſcilicet, ſubſtantiam, & generales monachorum ritus in antiquiſſimis monachis fuiſſe.

In vtroque ſenſu poteſt excitari quæſtio.

Hæretici huius tẽporis negant abſolutè religioſos fuiſſe in primitiua Eccleſia: & eos, qui olim fuerũt, affirmant nihil habere commune cum noſtris. *Bellarm.*

2\. Dico ergo primò ſtatum religioſum quoad ſubſtantiam & eſſentiam eiuſdem rationis fuiſſe ſemper in Eccleſia. Hæc aſſertio certa eſt apud omnes Catholicos: Et probatur primò ratione generali, quæ ex dictis concluditur. Nam religioſus ſtatus quoad ſuam ſubſtantiam & eſſentiam ex iure diuino ducit originem, nam ab ipſomet Chriſto inſtitutus eſt; ſed illa quæ ſunt iuris diuini, immutabilia ſunt, & eadem apud omnes: ergo. Secundò confirmatur ac declaratur, nam ſi ſtatus religioſus, qui nunc eſt, quíque antea fuit, eſt ſubſtãtialiter diuerſus, vel vterque eſt à Chriſto inſtitutus, vel alter tantùm: primum dici non poteſt, quia ex diuina Scriptura non habemus à Chriſto Domino, niſi vnum modum quærendi perfectionis viam, ſcilicet per ſui abnegationem, ſeculi, & temporalium bonorum

2\. Prima concluſio. Status religioſus quoad ſubſtantiam, & eſſentiã eiuſdem rationis fuit ſemper in Eccleſia. Probatur primò. Secundò.

abrenuntiationem, & caſtitatis obſeruationem; A neque etiam ex traditione Patrum aliam Chriſti doctrinam, vel inſtitutionem elicere poſſumus: ergo dici non poteſt Chriſtum ipſum inſtituiſſe varios religionis modos, quoad ſubſtantiam. Præterquam quòd neque explicari poteſt, quales illi ſint, vel in quo differant ex vi inſtitutionis Chriſti, nec cur vnus illorum magis inceperit, ac fuerit in antiquis fidelibus, quàm alius. Si autem dicatur alterum tantùm ſtatum religionis fuiſſe à Chriſto inſtitutum, & illum excidiſſe, poſteáque alium inuentum eſſe ab hominibus in ſubſtantia diuerſum, duo planè abſurda in tali aſſertione cõtinentur, vnum eſt aliquam Chriſti inſtitutionem ad Eccleſiæ perfectionem maximè pertinentem, & prorſus excidiſſe, & periiſſe, quod eſt con- B tra Eccleſiæ inſtitutionem, & integritatem, ac puritatem doctrinæ eius. Aliud eſt religioſum inſtitutum, quod nunc eſt in Eccleſia, eſſe purè humanum inuentum, & non à Chriſto Domino; oppoſitum enim huius demonſtratum eſt in ſuperioribus. Nam conſiderando Chriſti doctrinam de hoc ſtatu, & conferendo illam cum hoc ſtatu religioſo, qui nunc eſt in Eccleſia, inuenimus quòd Chriſtus Dominus docuit, hîc obſeruari: ergo.

3\.

Probatur tertiò à priori.

Atque hinc ſumitur tertia ratio à priori, quia ſtatus religioſus ſubſtãtialiter, eſt in hoc quòd ſit quædam viuendi ratio, in qua homo ſe totum diuino ſeruitio conſecrat, profitendo illa tria magna conſilia paupertatis, caſtitatis, & obedien- C tiæ; ſed talis fuit ſtatus religioſus primitiuæ Eccleſiæ, & qui nunc eſt: ergo ſunt eiuſdem rationis quoad ſubſtantiam & eſſentiam. Maior demonſtrata eſt in ſuperioribus. Minor quoad poſteriorem partem vſu ipſo & experientia conſtabit, & latè illam tractabimus in ſequentibus, explicando religioſam profeſſionem, & ſingula vota quæ in illa fiunt. Quoad alteram verò partem magna ex parte probata eſt à nobis in his quæ de votis, paupertatis, caſtitatis & obedientiæ in genere diximus, multa etiam afferemus infrà lib. 6. cap. 1. vbi oſtendemus profeſſionem religioſam antiquiſſimam eſſe in Eccleſia. Vt autem hîc breuiter confirmetur, aduerto tria poſſe in hoc ſtatu diſtingui, ſcilicet obſeruantia illorum trium D conſiliorum cum omnibus quæ illis annexa ſunt, obligatio & dedicatio ad illa, modus obligationis, quòd ſcilicet ſit per vota ſolennia, vel ſimplicia.

Tria obſeruanda, & diſtinguenda in hoc ſtatu. Primũ obſeruantia trium votorum. Secundum obligatio ad illa Tertiũ modus obligationis, per vota ſolennia, vel ſimplicia.

4\.

Primum & ſecundũ inuenitur in antiquis patribus commendatum: tertium non item.

Ex his ergo tribus primum & ſecundum facilè in Patribus antiquis inueniuntur, tertium verò non item; vbicunque enim apud antiquos Patres ſermo eſt de monachatu, vel monachis, illa tria maximè commendantur, tanquam neceſſaria, vt conuenienter in ſuo ſtatu viuant. Hoc videre licet in Baſilio in Regul. fuſ. diſput. in 5. de Conſtit. in 8. & 9. de Paupertate, in 41. de Obedientia, & in Præfatione ad Conſtit. monaſt. rectè de omnibus tribus, & paſſim in ſuis Apothecis. Auguſt. in ſua Regula eadem ſeruanda docet, & ſeruari ſolitam à cœnobitis, refert lib. 1. de Morib. Eccleſiæ c. 31. Benedictus etiam in ſuis Regulis eadem commendat. Caſſian. lib. 4. de Inſtit. renu. latè de Obedientia, & paupertate & lib. 6. de caſtitate. Ac denique omnes qui de monachali vita ſcripſerunt, in obſeruantia horum trium conſiliorum illam maximè conſtituunt. Obligatio ad hæc tria ſeruanda in antiquis etiam monachis non defuit, quod latiùs oſtendemus infrà diſputantes de religioſa profeſ-

D. Baſil. *D. Auguſt.* *D. Bened.* *Caſſian.*

ſione, quam ſemper fuiſſe in vſu ibi probabimus: de ratione autem veræ profeſſionis eſt, vt obligationem inducat. Et ideo hîc vnum tantùm vel alium locum commemorabo. Optima ſunt verba Auguſtini in id Pſ. 75. *Vota mea Domino reddã. Nemo* (inquit) *poſitus in monaſterio frater dicat: Recedo de monaſterio, neque enim ſoli qui ſunt ad monaſterium, peruenturi ſunt ad regnum cœlorum, & illi qui ibi non ſunt, ad Deum non pertinent: Reſpondetur enim ei, ſed illi non vouerunt, tu vouiſti, tu retro reſpexiſti.* Baſil. in Conſtit. Monaſt. c. 22. ait Religionem facere pactum cùm Spiritu ſancto, quod non poteſt reſcindi ſine magno crimine, dolore, & ſcandalo; & cap. 34. ſignificat, qui hoc pactum violat, & in ea tranſgreſſione perſeuerat obſtinatè, vitandum eſſe vt excommunicatum, & pertinacem in malo. Benedictus in Regula c. 58. damnandum fore ait religioſum apoſtatam ab eo quem contemptui habuit. Hieron. epiſt. 1. ad Heliodor. *Non tibi licet de tuis quidquam habere,* &c. & eodem modo loquuntur reliqui omnes.

D. Auguſt. *D. Baſil.* *D. Hieron.*

5\.

Atque hæc duo nobis ſufficiunt ad confirmationem aſſertionis poſitæ, nam in ſuperioribus oſtendimus, in his conſiſtere ſubſtantiam religionis. Quia verò etiam diximus de ratione religioſi ſtatus eſſe traditionem, quam de ſeipſo religioſus facit Deo in manibus prælati, hanc etiam olim non defuiſſe in antiquis religioſis ex verbis Baſilij intelligi poteſt in Regula 14. ex fuſ. diſput. vbi ſic ait, *Etenim qui ſeipſum Deo ſemel donauit, hic ſi ad aliud vitæ genus tranſierit, ſacrilegij ſcelere obſtringitur;* multáque alia referemus infrà diſputando de profeſſione religioſa. Et ex modo, quo olim conſecrabantur virgines Deo, conſtat eandem traditionem interueniſſe, quæ nunc fit; & ideo conſecrari dicebantur, & Chriſto deſponſari, vt in ſuperioribus tractando de voto virginitatis latè diximus. Vnde eſt illud Hieronymi ad Demetriad. epiſt. *Ex eo tempore, quo virginitati perpetuæ conſecrata es, tua, non tua ſunt,* &c. religioſus ergo ſtatus quoad ſubſtantiam idem ſemper fuit in Eccleſia ab exordio eius vſque nunc. Neque contra veritatem hanc afferunt hæretici obiectionem alicuius momenti, cui ſatisfacere neceſſarium ſit.

Traditio in manibus prælati etiã fuit in antiquis religioſis. *D. Baſil.* *D. Hieron.*

6\.

Secunda concluſio. In cæremoniis, ſeu ritibus religioſis ſaltè in genere ſumptis magna eſt conuenientia inter religioſos primitiuæ, & præſentis Eccleſiæ.

Secundò dicendum eſt, etiam in cæremoniis, ſeu ritibus religioſis ſaltè in genere, ſeu in communi ſumptis, magna inuenitur conuenientia inter religioſos primitiuæ, & præſentis Eccleſiæ, quæ ſunt habitus, communis habitatio, exercitia, & actiones, modúſque ſanctæ conuerſationis eorum. De habitu quod ſpectat ad fœminas, conſtat ſacratas virgines olim ſpeciali habitu ab aliis diſtincto vſas fuiſſe; ex Concil. Carthag. IV. c. vltim. & ex his quæ de velatis virginibus in ſuperioribus diximus: quantum ad viros ſpectat, cùm dixerimus à temporibus Apoſtolorum fuiſſe, & clericos religioſos, E & monachos. De clericis non conſtat nobis habuiſſe habitum ſpecialem, ſed veroſimile eſt vſos fuiſſe honeſto habitu clericorum, quod ferè etiam nunc obſeruare conſpicimus. De monachis verò conſtat ex Dionyſ. dict. c. 6. de Eccleſ. hierarch. mutationem habitus fieri ſolitam in profeſſione religionis. *Vbi verò* (inquit) *ille ità omnia promiſerit, conſignans eum crucis ſigno ſacerdos, tondet, exutúmque veſte omni, aliam induit,* &c. Idem conſtat ex Regula 22. ex fuſ. diſput. vbi inter alia ait, *Eiuſmodi à nobis veſtimenti excogitandum eſt genus, quo ad omnia,* vti

Probatur de habitu monialiũ. *Conc. Carthag.* De habitu clericorum nõ conſtat, ſed eſt veriſimile fuiſſe ſpecialem. Habitus monachorũ fuit ſpecialis. *Dionyſ.*

vti commodè poſſimus, vt ſcilicet eo amicti, & diuturnæ pariter honeſtati, & nocturnæ etiam neceſſitati faciamus ſatis. Ex quo quidem illud continget, vt communem omnium noſtrûm inter nos in veſtimento ornàtum eſſe, & veluti inſignem quandam, ac peculiarem ex ipſo amictu homini Chriſtiano impreſſam notam. Et rationem illam affert, ob quam deceat monachos ſpeciali habitu vti, vt in fine eandem dicit eſſe rationem in calceamentis. Benedictus etiam in Regul. 56. nominat cucullas, ſcapularium, &c. & cap. 58. ſtatuit vt poſt profeſſionem factam exuatur conuerſus propriis veſtibus, & habitu monaſterij induatur. Hunc verò habitum & cucullam, ac cæteras partes eius, latè deſcribit Caſſianus toto lib. 1. de Inſtit. renunt. Nilus in Aſcetico, & attingit Epiphan. in Compendiaria doctrina. Chryſoſt. homil. 69. in 21. Matth. Nicephor. lib. 9. Hiſtor. c. 19. Hieronym. epiſt. 8. ad Demetriad. de cuſtodia Virgin. vbi etiam plura de veſtibus ſacrarum virginum, & epiſt. 4. c. 22. & ſæpe aliàs. Et ex Concil. Carthag. VI. c. vlt. cõſtat ſacras virgines diuerſo habitu ab aliis vti fuiſſe ſolitas: de quo plura ſuprà adduximus in lib. de voto caſtitatis.

D. Bened. Caſſianus. Nilus. Epiphan. Chryſoſt. Nicephor. Hieron. Concil. Carthag.

7. Poſſunt autem, quod notandum eſt, in hoc monachorum habitu conſiderari quædam conditiones, veluti ſubſtantiales, ſeu morales, aliæ myſticæ, ſeu ſignificatiuæ: in prioribus, quæ maximè ad rem pertinent, ſemper fuit inter religioſos quædam conuenientia, licèt in poſterioribus fuerit diuerſitas. Morales conditiones appello quæ ad decentiam & honeſtatem ſpectant, & religionem redoleant. Huiuſmodi ſunt veſtis ſimplicitas, & honeſtas, quæ totum hominem modeſtiſſimè tegat, quod etiam Chriſtiani omnes in principio Eccleſiæ ſeruabant, pallio, ſeu togata veſte ſimplices vtentes, vt ſumitur ex Tertulliano lib. de Pallio, vbi Pamel. aliqua notat. Deinde veſtis vilitas, quæ paupertatem redoleat, quam omnes monachi ſemper obſeruarunt, vnde eſt illud Hieronymi epiſt. 23. ad Marcellam, *Nòs quia ſerica veſte non vtimur, monachi iudicamur.* Et quanuis non defuerint, qui hoc in monachis reprehenderint, vt videre licet in D. Thom. 2. 2. quæſt. 187. art. vlt. & Opuſc. 19. c. 8. tamen ſine fundamento loquuti ſunt, vt ipſe ibi conuincit, & antiquiſſima decreta declararunt. *A primis enim temporibus* (dicitur in VII. Synodo cap. 16. & refertur c. 1. 2. q. 4.) *Omnis ſacratus vir cum mediocri & vili veſtitu verſabatur:* vnde ibidem ſtatuitur, *Si inuenti fuerint deridentes eos qui vilibus & religioſis veſtibus amicti ſunt, per epitimium corrigantur*, id eſt, per ſuſpenſionem quandam. Vnde in Concil. Gangren. c. vltim. dicitur, *veſtium vilitatem propter corporis tantùm curam laudamus.* In hac tamen vilitate moderatio quædam adhibita ſemper fuit, vt ex citatis verbis VII. Synodi intelligere licet, quia pertinet ad decentiam Eccleſiaſticarum perſonarum, præſertim earum, quæ aut miniſteria ſacra tractare, aut cum aliis proximis propter eorum ſalutem conuerſari debent. Et hac ratione in Concil. Aquiſgran. c. 124. Canonicis regularibus præcipitur, vt in veſtitu mediocritatem teneāt. Et ob eandem cauſam ſtatuunt Concilia, vt clerici non ſint pannoſi, nec laceri, ne apud laicos contemptibiles fiant. Vnde Concil. Gangren. c. vlt. *Parſimoniam cum veſte humili non reprobamus: diſſolutos autem & fractos in veſtibus inceſſus non recipimus, & domum Dei honoramus.* cap. *parſimoniam* d. 41. vt patet in Concil. Senon. 2. p. cap. 24. & Colon. p. 5. c. 26. Et hinc etiam ortum eſt vt Martin. V. in Conſtit. Minorum c. 2. eos admonuerint, vt veſtes non ſint adeò viles, & groſſæ, vt videntes eas ad terrorem, horrorem, & deriſum inducant. Denique ad has conditiones habitus ſpectat eius munditia; nam, vt Bernardus dicere ſolitus erat, tunica ſordibus obſoleta, teſtis eſt deſidiæ, atque ſocordiæ: vnde Hieronymus epiſt. 2. *Ornatus, & ſordes pari modo fugienda ſunt*, quia, vt Plutarch. dixit, Veſtis ſordida odioſum hominem reddit.

In habitu Monachorum conſiderandæ conditiones morales, & myſticæ, ſeu ſignificatiuæ. Morales pertinent ad honeſtatem, vt ſunt veſtis ſimplicitas, honeſtas, paupertas, &c. Chriſtiani olim veſte honeſta, & ſimplici vtebantur. *Tertull. D. Hier. D. Thom. Conc. Gangren.* In habitu moderatio adhibenda ne ſit nimis vilis, & horridus. *Conc. Aquiſgran. Conc. Gangren. Conc. Senõ. & Colen. Martin. V.* Ad habitum pertinet veſtis munditia. *D. Bernard. D. Hieron. Plutarch.*

8. Hæc ergo in omnibus religionibus ſemper commendata ſunt, vt videre licet in Baſilio regula 22. ex fuſ. diſput. Auguſt. Benedict. in ſuis Regulis. Myſticas verò conditiones appello quæ ad aliquid ſignificandum vſurpatæ ſunt, ad quod maximè ſpectat color, aut figura habitus monaſtici, de qua re aliquid Dionyſ. dict. c. 6. Caſſian. lib. 1. de Inſtit. renun. De habitu verò Monialium attinguntur à Hieron. epiſt. 23. & in his fuit aliqua diuerſitas, & nunc etiam eſt, ſed hæc cùm ſit valde accidentaria, non multum refert. Per eam tamen inter alia, vt Baſil. ſuprà dicit, præcipuè inuentum eſt, vt vnius congregationis & inſtituti homines ex ipſo habitu ſtatim cognoſcantur, eámque ob rem ſeculares, qui habitu monachali induuntur, grauiter reprehenduntur in Authent. de Sanctiſſimis Epiſcop. §. vlt. collat. 9. & è contra monachi qui ſine ſuo, in alieno habitu incedunt, vt patet d. 41. per totam, & in vniuerſum de clericis, cap. *Clerici*, de Vita & honeſt. cler. Clem. 2. eod. tit. Trident. ſeſſ. 14. c. 6. de Reform. Ex his etiam conſtat conſuetum eſſe antiquiſſimum monachis vti capitis tonſura, vt patet ex Dionyſ. ſuprà. Epiphan. hæreſ. 80. & Auguſt. de opere Monach. c. vlt. de qua re tota eruditè diſputat Bellar. dict. lib. 2. de Monach. c. 40. vbi refellit hæreticos cõtra monaſticum habitũ, & tonſuram diſputantes, ſed eos omitto, quòd nihil difficultatis afferunt.

Vide Anton. Monachum lib. 1. Meliſſa c. 36. Myſticæ conditiones ſunt, quæ ad aliquid ſignificandum vſurpantur; vt ſunt color, aut figura habitus. *Dionyſ. Caſſian. Hieron.* Seculares vtentes habitu monachali grauiter reprehenduntur; ſimiliter Monachi vtentes habitu alieno. Conc. Trid.

9. Alia tria quæ propoſuimus notiſſima etiam ſunt in Sanctis Patribus: nam de communi eorum habitatione, & monaſteriis frequens eſt mentio. Nam licèt fuerint varia monachorum genera, vt infrà proprio libro videbimus, & attingit Hieronymus epiſt. 22. ad fin. Baſil. Reg. 7. ex fuſ. diſp. Benedict. in ſua Regula c. 4. Semper tamen fuerunt monachorum monaſteria à cæteris ſeparata, ex quibus ſub obedientia vnius prælati degebant. Horum à tempore Marci in Alexandria meminit Philo lib. de Vita Contempl. vt ſuprà oſtẽſum eſt. Maximè verò ad formam redacti ſunt à tempore Baſilij, qui eorum vſum viuendi maximè commendat ſerm. 1. de Inſtit. mon. & Reg. 6. ex fuſ. diſput. de hac habitatione, & cur ſeparata eſſe debeat, latè diſſerens. De eiſdem latè etiam Caſſian. lib. 4. de Inſt. renun. à princip. Hieronymus, Epiphan. & alij Patres. Eſt autem notanda differentia inter clericorum & monachorum monaſteria, nam monachi extra vrbem, & ſeparatim habitare ſolebant; clerici in vrbibus & in domibus Epiſcoporum, vt conſtat ex Auguſt. duobus ſermonibus de Communi vit. cler. & aliis ſuprà citatis. Quæ diuerſitas erat accommodata finibus talium inſtitutionum, nam monachi ad vitam ſolitariam & contemplatiuam congregabantur; clerici verò ad miniſteria ſacra publicè peragenda, & ad iuuandos Epiſcopos in talibus miniſteriis. Illa autem monachorum ex parte nunc durat, in his præcipuè, qui propriè monachalium ordinum dicuntur.

De cõmuni Monachorum habitatione, & Monaſteriis frequẽs eſt ſermo apud Patres. *D. Hieron. D. Bened. D. Epiph. Caſſian. D. Auguſt.* Differentia inter clericorum, & Monachorũ monaſteria; Monachi extra vrbẽ, & ſeparati habitabant, clerici in vrbibus, & in domibus Epiſcoporũ.

Alij verò, quia plus iam de vita actiua participant, quanuis in ſuis etiam monaſteriis communiter viuant, non tamen extra vrbes, ſed in oppidis & vrbibus commorantur, vt proximis meliùs inſeruire poſſint. Eadem ferè conuenientia, & diuerſitas in exercitiis, & actionibus perſpici poteſt. Olim enim monachis duplex præcipua erat occupatio, vna in diuino officio canendo, vt conſtat ex Baſilio, Auguſt. Benedicto, & omnibus; alia in operibus manuum, ex quibus magna ex parte viuebant, vt videre licet in Baſilio Regul. 37. ex fuſ. diſput. cum ſequentibus. Caſſian. lib. 10. præſertim à cap. 8. Benedict. in Reg. c. 48. Vnde conſtat plurimum erraſſe hæreticos dicentes non licere monachis ex operibus manuum ſuarum viuere, & ad hoc laborare. Hoc enim nec per ſe malum eſt, nec prohibitum; nam potiùs id aliquando conſulit Paul. ad Epheſ. c. 1. ad Theſſal. 4. & Actor. 20. ſe ita feciſſe affirmat: de qua re plura apud Auguſtinum toto lib. 6. de opere monach. & lib. 2. Retr. c. 22. Epiphan. hæreſ. 80. Bellar. lib. 2. de Monach. c. 41.

Monachi olim dupliciter occupabantur, vel in diuino officio canendo, vel in labore, & operibus manuum, ex quibus magna ex parte viuebant. *D. Baſilius. D. Bened. Caſſian.*

Prius ergo exercitium pſalmodiæ generatim loquendo, ab omnibus monachis retentum eſt: cur autem Societas ſe hoc munere excuſauerit, infrà ſuo loco dicemus: vbi de hoc exercitio plura dicemus, præter ea quæ de horis canonicis ſuprà ſuo loco generatim tradita ſunt. Alia verò pars de opere manuum ferè eſt mutata in religionibus, præcipuè virorum; olim enim non erant clerici, nec literis vacabant ordinariè: nunc verò maiori ex parte clerici ſunt, de facto etiam ſi eorũ inſtitutum per ſe id non poſtulat, vacant etiã literis, & aliquibus actionibus erga proximos, & ideo operibus manuũ vacare nõ poſſunt, aliundéque aluntur, vt infrà videbimus de paupertate diſputantes. Hæc autem diuerſitas etiam eſt accidentaria, & non mutat honeſtatem & ſanctitatem talis ſtatus, nam omnia hæc exercitia ſancta ſunt, & bona, & pro diuerſitate temporum, vel finium poſſunt mutari. Quanquam Auguſt. lib. de Mor. Eccleſ. c. 31. etiam de antiquis monachis ait. *In communem vitam caſtiſſimam ſanctiſſimámque congregati, ſimul ætatem agunt, viuentes in orationibus, lectionibus, & diſputationibus:* infrà verò addit. *Operantur manibus, quibus & corpus paſci poſſit, & à Deo mens impediri non poſſit.* Atque ibidem refert ſimilia de monaſteriis fœminarum, & operibus manuum quibus alebantur. De quibus etiam meminit Ambroſ. ad Virgin. Caſſ. c. 7. & latiùs Hieron. locis citatis. Denique quoad modum conuerſationis, præter ea quæ ex iiſdem Patribus ſumi poſſunt, ſolùm adnotabo ex Auguſtino initio Enarrationis in Pſal. 132. etiam modum ſalutandi, dicendo, *Deo gratias*, fuiſſe antiquiſſimum, & ab hæreticis quibuſdam etiam illo tempore reprehenſum. *Hi* (inquit) *inſultare nobis audent, quia fratres cùm vident homines, dicunt, Deo gratias:* quibus ipſe reſpondet, *Qui dicit Deo gratias, gratias agit Deo, vide ſi non debet frater gratias Deo agere, quando videt fratrem ſuum? Non enim non eſt locus gratulationi, quando ſe inuicem vident qui habitant in Chriſto.* Ex quibus verbis planè quiſque colligere poteſt, quanta fuerit ſimilitudo antiquarum religionum cum noſtris in effectu, in charitate, in nomine, in ſalutatione. An verò in aliis effectibus fuerit, dicemus in ſequentibus agentes de ſingulis votis, & aliis rebus particularibus religionum. Quomodo autem in antiquis religionibus fuerit ſufficiẽs Eccleſiæ approbatio, ex dictis in lib. præced. cap. vlt. ſufficienter intelligi poteſt, & infrà declarabimus ſub quorum prælatorum obedientia tunc viuerent religioſi, & quando inceperit eorum exemptio, & ideo de origine huius ſtatus hæc ſufficiunt.

D. Auguſt.

Vide de his Aragon. 2. 2. q. 81. art. 7.

Modus ſalutandi dicendo, Deo gratias, eſt antiquiſſimus. *D. Auguſt.*

INDEX CAPITVM LIBRI QVARTI.

De voto aſſumendi ſtatum Religionis.

CAP. I. *VTRVM votum aſſumendi ſtatum religioſum, bonum, & validum ſit.*

II. *Quomodo votum hoc obliget ad Religionis ingreſſum.*

III. *An, & quomodo Religionis votum obliget ad perſeuerandum in Religione profeſſionem in ea emittendo.*

IV. *Ad quid obliget votum profitendi, ſeu perſeuerandi in Religione.*

V. *Vtrùm ſimplex votum Religionis dirimat ſponſalia, & impediat matrimonium, vel vſum eius.*

VI. *Vtrùm hoc votum aſſumendi ſtatum religioſum per propriam irritationem ceſſare, ſeu extingui poſſit?*

VII. *Quale religionis votum ſit reſeruatum quoad diſpenſationem, ſeu commutationem.*

VIII. *Vtrùm hoc votum quoad gradum arctioris religionis ſit ita reſeruatum, vt nec ab Epiſcopo, nec ab alio ſummo Pontifice inferiori diſpenſari, ſeu commutari valeat.*

IX. *Quomodo commutatio voti religionis facienda ſit.*

LIBER

LIBER QVARTVS.

DE VOTO ASSVMENDI STATVM RELIGIONIS.

QVANVIS hoc votum ſimplex ſit, eſt enim mera promiſſio de futuro, quæ ſtatum religioſum non conſtituit, ſed ad illum ordinatur: nihilominus illius tractationem in hunc locum reſeruauimus, quia cùm tale votum pro obiecto habeat ipſum religioſum ſtatum, oportuit priùs de ipſo ſtatu notitiam aliquam præmittere, ac deinceps de illius promiſſione ſermonem facere. Dicemus ergo priùs de obligatione huius voti, quatenus ex tali materia ſpecialem aliquam proprietatem, vel conditionem habet, poſtea de modis quibus ceſſare poſſit hæc obligatio: nam cætera, quæ communia ſunt, ex generali doctrina de Voto ſunt potiùs ſupponenda.

CAPVT I.

Vtrùm votum ſuſcipiendi religioſum ſtatum, bonum & validum ſit.

1. TRactat quæſtionem hanc D. Thom. 2. 2. quæſt. 189. art. 2. ad 3. & Opuſc. 17. cap. 11. 12. & 13. vbi refert quoſdam ſuo tempore erraſſe, dicentes non oportere homines ſe voto ligare ad religionis ingreſſum. qui partim fundabantur in generali errore circa conuenientiam, ſeu honeſtatem cuiuſlibet voti: contra quem errorem ſatis in ſuperioribus dictum eſt; partim nitebantur in ſpeciali ratione & difficultate talis voti. Nam cùm ſtatus religioſus ſit res valde ardua, non videtur laudabile illam promittere ſine ſufficienti fundamento, & probatione talis ſtatus; ideo enim in iure cautum eſt, vt ante profeſſionem huius ſtatus annus probationis præmittatur, vt infrà videbimus. Et confirmatur, quia aſſumere religioſum ſtatum ex Chriſti inſtitutione, non eſt res neceſſitatis, sed voluntatis, & fieri non debet abſque ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti, vt ſumitur ex Vrbano Papa in c. *duæ ſunt.* 19. quæſt. 2. ergo non licet homini neceſſitate aſtringi ad hunc ſtatum aſſumendum; maximè cùm de Spiritus ſancti vocatione certus eſſe non poſſit.

D. Thom.
Error dicentium, non oportere homines ſe voto ligare ad religionis ingreſſum.
Fundamentum illius duplex.
Vide tract. 6. de voto. lib. 1. c. 18.

2. Nihilominus dicendum eſt, per ſe loquendo, optimum eſſe votum religionis emittere. Concluſio eſt certa de fide, vt ſatis conſtat ex communi vſu, & conſenſu Eccleſiæ. Ratio autem manifeſta eſt, quia materia talis voti non ſolùm eſt honeſta, ſed etiam eſt ex melioribus, & optimis bonis: ergo & votum eius ex ſe optimum eſt. Et confirmatur, nam ingredi religionem eſt bonum: ergo ingredi ex voto, per ſe loquendo, eſt melius; ſupra enim oſtenſum eſt, opus ex voto factum cæteris paribus melius eſſe, quàm ſine voto: ergo etiam votum ipſum de tali opere faciendo optimum eſt. Dices, melius eſt ſtatim ingredi religionem, quàm votum ingrediendi facere, neſcit enim tarda molimina Spiritus ſancti gratia: ergo penſatis omnibus nunquam expedit religionem promittere. Reſpondetur, primum argumentum non probare hoc votum non eſſe bonum & optimum, ſed ad ſummum probare, non eſſe tam bonum, quàm eſt ipſa actualis profeſſio religionis. Deinde dicitur non poſſe moraliter fieri, vt homo ſtatim ac deliberat de religionis ingreſſu, propoſitum illud ſine vlla mora exequatur, ſunt enim plura humana impedimenta, quæ aliquam moram requirunt, vt res adeò grauis conuenienti modo executioni mandetur. Et ideo ſicut propoſitum religionis, per ſe loquendo, tempore præcedit ingreſſum religionis; ita etiam, per ſe loquendo, laudabile eſt propoſitum illud per votum firmare, ac Deo ſpecialiter conſecrare.

Reſolutio vera. Votũ religionis emittere, eſt optimum, per ſe loquendo.
Lib. 11. de voto c. 17.

Dico autem, *per ſe loquendò*, quia hîc ſolùm conſideramus opus ipſum ex genere ac ſpecie ſua. Ad iudicandum autem in particulari, an expediat, particulares circunſtantias conſiderare neceſſe eſt. Et in primis neceſſaria eſt maior ætas, vt Caiet. aduertit in dict. art. 2. in quo tamen aliud neceſſitatis eſt, aliud congruitatis: vt enim tale votum ſit & honeſtum, & validum, ſolùm eſt neceſſaria ætas ſufficiens ad habendum vſum rationis, & deliberationem ſufficientem ad peccandum mortaliter, hæc enim neceſſaria eſt, & ſufficiens ad obligationem voti in genere, vt ſuprà vidimus: ergo in rigore etiam ad hoc votum ſufficit, ſicut diximus etiam de voto caſtitatis, & aliis perpetuis, quia materiæ grauitas non ſufficit vt maior deliberatio ex neceſſitate requiratur, nec ex natura rei poteſt aliqua maior ætas, aut aliquis certus exceſſus ad hoc poſtulari. Quanuis autem tale votum in omni ætate vſus rationis validum ſit; ſi tamen fiat ante annos pubertatis, non eſt omnino firmum, nam irritari poteſt à parente, dummodo poſt completam dictam ætatem confirmatum non ſit, iuxta generalem doctrinam ſuprà traditam de irritatione votorum. At verò loquendo de congruitate, ad hoc votum emittendum conueniens eſt matura ætas, ideóque non eſt facilè pueris conſulendum, nam ſicut facilè perſuadentur; ita etiam facilè mutantur. Deinde etiam requiritur matura deliberatio maior quàm ad alia vota, & alia humana negotia; quia perfecta vitæ mutatio, ſuáque & rerum omnium perfecta abnegatio res eſt grauiſſima, & magna conſideratione digna. Quapropter examinanda in primis eſt diuina vocatio, & inſpiratio: deinde conditio perſonæ quoad habitum corporis, & alia huius vitæ impedimenta penſanda ſunt, ad iudicandum an expediat tale votum emittere. Vnde generaliter concludit Caiet. non eſſe laudabile alios inducere ad hoc votum emittendum; quod ego intelligendum arbitror de inductione aut importuna, aut omnino antecedente ad alterius voluntatem, nam hæc ſolet multum minuere libertatem, cùm tamen huiuſmodi votum eſſe debeat omnino ſpontaneum, ne exponatur quis periculo aut violandi illud, aut ex triſtitia,

3. Notandum.
Vt tale votum ſit honeſtum, & validum, neceſſaria eſt ætas capax peccati mortalis.
Votum factum ante annos pubertatis nõ eſt firmum, nam irritari poteſt à parente.
Lib 6. de voto cap. 6.
Ad votum religionis emittendum congruè, requiritur matura ætas; & matura deliberatio, maior, quã ad alia vota.
Nõ eſt pueris conſulendum vota religionis emittere.
Explicatur Caiet.

ſtitia, & neceſſiate illud implendi. Si autem alius conſilium poſtulet, & re ſufficienter conſiderata iudicetur, & ſtatum religionis illi expedire, & periculum imminere mutandi propoſitum, niſi illud votum confirmet, rectè poteſt ad tale votum emittendum induci non precibus importunis, ſed rationibus non humanis, ſed diuinis.

4. Dubium eſt, an hæc forma vouendi (ſi futurus ſim religioſus, ero in tali religione) ſit laudabilis, & obliget.

Dubitat autem ſpecialiter Palud. An hæc forma vouendi, *Si futurus ſim religioſus, ero in tali religione*, laudabilis ſit, & obligationem aliquam inducat, refértque aliquos dixiſſe tale votum inualidum eſſe, imò peccare qui illud facit, & qui illud conſulit; quia ex vna parte non inducit ad religionis ſtatum, quia non eſt abſoluta promiſſio eius; aliunde verò retrahit hominem a perfectioribus religionibus, ſi fortaſſe ſtatum illum aſſumere velit. Veruntamen hæc opinio improbabilis eſt, meritóque à Paludano reiicitur, quia illud eſt votum conditionatum de re licita; quid ergo impedit quominus validum ſit? Non quidem quòd ſit conditionatum, vt per ſe notum eſt, aliàs omne votum conditionatum nullum eſſet, nec etiam quòd ſit de determinatione ad certam religionem, aliàs votum abſolutum eiuſdem religionis in particulari eſſet illicitum, quia impediret aditum ad perfectiores religiones. Reſpondet ergo Palud. illud votum non impedire directè, vouendo ſcilicet non ingredi talem religionem, ſed ſolùm indirectè & implicitè, & ideò validum eſſe: ſicut iuramentum (inquit) non ingrediendi religionem, nullum eſt, quia directè repugnat maiori bono, iuramentum autem ducendi aliquam in vxorem validum eſt, quamuis indirectè & implicitè etiam impediat. Sed profectò in re morali non minùs incommodum eſſet, ſi licitè impediret. Nego igitur vllo modo impedire, nam tale votum determinat obligationem voluntatis ſaltem quoad ſpecificationem ad talem religionem, reſpectu cuiuſcunque inferioris, ſeu laxioris; quod optimum eſt; non excludit tamen, quin determinatio illa in meliorem commutari poſſit, & ideo nullum maius bonum impedit. Sicut etiam iuramentum de contrahendo matrimonium cum aliqua, non impedit quominus religionis ſtatus illi præferri poſſit, vt in cap. 5. dicam.

Tale votum eſt validum, & obligat ſolùm quoad ſpecificationem; non eſt propriè votum religionis, nec reſeruatum.

Eſt ergo bonum & validum illud votum, non tamen eſt propriè votum religionis, quia proprium religionis votum obligat, vt ſic dicam, ad exercitium actus ingrediendi religionem; hoc verò, de quo agimus, ſolùm obligat quoad ſpecificationem, & ideo nec reſeruatum eſt, nec ad præſentem diſputationem ſpectat, neque aliquid habet ſpeciale, ſed per communia principia de voto regulatum eſt.

5. Votum religionis ſemel emiſſum obligat ad ſui obſeruationem.

Ex his ergo conſtat votum religionis ſemel emiſſum obligare ad ſui obſeruationem, id eſt, ad exequendum id quod voto promiſſum eſt. Hoc conſtat ex generali ratione voti, nam tale votum eſt ſanctum & validum, vt oſtenſum eſt: ergo obligat quantum eſt ex ſe; eſt enim hic effectus inſeparabilis, & quaſi formalis voti.

Si vouens intentione, ac promiſſione deſignauit tempus, pro illo obligat votum; ſi verò abſolutè promiſit, obligat ad ſtatim, per ſe, ac moraliter loquendo.

Statim verò inquirenda occurrunt omnia quæ de tali obligatione generatim diſputata ſunt, quorum primum ac præcipuum eſt, pro quo tempore obliget tale votum. In quo nihil ferè ſpeciale hîc occurrit, ſed dicendum eſt, ſi vouens intentione ac promiſſione ſua deſignauit tempus, pro illo obligari: ſi autem abſolutè & indefinitè promiſit, per ſe obligari ad ſtatim, per A ſe ac moraliter loquendo; hæc enim eſt natura voti, vt ibi oſtendi, quæ in hoc voto maiori ratione locum habet; quia qui vouit Deo religioſum ſtatum, totam vitam ſuam, totúmque vitæ tempus illi promiſit, & ideo eo ipſo, quòd indebitè differt executionem talis voti, tantum ſubtrahit, ac detrahit de materia promiſſa. Hoc autem non obſtat quominus ex iuſta cauſa differri poſſit executio talis voti, vt ſtatim dicam.

6. Quibus modis ceſſare, vel auferri poſſit obligatio voti religionis.

Rurſus occurrit inquirendum, quibus modis ceſſare vel auferri poſſit hæc obligatio, etiamſi non impleatur. Ad quod in primis dicendum eſt auferri poſſe per illos tres communes modos, qui ſunt, irritatio, diſpenſatio, & commutatio; B de quibus ad finem huius libri dicemus. Ex quibus primus generalis non eſt, ſed tantùm in quibuſdam perſonis locum habet, in quo applicanda eſt hic generalis doctrina ſuprà tradita, nam in hoc nullam habet ſpecialitatem. Circa alios autem duos modos ſolùm eſt obſeruandum, hoc votum eſſe ſummo Pontifici reſeruatum, & ideo applicanda hîc eſſe omnia quæ de talibus votis in ſuperioribus dicta ſunt, ſiue tale votum abſolutum ſit, ſiue conditionatum, aut pœnale.

Non ceſſat hoc votum propter ſolam negligentiam, aut dilationem voluntariam vouentis.

Deinde dicendum eſt hanc obligationem nunquam auferri propter ſolam negligentiam, aut voluntariam dilationem vouentis; non enim debet ex ſua culpa commodum reportare, nec poteſt ſua voluntate obligationem deponere, C quam voluntariè ſumpſit. Itaque quamuis vouerit religionem ingredi intra certum tempus, & illud tranſactum ſit, non ceſſat obligatio, quia ille terminus poſitus eſt ad differendam, non ad extinguendam obligationem, niſi aliud conſtiterit de intentione vouentis, quod rariſſimè, moralitérque vix contingit, quæ omnia in ſuperioribus fuſiùs tractata ſunt.

Ratione impedimenti poteſt quis excuſari à voto implendo.

Vltimò dicendum eſt ratione impedimenti poſſe hominem excuſari ab obligatione huius voti; hoc enim conſtat ex generali doctrina de Voto, ex qua etiam habetur, ſi hoc impedimentum ſit perpetuum, excuſare ſimpliciter, ſi verò ſit temporale, excuſare ad tempus, ita vt regula generalis ſit, tandiu excuſare, quandiu durat. D Quapropter ſi impedimentum perpetuum iam aderat quando votum emiſſum fuit, fecit vt votum eſſet nullum, quia fuit de materia moraliter impoſſibili, & non accepta Deo. Si tamen impedimentum ſolum fuit temporale, votum quidem validum fuit, habet tamen quaſi ſuſpenſam obligationem, donec impedimentum auferatur: quando autem tale impedimentum ſufficiens ſit, prudenti arbitrio relinquendum eſt.

7. Ad differendā executionem huius voti ſufficit non ſolùm impedimentum poſitiuum, ſed etiam negatiuum, ſeu cauſa rationabilis; vt tenera ætas, defectus ſciétiæ, &c.

Eſt autem hoc loco obſeruandum ad differendam executionem huius voti, non ſolùm ſufficere impedimentum, vt ſic dicam, poſitiuum, ſed etiam negatiuum, ſeu rationabilem cauſam quæ ex illo ſolet oriri: huiuſmodi cenſeo eſſe cauſam differendi votum, quæ ex tenera ætate E ſumi ſolet, vt per augmentum corporis, & virium eius homo idoneus credatur ad onus religionis ſuſtinendum. Similis cauſa eſt quæ interdum ſumitur ex defectu ſcientiæ: nam ſi quis differat implere hoc votum, vt priùs comparare poſſit doctrinam religioni vtilem, quam intra religionem ipſam poſſe conſequi non ſperat, non eſt reus voti iudicandus. In huiuſmodi autem cauſis, ac dicationibus in primis bona fide procedendum eſt, vt non ipſa dilatio, ſed vera vtilitas religionis, & propria etiam rationabiliter

inten

intendatur. Deinde cauenda ſunt pericula, ne vel occaſione dilationis ita implicetur homo ſecularibus rebus, vt poſtea omnino non poſſit religionem ingredi: vel etiam ne illo tempore tot peccata multiplicentur, vt illud detrimentum maioris ſit æſtimationis, quàm omnis alia vtilitas quæ ex ſtudiorum profectu, vel alia ſimili occaſione ſperari poteſt. In qua re arbitrium viri prudentis multum valere poteſt, & regulariter neceſſarium eſt. Videatur Sylu. verb. *Votum* 2. quæſt. 3. Cordub. in Summa Hiſpana.

CAPVT II.

Quomodo votum hoc obliget ad religionis ingreſſum.

1. RAtio dubitandi eſt, quia nemo obligatur ad id quod non eſt in ſua poteſtate; ſed ingredi religionem non eſt in poteſtate hominis, pendet enim à voluntate eorum à quibus admitti debet: ergo.

Concluſio. Votum hoc obligat ad procurandum religionis ingreſſum, & antequam homo recipiatur, nullam aliam inducit obligationem.

Dicendum in primis eſt, obligare hoc votum ad procurandum religionis habitum, ſeu ingreſſum, & antequam homo recipiatur nullam aliam inducere obligationem. Prior pars manifeſta eſt, quia hoc votu inducit obligationem ad id, quod per illud promittitur, vt ſuperiori cap. oſtenſum eſt; promittitur autem aſſumptio religioſi ſtatus, quæ appetitione eius qui futurus eſt religioſus inchoanda eſt: ergo ad hanc primò ac per ſe obligat hoc votum. Confirmatur ex ſecunda ratione dubitandi propoſita: nam hoc votum obligat ſaltem ad id, quod fieri poteſt ex parte vouentis, vt talem ſtatum aſſumat; ſed petere & procurare illum, maximè eſt in poteſtate eius: ergo ad hoc obligat.

Probatur ſecunda pars.

2. Addidi verò ſecundam partem aſſertionis propter quoſdam aſſerentes, qui religionem vouet, eo ipſo obligari ad caſtitatem ſeruandam, quia religio caſtitatem includit, & ideo qui religionem vouit, caſtitatem vouere cenſetur. Imò addunt aliqui etiam obligari ad alia onera religionis, ſi cum mora culpabili per illum ſtet, quominus religionem ingrediatur. Sed vtrumque falſum eſt; nam licèt profeſſio ipſa religionis includat caſtitatis votum, tamen qui ſolùm vouit religionem ingredi, aut profiteri, nondum caſtitatem vouit, neque ad hoc ſe intendit obligare in ſeculo manens: & ideo licèt ingreſſum contra caſtitatem peccet, ſacrilegium contra votum non committit. quæ eſt communis ſententia, vt ſtatim referemus. Et eâdem ratione à fortiori non obligatur ad paupertatem, neque ad alia onera religionis, quandiu in ſeculo manet, ſiue licitè in eo ſtatu duret propter legitimam excuſationem, vel dilationem, quod certiſſimum eſt, ſiue etiam illicitè, & tranſgrediendo votum propter rationem factam, quia ille non vouit paupertatem, vel alia onera, ſed ſtatum cui illa annexa ſunt poſtquam aſſumitur, non verò anteà. Circa hanc verò partem, per quam excludimus omnem aliam obligationem, obſeruare poſſumus regulam illam, quòd excluſiua non excludit comitantia: nam hîc etiam non excludimus quin hoc votum obliget ad cauenda impedimenta religioſi ſtatus, quale maximè eſt ſtatus matrimonij, de quo infrà plura dicemus.

Non obligat tale votum ad caſtitatē, nec ad alia vota, & onera religionis.

Obligat verò ad cauenda impedimenta religioſi ſtatus, quale eſt matrimonium.

3. Atque ex hac aſſertione ſequitur, eum qui huiuſmodi votum habet, teneri ad ſuſcipiendum religioſum habitum, ſeu ingrediendum religionem, ſi ab ipſa admitti velit. Patet, quia propter hanc cauſam obligatur ad petendam religionem, & quia ad ingrediendum cum effectu ſe obligauit, quantum in ipſo eſt. Et ob contrariam rationem, ſi non admittatur, videtur manere liber ab obligatione voti, ſi ſupponamus feciſſe ſufficientem diligentiam, vt admitteretur, & nihilominus repulſam paſſus eſt: tunc enim iam fecit quod in ipſo erat. Quod autem pendet ex alterius voluntate, quatenus tale eſt, non cadit ſub obligationem voti. & hoc ſenſit D. Th. q. 88. art. 3. ad 2. vbi rectè ait in eo caſu reddi impoſſibilem homini ingreſſum religionis, & ideo ceſſare talis voti obligationem. quod etiam ſenſit quæſt. 189. art. 3. ad 2.

Vouens religionem, tenetur ingredi, ſi admittatur.

Si non admittatur poſt factam ſufficiētem diligentiā, manet liber à voto.

D.Thom.

4. Dubitatur, quando vouens cenſeri debeat feciſſe ſufficiēter quod in ipſo eſt, vt propter repulſam liber maneat ab obligatione voti.

Difficultas verò ſupereſt; quando cenſeatur aliquis ſufficienter feciſſe quod in ipſo eſt; vt propter repulſam liber maneat ab obligatione voti. Ad quod explicandum aduertendum eſt ex D. Thom. ſuprà, tripliciter poſſe fieri hoc votum, primò de religione in genere, ſecundò de tali religione in ſpecie, vel ſubſtantia, vt eſt, v. g. religio mendicantium, vel in ſpecie atoma, vt eſt religio prædicatorum: tertiò de tali religione, ſeu monaſterio in indiuiduo, ita vt principalis intentio vouentis feratur in hunc locum propter ſpecialem deuotionem, vel obſeruantiam eius, aut aliam ſimilem cauſam. Quandò ergo religionis votum factum eſt hoc tertio modo, ſufficiens diligentia eſt petere habitum in illo loco, quòd ſi non admittatur, non tenetur vouens alibi petere, neque alibi ingredi, etiamſi inuitetur, vel rogetur. ita D. Thom. locis citatis, & ibi Caiet. Sot. & alij Doctores in 4. diſt. 38. Richard. art. 5. quæſt. 1. ſupplem. Gabr. q. 1. art. 3. Palac. diſput. 1. concl. 4. Palud. d. 27. quæſt. 3. art. 1. cap. 3. Angelus *Votum* 3. à num. 10. Syluest. verbo *Votum*. 2. quæſt. 17. & communiter Summiſtæ. Ratio verò eſt, quia obligatio non excedit intentionem promittentis, nec materiam promiſſionis; ſed ſic vouens ſolùm intendit ſe obligare ad hunc locum, & illum ſumit vt materiam adæquatam ſuæ promiſſionis: ergo ſi illa ſit impoſſibilis propter repulſam, liber manet.

Tripliciter poteſt fieri hoc votum.

Prima aſſertio. Vouens religionem, vel monaſterium in indiuiduo, ſufficit ibi tantùm petere habitum; quod ſi non admittatur, non tenetur alibi petere, neque ingredi, etiāſi inuitetur, vel rogetur.

D.Thom. Caiet. Richard. Palac. Paludan. Angelus. Syluest.

Probatur.

5. Dices, quanuis materia voti facta ſit impoſſibilis, ita vt tota impleri non poſſit, ſi ſaltem ex parte impleri poſſit, quoad illam votum obligat; ſed in præſenti votum ingrediendi hoc monaſterium includit promiſſionem religionis, & licèt per repulſam ingreſſus in hoc monaſterium redditus ſit impoſſibilis, adhuc manet poſſibilis illa materia quoad ingreſſum religionis, vt ſic: ergo ad hoc obligabit tale votum. Maximè, quia in illa materia hoc eſt præcipuum, & quaſi per ſe, nam determinatio ad particularem locum videtur eſſe valdè materialis, & per accidens. Reſpondetur nihilominus menſuram huius obligationis non eſſe ſumendam ex ipſa rei natura, ſed ex intentione vouentis; & ideo licèt religio, vt ſic, quatenus plura virtute complectitur, principalior videatur, liberum nihilominus eſt vouenti non illam ſic intendere, ſed quatenus contracta eſt ad hanc ſpeciem, & ad hoc indiuiduum, & ideo extra illud ad nihil obligatur: nam ſtatus religionis vt poſſibilis alibi non eſt pars materiæ huius voti in particulari, & ideo nihil eorum quæ ſub tale votum cadunt relinquitur poſſibile.

Inſtantia facta ſoluitur.

6. Sed attentè obſeruare oportet, ſermonem eſſe quando primaria, ac præciſa intentio vouentis fuit

Notandum

circa traditam concluſionem.

fuit de ingreſſu in hoc monaſterio: nam ſi fuiſſet de ipſa religione in communi, licèt poſtea ex peculiari deuotione animum ad hoc monaſterium applicuiſſet, non eſſet in hoc regula ſeruanda, ſed quæ in ſequenti puncto tradetur, vt omnes auctores citati aduertunt; quia voluntaria applicatio poſtea ſubſequuta non coarctat generalem obligationem voti priùs contractam. Quid verò ſit agendum, quando dubium eſt, quæ fuerit principalis intentio vouentis, definiendum ex doctrina ſuprà data de Voto dubio. Nam licèt Sylueſt. Angel. & alij dicant inclinandum eſſe in partem rigoroſiorem, quam ipſi tutiorem vocant; ego nihilominus exiſtimo magis eſſe interpretandum dubium in fauorem vouentis, qui poſſidet ſuam libertatem, & quatenus eſt certus ſe vouiſſe aliquam religionem, iam implet votum petendo in hac: quatenus verò dubitat, an principaliter vouerit religionem in genere, aut ſpecie, vel potiùs in tali particulari loco, non eſt certus de aliquo maiori vinculo, aut debito, quàm ſit circa talem locum, & ideo amplius obligandus non eſt.

In dubio voto eſt fauendum vouenti.

7. *Dubitatur, an vouens teneatur ſæpius petere; & an poſt primam repulſam, ſi inuitetur, teneatur ingredi religionem. Ad neutrũ tenetur regulariter loquendo, niſi aliud conſtet de ſua intentione.*

Sed quæret aliquis, an ſufficiat ſemel petere religionem in tali loco, vel teneatur quis iterùm ac ſæpius hoc procurare; præſertim ſi mutatis circunſtantiis, vel prælatorum, vel aliarum perſonarum, aut occaſionum, ſeu impedimentorum concipiatur noua ſpes obtinendi religionem. Item quæri poteſt, an teneatur quis acceptare religionem, ſi poſt primam repulſam, ipſo etiam non petente ab ipſo monaſterio vocetur, & inuitetur ad habitum religionis. Reſpondeo in his & ſimilibus interrogationibus, non poſſe certam & generalem regulam tradi, nam pendet ex intentione vouentis, & vltra illam ad executionem eius moraliter neceſſarium eſt prudentis viri arbitrium. Itaque, regulariter loquendo, qui hoc votum emittit, ſolùm intendit ſe obligare ad procurandum ſemel ingreſſum talis monaſterij, ea diligentia & ſolicitudine, quæ ad negotium graue peragendum iuxta prudens arbitrium ſit ſufficiens; non intendit autem ſe obligare ad importunas preces, & conſequenter neque ad multiplicandas petitiones; & quia non eſt maior ratio de vno numero, quàm de alio, ideo ſi ſemel fecit ſufficientem diligentiam, non tenetur ampliùs receptionem poſtulare. Maximè ſi cùm primùm petiit religionem, manifeſtauit obligationem ſuam, & nihilominus admiſſus non eſt, ſed liber relictus. Quod aduertit Caiet. dict. quæſt. 88. att. 3. in quodam breui dubio 2. circa ad 2. addens neceſſarium eſſe, vt repulſa ſit totalis, quia ſi non repellitur ſimpliciter, ſed pro tunc, expectare tenetur. Et hoc ſecundum cenſeo verum, dummodo dilatio non ſit nimia, & ita moleſta, vt prudenti arbitrio iudicari poſſit vouentem non ſe obligaſſe ad expectandum cum tanto onere. Illud verò prius de manifeſtatione voti eſt quidem ſecurius conſilium, non videtur tamen abſolutè neceſſarium, quia nullo iure ad hoc obligatur, neque illud eſt neceſſarium, vel vt voti obligatio ceſſet, cùm non auferatur per diſpenſationem, ſed per defectum materiæ, vel vt diligentia in procuranda religione cenſeatur ſufficiens; quia obligatio petentis non eſt conditio neceſſaria, imò nec per ſe mouens vt quis recipiatur in religione, quod ſi aliquando mouere poſſit, accidentarium eſt, & ideo non obligatur is qui petit ad manifeſtandum ſuum votum. Tandem non videtur eſſe intentio vouentis ſemper manere ſuſpenſum, & quaſi pendere à voluntate religioſorum, & ideo ſi poſt ſufficientem poſtulationem ſemel ac definitè ei denegata eſt religio, votum omnino ceſſare, & extingui videtur, ita vt ex vi illius cogi non poſſit ad eam acceptandam, etiamſi innitetur. Hæc autem ſemper habent illam conditionem ſubintellectam, niſi conſtet aliam fuiſſe intentionem vouentis, nam illi ſemper ſtandum eſt; hîc autem ſolùm tradimus ea quæ regulariter accidunt, & quæ ex communi forma vouendi intelligenda ſunt, quandiu de alia intentione vouentis non conſtiterit.

Non tenetur in petendo manifeſtare votum.

8. *Secunda aſſertio. Vouens religionem in ſpecie, tenetur in multis locis id procurare. D. Thom. Probatur.*

Circa ſecundum modum vouendi religionem in ſpecie præter ſuperiùs dicta, quæ proportione ſeruata applicari poſſunt, addendum eſt non ſatisfacere hominem vouentem ſuæ obligationi petendo in vno, vel alio loco, ſed teneri in multis id procurare, ſi fortè recipiatur. ita docet D. Thom. quem alij ſequuntur. Ratio eſt, quia illud votum ex forma, & modo quo fit obligat vniuerſaliùs, quia generalius, ſeu magis indefinitum habet obiectum: ergo reſpectu illius non eſt ſufficiens diligentia, quæ fit per particularem petitionem in vno, vel alio loco, ſed oportet eam facere in pluribus. Patet conſequentia, quia per ſolam vnam, vel alteram particularem repulſam non fit moraliter impoſſibilis materia talis voti, prout cecidit ſub intentionem vouentis; votum autem obligat quandiu illud implere non eſt moraliter poſſibile. Confirmatur ac declaratur, nam ſi quis voueat aliquid facere ſub hac conditione diſiunctiua, ſi Petrus, vel Paulus, vel Ioannes, &c. mecum conſenſerint, non ſatisfaciet vnius tantùm, vel alterius conſenſum requirendo, ſed teneretur omnes conſulere, quia aliàs non poſſet eſſe certus, an conditio impleretur, nec ne; ſed qui vouet abſolutè aliquam religionem in ſpecie, virtute inuoluit conditionem, ſi in aliquo illius monaſterio recipiatur, quæ æquiualet huic diſiunctiuæ, ſi in hoc, vel illo, aut illo loco recipiatur: ergo ſi in vno, vel alio non admittatur, tenetur in aliis poſtulare; alioqui non cenſebitur ſufficientem diligentiam feciſſe.

Confirmatur.

9. *An talis teneatur diſcurrere per omnia monaſteria. Et reſoluitur teneri, ſed cũ quibuſdam limitationibus.*

Dices, ergo qui habet huiuſmodi votum, tenetur diſcurrere per omnia monaſteria talis religionis, donec vel in aliquo recipiatur, vel ab omnibus repellatur, alioqui non ſatisfacit obligationi ſuæ. Conſequens autem videtur duriſſimum, & præter communem vſum, quia eſt res difficillima, & moraliter impoſſibilis, atque adeo præter cogitationem vouentium. Reſpondeo nihilominus concedi poſſe ſequelam adhibitis limitationibus, quæ admirationem & difficultatem auferent: nam ſi formaliter ſiſtamus in caſu de quo loquimur, rationes factæ reuera æquè procedent de omnibus locis talis religionis, & ideo ſufficienter probant ſequelam. Prima verò limitatio eſt, niſi ex intentione vouentis coarctetur aliquo modo amplitudo talis voti, ſeu materiæ eius; iam enim dictum eſt obligationem voti nunquam extendi vltra intentionem vouentis, tunc autem iam illud votum non eſt abſolutè de religione in ſpecie, ſed cum aliqua determinatione, & ita non omnino perſiſtitur in caſu propoſito. Atque in hac morali præſumptione fundatur quod Caietan. dixit dict. q. 88. art. 3. non teneri qui ſic vouit diſcurrere extra regnum, quia non eſt veroſimile voluiſſe ad hoc obligari, cùm ſit valde difficile, & extraordinarium,

Prima limitatio eſt, quãdo aliud non conſtet ex intentione vouentis.

Iuxta Caiet. nõ tenetur diſcurrere extra regnum.

dinarium. Quod etiam tuentur, Nauarr. cap. 12. num. 48. Sot. lib. 7. de iuſt. quæſt. 2. art. 1. Anglez flor. lib. 2. p. quæſt. vnica de voto. quæſt. 2. diffic. 5. Tolet. lib. 4. ſum. cap. 17. num. 12. & alij moderni ſequuti ſunt; & reuera ita eſt præſumendum, quandiu oppoſitum non conſtiterit de intentione vouentis. Et eâdem ratione ſi vouens non intendit ſe obligare ad loca multum diſtantia, ſed intra patriam ſuam, vel prope illam, ſolùm tenebitur per propinqua loca diſcurrere, vt iidem auctores docent; oportebit tamen, vt in tali caſu clariùs conſtet de tali intentione vouentis: nam generalis præſumptio non ſufficiet, niſi plures & particulares coniecturæ intercedant; hæ autem coniecturæ frequentiùs habebunt locum in fœminis, quàm in viris, vt per ſe conſtat, quia magis inuſitatum eſt fœminis, magíſque difficile extra patriam longiùs peregrinari.

Ordinariè ita præſumendum de intentione vouentis, præcipue in fœminis.

10. Altera limitatio, valde neceſſaria ad tollendam moralem difficultatem, eſt, non eſſe neceſſarium vt omnia monaſteria formaliter requirantur, ſed vel formaliter, vel virtualiter. Eſt enim hæc quaſi dialectica quædam inductio, in qua ex numeratione plurium particularium, infertur vniuerſalis, & quia impoſſibile eſt omnia indiuidua formaliter recenſere, ſufficit illa numerare, ex quibus probabiliter intelligi poſſit eandem eſſe rationem de cæteris, nam illa eſt quædam virtualis omnium enumeratio. Ad hunc ergo modum in præſenti cenſeo ſufficere, & talia ad idem monaſterium, ex quibus probabilis coniectura fiat, eum qui in illis non admittitur, neque in aliis eiuſdem religionis monaſteriis eſſe recipiendũ. quæ coniectura moraliter fiet conſiderata cauſa non admittendi talem perſonam, ſi generalis ſit, & eiuſdem rationis reſpectu aliorum locorum eiuſdem religionis: quod facilè conſtabit, tum ex vniformi modo viuendi talis religionis in omnibus locis, tum etiam ex ſufficienti informatione, quæ ex tribus, vel quatuor monaſteriis regulariter accipi poteſt. Atque hanc limitationem inſinuant dicti auctores cùm dicunt, teneri quempiam adire alia monaſteria, etiam remotiora, ſi ſit ſpes quòd in eis recipietur. Hæc enim ſpes moraliter adimitur facta prædicta diligentia & probabili inductione.

Secunda limitatio. Non eſt neceſſarium vt omnia monaſteria formaliter requirãtur, ſed vel formaliter, vel virtualiter.

11. Et ideo cenſeo regulariter ſufficere adire tria, vel quatuor loca præcipua, & aliquando talis eſſe poſſet cauſa denegationis, taliſque informatio ex parte religioſorum, vt ſufficiat duo, vel aliquando etiam vnum tantùm monaſterium adire, ſi ex illo poſſit ſatis probabiliter fieri vniuerſalis inductio. Sicut etiam è contrario cauſæ non admittendi vouentem in pluribus monaſteriis poſſunt eſſe adeò particulares, & diſſimiles, & ſimiliter mores, & conſuetudines diuerſorum monaſteriorum adeò variæ, vt ex quatuor, vel quinque ſæpe non fiat ſufficiens inductio, & ideo ſemper durabit obligatio ampliùs procurandi in aliis locis, donec arbitrio viri prudentis (quod in his rebus ſemper neceſſarium eſt) per probabilem inductionem cenſeatur probabiliter facta vniuerſalis petitio, ac denegatio. Hæ autem coniecturæ ferè ceſſant in illis religionibus, in quibus receptio per Prouincialem fit, vel ſolùm cum Capitulo, ſeu Concilio Prouinciali: tunc enim Prouincialis ipſe conſulendus eſt; quòd ſi ab eo quis non admittitur, conſequenter cenſetur à tota prouincia repulſus, &

Reſolutio vera. Aliquando ſufficiet adire tria, vel quatuor monaſteria; aliquando duo, vel vnum etiã; aliquando verò plura.

A ideo moraliter æſtimari poteſt ipſa repulſa virtualiter vniuerſalis, maximè ſi cum conſilio grauium virorum eiuſdem religionis cenſeatur facta. Quamuis autem hæc præſumptio moralis ſit, nihilominus ſemper in particulari conſiderare oportet an relinquatur moralis ſpes, conueniendo prælatum alterius prouinciæ, vel Generalem ipſum, penſata etiam intentione vouentis, ſi ad omnia illa loca ſe extendit.

Sed quid ſi intra eandem religionem ſint monaſteria valde diuerſa in auſteritate vitæ, & obſeruatione diſciplinæ religioſæ, & aliquis non recipiatur in laxioribus, tenebitúrne arctiora petere, ſi in eis ſit ſpes? vel e contrario, ſi ab arctioribus repellatur, & in aliis relinquatur ſpes, an illa procurare teneatur. Reſpondeo in hoc ferè idem iudicium dandum eſſe, quod in voto religionis in genere, de quo ſtatim dicam. Addo etiam conſiderandam eſſe intentionem vouentis, nam ſi de illa ſufficienter conſtet, non multum refert illa locorum varietas, ac diſſimilitudo. Nam ſi quis vouens religionem S. Franciſci, v. g. ſolùm ſibi propoſuit eam rationem viuendi in ea religione, quam de Obſeruantia vocant, & in ea non recipiatur, non tenebitur alium arctiorem viuendi modum, qui in pluribus prouinciis illius religionis obſeruatur, procurare, aut acceptare; aut e conuerſo, ſi primariò intendit auſteriorem viuendi modum, & illum retinere non poſſit, non tenebitur, etiamſi poſſit ingredi monaſteria, vbi alia viuendi ratio, quanuis religioſa, obſeruatur. At verò ſi intentio vouentis fuit omnino indifferens de religione D. Franciſci, & non habet aliquam probabilem coniecturam, ex qua colligat determinationem voluntatis ſuæ ad hunc modum viuendi, potiùs quàm ad illum intra eandem religionem, tenebitur illam ſuſcipere vbicunque recipiatur, iuxta doctrinam paulo antea traditam, & in ſequenti puncto ampliùs explicabitur.

12. An teneatur petere arctiora monaſteria, quando in laxioribus non recipitur.

Supereſt dicendum de tertio modo vouendi religionem in genere, ad quod votum multa ex dictis in ſuperioribus cum proportione applicari poſſunt. Eſt autem vlteriùs conſiderandum, hoc votum in hoc differre ab aliis duobus, quòd per illud præcisè intenditur ſubſtantia religionis ſine determinatione ad certum viuendi modum, quæ determinatio in aliis votis adiungitur vel maior, vel minor, pro illorum diuerſitate. Quia verò ſubſtantia religionis in reipſa non inuenitur, niſi cum aliqua determinatione ad certam regulam, vel certum aliquem viuendi modum, ideo tale votum obligat ad ſuſcipiendum illum ſtatum, cum aliquo determinato viuendi modo, indifferenter autem in quolibet, quia votum ipſum omnino indifferens fuiſſe ſupponitur.

13. Tertia aſſertio.

Duo verò hinc naſcuntur dubia, primum eſt an votũ hoc ſufficienter impleatur in quacunque religione, quod ſpecialiter quæri ſolet de religionibus militaribus, in quibus ſubſtantialia vota religionis diminuta quodammodo fiunt, quia non vouetur caſtitas ſimpliciter, ſed coniugalis, & ſic de aliis. Sed hæc quæſtio attingit aliam, an hæ militares religiones ſint religiones ſimpliciter, ſaltem quoad eum gradum perſonarum, quæ & vxorem ducere, & proprium ſuo modo habere poſſunt. Sed omiſſa nunc hac quæſtione, quam infrà tomo ſequenti tractabimus, ego exiſtimo eum, qui abſolutè religionem vouit, non ſatisfacere tali voto aſſumendo illum ſtatum, quia obligatio voti menſuranda eſt.

14. Primum dubium. An votum religionis in genere impleatur in quacunque religione, etiam in militaribus. Qui abſolutè vouit, non implet votum ingrediendi aliquam ex militaribus.

eſt iuxta intentionem vouentis; nullus autem qui religionem vouet, per religionem intelligit huiuſmodi ſtatum; ſed alium perfectiorem: ergo non ſatisfacit obligationi intentæ aſſumendo talem ſtatum. Minor patet ex communi modo concipiendi, iuxta quem interpretari debemus voti obligationem, ſicut etiam interpretanda ſunt verba cuiuſcunque contractus, ſeu promiſſionis, argumento textus in cap. *ex literis* 1. de ſponſalibus. Conſtat autem, cùm aliquis dicit ſe velle ingredi religionem, communiter non intelligi de hoc ſtatu coniugatorum militum. Imò hinc vlteriùs infert Corduba in Summa quæſt. 143. non impleri hoc votum ſufficienter in religione militari, etiamſi quis eam profiteatur in gradu clericorum: imò neque in religione canonicorum regularium, quia licèt ab his fiant tria vota ſubſtantialia religionis perfecta & integra, imò & ſolennia, & ideo veri religioſi ſint, nihilominus iuxta communem ſignificationem verborum non ſolent comprehendi ſub intentione vouentium abſolutè religionem, ſed tantùm illi ordines, in quibus ſtrictiùs viuitur. Sed hoc mihi non probatur, nam vt omittam aliqua eſſe monaſteria canonicorum regularium, in quibus religioſa diſciplina ſatis ſtrictè obſeruatur; & inter militares aliquos eſſe verè monachos, de quibus dubitari non poteſt, quin eorum ſtatus ſufficiat, ad huius voti obſeruationem, adhuc generaliùs loquendo, exiſtimo, hoc votum ſufficienter impleri in huiuſmodi ſtatu clericorum ordinum militarium, quandiu aliquid non conſtiterit de expreſſa intentione vouentis. Ratio eſt, quia is, qui abſolutè & indefinitè vouet religionem, non dirigit intentionem ſuam, niſi ad ſubſtantiam religionis, neque eam determinat ad particularem modum, vt dixi; in his autem ſtatibus integrè ac perfectè ſaluatur ſubſtantia religionis, quæ in tribus votis conſiſtit. Præterea huiuſmodi clerici in communi viuunt, & diſciplinam religioſam obſeruant. Vnde falſum eſt, ſub nomine religionis, vel religioſi abſolutè dicti, hunc ſtatum non comprehendi, etiam ſecundùm communem loquendi modum.

Implet verò votum ingrediendo ordinem clericorum ordinum militarium.

15. Non impletur tale votum, ſi fiat ex militibus ſancti Ioannis.

Maior dubitatio eſſe poteſt de militibus ſancti Ioannis, qui vota ſolennia emittunt, & matrimonio copulari non poſſunt. Tamen, quia in modo viuendi, & exterioribus actionibus, ſeu exercitiis, magnam habent affinitatem cum ſtatu ſeculari, non videntur in vulgari ſermone religioſorum nomine comprehendi; & ideo magis dubitari poteſt de intentione vouentis religionem, an hunc ſtatum comprehendere voluerit.

Si quis tamen voluerit in illa votum implere non eſt damnandus.

Nihilominus tamen ſi vouens non ſit moraliter certus quòd intentione ſua excluſerit hunc religioſæ vitæ modum, magis quàm alios, non damnarem illum, qui in eo ſtatu velit tale votum implere, nam reuera eſt ſimpliciter ſtatus perfectionis, ac religionis; & ſi debitè ſeruetur, prout poteſt, non minus difficilis eſt, quàm multi alij, in quibus ſine controuerſia ſufficienter impletur tale votum; & ideo hanc partem tuentur Arag. 2.2. quæſt. 88. art. 11. Azor tom. 1. lib. 13. inſt. Moral. cap. 4. quæſt. 4. Et Sayro tom. 1. Theſau. lib. 6. cap. 7. num. 10. Quia tamen hoc pendet ex intentione vouentis, hæc eſt præcipuè conſulenda, & omnibus modis ex verbis, fine, & circunſtantiis quoad fieri poſſit, coniectandum: & quando probabiliter conſtiterit intentionem vouentis poſitam fuiſſe in perfectiori gradu religionis, tunc certum eſt in inferiori

A non ſufficienter impleri, per ſe loquendo, & ſecluſa legitima commutatione, de qua ſuprà in generali doctrina de commutatione votorum diximus. Vbi etiã declarauimus quã ratione ceſſet obligatio voti de ſtrictiori religione per profeſſionem in laxiori, etiamſi hæc non fiant ſine tranſgreſſione prioris voti.

16. Secundum dubium. Ad quid teneatur, qui hoc votum habet, ſi poſt factam diligentiam in nulla religione recipiatur.

Secundum dubium erat, ad quid teneatur, qui hoc votum habet, ſi in nulla religione recipiatur. Quod dubium ſolùm habet locum poſt factam ſufficientem diligentiam; hæc autem diligentia cum proportione ad ea, quæ in ſuperiori puncto diximus, facienda eſt: nam quod ibi de diuerſis monaſteriis quaſi numero diſtinctis dictum eſt, hîc applicandum eſt ad religiones B ſpecie diuerſas, in quibus propter earum diſſimilitudinem non tam facilè fieri poteſt coniectura ſuprà tradita, quòd qui in vna non admittitur, etiam repelletur in alia; & ideo regulariter neceſſarium erit plures tentare religiones, vt tandem repulſa iudicetur vniuerſalis. De quo plura dicere non eſt neceſſe, quia res eſt magis pertinens ad prudentiam, quàm ad doctrinam. Suppoſita ergo vniuerſali repulſa, dixerunt aliqui teneri nihilominus eum, qui tale votum religionis emiſit, ad aſſumendum religioſum ſtatum eo modo, quo poſſit, ſcilicet vouendo paupertatem, caſtitatem, & obedientiam in manu ſui Epiſcopi. ita tenuit Hoſtienſ. in cap. *porrectum*. num. 14. de Regularib. Et Innoc. ibidem, & alij C Iuriſtæ, quia qui nõ poteſt in totum implere votum, debet ſeruare in quantum poteſt. Item quia ille ſtatus religioſus eſt, cùm in eo emittantur tria vota ſubſtantialia religionis.

Opinio aliquorum eſt teneri ad vouendam paupertatem, caſtitatem, & obedientiam in manibus ſui Epiſcopi.

17. Reiicitur prædicta opinio.

Hæc verò opinio fortaſſe haberet locum præteritis temporibus, quando ad ſtatum religioſum non requirebatur ſpecialis approbatio Pontificis, quia tunc profeſſio facta in manibus Epiſcopi, & ab eo recepta & probata, reuera conſtituebat verum religioſum; & ideo comprehendi poterat ille ſtatus ſub abſoluto voto religionis. Quamuis in hoc etiam obſeruare tunc oportebat intentionem vouentis: nam ſi hæc fuit de aſſumendo ſtatu religioſo in vita communi ſub aliqua communi regula, non tenetur quis ex vi D talis voti aſſumere quaſi priuatum illum ſtatum religioſum, quia non fuit comprehenſus ſub intentione vouentis: ſicut enim qui vouet vnam domum, vel vnam religionem in particulari, ſi ibi non recipitur, non obligatur ad alias; ita qui vouet ſtatum religioſum in communi vita, non tenetur illum aſſumere in priuata domo: vel ſicut etiam vouens vitam cœnobiticam, ſi ad eam non admittitur, non tenetur vitam ſolitariam profiteri.

18. Ex quo euidentiùs concluditur ſecundùm præſentem Eccleſiæ ſtatum ex voto religionis non oriri illam obligationem, quam Hoſtienſis, & Innocentius exiſtimauit, vt rectè docuit Caiet. 2. 2. quæſt. 184. art. 3. & ſumitur ex Panormitano dict. c. *porrectum* num. 12. quatenus di- E cit per tria vota emiſſa in manibus Epiſcopi conſtitui aliquem verè ac ſimpliciter religioſum, & in materia ſtricta religioſorum nomine non comprehendi ſic vouentem in manu Epiſcopi, quæ quidem vera eſſe conſtat ex ſuprà dictis de ſtatu religioſo, & ex his concluditur intentum. Nam per votum religionis ſolùm promittitur verus ſtatus religioſus; quod patet tum ex vi verborum, tum ex intentione vouentium. Sed illa emiſſio trium votorum in manu Epiſcopi non conſtituit

conſtituit verum religioſum: ergo ex vi talis voti non relinquitur obligatio ad illum actum; & ita patet reſponſio ad ſecundum fundamentum contrariæ ſententiæ. Primum autem iam ſuprà in ſimili ſolutum eſt: illud enim axioma, qui non poteſt totum votum ſeruare, debet implere quod poteſt, ſolùm habet locum quando id, quod à vouente fieri poteſt, per ſe comprehenſum fuit ſub materia voti; quod in præſenti verum non eſt, vt ſuprà explicuimus.

19. Votum religionis impletur in Societate, in quocunque gradu eius.

Hinc autem obiter notari poteſt, ſi contingat habentem tale votum in nulla religione recipi, nec etiam in Societate admitti ad gradum profeſſorum, admitti verò in hac religione ad gradum coadiutorum, vel in ordine ad illum teneri ad implendum ibi votum ſuum; quia licèt vota quæ in eo gradu emittuntur, tantùm ſimplicia ſint, ſunt tamen per Eccleſiam approbata, vt ſubſtantialia religionis, verúmque ac proprium religioſum conſtituunt: & ideo ingreſſus in talem religionem in ordine ad illum gradum ſub materia illius voti comprehenditur. Et confirmatur, nam ad hanc rationem ſufficienter impletur hoc votum religionis in Societate in quocunque gradu eius, vt à Pontificibus etiam in ſuis Bullis declaratum eſt, & infrà videbimus: ergo & è contrario quando alibi, vel in alio gradu locus non conceditur, tenetur quis in hoc gradu implere votum ſuum, ſi ille conceditur, quia votum ſemper obligat dum moraliter impleri poteſt.

20. Si in nulla religione recipiatur, manet omnino liber à voto. *Caiet. Soto. Syluest. Nauar. Cordub. Anglez.*

Vltimò infertur ex dictis, quoties aliquis in caſu propoſito (& idem eſt cum proportione in ſuperiori) redditur impotens ad implendum votum, quia omnino non admittitur, tunc liberum manere, vt de ſuo ſtatu diſponere poſſit, perinde ac ſi votum non emiſiſſet. ita docet Caiet. d. quæſt. 189. art. 3. & quæſt. 88. art. 3. dub. 1. circa ſolutionem ad 2. Sot. ibidem lib. 7. de Iuſt. quæſt. 1. art. 3. Syluest. *religio* 2. quæſt. 17. Nauar. cap. 12. num. 48. Cordub. in Summa. quæſt. 136. Anglez difficult. 9. de Voto. Azor lib. 11. inſt. Moral. cap. 22. q. 3. Sanchez in Decal. lib. 4. de Voto cap. 16. n. 111. & alij communiter, & ſequitur manifeſtè ex dictis in ſuperiori, quia in eo caſu ille non tenetur ad caſtitatem ſeruandam, nec etiam tenetur ad paupertatem, vel alia onera religionis, quia illa non vouit extra religionem, nec etiam tenetur manere ſuſpenſus & expectans, ſi fortè recipiatur, quæ omnia in ſuperioribus oſtenſa ſunt: ergo nihil cogitari poteſt, ad quod maneat obligatus.

21. Dubium in hac materia. Si non recipiatur propter aliquod impedimentum, quod eſt in ſua poteſtate auferre; ſi tale eſt, vt facile, ac ſine graui onere remoueri poſſit, tenetur remouere; non ita ſi cum magna difficultate ſit auferendũ: tale eſt v. g. in homine grandioris ætatis Grãmaticam addiſcere.

Solùm poteſt inquiri ſi fortè repulſus ſit propter cauſam, vel defectum, qui adhibita diligentia, & induſtria ab ipſo vouente tolli poſſit, an ad hoc maneat obligatus. Vt v. g. ſi non admittatur propter defectum Grammaticæ, an teneatur illam diſcere, & ſic de aliis. Ad quod breuiter dicendum eſt, quando impedimentum tale eſt, vt ſine graui onere, ac difficultate remoueri poſſit, tunc ſine dubio obligari vouentem ad ſe reddendum habilem, vt ſic dicam, vt in religione recipi poſſit: nam is qui ad aliquid obligatur, conſequenter obligatur ad media moraliter neceſſaria, præſertim quando extraordinaria non ſunt, nec nimium ardua, aut difficilia, ſed in præſenti hoc medium eſt huiuſmodi in ordine ad votum implendum, & per illud obſeruatio voti eſt moraliter & facilè poſſibilis: ergo obligatur ad illud exhibendum ex vi voti. At verò ſi res ſit extraordinaria, aut nimis grauis, vel ſimpliciter, vel reſpectu vouentis (qualis reputari ſolet in homine grandioris ætatis Grammaticæ diſciplina) tunc conſulenda eſt diſpoſitio & intentio vouentis. Nam ſi conſtet illum non intendiſſe ſe obligare cum tanto onere, non erit cogendus ſe illo modo ad religionem præparare. Ac proinde ſi quãdo vouit ignorabat illud eſſe impedimentum, cogitabatque ſe poſſe recipi ſine tali ſcientia, vel arte, eſt ſignum ſufficiens, noluiſſe ſe obligare cum illo onere; at verò ſi ſciebat diſpoſitionem illam eſſe neceſſariam, & nihilominus, dum illa careret religionem vouit, tenebitur vel illo modo ſe diſponere vt recipiatur, vel eſſe contentus inferiori gradu religionis, ſi in eo abſque tali diſpoſitione recipiatur. quod docuit Soto lib. 7. de Iuſtitia q. 2. art. 1. argum. 3. Ratio autem eſt, quia qui non obſtante illa cognitione, abſolutè vouit religionem, virtualiter intendit ſe obligare ad media quæ vouit eſſe neceſſaria ad illum finem aſſequendum. Dixi autem, *Niſi velit inferiori gradu religionis eſſe contentus.* Quia ſi abſque cognitione linguæ Latinæ recipiatur in gradu Laicorum, qui etiam veri religioſi ſunt, ſatisfaciet ſuo voto illum gradum acceptando, quia licèt à principio illud non intenderit, nec promiſerit coram Deo, æquiualet, & propter maiorem humilitatem maiorémque mundi contemptum in accidentalibus excedit, cùm alioqui in ſubſtantia religionis æqualis ſit.

Si præuidit tale impedimentum, tunc tenetur illud auferre, vel fieri laicus, ſi in eo gradu recipiatur. *Soto.*

22. Vouens religionem indefinitè, ſi non recipiatur ad gradum ſacerdotum propter aliquod impedimentum, tenetur ingredi pro gradu laicorum, ſi admittatur; dummodò illius intentio nõ fuerit vouere, & ingredi in gradu ſacerdotum.

Ex quo etiã facilè expeditur interrogatio alia quam Soto dicto loco proponit, an is qui vouit religionem, & in ea non recipitur ad gradum ſacerdotum propter defectum ſcientiæ, vel aliam ineptitudinem ad illum gradum, teneatur ingredi pro gradu laicorum, vt ad illũ admittatur. Reſpondendum eſt enim, hoc pendere ex intentione vouentis, nam ſi indefinitè vouit religionem, & nec formaliter, nec virtualiter applicuit intentionem ſuam ad gradum ſacerdotum, tenetur acceptare alium gradum, quia tenetur implere votum prout poteſt, poteſt autem illo modo, qui comprehenſus fuit ſub tali voto, veluti ſub diſiunctione, vt in ſuperioribus in ſimili explicatum eſt. Si autem intentio vouentis ſolùm fuit aſſumere religioſum ſtatum in gradu ſacerdotum, ſeu in ordine ad illum, & ad eum non admittatur, non tenetur abſolutè ingredi pro inferiori gradu, quia vt ſæpe dixi, non amplius obligatur quàm intenderit. Et ideo dixi abſolutè non obligari, quia ex ſuppoſitione & per modum voluntariæ commutationis obligari poterit ad excuſandam aliam obligationem, vel diligentiam faciendam pro alio gradu obtinendo, vt in caſu proximè præcedenti dictum eſt, nunc enim non iam ex vi ſolius voti præcedentis, ſed ex vi nouæ voluntatis obligatur. Quocirca ſi quis ſponte ſua nolit facere talem commutationem, & moralem ac ſufficientem diligentiam adhibeat, vt pro gradu ſacerdotũ aptus reddatur, addiſcendo Grammaticam, vel quid ſimile, & id aſſequi non poſſit, non propterea obligandus eſt ad acceptandum gradum laicorum, quia iam per illũ non ſtat quominus adimpleat votum prout à principio emiſſum fuit, & ideo non cogitur in alio gradu non intento votum implere. Sicut ſi vouiſſet ingredi in particulari aliquam religionem, in qua vel certa conditio originis, vel maior eruditio, aut ſaltem maior aptitudo ad illam poſtulatur, & ob illius defectum in tali religione non

non admittitur, non tenetur aliam ingredi, etiamſi admittatur, quia illam non vouit, nec ſe obligauit; ſecundùm moralem autem æſtimationem, non minùs diuerſum ac difficile eſt intra eandem religionem, vel gradum laicorum, aut ſacerdotum acceptare, quàm vnam religionem in aliam commutare.

23. Quidam verò hoc limitant, vt ſolùm procedat quando vouens à principio ignorabat ſuam impotentiam, vel incapacitatem ad talem gradum, quia ſi illam ſciebat, & nihilominus vouit, obligandus eſt ad ingrediendum in gradu laicorum in fauorem voti, ne ſciens & prudens fruſtrà illud emiſiſſe videatur. Item, quia cùm iam ſciret illum gradum ſibi eſſe moraliter impoſſibilem, virtualiter voluit ſe obligare ad gradum poſſibilem. Veruntamen cùm hîc tractemus de obligatione in conſcientia, non eſt præſumptionibus vtendum, & ideo niſi aliàs ſufficienter conſtet de intentione vouentis, non eſt obligandus; fieri enim poteſt (quod magis præſumendum eſt) vt licèt ſuam incapacitatem agnouerit, ſperauerit illam vincere, vel magnis laboribus, vel importunis precibus, vel aliis mediis. Meritò ergo tunc poterit obligari ad maiorem diligentiam adhibendam, non tamen ad gradum laicorum acceptandum, ſi illum omnino non intendit. Hæc autem intentio cognoſci poterit, vel ex voluntate expreſſa & formali, vel ex qualitate, & ſtatu perſonæ vouentis, conſiderato ſimul communi vſu perſonarum talis conditionis circa religioſum ſtatum aſſumendum: nam ex his circunſtantiis ſufficienter determinatur intentio vouentis; & ſenſus verborum, etiamſi in promiſſione ipſa non addatur expreſſa determinatio.

Vide Philiarchum t. 1.p.2,lib.3. c.21.

24. Ex quibus tandem conſtat quid dicendum ſit de eo qui vouit religionem ingredi in gradu laicorum, & non admittitur niſi addiſcat hoc vel illud officium, in quo poſſit religioni deſeruire. Ad quod Soto cum limitatione reſpondet, ſi officium ſit difficile ad addiſcendum, vel laborioſum, non teneri: quod ſine dubio verum eſt, quando vouens de tali medio ſeu officio non cogitauit, quia nullo modo intendit ſe ad id obligare. Nam ſi priùs intellexiſſet, ac præuidiſſet religionem poſtulaturam ab ipſo talem conditionem, & nihilominus vouiſſet; obligandus eſſet, quia ſaltem virtualiter id voluiſſe, & intendiſſe videtur. Vnde in prædicta limitatione continuat Soto, ſi officium ſit facile, obligari vouentem ad eam diligentiam præſtandam iuxta religionis placitum. Quod ego verum exiſtimarem, quando talis perſona ignorans tale officium inutilis eſſet religioni in muneribus laicorum, quia tunc rationabiliter ab eo poſtulatur illa diſpoſitio, & vouens per ſe tenetur adhibere media facilia, & moraliter neceſſaria ad votum ſuum implendum. At verò ſi ipſe aliàs abſque tali officio eſt ſatis idoneus, vt in aliis muneribus laicorum poſſit ſufficienter religioni inſeruire, & ſi aliquid vltrà neceſſarium eſt, facilè poteſt intra religionem addiſcere; non poteſt cogi, aut obligari, vt priuſquam in religione recipiatur, vacet tali officio addiſcendo, etiamſi id facilè præſtare poſſit, quia illa non eſt diſpoſitio neceſſaria, nec medium per ſe ordinatum, nec ſimpliciter, nec in tali perſona, & ideo ex vi voti non obligatur ad illud præſtandum.

Vouens religionem in gradu laicorum, ſi non recipiatur, niſi priùs addiſcat hoc vel illud officium, tenetur addiſcere, quando aliàs eſſet inutilis ſine illo; non ita ſi tale officium non eſt ſimpliciter neceſſarium.

A

CAPVT III.

An & quomodo religionis votum obliget ad perſeuerandum in religione, profeſſionem in ea emittendo.

DVpliciter fieri poteſt hoc religionis votum. Primò abſolutè & ſimpliciter, per hæc aut ſimilia verba, *Voueo ingredi religionem*, vel *talem religionem*, vel *eſſe religioſus*, vel indefinitè, vt *hîc*, vel *ibi*. Secundò poteſt fieri hoc votum cum expreſſione perſeuerantiæ, ſcilicet, *Voueo ingredi & perſeuerare in religione*, vel *in tali religione*, ſeu *in ea profiteri*. Diſtinctio eſt D. Thomæ 2. 2. quæſt. 189. artic. 4. vbi tertium membrum addit, ſcilicet, quando quis vouet ingredi religionem expreſsè, intendens ſe obligare ad ingrediendum cum libertate perſeuerandi, vel retrocedendi. Sed, vt conſtat ex doctrina eius, eadè eſt ratio de hoc, & de illo priori, & abſoluto modo vouendi religionem, & ideo illos diſtinguimus, quia quod in vno formaliter exprimitur, in alio virtute continetur. Quocirca quando votum fit priori modo, certum in primis eſt poſt ſuſceptum religionis habitum non teneri quempiam ratione talis voti abſolutè & ſimpliciter ad perſeuerandum, vel profitendum: nam ſi intra probationis annum rationabiliter, & ex ſufficienti cauſa iudicet ſibi non expedire illum ſtatum, liberè, & abſque violatione voti poteſt illum relinquere. ita docent omnes Doctores. Ratio autem eſt, quia iure communi conceſſus eſt hic annus probationis in fauorem non ſolùm religionis, ſed etiam ingredientis religionem, vt poſt ſufficiens experimentum poſſit liberè eligere, quod ſibi magis expedire iudicauerit. Per illud autem votum non cenſetur quis renuntiare huic fauori (ſiue aliàs poſſit, ſiue non, quod infrà videbimus) ſed potiùs cenſetur quis ingredi religionem iuxta commune & ordinarium ius, vt docet D.Thom. ſuprà, Dec. in cap. *in præſentia*, de Probationib. num. 55. Henr. in c. *ſtatuimus*, de Regularib. col. 5. Archid. in c. *Scimus*, 12. quæſt. 1. Anton. 3. p. tit. 16. c. 4. §. 4. & alij Doctores infrà referendi: ergo per tale votum non ſe obligat quis ſimpliciter ad perſeuerandum, ſed ad ſummum ſub ea conditione, niſi poſt ſufficientem experientiam, aliud ſibi iudicauerit expedire: ergo non impleta conditione, non tenetur perſeuerare.

1. Hoc votum poteſt fieri dupliciter.

B *D.Thom.*

C Aſſertio prima. Vouens religionē abſolutè, non tenetur ad perſeuerandum, ſi intra annum probationis ex cauſa ſufficienti iudicet ſibi non expedire illum ſtatum. Probatur.

D *D.Thom. Dec. Archid. Antonin.*

Atque hinc ſecundò certum eſt, ſi poſt ſufficientem probationem iudicet illum ſtatum ſibi eſſe conuenientem, teneri ex vi voti ad perſeuerandum & profitendum, ac proinde ſi religionem deſerat, tranſgreſſorem eſſe voti, & teneri iterum ingredi ac profiteri. Quæ aſſertio communis etiam eſt, & probatur primò, quia votum religionis per ſe non fit propter ſolum habitum nouitiorum ſuſcipiendum, ſed primariò fit propter ipſum ſtatum religionis: ergo per ſe obligat ad illum ſtatum profitendum, & retinendum: ergo cùm non obligat omnino abſolutè, vt dictum eſt, obligat ſaltem ſub ea conditione, ſi poſt ſufficientem probationem talis ſtatus conueniens iudicetur: ergo impleta hac conditione, votum violat qui religionem deſerit. Secundò, quia aliàs ſufficienter impleret votum qui ſuſciperet religionis habitum animo non profitendi quidquid in religione expediretur.

2. Aſſertio ſecunda. Si iudicet talem ſtatum eſſe conuenientem, tenetur ex vi voti ad profitendum, & ſi exeat, tenetur iterum ingredi, & profiteri. Probatur primò.

E Secundò.

Conſe

Conſequens eſt contra omnes, & planè abſurdum, quia ille modus ingrediendi religionem imprudentiſſimus eſt, & contra finem & inſtitutionem talis ingreſſus: vnde ferè inutile eſſet votum; quod tantùm ad illum modum ingrediendi religionem obligaret. Imò Palud. 4. d.38. quæſt. 4. & Sot. lib. 7. quæſt.2. art. 1. ad3. tale votum eſſe vanum, ſcilicet ingrediendi religionem animo exeundi. Nihilominus non nego poſſe excogitari caſum in quo aliquis non habens voluntatem, nec propoſitum profitendi religionem, velit ſe obligare ad profitendum habitum illius, etiam ex honeſto, & religioſo motiuo, videlicet ſi fortè Deus eo tempore, & aliorum conuerſatione & exemplis eum excitet, & inducat ad profeſſionem. Quo caſu votum ſic factum obligaret ad ingreſſum, & non ad profeſſionem, vllo modo. Niſi Deus efficaciter illum moueat, & immutet propoſitum eius: & in hoc caſu, & non aliàs, intelligo verum eſſe quod Sylu. *Religio* 2. quæſt. 19. ex Richar. dicit ſatisfacere aliquem voto ſuo ſi intret ſine propoſito permanendi; cum deſiderio autem faciendi quod potuerit, vt Deus immutet propoſitum ſuum. Hoc enim ſubit locum quando intentio voti à principio talis fuit.

Paludan.

Poteſt dari votum ingrediendi, ſine animo profitendi.

3.

Votum animo non profitendi factum, non eſt propriè religionis.

Votum religionis obligat ad profeſſionem, abſolutè loquendo. Probatur.

Dico autem hoc non eſſe propriè votum religionis de quo agimus, & quod regulariter ab omnibus fit, neque ita eſſe interpretandum, niſi de tali intentione vouentis expreſſa ac formali conſtet, ideóque de voto religionis abſolutè loquendo, certum eſt obligare ad profeſſionem ſaltem cum ſupradicta conditione. Quod ex Caiet. ita declaratur; nam qui vouet ingredi religionem, per ſe loquendo, intendit ingredi, vt probet, an ſibi expediat profiteri, nécne. ergo intendit obligari ad probationem vt ſic, ſed de ratione probationis conſideratæ ſecundùm rectam rationem eſt, vt res aſſumatur, ſi inueniatur expediens, & relinquatur, ſi minus congrua reperiatur: ergo qui ſe obligat ad religionis probationem, planè intendit ſe obligare ad probandum bona fide, id eſt, animo perſeuerandi ſi rē gratam inuenerit, alioqui non eſt probatio, ſed fictio: ergo qui ſic vouet, ſine dubio intendit ſe obligare ad perſeuerandum illa conditione impleta: hanc ergo conditionem ad minimum continet religionis votum abſolutè, & ſimpliciter factum. Atque hæc doctrina ſumitur ex D. Thom. dict. quæſt. 189. art.4. & in ea conueniunt Caiet. ibi & Opuſc.17. reſponſionum reſponſ. 7. Sot. 7. de Iuſtit. quæſt.2. art. 1. ad 3. Sylueſt. *religio* 2. quæſt. 19. *Votum* 4. quæſt.3. punct.6. Nauarr. cap. *docet* n.47. Couar. in cap. *quanuis pactum* 1. p. §.3. nu. 12. Tolet. lib. 4. ſum. cap. 17. num. 12.

D. Thom. Caiet. Soto. Syluest. Nauar. Couar.

4.

Primum dubium in hac materia. Quale debeat eſſe iudiciū, quod expediat, vel non expediat permanere in religione poſt ſufficiens experimentum; & quæ cauſæ ad hoc ſufficiant.

Circa hanc verò partem nonnulla ſuperſunt declaranda. Primum eſt, quale debeat eſſe iudicium, quod expediat, vel non expediat permanere in religione poſt ſufficiens experimentum eius, vt non obſtante voto liceat, vel non liceat illam deſerere. Et eſt ratio dubitandi: nam vel illud verbum *expedire*, ſignificat eſſe melius, vel vtilius tali perſonæ, in ordine ad bonum animæ eius: vel ſignificat non eſſe nimis oneroſum, vel difficile pondus talis religionis ſuſtinere. Si primum dicatur, vix poterit deſeri vnquam religio ſine violatione voti; quia rarò contingit perſonam adeò eſſe ineptam ad religionem, aut religionis mores ita eſſe improportionatos conditioni perſonæ, vt prüden-

A ter iudicetur melius eſſe tali perſonæ & vtilius ad bonum animæ eius religionem deſerere, quàm in ea perſeuerare. Hic autem agimus de iudicio practicè vero, & prudentiali: nam ſi ſufficeret quodlibet iudicium temerè, & ſine ſufficienti fundamento formatum, nullius momenti eſſet obligatio voti. Si autem altera pars eligatur, videtur repugnare intentioni voti, nam finis illius eſt neceſſitatem homini imponere, vt in via perfectionis perſeueret, vincendo difficultates eius: ergo non ſatis eſt religionem verè iudicari oneroſam, ac difficilem, vt abſque voti violatione poſſit derelinqui. Confirmatur, quia aliàs B æqualiter poſſent deſerere religionis habitum nouitius habens votum religionis, ac non habens, quia in vtroque requiritur ſaltem illud iudicium.

Reſpondeo non eſſe facile certam aliquam regulam in hoc deſcribere, & ideo fortaſſe auctores nihil in particulari de hoc dicunt. Veroſimilius autem eſt non eſſe neceſſarium definitum iudicium, quod ad bonum animæ expediat, vel melius, aut æquè bonum ſit non perſeuerare in tali religione, quia nimis rigoroſum & ſcrupuloſum eſt tantam obligationem imponere, maximè cùm non poſſit ſufficienti ratione, vel auctoritate conuinci. Deinde, quia tale votum intelligitur factum integrè, retento fauore iuris C circa probationem religionis; iuxta commune autem ius poteſt nouitius nolle cum legitima cauſa profiteri non ſolùm eo caſu, ſed etiam propter alias cauſas, vt ſtatim explicabimus: ergo etiamſi votum habeat, non eſt ad illum caſum coarctandus. Satis ergo erit ſi timeat periculum alicuius grauioris mali, & detrimenti ſpiritualis, vel de illo probabiliter dubitet, propter graues tentationes quas experitur, vel quia non ſperat ſe poſſe cum gaudio & tranquillitate animi in eo ſtatu Deo deſeruire. Imò licèt ad hoc dubium non perueniat, ſi credat onera religionis ita ſuperare ſuas vires, vt vel non poſſit illa ſine multis diſpenſationibus ſuſtinere: vel certè, ſi omnibus illis ſe velit exponere, non ſine triD ſtitia & perturbatione animi ſe eſſe victurum, vel denique ſi expertus ſit labores, & difficultates eſſe longè maiores, quàm cogitarat, ſibíque propoſuerat. Nam in his caſibus, vel ſimilibus (ſi æquiualentes cogitentur) non credo obligari ex tali voto ad perſeuerandum. Ratio autem omnium eſt, tum quia lex Eccleſiaſtica concedens libertatem intra annum probationis, omnes hos caſus meritò comprehendit: tum etiam, quia intentio vouentis non videtur eſſe obligare ſe ad religionem, niſi poſſit cum alacritate animi, & cum ſufficientibus viribus illius pondus integrè ſuſtinere, & ideo ſi probabiliter iudicat hanc conditionem non impleri, non obligabitur ex tali voto ad perſeuerandum. quæ doE ctrina conſentanea eſt auctoritatibus ſuprà citatis.

5. Reſolutio dubij poſiti.

Probatur.

Nec contra illam vrgent rationes dubitandi poſteriori loco factæ, nam licèt votum religionis ad hunc finem ordinetur, vt homo in propoſito religionis confirmetur, & aliquo modo ad perſeuerandum cogatur, vel obligetur, non tamen abſolutè, neque ſub illa conditione adeò ſtricta & rigoroſa, ſed ſub alia magis accommodata humanæ fragilitati, qualis à iure intenditur, & à nobis explicata eſt; & illa ſufficit ad conſtituendam aliquam differentiam inter nouitium habentem votum, & non haben-

6. Satisfit rationibus in contrarium adductis.

tem. Nam qui votum non habet, neque illam conditionem expectare tenetur, ſed pro libertate ſua poteſt intra probationis annum religionem relinquere, etiamſi optimam, ſibique accommodatam, & facilem illam inuenerit, quia nondum eſt aliquo vinculo aſtrictus. Non deſunt tamen qui dicant, etiam in eo caſu peccare venialiter nouitium non habentem votum, ſi religionem relinquat, ſine rationabili cauſa. ita Philarchius tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 20. ad finem. Anglez difficul. 7. de Voto. Sanchez lib. 4. de Voto. cap. *16.* num. 92. ſequentes in hac parte Caietanum, vbi ſuprà, qui idem apertè affirmat; addit tamen, (& in hoc differentiam conſtituit) eum, qui non habet votum, ſi exeat ſine rationabili cauſa, peccare tantùm venialiter, alium verò peccare moraliter. Rationem verò illius peccati in hoc ponit, quia eo ipſo quòd quis ſuſcipit habitū religionis, quoddam pactum tacitum inter ipſum & religionem intercedit, vt ſi aptus inuentus fuerit poſt probationem, ad profeſſionem admittatur, ideóque non poſſet à religione non admitti, aut expelli gratis, & ſine rationabili cauſa: ergo vt pactum æquale ſit ex vtraque parte, etiam nouitius non poteſt relinquere habitum religionis ſine cauſa rationabili. Quæ ratio apparens quidem eſt, tamen ſi eſt efficax, non videtur tantùm concludere culpam venialem, ſed etiam mortalem, quia non erit tantùm violatio fidelitatis, ſed etiam iuſtitiæ, nam pactum cum mutua obligatione & onere ex iuſtitia obligat. Item, quia ex parte religionis, ſeu religioſorum expellere nouitium idoneum ſine cauſa rationabili, & contra voluntatem eius, videtur eſſe peccatum mortale; ergo etiam ex parte nouitij ſimile peccatum interueniet, ſi ſine cauſa religionem deſerat. Quòd ſi hoc concedatur, differentia alia conſtituenda erit, nam tunc nouitius, qui habet votum præter hoc peccatum, committit etiam ſacrilegium contra votum.

7. *Nouitius non habens votum religionis, poteſt illam deſerere abſque rationabili cauſa ſine vllo peccato. Non ita dicendum de miniſtris religionis expellentibus.*

Non videtur tamen mihi neceſſarium hoc pactum admittere, quod neque ex expreſſa partium voluntate, ac conditione ſatis oſtendi poteſt, neque etiam ex iure habetur. Quapropter, per ſe loquendo, nullum inuenio peccatum in hoc exitu merè voluntario, ſecluſo voto, quia nullam inuenio virtutem, aut legem, quæ per illum directè ac per ſe violetur. Neque eſt ſimile ex parte religionis, exiſtimo enim miniſtros eius grauiter peccare expellendo nouitium idoneum ſine cauſa rationabili, vel quia abutuntur poteſtate iuriſdictionis ſibi conceſſæ, ratione cuius ex officio tenentur, & bonum religionis procurare, & quaſi iuſtum iudicium ferre in ea cauſa, vel quaſi iuſtam diſpenſationem exercere. Videntur etiam mihi peccare contra charitatem reſpectu nouitij, quia priuant illum magno bono, & grandi periculo exponunt. Quæ rationes non habent locum in ipſo nouitio, quia diſponere poteſt de ſeipſo, non vt miniſter, aut diſpenſator, ſed vt dominus, & poteſt cedere iuri ſuo. Reſpectu verò religionis non peccat contra charitatem, quia inde non reſultat nocumentum alicuius momenti ipſi religioni, nec etiam contra iuſtitiam, aut fidelitatem, quia nihil promiſit. Neque oportet obligationem eſſe mutuam, quando ſolùm eſt ex charitate, vel iuſtitia legali, aut alia ſimili. Dixi autem, per ſe, quia ex intentione operantis poterit facilè voluntas illa deſerendi inchoatum ſtatum eſſe peccaminoſa, ſi fiat propter malum finem, in quo & venialis & mortalis culpa eſſe poteſt pro ratione finis, & fortè regulariter non deeſt aliqua culpa, ſaltem venialis; quòd tamen non ſit ſimpliciter neceſſaria patet, quia ille egreſſus non eſt ex obiecto ita prauus, quin poſſit fieri cum intentione honeſtè viuendi, quanuis ſine obligatione ad tantam perfectionem.

8. *Limitant aliqui traditam doctrinam, dummodo non ſit ingreſſus religionē cum propoſito perſeuerandi in illa: ſed non bene. Panorm. Palud.*

Aliqui verò exiſtimant hoc eſſe limitandum, vt non procedat, quando aliquis ingreſſus eſt religionem cum propoſito perpetuò perſeuerandi in illa. quod ſentiunt Panormit. in cap. *ſtatuimus*, de Regularib. & tunc aiunt ſi egrediatur, teneri ad ingrediendum iterum religionem ſaltem laxiorem, vt patet ex Panormit. in cap. *conſuluiſti*, de Regular. num. 3. Et ſequitur Palud. d. 38. quæſt. 4. art. 1. & fauent leges Hiſpaniæ partita 1. tit. 7. l. 7. & 8. Sed hæc ſententia ſi propriè intelligatur de nudo propoſito falſa eſt, & deſtruens generalem doctrinam moralem, quia ferè nullus ingreditur religionem, niſi cum illo propoſito; vnde etiam repugnat prædictis decretis. Videntur autem dicti auctores per propoſitum intellexiſſe intentionem faciendi tacitam profeſſionem, vt in 1. diſput. de Voto adnotauimus, de qua profeſſione plura in ſequentibus.

9. *Inſtantia ſoluitur.*

Dices, idem fore dicendum de illo, qui habet votum, ſi conſequenter loquamur. Diximus enim fauorem à iure conceſſum circa libertatem profeſſionis infra annum probationis, integrum manere, non obſtante dicto voto: ergo ſi ſtante voto hæc libertas tanta eſt, vt poſſit quis licitè habitum religionis exuere ſine rationabili cauſa, tam ex parte religionis, quàm ex parte ſui, licèt non ſine honeſto fine, (hæc enim duo valde diuerſa ſunt) eadem libertas manebit etiam poſt votum emiſſum. Reſpondetur negando conſequentiam, quia illa libertas deſerendi religionem ſine rationabili cauſa, non pertinet ad fauorem iuris communis, ſed quid conſequens potiùs permiſſum, quàm intentum. Vnde tria ſunt in hoc iure diſtinguenda. Primum eſt id quod immediatè ſtatuit, ac concedit, & hoc ſolum eſt, vt profeſſio fieri non poſſit ante annum probationis expletum. Secundum eſt finis per ſe intentus, qui eſt vt vel profeſſio fiat cum ſufficienti cognitione, & libertate, vel vt non fiat, ſi ex cauſa rationabili ita oportuerit, & hoc per ſe pertinet ad fauorem intentum, & conceſſum per hanc legem. Tertium eſt (quod inde conſequitur) hunc nouitium pro ſua libertate poſſe toto illo anno religionem dimittere, ſine alia cauſa rationabili; & hoc non eſt per ſe intentum per illam legem, ſed permiſſum, quia vitari non potuit ſuppoſita ſuſpenſione ſeu prohibitione profeſſionis pro illo anno. Vnde quoad hanc partem nihil concedit, ſed relinquit hominem in ea diſpoſitione, & libertate, in qua antea erat, & ideò ſi homo aliunde nullam habebat obligationem, liber manet: ſi autem homo iam voto ſe obligauerat ad perſeuerandum in religione non interuenienti cauſa rationabili ad deferendam illam, lex non abſtulit talem obligationem, ſed facultatem ita ſe obligandi, cùm per ſe non intendat concedere, aut tueri illam libertatem, quatenus detrimentum potius, quàm fructum afferre poteſt, ſed permittit illam, quia non potuit ab altera ſeparari.

Tandem

10\. Difficultas ſupereſt, an voto religionis obligatus, qui ex rationabili cauſa intra annũ probationis, illã deſerit, liber omnino maneat ab obligatione voti.

Tandem inquiri poteſt circa hoc punctum, an is qui ex rationabili cauſa, dimittit religionis habitum intra annum probationis, liber omnino maneat ab obligatione voti. Reſpondeo, iuxta diſtinctionem datam cap. præcedenti, ſi votum fuit de vno monaſterio, ſeu loco determinato, omnino extinctam manere obligationem voti, quia iam fuit ſufficienter impletum, cùm pro illo loco ſufficiens experimentum factum ſit. Idémque in voto de aliqua religione in ſpecie, ſi cauſa rationabilis ad non perſeuerandum oritur ex his conditionibus, vel oneribus, quæ ſoli religioni communia ſunt, quia tunc probatio illius loci eſt virtualis probatio totius religionis. At verò ſi illa cauſa ſolùm naſcatur ex propriis ac particularibus conditionibus talis loci, vt ſi reſpectu talis perſonæ ſit incommodus ſaluti eius, vel quid ſimile, tunc res videtur magis dubia, nam tunc illa non videtur ſufficiens probatio pro tota religione, & conſequenter, nec cauſa eſt rationabilis ad totam illam deſerendam, ſed ſolùm in tali loco. Tenebitur ergo vel procurare priùs loci mutationem, quàm habitum deſerat, vel ſi hoc non permittit conſuetudo religionis, aut ex rationabili cauſa non conceditur, tenetur iterum ingredi ad probandum in alio loco, vbi ceſſent illa particularia incommoda. Atque hæc ratio cum proportione applicari poteſt ad votum religionis in genere: nam licèt quis habeat iuſtam cauſam non perſeuerandi in tali religione propter ſpecialem rigorem, vel modum procedendi eius, non ideo habet rationabilem cauſam dimittendi abſolutè religioſum ſtatum, nam in alio fortaſſe poſſet facilè perſeuerare: ergo cùm ſe obligauerit ad religionem in genere, adhuc tenetur ampliùs probare in alia religione, niſi rationabilis cauſa oriatur ex generali difficultate ſtatus religioſi, vt ſic.

11\. Reſolutio difficultatis. Vouens religionem ſi ex cauſa rationabili egrediatur, vel ſi eiiciatur, dũmodo directè nec indirectè eiectionem non procurauerit: manet omnino liber à voto, nec tenetur in aliis monaſteriis, vel religionibus ingredi.

Nihilominus non cenſeo, hoc onus eſſe imponendum vouentibus, niſi vbi aliàs conſtiterit, hanc fuiſſe ſatis claram, & expreſſam intentionem vouentis: clarum eſt enim poſſe illum ſe obligare, ſi velit, ad probandum ſæpius in pluribus locis, vel religionibus. At verò quoties votum ſimpliciter & ordinario modo fit, non videtur ita explicanda intentio vouentis, quia ſolùm vouet ingredi religionem: ergo tantùm vouet ſemel ingredi, nam qui indefinitè promittit aliquid facere, vt ieiunare, aut eleemoſynam dare, ex vi voti ſolum obligatur ad id ſemel faciendum, quia ad veritatem indefinitam ſufficit vna particularis; ergo qui ſemel ingreſſus eſt religionem, & bona conſcientia non perſeuerauit, ſufficienter impleuit votum illud: ergo extincta manet eius obligatio. Accedit quòd eſſet grauiſſimum onus iterum ac ſæpius loca vel religiones probare, & in eis ſemper de nouo nouitiatum inchoare, ac proinde cogi ad probandam religionem pluſquam per annum, quæ omnia videntur eſſe aliena ab intentione vouentium. Et hoc idem dicendum eſt ſi non ipſe voluntariè egrediatur, ſed à religione eiiciatur: nam eſt eadem proportionalis ratio, dummodo bona fide proceſſerit, & directè, aut indirectè non procurauerit eiectionem, aliquid in eum finem faciendo, vt eiiciatur, nam tunc non tam eiicitur, quàm ipſe ſua voluntate egreditur ſine rationabili cauſa: at verò ſi abſque tali intentione ſua ex fragilitate, aut praua conſuetudine ita ſe gerat, vt eiici mereatur, nihilominus voto ſuo ſatisfeciſſe iudicandus eſt, quia iam fecit quod promiſit, probando religionem. Et ita facilè reſpondetur ad priores rationes, nam illa probatio eſt ſufficiens iuxta vouentis intentionem, & ideo cauſa rationabilis, quæ ex illa reſultet, ad non perſeuerandum in tali loco, vel religione, eſt etiam ſufficiens ad extinguendam omnino voti obligationem.

12\. Idem dicẽdũ de voto, quo quis promittit eſſe religioſum: nã votum religionis, & eſſendi religioſũ, ſunt æquiualentia. *Caiet.*

Dices, Quanuis ratio facta rectè procedat in voto ingrediendi religionem, non tamen in voto quo quis promittit eſſe religioſum, quia religioſus propriè non conſtituitur per ingreſſum, ſed per profeſſionem; & ideò qui vouet eſſe religioſus plus videtur promittere, quàm ingreſſum religionis: ergo ſi per vnum ingreſſum nec potuit aſſequi vt eſſet religioſus; nec ſatis expertus eſt illum ſtatum ſibi non expedire, tenetur adhuc illum procurare. Vnde Caiet. 2.2. quæſt. 189. articulo quarto dubio primo, differentiam inuenit inter illa duo vota, & putat ampliùs obligare votum eſſendi religioſum, ille autem fundatur in perpetuitate, de qua ſtatim. In præſenti autem mihi videntur illa vota æquiualentia, quia etiam votum ingrediendi religionem per ſe tendit ad ſtatum, & aliquo modo ad illum obligat, vt dixi: & è contrario votum eſſendi licèt magis explicet ipſum ſtatum, tamen etiam intelligitur ſecundùm formam iuris communis, vt D. Thom. dixit; & ideo non excludit conditionem dictam, videlicet ſi poſt ſufficientem probationem talem ſtatum ſibi iudicet conuenientem. Quare licèt verba ſint diuerſa, res eſt eadem, & ideo non magis obligat vnum votum, quàm aliud. Atque hæc videtur etiam eſſe communis intentio vouentium.

CAPVT IV.

Ad quid obliget votum profitendi, ſeu perſeuerandi in religione.

SVpereſt dicendum de alio vouendi modo, quo quis expreſsè & directè vouet profiteri in religione, ſeu perpetuò in ea manere. De quo certum eſt obligare ad omnia, ad quæ obligat votum ſimplex religionis. Difficultas verò eſt an amplius obliget, ſcilicet ad perſeuerandum abſolutè, & ſine conditione, hoc enim affirmare videtur D. Thom. dict. quæſt. 189. artic. 4. & ſequuntur Caiet. Cou. & Nauarr. citati in præcedenti puncto, Abul. num. 30. quæſt. 95. ad primum, & quæſt. 93. Antonin. 3. part. tit. 16. capite 2. Palac. in 4. diſt. 38. diſput. 1. poſt quartam concluſ. Philiarch. tom. 1. parte 2. lib. 3. cap. 20. & hoc tempore videtur hæc ſententia communiter recipi à viris doctis, & probatur, quia votum obligat ad id de quo fit; ſed hoc votum non eſt tantùm de ingreſſu, vel probatione religionis, ſed expreſsè fit de perſeuerando, vt ſupponitur: ergo ad hoc obligat. Confirmatur, nam ſi nouitius intra religionem iam exiſtens faciat votum profitendi in illa, ad hoc obligatur, nam illud votum ſanctum eſt, & validum; ergo aliquem effectum habet; ergo maximè obligationem ad perſeuerãdũ: ergo votum perſeuerandi emiſſum ante ingreſſum eundem effectum habet. Tertiò argumentatur 1.

Prima opinio aſſerit obligare ad perſeuerantiam. *D. Thom. Caiet. Nauar. Philiarch.* Probatur primò. Secundò. Tertiò.

tatut Nauarr. à poſteriori, quia difficiliùs diſpenſatur votum perſeuerandi in religione, quàm abſolutum votum religionis; vnde ſi quis habens votum perſeuerandi peteret diſpenſationem, explicato ſolùm voto abſoluto religionis, cenſeretur ſubreptitia diſpenſatio. Imò aliqui exiſtimant ſolum votum perſeuerandi eſſe reſeruatum, votum autem ingrediendi non eſſe reſeruatum, quia non eſt abſolutè perpetuum: ergo ſignum eſt multo maiorem eſſe obligationem voti perſeuerandi, quæ ſolùm poteſt in hoc conſiſtere, quòd abſolutè obligat ad perſeuerandum. Quartò, quia vnuſquiſque poteſt iuri ſuo renuntiare, ſeù fauori ſibi à iure conceſſo; quod in particulari de hoc fauore annuæ probationis aſſeritur in cap. *Statuimus*, & c. *conſulti*, de Regular. ſed qui vouet profiteri, & perpetuò perſeuerare in religione, ſatis declarat ſe renuntiare iuri ſuo: ergo obligatur abſolutè, & ſine dependentia ab anno probationis ad profitendum, & perſeuerandum.

Quartò.

2\. Secunda ſententia eſt extremè contraria, quam tenet Soto lib. 7. de Iuſtit. quæſt. 2. art. 1. ad 3. vbi nihil intereſſe putat inter votum perſeuerandi in religione, & votum religionis, ſeu ingrediendi religionem abſolutè factum, nec plus obligare vnum, quàm aliud. Eam ſequitur Aragon. 2. 2. queſt. 88. att. 3. ad 2. ſolutionem. Ledeſma tom. 2. tract. 10. cap. 3. dub. 7. caſu 4. Ratio eius eſt, quia qui abſolutè vouet religionem, etiam vouit perſeuerantiam in religione; ſed quia non vouet illam niſi ſecundùm formam iuris, ideo non cenſetur illam abſolutè vouere, ſed ſub conditione à iure conceſſa: ergo pari ratione, quantumcunque expreſsè voueat profiteri, ſemper ſubintelligitur illa conditio, quia ſemper intelligitur quiſque vouere ſecundùm formam iuris. Eadémque ratio eſt de voto perſeuerandi, quia non aliter perſeueratur in religione, quàm profitendo, & ideo ſub qua conditione intelligitur promiſſa profeſſio, intelligitur etiam perſeuerantia promiſſa. Idem optimè explicatur in caſu illo, in quo quis vouet eſſe religioſus cum proprietate accipiendo religioſum, quem non habitus, ſed profeſſio conſtituit, vt dicunt iura; nam illi etiam voto optimè accommodatur ſupradicta conditio, & tamen religioſus vt ſic includit perfectionem, & perpetuitatem ſtatus: ergo quòd perpetuitas, vel profeſſio formaliter proferantur, non mutat naturam voti, nec excludit prædictam conditionem.

Secunda opinio negat obligare ad perſeuerãdum, & nullum agnoſcit diſcrimen inter votum religionis, & votum perſeuerãdi in religione. Soto. Probatur.

3\. Accedit in confirmationem huius ſententiæ, quia ex hoc fundamento (quod ſine dubio valde probabile, & iuridicum apparet) facillimè diſſoluuntur, vel potiùs per ſe cadunt fundamenta contrariæ ſententiæ: ergo in materia oneroſa hæc pars, vtpote benignior, præferenda eſt; non eſt enim grauis obligatio imponenda ſine aperto iure, vel conueniente ratione. Antecedens patet diſcurrendo per rationes ſingulas. Ad primam enim dicitur hoc votum licèt in cortice verborum (vt ſic dicam) videatur continere promiſſionem perſeuerandi, re tamen vera tacitè & intimè includere conditionem, ſi iudicetur expediens poſt iuridicam probationem, quæ conditio non eſt gratis aſſerta, ſed in iure fundata, & in communi etiam ſenſu, & intentione vouentium. Vnde ad ſecundam, ſeu ad confirmationem idem cum proportione dicimus de nouitio qui poſt ingreſſum vouit profiteri; nam ſemper intelligitur vouiſſe ſub eadem conditione, ſi

Confirmatur reſpondendo ad argumenta contrariæ ſententiæ.

Reſponſio ad primam rationem.

Ad ſecundam.

A in eo tempore probationis quod ſupereſt, nulla rationabilis cauſa ad dimittendam religionem, de nouo innoteſcat. Itaque per illud votum ſolùm intelligitur nouitius ſe priuare illa libertate, quam antea habebat ad non perſeuerandum, etiam ſine cauſa. Vnde ſumi poteſt confirmatio, nam votum illud ſufficienter in hoc ſenſu explicatur, ſufficientémque habet effectum: ergo non oportet maiorem rigorem & obligationem imponere. Ad tertiam negatur aſſumptum; vnde ſuprà agentes de votis reſeruatis oſtendimus æquè reſeruatum eſſe votum religionis, ſiue abſolutè fiat, ſiue ingrediendi, ſiue perſeuerandi in religione.

Ad tertiam.

4\. Ad quartum verò argumentum conſequenter negaret Soto ſic vouentem renuntiare iuri ſuo. Hoc tamen maiori indiget declaratione, & examinatione, nam, vt opinor, hinc pendet punctum & reſolutio quæſtionis. Et primò videndum eſt an poſſit homo huic iuri renuntiare: & quidem ex natura rei ſecluſo impedimento iuris poſitiui, non eſt dubium quin poſſit religionem ingrediturus huic iuri renuntiare, quantum ad ipſum ſpectat, quia eſt dominus ſuæ libertatis. Dico autem, *quantum ad ipſum ſpectat*, quia etiam hoc ius eſt introductum in fauorem religionis, & ideo quantumcunque quis voto renuntiet iuri ſuo, & ſe obliget ad profitendum independenter, vt ſic dicam, à probatione, nihilominus religio poteſt illum dimittere, niſi etiam ipſa renuntiaſſet iuri ſuo, & ſe obligaſſet, quod etiam facere poſſet ex natura rei, ſecluſo iure poſitiuo impediente. Deinde etiam eſt certum iure antiquo potuiſſe vnumquemque huic iuri renuntiare, vt manifeſtè probant dict. caput *Statuimus*, & caput *conſulti*, de Regular. vbi pro ratione redditur, *Cùm quilibet renuntiare valeat ei, quod pro ſe noſcitur introductum.* Idem habetur in cap. *ad Apoſtolicam*, eod. tit. vbi admonentur prælati religionis, ne facilè huiuſmodi renuntiationem admittant, quod eſt obſeruandum, nam deſeruiet præſenti intentioni. Nunc autem dubitari poteſt, an poſt ius nouum Concilij Trid. poſſit validè quiſpiam renuntiare huic fauori: nam Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. de Regular. abſolutè irritat profeſſionem factam ante expletum annum probationis, nulla facta exceptione voluntariæ renuntiationis: vnde poſt illud decretum admittenda non eſt, vt latiùs infrà dicemus: ergo quoad hanc partem derogata ſunt illa iura antiqua: ergo ratione huius noui iuris non poteſt quis renuntiare huic fauori à iure ſibi conceſſo, quantumcunque voueat perſeuerare in religione. Nihilominus hæc vltima illatio ſolida non eſt, aliud eſt enim prohibitam eſſe hanc renuntiationem, quoad hunc effectum, vt profeſſio ante expletum annum facta valeat; aliud verò eſt eſſe prohibitam quoad aliũ effectum, ſcilicet, vt poſſit quis ſe abſolutè obligare ad faciendam profeſſionem poſt annum expletum. Quoad primum vetita eſt illa renuntiatio in concilio Tridentino, non verò quoad ſecundum, nullam enim de hac re mentionem facit, ſolúmque irritat profeſſionem factam ante annum expletum, non verò irritat aliquod votum ſimplex intra illum annum factum: ergo ſicut antea poterat quis ſe obligare ad profeſſionem poſt annum faciendam, etiamſi nollet ante expletum annum profeſſionem facere, ita & nunc.

Ad quartũ.

Dubium. An poſſit quis huic iuri renuntiare: & dicendum primò poſſe ex natura rei, ſecluſo iure poſitiuo impediente.

Dicendum ſecũdò etiã poſſe iure antiquo renuntiare huic iuri.

Tota dubitatio eſt poſt Conc. Trident.

Concilium prohibet tantùm, & irritat profeſſionem factam ante annum probationis expletum; non verò votum aliquod ſimplex intra illum annum factum.

Dices,

5. *Inſtantia ex fine & & ratione Concilij deducitur.*

Dices, licèt hoc Concilium non exprimat, ex fine & ratione eius intelligi poteſt hanc eſſe mentem eius, & totum hoc comprehendiſſe, quia finis Concilij fuit, vt profeſſio cum perfecta libertate, & ſufficienti experimento religionis fieret ad vitanda pericula, vel inconſtantiæ, & apoſtaſiæ, vel vitæ perpetuò iniocundæ, vel etiam infructuoſæ; ad hunc autem finem neceſſarium eſt non ſolùm vt profeſſio intra annum non fiat, verùm etiam neque abſoluta obligatio ad profeſſionem: nam ſi poſtea religio diſpliceat, vel frangenda eſt fides obligationis factæ, vel eadem incommoda ſequentur. Confirmatur, idem Concilium ſtatim in cap. 16. annullat omnem renuntiationem, aut obligationem, niſi cum certis conditionibus ibi aſſignatis, & non permittit hunc fauorem renuntiari à nouitio, & in diſcurſu illius capitis & ſequentium alia plura ſtatuit in fauorem libertatis in omittenda profeſſione; conſtat autem hanc libertatem magis diminui per huiuſmodi votum, quàm aliis mediis quantum ſpectat ad forum conſcientiæ.

6. *Soluitur inſtantia allata. Votum perſeuerandi in religione nec prohibetur, nec irritatur à Conc. Trident.*

Fateor coniecturam eſſe apparentem, eſſéque ſatis conſentaneum menti Concilij, vt hæc vota non conſulantur, nec facilè fiant: nihilominus affirmare non poſſumus tale votum ſimplex irritatum eſſe à Concilio, quia irritatio voti eſt res grauiſſima, & expreſsè facienda eſſet, ſi fuiſſet intenta. Si autem votum hoc irritatum non eſt à Concilio, factum tenet, ac proinde obligat. Neque enim probabiliter dici poteſt nunc votum illud non eſſe de bono obiecto, ſed prohibito, & ideo non eſſe validum: falſum enim hoc eſt, nam obiectum eius eſt profeſſio poſt annum probationis facienda, hoc autem obiectum bonum eſt, & iuri Concilij conſentaneum.

Obiectio in cõtrarium.

Dices, eo ipſo quòd fit tale votum, deſtruitur veritas anni probationis, & ideo tale votum deſtruit quodammodo obiectum ſuum, & eo ipſo facit, vt ſit de obiecto illicito, vel potius impoſſibili; quia profeſſio ſine vero anno probationis poſt ius Concilij Tridentini impoſſibilis eſt. Antecedens declaratur ex quadã doctrina Caiet. ſuprà tacta, nam vera probatio non eſt niſi vbi experimentum ſumitur hoc animo & intentione, vt ſi res poſt experimentum grata iudicetur, aſſumatur; ſi verò ingrata, relinquatur: hanc verò intentionem licitè habere non poteſt qui abſoluto voto perſeuerandi ligatus eſt; ergo tale votum facit hominem moraliter incapacem probationis: ergo eſt repugnans Concilio, atque adeò de re illicita, ac moraliter impoſſibili. Minor probatur, nam ſi tale votum eſt validum, qui habet illud, tenetur habere intentionem profitendi poſt annum, ſiue experiatur religionem ſiue gratam, ſiue ingratam: hæc ergo non eſt vera probatio, ſed ficta. Sic enim ſuprà dicebamus cum D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 4. ad 3. eum qui cùm habeat votum ingrediendi religionem, illam ingreditur cum abſoluta intentione non perſeuerandi, quantumuis ſibi gratam illam experiatur, non implere votum, quia reuera non intrat ad probandum, ſed quaſi per modum cuiuſdam cæremoniæ: ergo commutata proportione qui ingreditur & animo, & obligatione profitendi, quantumuis ingratam experiatur, religionem verè non intrat ad probandum.

D. Thom.

7. *Non eſt improbabile dicere ſaltẽ indirectè ex mutatione*

Non eſt quidem improbabilis ratio, ob quam poſſet aliquis apparenter dicere, quamuis Concilium directè hoc votum non irritauerit, tamen ex mutatione ab ipſo facta in tali materia, id eſt,

A

ex abſoluta neceſſitate anni probationis ab eo ſpecialiter inſtituta conſequenter factum etiam eſſe, vt tale votum in ſenſu omnino abſoluto, validum eſſe non poſſit. Et hinc profectò multum probabilitatis accreſcit opinioni Soti.

materiæ per Concilium eſſe inualidum tale votum.

Ratio tamẽ allata in argumento non conuincit.

Nihilominus tamen ratio facta, licèt acuta videatur, non ſatis conuincit. Tum quia Concilium ſolùm intendit, vt profeſſio ſit omnino libera ab omni extrinſeca neceſſitate, & in foro, vt ſic dicam, Eccleſiaſtico: de neceſſitate autem, ſeu obligatione merè interna apud Deum ex ſola propria voluntate manante, nihil diſponit.

Concilium ſolùm intẽdit vt profeſſio ſit omnino libera ab omni extrinſeca neceſſitate; de neceſſitate autem, ſeu obligatione merè interna apud Deum nihil diſponit.

Vnde ego facilè concederem omne pactum inter nouitium & religionem de facienda, vel admittenda profeſſione poſt annum ſub abſoluta obligatione, id eſt, quidquid

B

ex probationis experimento reſultet, nullum eſſe virtute illius decreti dicto modo ponderati, & adiunctis etiam aliis ſuperiùs citatis.

Obligatio ab extrinſeco prouenienſ, quale eſt pactum, facit profeſſionem nullam.

De voto autem ſoli Deo facto non eſt eadem ratio, quia illud pertinet ad forum merè internum, de quo, vt dixi, Concilium nihil diſpoſuit. Tum etiam, quia votum illud non omnino excludit intentionem ſufficientem ad veram probationem, nam ad hanc ſufficit intentio profitendi, etiamſi poſt probationem religio iudicetur maximè difficilis, & ingrata, niſi hoc ſit in tali gradu, vt homo non poſſit tuta conſcientia in illo manere, vel vt euidentiſſimè conſtet melius & vtilius fore ad ſalutem animæ in illa non perſeuerare: hoc enim ſufficit vt

C

experimentum fiat verè ad vtramque partem, ſcilicet vel retinendi, vel relinquendi ſtatum, & ideo ad veram probationem ſufficit, vt ſtatim explicabo.

Differentia inter votum ſimplex, & profeſſionem.

Accedit etiam differentia inter profeſſionem & votum ſimplex, quòd profeſſio per vota ſolennia ſemel emiſſa habet moralem quandam indiſſolubilitatem, tantámque firmitatem, vt propter priuata incommoda, vel difficultates diſſolui non poſſit, votum autem ſimplex, etiamſi ſit de profeſſione facienda, ſi pòſt aut indiſcretè factum, aut nimis obſeruatu difficile inueniatur, habet plura remedia, nam & per Pontificem diſpenſari poteſt, & ſæpe etiam debet illum dimittere liberum, non obſtante talis voti obligatione; neque ipſe peccabit contra votum, etiamſi prælatis religionis ſuas

D

cauſas, & diſpoſitionem repræſentet, vt meliùs, & prudentiùs poſſit de ſua admiſſione deliberare: nam hoc non eſt contra votum perſeuerandi, nam illud ad minimum habet hanc conditionem ſubintellectam, ſi à religione acceptetur, vtique cum perfecta notitia omnium quæ neceſſaria ſunt, vt prudenter id fiat. Ob hanc ergo differentiam, licèt Concilium irritauerit profeſſionem ante expletũ annum probationis factam, non ſequitur irritaſſe votum emittendi profeſſionem, vel aliquid circa hoc votum diſpoſuiſſe; quod etiam declarauit congregatio Cardinalium, ſuper decreta Concilij: declaratio autem apud Marzillam & Farina-

E

cium ita habet. *An verò qui vouit ingredi religionem, & in ea perſeuerare, ſi ingreſſus intra annum probationis recedens, ſit liber voto, ex mente huius decreti Concilij, &c. Congregatio declarauit hoc decretum Concilij nihil diſpoſuiſſe de voto. idem declarauit ſi tempore nouitiatus emiſiſſent tale votum nouitij.* Non deeſt ergo poteſtas etiam poſt Concilium Trident. qua vnuſquiſque poſſet renuntiare iuri ſuo quoad hanc obligationem profitendi poſt annum probationis.

8. *Ponuntur duæ reſolutiones.*

Vlteriùs verò explicandum ſupereſt, an per votum perſeuerandi in religione cenſeatur quis eo ipſo huic iuri renuntiare. In qua re duo mihi di-

Prima reſolutio. Per votum perſeuerãdi niſi aliud intendat vouens, ſolùm obligatur ad nõ dimittendã religionem ſine iuſta cauſa.

cenda videntur. Primum eſt per votum illud abſolutè factum, niſi ſpecialis & expreſſa intentio vouentis interueniat, non eſſe interpretandum, aut intelligẽdum vouentem renuntiare huic iuri ſuo, ſed tantùm ſe obligare ad non dimittendam religionem ſine iuſta & rationabili cauſa. Atque in hoc ſenſu approbo Soti ſententiam, quam mihi ſufficienter probant, quæ in illius perſuaſionem & defenſionem adduxi, atque illa etiam quæ circa intelligentiam Concilij Trident. inquiſita ſunt. Nam ex eis attentè perſpectis intelligere licet propenſionem, vt ſic dicam, totius iuris communis, etiam vt profeſſio religionis fiat cum perfecta cognitione & experimento talis ſtatus, & cum omnimoda libertate ad dimittendum, vel aſſumendum: ergo quoties votum commodè explicari poteſt factum eſſe ſecundùm hoc ius, & hoc non repugnat expreſſæ intentioni vouentis, id explicandum eſt; maximè cùm tale ius fauorabile ſit non ſolùm religioni, ſed etiam perſonæ vouenti, & ſit etiam valde conſentaneum rectæ rationi, & naturali etiam inclinationi. Poteſt autem tale votum optimè illo modo intelligi, vt ſatis inter argumentandum declaratum eſt: & ſufficienter perſuadetur ex illo principio à Theologis & Iuriſperitis ſuprà citatis recepto: votum, quantumuis abſolutum appareat, intelligendum eſſe iuxta formam iuris, niſi aliud fuerit expreſſum.

9. Dices, aliquando is qui religionem vouet, iterum vouet perſeuerare in religione, intendens ſe ampliùs obligare, & tamen per ipſius votum iam erat obligatus ad non dimittendam religionem, ſine rationabili cauſa, vt ſuprà dictum eſt: ergo poſterius votum magis abſolutè obligat ad perſeuerandum. Reſpondeo ſæpe multiplicari hæc vota ab hominibus, præſertim intelligentibus vt per promiſſionis repetitionem ſe magis ac magis confirment in propoſito religionis promiſſo, quam diſtinctis verbis explicant, vt clariùs & diſtinctiùs ſibi proponant totum id, ad quod obligati ſunt, & nouo propoſito in illo confirmentur. Ab aliis verò ignorantibus, aut minùs doctis, aliquando fit hæc repetitio, non quia intendant obligari ad rem diuerſam, ſed quia putant votum ſæpius repetitum magis obligare. Multi etiam facilè cogitare poſſunt, per votum religionis ſolùm obligari ad ſuſcipiendum habitum eius, & poſſe poſtea liberè exire, abſque alia cauſa, & ideo addunt votum perſeuerandi. Multi etiam hoc vouentes, & putantes addere obligationem priori voto, ſi interrogentur, neſciunt diſtinctè explicare quid intendunt, & ideo eorum intentio meritò ſecundùm iura explicatur, & quidquid de tali multiplicatione votorum cogitant, eorum ignorantiæ attribuitur, niſi vbi conſtiterit eos ex certa ſcientia aliud intendere.

Inſtantia allata ſoluitur.

10. Dico ergo vltimò, ſi de expreſſa intentione vouentis ſatis conſtiterit voluiſſe abſolutè ſe obligare ad perſeuerandum, ad hoc manet obligatus, ita vt votum illud diſtinctum ſit à voto indefinitè religionis, longéque aliam obligationem quoad hanc partem inducat. Hoc ſenſu interpretor ſententiam D. Thomæ. Oportet tamen cum Caietano aduertere aliud eſſe vouere religionem cum propoſito perſeuerandi; aliud verò vouere ipſam perſeuerantiam, quia propoſitum, & votum longè diuerſa ſunt. Hîc ergo non agimus de illo priori modo, ille enim non obligat ad perſeuerantiam, quia propoſitum non inducit obligationem: ſermo ergo eſt de poſteriori modo; & ita aſſertio probata manet ex dictis: nam in homine eſt poteſtas ad ſe obligandum hoc modo quæ nullo iure ablata, vel impedita eſt: ergo ſi accedat voluntas & actus promittendi cum intentione ſe obligandi, vt in caſu ſupponitur, promittens obligatus manebit. Et confirmatur, nam tale votum habet diſtinctam materiam à voto religionis, vt ſic, vt ex prædicta intentione vouentis conſtat, & illa materia, quantum in ſe eſt capax eſt voti, quia ex ſuo genere eſt de bonis melioribus, & nullo iure prohibita eſt: ergo ex parte illius validum eſt votum. Aliæ autem conditiones requiſitæ non deſunt: ergo tale votum, & ſimpliciter eſt validum, & diſtinctum à voto indifferente religionis, & conſequenter nouam obligationem inducens, quæ non eſt alia niſi abſolutè perſeuerandi, vt per ſe ſatis conſtat.

Secunda reſolutio. Si vouens expreſſa intentione voluit ſe abſolutè obligare ad perſeuerandum, ad hoc manet obligatus.

Probatur.

Atque hæc doctrina confirmari poteſt ex verbis Innocent. III. in cap. *conſulti*, & clariùs ex Gregor. IX. in cap. *ſtatuimus*, de Regularib. Quærunt enim an ingrediens religionem poſſit liberè exire ante annum probationis expletum, & reſpondent poſſe, *niſi euidenter appareat, quòd tales voluerint abſolutè vitam mutare, & in religione perpetuò Domino deſeruire.* Verum eſt textus illos optimè intelligi de voto ſolenni & tacita profeſſione; quod euidentius eſt d. cap. *Conſulti*, & ita communiter exponuntur. Panormitanus autem cum Cardin. illa verba intelligit de voto ſimplici, & eſt ſatis probabile, quia Pontifex diſtinguit tale votum à profeſſione expreſſa, & tacita; ſed hoc infrà poſt ſequentem librum examinabimus. Nunc ſolùm expendimus illud verbum, *Niſi euidenter appareat.* nam inde ſaltem à ſimili ſumimus argumentum, hanc obligationem non eſſe imponendam, niſi vbi euidenter conſtiterit de intentione vouentis, neque eſſe negandam, vbi de illa conſtiterit. 11.

Confirmatur.

Quantumuis autem hoc votum in eo caſu ſit abſolutè de perſeuerando, non poteſt nihilominus excludere eas conditiones, quæ in omni promiſſione includuntur. Prima eſt, ſi in diſcurſu anni probationis conſtiterit profeſſionem talis perſonæ in tali religione non eſſe licitam, nec tutam in conſcientia, nam votum ſolùm obligare poteſt ad rem honeſtam. Non repugnat autem huiuſmodi caſus, poteſt enim per experientiam probationis intelligi talem perſonam eſſe inutilem tali religioni, & teneri ad declarandum aliquem defectum, quo intellecto indubitanter à religione expelletur. Item poteſt accidere, vt poſt experientiam prudenter iudicetur, ſe non poſſe moraliter ſeruare talem ſtatum, quin ſæpiùs grauiter delinquat: ergo tunc tenebitur illum non profiteri. Addo præterea, etiamſi non iudicet ſtatum illum futurum ſibi eſſe occaſionem ruinæ, ſi moraliter & prudenter intelligat ſibi non eſſe futurum medium ad maiorem perfectionem acquirendam, ſed potiùs obſtaculum, id ſatis eſſe, vt iam non obligetur tali voto, quia votum quodlibet eſt de meliori bono, & hoc præcipuè eſt de via, & ſtatu conducente ad maiorem perfectionem: ergo ſi ſtatus non inuenitur eſſe talis, non intelligitur promiſſa perſeuerantia in illo. 12.

Limitatur reſolutio poſita, & ponuntur caſus, in quibus non obligat tale votum.

Et

Et confirmatur, nam ceſſante fine adæquato legis, ceſſat eius obligatio: neque enim illius obſeruantia iam Deo grata exiſteret. Præterea hîc etiam applicandum eſt illud principium ex D. Thoma, & à nobis in ſuperioribus explicatum, quoties poſt votum emiſſum aliqua difficultas, vel occaſio emergit, aut denuo cognoſcitur, quæ iure merito impediret amiſſionem voti, ſi à principio exiſteret & cognoſceretur, etiam impedire obligationem voti iam emiſſi, id eſt, ſi talis eſt conditio exorta, vt præexiſtens redderet votum vel vitioſum, vel inutile, vel minus gratum Deo: ſic ergo in præſenti caſu ſi poſt tale votum emiſſum ſimilis conditio exorta ſit circa perſeuerantiam in tali religione, ſiue denuo ſit cognita, votum factum non obligabit. At verò ſi alia minor mutatio facta ſit, quanuis obſeruationem talis voti difficiliorem reddat, non poterit quis tuta conſcientia propria auctoritate religionem dimittere, ſed diſpenſatione indiget, vt docuit Nau.c.12. n.46. qui in hoc ſenſu intelligendus videtur.

Nauarr.

13. Hinc tamen ſtatim inſurgunt dubia quæ in ſimilibus caſibus ſuprà relata ſunt, ad quid ſcilicet teneatur, qui habens tale votum in religione non perſeuerat voluntariè, vel ab eo inuoluntariè eiicitur ante profeſſionem factam. Reſpondetur tamen primò, ſi voluntariè egreditur ſine cauſa rationabili, quæ excuſet à tranſgreſſione voti, ſemper manere cum obligatione redeundi ad profitendum: hoc manifeſtum eſt, quia nec impletum fuit votum, neque alia via ſublatum eſt. Secundò ſi abſque tranſgreſſione voti ex aliqua legitima cauſa ex ſuprà numeratis egreſſus eſt, & cauſa eſt perpetua, non tenetur ampliùs talem religionem ingredi. Hoc etiam eſt clarum, quia cauſa illa extinxit obligationem voti, quia materiam reddidit incapacem talis obligationis. Quod quidem maxime procedit, quando vel votum factum eſt principaliter de perſeuerando in tali monaſterio, vel certe ſi ſit factum de religione ſub communiori ratione, cauſa etiam eſt adæquata toti religioni, prout eſt obiectum, ſeu materia talis voti. At verò ſi cauſa non ſit adæquata, ſed propria huius loci, vel huius religionis: votum autem perſeuerandi in religione vniuerſalius ſit, tunc doctis Theologis viſum eſt, non eſſe plenè ſatisfactum tali voto, ſed ad hoc manere obligationem ingrediendi alibi, vbi ceſſet illa cauſa, & ibi perſeuerandi. Quod ſanè videtur probabile, quia ille non vouit ſemel ingredi, & probari, ſed abſolutè & in omni euentu poſſibili moraliter perſeuerare in religione: ergo cùm hoc adhuc ſit moraliter poſſibile, ſemper manet obligatio, & illa inadæquata cauſa non excuſat, nec etiam prior ingreſſus, quia non fuit illi principalis materia talis voti, ſed profeſſio ipſa. Quàm verò hoc certum ſit, ſtatim dicam.

Dubia in hac materia. Prima aſſertio. Habẽs tale votũ ſi voluntariè egrediatur ſine iuſta cauſa, tenetur redire ad profitendum. Secunda aſſertio. Si ex cauſa legitima ſit egreſſus, nõ tenetur ampliùs ingredi.

14. Tertiò, ſi exitus ſit legitimus, non tamen ex cauſa perpetua, ſed temporali, licèt excuſet à tranſgreſſione voti, valde tamen dubium eſt, an extinguat eius obligationem, etiam reſpectu eiuſdem loci, ſeu religionis, prout fuit adæquata materia talis voti. Exẽplũ eſt, ſi durante nouitiatu parentes incidant in graue neceſſitatẽ, propter quam obligetur nouitius ad egrediẽdum vt ſubueniat parentibus, vel ipſemet nouitius incidat in grauem morbum, à quo nec perfectè ſanari poſſit, niſi egrediatur, nec ad profeſſionem admitti, niſi ſanetur. In his enim & ſimilibus caſibus iuſtus eſt egreſſus, facilè tamen poſſunt illæ cauſæ poſtea ceſſare vel mortuis parentibus, vel recuperata ſanitate: tenebitur ergo tunc talis perſona ad religionem redire? Planè videtur teneri, quia cauſa illa cùm non fuerit perpetua, potuit quidem obligationem voti ſuſpendere, non tamen vi ſua extinguere, ſi non interuenit diſpenſatio. Item, quia ſi ante ingreſſum illa cauſa occurriſſet, ſine dubio tantùm poſſet operari dilationem voti, non verò extenſionem: ergo idem eſt quamuis ſuperueniat poſt ingreſſum ad habitum ante profeſſionem, quia etiam tunc ſuperuenit ante expletum votum. Ratio denique facta de cauſa inadęquata reſpectu loci habet locum in hac quæ dici poteſt inadæquata, reſpectu temporis, & ita idem videtur in vtroque caſu æquè receptum.

Tertia aſſertio. Si cauſa egrediendi legitima ſit temporalis, & non perpetua, tenetur ingredi illa ceſſante.

Poſſet verò quiſpiam tentare ad aſſerendum oppoſitum, & excuſandum vouentẽ ab hac oneroſa obligatione, proptereà quòd licèt profeſſionem principaliter vouerit, non tamen vt obtinendam omnibus viis, & modis, ſed ordinaria via Eccleſiæ, ſcilicet per vnũ ingreſſum, & vnum annum probationis, & ideo cùm iam illam viam inchoauerit, & per illum non ſteterit, quominus illam compleuerit, videtur iam ſatisfeciſſe voto, neque ex vi illius cogi poſſe ad ingrediendum iterum, annúmque nouitiatus iterum inchoandum, quia hoc eſt extraordinarium onus, ad quod non videtur ſe obligaſſe. In quo eſt ſatis magna differentia inter eum, qui ante, vel poſt ſuſceptionem habitus impeditus eſt per ſuperuenientem cauſam temporalem ab obſeruatione voti. Nec reputo conſiderationem hanc improbabilem. In praxi verò examinandam cenſeo intentionem vouentis; quòd ſi ſatis conſtiterit intentionem eius talem fuiſſe, qualem in proxima ratione declaraui, ſine dubio poteſt hæc ſententia in praxi ſeruari. Si autem de tali intentione vouentis conſtare non poteſt, prior potiùs ſententia ſequenda eſt; quia cùm in caſu ſupponatur votum eſſe factum animo ſe obligandi ad perſeuerantiam, non obſtantibus, ſed ſuperatis omnibus difficultatibus, quæ non reddant votum illicitum, vel inutile, aut moraliter impoſſibile, & hæc, de qua nunc agimus, tantùm ſit vna ex prædictis difficultatibus, cenſenda eſt comprehenſa ſub illa intentione vouentis, quandiu oppoſitum non conſtiterit. 15.

Oppoſitum tamen probabiliter ſequi poteſt in praxi.

Quartò iam conſtat quid dicendum ſit quando non ipſe nouitius voluntariè egreditur, ſed inuoluntariè eiicitur, nam ſi propter cauſam perpetuam, & adæquatam repellitur, extinguitur votum, ſin autem ceſſante cauſa, redibit obligatio cum limitatione proximè poſita in ſuperiori puncto. Vnde ſi cauſa pendet ex voluntate ipſiuſmet vouentis, tenetur illam auferre ſi poteſt, & illam ablatam eſſe religioni oſtendere, vt iterum recipiatur, & perpetuò retineatur, hoc enim ſemper tenetur procurare vouens quantũ in ipſo eſt, ad hoc enim tenetur vouens quandiu obligatio voti non fuit extincta. Atque idem proportionaliter dicendum eſt, ſi cauſa perpetua ſit, non tamen adæquata religioni promiſſæ; tunc enim procuranda erit religio vbi talis cauſa impedimentum non ſit. Et ita videntur ſentire Doctores in priori ſententia adducti. 16.

Quarta aſſertio. Si inuoluntariè eiiciatur, extinguitur votũ ſi eſt propter cauſam perpetuam eiectus; ſi verò propter temporalem, illa ceſſante tenetur redire.

CAPVT

CAPVT V.

Vtrùm ſimplex votum religionis dirimat ſponſalia, & impediat matrimonium, vel vſum eius.

1. DE aliis effectibus & obligationibus, quæ ex hoc voto reſultare poſſunt, ſatis ex præcedentibus ſectionibus conſtare poteſt, adiunctis his, quæ de voto in genere dicta ſunt. De cauſis item neceſſariis ad valorem & perpetuitatem huius voti, vel de modis quibus ceſſare, aut auferri poteſt, vel de eius reſeruatione, nihil etiam noui dicendum occurrit, ſed omnia petenda ſunt ex generali doctrina. Quia verò ſtatus religionis cum matrimonij ſtatu quandam repugnantiam habet, ideo de hac re nonnulla dicenda ſunt, quanuis ſi conſiderentur ea, quæ de voto ſimplici caſtitatis in ſimili quæſtione diximus, multa poſſint hîc cum proportione applicari. Poteſt ergo hoc votum fieri vel poſt matrimonium contractum, & conſummatum, vel poſt matrimonium ratum nondum conſummatum, vel ante matrimonium ratum poſt ſponſalia de futuro, vel ante vtraque ſponſalia ab homine omnino libero.

2. *Prima concluſio. Votum religionis poſt matrimoniũ cõſummatũ, obligat ad ingreſſum illius vel mortuo, vel conſentiẽte coniuge.*

Dico ergo primò. Votum religionis factum in ſtatu matrimonij conſummati, ſolùm obligat ad ingreſſum religionis poſt mortem coniugis, vel illo viuente de conſenſu eius, iure Eccleſiaſtico in aliis ſeruato. Pars affirmans manifeſta eſt, quia hoc votum obligat, quantum licitè, & ſanctè poteſt; ad hoc autem obligare poteſt, quia ille actus optimus eſt, & nullum per ſe habet iuridicum impedimentum: ergo. Quòd ſi aliquis quærat, an tale votum ſemper obliget ad illa duo ſimul, vel ad alterum, & ad quod determinatum, dicendum eſt hoc pendere ex intentione vouentis, potuit enim ſolùm religionem promittere pro tempore viduitatis ſi ſibi eueniat, & ſi hoc tantùm intendit, cùm vouit, non tenetur ingredi, viuente vxore, etiamſi ipſa maximè conſentiat, quia nemo tenetur ſoluere debitum ante tempus in promiſſione aſſignatum, quia limitata cauſa limitatum parit effectum. At verò ſi intentio vouentis fuit obligari etiam in præſenti ſtatu ad mutandum illum per religionis ingreſſum, ſi iuxta formam iuris coniux conſentiat, tunc ad hoc ſtatim tenebitur. Et nihilominus licèt coniux neget conſenſum, obligatio ad religionem durabit vſque ad mortem coniugis, vt ſi contingat, tunc executioni mandetur, quia per negationem conſenſus coniugis non eſt obligatio talis voti extincta, ſed executio dilata, eo quòd conditio illa ſolùm fuerit appoſita, vt votum poſſit ſtatim impleri, votum autem quod de ſe obligat ad ſtatim, ſi tunc impleri non poſſit propter impedimentum, ablato impedimento, multo magis obligat. Hoc autem intelligendum eſt per ſe, & quantum eſt ex forma talis voti, nam ex voluntaria intentione vouentis etiam fieri poteſt, vt ſolùm velit obligari ad religionem, ſi ſtatim coniux conſenſerit, ita vt ſi conditio non impleatur, votum extinguatur, neque ipſe maneat ſemper obnoxius illi oneri, & obligationi: hoc enim nec repugnantiam habet, nec irrationabile eſt, & ideo ita diſcerni & diſtingui poteſt ex voluntate vouentis; oportet autem in- A tentionem illam eſſe ſatis expreſſam: nam ſi votum ſimpliciter fiat ingrediendi religionem, ſi coniux conſenſerit, & nulla limitatio adhibeatur, de ſe perpetuò obligat, & conditio illa impleta cenſetur, ſi coniux de medio ſublatus fuerit, quia eius conſenſus ſolùm poſtulabatur, quatenus neceſſarius erat, iam verò neceſſarius non eſt.

3. *Dubium in hac materia. Votum religionis etiam ſine conſenſu coniugis, ſi vouens liber eſt à reddendo debito in perpetuum, obligat ſtatim.*

Sed quid ſi tale votum fiat de ſumenda ſtatim religione etiam ſine conſenſu coniugis? Reſpondeo. Aut coniux ob adulterium alterius coniugis, & perpetuum diuortium liber eſt perpetuò ab obligatione reddendi debitum, & tunc votum obligat, quia eſt de re licita, & nullum habet impedimentum; vel obligatio matrimonij perdurat B in ſua vi, & tunc quoad hanc partem votum eſſet de re iniuſta, & ideo nullam induceret obligationem, & nihilominus, per ſe loquendo, tale votum inducit obligationem ad religionem, ſi coniux conſentiat; quia vtile per inutile non vitiatur, & votum factum de re honeſta cum accidentario modo impoſſibile, ablata conditione, obligat ad ſubſtantiam actus, vt in ſimili dixit Nauarr. c. 12. n. 43. *Nauarr.* Vnde ſi coniux non conſenſerit, pro tunc quidem non obligabit tale votum, poſt mortem autem eius obligabit; quia votùm obligans, ſi coniux conſentiat, obligat etiam illo mortuo, per ſe loquendo, vt dictum eſt. Item, quia qui vouit ingredi religionem repugnante coniuge, multo magis voluit ingredi C illo non impediente, vel reſiſtente; poſt mortem autem nec reſiſtit, nec impedit. Semper tamen habet locum limitatio illa, *Niſi alia fuerit intentio vouentis*; quam hîc etiam oportet eſſe ſatis claram, & expreſſam, quia eſt multum alienum à forma & natura talis voti.

4. *Votum religionis etiã illicitè non impletum, non obligat ad ſeruandam caſtitatem: ac proinde habens tale votum poteſt reddere, & petere debitum. Lib. 6 de voto. cap. 4.*

Secunda pars negatiua excluſiuè propoſita clara eſt, tum quia materia illius voti tantùm eſt religio futura, tempore, ſcilicet, habili, & in ipſo voto, aut deſignato, aut comprehenſo: ergo tale votum ſolùm obligat in futurum modo declarato; in præſenti verò ſolùm obligat ad præparationem animæ per propoſitum ingrediendi religionem ſuo tempore, vel ſaltem non habendo contrarium propoſitum. Tum etiam, quia votum D religionis etiam illicitè non impletum non obligat ad ſeruãdam caſtitatem, neque ad actiones proprias vitæ religioſæ: ergo multo minùs obligabit hoc votum: ergo nihil aliud ſupereſt ad quod poſſit obligare. Vnde fit, vt habens tale votum poſſit licitè non ſolùm reddere, ſed etiam petere debitum, quia non tenetur ad caſtitatem ſeruandam. Sequitur etiam tale votum non poſſe ab alio coniuge auferri, aut irritari, quia nullo modo eſt in præiudicium eius. de quo latiùs in ſuperioribus dictum eſt; & infrà iterum dicemus.

5. *Secunda concluſio. Votum religionis factum poſt matrimonium ratũ nõ cõſummatũ, obligat abſolutè ad religionis ingreſſum; & ad abſtinendum à prima copula tam petendo, quàm reddendo. Probatur prima pars.*

Dico ſecundò, votum religionis factum poſt E matrimonium ratum non conſummatum obligat abſolutè ad religionis ingreſſum, & conſequenter ad abſtinendum à prima copula, tam reddendo, quàm petendo debitum; nobiſcum ſentiunt Sanchez lib. 9. de Matr. diſput. 35. num. 10. & Leſſius lib. 2. cap. 41. dubit. 5. num. 47. Prima pars manifeſta eſt, quia illud votum eſt validum, & non habet impedimentum; & ideo addidi particulam *abſolutè*, quia tunc non eſt neceſſarium expectare conſenſum alterius coniugis, quia intra tempus à iure præſcriptum, vterque coniugum habet ius ingrediendi religionem antequam matrimonium conſummet, non expectato

ſtato alterius conſenſu, ſed illud votum obligat ad ingreſſum moraliter poſſibilem, & licitum: ergo. Secunda verò pars probatur, quia licet hoc votum per ſe non obliget ad caſtitatem, obligat tamen ad non contrahendum, vel non conſummandum vinculum impediens obſeruationem talis voti, cõſummando autem matrimonium redditur perſona impotens ad implendum votum: ergo agit contra talis voti obligationem. Et hinc facilè probatur non ſolùm eſſe illicitum petere (quod per ſe clarum eſt) ſed etiam reddere conſenſum, & cooperationem ad talem copulam, quia tunc non tenetur reddere cùm habeat ius abſtinendi à copula, ſi velit, vt poſſit ingredi religionem: ergo tenetur non reddere cùm habeat votum. Patet conſequentia, quia tunc reddendo non excuſatur propter ius alterius, vnde propriè non eſt redditio debiti, ſed cooperatio merè voluntaria: non ergo excuſat à tranſgreſſione voti.

Probatur ſecunda pars.

6\. Sed quid ſi alius petat debitum ex tunc dando facultatem, vt non obſtante conſummatione matrimonij poſſit ingredi religionem? Reſpondeo etiam ſic non licere, quia euidenti periculo morali exponitur non implendi votum, quia poterit is qui facultatem dedit, illam reuocare, vel ſaltem nolle ad perpetuam continentiam obligari, & tunc alius non permittetur ab Eccleſia ingredi religionem. Addidi verò limitationem, vt hoc ſolùm intelligatur quoad primum actum cõſummandi matrimonium, quia ſi ſemel conſummetur, etiamſi in eo actu peccetur, poſtea non obligabit votum vllo modo ad continentiam, ſed licebit non ſolùm reddere, ſed etiam petere. Ratio eſt, quia hoc votum per ſe non obligat ad continentiam, vt dixi, & aliàs poſtquam ſemel matrimonium conſummatum eſt per ſubſequentes actus coniugales, non additur nouum impedimentum ad votum implendum, & ideo iam ex nullo capite voto contrarij ſunt. Manebit ergo tunc votum illud obligans ſolùm ad ingreſſum religionis poſt mortem coniugis, vel ex conſenſu ipſius, eodem modo, quo de voto poſtea facto dictum eſt.

Dubium in hac materia. Si alius cõiux petat debitum ex tunc dando facultatem, vt non obſtante matrimonij conſummatione poſſit ingredi religionem; non eſt licita talis conſummatio.

7\. Solùm poteſt hîc dubitari, cùm tempus conceſſum coniugi poſt matrimonium ratum ad ingrediendam religionem, ſit limitatum in iure, ſcilicet duorum menſium, ſi illud tempus iam trãſactum ſit, ſiue per impotentiam, ſiue per negligentiam, an poſtea etiam peccet quis conſummando matrimonium. In quo in primis certum eſt petendo peccare, quia ſemper tenetur, quantum eſt ex ſe conſeruare ſe aptum ad ingreſſum religionis, & non ponere nouum impedimentum. Quapropter ſi non obſtante lapſu temporis alter coniux non petat ius ſuum, tenetur alius qui votum habet, ingredi religionem cùm primùm poſſit, neque oporteret poſitiuum, vt ſic dicam, ab altero coniuge petere conſenſum, ſed ſatis erit ipſum non cõtradicere; quia cùm reipſa nondum facti ſint vna caro, ſi de facto alter profiteatur, ſoluetur ſine dubio vinculum matrimonij, iuxta cap. 2. cum ſimilibus de Conuerſ. coniugat. Alioqui verò dum alter non exigit ius ſuum, alter non peccat continentiam ſeruando, nec ingrediendo religionem, etiamſi votum non habeat: ergo ſi habeat, iam non ſolùm licebit, ſed tenebitur, quàndiu alter non repugnat.

Difficultas duplex. Poſt tranſactum tẽpus à iure præfixũ ad impediendam religionem, habens votum peccat conſummãdo matrimonium.

Et tenetur non conſummare matrimonio, & non contradicente cõiuge ingredi religionem.

8\. Difficultas verò eſt an ſi ſtatim poſt tranſactos duos menſes, alter petat ius ſuum, ita vt nolit vllam ampliùs expectare dilationem, poſſit alter, vel etiam teneatur, reddere debitum, aut potiùs ſtatim ingredi religionem. Sane videtur debere reddere debitum, nec iam peccare conſummando matrimonium, ſiue peccando, ſiue ex iuſta cauſa votum ſuum implere diſtulerit; quia iam alter exigit ius ſuum pro eo tempore, pro quo illi debitum eſt: ergo alter non poteſt iuſtè negare occaſione voti, quod non obligat cum iniuria proximi. Et quidem ſi is qui votum habet, non poteſt ſtatim ac alter petit debitum, habitum religionis ſuſcipere, quacunque occaſione impediatur, exiſtimo teneri ad reddendum debitum propter rationem factam, & quia non ſine cauſa tempus illud iure præſcriptum eſt. Item ſi poſt expletum tempus duorum menſium non ſemel tantùm, ſed iterum ac ſæpiùs alter petiit debitum ſuum, alius verò procraſtinando differat, ſine dubio grauiter peccat, & conſummare matrimonium tenetur, etiamſi iam non habeat aliud impedimentum religionis, quia hoc ſufficit, & excuſat illum à nouo peccato, etiamſi fortè peccauerit conſtituendo ſe in eo ſtatu, in quo iam non poteſt liberè religionem ingredi.

Si poſt tranſactos duos menſes, ſtatim alter coniux petiit debitum, tenetur reddere, & non peccat conſummãdo matrimonium.

9\. At verò ſi poſt tranſactum tempus à iure definitum alter nunquam petiit debitum, atque ita multo tempore in eo ſtatu permaneat, quanuis poſtea incipiat debitum exigere, non videtur alter obligandus, vt primæ petitioni ſtatim conſentiat, & conſummet matrimonium, ſed ſi poteſt, debet potiùs ſtatim ad religionem aduolare, & votum ſuum implere: quia alter tacendo, & non petendo debitum, videtur facilè conſenſiſſe, & ceſſiſſe iuri ſuo, & ideo alius nondũ cœpit eſſe in mora, & ideo adhuc poteſt implere votũ ſuum. Verum eſt tamen conſiderandas eſſe morales circunſtantias, ratione quarum intelligi poſſet, eum qui expectat, tacitè petere ius ſuum, & inuoluntariè pati moras illas, licèt fortaſſe propter verecundiam, aut reuerentialem timorem, vel alios ſimiles reſpectus, non audeat explicitè poſtulare: quapropter in huiuſmodi caſu ſæpe eſt neceſſarium prudentis viri iudicium ad diſcernendum in particulari, quando ille qui habet tale votum, ita incipiat eſſe in mora reſpectu alterius coniugis, vt iam non liceat illi religionem ingredi altero inuito, & cogendo illum ad integrum probationis annum denuo expectandum.

Si poſt tranſactos duos mẽſes coniux non petiit debitum per multum tempus, licèt poſtea petat, tenetur ingredi religionem, & non conſummare matrimonium, conſideratis circunſtantiis prudenter illius moræ in petendo.

10\. Dices, ergo in eo caſu, quando ad eum ſtatum iam peruentum eſt, poterit is qui habet votum, aggredi conſummationem matrimonij, petendo illud. Patet conſequentia ex dictis, quia per ſe non tenetur ad continentiam ex vi talis voti, nec etiam in eo caſu iam tenetur propter vitandum impedimentum religioſi ſtatus, quia iam ipſe eſt impeditus, ne poſſit ingredi in vita vxoris; de conſenſu autem eius etiam poſt copulam ingredi poterat. Reſpondetur, negando conſequentiam, quia etiam in eo caſu copula eſt nouum impedimentum, quod proinde ipſe vitare tenetur, quantum in ipſo eſt. Patet, tum quia quandiu matrimonium non eſt conſummatum, ſemper eſt diſſolubile per profeſſionem religionis, quacunque ratione validè fiat; ſi autem conſummetur, vinculum diſſolui non poterit, quantumuis vterque in profeſſione conſentiat: tum etiam, quia ex hoc ſequitur, vt ſi matrimonium conſummetur, alter multo difficiliùs daturus ſit conſenſum ſuum, cùm oporteat, ipſum etiam perpetuam caſtitatem profiteri. Semper ergo augetur plurimum ex prima copula impedimentum religioſi ſtatus, & ideo non licet habenti votum illam petere

Nunquam licet in eo caſu habenti votum religionis petere debitũ, & conſummare matrimonium.

petere; etiam in eo caſu, licebit tamen reddere, quando ad illas temporis anguſtias deuentum fuerit, & ita eſt aſſertio poſita quoad hanc partem limitanda.

11. *Tertia concluſio. Votũ religionis factum poſt ſponſalia de futuro etiã iurata, obligat, & diſſoluit ſponſalia. Nauarr. Lopez. Henriq. Sanch. Leſſius.* Dico tertiò, ſi votum religionis fiat poſt ſponſalia de futuro, etiam iurata, obligat ad ingreſſum religionis, & conſequenter ipſa ſponſalia diſſoluit. ita Nauar. in ſum. cap. 22. num. 27. caſu 10. Ludou. Lopez. 2. p. inſtr. de Matr. cap. 38. Henriquez lib. 11. de Matr. cap. 14. n. 4. Sanchez lib. 1. de Matr. diſp. 46. num. 2. Leſſius lib. 2. cap. 41. dubit. 6. num. 54. & alij communiter. Hæc aſſertio eodem modo explicanda, quo ſimilem de voto ſimplici caſtitatis infrà oſtendemus, eſt enim eadem vtriuſque voti ratio, & maior quodammodo de hoc voto religionis, quia directè tendit ad altiorem perfectionis ſtatum, quem impedire non debent ſponſalia de futuro. Vnde confirmatur, nam matrimonium etiam de præſenti, nondum conſummatum, non impedit vim & obligationem huius voti, etiamſi poſt ipſum matrimonium fiat: vt ex præcedenti aſſertione patet; ergo multo minus impedient ſponſalia de futuro, etiamſi iurata ſint.

12. *Inſtantia allata ſoluitur.* Dices iuramentum poſſe impleri ſimul cum voto, contrahendo nimirum priùs matrimonium, & poſtea ante conſummationem ingrediendo religionem. Reſpondetur in primis hoc non eſſe contra aſſertionem, quia inde non probatur hoc votum non eſſe validum, aut non obligare ad ingreſſum religionis, ſed ad ſummum non obligare ad non contrahendum matrimonium, cum intentione non conſummandi. Quod per ſe loquendo verum eſt, ſecluſo omni periculo morali conſummandi, ſicut infrà etiam dicemus de voto ſimplici caſtitatis, vbi id latiùs explicabimus. Dico verò vlteriùs id non eſſe neceſſarium ratione iuramenti, imò nec regulariter conſulendum. Ratio prioris partis eſt, quia iuramentum illud promiſſorium conditionem includit melioris frugis, & ideo ſi ſolùm religionis cauſa non impletur promiſſio, non violatur iuramentum, in quo excepta fuit illa conditio. Sic enim dicunt iura, non eſſe transgreſſorem iuramenti qui in melius illud commutat. cap. *peruenit*, de iureiurand. cap. *ſcripturæ*, de voto. Ratio verò poſterioris partis eſt, quia aut regulariter vix poteſt vitari periculum, aut ſaltem conſultius eſt, tam propter proprium bonum ſpirituale, quàm propter aliquem honorem alterius coniugis, ſtatim ad religionem tranſire ſine interuentu vinculi matrimonij.

13. Huic verò poſteriori parti repugnare videtur cap. *commiſſum*, de Sponſal. vbi in ſimili caſu dicitur, *Tutius eſſe religione iuramenti ſeruata priùs contrahere, & poſtea ſi elegerit ad religionem migrare.* Reſpondetur tamen primò cum gloſſa ibi, eum qui ſponſalia iurauerat in caſu illius textus non habuiſſe votum religionis, ſed mera & ſpontanea voluntate ad illam aſpiraſſe, quod non obſcurè indicat verbum illud *ſi elegerit*, & ideo non eſt ſimilis ille caſus, quia ibi in contrahendo nullum erat periculum peccati, ſicut eſſe poteſt in eo qui habet votum; & quanuis in priori eſſe poſſit tale periculum, ne illa occaſione impediretur ſtatus maioris perfectionis, tamen propter reuerentiam iuramenti voluit Pontifex non eſſe habendam rationem huius periculi. Secundò reſpondetur, illud dici tutius non per ſe, & in conſcientia, nam reuera etiam ſecluſo voto eſt in conſcientia tutiſſimum, & ab omni culpa liberum immediatè tranſire ad religionem, vt etiam gloſſ. & interpretes ibi fatentur, & ratio proximè facta conuincit. Sed reſpectu hominum & fortaſſe ad vitandum aliquod ſcandalum, illud dicitur eſſe tutius, & tunc etiam ego addendam putarem illam limitationem, ſcilicet, ſi abſque periculo impedimẽti perfectioris ſtatus fieri poſſit. Sed de expoſitione huius capitis latè egimus lib. 2. de iuramento. cap. 3. à n. 2.

14. *Notandum in hoc pũcto, ſi contingat habentem tale votum non profiteri in religione, adhuc teneri ad implendam promiſſionẽ ſponſalium, ſi alter ſponſus velit.* Ex dictis conſtat vltima aſſertionis pars, ſcilicet, ſponſalia de futuro per ſubſequens votum religionis dirimi, quia comparatione illius non obligant. Eſt autem aduertendum, ſi contingat eum, qui tale votum emiſit, implere illud ingrediendo, & probando religionem, non tamen profitendo, adhuc teneri ad implendam promiſſionem ſponſaliorum, ſi alter ſponſus velit; quia iam tunc poteſt ſine transgreſſione voti, qua ſublata, non eſt vnde prior promiſſio vim ſuam amiſerit. Item, quia conditio ſubintellecta in tali promiſſione non fuit ita conſummata, vt ſufficeret impedire vim ſponſaliorum, in quo tantùm ſenſu ſubintelligenda fuit, quia ad bonum & perfectionem animæ non eſt in alio ſenſu neceſſaria. Quocirca quandiu votum hoc non conſummatur, vt ſic dicam, per ſolennem profeſſionem, ſuſpendit potius quàm extinguit ſponſaliorum obligationem, vel etiàm dici poteſt votum hoc ſimul quidem manere cum vinculo ſponſaliorum, tamen quandiu durat, & impleri poteſt, eius obligationem maiorem eſſe; ſi tamen illud iterum extinguatur, vel impleatur, perſona adhuc manente apta ad matrimonium, ſponſalia incipiunt ſine impedimento ſuam obligationem exercere. Et hinc etiam eſt, vt perſona quæ poſt ſponſalia religionis votum emiſit, ſi ſit in mora, poſſit ad petitionem alterius partis per iudicem compelli, vt vel religionem intret, vel ſi iuſtè impeditus eſt, promiſſionem ſponſaliorum impleat; nam cùm ſponſalia non ſint omnino extincta, ſed ſolùm vincantur à voto religionis, ſi hoc non prodit in actum, illa retinet ſuam vim.

15. *Quarta cõcluſio. Votum religionis factũ ante omnia ſpõſalia, obligat ad non contrahendum, neque etiam promittendum matrimonium. Limitatur.* Dico quartò, ſi votum hoc fiat ante omnia ſponſalia, tam de præſenti, quàm de futuro, obligat per ſe ad non contrahendum matrimonium, neque etiam promittendum. Hoc conſtat, quia omnis contractus, vel promiſſio contraria tali voto illicita eſt, huiuſmodi autem eſt matrimonium, & promiſſio eius; & ideo in cap. *rurſus*, qui cler. vel vouent. iuramentum ducendi vxorem poſt votum caſtitatis temerarium dicitur, & non obligare, idem autem eſt de voto religionis; hoc autem procedit, vt ratio facta oſtendit, quando ſponſalia fiunt modo repugnante tali voto, nam ſi fierent ſub hac ratione, *Si non potuero profeſſionem emittere*, aut ſi alia via licita obligatio huius voti ablata fuerit, ac denique ſi fiat ſub conditione non conſummandi matrimonium, & abſque periculo: in his caſibus nulla erit violatio voti, vt ex dictis patet, & promiſſio facta obligabit ſub conditione poſita, quia honeſta eſt. Atque tota hæc doctrina in hoc capite data communis eſt apud authores citatos capite præcedenti, & alios in materia de ſponſalibus, & matrimonio, & adeò clara, vt in eis referendis immorari neceſſe non fuerit.

CAPVT

CAPVT VI.

Vtrùm hoc votum aſſumendi ſtatum religioſum per propriam irritationem ceſſare, ſeu extingui poſſit.

1\. Votum poteſt ceſſare tribus modis.

TRibus modis poſſe aliquod votum, ac eius obligationem ceſſare, per irritationem ſcilicet, diſpenſationem, & commutationem, diximus tomo præcedenti, tract. de voto. An verò hoc votum religionis totidem modis ceſſare poſſit, hic ſpecialiter eſt examinandum, propter illius ſpecialem rationem, & reſeruationem. Quod attinet ad irritationem, ſolùm occurrit inquirendum, an parentes illud irritare valeant? Notandum verò, quæſtionem tantùm eſſe de filiisfamilias, qui & vſum rationis iam habent, & adhuc permanent ſub parentum regimine, & cura: nam de emancipatis, qui patriam poteſtatem iam ſunt egreſſi, certum eſt, eorum vota non poſſe à parentibus irritari, præſertim ſi post pubertatem, vel emancipationem ab ipſis ſunt emiſſa, vel confirmata.

Quæſtio hæc ſolùm procedit in filiis ſub cura parētum degentibus.

2\. Filios verò familias in duos ordines diſtinguere poſſumus. Sunt enim quidam impuberes, alij maiores. Impuberes dicuntur vſque ad certam ætatem à iure præſcriptam: nam iuxta antiquum ius dicitur annus pubertatis decimusquartus completus in maſculis; duodecimus verò item completus in fœminis. cap. *ex literis*, & cap. *puberes*, de diſpenſatione impuberum; quæ iura loquuntur de anno pubertatis in ordine ad matrimonium: in ordine verò ad religionem, & profeſſionem loquitur cap. *ad noſtram*, & cap. 1. & 2. eodem titulo in 6. Ibi tamen ſermo eſt de viris; de fœminis enim nihil dicitur. Gloſſa verò in Clementina *eos*; de regularibus duodecim annos dicit in fœmina ſufficere; & idem ſumitur ex cap. *virum*, de regularibus. Nunc verò anni pubertatis quoad effectum profitendi in religione tam in viris, quàm in fœminis in decimo ſexto ætatis anno iam completo definiti ſunt per Conc. Trident. ſeſſione 25. c. 15. de regularibus. Quoad præſentem verò quæſtionem de voto ſimplici aſſumendi ſtatum religioſum annus pubertatis hodie computandus eſt iuxta ius antiquum: nam circa vota ſimplicia nihil quoad hoc innouauit Conc. Trident. vel aliud ius nouum; vt rectè annotauit Palac. in 4. diſt. 38. diſp. 3. proindéque prædictus annus pubertatis eſt decimuſquartus in viris, & duodecimus in fœminis. Qui autem ætatem illam iam tranſegerunt, puberes, ſeu maiores dicuntur. His poſitis ad quæſtionem accedamus, quæ inquirit, quid poſſint parentes in filios circa irritationem voti aſſumendi ſtatum religioſum? quæ ex dictis lib. 6. de voto eſt definienda.

Filij puberes, & impuberes quando dicantur, & ſint.

Annus pubertatis in ordine ad profeſſioně, eſt decimusſextus ætatis annus completus tā in viris, quàm in fœminis: in ordine verò ad matrimoniū, votū religionis, & alia, eſt decimusquartus in viris, & duodecimus in fœminis.

Palac.

3\. Dico ergo primò, parentes poſſe etiam directè irritare omnia vota filiorum impuberum, nullo excepto, ſiue ſint realia, ſiue perſonalia; ſiue temporalia, ſiue perpetua; caſtitatis, vel religionis; ſiue ſint vota de conciliis, ſiue etiam præceptorum obſeruatione. hæc eſt communis Theologorum ſententia, quam bene probat Sot. lib. 7. de iuſt. quæſtione 3. articul. 2. Nauarrus c. 12. numero 64. Conſentit Syluest. & ſummiſtæ omnes. Hæc aſſertio ſatis probata manet ex lib. 6. de voto cap. 6. à num. 2. vbi generatim oſtendimus, eſſe in patre hanc poteſtatem. Et ratio nunc breuiter eſt; quia licèt pater prohibere aliàs non poſſit obſeruantiam præcepti; ſemper tamen poteſt tollere obligationem additam ex voto. Nam filius iure naturæ ita eſt ſub patris poteſtate, vt ante vſum rationis voluntate patris regi debeat; vnde voluntas patris voluntas filij cenſetur. Poſtquam autem filius incipit vti ratione, quamuis iam poſſit liberè operari; quia tamen pro aliquo tempore habet vſum rationis nimis imbecillem, ac tenuem; ratio naturalis dictat, vt pro eodem à voluntate patris pendeat ſaltem quoad firmitatem obligationis, ita vt non ſit omninò firma, donec pater illam approbet; quæ ratio maximè militat in obligatione votorum, quorum in concluſione meminimus. Vnde rectè Sylu. verb. *votum* 5. n. 5. differentiam in hoc conſtituit inter vxorem, & filium impuberem, quòd illa poteſt aliqua vouere, quando materia nullo modo præiudicat marito; quia alioqui eſt ſui iuris, & habet poteſtatem deliberatam: filius autem impubes ita eſt ſub parentibus, vt voluntas eorum quodammodo illius cenſeatur ſaltem quoad hoc, vt ſine illa non poſſit complete, & firmiter ſe obligare.

Prima concluſio. Parentes poſſunt directè irritare omnia vota filiorū impuberū. *Soto. Nauarr. Syluest.* Probatur.

Syluest. Differentia inter vota vxoris, & filij impuberis.

4\. Maior adhuc dubitatio eſt de filiis poſt annos pubertatis, vtrùm poſſit pater votum religionis eorum irritare ante pubertatem emiſſum? quæ tractari ſolet de voto ſolemni, & ſimplici religionis; ſed in ſolemni iam nullam habet quæſtioně. Aut enim eſt votum ſolemne ordinis; aut profeſſionis in religione. De primo certū eſt apud omnes non poſſe irritari à parentibus, ſi contingat, impuberes voluntariè in ſacris ordinari; quanquam enim illud graue peccatum ſit, tam ex parte ordinantis, quàm ordinati; tamen ordinatio tenet, & conſequenter votum caſtitatis illi annexum ratum omnino eſt, & firmum ſaltem ex ſtatuto, & conſuetudine Eccleſiæ, vt infrà ſuo loco latiùs dicemus. Votum autem ſolemne profeſſionis irritatione non indiget, quia irritū per ſe eſt, ſi ante annos pubertatis fiat; imò nunc neceſſaria eſt ætas ſexdecim annorum, iuxta Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. Vnde licèt olim tranſacto anno, & die pater non poſſet irritare tale votum filij, c. *puell.* 1. 20. quæſt. 2. Nunc neceſſarium eſt, vt prædicta ætas ſit completa ad hoc, vt tale votum ratum ſit; non poſſet tamen nunc pater filium, vel filiam, quæ annum 14. iam expleuit, extrahere è monaſterio contra voluntatem eius: nam licèt religioſus nondum ſit, poteſt tamen velle ibi eſſe, vt probetur, ac tandem ſuo tempore profiteatur; & in hoc ſui iuris iam eſt: de quo etiam infrà latiùs in proprio loco.

Parentes nō poſſunt irritare votum ſolemne caſtitatis annexū ſacris ordinibus, ſi filius impubes ordinetur voluntariè.

5\. Omiſſo ergo voto ſolemni, de ſimplici aliqui cenſent, licèt factum ſit ante pubertatem, ſolo tractu temporis ita firmari, vt poſt illam ætatem completam irritari à patre non poſſit, ſiue pater conſenſerit, vel ſciuerit votum, ſiue non; & ſiue puer denuò illud confirmauerit in adulta ætate, ſiue de illo nihil ampliùs cogitauerit. ita tenet Sot. lib. 7. de iuſtitia quæſtione 3. articulo vltim. in fin. quem ſequitur Aragon. 2. 2. quæſtione 88. art. 9. Ratio eſt, quia ius non dat poteſtatem patri irritandi tale votum, niſi pro tempore pueritiæ, & ante pubertatem. Ergo tranſacto illo tempore, patris etiam poteſtas ceſſauit. Secundò, quia dominus pòteſt irritare votū ſerui, dū eſt ſeruus; ſi autem iam factus eſt liber, non poterit irritare illud, etiamſi in ſeruitute fuerit emiſſum: ergo ſimiliter, &c. Tertiò, quia perſona iam non ſubeſt poteſtati patris; ergo nec vota

Opinio aliquorum eſt, non poſſe patrem poſt annos pubertatis irritare votū religionis à filio impubere emiſſum. *Soto. Aragon.* Fundamentum.

Pro hac ſententia citari ſolet Angel.ſed immeritò, quia verb. *votum.* 2.n.6. ſententiam habet ſingularem; nam de voto religionis facto ante pubertatem cenſet, omninò non obligare etiam poſt pubertatem;& ideo de hoc voto ſentire non potuit cum dictis authoribus, vt per ſe conſtat. De aliis autem votis impuberum ferè idem ſentit, quod de votis puberum: & de votis quidem realibus ait, poſſe irritari vſque ad 25. annum; de aliis verò tantùm dicit, poſſe irritari. Nec aliud explicat. In eo autem, quòd poſuit terminum illum 25. annorum etiam pro puberibus, fauet prædictæ ſententiæ, vt mox explicabo.

6. Secunda cõcluſio. Parentes poſſunt irritare poſt annos pubertatis vota filij impuberis, dũmodo illa vota expreſsè, & non tantùm tacitè filius non confirmauerit poſt annos pubertatis. *Caiet. Nauarr. VValden. Ludou. Lopez.* Probatur.

Nihilominus dico ſecundò. Probabilius eſt, talia vota poſſe irritari à parentibus. quam ſententiam tenet Caiet.2.2. q.8. art.5. Eandem ſequutus eſt Nauarr. c.12. num.71. & VVald.3. p. Candelabri cap.14.num.100. Ludou.Lopez 1.p. c.48. Vt verò meliùs intelligatur,& confirmetur hæc ſententia, diſtinguamus varios ſtatus talium votorum, & certa ab incertis ſeparemus. Primò ergo fieri poteſt, vt filius perueniens ad ætatem puberem,confirmauerit tale votum; & tunc certum eſt, iam non poſſe irritari, ſicut antea; ſed computandum eſſe ſicut alia vota poſt pubertatem emiſſa, de quibus ſtatim. Ratio eſt,quia per illam confirmationem, eſt tanquã de nouo emiſſum. Solùm in hoc quæri poteſt, an hoc habeat locum, ſolùm quando confirmatio fuit expreſſa per diſtinctam voti recogitationem, ac voluntatem, vel ſufficiat tacita, ſicut ſolet ſufficere in profeſſione, etiam ad validandam illam? videtur enim inde ſumi argumentum à fortiori, vt hìc etiam tacitus conſenſus ſufficiat. Dico tamen hìc non habere locum tacitam confirmationem, ſed neceſſariam eſſe expreſſam. Ratio eſt, quia votũ illud non fuit nullum, ſed validum, licèt infirmum: vnde quandiu non accedit voluntas expreſſa confirmandi, vel denuo emittendi illud, ſolùm poteſt intercedere voluntas implẽdi illud; per hanc autem voluntatem nunquam firmatur tacitè id, quod erat infirmum, ſed ſolùm eius obligatio expletur, quæ verè inerat.

7. Confirmatur. Profeſſio nulla, nõ fit valida per tacitam, & quando. *Caiet. Nauarr. Syluest.* Probatur.

Explicatur, & confirmatur exemplo profeſſionis tacitæ; de qua dicunt doctores omnes,ſi profeſſio prior fuit nulla, nunquam tacitè iterum fieri, quandiu prior profeſſio ſeruatur ſub exiſtimatione valoris, & obligationis illius, vt patet ex Caiet.2.2. q.189. art. 5. Nauarr.cap.12. n.71. & in conſiliis tit. de Regularib. ſæpius. & Sylu. verb. *Matrimonium* q.10. & Doctores communiter cap.1. de Regular.in 6. Cuius ratio eſt, quia illa exiſtimatio, & ignorantia impedit nouam voluntatem vouendi; & facit, vt ſolùm habeatur voluntas implendi votum exiſtimatum; quæ non ſatis eſt ad denuò vouẽdum. At verò in præſenti ſemper adeſt non falſa, ſed vera exiſtimatio obligationis voti; & ex illa ſeruatur. Ergo ſi nulla alia adeſt voluntas, illa non ſatis eſt ad firmandum votum;& ideo hìc nihil oberit,ſiue intercedat ignorantia exiſtimando illud votum eſſe inde omnino firmum,& nõ poſſe irritari, ſiue ſemper agnoſcatur vt votum infirmum, & irritabile; quia vtroque modo non confirmatur per ſolam continuam obſeruationem ſine expreſſa voluntate confirmandi illud. Quia ſi ignorantia prædicta intercedat, res eſt per ſe clara; imò tunc etiam expreſſa voluntas non ſufficeret, vt ſentiunt Caiet. & Nauarr. quia ſi puer poſt 14. annum vult perpetuò ſeruare illud votum, quia putat, iam non eſſe irritabile à parente;illa ignorantia tollit perfectum voluntarium, & ex hac parte impedit ne votum confirmetur. Nam qui ſic operatur, potiùs ſupponit, votum eſſe firmum, & ideo vult ſeruare illud, quàm velit illud confirmare. Si verò adſit vera exiſtimatiò, etiam tunc illa obſeruantia non procedit ex eo, quòd tale votum cognoſcatur eſſe firmum, vt ea ratione præſumatur voluntas firmandi illud:ſed procedit ſolùm ex eo, quod cognoſcitur eſſe obligatorium. Et ideò nihil inde colligi poteſt, niſi voluntas ſeruandi votum, quæ non ſufficit ad illi firmitatem addendam. Eſt ergo neceſſaria expreſſa voluntas.

8. Tertia concluſio. Si pater cõfirmauit votũ filij poſt annos pubertatis, iam non poteſt ampliùs irritare.

Secundò fieri poteſt, vt ex parte vouentis nulla facta fuerit confirmatio, fuerit autem ex parte patris. Et tunc quod ad præſentem quæſtionem attinet, certum exiſtimo, non poſſe patrem ampliùs tale votum irritare. Tamẽ vt generaliùs rem definiamus, diſtinctione opus eſt. Aut enim poſtquam pater habuit ratum illud votum, iam filius exceſſit annos pubertatis, vel infra illos adhuc permanet. In priori caſu certum exiſtimo, iam non poſſe patrem tale votum irritare. hoc ſaltem conuincunt rationes prioris ſententiæ. Item quia votum illud iam fuit omninò firmatum per eum, qui habebat poteſtatem, & totum tempus, pro quo illi data eſt poteſtas,iam eſt elapſum; ergo non poteſt ampliùs irritare. Aliàs talia vota ſemper pro toto tempore vitæ manerent infirma, quantunuis pater illa rata habuiſſet: quod planè eſt abſurdum, nullóque fundamento affirmari poteſt. Et idem iudicium eſt, ſi pater intra pubertatem votum ignorauit, & quamprimùm illud reſciuit poſt pubertatem, illud confirmauit; iam enim ampliùs irritare illud non poteſt. Et hoc ſolum eſt, quod ad præſens dubium pertinere poterat.

Probatur.

9. Quarta cõcluſio. Si pater ratum habuit tale votum intra annos pubertatis, adhuc intra illos poteſt irritare.

Addo verò in alio caſu rem eſſe dubiam; vt, v. g. ſi filius 13. anno ætatis votum religionis fecit, & pater ſtatim illud ratum habuit, an poſſit nihilominus illud irritare toto anno ſequenti, quandiu ætas 14. annorum impleta non eſt?Nam ex dictis de prælatis religionum videtur ſequi pars affirmans. Nam prælatus poteſt validè irritare votum à ſe confirmatum, etiamſi irritando peccet; ergo idem dicendum eſt de patre ſaltem pro eo tempore, pro quo durat poteſtas eius in filium,ſicut durat poteſtas prælati in religioſum. In contrarium verò facit, quia iam ille actus vouendi fuit omninò traditus Deo per conſenſum vtriuſque voluntatis, à quibus pendere poterat; ergo non poteſt ampliùs irritari, quia iam non manet ſub dominio patris. Nec videtur eſſe ſimile de religioſo, quia ille manet ſemper ſubditus quoad materiam, & ideo ſaltem ex parte materiæ poterit ſemper votum illius validè irritari à ſuperiore; quod in religioſo ferè pro eodem reputatur; quia eius ſubiectio perpetua eſt. Hìc autem materia non eſt ſubdita patri, niſi forte pro tempore, quo durat minor ætas: vnde quoad hoc verum eſt, poſſe patrem nolle, vt ante inchoatam pubertatem tale votum non impleatur; non tamen videtur, poſſe illud auferre quoad vinculum ipſum, propter rationem factam. Atque hæc pars eſt ſatis probabilis; & in eam ſuperiori tomo tract.de voto lib.6. cap.6. n.16.& cap.8.num.7. magis inclinaui. Nihilominus oppoſitam, re nunc maturiùs conſiderata, probabiliorem cenſeo. Moueor primò ex poteſtate prælatorũ religionis ad irritanda vota ſubditorum, quæ propter ſimilem licẽtiam,

Probatur.

ſeu

ſeu confirmationem non amittitur, vt eodem lib. 6. cap. 8. oſtendi. Secundò quòd voluntas pueri pro toto illo tempore ſemper eſt infirma, & patri ſubiecta. Et ideò confirmatio patris ſemper habet tractum ſucceſſiuum durante illa ætate, vt non intelligatur plene, & abſolutè facta, donec illa ætas conſummata ſit; nec pater confirmando votum abdicauit ſe poteſtate patria in filium etiam quoad illum effectum. Et ideo ſi illa vtatur, validum efficit actum, licèt ex alio capite malè ſua poteſtate vtatur, ſi ſine cauſa illud irritet.

10. Quinta cõcluſio. Si pater nũquã confirmauit tale votum filij impuberis, poteſt illud irritare poſt annos pubertatis. Probatur.

Tertiò poteſt fieri, vt pater nunquam confirmauerit tale votum. Quod duobus modis poteſt accidere. Primò, quia illud omninò ignorauit: ſecundò, quia licèt ſciuerit, ſuſpendit voluntatem ab actu, & nec approbare voluit, nec irritare. In vtroque caſu cenſeo veram ſecundam opinionem ſuprà poſitam, ſed in priori magis certã, quia votũ illud à principio fuit infirmũ, & nunquam firmatum fuit, neque à vouente, neque à patre; ergo ſemper eſt infirmũ; ergo quantum eſt ex ſe, ſemper eſt irritabile; ſed in patre nõ deeſt poteſtas, quia illã à principio habebat, & illã non exercuit tacitè, vel expreſsè votum confirmando, & per ſolã temporis ſucceſſionem illam non amiſit; quia nulla lege limitata eſt illa poteſtas, vt ſolùm ac neceſſariò debeat exerceri antequam filius annos pubertatis attingat, ſed ſolùm vt circa vota pueritiæ exerceri debeat. Itaque obiectiuè (vt ſic dicam) reſpicit illa poteſtas filium impuberem, & actus talis ætatis, non tamen ſecundùm coexiſtentiam tantùm durat, aut operari poteſt, quandiu durat ætas impuberis; ſed ſemper dum modo reſpiciat actus pueritiæ, vt ſic.

11. Confirmatur, quia votum illud à principio incluſit hanc conditionem, niſi pater contradixerit, vt D. Thomas hîc, & omnes fatentur; ergo ſemper manet pendens ab illa; ergò quotieſcunque illa ablata fuerit, ceſſabit votum. Dices, conditionem intelligi, ſi non contradixerit intra debitum tempus, ſcilicet ætatis puerilis. Sicut etiam limitanda eſt illa conditio, ſi non contradixerit, antequam confirmetur.

Inſtantia ſoluitur.

Reſpondeo, hanc poſteriorem non eſſe limitationem, nec eſſe neceſſariam additionem; quia licèt votum ſub ea conditione ſimpliciter ſumpta fiat, quando in maiori ætate poſtea confirmatur, tollitur conditio, quia veluti de nouo fit abſolutè votum. Prior verò limitatio petit principium; nam de hoc diſputamus: filius enim ex ſpeciali ſua intentione non apponit talem limitationem, imò ſæpe ipſam conditionem excludit, ſed iure ipſo intelligitur poſita; in iure autem nulla talis limitatio habetur, nec certa aliqua ratione colligitur, cùm votum illud non confirmatum, ſemper habeat eandem imperfectionem, & poteſtas hæc data ſit parentibus, vt ſubueniant imperfectionibus, & imprudentiis filiorum. Quæ ratio ſemper habet locum reſpectu actus præteriti, vt factum fuit ex imperfecta prudentia, & immatura ætate, etiamſi aliàs tempus ætatis elapſum ſit; quod videtur valdè materiale.

Confirmatur.

Cõfirmatur à ſimili argumento textus in cap. vlt. de ſent. excomm. vbi conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi ab excõmunicatione canonis, *ſi quis ſuadente* pueros, qui ante annos pubertatis in eã inciderunt. Et additur, abſolutionem poſſe eis dari ſiue ante, ſiue poſt annos pubertatis poſtulẽt ſe abſolui: ſubiungitúrq; optima ratio, quæ ad rẽ præſentem facit, cùm propter defectum ætatis, in qua fuit commiſſus exceſſus, rigor ſit mãſuetudine tẽperandus. Quia ergo ratio illius indulgẽtiæ nõ eſt defectus ætatis, in qua abſolutio datur, ſed in qua delictũ cõmittitur; ideo illa extenſio meritò fit; ſed in præſenti ratio huius irritationis nõ eſt defectus ætatis, in qua irritatio datur, ſed in qua votũ fit; ergo ſimilis extẽſio hîc eſt admittẽda. Vnde optimè ibi Panorm. n. 2. & Felin. n. etiam 2. ex eo textu colligũt, beneficiũ ſemel indultum minori, ex quo incepit habere locũ, non extingui per ſuperuenientiã maioris ætatis. Quòd autem votum in minori ætate factũ poſſit irritari à patre, eſt beneficium minori conceſſum: nõ ergo tollitur per ſolam ætatem ſine noua voluntate; denique fauores ampliandi ſunt.

Panorm. Felin.

Atque hæ rationes oſtendũt, idẽ eſſe dicendũ, 12.
etiãſi pater ſciuerit votum filij ante annos pubertatis, ſi illud non confirmauit poſitiuè. Nam licèt tũc illud non irritauerit, poteſt poſtea irritare. Sicut ſi mihi data eſſet poteſtas ad diſpenſandũ vota omnia facta ante trigeſimũ annum ætatis; poſſem illa diſpenſare etiã in ſenibus, ſeu grandioribus, quanuis antea illa ſciuerim, & illa non diſpẽſauerim, quia illa poteſtas non reſpicit ætatem, quam habet vouens, cùm diſpenſatur, ſed quã habuit, cùm vouit. Et prior ſcientia eius, qui poteſtatem habuit diſpẽſandi, non impedit, nec minuit poteſtatẽ eius, quia liberũ ei eſt, vti ſua poteſtate cùm voluerit, dũmodo circa ſuum obiectũ, & materiam operetur: ita ergo eſt in præſenti. Solùm poteſt difficultatẽ facere quod Num. 30. dicitur, *Si pater audierit, & tacuerit, rea erit*, &c. vbi ſolum ſilentiũ paternũ poſt cognitionem voti cenſetur ſufficiens voti confirmatio, vt ampliùs irritari non poſſit. Expendit autem Caiet. ibi in Hebræo pronomen, *ei*, ſcilicet, ſi tacuerit ei; quo ſignificatur, non ſufficere, quòd pater quomodocũque ſciat, & taceat, ſed oportere, vt requiſitus à filio petente facultatem implendi votum ſuum, taceat; tunc enim tacẽdo conſentire videtur, & ita interpretatur legem illã. Addo verò, etiã hoc modo interpretatam legem illam habuiſſe tunc vim obligandi in conſcientia; nunc autem non habere, ſed inſpiciendam eſſe veritatem. Si enim pater etiam requiſitus tacendo non habuit voluntatem confirmandi votũ, ſed ſolùm ſuſpendendi, & permittendi pro tunc, non manet votum firmum, ſed poteſt illud irritare poſtea, & licitè, & validè in quocunque tẽpore: dum tamen non irritat, filia tenetur obligatione voti, & ad illud implendum, prout in dicto cap. dicitur, & ex dictis conſtat. Si verò habuit animum confirmandi, & approbandi votum, confirmatum manet; & ita de illo ſeruanda ſunt quæ in ſecundo puncto diximus.

13. Fundamentum cõtrariæ opinionis diſſoluitur.

Fundamentum Soti ex dictis ſolutum eſt; iam enim oſtendimus, quomodo per ſolum lapſum ætatis puerilis non fuerit tranſactum tempus, in quo pater poteſt vti ſua poteſtate circa vota illi ſubiecta; vnde quoad illa ſemper manet perſona ſubiecta reſpectiuè, id eſt, ſecundùm opera illius ætatis, licèt ſecundùm præſentis ætatis actum non ſit ita ſubiecta. Exemplum autem, quod de ſeruo afferebatur, non eſt ſimile, quia votum ſerui non eſt directè irritabile in ſeipſo, ſed ſolùm ratione materiæ; & ideo mutata materia, aufertur omnis imperfectio eius, propter quam ſolam erat irritabile, vt alibi diximus.

14. Sexta concluſio. Votum religionis, aut caſtitatis à

Dico tandem tertiò, votum religionis, aut caſtitatis eſſe validum, nec irritabile à patre directè, vel indirectè tam ſimplex, quàm ſolemne à filio pubere factum etiã inuitis parentib. Eſt ſententia cõmunis Doctorum omniũ S. Thomę 2.2.

filio pubere factū nullo modo poteſt à patre irritari. *D.Thom. Caiet. Aragon. Dur. Richard. Syluest. Nauarr. Innocent. Hoſt. Nicol. de Lira. Abulenſ. Carthuſ.* Probatur.

q.88. art.8. & 9. & infrà q.189. art.2. Caiet. Aragon. eiſdem locis, aliorúmque Theologorum in 4. d.88. præſertim Dur. q.1. Richard. & ſupplem. Gabr. Summiſtæ verb. *votum*, & verb. *Religio*, vbi Sylu. *Religio* 2.q.15. & *votum* 3.q.6. Nau. cap.12. n.64. Summa Confeſſorum lib.1.tit.8. q.30. vbi refert Innocentium, Hoſtienſ. & alios. Idem habent expoſitores in cap.30. Numer. Nicol. de Lira, Abulenſ. Carthuſ. & alij. & habetur expreſſè in cap. *ſi in qualibet.* & cap. *puella* 20. q.2. vbi Turrecrem. & alij. Sumitur etiam ex cap. *ad noſtram,* vbi Doctores de Regularib. & ex l. *Deo nobis.* §. hoc etiam. C. de Epiſc. & cler. & in Auth. *de ſanctiſſ. Epiſc.* c.41. Ratio verò ſatis conſtat ex dictis; quia tale votum ex parte vouentis perfectum eſt, & ex parte materiæ non præiudicat parenti; quia in his, quæ ſpectant ad ſtatum propriæ perſonæ, & præſertim in ordine ad diuinum obſequium, filius habet plenum dominium ſui ipſius. Hîc verò duplex occurrebat cum hæreticis diſputatio. Prior, an liceat, vel expediat hominibus in iuuenili ætate perpetuam caſtitatem vouere, aut religionem profiteri etiam ex voluntate parentum? Poſterior eſt, an filiis in quacunque ætate liceat ingredi religionem inuitis parentibus? Hæretici enim huius temporis vtrũque negant: vera autem, & ſana doctrina vtrumque affirmat, & approbat per ſe loquendo, & remotis extrinſecis, & accidentalibus impedimentis. Sed de hac re infrà in proprio loco diſputandum eſt; legatur VValdenſ. lib.3. de ſacramentalib. tit.9. cap. & Bellarm. lib.2. de Monach. cap. 35. & 36.

15. Vltima cõcluſio. Prælatus nõ poteſt irritare votum religionis arctioris à ſubdito factum.

15. Vltimò inquiri poſſet hoc loco de poteſtate, quã habent prælati religionum erga ſubditos ad irritandũ votum religionis, ſi fortè illud emittãt. Circa quod dubium tantùm eſſe poteſt circa votũ tranſeundi ad arctiorem religionẽ, an illud irritare valeant. Sed de hoc iam tractauimus ſuperiori tom. tract. de voto variis in locis, videlicet lib.3. cap.6. n.23. & lib.6. cap.7. n.9. & c.10. n.16. ibíque cum communi Doctorum ſententia diximus non habere poteſtatem prælatos ad hoc votum irritandum: videri etiam poteſt Sanch. in Decal. lib.4. de voto cap.33. n.2.

Sanch.

CAPVT VII.

Quódnam, ſeu quale religionis votum ſit reſeruatum quoad diſpenſationem, ſeu commutationem.

1. SVpponimus ex tomo præcedente, tract. de voto lib.6. cap.21. quinque eſſe vota ſummo Põtifici reſeruata quoad diſpenſationẽ, & commutationem; vnúmque ex illis eſſe votum religionis. Nunc verò inquirimus, quínam religionis modus ſub hac reſeruatione comprehendatur? ſupponendum verò eſt ex dictis lib.2. huius tractatus, nomen religionis hîc propriè accipi pro ſtatu vero, & proprio religionis, qui vt talis ſit, debet eſſe ab Eccleſia approbatus; alioquin nõ eſt vera religio, vt ſuprà diximus; ac propterea omnia vota pertinentia ad alios viuendi modos, quantumuis honeſtos, & laudabiles, non ſunt vota religionis; & ideo non ſunt reſeruata, ſed per Epiſcopum diſpenſari poſſunt.

Votum religionis ab Eccleſia nõ approbatæ non eſt Papæ reſeruatum.

2. Secundò eſt obſeruandum, votum religionis dupliciter accipi poſſe. Primò pro voto, ſeu votis, quibus ſtatus ipſe religionis quaſi formaliter cõſtituitur, vt ſunt vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ. Secundò pro ſimplici promiſſione

Votum religionis dupliciter accipi poteſt.

A aſſumẽdi talem ſtatum. Et vtroque modo verum eſt, votum religionis eſſe Papæ reſeruatum: tamẽ iuxta communem ſenſum Doctorum in hoc puncto præcipuè accipitur votum religionis poſteriori modo: nam de aliis votis, quoniam ſolemnia regulariter ſunt, non ſolùm certum fuit ſemper eſſe reſeruata ſummo Pontifici, ſed etiam adhuc aliqua controuerſia eſt, an ipſe poſſit in illis diſpenſare? quã infrà ſuo loco tractabimus. Quia verò nunc aliquis ſtatus religionis per vota ſimplicia conſtituitur, indubitatò tenendũ eſt, etiam illa vota eſſe reſeruata, & à ſolo ſummo Pontifice, vel ex eius expreſſa commiſſione diſpenſabilia: quod in votis coadiutorum, & ſcholarium B ſocietatis manifeſtum eſt ex Bullis Pontificiis, & ex aliis, quæ infrà ſuo loco afferemus; ex quibus etiam conſtabit, hanc fuiſſe perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem, vt priuati Epiſcopi non poſſint ex vero, & proprio religioſo facere non religioſum; quod tamen fit, quando in votis illis, quibus religioſus formaliter conſtituitur, diſpenſatur.

Atque hinc vlteriùs colligimus loquendo de voto religionis alio modo magis vſitato pro ſimplici promiſſione aſſumendi ſtatum religioſum; illud votum generaliter accipiendũ eſſe pro promiſſione cuiuſcumque ſtatus religioſi, dummodo propriè, & ſimpliciter religioſum conſtituat; duobus enim modis poteſt tale votũ fieri. Primò generatim C de religione nullam in particulari determinando, ſecundò determinatè de hac, vel illa religione; & vtroq; modo tale votum reſeruatũ eſt ſine vlla reſtrictione. Et ratio eſt, quia vtrumque abſolutè eſt de ſtatu religionis. Nã quælibet ſpecies continet in ſe genus; vnde votum talis religionis votum religionis eſt. Et è conuerſo genus non eſt extra ſpecies; & ideo votum religionis abſolutè factum in aliqua determinatione impleri debet. Et ideo omnis religio, quæ ſufficiens eſt ad implendum illud generale votum, eſt etiam ſufficiens, vt votum de illa in particulari factum ſit etiam reſeruatum.

3. Concluſio. Votum religionis ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter factum, eſt reſeruatum.

Probatur.

Ex quo infero primò votũ ingrediẽdi ſocietatẽ in particulari eſſe reſeruatum, non ſolùm quia D etiã in ea religione fit ſolemnis profeſſio, ad quã poteſt illud votum religionis terminari; verùm etiã ſi definitè fiat de ſtatu aliquo huius religionis, qui ſolis votis ſimplicibus formatur, & conſummatur. Ratio eſt, quia etiã tale votum eſt ſimpliciter verè, ac propriè votũ religionis, ſicut ſtatus ille verè, ac propriè religioſus eſt. Item quia votũ religionis abſolutè factum ſufficienter impletur aſſumendo illũ ſtatum. Imò votũ alterius religionis, in qua ſolemnis profeſſio fit iuxta Põtificum conceſſiones, & declarationes, ſufficiẽter impletur ingrediendo ſocietatem, & prædicta vota in ea emittendo, vt conſtat ex cõpendio priuilegij ipſius ſocietatis verb. *commutatio*. 2. Quòd ſi quis obiiciat, ante natã ſocietatẽ votũ religionis E reſeruatum tantùm fuiſſe illud, quod continebat promiſſionem in ordine ad profeſſionem ſolemnẽ religionis. Rẽſpõdetur, etiamſi hoc demus, nihilominus Eccleſiæ vſum, & inſtitutionẽ declaraſſe, id non fuiſſe ob neceſſitatem iuris, ſed facti, id eſt, non fuiſſe quia formalis ratio religionis id poſtularet, ſed quia fortaſſe nõ erat verus, ac proprius religionis ſtatus, qui ſolis votis ſimplicibus conſtitueretur. Inſtituto autem hoc ſtatu, votum religionis ex ſe illum etiam comprehendit. An verò ante ſocietatem fuerit in Eccleſia huiuſmodi ſtatus, infrà ſuo loco diſputabimus.

4. Infertur primò. Votum ingrediendi ſocietatẽ in particulari, eſt reſeruatum.

Secundò

5\. Infertur ſecundò. Votum religionis clericorum militãtium eſt reſeruatum.

Secundò intelligitur ex dictis, an votum aſſumendi religionem militarem ſit reſeruatum, nécne? id enim maximè pendet ex alia quæſtione, an ille ſtatus ſit verè, & propriè religioſus non ſolùm ſecundùm primam inſtitutionem, ſed prout nunc eſt in vſu? Illa verò nunc prætermiſſa (infrà enim occurret commodior locus) in præſenti diſtinguendum cenſeo; habent enim hæ religiones duas partes, clericorum ſcilicet, & militum. Quod ergo attinet ad ſtatum clericorum, non dubito quin votum religionis de illis in particulari reſeruatum ſit, quia illi ſunt veri religioſi, verámque profeſſionem faciunt, & vota etiam ſolemnia emittunt. Item quia votum religionis abſolutè factum in qualibet illarum ſufficienter impletur, niſi de intentione vouentis aliud conſtiterit, vt rectè Cordub. in ſumm. q. 148. De militibus autem ſubdiſtinguendum eſt.

Cordub. Votum religionis militaris ſancti Ioannis, eſt reſeruatum.

Aut enim loquimur de militibus ſancti Ioannis, & ſi qui ſunt alij, qui ita profitentur religionem, vt vxorem validè ducere non poſſint; & votum talis religionis in particulari reſeruatum eſſe cẽſeo, quia exiſtimo tale votum eſſe veræ, & propriæ religionis. Et quia abſolutum votum religionis etiam poſſet impleri illa religione militari ſuſcepta, niſi intentio vouentis obſtet; quanuis oppoſitum cenſeat Cordub. ſuprà, in quo non loquitur conſequenter.

Corduba non loquitur cohærẽter.

Nam infrà q. 178. docet, talem eſſe religioſum ſtatum horum militum, vt non ſolùm impediat matrimonium cõtrahendum, ſed etiam dirimat contractum contra Sotum, qui ſine vllo fundamento oppoſitum dixit in 4. d. 27. q. 1. art. 4. in fin. Ex hoc autem fundamento colligit ipſe in priori quæſtione, votum religionis impleri ſumendo clericalem habitum S. Ioannis; ergo idem dicere debuit de habitu militari. Quare non dubito, quin votum talis religionis reſeruatum ſit. Quod etiam tenuit Aragon. 2. 2. q. 88. art. 11. Azor tom. 1. lib. 13. cap. 4. q. 4. Emman. Roder. in expoſitione Bullæ n. 123.

Aragon. Azor. Emman. Roder.

Votum religionis militaris in aliis religionibus militaribus non eſt reſeruatum.

De voto autem ſumendi militarem habitum in aliis religionibus, veriſimilius cenſeo non eſſe reſeruatum; quia nec votum religionis abſolutè factum in illis impleri cenſetur, nec ſecundùm communem exiſtimationem tale votum cenſetur eſſe religionis ſimpliciter. Nec propterea nego, has religiones militares etiam quoad milites ad matrimonium habiles, eſſe veras religiones, quantum ad eſſentiam religionum; hoc enim infrà examinandum eſt: ſed ſolùm aſſero habere illum qualemcunque ſtatum religionis ita admixtum ſtatui ſæculari, & temporalibus curis, ac ſolicitudinibus, vt talis ſtatus prout eſt in talibus perſonis, non poſſit comprehendi nomine religionis ſimpliciter dictæ quoad obſeruantiam votorum, & quoad exercitium vitæ religioſæ; & conſequenter per ſolum illum nõ ſatisfieri generali voto religionis; quod etiam oſtendit communis praxis, & conſuetudo: nullus enim timoratus, qui votum religionis emiſit, putat ſe implere illud aſſumendo huiuſmodi habitum militarem.

6\. Dubium in hac materia.

Vlteriùs verò dubitari poteſt circa alios modos vouendi religionem, an ſub hac reſeruatione comprehendantur? Nec diſputo nunc de modo vouendi conditionato, vel abſoluto: nam de hoc iam dictum eſt tract. præcedenti dicto lib. 6. de voto cap. 22.

Duplex eſſe poteſt votũ abſolutum religionis.

Sed intra latitudinem voti abſoluti poteſt eſſe duplex modus vouendi religionem: vnus eſt vouendo tantùm ingredi religionem: alter eſt vouendo perſeuerare, & mori in religione; hos enim duos modos communiter

Fr. Suarez de ſtatu relig. tom. 3.

A diſtinguunt authores vt diuerſos; & de poſteriori quidem manifeſtum eſt, eſſe reſeruatum, quia eſt perfectum in illo ordine, quantum eſſe poteſt ex vi modi, ac perpetuitatis obiecti. Vnde ſi illud non eſſet reſeruatum, nullum votum religionis intelligi poſſet reſeruatum.

Prima aſſertio. Votum ingrediẽdi religionem & perſeuerandi, eſt reſeruatum.

De voto autem priori modo facto poteſt eſſe nonnullum dubium, quia illud videtur ſolum eſſe votum temporale, quod non eſt reſeruatum, ſicut de caſtitate diximus. Antecedens patet, quia votum illud ſolùm obligat ad ingrediendam religionem, non verò ad perſeuerandum in illa; vel ſi ad hoc aliquo modo obligat, ſolùm eſt ſub conditione ſi non diſplicuerit, vel non ſit nimis onerosa religio, aut aliquid huiuſmodi. Vnde etiam ex hac B parte reſeruatum non eſt ſaltem ante impletam conditionem.

Nihilominus pro certo habendum eſt, etiam votum illud eſſe reſeruatum. ita ſentiunt omnes Doctores. 7.

Secunda aſſertio. Votum ingrediendi tantùm religionem, etiam eſt reſeruatũ.

Nam licèt hoc in particulari non diſputent; tamen hoc ipſo ſupponitur, quoad reſeruationem nullam eſſe differentiam inter illa duo vota, quod eſt manifeſtius iuxta ſententiam eorum, qui putant, illa duo vota non habere effectus diſtinctos quoad obligationem. quod ſentit Sot. lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 2. ad 3. *Soto.* Idem verò dicendum eſt, etiamſi teneamus, hoc votum minus obligare, quàm votum perſeuerandi. Quod magis videtur ſentire D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 4. Et ſequuntur Caiet. ibi, & communiùs Doctores.

D. Thom. Caiet.

C Ratio eſt, quia etiam tale votum eſt votum religionis ſimpliciter, & abſolutè, quia in obiecto illo nulla conditio à vouente apponitur; ſimpliciter enim vouet religionem, quod eſt vouere eſſe religioſum, hoc autem ex ſe perpetuum eſt.

Probatur ratione.

Si autem in illo voto ſubintelligatur aliqua cõditio, ſolùm eſt illa, quam ius ipſum apponit; ſcilicet eſſe religioſum præmiſſa probatione; & ex illa, vel poſt illam prudenter iudicando ſibi religionem congruere. Conditio autem iure ipſo impoſita non ſufficit, quo minus votum abſolutè, & ſimpliciter tale ſit; nam quod ſecũdùm ius faciendum promittitur, ſimpliciter, & abſolutè promittitur. Et hoc probat etiam conſuetudo, in qua hæc reſeruatio fundatur; ordinariè enim votum D religionis fit tantùm hoc modo; & nihilominus ſemper cenſetur reſeruatum.

Ex quo infero, quòd licèt tale votum expreſsè fiat ſub intentione ingrediendi, & probandi religionem, & exeundi, ſi non placuerit, nihilominus votum eſſe reſeruatum, quia totum hoc non excedit conditionem à iure ipſo poſitam. 8.

Tertia aſſertio. Votũ religionis expreſsè factũ ſub intẽtione ingrediendi, & probandi religionẽ, & exeundi, ſi non placuerit, eſt adhuc reſeruatum.

Vnde D. Thomas ſuprà ſignificat, hoc votum non eſſe diuerſum à voto religionis abſolutè facto; ſed ſolùm explicitè continere quod in alio erat implicitè. Sed quid ſi aliquis voueret religionem ingredi ſumendo habitum nouitiorum cum expreſſa intentione, vt poſt ſuſceptum illum habitum E non ſit magis obligatus ad profeſſionem faciendam, quàm ſi abſque voto eundem habitum ſuſcepiſſet. Quidam putant, tale votum eſſe vanum, & nullũ, quia ingredi religionẽ ſine animo perſeuerandi, nõ eſt laudabile, ſed potiùs eſt nõnullum peccatum, quia tale propoſitum eſt cõtra finem illius ingreſſus. Sed in hoc diſtinctione opus eſt, fateor enim ingredi religionẽ cum propoſito abſoluto exeundi ante profeſſionem, quicquid de religione iudicet poſt experimentum eius, eſſe actum inordinatum, & contra rationem, & aliquo modo iniurioſum ipſi religioni. Vnde ſi quis voueret ingredi illo modo, coniungendo

R 3 ſcilicet

ſcilicet illa duo in obiecto voti, votum eſſet illicitum, & nullum ſaltem quoad alteram partem, ſcilicet habendi in ipſo ingreſſu propoſitum exeundi. Nam quoad aliam, ſcilicet quoad obligationem ingrediendi, videtur eſſe validum tale votum; quia illæ ſunt duæ partes, vel duo actus, qui per accidens coniunguntur, in quibus locum habet illa regula: Vtile per inutile non vitiatur; ſicut communiter dicitur de voto eundi Hieroſolymam modo aliquo indecente, aut impoſſibili. Nam tunc ſecluſo modo videtur obligare ad ſubſtantiam actus; de quo in ſuperioribus dictum eſt. In præſenti autem probabile eſt, tale votum eſſe nullum; quia intentio vouentis eſſe videtur obligare ſe ad illum modum ingrediendi, & non aliàs. Et quoad rem præſentem ſpectat, ſi validum eſſet, profectò non eſſet reſeruatum; quia reuera non eſt votum religionis, ſed ſolùm induendi pro aliquo tempore habitum religionis. Longè tamen diuerſum eſt, votum ſuprà poſitum, ſcilicet ingrediendi religionem abſque vlla obligatione perſeuerandi in illa; nam hoc ſine dubio eſt bonum, & validum votum: non enim excludit propoſitum perſeuerandi, ſed obligationem, quod longè diuerſum eſt. Imò non videtur multum diuerſum hoc votum ab illo, quod eſt de religione abſolutè, vel ab illo, quod eſt cum expreſſa conditione probandi, & experiendi, an religio expediat. Solùm in hoc vltimo modo declaratur, quòd hæc probatio, & experientia futura ſit tam libera, támque ſine obligatione, vel ſcrupulo, ac ſolet eſſe in his, qui ingrediuntur ſine voto; quæ conditio non eſt illicita, nec imprudens, quia ille modus ingrediendi religionem licitus eſt; ergo obligare ſe ad illũ præciſè non eſt malũ: eſt ergo obligatorium, vt non impediat maius bonum, ſed potiùs ex ſe poſſit ad illud conferre. Quare etiam cenſeo, hoc votum eſſe religionis ſimpliciter, atque adeò reſeruatum; quia eſt abſolutè de ingreſſu religionis, retento integrè priuilegio iuris, quod non minuit veram rationem voti religionis. Nec poteſt dici, tale votum eſſe temporale, quia licèt poſitiuè non includat perpetuitatem, nòn tamen excludit illam, imò quantum ex ſe eſt, tendit ad illam; & hanc doctrinam tenet Palud. in 4.d.38.q.4.art.4. nam licèt ſæpe ibi appellet hoc votum religionis temporale, tandem concl.5. in fin. concludit eſſe reſeruatum Papæ, & fatetur inter perpetua computari, quia poteſt eſſe perpetuum, & ad hoc tendit. Refértque praxim Romanam eſſe, vt nec ſummus Pœnitentiarius in ea poſſit diſpenſare ordinaria poteſtate, qui tamen non minorem poteſtatem habet, quàm Epiſcopi. Quod ſequitur Antonin. 2.p.tit.11.c.2.§.9. votum 4. verſ.6.

Palud. *Antonin.*

CAPVT VIII.

Vtrùm hoc votum quoad gradum arctioris religionis ſit ita reſeruatum, vt nec ab Epiſcopo, nec ab alio S. Pontifice inferiori diſpenſari, ſeu commutari valeat.

1\. NOnò dubitatur, an votum de aliqua religione ſtricta ſit ſecundùm ſe totum reſeruatum; vel poſſit quoad gradum per Epiſcopum diſpenſari, ſcilicet, vt in religione laxiori impleatur. Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia hæc vota non tantùm ſunt reſeruata quoad diſpenſationem, ſed etiam quoad commutationem; vt ſuppono ex communi ſententia, & communi conſuetudine. Sed illa eſt commutatio quædam adiuncta diſpenſatione; ergo non poteſt fieri authoritate inferioris circa votum reſeruatum. Vnde Nauarr. Comment.4. de Regular.num.10. ait tale votum de aliqua religione determinata non poſſe commutari in religionem etiam æqualem, niſi à ſummo Pontifice, vel de eius authoritate. Quod ipſe probat, quia ſuperior religionis non poteſt talem commutationem facere, quia nondum habet iuriſdictionem in eum, qui tale votum emiſit. Quæ ratio quoad diſpenſationem ad laxiorem efficaciter probat tam de ſuperiore illius religionis, de qua factum fuerat votum, quàm alterius, in quam deſideratur commutatio; niſi fortaſſe ad hoc habeat ſpeciale priuilegium, vt multi habent, qui iam tunc authoritate Papæ diſpenſant. Non probat autem ratio illa de Epiſcopo, cuius nullam mentionem Nauarrus fecit. De illo autem ſolo poteſt eſſe dubium, quia ille adhuc eſt de iure communi proprius prælatus eius, qui tale votum emiſit ſub Pontifice ſummo; & quoad commutationem in religionem æqualem de neutro fortè ſufficienter conſtabit.

Ratio dubitãdi proponitur. *Nauarr.*

2\. Eſt igitur communior ſententia votum ſtrictæ religionis quoad gradum eius non eſſe reſeruatum, ſed per Epiſcopum poſſe diſpenſari, vt in laxiori impleatur. ita tenet Palud. in 4.d.38.quæſtione 4. & Antonin.2.parte titulo 11.cap.2. §.9. Syluеſt. verb. *votum* 4. quæſt.3. §.6. & expreſsè id conſuluit Nauarr. conſ.41. de voto. & ſumitur ex eodem dict. comm. de Regular.num.22.& idem tenuit Sot. & refert Emanuel Roder. ſuprà, & Henriq. lib.7. de indulgent. c.30. §.6. litera E. Plures ſtatim referam. Fundamentum eſt, quia talis diſpenſatio non eſt in voto religionis; ſolùm dicitur diſpenſari cum aliquo in voto religionis, quando ei conceditur, vt liberè poſſit in ſæculo remanere: nam ſi manet ligatus, vel ad religionem in communi, vel ad aliquam in particulari, non poteſt dici ſimpliciter diſpenſatus in voto religionis. Ergo talis diſpenſatio reſeruata non eſt, quia tantùm votum religionis eſt abſolutè reſeruatum. Et confirmatur ex primario fine huius reſeruationis, qui eſt fauor ſtatus religioſi, quatenus talis eſt, non aſperitatis, aut rigoris religionis. Vnde reſeruatio voti religionis per ſe ſolùm eſt, ne homines facilè cadant, aut deſiſtant à ſtatu religionis. Confirmatur denique, quia hæc ſententia vſu recepta eſt; vnde non eſt dubium, quin ſit probabilior, & practicè ſecura. Longè autem certius eſt, commutationẽ hanc non eſſe reſeruatam, quando fit in æqualem religionem; imò tunc non ſolùm authoritate Epiſcopi, ſed etiam minori fieri poſſe exiſtimo, quod patebit ex dicendis.

Cõmunior ſententia docet, votum ſtrictæ religionis non eſſe reſeruatum, ſed per Epiſcopum poſſe diſpenſari, vt in laxiori impleatur. *Paludan.* *Anton.* *Syluеſt.* *Nauarr.* *Soto.* *Henr.* *Fundamentum.* *Confirmatio.*

3\. Sed contra dictam reſolutionem fieri poteſt obiectio: nam ſequitur, poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam cum perſona iam facta religioſa, & profeſſa, vt ad laxiorem religionem tranſeat; quod videtur falſum. Sequela probatur, quia etiã illa non eſſet diſpenſatio in voto religionis, ſed in aſperitate, & rigore talis religionis. Minor autem patet, quia aliàs poſſet Epiſcopus diſpenſare cum religioſo, vt retento ſtatu, vel etiam habitu extra clauſtrum viueret, &c. quia per hoc non diſpenſaret in voto religionis, ſed in quibuſdã obſeruãtiis eius. Vt hæc difficultas alicuius ſit momenti, procedere debet de religioſis nõ exẽptis à iuriſdictione

Inſtantia allata ſoluitur.

Epiſcopus non poteſt in hoc voto diſpenſare cum religioſis profeſſis à ſua iuriſdictione exemptis, poteſt verò cum nouitiis.

ctione Epiſcoporum: nam in exemptos nō habet iuriſdictionem; & ita facilè negatur ſequela argumenti. Et ratio differentiæ eſt, quia ante profeſſionem perſona eſt ſubdita Epiſcopo, & ideo poteſt cum illa diſpenſare; poſt profeſſionem verò iam non eſt ſubdita, & ideo iam non poteſt diſpenſare cum illa non propter reſeruationem voti, ſed propter mutationem fori. Rectè autem probat argumentum de religioſo nouitio ante profeſſionem: nam licèt habeat votum illius religionis, cuius habitum geſtat etiam directè factum ad perpetuò permanendum in illa; poteſt Epiſcopus cum illo diſpenſare vt ad laxiorem tranſeat, quia nouitius adhuc eſt ſub iuriſdictione Epiſcopi, quæ licèt, durante nouitiatu, videatur eſſe ſuſpenſa; tamen quoad ea, quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ, & pendent ex libera voluntate ipſius nouitij, poteſt habere ſuum vſum, nihil enim eſt, quod impediat, ſuppoſita rationabili cauſa; hæc enim conditio ſemper in hac materia intelligitur, vt iam dixi.

Iuxta multorum opinionē Epiſcopus poteſt in hoc voto diſpēſare cū religioſis profeſſis ſibi ſubditis. Et ſimiliter Prælati reſpectu ſuorum ſubditorum.

Innoc. Panorm. Abbas. Hoſtienſ.

4. Difficultas ergo poſita procedit de religioſis ſubditis Epiſcopo; & cum eadem proportione locum habet in exemptis reſpectu ſuorum prælatorum, quos loco Epiſcoporum habent. Multi ergo doctores concedunt id, quod in argumento infertur, ſcilicet, Epiſcopum poſſe diſpenſare cum religioſo, verbi gratia, cum moniali ſibi ſubdita. citatur Innoc. in cap. vlt. de renuntiat. & in cap. *Dilectus.* de temp. ord. Et idem ſentit Panorm. in cap. *ſignificatum.* de Regular. num. 11. vbi Abbas etiam antiquus idem dicit; reſtringit tamen hoc ad eos, qui ante maiorem ætatem, ſcilicet viginti quinque annorum, profeſſionem fecerunt. Et in eodem ſenſu citat ſententiam Innocentij. Idem tenuit Hoſtienſ. in cap. *non eſt*, de Regular. qui expreſſiùs idem dicit de prælato religionis habente iuriſdictionem Epiſcopalem. vbi Panorm. etiam num. 6. ſimpliciter, & ſine reſtrictione approbat ſententiam Innocentij, quam tenet etiam Archid. cap. *Monachum* 20. quæſt. 1. num. 5. Et eandem ſequuntur Palud. Anton. & Syluest. ſuprà, qui ſolùm aiunt, neceſſarium eſſe conſenſum capituli, vt prælatus poſſit talem diſpenſationem concedere, quod non probat. Ratio autem eſſe videtur propter ius, quod religio habet acquiſitum in talem perſonam. Fundamentum autem huius ſententiæ eſt, quia Epiſcopus in diſpenſatione votorum poteſt quidquid ei non prohibetur, vt ſuprà diximus; ſed hæc diſpenſatio ei non prohibetur; nullo enim iure id cautum eſt. Quin potiùs in d. cap. *ſignificatum.* de Regular. hoc ei concedi videtur. Ergo. Et ita ad obiectionem factam iuxta hanc ſententiam reſponſio erit concedere ſequelam; quæ argumento etiam ibi facto ſuaderi videtur, quia non apparet maior ratio ante profeſſionem, quàm poſt illam.

Archid. *Palud. Anton. Syluest.* Probatur.

Contrariū opinantur alij.

5. Contrariam nihilominus ſententiam tenent aliqui, & tribuunt Nauarro dicto cap. *ſtatuimus*, ſeu comment. 4. de Regular. num. 16. in princip. citanti gloſſam, quam dicit eſſe receptam in cap. *cùm ſingula.* §. prohibemus. verb. *Canonicus.* de præben. in 6. Sed illa gloſſa, ſi attentè legatur, hoc non dicit; verba enim eius ſunt; ſi tranſiret ad laxiorem ſine cauſa, ſolus Papa diſpenſat, cùm ſit contra iura; in quo non eſt recepta, quia & Panorm. ſuprà, & in cap. *non eſt.* de Voto, & ipſe Nauar. ibidem contrarium docent. Et meritò, quia neque ipſe Papa in hoc poteſt diſpenſare ſine cauſa, quia diſpenſatio in voto neque ex toto, neque ex parte fieri poteſt ſine cauſa. Dum verò gloſſa illa addit illi excluſiue reſtrictionem illam ſine cauſa, ſignificat, cum cauſa non ſolùm Papam, ſed etiam Epiſcopos poſſe diſpenſare in tranſitu ad laxiorem religionem, de quo nihil aliud expreſsè dicit. De tranſitu verò ad æqualem dicit, Abbatem, ſeu prælatum religionis poſſe ex cauſa ad illam diſpenſare. Præterea idem Nauarrus ibidem §. quinto, expreſsè refert priorem ſententiam, quam amplectitur, & dicit eſſe communem, explicátque quod priùs dixerat, intelligendum eſſe de potentia diſpenſandi ſine cauſa quoad forum exterius. Et ita etiam videtur interpretari prædictam gloſſam, in quo non immoror, dummodo pro certo ſupponatur, talem diſpenſationem ſine cauſa datam, iniquam eſſe, & fortaſſe nullam, vt ſequenti capite dicam. Cuiuſcunque verò fuerit illa ſententia, poteſt ſuaderi primò ex vſu Eccleſiæ, qui eſſe videtur, vt in huiuſmodi caſibus fiat recurſus ad ſummum Pontificem. Quod etiam iuuari poteſt ex illa regula cap. *maiores.* de baptiſm. quòd grauiores Eccleſiæ cauſæ ad ſummum Pontificem reſeruantur. Inter quas non immeritò numeratur tranſitus ab vna religione ad aliam laxiorem. Secundò ſaltem quoad mendicantes hoc videtur ſtatutum à Martino IV. in Extrauag. 1. de Regularib. inter communes; vbi prohibentur Regulares tranſire ad quamcunque religionem Monachorum ſine facultate ſummi Pontificis. Generaliùs verò, & expreſſiùs Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 19. de Regularib. ſic ſtatuit. *Nemo etiam regularis cuiuſcumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem.* quæ verba habent vim reſeruandi, & tollendi quamcunque ſimilem facultatem, etiam ſi antea eſſet; aliàs non eſſent efficacia ad id, quod diſponere intendunt.

Conc. Trident.

Reſolutio vera eſt, priorem ſententiam eſſe veram, attendendo ius antiquum, & commune.

6. Circa has ſententias mihi quidem videtur priorem rectè procedere iure antiquo, & communi; quia nihil inuenio in eo diſpoſitum, quod illi obſtet. Quod autem de conſuetudine affertur, incertum eſt, & non videtur veriſimile, cùm tot graues auctores, quos nec conſuetudo, nec virtus eius latere poterat, illam ſententiam docuerint. Neque vnius, vel alterius tranſlatio ad laxiorem religionem videtur eſſe res tanti momenti, vt propter ſolam rei grauitatem debeat cenſeri reſeruata, ſi aliunde non conſtet. In præſenti autem non conſtat de tali reſeruatione. Solùm poteſt vrgere ratio ſuprà indicata, quia per profeſſionem religio acquirit ius in religioſum; & ideo non videtur ſine ſuo conſenſu poſſe illo priuari. Quæ ratio non ſolùm de laxiori, ſed etiam de æquali probaret; imò & contra poteſtatem ſummi Pontificis fieri poſſet. Reſpondetur ergo in primis, hanc diſpenſationem non poſſe dari ſine iuſta cauſa, qua exiſtente prælatus diſpenſare poteſt circa perſonam religioſi; ſicut poteſt circa alia bona religionis, præſertim quia hoc vinculum religioſi cum religione totum ordinatur ad maius obſequium Dei, maiúſque bonum ſpirituale ipſius religioſi. Cauſa autem iuſta in præſenti caſu ſemper debet reſpicere huiuſmodi fines; & ideo in eo caſu præſumitur religio conſentire; & ſi non conſentiret, cenſeretur irrationabiliter inuita. Quod quidem procedit non ſolùm in Pontifice, ſed etiam in Epiſcopo reſpectu ſuorum ſubditorum, quia habet ordinariam poteſtatem in omnes non exemptos. At verò in prælatis religionum exempta-

rum, quia poteſtatem habent iuxta peculiare ius vniuſcuiuſque religionis, ex illo iudicandum eſt an poſſint vti hac poteſtate ſine conſenſu capituli, vel ſolùm cum illo? Hæc dicta ſunt de religioſis ante Concilium Tridentinum.

7. Secundùm ius nouum neque Epiſcopus, neque Prælatus religionis poteſt diſpenſare in hoc voto cum religioſis profeſſis.

At verò ſecundùm nouum ius eiuſdem Concilij dicendum cenſeo, neque Epiſcopum, neque prælatum religionis poſſe in hoc diſpenſare. Omitto ſtatutum Martini IV. in dicta Extrauag. quia nec generale eſt, nec propriè tractat de hoc puncto, ſed de tranſitu Mendicantium ad monachales ordines, quem prohibet, & in hoc ſuam vim retinet. Concilium autem Trid. generaliter prohibet tranſitum ad laxiorem ordinem prætextu cuiuſcunque facultatis. quæ verba omnem licentiam, & diſpenſationem à Concilio irritabilem comprehendunt: Nam omnis diſpenſatio, & licentia, facultas quædam eſt; & dum Concilium vetat vigore illius tranſitum fieri, manifeſtè tollit ei huiuſmodi vigorem, quod eſt illam irritare, & poteſtatem conferendam auferre. Hinc Gregorius XIII. in quadam Bulla, quæ incipit, *cùm aliàs*, anno 1582. 22. Septembris Societati conceſſa, ſpecialem facultatem concedit eius generali, vt poſſit eam dare religioſis eiuſdem ordinis, etiam profeſſis, vt ad quemuis alium vel mendicantium, vel non mendicantium paris, laxioris, aut arctioris obſeruantiæ ordinem per ipſum Præpoſitum illis præſcribendum tranſire valeant. Quam poteſtatem Generali conceſſam apertè ſentit Pontifex eſſe extra ius ordinarium, & adeò ſingularem, vt etiam noluerit participari ab aliis religionibus ex vi generalis communicationis, quam plures habent in priuilegiis aliarum, prout in eadem Bulla expreſsè declarauit. Ergo ſignum eſt, ſine facultate Pontificis non habere Generales religionum hanc poteſtatem, & conſequenter, neque Epiſcopum circa religioſos ſibi ſubditos, eſt enim eadem ratio. Vnde ad difficultatem poſitam negatur ſequela. Ad probationem autem reſpondetur, hoc non prouenire ex generali reſeruatione voti ſimplicis religionis, ſed ex peculiari reſeruatione voti ſolemnis, ſeu profeſſionis, aut actualis vinculi ſtatus religioſi iam ſuſcepti; quod vinculum voluit Eccleſia eſſe magis reſeruatum non ſolùm quoad ſubſtantiam, ſeu genus ſtatus, ſed etiam quoad ſpeciem, ſeu perfectionem eius. Solùm ſupereſt aduertendum, Concilium ſolùm loqui de laxiori religione; vnde quoad tranſitum ad æqualem manet hæc res in diſpoſitione antiqui iuris, & in eo caſu habet locum prior opinio ſtando in iure communi, quia ſi aliud ſtatutum fuerit iure particulari alicuius religionis, illud ſeruandum eſt.

Generalis Societatis Ieſu poteſt diſpenſare, & abſolutè dare licentiam ſibi ſubditis tranſeundi ad aliam religionem paris, laxioris, aut ſtrictioris obſeruantiæ.

Per Conc. Trident. prohibetur prælatis dare licentiam tranſeundi ad religionem laxiorem; ac proinde ad æqualē poſſunt dare ſecundùm ius antiquum.

8. Prælati religionis poſſunt cum ſubditis diſpenſare in voto tranſeundi ad arctiorem religionem priuſquam tranſeant; poſt tranſitum verò, & profeſſionē nequeunt diſpenſare, vt ad priorē redeant.

Atque hinc etiam fit, vt poſſint prælati religionis cum ſuis ſubditis diſpenſare in voto tranſeundi ad arctiorem religionem priuſquam tranſeant. Si verò iam ſunt tranſlati, & in ea ſunt profeſſi, non poterunt cum eis diſpenſare, vt ad priorem redeant. Prior pars ſequitur ex præcedenti aſſertione, quia illud votum eſt ſimplex, & non reſeruatum; & alias hi prælati reſpectu ſuorum ſubditorum quoad hanc partem æquiparantur Epiſcopis; & ita conſequenter docuerunt Palud. Antonin. & Sylueſt. ſuprà, & Sot. lib. 7. de iuſt. quæſt. 3. art. 1. & quæſt. 4. art. 3. & Nauarr. d. comment. 4. de Regularib. num. 22. in fin. & lib. 3. conſil. tit. de voto, conſ. 21. Et vtroque loco refert pro hac ſententia Caiet. 2.2. quæſt. 189. art. 8. vel quæſt. 88. art. 8. Sed in priori loco nihil dicit; in alio verò ſolùm ait, tale votum religioſi eſſe firmum, nec poſſe à prælato irritari. De diſpenſatione autem nihil dicit in particulari, ſed generatim ait, prælatum religionis habere omnem poteſtatem diſpenſandi cum ſubditis, quam habet Epiſcopus erga ſuos; quod eſt fundamentum huius illationis, vt diximus.

Paludan. Antonin. Sylueſt. Soto. Nauar. Caiet.

9. Votum religionis arctioris factum à ſeculari, non poteſt diſpenſari iure ordinario, à prælato religionis laxioris, in quam poſtulat recipi.

Vltimum dubium in hac materia eſſe poteſt de hoc voto ingrediendi arctiorem religionem prout fieri poteſt ab aliquo ſæculari antequam religioſus fiat, vtrùm poſſit diſpenſari à prælato religionis laxioris, in quam poſtulat recipi? Cui reſpondeo, certum eſſe iure ordinario, non poſſe, quia perſona, quæ illud habet, nondum eſt illi ſubdita. Dico iure ordinario, propter aliquas religiones, quæ habent à ſummo Pontifice priuilegia, vt illas ingrediens ſatisfaciat ſuæ obligationi, etiamſi votum habeat ingrediendi ſtrictiorem religionem. Quod dupliciter poteſt Papa concedere; vno modo concedendo ſuperioribus talis religionis facultatem diſpenſandi quoad hanc partem cum eo, qui recipiendus eſt. Et hoc modo conceſſit hoc priuilegium prælatis ſancti Benedicti Eugenius IV. vt refertur in compendio Mendicantium tit. de diſpenſat. §. 28. Et refert etiam Emanuel Roderic. tom. 1. quæſt. Regular. quæſt. 25. art. 6. Simili priuilegio vti poſſunt prælati Societatis Ieſu, iuxta formam tamen præſcriptam in compendio ſuorum priuilegiorum verbo *commutatio*. 3. vbi additur; *Si quis à Societate ante profeſſionem receſſerit, diſpenſationem ceſſare, ac iterum obligationem talis voti reuiniſcere.* Iuxta verò hæc, & ſimilia priuilegia neceſſarium eſt, vt volens intrare religionem ſuum votum declaret ſuperioribus eius, vt ab eis poſſit diſpenſari: quia quando diſpenſatio committitur prælatis, requiritur eorum actus, & voluntas, quæ ſine cognitione voti eſſe non poteſt. Addit etiam Rodericus ſuprà, neceſſarium eſſe iuſtam cauſam, quia nec Papa poteſt ſine cauſa diſpenſare cum aliquo, vt ex arctiori religione tranſeat ad laxiorem, vt Sylueſt. & Antonin. docuerunt. Eſt expreſsè Panorm. in cap. *non eſt de voto*, & Nauarrus comment. 4. de Reg. num. 10. Sed quo modo hoc verum ſit, ſtatim dicam. Alio ergo modo poteſt Papa concedere hoc priuilegium immediatè ipſi religioni, ita vt non committat diſpenſationem prælatis talis religionis; ſed ipſe immediatè, & veluti ipſo iure diſpenſet cum eo, qui vult talem religionem intrare, etiamſi votum alterius religionis ſtrictioris habeat. Et tunc neceſſarium non erit, vt qui petit habitum talis religionis, ſuum votum explicet; ſatis enim eſt, vt ſciat religionem illam habere tale priuilegium, & ideo oportet verba priuilegij diligenter expendere, vt intelligantur, an committant diſpenſationem, vel ipſo facto diſpenſent.

Poteſt verò diſpenſari propter priuilegium conceſſum multis religionibus. *Roderic.*

Si hoc priuilegium diſpenſandi conceditur ipſis prælatis, tenetur qui vult recipi, aperire ſuum votum, nõn ita ſi priuilegium cõceditur ipſi religioni immediatè. *Sylueſt. Anton. Panormit. Nauar.*

10. Habens votum religionis ſtrictioris, non peccat ingrediendo laxiorem, quanuis nõ habeat cauſam ſpecialem, præter voluntatem, ſi religio ad id habeat priuilegiũ.

Sed quæres, an tunc peccet qui ingreditur religionem laxiorem cum tali voto? Diſtinguendum videtur iuxta præcedentem ſententiam: nam ſi abſque cauſa rationabili id faciat, non excuſabitur à peccato, propter priuilegium, quia Papa ipſe non poteſt in hoc diſpenſare ſine cauſa; ſi verò ex cauſa fiat, tunc ratione diſpenſationis, quam ſecum affert priuilegium, nulla erit culpa. Ego tamen indiſtinctè aſſero, licitum eſſe tunc ingredi talem religionem abſque alia cauſa propter voluntatem ingredientis, maximè

maximè ſi id faciat intuitu maioris boni ſpiritualis, quia nimirum ita eſt affectus, vt ſperet, magis ſe in ea religione profecturum, quanuis alioqui laxior ſit: nam in hoc iam continetur moralis quædam cauſa ſufficiens. Veruntamen etiamſi motiuum non ſit adeò ſpirituale, ſed ſolùm ex quadam humana fragilitate velit aliquid de rigore vitæ remittere, ſuppoſito priuilegio Pontificis, non exiſtimo in eo facto peccare:

Probatur.

Nam illud priuilegium abſolutè conceſſum validum eſt, & credendum eſt eſſe rationabile, & ſanctum; & non poſtulat ſpecialem cauſam ex parte perſonæ particularis, ſed ipſum fauorem religionis ſupponit, vt ſufficientem cauſam; ergo licitè poteſt quis vti illo priuilegio, vt ſonat; neque eſt, cur illi imponamus hoc onus quærendi aliam cauſam. Itaque cenſeo, quòd licèt Papa non poſſit abſque vlla cauſa talem compenſationem facere, ſufficere tamen cauſam publicam pertinentem ad commune bonum, & fauorem huius religionis, etiamſi in ſingulis indiuiduis non intercedant nouæ rationes, ſeu cauſæ.

11\. *Etiam in eo caſu poteſt prælatus cũ eo licitè diſpenſare, ſi ſit vtilis religioni.*

Propter quod idem cenſeo quando priuilegium committit diſpenſationem ſuperiori religionis: nam vt ille iuſtè diſpenſet, non tam debet quærere cauſam, quæ cedat in fauorem petentis, quàm in fauorem ſuæ religionis. Vnde ſi iudicet, perſonam illam eſſe conuenientem, & aptam ſuæ religioni, poteſt cum illa licitè diſpenſare abſque alia ſpeciali cauſa, quia hæc eſt ſufficiens, & iuxta intentionem concedentis priuilegium. In quo differentia notanda occurrit inter eum, qui iam eſt profeſſus religionem arctiorem; & eum, qui ſolùm habet votum illius: nam cum priori non poteſt ſine cauſa diſpenſari, vt ad laxiorem tranſeat; nec Papa poſſet concedere priuilegium, vt hoc facere liceat ſine cauſa; quia tale priuilegium nec cederet in bonum particularis perſonæ, nec totius religionis, ſed potiùs eſſet in deſtructionem eius: ergo relaxatio voti ex vi illius facta non poſſet eſſe valida. At verò quando nondum præceſſit profeſſio in religione ſtrictiori, quanuis præceſſerit votum ſimplex, faciliùs poteſt alteri religioni priuilegium concedi, vt in ea cenſeatur impleri votum de arctiori religione, quia tunc vni religioni fit fauor, & alteri non fit præiudicium; tum quia nondum eſt illi proprium ius acquiſitum; tum etiam quia regulariter non expedit inuitum aliquem recipere, ſeu illum, qui ad laxiorem vitam propenſus eſt. Panormitanus ergo, & alij loquuntur de illo qui iam eſt profeſſus in arctiori religione, & de illo negant poſſe per Pontificem mutari ad laxiorem ſine cauſa. Quibus addo, quod ipſi, vt credo, non negarunt, non eſſe ſemper neceſſarium, vt hæc cauſa ſit ex parte religionis ipſius, ſcilicet in bonum, vel commodum eius, ſed poſſe ſufficere ex parte alterius religionis, ſcilicet vel illius à qua fit mutatio, ſi illi expediat, talem perſonam à ſe remouere; vel illius, ad quam fit mutatio, quod maiorem quidem cauſam requirit propter ius, quod iam habet acquiſitum altera religio; aliquando tamen poteſt eſſe ſufficiens, vt ſi talis ſit perſona, quæ communi bono alterius religionis multum profutura ſit.

Differentia inter diſpẽſationem voti religionis arctioris profeſſi, & non-dum profeſſi eſt; quòd prima requirit cauſam; nõ ita ſecunda diſpenſatio.

Quæ cauſæ ſufficiant ad hanc diſpenſationem cum profeſſo.

CAPVT IX.

Quomodo commutatio huius voti religionis, ſeu aſſumendi ſtatum religioſum ſit facienda.

Non tractamus hîc de poteſtate faciendi talem commutationem, iam enim ſuprà oſtendimus, hoc votum reſeruatum eſſe, tam quoad diſpenſationem, quam quoad commutationem eius: Nunc ergo ſupponimus dari hanc facultatem ſiue ex priuilegio, ſiue alio modo, & inquirimus, quomodo ſit executioni mandanda. 1.

Vt commutatio voti religionis commodè fiat, regulariter loquendo, debet adiungi aliquid diſpenſationis.

In hoc ergo voto de ſe perpetuo regulariter loquendo exiſtimo, neceſſariam eſſe poteſtatem miſcendi diſpenſationem, vt commodè fieri poſſit commutatio, quia aliter difficile eſt attingere æqualitatem, non eſt tamen ſimpliciter impoſſibile, & ideo ad illud etiam extendi poteſt poteſtas purè commutandi. Deinde generatim loquendo; ſi votum ſit perpetuum, & poſſit commodè in aliud eiuſdem ordinis, ſeu perpetuum commutari, conſulendum eſt; ita enim faciliùs attingi poterit æqualitas.

In quas res commodè poſſit commutari.

Dico ergo, vt votum religionis commodè commutetur, debere in primis commutari in votum ſacerdotis, vel continentiæ perpetuæ, additis aliquibus operibus religionis, & miſericordiæ, quibus ſuppleatur ſi quid deerat æqualitati. Debent autem illa opera aut imponi, vt perpetuò etiam durent; aut talia eſſe, vt eorum magnitudine duratio compenſetur. Aliqui etiam putant, hoc modo votum ingrediendi arctiorem religionem poſſe commutari in votum ingrediendi, & perſeuerandi in religione laxiori. Nam quod illud prius videtur excedere in perfectione religionis, compenſatur in altero ratione maioris perpetuitatis in obiecto vt cadente in tale votum: ſed hoc non ſufficit ad æqualitatem; vnde niſi aliunde ſuppleatur, vel diſpenſetur, non exiſtimo eſſe licitam talem commutationem, vt commodiùs inferiùs oſtendam. 2.

Votum religionis ſtrictioris non poteſt commutari in votũ laxioris.

Per poteſtatem generalem commutandi vota, poteſt commutari votum religionis parcularis, ſi concurrant aliæ conditiones neceſſariæ

Poteſt autem in præſenti dubitari, an per generalem poteſtatem commutandi vota poſſit votum particularis religionis commutari, vel in æqualem, vel in laxiorem, ſupplendo aliunde inæqualitatem? Hoc autem dubium ex dictis reſolutum eſt. Dicendum eſt enim talem commutationem fieri poſſe ex vi illius generalis facultatis, ſi aliæ conditiones neceſſariæ concurrant. Ratio eſt, quia ibi non commutatur votum religionis, vt ſic, ſed vt eſt talis, vel talis religio; quod reſeruatum non eſt. Et ideo poteſtas ad illam commutationem ſub generali conceſſione comprehenditur. Qua ratione diximus ſuprà, Epiſcopum ſua poteſtate ordinaria poſſe facere hanc commutationem etiam admiſta aliqua diſpenſatione, quæ ſubſtantiæ religionis non repugnet. Generalis autem poteſtas commutandi comprehendit omnia vota, quæ Epiſcopus poteſt commutare, excepto quòd per illam non poteſt miſceri diſpenſatio, ſi ſolùm ad commutandum detur. 3.

Votum pœnale poteſt commutari in materiã minus grauem; vt v.g.

Præter hæc verò in omnibus votis, & maximè in hoc & aliis perpetuis obſeruandum eſt, an fuerint à principio pœnalia, quanuis iam obligent propter crimen iam commiſſum (nam de ſtatu ante conditionem impletam iam dictum eſt;) 4.

votum religionis ſtrictioris in votum laxioris, ſi vouens libentius illam ingrediatur.

eſt ;) tunc ergo in primis conſiderandum eſt, an talia vota comprehendantur ſub poteſtate commutandi iuxta principia poſita in tractatu de voto lib. 6. c. 23. nam quoad hoc eadem ratio eſt de commutandi poteſtate, ac diſpenſandi, ſeruata proportione. Deinde ſuppoſita poteſtate non immeritò dubitari poteſt, an tale votum ex eo ſolùm quòd non obligat ad illam materiam, niſi vt pœnam poſſit in aliquid minus commutari? de quo nihil inuenio ab auctoribus dictum. Mihi tamen probabiliter videtur, poſſe id fieri, ſi materia illa, in quam fit commutatio, non multum diſtet à priori; & alioqui eſt gratior, & libentiùs fiet à pœnitente. Vt, v. g. ſi pœna impoſita fuit intrandi ſtrictam religionem, & commutatio fiat in aliam aliquantulum minùs ſtrictam, ad quam pœnitens libentiùs inclinatur. Et quidem ſi commutans habeat poteſtatem miſcendi diſpenſationem, res eſt clara, quia illa eſt ſufficiens cauſa. Si verò poteſtas ſit ad puram commutationem, conſideratione dignum eſt; obſequia coacta non eſſe ita grata Deo, ſicut voluntaria. Et ideo licèt vna illarum religionum ſit perfectior alia; nihilominus ingreſſum in inferiori magis voluntariè ſuſceptum, & cum maiori ſpe fructus moraliter reputari poſſe vel maius, vel æquale Dei obſequium; ideóque commutationem illam fieri poſſe non tantùm titulo admiſtæ diſpenſationis, ſed etiam puræ commutationis.

5. Dices, hac ratione poſſet quodlibet votum in minus commutari, ſi vouens proponat rem illam promiſſam iam eſſe ſibi valde coactam, & aliam futuram eſſe magis ſpontaneam, atque ex hac parte ſuppleri quod deficit ex parte materiæ. Hoc autem admittendum non eſt: nam eſt fraudulentum & repugnans fidelitati promiſſionis factæ; maximè ſi illud inuoluntarium omninò liberum ſit, ſeu potiùs non voluntarium, vt videtur ſupponi in ratione prædicta. Nam ſi tale inuoluntarium ſit aliquo modo naturale ex paſſione aliqua, vel difficultate rei, illud non minuit meritum, ſi per contrariam voluntatem vincatur; & ideo illud conferre non poteſt ad ſupplendam inæqualitatem commutationis: licèt ex eo poſſit aliquando ſumi ipſa ratio miſcendi diſpenſationem.

Inſtantia allata diſſoluitur.

6. Reſpondeo, non eſſe parem rationem de aliis votis, quorum materia à principio fuit per ſe intenta, & volita: nam inuoluntarium poſtea ſuperueniens eſt ex ſola mutatione voluntatis, quæ non confert ad minuendam obligationem, vel honeſtatem actionis promiſſæ, vt promiſſa fuit. At verò in voto pœnali res impoſita in pœnam à principio non fuit per ſe intenta, nec per ſe volita; & ideo ex vi talis modi promittendi non videtur exigi, vt res illa ita ſpontaneè, & propter ſe fiat, ſed potiùs vt ſuſtineatur per modum pœnæ, quæ vitari non poteſt. Et ideo quando fit commutatio in aliam materiam per ſe volitam, & intentam, non videtur fieri commutatio in ſola materia, ſed etiam in modo vouendi, & offerendi illam Deo, qui ſine dubio melior eſt, & gratior Deo, vt facilè patebit, duo vota ſimilia ſecundùm ſe comparando, ſcilicet votum pœnale ſtrictæ religionis cum voto abſoluto minùs ſtrictæ. Videtur ergo hæc ſententia probabilis, quanuis, quia incerta eſt, ſecuriùs ſemper erit æqualitatem inter materias ſeruare, quoad fieri poſſit.

7. Vltimò ergo in modo computandi hanc æqua-

A litatem in voto religionis, non ſatis conſtat, quid conſiderandum ſit in materia talis voti, vt per illam compenſari debeat. Tria enim in materia talis voti conſiderari poſſunt; ſcilicet profeſſio ipſa, quæ tria vota ſubſtantialia includit, & onera per ſe, ac neceſſariò coniuncta cum tali ſtatu præter materias trium votorum, vt eſſe poteſt penſum recitandi horas Canonicas, & ſi quid aliud eſt huiuſmodi, ac denique aſperitates aliquæ religionis. Deinde votum eſſe poteſt vel religionis in genere, vel alicuius in particulari. Quando ergo votum commutandum eſt de religione in genere, ſatis ferè eſt, bonitatem trium
B votorum, & profeſſionis conſiderare, vt aliquid ei æquale imponatur, quale erit perpetua caſtitas, ſi fieri poſſit, vel ſaltem coniugalis cum aliquibus perpetuis, vel magnis eleemoſynis iuxta perſonæ poteſtatem, & cum aliquibus etiam orationibus, & maximè cum aliquo frequenti vſu ſacramentorum Confeſſionis, & Communionis, iuxta determinationem adhibendam prudenti arbitrio confeſſoris.

In commutatione voti religionis æqualitas quomodo conſideranda, & facienda.

Aliquid etiam videtur addendum ratione horarum canonicarum, quarum orationi perpetuæ quodammodo ſe obligauerat ex vi talis voti. Sunt autem qui putent poſſe hoc onus excuſari, quia votum illud impleri poſſet ſuſcipien-
C do ſtatum fratrum non ſacerdotum, qui ad illud onus non tenentur. Sed hoc non caret ſcrupulo, quando perſona & à principio talem intentionem non habuit, & moraliter certò ſcit, ſi ingrederetur religionem, non eſſe aſſumpturum illum ſtatum, conſideratis conditionibus perſonæ. Deinde qui hoc titulo vellet illo onere liberari, deberet conſiderare humilitatem, & laborem illius ſtatus religioſi, & aliquid proportionale ratione illius in commutationem ſuſcipere. 8.

In hoc voto commutando vt æqualitas ſeruetur debet addi aliquid ratione horarum canonicarum.

Veriſimiliùs poſſet excuſari hoc onus aduertendo, illud non eſſe vniuerſale omnium religionum. Nam religioſi milites S. Ioannis illud non habent; & votum illud religionis in
D genere poſſet in tali religione ſufficienter impleri. In Societate etiam Ieſu religioſi non habent hanc obligationem donec in ſacris ordinentur. Ergo in illo genere non includitur ſufficienter talis obligatio. Quia verò regulariter comitatur ſtatum religioſum, & ſi in vna, vel altera inuenitur exceptio, eſt propter particulares cauſas; ideo non omninò videtur excludendum hoc onus à tali computatione, niſi conſiderando, & æſtimando alias particulares obligationes, quas loco illius habent illæ particulares religiones, quæ tali onere carent, ſicut dicebamus in priori conſideratione. 9.

Onus horarum canonicarum nõ habent religioſi Societatis Ieſu antequam in ſacris ordinentur; nec etiam milites ſancti Ioannis.

Quod verò ſpectat ad ieiunium, & alia auſteritatis opera, cùm hæc non ſint æqualia in
E omnibus religionibus, & in aliquibus pauca ſint; ſatis erit ea expendere in vna religione, quæ in his operibus minùs excellat, quàm reliquæ, quia in ea ſufficienter poſſet impleri tale votum. Semper tamen addo, tùnc ſimul conſideranda eſſe alia opera talis religionis, quæ licèt non videantur ad auſteritatem pertinere, ſunt tamen valde laborioſa, vel meliora ſecundùm charitatem Dei, & proximi. Non enim fideliter fieret talis commutatio, ſi in vnaquaque religione ſolùm conſideretur id, quod non habet auſteritatis, orationis, operum miſericordiæ, aut defenſionis Eccleſiæ, &c. vt ita 10.

In voto religionis cõmutando ieiunium & alia auſteritatis opera computanda ſunt prout in aliqua religione minùs auſtera exercentur.

hæc

hæc omnia ſimul excludantur à commutatione, quia ſine ſingulis illorum poſſet votum impleri; atque ita commutatio in ſolis, ac nudis tribus votis relinquatur. Hæc, inquam, computatio fraudulenta eſt, nulla eſt enim in Eccleſia talis religio, quæ his omnibus operibus ſimul careat ex vi ſuæ inſtitutionis. Votum autem licèt in communi fiat, in aliqua tamen religione particulari, & prout in re exiſtit, implendum eſt. Ergo, vt commutatio practicè, & moraliter fiat, determinanda eſt proportio ad aliquam religionem particularem, quod arbitrio vouentis fieri poterit, etiam ad minimam, in qua poſſet votum implere. In illa verò computanda ſunt omnia, ſcilicet auſteritas magna, aut parua cum aliis laboribus, & operibus pietatis, vt ita ſeruetur æqualitas.

11. *Idem proportionaliter dicendum in cõmutatione voti religionis particularis. Medin.* Ex quo videtur inferri, quando votum religionis eſt ad certam religionem definitam, v. g. D. Dominici, vt rectè commutatio fiat, conſideranda eſſe ieiunia, & alia exercitia propria talis religionis. Et ita docuit Medina in ſua Inſtructione cap. 14. §. 7. Duo tamen addenda occurrunt. Primum eſt, quoniam tale votum iuxta decreta, vel priuilegia Pontificum impleri poſſet in alia religione præſertim Mendicantium; ideo liberum eſſe vouenti quancunque ex illis eligere, vt ſecundum illam fiat commutatio, quia liberè poſſet in eam ingredi, ibíque ſuum implere votum. Ergo in rigore ad aliquid amplius non tenetur: ergo in illud ſufficienter fit commutatio. Secundum eſt, ex vi talis voti non teneri vouentem abſolutè ad profitendum in illa religione, ſed iuxta formam iuris, ſi poſt probationem rationabiliter non diſplicuerit; & ideo ex vi talis voti non ſtatim ſequuntur illa omnia onera vt perpetuò duratura, ſed quaſi ſub conditione prædicta, ſeu dependenter à probatione; & ideo non oportet, materiam commutationis eſſe æqualem illis omnibus oneribus religionis abſolutè conſideratis, ac ſi certò futura eſſet, ſed vt futura ſub conditione incerta; & ideo licèt illorum grauitas conſideranda ſit (hoc enim negari non poteſt) tamen etiam eſt conſideranda incertitudo euentus, quantúmque minuatur rei æſtimatio ex eo, quòd nondum in ſe, neque in cauſa neceſſaria, ſed tantùm in ſpe, & cauſa contingente exiſtit, ſicut alibi de votis conditionatis dicebamus: & ibi dicta poſſunt in præſenti quoad hanc partem cum proportione applicari. Reliqua quæ de huius voti commutatione dici poterant, facilè ex his & aliis, quæ lib. 6. generatim diximus de votorum commutatione, expediri poſſunt.

Duo obſeruanda in commutatione voti religionis.

INDEX CAPITVM LIBRI QVINTI.

De ingreſſu religionis, ac nouitiatu.

CAP. I. *VTRVM ad ingreſſum religionis requiratur ex parte ingredientis aliqua determinata ætas.*

II. *Quanta ſit poteſtas parentum ad effectum offerendi, ſeu tradendi religioni filium iam rationis vſum habentem.*

III. *Vtrùm expediat pueros religionem ingredi, vel in eam admitti.*

IV. *Quænam perſonæ inhabiles ſint ad religionis ingreſſum, & receptionem.*

V. *Vtrùm propter neceſſitatem parentum, teneatur quis non ingredi religionem.*

VI. *Vtrùm propter filiorum, aut fratrum neceſſitatem teneatur quis non ingredi religionem.*

VII. *Vtrùm qui debitis oneratus eſt, vel obnoxius rationibus reddendis, aut delictorum pœnis, poſſit licitè religionem ingredi.*

VIII. *An ingreſſus religionis ex perfecta ſcientia, & libertate fieri debeat.*

IX. *Quæ libertas requiratur ad religionis ingreſſum.*

X. *A quo, & qua forma receptio facienda ſit, vt ingreſſus ſit validus, & licitus.*

XI. *Quos effectus habeat religioſus ingreſſus.*

XII. *Vtrùm ante profeſſionem neceſſarius ſit integer probationis, ſeu nouitiatus annus.*

XIII. *Quando nouitiatus incipiat, & an regularem habitum requirat.*

XIV. *Quænam ſint de ſubſtantia, ſeu neceſſitate probationis, vel nouitiatus.*

XV. *Vtrùm de ſubſtantia nouitiatus ſit, vt annus ſit continuus.*

XVI. *Vtrùm nouitius ad obſeruantiam regularem teneatur: Et vtrùm officia, beneficia, ac dignitates Eccleſiaſticas habere poſſit.*

LIBER

LIBER QVINTVS.

DE INGRESSV RELIGIONIS, *ac nouitiatu.*

1. DVPLEX poteſt ingreſſus religionis diſtingui, vnus per ſuſceptionem habitus, alius per profeſſionem, & hic poſterior eſt, per quem verus religioſus quoad proprium ſtatum, de quo hic agimus, conſtituitur; tamen quia ad hunc poſteriorem ingreſſum iuxta ſacros canones non peruenitur niſi per priorem, & inter eos probationis annus, ſeu nouitiatus intercedit, & ſæpe valor profeſſionis ex illis duobus pendet, ideo in præſenti libro de primo ingreſſu, ac de nouitiatu, in aliis verò ſequentibus de profeſſione, & omnibus, quæ ad illam pertinent, vel conſequuntur, dicemus. Prior autem ingreſſus ſubdiſtingui ſolet: nam quidam eſt ad educationem, alius ad nouitiatum; nos autem de hoc poſteriori hic tantùm agimus, nam ille tantùm propriè eſt ingreſſus ad religionem, prior enim potiùs eſt præambulum quoddam; quanquam ſi ingreſſus ad educationem fiat ſub habitu religionis, per modum vnius ſub alio comprehendi poteſt, quanuis nouitiatus non ſtatim incipiat, vt infrà dicam.

2. De hoc ergo ingreſſu ſuppono per ſe actum eſſe religionis, quatenus via eſt, ſeu inchoatio quædam ad illam traditionem, per quam homo ſe totum diuino cultui dedicat; vnde non eſt dubium, quin talis actus ex obiecto ſuo honeſtus ſit, & optimus: oportet autem (quod ſecundò ſupponendum eſt) hunc ingreſſum eſſe in religione approbatum iuxta ſuperiùs dicta de approbatione religionis; quia aliàs non erit via ad verum ſtatum religionis, hic enim ſecundùm Eccleſiaſticam traditionem extra religionem approbatam eſſe non poteſt. Tertiò ſuppono, vt hic ingreſſus rectè, & validè fiat, neceſſarium eſſe, vt cum debitis circunſtantiis, vel ex natura rei, vel ex iure canonico requiſitis, fiat; hoc enim in omni actu ſtudioſo cum proportione neceſſarium eſt: hæ autem conditiones requiri poſſunt vel ex parte perſonæ ingredientis, vel ex parte recipientis, vel ex parte modi, quæ tria in diſcurſu huius libri præcipuè declaranda ſunt.

CAPVT I.

Vtrùm ad ingreſſum religionis requiratur ex parte ingredientis aliqua determinata ætas.

Referuntur varij errores hæreticorum.

1. TRactari poteſt hæc quæſtio, vel præciſè ſtando in iure naturali, ac diuino, vel in iure poſitiuo, & canonico. Priori modo dixerunt aliqui, non licere, vel ſaltem non expedire A aliquem ingredi religionem, niſi matura ætate, & ideo pueros non eſſe ad religionem admittendos. ita refert D. Thom. opuſc. 17. cap. 11. vbi ſpecialiter refert aliquos dixiſſe illicitum eſſe pueros ante annos pubertatis ad religionem admittere; Lutherus verò, vt Bellarm. refert lib. 2. de monachis cap. 39. dixit homines non eſſe aptos ad religionem, niſi poſt ſeptuageſimum, vel octogeſimum ætatis annum; & ſimiliter poſteriores omnes hæretici reprehendunt communem Eccleſiæ conſuetudinem admittendi pueros ad religionem; dicúntque contrariam antiquiſſimæ Eccleſiæ conſuetudini, in qua vidua non niſi ſexagenaria ad profitendum ſtatum continentiæ admittebatur, vt intelligi poteſt ex B Gregorio lib. 3. epiſt. 11. vbi vetat viduam, vel alium ante ſexageſimum ætatis annum, & priùs in Concilio Romano ſub Sylueſtro Can. 10. vetitum fuerat ne vſque ad ſeptuageſimum ſecundum admitteretur. Nec refert quòd ibi non ſit ſermo de ingreſſu per ſolam habitus ſuſceptionem, ſed per voti emiſſionem, & acceptationem, quia eo tempore hæc duo non diſtinguebantur, quod nobis conſtat. Et quanuis diſtinguerentur, non eſt veriſimile vltra annum, vel duos, vel paucos annos inter vtrunque ingreſſum poſtulatum fuiſſe. Ex quo etiam fit, vt primus etiam ingreſſus non niſi in ſenili ætate fieret, propter quod abſolutè videtur dixiſſe Paulus 1. ad Timoth. 5. *Adoleſcentiores viduas deuita*; C & infrà, *volo iuniores nubere, & matres familias eſſe.* Et in his vltimis verbis maximè fundant hæretici errorem ſuum; putant enim quando homo eſt aptus ad generationem, nec ſine periculo ſuo, nec ſine iniuria, & detrimento humanæ ſpeciei poſſe perpetuam continentiam profiteri. Nam hinc optimè ſequitur non poſſe durante illa ætate aſſumere ſtatum, in qua fit talis profeſſio, vel illum cum tali intentione per ingreſſum inchoare. Sed fundamentum huius erroris, inferiùs refutandum eſt. Alij verò authores, quos D. Thomas refert, ſolùm in hoc videntur fundati, quòd res tam ardua, & perpetua, non debet ſine magno iudicio inchoari; maximè cùm ſemel inchoata per ſuſceptionem D habitus, non poſſit ſine magno dedecore, & infamia omitti, propter quam vitandam ſolent multi in religione perſeuerare, etiamſi maximè illis diſpliceat, quod poſtea in magnum animarum detrimentum cedere ſolet.

D. Thom. — Bellar. — Gregor.

2. Reſolutio vera. In quacunque ætate licet ingreſſus religionis, neque vllo iure prohibetur. Triplex ætatis diſtinctio.

Nihilominus dicendum primò eſt, nullo iure prohibitum eſſe in quacunque ætate religionem ingredi, vel in ea admitti, ſi alioqui debitus ordo & modus ſeruetur. Hæc aſſertio eſt certiſſima. Ad quam explicandam tres poſſumus ætates diſtinguere, ſcilicet ætatem adultam, poſt annos pubertatis, vel ætatem etiam adultam infra annos pubertatis, quæ dici ſolet doli capax,

quatenus

quatenus in ea eſt vſus rationis ad peccandum mortaliter ſufficiens, & conſequenter etiam ad vouendum, iuxta dicta in principio materiæ de Voto. Tertia ætas eſt infantiæ, ſcilicet ante rationis vſum. De prima ergo ætate eſt euidens propoſita veritas, ſtando in mero iure naturali, quia offerre ſe liberè ad perpetuum Dei cultum, per ſe loquendo, in omni ætate licitum eſt, ſed hoc fit ſuo modo; id eſt, inchoatiuè per illum ingreſſum: ergo ex natura rei nihil eſt quod illum prohibeat. Item, nullum eſt naturale principium, ex quo colligi poſſit ad hunc ſpecialem actum requiri determinatum tempus ætatis, nec eſt maior ratio in vno quàm in alio poſt capacitatem libertatis. Quapropter hæc ratio non ſolùm probat de prima, ſed etiam de ſecunda ætate, nam ſtando in ſolo iure naturali, non eſt diſtinctio inter has ætates pubertatis, vel impuberem, ſed iure humano prudenti arbitrio facta eſt ſecundùm ea, quæ frequentiùs accidunt, neque enim omnes homines in eodem tempore ætatis ad eandem perfectionem in diſcretione mentis, & vſu rationis perueniunt. Vnde & pro diuerſitate temporum & actionum ſolent termini harum ætatum variari, vt ſuprà agentes de ſimplicibus votis filiorumfamiliàs tetigimus, & ex ſequentibus magis conſtabit.

Non prohibetur religionis ingreſſus iure naturali.

4. Igitur ex vi ſolius iuris naturalis nulla eſt præſcripta ætas, in qua non ſit licita religioſi habitus voluntaria ſuſceptio, ſed ea tantùm requiritur ætas, quæ ad perfectam deliberationem ſufficiat, non tam vt actio illa ſit licita, quàm vt humana ſit. Et quoad hanc partem idem per ſe euidens eſt ſtando in iure diuino poſitiuo, quia nullam de hac re habemus legem à Chriſto latam, qua prohibeat hunc egregium actum à fidelibus fieri ante certam ætatem. Vbi enim eſt talis lex ſcripta in diuinis literis, aut qua traditione Pontificum, Conciliorum, aut Patrum oſtendi poteſt? Quin potiùs ſi ad verba & exempla Chriſti attendamus, intelligemus contrarium eſſe multo magis conſentaneum intentioni eius: nam indifferenter vocat omnes ad perfectionem, & ſine vlla mora vult omnes ſequi ſtatim vocationem eius, vt videre licet Matth. 19. & Luc. 18. & alia infrà expendemus.

Neque iure naturali, aut diuino poſitiuo.

5. De iure autem Eccleſiaſtico exiſtimare aliquis poteſt nunc eſſe ad hunc ingreſſum præſcriptum 15. ætatis annum à Concil. Tridentino, ante illud verò ob ſimilem proportionem præfixum fuiſſe 13. Nam in dict. Concil. ſeſſ. 25. cap. 15. de Regul. ſtatuitur, vt ante 16. annum ætatis expletum nemo poſſit ad profeſſionem admitti, c. verò 16. præcipit vt finito tempore nouitiatus, ſuperiores nouitios quos habiles inuenerint ad profitendum admittant, aut è monaſterio eiiciant (à qua generali lege ſtatim excipit noſtram religionem Societatis Ieſu, quam nos etiam in hac parte huius tractatus exceptam intelligi volumus, quoad ea quæ præter ius commune ibi ſpecialia ſunt, quæ infrà ſuo loco tractabuntur.) Videtur ergo Concilium ſupponere ingreſſum & receptionem ad habitum religionis, per quem nouitiatus inchoatur, debere fieri 15. anno ætatis iam expleto: nam ſi finito anno probationis ſtatim ſine mora ex præcepto Concilij profeſſio facienda eſt, & illa non eſt valida, niſi fiat poſt expletum decimumſextum ætatis annum, neceſſe eſt vt receptio ſolùm ante vnum annum fiat, atque adeò poſt expletum 15. annum ætatis.

Conc. Trident.

6. Nihilominus etiam eſt certũ, neque Eccleſiaſtico iure eſſe in hoc aliquã derminationem factam: in quo nobiſcum ſentiunt Sancius in decal. lib. 4. c. 18. n. 32. Emanuel Rod. tom. 3. q. reg. q. 15. a. 2. & Miranda in Manuali præl. tom. 1. q. 22. art. 3. Et de antiquo quidem iure eſt hoc manifeſtum ex toto tit. de Regul. vt in ſequenti puncto in particulari expendemus. De Concilio autẽ Trid. conſtat, quia cùm c. 15. tempus profeſſionis expreſsè deſigat, de receptione ad habitum, neque ibi, neque alibi quidquã ſimile ſtatuit. Debuiſſet autem expreſsè id præcipere ac declarare, cùm res eſſet grauis & præter ius commune, & limitans aliquo modo naturalem libertatem. Nec coniectura facta eſt alicuius momenti, tum quia c. 16. non ſine cauſa dixit, *Quos habiles inuenerit:* qui autem 16. annum ætatis non expleuit, licèt per vnum vel plures annos in religione vixerit, nondum inuenitur habilis ad profeſſionem, & ideo præceptum illud non obligat: tum etiam, quia licèt aliquis per plures annos in religione fuerit, non cenſetur omnino expleuiſſe annum probationis, donec decimumſextum ætatis annum impleat, hoc enim ſine dubio voluit conſequenter Concilium.

Nec tandem iure Eccleſiaſtico prohibetur.

Sanch.
Rod.
Mirand.

Concil. Trident.

7. Igitur non ſolùm poſt annos pubertatis, ſed etiam ante illos, licitum eſt habenti vſum rationis ingredi religionem ſi velit. Duas verò limitationes hîc adhibere neceſſe eſt, propter quas dixi ſuprà, *ſi debito modo; & ordine fiat.* Prima eſt antiqua, eámque ſignificauit D. Thom. 2. 2. quæſt. 189. art. 5. cùm dixit pueros poſſe recipi in religione ante pubertatis annos cum voluntate parentum, quod negatiuè interpretandum cenſeo, id eſt, parentibus non contradicentibus, nam ibi D. Thom. hunc ingreſſum cum voto ſimplici æquiparat: dicit autem ibi in ſolutione ad 4. non peccare impuberem vouendo aliquid ſine licentia parentis, quia ſemper intelligitur obligari quantum in ſe eſt, quia durante illa ætate ſemper poteſt parens filij votum irritare, ſi voluerit. Ita ergo non peccat filius impubes ingrediendo religionem ſine licentia parentis, paratus eam relinquere, ſi parens ipſum reuocauerit intra illam ætatem, quia per hoc neque tranſgreditur aliquod præceptum paternum, neque iniuriam aliquam parenti facit. Quòd autem pater ius habeat reuocandi filium pro illa ætate, conſtat ex poteſtate quam habet ad irritanda vota filiorum, eſt enim eadem vtriuſque ratio, ſcilicet, quia voluntas filij pro ea ætate eſt imperfecta, ideóque in omnibus actionibus & obligationibus ſuis, vt firmæ & ſtabiles ſint, pendent à voluntate parentis, iuxta canonicum ius. Quod colligitur ex cap. 2. de Regular. dicente, *Si quis ante annos legitimos tonſurus eſt, ſi parentes ipſius infra annum non reclamauerint, in clericatu permaneat:* vbi tonſuram eſſe idem ſignificat, quòd ad religionis habitum recipi, vt gloſſa & interpretes exponunt, iuxta modum loquendi antiquorum canonum, vt videre licet 20. q. 1. per totam, quem etiam D. Th. vſurpauit ſuprà ad 1. Vnde cùm poſtea dicitur, *in clericatu,* &c. latè ſumitur pro toto ſtatu Eccleſiaſtico, vt regulares perſonas comprehendit; & in eodem ſenſu expoſuit ibi gloſſa, *clericus factus, id eſt, monachus.* Atque ita ex eo textu vtrumque quod diximus, colligitur, & filium poſſe ingredi ſine conſenſu parentis, dummodo non contradicat, & patrem habere ius reuocandi illum; & vtrumque etiam expreſsè habetur in Concilio Tolet. X. c. 6. & in Concil. Tribur. cap. 24. & habetur in cap. 1. & 2. 20. quæſt. 2. vbi pro viris decimusquartus annus, pro fœmi-

Licitus eſt ingreſſus religionis habenti vſum rationis etiam ante annos pubertatis. Prima limitatio.

Poſſunt impuberes recipi in religione non contradicentibus parentibus.

D. Thom.

Pater habet ius reuocãdi filiũ impuberem à religione.

nis verò duodecimus deſignatur; quod ius quantum ad hanc partem integrum manet, nam licet quoad valorem profeſſionis hoc ius antiquum mutatum ſit à Concilio Trident. non verò quoad alios effectus, vt in ſimili ſupra diximus, tractando de irritatione votorum ſimplicium.

Intra annum pater poteſt reuocare filium impuberem à religione, ſi non conſenſit tacitè, vel expreſsè illius ingreſſui.

8. Eſt autem in illis textibus conſideranda differentia quædam, nam in c. 2. de Regular. & in c. 2. 20. q. 2. conceditur parentibus annus ad reclamandum, ita vt ſi poſt annum, & diem non reclamauerint, iam non poſſint irritare factum; ante elapſum autem illud tempus ſemper poſſunt. At verò in c. 1. 20. q. 2. abſolutè conceditur parentibus, vt vſque ad decimumquartum annum, & non vltrà, habeant hanc facultatem; hoc autem eſt valde diuerſum à priori: nam fieri poteſt, vt ante elapſum annum filius decimumquartum annum impleat, & tunc iam nō poterit reuocari à patre; & è cōtrario fieri poteſt, vt poſt expletum annum ingreſſus, nondum puer attigerit decimumquintum ætatis annum, & tunc adhuc poterit reuocari à patre. Reſpondeo priorem partem eſſe veram, ſi filius poſtquam peruenit ad annos pubertatis, ſuum factum ratum habeat, & reſiſtat parentum reuocationi, quia tunc perinde eſt, ac ſi denuo ingrederetur; & ideo hoc non repugnat prioribus iuribus, quia loquuntur de anno iuxta ſubiectam materiam, id eſt, qui locum habeat iuxta ætatem impuberem. Vnde aliud membrum falſum eſt, nam ſi pater per annum integrum taceat, non poterit ampliùs reuocare filium, etiamſi adhuc impubes ſit: quia interpretantur iura patrem ſufficienter conſenſiſſe, & quaſi obtuliſſe filium religioni, & ideo iam non poſſe illum reuocare, ipſo renuente. Neque hoc repugnat alteri decreto, tum quia ibidem dicitur patrem non poſſe reuocare filium impuberem à religione, ſi ex illius conſenſu habitum ſuſcepit: tum etiā, quia ibi non dicitur affirmatiuè ac ſimpliciter, vt pater poſſit reuocare filium vſque ad decimumquartum annum, ſed negatiuè, vt non poſſit amplius quàm ad decimumquartum. Et hoc eſt ſimpliciter, & ſine exceptione verum; illud verò prius non niſi cum illo addito, niſi antea ipſi conſenſerint, vel expreſsè, vel tacitè ſecundùm ius. Quin potiùs in illo cap. 1. ad hunc interpretatiuum conſenſum non videtur annus, nec tempus vllum concedi, quia niſi mox contradixerint, ius reuocandi denegatur; & ideo gloſſa ibi laborat in explicanda illa particula *mox*, ſed fortaſſe tunc illa erat inſtitutio, quam vox illa in rigore præ ſe fert; nunc autem ſtandum eſt poſteriori iuri. Dubitat autem gloſſa in dict. cap. 2. quomodo ille annus computandus ſit, & à quo tempore. Dico tamen breuiter, quòd à tempore ſcientiæ, & ita vt ex tunc computetur tempus anni, & ſecluſis impedimentis; tam in foro conſcientiæ, quàm in externo, ſi ſufficienter probetur. Ita docent communiter doctores, Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. art. 2. num. 25. D. Antonin. tit. 11. cap. 2. §. 6. Syluest. verbo, *Religio* 2. quæſt. 11. & communiter Summiſtæ.

Palud. Anton. Syluest.

Secunda limitatio. Fœminæ maiores 12. annis non poſſunt ſtatum regularem ſuſcipere, nec emittere profeſſionem ſine Epiſcopi examine.

9. Altera limitatio quæ ad puberes ſpectat, noua eſt ex ordinatione Concilij Tridentini ſeſſ. 25. c. 17. vbi ſic ait, *Sancta Synodus ſtatuit atque decernit, vt ſi puella, quæ ſtatum regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, nō antè eum ſuſcipiat, nec poſtea ipſa vel alia profeſſionem emittat, quàm explorauerit Epiſcopus*, &c. Ex quibus verbis in primis conſtat quod ſuprà dicebam, poſſe religionis habitum ſuſcipi ante decimumquintum, &

A ante duodecimum ætatis annum; atque adeò quoad hanc partem nullum eſſe à Concilio præfixum terminum ætatis. Conſtat denique quoad viuos nullam omnino limitationem poſitam in hoc fuiſſe à Concilio, quia ibi tantùm de fœminis loquitur, & alibi nunquam de viris quidquam dixit: vnde illa eſt veluti exceptio quæ firmat regulam. Et eâdem ratione conſtat Concilium nihil quoad hanc partem limitaſſe in fœminis ante annum pubertatis, quia expreſsè dixit, *ſi puella maior duodecim annis ſit*; illam ergo diligentiam in minoribus noluit eſſe neceſſariam, vt rectè etiam adnotarunt Michaël Medin. B de ſacrorum hominum continent. lib. 4. controuerſia 9. cap. 4. & Sancius lib. 4. Decalog. cap. 18. num. 33. Et fortaſſe ratio fuit, quia ante illam ætatem nō cenſetur regi propria voluntate, ſed parentum, quorum iuri noluit Concilium quidpiam derogare, cùm de illis nec præſumi poſſit ſiniſtra intentio contra bonum filij, nec timeri ſeductio, aut deceptio, regulariter loquendo. Poſt pubertatem autem iam cenſetur puer, vel puella gubernari proprio arbitrio in his quæ ad ſalutem animæ ſpectant; & quia hoc arbitrium in tenera ætate, facilè poteſt vel ſeduci, vel induci, ideò voluit Concilium diligentiam illam ab Epiſcopo præmitti. Cur autem illud in fœminis, & non in viris ſtatuerit, ratio fuiſſe videtur, C quia regulariter loquendo, fœminæ præcipuè virgines, & quæ nondum ſtatum ſuſceperunt, minorem habent libertatem, minorémque rerum experientiam, quàm viri, & maiorem ſubiectionem ad parentes, vel tutores, & ideo faciliùs poſſunt ignorantia, àut timore, vel reuerentia duci. Denique ponderandum eſt, Concilium ibi nullum addidiſſe verbum irritans factum, ſed ſolùm præcipere vt illa diligentia præmittatur; quapropter ſi omittatur, non ideo receptio erit nulla, aut inſufficiens ad profeſſionem poſtea ſuo tempore emittendam, non careret tamen culpa illa omiſſio, nam illa Concilij verba, *ſtatuit*, & *decernit*, vim præcepti ſufficienter declarant.

Medin.

Sanch.

Ratio cur hoc ſtatuerit Concilium potius in fœminis, quàm in viris.

D 10. Supereſt dicendum de tertia ætate infantiæ ante vſum rationis, in qua non habet locum bonitas, vel malitia ex parte ipſius pueri, ſi religioſo habitu induatur. Solùm ergo eſſe poteſt ex parte recipientium, vel ex parte offerentium puerum ad religionem: & in his etiam certa eſt aſſertio poſita, ſcilicet, religioni, ſeu prælatis eius illicitum non eſſe hos pueros ad religioſum habitum admittere, ſi à parentibus offerantur: hæc enim conditio neceſſaria eſt, vt licitè poſſit fieri receptio ex parte religionis, vt omnia iura ſupponunt c. 1. 20. q. 2. & ibidem cap. 4. *Oportet* (dicitur) *infantes cum voluntate & conſenſu parentum, imò ab ipſis parentibus oblatos ſub plurimorum teſtimonio ſuſcipi.* Quæ verba licèt ibi ci- E tentur ex quadam Synodo, ſunt Baſilij in reg. fuſ. diſp. c. 15. & ideò non habent vim legis poſitiuæ: nec verbum illud *oportet*, neceſſitatem in rigore ſignificat; tamen iuxta ſubiectam materiam, reuera ſignificat neceſſitatem, vt actus rectè fiat. Ratio eſt, quia infans parentis voluntate regitur, & hoc eſt intrinſecum & naturale ius parentis: ergo iniuria illi fit, ſi abſque ſuo conſenſu à religione recipiatur, vel potiùs ſurripiatur. Confirmatur, nam huiuſmodi filius infidelis non poteſt iuſtè baptizari ſine conſenſu parentis: ergo nec filius fidelis poteſt ſubtrahi à cura parentum, vt in religione recipiatur, ſine ipſorum conſenſu.

Ingreſſus religionis etiam licet ante vſum rationis, dummodo parētes poſitiuè conſentiant in filij ingreſſu.

Probatur à ſimili.

Dices

11. Dices, videtur ſufficere, vt parens non contradicat, nam etiam filius impubes habens vſum rationis eſt ſub cura parentis, ita vt contra eius voluntatem non poſſit de ſe diſponere. Et nihilominus recipi poteſt in religione ſine licentia parentis, dummodo non contradixerit: ergo idem dici poterit de eodem filio etiam ante vſum rationis. Reſpondeo negando conſequentiam, quia nullus poteſt recipi in religione ſine conſenſu eius, vel alterius, qui tanquam eius reputetur: ille autem qui iam peruenit ad vſum rationis, poteſt iam præſtare ſuum conſenſum, & licitè illum præſtat ſine licentia parentis cum præparatione ad obediendum illi, ſi contradixerit, & ideo licitè etiam recipi poteſt, quia tunc nec ipſi filio, nec parenti fit iniuria. Ante vſum verò rationis non habet filius propriam voluntatem qua conſentiat, ſed ſolius parentis, & ideo tam illi fieret iniuria, ſi abſque vllo conſenſu reciperetur, quàm parenti, quia priuaretur re omnino ſua, & à ſola ſua voluntate dependendo, ſuo non requiſito conſenſu. Addo ſemper præſumi dominum rationabiliter inuoluntarium, quando priuatur re ſua ſine ſuo conſenſu, & abſque ſuperioris poteſtate, & ideo reſpectu infantis ſemper parentem præſumi poſitiuè inuoluntarium, non verò reſpectu filij, qui iam poteſt ſuo arbitrio vti, cùm ille iam poſſit per ſe conſentire.

Inſtantia allata ſoluitur.

12. Quòd autem hoc liceat, ſuppoſito parentis conſenſu, ex iuribus ſtatim citandis certiſſimum eſt. Nam ſi patri licet offerre religioni filium infantem antequam ratione vti valeat, cur non licebit religioni illum acceptare? Neque enim parenti facit iniuriam, cùm ipſe conſentiat, nec filio, cùm voluntatem non habeat, per quam repugnare poſſit, & alioqui beneficium tale ſit, vt ad maximum eius bonum ordinetur. Et ob eaſdem cauſas non fit iniuria religioni, cùm & ipſe conſentiat, & ad illius augmentum, & ad maius Dei obſequium totum id ordinetur. Solùm ſupereſt vt probemus parentibus licitum eſſe filios ſuos religioni offerre educandos, ita vt, quantum in ipſis eſt, in ea perpetuò perſeuerent. Hoc autem manifeſtè ſupponitur in decretis citatis 20. quæſt. 2. per totam, & ideo ſumitur ex 20. quæſt. 1. præſertim cap. 2. 3. & 4. & in cap. *quamprimum*, & cap. *illud.* item ex cap. 2. de Regular. vbi cum Innocent. id docet Panormitanus num. 6. Ratio autem eſt, quia parens habet ius & dominium in filium ſuum: ergo poteſt de illo diſponere in omnem vſum, qui iniuſtitiam, vel aliam turpitudinem non contineat: ergo multo magis in eum vſum, qui & ad maiorem Dei cultum, & ad maius ipſius filij bonum ordinatur; huiuſmodi autem eſt hæc oblatio per ſe, & ex vi obiecti, quidquid ſit de intentione offerentis, & aliis quæ ſunt per accidens. Denique hæc oblatio per ſe & natura ſua mala non eſt, vt oſtendit ratio facta, neque eſt prohibita iure diuino poſitiuo, quia nullibi de iure conſtare poteſt, nec Eccleſiaſtico, nam hoc potiùs expreſsè approbat talem actum, vt citatum eſt.

Parentes licitè poſſunt offerre religioni filios educandos, vt poſtea perſeuerent.

Probatur ratione.

13. Interrogabit autem aliquis quídnam operetur hæc oblatio a parentibus facta filij alicui religioni. Quidam enim exiſtimarunt per illam ita tradi religioni, vt non ſolùm à patre reuocari non poſſit, verùm etiam nec ab ipſo filio ad annos etiam pubertatis perueniente: Cui ſententiæ nonnulla antiqua decreta fauere videntur. Nobis tamẽ falſo videntur [illegible] quia naturali rationi & diuino iuri multum repugnat; quia verò attingit materiam de profeſſ. relig. in proprio libro illam tractabimus. Communis ergo reſponſio eſt oblationem hanc tria operari. Vnum eſt, vt talis filiusfamilias licitè poſſit à religione recipi, ac retineri, & hoc eſt quod ad præſentem quæſtionem præcipuè ſpectat, quódque ex dictis ſufficienter probatur. Secundum eſt, vt pater non poſſit ampliùs vti patria poteſtate ad reuocandum filium, quia iam ceſſit iuri ſuo, & quantum in ſe eſt donationem filij religioni fecit, quam ipſa acceptauit. Tertium eſt, vt neque ipſe filius ſua voluntate egredi poſſit ante annos pubertatis, quia in illa ætate non tam ſua, quàm patris voluntate regendus eſt: pater autem voluntatem ſuam in religionem tranſtulit, & ideò ſine religionis conſenſu exire non poteſt intra illam ætatem, quanuis ab ipſa religione poſſit expelli, etiam ante pubertatem, ſi ita ſibi expedire cenſuerit, quia pro nullo tempore ſe obligauit ad retinendum illud, quod notandum eſt. Atque hæc ſumuntur ex citatis decretis 20. q. 2. & cap. 2. de Regular. & Innoc. Panorm. & aliis interpretibus ibi, qui ex eiſdem iuribus declarant, non ſolùm expreſſam, ſed etiam tacitam oblationem ad hoc ſufficere, iuxta ſuperiùs dicta de impuberibus ratione vtentibus. Exiſtimo tamen tacitum parentis conſenſum per diſſimulationem vnius anni tunc habere vim oblationis, quantum ad illum effectum, quando ipſe expreſsè non poſtulatur ſe nolle donare, aut cedere iuri ſuo, ſed tantùm permittere, vt pro tunc ibi filius permaneat, nam tunc contra voluntatem expreſsè declaratam non videtur habere locum præſumptio.

Hæc oblatio operatur tria; primum, vt talis filius licitè recipiatur, & retineatur à religione. Secundum, vt pater nequeat reuocare ampliùs filiũ. Tertium, vt filius non poſſit egredi ſua voluntate ante annos pubertatis.

14. Alia verò hic ſupereſt difficultas, an hæc oblatio licita ſit, & valida, ſi eo animo fiat, vt ſit perpetua donatio irreuocabilis, etiam per voluntatem filij, cùm ad adultam ætatem peruenit. Sed quia hoc ſpectat ad materiam de Profeſſione, ideo meliùs tradetur in libro ſequenti: nunc enim ſolùm agimus de ingreſſu ſeu receptione ad religionem, ex quibus perpetuum vinculum naſcitur, donec debito tempore, & modo voluntaria profeſſio fiat.

CAPVT II.

Quanta ſit poteſtas parentum ad effectum offerendi, ſeu tradendi religioni filium iam rationis vſum habentem.

1. HÆc quæſtio non habet difficultatem, ſi filius ipſe conſentiat in ſui oblatione, quia tunc non tantùm offertur à patre, ſed etiam ipſe ſe offert; vnde non eſt cur hæc oblatio non ſit licita. Dubium ergo eſt, an hoc liceat non expectata, vel etiam repugnante eiuſdem filij voluntate. In quo diſtinguendum eſt de filio ante, vel poſt annos pubertatis, nam ante expletam pubertatem poteſt; poſtea non poteſt. De hac poſteriori parte nulla dubitatio eſt, nam filius poſtquam peruenit ad pubertatis annos, eſt omnino ſui iuris, in his quæ pertinent ad ſalutem animæ ſuæ, & ideò ſine ſua voluntate cogi non poteſt ad religionis habitum aſſumendum. Atque hoc planè ſupponit Concilium Trident. dict. cap. 17. ſeſſ. 25. quando ſtatuit, vt fœminæ poſt duodecimum annum in monaſteriis non recipiantur, donec priùs ab Epiſcopo examinentur, an voluntariè

Filius poſt annos pubertatis nõ poteſt cogi à parentibus ad ingreſſum religionis ſine propria voluntate.

luntariè id faciant, vt ſuprà vidimus. Cenſet ergo neceſſariam eſſe illarum voluntatem, & conſequenter non poſſe licitè cogi etiam à parentibus ad talem ingreſſum.

Aliqui negant poſſe licitè parentes offerre filium religioni ante annos pubertatis, non expectata, vel etiam repugnante filij voluntate.
Ambroſ.

2. De altera verò parte eſt maior difficultas. Nam Panorm. in dict. c. 2. de Regular. n. 9. negat eſſe licitum. Probat primò, quia ſacrificium inuoluntarium Deo nō eſt placitum, hilarem enim datorem diligit Deus. Vnde Ambroſ. lib. 1. de Iacob. & vit. beat. c. 3. Voluntatium ſibi militem legit Chriſtus, & refertur cap. *non eſt* 15. q. 1. Secundò, quia filius impubes ſic inuitus oblatus à patre, poteſt licitè exire cùm primùm potuerit, & voluerit: ergo etiam poteſt licitè cogi ad illum ingreſſum, quia non poteſt dari bellum iuſtum ex vtraque parte. Prima verò conſequentia clara eſt, quia ſi filius non tenetur permanere, neque ingredi tenetur: ergo habet ius reſiſtendi, ne ingredi cogatur. Antecedens autem probatur ex Inn. in d. c. 2. & gloſſa 20. q. 1. in principio hoc expreſsè dicentibus, & inſinuatur in cap. *præſens* 20. q. 3. & per argumentum à contrario ſenſu in cap. *puellæ* 20. q. 1. Tertiò, quia parentes non poſſunt cogere filium impuberem ratione vtentem ad contrahendum ſponſalia de futuro, c. 1. de reſponſat. impub. in 6. ergo neque ad ingreſſum religionis. Patet conſequentia, quia ita comparatur ingreſſus religionis ad profeſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium.

Sanch. Hanc etiam partem tuetur Sancius lib. 4. decal. cap. 18. num. 26.

Reſolutio vera.
Paludan.
Anton.
Parentes licitè offerre poſſunt religioni filiū ratione vtētem ante annos pubertatis ſine illius conſenſu, immo repugnante voluntate. Probatur ſoluendo rationes contrariæ ſententiæ.

3. Nihilominus reſponſio data mihi vera videtur, eámque ſententiam tenet Palud. in 4. d. 38. q. 4. n. 98. & D. Ant. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 8. notab. 4. Et rationes prædictæ non probant actum illum eſſe per ſe malum, neque eſſe iure humano prohibitum. Nec exiſtimo excogitari poſſe rationes alias, aut afferri iura quibus id probetur: non eſt ergo cur ille actus abſolutè damnetur. Aſſumptum declaro diſcurrendo per ſingulas rationes. Nam prima ſuadet fortaſſe id regulariter non expedire, quia morale eſt, vt ea quæ inuoluntariè inchoantur, fructuoſa non ſint, & deſideratum exitum non habeant: non probat tamen illum actum eſſe malum, aut diſplicere Deo, quantum eſt ex parte parentis, qui voluntariè illum facit; neque ex parte filij, quia licèt, vt eſt inuoluntarius ingreſſus, non placeat Deo, vt eſt obedientia paterna placebit. Et quanuis, vt dixi, ex tali ingreſſu, non magnus fructus regulariter ſperari poſſit, non eſt etiam cur timeatur magnum detrimentum, quia ille ingreſſus non eſt perpetuus, ſed poſtea legitimo tempore per voluntatem filij deſeri poteſt, quod licèt ita contingat, non erit maius nocumentum filij, quàm ſi perpetuò in ſeculo manſiſſet: ergo, per ſe loquendò, ille ingreſſus non cedit in detrimentum filij, ſed potiùs duplex fructus ex illo ſperari poteſt. Vnus eſt quòd licèt in principio inuoluntariè ingrediatur religionem, poſtea bono exemplo, & conuerſatione poterit faciliùs mutare voluntatem, & ſponte manere. Alius eſt, quia licèt poſtea ad ſeculum reuertatur, ſecum fortaſſe deferat aliqua ſemina virtutum, quibus inſtructus melius in ſeculo viuat, quàm ſi in religione nutritus non fuiſſet. qui diſcurſus probat hunc actum non ſolùm per ſe illicitum non eſſe, verùm etiam nec ſemper non expedire, præſertim ſi non ſit nimia violentia, ſed conſiderandas eſſe circunſtantias perſonarum,

A vt inde coniectari poſſit ſpes fructus.

Secunda verò ratio, atque etiam tertia probant optimè, non poſſe huiuſmodi filium ita cogi ad hunc ingreſſum, vt inde maneat obligatus ad profitendum, vel perpetuò manendum in religione, quia ad hoc nullus adultus poteſt ſine ſua voluntate obligari (niſi fortaſſe in pœnam, de quo aliàs.) Non probant autem illæ rationes iniquum eſſe offerre huiuſmodi filium religioni, vt ibi viuat, donec perfectius habens iudicium eligere poſſit, an velit in eo ſtatu permanere, nec ne. Cùm ergo in ſecunda ratione aſſumitur huiuſmodi filium poſſe egredi monaſterio cùm voluerit, ſi ſenſus ſit, cùm legitimè voluerit, id eſt, cùm peruenerit ad pubertatis annos, & ſui iuris quoad hoc negotium eſſe cœperit; ſic verum eſt quod aſſumitur: & hoc probant bene iura ibi citata, & ratio inſinuata, quia ſicut in ea ætate non poteſt cogi vt intret, ita neque vt permaneat, cùm nulla obligatio ex priori ingreſſu illi accreuerit. Hoc autem nihil obſtat, quo minùs pro ætate impubere cogi poſſit, vt ibi permaneat. Vnde ſi ſenſus antecedentis ſit, etiam intra illam ætatem impuberem poſſe egredi cùm primùm voluerit, negatur aſſumptum, & gloſſa reuera loquitur in priori ſenſu, nam ex cap. *præſens*, quod citat, aliud colligi non poteſt, nam ibi ſolùm narratur factum de quodam parente nobili, qui filium coëgerat ad ſuſcipiendum habitum religionis, cuius factum ibi non reprehenditur; filius autem (quantum ex ipſa ratione colligitur) non reclamauit intra annos pueritiæ, & impubertatis: nam inter octauum & decimum annum (vt ibi dicitur) id eſt, *non*, vt notat gloſſa, *cucullam inuoluntarius induit, & poſt quoddam ipſius temporis ſpatium monachalem habitum inuitus etiam induit*; poſtea verò pro ſua libertate litem mouit: ergo non eſt veriſimile voluiſſe relinquere habitum intra annos pubertatis. Eò vel maximè quòd, vt patet ex dicta narratione, ille non ſolùm ad ingreſſum, ſed etiam ad profeſſionem coactus eſt; quod fuit iniquum, & quantum ad hoc poſterius, etiam citra voluntatem parentis: & de hoc præcipuè puncto ibi tractatur, & ad hoc directè reſpondit Pontifex, illum non fuiſſe cogendum vt monachus fieret, neque regulari obſeruantiæ perpetuò ſubiiciendum, aut ea occaſione hæreditate paterna priuandum, quod fratres præcipuè intendebant. De totali autem ingreſſu nihil ibi expreſsè dicitur, ſed potiùs addit Pontifex hæc verba notanda: *Vſque dum diuina inſpiratione compunctus, propria voluntate regulæ ſe ſubdat, liceat eum à mundanis, & laicalibus remotum vagationibus, vel negotiis inter religioſos, & Eccleſiaſticos viros canonicam degere vitam.* quæ verba potiùs fauent noſtræ ſententiæ.

Cap. autem *puellæ*, nihil ad rem facit, 5.
nam loquitur de puella, quæ ſine coactione parentum voto ſe Deo conſecrauit, de qua dicitur non poſſe ſine culpa retrocedere. Ex quo etiam à contrario ſenſu ad ſummum colligitur per voluntatem parentum non potuiſſe obligari, ita vt ei retrocedere non liceret. Per quod etiam reſponſum eſt ad rationem tertiam; negamus enim in hoc ſeruari proportionem inter ſponſalia de futuro, & ingreſſum religionis: nam per ſponſalia obligatur quis ad matrimonium; nemo autem poteſt

teſt obligari, niſi promittat, nec promittere contra ſuam voluntatem abſolutam & efficacem, de qua agimus. Per ingreſſum autem religionis non obligatur quis ad profitendum, & ideo non eſt ſimilis ratio. Eſt etiam alia diſſimilitudo: nam matrimonium non eſt ex optimis bonis, nam licèt honeſtum ſit, impedit maiorem perfectionem, & ideo non ſolùm ad promiſſionem eius, non poteſt filius inuitus cogi, verùm etiam neque ad eam vitæ conuerſationem, vel familiaritatem, quæ paulatim illam voluntatem inducat, quod ſecus eſt de ſtatu religionis, vt conſtat.

6. *Probatur noſtra ſententia.* Atque hinc tandem poteſt directè probari noſtra ſententia, quia pater cogendo filium impuberem ad hunc ingreſſum vtitur iure ſuo, & vſus ille de ſe cedit in maius bonum filij, & non priuat illum iure ſuæ libertatis pro ea ætate, in qua ad illum ſolum ſpectabit: ergo talis actus nec continet iniuſtitiam reſpectu filij, nec malitiam contra religionem, aut aliam virtutem: ergo non eſt per ſe malus: ergo cùm non inueniatur prohibitus, licitus eſt. Maior (cætera enim clara ſunt) probatur, quia pro illa ætate, nondum puer eſt plenè ſui iuris, ſed habet voluntatem ſuã dependentẽ à voluntate parentis etiam in his quæ ſpectant ad inſtituendam vitam in ordine ad bonum animæ, & ideo poteſt parens vota eius irritare, & quemlibet viuendi modum à filio ſumptum impedire: ergo eâdem ratione habet ius deſignandi illi modum viuendi pro illa ætate. Potéſtque hoc confirmari ex paulo antè dictis; nam filius oblatus ante vſum rationis poteſt etiam inuitus retineri in religione poſt vſum rationis, vſque ad ætatem puberem: ergo etiam iam vtens ratione, quanuis impubes ſit, poteſt offerri à patre, licèt ipſe repugnet. Patet conſequentia, quia non eſt maior ratio de perſeuerantia poſt oblationem factam, quam de oblatione: nam ſi filius non poſſet donari inuitus quando ratione vtitur, nõ poſſet etiam donari ante vſum rationis, ſub ea lege, vt etiam inuitus perſeueret vſque ad ætatem puberem: ſicut quia poſt pubertatem non poteſt donari ſine ipſius voluntate, ita neque antea poteſt donari ſub ea lege, vt etiam poſt pubertatem neceſſariò perſeueret. Tandem poteſt confirmari ex *Conc. Trident.* Conc. Trid. d. c. 17. à contrario ſenſu: nam propterea ſolùm ſtatuit, vt poſt duodecimum ætatis annum voluntas virginum examinetur ab Epiſcopo; quia ante illum terminum ætatis parentes habent ius introducendi filiam in monaſterium, non expectato eius conſenſu.

7. *Confirmatur ſoluendo difficultatis inſtantiam.* Sed adhuc ſupereſt difficultas, quia videtur nimium tantam poteſtatem tribuere parentibus in filios, vt poſſint eos vel vi cogere, vel præcepto obligare ad agendam vitam religioſam, & ſequenda opera perfectionis toto tempore pueritiæ vſque ad pubertatem pro captu illius ætatis; quia ea quæ ſunt propria conſiliorum opera, nemini poſſunt ſub præcepto imponi: ergo multo minùs poterunt his paruulis præcipi, qui imbecilliores ſunt: ergo non poſſunt parentes præcepto ligare hos filios ad hunc ingreſſum: ergo nec per vim poterunt cogere; tum quia nemo poteſt iuſtè cogi ad id faciendum quod non tenetur: tum etiam, quia aliàs filius iuſtè poſſet vel fugere, vel ſe defendere, vt valeret; atque ita daretur bellum iuſtum ex vtraque parte. Reſpondeo in primis, ſi cõditio illius ætatis attentè ſpectetur, non eſſe arduam hanc obligationem, nam illa opera quæ reſpectu maiorum ſunt ſupererogationis, reſpectu illius ætatis habent quandam A veluti naturalẽ neceſſitatem. Nam in primis obſeruare caſtitatem non eſt illis voluntarium, ſed neceſſarium, cùm non poſſint tunc matrimonium contrahere, imò nec firmiter ſe ad illud obligare ſine voluntate parentum, attento iure canonico toto tit. de deſponſ. impub. Quid ergo mirum, quòd poſſit pater omnibus modis cuſtodire filiũ pro ea ætate, vt caſtitatem ſeruaret? vel quòd ad hoc vti poſſit medio religioſæ habitationis, propter maiorem ſecuritatem? Deinde paupertas ſaltem quoad vſum, ſeu ius vtendi & diſponendi proprio arbitrio, quaſi naturalis eſt illi ætati, quæ paupertas vel neceſſitas eius, non creſcit ex religioſa B habitatione. Idem ferè eſt de ſubiectione, & obedientia quæ naturalis etiam eſt illi ætati, & poteſtas iubendi eſt in parente, quam ipſe poteſt quaſi delegare prælato religionis, quem ſupponimus prudenter vti debere tali poteſtate. Neque enim poteſt huiuſmodi puerum cogere ad totius regulæ obſeruationem, ſed pro captu ætatis eum in virtute educare, & exercere. Ergo conſiderata conditione talis ætatis non eſt nimis arduum opus, quod à parente iniungitur per huiuſmodi ingreſſum. Nam ſuſceptio habitus, quæ videtur minùs neceſſaria ad conuenientem filij educationem, magíſque aliena ab ordinario viuendi modo fidelium, illa (inquam) per ſe non eſt res adeò difficilis, vt propter C aliquem altiorem finem poſſit à parente iniungi, maximè ſi hîc & nunc exiſtimetur neceſſarium ad conuenientem filij educationem, id enim in multis particularibus caſibus accidere poteſt. Deinde non videtur neceſſarium, vt pater poſſit propriè & in rigore præcipere filium impuberem omnia illa, ad quæ facienda poteſt illum cogere modo proportionato illi poteſtati & ætati, ſcilicet per paternam correctionem, & diſciplinam. Fortaſſe enim non poteſt parens filium in conſcientia obligare, vt quotidie Miſſam audiat, & nihilominus poteſt illum compellere, & licitè caſtigare niſi faciat: de hoc ergo genere coactionis in præſenti loquimur, & illa eſt ſufficiens, etiamſi non in- D tercedat proprium, & rigoroſum præceptum.

8. *Limitatio traditæ cõcluſionis. Impubes ſic coactus, licitè poteſt etiam ante pubertatem dimittere habitum. Syluest.* Quapropter ne videamur contradicere communi ſententiæ, concedere poſſumus huiuſmodi impuberem ſine peccato poſſe dimittere religionis habitum cùm voluerit, & potuerit, etiam ante pubertatem, id enim præter citatos auctores, docent frequenter Summiſtæ, vt patet ex Syluest. verb. *religio* 2. n. 10. & aliis. Nihilominus parens etiam tuta conſcientia poteſt per ordinata media impedire, vt filius intra illam ætatem poſſit habitum dimittere, & illum paternè corripere & caſtigare, ſi id faciat. Neque illud eſt bellum ex vtraque parte: nam filio non conceditur licentia reſiſtendo parenti per vim, ſed ſolùm ſubterfugiendo, & ſe excuſando ab obli- E gatione; ſicut iudex licitè punit fugientem è carcere, neque ille licitè poteſt punitioni reſiſtere, quanuis fugere licitè potuerit. Denique aduertimus non licere parentibus abuti hac poteſtate, vel nimiam coactionem adhibere, vel vltra annos pubertatis illam extendere; imò nec expedire facilè illa vti, ſed vbi aliqua grauis cauſa coëgerit, vel quando reſiſtentia filij nimia non eſt, & fructus aliquis de illo ingreſſu probabiliter ſperatur, quia licèt tunc minùs gratus ſit filio, creditur pro ætatis vel conditionis facilitate fore poſtea mutandum, & ad voluntatem parentis accommodandum.

9. Dubium in hac materia in quo parente ſit hęc poteſtas. Si filius altero parente ſit orbatus, in altero manet. Si pater velit offerre filiũ, & mater repugnet, licita, & valida erit talis oblatio. *Gloſ.* *Archid.* *Syluest.* *Palud.*

Interrogabit autem aliquis de quo parente hæc intelligenda ſint. Reſpondeo, ſi filius altero parente orbatus ſit, in altero manere poteſtatem hanc, quia ille retinet naturale ius, & dominium in filium. An verò à tutore impediri poſſit, ſtatim dicam. Secundò, ſi impubes habeat vtrumque parentem, & ambo conſentiant, res eſt extra difficultatem. Tertiò, ſi in eo caſu parentes inter ſe diſſentiant, & pater ſit qui vult filium offerre, poteſt id facere, erítque valida & licita eius oblatio, quia pater eſt caput, & ad illum principaliter pertinet regimen domus & filiorum: vnde etiam iura dicunt patrem habere filium in poteſtate, & non matrem, cap. 1. de conuerſ. fideli. & Inſtit. de adoption. §. *fœminæ*. Atque ita ſenſit Gloſ. in cap. 1. 20. quæſt. 2. verbo *Aut vnus*, quanuis non ſine dubitatione, vbi Archid. idem ſequitur. Sylu. verbo *votum* 5. q. vlt. licèt verbo *religio* 2. quæſt. 13. confusè loquatur, & nihil ſatis definiat; & hic etiam adhibet limitationem, niſi filius nondum ſit ablactatus, quia tunc magis eſt ſub cura matris, quod idem à fortiori dicit, ſi filius adhuc ſit in vtero matris, ſignificans, ſi pater tunc voueat offerre filium religioni, non obligari poſtea tali voto ſi mater repugnet. Sed hæc limitatio nullo iure fundatur, nec ſufficienti ratione, & ideo non videtur neceſſaria; nec Palud. quem citat, illam adhibet, vt videre licet in 4. d. 38. q. 4. n. 26. vbi abſolutè tenet hanc ſententiam.

10. *Innoc.* *Panorm.*

Contrarium verò ſenſit Innoc. in c. 2. de Regularib. cuius ſententiam communiter eſſe probatam à Doctoribus dicit ibi Panorm. n. 6. quam ipſe etiam dicit ſibi placere in fauorem religionis. Sed ego in hoc non video fauorem religionis, ſed potiùs matris & naturalis poteſtatis quam habet in filium. Vnde fundamentum Innocentij eſt, quia in his ſpiritualibus magis eſt ſpectanda patria poteſtas, vt naturalis, quàm vt ciuilis: naturaliter autem filius obligatus eſt obedire matri; vnde Deus ſine diſtinctione præcepit patrem & matrem honorari. Item, quia in re communi potior eſt conditio prohibentis, iuxta regulam, *In re communi*, de Reg. iur. in 6. Sed filius eſt res communis patris & matris: ergo ſi mater contradicat, eius voluntas præferenda eſt: ergo ſi contra illam fiat, nec validè, nec licitè fiet. Denique quod omnes tangit, ab omnibus comprobari debet. l. vlt. C. de author. præſt.

Probatur licitè, & validè poſſe patrẽ offerre filium religioni matre repugnãte.

Nihilominus & in fauorem religionis, & ex natura rei cenſeo oppoſitum eſſe verum; quia non ſolùm humano iure, ſed naturali vir eſt caput mulieris: ergo ex eodem iure debet eſſe inter eorum voluntates debita ſubordinatio: ergo quando inter ſe repugnant in re licita & honeſta, voluntas viri vincere debet. Et confirmatur, nam in aliis actionibus vel ſtudiis pertinentibus ad educationem filij, poteſt pater matre repugnante de filio diſponere, & ad hanc, vel illam artem addiſcendam illum applicare, vel in hunc, aut illum locum etiam diſtantiſſimum, & per multos annos mittere: imò ſolo iure gentium ſpectato, & ſecluſa ciuili & Eccleſiaſtica prohibitione poſſet in aliquo caſu illum vendere, inuita matre; cur ergo non poterit religioni offerre? Et ita reſponſum eſt principali fundamento Innocentij; illa verò regula iuris, præterquam quòd fallit in fauorem religionis, vt ibi gloſſa aduertit, intelligenda videtur quando res ita eſt communis, vt ius vtriuſque partis æquale ſit,

A non verò ſi vnum ſit alteri ſubordinatum, vt in præſenti contingit.

11. Non licet talis oblatio ſi velit mater patre repugnante.

Quartò fieri poteſt vt mater velit offerre filium, & pater repugnet, & tunc ſine dubio habet locum opinio Innocentij, & Panormitani, quia rationes eorum procedunt, & ceſſat ratio in contrarium, quia cùm vir ſit caput, eiúſque poteſtas ſit maior, præferenda eſt. Dices, cùm in eo caſu voluntas matris honeſtior ſit, in fauorem religionis præferenda videtur. Reſpondetur, honeſtius eſſe vt quæ in Dei honorem fiunt, ordinatè fiant: vnde non pertinet ad fauorem religionis inuerſio ordinis & iuſtitiæ. Eò vel maximè, quòd licèt religio ex obiecto ſit melior in indiuiduo, non eſt facile diſcernere an expe-
B diat infantem impuberem illi ſtatui aſcribere; vnde quia hoc ſpectat ad prudentiale iudicium, ex hoc capite iudicium viri præferendum eſt. Vnde etiam patet reſponſio, ſi alia obiectio fiat, quia cùm filius infidelis baptizari non poſſit inuitis parentibus, nihilominus poteſt baptizari conſentiente matre, & patre repugnante. Quidquid enim ſit de exemplo quod & incertum eſt, & multas requirit limitationes, de quibus aliàs; negatur ſimilitudo: quia Baptiſmus eſt res magis ad ſalutem neceſſaria: vnde extra omnem dubitationem & decet & expedit filio, & pater ſua abutitur poteſtate dum Baptiſmo eius repu-
C gnat: & ideo mirum non eſt, quòd in hoc negotio maior ſit fauor Baptiſmi, quàm ingreſſus religionis.

12. Obiectio ſoluitur.

Tandem verò obiici poteſt cap. 1. 20. q. 2. vbi ſic dicitur. *Si in qualibet minori ætate, vel religioni debitam veſtem, vel religionis tonſuram, in vtroque ſexu filiis, aut vnus, aut ambo parentes dederint*, &c. Vbi definitè vnius tantùm parentis, quicunque ille ſit, factum & voluntas requiritur: ergo mater ſufficit, etiamſi pater repugnet. Reſpondetur primò ex gloſſa, partitionem illam intelligi accommodè, ſcilicet vnius, ſi vnus tantùm ſit, vel vtriuſque, ſi ambo extiterint. Iuxta quam expoſitionem poſſet fauere is textus quoad hanc ſecundam partem opinioni Inno-
D centij in ſuperiori puncto tractatæ. Veruntamen etiam in hoc ſenſu ibi non dicitur amborum parentum conſenſum requiri, ſed dicitur id quod certum eſt, ſcilicet ſufficere. Reliquum verò colligendum relinquitur, aut ex communi iure, aut ex naturalibus principiis.

Oblatio filij à matre licet & valet, etiamſi pater non cõſentiat, ſi tamen non repugnat: adhuc tamen reuocari poteſt à patre intra annum.

Secundò verò dicitur, cùm ſufficere dicitur conſenſus vnius, non excludi conditionem veluti ex natura rei ibi incluſam, ſcilicet vnius, cuius conſenſus efficax eſſe poſſit, vel vnius, ſecluſis impedimentis. Et priori modo ſufficit conſenſus parentis, vt dictum eſt, poſteriori autem ſufficiet conſenſus matris, ſi pater non repugnet, etiamſi poſitiuè non cooperetur: quanuis enim de hoc vltimo nonnulli dubitent, tamen ſine cauſa, vt
E etiam Innocentius & Abbas ſuprà referunt; quia etiam mater habet patriam poteſtatem, & ius præcipiendi filio, cui ipſe obedire tenetur, dum pater non repugnat. Verum eſt tamen oblationem factam à ſola matre non eſſe ita firmam, quin poſſit reuocari à patre, quandiu non conſenſerit, quia non ſe priuauit iure ſuo, nec ſatis eſt quòd permittat tacendo, niſi tranſactus ſit annus, à iure præſcriptus, vt tacitum conſenſum præbuiſſe iuridicè præſumatur, nam tunc etiam reuocare non poterit.

13. An hæc poteſtas ſit etiam in tutore.

Vlterius verò dubitari ſolet, an idem dicendum ſit de tutore, quòd ſcilicet poſſit pupillum religioni

religioni offerre. Quidam negant, vt Fredericus Senen. conſil. 277. quia nullibi in iure canonico legitur, ei conceſſa poteſtas: quanuis enim in cap. 2. 20. q. 2. detur facultas tutori reuocandi pupillum impuberem à religione, non tamen vt poſſit illum donare, aut offerre, quia plus requiritur ad agendum, quàm ad impediendum. Sed oppoſitum ſine dubio verum eſt, quod tenent Innocent. & Abb. loco citato, & colligitur ſufficienter ex dict. cap. 2. nam æquiparatur parenti, & ſicut dicitur poſſe reuocare pupillum, ſi non conſenſerit, ita dicitur non poſſe reuocare ſi conſenſerit, etiam tacitè per annum integrum diſſimulando: ergo ſupponitur poſſe tutorem offerre voluntate ſua pupillum. Ratio etiam eſt clara, quia vterque actus ex eadem poteſtate procedit, & quia tutor ſuccedit parenti, quoad omnia quæ pertinent ad gubernationem filij: & ideo non oportet hunc caſum eſſe in iure expreſſum, ſed ſatis eſt quòd exceptus non ſit. Et hanc opinionem tenet etiam Palud. in 4. d. 38. q. 4. num. 28. vbi tamen differentiam conſtituit inter parentes & tutores, quòd licèt parentes poſſint offerre impuberem, non tamen tutores, quia non eſt ita res eorum, ſicut parentum. Sed hoc cùm non ſit iure fundatum, non videtur admittendum, quia illa coniectura, aut congruentia parui momenti eſt, quia licèt naturaliter aut phyſicè, non ita ſit, res eorum moraliter ita pendet à voluntate eorum, & hoc eſt in hoc negotio præcipuè ſpectandum.

Tutor poteſt licitè, & validè offerre impuberem religioni. *Innoc.* *Abbas.* Probatur. *Paludan.*

14. Hinc verò oriuntur alia dubia ſi contingat filium impuberem habere tutorem alium à parente, & parens ac tutor inter ſe diſſentiant, vel vnus ſine alio filium offerre; quomodo id licitè & validè fieri poſſit. Syluest. verb. *religio* 2. cenſet in eo caſu parentes poſſe offerre filios inuitis tutoribus, & citat Innocentium ſuprà, & ſummam Confeſſ. tit. 8. quæſt. 30. Ratio autem huius ſolùm eſt, quia in his ſpiritualibus ius naturæ præfertur ciuili, vel Eccleſiaſtico. Quæ ratio firma non eſt; quia illud principium nullo iure fundatur, neque eſt verum quando ius naturæ non eſt ita poſitiuum, vel neceſſarium, vt ceſſare non poſſit, facta aliqua mutatione per ius humanum. Sic enim vnuſquiſque ex iure naturali habet poteſtatem vouendi, eo ipſo quòd habet libertatem, & tamen adiuncto aliquo iure humano, id non poteſt facere niſi iuxta modum præſcriptum ab humano iure. Mater etiam iure naturæ poteſt irritare votum filij, & tamen ſi ſit confirmatum à tutore, vel ſi tutor repugnet, non poteſt, licèt tutor habeat eam poteſtatem iure humano.

Dubium in hac materia. *Syluest.* *Innocent.*

15. Dico ergo in eo caſu maiorem poteſtatem ſimpliciter loquendo, eſſe in tutore quàm in matre vidua, quæ tutrix non ſit, & ideo poſſe tutorem offerre pupillum inuita matre, & è contrario matrem non poſſe inuito tutore, quia quoad hoc habet tutor totam poteſtatem patris; ſicut ſuprà etiam dixi, tractando de irritatione votorum. Si autem mater offerat ſolùm diſſimulante, & non contradicente tutore, erit quidem licita & valida oblatio, reuocabilis tamen à tutore, quandiu vel expreſsè, vel tacitè diſſimulando per annum non conſenſerit. Atque idem iudicium cum proportione ferendum cenſeo, quoties parentes priuati fuerint iuridicè patriæ poteſtatis vſu, & cura, eáque fuerit in tutorem tranſlata: nam poteſtas parentis in filium ita eſt iure naturæ conceſſa, vt poſſit per humanum coarctari, vel etiam impediri quoad gubernationem, & diſpoſitio-

Tutor etiã ſine cõſenſu matris viduæ, imò & repugnante poteſt offerre pupillum impuberem: non ita mater ſi non ſit tutrix.

A nem circa filium, & res eius. Neque quoad hoc refert quòd tutor ſit perſona extranea, ſiue coniuncta, vt auus, &c. quia hic non eſt attendenda coniunctio, ſed poteſtas data tutori authoritate reipublicæ. Et ex eodem principio cenſeo terminandam illam controuerſiam, ſi filius viuẽte patre exiſtat ſub poteſtate aui, cuius voluntas in hoc negotio plus valeat aui, an patris. Nam Innocentius patrem præfert, quem Sylu. & alij ſequuntur; Panormitanus autem in contrariam ſententiam inclinat. Quod ego verius cenſeo, ſi auus ita habeat nepotem in ſua poteſtate, vt tutor eius ſit legitimè conſtitutus; vel ſi quacunque alia ratione ius patriæ poteſtatis in eum legitimè tranſlatum eſt. Si autem ſolùm dicatur eſſe
B in poteſtate aui quoad actualem gubernationem & educationem ex licentia patris, tunc patris voluntas præferenda eſt, quia non eſt priuatus iure ſuo.

Idem dicẽdũ de auo, ſi eſt tutor.

Supererat reſpondere ad fundamentum hæreticorum: conſtat autem ex dictis, & manifeſtiùs oſtendetur capite ſequenti, falſum eſſe quod dicunt de antiqua Eccleſiæ conſuetudine. Illa verò decreta quæ afferunt, quæ ad profeſſionem pertinent, infrà in proprio libro declarabuntur. Reliqua verò quæ ſpectant ad obſeruantiam perpetuæ caſtitatis, inferiùs latiùs explicanda ſunt; interim verò aduerto cùm Paulus dicit, 1. Tim. 5. *Volo iuniores nubere*; non ſimpliciter & abſolutè, vel (vt ſic dicam) appretiatiuè id potius velle
C quàm vt caſtitatem ſeruarent, cùm ipſe alibi dixerit, 1. Corinth. 7. *Volo omnes eſſe ſicut meipſum, & de virginibus conſilium do*, &c. loquitur ergò de voluntate conditionata, quam eodem loco explicuit, dicens, *Cùm luxuriati fuerint in Chriſto, nubere volunt*, &c. Quod autem ait, *Vidua eligatur non minus ſexaginta annorum*, non intelligitur de electione ad religionem aliquam, vel ad caſtitatem ſeruandam, ſic enim potiùs dixiſſet, Non admittatur, vel non recipiatur: intelligitur ergo de receptione earum viduarum, quæ ſumptibus Eccleſiæ alebantur; vel ad miniſterium earum, quæ dicebantur Diaconiſſæ, vt in libro de Profeſſione latiùs dicemus. Aliud fundamentum ex congruentia ſumptum, non tam attingit quid in hoc
D negotio liceat, quàm quid expediat, & ideo ex ſequenti capite & totius libri diſcurſu, eius reſponſio erit manifeſta. 16.

CAPVT III.

Vtrùm expediat pueros religionem ingredi, vel in eam admitti.

IN præcedentibus capitibus ſolùm explicuimus quid valeat, & quid liceat circa ingreſſum puerorum; hîc declarandum ſupereſt 1.
E quid expediat. In qua re nulla eſt difficultas, neque eſſe poteſt inter catholicos (de hæreticis enim nihil noui dicendum ſupereſt) quoad pueros qui iam peruenerunt ad annos pubertatis: nam cùm Eccleſia declarauerit in ea ætate poſſe validam & legitimam profeſſionem facere, planè ſentit eam ætatem eſſe aptam ad illum ſtatum, atque adeò, per ſe loquendo, expedire, vt ſi voluerint, poſſint hi iuuenes ad religionem admitti. Et quia ante profeſſionem annus probationis neceſſarius eſt, hinc ad minimum conſtat etiam eſſe expediens, vt etiam ante puberem ætatem ſaltem per annum integrum ad religionis habi-

tum admittatur. Quoniam verò Concilium Trident. quoad profeſſionem faciendam ampliauit ætatem impuberem vſque ad decimum ſextum annum ætatis expletum, hodie ſolùm colligi poteſt ex illo principio decimumquintum annum eſſe proprium terminum, in quo incipiunt pueri eſſe apti, vt eos in religione recipere expediat. Difficultas verò eſt de toto tempore ſuperioris ætatis.

2. Prima opinio tenet eſſe valde expediens, vt pueri ante annos pubertatis ex volũtate parentũ in religione recipiãtur.

Et quidem D.Thom.2.2.q.189. art.5. loquens abſolutè de pueris ante annos pubertatis, nullámque diſtinctionem in tota illa ætate faciens, dicit eſſe valde expediens, vt ex voluntate parentum in religione recipiantur: quod probat primò ex illis verbis Threnor.5. *Bonum eſt viro portare iugum ab adoleſcentia ſua*, & addere poſſumus verba Chriſti Matth.19. *Sinite paruulos venire ad me.* quæ ad hoc propoſitum adduxit Baſilius Reg.15. ex fuſioribus addens quod de Timotheo dixit Paulus 2.ad Timoth.3. quòd ab infantia ſacras literas didiciſſet, & quod ad Epheſios 6. ait filios educandos eſſe in diſciplina, & correctione Domini, ſupponens hoc optimè in religione fieri.

3. Secundò affert exemplum Ioannis Baptiſtæ, qui ab infantia in Eremum ſeceſſit, vbi admirabilem vitæ rationem inſtituit, vt ex Luc.1. colligitur, & ex Patribus & hiſtoriis id confirmauimus, & declarauimus in 2. tom. Diſput.24. ſect.3. Quibus nunc addendum occurrit, quia ad rem præſentem confirmandam confert, quod de Eſſenis Ioſephus refert lib.2. de Bello Iudai. c.7. & Porphyrius apud Euſeb. lib.7. de Præparat. Euang. c.1. & Cyrillum Alex. lib.5.contra Iulianum, ſcilicet, ſolitos fuiſſe alienos liberos adhuc teneros & ad omnem doctrinam aptos ſecum educare, ac moribus ſuis ſtabilire ſub cura vnius magiſtri, qui in timore & diſciplina eos cõtineret. Nec deſunt qui putent Ioannem Baptiſtam in pueritia inter hos educatum fuiſſe, quod tamen mihi veroſimile non eſt, cùm ante vſum rationis in Eremum ductus fuerit, & vſque ad tempus Baptiſmi inde non receſſerit; valet autem, vt dixi, illud Eſſenorum exemplum ad confirmandam dictam D.Thomæ ſententiam.

4. Tertiò affert D.Thomas exemplum S.Benedicti, cui Romani nobiles ſuos filios omnipotenti Deo nutriendos dabant, vt refert Gregor. lib.2. Dialog. cap.3. qui etiam cap.24. mirabile refert exemplum de quodam puero monacho. Vnde idem S. Benedictus cap.59. ſuæ Regulæ præſcribit modum quo & acceptandi, & offerendi ſunt religioni à parentibus filij in minori ætate. Quæ inſtitutio antiquior adhuc fuit: nam Pachomius, vt ex eius Regula cap.96. & 97. conſtat, multitudinem huiuſmodi puerorum in ſuo monaſterio habebat, & ad pietatem educabat. Baſilius etiam quæſt.15. ex fuſiùs diſput. hos pueros præcipiendos dixit, & educandos in religione, nullámque ad eorum receptionem præſcribit ætatem; imò ait, *Nullum ætatis tempus idoneum eſſe iudicamus, vel ipſius adeò teneræ atque ineuntis, vt videlicet qui orbati parentibus ſint,* (ſupple, atque etiam tutoribus) *eos noſtra ſponte ipſi aſſumamus, & exemplo Iob parentes pupillorum ſimus: qui autem ſub parentibus ſunt, eos ab ipſis adnos adductos multis adhibitis teſtibus recipiamus*, &c. Refert præterea Gregor. lib.1. Regiſtri epiſt.48.ſuo tempore innumeros ex his pueris monaſteriis fuiſſe donatos à parentibus. Bernardus etiam epiſt.1. refert Rupertum nepotem ſuum, ad quem ſcribit,

D.Baſil.

A oblatum fuiſſe in pueritia à parentibus monaſterio Cluniacenſi: de qua hiſtoria plura inferiùs dicemus. Denique iura omnia ſuperiori ſect.tractata manifeſtè ſupponunt impuberes in omni ætate recipi poſſe, & debere parentibus conſentientibus, atque id expedire; alioqui non adeò fauerent iura huic receptioni, vt irreuocabilem eſſe velint poſt parentum conſenſum vſque ad annos pubertatis, quo tempore ipſi pueri incipiunt habere ius eligendi quod voluerint.

Quartò argumentatur D.Thom. à communi conſuetudine, quæ habet, vt pueri ſtatim applicentur illis officiis, vel artibus, *in quibus ſunt vitam acturi.* Quo argumento etiam rationem ſuæ ſententiæ inſinuat, nam valde expedit hominibus, vt in ſtatu perfectionis vitam ducant; ergo etiam expedit eis ad illam vitam à principio pueritiæ applicari. Vnde in ſolutione ad 2. *Religionis* (inquit) *ſtatus principaliter ordinatur ad perfectionem conſequendam, & ſecundum hoc conuenit pueris, qui de facili inducuntur.* 5.

6. Secunda opinio docet nõ expedire impuberes in religione admitti. *D. Anton. Syluest.*

Nihilominus D.Anton. 2. p.tit.11. cap.2.§.4. ſentit non expedire huiuſmodi pueros in religionibus admitti. Idem docet Syluest. verbo *religio.* 2. quæſt.10. addens, *Quamuis*, (inquit) *Benedictus id fecerit, & D. Thomas licere docuerit*; diminutè autem illum refert, quia non ſolùm licere, ſed etiam valde expedire dixit. Refert etiam pro ſua ſententia Archidiaconum. Duóque fundamenta inſinuat. Primum eſt, quia experientia C docuit, hoc non expedire. Secundum, quia omnes Regulares hoc ſeruant: nam in eorum Regulis ferè omnibus cautum eſt ne ante decimumquartum annum pueri recipiantur; quod etiam noſtræ Societatis conſtitutionibus præſcriptum eſt; & idem exiſtimo eſſe in aliis. Præterea idem confirmatur ex D.Hieronymo epiſt. 151. ad Algaſiam. q. 8. dicens, *Præceptum eſt Apoſtolis: Eſtote perfecti*, &c. Et infrà, *Apoſtolis, non pueris præcipitur, verùm iam ætatis robuſtæ, vt aſſumant perfectionem.* Hoc autem ſecũdum confirmat primum experientia, nam hæc concordia poſteriorum religionum ex ipſa experientia videtur profecta.

p.1 c.3 §. 13. &c.2.§. 12.

7. Diſtinctione vtẽdum.

Mihi diſtinctione vtendum occurrit. Quæri enim poteſt, an hæc receptio puerorum impuberum D in religione expediat ipſis pueris recipiendis; vel an expediat ipſi religioni, hæc enim duo, vt per ſe conſtat, valde diuerſa ſunt, neque vnum neceſſariò eſt cum altero coniunctum. Dico ergo primò, ipſis pueris valde vtile, atque expediens eſſe huiuſmodi ingreſſum, ſeu receptionem in religione, dummodo religio ipſa reformata ſit, & religioſa diſciplina ac prælatorum vigilantia in ea vigeat. Hæc ſine dubio fuit mens D. Thomæ, nam & verba Scripturæ, & rationes, & coniecturæ quas adducit eò tendunt, vt probent conuenientiſſimum eſſe homini ab infantia in operibus diuini cultus educari; & ita etiã ex eius E fundamentis ſufficiẽter demonſtratur hæc aſſertio. Et idem probãt quæ ex Athan.Ambr.Hieronym. & Auguſt. adducit Bellarm. lib.2. de Monach.c.35. Dixi verò, *dummodò religio reformata ſit*, &c. quia ſi diſciplina ac vigilantia in religione deficiat, non poterit pueris eſſe vtilis educatio in tali religione, quia ſicut illa ætas facilis ad bonum eſt, ſi diligenter erudiatur, & cuſtodiatur; ita eadem facilitate vel defectu diſciplinæ, & prauis aliorum exemplis corrumpitur. Et è conuerſo ſi eadem vigilantia deſit, puerorum ſocietas & conuictus nocumentum eſſe poteſt aliis religioſis, qui cum eis conuerſantur. Vtrumque autem

Prima concluſio. Ingreſſus in religione reformata eſt valde expediens pueris ante annos pubertatis.

Bellarm.

autem incommodum vitatur per ſeueritatem & rigorem in diſciplina religioſa, & ideo vbi hæc ſeruatur, ſine dubio expediens eſt ipſis pueris quòd in tali religione nutriantur.

Secunda concluſio. Ipſis religionibus regulariter non expedit ingreſſus, & educatio horum puerorum.

8. Nihilominus dico ſecundò, ipſis religionibus regulariter non expedire educatione horum puerorum onerari. In hoc ſenſu videntur loquuti poſteriores authores, quorum fundamenta ad hoc tendunt : nam religionum conſtitutiones ita ordinantur ad bonum eorum, qui religionibus aggregandi ſunt, vt primariò per ſe intendant bonum ipſius religionis : cùm ergo in huiuſmodi conſtitutionibus frequentiùs ſtatuatur, vt ante pubertatem, vel prope illam, pueri non admittantur, ſine dubio iudicatum eſt ita expedire ipſis religionibus : nam propter commune earum bonum id ſtatutum eſt. Obſeruandum verò eſt, (vt huius rei ratio intelligatur) hoc maximè procedere in his religionibus, quæ licèt vitam regularem obſeruent, non ſeparantur quoad habitationem à communibus populis & ciuitatibus; neque etiam à frequenti conuerſatione cum ſecularibus hominibus, propter opera charitatis, quæ circa eos exercent iuxta ſuorum inſtitutorum rationes, quales ſunt religiones Mendicantes, & ſimiles. In his ergo facilis eſt ratio aſſertionis poſitæ, quia pueri non ſunt apti ad labores, & opera talium religionum, nec religiones ipſæ ſine magno diſpendio, labore, & diſtractione, ac impedimento circa alias actiones ipſis magis proprias ac neceſſarias in his pueris enutriendis ac educandis, occupari poſſunt.

Concluſio procedit præcipuè reſpectu religionum mendicantium.

9. Sunt verò aliæ religiones quæ monaſticam vitam magis à conſortio hominum ſeparatam profitentur, & circa ſeipſas (vt ſic dicam) id eſt, circa cuſtodiam, inſtructionem, & exercitationem ſuorum religioſorum tantùm occupantur, & in his facilius eſſe poterat expediens etiam ipſis religionibus, huiuſmodi pueros recipere, & educare : & ita de illis præcipuè loquuntur Baſilius, & Benedictus ſuperiùs citati, quorum temporibus potuit hoc eſſe magis expediens, tum quia magis vigebat monachalis diſciplina, tum etiam, quia tunc religiones illæ ferè ſolùm conſtabant ex laicis hominibus, qui nec in ſtudiis diuinarum literarum, neque in actionibus circa proximos occupabãtur; ſed ſolùm in labore manuum, & in diuinis laudibus, & orationibus : & ideo faciliùs poterant in educandis his pueris occupari, eóſque ex laboribus manuũ ſuarum alere. Iã verò in illis religionib. magna mutatio facta eſt tam in viuendi modo, quàm in rigore diſciplinæ, & ideo in præſenti tempore fortaſſe illis etiam non expedit hos pueros in religionem admittere, & ita id ferè iam non eſt in vſu. Quòd ſi alicubi ſpecialis aliqua ratio interuenit quæ in bonum totius religionis redundet, quia vel fortaſſe non poſſet aliter commodè conſeruari, vel quia experimento comprobatum eſt nullum detrimentum inde religione prouenire, quo ſublato ſtatim ceſſat ratio cur dicamus hoc non expedire religioni; quia opus ipſum religioſè educandi hos pueros, per ſe charitatis eſt, vt Baſilius rectè dicit; & ſi aliunde maiora incommoda non ſequantur, iſta via poterit faciliùs conſeruari religio. Quia verò (vt dixi) regulariter loquendo incommoda ſunt maiora, ideo loquendo etiam moraliter, & regulariter abſolutè id non expedit religioni.

10. Vltimò verò poteſt circa hoc obſeruari, non conſtare ex antiquis Patribus, quos attulimus, A an hi pueri, qui olim in religionibus recipiebantur, ſub habitu religioſo admitterentur. Nam Baſilius, licèt expreſsè dicat eos non continuò ad reliquum fratrum corpus fuiſſe aggregandos, ſed eis fuiſſe ſeorſim locum aſſignandum in quo habitarent, & victus rationem quam tenerent: de habitu nihil dicit; neque etiam Benedictus. Bernardus autem in dicta epiſt. refert Rupertum illum poſtquam oblatus fuit à parentibus, in ſeculari habitu permanſiſſe. Sunt etiam in iure aliqua decreta quæ prohibent alicui dari habitum religionis, niſi per aliquot annos priùs in religione educetur, quæ infra connumerabimus. Quòd ſi hoc ita eſſet, faciliùs poſſent vitari incommo- B da quæ ex huiuſmodi puerorum receptione ſequi ſolent; quanuis illud etiam ipſum non poſſit non eſſe religioni oneroſum. Ego verò exiſtimo Baſilium & Benedictum planè loqui de receptione ad habitum religioſum, nam hoc magis indicant eorum verba, & ſi quæ nunc manent veſtigia illius antiqui vſus, hoc etiam comprobant. Bernardus autem loquitur in quodam caſu, in quo, licèt ex parte parentum facta fuiſſet oblatio, non tamen realis traditio, & conſequenter neque ex parte religionis interuenerat actualis receptio, quam nos dicimus ſemper fuiſſe ad habitum religioſum; illa verò iura longè alium ſenſum habent, vt infrà dicam, illud enim non erat tempus educationis, ſed probationis. Vnde C potiùs exiſtimo in his pueris, qui in tenera ætate recipiebantur, non fuiſſe neceſſarium, vt ibidem tractabitur.

Non conſtat, an ſi pueri educandi olim, ſub habitu religioſo reciperetur.

CAPVT IV.

Quænam perſonæ inhabiles ſint ad religionis ingreſſum & receptionem.

QVoniam generaliter de ſtatu religioſo loquimur, qui & viris & fœminis communis eſt, ſupponere oportet præſentem doctrinam vnicuique ſexui cum proportione eſſe applican- D dam, nam vterque ſexus ad religionem habilis eſt, ſed cum proportione accommoda. Nam viri ad religiones pro viris inſtitutas; fœminæ verò ad ſuas habiles ſunt; commutata verò ratione, fœmina eſt perſona inhabilis ad religionis ingreſſum in religione virorum; & è contrario viri ad religionem fœminarum. Quia id non ſolùm eſſet contra inſtitutionem, & finem talium religionum, ſed etiam contra bonos mores. Deinde ſupponendum eſt, quamcunque perſonam per ſe ac ſecluſis impedimentis, eſſe habilem ad ingreſſum religionis; quia quilibet homo per ſe eſt capax perfectionis Chriſtianæ, ad quam religio tendit, vnde conſilia perfectionis ex ſe pro omnibus dantur. Solùm ergo ſupereſt, vt explice- E mus, an poſſint eſſe aliqua impedimenta quæ perſonam reddant inhabilem ad huiuſmodi ingreſſum, & quæ nam illa ſint. Duplicia autem impedimenta intelligi poſſunt, quædam ex natura rei, ſecluſo ſpeciali iure poſitiuo, alia per ſolam humanam cõſtitutionem introducta. Priora oriri poſſunt ex naturali defectu, qualis eſt, v. g. amentia, vel ſi quod eſt aliud ſimile, illius exiſtentia naturaliter impedit. Vnde fit, vt hæc impedimenta aliquando ſimpliciter reddere poſſint perſonam inhabilem, aliquando verò ſolùm ſub hac vel illa conditione. Ac denique interdum poſſunt 1.

Fœmina eſt inhabilis ad ingreſſum in religione virorum; & vir in religione fœminarum.

Duplex genus impedimẽti poteſt dari, vel ex natura rei, vel ex iure poſitiuo.

poſſunt impedire ingreſſum ne licitè fiat, non verò vt validus non ſit. Dicitur autem iuxta huius materiæ capacitatem ingreſſus validus, in quo fundari poteſt verus nouitiatus, ac tandem vera profeſſio; ille autem dicitur inualidus, qui ſufficiens non eſt, vt ab illo poſſit annus nouitiatus numerari: nam cùm hic ingreſſus ſolùm in facto videatur conſiſtere, & alios effectus morales non habeat, non poteſt eius valor aut nullitas in alio conſiſtere.

2\. Aſſertio. Dantur aliqua impedimenta quæ reddũt perſonam inhabilem ad religionis ingreſſum.

Dico ergo primò nonnulla eſſe impedimenta quæ reddunt perſonam inhabilem ad ingreſſum religionis. Hæc aſſertio in generali probari poteſt ex hoc principio, quòd perſona inhabilis ad profeſſionem, eſt etiam inhabilis ad religionis ingreſſum, ſeu habitum ſuſcipiendum, quando conditio inhabilitans perpetua eſt; quia cùm ingreſſus ad profeſſionem ordinetur tanquam via ad terminum, qui eſt incapax termini, erit etiam incapax viæ. Item quia ingreſſus eſt ad probationem, tam ex parte futuri religioſi, quàm religionis; perſona autem inhabilis ad religionem, non eſt capax probationis: ergo nec receptionis validæ ad religionem. Sunt autem aliqua impedimenta quæ reddunt hominem ſimpliciter inhabilem ad profeſſionem, vt poſtea videbimus. Meliùs autem declarabitur, & probabitur hæc aſſertio, oſtendendo in particulari huiuſmodi impedimenta.

Primum impedimentum eſt carentia vſus rationis.

3\. Primum ergo impedimentum reddens perſonam inhabilem ad ingreſſum religionis, eſt carentia vſus rationis ſi perpetua ſit. De illa enim quæ eſt per ſolum defectum ætatis, iam ſuprà diximus, non impedire illum ingreſſum, qui eſſe poteſt ad educationem tantùm, quanquam etiam impediat ingreſſum ad proprium nouitiatum, quia hoc incipere non poteſt vſque ad annum pubertati proximum, vt dixi. Aliquando verò contingit hic defectus etiam poſt ætatem ſufficientẽ ex corporis læſione, quæ amentem, aut ſtolidum hominem reddit. Hoc autem impedimentum temporale eſſe poteſt, & tunc non ſimpliciter facit hominem inhabilem ad hũc ingreſſum, ſed ſolùm pro eo tempore, pro quo talis carentia durat, iuxta cap. *ſicut tenor*, de Regularibus. quocirca ſi amens, vel quacunque alia ratione *extra ſe poſitus*, vt textus ille loquitur, in religione admittatur, aut habitu religionis induatur, receptio nullius momenti eſt in ordine ad nouitiatum inchoandum, vel profeſſionẽ poſtea faciendam. Ratio quæ ex illo textu colligitur eſt, quia in eo ſtatu nòn poteſt homo conſentire religioni. Videtur autem textus ille præcipuè loqui de profeſſione, per quam homo obligatur; & obligari non poteſt ſine proprio conſenſu. Eſt tamen eadem ratio de ingreſſu ad nouitiatum, quia licèt per illum homo non obligetur, incipit tamen probari, & probare in ordine ad obligationem præſtandam, & ideo proprium etiam conſenſum requirit. Probatio item ſine vſu rationis eſſe non poteſt, fit enim per experientiam quæ rationis actus eſt. Ex quo colligitur, quòd licèt aliquis ſic receptus tempore amẽtiæ, poſtea conſentiat ſtatim, ac redit ad ſe, nihilominus prior receptio computanda non ſit, ſed ex tunc incipere debet, ex quo conſenſit, quia priùs erat perſona inhabilis. Secundò obiter infero, ſi quis receptus ſit legitimè, & poſtea durante nouitiatu in amentiam incidat, & in ea pro aliquo notabili tempore durat, priorem receptionem irritam reddit, quia pro eo tempore, pro quo amentia durauerit, perſona inhabilis ad probationem facta eſt: de quo puncto latiùs dicetur inferiùs.

Carentia vſus rationis duplex, vel perpetua, vel temporalis. Amentia temporalis non facit inhabilem perſonam ſimpliciter, ſed pro eo tempore, quo durat.

4\. Concluſio. Qui perpetua amentia laborat, eſt inhabilis vt in religione ſuſcipiatur.

Vltimò infertur, quod principaliter intentum eſt, eum qui perpetua amentia laborat, eſſe inhabilem vt in religione ſuſcipiatur, quia ille eſt prorſus ineptus ad profeſſionem: ergo & ad propriam receptionem, quæ ad illam ordinetur. Vnde licèt contingat aliquem ſic amentem indui habitu religionis, & per multos annos cum religioſis habitare, & poſtea etiam per miraculum ad ſanam mentem redire, non poſſet ratione totius præteriti temporis profeſſionem facere, aut nouitius reputari, etiamſi ratam habere vellet primam receptionem: quanuis oppoſitum dixerit Hoſtienſis, & multi eum ſequantur, vt Angelus ſuprà refert, quibus ipſe meritò contradicit, quia quod à principio nullum fuit, non poteſt tractu temporis firmari, vt habet regula, *Non firmatur*, de Reg. iuris in 6. ergo nec per ſubſequentem voluntatem poteſt ita ratum haberi, vt incipiat eſſe validum ab eo tempore pro quo nullum fuit: maximè cùm alia Regula iuris habeat, ratum haberi non poſſe, quod alicuius nomine non eſt geſtum, & manifeſtum ſit receptionem hominis perpetuò amentis non potuiſſe ipſius nomine fieri. Addo denique actum illum ex intrinſeca repugnantia, & incapacitate perſonæ eſſe nullum, & ideo nullo modo fieri poſſe, vt in eo fundetur verus nouitiatus, ſeu probatio religionis, in quo ſolo ferè conſiſtit, quòd ſit valida receptio. Opinio autem Hoſtienſis poterat olim procedere non quoad hoc quòd talis receptio fieret valida per ſubſequentem conſenſum, id enim eſſet impoſſibile, vt probatum eſt, ſed quoad hoc vt poſſit quis renuntiare iuri ſuo, & eſſe contentus illo ingreſſu, & nouitiatu in illo fundato, ac ſi vera eſſent, quod potiùs eſſet ſine nouitiatu profiteri, quod tunc fieri poterat, renuntiando, vt dixi, proprio iuri. Nunc verò etiam hoc locum non habet, vt infrà dicemus.

Infertur ex dictis cõtra Hoſt. & alios.

Secundum impedimentum matrimonij conſummati.

5\. Matrimonium conſummatum, niſi alter coniux conſentiat, inhabilitat ad ingreſſum religionis.

Secundum impedimentum eſt vinculum matrimonij conſummati, quod non ſimpliciter facit inhabilem ad hunc ingreſſum, ſed ſub conditione, niſi alter coniux iuri ſuo renuntiet, & licentiam præbeat: nam aliàs ſi ingreſſus vnius coniugis fiat ex conſenſu alterius, validus eſt, cùm etiam profeſſio poſtea ſit valida, vt infrà videbimus, & ob contrariam rationem quandiu conſenſus non interuenit, perſona eſt inhabilis. Cuius etiam argumentum eſt, quia illa receptio eſt directè repugnans cum vſu matrimonij, quem alter coniux licitè poteſt exigere: ergo continet manifeſtam iniuriam: ergo ex natura rei eſt nulla. Denique alter coniux poteſt ſtatim alium reuocare, & cogere ad egreſſum: ergo ſignum eſt ingreſſum illum nullum omnino fuiſſe. Conſonant denique huic ſententiæ cap. *ex parte*, cap. *ex publico*, cap. *verum*, & cap. *placet*, de conuerſ. coniugat. & cap. *Agathoſa*. 27. quæſtione 2. Atque ita ſentit Angel. verb. *Religio.* numero 14. adiuncto numero 16. & quæ dicit verbo *Matrimonium.* 4. & Syluest. verbo *Matrimonium* 8. numero 12. Verum eſt hos authores, & alios communiter in hac materia præcipuè loqui de illo ingreſſu, qui eſt per profeſſionem, vt videre etiam licet in Innocentio, Panormit. Calderino, & aliis ſuper dicta iura, & in cap. quidam, & cap.

Angel. Syluest.

& cap. *conſuluit*, eod. tit. & ideo de hoc primo ingreſſu, non eſt aſſertio ita certa, vt ſtatim dicam.

6. Dubitari enim poteſt in primis circa priorem partem, an poſtquam alter coniux dedit alteri facultatem ingrediendi religionem, poſſit illam reuocare, ante profeſſionem. (quid enim poſt factam profeſſionem poſſit, infrà dicemus.) Videtur autem non poſſe, quia ſuprà oſtenſum eſt, ſi pater det filio impuberi facultatem ingrediendi religionem, non poſſe illam reuocare, etiam ante profeſſionem: ergo nec maritus, v.g. poterit reuocare talem facultatem datam vxori, præſertim poſtquam illa ingreſſa eſt religionem. Et confirmatur, quia aliàs æquè poſſet maritus reuocare vxorem à religione, quam de eius licentia ſuſcepit, quàm ſi abſque tali facultate ingreſſa fuiſſet. Conſequens eſt falſum, alioqui talis ingreſſus inualidus fuiſſet, & nullius momenti, vt ſuprà argumentabamur.

Dubiũ eſt, an coniux poſſit reuocare licentiam datam alteri cõiugi, vt religionem ingrederetur, etiam, poſtquam eſt ingreſſus. Prima opinio negat.

7. Nihilominùs dicendum eſt poſſe coniugem illam licentiam reuocare. Quod ſumi poteſt ex Richardo, Soto, & aliis ſuprà, diſputando de votis ſimplicibus coniugum. Nam ferè omnes fatentur poſſe maritum reuocare licentiam datam vxori ad vouendum ſi eam præueniat, priuſquam votum emittat, quia nõdum orta eſt obligatio ad Deum ex parte eius, cui data eſt licentia, nec qui illam dedit, ſtatim ſe priuauit dominio ſuo, vt illam reuocare non poſſit. Quæ ratio tota in præſenti locum habet. Et confirmatur ac declaratur in hunc modum: nam is coniux qui ingreſſus eſt religionem, poteſt ſua ſponte exire ante profeſſionem, & ad alterum redire, qui tenetur eum recipere, & maritalem vitam cum illo agere: ergo & ipſe poteſt alterum reuocare, & ipſe parere tenetur; debent enim eſſe iura paria, & vterque intelligi debet eſſe pro eo anno quaſi in probatione an ſibi expediat perpetuò ab alio ſeparari.

Secunda ſententia, & vera affirmat, poſſe reuocare.

8. Quocirca non eſt ſimilis ratio de patre offerente filium impuberem, quia ille quandam donationem facit, & ſuo iuri abſolutè cedit, coniux verò ſolùm dat licentiam ad probandum, & tacitè ſibi ius ſimilis probationis reſeruat. Vnde etiamſi vterque coniux ex mutua facultate religionem ingrediatur, ſi vnus non perſeuerat, poteſt alterum reuocare; quia vterque cenſetur probare cum dependentia ab alio. Vnde eſt etiam aliud diſcrimen, quia pater quando offert filium impuberem, non propriè & immediatè offert filium ad probationem, hæc enim non incipit donec filius propria voluntate vult ingredi, aut manere ibi ad experiendam religionem, quod neceſſariò iam eſſe debet poſt adultam ætatem, & ideo illa eſt abſoluta oblatio ad educationem filij religioſam pro tempore impubertatis, ideóque non pendet ex probatione; nec perſeuerantia filij pendet ampliùs ex voluntate patris, ſed filij tantùm, quod in coniugibus ſecus eſt, vt declaraui. Et ideo ad confirmationem concedo ſequelam: nec proptereà ſequitur ingreſſum illum eſſe inualidum, aut nullius momenti, quia eſt ſufficiens fundamentum veræ probationis, ſeu nouitiatus; ita vt perſeuerante vtroque coniuge in eadem voluntate, & concurrentibus aliis neceſſariis legitima profeſſio poſſit in eo fundari. Quantum verò hinc eneruetur quædam ratio facta pro aſſertione, ſtatim dicam.

Si vterque coniux religionem ingrediatur, & alter non perſeueret, poteſt aliũ à religione reuocare.

9. Secũdò dubitari poteſt in hoc puncto an poſſit huiuſmodi ingreſſus vnius coniugis à A principio factus ſine licentia alterius, poſtea confirmari, & ratus haberi per ſuperuenientem conſenſum illius. Videtur enim non poſſe, quia, vt ſuprà dicebamus, quod à principio inualidum eſt, non poteſt tractu temporis confirmari; nec poteſt quis ratum habere quod ſuo nomine non eſt geſtum; ſed ille ingreſſus à principio fuit inualidus, & omnino ſine authoritate, aut conſenſu alterius coniugis factus: ergo. In contrarium autem eſt, quia nullo iure aut ratione probatur ſufficienter illum ingreſſum ita fuiſſe inualidum, vt non poſſit ſuperueniente conſenſu coniugis ſufficere ad probationem validam faciendam. Nam iura, vt infrà videbimus, ſolùm irritant profeſſionem factam ab vno coniuge ſine licentia alterius; B de primo verò ingreſſu nihil ſpeciale ſtatuunt: ex vi autem illius deciſionis ad ſummum ſequitur ingreſſum non poſſe habere effectum ſtante illo impedimento, non verò quòd illo ſublato non poſſit. Itaque ſi vxor ſine licentia mariti monaſterium ingrederetur, & per ſex menſes in nouitiatu maneret coniuge inuito, à quo tandem licentiam obtineret, permanendi ſimpliciter, & profitendi, non oporteret nouum annum nouitiatus inchoare, ſed poſt annum expletum, à primo ingreſſu poſſet profiteri; quia ibi interueniunt ad profeſſionem omnia quæ iura requirunt, & non eſt imponendum maius onus ſine iure, vel euidenti ratione: ergo primus ingreſſus validus efficitur, quandocunque ante C profeſſionem conſenſus coniugis obtineatur. Confirmatur primò, nam ſi vxor bona fide ingreſſa eſſet religionem, putans maritum eſſe mortuum, & poſtea illum viuere conſtaret, eiúſque conſenſus obtineretur, non oporteret nouum nouitiatum inchoare, ſed completo anno poſt primum ingreſſum poſſet profeſſionem emittere: ergo idem eſt etiãſi à principio mala fide, & peccando ingreſſa fuiſſet. Patet conſequentia, quia quòd peccatum per iniuſtitiam interueniat, non impedit valorem actus, niſi aliquo ſpeciali iure id explicetur. Deinde confirmatur, nam ſi vxor ingreſſa ſit religionem viro inuito, & nouitiatum in ea faciat, & contingat maritum mori; poteſt ſtatim poſt annum à primo ingreſſu profeſſionem D emittere, quia iam eſt ſublatum impedimentum: ergo ſignum eſt primum ingreſſum non fuiſſe prorſus inualidum, ſed ſolùm dependentem ab alio coniuge: ergo quoties ille conſentiat, validus eſſe incipiet, quia tollitur impedimentum.

Dubium ſecundũ eſt, an ingreſſus religionis à principio factus ſine licentia alterius coniugis, poſſit ratus haberi per ſuperuenientem illius conſenſum. Aliqui negant.

10. Non inueni dubium hoc in terminis ab authoribus tractatum cùm hæc ſcriberẽ: vtraq; autem illius pars videtur aliquam ſpeciem probabilitatis habere. Nihilominus tamen verum cenſeo illum ingreſſum non eſſe ita inualidum, quin probatio, ſeu nouitiatus in eo fundatus valere poſſit ad profeſſionem validam faciẽdam, ſi tempore profeſſionis impedimentum ex parte alte- E rius coniugis ſublatũ eſſet. Quam reſolutionem poſtea apud Sancium reperi lib. 7. de Matr. diſput. 37. vbi multa circa hanc materiam generatim, & ſpeciatim diſputat à num. 46. vſque ad 70. Eandem docere videtur Azor tom. 1. lib. 12. inſt. mor. cap. 1. quæſt. 6. §. ſi quæres. Vbi profeſſionem coniugis abſque alterius licentia factam, dicit ſtatim ac alter moritur ratificari. Expreſſiùs tenet Leſſius lib. 2. cap. 41. dubit. 7. num. 66. & 67. Probatur, quia ſi ex natura rei conſideretur, ibi interueniunt ea quæ ad eam probationem & experientiam religionis ſufficiunt: nec interuenit ſufficiens

Reſolutio vera. Talis ingreſſus poteſt ratus haberi, nec fuit abſolutè inualidus à principio.

ſufficiens conſenſus ex vtraque parte, id eſt, religionis, & futuri religioſi; interuenit etiam humanum experimentum ex vtraque etiam parte: ergo ex natura rei illud ſufficit ad veram probationem, & conſequenter ad verum ingreſſum in quo illa fundari poſſit; & in hoc eſt magna differentia inter hoc impedimentum & præcedens: nam præcedens tollit conſenſum & experimentum humanum, & ideo facit nullitatem abſolutam, & irreparabilem per ſe & natura ſua, quod in præſenti non ita eſt. Ex iure autem poſitiuo nulla eſt lex ſpecialiter irritans hoc factum, nec irritatio profeſſionis ſufficit, ſi ante illam impedimentum tollatur, vt explicui. Et ideo iura (quod maximè obſeruare licet in quodam motu proprio Sixti V. de illegitimis) quando volunt receptionem indebitè factam eſſe ita inualidam, vt licèt poſtea defectus emendentur, vel impedimenta tollantur, ad nouitiatum, vel profeſſionem non deſeruiat, non tantùm profeſſionem, ſed ipſam etiam receptionem ſpecialiter annullant, quia nimirum ſola irritatio profeſſionis non ſufficit ad annullandam abſolutè receptionem, etiamſi fiat illicitè, & cum impedimento irritante profeſſionem. Atque hæc doctrina notanda eſt pro aliis impedimentis ſtatim tractandis, quibus etiam tanquam variis exemplis res ipſa magis declaratur.

Notandum, quòd impedimentum annullans profeſſionẽ, non annullat ingreſſum etiam illicitè factum, niſi id ſpecialiter exprimatur.

11. *Reſpondetur rationibus contrariæ opinionis.*

Ad rationem ergo dubitandi reſpondetur non eſſe eandem rationem de hoc, & de ſuperiori impedimento, vt dictum eſt. Vnde diſtingui poteſt dupliciter poſſe ingreſſum hunc eſſe inualidum. Primò ſimpliciter, & abſolutè, & de hoc verum eſt non poſſe poſtea valorem habere. Alio modo poteſt eſſe inualidus non ſimpliciter, ſed ſub conditione, niſi tale impedimentum auferatur, qui proinde etiam poteſt dici validus ſub contraria conditione, ſi tale impedimentum auferatur. Hoc ergo tantùm modo dici poteſt inualidus ingreſſus vnius coniugis ſine conſenſu alterius, & ideo ſuperueniente conſenſu poteſt fieri validus, quia tollitur conditio quæ repugnabat. Dices, hoc reuera non eſt eſſe inualidum, ſed tantùm eſſe prohibitum, vel iniquè factum. Reſpondetur hoc ſolùm ſpectare ad modum loquendi, nec multum eſſe contendendum cum eo, qui ita loqueretur. Quia verò impedimentum ad ingreſſum aliquando tale eſt, vt etiamſi non auferatur, ſed duret vſque ad profeſſionem, ſufficiat vt receptio, licèt malè facta, fundet verum nouitium, verámque profeſſionem, ideo hoc dici ſolet impedimentum ſolum prohibens, aliud verò etiam inualidans aliquo modo, vt explicatum eſt. Vnde neceſſariò fit, rationes factas ad probandum hoc impedimentum, non probare illud annullare abſolutè ingreſſum, ſed ſolùm ſub prædicta conditione, & ita hoc tantùm infertur in ſpeciali ratione. Prima verò confirmatio neutrum ſatis probat, nam poteſt eſſe actio valida, etiamſi ſit iniurioſa; imò & profeſſio coniugis, vt infrà dicam, ſecluſo iure poſitiuo irritante valida eſſet, etiamſi fieret cum iniuria coniugis non conſentientis, ſolúmque ſuſpenſa maneret quoad effectum, quem ſine iniuria coniugis habere non poſſet. Ita ergo ſecluſo iure poſitiuo ille primus ingreſſus cum iniuria coniugis ex natura rei eſt iniquus, & nunquam poſſet ſufficere, vt ratione illius fiat licitè nouitiatus, aut profeſſio durante impedimento: nihilominus ex ſe non inualidat actum. Altera verò confirmatio ad ſummum infert inualiditatem quandiu non tollitur impedimentum, quod à principio, & in ipſo ingreſſu extitiſſe ſupponitur: nec iura ibi adducta aliud probant, vt declaraui.

Tertium impedimentum profeſsionis factæ in alia religione.

Tertium impedimentum eſſe poteſt vinculum profeſſionis factæ in alia religione. Sicut enim vinculum matrimonij carnalis impedit vinculum profeſſionis ſpiritualis, & conſequenter etiam impedit ingreſſum qui ad illum ordinatur; ita etiã ſpirituale vinculum profeſſionis in religione aliqua impedit ingreſſum & receptionem in alia, quia directè repugnat traditioni, quæ per priorem profeſſionem facta eſt. Hoc verò impedimentum attingit materiam de trãſitu ab vna religione ad aliam, quæ poſtea ex profeſſo tractanda eſt; & ideo hîc ſolùm dicimus limitandum in primis eſſe hoc impedimentum ad eam religionem, ad quam tranſire non licet, vel ex natura rei, vt quando religio, ad quam fit tranſitus, laxior eſt, vel ex ſpeciali Pontificis declaratione ac prohibitione irritantis poſteriorem profeſſionem: tunc enim conſequenter etiam impeditur poſterior ingreſſus. At verò ſi tranſitus nec per ſe malus eſt, nec prohibitus, ingreſſus etiam in poſteriori religione & validus erit & licitus: imò licèt contingat eſſe illicitum non ex ſubſtantia, ſed ex modo: vt, v. g. quia ſine licentia petita diſceſſit, validus nihilominus erit ingreſſus, niſi aliquo expreſſo iure humano irritus fiat, quod iure communi non inuenitur, vt eſt communior ſententia, quam infrà tractabo. Ac denique quoties profeſſio facta in ſecunda religione valida eſt, non obſtante culpa in modo tranſitus, non poteſt ingreſſus inualidus iudicari, etiamſi fuerit peccaminoſus. 12.

Profeſſio facta impedit ingreſſum religionis laxioris; vel ſuppoſita aliqua Pontificis prohibitione irritante.

Addendum præterea eſt etiam in eo caſu, in quo profeſſio valida ex vi talis ingreſſus fieri non poteſt nulla facultate conceſſa à priori religione, ingreſſum ſeu receptionem ipſam non eſſe abſolutè & ſimpliciter nullam, ſed quandiu talis facultas non conceditur, eadem proportione & ratione, qua de vinculo matrimonij id declaratum eſt. Quocirca (quod in praxi notandum eſt) ſi aliquis religioſus ſine debita facultate habitum alterius religionis ſuſcipiat, in qua licèt nouitiatum integrum expleat, in eo ſtatu validam profeſſionem facere non poteſt, ſi tamen in diſcurſu anni facultatem obtineat ab alia religione, vel ab eo, qui illam dare poteſt, & conſequenter habilis fiat ad profeſſionem, eo ipſo prior ingreſſus incipiet valere ad eandem profeſſionem, ita vt nouitiatus à die ingreſſus, & non tantùm à die facultatis obtentæ computari poſſit, ac debeat, quia inhabilitas illa non erat abſoluta & intrinſeca, vt ſic dicam, ſed ſolùm ex defectu facultatis, quo defectu non obſtante in ipſo facto ingreſſus & receptionis interuenerat ſufficiens conſenſus ex vtraque parte (ſupponimus enim nullam interueniſſe deceptionem.) Deinde nouitiatus ipſe fieri etiam poterat cùm ſufficienti probatione, & experientia ex vtraque parte, & hæc ſolùm eſſe poterant ex natura rei neceſſaria ad valorem actus; ideóque nullo exiſtente iure humano directè irritante receptionem ipſam, vt in præſenti ſupponimus nullum eſſe, non eſt cur illa receptio ſit in ſe abſolutè inualida, ſed tantùm ſub prædicta conditione. Atque hîc applicari poſſunt ferè omnia dicta in præcedenti pũcto. 13.

Ingreſſus eſt validus, etiãſi poſtea detur licentia tráſeundi.

Solùm

Solùm poteſt in hoc caſu nonnullam facere difficultatem, quod iſte, qui hoc modo ingreditur ſecundam religionem, eſt apoſtata, & excommunicatus. Sed in primis illa non cenſetur propriè apoſtaſia, nec iure communi culpa illa habet excommunicationem ipſo facto annexam. Deinde quidquid ſit de ſpecie culpæ, illa per ſe non impedit valorem facti, de cẽſura verò ſtatim dicam.

Quartum impedimentum Epiſcopalis dignitatis.

14. Dignitas Epiſcopalis impedit, ſed non inualidat ingreſſum religionis, dũmodo obtineatur licentia à Papa.

Quartum impedimentum huic ferè ſimile eſt Epiſcopalis dignitas, iuxta cap. *licet*, de Regular. quod non ſimpliciter prohibet Epiſcopo hunc ingreſſum, ſed ſine licentia Papæ, & præcipuè loquitur de ipſo ſtatu religionis, atque adeò de ingreſſu per profeſſionem. Dubitari autem poſſet an profeſſio facta ab Epiſcopo ſine tali licentia ſit nulla, quod poſtea tractabimus. Supponendo autem nunc talem profeſſionem nullam eſſe, conſequenter dicendum eſt talem perſonam eſſe inhabilem ad ingreſſum non ſimpliciter, ſed ſub tali conditione, quòd ſi abſque illa ingreſſus fiat, cẽſebitur nullus non omnino, & abſolutè, ſed quandiu illa conditio requiſita obtenta non fuerit. Eodem modo, atque eadem ratione ac explicatione, qua in ſuperioribus punctis, ſimile dictum eſt. Dubitari autem poteſt, an idem ſentiendũ ſit de inferioribus prælatis, ſeu rectoribus Eccleſiarũ reſpectu Epiſcoporum. Reſpondendum eſt autem negatiuè; quia nullum habent vinculum quod ex natura rei dimittere non poſſint, propter maiorẽ perfectionem; neque etiam iure aliquo humano ſunt prohibiti; de qua re videri poſſunt ſuprà dicta libro primo. Et videri poteſt D.Thom. 2.2.q. 189.art.7. Panor. in cap. *quod Dei timorem*, de ſtatu Monach. Sylu. verbo, *Religio* 2.n.8. Angel. n.12.

Quintum impedimentum ſeruitutis.

15. Seruitus nõ eſt impedimentum irritans religionis ingreſſum, ſed reddens illicitum.

Quintum impedimentũ numerari ſolet ſeruitus, ſed, vt infrà dicam, hæc non eſt conditio irritans profeſſionem etiam ſine licentia domini facta, & ideo numerari non poteſt inter impedimẽta irritantia ingreſſum, quanuis illum reddat illicitum: & idem cenſeo de impedimento cuiuſcunque debiti, vel obligationis ciuilis, aut naturalis, ſecluſo quodam ſpeciali iure Sixti V. de quo dicã capite 7. Igitur præter impedimenta poſita nullũ aliud inuenio, quod poſſit aliquo modo dici irritare ingreſſum, ſeu receptionem in religione. Ex quibus etiam intelligere licet, vnicũ eſſe impedimentũ quod abſolutè & ſimpliciter reddat perſonã inhabilem ad hunc ingreſſum, ita vt omnino abſolutè irritet illũ. quod ſignificauit Sylu. verb. *Religio* 5.n.1. dicens quemlibet puberem ratione vtentẽ eſſe capacem nouitiatus: inde enim ſequitur ſuppoſita ſufficiẽti ætate, de qua in primo capite dictũ eſt, ſolam carentiam vſus rationis reddere perſonam ſimpliciter inhabilem ad hũc ingreſſum. Quod etiam quantum ad negatiuã partẽ excluſiuæ, cõfirmari poteſt ex his quæ diximus de aliis impedimentis: nullum enim illorũ reddit perſonam ſimpliciter incapacem, nec irritat actũ ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, id eſt, quãdo non ponitur talis conditio, vt explicuimus. Hæc autẽ procedunt conſiderando impedimẽta quæ vel ex natura rei ineſſe poſſunt, quale nullum inuenio præter defectũ rationis, vel iure communi & ordinario introducta inueniuntur. Quod aduerto tum propter ius illud latum à Sixto V. circa ille-

Sola carentia vſus rationis inter impedimẽta reddit perſonam ſimpliciter inhabilem ad religionis ingreſſum.

A gitimos, vel debitis aut rationibus reddẽdis obligatos. Quod quantum ad illegitimos iã ſublatum eſt, & ideo de hoc impedimẽto nullã mentionem fecimus: quantum verò ad alios infrà declarabitur. Tum etiam hoc aduerto propter particularia iura religionum, quæ in vnaquaque conſideranda ſunt, & ſeruanda; in aliquibus enim conditio generis ex origine Iudæorũ aut paganorum eſt impedimentum irritans: in aliis defectus natalium, ſeu eſſe illegitimè natum: in aliis grauis infamia, vel iuris, vel notorij facti, maximè ſi proueniat ex lapſu circa fidem, vel proprio, vel progenitorum, ad forum contentioſum delato, & in illo publicè punito: aliquando etiam irregularitas homicidij voluntarij, vel aliud ſimile. B

Obſeruari debent impedimenta particularia cuiuſlibet religionis.

16. Notandum circa formã qua impedimenta ponuntur.

Circa has autẽ conſtitutiones duo obſeruanda ſunt. Primum eſt generale, an ſcilicet verba illarũ conſtitutionum ſint tantùm prohibentia, vel etiã irritantia: nam ſi ſolùm prohibeant, ex vi ſua non reddunt factum irritum, niſi aliunde vel ex vſu & praxi religionis, vel ex aliis circunſtantiis talium conſtitutionum conſtet hanc eſſe legis intentionem. Si autem conſtitutio eſt irritans, tunc eſt ſecundò conſiderandum, an talis irritatio cadat immediatè in ſolam profeſſionem, vel etiam in receptionem directè, & immediatè, quando enim fit priori modo, licèt profeſſio facta à tali perſona inhabili ſit ſimpliciter nulla, receptio nihilominus non ita abſolutè nulla eſt, ſed ſolùm ſub C conditione, ſi conditio inhabilitans ablata non fuerit, vt in ſimilibus explicatum eſt. Vt, v.g. ſi conſtitutio religionis dicat: Prohibemus aliquem recipi ab Hebræis ducentem originem, & profeſſio ab illo facta nulla ſit, & contingat aliquem ex eo genere recipi; poſteà verò ante profeſſionem diſpenſationem obtineat, non oportebit illum nouitiatum inchoare, ſed factum valebit ex vi prioris receptionis, quia non fuit ſimpliciter nulla, ſed tantùm ſub prædicta conditione. At verò ſi irritatio directè & immediatè in ipſam receptionem cadat, tunc nõ ſufficiet prædicta diſpenſatio, quominus neceſſe ſit denuò recipi, & nouitiatum inchoare, niſi etiam de hoc ipſo ſpecialis diſpenſatio habeatur, quam ſolus Papa poſſet cõ- D cedere, quia ſolus ipſe poteſt diſpenſare, vt ſine integro probationis anno valida profeſſio fiat.

Alia impedimenta alterius generis aſſignantur.

17. Multa dantur impedimenta, ne fiat licitus ingreſſus religionis.

Tãdem dicendum eſt, multa eſſe quibus homo impeditur ne poſſit licitè ingredi religionẽ, quanuis per ea non reddatur ſimpliciter inhabilis, ita vt receptio facta non teneat. Hæc aſſertio cõmunis eſt Doctorũ in hac materia, poteſtq; generali ratione ſuaderi, quia in aliis actionibus humanis non omnia quæ prohibẽt fieri aliquid, illud reddunt irritũ, ſi fiat, vt patet in matrimonio, in ordinatione clerici, & in profeſſione ipſa, idem infrà oſtendetur: ergo idem erit in præſenti. Ad quam etiam confirmandam multa ſumi poſſunt ex di- E ctis in puncto præcedenti. Denique poteſt ita declarari: nam hæc impedimenta oriri poſſunt, vel ex naturali iure, vel ex Eccleſiaſtico cõmuni, vel ex proprio iure ſingularis religionis. De hoc vltimo iure manifeſtum eſt plures conditiones requiri in religione in perſona recipienda, quæ non ſunt de valore receptionis, ſed ſolùm eò ſpectant, vt prælati religionis ſuo munere fungantur debito modo; vt, v.g. quòd ſit corpore ſanus, vel ingenio valens, & ſimilia; quæ magis in particulari inferiùs tractabimus de religione Societatis in ſpecie. Itaque quoad hoc ius

ſolùm oportet verba eius expendere modo ſuperiùs dicto.

18. De iure autem canonico præter ea quæ dicemus infra de modo receptionis, & de motu proprio Sixti V. non inuenio aliquam conditionem hoc ſpeciali modo requiſitam iure communi in perſona ingreſſura religionem, præter eas, quæ iure naturæ neceſſariæ ſunt.

Obiectio.

Dices ex generali regula & per quandam conſecutionem neceſſarium eſſe vt talis perſona non ſit affecta Eccleſiaſtica cenſura.

Diluitur.

Reſpondeo ſi ſit ſermo de neceſſitate præcepti, ad ſummum eſſe verum de excommunicatione maiori: aliæ enim per ſe non impediunt, quia neque in ſua formali priuatione (vt ſic dicam) continent talem prohibitionem, nec ſpeciali aliquo decreto lata inuenitur: ſolùm ergo poſſunt aliquando eſſe ſigna quòd perſona indigna ſit vt ad talem ſtatum recipiatur, quod iam pertinet ad naturale ius, & pendet ex coniectura, quam prudenter expendere neceſſe eſt.

Excommunicatio maior impedit licitum ingreſſum religionis.

At verò excommunicatio maior priuat omni communicatione, præſertim ſpirituali, hic autem ingreſſus fieri non poteſt ſine magna communicatione ſpirituali; & ideo dubium non eſt quin excommunicatus priuſquam abſoluatur, neque ingredi poſſit religionem, neque in ea recipi ſine graui peccato. Si verò ſit ſermo de impedimento irritante, nego vllam cenſuram etiam maiorem excommunicationem huiuſmodi eſſe, quia nec profeſſionem irritat, vt infrà oſtendam: ergo multo minus receptionem, quia neque eſt propriè contractus, neque aliquo ſpeciali, aut generali iure irritatur.

19. In primo ordine naturalis iuris multa ſimilia impedimenta interuenire poſſunt; tria tamen præcipua occurrunt. Vnum eſt, ſi quis ingrediatur religioné, ſciens ac prudens ſe eſſe ineptum ad labores, vel onera illius religionis, vt ſi habeat ægritudinem occultam, vel quid ſimile. Secundum eſt, ſi ingrediatur contra debitum pietatis, vt quia habet parentes aut filios in graui neceſſitate conſtitutos, quibus ſubuenire poſſet, & deberet. Tertium eſt, eſſe obnoxium debitis, ſeu rationibus reddendis. De primo nihil ſpeciale occurrit dicendum, quia ad praxim illius ſolùm eſt neceſſaria prudentia, qua expendatur quanta ſit perſonæ ineptitudo, vel improportio ad obſeruandam perfectionem religionis, præcipuè caſtitatem & obedientiam, & principales ritus religionis, vel etiam corporales eius labores ſuſtinendos, ſi talis ſit perſonæ ſtatus vt ad vſum eorum recipiatur. In hoc autem genere maximè peccatur, quando tacendo talia impedimenta occultantur.

Qui ingreditur religioné ſcienter occultando impedimétum graue vel animi, vel corporis, peccat.

Nam ſi ingreſſurus totam ſuam diſpoſitionem religioni manifeſtat, & voluntariè à religione recipiatur, ingrediendo non peccabit, ſperans non plus ab eo fore poſtulandum, quàm poſſit. Quod habet locum quando ex tali impedimento non ſequitur aliquod morale periculum peccati: nam, ſi hoc interueniat, non ſufficiet voluntarius conſenſus religionis, vt licitus ſit ingreſſus: vt, v. g. ſi experimento conſtaret aliquem eſſe omnino ineptum ad ſeruandam caſtitatem, iuxta illud 1. Cor. 7. *Melius eſt nubere, quàm vri.* Et ſic de aliis. Alia verò duo impedimenta accuratiori indigent declaratione.

CAPVT V.

Vtrùm propter neceſſitatem parentum teneatur quis non ingredi religionem.

A Tractabimus priùs quæſtionem hanc de filiis reſpectu parentum, vbi etiam extendemus ſermonem ad alios aſcendentes. Deinde de parentibus reſpectu filiorum, & conſequenter aliorum deſcendentium. Ac tandem de fratribus inter ſe; vnde à fortiori conſtabit quid de aliis conſanguineis dicendum ſit. 1.

Ratio difficultatis proponitur.

Circa primũ ergo punctum ratio difficultatis eſt, quia nemo tenetur diligere proximũ quantumuis ſibi coniunctũ in ordine ad temporalia, vel corporalia bona pluſquã ſe in ſpiritualibus: ſed hæc obligatio ad parentes ad ſummum poteſt eſſe ex charitate: ergo nó obligat cum prædicta appretiatione ſeu cóparatione: ergo non obligat filium vt propter temporale, & corporale commodum patris tantum bonũ proprium ſpirituale amittat. Nec ſatisfaciet qui dixerit hoc bonum ſpirituale non eſſe ſimpliciter neceſſarium, ſed ad melius eſſe; temporale autem bonum, quo pater indigere ſupponitur, eſſe neceſſarium. Hoc, inquam, non ſatisfacit, tum quia tantus eſt exceſſus ſpiritualium bonorum ad temporalia, vt etiam ea, quæ in priori ordine ſimpliciter neceſſaria non ſunt ad æternam ſalutem, præferenda ſint his, quæ ad ſalutem corporis neceſſaria ſunt: hac ergo ratione poſſum ego me exponere periculo mortis corporalis, vt faciam actum religionis, vel charitatis, etiã quando illi non ſint in præcepto, nec ad ſalutem neceſſarij. Si ergo poſſum ego vitæ propriæ non ſubuenire vt actum perfectionis faciam, cur non potero ſtatum perfectionis aſſumere contempta alterius neceſſitate corporali, etiamſi ſit patris? Tum maximè, quia bonum illud ſupererogationis tale eſt, vt loquendo ſecundùm ea, quæ frequentiùs accidunt, ex omiſſione illius ſequantur moralia pericula plurium peccatorum mortalium, quæ ſunt damna grauiſſima cuicunque morti corporali præferenda.

Præmittenda in primis eſt diſtinctio triplicis neceſſitatis, extremæ, grauis, & communis, quæ ad explicandam obligationem charitatis, miſericordiæ, ſeu eleemoſynæ communiter à Doctoribus dari ſolet. 2.

Explicatio triplicis neceſſitatis, extremæ, grauis, & communis.

Extrema dicitur quando homo eſt in eo vitæ diſcrimine, vt niſi ei ſubueniatur, moraliter certa ſit mors, aut grauiſſimum periculum eius. Grauis dicitur quando vita hæc ſuſtentari non poteſt niſi cum magna penuria, indigẽtia, ac difficultate, vel cum magno dedecore, vel notabiliter cadendo à proprio ſtatu, vel exercendo opus alienum à qualitate & conditione talis perſonæ. Communis neceſſitas dicitur quando homini neceſſarium eſt parcè & moderatè viuere, & non ſolùm ſuperfluis, ſed etiã congruis aliquando carere, & ſtatum potius minuere, quàm augere, vt poſſit hanc vitam tranſire; nihilominus tamen adhibita induſtria, & diligentia, neceſſaria non deſunt.

Communem patris neceſſitatem non impedire filij ingreſſum in religione.

DE hac leui neceſſitate nulla eſt controuerſia: nam D. Thom. & omnes auctores citandi fatentur propter hanc neceſſitatem nunquã obligari filium, vt omittat, vel differat religionis ingreſſum. ita D. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4. ad 4. q. 189. art. 6. quodlib. 10. art. 1. vbi, quod notandum eſt, ait, ſi pater ſine obſequio filij poteſt aliqualiter ſuſtentari, non obligari filiũ ad omittendũ ſtatum perfectionis, vt illi ſubueniat. Ratio auté in principio cap. tacta eſt, quæ, vt minimũ, hoc cóuincit. 3.

Filius in leui patris neceſſitate non tenetur differre, vel omittere ingreſſum religionis. D. Thom.

Et

Et confirmatur, nam in eo caſu non teneretur filius emancipatus, ſeu habens bona propria in rigore præcepti alere patrem ex propriis bonis, maximè ſi non poſſet id facere niſi priuando ſe æquali commodo, vel honore: ergo multo minùs ad hoc tenetur cum tanto ſpirituali incommodo. Denique præceptum ſubueniendi parentibus affirmatiuum eſt, quod proinde non pro ſemper obligat, ſed pro articulo neceſſitatis, & ideo iuxta gradum neceſſitatis gradum obligationis inducit. Neceſſitas etiam non abſolutè, ſed reſpectiuè obligationem inducit: eadem namque neceſſitas plus obligat eum qui facilè, quàm eum qui difficilè poteſt ſubuenire, & tanta poteſt eſſe difficultas, tantúmque diſpendium alterius qui ſubuenire debet, vt indigẽtis neceſſitas quaſi nulla reputetur. Ita ergo eſt in præſenti neceſſitate patris reſpectu filij, quia tanquam nulla moraliter reputatur comparatione tanti incommodi, quantum eſt priuari ſtatu perfectionis. Quocirca licèt pater expreſsè præcipiat filio vt ſibi ſubueniat, & religionis ſtatum prætermittat, non tenetur filius illi obedire, quia non poteſt pater in hoc rigoroſius præceptũ filio imponere, quàm natura ipſa poſuerit, neque in his quæ ad ſalutem ſuæ animæ ſpectant, tenetur filius obedire patri prohibenti, ſine ſufficienti cauſa, quæ ſibi vtiliora ſunt, & à Deo inſpirantur, in quo caſu patri ſpirituum potiùs obediendum eſt, quàm patri carnis, vt ait Paul. ad Hebr. 12.

Solum ſupereſt in hoc animaduertendum, vt talis neceſſitas patris prudenter penſetur non ſolùm ſecundùm id quod in præſenti tẽpore actum iam eſt, ſed etiam ſecundùm id quod iam imminet, & moraliter ac proximè timetur: nam in his rebus moralibus periculum proximũ & probabile tanquam res ipſa reputatur; & ideo ſi tale eſſet in præſenti periculum, neceſſitas, quæ per ſe ſumpta eſſet cõmunis adiuncta illa circunſtantia, reputaretur moraliter grauis, eſsétque per alia principia ſtatim tractanda, definienda: oportet ergo vt penſatis omnibus ſiſtatur intra limites communis neceſſitatis; & tunc ſine limitatione, & controuerſia procedit aſſertio poſita.

Extremam patris neceſſitatem talem religionis ingreſſum impedire.

4. Secundò de extrema neceſſitate eſt è conuerſo certa reſolutio, teneri filium non dimittere patrem in tali neceſſitate vt religioſus fiat. Hoc probabitur à fortiori ex dicendis inſequenti puncto. Duo autem ad hanc obligationẽ neceſſaria ſunt. Vnum vt filius manendo in ſeculo poſſit illi neceſſitati ſubuenire, eiúſque rei moralem, ſeu probabilem ſpem habeat; quia nemo ad impoſſibile obligatur, neque ad aliquid fruſtrà faciendum, & ideò præceptũ correctionis fraternæ non obligat ſine ſpe fructus, quantunuis grauis videatur proximi neceſſitas. Filius etiam ſi longè diſtaret à patre, quem ſciret eſſe in extrema neceſſitate, ſi non ſperaret illuc peruenire eo tempore quo poſſit illi ſuccurrere, ſine dubio nõ obligaretur illuc tendere: ergo ſimiliter è contrario ſi filius ex ſua præſentia fructum non ſperat, nec remedium paternæ neceſſitatis, non tenetur illuc non diſcedere cum magno detrimento: non ergo obligandus eſt fruſtrà magnum bonum religionis omittere. Neque ad talem obligationem ſufficiet quòd pater magno dolore, aut deſolatione afficiendus ſit: nam hi effectus per ſe non augent neceſſitatem, aut obligationem, niſi fortè probabiliter timeretur inde magna mortis acceleratio, nam tunc iam poſſet filius huic malo ſubuenire, vel potiùs illi præuenire, differendo ingreſſum, ideoque ad hoc teneretur.

Filius in extrema neceſſitate patris tenetur vt illi ſubueniat differre, vel omittere religionis ingreſſum. Duæ requiruntur conditiones ad hanc obligationem. Prima eſt, vt filius poſſit tali neceſſitati ſubuenire manendo in ſeculo.

Secundum requiſitum ad hanc obligationem eſt, vt filius ſit neceſſarius patri in huiuſmodi neceſſitate conſtituto, nam ſi vel alios filios habeat, vel aliam viam & rationem, qua ſuæ neceſſitati conſulere poſſit, rectè poterit alius filius religionem ingredi, non obſtante tali neceſſitate patris. Quia vt neceſſitas hæc inducat obligationẽm moralem, reſpectiuè accipienda eſt, tunc autem talis neceſſitas reſpectu talis filij vera neceſſitas non eſt, cùm ipſe ad illius remedium non ſit neceſſarius. Atq; hoc ſæpius repetit D. Thom. dict. q. 101. art. 4. ad argumenta, & ita exponit factum Chriſti Matth. 8. & Luc. 9. qui non permiſit quendam differre ſuam conuerſionem ad ſtatum perfectionis propter curandam patris ſepulturam; quia erant alij, inquit D. Thom. per quos poterat illud opus complere, ſi de ſolo funere, vt verba ſonant, & Chryſoſtom. exponit, intelligatur: vel iuxta expoſitionem Cyrilli, erant alij, à quibus pater iam ſenex poſſet vſque ad ſepulturam ſuſtentari. 5.

5. Secunda cõditio eſt, vt filius ſit neceſſarius patri.

D. Thom.

Eſt autem obſeruandum ad hanc excuſationem ſatis non eſſe quòd alij ſubuenire poſſint, ſed oportere vt ſit ſpes & moralis certitudo quòd id ſint facturi: parum enim refert quòd pater plures filios habeat, à quibus iuuari poſſit, ſi alij tales ſint, vt non credantur id eſſe facturi; & ideo in eo caſu obligatio durat reſpectu alterius. Nec refert quòd fortaſſe alij in eo facto grauiter peccent, nam eorum peccatum non excuſat alium; quia ex illo facto, & circunſtantiis reipſa ſequitur, vt pater ſit in extrema neceſſitate reſpectu talis filij, & conſequenter vt filius ipſe de facto teneatur illi ſubuenire, & ob eam cauſam ingreſſum religionis differre, ſi neceſſe ſit. Nam hoc etiam in hac poſteriori limitatione ſubintelligendum eſt: nam ſi filius ſufficienter poſſet ſubuenire parenti in tali neceſſitate conſtituto, etiamſi religionem ingrediatur, nimirum dando illi bona quæ habet, vel per amicos ſuccurrendo, vel per aliam diligentiam, quam in religione exiſtens poteſt exhibere; in eo caſu non tenebitur ingreſſum differre, quia iam reſpectu illius ceſſat vera neceſſitas talis medij, & conſequenter ceſſat etiam obligatio. Ex quibus tandem è contrario ſequitur tandiu teneri filium ad differendum huiuſmodi ſtatum, quandiu patris neceſſitas durauerit; quòd ſi illa perpetua fuerit, tenebitur etiam filius perpetuò in ſeculo manere ſi pater ſuperuixerit; quia cùm neceſſitas ſit quaſi radix huius obligationis, duratio illius eſt etiam radix durationis alterius. 6.

6. Vlteriùs requiritur, vt alij poſſint, & ſint facturi, ad hoc vt filius excuſetur.

Si filius ingrediendo religionem poteſt aliqua via ſubuenire parenti, non tenetur tũc differre ingreſſum.

Quænam ſit obligatio nepotis ergo auum, vel alios conſanguineos in extrema neceſſitate.

Sed quæres, an idem dicendum ſit de nepote reſpectu aui: imò idem profectò quæri poſſet de quocunque homine reſpectu cuiuſuis proximi exiſtentis in neceſſitate verè extrema, & concurrentibus aliis circunſtantiis, quòd non ſit alius qui poſſit ſubuenire, &c. Videtur enim idem 7.

eſſe dicendum de quolibet proximo, quia præceptum charitatis erga proximum maximè obligat in extrema neceſſitate: ergo implendum eſt, etiãſi oporteat religioſum ſtatum omittere. Quòd ſi hoc verum eſt, à fortiori idem erit dicendum de auo, ad quem iuxta ordinem charitatis magis obligatur. Atque eadem proportione idem dici poteſt de aliis conſanguineis, ſeruato ordine charitatis.

In extrema neceſſitate nõ tenetur nepos vt auo ſubueniat, nec conſanguineus cõſanguineo, differre per multũ rempus religionis ingreſſum.

8. Nihilominus auctores omnes ſingulariter hoc dicunt de parentibus, apud quos etiam de auo nullam mentionem inuenio, quantum ad hanc obligationem, vnde ſine dubio ſignificant obligationem hanc etiam in extrema neceſſitate, eſſe ſingularem reſpectu parentis, & ex ſpeciali titulo prouenire. Vnde conſiderandum eſt quòd licèt ex bonis fortunæ teneamur ſubuenire proximis in extrema neceſſitate exiſtentibus, quando & illa bona habemus, & nobis ad conſeruationem vitæ neceſſaria non ſunt; non tamen tenemur regulariter loquendo, quando illa bona non habemus, ea procurare, & acquirere, vt proximo etiam extremè laboranti ſubueniamus. Sed ad ſummum quando, & breui tempore, & ſine multo labore id fieri poſſit. Et eadem ratione non tenemur per noſtras actiones vel corporalia obſequia huic neceſſitati cuiuſcunque proximi ſuccurrere, niſi cum eadem facilitate id fieri poſſit. Non verò ſi neceſſe ſit totum ſtudiũ & actiones vitæ per multum tempus huic miniſterio ſeu neceſſitati dicare, quia præciſa ratio charitatis, & miſericordiæ non obligat cum tanto rigore ad ſubleuandas corporales miſerias, & neceſſitates proximorum. At verò reſpectu parentis eſt ſpecialis obligatio ad ſubueniendum illi non ſolùm ex bonis externis iam habitis, ſed etiã quærendo & procurando illa, & cum aliquo labore, & difficultate, & per multum etiam tempus, ſi parentis neceſſitas id expoſtulat: & ſimiliter extenditur hæc obligatio etiam ad corporalia obſequia illi neceſſaria, dicando ſi opus ſit per quodlibet vitæ tempus noſtras actiones in parentis ſic indigentis adiutorium; totum enim hoc compreheditur ſub quarto Decalogi præcepto: quanuis enim ſub voce honoris præceptum illud feratur; quia, per ſe loquendo, debent filij parentibus reuerentiam & honorem potius quàm ſubſidium, nam parentes debent theſaurizare filiis, non filij parentibus. Nihilominus ex accidenti ſi pater indigeat, ad illum honorem præceptum ſpectat omne obſequium illi neceſſarium, vt optimè docuit D.Thom. 2.2. q.101. art.2. & q. 189. art.6. & ſumitur aperte ex Chriſti Domini interpretatione Matth. 15. vbi Hieronym. & ex eo Beda interpretatur honorem in Scriptura, non tam in ſalutationibus & officiis deferendis, quàm eleemoſynis ac munerum oblatione ſentiri. Vnde 1. ad Timot. 5. *Viduas honora*, id eſt, illis ſubueni & prouide; & infrà, *Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni ſunt*; maximè verò omne huiuſmodi obſequium ad patrem habet rationem honoris, vt ait D. Thom. ſuprà ad primum, quia *fit illi ex debito tanquam maiori.* Naſcitur autem hoc debitum ex eo peculiari titulo, quòd à parentibus habemus quidquid ſumus, tanquam à propria, & per ſe cauſa noſtri eſſe: quæ ratio reſpectu aliorum proximorum locum non habet, & tam intrinſeca & naturalis eſt, & tam grauis, vt ad totam prædictam obligationem ſufficiat.

Filius, ſi patris neceſſitas poſtulet, tenetur illi ſubuenire nõ ſolùm dando ſua bona, ſed etiã laborãdo procurare vnde ſuſtentetur.

D.Thom.

9. Ex his ergo conſtat hanc obligationem non eſſe communem reſpectu omnium proximorum, quia non tenetur homo cum tanto diſcrimine cuilibet proximo ſubuenire, quia ſubuentio eius non eſt ex ſingulari debito, ſed ſolùm ex generali debito miſericordiæ; reſpectu autem parentis eſt ex ſpeciali debito pietatis, quod multo rigoroſius eſt, adeò vt excedat ordinariam iuſtitiæ obligationem: quanuis enim pietas non ſit propriè iuſtitia, quia non eſt tam propriè ad alterum, eſt tamen perfectio quoad debitum, & obligationem, vt alibi latiùs tractaui. Si ergo ſubuentio proximi extremè indigentis breui aliqua dilatione religionis, per breuem actionem, ſeu occupationem fieri poteſt, charitas aliquando ad illam obligabit, non verò ad differendum per multum tempus illum ſtatum, vt homo vacet ſubuentioni proximi. Quia neque alium inferiorem ſtatum, aut miniſterium, vel munus ſuum tenetur homo relinquere, aut per multum tempus ſuſpendere, vt ſubueniat ſimili neceſſitati cuiuſuis proximi: ergo multo minùs tenebitur ad perfectionis ſtatum omittendum, vel multo tempore differendum. De auo verò (& cum proportione de aliis conſanguineis) eſt nonnulla maior ratio dubitandi, quia debitum pietatis ad illos extenditur, iuxta doctrinam D. Thom. & Caiet. dict. quæſtione 101. art.1. Nihilominus tamen, abſolutè loquendo, non exiſtimo hanc obligationem eſſe extendendam ad conſanguineos, neque etiam ad alios; quia neque auctores illam extendunt, neque eſt ſufficiens ratio, quia auus valde remotè ſe habet ad nepotem, & per ſe illi non contulit eſſe, vnde neque auus habet naturalem obligationem alendi nepotem, vel theſaurizandi illi. Illa ergo obligatio pietatis reſpectu aliorum conſanguineorum vel ſolùm operatur, vt ſecundùm ordinem charitatis præferenda ſit, vel etiam, vt maius aliquod obſequium, vel ſubſidium illis exhibendum ſit; non tamen cum tanto diſpendio, præſertim per multum tempus.

Corollariũ.

Debitum pietatis erga parentes eſt maius quàm debitum iuſtitiæ.

Vtrùm graui patris neceſſitate teneatur filius non ingredi religionem.

10. Supereſt dicendum de graui neceſſitate; circa quam difficilis eſt D.Thomæ ſententia, quia in prædicto artic. 4. quæſtione 101. ad 3. & 4. nulla diſtinctione vtitur, ſed abſolutè ait, *ſi carnalibus parentibus noſtra obſequia ſint neceſſaria*; explicans verò gradum huius neceſſitatis addit, *vt ſine his ſuſtentari non poſſint.* Et è conuerſo pro generali regula ſtatuit, *ſi abſque noſtro obſequio poſſunt ſuſtentari, licitum eſt eorum obſequia prætermittere, ad hoc quòd ampliùs religioni vacemus.* Hæc autem verba extremam neceſſitatem indicant; illud enim extremè neceſſarium eſt, ſine quo ſuſtentari homo non poteſt. Item referens ibidem ſententiam quorundam, qui dixerunt, etiam in eo gradu neceſſitatis licitum eſſe ingredi religionem parẽtum curam Deo committendo, ſolùm illam impugnat, quia hoc eſſet tentare Deum, ſub ſpe diuini auxilij parentes periculo committendo, vbi humano conſilio & induſtria aliquod remedium adhiberi poſſet: quæ ratio

Videtur eſſe ſententia D. Thomæ, quòd in graui neceſſitate patris poſſit filius ingredi religionem.

ratio ſolùm in extrema neceſſitate locum habet. De hac ergo ſola D.Thom. ibi loqui videtur, & in quodlib. ſuprà citato expreſsè dixit, *ſi pater poteſt aliqualiter ſuſtentari, non tenetur filius*, &c. quandiu autem non eſt in extrema neceſſitate, quantumuis ſit in graui, poteſt aliqualiter ſuſtentari. Quod magis explicauit addens, *etiamſi non honorificet*, & concludens tunc tantùm filium teneri, quando pater nullo modo poteſt ſine filio ſuſtentari. Vnde non defuerunt auctores qui ſenſerint minorem neceſſitatem quàm extremam parentis non obligare filium ad omittendum ingreſſum religionis, explicántque in hunc modum. Nam ſolùm illa neceſſitas detinet filium ne licitè poſſit religionem ingredi, quæ obligaret extraneum ex miſericordia ad ſubueniendum illi ex neceſſariis ad decentiam ſui ſtatus; ſed ad hoc nemo obligatur (iuxta communem ſententiam) niſi in extrema neceſſitate proximi: ergo nec filius obligatur niſi in extrema neceſſitate proximi: ergo nec filius obligatur niſi in extrema neceſſitate patris. Maior ita ſuaderi poteſt, quia longè altioris rationis eſt perfectio ſtatus animi, quàm decentia ſtatus corporis: ergo neceſſitas quæ non obligaret extraneum cum diminutione, vel indecentia ſui ſtatus politici, non obligabit filium cum amiſſione ſtatus perfectionis. Denique rationes dubitandi in principio poſitæ hanc ſententiam ſua dent.

Vide Nicol. Lyr. Matth. 15. Maior. in 4.d.38. q.16.

11\. Nihilominus communis ſententia eſt, non poſſe filium, per ſe loquendo, dimittere parentem in graui neceſſitate, vt religionem ingrediatur, ſubintelligendo limitationes in præcedenti puncto poſitas; ſcilicet quòd non ſit alius, nec ipſe filius aliter poſſit, manens autem in ſeculo poſſit: nam grauis neceſſitas & obligatio per ſe includunt hæc omnia, & hanc ſententiam videtur inſinuaſſe D.Thom. dicta q.189.art.6. vbi ſic ait. *Dicendum eſt quòd parentibus in neceſſitate conſtitutis, ita quòd eis commodè aliter quàm per obſequium filiorum ſubueniri non poſſit, non licet filiis prætermiſſo parentum obſequio religionem intrare.* Vbi ad exponendum, vel leniendum rigorem aliorum locorum videtur addidiſſe illam particulam *commodè*; & ideo aliam etiam regulam moderatur, dicens, *Si verò non ſunt in tali neceſſitate, vt filiorum obſequio multùm indigeant*, &c. vbi non dixit *extremè*, ſed *multùm*; qui autem eſt in graui neceſſitate multum indiget, nec poteſt commodè ſine filij obſequio ſuſtentari. Et expreſsè hoc docuit Syluest. verb. *religio*. 2. q.7. Angel. verb. *religio*. n.11. vbi refert D.Thom. quodl.3. art.6. aliàs 16. & Alenſ. 3.p. vide q.31. aliàs 3. aliàs 33. memb.4. Nau. in ſumma c.14.n.14. Gerſon tractatu de grauato ære alieno. Alphab.39. lit.X. Lyra & alij expoſitores Matth.15. circa illa verba, *irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram.* Fauétque huic ſententiæ canon Concilij Gangrenſis, qui refertur in cap.1.d.30. *Si qui filij maximè fideles parentes deſeruerint, occaſione Dei cultus, hoc iuſtū eſſe iudicantes, & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in eis venerentur, quòd fideles ſunt, anathema ſint.* Inter canones etiam 80. qui referuntur à Piſano ex Concil. Niſſeno lib.3. de Actis illius Concilij in 14. ſtatuitur ne aliquis fiat monachus ſine licentia Epiſcopi. Et redditur ratio; hoc autem idcirco ſtatuimus, ne vllus cauſam habeat relinquendi vxorem, aut filios, aut matrem, aut ſimiles qui auxilio eius opus habent.

Communis ſententia tenet, non poſſe filium dimittere parentem in graui neceſſitate vt ingrediatur religionem.
D.Thom.
Syluest. Angel. Gerſon.
Vide ibi Abulenſ. & Richard. & alios in 4.d.38.

12\. Ex quibus & ex verbis Chriſti hæc poteſt ſumi

A. regula, in qua hæc ſententia fundetur, diuinum ac naturale præceptum prætermittendum non eſt propter opera conſilij. Sed in graui neceſſitate filius tenetur ſubuenire parenti per ſe loquendo, & ſecluſo conſilio de ſtatu perfectionis: ergo non obſtante tali conſilio tenetur filius præceptum illud ſeruare. Maior præter auctoritates adductas, facilè probari poteſt, quia præceptum eſt neceſſitatis, conſilium tantùm voluntatis, ſemper autem præferendum eſt quod eſt neceſſarium. Nec poteſt dici quòd perfectio conſilij ceſſare faciat obligationē præcepti, aliàs poſſet maritus negare debitum vxori prætextu cōtinentiæ ſeruādæ, vel fieri religioſus ipſa inuita, & ſimilia exēpla facilè afferri poſſunt, quæ facilè oſtendunt B illū eſſe peruerſum ordinem. Quocirca, licèt opus aliquod per ſe cadat ſub conſilium, non tamē pro illo tēpore, pro quo obligat præceptum aliud naturale, cum quo ipſum ſimul ſeruari non poteſt: non enim poſſunt dari conſilia de non ſeruandis præceptis, ſed dantur de bonis actibus, quatenus præceptis non repugnant. Minor autem propoſitio certiſſima videtur, quia ad honorem naturaliter debitum parentibus pertinet eorum honorem non contemnere: ergo & non dimittere illos in graui neceſſitate, in qua nec ſine magno detrimēto, nec ſine magno dedecore ſuſtentari poſſent abſque filij obſequio. Et confirmatur retorquēdo quandam rationem in contrarium factā, nā multorum ſententia & valde pia, ac probabilis eſt, teC neri vnumquēque ex miſericordia ad ſubueniendum proximo ſuo, extraneo etiam ex neceſſariis ad proprium ſtatum, dummodò non cogatur in ſimili graui neceſſitate ſe conſtituere: ergo de filio non ſolùm probabile, ſed certum eſt teneri, per ſe loquendo, ad ſubueniendum patri in graui neceſſitate conſtituto, non ſolùm ex neceſſariis ad ſtatum ſuum, ſed etiam laborando ſi neceſſe ſit, & honeſtè quærendo vnde illi ſubueniat.

Probatur ratione.
Confirmatur.

Quòd ſi hæc ratio ſolida eſt, vt eſſe videtur, 13.
ex illa iudicandum eſt, quænam ſit grauis neceſſitas in præſenti materia. Illa enim quæ per ſe ſufficit ex lege naturæ ad obligandum filium ſub peccato mortali ad ſuſtentandum parentem, vel ad obſequium neceſſarium illi præſtandum, illa D etiam in præſenti grauis exiſtimatur ad hūc effectū obligandi filium, vt prætextu religionis parētis ſubſidium non dimittat. Et è conuerſo neceſſitas quæ per ſe nō ſufficit ad illam obligationem præcepti, etiam in præſenti nō reputatur grauis; & ea nō obſtante poteſt filius de ſe liberè diſponere. Hanc regulam indicauit Nauarr. ſuprà, & eſt manifeſta ex dictis. Eſt enim præ oculis habēda illa differentia, quam D.Thom. aſſignat inter parentem & filium, quòd parens per ſe tenetur alere filium, quia per ſe eſt ſub cura eius, & indiget illius auxilio, filius autem non per ſe obligatur ad alendum patrem, quia non eſt E principium eius, vel curator eius, vt ſic dicam, ſed tantùm ex accidenti, occaſione neceſſitatis, quæ propterea non inducit grauem obligationem, niſi grauis ſit. Quando autem neceſſitas ſit tanta, vt ſufficiat ad illam obligationem, non habet certam regulam præter prudens arbitrium: explicatur autem à Doctoribus per has circunſtantias, ſi neceſſarium eſſet parentibus mendicare, vel ſeruire aliis cum magno dedecore, iuxta conditionem ſuarum perſonarum; vel ſi cogantur nimium affligi, aut incarcerari propter debita, vel multa incommoda corporalia pati, vt ægritudinem, famem, nuditatem,

Quænā cēſeatur grauis neceſſitas in præſenti materia.
Notanda differentia inter parentem, & filiū, quoad obligationem alendi.

tem, frigus & ſimilia, quæ omnia non abſolutè tantùm, ſed etiam reſpectiuè conſiderata qualitate perſonarum penſanda ſunt vt prudens feratur iudicium.

14. Ad grauem patris neceſſitatem pertinet, ſi pater nequeat ſuſtentari honorificè iuxta ſtatũ ſuum, ſed cogitur ad vilia deſcẽdere.

Quo etiam fit, vt ad hanc grauem neceſſitatem pertineant etiam illa, quæ ſunt indecentia ad ſtatum, vt expreſsè Syluest. dixit cum Angelo, quos alij ſequuntur. Vnde quod D.Thom.in diſt. quodlib.10.dixit ſatis eſſe vt filius non obligetur quòd pater poſſit ſuſtentari, licèt non honorificè, vel ab ipſo aliis locis retractatum eſt, vel intelligendum eſt de honore excedente ſtatum, ad quem parentes quantùm poſſunt aſpirant, & per filios cupiũt ad altiorem gradum aliquantulum promoueri; ad hoc autem filij non tenentur, etiamſi parentes magnam partem ſuarum facultatum in ſtudiis filij, v. g. conſumpſerint, ſperantes ab illo eſſe promouendos; quia hoc nec per ſe inducit ſpecialem obligationem, nec etiamſi filius velit, poſſet ad hoc ſe ſpecialiter obligare, fuiſſet enim turpis obligatio, ſcilicet, ad non ingrediendam religionem, quando parentes in vera neceſſitate non exiſtunt, nec poſſunt iuſtè cõqueri de filio, quia nullum maiorem fructum ex ſuis ſumptibus & laboribus ſperare poterant, aut debebant, quàm vt ſe perpetuo Dei obſequio conſecrarent.

15. In graui patris neceſſitate nõ poteſt filius licitè ingredi religionẽ, etiãſi habeat illius votum.

Secundò ſequitur ex dictis in prædicto caſu grauis neceſſitatis parentis non poſſe filium licitè intrare religionem, etiamſi votum ingrediendi habeat. ita docent citati authores. Et probatur, quia votum non poteſt obligare ad actum contrarium naturali præcepto. Item, quia id quod redderet illicitum votum ſi in principio exiſteret, excuſat ab obligatione voti, ſi poſtea ſuperueniat; ſi autem parente iam exiſtente in graui neceſſitate filius voluiſſet vouere ingredi religionem, durante illa neceſſitate votum eſſet illicitum, vtpote de re illicita: ergo quanuis neceſſitas ſuperueniat iam exiſtenti voto, excuſat ab obligatione voti. Dicunt verò aliqui maiorem neceſſitatem parentis requiri ad detinendum filium qui votum emiſit, quia hæc neceſſitas latitudinem habet; & ideo non debet æqualis poſtulari reſpectu filij habentis, vel non habentis obligationem voti. Et confirmari poteſt, nam ſi filius iam eſſet religioſus, non teneretur relinquere ſtatum, vt parenti ſubſeruiret: ergo ſimiliter ſi habeat religionis votum, non tenebitur illud prætermittere, vel ſaltem non ſemper æqualiter tenebitur ac ſi votum non emiſiſſet.

Oppoſitum opinantur aliqui authores.

16. Tenenda tamen tradita doctrina.

Nihilominus regula poſita generaliter tenenda eſt, ſcilicet: Omnis neceſſitas parentis, quæ obligat filium non habentem votum ad non ingrediẽdam religionem, obligat eum etiãſi votum habeat; hanc enim probant rationes factæ, quæ ita etiam poſſunt explicari, quia illud votum ſolùm eſt de ingreſſu quatenus cadit ſub conſilio; ſed ingredi relictis parentibus in graui neceſſitate, non eſt opus conſilij: ergo non fuit materia illius voti: ergo perinde manet obligatio naturalis, ac ſi votum non interceſſiſſet. Quocirca licèt neceſſitas parentis ſecundùm ſe poſſit eſſe maior, vel minor, tamen quoad hunc effectum conſiſtit in morali puncto, in illo ſcilicet, quod ſecundùm ſe ſufficit ad obligandum filium ſubuentioni parentis abſtrahendo à voto, & ab omni ordine ad ſtatum perfectionis. De exemplo autem adducto, ſcilicet de filio iam religioſo non ſumus hoc loco dicturi, ſed poſtquam de profeſſione & ſtatu ipſo dixerimus. Nunc quidquid ſit de ante- A cedente, negatur ſimilitudo, quia per ſolum votũ ſimplex filius nondum mutauit ſtatum ſuum, nec traditionem ſui fecit, & ideo parens nihil amiſit de iure ſuo; factus autem religioſus iam mutauit ſtatum, & ideo ſolùm iuxta capacitatem & decentiam talis ſtatus, tenetur poſtea patri ſubuenire; maximè quando neceſſitas poſt ſtatum religionis ſuperuenit, vt dixi latiùs infrà ſuo loco.

17. Quoties filius habens votũ licitè poteſt non ingredi religionem, etiam ad id tenetur.

Tertiò hinc ſubinfertur, quoties filius habens votum religionis licitè poteſt ſua authoritate nõ ingredi religionem propter neceſſitatem parentis, etiam teneri ad non ingrediendum, neque inter hæc duo dari medium. In quo aliquos etiã viros doctos errare video, putãt enim aliquã eſſe neceſſitatem, propter quam licet non ingredi, B quanuis non ſufficiat vt ſit illicitus ingreſſus ex illo principio, quòd hæc neceſſitas habet latitudinem, & ideo minor debet ſufficere vt actus ſit licitus, quàm vt cadat ſub obligatione. Probatur autem illatio facta, quia ab obligatione voti non excuſat, niſi illa neceſſitas, quæ à principio exiſtens redderet votum illicitum, ſeu (quod perinde eſt) quæ facit vt ingreſſus non poſſit eſſe materia voti, nam ob hanc ſolam cauſam excuſat ab obligatione voti; ſed hæc neceſſitas eſt tantùm illa, quæ obligat ad ſubueniendum parenti: ergo nunquam eſt neceſſitas excuſans ab obſeruatione voti, quin etiam ad non ſeruandum illud. Confirmatur, quia vel neceſſitas parentis talis eſt, vt ratione illius naturale præceptũ obliget, vel non: C ſi primum, illud præceptum obligat ad non ſeruandum votum; ſi ſecundum, non excuſat quin præceptum naturale ſeruandi votum obliget ob eandem rationem.

18. Et ideo dixi, *propria auctoritate*, quia neceſſitas aliqua parentis, quæ per ſe non ſufficit ad obligandum ſubuentioni eius, & cõſequenter neque ad omittendum votum propria auctoritate, ſufficere poteſt ad obtinendam diſpenſationem licitè, atque ita media auctoritate ſuperioris voti executionem prætermittere. Propria verò auctoritate nunquam id licet, niſi quando neceſſitas peruenit ad punctum præcepti naturalis, & tunc iam non habet latitudinem, ſed quæ excuſat à voto, obligat ad non ſeruandum illud. Et in hoc D eſt differentia inter habentem & non habentem votum; ſed ratio differentiæ eſt clara, quia in eo qui non habet votum, per ſe & abſque parentis neceſſitate licitum eſt non ingredi religionem, & ideo nunquam, propriè loquendo, eſt licitum nõ habenti votum non ingredi religionem, quia pater eſt in neceſſitate, ſed quia non eſt præceptum, vnde etiam licet, quanuis parens non egeat, ac propterea in tali perſona optimè diſtinguitur neceſſitas, cum qua licet non ingredi, id eſt, quæ nõdum facit illicitum ingreſſum, & quæ illũ facit illicitum; tamen ex his duab. reſpectu habẽtis votũ prior nõ excuſat ab obligatione voti, poſterior E verò non ſolùm excuſat, ſed etiã obligat ad non ſeruandũ illud, & ideo in illo non datur medium.

19. Sed adhuc ſupereſt in hoc difficultas, quia ſecluſo voto poteſt neceſſitas parentis ad eum gradum peruenire, in quo licèt præceptum naturale nondum obliget, nihilominus iudicio prudentũ melius & gratius Deo ſit manere in ſeculo, ſeruiendo parentibus, quàm ingredi religionem, etiamſi ingreſſus non iudicetur abſolutè licitus. Quod in praxi ſæpe vidimus, & cõſiderata materiæ qualitate, facilè intelligitur caſum eſſe moralem: ergo in eodem euentu, quanuis filius votum habeat, licitum ei erit non ſeruare votum,

etiamſi

etiamſi ad hoc non teneatur. Patet conſequentia, quia non frangit votum qui propter melius illud prætermittit, ſed tunc non ingredi eſt melius, vt in caſu ſupponitur: ergo licitum erit tunc non exequi votum, quanquam non ſit obligatorium, quia non obligatur quis ſemper ad id quod melius eſt. Reſpódetur primò in hoc etiam eſſe diſſimilem rationem inter habentem & non habentem votum: nam licèt demus reſpectu non habentis votum poſſe dari caſum, in quo licet non ſit præceptum, nihilominus ſit melius manere in ſeculo ad ſeruiendum patri, quàm ingredi religionem. Nihilominus reſpectu habentis votum nunquam id erit melius ſi non ſit præceptum, quia circunſtantia voti ſemper in illo præponderat, & facit vt actus non præceptus & ſibi contrarius nunquam poſſit eſſe melior, niſi interueniat auctoritas ſuperioris, quæ votum ipſum priùs auferat. Vnde dicitur ſecundò illo argumento optimè concludi, dari nunc ſufficientiſſimam cauſam diſpenſationis, ita vt obliget ſuperiorem ad illam concedendam, ſi de huiuſmodi cauſa illi conſtet. Non verò probat quòd ſine diſpenſatione id liceat, quia, vt votum obliget, ſatis eſt quòd ſecundùm ſe ſit de bono meliori, nam quòd ex circunſtantiis extrinſecis hîc & nunc id non appareat melius, & eſt extrinſecum, & moraliter valde incertum, & ideo ſine auctoritate ſuperioris non ceſſat obligatio voti, præſertim cùm ſemper ſit melius hunc ordinem ſeruare. Propter quod, etiamſi à principio factum eſſet votum exiſtente iam illa parentis neceſſitate, non exiſtimarem tale votum eſſe nullum, aut non obligare ad ingreſſum, non obſtante illa neceſſitate, vel ſaltem ad petendam diſpenſationem, quando vouens cupit illud non implere. An verò in hac poſtrema illatione aliqua limitatio adhibenda ſit, ſtatim dicam.

Inſtantia allata ſoluitur.

Aliquando melius eſt filio non habenti votum propter patris neceſſitatem, manere in ſeculo, quanuis non teneatur, quàm ingredi religionem.

20. Quærendum enim ſupereſt, an in concluſione ipſa propoſita admittenda ſit aliqua exceptio. Duæ namque ſolent aſſignari propter quas præcauendas dixi in concluſione, *per ſe loquendo*. Prior eſt excuſari filium ab hac obligatione, ſi à parente ipſo, propter cuius obſequium in ſeculo manet, ad malum animæ ſuæ contrarium inducatur. Hanc poſuit D. Thom. dict. quæſt. 101. art. 4. dicens, *Si cultus parentum abſtrahat nos à cultu Dei, iam non eſſet pietatis parentum inſiſtere cultui contra Deum*; & ad hoc accommodat vulgare dictum Hieron. in Epiſt. ad Heliodor. *Per calcatum perge patrem*, &c. Et ſententiam Ambroſij lib. in Lucam, *Neceſſitudini generis diuinæ religionis pietas antefertur.* Et in ſolutione ad 1. affert ſententiam Gregorij hom. in Euangel. dicentis, *Parentes, quos aduerſarios in via Dei patimur, odiendo & fugiendo neſcire debemus.* Idem D. Thom. quodl. 3. art. 17. & quodlib. 10. art. 3. Et hanc ſententiam communiter ſequuntur citati auctores.

Limitatur concluſio ſupra poſita.

Filius ſi ab ipſo parente ad peccatum inducatur, excuſatur ab obligatione manendi in ſeculo propter illum; immo & tenetur deſerere.

21. Aduertit autem Caiet. ſuper dict. art. 4. aliud eſſe filium prouocari à parente ad malum; aliud induci: prouocatur enim quando tentatur etiamſi reſiſtat; inducitur autem quando ita prouocatur, vt conſentiat: quando ergo inducitur, non ſolùm poteſt, ſed etiam tenetur patrem deſere, quod certiſſimum eſt; quia ſi propter nullam cauſam dandum eſt ſcandalum, multo minùs ſuſtinendum, & quia non ſunt facienda mala vt veniant bona. Vnde non ſolùm propter ingreſſum religionis eſt tunc patris conſortium vitandum, ſed ſimpliciter propter cauendum peccatum. Atque ita poſſet propter peregrinationem, vel aliud quodcunque remedium ſufficiens ad fugiendam illam peccati occaſionem, obſequium patris dimitti. Vnde ſi præciſè ac formaliter loquamur, illa non eſt exceptio, quia tunc non ceſſat obligatio ad parentes ex cauſa religionis, ſed ex alia vniuerſaliori.

Quæ ſit differentia inter tentari, & induci ad peccãdum.

22. Ex quo vlteriùs mihi occurrit addendum, ob hanc cauſam non omnino ceſſare obligationem ad ſubueniendum parenti, ſed ſolùm quantum neceſſe ſit ad vitandam illam occaſionem peccati: ita vt ſi filius permanens in ſeculo loco diſtans à parente poſſit lucrando illi per alios deſeruire, & ſubſidium ferre, & in religione hoc non poſſit, adhuc teneatur non ingredi, ſed parenti ſubuenire: vel ſi ingrediens religionem inde poſſit illi ſucurrere, teneatur hanc curam non dimittere. Ratio eſt, quia filius in eo caſu ſolùm poteſt deſerere parentem propter vitandum ſuum ſcandalum paſſiuum: ergo ſolùm poteſt tantum illum deſerere, quantum neceſſe ſit ad vitandum illud ſcandalum: ergo ſi illo ſublato ſupereſt medium ſufficiens ad ſubueniendum neceſſitati parentum, integra manet obligatio. Neque etiam refert quòd parens dando ſcandalum filio, videatur fieri indignus obſequio eius; fit enim indignus apud Deum, non tamen apud filium, qui non eſt vindex illius peccati ſui parentis, nec propterea poteſt illum priuare iure ſuo, ſed ſolùm poteſt ſe immunem ſeruare, occaſionem peccati fugiendo. Item quia ex præcepto diligendi inimicos tenemur illis ſubuenire in extrema & graui neceſſitate, non minùs quàm ſi nullum malum nobis intuliſſent: ergo ſimiliter filius tenetur diligere patrem ſibi inimicum inductione ad malum, non minus quàm ſi tale malum ei non intuliſſet (ſcilicet quoad dilectionem præceptam:) ergo ex vi talis dilectionis æquè tenetur neceſſitati eius ſubuenire, ſi poſſit id facere vitando inductionem ad malum.

Notandum verò eſt etiã in eo caſu non ceſſare in filio obligationem ſubueniendi parenti, ſi loco diſtans poſſit, vel quolibet alio modo.

23. Propter quas rationes incertum mihi eſt quod ſecundo loco Caiet. ait, quando filius prouocatur à parente, non tamen ab eo inducitur, poſſe quidem, ſi velit illum deſerere, & religionem ingredi; non tamen teneri, ſi moraliter certus ſit, prouocationem parentis ſibi non eſſe moralem occaſionem, ratione cuius conſtituitur in morali periculo peccandi: Ita enim intelligenda eſt hæc poſterior pars, alioqui ſtatim haberet locum illa regula, *Qui amat periculum, peribit in illo*; ac propterea tenebitur filius non ſolùm inductionem, ſi illam expertus eſt, vitare, ſed etiam prouocationem, ſi ex illa ſentit, vel probabiliter timet morale periculum, quod quia magis humanum eſt & morale, ideo regulariter verum eſt, prouocationem ſufficere, vt teneatur filius vitare obſequium parentis prouocantis ſe ad malum. Sicque intelligo illa verba D. Thom. dict. art. 4. ad 1. *Si parentes noſtri nos prouocent ad peccandum, & abſtrahant à cultu diuino, debemus quantum ad hoc eos deſerere, & odire.* Quod enim dicit, *quantum ad hoc*, non ſolùm intelligit prout ſignificat Caietan. quantum ad conſenſum illis non præbendum, ſed etiam quoad eos fugiendos quantum neceſſe ſit, ne nos prouocent; nam de hoc modo vitandi parentes potiſſimè loquebatur.

An filius quando à patre prouocatur ad peccandum teneatur illum deſerere etiam in graui neceſſitate conſtitutum.

D. Thom.

24. Nihilominus tamen ex illa hypotheſi (quæ prudentis viri arbitrio in multis caſibus moralibus admittenda eſt) veram exiſtimo Caietani ſenten-

Non tenetur in eo caſu deſerere ratione ſui.

ſententiam, quòd non teneatur filius ratione ſui vitare tunc obſequium patris, ne ab ipſo prouocetur; quia iam talis prouocatio ipſi non eſt mala moraliter: ergo non tenetur illam vitare: ergo neque obſequium ratione illius. Addidi verò particulam illam, *ratione ſui*, licèt Caiet. eam omiſerit, quia dubitari poteſt an propter vitandam ſpiritualem ruinam ipſius parentis teneatur filius eum fugere: nam ipſamet prouocatio, quæ filio non eſt ruina, parenti eſt ruina, vt patet in exemplo Caietani de filia, quæ dum parenti ægrotanti inſeruit, ab ipſo prouocatur, nam licèt ipſa non cadat, pater iam cecidit: ergo propter hunc lapſum patris vitandum poteſt obligari filia ad deſerendum patrem, tum quia eſt maius malum illius, quàm neceſſitas corporalis, tùm etiam, quia videtur ipſa eſſe aliquo modo cauſa, vel occaſio illius.

25. Nullo modo eſt filius in eo caſu ad patrem deſerendum obligandus; ſi verò poteſt facilè per alium, vel alio modo ſubuenire parenti, tenetur illum relinquere.

Nihilominus etiam hoc titulo non cenſeo talem obligationem eſſe filio imponendam, quia ipſe non eſt cauſa illius nocumenti patris, quia non præbet illi ſcandalum actiuum, ſed permittit paſſiuum, quod alter ſua malitia accipit. Nec tenetur illud vitare, cùm habeat rationabilem cauſam, & moraliter neceſſariam, propter quam ibi aſſiſtat, & illud munus exerceat. Et quanuis ſpirituale nocumentum maius ſit quàm temporale, tamen hoc poſterius ſolet eſſe magis irreparabile, & alioqui magis pertinet ad obligationem filij obſequium præbere parenti indigenti temporali ſubſidio: quapropter poteſt permittere aliud malum vt miniſterium ſuum exerceat; quanquam ſi facilè poſſit ſimul conſortium parentis vitare, & eius neceſſitati ſufficienter ſubuenire, per alium ei neceſſaria miniſtrando, profectò ad id obligandus eſt, quia, vt ego exiſtimo, charitas non ſolùm obligat ad non dandum proximo ſcandalum actiuum, ſed etiam ad vitandum paſſiuum, quando tali negotio, & alias obligationes ſimul implendo id fieri poteſt; quia tunc ſine rationabili cauſa permitteretur tantùm malum proximi, vel potiùs contemneretur vita animæ eius: ergo hæc obligatio multo grauior & fortior eſt in filio reſpectu parentis. In eo autem caſu nulla eſt ratio permittendi tantum malum in parente, nam alia via poteſt eius neceſſitati ſufficienter prouideri: ergo tunc tenetur eo vti medio, quo & neceſſitatem patris ſubleuet, & omnem peccandi occaſionem illi auferat; quando verò tale medium non occurrit, vel non ſine magna difficultate, & incommodo adhiberi poteſt, tunc non tenetur filius omnino deſerere patrem propter prædictam occaſionem.

26. Dubium eſt, an in eo caſu quanuis filius nō teneatur, poſſit tamen licitè deſerere parentem. Affirmat Caiet.

Iam verò occurrit dubitatio circa alteram partem à Caiet. poſitam, eſtò non teneatur filius in eo caſu patrem deſerere, an poſſit licitè. Caietanus enim abſolutè affirmat, dicens: *Quanuis propter ipſius demerita poteſt illum relinquere ſi non vult ceſſare à prouocatione.* Quæ ratio his verbis inſinuata mihi non ſatisfacit, quia, vt in proximo puncto dicebam, filius non eſt vindex demeritorum patris; deſerere autem illum in neceſſitate ſolùm propter demerita eſſet punire illum propria auctoritate: ergo hoc titulo non licet. Confirmatur ac declaratur, quia licèt pater per eadem merita fiat indignus beneficio, non tamen ipſo facto, vt ſic dicam, amittit ius ſuum: ergo non obſtantibus illis demeritis charitas & pietas eodem modo obligant ad ſubueniendum illi. Nihilominus ob aliam rationem poſſumus excuſare filium, ne cum tanto onere teneatur parenti inſeruire, quia non tenetur perdurare in quadam continua ſpirituali pugna illata ſibi ab ipſomet parente: eſt enim res valde ardua, & de ſe periculoſa, niſi homo perſiſtat in quadam perpetua vigilia, & oratione; non tenetur autem filius cum tanto onere parenti ſubuenire: maximè cùm ab ipſomet parente tale onus & difficultas proueniat. Et fortaſſe hoc modo conſiderauit Caiet. demerita parentis, ſcilicet, non tantùm quatenus ſecundùm ſe ſunt digna pœna, hoc enim non ſatis eſſet, vt rectè probat ratio facta; ſed etiam quatenus in maximum grauamen ipſius filij redundat. Et hîc etiam adiungi poteſt ſpirituale commodum quod in patrem redundat, ſi ei talis occaſio auferatur: nam in rebus moralibus ſingula quæ per ſe non ſufficiunt, coniuncta poſſunt excuſari. Ita ergo probabile eſt, etiam ſecluſo periculo conſentiendi, poſſe licitè filiam, quæ prouocatur à patre alioqui indigente, illum deſerere, tum ne ipſe tam turpiter labatur: tum etiam ne ipſa in quodam perpetuo ſpirituali bello iniuſtè cogatur.

27. Si filia, vel filius habeat votum religionis, & in eo caſu deſerat patrem, tenetur implere votum, & ingredi religionem.

Sed quæres, an ſi talis filia aliunde habeat votum religionis, ratione illius obligetur ingredi, non obſtante neceſſitate patris; vel an tunc etiam liberum illi ſit eligere quod maluerit; ita vt hæc exceptio addenda ſit regulæ generali ſuperiùs poſitæ. Reſpondeo probabiliter admitti poſſe hanc exceptionem; quia in eo caſu filius excuſatur ab obligatione vt poſſit patrem deſerere, illud eſt in fauorem ſuum, vt non cogatur cum tanto onere & ſpirituali grauamine patri exiſtere: ergo hoc eſt quaſi priuilegium eius, quod non debet in eius grauamen, & onus conuerti, nec etiam debet cogi in vſum eius: ergo ſi illo vti non vult, non tenebitur religionem ingredi, ſi autem vult, ingredi etiam poterit. Neque hæc eſt propria exceptio: nam regula poſita ſolùm fuit, neceſſitatem parentis, qua per ſe non obligat ad ſubueniendum parenti, non excuſare ab obligatione voti: in præſenti autem neceſſitas reuera per ſe obligabat, excuſatio verò aliunde per accidens prouenit in fauorem filij, & ideo ſi ipſe nolit illo vti, ſed cedere iuri ſuo, non eſt cur cogatur votum implere. Hoc autem cum hac moderatione verum cenſeo, ſcilicet, ſi talis filius patri inſeruire velit: nam ſi illum deſerat, non video quomodo excuſari poſſit, quominus votum impleat, quia tunc reipſa & actu, vt ſic dicam, nullum habet impedimentum: oportet ergo vt vel naturali præcepto implendo inſiſtat, etiamſi excuſari poſſit, vel, ſi excuſatione vtitur, votum impleat. Sic enim ſæpe contingit, vt qui propter impedimentum excuſabatur ab onere alicuius præcepti, quanuis per priuilegium auferatur ei tale impedimentum, teneatur ſtatim implere præceptum, vt audire Miſſam tempore interdicti. Neque hoc reputatur grauamen, cùm ad maius bonum ſpirituale pertineat, quòd ſi in præſenti aliquod grauamen eſt, ex propria voluntate naſcitur, qua ſe voluit obligare abſolutè, & ſimpliciter ad ingreſſum religionis, & poſtea etiam voluit non admittere impedimentum quo poſſet à tali obligatione excuſari.

28. Dubium eſt in hac materia, an ſit idem dicendum in prouocatione ad peccata venialia.

Sed quæret adhuc aliquis circa hoc punctum, an ſola inductio, vel prouocatio ad peccata venialia ſit ſufficiens ratio huius excuſationis: nam ſi fundamentum adductum ſolidum eſt, videtur etiam de veniali peccato procedere, nam etiam venialiter peccandum non eſt propter ſalutem

lutem patris, nec propter quamcunque aliam cauſam. Reſpondeo cum eadem diſtinctione de inductione & prouocatione: nã de priori efficaciter videtur procedere dicta ratio. Ne tamen id nimium videatur, limitare id poſſumus vt procedat de ſcandalo, ſeu inductione directa: nam ſi pater directè inducit filium ad mentiendum, vel quid ſimile, non poteſt nec debet illi obedire. Quòd ſi aliter non poteſt inductionem vitare, debet patrem potiùs deſerere, etiam in neceſſitate, debet, inquam, ſub reatu tantùm venialis culpæ, cùm periculum maius non ſit. At verò ſi inductio non eſt directa, ſed ex accidenti, vt, v. g. quia pater actionibus ſuis prouocat filium ad impatientiam venialem, vel exemplo ad ludum, &c. non exiſtimo eſſe illam ſufficientem excuſationem. In quo poteſt conſtitui differentia inter peccata venialia & mortalia, nam ſi peccatum eſt mortale, quacunque ratione pater ad illud filium inducat, ſiue exemplo, ſiue verbo; ſiue directè, ſiue indirectè, ſi de facto eſt illi moralis occaſio peccandi, iuſta ratione poteſt & debet à filio deſeri, iuxta ſuperiùs dicta. At verò quando peccatum eſt tantùm veniale, & inductio etiam ſolùm eſt indirecta per exemplum, vel alio ſimili modo, tunc non ſolùm non videtur filius obligandus, etiam ſub veniali culpa ad deſerendum patrem, verùm etiam nec ſufficiens ratio excuſationis illa eſſe videtur; quia ſimilis occaſio in vna, vel altera materia vix poteſt humano modo excuſari in quocunque ſtatu, & in quorumcunque hominum, præſertim ſecularium, diuturna & familiari conſuetudine. Item, quia tunc pater, nec propriam iniuriam, aut magnam vim filio infert circa talia peccata, & alioqui filius abſolutè poteſt in eo actu non imitari parentem, ſeu occaſioni non conſentire; quòd ſi ex fragilitate non poſſit omnia vincere, illud non eſt magnum detrimentum, maximè cùm ferè idem timere poſſit in quolibet alio viuendi modo. Ergo penſatis omnibus non eſt moraliter hæc excuſatio admittenda, alioqui ferè omnino eneruaretur hæc naturalis obligatio, ſempérque poſſent filij à parente excuſationem prætendere.

Reſolutio vera. Filius ſi prouocetur directè à parēte ad peccatum veniale, tenetur deſerere; ſi verò indirectè, tenetur non deſerere, nec ingredi religionem.

29\. Atque idem dicendum cenſeo de impedimento operum perfectionis. Eſt enim valde conſiderandum, quòd licèt teneatur filius aliquando propter parentem non aſſumere ſtatum perfectionis, nunquam tamen tenetur propter parentem non tendere ad perfectionem opera conſilij & perfectionis exercendo, ſunt enim hæc duo valde diuerſa, nam extra ſtatum perfectionis poteſt acquiri perfectio, & licèt obſequium parentis ſæpe repugnet cum ſtatu perfectionis, non tamen repugnat quantum eſt ex ſe, cum perfectione ipſa, quia virtus non poteſt repugnare perfectioni virtutis. Et hæc videtur mihi propria ratio à priori, ob quam obligatio ad ſuccurrendum parenti non ceſſat propter affectum ad ingreſſum religionis, quia bonum ſimpliciter hominis non conſiſtit in ſtatu perfectionis, ſed in perfectione ipſa; hæc autem non excluditur propterea quòd ſtatus religionis non aſſumatur, nam ſeruiendo patri indigenti poteſt ad perfectionem tendere ſi velit. Quòd autem in eo viuendi modo difficiliùs id acturus ſit, quàm ſi ſtatum ipſum aſſumpſiſſet, accidentarium eſt, nec ob eam cauſam debet ceſſare obligatio præcepti, ſed ipſe animari debet ad difficultatem vincendam ſi velit eſſe perfectus. Ex hoc autem

Idem dicendum, ſi filius impediatur ab operibus perfectionis.

A principio apertè colligimus non poſſe parentem cogere huiuſmodi filium ad non facienda opera perfectionis, quæ cum debito ſibi obſequio non repugnant (ſi enim repugnauerint, iam in tali perſona ad eius perfectionem non pertinebunt.) Probatur, quia in hoc magnum inferret nocumentum filio in re ſibi non neceſſaria, & circa quam nullum habet naturale ius: nam in his quæ ad bonum ſuæ animæ ſpectant, filius eſt omnino iuris ſui. Quocirca ſi pater in hoc tentaret vim filio inferre, aut ita prouocaret vt eum induceret ad omittenda perfectionis opera, vt ad non ſeruandam, vel vouendam perpetuam continentiam, vel quid ſimile, haberet filius ſufficientem cauſam euitandi conſortium parentis, B etiamſi illum deſerere neceſſe eſſet; quia magnam iniuriam & nocumentum ab ipſo pateretur, à quo non poſſet aliter ſe defendere, cùm tamen ius ſe defendendi habeat. Si autem pater ad hoc filium non cogat, neque directè inducat, indirectè autem per vitæ exemplum, vel alio modo occaſionem illi præbeat, omittendo talia opera, non erit illa ſufficiens ratio excuſationis, vt à fortiori conſtat ex dictis de peccato veniali.

30\. Hinc verò difficultas naſcitur circa aliam exceptionem à propoſita concluſione, quam etiam diximus communiter aſſignari, ſcilicet, ſi filius probabiliter timeat ſe non poſſe manere in ſeculo ſine graui & morali periculo peccandi mor- C taliter, poſſe licitè ingredi religionem, non obſtante patris neceſſitate, etiamſi periculum illud nullo modo à patre proueniat, nec directè, nec indirectè, ſed ex aliis humanis occaſionibus, etiamſi patrem in quacunque neceſſitate relinquat. ita ſentiunt auctores citati, Syluester verbo *Religio*, 2. quæſt. 7. Cordub. in ſumma quæſt.14. art.1. Alenſ.3. p. q.31. & D. Thom. in quodlib. 3. art. 16. & quodlib. 10. art. 9. id ſatis expreſsè aſſeruit: at verò in 2. 2. de hoc caſu non ita expreſsè loquitur, ſed tantùm de priori, vt patet quæſt. 101. art. 4. & ad 1. & 3. & quæſt. 189. art. 6. nam hoc poſteriori loco nullam limitationem adhibet, in prioribus verò ſolùm ponit ſupradictam, quando pater in- D ducit filium ad malum, ibi tamen in corpore hoc inſinuat, dum ait, *Si cultus parentum abſtrahat nos à cultu Dei, iam non erit pietatis parentum inſiſtere cultui contra Deum.* Et hæc eſt ratio huius limitationis, quia tenemur plus diligere Deum, quàm parentes, iuxta illud, *Qui diligit patrem, aut matrem pluſquàm me, non eſt me dignus.* Inſiſtere autem obſequio parentum cum morali periculo peccandi mortaliter, eſſet parentem Deo præferre: ergo. Præterea quia nemo tenetur ſubuenire parenti cum tanto detrimento ſuo, quia nec cum morali periculo mortis corporalis tenetur illi ſubuenire: ergo multo minùs tenebitur cum ſimili periculo mortis ſpiritualis.

Difficultas eſt, an filius deſerere parentem licitè poſſit ingrediendo religionem, ſi timeat probabiliter ſe non poſſe in ſeculo manere ſine morali periculo peccandi mortaliter; quin parens vllo modo ad id præbeat occaſionem. Affirmant multi. *Sylueſt. Cordud. Alenſ. D.Thom.*

31\. Circa hanc ergo doctrinam, vt dicebam, naſci- E tur ex dictis difficultas, quia pater in eo caſu non eſt vllo modo cauſa talis periculi filij, & alioqui ſemper eſt in poteſtate, & libertate filij cum diuina gratia, illud periculum ſuperare (in quo eſt magna differentia inter mortem ſpiritualem & corporalem.) cur ergo priuandus pater in eo caſu iure ſuo, & obſequio ſibi debito, & non potiùs cogendus eſt filius & vt patri inſeruiat, & vt omnem diligentiam adhibeat ad excuſandam vel ſuperandam quamcunque occaſionem peccati? Quando enim pater eſt in cauſa, meritò

Ratio difficultatis declaratur.

meritò filius ab eo ſe defendit, & pater iuſtè deſeritur, quando verò pater nullo modo eſt cauſa, ſed aliunde ex accidenti prouenit, quod humanum eſt, non videtur vitanda occaſio cum iniuria parentis, ſed aliter ſuperata. Confirmatur, quia ſi hæc excuſatio admittitur regulariter loquendo, omnis filius ab hac obligatione excuſabitur, quia omnes dicent, & moraliter non ſine fundamento, ſe non poſſe manere in ſeculo ſine periculo peccandi mortaliter.

32. Reſolutio dubij. Rariſſimè licet filio in eo caſu parentem deſerere; & tunc debent tria concurrere.

Quapropter difficilem cenſeo limitationem hanc ad praxim applicare, ideóque rariſsimè admittendam eſſe, niſi vbi hæc omnia concurrerint. Primùm, vt periculum extraordinarium ſit, nam ſi ordinarium periculum, quod eſt in ſeculo, ſufficeret, ſuperuacanea eſſet tota doctrina data. Item ſi illud periculum ſatis eſt, vt homines obligentur ſeculum deſerere, & fieri religioſi, cur debet ſatis reputari, vt excuſentur ab obligationibus honeſtis ab ipſa natura datis? Deinde neceſſarium eſt vt periculum ſit de materia certa & determinata: nam ſi ſolùm ſit confusè, ſeu vagè periculum peccandi, nunc in hac, nunc in illa materia, prout offerri contingit, non excedit ordinarium periculum peccandi, quanquam contingat hoc periculum eſſe maius in vna perſona, quàm in alia; quod non ſatis eſt ad prædictam excuſationem. Præterea oportet ſpeciale periculum eſſe innatum ex circunſtantiis inſeparabilibus ab obſequio paterno: nam ſi ſeparari poſſunt, tenebitur potiùs tales circunſtantias vitare, nam hoc modo vitabit periculum, & obſeruabit naturale præceptum. Denique, neceſſarium exiſtimo periculum tantum eſſe vt obliget hominem ad ingreſſum religionis, ſi aliter illam occaſionem peccandi auferre non poteſt; quia, vt dicebam, ſi periculum non obligat ad fugiendum, cur debet excuſare aut dare licentiam fugiendi cum tanto detrimento parentis, & quodammodo contra naturalem obligationem? Quòd ſi aliter poſſet illam occaſionem vitare, quàm ingrediendo religionem, ſemper tenebitur ſuccurrere parenti quantum poſſit, quomodocunque in ſeculo maneat: quia ergo hæc omnia concurrere vix morale eſt, ideo magna prudentia neceſſaria eſt ad admittendam in particulari talem excuſationem, etiamſi ſpeculatiuè admittatur. Et hæc ſufficiunt de primo puncto: nam ex dictis ſatis reſponſum eſt ad rationes dubitandi in principio poſitas, & ad fundamenta prioris ſententiæ.

CAPVT VI.

Vtrùm propter filiorum, aut fratrum neceſſitatem teneatur quis non ingredi religionem.

1. Communis ſententia eſt, parentem non poſſe omiſſa filij cura, vel in neceſſitate relicti, deſerere illum, aut ingredi religionem.

SEquitur dicendum de obligatione parentis ad filios, an ſcilicet pater teneatur non ingredi religionem propter neceſſitatem filiorum. In qua re communis reſolutio eſt, maiorem eſſe in hoc genere obligationem patris ad filium, quàm è contrario; filius enim, vt D. Thom. ſuprà dicit, non obligatur per ſe ad alendum, ſeu honorandum parentem, niſi per accidens ratione neceſſitatis; pater autem non ex accidenti tantùm, ſed per ſe ratione ſui muneris tenetur alere & inſtituere filium, quia eſt principium eius. Vnde fit vt non ſolùm quando filius eſt in

A neceſſitate, ſed etiam abſolutè non poſſit pater ingredi religionem omiſſa filij cura, niſi & ſufficienter de rebus neceſſariis illi prouideat, & per alios illum inſtituere, vel ſufficienter eius curam gerere poſſit. ita D. Thomas 2. 2. quæſt. 189. art. 6. D. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 2. Turrecr. cap. 1. art. 1. num. 2. diſt. 30. & alij. Ratio eſt eadem cum proportione quæ in ſuperiori puncto tacta eſt, quia hæc eſt naturalis obligatio ex naturali præcepto, & ideo omitti non poteſt propter opus, vel ſtatum non præceptum. Vnde in Concil. Gangrenſ. quod refertur diſt. 30. cap. 14. ſic ſtatutum eſt. *Si quis dereliquerit proprios filios ſuos, & non eos aluerit, &, quod pietatis eſt, neceſſaria non præbuerit, ſed ſub occaſione* B *continentiæ negligendos putauerit, anathema ſit.* Cui conſonat illud Pauli 1. ad Timoth. 5. *Qui ſuorum maximè domeſticorum curam non habet, infidelis eſt, & infideli deterior.* Atque hæc doctrina ſumitur ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 101. art. 2. ad 2. & quæſt. 189. artic. 6. Vt autem hæc doctrina generaliter vera ſit, ſubintelligenda eſt conditio, niſi iam parens ſuo muneri ſatisfecerit, & illud veluti iam depoſuerit, tunc enim alia regula adhibenda eſt.

Concil. Gangrenſ. *D. Thom.*

2. Tradita doctrina intelligitur de obligatione erga filium nondum emancipatum: nam erga iam emancipatum eodem modo ſolù tenetur ſubuenire, quo filius erga parentem.

Vnde ad hoc magis explicandum duplex ſtatus filij diſtinguendus eſt, vnus eſt quandiu filius eſt ſub cura parentis; alius eſt quando iam eſt C emancipatus. In priori ſtatu conſideratur propriè ſub ratione filij, id eſt, ſub actuali ſubiectione ad patrem, & quatenus eſt veluti pars eius, & ideo de filio ſic conſiderato procedit doctrina data, vt conſtat ex fundamento eius, & ſic generaliter vera eſt. Filius autem emancipatus iam non eſt ſub cura parentis, ſed gerit ſe vt perſona omnino ſui iuris, & condiſtincta, vt ſic dicam, & ideo iam non tenetur pater per ſe loquendo alere, aut inſtituere huiuſmodi filium, ſed ſupponitur hoc ſufficienter feciſſe quando illum emancipauit, & in hoc ſenſu dici poteſt iam abſoluiſſe, & exuiſſe munus, & officium patris. Ex quo planè ſequitur per ſe non teneri non ingredi religionem propter curam, vel ſo- D licitudinem alendi, aut inſtituendi huiuſmodi filium, quia iam illa obligatio naturalis finita eſt, non enim erat perpetua, ſed pro ſtatu naturalis indigentiæ filij. Nihilominus tamen exiſtimo ratione neceſſitatis obligari patrem ad filium emancipatum eodem genere obligationis, quo ipſe filius obligatur ſubuenire parenti in neceſſitate conſtituto. Ratio eſt, quia nō minus obligatur pater ex charitate & pietate naturali ad ſubueniendum filio in neceſſitate conſtituto, quàm filius teneatur ſuccurrere parenti, quia ſecundùm ordinem charitatis, vel in hac obligatione ſunt æquales, vel certè plus pater tenetur diligere filium, quàm filius patrem, iuxta doctrinam D.Thom. 2. 2. quæſt. 23. art. 9. Item, quia E cùm vinculum inter patrem & filium reciprocum ſit, etiam obligatio debet eſſe reciproca, cæteris paribus, quoad ſtatum & quoad neceſſitatem: ſi ergo filius etiam emancipatus tenetur ſuccurrere parenti in neceſſitate exiſtenti: ergo etiam pater tenetur ſuccurrere eidem filio in ſimili neceſſitate exiſtenti, etiamſi emancipatus ſit: ergo ſicut filius non poteſt licitè religionem ingredi, deſerendo patrem in neceſſitate exiſtentem, ita nec pater relinquendo filium, etiam emancipatum in ſimili neceſſitate. Quocirca licèt patris obligatio ad filium ſit per ſe, & illa impleta intelligatur quando pater ſufficienter

Probatur ratione.

ficienter filium educauit, eíque prouidit, tam in præſenti, quàm in futurum; non propterea excluditur quin poſteà etiam poſſit per accidens obligari ob neceſſitatem filij, quia paternum vinculum non fuit extinctum, & in hoc fundatur talis obligatio. Quapropter cætera omnia, quæ de obligatione filij dicta ſunt, ad hanc patris obligationem poſſunt applicari, cùm ſit æqualis, ſeu proportionalis ratio.

3\. Dubium eſt, an frater teneatur non ingredi religionem, vt poſſit ſubuenire fratri in neceſſitate.

Tertium punctum erat de obligatione ad fratres ratione neceſsitatis. Nam per ſe certum eſt fratrem non obligari ad alendum, vel educandum fratrem, etiam minorem natu, quia non eſt principiũ eius: at verò ratione neceſsitatis obligari poteſt vnus fratrum ad ſubueniendum aliis; & tunc eſt dubium, an in eo caſu poſsit licitè frater ingredi religionem, non obſtante fratrum neceſsitate. Videtur enim ex dictis ſequi non poſſe applicando illud principium, quòd præcepti obligatio prætermitti non poteſt propter voluntarium conſilij opus: nam in hoc etiam caſu ſecundùm ſe & in mero iure naturali ſpectato intercedit naturalis obligatio inter fratres. Nihilominus nec D. Thom. nec alij auctores extendunt hanc obligationem ad fratres inter ſe, eámque aſsignant vt propriam parentum, & filiorum inter ſe. Poſſumus autem diſtinctione vti:

Prima concluſio. Si fratres ſubueniendi ſunt adhuc ſub cura parentis, tenetur frater non ingredi religionem, & ſubuenire ratione parentis.

nam vel fratres ſunt adhuc ſub cura parentis, & ſic cenſentur augere neceſsitatem & indigentiam eius, ideóque ratione parentis obligari quis poteſt etiam ad fratres ſuos, quia tunc conſiderantur vt pars eiuſdem parentis. Et quia ſub neceſsitate parentis includuntur omnia, quæ pertinent ad ſtatum, & munus ſuum; inter quæ præcipuum locum habet conueniens filiorum educatio. Quapropter ſi mater, v.g. vidua plures filias virgines habens ſub cura & obligatione ſua haberet neceſſaria ad ſuam ſuſtentationem, non tamen ad conuenientem educationem filiarum, & ad collocandas illas in decenti ſtatu, moraliter cenſeretur eſſe in graui neceſſitate, in qua non poſſet licitè à filio deſeri propter religionis ingreſſum, ſi alioqui poſſet illi neceſſitati prouidere propter rationem iam tactam.

4\. Secunda concluſio. Si fratres ſubueniendi non ſunt ſub cura parentis, non tenetur.

At verò ſi fratres per ſe conſiderentur ſeparati à parentibus iam defunctis, non obſtante graui neceſſitate fratrum, poſſe vnumquemque licitè ingredi religionem. Probatur à fortiori ex his, quæ diximus ſuprà de auo exiſtente etiam in extrema neceſſitate, non eſt enim maior obligatio ad fratrem, quàm ad auum, imò videtur eſſe minor, quia minus habet frater ad fratrem, quàm nepos ad auum, quia hic ſaltem mediatè habet eſſe ab illo, fratres verò ſolùm habent concomitantiam, vel ſimilitudinem emanationis ab eodem principio, quæ non videtur eſſe tanta connexio, vt ratione illius obligetur frater ad ſubueniendum fratri cum tanto rigore & diſcrimine. Item explicatur in hunc modum, quia obligatio vnius fratris ad alium non eſt veluti ex iuſtitia ratione proprij iuris, vel naturalis ſubiectionis, quàm vnus frater habeat in alium, ſicut eſt obligatio inter patrem & filium; ſed eſt obligatio charitatis, maior quidem quàm ſit inter extraneos ratione maioris coniunctionis, non tamen excedens modum illius obligationis: ergo licèt inſtante neceſſitate de præſenti, vel ad breue tempus, poſſet eſſe aliqua obligatio ſubueniendi fratribus, etiam differendo ingreſſum religionis, quia moraliter illud nocumentum pro nihilo reputatur; tamen non poteſt frater

A obligari ad expectandum longo tempore, vt in futurum fratribus prouideat, quia charitas vel miſericordia per ſe ad hoc non obligant, maximè cum illo detrimento, quod moraliter graue reputatur. Eſt autem hæc cauſa valde rationabilis ad differendum, vel omittendum ingreſſum religionis, quia ex ſe illud opus eſt magnæ charitatis, & ex natura rei habet magnam decentiam, etiamſi non proueniat ad gradum & rigorem obligationis.

Tertia concluſio. Si pater habeat votum religionis, non poteſt licitè ſine diſpenſatione differre ingreſſum propter grauem fratrum neceſſitatem.

Vnde aliqui viri docti exiſtimant, quòd licèt 5.
quiſpiam habeat votum religionis, quod ex ſe iam obligat, tuta conſcientia poſſe differre in-
B greſſum ob huiuſmodi neceſſitatem fratrum, etiam ſine diſpenſatione ad iudicium viri prudentis. Ego verò ſolùm exiſtimo illam eſſe legitimam cauſam diſpenſationis, ſine illa verò non licere prætermittere voti obligationem, propter illam ſolam cauſam. Quia, vt ſuprà dixi, voti obligatio prætermitti non poteſt propria auctoritate, niſi ipſa priùs ceſſet, non ceſſat autem ex ſe ſecluſa diſpenſatione, niſi quando materia eius ratione nouæ mutationis vel fit incapax obligationis voti, vel certè moraliter creditur non cecidiſſe pro eo caſu ſub intentionem vouentis. In dicto autem caſu non eſt illa ſufficiens cauſa, vt talis materia non ſit apta ad obligationẽ voti, vt patet ex dictis, quia ille ingreſſus non eſt prohibitus
C propter ſolam illam cauſam, neque etiam eſt talis illa circunſtantia, vt per ſe excludat materiam illam ab intentione vouentis, quia ordinariè non ſolent ſuſcipere homines curam fratrum ſuorum cum tanto onere & detrimento ſuo vltra id quod ex præcepto naturali tenentur. Et ideò niſi aliunde conſtiterit ſatis probabili coniectura non fuiſſe intentionem vouentis obligari, pro illo caſu non poſſe credo auctoritate propria voti obſeruationem prætermittere.

CAPVT VII.

Vtrùm qui debitis oneratus eſt, vel obnoxius rationibus reddendis, aut delictorum pœnis, poſſit licitè religionem ingredi.

D

POteſt quæſtio hæc tractari ſecundùm commune, & ordinarium ius, vel ſecundùm ſpeciale editum à Sixto V. in quodam motu proprio de hac re. Priùs ergo tractabitur priori modo prout à Doctoribus tractata eſt. Deinde adiungemus ea quæ ſpecialiter à Sixto ſunt addita. 1.

Duplex debitum, certum, & incertum.

Duplicia igitur debita diſtinguenda ſunt; quædam incerta, quæ nulli certæ perſonæ ſunt reſtituenda, de quibus nulla eſt controuerſia inter auctores; quia omnes docent hæc non impedire ingreſſum religionis.

Prima, & communis aſſertio. Ingrediens religionem tenetur, ſi habeat, priùs ſoluere debita incerta, nec ſatisfacit ſolùm ingrediendo: poteſt verò donare vel religioni, vel pauperibus, &c.

Nam ſi homo habeat
E vnde his debitis ſatisfaciat, & illa bona ſimul cum perſona tribuat religioni, ſatis ſupérque reſtituit, quia in opus ſatis pium illa bona expendit. Quòd ſi nolit ea religioni donare, tenetur ſine dubio in pauperes, vel alios pios vſus expendere totam quantitatem bonorum quam incertis creditoribus debet, quia cùm poſſit, non eſt cur excuſetur. Neque enim huic debito ſatisfacit per ingreſſum religionis, ſeu per traditionem ſuæ perſonæ, quam religioni facit, quia ſunt bona diuerſarum rationum, & prius debitum reale eſt, quod per bona eiuſdem ordinis ſoluendum eſt. Poſſet autem illud habere locum,

Habens votum eleemoſynæ poteſt commutando ſatisfacere per ingreſſum religionis; neque ad hoc indiget bulla compoſitionis.

locum, quando illud debitum eſſet tantùm ex alio priori voto, nam ſi quis vouiſſet dare centum in eleemoſynam, & poſtea vellet ingredi religionem, poſſet non dare illam eleemoſynam, ſed parentibus bona relinquere, ſi tamen id faceret per modum commutationis, quia, vt ſuprà dixi, votum reale poteſt in perſonale commutari. Vnde hoc non ſolùm verum habet quando votum prius non determinabat certam perſonam, vel locum, ſed etiam ſi factum fuerit certo hoſpitali, aut monaſterio, &c. Neque oportet vt bullam compoſitionis accipiat, quod ſignificauit. Palac. dict. d. 38. diſp. 1. concl. 7. quia vbi non eſt obligatio, non eſt neceſſaria compoſitio, facta autem commutatione nulla relinquitur obligatio. Et ratio à priori eſt, quia per prius votum nullum acquiſitum eſt ius hoſpitali, &c. vt ſuprà notauimus, & videri poteſt Palud. dict. d. 38. quæſt. 4. art. 2. At verò, ſi talis perſona ſit impotens ad reſtituendum, excuſatur, & conſequenter poteſt liberè ingredi religionem, nec tenetur priùs quærere aut lucrari vnde reſtituat, imò nec per breue tempus expectare, etiamſi certò ſperet intra illud habiturum vnde ſoluat, quia cùm nulli certæ perſonæ reſtitutio ſit facienda, non multum intereſt creditoribus, etiamſi omittatur propter præſentem impotentiam: nam ſi ex piis eleemoſynis aliquid ſpirituale commodum poſſet in eo redundare, hoc poteſt facilè per orationes, & alia religionis opera ſupplere: vnde cùm aliàs in præſenti nulla ſint bona quæ actu ſint obnoxia illi obligationi, non eſt cur obligetur debitor ad expectanda alia bona cum dilatione religionis.

Palac.

2. Aliud eſt debitum certum, quod conſtat priùs eſſe ſoluendum, ſi facultas adſit. Difficultas verò eſt quando perſona eſt impotens ad ſoluendum. Et tunc ſi ſit impotens ſimpliciter, ſeu in re, & in ſpe, quia nec in præſenti habet vnde reſtituat, nec ſperat habere, quia & ignorat artem qua id lucretur, & ſi quid comparare ſperat, toto illo indiget ad ſui ſuſtentationem, & in illo caſu etiam eſt certum poſſe ſtatim ingredi religionem, quia perinde eſt excuſatus à ſolutione debiti, ac ſi nihil deberet, neque vllam iniuriam facit creditoribus ingrediendo; quia inanis eſt actio creditoris, quam inopia debitoris excludit. Ait verò ſupplem. Gabr. in 4. d. 38. quæſt. 2. art. 3. concl. 5. in eo caſu petendam eſſe à iudice facultatem. Sed id non eſt neceſſarium, quia nullum eſt ius quod ad id obliget: ſatis ergo eſt; ſi quæ habuerit bona creditoribus relinquere. Et ſi aliquod poſſet ſequi ſcandalum, illud tollere procurando, vt tam publicè conſtet de ſua impotentia, quàm conſtet de debito. E contrario verò licèt homo actu non habeat vnde ſoluat, ſi tamen habet in ſpe proxima, tenetur expectare aliquantulum temporis, vt priùs debitum ſoluat, quàm religionem ingrediatur, vt ſi ſperat ex fructibus beneficij, vel hæreditatis intra annum ſoluere. Ratio eſt, quia nemo poteſt ingredi religionem cum iniuria tertij, neque tranſgredi naturale præceptum propter faciendum opus conſilij, vt in ſuperiore capite dictum eſt; ſed in eo caſu iniuria fieret creditori, & naturale præceptum iuſtitiæ obligaret ad ſoluendum illi debitum: ergo. Nec dici poteſt hanc obligationem ceſſaſſe propter præſentem impotentiam, quia illa non eſt impotentia ſimpliciter, ſed ſecundùm quid. Nam cùm præceptum illud affirmatiuum ſit quatenus ad actum

Secunda aſſertio. Si debitum eſt certum, & perſona ſit ſimpliciter impotens ad ſoluendum, poteſt ſtatim ingredi religionem: ſi tamen habeat ſpem proximam ſoluendi, tenetur expectare, vt priùs ſoluat.

A poſitiuum obligat, negatiuum autem quatenus obligat ad non retinendam rem alienam; priori ratione obligat ad reſtituendum tempore congruo, quando præſens commodum non eſt; poſteriori autem ratione obligat, vt non ſe reddat impotentē ad reſtituendum vt fieret per ingreſſum religionis. Nam reuera in eo caſu non poterat antea dici moraliter impotens, quia quod breui tempore certò ſperatur, quaſi præſens moraliter reputatur, neque illa mora, ſeu dentencio eſt nocumentum, aut grauamen magni momenti ſecundùm moralem æſtimationem, vt ob eam rem excuſetur quis à debita iuſtitia alteri perſoluenda; atque hoc magis conſtabit ex ſequenti puncto.

B Controuerſia ergo eſt, quando debitor licèt actu & in ſpe proxima impotens ſit, ſperat autem diuturno labore & induſtria, vel alia via paulatim ſoluere per longum tempus, an teneatur differre ingreſſum religionis donec plenè ſoluat. In qua re prima ſententia eſt non poſſe huiuſmodi debitorem tuta conſcientia ingredi religionem, ſed peccare contra iuſtitiam. ita ſentit Medina C. de Reſtitut. quæſt. 3. cauſa 8. citans Gerſon. 2. p. Alphabeto 39. lit. X. & Y. qui dicit multos Doctores Pariſienſes huic ſententiæ ſubſcripſiſſe: tenet etiam Maior in 4. d. 38. quæſt. 2. circa fin. idem tenet Nauarr. in comment. 1. de Regul. num. 7. & comment. 2. num. 42. & idem ſentit Cordub. in Summ. quæſt. 182. C quanuis non omnino dictis auctoribus conſentiat. Fundamentum huius ſententiæ eſt illud idem quod de obligatione ad parentes tractatum eſt: nam principium ibi ſumptum, quòd propter opus conſilij non eſt omittendum opus præcepti, generale eſt, & non arctatur ad ſolam materiam, ſeu obligationem pietatis, vt per ſe conſtat, fundatur enim in ipſa generali neceſſitate præcepti diuini, & naturalis, in quo ordine præceptum iuſtitiæ magnam habet vim, quale eſt illud quòd debitor in hoc caſu tenetur. Nam tenetur ex iuſtitia ſoluere: ergo & vti mediis moraliter neceſſariis, & conuenientibus ad ſoluendum: ergo & laborare, & honeſto modo lucrari vt ſoluat: ergo per ſe loquendo, & non D exiſtente ſtatu religionis tenetur non ſe reddere inhabilem ad ſoluendum, nec ſe obligare ad aliquid quod talem ſolutionem, vel media ad illam conuenientia impediant: ergo non licet etiam intuitu religionis debitorem ſuo iure, vel iuſta ſpe priuare; quia bonum illud, quod religio præter cætera habet, licèt maius ſit, non eſt tamen neceſſarium, neque placet Deo cum iniuria tertij; nec licet alicui cum aliena iniuria, vel nocumento locupletari, vt dicitur in c. *ſuam*, de pœnis. Confirmatur primò, quia perinde eſt retinere aliena inuito domino, & ea furari; ſed nunquam licet aliena rapere propter aliud opus bonum faciendum: ergo. Secundò confirmatur, quia ob hanc cauſam non licet coniugi E ingredi religionem iuxta naturalem obligationem, quam habet, idémque eſt de ſeruo, & ſimilibus: & ſpecialiter vrget Nauarr. cap. *commiſſum*, de Sponſalib. vbi dicitur eum, qui ſub iuramento promiſerat ducere aliquam, ſi velit ingredi religionem, priùs debere implere promiſſum, & poſtea ingredi.

3. Difficultas eſt, quando debitor per longũ tempus poteſt ſoluere.

Prima opinio docet, non poſſe tunc licitè ingredi religionem.

Medina. *Gerſon.* *Maior.* *Nauar.* *Cordub.*

Probatur.

Confirmatur primò.

Secundò.

4. Quia verò auctores huius opinionis fatentur quòd neceſſarium eſt profeſſionem eſſe validam ſi ab huiuſmodi debitore ante debitam ſolutionem iniuſtè fiat; ideo conſequenter dicunt in eo caſu

Eadem opinio tenet tale debitum non extingui per profeſſionem.

caſu non extingui obligationem per talem profeſſionem; ſed teneri hunc debitorem ad procurandum, vel lucrandum in religione vnde ſoluat, petita à prælato licentia, quam ipſe in eo caſu dare tenebitur; quòd ſi inter religionem hoc non poſſit, ſperet autem fore vt poſſit, ſi ad tempus religionem egrediatur, etiam ad hoc teneri, ſi abſque ſcandalo poſſit, & de licentia prælati, nam ſine illa non debet id facere, ſed tunc excuſabitur propter impotentiam, quamuis ipſe ſuperior non maneat in conſcientia tutus. Veruntamen de hoc ſecundo puncto dicemus late infrà agendo de profeſſione, & de ſimili obligatione filiorum ad parentes: nam eadem eſſet ratio de vtroque puncto, ſuppoſito in præſenti opinione recitata.

Secunda opinio docet, ſi debitum eſt reale, ſatisfacere debitorem, ſi reddat quantum poteſt, cedendo ſuis bonis in fauorem creditoris. Si verò ſit perſonale, non poteſt ingredi, niſi prius ſoluat. D. Thom. Syluest. Paludan.

5. Nihilominus eſt ſecunda opinio, quæ diſtinguit duplex debitum: vnum merè reale, aliud perſonale, quo perſona ipſa obligata eſt ad aliquid certum agendum, vel reddendum. De priòri ait hæc opinio, ſatisfacere debitorem, ſi reddat quantum poteſt, cedendo bonis ſuis in fauorem creditoris, & ideo ſi hoc faciat, poſſe tuta conſcientia ingredi religionem, ita vt nulla obligatione ſoluendi talis debiti ampliùs teneatur. In poſteriori autem caſu non poſſet ingredi, niſi priùs ſoluat debita. Hæc eſt D. Thomæ ſententia 2.2. quæſt. 189. art. 6. ad 3. Quamuis enim Nauarr. & nonnulli alij conentur D. Thomam adducere in contrariam ſententiam, re tamen vera hæc eſt eius opinio, vt conſtat facilè tam ex diſtinctione, quàm ex ratione eiuſdem. Et ita intellexit & ſequitur Palud. in 4. diſt. 38. q. 3. & Sylu. verbo *religio* 2. quæſt. 4. vbi citat pro hac ſententia Archidiaconum, Vldarium, & ſummam confeſſorum: citat etiam Raymundum, qui eandem ſententiam tenuit cum aliqua limitatione, nimirum, quòd ſi poſt ingreſſum talis perſonæ, & profeſſionem, religio ratione illius aliqua bona acquirat per donationem, ſucceſſionem, vel teſtamentum, tenebitur ex illis debitum ſoluere, quantum illa ſuffecerint; ipſe tamen non putat limitationem hanc eſſe neceſſariam. Pro eâdem ſententia refert Nauarrus Innocentium & communem ſententiam in rubrica, & in c. 1. de Obligatis ad ratiocin. Fundamentum D. Thomæ eſt, quia propter pecuniam ſecundùm iura ciuilia perſona liberi hominis non obligatur, ſed ſolùm res, quia perſona liberi hominis ſuperat omnem pecuniæ æſtimationem: ergo exhibendo omnes res ſuas ad debiti ſatisfactionem, liber manet, vt de ſe poſſit diſponere, atque adeò religionem ingredi. Ex qua ratione conſtat D. Thom. in ea parte non tantùm loqui de debito incerto, quia illud principium abſolutè de debibito pecuniæ (quod nos vocauimus purè reale) ab eo aſſumitur. Item conſtat non loqui tantùm de illo, qui lucrari non poteſt ad ſoluendum debitum, vt alij interpretantur. Sed non rectè, tum quia expreſsè dicit, exhibendo res ſuas non teneri manere in ſeculo, vt procuret vnde debitum ſoluat: ſupponit ergo aliquam ſpem, & poteſtatem acquirendi, aliàs non oporteret illum ſpecialiter excuſare: tum etiam, quia D. Thom. non fundatur in impotentia ſimpliciter, qualis eſſet in eo caſu; ſed fundatur in carentia perſonalis obligationis.

Fundamentum huius ſententiæ quoad debitum reale.

Euertitur fundamentum contrariæ opinionis.

6. Atque ita ex hoc principio ruit fundamentum contrariæ ſententiæ, quatenus contra hanc partem procedit: negatur enim quòd in tali homine, poſtquam res ſuas omnes, quantum potuit, ad

A ſoluendum exhibuit, maneat aliqua obligatio naturalis, quæ per ingreſſum religionis violetur, ſed potiùs, quia nulla talis obligatio manet, liberè poteſt religionem ingredi: quòd autem non maneat, probatum eſt, quia obligatio purè realis non adhæret perſonæ, ſed reus, & ideo exhibitis rebus, libera manet perſona; aliàs ſi obnoxia maneret ad lucrandum, & quærendum vnde ſolueret, eo ipſo maneret ex parte priuata libertate ſua, imò cogi poſſet ad ſeruiendum creditori, ſi illo modo, & non alio, poteſt debitum ſoluere; quod tamen non ita eſt, quia perſona libera non obligatur cum tanto onere ex debito reali, ſeu pecuniario. Vnde fit, vt in eo caſu non ſolùm religionis cauſa, ſed etiam ſim-
B pliciter & abſolutè, quia iam fecit quod tenebatur, poſſet de ſua perſona liberè diſponere, exercendo, v. g. munus honorificum, potius quàm lucratiuum, & ſic de aliis. Cùm autem in hac parte cum S. Thoma dicitur ſatisfacere hunc debitorem cedendo bonis ſuis, non eſt intelligendum de ceſſione legali, id eſt, cum quibuſdam cæremoniis iure ciuili introductis, quæ non fiunt ſine infamia & dedecore, & ad forum conſcientiæ nihil pertinent: ſed intelligitur de largitione omnium bonorum, quantum moraliter poteſt ſecundùm rectam rationem, per hoc enim ſatisfacere videtur ſuæ obligationi in conſcientia.

Altera pars de debitis perſonalibus, videtur 7.
C mihi ſignificari à D. Thom. cùm ait, *Ille qui eſt obligatus ad aliquid certum, non poteſt illud prætermittere, facultate exiſtente.* ibi enim clarè loquitur de obligatione perſonali. Item, id declarat exemplum, quod ſtatim ſubdit, ſcilicet eum qui reddendis rationibus obnoxius eſt, teneri prius huic debito ſatisfacere, quàm religionem ingrediatur. iuxta cap. 1. de Obligatis ad rat. cum communi, & gloſſ. ibidem. Nam huius ratio non videtur eſſe alia, niſi quia illud debitum eſt perſonale. Vnde cùm D. Thom. ſubdit idem eſſe in quolibet debito certo, non videtur per debitum certum intelligere illud quod debetur certæ perſonæ, etiamſi reale tantùm ſit: nam licèt ſit verum tale debitum priùs eſſe ſoluen-
D dum, ſi facultas adſit, idem tamen dici poſſet de debito incerto, vt in principio declarauimus: intelligit ergo id quod non tantùm eſt debitum pecuniæ (de hoc enim poſtea loquitur) ſed quod eſt alicuius certæ obligationis perſonalis. Fundamentum autem huius partis eſt illud idem, quo prior ſententia nitebatur, addendo hic ceſſare principium, quo fundata eſt prior pars huius ſententiæ: nam licèt ex debito pecuniæ non obligetur perſona libera, ex directa perſonali obligatione obligari poteſt: ergo non licet hac obligatione prætermiſſa religionem ingredi, iuxta latiùs dicta ſuperiori ſect. & in fundamento præcedentis opinionis.

Probatur concluſio quoad debita perſonalia. D.Thom.

Dices hoc ad ſummum procedere in illo qui 8.
E poteſt priùs implere huiuſmodi debitum, in quo ſenſu loquutus eſt apertè D. Thom. vt patet ex illis verbis, *Non licet prætermittere hoc debitum facultate exiſtente.* Nos autem loquimur in eo qui in præſenti non poteſt implere obligationem ſuam. Reſpondeo priùs quæſtionem eſſe de illo qui poteſt implere obligationem ſuam, ſi in ſeculo maneat, non verò poteſt illam implere, ſi religionem ingrediatur, vel ſtatim, vel intra breue tempus: & in eo caſu dicit hæc ſententia teneri ad perdurandum in ſeculo

D.Thom.

Inſtantia allata ſoluitur.

toto tempore neceſſario ad implendum illud debitum, etiamſi diuturnum ſit. Et in hoc conſtituit differentiam inter debitum reale, & perſonale; quia propter illud non obligatur quis longo tempore in ſeculo commorari, etiamſi in illo poſſit reale debitum ſoluere; quod ſecus eſt in perſonali. Et hoc confirmant exempla de ſeruo, de coniugato, & de filio, quæ tamen non procedunt contra priorem partem, quia iſtarum perſonarum debita perſonalia ſunt, & non tantùm realia.

9. *Difficultas eſt in hac vltima aſſertione tuenda.*

Veruntamen hæc poſterior pars in hac generalitate, & ſine limitatione accepta, difficultatem habet. Primò, quia ſi quis promiſit ſeruire alicui per aliquot annos, vel docere, ſeu legere, &c. etiam cum iuramento, poteſt nihilominus religionem ingredi, vt fatentur omnes auctores, etiam citati in primo puncto, & tamen illud debitum perſonale eſt, cùm ſit ad propriam actionem, & per propriam obligationem ipſius perſonæ. Idémque eſt ex ſententia eorundem auctorum, ſi promiſit aliquam pecuniæ quantitatem: nam ſi ſtatim non eſt ſoluenda, non tenetur expectare, aut quærere vnde ſoluat, & tamen illud debitum ex parte rei promiſſæ licèt videatur reale, in ſe potiùs eſt perſonale, quia immediatè contractum eſt per obligationem perſonæ; & certè ſi illud reale reputatur ratione materiæ, cùm id iudicium ſit quoad rem præſentem de promiſſione officij, ſeu actionis perſonalis, & de promiſſione pecuniæ, in vniuerſum erit eadem ratio, idémque iudicium de obligatione perſonali, ac reali, atque ita ruit prædicta diſtinctio. Ratio autem generalis quoad actiones perſonales reddi poteſt, quia in omni humana promiſſione intelligitur ſubintellecta conditio, ſeu exceptio melioris frugis: etenim ſi in ipſo matrimonio rato, quod eſt maximum vinculum quod ex humano pacto naſci poteſt, talis conditio ſubintelligitur; multò magis videtur in quocunque alio pacto humano intelligenda: vnde etiam promiſſio matrimonij per ſponſalia iurata illam includit; nec tenetur quis in rigore prius matrimonium contrahere, quàm religionem ingrediatur, vt in ſuperioribus diximus, vbi etiam reſpondimus ad cap. *commiſſum*, quod Nauarr. citat, non loqui de rigore præcepti, ſed de conſilio, & non in vniuerſum, nec per ſe, ſed aliquando ad vitandum ſcandalum. Idem ergo erit de quacunque alia ſimili promiſſione propriæ perſonæ ad aliquod obſequium & munus.

10. *Tertia opinio aſſerit debitorem poſſe licitè ingredi religionem, quando ſine longa mora non poteſt ſoluere debitũ quodcunque illud ſit.*

Propter hæc eſt tertia ſententia, quæ non admittit diſtinctionem datam in ſecunda opinione, aſſeritque in vniuerſum contra primam, debitorem qui non poteſt ſine longa mora in ſeculo ſatisfacere creditori ſuo, poſſe tuta conſcientia ingredi religionem, prætermiſſo tali debito, ſiue ſit debitum pecuniæ, ſiue perſonalis obſequij, vel actionis; & ſiue ſit debitum contractum ex re accepta, vt in mutuo; ſiue ex promiſſione ſpontanea, etiam cum obligatione iuſtitiæ: nam vix poteſt inter hæc omnia rationabilis aſſignari differentia. Præter rationes autem proximè inſinuatas, poteſt hîc addi alia, quia nemo obligatur ad reſtituendum, ſeu ſoluendum humanum debitum cum notabili detrimento ſui, & ita nemo cogitur mendicare, aut notabiliter cadere à ſuo ſtatu, vt ſoluat debitum; nec etiam implere promiſſum cum notabili infamia ſua. Et ita non rectè æquiparantur quoad præſens attinet, non furari, & reſtituere alienum: nam illud prius eſt præceptum negatiuum, cuius oppoſitum eſt intrinſecè malum, ita vt nunquam liceat, niſi vbi acceptio rei alienæ deſinat eſſe furtum, vt in extrema neceſſitate. At verò ſecundum, qua parte affirmatiuum eſt non pro ſemper obligat, ſed propter varias cauſas, licet interdum non ſoluere debita: vna autem ex præcipuis eſt, quando id fieri non poteſt ſine magno detrimento creditoris, vt exemplis declaratum eſt. Sed differre ingreſſum religionis per multum tempus eſt maximum detrimentum, quia eſt in bonis maximi momenti, & præſertim, quia cum tali dilatione ordinariè eſt coniunctum periculum, & peccandi ſæpius mortaliter, & deſiſtendi omnino à propoſito ingrediendi religionem: non ergo tenetur cum tanto detrimento debitum ſoluere, vel promiſſum implere. Et in hanc ſententiam inclinant magis Canoniſtæ in illo tit. de obligatis ad rati, nam reuera nihil diſtinguunt de debito pecuniæ, vel perſonali ad alias actiones, vt patet ex Panormit. ibi num. 8. citans ibi Innocent. & Hoſtienſ. & Archidiaconum in cap. *præterea* 51. d. & Speculatorem de ſtatu monach. §. 1. verſic. 29.

11. *Proponuntur difficultates contra hãc opinionem.*

Veruntamen hæc ſententia ita etiam generatim ſumpta non caret ſcrupulo & difficultate, quia videtur nimiam licentiam concedere omnibus debitoribus. Nam ſi illud principium vniuerſaliter verum eſt, ſcilicet in omnibus pactis humanis, per quæ homo obligatur ad aliquid, ſubintelligi exceptionem libertatis tranſeundi ad religionem; ſequeretur etiam ſeruum poſſe ingredi religionem inuito domino; quanuis enim ipſe ſe in ſeruum vendidiſſet, conditio illa ſubintelligenda fuiſſet, quia illud eſt quoddam humanum pactum. Item quanuis aliquis recepiſſet anticipatum ſtipendium pro munere ad quod exercendum ſe obligauit, poſſet non obſtante illo debito ingredi religionem, etiam non reſtituto ſtipendio, ſi non poſſet, nec impleto munere, ſi diu expectare oporteret. Conſequens autem videtur valde alienum à iuſtitiæ æquitate. Præterea principium illud nec ex iure habetur, nec ſufficienti ratione conuincitur; quomodo ergo poſſumus tanta facilitate hanc licentiam dare contra iuſtitiæ obligationem? Præterea periculum illud, vel magnum detrimentum, quod allegatur ex parte debitoris, vt excuſetur à ſolutione debiti propter ingreſſum religionis, non eſt morale, nec videtur admittendum in hac materia, aliàs idem poſſet allegare filius reſpectu patris, & coniux reſpectu coniugis, & ſeruus reſpectu domini, & obligatus ad ratiocinia reſpectu creditoris. Illud ergo detrimentum non eſt in bonis neceſſariis, imò neque neceſſariò infert nocumentum: nam ſi quis velit diligentem induſtriam adhibere, poteſt detrimentum illud bonis operibus compenſare, aut vitare; periculum autem, ſi commune & ordinarium ſit, non ſufficit ad excuſationem; ſi autem ſit extraordinarium, eſt valdè accidentarium, & non eſt propter illud conſtituenda regula generalis, ſed potiùs illa futura eſſet quædam exceptio à generali regula poſita, ſicut diximus de obligatione filij ad parentes.

12. *Reſolutio vera eſt, priorem opinionem eſſe præferendam, cum debita tamen moderatione.*

Omnibus ergo attentè conſideratis, quanuis hæc poſterior opinio pia ſit, prima tamen in rigore iuris videtur vera, ſi tamen cum debito moderamine iudicio viri prudentis accipiatur; hæc eſt enim vna ex præcipuis difficultatibus huius

huius puncti, quia non poteſt vlla generalis regula dari, quæ non plures patiatur exceptiones, vt patet ex prædictis auctoribus. Conſiderando nihilominus id quod eſt per ſe, videtur pro regula ſtatuendum, vt debitum iuſtitiæ ſoluatur, ſi moraliter poteſt, prius quàm per ingreſſum religionis homo fiat inhabilis ad illud ſoluendum. Quod etiam in debito pecuniæ verum habet, quia hoc debitum in conſcientia etiam cadit in ipſam perſonam: vnde ſi non poſſit ſtatim ſoluere, tenetur quàm primùm poſſit; & licèt actu non habeat, ſi habet in ſpe, vel potentia proxima, tenetur ſuam induſtriam adhibere, vt ſoluat, nec tunc ſatisfaceret cedendo bonis quæ in præſenti habet, quia eſſet fraudulenta illa bonorum ceſſio, vt rectè dixit Nauarr. ſuprà. Hoc autem ita moderandum eſt, vt neceſſe ſit ſpem illam ſoluendi debitum eſſe moraliter certam, nam propter ſpem dubiam non debet quis obligari cum tanto onere. Oportet etiam vt non cogatur quis vel illis negotiationibus inſiſtere, quæ de ſe implicant ad peccatum, vt ſunt mercaturæ, & ſimilia, præſertim ſi perſona ſit experta periculum in eo lucrandi genere. Nec etiam cogenda eſt ad petendum, vel mendicandum vt ſoluat, nec ad exercendas viliores actiones, & indecentes ſuo ſtatui. Vnde ſi aliter non poſſet ſoluere, cenſeretur ſimpliciter impotens; ſi tamen aliunde ſit certa ſpes ſoluendi ordinaria induſtria, & decenti ac honeſta actione, non video cur propter ſolam temporis dilationem admittenda ſit excuſatio, per ſe loquendo, quod ideo addo, quia ſi interueniat ſpeciale periculum propriæ animæ, ratione illius excuſabitur, vt ſuprà de filio dictum eſt.

13. Hoc autem maximè locum habet quando obligatio naſcitur ex iure proprio, & intrinſeco alterius. Vel ratione rei ab illo acceptæ, vel ratione damni eidem illati: nam ſi oriatur ex ſola promiſſione, mitiùs interpretanda eſt obligatio, nam cùm oriatur ex voluntate promittentis, non videtur eſſe intentionis ſuæ ſe obligare cum tanto rigore, & diſcrimine: imò rarò aut nunquam obligatur quis ex vi promiſſionis ad lucrandum vnde illam ſoluat, niſi in ipſa promiſſione hoc fuerit expreſſum. Atque hinc etiam in aliis debitis & obligationibus ad aliquas actiones attendendum in primis videtur, an obligatio adhuc permaneat in vi promiſſionis, vel iam tranſierit in tranſactionem, ſeu tranſlationem dominij cum traditione, vt contingit in ſeruitute, nam in hoc poſteriori caſu iam non poteſt res aliena vſurpari; in priori autem adhuc datur locus retrocedendi ex iuſta cauſa, vel mutatione denuo inſurgente. Et ideo tunc conſiderandum eſt, an non implere pactum ſit notabile detrimentum alterius, nam ſi non ſit, non erit rationabiliter inuitus, ideóque poterit alius religionem ingredi. Sæpe autem nocumentum hoc eſt parui momenti, quia cùm obligatio ſit mutua, & æqualis, altero non implente, alius etiam obligatione liberatur; & frequentiùs contingit non deeſſe alium, qui actionem illam poſſit implere. Quando autem hoc contigerit, etiam is qui obligatus erat ſatisfaciet implendo per alium, vt ipſe poſſit religionem ingredi, & creditor tenebitur vel id acceptare, vel alteri libertatem concedere, vt ſi velit religionem ingrediatur. Et iuxta hæc ferendum eſt iudicium in ſimilibus caſibus. Fundamenta etiam omnium opinionum hoc modo facilè conciliantur, & diſſoluuntur. Nam argumenta primæ ſententiæ mihi probant per ſe loquendo generalem regulam ſeruandam eſſe, vt obligatio iuſtitiæ prius impleatur, expectando neceſſarium tempus, etiam diuturnum, ſi ſit certa ſpes ſoluendi. Aliarum verò opinionum argumenta ſolùm probant per accidens contingere poſſe vt hæc obligatio ceſſet, vel quòd non ſit tanti momenti, vt propter illam expectandum ſit tanto tempore cùm magno diſpendio, ita vt creditor rationabiliter non poſſit reſſiſtere, ſeu eſſe inuitus, ad quod diſcernendum in particulari dicimus iudicium prudentis viri eſſe neceſſarium. Ad quid verò teneatur debitor ſi vel licitè, vel illicitè profeſſionem faciat, vel religio ratione illius, tractabimus infrà poſt ſequentem diſputationem.

14. Hactenus expoſui quid ex natura rei, vel iure antiquo in hoc puncto dicendum ſit: nunc explicandum eſt breuiter ius nouum, quod additum eſt à Sixto V. in conſtitutione contra illegitimos, criminoſos, & reddendis rationibus obnoxios ad aliquam religionem tranſire volentes. De cuius prima parte quæ ad illegitimós ſpectat, nihil in præſenti dicendum eſt, tum quia ad punctum quod nunc tractamus, non pertinet: tum etiam, quia conſtitutio illa quoad hanc partem reuocata eſt, & ad terminos iuris communis redacta.

Supereſt dicendũ quid in hac materia ius nouum diſpoſuerit.

15. Secunda verò pars de criminoſis magis concernit præſentem quæſtionem, nam criminoſus ratione delicti eſt debitor, & obnoxius pœnæ. Hos ergo criminoſos, vel ſuſpectos de crimine ad religionem perpetuò inhabiles declarauit Sixtus, & ſi temerè admittantur, tam ſuſceptionem habitus, quàm profeſſionem nullam declarat, ac propterea licere quibuſcumque iudicibus contra eos procedere, &c. Qui autem criminoſorum nomine comprehendantur, illis verbis declarat, dum ait, non eſſe aliquos adultos viros maiores ſexdecim annis in aliquam religionem recipiendos, niſi poſt factam diligentem inquiſitionem de eorum vita anteacta, *Ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, vel alia ſimilia, & grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur, formident.* In declaratione verò quam idem Pontifex circa priorem conſtitutionem fecit, hæc verba ait, *Contra criminoſos verò, quorum profeſſio eadem conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea iudicibus & curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur*; *tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cùm actis publicis conſtiterit ipſos iudices, & curiam ſecularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduersùs eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.*

Exponitur conſtitutio Sixti V.

Quales iudicentur criminoſi, vt inhabiles ſint ad religionem.

16. Itaque ex hac declaratione in primis intelligere licèt, quando crimina ſunt occulta, non comprehendi ſub hac diſpoſitione, neque qui ea commiſerunt cenſeri criminoſos in ordine ad hunc effectum. Eſt autem conſiderandum ex crimine triplicem effectum oriri poſſe, qui religionis ingreſſum aliquo modo impediat. Primus eſt obligatio in cõſcientia, & ex iuſtitia commutatiua ad reſtituendũ damnum illatum, vel ſatisfaciendum pro iniuria facta; & hoc modo non conſiderantur crimina in prędicta conſtitutione, ſed reuocantur ad alia debita; idémque iudiciũ de illis ferendũ eſt: quod de aliis rigoroſis debitis, & quoad hoc nihil

Propter crimina occulta non eſt quis criminoſus in ordine ad effectus hîc poſitos.

Crimen tripliciter poteſt impedire religionis ingreſſum.

refert, quòd talia crimina ſint occulta, quia ex illis per ſe, & intrinſecè naſcitur hoc debitum, non ex illorum notitia. Secundus effectus eſt infamia, quæ locum non habet in criminibus occultis, neque illam videtur per ſe conſideraſſe Pontifex, vt ſtatim conſtabit. Tertius effectus eſt relinquere delinquentem obnoxium pœnæ ſumendæ, vel infligendæ per publicam poteſtatem: & hunc effectum videtur Pontifex præcipuè conſideraſſe. Cenſuit enim ad Reipublicæ bonum pertinere, vt malefactores prætextu religionis debitas pœnas nō effugiant, & ob hoc præcipuè illos in religione recipi prohibuit. Quod facilè colligi poteſt ex illis verbis, *Alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliáue facinora patrata, etiam banniti, aut damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pœnas meruerunt, non pia intentione, ſed ad euitandam legum & iudiciorum ſeueritatem, quia tutò in ſeculo viuere non poſſunt, tunc demum quærunt à religione auxilium, quando aliunde illud non ſperant*, & infrà, *Vt his quoque ſubterfugij, & impunitatis ſpes omnino tollatur, auctoritate Apoſtolica*, &c. Ecce conſtat intentionem Pontificis fuiſſe, vt hic tertius effectus criminum in huiuſmodi perſonis non impediatur prætextu religionis. Quia ergo crimina occulta non puniuntur à Republica, neque aliquis timet ſupplicium eorum, quandiu occulta ſunt, ideo noluit Pontifex crimínoſos occultos ſub hac diſpoſitione comprehendere.

17. Comprehenditur hîc criminoſus propter crimen publicum, de quo iudicium publicum per accuſationem, vel inquiſitionem inchoatum ſit in particulari & iuſtè; & quod de tali inchoatione actis publicis conſtet.

Quoniam verò multis modis contingit crimen eſſe occultum, vel publicum, ad tollendam ambiguitatem declarauit Pontifex oportere, vt de tali crimine iudicium publicum per accuſationem, vel inquiſitionem inchoatum ſit, & quòd de tali inchoatione actis publicis conſtet, ita vt aliæ probationes non ſufficiant, non enim ſine cauſa poſitum eſt illud verbum, *actis publicis.* Inquiſitionem autem illam intelligendã cenſeo, quæ in particulari, & iuſtè facta ſit, vel quæ ad manifeſtationem ipſius malefactoris in particulari terminata ſit. Nam inquiſitio, quæ generatim fieri ſolet de malefactore quando delictum eſt publicum, & perſona malefactoris omnino occulta, non ſufficit ad perſonam ipſam inhabilem reddendam, ſi eius delictum non ampliùs manifeſtatur. Et eâdem ratione, ſi nulla præcedente infamia, nec ſemiplena probatione, iudex de aliquo in particulari iniuſtè inquirat, non propterea ſub hoc decreto comprehendi credendus eſt; quia, ſine dubio Pontifex de iuſta inquiſitione loquutus eſt, neque iniuſtè per ſe damnum aliquod inferre debet. Dico autem *per ſe*, quia ſi contingat illa occaſione manifeſtari delictum, & poſtea iuridicè contra malefactorem procedi, iam inde contrahetur inhabilitas, & quòd talis iniuſta occaſio præceſſerit, eſt per accidens.

18. Tale crimē debet eſſe publicum non ſolùm notorietate facti, ſed etiam iuris aliquo modo.

Atque hinc conſtat, oportere ad hoc impedimentum crimen eſſe publicum, non tantùm notorietate facti, ſed etiam iuris aliquo modo; quia licèt neceſſe non ſit per ſententiam, vel punitionem iuridicam eſſe declarandum, oportet ſaltem vt publica delatio eius facta ſit per accuſationem, vel inquiſitionem iuridicam, & publicis actis conteſtata. Quapropter licèt alio modo delictum ſit publicum, ita vt grauem etiam infamiam gereret, non impediet ingreſſum religionis, quantum eſt ex vi huius conſtitutionis Sixti, quod licèt fortaſſe in illa ſola non eſſet ita manifeſtum, in eiuſdem declara- A tione ſatis explicatum eſt. Dicere verò poſſet aliquis in prædicta declaratione ſolùm dici profeſſionem, aut receptionem tunc eſſe irritam, quando crimina ad iudicium ſunt delata; non tamen dici ſi de illis ſufficienter aliàs conſtet, non impedire receptionem, ſaltem ne licitè fiat. Reſpondeo, in priori conſtitutione tantùm fuiſſe factam prohibitionem irritantem, & ideo quando hæc poſtea limitatur, vel limitata declaratur, non eſt vnde aliam puram prohibitionem pro aliis caſibus colligamus: ergo ex vi huius conſtitutionis illa receptio non eſt illicita, ſed iudicandum eſt vel ex particularibus conſtitutionibus vniuſcuiuſque religionis, vel ex natura rei conſiderata decentia, vel vtilitate B talis perſonæ ad ſtatum religioſum.

19. Dubium in hac materia.

Quia verò prædicta conſtitutio dicit, *hos criminoſos perpetuò inhabiles declaramus.* dubitari poteſt, an hoc impedimentum duret, etiam peracta lite, & quamuis contingat reum in humano iudicio abſolui, ſi re vera illud commiſit, & de illo fuit in iudicio accuſatus, vel inquiſitus. Ratio dubitandi eſt, quia hoc tantùm ibi poſtulatur, & ſi ſemel factum eſt perpetuò manet, & alioqui inhabilitas etiam perpetuò imponitur. Nihilominus cenſeo illud impedimentum non eſſe ſimpliciter perpetuum, ſed ſolùm quandiu durat ſtatus, pro quo aliquis criminoſus eſt, ac meritò dicitur: ad quod ſatis non eſt, crimen feciſſe, & de illo accuſatum eſſe; ſed C oportet cauſam nondum eſſe terminatam & purgatum delictum. Quocirca ſi poſt accuſationem, vel inquiſitionem, reus eſt abſolutus, & declaratus innocens, exiſtimo licitè & validè poſſe ingredi religionem, etiamſi fortè contingat in reipſa perpetraſſe delictum, quia illud iam cenſendum eſt omnino occultum, & accuſatio, vel inquiſitio iam per abſolutionem terminata eſt, & perinde reputatur ac ſi non præceſſiſſet. Hanc autem eſſe intentionem Pontificis, patet ex illis verbis, *Ad euitandam legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tutò in ſeculo viuere non poſſunt*; hæc enim non conueniunt ei, qui poſt accuſationem, vel inquiſitionem abſolutus eſt; tum etiam ex illis, *vt* D *propterea damnati ſint*, *aut ne damnentur*, *formident:* nam hæc etiam moraliter non habent locum in dicto caſu. Quin etiam probabile cenſeo, etiamſi quis de tali crimine iuridicè conuictus ſit, & ad pœnam damnatus, ſi iam pœnam impoſitam impleuit, & tam Reipublicæ, quàm parti ſatisfecit, iam manere expeditum ad religionem quantum eſt ex iuris conſtitutione: nam, vt dixi, & ex verbis citatis conſtat, intentio Pontificis ſolùm eſt præcauere ne colore religionis criminoſi maneant impuniti. Item, quia nulla ratio permittit, vt crimen perpetuò duret, etiam poſt perfectam ſatisfactionem exhibitam. Vnde in hoc caſu iam ceſſat omnis ratio, & fundamentum iſtius conſtitutionis: quòd ſi fortaſſe duret infamia, iam E ille eſt alius titulus, qui in hac lege non conſideratur, ſed ex aliis iudicandum de illo eſt. Cùm ergo in illa conſtitutione dicitur, *vt propterea damnati ſint*, intelligendum eſt de his fugitiuis, qui in abſentia damnantur; quia verò nunquam ſatisfecerunt, ſemper ſunt criminum rei: nam qui condignè ſatisfecit, iam dici non poteſt reus criminis, prout ibi appellatur: eandem ergo vim habet nomen criminoſi, ſcilicet, vt eum tantùm comprehendat, qui adhuc eſt reus criminis

Reſolutio vera eſt, hoc impedimētum non eſſe perpetuū: ac proinde ſi iam eſt abſolutus, vel damnatus ſatisfecit pœnæ, poteſt ingredi religionem.

criminis in foro contentioſo, in quo cauſa eius per accuſationem, vel inquiſitionem inchoata eſt. Quæ autem crimina ad hoc ſufficiant, ſatis ab ipſo Pontifice declaratum eſt, & ex eis facile erit de cæteris iudicare.

20\. *Quid diſ-poſuerit Pontifex circa ingenti ære alieno grauatos, & rationibus reddendis obnoxios.*

Dicendum ſupereſt de tertio membro quod ad præſens caput maximè pertinet, & in titulo continetur ſub illis verbis, *& reddendis rationibus obnoxius:* in Conſtitutione autem ipſa per hæc verba declaratur, *Neque ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa lis vel moleſtia eis iam illata, vel timendum ſit ne inferatur.* Et infrà hoc etiam facit inhabiles ad religionem, & tam receptionem, quàm profeſſionem eorum irritam reddit. Vnde quoad hunc effectum eſt ſine dubio nouum hoc ius; quoad ipſam verò prohibitionem nonnihil fauet hæc conſtitutio reſolutioni à nobis datæ in priori puncto. Expendendum nihilominus eſt in priori parte huius deciſionis verbum illud, *ingenti ære alieno.* nam ibi ſignificatur, non quæcunque debita, ſed magna & ingentia computanda eſſe ad hunc effectum. Quod autem reputandum ſit ingens æs alienum, iudicio prudentis viri arbitrandum eſt. Verum eſt inferiùs, quando Pontifex inhabilitat perſonas, ſolùm dicere, *aut ære alieno*, ſine illa particula *ingenti:* addit tamen aliam æquiualentem, ſcilicet, *vt etiam diximus*, & ita hæc poſteriora verba iuxta priora limitanda ſunt. Circa aliam verò partem de rationibus reddendis, ceſſat quæſtio quam gloſſa, & Canoniſtæ tractant in dict. c. vnico eod. tit an ſolùm de rationibus publicis, vel etiam de priuatis hoc intelligendum ſit. Nam Pontifex indifferenter & ſine limitatione loquitur; & ideo limitari à nobis non poteſt ad ſolas rationes, quæ pertinent ad officium publicum, vel communitatem, vel de omnibus intelligenda eſt conſtitutio, dummodò habeant conditionem in eadem conſtitutione his verbis expreſſam, ſcilicet, *Vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata, vel timendum ſit ne inferatur.* Vnde licèt ratiocinia reddenda ſint, ſi tamen moraliter creditur ſine lite, aut magno grauamine, vel diſtractione reddi poſſe, non erit hæc conditio impediens religionis ingreſſum. In hoc autem iudicio ferendo circa huiuſmodi qualitatem, vel grauitatem ratiociniorum, neceſſarium ſæpe erit vti prudenti arbitrio, quando res non eſt adeò clara, vt circa illam iam lis mota ſit, conſultiùs tamen erit priùs omnino expedire hæc ratiocinia, & ita regulariter obſeruandum eſt, niſi vbi aliqua ſpecialis neceſſitas coëgerit, concurrente ſimul prudenti iudicio, & probabili ſpe, quòd res ſine lite, ac moleſtia

21\. tranſigi, & finiri poterit. Duo verò ad finem circa Sixti V. Conſtitutionem ſunt adnotanda; primum illam poſtea anno 1602. per aliam Clementis VIII. fuiſſe moderatam quoad hoc tantùm, vt profeſſio prædictorum hominum ingredientium religionem, ſiue eſſent criminoſi, ſiue ingenti ære alieno grauati, valeret: quoad illicitam verò illorum receptionem, & pœnas recipientium in ſuo adhuc manſiſſe vigore. Secundum, prædictam conſtitutionem & illius pœnas non comprehendere moniales, vt ipſemet Sixtus in alio motu proprio declarauit, ſed viros tantùm.

CAPVT VIII.

An ingreſſus religionis ex perfecta ſcientia & libertate fieri debeat.

IN omnibus moralibus actionibus debitus modus maximè neceſſarius eſt, vt rectè fiant, eóque magis, quo negotium grauius fuerit, & ideo in præſenti maxime obſeruandus eſt, quia de re agitur maximi momenti, ex qua totius vitæ præſentis ſtatus & futuræ perfecta conſequutio pendet. In hoc autem modo quædam conſiderari poſſunt ex natura rei neceſſaria; alia requiſita iure Eccleſiaſtico communi, vel iure particulari eius religionis, in qua fit ingreſſus: vnde quædam etiam conſiderari poſſunt ex parte ipſius ingreſſuri; alia ex parte eorum, à quibus recipiendus eſt; de his poſterioribus dicemus præcipuè capite ſequenti, nunc de prioribus, quamuis propter connexionem aliqua etiam ex parte religionis attinguntur. 1.

2\. *Prima aſſertio. Ingreſſus religionis non debet fieri temerè, ſed cum plena ſcientia, cognitione, ac deliberatione in particulari talis ſtatus.*

Primò ergo ex parte ingredientis ex natura rei neceſſarium eſt, vt cum plena ſcientia & cognitione, & non temerè, talem ſtatum ſuſcipiat. Hoc manifeſtum eſt, quia deliberatio perfecta requirit perfectam cognitionem, ſed ingreſſus religionis debet fieri prædicta deliberatione: ergo. Atque hinc fit, vt hæc cognitio eſſe debeat non tantùm generalis, & quaſi ſpeculatiua, ſed etiam particularis & practica, quæ eſt per prudens iudicium: & ideò non ſatis eſt quòd ſtatus religioſus ſecundùm ſe iudicetur melior, ad quod non eſt neceſſaria conſultatio, cùm hoc ex fine conſtet; ſed oportet in particulari conferre talem ſtatum cum tali perſona, conſideratis eius viribus, & aliis conditionibus intrinſecis, vel extrinſecis: non enim quidquid eſt ſecundùm ſe melius, cuilibet melius eſt. Hinc Baſilius ſermon. de abdicat. rer. cùm de vocatione religionis expoſuiſſet verba illa Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis*, & ad hunc ſtatum homines exhortatus eſſet, ſubdit, *Veruntamen ego illi auctor ſum ne id inconſideranter faciat.* & infrà, *Inde fit, vt eódem temerè, vnde fuerat egreſſus, reuertatur, eóque ridiculo, ac ludibrio omnibus ſit.* Hæc autem conſideratio maximè neceſſaria eſt in electione, ſeu deliberatione facienda, tam circa religionem, in particulari, quàm circa alias circunſtantias temporis, loci, &c. Quæ omnia attigit D. Thom. 2. 2. quæſt. 180. art. 10. ſi in hoc negotio conſilium petendum ſit, ab his petatur, qui poſſunt prodeſſe, & non obeſſe; hi autem erunt viri probi, & liberi ab omni humano affectu, quíque de vita ſancta & religioſa rectè ſentiant, & ſi fieri poſſit, aliquod experimentum illius habeant; & affert illud Eccleſiaſtici 37. *Non attendas his* (id eſt, improbis) *in omni conſilio, ſed cum viro ſancto aſſiduus eſto.* Aliud eſt, vt conſultatio hæc ſit prudens & matura pro negotij qualitate, non tamen diuturna, id eſt, nimis moroſa, quæ & neceſſaria non eſt, & ſolet vocationem Dei impedire, multíſque periculis eſt expoſita. Tertium eſt, vt in hac deliberatione facienda, non tantùm vires propriæ, ſed præcipuè vires diuini auxilij conſiderentur, illis enim maximè fidendum eſt; vbi Caiet. rectè aduertit diſpoſitionem eius, qui religionem vult ingredi, eſſe debere, vt ſpem firmam habeat in diuino auxilio; quam meritò vnuſquiſque habere poteſt, quia

Tres conditiones requiruntur ad hãc perfectam deliberationem.

D. Baſilius.

D. Thom.

In hac materia à viris probis & liberis ab omni affectu petendum eſt conſilium.

quia ſi Deus non deeſt in neceſſariis, & eos etiam vocat, qui illum non quærunt, multo magis proteget, & iuuabit eos, qui omnem cogitatum ſuum in eum proiiciunt. Qui autem hanc diſpoſitionem non ſentiunt, ait Caiet. religionem non ingrediantur ſtatim, ſed in bonis operibus ſe exerceant, donec, vel hanc diſpoſitionem obtineant, vel ſaltem ſperent (quod perinde ferè eſt) quòd ingrediendo religionem, & inchoando vſum eius, perfectam illam fiduciam acquirant. Addi etiam hîc poteſt ſententia notanda Richardi in 4. d. 38. art. 6. quæſt. 1. quam ſequutus eſt Angel. verb. *religio.* num. 16. vnumquemque debere exiſtimare ſtatum religionis ſibi eſſe proportionatum, niſi per coniecturam certam, aut experientiam oppoſitum ſibi conſtaret; quia maior religionis cuſtodia, & ſeparatio ab occaſionibus prauis, optima exempla, frequens de diuinis rebus ſermo, & maiores conſolationes, quas diuina benignitas in fauorem religionis & ſanctæ Societatis infundit, onera illius ſtatus facilia reddit, quæ alioqui homini exiſtenti in ſeculo importabilia viderentur.

Richard. *Angelus.*

3. Sed dicet aliquis, vel homo ſentit in ſe vocationem Dei efficacem, vel non ſentit: ſi primum, non eſt quòd deliberet, ſed obediat vocationi, nam illa vocatio non ſentitur niſi per propoſitum, ſeu deſiderium efficax ingrediendi religionem, de quo propoſito in corde exorto ait D.Thom. ſuprà ad primum, dubitari non poſſe quin ſit ab Spiritu ſancto, & ideo neceſſarium non eſſe probare illud: tunc ergo neceſſaria non eſt deliberatio, aut conſultatio. Si verò homo in ſe non ſentit hanc Dei vocationem, non eſt etiam quòd deliberet, aut conſultet de ingreſſu, quia temerarium eſſet ſine diuina vocatione de ingreſſu religionis tractare. Reſpõdeo in vtroque caſu poſſe eſſe conuenientem, & moraliter neceſſariam conſultationem. Vnde ad priorem partem dilemmatis quidam non admittunt illam doctrinam D. Thom. putántque propoſitum, ſeu deſiderium religionis, quanuis ex genere ſuo & obiecto bonum ſit, non ſatis eſſe vt certò conſtet eſſe ab Spiritu ſancto, nam etiam in hoc deſiderio interdum ſe transfigurat Angelus Satanæ in angelum lucis, vt ſignificauit in cap. *licet*, de Regular. Innocentius III. Quod verum eſſe poteſt, non ſolùm quia ſæpe incertum eſt homini, quo fine & intentione ad tale deſiderium euehatur; ſed etiam, quia dubitare poteſt, an religio ſibi expediat, etiamſi deſiderium eius in ſe ſentiat: ſicut etiam poteſt paterfamiliàs in ſe ſentire deſiderium faciendi copioſas eleemoſynas, & coniugatus faciendi votũ caſtitatis, quæ deſideria ex obiectis bona ſint, & nihilominus in conſultationem ſunt adducenda, quia non eſt per ſe notum talia bona eſſe conuenientia talibus perſonis, & conſequenter nec tale deſiderium eſſe ab Spiritu ſancto.

Inſtantia facta ſoluitur.

4. Nihilominus dico deſiderium religionis per ſe ac regulariter loquendo eſſe ab Spiritu ſancto, & vt tale ſuſcipiendum eſſe, nec de hoc conſultare oportere, niſi aliunde ex accidenti aliquid ei adiungatur, quod ſuſpicionem malam inducat, vt ſi homo ſentiat deſiderio honoris, vel alterius commodi temporalis, vel quidpiam ſimile, vnde moueri poſſit. Atque hanc puto fuiſſe mentem D. Thom. Et ratio eſſe poteſt, quia tale deſiderium non ſolùm eſt de optimo obiecto, ſed etiam abſtrahit hominem ab affe-

Deſiderium religionis per ſe & regulariter eſt à Spiritu ſancto, ac proinde ſine conſultatione ſuſcipiendum.

A ctu temporalium rerum, & ab his omnibus, quibus caro delectatur, quod eſt magnum indicium impulſus Spiritus ſancti, vt dixit Bern. ſerm. 1. Pentecoſtes. Addo tamen ad executionem talis deſiderij neceſſariã; eſſe poſſe conſultationem, & regulariter ita exiſtimo, nam ſæpe Spiritus ſanctus præbet deſiderium alicuius rei, cuius executionem non vult: ſicut præbuit Dauidi voluntatem ædificandi templum, & Abrahamo voluntatem ſacrificandi filium, à quibus executionem non acceptauit. Immittit enim interdũ Spiritus ſanctus tale deſiderium propter bonum & meritum ipſius, quanuis ad executionem peruenturum non ſit, aut peruenire non expediat. Et ob
B hanc cauſam, quanuis religioni moraliter conſtet aliquem ab Spiritu ſancto motum illius habitum poſtulare, ſi perſona ipſa religioni non expediat, eam meritò non acceptat: ſic ergo ex parte ipſius perſonæ, quanuis moraliter credat ab Spiritu ſancto moueri, nihilominus dubitare poteſt, & conſultare, an executio talis deſiderij expediat eidem Spiritui ſancto magíſque grata ſit. Vnde ipſum etiam propoſitum, vel deſiderium religionis ab Spiritu ſancto datum, regulariter, ac moraliter loquendo, intelligendum eſt ad hoc maximè dari, vt de religione aſſumenda conſulatur, & tractetur cum affectu ingrediendi, ſi magis ad diuinum obſequium
C expedire iudicetur. Solùm excipi poteſt alius caſus, in quo ita ſit per ſe notum & euidens perſonam eſſe aptam ad religionem, & religionem conuenientem illi, & tam efficax ſit motio Spiritus ſancti, vt ſtatim etiam per ſe appareat conſultationem eſſe ſuperuacaneam.

Bernard.

Ad executionem talis deſiderij neceſſaria eſt regulariter conſultatio.

Ad aliud membrum reſpondeo generaliter verum eſſe, ſine aliqua præuia inſpiratione, & vocatione Spiritus ſancti non poſſe eſſe locum huic conſultationi, quia non poteſt talis conſultatio moraliter inchoari, niſi ex aliquo bono affectu, & ſancta cogitatione circa religioſum ſtatum aſſumendum. Suppono enim ſermonem eſſe de conſultatione, quæ ſeriò & bona intentione, & animo id efficiendi, quod
D Deo gratius fuerit, inchoetur, quæ propterea opus magnæ pietatis eſt, cuius initium ab Spiritus ſancti vocatione, & excitatione ſumendum neceſſariò eſt. In hoc ergo ſenſu verum eſt ante vocationem Spiritus ſancti non eſſe huic conſultationi locum. Eſt tamen in hac vocatione differentia notanda, nam aliquando eſt cum affectu & deſiderio religionis, ita vt vel ſimpliciter, vel quantum eſt ex parte ſua illam deſideret, ſi expediat, & tunc dicitur eſſe abſolutè & propriè vocatio ad religionem, de qua in priori membro dictum eſt. Aliquando verò quanuis homo in ſe non ſentiat illum affectum, aut deſiderium, habet nihilominus cogitationes aliquas vel motiones internas, vel circa
E mundi pericula, vel circa excellentiam, & auctoritatem religioſi ſtatus, vel circa electionem de ſuo ſtatu faciendam, cum in differentia ad eligendum id quod ſibi fuerit melius iudicatum, vel circa ſimilia obiecta; & tunc iuxta vulgarem exiſtimationem, & loquendi modum non exiſtimat quis ſe habere vocationem religionis, quanuis re vera iam ex parte Spiritus ſancti aliquod vocationis initium illud ſit. Loquendo tamen prædicto vulgari modo negandum eſt eſſe temerarium ſine vocatione Spiritus ſancti de religionis ingreſſu tractare, aut conſultare. Nam ad hoc ſufficit quodlibet initium ſanctæ cogitationis circa

5. Ad conſultandum de ingreſſu religionis nõ expectanda motio extraordinaria Spiritus ſancti, ſed ſufficit aliqualis.

circa huiuſmodi obiectum ab Spiritu ſancto datæ. Quia hoc ipſum poteſt meritò in conſultationem venire, an ſcilicet expediat religionem ingredi ſine alio ſpeciali deſiderio, aut affectu ſuperiùs immiſſo ex vi ſolius efficacis electionis factæ maturo iudicio poſt talem cōſultationem: nam quòd hoc ſæpe expediat, & experientia compertum eſt, & ratione, quia in aliis operibus virtutum ſæpe conueniens eſt, vel potiùs neceſſarium hoc modo operari: ergo & in præſenti, quia non eſt ratio cur hîc ſemper expectanda ſit extraordinaria gratia, vel vocatio Spiritus ſancti, qua tribuatur deſiderium de ſe efficax priuſquam humana conſultatio ac deliberatio præcedat: non eſt ergo ſemper illud genus vocationis expectandum, ſed quælibet occaſio vel ſancta B cogitatio ab Spiritu ſancto data arripienda eſt, ſaltem vt prudens conſilium, ac deliberatio fiat.

6. *Secunda aſſertio. Vt ingreſſus religionis debitè fiat, eget bona intentione, ac volūtate perfectè ſpontanea.* Secundò dicendum eſt ad debitum modum huius ingreſſus pertinere, vt debita intentione, atque adeò vt ſponte ac perfectè voluntariè fiat. *Probatur prima pars.* Prior pars per ſe nota eſt, quia in omni opere bono, vt rectè fiat, neceſſaria eſt bona intentio: ergo multo magis in hoc quod grauiſſimum eſt; vnde non ſolùm debet eſſe talis finis honeſtus, ſed etiam tali ſtatui proportionatus, quia hoc etiam ſpectat ad conuenientem & prudentem modum operandi. Quis autem hic finis proportionatus ſit, & quæ debeat eſſe hæc diſpoſitio & intentio volentis ingredi religionem, latè explicant S.Bernard. ſerm. 24. art. 2. c. 1. & 2. Caiet. 2. 2. q. 189. art. vltim. Nauarr. Comment. 1. de Regular. num. 7. *D.Bernard. Caiet. Nauarr.* Nobis verò ſufficit quod 1. 2. q. 1. c. 2. dicitur fidem ingrediendi religionem eſſe Deo irreprehenſibiliter militare, & Apoſtolicam vitam imitari. *Finis ingrediendi religionē, eſt vita irreprehenſibilis, & Apoſtolicæ imitatio.* Et ideo valde errant, vt piè adnotauit Nauarrus Comment. 1. de Regul. num. 7. & ſequentibus qui religionem ingrediuntur, vel tædio parentum, aut infelicium euentuum, vel vt euitent egeſtatem, vel contemptum, aut propter ſimiles cauſas; quia hi fines vel honeſti non ſunt, vel non proportionati ingreſſui religionis.

7. *Occaſio ab intentione ingrediendi religionem diſtinguēda eſt.* Oportet tamen occaſionem ab intentione diſtinguere, ſæpe enim voluntas, ſeu deſiderium ingrediendi religionem occaſionem ſumit ab aliquo huiuſmodi temporali motiuo, vel euentu, & D tamen finis eiuſdem ingreſſus poſtea non conſtituitur in huiuſmodi temporali fine, ſed in diuino obſequio, vel alio ſimili. Sæpe enim, vt aiunt, vexatio dat intellectum & afflictio temporalis excitat hominem vt de rebus æternis cogitet, & temporalia deſpiciat, atque ita paulatim eò peruenit vt æterna quærere ſtatuat, & propter illa humana omnia relinquere. *Ingreſſus religionis propter honeſtum finem ex temporali occaſione prouenīens, eſt approbandus, ſed tamen diligenter examinandus.* Ideóque non eſt facilè contemnēda deliberatio religionis, quæ ex huiuſmodi temporalibus incommodis initium habet, ſed eſt diligentiùs examinanda, nam, ſi tantùm fuit occaſio, non obſtat, hæc enim potiùs eſt frequens via, qua Deus excitat homines ad E meliora. Si tamen illud retinet propriam rationem motiui, & finis, tutum non eſt eo conſilio religionem ingredi: tum quia cùm ſit temporale, & caducum, facilè mutari poteſt: tum etiam, quia qui eo animo ingreditur, nec poteſt habere prōptam voluntatem ad tendendum ad perfectionem, quæ eſt proprius finis religioſi ſtatus, nec poterit cum alacritate onera religionis ſuſtinere, nec cum fiducia diuinam gratiam ad id neceſſariam poſtulare, atque ita vel in eo ſtatu non perſeuerabit, vel in eo nunquam proficiet, nec erit ei iugum ſuaue, ſed oneroſum valde, vt rectè do-

A cuit D.Thom. & expoſuit Caiet. 2. 2. q. 189. art. vltim. & Nauarr. ſupra.

8. *Probatur ſecūda pars aſſertionis quoad plenam voluntatem.* Atque ex probatione huius partis facilè infertur, & probatur altera: nam quod fit ex honeſto, ac perfecto fine virtutis, fit ſponte, ac plena voluntate; ſed ingreſſus religionis propter huiuſmodi finem intendendus eſt: ergo. Ac propterea nō debito modo religionē ingreditur, qui propter timorem, vel reuerentiam paternam, religionem ingreditur, quia nec debito fine, neque integra voluntate ingreditur. Similiter qui per dolum vel fraudem ad religionem inducitur, & ita ingreditur, non plenè voluntariè ingreditur, & ideo etiam in tali ingreſſu non debitus modus ſeruatur, quanquam culpa hæc tunc non ſit ex parte ingredientis, ſi bona fide proceſſit, & ſufficientem diligentiam adhibuit, ſed ex parte decipientis, qui in hoc non paruam iniuriam ei intulit. Sed in hoc defectu voluntarij in huiuſmodi ingreſſu aduertendum eſt, aliquando poſſe eſſe talem, vt actum irritet, aliquando verò vt ſolùm prohibeatur actus ſic fieri, quanuis validus ſit, etiamſi ita fiat. Hoc poſteriori modo eſt illicitus ingreſſus ex indebito fine; poſteriori autem modo eſt prohibitus ingreſſus ex metu cadente in conſtantem virum. Quanquam, ſi propriè loquamur, impedimentum irritans, quod hîc eſſe poteſt, magis pertinet ad nullitatem profeſſionis, quàm primi ingreſſus, de quo nunc agimus: C quantumuis enim inuoluntariè quis ingrediatur, ſi poſtea ablato metu, aut ignorantia, vel alio ſimili impedimento, plena voluntate ratū habeat priorē ingreſsū, illa ſufficiet ex parte ſua, vt profeſſio poſtea ſubſequuta valida ſit. Et ideo talis ingreſſus non eſt ſimpliciter inualidus, ſed quaſi ſub prædicta conditione, donec tale impedimentum auferatur, ſicut ſuprà in ſimilibus dictum eſt. Quapropter non oportet hîc in particulari tractare, quando ex hoc defectu volūtarij ingreſſus ſit nullus, nam de ipſa profeſſione infrà commodiùs explicandum eſt.

Hîc verò dubitari poteſt an in hoc ordine 9. computari debeat ingreſſus religionis, ſi propter importunas preces, vel blanditias fiat: nam tunc etiam videtur minus voluntarius ingreſſus, quia importunæ preces quandam vim moralem obtinent, blandimenta etiam libertatem diminuunt, tum quia extrinſecus voluntatem attrahunt, & quodammodo determinant, tum etiam, quia impediunt perfectum iudicium, & deliberationem. *Ingreſſus religionis eſt imperfectus quoad modum, ſi fiat propter importunas preces, aut blanditias.* Reſpondeō hunc ſine dubio eſſe imperfectum modum ingrediendi religionem, multíſque periculis expoſitum, præcipuè ſi per ea media homo inducatur ad ſuſcipiēdam religionem, ex aliquo humano, ac temporali motiuo, vt frequentiùs contingit, quando per hæc media religio procuratur. *Vide cap. conſtituit 20. q. 3.* Nam ſi quis non ſiſtat in his humanis rationibus, ſed eis tantùm vtatur ad voluntatem alterius captandam, vt libentiùs attendat ad religionis bona conſideranda, vt ita paulatim, & ex honeſtate eius, & ex debito fine, ad illam deſiderandam inclinetur, ſic non erit in illis mediis vlla inordinatio, ſeu intrinſeca malitia, quanuis regulariter fortaſſe non expediant, quia non ſunt media ſatis proportionata, & regulariter impediunt perfectam conſiderationem, & intentionem purè ſpiritualem, qualem tam perfectam mutatio requirit.

Atque huc ſpectat quæſtio quam D.Thom. tractat 2. 2. quæſt. 189. art. 9. an liceat alium ad religionem inducere. Cui abſolutè reſpondet id 10.

eſſe licitum, & maximè meritorium, per ſe loquendo, & exceptis mediis inordinatis, quæ ſunt per accidens, ex quibus tria tantum enumerat, violentiam, deceptionem, & ſimoniam, nam ad hæc reduci poſſunt omnia, quæ grauem malitiam, vel inordinationem tali actui adiungere poſſunt; vnde ex genere ſuo peccata mortalia ſunt, quanuis ex leuitate poſſint eſſe venialia, præſertim duo priora. Secluſis ergo his, quæ extrinſeca ſunt, ſentit D.Thom. ex ſuo genere bonum opus eſſe veris ac ſolidis rationibus perſuadere alium, vt religioſus fiat. Cuius ratio eſt, quia ille actus ex obiecto eſt bonus, nam in vniuerſum inducere ad bonum, bonum eſt, & ex ſe non habet neceſſariò aliquam circunſtantiam malam; cur enim, aut vnde illam habebit? ergo ille actus per ſe bonus eſt. Quæ ratio etiam probat, quod & D.Thom. etiam ſentit, (eo quòd exceptio firmat regulam) non eſſe malum vti aliis mediis humanis ad conciliandam piam alterius affectionem, non vt propter humanas illas rationes moueatur, ſed vt ad diuinas rationes audiendas & conſiderandas meliùs applicetur; quanuis autem, vt dixi, hoc non ſit per ſe malum, cauendum eſt ne in indiuiduo ita excedatur, vt in quandam moralem vel violentiam, vel deceptionem inclinetur. Timendum eſt etiam periculum inconſtantiæ, in eo qui ſic attrahitur, quia poſtea mutatis rebus, facilè etiam mutatur illa pia affectio: rationes etiam illæ, quæ efficaciter propoſitæ, multum mouebant, poſtea vel obliuioni tradun tur, vel ita tepidè conſiderantur, vt nihil moueant; & ideo magna prudentia vtendum eſt in huiuſmodi actu inducendi alium ad religionem: petenti enim conſilium, veritas liberè proponenda eſt. Ille etiam quem Spiritus ſanctus mouere cœpit, iuuandus eſt, vel vt in ſancto propoſito firmus maneat, vel vt Spiritui ſancto non reſiſtat, ſed potiùs per orationes & bona opera ſe diſponat, vt ab illo efficacius moueatur. Priùs autem quàm Spiritus ſanctus incipiat aliquem vocare, rarò expedit, vt opinor, illum directè inducere, ad hunc ſtatum aſſumendum, quanuis optimum ſit ad Dei timorem & conſcientiæ puritatem, & ad vitanda pericula peccandi quemlibet excitare, & inducere, ſimúlque ſtatus religioſi commoda, & excellentiam proponere.

Bonum eſt ſuadere religionis ingreſſum; ſed cum magna prudentia hoc faciendum eſt.

CAPVT IX.

Quæ libertas requiratur ad religionis ingreſſum.

1. LIbertas quæ ad religionis ingreſſum requiritur, à triplici defectu ſeu impedimento debet eſſe immunis, in primis à violentia, quam manifeſtum eſt continere grauem iniuriam ex ſuo genere, quia cogere aliquem ad id, quod ipſe facere non tenetur, quódque Deus voluit, ita vnicuique eſſe liberum, vt non præcipiatur, ſed tantùm conſulatur, contra iuſtitiam eſt. Deinde eſt hoc etiam contra religionem ipſam, & contra libertatem quam talis actus intrinſecè requirit. Quapropter iure canonico meritò ſtatutum eſt, ſi violentia ſit grauis, ita vt inferat metum cadentem in conſtantem virum, profeſſio nulla ſit, vt infrà ſuo loco latiùs videbimus. Dico autem hanc violentiam eſſe peccaminoſam, & continere grauem iniuriam, quando ad hoc directè inducitur, imò vel comminatio alicuius mali vel

Prima aſſertio. Violentia iniuſta, & ad ingreſſum religionis inducta directè, eſt peccaminoſa, & hic prohibita.

A incommodi ſine aliquo iuſto titulo: nam ſi quis iuſtè poſſit mortem alteri inferre, ſaltem per iuſtitiæ miniſtros, & nolit eam remittere, niſi alius religionem ingrediatur, non peccabit, nec faciet iniuriam. Exemplum eſt ſi maritus nolit parcere vxori adulteræ damnatæ ad mortem, niſi religionem ingrediatur, non enim inferet vim, aut faciet iniuriam, ſed potiùs confert magnum beneficium, nam remittit iuſtam vindictam, & ſic ei maius bonum ſpirituale procurat, qui ſibi iniuriam intulit. Idem eſt de parente, v. g. qui filiam virginem diligenter cuſtodit, ſeueriùs ac rigoroſiùs quàm ipſa velit: nam ſi ob eam cauſam illa tædio affecta eligat monaſterium ingredi, non eſt cenſendus inuoluntarius ingreſſus, nec parenti B imputanda eſt aliqua violentia, ſi reuera non exceſſit nimium, aut filiam malè tractauit ſiniſtra, aut indirecta intentione, vt ad religionem inclinaretur, illa enim iam eſſet quædam indirecta violentia. Quandiu verò non excedit limites paternæ prouidentiæ, quanuis in ea toto ſuo iure ſeuerè vtatur, non poteſt illi vis imputari, quòd ſi inde naſcitur tædium in filia, accidentarium eſt, & ſi quid videtur miſceri inuoluntarij in illo ingreſſu, non eſt morale, vt ſic dicam, ſed quaſi naturale, quale eſt illud quod ex intrinſeco timore mortis, vel ex aliis humanis euentibus oriri ſolet.

Maritus nolens parcere vxori adulteræ ad mortẽ damnatæ, niſi ingrediatur religionem, non facit iniuriam, neque violentiam infert.

Parens ſeuere tractãs filiam, ita vt tædio affecta ingrediatur monaſterium, non facit illi violentiam, dummodo id nõ intenderit, aut nimium excelleit.

Et iuxta hæc intelligendum eſt decretũ quoddam Concilij Trid. ſeſſ. 25. c. 18. de Regularibus C vbi nouam excommunicationem impoſuit his, qui per vim, ſeu metum fœminas cogunt religionem ingredi. Cuius expoſitio ad hunc locum ſpectat, quia non ſolùm incurritur propter vim, vel metum, quo profeſſio extorquetur, ſed etiam quo vel habitus vel ingreſſus ad religionem obtinetur. Itaque quanuis metus, & vis inferatur, ſi de facto puella reſiſtit, & monaſterium non ingreditur, nondum incurritur illa cenſura; quia, vt alibi latiùs diximus, vt cenſura incurratur, neceſſarius eſt actus perfectus, id eſt, habens effectum, quem verba legis in omni proprietate requirunt. At verò ſi puella ingrediatur metu coacta, eo ipſo, qui eam coegerint excommunicationem incurrunt, etiam ante profeſſionem, D imò & ante habitus ſuſceptionem, ſatis enim eſt quòd cogatur ad hunc finem: nam Concilium ſub diſiunctione numerat illos tres effectus, ingreſſum, habitum, profeſſionem, & quemlibet illorum ſufficere inquit ad talem cenſuram incurrendam. Vnde dubitari non immeritò poſſet, an is qui cogit fœminam vt monaſterium ingrediatur, & in coactione perſeuerat, donec habitum ſuſcipiat, ac tandem vt profiteatur, tres excommunicationes incurrat: videtur enim ita aſſerendum. Quia non ſine cauſa Concilium dixit ſub diſiunctione, *ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum religionis, vel ad profeſſionem emittendam.* E Nam hinc fit vt ſtatim per ingreſſum coactum incurratur excommunicatio; ſed in coactione ad ſuſcipiendum habitum eſt noua contumacia, & noua actio per ſe ſufficiens ad incurrendam cenſuram, hanc enim vim habet particula diſiunctiua. Et idem argumentum eſt de coactione ad profeſſionem. Probabile ſine dubio hoc eſt.

2. Exponitur Concilium Tridentinũ in hac materia.

Excõmunicatur qui per vim, ſeu metũ cogit fœminam ingredi monaſteriũ, vel ſuſcipere habitũ, vel profiteri; dummodo ſequatur aliquis horum effectus.

Sed nihilominus ſi loquamur de illo qui à principio cogit fœminam ingredi monaſterium, vt religionem profiteatur, dici poteſt, etiamſi in ea contumacia perſeueret vſque ad profeſſionem, vnam tantùm cenſuram incurrere, quæ quidem 3.

Probabiliter vna tantùm excõmunicatio incurritur.

per

quando quis cogit fœminam ingredi, & in eo animo perſeuerat quouſque ſuſcipiat habitum, & profiteatur.

per primum actum ingreſſus contrahitur, per alios autem magis ac magis aggrauatur, ſicut & contumacia notabiliter augetur. Quia tamen ipſa contumacia moraliter vna eſt quaſi per continuationem, ideo & cenſura videtur eſſe vna. Erit autem ſecurius, quia reuera probabile eſt, eſſe neceſſarium in petenda abſolutione à cenſura, integram cauſam eius aperire, quia, vt minimum, eſt notabiliter aggrauans, & multum varians moralem cauſam, atque adeò morale iudicium eius. Atque ita quòd ad vſum moralem attinet, parum refert tres cenſuras, vel vnam eis æquiualentem appellare. Diſiunctiua autem loquutio Concilij duos præcipuè effectus operatur. Vnus eſt, vt qui cogit ad ingreſſum, ſtatim ſine mora excommunicationem incurrat. Alius eſt, vt licèt quis non coëgerit ad ingreſſum, vel habitum, ſi poſtea cogat ad profeſſionem eum etiam qui ſponte ingreſſus eſt, eandem cenſuram incurrere.

Coactio ad ingreſſum, & ad ſuſceptionem habitus diſtinguitur.

4. Difficile autem eſt illa duo diſtinguere, ſcilicet, coactionem ad ingreſſum, & ad ſuſceptionem habitus, quia non dicitur quis religionem ingredi donec habitum ſuſcipiat; & tamen Concilium illa vt diſtincta numerat, & ſingula ponit vt ſufficientia ad hanc cenſuram. Ad hoc ergo explicandum aduertendum eſt Concilium ſolùm in fauorem fœminarum poſuiſſe hanc cenſuram: quamuis enim graue peccatum ſit viros, ſeu pueros ad religionem cogere, tamen, quia & illud rarius eſt, & viri faciliùs poſſunt iniuriam propulſare, ideo humana lex ſolùm fragilitati fœminarum proſpexit. Solent autem fœminæ aliquo tempore priuſquam habitum ſuſcipiant, monaſteria ingredi, & ideo hunc ingreſſum à ſuſceptione habitum Concilium diſtinxit. Hinc verò interrogatio oritur, an ſi quis cogat fœminam ingredi monaſterium, non eo animo vt inuita permaneat, & ſuſcipiat habitum, ſed vt ibi cuſtodiatur, vel etiam vt paulatim afficiatur, & poſtea ſi voluerit, habitum ſuſcipiat, in hanc cenſuram incurrat. Quia Concilium generatim & indiſtinctè excommunicat eum, qui fœminam ad ingrediendum monaſterium cogit. Reſpondeo in primis, ſi fœmina nondum ad annos pubertatis peruenit, & a parentibus vel tutoribus ita cogitur, non ſolùm hæc cenſura non incurritur, verùm etiam nec peccatum aliquod, per ſe loquendo committi videtur, quia parens habet hoc ius in filiam pro iſta ætate vt ſuprà viſum eſt; & alioqui actio ex obiecto eſt bona, & finis etiam propoſitus bonus eſt. Nec credendum eſt Concilium voluiſſe priuare parentes hoc naturali iure, cùm illud non expreſſerit. At verò ſi talis coactio inferatur ab eo qui nõ habet poteſtatem, clarum eſt actionem eſſe iniurioſam, ac proinde malam. Atque eadem ratione exiſtimo, regulariter loquendo peccare parentem qui filiæ iam puberi hanc vim infert: nam licèt aliquando poſſit excuſari, ſi habitatio illa ad tempus cenſeatur moraliter neceſſaria ad decentiam vel cuſtodiam virginis, tamen ſecluſa hac neceſſitate, cùm filia maioris ætatis iam ſit ſui iuris in his quæ ad ſtatum animæ pertinent, non poteſt licitè cogi à parente ad tam arctam cuſtodiam, ſeu clauſuram, taléмque viuendi modum etiam temporalem. Nihilominus tamen non exiſtimo tunc incurri hanc cenſuram, nec Concilium fuiſſe loquutum de hoc ingreſſu, ſed de illo qui per ſe ordinatur ad ſuſceptionem habitus, & ſub hac conditione, ſeu pactione fit: tum quia in monaſteriis monialium hic ſolus ingreſſus per ſe & iure ordinario permiſſus eſt: ergo de illo tantùm Concilium loquitur, niſi aliud exprimant: tum etiam quia in illo ingreſſu reuera non eſt malitia contraria ſtatus religioſi, aut derogant libertati, qua ſumendus eſt, quam ſolam voluit Concilium præcauere, vt ex verbis eius ſatis conſtat. Sola ergo coactio ad ingreſſum, qui directè, vel indirectè ad religionis habitum ſuſcipiendum ordinatur, prohibetur à Concilio: & in hoc ſenſu vſurpanda ſunt quę diximus to. 5. de cenſu. diſp. 23. ſect. 5. num. 9. Addo inſuper Concilium limitationem quandam addidiſſe huic legi & pœnæ, ſcilicet, niſi coactio fiat in caſibus à iure expreſſis: nam tunc illicita non eſt, & ideo non eſt digna pœna. Vnus ex his caſibus eſt quando quis vouit religionem, & præcipuè ſi ex hoc voto (quod dici ſolet propoſitum mutandi vitam) habitum ſuſcepit, iuxta cap. *conſulti*, cum ſimilibus, de Regular. Alius verò caſus eſt quando coniuges mutuo conſenſu ingreſſi ſunt religionem, & poſt profeſſionem vnius alter vult retrocedere, iuxta cap. *ſignificauit*, & cap. *vxoratus*, de conuerſ. coniugat.

Si fœmina ante annos pubertatis cogatur ad ingreſſum monaſterij, non excommunicãtur parentes, vel tutores ſic cogentes; immo neque peccatum committunt per ſe loquẽdo.

Parens non poteſt ſine peccato cogere filiam poſt annos pubertatis ad ingrediẽdum monaſterium ad educationẽ, vel cuſtodiã tantùm, non tamen eſt propter hoc excommunicatus.

Tandem quoad perſonas & actiones, pro quibus hæc cenſura imponitur, notanda ſunt verba Concilij, nam quoad perſonas ſunt valde generalia, ſcilicet, *Omnes & ſingulas perſonas, cuiuſcunque qualitatis vel conditionis fuerint, tam clericos, quàm laicos, ſeculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes.* Quoad actiones verò in primis fertur in eos, qui *quomodocumque coëgerint*, niſi in caſibus iure expreſſis, atque adeò illicitè & contra iuſtitiam. Per illam autem particulam, *quomodocunque*, ſignificatur non ſolùm directam, ſed etiam indirectam coactionem ſufficere, qualis eſt illa, quam parens infert fœminæ in victu, veſtitu, verbis & aliis actibus contumelioſè illam tractando, & affligendo. Exiſtimo autem ſemper eſſe neceſſarium hoc fieri tali intentione, vt illa tædio affecta tandem ingrediatur: nam ſi ſolùm id faciat vel ex defectu amoris, vel ex naturali conditione, licèt ſequatur hic effectus, non incurretur hæc cenſura, dummodò tempore ingreſſus pater non intelligat, filiam non ſponte ingredi monaſterium: nam ſi hoc intelligens conſentiret, & aliud remedium non adhiberet, iam tunc violentia moralis conſummaretur. Maximè, quia ſtatim Concilium extendit hanc cenſuram ad omnes, *qui conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, quíque ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere, quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum vel auctoritatem interpoſuerint.* Hæc autem omnia ad coactionem referuntur, & ideo ſi illa non interueniat, non habet locum hæc cenſura. Vnde licèt dolus non minùs cauſet inuoluntarium quàm coactio, nihilominus qui conſilio ſuo decipit, vel deceptioni cooperatur, vt fœmina monaſterium ingrediatur, non incurrit hanc cenſuram, quia illa non eſt coactio, & lex pœnalis non eſt extendẽda ad caſum ſimilem. Hinc etiam Cardinalium congregatio cenſuit non incurrere hanc cenſuram, patrem qui filiam relinquit hæredem, ea conditione vt monaſterium ingrediatur, quod ſi noluerit, monaſterium inſtituit, filiæ autem ſolùm relinquit alimenta neceſſaria, quia illa non eſt coactio, nec inductio per vim, ſed potiùs per modum concupiſcentiæ. Tandem declararunt iidem Cardinales fœminam ſic incluſam per vim in monaſterium, educendam eſſe, & ſi

Excommunicatio hæc ligat quaſcũque perſonas.

Cõtrahitur per ſolam coactionem directã, vel indirectam.

Non incurrit hãc cenſurã pater qui relinquit hæredẽ filiam ea conditione, vt ingrediatur monaſterium.

ſi aliquod nocumentum ob eam cauſam paſſa eſt, A eorum expenſis compenſandum eſſe, qui talem vim intulerunt.

6\. *Deceptio poteſt eſſe vel ex parte religionis, vel ex parte ingredientis.*

Secundus defectus, qui aduerſatur libertati ad ingreſſum religionis requiſitæ, eſt deceptio, circa quam aduertendum eſt deceptionem in hoc ingreſſu poſſe interuenire, & ex parte religionis, & ex parte religioſi, & vtramque ſufficere vt in hoc negotio debitus modus non ſeruetur. Deinde eſt aduertendum quidquid grauioris culpæ in tali ingreſſu ex deceptione interuenire poteſt, magis eſſe in decipiente, quàm in eo qui decipitur: in hoc enim ad ſummum eſſe poteſt imprudentia aliqua vel facilitas in credendo ex leuitate animi, aut ex nimia affectione proueniens, quæ regulariter excuſari poterit à graui culpa, maximè B in ipſo ingrediente: nam ex parte recipientis maior eſt obligatio adhibendi diligentiam, tum quia non tractat rem priuatam vt propriam, ſed pertinentem ad commune bonum religionis, tum etiam, quia ex officio ad id tenetur. Ex parte autem decipientis ex obiecto ſuo grauis eſt talis culpa, quia iniuſtitiam continet, quanquam ſi deceptio ſit in re leui, quæ non poſſet multum mouere voluntatem, excuſabitur culpa mortalis, vel etiamſi non ſit formalis, ſeu ex intentione decipiendi, ſed tantùm materialis, ſaltem directè: nam tunc licèt indirectè propter negligentiam ſit aliquo modo voluntaria, raró erit mortalis culpa. An verò ob talem deceptionem actio ſit nulla, circa profeſſionem tractandum eſt: nam in ingreſſu, ſeu receptione, vt ſuprà dixi, non habet ſpecialem difficultatem, quia nulla eſt lex poſitiua abſolutè irritans talem receptionem præter conſtitutionem Sixti V. quam infrà exponam: ſecluſa autem ſpeciali lege irritante receptio non poteſt eſſe nulla, niſi in ordine ad profeſſionem durante eodem defectu, quando ille talis eſt vt profeſſionem irritet, niſi per aliam voluntatem perfectè liberam, ſeu ex perfecta ſcientia prior ingreſſus vel receptio rata habeatur.

Deceptio in religionis ingreſſu aliquando eſt mortalis, aliquando venialis.

7\. *Colligitur primò. Qui iudicat aliquem ineptum, & tamen conſulit ingredi religionem, peccat grauiter, poteſt tamen excuſari ſi procedat bona fide.*

Atque hinc colligitur grauiter peccare eum qui conſilium præbet petenti, vt religionem vel talem religionem ingrediatur, decipiens illum, quia aliàs intelligit, vel ſecum iudicat illum non eſſe aptum ad talem ſtatum, vel ſimpliciter ei D non expedire, quia decipit illum in re graui, & munere conſiliarij abutitur, cùm teneatur illud fideliter exercere, eo ipſo quòd illud acceptat. In huiuſmodi autem perſona, quando bona fide procedit, facilè habet locum excuſatio à culpa graui, quia non id conſulit animo decipiendi, ſed fortaſſe ex nimio timore, vt maius alterius bonum impediat. Debet tamen vir prudens hunc timorem cohibere, nam ſi pura intentione procedat, non peccabit, ſed rectè faciet conſulendo, quod coram Deo iudicat eſſe hîc & nunc melius, etiamſi ſuo conſilio alter à religione deſiſtat. Poteſt autem hîc non immeritò interrogari, an è E conuerſo peccet mortaliter, qui ſuo conſilio alium à religione auertit, decipiendo illum, vel quia reuera intelligit, nihil eſſe in illo quod vtilitatem religionis impediat, vel quia temerè & ſine ſufficienti conſideratione ex humano affectu conſilium præbet. Quidam enim exiſtimant hoc per ſe non eſſe peccatum mortale, quia licèt ſit deceptio, non eſt in bonis neceſſariis ad ſalutem, neque inde redūdat aliquod graue onus in eum qui decipitur. In quo videtur eſſe differentia, inter hanc deceptionem, & præcedentem. Nam cùm quis per deceptionem cogitur religionem A intrare, inuolūtariè ſuſcipere cogitur graue onus, ſimúlque religioni fit iniuria, nam etiam oneratur perſona ſibi minimè conueniente. At verò quando aliquis per deceptionem à religione remouetur, nec bono ſibi debito priuatur, nec damno aliquo afficitur. Eadémque ratio eſt de religione, quia nulla ei fit propria iniuria.

8\. *Colligitur ſecundò. Qui decipit auertendo aliquem ab ingreſſu religionis, peccat grauiter.*

Nihilominus exiſtimo etiam hanc deceptionē ex ſuo genere peccatum eſſe mortale, quia grauem iniuriā continet contra talem perſonā, & aliquando etiam contra religionem. Ratio in primis eſt, quia deceptio ex ſe eſt mala, & iniurioſa proximo, maximè quando intercedit conſultatio: nam, vt ſuprà dicebam, qui acceptat conſiliarij munus, eo ipſo veluti ex quodam tacito pacto B obligatur ad conſilium fideliter præſtandum. Quæ obligatio maior eſt, quando conſilium ad bonos mores pertinet, & deceptio non fit ſine magno detrimēto eius qui decipitur; quæ omnia in præſenti concurrunt; & ideo non dubito quin talis deceptio grauem iniuriam contineat. Nec refert quòd bonum religionis non ſit neceſſarium ad ſalutem, ſed ſupererogationis, quia hoc non obſtat, quominùs carentia talis boni ſit magnum detrimentum, quod inuoluntariè quis patitur per medium iniquum, & iuſtitiæ contrarium. Nam etiam obtinere beneficium non eſt neceſſarium, nec etiam interdum ad hanc vitam tranſigendam, & tamen per deceptionem impedire aliud ne illud obtineat, eſt ſine dubio gra- C uis iniuria: ergo à fortiori in præſenti. Et confirmatur, nam impedire alium per vim ne religionem ingrediatur, eſt peccatum mortale: ergo & per deceptionem, nam hæc duo in rebus moralibus æquiparantur.

9\. Ex quo infero primò hoc peccatum per ſe, & ex vi talis obiecti graue eſſe, etiamſi aliam iniuriam non contineat, ſæpe autem ex alio capite poſſe augeri, & duplicatam iniuriam continere. Prior pars ſatis probata eſt. Poſterior declaratur, quia hæc deceptio ſæpe fit grauiter detrahendo, vel de religioſo ſtatu, vel de aliqua religione in particulari, vt alter ab eius affectu auertatur, & tunc peccatum deceptionis adiungitur peccato defectionis, quod per ſe graue eſt, & circunſtantiam ſpecie diſtinctam, ac proinde in confeſſione aperiendam addit. Sequitur ſecundò, hoc peccatum non ſolùm committi, quando quiſpiam reſpondet petenti conſilium, decipiendo illum, ſed etiam quando propria ſponte quis ſe ingerit ad ſuggerendum prauum conſilium, quo alium decipiat, & à bono propoſito auertat, quia grauitas huius iniuriæ non conſiſtit præcipuè in abutendo munere conſiliarij (quamuis hæc circunſtantia, quando interuenit, non parum augeat malitiam) ſed ad eam ſufficit deceptio cum tam graui nocumento, ſicut ſufficit violentia. Vnde è contrario colligi poteſt ſi quis abſque iniuria violentiæ, aut deceptionis alium auertat ab ingreſſu religionis precibus, vel promiſſionibus, illud non eſſet ex genere ſuo peccatum mortale, quia ibi non interuenit iniuria; neque inductio ad malum, neque auerſio, ſeu abſtractio à bono ad ſalutem neceſſario; cur ergo ibi erit grauis malitia? Nam licèt alter graue detrimentum patiatur, non tamen inuoluntariè, ſicut per vim, aut deceptionem; ſed quia liberè conſentit: ergo inde non redundat in alium malitia, ſaltem moralis. Sed licèt verum ſit tunc non eſſe tam graue peccatum, eſt tamen ſine dubio peccatum multum repugnans ordini charitatis, & reſpectu Dei,

Qui auertit alium à religionis ingreſſu ſolùm precibus, aut promiſſionibus, non peccat grauiter, niſi preces ſint importunę, & ſine vlla cauſa contra certam Spiritus ſācti vocationem.

Dei, à cuius maiori obſequio homo ſeparatur, & reſpectu ipſius proximi, quia à maiori bono impeditur, quod licet precibus fiat, alienum eſt ab officio Chriſtianæ amicitiæ. Accedit etiam quòd per hoc ſæpe Spiritui ſancto mouenti reſiſtitur, quod maiorem deformitatem habet in tertia perſona, quàm in ipſo qui vocatur, nam ipſemet Spiritus ſanctus, dum neceſſitaté præcepti non imponit, concedit licentiam homini vocato, vt ſuo iure liberè vtatur; grauiter autem fert quòd alius ad quem illa deliberatio non ſpectat, ſuis conſiliis, & inſpirationibus reſiſtat. Quare licèt in hoc peccato non ſit iniuſtitia, tamen contra charitatem, ſæpe poteſt eſſe malitia grauis, præſertim ſi preces, ſeu inductio nimis ſint importunæ, & contra Spiritus ſancti vocationem moraliter certæ, & abſque vllo rationabili titulo, & cauſa. Eritque maior culpa, ſi quis abſolutè intendat impedire ingreſſum: nam ſi ſolùm intendat vt differatur, minor erit culpa, & talis poſſet eſſe cauſa, vt eſſet nulla. Sic enim excuſari poſſunt parentes, qui aliquantulum filios detinent, vt eorum conſtantiam experiantur, vel eorum vocationem magis examinent. Et iuxta hæc de aliis cenſendum eſt, ſempérque quoad fieri poſſit, eſt in fauorem religionis inclinandum.

10\. *Colligitur tertiò. Qui decipit in religionis ingreſſu, tenetur tollere talem deceptionem vel infamiã detractionis, vel vim, ſi fortè illata eſt.*

Tertiò videtur ex dictis conſequenter ſequi, quoties interuenit iniuria per vim, vel deceptionem, oriri obligationem reſtituendi in eo, qui iniuriam intulit, quia illa iniuria contra iuſtitiam commutatiuam eſt, ex huiuſmodi autem iniuria intrinſecè naſcitur obligatio reſtituendi. Veruntamen circa hoc aduertere oportet, ſi deceptio fiat cum detractione alterius partis, ſcilicet, vel religionis, vel perſonæ, de cuius ingreſſu agimus, primam & manifeſtam obligationem reſtituendi eſſe, vt fama, ſeu bona opinio eius quod detractum eſt reparetur, vt per ſe conſtat. Poteſt enim hæc deceptio vel detractio interdum fieri de religione cum ipſa perſona ne ingrediatur, vel è conuerſo de perſona cum religione ne illam recipiat: vtrique ergo cum partitione accommoda ſatisfaciendum eſt, ita vt infamatio tollatur. Deinde etiam ſi detractio non fuerit adiuncta, deceptio ipſa tollenda eſt, & veritas aperienda, vt pars decepta in ſuam libertatem reſtituatur. Quòd ſi hoc non obſtante alter perſeueret in priori conſilio, & nolit religionem ingredi, vel religio nolit eum acceptare, non credo teneri deceptorem ad ampliorem reſtitutionem: idémque cenſeo de eo qui vim intulit, quia damnum illud ſpirituale aliter reparabile non eſt, niſi alter conſentiat, vnde ſi conſentire non vult, iam ex parte illius ceſſat ratio obligationis ad maiorem reſtitutionem. Ex parte autem religionis non erat illi ius aliquod acquiſitum in talem perſonam, vt propterea maior reſtitutio illi facienda ſit, de qua re plura inferiùs.

11\. *Excommunicatur qui impedit fœminas ne votum ſimplex caſtitatis, aut religionis emittãt; aut profeſſionem faciant, quæ per veli ſuſceptionẽ ſignificatur.*

Tandem iuxta dicta exponenda eſt alia pars decreti Concilij Trident. ſuprà tractati ſeſſ. 25. c. 13. de Regular. vbi poſtquam anathema tulit in eos qui per vim fœminas cogunt ad ingreſſum religionis, eandem cenſuram extendit ad eos qui illas impediunt, dicens, *Simili quoque anathemate ſubiicit eos, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo ſine iuſta cauſa impedierint.* Circa quæ verba ſolum occurrit aduertendum, cenſuram hanc duplici modo videri vniuerſaliorem, quàm præcedentem. Prior ſumitur ex illa diſiunctiua, *veli accipiendi*, *vel voti emit-*

A *tendi.* Nam ſub priori parte comprehenduntur tres illæ, quæ in priori membro poſitæ fuerant, ſcilicet ingreſſus, ſuſceptio habitus, & profeſſio; nam quidquid horum impediatur, impeditur voluntas veli accipiendi. Nam ſi impeditur ingreſſus, à fortiori impeditur habitus ſuſceptio religionis propria, de qua eſt ſermo: impedito autem habitu neceſſe eſt impediri profeſſionem, quæ per veli acceptionem ſignificatur. Igitur in illa priori parte hæc tria comprehenduntur. Additur verò pars altera, *vel voti emittendi*, quæ ſine dubio aliquid diuerſum ſignificare videtur, & ideo non eſſe intelligenda tantùm de voto ſolenni, quod ſolùm in profeſſione fit, & per veli acceptionem ſignificari ſolet. Videtur ergo Concilium excommunicare eos, qui fœminas impe- B diunt, ne votum etiam ſimplex emittant, & quia veroſimile non eſt ipſum loqui de quocunque voto, quia hoc nec neceſſarium erat, nec fortaſſe conueniens, neque ad intentionem Concilij accommodatum: ideo iuxta ſubiectam materiam determinandum videtur ad votum ſimplex virginitatis, ſeu caſtitatis, per quod ſpecialiter conſueuerunt fœminæ in Eccleſia conſecrari Deo extra proprium religionis ſtatum. Exiſtimo etiam comprehendi votum ſimplex religionis, quod in hac materia eiuſdem rationis cenſetur: eo vel maximè, quòd qui hoc votum impedit, conſequenter, & quaſi radicaliter impedit voluntatem veli accipiendi.

C Aliqui verò per voti emiſſionem intelligunt 12. profeſſionem ipſam, à qua diſtinguunt veli ſuſceptionem tanquam actionem diſtinctam. Sed eſt difficilis expoſitio, tum quia verba Concilij intelligenda ſunt, iuxta vſum, quem habent in aliis canonibus; cõſtat autem antiqua Concilia, & Pontificia decreta, quoties de veli acceptione tractant, religioſam profeſſionem per illam intelligere: tum etiam, quia licèt illa duo in eo rigore ſumpta, diſtinguantur, tamen in re non ſeparantur, nec poteſt vnum ſine alio impediri: quid ergo neceſſarium erat in lege morali ea ſub diſiunctione proponere? Et explicatur ampliùs in hunc modum, nam ſi in monaſterio aliquo monialium ſint aliquæ veram profeſſionẽ emit- D tentes, quibus velum non imponatur, quia ad domeſtica tantùm officia recipiũtur; & quiſpiam impediret ne aliqua fœmina admitteretur ad velum, non tamen impediret profeſſionem, profectò non incurreret hanc cenſuram, quia alia circunſtantia valde accidentaria eſt, & quia illud non eſſet impedire ſtatum perfectionis, ſed ſignum quoddam honoris, de quo nihil Concilium curabat: ergo per veli acceptionem intelligit non præcisè accidentalem cæremoniam, ſed ipſam ſubſtantialem profeſſionem.

13\. *Ad hãc excommunicationem contrahendam requiritur, vt iniuſtè impediat.*

Alia ampliatio continetur in illo verbo, *quoquo modo impediat.* Nam in priori parte dixerat E Concilium, *quomodocunque coëgerint.* Vniuerſaliùs autem quid eſſe videtur quoquo modo impedire, nam impeditur quis non tantùm per coactionem, ſed etiam multis aliis modis quos comprehendere voluit Concilium, ſi iniuſti ſint, & ideo phraſim locutionis mutauit. Primò ergo clarum eſt ibi comprehendi omnes qui per vim directè vel indirectè illatam ipſi fœminæ, directè impediunt eius voluntatem, ſcilicet, per graues minas, & cætera ſimilia, vt ſuprà explicatum eſt. Deinde comprehendi exiſtimo eos qui per ſimilem vim monaſterio illatam impediunt, ne ibi admittatur, nam ſic etiam iniuſtè impediunt volun-

voluntatem veli accipiendi. Idem cenſeo ſi hoc fiat per dolum & fraudem, quæ circa monaſterium etiam verſetur, illud ſcilicet, circa opinionem de tali fœmina decipiendo, ſi tandem hoc modo voluntas eius de velo accipiendo, impediatur: nam præterquam quòd tota hæc dici poteſt quædam violentia moralis, propriè etiam ac formaliter ſub verbis Concilij comprehenditur.

14. Incurritur hæc excommunicatio impediẽdo per deceptionem; non verò per preces, aut promiſſiones.

Magis dubitari poſſet de decipiente ipſam fœminam, & per illam deceptionem impediente, ne velum accipiat, vel votum emittat: nam ſic decipiens propriè non impedit voluntatem, id eſt, voluntatis executionem, de qua Concilium loqui videtur; ſed facit vt talis voluntas non habeatur, vel vt mutetur, quod longè diuerſum eſt. Sicut etiam qui precibus & promiſſionibus obtinet à fœmina ne continentiam profiteatur, ſine dubio impedit ne velum accipiat, aut votum emittat; & tamen nemo dicet illud ſub hac cenſura comprehendi, quia propriè non *impedit voluntatem*, ſed procurat vt voluntas mutetur, vel non habeatur. Et eſt quidem hoc probabile, & quoad hanc poſteriorem partem de precibus non dubito, quin ita ſit non ſolùm propter rationem factam, ſed etiam quia ille modus non continet iniuſtitiam, nec cauſat propriè voluntarium; & ideo in rigore non eſt impedimentum, de quo loquitur Concilium. De decipiente verò res eſt magis dubia, & ſcrupuloſa, quia reuera iniuſtè impedit voluntatem, & verba Concilij, *quoquo modo decipiat*, valde generalia ſunt, neque eſt cur limitetur ad ſolam executionem voluntatis, quæ immutata maneat: nam ſi ipſa mutatio eſt inuoluntaria, qualis eſt illa quæ ſit per deceptionem, ſatis impeditur ipſa voluntas à ſuo deſiderio quando per deceptionem fit, vt in eo non perſiſtat. Solùm ergo excipit Cõcilium caſum in quo voluntas ex iuſta cauſa impeditur, vt, v.g. quia non ſuppetit facultas temporalis neceſſaria ad ingreſſum religionis, vel quia propoſitum, aut deliberatio non ſatis examinata eſt; in his enim caſibus ceſſat iniuſtitia, & conſequenter etiam ceſſat hæc pœna.

15. Tertius defectus qui ſuo modo minuere poteſt libertatem ingreſſus religionis, eſt ſimonia; poteſt enim hic defectus redundare in diminutionem libertatis, vel ex parte perſonæ, ſi pretio dato ad religionis ingreſſum trahatur, vel ex parte religionis, ſi propter pretium illum admittat, & ideo hîc breuiter explicari poteſt. Aduertendum igitur eſt, aliud eſſe aliquid in pretium religioſi ſtatus conferre, aliud verò eſſe conferre aliquid ea occaſione non quidem in pretium, ſed vel in eleemoſynam, vel ob beneuolentiam, vel, quod frequentius eſt, alimentorum gratia: hoc enim poſterius non ſufficit ad ſimoniam, ſed oportet vt ratio pretij interueniat, vt omnes Doctores in propria materia, ſpecialiter Caiet. in Summ. verb. *Simonia*, & Soto lib. 9. de Iuſtit. q. 7. art. 1. Vnde fit vt practicè ac moraliter loquendo, rarò hic ingreſſus ſit illicitus titulo ſimoniæ, etiamſi largitio aliqua, vel acceptio alicuius temporalis commodi intercedat. Nam in primis conſtat ex communi vſu Eccleſiæ in monaſteriis monialium recipi aliquid in congruam ſuſtentationem religioſæ, & quod dotis nomine ſolet ſignificari, de qua etiam ſolet pactum præcedere in quo non cenſetur eſſe ſimonia, quia illud non accipitur tanquam pretium profeſſionis, ſeu religionis, ſed cauſa ſuſtentationis. Atque ita intelligendus eſt textus in cap. *quoniam*, de Simonia; conſuetudo enim eſt optima legum interpres, & textus ille expreſsè loquitur de pretio; hîc autem reuera pretium non interuenit, ſed ſuſtentatio. Sic ſacerdos dicturus ſacrum, qui aliquid in ſuſtentationem recipit, nec Simoniacus eſt, nec pretium accipit. Vnde eadem ratione, ſi religio vel monaſterium multùm indigeat, non erit ſimonia, ſi ab eo, qui vult ingredi, poſtuletur, vt habitum, vel aliquid ſimile neceſſarium ad eius ſuſtentationem ſecum afferat; in quo tamen multum obſeruandum eſt, vt ſcandalum vitetur. Et ob eandem rationem ait Soto lib. 9. q. 6. art. 2. ad 4. non eſſe ſimoniam munuſculis aut beneficiis allicere voluntatem alicuius, vt religionem ingredi velit; & è conuerſo non eſſe ſimoniam dare priùs copioſas eleemoſynas monaſterio, vt illud reddat ſibi beneuolum, & piè affectum: dummodo enim omnis ſuſpicio pacti, vel conuentionis tacitæ ceſſet, ſimonia non committitur. Quomodo intelligendum eſt cap. *de regularibus*, de Simonia, & cap. *quam pio* 1. q. 2. Quia ergo regulariter loquendo ſi aliqua largitio interuenit, non habet rationem pretij, nec conuentionem, aut obligationem expreſſam, vel tacitam, ideo dico regulariter non eſſe ex hoc capite ſacrilegam receptionem, vel ingreſſum: ſi autem aliquid eiuſmodi interueniret, tunc eſſet damnabilis, iuxta prædicta iura. Secluſo autem vitio Simoniæ poſſet hæc actio eſſe reprehenſibilis, vel ratione ſcandali, vel ſi eſſet nimia quæ libertatem ingredientis per debitam intentionem impediret, vt ſæpe contingit, quando aliquis humano modo affectus per hæc temporalia beneficia ſine ſufficienti deliberatione & conſideratione, & propter humana etiam motiua habitum religionis ſuſcipit. Quanta verò & quam grauis ſit talis culpa, ex circunſtantiis perſonarum, & actionum prudenter penſandum eſt.

Notandum primò. Vt detur ſimonia pro ingreſſu religionis, debet interuenire ratio pretij; & nõ ſufficit quòd detur dos, eleemoſyna, aut largitio, ſecluſo tamẽ pacto; niſi detur pro congrua ſuſtentatione. *Vide auctorem tom 1. lib. 4. de ſimonia cap. 17.*

16. Notandum ſecundò. Ex nouitij bonis ante profeſſionẽ nihil poteſt tribui monaſterio: ex aliis verò poteſt. Eſt prohibitum ſub excommunicatione.

Secundò obſeruandum eſt hoc loco decretum Concilij Tridentini ſeſſ. 25. c. 17. de Regular. vbi ſtatuit, *Ne ante profeſſionem excepto victu & veſtitu nouitij, vel nouitiæ, illius temporis, quo in probatione eſt, quocunque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius, monaſterio aliquid ex bonis eiuſdem tribuatur, ne hac occaſione diſcedere nequeat, quòd totam, vel maiorem partem ſubſtantiæ ſuæ monaſterium poſſideat.* Et infrà addit pœnam his verbis, *ſub anathematis pœna.* In quo primò obſeruandum eſt Concilium non prohibere hãc largitionem tanquam per ſe illicitam, ſed vt ſemper conſulat libertati nouitij. Et ideo non prohibet illam ſimpliciter, & pro omni tempore, ſed ante profeſſionem: illius ergo profeſſione (quod antea dicebamus) bona nouitij tribuere monaſterio, non eſt malum, ſed laudabile, ſi iuſto titulo, vel liberaliter fiat. Deinde etiam ante profeſſionem non prohibet huiuſmodi largitionem fieri ex quibuſcunque bonis, ſed ex bonis eiuſdem nouitij. Vnde ſi parentes, propinqui, vel amici de ſuis propriis bonis aliquid velint tribuere monaſterio in gratiam nouitij, vt beneuolentiùs tractetur, vel ſuſcipiatur, non ageret contra hoc decretum, quia textus expreſsè dicit, *de bonis eius*, & quia tunc non habet locum ratio Concilij: nam per hoc nihil minuetur libertas nouitij, quia cùm illa bona ad illum non pertineant, neque illa recuperare poſſit, aut debeat, inde non fit difficilior eius egreſſus, ſi religionem dimittere voluerit: item quia Concilium vtitur hoc verbo, *tribuatur*, dubitari poteſt an per modum

modum mutui poſſit dos, v. g. quæ promiſſa eſt moniali, ante profeſſionem conferri, quia mutuare non eſt tribuere, & lex odioſa ad rigorem verborum coarctanda eſt. Nihilominus hæc videtur eſſe magna fraus legis, quia non minus ex mutuo, quàm ex alia largitione impediretur libertas nouitij: nam etiam ſæpe difficilè recuperatur quod titulo mutui datum eſt. Eò vel maximè, quòd hîc non poteſt abſoluta donatio interuenire, ſed ſolùm ſub ea conditione, ſi nouitius perſeuerauerit: ergo hanc & quamcunque aliam, quæ virtute illam includat, prohibet Concilium, in illo autem mutuo ſimilis donatio virtute includitur. Nam ſi nouitius perſeueret, obligatio reddendi ex mutuo ceſſabit. Cenſeo igitur hoc etiam eſſe prohibitum, & per verbum tribuendi intellexiſſe Concilium quamcunque actualem traditionem bonorum nouitij, per quam in poteſtatem, vſum, adminiſtrationem, vel etiam dominium religionis deueniant, non obſtante quacunque obligatione illa reddendi, ſi nouitius habitum dimittat. Neque exiſtimo admittendam excuſationem, quam aliqui prætendunt, ſcilicet, tale eſſe monaſterium, vt ſine vlla difficultate poſſint ab eo recuperari quæcunque bona: nam etiamſi hoc ſupponatur, non propterea ceſſat prohibitio Concilij, quia ceſſante fine legis in particulari, non ceſſat obligatio legis. Nonnulla autem veriſimilitudo eſſe poſſet, ſi bona mutuò darētur monaſterio reſtituēda ante tempus profeſſionis, Vt, v. g. ad quinque vel ſex menſes, tunc enim non ſolùm in particulari caſu, ſed etiam per ſe, & ex vi talis actionis ceſſare videtur finis Concilij, nec videtur illa eſſe largitio ſimpliciter, etiam iuxta ſubiectam materiam, quia non conceduntur talia bona ſub ea tantùm conditione, niſi nouitius retrocedat, ſed vt reſtituantur ante profeſſionem, etiamſi ipſe perſeueret. Sed nihilominus exiſtimo talem mutuationem eſſe alienam ab intentione Concilij, & non carere ſcrupulo, quia ſaltem retardare poteſt nouitium, ne ante ſolutum à religione debitum, religionem dimittat, etiamſi id deſideret. Item, quia poſt acceptum tale mutuum facile eſt religioni ſolutionem differre, ſpe retinendi nouitium; & è conuerſo difficile erit parentibus religione compellere, vt ſoluat, ſed potiùs in gratiam nouitij conniuebunt. Quapropter ab omni actione huiuſmodi, vel ſpecie illius, abſtinendum eſt. Aduertere tamen vltimò oportet, ſi quid in hoc peccetur, non incurri propterea excommunicationem ipſo facto donec imponatur, quia verba Cōcilij ſolùm ſunt, *Sancta Synodus præcipit dantibus & recipientibus ſub anathematis pœna, ne hoc vllo modo fiat*, cùm ergo non dixerit, *ipſo facto incurrenda*, neque aliud verbum æquiualens addiderit, non ſententiam latam, ſed ferendam indicare voluit, iuxta receptam doctrinam. Ponderandum autem eſt verbum illud, *ne hoc vllo modo*, nam confirmat omnia quæ diximus.

Mutuum ex bonis nouitij etiã prohibetur à Concilio.

CAPVT X.

A quo & qua forma receptio facienda ſit, vt ingreſſus ſit validus & licitus.

1. NOn poteſt quis religionem ingredi, niſi ab ea recipiatur, nam hæc correlatiua ſunt veluti partes humani contractus, qui non poteſt niſi mutuo conſenſu perfici. Cùm ergo ſufficienter videatur explicata ea quæ ad hûc actum ex parte perſonæ ingredientis pertinet, ſub qua habitu- A dine ingreſſus appellatur: reliquum eſt vt de receptione quæ habitudinem dicit ad aliud extremum, ſcilicet religionem, diſſeramus. Duo autem ad hunc actum ſunt neceſſaria, ſcilicet poteſtas, & debitus vſus eius, qui in modo recipiendi conſiſtit: hæc igitur duo explicanda ſunt.

Circa poteſtatem manifeſtum eſt eſſe neceſſariū nō ſolùm vt rectè, ſed etiã vt validè receptio fiat, nam ſine poteſtate agendi nihil fit, & ſine poteſtate contrahendi, nullus contractus validus eſt. Quæri ergo poteſt apud quem ſit hæc poteſtas. Eſt autem certum primariò ac principaliter eſſe in ſummo Pontifice. Sed de hoc non agimus, quia ipſe non ſolet hac poteſtate immediatè vti. B quærimus autem de illo in quo eſt proxime hæc poteſtas. In quo eſt ſecundò certum, hanc poteſtatem immediatè eſſe in qualibet religione approbata per Pontificem, & in ſola illa. Primum patet, quia ex vi approbationis talis poteſtas ei confertur, imò in ipſa approbatione intrinſecè includitur: nam ſi religio non poſſet alios recipere, nec conſeruari, nec gubernari poſſet; qualis ergo eſſet eius approbatio? Secunda etiam pars ex ſupradictis manifeſta eſt, quia religio non approbata à Pontifice, non eſt religio, iuxta ea quæ ab Eccleſia ſtatuta ſunt; ergo nec poteſt habere poteſtatem admittendi ad religionem: vnde eo ipſo quòd Pontifex ſibi reſeruauit approbationem religionis, conſequenter etiam C hanc poteſtatem reſeruauit vel ſibi, vel quibus eam ipſe conceſſerit, non concedit autem de facto niſi religionibus à ſe approbatis. Quòd ſi fortaſſe in particulari inſtitutione aliquando eſt in Epiſcopo, vel in alio ſimili prælato, ſemper eſt in ordine ad religionem approbatam à Pontifice, eritque peculiaris ille recipiendi modus, qui in generali doctrina non conſideratur. Quanuis autem hæc poteſtas, ſicut & alia iuriſdictio proximè ſit in toto corpore religionis, nō tamen ab illo toto poteſt immediatè exerceri, vt per ſe notum eſt, quia non poteſt totum ad ſingulos recipiendos congregari.

2. Prima concluſio. Vt receptio in religione fiat validè requirit poteſtatem in recipiente.

Hæc poteſtas eſt immediatè in ſola, & qualibet religione approbata; & includitur in ipſa approbatione.

Relinquitur ergo neceſſarium eſſe, vt hæc poteſtas ſit in prælato vniuſcuiuſque religionis, D quia neceſſariò debet eſſe commiſſa alicui, vel aliquibus perſonis in particulari: ergo maximè prælato religionis, cui eius cura demandata eſt. Supereſt ergo explicandum in quo prælato ſit hæc poteſtas, an in ſingulis proximis, ſeu localibus prælatis, vt ſunt Abbates, Priores, Guardiani, vel in Prouincialibus, aut in Generalibus. Deinde an ſit in ſola perſona prælati, vel ſit cum aliis, qui circa illum actum ſuffragium habeant, ſiue ſint particulares perſonæ ad hoc deſignatæ; ſiue ſint omnes perſonæ eius domus, vel monaſterij, in quo aliquis recipiendus eſt, & an talia ſuffragia requirantur, vt deciſiua, vel tantùm vt conſultiua. Quæ omnes quæſtiones tractari poſſunt vel ſtando in iure communi antiquo, vel ſtando in iure ſpeciali ſingularum religionum, vel iuxta nouum ius editum à Sixto V. in ſpeciali conſtitutione de illegitimis.

3. Hæc poteſtas neceſſariò eſt committẽda alicui, vel aliquibus in particulari.

Dubium eſt in quibus, & quomodo ſit.

Priori modo tractatur hæc quæſtio à Panormitano in cap. *porrectum*, de Regular. n. 5. & 6. & in cap. *ad Apoſtolicam*, eod. tit. n. 4. & 12. vbi varias opiniones refert. Quidam dixerunt hanc receptionem iure communi pertinere ad Abbatem ſimul cum Capitulo. ita tenet gloſſa in cap. vlt. de Reg. in 6. dicens de iure communi hoc pertinere ſimùl ad Abbatem, & capitulū, niſi conſuetudine præſcripta aliud receptum ſit. quòd ſequuntur ibi

4. Prima opinio docet hanc poteſtatem recipiendi iure cōmuni pertinere ad Abbatẽ cum Capitulo ſimul. *Ioannes Monach. Archidia. Panormit.*

Ioannes Monachus & Archidiac. & fundatur in cap. *ea nôſcitur*, de his quæ fiunt à maiori parte Capit. qui tamen textus, vt Panormitanus notauit, non multum probat, quia in eo non eſt ſermo de receptione religioſorum, ſed de præſentatione ad Eccleſias, qua do ius præſentandi eſt in collegio, vt in eodem textu dicitur. Argumentum autem à ſimili efficax non eſt, nam ius præſentandi, non eſt propriè actus iuriſdictionis, ſed priuilegij, ſeu dominij cuiuſdam: receptio autem nouitij ad iuriſdictionem & gubernationẽ ipſius religionis pertinet. Alij ergo dixerunt, hoc pertinere iure cõmuni ad ſolum Abbatem, ex dict. cap. *porrectum*, ibi, *A conuertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate.* & ex dict. cap. *ad Apoſtolicam*, ibi, *Is qui conuerti deſiderat, habitum recipit & profeſſionem emittit, Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente monaſticam, & monachalem habitum concedente*, & infrà, *Prohibendum eſt Abbatibus ne paſſim ante tempus probationis, quoſlibet ad profeſſionem recipiat.* Sed hi textus non conuincunt, quia licèt nominetur Abbas, non excluditur Capitulum; quia poteſt totum à capite nominari, & quia quamuis tantùm nominetur præcipua perſona quæ à tali actione excludi non poteſt, non ideo excluduntur aliæ, quæ cum illa concurrere poſſunt, vel debent, licèt taceantur. Citari etiam pro hac ſententia poteſt cap. *nullam* 18. q. 2. vbi dicitur, *Vt de cætero fideliter & ſtudioſè vniuerſa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiuſdem monaſterij pertinent, Abbatis ſolicitudo, ad quem poteſtas tota pertinere conuenit, debeat adimplere.* Vbi gloſſa notat, & ex ipſo textu colligitur, particulam illam *tota*, excludere monachos, *quia poteſtas*, ait, *ita pertinet ad Abbatem, & non ad monachos*; conſtat autem receptionem religioſorum inter ea meritò comprehendi, quæ ad diuinum cultum, & monaſterij vtilitatem pertinent. Et hanc ſententiam tenuit Ioannes Andreas in dict. cap. *ad Apoſtolicam*, & ſequitur Panormitanus locis citatis, & Syluester verbo *religio* 3. q. 13. Nauarrus in dict. cap. *nullam*, commentar. 3. de Regularibus num. 5.

Secunda opinio tenet ad ſolũ Abbatem pertinere.

Panorm. Syluest. Nauarr.

5. Addunt verò prædicti authores non poſſe Abbatem recipere monachum ſine conſilio Capituli. Quod adeò neceſſarium eſſe dicit Panormitanus, vt ſi omittatur Capituli conſultatio, receptio ſit nulla, quanuis non teneatur Abbas ſequi iudicium, vel voluntatem Capituli, ſed auditis ſententiis eorũ qui adſunt, ipſe poſſit ſuã ſequi, quanuis contraria ſit. Fũdatur, quia in regula dicitur, quòd præcipua debet Abbas expedire cum conſilio Capituli (videtur alludere ad cap. 3. regulæ S. Benedicti, vbi expreſsè id ſtatuitur & declaratur, vota Capituli non poſtulari, vt definitiua, ſed tantùm vt conſultiua.) *Conſtat autem* (inquit Panormitanus) *creationem monachorum eſſe ad præcipuum in monaſterio.* ergo conſultatio Capituli ad illam neceſſaria eſt. Quoties autem Capituli conſultatio neceſſaria eſt, ſi illa omittatur actus eſt nullus. cap. *nouit.* iuncta gloſſ. de his quæ fiunt à prælat. ſine conſenſu Cap. Et ex Bartol. cũ his, quæ adducit in l. 1. §. *ſi plures.* de Exercitatoria act. n. 3. & 4. cũ Burſato lib. 1. conſil. conſil. 90. qui omnes docent in eo caſu conſultationẽ eſſe neceſſariam ad valorem actus, etiamſi neceſſariũ non ſit ſequi iudicium conſultorum, quia aliud eſt conſilium, aliud conſenſus, & ex vi illorum verborum requiritur conſilium, non conſenſus, vt rectè Tabiena verbo *conſilium*, & verbo *conſenſus*. n. 1. Paleotus lib. de ſacri conſiſtor. conſult. 1. p. q. 3. art. 1. Albert. in cap. *cùm in veteri.* de electione. n. 12. Eadem ergo regula in præſenti ſequenda eſt. ergo etiam in præſenti receptio erit nulla. Et hanc etiam partem ſequitur expreſsè Syluest. ſuprà, & idem ſentit Nau.

Addũt prædictæ opinionis authores, eſſe adhuc neceſſarium conſilium capituli; & ſine illo eſſe nullam receptionẽ.

Vide Scaliã lib. de Conſil. ſapientiæ lib. 1. cap. 7. Emanuel Rod. q. 37. art. 16.

6. Mihi tota hæc quæſtio parum videtur vtilis, quia in ea nihil ferè poteſt ex ſolo iure communi definiri: nam in ipſomet communi iure ſupponitur, interdum ad ſolum Abbatem, interdum ad eum ſimul cum conuentu pertinere, vt patet ex cap. vlt. de Regul. in 6. quod ſic habet, *Si ad ſolum Abbatem pertineat creatio monachorum, eo defuncto nequibit nouus monachus à conuentu creari, aliàs poterit, ſi eorum creatio ſpectet inſimul ad vtrũque.* Deinde ex adductis à Panormitano id confirmo, quia ipſemet non potuit ſententiam ſuam ex ſolo iure communi colligere, ſed recurrit ad regulam S. Benedicti. Eadem ergo ratione in vnaquaque religione ad illius regulas, & conſtitutiones recurrendũ eſt, & ad priuilegia per ſedem Apoſtolicam vnicuique conceſſa. Quòd ſi nec in regula, nec in priuilegiis, aut approbatione Pontificis (quod vix accidere poteſt) ſpecialis ac propria declaratio huius rei contineatur, præcipuè attendenda eſt conſuetudo, vt gloſſ. Panormit. & omnes auctores citati docent, & apud illum erit hæc poteſtas, qui conſuetudine præſcripta illius vſum habuerit: vix autem cogitari poteſt caſus moralis, in quo vel ex regula & priuilegiis, vel ex conſuetudine conſtet apud quem ſit hæc poteſtas. Si autem talis caſus admittatur, vel potius fingatur pro religionibus monaſticis, rectè dicitur poteſtatem hanc iure cõmuni eſſe penes Abbatem, tum propter dict. cap. *nullam*, tum etiam quia poteſtas Abbatis in ſuo ordine eſt perfectè monarchica, ſicut poteſtas ducis in exercitu, & ideo de ſe ſufficit ad recipiendos monachos, vel milites, niſi aliunde limitetur. In religionibus autem mendicantibus, & quæ illis ſimiles ſunt, potiùs erit hæc poteſtas in prouinciali, quia ita videtur Prouincialis ad ſuam prouinciam, ſicut Abbas ad ſuum monaſterium comparari, quia monachorum receptio & profeſſio quodammodo determinatur ad certum monaſterium, & ibi acquiritur ſpecialis filiatio, quæ non extenditur ad aliud monaſterium, niſi in eo noua fiat profeſſio, quod non ita eſſet in religionibus mendicantibus, & ſimilibus. Sed quoad hoc tota prouincia quaſi vna domus computatur, & ita videtur habere conſuetudo omnium huiuſmodi religionum. An verò in prædicto caſu requiratur Capituli conſiliũ, non credo poſſe ex iure communi definiri: nam in dict. cap. *nullam*, de illo non fit mentio, quanquam nec per hoc ſilentium ſufficienter excludatur, vt ſuprà in ſimili dixi, neque in aliquo textu iuris inuenio de hoc fieri mentionem. Erit ergo propria regula vniuſcuiuſque religionis circa hoc obſeruanda: quod ſi in ſpecie non fuerit hoc in ea declaratum, ex generali modo ſtatuto circa regimen in rebus grauioribus colligendum erit: ſicut Panormitanus id elicuit, ex regula Sancti Benedicti.

Reſolutio dubij. Poteſtas recipiendi, ſi in regula, priuilegiis, approbatione, aut ſaltẽ conſuetudine non attribuatur alicui in particulari; ex iure cõmuni pertinet ad Abbatem in religionibus monaſticis; in mendicantibus verò ad prouincialem.

7. Difficile autem mihi eſt illud principiũ quod Panormitanus pro conſtanti habet, omnem actũ, ad quem ſecundùm regulã requiritur conſultatio Capituli, eſſe nullum, ſi abſque illa fiat, etiãſi conſenſus Capituli non ſit neceſſarius; quia tunc poteſtas reuera eſt in ſolo prælato, & circunſtantia illa, ſeu modus agendi, non videtur de ſe adeò ſubſtantialis, vt defectus eius reddat actum nullum, niſi in ipſa lege hoc exprimatur, vel

Impugnatur dictum Panormitani.

vel niſi in ipſa lege detur poteſtas noua ſub illa conditione, ex conſtituendo illam tanquam formam neceſſariam actus: in quo caſu loquuntur citati authores; in præſenti autem non videtur eſſe eadem ratio, nam poteſtas abſolutè datur prælatis; conſultatio autem poſtulatur ad bonum modum regiminis, non verò ad ſubſtantiã actus. nec oppoſitum videtur ſufficienter probari ex dict. cap. nouit, quia illa non eſt vniuerſalis deciſio, ſed particularis, neque in eo eſt ſermo de prælatis religionum, ſed de Epiſcopo, nec de receptione Monachorum, ſed de inſtitutione Abbatum, Abbatiſſarum, & ſimilium perſonarum Eccleſiaſticarum, quæ res longè grauior eſt. Vnde poſſet textus ille in contrariũ retorqueri per argumentũ ab ſpeciali: nam vt illæ inſtitutiones infirmarentur, neceſſaria fuit ſpecialis deciſio illius textus in eo caſu: ergo cùm res ſit odioſa, non eſt extendenda ad ſimiles, præſertim minùs graues. Addo denique etiam in illo caſu non ſatis probari ex illo textu illos actus eſſe nullos; verba enim textus ſunt, *Nos enim tales inſtitutiones & deſtitutiones carere decernimus robore firmitatis.* Dicitur enim carere robore firmitatis, non ſolùm quod per ſe irritum eſt, ſed etiam quod per ſe irritandum eſt: ergo cùm hæc poſterior interpretatio mitior ſit, cur non poterit, vel potiùs debebit in materia odioſa, prædictis verbis accommodari? Nam quod ibi gloſſa dicit tales actus eſſe nullos, quia facti ſunt contra iura, non ſatisfacit, quia oportet vt ſint contra iura irritantia, & non tantùm prohibentia, vt in ſuperioribus à nobis tactũ eſt, & in materia de legibus fuſiùs tractatũ; ſed de intelligẽtia illius textus quoad hoc punctũ, nihil hìc definio, quia ad præſens non refert.

8. Imò licèt generaliter concederemus, quando iure Pontificio conſultatio capituli neceſſaria eſt, vt actus rectè fiat, illum eſſe nullum, ſi abſque illa fiat, non video cur hoc principium ſit extendendum ad omnem actum, in quo conſultatio capituli ſolùm eſt neceſſaria ex directione regulæ Religioſæ, quæ non continet tam rigoroſum præceptum, vel prohibitionem ſicut canonica lex, vt in illa regula tertia S. Benedicti, de qua agimus, videre licet, in qua ſine vllo termino præceptiuo ſimpliciter dicitur, *quando res graues monaſterij tractandæ ſunt, conuocet Abbas fratrum conuentum, & auditis eorum ſententiis id prudenter ſtatuat, quod melius eſſe iudicauerit.* Cauſam autem huius ſtatuti non aliam reddit, niſi, *quia ſæpe ſolet Deus per infimum ex fratribus id quod melius eſt docere, & aperire*, & deinde ſubiungit expedire, tum vt fratres obediant Abbati, etiamſi contra conſilium ab eis datum, rem ſtatuat: tum etiam vt Abbas id quod iuſtum & prudentiæ conſentaneum eſt, ſtatuat. Hæc ergo regula ex vi & forma verborum magis eſt directiua, quàm receptiua; non eſt ergo veriſimile quòd ſufficiat ad irritandum actum, eo ſolùm quòd ſine illa circunſtantia conſultationis fit. Eò vel maximè, quòd lex irritans debet eſſe de actu ſpecifico, & particulari, vt de eius effectu, qui valde odioſus eſt, ſatis conſtat: illa autem regula poſita eſt per verba valde generalia, & quæ multum ex arbitrio pendent, an ſcilicet hoc, vel illud negotium, res grauis exiſtimanda ſit. Quocirca mihi probabilius videtur ex vi illius regulæ tantùm non eſſe irritum actum recipiendi Religioſum, de quo agimus, ſed in hoc conſulendam eſſe conſuetudinem, quæ eſt optima legum interpres: eam autem eſſe exiſtimo, vt receptio non exiſtimetur valida ſine conſilio capituli, imò etiam nec ſine conſenſu, vt in terminis docet Nauar. lib. 1. conſ. in 2. editione. titul. de conſtit. conſil. 9. à n. 19. Armil. verbo *nouitius*. n. 11. Emanuel Rodr. tom. 3. quæſt. regul. quæſt. 77. art. 7. Miranda in ſuo Manual. prælat. tom. 2. q. 15. Imò raro, vt exiſtimo, inuenietur Religio in qua receptio ſit facienda cum ſuffragiis capituli, & illa recipiantur tantùm vt conſultiua, & non etiam vt definitiua. Vbi tamen de hoc conſtaret, & aliunde non eſſet conſuetudine, aut expreſſa conſtitutione declaratum, talem conſultationem eſſe neceſſariam ad valorem actus, non ſenſerunt propter ſolam omiſſionem illius circumſtantiæ receptionem eſſe nullam.

Vltimò tamen circa hoc punctum aduerto 9. prædictos Doctores & iura non agere in particulari de prima receptione ad nouitiatum, ſeu ad habitum religionis, ſed potiùs videri loqui de receptione profeſſionis; ſolùm in dict. cap. *ad Apoſtolicam*, diſtinctè dicitur Abbatem recipere ad profeſſionem monaſticam, & monachalem habitum concedere. Sed ſi caſus & contextus attentè legatur, videtur potius loqui Pontifex de habitu profeſſorum, quàm nouitiorum. Nec videtur eſſe eadem ratio de vtraque receptione, quia multo grauior eſt ſecunda receptio, quàm prima, quia illa ſola eſt immutabilis, & in illa fit propria traditio, & acceptatio: & ideo ea quæ de poteſtate admittendi ad profeſſionem à prædictis auctoribus dicuntur, non videntur poſſe transferri ad primum actum recipiendi. Nihilominus, quia vbi eſt vnum propter aliud, ibi eſt vnum tantùm, vt Ariſtotel. dixit, & prima receptio tota ordinatur ad ſecundam, ideo apud eundem ſine dubio eſt poteſtas ad vtramque, & ideo auctores indifferenter de vtraque loquuntur, & vſus etiam religionum ita obſeruat, & dict. cap. *ad Apoſtolicam*, optimè poteſt hoc modo intelligi. Eò vel maximè, quòd, vt ſtatim dicam, qui ad nouitiatum admittitur, aliquale ius acquirit, vt ſine rationabili cauſa non poſſit ei denegari profeſſio: ergo oportet vt illa etiam fiat ab eo qui poteſtatem habet admittendi ad profeſſionem, cùm ille quodammodo ſe obliget ad illam præſtandam, ſi receptus ſe idoneum ac dignum præſtiterit.

Ex dictis expedita eſt propoſita quæſtio non 10. ſolùm quantum ſpectat ad commune ius, ſed etiam quoad ſpeciale quantum à nobis iudicari poteſt; nec enim ad nos ſpectat ſingularum religionum conſtitutiones, priuilegia, aut conſuetudines explicare; ſed tantùm generaliter admonere, vt vnaquæque ius ſuum conſulat, & modum illum intelligendi, vel interpretandi iudicare; quod præſtitimus explicando ius commune quantum in nobis eſt.

Exponitur latè conſtitutio Sixti V. circa formam, & modum ſeruandum in recipiendis religioſis ad habitum, & profeſſionem.

Solùm ergo ſupereſt vt de conſtitutione Sixti V. circa hoc edita anno 1587. pauca dicamus. 11. In qua diſtinguenda in primis eſt duplex ætas recipiendorum. Vna eſt ante decimum ſextum annum expletum: alia poſt illum iam impletum. Nam de priori nihil Sixtus ſtatuit, ſed in ea ſeruãdã ſunt quæ hactenus diximus. Reſpectu verò eorum qui decimumſextum ætatis annum impleuerunt,

pleuerunt, ſic Pontifex ſtatuit. *Perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annis non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, déque anteacta vita diligenter inquiratur; & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum & exploratum ſit eos neque aliquorum criminum,* &c. *reos, vel ſuſpectos exiſtere, niſi denique conſtet ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantùm deuotionis, ſeu pietatis feruore vitam religioſam ſponte & ex animo elegiſſe. Déque his omnibus in generali, vel prouinciali Capitulo plena & indubitata fide facta tam ſuperioris generalis, vel Prouincialis, quam definitorum conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.* Et poſtea irritat receptionem aliter factam, vt mox explicabimus. In illis autem verbis ſimul præſcribit modum, ſeu formam recipiendi, & ſtatuit à quo ſit facienda receptio, & ideo vtrumque declarandum eſt.

12. Ad receptionem in religione neceſſariò eſt præmittenda inquiſitio de parentibus ſolùm, non de illorum conditione, & qualitatibus.

Quoad modum primum poſtulat vt diligens fiat inquiſitio de parẽtibus & patria, vita ac moribus. Et quod ad parentes attinet, ideo videtur à Pontifice poſtulata hæc diligentia, vt conſtaret recipiendum non eſſe illegitimum, nam ipſe omnes illegitimos in religionem recipi prohibuerat. Quia verò quoad hanc partem de illegitimis conſtitutio illa ſublata eſt, videri poteſt hæc inquiſitio parentum iam non eſſe neceſſaria. Sed reuera non ita eſt, neque vllo modo eſt prætermittenda, quia Pontifex abſolutè illam requirit, nec declarat illum fuiſſe adæquatum finem talis præcepti, & poteſt deſeruire ad alios effectus, vt ad certiorem perſonæ cognitionem, & ad mores eius meliùs cognoſcendos. Non oportebit autem inquirere ex vi huius conſtitutionis conditiones alias, vel qualitates ipſorum parentum, vt an ſint pauperes, vel diuites; nobiles, aut cuius originis ſint; immò neque an fuerint matrimonio coniuncti, quia nihil horum ibi dicitur, ſed ſolùm vt de eorum parentibus inquiratur: ſolùm ergo interrogare oportebit, qui illi fuerint, vt conſtet de recipiendo, quorum filius ſit. Sicut etiam dicitur inquirenda patria, non vt de illa aliquid ſpeciale interrogetur, aut innoteſcat, ſed ſolùm vt conſtet quæ illa ſit, vt per has circunſtantias certior de tali perſona cognitio habeatur.

13. Expoſitus, cuius parẽtes ignorãtur, recipi poteſt in religione.

Sed quid ſi poſt talem inquiſitionem nihil de parentibus poſſit inueniri: vt, v. g. ſi perſona ſit expoſita, cuius parentes, & ab ipſa, & ab aliis omnibus ignorantur? Reſpondeo id non obſtare quominùs talis perſona in religione recipi poſſit; quia in primis ibi non dicitur vt aliquid innoteſcat quoad parentes, ſed ſolùm vt diligenter inquiratur, nam cùm poſtea ſubditur, *vt accurata informatione exploratum ſit,* &c. ſolùm de moribus ſermo eſt. Deinde, quia per illam inquiſitionem id ſaltem cõſtabit, quod de tali perſona innoteſcere poteſt, illam ſcilicet ſolùm habere incertos & incognitos parentes; quò ſtatim fit vt iuxta commune ius nihil mali ex hoc capite in tali perſona præſumi debeat: ergo non eſt cur ob eam rem impediri debeat ad ingreſſum religionis. Quin potiùs addo, licèt parentes non ſint incerti, ſed ab ipſa perſona cogniti, ſi tamen per inquiſitionem non poſſit inueniri legitima filiationis probatio, vel propter terrarum diſtantiam, ad difficilem acceſſum, vel propter alia impedimenta: nihilominus hoc non obſtare quin poſt factam diligentem inquiſitionem, qualis in eo caſu fieri potuerit, in religio-

Si poſt inquiſitionem nec parẽtes, nec etiam patria innoteſcat, poteſt recipi.

A nem quis recipiatur. Et idem cenſeo de patria, ſi forte ob ſimiles occaſiones per teſtes probari nõ poſſit; quia, vt iam dixi, tam de patria, quàm de parentibus nihil aliud ibi ſtatuitur, niſi vt diligens inquiſitio fiat; non declaratur autem quid debeat ex tali declaratione reſultare, nec circunſtantiæ hæ videntur eſſe tanti momenti, vt ignorantia earum debeat impedire ingreſſum ſi per diligentem inquiſitionem expelli non poſſit. Et hanc expoſitionem tacite videtur probaſſe idem Pontifex in declaratione illius conſtitutionis quam poſt vnu annum edidit, vbi in verſi. *In iis autem*, quoad exteros & aduenas longiſſimè à patria degentes, vel quorum patria impedita eſt, B declarat. *Quamuis non liquido conſtet de his omnibus quæ in conſtitutione requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat quod eos impediat, recipiendos eſſe.*

Secundò quoad mores, & anteactam vitam 14.
poſtulatur in primis diligens inquiſitio; deinde vt ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum & exploratum ſit recipiendos non habere talia crimina, nec eſſe grauatos ære alieno, neque obnoxios rationibus reddendis. De quibus impedimentis, quando ſint talia, & quomodo intelligenda ſint, in ſuperioribus latè diximus. Quæ autem in præſenti ſit diligẽs inquiſitio, quæve accurata informatio, vel explorata cognitio, cùm nihil hîc in particulari ſtatuatur, C prudentis viri arbitrio relinquendum eſt. Videtur illa ſufficiens, quæ ad humanam fidem faciẽdam ſatis eſt, qualis eſt duorum, vel trium teſtiũ, qui abſq; ſuſpicione ſint, & iuridicè ac cum iuramento interrogentur, ab aliquo fideli miniſtro ad hoc munus conſtituto per religionem ſeu prælato eius. Nam quòd hæ circunſtantiæ obſeruandæ ſint, verba Pontificis, quæ non puram exaggerationem continent, ſatis probant: quod autem ſufficiant, moralis ratio perſuadet. Quia in quolibet negotio illa eſt moralis diligentia ſufficiens, & in humano iudicio cum proportione ſufficit ad fidem faciendam. In quo etiã aduerto in prædictis verbis cõſtitutionis non poſtulari vt aliquod poſitiuum bonum, vt ſic di- D cam, de tali forma probetur; ſed ſolùm vt conſtet non eſſe reum criminis, &c. Hæc autem ipſa negatio duobus modis probari poteſt: primò per poſitiua teſtimonia affirmantia talem perſonam non habere talia crimina, &c. Et hic eſt optimus probandi modus, ſed difficilis, quia difficile eſt vniuerſalem propoſitionem negatiuam contingentem veram eſſe poſitiuè cognoſcere, & ideò ſæpe accidere poteſt vt talis probatio non inueniatur. Alius ergo modus hæc probãdi eſt negatiuus magis quàm affirmatiuus, quia ſcilicet teſtes ſolùm aſſerunt ſe neſcire in tali perſona eſſe aliquod ex dictis impedimentis. Quæ negatio ſi pura ſit, nihil certè probat, vt per ſe conſtat; ſi autem tale teſtimonium feratur ab eo, qui ſimul E profitetur ſe cognoſcere talem perſonam, & mores eius, moraliter valdè probabile eſt, & exiſtente ſufficiẽti numero teſtium, pro materiæ qualitate ſufficiẽs probatio eſt: nã huiuſmodi negationes, vt dixi, moraliter non poſſunt aliter probari, & quia huiuſmodi vitia vix poſſunt ita occulta eſſe, vt ab his, qui familiariter perſonam norunt, ignorentur.

Eſt etiam præmittẽda diligens inquiſitio de vita, & moribus recipiendi.

Qualis eſſe debeat requiſita inquiſitio.

Sufficit probatio negatiua quod teſtes neſciãt habere crimina.

Dices eundem Pontificem in alia Bulla declaratoria tanquam quid ſpeciale conceſſiſſe, 15.
vt in aduenis & exteris hic modus negatiuæ probationis ſufficiat, *quamuis non liquidò conſtet* (inquit)

(inquit) *de his omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quòd eos impediat, habiles reputandos eſſe.* Indicat ergo per argumentum ab ſpeciali, in aliis maiorem probationem requiri, ita vt *liquidò conſtet.* Reſpondeo, ſpeciale in aduenis eſſe, vt de his, quæ in patria geſſerunt, aut reliquerunt, nec prædictam probationem afferre poſſint, quia non inueniuntur teſtes, qui tales perſonas & conuerſationes earũ in propria patria nouerint, & ideo quoad totum illud tempus ſolùm afferre poſſunt probationem merè negatiuam, quam meritò voluit Põtifex ſufficere, ſi de reliquo tempore, pro quo in tali regione verſati ſunt, bonum habeant teſtimonium ab iis qui eos nouerunt.

Inſtantia ſoluitur.

16. Præter hanc verò probationem de carentia talium impedimentorum tertiò videtur Pontifex velle, vt de vocatione ipſa ad religionem aliquid poſitiuum probetur, cùm ſubiungit, *Niſi denique conſtet ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantùm pietatis ac deuotionis feruore vitam religioſam ſponte & ex animo elegiſſe.* Veruntamen circa hoc duplex probatio diſtingui poteſt: vna eſt per teſtimonia, alia eſt per coniecturas. Prior ſine dubio etiam quoad hanc partem non poteſt eſſe niſi negatiua, quia nec Dei vocatio, & religioſa intentio poteſt aliis ita eſſe nota, vt de illa poſſint affirmatiuum teſtimonium ferre. Ad ſummum ergo poterit requiri negatiua, qualis ſuprà explicata eſt, ſcilicet, vt qui perſonam norunt, teſtificentur ſe nihil tale, ſeu alienum à diuina vocatione de illa vnquam intellexiſſe, nec habere rationem aliquam, ob quam id ſuſpicari poſſint. Exiſtimo tamen non oportere de hoc ſcrupuloſè & in ſpecie inquirere, quia periculoſum eſt, & non videtur à Pontifice intentum: ſatis ergo quoad hanc partem erit, ſi generatim inquirendò de moribus ac vita nihil occurrat quod ſiniſtram de ſpiritu vocationis ſuſpicionem ingerat. Alia ergo probatio per coniecturas videtur præcipuè à Pontifice intenta: hæc autem fit per prudentem examinationem eius qui religionem ingredi deſiderat, quæ fieri debet per prudentes & fideles miniſtros eiuſdem religionis: vnde tunc conſtare dicetur id quod Pontifex vult, quando poſt ſufficientem interrogationem, prudenter iudicatum fuerit nullam eſſe probabilem rationem ſuſpicandi, vocationem illam eſſe ab humano, vel à malo Spiritu; nam cùm illa ſit ex obiecto bona, & ad Spiritum ſanctum pertinens, meritò dici poteſt conſtare quòd talis ſit, quandiu oppoſitum non probatur, nec in probabilem ſuſpicionem venit.

17. De his inquiſitionibus debet certificari Capitulum generale, vel prouinciale.

Quartò addit Pontifex de his omnibus debere fieri plenam & indubitatam fidem in generali vel prouinciali Capitulo. quæ verba etiam ad modũ tantùm recipiendi pertinent: per ea enim non datur facultas recipiendi ipſi Capitulo, vt ex ipſis verbis præciſè ſumptis cõſtat, & ex ſequentibus, quæ ſtatim declarabimus. Cùm enim hæc verba non conferant poteſtatem Capitulo, ſolùm poſſunt ad modum, ſeu formam pertinere. Imò vlteriùs videtur, nec conſultationem Capituli ex vi illorum verborum poſtulari, ita vt neceſſe ſit eorum, qui adſunt, ſententias audire: ſed ſolùm capitulum ipſum certum reddere de inquiſitione facta, prout à Pontifice præſcripta eſt. Quod videtur voluiſſe Pontifex, tum vt perſona recipiẽda eſſet aliquo modo nota toti religioni, tum vt dicta inquiſitio & informatio maiori cum diligentia fieret, cùm illius ratio in publico Capitulo eſſet reddenda: tum etiam, vt ſi aliquid qui ſunt de Capitulo in contrarium ſcirent, illud poſſint obiicere. Hinc verò addendum etiam eſt requiri approbationem totius Capituli, non quidem ſimpliciter de perſona recipienda, quoad omnia quæ in ea requiri poſſunt, hæc enim approbatio Prouinciali, & Definitoribus committitur, vt ſtatim dicam, ſed quoad ipſas inquiſitiones, ſufficienter factæ ſint, nécne. quod etiam ex alia Bulla declaratoria eiuſdem Pontificis apertè colligitur. Hanc verò conditionem moderatus eſt idem Pontifex in alia bulla declaratoria, eo modo quo in ſequenti puncto explicabimus. Poſtea tamen variæ religiones circa hanc etiam informationem, ſeu inquiſitionem, & circa perſonas, per quas facienda eſt, vel quibus ratio illa eſt reddenda, moderationem ſeu declarationem à Sede Apoſtolica obtinuerunt, ſed illa vniuerſalis non eſt, & ideo ad noſtram declarationem non pertinet, ſed vnaquæque religio modum ſibi præſcriptum obſeruare tenebitur.

18. Poſt ſupradictam inquiſitionem committit Sixtus V. poteſtatem recipiendi Prouinciali, & definitoribus.

Quintò addit Sixtus V. poſt prædicta omnia *Superioris Generalis, ſeu Prouincialis, & Definitorũ conſenſu approbandos, & ad regularem habitum admittendos fore qui religionem ingrediuntur.* Per quæ verba poteſtatem recipiendi planè cõmittit Prouinciali & Definitoribus, & ideo dixit ſuprà non tradere illam toti Capitulo prouinciali: nam ad approbationem, & admiſſionem, nec conſilium, nec Capituli probationẽ requirit, ſed ſolùm definitorum cum Prouinciali. Huic verò expoſitioni videntur obſtare verba eiuſdem Pontificis in alia Bulla declaratoria, verſic. *Verùm,* vbi ſic ait: *Verùm in iis monaſteriis, domibus & locis regularibus, quæ aut nondum in congregationes redacta, aut aliàs nulli prouinciæ ſubiecta ſunt, ſtatuimus vt trina Capitula conuentualia tribus diſtinctis cum interuallo ſaltem decem dierum vicibus celebrata eandem in recipiendis nouitiis per trinas huiuſmodi diſtinctas vices approbatis habeant auctoritatem, quæ per noſtram conſtitutionem Capitulis prouincialibus eſt attributa.* Per quæ vltima verba videtur Pontifex improbare quod dictum eſt, & aſſerere poteſtatem recipiendi datam eſſe Capitulo Prouinciali.

Non obſtat alia Bulla.

Reſpondeo intentionem Pontificis ſolùm fuiſſe proportionaliter æquiparare hæc monaſteria, quæ vnam prouinciam cum aliis non conſtituunt cum prouinciis aliarum religionum, excepta illa circunſtantia de trina probatione, vt eo modo intelligatur eis attributa auctoritas recipiendi religioſos, quæ data fuerat capitulo Prouinciali: quo modo autem data fuerit ibi Pontifex non declarat, ſed ex alia Bulla petendum eſt; conſtat autem ex illa ſolùm eſſe datam toti Capitulo prouinciali, quantùm quoad hoc, vt certum reddatur de habilitate, vt ſic dicam, perſonæ recipiendæ, quantùm ad inquiſitiones à Pontifice præceptas.

Quã poteſtatẽ habeat Capitulum circa recipiendos.

Poſſumus etiam addere Capitulum prouinciale duobus modis poſſe conſiderari, ſcilicet, vel formaliter, prout exiſtimo in congregatione omniũ perſonarum, quæ ad illum pertinent; vel virtute, prout eſt in Prouinciali, & definitoribus, qui prouinciale Capitulum ſuo modo repræſentant. Sic ergo attributa eſt illa auctoritas Capitulo Prouinciali, ſed diuerſo modo, in ordine ad tres actus, qui in hac receptione interuenire videntur; primus eſt certiorem fieri de inquiſitionibus factis, & quaſi vltimam manum & auctoritatem illi tribuere, & hoc commiſſum eſt Capitulo formaliter, & in ſe ipſo. Secundus actus eſt perſonam recipiendam approbare.

Tertius ad habitum regularem eam admittere (hos enim duos modos videtur diſtinguere Pontifex., quamuis moraliter per modum vnius fiat) & hi dici poſſunt commiſſi Capitulo prouinciali, non tamen prout in ſe eſt formaliter, ſed prout virtute in definitorio exiſtit. Itaque immediatè hæc poteſtas eſt in Prouinciali & definitoribus, & eadem proportione, iuxta declarationem dictam in illis monaſteriis, quæ conſtituunt prouinciam, erit in Abbate, v.g. cum ſuis definitoribus, ſeu conſultoribus. Et eadem proportione dicendũ eſt de aliis perſonis iuxta alias declarationes & moderationes, quas ſtatim referemus.

19. Suffragia definitorum non ſunt conſultiua tantùm, ſed definitiua.

Colligitur autem manifeſtè ex verbis Pontificis ſuffragia definitorum cum Prouinciali non tantùm conſultiua, ſed etiam definitiua eſſe, quia non tantùm Concilium, ſed etiam conſenſum illorum poſtulant; & ideo dicimus, poteſtatẽ nõ eſſe in ſolo Prouinciali, vel Abbate, ſed in toto illo Concilio, ſeu definitorio. Dubitari autem poſſet qualis conſenſus illarum perſonarum neceſſarius ſit ad talem actum. Nam ſi verba nudè ſpectentur, videntur requirere conſenſum omnium, nemine diſcrepante, ſic enim habet. *Tam Prouincialis, quam definitorum conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi fuerint:* vel ſaltem Prouincialis conſenſus videtur eſſe omnino neceſſarius, & maioris partis, vel ſaltem æqualis definitorum, ita vt licèt omnes definitores conſentiant, ſi Prouincialis diſſentiat, non poſſit fieri receptio, quia ſpecificè & diſtinctè poſtulatur conſenſus Prouincialis, quod non verificatur, etiamſi omnes alij conſentiant. Non poſtulatur autem conſenſus omnium definitorum, ſed indefinitè ponitur *Definitorum*, quod ſatis verificatur ſi plures conſentiant cum Prouinciali in eo numero, qui aliàs de iure ſufficiat cum Prouinciali ad ſententiam faciendam. Atque hic videbatur genuinus ſenſus dictorum verborum, quẽ quoad hanc poſteriorem partem confirmauit Sixtus V. in Bulla declaratoria, verſic. *Neque verò.* Quoad priorem verò partem non videtur illum admittere, ſed generaliter ait. *Satis eſſe volumus ſi vocalium & ſuffragiorum numerus legitimus ſit à iure, vel per cuiuſcunque ordinis ſtatum præfinitus, interuenerit.* Cùm ergo dicitur in priori Bulla, *Niſi conſentiant Prouincialis & definitores*, ita intelligendum eſt, ac ſi dictum eſſet, ſine conſenſu definitorum, ita vt ſuffragia vincant, quæcunque illa fuerint. Quia verò in eadem Bulla declaratoria cõceſſum eſt vt abſque Prouinciali Capitulo, ſuperior Prouincialis cum duobus aut tribus localibus ad hoc deſignatis, vel cũ duobus aut tribus antiquioribus patribus alicuius mõnaſterij ſimiliter ad hoc electis à Capitulo Prouinciali mendicantium, vel Generali monachorum, vt in ipſa Bulla latiùs continetur, poteſtatem habeat ad recipiendum, ideo quod dictum eſt de definitorio, dicendum eſt de hoc concilio ex Prouinciali, & aliis religioſis deſignatis coacto: nam in illo toto eſt poteſtas modo explicato.

Non requiritur ad receptionem conſenſus omniũ definitorũ, vel electorum; ſed ſatis eſt ſi plures conſentiant cũ Prouinciali.

20. Receptio ad habitum regularem non ſeruata hac forma eſt nulla, & ſimiliter profeſſio.

Vltimò addit Pontifex, *Si qui eorũ contra præſentem noſtram cõſtitutionem temerè admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem exinde ſecuta ex nunc, prout ex tunc, pariter irritamus, & annullamus.* Circa quę verba dubitatũ olim fuit de illo participio *eorum*, nam immediatè ante hæc verba præceſſerant illa, *Omnes & quoſcunque, vt dictũ eſt, criminoſos, &c. ad religionem perpetuò inhabiles declaramus.* Vnde participium illud *eorum*, videtur has tantùm perſonas referre. Atque ita tunc ſolùm receptionem eſſe nullam, quando perſona inhabilis eſt propter defectũ aliquem ex ibi numeratis, non verò ſi defectus ſit tantùm in modo recipiendi, quando perſona aliàs eſt habilis. Sed nihilominus ex alia Bulla declaratoria eiuſdem Pontificis, verſic. *quod autem*, manifeſtè ſumitur omnem receptionem ad habitum regularem factam non ſeruata illa forma, nullam eſſe. Quapropter illud relatiuum *eorum*, non refertur ad ſolos criminoſos & inhabiles, de quibus proximè ſermo præceſſerat, ſed ad omnes qui in religionem admittuntur poſt decimumſextum ætatis annum; vt in altero reſcripto declaratur, & attentè conſiderando non tam ſeries, quàm materia verborum ex ipſa colligi poterat, nam ſi de ſolis perſonis inhabilibus eſſet ſermo, nihil noui ſequens clauſula operaretur: nam cùm iam dictum eſſet illas perſonas eſſe inhabiles, inde iam conſtabat receptionem earum eſſe nullam; ergo refertur ad omnes, ita vt illa nullitas non tantùm ex inhabilitate perſonæ, ſed etiam ex defectu prædicti modi nõ ſeruati nulla fiet. Atq; in hoc ſenſu recepta eſt & obſeruata illa cõſtitutio.

Deinde ponderanda eſt in illis verbis illa particula *temerè*, nam ex ea ſequi videbatur, ſi bona fide & ex ignorantia ſaltem probabili, receptio facta fuerit, nõ ſeruata forma illius conſtitutionis receptionem non eſſe inualidam, ex vi illorũ verborum, quia non temerè facta eſt, iuxta communem doctrinam quæ in materia de legibus & de Cenſuris dari ſolet circa explicandas huiuſmodi particulas, quando in his legibus pœnalibus, vel irritatoribus, apponuntur. 21.

Nihilominus contrarius ſenſus videtur colligi ex Bulla declaratoria in verſiculo proximè citato, quatenus declarat eos, qui poſt promulgationem illius conſtitutionis profeſſionem emiſerunt, etiam ignoranter non ſeruata forma receptionis, non eſſe religioſos, ſed profeſſionem nullius eſſe roboris & momenti. Diſtinguere autem oportet hoc loco inter profeſſionem & admiſſionem ad habitum: nam vtraque annullatur in illo caſu per conſtitutionem, diuerſo tamen modo, quantum ex declaratione colligitur. Nam ſi receptio facta ſit nõ ſeruata illa forma, & profeſſio fiat antequam ille defectus ſuppleatur, profeſſio eſt nulla, quantumuis bona fide facta ſit; vnde quoad profeſſionem nihil operatur particula illa *temerè*, ſic declarante Pontifice, ſiue illa fuerit declaratio, ſiue additio. At verò receptio abſque tali forma facta bona fide, & ex ignorantia, licèt ſit aliquo modo inualida, ſcilicet, quandiu non ſuppletur ille defectus, tamen non eſt ita inualida, quin cognito defectu & ſupplendo, ſeu facta inquiſitione, quæ fuit prætermiſſa, incipiet prior receptio eſſe valida, id eſt, ſufficiens, vt in ea poſſit profeſſio fundari; ſeu, quod idem eſt, vt ab illa poſſit annus nouitiatus computari: hoc enim planè voluit Sixtus in declaratione in illis verbis, *non aliàs admittendos eſſe ad profeſſionem, quàm facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta*; ergo facta inquiſitione ſtatim poterunt ad profeſſionem admitti, non expectata noua receptione, aut nouitiatu. Vnde quoad hoc multùm operatur particula *temerè*, & poteſt differentia inter profeſſionem & receptionem aſſignari; nam profeſſio eſt quodammodò immutabilis, & ideo ſi ſemel fuiſſet valida, nulla eſſet iam neceſſaria diligentia: ſi autem

22. Prædicta receptio nõ ſeruata forma præſcripta, eſt inualida, vel fiat ignorãter & bona fide, vel ſcienter.

ſi autem inualida fuit, non poteſt incipere valere, niſi de nouo fiat; receptio autem non eſt ita immutabilis, & non tam in ſe; quàm in ordine ad profeſſionem valida eſt, vel inualida, vt ſupra declaraui: & ideo poteſt non ſimpliciter, ſed ſecundùm quid inualida fieri, ita ſcilicet, vt defectus ſuppleri poſſit. Quod meritò conceſſum eſt, ſaltem in caſu ignorantiæ, & bonæ fidei. Videtur autem hinc conſequenter ſequi, ſi receptio contra formam præſcriptam, temerè facta ſit, eſſe ſimpliciter & omnino nullam, ita vt licèt poſtea inquiſitio fiat, prima receptio nihil valeat ad nouitiatum computandum, vel profeſſionem faciendam; ſed oporteat rem totam iterum inchoare: quod licèt durum videatur, ita planè ſcriptum videtur; nam de his qui temerè admittuntur, dicitur, *tam ſuſceptionem habitus, quàm profeſſionem & inde ſequuta irritamus, annullamus, viribúſque & effectu carere decernimus.* Hæc enim verba abſolutam & omnimodam irritationem indicant; quæ profectò non eſſet, ſi receptio illa ſupplendo poſtea diligentiam omiſſam ad profeſſionem poſſet ſufficere; nec de illa dici poſſet viribus & effectu omnino caruiſſe. Atque hæc de Conſtitutione illa; pro tamen notandum, poſtea per aliam Clementis VIII. fuiſſe moderatam quoad hoc vt valeat profeſſio, etiamſi prædictæ informationes nouitiorum omitterentur, vt iam ſuprà animaduertimus.

Num aliqua alia forma, & modus iure communi poſitiuo, vel naturali, in religioſis ad habitum recipiendis ſit præceptus.

23. Nunc ſolùm ſupereſt breuiter explicandum, num aliquo alio iure quiſpiam aliquid neceſſarium ſit, quod ad hunc modum pertineat. Quod primum tractari poteſt, ſtando in ſolo iure naturali: in quo nihil noui quod dicam habeo, ſed ſolùm ſeruandam eſſe prudentiæ rationem, vt is nimirum recipiatur, qui & ad religionem idoneus, & à Deo vocatus, & tali inſtituto habilis iudicetur: nam ad hoc tenetur prælatus religionis, & ex officio reſpectu ipſius religionis, & ex charitate reſpectu ipſius recipiendi. Vnde fit etiam vt præcedere debeat examinatio ac probatio ſufficiens ad illud iudicium prudenter ferendum. Quæ autem & quanta eſſe debeat illa probatio, prudenti arbitrio relinquitur; neque plura ex vi ſolius iuris naturæ dici poſſunt.

Ex iure naturali ſolù debet dari examen, & probatio diligens, vt idonei, & à Deo vocati ſolùm recipiantur.

Rurſus verò interrogari poteſt, an ex antiquo iure communi aliquid aliud peculiare ne-
24. ceſſarium ſit. Ad quod breuiter reſpondeo nihil videri neceſſarium, quod nunc ſit in vſu. Olim enim in Concilio Niſſeno can. 14. ſtatutum fuerat, vt nemo poſſit in religionem recipi *ſine licentia Epiſcopi*, qui in illo monaſterio poteſtatem habet. Quæ verba indicant id factum fuiſſe, quia tunc poteſtas erat apud Epiſcopum, vel ab illo pendebat tanquam à ſuperiori prælato: quod nunc poterit obſeruari in religionibus monialium, vel ſi quæ ſunt aliæ, quæ immediatè ſubiiciuntur poteſtati Epiſcopi; in aliis verò conſtat hoc non eſſe neceſſarium ſaltem illo titulo. Veruntamen ſi conſideretur ratio, quæ in illo canone ſubiicitur, videtur etiam illud pertinuiſſe ad modum recipiendi, ſcilicet, vt Epiſcopo conſtaret eum qui vult ingredi religionem

Olim ex iure Eccleſiaſtico nemo poterat recipi ſine licentia Epiſcopi habentis poteſtatem in illo monaſterio. *Concil. Niſſeni.*

A non teneri alia maiori obligatione, quæ illum impediret. Sed quoad hoc etiam canon ille, & vſu, & nouis inſtitutionibus, ac exemptionibus religionibus derogatus eſt, & cura illa prælatis religionum eſt commiſſa.

Deinde olim neceſſaria erat diuturna probatio priuſquam ad religioſum habitum admitteretur. 25. Nam in cap. vltimo 17. quæſt. 2. Bonifacius Papa ſic ſtatuit: *Si quis incognitus monaſterium ingredi voluerit, ante triennium monachi habitus ei non præſtetur.* Verum eſt gloſſam ibi intelligere textum illum de habitu profeſſorum, & triennium illud eſſe debuiſſe in habitu nouitiorum ad probationem, quæ in illis perſonis B diuturnior poſtulabatur, eo quòd eſſent incognitæ, quæ eſt probabilis expoſitio; tamen in cap. vnico 53. diſt. ex Gregor. lib. 7. epiſt. 11. de militibus, qui in monaſterium conuerti volunt, ſic dicitur. *Iuxta normam regularem debent in ſuo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum Deo authore ſuſcipere.* Et diſt. 54. cap. *multos,* ex eodem Gregorio dicitur, *Quiſquis ex iuris Eccleſiaſtici ſeruitute, vel ſæcularis militiæ ad Dei ſeruitium conuerti deſiderat, priùs probetur in laico habitu conſtitutus*: Et in cap. *Monaſteriis*. 19. quæſt. 3. ex eodem Gregorio dicitur. *Monaſteriis omnibus fraternitas veſtra diſtrictius interdicat, vt eos quos ad conuerſionem ſuſceperint, priuſquam in conuerſatione* C *compleant, nullo modo audeant tonſurare.* Quod verbum de prima receptione ad habitum potius quàm de ſecunda ad profeſſionem dici ſolet. Circa quæ loca gloſſa exiſtimat, quatenus poſtulant probationem in proprio habitu reuocata eſſe per alia iura, quæ nouitiorum habitum admittunt, cap. *ſtatuimus*, de regular. Sed iura illa antiqua non videntur loqui de probatione nouitiatus, quæ tam ad experimentum à religione de futuro religioſo, quàm de religione ab ipſo religioſo ordinata; ſed de priori probatione, quæ totum nouitiatum, & omnino religioſum habitum debebat præcedere, & ordinabatur ſolùm ad cognoſcendum an eſſet aliquod impedimentum, propter quod religioſus habitus D omnino dandus non eſſet. Dicendum ergo in primis eſt, illa iura non ſtatuiſſe probationem illam pro omnibus religionem ingredi volentibus, ſed pro quibuſdam particularibus perſonis, ſcilicet, vel pro incognitis, vel pro militibus, vel pro Eccleſiaſtico ſeruitio deputatis, vt in prædictis iuribus expreſſum eſt. Pro aliis ergo omnibus nec quoad modum, nec quoad tempus aliquid circa talem probationem definitum erat, ſed ſemper fuit arbitrarium, ſicut nunc eſt. Deinde dicendum eſt etiam in prædictis perſonis illam temporis limitationem vſu, & contraria conſuetudine fuiſſe ſublatum. ita ſentiunt gloſſa, & Doctores & ex facto ipſo conſtat: totum ergo hoc negotium nunc arbitrarium eſt, E excepto iure Sixti V. ſuprà expoſito.

Item requirebatur diuturna probatio ſolùm pro incognitis, militibus, & Eccleſiaſtico ſeruitio deputatis.

Hic verò occurrebat quæſtio, quam D.Thom. 26. tractat 2. 2. quæſt. 189. art. 1. & latiſſimè opuſc. 17. à cap. 2. vſque ad 7. an peccatores debeant ad religionem admitti, priuſquam fuerint diu in præceptorum obſeruatione exercitati. Tempore enim D.Thomæ quidam contendebant hoc eſſe neceſſarium, & reprehendebant religioſos, qui hunc ordinem inuertebant, quia non eſt tranſeundum ab extremo ad extremum, niſi per medium, & natura docet ab imperfecto ad perfectum eſſe progrediendum; & ideo immediatè velle tranſire à conſuetudine peccandi ad ſtatum

Dubitatio à D.Thoma tacta.

perfectionis temerarium, & ab omni ratione A alienum eis videbatur. Sed hunc errorem meritò D.Thom. impugnat: nulla enim certa regula in hoc aſſignari poteſt, ſed prudentiæ tam ingreſſuri, quàm recipientium hoc relinquendum eſt. *Reſoluitur affirmatiuè.* Primò quidem, quia diuina gratia non eſt his legibus aſtricta; facile enim eſt in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem, Eccleſiaſt. 11. neſcitque tarda molimina Spiritus ſancti gratia, vt Ambr. dixit. *Primò.* *Secundò.* Secundò, quia ſtatus religionis, ſtatus quidem perfectionis eſt, non tantùm ad propria opera perfectorum, ſed etiam ad opera pœnitentium, & purgationis, quæ in eo ſtatu, & plura, & grauiora, & meliori modo fiunt: ergo B ex hac parte optimè poſſunt in hunc ſtatum recipi etiam grauiſſimi peccatores, ſi magno feruore, & deſiderio ſatisfaciendi Deo reſurgant. *Tertiò.* Tertiò, quia religio non tantùm eſt ſtatus conſiliorum, ſed etiam præceptorum, imò ipſa conſilia ſumuntur vt media ad ſeruanda ipſa præcepta, & cauenda peccata: ergo ex hoc etiam capite meritò admittentur pœnitentes, vt à ſimilibus peccatis ſecuriùs caueant. Vnde nihil obſtat, quod aiunt ad aſſumendum onus præceptorum, ne ſi vtrũque ſimul aſſumitur virtus deficiat, eo quòd nulla ſupponitur. Hoc, inquam, nihil obſtat, quia ipſa conſilia, & præcepta ſimul ſumpta ita ſeſe mutuò iuuant, vt facilius ita impleantur præcepta, quàm ſi nullum illorum onus C aſſumitur; & ſi fortaſſe aliqui lapſus miſcentur, *Limitatio.* & rariores ſunt, & minùs graues. His nihilominus addimus, quando inueterata eſt conſuetudo peccandi, cautionem maximam adhibendam eſſe, ne facilè quis ſubitò admittatur propter præſentem feruorem, qui facilè ſolet remitti, & poſtea neceſſe eſt, aut admiſſum turpiter eiicere, aut non ſine aliorum religioſorum ſcandalo, eiúſque periculo illum retinere.

27. *Aduertendum ſpeciale.* Vltimò videndum ſupererat, an ex iure ſpeciali religionis aliquid aliud circa hanc formam, & modum recipiendi obſeruandum ſit. Sed hoc ſemper vnicuique religioni remittimus, & monemus, vt vnaquæque obſeruet circunſtantias per ſuas conſtitutiones, & inſtitutum ſibi circa D hoc peculiariter præſcriptas. Quæ quidem ita erunt neceſſariæ, vel vt receptio ſit valida, vel vt rectè fiat, vel ſolùm per modum directionis, vt melius fiat, ſicut in ipſiſmet ſtatutis fuerit præſcriptum, quod ex eorum verbis, & aliis circunſtantiis iuxta principia ſæpius tacta colligendum erit.

28. *Reſolutio dubij cuiuſdam; an poteſtatē habens teneatur recipere petentem ingredi religionem ſuppoſitis omnibus requiſitis.* Poteſt verò per occaſionem interrogare aliquis, an concurrentibus omnibus neceſſariis, tam ex parte recipiendi, quàm ex parte religionis, vt conuenienter, & vtiliter poſſit fieri receptio, teneatur qui poteſtatem habet poſtulantem admittere. Ad quod breuiter reſpondeo, ſi nulla interueniat rationabilis cauſa excuſans, teneri ex officio, & ex charitate. Primùm reſpectu E religionis, quæ inde augetur, & ex parte conſequitur finem ſuum. Secundò reſpectu proximi, qui ſine cauſa magno beneficio, quod alter non ex bonis propriis, ſed ex bonis communibus Chriſti, & Eccleſiæ tanquam fidelis diſpenſator præſtare tenetur. Cum hoc conſonat ſententia *D. Baſilius.* Baſilij in regul. fuſ. diſput. reg. 10. *Cùm Chriſtus prædicet, ac dicat: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, non fit ſine periculo, ſi qui ad Dominum per nos accedere in animo habent, ij à nobis reiiciantur.* Dixi autem, *niſi cauſa legitima excuſet,* quia hæc obligatio non eſt de re adeò neceſſaria, quin multis de cauſis ceſſare poſſit, vt ſi pro tunc religio non habeat ſufficientem commoditatem temporalem, vel non ſine graui onere poſſit nouum religioſum alere. Item ſi multi aliàs æquales petant religionem, & non poſſint omnes ſimul recipi propter dictam cauſam, liberum erit (exiſtente qualitate) hos reiicere potius, quàm illos. Denique quoties res fuerit dubia, vel vtrinque probabilis, an expediat talem perſonam recipere, nec ne, liberum etiam eſt illam non admittere; imo eò faciliùs tunc licet, quò in maiorem religionis fauorem, & ſecuritatem cedit. Quocirca ſi quis bona fide abſque odio, vel alio prauo affectu procedat, & mediocrem diligentiam adhibeat, securè poteſt ſuffragium ſuum concedere, vel negare.

CAPVT XI.

Quos effectus habeat religioſus ingreſſus.

Expediuimus omnia; quæ de ſubſtantia, & 1. cauſis huius ingreſſus nobis occurrerunt, ſupereſt nunc videamus, an hic ingreſſus aliquos habeat morales effectus. Et primò quidem ac *Primus effectus.* præcipuè inter hos effectus conſtitui poteſt, quòd ab hoc ingreſſu computandum eſt tempus probationis nouitij ad profeſſionem requiſitum, & conſequenter quòd in tali ingreſſu legitimè facto fundanda eſt valida profeſſio. Hæc inſinuata ſunt in omnibus, quæ hactenus diximus, magíſque conſtabunt ex his, quæ ſequentibus capitibus dicemus; & ideo de hoc effectu plura hîc dicere non eſt neceſſe, magis enim pertinet ad effectum formalem eiuſdem ingreſſus explicatum per reſpectum ad nouitiatum, & profeſſionem, quàm vt aliquid nouum vltra illum addat.

Secundò numerari, vel potiùs dubitari poteſt, 2. *Secundus effectus. Notatio.* an hic ingreſſus habeat effectum alicuius obligationis moralis. Ad quod breuiter reſpondeo, duplicem poſſe hîc excogitari obligationem, vnam abſolutam ad perſeuerandum in ſtatu inchoato, & profitendo in illo; aliam ex ſuppoſitione, ſcilicet, quandiu in nouitiatu vult perſeuerare nouitius. De hac poſteriori dicam inferiùs; de priori autem certum eſt non inducere *Aſſertio; ingreſſus religionis non obligat ad perſeuerandum, & profitendum.* talem obligationem ex cap. *ſtatuimus*, de regular. ibi, *ad priſtinum ſtatum redire poſſe liberè infra annum.* Nam ſi liberè redire poteſt: ergo nulla obligatio permanendi ex vi ingreſſus inducta eſt. Atque ita notant ibi Innocent. Panormit. & *Innoc. Panormit. Angelus. Syluest.* alij. Angel. verb. *Nouitius.* num. 9. Sylu. verbo *religio.* 5. quæſt. 8. qui etiam aduertunt poſſe exire ſine licentia, nec propterea incurrere aliquam inhabilitatem, vel incapacitatem ad Eccleſiaſtica beneficia, iuxta cap. *poſtulaſti*, de regular. Ratio verò eſt, quia nulla eſt lex, quæ talem obligationem inducat, neque etiam ibi intercedit aliquod votum, vel promiſſio, vt ſupponimus, quia hoc per ſe non ſpectat ad talem ingreſſum.

Dices, eſto non oriatur abſoluta obligatio, 3. *Argumenta pro parte contraria, ſaltem quando nō datur iuſta cauſa.* oriri ſaltem obligationem non relinquendi religionem, niſi ex iuſta cauſa. Primò quidem reſpectu Dei, quia oppoſitum eſſet reſiſtere inſpirationi eius, & magnam ingratitudinem committere. Secundò reſpectu religionis, tum quia ab illa non poteſt dimitti, niſi ex iuſta cauſa: ergo vt ſit vtrinque æqualitas, neque ipſe poteſt illam

lam dimittere ſine rationabili cauſa. Eò vel maximè, quòd eo tempore eius expenſis nutritus eſt: ergo debet illi ſatisfacere permanendo ſi nullam iuſtam cauſam abeundi habeat. Tertiò etiam reſpectu Eccleſiæ videntur multa iura hanc obligationem exigere non redeundi ad ſæculum, ſed permanendi vel in illa, vel ſaltem in alia religione, cap. *ſuper eo*, de regular. quod expreſsè loquitur de ſuſcipiente habitum religionis, & ante profeſſionem volente eum dimittere.

4. Propter primam rationem Sylueſt. dicta q. 8. in fine concedit in eo caſu eſſe peccatum ingratitudinis, ſi quis ſine iuſta cauſa, *Ex ſolo tædio ſanctæ vitæ, vel huiuſmodi*, egrediatur. Non explicat autem an ſit peccatum mortale, vel veniale, neque an ſit formalis ingratitudo, vel materialis; nam formalis profectò non eſt per ſe loquendo, quia licèt vocatio ad religionem fuerit beneficium diuinum, non tamen propterea obligat ad hunc modum gratitudinis perſeuerantiam in illa: quo enim iure vel ratione probari poteſt hæc obligatio? poterit enim quis ſe oſtendere gratum, proponendo vel ſeruire Deo in ſæculo, vel imitari religioſorum mores, ſeu aliquem ſpiritualem fructum capere ex illo ingreſſu, quamuis propter animi infirmitatem nolit in eo perſeuerare. Si autem illa non eſt formalis ingratitudo, nec materialis eſſe poteſt, quia hæc non eſt reſpectu Dei, niſi adiuncta alicui culpæ, quæ ſupponatur; hìc autem nulla ſupponitur, ſed hæc dicitur eſſe prima. Adde eodem modo poſſe dici ingratum, ſi vocatus à Deo ad religionem, nolit ingredi ſine alia cauſa rationabili, ſed ſolùm ex animi infirmitate. Vnde licèt admitteremus hunc modum culpæ, non eſſet propriè ex ſpeciali obligatione orta ex ingreſſu, ſed ex generali ratione beneficij diuini, & debito, quod ex illo naſcitur. Ego verò exiſtimo in huiuſmodi rebus interuenire ingratitudinem Dei negatiuam, potius quàm priuatiuam per ſe loquendo; negatiuam verò, quia homo non correſpondet beneficio diuino quantum poſſet, & deberet, vt meliori modo ſe gereret. Dico autem non eſſe priuatiuam, quia in rigore non priuat honeſtate, neque eſt culpa per ſe loquendo. Neque etiam aliud genus culpæ hìc neceſſariò interueniat, dummodo ſeruetur generalis ratio operandi propter honeſtum finem, vt ſuprà notauimus, illa autem ſeruari poteſt, etiamſi non ſufficiat ad iuſtam cauſam dimittendi religioſum ſtatum.

Opinio Syluestri fauēs impugnatur.

Ad primum argument.

Egrediens, vel non ingrediens religionē ſine cauſa, eſt Deo ingratus negatiuè.

5. Ad ſecundum iam ſuprà dictum eſt, nullum pactum de perſeuerando interuenire inter religioſum, & religionem ex vi ſolius primi ingreſſus, & ideo ex ratione iuſtitiæ nec ingredientem obligari ad permanendum, nec religionem ad illum retinendum. Ex alio verò capite oriri, vt non poſſit religio licitè illum dimittere ſine iuſta cauſa, ſcilicet, quia in hoc caſu non ſe gerit vt domina, ſed vt diſpenſatrix; ipſa verò particularis perſona, quia eſt ſui domina, poteſt liberè de ſe diſponere; ſicut paulò anteà dicebamus teneri prælatum religionis ad recipiendum eum, qui ingredi deſiderat, quando eſt dignus, & nulla occurrit iuſta ratio non admittendi illum, quamuis ipſe ingredi non teneatur. In his enim obligationibus quæ non ſunt iuſtitiæ commutatiuæ, ſed diſtributiuæ, vel charitatis, non oportet obligationem eſſe mutuam. Addit præterea Sylueſt. ſuprà, etiam ratione expenſarum

Ad ſecundum.

Religio nō poteſt licitè nouitium dimittere ſine iuſta cauſa.

Nouitius egrediens non tenetur ſoluere expenſas à religione factas.

A non teneri aliquem non ſolùm ad permanendum, verùm etiam nec ad aliquam ſatisfactionem faciendam, quod probat ex cap. *non ſolùm*, de regular. in 6. quatenus ibi dicitur, *Nec infra annum aliquatenus impediri*, &c. Nam ſi monaſterium poſſit recuperare expenſas à nouitio, multum poſſet eius ingreſſum impedire, quæ probatio ſatis remota eſt. Nam ſi expenſæ illæ eſſent ex iuſtitia debitæ, illas poſtulare non eſſet morale impedimentum. Vera ergo ratio eſt, quia nulla eſt talis obligatio iuſtitiæ, vel quia reditus, aut eleemoſynæ monaſterij non tantùm ſunt ad alendum profeſſos, ſed etiam nouitios; vel quia is qui ingreditur, ſtatim ſe offert ſeruitio, & vtilitati religionis, & ideo debitum eſt, vt eius bonis alatur. B Et vtrunque ſatis confirmat vſus, & omnium religionum inſtitutio, quæ optima fuit, vt probatio nouitij liberior eſſet. Addo nihilominus, ſi is qui ingreditur religionem in ſuſtentationem ſuam pro tempore nouitiatus aliquid religioni donet, nôn teneri poſtea religionem illi egredienti reſtituere, niſi eam partem, quam non conſumpſit pro rata temporis. Nam quòd hoc recipere religioni liceat, conſtat ex Trid. ſeſſ. 25. cap. 16. de regular. ibi, *Excepto victu, & veſtitu nouitij, vel nouitiæ illius temporis quo in probatione eſt*. Ergo non tenetur religio reddere quod eo tempore conſumptum eſt. Sed quid ſi à principio nihil donauit ingrediens, obligauit autem ſe ad ſoluendam certam ſummam pro ſumptibus nouitiatus. C Reſpondeo obligationem per ſe loquendo eſſe iuſtam, & validam: nam ſi donatio eſt iuſta, cur non obligatio? Poterit ergo tunc religio exigere obligationis implementum, non tamen poterit eo titulo impedire liberum nouitij egreſſum, ſed illo ſine impedimento conceſſo, iuxta dictum cap. *non ſolùm*, poſtea poterit ſuum debitum poſtulare; quod ſi fortè timeat impotentiam, vel difficultatem recuperandi, ſibi imputet, quòd vel à principio non poſtulauit, vel quòd non maiorem cautionem adhibuit; neque enim propterea poteſt in religione, tanquam carcere, vel morali coactione ad debitum recuperandum detineri.

Probatur.

Reſolutio dubij.

Secundum dubium.

Reſoluitur.

In tertia ratione petitur, quid intelligant iura per propoſitum mutandi vitam, quando dicunt eum, qui cum tali propoſito habitum religionis ſuſcepit, non poſſe poſtea licitè illum dimittere; quia certum eſt iura non intelligere profeſſionem tacitam, vel expreſſam: nam expreſsè diſtinguunt iura illud propoſitum ab vtraque profeſſione, vt patet ex cap. *conſulti*, & ex cap. *ſtatuimus*, de regular. & cap. *non ſolùm*, eodem titulo in 6. Certum autem eſt ſolum propoſitum non inducere obligationem, etiamſi multi Canoniſtæ oppoſitum ex illis textibus collegerint; contra quos diſputauimus ſuprà lib. 1. de voto in communi cap. 3. vbi tandem concluſimus, neceſſarium eſſe, vt votum ſimplex intercedat, votum, inquam, non ſolùm ingrediendi, ſed ſimpliciter permanendi in religione, omnino cedendo iuri ſuo quoad tempus probationis. De quo voto quantum, & quo modo obligaret tunc, vel obligare nunc poſſit, ſatis in ſuperioribus dictum eſt. Diximus de priori obligatione. 6.

Ad 3. argumentum.

(D, E)

Dicendum ſupereſt de poſteriori, de qua hoc loco ſolùm occurrit inquirendum, vtrùm ex ſuppoſitione, quòd quis religionem ingreſſus illius habitum aſſumit, & in nouitiatu ſe exercet, aliqua morali obligatione teneatur, quādiu ibi perſeueret, 7.

Agitur de altera obligatione poſita num. 2.

ſeueret. Hæc tamen quæſtio quatenus ex parte coincidit cum illa, an ad obſeruantiam regularem teneatur nouitius, inferiùs eſt latè diſcutienda; ſolùm ergo hic breuiter eſt inquirendum, an ingreſſus religionis, & habitus illius ſuſceptio ante profeſſionem impediat matrimonium, licèt non dirimat. Et ratio pro negatiua parte eſſe poteſt, quia talis habitus, & ingreſſus ex eo impediret matrimonium, quia pro tunc illud redderet illicitum, & peccaminoſum; ſed non apparet, vnde reddatur illicitum; ergo. Minor, in qua eſt difficultas probatur, quia nouitius contrahendo non agit contra votum, neque contra aliquod præceptum, alioquin verò ille poteſt liberè religionem dimittere, iuxta cap. *ſtatuimus*, de regularibus; ſed matrimonium contrahere in hoc caſu eſt in actu exercito religionem dimittere: ergo. Præterea Doctores in materia de matrimonio non numerant habitus ſuſceptionem inter impedimenta: ergo.

Dubitatio. An ingreſſus & habitus religionis impediant matrimonium. Pars negatiua ſuadetur primò. Confirmatur.

8. Nihilominus dicendum eſt nouitium quandiu religionis habitum retinet, non poſſe licitè contrahere, quanuis ſi de facto contrahat, validè contrahat. Ita tenet gloſſa in cap. *beneficium*, *verbo*, *conferendum*, de regularibus in 6. Et eſt textus expreſſus in cap. *conſuluit*, de regular. Ex quo intelligi poteſt, quanuis hoc impedimentum expreſsè non numeretur, ad votum ſimplex caſtitatis reduci, ſic enim ait Pontifex, *ſicut votum ſimplex matrimonium impedit contrahendum*, *& non dirimit iam contractum*, *ita habitus ſine profeſſione ſuſceptus ne contrahatur*, *impedit*, *ſed contractum nequaquam diſſoluit*; meritòque hoc præcepit Eccleſia in reuerentiam habitus religioſi, & ad vitandas fraudes, & ſcandala; quia verò tale matrimonium validũ eſt, ſi quis illud contrahat, tenebitur, ad dimittendam ſtatim religionem, cùm primùm commodè poſſit, quia iam faceret illi iniuriam fictè in ea manendo, cùm ſit iam matrimonio ligatus, & non poſſit in ea profiteri, ac proinde tenetur reſtituere quidquid poſtea conſumeret, quod maximè procedit, ſi matrimonium conſummatum fuit, quia tunc perſona eſt omnino inhabilis ad profeſſionem. At verò ſi matrimonium tantùm eſſet ratum, & nihilominus nouitius vellet perſeuerare cum animo profitendi, vel ſaltem ad expectandum, ſi fortè à Deo moueatur, vt tandem profeſſionem faciat, non peccabit perſeuerando; ſed potiùs rectè faciet: nam vtitur nouitiatu ad aliquem finem, propter quem inſtitutum eſt.

Reſolutio vera eſt pro parte affirmatiua. Gloſ. Notatio prima. Notatio ſecunda.

9. Tertius effectus ingreſſus in religionem eſſe poteſt, liberatio ab omni priori voto, vel promiſſione. De quo effectu agentes de profeſſionis effectibus inferiùs dicemus. Solùm nunc aſſerimus talia vota non propriè auferri, ſed ſuſpendi, quando ex ſe diuturniora ſunt. Vnde poſt tempus illud obligare poſſunt, ſi religionis habitus dimittatur. Aſſerimus item etiam hanc ſuſpenſionem non fieri ipſo facto, ſed per modum commutationis, vel à prælato, aut confeſſore facta, vel etiam propria voluntate, quia eſt commutatio in bonum euidenter melius. Quoad alias verò promiſſiones humanas, ſi impleri poſſunt commodè, vel ante, vel poſt ingreſſum religionis, certum eſt non auferri, ſed eſſe implendas; quia diuinus cultus non tollit quin iuſtitia, & fidelitas ad homines ſeruanda ſit. Si verò non poſſit impleri promiſſio, ſeruanda eſt doctrina ſuprà tradita, de eo qui habet debita, vbi obiter expoſuimus.

Tertius effectus.

10. Specialiter tandem dubitari ſolet, an hic ingreſſus diſſoluat ſponſalia, ita vt hic ſit veluti quartus effectus eius. Quidam doctores negant, Durand. in 4. diſt. 27. quæſt. 3. art. 3. Palud. in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 3. concl. 5. Couarr. 1. p. 4. cap. 1. num. 11. Veracruz in ſpeculo 1. p. art. 21. Armil. verbo *ſponſalia*, num. 12. Turrecrem. cap. *vbi non eſt*, 30. quæſt. 2. art. 4. num. 5. & Petrus Ledeſma de matrim. quæſt. 43. idem probabile cenſet. At contrarium tenet Syluest. verbo *ſponſalia* quæſt. 10. Sot. in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 5. Nauar. cap. 22. num. 26. indicat ſupplem. Gabr. in 4. diſt. 27. quæſt. 2. art. 1. Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 14. num. 3. & Sanch. plures allegans lib. 1. de matrim. diſp. 42. num. 2. Sed in ſponſalibus diſtinguenda eſt duplex obligatio: altera illius qui manet in ſeculo; altera illius, qui religionem ingreditur. Prior videtur ipſo iure auferri per alterius ingreſſum ſaltem quoad hoc, vt non teneatur ſpectare, ſed poſſit ſtatim cum altero contrahere, ſi velit. Ratio eſt, quia ipſa non ſe obligauit cum tanto onere, ſufficítque illa mutatio rerum, vt obligatio ceſſet. Item quia is qui ingreditur, eo ipſo ſatis ſignificat ſe mutare voluntatem, & remittere alteri obligationem. An verò in aliquo caſu talis perſona adhuc teneatur, ſtatim dicam. In altero verò, qui ingreditur; non ceſſat ipſo iure hæc obligatio donec profiteatur; nam ſi poſtea non perſeueret in religione, & altera pars expectet, & velit in eo caſu ſponſalia impleri, altera etiam tenebitur. Ratio eſt, quia altera pars nunquam ceſſit iure ſuo. Dices, eo ipſo, quòd ex vna parte ceſſat obligatio, ceſſat ex alia, quia eſt mutua, & reciproca. Reſpondeo falſum eſſe aſſumptum, quia vna obligatio non pendet ab alia, neque eſt neceſſariò coniuncta cum alia; quia ergo obligatio promiſſionis tollitur per remiſſionem alterius partis, & fieri poteſt vt ab vno remittatur, & non ab alio, ideo poteſt etiam obligatio in vno ceſſare, & non ceſſare in alio, & ita contingit in præſenti. Vrgebis, per profeſſionem ſimpliciter, & omnino ſoluitur matrimonium ratum; ergo per ingreſſum religionis, qui eſt via ad profeſſionem, ſoluentur ſponſalia de futuro. Reſpondetur negando conſequentiam, nam eſt multiplex differentia. Primò quoad ius Eccleſiaſticum, quod in profeſſione illud ſtatuit, de ingreſſu autem nihil. Secundò etiam quoad fundamentum iuris naturæ, tum quia matrimonium ratum non eſt ſolubile ex vna parte, & non ex alia; ſponſalia autem de futuro poſſunt diſſolui ex vna parte tantùm, ſicut à principio potuiſſet eſſe ſimplex promiſſio tantùm ex vna parte. Item etiam quia profeſſio ſtatim inducit firmam, & immutabilem obligationem repugnantem matrimonio; ingreſſus autem religionis nullam inducit, ſed pendet ſemper ex futuro euentu profeſſionis, vel egreſſus.

Quartus effectus. An diſſoluat ſponſalia. Negant aliqui. Durand. Palud. Couar. Veracruz. Armil. Turrecrem. Affirmant alij. Syluest. Soto. Nauar. Henr. Sanch. Notatio. Aſſertio prima quoad manentem in ſeculo. Aſſertio ſecunda quoad ingredientem. Inſtantia diluitur. Secunda inſtantia ſoluitur. Primò. Secundò. Tertiò.

11. Circa hoc tamen quæri poteſt, an ſi eo tempore, quo deſerit habitum religionis, qui illum aſſumpſit, alterum adhuc ſolutum inueniat, & aptum ad matrimonium ſecum contrahendum, redeant ſponſalia ad priſtinum ſtatum, ita vt vtrinque ſit obligatio. Videtur enim id conſequi: nam licèt alter per ingreſſum videatur remiſiſſe debitum, alter tamen non acceptauit, cùm illa remiſſione vſus non fuerit; ergo quando alius egrediendo reuocat priorem remiſſionem, manet in alio integra obligatio, ſicut à principio erat,

Dubium in hac materia. Pars affirmatiua ſuadetur.

erat, quia iam tunc par videtur vtriuſque conditio, cùm vterque ſit aptus ad matrimonium ſine illa mora, & prior promiſſio vtrinque rata permaneat, cùm remiſſio, quæ ab altero videbatur facta, effectum non habuerit. Reſpondeo ſatis probabile hoc eſſe, maximè ſi is, qui in ſæculo manſit, etiam animo, & propoſito nunquam remiſſionem acceptauit, ſed expectauit ſucceſſum alterius, vt de ſe diſponat. Verùm fieri poteſt, vt quanuis talis perſonæ matrimonium cum alia ſtatim non contrahat (quia non ſemper occurrit commoditas vt breui tempore hoc fiat,) nihilominus ſtatim ſe agnoſcat liberam obligatione ſponſalium, & proponat non ampliùs cum illo, ſed cum alio contrahere; & tunc exiſtimo reuera manere liberã in conſcientia; etiamſi alius poſtea egrediatur; quia id potuit in conſcientia facere acceptando remiſſionem ab alio tacitè factam, quæ proinde habuit effectum, ac propterea extincta obligatio non reuiuiſcit. Si autem illa perſona nunquam habuit tale propoſitum, ſed potiùs voluit expectare alium vt cum eo perficeret ſponſalia, ſi poſſet; probabile eſt ita perfici propter rationem factam. Nihilominus non cenſeo tantam obligationem eſſe imponendam perſonæ manenti in ſeculo, idque propter mutationem ex altera parte factam, quæ ſufficit excuſare ab obligatione promiſſionis, etiamſi ſine remiſſione alterius acceptata. Eſt autem illa magna mutatio, aſſumpſiſſe habitum religionis, & retroceſſiſſe; inde enim ſecundùm moralem æſtimationem quædam nota, & quaſi infamia contrahitur, quæ ſufficiens eſſe ſolet ad auertendam alterius voluntatem, & conſequenter ad excuſandum à promiſſione facta. Et quia hæc mutatio facta eſt in vno extremo, & non in alio, ideo etiam obligatio poteſt in vno ceſſare, licèt non ceſſet in alio. Atqui hæc vera ſunt in foro conſcientiæ; in foro autem Eccleſiæ putant aliqui petendam eſſe facultatem à paſtoribus Eccleſiæ, maxime ſi ſponſalia ſint publica, & is, qui in ſæculo manſit, velit contrahere antequam alius profiteatur, vel etiam ipſo inuito poſtquam iam ingreſſus eſt. Veruntamen licèt hoc conſultius videatur ad tollendam occaſionem ſcandali, vel rixæ; non video tamen cur ſit per ſe neceſſarium, cùm nulla lege cautum ſit.

Eſt probabilis ſed tamen limitanda.

Reſolutio vera eſt, abſolutè diſſolui ſponſalia ex parte manentis in ſeculo.

12. Quintus effectus huius ingreſſus eſt, gaudere priuilegio clericali quantum ad immunitatem, vt in canonem incidere cenſeatur, qui talem perſonam percuſſerit, iuxta cap. *religioſo*, de ſent. excommun. in 6. de qua extenſione videnda ſunt dicta in 5. tomo; ſpecialiter autem aduertit Angelus verbo *Nouitius* num. 21. hunc effectum non ſolùm oriri ex proprio ingreſſu, à quo incipit nouitiatus, ſed etiam de illo, quo impubes ante legitimam ætatem ad educationem religioſam recipitur ſub habitu religioſo, eo fine, vt debito tempore probetur, & profiteatur, quod quidem ipſe nec ratione, nec textu probat, neque in dicto cap. *religioſo*, declaratur. Quia tamen textus ille abſolutè loquitur de ingredientibus religionem, & materia eſt fauorabilis, ideo ampliatio illa meritò admitti poteſt. Huic autem effectui adiungi præterea poteſt, quòd ex vi huius ingreſſus perſona etiam gaudet priuilegio fori, quia pro tunc perſona Eccleſiaſtica reputatur. Et ideo Sixtus V. in prædicta Bulla de illegitimis, poſtquam quorundam criminoſorum receptionem in religione irritam fecit, declarat iudices ſæculares in eos retinere poteſta-

Quintus effectus.

Hoc priuilegio Canonis probabiliter gaudet etiã ingrediens religionem ſub habitu religioſo ad educationem.

A tem, ſupponens non eſſe illam habituros, ſi receptio valida fuiſſet. Sed de hoc priuilegio videri poſſunt quæ diximus in defenſione fidei lib. 4. de immunitate Eccleſ. cap. 29. Denique inter hos effectus poſſunt multa alia numerari, quæ ad ſtatum nouitiorum pertinent, & meliùs tractabuntur inferiùs.

CAPVT XII.

Vtrùm ante profeſſionem neceſſarius ſit integer probationis, ſeu nouitiatus annus.

B

INter primum religionis ingreſſum (de quo hucuſque in hoc libro egimus) & ſecundum, qui fit per profeſſionem, mediat tempus probationis, de quo proinde conſequenter dicendum eſt, an, & quantum neceſſarium ſit, & qualis in eo debeat fieri probatio ad reliqua, quæ ad actiones illius temporis ſpectant. 1.

De religione verò, ſeu ſtatu religioſo agere poſſumus, aut ſtando in ſolo diuino iure, & ſic certum eſt, nullam determinatam probationem neceſſariam eſſe ad religioſum ſtatum aſſumendum, neque duplicem ingreſſum; ſed ſolùm fuiſſe requiſitam eam examinationem diuinæ vocationis, & perſonæ, & aliarum circumſtantiarum, quæ pro negotij qualitate prudentis viri arbitrio ſufficiens videretur. Qua deliberatione facta poſſet quis ſtatim admitti ad ſtatum religioſum ſine alia dilatione; quia de hac re nullum eſt diuinum ius ſcriptum aut traditum, neque ex ſola ratione poſſet aliquid certum in hac parte colligi. Vnde ſi conſideretur hic ſtatus, vt extra congregationem aliquam, & abſque determinatione ad certam regulam, olim aſſumi poterat, & ſolebat vel in aliquibus Virginibus ſacris, vel in eremitis, & ſolitariam vitam agentibus; ad illum nullus nouitiatus propriè dictus, nullàue certa probatio eſſe poterat neceſſaria; totũ enim hoc committendũ erat arbitrio Epiſcopi, vel eius qui poteſtatem habebat admittendi oblationem. Propriè ergo videtur requiri hæc probatio per nouitiatum in ſtatu religioſo cœnobitico, & congregatione religioſa. De qua agens Baſilius (qui primus antiquam monachorum viuendi rationem ad meliorem formam redegit, magiſque religioni congruentem, vt in eius vita refertur) ille ergo in regul. fuſi. diſput. regul. 10. de hac re diſſerens ait, eos, qui recipiendi ſunt, ad idoneas exercitationes duci debere, & adhibito temporis ſpatio, grauioribúſque impoſitis laboribus, periculum eſſe faciendum de illorum natura, conſtantia, &c. Videtur tamen ibi ſentire totam hanc probationem extra religionem fuiſſe faciendam, nam ſubdit, *Sin minus dum adhuc extrà ſunt, repudiemus, neque ex iſtiuſmodi periclitatione detrimentum vllum in fratres redundet.* Videtur ergo loqui de probatione ad primum ingreſſum, quanquam in fine ſubdat, ſi ex hac probatione conſtet, perſonam eſſe dignam, tunc debere adſcribi, *Ad illorum numerum, qui ſeipſos Domino conſecrarunt.* Vnde colligi poteſt, illo tempore non fuiſſe neceſſariam probationem intra religionem, & in habitu illius ante profeſſionem. Inferiùs verò regula 15. diſſerit latè idem Baſil. de pueris educandis in monaſterio ante profeſſionem, non tamen declarat in quo habitu eſſent educandi, nec

Aſſertio prima. Ex iure diuino nullũ certum, & determinatum tempus nouitiatus requiritur.

Ad ſtatum religioſum extra congregationem non eſt neceſſarius nouitiatus.

Requiritur tamen pro ſtatu cœnobitico.

D. Baſilius.

nec illam educationem ponit vt neceſſariam viam ad profeſſionem, ſed pro illis tantùm pueris, qui ante perfectum rationis vſum religioni à parentibus offerebantur. Idem autem Baſil. in regul. breuior. in 95. nouitios in monaſterio ſuo tempore fuiſſe ſupponit, & in regul. 97. non ſolùm ait eſſe admittendos, qui volunt religionem experiri, ſed etiam eum, qui ſolùm vult recipi vt aliquo tempore proficiat, quod tamen modò in vſu non eſt. Ex his ergo conſtat etiam in congregatione religioſa nullum certum probationis tempus, aut modum eſſe ex natura rei, aut ex diuino iure definitum, quod ex ſequentibus iuribus conſtabit ampliùs.

Aſſertio ſecunda. Ex iure poſitiuo certum probationis tempus poſtulatur.

3. Alio ergo modo conſiderari hoc poteſt de iure poſitiuo, & ſic certum eſt, requiri ante profeſſionem definitum probationis tempus; hoc tamen ius non vnum ſemper fuit, & omiſſo priuato religionis ſtatu, de quo nihil reperio fuiſſe vnquam determinatum, ac definitum in cæteris religioſis; aliqui exiſtimant olim fuiſſe neceſſarium triennium, & poſtea biennium ad probationem, iuxta caput *ſi quis incognitus* 17. quæſt. 2. & caput *Monaſterij* 19. quæſt. 3. Veruntamen in illis iuribus neque eſt vniuerſalis ſermo de omnibus recipiendis, nec conſtat, an ſit ſermo de probatione ad profeſſionem, vel ad primam habitus collationem. Prima ergo determinatio huius temporis fuit ad probationem vnius anni, & priùs videtur iure proprio, & priuato religionum hoc fuiſſe introductum, vt patet ex regula B. Benedicti cap. 58. poſtea verò iure communi receptum eſt, vnde Alexander II. in cap. *Gonſaldus*. 17. quæſt. 2. *Quia & Beati Benedicti regula, & præcipuè patris, & prædeceſſoris noſtri Sancti Gregorij canonica inſtitutio interdicit monachum ante vnius anni probationem effici, iudicamus*, &c. Quod ius confirmatum poſtea eſt in cap. *ad Apoſtolicam*, de regular. & cap. *non ſolùm*. eodem titulo in 6. Et hoc etiam retinet nunc Eccleſia ſtando in iure communi, & ſpecialiter renouatum eſt in Tridentino ſeſſ. 25. cap. 19. de regular. & cap. 16. ſtatuit, vt probatio vltra annum non differatur, & ſolùm excipit Societatem Ieſu, de qua poſtea dicemus; nunc ſolùm ius commune explicamus, quod conſtat eſſe generale.

Determinatio ad annum probationis facta eſt, & quomodo.

Quid de neceſſitate huius anni dicendum.

4. Veruntamen in neceſſitate huius temporis etiam fuit varietas. Nam Sanctus Benedictus ſtatuit quidem, vt tempus illud iuxta regulam eſſet neceſſarium, non tamen declarauit quanta eſſet illa neceſſitas, nec an profeſſio aliter facta eſſet inualida. Nec etiam Alexander II. aliquid in hoc diſtinctè declarauit. Alexander autem III. in cap. *ad noſtram*, de regular. declarat, profeſſionem ante annum probationis factam, eſſe nullam, niſi is qui illam emiſit, intra triduum pœnitentiæ ſigna oſtenderit; factum retractando; in cap. verò *ad Apoſtolicam*, eodem titulo, dicitur, ſi religio, & nouitius ſuo iuri renuntient; velintque probationis tempus breuius eſſe, poſſe id facere, quia id tempus in fauorem vtriuſque partis conceſſum eſt, vnuſquiſque autem poteſt fauori ſuo renuntiare. Vnde in eo caſu profeſſio antea facta valida iudicatur; imò etiamſi in ipſo primo ingreſſu prædicto modo fiat, quia qua ratione poteſt pars anni ex conſenſu mutuo prætermitti, poteſt etiam totus, & ita habetur in cap. *conſtitutionem*. de regular. in 6. Tempus ergo vnius anni non erat iure antiquo ſimpliciter neceſſarium, ſed tantùm ſub ea conditione, niſi religio, & nouitius renunciarent iuri ſuo; ſub illa verò erat ſimpliciter neceſſarium, adeò vt profeſſio antea facta eſſet nulla, vt ex eiſdem iuribus colligitur. Quapropter ſi per quancunque coactionem cogeretur nouitius antea profiteri, profeſſio eſſet nulla, quia qui loquitur, non cedit iuri ſuo: idémque, ſi per ignorantiam facti vel iuris probationis integrum tempus omitteretur: in quo erant nonnullæ differentiæ inter profeſſionem expreſſam, vel tacitam, quas ſequenti libro meliùs tractabimus. Duæ verò erant præcipuæ. Vna, quòd profeſſio expreſſa obligabat ad hanc religionem in particulari: tacita ſolùm in communi, dict. cap. *conſtitutionem*. Secunda, quòd profeſſio expreſſa quocunque tempore fieret, ſtatim obligabat; tacita verò (quæ cenſetur fieri induendo particularem habitum profeſſorum) non ſtatim, ſed poſt triduum perſeuerantiæ obligabat, vt dicitur in eodem cap. *conſtitutionem*, & in hoc ſenſu declarari videtur cap. *ad noſtram*, ſuprà citatum, de cuius ſenſu magna erat controuerſia, ſed iam non neceſſaria. Addò verò in hoc puncto ab hac generali regula exceptas fuiſſe religiones mendicantium per dictum cap. *non ſolùm*. & cap. *conſtitutionem*, de regular. in 6. ita vt in eis integer annus probationis fuerit ſimpliciter neceſſarius, neque locum haberet renuntiatio proprij iuris, ſeu fauoris.

Aſſertio 1. Tempus vnius anni ex iure antiquo non erat ſimpliciter neceſſarium.

Limitatio quoad religiones mendicantes.

Aſſertio 1. Annus probationis poſt Conc. Trident eſt neceſſarius pro omnibus religionibus.

5. Nunc verò hoc iam eſt ſtatutum, vt ordinarium ius pro omnibus religionibus ſine vlla exceptione, quantum ad hanc partem per Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 15. de regular. vbi generaliter dicitur, *In quacunque religione tam virorum, quàm mulierum nullus ad profeſſionem admittatur, qui minori tempore, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit*. Et ſubditur, *Profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullóſque habeat effectus*, &c. Nec dubitandum eſt, quin per illud ius reuocata ſint antiqua, quæ concedebant facultatem renuntiandi huic fauori, quanuis hæc reuocatio ibi non ſit expreſſa, non enim fuit neceſſaria, nam in ipſa forma legis ſatis continebatur, alioqui illud ius nihil noui adduxiſſet, neque vllius fuiſſet vtilitatis. Et ita explicatum eſt per congregationem Cardinalium, & vſu declaratum ac receptum. Et latè id confirmat Nauar. conſil. 62. de regular. quod incipit, *an Franciſcanus*, vbi ait, licèt diſputando poſſit aliud defendi, non tamen conſulendo, aut iudicando; Sed reuera, ſi probabiliter loquendum eſt, nec probabiliter poteſt aliud defendi, quia hoc voluit Concilium addere antiquo iuri, & verba eius ſunt ſatis expreſſa. Tria verò circa hoc decretum explicanda ſuperſunt. Primum, quando incipiat hic probationis annus. Secundum, quid neceſſarium ſit, vt aliquis dicatur eſſe in probatione. Tertium, an hic annus debeat eſſe continuus, & omnino integer: hæc enim tria à Concilio in prædictis verbis inſinuantur.

Ratio dubitandi diluitur.

Nauarri opinio reiicitur.

Tria dubia inferiùs explicanda.

CAPVT XIII.

Quando nouitiatus incipiat, & an regularem habitum requirat.

Primum dubiũ circa verba Cóc. Triden. habens duo puncta.

1. PRimum eorum, quæ propoſita ſunt, videtur ab ipſo Concilio declaratum in illo verbo, *poſt ſuſceptum habitum*. In quo duo contineri videntur. Vnum eſt, ante habitum ſuſceptum non inchoari annum probationis, ſeu nouitiatum.

Aliud

Rationes dubitandi. Pro primo.

Aliud eſt , ab illo ſuſcepto ſtatim inchoari. Circa vtrunque autem difficultates occurrunt. De primo quidem , quia magis eſt ingredi religionem , vt aliquis ſit religioſus , quàm vt ſit nouitius ; ſed ad illud prius non eſt neceſſaria ſuſceptio habitus , ſed poteſt aliquando fieri in proprio habitu ſeculari , vt expreſsè dicitur in cap. *conſtitutionem.* de regular. in 6. Et ratio eſt , quia habitus non facit monachum,ſed profeſſio, cap. *porrectum* , de regular. ergo maiori ratione poterit probatio , & nouitiatus fieti ſine habitu religionis. Vnde in cap. vlt. 53. diſt. Gregorius dicit , *Debent in ſuo habitu per triennium probari.* Et in cap. *multos.* d.54. *Probetur* (inquit) *priùs in laico habitu conſtitutus.* De ſecundo verò etiam eſt dubium , quia non ſatis eſt induere habitum religionis , vt probationis annus inchoetur , tum quia ſi impubes ad habitum recipiatur , non ſtatim fit propriè nouitius, nec probationis annum inchoat , vt in ſuperioribus oſtenſum eſt : tum etiam , quia licèt fœmina , v. g. ſuſcipiat habitum monialis , & in propria domo maneat, non poterit tempus illud in probationis anno computari ſtatim.

Pro ſecundo.

2\. Circa priorem punctum antiqua dubitatio fuit , vtrùm ad proprium nouitiatum , quem ius requirit , requiratur habitus religionis. Et aliquorum opinio fuit , non eſſe de ſubſtantia nouitiatus , ſeu probationis, vt fiat in habitu regulari , ſed fieri poſſe in habitu proprio. Ita tenet Abbas in cap. *ſuper eo* , de regular. n.7. quem ſequitur Gregor. Lopez in lib.3. tit. 7. p. 1. gloſſa vltima. Cuius fundamentum eſt , quia nullibi hoc præcipitur, nec ex tenore regulæ, ait Panormitanus , id percipi poteſt. Vnde ſuprà aduertimus Baſilium in ſuis regulis nunquam de hac re expreſſam feciſſe mentionem, quod etiam obſeruari poteſt in regula Sancti Benedicti cap.58. vbi agens priùs de anno probationis , nullam mentionem facit habitus regularis ; quin potiùs poſt profeſſionem emiſſam dicit, exuendum eſſe profeſſum propriis veſtibus, & religionis habitu induendum ; & per proprias veſtes manifeſtè intelligit ſæcularem habitum , quem ſeruandum eſſe dicit , vt ſi religioſus inconſtans fuerit , illis induatur iterum , ac emittatur ; fauet etiam Gregor. citatis locis.

Circa primum. Opinio eſt aliquorum non eſſe de ſubſtantia nouitiatus, vt fiat in habitu regulari. *Abbas. Greg. Lop.* Fundamét.

3\. Nihilominus communior ſententia eſt de ſubſtantia probationis eſſe , vt fiat in proprio habitu illius religionis , ad quam aliquis probatur, & conſequenter nouitiatum non incipere , donec quis habitum induat. ita tenet gloſſa in cap. *ſuper eo* , de regular. & in cap. vlt. diſt. 53. vbi etiam Turrecrem. art. 2. gloſſa etiam in cap. *ſi quis incognitus.* 27.q.2. & habetur etiam in dict. l. Hiſpaniæ , & tenet Syluester verbo *religio.* 5. q. 5. & Angelus verbo *nouitius* n.16. Et videtur ſupponi in cap. *ſtatuimus* , de regular. vbi Pontifex ſtatuit , vt habitus profeſſorum ſit aliquo modo diſtinctus ab habitu nouitiorum, ſaltem in benedictione. Ratio etiam in multis religionibus eſſe poteſt ; quia probatio nouitij ordinatur , vt ipſe experiatur religionis auſteritatem , ſed magna pars huius auſteritatis ſolet conſiſtere in proprio habitu religionis : ergo. Quæ ratio eſt optima congruentia , non tamen per ſe eſt ſatis conueniens ſecluſa lege, & præſertim non probat , nouitiatum non poſſe incipere abſque habitu , ſi alio modo nouitius verè admittatur ad probationem ; quia non eſt neceſſe vt nouitius experiatur ſingulas aſpe-

Cõmunior ſententia aſſerit , eſſe de illius ſubſtantia, vt fiat in proprio habitu illius religionis. *Gloſ. Turrecr. Sylueſt. Angelus.*

Fundamentum ſumptum ex quadam cõgnitate.

A ritates religionis per totum annum continuum: ergo neque erit neceſſarium , vt per totum annum experiatur aſperitatem habitus , ſed ſufficiet , vt aliquoties illum deferat. Aliquando etiam poterit ciliciis,vel aliis modis maiorem aſperitatem experiri. Maximè ergo fundatur hæc ſententia in conſuetudine omnium religionum, quæ hoc obſeruare videntur , éſtque optima legum interpres. Hanc igitur cenſeo ſeruandam eſſe in hoc caſu , vt dixit etiam Antonius in dicto cap. *ſuper eo.*

Vera ratio huius ſententiæ.

4\. Dubitari autem hîc ſpecialiter poteſt , an aliquid nouum circa hoc ſtatutum ſit à Concilio Triden . per illa verba , *poſt ſuſceptum habitum* ; videtur enim voluiſſe prædictam contro-
B uerſiam dirimere , & ſtatuere , vt ſine habitu non intelligatur probationis annus inchoari. In contrarium autem eſt , quia verbum illud ſolùm videtur obiter dictum , in re autem adeò graui , in qua & diuerſæ ſunt Doctorum ſententiæ , & iura videntur variè loqui , non eſt veriſimile voluiſſe Concilium obiter , & quaſi aliud agens rem definire , aut nouum aliquod introducere ; ſed expreſſiùs ſaltem diceret , probationis annum à ſuſceptione habitus inchoari. Vnde valde mihi veroſimile eſt , per illa verba nihil aliud voluiſſe Concilium dicere , quàm annum eſſe computandum ab eo die , in quo aliquis in religionem admittitur , vt nouitius. Quia verò hæc receptio ex communi conſue-
C tudine fit per collationem habitus ; ideo illam ſignificauit Concilium per illam phraſim, *poſt receptum habitum.* Vnde ſi in aliqua religione eſſet conſuetudo recipiendi ad probationem , & verum nouitiatum in proprio habitu ſæculari , non crederem hoc eſſe derogatum per Concilium , vt de noſtra Societate inferiùs dicemus. Addo inſuper , quamuis religio non habeat ſpecialem habitum pro nouitiis , ſed in ſæculari habitu eos probet , nunquam tamen fieri poſſe , quin nouitius probetur in eo habitu, quem vel regula religionis præſcribit , vel eius conſuetudo habet, & hoc ſatis eſt,vt verba Concilij locum habeant.

Dubiũ ſpeciale,& reſolutio difficultatis propoſitæ.

Declaratur intentio Concilij.

5\. Quapropter difficultates priori loco poſitæ
D non procedunt , quia ſupponunt Concilium hîc ſpecialiter ſtatuere , vt annus probationis non incipiat ante ſuſceptum habitum religionis,quod non concedimus , ſed loquutum eſſe ordinario modo , quia receptio ita fieri ſolet , & debet ratione conſuetudinis , per quam multi cenſent derogata eſſe iura , quæ in contrarium ibi citantur , quanquam dici etiam poſſit , vt ſuprà inſinuatum eſt , ibi non eſſe ſermonem de probatione ad profeſſionem , ſed de probatione quæ fieri ſolebat aliquando ad primam receptionem ad nouitiatum. Iuxta quam expoſitionem potiùs inde colligitur receptionem ad nouitiatum ſolitam fuiſſe fieri per mutationem habitus ; quia ob hanc cauſam videtur ſpecialiter
E cautum , vt in illa priori probatione habitus non mutetur. Quia verò argumentum ibi ſumptum ex profeſſione , procedere poteſt contra prædictam conſuetudinem , vel obligationem ex illa prouenientem : reſponderi poteſt primò , magis eſſe de ſubſtantia nouitiatus induere habitum nouitiorum, quàm ſit de ſubſtantia profeſſionis induere habitum profeſſorum : nam in profeſſione hoc eſt quid poſterius. Vnde ſine dubio eſt quid accidentarium , & ſupponit probationẽ iam factam. Quapropter, licèt id omittatur,

Ad argument.

vel licitè, vel ſine culpa, ob vrgentem neceſſitatem, valida erit profeſſio; at verò reſpectu nouitiatus ſuſceptio habitus videtur eſſe primum ſignum talis receptionis, & ideo magis videtur eſſe de ſubſtantia eius. Nihilominus non nego vbi vel ex lege, vel ex conſuetudine, vel ex diſpenſatione fuerit aliud ſignum ſufficiens, habitum etiam non omninò eſſe de ſubſtantia probationis, ſeu inceptionis eius.

Reſolutio ſecūdæ difficultatis initio propoſitæ.
Fundamēt.

6. Hinc ad ſecundam partem difficultatis dicitur, formaliter, ac præciſè loquendo, annum probationis incipere ab eo puncto, in quo, & ex intentione religionis, & ex conſenſu nouitij aliquis admittitur ad talem religionem in ſtatu nouitiorum, & vt in ea probari incipiat. Patet, quia hic eſt veluti quidam contractus inter religionem, & futurum religioſum, per quem conueniunt in ſumendo experimento de ſe inuicem in ordine ad talem finem, & tali modo, & pro tali tempore: ergo ex eo puncto, in quo talis contractus perficitur ex mutuo conſenſu, & tempus deſignatum inchoatur, incipit probationis annus; ex natura verò talis pacti conſequitur neceſſariò ſupponi, vt perſona ipſa, quæ recipitur, ſit habilis, & in ætate conuenienti ad talem probationem.

Dubiū circa ætatem requiſitam ad inchoandū nouitiatum.
Prima ſententia.

7. Dubium verò eſt, quænam ætas requiratur ad inchoandum probationis annum; nam aliqui poſtulant, in nouitio decimumquintum annum expletum, idque ſupponi videtur à Concilio ſeſſ. 25. de regul. c. 15. cùm dicit, probationis annum poſt ſuſceptum habitum inchoari; duo enim in eo capite à Concilio præcipiuntur. Primum, vt profeſſio non fiat ante decimumſextum annum ætatis impletum. Secundum, vt præcedat integer annus probationis. Hinc ergo intelligitur, hunc annum debere eſſe non ſolùm in ætate pubere, iuxta antiquos Canones, ſed etiam poſt decimumquintum annum ætatis expletum: nam probatio debet proximè præcedere profeſſionem, ſeu profeſſio immediatè ſubſequi, vt ex c. 16. eiuſdem Concilij ſumitur, & infrà dicetur.

Notatio.

Vnde etiam aliqui Doctores aduertunt, vbi profeſſio vſque ad decimumoctauum ætatis annum danda non eſt, iuxta cap. *Quia in inſulis.* de regular. vel iuxta particularia ſtatuta alicuius religionis, annum probationis futurum eſſe in decimoſeptimo ætatis. ita Angelus verbo *Nouitius* n. 7. Syluest. *Religio.* 5. q. 3. & *Religio* 2. q. 10. Cùm ergo Concilium ait, *poſt ſuſceptum habitum*, ſi abſolutè loquamur, videtur habere conditionem ſubintellectam, ſcilicet in ætate legitima: quæ autem ſit hæc legitima ætas, Concilium non explicat, quia de hoc non agebat; obiter tamen inſinuare videtur, debere eſſe annum immediatè ante profeſſionem, nam probatio coniuncta, & continua cū profeſſione debet fieri.

Angel.
Syluest.

Secunda & communis ſententia.

8. Nihilominus annum probationis poſſe inchoari ante decimumquintum, & conſequenter expleri ante decimumſextum, ſentiunt communiter Doctores, qui poſt Tridentinum de hac re ſcripſerunt. ita Nauar. lib. 3. conſil. tit. de regular. conſil. 30. n. 1. in prima editione, Sorbus in priuileg. mendic. verbo *Nouitius*, notabili 4. Azor tom. 1. lib. 12. inſtitut. moral. cap. 4. q. 9. Henriquez lib. 13. Excommunic. c. 40. num. 2. Leſſius lib. 2. c. 41. dubit. 7. n. 59. Sà verbo *religio* n. 3. Sanchez lib. 7. de matrim. diſput. 37. n. 49. Miranda in Manuali præl. tom. 1. q. 22. art. 3. prima concl. ad finem. Nam in primis poſſe annum probationis inchoari ante decimumquintum expletum, dummodo incipiat poſt annos pubertatis, ſeu decimumquartum, probatur, quia iure antiquo poterat annus probationis inchoari ante decimumquintum annum, Concilium autem nihil circa hoc innouauit; nec item eſt opus vt ſtatim expleto anno decimoſexto nouitius ad profeſſionem admittatur, nam licèt Concilium c. 16. diſponat, *vt finito tempore nouitiatus, ſuperiores, nouitios, quos habiles inuenerint, ad profeſſionem admittant, aut è monaſterio eiiciant.* Id tamen intelligendum eſt, niſi aliquid obſtet, & qui probantur habiles tunc inueniantur, vel inhabiles è contra iudicentur. Nam ſi vel annus decimusſextus ab ipſo Concilio omnino requiſitus non ſit completus, vel alia iuſta, & rationabilis cauſa occurrat profeſſionem differendi, qualis eſſet, verbi gratia, ſi nouitius morbo aliquo laboret, vel ſi in probatione ſufficienter non ſatisfecerit, vel aliquid obſtiterit ad rectam ſuorum bonorum diſpoſitionem; quod poſt aliquod tempus elapſum non impediat, licitè poteſt profeſſio differri, & in hoc conueniunt non ſolùm citati Doctores, ſed etiam Congregatio Cardin. ad quam decretorum Concilij declaratio ſpectat, quæ ad illa verba Concilij c. 16. ſeſſ. 25. *Finito autem tempore nouitiatus, ſuperiores, nouitios*, ita declarauit. *Hæc verba reſpiciunt tantùm ad habiles, & ita ex licentia Sanctiſſimi Domini noſtri, explicante hunc textum Illuſtriſſimo Cardinali Clareualenſi, cenſuit congregatio dictum tempus Nouitiatus eſſe arbitrarium.*

Nauar.
Sorbus.
Azor.
Henriq.
Leſſ.
Sà.
Sanch.
Mirand.

Finito nouitiatus anno poteſt differri profeſſio, ſi dētur rationabiles cauſæ.

Declarat. Congreg. Cardin.

Reſolutio vltimi dubij.

Vltimò expediendum eſt aliud dubium quod 9.
vltimo loco ponebatur de ſuſceptione habitus in propria domo. Nam in primis manifeſtum eſt, Concilium loqui de ſuſceptione habitus collati ab ipſa religione: nam ſi quis propria voluntate, ſeu authoritate induat illum, illa ſuſceptio habitus nihil ad probationem, vel religionem confert, vt notant Syluest. & Angel. ſupra argum. Clement. *Eos.* de regularibus. Ratio autem, quæ ex ſupradictis ſumitur, eſt manifeſta, quia nouitiatus & religionem, & nouitium reſpicit, & ideo ex conſenſu vtriuſque partis debet inchoari. Neque oportuit in Concilio hoc ampliùs explicari, quia ſatis per ſe notum erat, maximè cùm dixerimus, per habitus ſuſceptionem deſcripſiſſe Concilium primam receptionem in religione. An verò geſtatio habitus nouitij debeat eſſe intra clauſtrum, quod in dicta obiectione etiam tangitur, non pertinet ad præſens, ſed ad ſequens punctum. Nam licèt ſupponeremus, viuere intra clauſtrum eſſe neceſſarium ad debitum probationis modum, hoc nihil obſtaret, quominus receptio, vel collatio habitus poſſet fieri extra clauſtrum, & ſi oportuerit, in priuata domo. Siue enim hoc licitè, ſiue illicitè fiat; non erit contra ſubſtantiam probationis, neque obſtabit quominus inde incipiat nouitiatus, dummodo ſtatim probatio in loco debito, & modo, ac tempore neceſſario ſubſequatur.

CAPVT XIV.

Quænam ſint de ſubſtantia, ſeu neceſſitate probationis, vel nouitiatus.

Secundum dubium circa verba Conc.

SEcundo loco exigit Concilium, vt profeſſionem emiſſurus per annum, *in probatione ſteterit.* Et hanc conditionem vt neceſſariam ad va- 1.
lorem

lorem profeſſionis ponit. Explicandum ergo neceſſariò eſt, quid ſit, in probatione ſtare. Vt autem intelligatur ratio dubitandi, ſupponamus in religione qualibet eſſe definitum modum, ſeu ritum probandi nouitios ſub certo habitu in tali loco, & habitatione ſeparata, ſub proprio magiſtro, & ſub tali diſciplina, & exercitio talium actionum. Inquirimus ergo an ſit de ſubſtantia probationis, & vt impleatur verbum illud à Concilio poſitum, *in probatione ſteterit*, vt nouitius per integrum annum hæc omnia ſeruet. Et ratio dubitandi eſt, quia non eſt maior ratio de vna circunſtantia ex dictis, quàm de aliis: ergo vel omnes ſunt de ſubſtantia nouitiatus, vel nulla, dicere autem omnes eſſe de ſubſtantia, ſcrupuloſum valdè, ac planè incredibile eſt; quis enim dicat, non egiſſe integrum probationis annum, qualem Concilium requirit, eum, qui vel in domo nouitiorum non habitauit, ſed in alia cella; vel nouitiorum miniſteria non exercuit, &c? E conuerſo etiam dicere, nullam talium circunſtantiarum eſſe de ſubſtantia, inuoluit repugnantiam, aliàs poſſet quis eſſe nouitius, & nihil eorum habere, quæ nouitij ſunt propria; quia ablatis omnibus, quæ non ſunt de ſubſtantia nouitiatus, poterit nouitiatus manere.

Notatio.

Senſus dubij, & ratio dubitandi.

2. In hac re dicendum neceſſariò eſt, aliquid eſſe de ſubſtantia nouitiatus, quo ablato non poterit quis verè dici eſſe in probatione, vt ratio facta conuincit; quæ etiam cogit, vt dicamus, non omnia illa ſimul ſumpta, quæ in nouitiatu concurrere ſolent, & debent, eſſe de ſubſtantia nouitiatus. Addo inſuper, quamlibet earum circunſtantiarum, ſine qua probatio hæc poteſt eſſe ſufficiens, vt probatio ſit valida, ſimpliciter non eſſe de ſubſtantia nouitiatus, ſiue determinatè ſumatur, ſiue diſiunctim, ſiue confusè, vt ſic dicam; quia illud dicitur eſſe in his rebus moralibus de ſubſtantia, ſine quo res eſſe non poteſt. Dico autem, *nec determinatè*, *nec confusè*, quia poſſet quis cogitare, eſto non ſit de ſubſtantia nouitiatus habitare inter nouitios, vel tales actus illorum exercere, vel tale ſignum nouitiatus deferre, vel aliquid ſimile determinatè, nihilominus de ſubſtantia illius eſſe confusè, & indefinitè aliquid horum, vel omnia ſimul facere. Hoc autem non ita eſt, tum quia ſubſtantia vniuſcuiuſque rei pro ſua capacitate, & natura debet eſſe determinata: tum etiam, quia multæ ex illis circunſtantiis tales ſunt, vt per ſe ſumptæ non ſufficiant ad nouitiatum conſtituendum ſine quibuſdam aliis; aliæ verò ſunt, quæ ſufficiunt ſine reliquis: oportet ergo vtraſque deſignare, & in hoc conſiſtit punctus huius difficultatis, quæ mihi eò obſcurior viſa eſt, quò non inuenio illam in terminis tractatam, quod in re morali non parum difficultatem auget.

Adnotatio pro reſolutione dubij propoſiti.

3. Vt autem, prout mihi occurrit, difficultatē explicem, diſtinguo vlteriùs inter ſtatum probationis, vt ſic dicam, & actualem probationem. Hæc enim duo, & ſecundùm ſe facilè diſtingui poſſunt, & ad rem præſentem maximè neceſſarium eſt, quia de ſubſtantia nouitiatus, eſt ſtatus probationis: actualis autem probatio, vel nulla, vel parua, vt oſtendam. Dicitur ergo eſſe in ſtatu probationis, qui ad hoc alicubi exiſtit, vt probet, & probetur, éſtque idoneus, & expeditus ad hunc finem; actualiter autem probatur per actiones, vel paſſiones, per quas experimentum de perſona ſumitur.

Diſtinctio præmittenda.

Fr. Suarez de ſtatu relig. tom. 3.

A Dico ergo in primis, ſtatum probationis, ſeu nouitiatus ſubſtantialiter includere aliquid negatiuum, & aliquid poſitiuum. Negatiuum eſt, quòd aliquis non fecerit profeſſionem per vota, & traditionem acceptatam in tali religione. Hoc manifeſtum eſt tum ex verbis Concilij, quod vult vt totus probationis annus profeſſionem antecedat: tum etiam ratione phyſica pro capacitate materiæ; quia ſtatim ac res peruenit ad terminū, deſinit eſſe in via, præſertim in ſucceſſiuis; Vnde ſicut de neceſſitate motus eſt, perueniſſe ad terminum, ita de ſubſtantia nouitiatus non emiſiſſe profeſſionem; comparato enim fine, deſinit inquiſitio, & formato iudicio, ceſſat conſultatio: probatio autem ordinatur ad B profeſſionem, vt ad finem, & eſt veluti inquiſitio ad iudicandum de futura profeſſione; ergo ſtatui probationis directè repugnat, profeſſionem eſſe factam. Et ideo vel talis profeſſio nulla eſt, vt nunc poſt Concilium Tridentinum, vel quando erat valida interueniente renuntiatione, eo ipſo ceſſabat probationis ſtatus. 4.

Aſſertio prima.

Fundamētū primum.

Secundum.

Hoc autem adeò verum eſt (éſtque valdè notandum) vt non ſolùm profeſſio reipſa valida, ſed etiam exiſtimata valida, ſit contra ſubſtantiā nouitiatus, ſeu ſtatus probationis. Itaque ſi quis exteriùs profeſſionē emittat, reuera exiſtimans validè profiteri; eo ipſo deſinit eſſe in ſtatu proba-C tionis, quanuis profeſſio nulla ſit, & quandiu in ea fide manet, tandiu probationis ſtatus eſſe non poteſt. Ratio eſt, quia probatio ſupponit libertatem aſſumendi, vel relinquendi ſtatum, cuius gratia ſit probatio: nam ad hoc ordinatur, vt qui probatur, experimento diſcat, an ſibi expediat talis ſtatus; ergo probationi, vt ſic, repugnat profeſſionis vinculum, nō ſolùm reipſa verè contractum, ſed etiam exiſtimatio eius; qui enim exiſtimat ſe eſſe tali vinculo ligatum, iā non eſt in religione, vt probet illam, ſed ex neceſſitate, vt debitum ſuū impleat. Dices, eſto non ſit ex intentione & voluntate probandi, tamē reipſa probat, & experitur aſperitatem religionis, quod ſatis eſſe videtur ad finem huius probationis. Reſpondetur D reuera formaliter, ac propriè non eſſe in nouitiatu, ac probatione, vt Concilium requirit, quod ſatis patet ex modo loquendi, & communi conſuetudine omnium religionum; nam qui exiſtimatur profeſſus, eo ipſo vt profeſſus tractatur, & tractari debet, & ideo pro tunc nec probari dici poteſt, nec eſſe in ſtatu de ſe apto vt probetur. Et morale etiam eſt, vt vnuſquiſque alia animaduerſione, & circunſpectione operetur, & obſeruet res omnes religionis, quando ibi exiſtit animo probandi, vel quando exiſtit vt habens iam illum ſtatum firmum, & immutabilem. 5.

Corollariū primum.

Ratio aſſignatur.

Inſtantia.

Diluitur.

Vnde etiam vlteriùs elicio, non ſolùm impedire hunc ſtatum probationis exiſtimationem profeſſionis ex parte ipſius religioſi, ſed E etiam ex parte religionis, quia hæc probatio reciproca eſt, vt iura docent, ordinatur enim non ſolùm vt nouitius experiatur religionis modum, & aſperitatem, ſed etiam ipſa religio probet, an perſona nouitij idonea ſit ad religionem: ergo ſi ab ipſa religione iam profeſſus exiſtimatur, eo ipſo deſinit eſſe in ſtatu, in quo poſſit ab ipſa probari. Hæc igitur eſt prima conditio neceſſaria ad ſtatum probationis, ſcilicet, vt qui probatur, nec profeſſus ſit, neque ſub exiſtimatione profeſſi in monaſterio exiſtat, vel teneatur; & ideo vocamus conditionem hanc priuatiuam. Neceſſarium autem eſt, vt habeat 6.

Corollariū ſecundum.

coniunctam cognitionem libertatis, quam nouitius habet ad aſſumendam, vel relinquendam religionem, & conſequenter vt tam ex parte nouitij, quam religionis ſit mere ſpontanea, & non ex obligatione, aut cogitatione obligationis ſtatus iam permanentis.

7. Aſſertio ſecunda. Probatur primò. Præter hoc verò dicimus requiri aliquid poſitiuum, quod exteriùs fiat, & moraliter duret inter nouitium & religionem. Declaratur primò generatim, quia nouitius quandiu talis eſt, & verè exiſtimatur, aliquam habitudinem, & vnionem habet cum religione, quam non habebat quando nouitius non erat, neque habent alij, qui religionem nullo modo ingreſſi ſunt, vt in ea probentur. Hæc autem vnio, & habitudo contrahi non poteſt ſine aliquo poſitiuo actu humano: nam prior illa negatio cum cognitione eius, prout explicata eſt, non ſufficit, nam illa communis eſt omnibus, qui in religione nullo modo exiſtunt, neque probantur; ergo præter illam neceſſarium eſt aliquid poſitiuum. Probatur ſecundò. Secundò in particulari declaratur, quia ad hunc ſtatum probationis neceſſarius eſt primus ingreſſus religionis ſuprà explicatus, quia per illum acquiritur dicta vnio, ſeu habitudo cum religione, ingreſſus autem ille fieri non poteſt ſine aliqua exteriori oblatione, & quaſi traditione ex parte nouitij, & acceptatione ex parte religionis ad prædictum finem ſumendi experimentum: ergo huiuſmodi actio, ſeu datio, & receptio, & omnia ſigna ſenſibilia, quæ ad illam neceſſaria fuerint, ſunt de ſubſtantia talis ſtatus, & quia collatio, & receptio habitus regularis inter illa ſigna moraliter reputatur modo ſuperiùs explicato, ideo cum eadem proportione erit de ſubſtantia huius ſtatus. Notandum. Ex illa verò receptione acquiritur religioni ius aliquod imperandi, & imponendi homini ſic recepto ea onera, quæ iuxta modum religionis ad eam probationem, & experientiam faciendam fuerint accommodata. Et è contrario ex parte nouitij oritur aliqualis obligatio parendi, ita vt cogi poſſit, nec valeat ipſe iure reſiſtere, niſi ſtatum inchoatum omnino deſerat. Et hac ratione dicitur prima receptio moraliter permanere, quandiu non retractatur. Vt autem non retractetur, non videtur per ſe neceſſarium aliquod nouum ſignum externum poſitiuum exhibere, ſed ſatis erit non exhibere ſignum nouum contrariæ voluntatis, ſeu retractationis, vel, quod perinde eſt, non reuocare, vel auferre ſigna prioris ingreſſus, & receptionis, quando eorum duratio, & conſeruatio moraliter neceſſaria eſt, vt talis ſtatus duret. Ratio vniuerſalis. Ratio omnium ſolùm eſt, quia cùm hic aliqualis ſtatus non conſiſtat in voto, vel promiſſione, neque in firma, & immutabili obligatione, ſolùm poteſt conſiſtere in ſignificatione permanente prioris voluntatis cum aliquali iure, & obligatione ad exercendam, & ſuſtinendam probationem; ad hoc autem, & neceſſarium eſt, & ſufficit id, quod explicuimus, vt per ſe ſatis conſtat: ergo.

8. Aſſertio tertia. Dico ſecundò. Nulla actualis probatio eſt de ſubſtantia anni probationis præter voluntariam permanentiam in prædicto ſtatu cum ſufficienti exteriori ſignificatione eius, prout explicatum eſt. Fundamentũ primum. Probatur primò, quia finis legis, ſeu præcepti non eſt de ſubſtantia legis, & finis alicuius ſtatus, verbi gratia, matrimonij, qui eſt filios procreare, non eſt de ſubſtantia eius: ſic ergo in præſenti, quanuis actualis probatio, & experimentum mutuum ſit finis anni probationis, & illius quaſi ſtatus, nihilominus non erit de ſubſtantia eius. Secundò declaratur, quia ſi Secundum. nouitius perſeuerat in ſtatu probationis, quanuis fortaſſe à religione, vel prælato eius nõ probetur, ipſe ex ſe expoſitus eſt, vt probetur, & per illum non ſtat quominùs probetur: ergo non debet illi nocere, neque impedimento eſſe ad profeſſionem validè ſuo tempore faciendam; & hoc ſenſu dicimus actualem probationem non eſſe de ſubſtantia nouitiatus, etiamſi fortaſſe poſſit eſſe in præcepto reſpectu prælati, qui malè faciet diſſimulando, & conniuendo, vt ſtatim ampliùs explicabitur. Quòd ſi fortaſſe nouitius ipſe reſiſtat huic actuali probationi, non quidem retrocedendo omnino, ſed impatienter eam ferendo, & detrimentum, potius quàm fructum ex ea capiendo, per hoc ipſum ſufficienter probatur, ſatis enim per hoc cognoſci poteſt, illum non eſſe aptum ad religionem, & nihilominus ſi hoc non obſtante, à religione retineatur, & ad profeſſionem tandem admittatur, profeſſio eſt omnino valida, & annus probationis ſufficiens: ergo actualis probatio per actus poſitiuos, vt ſic dicam, non eſt de ſubſtantia nouitiatus. Similéque argumentum ſumi poteſt ex parte ipſius Tertium. nouitij, nam licèt ipſe voluntariè fugiat experiri aſperitatem religionis, quantum poteſt, retentu ſtatu, imò licèt experimento aliquo cognoſcat, ſe eſſe moraliter ineptum ad talem religionem, vel impotentem ad ſuſtinendos labores eius, ſi tamen in ſtatu perſeueret, ac tandem profiteatur, ſufficit ad valorem actus: ergo ſignum eſt, actualem probationem non eſſe de ſubſtantia, iúſque ac Concilium ſolùm voluiſſe, vt tam religio, quàm perſona habeant poteſtatem, & tempus ſufficiens, & ſtatim aptum ad experimentum vtrinque ſumendum; Quòd ſi in illo ſumendo negligentes fuerint, ſibi imputent; non enim debuit valor profeſſionis ex tot particularibus circunſtantiis dependere. Nam ſi contrarium experimentum, ex probatione reſultans, non impedit valorem probationis impudenter factæ, & receptæ, cur impediet defectus experimenti ex negligentia, vel alia cauſa proueniens. Tertiò hoc probari poteſt ratione dubitandi in principio poſita, quæ magis vrgebitur ad particularia deſcendendo.

Primò ergo ex dictis expeditur quæſtio, an 9. deferre habitum nouitiorum ſit de ſubſtantia nouitiatus, ſeu anni probationis. Partem enim affirmantem videtur docere Iacobus de Graffis in deciſionibus aur. lib. 3. cap. 5. num. 15. vbi dicit, qui non detulit habitum nouitiorum per integrum annum continuum, non facere poſtea validam profeſſionem. Tribui etiam ſolet hæc opinio Nauarro in variis Conſiliis ſub titulo de regular. Sed in nullo eorum de hac circunſtantia in ſpeciali loquitur, ſed ſolùm de anno integro, & continuo probationis, vt infrà videbimus. Probari autem poteſt hæc opinio, quia ſicut induere habitum nouitiorũ eſt de ſubſtantia initij nouitiatus, ita continuatio ſub eodem habitu erit de ſubſtantia anni probationis.

Dubitatio; an deferre habitũ nouitiorum ſit de ſubſtantia nouitiatus. Pars affirmatiua. Probari poteſt.

Nihilominus non cenſeo habitum nouitiorum, etiam vbi diſtinctus eſt ab habitu profeſſorum, eſſe de ſubſtantia probationis, ſeu nouitiatus, ita vt neceſſarium ſit illum deferre, vt quis dicatur in probatione ſtare, quod Concilium requirit. Hæc aſſertio non videtur mihi habuiſſe dubium ante decretum Concilij Tridentini, 10. Pars negatiua eſt certa.

quia

quia nullum eſt ius (de communi loquor) quod talem conditionem requirat. Et Doctores qui inquirunt, an deferre habitum ſit de neceſſitate nouitiatus, non tractant de habitu nouitiorum, ſed de habitu religionis, ſeu regulari, quem conferunt cum proprio habitu ſeculari, vel ad ſummum cum habitu alterius religionis; nunquam tamen quoad hoc diſtinguunt inter habitum eiuſdem religionis nouitiorum, vel profeſſorum, & ad ſummum dicunt habitum regularem eiuſdem religionis eſſe neceſſarium. Poſt Concilium autem nihil circa hoc innouatum eſt, nam ipſum etiam ab habitu nouitiorum abſtinuit, & ſimpliciter dixit, *Neque in minori tempore, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum*; Si autem Concilium voluiſſet in hoc aliquid peculiare addere præter ius commune, debuiſſet illud in ſpecie proponere, ac declarare, cùm res ſit valdè grauis, & pertinens ad legem irritantem grauiſſimum profeſſionis actum, aliter factum. Accedit, quòd cap. 19. ſilentium imponit omnibus, qui poſt quinquennium à profeſſione facta, contra valorem eius litem mouere voluerint: ſupponit ergo profeſſionem expreſſam, quando contingit nullam fuiſſe, poſſe ratificari, deferendo habitum profeſſorum, alias non potuiſſet iuſtè ſilentium illud imponere: ergo etiam ſupponit non eſſe de ſubſtantia probationis deferre habitum profeſſorum, quia, vt infrà oſtendemus, licèt profeſſio expreſſa nulla poſſit per tacitam ratificari, etiam poſt Concilium Tridentinum, nunquam tamen ſine integro anno probationis: ergo quando aliqua pars illius anni defuit ſub habitu nouitiorum, poterit ſuppleri ſub habitu profeſſorum, ſi alia neceſſaria concurrant.

Ante Conc. nõ erat circa hoc quæſtio, nec difficultas.

Probatur primò, neque poſt Conc. requiri.

Secundò.

11. Vt autem ratione etiam hoc oſtendamus, exemplo priùs rem declaremus. Recipiatur ergo in aliqua religione vir grauis ſub habitu nouitiorum, & poſt duos, vel tres menſes honoris cauſa, vel alia ratione ſimili decoretur habitu profeſſorum, ita tamen vt neque ipſe nouitius propterea exiſtimet ſe iam eſſe profeſſum, aut ligatum, neque etiam religio eo animo talem habitum conferat; ſi ergo talis nouitius in eo habitu vſque ad completum annum perſeueret, & tandem profeſſionem emittat, interrogo, an illa profeſſio valida ſit; nec ne? Profectò negare illam eſſe validam improbabile eſt, quia nullum habet impedimentum irritans vel ex iure antiquo, vt per ſe notum eſt, vel ex Concilio Tridentino; nam ille verè fecit profeſſionem, poſtquam per integrum annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſtetit. Dicere enim quòd ſtare in probatione eſſentialiter includit portare habitum nouitiorum, nullo iure probatur, neque ab ipſomet Concilio Tridentino inſinuatur, vt declaraui. Vnde quicunque in religione cum eius habitu exiſtit ſub obedientia prælati ad eum finem, vt & ipſe experiatur religionis vitam, & religio etiam ipſum agnoſcat, verè, & propriè dicitur ſtetiſſe in probatione per annum, vt ſumitur ex cap. *ad Apoſtolicam.* de regularib. cum ſimilibus, & in ſuperioribus ſatis declaratum eſt; quæ omnia in illo caſu concurrunt. Si autem profeſſio in eo caſu valida fuit, apertè concluditur, deferre habitum nouitiorum per annum non eſſe de ſubſtantia annuæ probationis.

Cõfirmatur exemplo.

A Atque hæc reſolutio ſumitur ex Nauarro conſil. 28. 44. & 89. de regularibus, ſi attentè legatur; cuius ſententiam, & aliorum modernorum expendemus latiùs libro ſequenti agentes de profeſſione tacita. Neque etiam Iacobus de Graffis, vt exiſtimo, vim fecit in habitu nouitiorum, ſed pro habitu regulari ſumpſit, & ex eo quod frequenter obſeruatur, ita nominauit, inferiùs verò num. 24. apertè dicit, poſſe ratificari profeſſionem, & ſuppleri defectum probationis integræ deferendo habitum profeſſorum. Ad rationem autem in contrarium factam negatur aſſumptum. Nam ſi quis in caſu propoſito reciperetur ſtatim ſub habitu profeſſorum, non animo renuntiandi iuri ſuo, aut faciendi profeſſionem, ſed ſolùm ad probationem in eo habitu faciendam propter honorem, vel aliam humanam cauſam, illa etiam eſſet ſufficiens receptio, & nouitiatus inchoatio, vt eiſdem rationibus facilè probari poteſt, & ex dictis etiam in capite præcedenti eſt ſatis manifeſtum, neque in hac re nouam difficultatem inuenio. Magis poſſet vlteriùs dubitari, an continuè, & ſine intermiſſione differre habitum regularem, ſit de ſubſtantia anni probationis. Sed hoc partim ex puncto ſequenti, partim ex capite ſequenti explicabitur. 12.

Eſt ſentent. Nauar.

Reſpondetur ad arg. contrariæ opinionis.

B

C Secundò ex dicto principio expeditur aliud dubium, ſcilicet, an commorari intra clauſtrum per annum probationis, ſit de ſubſtantia eius. Multi enim authores ita ſentire videntur, Syluester verbo *religio.* 5. quæſt. 5. Angelus verbo *nouitius* num. 16. Nauar. conſil. 9. de regul. num. 2. & ſæpe in aliis conſiliis; imò inter declarationes Cardinalium ad dictum cap. 15. Concilij Tridentini expreſsè additur, quòd probatio debet eſſe intra clauſtrum per annum continuum. Veruntamen hæc conditio materialiter ſumpta, vt ſic dicam, neceſſaria non eſt, formaliter autem intellecta eſt vera, & admittenda, quod iidem authores ſentiunt. Et explicatur in hunc modum à Panormit. in cap. *cùm illorum*, de ſent. excomm. dicente, vbicunque fuerit monachus, ſi ſit ſub obedientia Abbatis, ſemper fingi eſſe in clauſtro; ſic ergo ſi eſſe in clauſtro intelligatur verè, & ſine fictione, quod nos appellauimus eſſe materialiter, non eſt de ſubſtantia nouitiatus, nullo enim iure hoc poſtulatur. Item quià ſi nouitius à Superiore ſuo mittatur alicubi, licèt per multos menſes ibi degat ſub obedientia eius, verè eſt in probatione; quæ enim maior probatio, quàm obedire? aut quomodo poteſt quis iure dici, probationem fugere, cùm non deſerat obedientiam, & ſubordinationem ad prælatum ſuum? Hinc à congregatione Cardinalium meritò reſponſum eſt, ſi nouitia curandæ valetudinis cauſa de licentia ſuperiorum monaſterio exeat, & in domo parentum curetur, non propterea interrumpi nouitiatum, ſed eodem tempore poſſe profeſſionem emittere, ac ſi è clauſtro non exiiſſet. Hinc etiam Nauarr. conſil. 32. de regularibus rectè reſpondit, ſi nouitius de mandato prælati per magnam partem anni extra monaſterium verſetur, etiam in curia Principis tractans negotium religionis, ſemper eſſe in probatione ſine interruptione, & poſſe ſuo tempore profeſſionem emittere, quia non eſt de ratione anni probationis manere ſemper intra ſepta monaſterij, ſed ad probationem ſufficit manere ſub obedientia ſui ſuperioris, vbicunque nouitius fuerit; 13.

D

E

Dubitatio ſecunda, an commorari intra clauſtrum per annum probationis ſit de eius ſubſtantia. Affirmant multi.

Reſolutio habens duas partes.

Explicatur mens Congreg. Card.

Probatur prima pars in ſenſu materiali.

Secundò.

Tertiò ex declarat. Congreg. Cardin.

Confirmatur ex Nau.

vbi ad hoc etiam allegat cap. vlt. qui clerici vel vou. Ex quo potiùs colligitur, profeſſionem fieri poſſe validè extra ſepta monaſterij, imò etiam ab illo, qui in monaſterio nunquam vixit; non conſtat autem quòd in caſu illius textus nouitiatus præceſſerit, tunc enim voluntariè eò fieri poterat profeſſio ſine præuio nouitiatu. Rectè autem inde à fortiori colligitur, potuiſſe tunc etiam nouitiatum fieri extra monaſterium. Vnde cùm nullo nouiori iure aliquid quoad hanc partem innouatum ſit, rectè infertur, etiam tunc non eſſe illam conditionem neceſſariam ſimpliciter, quod ſatis etiam conſuetudo confirmat.

14. *Probatur ſecunda pars in ſenſu formali.*

At verò formaliter ſumendo exiſtentiam in clauſtro, vel fictione iuris, vt Iuriſtæ loquuntur, ſic quidem de neceſſitate probationis eſt, eſſe in clauſtro, ita vt ſi quis illud deſerat propria voluntate, & extra obedientiam prælati, eo ipſo extra probationem fieri cenſeatur. Et hæc eſt ſententia Angeli, Syluestri, & Nauarri ſuprà, quod mihi videtur cum grano ſalis eſſe intelligendum, quia non videtur veriſimile per omnem exitum extra ſepta monaſterij, retento habitu, & cum animo redeundi, interrumpi nouitiatum, etiamſi fiat indebitè, & ſine licentia prælati, quia etiam hoc nullo iure cauetur. Item quia profeſſus exiens illo modo non eſt apoſtata, etiamſi grauiter peccet, quia non deſerit religionem; ita ergo nouitius tunc non deſerit religionem, nec propriè, ac verè retrocedit: manet ergo ſuo modo in religione; licèt in ea leuiter, & inordinatè ſe gerat: ergo in nouitiatu, & probatione manet, quia non habet in religione alium gradum, & quia propter vnam culpam etiam grauem non ſtatim interrumpitur probationis annus. Et confirmatur, quoniam aliàs ſi nouitius de licentia prælati iret extra monaſterium ad certum locum, ipſe verò abſque licentia ad alia loca tranſiret, eo ipſo deſereret nouitiatum, & interrumperet annum probationis, quod eſt profectò valde rigoroſum, & ſine fundamento iuris, vel efficacia rationis. Sequela autem patet, quia tunc etiam formaliter conſtitueretur extra clauſtrum, quia non eſſet in illis locis de licentia prælati. In his ergo caſibus poterit quidem nouitius dignè puniri, vel etiam dimitti, ſi prælato viſum fuerit; tamen donec dimittatur, non deſinit eſſe in probatione propter ſolam huiuſmodi culpam. Vt ergo dicatur nouitius formaliter, ſeu omnino clauſtrum dimittere, neceſſe eſt vt recedat, vel aliò diuertat, animo non redeundi, ſeu, quod perinde eſt, vt non ſolùm ſine licentia exeat, ſed etiam vt per exitum intendat conſtitui extra obedientiam prælati; nam tunc eo ipſo deſinet eſſe nouitius, vt per ſe conſtat. Ex quo à fortiori colligo, ſi nouitius exeat de licentia prælati illicitè & ſine rationabili cauſa data, tunc multo minus interrumpi probationem. Quod ideo aduerto, quia Nauarrus ſuprà videtur requirere licentiam iuſta de cauſa datam, quod nimis etiam eſt rigoroſum, & non poteſt etiam iure fundari, nec ratione, quia talis nouitius non deſerit religionem; imò fieri poteſt, vt licèt ſuperior peccet, dando licentiam, ipſe nihil peccet exeundo. Item quia licèt prælatus ſine iuſta cauſa eximat nouitium à quocunque onere nouitiorum, vel det illi licentiam, verbi gratia dormiendi pluſquam oportet, non interrumpitur probationis annus, vt eſt per ſe notum: ergo idem eſt in præſenti, eſt enim eadem ratio; aliàs ſi prælatus ſine cauſa iuſta daret licentiam nouitio, vel ſæpiùs eundi in agrum, vel viſitandi amicos, (quæ ſunt exempla ipſius Nauarri) toties interrumperetur nouitiatus; quod profectò nulla probabilitate dici poteſt, tam cùm licentia eſt iniuſta, quàm cùm eſt iuſta; neque enim hæc debet nouitius diſcernere; nec magis eſt vnum conſuetudine receptum, quàm aliud. Denique rationes factæ de nouitio exeunte ſine licentia, à fortiori hoc probant. Et iuxta hæc poſſet cum proportione definiri dubium proximè relictum in ſuperiori puncto de geſtatione habitus continua. Sed de hoc plura infrà.

In hoc ſenſu loqui videntur auctores contrarij. Primò. — *Secundò.* — *Confirmatur.* — *Quando dicatur nouitius clauſtrum formaliter dimittere.* — *Notatio, & aſſertio cõtra Nauar.*

Tertiò ex dictis definitur, quod dubitari ſolet in hac materia, ſi nouitius ſtatim, ac monaſterium ingreditur, in lectum incidat ægrotus, & ita duret per annum integrum, an poſſit dici, in probatione fuiſſe, & completo anno ſtatim profiteri. Dicendum eſt ergo poſſe profiteri, & illum fuiſſe verum annum probationis, quod ex mente omnium Doctorum aſſeruit Nauarrus dicto conſil. 32. num. 5. Et ratio eſt, quia quantum eſt ex ſe, verè manet in ſtatu probationis in tali religione, & ſub obedientia illius. Quòd autem actu probari non poſſit, eſt per accidens, nec refert, quòd annus probationis datus eſt ad ſumendam experientiam, tum quia finis legis non eſt de ſubſtantia legis: tum etiam, quia in eo caſu nouitius ſatis probatur per infirmitatem, in qua ſufficienter poterit religio cognoſcere naturam eius, & aptitudinem ad religionem; ipſe verò, & charitatem, & mores religionis poterit cognoſcere; & quanuis non valeat vitæ auſteritatem in ſe formaliter, vt ſic dicam, experiri, aliunde tamen poterit ſufficientem notitiam comparare. Vnde ex hoc caſu colligit Nauarrus tanquam certum, & manifeſtum, non eſſe neceſſarium experiri omnes auſteritates in ſpecie. Ego verò vlteriùs colligo nullam eſſe neceſſariam, neque aliam actualem probationem, præter illam, quæ eſt in perſeuerantia in tali religione per annum ſub obedientia illius, vt explicatum eſt.

15. Dubitatio tertia. — *Reſolutio tenenda.* — *Probatur ratione.*

CAPVT XV.

Vtrùm de ſubſtantia nouitiatus ſit, vt annus ſit continuus.

IN hoc capite explicanda eſt illa particula, *per annum.* De qua in primis certum eſt, intelligendam eſſe de anno integro, & perfecto, ita vt neque vna dies illi deſit. in quo Doctores omnes conueniunt, tum quia iura antiqua ſuprà citata ita de hoc anno loquuntur, Concilium autem iuxta antiqua iura loquutum eſt: tum etiam, quia conſuetudo ita hoc interpretatur; tum denique quia lex, quæ taxat, vel tempus, vel pretium, vel aliquid huiuſmodi, præciſè, & quaſi in indiuiſibili conſtituit talem menſuram. Nam etiam Philoſophi dicunt, menſuram debere in indiuiſibili conſiſtere; itaque hic annus perfectus eſſe debet. Addo vlteriùs cum Sancio lib. 1. de matrimon. diſputat. 24. num. 22. & Leſſio lib. 2. de iuſtitia cap. 41. dubit. 7. num. 59. annum probationis ita computandum eſſe de momento ad momentum, vt ſi habitum nouitius aſſumpſerit prima die Ianuarij, v.g. poſt meridiem, non poſſit eadem die recurrente termino anni profiteri ante meridiem, ſed

1. Tertium dubium circa verba Concil. Trident. Aſſertio prima. Probatur primò. Secundò. Tertiò. — *Additio aſſertionis poſitæ.*

ſed expectandum eſſe prouectum ſuſcepti habitus, quia in eo complẹtur, & perficitur annus à Concilio requiſitus. Non tamen opus eſt addere anno vnum diem, cùm nullo iure id præcipiatur, vt bene obſeruat citatus Sanchez. Quod verò attinet ad integritatem, aduerto duobus modis poſſe hunc annum integrum computari; primò per continuationem vnius, & eiuſdem anni naturalis. Secundò per computationem ſeu aggregationem partium diſcretarum, vt ſi quis per ſex menſes, v. g. fuit in nouitiatu, & poſtea eſt egreſſus, & in ſeculo manſit per aliud tempus, ac deinde iterum religionem ingreſſus per ſex alios menſes probetur, & hi cum prioribus coniungantur, & computentur ad integrum annum conſtituendum.

Notandum.

Annus integer dupliciter poteſt cõputari.

2. Fuit ergo aliquorum ſententia, non eſſe continuationem anni de neceſſitate probationis, ſed poſſe prædicto modo compleri, ſupplendo tantùm id quod declarat. ita tenuit gloſſa in regula, *Eum qui*. de regul. iur. in 6. qui refert aliquos antiquos pro hac ſententia. Quam etiam ſequutus eſt Speculator tit. de ſtatu Monachor. §. 1. verſ. 37. n. 43. & Bonifac. in Clem. *Eos*, de regular. n. 47. cum hac moderatione, vt tempora anni ſint diuerſa, v. g. æſtatis, aut hyemis. Et primò gloſſa citata conatur regulam illam ad hoc inducere, quæ ſic habet. *Eum, qui certus eſt, certiorari vlterius non oportet*, quæ parum profectò probat; poteſt autem ſic induci. Nam annus probationis ordinatur ad ſumendum iudicium certum de religione, & de perſona, ſed hæc certitudo ſufficienter ſumitur per annum directè compoſitum: ergo non oportet maiorem certitudinem poſtulare. Secundò poſſumus argumentari, quia nullum eſt decretum, quod expreſsè requirat annum continuum, nec Concilium Tridentinum illam particulam addidit: ergo non eſt à nobis addenda, præſertim ad reſtringendam legem, quæ ex hac parte odioſa videtur: ergo ſufficit eſſe in probatione per annum, id eſt, per duodecim menſes, ſiue continuè, ſiue interpolatè illi numerẽtur. Tertiò addere poſſumus iuxta aliam ſententiam difficiliorem, ac valde oneroſum fieri religionis ingreſſum; nam ſi contingat aliquem per vndecim menſes religionem probaſſe, & poſſe per diem exire, difficillimum illi eſſet iacturam factam reparare, integrum probationis annum iterum inchoari. Accedit quartò, quod difficilè poteſt deſignari, quæ interruptio ſufficiat impedire debitam huius anni continuitatem.

Dubium in hac materia.
Prima ſententia affirmatiua.
Gloſſ.
Specul.
Bonif.

Probatur primò.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

3. Nihilominus contraria ſententia tanquam certa tenenda eſt cum Panormit. in cap. *ad Apoſtolicam*, de regular. numero 9. vbi pro ea refert Ioannem de Lignano in Clem. *Eos*, de regular. & Bartolum in l. *interdum*. §. *quoties* ff. de publ. Idem tenet Angelus verbo *Nouitius* num. 15. & Sylu. verbo *Religio* 5. num. 4. Nauarra conſil. 9. 34. & in aliis multis de regular. vbi pro eadem ſententia refert Ancharr. & Philippum Francum, plures refert Bertachin. verbo *Annus*, ſequuntur etiam communi conſenſu recentiores Theologi, Sà verbo *Religio* num. 9. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 40. num. 2. Azor tomo 1. lib. 12. inſtit. moral. cap. 2. quæſt. 8. Leſſius lib. 2. cap. 41. dubit. 7. Eman. Rodrig. 2. tomo 3. quæſt. regul. quæſt. 15. art. 8. & Miranda in Manuali tomo 1. quæſt. 22. art. 4. concl. 1. Fundamentum præcipuum eſt, quia quando in iure tempus certum ad aliquid requiritur, intelligendum eſt

Secunda ſententia negatiua, & certa.
Panorm.
Angel.
Syluest.
Sà.
Henriq.
Azor.
Leſſ.
Emman.

Fundamentum primũ à iure.

A de tempore continuo. Ad hoc autem principium probandum citat Angel. cap. *cupientes*. verſ. *Cæterùm* de elect. in 6. ſed ille textus nihil probat, nam in eo additur, *per triennium continuum ex tunc inchoandum*, &c. Ex quo potiùs poſſet argumentum ſumi in contrarium. Nam ideo videtur addita particula, *continuum*, quia in ipſo tempore non ſatis videbatur incluſa. Quamuis neque hoc argumentum ſit efficax, nam potuit addi ad maiorem declarationem, quia in cap. 1. eiuſdem tituli in ſimili pœna, & clauſula non additur illud verbum, & nihilominus certum eſt, intelligendam eſſe de tempore continuo, vt ibi Ioannes Andreas, & alij notant, & principium illud tradit gloſſa in rubr. ff. de diuer. temp. præſc. & in

B l. *genero* ff. de his qui not. infam. Et quamuis nullo iure expreſse probetur, eſt per ſe valde conſentaneum rationi, quia tempus, & præſertim definitum vt dies, vel annus, & eſt continuum, & in hoc ſenſu regulariter ſignificatur; qui enim legat, vel donat alteri vſum domus per annum, de anno continuo intelligitur, aliàs eſſet valde incerta, & arbitraria donatio, poſsétque alius nunc vno menſe, & poſtea alio ſuo arbitrio annum complere cum notabili grauamine alterius, vel è conuerſo poſſet hæres, aut donatarius prout vellet annum interpretari. Vnde etiam ſumitur alia moralis coniectura, nam oportet, vt tam in iure, quàm in contractibus humanis aliquid definitum, ac certum deſignetur, quando

Secundum fundam. à ratione.

Tertium à morali cõiectura.

C annus, vel aliud ſimile tempus præſcribitur, quod eſſe non poſſet, niſi continuum tempus intelligeretur. Et videtur ad hoc optimus textus in Clement. *Eos qui*, de regular. vbi profeſſionem tacitam facere dicuntur, qui habitum profeſſorum, *per annum* portant, quod ſine vlla controuerſia de anno continuo intelligendum eſt. Hoc autem principium euidentius eſt, quando in lege deſignatur dies, ex quo tale tempus computari debet, vt ſi lex dicit, ex tunc ſit ſuſpenſus per triennium, vel ex quo die accipit tale officium, teneatur per annum hoc, vel illud facere, ſine dubio hæ, & ſimiles leges intelliguntur de tempore continuo, vt conſtat ex communi omnium intelligentia, & vſu, & quia non

D poſſunt aliàs commodum habere ſenſum. Propter quod cenſeo poſt Concilium Tridentinum multo certiorem eſſe hanc ſententiam, quàm antea, prius enim ſolùm dicebatur, vnius anni probationem eſſe neceſſariam, vt in cap. *Gonſaldus*. 17. quæſt. 2. & cap. *ad Apoſtolicam*, de regul. Vel vt profeſſio non fieret ante annum probationis elapſum, vt in cap. *Non ſolum*, de regular. in 6. Concilium autem Tridentinum ſuprà expreſsè addidit, *Nec qui minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum probationis*; vbi deſignat tempus, ex quo talis annus computandus eſt, intelligit ergo de anno continuo; atque ita de-

Poſt Conc. eſt res extra controuerſiam, & certior.

Ita declarauit Cõgreg.

E claratum eſt in congregatione Cardinalium. Addunt præterea rationem dicti authores, quia intermiſſum tempus minuit aſperitatem probationis, nam difficilius eſt perſeuerare per annum continuum, quàm per partes interpolatum. Sed ad hoc dici poſſet, eſto hoc ita ſit, nihilominus non cogi nos ad intelligendum illum annum eo modo, quo maiorem rigorem, & difficiliorem perſeuerantiam poſtulat, nam potiùs videntur huiuſmodi leges oneroſæ liniendæ. Addit verò Syluest. annum hunc dari ad experiendas omnes aſperitates regulæ, quod non ſemper fieri poſſet, niſi annus requireretur continuus, quia in vna

Cardinal.
Aliæ cõiecturæ & rationes probabiles afferuntur ab auctoribus.

parte anni, v.g. in Aduentu, vel in quadrageſima plura, & aſperiora ſuſtinenda ſunt; poſſet autem quis interpolatè eſſe nouitius per annum, vitando illa tempora. Sed ad hoc etiam dici poſſet, accidentariũ id eſſe, nam oſtenſum iam eſt, non eſſe neceſſarium actu experiri omnes religionis labores. Nihilominus ſuppoſitis prioribus fundamentis, quæ ſunt præcipua, hæ ſunt etiam probabiles coniecturæ, & congruentia dictæ legis. Nam licèt ſimpliciter neceſſarium non ſit actu experiri omnes religionis labores, nihilominus neceſſarium eſt, eſſe in ſtatu idoneo ad experiendos illos; ad hoc autem per ſe loquendo accommodatus eſt annus continuus; & inter hæc experimenta præcipuum eſſe debet in perſeuerantia, & conſtantia, & ideo meritò ad hanc probationem annus continuus poſtulatus eſt.

Reſpondetur ad argumentum primum.

4. Ad primum ergo argumentum contrariæ ſententiæ ſumptum ex regula iuris, negatur per interrupta tempora ſumi ſufficientem experientiam, ſatiſque certam, tum quia non ſumitur illa, quam lex requirit, quæ ſola debet cenſeri ſufficiens: tum etiam, quia conſtantia, & perſeuerantia non ſatis probatur, vt dictum eſt. Ad ſecundum iam oſtenſum eſt quomodo ex vi iuris neceſſarius ſit annus continuus, etiamſi hæc vltima particula in iure non exprimatur. Ad tertium reſpondetur, concedendo illud grauamen ſequi, ſed illud eſt priuatum, & parui momenti reſpectu vniuerſalis commodi religionis, quod ex prædicta lege in dicto ſenſu intellecta reſultat.

Ad ſecundum. Ad tertiũ.

Ad quartũ & reſoluitur dubitatio propoſita. Opinio Syluest. Opinio Nauarr.

5. In quarto verò puncto petitur, vt explicemus, quibus modis hic annus interrumpatur, ita vt neceſſe ſit iterum illum inchoare. Syluester enim ſuprà indicat, modicam interpolationem, ad diem, v.g. non ſufficere, dicit enim annum debere eſſe continuum, eo modo, quo ſolent auſteritates in religione continuari, ſcilicet modicè, & ad diem interpolandum. Nauarrus autem dicto Conſil. 32. numero 1. & 3. dicit nouitiatum interrumpi per exitum nouitij à Clauſtro per tres, vel quatuor dies ſine licentia ſuperioris. Dicendum verò eſt, duobus modis poſſe interrumpi hunc annum. Primò faciendo profeſſionem ante completum illum, cum voluntate, & exiſtimatione faciendi veram profeſſionem; ex tunc enim iam non manet nouitius amplius in probatione, iuxta dicta ſectione præcedenti: ergo interruptus fuit annus probationis; nam iuxta Concilium, in toto illo anno debet in probatione ſtari. Secundò poteſt interrumpi per dimiſſionem habitus, ſeu exitum à religione, quia per hoc etiam deſinit nouitius eſſe in probatione, & in ſtatu idoneo, vt etiam ex præcedenti capite patet: ergo deſinit eſſe nouitius: ergo interrumpitur annus. Quocirca continuitas huius anni per ſe loquẽdo non eſt moralis, aut per paruas morulas diſcretionis, vt Syluester voluiſſe videtur, ſed eſt propria, & phyſica, quanta eſſe in tempore, vel in anno poteſt, quia non eſt continuitas actionis, ſed ſtatus, vel quaſi ſtatus, vt explicaui; duratio autem in ſtatu omnino continua eſt, ſiue homo actu experiatur aſperitatem regulæ, ſiue non. Dixi autem *per ſe loquendo*, quia ex ſe poteſt hic annus habere hanc continuitatem perfectam.

Notandum duobus modis poſſe interrũpi nouitiatus annum. Primò.

Secundò.

Dubitatio.

6. Dubitari autem poteſt, an quælibet phyſica interruptio ſufficiat, vt moraliter cenſeatur annus non eſſe continuus ad effectum ſufficientis probationis, & validæ profeſſionis, ita vt omnis interruptio phyſica ſit etiam moralis, vel diſtinguendæ illæ ſint. Nauarrus enim Conſil. 32. de Regular. ſignificat, ſi interruptio ſit momentanea, id eſt, breuiſſima, non eſſe conſiderabilem, id eſt, moraliter non interrumpere probationem; Concilium autem 32. ait, interruptionem trium, vel quatuor dierum eſſe ſufficientem, ſignificans, ſi ſit vnius, vel duorum dierum, non ſufficere. Mihi autem videtur magis eſſe conſiderandam grauitatem actionis, per quam interrumpitur probatio nouitiatus, quàm temporis diuturnitatem, quia aliàs nihil certum de hac interruptione, eiúſque ſufficientia dici poterit, ſed relinquendum erit vniuſcuiuſque arbitrio; alicui enim videbitur parua mora trium, vel quatuor dierum, alij verò magna. Quocirca cenſeo ſi quis dimiſſo religionis habitu, egreſſus eſt, eo ipſo interrumpi annum probationis, etiamſi paulo pòſt intra diem pœniteat, quia eo ipſo amiſit ſtatum, quem habebat & indiget noua receptione, & admiſſione, vt poſſit iterum nouitius eſſe. Sicut ergo hæc poſterior receptio diſtincta eſt à prima, ita nouitiatus incipit eſſe diſtinctus. Atque hæc regula videtur mihi ſatis probabilis, vt quoties iuxta conſuetudinem, & modum religionis, cenſetur noua receptio neceſſaria, annus etiam probationis ſufficienter interruptus exiſtimetur. Vnde quod Nauarrus ait, annum interrumpi per exitum trium, vel quatuor dierum è monaſterio ſine licentia ſuperioris, ſi intelligatur de exitu totali, id eſt, animo non redeundi, & dimiſſo habitu, non ſolùm verum eſt, ſed etiam ſine limitatione temporis fuiſſe aſſerendum, quia actus ipſe per ſe ſufficit, & moraliter interrumpit perſeuerantiam, & conſtantiam, propter quam continuitas in probatione poſtulatur. Si verò ſit ſermo de exitu animo redeundi, præſertim cum habitu, non credo interrumpi nouitiatum, etiamſi ſit per aliquot dies, niſi re cognita, à prælato dimittatur propter ea, quæ ſuperiùs adduxi.

Reſolutio tenenda.

Regula vniuerſalis, & ſatis probabilis in hac materia.

Speciale verò dubium habet, an per quàcunque dimiſſionem habitus interrumpatur annus probationis. In quo aduerto aliud eſſe exuere habitum, aliud dimittere; exuit enim habitum, qui ad tempus illud deponit; dimittit verò qui omnino mutat animo non ampliùs induendi illum. Exuere ergo habitum non ſatis eſt ad hanc interruptionem: nam primò aliquando fieri poteſt de licentia prælati, vel pœnitentiæ, aut humiliationis cauſa, vel gratia diſpenſationis, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè datæ; propter hoc enim non cẽſetur nouitius moraliter mutare ſtatum ſuum. Secundò poteſt hoc fieri ab ipſo nouitio ſine licentia, & contra regulam: vt, v.g. ſi ad dormiendum ſpolietur habitu, & omni parte eius contra propriam regulam; imò licèt ſpolietur, vt induatur veſtibus ſecularibus ludi cauſa, vel fortaſſe liberiùs committendi aliquod peccatum, etiam extra monaſterium, non exiſtimo per hos actus interrumpi nouitiatum, quia reuera non mutatur ſtatus vitæ, qualis in nouitio eſſe poteſt, nec eſt inconſtans in vocatione, & perſeuerantia (quod in hac continuatione maximè attendendum eſt) licèt in illo ſtatu malè viuat, vt ſuprà etiam dixi. Per dimiſſionem autem habitus conſummatam, & perfectam fit interruptio, quia mutatur ſtatus. Dico autem *conſummatam, & perfectam*, non ſolùm quia neceſſe eſt, vt fiat animo mutandi ſtatum, ſed etiam quia oportet, vt moraliter conſummetur talis mutatio, & egreſſus 7.

Dubiũ particulare quoad habitus dimiſſionem. Notanda differentia inter exuere, & dimittere habitum. Reſolutio prima.

Reſolutio ſecunda.

Ponuntur duo caſus in particulari.

egreſſus à monaſterio: vt, v. g. ſi prælatus decreuiſſet nouitium dimittere, & ea intentione eum religionis habitu exui, & propriis veſtibus indui feciſſet, poſtea verò priuſquam egrederetur monaſterio, mutaſſet ſententiam, nouitióque iterum habitum reſtitueret, non crederem fuiſſe interruptum nouitiatum, quia non fuit actus dimittendi conſummatus. Quod maximè verum habet, ſi nouitio reluctante id agebatur, nam ſi ipſo petente id fieret, maior videretur facta mutatio; nihilominus tamen etiam in hoc caſu diſſimulari poſſe opinor, quia contrarium eſt nimis rigoroſum, & non poteſt iure, aut ratione ſufficienter conuinci, & alioqui ſatis rationabiliter dicitur illam non eſſe interruptionem moralem, cùm nondum actus omnino conſummatus ſit. Et iuxta hoc exiſtimo iudicium ferendum in caſu illo, quem attingit Nauarr. dict. Conſil. 33. de notitio qui ſe intra monaſterium abſcondit animo fugiendi, & fortaſſe mutato iam habitu (licèt hoc ibi non exprimatur) poſtea verò inuentus à ſuperiore, & blanditiis illectus manſit in monaſterio, & ſic profeſſus ſit. Probabilius enim cenſeo tum non fuiſſe interruptum nouitiatum, non propter momentaneam moram, vt Nauarrus dicit, ſed quia actus non fuit conſummatus, vt explicatum eſt.

Ratio reſolutionis traditæ.

8. Supereſt verò hîc alia difficultas, an hæc continuitas probationis debeat eſſe vſque ad profeſſionem intrinſecè, vt ſic dicam; vel ſufficiat annum ipſum eſſe integrum, etiamſi proximè non ſequatur profeſſio; & conſequenter, ſi expleto anno probationis, nouitius nolit profiteri, ſed monaſterio egrediatur, & poſtea iterum redeat, an prior annus probationis ſufficiat ad profeſſionem emittendam. Hoc dubium attingunt Angelus, & Syluester ſuprà, cenſéntque non eſſe neceſſariam continuationem probationis cum profeſſione, ac proinde in dicto caſu probationem illam fuiſſe ſufficientem ad profeſſionem emittendam. Et ita explicant, & probant opinionem Speculatoris ſuprà citatam, nullam verò probationem afferunt, niſi fortaſſe quòd ille annus probationis verè fuit integer, & continuus, & nullum eſt ius, quod poſtulet continuari etiam cum profeſſione, aut quod vetet profeſſionem fieri ſi inter nouitiatum, & illam tempus aliquod ſecularis vitæ intercedat. Veruntamen hæc ſententia mihi non placet, neque dictos auctores in ea conſequenter loqui cenſeo; ex illa enim ſequitur, poſſe nunc inchoari annum probationis decimoquarto anno ætatis, & finiri initio decimiquinti, & poſtea redire ad ſæculum vſque ad complementum ætatis ſexdecim annorum, & tunc regredi ad monaſterium, & ſine alia probatione profiteri. Quod profectò ſtatim per ſe abſurdum apparet. Et eadem ratione potuiſſet quis ante Concilium probationem facere duodecimo anno ætatis, & poſtea ſimili modo profeſſionem facere, quia nullum erat ius deſignans, in qua ætate nouitiatus eſſet peragendus. Conſequens autem eſt falſum, & contra eoſdem auctores, qui aliàs dicunt, annum probationis non poſſe inchoari niſi vno anno ante legitimam ætatem à iure deſignatam ad profeſſionem, adeò vt etiam dicant, vbi neceſſaria eſt ætas decem & octo annorum, probationem non poſſe inchoari ante decimumſeptimum, vt etiam ſuprà animaduerti cap. 11. huius libri.

Vltima difficultas.

Opinio Angel. & Sylu.

Non placet hæc opinio. Primũ inconueniens quod ex illa ſequitur.

Secundum.

9. Præterea ſequitur, licèt quis redierit ad ſæculum per decenium poſt integrum annum pro-

Tertium.

A bationis factum, poſſe cum illo anno poſtea profiteri, quod planè abſurdiſſimum eſt, & contra omne prudens iudicium. Nam intermiſſione temporis diuerſificantur mores, & opera hominum, vt dicitur in l. *Si non ſortem.* §. *libertus.* ff. de condictione indebiti. Quo principio vtitur Angelus ad probandum interruptionem anni probationis eſſe contra ſubſtantiam eius; ęquè autem efficaciter procedit ratio de interruptione inter probationem, & profeſſionem, quia qui in hoc anno, vel hac ætate rectè ſe geſſit in nouitiatu, poteſt iam eſſe habilis ad religionem, & è contrario. Quòd ſi quis fortaſſe dicat, hoc ſolùm eſſe verum, quando nimium tempus B interpoſitum eſt; reſpondetur in primis idem dici poſſe de interruptione ipſius anni probationis. Deinde dicitur id eſſe accidentarium, & aliquando in paruo tempore magnam poſſe fieri rerum mutationem; aliquando verò nullam, etiam in tempore longo, & admiſſa interruptione, nullam moralem regulam relinqui; ideóque vel nullam admittendam eſſe, vel certè nullo fundamento dici maiorem, vel minorem impedire, aut non impedire. Exiſtimo ergo eadem iura quæ ſtatuunt, vt annus probationis præcedat, conſequenter velle, vt finito anno ſtatim de perſona iudicium feratur, & ad probationem admittatur, ſi admittenda ſit; vel ſaltem in eodem ſtatu probationis vſque ad profeſſionem perſeueret, C nam ſi illum mutet, moraliter mutat fundamentum iudicij, quoniam multú poteſt mutare mores, propter quod moraliter etiam loquendo, noua probatione indiget. Atque hoc tandem mihi perſuadent verba Concilij Tridentini, *per annum poſt ſuſceptum habitum*; quibus indicatur, non debere ante profeſſionem plures receptiones ad habitum antecedere. Facit etiam quod cap. 16. monet religionu prælatos, vt finito anno probationis, aut nouitios ad profeſſionem admittant, aut eos eiiciant; quis autem dicat, ſi ſemel eos eiiciant anno expleto, poſſe iterum illos recipere, & validè ad profeſſionem admittere cum eadem probatione? Vel etiam, ſi nouitius ipſe noluit profiteri, etiamſi religio illum admitteret, D quomodo poteſt poſtea admitti ſine nouo experimento?

Inſtantia diluitur.

Sententia auctoris.

Probatur ex Conc.

Propter hæc ergo probabiliorem hanc partem eſſe cenſeo, quanuis non ſit tam certa, ſicut alia de interruptione anni nouitiatus; quia & pauci Doctores hoc in ſpecie diſputant, & affirmant, & fundamentum iuridicum non eſt tam manifeſtũ, licèt ſufficiens videatur. Non omittam etiam aduertere, prædictam ſententiam, & fundamentum eius maximè procedere, quando interruptio fit per egreſſum à religione; contingere autem poteſt, vt fiat emittendo profeſſionem nullam cum exiſtimatione, quòd valida ſit; tunc etiam ſuprà diximus, probationem interrumpi, & tempus illud, pro quo aliquis viuit in habitu, actione, & exiſtimatione profeſſi, non poſſe tempus E probationis appellari. Difficile ergo creditu eſt, propter moram interpoſitam inter annum probationis, & veram, ac validam profeſſionem ita interrumpi tempus debitum, vt intellecto poſtea defectu profeſſionis, non poſſit iterum valida fieri ſine nouo anno probationis, quod videtur planè ſequi ex dictis. Sed hoc genus interruptionis non videtur eiuſdem rationis quoad omnia, de qua re dicam commodiùs libro ſequenti, vbi explicabo quo modo profeſſio nulla iteranda ſit.

10. Hæc ſententia eſt probabilior.

Notãdum.

CAP.

CAPVT XVI.

Vtrùm nouitius ad obſeruantiam regularem teneatur; & vtrùm officia, beneficia, ac dignitates Eccleſiaſticas habere poſſit.

1. *Senſus quæſtionis.* QVæſtio intelligitur, vt ſuprà dixi, quaſi in ſenſu compoſito, dum nouitius in eo ſtatu exiſtit; nam ſimpliciter certum eſt non obligari. Ratio autem dubitandi pro parte negatiua eſt, quia nouitius nullum votum emiſit: ergo ad nihil amplius tenetur ex vi illius ſtatus, quàm ante illum teneretur, quia non eſt vnde oriatur talis *Ratio dubitandi.* obligatio, ſi ex promiſſione non naſcitur. In contrarium verò eſt, quia nouitius fruitur bonis, & priuilegiis religionis; ergo debet etiam eius onera ſuſtinere: ergo debet ad hoc eſſe obligatus, quia aliàs non poſſet conuenienter dirigi, & gubernari à prælatis religionis.

2. *Reſolutio.* Nihilominus ſimpliciter dicendum eſt, nouitium non obligari in conſcientia ad obſeruantiam regularem, quanuis aliquo modo debeat ſubeſſe diſciplinæ religioſæ, quādiu à monaſterio non recedit. Vtranque partem probant rationes dubitandi, vt tamen res tota explicetur, & breuiter exponamus nonnulla breuia dubia, quæ de nouitiis tractari ſolent, reuocemus omnes obligationes proprias religioſorum ad tria vota, & per illa breuiter diſcurramus; ſupponimus enim hîc ſolum eſſe ſermonem de obligationibus, quas religio addere poteſt, & ſolet; nam de aliis, quæ communes ſunt omnibus Chriſtianis, non dubium eſt, quin maneant in nouitio, neque illæ propriè pertinent ad obſeruantiam regularem, ſed generaliores ſunt.

Ad quid teneatur nouitius in materia caſtitatis.

3. *Prima aſſertio.* Quod ergo ſpectat ad votum caſtitatis, clarum eſt, ſi aliàs nouitius priuata deuotione votum caſtitatis non emiſit, nulla noua, ſeu ſpeciali obligatione teneri ad ſeruandam caſtitatem, ſed ſolùm illam, quæ ex iure naturæ naſcitur, quia nec religioſus profeſſus tenetur, niſi ex ratione voti, nec poteſt excogitari alia ratio huius obligationis. *Secunda.* Solùm poteſt obſeruari, ratione ſcandali vitandi, & honoris religioſi habitus, & totius religionis, maiori quadam obligatione teneri nouitium ad caſtitatem ſeruandam quandiu talem habitum portat, & in illo quaſi ſtatu perſeuerat; hanc verò obligationem exiſtimo eſſe accidentariam. Vnde ſi in indiuiduo nouitius peccet contra caſtitatem præcauendo ſufficienter ne ſequatur ſcandalum, vel infamia religionis; non incurrit ſpecialem malitiam, imò neque *Circunſtātia nouitij non eſt neceſſariò cōfitenda.* exiſtimo illam circunſtantiam perſonæ, ſcilicet quòd ſit nouitius religionis, ita aggrauare peccatum, vt ſit neceſſarium illam in confeſſione explicare, quia nullum eſt ſufficiens fundamentum talis grauitatis: nam licèt ille dici poſſit magis ingratus Deo, vel ex maiori malitia peccare, quia maiorem habet cognitionem, & pauciores occaſiones; nihilominus hæ ſunt circunſtantiæ valde generales.

4. *Aſſertio tertia.* Denique à fortiori colligitur, non peccare nouitium, ſi relicta religione, etiam in ſæculo conſtitutus, matrimonium contrahat, & conſummet, ſemper enim ſupponimus non eſſe factam profeſſionem vel expreſſam, vel tacitam, & ita eſt res manifeſta. Et eàdem ratione, ſi contra caſtitatem peccet in eo ſtatu, non aggrauatur eius culpa, ſaltem notabiliter præcisè ex ea circunſtantia, quòd religioſus aliquo modo fuerit, vulgari modo loquendo; nulla enim obligatio inde manſit, nec iam id cedit in infamiam religionis. Solùm poteſt augeri peccatum propter maiorem ſcientiam, vel reſiſtentiam diuinæ gratiæ, quæ ſunt accidentaria, & communia, vt dictum eſt. Et huc etiam ſpectat, quòd poteſt deferre quaſcunque veſtes ſæculares, quibus vtuntur merè laici, & coniugati. *Explicatur dictū Ioan. Andr.* Dixit autem Ioannes Andr. debere vitare veſtes nimis laſciuas in ſignum antiquæ religionis, quod eſt ſanum, & prudens conſilium, non tamen præceptum, nec maior obligatio rigoroſa, quàm ex natura rei naſcatur, vt bene notauit Panormit. in cap. *conſulti*. de regular. in fin. Et hæc ſufficiunt de voto caſtitatis, quæ magna ex parte applicari poſſunt ad alia peccata, quæ nouitius poteſt committere, vel perſeuerans in eo ſtatu, vel poſt illum relictum contra alia præcepta Eccleſiaſtica, vel diuina; parum enim ex ea circunſtantia aggrauantur per ſe loquendo.

Ad quid item obligetur in materia paupertatis.

5. Circa obligationem paupertatis certum eſt ex vi illius ad nullam actionem, vel omiſſionem teneri nouitium, cùm votum non emiſerit. Dico autē *ex vi illius*, quia aliunde poterit in hac materia delinquere. *Diſtinctio præmittenda.* In quo oportet diſtinguere de bonis religionis, & de bonis ipſius nouitij, quæ ſecū attulit, vel quouis modo retinet. *Prima aſſertio circa bona religionis.* Circa priora licèt non teneatur nouitius ad vſum paupertatis ex voto, quia illud non fecit, tenetur tamen ex lege iuſtitiæ. Primùm, talium bonorum dominium non vſurpare, quia ſua non ſunt. Deinde neque ampliorem vſum eorum accipere, quàm ei à religione concedatur, ob eandem cauſam, quia non vtitur illis bonis, vt dominus eorum, ſed ex conceſſione domini: ergo non poteſt licitè excedere eius voluntatem, & facultatem. Vt autem in tali materia, & grauitas culpæ, & obligatio reſtituendi, quæ inde reſultare poteſt, diſcernatur, *Notatio circa vſum talium bonorum.* diſtinguere oportet duplicem vſum talium bonorum. Vnus eſt intra eandem religionem, vt quando ordinatur ad vtilitatem, vel commoditatem propriæ perſonæ. Alius eſt extra religionem, vt quando talia bona exteris donantur, vel alio modo extra religionem diſtrahuntur. Hic poſterior vſus propria auctoritate, & ſine licentia factus, vt ſupponitur, reuera habet rationem furti ſacrilegi in tali perſona, quia eſt acceptio rei inuito domino, & ita habet rationem furti, & aliunde eſt circa materiam aliquo modo ſacram, & dedicatam, & ideo participat malitiam ſacrilegij; eſt ergo tale peccatum mortale ex genere. De quantitate autem materiæ ad illud ſufficiente perinde iudicandum eſt de tali perſona, ac de qualibet alia; nulla enim particularis ratio in ea interuenit. De priori autem vſu vlteriùs diſtingui poteſt, an ſit talis, vt per eum res conſumatur, vt eſt vſus ciborum, vel talis vt res permaneat, vt eſt vſus libri. In hoc poſteriori rarò erit grauis culpa ex parte nouitij, quia materia illa ſiſtendo in rigore iniuriæ, leuis eſt, quia paruum nocumentum inde infertur religioni,

religioni, etiamſi res, quæ ad vſum vſurpatur, pretio æſtimabilis ſit, dummodo ex illo vſu non grauiter lædatur, aut minuatur eius gradus, neque aliqua extrinſeca incommoda, ſeu nocumenta ſequantur. In alio verò vſu, quo res conſumitur, poteſt eſſe maior ſcrupulus grauioris culpæ ſi nimium excedatur; tamen ſi res quæ vſu conſumuntur, non ſint pretioſæ, aut extraordinariæ, & alioqui exceſſus non ſit nimius, licet ſit frequens in modica quantitate panis, ſeu vini, aut rerum ſimilium, non exiſtimo committi grauem iniuriam, aut peccatum mortale, quia ſecundùm prudentem, & moralem æſtimationem non æſtimatur illud nocumentum graue, nec moraliter cenſetur religio in vita in eo gradu, ſeu ratione nocumenti, ſed magis ratione indebiti ordinis, ſeu modi. In quo idem ferè iudicium eſſe cenſeo, ſiue hic vſus in propriæ perſonæ vtilitatem vſurpetur, ſiue tribuatur alteri eiuſdem religionis, quia neutro modo fit alienatio extra religionem, & bona illa ſemper ipſi religioni inſeruiunt, & in eius vtilitatem aliquo modo cedunt.

6. Circa alia bona propria ipſius nouitij, regula generalis ſit, æquè poſſe nouitium talia bona habere, aut de illis diſponere, ac antea poterat. Itaque præciſè ex parte religionis neque impedimentum vllum appoſitum eſt ad huiuſmodi vſum, ſi antea plenam, & expeditam facultatem illius habebat, neque etiam noua illi facultas addita eſt, ſi non habebat, vt ſi erat ſub cura tutoris, vel aliquid huiuſmodi. Ratio eſt, quia per ſolum ingreſſum ad nouitiatum nec aliquam obligationem contraxit, per quam dominium vel eius liber vſus impediatur; neque etiã nouum dominium, aut libertas acquiritur, neque exemptio ad prioris ſubiectionem quoad talium rerum adminiſtrationem. Atque hinc etiam fit, vt poſſit nouitius, & validè, & licitè aliquid de nouo acquirere, etiam ſine licentia prælati, ſiue per teſtamentum, ſiue per donationem, ſiue quolibet alio modo illi ſtatui non repugnante, quia nec voto, nec iure aliquo impeditur; neque abſolutè, & ſimpliciter poteſt prælatus hoc prohibere nouitio, ita vt in conſcientia illum obliget, tum quia nihil fortaſſe poteſt ei hoc modo præcipere, vt ſtatim tractabimus; tum etiam, quia ſicut non poteſt illum compellere ad relinquenda ea bona, quæ priùs habebat, ita neque prohibere quominus de nouo acquirat, dummodo acquiſitio non fiat per actiones, vel negotiationes ſæculares, vel ſtatui talis religionis repugnantes. Similiter etiam ſequitur, licitè, & validè poſſe nouitium de bonis ſuis diſponere ſua voluntate ex eodem principio.

Secunda aſſertio circa bona propria ipſius nouitij. — *Ratio aſſertionis.* — *Primũ Corollarium.* — *Secundum.*

De his, quæ ad teſtamentum, ſeu vltimam voluntatem nouitij ſpectant.

7. Ex quo etiam decidenda ſunt alia dubia, quæ circa materiam paupertatis, & bonorum temporalium de nouitiis tractari ſolent. Vnum eſt, an nouitius ante factam profeſſionem moriens in monaſterio, poſſit, cui voluerit, ſua bona teſtamento relinquere, omnino prætermiſſo monaſterio. Dicendum eſt enim, liberè poſſe, niſi priùs ea donaſſet, vel obtuliſſet monaſterio. ita docuit Immola in cap. *in præſentia*, de probat.& ſequitur Nauarr. Comment.2. de regular. n.49. vbi ait tam liberè teſtari poſſe nouitium infra annum probationis, ac ſi extra Monaſterium eſſet, & non teneri quidquam Monaſterio relinquere ſi nolit. Ratio prioris partis eſt, quia retinet dominium, & poſſeſſionem ſuorum bonorum, & nullo nouo vinculo habet ligatũ vſum, vel diſpoſitionem eorum. Ratio verò alterius partis eſt, quia neque aliquid promiſit Monaſterio vt ſupponimus, neque aliquo iure Pontificio, vel Cæſareo talis obligatio nouitio imponitur, & ideo à nobis imponenda non eſt, iuxta regulam textus in cap. *conſuluiſti.* quæſtione 4. Et in Authentica de Triente, & ſemiſſ. §. *conſideremus.* Quæ ratio non ſolùm probat de nouitio, qui occaſione mortis teſtamentum condit, ſed etiam de illo qui ante profeſſionem, vel quocunque tempore probationis illud vult inſtituere: nam idem habet dominium, eandémque libertatem.

Primum dubium. — *Reſolutio duplex.* — *Imola.* — *Nauarr.* — *Probatur prima.* — *Secunda.* — *Notandum.*

8. Dubitari autem poteſt, an poſſit licitè religio illum prohibere, vel minis cogere, vt vel teſtamentum non condat, vel monaſterium relinquat hæredem, alioqui eiiciendum eſſe, & ad profeſſionem non admittendum. Habet autem hoc aliquam rationem dubitandi in his religionibus, quæ ſuccedunt in iure filiationis, ſeu hæreditatem obtinendi nomine, & loco ſuorum religioſorum. Aliæ enim religiones, quæ hoc ius non habent, vt eſt Societas, vel religio Minorum, nullam probabilem, vel apparentem cauſam habent impediendi liberam nouitij voluntatem, & diſpoſitionem, quia neque ſua intereſt, neque aliàs inueniri poteſt, vnde tale ius vel facultatem habeant. Aliæ item religiones, quæ illud ius habent, ſi nouitius condat teſtamentum occaſione mortis naturalis, nullum habent apparentem titulum ad impediendam nouitij voluntatem per comminationes, v.g. illum ſtatim eiiciendi, vt extra monaſterium moriatur, vel ſimiles, quia illud eſt moraliter cogere voluntatem eius in eo, ad quod religio nullum ius habet. At verò quando teſtamentum fit, vt poſtea ſequatur profeſſio, videtur religio habere apparentem titulum, nam habet ius ſuccedendi, ſi per teſtamentum nouitij non excludatur: ergo graue nocumentum illi infert nouitius alium hæredem inſtituendo, & illam excludendo. Et præterea irrationabiliter vult onus ſe perpetuò alendi imponere religioni, & bona ſua aliis, fortaſſe non indigentibus relinquere. Et in hoc etiam non parum ingratum ſe religioni oſtendit: ergo his rationibus poteſt religio comminari eiectionem, ſi tale teſtamentum condat. Atque vſu ipſo aliquando intellexi fieri à viris, & doctis, & timoratis in religione ſatis graui. Mihi autem huiuſmodi coactio ſemper diſplicuit, & ſcrupuloſa valdè viſa eſt. Primò, quia non videtur carere iniuſtitia, ſi talis perſona aliàs profeſſione digna; omnes enim rationes, vel potiùs excuſationes adductæ non oſtendunt nouitium condendo tale teſtamentũ, & inſtituendo alium hæredem prætermiſſo monaſterio, facere illi aliquam iniuriam, quia non tenetur ex iuſtitia monaſterium relinquere hæredem vel ex teſtamento, vel ab inteſtato, nam licèt monaſterium ſit capax huius iuris, & hæreditatis, non tamen inde fit, nouitium teneri ex iuſtitia eam relinquere monaſterio. Neque apparet alius titulus, quo obligari poſſit, neque enim ſub eo pacto in principio receptus eſt, vt ſupponimus; nec enim id ſimoniæ labe caruiſſe videretur. Vnde ſumitur ſecunda

Secundum dubium. — *Ratio dubitandi.* — *Reſolutio tenenda.* — *Primò.* — *Secundò.*

ſecunda ratio, quia extorquere ius hæreditatis ſub comminatione denegandi profeſſionem, videtur eſſe quædam tacita venditio profeſſionis, nam inuoluit pactum dandi profeſſionem, ſi hæreditas detur, & non aliàs. Et declaratur, nam ſi priùs in receptione ipſa id fuiſſet deductum in pactum expreſſum, ſimoniacum extitiſſet, idem autem fit poſtea implicitè, & virtute. Reſponderi poteſt, ſicut moniales recipiuntur cum expreſſo pacto tantæ dotis, & niſi poſtea ſoluatur non admittuntur ad profeſſionem, & vtrunque fit ſine iniuſtitia, vel ſimonia, ita etiam poſſe illud fieri. Veruntamen id, quod in monialibus propter præſcriptam conſuetudinem, & ſpecialem fœminarum neceſſitatem admittitur, non eſt facile ad religiones virorum extendendum, cùm huiuſmodi pacta adeò ſint ſacris canonibus prohibita; & ideo non eſt ſimilis ratio. Ac deinde licèt alicubi propter præſcriptam conſuetudinem, vel ſpecialem indigentiam permitti poſſit aliquam ſufficientem ſuſtentationem religioſi exigere, cogere tamen ad relinquendam religioni totam hæreditatem, vel aliquid vltra congruens ſuſtentationi, non video quo titulo honeſtari poſſit.

Inſtantia. *Diluitur.*

9\. Huic dubio annexum eſt aliud, ſi nouitius ante profeſſionem moriatur infecto teſtamento, an religio illi ab inteſtato ſuccedat. In quo dubio dubius videtur fuiſſe Bartolus in Authent. *Si qua mulier.* C. de Sacroſanctis Eccleſiis, eiúſque deciſionem Canoniſtis reliquit. Ex quibus Decius in dicta cap. *in præſentia* numero 73. id affirmat, nullum verò affert probabile fundamentum. Et ideo verior ſine dubio eſt contraria ſententia, quam tenet Panormit. in eodem cap. *in præſentia* numero 68. & ibi Immola num. 67. Philippus Francus in rubr. de teſtam. n.67. & Nauarr. Comment.2. de regular. n.49. Idem tenuit Syluester verbo *religio.5*.quęſtione 12. Angel. verbo *Nouitius* num.11. Ratio eſt, quia nouitius ante profeſſionem non eſt verè religioſus, cap. *Religioſo*, de ſentent. excommunicat. in 6. & cap. *porrectum*, de regularibus: ergo non habet religio vnde illi ab inteſtato ſuccedat, quia tunc ſolùm habet hoc ius, quando religioſus factus incapax ius ſuum tranſtulit in religionem. Confirmatur, quia nouitius retinet dominium, & diſpoſitionem ſuorum bonorum: ergo ſi neque in vita, neque in morte per teſtamentum, vel ſufficientem declarationem ſuæ voluntatis, (quæ ſi probetur in cauſa pia, ſufficit etiam in foro exteriori) illa non contulit monaſterio, non eſt vnde poſſit ei ſuccedere.

Tertiũ dubium. *Sententia negatiua eſt vera.* *Probatur primò.* *Secundò.*

De donationibus nouitij inter viuos.

10\. Sed quid de bonis, quæ nouitius in vita Monaſterio donauit? Reſpondet Panormit. ſuprà, quem Syluest. Angel. & alij ſequuntur, talia bona retineri poſſe, & debere à monaſterio, quia ſufficienti titulo donationis factæ à vero domino illa poſcit. Dices, donationem illam habuiſſe ſubintellectam cõditionem ſubſecuturæ profeſſionis: ergo illa non ſecuta morte, non habet effectum. Antecedens patet, quia ſi nouitius nolit profiteri, ſed egrediatur religione, poteſt repetere talia bona: ergo ſignum eſt, donationem non fuiſſe abſolutam, ſed ſub illa conditione. Reſpondetur primò illud etiam quod aſſumitur, non eſſe in vniuerſum verum. Panormit. enim in cap. *ſtatuimus*, de regular. num 4. docet,

Prima opinio Panorm.

A ſi prior donatio ſimpliciter facta fuit ſine vlla proteſtatione, & appoſitione conditionis, abſolutam eſſe donationem, & non poſſe reuocari etiam ſi nouitius egrediatur; ſecus verò eſſe, quando tempore donationis illa proteſtatio facta eſt. Et hæc quidem poſterior pars manifeſta eſt, quia tunc ſatis conſtat de intentione donantis. Priorem verò meritò limitat idem Panormit. in cap. *quod à te*, de cleric. coniug. num.5. vbi diſtinctione vtitur, nam ſi donauit omnia bona ſua, cenſetur donaſſe ſub prædicta conditione futuræ profeſſionis, quia non eſt veroſimile voluiſſe ſe ſpoliare omnibus bonis, etiamſi ibi non eſſet permanſurus; at verò ſi donauit tantùm B partem aliquam, & nihil aliud expreſſit, videtur ſimpliciter, & abſolutè donaſſe; quia ceſſat illa præſumptio, & nulla conditio exprimitur, & alioqui ipſe ingreſſus, & ſumptus faciendi in tempore probationis, poteſt eſſe ſufficiens ratio talis abſolutæ donationis. Quæ maximè locum habent in ordine ad forum contentioſum; nam in foro conſcientiæ intentioni donantis ſtandum eſt, vt bene notauit Angel. verbo *Nouitius* n. 1. Eſt autem valde probabile quando donationes ſunt moderatæ, conſiderata perſonæ qualitate, eſſe omnino abſolutas; at verò ſi donatio eſt copioſa, & magna, etiamſi non ſit de omnibus bonis, veroſimilius eſt, regulariter habere ſubintellectam conditionem, & poſſe in conſcientia C reuocari, quoties nouitius aliunde certus non eſt, ſe habuiſſe contrariam intentionem.

Declaratur, & limitatur.

Nihilominus tamen, quando nouitius non recedit, ſed moritur ante profeſſionem, & expreſsè non reuocat priorem donationem, exiſtimo firmam, & ratam manere donationem, ſiue fuerit moderata, ſiue copioſa, atque etiam de omnibus bonis. Quia licèt habuerit ſubintellectam conditionem perſeuerantiæ, ſatis tamen perſeuerauit, qui in religione mortuus eſt, etiamſi ob temporis defectum profeſſionem emittere non potuerint. Vnde licèt illa donatio facta fuerit cauſa mortis ciuilis, quæ in profeſſione eſſe intelligitur, tamen ſatis cenſetur compleri per anticipationem mortis naturalis, quæ multo D magis perſeuerantiam, atque adeò perpetuitatem donationis complet; præſertim quia dum nouitius moriendo tacet, donationem factam confirmare videtur. Eſt autem vltimò in hoc puncto conſiderandum, hæc omnia maximè habere locum iuxta antiquum ius; nam iuxta nouũ ius Concilij Tridentini ſeſſione 25. cap.16. de regularibus huiuſmodi donationes, & diſpoſitiones inter viuos nouitiis prohibitæ ſunt, niſi cum certa ſolemnitate ibi perſcripta, & cum illa etiam ſtatuitur, vt effectum non habeant, non ſecuta profeſſione. Atque ita videtur non habere locum omnia, quæ diximus. Quod quidem verum eſt, quando profeſſio non ſubſequitur, nec mors naturalis nouitij intercedit, & dona- E tiones ſunt magni momenti, vel bonorum immobilium; nam ſi donatio ſit de re parui momenti, & quæ non excedit expenſas nouitiatus, non videtur à Concilio reuocata. At verò quando intercedit mors naturalis, non prohibet Concilium quancunque donationem à nouitio factam ſaltem cauſa mortis, ſicut etiam dixit Nauar. dicto Comment.2. de regular.num.51. per illud decretum non prohiberi nouitio, quin poſſit ante profeſſionem teſtamentum facere, ſiue ante, ſiue poſt ingreſſum primum religionis, quod proinde teſtamentum morte ciuili poſtea per

11\. *Secunda & vera ſententia.* *Declaratur prohibitio Concilij Trident.*

per profeſſionem ſubſecuta confirmabitur interueniente morte naturali ante profeſſionem. Sic ergo donatio cauſa mortis naturalis non videtur prohibita à Concilio, eſt enim ferè eadem ratio, tum quia illa non poteſt dici alienatio, vel renuntiatio ſimpliciter, de quibus Concilium loquitur: tum etiam, quia in illa omnino ceſſat ratio Concilij, non enim ob eam cauſam, vel minimum minuitur libertas in profeſſione facienda, vel omittenda. Tum denique, quia ad huiuſmodi donationem per accidens omnino eſt habitus religionis, ſeu ſtatus nouitij, cùm naturalis mors communis omnibus ſit. Quocirca ſi nouitius expreſsè vel tacitè cum ſufficienti, & morali præſumptione rempore mortis, vel cauſa eius aliquid monaſterio donauit, exiſtimo iuſta, & tuta conſcientia retineri poſſe.

Vtrùm nouitius habere poſſit beneficia, officia, vel alias dignitates Eccleſiaſticas.

12. Vltimum dubium 4. puncta continens. Primũ punctum.

Hoc tertium dubium, ad paupertatem etiam nouitij ſpectans, eſt, & ideo hîc locum habet; in eo verò quatuor præſertim puncta continentur. Primum eſt, an nouitius retinere poſſit Eccleſiaſtica beneficia, vel illis ſit priuatus, aut priuandus. In quo eſt expreſſa iuris deciſio, nouitium non poſſe iuſtè priuari beneficio ſuo ſine eius conſenſu, cap. *beneficium*, de regular. in 6. vbi adduntur limitationes, ſcilicet, *niſi conſtet, quòd vitam voluerit abſolutè mutare vel profeſſionem expreſſam fecerit, ſeu ſcienter habitum receperit profeſſorum.* Hodie autem limitationes hæ non habent locum intra annum nouitiatus, de quo loquimur, nec profeſſio expreſſa, vel tacita antea facta valida eſt; neque habet locum renuntiatio iuris proprij; & ideo etiam nunc non refert, vt opinor, quòd euidenter conſtet, voluiſſe vitam mutare, quia neceſſariò debet ſubintelligi conditio, ſeu dependentia, vt ſic dicam, ab anno probationis propter decretum Concilij Tridentini dicto cap. 15.

Additio.

Imò exiſtimo propter aliud decretum eiuſdem Concilij cap. 16. etiam ex conſenſu nouitij non eſſe validam renuntiationem beneficij à nouitio factam, niſi fiat cũ ſolemnitate ibi perſcripta, & ita vt non habeat effectum, niſi ſubſecuta profeſſione, quapropter etiam ex proprio conſenſu non poterit beneficio priuari. Dices, ergo tenebitur nouitius inſeruire tali beneficio, vel ſaltem poterit fructibus eius priuari.

Inſtantia ſoluitur; & aſſeritur etiã fructus ſuos facere, qui non requirũt perſonalem aſſiſtentiam, vt diſtributiones in choro aſſiſtentibus.

Reſpondeo primùm, teneri ad illud ſeruitium, quod per ſe poteſt in tali ſtatu exercere, vt eſt officium Canonicum recitare. Deinde debet per alium inſeruire quoad cætera omnia quantum fieri poſſit, aſſignata huiuſmodi Vicario congruenti portione, in eodẽ cap. *beneficium*, declaratur. Vnde conſtat, per ſe loquendo non eſſe nouitium priuandum omnibus fructibus, quos percipit ratione tituli, & ratione quorũ ad recitandum obligatur. Denique, ſi aliquod ſit ſeruitium, quod per alium ſuppleri non poſſit, vt eſt, v. g. reſidentia in choro, ſi ſit canonicus, tunc nullum eſt incommodum, quòd tali ſeruitio vacet, nam per alios ſufficienter ſuppletur; priuabitur autem tunc nouitius diſtributionibus, quæ requirunt reſidentiam perſonæ. Et hæc eſt communior doctrina in hoc puncto, vt intelligi poteſt ex Nauarro ſuprà, & Syluestro *religio* 2. q. 8. quanuis Angelus, & nonnulli alij ſenſerint oppoſitum, quoad fructus beneficij; ſed ſine fundamento iuridico, cùm nouitius ſit verus dominus, & non debeat iure ſuo priuari: non eſt ergo cur priuetur fructibus, niſi vbi iure, vel recepta conſuetudine conſtiterit, non poſſe illos facere ſuos, niſi perſonaliter reſideat, tunc etiam ita priuabitur fructibus, ac ſi ob quancunque aliam cauſam non reſideret: nec enim poſſumus quoad hoc maius aliquod priuilegium nouitio concedere, quia nullo etiam iure fundatum eſt.

13. Difficultas orta ex præcedenti.

Hîc verò conſequenter quæri ſolet, an nouitius poſſit denuò beneficium ſeculare acquirere, ſeu de illo prouideri. Quæſtionem breuiter attigit Angelus verbo *Nouitius* numero 23. & reſpondet negando ſimpliciter, quem ſequitur Tabiena quæſt. vltima; nullum tamen ius, nec rationem adducit, neque ego inuenio ius aliquod, ratione cuius nouitius fiat inhabilis ad beneficium recipiendum, aut collatio ei facta nulla ſit.

Aſſertio prima quoad validitatem collationis.

Et ideo exiſtimo, ſi nihil aliud obſtet, factum tenere, ſi ei beneficium ſæculare conferatur, & ipſe illud accepret: nam ſicut poteſt acquirere alia bona temporalia, ita etiam hæc ſpiritualia, ſeu mixta. Et ideo hanc partem tuentur. Tiraq. de retract. lignagier. gloſſ. 8. §. 1. numero 37. Azor tomo 1. inſtitut. Moral. lib. 12. cap. 5. quæſtione 1. & alij.

Secunda quoad licitam collationem, & receptionẽ beneficij.

Sentio tamen regulariter non rectè, nec licitè tale beneficium conferri: nam vel ei datur, vt illo beneficio prouocatus religionem deſerat, & hoc contra charitatem eſt, & contra ipſam religionem; vel datur vt illis fructibus fruatur, vel ipſe, vel religio quandiu profeſſionem non fecerit; & hoc tam ex parte dantis, quàm ex parte recipientis eſt illicitum, quia eſt contra inſtitutionem, & finem beneficij. Et ideo iuxta communem ſententiam Doctorum, accipere beneficium ſine animo ſeruiendi ſolùm ad fruẽdum fructibus aliquo tempore illicitum eſt, & conſequenter etiam eſt illicitum dare illud cum eadem intentione, vel ei, quem conſtat non aliter illud accipere.

Limitatio.

Non videtur tamen hoc ita intrinſecè malum, quin in fauorem religionis indigentis poſſit ſuperior habens poteſtatem, in hoc licitè diſpenſare. Et iuxta hæc intelligenda, vel limitanda eſt gloſſa in cap. *beneficium*, verbo *conferendum*, de regular. in 6. De penſione autem non viderur eſſe eadem ratio, quia non datur proprio titulo ſpirituali, etſi quod onus habet adiunctum, illud eſt valde ſimplex, nimirum officium Virginis recitare, quod optimè poteſt à nouitio impleri; & alioqui recipere penſionem animo retinendi illam breui, ſeu definito tempore, non eſt contra legem aliquam, vel in detrimentum Eccleſiaſtici ſeruitij, ſed potiùs eſt in fauorem beneficij, in quo penſio poſita eſt.

14. Secũda difficultas. Pars negatiua eſt verá ſtando in iure communi.

Dixi ſuprà validè poſſe nouitium beneficium ſæculare acquirere, quia de regulari maior eſt difficultas, in qua negantem partem ſequuntur Lapus, Dominicus, & Francus, quos refert, ac ſequitur Garcia parte 7. de Beneficiis cap. 10. numero quarto. quibus adde Azor. tomo primo lib. 12. cap. tertio quæſtione 1. Quidquid Garcia pro contraria parte illum alleget; & quidem ſtando in iure communi hæc ſententia certiſſima eſt, vt conſtat ex Clement. *Quia regulares*, de ſupplenda negligentia prælat. & Clemenr. *Ne in agro. §. Sanè prioratus*, de ſtatu monachorum, vbi decernitur, quòd

Pars affirmatiua eſt certiſſima poſt Conc. Trident.

quòd ſolis profeſſis beneficia regularia conferantur. At iuxta decretum Concilij Tridentini ſeſſione 24. de reformat. cap. 10. poteſt dari beneficium regulare nondum profeſſis, imò & his, qui religionis habitum nondum ſuſcepere, modò habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur; ita enim ſtatuit loco citato Concilium. *Regularia*, inquit, *beneficia in titulum regularibus profeſſis prouideri conſueta, cùm per obitum vacare contigerit, religionis tantùm illius ordinis, vel iis, qui habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, & non aliis*, &c. Nam ſi his, qui nondum religionem ſunt ingreſſi, licet conferre regulare beneficium, dummodo ad habitum ſuſcipiendum, & profeſſionem emittendam obligentur, cur non licebit conferre nouitio ſub eodem onere, obligatione, & conditione?

Notatio prima.

Notandum verò primò, licere nouitio, vel alij nondum ingreſſo deſerere habitum, vel obligationem ad illum, & ad profeſſionem, antequam illam emittant, relinquendo beneficium, in tantum enim ad vtrunque obligantur, in quantum beneficio potiri volunt, & non ampliùs.

Secunda notatio, & limitatio.

Notandum ſecundò hanc facultatém, quæ per Concilium fit ſæcularibus, ac nouitiis ſub prædicta obligatione, ſeu conditione, ita limitari, ſeu declarari per quandam declarationem Cardinalium, vt non de omnibus beneficiis regularibus, ſed ſimplicibus tantùm ſit intelligenda; verba enim dictæ declarationis ita referuntur in declarationibus Marzillæ, ac Farinacij typis iam mandatis. *Viſo hoc capite Concilij congregatio cenſuit poſſe etiam ordinarios collatores, portiones monachales, & Canonicales, & ſimilia ſimplicia beneficia regularibus prouideri conſueta conferre, nedum eius ordinis profeſſis, ſed etiam ſæcularibus, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omnino teneantur, Abbatias tamen, & beneficia adminiſtrationem habentia non niſi profeſſis iuxta Canones per ordinarios inferiores conferri poſſe.*

15. Punctum 2. Aſſertio prima negatiua quoad dignitates religionis.

Circa ſecundum punctum diſtinguendum eſt de dignitatibus religionis, vel extra illam: nam ad priores eligi non poteſt nouitius, ita enim ſtatuitur in cap. *nullus*, de elect. in 6. vbi ſic dicitur. *Nullus religioſus ad Abbatiam, ſeu prælaturam ſuæ, vel alterius religionis de cætero eligatur, niſi antea fuerit ordinem regularem expreſsè profeſſus; quod ſi ſecus actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur.* Vbi non ſolùm nouitij excluduntur, ſed etiam illi qui non expreſsè, ſed ſolùm tacitè profeſſi ſunt; quod de monialibus in particulari repetitur in cap. *indemnitatibus*, eodem titulo, nec enim otioſè additur illa particula, *expreſsè*, nam ad eligendum actiuè diſertè poſtulatur ſolùm profeſſio tacita, vel expreſſa; vt verò paſſiuè eligi poſſit, expreſſa poſtulatur, & meritò, quia is, qui in prælatum eligitur, debet eſſe omni exceptione maior, & ideo eius profeſſio debet eſſe extra omnem ambiguitatem, & controuerſiam. Vnde fit, vt à tali electione à fortiori excludantur ſæculares, de quo aliàs.

Secunda affirmatiua quoad epiſcopatum. Quoad alias inferiores dubium.

At verò quoad dignitates extra religionem in eodem cap. *nullus*, dicitur, nouitium poſſe ad Epiſcopatum eligi. De aliis autem inferioribus dignitatibus nihil ibi expreſsè dicitur; quia verò Epiſcopalis dignitas ſpecialiter conceditur, videntur aliæ prohiberi. Et ita ſenſerunt multi interpretes, vt ibi gloſſa refert. Aliunde verò cùm in priori parte illius capitis nouitij ſolùm prohibeantur eligi ad prælationem religioſorum, conſequenter videntur

A admitti ad quancunque aliam electionem, quia per ſe, & ex natura rei excluſi non ſunt: ergo eo ipſo quòd non excluduntur, admittuntur.

Tertia aſſertio tenet quoad alias eligi validè, ſed non licitè.

Cenſeo ergo idem eſſe iudicium de his dignitatibus extra religionem, quod de beneficiis; non debent enim eligi nouitij, ſi tamen eligantur, non eſt electio irrita, ad Epiſcopatum autem & validè, & licitè eliguntur.

Ratio aſſertionis 2. & 3.

Ratio autem aſſignari poteſt, quia Epiſcopatus eſt ſtatus maioris perfectionis, & ad commune Eccleſiæ bonum maximè neceſſarius; & ideo ſi nouitius aliquis dignus ſit, & Eccleſiæ opportunus, ſtatim prouocari poteſt ad Epiſcopatum, non expectata profeſſione. Addo etiam, poſt electionem poſſe, ſi B velit, profiteri, & poſtea Epiſcopus conſecrari, & ſimul eſſe religioſus, & Epiſcopus. At verò quælibet alia dignitas ſæcularis infra Epiſcopatum eſt inferior quoad ſtatum perfectionis, imò & de ſe repugnans illi; & ideo non debet nouitius per electionem ad illam à propoſito religionis diſtrahi; ſi tamen eligatur; quia perſona nõ eſt incapax, neque vllo iure irritatur electio, valida erit.

16. Punctum 3. Opinio aliquorũ ſub diſtinctione.

Tertium punctum de electione actiua tractat Sylu. *Religio.* 5. q. 11. & Angel. verbo *Nouitius* n. 24. cum Ioanne Andr. qui latè hoc tractat in d. cap. *beneficium*, de regular. in 6. & ſub diſtinctione reſpondent, quia vel ius eligendi competit nouitio, vt eſt pars alicuius Collegij, vel Capi- C tuli, vt habet Canonicus ad eligendum Epiſcopum, v. g. aut competit illi ex iure ſpeciali, & perſonali, vt conuenit patrono ius nominandi. In priori verò caſu dicunt, non eſſe nouitium vocandum ad electionem; in poſteriori autem poſſe, & debere; neutrum autem aliquo iure confirmant, ſed congruentiis, quarum ſumma eſſe videtur, quia quando ius eſt communitatis,

Fundament.

vel ratione illius, per ipſam communitatem ſine nouitio poteſt commodè fieri electio; aliunde verò non poteſt nouitius conuenienter vocari ſine diſpendio religionis. At verò quando ius eſt ſpeciale, per ſe loquendo magis eſt neceſſarium ſuffragiũ patroni, vel alterius habentis tale ius, & regulariter etiam id poteſt faciliùs fieri ſine exi- D tu nouitij à clauſtro, atque ſine multa diſtractione, vel diſpendio religionis.

Reſolutio 1.

Atque in hac poſteriori parte mihi non eſt dubium; prior autem videtur minus certa; quia cùm nouitius retineat ſuum ius eligendi propter congruentias, & ſine lege non eſt illo priuandus; ipſius enim, & religionis erit iudiciũ, an ſibi expediat, nécne, electioni adeſſe. Eò vel maximè, quòd poſſet ſuffragium ſuum alteri committere, iuxta cap. *quia propter.* § *illud*, de electione.

Reſolutio 2.

Nihilominus placet ſententia communis, ita illam intelligendo, vt ſi nouitius velit electioni adeſſe, excludi non poſſit; hoc enim probat efficaciter ratio facta, quia non poteſt priuari iure ſuo; alij tamen non tenentur eum vocare, quia ille regulariter non po- E teſt commodè adeſſe: ergo neque alij tenentur illum vocare, argumento dicti cap. *quia propter.*

17. Punctum 4.

Quartum punctum de ordinatione nouitij propriè non ſpectat ad obligationes eius, neque ad obſeruantiam paupertatis, vel materiæ alterius voti, ſed magis pertinet ad materiam de irregularitate, vbi de illa re diximus. Videantur Angel. ſuprà num. 20. & Syluest. quæſt. 10. & cap. *Monaſteriis.* 19. quæſt. 3. vbi Doctores de hoc tractant, & communiter textus ille allegatur ad probãdum prohibitum eſſe nouitiũ ordinari; mea tamen ſententia de hac re nõ loquitur,

ſed

ſed de receptione ad habitum religionis, ad quam voluit ibi Gregor. præcedere biennium probationis, vt ſuperiùs explicatum à nobis eſt; éſtque manifeſtum ex contextu.

Reſolutio tenenda.

Quocirca nullum ius ego inuenio, in quo ſit interdictum nouitium ordinari, & ideo tom. 5. in 3. partem diſputat. 50. ſectione 5. numero 13. abſolutè docui poſſe intra annum, ſeu tempus nouitiatus ordinari;

Dubitatio.

à quo verò prælato dependeat, ſeu facultatem, & litteras demiſſorias habere debeat, vt legitimè ordinetur, alibi ex profeſſo eſt diſputandum; nunc breuiter dico, quanuis probabile ſit, ſatis eſſe habere facultatem ab Epiſcopo, in cuius diœceſi eſt monaſterium, in quo probatur, vt opinatur Sancius in Decal. lib. 4. de voto cap. 39. numero 20.

Prima opinio eſt probabilis.

probabilius tamen credo id ſpectare ad Epiſcopum, in cuius diœceſi domicilium habebat, quando ingreſſus eſt religionem; quod obiter attigi tomo præcedenti tractatu de voto lib. 6. cap. 12. n. 9.

Secunda probabilior.

Et ratio eſt, quia nouitius dum eſt in probatione, non commutauit priorem ſtatum ſimpliciter in ſtatum religioſum, & conſequenter nec mutauit domicilium; ergo adhuc manet ſub priori Epiſcopo in his quæ abſolutè reſpiciunt perſonam ſuam: ergo ab illo adhuc pendet in litteris dimiſſoriis. Ex quibus ſequitur attento iure communi in hoc minimè pendere à prælato religionis, cùm pro eo tempore non habeat iuriſdictionem ſimpliciter quaſi Epiſcopalem in illum, ſed magis limitatam, ad finem ſcilicet, probationis.

Ratione probatur.

Limitatio.

Dixi, *attento iure communi*, quia ſi religio habuerit circa hoc ſpeciale priuilegium, cum ampliatione illud communicandi nouitiis, ſicut habet Societas Ieſu, vt conſtat ex compendio priuilegiorum eiuſdem, verbo *Communicatio*. §. 5. Tunc poterit illorum prælatus has litteras eis concedere demiſſorias, ſicut aliis profeſſis, vel religioſis; ſimiliter hoc priuilegio vti poterunt aliarum religionum prælati, qui cum Societate in priuilegiis communicant erga ſuos nouitios. Addo quanuis in priuilegio religioni conceſſo hæc extenſio non exprimatur, probabile eſt ita ex legitima interpretatione ad nouitios poſſe extendi, cùm probabilis ſententia doceat nouitios priuilegiis religionis gaudere, quam ſequitur Molina tomo 1. de Iuſtitia diſp. 159. & alij.

Societas Iesv habet circa hoc ſpeciale priuilegiũ.

Ad quid teneatur in materia obedientiæ.

18. Tertiò dicendum eſt de his, quæ ad obedientiæ votum ſpectant, ſub quibus totum onus regulæ comprehenditur. De quo generaliter dicendum eſt, nouitium per ſe, & directè non poſſe obligari in conſcientia præcepto ſuperioris. ita docent omnes, & patet, quia nondum illi obedientiam promiſit. Et eadem ratio probat, non obligari in conſcientia ad obſeruationem regulæ, quia nondum illam profeſſus eſt, nec ſeipſum religioni perfectè tradidit.

Aſſertio prima.

Dico autem, *per ſe, & directè*, primò, quia tenetur non præbere aliis religioſis ſcandalum, vel prauum exemplum, & ex hac parte obligari poterit aliquando vel ſtatum illum relinquere, vel ſaltem in rebus publicis, & communitatis regulam obſeruare. Secundò id addidi, quia licèt non teneatur ſub culpa obedire, vel ſeruare regulam, tenetur nihilominus ita ſubiacere religioſæ diſciplinæ, vt per violentiam non reſiſtat;

Secunda aſſertio.

nam hoc neceſſarium eſt ad conuenientem gubernationem, aliàs ſequi poſſet in monaſterio magna inordinatio, & confuſio. Vnde quando primò habitum ſuſcepit, ad hoc ſe virtute obligauit, pactum iniens cum religione, vt quandiu ibi permaneret, ſicut ab ea ſuſtentari, doceri, & dirigi debet, ita etiam religioſè corripi poſſe.

Inſtantia.

Dices, poſſet nouitius nolle caſtigationem admittere, ſed habitum potiùs dimittere.

Diſſoluitur, & reſoluitur dubium circa punitionem nouitij.

Reſpondetur, probabile eſſe tunc etiam ſuperiorem debere, aut caſtigationem remittere, aut eum liberè dimittere. Illud autem prius ſæpius fortaſſe expedit, vt maiori bono nouitij conſulatur, ſi alioqui commune bonum religionis non periclitatur. Et hac ratione videtur dixiſſe Angelus verbo *Nouitius* num. 18. licèt nouitij non teneantur ad obſeruationem regulæ, debere ad eam induci, aliquid tamen eſſe illis indulgendum, ne retrocedant; ſæpè verò propter commune exemplum, vel quia eo ipſo, quòd ita reſiſtit diſciplinæ, ſe oſtendit ad religionem ineptum, maximè ſi non ſemel ex paſſione, ſed ſæpe ex praua natura id faciat; aliquando, inquam, expediet potius illum dimittere, quàm conniuere, nec tunc eneruatur diſciplina, quia ipſa dimiſſio eſt ſatis magna pœna. Addo inſuper, ſæpe expedire in tali caſu priùs caſtigare nouitium, & poſtea illum dimittere, tum quia tale poteſt eſſe delictum, vt per dimiſſionem non ſufficienter puniatur; tũ etiam ne detur aliis nouitiis occaſio liberè peccandi, & deficiendi in vocatione ſua.

Opinio Syluestri limitatur.

Et ita limitandum videtur, quod Syluest. ait verbo *religio* 5. quæſt. 7. poſſe nouitium ad tempus detineri in carcere ſi ipſe velit, & non aliter; quia non poteſt impediri, quin religionem dimittat, ſi velit: hoc enim tũnc procedet, quando ipſa dimiſſio reputatur ſufficiens pœna; alioqui ne delicta maneant impunita, & nouitij ſumant occaſionem perpetrandi ſimilia delicta, cenſeo poſſe detineri nouitium, donec ſufficienter puniatur, & poſtea dimitti; neque hoc erit contra capitulum *ſtatuimus*. vel cap. *non ſolum*. De regular. extrà, & in 6. quæ præcipiunt liberè dimitti nouitium volentem diſcedere; illa enim loquuntur per ſe, ſeu re integra, ſeu in ordine ad ſtatum, non verò impediunt iuſtam punitionem delicti, ratione cuius nouitius ſpecialiter ſubditus eſt iudici Eccleſiaſtico, & prælato ſuo, à quo, & puniri, & [illegible]eri poteſt, ſi neceſſe ſit, vt rectè docuit Nauar. alios referens Conſil. 5. de foro comp. Vltimò in hoc etiam animaduerto, prælatum religionis reſpectu nouitij, & durante illo ſtatu ſuſtinere curam proprij parochi, & Epiſcopi, & ideo quanuis non poſſit illum ſub præcepto obligare ad opera conſiliorum, poſſe tamen ea omnia præcipere etiam ſub cenſuris, ſi neceſſe ſit, quæ parochus, vel Epiſcopus præcipere poſſunt, quia tale præceptum non fundatur in voto obedientiæ, ſed in iuriſdictione Eccleſiaſtica per ſummum Pontificem conceſſa. De qua iuriſdictione, quantum ſe extendat tam in caſuum, vel cenſurarum reſeruatione, eorúmque abſolutione, quàm in externa punitione, dicemus infrà tractando de iuriſdictione prælatorum.

Explicatur textus allati.

Notatio, & aſſertio tertia.

Tādem ex dictis reſoluitur dubium, an teneatur nouitius canonicum officium recitare. Partem enim affirmantem tenuit Palud. in 4. d. 15. quæſt. 5. propter rationem in principio tactam, quòd nouitius gaudet priuilegiis religionis, & ali 19.

& alitur eius reditibus, vel eleemoſynis fidelium: ergo tenetur ſaltem ad hoc onus, quod eſt veluti officium publicum, propter quod religioſi ab Eccleſia aluntur. Nihilominus certum eſt, non obligari nouitium ad recitandas horas ex proprio præcepto, vt meliùs docuerunt D. Antoninus 3.p.titulo 13.c.4.§.1.Sylu.verbo *Hora* quæſt.2. Caiet. in ſumm. eodem verbo, Soto lib.10. de Iuſtitia quæſt.5. art.3. in fine, Leſſius lib.2. cap.37.dubit.9.num.49.Sà verbo Horæ canonicæ n.1. Et ego tomo 2. de religione lib.4. de Horis canonicis cap.17. n.2. aliquid de hoc puncto attigi. Ratio verò eſt, quia illi verè non ſunt religioſi, & ideo nullus eſt titulus, quo poſ- A ſint obligari, cùm alioqui etiam non ſit de hac re vllum præceptum, nec conſuetudo præſcripta. Nec refert quòd gaudeant priuilegiis, nam, vt rectè ait Nauart. etiam clerici in minoribus, ſi deferant habitum clericalem, gaudent priuilegio Canonis, & tamen ad recitandum canonicum officium non tenentur, ſed ſufficiens ratio illius priuilegij reputatur, quòd ſint in via ad altiora miniſteria; idem ergo eſt de nouitio, qui iam eſt in via, & quodammodo incipit conſecrari Deo. Et hoc etiam ſufficit vt alatur Eccleſiaſticis bonis, ſeu eleemoſynis, præſertim quia non eſt illa proxima ratio, vnde obligatio hæc oriri ſolet, de quo aliàs.

Reſolutio certa.

Probatur primò.

Secundò.

INDEX CAPITVM LIBRI SEXTI.

De profeſſione religioſa.

CAP. I. *VTRVM profeſſio ſit, fuerítque ſemper neceſſaria ad religioſum ſtatum.*

II. *Quid ſit formaliter, ac ſubſtantialiter profeſſio religioſa, & quis ſit formalis effectus eius.*

III. *Vtrùm ad valorem profeſſionis neceſſarius ſit cõſenſus omnino liber, & in ætate perfecta.*

IV. *Vtrùm ad valorẽ profeſſionis neceſſarius ſit conſenſus ita liber, vt non ex metu tribuatur.*

V. *Vtrùm ad profeſſionem neceſſarius ſit conſenſus ita liber, vt non per dolum, vel ignorantiam detur.*

VI. *Vtrùm ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas à ſeruitute.*

VII. *Vtrùm libertas à matrimonij vinculo ad profeſſionem neceſſaria ſit.*

VIII. *Vtrùm Epiſcopus, vel in alia dignitate conſtitutus poſſit religionem profiteri.*

IX. *Vtrùm obligatio filij ad parentem, vel alia ſimilis profeſſionem impediat, vel potius per eam tollatur.*

X. *Vtrùm ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas à quocunque debito, vel vinculo; & ad quid poſtea teneatur, qui debitis obnoxius profitetur.*

XI. *Quæ conditiones ex parte religionis neceſſariæ ſint, vt profeſſio rectè, & validè fiat.*

XII. *Quæ forma ſeruanda ſit, vt profeſſio validè, & rectè fiat.*

XIII. *Quos effectus habeat valida profeſſio.*

XIV. *Vtrùm per profeſſionem commutentur, ſeu extinguantur omnia vota, quæ ipſam præcedunt.*

XV. *Vtrùm profeſſio religioſa quatenus contractum humanum includit, ſit indiſſolubilis per contrahentium voluntatem, & vnde id habeat.*

XVI. *Vtrùm profeſſio ſit vinculum omnino indiſpenſabile etiam per poteſtatem Pontificis.*

LIBER

LIBER SEXTVS.

DE PROFESSIONE RELIGIOSA.

POST nouitiatum completum, ſequitur religioſa profeſſio, per quam religioſus ſtatus ſubſtantialiter conſumatur, & ideo de illa conſequenter dicendum eſt. Primò, quàm ſit neceſſaria ad religioſum ſtatum. Deinde, in quo ſubſtantialiter conſiſtat, & quas cauſas, vel conditiones requirat, vt valida ſit, & quot modis fieri poſſit, ſeu quotuplex ſit. Ac deinde, quas proprietates, & effectus habeat. Quia verò profeſſio, & expreſsè, & tacitè fieri poteſt, & illa, quæ eſt expreſſa, & quaſi exemplar alterius, & profeſſio ſimpliciter, ideò de illa priùs, & præcipuè hîc diſputamus; poſtea verò quæ ad aliam pertinent, addemus.

A B

CAPVT I.

An profeſſio ſit, fueritque ſemper neceſſaria ad religioſum ſtatum.

1. *Variæ ſignificationes verbi profitendi.*

PRofitendi verbum, & eadem proportione profeſſionis nomen latiſſimè patet apud Latinos, ſignificare enim ſolet publicam teſtificationem, ſeu confeſſionem, ſeu alicuius muneris aſſumptionem, præſertim ſi cum ſpeciali ſolemnitate, & obligatione fiat. Sic dicitur aliquis profiteri malitiam, dicebantur etiam olim profiteri nomina apud Prætorem; & in Euangelio legimus, aſcendiſſe Ioſeph, vt profiteretur cum Maria, Lucæ 2. Sic etiam dicimur profiteri, & à Concilio Trident. ſeſſ. 24. cap. primo de reformatione præcipitur aliquando fieri profeſſio fidei. Ac denique Diuus Thomas 2. 2. quæſtione 184. articulo 5. eodem ferè modo dixit, cùm aliquis aſſumitur ad Epiſcopale munus, adhiberi aliquam ſolemnitatem cum profeſſione, qua ſe obligat ad tale miniſterium. Iam verò communi vſu Eccleſiæ accommodata eſt hæc vox, vt ſignificet actum illum, quo is qui vult religioſus fieri, ſtatum illum publicè, ſolemniter, ac firmiter aſſumit: quo ſenſu eſt frequentiſſima hæc vox in iure Canonico, & decretis. Eſt autem hæc ſignificatio in prædicto ſenſu generalis, abſtrahit enim à profeſſione facta per vota ſolemnia, vel ſimplicia, & à profeſſione omnino abſoluta, & irreuocabili ab ea, quæ includit conditionem, & diſſolui poteſt. Quia verò nunc agimus de ordinario iure religionum, prout nunc eſt in vſu Eccleſiæ, ideo in præſenti ferè ſemper loquemur de profeſſione omnino abſoluta, & irreuocabili, aliam reſeruantes in poſtremam partem huius materiæ, quæ eſt de Societate in particulari, cuius ille modus profitendi proprius eſt.

Concil. Trident. *D.Thom.* *In præſenti quid ſignificet.* C D

Sic igitur declarato quæſtionis titulo dicendum eſt, profeſſionem veram, ac validam ita eſſe de ſubſtantia religioſi ſtatus, vt ante illam non ſit aliquis verè, ac propriè religioſus, per illam autem fiat. Hæc aſſertio iuxta proximè notata intelligi poſſet cum proportione: nam ſi ſit ſermo de ſtatu religioſo in generali, prout à nobis in ſuperioribus explicatum eſt, profeſſio etiam in eadem generaliter eſt ſumenda. Si autem è contrario ſermo ſit de profeſſione per vota ſolennia, ſtatus etiam religioſus cum proportione ſumendus eſt: vt autem omnis tollatur æquiuocatio, ſenſus debet eſſe formalis, vt, iuxta proportionem ſtatus, modus etiam profeſſionis neceſſarius ſit. Loquendo ergo, vt dixi, de communi more religionum, concluſio intelligi poteſt de ſolenni profeſſione. Vt autem concluſio ſit in vniuerſum vera, neceſſe eſt intelligi de profeſſione valida, vt abſtrahit à tacita vel expreſſa; & ideo licèt de expreſſa hîc præcipuè diſſeramus, de vtraque probabimus. Et probatur primò ex cap. *Religioſi*, de ſent. excomm. in 6. §. *Quamuis autem is qui religionem ingreditur, religioſus cenſeri cum effectu non poſſit, donec ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus*, &c. & idem habetur in cap. *porrectum*, de Regular. cùm monachum non faciat habitus, ſed profeſſio regularis. Quod etiam ſumitur ex cap. *ex parte*, eod tit. & in Concil. Matiſcon. cap. 5. & Concil. Trident. ſeſſ. 14. c. 6. de Reformat. & ideo etiam in cap. *conſuluit*, qui cler. vel vouent. dicitur habitum ſine profeſſione, non impedire quominus matrimonium poſtea contractum valeat. Et Sixtus V. in declaratione ſuæ conſtitutionis de illegitimis, eodem ſenſu dixit, *Quia tunc verè, & propriè religioſi effici dicuntur cùm profeſſionem emittunt*, &c. Atque in hac veritate conueniunt Doctores ſuper iura præcitata, & Theologi & Summiſtæ quos infrà referemus. 2. *Aſſertio certiſſima.* *Notatio pro explicanda aſſertione tradita.* *Probatur ex iure.*

Secundò principaliter poteſt probari aſſertio ex perpetua Eccleſiæ traditione: nam ex quo tempore incepit religioſus ſtatus, incepit etiam profeſſio, cuius antiquiſſima mentio inuenitur in ſanctis Patribus interdum ſub nomine conſecrationis, aut benedictionis, interdum nomine iuramenti, aut voti, & ſæpe etiam profeſſionis. Dionyſius enim in cap. 6. de Eccleſ. Hierarch. part. 2. ita monaſticæ profeſſionis ritum deſcribit. *Stat quidem Sacerdos ante ſacrum altare monaſticam impetrationem pſallens.* Et infrà. *Ea verò finita ſacerdos ad eum accedens* (ad eum ſcilicet, qui monachus efficitur,) *interrogat primùm an renuntiet viſibilibus omnibus, non ſolùm viris, verùm imaginibus quoque, ac phantaſiis. Deinde exponit illi perfectiſſimam vitam, illum apertè conteſtans, oportere illum mediam* (id eſt, communem vitam) *longè antecedere.* 3. *Probatur ex perpetua Eccleſiæ traditione.* *D.Dionyſ.*

Vbi verò ille iſta omnia intentè promiſerit, conſignans cum crucis ſigno ſacerdos tondet, tres diuinæ beatitudinis perſonas inclamans, exutumque veſte omni, aliâ induit, & cum ſanctis aliis, qui adſtant viris, ipſum ſalutans diuinorum myſteriorum participem efficit.

Euſeb. Præterea Euſebius lib.9. de Præparat. Euang. cap. 1. inſtitutionem Eſſenorum referens ex Porphyrio inter alia inquit, *Qui in eam ſectã veniunt, non ſtatim*, &c. (quæ infrà agentes de probatione Societatis referemus) & infrà, *Antequam comiter cum eis veſcantur iureiurando confirmant primò pios ſe erga Deum futuros*, &c. Similia refert Cyrill. lib. 5. contra Iulian. & ſumuntur ex Ioſepho lib. 2. de bello Iudaico c.7. Diximus autem ſuprà ex eodem Euſebio lib. 2. hiſtor. cap. 16. hos Eſſenos fuiſſe monachos qui in Alexandria ſub Marco Chriſtianam perfectionem profitebantur: vnde per illud iuſiurandum religioſa profeſſio ſignificari videtur. Verum eſt diuerſam videri narrationem Porphyrij, quam Euſebius priori loco refert, à narratione Philonis, quam refert poſteriori loco. Vnde licèt Philo de Chriſtianis loquatur ex Iudæis conuerſis, Porphyrius autem multa narrat, quæ ad Iudaicos ritus ita pertinent, vt non poſſint commodè religioſis Chriſtianis attribui: vnde ille verè loqui videtur de antiquis Eſſenis, qui in Iudaiſmo erant, quibus non poſſumus propriam religioſam profeſſionem attribuere. Vnde in ſuperioribus etiam aduertimus illud iuramentum non fuiſſe de obſeruandis propriis conſiliis Euangelicis, ſed de pietate erga Deum, & ſimilibus, quæ per ſe ad honeſtatem ſeruandam, vel vitandum peccatum neceſſaria ſunt. Nihilominus per ſe credibile eſt Eſſenos Chriſtianos ſicut antiquorum mores ad perfectionem Chriſtianam tranſtulerunt, & ſubleuarunt, ita altiorem modum profeſſionis iuxta Eccleſiaſticum morem obſeruaſſe.

Eſſeni non fuerũt propriè religioſi profeſſi.

4. Præterea in Regula Pacomij (quam ab Angelo ei reuelatam hiſtoriæ referunt) cap. 95. habetur monachos nouitios priuſquam ad ſecretiorem fratrum conuerſationem ſuſciperentur, promittere ſolitos ſeruare regulas monaſterij, per quam promiſſionem regularis profeſſio ſignificari videtur. Imò & Auguſt. cùm lib. 17. de Ciuit. c. 4. dicit Apoſtolos votum magnum emiſiſſe, per illud votum religioſam profeſſionem planè intelligere videtur. Expreſſiùs Baſilius ſæpe huius profeſſionis mentionem facit, nam epiſt. ad Conon. *Non vnus*, inquit, *agon imminet ex pacto profitendi*, quod vitæ genus, inquit inferiùs eſſe conueniens Euangelio; & in Regula 14. & fuſ. diſput. fusè de hac profeſſione diſſerit. Et inter alia ait, *Qui intra reliquorum fratrum ſocietatem aſcriptus, factam iam à ſe profeſſionem reſciderit, is perinde aſpici debet, vt qui in Deum peccarit, quem videlicet profeſſionis ſuæ teſtem adhibuerit, cuique ſolenni ſe voto obligarit.* Quod ibi & regula 15. latè proſequitur. Et ſermone de Inſt. monach. *Ante religioſæ*, inquit, *iſtius vitæ profeſſionem liberum eſt vnicuique communem cum cæteris viuendi normam ſequi. Vbi verò iam quis ſponte ſua ipſe profeſſus eſt, hic Deo cuſtodire ſeipſum debet, veluti eorum aliquid, quæ dicata ſunt Deo, ne ſacrilegij iudicium incurrat.* Et Epiſtola ad Amphilochium Ionij Epiſcopum can. 19. *Virorum*, inquit, *profeſſiones non nouimus, præterquam ſi qui ſeipſos monachorum ordini adiudicarint, qui tacitè videntur cœlibatum admittere, ſed in illis*

Metaphraſtes in vita eius. Niceph. lib. 9. hiſtor. c. 14. Sozomenus lib. 3. hiſt. c. 13.

Baſilius.

A *quoque illud exiſtimo præcedere oportere, vt ipſi interrogentur, & euidens ipſorum accipiatur profeſſio.* Vbi indicat etiam diuiſionem profeſſionis in tacitam & expreſſam, de qua infra latiùs. Quod verò ait in ſolis monachis profeſſionem inueniri, de laicis intelligendum puto, nam in clericis regularibus veriſimile eſt etiam eo tempore inuentam fuiſſe, vt in ſuperioribus attigimus. Multo autem id certius eſt de tempore D. Auguſtini; nam licèt in ſua regula expreſſam non faciat mentionem profeſſionis, poſtulat tamen à ſuis obſeruantiam paupertatis, caſtitatis & obedientiæ, ad quam eos teneri ſupponit. Vnde in ſermone 2. de comm. vit. cleric. *Qui ſocietatem*, inquit, *communis vitè iam ſuſceptam, quæ laudatur in actis Apoſtolorum, deſerit, à voto & profeſſione ſua cadit, &* B *Deum habet iudicem.* Et ſermone 60. ad fratres. *Sic & tu monache, antequam promitteres, in tua erat poteſtate facere quod volebas, vox tua ligauit te mihi:* vbi expendenda illa particula *mihi*, rectè enim explicat vim profeſſionis, vt infrà dicam. Similia habet in ea verba Pſalm. 75. *Vouete & reddite Domino Deo veſtro.* In regula etiam S. Benedicti c. 58. expreſſa eſt forma profitendi.

Explicantur verba D. Baſilij.

Auguſt.

5. Eadem traditio confirmari poteſt ex Caſſiano lib. 4. de Inſtit. renunc. c. 35. *Pœna*, inquit, *grauiſſima præparantur iis, qui tepidè & negligenter inſtitutionis regulam fuerint executi, & ſecun-* C *dùm hoc quod profeſſi ſunt, fructus etiam congruos ſanctitatis eidem exhibere neglexerit, melius eſt enim ſecundùm Scripturæ ſententiam non vouere, quàm vouere & non reddere.* cap. 36. *In hac nuditate, quam coram Deo & Angelis eius profeſſus es, ad finem vſque perducas.* Et Iſidorus in ſua regula cap. 4. *Conuerſus*, inquit, *in monaſterio recipiendus non eſt, niſi priùs ipſe ſe ſcriptis ſpoponderit permanſurum: ſicut enim hi, qui ad ſecularem promouentur militiam, in legionem non tranſeunt, niſi antè in tabulis conferantur, ita & hi qui ſpiritualibus caſtris cæleſti militia ſunt ſignandi, niſi priùs profeſſione verbi, aut ſcripti teneantur, in numerum & ſocietatem eorum, qui ſeruiunt Chriſto, tranſire non poſſunt.* Cum quibus D verbis illa duo expreſsè poſuit, ſcilicet, & ſine profeſſione non poſſe eſſe religioſum, & per illam conſtitui. De eadémque profeſſione loquitur Hieron. cùm epiſtol. 8. ad Demetriadem dicit, *Quando eras in ſeculo, ea quæ erant ſeculi diligebas.* Et infrà. *Nunc autem quia ſeculum reliquiſti, & ſecundùm poſt Baptiſmum gradum iniſti pactum cum aduerſario tuo, dicens ei: renuntio tibi diabolo, & ſeculo tuo, & pompæ tuæ, & operibus tuis, ſerua fœdus quod pepigiſti.* & epiſt. 1. ad Eliodor. *Animaduerte frater, non tibi licet de tuis quidquam habere rebus.* & infrà, *Sed forſitan dicturus es, quid ergo? quicunque in* E *ciuitate ſunt, Chriſtiani non ſunt? Non eſt tibi eadem cauſa quæ cæteris: Dominum auſculta dicentem: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia tua, & da pauperibus, & veni & ſequere me. Tu autem perfectum te fore pollicitus es: nam cùm derelicta militia te caſtraſti propter regnum cælorum, quid aliud quàm perfectam ſequutus es vitam?* Tandem confirmari poteſt hæc traditio ex his quæ antiqui Patres tradunt de velandis virginibus: nam veli impoſitio profeſſio quædam religionis fuiſſe videtur, ſaltem in aliquibus, vt in ſuperioribus attigimus ex Innocent. I. epiſt. 2. ad

Caſſian.

Iſidor.

Hieron.

Veli impoſitio in virginibus erat profeſſio religionis.

ad Victricium cap. 12. & 13. & ex Tertulliano lib. de Velandis virginibus, & videri poſſunt Optatus Milleuit. lib. 6. de Schiſmate, vbi hoc velum fuiſſe dicit inſigne quoddam quo ſacræ virgines à non ſacris diſcernebantur. Quod etiam ſumitur ex Ambroſ. lib. 3. de Virginib. & Chryſoſt. in ſerm. Quòd regulares fœminæ viris cohab. tom. 5. & videri poſſunt alia quæ congerit Gratianus 20. quæſt. 1. & 27. quæſt. 1.

Notatio circa profeſſionem ab antiquis Patribus declaratam.

6. In his ergo Patrum teſtimoniis obſeruandum eſt, quanuis ex eis euidenter conſtet in religionis ſtatu ſemper fuiſſe neceſſariam profeſſionem aliquam, quæ obligationem induceret ex voto aliquo, promiſſione, aut pacto, præſertim ad illa tria conſilia paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ; non tamen ex illis ſatis colligi qualis fuerit illa obligatio, vel promiſſio, quóſve effectus habuerit, ideóque non ſatis etiam conſtare, an loquantur de profeſſione ſolenni, qualis eſt illa quæ nunc regulariter fit. Satis ergo nobis fuerit nunc oſtendiſſe profeſſionem generatim ſumptam ſemper fuiſſe ad religioſum conſtituendum neceſſariam. Ad quod etiam adduci poſſent quæ de ſacrandis & velandis virginibus apud antiquos Patres inueniuntur: hinc enim ſatis conſtat profeſſionem eſſe de ratione ſtatus religioſi, modus autem eius pertinebit ad modum ſtatus qui accidentarius illi eſt. Atque hinc etiam ſumitur ratio à priori concluſionis, quia de ratione ſtatus religioſi eſt firmitas, ſeu ſtabilitas in eo genere vitæ, quod per talem ſtatum aſſumitur; ſed hæc firmitas non eſt ſine profeſſione, & per illam contrahitur: ergo profeſſio neceſſaria eſt ad ſtatum religioſum. Maior demonſtrata in ſuperioribus eſt tam de ſtatu in genere, quàm de ſtatu perfectionis, & religionis; vbi concluſimus ad hunc ſtatum non ſatis eſſe voluntatem ſeu propoſitum, niſi obligatio aliqua intercedat. Et inde facilè etiam probatur minor, quia ante profeſſionem nihil eſt firmum, & ſtabile, cùm nouitius poſſit liberè recedere: per profeſſionem autem, firmitas quædam & immobilitas acquiritur, cùm iam non ſit in libera voluntate profeſſi, ſtatum ſuſceptum dimittere, vt iura, & Patres citati docent, & ex vſu ac ſenſu Eccleſiæ conſtat. Vnde autem hæc firmitas proueniat, & quanta ſit, ſtatim explicabimus: nunc ſatis ſit dicere in ea interuenire votum & promiſſionem quæ obligationem atque adeò firmitatem inducit.

Probatur aſſertio poſita à priori.

B

C

D

7. Ex quo intelligere licet, profeſſionem hanc, quam neceſſariam & ſufficientem ad ſtatum religionis eſſe diximus, debere eſſe validam, nam ſi inualida ſit, non inducit obligationem, & conſequenter nec religioſum facit. Diſtinguenda itaque eſt profeſſio (ſolétque eſſe prima diuiſio eius) in validam & nullam, ſeu inualidam, quæ eſt diuiſio pluſquam analogi in analogata, vt ſic dicam; nam profeſſio inualida cùm nulla ſit, profeſſio non eſt, ſed ſolùm apparet. Dicitur autem profeſſio inualida, quæ licèt exteriùs fiat eo modo quo ſolet fieri vera profeſſio, re tamen vera talis non eſt, nec vim habet obligandi; cùm ergo illa non ſit profeſſio (ſicut homo pictus non eſt homo,) mirum non eſt quòd religioſum non conſtituat, ſcilicet verè & in re, ſed ad ſummum apparenter etiam & in exiſtimatione. Quibus autem modis contingat profeſſionem eſſe inualidam: vel, quod perinde eſt, quæ ſint neceſſaria vt profeſſio ſit valida, in ſequentibus videbimus. Præterea ſolet profeſſio diuidi in

Prima diuiſio profeſſionis in validam, & inualidam qualis ſit.

E

Secunda diuiſio in pro-

A

expreſſam & tacitam. Expreſſa eſt, quæ fit per formalia & expreſſa verba, qualia ſunt: Ego profeſſionem facio, vel alia æquiualentia, iuxta varios modos religionum, quos infrà indicabimus. Tacita verò appellatur, quæ factis potius quàm verbis fit, ſcilicet, geſtando habitum, vel exercendo actus profeſſorum, vt infrà latè declarabimus.

feſſionem tacitam, & expreſſam.

Concluſio ergo poſita de profeſſione quacunque, dum modo valida ſit, intelligenda eſt, nam ſola profeſſio valida poteſt eſſe neceſſaria, & ideo ex hac parte non poteſt verificari aſſertio de ſola profeſſione expreſſa, cùm etiam tacita verum religioſum conſtituat, vt multa iura teſtantur, vt patet ex cap. *ſtatuimus*, de Regular. cum ſimilibus, & ſumitur etiam ex cap. *vidua*, eod. tit. & ex cap. *non ſolum*, cap. *conſtitutionem*, & cap. *beneficium*, de Regular. in 6. & Clem. *Eos qui*, eod. tit. Quod ius per Concilium Trident. reuocatum non eſt, etiamſi ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 15. annum integrum ante profeſſionem requirat: nã inde ſolùm habetur, ante profeſſionem etiam tacitam, requiri etiam nunc probationis annum, non tamen excluditur, quin illo præmiſſo fieri poſſit, & ideo ius antiquum integrum manet, cùm non ſit reuocatum, & ita declarauit Congregatio Cardinalium; & Sixtus V. manifeſtè ſupponit in declaratione ſuæ conſtitutionis de Illegitimis, dum ait, *Sed cùm eadem ratio vigeat in profeſſione tacita emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus quòd in quibuſuis ordinibus & religionibus, neque etiam tacita profeſſio quorumcunque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur niſi in receptione, conſtitutionis forma ſeruata fuerit*; ergo ſi receptio legitima fuerit, poterit ex mente Pontificis etiam nunc ſubſequi tacita profeſſio. Vnde eadem verba applicare nos poſſumus ad Concilium interpretandum ex illo eodem principio, quòd eadem ratio viget in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa. Ac denique in ſequenti §. qui incipit, *Si quis verò ante editam noſtram conſtitutionem iam tacitè profeſſus expreſſè cupiat profiteri*, &c. apertè ſupponit Pontifex nunc etiam profeſſionem tacitam habere locum, & tam eſſe validam, vt non ſit neceſſaria noua acquiſitio ad faciendam expreſſam. Ratio autem huius communis iuris eſt, quia interior voluntas, à qua maximè pendet profeſſionis efficacia & obligatio, vt infrà dicam, non ſolùm verbis, ſed etiam factis ſufficienter declarari poteſt, vt per ſe conſtat: ergo quamuis non intercedant verba expreſſa, ſi per facta ſufficienter declaretur voluntas profitendi, & mutandi ſtatum, id ſatis erit ad veritatem profeſſionis: hæc autem eſt quæ profeſſio tacita vocatur, vt dixi: ergo illa per ſe ſufficit ad religioſum ſtatum conſtituendum.

8\.

Aſſertio tradita intelligitur de quacunque profeſſione valida, ſiue tacita, ſiue expreſſa.

Nihil circa hoc reuocauit Conc. Trident.

Probatur primò ex declar. Cõgreg. & ex verbis Sixti V.

Probatur ſecundò ratione.

Quamuis autem circa explicationem huius doctrinæ plures difficultates inferiùs tractandæ occurrant, circa veritatem tamen eius non ſe offert difficultas alicuius momenti. Duo enim diximus, vnum eſt per veram profeſſionem conſtitui aliquem verum religioſum, & contra hoc nihil video quod obiici poſſit, cùm non poſſit cogitari vera profeſſio quæ non inducat obligationem, quæ ad talem ſtatum conſtituendum ſufficiat. Aliud eſt ſine vera profeſſione non fieri verum religioſum. At contrà obiici poteſt, quia multi in iure vocantur religioſi, qui profeſſionem non emittunt, vt in cap. *Saluator*. 1. q. 3. clerici omnes dicuntur religioſi, & in iure omnes

9\.

Prima pars aſſertionis poſitæ.

Secunda pars.

Argument. contra 2. partem.

perſonæ Deo dicatæ aliquo ſpeciali modo religioſæ dicuntur, ita vt priuilegio clericali gaudeant, quamuis profeſſionem non emittant. Difficilius autem eſt, quòd in aliquibus iuribus præter profeſſionem tacitam & veram, propoſitum mutandi vitam cum ſuſceptione habitus ſufficere dicitur, vt quis religioſus fiat, vt patet in cap. *beneficium*, & cap. *ſuper eo*, in 6. & extrà de Regular.

10. Reſponſio ad primam partem argumenti.

Reſpondetur ad priorem partem, vocem illam *religioſus*, æquiuocam eſſe in iure, de qua multa tractant Iuriſperiti in rubrica de Regularibus, vbi Panormit. latè hoc tractat, & refert alios, & ibi in additione plures referuntur; quæ in ſummam redigunt Sylueſt. & Angel. verbo *religio* 1. Breuiter autem dicitur, religioſum propriè eſſe qui tria vota ſubſtantialia in religione approbata emittit, vt ex ſuperiùs à nobis tractatis ſatis conſtat, & omnes auctores docent, & ita loquimur in præſenti. Sic ergo ceſſat difficultas tacta, nam ſi interdum alij non profeſſi religioſi dicuntur, ſumitur vox in latiori ſignificatione; nam quia religio eſt virtus præbens cultum Deo, omnis perſona, quæ in hoc munere aliquid ſpeciale habet, poteſt religioſa appellari. Quomodo autem in iure accipienda ſit, an ſtrictè vel latè, communis reſolutio eſſe videtur, in diſpoſitione odioſa ſumendam eſſe ſtrictè, in fauorabili latè. Ego verò cenſeo non poſſe hoc generaliter definiri, ſed materiam, finem, & alias circumſtantias, ac verba legis eſſe obſeruanda, vt mens legiſlatoris vel Pontificis percipiatur. Addo etiam frequentiùs obſeruari vt vox *religioſus* ſubſtantiuè ſumpta, ſtrictè ſumatur pro religioſo proprio, qui aliàs dici ſolet regularis; adiectiuè autem faciliùs ſolet latè ſumi.

Vox *religioſus* quomodo in iure accipienda.

11. Ad ſecundam.

In ſecunda obiectione petitur difficultas bis iam in ſuperioribus tacta, quid nimirum in iure ſignificat ſuſcipere habitum cum propoſito mutandi vitam, vel quam obligationem inducat, ſi non eſt profeſſio expreſſa, vel tacita. Hoc autem ſupponendo, dicendum eſt talem perſonam non eſſe religioſam; quia illud in vniuerſum eſt verum, habitum ſine profeſſione non facere religioſum, qualecunque propoſitum habeat. Et ideo talis perſona proximè & immediatè non manet obligata ad obſeruantiam regularem, ſed ad ſummum poterit eſſe obligata ad religionem profitendam, ratione voti ſimplicis, quod per illud propoſitum ſignificatur, vt ſuprà declaraui. Tale verò votum ingrediendi religionem, etiam cum ſimplici habitus ſuſceptione non ſufficit ad verum religioſum conſtituendum, vt per ſe notum eſt. Alia grauis difficultas hìc tractari poterat, quoniam olim fiebant religioſi non tantùm profeſſione, ſed etiam parentum donatione, hanc tamen commodiùs tractabimus infrà.

Habitus ſine profeſſione non facit monachum.

CAPVT II.

Quid ſit formaliter, ac ſubſtantialiter profeſſio religioſa, & quis ſit formalis effectus eius.

1. Rationes dubitandi proponuntur.

RAtio difficultatis eſt, quia vel religioſa profeſſio conſiſtit in votis Deo factis, aut in pacto aliquo humano, vel in vtroque ſimul: nihil autem horum dici poſſe videtur; ergo. Sufficientia partitionis poſitæ per ſe nota videtur, A nam per profeſſionem religioſam nihil aliud intelligimus, niſi id vnde manat obligatio ad religioſum ſtatum retinendum, quæ non poteſt oriri niſi ex promiſſione ad Deum, aut pacto cum homine: nulla enim alia cauſa excogitari poteſt, quia talis obligatio non poteſt ex nudo præcepto ſeu lege oriri, quia materia eius, non eſt materia præcepti, ſed conſilij. Minor autem quoad primam partem probatur, quia ſola vota etiam de tribus conſiliis, paupertatis, & caſtitatis, & obedientiæ, non ſufficiunt facere religioſum: ergo non conſiſtit in illis tota ſubſtantia profeſſionis religioſæ. Conſequentia euidens B eſt, quia profeſſio eſt veluti forma conſtituens religioſum; & ideo ſicut impoſſibile eſt formam ineſſe, & non conſtituere formaliter tale, ita impoſſibile eſt in aliquo eſſe totum id quod eſt de ſubſtantia religionis, & non eſſe religioſum. Antecedens autem patet, quia poteſt quis illa tria vota priuatim emittere, & tamen non erit religioſus: nouitius autem ante expletam probationem eadem poteſt emittere, & non propterea profeſſionem feciſſe cenſetur. Item aliàs non eſſet ad profeſſionem neceſſaria hominis acceptatio contra cap. *ad Apoſtolicam*, de Regular. Sequela patet, quia vt vota illa fiant ac valida ſint, ſatis eſt quod fiant Deo à quo ſine interuentu hominis acceptantur.

Probatur primò ſola tria vota nõ ſufficere.

C Secunda pars probatur, quia ſolum etiam pactum humanum non ſufficit ad conſtituendum verum religioſum. Primò quidem, quia pactum humanum non eſt ſatis firmum, quia per voluntates contrahentium diſſolui poteſt, profeſſio autem religioſa videtur maiorem firmitatem poſtulare. Secundò, quia pactum humanum non inducit obligationem religioſam, ſed iuſtitia, vel fidelitas: ac profeſſio debet inducere obligationem religioſam; & ideo Patres ſuprà citati tranſgreſſionem eius ſacrilegium vocant. Baſilius autem Conſtit. Monaſt. cap. 22. profeſſionem ipſam pactum cum Spiritu ſancto appellauit. Tertiò, quia ex ſolo pacto humano non naſcitur obligatio ad ſeruandam caſtitatem, vel D paupertatem, ſed ad ſummum poſſit oriri obligatio ad obediendum; de ſubſtantia autem ſtatus religioſi eſt obligatio ad caſtitatem, & ad paupertatem, vt ſuprà oſtenſum eſt.

2. Probatur ſecundò ſolum pactũ humanum non eſſe ſatis. Primò. Secundò. Tertiò.

Tertia pars probari poteſt primò, quia profeſſio debet eſſe aliquid ſimplex, & per ſe vnum: non eſt ergo aggregatum ex pacto humano, & promiſſione diuina; quomodo enim ex his aliquid per ſe vnum fiet? Secundò, quia & in iure, & in forma vouendi videtur profeſſio à votis diſtingui, ſic enim in cap. *vnico*, de Voto in 6. votum continentiæ dicitur ſolennizari per profeſſionem, & ſacram ordinationem: ſicut ergo ſacra ordinatio non includit ſubſtantialiter votum, ita nec profeſſio, nam æquè condiſtinguitur à voto, E & dicitur eſſe vt forma dans eſſe ſolennitati. Vnde in forma profitendi ſic dicitur, *Ego profeſſionem facio, & promitto paupertatem*, &c. ergo ſi propria verba ſunt vera & efficacia, promiſſio ſubſequens non eſt de ſubſtantia profeſſionis. Tertiò argumentari poſſumus, quia prima & ſecunda ratio in ſecundo membro factæ non ſolùm videntur probare pactum humanum non eſſe totam ſubſtantiam profeſſionis, ſed etiam non poſſe eſſe de ſubſtantia eius. Vnde in forma profitendi aliquarum religionum nulla illius mentio fit, vt Carthuſiani ſic profitentur, *Ego promitto ſtabilitatem, & obedientiam, & conuerſionem*

3. Probatur tertiò neque vota, neque pactum humanũ ſimul ſufficere. Primò. Secundò. Tertiò.

uerſionem morum meorum coram Deo & ſanctis eius, & reliquis iſtius Eremi in præſentia Domini noſtri Prioris, &c. Quartò argumentamur è contrario, quia ſæpe videtur facta in Eccleſia religioſa profeſſio ſine illis tribus votis: ſic enim olim virgines profitebantur in manibus Epiſcopi, à quo velamen nigrum aut rubeum recipiebant, vt ſumitur ex Concil. Tolet. 10. cap. 8. & ex Ambroſ. ad Virginem lapſam cap. 5. & de Inſtit. Virgin. cap. 8. & ex Hieronymo epiſt. 8. ad Demetriadem, & epiſt. 48. ad Sabinam aliquantulum à principio, & tamen illæ vel nihil vouebant, vel ad ſummum ſolam Virginitatem. Nunc etiam in aliquibus religionibus ſolùm fit profeſſio cum voto obedientiæ, vt in religione Prædicatorum, qui ſolùm profitentur obedientiam ſecundùm regulam Sancti Auguſtini, vt conſtat ex lib. earundem Conſtitutionum diſtinct. 1. cap. 15.

Quartò.

Traditionem eſſe de ſubſtantia profeſſionis religioſæ.

4. Primùm omnium dicendum eſt de ſubſtantia profeſſionis religioſæ eſſe traditionem quam religioſus facit de ſeipſo religioni, ſeu Deo in tali religione, & per prælatum eius, cuius acceptatio etiam eſt de ſubſtantia profeſſionis. Antequam probetur aſſertio, recolendum eſt quod in ſuperioribus dixi, ſtatum religioſum de ſe & ſtando diuino iure non eſſe limitatum ad congregationem religioſam quæ vnum corpus morale efficiat, ſed poſſe fieri priuatim & ſolitariè. Quamuis autem frequenter ita fortaſſe fieret in exordio Eccleſiæ, poſtea verò reuocata eſt vita religioſa ad cœnobiticam, & iam nunc, iuxta Eccleſiæ decreta hic ſtatus verè ac propriè non habet locum extra religionem approbatam. Quia ergo propoſuimus loqui de hac profeſſione ſecundùm ordinarium ius Eccleſiæ; ideo dicimus ſubſtantialiter ac formaliter poſtulari traditionem religioni factam: ſeruata autem proportione, applicari hoc poteſt ad traditionem factam in manu Epiſcopi, vel alterius qui poteſtatem habeat acceptandi illam. Iam ergo aſſertio poſita communis doctrina eſt Scholaſticorum. D. Thom. enim in 4. diſt. 38. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 3. ita profeſſionem religioſam explicat, *Sicut*, inquit, *ſeruitutem alicui pollicitus, confeſtim ſeſe ei in ſeruum daret: ſic facit qui ſe in præſenti dat Deo, diuinis ſe ſeruitiis mancipando.* Ob eandem cauſam dixit Bonauent. ibi. art. 2. quæſt. 1. qui profeſſionem emittit non ſolùm caſtitatem promittere, ſed etiam ſui corporis dominium in alium transferre. Similiter Richardus ibi art. 7. quæſt. 2. & 3. *Qui ſolenne* (inquit) *votum emittit, dat alij dominium ſuper ſeipſum, & ponit ſe ſub alterius poteſtate.* Item Duran. ibi q. 1. art. 2. in voto ſolenni ait fieri traditionem in ſeruitium Dei. *Vnde profitentes*, inquit, *actualiter ſe ponunt in manu prælati vice Dei.* Item Carthuſianus ibi. quæſt. 2. de eo qui profitetur, *Præſentialiter*, inquit, *ſeipſum offert & dat Deo, diuinis ſeruitiis ſe mancipando in manu eius qui recipere poteſt.* Item Soto ibi quæſt. 2. art. 2. *Reuera*, inquit, *ſeſe tradit*, loquens de religioſo profitente. Et lib. 7. de Iuſt. quæſt. 2. art. 5. adeò ponit ſubſtantiam in hac traditione, vt ipſam cenſeat eſſe formaliter votum ſolenne, quod nobis ſuprà diſplicuit, & ſtatim pauca addemus. Meliùs Hiſpalenſis in 4. diſt. 33. quæſt. 1. art. 3. notab. 4. non

Notatio præmittenda.

Aſſertio tradita eſt cõmunis. *D. Thom. D. Bonau. Richard. Durand. Carthuſ. Soto. Hiſpal. Petrus Soto. Caiet. Altiſiod. Tolet. Nauar. Sanch.*

A votum ipſum, ſed voti ſolennitatem eſſentialem eſſe dixit, quòd quis ſe Deo donet, tradens ſe purè, realiter, & actualiter Dei ſeruitio ei qui vicem Dei habeat. Idem ſenſit Petrus Soto lect. 5. de Matrim. in fin. cùm dixit in voto ſolenni eſſe traditionem ſuiipſius, & Caiet. tom. 1. Opuſc. tract. 7. de profitente loquens, ait, *Ponit ipſum Deum & Eccleſiam in profeſſionem corporis, non enim ſolùm promittit, ſed mutat de facto ſtatum, & exhibet ſe ad religionis ſtatum.* In eadem ſententia fuit Altiſiodor. lib. 4. Summæ tract. de matrim. cap. 7. quæſt. 4. Tolet. lib. 4. cap. 18. Sanchez lib. 7. de Matrim. diſput. 25. Et Baſilius Ponce tom. 1. Variar. diſput. quæſt. 3. Scholaſt. cap. 5. Nauar. conſil. 26. de Regul.

B 5. Probatur autem hæc ſententia ex Innocentio III. in cap. *ad Apoſtolicam*, de Regularib. vbi primùm ait probationem ordinari in fauorem conuerſi, & monaſterij, vt ſeſe inuicem experiantur. Quod non alia ratione neceſſarium eſt, niſi quia profeſſio traditionem vnius, & acceptationem alterius ſubſtantialiter requirit. Vnde ſtatim ſubdit, *Si vtraque pars renuntiet iuri ſuo, & conuerſus profeſſionem emittat, & abbas acceptet, obligationem oriri.* Ergo intelligit profeſſionem ſubſtantialiter fieri per traditionem. Hoc etiam confirmari poteſt ex conſtitutione Gregor. XIII. in confirmationem inſtituti Societatis, *Aſcendente Domino*, vbi declarat ſcholares in Societate approbatos eſſe verè religioſos, tria ſubſtan-C tialia vota emittentes, *Quippe qui* (inquit) *per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt, ſéque diuino ſeruitio in ea mancipant:* Supponit autem Societatem eſſe religionem approbatam, ac proinde (vt ait) talia vota à Sede Apoſtolica fuiſſe admiſſa: manifeſtè ergo ſentit hanc traditionem eſſe de ſubſtantia religioſi ſtatus. Confirmari etiam hoc poſſet ex antiqua conſuetudine quæ fuit in Eccleſia, vt filios ſuos religioni traderet, vt per eam donationem religioſi efficerentur: ſed ea conſuetudo indiget expoſitione, de qua infrà dicemus.

Probatur primò authoritate Pontificum.

6. Ratio autem adiungi poteſt, quia vt aliquis in ſtatu religioſo conſtituatur, non ſatis eſt vt quomodocumque promittat, ſed neceſſe eſt vt D ſe priuet iure, quod in ſeipſum habet in ordine ad actiones, & ad omnia ſua, illúdque transferat in alterum, ſcilicet in religionem, vel prælatum (nullus enim alius excogitari poteſt.) Hæc autem translatio non fit niſi per traditionem religioſam, non enim eſt translatio coacta, qualis fit in captiuitate, vel alia ſeruitute pœnali; neque etiam eſt præcepta, quæ per legem fiat, quia nec de facto eſt talis lex, neque iſta eſt materia præcepti; ſed eſt voluntaria non per contractum temporalem, vt ſic dicam, vt eſt emptio & venditio, nam hic potiùs repugnat religioſæ profeſſioni, eámque ſimoniacam facit: ergo per traditionem omnino ſpontaneam, & ſuo modo ſpiritualem, vt ſtatim explicabi-E mus: eſt ergo hæc traditio de ſubſtantia profeſſionis religioſæ. Maior probari poteſt argumentis factis in principio in primo membro, quibus etiam ſuprà probauimus ad ſtatum religioſum aliquid amplius requiri vltra tria vota, quod nihil poteſt eſſe niſi prædicta proprij iuris abdicatio, & in alium translatio; vbi etiam adduximus Baſilium qui apertè ita loquitur in reg. 14. ex fuſ. & in c. 22. Conſtit. monaſt. vbi donationem hanc comparat illi quæ in matrimonio fit, & non minùs indiſſolubilem eſſe ſentit: & ſimilia

Probatur ſecundò ratione.

Baſilius.

ſimilia habet ſerm. de Inſtit. renunt. & epiſt. ad Canonicam. Atque eodem modo Chryſoſt. epiſt. 6. ad Theodorum monachum, *Nihil inte penitus tui iuris eſt, quippe qui tanto imperatori militare cœpiſti, nam ſi mulier proprij corporis poteſtatem non habet, ſed vir, multo magis qui Chriſto potius quàm ſibi viuunt, conditionem ſui corporis habere non poſſunt.* Et eodem ferè modo loquitur Hieronym. in epiſt. 4. ad Ruſtic. monach. Gregor. lib. 1. Regiſtri cap. 33. *Si ille* (inquit loquens de Anania) *mortis ſupplicio dignus fuit qui eos, quos dederat numos Deo abſtulit, conſidera quanto periculo in diuino iudicio dignus eris, qui non numos, ſed teipſum Deo omnipotenti, cui te ſub monachali habitu deuoueras, ſubtraxiſti.* Et refertur 17. quæſt. 1. cap. *Ananias.* Hinc etiam Benedictus in regul. cap. 58. *Ex illo die nec corporis ſui poteſtatem ſe habiturum ſciat.* Quomodo etiam loquitur Caſſianus lib. 2. de Inſtit. renunt. cap. 3. *Nec cui ipſius ſe Dominum, vel poteſtatem habere cognoſcat.* Et Bern. ſerm. 19. in Cantica, *Qui veſtri curam ſemel nobis credidiſtis, quid rurſus de vobis vos ipſos intromittitis?* Multa etiam in hanc ſententiam ſumi poſſunt ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 8. ad 3. & Opuſc. 18. de Perfect. vit. ſpir. cap. 8. & ſequentibus. Plura ex Bonauent. lib. de Inform. nouit. cap. 2. *Te*, inquit, *dediſti ei propter Dominum, & iam non es tuus.* Et lib. de proceſſu relig. cap. 28. ſic explicat conſilium Chriſti de propria abnegatione. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* Et in ſpeculo diſcipl. 1. p. cap. 4. hac ratione vocat religioſum ſtatum felicem ſeruitutem, & glorioſam libertatem.

Chryſoſt. *Hieronym.* *D. Benedict.* *Caſſian.* *D. Thom.* *D. Bonau.*

7. Præterea ex hoc principio docent Theologi omnes eſſe in prælato religionis poteſtatem irritandi vota religioſorum, vt in ſuperioribus viſum eſt, qui actus non præbent poteſtatem iuriſdictionis, vt ibidem eſt oſtenſum: prouenit ergo ex poteſtate dominatiua, quam prælatus acquirit in religioſum ex vi traditionis ab eo factæ, & à ſe acceptatæ. Dices, ad hunc effectum, imò & ad ſaluanda omnia dicta Sanctorum adducta, ſufficere obedientiæ votum, ratione cuius dicitur religioſus abnegare ſeipſum, quia ſua libertate ſe priuat, & alterius voluntati illam ſubmittit. Reſpondetur, ſi votum obedientiæ præcisè ſiſteret in ratione promiſſionis ſiue Deo, ſiue homini etiã factæ, reuera non eſſe ſufficientem vt religioſus dicatur nullum habere ius in ſeipſum; quia per promiſſionem non transfertur dominium in alterum, nec datur ei ius in re, ſed ad ſummum ad rem, & ideo promiſſor adhuc retinet ius in rem promiſſam. Quocirca ſi votum obedientiæ intelligatur factum ſoli Deo, illud non poſſet dare alteri poteſtatem ad irritanda vota, ſed ſolùm præcipiendi hoc, vel illud, iuxta amplitudinem voti, & tunc votum illud non obligaret circa talem materiam, quia non eſſet licita: votum autem in ſe ratum maneret, & vim haberet obligandi quoties cum præcepto alterius, cui obedientia promiſſa eſt, non opponeretur. Si verò obedientia includeret etiam promiſſionem factam homini cui obediendum eſt ſine translatione iuris in ipſum, adhuc non ſufficeret ad plenam irritationem voti in ſeipſo, ſed ſolùm ad impediendam executionem eius ex parte materiæ, vt ſuprà tractando de irritatione latè oſtendimus illa duo diſtinguendo. Vt ergo hic effectus locum habeat, neceſſe eſt fateri talem eſſe obedientiam religioſam, vt non ſolùm promittatur, ſed etiam tradatur ipſa voluntas per quam obediendum eſt, & ita conſtituatur ſub voluntate alterius, vt ſine illius conſenſu nullam poſſit firmam obligationem ſibi imponere. Cuius ſignum etiam eſt, quia quantumuis nouitius voueat obedientiam prælato, vel pœnitens confeſſori, nunquam poteſt eius vota ita ſimpliciter & abſolutè irritare, ſicut prælatus religionis id poteſt facere circa religioſum profeſſum. Ergo ſignum eſt aliud genus donationis ſeu translationis proprij iuris fieri in religione præter ſimplicem promiſſionem obedientiæ: & de hoc genere traditionis loquuntur ſine dubio Patres locis citatis, & ita explicant perfectam ſui abnegationem & renuntiationem.

Confirmatur ex poteſtate irritandi vota ſubditorũ. *Inſtantia.* *Diſſoluitur.* *Confirmatur exemplis.*

8. Poſſumus præterea hoc colligere ex alio effectu pertinente ad paupertatem: nam per profeſſionem fit, vt cum perſona omnia bona & omnia iura religioſi transferantur in religionem: ita vt quidquid poſtea religioſus acquirat, ſtatim in religionem transferatur, ſiue hæreditario iure, ſiue per donationem, aut quolibet alio modo ei obueniat. Cuius fundamentalis ratio eſt, quia religioſus ſe totum religioni tradidit. Ac propterea in iure ſolet religioſus ſeruo comparari, vt notat Nauarr. Comment. 2. de Regular. num. 9. 33. & 42. & Molina lib. 1. de Iuſtitia diſput. 140. pagina 147. in fine. in quo potius ſeruo, quàm filio comparatur, quia filius aliquorum bonorum proprietatem poteſt acquirere ſibi, quamuis vſumfructum acquirat patri; religioſus autem & proprietatem & vſumfructum, & quidquid aliud cogitari poteſt, religioni acquirit: ergo hoc manifeſtum ſignum eſt perfectæ traditionis factæ de ſuamet perſona: nam ratione illius reliqua iura collata cenſentur, ſicut ſeruus tradendo ſe in ſeruitutem, omnia tradit.

Confirmatur vlterius ex materia paupertatis. *Nauar.* *Religioſus cur potius ſeruo, quam filio à iure comparetur.*

9. Tertiò poſſumus idem probare ex alio effectu quem ſuprà inſinuauimus: nam prælatus religionis non ſolùm poteſt præcipere religioſo profeſſo, ſed etiam eum poteſt cogere ad obediendum, & punire illum ſi regulam transgrediatur: hoc autem non poſſet ei eſſe conceſſum ex vi ſolius promiſſionis. Vt ſi quis promitteret alicui ſe daturum aut vendituram ei in ſeruum, quamdiu promiſſionem non impleret, non poſſet eum vt ſeruum tractare, quia reuera nondum eſſet ſeruus, nec ſubjeius dominio, aut poteſtate. Imò nec poſſet ſua auctoritate eum cogere ad implendum promiſſum, ſed ad ſummum poſſet per iudicem ſeu poteſtatem publicam id poſtulare: at verò poſtquam ſe illi in ſeruum donauit, aut vendidit, poteſt ſua poteſtate & dominio vtens ſeruum punire, & cogere vt officium ſuum impleat. Cùm ergo videamus ſimilem poteſtatem habere prælatum in religioſum ex vi promiſſionis, conſequens profectò eſt, vt profeſſio traditionem includat, per quam profeſſus ſub dominio ſui prælati conſtituatur: nam traditionibus rerum dominia transferuntur, vt dicitur in l. *traditionibus*, C. de pactis.

Probatur tertiò ex poteſtate coactiua prælatorum.

10. Dices hanc poteſtatem conuenire prælato religionis non ex vi profeſſionis ſolius, aut traditionis in ea incluſæ, ſed iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſibi conceſſæ. Veruntamen licèt hoc locum habere poſſet in religionibus, præſertim virorum, prout nunc in Eccleſia gubernantur, tamen per ſe & intrinſecè non eſt de eſſentia religioſi ſtatus, & tamen illa poteſtas intrinſeca & inſeparabilis ab eo eſt: ergo ſignum eſt intrinſecè

Inſtantia contra proximè dictũ. Diluitur.

ſecè oriri ex profeſſione, & non ex ſola iuriſdictione. Antecedens patet, tum in religionibus monialium, in quibus Abbatiſſæ non habent propriam iuriſdictionem Eccleſiaſticam, vt eſt communis ſententia, quam in materia de Pœnitentia & de Cenſuris, attigimus cum D. Th. in 4. diſt. 19. quæſt. 1. art. 1. quæſt. 3. ad 4. & d. 25. quæſt. 2. art. 1. ad 2. & tamen habent prædictam poteſtatem coactiuam in ſubditas, coactione videlicet tali ſtatui proportionata. Idem argumentum ſumi poteſt ex antiquis religionibus monachorum, quæ per ſe ex hominibus laicis conſtabant, vt in ſuperioribus tactum eſt, & infrà latiùs dicetur, præſertim tractando de Varietate religionum: vnde in eorum prælatis non poterat eſſe propria Eccleſiaſtica iuriſdictio, ſed hæc erat apud Epiſcopum, qui eam presbytero aut vicario committere ſolebat, ſicut nunc faciunt Epiſcopi circa monaſteria monialium ſibi ſubdita. Et ad hoc videtur alludere Auguſt. in regula ſua, vbi præpoſitum & presbyterum diſtinguit cap. 23. & 25. & in 42. addit, maiorem fuiſſe presbyteri auctoritatem, ſignificans habuiſſe iuriſdictionem, & tamen etiam in prælatis ſeu præpoſitis erat illa poteſtas coërciua, vt manifeſtè conſtat ex eodem Auguſtino, & ex regula Sancti Benedicti, & omnibus: ergo illa per ſe non prouenit ex poteſtate iuriſdictionis, ſed ex vi profeſſionis, & traditionis, quæ per eam fit. Quin potiùs vt talis iuriſdictio conuenienter dari poſſit, ſupponitur altera poteſtas, & traditio.

Primò. D.Thom. Secundò. Auguſt.

11. Quartò hinc colligitur ratio à priori huius veritatis; eſt enim neceſſaria hæc traditio ad religioſum ſtatum, vt abnegatio ſui & ſeculi abrenunciatio perfecta ſit: & ita fundata eſt in illis verbis Chriſti, Matth. 16. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, quibus nos ad noſtram abnegationem & perfectam renuntiationem inuitat. Et ita illam intellexerunt Patres citati, præſertim Baſil. dicta epiſt. ad Cononic. vbi concludit hoc vitæ genus eſſe conueniens Euangelio, & ſerm. de Abdicat. rerum & reg. 6. ex fuſ. diſput. Item fuit neceſſaria, quia, vt D. Thom. docuit 2. 2. quæſt. 184. art. 4. & 5. ſtatus religionis eſt ſtatus ſeruitutis, & ideo neceſſaria eſt ex parte religioſi perfecta ſubiectio, & quaſi ſeruitus, ex parte verò prælati poteſtas dominatiua, qua poſſit non ſolùm dirigere, ſed etiam coërcere; hæc autem non fiunt, nec comparantur niſi media hac traditione, vt explicatum eſt. Deſumunt præterea aliqui rationem ex ſolennitate votorum, quia hæc traditio neceſſaria eſt, vt vota ſint ſolennia; nos verò hac ratione non vtimur, tum quia ex illa non concluditur traditionem eſſe de ſubſtantia profeſſionis, cùm vota ſolennia non ſint de ſubſtantia ſtatus religioſi, vt ſuprà oſtenſum eſt: tum etiam, quia traditio non eſt proxima & ſufficiens ratio ſolennitatis, cùm poſſint eſſe vota cum traditione ſine ſolennitate. Aliæ ergo rationes factæ nobis ſufficiunt.

Probatur quartò à priori. Baſilius. D.Thom. Notandum.

Tria vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ eſſe etiam de ſubſtantia profeſſionis.

12. Præter traditionem tria etiam vota paupertatis, caſtitatis & obedientiæ ſunt de ſubſtantia profeſſionis, ſiue illa explicitè, ſiue implicitè fiant. Hæc eſt certa & communis ſententia omnium Doctorum, quos ſuprà citaui. Et probatur, quia quidquid eſt de ſubſtantia ſtatus religioſi, eſt de ſubſtantia profeſſionis; ſed tria illa vota ſunt de ſubſtantia ſtatus religioſi: ergo ſunt etiam de ſubſtantia profeſſionis. Minor in ſuperioribus latè probata eſt, & expreſsè aſſeritur a Gregorio XIII. in dicta conſtit. *Aſcendente Domino:* Maior autem patet ex dictis cap. præced. nam profeſſio præcisè ſumpta ſumitur ad conſtituendum verum religioſum in vero ac proprio ſtatu profeſſionis: ergo neceſſe eſt vt quidquid eſt de ſubſtantia huius ſtatus, ſit etiam de ſubſtantia profeſſionis; aliàs ponamus fieri profeſſionem quoad ſubſtantialia ſine his quæ ſunt extra ſubſtantiam eius, atque adeò ſine illis votis, ſi illa negentur eſſe de ſubſtantia profeſſionis: ergo iam tunc poſſet quis eſſe ſubſtantialiter profeſſus, & conſequenter ſubſtantialiter religioſus ſine illis votis: quod tamen implicat; nulla enim res poteſt conſiſtere, nec etiam concipi ſine aliqua ſui parte eſſentiali; ſed tria illa vota ſunt de eſſentia religioſi ſtatus; ergo ſicut hæc non ſeparantur à ſubſtantia ſtatus, ita nec à ſubſtantia profeſſionis.

Aſſertio eſt communis. Probatur prima pars aſſertionis.

13. Dixi autem, *ſiue explicitè, ſiue implicitè fiant*; primò propter rationem generalem ſuperiori cap. factam, quòd implicita ſignificatio per facta, vel alia ſigna externa ſufficit ad obligationem inducendam, & conſequenter etiam ad votum externum. Secundò propter exempla in rationibus dubitandi membro vltimo adducta: non enim minùs perfectam profeſſionem faciunt religioſi Prædicatores quam alij, nec minùs cenſentur tria vota emittere, quamuis non omnia exprimant, & ideo quædam ſolùm implicitè cenſeantur emittere, vt Caiet. etiam docuit: expreſsè enim ſolùm vouent obedientiam ſecundùm regulam ſancti Auguſtini, tamen ſub ea reliqua vota intelliguntur, licèt hoc in dubium verterit Cardinalis in Clem. *eos*, de vſuris quæſt. 2. ſed immeritò, cùm id & vſu conſtet, & communi ſententia, quam omnes Theologi admittunt cum D. Thom. 2. 2. quæſt. 186. art. 6. & quodlib. 1. quæſt. 9. art. 2. Canoniſtæ cum Innocentio in cap. *conſuluit*, de Regular. Imò talis profeſſio ſatis expreſſa cenſetur: nam cùm ſit expreſſa promiſſio obedientiæ ſecundùm regulam, in illa regula continentur caſtitas, & paupertas, & ita magis eſt confuſa ſignificatio eius quod expreſsè promittitur. Et eodem modo interpretor verba illa profeſſionis Carthuſianæ, *Promitto conuerſionem morum meorum*, ſcilicet quoad ſtatum continentiæ & paupertatis ſecundùm regulam. Tertiò hoc addidi propter illa antiqua exempla, quæ proferebantur de conſecratione, ſeu velatione virginum. Quamuis enim mihi non conſtet omnes illas quæ velabantur fuiſſe plenè & perfectè religioſas, vt inferiùs dicam tractando de voto ſimplici caſtitatis; nihilominus negari non poteſt quin plures fuerint verè & propriè religioſæ, vt eodem loco dixi, & ſumitur ex Athanaſio lib. de Virginitate, vbi inter alia inquit, *Væ virgini quæ non eſt ſub regula*, & ex Hieronymo epiſt. 48. ad Sabinianum increpatoria, eo quòd ad virginem Deo conſecratam accedere auſus eſſet, de qua dicit etiam votum perpetuæ clauſuræ emiſiſſe illis verbis, *Poſt Apoſtoli Petri baſilicam, in qua Chriſti flammeo conſecrata eſt poſt crucis & reſurrectionis & aſcenſionis dominicæ ſacramenta, in quibus rurſum ſe in monaſterio*

Probatur ſecunda pars. Primò. Secundò. Modus profitendi religioſorum Prædicatorum. D. Thom. Modus profitendi Carthuſianorũ. *Vide Medinam lib. 4. de Contin. Controu. 6. cap. 16.* *Hieron.*

victuram ſpoponderat. Hoc autem ſuppoſito dicendum eſt illas vel expreſsè vel certè implicitè vota omnia ſolitas fuiſſe emittere. Quod ſignificauit Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromat. dicens, *Et continentia, corporis deſpicientia, conuenienter pactis conuentis cum Deo initis: non ſolùm enim in rebus venereis, ſed etiam in aliis quæ anima perperam concupiſcit non contenta neceſſariis, verſatur continentia*; ſignificans eas quæ caſtitatem vouebant non vouiſſe continentiam rerum temporalium, quæ eſt paupertas, quod ſimiliter de obedientia poteſt intelligi. Idem ſignificat Hieron. dict. epiſt. 8. ad Demetriad. vbi cum illa loquens inquit, *Nunc autem quia ſeculum reliquiſti, & ſecundo poſt Baptiſmum gradu iniſti pactum cum aduerſario tuo, dicens ei: renuntio tibi diabolo, & ſeculo tuo, & pompæ tuæ, & operibus tuis*: vnde inferiùs ſubdit, *Ex eo tempore quo virginitati perpetuæ conſecrata es, tua non tua ſunt, imò verè tua, quia Chriſti eſſe cœperunt: quæ auia viuente, vel matre ipſarum arbitrio diſpenſanda ſunt.* An verò huiuſmodi profeſſio in qua non omnia vota expreſsè proferuntur, dicenda ſit expreſſa, vel tacita, licèt poſſit eſſe quæſtio de nomine, tamen quia iura aliquid negant tacitè profeſſis, quod concedunt aliis, vt, v. g. eligi in ſuperiorem, vt ſuperiori cap. tactum eſt; ideo dicendum eſt talem profeſſionem eſſe ſatis expreſſam, quia eo ipſo quòd vnum votum voce exprimitur, vel promiſſio alicuius obiecti (vt conuerſionis morum) in quo alia confuſè continentur, tota profeſſio eſt ſatis expreſſa. Imò ſi verbis exprimatur conſenſus in pactum initum cum Deo & religione, ſub ea forma & modo quibus ſecundùm communem conſuetudinem ſignificatur religioſorum profeſſio, erit ſatis expreſſa profeſſio, quamuis vota implicitè tantùm emittantur; quia in eo maximè expreſſio profeſſionis conſiſtit, quòd conſenſus in talem ſtatum verbis expreſſis ſignificetur iuxta morem & conſuetudinem vniuſcuiuſque religionis, in qua conſequenter neceſſarium erit vt in tali profeſſione dicta tria vota ſaltem implicitè contineantur. Et ob hanc cauſam oblatio quam in aliquibus religionibus faciunt illi qui dicuntur conuerſi, & per eam ſuo modo ſe tradunt monaſterio, vt illi perpetuò ſeruiant, non eſt profeſſio, & conſequenter illi non ſunt profeſſi, quia nec explicitè faciunt tria vota ſubſtantialia, neque etiam implicitè, iuxta eorum intentionem & ſignificationem talis actionis, quam habet iuxta communem conſuetudinem. Iterum autem ſe inſinuabat hîc difficultas de pueris oblatis à parentibus ante vſum rationis, ſed de hoc ſtatim. Nunc dico breuiter eos nec eſſe, neque vnquam fuiſſe verè religioſos antequam perueniant ad ætatem, in qua poſſint tria vota explicitè, vel implicitè emittere.

Clem. Alex. — Hieron. — Notatio circa profeſſionem expreſſam.

Quæ, & qualis ſit traditio, quæ in profeſſione fit.

14. Dicendum tertiò, traditionem, quæ in profeſſione fit, etiamſi homini immediatè fiat, non eſt pactum, aut donatio merè humana, ſed eſt religioſa & ſacra, nam aliquo modo fit principaliter Deo ad quem ſpecialis obligatio ex illa naſcitur. Hanc aſſertionem propono, tum vt aliqua argumenta in principio facta diſſoluam, tum vt explicem, quomodo ex hac traditione & votis vna profeſſio coaleſcat. Prior ergo pars, ſcilicet

Aſſertio duas continens partes. — Probatur prima pars.

A cet traditionem hanc immediatè fieri homini, vſu ipſo manifeſta eſt, neceſſe eſt enim in manibus alicuius fieri, & ab ipſo acceptari, vt oſtendimus; ergo ſignum eſt traditionem illi proximè fieri. Deinde lib. 2. oſtenſum eſt Deo ipſi immediatè, & in ſe non poſſe fieri traditionem, aut donationem, per quam nouum aliquod dominium acquirat: ergo hæc traditio, per quam, vt oſtendi, verè transfertur aliquod ius & dominium, neceſſe eſt vt immediatè fiat alicui homini, vel religioni. Atque hoc etiam ſignificarunt Theologi, qui dixerunt in profeſſione religioſa non ſolùm fieri Deo promiſſionem, ſed etiam ipſi prælato; immo priùs fieri prælato de obediendo illi: deinde autem fieri B Deo de ſeruanda promiſſione facta prælato circa obedientiam illi præſtandam, vt patet ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 5. ad 3. & Caiet. ibi, & tom. 2. Opuſc. tract. 11. quæſt. 3. Soto lib. 7. de Iuſtit. quæſt. 2. art. 3. ad 3. & inſinuat Nauar. conſil. 8. de Voto: expreſſiùs Medina loquens in particulari de ſua, id eſt, de Minorum profeſſione lib. 5. de Continent. cap. 27. & ex formis profitendi vſitatis in multis religionibus, & ſuprà relatis id colligi poteſt, expreſſiùs verò quàm in cæteris in forma profitendi Societatis ita dicitur 3. p. Conſtit. cap. 3. §. 3. & 6. *Ego N. profeſſionem facio, & promitto omnipotenti Deo coram eius Virgine matre, ac vniuerſa cœleſti curia, & omnibus circunſtantibus, & tibi R. P. Præpoſito* C *Generali.* Quamuis autem dicti auctores nomine promiſſionis vtantur, non excludunt tamen traditionem quã aliis locis expreſsè poſuerunt, vt vidimus: nos autẽ ex vna ad aliam argumentum facimus. Nam ſi promiſſio humana ſeu homini facta poteſt in profeſſione religioſa interuenire, poterit etiam traditio. Imò hæc magis eſt neceſſaria, quia reuera promiſſio illa, vt facta homini, ex ſe non videbatur eſſe de ſubſtantia profeſſionis: nam ſuppoſita traditione ex vi illius oritur in religioſo obligatio iuſtitiæ reſpectu prælati ad parendum illi, & in prælato poteſtas ad præcipiendum, & corripiendum: ſicut ſi quis donetur aut vendatur in ſeruum, licèt aliam promiſſionem non faciat parendi domino, ex vi D prioris contractus tenetur, quia ex vi illius eſt ſeruus, & poteſtate domini: ſic ergo in præſenti ſola traditio ſufficit ex hac parte, ad ſubſtantiam profeſſionis, quia ſufficit ad ſubiectionem vnius, & poteſtatem alterius. Promiſſio verò ſi additur vt quid diſtinctum à traditione, etiam reſpectu hominis ſolùm additur ad maiorem firmitatem, pluribus titulis obligationem augendo. E contrario verò ſola promiſſio ſimplex in futurum facta prælato de parendo illi, adiunctis etiam tribus votis ad profeſſionis ſubſtantiam non ſufficeret, quia per eam non daretur prælato ſufficiens poteſtas, nec fieret perfecta renuntiatio, vt in prima aſſertione explicatum eſt.

D. Thom. — Caiet. — Soto. — Nauar. — Medin. — Forma profeſſionis Societatis Ieſu. — Notatio.

E Altera verò pars concluſionis, ſcilicet quòd hæc traditio nõ ſit merè humana, ſed aliquo modo fiat Deo, in primis à fortiori ſumitur ex omnibus Theologis, quos in prima aſſertione citaui, quin potiùs nos hoc modo eorum ſententiam moderamur, nam ipſi ferè nihil diſtinguunt inter traditionem & votum ſolenne; vnde indicant ita fieri traditionem immediatè Deo, ſicut votum: ergo ad minimum ſentiunt traditionem hanc ad Deum ipſum ſpectare, & religioſam eſſe, atque adeò principaliter fieri Deo. Hoc ipſum 15.

Probatur ſecunda pars aſſertionis poſitæ.

colligimus

colligimus ex Patribus ſuprà citatis, qui hac ratione vocant profeſſionem pactum cum Spiritu-ſancto initum, vel cum Deo, & per profeſſionem aiunt perſonam Deo donari, conſecrari, dicari. Et è conuerſo aiunt eum qui à profeſſione facta recedit, ſacrilegum eſſe, *& ſeipſum Deo ſubfurari*, vt loquitur Baſilius in regul. 14. & fuſioribus.

Baſilius.

Confirmatur ex verbis Pontificum.

Ex Pio V.

Confirmari etiam hoc poteſt ex quibuſdam verbis Pij V. in quadam Bulla contra Apoſtatas in fauorem Societatis, quæ incipit, *Æquum reputamus:* vbi de Apoſtatis ait, *poſtquam ſe Deo dediderant ſeculi libertatem quærentes, ad illud reuerti, & in illo palàm degere non dubitauerant:* vbi traditionem religioſam vocat donationem ſui Deo factam. Idem colligitur ex Gregorio XIII. in dicta conſtit. *Aſcendente Domino*, vbi de emittentibus vota in Societate dicit in ſtatu religionis verè conſtitui, & ſubdit, *Quippe qui per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt, ſeque diuino ſeruitio in ea mancipant:* vbi duo dicere animaduerto: vnum eſt traditionem fieri religioni; mancipationem autem fieri diuino ſeruitio: quod planè eſt dicere, traditionem fieri Deo in ipſa religione; religioni autem, vt per eam talis traditio tendat in cultum Dei.

Ex Greg. XIII.

Declaratur exemplo ſeruitutis humanæ.

Poteſtque explicari ex differentia ad ſeruitutem humanam: nam qui ſe tradit alicui in ſeruum, & ſe tradit ei, & in ſeruitium & vtilitatem eius; religioſus autem licèt ſe tradat prælato religionis, non tamen in eius vtilitatem, ſed in cultum Dei: & hoc etiam modo explicat ſeruitutem religioſam Magnus Gregorius lib. 4. Regiſtri cap. 88. epiſt. 44. relatus in cap. *multos* diſtinct. 54. *Multos*, ait, *de Eccleſiaſtica familia, ſeu ſeculari militia nouimus ad omnipotentis Dei ſeruitium feſtinare, vt ab humana ſeruitute liberi in diuino ſeruitio valeant familiarius in monaſteriis conuerſari*, & infrà, *Abſque vlla retractatione ſeruire omnipotenti Deo in monaſterio promittatur, vt à ſeruitio humano liber recedat, qui diuino amore diſtrictiorem ſubire appetit ſeruitutem.* Vbi ſemper ſeruitutem, quæ per religioſam traditionem contrahitur, ad Deum refert; quamuis circa monaſterium proximè verſetur.

D. Gregor.

16. Probatur ratione.

Ratio autem huius partis ſufficiens redditur ex primo & ſecundo argumento tactis in ſecundo membro in principio quæſtionis, quorum prius ſumebatur ex indiſſolubilitate pacti profeſſionis, quæ apud me non eſt parùm efficax; indiget verò multa expoſitione, quam infrà in propria ſectione trademus. Secundum verò argumentum ſumebatur ab effectu, quia talis traditio inducit obligationem religionis, & ideo violatio eius ſacrilega eſt, non ſolùm propter tranſgreſſionem voti obedientiæ, ſed etiam, quia furtum rei ſacræ, & Deo donatæ.

Ratio à priori traditæ aſſertionis.

Ex quo elici etiam poteſt ratio à priori, quia in hoc negotio nihil agitur intuitu hominis, ſed totum intuitu Dei. Vnde illa met traditio quæ fit homini, non eſt actus liberalitatis ad hominem, neque obſeruantiæ, neque alterius virtutis, quæ circa hominem verſetur, ſed eſt actus virtutis religionis: ergo ſignum eſt principaliter fieri ipſi Deo. In qua multum differt hæc traditio ab eleemoſyna, v. g. quæ fit propter Deum; nam ibi largitio proximè eſt ex miſericordia, licèt imperetur à charitate; hic autem immediatè eſt ab ipſa religione, vel charitate erga Deum, magiſque aſſimilatur illi donationi qua aliquis cõfert calicem, vel rem ſacram Eccleſiæ, quamuis dominium quod inde acquiritur, ſit diuerſum ab eo, quod confertur per hanc traditionem, vt ſtatim declarabimus.

17. Obiectio diſſoluitur

Neque obſtat, Deum non poſſe acquirere nouum dominiũ ex traditione hominis, quia licèt non poſſit ipſe immediatè acquirere, poteſt in homine & per hominem.

Inſtantia.

Dices, quî fieri poteſt vt homo acquirat nouum dominium vice Dei, & quod ipſe Deus principaliter non acquirat? Inter homines enim ſi procurator aliquod dominium acceptet vice alterius, tale dominium principaliter transfertur in eum cuius procurator vices gerit: quòd ſi in eum transferri non poſſet, neque per procuratorem acceptari poſſet: nã qui vicem alterius gerit dum contrahit, ſolùm eſt inſtrumentum quoddam, per quod obligatio vel effectus contractus ad alium tranſit.

Illius ſolutio.

Reſpondeo tale dominium non transferri in Deum in ſeipſo, licèt detur miniſtro eius in obſequium ipſius Dei, quia ſimpliciter eſt dominium participatum, & imperfectum: quod Deo in ſeipſo conuenire non poteſt. Neque oportet illa humana exempla in omnibus accommodari diuinis rebus, quia homo eſt capax noui domini imperfecti, & illud intendit in ſe recipere, quando per procuratorem illud acceptat. Item procurator humanus ex vi illius muneris non poteſt vti illa poteſtate ſeu dominio acceptato, neque enim eſt miniſter ad hoc inſtitutus. At verò Deus, vt diximus, non eſt capax noui dominij imperfecti, neque ad illud acquirendum conſtituit prælatum religionis tanquam procuratorem, ſed potiùs vt nomine ſuo illud in ſe acceptet tanquam miniſter ad hoc deputatus.

Declaratur exemplo.

Poſſet autem ex humanis aliquod exemplum ſumi, ſi, v. g. in aliquo regno nobilis non teneretur ſeruire Proregi, ſed tantũ perſonæ Regis in ſeipſa, ex amore autem ad regem ſe traderet in ſeruitium Proregis, non vt dux, vel comes, vel Petrus vel Paulus eſt; ſed vt Prorex eſt: illa traditio principaliter quidem fieret Regi, quia ſolùm fit alteri vt repræſentat perſonam eius, & in cultũ eiuſdẽ. Nihilominus tamen Rex deinde non acquireret nouam poteſtatem per ſe exercendam, ſed acquireret nouam poteſtatem in alio futuram, & per alium exercendam. Verùm neque hoc exemplum oportet eſſe ſimile in omnibus; nam res diuinæ cùm altioris ordinis ſint, ſemper habent aliquid ſingulare.

18. Corollariũ. Qualis ſit effectus formalis profeſſionis.

Ex hac verò aſſertione (quo ea magis explicabitur) intelligi poteſt, qualis ſit effectus quaſi formalis profeſſionis quatenus traditionem includit; ſi enim per eandem vocem quaſi denominatiuam id explicare velimus, formalis effectus traditionis eſt eſſe traditũ ſeu donatum: quod in re nihil aliud eſt, quã eſſe tranſlatũ in alterius poteſtatem. Vnde ad hunc effectum pertinet & poteſtas data prælato ſeu religioni in eum qui ſe illi tradidit, & paſſiua ſubiectio eius qui ſe tradidit: hæc enim duo quaſi correlatiua ſunt, ſimúlque oriuntur poſito fundamento, & termino.

Prima opinio circa paſſiuam ſubiectionem religioſi profeſſi. Probatur à priori.

Quæret autem aliquis, qualis ſit hæc ſubiectio. Quidam enim exiſtimant eſſe eiuſdem rationis cum ſubiectione ſerui ad dominum, atque adeò eſſe propriam ſeruitutem, quia eſt vel ſubiectio filiationis, vel ſeruitutis; nam poteſtas ſuperioris quæ non fundatur in propria iuriſdictione, ſolùm eſſe poteſt aut patris aut domini, vel etiam viri in vxorem, quam omitto, quia nullam habet proportionem cum re de qua agimus: ergo hæc ſubiectio aut filij aut ſerui eſſe debet; non eſt autem filij: eſt ergo vera ſeruitus. Probatur minor, tum quia

quia filiatio illa non eſt naturalis, vt per ſe conſtat, neque etiam eſt adoptiua, quia hic reuera non interuenit adoptio, ſed donatio, & ideo ex illa potius reſultat ſeruitus, quàm filiatio: tum etiam, quia religioſus per traditionem ſe donat ſtrictiori modo quo poteſt, ſtrictior autem eſt obligatio ſeruitutis, quàm filiationis.

Probatur à poſteriori. A poſteriori etiam poteſt hoc confirmari, nam religioſus ex iuſtitia tenetur non recedere à religione, & ſi quis illum extrahat, ita peccat contra iuſtitiam, vt teneatur reſtituere, etiam donando ſeipſum ſi aliter non poteſt, vt eſt multorum ſententia, *Palud.* in 4. diſt. 15. quæſt. 15. art. 2. ibi *Gabr.* quæſt. 17. art. 3. dub. 1. *Antonin.* 2. p. tit. 2. c. 2. §. 1. *Adrian.* in 4. materia de reſtitut. quæſtione de bonis animæ, *Syluest.* verb. *reſtitutio* 3. quæſt. 1. qui refert alios; ſicut etiam qui prouocat ſeruum, vt à Domino fugiat, tenetur damnum reſarcire, l. *qui ſeruo.* ff. de furtis, l. 1. ff. ſeruo corrupto. ergo ſignum eſt religioſum verè ac propriè eſſe ſub dominio religionis, ac proinde eſſe ſeruum. Tandem confirmatur, quia per alias donationes factas religioni acquiritur ei proprium dominium, ſiue ſint per ſe primùm dicatæ in cultum Dei, vt eſt calix, & ſimiles res ſacræ, ſiue in ſeruitium, & vtilitatem religionis: vt ſi equus, vel ſeruus donetur religioni; at religioſa traditio eſt vera & propria donatio, & ad vtrumque fit, ſcilicet, in cultum Dei, & in vtilitatem ac ſeruitium religionis: ergo acquiritur religioni proprium dominium in ipſum: ergo è contrario in religioſo naſcitur propria relatio ſeruitutis.

19. Secunda & vera opinio negat eſſe propriè ſeruitutem. Veruntamen licèt hic modus loquendi ad profitendam religioſam humilitatem accommodatiſſimus ſit, nihilominus in rigore & propriè loquendo hæc ſubiectio non eſt propriè ſeruitus, eiuſdem ſcilicet rationis formalis cum illa quæ eſt in mancipio. Probatur in ordine ad Deum eſſe ſeruitutem, & filiationem ſimul. Aut enim comparamus ſubiectionem hanc in ordine ad Deum; vel ad religionem, ſiue prælatum eius. Priori modo eſt quidem ſtrictiſſima ſeruitus, multo tamen nobilior & altioris ordinis, ſicut terminus eius & obligatio ad Deum longè maior eſt; illa tamen ſeruitus non excludit filiationem adoptiuam, nam potiùs per ſe ordinatur ad profitendam illam; quia ſtatus religioſus ad perficiendam charitatem, & gratiam inſtitutus eſt; illis autem efficimur filij adoptiui. Sicut ergo gratia efficit filios & efficit ſeruos, & illa duo non repugnant reſpectu Dei, quia filiatio non eſt naturalis ſed minùs perfecta, & ſeruitus eſt nobiliſſima, & ideo in Scriptura vtroque modo iuſti vocantur, ita ſtatus religioſus, & eſt perfectioris ſeruitutis, & perfectioris filiationis ad Deum. Neque in his reſpectibus ad Deum repugnant ſimul donatio, & adoptatio, quia neque adoptatio adultorum fieri poteſt, niſi ipſi velint ſe donare in eo gradu in quo adoptantur, neque donatio fit niſi Deo ipſo, & operante vt donentur, & donationem acceptante. Eſt ergo ſtatus religionis reſpectu Dei & ſtatus ſeruitutis, & ſtatus filiationis: ſeruitutis, quia totus ordinatur ad reddendum Deo debitum cultum & ſeruitium, & quia ad hunc finem ſpeciali modo ſe tradunt religioſi homini vicem Dei gerenti: filiationis autem eſt, tum quia totus ille cultus maximè eſſe debet ex amore, & quia per illum magis ac magis perficitur filiatio adoptiua, maiúſque ius acquiritur ad hæreditatem paternam, & quia ad hos fines ordinatur, & acceptatur à Deo talis traditio, magis habet de filiatione, quàm de ſeruitute.

At verò comparando hanc ſubiectionem ad religionem, ſeu prælatum eius, omnino dicendum eſt, non eſſe propriè ac formaliter ſeruitutem, qualis eſt in mancipio, ſed magis accedere ad ſubiectionem filij, quamuis neque naturalis, neque adoptiua propriè ſit, ſed alterius rationis, quæ ſpiritualis appellatur. 20. Probatur in ordine ad prælatum, ſeu religionem nõ eſſe ſeruitutem. Declaro ſingula, & prima quidem pars ex eo patet, quòd ſeruitus mancipij reſpectu alterius hominis eſt viliſſima conditio, per ſe loquendo, inuoluntaria, & in grauiſſimam pœnam introducta, vtpote multum repugnans naturali dignitati hominis: ſubiectio autem religioſa nobiliſſima eſt, non eleuans, ſed extollens potiùs ac perficiens naturalem hominis dignitatem. Probatur aſſertionis prima pars. Primò. Quamuis enim religioſus eo ipſo dicatur nobilitatem amittere, illud autem intelligitur de nobilitate carnis & ſanguinis quoad temporalia emolumenta quæ ex illa prouenire poſſunt, & à religioſo contemnuntur, & renuntiantur: loco autem illius acquiritur maior quædam nobilitas ſpiritualis quæ conſiſtit in ſpeciali dedicatione & ſubiectione ad Deum, & ad hominem propter ipſum. *Vide Tiraq. de Nobilit. c. 26.*

21. Probatur ſecundò. Secundò declaratur hoc diſcrimen duplici ſigno, vnum eſt, quia mancipium poteſt à domino liberè vendi ac diſtrahi, non habet autem religio talem poteſtatem in religioſum. In quo cernitur clara differentia inter traditionem religioſi & ſerui; nam ſi quis habens mancipium illud donaret religioni, poſſet ipſa illud vendere, quod non poteſt facere in religioſo qui ſe illi tradidit: eſt ergo diuerſa traditio, & diuerſa poteſtas dominatiua ex illa reſultans. Differentia prima inter traditionẽ religioſi, & ſerui. Vnde non eſt de ratione ſtatus religioſi vt in eo ſenſu ſit ſtrictiſſima traditio, id eſt, viliſſima; neque vnquam in Conciliis Euangelicis poſitum eſt, vt qui vult perfectus eſſe, ſe tradat alteri, ſeu religioni in mancipium, neque id vnquam in Eccleſia fuit vſitatum. Poteſt autem religioſa traditio dici ſtrictiſſima, quia inducit obligationem longè perfectiſſimam, & altioris rationis, atque etiam de ſe perpetua, ita vt non ſolùm non valeat religio religioſum ſemel ſibi traditum alienare; verùm etiam nec manumittere: in quo multum etiam differt hæc ſubiectio à propria ſeruitute. Secũda differentia. Aliud diſcrimen eſt, quòd ſeruus non poteſt ſe in alterius dominium transferre, etiamſi ab illo meliùs tractandus ſit, & quodcunque aliud maius commodum inde ſperet; religioſus autem quantumuis vni religioni ſe tradiderit, poteſt (quantum eſt ex vi traditionis, & ſecluſo iure prohibente) ſe transferre in aliam religionem arctiorem, in qua maius ſpirituale commodum ſperet: ſignum ergo eſt ex hac traditione non reſultare ſeruitutem eiuſdem rationis.

22. Probatur ratione à priori. Seruitus propria qualis ſit. Tertiò hinc poteſt intelligi ratio à priori. Vt enim rectè notauit D. Thom. 1. p. quæſt. 96. artic. 4. tunc aliquis eſt ſubiectus homini propria ſeruitute, quando eius ſubiectio primariò ordinatur ad hoc, vt ſubiectus in ſuum proprium vel commune bonum à dominante dirigatur. *D. Thom.* *Cuius ratio*, inquit D. Thom. *eſt, quia liber eſt cauſa ſui, vt dicitur in principio Metaph. ſeruus autem ordinatur ad alium.* Ex quo infert D. Thom. primò priorem ſeruitutem eſſe conditionem pœnalem, & ignobilem, quia per illam fit vt bonum quod deberet eſſe

eſſe proprium cedat alteri, quod de ſe contriſtat, cùm vnuſquiſque appetat ſuum bonum. Poſteriorem autem ſubiectionem non eſſe ignobilem, nec pœnalem, nec per accidens introductam, quia per ſe tendit in bonum naturæ, & eiuſdem qui ſic ſubiicitur. Ex quo vlteriùs concludit priorem ſeruitutem non fuiſſe futuram in ſtatu innocentiæ, quia nobiliſſimus erat, & omni pœna immunis: poſteriorem autem futuram fuiſſe in illo ſtatu, quia per ſe eſt conueniens humanæ naturæ, cuius vita ſocialis eſt. Ex quibus omnibus nos argumenta deſumere poſſumus ad rem de qua agimus. Nam in primis dominatiua poteſtas, quæ eſt in prælatis religionis, non ordinatur ad commodum vel vtilitatem ipſorum, ſed ad bonum ſubditorum: ergo horum ſubiectio non eſt propria ſeruitus, ſed nobilior quædam conditio.

Inſtantia duplex.

23. Dices, etiam ordinari ad vtilitatem religionis; ergo reſpectu illius erit hæc vera ſeruitus. Item tota illa dominatio magis tendit in gloriam Dei, quàm in bonum ipſius ſubditi. Ad priorem partem virtute reſpondet D. Thomas cùm dixit, per nobilem ſubiectionem, quæ à ſeruitute diſtinguitur, dirigi ſubditum, vel in bonum proprium, vel in commune: ita enim religioſus dirigitur in bonum religionis, tanquam in bonum commune, quod magis propriè vnuſquiſque religioſus reputare debet, quàm ſuum priuatum commodum. Eò vel maximè, quòd nunquam poteſt bonum religionis ſeparari quantum eſt ex ſe, à vero bono proprio ipſius religioſi, quod eſt ſpirituale bonum; & ideo licèt prælatus vtendo ſua poteſtate dominatiua intendat primariò bonum religionis, non poteſt excludere bonum religioſi, ſed potiùs debet etiam illud intendere, aliàs non bene vteretur ſua poteſtate: imò ſi aliquid præciperet titulo boni religionis, quod non poſſet cedere in bonum ſpirituale religioſi, abuteretur ſua poteſtate, & non eſſet illi parendum, ſed id impoſſibile eſt, niſi id quod præcipitur malum ſit. Ad alteram partem hinc etiam reſponſum eſt, quia gloria Dei eſt commune bonum. Concedo tamen ſubiectionem hanc eſſe ſeruitutem non hominis, ſed Dei, cui ſeruire regnare eſt: vnde ſeruitus regia dici poteſt, non eſt enim ſeruitus ignobilis, aut pœnalis, ſed per ſe cedens in maximum bonum naturæ. In qua illud etiam conſiderandum eſt, quòd licèt vltimatè cedat in gloriam Dei, non tamen in vtilitatem, ſed ipſiuſmet ſerui; & ideo ex hac parte non infert tædium illud & triſtitiam, quam affert ſeruitus humana, & ignobilis.

Reſpond. ad primam.

Reſpond. ad ſecundam.

Probatur vlteriùs.

24. Ex quo etiam poteſt alia ratio confici, quia hæc ſubiectio religioſa non habet rationem pœnæ, nec poteſt contriſtare ſubditum ſecundùm rectam rationem, cùm non minuat, ſed perficiat libertatem eius, totaque ordinetur in eiuſdē bonum. Nec poteſt dici per accidens introducta ratione culpæ, & in pœnam eius, ſeu per ſe in maius bonum ſubditi: eſt ergo longè diuerſa à propria humana ſeruitute. Addo etiam, vt hoc magis declarem, ſubiectionem hanc & poteſtatem dominatiuam illi correſpondentem, quantum eſt ex vi ſtatus ſeruitutis, potuiſſe habere locū in ſtatu innocentiæ; in quo alia ſeruitus eſſe non poterat. Dico autem, *quantum eſt ex vi ſtatus ſeruitutis*; quia ex parte voti caſtitatis, aut paupertatis, non eſſet ſtatus religioſus, prout nunc eſt, accommodatus ſtatui innocentiæ, quia illa duo, quæ nunc ſunt media moraliter neceſſaria ad perfectionem, in

Additio, & notatio circa ſubiectionem religioſi: poterat eſſe in ſtatu innocentiæ.

A ſtatu innocentiæ nec neceſſaria, nec accommodata eſſent, ac obedientia, & ſubiectio in eo ſtatu eſſe poſſet, vt citato loco rectè D. Thom. probat: ergo etiam poſſet per votum & traditionem Deo conſecrari, & illa tunc ſufficerent ad ſtatum perfectionis, vbi paupertas & caſtitas neceſſariæ non erant. Quòd autem per ſe & ex vi illius ſtatus hoc non repugnauerit, patet, quia nullam includit imperfectionem illi ſtatui repugnantem, & aliunde addit perfectionem propter maiorem dedicationem in cultum Dei: quod obiter adnotaui, non vt contendam in ſtatu innocentiæ futurum fuiſſe ſtatum religioſum, id enim incertum eſt, ſed ſolùm vt declarem ſubiectionem religioſam eſſe adeò B nobilem vt ſtatui innocentiæ non repugnauerit, vt hinc clarè conſtet illam eſſe longè diuerſam à conditione ſeruili propria ſeruitute humana.

25. Probatur ſecūda pars aſſertionis.

Qualis autem hæc ſubiectio ſit, in altera parte reſponſionis noſtræ declarauimus. Diſtinguit enim Ariſt. lib. 3. Polit. c. 4. duplicem poteſtatem priuatam, ſeu domeſticam, ſcilicet purè dominatiuam, qualis eſt domini in ſeruum, & œconomicam, qualis eſt patris in filium. Poteſtas ergo hæc prælati religionis œconomica eſt, non tamen omnino eiuſdem rationis cū illis quas Ariſt. poſuit: non enim potuit ipſe hoc genus poteſtatis agnoſcere, attingit enim aliquo modo ordinem C ſupernaturalē, pendētque ex diuina inſtitutione: eſt ergo hæc quædam poteſtas eminentior, & illas virtute continens. Maiorem autem habet ſimilitudinem, ſimpliciter loquendo cum patria poteſtate, quia quidquid perfectionis in patria poteſtate inuenitur, in ordine ad bonum filij procurandum, excellentiori modo reperitur in hac poteſtate, & propterea prælatus religionis patris nomen obtinuit, & ita à ſanctis Patribus vocatur, quod adeò verum eſt vt dicant Theologi ſimpliciter & in rebus altioris ordinis plus debere huiuſmodi patrem diligere ſpiritualem filium, quàm carnalem, vt cum Ambroſ. 1. de Offic. docuit D. Thom. 2. 2. quæſt. 26. art. 8. ad 2. Sic ergo in his quæ ad perfectionem & D proprium bonum ſpectant, habet hæc ſubiectio religioſa maximam ſimilitudinem cum paterna ſubiectione, ita vt per traditionem illam, quam includit profeſſio, patria poteſtas in prælatum religionis transferatur, quam ipſe acceptando ſuo modo adoptat, ſeu accipit alium in filium, ipſe verò filius ſe tradendo eam donat, neque enim repugnat ſe donare in filium, & non propriè in ſeruum. Quatenus verò hæc traditio habet adiunctam paupertatem cum incapacitate habendi proprium, habet hæc ſubiectio maiorem ſimilitudinem cum ſeruitute; & quoad hoc ſolet in iure religioſus magis æquiparari ſeruo quàm filio, vt ſuprà adnotaui: ſed hinc ſolùm ſequitur ſubiectionem hanc eminentiori modo E continere id quod poteſt eſſe perfectionis ſine conditione ſerui, & quoad aliquid, ſeu ſecundùm quid, habere cum illa maiorem ſimilitudinem. Et ita ſatisfactum eſt fundamentis prioris ſententiæ (ſi tamen in re diuerſa eſt) fatemur enim per hanc donationem acquiri aliquod dominium religioni, ſeu prælato, non tamen purè dominatiuum, vt ſic dicam, ſed gubernatiuum (neque enim traditiones omnium rerum eiuſdem rationis ſunt) & illud ſufficit ad obligationem iuſtitiæ. Opinio verò quæ ibi tangitur, de obligatione reſtituendi, ſi quis conſilio ſuo fecit religioſū fugere, infrà in proprio loco tractabitur.

Poteſtas prælati religionis eſt œconomica, & paterna ſpiritualis, & ſupernaturalis.

Notatio prima.

Notatio ſecunda.

Satisfit argum primę opinionis.

Concluditur ex traditione, & tribus votis coaleſcere ſubſtantiam religioſæ profeſſionis.

26. Dico quartò, ex dictis omnibus concludendum eſt, quamuis traditio, & tria vota ſubſtantialia ſecundùm ſe, ac formaliter diuerſa ſint; ex illis coaleſcere profeſſionem quoad ſubſtantiam ſuam per modum vnius moralis contractus perfecti & conſummati. Hæc aſſertio ponitur ad ſatisfaciendum aliis difficultatibus in principio tactis in tertio membro rationum dubitandi. Prior autem pars videtur diſcrepare à communi modo loquendi Theologorum quos ſuprà citaui: nihil enim ipſi diſtinguere videntur inter traditionem & votum ſolenne, quibus fauere videtur modus loquendi Gregorij XIII. in dicta conſtit. *Aſcendente Domino*; definiens enim emittentes tria vota in Societate verè conſtitui in ſtatu religionis, ſubdit rationem, *Quippe qui per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt.* Expendendum enim eſt illud verbum, *per ea ipſa*, ſignificare enim videtur in illis formaliter conſiſtere hanc traditionem. Nihilominus pars illa ſatis à nobis in ſuperioribus probata eſt, vbi oſtendimus omne votum eſſentialiter eſſe promiſſionem, & ideo licèt aliquod votum poſſit habere traditionem adiunctam, non tamen poſſe eſſe formaliter traditionem ipſam: ergo cùm vota religioſorum ſint vota vera, neceſſe eſt ſecundùm ſe ac formaliter diſtingui ab ipſa traditione. Item id patet ex effectibus quaſi formalibus: nam traditio dat alteri poteſtatem dominatiuam, quam votum per ſe non confert; & è contrario votum obligat ex ſpeciali fidelitate ad Deum, reſpectu verò hominis non inducit ſpecialem obligationem; traditio verò ſpecialiter obligat reſpectu hominis ex iuſtitia propter proprium ius, quod ex traditione acquiſiuit. Denique illa in rigore ſeparabilia ſunt: nam conuerſus non profeſſus ſe donat religioni, & non emittit tria vota, & multi etiam credunt in filiis infantibus donatis à parentibus religioni eſſe veram traditionem ſine prædictis votis; & è contrario etiam poſſunt eſſe vota ſine traditione, quæ licèt non ſint ſolennia, tamen in ſua ſubſtantia & ſpecie ſunt eiuſdem rationis.

Prima pars aſſertionis probatur.

Greg. XIII.

Vide authorem lib. 1. de Voto c. 14.

Votum eſſentialiter, & formaliter diſtinguitur à traditione religioſa. Habent effectus formales diuerſos.

Poſſunt ad inuicem ſeparari.

27. Dices, quomodo poteſt traditio à voto obedientiæ ſeparari, cùm per traditionem obligetur quis religioni & prælato eius ad obediendum illi tanquam patri? Reſpondeo primò, licèt illæ duæ obligationes in materia conueniant, tamen formaliter eſſe diuerſas ac ſeparabiles: nam poteſt quis promittere ſeruire alteri, non tamen ſeſe in ſeruum tradere: & è conuerſo, poteſt quis ſe in ſeruum tradere, & non adiungere promiſſionem, ſed eſſe contentum obligatione, quæ ex traditione naſcitur: poteſt denique ad maiorem firmitatem vtrumque adiungere. Ita ergo in præſenti intelligendum eſt. Vnde vlteriùs dico, etiam in profeſſo habente vtramque obligationem in vſu poſſe ſeparari vnam ab alia: nam ex vi traditionis, quam includit profeſſio, tenetur religioſus ſeruare regulas ſui ordinis ſecundùm gradum & modum quo propoſitæ ſunt, & facere miniſteria quæ ei præcipiuntur, etiamſi non proponantur vt præciſa materia voti obedientiæ. Sic ergo ſatis conſtat quomodo hæc formaliter diſtinguantur.

Inſtantia.

Diſſoluitur primò.

Secundò.

A Altera pars facillima eſt: nam conſuetum eſt inter homines vt moralibus contractibus plures firmitates addantur, cùm enim iuſtitia & fidelitas humana, valde ſit defectibilis, vt maior firmitas & ſecuritas addatur, plures tituli obligationum adiunguntur. Sic enim interdum facta donatione additur promiſſio non reuocandi illam, cui deinde adiungitur iuramentum, & ſi materia ſit capax, addi etiam ſolet promiſſio ad Deum, ſeu votum. Ita ergo in præſenti profeſſio poteſt traditionem & vota includere ad maiorem firmitatem. Accedit ex coniunctione horum non tantùm creſcere titulos obligationum, quaſi intenſiuè in ordine ad idem, ſed etiam extenſiuè in ordine ad res diuerſas, ſicut tria vota B obligant ad diſtinctas materias, & traditio religioni facta vi ſua obligat ad obſeruantiam regularem, & ad reuerentiam præſtandam prælato vt parenti, & ad parendum illi hoc titulo, etiam ſecluſa ſpeciali obligatione voti obedientiæ. Status autem religioſus cùm in hac vita ſit omnium bonorum aggregatione perfectus (vt ita dicam) totam hanc extenſionem, & obligationem includit, & ideo neceſſe non eſt vt profeſſio ſit vnicus ſimplex actus, ſed poteſt ex multis coaleſcere quæ moraliter vnum per ſe faciunt, quidquid ſit de phyſica vnitate. Et ita facilè explicantur omnia quæ adducta ſunt, & omnes difficultates ſoluuntur. 28.

Secunda pars aſſertionis probatur.

Confirmatur.

C *Dubium de oblatis, an ſint verè religioſi, verámque profeſſionem emittant.*

Manet verò difficultas circa prædicta, quia non videntur illa duo, ſcilicet traditio & tria vota, ſufficere ad ſubſtantiã profeſſionis, etiamſi hæc fiant in religione approbata (vt ſupponitur ex ſuprà dictis tam de ſtatu religionis in communi, quàm de primo ingreſſu.) Aſſumptum ergo patet in his qui dicuntur oblati integrè, illi enim ſe & ſua offerunt religioni approbatæ, & tria vota in illa emittunt, & nihilominus profeſſionem veram non faciunt, neque veri religioſi efficiuntur. Antecedens declaratur ex Panormitani doctrina in cap. *vt priuilegia*, de priuileg. D pro vt eam refert Sylueſt. verb. *Oblatus*, aliquos eſſe qui ſe tradunt religioni in ſeruitium eius, vota autem non emittunt, & vocantur ab eo non plenè oblati, quia licèt offerant ſe, non tamen ſua, vel quia non ſe omnino & perfectè Deo conſecrant: & de his nulla eſt difficultas, certum enim eſt non eſſe religioſos, vt ſuprà tactum eſt. Alij verò ſunt qui dicuntur plenè ſe tradere religioni, & tria vota emittunt, qui nihilominus veri religioſi non ſunt, vt idem Sylueſt. affirmat ex Abbate ſuprà, & in cap. *non eſt*, de Regular. n. 2. & c. *cùm dilectus*, de ſucceſſ. ab inteſt. n. 2. Cum quo idem ſentit Sylueſt. verb. *Oblatus*. In his ergo inuenitur traditio cum tribus votis abſque profeſſione: ergo non ſufficiunt illa duo. 29.

E Hanc difficultatem attigit Nauarr. conſil. 49. de Regular. quod incipit, *An ſit*, & in primis negat ſe legiſſe in aliquo claſſico auctore, poſſe eſſe oblatum emittentem tria vota, nec Panormitanum, quem Sylueſt. citat, talium votorum meminiſſe, ſed eum vocaſſe plenè oblatum, qui ſe & ſua omnia obtulit monaſterio, nulla facta mentione de votis. Quam ſententiam indicat etiam Couarr. in cap. *Alma* p. 2. §. 2. in fin. vbi conuerſum dicit eſſe verum religioſum, quia tria vota emittat. Ille autem, inquit, eſt verus religioſus 30.

Opinio Nauar.

Couar. ſequi videtur ſentent. Nauar.

D.Thom.

religioſus qui tria vota emittit, auctore D. Th. 2. 2. q. 186. art. 7. ſentit ergo oblatos tria vota non emittere, quòd ſi emitterent, futuros fuiſſe veros religioſos, etiamſi habitum non mutarent, vel intra clauſtrum non viuerent, aut alias cæremonias ordinis non ſeruarent; hæc enim non ſunt de ſubſtantia religioſi ſtatus. Vnde inferiùs idem Couarr. referens Capellam Tholoſanam dicentem, hos oblatos non fieri inhabiles ad matrimonium, ait, ſe idem ſentire de quocunque oblato, qui votum caſtitatis non emiſerit tacitè vel expreſsè, etiamſi habitum mutauerit; indicans, ſi votum caſtitatis emittat, reddi inhabilem, atque adeò eſſe verè religioſum. Iuxta hanc ergo doctrinam reſpondendum erit ad difficultatem tactam, negando poſſe dari oblatum emittentem tria vota in manibus prælati religionis cui ſe offert, quin veram profeſſionem faciat, verúſque religioſus efficiatur.

Quid dicẽdum iuxta hos authores.

31. Alia opinio Nauar.

Nihilominus Nauarr. conſ. 49. de Regul. quod incipit, *An ſit verè*, proponit caſum in quo quidam ſe obtulit monaſterio in manu Abbatis per hæc verba: Ego N. me dono, & offero in oblatum monaſterio S. Benedicti, vouendo paupertatem, caſtitatem, & obedientiam tibi eius Abbati; non autem profiteor regulã ordinis, nec me obligo ad cæremonias & obſeruantias eius. Et poſtea non mutauit habitum, nec accepit regularẽ, præter ſcapularium paruum. Conſultus ergo Nauarrus in eo caſu, reſpondit, illum non eſſe verum religioſum, & conſequenter ait illam oblationem non fuiſſe veram profeſſionem; quia actus (ait) non excedit intentionem operantis. l. *non omnis*. ff. ſi certum petatur. & c. vlt. de præbend. ſed ille non habuit intentionẽm profitendi verè, nec ſe tradendi in religioſum: ergo. Minor patet ex eius verbis, tum quia expreſsè dixit ſe tantùm offerre in oblatum, qui multum differt à monacho, cap. *vt priuilegia*, de priuileg. imò minus eſt quàm conuerſus, c. *ex eo*. §. 1. de elect. in 6. Tum quia dixit ſe non obligare ad regulam & cæremonias, quod eſt de ratione illius profeſſionis. Tum quia habitum regularem non ſuſcepit. Iuxta quam reſolutionem manere videtur integra difficultas tacta, quia ibi eſt traditio cum tribus votis ſine vera profeſſione. Vel potiùs hinc poteſt argumentum retorqueri contra Nauarrum, quia in illo actu nihil videtur defuiſſe ad ſubſtantiam & veritatem religioſi ſtatus: ergo nec profeſſionis. Nam intentio illa ſic operantis videtur fuiſſe ex quadam ignorantia, nam ille deceptus videtur, putans in eo caſu aliud eſſe oblatum, quàm religioſum, quæ ignorantia non obſtat quominus res intenta habeat effectum, vt per ſe conſtat. Aſſumptum verò patet, tum quia in iure oblatus cum tribus votis nunquam diſtinguitur à religioſo, nec dicitur eſſe minus quàm conuerſus, vt ex ipſo Nauarro, & ex dictis conſtat. Tum etiã, quia religioſus non vouet ſeruare regulam, nec ad hoc ſpecialiter ſe obligat, niſi quatenus ad obedientiam obligatur, quam etiam ille vouit: ignorauit etiam propriam vocem cùm dixit ſe non profiteri regulam, ſi putauit aliquid ſpeciale reſeruaſſe; quia nec alij religioſi regulam profitentur. Tum denique, quia habitus non eſt de ſubſtantia, vt infrà dicetur.

Probat ſuã opinionem.

Retorquetur argum.

32. Reſolutio difficultatis Probatur.

His verò non obſtantibus dicendum cenſeo poſſe inueniri oblatum cum tribus votis, qui non ſit verè religioſus, neque emittat veram profeſſionem. Quod explicatur reſpondendo ad difficultatẽ factam; quia non quæcunque traditio ſufficit ad veram profeſſionem, ſed traditio in religione approbata cum voto obedientiæ ſecundùm regulam approbatam. Vnde ad veram profeſſionẽ, verúmque religioſum ſtatum, nõ ſatis eſt vota fieri in religione approbata, ſed oportet fieri in ea prout approbata eſt. Contingere autẽ poteſt oblationem, ac votum fieri in religione aliàs quidem approbata, non tamen prout approbata eſt, id eſt non ad illum viuendi modũ, qui approbatus eſt, ſed ad alium voluntariũ, ſeu deuotione priuata inuentũ: & tunc ille modus viuendi aut coniungendi ſe illi religioni non magis ſufficit ad profeſſionem, quàm ſi illa religio approbata non eſſet. Ita videtur accidiſſe in caſu illo quem Nauarr. refert: tunc enim fiunt vota in religione prout approbata eſt, quando fiunt ſecundùm regulam talis religionis, ita vt traditio ſit ordinata ad obſeruationem regulæ, & obedientia ſit ſecundùm regulam, & ſimiliter paupertas & caſtitas. At verò in illo caſu non videntur facta vota hoc modo, ſed perinde ac ſi illa religio non haberet regulam approbatam, vt ex forma vouendi conſtat: & ita quoties ita factum fuerit profeſſio non erit vera. Vnde infero (quod etiam à poſteriori rem explicat) in eo caſu illa vota non fuiſſe ſolennia, nec reddidiſſe illam perſonam inhabilem ad matrimonium, aut incapacẽ prorſus dominij, quia in hoc genere non eſt votũ ſolenne, niſi ſit annexũ profeſſioni factæ in religione approbata, iuxta c. vnic. de voto in 6. illa autem vota non fuerunt facta in religione approbata vt approbata eſt, quia non fuere facta ſecundùm regulam, vt patet ex verbis expreſſis vouentis: ergo.

Notandum circa huiuſmodi oblatos.

33\. Atque ita ſatisfactum eſt principali difficultati; omnis enim traditio cum tribus votis factis in religione approbata, ſufficit ad veram profeſſionem: intelligendum eſt autem formaliter, quatenus approbata eſt, aliàs materialiter tantùm & per accidens ſe haberet approbatio: ita autem fieri nihil aliud eſt quàm fieri ſecundùm regulam approbatam. Ita vt licèt quis non voueat directè obſeruationem regulæ, voueat obedire ſecundùm illam, id eſt, quoties ſecundum illam fuerit præceptus, & profiteatur obſeruare illam, ita vt ſubiectus maneat correctioni religioſæ, ſi illam violauerit, & obligetur etiam ad deferendum habitum regularem, & ſimilia. Non poteſt autem inueniri oblatio cum tribus votis hoc modo facta in religione approbata, quin vera profeſſio ſit, quòd ſi aliqua non eſt profeſſio, aliquid horum ei deficiet, vt in illo caſu Nauarri explicatum eſt.

CAPVT III.

Vtrùm ad valorem profeſſionis neceſſarius ſit conſenſus omnino liber, & in ætate perfecta.

1\. Cauſa finalis profeſſionis aſſignatur.

Explicata profeſſionis ſubſtantia dicendum ſequitur de cauſis eius: inter quas primũ locum obtinet finalis, ſed de illa nihil ſpeciale dicendũ occurrit: nam per ſe ſatis notum eſt quem finem ex ſe habeat, & in operante habere debeat religioſa profeſſio, habet enim eundem quem ſtatus ipſe religioſus, ſcilicet perfectionem charitatis & diuini cultus: imò ſi velimus ſubtiliter hæc diſtinguere, ipſe ſtatus religionis eſt proximus finis religionis, ſicut terminus actionis, medio autem ſtatu habet eundem finem cum illo. An verò ex fine operantis vitiari poſſit profeſſio, dicendum eſt poſſe quidem vitiari vt malè fiat,

Dubium reſoluitur.

fiat, non tamen vt inualida ſit; quia licèt ipſe habeat prauum finem in profitendo, quod profitetur, & vouet bonum eſt. De qua re videri poſſunt dicta ſuprà lib. 1. de Voto in genere c. 5. nec de hac cauſa plura videntur neceſſaria. Vide Palud. in 4. d. 26. q. 3. Sylueſt. verb. *religio* 3. q. 6. Panormit. in cap. *vt clerici*, de Regul. Cauſa autem formalis videtur ſatis explicata in his, quæ de traditione & votis dicta ſunt; ipſa enim profeſſio eſt quædam moralis forma, quæ non videtur habere aliam formalem cauſam præter ſuam ſubſtantiam. Quia verò in his actionibus moralibus modus ſe habet tanquam forma, ideò inferiùs explicando hunc modum, etiam hanc cauſam ampliùs declarabimus. Superſunt ergo cauſæ efficiens & materialis, quæ ſimul explicandæ ſunt, quia in eandem perſonam coincidunt, quia profeſſio eſt veluti actio immanens, quæ in operante manet.

Cauſa formalis quænam ſit.

2. In præſenti ergo capite inquirimus proximum principium efficiens validam profeſſionem, quod eſt conſenſus operantis, de quo nonnulla poteſt eſſe ratio dubitandi, quia quod non eſt neceſſaria cauſa religioſi, non eſt neceſſaria cauſa profeſſionis, cùm ille ſtatus non niſi per profeſſionem fiat: ſed liber conſenſus non eſt neceſſaria cauſa ſtatus religioſi; ergo nec profeſſionis. Minor probatur ex antiqua conſuetudine, de qua nonnulla adduximus diſputando de primo ingreſſu. Per illam autem donationem perſeuerantem per tempus ſufficiens, ſaltem vnius anni, conſtitui infantem verum religioſum abſque proprio conſenſu, ex eo colligitur, quòd non licebat illi ad ſeculum reuerti, imò nec ad aliam religionem tranſgredi, vt colligitur ex Concil. Tolet. IV. Can. 40. & refertur 20. q. 1. c. *Monachum*, & à Burchardo lib. 8. ſui Decreti cap. 6. *Monachum* (dicitur ibi) *aut paterna deuotio, aut propria profeſſio facit, quidquid horum fuerit, alligatum tenebit, proinde his ad mundum reuertendi intercludimus aditum, & omnes ad ſeculum interdicimus regreſſus*: Similia refert Burch. lib. 8. c. 1. ex Conc. Tolet. XI. c. 6. vbi explicatè dicitur, ſi in qualibet minori ætate parentes induerint filium religionis habitũ, vel in hoc conſenſerint, non poſſe filios retrocedere. Vnde Iſidorus relatus à Gratiano in c. proximè ſequenti. *Quicunque* (inquit) *à parentibus propriis in monaſterio fuerit delegatus, nouerit ſe ibi perpetuò manſurum, exemplo Samuelis, qui à matre oblatus in monaſterio permanſit.* Conc. autem VVormat. can. 5. aliàs 22. expreſsè addidit, etiam poſtquam ad pubertatis annos perueniunt non poſſe egredi, *Quia nefas eſt*, ait, *vt oblatis à parentibus Deo filiis voluntatum frena laxentur*; & infrà concludit, *velint nolint, permanere cogantur.* Hæc ferè refert Gratianus ex Gregor. ad Auguſt. Anglorum Epiſcopum d. 20. q. 1. c. 2. non inuenitur autem in Gregor. I. ſed in epiſt. 4. Greg. III. ad Bonifacium Legatum Germaniæ, & in citato Conc. VVormat. Similia refert ex Conc. Tribur. Gratianus ibid. c. 6. Ex quo etiam colligi poteſt hos adeò fieri veros religioſos, vt fiant inhabiles ad matrimonium: nam ibi dicitur, *vxorem ſi vſurpauerit, dimittere compellatur.* Denique hiſtoria quã Bern. refert epiſt. 1. ad Robertum nepotem ſuum valde notanda eſt pro hoc puncto: fuerat enim Robertus ille oblatus à parentibus monaſterio Cluniacenſi, nondum verò habitum Cluniacenſem induerat, neque eis fuerat in profeſſionem datus, ſed tantùm dono oblatus (vt ex ſequentibus colligitur.) dictus enim Robertus in ſeculo manens Ciſtercienſem habitum à Bernardo petiit, qui eius vocationẽ per biennium probauit, propter eius teneram ætatem: tandem verò ipſo efflagitãte eum recepit, & poſt annum probationis ad profeſſionem admiſit; poſtmodum autem idem Robertus ad Cluniac. tranſiit eorum inductione, ibíque profeſſus eſt. Mota eſt lis & ad Pontificem delata, qui pro Cluniacenſibus ſententiam tulit contra Bernardum; tantam enim vim habere voluit Pontifex parentum oblationem, vt per ſubſequentem profeſſionem reſcindi non potuerit: non ergo ſemper eſt neceſſarius proprius conſenſus ad ſtatum religioſum.

Cauſa efficiens proxima profeſſionis qualis ſit. Ratio dubitandi.

Burchard.

Iſidor.

Conc. VVormat.

Concil. Trib.

3. Nihilominus dicendum primò eſt, verã ac validam profeſſionem non fieri ſine libero conſenſu eius qui religioſus efficitur. hæc eſt communis & certa ſententia, quã tradit D. Th. 2. 2. q. 189. a. 5. & omnes Doctores ſtatim citandi, & habetur in c. 1. de Regul. ibi, *& ſpontanea voluntate*, & in c. 4. *Vidua ſi ſponte*, & à fortiori ſumitur ex multis iuribus quæ ſtatim referemus. Ratio eſt, quia profeſſio eſt quidã contractus humanus, contractus autem humanus ſine conſenſu non perficitur: ergo. Item de ſubſtantia profeſſionis ſunt tria vota, ſed votũ eſt actio perſonalis, nec fieri poteſt ſine propria voluntate, & conſenſu: ergo. Tandem matrimonium ſine proprio & libero conſenſu valere non poteſt: ergo multo minùs profeſſio; nam eſt quodammodo arctius vinculum, tum quia poteſt ipſum matrimonium ratum diſſoluere, tum etiam, quia obligat ad vitam arctiorem, & magis carni repugnantem, ad quam homo ſine propria voluntate obligari non poteſt.

Aſſertio prima & communis.

Probatur ratione. Primò.

Secundò.

Tertiò.

4. Dico ſecundò: Non qualiſcunque, ſed perfecta libertas conſenſus neceſſaria eſt ad valorem profeſſionis, & ideo vſque ad puberem ætatẽ profeſſio valida non eſt, nec conſenſus efficax. ita D. Thom. ſuprà, & omnes. Vt autẽ probetur, aduertendum eſt aliud eſſe loqui ex natura rei, aliud ex iure poſitiuo. Priori modo ſolùm eſſet neceſſaria illa perfectio libertatis ad profeſſionem quæ ad votũ emittendum, vel ad donationem validã faciendam ſufficit. Diximus autẽ ſuprà ad vouendum ſufficere illum liberum conſenſum, quæ ad peccandũ mortaliter ſatis eſt: ergo idem ſufficeret ex natura rei ad valorẽ profeſſionis, quia ex ſola rei natura nulla alia certa perfectio aſſignari poteſt, quæ neceſſaria ſit. At verò ex iure poſitiuo neceſſaria eſt ætas pubertatis, ita vt, licèt antea habeatur ſufficiens libertas ad peccandũ, imò licèt in particulari indiuiduo malitia, vt aiunt, ſuppleat ætatem, profeſſio valida non ſit. Hoc cõſtat ex iure antiquo in c. *firma* 20. q. 1. Adulta ætas iã perfecta & nuptiis apta poſtulatur. idem ferè in cap. *in præſentia*, de probation. & cap. *ad noſtram*, de Regular. & cap. *ſignificatum*, & c. 1. cum gloſſ. eod. tit. Quod ita expoſuit D. Thom. ſuprà ad 1. Olim autẽ ætas pubertatis quoad hunc effectum erat poſt annum 14. ætatis completum, vt dicta iura declarant. Et hanc vocauit ætatem diſcretionis Clem. III. in c. *cùm virum*, & Cæleſt. III. in c. *cùm ſimus*, de Regular. nunc autem ætas hæc non completur vſque ad 16. annum perfectũ ex decreto Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. de Regularibus.

Aſſertio ſecunda etiã communis.

Notandum pro explicatione aſſertionis.

Quænam ſit ætas pubertatis neceſſaria.

5. Ratio huius inſtitutionis ſupponit in primis, Eccleſiam habere poteſtatem ad irritanda vota, quando non fiunt cũ legitimis conditionibus ab ipſa præſcriptis, quod eſt certiſſimũ, vt ſuprà probauimus, & in præſẽti eſt multo clarius; quia profeſſio nõ poteſt eſſe valida niſi ſit acceptata, debet autẽ acceptari per Eccleſiã, aut eius auctoritate: ergo

Aſſignatur ratio, quare Eccleſia hãc ætatem determinauerit.

ergo ſi ipſa non acceptat, non poteſt profeſſio eſſe valida. Eo autem ipſo quòd ſtatuit legem ne talis profeſſio facta ante legitimam ætatem valida ſit, non acceptat illam: ſic ergo optimè poteſt illam irritare, quod ita in præſenti feciſſe conſtat ex citatis iuribus. Congruentia autem, ſeu ratio motiua ad hanc legem fuit grauitas, & difficultas ſtatus religioſi, quanto enim eſt fructuoſius cum ſufficienti cognitione & libertate ſumptus; tanto eſt periculoſius ſi alter aſſumatur: & ideo meritò poſtulata eſt maturitas maioris ætatis, vt cum maiori diſcretione, & perfectiori libertate fiat. Accedit quòd omnia ſimplicia vota impuberum infirma ſunt, ita vt poſſint à parentibus irritari, propter imbecillem vſum rationis, qui in eo ſtatu præſumitur; ergo multo magis votum ſolenne non poterat eſſe firmum: nō expediebat autem ita eſſe infirmum, vt poſſet à parentibus irritari, quanuis eſſet validum: meritò ergo prouiſum eſt ab Eccleſia, & præuentum, ne valorem haberet. Vnde hîc non habet locum illa regula, quòd qui ſe poteſt obligare diabolo, poteſt ſe etiam Deo obligarè; quia hæc procedit conſiderata ſolùm rei natura, Eccleſia verò ſpeciali prouidentia potuit hîc limitationem adhibere in obligatiōne profeſſionis propter maius Dei obſequium, cui placent ſacrificia voluntaria, & ad cauenda maiora mala.

6. *Malitia in hac materia nō ſupplet ætatē.* Quòd autem in hoc negotio malitia non ſuppleat ætatem, olim ab aliquibus iuriſperitis dubitatum eſt, vt refert Sylueſt. verbo *Religio* 2. q. 12. quia in matrimonio malitia ſupplet ætatem, c. *à nobis*, & cap. *tua*, de deſponſat. impub. & præterea ex cap. *poſtulaſti*, de Regular. Nihilominus res certa eſt quam propoſuimus, vt docuit gloſſ. in Clem. *eos*, de Regular. verb. *ætate*, & communiter Doctores in cap. *poſtulaſti*, de Regular. vt ibi notat Abb. numero 2. *Probatur.* Ratio verò eſt, quia iura abſolutè & ſine tali exceptione irritant profeſſionem antea factam, vt patet ex cap. *ad noſtram*, de Regularib. & c. 1. eod. tit. in 6. & aliis iuribus citatis, maximè ex Concil. Tridentino: non poſſumus autem nos ſine lege vel cogente ratione legem limitare, aut exceptionem ei adiungere. Præſertim, quia in dict. c. poſtulaſti, olim addebantur hæc verba, *niſi prudentia fortè ſuppleuerit ætatem illis, vt tranſire debeant ad regulam laxiorem.* in quibus veterum Canoniſtarum opinio fundata eſt, poſtea verò illa verba ſublata ſunt, vt intelligatur etiam hæc limitatio, ſeu exceptio ſublata, vt ibi gloſſ. & Doctores notant. Nec argumentum à matrimonio ſumptum, validum eſt, tum quia in his rebus, quæ pendent ex iure poſitiuo, argumentum à ſimili eſt efficax, tum etiam, quia profeſſio religioſa eſt longè altior, ac difficilior, quàm matrimonium, & ideo neceſſe non eſt illa æquiparare. *D. Baſilius.* Vnde Baſil. in Regul. fuſ. diſput. Reg. 15. ait, pueros non eſſe ad profeſſionem admittendos, *niſi vbi rationis vſus acceſſerit, & habitum illum rerum iudicandarum ætas maior attulerit.* & infrà, *quo ſanè tempore admittenda eſt virginitatis profeſſio tanquam firma iam, & eiuſmodi, quæ à proprio Concilio, iudicióque proficiſcatur, ratione iam probè adulta.* in quibus verbis particulas illas ponderandas aduerto, *maior ætas*, & *probè adulta ratione.* vide cap. 1. 20. q. 1.

7. *Dubium primum.* Tandem verò circa hoc inquiri poteſt, an ſicut hodie non poteſt profeſſio validè anticipari ante 16. annum expletum, ita non poſſit impediri, quin ſi poſt 16. annum fiat concurrentibus aliis conditionibus neceſſariis, valida ſit? *Reſolutio.* Reſpondeo minimè poſſe hanc regulam conſtitui: nam Concil. Trid. ſolùm negatiuè ſtatuit, vt profeſſio antea facta, valida non ſit; non tamen etiam affirmatiuè præcipit, vt illa ætas ſufficiat, ita vt nullo alio iure maior requiri poſſit. Quod apertè ſupponit Nauarr. conſil. 24. de Regular. num. 2. & eſt per ſe euidens tum ex verbis Concilij, tum ex ratione illius: nam per illam legem ſolùm intendit fauere profeſſioni in hoc, quòd cum perfecta deliberatione fiat; cui rationi non obſtat, ſed potiùs fauet, quòd maior ætas requiratur. *Quid de inſulanis dicendum.* Quocirca per hoc decretum reuocatum non eſt ſtatutum Gregor. lib. 1. Regiſtri epiſt. 48. quod refertur à Gratiano in cap. *qui autem* 20. q. 1. & habetur in cap. *quia in inſulis*, de Regular. vbi prohibet in inſulis recipi pueros in monachorum monaſteriis ante 18. annum, *quia in inſulis*, ait, *dura eſt congregatio monachorum.* *Notatio prima.* Circa quem tamen textum mihi placet animaduerſio Abbatis, ſolum eſſe prohibentem, non irritantem profeſſionem factam antea; quanuis Hoſtienſ. & alij oppoſitum dixerint; ſed immeritò, quia in illo textu nullum ponitur verbum irritans, & ſimplex prohibitio non ſufficit, maximè in re tam graui, & quæ ius diuinum attingit. Quid verò inſularum nomine ibi ſit intelligendum, difficile eſt, quia non apparet, cur in inſula Siciliæ, v. g. aut Angliæ, & ſimilibus durior ſit congregatio monachorum. Et ideo Panormit. ſuprà decretum illud ſolùm intelligit de inſulis, in quibus vnicus tantùm eſt locus ſolitarius, & mari circundatus intra anguſtum territorium: nam in illis propter pericula, & alias difficultates, meritò dici poteſt durior congregatio monachorum. Quod, coniectura vtendo, rationabile apparet: nam quando inſulæ ſunt ampliores, habentes prouincias, & regna, nulla eſt in eis difficultas, aut ratio ob quam inter eas, & alias prouincias differentia conſtituatur. *Notatio ſecunda.* Sed quia Gregorius in particulari loquitur de inſula Orphiana, & Palmaria, ex qualitate earum videndum eſt, an coniectura quadret: nam licèt Gregorius addat particulam generalem, *aliiſque inſulis*, optimè de aliis ſimilibus illud interpretandum eſt. Veruntamen quod ad rem ſpectat conſulenda eſt conſuetudo, dicit enim ibi Ioan. Andr. diligenter inueſtigaſſe, & nunquam inueniſſe legem illam in aliqua inſula ſeruari; vbi autem talis fuerit conſuetudo, illa lex non obligabit.

Addit verò Panormit. citato loco, cum aliis, 8. decretum illud Gregorij extendendum eſſe ad omnes religiones monachorum, quarum dura eſt congregatio, & ſpecialiter ponit ipſe exemplum in mendicantibus. *Opinio, & reſtrictio Panorm. improbatur.* Ratio eorum eſt, quia diſpoſitio legis ampliari & reſtringi debet iuxta rationem in ea expreſſam, l. *cùm pater.* §. *dulciſſimis.* ff. de legatis 2. Veruntamen hanc extenſionem meritò reiicit Sylueſt. verb. *religio* 3. quæſt. 2. tum quia illud generale principium vel non eſt verum, vel ſolùm in fauorabilibus admittendum eſt, non verò in odioſis & reſtrictiuis: tum etiam, quia illa lex fundatur non in quacunque aſperitate religionis, ſed ex illa quæ ſpecialiter oritur ex arctitudine inſularis loci. Itaque ſecluſo illo textu, qui conſuetudine creditur reuocatus, nullum inuenio caſum in quo iure communi maior ætas, quàm ſexdecim annorum, neceſſaria ſit. Obſeruanda autem præterea ſunt regu- *Notādum.*

laria ſtatuta, nam Carthuſiani dicuntur non admittere aliquem ad profeſſionem ante 20. annum, vt refert Panormitanus; & Prædicatores dicuntur habere conſtitutionem ſpecialem, vt ante 18. annum laicos ad profeſſionem non admittant; & Nauarr. ſuprà refert ſimilem regulam cuiuſdam religionis, quam non nominat. Vbicunque autem talis lex fuerit, non repugnat Concilio, aut iuri communi, & ideo ſeruanda eſt, ſi per contrariam conſuetudinem non eſt reuocata. An verò talis lex ſit irritans, vel ſolùm prohibens, non poteſt reſolui, vt rectè dixit ſuprà Nauarr. niſi lecta illa, & rectè intellecta.

9. Dubium ſecundum. Aliud verò dubium ſupererat hîc, ſcilicet, an profeſſio facta ante legitimam ætatem aliquam obligationem relinquat. Sed hoc dubium quantum ad eos, qui ratione iam vtuntur, licèt impuberes ſint, infrà in generali tractabitur de profeſſione inualida. Quantùm ad eos verò, qui ante vſum rationis donati ſunt religioni à parentibus, de quibus ratio dubitandi ſuprà eſt propo-

Reſolutio. ſita, dicendum eſt nullam obligationem eis relinqui, ſi quando perueniunt ad annos pubertatis, contradicant, nolíntque religionem profiteri. nam liberè poſſunt matrimonium contrahere, aut quemcunque alium ſtatum aſſumere, vt expreſsè docuit Marcell. Papa in cap. *illud autem* 20. q.1. vbi de his pueris dicitur, *anno* 15. *ætatis* (inchoato intelligo) monendos eſſe à prælatis an permanere velint, & ſi annuerint, vlteriùs retrocedere non poſſe, ſi autem renuerint, liberos relinquendos eſſe, vt ad ſeculum reuertantur, ſi velint, *quia ſatis inutile eſt, vt coacta*

Notatio 1. *ſeruitia Domino præſtentur.* Quæ ſententia proportione ſeruata, nunc locum habet: ſolùm mutando decimumquintum, in decimumſeptimum annum; quia nunc profeſſio non fit valida, vſque ad illum annum inchoatum, & ideo tunc

Notatio 2. danda eſt illa optio. Addo verò inſuper neceſſarium eſſe vt ſaltem ab initio 15. anni puer intelligat ſe eſſe liberum ad non profitẽdum, vt poſſit illum integrum annum probationis habere, iuxta ſuperiùs dicta de nouitiatu. An verò poſſit etiam huiuſmodi puer ante illam ætatem relinquere religionis habitum inuito parente, ſuprà lib. præcedenti de primo ingreſſu agentes, dictum eſt.

10. Reſponſio prima ad decreta ſuprà poſita. Ad illa ergo decreta in principio citata reſpondent aliqui, iure antiquo potuiſſe infantem fieri verè religioſum abſque proprio conſenſu per voluntatem parentis, qui conſequenter dicent vel profeſſionem non eſſe ſimpliciter neceſſariam ad ſtatum religioſum, niſi in his qui propria voluntate vti poſſunt, quod videtur in-

Conc. Tolet. ſinuari illis verbis Concilij Toletani, *Monachum vel profeſſio facit, vel paterna deuotio:* vel certè dicetur ad profeſſionem neceſſarium eſſe liberum conſenſum vel proprium in eo qui eſt capax illius, vel (ſecundùm illud antiquum ius) etiam alienum reſpectu filij non habentis proprium, quia voluntas patris tanquam eius reputatur. Quòd ſi quis inſtet, quia in illa donatione parentis non poterant interuenire tria vota ſubſtantialia religionis. Reſpondent aliqui implicitè interueniſſe ex declaratione vel conſtitu-

Reiicitur, & impugnatur. tione Eccleſiæ. At profectò mihi hoc incredibile eſt, & extra facultatem Eccleſiæ eſſe cenſeo, ideóque non potuiſſe ex efficacia Eccleſiaſticæ legis fieri, ac proinde nec declarari, alioqui de-

primò. claratio falſa eſſet. Aſſumptum probo primò ex

A illo principio, quòd votum propriè ſumptum ita pendet ex intrinſeca voluntate, vt non poſſit ab extrinſeco prouenire, etiam per diuinam potentiam, quia dicit intrinſecam habitudinem ad actum immanentem, & vitalem. Secundò, quia Secundò.

ſi nomine impliciti voti intelligatur obligatio extrinſecus impoſita circa tales materias in ordine ad diuinum cultum, etiam non habet Eccleſia poteſtatem imponendi talem obligationem circa materiam integræ, ac perfectæ caſtitatis, ſeu virginitatis, & alias ſimiles, quæ ſolùm ad perfectionem neceſſariæ ſunt. Et eadem ratione dici non poteſt parentem ex naturali dominio, quod habet in filium, habere vim imponendi B talem obligationem, quia neque illa parentis facultas in puro naturæ ordine ſpectata tam excellentem habet virtutem, tum quia illa non excedit naturales terminos (hæc autem vota altioris ordinis ſunt,) tum etiam, quia licèt talia vota conſiderentur, quatenus ex naturali lumine rationis elici poſſunt, etiam excedunt paternum regimen, & poteſtatem naturalem, maximè vt perpetua, & pro toto vitæ tempore, ſed ſolùm quandiu illi ſubiectus eſt. Neque verò in lege Euangelica poteſtas parentum ita eleuata eſt, vt iure ipſo diuino ſit illis talis poteſtas conceſſa, nulla enim ſcriptura aut traditione hoc conſtat, & ideo gratis aſſerendum non eſt.

Aliter ergo reſponderi poſſet, verum quidem 11. Reſponſio ſecunda.

C eſſe in illa donatione filij non adiungi tria vota ſubſtantialia, etiam implicitè, & conſequenter illam non fuiſſe veram profeſſionem, vt etiam Concil. Tolet. indicat, dum diſtinguit profeſſionem à paterna deuotione. Habuiſſe nihilominus vim profeſſionis quoad traditionem, ſeu donationem, quæ per illam fit, ita vt ex vi illius acquireret monaſterium verum dominium in infantem, & infans maneret poſtea obligatus ex iuſtitia ad ſeruiendum monaſterio, ideóque nec poſſet iuſtè, nec permitteretur retrocedere: ſicut ſi pater proprium filium vendidiſſet, aut donaſſet, verè maneret ſeruus, & teneretur poſtea ſeruitutem ſeruare. Vnde ſic oblatus à parentibus non eſſet quidem in rigore religioſus quoad D perfectionis ſtatum, ſed largo modo poſſet dici monachus (prout videtur Concilio Tolet.) quia eſt verè traditus, & in illa traditione diuino obſequio mancipatus. Ad quod confirmandum conferre poteſt doctrina gloſſæ in c. *vt lex continentia* 27.q.1. quam allegat & multum commendat Abb. in cap. *non eſt*, de Regular. num.3. quod generatim de oblatis dicit aſtringi monaſterio magis quàm monachos, quia etiam cauſa arctioris vitæ non poſſunt tranſire ad alia monaſteria, quanquam petant licentiam à ſuperiore: nam oblati dicuntur qui ſe & ſua dedicant monaſterio, & ita efficiuntur quaſi ſerui illius. His ergo oblatis videntur poſſe comparari hi filij donati à parentibus, quod videtur etiam confirmare E illa ſententia prolata à Pontifice in cauſa Roberti, vt ſuprà citatum eſt. nam fortaſſe ob eam rem non eſt permiſſus tranſire ad aliam religionem.

Veruntamen licèt hæc ſententia hoc modo 12. Impugnatur data reſponſio.

explicata probabilis ſit, nihilominus non exiſtimo fuiſſe vnquam in Eccleſia obſeruatum vt filij à parentibus traditi monaſteriis in infantia, cogerentur poſtea permanere in monaſterio, ſiue vt monachi, ſiue vt oblati: etiam illis volentibus, cùm perueniunt ad adultam ætatẽ. Quia, Probatur primò. Marcell. PP.

vt dixit Marcellus Papa, *ſeruitia coacta Deo non placent:*

placent : eſt autem illud decretum Marcelli valde antiquum, nam anno 304. Domini ille floruit, & idem ſumitur ex decretis Leonis & Eugenij quæ refert Gratianus in cap. *puella*, & cap. *ſicut* 20. quæſt. 1. & idem ſtatuit poſtea Cæleſtinus III. in cap. *cùm ſimus*, de Regular. vbi gloſſa & Doctores ita ſentiunt. & in c. 1. & 2. eod. tit. Item gloſſa & doctores in cap. *Clericus* 2. de Vita & honeſtate cler. Ratio autem addi poteſt primò, quia ex natura rei non videtur eſſe tanta poteſtas in parente, vt poſſit liberè donare filium, aut obligare, prout voluerit, etiam in obſequium Dei : nam licèt hoc poſſit pro ea ætate, pro qua non cẽſetur filius habere voluntatem propriam, aut non perfectè liberam, iuxta dicta in lib. de primo ingreſſu : non tamen pro illo tempore, pro quo iam eſt perfectè ſui iuris. Et licèt iuxta ius naturale, & expoſitiuum etiam commune poſſint parentes aliquando vendere filium in ſeruum; illud tamen erat in aliquo raro caſu, & propter aliquam grauem neceſſitatem parentis, ad quam ſubleuandam concedebatur illis tanta in filium poteſtas, quia in ordine ad corporalia ſubſidia magna eſt obligatio filij ad parentem, & magnum ius parentis in filium : & ideo non ſolùm ante vſum rationis, verùm etiam poſt illum habebat pater hoc ius quando filium ſub ea poteſtate retinebat. At in ordine ad diuinum obſequium nunquam occurrit talis neceſſitas, neque exiſtimo fuiſſe vnquam in Eccleſia tale ius, neque etiam eſſe conſentaneum rationi aut diuinæ voluntati; nam Deus vult vt ab vnoquoque vtente ratione liberum ſibi fiat obſequium, vel oblatio. Et confirmatur, nam vel puer ſic oblatus à parentibus poterat poſtea reſiliens in annis diſcretionis licitè, & validè contrahere matrimonium, vel non poterat : ſi primum dicatur, repugnat apertè antiquis decretis ſuprà citatis, & conſequenter interpretanda erunt, non eſſe loquuta in eo ſenſu, ſed de infantibus qui poſtea liberè conſenſerunt traditioni parentum; ſi verò dicatur ſecundum, repugnat dictis contra præcedentem ſententiam, quia ſequeretur obligari quempiam ad ſeruandam Virginitatem ſine propria voluntate, quod eſt contra intentionem Chriſti, in Euangelio, & Pauli ad Corinth. & perpetuum ſenſum Eccleſiæ, vt patet ex multis decretis diſtinct. 32. & 20. q. 1. & 2. & eſt optimus textus a ſimili in c. *de his* 28. d. qui eſt Concil. Tolet. II. c. 1.

Secundò.

Confirmatur.

13. Vera reſpõſio. Dico ergo prædicta iura intelligenda eſſe de filiis oblatis in infantia, qui poſtquam ad annos diſcretionis peruenerunt, oblationi de ſe factæ à parentibus expreſsè vel tacitè conſenſerunt. Quæ limitatio quanuis non expreſsè addatur in Concilio Tolet. IV. ex aliis iuribus ſubintelligenda eſt, cùm Concilium illud poſt tempora Marcelli Papæ congregatum ſit, & ita interpretatur ibi gloſſa, & in cap. *cùm virum*, de Regular. & colligitur ex illo textu ſi attentè ponderentur illa verba, *habitum religionis induens benedictionem accepit.* Quod etiam notauit gloſſ. in cap. *addidiſtis* 20. quæſt. 1. Idémque dicendum eſt ad Iſidorum, quanuis textus ille non habeat tantam auctoritatem, tum quia ſit priuati doctoris, tum etiam, quia etiam in ipſo Iſidoro inuentus non eſt, vt in Codice Gregoriano notaui. Idem dicendum eſt ad Concilium VVormat. ſeu Gregor. III. quanquam teſtimonium illud ſpecialem habeat difficultatẽ, quia expreſsè quærit, an liceat his infantibus oblatis egredi, &

A matrimonio copulari, poſtquam pubertatis annos impleuerint; & reſpondet, *hoc omnino deuitamus.* Significat ergo nullam eis relinqui optionem quando perueniunt ad annos pubertatis. Et auget difficultatem ratio quæ ſubditur; *quia nefas eſt vt oblatis à parentibus Deo filiis voluptatis frana laxentur.* Vbi non redditur cauſa ex conſenſu, & ratihabitione filij, ſed præciſè ex oblatione paterna, cui contraire nefas cenſetur. Nihilominus priora etiam verba intelligenda ſunt hoc modo, vt poſt completam puberem ætatem, v.g. 14. ætatis annum iam non liceat filio oblato retrocedere, quia perſeuerando in illo ſtatu toto tempore vſque ad pubertatem completam, & non reclamando cum primùm illam impleuit,

B ſatis videtur ratam habuiſſe oblationem paternam; quia verò Marcellus Papa ſtatuit vt in 15. ætatis anno à prælatis interrogentur velint permanere necne, exiſtimo non fuiſſe hoc reuocatum à Gregorio, ſed ita ſemper fieri debuiſſe: ideóque cùm Gregorius dixit, poſtquam impleuerint pubertatis annos, vel ſupponere etiam interrogationem illam iam factam, & pueri electionem, vel certè addidiſſe, etiamſi interrogatio illa prætermiſſa fuiſſet per ſolam perſeuerantiam vſque ad adultam ætatem completam, tacitè cenſeri confirmatam oblationem. Atque ita etiam expoſuit ibi gloſſa, fortaſſe tamen Marcellus loquitur quando profeſſio tantùm ſit tacita, nam tum neceſſe eſt vt poſt pubertatem

C completam, annus integer tranſeat, quod etiam nunc obſeruatur, iuxta cap. 1. de Regular. in 6. vt infrà videbimus. Alia verò iura quæ ſolùm requirunt annum pubertatis completum, intelligenda erunt quando fit expreſſa profeſſio, & ad eundem ſenſum accommodata eſt ratio textus: nam licèt in hoc negotio multum deferatur reuerentiæ debitæ parentibus, nunquam excluditur id quod ex parte filij neceſſarium eſt, vt non poſſit licitè retrocedere, ſcilicet proprius conſenſus in ætate ſufficienter adulta. Eadẽ reſponſio datur ad Concilium Triburienſe, quæ fundari poteſt in illis verbis eius, *& in Eccleſia cœpit canere & legere*, vbi gloſſa aduertit, ideò eſſe poſita, quia non ſolùm verbis, ſed etiam fa-

D ctis propria declaratur voluntas. Denique hiſtoria illa Roberti apud D. Bernardum ex vna parte videtur multum augere difficultatem, ex alia non videtur ad præſentem quæſtionem pertinere, cùm ibi non fuerit oblatio, vt ita dicam, conſummata, ſed ſolùm promiſſa, & religionis habitu nondum accepto : in quo caſu nullus hactenus dixit quempiam fieri religioſum per ſolam parentis promiſſionem, & ita relinquitur difficultas communis in omni opinione. Videtur ergo mihi Pontificem in eo caſu voluiſſe confirmare ſecundam profeſſionem, non quia prima valida non fuiſſet in Ciſtercienſi ordine;

E nec quia per ſolam parentis oblationem filius factus eſſet monachus Cluniacenſis; ſed ſolùm, quia aliquod ius illi fuerat acquiſitum ad talem perſonam, vnde accedente poſtea illius conſenſu per profeſſionem iam ibidem factam, meritò noluit Pontifex aliam mutationem fieri, maximè cùm ſtatus eſſet ferè æqualis, & ad bonum ipſius religioſi præcipuè ordinatus: & ſi quis interceſſerat defectus, facilè poterat per ipſummet ſummum Pontificem ſuppleri.

Vltimò addendum eſt in hac quæſtione, hunc liberum conſenſum neceſſarium eſſe non ſolùm ex parte religioſi, ſed etiam ex parte religionis. 14. Aſſertio vltima.

ita

ita ſentiunt Doctores omnes ſuprà citati,& ſpe- A cialiter videri poteſt Panormitanus in cap. *porrectum*, de Regular. num.10. & in cap. *conſulti*, eodem tit. &Nauarr.conſil.26. de Regular. n.1. & Gregor.Lopez in l.7.tit.7.part.1. & colligitur aperte ex cap. *ad Apoſtolicam*, de Regularib. Vbi ad valorem profeſſionis requirit Innoc.III. tam liberam acceptationẽ ex parte religionis, quàm oblationem ex parte religioſi. Et in cap. *porrectum*, eod. tit. dicitur profeſſionem regularem fieri ex qua conuertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate, quod ibi etiam gloſſa ita intelligit. Ratio autem eſt manifeſta ex dictis iuribus, & ex ſupradictis de ingreſſu religionis, & de traditione quæ in profeſſione fit. Nam ex his omnibus habetur profeſſionem religionis includere pactum quoddam inter religioſum & religionem; tum quia omnis donatio quatenus requirit acceptationem alterius, eſt pactum quoddam: tum etiam, quia, vt Nauarr. ſuprà dixit, profeſſio eſt contractus quidam obligatorius ex parte religionis & religioſi, quia religioſus ſe obligat monaſterio ad ſeruiendum ei ſecundùm regulam, monaſterium autem ad tractandum eum ſecundùm regulam, ergo tam eſt neceſſarius liber conſenſus ex parte religionis, quàm ex parte ipſius religioſi. Neque in hoc difficultas vlla occurrit.

Probatur primò ex iure.

Secundò probatur ratione.

15. Notãdum. Hinc verò à fortiori ſequitur, neceſſariam eſſe poteſtatem in recipiente, ſeu acceptante profeſſionem, quia parùm conducet conſentire, niſi perſona quæ nomine religionis conſenſum præbet, ad hoc habeat poteſtatem, quia aliàs non haberet conſenſum efficacem. Occurrebat tamen ſtatim quæſtio apud quem ſit hæc poteſtas. Sed hæc eodem modo expedienda eſt, quo aliam ſimilem ſuprà reſoluimus de poteſtate recipiendi ad habitum religionis.

CAPVT IV.

Vtrùm ad valorem profeſſionis neceſſarius ſit conſenſus ita liber vt non ex metu tribuatur.

1. QVoniam ea quæ ex metu, vel ignorantia fiunt, ſimpliciter libera & voluntaria ſunt, quanuis ſecundùm quid ſint inuoluntaria, & coacta, ideo inquirendum relinquitur, an profeſſio ita debeat eſſe perfectè libera, vt has etiam imperfectiones excludat: priùs ergo dicemus de metu,& deinde de ignorantia. Circa metum autem conſiderandum eſt, non eſſe quæſtionem quãdo quis ex metu profitetur exteriùs, interiùs verò non conſentit, ſed ſolùm fingit: nam tunc certum eſt profeſſionem apud Deum eſſe nullam, quia ſine voluntate & intentione profitendi non poteſt valida eſſe profeſſio, *ſecundùm omnes*, vt dixit Nauarr. conſil.15. de Regular. & per argumentum à ſimili ſumitur ex cap. *tua*, & cap. *is qui*, de ſponſalib. & conſonat ſententiæ Gregorij in cap. *humanæ aures* 22. quæſt.1. *quòd homines verba noſtra talia iudicant, qualia foris ſonant, diuina verò iudicia talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur.* & ſuprà tractando de voto in genere, hoc latiùs probatum eſt. Vnde ad hoc non refert quòd timor ſit magnus, vel paruus, imò abſolutè non refert ex qua cauſa proueniat defectus conſenſus; ſed ſufficit illum non eſſe, vt actus ſit inualidus, ſiue ex metu graui, aut leui, ſiue ex alia praua intentione, aut malitiã non habeatur: quacunque enim ratione id contingat, illo deficiente deficit anima contractus, vt ſic dicam, & ideo nihil fit. Solùm poterit conferre conſideratio cauſæ ad explicandum quæ obligatio manere poſſit in eo qui ita finxit, vel ad iterandam validè profeſſionem cum vero conſenſu, vel ad aliquod damnum reſarciendum. De qua re nonnulla diximus tractando de voto in genere, & in ſequentibus aliquid fortaſſe attingere neceſſarium erit.

Notatio, & aſſertio ſimul.

Notatio ſecunda.

Quæſtio ergo huius loci eſt, quando quis profitendo verum conſenſum interiùs præbet, extortum tamen per metum, an reuera profeſſio valeat, verúmque religioſum conſtituat. Et ratio B dubitandi eſſe poteſt, quia ille tandem ſimpliciter vult ſe tradere religioni, & obligari Deo: ergo facit quod vult, nam poteſtatem habet, cùm ſit Dominus ſui: nam qui poteſt & ſimpliciter vult, volitum facit; in hoc enim diſtinguitur abſoluta voluntas, quæ etiam efficax dicitur à voluntate inefficaci. 2.

In quo ſenſu procedat difficultas. Ratio dubitandi.

Nihilominus res certa eſt talem profeſſionem nullam eſſe. Quod docent omnes Doctores ſuper iura ſtatim citanda.& Sot.lib.7. de Iuſt.q.2.art.1. ad 2. & in 4.d.29.q.1.art.3.& Nauar. Comment. 4. de Regular. n. 76. & conſil. 9. de his quæ vi. vbi duo fundamenta generalia aſſumit, vnum eſt, nullum votum factum ex graui metu validum eſſe, iuxta gloſſ.in c. *Abbas*, de his quæ vi. aliud C eſt, nullum actum metu factum ligare agentem in conſcientia, iuxta communem opinionem Hoſtienſ. Adrian. & aliorum, quos ibi refert, & ſeipſum etiam citat in Manual. c.27. num.29. & 30. Sed ibi nihil dicit de hoc tam generali principio, & in c. 22. num. 50. contrarium principium ſtatuere videtur: illud etiam generale principium de voto nobis ſuprà probatum non fuit. Probatur ergo primò ex cap.1.de his quæ vi, &c. ibi. *Si legitimè probatum fuerit non timore mortis prædictam mulierem religionem intraſſe, aut quod fecit poſtmodum ratum habuiſſe*: ergo ſi profeſſio fuiſſet facta ex metu, & poſtea liberè confirmata, ſeu rata habita non fuiſſet, valida non æſtimaretur: & in cap. *cùm dilectus*, eod. tit. cùm pro- D poſita eſt quæſtio de voto quodam ſeruandi regulam Ciſtercienſem & per violentiam facto: reſpondet Pontifex ſeruandum eſſe, non obſtante violentia, *quæ proponebatur iurata, cùm neque metum mortis, neque cruciatum corporis contineret, & ideo non debuerat cadere in conſtantes*: ergo ſi metus fuiſſet grauis, & cadens in conſtantem virum, votum non obligaret, iuxta mentem Pontificis. Confirmari etiam hoc poteſt ex aliis iuribus irritantibus matrimonium metu factum cap. *ſignificauit*, de eo qui duxit in matrim. &c. cap. *veniens* 1. cap. *locum*, de ſponſalib. item quia electio facta ex metu nulla eſt, cap. *vbi periculum*. E §. *cæterùm*, de electione in 6. Quæ exempla conuincerent, ſi in illis caſibus actus eſſent inualidi ex natura rei, quia non minor libertas requiritur ad profeſſionem, quàm ad illos actus. Tamen ſi illi actus ſolùm ſunt irriti iure poſitiuo, non eſt tam efficax argumentum, eſt tamen optima congruentia, ſeu coniectura idem in præſenti caſu fieri debuiſſe. 3.

Concluſio vera, & certa.

Probatur ex iure.

Vt autem rationem huius veritatis reddamus, inquirendum ſupereſt, an talis profeſſio ſit irrita ex natura rei, vel ex iure poſitiuo. Quidam cenſuit ex natura rei eſſe tale votum inualidum, quod indicat Soto ſuprà, & idem ſentit lib.8. de iuſtitia 4.

Dubitatio, an talis profeſſio ſit nulla ex natura rei, vel

ex iure poſitiuo. Prima opinio.

iuſtitia. q.1. art.7. verſus finem. Idem tenet Philiarch. lib. 3. c.18. tom.1. Nauarr. dict. comment. 4. de Regular. idem ſentire videtur cùm ſolùm argumentetur à ſimili, vel etiam à fortiori, quia profeſſio maximè ligat, & ideo perfectam libertatem requirit. Idem planè ſentit Panormitanus in c. *ſicut nobis*, de Regularibus num.5. de cuius opinione plura ſtatim.

Fundamentum illius.

Hoc ergo eſt fundamentum præcipuum huius ſententiæ, quod ita ampliùs explicari poteſt: nam profeſſio primariò fit ipſi Deo, cui ſe homo obligat, & principaliter tradit: ergo non eſt veriſimile Deum acceptare traditionem ſibi factam coactè: eſt ergo inualida ex natura rei.

Confirmatio.

Accedit maximè, quia ſi ex natura rei profeſſio non eſt inualida, neque ex iure poſitiuo erit, quia nullum eſt ius poſitiuum expreſſum, in quo talis irritatio fiat. Nam priora capita quæ de votis ſpecialiter loquuntur, hoc non ſtatuunt, ſed ad ſummum ſupponunt, & non ſatis clarè, vt ſtatim dicam. Alia verò iura quæ non in hoc caſu in ſpecie, ſed in aliis loquuntur, non ſunt efficacia, vt dixi.

5. Aliorum verò ſententia eſt, profeſſionem non eſſe irritam iure naturæ.

Secunda opinio.

Sed quidam ex illis propter argumentum proximè factum dicunt conſequenter talem profeſſionem in conſcientia validam eſſe, & obligare, quanuis Eccleſia non cogat ad illam ſeruãdam. ita tenet Syluest. verb. *Metus* quæſt.8. *Quia nullibi (inquit) authenticè legi talem irritationem.*

Vide Panorm.

Citátque Abbatem in cap. *cum locum*, de ſponſalibus. Sed pro Cardinali citauit Abbatem, nam Cardinalis id aſſerit, non verò Abbas. Idémque Syluester verb. *Votum* 2. q. 12. in contrarium citat Panormit. in c. *ſicut nobis*, de Regularibus. & meritò, quia ibi num.5. & aliis locis tenet votum metu factum irritum eſſe, vt patet ex cap. *Abbas*, de his quæ vi, &c. num.11. præter Sylueſtrum ergo nullum auctorem inuenio huius ſententiæ.

Fundamentum illius.

Suaderi autem poteſt, quia ſi profeſſio hæc non eſt nulla ex natura rei, oporteret legem canonicam irritantem actum adeò grauem, eſſe expreſſam; non autem ita eſt: nam in cap. 1. de his quæ vi, id non exprimitur, præcipit enim ibi Pontifex vt quædam mulier per cenſuram Eccleſiaſticam compellatur profeſſionem ſeruare, niſi legitimè probetur factam eſſe per metum. Ex quo in primis directè non habetur quid eſſet agendum ſi conſtaret interueniſſe metum: deinde ad ſummum colligi poteſt, tunc non eſſe aliquem compellendum ad ſeruandam profeſſionem, non verò ſequitur illum non teneri in conſcientia ad illam ſeruandam. Multóque minùs probat cap. *cum dilectus*, in quo non eſt ſermo de profeſſione religionis, ſed de quodam voto ſimplici, ſeu promiſſione iurata, quam non dicit Pontifex futuram inualidam ſi metus fuiſſet grauis, ſed colligi fortaſſe poteſt quòd hinc fuiſſet irritanda, quod Pontifex noluit tunc facere, quia metus non fuit grauis.

6. Nihilominus dicendum cenſeo, talem profeſſionem eſſe validam ex natura rei, iure tamen Eccleſiaſtico irritam eſſe.

Vera reſolutio duas partes amplectens.

hæc ſententia ſumitur ex Nauarro in ſumma c.22. numero 50. & aliis qui de matrimonio ita ſentiunt; & inſinuat etiam Soto in 4. d.29. q.1. art.3. ad 4. Eandem expreſsè ex recentioribus docent Sanchez in Decal. lib.4. cap.5. num.9. Aragon. 22. q.88. art.3. Henr. lib. 1. de matr. cap.9. num.1. & 3. & Leſſ. lib.2. cap. 40. dubit.3. num.18. quatenus aſſerit grauem ac iniuſtum metum ſolo iure poſitiuo irritum red-A dere votum. Idem tradit cap.41. dubit.7. num. 61. de profeſſione. eſtque hæc ſententia frequentiùs recepta in ſcholis. Et quoad priorem partem mihi ſufficienter probatur rationibus, quibus idem in ſuperioribus oſtendi lib.1. de voto in communi, cap.7. & 8. Summa earum eſt, quia in hoc metu duo poſſunt conſiderari, vnum eſt quòd inferatur per iniuriam, quod maximè eſt verum, quando incutitur ad extorquendum conſenſum in profeſſione: aliud eſt, quod vel tollit, vel nimium minuit libertatem.

Probatur prima pars.

Primum eſt quidem verum, & poſſet fortaſſe valere ad irritandum contractum cum homine factum, & in tali iniuria fundatũ, vt multi probabiliter opinantur; B tamen reſpectu Dei hæc iniuria nihil facit, quo minùs promiſſio, vel traditio illi facta valida ſit, tum quia ipſe non eſt auctor talis iniuriæ, tum etiam quia ſi ipſe velit malum illud, vel timorem inferre, aut permittere, vt homo induceretur ad profeſſionem faciendam, iure merito poſſet id facere. Secundum autem quoad oblationem libertatis falſum eſt, quia voluntas non cogitur ſimpliciter, nec neceſſitatur ad interiorem conſenſum, liberúmque eſſet homini velle potius mori, quàm profiteri. Quoad diminutionem autem libertatis verum eſt aſſumptum; tamen inde inferri non poteſt actum eſſe nullum ex natura rei, quia nulla ſufficienti ratione hactenus probatum eſt, ad valorem huius actus ex C natura rei neceſſariam eſſe libertatem ita perfectam, vt nullo ex capite minuatur, aliàs profeſſio facta importunis precibus, vel ex vehementi paſſione, non eſſet valida.

Confirmatur.

Accedit plures eſſe metus non minùs minuentes libertatem, de quibus certiſſimum eſt, non inualidare profeſſionem, huiuſmodi eſt metus mortis naturalis, ex infirmitate, vel violentæ ex naufragio. Optimúſque caſus eſſe ſolet de adultera, quam maritus iuſtè vult affici pœna mortis, nec parcit niſi religionem profiteatur; quia certiſſimum eſt talem profeſſionem eſſe validam. Idémque cenſeo ſi quis timens violentam mortem ſibi imminentem ab inimico, quem vt fugiat, religionem ingreditur, non quia metus in hunc finem im- D miſſus ſit, ſed in odium, vel vindictam alterius rei.

Reiicitur Panormit.

In quo caſu Panorm. in dict. c. *ſicut nobis*, ſignificat profeſſionem eſſe inualidam, ſed immeritò, quia nullo iure id probari poteſt, nec ratione. Quid enim intereſt reſpectu Dei, quòd talis metus iuſtè incutiatur per publicam iuſtitiam, aut iniuſtè per priuatam perſonam? nam ſine dubio vtroque modo, æquè minuitur libertas, & ratio iniuriæ, vt dixi, impertinens eſt: ergo vlteriùs quanuis metus directè inferatur ad extorquendum conſenſum in profeſſione, non propterea ex natura rei vel conſenſus eſt inefficax, vel profeſſio nulla.

7. Inſtantia contra proximè poſitam confirmationem.

Reſponderi poteſt, quando metus directè incutitur ad extorquendum conſenſum, eſſe ſpe- E cialiorem quandam diminutionem libertatis, quæ non eſt in quocunque alio metu ex numeratis: nam in aliis non determinatur voluntas ex vi metus ad eligendam profeſſionem, tanquam medium neceſſarium ad vitandum malum, quod timetur; ſed cùm malum alioqui immineat, voluntas ipſa ex ſua libertate ſe determinat ad eligendum hoc medium, vel vt à Deo imploret auxilium, vel vt ſecuriorem viuendi rationem habere poſſit. At verò quando metus directè incutitur ad extorquendum conſenſum, voluntas ex vi illius quodammodo determina-

tur

tur ad eligendam profeſſionem tanquam medium neceſſarium ad vitandum malũ illud, quæ determinatio longè maior eſt, magiſque contraria libertati: nam ſuppoſita intentione vitandi illud malum eſt quædam neceſſitas ſimpliciter: Vnde cùm homo habeat intrinſecum & naturale ius ad vitandum malum illud, imò etiam voluntas vitandi illud quodammodò naturalis ſit, voluntas etiam talis medij non cenſetur ſufficienter libera. Atque ex hac differentia oritur alia ad morales effectus valdè notanda: nam quando metus non eſt directè immiſſus ad extorquendum conſenſum moraliter nulla eſt occaſio faciendi fictam profeſſionem; ſed regulariter fit verè, & ex animo, quia hoc modo facta eſt medium vtile vel ad placandum Deum, vel ad conſequendum finem intentum, non autem ſi fictè fieret. At verò quando timor eſt directè immiſſus ad extorquendum conſenſum, regulariter eſt occaſio faciendi potius profeſſionem fictam, quàm ex vero conſenſu, quia ipſum externũ opus reputatur ſufficiens medium ad vitandum periculum.

Notandum pro metu annullante, vel nõ annullante profeſſionẽ.

8. *Reſponſio ad inſtant.*

Sed licèt hæ differentiæ meritò conſideratæ ſint, & ſint vtiles ad intelligendum quare iura non irritant, nec in vniuerſum prohibent profeſſiones ex priori metu factas: ſummè autem deteſtatur directas coactiones, & extorſiones profeſſionum; nihilominus non ſufficiunt, vt propterea dicamus profeſſionem factam ex metu directè immiſſo eſſe ex natura rei nullam. *Primò.* Primò, quia tota illa differentia eſt ſecundùm magis & minus, ſeruata ſemper libertate ſimpliciter ita perfecta, vt ad peccandum mortaliter ſufficiat: nullo ergo ſufficienti fundamento dicitur, diminutionem illam, quæ accidentaria ſemper dici poteſt, in vno gradu annullare actum ex natura rei, & non in alio: maximè cùm pro regula habeatur libertatem, quæ ſufficit ad peccandum mortaliter, ſufficere ex natura rei ad votum emittendum. *Secundò.* Secundò, quia ex eo potiùs quòd talis profeſſio frequenter fictè fit, colligitur ipſum conſenſum internum non eſſe medium ſimpliciter neceſſarium ad vitandum timorem illum, quia actus externus fictè factus ſufficeret: ſolùm ergo eligitur ab operante ne talem externum actum indebito modo faciat, qui eſt magnus, & perfectus vſus libertatis. *Tertiò.* Tertiò, quia ratio ſuprà facta ſemper retinet vim ſuam quæ apud me eſt maxima, quia talis voluntas poteſt ſe obligare, & hic & nunc ſimpliciter & abſolutè vult: ergo quantum eſt ex ſeſe, ſeu ex natura rei, id facit, niſi extrinſecus iure aliquo impediatur. Propter has ergo rationes cenſeo ex ſola rei natura profeſſionem talem non eſſe inualidam.

9. *probatur ſecunda pars reſolutionis poſitæ quòd ſit irrita iure Eccleſiaſtico.*

Altera verò pars, ſcilicet quòd iure canonico inualida ſit, euidenter ſequitur ex prima aſſertione à nobis poſita: nam ſi profeſſio eſt inualida, & non iure naturæ, neceſſe eſt vt id ſit iure canonico, quia nullus alius modus probabilis excogitari poteſt. Ipſa autem prima aſſertio non videtur hactenus ſufficienter probata, quia illa iura quæ adduximus, videntur validè infirmari obiectionibus factis. *Primò ab auctoritate.* Nihilominus probatur primò ex cõmuni conſenſu Doctorum, vt citatum eſt, nam & Syluest. qui videtur contradicere aliis locis in verb. *Religio* 3. q. 11. hanc planè ſequitur ſententiam. Imò videtur etiam eſſe communis ſenſus totius Eccleſiæ, quo huiuſmodi profeſſiones inualidæ iudicantur, qui conſenſus magni ponderis eſt in hac materia; vel quia conſuetudo eſt optima legum interpres, vel quia licèt illud tale ius non eſſet ſcriptum, ex tali conſenſu communi poſſet intelligi eſſe traditum, & vſu receptum in Eccleſia. Maximéque confirmari hoc videtur ex Concilio Trident. ſeſſ. 25. c. 19. de Regular. vbi ſic inquit, *Quicunque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem aut etiam dicat ante debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile*, &c. *Conc. Trid.* Vbi clarè ſupponit ex hoc capite inualidam fieri profeſſionem, non ſolùm exiſtimatione Eccleſiæ, ſed re ipſa; nam concedit tempus quinquennij ad allegandam hanc nullitatem profeſſionis: itẽ æquiparat hoc impedimentum cum defectu ætatis legitimæ, quem conſtat eſſe contra valorem profeſſionis, & addit illam particulam generalem, *& quid ſimile*, vt comprehendat omne aliud impedimentum irritans. Denique in hoc ſenſu ſeruatur in Eccleſia hoc decretum, nam ſi quis ante elapſum quinquennium poſt profeſſionem factam in Eccleſiaſtico iudicio ſufficienter probet per metum fuiſſe coactum ad profeſſionem emittendam, liber ab omni obligatione iudicatur. Quod nullo modo fieri deberet ſaltem ita ſimpliciter, & abſolutè, ſi in ſola præſumptione, quòd profeſſio fictè fuiſſet facta, ſententia fundaretur: debuiſſet enim Eccleſia explicare modum ſententiæ, ſeu libertatis, & onerare conſcientiam profeſſi, quòd ſi interiùs conſenſit non obſtante metu, non poteſt religionem dimittere, etiamſi ab Eccleſia non cogatur; non autem ita fit, ſed ſimpliciter liber iudicatur: ergo ſenſus eſt, ſiue conſenſerit, ſiue non, profeſſionem fuiſſe nullam, eo ipſo quòd ex metu proceſſit. Atque hæc eadem praxis Eccleſiæ, & mens Concilij Trident. oſtendit hunc eſſe verum ſenſum dict. c. 1. de his quæ vi, &c. *probatur ſecundò ratione.* Hinc denique ſumitur ratio, ob quam fuit valde expediens Eccleſiam tales profeſſiones irritas facere, quia non poterat alio modo animarum periculis & neceſſitatibus ſufficienter ſuccurrere: cùm enim ipſa non poſſet conuenienter cogere ad profeſſionem ſeruandam eum, qui metu coactus illam feciſſet, ſed periculum magnum erat, quod multi viri religioſi ſtatum ſuum non ſeruarent, & ideo conuenientiſſimum fuit talem profeſſionem irritam facere, ita vt in hoc negotio hæc duo conuertãtur ab Eccleſia non cogi ad profeſſionem tenendam, & ipſam non obligare.

10. *Inſtantia.*

Dices nonne potuiſſet Eccleſia profeſſionem illam poſtquam iuridicè probatum fuerit ex metũ eſſe factam, poſtea irritam facere, etiamſi priùs rata fuiſſet? cur ergo non ita factum eſt? ſæpe enim lex non irritat actum, diſponit tamen vt irritetur, quod in præſenti videtur futurum fuiſſe melius, vt poſt profeſſionem hoc modo factam nemo poſſet illam deſerere ſine ſententia, & irritatione Eccleſiæ, & interim ad eam ſeruandam verè obligaretur. *Reſponſio.* Reſpondeo, mea ſententia hunc modum fuiſſe poſſibilem, tamen res eſt incerta, & ſub opinione, nam multi putant profeſſionem ſemel ratam non poſſe per Eccleſiam diſſolui, & hoc ſatis erat vt Eccleſia modum illum per generalem legem nõ ſtatueret: maximè, quia ſi diſſolui poteſt, ſolùm eſt per ſummum Pontificem, & ideo nec fuit conueniens vt talis irritatio omnibus iudicibus committeretur; nec etiam fuit expediens vt in omnibus ſimilibus cauſis iudicium eſſet Sedi Apoſtolicæ reſeruatum. Melius ergo fuit præueniendo incommoda, talem profeſſionem irritare, & per hæc ſufficienter, vt exiſtimo, ſatisfactum eſt aliarum opinionum fundamentis.

11. Dubitatio quinā metus annullet profeſſionem. Differētia, & explicatio metus leuis, & grauis.

Statim verò occurrit inquirēdum de quo metu intelligendum hoc ſit. Poteſt enim eſſe vel grauis, vel leuis. Prior appellatur communiter cadens in cōſtantem virum, quia talis tantúſque eſt, vt vir etiā fortis & conſtans illo moueri poſſit. Aliqui verò declarant, illum eſſe metum cadentem in virum conſtantem, cui vir conſtans cedit, vt aliquod malum faciat: quo ſenſu nullus metus etiam mortis acerbiſſimæ cadit in virum conſtantem, quod tamen falſum eſt. Item, quia alias ſiquis faceret profeſſionem factam ex metu mortis, ille non eſſet metus cadens in virum conſtantem; ſi autem faceret profeſſionem verbi, quantum eſt ex ſe eſſet metus cadens in conſtantem virum, quia prior ex metu fecit aliquod malum; poſterior verò minimè: at hoc falſum eſt, cùm ſit metus æquè grauis. Non eſt ergo hæc circunſtantia explicanda per reſpectum ad opus ſeu ad ſubiectum, ſed per reſpectum ad obiectum ſeu malum quod timetur, quod tam graue eſt quod meritò vir fortis timere poteſt, non vt ob illud vitandum aliquid ex ſe malū faciat, hoc enim propter nullum metum licet; ſed quòd meritò illud timere poteſt, & fugere, fugiendo talem actum, vt eſt in præſenti profeſſio. Quod autem malum cenſendum ſit ita graue vt ad hunc metum ſufficiat ferè, iudicio prudentis arbitrandum eſt, argumento l. *metus.* ff. quibus ex cauſis, &c. nam licèt in dict. cap. *cùm dilectus*, de his quæ vi. dicatur non obſtare violentiam quæ metum mortis aut cruciatum corporis non continet; nihilominus vt gloſſa ibi & omnes aduertunt, non tantùm illa duo ſufficiunt ad hunc metum grauem, tamen ex illis ſumitur regula vt omne malum moraliter æquiualens ſufficiat, vt diuturnus carcer, verbera, vel ignominioſa, vel acerba; item grauis infamia, vel honoris iactura, quam homines præferunt corporis incommodis, & ſimilia, ſed vt breuiùs, & generaliùs res explicetur, dico metum vt dicatur cadere in virum conſtantem, duo prærequirere; & quòd malum quod timetur ſit graue iudicio prudentum; & quod graui, ſeu probabili ratione timeatur tanquam imminens. Quæ autem mala non ſunt ita grauia, non ſufficiunt ad metum cadentem in conſtantem virum, propterea leuis dicitur. Præter mali verò grauitatē oportet vt metus etiam ſit rationabilis, id eſt, in vero & morali periculo fundatus, nam vir conſtans non timet niſi vbi de periculo ſatis cōſtat; inconſtans autem, aut leuis homo facilè trepidat vbi non eſt ſufficiens ratio timoris. In quo etiā non poteſt vniformis regula tradi, ſed pro capacitate ſubiecti: aliam enim conſtantiam requirit recta ratio in viro quàm in fœmina; & aliam in matura ætate, quàm in puerili, vt latiùs tractant Doctores in materia de Matrimonio, & videri poſſunt Couar. in 4. p. 2. c. 3. §. 4. Nauar. c. 22. n. 51. Syluest. verbo *Matrimonium* 8. q. 11. Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 2. & lib. 7. de Iuſtitia q. 2. art. 1. ad 2. Sanchez lib. 4. de Matrim. diſput. 3.

12. Cōmunis, & vera ſententia.

In præſenti ergo omnes requirunt metum cadentem in conſtantem virum, vt profeſſio ſit irrita. Et colligitur ex cap. 1. de his quæ vi. vbi ſolùm de metu mortis fit mentio, & à fortiori ex cap. *cùm dilectus*, vbi metus non grauis quaſi nihil reputatur. Omnia etiam iura, quæ in caſu matrimonij, & ſimilibus de metu irritante loquuntur, & in hunc modum, illum explicant, vt patet in cap. *veniens* 2. & cap. *conſultationi*, de ſponſalib. & aliàs dicitur in iure quòd vanus

A timor non excuſat, *l. metum* 2. ff. quod metus cauſa, & l. *ſi quis ab alio*, ff. de re iudic. Et ratio eſt, quia metus leuis non immutat multum voluntatem, & conſequenter non diminuit notabiliter libertatem eius. Dices, etiamſi fortaſſe malum in ſe graue non ſit, aut periculum in re non immineat, ſi in apprehenſione operantis vt talia iudicentur, non minus mouent, quàm ſi in re exiſterent: ergo non minùs libertatem minuunt: ergo non minùs impediet valorem profeſſionis. Et e conuerſo licèt malum ſit graue, & verè imminens, non tamen apprehendatur vt tale; vel licèt apprehendatur, non tamen multum moueat, quia ex fortitudine operantis ſimul apprehenditur vt ſuperabile, tunc metus parum diminuet libertatem, tunc ergo non irritabit actum. Circa hoc Nauarr. in Summa c. 17. n. 30. & c. 22. n. 51. verſ. *Septimum*, & conſil. 9. de his quæ vi, indicat illam diſtinctionem metuum ſolùm procedere in foro exteriori, nam in foro conſcientiæ putat expendendum eſſe, an & quantum metus mouerit: poteſt enim alicui inferri metus grauis, & nihilominus ipſe non operari ex metu, ſed quia placet res ipſa quæ poſtulatur, & tunc non videtur in conſcientia poſſe diſcedere ab actu, ſeu profeſſione ſic facta, licèt ſi in foro exteriori probet metum, iudicandus ſit liber. Simili ergo ratione, ſi quis non ampliùs moueatur ex metu graui, quàm alius ex leui, non videtur in conſcientia propter talem metum irritari actum; & è conuerſo ſi aliquis non minus moueatur interius ex obiecto leui, quàm vir conſtans ex graui, non minùs irritabitur actus in conſcientia, licèt in exteriori foro aliter iudicetur.

Fundamēt. — Obiectio. — B — Opinio Nauar. de metu leui. — C

Atque hæc ſententia fortaſſe haberet probabilitatem, ſi verum eſſet metum natura ſua irritare profeſſionem, quia priuat aliqua libertate: tunc enim reuera non tam eſſet conſiderandum, qualis ſit cauſa metus, quàm qualis ſit apprehenſio eius, vel potiùs quantus ſit ipſe metus, quia non cauſa vel obiectum metus ſecundùm ſe, ſed formalis metus eſt, qui tollit & minuit libertatem: ergo in foro conſcientiæ hoc eſſet attendendum, ſi ex natura rei profeſſio eſſet nulla ob defectum libertatis, ſicut de dolo & ignorantia ſtatim dicemus. At verò, quia fundamentum illud falſum eſt, vt oſtendi, dicendum in præſenti cenſeo non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in conſcientia leuem metum ex parte cauſæ & obiecti non irritare profeſſionem, quantumcunque moueat vel perturbet profitentem, dummodò non tollat vſum rationis, nec libertatem ſufficientem ad peccandum mortaliter. Probo, quia Eccleſia nunquam irritauit talem profeſſionem, ſed illam ſimpliciter voluit eſſe validam, nulla ratione habita apprehenſionis, vel perturbationis ipſius profitentis. Meritò autem ita ſtatuit, tum quia lex generalis non reſpicit particulares caſus, tum etiam, quia illa apprehenſio, vel perturbatio, non poteſt moraliter probari in foro Eccleſiæ; & ideo non potuit iuxta illam rectè fieri irritatio, ſed iuxta rei habitudinem, ſeu qualitatem.

13. Iudicium auct. circa opinionem Nauar. — D — Reſolutio vera. — Fundamēt. — E

Atque eadem ratione non refert quòd ex magnitudine timoris, ſeu obiecti eius parùm aliquis perturbetur, ſatis enim eſt quòd verè timeat, & quòd ex timore profiteatur; quia tunc etiam actus cadit ſub legem irritantem vniuerſaliter latam. Dico autem ſatis eſſe quòd timeat, & quòd ex timore profiteatur, nam hæc duo in

14. Prima limitatio, & aſſertio circa metū grauem.

conſcientia neceſſaria ſunt, in quo ſententiam Nauarri maximè probo. Si quis enim non obſtante exteriori cauſa, & comminatione, quæ iudicio prudentum eſſet ſufficiens, vt vir, vel fœmina conſtans timeret, nihilominus ipſe interiùs, & in re non timeret, & nihilominus vellet religionem ingredi, non ex timore, ſed propter alias cauſas, profeſſio eſſet valida, nec poſſet talis perſona tuta conſcientia liberari iugo religionis per ſententiam: nam licèt fortaſſe in foro exteriori obtineret intentum ſuum, probando ſufficientem cauſam timoris, tamen apud Deum non obtinebit, cùm reuera ex tali cauſa nõ fuerit ortus timor, qui eſt vera & proxima ratio huius irritationis. Idem ſimiliter cenſeo etiamſi

15\. Secunda limitatio, & aſſertio. ortus ſit timor, quando ille non eſt cauſa profitendi, vt contingeret in eo qui dum timeret, haberet expreſſam voluntatẽ profitendi, etiãſi nulla eſſet timẽdi ratio propter bonũ ipſius religionis. Cõtingit enim vt vexatio det intellectũ, & timor mali imminentis ſit occaſio concipiendi bonum religionis, ita vt iam homo ex amore illius, & non tantùm ex timore incuſſo ad profitendum moueatur: & tunc aſſero profeſſionem in conſcientia eſſe validam, etiamſi in exteriori foro apparenter probari poſſit nulla.

Probatur ratione. Ratio eſt, quia reuera tunc qui ſic profitetur, ita ſe gerit, ac ſi non haberet metum, qui ibi omnino per accidens ac concomitanter ſe habet. Item, quia ſi profeſſio priùs facta ex metu, poſtea interiùs ratificetur, incipit eſſe valida, vt poſtea dicam, quanuis in foro exteriori iudicanda eſſet inualida; ſed in prædicto caſu in eodem momento quo fit profeſſio, rata habetur per voluntatem tam liberam, quàm poſtea eſſe poſſet tranſacto metu: ergo in conſcientia ex tunc eſt valida talis profeſſio. Neque eſt inconueniens quòd interdum poſſit in hoc diſcrepare iudicium externi fori à foro conſcientiæ, quia leges humanæ non iudicant de internis, & ſecundùm id iudicant quod regulariter euenire ſolet: quando autem interuenit grauis cauſa metus, actus regulariter fit ex metu, & ideo in foro exteriori, vt talis iudicatur.

16\. Dubium de timore reuerentiali. Ratio dubitandi. Solet autem hîc ſpecialiter dubitari, an metus reuerentialis fœminæ, v. g. ſit ſufficiens ad irritandam profeſſionem ex illo factam. Et ratio dubitandi eſt, quia id ſimpliciter aſſeruit gloſſ. in cap. *præſens* 20. quæſt. 3. quam gloſſam vt ſingularem commendat Nauarr. in ſumm. cap. 22. num. 51. verſ. 8. & conſil. 9. de his quæ vi. qui hoc eliciunt ex dict. cap. *præſens*. In contrarium autem eſt, quia timor reuerentialis non videtur grauis, nec cadens in conſtantem virũ, quia regulariter loquendo, neque obiectum eius

Secunda aſſertio. graue eſt, neque ratio timendi ſufficiens. Vt verò reſpondeamus, cauenda in primis eſt ambiguitas in ſignificatione illius vocis, *timor reuerentialis*; aliquando enim ſignificat ſolam interiorem reuerentiam ad aliquam perſonam, vt patris, tutoris, &c. cum quadam verecundia, quæ puerum detinet ne voluntati patris audeat contradicere. Et hunc metum reuerentialem minimè ſufficere exiſtimo ad irritandam profeſſionem. Quod contra prædictam gloſſam, & plures alios, quos refert, tenet Couarr. in 4. p. 2. cap. 3. §. 6. num. 7. Salzedo ſuper regula 532. Bernard. Dias ampliatione 1. Henr. libr. 11. de matrim. cap. 9. num. 5. Ludou. Lopez 2. p. inſtruct. in materia de matrim. cap. 40. §. primò igitur. Et plures Iuriſtæ, quos allegat, & ſequitur Sanchez lib. 4. de matrim. diſp. 6. num. 18. Et quidem

A ad hominem magnum argumentum eſt, quòd hic metus non irritat matrimonium carnale, vt prædicta gloſſa fatetur, & eſt communis ſententia Doctorum, quos referunt citati auctores: ergo nec profeſſionem irritabit. Patet conſequentia, quia quoad hoc æquiparantur hi actus ab omnibus ferè iuriſperitis, nec poteſt veriſimilis ratio differentiæ aſſignari. Ratio verò à priori eſt, quia nullum eſt decretum canonicum irritans tale matrimonium: ergo non habet vnde ſit nullum, iuxta ſuperiùs dicta. Antecedens probatur, quia in primis dictum cap. *præſens*, nihil probat, quia ibi non ſolùm interuenerat timor reuerentialis, ſed etiam abſoluta coactio, vt pa- Probatur ratione.

B tet ex illis verbis, *ſub teſtificatione iureiurando firmauit* (ſcilicet pater Artho) *quod quando primitus ei cucullam induit, idem Lambertus ſemper reſtitit, & nunquam ſe fieri monachum conſenſit, ſed demum ab inſequentibus monaſtico habitu violenter eſt indutus*. Non fuit ergo timor reuerentialis, ſed coactio manifeſta, præter multa alia quæ ibi interuenerunt, propter quæ euidens erat illam non fuiſſe profeſſionem. Apparentius argumentum pro illa ſententia ſumi ſolet ex cap. *puellæ* 20. quæſt. 1. vbi dicitur, *Puellæ quæ non coacta parentum imperio*, &c. Significatur ergo parentum imperium, cui puella propter reuerentiam non audet contradicere, moralem coactionem ſufficere, quæ excuſet ab obligatione voti. Veruntamen

C textum hunc exponere videtur Clemens III. in cap. *cùm virum*, de Regularib. ibi. *Non videtur ille monaſticæ profeſſionis à ſe iugum poſſe excutere, cùm eam non conſtet euidenter contradixiſſe*. & iterum infrà, *ſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit*. Et inferiùs allegat verba Leonis in dict. cap. *puellæ*; & intelligenda dicit de fœmina conſtituta in ætate nubili, quæ non poteſt cogi vt parentum ſequatur voluntatem, coactionem autem tunc fieri intelligit, quando ipſa contradicit; quando ergo non contradicit, licèt taceat fortaſſe ex reuerentia, non cogitur, nec in foro exteriori ex hoc ſolo principio poteſt talis profeſſio nulla iudicari; & in interiori valida eſt, ſi

D reuera profitens internum conſenſum adhibuit. Præterea in dict. cap. 1. de his quæ vi. non irritatur hic conſenſus, niſi intercedente metu mortis, ſub quo omnis metus cadens in conſtantem virum ad ſummum comprehenditur: ille autem timor reuerentialis non poteſt dici metus cadens in conſtantem virum, ſed ad ſummum reputari ſolet leuis, ſeu modica coactio, quæ non ſufficit, vt dicitur in cap. *inſinuante*, qui cler. vel vouent. & notauit Panormit. in cap. *cùm virum*, de Regular. in fin.

Alio verò modo timor reuerentialis includit non ſolùm imperium paternũ, cui ex reuerentia non contradicitur, ſed etiam coactionem aliquã, 17. Secunda aſſertio.

E per quam puer cogitur eam reuerentiam patri præſtare, vt etiã in hoc negotio eius non audeat contradicere voluntati: hic autem timor non eſt niſi præceſſerint minæ, vt Abb. ſuprà notat ex Innoc. in c. cùm *cauſam*, de Offic. deleg. & Bartol. in lib. 1. §. *quæ onerandæ*. ff. quarum rerum actio non datur, & ex multis aliis idem notat Couar. ſuprà num. 4. Sic ergo ſumptus metus reuerentialis ſine dubio ſufficit ad irritandam profeſſionem, vt iidem auctores docent; quia etiam ſufficit ad irritandum contractum matrimonij, & vt alij contractus irritentur. Proprium verò fundamentum eſſe debet, quia talis timor eſt cadens in conſtantem virum; & ideo neceſſe eſt, Fundamentum illius.

vt

vt malum quod pater comminatur, ſufficienter graue ſit, & quòd ipſa comminatio ſit ſufficiens, iuxta ſuperiùs dicta de metu graui. Exiſtimo autem non eſſe neceſſarium quòd minæ formales ſint, vt ſic dicam, ſed ſatis eſſe quòd filius habeat ſufficientem cauſam, & indicia, ob quæ timeat a parente graue aliquod nocumentum, ſi ei contradicat. Et hoc videtur ſignificare Abb. ſuprà cùm ait, *Quando præceſſerunt minæ, vel verbera, vel pater erat terribilis.* Quare ad diſcernendum in particulari, quando eſt ſufficiens comminatio, & de malo ſatis graui iudicium prudentis viri maximè neceſſarium eſt.

Abb.

18. Circa hanc verò partem occurrebant tractanda duo decreta Concilij Tridentini. Vnum eſt de pœna impoſita his, qui per metum cogunt aliquem profiteri, ſed hoc ſufficienter tractatum eſt ſuprà præcedenti libro. Aliud decretum eſt, quo præſcribit modum & tempus, quæ ſeruare debent profeſſi, ſi velint propter hanc nullitatem habitum deſerere. Sed illud meliùs explicabimus infrà.

19. Vltimò ergo inquiri hîc poteſt, an ſi ex parte religionis acceptatio, vel receptio ſit facta per vim, ſeu metum cadentem in conſtantem virum, irrita fiat profeſſio. De qua re nihil inuenio expreſsè tractatum in citatis auctoribus, cùm tamen vtraque ex parte dubia videatur. ſolus Leſſius, ex his quos viderim, quæſtionem quaſi obiter attigit, & pro affirmatiua parte reſoluit lib. 2. cap. 41. dubit. 7. num. 61. quæ ſuaderi poteſt in hunc modum, nam in contractu, vt iuſtitia ſeruetur, æqua debet eſſe vtriuſque partis conditio, ſed hæc profeſſio eſt quidam contractus inter religionem & religioſum, vt ſæpe dictum eſt, & ideo non poteſt fieri ſine vtriuſque partis conſenſu, vt rectè notauit Abbas cum Innocentio in cap. *porrectum*, de Regular. n. 10. Ergo ſi ex parte religioſi requiritur conſenſus omnino liber à prædicto metu, etiam ex parte religionis eadem immunitas concedenda eſt, alioqui non eſſet æqualitas. Confirmatur à ſimili de matrimonio: iniquum enim fuiſſet ex parte fœminarum irritare conſenſum datum ex metu, & non ex parte virorum, aut è conuerſo. Contraria nihilominus pars ex eo ſuadetur, quòd talis irritatio nullo iure habetur: vnde cùm ex ſola rei natura non habeatur, vt ſupponimus, non poſſumus illam cum fundamento aſſerere. Etenim quòd ex parte profitentis conſenſus per metum irritus factus ſit per legem, non ſatis eſt vt idem ex parte religionis dicamus, quia in materia adeò ſpeciali, & odioſa, non poſſumus per argumentum à ſimili extendere ius. Maximè quia etiam de perſona profitente non eſt ius adeò expreſſum, quin oporteat ex conſuetudine, & aliis coniecturis, illud ita interpretari: ex parte verò religionis, nec ſunt aliquæ coniecturæ, nec talis conſuetudo locum habet: nam fortaſſe nunquam viſum eſt in Eccleſia quòd profeſſio iudicata ſit nulla propter metum religioni, ſeu prælato eius incuſſum; nec quòd religio eo titulo aliquem à ſe expellere voluerit. Vnde additur ſeu augetur ratio, quia hîc non intercedit ratio ſimilis, vel æqualis, etiamſi ab illa argumentari velimus: nam in primis vis, & metus facilè infertur pueris, & iuuenibus ingredientibus religionem, & ideo neceſſe fuit canonicum ius huic malo ſuccurrere. Religioni autem vix poteſt talis vis inferri, vel licèt poſſit, caſus eſt tam rarus, vt non oportuerit in vniuerſali lege illius rationem habere. Deinde profeſſio ex parte ingredientis eſt longè difficilior, & oneroſior, quam ex parte religionis, vt per ſe conſtat, & ideo meritò fieri potuit hic fauor ſe tradenti, non verò acceptanti. Et in his multum differt inter profeſſionem & matrimonium, ac propterea argumentum etiam inde deſumptum efficax non eſt.

Vltimum dubium.

Probatur pars affirmatiua.

Probatur pars negatiua.

20. Quapropter penſatis omnibus hanc poſteriorem partem exiſtimo veriorem. Itaque neceſſarius quidem eſt voluntarius conſenſus religionis per eum qui poteſtatem habet, vt profeſſio teneat, vt probat ratio facta de mutuo contractu; & eſt communis ſententia in cap. *ad Apoſtolicam*, & cap. *porrectum*, de Regular. ex quibus iuribus id etiam ſumitur. Quapropter ſi ob metum, vel ob quancunque aliam cauſam ſuperior fingat ſe recipere profeſſionem, re tamen vera non habeat animum, neque intentionem admittendi, profeſſio valida, & conſummata non erit, quia actio exterior in his contractibus nihil efficit, ſine conſenſu, vt eſt in iure notum. Nec mirandum hoc eſt, nam ſi Baptiſmus qui adeò ad ſalutem neceſſarius eſt, eſt nullus, ſi miniſter non habet intentionem dandi, quid mirum ſi profeſſio non perficiatur, ſi miniſter non habet intentionem acceptandi? Verum eſt in foro exteriori cauſam hanc nullitatis non eſſe admittendam, quia probari non poteſt. Exiſtimo etiam religioſum ipſum non teneri credere prælato hoc aſſerenti, quia indignus eſt de fide, qui in negotio tam graui dicit ſe fictum fuiſſe: imò ob eandem rationem credo non poſſe illi credere in eum finem vt religionem deſerat in religionis iniuriam, & cum graui periculo frangendi fidem Deo datam, quam certus eſt ſe dediſſe quantum eſt ex parte ſua, & ſufficientem probationem non habet, vt credat non fuiſſe acceptatum, neque vt ſua auctoritate illam frangere audeat. Si autem velit fidem adhibere, vt remedium quærat, non malè faciet. Quid autem remedij ſuperſit, infrà ſuo loco dicam.

Reſolutio difficultatis pro parte negante. Prima aſſertio.

Notãdum.

21. At verò ſi prælatus non fictè, ſed vero conſenſu profeſſionem acceptauit, etiamſi ex quocunque metu id fecerit, valida eſt profeſſio. Probatur argumento ſuprà facto, quod videtur conueniens ſuppoſita ſententia, quam omnino veram exiſtimo, metum ex ſola rei natura non reddere inefficacem talem conſenſum, cùm non habeamus ius Eccleſiaſticum, nec conſuetudinem, aut aliud principium, vnde id colliganus factum eſſe ab Eccleſia. & hoc maximè videtur certum, quando perſona recepta non eſt indigna, nam tunc licèt is qui religionem cogit, iniuſtè faciat, tamen in effectu ipſo non infert grauem læſionem religioni, cùm perſona recepta non ſit ad illum ſtatum inepta, & ideo tunc nulla videtur eſſe ſufficiens ratio irritandi talem contractum. At verò ſi perſona eſſet indigna, propter grauem læſionem religionis videretur eſſe maior ratio huius irritationis: ſic enim dicunt communiter Doctores ſæpe contingere vt contractus ex metu factus, ſi grauem etiam læſionem contineat, reſcindatur, qui aliàs non reſcinderetur, vt videre licet in Couarr. in 4. parte 2. cap. 3. §.6. num.4. Quòd autem in aliis contractibus irritatur, in his quæ reſcindi non poſſunt poſtquam rata ſunt, ſufficere ſolet, vt à principio non valeat. Veruntamen etiam in eo caſu non exiſtimo hoc eſſe verum, quia

Secunda aſſertio.

Dubium ſpeciale.

quia etiam in illo nullum eſt ius irritans, ſine quo congruentiæ non ſufficiunt. Imò fortaſſe, quia hæc læſio rara eſt, & moraliter vix poteſt eſſe adeò grauis, quin aliis modis præueniri, aut reparari poſſet, ideo iure communi conſiderata non eſt, nec ſufficiens exiſtimata ad talem legem ferendam. Verum eſt ſi religio ob eam cauſam temporale damnum patiatur, vel alendo perſonam inutilem, vel vltra numerum eorum quos poteſt ſuſtentare, teneri eum qui metum intulit ad hoc damnum reſarciendum, & hæc de metu.

Reſolutio vera.

CAPVT V.

Vtrùm ad profeſſionem neceſſarius ſit conſenſus ita liber, vt non per dolum, vel ignorantiam detur.

1\. *Ratio dubitādi proponitur.* SVpereſt dicendum de profeſſione facta per errorem, vel ignorantiam, an ſcilicet valida ſit. Et eſt ratio dubij, quia vel talis profeſſio eſſet irrita ex ſolo naturali iure, vel ex poſitiuo canonico; neutrū videtur dici poſſe: ergo minor quoad priorem partem, ex dictis in præcedenti puncto patet, quia non minus cauſat inuoluntarium metus, quàm ignorantia, vt conſtat ex doctrina D. Thom. 1. 2. q. 6. ergo ſi metus ex natura rei non irritat profeſſionem, quantumcunque grauis ſit, nec ignorātia irritabit. Altera verò pars minoris probatur, quia nullum eſt ius irritans talem conſenſum, ſeu profeſſionem; imò cap. vlt. 20. q. 3. ſignificatur profeſſionem per dolum factam validam eſſe, quamuis bona talis religioſi in religionem non tranſeant, ſed hæredibus reddenda ſint.

2\. *Prima ſententia.* Circa hoc varias ſententias inuenio: nam Hoſtius & Raymundus, quos refert Syluest. verb. *Religio* q. 11. dixerunt, non obſtante deceptione, vel ignorantia, validam eſſe profeſſionem, quia conditio eius, qui ſic decipitur intrando religionem, melior facta eſt. *Probatur ex iure.* Allegatur etiam cap. *ex parte* 2. de conuerſ. coniug. ibi, *Quamuis falſa ſit cauſa per quam ad ſuſceptionem veli prædicta mulier eſt inducta.* & cap. *veniens* eod. tit. vbi non obſtante quodam dolo, profeſſio quæ omnino valida & rata habenda dicitur. Denique allegatur cap. *cum dilectus* de his quæ vi. vbi gloſſa vltima dixit, licèt dolus interueniat in ſpiritualibus, & det cauſam contractui, non ſubueniri dolum paſſo. Vbi Panorm. n. 12. rationem addit, quia ille eſt bonus dolus, iura autem non ſubueniunt, niſi contra malum dolum. Denique Nauarr. conſil. 46. de regularib. quod incipit, *Herus*, abſolutè dixit quòd profeſſio facta per dolum valet in vtroque foro quoad profitentem, & quoad monaſterium, citátque cap. *conſtituit* 20. q. 3. vbi gloſſ. idem affirmat, & Angelus verb. *Religioſus* n. 21. *Probatur ratione.* Confirmari poteſt hæc ſententia, quia ſi deceptio anullaret profeſſionem, etiam importunæ preces, & blanditiæ illam annullarent: conſequens autem eſt planè falſum: ergo. Sequela patet, quia in diminuendo voluntario dolus, & blanditiæ, ſeu preces importunæ, æquiparantur, quia reuera virtualiter nonnulla deceptio & dolus in importunis precibus & blanditiis inuoluitur, nam mens eius, qui blanditiis afficitur, aliquo modo obſcuratur, & impeditur, ne ſeueritatem religionis apprehendat.

3\. *Eſt improbabilis abſolutè ſumpta.* Nihilominus hæc ſententia in vniuerſum, & ſine vlla reſtrictione defendi nō poteſt, vt ex dictis ſuprà in ſimili quæſt. de voto in genere manifeſtum eſt, nam quoad hoc eadem eſt profectò ratio de profeſſione. *Reſolutio vera.* Dico ergo aliquam ignorantiam ſeu deceptionem reddere profeſſionem nullam, non verò omnem. ita ſentit Innoc. in cap. *cum dilectus*, de his quæ vi. quem ſequitur ibi Ab. n. 12. & Syluest. ſuprà qui in hunc modum hoc declarant. Nam ſi ignorantia talis eſt, vt in peritiſſimum quemque cadere poſſit, vitiat (inquiunt) religionis ingreſſum, non verò illa quæ minor fuerit, ſeu quæ faciliùs à quolibet percipi poſſet. *Diſplicet diſtinctio, & declaratio ignorantiæ.* Quæ diſtinctio, ſeu explicatio mihi non placet, quamuis videatur poſſe fundari in dict. cap. *cum dilectus*, ibi, *Nec obſtante dolo, quo ſe proponebant fuiſſe ſeductos, cùm talis dolus non tam ad circumuentionem prædictorum Ciſtercienſium, quàm ad fatuitatem eorum debeat retorqueri*: de quorum verborum ſenſu ſtatim dicam. Eandem opinionem tenuit Soto lib. 7. de Iuſtit. q. 1. art. 2. & in 4. d. 35. q. 1. art. 2. & eandem ſententiam reperio in Nauarro conſil. 46. de Regular. *Herus*, ad ſecundam quæſtionem vbi adhibet limitationem prioris ſententiæ quam in præcedenti quæſtione aſſeruerat, ſcilicet, niſi dolus ſit tantus, qui tollat omnem conſenſum, quia tunc ad religionem (inquit) non obligaret profeſſio, nec perpetua, nec per aliquod tempus. Denique ſententia hæc ſumi poteſt ex his, quæ in 4. d. 30. & 36. de Matrimonio notant Doctores. Vnde eadem proportione, qua ipſi ibi loquuntur, & diſtinguunt errorem in rebus ſubſtantialibus matrimonij, vel in accidentalibus, ita hîc diſtinguendum cenſeo. *Error, ſeu ignorantia duplex eſſe poteſt in hac materia.* Poteſt enim error, vel deceptio contingere, vel in rebus ſubſtantialibus religionis, vel adeò grauibus, vt moraliter ad ſubſtantialia reuocentur, vel deceptio tantùm in accidentalibus, ſeu in rebus quæ ſunt minoris momenti. Exempla ſunt ſi quis inducatur ad religionem profitendam, quia putauit, ſe non obligari in perpetuum, vel per eam non priuari dominio rerum, aut aliquid ſimile, quod eſt contra ſubſtantiam religionis. Idem cenſet Soto eſſe, ſi quis decipiatur circa aſperitatem & difficultatem religionis, quando tanta eſt, vt moraliter ſuperet vires eius, qui profitetur, tum quia licèt ille modus viuendi non ſit de ſubſtantia profeſſionis, vt ſic, videtur eſſe de ſubſtantia profeſſionis ſecundùm talem regulam, atque adeò de ſubſtantia huius profeſſionis in particulari, tum etiam, quia ad valorem profeſſionis maximè ſpectat, vt ſit de re poſſibili. Accidentaria verò, ſeu minoris momenti cenſentur alia omnia, quæ vel ſunt extrinſeca, vt ſunt motiua, ſeu cauſæ extra honeſtatem religionis; vel ſi ſunt intrinſecæ, illum gradum non attingunt, vt ſunt aliæ obſeruantiæ religionis.

4\. *Aſſertio prima. Probatur ex iure.* Igitur quando ignorantia vel deceptio eſt in rebus ſubſtantialibus & prioris ordinis, reddit profeſſionem nullam. Probatur primò ex iiſdem iuribus, quæ pro priori opinione citantur. Nam in dict. cap. *cùm dilectus*, dum pro cauſa redditur, quòd dolus ibi non fuerit, quia potiùs fuit quædam fatuitas, ſatis inſinuatur aliquem dolum grauiorem, ſeu magis apparentem potuiſſe ſufficere.

Deinde

Deinde in cap. *veniens*, de conuerſ. coniug. cauſa ob quam deceptioni mulieris non defertur, redditur, quia poſtmodum non continuit, & quia fuit in mora repetendi virum: ergo potiùs ibi ſignificatur ſi res fuiſſet integra propter conſenſum per deceptionem extortum, non fuiſſet cogenda carere vſu viri. Fuerat autem deceptio illa in re maximè ſubſtantiali, iuxta negotij qualitatem: poſtulatum enim fuerat ab vxore, vt daret viro licentiam profitendi religionem, & non fuerat ei declaratum, quòd ſi talem licentiam daret, oportebat eam ſeculum relinquere; & captiosè vir ei aſſeruerat quòd niſi licentiam daret, & ſibi, & toti mundo inutilem redderet. Petebat ergo poſtea mulier illa virum ſuum, allegando ſe fuiſſe deceptam; repellitur autem, quia & diuturnitate temporis videbatur vulgata iam deceptione conſenſum confirmaſſe, & maximè, quia interim adulterata fuerat: ergo ex illo textu potiùs colligitur deceptionem in re ſubſtantiali potuiſſe excuſare, niſi mulier illa aliis titulis amiſiſſet ius ſuum.

Probatur ſecundò à ſimili.

Secundò probatur à ſimili de matrimonio, in quo error perſonæ, quia ſubſtantialis eſt, impedit matrimonium, & idem eſt de quacunque alia re ſubſtantiali matrimonio, vt ex cõmuni ſententia ſuppono in 4. d. 30. & aliis ſuprà citatis, & ſupplem. d. 21. quæſt. 1. Ledeſm. q. 53. art. 1. Victor. relect. de matrimonio p. 1. numero 10. Tolet. in ſumma lib. 7. cap. 3. ex multis aliis, quos refert, & ſequitur Sanch. lib. 7. diſp. 18. à numero 18. Ergo idem dicendum eſt de profeſſione ſeruata proportione, quia in poſtulando libero conſenſu paria iudicantur, vt ſuprà oſtenſum eſt.

Probatur tertiò ratione.

Tertiò probatur ratione, quia ignorantia cauſat inuoluntarium, vel ſaltem non voluntarium, quia eo ipſo quòd obiectum non eſt cognitum, non eſt volitum: ignorantia autem facit, vt obiectum non cognoſcatur: ergo facit vt operans non conſentiat, nec velit illud, ſine conſenſu autem in voluntate non poteſt profeſſio eſſe valida, vt ſuprà oſtenſum eſt.

Inſtantia diluitur.

5. Dices, in præſenti caſu nunquam ignorantia ita occultat obiectum, quin homo apprehendat, & velit profiteri. Reſpondeo aliquando ita occultare, vt nomine potius quam re profeſſionem apprehendat, quia non veram profeſſionem, qualis in re eſſe poteſt, & debet, ſed aliam, qualis non eſt, neque eſſe poteſt, ſibi fingit, vt, v. g. profeſſionem ſine obligatione perpetua, vel alio ſimili ſubſtantiali defectu. Ita aliquando contingit, vt licèt non contingat deceptio, vel error circa profeſſionem in communi, contingat circa hanc particularem religionem, quam quis profitetur in re; ad ſubſtantiam eius pertinente, & tunc licèt non occultetur vera profeſſio in communi, occultatur tamen vera profeſſio in particulari, & quia actiones verſantur circa particularia, & voluntas ſic profitentis non fuit profitendi religionem in genere, ſed hanc in particulari, ſi in ea ſubſtantialiter errauit, reuera non habuit verum conſenſum, aut voluntatem eius, & ideo talis profeſſio nulla fuit, nec manſit obligatio ad religionem in genere, quia homo non habuit talem voluntatem, ſicut ſuprà in ſimilibus dictum eſt.

Aſſertio ſecunda.

6. Quando autem ignorantia vel deceptio accidentalis, ſeu inferioris gradus eſt, conſtat non irritare profeſſionem, quia non excludit A ſubſtantialem, atque adeò nec ſufficientem conſenſum. Et hoc probat argumentum proximè factum, & omnia quæ in confirmationem primæ ſententiæ adducta ſunt.

Reſpõdetur iuribus pro prima ſent. adductis.

Quibus quatenus priori aſſertioni repugnare poſſunt, per hanc ſatis fit; quia omnia iura quæ ibi adducuntur de hoc dolo ſufficienter explicantur, vt de cap. *cum dilectus*, & de cap. *veniens*, ſatis oſtenſum eſt. In cap. autem *ex parte*, manifeſtum eſt interueniſſe deceptionem ſolùm circa motiuum extrinſecum, non circa proprium obiectum, circa quod verſari debet conſenſus ad profeſſionem neceſſarius. in cap. autem *conſtituit*, primùm dici poteſt, B ibi eſſe ſermonem de ordinatione clericali, quæ in hoc differt à profeſſione, quòd imprimit characterem indelebilem, & facta tenet ſi homo habeat intentionem ſuſcipiendi Eccleſiaſticum ordinem, quantumuis ex metu, vel deceptione illam habeat; & ideo ſic ordinatos in ſuſcepto ordine permanere cogit, quanuis ad caſtitatem ſeruandam, vel miniſtrandum in ordine ſuſcepto cogi non poſſint, vt inferiùs dicetur: & quoad hoc eſt ſimilitudo cum profeſſione, ex qua ſimilitudine data doctrina confirmari poteſt. Secundò dicitur, veriſimile eſſe in illo cap. *conſtituit*, eſſe ſermonem de profeſſione quæ nomine tonſuræ ibi ſignificatur, quia ibi dicitur includere C paupertatis obligationem; non dicitur autem ibi interueniſſe grauem deceptionem, nam verba ſunt, *Hi verò, qui illecti comam depoſuerunt*, &c. verbum autem illecti, non ſignificat deceptionem circa profeſſionem ipſam, ſed falſas promiſſiones aut blandimenta quibus ad veram profeſſionem poteſt aliquis induci.

Reſpõſio ad rationes in contrarium factas.

Rationes etiam prioris ſententiæ parum probant contra priorem aſſertionem noſtram, & ad ſummum poſſunt confirmare hanc poſteriorem. Nam quòd hæc deceptio tendat in maius bonum eius, qui decipitur, non ſatis eſt (in quo videntur decepti multi ex Iuriſperitis ſuprà citatis, niſi ſano modo D explicentur, vt infrà dicam) non ſatis, inquam, hoc eſt, niſi bonum illud ſit voluntarium, quando ex ſe neceſſarium non eſt, vt eſt hoc bonum religionis, quod ſine proprio conſenſu ſub obligationem cadere non poteſt: ſi ergo dolus impediat conſenſum, vt reuera aliquando poteſt, parum refert quòd deceptio tendat in maius bonum decepti, ad hoc vt valeat profeſſio.

7. Ad confirmationem.

Ad confirmationem autem vltimam nõn defuerunt qui dicerent, idem eſſe iudicium de profeſſione facta ex blanditiis, ſeu importunis precibus. Quod ſignificat Matthæus de Afflictis deciſione 69. quem referens non re- E probat Couarr. in 4. 2. p. c. 3. §. 6. in fin.

Vera reſolutio quoad blãditias, & importunas preces.

Dicendum verò eſt importunas preces & blanditias, & quæcunque ſimilia, quæ concupiſcentiam augent, ſi non includant ſimul deceptionem occultantem ſubſtantiale obiectum conſenſus, non impedire profeſſionis valorẽ. Eſt enim aperta diſſimilitudinis ratio, quia tales preces, vel blanditiæ non impediunt conſenſum abſolutum, & voluntariũ, imò propriũ voluntarium non minuunt, ſed augent potiùs, vt de concupiſcentia dixit alibi D. Thom. Et quanuis libertatem minuant quoad indifferentiam eius, hoc nec ex natura rei ſufficit ad irritandum actum,

vt à fortiori patet ex ſupradictis de metu, neque etiam eſt vllum canonicum ius quod illum irritet. Atque ita ſentit de blanditiis Angelus verb. *Religioſus* num.23.citans dict.cap.*conſtituit*, quem ſequitur Syluest. verb. *religio* 3.q.11. in fin.

Explicatur in quo ſenſu loquatur Couar.

Nec Couarr. & Matth. de Afflictis loquuntur ſimpliciter de importunis precibus, ſed quãdo adiunguntur timori reuerentiali. Volũt enim quòd ſicut minæ adiunctæ reuerentiali timori obſtant valori profeſſionis, ita etiam importunæ preces.

Adhuc tamen reiicitur.

Veruntamen neque hoc modo eorum ſententiam probo, quia neque id verum eſt ex iure naturali: quandoquidem nec minæ ipſæ, ſine poſitiuo iure id facere poſſent, vt oſtenſum eſt, neque etiam ex iure poſitiuo, nullum enim afferunt, neque extat: nec denique ex ſimilitudine rationis, quia & eſt argumentum infirmum, & hîc reuera non eſt ſimilitudo, quia minæ, & timor reuerentialis ſunt eiuſdem ordinis, & conſtituunt vnum timorem grauem, & cadentem in conſtantem virum: de quo habemus poſitiuum ius. Preces autem importunæ, ac blanditiæ, & timor reuerentialis ſunt diuerſarum rationum, mouéntque diuerſimodè, ſcilicet inferendo metum, & augendo concupiſcentiam, & ita nec completur metus grauis, vt locum habeat commune ius, nec ex duabus illis cauſis leuibus conſurgit vna grauis quæ notabiliter ita libertatem minuat, vt ex ſe poſſit actum irritare.

8. Corollariũ primum. Differentia inter dolũ, & metum.

Ex his ſequitur primò differentia notanda inter metum & dolum; quia dolus non ex iure poſitiuo ſicut metus, ſed ex natura rei actum irritat. Hoc patet in primis, quia in rigore nullum eſt ius canonicum ex quo ſufficienter hæc irritatio colligatur, licèt in aliquibus inſinuetur, magis præſupponendo, quàm efficiendo illam, vt vidimus. Ratio verò differentiæ eſt, quia metus non occultat obiectum, ſed inclinat ad illud per extrinſecum motiuum, quod non tollit veram, & abſolutam voluntatem: deceptio autem occultat obiectum, tollítque conſenſum, & voluntatem directam illius. Ex qua differentia naſcitur, quòd iura ciuilia irritos iudicant contractus ex dolo factos: factos autem per metum non irritos, ſed irritandos decernit per actionem, Quod metus cauſa, vt notauit gloſſ. in d. c. *conſtituit* 20.q.3. ius autem canonicum licèt irritet aliquando contractum factum per metum vt profeſſionem, de qua agimus; factam autem per dolum non irritat, ſed relinquit naturæ ſuæ. Vnde ſi dolus tantus ſit, vt occultet obiectum, & tollat conſenſum, de illo iudicandum relinquit ſecundùm illam regulam, quòd ſine conſenſu nihil humanum fit: ſi autem dolus ſit de aliis circunſtantiis, vel motiuis, noluerunt iura ex illo capite irritare profeſſionem dòlo factam, fortaſſe ob illam rationem Canoniſtarum, quia talis deceptio non nocet, ſed eſt in manu bonum eius qui decipitur.

9. Corollariũ ſecundum.

Secundò infero ex dictis, doctrinam datam non ſolùm procedere, quando error vel ignorantia contingit per iniurioſam deceptionem, ſed etiam ſi ex quacunque alia cauſa naturali, ſeu extrinſeca contingat. Ratio eſt, quia impedimentum profeſſionis in eo caſu non prouenit ex iniuria, ſed proximè ex defectu conſenſus,

Duplex ignorantia.

non ſolùm autem impedit conſenſum iniurioſa deceptio, ſed etiam ignorantia ſiue per errorem ſit, ſiue per ſcientiæ priuationem: nam quolibet ex his modis impedit conſenſum;

Notandum Primò.

quanuis moraliter contingere non poſſit in hoc negotio ignorantia purè priuatiua, quia neceſſe eſt apprehendi profeſſionem aliter quàm in re ſit, vt impediatur conſenſus. Sicut etiam in matrimonio ignorantia circa perſonam impedit illud, etiam ſecluſa iniuria, quia ipſa ſufficit ad impediendum conſenſum, quanuis illa ignorantia moraliter non contingat per ſolam priuationem, ſed per errorem circa perſonam.

Notandum ſecundò.

Quin potiùs dicta etiam ratio probare videtur parùm referre in præſenti quòd ignorantia ſit probabilis, vel quòd negligentia aliqua intercedat, dummodò ignorantia affectata non ſit, quod ſuprà dixi tractando de voto in genere, & nunc etiam verum videtur de profeſſione ob ſimilem rationem, ſcilicet, quia ignorantia etiamſi craſſa, vel ſupina ſit, impedit verum conſenſum & directum in profeſſione, qui neceſſarius eſt ad illius valorem. Nec quoad hoc eſt ſimilis ratio de peccato, & profeſſione, nam ad peccatum ſufficit indirectum voluntarium, & moralis imputatio, in hoc fundata, quod potuit quis, & debuit, neligenter tamen omiſit: in præſenti autem non ſufficit hæc indirecta voluntas, ſeu imputatio, quia non agitur de culpa, ſed de voluntaria obligatione, quæ circa rem aliàs non præceptam oriri non poteſt, niſi ex vera, & propria voluntate, maximè quia ſi in expellenda tali ignorantía, aliqua negligentia interuenit, illa non eſt culpabilis ex ſpeciali ratione profeſſionis, nec ex aliqua obligatione iuſtitiæ, ſed ſolùm eſt contra prudentem modum operandi; quod non videtur ſufficiens, vt propterea quis cenſeatur præbere interpretatiuũ conſenſum circa rem ignoratam. Secus autem eſt, quando ignorantia eſt affectata, nam tunc interuenit voluntas directa ignorando, & conſequenter virtualis conſenſus in talem actum, confusè volendo illum prout in re ipſa fuit: nam reuera ita eſt ille conſenſus interpretandus, niſi aliud conſtiterit de expreſſa intentione vouentis. Et iuxta hoc poteſt exponi dict.c. *cùm dilectus*, quod videri poteſt huic parti repugnare, quatenus ille dolus non reputatur excuſare, quia fuerat imprudens, tanta enim fuerat illorum canonicorum fatuitas, vt conſultò voluerint & affectauerint ſinere ſe decipi. Quanuis generalis & vera reſponſio eſſe videatur in foro exteriori non admitti excuſationem fundatam in deceptione nimis craſſa, & negligenti: nihilominus tamen in interiori, ſi reuera ob eam cauſam defuit verus conſenſus ad impediendum ſufficit, quia iudicium in hoc foro non in præſumptione, ſed in re ipſa fundatur.

10. Corollariũ tertium.

Vltimò concluditur ex dictis, impedimentum hoc non ſolùm ex parte profitentis, ſed etiam ex parte religionis poſſe interuenire: nam conſenſus ex parte eius etiam eſt neceſſarius, vt ſæpe diximus; ſed ſi deceptio ſufficiens intercedat ex parte religionis, vt ſæpe accidere poteſt, impeditur talis conſenſus, vt ex ratione facta per ſe conſtat: ergo. Atque hoc tanquam manifeſtum ſupponit Nauarr. conſil.26. de Regular. & ſumitur ex Panormit. in cap. *porrectum*, de Regular. numero 10. Solùm oportet explicare, quando deceptio ex parte religionis tanta eſt, vt ſufficiat eam reddere ſimpliciter inuoluntariam. Sed hoc eadem proportione explicandum eſt, nimirum ſi contingat error in perſona, vel in conditionibus ſubſtantialibus eius iuxta ritũ, vel con

conſuetudinem talis religionis, ita vt conſenſus virtualiter ſit conditionatus, admittendi ſcilicet hanc perſonam, ſi verè talis eſt, ſeu talem proprietatem habet, qua deficiente non impletur conditio, & ideo conſenſus inefficax redditur.

CAPVT VI.

Vtrùm ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas à ſeruitute.

Notatio circa libertatem requiſitam.

1. HActenus explicuimus conditiones aliquas ad profeſſionem requiſitas ex parte ipſius conſenſus, quæ omnes eò tendunt, vt illa ſit ex plena libertate in differentia, ſeu deliberatione: cuius occaſione de ætate requiſita, & de anno probationis etiam diximus. Nunc explicandæ ſuperſunt aliæ conditiones requiſitæ ex parte perſonæ profitentis ad liberum etiam conſenſum, non quatenus libertas ſoli naturali neceſſitati opponitur, ſed etiam quatenus opponitur cuicunque repugnanti obligationi, quorum maxima videtur eſſe ſeruitus, de qua proinde ſtatim eſt dicendum.

Aſſertio prima.

2. Statuendum igitur eſt vnam ex conditionibus ad religioſam profeſſionem requiſitis eſſe, vt perſona ſit libera à ſtatu ſeruitutis: nam ſeruus manens ſeruus non poteſt religionem profiteri. Dico autem, *manens ſeruus*, quia ſi herus illi concedat licentiam profitendi, poterit quidem profiteri; tunc autem iam liber reputatur, vel tanquam liber operatur, quia ſecundùm quandam rationem dimittitur, ſeruus autem in eodẽ puncto, quo dimittitur, liber fit, argumento text. in Authent. de nuptiis. §. *Et multo potius*. Et eorum, quæ notat Bald. in l. 1. C. de manumiſſis, & Nauar. comment. 3. de Regul. num. 44. Abul. in Num. cap. 30. quæſt. 89. Sylueſt. verbo *ſeruitus* quæſt. 6. ſeruus enim ſine licentia domini religionem profiteri non poteſt. cap. *qui verè*. 16. quæſt. 1. vbi Conc. Chalced. cap. 4. excommunicat prælatum, qui recipit ſeruum in Monachum ſine licentiâ domini. Et in Conc. Gangren. cap. 3. excommunicatur qui ſuadet ſeruum contemnere dominum cauſa religionis. Idem habetur in can. 43. Martin. Brachar. Epiſc. cap. *ſi quis ſeruum* 1. & 2. 17. quæſt. 4. cap. *nullus Epiſcoporum* 54. diſt. vbi Leo Papa non de profeſſione in particulari, ſed de officio clericatus in genere loquitur, dicens, ſeruum alterius ad officiũ clericatus aſſumi non debere, niſi vel pretio dato ipſi domino, vel de eius voluntate; rationem verò generalem reddit, quæ videtur religioſos comprehendere; *Debet enim* (inquit) *eſſe immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ eſt aggregandus, vt à caſtris dominicis, quibus nomen eius adſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur*. Expreſſiùs id prohibet Gelaſius Papa epiſt. 1. c. 16. Et in cap. *generalis* diſt. 54. vbi ſub diſiunctione dixerat, ſolitos fuiſſe ſeruos ad monaſteria ſeſe conferre, vel ad Eccleſiaſticum famulatum, & à prælatis indifferenter recipi, & ſubdit, *Quæ modis omnibus eſt amouenda pernicies, ne per Chriſtiani nominis inſtitutum ad aliena peruadi, vel publica videatur diſciplina ſubuerti*. Ex cuius verbis ratio huius veritatis conſtat, quia ſeruus eſt res aliena, & ideo contra iuſtitiam eſt inuito domino profiteri. Vnde 1. Petri 2. dicitur, *Serui ſubditi eſtote*. & 1. Timoth. 6. *Quicunque ſunt ſub iugo ſerui*, & vide Baſil. in Regul. fuſ. diſputat. reg. 10.

Excommunicatio impoſita. — *Leo. PP.* — *Gelaſ. PP.*

3. Difficultas verò eſt an talis profeſſio ſit valida. Negat Palud. in 4. diſt. 38. quæſt. 4. D. Anton. 2. p. titul. 11. cap. 2. & Azor lib. 12. inſtit. Moral. cap. 1. quæſt. 3. At affirmatiua ſententia, quæ cenſet profeſſionẽ ſerui eſſe validam etiam inſcio, vel inuito domino, probabilior, & communior eſt. ita docent Archid. cap. *ſi quis incognitus*. 17. quæſt. 2. num. 1. & ibi Turrecr. num. 3. Angel. verbo *Religioſus*. num. 5. Sylueſt. verbo *Religio*. 2. quæſt. 3. Greg. Lopez, leg. 6. in fine tit. 7. p. 1. Leſſius lib. 2. cap. 41. dubitat. 3. num. 31. Probatur, quia nullum inuenitur ius canonicum, quod irritam illam faciat, neque etiam ex natura rei videtur eſſe nulla, cùm vota ſeruorum valida ſint quandiu non irritantur. Dices profeſſionem habere hoc ſpeciale, quòd ſi ſemel rata fuerit, non poteſt à domino irritari, & ideo ſi ratione dominij poteſt herus alia vota ſerui irritare, hoc irritabitur, vt ita dicam, antecedenter, ne herus grauem iniuriam patiatur. Confirmatur ac declaratur, quia quod vni traditum eſt, non poteſt alteri validè tradi, ſeruus autem traditus eſt domino: ergo traditio religioni facta ex natura rei eſt inualida. Reſpondeo herum non poſſe omnia vota ſerui abſolutè irritare, ſed ſolùm ex parte materiæ, quod potiùs eſt vſum, vel actum eorum impedire, quatenus ſuo dominio repugnant, & non ampliùs, quod ſuprà probatum eſt. Sic ergo in præſenti neceſſe non eſt, vt poſſit profeſſionem irritare, nec quòd per ſe irrita ſit, ſed ſolùm ex lege iuſtitiæ ſuſpendi poterit, vt ſic dicam, quoad actualem vſum in his quæ iuri domini repugnant. Poterit ergo dominus non obſtante profeſſione ſeruum repetere, & ſibi, & non religioni ſeruire cogere, argumento cap. *nulli*, cum ſimilibus diſt. 54. nihilominus tamen ille verus religioſus erit, quia extra monaſterium poteſt eſſe verus religioſus, & ſeruare tenebitur caſtitatem, & paupertatem, obedientiam autem cuius vſum habet impeditum, in animi præparatione ſeruare tenebitur: vnde quacunque ratione liber fiat, vel facultatem à domino habeat, ad religionem redire tenebitur. ita colligitur ex variis iuribus cap. *Si quis incognitus* 17. quæſt. 2. vbi ſtatuitur, vt ſeruus incognitus non admittatur intra triennum; ſi verò intra illud tempus à domino non petatur, admitti poſſe ad profeſſionem, nec poſtea reddendum eſſe domino, etiamſi illum quærat, ſed tantùm res quas ſecum attulit. Additur verò limitatio, *Niſi ſit tam longè quòd inueniri non poſſit*: nã tunc quia dominus non cenſetur fuiſſe in mora, & conſequenter nec conſenſiſſe, illi reddendus eſt ſeruus, quamuis profeſſio legitima fuerit. Inde ergo rectè colligimus, & profeſſionem ſerui eſſe validam ſine conſenſu domini, & nihilominus dominum non priuari iure vtendi ſeruo ſuo. Quòd autem poſt triennium priuetur, quando commodè potuit illum repetere, & non fecit, videtur in fauorem religionis introductum ex pia præſumptione, & interpretatione iuris, quòd potuit concedere domino illud tempus ad contradicendum ſub ea lege, vt ſi id omittat iuri ſuo renuntiare cenſeatur. Quod etiã Iuſtinianus Imperator conceſſit in Authent. de Sanctiſſimis Epiſc. §. *ſi ſeruus*. & in Authent. *ſi ſeruus*. de Epiſcop. & cler. & habetur in cap. *ſi ſeruus* 2. diſt. 54. Atque ita ſentiunt Angel. verb. *religioſus* num. 5. & Sylueſt.

An talis profeſſio valida ſit. — *Paludan.* — *Azor.* — Aſſertio ſecunda & communis. — *Archid.* — *Turrecrem.* — *Angel.* — *Sylueſt.* — *Leſſ.* — Probatur. — Inſtantia diſſoluitur. — Quomodo irritare poſſit dominus vota ſerui. — Notandum. Dominus poteſt repetere ſeruum profeſſum. — Limitatio. — *Vide authẽt. de Monach. §. de ſingulis. & Nou. 5. cap. 2.*

religio 2. quæſt.3. qui referunt Hoſtienſ. & alios. Vnde vt Dominus cenſeatur conſentire; ſatis eſt, quòd ſciat, & non contradicat; ex iiſdem iuribus, & doctoribus. Vnde in dicto cap. *Qui verè*. 16. quæſt. 1. vbi Latinè dicitur *ſine licentia*. Græcè habetur, *ſine conſcientia*. quia in fauorem religionis tacitus conſenſus eſt.

4. Quæri verò poteſt an poſſit ſatisfieri domino poſt profeſſionem ſerui iam factam, dando illi pretium, ita vt veluti cogatur ad vendendum ſeruum; & è contrario, an poſſit herus cogere religionem, vt ſibi redimat ſeruum iuſto pretio datum, & nolle perſonam ſerui iam religioſi. Ad priorem partem reſpondeo dominum cogi non poſſe ad ſeruum ſuum vendendum, ſeu redimendum, quia, vt ſupponimus, non præceſſit eius conſenſus, nam ſi præceſſiſſet ille, ſufficeret, nec eſſet neceſſaria redemptio. Quòd ſi fortè conſenſit in profeſſionem, ſub ea conditione vt pretium ſibi ſoluatur, tunc poterit quidē cogi ad acceptandum pretium, non tam ratione profeſſionis, de qua hìc agimus, quàm ratione pacti. Quòd ſi conſenſus non præceſſit, nec culpa præcedere potuit in hoc præcisè, quòd ſeruum non prohibuit profiteri, quia vel non potuit, vel certè non tenebatur niſi intra tempus à iure præſcriptum: ergo nullo titulo cogi poteſt ad vendendum ſeruum ſi nolit. Et confirmatur, quia ante profeſſionem factam non poteſt cogi vendere ſeruum vt religioſus fiat: ergo nec poſt factam profeſſionem, quia illa per iniuriam facta eſt; ex iniuria autem nemo debet fructum aut ius aliquod acquirere, alioqui daretur locus fraudibus, & deceptionibus. Ad alteram verò partem ſub diſiunctione reſpondendum videtur, nam ſi religio bona fide & ignorans conditionem ſerui, illum recepit, non cogetur illum redimere, ſed reddere domino petenti, quia neç ratione iniuriæ, nec ratione rei acceptæ tenetur, cùm ſatis ſit reddere rem ipſam: nec etiam in pœnam, quia culpa defuit, & quia nullum inuenitur ius imponens illam pœnam. Si autem ſcienter & cum iniuria domini ſeruus admiſſus eſt, videtur cogenda religio ad reddendum pretium, ſi herus contentus ſit, & in honorem religionis, & in ſatisfactionem domini, quia aliquod grauamen illius eſt habere ſeruum religioſum. Et ita tenet Syluest. cum Raymundo citans cap. *ſi ſeruus* 1. diſt.54. vbi eſt ſermo de Epiſcopo ordinante ſeruum. Quod autem ibi dicitur de duplicata ſatisfactione, non cenſeo extendendum ad præſentem cauſam, quia pœna eſt. Neque inuenio aliquam pœnam ipſo iure latam in prælatum religionis in hoc delinquentem, vel ſuſpenſionem vel excommunicationem ferendam in dict. cap. *generalis* d. 54.

Duplex difficultas.

Reſolutio ſecundæ difficultatis.

Reſolutio ſecundę difficultatis.

Quæ pœna imponatur recipienti ſeruum.

CAPVT VII.

Vtrùm libertas à matrimonij vinculo ad profeſſionem neceſſaria ſit.

1. Altera conditio ad profeſſionem requiſita ſolet aſſignari, vt perſona quæ profeſſionem emittit ſit libera à vinculo, vel obligatione matrimonij conſummati: nam ſi ſolum ratum ſit, non impedit quominus liberè poſſit quilibet coniugum profeſſionem emittere, cùm per illam vinculum talis matrimonij diſſoluatur, vt nunc ſupponimus, & infrà probandum eſt. Sermo ergo tantùm eſt de matrimonio conſummato, quod impedire cenſetur profeſſionem. Dixi autem neceſſarium eſſe, vt ſit liber *a vinculo, vel obligatione*, quia non ſemper eſt neceſſarium, vt vinculum diſſolutum ſit (quod fieri non poteſt niſi per mortem alterius coniugis,) ſed ſatis erit ſi coniux ſit liber in perpetuum ab obligatione talis matrimonij, id eſt, ab obligatione reddendi debitum. Et hac ratione ſi alter coniux adulteretur, alter liberè poteſt religionem profiteri, cap. *Agathoſa* 27. quæſt. 2.& cap. *Veniens*, & cap. *Gaudemus*, de conuerſ. coniug. & idem exiſtimo quoties cauſa perpetui diuortij interceſſit, & per Eccleſiam declarata eſt, interuenit enim eadem ratio, vt magis ex ſequentibus conſtabit. Oportet ergo vt & matrimonium, & obligatio eius integra ſit.

Notatio.

In quo ſenſu procedat quæſtio.

Et nunc vlteriùs aduertere oportet, tribus modis poſſe aliquem ſic ligatum profiteri poſt tale matrimonium, eóque durante. Primò abſque licentia alterius coniugis, ſecundò de licentia eius, & illo etiam ſuam conuerſionem iuxta ius requiſitam promittente. Tertiò de licentia coniugis manentis in ſeculo abſque vlla conuerſione. In primo caſu certum eſt profeſſionem eſſe nullam; ita enim manifeſtè colligitur ex cap. *quidam*, de conuerſ. coniug. vbi non ſolùm dicitur tale votum non tenuiſſe, ſcilicet quatenus ſolenne fuit, quod eſt dicere profeſſionem non valuiſſe, ſed etiam ratione voti non teneri ad monaſterium redire, de qua poſteriori parte infrà dicam. Idem habetur in cap. *placet*. eod. titulo. 2.

Tribus modis poteſt quæſtio excitari. Primò. Secundò. Tertiò.

Aſſertio prima in primo modo.

Ad reddendam verò rationem huius deciſionis, quærere oportet, an hoc impedimentum ſit ex natura rei, vel ex iure Eccleſiaſtico. Videtur enim primùm dicendum, quia traditio de re aliena ex natura rei nulla eſt; ſed huiuſmodi eſt talis profeſſio: quia, vt ait Paulus 1. ad Cor. 7. *Vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier*: *nec mulier ſui corporis poteſtatem habet, ſed vir*; ergo traditio illa, quæ in tali profeſſione fit, cùm ſit de re aliena, & inuito domino, eſt nulla. Nihilominus exiſtimo ſecluſa lege Eccleſiæ, talem profeſſionem non eſſe omnino ex ſe nullam, ſed perinde fuiſſe de illa iudicandum ex ſola rei natura, ac de profeſſione ſerui facta inuito domino: nam eadem ratio in illa militare poterat; & nihilominùs diximus talem profeſſionem validam eſſe quoad vinculum, licèt quoad vſum ſuſpendatur, quantum dominium alterius in ſeruum ex iuſtitia requirit. Ita ergo dicendum videretur de coniuge, quantum eſt ex vi rationis factæ, quia ſi à coniuge vſus ei debitus non auferatur, quòd vinculum profeſſionis teneat, nihil obſtat dominio eius, vt per ſe conſtat, quia non obſtante tali vinculo, non fraudatur iure ſuo: ſicut votum ſimplex religionis cuiuſlibet coniugis validum eſt, quamuis non poſſit impleri viuente alio, eo inuito: ita ergo & traditio poſſet eſſe valida, quamuis profeſſio, & vſus non poſſet iuſtè religioni concedi, altero coniuge viuente, & inuito. Nec tale vinculum eſſet parui momenti ſi profeſſio valida fuiſſet, vt infrà in tertio puncto manifeſtè conſtabit. 3.

Difficultas, an ſit talis profeſſio nulla ex natura rei, vel ex iure Eccleſiaſtico.

Reſolutio vera.

Completa ergo ratio, ob quam talis profeſſio etiam quoad vinculum non teneat, eſt, quia Eccleſia ita ſtatuit. Quod meritò fecit ad euitanda ſacrilegia, atque etiam diſſidia inter coniuges. Cur autem ita annullauerit hanc profeſſionem, & non profeſſionem ſerui, ratio reddi poteſt, 4.

Redditur completa ratio reſolutionis.

poteſt, vel quia caſus de ſeruo profitente rarus A eſſe poteſt, & ideo ſufficienter iudicatum fuit ei eſſe promiſſum dicto modo. Item ex valore profeſſionis ſerui non redundat in dominum magnum grauamen, in coniugem autem redundat, propter rigoroſam, & quaſi mutabilem obligationem caſtitatis, & ſuo etiam modo propter votum paupertatis, vt ſtatim dicam. Addi etiam poteſt, quòd vinculum inter ſeruum & dominum non eſt ita indiſſolubile, ſicut vinculum matrimonij conſummati, poteſt enim pretio dato ſeruitus tolli, vel aliis modis, & ideo non debuit ob eam rem omnino impediri perpetuum vinculum profeſſionis, quod ſecus eſt in matrimonio.

5. Dubitatio. Sed quæres vnde ſufficienter probetur hanc B irritationem factam eſſe in Eccleſia: nam licèt iura dicant, votum non tenere, intelligi poſſet, non tenere ſimpliciter, ſeu quoad obligationem reddendi debitum, vt ibidem poſtea ſignificatur, cum quo tamen ſtat vt profeſſio fuerit valida, vt ex ſequentibus conſtabit. Reſponſio. Reſpondeo id ſufficienter colligi ex eo, quòd in prædictis iuribus dicitur, non teneri talem perſonam mortuo coniuge ad ingrediendum monaſterium, at ſi profeſſio fuiſſet valida, ex illa ſine dubio huiuſmodi obligatio orivetur. Hanc verò deductionem deſtruit gloſſ. in cap. *quidam*, verb. *non tenetur*, ita illud exponens, id eſt, non debet ab Eccleſia compelli, *Ipſe tamen* (inquit) *peccat ſi non perficit quod vouit, ex quo impedimentum ceſſa-* C *bit.* Gloſſæ interpretatio impugnatur. Veruntamen falſa eſt hæc interpretatio, vt Panormit. & alij notarunt: quod patet Primò. primò ex proprietate verbi, *non tenetur*, quod ſine cauſa Secundò. reſtringitur, vel potiùs detorquetur ad impropriam ſignificationem. Secundò, quia in ipſo textu pro ratione redditur, *quia votum non tenuit.* Tertiò. Tertiò, quia infrà diſtinctè explicatur in quo votum tenuerit, ſcilicet quoad non petendum debitum: ergo in omnibus aliis non tenuit. Quartò. Quartò, quia in cap. *placet*, diſtinctè explicatur, hanc eſſe materiam conſilij, non præcepti. *Dici-* Cæleſt. III. *mus* (inquit Cæleſtinus III.) *ei congruentiùs ad ſalutem eſſe, vt ad monaſterium redeat, ſi verò ad hoc induci non potuerit, ipſam inuitam credimus non co-* Quintò. *gendam.* Quintò id conuincitur manifeſtè ex D gloſſ. vlt. in eod. cap. *placet*: nam talis perſona licèt malè faciat, ſi matrimonium contrahat poſt mortem coniugis, ſi tamen contrahit, factum tenet, quia eius perſona non eſt facta inhabilis ad matrimonium, vt ibidem gloſſa fatetur: ergo ſignum eſt profeſſionem fuiſſe nullam, nam ſi valida fuiſſet, perſonam redderet inhabilem ad matrimonium. Vnde in hoc poſteriori capit. gloſſa illa concedit ibi non fuiſſe votum ſolenne, ſed in priori textu videtur voluiſſe manere obligationem ingrediendi religionem per modum voti ſimplicis religionis, quod etiam falſum eſt, quia talis perſona nunquam promiſit religionem ingredi, ſed ſe tradidit religioni; quòd ſi eius traditio acceptata non eſt, E non relinquitur obligatio ſe iterum tradendi, nec de hac re facta eſt vlla promiſſio, vt in omni alia donatione conſtat, & infrà generatim dicemus de profeſſione inualida.

6. Difficultas orta ex præcedenti dubitatione; an ex profeſſione Hinc verò naſcitur alia difficultas circa prædicta iura, quia docent votum caſtitatis fuiſſe validum, & viuente coniuge obligaſſe ad non petendum debitum, & illo mortuo ad non contrahendum iterum matrimonium; hoc autem eſſe non poſſet, ſi profeſſio fuiſſet valida, quia quod nullum eſt, nullam inducit obligationem; nulla maneat adhuc votum caſtitatis. quando autem profeſſio eſt nulla, etiam votum caſtitatis eſt nullum, quia non fit, niſi vt annexum profeſſioni, & ablato principali, acceſſorium etiam tollitur. Resolutio eſt affirmatiua. Hæc difficultas confirmat verum eſſe quod diximus, hanc nullitatem non eſſe intrinſecam, & ex natura rei, ſed ex iure Canonico: nam ſi priori modo fuiſſet nulla, profectò etiam votum caſtitatis fuiſſet nullum, propter rationem factam, & quia animus vouentis non fuit obligare ſe ad caſtitatem ſeruandam per ſe, ac ſeparatim, vt ſic dicam, ſed ſolùm vt coniunctam ſtatui religioſo. Quia verò Eccleſia eſt quæ fecit hanc profeſſionem inualidam, ipſa potuit non omnino illam annullare, ſed aliquid illius ratum habere, quod ſine præiudicio coniugis, & ſine vllo diſpendio, ſeu incommodo matrimonialis ſtatus validum eſſe poſſet. Huiuſmodi autem eſt votum caſtitatis, cum ea limitatione, quæ de eiſdem iuribus proponitur, neque quoad hoc eſt ſimile de voto ſimplici religionis: nam qui profitetur, non facit vllam promiſſionem in tali religione, & ideò ſi de facto non ingreditur, quia profeſſio non tenuit, non poteſt in eo manere talis promiſſio, quia non poteſt extrinſecùs imponi, & ab intrinſeco non proceſſit: facit autem formalem promiſſionem caſtitatis, quæ in profeſſione quidem habet ſolennitatem adiunctam ex profeſſione, & ideo annullata profeſſione tollitur ſolennitas: nihilominus tamen ipſa promiſſio caſtitatis valida retineri poteſt, quia Eccleſia noluit illam omnino irritare.

7. Non ita in votis paupertatis, & obedientiæ. Probatur. Vnde obiter colligo vota paupertatis & obedientiæ in huiuſmodi caſu omnino irrita facta eſſe, & ad nihil poſtea obligare, quamuis de illis nihil inueniam ab interpretibus adnotatum. Ratio verò eſt, quia in illis iuribus ſolùm de voto caſtitatis mentio fit, & videtur mihi eſſe veluti exceptio quæ firmat regulam in contrarium, & applicari poteſt difficultas tacta, quia annullata profeſſione, annullatur quidquid illi annexum eſt, niſi ex intentione annullantis aliquid relinquatur, hîc autem ſolum votum caſtitatis in dictis iuribus relinquitur: ergo omnia alia inualida fiunt. Et quidem meritò, quia votum obedientiæ in profeſſione ſolùm fit ſecundùm regulam, & ideo ablata regula non eſt quòd maneat; paupertatis autem obligatio multum aliena eſt à ſtatu matrimonij: imò vix habet materiam certam in eo caſu; annullato ſtatu religionis, extra quem regulariter fortè non expedit, votum autem caſtitatis per ſe magis accommodatum eſt, ſeruata proportione pro quolibet ſtatu.

8. Aſſertio ſecunda in ſecundo modo, & ſenſu ſuprà poſito. Probatur. Circa ſecundum modum profitendi, nihil dicendum occurrit: nam certum eſt profeſſionem ab vno coniuge factam de licentia & legitima conuerſione alterius validam eſſe, vt conſtat ex cap. *cùm ſis.* & cap. *ſignificauit*, cum ſimilibus de conuerſ. coniugat. Ratio autem clara eſt, quia talis profeſſio non eſt irrita ex natura rei, neque ex iure canonico: ergo eſt ſimpliciter valida. Minor conſtat ex iuribus citatis: maior etiam à fortiori ſequitur ex dictis in præcedenti puncto, & quia ceſſat omnis iniuria vtriuſque coniugis, quia volenti & conſentienti non fit iniuria. Ceſſat deinde omne periculum, quia vterque conuertitur, vt caſtitatem ſeruet. Denique ceſſat omne impedimentum religioſi ſtatus, quia ex tunc neuter coniugum manet obligatus ad

ad vſum matrimonij : ergo omnibus modis talis profeſſio non ſolùm valida, ſed etiam licita eſt.

Notandum primò. Vnde intelligitur vinculum matrimonij, & vinculum profeſſionis religioſæ, etiam cum votis ſolennibus non eſſe formaliter repugnantia; nam in eo caſu vinculum matrimonij non diſſoluitur, ſed quaſi ſopitur, & impeditur, quoad vſum per vinculum profeſſionis ei ſuperadditum, ſolùmque manet quoad hunc effectum, vt neuter coniugum poſſit aliud matrimonium contrahere, etiamſi per diſpenſationem vel quacunque alia ratione à vinculo profeſſionis liberari contingeret: hoc autem nihil repugnat vinculo profeſſionis; & ideo nihil eſt vnde illa duo vincula habeant formalem repugnantiam ex natura rei, ſed ſolùm illam habent in caſibus à iure expreſſis.

Notandum ſecundò. Quomodo autem conuerti debeat alter coniux vt alter profiteatur, infrà explicabitur, diſputando de voto continentiæ clericorum; idem enim cum propoſitione hîc dicendum eſt. Vbi etiam obiter dicemus an maneat aliqua obligatio in marito, v. g. iam ordinato ad ſubueniendum vxori, ſi in neceſſitate corporali, vel ſpirituali exiſtat. Idem enim quæri poteſt de marito iam profeſſo, idémque cum proportione dicendum eſt. Dico autem, *cum proportione*, quia profeſſus iam eſt mortuus, & ideo minus obligatur, ſempérque ſalua obedientia, & ſub ordinatione ad ſuum ſuperiorem, vt paulo inferiùs dicemus de obligatione ſubueniendi parentibus.

9. Aſſertio tertia in tertio modo ſuprapoſito continens tria puncta. Circa tertium modum profitendi de licentia alterius coniugis ſine conuerſione eius, tria colliguntur ex iure, quorum ratio & concordia nonnullam habet difficultatem. Primum. Primum eſt talem profeſſionem eſſe validam. Secundum. Secundum eſt, nihilominus ſi alter coniugum, qui licentiam dedit, & non fuit conuerſus, ſuum ſocium iam profeſſum petat, illi eſſe reddendum ad vſum matrimonij. Tertium. Tertium eſt, mortuo illo coniuge tenere eum, qui profeſſionem emiſit ad religionem redire. Probatur primum punct. ex iure. Ita colligitur ex cap. *ex parte*, 1. & aliis, de conuerſ. coniug. quamuis enim ibi expreſsè non dicatur illam profeſſionem eſſe validam, dicitur tamen maritum ſic profeſſum, mortua vxore teneri ad religionem reuerti; ad quod tamen non teneretur, niſi profeſſio fuiſſet valida, iuxta dicta in primo puncto. Vnde in eodem c. *ex parte*, apertè ſignificatur ſecundum matrimonium à tali profeſſo factum mortua prima vxore fuiſſe nullum, nam præcipitur ſeparari à ſecunda coniuge, & religionem ingredi: ergo ſupponitur profeſſio valida. Atque in hoc conſentiunt omnes Doctores, paucis exceptis, vt infrà dicam. Ratio eſt, quia nullum eſt ius poſitiuum, quod talem profeſſionem irritet, vt ex dict. cap. *ex parte*, & ex aliis, quæ ſolùm requirunt licentiam, vt valida ſit profeſſio, cap. *Agathoſa* 27. quæſt. 2. & cap. *Qui vxorem* 33. quæſt. 5. imò in c. *conſuluit*, de conuerſ. coniug. ſignificatur, ſufficere conſenſum tacitum, qualis eſt quando ſciente vxore, vir ingreditur religionem, & in ea permanet vſque ad profeſſionem tacitam, vel expreſſam: nam ſi contingat, vt eſt in caſu illius textus) vxorem eo tempore mori, non poteſt maritus ad ſeculum redire, vt ibidem dicitur. Ergo per iura non irritatur talis profeſſio. Vnde rectè colligit Panormit. ibi conuerſionem alterius coniugis, quæ in aliis iuribus poſtulatur, non requiri ad valorem profeſſionis, ſed vt rectè fiat.

10. Aliunde verò ex natura rei non poteſt cogitari inualida talis profeſſio, vt à fortiori conſtat ex dictis, & quia in hoc caſu nulla fit iniuria coniugi, cùm ille conſentiat; & in hoc conueniunt Doctores omnes infra citandi. Probatur etiam ratione. Dubitatio, quæ licentia requiratur. Dubitari verò poteſt an requiratur expreſſa licentia, vel ſufficiat tacita, quæ intelligitur eſſe, quando alter coniux ſcit factum alterius, & non prohibet: nam Panormit. in cap. 1. de conuerſ. coniug. num. 7. quem ſequitur Syluest. *Matrimonium* 8. quæſt. 12. §. 4. ſignificant non ſufficere talem conſenſum, donec per mortem coniugis tacentis confirmatum ſit, iuxta cap. *conſuluit*, de conuerſ. coniug. Reſolutio, & ſententia authoris. Ego verò exiſtimo illum conſenſum ſufficere ad valorem profeſſionis, quod ex eodem cap. *conſuluit* colligo: nam propterea non poteſt vxoratus in illo caſu mortua vxore ducere aliam, vt ibi dicitur, nimirum, quia profeſſio valida fuerat. Nec enim veroſimiliter dici poteſt ab eo puncto, quo mortua fuit vxor, cœpiſſe eſſe validam, cùm antea non fuiſſet, nihil enim referret mors vxoris ad nouum valorem tribuendum profeſſioni, niſi nouus viri conſenſus, & ſufficiens ſignum eius acceſſiſſet. Mors ergo illa ſolùm operatur, quòd iam repeti vir non poſſit, cùm tamen antea poſſet, licèt profeſſio fuiſſet valida, iuxta ea quæ ſtatim dicemus. Confirmatur. Et confirmatur, nam ſecundùm commune ius talis conſenſus ſufficere ſolet in caſibus ſimilibus, vt ex multis decretis ſumi poteſt 20. q. 1. & 2. & ſumitur ex regulis iuris, 27. in 6. *Scienti & conſentienti non fit iniuria*, addita 43. *Qui tacet, conſentire videtur*; erit ergo talis profeſſio valida.

11. Difficultas circa ſecundum punctum. Hinc verò naſcitur difficultas circa ſecundum punctum: nam ſi coniugi manenti in ſeculo facta non eſt iniuria, cur ei repetenti ſuum coniugem reddendus eſt? Nam reſtitutio ſolùm habet locum vbi præceſſit iniuria, vel in re ipſa exiſtit. Declaratur, nam ille ceſſit iuri ſuo, & aliunde ſtatim acquiſitum fuit Deo, & religioni per profeſſionem: cur ergo priuanda eſt religio iure acquiſito, quod ſimul illi donauit, quantum ad ipſum ſpectabat coniux qui licentiam dedit. Reſolutio. Nihilominus ita hoc ſtatutum eſt in c. 1. de conuerſ. coniug. vbi Alex. III. in prædicto caſu ita concludit. *Dicimus quòd niſi vxor ad religionem tranſierit, aut perpetuò caſtitatẽ ſeruare promiſerit, vir poteſt, & debet de monaſterio reuocari.* Quo textu non obſtãte aliqui antiqui fortaſſe moti ratione dubitandi propoſita dixerunt, ſi licentia ſit valida, nunquam poſſe reuocari coniugem profeſſum: Interpretatio aliquorum in hac parte. Pontificem autem in eo textu loqui quando licentia per vim vel metum extorta eſt, iuxta cap. *accedens*, eod. tit. Reiicitur. Veruntamen hæc opinio ab omnibus ſtatim citandis reiicitur, quia reuera diuinat, imò loquitur contra expreſſa verba textus, *de licentia, & permiſſione vxoris*, quæ ſupponitur valida, aliàs nulla fuiſſet ratio dubitandi, an maritus reddendus eſſet vxori, cùm profeſſio omnino fuiſſet nulla.

12. Limitatio aliquorum. Nihilominus aliqui propter difficultatem tactam, hanc deciſionem limitant, quia vel coniux, qui licentiam dedit, ſciebat ius, ſtatuens, vt vnus coniugum profiteri non poſſet ſine alterius conuerſione, vel illud ignorabat: in hoc poſteriori caſu dicunt procedere deciſionem Alex. III. quia tunc ratione ignorantiæ non poteſt in tali coniuge præſumi voluntas vouendi perpetuam caſtitatem, aut religionem; & ideo non cogitur ad vouendum, & quia aliàs permitti non debet liber permanere in ſeculo ſine ſuo coniuge, illi reddendus dicitur. At verò ſecluſa ignoran

ignorantia negant dicti auctores coniugem profeſſum poſſe reuocari, ſed potiùs alium eſſe cogendum, vt ipſe etiam voueat, vel profiteatur ſecundùm iura, quia tacitè, & virtualiter id promiſit, quando licentiam dedit ſciens ius, ad quod talis obligatio ſequitur; nam qui vult antecedens, virtute vult conſequens. ita refert gloſſa in cap. *qui vxorem* 33. quæſt. 5. & videtur ſequi, nam ponit hanc opinionem vltimo loco, & non refellit, expreſſiùs tenet gloſſa in cap. *Agathoſa* 27. quæſt. 2. & in cap. *ſeriatim* 22. d. & in cap. *ex parte* 1. de conuerſ. coniug. Et eandem opinionem ſequitur Panormit. in dict. cap. 1. num. 5. & Syluest. verb. *Matrimonium* 8. Angelus verb. *Matrimonium* 4. num. 9. & Soto in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 4. in fine. Vide Turrecrem. in cap. *quod Deo* 33. quæſt. 5.

13. Non placet limitatio facta. Primò. Hæc verò limitatio mihi non placet, quia Alexan. III. abſolutè, & indiſtinctè reſpondet, vbi autem ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, præſertim vbi ratio non cogit, nec eſt aliud decretum, in quo illa limitatio fundari poſſit: hîc autem omnia hæc concurrunt, vt facilè conſideranti patebit, & ex dicendis ampliùs conſtabit. Secundò. Præterea ignorantia iuris rarò, aut nunquam in iure ipſo præſumitur, quomodo ergo credibile eſt propter ſolam ignorantiam iuris abſolutè, & ſine vlla diſtinctione reſpondiſſe Pontificem, reſtituendum fuiſſe virum illum vxori ſuæ nulla facta mentione, vel examinatione talis ignorantiæ. Tertiò. Præterea ſicut citati auctores reprehendunt eos qui textum illum exponebant de licentia extorta per metum, quia de ſuo hoc habebant ſine fundamento in textu qui ſimpliciter dicit, *de licentia & permiſſione vxoris*; ita nos arguere poſſumus dictos auctores, cùm exponunt, loqui textum de vxore ignorante, de ſuo etiam loqui ſine fundamento in textu, qui ſimpliciter dicit, *Monaſterium ingreſſus, profeſſionem fecit vxore in ſeculari habitu remanente, nec tranſeunte ad religionem, aut perpetuam caſtitatem vouente.* Deinde gratis etiam dicitur præſumi vxorem vouere caſtitatem, aut religionem, eo quòd ſciat ius hoc præſcribens, tum quia fieri poteſt vt ipſa nolit implere tale ius, ſed ſolùm dare licentiam, vt alter videat quid facere poſſit, aut debeat, vel relinquendo prælatis eam curam, vt ipſi videant an talem profeſſionem debeant admittere. Imò in hoc non videtur vxor multum peccare, quia non inducit maritum ad talem profeſſionem faciendam, ſed ſolum quantum in ipſa eſt, permittit, (hoc enim verbo vtitur ibi Pontifex) non tamen tenetur facere omne id, quod neceſſarium eſt, vt maritus licitè profiteatur, nec etiam tenetur contradicere, aut reſiſtere, quia hoc non ſpectat ad officium eius: cur ergo præſumendum in illa eſt tale votum continentiæ, & religionis? Quòd ſi illud ſufficienter non præſumitur, certè ad illud emittendum cogi non poteſt propter ſcientiam iuris magis quàm ſi illam non habuiſſet, quid enim illa refert? Imò etiamſi in eo peccaſſet, non propterea cogi poſſet, non eſt enim hæc pœna proportionata tali culpæ.

14. Reſolutio, & ſentent auct. Exiſtimo ergo deciſionem Alex. III. per ſe intelligendam eſſe, & non ratione alicuius accidentis, quale eſt ignorantia, timor, vel dolus. Fundarique ſolùm in hoc quòd licet coniux licentiam dederit, ſi non vouit, non poteſt ad vouendum cogi; nec cenſetur vouiſſe, eo quòd licentiam dedit, quia hæc duo non ſunt per ſe connexa. Et licèt ius ſtatuat, vt illa licentia non habeat effectum, niſi vxore ipſa vouente, ſi tamen hoc ius ſeruatum non eſt, non propterea debet alter compelli; quia illa tranſgreſſio iuris magis eſt in prælato, vel in altero coniuge profitente, quàm in alio, qui licentiam dedit: vel ſi in eo etiam fuit aliqua culpa, illa non eſt pœna proportionata, vt dicebam, neque vllo iure inuenitur impoſita. Si autem coniux, qui in ſeculo manſit, non cogitur vouere, æquum eſt, vt ei reddatur coniux, ne liber in ſeculo manens relinquatur in periculo viuendi cum iniuria creatoris. Vnde fit reſolutionem hanc ſolùm habere locum quando alter coniux nihil vouit, nam ſi feciſſet votum ſimplex religionis, & poſtea illud implere nollet, ſed repetere ſuum comparem, non eſt illi dandus, ſed potiùs ille cogendus eſt, vt ſuum votum impleat, vt omnes fatentur, & eſt per ſe ſatis notũ. Quin potiùs etiamſi non religionem, ſed caſtitatem ſimpliciter voueat, non poterit repetere ſuum coniugem, tum quia non poteſt licitè ab illo debitum petere, tum etiam quia in dict. cap. 1. expreſsè dicitur, *Nec perpetuam continentiam vouente.* Tunc ergo potiùs ille compellendus eſt, vt ſuum votum ſeruet. Quòd ſi ſit ſenex, illud ſatis eſt, etiam ſecundùm ius cap. *cùm ſis*, & cap. *vxoratus*, eod. tit. Si autem eſt iuuenis, non eſt per tale votum iuri ſatisfactum, & ideo dubitant doctores, an poſſit ab Eccleſia compelli, religionem ingredi. Et omiſſis variis ſententiis quæ in Panormit. videri poſſunt dict. cap. 1. mihi videtur ſimpliciter non poſſe compelli ad religionem, ſed ſolùm ad ſeruandum quod promiſit, & ad eam clauſuram, quæ ad tollendam ſuſpicionem, vel periculum ſufficiat. Atque reſolutionem ſumo partim ex gloſſa in dict. cap. *vxoratus*, partim ex Innocentio in dict. cap. 1. & fauet etiam Calderinus.

Limitatio. Dubium. Reſolutio illius.

15. Difficultas ſpecialis. Prima ſententia. Diſputant autem doctores, an in eo caſu poſſit is qui licentiam dedit, nullum tamen votum religionis, vel caſtitatis perpetuæ emiſit, ſuum coniugem repetere? & Calderinus ait non poſſe, propter difficultatem tactam, ſcilicet, quia ille iam renuntiauit iuri ſuo, & ideo non videtur habere ius repetendi. Ait verò poſſe implorare officium iudicis, ipsúmque iudicem illi debere ſuum coniugem reddere ex vi illius cap. 1. De conuerſ. coniug. Quod fortaſſe ad formam fori contentioſi refert, res tamen ipſa eôdem reuolui videtur, nam illo modo ſufficienter quis petit coniugem ſuum, & obligat iudicem, vt illum ſibi reddere debeat. Eſt autem accommodatus ille loquendi modus ad reſpondendum in forma difficultati propoſitæ; conceditur enim eum non poſſe ſuo iure hoc poſtulare, nihilominus poſſe petere, vt Eccleſiaſticum ius circa ſe obſeruetur. Innocentius verò ſimpliciter concedit poſſe hunc repetere coniugem ſuum, quia hoc videtur ei dicto canonico iure conceſſum. Nec contra illud obſtat difficultas propoſita, nam quantumcunque ille voluerit ſuo iuri renuntiare, Eccleſia non vult illam renuntiationem acceptare, niſi ſub ea conditione, vt ipſe etiam conuertatur, quæ conditio ex voluntate ipſius ſemper pendet, & ideò ſi illam implere non vult, renuntiatio manet non acceptata, atque ita non habet effectum: neque quidquam obſtat, quominus ille retineat ius ſuum, quod poſtulare poſſet. Et hoc ſignificauit Alex. III. cùm dixit, *Niſi vxor ad religionem tranſierit, aut perpetuam*

Secũda ſententia, & probabilior.

tuam caſtitatem ſeruare promiſerit, vir poteſt & debet de monaſterio reuocari. Et ideo etiam nihil obſtat ius, quod per profeſſionem acquiſitum videtur Deo, & religioni, quia non potuit ei maius ius acquiri, quantum ad actualem profeſſionem, vt ſic dicam, vſum, & retentionem coniugis profeſſi, quàm ſub ea conditione, ſi alter coniux conuerti voluerit, cùm renuntiatio eius aliter acceptata non ſit, quia non poteſt religio aliter acceptare profeſſionem, quàm ei per Eccleſiam concedatur, vt ex ſuperioribus conſtat. Nec denique obſtat quòd per talem profeſſionem coniugi facultatem concedenti non fuit facta iniuria, ſatis enim eſt quòd non fuerit priuatus iure ſuo, quia, vt dictum eſt, eius renuntiatio non eſt aliter acceptata. Quod quidem non fit ab Eccleſia in fauorem eius, ſed in fauorem, vt ita dicam, pudicitiæ, & caſtitatis coniugalis, nam cum illius læſione vel periculo morali, non placet ſeparatio alterius coniugis. Atque ita poteſt facilè ſententia Innocentij defendi, & quidquid ſit de forma exterioris fori; quæ ad me non pertinet, in foro conſcientiæ non eſt dubium, quin talis coniux poſſit petere ab alio cohabitationem, & debitum, quia ex interpretatione, vel modo acceptationis iuris licentia illa ſolùm fuit ad profeſſionem faciendam, ſaluo ſuo iure, quod eſt ad petendum: vnde fit, vt alter reddere teneatur, & monaſterium ſimiliter obligetur eum reſtituere, ſeu liberam facultatẽ ei facere, quamuis propter ſcandalum vitandum id fieri debeat auctoritate Eccleſiaſtici iudicis competentis.

Iudicium Auth. pro hac ſecunda ſentent.

16. Supereſt dicendum de tertio puncto, quod abſolutè ſpectatum non habet difficultatem: nam ſi profeſſio valida fuit, & impedimentum eſt ablatum, nihil eſt quod ab hac obligatione reuertendi in religionem excuſet. Item ſi alter coniux, qui licentiam dedit, quocunque tempore vellet conuerti, alter tenetur vel in monaſterio permanere, vel ad illud reuerti, ſi exiiſſet: ergo idem eſt, ſi coniux de medio tollatur, per ſe loquendo, & ablatis impedimentis, quæ per accidens attingere poſſunt. Dubitabit verò fortaſſe aliquis, an in eo caſu teneatur ille profeſſus redire ad eandem religionem, vel ſatis ſit redire ad aliam, etiam laxiorem: nam aliquando profeſſio indebito modo facta non obligat cum tanto rigore. Nihilominus reſpondeo teneri ad eandem religionem redire, nam profeſſio valida ad totum obligat, ad quod poteſt obligare, quia in totum valida eſt, & non tantùm in parte, quia non eſt maior ratio de vna parte, quàm de alia. Confirmatur, nam votum ſimplex religionis factum de tali religione in particulari ad illam obligat, & non impletur in laxiori, & è conuerſo, ſi fortaſſe ad illam non obligat, quia in ea impleri non poteſt, neque ad laxiorem obligat: ergo pari ratione votum ſolenne factum in particulari religione ad illam in particulari obligat, neque in laxiori impletur, vel è conuerſo, ſi ad illam in particulari non obligaret, non eſſet cur ad alias obligaret. Denique hoc ex iure communi probari poteſt auctoritate negatiua, quia nullum eſt Eccleſiæ decretum ſtatuens vt talis profeſſio in religione laxiori poſſit obſeruari. quod argumentum erat in præſenti ſufficiens, quia ex natura rei non poterat hoc eſſe licitum, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt. Vnde quòd in profeſſione tacita aliquando hoc liceat, eſt ex ſpeciali permiſſione, vel diſpenſatione Eccleſiæ, vt infrà videbimus,

Reſolutio circa tertiũ punctum. — Dubitatio ſpecialis. — Reſponſio. Probatur primò. — Secundò. — Tertiò. — Notatio.

A quæ in præſenti non inuenitur. Quin potiùs in citatis iuribus ſignificatur oppoſitum, nam in cap. *ex parte*, compellendus dicitur ſic profeſſus, vt muliere demiſſa ad ſuum monaſterium reuertatur, & in cap. *conſuluit*, dicitur in eo caſu non poſſe aliquem dimittere habitum quem aſſumpſit.

CAPVT VIII.

Vtrùm Epiſcopus, vel in alia dignitate conſtitutus poſſit religionem profiteri.

ALiud libertatis genus in perſona, quæ profeſſionem emiſſura eſt, ſolet requiri; nimirum, vt libera ſit ab Epiſcopali obligatione, vel dignitate: nam Epiſcopus per ſe, & ſua voluntate, non poteſt profeſſionem emittere. Dico autem, *per ſe, & ſua voluntate*, quia de licentia Papæ poterit profiteri, quia per illam licentiam ab ſpeciali obligatione liberatur. Quæ omnia habentur in cap. *niſi cùm pridem*, de renunt. & ſumuntur ex cap. *licèt*, de Regular. quibus locis omnes interpretes hoc docent, & D. Thom. 2. 2. quæſt. 185. artic. 4. Sot. lib. 10. de Iuſtit. quæſt. 2. art. 4. & Sylueſt. *religio* 2. quæſt. 8. Angel. verb. *religioſus*. num. 12. Circa quam reſolutionem dubitari poteſt in primis, de quo Epiſcopo intelligenda ſit: poteſt enim eſſe Epiſcopus tantùm electus, & nondum confirmatus, vel poteſt eſſe iam confirmatus, nondum verò conſecratus: poteſt item eſſe electus confirmatus, & conſecratus. Vel denique eſſe poteſt conſecratus tantùm, & cum nulla Eccleſia deſponſatus: vel certè licèt aliquando deſponſatus fuerit, poteſt iam per renunriationem legitimam à Papa acceptatam quaſi diuortium factum eſſe. Reſolutio ergo poſita maximè, atque indubitanter locum habet in Epiſcopo confirmato, & conſecrato, & actualiter habente ſuam Eccleſiam cuius curam gerit: nam de hoc maximè loquitur dict. cap. *niſi cùm pridem*, & in eo præcipuè locum habet omnis ratio, quæ in hoc impedimento aſſignari poteſt, vt videbimus. De alio verò extremo, vera mihi videtur pars contraria, ſeu negatiua, nam Epiſcopus electus, niſi ſpeciali, ac perſonali præcepto prohibitus ſit, optimè poteſt religionem profiteri. Probatur, tum quia ille nondum eſt Epiſcopus ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, id eſt, electus, quod potius eſt futurum eſſe Epiſcopum, quàm iam eſſe: dicta autem iura loquuntur de Epiſcopo ſimpliciter, imò cap. *niſi cùm pridem*, apertè loquitur de Epiſcopo iam deſponſato ſuæ Eccleſiæ. Tum etiam, quia Epiſcopus electus etiamſi acceptauerit, poteſt ſua voluntate liberè retrocedere antequam confirmetur, & Epiſcopatum nolle, quia nec perſeuerare promiſit, neque vllo præcepto cogitur, vt ſumitur ex cap. *inter corporalia*, & gloſſa ibi verb. *confirmatus*, de tranſlat. Epiſcop. ergo etiam poteſt ſi velit religionem ingredi, & profiteri.

1. Aſſertio prima. — Notandum. — De quo Epiſcopo procedat aſſertio poſita. — Aſſertio ſecunda. Quid de Epiſcopo ſolum electo.

De Epiſcopo autem iam confirmato, nondum verò conſecrato, poteſt eſſe maior dubitandi ratio. Primò, quia etiam hic Epiſcopus videtur eſſe tantùm ſecundùm quid, cùm Epiſcopus magis ſit nomen ordinis, quàm iuriſdictionis; iura autem quæ de hoc impedimento loquuntur, videntur reſtringenda ad Epiſcopos ſimpliciter, & omnibus modis conſummatis: nam quoad hanc partem

2. Aſſertio tertia. Quid dicendum de Epiſcopo confirmato, & non conſecrato. — Rationes dubitandi pro parte negatiua.

partem videtur hæc materia odioſa, vtpote tollens libertatem. In contrarium verò eſt, quia Epiſcopus ſemel confirmatus iam eſt verè Epiſcopus, & ſponſus talis Eccleſiæ, & ideò dicunt iura illum iam habere iuriſdictionem, cap. *tranſmiſſam*, de electione, dicunt etiam illud eſſe veluti matrimonium ſpirituale vatum, quod per conſecrationem conſummatur, cap. *licèt*, de tranſlat. Epiſc. ergo comprehenditur ſub dicta generali regula cap. *niſi cùm pridem*, quod apertè videtur definitum in cap. *inter corporalia*, de tranſlat. Epiſc. vt dicitùr, *Sicut Epiſcopus conſecratus ſine licentia Epiſcopi Romani ſuam non debet Eccleſiam derelinquere, ſic nec electus confirmatus, cùm non debeat in dubium reuocari, quin poſt electionem & confirmationem canonicam inter perſonas eligentium & electi, coniugium ſit ſpirituale contractum.* Et infrà dicitur non eſſe maius vinculum inter Epiſcopum conſecratum cum ſua Eccleſia, quàm inter Epiſcopum confirmatum, & ideo idem ius in vtroque ſeruandum eſſe. Ex quibus intendit Innocent. III. concludere Epiſcopum confirmatum, etiamſi conſecratus non ſit, non poſſe cedere Epiſcopatui, neque ad alium tranſire, niſi ex licentia Romani Pontificis. Hinc autem rectè colligitur non poſſe etiam ad religionem tranſire, nam ob hanc cauſam idem Innocent. III. in dict. cap. *niſi cùm pridem*, negat Epiſcopum poſſe tranſire ad ſtatum religioſum, inconſulto Romano Pontifice, quia non poteſt ſuam Eccleſiam deſerere. Atque hæc pars ſine dubio vera eſt. Et ad difficultatem in contrarium dicendum eſt, Epiſcopi nomen, non minùs propriè ſignificare paſtorale munus, quod ex ſe conſecrationem requirit, quàm ipſam ordinis dignitatem, & in præſenti præcipuè accipi ratione muneris Epiſcopalis.

Pro parte affirmatiua.

Pars affirmatiua eſt vera.

Ad rationem.

3. Dices, Epiſcopus tantùm confirmatus æquiparatur ei qui matrimonium tantùm contraxit, dict. cap. *licèt*; ſed qui matrimonium ratum contraxit, & non conſummauit, liberè poteſt ad religionem tranſire: ergo & Epiſcopus confirmatus. Reſpondetur negando conſequentiam, nam Innocent. III. in dict. cap. *inter corporalia*, vult quoad hoc fortius eſſe vinculum ſpirituale, quàm carnale, & æquè indiſſolubile eſſe ſpirituale coniugium tantùm ratum, ac conſummatum per conſecrationem. Item eſt differentia, quia religio eſt perfectior ſtatus, quàm matrimonium; eſt autem minus perfectus, quàm Epiſcopalis. Denique Epiſcopale munus ad bonum commune, & regimen animarum ordinatur, & ideo ex ſe præfertur priuato commodo quod per ſtatum religioſum intendi videtur.

Inſtantia.

Solutio.

4. Hinc verò per argumentum à contrario colligi poteſt, Epiſcopum conſecratum, ſi nullius Eccleſiæ Epiſcopus ſit, non contineri ſub hac prohibitione, ſed poſſe liberè religionem ingredi ſi velit, quia in eo ceſſat tota ratio huius prohibitionis, ſcilicet, quia Epiſcopus non poteſt cedere Epiſcopatui, aut ſuam ſponſam deſerere, vel quia vinculum ſpiritualis coniugij indiſſolubile eſt propria auctoritate: hæc autem omnia ceſſant in hoc Epiſcopo, quia neque habet Eccleſiam, cui cedat, vel ſponſam, quam deſerat, & quia vinculum iam ſupponitur legitimè diſſolutum, quando Epiſcopatui renuntiauit. Eſt ergo tunc veluti factum diuortium, & perſona illa eſt quaſi vidua: ergo poteſt liberè religionem ingredi. Accedit quòd Innoc. III. in d.c. *inter corporalia*, inde probat conſecrationem nihil addere vinculo confirmationis, quòd poteſt ſola ſine Epiſcopatu reperiri, *vt in eo* (inquit) *qui oneri renuntiauit Epiſcopali, non honori*: ergo ſentit conſecrationem per ſe ſolam nullum afferre vinculum, vel impedimentum. Denique ex d.c. *niſi cùm pridem*, ſolùm colligitur Epiſcopum non poſſe ſua auctoritate renuntiare Epiſcopatui, vt ingrediatur religionem; ergo vbi neceſſarium non eſt renuntiare Epiſcopatui, nihil eſt quid impediat. Eſt ergo hoc ſine dubio verum, eum qui legitimè renuntiauit Epiſcopatui, eſſe omnino liberum in ordine ad profeſſionem emittendam.

Aſſertio quarta quid de Epiſcopo conſecrato.

Aliquando verò poteſt contingere, vt aliquis Epiſcopus videatur carere ſponſa, non quia Epiſcopatui renuntiauerit, ſed quia fortaſſe tota illa Eccleſia, vel prouincia à fide defecit, ſicut nunc videmus plures Epiſcopos à ſuis Epiſcopatibus relegatos: vel etiam videtur ita accidere in Epiſcopis titularibus, qui non conſecrantur niſi titulo alicuius Eccleſiæ, quam ſemper reſpiciunt vt ſponſam, etiamſi illi inſeruire, & cohabitare non poſſit, eo quòd ab infidelibus occupata ſit. De his ergo non cenſeo eſſe eandem rationem, ſed comprehendi ſub dicta lege, & impedimento, quia licet videantur ſeparari à ſua ſponſa, quoad torum, vt ſic dicam, non quoad vinculum: vnde in c. *poſt tranſlationem*, de renunt. verſ. *cæterùm*, etiam in eo caſu, in quo Epiſcopus non poteſt proficere in regimine paſtorali propter rabiem perſecutionis, ſuperioris auctoritas poſtulatur, vt poſſit ad monaſticam vitam deſcendere. In hoc etiam conſideratur id quod eſt per ſe, ſcilicet vinculum, & obligatio, non quod eſt per accidens, quale eſt quòd propter impedimenta extrinſeca non poſſit obligatio illa executioni mandari. 5.

Aſſertio quinta. Quid de Epiſcopo titulari, vel relegato.

Vt autem huius impedimenti ratio, & qualitas magis explicetur, dubitari poteſt, an hoc impedimentum tale ſit vt irritet profeſſionem. Videtur enim ita eſſe dicendum. Primò, quia vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia iure diuino indiſſolubile eſt, vt affirmat Innoc. III. in d. c. *inter corporalia*, & ideò ait quandocunque diſſoluitur, non humana, ſed diuina auctoritate diſſolui, ſcilicet auctoritate Pontificis, quæ diuina eſt, cùm ipſe ſit Chriſti vicarius, cui ex inſtitutione diuina talis diſſolutio reſeruata eſt: ergo ſecluſa auctoritate Pontificis, non poteſt eſſe valida profeſſio Epiſcopi, quia non poteſt eſſe valida Epiſcopatus renuntiatio. Et confirmatur ex c. *licèt*, de Regul. vbi in hoc æquiparatur tranſitus Epiſcopi ad religionem cum tranſitu ab vna religione ad aliam; ſed profeſſio facta in religione laxiori, ab eo qui in arctiori eſt profeſſus, nulla eſt, ſi fiat ſine legitima licentia ſuperioris: ergo ſimiliter, &c. Ratio autem vtriuſque eſt, quia qui ſe tradidit alicui, & iam non eſt ſui iuris, non poteſt validè ſe alteri tradere. 6.

Dubitatio, an hoc impedimentum ſit irritans.

Rationes pro parte affirmatiua.

Nihilominus non cenſeo eſſe hoc impedimentum irritans omnino profeſſionem, ſed tantùm prohibens, atque etiam impediens vſum eius. Vt autem hoc explicem & probem, aduerto duo hîc eſſe diſtinguenda, ſcilicet, profeſſio, & renuntiatio Epiſcopatus, ſeu diſſolutio vinculi ſpiritualis, quod eſt inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam. Quoad hoc ergo ſecundum certum eſt, talem profeſſionem eſſe inualidã, id eſt, non habere talem effectum, quod probat ſufficienter prima ratio 7.

Reſolutio eſt negatiua.

Notandum pro explicatione.

ratio in contrarium propoſita; ſiue hoc ſit, quia Epiſcopale vinculum propriè, & in rigore eſt indiſſolubile iure diuino, id eſt, ex immediata inſtitutione diuina, ſiue ſit indiſſolubile ex voto ſpeciali ipſius Epiſcopi, cuius diſpenſationem ſibi Pontifex reſeruauit, vt D. Thom. & Sot. ſuprà citati, ſignificant: ſiue id ſit, quia ex Eccleſiaſtico præcepto tale intercedit pactum inter Eccleſiam & Epiſcopum, vt Epiſcopus omnino obligetur, & ſe priuet poteſtate reſcindendi contractum, quod nobis probabilius videtur, vt ſuprà diximus, ſatiſque eſt, vt iure diuino dicatur prohibitum Epiſcopo cedere Epiſcopatui iure ſuo: nam in ſenſu compoſito (vt ſic dicam) id eſt, ſuppoſito tali genere contractus, illud eſt contra ius diuinum, & naturale. Hinc igitur rectè concluditur, quantumuis Epiſcopus profiteatur religionem, non propterea manere liberum onere Epiſcopali, atque adeò quantum ad hoc nullam eſſe profeſſionem. Et hoc modo dixit Innocent. in dict. cap. *niſi cùm pridem*, & ſi pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinem aduolare, ita tamen aſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas, abſque noſtra permiſſione volatum.

8\. Nihilominus tamen profeſſio ipſa quoad ſubſtantiam ſuam intelligi poteſt valida ſine hoc effectu, & in hoc ſenſu dicimus eſſe validam quoad vinculum, licèt non omnino quoad vſum. Probatur quoad priorem partem, quia non eſt inualida ex natura rei, neque ex iure poſitiuo: ergo eſt valida. Probatur maior, quia ſi ex natura rei eſſet inualida, maximè quia non poteſt eſſe valida, niſi diſſoluat vinculum inter Epiſcopum, & Eccleſiam, nulla enim alia ratio excogitari poteſt; illud autem verum non eſt, quia vinculum profeſſionis, & vinculum Epiſcopale, non ſunt formaliter repugnantia: ergo poteſt eſſe validum vinculum profeſſionis, etiamſi aliud non diſſoluat. Antecedens patet, quia quando religioſus profeſſus aſſumitur ad Epiſcopatum, non tollitur prius vinculum, ſed ſuperadditur aliud, & ſimul manent: ergo ſignum eſt non eſſe formaliter repugnantia: ergo licèt mutetur ordo & priùs inducatur vinculum Epiſcopale, & poſtea religioſum, poterunt ſimul manere quantum eſt ex natura rei. Et quoad hoc eſt magna differentia inter tranſitum religioſi ad laxiorem religionem, & Epiſcopi ad ſtatum religioſum, nam religioſus non poteſt eſſe ſimul validè profeſſus in duabus religionibus, Epiſcopus autem poteſt ſimul eſſe religioſus & Epiſcopus. Item dum profeſſus religioſus religioni laxiori ſe tradere vult, offert Deo aliquid minùs gratum ipſi, & ſimpliciter minus bonum, quia incompoſſibili maiori bono; & ideo ſicut votum quod non eſt de meliori bono, validum non eſt, ita neque illa profeſſio: at verò Epiſcopus profeſſionem faciens non offert Deo aliquid minùs gratum, ſed ſimpliciter aliquid melius, quia offert quoddam bonum per ſe optimum, & meliori non repugnans, cùm ſimul eſſe poſſit cum Epiſcopatu, & ſimpliciter melius ſit eſſe Epiſcopum, & religioſum, quàm Epiſcopum tantùm.

Probatur prima pars.

Notandum; religioſus non poteſt validè profiteri in duabus religionibus.

9\. Tandem id declaro exemplo matrimonij carnalis: diximus enim ſuprà profeſſionem factam durante matrimonio conſummato, etiam ſine debita licentia, non eſſe nullam ex natura rei, quia illa duo vincula matrimonij & religionis non ſunt formaliter repugnantia, & quia poteſt habere ſuum effectum quaſi formalem in huiuſmodi coniugato, etiamſi quoad plenum vſum maneat impedita. Ita ergo in præſenti dicendum eſt, iam enim oſtenſum eſt illa duo vincula, Epiſcopale, & religioſum, non eſſe formaliter repugnantia, & facilè oſtendi poteſt, perſonam Epiſcopi non eſſe incapacem formalis effectus profeſſionis. Quod patet diſcurrendo per ſingula vota: nam de caſtitate conſtat, poſſe ad illam nouo titulo obligari; paupertatem autem poteſt de nouo promittere, quia nec quoad obligationem, nec quoad actualem obſeruantiam ſtatui eius repugnat; vnde non eſt dubium quin poſſit, & licitè, & validè ſimplex votum paupertatis emittere. In obedientia autem videtur eſſe nonnulla maior difficultas, expedietur autem facilè ſi duo conſiderentur. Vnum eſt ad ſubſtantiam religioſi ſtatus ſatis eſſe habere obedientiam, & obligationem in animi præparatione. Aliud eſt poſſe dari aliquem vſum & exercitium obedientiæ non repugnans muneri Epiſcopali. Sic ergo non eſt Epiſcopus ſimpliciter incapax voti obedientiæ, etiam emiſſi, ſeu emittendi poſt Epiſcopatum acceptum. Denique eodem modo non eſt incapax Epiſcopus illius traditionis quæ per profeſſionem fit, ſaltem quoad tranſlationem dominij, ſeu proprietatis, vt ſic dicam, in religionem. Quod per hunc effectum rectè explicatur: nam facta illa traditione per profeſſionem, ſi talis perſona renuntiet poſtea Epiſcopatui cum debita facultate, eo ipſo ſtatim incipiet teneri ad obſeruantiam regularem, quod non repugnat: ergo non eſt incapax talis perſona formalis effectus profeſſionis: non eſt ergo cur ex natura rei ſit inualida.

Declaratur exemplis.

Oſtenditur diſcurrendo per vota.

Hinc verò probatum relinquitur, quod ſecundo loco dicebamus, talem profeſſionem eſſe impeditam quoad vſum, hoc enim habet ex natura rei, ſuppoſita conditione talis perſonæ, quia non poteſt per profeſſionem priuare ſuam Eccleſiam iure, quod in ipſam, eiúſque actiones habet, quia non poteſt profeſſio diſſoluere ſpirituale vinculum inter Epiſcopum & Eccleſiam, & ideo neceſſariò profeſſio illa manet impedita quoad omnem vſum religionis, qui Epiſcopali muneri repugnat, ſicut in exemplo de profeſſione coniugis ſeruata proportione apparet. Atque hinc tandem probari facilè poteſt altera pars, nimirum hanc profeſſionem non eſſe irritam iure Eccleſiaſtico quoad ſubſtantiam ſuam, ſed ſolùm quoad hunc effectum diſſoluendi Epiſcopale vinculum, nec tollendi eius onus, & obligationem: nullum enim eſt in iure verbum ex quo ampliùs colligi poſſit, vt patet ex dict. cap. *niſi cùm pridem*, & d. cap. *licèt*, & ſimul cum ſequenti difficultate meliùs declarabitur. 10.

Probatur ſecunda pars reſolutionis poſitæ.

Oritur tamen ex dictis noua difficultas circa hoc punctum, nam videtur ſequi hanc profeſſionem in Epiſcopo non ſolùm inualidam non eſſe, verùm etiam neque illicitam, quia ex ſe mala non eſt, quid enim habet contra rectam rationem, aut contra debitum Dei honorem, cùm per illam aliquid ſimpliciter melius, & Deo gratius offeratur? Si autem ex ſe mala non eſt, cur per Eccleſiam prohibetur? Addo nullum eſſe Eccleſiaſticum ius, quod ſatis apertè hanc profeſſionem prohibeat, nam in dict. c. *licèt*, quod videtur in hac re expreſſiùs loqui, pro regula ſolùm ponitur, 11.

Difficultas an ſit illicita talis profeſſio.

ponitur, vt nullus abſque licentia Romani Pontificis præſumat occaſione quacunque deſerere præſulatum, vt oſtenſum eſt, validè fieri poſſe, illa certe prohibetur ex vi illius regulæ.

12. Communis ſententia affirmat. Nihilominus communis ſententia, vt diximus, eſt, prohibitum eſſe Epiſcopo religionem profiteri. & ita colligunt ex d. cap. *licèt*, gloſſ. Innocent. Panormit. & omnes qui pro eodem dicunt, tranſire ad religionem, & deſerere Epiſcopatum illa de cauſa, nullus autem meminit illius caſus, in quo retento Epiſcopatu aliquis fiat religioſus per veram profeſſionem. In quo ſignificant hunc caſum non eſſe moralem, nec ſecundùm Eccleſiæ conſuetudinem, quod ſatis eſt vt non liceat; item quia eſt indebitus ordo, cùm dignitas Epiſcopalis altior ſit. Vnde *Innoc. III.* Innocent. III. in dict. cap. *niſi cùm pridem*, *Facilius*, inquit, *indulgetur vt monachus ad præſulatum aſcendat, quàm vt præſul ad monachatum deſcendat.* Denique conſiderato modo aſſumendi religioſum ſtatum, & quæ ad illum neceſſaria ſunt, ſecundùm præſentem Eccleſiæ conſuetudinem, facilè intelligitur, hoc fieri non poſſe, nec decere. Ac denique conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ita prohibitionem hanc declarauit, quia probabile etiam eſt hoc non ſolùm eſſe malum, quia prohibitum, ſed ex ſe eſſe inordinatum, quia is qui ſecundùm præſentem ſtatum eſt incapax munerum, & actionum alterius ſtatus, non poteſt conuenienter hunc poſteriorem ſtatum aſſumere, ſi non poteſt deſerere priorem. In quo eſt magna differentia inter hos duos ſtatus, Epiſcopalem, & religioſum, quando contrario ordine aſſumuntur: nam quando aliquis priùs fit religioſus, tunc capax eſt munerum illius ſtatus; & quando poſtea fit Epiſcopus, etiam poteſt exercere munera, ad quæ per Epiſcopatum obligatur. Et licèt ex parte impediatur ab actuali vſu religioſi ſtatus, id non eſt inconueniens, quia fit propter perfectiorem ſtatum. Quando verò è conuerſo priùs fit Epiſcopus, & poſtea religioſus manens Epiſcopus, accipit ſtatum inferiorem, cuius vſum habere non poteſt, quod inordinatum eſſe videtur. Nec ſatis eſt dicere aſſumi tunc ſtatum religioſum propter perfectionem quaſi habitualem, tum quia ſtatus eſt propter vſum, & ideo qui eſt incapax vſus, non debet accipere ſtatum, tum etiam, quia ſi aliquid perfectionis ex aſſumptione illius ſtatus adiungi poſſe videtur, per vota ſimplicia paupertatis, vel obedientiæ, vel per animi præparationem, & deſiderium ſuppleri poteſt. Meritò ergo talis profitendi modus non permittitur.

13. Vltima dubitatio. Quid dicendum de profeſſis in vna religione. Poſſet verò hîc vlteriùs inquiri, an quilibet ſtatus perfectior impediat valorem profeſſionis in religione; quia verò nullus eſt ſtatus perfectior ſimpliciter profeſſione, ſeu religioſo ſtatu in tota ſua latitudine ſumpto, niſi ſtatus Epiſcopalis: ideo ſolùm poteſt illa quæſtio locum habere intra ſtatum religioſum, comparando ſtrictiorem ad laxiorem, & ita pertinet quæſtio ad diſputationem de tranſitu ab vna religione ad aliam, quam infrà trademus. Nunc autem ſupponimus profeſſionem in vna religione impedire profeſſionem non ſolùm in laxiori, ſed etiam in æquali, ídque non ſolùm ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed etiam ex natura rei, vt probabiliùs exiſtimamus: profeſſio autem in vna religione non impedit profeſſionem in altiori, quia in hoc ſequitur naturam voti, quod non impedit melius bonum. Atque hinc facilè expeditur quod vltimò circa hanc conditionem inquiri ſolet, an extendatur ad inferiores prælatos præter Epiſcopum: quod tractat D. Thom. 2. 2. quæſt. 189. artic. 7. & ibi interpretes. Panormit. cum aliis in dict. cap. *licèt*, Sylueſt. & Angel. ſuprà, & omnes vno vel alio excepto conueniunt hoc impedimentum non habere in inferioribus locum. Ratio D. Thomæ eſt; quia illi non obligantur ſpeciali voto perpetuo ad paſtorale munus, & ideo nulla indigent diſpenſatione Papæ: poſſunt ergo ſine licentia Papæ relinquere dignitatem, vel beneficium, & religionem profiteri. Addendum verò eſt hoc nullo iure illis eſſe prohibitum; imò cap. *licèt*, de Regular. ſpecificam mentionem faciens de Epiſcopis, & Archiepiſcopis, planè ſignificat, inferiores omnes illa licentia non indigere. An verò hi clerici inferiores debeant licentiam petere à ſuis Epiſcopis, ſuprà tractatum eſt, cùm de voto in genere ageremus, tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 10. vbi diximus in his requiri licentiam petitam, quamuis non obtentam: ídque docent communiter Theologi, & Canoniſtæ, quos latè refert Sanch. in Decal. lib. 4. de Voto cap. 25. num. 48. Vnde conſtat talem licentiæ petitionem ad ſummum eſſe neceſſariam propter quandam decentiam, & bonum ordinem, non verò ad valorem profeſſionis. Quid de Prælatis Epiſcopo inferioribus.

Specialis verò ratio dubitandi eſt de quibuſdam Abbatibus immediatè ſubiectis ſummo Pontifici, & habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem: nam ſi petant licentiam à Papa, & non obtineant, non poterunt ingredi religionem, quia Papa poteſt impedire ingreſſum, quamuis alij Epiſcopi non poſſint; ſi verò expectare debent conſenſum Papæ, iam erunt æquales in hoc Epiſcopis. Propter quod ita ſentit Hoſtienſ. in dict. cap. *licèt*. nam cùm ſint veri prælati, & iuriſdictionem habeant Epiſcopalem, & exemptam, aliquando ſolent nomine Epiſcoporum comprehendi: ergo mirum non eſt, quòd in præſenti Epiſcopis æquiparentur. Nihilominus in rigore cenſeo non æquiparari, quia inter illa duo cogitari poteſt medium, vt ſi Papa petitioni eorum nihil reſpondeat, tunc enim profiteri poterunt licentia petita, & non obtenta, vt ſenſit Panormit. ſuprà, citans Ioan. Andr. in cap. *cùm non ſtat*, de Regul. iuris in 6. Fortaſſe his prælatis ſufficiet licentiam petere à ſuo Archiepiſcopo, vel ab illo Epiſcopo cui de iure deberent eſſe ſubiecti, ſi non eſſent exempti, nam in ſuum commodum videntur poſſe non vti exemptione in eo caſu, in quo nullum dignitati præiudicium fieri videtur. 14. Specialis difficultas eſt, de quibuſdam habentibus iuriſdictionē Epiſcopalem. Reſolutio. Notandum.

CAPVT IX.

Vtrùm obligatio filij ad parentem, vel alia ſimilis profeſſionem impediat, vel potius per eam tollatur.

Svpponimus ſolam patriam poteſtatem, vel ſubiectionem filij, ſeu obedientiam parenti debitam, non impedire liberam filij profeſſionem, quia in his quæ ad Deum pertinent, atque adeò in votis emittendis, maximè poſt pubertatem (ita enim nunc loquimur) filius eſt ſui iuris, vt ſuprà oſtenſum eſt, & ideo 1.

D. Hieron. Aſſertio veriſſima. de hoc negotio agens dixit Hieron. epiſtol. 4. ad Nepotian. *Per calcatum perge patrem.* Solùm ergo ſupereſt quæſtio de caſu ſpeciali, in quo pater grauiter indiget ope filij: & hoc modo inter conditiones ad profitendum neceſſarias ponitur libertas ab ſpeciali obligatione ſubueniendi, vel obſequendi parentibus, nam cum hoc debito, vel obligatione profiteri nemo poteſt. De quo puncto videnda ſunt ſuprà dicta de ingreſſu religionis, nam illa neceſſitas impedit profeſſionem, quæ primum ingreſſum impedire valet: nec de hac obligatione, ſeu gradu neceſſitatis hîc plura dicere neceſſe eſt. Solùm ergo addendum eſt, licèt hæc cauſa ſit ſufficiens ad obligandum ſub mortali, nec profeſſio fiat, non tamen eſſe ſufficientem ad irritandam illam, ſi fiat, vt eſt communis ſententia; quam tenet Nauar. lib. 3. Conſil. titul. de Regul. Conſil. 26. aliàs 3. Sanchez in Decal. lib. 4. de Voto. cap. 20. num. 10. Leſſ. lib. 2. cap. 41. dubit. 3. num. 34. & alij. Et ratio eſt, quia talis profeſſio non eſt irrita ex ſolo iure naturali, vt à fortiori patet ex his; quæ in ſimilibus, in ſuperioribus diximus, quia talis perſona non eſt incapax illius obligationis, quæ per profeſſionem religioſam ſuſcipitur, quamuis fortaſſe non poſſit ſtatim illam exequi, de quo mox dicemus: neque etiam inuenitur ius canonicum, quod talē profeſſionem irritam faciat.

Dubium in hac materia an filius profeſſus teneatur ſuccurrere parentibus, &c. Hinc verò naſcitur dubium, ſi non obſtante hoc debito aliquis profiteatur, an poſt profeſſionem teneatur ſuccurrere parentibus, relicto, ſi opus ſit, religioſo habitu, ſeu ſtatu, quantum ad actualem obſeruantiam & obedientiam, & an ab ipſis parentibus iuſtè repeti poſſit. Videtur enim ita eſſe aſſerendum. Pro parte affirmatiua. Primò. Primò, quia hoc eſt conſentaneum iuſtitiæ, & pietati, quibus religio repugnare non poteſt. Secundò. Secundò à ſimili de profeſſione coniugum; nam ſi coniux poteſt repetere comparem indebitè profeſſum, quia habet ius in illum, quo non potuit priuari per profeſſionem; cur non poterit pater reuocare filium, in quem habebat actuale ius? non enim magis potuit ſuo iure priuari, & ob eandem cauſam manebit filius in conſcientia obligatus, & religio etiam ad reddendum illum, vel ſufficienter parentibus eius ſubueniendum. Tertiò. Tertiò, quia filius ſic profitendo facit iniuriam patri: ergo non poteſt illi prodeſſe, vt liberetur ab obligatione, quam antea habebat.

2. Pro parte negatiua. Primò. In contrarium autem eſt, quia per profeſſionem perſona cenſetur ciuiliter mori; ergo etiam per profeſſionem liberatur omni obligatione ciuili, aut humana, quia cum morte omnia finiuntur. Et ideo exemplum quod de coniugibus afferebatur, vel non eſt ſimile, vel in quo eſt ſimile, oppoſitum perſuadet, quia vel in eis profeſſio valida non eſt ſine licentia facta, vel ſi fiat cum licentia, & valeat in rigore, ceſſat obligatio in profeſſo, quamuis in alio caſu Eccleſia aliud prouideat ex officio ſuo, quod in præſenti cum fundamento dici non poſſet. Secundò. Confirmatur tandem, quia aliàs, etiamſi quis profeſſus eſſet eo tempore, quo parentes non indigebant, propter exortam poſtea parentum neceſſitatem, teneretur relicta religione parentibus ſubuenire, quia etiam non potuiſſet illos priuare iure ſuo. Conſequens eſt falſum, & contra doctrinam Sanctorum, vt videre licet, præſertim in Baſilio, regula 32. ex fuſioribus. vbi inquit omnem affectionem, & curam erga parentes exercendam eſſe, quia hæc ad viuos ſpectant, non ad mortuos, inter quos religioſi computantur: vnde concludit eos ab omni prorſus huiuſmodi debito liberos eſſe.

Hoc dubium tractari ſolet à Doctoribus, tam 3. de illo caſu, in quo neceſſitas parentis antecedit profeſſionem, quàm de illo, in quo ſubſequitur: & quamuis prior tantùm in rigore ad hunc locum pertineat, tamen quia commodè ſeparari non poſſunt, de vtroque dicemus. Quidam enim nihil inter hos duos caſus diſtinguendum putant, & in opiniones extremè contrarias diuiſi ſunt. Prima opinio. Prima ergò opinio dicit in eo caſu filium iam profeſſum, ſolùm obligari ad ſubueniendum parenti, ſeruata obedientia, & profeſſione religioſa: tenebitur ergo à ſuo prælato facultatem petere, & illa obtenta, & habitu, ac religione retenta, ei ſubuenire prout potuerit; ſi autem ſuperior facultatem neget, alter excuſabitur. ita ſentit D. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4. ad 4. & quodlib. 3. art. 6. vel 16. & quodlib. 10. art. 9. D. Thom. quibus locis licèt non apertè diſtinguat inter illos duos caſus, tamen indiſtinctè, & ſine exceptione loquitur. Probatur. Et ratio eius vniuerſalis eſt, quia in religione profeſſus reputatur iam quaſi mortuus mundo, & ideo non debet ſe iterum occaſione parentum negotiis ſecularibus implicare. Quæ ratio variis modis confirmari, & declarari poteſt. Confirmatur primò. Primò, quia per profeſſionem validam maior obligatio inducitur, quia eſt ad Deum, quàm ſit illa, quæ eſt ad parentes; vnde illa ſpectat ad primum præceptum primæ tabulæ; hæc ad primum præceptum ſecundæ tabulæ. Secundò. Secundò confirmatur, quia religioſus iam non habet voluntatem propriam, neque eſt ſui iuris, & ideo iam non eſt capax talis obligationis: ſicut vxoratus non poteſt inuita vxore illam relinquere, vt ſubueniat parenti; quia iam ſui corporis poteſtatem non habet: ſi quis etiam ſe in ſeruum vendidit, vel alio iuſto titulo ſeruus effectus eſt, non poteſt inuito domino illum relinquere, vt patri ſubueniat: ergo ſimiliter in præſenti. Tertiò. Tertiò confirmatur, quia commune bonum religionis præferendum eſt priuatis incommodis vnius, vel alterius parentis; at verò ſi ianua, vel occaſio religioſis aperiatur, intrà incommoda & perturbationes, & interdum etiam ſcandala oriri facilè poſſunt: nam etiam monialis egredi cupiens monaſterio, titulo, & colore ſubueniendi parentibus, ab eo exiret: expedit ergo vt hæc ianua omnino claudatur. & hanc opinionem ſequitur Lyra, Matth. 5. & Abul. Matth. 4. q. 12. Alenſ. 3. p. q. 33. memb. 4. art. 1. & plures, quos ſequitur Sanchez lib. 4. de Voto. cap. 20. num. 17.

4. Secunda opinio. Alij è contra indiſtinctè affirmant teneri filium profeſſum ad ſubueniendum parenti in neceſſitate conſtituto, etiam inuito prælato, & relicto habitu, ſi neceſſe ſit; quamuis neceſſitas parentis profeſſioni ſuperuenerit. Inter eos autem qui ita ſentiunt eſt diuerſitas, nam quidam ſentiunt ad hanc obligationem ſufficere eam grauem neceſſitatem parentis, quæ ſi antea fuiſſet, obligaret filium ad non profitendum. quod ſentit Maior in 4. diſt. 38. quæſt. 16. vide ibi Richard. Henric. quodlib. 6. vel 12. q. 18. Medin. quæſt. 3. de Reſtitut. fol. 19. Adrian. quodlib. 1. artic. 3. ad 7. & quodlib. 2. quæſt. 1. ſine argumen. Anchar. de poteſtate Papæ. quæſt. 5. artic. 1. *Maior. Richard. Henr. Medin. Adrian. Anchar.* Fundamentum. Et fundamentum eſſe poteſt, quia profeſſio non potuit præiudicare parenti, nec

Limitatio.

nec priuare illum iure ſuo, vt ſuprà argumentabamur. Alij verò hoc limitant ad caſum extremæ neceſſitatis: nam tunc aiunt ſufficere petitam licentiam, licèt non obtineatur; in quacunque autem minori neceſſitate, quantumuis graui, putant procedere priorem ſententiam. ita tenet Caiet. 2. 2. quæſt. 111. art. 4. qui ita exponit D. Thom. & eum ſequuti ſunt multi ex modernis Theologis. Ratio eius eſt, quia extrema neceſſitas præfertur omni voto, & obligationi, præſertim humanæ, vel voluntate propria aſſumptæ. Ratio verò alterius partis, eſt eadem quæ tacta eſt.

D.Thom. Caiet. Probatur.

Notatio; nõ eſt quæſtio de extrema neceſſitate.

5. Ne verò tot diſtinctionibus confundamur, hanc omittamus, quæ in hac materia ſemper mihi diſplicuit, vt ſuprà inſinuaui, tractando de primo ingreſſu, non quia primum huius membrum de extrema neceſſitate falſum ſit, ſed quia eſt impertinens; nam illa obligatio non eſt ſpecialis ad parentes, ſed ad omnes proximos, vt Caiet. fatetur, & ideo meritò D. Thom. nullam illius ſpecialem mentionem fecit. Fundamentum autem illius partis eſt, quia tunc prælatus irrationabiliter eſt inuitus, & rem iniquam præcipit, aut neceſſarium prohibet. Hac enim de cauſa poſſumus alienum accipere, inuito domino, vt proximo extremè indigenti ſubueniamus; & ſeruus inuito hero poteſt illi ſubuenire; & maritus poteſt relinquere vxorem nolentem, vt ei ſubueniat. Omiſſa ergo neceſſitate extrema, difficultas præſens ſolùm verſatur de illa neceſſitate, quæ in alio homine exiſtens non obligaret, nec ſufficeret, quæque ante profeſſionem obligaret filium ad non profitendum, an etiam obliget poſt profeſſionem factam.

Tertia opinio duas partes includens.

Probari poteſt prima pars.

6. Eſt ergo tertia opinio quæ diſtinguit duos caſus ſuprà poſitos, quando neceſſitas parentum anteceſſit profeſſionem, vel ſubſequuta eſt; & in priori affirmat teneri filium ad ſubueniendum parenti, etiam inuito prælato, & relicta religione, ſi opus ſit. Ratio huius partis eſſe poteſt, quia filius tunc profitendo fecit ſpecialem iniuriam parenti, ratione cuius manet ſemper obnoxius eidem obligationi. nec enim potuit per ipſammet actionem iniurioſam ab illa liberari, hoc enim omni rationi, & iuſtitiæ repugnat. Declaratur etiam, nam cùm illa perſona iam eſſet actualiter obnoxia illi obligationi, non potuit ipſa aliter ſe tradere religioni, niſi cum illo onere: ergo non obſtante traditione profeſſionis, manet ſemper illa obligatio, nec acquiritur ius religioni ad impediendam executionem eius. Et hoc confirmat exemplum de coniuge ſuprà poſitum, & melius exemplum de ſeruo, qui ab hero repeti poteſt, vt ſibi ſeruiat, non obſtante profeſſione.

Probatur ſecunda pars.

7. In altero verò caſu concordat hæc opinio cum prima, poteſtque ex dictis eius fundamentum ampliùs explicari; quia quando pater non eſt in neceſſitate, tunc filius non eſt ita actualiter obligatus ad obſequium eius, vt ob eam cauſam teneatur non profiteri, quia illud præceptum affirmatiuum eſſet, & non obligat pro ſemper: tunc ergo nullam facit iniuriam parenti, ex qua naſci poſſit ſpecialis obligatio. Rurſus ex vi illius quaſi habitualis obligationis, quæ eſt in filio, quando pater in neceſſitate non exiſtit, licèt filius in præparatione animi præparatus eſſe debeat ad ſubueniendum patri, ſi indiguerit, prout ipſe potuerit; non tamen tenetur ex vi illius obligationis ſe conſeruare in eo ſtatu, in quo poſ-

A ſit parenti ſubuenire, ſi fortè ad neceſſitatem deuenerit; eſſet enim hoc magnum grauamen, quod nulla poteſt ſufficienti ratione fundari, quia filius non tenetur theſaurizare parenti, quia non tenetur, per ſe loquendo eum alere; ergo propter caſus contingentes, qui non veniunt in conſiderationem, vel prouidentiam humanam, quandiu probabiliter non iam imminent, non tenetur filius ſe ſeruare in eo ſtatu, in quo poſſit parenti ſubuenire, aliàs non poſſet omnes diuitias contemnere, nec poſſet in longiſſimas regiones diſcedere, nec in deſertum abſcondi, vbi nihil de parente ſciat, quæ B planè abſurda ſunt, & planè contra communem vſum. Sic igitur quando parens non indiget, poteſt filius abſolutè ita ſe tradere religioni, ſuámque voluntatem ita abdicare, vt iam ſit omnino impotens ad ſubueniendum parenti, aliquid agendo contra ſtatum, vel religionem ſuam. Vnde licèt poſtea oriatur parentis neceſſitas, non aget contra præceptum ſubueniendi parentibus, ſi hoc omittat, quia ei non permittitur, quoniam inuenit eum impotentem, & præceptum affirmatiuum non obligat, niſi eum, qui poteſt. Et hoc confirmant exempla ſuprà adducta de ſtatu coniugij, aut ſeruitutis, qui poſſunt dici ſtatus impotentiæ reſpectu parentis, quando ei ſubuenire non poteſt ſine præiu- C dicio obligationis coniugij, aut ſeruitutis. Et hanc opinionem tenuerunt Angel. verb. *Religioſus* num. 32. vbi vtramque partem variis iuribus & rationibus bene confirmat, & citat Nicolaum de Lyra Matth. 15. eúmque in omnibus ſequutus eſt Sylueſter verb. *Religio* 6. quæſt. 9. qui ita etiam interpretatur opinionem D.Thomæ. Idem tenet Nauarr. in Summa c. 14. n. 14. & Comment. 3. de Regular. num. 48. Tolet. lib. 5. cap. 5. Leſſ. lib. 2. cap. 41. dubit. 3. num. 34. & alij.

Angel. Sylueſt. Nauar. Tolet.

8. Hæc tertia opinio eſt cõmunior, & probabiliſſima.

Hæc vltima opinio mihi videtur probabiliſſima, multúmque rationi conſentanea, & ſi attentè legantur auctores, eſt communior inter illos: nam qui indiſtinctè dicunt teneri filium D profeſſum ad ſubueniendum parenti, à fortiori hoc dicent, quando neceſſitas parentum anteceſſit profeſſionem. Qui verò indiſtinctè negant filium ad hoc teneri niſi ſeruato ſuo ordine religionis, nihil de illo ſpeciali caſu dicunt, vt patet ex D. Thom. Caiet. & aliis, & ideo veriſimillimum eſt eos loquutos eſſe de religioſo legitimè, & debito modo profeſſo, cui ſuperuenit neceſſitas parentis: nam de alio caſu potiùs ſupponunt filium non debere fieri religioſum. Mihi ergo hæc opinio placet, oportet tamen rem totam diſtinctiùs exponere.

E

Quænam ſit obligatio filij ſubueniendi parenti grauiter egenti, ſi imminente iam illa indigentia profeſſus eſt.

9. Prima reſolutio quatuor partes continens.

Dico ergo primò, quando filius profeſſus eſt religionem cum iniuria parentis iam exiſtentis in graui neceſſitate, tenetur petere facultatem ad ſubueniendum illi, & religio, ſeu prælatus, tenetur eam dare: ſi autem neget, & aliud remedium commodum non ſit, poteſt etiam licentia non obtenta ſubuenire parenti, ſecluſo ſcandalo, vel notabili indecentia religioſi ſtatus. Quæ omnes particulæ & circunſtantiæ

notandæ ſunt, quia in re morali ſunt maximè neceſſariæ. Prima ergo pars apud omnes, & in omni caſu certa eſt, nam obligatio ad parentes non extinguitur omnino per profeſſionem religionis, cùm ſit intrinſeca, naturalis, & honeſtiſſima. Vnde quando Baſilius, vel alij Sancti per exaggerationem videntur dicere oppoſitum, intelligendi ſunt per ſe ac regulariter, vel quando cura parentum reuera eſſet perfectioni contraria: non eſt autem huiuſmodi quando eſt recta ratione regulata. Nec etiam quoad hoc obſtat, quòd profeſſio ſit quædam ciuilis mors, quia ſicut non tollit naturalem vitam, ita neque intrinſecam, & naturalem obligationem omnino auferre poteſt. Manet ergo in religioſo hæc obligatio naturalis: ergo ad minimum tenetur facultatem petere à ſuo ſuperiore ad implendam illam, quia nullo meliori modo poteſt illam implere; nec verò poteſt licitè hunc modum prætermittere, quando actio, per quam parenti ſubueniendum eſt, iuxta religioſum inſtitutum ſine facultate ſuperioris fieri non poteſt, quia cùm illa perſona iam religioſa ſit, debet ſeruare ſuum inſtitutum, quantum poſſit ſine præiudicio alterius obligationis naturalis; in præſenti autem nullum ſequitur ex petitione talis facultatis.

Probatur prima pars.

10\. Secunda pars de obligatione religionis ad concedendam talem facultatem, videtur mihi indiſtinctè, & in vniuerſum vera, & ad minimum probari argumentis tertiæ ſententiæ: nam religio iniuriam fecit parenti, recipiendo filium tali obligationi iam obnoxium: ergo non potuit acquirere ius in filium (vt ſic dicam) contra ipſum parentem: ergo non poteſt propter ſuum ſeruitium, vel vtilitatem eum impedire, quominùs parenti ſuccurrat: ergo tenetur facultatem concedere. Dices: Fieri poteſt, vt bona fide religio illum admitteret; ideóque parenti non fecit iniuriam. Reſpondeo hoc eſſe accidentarium, nam in re facta eſt iniuria, licèt operans ob ignorantiam excuſatus fuerit à culpa, & ideo ſemper tenetur (vt ſic dicam) ratione rei acceptæ, etiamſi excuſetur ratione acceptionis. Sed quid ſi ex tali exitu religioſi, magnum detrimentũ religionis ſequatur: durum eſt enim obligare tunc religionem ad dandam talem facultatem. Quid etiam ſi religio ipſa velit ſubuenire parenti, & non dare facultatem filio? Reſpondeo incipiendo ab hoc ſecundo, non eſſe dubium quin poſſit id facere; tunc enim eo ipſo ceſſat neceſſitas parentis: nam, vt ſuprà dixi, diſputando de primo ingreſſu, vera neceſſitas reſpectu filij non eſt, niſi quando nullus eſt alius, qui poſſit, & velit ſubuenire parenti: in illo autem caſu iam eſt alius; ceſſat ergo neceſſitas, & conſequenter obligatio, quæ intelligi ſemper debet exiſtente neceſſitate. Vnde ad aliam partem reſpondeo primùm, ſi detrimentum religionis ſolùm eſt carentia talis perſonæ, & omnis commodi, quod ex illa poſſet religioni prouenire, hoc non eſſe conſiderabile, quia religio nunquam acquiſiuit ius in talem perſonam cum iniuria parentis, & illud non eſt detrimentum priuatiuum, vt ſic dicam, ſed merè negatiuum. Si verò aliud eſſe cogitetur (quod vix poteſt contingere moraliter loquendo) tunc ſuſcipiet in ſe religio onus filij; non enim debet cum præiudicio tertij damnum ſuum vitare. Quòd ſi caſus ita reſtringatur, vt etiam ipſa religio dicatur non habere facultatem ſufficientem ad ſubueniendum parenti, tunc habere poſſet locum prudens arbitrium, an cum tanto detrimento ſuo teneatur quaſi reſtituere alienum. Ego verò exiſtimo moraliter non poſſe contingere talem excuſationem.

Probatur ſecunda pars traditæ reſolutionis. — *Inſtantia.* — *Diluitur.* — *Duplex dubium.* — *Reſpondetur ad ſecundum.* — *Ad primũ.*

11\. Tertia pars aſſertionis poſitæ continetur in illo verbo, *Si aliud remedium commodum non ſit.* Cenſeo enim teneri huiuſmodi religioſum tentare omnia media quæ moraliter, & commodè poſſunt, vt ſeruata obedientia, & obligatione ſuæ religionis, parentis neceſſitati ſubueniat. Itaque ſi intra religionem manens, & religioſè viuens poteſt ex eleemoſynis, vel aliunde parenti ſubuenire, non poteſt religionem dimittere; cùm medium neceſſarium non ſit. Imò in eo caſu nec ſuperior tenebitur facultatem dare ad talem exitum, ſed ſolùm ad actiones neceſſarias ad ſatisfaciendum prædictæ obligationi. Quod ſi fortè iudicauerit hoc non expedire religioni, tunc tenebitur perſonæ concedere aliquem viuendi modum in quo poſſit ſuæ obligationi ſatisfacere, vt in ſecundo puncto dictum eſt. Deinde ſi neceſſarium ſit extra clauſuram religionis viuere, fieri autem id poſſit habitu retento, non eſt maior licentia procuranda niſi in eo caſu, in quo religioni non iudicetur expediens aliquem cum habitu religionis extra religionem diutius viuere. Itaque ea tantùm facultas petenda eſt, quæ & fini intento ſit ſatis, & religioni minimùm noceat; vtrique enim tenetur ſatisfacere, quantùm poſſit perſona in tali ſtatu conſtituta. Quòd ſi hæc facultas cum hac iuſtificatione petita à ſuperiore aliquo modo denegetur, curandum omninò eſt vt non poſſit per ignorantiam iuris, aut facti excuſari, vtriuſque perfectam probationem ſeu informationem illi tribuendo. Si autem in ſua ſententia perſtiterit, ad ſuperiorem prælatum vſque ad Generalem, recurrendum eſt. Imò ſi de dimittenda religione agitur, exiſtimo neceſſarium eſſe ad ſummum Pontificem accedere, & licentiam poſtulare, quia ipſe eſt ſupremus prælatus omnium religionum, & quia vbi diſpenſatio, vel facultas obtineri poteſt, non eſt temerè aliquid agendum contra obligationem ſtatus religioſi. Omnia autem hæc intelliguntur cum illo addito, ſi commodè fieri poteſt, in quo duo continentur; vnum eſt vt recurſus ad ſuperiorem, vel Papam non ſit adeò difficilis, vt moraliter poſſit reputari impoſſibilis: quia nemo cum tanto onere obligatur ad facultatem procurandam, præſertim quando aliunde obligatio naturalis vrget. Aliud eſt, vt non ſit periculum in mora, alioqui illud non eſſet morale remedium. Dixi etiam, *ſi de dimittenda religione agitur*; quia ſi aliis remediis occultè poteſt religioſus ſuum habitum, & ſtatum retinens neceſſitati parentis ſubuenire, faciliùs poterit id agere petita facultate, & non obtenta à proximo prælato, ſine recurſu ad ſuperiorem, vel interim dum ab eo conceditur, quia hoc neque ita ſpectat ad ſubſtantiam religionis, neque directè ad voti obligationem, quod à fortiori ex ſequenti aſſertione conſtabit.

Probatur tertia pars. — *Quomodo hæc licentia ſit petenda, & danda.* — *Notatio prima.* — *Notatio ſecunda.* — *Notatio tertia.*

12\. His ergo poſitis quarta pars aſſertionis, ſcilicet, quando aliud remedium non ſupereſt, poſſe, & debere huiuſmodi religioſum ſubuenire parenti, etiam ſine licentia prælatorum, & relicta religione, ſi medium neceſſariũ ſit, videtur mihi ſufficien

Probatur quarta pars.

ſufficienter probari rationibus factis pro tertia ſententia,& in initio dubitationis,quibus nihil addendum occurrit. Addidi verò duas circũſtantias,quæ omnino ſeruandæ videntur.Vna eſt vt ſcandalum non ſequatur; nam hoc ſemper præfertur aliis obligationibus particularibus, dummodo verum ſcandalum ſit, & graue,quódque alia ratione vitari non poſſit, quod prudentis viri iudicio in particulari iudicandum eſt. Alia eſt, vt id fiat ſine notabili indecentia religioſi ſtatus, nam hoc ex ſuo genere maius malum eſt, quàm detrimentum temporale parentis, magíſque ſpectat ad Dei honorem illud vitare; & religioſus ex vi ſui ſtatus ſpeciali obligatione tenetur illud cauere. Et quantum ad hoc non refert quòd iniquè, vel cum iniuria parentis acceperit illum ſtatum,quia illa culpa non debet redundare in graue detrimentum religioſi ſtatus, ſeu totius religionis: maximè cùm illius iniuriæ particeps non fuerit.

13. Obiectio prima. Sed ſuperſunt duæ obiectiones.Prima eſt,quia ſi quis donauit pecuniam,v. g. eo tempore, quo debitum ſoluere tenebatur, & ideo impotens factus eſt ad ſoluendum, quamuis & ipſe dando,& alter accipiendo peccauerit; nihilominus datio valida eſt, & qui donauit, non poteſt ſua auctoritate pecuniam iterum arripere, neque alius eam dare tenetur: ergo ſimiliter in præſenti.

Obiectio ſecunda. Secunda obiectio eſt, nam ſi alius filius clericus ordinetur eo tempore, quo eius pater illius ope, & auxilio indigebat, quod non poteſt in clericatu præſtare, ita vt ponamus, vel fingamus in ſuſcipiendis ordinibus grauiter peccaſſe filium ob dictam cauſam, nihilominus non tenetur poſtea talis filius clericatum deſerere, & militiam, vel artem medicam exercere, vt patri ſubueniat, quamuis in clericatu non poſſit, ſed ſolùm tenetur intra ſuum ſtatum agere quod potuerit:ergo ſimiliter,&c.

14. Reſponſio ad primam. Primò. Ad priorem partem reſpondetur primò negando aſſumptum, ſi in exemplo ſeruetur proportio, ſcilicet,quòd acceptans talem pecuniam, per ſe loquendo, iniuriam faciat creditori, eam acceptando, nam tunc ratione iniuriæ, & cooperationis ad damnum alterius, reſtituere tenebitur: ſed de hoc aliàs. Secundò. Secundò, quidquid ſit de veritate exempli, negatur ſimilitudo,quia in debito reali non res ipſa, ſed tantùm perſona ipſa eſt obnoxia tali obligationi, & ideo quamuis res detur, non tranſit cum illa obligatio: at verò obligatio ad parentes ineſt ipſi perſonæ, & ideo quando ipſa perſona ſe donat religioni, cum illa tranſit obligatio. Vnde ſi filius, exiſtente patre in graui neceſſitate,donaret monaſterio res ſuas, quibus tenebatur ex præcepto ſubuenire patri, licèt peccaret, donatio eſſet valida, nec poſſet poſtea reuocari, quia non eſſet ſimpliciter contra iuſtitiam, ſed contra charitatem, & quia obligatio non ineſt ipſi rei, ſed redundat in eam ratione perſonæ; ideóque poſtquam ſeparatur à perſona, nullo modo manet obnoxia obligationi: at verò perſona filij quantumcunque ſe tradat,non poteſt à ſe ſeparare illam obligationem. In quo eſt etiam conſiderandum pecuniam, v.g. non eſſe ſub actuali dominio creditoris,ſed debitoris (in eo enim caſu loquimur) & res, quibus filius teneretur ſubuenire parenti,non ſunt etiam ſub actuali dominio parentis, ſed filij: at verò ipſe filius eſt quodammodo ſub actuali dominio, ſeu iure parentis, nam immediatum ius parentis eſt in ipſum, & non res eius, & ideo ſemper ipſum comitatur talis obligatio.

Ad ſecundam obiectionem reſpondetur, eo exemplo confirmari vltimam partem concluſionis. 15. Reſponſio ad ſecundam. Quamuis enim caſus ille moralis non videatur, illo tamen admiſſo, dicendum eſt clericum illum teneri ad ſubueniendum parenti in primis in his rebus, vel reditibus, quos titulo, & miniſterio clericali obtinere potuerit; quòd ſi non ſufficiant, tenebitur etiam propriis manibus laborare, exercendo actum non repugnantem, neque indecentem ſtatui clericali:ad actiones autem repugnantes, vel non decentes ſtatui, non tenebitur, quia etiam filius nobilis, non cogetur mendicare, vt ſubueniat parenti; poteſt enim vnuſquiſque conſulere decentiam ſui ſtatus; clericus autem (& idem de religioſo) non ſolùm poteſt, ſed etiam debet, quia per hoc non conſulitur principaliter perſonali honori eius, ſed totius ordinis,ſeu religionis.

Quæ ſit obligatio filij ſubueniendi parenti in grauem neceſſitatem poſt eiuſdem filij profeſſionem incidenti.

Dico ſecundò, quando filius profeſſionem fecit antequam pater in neceſſitate exiſteret, & poſtea neceſſitas ſuborta eſt, tenetur illi ſubuenire, 16. Secũda reſolutio duas partes continens. ſeruato ſuo ſtatu,& ſubſtantiali ordine religionis, non tamen poteſt eam ob cauſam mutare ſtatum ſine legitima facultate Pontificis, aut ſuorum Prælatorum.Probo ſingula.Et in primis quòd teneatur ſubuenire, omnes Doctores ſine diſſenſione docent. Probatur prima pars. Et à fortiori probant quæ dicta ſunt in prima aſſertione; & inde ſequitur teneri huiuſmodi religioſum ad petendam facultatem ad ea media adhibenda, quæ ſufficiant,non verò debere maiorem libertatem expetere,quàm ad prædictum finem neceſſaria ſit. Quod explicandum eſt eodem modo,quo in ſuperiori aſſertione,quia quoad hæc omnia nulla eſt ratio differentiæ inter hos duos caſus.

Difficultas autem eſſe poteſt,an prælatus in eo caſu teneatur facultatem dare, ſicut in præcedenti. 17. Difficultas an prælatus teneatur facultatem dare. Et quidem ſi neceſſitati parentis ſubueniri poſſit per media, quæ ab ipſo religioſo, retento habitu,& intra religionem manente, decenter, & ſine notabili grauamine religionis,ac ſine morali periculo ipſius religioſi, adhiberi poſſunt, nullus prudens dubitabit, quin teneatur prælatus talem facultatem dare, quia & charitas illum obligat, Reſolutio vera. cũ & proximus ſit in graui neceſſitate, cui vnuſquiſque tenetur ſubuenire ex ſuperfluo, & multo magis non impedire licitam ſubuentionem alterius. In hoc autem caſu actiones illæ, quibus talis religioſus poteſt ſubuenire parenti ſuo, dici poſſunt quaſi ſuperfluæ ipſi religioni, & prælato; tenebitur ergo ex charitate per illas ſubuenire parenti eius, vel ſaltem non impedire quominus ille ſubueniat. Imò videtur etiam teneri ex iuſtitia, quia pater habet hoc ius in filium, vt ſaltem iuxta modum poſſibilem, & commodum ſtatui illi ſubueniat: ergo iniuriam ei facit hoc impediendo.

Dubium verò ſupereſt quando neceſſaria eſt facultas diu viuendi extra monaſterium, vel etiam dimittendi habitum,vel certè ſi intra monaſterium, neceſſe ſit priuare monaſterium vtilitate aliqua,quæ ex actionibus religioſi in ipſum redundabat; an teneatur tunc prælatus dare talem facultatem? 18. Secunda difficultas. In quo Nauarr. dict. Comment.3.de Negat Nauar.

Regular. num. 49. negat prælatum teneri in hoc ſecundo caſu, ad dandam hanc facultatem, licèt in priori teneatur. Nullam verò affert rationem,

Fundamentum eſſe poteſt.

ſuaderi tamen poteſt, quia nec tenetur ex iuſtitia, nec ex charitate. Primum patet, quia religio acquiſiuit ius abſolutum in talem perſonam, ſine vllo onere, vel debito iuſtitiæ, vt ſuprà explicatum eſt, & alioqui pater non habet ius in filium, qui iam mutauit ſtatum; cum detrimento verò ipſius ſtatus, vel cum læſione eius, cui eſt acquiſitum ius per talem ſtatum, non tenetur ſubuenire; ſed ſolùm ad ea quæ ſtatui non repugnāt aliquo ex dictis modis. Nec etiam tenetur ex charitate, quia iam illa ſubuentio non eſt ei ſuperflua, ſed eſt veluti abſciſſio membri corporis ad ſubueniendum alteri; vel eſt ex actionibus neceſſariis, ſeu valde commodis ſuo monaſterio.

Alij affirmant.

Alij nihilominus cenſent teneri prælatum ad dandam huiuſmodi licentiam, dummodò aliud detrimentum religioni non ſequatur, niſi carere

Fundament.

ad tempus vtilitate talis perſonæ; quia hæc non eſt res tanti momenti, vt propter eam impediri debeat naturalis obligatio ſubueniendi parenti, & quia filius religioſus debet ſubuenire parenti, nihil agendo contra ſtatum ſuum, exire autem ad tempus propter talem cauſam, & cum debita facultate, non eſt contra ſtatum: ergo non habet prælatus rationabilem cauſam negandi talem facultatem.

Præfertur ſententia Nauar. ſupra poſita.

19. Mihi prior ſententia ſimpliciter ac moraliter loquendo videtur verior, quia ratio facta efficaciter probat, non eſſe hanc obligationem iuſtitiæ. Ad obligandum autem ex charitate oportebit, vt ſine incommodo religionis, & quaſi ex ſuperfluo poſſit illa ſubuentio fieri, quod moraliter dici non poteſt, præſertim quando neceſſarium eſt religionem egredi, vel retento habitu, vel relicto, quia in vtroque ſolet eſſe magnum diſpendium religionis, & ideo exiſtimo nunquam ad hoc teneri. At verò ſi incommoditas

Limitatio.

religionis tantùm eſſet priuari aliqua vtilitate temporali, vt, v. g. eleemoſynis miſſarum religioſi, vel aliquibus operibus artis, quæ ab eo fieri poſſent, & eſſent pretio æſtimabilia; tunc conſiderare oportebit, an illa vtilitas ſit veluti ſuperflua monaſterio quod aliàs diues eſt, vel copioſas habet eleemoſynas, vnde alatur. Quod ſi ita ſit, tenebitur ex charitate ob generalem quidem obligationem eius, ſpecialiter tamen applicatam in hoc caſu propter ſpecialem coniunctionem perſonæ indigentis ad religioſum, qui eſt membrum talis monaſterij, & propter ſpecialem obligationem ipſiuſmet religioſi, quam non debet impedire prælatus ſi commodè poteſt.

Probatur ſecunda pars reſolutionis traditæ.

20. Ita ergo expoſita prior aſſertionis pars ſatis probata eſt ex dictis in præcedenti aſſertione. Altera verò, in qua cum doctoribus tertiæ opinionis differentiam inter hunc & præcedentem caſum ponimus, & primam opinionem amplectimur, ex fundamentis circa illas opiniones

Notandum pro explicatione.

adductis, ſatis probata videtur. Solùm ſupereſt pauca in particulari declarare: nam in religionis ſtatu quædam ſunt principalia, quæ ad ſubſtantialem, vt ſic dicam, obſeruationem eius pertinent, quale eſt habitum religionis retinere, ſub actuali obedientia prælatorum eius viuere, intra clauſtrum permanenter habitare, & ſimilia. Alia ſunt magis particularia & ſecundaria, vt obſeruantia huius vel illius cæremoniæ, aut regulæ, cuius tranſgreſſio non eſt directè contra ſubſtantiam ſtatus, aut alicuius voti. Cùm ergo dicimus non poſſe religioſum contra voluntatem prælati, & religioſum inſtitutum ſubuenire parenti in neceſſitate poſt profeſſionem ſubortā; id intelligendum eſt, quando ad eum finem neceſſarium eſt, religionem deſerere, ac prærumpere in his, quæ ad priorem ordinem ſpectant, quod in concluſione explicamus illis verbis, *ſeruato ſtatu, & ſubſtantiali ordine religionis.* Et ratio

Fundamentalis ratio.

ex dictis eſt, quia contrarium agendo cenſetur quis retrocedere, & apoſtatare ſtatum religioſum, & occupare iterum quod Deo abſolutè tradiderat, quod eſt veluti alienum furari ad ſubueniendum exiſtenti in graui neceſſitate, quod nec propter parentem licet, & maximè furto ſacrilego, quale eſt illud quod committitur vſurpando rem ſemel Deo dicatam, iuxta

Regula iuris.

regulam iuris in 6. *Semel Deo dicatum non eſt ad vſus humanos vlterius transferendum.* Item, quia

Confirmatur.

oſtenſum eſt ſuperiorem non teneri ex iuſtitia ad dandam hanc facultatem: ergo poteſt iuſtè violenter cogere ſubditum, vt non egrediatur, vel aliquid ſimile faciat ad ſubueniendum parenti: ergo è conuerſo non poteſt ſubditus licitè id facere inuito prælato, aliàs eſſet bellum iuſtum ex vtraque parte, non fundatum in ignorantia, neque in alia probabili excuſatione alterius partis, quod repugnat. Nec verò tunc filius omittens parentem in eo ſtatu agit contra quartum Decalogi præceptum, quia eſt impotens ad ſubueniendum illi, cùm iam non ſit ſui iuris, & quia præceptum illud cùm affirmatiuum ſit, ſolùm obligat pro capacitate, & poſſibilitate ſtatus, in quo filius inuenitur eo tempore quo occurrit patris neceſſitas.

21. Inſtantiæ pro parte affirmatiua. Prima.

Dices, Filius naturali vinculo, non ſolùm habet obligationem ad patrem quaſi ad quendam creditorem, ſed tanquam ad eum ſub cuius dominio eſt, & è conuerſo pater non ſolùm habet ius ad filium, vt ſic dicam, ſed in filium, tanquam in rem aliquo modo ſuam: ergo nunquam potuit filius ſe ipſum ita tradere religioni, quin illud ius paternum integrum maneat, & conſequenter pro ſuo tempore obliget. Tale eſt enim illud ius, vt licèt ſit perpetuum, vſus eius non ſit perpetuus, ſed pro certis temporibus, &

Secunda.

cum certis circunſtantiis. Et comparari poteſt cum iure ſeruitutis, quod quis poteſt habere in domum, v. g. ad habitandum in illa, in hac, vel illa occaſione, ſi occurrerit: quantumcunque enim Dominus domum vendat, aut donet, ſecum ferre debet illam ſeruitutem: hæc ergo obligatio filij ad parentem eſt veluti quædam ſeruitus: non videtur ergo poſſe extingui, aut diminui propter quamcunque voluntariam traditionem ipſius filij. Confirmatur primò, quia

Confirmatur primò.

hoc principio vſi ſumus ſuprà in priori aſſertione ad probandam illam; ad illud autem parùm referre videtur quod neceſſitas parentis actu iam eſſet, quando facta eſt profeſſio; nam actualis neceſſitas non præbet parenti maius ius radicale (vt ſic dicam,) ſed præbet quaſi actualem vſum eius; & ideo non minùs videtur obligare filium quando poſtea exoritur neceſſitas, quàm cùm

Secundò.

præceſſit. Confirmatur ſecundò, quia eſto poſſibilis ſit hic modus contrahendi cum religione, videtur tamen nimis durus, & parum conſentaneus fini, & perfectioni religionis, & ideo nec videtur hæc eſſe intentio profitentium, nec Eccleſiæ inſtituentis, vt approbantis ſtatum religioſum. Quid enim derogat religioni, aut perfectioni,

perfectioni, quòd traditio quæ in religione fit, intelligatur facta ſub hac conditione, vt ius paternum illæſum ſeruetur, ideóque ſemper filius teneatur ſubuenire parenti grauiter eius ope indigenti; ac proinde religio etiam teneatur ei facultatem dare, vel ſi iniuſtè neget, ipſe liberè poſſit eam accipere.

22. Hæ difficultates oſtendunt hanc ſententiam non eſſe adeò certam, quin contrariæ probabiles ſint. Nam prima & tertia apparenter ſuadent ſecundam opinionem: ſecunda verò obiectio impugnat diſtinctionem tertiæ opinionis, quam nos ſequimur. Nihilominus ad primam reſpondetur, parentem habere quidem naturali titulo ius in filium, non tamen ſemper idem, & inuariabile, quia filius ipſe immutabilis non eſt, ſed ſucceſſione temporis variationem recipit, tum in ætate, & conſequenter in libertate: tum etiam in ſtatu. Conſtat autem euidenter maius ius habere patrem in filium infantem, quàm in iam adultum, & maius ante pubertatem, quàm poſt illam, præſertim intercedente poſitiuo iure. Et eodem modo maius etiam habere ius in filium ante emancipationem, quàm in iam emancipatum. Item (ſicut ſuprà argumentabamur) per coniugium filij quodammodo minuitur ius patris in ipſum, quia iam incipit eſſe alterius, & idem eſt de ſtatu ſeruitutis. Ita ergo in præſenti dicimus de ſtatu religioſo, qui eſt quidam ſtatus ſeruitutis. Non ergo obſtat vt ius patris in filium ſit à natura datum, quia naturalia etiam iura variantur, variatis materiis, ſeu obiectis eorum. Propriè ergo loquendo, non priuat filius parentem aliquo iure ſua voluntate, ſed mutat ſtatum, quo mutato ius etiam ipſum paternum aliquo modo mutatur, & ſtatui accommodatur: eſt enim hoc ius veluti relatio, quæ variato termino, variatur. Et ideo non fit recta comparatio cum ſeruitute prædij, aut domus, quando res illa, quæ ſeruituti ſubiecta eſt, quaſi immutabilis perſeuerat, teneret autem ſimilitudo, ſi res illa variabilis eſſet, ſic enim de facto contingit ſecundùm varios ſtatus eius, etiam ius ſeruitutis variari: nam res quandíu fructifera eſt, ſubiecta eſt tali penſioni, quæ ceſſat, ſi fiat ſterilis.

Eſt probabilis hæc opinio.

Reſpondetur ad primam.

Ad ſecundã.

23. Quòd verò ſtatus religionis non ſolùm huiuſmodi eſſe poſſit, ſed etiam ſit, probatur tum ex eius excellentia, tum ex abſoluta forma viuendi & ſe tradendi, tum ex teſtimonio grauiſſimorum Patrum, qui in hoc negotio ad eos maximè pertinente, videntur teſtes omni exceptione maiores: huiuſmodi ſunt Baſilius (cuius ſine dubio hæc fuit mens,) D.Thom. Caiet. & alij ſuprà citati. Nec videri debet dura hæc conditio in hoc ſpirituali matrimonio, cùm in carnali non videatur, maximè cùm non deobligetur religioſus filius ſubuenire parenti modo ſuo ſtatui accommodato; qui, regulariter loquendo, eſt ſufficiens, nec propter raros euentus mutandus, aut diminuendus fuit ſtatus religioſus, aut perturbationibus ſubiiciendus; ex quo maiora ſequerentur incommoda, quàm ex prædicta conditione talis ſtatus ſequi valeant. Et ideo falſum eſt, non pertinere ad maiorem perfectionem huius ſtatus, quòd ſub hac lege, & perfectione inſtitutus ſit; per quod ad ſecundam etiam confirmationem reſponſum eſt.

Ad confirmationem.

24. Prima ergo confirmatio, vt dixi, non tam impugnat hanc concluſionem, quàm ſuperiorem, & diſtinctionem datam. Vnde qui indiſtinctè deberet primam tenere ſententiam, concederet totum illud, quod in confirmatione ſumitur, & probabiliter reſponderet, quamuis peccet filius profitendo, quando pater in graui neceſſitate eſſe ſupponitur, peccaſſe quidem contra charitatem, nihilominus tamen factum tenuiſſe, & ſtatum filij fuiſſe mutatum, & conſequenter ius paternum fuiſſe variatum, & obligationem filij diminutam, quia ex priori culpa, cùm ſolùm contra charitatem fuerit, non manet obligatio niſi à pœnitente agenda. Nihilominus ſententia poſita rationabilior ſemper magíſque pietati conſentanea videtur, quia non eſt fauor religionis defendere id, quod cum impietate fit, neque eſt rationabile, vt fraus & dolus alicui patrocinentur. Dico ergo culpam illam non tantùm eſſe contra charitatem, ſed etiam contra pietatem, cuius obligatio in reſpectu ad alterum deficiat à formalitate iuſtitiæ, in rigore, & excellentia obligationis ſuperat illam, & ideo non minus obligat ad reparandum damnum illatum, quàm quælibet iniuria: ſicut alibi diximus de iniuria in Deum commiſſa, eſt enim ſimilis ratio ſeruata proportione. Quocirca quamuis mutato ſtatu filij ius etiam paternum mutetur, ſi autem illa mutatio facta eſt cum actuali iniuria patris, ceſſat ratio talis mutationis ex parte patris, quia non in grauamen eius, ſed illius qui talem iniuriam intulit, debet illa mutatio redundare. v. g. ſi res aliqua eſſet ſubiecta certæ penſioni quandiu eſſet fructifera, vel vtilis, & dominus talis rei per malitiam, vel iniuriam eam redderet inutilem, non liberaretur obligatione ſoluendi penſionem, ſed quod videbatur ceſſare ex mutatione rei ratione iniuriæ, ſeu modi, retineretur: ita ergo in præſenti dicimus filium ratione iniuriæ paternæ quaſi reincidere in obligationem, qua per mutationem ſtatus auferenda videbatur, ſeu, quod perinde eſt, non quamcunque mutationem talis ſtatus, ſed illam quæ ſine iniuria patris fit, ſufficere ad ius paternum variandum.

Notandum pro confirmatione primæ reſolutionis poſitæ num 9.

Obiici tamen poteſt ex prima con luſione contra hanc ſecundam ex illo principio D. Tho. & communi, illud impedimentum, quod à principio impediret votum, excuſare poſtea ab obligatione eius; ſed neceſſitas parentis, ſi anteà exiſteret, impediret obligationem profeſſionis; ergo poſtea exorta excuſat ab eadem. Reſpondetur tamen primò, illud principium habere locum in votis ſimplicibus, non verò in profeſſione, quia illa continent puram promiſſionem, hæc addit traditionem: multa autem impediunt, & excuſant ab obligatione promiſſionis factæ, quæ nullam habent efficaciam, ſi donatio, & traditio iam facta eſt, vt in ſuperioribus etiam diximus cum communi ſententia, ita reſpondet Cordub. loco infrà citando. Addo verò vlteriùs illud principium non ſemper habere locum in impedimento, quod à principio exiſtens, reddit quidem votum illicitum, non tamen nullum, quia tunc non ſemper ceſſat obligatio eius, niſi ſpecialis ratio intercedat: hîc autem profeſſio non eſt nulla ratione talis impedimenti. Denique dicere poſſumus, illud eſſe verum ſi cætera ſint paria, vel ſi ſit eadem proportio, quando impedimentum antecedit, vel ſubſequitur, quod in præſenti non ita eſt, vt ſatis declarauimus. 25.

Obiectio.

Reſpondetur primò.

Secundò.

Tertiò.

Supereſt ſolùm dicendum de ſecundo genere actionum, quæ retento religioſo ſtatu, & ſubſtantiali ordine eius fieri poſſunt in ſubſidium patris 26.

Vltima difficultas.

patris indigentis. De quibus dubitari poteſt, ſi A ad illas etiam denegetur facultas à ſuperiore an poſſit, vel debeat filius illas efficere contra voluntatem prælati. In quo in primis ſupponendum eſt, nihil eſſe agendum cum ſcandalo, vel cum offenſione religionis, quia hæc maiora ſunt mala, & ideo ſi prohibitio prælati publica ſit, ordinariè non licebit publicè agere contra illam, quia non fit ſine ſcandalo, neque ſine graui offenſione, multóque minus licebit per vim aliqua conari contra præceptum ſuperioris. Difficultas ergo ſolùm eſt, an occultè, & cautè poſſit in eo caſu ſubuenire parenti. In quo ego abſolutè & ſimpliciter cenſeo, licitè poſſe. Quia verò non in omnibus eſt æquè certum, diſtinguamus duplices actiones. Quædam enim ſunt B directè contra regulam, ad quas propterea neceſſaria eſt prælati diſpenſatio, quam concedere non vult, vt eſſe poteſt, v. g. petere ab amico eleemoſynam, vel in religioſo Minori erit manibus accipere pecuniam, & ſub hoc ordine comprehenduntur actiones quæ factæ ſine licentia eſſent contra votum, vt vendere libros, & pecuniam dare alicui. Aliæ ſunt actiones quæ non ſunt directè contra regulam, nec contra votum, etiamſi abſque licentia fiant, ſed licentia requiritur propter bonum ordinem.

Suppoſitio prima. *Secunda.* *Diſtinctio præmittenda.*

27\. Quoad has ergo poſteriores actiones certum cenſeo poſſe fieri in eo caſu, vel licentia non petita, ſi non ſit moralis ſpes eius, vel etiam denegata. Ratio eſt, quia tunc immeritò, & fortaſſe etiam iniuſtè denegatur, & alioqui ius paternum vrget. Item, quia ex duobus malis minus eſt eligendum; tunc autem detrimentum paternum graue eſt, religionis autem nullum, vel ferè nullum, quia regula non violatur, & ita in rigore nihil fit contra ius acquiſitum religioni per profeſſionem. Dices fieri contra regulam, quæ licèt non prohibeat ſimpliciter actionem, prohibet tamen ſine licentia fieri. Vnde etiam fit contra ius prælati, quod habet vt ſine ſua voluntate id non fiat. Reſpondetur regulam poſtulare licentiam, vel dandam, vel ſecundùm rectam rationem debitam. Quod maximè verum eſt quando illud opus ſubeſt altiori obligationi naturali, quæ alioqui religioni non opponitur: & ideo nec fit contra regulam, nec contra ius ſuperioris, quia tunc non vtitur iure ſuo, ſed abutitur. Quapropter etiamſi prælatus in hoc caſu, non ſolùm facultatem neget, ſed etiam ſub præcepto prohibeat, ne religioſus aliquid huiuſmodi faciat in ſubſidium patris, non tenetur religioſus ei obedire, quia præceptum planè iniquum eſt, & inualidum. Oportet tamen vt ius religioſi, ſeu parentis ſit clarum, & certum: nam in dubio ſuperiori fauendum eſt, vt eſt generalis regula. Deinde timendus eſt nimius, vel inordinatus affectus ex parte filij; & ideo non ſolùm ſuo iudicio, ſed prudentum conſilio, & qui priuata affectione careant, gubernetur.

Aſſertio prima. *Ratio aſſignatur.* *Inſtantia ſoluitur.* *Notandum.*

28\. At verò de alio genere actionum Cordub. in ſumm. q. 141. (vbi hanc materiam latiùs quàm alij diſputat) ſentit non eſſe licitum, quia illud iam eſt agere contra regulam, quam profeſſus eſt, & exemplum ponit in religioſo ſancti Franciſci, qui pecunias acciperet. Mihi tamen nimis ſcrupuloſa hæc ſententia videtur, ſi pro generali regula accipiatur: nam quamuis regula id prohibeat, propter talem cauſam poteſt ita poſtulare iuſtam diſpenſationem, vt prælatus teneatur illam petenti concedere: ergo ſi iniuſtè deneget, licebit occultè, ac ſine ſcandalo ita operari propter eandem neceſſitatem; nam licèt materialiter videatur tunc fieri contra regulam, non tamen verè, ac formaliter, quia tunc ex epiikia, non cenſetur talis regula obligare. Confirmatur ac declaratur, nam ſi religioſo ſancti Franciſci occurreret occaſio ſubueniendi parenti reuera grauiter indigenti, accipiendo pecuniam, & tunc non habet opportunitatem accedendi ad ſuperiorem, & occaſio ſit talis, vt ſi illam amittat, non habeat moralem ſpem alterius ſimilis; nónne poterit tunc ille ſecum ipſo (vt ſic dicam) diſpenſare, vel propriùs interpretari hìc & nunc eam regulam non obligare? Quia quod pro charitate inſtitutum eſt, contra charitatem ſeruari non debet, vt Bernar. dixit, & quia veroſimiliter iudicat prudentem prælatum ſi ibi adeſſet, fuiſſe diſpenſaturum. In eo igitur caſu ſine dubio licebit talis epiikia; ergo quamuis petita fuerit à ſuperiore diſpenſatio, & iniuſtè illam negauerit, ſi de hoc manifeſtè conſtet, vt ſemper ſupponimus, id non obſtabit, quo minùs eâdem epiikia vti liceat. Probatur conſequentia, tum quia iniuſta negatio diſpenſationis non poteſt facere, vt lex magis obliget, quàm ex ſe obligaret; nec poteſt tollere quin interpretatio illa ex ſe iuſta ſit, & conformis intentioni legiſlatoris: tum etiam, quia perinde eſt habere prælatum abutentem ſua poteſtate, & iniuſtè nolentem vti illa, cùm poſſit & debeat, ac non habere copiam prælati.

Opinio Cordub. *Aſſertio ſecunda.* *Probatur.* *Confirmatur.*

C Quocirca pro regula in hoc puncto ego aſſignarem, ſi iudicio prudentum prælatus iniuſtè agit, non diſpenſando, poſſe religioſum ſubuenire in illo caſu parenti, ſi poteſt occultè ſine ſcandalo, quia reuera non agit contra ſtatum ſuum. Si verò caſus non eſt talis vt prælatus obligetur ad diſpenſandum, tunc non cenſeo poſſe fieri ipſo denegante diſpenſationem, quia tunc eſt vehemens argumentum, obligationem regulæ per ſe non ceſſare, neque habere tunc locum prædictam epiikiam, & ideo non licebit agere contra regulam, quam aliàs ſupponimus obligari ſub mortali, nam ſi minor eſſet obligatio, non poſſet eſſe dubium quin in eo caſu ceſſaret. D Non poſſumus autem in vniuerſum dicere prælatum iniuſtè agere negando talem diſpenſationem, quia materia regulæ poteſt eſſe adeò grauis, & iuxta morem, & inſtitutum religionis, vt talis diſpenſatio cenſeatur cedere in magnum diſpendium religionis, & ideo prudentis viri arbitrium in particulari neceſſarium exiſtimo. De illo autem caſu (vt ex illo ad alios fiat coniectura) ſcilicet quòd monachus ſancti Franciſci pecunias recipiat, non exiſtimo rem eſſe tam grauem, quin ſecluſo ſcandalo, in eo caſu liceat: ſuppono enim ibi non agi contra ſubſtantiam voti, quia non intelligitur tunc monachus E accipere pecuniam, vt eius dominium, ſeu proprietatem, imò nec liberum vſum habeat, ſed ſolùm vt ſit veluti quidam miniſter, per quem dominus pecuniæ illam parenti tribuit, ſeu ad vſum eius; hoc enim ſufficit ad ſuccurrendum neceſſitati eius: ſolum autem illi monacho licet quod ad eum finem neceſſarium eſt. Solùm ergo poteſt ibi eſſe violatio regulæ, quoad materialem, vt ita dicam, contractionem pecuniæ, illam apud ſe habendo dum patri eam tradit, vel in vtilitatem eius eam expendit. Hæc autem non videtur eſſe res adeò grauis, neque ita pertinens ad rigorem, & integritatem religionis, quin 29.

Regula vniuerſalis in hoc dubio.

quin propter tam grauem neceſſitatem, & obligationem pietatis, ceſſet illius obſeruantiæ obligatio, quamuis alioqui ſancta, & valde religioſa ſit. Et per hæc reſponſum eſt ſufficienter fundamentis ſecundæ opinionis, nam cæteras non exiſtimamus doctrinæ à nobis datæ in ſuperioribus eſſe contrarias.

Quid de parente reſpectu filiorum, ac de fratribus dicendum.

30. Ex his conſtat quid dicendum ſit de parente reſpectu filiorum: nam generalis regula ſtatuenda eſt, ad omnia ad quæ in prædicto caſu tenetur filius reſpectu parentis, teneri parentem reſpectu filij, quia quoad hoc maior eſt, magíſque per ſe obligatio parentis ad filium, vt ſupra viſum eſt. Vnde hîc ſpecialiter addo in parente probabiliſſimam eſſe ſententiam quæ aſſerit teneri abſolutè & ſimpliciter ad ſuccurrendum filio grauiter indigenti, etiamſi in principio licitè profeſſus fuerit, illi ſufficienter prouidendo, ſi, hoc non obſtante, filius poſtea in grauem neceſſitatem incidat. Quia obligatio parentis ad alendum filium eſt per ſe, & ideo videtur non variari, nec mutari, etiam ratione ſtatus religioſi aſſumpti. Maximè autem poſſet hoc defendi reſpectu filij nondum emancipati: nam per emancipationem ſine dubio magna ex parte extinguitur obligatio parentis, quia iam videtur functus munere ſuo; poſtea verò ſolùm manet naturalis obligatio, quæ ex caſu neceſſitatis oriri poteſt, & ita quoad illum ſatis eſt quòd eius obligatio ſit quaſi reciproca, & æqualis. Reſpectu verò filij non emancipati magis videtur vrgere dicta ratio. Sed nihilominus non videtur ſufficiens ad faciendam exceptionem, nam quando pater licitè profitetur, ſupponitur ſufficienter prouidiſſe filiis vſque ad emancipationem, & ideo ſi neceſſitas poſtea ſuboritur, eſt per accidens: ſatis ergo eſt quòd in eo caſu ita obligetur parens ad filium, ſicut filius ad parentem.

31. Vltimò interrogari poteſt, quid in hoc dicendum ſit de fratre reſpectu fratrum, vel ſororum. Sed ad hoc quantum attinet ad impediendam profeſſionem, idem dicendum eſt quod de primo ingreſſu diximus. Poſt profeſſionem verò iam factam etiamſi fingamus peccatum aliquod in ea interueniſſe, nulla poteſt eſſe obligatio ſuccurrendi fratribus cum detrimento, vel diminutione ſtatus religioſi; quia illud vinculum ad ſummum obligat ex charitate, & non cum tanto rigore. Vnde D. Thom. & auctores ferè nullam mentionem illius faciunt; intra religionem verò ſeruato ordine eius, manebit obligatio charitatis maior, quàm ad alios proximos, quanto eſt maior coniunctio.

CAPVT X.

Vtrùm ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas à quocunque debito, vel vinculo. Et ad quid poſtea teneatur, qui debitis obnoxius profitetur.

1. Notatio prima. HÆc quæſtio eâdem proportione, qua præcedens, expedienda eſt. Et in primis, ſupponenda ſunt, quæ ſuperiùs de primo ingreſſu diximus: tunc enim alia debita, vel obligationes impediunt facere profeſſionem, quando primum ingreſſum iuſte impediunt. Si verò primus ingreſſus propter talia debita non impeditur, nec profeſſio impedietur: nam hæc duo quoad hoc tanquam vnum reputantur, cùm vnum ſit propter aliud. Quando verò propter hæc debita impediatur homo à religione, ſuprà tractatum eſt. Hic ergo ſolùm addendum eſt hoc impedimentum, licèt aliquando tale ſit, vt reddat illicitam profeſſionem, nunquam verò irritat illam. Notatio ſecunda. Itaque licet aliquis ſit obnoxius rationibus reddendis, vel multis debitis ſoluendis, & ideo non poſſit licitè profeſſionem emittere in religione, aut ad eam recipi, nihilominus ſi profiteatur, valida erit profeſſio. Ita docuit in ſpecie Nauarr. conſil. 3. de Regular. *ſecundum notata*, inquit, in rubric. & cap. 2. de obligat. ad ratiocin. Ratio eſt eadem quæ ſæpe tacta eſt, quia talis profeſſio non eſt irrita ex iure naturæ, vt ſæpe probatum eſt: nam quoad hoc eadem, vel fortior ratio hîc interuenit, quàm in debito filij, aut coniugis; neque etiam eſt prohibita aliquo iure poſitiuo, nullum enim afferri poteſt. Nam quamuis Sixtus V. in quodam motu proprio inhabiles redderet ad religionem, & irritam faceret profeſſionem illorum, qui magno ære alieno oppreſſi, aut ad ratiocinia etiam grauia reddenda eſſent aſtricti; præſertim ſi non haberent facultates, quibus ſe ab his debitis haud difficile poſſent exonerare; nam ſi illas haberent, nec eorum religionis ingreſſus, nec profeſſio per illum motum proprium impediebatur. Quamuis, inquam, per hanc Sixti conſtitutionem inhabiles ad religionem, & eorum profeſſio irrita cenſeretur, qui his debitis eſſent obnoxij: poſtea tamen Clemens VIII. alio motu proprio, anno 1602. edito conſtitutionem Sixti moderatus eſt quoad hoc, vt profeſſio illorum valeret, quoad illicitam verò receptionem eorum, & pœnas recipientium in ſuo vigore eam reliquit, vt iam ſuprà lib. 5. cap. 6. ad finem notauimus.

2. Tota ergo difficultas quæ ſupereſt eſt circa ſecundam partem quæſtionis, an ſi de facto profiteatur huiuſmodi debitor, poſt profeſſionem teneatur laborare, vel quærere vnde ſoluat. In quo puncto non videtur poſſe dubitari, quin ſi in principio licitè profeſſus fuit, non obſtante debito, poſtea non teneatur egredi ad ſoluendum debitum: imò nec ad hoc petere licentiam, neque illam acceptare, quamuis offeratur: nam ſi à principio idem debitum non potuit impedire licitam profeſſionem, quomodo poterit poſtea obligare ad egreſſum? cùm turpiùs egrediatur religioſus, quàm in ſeculo ſine profeſſione antea maneret. Inſtantia. Dices fieri poſſe, vt antea non poſſet in ſeculo ſecurus manere propter periculum, poſtquam verò iam religioſus eſt, & per aliquot annos in virtute exercitatus, poſſit ſine periculo exire, & ſatisfacere creditoribus. Diluitur. Reſpondeo concedendo accidere poſſe, vt illa ratio excuſationis ceſſauerit, tamen occaſione illius aliæ grauiores exortæ ſunt, quæ vel eandem excuſationem conſeruant, vel potiùs debitum extinxerunt, vt à fortiori ex dicendis conſtabit.

3. Dubium ſpeciale. Solùm ergo dubitari poteſt, an in eo caſu teneatur debitor intra monaſterium, vel propriis manibus laborare ſi poſſit, vel aliis mediis licitis procurare, vnde ſuis creditoribus ſatisfaciat, vel petendo eleemoſynam, vel ex his quæ ad proprium

prium vſum ſibi à religione conceduntur, aliquid cum licentia ſubtrahendo, &c. Videtur enim ex dictis in ſuperiori puncto ſequi ad hoc obligari, quia filius religioſus ſic obligatur patri: ergo & debitor creditori, quia hæc etiam eſt obligatio naturalis, & iuſtitiæ, quæ obſeruanda eſt, quando religioni non repugnat, vt in caſu prædicto. Atque ita ſentit Maior in 4.d.88.q.17. qui conſequenter ait teneri prælatum ad dandam huiuſmodi facultatem tali religioſo, quod etiam ſentit Palat.16.

Probabilior ſententia negat. *D.Thom.* *Paludan.* *Syluest.* *Angelus.* *Tabien.* *Armil.* Probatur.

4. Nihilominus probabilius cenſeo in eo caſu nullam ſpecialem obligationem iuſtitiæ manere in creditore, ſed per profeſſionem omnino extingui debitum, & obligationem. Ita ſentit D.Thom.2.2.q.189 art.6.ad 3.& Palud.in 4.d.38. q.3.art.2.concl.3.Supplem.q.2.art.3.concl.3.Syluest.*religio* 2.q.4.Angel.verb.*religioſus* n.7. Tabiena n.12, Armill.n.5. Ratio eſt, quia profeſſio religioſa habet vim extinguendi talem ciuilem obligationem, nam ſi per eam homo ciuiliter moritur, quid mirum quòd etiam ciuiles obligationes eius extinguantur. In quo eſt magna differentia inter illam obligationem, & hanc quæ eſt ad parentem, quòd illa ciuilis eſt, ſæpe verò naturalis, illa eſt quaſi ſeruitus, & veluti perſonæ ineſt, hæc verò vel magis cadit in res ipſas, vel ſi redundat in perſonam, ſolùm eſt obligatio quædam in futurum quæ extinguitur cùm perſona deſinit eſſe ſui iuris. Vt ſi quis in ſtatu libertatis exiſtens, eſſet debitor, & poſtea in ſeruitutem iuſtam redigeretur, præſertim ſine ſua culpa, iam nihil ſoluere teneretur, quia non habet vnde ſoluat.

Confirmatur.

Et confirmatur ac declaratur, quia omnes actiones religioſæ, & quidquid ex eis reſultare poteſt, ſunt religionis, & ideo ipſe nec tenetur, nec poteſt ex illis ſoluere ſine voluntate ſuperioris, nec religio tenetur eam dare ſe priuando ſuo temporali commodo, quia ipſa nihil debét, nec obligatio perſonæ tranſibit in illam ex vi ſolius profeſſionis;

Limitatio prima.

quia ſuppono ipſam non acceptaſſe, nec ſe voluntariè obligaſſe ad tale debitum, nam tunc ipſa teneretur ſoluere ex nouo titulo, ſiue ex actionibus religioſis, ſiue aliunde: ſuppono etiam non accepiſſe ſimul cum perſona bona temporalia eius, alioqui iam talis perſona non fuiſſet impotens ad ſoluendū, vt ſupponitur, & tunc ipſa religio ratione talium bonorum, potiuſquàm ipſe religioſus teneretur, nec religioſus poteſt ſoluere ex lucro ſuarum actionum defraudando religionem. Si quid verò ei conceditur in proprium vſum, duriſſimum eſt, eum obligare ad ſoluenda inde debita, quia illa vix ſolent eſſe ſufficientia ad commoditatem humanam, & ad decentiam ſtatus; nemo autem cogitur reſtituere ex his, quæ ad tranſigendam vitam, & ad decentiam ſtatus ſibi neceſſaria ſunt, præſertim ſi abſque culpa, in eo ſtatu conſtitutus eſt. Neque etiam cogendus eſt religioſus ad mendicandum, vt ſoluat talia debita, quia hoc eſt grauiſſimum onus, quod aliis hominibus communiter non imponitur, neque ipſe ad hoc teneretur in ſeculo manens; non eſt autem obligatio aucta propter ſtatum religioſum.

Limitatio ſecunda.

Quòd ſi contingat religioſum venire ad eum gradum, in quo multa habet ad ſuum vſum ſuperflua, de quibus ex facultate ſuperiorum liberè poteſt diſponere, probabile eſt tunc teneri ad ſoluendum, & non ſeruare rectum ordinem, ſi ea potiùs gratuitò donet, vel in alios ſuperuacaneos vſus expendat. Ego verò etiam in caſu non cenſeo obligari ex iuſtitia, propter primam rationem fundamentalem, quòd per talem ſtatum extinguitur omnis huiuſmodi cura, & obligatio. Et quia hoc eſt per ſe conueniens tali ſtatui, vt religioſus omnem hanc curam & ſolicitudinem deponat. Quòd autem in aliquo caſu habeat illam rerum copiam, & vſum, eſt per accidens.

Superest verò dicendum de alio caſu, in quo huiuſmodi debitor peccat grauiter contrà iuſtitiam reſpectu creditoris profitendo, quia nimirum tenebatur expectare, donec priùs ſolueret: ſuprà enim diximus tales poſſe eſſe circunſtantias, vt inſit hæc obligatio. 5.

Secunda difficultas, ad quid teneatur ſi illicitè profeſſus ſit. Prima opinio.

In illo ergo caſu quidam dicunt teneri ad ſoluendum vel intra religionem, ſi poſſit, vel relicta religione, ſi neceſſe ſit ex facultate quidem ſuperioris, ſi eam poſſit obtinere, vel ſi non poſſit, etiam ſine illa. Ita ſentit Nauarr.Comment.1.de Regular.n.7.& Comment. 2. n. 42. & 47. & Palat.ſuprà, Medin. Cod.de Reſtit. q. 3. art. 8. ad 5. Angles de Reſtit. art.2.difficult.9. dub.6. & videtur ſequi ex dictis cap.præcedenti;

Probatur primo.

quia hic fecit iniuriam creditori profitendo; ergo per talem iniuriam non poteſt liberari à debito, quo tempore ipſiuſmet profeſſionis tenebatur.

Secundò.

Item quia non potuit ſe donare niſi cum onere quod tunc actu habebat.

Tertio.

Item quia poſterior obligatio, cum iniuria facta non potuit præiudicare priori, cap.*veniens*, & cap.*intellecto*, de iureiur.

Quartò.

Item quia votum factum cum iniuria tertij, non obligat ad ſuam obſeruantiam, quantum ad eam partem, in qua eſt iniurioſa, vt patet de voto coniugis, & de profeſſione ſerui. Denique omnes rationes factæ in ſuperiori puncto videntur hìc poſſe accommodari.

Alij per contrarium extremum ſentiunt poſt factam profeſſionem, non teneri huiuſmodi religioſum ad ſoluendum tale debitum, neque egrediendo religionem, neque intra illam. 6.

Secunda opinio.

Ita ſentiunt Palud.& Supplem.locis ſuprà citatis, & Syluest.religio 2. q. 4. Verum eſt hos auctores, non diſtinguere an ingreſſus fuerit licitus, vel illicitus, quia potiùs ſine diſtinctione ſupponunt licitum eſſe ingreſſum nulla habita ratione talium debitorum.

Fundamentum eſſe poteſt.

Suaderi autem poteſt hæc opinio, quia per profeſſionem extinguitur obligatio ciuilis, vt dictum eſt: ſed talis profeſſio eſt valida: ergo non obſtante culpa quæ in ea interuenit, habet eundem effectum. Probatur conſequentia, quia illa culpa, etiamſi contineat iniuriam creditoris, non poteſt excedere vim obligationis ciuilis: ergo illa etiam ceſſat ratione profeſſionis. Declaratur, nam ſi illud debitum ortum fuiſſet ex aliqua iniuria facta ante ingreſſum religionis, ceſſaſſet ratione profeſſionis; ergo etiamſi fiat in ipſamet profeſſione. Et ex hoc principio reſpondet hæc ſententia rationibus præcedentis, conſtituendo ſemper in hoc differentiam inter hoc debitum ciuile, & debitum filij ad patrem.

Mihi autem media quædam ſententia placet, quam indicat Maior & alij ex ſuprà citatis. 7.

Aſſertio prima.

Primò ergo aſſero in eo caſu non teneri religioſum egredi religionem vt debitum ſoluat, neque aliquid agere contra decentiam, vel ſubſtantiam illius ſtatus. In quo conſtituo differentiam inter hunc debitorem reſpectu creditoris, & filium reſpectu patris.

Aſſignatur ratio.

Ratio me mouens eſt, quia hæc debita ciuilia non obligant cum tanto rigore, vt teneatur quis à ſuo ſtatu cadere, vt patet etiam in

in homine, & in ſtatu ſeculari: ergo multo minùs religioſus ad hoc tenebitur, quia multo maius eſt detrimentum, & periculum in deſerendo tali ſtatu, vel aliquid contra decentiam aut ſubſtantiam illius agendo. Confirmatur, quia ſatis probabilis opinio eſt propter hæc debita, ſi homo non ſit actu potens ad ſoluenda illa, non teneri ad omittendum, vel differendum ſtatum religionis: ergo poſtquam conſtitutus eſt in illo ſtatu, eſſe debet multo probabilius, neminem obligari ad relinquendum illum propter tale debitum, quia multo grauius & oneroſius eſt cadere ab ſtatu ſemel ſumpto, quàm illum non aſſumere. Vnde in materia de reſtitutione communiter docent Doctores, ſæpe teneri hominem non aſcendere ad ſtatum aliquem, donec reſtituat debitum. Si tamen iam in illo ſtatu conſtitutus eſt, non obligari ad deſcendendum, etiamſi fortaſſe aliqua culpa in eo aſcenſu interuenerit: ergo multo magis in præſenti dicendum eſt.

Confirmatio.

8. Secundò verò aſſero teneri huiuſmodi religioſum in eo caſu ſoluere illa debita, ſi aliquo modo commodè poſſet intra religionem manens, & regularem diſciplinam obſeruans. Et quoad hoc differentiam conſtituo inter eum qui ſine iniuria creditoris, & eum qui cum illa ingreditur. Et probatur, quia quoad hoc ceſſat difficultas mutandi ſtatum, quæ illum excuſare poſſit, & alioqui ratio iniuriæ ex ſe obligat ad ſatisfactionem poſſibilem intra decentiam ſtatus. Confirmatur, nam ſi religioſus poſt profeſſionem furatur, vel iniuriam facit, licèt non teneatur egredi monaſterium ad reſtituendum, tenetur nihilominus illi reſtituere, quoad commodè poſſit. Hæc autem iniuria facta creditori in ipſo ingreſſu, & profeſſione, reputatur moraliter tanquam facta poſt ingreſſum ab homine iam religioſo, vel non minùs graue eſt per ipſammet profeſſionem. Quapropter nulla ratio patitur, vt ipſamet profeſſio extinguat talem obligationem. Denique iuſtitia ſeruanda eſt præſertim vbi non repugnat religioni, in præſenti autem nihil repugnat; quia non pertinet ad fauorem religionis, vt qui iniurioſè ſtatum illum aſſumit, omnino liber maneat ab obligatione reddendi debitum.

Aſſertio ſecunda. *Probatur.* *Confirmatur.*

9. Per hæc ergo ſufficienter explicatæ videntur conditiones omnes pertinentes ad libertatem eius, qui religionem ingreſſurus eſt. Solùm poterat hîc dubitari de vinculo cenſuræ, an illud etiam impediat profeſſionem. Sed hoc quantum attinet ad interdictum, & ſuſpenſionem (& eadem ratio eſt de irregularitate, quamuis cenſura non ſit) certum eſt non impedire profeſſionem, non ſolùm vt validè, verùm etiam vt licitè fiat, quia illæ cenſuræ non prohibent communicationem, vel participationem rerum ſpiritualium quæ per profeſſionem fit. De excommunicatione verò dubitari poteſt, eo quòd priuet omni communicatione, & præcipuè ſpirituali. Quæ ratio probat quidem durante excommunicatione neminem licitè ſe ingerere profeſſioni faciendæ, neque etiam licitè ad illam admitti ſi excommunicatio denuntiata ſit, vel lata contra notorium clerici percuſſorem; iuxta Extrauag. *Ad euitanda*, & communem doctrinam de excommunicatione. Nihilominus tamen talis profeſſio ab excommunicato facta, valida eſt, vt in ſpecie docuit Nauarr. dict. con-

Vltima difficultas, an cenſuræ impediat profeſſionem.

A ſil. 3. de Regular. citans cap. *cùm illorum* de ſent. excomm. vbi de hac re ſermo non eſt, neque video probabile argumentum, quod inde ſumi poſſit, niſi hoc ſolùm quòd fauor religionis maximè eſt à iure intentus. Idem tenet Couarr. in 4. p. 2. cap. 6. num. 3. & citat eundem textum, dicens eſſe optimum, *vbi profeſſio* (inquit) *facta ab excommunicato omnino valida eſt.* Quod Abbas ibidem notat, & poſt eum Felinus, dicens illum textum ſingularem. Sed mihi, vt verum fatear, textus ille parum probat. Eandem tamen ſententiam ſequitur Syluest. verbo, *Abſolutio.* 5. Vgolin. de Cenſ. tabul. 2. num. 10. Henr. lib. 13. de excomm. cap. 7. num. 7. Azor tom. 1. lib. 12. inſtit. Moral. cap. 3. quæſt. 9. Paulus Comi-
B tol. lib. 2. Reſponſ. Moral. quæſt. 8. §. vltimo. Ratio tamen ſufficiens eſt, quia nullo alio iure talis profeſſio fit irrita, nec ex generalibus regulis de excommunicatione colligi poteſt.

CAPVT XI.

Quæ conditiones ex parte religionis neceſſariæ ſint vt profeſſio rectè & validè fiat.

Principio ſupponendum eſt de neceſſitate profeſſionis eſſe, vt ex parte religionis ali- 1.
C quis ad eam concurrat, qui traditionem ab eo qui profitetur, faciendam acceptet: quod ſatis ex ſuperioribus conſtat, cùm oſtenſum ſit profeſſionem eſſentialiter requirere traditionem, quæ conſummata eſſe non poteſt, nec habere effectum, niſi acceptata ſit, acceptatur autem à religione per aliquem qui poſſit incorporare profeſſum religioni: eſt ergo hæc conditio omnino neceſſaria ad valorem profeſſionis. Et ita notarunt Cardinal. in Clem. 1. §. *quia verò*, de ſtatu monach. idem & Innoc. Panormit. & alij in cap. *porrectum*, & in cap. *ad Apoſtolicam*, de Regular. Ex quibus iuribus id etiam manifeſtè colligitur, vt notauit etiam Nauarr. conſil. 40. de Regular. quod incipit *Matthæus*,
D num. 2. & Comment. 4. de Regular. num. 74. Vbi rectè infert nullam profeſſionem religioſam poſſe conſtare, niſi duæ perſonæ concurrant, quarum altera ſe obliget religioni, altera religionem obliget. Quod etiam notauit Gregor. Lopez in lib. 7. tit. 7. partit. 1. Includit enim profeſſio reciprocam obligationem ex parte religionis, & religioſi, nam eſt contractus mutuus inter illa duo extrema, vt ex eiſdem iuribus colligitur, & iidem auctores adnotarunt, & præterea Nauarr. conſ. 26. de Regular. Ergo ex parte religionis neceſſaria eſt acceptatio & ſuſceptio talis obligationis.

Suppoſitio præmittenda. *Cardinalis. Innocent. Panormit. Nauarr.*

E Atque hinc fit primò, neceſſarium eſſe vt pro- 2.
feſſio fiat in manibus eius, qui poteſtatem habeat incorporandi aliquem tali religioni, qui actus nō erit validus, niſi ſupponatur poteſtas, vt eſt per ſe notum, & præter auctores citatos notat Syluest. verb. *religio* 3. q. 18. Angel. & alij verb. *religio.* Dubitari autem poteſt apud quem ſit huiuſmodi poteſtas. Sed in hoc idem cenſendum eſt quod ſuprà de poteſtate recipiendi ad habitum, ſeu nouitiatum diximus, eadem enim eſt vtriuſque ratio. Imò auctores ibi citati magis loquuntur de hac receptione ad profeſſionem, quàm de priori ad habitum, quia per hanc fit propria vnio

Aſſertio prima. *Dubij reſolutio.*

ad corpus religionis, & per eandem magis obligatur religio. Eſt ergo hæc poteſtas regulariter in tota religione, vel in eo prælato, cui vel ab ipſa religione, vel immediatè à Summo Pontifice tradita eſt. In quo cenſeo conſulendam eſſe vniuſcuiuſque religionis inſtitutionem & approbationem, nam ex ſolo iure communi nihil ferè certum in particulari accipi poteſt, vt ibidem dixi. Hinc verò etiam fit ad valorem profeſſionis eſſe neceſſariam ex parte ipſius religionis, approbationem Pontificis, quia ſine tali approbatione non eſt poteſtas admittendi aliquem ad ſtatum verè religioſum, vt colligitur ex cap. vlt. de Religioſis dom. & cap. vnico, eod. tit. in 6. & cap. vnic. de voto in 6. notat Syluest. verb. *religio* 3. quæſt. 18. cum communi ſententia Canoniſtarum in locis citatis, quæ confirmari latiùs poteſt ex his quæ de neceſſitate Pontificiæ approbationis ad religioſum ſtatum ſupra diximus.

3\. Dubium, an profeſſio in manibus Epiſcopi valeat.

Atque ita ceſſat quæſtio, quam Canoniſtæ Syluest. Angelus, Nauarr. & alij tractant, an profeſſio facta in manibus Epiſcopi ſine conſenſu religionis valida ſit. In qua Innocent. ſimpliciter affirmat, quem alij ſequuntur in dict. cap. *porrectum.* Antonius autem & alij negant.

Prima reſolutio.

Sed prior ſententia procedit iuxta morem antiquum Eccleſiæ, quando expreſſa approbatio Pontificis ad ſtatum religioſum non poſtulabatur, ſed ex vſu, & tacito conſenſu Epiſcopis erat commiſſa, à quorum iuriſdictione religioſi non erant exempti. Tunc enim dubium non eſt, quin iure ordinario & quaſi proprio haberent Epiſcopi poteſtatem admittendi ad profeſſionem, ſiue profeſſio fieret in vita priuata, & extra communitatem religioſam, ſiue in illa, quia Epiſcopi tunc erant veluti ſupremi prælati religionum: & ideo ad eos maximè pertinebat hæc receptio. Imò licèt nunc ſit quæſtio inter Doctores, an Abbas poſſit admittere ad profeſſionem ſine conſenſu ſui Capituli, de Epiſcopis mihi non eſt dubium, quin eo tempore id facere poſſent; ſicut nunc poteſt ſummus Pontifex admittere ad profeſſionem quemcunque voluerit in quacunque religione, ſine illius conſenſu vel conſilio, quia habet in illam ſuperiorem poteſtatem, & ad illum ſpectat modum recipiendi in religione ſtatuere, aut mutare: ſimili enim poteſtate ex tacito, vel expreſſo conſenſu Pontificis vtebantur eo tempore Epiſcopi, nam ad eos pertinebat religiones approbare, & conſequenter inſtituere modum admittendi ad profeſſionem, & vtendi poteſtate ad hunc effectum, quæ in ipſis primariò exiſtebat.

Secunda reſolutio.

At verò nunc non poteſt hoc generaliter affirmari, nec etiam vniuerſaliter negari, nam ſtandum eſt inſtitutioni, & approbationi Pontificiæ, & ideo dixi ceſſaſſe quæſtionem hanc, vel certè eſſe inutilem, quia ſi religio ſit exempta à iuriſdictione Epiſcoporum, manifeſtum eſt non poſſe Epiſcopum auctoritate ſua admittere aliquem ad profeſſionem in tali religione, quia non habet in illam iuriſdictionem quæ ad hũc actum neceſſaria eſt. Item, quia talis religio ſemper habet proprium recipiendi modum à Pontifice probatum. Si autem religio non eſt exempta, clarum eſt poſſe Epiſcopum auctoritate ſua admittere ad profeſſionem in tali religione, quia eſt proprius prælatus eius, non minùs quàm Abbas, vel prouincialis, in religione exempta.

4\. Specialis dubitatio, an ad hoc requiratur conſenſus, vel conſiliũ capituli, ſeu monaſterij.

An verò præter auctoritatem Epiſcopi, etiam neceſſarius ſit conſenſus, vel ſaltem conſilium Capituli, ſeu monaſterij, ex peculiari inſtitutione talis religionis, ſeu monaſterij, eiúſque approbationis ſeu confirmationis definiendum eſt; quia in communi iure nihil inuenio in hoc ſtatutum, & ideo ex vi iuris communis non cenſeo huiuſmodi conſenſum, vel conſilium eſſe neceſſarium: quapropter vbi ex peculiari conſtitutione, vel conſuetudine religionis non conſtiterit hanc conditionem eſſe neceſſariam, & ſub illa datam eſſe Epiſcopis poteſtatem admittendi ad profeſſionem, & non aliter, valida erit profeſſio, ſola eius poteſtate admiſſa, quia nullo iure ad talem modum limitant. At verò ſi religio ex peculiari inſtitutione illam formam vel ſolemnitatem requirat, illa conditio ſeruanda eſt, vt profeſſio valeat, vt in ſimili ſumi poteſt ex cap. vlt. de Regular. in 6. cum his quæ gloſſa & Doctores ibi tradunt, & quæ Nauarr. tractat conſil. 36. & 40. de Regul. Ratio verò eſt, quia licèt nunc religio aliqua ſit ſubiecta Epiſcopo, nihilominus inſtitutionem & approbationem non habet ab Epiſcopo, ſed à ſummo Pontifice, & ideo Epiſcopus immutare non poteſt modum profeſſionis in tali religione inſtitutum, & approbatum, tanquam neceſſarium ad ordinem eius, neque aliter cenſetur recipere poteſtatem, niſi ea conditione, vt tali modo ea vtatur.

5\. Tertia reſolutio.

Hæc autem omnia intelligenda ſunt de Epiſcopo ſuâ propria poteſtate vtente: nam, vt Syluest. ſuprà notat, ſi Epiſcopus nomine alterius, qui poteſtatem habet incorporandi religioni, profeſſionem admittat, valida erit profeſſio. Cuius ratio à priori eſt, quia poteſtas hæc admittendi ad profeſſionem delegabilis eſt, ſicut alia iuriſdictio, quia nullo iure hoc prohibetur, neque inuenitur in tali poteſtate ſpecialis aliqua conditio, ob quam delegari non poſſit. Hinc verò conſtat primò, oportere vt hæc commiſſio fiat ab eo qui talem poteſtatem iure ordinario habeat: nam ſi ſolùm ex commiſſione, ſeu delegatione illam haberet, non poſſet illam ſubdelegare, iuxta commune ius, niſi hoc etiam illi eſſet ſpecialiter commiſſum. Conſtat deinde hoc non eſſe ſpeciale in Epiſcopo, ſed eſſe commune cuicunque alteri, cui talis poteſtas commiſſa ſit ab eo qui iure proprio illam poſſidet, quia in eo caſu non eſt poteſtas in Epiſcopo ex dignitate, vel munere Epiſcopali, ſed ab extrinſeco delegante, quæ delegatio alteri, qui non ſit Epiſcopus, etiam fieri poſſet: nam Epiſcopalis dignitas non eſt etiam neceſſaria conditio, vt perſona ſit capax huius commiſſionis, ſeu delegationis, nullo enim iure vel ratione hoc probari poteſt. Vnde Innocent. Panormit. & alij in dict. cap. *porrectum*, generaliter dicunt profeſſionem debere admitti ab eo qui poteſtatem habet incorporandi religioni, vel ab alio de licentia eius, ſiue ille alius Epiſcopus ſit, ſiue non.

6\. Speciale dubium circa ratihabitionem.

Addunt denique Syluest. verb. *religio* 3. & Angel. verb. *Profeſſio*, ſi Epiſcopus quamuis non habeat facultatem à prælato religionis, nihilominus non ſuo, ſed nomine ipſius prælati, & ſub ſpe ratihabitionis eius profeſſionẽ admittat, illam eſſe validam, ratihabitione ſecuta.

Reſolutio prima.

Ego verò exiſtimo talem profeſſionem nullius eſſe momenti, quatenus ſub ſpe ratihabitionis de futuro facta eſt. Nã in primis certũ eſt pro illo tempore, pro quo nondũ eſt ratihabitio exhibita à prælato habente

habente poteſtatem, nullam eſſe, nec conſtituere illam perſonam in ſtatu religioſo, ita vt ſi interim dum accedit conſenſus prælati matrimonium contrahat, factum teneat, quia perſona non manſit inhabilis ex vi illius profeſſionis, cùm reuera traditio eius non fuerit acceptata ab habente poteſtatem. Et ita fatentur etiam prædicti Doctores, ſolùm enim aiunt talem profeſſionem incipere eſſe validam poſt ratificarionem, & non antea. Hinc autem vlterius fit, vt ſecuta ratihabitione ſuperioris, neceſſaria ſit iteratio conſenſus ex parte profitentis, vt profeſſio valida eſſe incipiat. Probatur, quia prior conſenſus non fuit validus, neque habuit effectum: ergo vt profeſſio incipiat eſſe valida, neceſſarius eſt nouus conſenſus profitentis. Reſponderi verò poteſt, quamuis prior conſenſus non fuerit ſtatim efficax, non tamen fuiſſe omnino inualidum, ſed fuiſſe ad modum conſenſus conditionati, qui ſuſpenſus manet quandiu conditio non eſt impleta; illa autem poſita tranſit in abſolutum, & ſtatim habet effectum ſine nouo conſenſu. Ita enim in prædicto caſu, qui profitetur conſentit profeſſioni, ſub ea conditione expreſſa, vel tacita, ſi prælatus, qui poteſtatem habet admittendi, eam ratam habuerit, & ideo adimpleta conditione non videtur neceſſarius nouus conſenſus.

Reſolutio ſecunda.

7. Sed licèt hoc probabiliter defendi poſſit, nihilominus probabilius exiſtimo quod dictum eſt. Et in primis prò certo habendum eſt, neceſſarium eſſe, vt talis perſona non reuocet conſenſum, nam ſi eam pœniteat profeſſionis factæ, & nolit illa ligari, quantumuis prælatus eam ratam habeat, profectò ratihabitio poſtea ſubſecuta nullum habebit effectum, quia eo tempore quo illa exhibetur, & quo profeſſio deberet incipere eſſe valida, non inuenit permanentem conſenſum alterius partis, ſine quo non poteſt hoc mutuum vinculum perfici. Sicut in matrimonio ſub conditione contracto, ſi ante conditionem impletam alter contrahentium reuocet conſenſum, licèt poſtea conditio impleatur, non perficitur matrimonium, quia prior conſenſus ſub conditione præſtitus per contrarium conſenſum abſolutum reuocatus, non poteſt habere vim, & efficaciam ad perficiendum contractum: igitur neceſſaria ſaltem eſt moralis perſeuerantia in priori voluntare. Deinde neceſſarium etiam eſt, vt de hac perſeuerantia exteriùs conſtet, nam interior conſenſus non ſufficit ad humanum contractum perficiendum, niſi de illo ſufficienter conſtare poſſit, eo tempore quo perficitur contractus; hoc autem eſt moraliter iterare conſenſum, ſiue id fiat per expreſſum ſignum perſeuerandi in priori voluntate, ſiue per tacitum. Quod ita declaro, quia in illo caſu, etiamſi prælatus religionis, ſuum præbendo conſenſum ratam habuerit profeſſionem, non ſtatim incipit profeſſio eſſe valida, donec profitenti de tali ratihabitione conſtet: vel ergo tunc ipſe retrocedit, & ſic non perficitur profeſſio, vel conſenſit ſaltem tacendo, & tacitè approbando, & hoc perinde eſt ac ſi de nouo profeſſionem emitteret. Denique in re tam graui non videtur admittendus talis modus profeſſionis tanquam validus, etiam ſub conditione prædicto modo explicata, cùm ex parte admittentis nulla ſupponatur poteſtas, alioqui poſſet profeſſio fieri, non ſolùm in manu

Confirmatur ſecunda reſolutio.

A Epiſcopi, ſed etiam cuiuſcunque alterius priuatæ perſonæ, ſub ſpe talis ratihabitionis, quod concedere plane abſurdum eſt: talis ergo profeſſio nullam vim habet traditionis; nec poteſt huiuſmodi traditio eſſe ſuſpenſa. De quo plura dicam cap. ſeq. An verò ex tali profeſſione relinquatur aliqua obligatio ſaltem promiſſionis ſimplicis, dicam cap. ſequent.

Vltimò ergo neceſſarium eſt, vt is qui ex parte religionis profeſſionem acceptat, præter poteſtatem habeat etiam liberam voluntatem acceptandi, & obligandi religionem eo modo, quo obligari debet. Probatur, quia profeſſio non conſiſtit in potentia, ſed in actu humano, & voluntario. Item, quia profeſſio eſt, ſeu fit ad B modum cuiuſdam contractus humani, qui mutuo partium conſenſu perficitur. Vnde fit ſi prælatus, qui profeſſionem admittit, licèt exteriùs eam recipiat, interiùs non habeat intentionem, illam admittendi, nec voluntatem incorporandi talem perſonam religioni, profeſsionem non eſſe validam, ita vt ſi poſtea conſtare poſsit ſufficienter de tali fictione, qui talem profeſſionem emiſerat, liberè poſſit talem ſtatum relinquere, & alium aſſumere, ſeruata tamen forma iuris, vt id licitè fiat. Ratio eſt, quia eo ipſo quòd contractus claudicat ex altera parte, eſt ſimpliciter inualidus: tunc autem ille contractus ex parte religionis non tenet, neque illam obligat, quia obligari non potuit, C niſi per voluntatem eius, cui data eſt poteſtas; ille autem voluntatem non habuit, vt in caſu ſupponitur: ergo profeſſio ſimpliciter non tenuit. Quid autem remedij hîc adhiberi poſſit, infrà dicetur. Quanta autem libertas ex parte religiònis ad hunc conſenſum requiratur, explicatum obiter eſt in his quæ de libertate profitentis diximus; & ideo de his conditionibus ex parte religionis requiſitis nihil ampliùs dicendum occurrit.

8. Aſſertio ſecunda.

CAPVT XII.

Quæ forma ſeruanda ſit vt profeſſio validè, & rectè fiat.

D EX cauſis quæ ad profeſſionem poſſunt concurrere, aut requiri, hæc ſola ſupereſt explicanda, quæ rationem cauſæ formalis iuxta materiæ capacitatem obtinet; de qua in primis certum eſt, exteriorem aliquam formam, quæ mutuum conſenſum religionis & religioſi ſufficienter explicet, neceſſariam eſſe vt perficiatur profeſſio, & vt vinculum eius conſurgat. In hoc conueniunt omnes Doctores, & patet primò ex generali ratione contractus humani, qui licèt requirat conſenſum interiorem, non tamen illo ſolo perficitur, quia ſine externis ſignis E non poſſunt homines inter ſe mutuos conſenſus agnoſcere, aut acceptare; profeſſio autem, vt diximus, licèt principaliter contineat obligationem ad Deum, tamen non fit ſine aliquo contractu inter homines; ergo non poteſt fieri ſine ſenſibili ſigno ad modum matrimonij. Vnde confirmatur ſecundò, nam hac ratione votum ſolemne per ſe publicum eſt, vt in ſuperioribus diximus, quia nõ purè internum, ſed externũ eſſe debet. Atque eadem ratio eſt de quocunque voto conſtituente religioſum ſtatum; nam hic ſtatus non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram Eccleſia perficitur, éſtque peculiaris gradus,

1. Aſſertio prima. Ad validam profeſſionem eſt neceſſaria forma exterior.

ſeu ordo perſonarum Eccleſiæ viſibilis, & ideo neceſſe eſt vt aliqua ſenſibili forma conſtituatur, & ita ſemper eſt in Eccleſia obſeruatum, vt conſtat ex Dionyſ.c.6.de Eccleſ.Hierarch.& ex aliis, quæ in primo & ſecundo cap.adduxi.

2. Aſſertio ſecunda qualis debeat eſſe hęc forma. Secūdò (quia in præsēti de profeſſione expreſſa tantū agimus) neceſſariū eſt vt hoc ſignū ſit ſatis expreſſum, qualis eſt vox humana: atque ita fieri cōſueuit iuxta communē vsū Eccleſiæ. In quo tamen ſolùm occurrit obſeruandū, ordinariè ſolùm requiri hanc formā, ſeu expreſſionē verborum ex parte profitentis, qui ſuam oblationem & vota propriis verbis ſolet exprimere. Ex parte autem prælati recipientis, ordinariè nulla verba requiruntur, ſed ſolū aliquod ſignum, ſeu exterior demōſtratio, qua ſignificet ſe acceptare profeſſionē. Vnde in noſtra Societate, cùm in 5.p.Conſtit.c.3. particularis forma deſcribatur, quā proferre debet is qui profeſſionē emittit, nullū verbū adiūgitur, quod ab acceptante proferendū ſit. Et idem ferè colligitur ex Dionyſio citato loco, & ex Benedicto c.58.ſuæ regulæ, & ex conſuetudine aliarū religionū. Poſſet autē hæc verborum expreſſio ſufficiēter fieri per interrogationes à prælato factas, quas olim etiā fuiſſe vſitatas Dionyſius teſtatur, & tūc in rigore ſatis eſſe poſſet ad profeſſionis valorē, ſi profitēs annuat, & conſentiat, quocunq; ſigno exhibito, vt, v.g. inclinatione capitis, vel alio ſimili, ſicut in matrimonio ſufficit: eſt enim par ratio, vt in præſenti nullū poſſit oſtēdi ſpeciale ius quod maiorem expreſſionē requirat. Quin potiùs ſi interrogatio ſit ſatis expreſſa, huiuſmodi aſſenſus ſufficiēs erit etiā ad profeſſionē expreſsā, quia illud ſignū cōiunctū tali interrogationi totā eius ſignificationē induit & participat.

3. Duplex dubium in hac materia. Reſolutio ad primam. Quæri autē poteſt, an ſcriptura ſit etiā neceſſaria, vel ſufficiēs, vt per illā expreſſa profeſſio fiat. Reſpondeo quoad priorē partē iure cōmuni non eſſe vllū ſcriptum neceſſariū, ſed ſufficere vt ſola voce negotiū totū trāſigatur, vt apertè colligitur ex c.*porrectū*, cum ſimilibus, de Regular. Itē, quia ex natura rei tale ſignū neceſſariū nō eſt, vt per ſe cōſtat, neque inuenitur aliquod decretū cōmunis iuris quo hęc circunſtantia præſcribatur. Iure autē ſpeciali aliquarū religionū requiritur vt profeſſio in ſcriptis fiat, vt cōſtat ex regula 58. ſancti Benedicti, vbi ordinatur, vt qui profitetur, ſuam profeſſionem ſcriptā & conſignatā, ſeu ſubſcriptā ſuper altari ponat, & in noſtra Societate dict.p.5. Cōſt.c.3.poſtulatur, vt votū ſcriptū ſit, & ex ſcripto legatur. Quare vbi hæc forma vouendi præſcripta fuerit, ſeruāda eſt, tū ob regulæ obſeruantiā, tū etiā ad tollendā omnē ambiguitatē. An verò illa circunſtantia ſcripturæ eſſentialis ſit, non videtur poſſe vniuerſaliter definiri: nam licèt auctores dicāt per quæcunq; verba exprimatur profeſſio ſufficere ad valorē eius, etiāſi non ſeruetur forma in regula præſcripta, quia regula ponēs talē formā non videtur ponere illā vt ſubſtantialē, vt patet ex Panormit.in dict.c.*porrectū* n.3.quem ſequitur Angel.verb.*Profeſſio*, & Sylu.verb. *religio* 3.q.18.in fine: licèt hoc (inquā) ab his Doctoribus dicatur, & regulariter verum ſit quoties in ipſa regula aliud non explicatur; nihilominus hæc limitatio adhibenda eſt: nam ſi in regula approbata, & confirmata à ſummo Pontifice talis conditio expreſsè ponatur, vt eſſentialis, talis profectò iudicāda eſt, nā iura humana poſſunt huiuſmodi conditiones vt eſſentiales poſtulare. Quod quidē in prædicta conſtitutione Societatis factum eſſe videtur, nā cū in dict.c.3.5.p.conſtit. plures circū-

Profeſſio in ſocietate Ieſu neceſſariò debet ſcripta legi.

A ſtantiæ proponantur in emittenda profeſſione obſeruanda, in declaratione (quæ vim etiā conſtitutionis habet) lit.A. dicitur non omnes illas eſſe ſimpliciter neceſſarias, ſed decentes: adiungitur tamen, *Illud autē eſſentiale eſt, vt publicè votū legatur coram iis*, &c. nam verbum illud *legatur*, in omni rigore & proprietate præſupponit debere eſſe ſcriptum quod legendum eſt, & ita videtur mihi omnino obſeruandum; nec carere ſcrupulo nullitatis ſi aliter profeſſio fiat.

Atque eodem ferè modo expediendū eſt alterum membrum, an ſolum ſcriptum ſufficiat ad profeſſionem etiam expreſſam. In quo partē affirmantem ſignificat Sylueſt.verb.*Religio* 3.in princ. dum ait, profeſſionem expreſſam fieri voce, vel 4. Reſolutio ad ſecundū dubium.

B ſcripto: ſentit ergo quodlibet ex his ſignis per ſe ſufficere. Quod quidem, ſtando in ſola rei natura, vel iure communi, mihi videtur verum, nam ſcriptura eſt tā expreſſum ſignum ſicut vox: & ideo ſi ex ſcriptura ipſa & ex modo exhibendi illam ſufficienter conſtet de perſona vouente, & quod illam ſcripturam exhibeat animo profitendi, & eodem modo ab habente poteſtatem recipiatur, ex natura rei ad profeſſionem ſufficiet: & in iure communi nihil amplius reperio, quod tanquam eſſentiale requiratur. Item, mutus in rigore poteſt emittere profeſſionem, quam cùm non poſſit verbo facere, nullo meliori ſigno poteſt illam emittere quàm aliqua ſcriptura. Verum eſt iuxta communem Eccleſiæ conſuetudinem, legendam

C eſſe publicè talem ſcripturam ab ipſo profitente ſi id facere poſſit, aut ſciat, eſſétque imprudentiſſimum profeſſionem facere, aut admittere per ſolam oblationem, vel receptionem ſcripturæ, ſine vlla expreſſione verborum: maximè ſi abſque vlla neceſſitate fiat, tum propter communem conſuetudinem, vt dixi, tum etiam, quia inde poſſent oriri dubia, & controuerſiæ, quæ in re tam graui vitanda ſunt. Addo etiam conſulenda eſſe ſpecialia iura religionum, nam interdum poteſt eſſentialiter requiri vt votum non tantùm ſcribatur, ſed etiam legatur, vt in prædicta Conſtitutione Societatis viſum eſt.

Atque eodem modo reſpondendum eſt, ſi quis interroget, an neceſſarium ſit, vt profeſſio 5. Dubitatio, an requiratur, vt profeſſio corā teſtibus fiat. Reſolutio.

D hæc coram teſtibus fiat. In quo etiam nihil inuenio expreſsè definitum iure communi, aut ab auctoribus ſatis declaratum. Si autem naturam talis actus attendamus, ſine dubio poſtulat vt coram ſufficientibus teſtibus fiat, vt conuenienter fiat, quia cùm per profeſſionem aſſumatur ſpecialis ſtatus Eccleſiæ, oportet profeſſionem ita fieri, vt de illa poſſit Eccleſiæ conſtare. Et ideo ſicut matrimonia clandeſtina ſemper fuerunt ab Eccleſia improbata, & prohibita propter ſacrilegia, & adulteria, quæ occaſione illorum conſequuntur, ita etiam profeſſiones clandeſtinæ, & ſine teſtibus factæ,

E abominandæ, & vitandæ ſunt, quia ex illis etiam ſacrilegia, & apoſtaſiæ facilè ſequi poſſunt, cùm Eccleſiæ de tali profeſſione conſtare non poſsit. An verò profeſsio ſic facta inter eum qui poteſt incorporare, & qui profiteri vult, valida ſit, dubitari poteſt: ſed, vt dixi, nullum inuenio in communi iure decretum, quod illam irritet; vnde ſtando in iure communi apud Deum valida erit, ſicut ante decretum irritans Concilij Trident. matrimonia clandeſtina valida erant; conſulenda verò ſunt particularia iura religionum, quale eſt illud quod ex conſtitutionibus Societatis ſuprà citaui, in quibus eſſentiale eſſe Notandum pro ſocietate Ieſu.

dicitur,

dicitur, vt vota legantur coram iis de Societate, & externis, qui adfuerint. Imò Palud. d. 38. q. 2. diuiſ. 8. dixit expreſſam profeſſionem debere fieri præſentibus duabus partibus conuentus, & maiori parte conſentiente, & non debere aliter fieri, nec factũ teneri, quod ſolùm erit verũ vbi ſpeciali iure talis religionis cautum fuerit.

6. Tertiò dicendum eſt, de neceſſitate huius formæ eſſe, vt per eam exprimatur obligatio trium votorum cum traditione, ſeu reſpectu ad certam ac determinatam religionem. In hac aſſertione duo continentur: vnum eſt, vt profeſſio fiat cum ſufficienti expreſſione traditionis & trium votorum: aliud eſt vt fiat cum reſpectu ad certam religionem in particulari.

Aſſertio tertia duas partes includens.

Oſtenditur prima pars.

De priori parte nihil ferè addendum occurrit his quæ in ſuperioribus dicta ſunt, nam oſtenſum eſt ſubſtantiam profeſſionis tria vota requirere cum traditione: probatum eſt etiam totum hoc debere eſſe externum & publicum: ergo neceſſe eſt vt ſignum illud quo fit profeſſio totum illud ſufficienter ſignificet. Aduertimus autem ſuprà varias eſſe formulas profitendi in diuerſis religionibus, & in aliquibus non diſtinctè exprimi ſingula vota, aut traditionem, vt quid diſtinctam à votis, ſed id non refert, ſatis enim eſt quòd per modum vnius exprimatur ipſa profeſſio, quæ in ſua ratione hoc totum includit, vel tradendo ſe in monachũ, & in fratrem, iuxta cap. *porrectum*, de Regular. vel profitendo talem regulam, vel promittendo obedientiam, aut tria vota ſecundùm talẽ regulam, vel alio ſimili modo: nam tunc ſatis expreſsè fit profeſſio, quamuis non diſtinctè explicentur ſingula, quæ in profeſſione includuntur, non eſt enim hoc neceſſarium ad expreſſam profeſſionem.

7. Poſterior pars ſatis etiam eſt certa, ſumitúrque ex D. Thom. ſtatim citando, & eam tradunt ferè alij auctores ſuprà allegati, & ſpecialiter Angelus verb. *Profeſſio* cum Antonio in cap. *rurſus*, qui cler. vel vouent. Nauarr. Comment. 2. de Regular. n. 5. vbi refert Ioann. Andr. communiter receptum in cap. *conſtitutionem*, de Regul. in 6. & Calder. Conſil. 27. de Regular. & probatur primò ex verbis Bonifacij VIII. in cap. vnic. de voto in 6. vbi inquit votum ſolemnizari per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de religionibus per ſedem Apoſtolicam approbatis. Vbi ſignificat non ſatis eſſe profiteri religionem in communi, ſed aliquam in particulari ex approbatis. Vnde D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 7. etiam dixit, votum ſolemnizari per profeſſionem certæ regulæ: ergo ſolemnitas voti pendet ex valore profeſſionis: ergo ſi votum non eſt per ſe ſolemne, niſi coniunctum profeſſioni certæ regulæ, ideo eſt, quia profeſſio non poteſt eſſe valida, niſi fiat incerta, ac determinata religione approbata. Denique hoc videtur ſatis expreſſum in cap. vlt. de Religioſ. domib. ibi, *Quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis aſſumet.*

Oſtenditur ſecunda pars.

Probatur ex iure.

Probatur ratione.

Declaratur etiam ratione ex dictis: nam de ratione validæ profeſſionis eſt, vt fiat in manibus eius, qui poteſt incorporare religioni, ſed nullus eſt qui poſſit incorporare religioni in genere, ſed huic, vel illi in particulari: ergo neceſſe eſt vt traditio fiat determinando religionem, cui fit. Quin potiùs ſi per proportionem ad res phyſicas, & morales hoc expendamus, videtur repugnare aliter fieri: nam per profeſſionem incorporatur quis, ſeu vnitur corpori religionis, vt actuale membrum eius: non poteſt autem membrum particulare vniri realiter corpori in communi, ſed certo, ac determinato corpori: nec poteſt quis actualiter eſſe ciuis ciuitatis in communi, & nullius in particulari, aut eſſe ſeruus hominis, & non huius, vel illius. Quocirca quamuis ponamus aliquem prælatum habere poteſtatem admittendi profeſſos ad varias religiones, nihilominus quando in particulari aliquam perſonam admittit, neceſſe eſt vt ad aliquam determinatam ex illis religionibus, illam admittat, aliàs non erit valida profeſſio. Ad quod etiam confirmandum, applicari poteſt illud axioma, quòd actiones verſantur circa particularia.

8. Sed contra hanc partem, vt ampliùs explicetur, obiici poteſt primò, quia aliquando eſt valida profeſſio, & tamen ex illa non oritur obligatio ad determinatam religionem, ſed ſolùm ad religionem in communi, vt conſtat ex cap. *conſtitutionem*, de Regular. in 6. ergo poteſt fieri profeſſio cum intentione ſe tradendi, & obligandi religioni in genere, & non alicui in particulari: ergo ſi talis intentio per ſignum expreſſum proferatur, & præciſè ſignificetur, erit valida profeſſio, quamuis non fiat cum reſpectu ad particularem religionem.

Argumenta in contrarium. Primum.

Secundum.

Secundò, olim quando fiebat profeſſio religioſa in manibus Epiſcopi, per eam dedicabatur homo ſtatui religioſi in communi, & non huic, vel certæ regulæ, aut religioni in particulari: ergo non repugnat profeſſionem validam fieri ipſo modo: ergo ſi de facto ita fiat in manibus Epiſcopi, vel alterius potentis incorporare religioni, erit valida profeſſio. Quod argumentum videtur conuincere ſaltem futuram eſſe validam profeſſionem ſic factam, ſi in manibus Pontificis fiat, vel alterius de licentia eius, quia ex parte profeſſionis non repugnat, vt oſtendit ratio facta, poteſtas autem in Pontifice deeſſe non poteſt.

Tertium.

Tertiò argumentor, quia non eſt maior ratio de conſeruatione rei, quàm de effectione; ſed religioſus profeſſus poteſt conſeruari in ſtatu religioſo, ita vt vere religioſus ſit, etiamſi non maneat vnitus, & incorporatus alicui religioni in particulari: ergo poteſt etiam à principio ita fieri religioſus per veram profeſſionem. Minor patet in religioſo eiecto per ſententiam iuſtam, & definitiuam, nam ille verus monachus manet, vt eſt certum, & tamen iam non manet membrum illius religionis à qua eiectus eſt, vt docet Nauarr. Comment. 3. de Regular. n. 44. & 45. quia omninò eſt præciſus ab illa, nec tenetur ad obedientiam eius, multoque minùs eſt membrum aliarum religionum, quibus nunquam vnitus fuit.

9. Circa primũ argumentũ Bart. in l. *quod ſeruus*. ff. ſtipulat. ſeruor. cenſet aliquem poſſe eſſe profeſſum religionis in genere; ponítque exemplum in eo qui ante completum annum probationis aliquã ex religionibus mendicãtibus profitetur, nam licèt illa profeſſio ſit inualida reſpectu talis religionis, iuxta cap. *non ſolum*. & cap. *conſtitutionẽ*, de Regular. in 6. nihilominus eſt valida reſpectu religionis in genere. Sic etiam Geminianus in dict. cap. *conſtitutionem*, cum Lapo dixit, profeſſionem factam in manibus habentis adminiſtrationem religioſam, obligare ad religionem ſaltem in genere, non tamen in ſpecie. Quam ſententiam referens Angel. in verb. *Profeſſio*, dicit, eſſe verã, ſi ille adminiſtrator poteſt obligare religionem, quã adminiſtrat ei, quem recipit. Dico tamẽ nunquam profeſſionem expreſſam validam eſſe,

Reſponſio ad primum.

quin obliget ad certam & determinatam religionem, quia vel in principio fit ſine habitudine ad certam religionem, & ſic eſt nulla, vt in aſſertione demonſtratum eſt, & conſequenter nec obligat ad certam religionem, nec religioſum ſimpliciter conſtituit. Aut profeſſio à principio facta eſt certæ religioni, & de illa rurſus quæro, an fuerit valida vel nulla: nã ſi fuit valida, ad illam religionẽ in particulari obligat, in qua facta eſt; neque in hoc inuenitur in iure aliqua exceptio, nec per ſolum diſcurſum rationis fieri, vel potiùs fingi poteſt. Si autem fuit nulla, non conſtituit religioſum, neque obligat per actualem traditionem religioni, aut in communi, aut alicui in particulari. Dico autem, *ſecundum actualem traditionem*, vt abſtineam à quæſtione, an profeſſio inualida inducat ſaltem obligationem voti ſimplicis religionis, quod eſt promiſſio, & non traditio, nam de hoc infrà in proprio loco agemus; nunc autem ſolùm tractamus de vinculo profeſſionis, quod ex traditione, vel ex voto etiam ſolemni oritur: & ſic manifeſtum eſt profeſſionem ſimpliciter nullam non poſſe hoc vinculum inducere, etiam reſpectu religionis in communi. Quocirca in illo caſu, in quo Bartol. loquitur, falſum profectò eſt, per illam profeſſionem conſtitui verum religioſum, etiam in ordine ad religionem in communi, vt rectè notauit Nauarr. comment. 3. de Regular. n. 44. Quia in iure illa profeſſio nulla eſt. Idémque dicendum eſt de alio caſu, in quo Angel. & alij loquuntur: nam vel ille, qui habet adminiſtrationem religioſam, habet poteſtatem incorporandi religioni, vel non; ſi non habet, impertinens eſt illa adminiſtratio ad effectum profeſſionis, nec ratione illius plus valet, vel obligat profeſſio, quàm ſi nullam adminiſtrationem haberet: ſi verò habet dictam poteſtatem, profeſſio non ad religionem in communi, ſed ad illam in particulari obligabit, cui ille poteſt incorporare. Quòd ſi circa plures religiones talem poteſtatem habeat, neceſſe eſt vt circa aliquam determinatè illam exerceat, alioqui nihil faciet.

10. In cap. autem *conſtitutionem*, citato in prima obiectione non eſt ſermo de profeſſione expreſſa, ſed de tacita, de qua infrà ex profeſſo dicturi ſumus. Nunc autem breuiter dicendum eſt illam per ſe, & vi ſua, ſi coram Deo vera eſt, & valida, obligare ad eam religionem in particulari, in qua fit, prorſus enim repugnat nunc fieri talem profeſſionem, & non fieri in aliqua determinata religione, quia oportet, vel deferre habitum profeſſorum alicuius religionis, vel aliquas actiones exercere, quibus animus profitendi ſignificetur, quæ non poſſunt non eſſe determinatæ, & in aliqua certa religione fieri. Ex iuris autem benignitate ita acceptatur, vt ſic profeſſus poſſit, ſi voluerit, ad aliam religionem tranſire. Cuius rei ratio, & verus ſenſus infrà tractabitur. Quandiu verò talis religioſus illa conceſſione non vtitur, verè eſt addictus, & obligatus illi particulari religioni, in qua tacitè profeſſus eſt.

11. *Ad ſecundam.* Circa ſecundam obiectionem, in primis dicendum eſt, non poſſe eſſe ſtatum religioſum in reipſa ſuo modo exiſtentem, quin ſit in aliqua certa ſpecie, eo modo, quo in his rebus moralibus inueniri poteſt, quia ſicut in naturalibus, etiam in moralibus non poteſt aliquid in reipſa exiſtere, aut fieri ſine ſufficienti, hoc eſt, ſpe- A ciali determinatione, vt in præſenti neceſſe eſt, votum caſtitatis, v. g. eſſe vel ſimplex, vel ſolemne; & votum paupertatis habere hunc, vel illum modum determinationis ex parte materiæ, & obedientiam promitti huic, vel illi prælato, & ſucceſſoribus eius ſecundùm aliquam certam menſuram; quia ſine hac determinatione non poteſt eſſe certa, & moralis obligatio. Eſt autem vlteriùs conſiderandum determinationem hanc profeſſionis, ſecluſa ordinatione Eccleſiæ, & ſtando in ſolo iure diuino, quoad aliquid poſſe eſſe per modum poſitiuum, vel ſolum quaſi priuatiuum: vt, v. g. quòd fiat profeſſio in aliqua communitate, & ſecundùm certam regulam, vel B quòd fiat in vita priuata in manibus Epiſcopi, ſine determinatione ad certam regulam, vt olim ſæpe fiebat in manibus Epiſcopi. Tunc ergo (vt obiectioni reſpondeamus) qui hoc modo profeſſionem emittebat, non manebat obligatus alicui religioni, id eſt, communitati religioſæ, neque alicui regulæ, vel in communi, vel in particulari, quia nihil horum promittebat: neque etiam in ſtatu religioſo conſtituebatur in communi, ſeu in abſtracto, ſed in tali modo particulari, in quo priuatim viuere licebat ſecundùm obedientiam eius, cui promittebatur, & iuxta intentionem, & finem præſtitum ab ipſo vouente, iuxta ſuperiùs dicta de voto ſimplici obe- C dientiæ.

12. Nunc autem ex ſpeciali decreto Eccleſiæ conſtitutum eſt, vt profeſſio religioſa fieri non poſſit, niſi in religione approbata, atque adeò in vita communi, & regulari: hac enim ratione religioſi in iure regulares appellantur. Et ideo iam nunc neque Epiſcopi, neque aliquis infra ſummum Pontificem, poteſt ad profeſſionem admittere, niſi incorporando profitentem religioſæ communitati. Atque ita ſuppoſito hoc iure, euidenter procedit ratio facta, quia iuxta ordinarium ius Eccleſiæ iam non poteſt quis admitti ad profeſſionem manens in vita priuata, ſed per incorporationem ad religionem aliquam ſub communi re- D gula approbatam: & ideo fieri non poteſt talis receptio, neque ab Epiſcopo, neque ab alio aliquo infra ſummum Pontificem, niſi in ordine ad certum, & determinatum corpus religionis approbatæ. In ſummo autem Pontifice ſecus eſt, nam ipſe poteſt diſpenſare in iure communi, & recipiendo profeſſionem eo ipſo approbat illum ſtatum, & illum vitæ modum in particulari. Vnde ſi ipſe nunc admitteret aliquem ad profeſſionem religioſam ſine vnione ad aliquam religionem ex approbatis, ſic profeſſus ad nullam earum, vel in communi, vel in particulari maneret obligatus, E ſed ſolùm ad ſtatum quem profeſſus eſſet, nimirum ad ſtatum religioſum ſub obedientia ſummi Pontificis, vel alicuius ſpecialis vicarij eius in priuato viuendi modo, ſine obligatione ad certam regulam, quod non repugnat aſſertioni poſitæ, quæ ſecundùm ius ordinarium in Eccleſia poſita eſt, quamuis proportione ſeruata locũ habeat in quocunque particulari ſtatu religioſo.

13. *Ad tertiam.* Et hinc reſpondendum eſt ad tertiam obiectionem, circa quam diſputari poſſet, an profeſſus iuſtè eiectus à religione, omnino maneat ſeparatus, & diſtinctus à tali religione, ita vt nullo modo cenſendus ſit membrum eius, fortaſſe enim non

non ita abſcinditur, quin aliquo modo maneat ſub obedientia eius, quandiu alteri religioni non vnitur; quod ſi verum eſt, ceſſat obligatio. Quia verò illud eſt incertum, & infrà eſt diſputandum, ideo illo antecedente admiſſo, reſpondetur, non eſſe ſimilem rationem de aſſumptione ſtatus religioſi, & de duratione illius: iure enim Eccleſiaſtico ſolùm ſtatutum eſt, vt profeſſio valida non fiat, niſi ſub aliqua regula approbata; non eſt tamen ſtatutum, vt ſemel profeſſus ſub aliqua regula, ſemper ſub ea retineatur; ita vt nec ex iuſta cauſa præſcindi poſſit. Et ideo non eſt ſimilis ratio de inceptione, & de duratione. In illo ergo caſu eiectus ab aliqua religione, reducitur quaſi ad ſtatum religioſum vitæ priuatæ, quia per eiectionem non potuit priuari ſubſtantiali ſtatu religioſo, quia ſupponimus illum fuiſſe aſſumptum per ſolennem profeſſionem: ſolùm ergo priuari potuit ſpeciali vnione, & obligatione ad talem religionem, non verò inde manſit obligatus alteri religioni ex approbatis, nec in particulari, nec in communi, vt per ſe conſtat: reducitur ergo ad illum ſtatum vitæ priuatæ, qui vt diximus, non repugnat & eſſe, & fieri ex natura rei, licèt ſecundùm ius ordinarium Eccleſiæ iam non poſſit per ſe fieri, licèt illo modo quaſi accidentario poſſit tandem aliquis in eum ſtatum incidere, ſeu prouocari.

14. *Aſſertio vltima; in forma profeſſionis non debet includi conditio repugnans ſubſtantiæ ſtatus religioſi.* *Gloſſa. Cardin. Panorm. Sylueſt. Angel. Innoc. Hoſtienſ. Abbas. Turrecr. Couar. Azor. Leſſ.*

Vltimò dicendum eſt, neceſſarium eſſe ad valorem profeſſionis, vt forma eius ita ſit abſoluta, vt non includat conditionem repugnantem ſubſtantiæ ſtatus religioſi. ita docent gloſſa in cap. vlt. de condit. appoſit. & ibi Cardin. & Panormit. quos ſequitur Syluest. verb. *Religio* 3. quæſt. 6. 7. & 18. & idem tenet Angel. verb. *Profeſſio*, & verb. *religioſus* num. 19. Idem tenuit gloſſ. in cap. *Monachi*, verb. *adminiſtrationem*, de ſtatu monach. Innocent. Hoſtienſ. & Abb. in cap. *inſinuante*, qui cler. vel vou. Idem Abb. in cap. *edoceri*, de reſcriptis. Deci. num. 5. Turrecrem. in cap. *non dicatis* 12. quæſt. 1. art. 4. Couar. 4. decret. 2. p. cap. 3. §. 1. num. 18. Azor lib. 12. Inſt. Moral. cap. 5. quæſt. 2. Leſſius lib. 2. cap. 41. dubit. 7. num. 62. & Emman. Rodr. tom. 3. quæſt. regul. quæſt. 17. art. 6. Et ratio eſt clara, quia deficiente ſubſtantiali parte vel conſenſu in illam, non poteſt contractus, & conſequenter nec profeſſio perfici; argumento cap. *tuanos*, de ſponſal. & quia quocunque ſubſtantiali, ſeu eſſentiali ablato, res tota deſtruitur; ſed in prædicto caſu aufertur aliquid ſubſtantiale, & conſenſus in illud: ergo. Exemplum eſt, ſi quis profiteretur ſub ea conditione, vt ſibi liceat proprium retinere, nam hoc eſt contra ſubſtantiam ſolennis profeſſionis, iuxta cap. *cum ad monaſterium*, de Regular. & idem eſt in ſimilibus. Et confirmatur, nam in huiuſmodi caſu non intendit quis ſe obligare ad totum id quod eſt de ſubſtantia religionis; ergo neque intendit hoc promittere, imò contrariam intentionem per talem formam & pactum ſeu conditionem declarat: ergo.

15. *Opinio cõtraria proponitur, & impugnatur.*

Contra hanc verò aſſertionem tenuit gloſſa in cap. *ſolet* 32. quæſt. 2. in fine, quam ſequuntur Innocent. Hoſtienſ. & Ioan. Andr. in dict. cap. vlt. de condit. appoſit. & videtur eorum opinio probari ex cap. vlt. qui cler. vel vouent. vbi quædam mulier in manibus cuiuſdam fratris ſancti Auguſtini profeſſa eſt, *Eo adiecto tenore, vt in domo propria eum omni ſubſtantia ſua remoueret*: Et nihilominus illa profeſſio iudicatur valida, & ad illam obſeruandam perſona illa cogenda eſſe dicitur. Ratio adiungitur, quia per profeſſionem acquiritur ſpeciale ius in obſequium Dei, cui non debet nocere praua conditio appoſita, cùm ille qui ſic profitetur, voluntatem habeat profitendi. Et in hoc conſtituunt dicti auctores differentiam inter matrimonium & profeſſionem, quia per matrimonium obligatio fit homini, per profeſſionem Deo, cuius pars ſemper fauorabilior eſt. Sed hæc ratio nullius momenti eſt, quia Deus non minùs vult conſenſum liberum, & verum in pacto ſecum inito, quàm homo: in eo autem caſu non intercedit verus conſenſus, quia ille vult quandam profeſſionem monſtruoſam, & impoſſibilem, & in ipſo contractu illam exprimit, & ideo tam ex parte formæ, quàm ex parte conſenſus talis profeſſio inualida eſt: imò licèt interiùs fortaſſe aliam voluntatem vel intentionem habuerit, ex ſolo defectu formæ talis profeſſio eſſet inualida, quia ad valorem profeſſionis non ſufficit interior conſenſus, niſi exterior ſufficienter exprimatur; quia, vt diximus, hic contractus, non fit cum Deo immediatè, ſed mediante homine. Ad cap. autem, *inſinuante*, dicitur primò ibi non fuiſſe appoſitam conditionem alicuius rei contrariæ ſubſtantiæ religionis, duo enim ibi exprimuntur, vnum eſt, vt liceret in domo propria manere, quod per ſe non eſt contra ſubſtantiam ſtatus religioſi, imò olim non erat præter vſum Eccleſiæ, ex cap. *de viduis* 27. quæſt. 1. & ex his quæ latiùs inferiùs dicemus. Aliud eſt, vt liceret de ſua ſubſtantia in eâdem domo viuere, quod non eſt intelligendum retento dominio, & proprietate talium bonorum, ſed vſu, & conſequenter adminiſtratione talium bonorum ex conceſſione, & licentia prælatorum religionis, quæ adminiſtratio non eſt contra ſubſtantiam profeſſionis religioſæ. Et ita exponit illum textum gloſſa ibi, quam Innocent. Abb. & alij ſequuntur. Deinde dicitur illam limitationem non fuiſſe ibi additam per modum conditionis, à qua penderet valor profeſſionis, & conſenſus in illa, ſed illud fuiſſe pactum, vt ibi exponit Panormit. ſequutus Bartol. quos refert etiam & ſequitur Nauarr. comment. 2. de Regular. num. 14. latè & bene Couarr. proximè citatus.

Sed quæres an profeſſio facta ſub conditione indifferente, ſeu non contraria ſubſtantiæ religioſi ſtatus, valida ſit. Reſpondeo conditionem eſſe poſſe aut de præterito, aut de præſenti, aut de futuro: de duabus prioribus non eſt difficultas, nam quando conditio eſt de præterito, ſi in re ipſa ſubſiſtit, conſenſus & forma tranſeunt in abſoluta; ſi verò conditio non ſubſiſtit, conſenſus redditur nullus, quia conditionalis ſicut veritatem, ita & actum ſuſpendit, & ideo ſi conditio non exiſtit, conſenſus redditur nullus; eadémque ratio eſt de conditione de præſenti; quapropter rectè dicunt Iuriſperiti, conditionem de præterito & de præſenti non eſſe propriè conditionem, quia non ſuſpendit actum; conditio autem propriè eſſe dicitur illa quæ actum ſuſpendit, vt ex variis iuribus & Doctoribus notauit Cou. in 4. 2. p. c. 3. §. n. 9. Conditio autem de futuro, quæ propriiſſima conditio eſt, ſuſpendit actum, & conſequenter facit vt in præſenti profeſſio non teneat, quia nondum exhibitus eſt conſenſus abſolutus, ſeu ſimpliciter; & ideo ſi poſtea non impleatur conditio, manifeſtum 16. *Dubitatio, an profeſſio ſub conditione indifferente ſit valida.*

eſt, profeſſionem nullam eſſe, quia nullus conſenſus interuenit, vt per ſe notum eſt. Solùm ergo inquiri poteſt, an impleta conditione talis profeſſio incipiat eſſe valida. In quo in primis certum eſt, ſi conſenſus fuerit reuocatus ante impletam conditionem, non ſatis eſſe poſtea implere conditionem vt profeſſio valida ſit; quia diſſenſus ſubſequutus illius valorem impedit, vt ſuprà dixi, eſtque in ſimili communis ſententia in cap. *ſuper eo*, de condit. appoſit.

17. Difficultas, an requiratur nouus conſenſus. Pars negatiua ſuadetur.

Difficultas ergo eſt, quando non reuocatur, an eo ipſo quòd impletur conditio, incipiat eſſe valida profeſſio, & eſſe religioſus qui antea non erat, ſine nouo actu voluntatis eius. Videtur enim per ſolam perſeuerantiam in priori conſenſu impleta conditione perfici contractum, & illam expreſſionem traditionis, quæ conditionata fuerat, tranſire in abſolutam: ergo ipſo facto ex vi conditionis impletæ incipiet ille eſſe religioſus ſine alio actu. Confirmatur primò à ſimili de voto ſimplici conditionato: nam impleta conditione, incipit abſolutè obligare, ſine nouo conſenſu, aut voluntate: ergo idem eſt de profeſſione, videtur enim eſſe eadem ratio. Aliud ſimile de aliis contractibus humanis, vt de donatione ſub conditione facta, nam impleta conditione valere incipit abſque nouo actu, vel conſenſu. Vltimum exemplum eſſe poteſt de matrimonio contracto per verba de præſenti ſub conditione de futuro, nam incipit valere adimpleta conditione, vt ſignificatur in c. *de illis*, de condit. appoſit. Vbi Iuriſtæ communiter hoc tenent, & in cap. *ſuper eo*, eod. tit. iuncto cap. vlt. quos ſequitur Palud. in 4. diſtinct. 29. quæſt. 2. in fin. Soto lect. 3. de matrim. §. quarto. Sanchez lib. 5. de matrim. diſput. 8. num. 5.

18. Reſolutio vera eſt affirmatiua.

Nihilominus cenſeo profeſſionem ſub conditione de futuro eſſe nullam, quantum ad proprium vinculum profeſſionis, niſi illa conditio ita ſit appoſita, vt reducatur ad conditionem de præſenti; ita vt ſubſequuta conditione non incipiat eſſe valida, niſi denuo fiat. Pro hac ſententia non referam auctores, quia non inuenio in ſpecie punctum hoc ab eis tractatum; colligo tamen illam ex his quæ de matrimonio docet D. Thom. in 4. d. 27. quæſt. 2. artic. 2. ad 4. & d. 29. quæſt. 1. art. 1. quæſt. 3. Bonauent. in 4. diſt. 29. quæſt. 3. num. 13. Durand. ibidem quæſt. 2. num. 5. & in ſolut. ad 1. Et Sòt. quæſt. 2. art. 1. Maior diſt. 27. quæſt. 4. Adrian. in materia de matrimonio, & bene Couarr. in 4. p. 2. cap. 3. num. 5. Nauar. lib. 4. conſil. titul. de ſponſalibus. conſil. 14. num. 7. Gutier. lib. 1. quæſt. Canon. cap. 22. num. 21. Henric. lib. 11. de Matr. cap. 12. Alexand. Pezant. in addition. ad 3. p. quæſt. 47. diſput. 3. Qui omnes dicunt matrimonium factum ſub conditione, etiam per verba de præſenti, impleta conditione, non incipere eſſe matrimonium donec replicetur, & explicetur iterum mutuus conſenſus. Eſt enim quoad hoc eadem ratio de profeſſione, nec video rationem differentiæ ſufficientem, quæ aſſignari poſſit. Vna enim ſola intereſſe videtur, quæ cum aliqua apparentia ad rem præſentem applicari poſſet, ſcilicet, quia matrimonium eſt ſacramentum, & non profeſſio. Sed hæc non ſatisfacit, quia in ſacramento matrimonij ex iure diuino nihil requiſitum eſt ex parte conſenſus, & ſignificationis eius ad valorem ſacramenti, niſi quod eſt requiſitum ad valorem contra- A ctus. Si ergo ex natura rei conditio impleta poſſet conſummare priorem conſenſum, & ſignificationem exteriorem eius, ita vt ſtatim perficeretur contractus, eadem ratione poſſet ſtatim perfici ſacramentum. Et ideo auctores citati fundantur in propria natura & conditione talis contractus, qui ex illis eſt, de quibus in regula iuris dicitur, actus legitimos non recipere conditionem, quia ad hoc inſtitutus eſt, vt ſtatim ſortiatur effectum, & ideo non admittit conditionem, quæ illum ſuſpendat, nam eo ipſo quòd ſuſpenditur, deſinit eſſe matrimonium, & eſt alius modus contractus. Ac proinde conſenſus B in illud non eſt verus conſenſus in matrimonium, neque vnquam eſſe poteſt, quantumuis impleatur conditio, & ideo illa impleta, vt matrimonium valere incipiat, neceſſarium eſt, vt denuò fiat: qui diſcurſus totus locum habet in profeſſione, quia ſeruata proportione conſiſtit in actuali traditione, & ideo de illius ſubſtantia eſt, vt ſtatim ſortiatur effectum, ideóque illi repugnat ſuſpenſio per conditionem appoſitam; vnde conſenſus tunc datus re-vera ſolùm eſt in aliquid de futuro, non de præſenti. quod ſignificauit Vrbanus III. in cap. *ſuper eo*, de condit. appoſitis, dicens, *Cùm huiuſmodi conſenſus non ſit de præſenti habendus, licèt per verba de præſenti euidentius exprimatur, qui in alicuius arbitrio* C *non habito, vel habendo conſiſtit.* Quæ ratio in quacunque conditione de futuro procedit. Ac proindè, quamuis impleatur conditio, non ſufficit prior conſenſus, ſed nouus requiritur cum noua actuali traditione.

Poteſt hoc etiam confirmari ex conſuetudine 19. Confirmatur.
Eccleſiæ, quæ eſt optima legum & inſtitutionum interpres: nunquam enim viſum eſt fieri profeſſiones illo modo ſub conditione, ſed ſolùm promiſſiones de futuro, de quibus alia eſt ratio; nam promiſſio licèt inducat obligationem in præſenti, reſpicere poteſt executionem in futurum, & ideo admittit conditionem, quæ non propriè ſuſpendit obligationem promiſſionis, ſed executionem operis promiſſi, & ita po- D tiùs differt obligationem, quæ dilatio terminatur impleta conditione tanquam in termino præfixo: at verò profeſſio requirit actualem executionem per traditionem de præſenti, & ideo non admittit ſuſpenſionem per conditionem de futuro: oportet ergo impleta conditione fieri de nouo traditionem, quæ abſolutum conſenſum exprimat. Et ita facilè expediuntur coniecturæ in contrarium factæ.

Quæret verò aliquis, an talis profeſſio ſub 20. Dubitatio ſpecialis, quã obligatioñe inducat talis profeſſio.
conditione facta aliquem effectum, vel obligationem inducat. Reſpondeo, vt conſequenter loquamur, ita in hoc, ſicut in matrimonio cenſendum eſſe. Docent autem D. Thom. & auctores citati matrimonium ſub conditione factum E æquiualere ſponſalibus de futuro quoad vim obligandi ad contrahendum matrimonium impleta conditione, iuxta cap. *ſuper eo*, de condit. appoſ. ibi, *Niſi voluntas patris poſtmodum intercedat, nequaquam cogendus eſt ad matrimonium contrahendum:* ergo ſi voluntas patris interceſſiſſet (hæc enim erat conditio appoſita) ad matrimonium contrahendum cogendus fuiſſet: ergo ex priori contractu conditionato manſit ad hoc obligatus, aliàs iuſtè cogi non poſſet. Ergo idem in præſenti dicendum eſt de profeſſione, quia illa obligatio in matrimonio non oritur ex peculiari conditione eius, ſed ex natura talis contractus,

tractus, qui licèt videatur fieri, per verba de præſenti, ratione materiæ, & conditionis adiunctæ, reſoluitur in contractum de futuro, & quia ad hoc intercedit conſenſus ſufficiens, ideo inducit obligationem de futuro. Impleta ergo conditione tenebitur qui ſic profeſſus eſt ad profitendum, & ad id cogi poterit, ſi de priori profeſſione ſufficienter conſtiterit.

21. *Limitatio præcedentis reſolutionis.* Hoc autem maximè procedit, quando profeſſio conditionata fit in manibus eius qui poteſtatem habet admittendi ad profeſſionem. An verò idem dicendum ſit in caſu ſuprà tractato, quando profeſſio fit in manibus eius qui non habet poteſtatem, ſub conditione, ſi ſuperior conſenſerit, ſeu ratam habuerit, aut poteſtatem conceſſerit, non facilè dixerim, quia non videtur omnino eadem ratio, eo quòd hic poſterior contractus non ſit inter perſonas habiles ad contrahendum in tali materia, & quia multum abutitur poteſtate, quam non habet, etiamſi id faciat ſub ratihabitione, quia hic actus requirit poteſtatem habitam, non habendam. In contrarium verò eſt, quia cùm hic contractus reſoluatur in obligationem de futuro, per adiectam conditionem videtur purgari omne vitium. Nam ſi expreſsè diceret: Promitto profiteri in manibus tuis, ſi prælatus ſuas vices ſibi commiſerit; videtur promiſſio valida, & impleta conditione obligabitur quis profiteri; ſed in hunc ſenſum reducitur alius contractus: ergo licèt in modo excedatur, eadem obligatio inducetur. Atque hæc pars, omnibus penſatis, probabilior videtur, quamuis oppoſita non ſine probabilitate poſſit diſputando defendi, propter magnum abuſum illius profeſſionis inuſitatum in Eccleſia, & valde repugnantem intentioni prælatorum, à quibus talis conditio pendet. Et iuuare poſſunt quæ in ſimili de matrimonio ſuprà tractat Couarr. num. 7. & 8. & infrà agentes de profeſſione inualida, aliqua addemus.

22. *Dubium, an profeſſio per procuratorem ſit valida. Pars negatiua ſuadetur.* Atque ex his expediri poteſt incidens dubium, ſcilicet an profeſſio fieri poſſit per procuratorem: nam ex dictis videtur ſequi, non poſſe, quia conſenſus per procuratorem datus videtur reſolui in conditionatum, quando poteſtas procuratori committitur; & ideo quamuis per procuratorem fiat profeſſio, non videtur valida, donec ipſe religioſus iterum abſolutè conſentiat, & factum confirmet, quia antea ſolùm videtur impleta conditio, quod non ſatis eſt, vt profeſſio valida eſſe incipiat, vt diximus. *Reſolutio eſt affirmatiua.* Nihilominus dicendum eſt profeſſionem fieri poſſe per procuratorem. ita docuit Sylueſt. verb. *religio* 3. quæſt. 15. Angel. verb. *Religioſus*. Roſella, verbo *Nouitius*, num. 23. Armilla num. 14. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 5. quæſt. 5. Sà verbo *Religio*, num. 14. Miranda in Manual. tom. 1. quæſt. 14. artic. 1. concl. 2. Et id tanquam certum ſupponit Nauarr. conſil. 32. de Regular. quod incipit, *N. fuit*, vbi tractans de profeſſione facta per procuratorem ad id ſpecialiter deputatum, quæ ex aliis capitibus videbatur dubia, ex illo tanquam certum ſupponit, fuiſſe validam. Ratio eſt, quia omnis contractus fieri poteſt per procuratorem, ſi non ſit lege prohibitum, iuxta l. 1. §. *vnus* ff. de Procuratorib. & regula 68. de reg. iuris in 6. *Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum:* Sed profeſſio perficitur per modum cuiuſdam contractus, qui nullo iure à prædicta regula excipitur; vnde gloſſa ſuper regula plures exceptiones adhibens, huius non meminit, quod

A etiam videre licet in gloſſa in cap. *Qui ad agendum*, de Procuratorib. in 6. Item matrimonium fieri poteſt per procuratorem cap. vlt. de Procurat. in 6. ergo & profeſſio, quid enim magis obſtat? Quocirca circa modum ſic profitendi ſeruanda ferè ſunt, quæ circa modum ſic contrahendi matrimonium communiter traduntur; & in dict. cap. vlt. ſignificatur, ex quibus illud maximè eſſentiale eſt, vt ſcilicet conſenſus non ſit reuocatus ante vſum procurationis, quia poſtea iam deficeret conſenſus, vt in dict. cap. expreſsè dicitur, & eſt per ſe manifeſtum, & ideo non eſſet valida profeſſio. *Duæ requiruntur conditiones. Prima* Deinde oportet vt procurator ſit ad hoc munus ſpecialiter deputatus, id eſt, ad profeſſionem nomine alterius *Secunda.*
B emittendam, & in tali religione, aut monaſterio, quod inſinuat Nauarr. ſuprà, & à ſimili poteſt colligi ex dict. cap. vlt. Verum eſt argumentum à ſimili non eſſe in hac materia multum efficax, ſi conditio illa non ſit iure naturæ neceſſaria, ſed ex ſpeciali iure poſitiuo, & fortaſſe ob hanc cauſam Syluest. nullam facit mentionem huius ſpecialis conditionis.

Nihilominus multo ſecurius eſt illam ſeruare, 23. *Reſolutio circa ſecundam conditionem.*
& videtur ſatis probabile ex natura rei eſſe neceſſariam moraliter loquendo, quia emittere profeſſionem, eſt actio adeò ſpecialis, & difficilis, vt moraliter comprehendi non poſſit ſub clauſula generali: oportet ergo vt mandatum procuratori datum expreſsè ſit ad profeſſionem
C emittendam, & conſequenter etiam ad determinatum locum, ſeu religionem, quia deliberatio circa religionem, & voluntas profitendi ad determinatam religionem haberi, & terminari debet. Quamuis autem moraliter hoc ita ſit, ſi in rigore rem ſpeculemur, non video, ſi mandatum daretur ad profitendum cum expreſſa indifferentia, & optione vt procurator eligeret religionem, cur in rigore non ſufficiat, cùm ex natura rei nihil impediat, & nullo iure prohibitum inueniatur. Hinc etiam videtur fieri conſequens profeſſionem poſſe fieri per literas, nam alij contractus etiam matrimonium, poſſunt hoc modo perfici. *Profeſſio validè fieri poteſt per litteras.* Neque hìc occurrit aliquid ſpeciale præter ea quæ in ſimili de matrimonio
D tractari ſolent. Solùm aduerto vt conſiderentur ſpecialia iura religionum, & obſeruentur aliæ ſolennitates, vel circunſtantiæ, quæ in vnaquaque tanquam eſſentiales declaratæ fuerint; vnde ſi aliquæ huiuſmodi eſſent incompoſſibiles cum illo modo profitendi in abſentia, non haberet locum in tali religione, ordinariè tamen nullæ videntur eſſe huiuſmodi circunſtantiæ.

Vltimò inquiri poteſt vtrùm habitus, vel locus pertineat ad neceſſariam formam profeſſionis, & conſequenter an profeſſio fœminæ in religione ſeu in monaſterio virorum, vel è conuerſo, valida ſit. 24. *Vltima difficultas circa habitum, vel locum. Communis, & vera ſententia.* In qua re certa, & communis reſolutio eſt, ſuſceptionem habitus, aut ingreſ-
E ſum in monaſterium, aut quòd profeſſio intra religionem, vel in Eccleſia fiat, non eſſe de ſubſtantia, & valore profeſſionis. ita docent omnes Doctores, & eſt ſatis expreſſum in cap. *inſinuante*, qui cler. vel vou. & ſumitur ex cap. *porrectum*, & aliis, de regular. Et ratio reddi poteſt, qui hæ circunſtantiæ ſunt valdè extrinſecæ, *Probatur.* & ideo nulla fuit ratio, cur tanquam eſſentiales deſignarentur. Hinc verò inferunt aliqui Doctores profeſſionem à fœmina factam in religione virorum validam eſſe, per eam tamen non obligari

obligari ad habitandum cum illis, ſed ad ſeruandam religionem in domo ſua, vel in alio conuenienti loco. ita Panormit. in dict. cap. *inſinuante*, Angel. verbo *profeſſio*, num. 3. Syluest. *religio* 3. quæſt. 9. qui hoc colligunt ex dict. cap. *inſinuante*.

Opinio Panormit. & aliorum reiicitur.

Sed quamuis fortaſſe quæſtio pertineat ad modum loquendi, non exiſtimo propriè dictum, fœminam poſſe validè profiteri in religione virorum, & è conuerſo; & ita communiter ſentiunt Doctores, qui de hoc dubio diſputant, Nauar. lib. 1. conſil. titulo de ætate, & qualitate, conſil. 8. num. 10. & lib. 3. tit. de regular. conſil. 47. num. 1. Henriq. lib. 14. de irregul. cap. 8. num. 6. in Comment. lit. A. Sà verb. *Religio* num. 30. & alij. Neque oppoſitum colligitur ex dicto cap. *inſinuante*, nam ibi ſolùm dicitur fœminam vouiſſe in manibus fratris ſancti Auguſtini, & poſtea habitum illius religionis geſtaſſe, habitum ſcilicet ad fœminas pertinentem. Vnde non ſequitur fœminam profeſſam fuiſſe religionem virorum, ſed religionem, cuius regula pro viris, & fœminis approbata eſt, & in qua viri præſunt fœminis, ideóque fœminæ in prælati manibus profiteri debent.

25. Reſolutio difficultatis.

Propriè ergo profeſſio fœminæ non poteſt eſſe in religione virorum, ſed ad ſummum in religione ſuo modo vtriſque communi, & in ea parte quæ ad fœminas pertinet, & ſeruato decenti modo. Cùm enim profeſſio fieri non poſſit niſi in religione approbata, aut approbata eſt pro ſolis viris, vt eſt, v. g. Societatis, & ſic nullo modo poterit profeſſio fœminæ in tali religione valida eſſe, etiamſi in domo propria vel quacunque alia ratione fiat, niſi fortaſſe ex ſpeciali conceſſione Pontificis, quia facultas admittendi ad profeſſionem vltra approbationem non extenditur. Et eâdem proportione, vel maiori ratione, ſi religio approbata ſit pro ſolis fœminis, non poterit profeſſio viri in ea eſſe valida; at ſi religio complectatur ſuo modo viros, & fœminas, & pro vtriſque partitione accommoda approbata ſit, poterunt quidem in illa recipi & viri, & fœminæ, ſed non propterea profitetur fœmina religionem virorum, nec quatenus virorum eſt, ſed religionem communem, quatenus ad fœminas accommodata, & approbata eſt.

CAPVT XIII.

Quos effectus habeat valida profeſſio expreſſa.

1. Hactenus explicuimus omnes cauſas profeſſionis, & conſequenter conditiones omnes neceſſarias, vt valida, & expreſſa ſit. Nunc dicendum eſt de effectibus, quod ampliſſimam nobis poſſet præſtare materiam, ſi omnia illa, quæ ex profeſſione religioſa conſequuntur, numerare velimus; nam reuera illa omnia poſſunt inter effectus profeſſionis computari: ſed quia in diſcurſu materiæ illa omnia explicanda ſunt, ideo in præſenti ſolùm eſt breuiter notandum in profeſſione duo includi, ſcilicet traditionem, & tria vota, & ex vtroque proprij effectus oriuntur.

Ponuntur effectus profeſſionis ratione trium votorum.

Ex voto enim caſtitatis ſequitur inhabilitas ad matrimonium, & irritatio matrimonij rati, & non conſummati, ſi præceſſit; & ita hi poſſunt inter effectus profeſſionis computari; tamen quia ſpecialiter annexi ſunt voto caſtitatis,

A ideo melius de illis dicemus infrà de voto caſtitatis ſolemni religionis in ſpeciali diſputando. Atque idem dicendum eſt de aliis effectibus annexis profeſſioni ratione voti paupertatis, vt eſt inhabilitas ad habendum proprium, translatio omnis iuris proprij in religionem, &c. Idémque eſt de effectibus, qui conſequuntur ratione voti obedientiæ, ſi qui fortaſſe ſunt præter obligationem parendi prælato, quos poſtea inquiremus.

Eodem modo intelligere poſſumus aliquos effectus ſequi ex profeſſione ratione traditionis. Quorum primus, & quaſi formalis eſt, vt homo non maneat ſui iuris, ſed ſub dominio, & po- 2. Effectus qui ex profeſſione ſequuntur ratione traditionis. Primus.

B teſtate religionis, cui etiam incorporatus tanquam verum membrum politicum eius; quamuis enim hæc non fiant niſi per profeſſionem validam, quæ traditionem, & vota includit, tamē ſicut aliqui effectus accommodantur illi ratione vnius, vel alterius voti, ita etiam aliqui ratione traditionis, cui maximè correſpondet translatio dominij, ſeu iuris in propriam perſonam, in religionem ipſam, & conſequenter quaſi priuatio iuris in ſe ipſum, ad quam conſequitur obligatio ad ſeruandam regulam religionis; ſicut membrum reipublicæ tenetur ſeruare leges eius ex vi vnionis politicæ, quam cum illa habet. Deinde ex eadem radice ſequitur dominium, ſeu Secundus.

C ius, quod religio habet ad omnes actiones religioſi, quia ſe illi donauit in quandā honorificam ſeruitutem, vel ſpiritualem filiationem. Fortaſſe etiam poteſtas irritandi vota, quæ eſt in prælato religionis, hanc traditionem proximè conſequitur, quamuis ſoleat etiam voto obedientiæ tribui, vt ſuprà diximus, quatenus per illud ſubiectio, & abnegatio propriæ voluntatis, quæ per hanc traditionem fit, prædicto voto firmatur, propter quod ſolent hæc duo tanquam vnum reputari, vt infrà tractando in ſpeciali de voto ſolemni obedientiæ videbimus. Item poſſet inter hos effectus computari abſolutio ab Tertius.

omnibus prioribus votis, vel etiam ab omnibus debitis, quam ipſo facto cenſetur religioſus per

D profeſſionem obtinere. De quo effectu, quo ſenſu verus ſit, & quomodo ad profeſſionem conſequatur, capite ſequenti dicendum eſt.

Præter hos autem effectus, qui ſunt magis intrinſeci, & reputari poſſunt quaſi propriæ paſſiones profeſſionis, alij cogitari poſſunt magis extrinſeci, quanquam hi nulli eſſe videntur ex ſola vi & natura profeſſionis, ſed ex aliquo priuilegio illi adiuncto: nam ex ſola rei natura nihil aliud ſequi videtur ex profeſſione præter id, quod intrinſecè ſpectat ad obligationem talis ſeruitutis, ſeu ſubiectionis cum obligatione trium votorum; de quibus obligationibus ſigillatim poſtea dicendum eſt; quin etiam impedimenta illa, quæ ſpecialiter ſequuntur ex votis, 3. Aſſignantur alij effectus profeſſionis magis extrinſeci ratione priuilegiorum.

E non cenſentur eſſe intrinſeca ex natura rei, ſed iure Eccleſiaſtico adiuncto, niſi aliquod eorum habeat aliquam neceſſariam connexionem cum ipſa obligatione, & materia voti, vt in particulari poſtea videbimus. Ex priuilegio autem poteſt intelligi aliquis effectus ſequi ex profeſſione, vel Eccleſiaſtica conceſſione, vel diuina. Priori modo poteſt inter hos effectus poni, ſi verum eſt, per profeſſionem auferri inhabilitates, vel irregularitates, quod de aliquibus affirmari poteſt; non de omnibus, de quo in materia de irregularitate dictum eſt, & attigit Nauar. comment. 2. de Regular. num. 60. Deinde huc

Ex iure Eccleſiaſtico quales habeat effectus profeſſio expreſſa valida.

huc etiam ſpectat exemptio perſonæ religioſæ à iuriſdictione iudicum ordinariorum, nam hoc non ſequitur intrinſecè ex profeſſione. Quod eſt certum, ſi loquamur de exemptione à iuriſdictione Epiſcoporum, nam olim religioſi erant Epiſcopis ſubiecti, & nunc ſunt aliqui; nec poterát ipſi ſe eximere à iuriſdictione ordinaria Epiſcoporum per ſuam propriam voluntatem, quidquid ipſi vouerent, niſi ſedes Apoſtolica eos eximeret, & ſub ſua ſpeciali gubernatione ſuſciperet; eiſque propriam iuriſdictionem conferret. Si verò ſit ſermo de exemptione à iuriſdictione temporali, magis dubitari poteſt, an ſequatur ex vi ſolius profeſſionis, attento tantùm iure diuino; cum qua dubitatione alia coniuncta eſt, ſcilicet, an ex vi profeſſionis religioſus fiat perſona Eccleſiaſtica ratione diuini iuris, vel humani Eccleſiaſtici, nam quòd ita fiat, certum eſt, argumento cap. *Si quis ſuadente.* 17. quæſt. 4. & aliorum iurium, quæ attigit Nauar. dicto num. 60. Sed hæc, & ſimilia infrà diſputabuntur commodiùs tractando de priuilegiis religioſi ſtatus in genere. Et de hoc multa diximus lib. 4. de defenſione fidei diſputando generatim de exemptione Eccleſiaſtica. Veriſimilius enim eſt, quamuis hæc ducant originem ex diuino iure, non conſummari niſi Eccleſiaſtico. Ne igitur hîc cogamur omnia hæc priuilegia explicare, ſatis ſit in vniuerſum dicere, omnia, quæ ſpecialiter conceduntur perſonis religioſis, eo quòd profeſſæ ſunt, inter hos effectus profeſſionis computari.

Exemptio religioſorū ab Epiſcopo quò iure concedatur.

4. Ex diuino autem iure poteſt profeſſioni attribui effectus obtinendi remiſſionem totius culpæ, & pœnæ, quaſi ex opere operato: hunc enim effectum videtur illi tribuere D. Thom. 2. 2. quæſt. 189. art. 3. ad 3. vbi cum formidine ait, *Rationabiliter dici poteſt, quòd per ingreſſum religionis aliquis conſequatur remiſſionem omnium peccatorum*; *vnde* (ſubdit inferius) *legitur in vitis Patrum quòd eandem gratiam conſequuntur religionem intrantes, quam conſequuntur baptizati.* Vnde Bellarm. lib. 2. de Monach. cap. 6. inquit hoc non eſſe certum, ſed piè credi, & ad id confirmandum adducit congruentia teſtimonia Athanaſij, Hieronymi, & Bernardi. Nauar. etiam in comment. 2. de regular. num. 60. ait, profeſſionem indulgentiam plenariam operari. Conſentire videntur communiter Theologi, ac Summiſtæ de hac remiſſione & condonatione generatim loquendo. D. Anton. p. 3. cap. 3. Palud. in 4. d. 4. quæſt. 3. Angelus verbo *religioſus* num. 46. Syluest. *religio* 3. quæſt. 23. Bernard. Senenſ. allegatus ab Angelo ſupra Hieronym. Platus de bono ſtatu relig. cap. 13. Vuald. de ſacramental. titul. 9. cap. 80. Azor lib. 12. inſtit. moral. cap. 5. quæſt. 11. Emman. Sà verbo *religio* num. 17. Leſſ. lib. 2. cap. 41. dubit. 8. num. 72. & alij.

Ex iure diuino attribuitur indulgentia plenaria, & qualis. *D.Thom.* *Cardin. Bellarm.* *Nauar.* *D. Anton. Paludan. Angel. Syluest.*

5. Veruntamen nullus ex prædictis authoribus abſolutè æquiparat profeſſionem baptiſmo, vel martyrio in hoc, quòd aliquando ex opere operato, vel ex ſpeciali priuilegio primam gratiam conferat, vel faciat ex attrito contritum; imò Bellarm. in hoc expreſſe ponit differentiam inter Baptiſmum, & profeſſionem, quòd Baptiſmus tollit culpam, & pœnam, profeſſio autem non tollit culpam, ſed pœnam. Et Nauar. cum limitatione loquutus eſt, dicens, *Profeſſio regularis facta cum debita contritione indulgentiam plenariam operatur.* Caietan. etiam circa dictam ſolutionem ad tertium pro certo habet, eum, qui facit profeſſionem in peccato mortali, non ſolùm non conſequi tunc remiſſionem culpæ, aut pœnæ, verùm etiam quando poſtea conteritur, nullam remiſſionem pœnæ conſequi ratione præcedentis profeſſionis, quæ opus mortuum fuit, & ſic fermè loquuntur cæteri. D. Thom. verò apertè loquitur de ſatiſfactione pro peccatis, & de abſolutione à reatu pœnæ, non culpæ. Quapropter temerarium cenſerem hunc effectum tribuere profeſſioni; eſt enim res grauiſſima, & valde ſupernaturalis, quam ſine reuelatione, traditione Eccleſiæ, ac Patrum doctrina aſſerere temerarium eſt. Maximè cùm hoc priuilegium neceſſarium non ſit, cùm nec profeſſio ſit ſacramentum habens vim ex opere operato, nec per ſe loquendo inſtet neceſſitas articuli mortis, neque finiatur vitæ tempus ad agendam pœnitentiam conceſſum, ſicut finitur per martyrium, ſed potiùs ibi quodammodo inchoatur ſtatus ad pœnitentiam agendam aptiſſimus.

In quo ſenſu ſequantur prædicti auctores. *Bellarm.* *Nauar.*

Eſt temerarium æquiparare profeſſionem baptiſmo, vel martyrio.

Solùm ergo docent prædicti authores hanc gratiam eſſe diuinitus conceſſam profeſſioni, vt ſi quis illam emittat in ſtatu gratiæ, ei remittatur totus reatus pœnæ temporalis ex Dei liberalitate, vel quaſi gratitudine, etiamſi ipſe aliàs non reddat ſatiſfactionem condignam illi reatui. Quam aſſertionem piam eſſe fateor, & probabilem propter authoritatem tantorum Doctorum, & quia cedit in fauorem religionis, & quia congruum videtur, vt Deus ea liberalitate vtatur cum amico, qui ſe illi totum tradit. Fateor tamen me non videre probationem ſatis cogentem. Nam D.Thom. nullam mentionem priuilegij, aut diuinæ liberalitatis facit, ſed in excellentia illius operis effectum hunc fundare conatur. *Rationabiliter autem dici poteſt, quòd etiam per ingreſſum religionis aliquis conſequatur remiſſionem omnium peccatorum, ſi enim aliquibus eleemoſynis factis homo ſtatim poteſt ſatiſfacere de peccatis ſuis; multo magis in ſatiſfactionem pro omnibus peccatis ſufficit, quòd aliquis ſe totaliter diuinis obſequiis mancipet per religionis ingreſſum, quæ excedit omne genus ſatiſfactionis, etiam publicæ pœnitentiæ, ſicut holocauſtum excedit ſacrificium.* Ex quo verborum diſcurſu conſtat D. Thomam ſenſiſſe non ex priuilegio, ſed ex virtute talis operis ad ſatiſfaciendum hanc integram remiſſionem comparari; & virtute facit hanc rationem; Per magnam eleemoſynam, vel per aliquam pœnitentiam publicam ſolent homines iuſti condignè ſatiſfacere pro ſuis peccatis, ita vt totus reatus ſtatim eis remittatur: ergo multo magis id poterunt per profeſſionem religionis. Quæ quidem illatio eſt per ſe probabilis ex genere talis operis, tamen quia illud opus poteſt eſſe magis, vel minus ſatiſfactorium iuxta affectum, & diſpoſitionem profitentis, & peccata præterita poſſent poſtea eſſe plura, vel pauciora, ideo illatio non eſt euidens, & ob eam cauſam dixit D. Th. *Rationabiliter dici poteſt*; atque ita non ponit hanc tanquam certam regulam ex aliqua promiſſione Dei, ideóque ſubiungit, *Si tamen non abſoluerentur per hoc ab omni reatu pœnæ, nihilominus vtilior eſt profeſſio religionis, quàm peregrinatio terræ ſanctæ*, &c. Itaque mens eius fuiſſe videtur, tale eſſe, támque excellens hoc opus, vt quamuis ordinario modo ex bono affectu charitatis, etiam ſine extraordinario feruore fiat, ad ſatiſfactionem pro omnibus peccatis regulariter ſufficiat, niſi illa ſint magna, & multa, & pœnitentia de illis

6. Verus ſenſus.

Eſt pia, & probabilis hæc opinio in hoc ſenſu explicata.

D.Thom.

Explicatur mens D. Thom. in hoc puncto.

illis parua, modúſque profitendi valde remiſſus. Sed quia hæc omnia rarò concurrunt, ideo moraliter dictus effectus profeſſioni attribui poteſt. Atque ita ſeipſum explicuit D. Thom. in 4. diſt. 4. quæſt. 3. art. 3. quæſt. 3. ad 3. & Nauar. comment. de indulgentiis in §. *In Leuiticum*, notab. 20. num. 17.

Profeſſio habet hanc remiſſionẽ ex ſe, non ex priuilegio. Probatur ex Patribus.

7. Atque hoc videtur mihi magis extollere, ac commendare religioſum ſtatum, & profeſſionem eius, quia non extrinſeco priuilegio incerto, ſed certæ perfectioni, & excellentiæ talis operis effectus ille tribuitur. Neque etiam ex Sanctis Patribus ampliùs colligi videtur; Athanaſius enim in vita Antonij ſolùm refert Antonium tempore mortis audiuiſſe Sanctos Angelos dicentes omnia peccata ſibi fuiſſe remiſſa, quando monaſticam vitam profeſſus eſt: ex quo non poteſt colligi ſpeciale priuilegium, tum quia ibi magis agebatur de remiſſione culparum, quàm pœnarum; vel ſi de tota remiſſione intelligatur, ſicut prior intelligitur comparata non ex priuilegio, ſed per diſpoſitionem proportionatam, ita & poſterior per condignam ſatisfactionem; tum etiam, quia ſi in aliquo potuit profeſſio habere hunc effectum modo à nobis declarato, maximè in Antonio, in quo peccata vitæ ſuperioris leuiora erant, & feruor conuerſionis maximus: Hieronymus autem epiſt. 25. de Blaſila ſolùm dicit, *Cùm propitio Chriſto ante quatuor fermè menſes ſecundo quodam modo ſe Baptiſmo lauerit, & ita deinceps vixerit, vt calcato mundo ſemper monaſterium cogitaret.* Ex quibus verbis ſolùm colligi poteſt ingreſſum monaſterij, cuius propoſitum Blaſila habebat, Baptiſmo à Hieronymo comparari, & ideo ſecundum Baptiſmum illum appellare. Cuius ſimile refert D. Thom. ex vitis Patrum, ſed non oportet comparationem fieri per ſimilitudinem æqualitatis, alioqui tribuendum eſſet profeſſioni, quòd faceret etiam ex attrito contritum, ſed per quandam proportionem, ad quam ſufficit prædictus effectus dicto modo explicatus. Vnde Bernard. lib. de præcepto, & diſpenſat. interrogans cur Monaſterialis diſciplina ſecundum Baptiſma nuncupetur, reſpondet, *Arbitror ob perfectam mundi abrenuntiationem, ac ſingularem excellentiam vitæ ſpiritualis, quæ præeminet vniuerſis vitæ humanæ generibus. Huiuſcemodi conuerſatio profeſſores, & amatores ſuos Angelis ſimiles, & diſſimiles faciunt, imò diuinam in homine reformat imaginem, configurans nos Chriſto inſtar Baptiſmi, & quaſi denique ſecundò baptizamur, dum per id quòd mortificamus membra noſtra, quæ ſunt ſuper terram, Chriſtum induimus, complantati ſimilitudini mortis eius.* In quibus verbis in primis videtur comparationem illam attribuere non ſolùm profeſſioni, ſed obſeruationi eius, & toti vitæ religioſæ, quam alibi martyrio comparauit; & deinde ſi ipſi profeſſioni aliquid in hoc negotio tribuit, non illud fundat in priuilegio, vel promiſſione aliqua Dei, ſed in ipſius operis excellentia.

D. Hieron. Profeſſio aſſimilatur baptiſmo.

D. Bernard.

Confirmatur rationibus.

8. Præterea non videtur ampliùs neceſſarium ad fauorem religioſæ profeſſionis, cùm & ipſa habeat proportionem ad prædictam ſatisfactionem, quod melius eſt, vt dixi; & præterea quodammodo obliget hominẽ ratione ſtatus ad maiorem indies ſatisfactionem exhibendam pro peccatis præteritis ratione ſtatus ſuſcepti. Vnde, & tali operi, & ſtatui magis accommodata ratio prouidentiæ videtur, vt religioſi pro peccatis præteritis, vel in ipſa profeſſione, vel ſi tunc remiſſi fuerint, poſt illam pro peccatis præteritis condignè ſatisfaciat. Hæc autem dixerim, non vt priorem ſententiam ſimpliciter reiiciam, neque vt piam exiſtimationem, aut deuotionem erga profeſſionem religioſam imminuam; ſed vt certa ab incertis diſtinguam, & religioſos admoneam ne ſpe illius liberalitatis incertæ, certam ſatisfactionem pro peccatis omittant. Addendum verò eſt ex conceſſione ſummorum Pontificum aliquibus religionibus conceſſum eſſe, vt omnes perſonæ, quæ in eis recipiuntur, plenariam omnium peccatorum indulgentiam in ipſo ingreſſu, & iterum in morte conſequantur, ſicut conceditur religioſis Societatis Ieſu, vt habetur in compendio priuilegiorum eiuſdem Societatis verbo, *Indulgentia*; §. 4. qua cæteri mendicantes fruuntur.

Iudicium auctoris circa priorem ſententiam.

Quid concedãt ſummi Pontifices in hac materia.

CAPVT XIV.

Vtrùm per religioſam profeſſionem commutentur, ſeu extinguantur omnia vota, quæ ipſam præcedunt.

Hic eſt vnus ex præcipuis effectibus, qui tribui ſolent profeſſioni religioſæ, quia verò res difficultatem habet, ſiue quæſtio procedat de ipſa commutatione, an fiat generalis de omnibus votis, quæ profeſſionem præcedunt, ſiue de modo, an ſcilicet fiat ipſo iure, vel ſemper requirat actum hominis commutantis, ideo de illa ſigillatim hìc diſputabimus. Duobus verò modis poteſt Papa abſoluere, vel ligare, ſcilicet, vel communi iure, vel ab homine, ſeu per proprium perſonalem actum in particulari. Hic autem poſterior modus eſt vſitatus, & indubitatus, ac certus in huiuſmodi actu commutandi vota. De priori verò eſt ſpecialis dubitatio propter vota ſimplicia, quæ præcedunt profeſſionem religionis, an ipſo iure commutentur in ſtatum religionis. Nam de cæteris omnibus votis certum eſt, nullam talem commutationem in illis reperiri; à nullo enim authore, quem ego viderim, aſſeritur, neque in iure ſcripta inuenitur, nec eſt introducta conſuetudine aliqua, de qua nobis conſtet. Ex quo in primis colligimus, commutationem voti in minus bonum, imò & in æquale nunquam ipſo iure fieri, quia ſi aliqua commutatio fit ipſo iure, maximè eſt votorum ſimplicium in ſtatum religioſum; at verò illa non eſt (ſi reuera eſt) niſi ratione melioris boni: ergo in minus, vel æquale nunquam fit ipſo iure. Ratio etiam hoc ſuadet, quia ad faciendam huiuſmodi commutationem licitè, & validè, neceſſarium eſt in particulari conſiderare circunſtantias actionum, vel perſonarum, & ex eis colligere, tum cauſam, tum etiam modum commutationis, argumento cap. 1. de voto. Sed ad huiuſmodi conſiderationem neceſſaria eſt hominis actio; non ergo poteſt talis commutatio rectè fieri ipſo iure, ſed debet fieri ab homine, id eſt, à Pontifice, vel immediatè, vel per alium, cui illam committat. 1.

Notatio præmittenda.

Aſſertio prima. Commutatio voti in minus, vel æquale bonum non fit ipſo iure.

Probatur ratione.

2\. Aſſertio ſecunda. Commutatio voti in melius ipſo iure ſolùm fit per ingreſſum religionis. Aſſignatur ratio.

Et hinc etiam fortaſſe eſt, vt extra illum caſum de religione, certum ſit, nullum alium reperiri, in quo vota commutentur, etiam in melius. Quia licèt ſuppoſita certitudine de meliori bono non ſit neceſſaria cauſa, vt commutatio fieri poſſit, tamen illa comparatio inter parti

particularia bona in iure facta non eſt, quia vel moraliter non potuit, quia quod ſecundùm ſpeciem ſuam eſt melius bonum, poteſt in indiuiduo eſſe minus; vel certè non oportuit, quia nulla erat moralis neceſſitas talis commutationis; quia ſi in particulari conſtiterit de meliori bono, vouens ſi voluerit, poteſt illam facere, non poteſt autem cogi ad illam faciendam, quia voti obligatio voluntariè ſuſcipienda eſt: ſi autem non conſtiterit in particulari de meliori bono, non expedit, vt authoritate iuris talis commutatio fiat. Neque in hoc æquiparanda eſt lex gratiæ legi veteri, in qua vota quædam neceſſariam, vel determinatam habeant iure diuino commutationem, vt patet Leuit. vlt. illa enim præcepta fuerunt eo tempore cæremonialia, & accommodata illi ſtatui propter genera ſacrificiorum,& oblationum,quæ tunc erant in vſu; in lege autem noua nullum eſt ius diuinum de hac re, & humanum eſſe non oportuit propter dictas cauſas.

Sententia communis tenet,per profeſſionẽ omnia vota præcedẽtia extingui. D.Thom. Caiet.

3. In illo autem particulari caſu de ſtatu religionis eſt communis ſententia, omnia vota præcedentia extingui per profeſſionem religionis, veluti per quandam commutationem in quidpiam ita melius, vt vniuerſaliter, & quaſi eminenter omnia præcedentia comprehendat. ita tenet D. Thom. hîc art. 12. ad 1. & quæſt. 189. art. 3. ad 3. quibus locis idem affirmat Caietan. Quod adeò verum cenſuit D. Thom. vt in eadem quæſtione 189.art.8. ad tertium dixerit,eum, qui vouit ingredi religionem arctiorem,& ſua authoritate ingreſſus eſt laxiorem, & in ea profeſſionem emiſit,non teneri ampliùs tranſire ad ſtrictiorem religionem,quia prius votum ſimplex extinctum fuit per ſubſequens ſolenne, etiamſi talis profeſſio facta non fuerit ſine peccato ratione præcedentis voti ſimplicis. Idem tenet Soto 7.de iuſtitia q.4. art.3. Palud.in 4. diſt.38. q.4. art.2. & ibi ſupplem. Summa confeſſ.lib.1. titul.8. q.78. Sylueſt. *Votum* 3.q.9. & *Votum* 4. q.3. verſ.4. & q.7. verſ. 3.Tabiena *votum* 3.§.9. Nauar. c.12.n.65. & 78.Couar.in cap.*Quanuis pactum.*1.p.§.3.n.4. Armilla verbo *votum* n. 28. Significant Gloſſa, & Canoniſtæ in cap.*Scripturæ*, de voto.Ex quo textu ſumitur præcipuum fundamentum huius ſententiæ, ſic enim ait, *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur religionis obſeruantiam commutare.* Cuius etiam triplicem rationem indicat D. Thom. ſuprà. Prima, quia alia vota ſunt de particularibus operibus; profeſſio autem religionis eſt de tota vita hominis, & ideo in illa cætera includuntur, ſicut particularia in vniuerſali. Secunda, quia per profeſſionem moritur homo priori vitæ. Tertia, quia ſingulares obſeruantiæ religioni non competunt,ſatiſque eſt illius onus ſuſtinere.

Specialis doctrina D.Thom.

Rationes D.Thom. Prima. Secunda. Tertia.

Notandum primò. Secundò. Aſſertio prima & vera. Vota præcedẽtia profeſſionẽ, quæ cũ illa ſimul impleri non poſſunt, per eam cõmutãtur,& extinguũtur.

4. Quia verò hæc fundamenta non videntur ſatis conuincere ad perſuadendam dictam ſententiam, vt conſtet, quid ſit certum, quid verò dubium,aduertendum eſt primò, quædam eſſe vota præcedentia profeſſionem, quæ non poſſunt ſimul impleri cum ipſa profeſſione,vt vota peregrinationum, eleemoſynarum, & ſimilia; alia verò eſſe, quæ ſimul cum profeſſione conſiſtere, & impleri poſſunt.De prioribus res eſt certa cõmutari, & extingui per profeſſionem religionis; & hoc maximè probat cap. *Scripturæ*, & fortaſſe nihil aliud, in quo non tam condit ius, quàm declarat, vt patet ex ratione, quam

A adducit,quæ ita etiam formari poteſt.Quia votũ natura ſua includit conditionem, vt maius bonum non impediat; conſtat autem maius eſſe bonum religionis, quàm quodlibet aliud temporale, vel particulare, quod per alia vota voueri ſolet, aut poteſt: ergo qui profitetur religionem prætermiſſis prioribus votis, non agit contra illa, ſed vtitur iure ſuo, quod in priori voto ſemper intelligitur reſeruatum, & conſequenter priora vota ceſſant, quia iam etiam ceſſauit conditio, ſub qua intelligebatur eſſe factum. Maior ſupponitur in dicto cap. Et in integra eius lectione expreſsè ſic habetur. *Scripturæ ſacræ teſtimonio declaratur, quòd ſpiritualis homo propoſitum non mutat, cum pro ſalute animæ ſuæ vtilius aliquid meditatur.* B

Fundamentalis ratio.

Etiam extinguitur votum peregrinationis Terræ Sanctæ.

5. Neque oportet ab hac generali regula excipere votum peregrinationis Terræ ſanctæ, vt quidam voluerunt, tum quia ratio facta, & in textu expreſſa generalis eſt, nam etiam illa peregrinatio eſt temporale obſequium, & non debet impedire perpetuum; tum etiam, quia ex integra lectione illius textus conſtat de illo ſpeciali caſu loquutum fuiſſe Romanum Pontificem, verba enim ſunt. *Inde eſt, quòd veſtris iuſtis poſtulationibus alias non indignati indulgemus, inclinati vobis indulſimus, quatenus ſi quis ſepulchrum dominicum, vel alia limina ſanctorum propoſuerit viſitare, & infirmitate, vel alia rationabili cauſa occurrente apud vos religionis habitum aſſumere,* C *atque Deo ſeruire voluerit, liberè eum recipere valeatis, nec voti facti reus habeatur, qui temporale*, &c. Conſtat ergo Pontificem idem cenſere quoad hanc commutationem de voto peregrinationis Terræ ſanctæ, quod de aliis. Poſſet autem quis interpretari hæc verba de voto peregrinationis tantùm deuotionis cauſa,non tamen de alio voto in ſubſidium Terræ ſanctæ. Et ita illud excipit Sylueſt. *Votum* 4. quæſtione 7. verſ. 3. Angel. eodem verb. in principio. Alij verò Doctores communiter etiam hoc non admittunt, vel tacendo talem exceptionem, vel expreſsè illam excludendo, vt Caiet. verb. *Voti diſpenſatio*, & Nauar. numero 79. Qui tamen abſolutè loquuntur de voto Hieroſolymitano; D ſine dubio tamen volunt excludere Sylueſtri limitationem. Et idem ſentiunt Richard. in 4.diſtinct.38. & Angel.verbo *Votum* 4.Et cùm textus in hoc nihil diſtinguat, non eſt cur nos diſtinguamus, & materiam fauorabilem coarctemus; quod magis ex dicendis patebit. Conſiderari etiam poteſt in illis verbis,quæ ex integra lectione retulimus,in eis non ſignificari hanc commutationem ex natura rei, vt dicebamus, ſed ex ſpeciali gratia,& nouo iure Pontificio;hoc enim ſignificat verbũ illud,*indulgemus*.Et ratione etiam declarari poteſt, quia votum peregrinationis non eſt ſimpliciter incompoſſibile cum voto religionis, poſſet enim priùs peregrinatio fieri, & poſtea religionis habitus ſuſcipi:ergo quòd prætermiſſo E hoc ordine liceat ſtatum ingredi religionis,videtur eſſe indultum Pontificis.Reſpondeo priùs ad hanc rationem comparatione facta ad idem tempus, melius eſſe ingredi religionem, quàm peregrinari; & ideo licèt verum ſit, eum qui habet peregrinandi votum, illud implere priùs debere, & poſtea ingredi religionẽ; melius nihilominus eſt ſtatim ingredi, quàm illum ordinem ſeruare,quia in illamet anticipatione religionis,ex ſuo genere eſt maior ſpiritualis vtilitas;

Effugium præcluditur.

An hæc cõmutatio fiat ex natura rei, vel ex gratia, & iure Pontificio.

Reſolutio.

præterquam quòd interpoſitò illo tempore poſſunt offerri occaſiones, aut pericula, quæ propoſitum religionis impediant. Adde, quòd ſeruato illo ordine, iam non eſſet locus commutationi; nam poſt votum impletum, quæ eſſe poteſt commutatio? Igitur ad illud verbum textus reſpondeo, aut verbum illud ſolùm eſſe beneuolentiæ, & authoritatis, vel ad ſummum ſignificare, Pontificem feciſſe aliquam gratiam illis religioſis declarando talem eſſe illorum ſtatum, vt præferatur cæteris actibus etiam voto promiſſis. Denique in collectione Gregoriana omiſſum eſt illud verbum tanquam non neceſſarium, & fortaſſe ad hanc ambiguitatem tollendam.

6. Etiam extinguuntur pure vota realia.

Rurſus addendum eſt, non eſſe neceſſarium excipere vota realia, vt rectè adnotarunt Caiet. Couar. & alij ſuprà. Idem Caiet. 2. tomo opuſc. tract. 11. q. 3. Cuius fundamentum ſumendum eſt ex dictis ſuprà tractatu præcedente, ſcilicet, quòd per votum reale non acquiritur ius ei, in cuius vtilitatem cedit; & ideo ſiſtendum eſt in purò voto; quia ſi adiuncta eſt propria humana promiſſio, illa non commutatur, ſed implenda eſt, ſicut ſunt alia humana debita ſoluenda, ſi fieri poteſt. Quando verò ſunt pura vota, etiamſi realia ſint, commutari poſſunt; vnde in verbis, & ratione textus allegati hæc etiam comprehenduntur; & ideo etiamſi ſit votum in ſubſidium Terræ Sanctæ, quod mixtum eſt, & quoad eam partem redimi poſſet, ſub hac generali regula comprehenditur, & ſufficienter commutatur in profeſſionem religionis tanquam temporale obſequium in perpetuum. Oportet autem aduertere hîc ſolum eſſe ſermonem de his votis quatenus eorum obſeruantia incompoſſibilis eſt cum ſtatu religioſo, in quo homo nihil habet propriũ, ex quo poſſit vota realia implere. Vnde nunc ſolùm conſiderantur illa vota, quatenus obligare poſſent pro illo tẽpore, pro quò homo iam eſt religioſus, vt ſi eſſet votum dandi ſingulis diebus, vel annis talem eleemoſynam, aut faciendi piam operam. Et idẽ cenſeo de quolibet voto reali, cuius obligatio non vrget ante illud tempus, in quo homo vult fieri religioſus, quia non tenetur tunc homo anticipare ſolutionem; nec poſtea locum habet obligatio, vt declaraui. At verò ſi votum reale tale ſit, vt poſſit, & debeat eſſe impletum eo tempore, tunc obſeruantia talis voti non eſt incompoſſibilis cum ingreſſu religionis, vt per ſe conſtat; & ideo in eo non habet locum præſens regula, ſed iuxta aliam partem propoſitam, de votis incompoſſibilibus, de hoc iudicandum eſt.

Promiſſio humana nõ commutatur, ſed debet impleri.

Notandum.

7. Duplex genus votorum, quæ poſſunt eſſe ſimul cum profeſſione.

Alia ergo ſunt vota, quorum obſeruantia & executio ſimul eſſe poſſet cum profeſſione religionis. Quæ in duplici ſunt differentia, quædam, quæ ſufficienter impleri poſſunt, ante ingreſſum religionis ſine vllo impedimento, vel dilatione eius, vt, v. g. quia licèt homo velit hodie ingredi religionem, hodie etiam poteſt priùs facere eleemoſynam, aut ſacrificium, vel orationem, aut aliud ſimile, quod promiſit. Alia verò ſunt implenda in ipſo ſtatu religionis, quia & materia illorum in eo ſtatu locum habet, vt ſunt orationes, ieiunia, &c. Et duratio obligationis talis voti per ſe extendebatur ad totum illud tempus. Et in vtriſque intelligi poteſt duplex commutationis modus. Vnus eſt ex voluntate, & intentione ipſius vouentis: alius ipſo iure, ſeu facto, ipſo etiam homine nihil de tali commutatione cogitante, aut volente.

Hoc ergo poſito, de prioribus votis res eſt facilis. Aut enim tempus, pro quo obligabat tale votum, impletum eſt ante ingreſſum religionis, vel non. Si iam eſt impletum, debet etiam ſtatim impleri votum, etiamſi religionis ingreſſus proximè futurus ſit; ſuppono enim non differri propter implendum aliud votum (hoc enim nunquam eſt neceſſarium, vt dixi) ſed ex voluntate ipſius hominis religionem ingreſſuri; tunc autem nulla eſt ratio excuſans ab obſeruatione voti, quod iam obligat. Vt, v. g. habeo votum ieiunandi hodie, & decreui craſtina die ingredi religionem, nihilominus teneor hodie ieiunare, neque obſeruantia huius ieiunij eſt incompoſſibilis cum illo ingreſſu, nec eſt cauſa dilationis eius, neque eſt ex vi iuris commutabilis in illum, quia eo tempore, quo ingreſſus religionis eſt futurus, iam erit violatum votum, & obligatio eius extincta propter lapſum tempus, pro quo obligabat. Solùm ex intentione vouentis poſſet ibi interuenire commutatio hoc modo, ſi nimirum talis perſona hodie, & ex nunc habeat animum ad ingreſſum religionis, & in hanc obligationem commutandi ieiunium, vel aliud votum, quod pro hodie habetur. Quòd enim hoc modo fieri poſſit, manifeſtum eſt ex dictis, quia eſt commutatio in bonum euidenter melius; vtrunque autem neceſſarium eſt ad illam commutationem. Primum, vt habeat animum ſe obligandi ex tunc, quia in commutatione voti non auffertur eius obligatio, ſed in aliam materiam mutari debet; & ideo non ſatis eſt habere propoſitum ingrediendi, ſed etiam transferendi obligationem voti de actu præſenti in ingreſſum futurum. Secundò eſt neceſſarium non tantùm obligari ad religionem, ſed etiam velle in hanc obligationem aliam commutare; nam qui habet vnum votum, & facit aliud melius, non ſtatim ipſo facto commutat vnum in aliud, niſi à principio habuerit animum ſuſcipiendi poſterius votum loco prioris, & non coniungendo vtrunque ſimul.

8. Aſſertio ſecunda. Vota, quæ vrgent ante ingreſſum religionis, non commutãtur ex vi iuris, poſſunt tamen commutari ex intentione vouentis, & quomodo.

Probatur prima pars.

Probatur ſecunda.

Ita ergo cenſendum eſt de his votis, quæ debuerunt, & potuerunt impleri ante ingreſſum religionis. Illa verò, quorum obligationis tempus nondum aduenit ante prædictum ingreſſum, non ſunt ex neceſſitate antea implenda, nec tenetur homo præuenire tempus propter futurum religionis impedimentum, quia neque ex vi illius intentionis, quam habuit, cùm vouit, ad hoc ſe obligauit; neque eſt aliud caput vnde oriri poſſit talis obligatio, cùm illud impedimentum futurum iuſtum ſit, & licitè poſſit voluntariè apponi, nõ obſtante priori obligatione, eò vel maximè, quòd reſpectu eorum votorum, de quibus nunc agimus, religionis ingreſſus non eſt impedimentum abſolutum, quia ſupponimus talia vota eſſe de actionibus, quæ in ipſa religione fieri poſſunt. Quapropter ſi vouens velit talia vota ante ſuſceptum religionis ſtatum non implere, ſine dubio licitè poteſt. De obligatione autem eorum poſt ſuſceptum illum ſtatum eadem ratio erit, quæ de aliis votis, quæ nec debuerunt, nec potuerunt impleri ante ingreſſum religionis.

9. Aſſertio tertia. Vota, quorum impletio non vrget ante ingreſſum religionis, nõ ſunt ex neceſſitate antea implenda.

De his ergo poſtremis votis certum in primis cenſeo, ſi ipſemet vouens, & profitẽs religionem, habeat animũ cõmutandi omnia priora vota ſua in illã profeſſionem, & ibi extinguendi omnem obligationẽ eorũ, poſſe licitè, & validè id facere, tam

10. Aſſertio quarta. Vota, quæ compatiuntur cũ ipſa profeſſione, etiam extingui poſſunt per illam, ſi profitens velit commutare.

tam in votis realibus, quàm in perſonalibus, & tam in minoribus, quàm in maximis, etiamſi eſſent reſeruata. Nunc enim reuera nulla ſunt, quæ hîc comprehendi poſſint; nam vota peregrinationum incompoſſibilia cenſentur, vt iam dictum eſt. Votum autem continentiæ eſt pars, vt ſic dicam, ipſiuſmet profeſſionis, vnde non tollitur, ſed ſolennizatur; votum autem religionis non commutatur, ſed impletur. An verò in aliquo caſu commutari poſſit, iam ſuprà libro 4. expendi. Ratio ergo huius aſſertionis eſt, quia talis commutatio eſt euidenter in melius: ergo licet intendere illam: ergo etiam talis intentio efficax eſt. Vnde quoad hanc partem non habet dubium, quod Panorm. in dict. cap. *Scripturæ*, in dubium reuocat, an in eo caſu ad hanc commutationem requiratur ſuperioris authoritas, certum eſt enim non requiri, quam ipſe ibi fatetur eſſe opinionem Innocentij, & communem, & in eam ipſe tandem inclinat, addendo nihilominus tutius eſſe authoritatem ſuperioris interponere. Sed neque hoc neceſſarium eſt, quia prior illa pars eſt tutiſſima, & ſine vlla ambiguitate, vel quia commutatio in melius propria authoritate fieri poteſt, vt ſuprà dixi; vel quia præter hoc principium etiam iuuat authoritas iuris in dicto cap. *Scripturæ*, in quo declaratur, & bonum religionis eſſe melius quolibet temporali voto, & talis commutatio approbatur. Et quamuis in illo textu iuxta integram lectionem ſermo fuerit de votis incompoſſibilibus, tamen ratio textus vniuerſalis eſt, & Gregorius IX. omittens particularem caſum, & ſola illa generalia verba in textu illo ponens, videtur voluiſſe omnem huiuſmodi commutationem approbare.

Ad hoc nõ requiritur, ſuperioris auctoritas.

11. Quòd ſi quis obiiciat, quia vota præcedentia poſſunt eſſe tot, ac tanti momenti, vt poſſint ſuperare ſtatum religionis moraliter loquendo. Reſpondeo, non defuiſſe Doctores, qui hanc limitationem adhibuerint, vt videre licet in Richardo in 4. diſtinct. 38. & Angelo, *Votum* 4. in principio, qui dicunt, quando aliud votum eſſet tanti momenti, vt conferri poſſet ſaltem ſub dubio cum voto religionis, tunc conſulendum eſſe Pontificem ad commutationem faciendam. Alij verò indiſtinctè loquuntur, & meliùs, primò quia in voto principaliter conſiderari debet bonitas, & vtilitas in ordine ad ſpiritualem ſalutem vouentis, & in hoc excedit votum religionis. Secundò propter rationes D. Thomæ, quæ non tam probant commutationem hanc ipſo facto fieri, quàm poteſtatem, vt fiat, quia honeſta, & rationabilis eſt. Quocirca licèt fingamus votum præcedens eſſe de quacunque aſperitate vitæ priuatæ, & de maximis eleemoſynis, &c. nihilominus totum hoc commutari poteſt in ſtatum religionis, quia hoc non ſolùm ſecurius eſt, & immobilius, ſed etiam ſubſtantialiter melius; nam in eo offert homo Deo totum, quod habet, & habere poteſt, & ita in eo concluditur vel formaliter, vel eminenter, quidquid in aliis priuatis votis cogitari poteſt. Deinde etiamſi admittamus caſum dubium, non eſſet neceſſarius nouus recurſus ad Pontificem, ſed ſufficit authoritas iuris, quæ ex dicto cap. *Scripturæ*, ſufficienter habetur; quidquid enim ſit, an ipſo facto commutet talia vota, ſaltem approbat commutationem, ſi eam vouens facere voluerit, & in votis incompoſſibilibus hæc duo ferè idem ſunt. Et hoc ſaltem ſenſu verum eſt, hanc commutationem non ex priuilegio iuris poſitiui, ſed iure naturæ licitam eſſe, vt ſentit D. Thom. 4. diſtinct. 38. quæſt. 1. artic. 4. quæſtiuncula 4. ad 2. & Tabiena *Votum* 3. §. 9.

Obiectio diſſoluitur. *Richard. Angel.* *Primò.* *Secundò.*

12. Adhuc verò ſupereſt declarandum, an hæc commutatio fiat ipſo facto virtute legis, etiamſi vouens, ſeu profitens illam non intendat. In qua re videtur quidem valde probabilis ſententia commutationem hanc non fieri ipſo facto, quia nullum eſt ius, cuius virtute fiat. Aut enim eſt ius naturale, aut poſitiuum diuinum, vel Eccleſiaſticum; nullum autem horum oſtendi poteſt. De primo patet, quia hæc vota non ſunt incompoſſibilia ex natura rei: ergo non cur ex iure naturæ vnum excludat aliud, vel commutetur in aliud, ſecluſa ſpeciali intentione vouentis. Antecedens patet, quia illa vota non ſunt incompoſſibilia ex parte materiali, vt in caſu ipſo ſupponitur; neque ex parte obligationis, quia illæ non ſunt contrariæ, ſi materiæ repugnantes non ſunt. Nec verò propter ſolam multitudinem ex ſola rei natura ſe excludunt, cùm nec ſimpliciter, nec moraliter impoſſibilis ſit homini omnium illarum obſeruatio. Vnde quantum ad actiones horum votorum non habent locum illæ rationes, quòd homo moritur priori vitæ, & quòd religio comparatur ad particularia vota, ſicut totum ad partes; non enim ita moritur religioſus priori vitæ, quin licitè, & ſanctè poſſit multas actiones bonas efficere, in quibus priùs ſe exercebat; & quamuis hoc non poſſit tam liberè, ſicut antea, ſed cum dependentia à regula, vel ſuperiore; hinc tamen ſolùm ſequitur priora vota non obligare ad illas actiones, quando regulæ opponuntur, quia quoad hoc iam ſunt incompoſſibilia. Sequitur etiam non eſſe tam firma, ſicut antea, nam poſſunt irritari à prælato; quia hoc ſecum affert ſtatus religioſus. Vnde etiam quoad hoc habet repugnantiam cum talibus votis, ſcilicet quoad firmitatem eorum; ſimpliciter tamen illam non habet cum obligatione illorum. Neque etiam quoad hoc includit illa tanquam totum partem; quia & poteſt eſſe ſtatus religioſus ſine his votis, & illi poſſunt adiungi, vt manifeſtè patet, nam homo iam religioſus poteſt ſimilia vota facere; quæ valida ſunt, quandiu non irritantur, vt ſuprà viſum eſt; ergo ſolo iure naturæ non fit hæc commutatio ipſo facto. De iure autem poſitiuo diuino magis patet, quàm vt probatione indigeat; tum quia neque in diuina Scriptura habetur, neque ex traditione, aut Pontificum, vel Conciliorum declaratione de illo conſtat; tum etiam, quia licèt ſtatus religionis ex iure diuino manauerit; tamen modus, & circunſtantiæ eius in particulari non fuerunt iure diuino præſcriptæ. Vna autem ex his particularibus circunſtantiis, ſatíſque incerta eſt hæc votorum commutatio; non eſt ergo cur diuino iuri attribuatur.

Dubium an hæc commutatio fiat, etiamſi non intendatur à profitente. Suadetur pars negatiua, & primò quoad ius naturæ.

Suadetur ſecundò quoad ius diuinum poſitiuum.

13. Venio ad ius Eccleſiaſticum, nam ſi quod eſt, maximè dicto cap. *Scripturæ*, nullum enim aliud ab authoribus adducitur, aut à me inuentum eſt. Ex illo autem non ſatis colligitur: nam vt omittam incertum eſſe, an textus ille intelligendus ſit de omnibus votis, vel ſolùm de incompoſſibilibus propter antiquam lectionem integram; tamen illo etiam admiſſo nullum eſt verbum

Suadetur tertiò quoad ius Eccleſiaſticũ.

verbum in illo textu, quod commutationem ipſo facto, & ex vi iuris indicet. In quo expendo verbum illud *commutat*, refertur enim ad ipſum vouentem, de quo dicit non fore reum voti, ſi hanc faciat commutationem; ergo ius illud non facit commutationem, ſed ſuſtinet, ac defendit, quam fecerit vouens. Ad quod etiam adduco generales regulas omnium interpretum ad intelligenda talia iura; nam quando lex vtitur verbo, quod requirit hominis actionem, non facit ſeipſa, vt cùm dicit, *excommunicetur*; vel faciat hoc, aut illud. Et idem eſt, ſi det licentiam faciendi; dat enim ſeipſa licentiam, non tamen per ſe facit actum, ad quem licentiam præbet; atque hic eſt modus loquendi in illo textu; tunc autem lex operatur ſeipſa, quando aut ſimilibus verbis id exprimit, aut vtitur verbo indicatiui, vel æquipollentis, quod mediam actionem hominis non requirit, vt *excommunicatus ſit*; de quibus regulis dixi latè in tomo de cenſuris, & lib. 5. de legibus. in illo autem textu nullum eſt ſimile verbum, vt ex dictis conſtat.

14. Reſolutio auctoris in hoc dubio. Hic diſcurſus ſatis efficaciter probat, vt exiſtimo, nullum eſſe ius diuinum, aut Eccleſiaſticum ſcriptum, cuius virtute hæc commutatio ipſo facto fiat. An verò tale ius fuerit conſuetudine introductum, dubitari poteſt propter tot, & tantorum virorum authoritatem; ſed quia hoc ad factum pertinet, de quo mihi non ſatis conſtat, nihil circa illud definio. Et ideo conſulo, vt qui profitentur, admoneantur ſemper de huiuſmodi commutatione facienda, vel certè vt ſuperiores ſtatim poſt profeſſionem factam illa irritent, quod facere poſſunt, & propter hoc fortaſſe dixerunt Canoniſtæ, tutius eſſe, vt in hac commutatione prælati authoritas interponatur. Hinc etiam dixit Richard. in 4. diſt. 38. art. 8. quæſt. 2. quòd ſi volens facere profeſſionem, actualiter, vel habitualiter vult manere obligatus ad vota, quæ fecerat in ſæculo, non commutantur in votum religionis: ſi autem actualiter, vel habitualiter intendat abſolui, manet abſolutus; per habitualem autem intentionem neceſſe eſt, vt intelligat virtualem, quæ ex aliqua actuali relicta ſit, alioqui ſolus habitus nihil operatur. Et idem ſentit Summa Angelica verbo *votum* 4. num. 2. Syluester verò ſuprà dicit, quòd licèt profitens voluerit manere obligatus prioribus votis, ſi tamen hanc voluntatem habuit ante profeſſionem, nihilominus ipſo iure tolluntur per profeſſionem. Sed certè quamuis aliàs de tali iure ſatis conſtaret, difficile creditu eſt, habere hanc vim etiam contra voluntatem virtualem vouentis, cùm ius non intendat beneficium inuito conferre, aut maius bonum impedire, ſi aliquis vult voluntariè illud implere. Vnde ipſe Syluester fatetur, quòd ſi in ipſo inſtanti profeſſionis quis habeat talem voluntatem, vota non commutantur ipſo iure; parum autem refert, quòd voluntas duratione præceſſerit, ſi moraliter, ſeu virtualiter maneat, & retractata non eſt. Quocirca etiam admiſſo illo iure ſaltem ob conſuetudinem intelligendum erit, dummodo quis non habeat contrariam voluntatem; nam tunc ex vi illius vota manebunt, irritari autem poterunt à prælato religionis, vt dicti authores fatentur.

Opinio Syluestri reiicitur.

15. Difficultas circa ſent. Ex his etiam videtur difficilis illa ſententia D. Thomæ ſatis recepta, eum qui emiſit ſimpliciter votum religionis arctioris, & abſque diſpenſatione intrauit laxiorem, & in ea profeſſionem emiſit, ipſo facto manere omnino liberum à priori voto, quia in ipſa profeſſione extinctum eſt. ita ſentit D. Thom. citato loco; hæc verò ſententia dupliciter defenditur. Prior modus eſt, eum, qui profitetur, licitè profiteri, & commutare priùs votum ſimplex in ſolemne. ita ſignificat Syluester verbo *votum* 4. quæſt. 7. verſ. 3. cum limitatione tamen, ſcilicet, quando votum arctioris religionis non fuit de profitendo, ſed de aſſumendo habitum religionis. Idem tenet Palud. 4. diſtinct. 38. quæſt. 3. num. 11. & ſupplem. ibi quæſt. 1. art. 3. Antonin. 2. p. tit. 11. cap. 2. §. 8. Alij verò abſolutè dicunt, tale votum ſolenne non fieri licitè in religione laxiore. Ita tenet Nauar. cap. 12. num. 48. loquens de eo, *qui vouit ſtrictiorem ingredi religionem*, & non dixit, *vouens ingredi, & manere*, citátque D. Thom. in hanc ſententiam dicta quæſt. 189. artic. 9. ad tertium. vbi dicit non eſſe licitum inducere illum, qui habet votum ingrediendi maiorem religionem, ad minorem; quod non alia ratione non licet, niſi quia eſſet inducere illum ad malum. Denique hæc eſt nunc communis ſententia, & eſt apertè declarata in cap. penultimo de Voto in ſexto. in quo caſus hic expreſsè tractatur, & D. Thomæ ſententia definiri videtur, ſúntque expendenda illa verba, *Qui poſt votum à ſe de certa religione intranda emiſſum*, &c. Vbi gloſſa etiam notauit, textum illum non loqui de illo qui vouit intrare, & perſeuerare, ſed de illo, qui ſimpliciter vouit intrare, & tamen infrà ſubditur, *Pro voto tamen non completo, erit eidem pœnitentia imponenda.* Ergo ſupponit Pontifex, eum qui habet votum arctioris religionis, etiamſi illud ſit ingrediendi, tantùm peccare, & violare tale votum profitendo religionem laxiorem. Et quidem immeritò Palud. & Syluest. in hoc diſtinguunt inter votum profitendi, vel ingrediendi tantùm; nam etiam, qui vouit ingredi, ad hoc obligatur: ergo quando ingreditur laxiorem religionem peccat, quia commutat aliquid maius in minus ſine diſpenſatione: ergo perſeuerando in illo ſtatu cum animo non implendi prius votum, etiam peccat; ergo etiam profitendo peccat, quia obligatio ſemper durat. Neque excuſat ſolemnitas voti, aut perpetuitas religionis, quia etiam votum ſimplex ingrediendi religionem eſt perpetuum, vt ſuprà dixi; & quamuis non obliget abſolutè ad profitendum, obligat tamen ad ingrediendum animo profitendi, & ad profeſſionem emittendam, ſi nullum rationabile impedimentum occurrat. Hoc ergo ſatis eſt, vt non poſſit aliquis ſua authoritate abſque culpa profiteri in laxiori religione, deſiſtendo ſimpliciter ab eo, quod promiſerat, quódque ſimpliciter ad maius bonum tendebat. Vnde colligo, quod ſuprà in hunc locum remiſi, non eſſe licitam commutationem voti ingrediendi religionem arctiorem in votum ingrediendi, & perſeuerandi in laxiori, etiamſi Antonin. & alij ſuprà citati indicent, propria etiam authoritate poſſe hoc fieri. Hoc ergo exiſtimo falſum, non ſolùm quia commutatio præſertim adeò grauis non poteſt propria authoritate fieri, ſed etiam quia non cenſeo illam commutationem eſſe æqualem, maximè hodie quando inter illa duo vota ingrediendi, vel

D.Th. aſſerentis votū religionis ſtrictioris extingui per profeſſionem in laxiori. Primus modus defendendi hanc ſentent.

Secundus modus.

vel profitendi religionem, vel nulla eſt differentia, vel tam parua, vt nulla ſit comparabilis cum inæqualitate religionum. Item quia, vt oſtendi, prædictum cap. loquitur generatim de voto ingrediendi religionem, & nihilominus definit peccare, qui profitetur in laxiori habens tale votum: ergo multo magis peccauit, qui ſua voluntate illud commutat in votum profitendi. Imò hinc etiam fit, non poſſe ita commutari ab eo, qui habet poteſtatem purè commutandi, niſi vel addat aliquid, quo ſuppleatur inæqualitas, vel poſſit aliquam miſcere diſpenſationem.

Licita eſt hæc commutatio authoritate ſuperioris etiam diſpenſantis.

16\. Secunda difficultas, an ſic profitens teneatur tranſire ad religionem arctiorem. Pars affirmatiua probatur.

Hinc ergo naſcitur difficultas circa dictam reſolutionem D. Thomæ. Nam ſi is, qui talem profeſſionem emittit, eſt prioris voti violator: ergo cùm adhuc poſſit prius votum implere, & tempus habile non ſit tranſlatum, ſemper tenetur illud implere tranſeundo ad arctiorem religionem, cuius ingreſſum vouerat. Probatur conſequentia, nam in primis conſtat, poſſe petita licentia, & non obtenta tranſire ad arctiorem. Deinde conſtat votum ingrediendi religionem de ſe ſemper obligare, etiamſi per dilationem violetur; imo quo plus indebitè differetur, eo plus obligat: ergo ibi inueniuntur, & perſona, & tempus habilia ad implendam illam obligationem, cur ergo non implebitur? Et confirmatur: nam qui poſt votum ſimplex religionis illicitè matrimonium contraxit, & conſummauit, licèt non teneatur ingredi durante matrimonio, quia perſona pro tunc eſt inhabilis; tamen ſoluto matrimonio per mortem alterius coniugis, tenetur implere votum per ſe loquendo, & non inſurgente de nouo alio neceſſario impedimento. Ergo ſimiliter in præſenti qui violauit ſimplex votum maioris religionis profitendo minorem, ſemper tenetur prius votum implere; & quia perſona per talem profeſſionem non eſt facta inhabilis ad illud implendum, non eſt quod expectet, ſed ſemper tenebitur.

Confirmatur.

17\. Reſponſio Caiet.

Ad hoc verò vltimum reſpondet, & bene Caiet. dicta quæſt. 189. art. 8. per matrimonium non extingui votum, ſed impediri; per profeſſionem autem extingui. Huius autem rationem eſſe ait, quia profeſſio eſt fortiùs vinculum alienans perſonam profitentis tali religioni; indicans hanc extinctionem ſequi ex natura rei ex vi alienationis, quæ fit per profeſſionem; ſicut matrimonium conſummatum quandiu durat, ex natura ſua impedit votum religionis, non tamen ita extinguit, vel quia non eſt ita perpetuum, quin ex defectu alterius extremi tolli poſſit, quod non habet profeſſio; quia ipſa religio, cui homo ſe tradit, perpetua eſt; vel etiam quia vinculum matrimonij ſubſtantialiter eſt inferioris ordinis: votum autem ſolenne eſt eiuſdem ordinis; & alioquin ſuperat in ſolennitate & profeſſione.

Non placet ratio Caiet.

Sed nihilominus hæc ratio mihi non ſatisfacit, nec ſatis intelligo, cur ſecluſo iure poſitiuo, & ſtando in ſola rei natura, tale votum extinguatur per ſubſequentem profeſſionem, quia obligatio tranſeundi ad arctiorem religionem non eſt incompoſſibilis cum valore profeſſionis in inferiori religione; cur ergo ex natura rei vna excludet alteram? Præterea commutato ordine non repugnat ex illis obligationibus alteri adiungi; nam ſi quis iam profeſſus in laxiori, promittat arctiorem, obligatus manet, ita vt neque

Votum religionis arctioris poſt profeſſionē factū obligat, neque poteſt à prælato irritari.

A irritari poſſit tale votum à prælato; cur ergo ſi votum ſimplex præceſſit, & ſubſequuta eſt profeſſio valida, non poterit cum illa ſimul manere obligatio tranſeundi ad arctiorem ex vi prioris voti? Quin potiùs hoc argumento probari videtur, etiamſi is qui profitetur, intendat prius ſimplex votum commutare in ſolenne, ſeu in profeſſionem laxiorem religionis, commutationem ex natura rei, & ſecluſa authoritate ſuperioris non eſſe validam; quia ſimpliciter, & abſolutè loquendo non eſt in melius bonum, imò potiùs de ſe impedit maius bonum, ſcilicet, ſimilem profeſſionem, vel viam ad illam in meliori

B profeſſione; alioqui etiamſi illud votum ſimplex eſſet ſubſequutum poſt profeſſionem in laxiori, poſſet commutari in perſeuerantiam vel iterationem quandam eiuſdem profeſſionis.

Quocirca potiùs reſpondendum cenſeo, ex vi ſolius naturalis iuris non auferri priorem obligationem illius voti ſimplicis propter votum ſolenne ſubſequutum; iure tamen poſitiuo potuiſſe id ſtatui, & ita eſſe ſtatutum in dicto cap. penult. de regularib. in fauorem ſtatus religioſi. Quamuis enim votum arctioris religionis obligare poſſit etiam perſonam religioſam; facilè tamen cum illa diſpenſari poteſt authoritate ſuperioris propter bonum religionis, vel ipſius religioſi, vt quietiùs, & libentiùs Domino ſeruiat. Meritò ergo ſummus Pontifex ipſo iure hanc diſpenſationem conceſſit ei, qui poſt votum ſimplex religionis arctioris in laxiori profeſſus eſt. Nam quamuis id non fecerit ſine culpa, tamen eo ipſo oſtendit maiorem quendam affectum ad talem religionem, & moraliter credi poteſt ibi maius obſequium præſtaturum Deo, & ideo Eccleſia cum illo benignè diſpenſauit. Item fuit hoc rationabile in fauorem illius religionis, in qua facta eſt profeſſio; quia aliàs deberet qui talem profeſſionem emittit, in ipſamet profeſſione habere animum non permanendi in illa religione, quia teneretur habere propoſitum implendi promiſſionem ſuam; hoc autem videbatur eſſe in fraudem, vel iniuriam talis religionis; & ideo meritò diſpenſauit Eccleſia, vt talis profeſſio omnino firma maneret, & vt in ea prius votum extingueretur. Dices D. Thomam non potuiſſe in hoc iure fundari, quia ſuo tempore nondum erat conſtitutio à beneficio edita. Reſpondeo concedendo D. Thomam non fundari in illo textu, ſed in ſola ratione maioris obligationis voti ſolennis, quàm ſimplicis, quæ (vt verum fatear) apud me non concludit ex vi ſolius rationis, aliàs etiam probaret votum ſimplex arctioris religionis poſt profeſſionem ſubſequutum non obligare, ſicut votum religionis (quod eſt exemplum D. Thomæ) non obligat durante matrimonio, etiamſi poſt illud conſummatum factum ſit; & ideo exiſtimo ſemper eſſe ſubintelligendum votum ſolenne ex Eccleſiaſtico iure ſaltem conſuetudine introducto habere hanc vim. Nam quòd D. Thomæ tempore, & ante illum textum Bonifacij hoc ius iam in Eccleſia ſeruaretur, verba eiuſdem Bonifacij multum indicant, quæ ſic habent: *Voto non obſtante priori, cui tanquam ſimplici per ſecundum noſcitur derogatum, poteſt in eadem licitè permanere*; illa enim verba, *Noſcitur derogatum*, indicant planè ibi quantum ad hoc non condi nouum ius. Atque hic textus ſic expenſus videtur mihi melior, quàm alij, ad

18\. Reſolutio vera eſt negatiua propter ius poſitiuum in hoc diſpenſans.

Rationes diſpenſandi ipſo iure. Prima.

Secunda.

Obiectio pro D. Th. Solutio.

ad ſuadendam opinionem communem ſuprà tractatam, quòd vota ſimplicia per ſubſequentem profeſſionem extinguantur, quam in praxi ſatis probabilem cenſeo, cum illa limitatione à Richardo poſita, quòd vouens ipſe non reſiſtat per contrariam intentionem, quam etiam in præſenti adhibendam eſſe cenſeo. Nam ſi tempore emittendi profeſſionem in religione laxiori vouens habet voluntatem permanendi in priori obligatione, & propoſitum implendi illud, non extingueretur obligatio, quia illa eſt virtualis quædam promiſſio noua tranſeundi ad ſtrictiorem religionem, non obſtante profeſſione in laxiori, & ita iam ſe habet tanquam votum ſubſequens, quod validum eſt. Imò ſi id faceret ex neceſſitate aliqua, vt, v.g. quia pro tunc non poteſt commodè ingredi religionem, quam vouerat, vel quia ex quacunque alia cauſa non eſt in mora culpabili, nihil in eo facto, & voluntate peccaret; quia nec violaret prius votum, nec poneret impedimentum executioni eius. Deberet tamen religionem illam, in qua profiteri vult, ſuæ obligationis, & propoſiti certiorem facere, ne illam decipere videretur.

Limitatio prima tenenda.

19. Aliqui etiam limitant dictum cap. penult. vt procedat, quando prius votum ſolenne fuit ingrediendi religionem: nam ſi fuit etiam perſeuerandi, & profitendi, putant non extingui per ſubſequentem profeſſionem in laxiori. Quod ſignificat ibi gloſſa verb. *intranda*; hæc tamen limitatio admittenda non eſt, primò, quia non habet fundamentum in textu: nam licèt verum ſit in principio loqui de voto ingrediendi religionem; ratio verò illa, *Cui tanquam ſimplici per ſecundum noſcitur derogatum*, generalis eſt, & complectitur omne votum ſimplex religionis, ſiue ſit ingrediendi, ſiue etiam perſeuerandi. Secundò non habet fundamentum in gloſſa, nam illa non loquitur de voto ingrediendi, vt diſtinguitur à voto perſeuerandi, ſed vt diſtinguitur ab ipſomet ingreſſu conſummato, qui eſt per profeſſionem, & ſic rectè dicit textum non loqui de voto, quod fit in ingreſſu religionis, id eſt, in profeſſione ipſa. Tertiò non habet rationis fundamentum, quia, vt paulo antea dicebam, in præſenti nulla eſt differentia inter votum ſimplex intrandi, & perſeuerandi in religione; quia vtrunque de ſe obligat ad non ſuſcipiendam laxiorem religionem ſine diſpenſatione, & vtrunque eſt æquè ſimplex, & in vtroque procedunt omnes rationes, propter quas expedit, vt extinguatur perſona eius. Et hoc ſignificauit textus ille comprehendendo ſub voto intrandi omne votum ſimplex religionis, quod antecedere poteſt ſolenne, quod gloſſa apertiùs declarauit, dicens, *Aliud eſt religionem profiteri, aliud vouere de intrando, vel profitendo*; Vbi hæc duo, quæ ſub diſiunctione ponit, pro eodem reputat.

Secunda limitatio reiicienda. *Primò.* *Secundò.* *Tertiò.*

20. Vltimò hîc obiter dubitari poteſt de votis ſimplicibus Societatis, quæ poſt biennium fiunt, nam per illa cum traditione, & incorporatione facta in tali religione etiam ſuperiora vota ceſſant, & tamen huiuſmodi religioſus poteſt dimitti omnino liber à votis illius religionis; reſurgéntne tunc priora vota, & præſertim Hieroſolymitanum, vel aliud ſimile, quod non niſi per aliud votum perpetuum extinguitur, iuxta cap. *Scripturæ*, de voto? Reſponderi poteſt ſub diſiunctione; aut enim talis religioſus per dolum, & fraudem dedit cauſam, ob quam iuſtè eiicitur, vel ſine dolo proceſſit; nam in priori caſu videtur obligari, non verò in poſteriori. Sed diſtinctio hæc non rectè applicatur; aut enim talia vota fuerunt ſuſpenſa, vel omnino extincta (hæc enim diſtinctio multum eſt in hac materia obſeruanda) ſi fuerunt tántùm ſuſpenſa, non fuit facta abſoluta commutatio, ſed ſolùm dilata obligatio durante illo ſtatu, & ideo quacunque ratione ceſſet, etiam ſine dolo obligatio redibit. Si verò fuerunt extincta, redire non poſſunt, etiamſi dolo malo exitus procuretur, quia obligatio extincta non reſurgit; ille tamen non manebit tutus in conſcientia quantum ad ſuum ſtatum, & vota quæ in religione emiſit; an verò de facto cætera vota in Societate per vota poſt biennium emiſſa ſint extincta, vel tantùm ſuſpenſa, in tractatu vltimo de Societate dicemus. Nunc breuiter ſupponimus non extingui, ſed manere tantùm ſuſpenſa ipſo iure, iuxta Decretum 128. primæ Congregat.

Difficultas ſpecialis circa vota ſimplicia Societatis Ieſu. *Aſſertio prima.*

Si verò loquamur de ſolo ingreſſu religionis per habitus ſuſceptionem, per illum non commutantur vota ipſo iure, vt ſuprà dictum eſt, ſed ad ſummum ſuſpenduntur, & ideo mirum non eſt, quòd per exitum à religione abſque profeſſione redeat obligatio. Poteſt tamen fieri ab homine commutatio in talem ingreſſum bona fide factum in ordine ad profeſſionem emittendam, ſi poſt legitimam probationem iudicatum fuerit expediens. Et tunc etiam eſt verum obligationem extinctam non redire. Tunc verò optimè applicatur diſtinctio data, an dolo, & malitia exeat omiſſa profeſſione, vel bona fide vtendo facultate communi iure ſibi conceſſa. Nam ſi procedat hoc poſteriori modo, manet tutus, & liber ab hac poſteriori obligatione, ſi verò mala fide exitum procurauerit, non tenebitur quidem obligatione prioris voti iam extincti, tenebitur tamen iterum ingredi religionem, quia ex vi prioris commutationis manſit obligatus ad religionem profitendam, quantum in ipſo eſſet, vel ſaltem ad non dimittendam illam per malitiam, & dolum. 21.

Aſſertio ſecunda. Quomodo commutentur vota per ingreſſum religionis.

Ex quibus facilè etiam conſtat, quid dicendum ſit ſi votum peregrinationis etiam Hieroſolymitanæ, vel aliud commutetur in votum ſimplex religionis: nam hæc etiam commutatio non fit à iure, ſed ab homine; & eſt ſine dubio licita, quia eſt de meliori bono, & videtur probari in dicto cap. *Scripturæ*; intelligitúrque non ſolùm de voto profitendi religionem, ſed etiam de voto ſimpliciter ingrediendi iuxta formam iuris; nam etiam hoc eſt perpetuum, vt ſuprà dixi, & ſine dubio eſt de meliori bono. Per talem ergo commutationem extinguitur prius votum, nec reſurgit vnquam, ſiue vouens perſeueret in religione, ſiue non. Applicanda verò eſt diſtinctio data de exitu cum bona, vel mala fide, non vt in alterutro caſu prioris voti obligatio reſurgat; hoc enim fieri non poteſt, cùm fuerit extincta; ſed vt ſatisfactum fuerit, vel non fuerit voto religionis: nam qui mala fide exiit, & ſine cauſa rationabili, non liberatur ab obligatione illius voti. 22.

voti. Si autem bona fide vtitur iure ſibi conceſſo, liber manet. Et idem eſt ſi talis voti religionis diſpenſationem obtineat. Denique ita de illo iudicandum eſt, ac ſi à principio ſolum votum religionis emiſiſſet.

CAPVT XV.

Vtrùm profeſſio religioſa quatenus contractum humanum includit, ſit indiſſolubilis per contrahentium voluntatem, & vnde id habeat.

In quo ſenſu quæſtio excitetur.

Duobus modis poteſt hoc vinculum diſſolui.

Contractus humanus dupliciter eſt diſſolubilis ab intrinſeco.

1. SVpponimus in profeſſione duo interuenire, ſcilicet traditionem religioſi cum acceptatione religionis, ac mutua, ſeu reciproca obligatione, & vota, quæ Deo immediatè fiunt, ac immediatam obligationem ad Deum inducunt, de cuius perpetuitate, vel poſſibili relaxatione poſtea videbimus, nam ſolius prioris vinculi indiſſolubilitatem, obligationiſque perpetuitatem inueſtigamus. Duobus autem modis poteſt ſimile vinculum relaxari, vel eſſe indiſſolubile, ſcilicet, vel ab intrinſeco ex mutuo conſenſu contrahentium, vel ab extrinſeco per diſpenſationem ſuperioris, vel per alium excellentiorem modum, ſicut matrimonium ratum tantùm, eſt ab intrinſeco indiſſolubile, licèt ab extrinſeco per diſpenſationem ſolui aliquando poſſit, & per profeſſionem religioſam irritari. Hi ergo duo modi in vinculo profeſſionis conſiderari poſſunt, & de diſpenſatione dicemus poſtea. Nunc priori modo conditiones huius vinculi conſideramus; ſupponimúſque duobus modis intelligi poſſe contractum humanum inter duos eſſe diſſolubilem ab intrinſeco. Primò per mutuum conſenſum, & quaſi contrarium pactum inter eoſdem. Secundò per voluntatem vnius partis etiam altera inuita, quod poteſt contingere, vel ex parte vnius ex contrahentibus, vel ex parte vtriuſque, ita vt vnuſquiſque poſſit cogere alterum ad reſcindendum contractum ſi voluerit: vt, v.g. contractus emptionis, & venditionis abſolute factus, & conſummatus poteſt diſſolui ex conſenſu vtriuſque partis, non verò per vnius tantùm voluntatem. Si autem alienatio facta ſit cum pacto de retrouendendo ex parte ementis, poterit prior alienatio diſſolui ad petitionem primi venditoris etiam inuito priori emptore. Si autem prior contractus eſt cum pacto tam de retrouendendo, quàm de emendo ex parte vtriuſque contrahentis, tunc ad petitionem cuiuſcunque illorum alter cogi poteſt ad priorem contractum diſſoluendum. In præſenti ergo omnes iſti modi poſſunt cogitari, & ideo de ſingulis dicendum eſt.

Aſſertio prima. Profeſſio ex parte profitentis omnino indiſſolubilis eſt.

2. Dico primò vinculum profeſſionis ex parte profitentis omnino indiſſolubile eſt, ita vt ſola voluntas eius nunquam vel poſſit ad rumpendum vinculum, libertatémque recuperandam ſufficere, vel religionem ad illam concedendam cogere. Hæc aſſertio extra controuerſiam eſt; nam in primis ratione huius obligationis religioſi profeſſi ſuam religionem deſerentes apoſtatæ ſunt, & grauiſſime puniuntur, compellíque ſemper poſſunt, vt redeant. cap. *conſulti*, cap. *ex parte*, & cap. vltimo, de regular. & cap. vltimo de Apoſtatis, & cap. 2. ne clerici, vel monachi in 6.

Probatur ratione.

Deinde ratione probatur, quia religioſus per profeſſionem fit ſeruus religionis, in quam ſui dominium tranſtulit, ſicut in ſeruitute ciuili videre licet. Idémque argumentum ſumitur ex donatione alteri facta, quam donator reuocare non poteſt, ſua ſola voluntate, ſic autem religioſus ſe donat monaſterio; ergo non poteſt ſuo arbitrio reuocare donationem factam inuita religione; hoc enim eſt de ratione ſeruitutis, & donationis abſolutè, ac voluntariè factæ. Denique idem eſt de qualibet promiſſione abſolutè facta, præſertim quando ſupponit donationem, & cadit in perpetuitatem, & perſeuerantiam in traditione factam, quomodo etiam in profeſſione religioſa tacita, vel expreſſa fit.

Aſſertio ſecunda. Poſt acceptatam profeſſionem non poteſt religio profeſſum liberare à vinculo profeſſionis.

Duobus modis poteſt religio à ſe eiicere profeſſum.

In quo ſenſu procedat aſſertio.

3. Dico ſecundo. Poſt abſolutam, & ſolemnem profeſſionem à religione acceptatam non poteſt religio ſua tantùm voluntate religioſum inuitum liberum à vinculo profeſſionis dimittere, eúmque religioſo ſtatu priuare; neque illum cogere, vt talem dimiſſionem acceptet. Circa quam aſſertionem notandum duobus modis poſſe religionem à ſe religioſum expellere, vno ſolùm quoad vſum (vt ſic dicam) ſtatus religioſi, & vnionem cum ipſa religione. Alio quoad proprietatem, ſeu vinculum obligationis, & quoad ipſum religioſum ſtatum. Nunc non tractamus de priori eiectione; nam licèt illa non poſſit fieri ſine cauſa, fieri tamen poteſt per modum iuſtæ pœnæ, niſi iure Eccleſiaſtico prohibeatur, vt in fine huius materiæ videbimus. Hîc autem de poſteriori modo ſeparationis, & abſciſſionis religioſi loquimur, & intelligitur aſſertio non ſolùm ſine cauſa, ſed etiam cum illa; & à fortiori colligitur hæc aſſertio ex cap. vlt. de regular. in quo iubentur prælati religionis omnes fugitiuos, & apoſtatas annuatim inquirere, & ad religionem aliquo modo reuocare. Item ex communi ſenſu, & praxi Eccleſiæ conſtat profeſſum religioſum, etiamſi eiiciatur in perpetuum, & ab actuali iugo religionis eximatur, ſemper manere religioſum, & poſſe cogi vel à religione, vel ſaltem à Pontifice, vt ad habitum, & ad obſeruantiam religionis redeat.

Probatur ratione.

Ratio autem eſt, quia huiuſmodi profeſſio fit cum obligatione inter religionem, & religioſum, vt ſuprà dictum eſt cum Nauarr. conſ. 5. aliàs 16. de regularibus. Sanch. lib. 7. diſp. 25. vbi alios allegat: ergo religio cùm acceptat traditionem religioſi, non purè (vt ita dicam) tanquam donationem omnino liberalem illam acceptat, ſed vt oneroſum, & mutuum contractum, ita vt ſimul ſe obliget abſolutè, & ſimpliciter ad retinendum religioſum, & alendum, educandum, ac benè regendum illum: ergo non poteſt ſua voluntate, ſiue illum inuitum dimittere.

Obiectio.

4. Dices, hoc ſolùm probare de eiectione ita voluntaria, vt ſine cauſa iuſta fiat, ſecus autem ſi fiat ex cauſa rationabili, iuxta Eccleſiaſticos Canones, vel propriam regulam, ſicut habetur in regula Sancti Benedicti cap. 28. & 29. Tunc enim iuſtè, & validè eiicitur, quia & eſt pœna iuſta, ad quam imponendam non deeſt poteſtas in religione, & hæc ipſa conditio à priori pacto contenta eſt, vel ſubintelligi debet.

Inſtantia contra obiectionem factam.

Sed inſtabis, nam inde ſequitur, poſſe prælatum religionis ex cauſa, & in pœnam, non ſolùm eiicere religioſum quoad actualem vnionem, & ſubiectionem, ſed etiam ipſum religionis vinculum, & ſtatum prorſus auferendo, quod admitti non poteſt. Probatur ſequela, quia poteſt religio ita illum liberum à ſua ſubiectione dimittere, vt

illum ampliùs ad ſe reuocare non poſſit, nec iſte ampliùs ad illam redire, vel ei parere teneatur; ergo tunc religio ceſſit iuri ſuo, totúmque dominium, quod in religioſo habebat, à ſe abdicauit, & ab omni obligatione alendi, & regendi talem perſonam, ſeipſam liberauit; ergo pactum traditionis, & acceptationis, ac obligationis reciprocæ inter religionem, & religioſum prorſus fuit reſciſſum, & qui erat ſeruus, factus eſt liber; ſicut contingit in ſeruo ciuili, quando ita à Domino manumittitur, vt dominio in ipſum ſe abdicet. Hinc verò vlteriùs ſequitur, talem ſic eiectum omnino fieri non religioſum, & liberum ab omni obligatione etiam votorum euadere. Probatur, quia fundamentum primum totius ſtatus religioſi prout nunc ſit, eſt traditio, & pactum inter religionem, & religioſum; ergo deſtructo fundamento, totus ſtatus tollitur. Item, ille eſt ſtatus ſeruitutis, ſed tollitur ſeruitus, vt probatum eſt; ergo & ſtatus religioſus. Præterea tollitur votum obedientiæ, quia ſubtrahitur omnino materia eius; neque enim ille promiſerat obedientiam niſi prælatis illius religionis, quibus iam non tenetur obedire, quia iam non ſunt ſui prælati, neque ampliùs ad id obligari poteſt, quia non poteſt vnquam cogi, vt illis ſubiiciatur; ergo materia illius voti omnino ſubtrahitur in eo caſu, & conſequenter votum irritatur: illo autem ablato ceſſant reliqua; tum quia illa non ſunt facta niſi cum mutua dependentia ob conuenientiam ad profeſſionem, quæ ſublato quocunque eſſentiali requiſito, tota deſtruitur: tum quia religioſus non emittit vota, niſi in ſtatu religioſo ſeruanda; ergo deſtructo religioſo ſtatu, omnia vota euacuantur.

5. Vera reſpõſio.

Reſpondeo per eiectionem religioſi profeſſi quantumuis iuſtam, & perpetuam, nunquam reſcindi omnino prius vinculum, vel ex parte religioſi quoad traditionem, & ſeruitutem religioſam, vel ex parte religionis, quæ non omnino amittit ius, ſeu dominium, quod priùs habebat in religioſum eiectum, quandiu aliam religionem non ingreditur, & in ea profitetur. Nam religioſus ſic eiectus verus religioſus manet, vt notat Archidiacon. in cap. *Abbates* 18. q. 2. n. 5. vbi etiam regulam Sancti Benedicti ſupracitatam ſic exponit, & tenetur ad vota ſeruanda, & fortaſſe ad aliquas grauiores obſeruantias ſuæ religionis, quatenus in tali modo viuendi ſeruari poſſunt, vt latè tractat Nauar. Comment. 2. de regular. num. 33. & ſequentibus, & in Comment. 3. num. 44. & 45. & nos inferiùs diſputabimus. Et præterea eſt valdè probabile teneri ad religioſam communitatem reuerti ſi à prælato reuocetur, quia hoc magis pertinet ad iuſtam pœnam, & non eſt neceſſe, vt religio ſe priuet ſuo dominio, & poteſtate in talem perſonam, licèt poſſit illa nunquam vti in religioſum dimiſſum, ſi ita expedire iudicauerit, vel ſibi licuerit. Et hoc maximè confirmat cap. vltimum de regular. vt ſuprà citaui. Et poteſt exemplo confirmari. Nam hoc etiam modo poſſet Dominus temporalis mancipium eiicere non manumittendo illum, ſed tantùm non vtendo dominio ſuo circa illum, vel illum à ſe ſeparando, vt ſuo arbitratu viuat, & de ſuis operibus alatur, quandiu Domino videbitur.

Ad quid teneatur profeſſus è religione dimiſſus, quãdiu in alia non profitetur.

6. Alia reſpõſio.

Addo verò vlteriùs, licèt demus poſſe aliquam religionem ita cedere iuri ſuo quoad gubernationem religioſi, vt nunquam poſſit ampliùs illum cogere, vt ad ſuam obedientiam reuertatur, nihilominus ſemper manere ſub obedientia ſpeciali ſupremi prælati omnis religionis, qui eſt Summus Pontifex, reſpectu cuius ſemper manet in ſtatu religioſo, & ſub peculiari eius poteſtate tam ratione traditionis, quàm ratione voti obedientiæ. Quia licèt tantùm ſe obligauerit per votum illi religioni, & prælatis eius, ſub illis Pontifex continetur, & ideo ab illo cogi ſemper poteſt, vt ad ſuam religionem reuertatur, non tantùm per poteſtatem iuriſdictionis, vt Pontifex eſt, ſed etiam per ſpecialem poteſtatem prælati totius religionis. Quod maximè habet locum hoc tempore, in quo religioſi ſunt exempti à prælatione Epiſcoporum. Nam olim illis erant ſubiecti non tantùm, vt Epiſcopis inſtar aliorum fidelium, vel clericorum, ſed etiam tanquam propriis prælatis, & ſuperioribus, vt ſumitur ex multis decretis apud Gratianum 18. q. 2. præſertim à cap. *quidam monachorum*, ex Conc. Chalcedon. cap. 4. & c. *Abbates* 6. ex Concil. Aurelian. I. cap. 21. & cap. *ad monaſteria*, ex Concil. Arelatenſi, & cap. *cognouimus*, ex Gregor. 1. 7. epiſt. 65. & ex Dionyſio cap. 6. de Eccleſiaſtica Hierarch. D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 5. ad 3. Et inde etiam fit, vt eiecti à religionibus exemptis Epiſcopo tanquam prælato ſuo religioſè obedire teneantur. Quia eiectus à religione, & habitu religionis priuatus priuilegium exemptionis amittit, ideóque redit ad ius antiquum, & Epiſcopo ſubiectus manet. Sic ergo conſtat per eiuſmodi eiectionem, & ſeparationem religioſi à corpore religionis nunquam auferri, aut reſcindi fundamentum illud religioſi ſtatus, quod in traditione religioſa conſtituitur; nec etiam votum obedientiæ per ſubtractionem materiæ extingui; multóque minus cætera vota caſtitatis, & paupertatis. Atque ita certa, & indubitata relinquitur aſſertio poſita, quòd in his religionibus, in quibus ſecundùm Eccleſiæ morem ſtatus religioſus per ſolemnem profeſſionem conſtituitur, nulla eſt poteſtas in religione, vel prælatis eius ad liberandum religioſum ab ipſo vinculo religionis, eiúſque ſtatu quoad ſubſtantiam eius, ipſo religioſo inuito. Quæri autem poteſt, quæ ſit propria ratio huius impotentiæ, & an ſit ex lege poſitiua Eccleſiæ, vel ex diuino, aut naturali iure, quod in ſequenti aſſertione explicabitur.

Sic eiectus ſemper manet ſub obedientia ſpeciali ſummi Pontificis.

Eiectus è religione manet ſubiectus Epiſcopo.

Dico ergo tertiò etiam ex mutuo conſenſu, & pacto contrario (vt ſic dicam) religionis, & religioſi non poteſt religioſa traditio à religione ritè acceptata reſcindi quoad vinculum eius. Hæc etiam eſt communis, & indubitata aſſertio, quam Nauar. in comment. 2. de regular. n. 33. & in comment. 3. num. 45. ex Cardin. in cap. *ſi de regular.* q. 1. his verbis explicat. *Profeſſio regularis producit in regulari quaſi quendam characterem indelebilem.* Et citat D. Thomam 2. 2. q. 88. art. 11. addendo ampliationem, *per vllam poteſtatem etiam papalem*, quam ipſe non probat cum Innocent. & aliis in cap. *cùm ad monaſterium*, de ſtatu Monach. in quo innuit omnes, qui putant vinculum profeſſionis ſolemnis eſſe omnino indiſpenſabile, à fortiori huic aſſertioni ſubſcribere; & eos, qui admittunt diſpenſationem, ſaltem ſupponere nullo alio modo auferri poſſe. Habet autem hæc veritas fundamentum in primis in iure canonico in decretis citatis præſertim in dicto cap. vltimo, de regular. Fauet etiam dictum cap. *cùm ad Monaſterium*, de ſtatu Monachorum. Deinde

7. Aſſertio tertia.

Neque ex mutuo conſenſu vinculum profeſſionis diſſolui poteſt. Nauar.

Fundamentum.

in

in vſu, & traditione omnium religionum; nunquam enim talis modus liberandi aliquem à vinculo religionis in Eccleſia viſus eſt, nedum permiſſus, vel probatus. Addo non ſolùm nunquam fieri diſſolutionem vinculi religioſi iſto modo, verùm etiam neque quoad actualem ſubiectionem, & vnionem cum ipſa religione; hæc enim per modum conuentionis, & pacti inter religioſum, & prælatum ſine alia cauſa exigente talem ſeparationem, per ſolam authoritatem prælati, ſeu religionis fieri non poteſt. Vnde ad ſummum fit per modum uſtæ pœnæ, vt explicuimus.

Difficultas, quo iure ſit hoc vinculũ profeſſionis indiſſolubile.

Probatur eſſe tantùm iure Eccleſiaſtico. Primò.

8. Difficultas verò ſupereſt in explicanda radice huius indiſſolubilitatis, vnde quæſtio eſt, an ſit ex ſola prohibitione Eccleſiæ addita tali contractui religioſo tribus votis confirmato, vel ſequatur ex natura rei, ſuppoſito pacto tali modo, & intentione inito? Quod enim priori tantùm modo fieri potuerit, ſuaderi poteſt primò, quia ſuprà lib. 2. diximus non eſſe de eſſentia ſtatus religioſi, vt hæc traditio ſit ex vtraque parte irreuocabilis, & probauimus fuiſſe antiquum morem religionum dimittere religioſos liberos etiam quoad vinculum, & quoad totum religioſum ſtatum. Et ſi ponderentur aliqua, quæ ex Baſilio, Auguſtino, Benedicto, & Gregorio attulimus, profectò indicant ſolitum eſſe id fieri ad ſolam petitionem religioſi conſentiente prælato religionis; ergo diſſoluebatur vinculum ex mutuo conſenſu; ergo ſignum eſt, non habere vinculum illud ex diuino iure naturali, vel poſitiuo tantam indiſſolubilitatem.

Secundò.

Secundò idem ſuadetur, quia omnis contractus humanus, per quas cauſas naſcitur, reſcindi poteſt, iuxta regulam §. vltimi inſtituta, quibus modis obligatio tollatur; ſed hoc vinculum religioſi cum religione per contractum humanum, & mutuum conſenſum factum eſt; ergo per eoſdem conſenſus diſſolui poteſt.

Confirmatur. Primò.

Confirmatur. Nam hac ratione multi, & grauiſſimi viri ſentiunt matrimonium ratum non eſſe natura ſua omnino indiſſolubile, niſi aliqua diuina inſtitutio addatur, cùm tamen nullus contractus humanus ſit natura ſua indiſſolubilior, quàm ſit matrimonium.

Secundò.

Aliud ſimile exemplum eſt de ſeruitute humana ex voluntario contractu orta; nam licèt ex ſe perpetua ſit, nihilominus ex conſenſu partium diſſolui poteſt; quod non obſtat ſtatui ſeruitutis, quia ſufficit, vt natura ſua ex parte ſerui perpetuus ſit. Idem ergo erit in ſeruitute religioſa. Probatur conſequentia ex ſimilitudine rationis quoad hanc partem. Nam herus poteſt manumittere ſeruum ſuum, quia ratione dominij poteſt vti illo, vel renuntiare iuri, quod in illum habet: prælatus autem religionis habet dominium, vel ius peculiare in religioſum; ergo poteſt ius ſuum renuntiare ſi velit, & conſequenter religioſum à iugo ſeruitutis religioſæ liberare; hac tamen intercedente differentia, quod in manumiſſione ſolus conſenſus heri videtur ſufficere, quia illa ſeruitus eſt pœnalis, & oneroſa ſeruo, & iam quaſi naturaliter ſupponitur conſenſus illius, ſeruitus autem religioſa eſt honorifica, & commoda non ſolùm animæ, ſed etiam corpori, & vitæ humanæ; & ideo ſecundùm rectam rationem, & ordinariè non præſumitur, ſed expectatur conſenſus religioſi, illo autem accedente nihil aliud ex natura rei deſiderari poſſe videtur, vt fieri poſſit vinculi diſſolutio; Vnde è contrario neceſſaria erit ſuperior poſitiua prohibitio, vt talis diſſolutio fieri non poſſit.

Probatur vinculum hoc profeſſionis ex natura rei eſſe indiſſolubile. Primò.

9. Aliunde verò poteſt contrarium ſuaderi primò, quia hoc vinculum de facto eſt indiſſolubile dicto modo, vt diximus, & non ratione alicuius prohibitionis poſitiuæ; ergo ex natura rei. Probatur minor, quia talis prohibitio non eſt iuris diuini poſitiui, nullibi enim oſtendi poteſt, maximè cùm eiuſmodi contractus, & traditio ab Eccleſia inuenta ſit. Nec etiam eſt iuris Pontificij, quia nulla lex canonica proferri poteſt, per quam facta ſit; nam cap. vlt. de regular. quod aliqui ad hoc citant, nihil probat; ibi enim potiùs ſupponitur immutabilitas ſtatus religioſi profeſſi, quam religio, vel prælatus eius non poteſt auferre; & ideò præcipitur ibi prælatis, vt omnino procurent fugitiuos religioſos, & quomodocunque extra religionem vacantes ad illam reuocare. Neque ad hoc ſufficit prohibitio canonica; alias enim eſſet in poteſtate Pontificis, vt eſt ſupremus religionum prælatus, hoc modo diſſoluere illud vinculum per ſolam voluntatem ſuam de conſenſu religioſi ſine vlla cauſa, atque adeò non diſpenſando, ſed quaſi irritando. Et conſequenter licet fortè peccaret Pontifex, id faciendo cum damno ſpirituali ſubditi, nihilominus factum teneret, quia vtitur iure ſuo, remittendo, ſeu condonando illud, & conſequenter etiam ius religionis tanquam ſupremus diſpenſator omnium bonorum eius, & non ageret contra iuſtitiam reſpectu religioſi, quia volenti, & conſentienti non fit iniuria, nec prohibitio humana poteſt actum Pontificis irritare. Eſſet ergo valida eiectio, & tranſlatio perſonæ ab ſtatu religioſo ad non religioſum ſine cauſa, & diſpenſatione iuſta, quod eſt abſurdum, & contra omnem ſenſum, & vſum Eccleſiæ.

Probatur ſecundò à priori.

10. Secundò probatur hæc pars à priori, quia ex hoc contractu inter religionem, & religioſum, quem profeſſio ſolemnis includit, non ſolùm naſcitur reciproca obligatio inter religionem, & religioſum in eorum commodum, ſed multo magis naſcitur obligatio reſpectu Dei, in cuius honorem, & cultum ille contractus fit; ergo ex hac parte contractus ille natura ſua indiſſolubilis eſt per ſolas voluntates contrahentium, quia diuinum ius vtique Deo acquiſitum ex vi illius contractus reſiſtit.

Confirmatur. Primò.

Et confirmatur, ac declaratur, quia licèt religioſus proximè ſe tradat religioni, principaliter ſe tradit Deo per religionem, ſeu in religione; & ſimiliter licèt prælatus proximè acceptet traditionem illam, Deus per illum principaliter illam acceptat: ergo poſt conſummatum contractum non ſufficiunt voluntates proximè contrahentium ad illum diſſoluendum, niſi conſtet Deum etiam cedere iuri ſuo, ad quod neceſſaria eſt authoritas Pontificia, cui talis interpretatio diuinæ legis commiſſa eſt, qua vtitur, quando in votis diſpenſat, & ideo ſi aliquo modo poteſt diſſoluere hoc vinculum, ſolùm eſt per modum diſpenſationis, vt mox videbimus. Non autem id poteſt facere quaſi cedendo peculiari iuri, quod ſibi, & religioni per talem profeſſionem, & traditionem acquiſitum eſt; cuius optima ratio eſt, quia hic modus diſtrahendi priorem contractum per mutuum conſenſum, eſt actus proprij, & abſoluti dominij, quale habet dominus temporalis in ſeruum; at nec religio, nec prælatus eius, vel etiam Papa habet tale dominium ſpeciale in religioſum,

ligioſum, ſed ſolam habet adminiſtrationem vice Dei proprij Domini; ergo non competit prælato, vel Papæ talis abſoluta poteſtas renuntiandi, vel diſſoluendi illum contractum, quaſi per poteſtatem dominatiuam; ergo ſub hac ratione natura ſua indiſſolubilis eſt. Quod poteſt

Secundò.

tandem explicari exemplo magis ſenſibili. Nam ſi quis donet calicem Eccleſiæ, non poteſt poſtea prælatus, vel etiam Pontifex donationem irritare, vel calicem reddere priori domino ex ſola abſoluta voluntate, ac ſi eſſet abſolutus dominus calicis, quia reuera non habet tale dominium, ſed prudentem adminiſtrationem per quam poterit de calice diſponere, vt fidelis diſpenſator; & prudens. Ita ergo ſe habet perſona religioſi Deo donata in ſeruitutem ſpecialem, ideóque non poteſt in libertatem reſtitui per ſolam manumiſſionem, (vt ſic dicam) voluntariam alicuius hominis, ſed ad ſummum poterit per iuſtam diſpenſationem, de qua mox videbimus.

11. Reſolutio difficultatis propoſitæ. Et conciliatur vtraque ſententia.

Hæc ſententia valdè probabilis eſt, dummodo in eo ſenſu accipiatur, vt his, quæ de eſſentia huius ſtatus religioſi in lib. 2. diximus, non ſit contraria. Atque ita rectè intellecta poterit fortè cum ſuperiori conciliari. Itaque in primis duplex quæſtio diſtinguenda eſt. Aliud enim eſt quærere, an religioſus ſtatus requirat vinculum natura ſua indiſſolubile per voluntates proximè contrahentium. Aliud verò eſt quærere, an poſſet interdum ſtatus religioſus fieri medio contractu natura ſua per voluntatem proximè contrahentium indiſſolubili, ex vi contractus ſine alio legis humanæ adminiculo. In hoc enim

In quo ſenſu propria quæſtio procedat.

poſteriori ſenſu dubitatio hæc accipienda eſt. Nam in priori pro certo ſupponimus non eſſe contractum ſic indiſſolubilem neceſſarium ad omnem religioſum ſtatum conſtituendum, neque eſſe illi eſſentialem ſecundùm ſuam generalem rationem præcisè ſpectatam. Ratio patet ex dictis, quia poteſt fieri religioſa traditio, in qua acceptatio non fiat omnino abſoluta, ſed ſub conditione limitante, ac poteſtate retractandi illam iuſtis ex cauſis ſecundùm regulas, ſeu conſtitutiones religionis, & tunc clarum eſt ex dicta traditione non contrahi vinculum indiſſolubile, cùm ex iuſta cauſa diſſolui poſſit, & ceſſare per ſolam reuocationem à prælato factam iuxta prioris pacti tenorem, & hic modus traditionis eſt nunc in vſu in Societate Ieſu quoad aliqua membra eius, & nihilominus ſunt veri, & proprij religioſi. Et fortè etiam fuit in vſu in antiquis religionibus, vt in libro ſecundo tractatum eſt. Nihilominus tamen certum eſt, non hoc tantùm modo fieri poſſe, & nunc fieri religioſum ſtatum, quin potiùs ſecundùm præſentem Eccleſiæ morem frequentiùs fieri religioſum ſtatum cum vinculo dicto modo indiſſolubili; ideóque in alio ſenſu ſupereſt quæſtio, an ſit poſſibile conſtitui etiam ſtatum illum per talem traditionem, & acceptationem, quæ ex ſe, & natura ſua inducat vinculum indiſſolubile, & conſequenter an de facto profeſſio ſolemnis ita fiat?

12. Aduertendum pro reſolutione.

Pro cuius reſolutione eſt vlteriùs conſiderandum ſæpè, ac frequentiùs contingere, vt forma contractus, & modus, ac intentio contrahendi humano iure inſtituta ſit, & nihilominus contractus ſemel factus natura ſua inducat talem, vel talem obligationem, vel effectum magis, vel minùs permanentem, vt, v. g. ſi lex ſtatuat, vt

A acceptans ſemel Epiſcopatum, vel aliud munus, non poſſit illud ſua authoritate, & libertate renuntiare, vel vt qui acceptauit hæreditatem, non poſſit illam repudiare; tunc quòd ille contractus ſub tali modo, & onere accipiatur, ex humana eſt inſtitutione, & nihilominus contractus ſub tali intentione factus inducit tale onus natura ſua, quia non ſolùm ex ciuili, ſed maximè ex naturali obligatione ad illam ſeruandam cogit. Ad eum modum, quo votum, vel promiſſio eſt obligatio humana merè voluntate inducta, ſemel tamen poſita ex natura ſua talem obligationem inducit. Sic ergo illa profeſſio ſolemnis dici poteſt habere indiſſolubilitatem à iure Eccleſiaſtico, quatenus quod tali modo

In quo ſenſu dicatur profeſſio indiſſolubilis iure Eccleſiaſtico, & ſimul naturali.

B fiat ex Eccleſiæ inſtitutione introductum eſt, vt conſtat, tum quia poterat non ita fieri, ſi Eccleſia nollet, tum quia fortaſſe antea ita fiebat, & poſtea alia forma profitendi introducta eſt. Tum etiam, quia illa indiſſolubilitas omnino pendet ex modo, & intentione acceptationis, quæ per authoritatem Eccleſiæ fit nomine Dei: hic autem modus ab ipſa Eccleſia præſcribitur, & determinatur: ergo talis modus contrahendi in ius Eccleſiaſticum reſoluitur, & nihilominus profeſſio ſic facta rectè dici poteſt inducere vinculum indiſſolubile per voluntatem contrahentium, tum quia & religioſus ſic ſe tradens omnino ſe priuat poteſtate retractandi tale pactum, vel talem donationem, quia ex parte ſua totum

C ius ſuum abſolutè transfert in Deum; & religio ex vi inſtitutionis ſuæ ita acceptat, vt abſolutum dominium, vel quaſi dominium talis perſonæ, Deo principaliter, & ſibi miniſterialiter, vt ſic dicam, acquirat, & ideo ex vi talis acceptationis illum ampliùs retractare non valeat, quia nec ſuo nomine poteſt, nam ius tranſiuit ſpecialiter in Deum, nec etiam nomine Dei, quia non eſt ad hoc miniſterium conſtitutus prælatus, vel religio, ſed pertinet ad vicarium Dei, qui altiorem poteſtatem habeat diſpenſandi bona, ſeu iura Deo ſpecialiter acquiſita.

Cur Prælatus religionis nõ poſſit diſpenſare in profeſſione cum ſubdito.

Et iuxta hæc facilis redditur ratio, quæ circa ſecundam aſſertionem quærebatur, cur ſcilicet non poſſit prælatus religioſus incorrigibilem

13. Reſponſio ad ſecundã rationem ſuprà factã.

D religioſum ſic profeſſum ita dimittere, vt ipſum ſtatum religioſi, & regularitatem, & quaſi characterem eius (vt Nauarr. loquitur) illi auferat. Hoc enim non tribuitur ſufficienter prohibitioni humanæ, tum quia aliter Pontifex id facere poſſet ſaltem validè, quamuis illicitè, ſicut faceret tollendo, vel diſpenſando ſine cauſa in votorum ſolemnitate, de quo tamen maior eſt ratio, nam ſolemnitas voti eſt tantùm de iure humano, vt oſtenſum eſt, profeſſio verò ſeu traditio ſolemnis etſi iuxta conditiones iure humano conſtitutas emittatur, illis tamen poſitis iure naturali manet irreuocabilis, etiam per ſummum

E Pontificem, niſi per diſpenſationem quando iuſta interuenit cauſa; tum etiam, quia poſſet contrarium lege humana induci, quod certè non poteſt niſi mutando modum acceptationis, & contractus, qui modò in profeſſione ſolemni datur. Tum denique, quia inuoluit repugnantiam quòd acceptatio ſit omnino abſoluta, & quod retineatur poteſtas eiiciendi religioſum, priuando illum tali ſtatu, quia in hoc ſecundo inuoluitur conditio oppoſita abſolutæ acceptationi. Vnde etiam ſequeretur talia vota, quæ ſupponuntur, eſſe ſolemnia inducere conditionem repugnantem ſolemnitati votorum, iuxta

dicta

dicta in libro ſecundo. Accedit denique quòd iuxta conſenſum omnium Theologorum, & Iuriſperitorum, votum ſolemne vel per nullum hominem auferri poteſt, vel non niſi per diſpenſationem; prælati autem religionum cùm puniunt incorrigibiles religioſos, eiiciendo illos, non exercent voluntariam iuriſdictionem, qualis in diſpenſando exercetur, ſed exercent iuriſdictionem inuoluntariam, & cogentem per pœnam; ergo non poteſt extendi ad ablationem votorum ſolemnium, & conſequenter nec vinculi religioſi, ſine quo illa vota non ſubſiſtunt.

14. Tandem ex dictis facile eſt vtriuſque partis argumenta diſſoluere, cùm ipſi modi dicendi ſuprà explicati contrarij non ſint, etiam eorum fundamenta non concludunt contraria, ſed diuerſa.

CAPVT XVI.

Vtrùm profeſſio ſit vinculum omnino indiſpenſabile etiam per poteſtatem Pontificis.

1. HÆc quæſtio tractari ſolet de voto ſolemni, & in particulari, & ſpecialiter de voto continentiæ; ſed quia in ſingulis votis ſolemnibus infrà à nobis tractanda eſt, quia in vnoquoque habet ſuam facultatem, ideo de ipſa profeſſione præcipuè ratione traditionis, & emancipationis ad obſequium Dei, & conſequenter de voto ſolemni, vt ſic præcisè ex vi ſolemnitatis tractanda eſt, quoniam hinc pendet reſolutio omnium dictarum quæſtionum. Eſt ergo in hac re celebris ſententia D. Thomæ aſſerentis profeſſionem eſſe omnino indiſpenſabilem, nec poſſe Pontificem ex monacho facere non monachum; quod tanta aſſeueratione affirmat, vt præter ſuam conſuetudinem dicat, *Papam non poſſe facere quòd ille qui eſt profeſſus religionem non ſit religioſus, licèt quidam Iuriſtæ ignoranter contrarium dicant*, 2.2.q.88.art.11. Eius ſententiam ſequutus eſt Capreol. in 4. d. 33. q. vnica ad argumenta Scoti, & Durandi contra ſecundam concluſionem, & Sylueſt. *Votum* 4. q. 3. Tabiena verb. *Diſpenſatio* §.7. Abulenſ. num.30.q.109. vbi quoſdam antiquos Canoniſtas pro hac ſententia refert, latè Soto lib.7. de Iuſtit. q. 4. art.2. & in 4. diſt.38. q.2. art. 2. vbi pro eadem refert gloſſ. in cap. *cùm ad monaſterium*, de ſtatu monach. & in cap.1. de voto. & Altiſiodorenſ. lib.3. Sum. tract. 22. cap. 1. q. 2. Sed licèt verum ſit ex opinione illorum poſſe hoc inferri à fortiori, tamen illi non hoc ſolùm aſſerunt, ſed in vniuerſum votum perpetuum diſpenſari non poſſe, quorum ſententiam in hac parte reprehendit D. Thom. & meritò, quia improbabilis eſt. Vnde ex illa non poteſt huic opinioni, quam tractamus, authoritas conciliari; ſed potiùs ex illa poteſt argumentum ſumi à contrario ſenſu. Nam illi authores intellexerunt, nihil eſſe in voto ſolemni quatenus tale eſt, ſed ſolam perpetuitatem, quæ illi cum voto ſimplici continentiæ communis eſt. Vnde ſi ex perpetuitate non eſt indiſpenſabile, capax erit diſpenſationis, & eodem ferè modo procedit in hac quæſtione Albertus Magnus in 4. diſt. 35. art. 16. nam aliud generalius principium conſtituit, ſcilicet, votum perpetuum nunquam poſſe ita diſpenſari, vt liceat actus illi contrarius, qui per votum promiſſus fuerat; vnde etiam in voto temporali non videtur admittere diſpenſationem, ſed commutationem in melius, quam etiam putat fieri non poſſe in voto perpetuo; quæ omnia planè falſa ſunt. D. etiam Bonauentur. in 4. diſtinct. 38. quæſt. vlt. generaliter negat poſſe Papam diſpenſare in votis, ſed ſolùm declarare, an obliget, nécne; vel an in particulari caſu ſit maius obſequium Dei ſeruare votum, quàm non ſeruare. Atque hoc modo de diſpenſatione loquendo ſub problemate relinquit, an habeat locum in profeſſione, quod etiam dicit de voto ſimplici continentiæ. Almainus autem in tract. de authoritate Eccleſiæ cap. 3. licèt non admittat diſpenſationem voti, niſi per modum interpretationis, concedit in aliquo caſu poſſe habere locum huiuſmodi interpretationem circa votum ſolemne, ſeu religioſum ſtatum.

Proponitur ſententia D.Thom. negantis poſſe Pontificem diſpẽſare in profeſſione. D.Thom.

D. Thomas primò fundat ſuam ſententiam in verbis Innocentij Papæ in cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu monach. *Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* In quibus verbis apertè dicit Pontifex ſe non poſſe diſpenſare in actibus contrariis his votis: ergo multominus poterit diſpenſare omnino auferendo aliquod ex his votis: ergo multominus poterit diſpenſare in tota profeſſione ſtatum per illam acquiſitum auferendo. Secundò argumentatur ratione, quia non poteſt Pontifex facere, vt res ſemel conſecrata ad diuinos vſus permanens in eſſe ſuo, non maneat conſecrata; ſed per profeſſionem conſecratur religioſus diuino cultui, ita vt eſſe religioſum nihil aliud ſit, quàm eſſe conſecratum Deo; ergo non poteſt Papa efficere, vt perſona ſemel religioſa per profeſſionem, quandiu viuit, non ſit religioſa. Maior habetur in primis ex illo Leuit. vlt. *Illud quod ſemel ſanctificatum eſt Domino, non poteſt in alios vſus commutari.* Vnde ſumpta videtur illa regula iuris 51. in 6. *Semel Deo dicatum non eſt ad vſus humanos vlteriùs transferendum.* Item patet inductione, nam calix ſemel conſecratus quandiu eſt, non poteſt non eſſe conſecratus. Item crux illa, quæ ſemel fuit ſanctificata per contactum corporis Chriſti, non poteſt non retinere ſemper illam ſanctificationem. Ratio autem à priori eſſe videtur, quia hæc conſecratio intrinſecè oritur ex quadam actione, quæ iam præteriit, & ideo relinquit conſecrationem indelebilem, perinde ac ſi characterem immutabilem impreſſiſſet: nam illa habitudo ad actionem præteritam, ſeu denominatio ab illa relicta magis indelebilis videtur, quàm quælibet impreſſa qualitas, nam hæc quatenus in præſenti manet, auferri poteſt aliquo modo; illa verò quatenus conſiſtit in habitudine ad actionem præteritam, non magis poteſt non eſſe, quàm actio præterita poteſt non fuiſſe, poſtquam facta eſt.

2. Primum fundamentum. D.Thom. — Secundum fundamentum à priori. — Tertium fundamentum.

Vnde non videtur referre ad vim huius rationis, quod Caietan. & alij reſpondent, benedictionem non eſſe de eſſentia profeſſionis; nam D.Thomas (vt credendum eſt in re tam clara) non facit vim in hoc quòd benedictio fiat per rationes, aut per aſperſionem aquæ benedictæ, ſignum crucis, vel alias ſimiles cæremonias; nam per ſe euidens eſt has non pertinere ad ſubſtantiam profeſſionis, vt in profeſſione tacita conſtat, & ex hactenus dictis de ſubſtantia profeſſionis manifeſtum eſt; & ſumi etiam poteſt ex multis

3. Reſponſio Caiet. refellitur.

multis iuribus de regular. & de conuerſ. coniugatorum, ac denique etiam Soto cum Caietano aduertunt in ſua religione priùs fieri profeſſionem, poſtea ſequi benedictionem. Conſecrationem ergo vocauit D. Thomas ipſam emancipationem, per quam talis perſona diuino cultui conſecratur, quæ fit traditione ipſa, & dedicatione talis perſonæ ad diuinum cultum, quæ eo ipſo quòd ſemel facta eſt, irreuocabilis eſſe videtur. Vnde Soto ſuprà tertiam rationem adiungit, quam putat eſſe eandem cum præcedenti, quia religioſus conſtituitur per actualem traditionem, per quam perſona in alterius, ſcilicet religionis poteſtatem, & profeſſionem traditur, ſed qui ſic traditur in alterius dominium, non poteſt illi ſubtrahi ſine iniuria eius, ſed traditio manet perpetua, & irreuocabilis: ergo huiuſmodi eſt religioſa profeſſio. Quam rationem confirmat idem author illo exemplo D. Matthæi, qui nefas putauit permittere Iphigeniam, quæ iam Chriſto conſecrata, & deſponſata fuerat, Regi mortali dari in ſponſam, quamuis dimidium regni illi offerret.

Confirmatur.

4. Quartò argumentor, quia Summus Pontifex non poteſt diſpenſare in diuino iure, vt omnes ſupponimus, ſed profeſſio religioſa, eiúſque obligatio eſt de iure diuino, quod à nobis in ſuperioribus oſtenſum eſt. Quamuis enim modus profitendi in particulari ſub hac vel illa regula, vel ſub huius, vel illius poteſtate ſit de iure Eccleſiaſtico, tamen ſubſtantia ipſius profeſſionis de iure diuino eſt; ergo. Quintò confirmatur, quia profeſſio religioſa diſſoluit matrimonium ratum, non conſummatum; ergo id facit virtute diuini iuris, nam ius humanum non poteſt diſſoluere vinculum matrimonij, quod eſt ex iure diuino, ac naturali: ergo ex eodem diuino iure eſt hoc vinculum ſtrictius, & indiſſolubilius, quàm ſit vinculum matrimonij; ſed hoc indiſpenſabile eſt per poteſtatem humanam; ergo & illud. Aliàs contingere poſſet, vt aliqua fœmina duobus viris vtroque ſuperſtite, & è contrario vnus vir duabus fœminis licitè, & validè ſucceſſiuè in matrimonium daretur, vt ſi priùs cum vna contraxit non conſummando matrimonium, & poſtea religionem profeſſus eſt, ac deinde diſpenſatus, & tandem matrimonium cum alia contraxit; hoc autem abſurdum videtur; ſic enim (aiunt aliqui) haberet ſimul quis duas vxores viuentes, vel vna mulier duos maritos, quod abſurdum eſt. Tandem confirmari ſolet, quia Papa non poteſt diſpenſare in matrimonio conſummato, decet autem, ſicut eſt in Eccleſia aliquod vinculum carnale, quod poſtquam plenè conſummatum eſt, omnino eſt indiſpenſabile; ita etiam ſit aliquod ſpirituale vinculum cum Deo omnino indiſpenſabile, & immutabile: hoc autem nullum poteſt eſſe maius, nec magis conſummatum, quàm ſit in profeſſione religioſa, quæ non indiget alia conſummatione, quia ipſummet vinculum includit ſpiritualem actum, ratione cuius qui adhæret Deo, vnus ſpiritus fit cum ipſo; in carnali autem matrimonio vir & vxor non fiunt vna caro vſque ad vſum.

Quartum fundamentum.

Confirmatur.

5. Dicendum nihilominus eſt primò ſummum Pontificem poſſe diſpenſare in profeſſione religioſa, atque adeò efficere, vt qui hactenus fuit religioſus profeſſus, ampliùs iam religioſus non ſit. Hæc eſt ſententia multo communior, quàm præcedens, tenent enim illam quamplures Theologi. Et in primis tenuit illā D.Th. in 4.d.38.q.1. a.4. quæſtiuncula 1. ad 3. & ex Thomiſtis ſequitur eum Caiet. 2.2. q.88. art. 7. & 11. Palud. ibi q.4. art.4. concl.11. Antonin.3.p.tit.16. cap.1.§.10.& tit. 22. cap.7. caſu 12. vbi varios pro hac ſententia refert. Idem tenet Heruæus quodlib. 11. q.3. Ferrar. etiam 3. contr. Gent. cap. 124. in fin. hanc ſententiam admittit vt probabilem, exiſtimat tamen illam diſpenſationem ſolùm eſſe per modum declarationis, quod in vniuerſum de omnibus votis affirmat. Eandem opinionem ſequitur Petrus Sot. lect.5. de Matrimonio, in fin. vbi prudenter ait, neceſſaria & legitima cauſa interueniente, non eſſe facilè in his auctoritatem diſpenſandi reſtringendam. Eandem opinionem ſignificat Ledeſm. in 4.2. p.q.69. art.7. in fine. Tenent eandem ferè alij Theologi in 4.d. 38. Scot. q.2. Durand. q.2. Richard. art.9. q.4. Maior q. 14. Supplem. q.1. art.5. dub. pen. & ibidem Palat. Idem ſentit Medin. Codice de Confeſſ. q. de diſpenſat. confeſſ. Angel. verb. *Votum* 4.n.5. Angles art. 8. de Voto, difficult. 2. latè Medin. lib.5. de contin. ſacerdot. Accedunt communiter noſtri Theologi; Tolet. lib.4. cap.18. num.5. Henr. lib.12. de matr. cap.5. num.7. Valent. 22. diſp.6. q.6. punct.7. Azor tom.1. lib.12. inſt. moral. cap.7. q.1. Eman. Sá verbo *voti irritatio, diſpenſatio, &c.* num. 13. Sanches lib.8. de matr. diſp. 7. num. 7. Leſſ. lib.2. cap.40. num.141. Præterea tenent hanc ſententiam communiter doctores vtriuſque iuris, Innocent. Ioannes Andr. Hoſtienſ. Panormit. & alij in cap. *cùm ad monaſterium*, de ſtatu monach. Turrecrem. in cap. *de illo clerico* 32. d. Felin. in cap. *ſi quando*, de reſcriptis, vbi plures refert, quos etiam ex parte commendat & ſequitur Couarr. in cap. 2. de teſtam. num.10. Gregor. Lopez in l.2. tit.7. partit.1. vbi adducit Bald. in l. *ſi pater.* §. vlt. ff. de adoptionib. cum aliis. Idem repetit tit.8. l.4. idem tenet Matienſo in lib.5. Recopil. tit.7. l. 1. Gloſſ. 1. num. 20. Anton. Gom. l. 40. Taur. num. 66. vbi alios plures Iuriſtas referunt. Ac denique idem tenet Nauarrus in Summ. c.12. num. 75. & in Comment. 2. de Regular. n.35. & ſæpe alias.

Communior ſententia docet poſſe ſummum Pontificem diſpenſare in profeſſione. D.Thom. Caiet. Palud. Antonin.

Ad hanc ſententiam confirmandam afferunt multa exempla & antiqua & moderna plurimorum Pontificum qui cum religioſis profeſſis diſpenſarunt. Nam in primis in religionibus militaribus diſpenſatum eſt, vt poſſint matrimonium contrahere: & cum religione ſancti Ioannis idem fieri poſſet non ſolùm antecedenter pro his, qui in futurum illam profeſſi fuerint, ſed etiam conſequenter, id eſt, cum iam profeſſis ſolemniter diſpenſando, vt Soto ſuprà concedit, licèt, mea ſententia, non ſatis conſequenter. Deinde Matienſo ſuprà ex Anchar. conſil.339. num. 2. ad fin. refert diſpenſatum eſſe cum Ramiro Monacho, & ſacerdote ex ſtirpe Regum Aragoniæ propter defectum ſucceſſoris, vt monaſterium relinqueret, & vxorem duceret, ex eáque habuiſſe filium qui ſucceſſit in regno. Et idem exemplum eſſe videtur quod adducit Palud. ſuprà. Refert etiam Surius tom. 1. ex Bernardo Iuſtiniano in vita S. Laurentij Iuſtiniani cap.1. Alexandrum III. diſpenſaſſe cum quodam adoleſcente monacho Nicolao nominato Veneto de familia Iuſtinianorum; vt vxorem duceret ad familiam illam bello penè extinctam excitandam. Item ne hoc ſingulare videatur, refert ibidem eundem Alexandrum III. diſpenſaſſe cum Conſtantia Guilielmi Siciliæ Regis filia monacha,

6. Confirmatur primò variis exemplis. Primum cū religioſis militaribus.

Secundum cum Ramiro Rege.

Tertium cum Bern. Iuſtin.

Quartum cum Nicol. Venet.

Quintum cum Conſtant.

cha, vt nuberet Imperatori Henrico Frederici Barboroſſæ filio ad ſobolem Guilielmi patris excitandam. Idémque factum eſſe videtur quod Caiet. refert dict. art. 11. quamuis differat, quia Conſtantiam illam dicit fuiſſe filiam Rogerij Regis, & non ab Alexandro, ſed à Cœleſtino III. diſpenſatam. Caſimirum item Regem Poloniæ D. Benedicti monachum iam profeſſum diſpenſatione ſummi Pontificis vxorem duxiſſe. Denique noſtris etiam temporibus aliquando hoc factum eſſe dicitur. Faciunt etiam ad hoc diſpenſationes in matrimonio rato, quas conſtat aliquando eſſe conceſſas; & ego vidi Bullam Gregorij XIII. huiuſmodi diſpenſationem continentem, & tamen ferè omnes auctores conueniunt, ſi matrimonium ratum diſpenſabile eſt, multo magis profeſſionem. Neque hoc argumentum ab effectu parui pendendum eſt, non eſt enim veriſimile Pontifices doctiſſimos & pios temere vſos fuiſſe ſua poteſtate, in re tam graui; ſed ad minimum exiſtimaſſe hanc partem probabiliſſimam ac ferè certam, maximè cùm hîc non ſolùm tractetur an hoc liceat, ſed etiam an factum teneat. In quo genere quæſtionum, aut dubitationum oportet ſemper in operando ſequi id quod tutius, atque adeò quod probabilius eſt.

Sextum cum Caſimiro Rege Polon.

Confirmatur ex diſpenſatione matrimonij rati.

7. Secundò ſolet pro fundamento principali huius ſententiæ afferri; quòd voti ſolemnitas Eccleſiæ inſtitutione introducta eſt, vt dixit Bonifacius VIII. in cap. vnico, de voto in 6. & confirmarit Gregor. XIII. in Conſtit. *Aſcendente Domino*, in confirmationem Inſtituti Societatis edita: nam ſummus Pontifex poteſt diſpenſare in quacunque Eccleſiaſtica conſtitutione: ergo etiam poteſt diſpenſare in voto ſolemni. Quod fundamentum aliqui putant eſſe tam certum, & euidens quoad illationem, vt exiſtiment iam non poſſe ſine errore in fide contrariam opinionem defendi: ſed de gradu certitudinis, & probabilitatis noſtræ ſententiæ infrà dicam.

Confirmant ſecundò ratione dicti auctores hanc ſententiam.

8. Aduerſarij ergo reſpondent Pontifices illos non potuiſſe loqui de ſubſtantiali ſolemnitate voti, nam hæc in ipſa traditione poſita eſt, quam eſſe ex diuino iure ſuprà à nobis eſt oſtenſum; & ex illa ſequuntur effectus proprij voti ſolemnis: dicunt ergo Pontifices loqui de modo acceptandi talem traditionem vel approbandi religionem, in qua vota ſolemnia fiant, nam hoc eſt ex Conſtitutione Eccleſiæ. Poſita autem approbatione Eccleſiæ vinculum ipſum profeſſionis ex diuino iure exiſtit. Sicut conſtituere modum & ſolemnitatem neceſſariam, vt contractus matrimonij validè fiat, per Eccleſiæ Conſtitutionem definiri potuit; nihilominus tamen vinculum matrimonij ſic factum diuino iure tenuit: ſic ergo ſufficienter exponi putant dictum illorum Pontificum. Quam expoſitionem neceſſariam exiſtimant, quia aliàs ſequeretur non ſolùm poſſe Papam diſpenſare in voto ſolemni, ſed etiam diſpenſationem futuram eſſe validam, etiam ſine cauſa datam, quia diſpenſatio in iure humano valida eſt; conſequens autem eſt abſurdum, & contra auctores etiam noſtræ ſententiæ, qui non ſolùm cauſam ſed grauiſſimam, & ad commune bonum neceſſariam requirunt.

Reſponſio aduerſariorum.

9. Vt autem & veritas aſſumptæ propoſitionis, & mens Pontificum, & vis illationis, & certitudo doctrinæ, & ſolutio omnium difficultatum perſpicuè intelligatur, quamuis multa de hac voti ſolemnitate in ſuperioribus dixerim; hîc aduerto aliud eſſe loqui de ſtatu ipſo religionis, & de traditione, ac votis, quæ in eo fiunt, quantum ad ſubſtantiam, & obligationem intrinſecam eorum; aliud verò de peculiari ſolemnitate huius profeſſionis quoad hunc effectum inhabilitandi perſonam ad matrimonium ſubſequens. Quoad illud prius omnes conuenimus eſſe de iure diuino, prout ſtatim magis explicabitur. De ſecundo autem eſt controuerſia: nam quidam dicunt illum effectum de iure diuino eſſe coniunctum priori ſtatui; alij verò ſolùm de iure Eccleſiaſtico eſſe adiunctum. Et quamuis nonnulli defenſores noſtræ ſententiæ in præſenti quæſtione exiſtiment ad illam tuendam neceſſarium eſſe dicere illum effectum adiunctum eſſe profeſſioni de iure Eccleſiaſtico: ego verò exiſtimo non eſſe neceſſarium; ſed quamuis eſſet annexum iuri diuino, adhuc eſſe locum diſpenſationi, vt ſtatim declarabo. Quamuis alioqui verum cenſeam illum iure Eccleſiaſtico eſſe adiunctum, & hanc fuiſſe intentionem dictorum Pontificum, vt ſuprà tetigi, & infrà in propria diſput. iterum dicam.

Notatio prima pro confirmāda doctrina tradita, & ſolutione difficultatum.

Rurſus aduerto dupliciter aliquid eſſe de iure diuino, ſcilicet vel naturali, vel poſitiuo. Item hoc poſteriori modo aliquid eſſe de iure diuino vel inſtituente tantùm, vel etiam præcipiente. Hoc poſteriori modo eſt de iure diuino confeſſio, quia & inſtituta & præcepta eſt à Chriſto. Priori autem modo eſt (exempli gratia) extrema vnctio, quia inſtituta eſt à Chriſto, fortè verò non præcepta. Item, id quod eſt de iure diuino quoad inſtitutionem, licèt ſit ex illo iure quoad ſubſtantiam, ſæpe recipit modum & determinationem per Eccleſiam, vt quòd conſecratio fiat in pane, inſtitutio diuina eſt, quòd autem ille panis ſit fermentatus, vel azymus, Eccleſiæ determinatio eſt. In præſenti ergo inſtitutio religioſi ſtatus per traditionem, & tria vota de iure diuino eſt, non verò quoad aliquod præceptum poſitiuum, quia neque vſus, ſeu exercitium talis ſtatus ſub præcepto eſt, neque etiam poſt aſſumptum illum ſtatum, ius diuinum poſitiuum nihil circa illum præcipit, ſed relinquit illum naturali obligationi, quæ ex illo naſcitur, tam quoad durationem eius, quàm quoad obſeruationem. Explicatur breuiter, nam Chriſtus Dominus inſtituit, & probauit hunc modum viuendi tanquam actum ad acquirendam perfectionem, non tamen præcipit illum aſſumere, neque ſuppoſita profeſſione eius ſpeciale præceptum poſitiuum poſuit perſeuerandi in illo ſtatu aſſumpto, ſed hoc naturali obligationi, quæ ex ipſo ſtatu ſequitur, reliquit; ſicut non oportet poſitiuum præceptum dare de obſeruandis votis quæ in eo fiunt, quia hoc naturale præceptum eſt. Vnde quoties in Scriptura hæc obligatio proponitur, non additur poſitiuum præceptum, ſed naturale ius intimatum. Et ſimili modo (huc enim hæc omnia tendunt) non præcepit Chriſtus ſpeciali præcepto poſitiuo hunc ſtatum ſemel aſſumptum eſſe omnino immutabilem, nec vetat ſpecialiter diſpenſationem eius; ſed hoc etiam naturæ ipſius rei reliquit, quatenus cum illa habet, vel non habet repugnantiam. Denique nullū etiam ſpecialem modū circa talem ſtatum determinauit; neque etiam aliquam proprietatem,

10. Notatio ſecunda.

Status religioſus quomodo ſit de iure diuino.

vel effectam illi adiunxit, præter id quod ex A ipſa rei natura intrinſecè ſequitur. Quæ omnia exiſtimo non negari ab auctoribus etiam prioris ſententiæ, quia nullum tale Chriſti præceptum poſitiuum, neque alius modus diuini iuris oſtendi poteſt in hoc negotio, nec ex Euangelio, nec ex decretis Pontificum, aut Conciliorum, neque ex ſanctis Patribus, aut traditione, neque ex vlla ratione, aut neceſſitate, cùm ea quæ explicuimus, ſufficiant ad omnem perfectionem, omnémque vſum huius ſtatus. Maximè, quia in lege Euangelica nulla ſunt præcepta poſitiua diuina, præter ea quæ ad fidem aut ſacramenta cum Miſſæ ſacrificio ſpectant, vt ex materia de Legibus ſuppono. B

11. Proponitur verum fundamentum doctrinæ traditæ.

Ex his ergo principiis infero primò fundamentum præcipuum noſtræ ſententiæ ita eſſe formandum; profeſſio religioſa non eſt indiſpenſabilis ex eo præcisè quod à iure diuino habet, & quidquid illi additum eſt, ex conſtitutione Eccleſiæ diſpenſabile eſt: ergo ſimpliciter poteſt ſummus Pontifex in ea diſpenſare. Conſequentia hæc fundatur in illa vniuerſaliſſima poteſtate, *Quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*, &, *Paſce oues meas.* Nam inde habetur quidquid vel natura ſua inſolubile non eſt per publicam poteſtatem, & ab ipſo Chriſto non eſt prohibitum ſolui, per poteſtatem Petro datam ſolui poſſe, quia ab illa vniuerſali Chriſti loquutione non excipere poſſumus, niſi quod C vel natura ſua exceptum eſt, vel Chriſtus ipſe excepit. Imò addo, quia ad præſentem cauſam referre poterit, quando res fuerit dubia, & exceptione non conſtiterit, pro Petri poteſtate præſumendum eſſe, tum quia in dubiis melior eſt conditio poſſidentis, præſertim ſuperioris: tum etiam, quia conceſſio Principis ampliſſimè amplianda eſt, maximè quando verba eius ſunt ampliſſima. Minor vt per ſe nota ſupponitur ex materia de Legibus, & de poteſtate Eccleſiæ.

12. Probatur maior argumenti propoſiti.

Maior autem in qua eſt difficultas, probatur, quia in primis hic ſtatus non eſt immutabilis per diſpenſationem ex ſpeciali præcepto poſitiuo diuino, addito inſtitutioni, ſeu approbationi talis ſtatus, vt iam dictum, & probatum eſt, D nec etiam ſequitur intrinſecè ex natura talis ſtatus quòd ſit indiſpenſabilis: ergo nullo titulo indiſpenſabilis eſt. Minor probatur, quia omnis contractus humanus, & omne vinculum obligationis inter homines, quod mutuo conſenſu perficitur, præcisè ſtando in ratione vinculi, non eſt ita indiſſolubile natura ſua, quin ſaltem per poteſtatem publicam, & maximè ſupernaturaliter conceſſam ex iuſta cauſa diſſolui poſſit; ſed vinculum profeſſionis per contractum humanum, & per mutuum conſenſum contrahitur, nihílque habet ſpeciale, ob quod ab illo generali principio eximatur: ergo. Maior probatur E inductione in omnibus humanis contractibus.

Inſtantiæ obuiatur.

Solùm inſtari poteſt in matrimonio conſummato, ad illud tamen excludendum addidi, *præcisè ſtando in ratione vinculi*, quia illa immutabilitas non naſcitur ex præciſa vinculi obligatione, ſed adiuncto vſu, quo ſpecialiter firmatum eſt vinculum, & ius acquiſitum, vel proli generandæ, vel naturæ propagandæ, vt non diſputem modò, an illa omnimoda indiſſolubilitas ſit ex ſola rei natura, vel ex ſpeciali prohibitione diuina.

13. Altera inſtantia diluitur.

Inſtari etiam poteſt illâ propoſitio in matrimonio rato, non conſummato. Veruntamen ego exiſtimo falſam eſſe exceptionem; nam verius cenſeo tale vinculum poſſe diſſolui per poteſtatem publicam ſaltem ſupernaturalem. Addo propterea, etiamſi illa exceptio admittatur, non ſequi idem eſſe dicendum de vinculo profeſſionis, quia in matrimonio rato, ſi in illo eſſet talis proprietas, non eſſet ex ſola mutua obligatione coniugum inter ſe, nam ſupra hoc ius facultatem habere poſſet poteſtas publica. In vinculo autem profeſſionis, neque habet locum hæc ratio, neque alia ſimilis, vel proportionalis, ob quam illa indiſpenſabilitas intrinſecè oriatur ex natura talis vinculi profeſſionis, vt in minori propoſitione dicebamus.

14. Tertia inſtantia diſſoluitur.

At verò hinc poteſt ſumi occaſio reſpondendi negando prædictam minorem: dicetur enim in hoc contractu profeſſionis interuenire ſpecialem cauſam indiſpenſabilitatis, quia per illum non tantùm homini, ſed principaliùs Deo per hominem ius acquiritur, quod per hominem auferri non poteſt. Veruntamen hæc reſponſio ad ſummum concludit profeſſionem eſſe indiſpenſabilem per poteſtatem merè humanam, non tamen eſſe indiſpenſabilem per poteſtatem ſupernaturaliter à Deo conceſſam, ad eum modum quo dixit Innocent.III. in cap. *inter corporalia*, de tranſlat. Epiſc. *Non humana, ſed potiùs diuina poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur, cùm per translationem, depoſitionem, aut ceſſionem auctoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab Eccleſia remouetur.* Sic ergo quamuis per ſpirituale vinculum profeſſionis ius aliquod ſit ipſi Deo acquiſitum, nihilominus per vicarium ſuum, cui diſpenſationem iurium & bonorum ſuorum ſpecialiter commiſit, poterit diſpenſari.

15. Confirmatur primò non repugnare hanc diſpenſationē propter ius acquiſitum religioni per profeſſionē.

Vnde confirmatur hæc ratio retorquendo aliam, quam ex natura traditionis Soto colligebat, ſcilicet quia per traditionem perſona transfertur ſub dominium alterius, à quo ſine iniuria ſubtrahi non poteſt per diſpenſationem: aut enim diſpenſatio in profeſſione eſſet iniuſta propter ius religioni acquiſitum, quo ipſe priuatur, aut propter ius Deo acquiſitum quod ei ſubtrahitur; neutra autem ratio eſt vllius momenti, vt propterea cenſeatur indiſpenſabilis profeſſio: ergo. Probatur minor quoad priorem partem de iure religionis: primò, quia ſummus Pontifex eſt etiam ſummus prælatus cuiuſcunque religionis, & ex hac parte habet facultatem diſpenſandi quantum ad id quod ad religionem ſpectat, id eſt, cedendi iuri illius propter iuſtam, & rationabilem cauſam, nam tota religio poteſt hoc modo cedere iuri ſuo, & ſuprà ex Nauarro referebamus aliquando id facere, vt à ſe omnino expellat putridum membrum, & religioſum incorrigibilem: ergo multo magis poterit ſummus Pontifex id facere propter bonum commune, vel cauſam quæ ad illud pertineat.

Confirmatur ſecundò.

Secundò non ſolùm Pontifex eſt ſupremus prælatus religionis quoad poteſtatem illam dominatiuam, quæ ex vi profeſſionis comparatur religioni, ſed etiam quoad ſupremam iuriſdictionem à Chriſto illi datam ſuper totam Eccleſiam, ratione cuius eſt ſupremus diſpenſator omnium Eccleſiaſticorum bonorum, & iurium, inter quæ hoc genus religioni acquiſitum in talem perſonam computatur: ergo per hanc etiam poteſtatem poteſt ſine iniuria religionis dare illam tali perſonæ, propter bonum commune.

Tertiò

16. Tertiò confirmatur exemplis, nam hac ratione poteſt, vt ait Innocent. III. ſuprà, priuare Eccleſiam aliquam ſuo Epiſcopo, & transferre in aliam Eccleſiam, vel in aliud munus, quamuis aliquod ius eſſet acquiſitum Eccleſiæ in ſuum Epiſcopum. Poteſt etiam diſpenſare cum religioſo, vt tranſeat ad religionem laxiorem; per quam diſpenſationem non minùs priuatur religio iure ſibi acquiſito in religioſum, quàm ſi omnino tranſiret ad ſtatum ſecularem. Ex quo obiter infero ad hanc diſpenſationem, ſi ex hoc ſolo capite conſideretur non eſſe neceſſariam cauſam publicam, aut communis boni, ſed ſufficere maius bonum ipſius particularis perſonæ, nam propter illud ſolet non difficilè concedi tranſitus ad laxiorem religionem. Et ratio à priori eſt, quia ius illud, quod religioni acquiritur, non eſt proprium, & rigoroſum dominium ad propriam vtilitatem ordinatum, ſed magis ad bonum ipſiuſmet religioſi, & ad obſequium Dei, & ideo propter hos fines facilè poteſt per Pontificis poteſtatem auferri, & mutari.

Confirmatur tertiò exemplis. Primum.

Secundum.

17. Vltimum exemplum afferre poſſumus de his, qui dicuntur oblati religioni; nam illi ſe donant religioni, & efficiuntur quaſi ſerui illius, adeò vt ob hanc cauſam dixerit gloſſa in cap. *vt lex* 27. quæſt. 1. illos non poſſe tranſire ad aliam religionem etiam ſtrictiorem, ſicut ſuprà de ſeruis diximus, de cuius dicti veritate non diſputo: illud ſolùm indubitatum cenſeo, acquirere ſcilicet religionem peculiare ius, & quoddam genus dominij in huiuſmodi oblatum, vt affirmant Panormit. & alij in cap. *vt priuilegia*, de priuileg. Sylueſt. verb. *Oblatus*, & nihilominus certum eſt Pontificem poſſe cum huiuſmodi oblato diſpenſare, liberando illum ab omni obligatione ad talem religionem. Quod argumentum non afferimus, vt vnum vinculum cum alio comparemus, fortius enim eſt vinculum profeſſionis, quàm oblationis, vt ex communi ſententia dixit Nauarr. conſil. 27. de Voto, & per ſe ſatis conſtat, ſed ſolùm vt explicemus poſſe interdum Pontificem ſine iniuria religionis diſpenſare priuando illam aliquo iure ſibi acquiſito, atque adeò ex hoc capite non repugnare, quin in profeſſione diſpenſet, nam magis, vel minùs quoad hoc non variant poteſtatem. Et fortaſſe ex parte religionis non eſt minus ius acquiſitum in oblatum, quàm in profeſſum, quamuis in ordine ad Deum ſit multo maius profeſſionis vinculum.

Tertium exemplum de oblatis religioni, cum quibus poteſt Papa diſpenſare.

18. Supereſt ergo vt alteram partem probemus, ſcilicet non repugnare hanc diſpenſationem propter ius Deo acquiſitum per profeſſionem, vel (quod perinde eſt) quia ius acquiſitum religioni totum eſt in ordine ad Deum; hoc autem iam ferè probatum eſt ex eo quòd Deus vices ſuas commiſit Pontifici circa omnia bona ſua. Vnde ſicut ipſe Deus tanquam ſupremus Dominus poteſt cedere huic iuri ſibi acquiſito, ita Pōtifex non vt dominus, ſed vt diſpenſator poteſt illud remittere: & hoc eſt in profeſſione diſpenſare. Confirmatur & declaratur ex dictis ſuprà in diſpenſatione in voto ſimplici, quia non minus eſt de iure diuino, quàm profeſſio religioſa, quia etiam ius diuinum illud approbat, & conſulit: Chriſtus enim & Paulus ſimpliciter virginitatem & eius promiſſionem ſeu obligationem conſulunt, ſiue in ſtatu religionis, ſiue extra illum, & poſito illo voto, etiam ex iure diuino obligat; & per illud aliquod ius Deo

Probatur non repugnare hanc diſpenſationem propter ius Deo acquiſitum per profeſſionem.

Confirmatur ex poteſtate diſpenſandi in voto ſimplici caſtitatis.

A acquiritur, propter promiſſionem illi factam: & nihilominus eſt in Pontifice vt Dei Vicario poteſtas remittendi hoc ius, & ita diſpenſandi in illo voto; cur ergo non habebit etiam poteſtatem diſpenſandi ius illud acquiſitum Deo per traditionem religioſam, qualecunque illud ſit, nulla enim maior repugnantia aſſignari poteſt: ſicut enim nullus poteſt rem alicui donatam donanti reddere, niſi ipſemet qui illam dono accepit, vel qui ab illo poteſtatem habuerit; ita nullus poteſt remittere promiſſionem alicui factam, niſi ipſemet, cui facta eſt, vel qui ab eo habuerit poteſtatem, cum illa autem vtrunque fieri poteſt: ita ergo in præſenti dicendum eſt. Neque afferri poteſt firmum principium, ex quo colligatur Chriſtum
B dediſſe Vicario ſuo poteſtatem ad remittendas promiſſiones ſibi factas, & non traditiones ex cauſa proportionata. Imò nec congruentia ſufficiens adduci poteſt, cur conueniens fuerit vnam poteſtatem dare, & non aliam, cùm etiam poſt traditionem factam res humanæ mutari poſſint, & cauſa ſufficiens offerri, vt propter maius Dei obſequium, & aliquod commune bonum, illud ius Deo acquiſitum remittatur. Denique iuuat ad hoc explicandum, quòd etiam per peccatum acquiritur Deo ius ad vindicandam iniuriam ſibi factam, & nihilominus intelligitur Chriſtus per illam vniuerſalem conceſſionem dediſſe Vicario ſuo poteſtatem remittendi hoc ius per indulgentias: ergo
C ſignum eſt hanc poteſtatem extendi ad ea, quæ reſpiciunt ius ipſum diuinum reſultans ex aliqua hominis actione: ſed tale eſt ius quod ex profeſſione oritur; ergo nihil obſtat quominus per hanc poteſtatem diſpenſabile ſit.

CAPVT XVII.

Soluuntur difficultates pro oppoſita ſententia; Et explicatur in quo ſenſu dicatur hæc ſolemnitas voti à Summis Pontificibus de iure Eccleſiaſtico.

D

RAtio ſuprà poſita, & explicata, videtur mihi eſſe fundamentum huius aſſertionis, & reuera ſufficiens; magis tamen conſummabitur reſponſionibus argumentorum: nam in hac materia ſufficiens ratio aſſerendi poteſtatem diſpenſandi, eſt non oſtendi repugnantiam, nec exceptionem ab vniuerſali Chriſti conceſſione, in hoc enim ſuo modo, & per quandam participationem imitatur poteſtas Petri potentiam Dei, de qua dicimus poſſe quidquid non repugnat; ita enim illa poteſt quidquid non repugnat in ratione obiecti diſpenſabilis, quod de profeſſione oſtendimus, & clarius fiet ſolutionibus argumentorum. Priùs tamen oportet ex dictis colligere vim illius rationis ſumptæ ex illo principio, quòd ſolemnitas voti eſt de iure Eccleſiaſtico, & declarare quo ſenſu id dictum ſit à Pontificibus, cùm dixerimus ſtatum religioſum eſſe de iure diuino modo explicato. Certum autem videtur Bonifacium Papā loquutū fuiſſe de ſolemnitate voti quoad vim inhabilitandi perſonam ad matrimoniū contrahendum. Quod patet primò, quia de ſola hac ſolemnitate propoſita erat quæſtio. Sic enim ait, 1.

E (letter beside the line "gnat in ratione obiecti diſpenſabilis")

Explicantur verba Bonifacij. Primò.

Quod votum debet dici ſolemne, ac ad dirimendum matrimonium efficax, nos conſulere voluiſti; & ſtatim ſubdit, *Nos igitur attendentes quod voti ſolemnitas*, &c. loquitur ergo de ſolemnitate quoad illum effectum. Secundò, quia inferiùs in reſponſione eandem declarationem expreſsè adhibet, dicens, *Illud ſolùm votum debere dici ſolemne, quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum*, &c. Tertiò, quia ibi in communi loquitur de voto ſolemni ſacri ordinis, & religionis, cùm tamen in voto ſacri ordinis non ſit alia ſolemnitas, quæ votum illud diſtinguat à voto ſimplici, præter efficaciam ad illum effectum. Senſus ergo Pontificis ibi ſine dubio eſt ſolemnitatem hanc dirimendi matrimonium ſubſequutum, cuicunque voto conueniat, Eccleſiaſtica conſtitutione illi adiunctam eſſe. Neque ibi agebatur de approbatione religionis, nec de ſolemnitate exteriori, cum qua votum faciendum eſt, vt cum fundamento dicamus de illa loquutum eſſe Pontificem: nihil enim hoc ad quæſtionem ibi propoſitam referebat, & tamen Pontifex illud aſſumit vt fundamentum deciſionis ſuæ.

Secundò.

Tertiò.

2. *Explicantur verba Greg. XIII.*

Gregorius autem XIII. cùm Bonifacij ſententiam tacitè inſinuat, ſine dubio ab eius ſenſu non diſcedit, & ſi contextus, & mens eius attentè conſideretur, ad hunc finem illam adducit, vt declaret, non pertinere ad ſubſtantiam ſtatus religioſi, vt vota eius habeant illam ſolemnitatem, quæ in dicta efficacia irritandi matrimonium ſubſequens conſiſtit, nam ad hoc propoſitum illud fundamentum aſſumit, inde concludens vota quædam Societatis potuiſſe ab eâdem Eccleſia vt ſubſtantialia religionis admitti ſine dicta ſolemnitate, vt infrà ſuo loco latiùs videbimus; quapropter ſupradicta euaſio nullo etiam modo poteſt ad mentem Gregorij XIII. accommodari, quia ibi etiam non tractabat de exteriori ſolemnitate ſeruanda in admittendis votis religionis. Poſſet autem aliquis liberiùs reſpondere in his decretis Pontificiis illud ſolum eſſe certum, quòd directè definitur, vel ſtatuitur; rationes autem quæ obiter attinguntur, non ſemper eſſe ſolidas: illam autem ſententiam obiter eſſe prolatam ab illis Pontificibus, & ideo neminem cogi ad admittendam illam. Veruntamen hinc ad ſummum habetur illam non eſſe quoad hanc partem definitionem fidei, quod facilè concedimus; negari tamen non poteſt quin magnam habeat auctoritatem, neminémque poſſe ſine magna audacia, ne dicam temeritate, dicere, illos Pontifices in ea ſententia erraſſe, tum quia eſt coniuncta cum eo, quod principaliter intendunt, ac declarant, vt vix poſſit vnum ſine alio conſiſtere, tum etiam propter eorum auctoritatem, & quia veriſimile non eſt proprio tantùm iudicio, quamuis eſſent doctiſſimi, ſine magna conſultatione, ac deliberatione verba illa poſuiſſe, præterquam, quod efficaci etiam ratione oſtendi poteſt, illam ſententiam in dicto ſenſu eſſe veram, quod ſuprà tactum eſt agendo de diſtinctione voti ſimplicis & ſolemnis, & de ſolemnitate caſtitatis religioſæ.

Effugium.

Eluditur.

3. *Probatur poſſe Pontificem diſpenſare in profeſſione.*

Ex hoc ergo principio ſic declarato, optimè concluditur poſſe Pontificem in profeſſione religioſa diſpenſare: nam ſi non poſſet, maximè propter voti ſolemnitatem; ſed in hac ſolemnitate poteſt diſpenſare: ergo & in profeſſione. Maior declaratur in hunc modum, quia Pontifex poteſt diſpenſare in omni voto non ſolemni, vt ex communi conſenſu ſuppono: ergo nihil cogitari poteſt in profeſſione, quod diſpenſationem impediat, niſi ſolemnitas: ſi ergo illa non impedit, nihil eſt quod impediat. Probatur ergo minor, quia quidquid per conſtitutionem Eccleſiæ introductum eſt, per Pontificis poteſtatem poteſt diſpenſatione auferri, vt etiam ſuppono ex materia de legibus: ſed ſolemnitas eſt addita per conſtitutionem Eccleſiæ, vt declarauimus: ergo per diſpenſationem poteſt auferri: auferatur igitur, & tunc quidquid reliquum eſt, ita poterit diſpenſari ſicut votum ſimplex. Declaratur ampliùs: nam ſi hæc ſolemnitas eſt ex conſtitutione Eccleſiæ, poterit Eccleſia antecedenter illam auferre, vt Gregor. XIII. intulit, id eſt, poteſt facere, vt vota ſubſtantialia religionis in traditione fiant abſque tali ſolemnitate; ſicut etiam poſſet facere, vt votum caſtitatis fiat in ordine ſacro ſine ſolemnitate: tunc autem diſpenſare poſſet Pontifex in profeſſione illa, ſeu votis religioſis: ergo etiamſi iam facta ſint cum ſolemnitate diſpenſando in hac, poterit conſequenter in tota profeſſione diſpenſare; ſicut nunc poteſt diſpenſare in voto ſolemni ſacri ordinis.

Neque obſtare ſolemnitatem voti.

4. *Non etiam repugnat fieri hæc diſpenſatio ratione traditionis.*

Video reſponderi poſſe, etiam ſecluſa ſolemnitate, quæ conſiſtit in virtute irritandi matrimonium ſubſequens, profeſſionem ipſam eſſe indiſpenſabilem non propter vota, ſed propter traditionem, & potiùs vota ipſa reddi indiſpenſabilia ratione traditionis, quia per ſe illi annexa ſunt, vt D. Thom. vult. Sed in primis nullus auctorum dixit, traditionem eſſe indiſpenſabilem, ſi non ſit talis quæ reddat perſonam inhabilem ad matrimonium: imò Soto ait, non ſufficere vt ex ſtatuto Pontificis reddat inhabilem, niſi id faciat ex natura ſtatus religioſi; vnde vlteriùs addit poſſe Pontificem diſpenſare cum milite profeſſo ſancti Ioannis, vt vxorem ducat, etiamſi nunc ſit inhabilis ad matrimonium, quia illa inhabilitas, ait, non eſt ex natura talis religionis, ſed ex ſtatuto Pontificis, quod an conſequenti ratione, vel voluntariè ſit dictum, infrà in propria quæſtione de Religionibus militaribus examinabitur: nunc ſolùm id affero, vt intelligatur vinculum religioſum, niſi tale ſit vt habeat illum effectum, à nemine poſitum eſſe indiſpenſabile, nam reliqui auctores illius opinionis idem ferè ſentiunt. Addo præterea ſuperiori diſcurſu ſatis oſtenſum eſſe traditionem ex vi ſua, aut ex peculiari obligatione, quam inducit, vel ex iure quod alteri confert, non eſſe indiſpenſabilem: ſi ergo ex votis, aut ex ſolemnitate illis adiuncta, indiſpenſabilis non ſit, non habet vnde ſit indiſpenſabilis.

5. *Confirmatur vlteriùs.*

Hoc ergo modo ratio illa ſatis efficax eſt. Vt autem res fiat euidentior, adiungo, quamuis profeſſio, & traditio religioſa natura ſua, & conſequenter diuino iure naturali redderet perſonam inhabilem ad matrimonium, nihilominus fore diſpenſabilem, & per diſpenſationem conſequenter tolli illam inhabilitatem. Explico in primis à ſimili, nam votum ſimplex religionis ſemel factum natura ſua, atque adeò diuino iure naturali impedit matrimonium contrahere, non quidem irritando, ſed purè impediẽdo, & nihilominus diſpẽſabile eſt, & per diſpẽſationẽ tolli poteſt illud impedimẽtũ, quãtuuis ex iure diuino eſſe dicatur, quia

quia illud ius diuinum non eſt abſolutè impoſitum, ſed ex ſuppoſitione voti perſeuerantis, quæ ſuppoſitio per diſpenſationem auferri poteſt. Ita eſt ergo in præſenti, nam licèt (data hypotheſi) traditio religioſa natura ſua, & iure diuino reddat inhabilem ad matrimonium, nihilominus ipſa in ſe diſpenſabilis eſſe poteſt, vt conuincit fundamentalis ratio ſuprà facta; illa autem ablata per diſpenſationem, conſequenter tollitur impedimentum irritans, quia neceſſitas illius impedimenti non eſt abſoluta, & conſequentis, vt ſic dicam, ſed conſequentiæ, & ex ſuppoſitione traditionis validæ, & in ſuo valore perſeuerantis; quæ ſuppoſitio tolleretur per diſpenſationem, & conſequenter tolleretur illud impedimentum conſequens. Quapropter ad præſentem quæſtionem non multum referre exiſtimo, quòd ex profeſſione religioſa ſequatur hæc ſolemnitas ex natura rei, vel quòd ſit addita ex iure poſitiuo; & ideo Caiet. & alij vtrumque poſuerunt, ſcilicet, & profeſſionem reddere inhabilem natura ſua ad matrimonium, vt infrà ſuo loco tractabo, & nihilominus eſſe diſpenſabilem, vt iam citaui. Nam ex illa naturali conſequutione ſolùm ſequitur Pontificem non poſſe efficere, vt manente illa traditione in ſua vi, perſona ſit habilis ad matrimonium, quia hoc eſſet immutare naturas rerum data illa hypotheſi, & diſpenſare contra ius diuinum naturale; ſicut non poteſt Pontifex diſpenſare, vt ſtante voto ſimplici religionis in ſua vi, licitè quis matrimonium contrahat, quia hoc etiam eſſet contra ius diuinum naturale: poteſt tamen nihilominus ipſos contractus tam traditionis, quàm promiſſionis diſſoluere, quia illi non neceſſariò conſtant, & durant iure aliquo diuino ſpecialiter prohibente diſpenſationem eorum; atque ita poteſt auferre quidquid ex illis naturaliter ſequebatur.

6. Atque ex his tandem intelligitur quale ſit inconueniens illud, quod ex ſententia prædictorum Pontificum, prout à nobis intelligitur, ſuprà inferebatur: nimirum ſi ſolemnitas voti eſt ex conſtitutione Eccleſiæ, diſpenſationem voti ſolemnis etiam ſine cauſa datam eſſe validam. Nam ſuppoſita illa ſententia quoad aliquid eſt bona illatio, non tamen ſimpliciter, & quoad omnia: aliud eſt enim tollere voti ſolemnitatem, aliud tollere totum votum ſolemnizatum. Primum factum teneret etiam ſine cauſa diſpenſatione conceſſa, quamuis diſpenſans peccaret. Quoad ſecundum verò non teneret factum, quia votum iam carens ſolemnitate non poteſt auferri ſine cauſa; poteſt tamen manere ablata ſolemnitate, & obligare per ſuam propriam, quamuis iam non inhabilitet. Quod ferè eodem modo infrà dicetur de voto ſolemni ſacri ordinis. Et quoad hoc multum refert, an inhabilitas ad matrimonium ex natura rei ſequatur ex profeſſione, vel ex conſtitutione Eccleſiæ. Nam iuxta priorem ſententiam diſpenſatio in voto ſolemni ſine cauſa data, quoad nihil tenebit, ſed manebit perſona æquè inhabilis ad matrimonium, ac antea erat: iuxta poſteriorem tamen ſententiam, quam veram reputamus, valebit illa diſpenſatio quantum ad effectum auferendi ſolemnitatem, ſeu inhabilitatem ab Eccleſia additam (ſuppono enim diſpenſationem eſſe legitimè & ſine ſubreptione obtentam) nihilominus tamen non valebit quoad tollendam omnem obligationem intrinſecè ortam ex traditione, & votis religioſis, quia hæc integra manerent.

Aſſertio. Pontifex ſine cauſa poteſt validè diſpenſare in ſolemnitate voti, non ita in ipſo voto.

7. Obiectio. Dices hinc ſaltem ſequi non maiorem cauſam requiri, vt diſpenſatio in voto ſolemni ſit valida, quàm in voto ſimplici; quod eſt contra omnes. Sequela patet, quia in primis Pontifex poteſt validè diſpenſare in ſolemnitate voti, etiam ſine cauſa: diſpenſet ergo exiſtente illa cauſa quæ ad diſpenſandum in voto ſimplici ſufficeret, & ſolemnitatem, ſeu inhabilitatem auferat ex abſoluta ſua poteſtate, & deinde diſpenſet in profeſſione ex prædicta cauſa: tunc ergo tota diſpenſatio valida erit, quia quoad votum habet ſufficientem cauſam, & quoad ſolemnitatem nullam requirit, ſaltem vt teneat. Reſpondeo primò idem argumentum fieri poſſe de voto ſolemni ſacri ordinis, quod ſi in illo admittatur conſequens, pari ratione admitti poterit in præſenti, quia vtraque ſolemnitas eſt ex conſtitutione Eccleſiæ. Nec videtur eſſe illud magnum inconueniens, quia ſatis eſt quòd ad licitè diſpenſandum ſit maior cauſa neceſſaria: cùm enim vnum votum non excedat aliud, niſi in quodam iure poſitiuo, ſolùm requiret maiorem cauſam eo modo, quo ius poſitiuum illam requirit, ſcilicet, vt licitè diſpenſetur. Quæ reſponſio vera eſt conſiderando ſolemnitatem præciſè quoad prædictam inhabilitatem. Addo verò vlteriùs, aliud eſſe loqui de voto ſimplici ſecundùm ſe; aliud verò de traditione religioſa votis ſimplicibus, id eſt, non habentibus annexam illam inhabilitatem, confirmata. Dico ergo, etiam ſecluſa illa ſolemnitate, ſeu inhabilitate per Eccleſiam adiuncta, maiorem cauſam requiri ad diſpenſandum etiam validè in profeſſione religioſa, quàm in votis ſimplicibus nudè ſumptis, quia maius quid eſt reſcindere donationem iam factam, quàm promiſſionem remittere: & ideo maior etiam cauſa neceſſaria eſt ad diſpenſandum in traditione, quàm in voto ſimplici, nam illa actualem donationem continet, per quam acquiſitum eſt ius religioni, & Deo in re, & non tantùm ad rem. Si ergo in prædicta illatione comparetur profeſſio ad votum ſimplex purè ſumptum, negatur ſequela, quæ in hoc ſenſu non probatur argumento ibi facto, vt per ſe facilè conſtare poteſt. Si verò comparetur profeſſio, & traditio religioſa habens adiunctam ſolemnitatem legalem, id eſt, inhabilitatem ad matrimonium ex conſtitutione Eccleſiæ, ad ſeipſam præciſè ſumptam, ſine tali ſolemnitate, ſic concedimus ſequelam, quæ nullum habet in eo ſenſu inconueniens, vt dictum eſt.

Reſpondetur.

Secundò.

Aſſertio. Maior cauſa requiritur ad diſpenſandum in profeſſione religioſa, quàm in votis ſimplicibus nudè ſumptis.

Satisfit fundamentis contrariæ ſententiæ poſitæ cap. 16. n. 1. & ſequent.

8. Ad primũ. Iam reſpondendum eſt ad fundamenta prioris ſententiæ. Ad primum ex cap. *cùm ad monaſterium*, reſpondetur ibi non eſſe ſermonem de diſpenſatione in monachatu, auferendo illum de quo hìc tractamus, ſed eſſe ſermonem de diſpenſatione in obſeruatione votorum durante monachatu, & hoc ſenſu dicere Pontificem non poſſe diſpenſari cum monacho in ſenſu compoſito (vt ſic dicam,) id eſt, perſeuerante monacho, vt aliquid faciat contra votum caſtitatis, vel paupertatis, qui ſenſus planè

planè conſtat ex illis verbis, *Abdicatio pauper-tatis, & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Illa enim ratio fundatur in connexione vnius cum alio, & ideo ſolùm probat ſtante vno non poſſe auferri aliud, quod conſequens eſt, non verò probat eſſe indiſpenſabilem ipſum monachatum; nec probat quin illo ablato poſſit auferri id, quod conſequens eſt. Atque hæc eſt communis expoſitio interpretum ibi, quam Palud. & alij ſequuntur.

9. Obiectio ex Alberto ſumpta.

Obiicit verò Albertus, quia plus eſt diſpenſare in toto monachatu, quàm in aliquo vſu eius; ſi ergo non poteſt Pontifex diſpenſare in obſeruatione monachatus illo durante, minùs poterit in toto monachatu diſpenſare: plus eſt enim totam arborem eradicare, quàm fructum impedire, vel alienare. Reſponſio. Reſpondetur ex ſupradictis, negando maiorem, nam quando conſequutio vnius ex alio eſt iuris naturalis, & diuini, ſi fundamentum maneat, non poteſt conſequutio per diſpenſationem impediri, vt durante matrimonio rato cum vna, non poteſt tolli inhabilitas ad ducendam aliam, & durante voto caſtitatis, non poteſt tolli obligatio ad ſeruandum illud, poteſt tamen per diſpenſationem vel matrimonium ratum ſolui, vel votum tolli, & ſic etiam inhabilitatem, vel obligationem auferri. Ita ergo eſt in præſenti, quia durante monachatu ſeruare vota eius eſt de iure diuino naturali, & contrarium eſt intrinſecè malum, ideóque diſpenſationem non admittit, monachatum autem eſſe non eſt de præcepto diuino, & ideo diſpenſare in illo non eſt contra diuinum ius, neque habet intrinſecam malitiam. Sed licèt hæc reſponſio ſatisfaciat illi textui, quantum ad præſentem quæſtionem ſpectat, adhuc tamen manet circa illum quæſtio, vtrùm non ablato vinculo profeſſionis, poſſit Summus Pontifex diſpenſare in vſu & obſeruatione alicuius voti ex ſubſtantialibus religionis. De hac verò quæſtione dicemus commodiùs tractando de ſingulis votis religionis.

10. Reſponſio prima ad primam rationem pro ſentent. D. Thom. factam.

Ad primam rationem variè ab auctoribus reſponſum eſt. Quidam dicunt, licèt Papa non poſſit rem ſemel conſecratam execrare, poſſe tamen illam ab vſu ſacro omnino remouere, & ob grauem cauſam licentiam dare, vt ad vſus communes inſeruiat, non quidem illicitos, quamuis non ſacros. Et hoc modo aiunt poſſe efficere, vt religioſus licitè ad vſum matrimonij ob neceſſitatem transferatur. Non placet hæc reſponſio. Hæc verò reſponſio in præſenti ſatisfacere non videtur, & aliunde videtur repugnare ſententię Innocent. III. in dict. cap. *cùm ad monaſterium*, prout explicata eſt. Primum patet, quia licèt Papa diſpenſet, vt liceat vti calice conſecrato ad communem potum ob aliquam vrgentem neceſſitatem (quod exempli gratia dictum ſit) nihilominus calix ille ſemper conſecratus manet, & ceſſante neceſſitate, ceſſaret diſpenſatio. Sic ergo ſi conſecratio religioſi tam immutabilis eſt ſicut calix, & ſolùm propter neceſſitatem diſpenſetur in vſum, data etiam tali diſpenſatione, adhuc ille manet religioſus: non ergo ex religioſo fit non religioſus per diſpenſationem, prout aſſeruimus: & ita quoad hanc partem non ſatisfit difficultati. Aliunde verò iuxta illam reſponſionem admittitur diſpenſari cum religioſo, manente religioſo, vt liceat illi non ſeruare caſtitatem, quod videtur repugnare dicto cap. *cùm ad monaſterium.* Sed de hoc poſteriori puncto dicam infià. Nunc ratione prioris membri fateor dictam reſponſionem non ſatisfacere.

Caietanus ergo dict. art. 11. reſpondet diſtinguendo duplex genus benedictionis; quandam vocat conſtitutiuam, aliam inuocatiuam, quas nòn in verbis exterioribus, ſed in inſtitutione Eccleſiæ, & intentione benedicentis diſtinguendas dicit. Benedictio ergo conſtitutiua eſt illa, per quam res conſtituitur ſacra ex inſtitutione Eccleſiæ, & intentione miniſtri eius, id eſt, per quam ita manet deputata ad aliquem ſacrum vſum, vt iam non liceat in alium profanum illam conuertere, quomodo benedicitur calix, corporale, &c. Benedictio autem inuocatiua, eſt illa, quæ ſolùm fit ad impetrandum à Deo felicem vſum talis rei, etiamſi neque vſus ille ſit ſacer, neque propter benedictionem res impediatur à quolibet vſu, quomodo benedicitur panis in menſa communi, vel nauis, aut domus, & alia multa etiam per ſpecialem inuocationem Eccleſiæ. Hac ergo ſuppoſita diſtinctione ſupponit Caietan. benedictionem qua ſolet monachus in profeſſione benedici, non eſſe conſtitutiuam, ſed inuocatiuam, quia ante illam benedictionem, vel etiam ſine illa poteſt eſſe monachus: vnde concludit huic benedictioni non obſtare quominus perſona ſic benedicta ad profanos vſus per diſpenſationem auferatur. Et addit vlteriùs quidpiam valde ſingulare, poſſe ſcilicet Eccleſiam inſtituere benedictionem conſtitutiuam ſacrarum virginum, qua poſita non eſſet in poteſtate Eccleſiæ cum illis diſpenſare pluſquam cum calice conſecrato, neque impedire, quin eſſent inhabiles ad matrimonium, non ex vi voti, ſed ex vi conſecrationis. 11. Secunda reſponſio Caiet. diſtinguentis duplex genus benedictionis.

12. Ex duplici capite reiicitur hæc reſponſio, & doctrina Caiet. Primò.

Sed quod attinet ad priorem partem huius reſponſionis non eſt ad rem, nec ſatisfacit menti auctorum alterius opinionis: ſupponit enim D. Thomam loqui de conſecratione religioſi per aliquas benedictiones cæremoniales Eccleſiæ, de quibus veriſſimè dicitur illas non eſſe conſtitutiuas religioſi, ſed inuocatiuas: ſed D. Thomas non de his loquitur, ſed de conſecratione ſpirituali, quæ per ipſammet profeſſionem fit, quæ aliàs dicitur emancipatio, ac dedicatio: & de hac procedit argumentum, quia non eſt minùs conſtitutiua talis perſona ad vſus ſacros, & ex ſe prohibens vſus profanos, quàm ſit quælibet alia benedictio, quæ conſtitutiua dicitur. Et inde ſumitur argumentum, quòd illa non ſit minùs immutabilis, quàm quælibet alia. Quod verò attinet ad alteram partem, non exiſtimo poſſe inſtitui ab Eccleſia talem benedictionem conſtitutiuam alicuius perſonæ in eſſe perſonæ ſacræ, vt ex vi illius benedictionis ſit inhabilis ad matrimonium, niſi hoc ipſum in tali ritu, ipſamet Eccleſia expreſsè inſtituat, ac declaret; cùm ſemper neceſſarius ſit voluntarius conſenſus perſonæ conſecrandæ, & tunc ſemper poſſet Eccleſia in tali ritu, & inhabilitate diſpenſare. Secundò.

13. Probatur nõ eſſe poſſibilem huiuſmodi benedictioné, ſeu conſecrationem.

Probo ſingula: primùm, quia nulla maior poteſt eſſe conſecratio, quàm ſit ſacerdotalis, vel Epiſcopalis à Chriſto inſtituta, & tamen illa ex ſe non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, ſolùm, quia in ipſa inſtitutione Chriſtus Dominus hoc non explicuit: ergo multo minùs poteſt quælibet benedictio Eccleſiæ, quãtumuis conſtituat, & deputet perſonam ad ſolos vſus ſacros, eam reddere inhabilem ad matrimonium,

trimonium, niſi in ipſa inſtitutione expreſsè declaret ſe adiungere hoc impedimentum. Si autem Eccleſia vellet hoc impedimentum adiungere tali conſecrationi à ſe inſtitutæ,& inuentæ, non dubito, quin poſſit, quia nulla eſt repugnantia, nec ratio ſufficiens ob quam dicamus hoc eſſe extra poteſtatem eius. Nam ſicut adiunxit ſacris ordinibus inhabilitatem ad matrimonium, ita ſi expedire iudicaret, potuiſſet illam addere minoribus ordinibus, quos aliqui putant ab Eccleſia eſſe inſtitutos, imò etiam poſſet eam adiungere primæ tonſuræ, quam conſtat eſſe ſpeciem quandam conſecrationis conſtitutiuæ ab Eccleſia inuentam. Sic ergo poſſet illud impedimentum ponere omnibus virginibus, vel continentibus tali modo à ſe inſtituto benedictis, & per benedictionem ad diuinum cultum deputatis.

14. In omnibus autem his caſibus neceſſarius eſt voluntarius conſenſus ſuſcipientis conſecrationem, quia ſine illo nemo poteſt obligari ad perpetuam caſtitatem; hic autem conſenſus ſufficienter præſtatur voluntariè ſuſcipiendo conſecrationem, cui Eccleſia adiunxit talem obligationem, taleque impedimentum, ſicut ſuprà dicebamus de cōtinētia annexa ordinibus ſacris, & ideo neceſſe eſt, vt tale impedimentū diſtinctè, & clarè ſit inſtitutum, quia aliàs non poſſet voluntariè ſuſcipi illud onus, cùm in præciſa conſecratione non contineatur, vt dictum eſt. Denique quòd poſito illo caſu poſſit Eccleſia in tali impedimento diſpenſare, mihi euidens eſt, ſiue poſſit conſecrationem illam tollere, ſiue non, de quo ſtatim dicam. Probatur tum à ſimili, quia manente conſecratione ſacerdotali, vel Epiſcopali, poteſt Eccleſia tollere illud impedimentum, tum etiam, quia omnis res, per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolui poteſt, hoc autem impedimentum, vel obligatio ad ſeruandam caſtitatem fuiſſent ab Eccleſia impoſita, & annexa tali benedictioni: ergo per eandem Eccleſiam poſſent tolli, aut ſeparari, non obſtante benedictione priori.

15. Aliter ergo mihi reſpondendum occurrit, diſtinguendo vel declarando illam propoſitionem. Res ſemel conſecrata, dum manet, non poteſt execrari, ſeu conſecrationibus priuari. Omiſſis enim conſecrationibus imprimentibus characterem, in quibus veritas illa certior eſt, & non tantùm morale, ſed etiam phyſicum fundamentum habet in qualitate interna, & indelebili, quæ à ſolo Deo infundi poteſt, & ideo in ſolis conſecrationibus ab ipſo inſtitutis hic modus immutabilitatis inuenitur. His, inquam, omiſſis duplex genus conſecrationis rerum, vel perſonarum diſtingui poteſt: vnum eſt, in quo aliquis dicitur conſecrari, ſeu dicari Deo, ſolùm per deputationem quandam pacto aliquo, vel promiſſione firmatam. Aliud eſt in quo res aliqua dicitur ſanctificari vel conſecrari Deo ſolùm per actionem aliquam ſacram, quæ circa rem talem facta eſt. Inter quæ duo genera talis intelligitur eſſe differentia, quòd in priori licèt res ſuo modo ſacrata fuerit per actionem, quæ iam præteriit, non tamen res dicitur manere conſecrata per talem actionem, niſi quatenus relinquit in tali re obligationem moralem ad talem diuinum cultum, vel ſacrum vſum. Vnde fit, vt ſi illa obligatio auferri, vel reſcindi poſſit, res etiam illa poſſit conſecrationem amittere, quia non conſiſtit in ſolo actu præterito, vt præteritus eſt, ſed quatenus in effectu ſuo, qui eſt contractus, ſeu obligatio, moraliter permanet.

Proponitur tertia & vera reſpōſio.

Duplex cōſecratio diſtinguēda.

Declaratur primū genus conſecrationis.

16. Exemplis facile poteſt hoc declarari: nam per votum etiam ſimplex virginitatis ſuo modo conſecratur Deo perſona, & ita loquuntur frequenter Patres vocantes ſacras virgines, & Deo conſecratas, non ſolùm ſanctimoniales profeſſas, ſed etiam alias quæ ſimpliciter virginitatem vouerunt, & maximè quando votum illud publicè cum aliqua ſolennitate fit, vt conſtat ex multis teſtimoniis quæ infrà adducemus diſputantes de voto ſimplici caſtitatis. Et tamen ſi votum illud per diſpenſationem auferatur, ceſſat ille modus conſecrationis, quia non durat, niſi quandiu durat obligatio voti. Similiter perſonæ quæ ſe tradunt diuino obſequio, quanuis non in ſtatu proprio religioſo, ſed offerendo ſe,& ſua alicui religioni, qui communiter dicuntur oblati, vel conuerſi, ſuo modo ſunt perſonæ Deo conſecratæ, nam perſonæ ſacræ cenſentur, & priuilegio canonis fruuntur, vt in proprio loco diximus; & nihilominus certum eſt poſſe cum eis diſpenſari in obligatione, vel donatione, quam fecerunt, & eo ipſo auferri illud genus dedicationis ad obſequium Dei, & perſonam de nouo eſſe ſacram. Nec ſolùm perſonæ, ſed etiam aliæ res ſacræ & conſecratæ à Deo eſſe cenſentur, quando ita deputantur ad Dei cultum, vt ſint iuris, & dominij Eccleſiaſtici; quia verò ius illud, & dominium amitti poteſt ſtatim ac mutatur, res etiam illæ deſinunt eſſe ſacræ. Ad hunc ergo modum per profeſſionem dicitur perſona conſecrari Deo, ſolùm quia ſub ſpeciali obligatione conſtituitur ſub ſpirituali iure, & dominio religionis; quia ergo hæc obligatio & ius ſeu dominium per diſpenſationem auferri poſſunt, ideo etiam talis conſecratio mutari & tolli poteſt.

Oſtenditur exemplis. Primò.

Secundò.

17. At verò in alio genere conſecrationis res dicitur manere conſecrata ex vi præcedentis actionis, non propter obligationem moralem, quæ in ea, vel circa eam maneat, ſed ſolùm propter habitudinem quandam ad actionem præcedentem, quomodo dicitur conſecratus calix,& aliæ res, aut veſtes ſacræ; ſic etiam per primam tonſuram quodammodo conſecratur aliquis, & fit clericus. Et hæc conſecratio fortaſſe eſt omnino immutabilis, quia cùm eius ſanctitas ſolùm conſiſtat in habitudine ad actionem præteritam, ſicut iam non poteſt illa actio non præteriiſſe, ita neque habitudo illa poteſt auferri, aut impediri. Quando autem talis eſt immutabilitas, non ſolùm per diſpenſationem auferri non poteſt conſecratio, verùm etiam per omnem potentiam implicat auferri, ſicut implicat non fuiſſe actionem, quæ præteriit: nemo autem dicet hoc modo eſſe mutabilem ſtatum religioſum, aut Deum ipsū non poſſe facere ex religioſo non religioſū: ergo ſignum eſt hanc conſecrationem perſonæ religioſæ non eſſe illius generis, & ideo ad illarum rerum immutabilem conſecrationem non ſumi efficax argumentum. Quanquam circa hoc etiam ſecundum genus rerum conſecratarum, aduertendum occurrit, aliquando fieri, ſeu reſultare hanc conſecrationem ex natura alicuius actionis abſque alia impoſitione, vel inſtitutione humana, aliquando verò pendere omnino ex inſtitutione. Priori modo conſecratur calix, eo ipſo quòd in illo ſanguis Chriſti conſecratur etiamſi ab Epiſcopo conſecratus non ſit propter contactum ad ſanguinem Chriſti: ſic etiam conſecrata fuit terra quam Chriſtus calcauit,& ſpecialiter

Declaratur ſecundū genus conſecrationis.

Notandum, dupliciter poſſe fieri hanc conſecrationem.

In primo genere non poteſt auferri conſecratio, nec etiam per diuinā potentiam.

cialiter crux, claui, &c. reliquiæ etiam Sanctorum hoc modo ſanctæ ſunt. Poſteriori autem modo ſacrantur calices, veſtes, &c. In rebus ergo prioris generis videtur conſecratio eſſe prorſus immutabilis, ita vt nec Deus ipſe poſſit facere quin lignum quod Chriſtus tetigit ſanctum ſit, & eo titulo peculiari veneratione dignum, quandiu durat, quia ſufficiens, ac tota ratio illius conſecrationis eſt tactus præcedens, qui nec iam poteſt non fuiſſe, nec eius effectus formalis poteſt impediri, quandiu res durat.

18. *In ſecundo poteſt.*

In ſecundo autem genere conſecrationis, quæ eſt per inſtitutionem, immutabilitas poteſt etiam ex inſtitutione pendere: nam ſicut poteſt Eccleſia inſtituere, vt per has diuinas actiones res maneat conſecrata, ita etiam poſſet inſtituere, vt per alias actiones quaſi contrarias execretur, & tunc prior conſecratio non eſſet omnino immutabilis, ſed quandiu moraliter permanſerit iuxta ritum inſtitutionis. Sic legimus Num. 6. fuiſſe in lege veteri ſanctificationem, & conſecrationem Nazaræorum, quæ non perpetuò durabat, ſed iuxta votum vniuſcuiuſque, & ita debito tempore per alias actiones auferebatur. Sic etiam nunc Eccleſia per degradationem quodammodo execratur clericum, quantum poteſt, characterem enim auferre non poteſt, & ideo ſimpliciter non tollit ordinem; ſi tamen ipſa ordinatio ſolùm eſſet ſanctificatio extrinſeca, vt ſic dicam, ab Eccleſia inſtituta, poſſet Eccleſia per degradationem totam priorem conſecrationem auferre, quia nihil repugnat effectum moralem pendentem ex inſtitutione, vel aliam contrariam moralitatem auferre; ſic enim poteſt Reſpublica exauctorare doctorem, non ſolùm vſu gradus, quod facile eſt, ſed etiam gradum ipſum radicitus auferendo, non ita vt non fuerit, ſed vt iam non ſit. Hoc igitur modo etiam non repugnat rem Deo conſecratam execrari. Quod autem dicitur Leuit. vlt. quod Deo ſemel conſecratum eſt non poſſe ad alios vſus conuerti: in primis non ponitur tanquam naturale ius, nec de omnibus rebus, ſed de quibuſdam iuxta ſpeciales ritus illius legis, nam in aliis admittitur commutatio, vel redemptio in re Deo conſecrata per votum. Deinde illa propoſitio, prout etiam in regula iuris acceptatur intelligenda eſt, tũ in ſenſu compoſito, vt ſic dicam, id eſt, durante conſecratione, tum etiam per ſe, ac ſecluſa neceſſitate, & auctoritate eius, qui poſſit diſpenſare.

19. *Reſponſio ad tertiam rationem initio allatam.*

Ad tertium argumentum ex dictis ſatis reſpõſum eſt, concedimus enim (quod Soto vult) hanc conſecrationem religioſam per ipſam traditionem, & vota fieri; tamen ex hoc ipſo colligimus talem conſecrationis modum auferri poſſe per diſpenſationem, nulla etiam iniuſtitia interueniente: vtrumque enim ſatis declaratum, & probatum eſt.

Ad confirmat.

Ad confirmationem autem ex facto Matthæi, ad quam inquit Soto Caietanum non potuiſſe reſpondere niſi negando hiſtoriam; veruntamen Caietanus vtrumque modum reſpondendi ſatis indicauit, non enim ſine occaſione de hiſtoria dubitauit, quia nec Simon Metaphraſtes, nec alij antiqui auctores illam recenſent. Quia verò Eccleſia in feſto ſancti Matthæi idem recitat, non eſſe negandam cenſemus; ſi autem illa quidpiam probat, non ſolùm de profeſſione religionis, ſed abſolutè de voto virginitatis, probat eſſe indiſpenſabile, quia ibi ſolùm legimus Iphigeniam feciſſe votum virginitatis, propter quod de illo ſcribit Hippolytus libel. de duodecim Apoſtolis, Matthæum fuiſſe victimam virginitatis: fingere autem Iphigeniam fuiſſe profeſſam, & feciſſe votum ſolenne, voluntarium eſt. Matthæus ergo potuit non diſpenſare, quia non iudicauit fuiſſe legitimam cauſam diſpenſandi, vel certè, quia eo tempore, & occaſione talis diſpenſatio fuiſſet in detrimentum religionis.

Vide Niceph. lib. 2. hiſtor. c. 41. Socrat. lib. c. 15.

Hippolytus.

20. *Reſponſio ad quartã.*

Ad quartum iam etiam reſponſum eſt, cùm explicuimus, quomodo profeſſio, eiúſque obligatio ſit de iure diuino. Hæc enim duo quæ ibi confunduntur, accuratè diſtinguenda ſunt, ſcilicet profeſſio, & obligatio, quæ ex illa naſcitur: nam obligatio ſuppoſita profeſſione de iure quidem diuino eſt, non quidem poſitiuo, ſed naturali, ſicut eſt etiam obligatio implendi id, quod per votum ſimplex promiſſum eſt: vnde ſicut in obligatione voti ſimplicis non diſpenſatur, ita neque in obligatione profeſſionis, quæ ſemper ipſam profeſſionem ſupponit: ſed ſicut diſpenſatur in voto, tollendo illud, ita etiam dicimus diſpenſari poſſe in profeſſione, profeſſio autem licèt ſit de iure diuino quoad inſtitutionem, & conſilium ſaltem ſub communi ratione ſtatus religioſi; nihilominus de facto, & in reipſa eſt quidam contractus voluntate humana perfectus, & ex hac parte diſſolui poteſt per diſpenſationem, quia nullum eſt ius diuinum, quod hoc prohibeat, & poteſtas per quam hoc fit, etiam eſt de iure diuino, ſicut de diſpenſatione in voto ſimplici dictum eſt.

Differentia inter profeſſionẽ, & obligationem ex illa reſultantẽ.

21. *Reſponſio ad quintam rationem.*

Ad quintum de matrimonio rato negatur aſſumptum: nam verius eſt poſſe Pontificem in matrimonio rato diſpenſare, nec vinculum illud eſt omnino indiſſolubile in ordine ad poteſtatem ſupremam à Chriſto conceſſam, donec conſummatum ſit; ita enim expoſuit Alexander III. in cap. *ex publico*, de conuerſ. coniug. vel certè licèt ante conſummationem ita ſit indiſſolubile, vt ab homine diſſolui non poſſit, nihilominus ſi Papa in illo diſpenſet, non ab homine diſſoluetur, ſed à Chriſto, qui ei poteſtatem contulit, vt in ſimili expoſuit Innocentius III. in cap. *inter corporalia*, de tranſlat. Epiſcop. Addo præterea illationem non eſſe neceſſariam, nam ſi matrimonium ratum per Pontificis diſpenſationẽ diſſolui non poteſt, conſequenter dici poſſet profeſſionem religioſam non diſſoluere illud in virtute Eccleſiaſtici ſtatuti, ſed diuini iuris, nam ſi Papa non poteſt diſſoluere illud vinculum per diſpenſationem, quomodo poterit per vniuerſalem legem? potuit ergo Chriſtus hoc priuilegium dare profeſſioni, etiamſi non abſtulerit poteſtatem diſpenſandi in illa, quia licèt voluerit propter maiorem perfectionem in ſtatu admittere diſſolutionem in illo vinculo, & hoc ordinario iure approbare, quia frequenter in vſu venire poterat, & ita expediebat, non propterea neceſſarium fuit velle vt ſtatus ille perfectionis omnino eſſet immutabilis per diſpenſationem ex quacunque cauſa grauiſſima; quia nec ſtatus ille natura ſua hoc habet, nec oportuit ſpeciali iure ab ipſo addi. Quæ reſponſio diſputationis gratia facilè ſuſtineri poſſet.

In matrimonio rato poteſt Papa diſpenſare, & quomodo.

22. *Alia reſpõſio.*

Aliter etiam dici poſſet, licèt Eccleſia nõ poſſit diſpenſare in matrimonio iam contracto in ſenſu omnino abſoluto, poſſe tamen quaſi antecedenter facere vt matrimonium contrahatur ſub ea conditione tacita, vt vnicuique contrahentium liceat ante conſummationem ad altiora vota tranſire; ſicut enim poteſt Eccleſia creato

nouo

nouo impedimento matrimonium ita impedire, A vt ratum non fiat; ita etiam poteſt impedire ne fiat niſi ſub illa conditione, qua poſita, non per diſpenſationem, ſed per ſe vinculum diſſoluitur, eo ipſo quòd alter religionem profitetur. Qui modus dicendi eſt probabilis, ſed non caret difficultatibus, vt infrà attingemus. Quod autem tanquam inconueniens inferebatur poſſe eandem fœminã duobus viris viuentibus ſucceſſiuè nubere, ita vt vtrumque matrimonium ſit validum: hoc, inquam, rectè intellectum nullum inconueniens eſt, quia non ſequitur, quòd ſimul habeat duos maritos, quia diſſoluto primo matrimonio per profeſſionem (& idem eſt de diſpẽſatione) iam ille non eſt maritus, ſed fuit ſponſus; vnde quando poſtea ablato vinculo profeſſionis B per diſpenſationem, cum alio contrahit, illum ſolum habet ſponſum: nunquam ergò habet duos, ſed ſucceſſiuè habuit, nec duo matrimonia ſimul ſunt valida, ſed ſucceſſiuè fuerunt, ita tamen vt ſaltem primum non fuerit conſummatum, & hoc nullum inconueniens eſt.

23. *Ad confirmationem. Quare matrimonium ratum, & conſummatum ſit omnino indiſpenſabile.* Ad vltimam confirmationem (quæ ſolùm eſt congruentia quædam) negatur ſimilitudo, nam in matrimonio carnali conſummato fuit ſpecialis ratio omnimodæ indiſſolubilitatis, vel propter perfectam ſignificationem ſacramentalem vnionis Chriſti cum Eccleſia, vel propter naturalem rationem, quæ ſumitur ex damno vel iniuria, quæ inde redundaret in prolem; in vinculo autem profeſſionis nulla ſimilis ratio locum ha- C bet, neque alia quæ cogat, aut ſufficientem congruentiam oſtendat: nam ad perfectionem talis ſtatus ſufficit ordinaria perpetuitas, & indiſſolubilitas, quam habet, & ſubordinatio ad poteſtatem Pontificis nihil diminuit de perfectione eius, & aliquando ad commune bonũ poteſt eſſe neceſſaria. Cùm verò inſtat Soto aliquando poſſe occurrere ſimilem neceſſitatem diſſoluendi matrimonium conſummatum, reſpondemus, illud eſſe ſpecialem repugnantiam, & fortaſſe intrinſecam malitiam, qualis eſt in vago concubitu, ad quem quodammodò reuocaretur, ſeu reduceretur præcedens copula, ſi matrimonium diſſolueretur, & ideo in illo euentu alio modo prouidendum eſt, non tamen propterea excludenda eſt D diſpenſatio, in aliis caſibus, aut vinculis.

Fertur iudicium ex cenſura de oppoſita ſententia.

24. *Prima opinio tenet opinionem D.Thom. non poſſe defendi ſine errore.* Vnum verò ſupereſt in hac quæſtione inueſtigandum, videlicet quàm ſit certa hoc tempore hæc reſolutio. Aliqui enim exiſtimant, licèt tempore D. Thomæ, qui Bonifacium præceſſit, eius opinio probabilis fuerit; tamen à tempore Bonifacij VIII. qui declarauit ſolennitatem voti eſſe de iure Eccleſiaſtico, oppoſitam ſententiam longè probabiliorem fuiſſe; nunc autem tanquam certam, & indubitatam tenendam eſſe propter conſtitutionem Gregor. XIII. in E qua & confirmat dictam ſententiam Bonifacij, & auget, illam definiens poſſe eſſe ſtatum verè, ac propriè religioſum ſine illa ſolennitate, vt de facto eſt in gradu ſcholarium approbatorum, & coadiutorum Societatis Ieſu. Item (quod conſequens eſt) poſſe per Eccleſiam fieri, vt is qui eſt verè, ac propriè religioſus, deſinat eſſe religioſus; & vt is, qui ratione talis ſtatus erat inhabilis ad matrimonium, ratione ſtatus religioſi, per Eccleſiam fiat habilis, ſicut de facto iam fit.

Quæ omnia videntur repugnare directè cum opinione D. Thomæ, & fundamento eius: vnde cum illa iam ſint omnino certa, videtur opinio D. Thomæ non poſſe defendi ſine errore. Reſpondeo, mihi quidem non videri nunc opinionem illam multum probabilem, in quo nulla fit D. Thomæ iniuria, quia ſucceſſu temporis potuit hæc res magis ac magis declarari, maximè interueniente Summorum Pontificum auctoritate, ad quos magis ſpectat iudicium de ſua poteſtate, quam ad vllum doctorem. *Opinio, & iudicium auctoris in hoc puncto.* Deinde dico grauiſſimè errauiſſe nonnullos modernos defenſores D. Thomæ, qui vt illam opinionem defenderent, prædictam doctrinam Greg. XIII. labefactare, & ferè expreſsè negare auſi ſunt, non tantùm dictum Pontificem iniuria afficientes, ſed etiam eneruantes omnia ſimilia ſtatuta, & declarationes, aut approbationes editas à ſummis Pontificibus in aliarum religionum defenſionem.

25. *Opinio D. Thom. ſine cenſura defendi poteſt, licèt non ſit tam conformis declarationibus Pontificum.* Addo verò vltimò illas declarationes Pontificum non omnino pendere ex hac ſententia, quòd profeſſio religioſa diſpenſabilis ſit, & ideo ſi quis conetur defendere opinionem D. Thomæ, non diſcedendo in aliquo à prædicta doctrina Pontificum, non eſſe dignum aliqua cenſura, licet fortaſſe minùs probabiliter, aut minùs conſequenter loqueretur. Non exiſtimo autem id eſſe impoſſibile, nam in primis nunquam D. Thomas expreſſe dixit (quod ego ſciam) illam ſolennitatem voti, quæ conſiſtit in vi irritandi ſubſequens matrimonium, eſſe omnino de iure diuino, ſed ſolùm dixit profeſſionem eſſe immutabilem, & votum continentiæ ita eſſe illi annexum, vt non poſſit ab illa ſeparari, quod verum eſſe poteſt, etiamſi tale votum non reddat perſonam inhabilem ad matrimonium. *Declaratur mens, & ſenſus D. Thom.* Vnde quod concludit, non poſſe in tali voto diſpenſari, intelligi poteſt de diſpenſatione ſimpliciter, ita vt contrahere matrimonium, & violare caſtitatem liceat: non tamen propterea negat inhabilitatem illam poſſe per Eccleſiam ſeparari à tali voto, quia non repugnat hoc fieri ſine illo, vt patet in diſpenſatione ſine ſufficienti cauſa data. Aliter etiam dici poſſet, cum Pontifices aiunt illam ſolennitatem voti eſſe ex conſtitutione Eccleſiæ, non propterea excludere, quin poſſit oriri ex natura rei ex aliquo voto, vel ſtatu perfectionis, ſed ſolùm voluiſſe definire poſſe Eccleſiam hanc ſolennitatem adiungere, & non extendi vltra conſtitutionem & declarationem eius. *Interpretãtur verba, & mens Pontificum.* Itaque contendere quis poſſet iuxta opinionem D. Thomæ, votum caſtitatis adiunctum profeſſioni, quæ abſolutam traditionem, & ex vtraque parte obligatoriam includit, natura ſua reddere perſonam inhabilem ad matrimonium, adiunctum verò traditioni aliter factæ, non habere ex ſe talem effectum, ſeu ſolennitatem, licèt Eccleſia poſſit illam adiungere, quod D. Thomas nunquam negauit. Et hoc modo explicata illa ſententia quidquid ſit de eius probabilitate in vi rationis ſtando, non erit contraria Pontificibus, neque illo titulo digna aliqua cenſura, dummodò non aſſeratur ſolennitatem illam ſiue ex natura rei ſiue ab Eccleſia adiunctam eſſe de ſubſtantia ſtatus religioſi verè ac propriè dicti, hoc enim apertè repugnat declarationi Gregor. XIII. & eodem modo dici poſſet ex ſententia D. Thomæ profeſſionem factam cum traditione abſoluta, & intrinſecè indiſſolubilem ex vtraque parte religionis, & religioſi, etiam eſſe indiſpenſabilem, &

conſe

conſequenter etiam votum illi per ſe annexum, A contra quod nec dicti Pontifices aliquid expreſsè dixerunt, neque etiam id habet aliquam repugnantiam euidentem cum inſtituto Societatis, prout à Gregor. XIII. confirmatum & declaratum eſt: nàm licet illa profeſſio eſſet indiſpenſabilis, poteſt eſſe alius modus profeſſionis, ſeu vinculi, ſufficiens quidem ad conſtituendum ſtatum religioſum, quia & ſufficientem traditionem, & tria vota ſubſtantialia includit, non tamen ita indiſpenſabilis, quia traditio eius non ita eſt abſoluta. Hæc enim doctrina licèt fortaſſe non poſſit ſufficienter fundari, vt latiùs dicam tractando de inſtituto Societatis, non eſt tamen directè contraria Pontificibus, vt ea ratione cenſuram mereatur. B

26. *Alius modus defendendi opinionem D. Thom. Vota ſcholarium Societatis poſſunt dici indiſpenſabilia, licèt ſint irritabilia.* Denique addo (quod fortaſſe nouum videbitur) etiamſi quis conſequenter ad opinionem D. Thomæ dicat omnia vota quæ conſtituunt verum religioſum, atque adeò vota ſcholarium Societatis eſſe indiſpenſabilia, etiam à Romano Pontifice, non propterea directè repugnare, aut contradicere inſtituto Societatis, aut conſtitutioni Gregor. XIII. Intelligetur hoc facilè ſi præ oculis habeatur diſtinctio inter irritationem & diſpenſationem, & inter poteſtatem ad vtrumque actum; quæ tanta eſt, vt poſſit aliquis habere poteſtatem ad irritandum, & non ad diſpenſandum aliquod votum, & è conuerſo. C Quod ergo per ſe directè ſpectat ad inſtitutum Societatis, ſolùm eſt quòd tale vinculum, & vota eius ſunt irritabilia, quod eſt & certum & clarum, ſuppoſita conditione ſub qua fiunt in ſuis conſtitutionibus ſatis expreſſa, & in Bullis approbata, quod ſuo loco latiùs dicemus. Quòd verò talia vota ſint diſpenſabilia, néc ne, nihil ad hoc inſtitutum refert: imò ſi quis tentet defendere, per diſpenſationem tolli non poſſe, magis videbitur fauere ſtabilitati talis ſtatus, non repugnando conditioni eius: non enim repugnat dicere donationem ſub conditione factam irritari quidem poſſe ob defectum conditionis, non tamen diſpenſari, ſi aliàs conditione exiſtente firma permaneat. Hæc dixerim nequis exiſtimet D aut inſtitutum Societatis quoad hanc partem pendere ex prædicta doctrina de diſpenſatione profeſſionis, aut nos impugnare opinionem D. Thomæ in hac parte, vt ſolùm res noſtras tueamur; nam reuera non ita eſt, ſed quia nullum habet fundamentum ſufficiens, vt ab vniuerſali poteſtate Pontificis illum actum ſubtrahamus. Nec etiam negamus quin decreta Pontificum poſtea edita, & quæ de peculiaribus votis, & gradibus religioſorum Societatis in eis declarata, & approbata ſunt, faciliori, & maiori conſecutione in doctrina iuxta oppoſitam ſententiam, quam hîc defendimus, cohæreant, & intelligantur. E

CAPVT XVIII.

An poteſtas diſpenſandi in profeſſione religioſa in ſolo ſummo Pontifice reſideat.

1. *Aſſertio prima.* EX dictis ſatis probatum eſt eſſe in ſummo Pontifice poteſtatem ad diſpenſandum in profeſſione religioſa; interrogari verò vlteriùs poteſt, an hæc poteſtas in ſolo ſummo Pontifice exiſtat. In quo dubitari non poteſt de facto quoad poteſtatem ordinariam, cùm ſolus ipſe hanc poteſtatem habeat, nam id conſtat ex vſu, & conſuetudine totius Eccleſiæ. Et ratio eſt, quia ſicut potuit vota ſimplicia caſtitatis, aut religionis ſibi reſeruare, multò magis profeſſionem religioſam. Quòd autem ita fuerit, quanuis nullum eſſet ius ſcriptum, ſufficienter oſtenderet conſuetudo, ſicut de aliis votis reſeruatis diximus. Sed præterea conſtat ex eo iure, quo Pontifex ſibi reſeruauit approbationem religionum, & illas à iure ordinariorum exemit, & ſub ſua cura, & ſpeciali protectione ſuſcepit. Poteſt autem inquiri, an hoc fuerit ſemper obſeruatum in Eccleſia, vel an Epiſcopi aliquando habuerint hanc facultatem, & conſequenter, an ſecluſa reſeruatione eis competat ordinario iure, quod ſi ita eſt, quando cœperit hæc reſeruatio. De qua re tota iudicandum cenſeo, ſicut de approbatione religionis, de qua ſuprà dixi, quandiu Apoſtolica ſedes eam ſibi non reſeruauit, ad Epiſcopos pertinuiſſe ſaltem quantum ad efficacitatem inſtituendi, vel approbandi aliquod inſtitutum religioſum, & acceptandi, vel dandi poteſtatem ad acceptandum nomine Dei traditionem, & vota religioſa. *Dubitatio circa Epiſcopos.*

Exiſtimo ergo toto tempore quo hic ſtatus rerum in Eccleſia durauit, quandiu Pontifices vota perpetua ſibi non reſeruarunt, habuiſſe Epiſcopos poteſtatem diſpenſandi cum religioſis ſibi ſubditis in profeſſione, & votis monaſticis, ſicut poterant diſpenſare in voto virginitatis. Ratio eſt, quia non eſt minoris poteſtatis approbare religionem, quàm diſpenſare in ſtatu religioſo; ſed Epiſcopi iure ordinario habent priorem poteſtatem, niſi auferatur: ergo & poſteriorem; non eſt autem veriſimile priùs factam eſſe reſtrictionem circa diſpenſationem, quàm circa approbationem, tum quia hæc habent inter ſe quandam connexionem, imò negotium approbandi multo grauius eſt, quia propinquiùs reſpicit commune bonum; tum etiam, quia nullum iudicium ex antiquitate habemus, vnde illa reſeruatio pro illo tempore colligatur: quin potiùs multa ſunt, ex quibus intelligi poteſt, eo tempore quo religioſi erant ſubiecti Epiſcopis, & ab eis ſolis pendebant in approbatione, confirmatione, & aliis ad eorum regimen pertinentibus, habuiſſe in illos plenam poteſtatem, etiam in diſpenſatione circa vota, quanuis incertum ſit, qualia tunc eſſent illa vota, qualíſue profeſſio, prout ſæpe in ſuperioribus tactum eſt, & attingetur iterum infrà in ſpeciali Libro de Caſtitate religioſa. 2. *Aſſertio ſecunda. Ante reſeruationem poterant diſpenſare Epiſcopi. Probatur ratione.*

Confirmatur tandem, quia iuxta opinionem multorum omnis poteſtas quæ eſt in Pontifice ad diſpenſandum in votis iure diuino pro vniuerſa Eccleſia, eſt etiam in Epiſcopis erga ſuos ſubditos, quandiu à Pontifice non limitatur, vel certè licèt non ſit iure diuino, quod ego verius exiſtimo, ſaltem eſt ex conceſſione, quæ ab Apoſtolorum tempore incepit, & perpetua traditione, & conſenſu tacito conſeruata eſt, quia eſt neceſſaria ad ordinarium regimen animarum, & ideo quandiu non aufertur, conceſſa intelligitur. Quando autem hæc limitatio, aut reſeruatio cœperit, nobis non conſtat, quanuis certum videatur non ſemper fuiſſe ex coniecturis, & rationibus adductis. Veriſimile igitur eſt incepiſſe ad minimum quando cœpit reſeruatio perpetuorum votorum, vel quando Pontifices approbationem religionum ſibi reſeruarunt, ab ordina 3. *Confirmatur. Poteſtas diſpenſandi in votis quo iure competat Epiſcopis.*

ordinariorum iuriſdictione eas eximentes. Neque in hac re aliquid certius dicendum occurrit, neque etiam video inconueniens vllum aut difficultatem, cur non potuerint Epiſcopi aliquando hanc poteſtatem habere, aut cur non poſſit Pontifex, ſi velit, etiam nunc illam concedere iure ordinario, vel omnibus (quanuis hoc non expediat) vel alicui Patriarchæ, aut Primati in aliqua prouincia valde diſtanti, in qua diciffilis eſt ad Pontificem recurſus. Quod etiam facere poteſt per delegationem, aut perpetuò annexam tali dignitati Epiſcopali, aut (quod facilius eſt) tali perſonæ conceſſam, cùm enim hæc poteſtas iuriſdictionis ſit, quanuis ſit valde grauis, ſine vlla dubitatione delegabilis eſt.

4\. Dubitatio, an ſicut vrgente graui neceſſitate poteſt Epiſcopus diſpenſare in votis Pontifici reſeruatis, poſſit etiam in profeſſione.

Rationes pro parte affirmatiua.

Vna vera hinc naſcitur mihi dubitatio, an in hoc genere diſpenſationis adduci poſſit doctrina communiter recepta, Epiſcopos ſcilicet, poſſe diſpenſare in aliquo euentu, in votis Pontifici reſeruatis, quando nimirum neceſſitas eſt valde vrgens, ita vt animarum periculum immineat, vel aliquod graue nocumentum contra bonum commune, & acceſſus ad Pontificem ſit tardus, ac difficilis, ſítque prædictum periculum in mora. Auctores enim generatim loquuntur, & hanc exceptionem non faciunt. Rationes etiam, quæ illam regulam ſuadent, in hoc etiam euentu locum habent, ſi cauſa, & neceſſitas proportionatæ ſint, ita vt ex ea parte ſit certum legitimam eſſe diſpenſationem. Neque eſt veriſimile eam poteſtatem relictam eſſe Epiſcopis ob neceſſitatem animarum, & limitatam fuiſſe quoad hunc effectum, exiſtente ſimili, aut proportionata neceſſitate. Accedit quòd multi auctores, qui non propriam diſpenſationem, ſed interpretationem circa omnia vota admittunt, eandem fatentur habere locum circa profeſſionem, ſeu votum ſolenne; vt ſuprà retuli: poteſt ergo ex eorum ſententia dari caſus, in quo tanta ſit neceſſitas boni communis, vt ex vi eius abſque vlla propria diſpenſatione ceſſet obligatio voti ſolennis, quia impediret maius bonum, vel quia intercedit naturalis obligatio tam grauis, vt in ipſo voto cenſeatur talis caſus exceptus: ergo licèt ordinariè authentica interpretatio in tali caſu pertineat ad Pontificem, ſi occurrant circunſtantiæ dictæ, poterit eam dare Epiſcopus: ergo idem dicendum eſt etiam in diſpenſatione propriè dicta.

5\. Circa hoc nihil inuenio declaratum ab auctoribus, qui & poteſtatem diſpenſandi in profeſſione, & voto ſolenni in ſummo Pontifice agnoſcunt, & prædictam regulam generaliter, & ſine exceptione admittunt, & rationes quibus illam regulam confirmant, videntur in hoc etiam caſu procedere, & concedere prædictam facultatem Epiſcopis; ſpecialiùs id concedere videtur Sanchez lib. 8. de matrim. diſput. 8. num. 11. Nihilominus non cenſeo poteſtatem hanc extendendam eſſe ad Epiſcopos ſine expreſſa Pontificis delegatione, in quocunque caſu, & quantacunque neceſſitas excogitetur. Ratio eſt, quia in primis iuris principium eſt, generalem clauſulam non comprehendere caſus ſpeciales, in quibus ſuperior veroſimiliter non eſſet aliquid conceſſurus: ſed poteſtas diſpenſandi in voto ſolenni religionis, ſecundùm præſentem ſtatum, & vſum Eccleſiæ, eſt valde ſpecialis, quam non legimus vnquam Pontifices inferioribus conceſſiſſe, habétque tam difficilem vſum, vt ipſi Pontifices raró illa vtantur:

Vide Henriq. lib. 2. de Pœnit. c. 22. lit. H.

Pars negatiua eſt verior.

Probatur.

A ergo nunquam licet per Epiikiam interpretari in aliquo caſu eſſe conceſſam Epiſcopo. Conſequentia rectè colligit, quia in voto caſtitatis ſimplici, & ſimilibus reſeruatis colligunt doctores poſſe Epiſcopos diſpenſare in caſu vrgentis neceſſitatis, quia vſus, & antiqua conſuetudo diſpenſandi in hac occaſione indicat vel non fuiſſe à principio mentem Pontificis hæc vota in ſimilibus caſibus ſibi reſeruare, vel ſaltem poſtea ad diſpenſandum in eis tacitè eam facultatem conceſſiſſe; ergo econtra ſi nunquam talis fuit vſus, & conſuetudo diſpenſandi in votis ſolemnibus, nullam omnino in ordine ad illa B facultatem habent. Et idem cenſeo dicendum de poteſtate diſpenſandi in matrimonio rato, & vtrumque poteſt ex ipſo vſu, vel potiùs non vſu confirmari, nunquam enim legimus, vel audiuimus Epiſcopum aliquem in aliquo euentu vſurpaſſe ſibi talem poteſtatem; vſus autem eſt optimus interpres legum & poteſtatum, &c. Indicat etiam hic vſus caſum tantæ neceſſitatis adeò extraordinarium eſſe, vt moralis non reputetur, ideóque propter illum non eſſe veroſimiliter factam à Pontificibus hanc exceptionem, vel huius poteſtatis delegationem, ſine qua non poteſt in inferioribus eſſe hæc poteſtas.

Similiter non poteſt Epiſcopus diſpenſare in matrimonio rato.

Ex quo tandem à fortiori conſtat hoc vinculum profeſſionis religioſæ nunquam ceſſare ex C natura rei ſeu per ſeipſum, propter aliquam occurrentem neceſſitatem, ſicut vinculum matrimonij rati nunquam ex natura rei diſſoluitur ex ſeſe, propter inſurgentem cauſam, niſi à ſuperiore poteſtate diſſoluatur, quia talia vincula ex ſeſe & intrinſecè ſunt perpetua abſolutè, & ſimpliciter, nullámque includunt conditionem, ratione cuius ex ſe poſſint ceſſare ob defectum conditionis, quod de vinculo matrimonij hîc ſuppono, quia repugnat fini eius: de vinculo autem profeſſionis conſtat ex dictis in ſuperiore capite. Et ratio reddi poteſt ex dictis, quia moraliter nunquam poteſt occurrere caſus, in quo malum ſit per ſe obſeruare tale vinculum non obſtante occurrente neceſſitate: extra huiuſmo-D di autem caſum non poteſt tale vinculum per ſe ceſſare. Quæ ratio apud me ſufficienter probat de vinculo ipſo. An verò probet etiam de vſu ipſo, & obſeruatione omnium votorum quoad vſum, dicam commodiùs infrà diſputando de caſtitate religioſa. Nunc ex dictis rectè concluditur hoc vinculum profeſſionis nunquam diſſolui per ſolam interpretationem: nam quando interpretatio ſufficit, ſupponitur effectus ex ſe talis, quia per interpretationem ſolùm declaratur id quod in re eſt, & ideo etiam ex hoc capite non poteſt talis diſſolutio huius vinculi ad Epiſcopos extendi pro aliquo caſu, alioqui etiam poſſet extendi ad viros doctos, maximè quando eſſet difficilis recurſus ad ſuperiorem, quod E incredibile eſt.

6\. Corollariū, profeſſio ceſſat ex natura rei propter aliquā occurrentem neceſſitatem.

Aſſignatur ratio.

CAPVT XIX.

Quot modis fieri poſſit tacita profeſſio ſecundùm ius antiquum.

SVpponimus ex dictis in præcedentibus, profeſſionem duobus modis fieri poſſe, expreſsè, & tacitè, quod etiam probant multa iura in ſequentibus referenda, & quæ hactenus diximus de expreſſa profeſſione tradita ſunt. Hîc ergo duo 1.

duo ſolùm declaranda ſuperſunt, ſcilicet, quomodo fieri poſſit profeſſio tacita, & quam obligationem inducat: ex quibus etiam conſtabit, an hæ duæ profeſſiones licèt in exteriori ſigno differant, in morali vinculo ſint eiuſdem rationis, & conſequenter, an omnia, quæ diximus de profeſſione expreſſa, in tacitam conueniant, aut aliqua exceptio ſit adhibenda, & quæ nam illa ſit.

2. Prima ergo quæſtio hoc capite agitanda, eſt quibus ſcilicet modis fieri poſſit tacita profeſſio, quæ tractari poteſt, aut ſecundùm ius antiquum, aut ſecundum nouum Concilij Trident. Priori modo tractatur à Canoniſtis in cap. *ſtatuimus*, de Regularib. & in cap. *conſtitutionum*, eod. tit. in 6. Summiſtæ omnes verb. *Profeſſio*, & verb. *Religio*, qui omnes ſupponunt tacitam profeſſionem eſſe veram profeſſionem, quod etiam à nobis in præcedentibus probatum eſt. Eius autem veritas ſuppoſitis aliis ad veram profeſſionem requiſitis, maximè pendet ex interiori conſenſu, & ex ſufficienti exteriori ſigno, quo ille ſignificetur. Et de interno quidem conſenſu nihil ſpeciale hìc addendum occurrit, nam regula eſt generalis ſine illo nullam profeſſionem validam eſſe in conſcientia, & coram Deo, quantumuis exteriùs præſumatur, ac iudicetur, vt bene notauit Nauarr. comment. 4. de Regular. num. 71. & 74. argum. cap. *tua*, de ſponſalib. & cap. *humanæ aures* 22. quæſt. 5. quia in his actibus moralibus ſignum externum nihil efficit ſine interiori intentione, neque actus externus operatur aliquid extra intentionem operantis. Solùm ergo ſupereſt explicandum, quod ſignum externum eſſet olim ſufficiens ad profeſſionem tacitam, ſuppoſito interiori conſenſu.

Tacita profeſſio eſt vera profeſſio.

Status difficultatis præſentis.

3. Solent igitur tres modi præcipuè aſſignari tacitè profitendi, ſcilicet, deferre habitum profeſſorum, vel exercere actus profeſſorum, vel vtrumque ſimul. Excluſis enim verbis, vel ſcriptis, quibus fit expreſſa profeſſio, nullum aliud ſignum aptum ad indicandum internum profitendi animum excogitari poſſe videtur, præter externum actum, vel habitum ſeu veſtitum. Hi autem ſi ſint proprij nouitiorum, non poſſunt animum profitendi ſignificare, vt per ſe conſtat. Imò licèt habitus profeſſorum, & nouitiorum idem ſit, deferre illum non eſt ſufficiens ſignum profeſſionis, niſi aliquid peculiare adiungatur, quo profeſſus à nouitio diſtinguatur; de quo ſtatim dicemus; imò cum ſimili additione putant aliqui per ſolam ſuſceptionem habitus nouitiorum poſſe aliquando fieri profeſſionem tacitam ſecundùm ius antiquum, quod non credo verum, vt ſtatim dicam. Solùm ergo illa duo ſigna, ſcilicet, habitus, vel actiones profeſſorum, videntur eſſe poſſe apta ad profeſſionem tacitam indicandam, quæ vel ſigillatim, vel ſimul poſſunt concurrere, & ita inſurgunt dicti modi profeſſionis tacitæ quos breuiter explicare neceſſe eſt.

Quot modis fiat tacita profeſſio.

4. Primus ergo modus profeſſionis tacitæ olim erat, quando quis induebatur habitu proprio profeſſorum, id eſt, diſtincto ab habitu nouitiorum. ita colligitur ex cap. *ſtatuimus*, de Regular. ibi, *Statuimus nouitios in probatione poſitos ante ſuſceptum religionis habitum, qui dari profitentibus conſueuit, vel ante profeſſionem emiſſam, ad priorem ſtatum redire poſſe liberè infra annum.* Ergo ſi talem habitum infra annum ſuſceperint, non poſſunt ad ſeculum redire, ſed cenſentur tacitè profeſſi:

Primus modus tacitæ profeſſionis olim ſolitus erat per habitum profeſſorum.

A vnde ibi emittere profeſſionem, idem eſt quod expreſsè profiteri. Loquitur autem ibi Pontifex de habitu profeſſorum qui ſit diſtinctus ab habitu nouitiorum, alioqui vbi eſſet habitus communis vtriſque, omnes nouitij ſuſcipientes habitum religionis illius, ſtatim fierent profeſſi, quod abſurdum eſt. Et ratio differentiæ eſt clara ex dictis, quia vbi eſt habitus communis, non poteſt ſtatim à principio habere ſignificationem propriam: quod ſecus eſt quando habitus eſt omnino proprius profeſſorum; & ideò admonet textus in fine illius textus, vt ſi habitus non fuerit in figura diſtinctus, ſaltem habeat benedictionem aliquam, in qua diſtinguatur. Hoc ipſum ſtatuitur in cap. 1. de Regular. in 6. vbi & B diſtinctio ſeu proprietas habitus ampliùs declaratur, & additur, oportere, vt talis habitus ſuſcipiatur poſt puberem ætatem, quia hæc etiam ad profeſſionem expreſsè emittendam, neceſſaria eſt.

Requiretur tamen ætas pubertatis.

5. Dices etiam, erat tunc neceſſarius probationis annus ante profeſſionem. Reſpondeo eſſe diſcrimen, nam annus probationis renuntiari poterat, cap. *ad Apoſtolicam*, de Regular. & ita renuntiari intelligebatur ab eo qui voluntariè profeſſorum habitum induebat; ætas verò pubertatis renuntiari nunquam potuit, ex quo ad valorem profeſſionis poſtulata eſt, quia cum fundetur in defectu intrinſeco, qui in minori ætate ad perfectè deliberandum eſſe præſumitur, ſicut C ob eam cauſam iudicatur perſona inſufficiens ad profitendum, ita etiam ad renuntiandum iuri ſuo. Solent autem ad hunc modum profeſſionis tacitæ, requiri multæ conditiones, vt videre licet in Panormit. Syluеſt. Angel. & aliis ſtatim citandis; veruntamen illæ aut communes ſunt omnibus profeſſionibus, aut ſi aliqua eſt propria, explicabitur meliùs in puncto ſequenti, & in diſcurſu capitis omnes attingentur.

Non ita requirebatur annus probationis.

Ratio differentiæ.

6. Secundus modus profeſſionis tacitæ ab aliquibus fuiſſe creditur per vſum eorum actuum, qui profeſſorum ſunt proprij, etiamſi illi actus fuerint in anno nouitiatus, & cum habitu tantùm nouitiorum. Hoc genus profeſſionis tacitæ colligi poteſt ex cap. *vidua*, de Regular. vbi di- D citur, vidua quæ ſua ſponte velum conuerſionis, *quamuis non ſacrum*, ſibi impoſuerit, & in Eccleſia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit nolit Sanctimoniæ habitum retinere debere, vbi particula illa, *quamuis non ſacrum*, indicat illud velum fuiſſe nouitiorum inſigne, potius quàm profeſſarum, & nihilominus propter actum illum offerendi, qui videbatur eſſe proprius profeſſarum, talis vidua cenſetur eſſe tacitè profeſſa. Poteſt etiam hoc probari à paritate rationis, quia non eſt minus proprium ſignum perſonæ profeſſæ actus, quàm veſtitus, ſi vterque ſit proprius, & illi ſoli debitus, ſed per ſolum habitum ſignificatur ſufficienter tacita profeſſio: E ergo etiam per exercitium actus, qui de iure, vel conſuetudine ſit proprius profeſſi; dummodo neque ignorantia, neque grauis metus intercedat, vt ſemper in huiuſmodi præſumptionibus neceſſariò ſupponitur. Nam ſi quis ſe ingereret actui profeſſorum, ignorans illud munus ad ſolos profeſſos pertinere, magis indicaret ignorantiam ſuam, quàm animum profitendi, vnde probata ignorantia ceſſaret omnis præſumptio: & idem eſt ſi per metum id faciat, quia tunc etiam ſolùm indicatur animus vitandi nocumentum.

Secundus modus tacitæ per vſum actuum profeſſorum.

Ignorantia, vel grauis metus impedit profeſſionem tacitam.

Et

Duæ conditiones requiruntur adhuc ad hanc profeſſionem ſecundo modo factam iuxta aliquorum ſententiam. Ratio primæ conditionis.

7. Et hanc ſententiam tenet Ioan. Andr. in dict. cap. *vidua*, addit tamen in eo caſu ſupponi debere ſaltem habitum nouitiorum, & debere ſubſequi perſeuerantiam, ſaltem per triduum, vt intelligatur facta profeſſio tacita. Ratio prioris partis eſt, quia tam in illo textu, quàm in omnibus, qui de profeſſione tacita loquuntur, primùm omnium poſtulatur aſſumptio alicuius habitus religioſi, vt patet tum ibi, tum etiam in cap. *viduis* 27. quæſt. 1. ex Conc. Tolet. IV. cap. 57. & ex Concil. Carthag. IV. c. 104. & ex Conc. Triburien. cap. 10. cum ſimilibus: ergo ad minimum requiritur habitus nouitiorum. Vnde ſi merè ſecularis cum religioſis profeſſis ſe ingereret ad electionem faciendam, quæ ſolis religioſis competit, non propterea cenſebitur tacitè profeſſus, quia in ſeculari homine, qui voluntatem priùs non oſtendit aſſumendi illum ſtatum, ille actus non eſt ſignum profeſſionis, ſed potiùs violentiæ illatæ religioſis, & vſurpationis alieni iuris: quando autem ſupponitur habitus nouitiorum, ſupponitur iam ſufficienter demonſtrata voluntas aſſumendi illum ſtatum, & ideo ſufficienter cenſetur ſignificari eius profeſſio per vſurpationem talis actus.

Ratio ſecundæ conditionis.

Additur verò altera conditio de perſeuerantia tridui propter argumentum à ſimili, ex c. *ad noſtram*, de Regular. vbi in primo modo profeſſionis per ſuſceptionem habitus profeſſorum ante expletum nouitiatus annum, tridui perſeuerantia poſtulatur: de qua conditione infrà dicam. Sequitur hanc ſententiam ibi Panormitanus & Syluester verbo *Religio* 3. n. 19. quanuis ſubobſcurè loquatur. Idem tenet Angelus verbo *Nouitius* num. 12.

Iudicium auctoris circa prædictam ſentent. & reſolutio eſt, requiri pręter actus profeſſorũ, etiam habitum proprium profeſſorum. Probatur primò reſpondendo ad iura allata.

8. Hæc ſententia eſt probabilis, imò vix poſſumus ab ea diſcedere cùm ſit valde communis. Ego tamen, vt verum fatear, non inuenio ſufficiens fundamentum eius in iure, præcipuè ſi intelligatur de eo, qui exercet actum proprium profeſſi, tamen in habitu proprio nouitij, id eſt, diſtincto ab habitu profeſſorum; quia in nullo textu inuenio profeſſionem tacitam ſine habitu profeſſorum, vel proprio, vel communi illis. Et in primis ex dict. cap. *vidua*, aliud non habetur: nam illud velum reuera erat eiuſdem rationis cum illo quo vtebantur viduæ velatæ, quæ oblationem offerebant, de quibus ibi fit mentio: quod ibi notauit Antonius, & placet etiam Panormitano, & optima coniectura eſt, tum quòd textus vniuocè, vt ſic dicam, de illis loquitur: tum etiam, quia aliàs non fuiſſet auſa vidua publicè cum aliis offerri: tùm denique, quia velum viduarum non ſolebat ſacrari, aut benedici, & ideo dicitur ibi, *non ſacrum*; non quia eſſet diſtinctum à velo profeſſarum. vtrumque ergo idem erat, & ibi appellatur velum conuerſionis. Vnde ex alio etiam capite infirmum argumentum ſumitur ex illo textu, quia non ſatis conſtat ibi eſſe ſermonem de viduis profeſſis, ſed ſolùm de emittentibus publicè votum caſtitatis, quod fortaſſe regulariter ſimplex erat, vt ſuperiùs adnotauimus agentes de voto ſimplici caſtitatis. Ex illo ergo textu ſolùm colligitur ſignum in exteriori habitu alicuius ſtatus eſſe ſufficiens indicium profeſſionis tacitæ tali ſtatui accommodatæ. Atque ita Panormit. cum Antonio fatetur in rigore ex illo textu ſolùm colligi aſſumptionem habitus profeſſorum cum vſu alicuius actus ſufficere ad profeſſionem tacitam, quod

A clarum eſt, vt ſtatim dicemus. Quòd ergo ſolus actus profeſſi ſine habitu profeſſorum ſufficiat, nullo iure probari poteſt: ſine iure autem non videtur hoc aſſerendum, quia profeſſio tacita nō tam ex euidentia rei, quàm ex præſumptione aſſeritur; nulla autem præſumptio videtur ſufficiens niſi iuris auctoritate confirmata ſit. Accedit, quòd in dict. cap. *ſtatuimus*, generaliter dicitur nouitios, qui habitum profeſſorum proprium non receperunt, nec expreſſam profeſſionem emiſerunt, liberè poſſe exire, ſi velint: ergo etiamſi actus quoſcunque exercuerint ſine illo habitu, poterunt liberè exire; alioqui vera non eſt illa vniuerſalis propoſitio, neque adæquata diſiunctio. Eò vel maximè quòd ſtatim B additur exceptio, *Niſi euidenter appareat, quòd talis voluerit vitam mutare*, de qua ſtatim. Exceptio autem (vt Iuriſtæ dicunt) firmat regulam in contrarium: ergo præter illam exceptionem bene intellectam non eſt alia admittenda. Colligitur ergo hinc vniuerſalis regula ſine voluntaria ſuſceptione habitus proprij profeſſorum, nullam fieri ſolitam profeſſionem tacitam intra annum nouitiatus, quæ etiam colligitur ex cap. 1. de Regular. in 6.

Nec rationes aliæ, aut indicia, ſecluſo iure oppoſitum probant, quia non eſt omnino eadem ratio de ſuſceptione habitus, & de exercitio actus profeſſi. Primò, quia externus habitus poſt vocem & ſcripturam eſt ſignum magis C certum & expreſſum profeſſionis alicuius ſtatus, nam magis eſt inſtitutus ſignificandi gratia, quàm actus; imò actus reuera non habet talem ſignificationem ex impoſitione, ſicut eam habet religioſus habitus. Secundò, quia licèt habitus non faciat monachum, ſed profeſſio, dari tamen ſolet in ipſamet profeſſione tanquam ſignum permanens eius, & ideo voluntaria ſuſceptio talis habitus cum intentione ingrediendi religionem, cenſebatur meritò ſufficiens ſignum profeſſionis: at verò actus ſolùm eſt veluti quidam effectus qui ſubſequi ſolet ex profeſſione, & ideo non tam ſignificat eam fieri, quàm ſupponi, ac proinde non videtur ſufficiens ſignum ad emit- D tendam profeſſionem tacitam: maximè, quia etiam profeſſionem factam non ſatis indicat, quatenus eſt talis actus, ſed quatenus eſt iure factus: ſolent autem ſæpe huiuſmodi actus vſurpari contra ius, & ſine poteſtate, & ideo ſolus actus non eſt ſufficiens indicium profeſſionis factæ. Et confirmo, nam vt ille actus iure fiat, debet ſupponere perſonam vnitam religioni per profeſſionem: ergo non poteſt illam vnire, quia non poteſt eſſe cauſa ſui principij. Dices, præſumitur ſupponere voluntatem profitendi. Sed contrà, nam præterquam quòd præſumptio eſt debilis, vt dixi, illud non ſatis eſt, quia voluntas non ſufficit ad profeſſionem, ne- E que ad incorporandum hominem religioni, niſi ſit exteriùs manifeſtata: illa autem voluntas, vt ſupponitur, ad talem actum, non eſt exteriùs manifeſtata: ergo ille actus licèt ſupponat talem voluntatem, non ſupponit hominem profeſſum, nec etiam poteſt conſtituere profeſſum propter rationem factam, quia ſi eſt actus vſurpatus, non indicat profeſſionem, ſi autem eſt actus verus, & iuridicus, ſupponit illam, & ideo non poteſt eam efficere.

9\. Probatur ſecundò reſpondendo ad rationes. Primò.

Secundò.

Confirmatur.

Inſtantia diluitur.

10. Video reſponderi poſſe actum illum, v. g. electionem à nouitio factam non eſſe quidem in re iuridicum, & validum actum, ſatis verò eſſe quòd ab ipſo nouitio fiat animo faciendi verum, & legitimum actum, atque ita præſumi debere, quia nemo præſumitur velle iniuſtè operari. Poteſt etiam reſponderi, vt actus ille ſit validus, ſatis eſſe quòd ſupponat profeſſum, vel faciat, quemadmodum vt ſacramentum dignè ſuſcipiatur, ſufficit quòd ſupponat hominem ſanctum, vel faciat. Sed ego reuera exiſtimo talem actum, vel ſuffragium, vel quidquid illud ſit, non eſſe validum, neque in Eccleſiaſtico iure vt talem eſſe admittendum, quia non procedit ab habente poteſtatem, de quo aliàs. Vnde conſequenter cenſeo illam præſumptionem eſſe valde infirmam, quia nunquam poteſt talis perſona excuſari à peccato malè vſurpatæ poteſtatis, & ideo nullum eſt ſufficiens principium ad præſumendum voluiſſe per illum actum profiteri.

11. Propter quæ omnia probabiliſſimum cenſeo non poſſe aliquem in foro Eccleſiaſtico iudicari verè profeſſum propter ſolum illud ſignum intra annum nouitiatus, & ſine habitu profeſſorum. Quod certius mihi eſt, quando nec proprium, nec communem habitum profeſſorum ſuſcepit, quia tunc clariùs vrgent rationes factæ. Idem tamen exiſtimo dicendum, etiamſi habitus nouitiorum non diſtinguatur ab habitu profeſſorum, quia ſine habitu proprio, & diſtincto profeſſorum, nulla erat profeſſio tacita intra annum nouitiatus, vt mihi probat dict. cap. *ſtatuimus*, & dict. cap. 1. & iuuant etiam coniecturæ adductæ. Et ita ſentit Nauarr. comment. 4. de Regular. num. 73. in fin. An verò poſt tranſactum annum profeſſionis ſufficiat exercitium talis actus ſine habitu, infrà dicam. In foro autem conſcientiæ primùm ſi talis perſona non habuit animum profitendi, res eſt clara: veruntamen licèt eum habuerit, etiam mihi eſt res dubia propter rationem factam. Sed quia nunc conſtat talem profeſſionem eſſe nullam, ſaltem ex defectu anni nouitiatus, ideo in hoc nunc non immoror. Quid autem cenſendum ſit ſi caſus contingat poſt impletum annum probationis, infrà dicam.

12. *Reſolutio vera.* Secundus ergo modus profeſſionis tacitæ verus & certus erit, ſi quis & habitum profeſſi aſſumat, & actum eius exerceat. Qui ad ſummum colligitur ex dict. cap. *vidua*, & à fortiori ex priori modo, & ex iuribus ibi adductis: imò videri poteſt hic modus non eſſe diſtinguendus ab illo, quia & includit illum, & ſolùm ratione illius ſit hîc tacita profeſſio: nam quando quis in hoc caſu exercet actum profeſſi, iam ſupponitur profeſſus per aſſumptionem habitus, iuxta priorem modum. Nihilominus iuxta communem ſententiam poteſt aliqua differentia aſſignari: nam quando ſolus habitus profeſſorum aſſumitur, dicitur requiri perſeuerantia tridui poſt aſſumptum habitum, vt profeſſio tacita facta cenſeatur, ex cap. *ad noſtram*, de Regular. & expreſſiùs in cap. *conſtitutionem*, eod. tit. in 6. At verò quando adiungitur exercitium actus ad ſuſceptionem habitus proprij profeſſorum, tunc ſtatim cenſetur facta profeſſio, ob dict. c. *viduam*, & ita tenent omnes citati Doctores. Et de priori

Perſeuerantia tridui quomodo, & quando requiratur.

A quidem parte dubitari non poteſt quoad forum externum, nam ius eſt expreſſum, quanquam de ſenſu illius dubitari poſſit, an ſemper requiratur illud triduum poſt ſuſceptum habitum profeſſorum, vel ſolùm quando aliqua probatio, ſeu nouitiatus non præceſſit, ita vt voluerint iura triduum expectare, quando primus actus qui accipitur eſt habitus profeſſorum, ſeu quando illud, vel maius tempus non præceſſit, ſub habitu nouitiorum, quando verò aliquis nouitiatus præceſſit, & poſtea ſit mutatio ad habitum profeſſorum, illud triduum non expectetur. Hic enim ſenſus inſinuari videtur in B dict. cap. *ad noſtram*, in verbis illis, *Si poſt decimumquartum annum habitum ipſum ſine probatione ſuſceperit, & infra triduum depoſuerit:* vbi duæ conditiones requiruntur, vt profeſſio illa non cenſeatur valida, ſcilicet, quòd ſine probatione præuia talem habitum ſuſceperit, & ante perſeuerantiam tridui demiſerit: ergo è contrario quælibet conditionum poſitarum ſufficiet vt profeſſio ſit valida. Nec deeſt congruentia, quia quando habitus profeſſorum à principio ſumitur, res eſt nimis repentina, & ideo non ſtatim præſumitur vera, aut ſatis deliberata, ac propterea triduum prudenter expectatur. Quando autem præceſſit aliqua probatio, iam ſupponitur aliqua experientia C ſtatus religioſi, & maturior deliberatio, & ideo non videtur tunc adeò neceſſarium ſubſequens perſeuerantiæ experimentum. Vnde hic ſenſus, attento dict. cap. *ad noſtram*, non eſſet improbabilis, conſiderato autem dict. cap. *conſtitutionem*, in quo ius hoc quaſi de nouo ſtatuitur, vel declaratur, illa explicatio locum non habet, quia ſimpliciter, & ſine limitatione hæc conditio poſtulatur in omnibus ſic tacitè profitentibus infra annum probationis etiam inchoatum, vt ex diſcurſu textus manifeſtè colligitur, & ibi notat gloſſa & Panormit. in cap. *Ad noſtram*, de Regularib. Vbi ob eandem cauſam meritò reiicit quaſdam exceptiones ab illa regula, quas aliqui adiungebant, D ſcilicet, ſi habitus recipiatur in infirmitate, vel poſt votum ſimplex religionis: hæ namque nec ratione fundatæ ſunt, neque iuri conſonant, nam vbi ipſum nihil excipit, non eſt admittenda exceptio, niſi vbi ſit neceſſaria ad æquitatem legis.

Adhuc tamen circa hoc punctum dubitari poteſt an illa conditio eſſet neceſſaria in foro conſcientiæ. Fieri enim poteſt, vt aliquis verè ſit profeſſus coram Deo, & ab Eccleſia non iudicetur profeſſus, quia coram ipſa non ſatis probatur. Ponamus ergo aliquem aſſumpſiſſe habitum profeſſorum ex perfecta deliberatione, & voluntate profitendi, ac renuntiandi anno nouitiatus: nunquid ſtatim obligatur, E ac eſt verè profeſſus coram Deo? Videtur quidem ita eſſe affirmandum, licèt Eccleſia illum talem non iudicet, vſque ad perſeuerantiam tridui, quia Eccleſia ducitur præſumptione, & ideo donec voluntas ita probetur, non iudicat eſſe ſufficiens indicium ad illam præſumendam: Deus autem intuetur cor, & ita ſtatim ac eſt, videtur apud eum obligare voluntas profitendi cum illo ſigno exteriori, quod de ſe iam ſufficiens eſt. Nihilominus probabilius cenſeo profeſſionem illam etiam coram Deo non cœpiſſe eſſe validam vſque ad perſeuerantiam tridui; quia in dict. cap. *conſtitutionem*, illa conditio 13.

Dubium ſpeciale, an ante hoc triduum ſit valida profeſſio coram Deo, & in foro cõſcientiæ.

Reſolutio eſt negatiua.

ponitur vt ſimpliciter neceſſaria, vt talis profeſſio obliget, ſcilicet, verè & in reipſa, non præſumptione tantùm, tum quia verbum *obliget*, in rigore hoc ſignificat, & debet fauorabiliùs intelligi, & vt magis inſeruiat ad ſecuritatem animæ, & conſcientiæ: tum etiam, quia aliæ conditiones ibi numeratæ, hoc modo ſunt neceſſariæ, ſcilicet, quòd ſciens, volens, & indebita ætate id faciat. Potuit autem Eccleſia id multis modis facere, ſcilicet, vel non admittendo renuntiationem anni nouitiatus aliter factam, vel imponendo illud ſignum externum ad ſignificandam profeſſionem cum dependentia à triduana perſeuerantia, vel non acceptando traditionem vſque ad complementum illorum trium dierum, etiamſi alius à principio illam facere voluerit.

14. *Idem dicendum de profeſſione tacita facta per ſuſceptionem habitus & exercitium actus profeſſorum; nimirum ad illam etiam requiri perſeuerantiã tridui.*

De poſteriori autem parte mihi maius dubium eſt, quanuis Panormitanus, Anton. Innocent. & alij in dict. cap. *vidua*, Syluest. Angel. & alij Summiſtæ in ea aſſerenda ferè conueniunt, quod ſequitur Nauarr. dict. comment. 4. de Regular. num. 73. qui fundantur in dict. cap. *vidua*, in quo eo ipſo quòd illa & habitum ſeu velum conuerſionis ſuſcepit, & actum velatarum exercuit in Eccleſia inter velatas Deo offerendo, profeſſa cenſetur. Et quanuis ibi non exprimatur illa duo facta eſſe infra, vel ante triduum, ſatis tamen eſt quòd illa duo ponantur tanquam ſufficientia ad complendum profeſſionis ſignum. Vnde colligunt dicti auctores exercitium illius actus profeſſorum æquiualere triduanæ perſeuerantiæ. Et poteſt hoc confirmari, quia aliàs ſuperfluè adiungeretur in illo textu actus offerendi ſuſceptionem habitus, ſic ad conſummandam profeſſionem nihil referre. Nihilominus contrariam ſententiam tenuit Ioan. Andr. in dict. cap. *ad noſtram*, cuius opinio mihi quidem valde probabilis eſt. Primò, quia in illo cap. *vidua*, vt dixi, non videtur agi de propria profeſſione, ſed de voto ſimplici caſtitatis, quod viduæ emittebant, & in eius ſignum aliquod velamen aſſumebant; quod ex Concil. Tribur. can. 25. vnde textus ille ſumptus eſt, non obſcurè intelligi poteſt: nam ibi Concilium allegat decretum Gelaſij Papæ 1. epiſt. Decret. cap. 21. aliàs 23. vbi de his viduis velatis dicit, ſi ſponte caſtitatem profeſſæ fuerint, & poſtea caſtitatem mutabili mente calcauerint, admonendas eſſe, non tamen cogendas: quod etiam refertur 27. quæſt. 1. cap. *de viduis*, quo loco probabiliſſimum eſt, vt in ſuperioribus adnotaui, non eſſe ſermonem de viduis profeſſis in proprio religionis ſtatu, alioqui plus ad ſuum ſtatum obſeruandum cogerentur. Concilium autem Triburien. de eiſdem omnino viduis loquitur, non ergo loquitur de propriè profeſſis ſtatum religionis, de quibus nunc loquimur: addidiſſe tamen videtur ad decretum Gelaſij, quando vidua non tantùm velum aſſumit, ſed etiam publicè in Eccleſia cum cæteris velatis viduis ad offerendum Deo accedit, tunc cogendam eſſe ſuſceptum habitum retinere, & ſeruare. Quod fortaſſe factum eſt, non ſolùm, quia actus ille erat proprius viduarum velatarum, ſed etiam, quia erat actus ſacer, & publicus in Eccleſia; quod etiam colligitur ex cap. *vidua*, 27. quæſt. 1. ex Concil. VVormat. cap. 21. in quo ſermo eſt dè vidua, quæ ſacrum velamen capiti impoſuerit, & ideo magis poſſet intelligi de vidua propriè religioſa, ibi tamen expreſſa profeſſio requiri videtur, nam additur, ſi profeſſa eſt, in eodem habitu permanere ſpondens nunquam religionis deponere velamen. Concilium autem Triburien. loquitur de vidua aſſumente velum non ſacrum, & quæ aliàs iuxta decretum Gelaſij non cogebatur ab Eccleſia ad continentiam ſeruandam, ſed ſolùm obligationis ſuæ admonebatur, cui illud Concilium addidit, in illo ſpeciali caſu cogendam eſſe.

Quapropter ex illo textu infirmum ſumitur argumentum, tum quia hîc agimus de propria, & ſolenni profeſſione; tum etiam, quia ibi non eſt ſermo de quocunque actu profeſſorum, ſed de illa oblatione propter ſpecialem rationem, & conſuetudinem eius: vnde gloſſa ibi inquit, quòd licèt diu ibi habitaſſet ſine tali oblatione, non iudicaretur monacha, ſeu caſtitatem profeſſa. Conſidero præterea decretum illud, præterquam quòd ſolùm fuit Concilij Prouincialis, antiquius multo eſſe quàm cap. *conſtitutionem*, in quo noua forma tradita videtur profitendi tacitè ante completum annum nouitiatus cum omnibus conditionibus ad talem profeſſionem neceſſariis, inter quas ponitur perſeuerantia per triduum, & nulla fit mentio de exercitio actus profeſſorum: ergo iuxta hoc ius nouum & Pontificium interpretandum, & limitandum eſt illud antiquius: nullibi enim in iure declaratum eſt, exercitium actus profeſſi æquiualere perſeuerantiæ tridui, nec etiam eſt vlla ratio ſufficiens propter quam hoc aſſeratur. Nam ſi talis actus ſtatim, ſeu ante completum triduum factus eſt, æquè inconſideratus, ſeu indeliberatus æſtimabitur, ac ipſa profeſſio: nam ob hanc cauſam requirit ius tempus ſaltem trium dierum ad recogitandum, & approbandum factum, ideóque non eſt congrua illa compenſatio. Si autem actus ille poſt expletum triduum factus eſt, iam ſupponitur profeſſio conſummata, & illud ſolum eſt maius quoddam ſignum obfirmati animi, & moraliter loquendo nunquam fit ſtatim in tam breui tempore, & ideo eſt etiam indicium morale profeſſionis tacitæ iam completæ, non tamen complens illam. Quod etiam confirmare poſſumus difficultate in ſuperiori puncto poſita. 15.

16. *Corollariũ.*

Concludo ergo ſaltem à tempore Bonifacij VIII. auctoris dicti cap. *conſtitutionem*, vnicam fuiſſe formam profitendi tacitè intra annum nouitiatus per ſuſceptionem habitus proprij profeſſorum in ætate legitima cum perſeuerantia tridui, & cum ſcientia ſufficienti & voluntate libera. Hæc enim omnia in dict. c. *conſtitutionem*, explicantur, & ideo aliæ conditiones quæ ibi non ponuntur, neceſſariæ non ſunt. Illam verò ſcientiam ita explicant Sylu. Angel. & Nau. cum Innocentio communiter recepto in dict. cap. *vidua*, vt neceſſarium ſit, quod profitens ſciat per talis habitus geſtationem tali tempore, aut modo induci profeſſionem. Sed hoc eſt verum in foro conſcientiæ, vt dicam infrà; in foro autem exteriori difficilè admittetur talis excuſatio, quia in illo foro videtur ſufficere vt ſciat illum habitum eſſe proprium profeſſorum, & illum voluntariè aſſumat, & in eo duret; nam in hoc ſolùm fundatur præſumptio tacitæ profeſſionis, & non in ipſomet iure, quod talem

Quæ ſcientia ad tacitã profeſſionẽ per habitus ſuſceptionẽ requiratur, vt obliget in foro conſcientiæ, & in externo.

profeſſionem conſtituit, aut declarauit. Et ita ſentire videntur Panormit. & alij; quanuis non negauerim ſcientiam huius iuris plurimum augere præſumptionem. Denique aduertere oportet in eo cap. *conſtitutionem*, ſolùm poni conditiones neceſſarias ex parte profitentis, ſupponi autem requiſitas ex parte religionis, quæ ſunt duæ, ſcilicet, poteſtas admittendi talem profeſſionem, & voluntas. Et poteſtas quidem erat tunc in omnibus religionibus, præterquam in Mendicantibus, vt in eodem cap. *conſtitutionem*, declaratur, & ſuprà dictum eſt cùm de anno probationis ageremus. Voluntas autem extendenda erat per aliquem habentem poteſtatem admittendi ad profeſſionem, quia quoad hoc eadem eſt ratio de profeſſione tacita, quæ de expreſſa, vt omnes citati auctores aduertunt; & meritò, quia ſine conſenſu vtriuſque partis ſufficienter declarato non poteſt contractus perfici. Tamen ſicut ex parte profitentis tacita ſufficiebat profeſſio, ſeu traditio, ita ex parte prælati, vel communitatis ſufficiebat tacita admiſſio, quia ſcilicet, prælatus ipſe vidente & tacente conuentu habitum profeſſorum dedit, vel quia ipſe nouitius vidente & tacente prælato ipſum habitum aſſumpſit, & ita per triduum perſeuerauit.

Quid requiratur ex parte religionis, vt tacita profeſſio valeat.

17. Venio ad ſecundum modum principalem profitendi tacitè poſt expletum annum nouitiatus, in quo poſſunt etiam varij modi diſtingui. Primus autem & certior eſt geſtare habitum profeſſorum poſt expletum probationis annum. Quod dupliciter accidere poteſt, nam habitus profeſſorum poteſt eſſe vel indiſtinctus ab habitu nouitiorum, vel diſtinctus: quando eſt prioris generis, neceſſe eſt per integrum annum & adhuc ampliùs illum geſtare. Quando verò eſt poſterioris generis, neceſſe eſt ad hunc profeſſionis modum poſt expletum annum illum ſuſcipere. ita ſumitur ex cap. 1. de Regular. in 6. in quo textu nonnulla obſeruanda ſunt. Primum eſt hunc annum debere totum integrum computari poſt expletos annos pubertatis. Itaque licèt quis recipiat huiuſmodi habitum ante 14. annum ætatis expletum, totum illud tempus antecedens non computatur cum anno probationis, ſed debet inchoari à principio 14. anni, ita vt profeſſio expleto 15. anno conſummetur, quod notauit Palac. in 4. diſt. 38. diſput. 1. ſub 3. concl. Quanuis enim in ſuperioribus dictum ſit, profeſſionem expreſſam validè fieri poſſe, ſtatim ac annus 14. ætatis expletur, iuxta ius antiquum, & conſequenter probationis annum poſſe fieri in anno proximè antecedente.

Quot modis fiat tacita profeſſio expleto nouitiatus anno.

Primus, & certior modus.

Notatio prima circa cap. primum de Regular.

18. Nihilominus ad profeſſionem tacitam perſeuerantia vnius anni ſub habitu religionis requiritur ex vi illius decreti, vt totus hic annus poſt expletam pubertatem tranſigatur. Cuius ratio reddi poteſt, quia in hoc genere profeſſionis tacitæ ſignum expreſſiuum eius, non in vno, vel alio momento, ſed quaſi per diſcurſum totius anni exhibetur, & ideo poſtulatur vt habitus ille deferatur per totum integrum annum in ætate perfecta, in qua ſecundùm ius exiſtimatur aliquis ſufficiens ad perfectè deliberandum. Secundò obſeruandum eſt in hoc iure ſolùm requiri vt per annum integrum talis habitus deferatur; vnde rectè colligit Syluest. ſuprà cum Summa Roſella contra Palud. & Angelum non requiri, vt vltra annum deferatur etiam per diem, niſi alioqui annus ex ſe aliunde illum habeat iuxta communem computationem, vt eſt annus biſſextilis. Ratio eſt, quia textus ſolùm dicit, *per annum*: ergo in primo momento, in quo impletur annus, conſummatur profeſſio. Tertiò poſtulatur in eodem textu, vt habitus talis ſit, vt in eo profeſſi, & nouitij non diſtinguantur: nam ſi habitus nouitiorum ſit diſtinctus ab habitu profeſſorum, deferendo illum per annum, vel maius tempus, nunquam fit profeſſio tacita, quia nunquam ſufficiens ſignum exhibetur aſſumptionis talis ſtatus. Poteſt autem habitus profeſſorum diſtingui ab habitu nouitiorum, vel exteriùs & ſenſibiliter, vel in figura, vel in colore, vel alio ſenſibili ſigno, aut quaſi ſpiritualiter & inſenſibiliter, ſcilicet in aliqua benedictione. Declaratur ergo in dict. cap. 1. §. *diſtinctos*, oportere vt habitus profeſſorum neutro modo diſtinctus ſit, nam ſi vel in ſola benedictione diſtinguantur, id ſatis eſt ad impediendum hunc modum profeſſionis tacitæ. Tamen quoad hanc partem hoc ius limitatum eſt per Clem. *Eos*, de Regularib. in qua ſic habetur, *Niſi huiuſmodi habitus in colore, ſciſſura, vel forma ſe diſtinctum patenter exhibeat ab habitu profeſſorum.* Igitur ſi in ſola benedictione diſtinguantur, id non obſtabit quominus profeſſio tacita fiat.

Notatio ſecunda.

Notatio tertia.

Limitatur hæc tertia conditio.

Dices, ergo iuxta illud nouum ius ſuſceptio habitus profeſſorum proprij, diſtincti verò in ſola benedictione, non ſufficeret ad profeſſionem tacitè faciendam ante expletum annum nouitiatus, quia iam ille non cenſetur habitus diſtinctus, ſed communis. Reſpondetur negando conſequentiam, quia ille textus ſolùm addidit limitationem illam quoad alium modum profeſſionis tacitæ, & extendendus non eſt vt ibi notat gloſſa, quam bene confirmat Nauarr. quia textus ille noluit reſtringere, ſed potiùs ampliare profeſſionem, & ideo voluit vt fieret illo modo per habitum publicè indiſtinctum, etiamſi haberet occultam differentiam: at ſi hoc extenderetur ad alium modum profeſſionis tacitæ, reſtringeretur profeſſio, quia non poſſet fieri per profeſſionem habitus diſtincti occultè, ſicut antea poterat, iuxta cap. *ſtatuimus*, de Regular. 19.

Inſtantia.

Diluitur.

Quartò obſeruo in prædicto cap. 1. diſtinctionem quandam fieri inter eos, qui ante pubertatis annos expletos, vel poſt illos communem religionis habitum ſuſcipiunt. Ad quam differentiam aſſignandam alia diſtinctio communis habitus ibi ſupponitur: aliquando enim ita eſt communis profeſſis, & nouitiis, vt illi ſoli eo vtantur, aliquando verò non ſolùm illis, ſed etiam aliis cum eis degentibus, qui nec profeſſi, nec nouitij ſunt, communis eſt, & breuitatis cauſa dici poteſt communiſſimus. Eſt ergo differentia, quòd ſi quis ante pubertatem ſuſcipiat habitum communiſſimum, licèt illum deferat per annum integrum poſt pubertatem, non cenſetur tacitè profeſſus, ſed oportet vt habitus ab illo ſuſceptus ſit tantùm communis: at verò ſi quis ſuſcipiat habitum in pubere ætate, etiamſi habitus ille communiſſimus ſit, fiet tacitè profeſſum per annum integrum illum deferendo. Cuius differentiæ ratio fuiſſe videtur, quia impuberes ſemper cenſentur 20.

Notatio quarta.

cenſentur operari cum imperfecta deliberatione, & ideo ſi communiſſimum habitum recipiant, non ſtatim præſumitur, quòd ex intentione ſtatus religioſi illum ſumpſerint, quod ſecus eſt in homine iam pubere. Hæc nihilominus differentia ſublata cenſetur, nam in ea indifferenter ſic ſtatuitur, *Eos qui deinceps in diſcretionis conſtituti ætate nouitiorum habitum in aliqua religione per annum portauerint, hoc ipſo religionem illam decernimus eſſe profeſſos*; quando ſcilicet habitus eſt indiſtinctus modo ſuprà dicto: cùm enim ibi Pontifex nihil diſtinguat, ſed abſolutè loquatur de omnibus, *qui portauerint*, & non dixerit, qui receperint, videtur planè diſtinctionem, ſeu differentiam illam abſtuliſſe. Atque ita illum textum intellexit Nauarr. in dict. comment. 4. de Regular. num. 74. & citat gloſſam receptam in eâdem Clement. Sed licèt gloſſa referat hanc ſententiam, illam tamen non ſequitur, imò ait, *Sed non credo quòd hæc decretalis illud corrigat, quod probat litera ſupra nouitiorum habitum*; *facit cap. cùm expediat*, de elect. in 6. ſcilicet, quia correctio iurium vitanda eſt quoad fieri poſſit: poteſt autem hîc vitari, quia rectè intelligitur dicta Clement. de habitu communi, & non communiſſimo, & ad hoc rectè ponderatur illa particula, *habitus nouitiorum*: ſi enim habitus eſſet adeò communis, vt alij etiam non nouitij, nec profeſſi illo vterentur, non diceretur propriè habitus nouitiorum. Et hanc ſententiam ſequitur Panormitanus ibi, mihíque magis probatur.

Gloſſa.

21. Præter hæc nihil aliud inuenio in iure ſtatutum de hac tacita profeſſione. Poſſet autem iuxta tractata circa priorem modum tacitæ profeſſionis dubitari, an exercere actus profeſſorum per annum integrum abſque habitu illorum, ſed cum habitu ſolùm proprio nouitiorum, & patenter diſtincto, ſufficiat ad profeſſionem tacitam faciendam. Sed hæc dubitatio iam locum non habet, ſuppoſitis quæ diximus: nam ſine habitu profeſſorum nullus actus ſufficit, nec de hoc vſu, ſeu exercitio talium actuum etiam per annum fit in iure aliqua mentio, ſine iuris autem fundamento, nihil in hoc poſſumus affirmare, vt dixi. Accedit quòd ſi actus ita conueniant profeſſis, vt ſint etiam communes nouitiis, manifeſtum eſt communicationem in illis per annum, & per viginti annos ſine habitu profeſſorum ſaltem communi, vel communiſſimo, non ſufficere ad profeſſionem tacitam, vt gloſſæ & interpretes circa dicta iura, Syluest. Nauarr. & alij locis citatis, tanquam certum ſupponunt. Si verò actus ſunt proprij profeſſorum, vel vnus ſufficit iuxta opinionem quandam ſuperiùs tractatam, vel ſi vnus ſine habitu profeſſorum non ſufficit, vt veriùs putamus, nec multiplicatio quælibet ſufficiet, quia nullum eſt ius de vno caſu potius, quàm de alio, neque etiam ratio ſufficiens. Sicut autem actus profeſſorum per ſe non ſufficiunt, ita neque neceſſarij ſunt, nam in dictis decretis nulla eorum fit mentio, ſed ſolùm poſtulatur vt habitus per annum deferatur. Additur verò hæc particula, *in religione*, vt patet in dict. Clement. *Eos qui*, ex qua colligunt aliqui, oportere vt habitus ille intra monaſterium feratur, vt ſignificat gloſſ. ibi, & latiùs Syl- ueſt. *religio* 3. quæſt. 19. citans Panormit. in cap. *ex reſcripto*, de iureiur. Rectè tamen explicatur

Dubium, an requiratur habitus proprius profeſſorum.

Reſolutio eſt affirmatiua.

Explicatur quid Clement. intelligat per deferre habitum *in religione*.

A ab eodem hoc non eſſe intelligendum quaſi materialiter de exiſtentia intra clauſtrum, nam ſufficit deferre habitum ſub obedientia religionis, & in ordine ad incorporationem cum illa, hoc enim eſt formaliter deferre in religione: quod etiam Nauarr. adnotauit. Quapropter neceſſe non eſt hanc ponere, vt ſpecialem conditionem neceſſariam ad hanc profeſſionem tacitam, tum quia communis eſt omni profeſſioni, vt ſic, ſiue ſit tacita, ſiue expreſſa: tum etiam, quia continetur ſub alio iam propoſita, ſcilicet, quòd omnis profeſſio tacita requirit acceptationem ex parte religionis: hæc B enim eſſe non poteſt, niſi ſub obedientia eius habitus deferatur.

22. Præter hos modos tacitè profitendi aſſignari ſolet alius, quem aliqui putant olim fuiſſe obſeruatum, ſcilicet per ſolam ſuſceptionem cuiuſcunque habitus religionis, etiam proprij nouitiorum, ſi poſt publicum votum ſimplex religionis & relinquendi ſeculum aſſumatur. ita enim colligitur ex cap. *conſulti*, de Regular. vbi proponitur quæſtio, an qui ſumpſit habitum nouitij, poſſit ante profeſſionem emiſſam infra tempus probationis licitè exire. Reſpondet autem Innocent. ſub diſtinctione, nam aut ille, qui conuerſus eſt, propoſuit abſolutè vitam mutare, vel ſimpliciter ad probandum C ingreſſus eſt; & omiſſo poſteriori caſu, in quo non eſt difficultas, in priori ait Pontifex, *debet vt regulariter viuat, ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire.* Quibus verbis ſignificat illum fuiſſe tacitè profeſſum: nam ille eſt effectus proprius tacitæ profeſſionis, vt infrà declarabo, & tamen illa profeſſio dicitur fieri per ſolam aſſumptionem habitus nouitij, etiamſi ſit omnino proprius, & diſtinctiſſimus ab habitu profeſſorum, vt ibi gloſſa ſignificat, & patet ex abſoluta appellatione ſine illa reſtrictione. Præterea hoc ipſum indicatur in cap. *ſtatuimus*, eod. tit. ibi, *Niſi euidentèr appareat quòd talis voluerit abſolutè vitam mutare, & in religione perpetuò domino deſeruire*, vbi hunc po- D nit tanquam tertium caſum, in quo pòſt ſuſceptum habitum religionis non licet ad ſeculum redire. Primus autem fuerat de eo qui expreſsè eſt profeſſus: alius de illo, qui habitum ſuſcepit, qui dari profitentibus ſolet; ergo in illo tertio ſermo eſt de illo, qui ſuſcipiendo quemcunque habitum etiam nouitiorum propter propoſitum mutandi vitam cenſetur ſtatim profeſſus, nam ibi iudicatur tam ligatus, & addictus ſtatui religioſo, ſicut alij. Et ideo pro ratione ſtatim ſubiungitur, *cùm quilibet renuntiare valeat ei quod pro ſe noſcitur introductum*: quod ibi dictum videtur propter tempus probationis: ſignificatur ergo in eo caſu fieri aliquem verè profeſſum, & renun- E tiaſſe iuri ſuo. Eadem ſententia confirmari poteſt ex cap. *non ſolùm*, de Regular. in 6. vbi hic caſus æquiparatur præcedentibus de profeſſione expreſſa, vel de tacita per ſuſceptionem habitus religioſi. Idem ſignificatur in cap. *beneficium*, eod. tit. & lib. vbi etiam æquiparat hunc caſum cum profeſſione quoad hoc, vt ſi ſuſcipiens habitum religionis aliquod habeat beneficium, poſſet ſtatim alteri conferre. Ad idem afferri ſolet cap. *ſuper eo*, de Regular. ſed ibi per habitum religionis rectè poteſt intelligi habitus profeſſorum.

Secundus modus profitendi tacitè.

Probatur ex iure. Primò.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

Quintò.

In ſuperioribus autem iuribus per propoſitum mutandi vitam, nihil videtur poſſe intelligi niſi votum ſimplex religionis, quia ſolum propoſitum non ſufficit, vt in principio de voto in communi oſtendi: votum etiam ſolenne non eſt, alioqui eſſet profeſſio expreſſa: ergo ſolùm eſſe poteſt votum ſimplex.

23. *Probatur auctoritate.* Hanc ſententiam ſic expoſitam tenuerunt multi Canoniſtæ, aſſerentes votum ſimplex intrandi certam religionem ſolemnizari ſuſcipiendo habitum illius, etiam nouitiorum proprium, ita vt eo ipſo talis perſona inhabilis maneat ad matrimonium, & ſi antea contraxerat matrimonium ratum, illud ſtatim diſſoluatur, & alter coniux liber maneat. ita ſentit Ioann. Andr. in dict. cap. *conſulti*, referens Hoſtien. & Innocent. & alios: idem in cap. *meminimus*, qui cler. vel vouent. Idem tenuerunt Dominic. Imol. & Geminian. in cap. penult. de Regular. in 6. *Prædicta ſentent. & modus profitendi reiicitur vt omnino improbabilis.* Veruntamen hæc ſententia ita generaliter intellecta, adeò videtur mihi rectæ rationi repugnare, vt veriſimile mihi non ſit fuiſſe hanc mentem Pontificum in prædictis iuribus: vnde cùm verba eorum non cogant vt hunc ſenſum amplectamur, alius probabilior erit inquirendus. *Votum ſimplex religionis nunquam ſolemnizatur.* Ratio autem eſt, quia votum ſimplex intrandi religionem nunquam ſolemnizatur, tum quia ſola vota paupertatis, caſtitatis & obedientiæ ſolennizantur per ordinariam profeſſionem iure communi, & antiquo, votum autem ſimplex intrandi religionem eſt longè diuerſum ab his: tum etiam, quia potiùs tali voto repugnat ſolennitas, quia nec eſt traditio, nec eſt coniunctum traditioni; ſed potiùs quando fit traditio, & votum ſolenne, illud votum impletur, & deſinit eſſe: imò aliquando licèt non impleatur, finitur, vt in caſu dict. cap. penult. de Regular. in 6.

24. *Primum effugium præcluditur.* Dicetur fortaſſe illud votum dici ſolennizari dicto modo, non quia ipſum manens fiat ſolenne, ſed quia illi ſuccedit votum ſolenne. Sed hoc nihil aliud eſt quàm dicere tunc fieri profeſſionē tacitam. *Primò ex parte religioſi.* Contra quod obſtat primò, quia nullum ibi interuenit ſignum externum ſufficienter indicans profeſſionem vel ex parte religioſi, vel ex parte religionis: non eſt ergo illa profeſſio tacita. Conſequentia patet, quia cùm profeſſio includat contractum humanum eſſentialiter, requirit mutuum conſenſum aliquo ſenſibili ſigno ſufficienter expreſſum. Antecedens autem quoad priorem partem probatur, quia ibi nullum eſt ſignum externum ex parte religioſi, niſi habitus nouitiorum voluntariè ſumptus: ille autem habitus non eſt ſignum profeſſionis, ſed probationis. *Secundum effugium diluitur.* Dicetur fortaſſe in non habentibus votum ſimplex religionis id eſſe verum, tamen in habentibus, eo ipſo eſſe ſignum profeſſionis, quia cùm priùs iam promiſerint, cenſentur poſtea implere promiſſum, & ideo ſe tradere ac profiteri. Sed in primis hoc non eſt veriſimile, nec probabile, quando prius votum ſolùm fuit abſolutè intrandi talem religionem, quia, vt ſuprà diximus cum D. Thoma, tale votum non eſt votum profitendi, ſed ſimpliciter intrandi, & ideo impletur bona fide intrando ad probationem: ergo tunc nullum eſt verum indicium voluntatis profitendi per ſolam aſſumptionem habitus nouitiorum, nec ille debet eſſe peioris conditionis, quàm illi qui ſine voto ingrediuntur, cùm reuera nihil plus faciat, quàm illi, ſed idem ex maiori obligatione. Si autem votum præcedens fuiſſet de profitenda religione, haberet illud indicium maius fundamentum, non tamen ſufficiens, vt præſumptio iuris, quæ in tam graui negotio debet eſſe vehemens, in illo fundetur. Primò quidem, quia valde probabilis opinio eſt, etiam in eo caſu non obligari hominem ad perſeuerandum in omni euentu in tali religione, ſed poſſe eam ſine culpa relinquere, ſi eam experiatur ſibi nimis acerbam, & incommodam, quia quantumuis prius votum videatur fuiſſe de perſeuerantia in religione, ſemper habet conditionem ſubintellectam ſecundùm formam, ſeu ordinationem iuris: ergo non eſt cur cenſeatur talis perſona profiteri ſtatim ac ſuſcipit habitum nouitiorum, neque amplius ligari, quàm antea erat. Et ideo non ſatis eſt reſpondere per talem profeſſionem non ita ligari quin poſſit ad laxiorem tranſire, ſi illam ſentiat ſibi incommodam: hoc, inquam, non eſt ſatis, quia ſi ille tantùm vouit illam religionem in particulari, & in illa inuenit ſufficientem excuſationem, non tenetur aliam adire, etiam laxiorem ex vi prioris voti: ergo non eſt cur præſumamus illum voluiſſe ampliùs ſe obligare propter ſolam ſuſceptionem habitus nouitiorum. Item, quid ſi experiatur ſe inhabilem, vel valde difficilem ad ſtatum religioſum, vt ſic; vel quia moraliter non poteſt eſſe continens, vel quia experitur ſe nimis debilem ad communem vitam religioſorum; certè tunc nec ad laxiorem religionem tranſire tenetur, etiamſi votum religionis in communi vouiſſet: non eſt ergo vnde præſumatur ita ſe voluiſſe ligare. Tum denique, quia licèt admitteremus aliam opinionem aſſerentem, illud votum obligare abſolutè ad perſeuerandum, ac profitendum; nihilominus certum eſt non obligare niſi ad profitendum tempore, & ordine ab Eccleſia ſtatuto: cur ergo præſumetur voluiſſe anticipare tempus, & mutare ordinem, aut renuntiare iuri ſuo? Nam eſtò non valeat ſua auctoritate licitè retrocedere, nihilominus poteſt velle non ſtatim immutabiliter, vel indiſpenſabiliter, vt ſic, dicam, obligari: Sed priùs experiri religionem, vt ſi minùs ſibi conuenientem eam inuenerit, vel per diſpenſationem, vel per prouidentiam eiuſdem religionis, vel alio conuenienti modo poſſit ſibi conſulere; non eſt ergo rationabilis illa præſumptio, etiam ex parte religioſi.

25. *Probatur ſecundò ex parte religionis.* Multo autem minus veriſimilis ex parte religionis, quia illa nullum ſignum exhibet acceptandi talem perſonam ad ſtatum religioſum, & veram vnionem ſecum, ſed ſolùm ad probationem, nihil enim ampliùs indicat dando habitum nouitiorum. Nec verò ex parte religionis quidquam refert votum ſimplex priùs factum à nouitio, in quocunque ſenſu factum ſit, id eſt, ſiue de intrando, ſiue de profitendo, quia hoc nullam obligationem inducit, vel imponit ipſi religioni, ſed tam liberè poteſt illum dimittere, ſi ſibi nōn probetur, ac quemlibet alium nouitium: neque eſt vlla ratio fingendi ipſam ſponte voluiſſe ſe ampliùs obligare. Atque ita ſaltem ex hoc capite ibi non fieri profeſſionem veram, nec perſonam illam manere inhabilem ad matrimonium, nec diſſolui matrimonium ratum, ſi præceſſit,

tenet

tenet Cardin. quem ſequitur Panormitanus in A dicto cap. *conſulti.* Quam ſententiam ſequuntur *Syluest.* Syluest.verb.*Religio* 3. & 5. & Angel. verb. *Nouitius* num.12. in fin. qui citat cap. *ex tranſmiſſa,* *Angelus.* de renunt. vbi quidam poſt votum religionis habitum ſuſcepit, & poſt aliquod tempus egreſſus ſupponitur non eſſe religioſus ſed ſecularis *Nauarr.* clericus. Idem tenet Nauarr. comment. 4. de Regular. num.74. Et poteſt etiam ſumi ex cap. *D.Thom.* *Goſaldus* 17. quæſt.2.& ſumitur ex D.Thom.in 4. d.38.q.1.art.2.q.3.ad 2.vbi generaliter ait,*Per habitum qui ſolet dari non profeſſis,non ſufficit ad ſolemnizandum votum,etiam prius emiſſum.*

26. Reſponſio prima ad iura ſuprà allegata. Ad prædicta ergo iura ſuprà reſponſum eſt cum eiſdem auctoribus, per propoſitum mutandi vitam, ſignificari quidem votum ſimplex re- B ligionis, quod dici poteſt aliquo modo ſolemnizari per ſuſceptionem habitus nouitiorum publicè factam cum ſufficiente demonſtratione talis propoſiti, ac voti, vt in eiſdem iuribus ſupponitur: ſolemnizari, inquam, dici poteſt, non propria ſolemnitate legali, ſeu ſubſtantiali, qualis eſt in profeſſione, ſed ſolùm ſolemnitate accidentali, quatenus votum illud per illam ſuſceptionem habitus fit publicum in foro Eccleſiæ, & ideo obligatur talis homo ab eâdem Eccleſia ad implendum ſuum votum, non quia iam religioſus ſit, ſed quia ex priori promiſſione obligatus manſit. Quæ quidem reſponſio non caret difficultatibus,quia ſi illud votum tantùm ſimplex fuit, videri poteſt iam ſufficienter ex- C pletum, bona fide intrando, & probando. Reſpondetur autem vel ibi ſupponi illud votum fuiſſe de perſeuerando in perpetuum, vt verba illorum decretorum indicant, & ideo non iudicari ſufficienter impletum; vel certè ſupponi fuiſſe votum religionis abſolutè, & ideo manere obligationem ingrediendi aliam religionem, ſaltem laxiorem. Denique reſponſio hæc videtur neceſſariò admittenda, quia in eiſdem iuribus ponitur hoc membrum tanquam diſtinctum à profeſſione tacita, & expreſſa, & ideo non videtur illa obligatio poſſe oriri niſi ex voto ſimplici.

27. Reſponſio ſecunda. Alia verò reſponſio nunc occurrit, ſcilicet ibi per propoſitum mutandi vitam non intelligi D ſolùm votum ſimplex Deo factum, ſed habens coniunctam aliquam promiſſionem, vel oblationem factam ipſi religioni, quæ quidem non acceptabatur ab ipſa religione, & ideo nec faciebat hominem profeſſum, neque obligabat ad talem religionem in particulari; acceptabatur autem ab Eccleſia veluti ipſo iure, & ideo obligabat ad ſuſcipiendum ſtatum religioſum, ſaltem in laxiori religione. Fit autem hæc interpretatio veriſimilis tum ex verbis ipſorum iurium, tum etiam, quia ex puro voto ſimplici religionis non videtur quis poſſe obligari ad perſeuerandum in aliqua religione etiam laxio- E ri, niſi interceſſerit aliqua maior cauſa obligationis reſpectu ipſius Eccleſiæ. Vnde quia hic modus obligationis iam non eſt in vſu, ideo propter votum ſimplex religionis, nunquam cogitur ab Eccleſia redire ad aliquam religionem ille, qui tantùm habitum nouitiorum ſuſcepit, & ante profeſſionem illum relinquit. Neque in hac interpretatione inuenio difficultatem ſpecialem,quamuis incerta ſit.

CAPVT XX.

Quibus modis fiat profeſſio tacita poſt Concilium Tridentinum.

SVpereſt dicendum quæ ratio profeſſionis tacitæ nunc locum habeat poſt Concil.Trident. 1. nam in principio huius libri oſtendimus profeſſionem tacitam non fuiſſe omnino excluſam per dictum Concilium, quia nec expreſsè illam aliquando annullauit, neque ex aliis eius decretis id neceſſariò ſequitur, vt videbimus. Duo igitur dicenda videntur: primum eſt poſt Concil. Tridentinum iam non habere locum profeſſionem tacitam intra annum probationis, ſeu quæ integrum probationis annum non ſupponat. Hoc certum eſt, tum quia profeſſio expreſſa antea facta non valet poſt Concil. Tridentinum: ergo multo minùs tacita: tum, quia Concilium ſimpliciter dixit, *Profeſſio antea facta ſit nulla*: ergo omnem profeſſionem includit. Et ita declararunt Cardinales, & eſt res certa, & indubitata, quia iam nemo poteſt renuntiare annum probationis,vt ſuprà dixi. Aſſertio prima. Poſt Conc. Trident. nō fit profeſſio tacita intra annum probationis.

Secundò dicendum eſt profeſſionem tacitam, quæ fit, ſeu conſummatur anno probationis expleto,habere locum poſt Concil. Trident. Tenet Nauar.in dict.comment.4.de Regular.n.73.Probatur primò à ſufficienti diuiſione, quia non eſt profeſſio tacita niſi ante vel poſt completum annum nouitiatus: ergo altera illarum habet locum poſt Concilium: nam oſtenſum eſt, non omnem profeſſionem tacitam ab ipſo eſſe reuocatam; ſed intra nouitiatus annum non habet locum: ergo poſtea. Item, quia quidquid Concilium ſpecialiter poſtulauit ad valorem profeſſionis, ſeruari poteſt in hac profeſſione tacita: ergo, ſi illa ſeruentur, quoad reliqua profeſſio eſſe poterit tacita ex antiquo iure. Antecedens patet, quia in primis iam ſupponitur impleta conditio de anno probationis: deinde ſupponimus perſonam etiam eſſe in ætate à Concilio requiſita, ſcilicet ſexdecim annorum; ſed Concilium non poſtulat alias ſpeciales conditiones: ergo. Dices, ſaltem in profeſſione monialium ſtatuit Concilium cap.17.vt præcedant quædam diligentiæ, quæ in tacita profeſſione locum non habent. Reſpondetur, illas circunſtantias non eſſe de ſubſtantia,ſeu valore profeſſionis,& ideo quamuis omittantur, validam eſſe profeſſionem expreſſam monialium,ac proinde etiam tacitam, vt bene adnotauit Palac. in 4.d. 38. diſp. 1. poſt tertiam concl. & Sanchez lib.4. de voto cap.18. à num.32. Præterquam quòd non videtur repugnare, vt poſt præmiſſam illam diligentiam, quam Concilium poſtulat,non ſequatur expreſſa, ſed tacita profeſſio. 2. Aſſertio ſecūda. Anno probationis finito poteſt fieri tacita profeſſio. Instantia. Diſſoluitur.

Tertiò dicendum eſt ſeruatis illis circunſtantiis integri anni probationis, & ætatis ſexdecim annorum profeſſionem tacitam tunc fieri poſſe illis duobus modis ſuprà tractatis, & non aliis. Declaratur prior pars affirmans, nam vbi fuerit diſtinctio ſufficiens inter habitum profeſſorum, & nouitiorum, ſi quis completo anno probationis, & decimoſexto anno ætatis ſponte habitum profeſſorum aſſumat, profeſſus iudicandus eſt, dummodo ex parte religionis tacita acceptatio non deſit, vt ſuprà explicatum eſt. Ratio eſt, quia iuxta antiquum ius hoc erat ſignum 3. Aſſertio tertia,quomodo fieri poſſit profeſſio tacita, iuxta dicta cap. 19.num.17. Probatur aſſertio quoad primum modum.

ſufficiens profeſſionis, etiam intra annum nouitiatus: ergo multo magis poſt completum illum annum; ſed quoad hanc partem non eſt hoc ius reuocatum per Concilium Trident. ergo nunc etiam eſt illud ſignum ſufficiens: ergo iudicanda illa eſt tacita profeſſio. Dico autem *iudicanda eſt*, quia hîc magis agimus de ſufficientia externi ſigni, & præſumptione in illo fundata, quam de rei veritate, & exiſtentia, quæ pendet ex conſenſu interiori, cui in foro conſcientiæ creditur; non in interno, argum. cap. *vidua*, de Regularib. Imò addit Nauarr. ſuprà verſic. *quoniam autem*, non ſatis eſſe, vt quis non habeat contrarium diſſenſum, ſeu animum non profitendi, ſed neceſſarium eſſe vt habeat poſitiuum animum profitendi, quia ſi quis negatiuè ſe habeat, neutram voluntatem habendo, ſed ſolùm ſumendo illum habitum gratia alicuius honoris, vel auctoritatis, aut alia ſimili ratione, in conſcientia non erit profeſſus. Quod cenſeo verum, quia ad valorem voti, aut profeſſionis non ſatis eſt non habere animum contrarium, ſed oportet habere animum poſitiuum profitendi, vt in principio de voto diximus, & conſtat de quocunque alio contractu humano. Poteſt autem hic caſus contingere vel ex ignorantia, vel ex inaduertentia. Primum affirmat Nauarr. ſuprà, & eſt antiqua ſententia, vt ſuprà retuli, quia talis ignorantia licet non cauſet poſitiuum inuoluntarium, cauſat nihilominus non voluntarium, quod ſatis eſt ad impediendam profeſſionem, vt dixi. Et eadem ratio eſt de totali inaduertentia, quia hæc etiam excludit poſitiuum conſenſum, nemo enim poteſt velle id, de quo non cogitat. Hoc autem procedit de totali inaduertentia, atque adeò de carentia voluntatis formalis, & virtualis: nam ſi præceſſit aduertentia ſufficiens, & intentio profitendi, quæ poſtea virtualiter mouet, illa ſufficiet, vt conſtat ex doctrina communi de ſimilibus actibus moralibus, quam latiùs tractaui in 3. tom. 3. partis. Poteſt autem quiſpiam interrogare, quanta diſtinctio habitus nunc requiratur ad hunc modum profeſſionis tacitæ, an ſcilicet requiratur patens diſtinctio, vel ſufficiat occulta per aliquam benedictionem. Sed in hoc ius etiam antiquum manet integrum, & ideo iuxta ſuperiùs dicta quælibet diſtinctio ſufficiet etiam occulta, dummodo ipſi profitenti, & admittentibus in indiuiduo nota ſit, quia ſi ignoraretur illa ignorantia, excluderet neceſſarium conſenſum iuxta proximè dicta.

Requiritur poſitiuus conſenſus, vt profeſſio ſit valida.

4. Probatur eadem pars de alio genere profeſſionis tacitæ, nam ſi quis per integrum annum probationis geſtet habitum religionis indiſtinctum patenter, & alioqui habeat ætatem à Concil. Trident. requiſitam, tacitam profeſſionem faciet, eodem modo, quo antea, quia pro eo caſu nihil innouatum eſt à Concilio, quod Nauarr. ſuprà & conſil. 9. de his quæ vi, & ſæpe in conſiliis de Regularib. tanquam manifeſtum ſupponit, & omnes viri docti ita ſentiunt, & eſt ſatis euidens ex dictis. Vnde fit præter ætatem cæteras conditiones eſſe nunc neceſſarias ad hunc modum profeſſionis, quæ antea erant. Solùm poteſt dubitari an ſit nunc neceſſarium, vt talis habitus deferatur per integrum annum inchoandum poſt expletum decimumſextum, ita vt profeſſio non cenſeatur facta, vſque ad decimumſeptimum. Nihilominus oppoſitum ſuadetur, quia cauenda eſt correctio iurium quoad fieri poſſit: ergo in quo ius antiquum non derogatur expreſsè per nouum, ſed poteſt optimè cum illo conciliari, ſuam vim retinet: at verò Concilium ſolùm requiſiuit 16. annum ætatis ad profeſſionis valorem; ergo, cùm indiſtinctè loquatur, omnem profeſſionem comprehendit; & cùm de ſola illa loquatur, & non de probatione, nec de ſuſceptione, aut geſtatione habitus ad profeſſionem tacitam neceſſaria, non eſt ad illam extendendum. Satis ergo erit quòd habitus deferatur toto anno 16. ætatis; nam ille eſt etiam nunc annus vltra pubertatem, quoad hunc effectum, ſolùmque ad valorem profeſſionis dilata eſt pubertas vſque ad decimumſextum annum ætatis ex vi illius decreti. Atque ita hanc partem ſuſtinet Nauarr. lib. 3. conſil. tit. de Regul. conſil. 3. aliàs 20. num. 1. Atque hæc poſterior pars probabilis mihi aliquando viſa eſt, poſtea verò legi inter declarationes congregationis Cardinalium quandam, in qua prior pars expreſsè tradebatur; declarando Concilium Tridentinum in hac parte cum proportione correxiſſe caput primum de regularibus in ſexto, & annum hunc inchoandum eſſe poſt decimumſextum annum ætatis expletum, vt in illo poſſit profeſſio tacita fieri; & ratio reddi poteſt iuxta ſuperiùs dicta, quia illa profeſſio cenſetur fieri quaſi ſucceſſiuè per diſcurſum totius illius anni; & ideo oportet totum tranſigi in ætate apta ad profitendum ſecundùm iura, qualis nunc eſt ætas 16. annorum.

Probatur aſſertio quoad primum modum profitendi.

Dubitatio, quando debeat inchoare, & finire hic annus.

Reſolutio vera.

Probatur ergo, & explicatur pars negatiua, quia cum ſolo habitu proprio, & omnino diſtincto nouitiorum, quidquid aliud ei adiungatur, etiam poſt expletum annum probationis, & decimumſextum ætatis, non fit tacita profeſſio, id eſt, quamuis exerceantur actus profeſſorum poſt illum annum probationis cum ſolo illo habitu; vel etiamſi præceſſerit ſimplex votum religionis, vel quodcunque propoſitum mutandi vitam, non ſufficit ad tacitam profeſſionem. Nam ſuprà oſtenſum eſt, hæc ante Concilium non fuiſſe ſufficientia ſigna profeſſionis tacitæ, ſiue intra annum probationis, ſiue poſt illum exhiberentur; ergo neque modò eſſe poſſunt. Patet conſequentia, quia ſicut profeſſio tacita non eſt ablata per Concilium Tridentinum, ita neque fuit ampliata. Nec refert quòd profeſſio expreſſa ſubſtantialiter, & validè fieri poteſt ſine habitu profeſſorum, quia in illa intercedit aliud proprium ac per ſe ſufficiens ſignum profeſſionis ſecluſo habitu; in profeſſione autem tacita, quaſi proprium ſignum eius à iure deſignatum eſt habitus profeſſorum tali, & tali tempore geſtatus. Vnde etiam fit, vt expreſſa profeſſio ſine habitu etiam Nouitiorum, ſeu totius religionis fieri aliquando poſſit; tacita verò minimè ex omnium ſententia. Atque ita ad hanc partem declarandam, & confirmandam applicanda ſunt multa ex his, quæ de tempore ante Concilium Tridentinum diximus.

5. Oſtenditur non ſufficere ad tacitam profeſſionem geſtatio habitus proprij, & diſtincti Nouitiorũ.

CAPVT XXI.

Quos effectus habeat tacita profeſſio, & quomodo in hoc differat ab expreſſa.

SVpponendum eſt profeſſionem tacitam eſſe veram, & ſubſtantialem profeſſionem, atque adeò 1.

Suppoſitio.

adeò conſtituere hominem verè, ac propriè religioſum, & tribus votis ſolemnibus obligatum, & expreſsè colligitur ex capite vnico de voto in ſexto, vbi dicitur per talem profeſſionem fieri perſonam inhabilem ad ſubſequens matrimonium, & ex Extrauag. *Antiquæ* Ioannis XXII. de Voto, vbi dicitur per talem profeſſionem diſſolui matrimonium ratum non conſummatum, qui duo effectus ſimul ſumpti conferunt certum, & infallibile indicium veræ, ac ſubſtantialis profeſſionis. Ex quo principio inferunt Doctores omnes locis citatis in præcedentibus, cõditiones omnes requiſitas ad expreſſam profeſſionem, requiri ad tacitam, excepta ſola expreſſa, vel tacita ſignificatione in ſigno externo, nam in hac ſola earum differentia conſiſtit: vt, v.g. in vtraque requiritur eadem probatio, eadem libertas & concurſus vtriuſque partis, & reliqua, quæ ſuprà de expreſſa profeſſione dicta ſunt. Ratio eſt, quia illa omnia non requiruntur in profeſſione expreſſa, propter ſpecialem modum, quem habent in ſigno exteriori, ſed propter vinculum, & quaſi contractum per eam perficiendum, ac conſtituendum, in quo eadem ratio eſt de profeſſione tacita. Quapropter de his omnibus conditionibus nihil hîc addendum occurrit, ſed applicanda ſunt omnia, quæ de expreſſa profeſſione dicta ſunt, & quæ in præcedenti capite inſinuata, iuxta caput *conſtitutionem*, de Regularibus in ſexto. Poſſet hîc addi limitatio quam in ſequenti puncto declarauimus; nam hodie quoad præſens punctum non eſt neceſſarium.

Corollariũ primum, ad profeſſionẽ tacitam requiruntur omnes conditiones, quæ ad expreſſam neceſſariæ sũt.

2\. Ex eodem ergo principio infero ſecundò habere profeſſionem tacitam omnes effectus, quos habet expreſſa, his tantùm exceptis, qui in iure fuerint declarati. Ratio generalis eſt, quia cauſa eiuſdem rationis habet eoſdem effectus, niſi fuerit impedita; profeſſio autem tacita ſubſtantialiter eſt eiuſdem rationis, & ex ſe non eſt impedita quominus habere poſſit omnes dictos effectus, quia illi non ſequuntur ratione ſigni expreſſi, vel taciti, ſed ratione ſubſtantialis vinculi, & ſtatus. Item, quia vel illi effectus ſunt de iure naturali, & ſic ſequuntur intrinſecè ex traditione & voto, quæ ſunt eiuſdem rationis in profeſſione tacita, vel effectus ſunt de iure poſitiuo, & ſic vbi ius non excipit, ſed de profeſſione loquitur, effectus communes ſunt vtrique profeſſioni. Secluſa ergo iuris limitatione nullum eſt principium ad negandum aliquem effectum profeſſionis tacitæ qui conueniat expreſſæ. At verò ius ipſum cùm ab illo pendeant multi ex his effectibus, rectè poteſt in hoc limitationem adhibere, & aliquem effectum excipere, ſeu tribuere profeſſioni expreſſæ, & non tacitæ, vt per ſe conſtat.

Corollariũ ſecundum, profeſſio tacita habet omnes effectus, quos expreſſa.

3\. Videndum ergo ſupereſt an in iure inueniatur aliqua huiuſmodi exceptio. Ad quod breuiter reſpondeo duas exceptiones quoad hoc in iure inueniri. Prior eſt valde notanda, quòd profeſſio tacita non omnino obligat hominem illi religioni, in qua profeſſus eſt, ſed religioni in genere, ita vt illi liberum ſit ad aliam tranſire, etiam laxiorem; ita habetur ex capite *ſtatuimus*, de regularibus, & capite *conſulti*, eodem tit. Clariùs in capite *conſtitutionem*, eodem tit. in ſexto. Hæc autem iuris declaratio nonnullas habet difficultates. Prima eſt, quî fieri poſſit, vt aliquis veram profeſſionem faciens in aliqua religione, illi in particulari non obligetur? Nam qui profitetur, non tantùm Deo vouet, ſed & religioni ſe tradit, & obedire promittit; non promittit autem, aut ſe tradit religioni in communi, ſed huic in particulari; ergo illi obligatur. Minor patet tum ex habitu, quem aſſumit, quia ſignificat incorporationem in tali religione, cui ſigno moraliter loquendo conformis eſt intentio profitentis; tum etiam, quia profeſſio eſt quidam quaſi contractus; contractus autem non fit cum homine in communi, ſed cum hoc vel illo homine, & ita etiam profeſſio non fit cum religione in communi, ſed cum hac religione; ergo ad illam naſcitur obligatio.

Prima exceptio & limitatio à iure facta eſt, quòd profeſſio tacita ſolùm obligat ad religionem in genere.

Prima difficultas circa hoc punctum.

4\. Hinc ſecundò difficile eſt dicere liberum eſſe homini ſic profeſſo ad laxiorem religionem tranſire; nam hoc non pendet ex iure poſitiuo, ſed ex iure naturali, ac diuino, quo tenemur reddere Deo, quæ promiſimus, nec poſſumus illa in minora bona commutare, ſed qui profitetur etiam tacitè in tali religione, promittit Deo obedientiam, ac perpetuam vitam in illa religione; ergo non manet liber, vt eam in laxiorem commutet. Item ille ſe tradidit, & obligauit tali religioni in particulari; ergo priuatur libertate tranſeundi ad aliam, niſi intuitu maioris perfectionis; non ergo poteſt ad laxiorem tranſire, nec ius humanum potuit hoc illi concedere, quia eſt contra diuinum, & licèt per diſpenſationem, hoc concedi poſſit; tamen, vt illa valeat, requiritur ſpecialis, & ſufficiens cauſa, & ideo non videtur poſſe concedi generali iure, quia non in omnibus talis cauſa inuenitur.

Secunda difficultas.

5\. Tertia difficultas eſt, an Religio, in qua aliquis tacitè profitetur, obligetur illi, ſcilicet ad retinendum, & conſeruandum illum tanquam membrum ſuum. Nam ex dicto iure videtur ſequi illam non obligari, quia aliàs contractus claudicaret, ex parte religioſi, & in detrimentum Religionis, quod videtur abſurdum, & contra iuſtitiam. Sequela patet, quia tunc religioſus non obligaretur tali religioni, & tamen Religio obligaretur Religioſo, quod eſt grauamen religionis, cui ex alia parte non reſpondet aliud æquale, & hoc eſt claudicare contractum. Minor verò quoad priorem partem conſtat, quia bonum Religionis, vtpote commune, maius eſt, quàm priuati religioſi; ergo abſurdum eſt, quòd magis grauetur religio, quàm Religioſus; quoad alteram verò partem de iniuſtitia, probatur, quia in contractu reciproco, vbi non eſt intentio gratuitò dandi aliquid, aut liberaliter ſe obligandi, claudicatio contractus infert iniuſtitiam, quia inducit inæqualitatem. Quòd ſi aliquando virtute alicuius legis talis contractus ex altera parte ſuſtinetur, vt in pupillis, & ſimilibus, iuxta legem *Iulianus*, § ſiquis à pupillo, ff. de actione empt. & in §. 1. Inſtit. de authoritate tutoris. capit. *de illis*, de deſponſatione impuber. Hoc ſemper eſt in fauorem alicuius innocentis, ſeu perſonæ minùs habilis ad contrahendum, & quaſi in pœnam alterius, vt eſt optimus textus in capite primo, de eo, qui duxit in matrim. quam pol. per adulterium; at in præſenti nulla ratio ſimilis inuenitur ex parte religionis; ergo. Quòd ſi ob has rationes altera pars eligatur, ſcilicet religionem non manere obligatam, intelligi quidem vix poteſt quomodo illa ſit vera profeſſio, quia tunc ex neutra parte eſt obligatio; ergo nec contractus, vel quaſi contractus; ergo nec profeſſio. Item abſurdum videtur quòd aliquis ſit verus religioſus, & ad eum ſtatum omnino

Tertia difficultas, an religio teneatur retinere, & conſeruare ſic tacitè profeſſum.

nino obligatus, & tamen quòd nulla religio teneatur eum recipere, vel retinere ſine culpa, vel cauſa ex parte ipſius.

Quarta difficultas, an hoc ius habeat locum in omni profeſſione tacita.

6. Quarta difficultas eſt, an hoc ius locum habeat in omni profeſſione tacita; & ratio dubitandi eſt, quia dictum caput *conſtitutionem*, non loquitur generatim de profeſſione tacita, ſed in particulari de illa, quæ fit per ſuſceptionem habitus proprij profeſſorum intra annum probationis. In capite autem primo de Regularibus, in ſexto, vbi ponitur alius modus profeſſionis tacitæ, deferendo habitum communem cum profeſſis per integrum annum, non fit mentio huius limitationis, ſed abſolutè dicitur, *per hoc profeſſionem feciſſe*; & iterum, *ex tunc religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus*; in quibus verbis ſignificari videtur, illi manere obnoxium, & obligatum; neque videtur ſumi argumentum ſufficiens in contrarium ex ſimilitudine rationis, tum quia in his, quæ continent ius adeò ſpeciale, & odioſum, quia oneroſum Religioni, & aliquo modo derogans iuri diuino, vt priora argumenta oſtendunt, in his (inquam) non habet locum extenſio per argumentum à ſimili, quia talia iura potiùs reſtringenda ſunt; tum etiam, quia poteſt ratio diſſimilis aſſignari: quando enim quis profitetur, & ſolùm tacitè, & ante ſufficientem probationem, & experientiam talis religionis in particulari, eſt aliqua maior ratio indulgendi, vt ad religionem laxiorem poſſit tranſire, quàm in eo, qui per integram probationem poſt annos pubertatis peractam voluntariè permanet in tali religione, atque eam profitetur, argument. dict. cap. primo de Regularibus in ſexto ibi; *quoniam cùm iam hic ad diſcretionis annos peruenit, quid agat agnoſcit, & ideo ſuſceptum diſcretionis tempore ordinem, poſtquam hunc anni probauerit ſpatium, intelligitur firmiter approbaſſe.* Quod ius confirmatum, & extenſum eſt per Clementinam *eos*, de Regularibus, vt ſuprà vidimus.

Vltima difficultas, quid dicendum poſt Conc. Trid.

7. Atque ex reſolutione huius dubij pendet vltimum, videlicet, an hoc ius habeat nunc locum in profeſſione tacita, quæ poſt Concilium Tridentinum fieri poteſt; nam cùm hæc iam non fiat intra annum probationis, ſi ius illud non extenditur ad profeſſionem poſt integrum annum factam, neque nunc locum habebit.

Prima expoſitio iuris ſuprà poſiti.

8. Reſolutio harum difficultatum pendet ex vera illius iuris expoſitione. Duobus enim modis poteſt intelligi; primo in foro tantùm Eccleſiaſtico, ita vt ſenſus ſit, Eccleſiam non cogere ſic tacitè profeſſum ad perſeuerandum in eadem religione, ſed tantùm in religione ſaltem laxiori; non tamen per hoc approbare hoc factum in conſcientia, ſed ſolùm permittere huiuſmodi religioſo, vt ſuæ conſcientiæ conſulat, ſi intentionem habuit ſtrictiùs ſe obligandi. Quòd ſi hæc expoſitio vera eſſet, facilè expedirentur omnes difficultates tacitæ.

Reiicitur primò.

Veruntamen expoſitionem illam falſam eſſe exiſtimo: primò, quia eſt contra communem expoſitionem Doctorum in dicto cap. *conſtitutionem*; & in dicto cap. *conſuluit*, vt patet ex Panormitano ibi numero 4. Ioanne Andrea, & aliis, Speculatore tit. de ſtat. regular. verſicul. 43.

Secundò.

Secundò, quia in dicto capite *conſtitutionem*, abſolute dicitur; *Non illi ſpecialiter, cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter Religioni alicui recipientem obligat*, quæ verba non ſunt permiſſiua, ſed declaratiua obligationis, & ſtatim adduntur conditiones requiſitæ, videlicet, vt ſciens, & volens, &c. ſic profiteatur; & nihilominus declaratur, non contrahere maiorem obligationem.

Tertiò.

Tertiò, quia ſi in conſcientia obligaretur quis ad talem religionem, quando reuera habuit intentionem ibi profitendi, & non poſſet ſine peccato, ad laxiorem tranſgredi ſine cauſa, & in perniciem animarum tale ius fuiſſet conditum ab Eccleſia, cur enim Eccleſia generaliter permitteret huiuſmodi tranſitum, ſi culpabilis eſſet? hoc enim nullam vtilitatem animabus afferret, ſed potiùs periculum peccandi, maximè cùm ius abſolutè dicat, ſic profeſſum non habere maiorem obligationem. Adde nullam eſſe rationem hoc aſſerendi, vel permittendi in hoc genere profeſſionis, potius quàm in aliis, ſi reipſa non ita eſſet.

Secunda & vera expoſitio.

Itaque pro certo aſſerendum eſt, dicta iura ſimpliciter, & purè intelligenda eſſe vt ſonant, nimirum hanc profeſſionem tacitam in conſcientia non obligare niſi ad Religionem in communi. Quo ſuppoſito magis videntur vrgere difficultates poſitæ.

Doctrina generalis pro ſolutione difficultatum ſuprà allatarum.

Dicendum verò eſt valorem profeſſionis, & 9.
modum obligationis eius multum pendere ex Eccleſiæ inſtitutione, cùm conſtet poſſe Eccleſiam conditiones præſcribere, ſine quibus profeſſio valida non ſit, vel quia acceptatio profeſſionis pendet ex poteſtate Eccleſiæ, vel quia quatenus includit quendam quaſi contractum, poteſt Eccleſia ex cauſis iuſtis voluntates contrahentium irritas reddere. Vnde in præſenti caſu, ſeu modo tacitè profitendi, potuiſſet Eccleſia talem profeſſionem tacitam prorſus non admittere, ſed irritam reddere; ſicut nunc de facto irrita eſt poſt Concilium Tridentinum, quamquam nunc irrita eſt ex defectu anni probationis; potuiſſet autem Eccleſia etiam ex parte ipſius ſigni illam irritare, & in vniuerſum potuiſſet omnes profeſſiones tacitas non admittere. Tunc ergo multo magis potuit hanc profeſſionem tacitam, quæ ante annum profeſſionis fiebat, admittere (vt ſic dicam) tantùm ſecundùm quid; quia eo tempore nondum fortaſſe fuerat experientia ſatis cognitum, expedire, illam omnino irritare; moderari autem obligationem & vinculum, potuit iudicari expediens propter duplicem imperfectionem talis profeſſionis ſimul iunctam, ſcilicet, quòd & præmatura eſſet, & implicita, ſeu præſumpta, potius quàm manifeſta, & ideo noluit Eccleſia illum ſimpliciter acceptare, ſed ſolùm quoad valorem religioſi ſtatus.

Reſponſio ad primam difficultatẽ.

Ex his ergo ad primam difficultatem reſpon- 10.
detur primò, non repugnare, intentionem profitentis non eſſe obligare ſe huic religioni in particulari, ſed ſolùm aſſumendi ſtatum religioſum reſeruando electionem religionis in aliud tempus, vbi id poſſet facere cum maiori experientia, & conſilio. Quod maximè locum habebit, ſi is, qui profitetur, intellexerit, hoc ſibi per ius licere, nam profectò ſine adminiculo iuris, talis intentio videretur eſſe contra ſubſtantiam, & valorem profeſſionis, maximè poſtquam iure ſtatutum eſt, vt nulla profeſſio ſit valida, niſi facta in aliqua religione ex approbatis, iuxta caput vltimum de Religioſis domib. ponderando illa verba, *Vnam de probatis aſſumat*, quæ non ſolùm de aſſumptione quoad externum habitum, ſed etiam quoad internum animum intelligenda videntur, cùm omnes actus morales pendeant in ſua veritate, & efficacitate, ex interiori intentione. Talis autem profeſſio verè non

non fuiſſet in vna ex approbatis, quia in nulla determinatur, prout prædicta verba exigere videntur. Quòd ſi quis contendat, ex vi illorum verborum ſatis eſſe intentionem confusè ſe obligandi ad aliquam ex approbatis, adhuc obſtat aliunde, quia non eſt à quo talis profeſſio acceptetur, quia religio in communi non poteſt illam acceptare, neque hæc religio in particulari illam vult acceptare, quia non acceptat niſi eum, qui ſe illi tradit ex animo, & hæc eſt tacita conditio incluſa in tali acceptatione. Item, quia religio nunc grauiter decipitur, & ex ignorantia procedit, quæ cauſat inuoluntarium. Secluſo ergo iure valde veriſimile eſt talem intentionem eſſe inſufficientem, tamen ſuppoſito iure quod non maiorem obligationem imponat, ſufficere cenſeo illam intentionem. Addo verò vlteriùs etiamſi ille intendat profiteri in hac religione particulari, & illi ſe obligare, nihilominus etiam in conſcientia non manere obligatum ad illam religionem in ſpecie, ſed tantùm ad religionem in genere. Ratio autem eſt, quia Eccleſia irritauit, ſeu non acceptauit illam profeſſionem, quoad illam ſpecificam obligationem, ſed ſolùm quoad genericam. Hoc enim potuiſſe facere Eccleſiam ſatis declaratum eſt; præcisè autem conſtat ex prædictis iuribus.

11. *Ad ſecundã difficultatẽ.*

Et per hæc reſponſum eſt ad ſecundam difficultatem; aliud eſt enim loqui de illo, qui iam cum effectu ſe obligauit tali Religioni, & Deo, ad perſeuerandum in illa, ita vt eius votum ſemel fuerit plenè acceptatum, & validum. Aliud verò eſſe loqui de illo, qui licèt habuerit affectum ita ſe obligandi, tamen impeditus fuit per legem, ne cum effectu ſic obligaretur. Hîc ergo non verſamur in priori caſu, vt difficultas illa ſupponit, ſed in poſteriori, & ideo mirum non eſt, quòd talis perſona non obſtante tali profeſſione, liberè poſſit tuta conſcientia ad laxiorem tranſire religionem. Addo verò vlteriùs, etiamſi ante illud ius talis profeſſio fuiſſet ſimpliciter valida; & naturali, ac diuino iure obligans ad talem religionem in particulari, nihilominus potuiſſe Pontificem per generale ius cum omnibus ſic profeſſis diſpenſare, vt ad laxiorem religionem poſſent tranſire; nam ad hoc genus diſpenſationis, ſeu commutationis poſſet ſufficere generalis cauſa, nimirum, ſi ad tollenda animarum pericula, & ad quietem, & pacem ſic profeſſorum id cenſeretur regulariter expedire. Et tunc licèt in vna, vel alia particulari perſona ceſſaret neceſſitas, vel cauſa, nihilominus vti poſſent generali priuilegio; ad cuius abſolutum valorem ſufficit generalis cauſa.

Quæ cauſa ſufficiat, vt Papa diſpẽſet concedendo profeſſis tranſire ad laxiorem religionem.

12. *Reſponſio ad tertiam difficultatem.*

Circa tertiam difficultatem aliqui huius temporis Doctores pro comperto habent, ex parte religionis nullam oriri obligationem in tali profeſſione, & putant hoc ipſum affirmari, in illis textibus, & neceſſariò conſequi ex eo quòd religioſus non obligatur tali religioni in particulari. Hanc verò ſententiam in nullo Theologorum Doctorum inuenire potui. Contrariam autem docet expreſsè Angelus verb. *Nouitius*, num. 14. dicens talem profeſſionem tacitam obligare illam religionem, in qua facta eſt, quia non poterit profeſſum expellere. Idẽ ſequutus eſt Sylueſter *Religio* 3.q.20. & Azor lib.12.inſt. Moral.cap.4.q.5. Quorum ſententia mihi valde probatur, quamuis eorum ratio non conuincat. Solùm enim hoc probant, quia aliàs poſſet ille à tali religione eiici, & à fortiori à nulla alia recipi; A eſſet ergo religioſus, & nullius religionis, quod eſt impoſſibile. Vnde conſequenter inferunt, hominem, ſic extra omnem religionem relictum poſſe matrimonium validè contrahere, quia religioſus eſſe non poteſt. Quod ipſi inferunt tanquam abſurdum, vt reuera eſt, quia repugnat dictis iuribus. Non videtur autem ſufficienter inferri, quia ex natura rei non repugnat eſſe verum religioſum, & in nulla religione particulari recipi: nam, vt ſuperiùs dictum eſt, in aliquo accidentali caſu id poſſet accidere; ita ergo poſſet in præſenti concedi. Addo vlteriùs, non ſequi illam perſonam non eſſe verè religioſam, & inhabilem ad matrimonium; ſed ſolùm B ſequi religioſum, qui non eſt obligatus ad certam regulam, non habere certam religionem, in qua neceſſariò recipi debeat, & ideo ſi hoc illi contingat, vt à nulla recipiatur, debere ſtatum religioſum ſeruare ſub obedientia Epiſcopi ad eum modum, quo olim in Eccleſia fiebat, vt ſuprà dictum eſt, & tetigit D. Thom. in 4. d. 38. q. 1. art. 2. q. 3. ad 3. Ratio ergo quæ magis me mouet, eſt, quia ius Eccleſiaſticum, quod ex parte religioſi hanc obligationem quodammodo minuit, ex parte religionis nihil immutauit; cùm tamen ex parte illius eadem acceptatio interueniat, in profeſſione tacita, quæ in expreſſa, vt omnes Doctores ſuprà citati docent; ergo non eſt vnde religio hac obligatione liberetur. C Neque hoc eſt grauamen religionis alicuius momenti, quia poteſt huiuſmodi religioſum cogere, vel vt ſtatim profeſſionem expreſſam faciat, vel aliam religionem eligat, & ita vel complebitur vtrinque obligatio, vel tolletur, quæ videbatur eſſe inæqualitas, neque iniuſtum videri debet, vel oneroſum religioni quòd cogatur profeſſionem expreſſam admittere, ſi alter eam velit emittere, cùm tacitam eiuſdem profeſſionem paulo antè acceptauerit. Aliunde verò magnum eſſet inconueniens, & indecens ad religioſum ſtatum, ſi perſona ſemel profeſſa poſſet ſine vlla cauſa repelli, & in nulla religione recipi, & obligari nihilominus ad ſeruandum re- D ligioſum ſtatum extra omnem religionem. Quapropter virtute eiuſdem iuris, quo talis modus profeſſionis introductus eſt, hic modus contractus, & mutuæ obligationis claudicantis aliquo modo ex parte religionis, ſuſtinetur, quod licèt ſit aliquo modo in fauorem ipſius religioſi, magis eſt in fauorem, & decentiam ipſiuſmet ſtatus religioſi, maximè, cùm nullum ferè intercedat ipſius religionis detrimentum, vt declaraui.

Fundamentum horum auctorum non conuincit.

Vera ratio reſolutionis.

13. *Ad quartam difficultatẽ, & approbatur pars negatiua ibi tradita.*

Circa quartam difficultatem pars negatiua, quæ ibi ſufficienter probatur, omnino eligenda videtur; nimirum hunc profeſſionis modum non habere locum in illa profeſſione tacita, quæ E fit deferendo communem habitum profeſſorum per integrum annum; quod apertè ſentit D.Tho. in 4.d.38. q. 1. art. 2. q. 3. ad 2. Clariùs id tenet Sylueſter dicto verbo *Religio* 3. q. 20. & additio ad Angelum ver. *Nouitius* num. 14. vbi ſignificatur hoc procedere in foro Eccleſiaſtico, nam in foro conſcientiæ ſolùm obligat talis profeſſio religioni in genere, ſi profitens non habuit animum obligandi ſe: ſed immeritò additur hæc limitatio, quia ſi nouitius deferendo habitum non habuit animum ſe obligandi, nullam profeſſionem in foro conſcientiæ facit; vnde neque ad religionem in genere, neque in ſpecie obligatur, vt ſequenti libro dicam. Si autem habuit

habuit intentionem, & verè profeſſus eſt, eo ipſo quòd in foro exteriori obligatur tali religioni in particulari; obligatur etiam multo magis in foro interiori, quia ſi in foro Eccleſiaſtico obligatur; ergo ſignum eſt per ius Eccleſiaſticum nihil innouatum eſſe circa talem profeſſionem; ergo eſt tam firma, & valida quoad omnem obligationem, ſicut expreſſa profeſſio; ergo obligat in conſcientia ad talem religionem in particulari. Quòd autem per ius Eccleſiaſticum nihil circa hanc profeſſionem innouatum ſit, rectè colligitur ex dicto cap. 1. de Regularibus in 6. & ex Clement. *Eos*, eodem tit. vbi Panormitanus idem ſentit, & ſatis in prædicta 4. difficultate confirmatum eſt.

14. Ad vltimam difficultatẽ, profeſſio tacita poſt Conc. Trid. obligat ad religionem in particulari.

Ex quo rectè videtur colligi in vltima difficultate poſt Concil. Trid. nullam eſſe profeſſionem tacitam, quæ obliget tantùm Religioni in genere, quia nulla fit validè intra annum probationis; dictum eſt autem profeſſionem tacitam, quæ fit per integrum annum non obligare tantùm ad religionem in genere, ſed in particulari; ergo ita dicendum eſt nunc. Atque hoc quidem eſt manifeſtè conſequens, quando profeſſio fit deferendo habitum communem profeſſis per integrum annum. Diximus autem ſuprà, etiam fieri poſſe nunc tacitam profeſſionem, aſſumendo proprium habitum profeſſorum, dummodo ſumatur poſt completum annum nouitiatus, & ideo de illa dubitari poteſt an ita obliget in particulari, quia illa non eſt profeſſio deferendo habitum per integrum annum, de qua loquuntur iura proximè citata. Dico nihilominus illam profeſſionem æquè obligare, quia ſatis eſt, quòd non eſt profeſſio intra annum nouitiatus facta, tum quia iura omnia, quæ ſtatuunt aliquam profeſſionem tacitam, ſolùm obligare ad religionem in genere, loquuntur de

Dubitatio ſpecialis.

A profeſſione facta ante completum annum probationis, & ideo non comprehendunt vllam profeſſionem, quæ poſt completam probationem fit: maxime cùm vna ex præcipuis cauſis illius iuris ſit ille defectus probationis integræ, vt declarauimus. Ergo non comprehenditur hæc profeſſio ſub illo iure; ergo eo ipſo obligat, quantum natura ſua poteſt, iuxta ſuperiùs declarata.

Secunda principalis differentia inter profeſſionem expreſſam, & tacitam eſt, quod expreſsè profeſſus poteſt eligi in prælatum, ſeu Abbatem; tacite autem profeſſus eligi non poteſt. ita decernitur in capit. *nullus*, de electione in 6. vbi non ſolùm hæc conditio requiritur vt aliquis B poſſit in prælatum ſuæ Religionis, ſed etiam cuiuſcunque alterius eligi, & electio aliter facta declaratur irrita ipſo facto. Ita enim gloſſa ibi intelligit verba illa, *Eo ipſo irritum habeatur*; & meritò: nam hanc vim habet ea particula, *eo ipſo*; & tollit ambiguitatem, quæ eſſe poſſet in verbo *habeatur*. Idem ius de Monialibus ſtatuitur in cap. *indemnitatibus*. eod. tit. & lib. vbi ratio huius iuris redditur ad vitanda ſcilicet damna, & diſpendia, quæ ex electionibus dubiis, & cum diſcordia factis oriri ſolent. Fuit etiam hoc expediens propter decentiam, & authoritatem illius muneris. Vnde quia ex parte eligentium ceſſat hæc ratio, ideo in illis talis conditio non poſtulatur, ſed ille etiam, qui ſolùm tacitè profeſſus eſt eligere valet, vt in dicto capite *indemnitatibus*, declaratur, & quamuis ibi ſit tantùm ſermo de Monialibus, à fortiori procedit in viris religioſis; imò eo ipſo, quòd nullo alio iure excluditur tacitè profeſſus ab electione actiua, admitti debet, iuxta generalem regulam ſuperiùs poſitam: neque ſpecialis difficultas circa hoc occurrit.

15. Secunda exceptio, & differentia inter profeſſionem tacitam & expreſſam.

Non poteſt paſſiuè eligi in prælatum ſuæ, vel alterius religionis.

INDEX CAPITVM LIBRI SEPTIMI.

De Profeſſione inualida.

Cap. I. *QVIBVS modis poſſit profeſſio eſſe inualida, & quomodo ſit confirmanda.*

II. *Vtrùm profeſſio inualida habeat aliquos effectus.*

III. *An, & quomodo liceat religioſum ſtatum relinquere poſt factam profeſſionem nullam.*

IV. *De quinquennio à Concilio Trident. præſcripto.*

LIBER

LIBER SEPTIMVS.

DE PROFESSIONE INVALIDA.

QVAMVIS profeſſio inualida, re vera profeſſio nõ ſit, nec religioſum faciat, nihilominus neceſſe eſt de illa in particulari dicere, tum vt ſciamus, quid remedij illi poſſit, & debeat adhiberi; tum etiam, vt videamus, an aliquos effectus inducat, aliquámve obligationem relinquat?

CAPVT I.

Quibus modis poſſit profeſſio eſſe inualida, & quomodo ſit confirmanda.

1\. QVòd ſæpe profeſſio poſſit eſſe inualida, per ſe notum eſt; tum ex proportione, ad alios contractus humanos, & ad alia vota; tum ex dictis de conditionibus neceſſariis ad valorem profeſſionis: nam vbi multa requiruntur ad valorem actus, ſæpe contingit inualidè fieri. Ex quo facilè intelligi etiam poteſt, quot modis poſſit profeſſio eſſe inualida, tot enim ſunt, quot ſunt conditiones requiſitæ ad valorem eius. Vnde aliquando poteſt eſſe inualida ex iure naturæ, aliquando ex iure Eccleſiaſtico, videlicet ſi neceſſitas talis conditionis ſit ex natura rei, vt eſt mutuus conſenſus ſufficienter manifeſtatus, vel ex iure poſitiuo, vt eſt tanta ætas, vel annus probationis, vel quòd ſit in religione approbata à Summo Pontifice. Aliter etiam poteſt generalis diuiſio tradi, quòd aliquando eſt inualida profeſſio, ex defectu merè interno, qualis eſt defectus conſenſus; aliquando verò ex defectu aliquo exteriori, vt eſt defectus ætatis, & ſimiles. Denique magis in ſpecie diuidi poteſt hæc profeſſio inualida per ſingulos defectus conditionum ſubſtantialium profeſſionis; nam ſicut ad valorem profeſſionis requiruntur omnes ſimul, ita ad nullitatem ſufficit vniuſcuiuſque defectus. Sunt autem illæ conditiones requiſitæ quamplures; nam ex parte religionis tres, vel quatuor requiruntur, approbatio religionis, poteſtas in recipiente, voluntas, ſeu conſenſus interior, & ſufficiens acceptatio exterior. Ex parte verò Religioſi plures ſunt neceſſariæ, ætas, annus probationis, libertas per quam excludimus omne vinculum, quod ſecundùm ius impediat valorem profeſſionis, vt eſt vinculum matrimonij conſũmati, Epiſcopatus, profeſſio ſtrictioris religionis, ſecluſa diſpenſatione, vel legitima facultate: item libertas, per quam excluditur metus cadens in conſtantem virum, & ignorantia ſufficiens, vel dolus: deinde internus conſenſus, ſeu intentio profitendi: ac denique ſufficiens manifeſtatio exterior, vel expreſſa, vel implicita; & quia illa prior fieri poteſt ſine habitu, ideo in expreſſa profeſſione nõ eſt neceſſarius, quod ſecus eſt in tacita, quia in illa ſignificatio fit per ipſum habitum; non tamen eſt in ea hæc conditio ſpecialis, niſi materia-

Aſſignantur modi, quibus profeſſio inualida fieri poteſt.

A liter, vt ſic dicam, ſed includitur in ſufficienti manifeſtatione interioris conſenſus. Alia verò conditio, quæ de tacita etiam profeſſione ſpecialiter tradi ſolet, ſcilicet, quòd habitus deferatur in monaſterio, ſub nouitiatu nũc includitur, & ideo, vt ſupra dixi, illam addere neceſſe non eſt. Quot ergo ſunt conditiones hæ, tot modis poteſt eſſe nulla profeſſio ex defectu ſingularum, vt facilè poſſunt enumerari. Nec circa hác diſtinctionem, ſeu varietatem inualidæ profeſſionis occurrit noua, aut ſpecialis difficultas, ſed in vnaquaque ſpecie, vt ſic dicam, priùs ſtabiliendũm eſt ex ſuprà tractatis, talem conditionem eſſe de ſubſtantia, & valore profeſſionis; deinde verò ſolùm ad factum pertinere bene examinare, an illa deficiat, B necne, nam ſi deficit, per euidentem illationem ſequitur talem profeſſionem eſſe nullam.

Ex his igitur primò ſequitur, aliquando profeſſionem ita eſſe nullam, vt rata, & valida nunquam fieri poſſit, vel ſimpliciter, vel ſecundùm ordinariam, aut intrinſecam poteſtatem; aliquando verò ita eſſe nullam, vt iterum poſſit validè fieri. Primum patet in profeſſione facta in communitate, vel modo viuendi non approbato à ſede Apoſtolica pro ſtatu religionis, iuxta cap. vltim. de relig. dom. & primũ in 6. talis enim profeſſio, etiamſi millies repetatur, erit nulla, quia habet defectum moraliter ineuitabilem; niſi fingamus, religionem illam denuò approbari à Summo Pontifice, quod extra C conſiderationem moralem eſt; & tunc tanta eſſet mutatio moralis in rebus, quod non ratificatio, ſed noua omnino profeſſio dicenda eſt; maior verò impotentia eſſet, ex parte religioſi, ſi fingamus profeſſionem factam eſſe à perpetuo amente, ſeu habente perpetuum defectum vſus rationis, illa enim ratificari nullo modo poſſet. Minor verò eſt impotentia, & quaſi media, quæ pendet ex voluntate aliena, vt eſt in coniugato poſt matrimonium conſummatum; vel ex diſpenſatione ſuperioris, vt eſt in Epiſcopo, & de his & ſimilibus quatenus durant in ſtatu impotentiæ, eadem ratio eſt, quæ de præcedenti; quatenus verò datur alicui facultas, in poſteriori membro annumerari poſſunt. De toto ergo illo priori membro, nihil hîc dicen-D dum ſupereſt, niſi profeſſionem illam, quantum ſpectat ad vinculum profeſſionis, nec eſſe vllius momenti, nec remedium aliquod habere. Dico autem, *quantum ſpectat ad vinculum profeſſionis*, propter vota quæ fieri poſſunt in aliqua religione non approbata; nam illa licèt non inducat vinculum profeſsionis, haberet valorem ſuum per ſe loquendo, id eſt, ſeclusis intrinſecis impedimentis, & maximè ignorantia, qua aliquis exiſtimet illam eſſe religionem approbatam; nam tunc non ſolùm illa non eſſet profeſsio, verùm etiam nec talia vota eſſent valida, aut obligarent ex defectu intentionis, & voluntarij, vt à fortiori patebit ex dicendis ſequenti capite. Per ſe autem loquendo talia

2. Aſſertio duas partes includens.

Oſtenditur prima pars. Primò.

Secundò.

Tertiò.

Quid dicendũ de obligatione votorum quãdo profeſſio eſt inualida.

talia vota valida eſſe poſſunt; imò cùm ibi non A fiat profeſſio, ad valorem talium votorum, non erunt neceſſaria omnia, quæ ſunt de neceſſitate profeſſionis; ſed tantùm ea, quæ ex natura rei, vel ex iure communi ad valorem cuiuſcunque voti ſimplicis neceſſaria ſunt. Ad quod confirmãdum conferre poſſunt, quæ de his votis tractat Caiet. 2.2.q.188.art.1.

3. Oſtenditur ſecũda pars de profeſſione ratificabili. Aſſertio prima.

Dicendum ergo ſupereſt de profeſſione inualida, quæ capax eſt remedij, quomodo illi adhibẽdum ſit. In quo primùm ſtatuenda eſt certa, & generalis regula, hanc profeſſionem ſemel inualidã, ſolo tractu temporis nunquam cõfirmari, etiamſi ablatus videatur defectus, ratione cuius illa profeſſio fuit inualida, vt, v.g. ſi nunc defectus fuit in B ætate ſexdecim annorum, licèt illa ætas poſtea impleatur, perſeuerante homine in eodem ſtatu, non ideo fit ſtatim rata profeſſio. In hoc conueniunt omnes, & ſumitur ex regula 18. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non ſubſiſtit.*

Probatur.

Ratio etiam eſt clara, quia profeſſio ſubſtãntialiter perficitur per conſenſum; aliæ verò conditiones ſunt requiſitæ, vt conſenſus habeat efficaciam; quando igitur profeſſio fuit nulla, defuit conſenſus vel ſimpliciter, vel qui habere potuerit efficaciam perficiendi vinculum, & inducendi obligationem, ſed per ſolam temporis ſucceſſionem non accipit efficaciam conſenſus, qui præceſſit, tum quia ille iam non eſt, tum etiam, quia ſemper retinet illum defectum; ergo ſola temporis ſucceſſio non facit ratam profeſſionem illam. C

Confirmatur.

Quod etiam à ſimili confirmari poteſt de matrimonio, quod ſemel nullum fuit, nunquam enim incipit eſſe validum propter ſolum fluxum temporis. Neceſſe eſt igitur in primis vt ablato defectu, iteretur conſenſus, qui iam ſit efficax ad inducendam obligationem.

Quid ſit, & ſignificet ratificatio profeſſionis.

Vnde intelligitur obiter profeſſionem nullã non dici ratificari, quia prior profeſſio valida eſſe incipiat, id enim fieri non poteſt, quia illa prior non proceſſit, nec iam procedere poteſt ex conſenſu efficaci ad inducendam obligationem, quod neceſſarium eſt, vt profeſſio ſit valida: dicitur ergo ratificari, quia loco illius alia noua rata, & valida efficitur, vt magis ex di- D cendis patebit, vbi etiam explicabimus, an talis profeſſio aliquo modo retrotrahatur.

4. Aſſertio ſecunda

Atque ex hac prima regula colligitur ſecunda, ſcilicet, vt profeſſio ſemel inualida iterum valida fiat, neceſſarium eſſe, vt de priori defectu, & nullitate poſtea conſtet ei qui talem profeſſionem ratam habiturus eſt.

Probatur.

Ratio eſt, quia ſine hac ſcientia non poteſt eſſe nouus conſenſus, & voluntas ſufficiens ad profeſſionem ratam habendam; quia ignorantia cauſat inuoluntarium, vel ſaltem non voluntarium; & ideo quandiu quis ignorat priorem profeſſionem fuiſſe nullam, nunquam habet voluntatem iterum profitendi, quæ neceſſaria eſt ad ratam ha- E bendam priorem profeſſionem. Nec ſatis eſt, quòd durante illa ignorantia ſæpius habeat voluntatem permanendi in religione, quia illa nunquam eſt voluntas vouendi, ſeu profitendi, ſed ſolùm voluntas implendi obligationem, quæ eſſe exiſtimatur, quæ non ſatis eſt ad ratificandum votum vt optimè notauit Caietan. 2. 2. q. 189. art.5. & ex illo ſæpius Nauarrus comment. 4. de Regul. num.75. & in Summa cap.12. num. 71. & in conſilio 23. 24. de Regular. ac ſæpe in aliis.

Proponuntur, ac diſſoluuntur aliqua dubia circa profeſſionem inualidam ratificandam, ſeu confirmandam.

His autem poſitis, quæ certa videntur, nonnulla dubia oriũtur. Primum eſt, an ſufficiat interiùs 5. tantùm conſenſum ratificari, vel neceſſe ſit illum etiam exteriùs manifeſtare. Et ratio dubij eſt, quia ſi conſenſus tantùm defuit, videtur ſufficere ſi ille adhibeatur, quia per hoc ſuppletur, quod deerat. Sic enim in matrimonio contracto cum ſolemnitate Concilij Tridentini, ſi contingat aliunde eſſe inualidum, non oportet illam ſolemnitatem repetere, ſed ſufficit iterare conſenſum poſt ablatum impedimentum, quod fortaſſe interfuit, & hanc partem indicare videtur Caietanus dict. art.5.q.189. dum ait votum ſolemne factum ante pubertatem, ſi non irritetur à parentibus ſtatim, non poſſe irritari poſt expletam pubertatem; quia præſumitur interiùs ratificari; & eodem modo loquitur Nauar. de profeſſione quæ fuit nulla ex metu, ſi ablato metu interiùs ratificata eſt, vt patet Cõm.4. de Reg. num.71. Imò & iura videntur interdum ita loqui, vt patet in cap. 1. de Reg. in 6. & ſumi poteſt ex Concilio Trident. ſeſſ. 25. cap. 19. de Regularibus.

Dubium primum an ſufficiat interior ſolu conſenſus. Affirmare videntur Caiet. & Nauar.

In contrarium autem eſt, quia conſenſus interior non ſufficit ad profeſſionem, niſi exteriùs exprimatur; hic autem conſenſus, qui de nouo habetur, non fuit expreſſus per exteriorem actum, qui præceſſit, vt per ſe notum videtur; ergo oportet, vt nunc denuo per nouum ſignum manifeſtetur.

Negatiua pars probatur. Primò.

Item quia conſenſus, qui poſtea datur, non facit, vt profeſſio, quæ præceſſit, illa met incipiat eſſe valida; illud enim repugnat; ergo oportet, vt de nouo fiat noua profeſſio; ſed profeſſio non fit niſi per exteriorem actum, vt ſæpe dictum eſt; ergo neceſſaria eſt noua expreſſio interni conſenſus.

Secundò.

Tandem quando matrimonium fuit nullum, non ſatis eſt poſtea iterari internum conſenſum, ſed oportet aliquo modo illum exprimi, & acceptari à coniugibus inter ſe; ergo ſimiliter.

Tertiò.

Reſpondetur, ſine dubio neceſſariam eſſe no- 6. uam aliquam ſignificationẽ talis conſenſus, quod probãt ſufficienter argumenta poſteriori loco facta. Sed oportet aduertere, hoc ſignũ externũ eſſe poſſe, vel expreſſum, vel tacitum, & vtrunque ſufficere ad ratificãdã profeſſionẽ, ſed diuerſo modo; nã ſignũ expreſsũ ſufficiet ad profeſſionem tacitã, ſi alia neceſſaria concurrant, de quibus ſtatim. Quòd autem alterutrum ſit neceſſarium patet, quia ad minimum oportet voluntarie perſeuerare, in obedientia talis religionis, ſub eodem habitu; hoc autem ipſo ſufficienter ſignificatur exteriùs, quòd in animo habetur, ſignificatur, (inquam) ſaltem implicito, & tacito ſigno.

Reſolutio vera.

Vnde ſi aliquis poſt factam profeſſionem nullam, relinqueret habitum etiam præter ordinem iuris, & cum apoſtaſia, ſaltem in foro exteriori, quantumcunque poſtea eum facti pœniteret, & haberet voluntatem ratificãdi profeſſionem priorem, extra religionem exiſtens nunquam fiet verè profeſſus, donec ad religionem reuerſus, ſaltem deferendo habitum tempore ſufficiẽte, illum conſenſum exteriùs profiteatur, quia aliàs nulla profeſſio valida in tali homine intelligi poteſt, quia quę præceſſit, vt dixi, nunquam fit valida, & extra religionem, ac ſine habitu illius noua fieri non potuit, cùm ſupponamus, non fuiſſe expreſsè repetitã, & implicitum ſignum nullum ſit in eo ſtatu.

Notandum.

Quòd

Quòd autem quodcunque ſignum ſufficiat, ſiue expreſſum, ſiue tacitum, manifeſtè ſupponitur in dicto capite 19. Concilij Tridentini, & in hoc ſenſu loquuntur Caiet. Nauar. & omnes. Hinc tamen clarè ſequitur, quando profeſſio ſolùm iteratur per conſenſum internum permanendo in externo habitu, & obedientia, illam profeſſionem non eſſe expreſſam, ſed tacitam, quia illud ſignum externum non ſufficit ad aliam profeſſionem.

7. Obiectio. Sed obiici poteſt, quod habetur in dicto cap. 1. de Regular. in 6. in principio, vbi Pontifex loquitur de illo, qui profeſſionem emiſit ante annos pubertatis completos, & ait poſſe liberè exire, *niſi profeſſionem a ſe priùs factam, ratam expreſsè habeat.* Vbi gloſſa aduertit ad ratificandam illam profeſſionem non ſufficere profeſſionem tacitam, ſed requiri expreſſam, & in eam ſententiam citat Hoſtienſem in capite *ſignificatum*, de regularibus, vbi num. 2. id ſentit. Reſpondeo primò, illum eſſe caſum ſpecialem, ex quo potiùs ſumi poteſt argumentum ad generalem regulam in contrarium conſtituendam, nimirum profeſſionem expreſſam, quæ priùs nulla fuit, ratificari per tacitam ſubſequentem, niſi vbi ius in aliquo caſu requirit expreſſam ratificationem. Ita ergo in dicto textu, quia profeſſio ſupponebatur facta ante annos pubertatis, poſtulatur expreſſa profeſſio, vt ſtatim poſt 14. annum expletũ ratificari poſſit. Dico autem *ſtatim*, &c. quia ſi non ratificetur niſi per diſcurſum vnius anni deferendo communem habitum profeſſorum, tunc poterit etiam per profeſſionem tacitam ratificari, vt ex eodem textu conſtat, tunc autem neceſſarium erit, vt totus ille annus poſt pubertatem completã tranſigatur, vt in ſuperioribus explicatũ eſt; igitur profeſſio nulla per tacitã ratificari poteſt. In modo autẽ faciendi tacitã profeſſionẽ ſeruanda ſunt, quæ iura ſtatuunt de tali profeſſione abſolutè ſpectata, & abſque ſuppoſitione alterius, quæ nulla fuerit. Ex vi autem huius ſuppoſitionis ſolùm hactenus additum eſt, neceſſariam eſſe ſcientiam nullitatis prioris profeſſionis, vt ſecunda profeſſio fieri poſſit, ex voluntate profitendi quod neceſſarium eſt ad valorem eius.

Reſpondetur.

8. Occurrit autem ſtatim ſecundum dubium, an ad iterandam hanc profeſſionem neceſſarius ſit nouus annus probationis, & conſequenter, an talis profeſſio poſſit ſtatim in vno momento iterum fieri per nouum conſenſum perſonæ iam exiſtentis in ſufficienti ætate, vel requiratur aliqua mora tẽporis. In qua re omiſſo antiquo iure, nunc diſtinguendum eſt, quia vel ante profeſſionem inualidam expreſsè emiſſam anteceſſit integer annus probationis, vel non. In priori caſu cõſtat non eſſe neceſſarium nouum annum probationis, quia iam ſupponitur ſufficiẽter factus, ſine morali interruptione, & ideo in eo caſu poteſt ſtatim profeſſio fieri, vel expreſsè, vel tacitè modo infrà exponendo. In poſteriori autem caſu dicendum eſt non poſſe talem profeſſionem ratificari, per aliam ſiue tacitam, ſiue expreſſam, niſi priùs iterum annus probationis integrè fiat. Hoc declaratum ſæpe eſt à congregatione Cardinalium circa dictum cap. 15. Concil. Trid. ſeſſ. 25. ex quo hoc apertè colligitur: nam ibi ad valorẽ profeſſionis ſimpliciter requiritur annus probationis; quod procedit, tam de tacita, quàm de expreſſa profeſſione, & ſi non præceſſit ille annus, neceſſe eſt vt iterum fiat; nam profeſſio inualida, quæ interpoſita fuit, nihil refert quominus profeſſionis annus ita præcedere debeat, ante profeſſionem validam, ac ſi alia inualida non interceſſerit. Atque ita docuit in terminis Nauar. in multis conſiliis de Regular. q. 26. 31. 32. 34. 43. 62. iuxta editionem Lugdunenſem anni 94. præſertim verò in 26. quod incipit, *Orta ſunt*, n. 17. & alij Moderni idem ſentiunt.

Dubium ſecundum an requiratur nouus annus probationis.

Aſſertio prima.

Aſſertio ſecunda.

9. Tertiò verò hinc oritur grauis difficultas, quomodo hic annus probationis repetendus ſit. Quidam enim putant neceſſarium eſſe Nouitiorum habitum, vbi diſtinctus eſt, denno ſuſcipere, & modum viuendi Nouitiorum per integrum annum obſeruare, iuxta religionis morem; quod aliqui credunt ſenſiſſe Nauar. citatis locis. Et pro eadem ſententia afferri poteſt Iacobus de Graphis lib. 3. ſuarum Deciſionum cap. 5. num. 15. vbi de illo, qui ex defectu integri anni nouitiatus profeſſionem nullam emiſit, ait, eſſe ad priſtinum ſtatum quoad omnia conſtituendum, ac ſi nunquam talem profeſſionem emiſiſſet. Idem videtur ſentire Emmanuel Rodericus 2. p. ſummæ cap. 8. concluſ. 3. & 5. Citari etiam poſſunt plures declarationes Cardinalium, in quibus declarant neceſſarium eſſe per annum continuum in probatione intra clauſtra verſari; neque aliter poſſe profeſſionem ſic nullam ratificari, vel expreſsè, vel tacitè. Denique Concilium etiam Trident. in verbis illis, *Nec minori tempore, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit:* nam eſſe in probatione, idem eſt, quod eſſe in Nouitiatu ſub habitu, & exercitiis Nouitij; ergo donec hoc fiat non poteſt profeſſio valorem accipere. Et confirmatur ex ratione, & fine Concilij; nam ideo requirit annum probationis, vt & religio experiatur naturam Nouitij, & ipſe regulæ aſperitatem. argum. cap. *ad Apoſtolicam*, de regularib. hoc autem non fit niſi per formalem probationem, quæ conſiſtit in exercitiis nouitiorum; ergo hoc modo neceſſariò præmittenda eſt probatio iuxta mentem Concilij, aliàs ſine cauſa exigeretur mora vnius anni, ad talem profeſſionem iterandam.

Dubium tertium circa probationis annum, quomodo iterari debeat.

Opinio aliquorum.

10. Nihilominus dicendum cenſeo ſufficere ad talem profeſſionem iterandam, vel expreſsè, vel tacitè, perſeuerare in tali religione ſub habitu, & obedientia eius per annum integrum computandum ab eo tempore, in quo religioſus cognouit nullitatem prioris profeſſionis, & decreuit nihilominus eo animo in religione perſeuerare. Vnde ſiue in ea religione habitus profeſſorum communis ſit nouitiis, ſiue ſit omnino diſtinctus, & talis perſona iam geſtet illum, quia in priori profeſſione nulla illũ accepit, non neceſſe eſt illum mutare, ſed ſub illo poterit ſuppleri defectus probationis, ſi cætera quæ dicta ſunt concurrãt. Idem cenſeo de aliis actibus, vel exercitiis nouitiorum, nam etiamſi illos nõ exerceãt, ſed actus profeſſorũ, poterit idẽ defectus ſuppleri. Quãuis enim ex alio capite teneatur per ſe loquendo talis perſona pro illo anno abſtinere ab illis actibus profeſſorum, qui vel validè, vel licitè non poſſũt ſine vera profeſſione exerceri, nihilominus ad ſupplendum defectũ anni probationis illud nõ eſt neceſſariũ, ſed ſolũ id, quod dictũ eſt. Fundamentũ huius ſententiæ eſt, quia neque habitus, neque exercitia nouitiorũ ſunt de ſubſtãtia nouitiatus, quod ſuprà ſuo loco latè probaui, tam ſecundùm ius antiquum, quàm poſt Concilium Tridẽtinũ; ergo ſine his poteſt ſuppleri defectus anni probationis, & conſequenter ratificari profeſſio, quæ ex defectu eius nulla fuit. Probatur conſequentia, quia moralis actus validè fieri, vel

Reſolutio vera.

Notandum.

Fundamentum poſitæ reſolutionis

vel iterari poteſt ſine his,quæ ſunt extra ſubſtantiam eius. Deinde lib.5. de ingreſſu ac nouitiatu, directè oſtenſum eſt,de ſubſtantia probationis tantùm eſſe exiſtentiam in religione ſub obedientia eius, animò probandi illam; ſed hoc totum fieri poteſt ſi ſeruentur ea,quæ diximus,nec reſumatur habitus nouitiorum, aut eorum proprij actus exerceantur; ergo ſi illa fiant per annum integrum, ſatis erunt, vt profeſſio validè iterari poſſit.

11. *Confirmatur ex Tridentin.* Et confirmatur hoc ex Concilio Tridentino ſeſſ.25.de Regularibus cap. 19. vbi ait neminem poſt quinquennium admittendum eſſe ad allegandam nullitatem ſuæ profeſſionis; ſupponit ergo poſſe talem profeſſionem etiamſi nulla fuerit ratificari,vel expreſsè,vel tacitè,perſeuerando ſub eodem habitu,& forma viuendi profeſſorum in eadem religione; ergo ad validam profeſſionem non requiritur annus probationis ſub habitu, & exercitiis nouitiorum tanquam omnino neceſſarius. *Inſtantia.* Reſpondent aliqui, Concilium ibi tantùm loqui de profeſſionibus inualidis,& aliis cauſis; non verò ex defectu anni nouitiatus, quia expreſsè numerat profeſſionem ex metu, & ex defectu ætatis, & addit, *aut quid ſimile*, ſub quo verbo volunt comprehendi, non omnem cauſam nullitatis, ſed ſolùm illas, quæ non excludunt annum nouitiatus, & ſunt illæ, quæ in ſpecie nominatæ ſunt. *Diluitur.* Sed hoc nec iure, aut ratione fundatum eſt, nam ſimilitudo illa ſufficienter ſeruatur in quocunque defectu, annullante profeſſionem; maximè cum Concilium ſtatim addat, *velitque habitum dimitti quacunque de cauſa.* Atque ita generatim, & ſine limitatione intelligunt decretum illud Nauarrus, & poſteriores Doctores, & vſu etiam receptum eſt. *Replica.* Dicet fortè aliquis,quamuis conſtet poſt quinquennium aliquem non feciſſe integrùm annum nouitiatus neceſſarium ad profeſſionem, ſiue tacitam, ſiue expreſſam, nihilominus nôn eſſe audiendum, iuxta præceptum Concilij, non quia præſumatur verè religioſus; ſed quia præſumitur potuiſſe antea, aut profeſſionem iterare præmiſſo nouitiatu, aut ius ſuum poſtulare. *Diſſoluitur.* Sed hoc certè veriſimile non eſt;nam ſi verè conſtet Eccleſię vſque ad hunc diem hunc non eſſe profeſſum verè, etiam tacitè,non poteſt illum cogere ad profitendum propter aliquam culpam præcedentem,maximè quia in noſtro caſu,ſcilicet, quando defectus fuit in anno probationis,culpa,& negligentia non minus religioni, quàm Religioſo imputanda ſit.

12. Nec Congregatio Cardinalium in ſuis declarationibus, nec Doctóres ſuprà citati aliud intendunt, ſed ſolùm generatim dicunt probationis annum eſſe neceſſarium.Quid autem ad probationis annum neceſſarium ſit,ipſi non tractant. *Quid in hoc puncto ſentiat Nau.* Et inter eos Nauarrus, qui ſæpius hanc materiam inculcat in ſuis conſiliis, frequenter ait, etiam poſt Concilium Trident.profeſſionem expreſſam, quæ priùs fuit nulla,poſſe per tacitam ratificari:ad quam tacitam profeſſionem faciendam nunquam plus requirit, quàm ſcientiam prioris nullitatis,& voluntatem ratificandi illam perſeuerando ſub eodem habitu, & obedientia,tempore neceſſario iuxta exigentiam defectus, ſeu nullitatis, ita, vt ſi hæc orta fuerit ex defectu anni probationis, ſaltem perſeuerantia ſit per annum integrum poſt prædictam ſcientiam, & cum dicta voluntate; & ideo in huiuſmodi caſu ex parte ſigni externi ſolùm tria requirit ad tacitam profeſſionem, ſcilicet *habitum profeſſorum in monaſterio, per annum continuum*, vt videre licet conſil. 17. 32. 34. 41. 44. num. 3. 89. num. 5. & in hoc vltimo loco diſtinctè numerat cauſas, ob quas potuit profeſſio eſſe inualida, *vel quia ante ætatem, vel quia ante finem anni nouitiatus, vel quia metu emiſit*,&c. & cùm dixiſſet, quandiu durat ignorantia nullitatis non ratificari profeſſionem, ſubdit, *Sed tunc tacitè cenſetur profiteri, & reuera profitetur, quando ſciens profeſſionem factam eſſe inualidam ob aliquam præteritarum cauſarum, & ad ratificandam, & approbandam eam, perſiſtit in religione integrum annum à tempore, quo ſciuit eſſe nullam*; vbi non plus requirit ad ratificandam profeſſionem nullam ex defectu nouitiatus, quàm ex aliis cauſis;certum eſt autem, quando prouenit ex aliis cauſis, non eſſe neceſſarium redire ad habitum proprium, & exercitia nouitiorum: ergo idem ſentit de aliis.& conſil.28.ad quæſtionem 8. generalem regulam ſtatuit, dicens, *poſt Concilium Tridentinum perinde ſunt habendi tacitè profeſſi illi qui per annum totum nullatenus interruptum geſtarunt habitum indiſtinctum ab habitu profeſſorum, ac ante illud.* Cùm autem in his locis Nauarrus loquitur de habitu diſtincto ab habitu profeſſorum, non eſt putandum, ipſum in hoc vim conſtituere, quòd habitus ille communis ſit nouitiis, ac ſi habitus profeſſorum proprius, & diſtinctus non ſufficiat; hoc enim veriſimile non eſt,alias in profeſſione, in qua habitus ſunt diſtincti, nunquam poſſet fieri profeſſio tacita per geſtationem habitus proprij profeſſorum,quod planè falſum eſt; ſolùm ergo requirit,vt ad minimum ſit diſtinctus,id eſt,non ita proprius nouitiorum, vt ab habitu profeſſorum diſtinguatur; nam geſtando illum habitum nunquam ſit tacita profeſſio. Et hanc doctrinam Nauarri ſequuti ſunt alij moderni ſuprà citati,& verba declarationum Cardinalium ſi rectè expendantur, multum illis fauent. *Declaratio Cardin. fauet.* Nam in quadam earum dicitur, *Profeſſio tacita, ſeruato tempore huius decreti non excluditur*; in alia, *profeſſio tacita per hoc decretum non fuit abrogata, ſed remanet in diſpoſitione iuris communis ſicut antea, ſcilicet ſeruato tempore hic præfixo*, vt iterum, atque iterum ibi dicitur. Loquuntur autem de tempore præfixo tam ætatis, quàm profeſſionis; ad quam nullam aliam circunſtantiam requirunt præter eas, quæ iure communi neceſſariæ ſunt, & meritò, quia Concilium ſolùm de nouo ſpecialiter perſcripſit neceſſitatem temporis, & ideo ſolùm dixit, *Profeſſio antea facta ſit nulla*, quia ſolam hanc conditionem temporis ſpecialiter requirebat; at verò ſi aliquid amplius addere voluiſſet, id clarè explicare debuiſſet in re tam graui.

Quoniam verò diximus, vt hic annus probationis iterum fiat,neceſſarium eſſe, vt religioſus priùs intelligat priorem profeſſionem eſſe nullã. 13. *Dubium quartum an requiratur ſcientia nullitatis, etiã ex parte religionis.* Oritur hinc quarta dubitatio,an hæc ſcientia neceſſaria etiam ſit ex parte religionis, vel in Religioſo ſufficiat,ita vt, ſi ſolus ipſe ſciat prioré defectum, & voluntariè perſeueret toto tempore neceſſario ad tacitè profitẽdum,id ſatis ſit vt dicatur per annum extitiſſe in probatione,& conſequenter in fine anni ſit tacitè profeſſus. *Ratio dubitandi pro parte affirmatiua. Primò.* Ratio autem dubitandi eſt, quia ſi ad probationem requiritur ſcientia nullitatis prioris profeſſionis, ideo eſt, quia ad probationem requiritur libertas retinendi, vel relinquendi talem ſtatum;

ſed

ſed non minus eſt ex parte Religionis neceſſaria A eadem libertas retinendi, vel relinquendi talem perſonam; ergo eadem ſcientia neceſſaria eſt ex parte religionis. Minor patet ex cap. *cùm ad monaſterium*, de regularibus cum ſimilibus, quia hæc probatio reciproca eſt, & mutua eſſe debet, quia tam religio, quàm perſona probat, & probatur; vnde cùm Concilium Trident. dixit neceſſarium eſſe annum probationis, de tota probatione (vt ſic dicam) ſeu tam ex parte religionis, quàm religioſi, & actiuè, & paſſiuè intelligendum eſt; ergo tanta libertas & ſcientia requiritur, ex parte religionis, ſicut ex parte religioſi. Secundò poteſt hoc ſuaderi, quia vt profeſſio iterum B validè fiat, neceſſarius eſt nouus conſenſus, nouáque acceptatio religionis, quia prior fuit inualida, & inefficax, & ſine acceptatione efficaci non poteſt fieri valida profeſſio; ſed non poteſt religio denuo acceptare, niſi priùs intelligat priorem profeſſionem fuiſſe inualidam; ergo neceſſaria eſt ex parte illius hæc ſcientia, vt profeſſio ratificetur. Patet minor; nam ideo diximus ex parte religioſi eſſe neceſſariam hanc ſcientiam, vt poſſit denuo conſentire in profeſſione: ergo eadem ratione neceſſaria eſt in ipſa religione, vt poſſit denuo conſentire, quia quandiu putat illum eſſe verè profeſſum, non acceptat illum, ſed tolerat, vel retinet quem exiſtimat iam eſſe acceptatum.

Secundò.

14. Ratio dubitandi pro parte negatiua. Primò.

In contrarium autem obſtat, quia interdum C defectus ex parte religioſi eſt valde occultus, eſt autem difficillimum obligare illum ad manifeſtandum religioni ſuum defectum, ita vt alia via non poſſit profeſſionem ratificare; non eſt autem veroſimile, Tridentinum Concilium, aut alia iura Canonica voluiſſe obligare ad rem adeò difficilem: ergo. Antecedens quoad vtrãque partẽ probatur, tum quia difficillimum eſt ſuũ defectũ occultum prodere, præſertim cùm in eo potuerit culpa grauis interuenire; tum etiam, quia ille manifeſtando religioni ſuum defectum ſe exponit periculo, vel vt eiciatur, vel certè, vt cogatur denuo eſſe in probatione per annum integrum, cum D omni rigore, & exercitio nouitiorum, quod etiam ſatis durum eſt, multi enim exponentur periculo relinquendi religionem, ne tot difficultates ſuperare cogantur. Secundò poteſt hoc confirmari ex Conc. Trid. dicto cap. 19. vbi poſt quinquennium neminem vult audiri circa nullitatem ſuæ profeſſionis, ſupponẽs ſine dubio infra illud tempus præſumi debere ratificatam; ergo conſequenter ſupponit ex parte religionis non eſſe neceſſariam aliquam ſpecialem conditionem, vel ſcientiam, vt profeſſio illa ratificetur. Dices idẽ argumentum fieri poſſe ex parte religioſi. Reſpondeo non eſſe ſimile: nam ex parte religioſi, cùm res ſit priuata, & occulta, de qua non poteſt Eccleſiæ ſatis con- E ſtare, vtitur Eccleſia præſumptione, conceſſo ſufficienti tempore ad illam probabiliter concipiẽdam; at verò ex parte religionis ſcientia, vel ignorantia ſatis communis eſt, & publica, vt de illa ſufficienter conſtare poſſit; ergo ex ea parte non oportebit vti præſumptione, ſed certa ſcientia; ergo cùm Concilium nullam exceptionem addat ex parte religionis, nec rationem habeat, án illa ſciuerit, vel ignorauerit defectum, ſignum eſt id non fuiſſe ob aliquam præſumptionem, ſed quia non cenſuit id referre ad ratificandam profeſſionem.

Secundò.

Inſtantia diluitur.

15. In hac difficultate duæ tanguntur. Prima eſt generalis ad omnem profeſſionem nullã ex quocunque capite. Secunda eſt ſpecialis de defectu probationis. Prior igitur eſt, an ad iterandam profeſſionem nullam, neceſſarium ſit, vt religio ſciat nullitatem, vt poſſit conſentire. In qua re inuenio Nauarrum conſil. 27. de Regular. n. 2. dicentem, non eſſe neceſſarium nouum conſenſum ex parte religionis; vnde optimè ſequitur minus neceſſariam eſſe ſcientiam defectus; loquitur autem de nullitate ex defectu ætatis, de qua nulla eſt ſpecialis ratio, & ita videtur idem ſentire de omnibus. Contraria autem ſententia ſumitur à ſimili, ex eodem Nauar. in Summa cap. 22. n. 47. vbi in ſimili caſu de matrimonio ait, neceſſarium eſſe, vt quando interuenit tale impedimentum irritans, & vnus coniugum illud agnouit, illud manifeſtet alteri, ſaltem in genere, vt fiat ei iuſta libertas ad renuendum, ſi voluerit. In quam ſententiam citat Innocentium, Scotum, & Caietan. éſtque frequentiùs recepta, vt intelligi poteſt ex Soto, & aliis Theologis d. 35. & Couarr. 2. p. 4. c. 4. n. 5. ergo ob eandem rationem idem dicendum eſt in præſenti, quia ſicut matrimonium perficitur mutuo conſenſu, ita etiam profeſſio ſeruata proportione.

Notandum pro reſolutione difficultatis poſitæ.

Mihi verò diſtinctione vtendum occurrit; aut enim profeſſio fuit nulla ex defectu irritante ſolum conſenſum religioſi, vel ex defectu irritante vtriuſque partis conſenſum. In priori caſu cenſeo non eſſe neceſſarium nouum conſenſum religionis, ſed ſufficere priorem, moraliter permanentem, atque ita in hoc caſu procedere opinionem Nauarri. Nobiſcum etiam ſentit Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 37. num. 60. & 61. Sà verbo *Religio* num. 25. Leſſ. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 67. Ratio à priori eſt, quia in eo caſu conſenſus à religione præſtitus, quantum eſt ex parte illius validus fuit, & contractus ſolùm claudicauit ex alia parte, manet autem ille conſenſus quantum eſt ex ſe ſemper exhibitus, vt adueniente ex parte Religioſi conſenſu ſufficiente, contractus conſummetur; ergo vt ratificetur profeſſio, non eſt neceſſarius nouus conſenſus ex parte religionis, nec etiam (quod conſequens eſt) vt habeat notitiam prioris defectus. Exempla ſunt. Primum ſi ipſe religioſus, cùm nullum haberet impedimẽtum, ex ſola libertate, & malitia fictè profeſſus eſt ſine conſenſu interiori; tunc enim, vt ratificet profeſſionem, non eſt neceſſe, vt ſuum defectum manifeſtet religioni, neque, vt aliam diligentiam adhibeat præter ratificationem conſenſus. Hoc probat ratio facta, & quia de iure naturæ nihil amplius videtur neceſſarium ad ratificandum quemlibet contractum, ex eo capite nullum, adeò, vt etiam de matrimonio multi hoc affirment, vt videre licet in Richard. in 4. d. 29. art. 2. q. 1. & d. 40. art. 1. q. 6. Sylueſt. *Matrimonium* 4. q. 11. dicto 4. Petro Soto lect. 3. de Matrimonio, quamquam de illo ſit ſpecialis difficultas quatenus Sacramentum eſt.

16. Aſſertio prima.

Probatur ratione.

Confirmatur exemplis. Primum.

Secundum exemplum eſt, quando profeſſio eſt nulla ex metu cadente in conſtantem virum iniuſto ipſi religioſo; nam ſi poſtea ablato metu liberè ratificet conſenſum, nihil aliud neceſſarium eſt, etiamſi religio ignorauerit metum. ita ſentit Nauar. ſuprà, & affert à ſimili cap. *ad id*, de ſponſalibus. vbi ad ratificandum matrimonium contractum ex ſimili metu, indicatur ſufficere ſimilem ratificationem conſenſus poſt tranſactum metum. Verum eſt in illo textu non explicari, an alter coniux ſciuerit metum;

17. Secundum.

ſatis autem nobis eſt, quòd ius illud diſtinctè loquatur, talem ſcientiam, vel conſenſum nouum ex parte alterius non exigendo. Tertium exemplum eſt defectus ætatis ſexdecim annorum, in quo ſpecialiter loquitur Nauarrus. Solùm autem probat à ſimili ex præcedenti. Poſſumus autem generalem rationem reddere, per quam etiam intelligatur, quādo impedimentum annullet profeſſionem irritando conſenſum ſolùm ex parte religioſi. Quando enim talis irritatio reſpicit ſolum defectum libertatis, vel ſufficientis facultatis ad liberandum ex parte religioſi, tunc ſolùm irritat conſenſum eius, quia ex alia parte ceſſat fundamentum, & cauſa irritationis; quod manifeſtè patet in metu, & idem planè eſt in defectu ætatis. Confirmatur, ac declaratur, quia ſi defectus ſolùm fuit actualis, vt ſic dicam, quia ſcilicet non præbuit conſenſum licèt poſſet, tunc conſtat defectum ſolum fuiſſe ex parte perſonæ, quæ non conſenſit. Si autem inefficacia conſenſus eſt ex impotentia proueniente ab ſtatuto Eccleſiæ, vt in aliis caſibus poſitis, & ſi qui ſunt ſimiles; tunc totum illud ius poſitum eſt in fauorem ipſius religioſi, & ad ſubueniendum imbecillitati eius; ergo non debet illum impedire quominus recuperata, vel acquiſita poteſtate perfectè deliberandi, perficere poſſit contractum, vel profeſſionem, durante ex parte religionis conſenſu priùs præſtito.

Tertium. — Ponitur ratio cognoſcendi impedimentū irritans cōſenſum ex ſola parte religioſi.

18. Tria verò obiici poſſunt contra hanc partem. Primum eſt, quia ſequitur profeſſionem nullam ratificari, per ſolum conſenſum internum ſine ſigno externo, quod repugnat ſuperiùs dictis. Sequela patet, quia non eſt neceſſaria noua acceptatio, nec nouus conſenſus ex parte religionis; ergo nec eſt neceſſaria manifeſtatio, ſeu conſenſus externus, quia manifeſtatio ſolùm eſt neceſſaria propter acceptationem. Secundum eſt, quia vt perficiatur quilibet contractus, neceſſe eſt, vt conſenſus contrahentium, moraliter loquendo, ſimul concurrant, quia aliàs non poſſunt contractum perficere, quia nec præſens conſenſus retrotrahitur, vt contractus valeat ex eo tempore, quo priùs factus fuit inualidus; neque præteritus conſenſus qui iam non eſt, habet efficaciam in præſenti tempore, vt ex nunc incipiat valere contractus. Item, quia illi duo conſenſus mutuò ſe reſpiciunt, tanquam actus, & obiectum, & ideo oportet, vt ſimul concurrant. Tertium eſt, quia hoc cederet in iniuriam religionis, eſſet enim magna inæqualitas, quòd religioſus eſſet liber ad conſentiendum, vel ad retrocedendum, & quòd religio maneret addicta priori conſenſui non conceſſa illi ſimili libertate.

Obiectio prima. — Secunda. — Tertia.

19. Ad primum nonnulli authores facilè illud conſequens admittunt in matrimonio, vt patet ex Richardo, Sylueſtro, Petro Soto, ſuprà; vnde idem conſequenter dicerent in præſenti. Meliùs tamen reſpondetur negando ſequelam, quia ſemper neceſſe eſt, vt ille conſenſus manifeſtetur aliquo externo ſigno religionis, ſaltem deferendo habitum eius, & perſeuerando ſub prælatorum obedientia. Cuius ſignum eſt, quia illa profeſſio ſic ratificata non eſt expreſſa, ſed tacita; ergo non valet ex vi prioris ſigni expreſſi; debet ergo nouo ſigno tacito de nouo ſignificari. Item de nouo fit, non enim valet prout ex tunc, ſed prout ex nunc, vt omnes authores loquuntur; ergo oportet nunc exhiberi ſignum externum, quia contractus non perficitur per ſolum actum internum, ſed per ſigna externa. Ad argumentum autem reſpondetur, licèt conſenſus religionis priùs fuerit exhibitus, nunc autem profeſſionem non incipere eſſe validam ex vi illius, prout nunc fuit, ſed prout vſque nunc durat, neque ex vi acceptationis, quæ præceſſit, quæ inualida tunc fuit, ſed ex vi nouæ acceptationis tacitæ, quæ nunc fit, exhibendo ſemper eundem affectum ipſi religioſo, & conſentiendo traditioni, quæ de ſe tacitè facit in eodem ſtatu exteriùs perſeuerando. Et ita facilis eſt reſponſio ad ſecundum, ad quod in ſimili de matrimonio reſpondet Couarruuias ſuprà numer. 7. non eſſe neceſſarium vtrumque conſenſum eodem tempore exprimi, ſed ſatis eſſe eundem conſenſum præſumptiuè concurrere, vt ſi quis (inquit) conſentiat priùs, ac demum illo conſenſu non reuocato, ſed tacitè durante conſentiat alter, etiam ex interuallo; vbi pro hac ſententia refert plures, & dicit tandem eſſe communem; quamuis Panormitanus in capit. *dilectus*, de ſponſalibus, dicat oppoſitum eſſe verius de rigore iuris. Ego verò cenſeo priorem ſententiam in præſenti eſſe moraliter ſatis certam; tum quia prior conſenſus cenſetur moraliter durare, tum maximè, quia ſemper virtualiter operatur, nam in virtute eius fit noua acceptatio tacita, & quoad hoc ſimul moraliter concurrunt, cum conſenſu, & traditione ipſius religioſi, & hoc ſatis eſt, vt mutuò ſe reſpiciant inuicem conſentiendo, & acceptando, ac denique ſufficit, vt in præſenti incipiat valere profeſſio ex vi prioris conſenſus ex parte religionis, quia non ita præteriit quin virtualiter maneat. Ad tertium verò reſpondetur, & inæqualitatem illam eſſe per accidens, & moraliter non eſſe alicuius momenti. Primum patet, quia ſolùm eſt ratione ignorantiæ; nam reuera ſi religio ſciret impedimentum, vel defectum conſenſus alterius, eandem libertatem haberet; per accidens autem eſt, quòd id ignoret, neque alius tenetur ei manifeſtare, cùm illa libertas actualis ſeu expedita neceſſaria non ſit ad veritatem, vel efficaciam prioris conſenſus, vt oſtenſum eſt. Secundum declaratur, quia defectus ille, qui interueniſſe ſupponitur, non redundat in damnum religionis; nam ex parte eius ſupponitur plena de perſona ſatisfactio, & conſenſus ſatis legitimus, & voluntarius, & ideo ignorantia illa, nec inuoluntarium cauſat, nec in vllum grauamen religionis redundat.

Reſpondetur ad primam. — Ad ſecundā. — Ad tertiam.

Secundò verò cenſeo quando impedimentum, quod præceſſit, irritat conſenſum ex vtraque parte, neceſſarium poſtea eſt, vt vtraque pars notitiam habeat prioris defectus, vt poſſint de nouo nouum conſenſum legitimum, & efficacem præſtare: ita tenet Azor tom. 1. inſt. Mor. lib. 12. cap. 4. q. 7. & Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 37. num. 63. quamuis etiam oppoſitum vt probabile, ac tutum in praxi defendat. Exemplum eſt in defectu anni probationis, nam cùm nouitiatus in fauorem vtriuſque partis, tam religionis, quàm religioſi introductus ſit, iuxta caput *cùm ad monaſterium*, de regularibus. poſtquam tale impedimentum vt ſimpliciter irritans poſitum eſt à Concilio Tridentino, æquè cenſetur irritare vtriuſque partis voluntatem, & ideo tunc 20.

Aſſertio ſecunda.

tunc neceſſaria eſt noua voluntas ex parte reli- A
gionis, quæ vim habeat denuo admittendi talem perſonam ad profeſſionem, quæ voluntas ſine notitia prioris defectus haberi non poteſt. Et idem intelligendum eſt, quoties defectus irritauerit conſenſum ex parte religionis. Ratio autem eſt, quia ad perficiendam validè profeſſionem, non quicunque conſenſus, ſed legitimus, & efficax neceſſarius eſt, argumento cap. *dilectus*, de ſponſalib. ibi, *cùm legitimus non potuerit interuenire conſenſus.* & cap. *tuæ*, ibi, *per legitimum viri, & mulieris conſenſum.* In quibus locis notat Abbas legitimum conſenſum dici, qui legibus qualificatus eſt, & talem requiri ad matrimonium; ergo idem eſt de profeſſione. At in noſtro caſu conſenſus qui præceſſit ex parte religionis, non eſt legibus qualificatus; ergo non eſt legitimus: ergo inefficax; ergo quidquid virtute illius fit eſt inualidum: ergo neceſſe eſt nouum conſenſum præſtare, qui per ſe legitimus ſit, & vires habeat ſine reſpectu ad præcedentem conſenſum.

Ratione probatur.

Conſenſus legitimus qualis cenſeatur.

B

21\. Et in hoc eſt differentia inter hunc caſum, & præcedentem; nam in illo conſenſus præcedens ex parte religionis legitimus fuit, & ſufficiens, & ideo virtus eius influit in actum, quoties ex alia parte applicatur conſenſus, etiam legitimus. In hoc autem poſteriori caſu præcedens conſenſus religionis fuit illegitimus, & inefficax, & ideo ex vi illius nihil poteſt validè poſtea fieri, quia formaliter fuit inefficax, multo magis ſolùm virtualiter manens; neceſſarium ergo eſt, vt acceptatio religionis poſtea fiat ex vi noui conſenſus legitimi per ſe ſufficientis, qui haberi non poterit ſine notitia prioris defectus, iuxta ſuprà dicta, quia quandiu proceditur, ſub eadem exiſtimatione, totum quod fit, eſt veluti continuatio quædam prioris conſenſus, & ita in virtute eius omnia fiunt. Accedit quòd in hoc poſteriori caſu ignorantia illa cenſetur cauſare inuoluntarium, vel non voluntarium, ex parte religionis, quia cùm probatio in fauorem eius introducta ſit, habet ius non admittendi ad profeſſionem, donec ipſa legitimè religioſum probauerit: cui iuri nec nunc renuntiare poteſt, nec quandiu ignorat renuntiare cenſeretur, licèt poſſet, & ideo quandiu ignorat talem defectum, nunquam cenſetur ſatis voluntariè admittere talem perſonam ad profeſſionem; ergo etiam ob hanc cauſam neceſſarium eſt, vt illi manifeſtetur defectus, vt profeſſio ratificari valeat. Difficultates autem ſuperiùs poſitæ ſecundo loco quatenus contra hanc partem procedere poſſunt, facilem ex dictis habent ſolutionem, & in ſequentibus magis explicabuntur.

Aſſignantur differentiæ inter duos caſus propoſitos.

C

D

22\. Statim enim occurrit ſecundum punctum ſuprà propoſitum, quod poteſt eſſe quintum dubium in ordine; an ſcilicet in eo caſu neceſſarium ſit defectum eſſe notum religioni propter ſolam profeſſionem, an etiam propter probationem; quod eſt quærere, an poſſit religio ſtatim, ac habet illam notitiam, admittere ad profeſſionem tacitam, vel expreſſam huiuſmodi religioſum, quem ſupponimus per annum perſeueraſſe in habitu, & obedientia religionis, poſtquam habuit notitiam prioris defectus; vel neceſſe ſit, vt ex eo tempore, quo religio nouit talem defectum, nouus annus tranſeat, vſque ad profeſſionem, vt in eo fiat probatio eo modo quo religioni placuerit. Quod ſanè ad rem mo-

Dubium quintum quando debeat fieri præcedens manifeſtatio defectus religioni.

E

ralem, & ad augendam, vel minuendam difficultatem eius non parum refert. Nam ſi primum dicatur, poterit religioſus, quanuis ſuum defectum intelligat, tacere, & perſeuerare per annum animo ſupplendi nouitiatum, & poſtea rem totam ſuperiori prælato, & his qui cum illo habent poteſtatem admittendi ad profeſſionem, manifeſtare, vt ſtatim ſine mora, & maiori nota ad profeſſionem denuo admittatur; ſi autem dicatur ſecundum, oportebit ſtatim rem totam proponere, ne maior fiat dilatio. Quanuis autem hoc poſterius magis rigoroſum ſit, videtur in rigore verum, quia probatio non eſt ſine libertate actuali, retinendi, & relinquendi quod probatur; ergo quandiu religio exiſtimauit hunc eſſe profeſſum verè, non habuit illum in probatione, quia non habuit libertatem dimittendi illum; ergo ille dici non poteſt toto illo tempore expleuiſſe probationis annum, quia probatio non minus requiritur ex parte religionis, quàm ex parte religioſi; ergo oportet, vt impleri incipiat probationis annus poſt notitiam prioris defectus à religione comparatam.

Dicetur fortaſſe ſatis eſſe quòd ante profeſſionem religio obtineat libertatem dimittendi, vel retinendi talem religioſum; nam hoc ſufficit, vt iudicium ferat de toto tempore præcedenti, & acceptet illud vt ſufficiens experimentum ad admittendam, vel dimittendam talem perſonam, & per hoc illa ſcientia quoad effectum quaſi retrotrahitur, & æquiualet, ac ſi toto tempore illo præceſſiſſet, quid enim hoc refert ad moralem effectum probationis? Ad ſummum enim conferre poſſet, quia fortè ſi religio antea cognouiſſet illum non eſſe verè profeſſum, iam illum dimiſiſſet, ſed hoc parum intereſt, nam ſatis eſt, quòd hanc libertatem habeat antequam ad profeſſionem illum admittat. Et poteſt hoc etiam ſuaderi, quia nullo iure ſufficienter probari poteſt, aliud eſſe ſimpliciter neceſſarium ad ratificandam talem profeſſionem; & alioqui res hæc de ſe eſt adeò difficilis, vt non ſit difficilior reddenda, ſine euidenti neceſſitate; hanc autem nullam eſſe videtur ſatis declarare reſponſio, ſeu ratio facta: ergo. 23.

Nihilominus prior pars videtur mihi, non ſolùm ſecurior, ſed etiam vera ſimpliciter. Et ratio à priori eſt, quia probatio in religione debet fieri vel iuxta regulam, præſcriptam à religione, vel ſaltem iuxta voluntatem ſuperioris diſpenſantis in illa, vel concedentis alium probationis modum; hoc autem fieri non poteſt niſi religio, ſeu prælatus ſciat hunc non eſſe profeſſum; ſed agere probationis annum; ergo neceſſe eſt vt hoc illi innoteſcat ſtatim à principio talis anni, quia aliàs, non poterit vel iuxta regulam, vel ſuo arbitratu probare talem perſonam; neque ſatis eſt, quòd poſtea in fine anni voluntariè acceptet perſeuerantiam illius anni cum communi vita profeſſorum, tanquam ſufficientem probationem; nam hoc perinde eſt, ac renuntiare iuri ſibi conceſſo ad probandam talem perſonam; quod poſt Concilium Tridentinum fieri non poteſt. Vnde confirmatur; nam de tali perſona verè dici non poteſt quòd per illum annum *in probatione ſteterit*; ergo verè non habet conditionem neceſſariam à Concilio requiſitam ad valorem profeſſionis. Antecedens patet, quia ſtare in probatione ex parte religionis in rigore eſt eſſe ſub poteſtate alicuius, qui nomine religionis eum probet, & de illo experi- 24.

Reſolutio vera. Probatur.

Confirmatur primo.

 mentum

mentum ſumat; hoc autem intelligi non poteſt, niſi is qui habet poteſtatem probandi alium, habeat etiam notitiam, quòd ille nouitius ſit, & non profeſſus, nec conſenſus poſtea ſuperueniens in fine anni poteſt efficere quòd ille ſtetit in probatione, ſed ad ſummum, quòd ex quadam indulgentia perinde habeatur ac ſi ſtetiſſet, per quod non fit ſatis Concilio Tridentino.

Confirmatur ſecundo. Tandem confirmatur, quia aliàs etiam ex parte Religioſi non eſſet neceſſaria ſcientia illius defectus à principio illius anni ad probationem iterandam, ſed ſufficeret ipſa realis perſeuerantia ſub habitu, & obedientia religionis, cum quacumque exiſtimatione, dummodo poſtea ante repetitam profeſſionem religioſus intelligat priorem defectum, & voluntariè acceptet totum præcedens tempus, tanquam ſibi ſufficiens ad experimentum de religione ſumendum. Atque ita ſi quis cognouit defectum poſt annum integrum, poterit ſtatim ſine alia mora profeſſionem ratificare ex parte ſui, & à religione etiam admitti, quanuis illi etiam tunc primo defectus manifeſtetur. Conſequens autem eſt valde abſurdum, nam in illo reuera nullo modo ſeruatur anni probationis conditio, quam Concilium requirit. Sequela verò patet, quia nulla eſt ratio ob quam talis ſcientia ſit neceſſaria ex parte religioſi, potius quàm ex parte religionis, cùm probatio in vtriuſque partis commodum conceſſa ſit, & eo magis in fauorem religionis, quo bonum eius maius eſt.

25. Dubiū ſextum an requiratur integrum annum probationis repetere. Huic verò reſolutioni annexum eſt ſextum dubium, ſcilicet, an in hoc caſu, in quo defectus fuit in anno probationis, neceſſarium ſit totum integrum annum repetere, vel ſufficiat complere quod defuit: vt, v. g. ſi per decem menſes fuit in nouitiatu, & ita profeſſus eſt, an ſufficiat poſtea duos menſes probationis addere, vel neceſſarium ſit, nouum annum inchoare. In

Notatio præmittenda. quo oportet in primis ſupponere, vt talis profeſſio fiat ſub exiſtimatione, & errore quòd ſit valida, propter aliquam ignorantiam iuris, vel facti, ſiue illa inuincibilis ſit, ſiue non, quælibet enim ad præſens ſufficiet, quia quælibet impedit probationis curſum, & animum probandi, aliqua verò neceſſaria eſt; nam ſi profeſſio

Aſſertio in ſecundo caſu. ſolùm fieret exteriùs, vel ficte, intellecta eius nullitate, tam ex parte religioſi, quàm ex parte religionis illa non impediret curſum probationis, etiamſi eſſet aliqua mutatio in habitu profeſſorum, & in exercitiis religionis, quia hæc non ſunt de ſubſtantia nouitiatus, dummodo ſub eadem obedientia, & regula in habitu religionis perſeueretur. Et ita in eo caſu non eſt dubium, quin per duorum menſium perſeuerantiam compleatur annus probationis, & conſequenter ſtatim iterari poſſit profeſſio valida, vel tacita, vel expreſſa.

26. Ratio dubitandi in primo caſu. In priori autem caſu tota ratio dubitandi eſt, quia per profeſſionem factam ſub illa exiſtimatione ſtatim interrumpitur annus probationis; quia iam ille religioſus exiſtimatur profeſſus, & non nouitius, & conſequenter deſinit probari; ergo quando poſtea intelligitur defectus tam ex parte eius, quàm ex parte religionis, incipit nouum probationis tempus; ergo non poteſt coniungi cum præcedenti ad complendum annum probationis; quia annus probationis debet eſſe continuus, vt ſuprà oſtenſum eſt; illa autem duo tempora ſunt diſcreta; ergo oportebit ſemper nouum annum integrum in probatione exiſtere.

A Poteſt exemplum afferri de præſcriptione, quæ ſecundùm iura debet eſſe continua, & ideo quumprimum interrumpitur, oportet illam denuo inchoare, & per integrum tempus in ea perſeuerare, non computato priori, quod interruptum fuit; ſic ergo in præſenti, &c. In contrarium autem ſtatim occurrit difficultas ſæpius indicata, quia hæc obligatio eſt nimis ardua, & multis periculis expoſita, ideóque imponenda non eſt ſine iure, aut euidenti ratione, quorum neutrum videtur in præſenti reperiri, nam ius non oſtenditur; ratio autem facta non videtur demonſtrare, quia negari poteſt illam

B eſſe interruptionem ſufficientem, cùm in eadem religione ſemper perſeueretur.

Vt reſpondeamus huic dubitationi, aduertendum eſt duobus modis poſſe contingere aliquem profiteri ſine anno probationis. Primò, quia prima receptio ad habitum religionis fuit nulla, & conſequenter probatio etiam iuridicè nulla fuit, etiamſi fortaſſe per integrum annum duraret. Alio modo poteſt annus probationis integer deeſſe ſolùm ex defectu alicuius partis temporis; nam receptio valida fuit, & probatio per aliquot menſes rectè facta eſt, non tamen fuit completa. Qui modus raro iam accidere poteſt poſt Concilium Tridentinum, ex iuris ignorantia; 27. Notatio prima. Secunda.

C aliquando verò ex obligatione, ſeu mala temporis computatione, quomodocunque autem contingat, annullat profeſſionem. Deinde diſtinguendæ ſunt duæ quæſtiones. Vna eſt an tempus illud, pro quo aliquis perſeuerat in religione, exiſtimans ſe eſſe verè profeſſum, ſit vtile ad complendum annum probationis. Alia eſt, eſto illud ſit inutile, nihilominus tempus, quod præceſſit ante profeſſionem nullam, poſſe eſſe vtile, & coniungi cum alio tempore ſubſequenti, quod vtile etiam eſſe poſſet. Duæ difficultates in hoc puncto diſtinguendæ.

Dico ergo primò, quoties receptio eſt nulla, totum probationis tempus, quod in ea fundatur, & quod ſubſequitur poſt factam expreſſam profeſſionem, durante exiſtimatione quòd illa valida ſit, eſt vtile, ita vt nunquam poſſit validè ad complendum annum probationis computari, ideóque, vt talis profeſſio ratificetur, ſiue tacita vel expreſſa, neceſſarium ſemper eſt, vt noua receptio validè fiat, & poſt illam integer probationis annus, ac tandem ſequatur profeſſio. Hæc aſſertio intelligenda eſt de defectu per ſe ac ſimpliciter annullante receptionem; nam ſi directè ſolùm annullet profeſſionem, non procedit concluſio, quia tunc non annullatur receptio in ſe, & conſequenter nec nouitiatus, ſed impeditur ſolùm, ne ad effectum profeſſionis poſſit deſeruire, donec diſpenſatio obtineatur, vel alio modo defectus tollatur, iuxta ſuperiùs dicta lib. 5. & ſic facile probatur aſſertio, quia ſi receptio nulla eſt, nullum habet iuris effectum, ſed vnus ex effectibus receptionis eſt, vt ſit quaſi fundamentum probationis, ſufficientis ad profeſſionem; ergo. Item quia Concilium Tridentinum, dicit annum probationis computandum eſſe à ſuſceptione habitus, ſed vbi profeſſio eſt nulla, habitus etiam ſuſceptio reuera nulla eſt, etiamſi materialiter & exteriùs eſſe apparet. Tandem, quia ſi ſola corporalis receptio habitus ſufficeret, non poſſet Pontifex annullare receptionem, quem enim effectum haberet talis irritatio, ſi illa non obſtante probatio in ea fundata eſſet valida? Dices habere hunc effectum, quod perſona ſic nulliter recepta, non gaudet priuilegio fori, 28. Aſſertio prima. D E

nec

nec canonis, vt declarat Sixtus V. infrà citandus. Sed hoc potiùs confirmat quod diximus, nam hic effectus indicat, & ſupponit alium; ſi enim talis perſona non gaudet illis priuilegiis, ſignum eſt non eſſe perſonam Eccleſiaſticam; ergo non eſt nouitius religionis; ergo verè non probatur in ordine ad profeſſionem, ſed eſt ille ſicut eſſe poſſet quidam ſecularis. Ex hoc ergo fundamento apertè concluduntur omnes partes aſſertionis; nam quantocumque tempore ibi exiſtat non iterata receptione non eſt nouitius; ergo illud tempus nunquam poteſt computari in annum probationis, neque in partem eius. Vt autem fiat noua receptio, neceſſarium eſt, vt cognoſcatur defectus præcedens, & auferatur, ac deinde accedat conſenſus eorum apud quos eſt recipiendi poteſtas, ſatis verò eſt, vt conſentiant religioſum manere in eodem habitu, aut abſque alia exteriori cæremonia, per quam appareat de nouo habitum induere.

29. Nec in hac aſſertione inuenio difficultatem alicuius momenti, quantum ad ſpeculationem attinet, vt ſic dicam. In praxi autem his temporibus maximè inuenta eſt ob proprium motum Sixti V. 73. p. 1. inter motus eius, in quo irritat receptionem factam, non ſeruata forma ab ipſo ibi præſcripta, his verbis, *Si qui eorum contra præſentem noſtrã conſtitutionem temere admittantur, tam ſuſceptionem habitus, quàm profeſſionem, & inde ſequuta, ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribúſque, & effectu carere decernimus; ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & à religione expelli, & nihilominus ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, habitus ſuſceptionem, & profeſſionem penitus nullam eſſe, & cenſeri: ac propterea attenta nullitate habitus, & profeſſionis licere quibuſcunque iudicibus,* &c. Quæ verba adeò ſunt rigoroſa, vt nulla poſſit eſſe magis directa irritatio receptionis; atque ita ſtante noſtra aſſertione ſequitur apertè, omnes ſic receptos etiamſi per decem annos in religione ſteterint, non poſſe iterum expreſsè, vel validè profiteri, niſi priùs iterum ſeruata forma recipiantur, & nouum peragant probationis annum. Quod adeò difficile, viris etiam doctis, in praxi viſum eſt, vt interdum ac ſæpius conſuluerint ſatis eſſe, ſi cognito defectu ſuppleantur diligentiæ priùs omiſſæ, & ſtatim iteretur profeſſio. Sed fortaſſe animaduerſum non eſt quo verborum pondere talis receptio irritetur in ſe, & quoad *inde ſequuta ex nunc prout ex tunc, & viribus ac effectu carere, & penitus nulla*; quæ omnia emphaſim habent. Quare non dubito, quin conſequens illud admittendum ſit, & difficultas hæc ſuperanda ab eo, qui voluerit profeſſionem illam vere ratam efficere. Vnde idem Sixtus V. in declaratione illius motus proprij, quæ eſt conſtitutio 22. eius in parte ſecunda tanquam ſpeciale declarauit, ſeu denuo decreuit, vt qui ante prædictum motum proprium promulgatum, recepti erant ad habitum religionis, non præmiſſis diligentiis ibi perſcriptis, poſſent profiteri abſque noua receptione, dummodo prædictæ diligentiæ ante profeſſionem fiant; ergo planè intellexit poſt promulgationem illius motus proprij non ſatis eſſe quòd illæ diligentiæ ſuppleantur ante profeſſionem, ſed ſemper debere antecedere receptionem, & tollere nouitiatum. Denique ibidem etiam declaratur nullam profeſſionem tacitam induci poſſe, niſi in receptione ipſa conſtitutionis forma ſeruata fuerit:

Oſtenditur ex motu proprio Sixti V.

A ergo quotieſcunque omiſſa fuerit, iteranda eſt receptio: vnde quod Nauarrus aliquando in conſiliis ſuis de regularibus ſignificat, ad ratificandam profeſſionem nullam, non eſſe neceſſariam nouam receptionem, vt conſilio 28. ad quartam quæſt. intelligendus eſt, in eis caſibus, in quibus ſola profeſſio fuit nulla, non verò quando ipſa receptio directè, & in ſe irrita fuit, vt ex eodem apertè colligimus conſil. 26. de Regularib. num. 17. Hìc verò oriebatur difficultas, an in hoc caſu habeat locum tempus quinquennij aſſignatum à Concilio Trident. quæ in ſect. 3. meliùs tractabitur.

Declaratur ſenſus, in quo loquitur Nauar.

Dico ſecundò, quando receptio in ſe fuit valida, profeſſio verò nulla, quia ante ſufficiens B tempus probationis facta, totum illud tempus, quo perſeueratur in religione, ſub exiſtimatione validæ profeſſionis, non poteſt quidquam prodeſſe ad complendum annum probationis; vnde cognito poſtea defectu, non poterit ſtatim ratificari profeſſio, donec tempus ad integram probationem ſufficiens pertranſeat. Probatur, quia pro toto illo tempore talis perſona non eſt in probatione, iuxta dicta in ſuperiori puncto; ergo totum illud tempus non eſt tempus nouitiatus; ergo non poteſt coniungi cum alio ad complendum annum probationis. 30.

Aſſertio ſecunda.

Probatur.

Dico tertiò, probabile eſt, non obſtante huiuſmodi profeſſione nulla, pro aliquo tẽpore putata vera, poſſe probationis tempus, quod præceſſit C poſt validam receptionem computari, in anno probationis, ita vt poſt cognitam nullitatem profeſſionis, non oporteat integrum annum expectare à profeſſione ratificata, ſed ſolum tempus illud ſupplere quod defuerat, licèt oppoſitum ſecurius ſit, & fortaſſe probabilius. Prior pars, quam abſolutè defendit Sanchez lib. 7. de matrim. diſput. 37. num. 50. in hoc fundanda eſt, quòd illa non ſit interruptio ſufficiens continuitatis requiſitæ ad annum probationis, quia ex nullo alio capite poteſt illud prius tempus inutile reputari. Aſſumptum probatur, quia illa interruptio videtur magis interna, quàm externa, vel legalis potiùs, quàm naturalis, vt ideo licèt ſufficiat ad ſuſpendendam probationem pro D illo tempore, non tamen ad diſcontinuandam illam. quod explicari poteſt accommodato exemplo de præſcriptione, quæ debet etiam fieri tempore continuo. l. 3. ff. de vſucapion. & nihilominus ſi quis poſtquam cœpit rem poſſidere bona fide pro aliquo tempore dubitet, vel malam fidem concipiat, deinceps verò ad bonam fidem reuertatur, & poſſeſſionem ſemper continuet, quanuis illud tempus medium ſit inutile, ita vt non poſſit in tempore præſcriptionis computari, nihilominus primum tempus coniungitur cum poſtremo ad præſcriptionem continuandam, quæ propterea dicitur in eo medio tempore dormitaſſe, non verò interrupta fuiſſe, quia naturalis, ſeu externa poſſeſſio continuata fuit. Cur ergo E non poterit quippiam ſimile in præſenti dici? maximè cùm iura, quæ continuationem temporis in anno profeſſionis requirũt, non ſint adeò expreſſa quin poſſint ſufficienter de hoc modo continuationis explicari. Et confirmatur, quia aliàs, ſi aliquis integrum annum probationis perficeret, & tunc emitteret profeſſionem nullam ob defectum ætatis, vel alium ſimilem, non poſſet poſtea cùm primùm noſcet profeſſionis nullitatem, profeſſionem ratificare, completa ætate, ſed indigeret nouo anno probationis. Probatur, 31.

Aſſertio tertia duas partes includens.

Prima pars probatur.

Confirmatur.

batur, quia non ſolùm eſt de ratione anni probationis, vt ſit in ſe continuus, ſed etiam cum ipſa profeſſione, vt ſuprà oſtendimus, & intelligendum eſt de profeſſione valida, nam aliàs non eſt profeſſio, ſed apparet; in dicto autem caſu tollitur hæc continuitas, quia per interpoſitam profeſſionem nullam, non continuatur probatio cum profeſſione vera, ergo neceſſarium erit nouam probationem facere, vel ſi illud tempus interpoſitum non ſufficit in præſenti ad moralem interruptionem, etiam non ſufficiet quanuis inter partes veri anni probationis interponatur.

Secunda pars aſſertionis probatur primò authoritate doctorum.

32. Nihilominus vltima pars aſſertionis ſumitur ex Nauar. conſil. 89. de regular. num. 5. vbi loquens de profeſſione nulla, vel quia ante ætatem, vel quia ante finitum nouitiatum, vel quia ex metu facta eſt, inquit, ad ratificandam, & approbandam eam, neceſſarium eſſe, *perſiſtere in religione integrum annum, à tempore, quo ſciuit eam eſſe nullam, annum (inquam) continuum, & non interpolatum, ſcilicet, vt ſemper habeat intentionem illam ratificandi.* Vbi non ſolùm nouum annum integrum, & continuum requirit, ſed etiam ſignificat hanc integritatem debere eſſe non ſolùm in actu externo, ſed etiam in interno, tam quoad ſcientiam de nullitate prioris profeſſionis, quàm quoad intentionem ratificandi profeſſionem, ſcilicet, ſi poſt probationem non diſplicuerit. ita enim exiſtimo illam intentionem eſſe intelligendam, quia ad verum annum probationis faciendum non oportet habere in eo intentionem abſolutam profitendi, ſed probandi ad profitendum ſi placuerit, & ad ratificandam profeſſionem; non eſt etiam neceſſe habere illam intentionem abſolutam in toto anno, ſed ſolùm quando iterum fit profeſſio, ſi expreſsè fiat, vel quando conſummatur in fine anni, ſi fiat tacitè deferendo communem habitum profeſſorum. Idem Nauarrus conſil. 28. ad quartam quæſtionem annum etiam integrum denuo requirit ad iterandam profeſſionem, quem ſequitur Graphis lib. 4. Deciſionum cap. 4. num. 24.

Probatur ſecundò ratione.

Ratione etiam probatur hæc pars, quia reuera illa eſt moralis interruptio, quia vbi deeſt aliquid, quod eſt de ſubſtantia actus, interrumpitur actus, ſed de ſubſtantia probationis eſt, vt tam ex parte religionis, quàm ex parte nouitij interueniat animus, ſeu intentio probandi, ſed hæc conditio deeſt toto illo tempore intermedio; ergo interrumpitur nouitiatus. Vel explicatur aliter. Nam de ratione formali nouitij (vt ſic dicam) eſt, vt ſit in religione ſub exiſtimatione nouitij tam ex parte religionis, quàm ex parte ipſiuſmet nouitij; ergo toto illo tempore quo deeſt hæc exiſtimatio, ille reuera non eſt nouitius; ergo per illud tempus interrumpitur annus nouitiatus.

Inſtantia.

Dices hac ratione rectè probari pro illo tempore non fieri nouitiatum, non verò quòd id ſufficiat ad tantam interruptionem, vt non poſſit præcedens pars nouitiatus, ſubſequenti moraliter continuari.

Diſſoluitur.

Sed contrà, nam ratio illa probat deeſſe ibi continuationem veram & phyſicam (vt ſic dicam,) illa autem continuatio, quæ moralis appellatur, eſt potiùs ficta, quæ à nobis introduci non poteſt ſine authoritate legis, quam in præſenti non habemus.

Reſponſio ad exemplū

33. Quocirca ad exemplum illud de præſcriptione in primis dicimus incertum eſſe, quod aſſumitur, & contrarium fortaſſe eſſe probabilius, vt cum Panormitano in cap. *illud*, de præſcription. num. 6. & communi cenſent Couarruu. in regula *poſſeſſor* p. 2. §. 12. num. 1. & 2. & Molina tom. 1. de iuſtitia, tract. 2. diſput. 78. Ex quibus authoribus colligitur ad interruptionem actus ſufficere, quòd interrumpatur, vel deſit aliquid pertinens ad ſubſtantiam actus, ſiue illud ſit externum, vt eſt poſſeſſio, ſiue internum, vt eſt bona fides; & ita omnes illi authores fauent huic noſtræ ſententiæ.

de præſcriptione. Primò.

Secundò, licèt in præſcriptione illa ſententia admitteretur, neganda eſſet illatio, quia præſcriptio ſicut iure humano introducta eſt, ita ex illo habere debet conditiones, vt incipiat, continuetur, vel interrumpatur, & fortaſſe ex prædicto iure, vt illa non tantùm ſuſpendatur, ſed etiam interrumpatur, neceſſaria eſt interruptio, non tantùm fidei, ſed etiam poſſeſſionis, quod an ſit verum, non eſt noſtrum nunc examinare; in præſenti autem nullum eſt ius tale cum proportione loquendo, imò neque habemus Canonicum ius, quo expreſsè declaratum ſit, quid ſit de ſubſtantia nouitiatus, ſed naturali ratione id colligimus, ſuppoſita inſtitutione religioſi ſtatus, ſolùmque expreſsè ſtatutum eſt, vt hic nouitiatus debeat eſſe per annum integrum, atque adeò continuum, & ideo nulla alia continuitas in eo habet locum, niſi quæ ex natura rei in tali actu, vel quaſi actu eſſe poteſt.

Secundò.

Ad Confirmationem.

34. Ad confirmationem, in rigore concedendum eſt conſequens, ſi conſequenter loquamur ad opinionem, quæ ibi ſupponitur. Et ita profectò ſentit Nauarrus citato loco; nam generaliter quoties profeſſio nulla iteranda eſt, etiamſi ex ſolo defectu ætatis fuerit nulla, requirit integrum annum poſt ſcientiam nullitatis, cùm tamen regulariter contingat, vt præcedat integer annus probationis, quoties nullitas profeſſionis ſolùm prouenit ex metu, aut ex defectu ætatis. Verum eſt, minùs certum eſſe requiri continuitatem, ſeu immediationem inter nouitiatum, & profeſſionem, quàm inter partes nouitiatus inter ſe, & ita ex hac parte eſſe minùs certum illud conſequens; nihilominus ſicut illa ſententia probabilior eſt quàm oppoſita; ita etiam illud conſequens cenſeo eſſe probabilius; nam quòd ſit tutius, & ideo eligendum multo certius eſt. Neque hoc exiſtimari debet nimis oneroſum; nam in primis quando prima receptio valida fuit; neceſſarium non eſt illam expreſsè iterare, vt Nauarrus & Graphis ſuprà adnotarunt. Dico autem expreſsè, quia tacitè ſemper ratificatur moraliter loquendo, quando cognito defectu, incipit nouus annus probationis inchoari. Deinde ſi nouitiatus prior reuera fuit integrè factus, vel aliàs religio ſufficientem habet notitiam, & bonam exiſtimationem de tali perſona, non debet prælatus eſſe illi nimis oneroſus, vel ſcrupuloſè illum cogere ad omnia experimenta nouitiorum, ſed poteſt benigniùs agere, & diſſimulare, & interdum eſſe contentus communi vita aliorum religioſorum: maximè vbi dolus, & fraus, non interuenit, ſed bona fides, quia illud ſufficiet ad ſubſtantiam probationis, & ideo ex rigore iuris non eſt plus neceſſarium; ad diſpenſandum autem in rigore regulæ prædicta ratio videtur ſufficiens. Imò addi poteſt ex Nauarro conſil. 27. de regularibus in fine, quanuis profeſſio non incipiat eſſe valida niſi in eo tempore quo facta eſt, nihilominus, ſi bona fides interceſſit, deſeruit, vt talis religioſus,

Notandum, ex quocunque defectu profeſſio ſit nulla, ſemper integer annus probationis de nouo haberi oportet.

Notandum.

religioſus, ſaltem poſt ratificatam profeſſionem retineat locum antiquitatis, quem acquiſiuit, quod prælati facile concedere poſſunt, eſtque rationi valde conſentaneum.

35. Dubium vltimum; an ſufficiat profeſſio tacita. Reſolutio duplex. Vltimò interrogari hic poteſt, an huiuſmodi religioſus volens in religione manere, teneatur expreſſam profeſſionem iterare, vel ſufficiat tacita. Reſpondeo quantum ſpectat ad ſubſtantiam religionis, & conſequenter ad obligationem abſolutam, ſufficere profeſſionem tacitam, quia nullum eſt ius quod plus obliget. Quod certius eſt, quando defectus eſt occultus, & poteſt conſenſus ratificari, ſine noua ſcientia religionis, vt de quibuſdam caſibus ſuprà dictum eſt. In aliis autem, vbi ſcientia, & nouus conſenſus religionis requiritur, quandocunque ipſa poſtulauerit profeſſionem expreſſam, facienda eſt: ſi autem ipſa nihil exegerit, poteſt quiſpiam eſſe contentus profeſſione tacita. Dixi autem, quantum ſpectat ad ſubſtantiam religionis, & abſolutam obligationem, quia in ordine ad electionem paſſiuam, alia ratio, & dubitatio eſt, Difficultas ſpecialis in hac materia; an tacitè profeſſus poſſit eligi in prælatū. an ſcilicet is, qui priùs profeſſionem expreſſam fecit nullam, & poſtea ſolùm tacitè illam ratam habeat, poſſit in prælatum eligi, & ipſe poſſit tuta conſcientia munus illud acceptare; nam iuxta dicta videtur hoc minimè licere, quia illa electio nulla eſt, iuxta cap. *nullus*, de electione in 6. In contrarium autem eſt, quia ſæpe erit difficillimum profeſſionem expreſſam iterare, maximè ſi defectus fuit, aut merè internus, quia nimirum ficte, & ſine intentione profeſſus eſt, aut omnino occultus, quique per ſolum proprium conſenſum abſque ſui manifeſtatione, & abſque ſcientia religionis mutato tempore, vel opportunitate, ſuppleri poſſit, vt ſi defectus fuit ex metu occulto, vel quia ætas nondum erat completa, & poſtea ablato metu, vel completa ætate, ſolus etiam, & occultè profeſſionem ratam habuit. In his enim caſibus difficile eſt, aut obligare hominem, vt ſe prodat, aut reuocare in dubium profeſſionem propter defectum, quem probare non poteſt.

36. Aſſertio prima. Propter hæc cenſeo diſtinctione vtendum, quando enim profeſſio expreſſa ita fuit nulla, vt in foro Eccleſiaſtico de eius nullitate conſtet, vel conſtare poſſit, tunc qui illam tacite ſolum confirmauit, non poterit eligi in prælatum, & ſi eligatur, nulla erit electio, vnde non poterit ipſe tuta conſcientia illam acceptare. Hoc ad minimum probat dictum cap. *nullus*, de electione in 6. Nam in eo caſu ille religioſus non eſt expreſſe profeſſus, nec vere, & in re ipſa, nec etiam in foro Eccleſiæ, cùm in eo conſtet, aut ſaltem conſtare poſſit de tali nullitate; ergo nullo modo habet conditionem neceſſariam, iuxta illud ius ad valorem electionis. Item ſi poſt talem electionem factam ad iudicium contentioſum offeratur, & nullitas prioris profeſſionis probetur, ſine dubio electio declarabitur nulla, non obſtante profeſſione tacita poſtea ſubſequuta; ergo reuera à principio fuit nulla, iuxta prædictum textum, & gloſam ibi, & omnes; ergo acceptari non poteſt talis electio tuta conſcientia, &c.

37. Aſſertio ſecunda. At verò quando defectus profeſſionis eſt ita occultus, vt in foro Eccleſiæ non poſſit de illo conſtare, tunc videtur probabile, electionem non eſſe inualidam, propter rationem factam, & propter commune principium, quòd Eccleſia non iudicat de occultis, vnde cùm requirit profeſſionem expreſſam, ſolum videtur requirere eam conditionem, quatenus de illa in ſuo Eccleſiaſtico foro conſtare poteſt. Dices, ergo quanuis illa exterior profeſſio non eſſet ratificata, electio eſſet valida, quia in foro Eccleſiæ ille eſt expreſſe profeſſus. Inſtantia. Reſpondetur negando conſequentiam, quia ibi tunc deficeret tota ſubſtantia Religionis, & ita illa perſona ex alio capite eſſet incapax, iuxta cap. *cùm ad noſtram*, & cap. *officij*, de electione. Solutio. Quando verò ſubſequitur profeſſio tacita, iam ille eſt verè religioſus; conditio autem illa, ſcilicet, quòd profeſſio ſit expreſſa, videtur ſufficienter participare ex præcedenti profeſſione valida in foro Eccleſiæ. Eſt accommodatum exemplum de matrimonio exteriùs factum, iuxta formam Concilij Tridentini, quando contingit eſſe nullum ex defectu occultiſſimo, tunc enim ratificari poſtea poteſt ablato defectu, per conſenſum ſecretum, cui conſenſui cenſetur ſolemnitas præcedens moraliter coniungi, quia in foro Eccleſiæ ſufficienter adhibita eſt, vt eſt communis ſententia; ita ergo in præſenti caſu probabiliter cenſeri poteſt, quanuis res dubitatione non careat. Confirmatur exemplo matrimonij.

CAPVT II.

Vtrùm profeſſio inualida habeat aliquos effectus.

1. Proponitur ratio dubitandi. RAtio dubitandi eſſe poteſt, quia ceſſante cauſa ceſſat effectus, ſed eo ipſo, quòd profeſſio inualida eſt, tollitur cauſa; ergo & omnes effectus, qui ex profeſſione oriri poſſunt; ergo profeſſio inualida nullum habebit effectum. Et confirmatur, quia matrimonium inualidum nullum inducit effectum, & idem eſt de aliis contractibus; ergo idem etiam de profeſſione inualidâ dicendum eſt. In contrarium autem eſt, quia iure interdum dicitur profeſſio inualida obligare ad religionem in genere, licèt non obliget ad talem religionem in ſpecie. cap. *non ſolum*, & cap. *conſtitutionem*, de regularib. in 6. Et ad hoc confirmandum expendo verba Concilij Tridentin. ſeſſ. 25. cap. 15. de regularib. *profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullámque inducat obligationem ad alicuius regulæ, vel religionis, vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus*; vbi non ſine cauſa poſt irritationem profeſſionis quoad nullitatem, additur irritatio quoad omnes alios effectus; ſupponitur ergo profeſſionem nullam ſolere habere aliquos effectus. Cuius rei optimum exemplum eſt in cap. *placet*, de conuerſione coniugatorum, vbi profeſſio vnius coniugis facta ſine licentia alterius irrita eſſe cenſetur, ideo enim non tenetur, qui ſic profeſſus eſt, etiam mortuo alio coniuge ad religionem redire; & nihilominus dicitur ibidem eſſe obligatus ad caſtitatem ſeruandam quantum in ipſo eſt, hoc eſt, non petendo; habuit ergo hunc effectum profeſſio nulla.

2. Notatio prima, duobus modis profeſſio poteſt eſſe nulla. Aduertendum eſt duobus modis profeſſionem poſſe eſſe nullam. Primò ex natura rei, vt quia facta eſt ſine intentione ſe obligandi, ſeu vouendi, vel per ſtatutum Eccleſiæ, vt propter varias conditiones ſuprà tractatas. Inter quos duos modos quantum ad rem præſentem pertinet, hanc obſeruo differentiam, quòd profeſſio quæ eſt priori modo nulla, eſt ſimpliciter, & omnino nulla, per ſe loquendo, quia deeſt illi cauſa

cauſa aliqua ſimpliciter neceſſaria ad ſuam ſubſiſtentiam, & ideo per ſe omnino nulla eſt. Dico autem *per ſe*, quia ſi vouens ex particulari intentione, velit nihilominus aliquod votum validum efficere, poterit quidem id conſequi; tamen illud votum non erit validum, tanquam aliquid profeſſionis, ſed vt aliud ſimplex votum per ſe emiſſum. Quando verò Eccleſia irritat profeſſionem, aliquando poteſt profeſſio eſſe omnino nulla, vt in dicto caſu Concilij Tridentini; aliquando verò non quoad omnia, ſed ſolùm quoad aliqua, vt in caſibus aliorum textuum, & præſertim in profeſſione, quæ non obligat quidem religioſum ad talem religionem in ſpecie, & nihilominus verum religioſum conſtituit, vt dictum eſt de aliqua profeſſione tacita.

Notatio ſecunda circa effectus.

Deinde diſtinguere poſſumus inter effectus, nam quidam intelligi poſſunt oriri ex profeſſione inualida ſolùm in foro Eccleſiæ, vel in ordine ad illam: vt, v. g. quia iuſtè poteſt cogi ſic profeſſus ad permanendum in religione, vel quippiam ſimile, vel poſſunt hi effectus eſſe etiam in foro conſcientiæ, vt ſi non obſtante nullitate teneatur quis, vel profeſſionem ratificare, vel aliam religionem ingredi, vel ſaltem caſtitatem ſeruare. In quo etiam oportebit conſequenter conſiderare an talis profeſſio bona fide facta ſit, vel cum dolo, & fictione. Item, an profeſſio ita ſit nulla, vt de eius nullitate poſſit Eccleſiæ conſtare, vel an ſit omnino occulta. Denique cùm effectus hic maximè eſſe poſſit obligatio aliqua, in hac etiam conſiderare oportet aliquando eſſe per ſe, vt eſt illa, quæ directè, & quaſi proprio iure ſequitur ex tali actione; aliquando verò per accidens, vt eſt illa, quæ eſt propter vitandum ſcandalum, vel alia incommoda, vel ſi fortaſſe aliquis ſequatur ob ignorantiam.

3. Aſſertio prima duas partes includens.

Dico ergo primò, quando profeſſio bonâ fide, & ſine culpa facta, eſt ſimpliciter, & abſolutè nulla, ſiue ex natura rei, ſiue ex ordinatione, & inſtitutione Eccleſiæ, per ſe loquendo nullum habet effectum; per accidens autem poteſt aliquem habere, magis in externo foro quàm in foro animæ. Probatur prior pars, quia talis effectus ſequi non poteſt ex profeſſione, quatenus profeſſio eſt, quia ſupponitur ſimpliciter, & abſolutè nulla; & ex eo quod nullum eſt, quatenus tale eſt, nihil ſequitur.

Probatur prima pars, quoad effectus per ſe.

Neque etiam ſequi poteſt aliquis effectus ex illa actione, quatenus iniurioſa religioni, vel ſub alia ſimili ratione, quia ſupponimus bona fide factam eſſe, & conſequenter ſine culpa; ergo etiam ſine iniuria; imò licèt contingeret, nocumentum aliquod factum eſſe religioni, non poſſet ex illo talis obligatio oriri, vel quia actio non fuit iniuſta ex parte operantis, & ideo ex illa non poteſt ſequi obligatio, vel etiam, quia nemo obligatur ad reſarciendum nocumentum cum tanto rigore, & per medium adeò difficile, & arduum. Vnde licèt fingeremus ratione alicuius rei acceptæ, quanuis ſine culpa, ortam eſſe in tali perſona obligationem ſatisfaciendi religioni, deberet aliis modis ſatisfactionem illam implere ſi poſſet, quòd ſi non poſſet, excuſaretur, nec propterea teneretur profeſſionem iterare. Atque hæc ratio procedit maximè quando profeſſio eſt nulla ex natura rei, quia tunc eſt nulla quantum eſſe poteſt, vt ſic dicam, quia natura operatur quantum poteſt: ſi autem lex naturalis annullat illum actum, quantum poteſt illum irritat; red-

A dit ergo eum inutilem ad omnem effectum. Item, quia ſi illa profeſſio ex natura ſua nulla eſt, omnis etiam traditio, & promiſſio, quæ in illa includitur, eſt nulla; quem igitur effectum habere poteſt per ſe loquendo? Idem autem eſt, quando hæc nullitas eſt ex iure Canonico, quia ſi ſimpliciter, & abſolutè irritat, perinde annullat actum, ac ſi natura ſua eſſet nullus, vt patet in profeſſione nulla ex metu cadente in conſtantem virum; nam licèt ſit controuerſia, an ex iure humano, vel naturali ſit nulla, nihilominus tam nulla cenſetur vno modo, ſicut alio, quia ius in hoc nullam adhibuit reſtrictionem, ſed quantum potuit irritauit, & quanuis ſit poſitiuum, imitatum in hoc eſt ipſum ius naturale.

B

4. Obiectio.

Dices, aliquando in iure actus eſt nullus, & nihilominus aliquem habet effectum, vt variis exemplis oſtendit gloſa in regula *non præſtat*, de Regular. in 6. Et ob hanc cauſam non eſt idem in iure actum eſſe inutilem, & haberi pro non infecto, vt colligitur ex leg. *non dubium*, Cod. de leg. & ex Bartolo ibi. num. 15. tunc enim dicitur haberi pro non infecto, quando omnino nullus eſt, nullúmque effectum ſortiri poteſt; inutilis verò dicitur, quando inualidus quidem eſt, quantum ad proprios, & per ſe effectus, licèt fortaſſe aliquem habere poſſit; ergo quanuis profeſſio ſit nulla iure humano, non ſequitur nullum habere effectum.

Reſponſio.

Reſpondeo in primis C dupliciter irritari actum à iure humano, primò ſolùm quoad ipſum humanum ius, id eſt, quoad obligationem, & actionem, quæ in ipſo humano iure datur, non verò quoad naturalem valorem & efficaciam ipſius actus in ſe.

Actus à iure humano dupliciter irritari poteſt. Primò.

Exemplum videri poteſt, in leg. *ſtipulatio.* §. *alteri.* cum gloſa ver. *nihil intereſt.* ff. de verborum obligat. & multi exiſtimant hoc tantummodo irritari per leges teſtamentum minus ſolemne, & huiuſmodi actus ſic irritus poteſt ſine dubio habere aliquos effectus, tamen hæc irritatio eſt tantùm ſecundùm quid attenta rei natura, licèt aliquando in iure ciuili ſimpliciter dicatur inualidus.

Secundò.

Secundò ergo irritatur actus ſimpliciter, & in ſe, id eſt, quoad naturalem vim, & efficaciam, quam aliàs habere poſſet, & talis eſt irritatio profeſſionis, de qua agimus, quæ ſola eſt propriè, & abſolutè irritatio. D Quando autem ius hoc modo irritat actum abſolutè, & ſine limitatione, tunc planè nullum producit effectum, per ſe loquendo, & quoad hoc perinde eſt, ſiue dicatur irritus, ſiue inualidus, ſiue inutilis, ſiue habendus prout non factus. Hoc tamen intelligendum eſt, niſi ipſummet ius aliquem effectum tribuat tali actui; nam per hoc ipſum illi limitat irritationem, ac proinde iam non erit irritatio ſimpliciter; & ideo ſemper verum manet, actum ſimpliciter irritum per ius nullum habere per ſe effectum. Verè etiam dici poteſt, actum irritum nullum habere effectum, E niſi ille ſit in iure expreſſus. In præſenti ergo illam profeſſionem vocamus ſimpliciter irritam per ius Canonicum, quæ alicubi abſolutis verbis irritatur, & nullibi in ipſo iure ei conceditur aliquis effectus, tunc enim non eſt vnde vllum effectum habere poſſit; quia neque ex voluntate profitentis, cùm illa nõ potuerit producere effectum à ſe intentum, & non intentum per ſe non efficiat, nec etiam virtute legis poſitiuæ, quia ſupponimus nullam eſſe, quæ talem producat effectum.

Deinde (deueniendo ad poſteriorem partem 5.

aſſertio

Probatur ſecũda pats aſſertion s quoad effe- ctus per accidens. Primò. Secundò.

aſſertionis) dicimus ex tali profeſſione oriri poſſe plures effectus per accidens, & ita non omnino eſſe inutilem, etiamſi in re facta non ſit. Primò quidem ratione ignorantiæ, nam quandiu exiſtimatur valida, perinde obligat, ac ſi eſſet vera, ratione conſcientiæ erroneæ, quod commune eſt aliis actibus. Hinc verò naſcitur alius effectus magni momenti: nam ſi illa ignorantia ſit publica, & communi exiſtimatione ille iudicetur profeſſus, omnes actus profeſſorum proprij, qui à tali perſona fiunt, validi ſunt, quanuis alioqui ad ſuum valorem profeſſionem ſupponant, quia ratione publicæ vtilitatis ille defectus ſuppletur ipſo iure, eo quòd ſecundùm publicam exiſtimationem tales actus facti ſunt, iuxta leg. *Barbarius.* ff. de offic. prætor. Alius item effectus oriri poteſt ex hac publica ignoratione, nimirum vt aliquis in exteriori foro iuſtè obligetur ad permanendum in religione, & conſequenter ad obediendum, & obſeruandam regulam, &c. Probatur, quia licèt ipſi perſonæ conſtet de nullitate profeſſionis, ſi in foro exteriori illam probare non poteſt iuſtè, non adhibetur ei fides in Eccleſiaſtico foro, in quo iuſtum iudicium fertur ſecundùm allegata, & probata; ergo iuſte ille cogetur permanere in religione. Vnde etiam fit, vt ipſe etiam teneatur aliquo modo parere huic ſententiæ, & iudicio publico.

Tertiò.

6. Difficultas, ad quid teneatur ſic profeſſus.

Difficultas verò eſt, ad quid extendatur tunc obligatio talis perſonæ, in qua ſupponere oportet, ipſam eſſe omnino certam de nullitate profeſſionis; nam quacunque ratione dubius ſit, tenetur parere ſententiæ, imò licèt non intercedat ſententia, non poterit in caſu dubio ſe eximere ſua authoritate, nec priuare religionem iure acquiſito, cùm ipſa actu poſſideat; vt rectè notarunt Nauar. lib. 3. conſ. tit. de Regul. conſ. 13. n. 10. Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 37. n. 12. & lib. 2. diſp. 41. n. 32. & Leſſ. lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 66. Vnde in eo caſu potiùs videtur obliganda talis perſona ad ratificandam profeſſionem, vt poſſit conuenienter obligationem implere ſuã, & actus proprios illius ſtatus, quem neceſſariò retinere debet, conuenienti modo exercere. Quando autem coram Deo aliquis eſt certus, de nullitate profeſſionis, quam bona fide à principio fecit, non tenetur, vt exiſtimo, illam ratificare, quantumuis per ſententiam publicam cogatur in religione manere. Hæc eſt communis doctorũ ſententia, quam in terminis tradit Nauar. comment. 4. de Regul. n. penult. & lib. 3. conſ. tit. de Regul. conſ. 89. n. 6. & 7. Sà verbo *Religio* num. 71. Leſſ. lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 65. Henr. lib. 11. de matr. in comm. & c. 8. n. 9. in comment. lit. 5. Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 37. n. 11. & 37. Probatur, quia illa ſententia, ſolùm eſt ex præſumptione exteriori; ergo ad ſummum poteſt obligare ad externos actus, non verò ad internos, qui ſolùm ſunt ſub conſilio, neque ad ratificandos externos, quatenus ex illis pendent. Item, quia Eccleſia non præcipit huiuſmodi perſonam, vt voueat, ſed vt ſeruet quod vouit; ergo ſi reuera non vouit, non tenetur denuo vouere; ergo nec ratificare profeſſionem. Vnde fit quanuis talis perſona teneatur ad obſeruantiam, & obedientiam exteriorem, coram Deo tamen non obligatur ad ſubſtantiam votorum; itaque ſi contra caſtitatem peccet, ſecluſo ordine ſacro, vel alio voto ſimplici, non erit ſacrilegus ex vi talis profeſſionis; item licèt aliquid vſurpet tanquam proprium, non peccabit

A contra paupertatem, licèt poſſit peccare contra iuſtitiam vſurpando, vel diſſipando bona religionis; quomodo etiam non peccabit, ſi ab aliquo externo aliquid accipiat, & de illo tanquam de re propria diſponat. Similiter licèt in virtute obedientiæ aliquid ei iniungatur, non peccabit contra religionem non obediendo, etiamſi poſſit per ſcandalum, vel alio modo peccare. Denique eadem ratione non tenetur per ſe ad regulæ obſeruationem, quia omnis hæc obligatio ex vera profeſſione, & veris votis naſcitur; & ideo ſi ſecretò, & ſine ſcandalo illam tranſgrediatur, non peccabit. Vnde tandem conſequenter fit in rigore non teneri ad permanendum in religione, ſed poſſe illam relinquere, ſi valeat facere,
B ſine vi, aut alia iniuria, & ſine ſcandalo, & in his omnibus conueniunt auctores ſuprà citati. Probatur, quia nullo iure naturali impeditur, cùm reuera nullum habeat vinculum voluntariè ſuſceptum, quod illum obliget; exterior autem ſententia, cùm in præſumptione tantùm fundata ſit, non poteſt tam grauem obligationem imponere. Solùm ergo obligabitur talis perſona, vel ad parendum exteriùs illi ſententiæ, quatenus iuſta eſt, non reſiſtendo per vim, & coactionem, vel ad non deſerendam religionem, vel quidpiam aliud faciendum, cum ſcandalo, quæ obligatio eſt effectus per accidens reſpectu prioris profeſſionis.

7. Notandum.

Quanuis autem hæc in rigore vera ſint, nihi-
C lominus conſulendum eſſet tali perſonæ in eo articulo neceſſitatis poſitæ, vt priorem profeſſionem ratã haberet; quia moraliter loquendo difficillimum eſt, permanendo in eo ſtatu apparenter, & non verè, & cum obligatione quoad externum forum Eccleſiæ, ita ſe gerendi, ac ſi verè ſtatum illum profeſſus eſſet. Probabile etiam exiſtiſtimo, ſi religioſus ipſe dubitationẽ moueat, circa valorem profeſſionis, cùm in externo foro nihil probare poſſit, iuſtè poſſe à religione obligari, & cogi ad profeſſionem iterandam; & tunc ipſum debere non fictè, ſed verè, & ex animo illam iterare. Ratio prioris partis eſt, quia cùm religio habeat ius retinendi talem perſonam, & cogendi illam, ſi neceſſe ſit, vt ſeruet promiſſa, conſe-
D quenter habet ius ad omnia neceſſaria, vt talis perſona debito modo ſtatum illum profiteatur; ad hoc autem moraliter neceſſarium eſt, vt occludatur omnis via mouendi ſimilem dubitationem; ergo habet religio ius vtendi medio ad hoc neceſſario. Huiuſmodi autem eſt ratificatio profeſſionis, vt non poſſit ampliùs talem dubitationem mouere, aut ſcrupulum allegare. Ratio autem alterius partis eſt, tum quia omnis fictio in re tam graui eſt intrinſecè mala, & pernicioſa; tum etiam, quia alias nullius momenti eſſet illa iterata profeſſio ad finem, quem religio per illud medium iuſtè intendit. Nec mirum videri debet quòd aliquis non religioſus coram Deo, nec proprio voto obligatus ad religio-
E nem, per alicuius præceptum obligari poſſit ad profeſſionem emittendam, quia licèt per ſe loquendo, nullus poſſit ita obligari, per accidens autem interueniente ignorantia, & ad maiora vitanda incommoda, & propter commune bonum religionis obligari poteſt; præſertim, quia hæc obligatio nõ imponitur ſine aliqua præuia actione voluntaria, qualis fuit prior profeſſio, quę cùm ſupponatur facta bona fide & ſine culpa, neceſſariò debuit fieri cũ intentione profitendi. Quanuis autem illa intentio propter defectum occultum

Reſolutio ſpecialis; in caſu dubio poteſt cogi ad verè, & ex animo iterandam profeſſionẽ. Probatur prima pars.

Probatur ſecunda pars.

fuit inefficax ad valorem profeſſionis, & conſequenter ad obligandum abſolutè, & ſimpliciter; nihilominus eſt ſufficiens, vt ratione illius, debeat homo ſuſtinere incommoda, vel obligationes, quæ per accidens ſequuntur, quia licèt abſque culpa ſequantur, non tamen ſine cauſa.

8.
Obiectio diluitur. Primò.

Dices, ergo licèt à religione non cogatur profeſſionem ratam habere, ipſe per ſe tenebitur id facere. Reſpondetur abſolutè negando conſequentiam, quia ſatis eſt, quòd ad hoc medium præcisè obligetur, quando ab eo exigitur, qui ius habet illud procurandi; imò tunc etiam res eſt ſatis dubia, an tale præceptum obliget, cùm ſit in præſumptione fundatum, licèt nobis probabilius videatur obligare, quia eſt moraliter neceſſarium ad commune bonum.

Secundò.

Secluſo autem illo præcepto ipſa priuata perſona poteſt ſibi conſulere, ſi commodè valeat; ſi autem in aliquo caſu non poſſit ſine ſcandalo, & periculo religionem dimittere, obligari poterit ad ſecuritatem conſcientiæ ſuæ profeſſionem ratam habere; quod in particulari prudentis viri arbitrio iudicandum eſt. Et hoc iudicauit Nauarrus comment. 4. de Regularib. n. 74. §. *Aduertendum quartò.*

9.
Aſſertio ſecunda duas partes continens; quando profeſſio eſt nulla mala fide ex defectu cõſenſus.
Oſtenditur prima pars.

Secundò dicendum eſt quamuis profeſſio fuerit nulla ex defectu conſenſus propter fictionem, & culpam profitentis, nihilominus per ſe non obligat ad ſtatum religioſum, vel ad ſeruanda vota; per accidens autem multo magis obligari poterit. Prior aſſertionis pars eſt communis quam tenet Caiet. 2. quæſt. 88. artic. 1. Soto 7. de iuſt. quæſt. 1. art. 2. Valent. 22. diſput. 6. quæſt. 6. punct. 1. Azor lib. 12. cap. 5. quæſt. 1. & Sanchez lib. 7. de matrim. diſput. 37. num. 37. Hæc pars ſuppoſitis, quæ dicta ſunt in præcedenti capite, in hoc fundatur, quòd hic caſus ſolùm differt à præcedenti in mala fide, ac dolo; hæc autem non ſufficiunt per ſe obligare ad profeſſionem integrè emittendam; ergo cùm ex alio capite non oriatur, vt oſtenſum eſt, ex nullo capite talis profeſſio nulla per ſe inducit hanc obligationem. Minor patet, quia ex mala fide, aut dolo, ſolùm poteſt ſequi, vel obligatio ad pœnam, vel ad aliquam reſtitutionem, propter iniuriam, vel nocumentum illatum; neutro autem modo ſequi poteſt obligatio ad profeſſionem, nam quod ad pœnam attinet, neque aliquis ad illam obligatur, priuſquam condemnaretur, præcipuè quando non eſt ipſo iure impoſita, nec ratificatio profeſſionis poteſt in pœnam imponi. Quin potiùs ſi in iudicio Eccleſiaſtico conſtet de tali fraude, & de nullitate profeſſionis, perſona quidem aliàs punietur, liberè tamen relinquetur à iugo religionis. Quod verò ſpectat ad reſtitutionem, regulariter non poteſt eſſe tanti momenti in hoc negotio, quin poſſit alia via fieri, quia per ſe nullum graue nocumentum inde ſequitur religioni, vnde ad ſummum tenebitur reſtituere alimenta, vel alias expenſas, quæ ob eam cauſam à religione factæ ſint, niſi eius obſequia æquiualerent, vt ait Nauarrus ſuprà. Hæc autem reſtitutio aliter fieri poterit, vel ſi fortaſſè non poſſit, non eſt tanti momenti vt propter eam cogendus ſit aliquis religionem profiteri.

Probatur ſecunda pars.

Altera pars aſſertionis per ſe ſatis clara eſt, ſuppoſitis quæ dicta ſunt in præcedenti aſſertione; omnes enim effectus, quos ibi diximus poſſe per accidens ſequi, habent hîc eandem

A dem rationem; quã ſine dubio auget propria culpa, & mala fides; nam tunc magis voluntariè homo ſe expoſuit omnibus incommodis, & periculis, quæ ex tali ficta profeſſione ſequi poſſunt, & ideo ſi in foro Eccleſiæ non poſſit nullitatem probare, meritò cogi poteſt ad profeſſionem ratam habendam, & ad omnia alia quæ diximus. Accedit præterea quòd in hoc caſu, quoad multa alia non habet locum excuſatio ignorantiæ ex parte talis perſonæ, & ideo non potuit tuta conſcientia ibi dici permanere, niſi profeſſionem ratificando, multóque minus potuit actus profeſſorum exercere, ideóque in multo maiori periculo verſatur, & ideo
B frequentiùs obligatur ad profeſſionem iterandam, ſi non poſſit religionem dimittere, vel non ſine ſcandalo. Hæc enim ratio ſcandali, etiam in hoc caſu maiori ratione obligat, quia propria culpa ille occaſionem dedit, & facilè potuit ac debuit præuidere.

Dico tertiò, quando profeſſio eſt nulla tantùm ex iure Eccleſiaſtico, per ſe habere poteſt effectus aliquos ſi in iure expreſſi ſint. 10.
Aſſertio tertia, quando profeſſio eſt nulla ex iure Eccleſiaſtico.
Notatio prima.
Notatio ſecunda.

Omitto effectus per accidens, nam quoad hos eadem eſt ratio in hoc caſu, & in præcedentibus, ſi in cæteris proportio ſeruetur, id eſt, quòd effectus ſit occultus, & ignorantia interueniat, vel ſcandalum. Deinde vt certum ſuppono ex dictis in prima aſſertione, ta-
C lem profeſſionem non habere per ſe aliquem effectum, qui in iure non ſit expreſſus, quia cùm irritetur à iure, quoad omnia irritatur, ſi in ipſo iure nihil excipiatur, vt oſtendi; quòd ſi aliquid excipiatur, illa met exceptio firmat regulam, vt quoad omnia alia irritare intelligatur.

Reſponſio ad rationes dubitandi initio poſitas.

Sic autem explicata concluſio habet etiam claram rationem ex ſupradictis, quia ſicut poteſt Eccleſia profeſſionem in toto irritare, ita poteſt quoad aliquid irritare, & quoad aliquid illam acceptare; ergo talis profeſſio per ſe habebit effectum, ad quem acceptatur, quamuis quoad alios ſit nulla; ad illum autem effectum acceptatur,
D qui in iure exprimitur, & ideo talem effectum per ſe inducit. Si autem res attentè conſideretur, talis effectus non eſt ab illa profeſſione, vt inualida eſt, ſed vt ex parte eſt valida. Et ita ceſſant rationes dubitandi in principio poſitæ priori loco.

Poſteriori autem loco afferuntur iura, propter quæ vltima concluſio poſita eſt; nam ex illis ſumuntur exempla, in quibus locum habet, quæ ad tria capita reducuntur. 11.
Reſpond ad exempla ſupra ex iure.
Ad primũ.

Primum eſt de emittente tacitam profeſſionem, per ſuſceptionem habitus proprij profeſſorum intra annum nouitiatus; nam illa profeſſio valida eſt, quantum ab ſubſtantiam ſtatus religioſi, licèt non teneat quoad obligationem ad certam religionem, iux-
E ta caput *conſtitutionem*, de regularib. in 6. de quo caſu ſufficienter in ſuperioribus dictum eſt.

Ad ſecundũ.
Ad quid obliget profeſſio facta in religione mendicantium ante expletum annum probationis.

Secundum exemplum eſt de profeſſione emiſſa in religione mendicantium ante expletum annum probationis; nam illa non tenet quoad vinculum talis religionis, licèt antiquum ius obligaret ad religioſum ſtatũ, iuxta cap. *non ſolùm*, & cap. *conſtitutionem*, de Regularib. in 6. De quo caſu difficultas eſt inter authores qualis eſſet illa obligatio ingrediendi religionem, quam illa profeſſio relinquebat, an ſcilicet eſſet ſola obligatio voti ſimplicis ingrediendi religionem, vel eſſet verus ſtatus religioſus cum ſola obliga

obligatione generali, vt in præcedenti caſu; hoc enim poſteriori modo intellexit hunc effectum Bartolus in leg. *quòd ſeruus.* ff. de ſtipulat. ſeruo. Quod etiam tenet Gemin. dict. cap. *non ſolùm.* Priorem verò ſenſum ſequutus eſt Calderinus conſil. 26. de regular. quem ſequitur Angelus verb. *profeſſio*, num. 1. circa finem, & Lapus allegatione 46. Nauarrus comment. 3. de regularib. num. 44. Quæ opiniones poſſent cum probabilitate diſputari, habent enim in textu fundamentum. Quatenus enim ibi æquiparatur ſic profeſſus cum eo, qui habitum ſuſcepit, oſtendendo voluiſſe vitam mutare, & de vtroque dicitur obligari ad religionem in genere, colligi poteſt, hanc obligationem tantùm eſſe voti ſimplicis, quia in eo qui ſolùm dedit ſigna mutandi vitam abſque profeſſione tacita, vel expreſſa, non manet maior obligatio, vt ſuprà viſum eſt. Quatenus verò in eo textu non aliter annullatur illa profeſſio, quàm per hæc verba, *Decernimus eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenus veſtro eſſe ordini alligatum*; videtur efficaciter inde probari opinio Bartoli, quia per ea verba præciſè irritatur illa profeſſio quoad obligationem ad illum ordinem in quo fit; ergo quoad reliqua omnia manet valida, iuxta antiquum ius. In hac verò controuerſia non immoror, quia hic caſus, ſicut & præcedens, iam hodie per Concilium Tridentinum ita eſt in eo inualida profeſſio, vt nullum omnino effectum habeat ſeſſ. 25. cap. 15. de Regularib.

Reſolutio.

12. Tertium exemplum, & non facile ſumitur ex dicto cap. *placet.* de conuerſ. coniugat. ſcilicet, de coniugato, qui abſque licentia coniugis profeſſus eſt religionem, tunc enim profeſſio eſt nulla, & non relinquit obligationem ingrediendi religionem, nihilominus tamen habet effectum obligationis ſimplicis voti ad caſtitatem ſeruandam, vt etiam decernitur in cap. *quidam*, eodem tit. cuius ratio alia reddi non poteſt, niſi quia profeſſio illa non eſt irrita iure naturæ, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, & ideo potuit Eccleſia irritare profeſſionem quoad traditionem, & ſolemnitatem eius, non tamen quoad ſimplicis votum caſtitatis; nam qui profitetur formale votum caſtitatis, emittit cum intentione ſe obligandi, & ſimul ſe tradit religioni; poteſt ergo Eccleſia irritare, ſeu non acceptare traditionem, & votum caſtitatis, quatenus Deo fit, integrum relinquere, vnde fit etiam, vt maneat ſimplex, quia Eccleſia irritando traditionem, abſtulit ſolemnitatem. Adhuc tamen obiici poteſt, nam qui caſtitatem vouit profitendo, non intendit ſimpliciter ſe obligare ad caſtitatem, ſed ſolùm intra religionem, quia in eo ſtatu fortaſſe poterit illam ſeruare, & non extra illum; ergo ſi eius oblatio non acceptatur, quoad ſtatum religioſum, non debet iudicari obligatus ad ſeruandam caſtitatem. Item aliàs etiam maneret ligatus ſimplici voto paupertatis, & obedientiæ, quod eſt duriſſimum. Sequela autem videtur teneri à paritate rationis. Reſpondetur primò ex Panormitano ibi profeſſionem illam valuiſſe, vt potuit, licèt non valuerit, ſicut agebatur argumento cap. 1. §. *idem*, de deſponſat. impub. in 6. potuit autem valere, vt votum, & hanc intentionem cenſetur profitens habuiſſe, ſcilicet, vt actus ſuus valeat quantum poteſt, ſi non potuerit valere quantum vult, & ideo cenſetur habere ſufficientem intentionem ſe obligandi ad caſtitatem.

Ad tertium ad quid teneatur coniugatus profitens ſine licentia coniugis.

Obiectio.

Reſpondetur primò ex Panormitano.

A

13. Quam interpretationem non cenſeo eſſe admittendam in aliis duobus votis paupertatis, & obedientiæ, tum quia ius nihil tale de illis explicauit, & non oportet extendere præſumptionem rigoroſam: tum etiam, quia non habet locum in eis eadem ratio, quia illa vota raro fieri ſolent extra ſtatum religioſum, & ſpecialiter videntur aliquo modo repugnare cum ſtatu matrimonij, & obligationibus eius, & ideo ſic profitens non præſumitur voluiſſe ſe ad talia vota obligare, profeſſione nulla exiſtente.

14. Addo verò ſecundò hoc procedere ſecundùm iuris interpretationem; nihilominus tamen ad iudicandam obligationem in conſcientia expendendam eſſe intentionem vouentis. Itaque ius duo declarat; vnum eſt ſe non irritare tale votum, & quoad hoc eſt certum & infallibile, quia eſt in poteſtate ipſius iuris; aliud eſt, iuxta interpretationem ſuam, illum qui ſic profitetur habere ſufficientem voluntatem ſe obligandi, quia promiſit, quod in eius poteſtate erat. Hæc autem interpretatio eſt ex ſola præſumptione, cui ſtandum eſt quoties profitens non fuerit certus, habuiſſe ſe contrariam intentionem. Si autem conſtiterit ſe non voluiſſe vouere caſtitatem, niſi, vt annexam religioni, neque aliter ſe ad illam obligare, quàm ſi in eo ſtatu, validè admitteretur, tunc reuera non erit obligatus ad ſeruandam caſtitatem, & poterit licitè petere debitum viuente vxore. Ratio eſt, quia vera obligatio voti caſtitatis non fundatur in præſumptione, nec contrahitur niſi iuxta intentionem vouentis. Declaratur hoc exemplo, iuxta probabilem opinionem paulo antè inſinuatam, quòd mittens profeſſionem in ordine mendicantium intra annum nouitiatus, non eſt verè religioſus etiam iure antiquo; manet tamen obligatus voto ſimplici, ad aliquam aliam religionem, vt iura ſtatuunt. Nam hoc non obſtante Angelus verbo *Profeſſio*, & Syluest. verbo *Religio* 3. quæſt. 5. diſtinguendum putant quoad obligationem in conſcientia; nam ſi ille habuit intentionem omnino determinatam obligandi ſe huic religioni, cum reſpectu illius, & non acceptetur obligatio, non tenebitur in conſcientia ingredi aliam; at verò ſi habuit intentionem indefinitam obligandi ſe religioni prout potuerit, tunc tenebitur ingredi vnam ex aliis. Sentiunt ergo non obſtante interpretatione iuris fundata in præſumptione, adhuc eſſe integrum examinare intentionem vouentis, & iuxta illam, de obligatione in conſcientia iudicare; ſic ergo nos in præſenti caſu dicendum exiſtimamus. Et præterea addimus, in ordine ad contrahendum nouum matrimonium mortuo coniuge, hoc cenſeri impedimentum, non quidem dirimens, ſed impediens, ne licitè fiat, vt conſtat ex dictis iuribus. Eſt autem probabile hoc impedimentum, quatenus eſt ex Eccleſiaſtico præcepto, obligare, etiamſi in reipſa, & in conſcientia ibi non interuenerit ſimplex votum caſtitatis, quia ſatis eſt, quòd in foro Eccleſiæ, & iuris interpretatione tale iudicetur, vt illud præceptum obliget, ſicut ſententia iuſta ſecundùm allegata, & probata obligat in conſcientia, licèt in re ipſa veritate non nitatur. Verùm hoc etiam cum debita moderatione accipiendum cenſeo, videlicet, vt cùm eadem proportione hoc procedat, videlicet ſi votum reuera interceſſit,

B C D E

Reſpondetur ſecundò & limitatur doctrina tradita.

Probatur.

Notandum pro matrimonij impedimentis.

quia cum illa intentione factum eſt, quam ius A præſumit, tunc ſimpliciter in foro externo, & interno impedire; quando verò reuera in conſcientia factum non fuit votum, quia de hoc Eccleſiæ conſtare non poteſt, obligare in conſcientia ad abſtinendum à matrimonio, vbicunque, ſine ſcandalo, & offenſione Eccleſiæ contrahi non poſſet; non obligare autem vbi res fuerit adeò occulta, vt ſine periculo talis offenſionis, matrimonium contrahi poſſit. Quia cùm in re ipſa fundamentum impedimenti non exiſtat, non poteſt maiorem obligationem in conſcientia inducere; quia nulla ſententia, vel cenſura iuſta, ex ſola præſumptione, ſeu exteriori probatione ampliùs obligat, vt in tomo de cenſuris latiùs tractauimus. B

15. Obiectio prima. Obiici verò poteſt contra dicta in hoc puncto, quia ſequitur, etiam ſecluſo iure poſitiuo, poſſe ex ſola intentione operantis profeſſionem eſſe nullam, & nihilominus habere hunc effectum obligandi ad caſtitatem. Patet ſequela, nam ſi quis profiteatur abſque intentione profitendi, vel ſe tradendi monaſterio, aut ſe obligandi ad obedientiam, vel paupertatem, cum intentione autem verè vouendi caſtitatem, tunc profeſſio erit nulla, vtpotè facta ſine ſufficienti intentione, & nihilominus contrahetur obligatio ſeruandi caſtitatem; nam quoad hoc eadem eſt ratio de illo caſu, quæ de alio proximè tractato ex iure poſitiuo, quia in illo obligatio ad caſtitatem non oritur per ſe ex poſitiuo iure; ſed ſolùm per accidens, vt ſic dicam, C tanquam à non impediente, vel non irritante votum; per ſe autem oritur ex intentione promittentis; ſed in præſenti caſu ſupponitur habere ſimilem intentionem; ergo. Conſequens autem videtur in primis contra ſuperiùs dicta: nam diximus profeſſionem nullam ex natura rei eſſe ita nullam abſolutè, & ſimpliciter, vt nullum moralem effectum producat; illa autem profeſſio ex natura rei nulla eſt, cùm ſit ex defectu intentionis. Secunda. Deinde videtur etiam illud conſequens falſum, quia illæ duæ intentiones apparent repugnantes, & ideo neutra poteſt ſortiri effectum; ſicut è contrario, ſi quis profiteretur cum intentione profitendi, & non ſe obligandi D ad caſtitatem, nihil faceret, neque obligationem vllam contraheret.

16. Reſponſio ad primam. Reſpondeo ad obiectionem concedendo ſequelam, quam ſufficienter probat ratio facta, & magis confirmabitur reſpondendo ad rationem in contrarium. Nam repugnantia cum ſuperiùs dictis nulla eſt, agebamus enim de profeſſione ſecundùm ea, quæ per ſe ad illa requiruntur; nam ea quæ concomitanter adiungi poſſunt, ſunt per accidens, & non cadunt ſub ſcientiam; ita verò eſt in prædicto caſu, nam profeſſione exiſtente nulla ex defectu intentionis, illi adiungitur intentio ſeparatim (vt ſic dicam) vouendi caſtitatem, quæ eſt merè concomitantia accidentatia; ſicut poſſet etiam quis profiteri ſine E intentione profitendi, & cum intentione ſe obligandi ex voto ad peregrinationem, vel eleemoſynam, quæ obligatio maneret quidem poſt illam profeſſionem, non tamen propriè ex illa: ita enim ferè eſt in prædicto caſu, ſolùm intercedit materialis quædam differentia: nam ibi promiſſio eleemoſynæ eſt omnino diſtincta; hîc autem promiſſio caſtitatis eſt veluti quædam pars profeſſionis, quæ vt ſic valida non eſſet ex vi talis profeſſionis, ex alia verò intentione concomitante accipit valorem, quia ex vi illius quaſi ſeparatim fit per modum cuiuſdam totius. Et quamuis in ſuperiori caſu explicato ex iure canonico idem quodammodo intercedere videatur, eſt tamen diuerſitas, nam in illo non deeſt intentio profitendi, & ex vi illius cenſetur eſſe validum caſtitatis votum, etiamſi profeſſio alio ex capite nulla ſit; tamen attentè rem conſiderando, neceſſe eſt intentionem illam æquiualere duplici intentioni, ſcilicet emittendi votum validum caſtitatis, ſiue vt partem profeſſionis, ſiue per ſe, ac ſeparatim, vt ex ſuperioribus conſtat, quæ intentio reuera non eſt ſimpliciter neceſſaria ad profitendum, & ideo dici poteſt aliquo modo concomitans, tamen ex præſumptione iuris talis eſſe declaratur.

Ad aliam verò rationem reſpondetur, illas duas intentiones non eſſe repugnantes, quod eſt per ſe manifeſtum, quia obiecta ſunt diuerſa, & non inuoluunt contrarietatem, vel contradictionem, ſcilicet fictè, & non verè profiteri; verè autem, & non tantùm fictè caſtitatem vouere; nihil ergo obſtat ſimul nolle profiteri, & verè promittere caſtitatem. Item non repugnat nolle caſtitatem vt partem veræ profeſſionis, velle autem illam ſolitariè, & vt quoddam totum. Non eſt autem ſimile, quod obiiciebatur, ſi quis intendat profiteri, & non vouere caſtitatem, nam in his intentionibus eſt repugnantia, quia eſt intendere totum ſine parte eſſentiali, & ideo illa intentio eſt inefficax tanquam de re impoſſibili. Quod ſic ampliùs declaratur, diſtinguendo in profeſſione traditionem à tribus votis. Poſſet ergo quis in eo caſu intendere verè, & ex animo ſe tradere, non tamen adiungere traditioni promiſſionem caſtitatis, vel etiam alias; aut poteſt velle ex vna parte facere veram traditionem cum profeſſione ſufficienti ad ſtatum religioſum, & non obligari ad caſtitatem. Hoc poſterius dicimus inuoluere claram repugnantiam, & ideo ſi quis intelligat quid intendat, & velit, & nolit, impoſſibile eſt, vt habeat ſimul talem intentionem, quia eſſet ſimul velle contraria cognita; ſi autem non intelligit quid velit, aut quid nomine profeſſionis ſignificetur, tunc eo ipſo non obligatur, quia talis ignorantia cauſat inuoluntarium, vt in principio materiæ de voto in ſimili puncto declaraui. Illud autem prius non videtur inuoluere tantam repugnantiam, quia traditio eſt reuera quid diſtinctum à promiſſione, & quantum eſt ex ſe, poſſet fieri ſine illa, ſicut in oblatis fit quædam traditio religioni ſine tribus votis, & in matrimonio fit traditio ſine vlla promiſſione. Nihilominus tamen in prædicto caſu illa traditio non maneret valida, quia non acceptaretur. Nam iuxta inſtitutionem Eccleſiæ non acceptatur traditio profeſſionis, niſi vt veſtita, & firmata tribus votis: in eo autem caſu intenditur fieri ſola, & ſine votis, & ideo non acceptatur, ideóque tota profeſſio quoad omnem effectum inualida relinquitur, nam valor traditionis ex acceptatione pendet; in noſtro autem caſu promiſſio ſimplex caſtitatis, vt valida ſit, non pendet ex acceptatione, ſed ex ſola intentione vouentis. 17. Ad ſecundam.

Vltimò addi ſolent alij caſus, in quibus profeſſio eſt nulla iure Canonico, & aliquam relinquit obligationem. Vnus eſt quando quis ſuſcipit habitum religionis, cum propoſito mutandi vitam; nam ibi profeſſio non tenet, & nihilo 18. Adducuntur varij caſus. Primus.

nihilominus relinquit obligationem ſimplicem & generalem aſſumendi ſtatum religioſum, vt iura docent. Veruntamen eadem iura declarant ibi non interuenire profeſſionem expreſſam, nec tacitam, & ideo caſus non eſt ad rem, quia ibi non eſt profeſſio apparens, & nulla, ſed omnino neque apparens eſt, & ideo ſi aliquis relinquitur effectus, non pertinet ad profeſſionem veram, vel apparentem, ſed ad aliud genus voti publici, vt ex ſuperioribus conſtat, vbi hanc expoſitionem magis probauimus.

19. Secundus.

Idem dicendum cenſeo de alio caſu indicato ab Angelo ver. *Profeſſio*, condit. 2. & Syluestro *Religio* 3. quæſt. 14. & Nauar. comment. 2. de regularibus num. 5. de illo qui profitetur religionem cum tribus votis ſubſtantialibus in manibus Epiſcopi; illa enim profeſſio eſt nulla, & tamen relinquit obligationem ſeruandi caſtitatem, vel alia vota, ſi emiſſa fuerunt. Veruntamen ille caſus, quidquid ſit de veritate eius, non eſt ad rem de qua agimus, quia loquimur de profeſſione facta in religione approbata, quæ ſaltem apparenter, & in foro Eccleſiæ poſſit videri profeſſio conſtitutiua ſtatus religioſi. Illa autem profeſſio, de qua dicti authores loquuntur, non eſt huiuſmodi, vnde æquiuocè dicitur profeſſio eo modo, quo virgines omnes ſimpliciter vouentes caſtitatem, dicuntur profiteri continentiam, & aſſumptio cuiuſlibet modi viuendi honeſtè cum aliqua obligatione vocari ſolet profeſſio, vt ſuprà dictum eſt. Vnde in eo caſu, eo modo, quo illa eſt profeſſio, non eſt inualida, quia nullum habet defectum, in ſua ſpecie, (vt ſic dicam) & ideo quanuis non valeat ad conſtituendum propriè religioſum, quia neque ad hoc fit, habere optimè poteſt ſuos proprios effectus, propter quos fit, ſi cum ſufficienti voluntate, & abſque ignorantia fit. Quod ideo addo, quia ſi quis faceret talem actum, putans ſe facere illo modo veram profeſſionem ſecundùm aliquam regulam approbatam, putans Epiſcopum habere poteſtatem ad admittendam illam, tunc propriùs dici poſſet illa profeſſio nulla, vt nunc loquimur, & reuera ex vi illius intentionis non relinqueret aliquam obligationem, quia eſſet ſine ſufficienti voluntate ratione deceptionis, qua interueniente, ille non intendit ſe obligare ad talia vota, niſi in ſtatu verè religioſo, & ideo cùm hæc conditio obtenta non fuerit, obligatio oriri non potuit, niſi ponamus habuiſſe aliunde intentionem abſolutam obligandi ſe, vt poſſet iuxta dicta in ſuperiori puncto.

20. Tertius.

Vltimus caſus addi poteſt ex Innocentio in cap. *porrectum*, de regular. de profeſſione facta in manibus eius, qui non poteſt admittere ad religionem quam dicit valere in vi voti ſimplicis religionis. Sed hic caſus non eſt diſtinctus à præcedenti, nam quoad hoc eadem eſt ratio de Epiſcopo, & de quolibet alio, qui non habeat poteſtatem incorporandi alicui religioni approbatæ, & ideo ſi ex certa ſcientia ita facta eſt, illa nec apparens traditio, aut profeſſio eſt, ſed ſunt ſimplicia vota facta coram aliquo, quaſi coram teſte; ſi autem ex deceptione facta eſt, tunc erit putata profeſſio, non tamen relinquet obligationem voti ſimplicis religionis; quia illud emiſſum non eſt, ſed ad ſummum relinquere poterit ſimplicem obligationem votorum quæ emiſſa fuerunt, ſi

A ex parte vouentis interuenit ſufficiens intentio iuxta proximè declarata.

CAPVT III.

An, & quomodo liceat Religioſum ſtatum relinquere poſt factam profeſſionem nullam.

1. Suppoſitio prima.

SVpponendum eſt talem profeſſionem non fuiſſe ratificatam, alioqui locum non habet hæc quæſtio, nam ex quo talis profeſſio rata eſt habita, valida iam eſt, & omnino ſeruanda, iuxta cap. *ſignificatum*, de irregular. & cap. B 1. eodem tit. in 6. cum ſimilibus; imò etiam ſupponimus, qui ſic profeſſus eſt, nolle priorem profeſſionem inualidam ratam habere; quod licitè poſſe facere ſuppoſita nullitate prioris profeſſionis, conſtat ex proximè dictis in ſuper. cap. & ſimpliciter affirmat Nauarrus in comment. 4. de regular. num. 75. vbi etiam ait iuſtè quoad forum conſcientiæ poſſe talem perſonam relinquere habitum non incurrendo apoſtaſiam, nec excommunicationem quoad illum forum. Et ratio eſt, quia talis profeſſio non conſtituit religioſum (ſupponimus enim eſſe inualidam ſimpliciter, etiam quoad ſubſtantiam ſtatus religioſi;) ergo non obligat per ſe ad perſeuerandum; ergo poteſt ſic profeſſus tuta conſcientia C relinquere habitum, & ſtatum, quia ſolùm ex vi profeſſionis, & votorum poteſt ad hoc obligari; neque eſt aliqua lex naturalis, aut diuina, quæ in illo caſu talem obligationem imponat; neque etiam eſt vlla lex Eccleſiaſtica, nec fortaſſe eſſe poteſt, vt paulo inferiùs magis explicabitur.

Secunda. Reſolutio eſt affirmatiua.

2. Corollariũ.

Ex quo fit conſequenter, vt poſſit talis perſona, relicta religione quencunque ſtatum aſſumere pro ſuo arbitratu, quantum eſt ex vi prioris profeſſionis. Patet, quia ablata obligatione profeſſionis tam liber eſt ſicut antea erat. Dico autem, quantum eſt ex vi talis profeſſionis; nam ſi aliunde ratione alicuius voti ſimplicis aliqua obligatio relinquatur, oportebit eum ſtatũ aſſumere, in quo tale votum non violetur, iuxta dicta in vltimo puncto præcedentis capitis. D Sicut etiam quando profeſſio eſt valida quoad ſubſtantiam ſtatus religioſi, ſine obligatione ad particularem religionem poteſt quis licitè relinquere religionis habitum in qua profeſſus eſt, non eſt tamen ei abſolutè liberum quencunque ſtatum aſſumere, ſed inter religioſos, quem voluerit, aut potuerit. Semper etiam loquimur per ſe, quia obligationes, quæ per accidens reſultare poſſunt, non conſiderantur in ſcientia; tactæ autem ſunt in præcedenti cap. Denique hîc ſolùm explicamus quid liceat, nam quid magis expediat pertinet ad conſilium, de quo conſtat ex genere ſuo conſultius eſſe profeſſionem illam ratam habere in eadem religione, vel ſaltem illam de nouo E emittere in alia æquali, vel meliori. Quid autem horum, vel an quidpiam aliud tali perſonæ conſulendum ſit, prudentiæ opus eſt circunſtantiis conſideratis.

3. Difficultas præcipua eſt circa modum relinquendi religionem.

Poſito ergo deliberato animo relinquendi religionem, hîc præcipuè inquirimus, quomodo id faciendum ſit; nam vt aliquid ſimplicitèr, & omni ex parte licitè fiat, non ſatis eſt, quòd ſubſtantia ſit honeſta, ſed etiam oportet, vt modo legitimo fiat; hunc ergo hîc inueſtigamus, & præcipuè intendimus declarare decretum 19. de regular. ſeſſ. 25. Concilij Tridentini. Præmittendum tamen vlteriùs eſt dupliciter

poſſe profeſſionem eſſe nullam, ſcilicet, vel in A conſcientia tantùm, & coram Deo; vel coram Deo, & Eccleſia. Priori modo voco profeſſionem nullam, quæ tam occultum habet defectum, vt coram Eccleſia probari non poſſit, ſiue hoc ſit quia habuit cauſam merè internam, vt eſt defectus interioris conſenſus; ſiue quia licèt externa fuerit, à principio fuit occultiſſima, vel certè quia licet aliquando probabilis fuerit, nunc iam mortui ſunt teſtes, vel haberi non poſſunt. Denique quoties nullitas ita eſt occulta, vt non ſit probabilis in iudicio. E contrario verò, quoties profeſſio, & in re nulla eſt, & defectus in iudicio Eccleſiæ ſufficienter probari poteſt, vocatur nulla coram Deo, & Eccleſia. Non addimus autem tertium membrum, B ſcilicet profeſſionem inualidam in foro Eccleſiæ, & validam apud Deum, quia talis profeſſio & eſt moraliter impoſſibilis, & licèt in aliquo caſu fingatur, nullam difficultatem, aut quæſtionem habet in præſenti. Primum patet, quia ſemper profeſſio publicè, & coram teſtibus fit, imò regulariter ſcripto conſignata relinquitur, vt de illa ſemper conſtare poſsit, & ideo, ſi in re ipſa, & coram Deo habuit omnia neceſſaria ad valorem, poterit etiam in foro Eccleſiæ probari valida; maximè cùm profeſsio ſemper præſumatur valida in foro Eccleſiæ quandiu oppoſitum probatum non fuerit. Secundum C patet, quia licèt fingi poſsit caſus, in quo profeſsio valida coram Deo in foro Eccleſiæ probari non poſsit, vel quòd ſit valida, vel etiam quòd facta fuerit, nihilominus qui illam emiſit, tenetur in conſcientia eam ſeruare, nullúmque dubium circa illam mouere, quia ad hoc obligat ius ipſum diuinum, & naturale; nimirum ſi perſonæ conſtet de valore profeſſionis, nam ſi circa hoc erret, vel dubius ſit, operari tenebitur iuxta conſcientiam ſuam; nec poteſt tunc talis profeſſio dici ſimpliciter valida apud Deum, ſed talis, qualis in conſcientia fuit, atque adeò vel nulla ſi talis iudicetur, ex conſcientia probabili, quanuis erronea, de qua practicè ita iudicandum eſt, ſicut de qualibet pro- D feſſione nulla, vel poteſt etiam eſſe dubia, de qua nonnulla maior difficultas eſſe poteſt, quam in diſcurſu capitis expediemus.

Suppoſitio prænotanda.

Profeſſio inualida in foro Eccleſiæ, & valida apud Deũ, eſt moraliter impoſſibilis; & licèt detur, eſt ſeruanda in conſcientia, &c.

4\. Interrogabit verò aliquis (hoc enim ad ea quæ dicemus neceſſarium eſt) quando profeſſio nulla coram Deo deſinat eſſe nulla in foro Eccleſiæ. Videtur enim hoc nunquam poſſe contingere ſecundùm rectam rationem; nam etiam in foro Eccleſiæ credendum videtur ei qui iuramento confirmauerit, v. g. ſe non habuiſſe intentionem profitendi, aut aliud ſimile impedimentum habuiſſe; nam cùm hæc obligatio principaliter ſit ad Deum, & pendeat ex voluntate hominis, videtur maximè pendere ex E conſcientia profitentis, ideóque fidem ei eſſe dandam, & permittendum, vt iuxta ſuam conſcientiam operetur, argumento cap. *De viduis* 27. quæſt. 1. ibi, *Nos autem nullum talibus laqueum debemus iniicere, ſed ſolùm adhortatione præmij ſempiterni, pœnáſque proponere diuini iudicij, vt & noſtra ſit abſoluta conſcientia, & illarum pro ſe rationem Deo reddat intentio.* Vnde ſaltem videbitur ſufficere, quòd valor profeſſionis probari non poſſit, ſeu (quod perinde eſt) quòd in iudicio Eccleſiæ poſitiuè non probetur, cauſam nullitatis, quæ allegatur, falſam eſſe; quanuis etiam nec poſitiuè probetur ſufficienter illam veram eſſe, ſed ſolo teſtimonio, vel etiam iuramento ipſius profitentis, quod poteſt confirmari ex cap. 1. de his quæ vi; vbi in ſimili cauſa Pontifex reſpondet fœminam quandam, quæ religionem profeſſa fuerat, & nullitatem prætendebat, tunc fuiſſe cogendam ad permanendum, cùm contra eam probatum fuiſſet, vel metum non interceſſiſſe, vel poſtea eandem profeſſionem ratam habuiſſe. Ad idem facere poteſt cap. *mulieri*, de iureiuran. ibi, *ſed ſuæ conſcientiæ potiùs relinquendum eſt.*

Dubium ſpeciale an iuramentũ ipſius religioſi ſufficiat ad probandã profeſſionem eſſe nullam.

Nihilominus certum eſt, in hoc non eſſe 5. credendum ipſi religioſo, etiamſi teſtimonium ſuum, tanquam certum iuramento confirmet, niſi aliunde interueniat ſufficiens probatio. ita expreſsè cautum eſt in cap. *vidua*, de Regularib. ibi, *velit, nolit, ſanctimoniæ habitum vlteriùs debet habere, licèt ſacramento firmare velit, eo tenore velamen ſibi impoſuiſſe, vt deponere poſſit*, vbi Panormitanus & alij aduertunt iuramentum in his etiam, quæ pendent ex conſcientia, & actu proprio interno, non admitti, vbi in exteriori actu eſt vehemens præſumptio in contrarium, & interuenit præiudicium tertij; vtrumque autem inuenitur in præſenti; nam externa profeſſio generat vehementem præſumptionem contra tale iuramentum, & aliàs agitur de re, quæ vergit in præiudicium tertij, ſcilicet religionis, cui per profeſſionem ius acquiritur in talem perſonam, imò & ipſius Dei, ad quem principaliter ſpectat ius illud. Adde etiam vergere in præiudicium boni communis, quoad totum ſtatum religioſum, quia ſi tale iuramentum admitteretur, aperiretur ianua infinitis fraudibus, nihilque eſſet firmum, aut ſtabile in eo ſtatu. Vnde licèt in aliis rebus habere poſſit locum, quod ibi notat gloſa, ſcilicet quanuis iuramentum proprium non ſufficiat, adiutum aliis circunſtantiis, ſcilicet honeſtate perſonæ, & ſimilibus; licèt hoc (inquam) aliàs poſſit habere locum, in præſenti negotio non admittitur, tum propter dicta, tum etiam, quia eò ipſo quòd talis perſona affirmat, & iurare vult ſe non habuiſſe intentionem, nec interiùs conſenſiſſe, confitetur ſe fictè, & infideliter egiſſe, ac proinde non eſſe fide dignam. Et confirmatur à fortiori ex matrimonio carnali, nam coniugi affirmanti, ſe contraxiſſe exteriùs ſine interiori conſenſu, credendum non eſt, etiamſi iureiurando id confirmet, vt colligitur ex cap. *ſuper eo*, de eo qui cog. con. vxor. vbi, quanuis non exprimatur iuramentum, ſed ſola confeſſio, ſine dubio comprehenditur; imò ibi additur, licèt vterque coniugum confiteatur defectum occultum, non eſſe illis credendum in præiudicium matrimonij, niſi aliàs ſufficienter probetur; ergo multo maiori ratione idem eſt in præſenti dicendum. Denique confirmatur optimè ex cap. *per tuas*, de probationibus vbi generaliter dicitur non eſſe ſtandum iuramento alicuius, qui contra factum ſuum priori confeſſione confirmatum iurat, *Cùm nimis* (dicitur ibi) *indignum ſit* (iuxta legitimas ſanctiones) *vt quod ſua quiſque voce dilucidè proteſtatus eſt, vt eandem cauſam proprio valeat teſtimonio infirmare.* quæ verba ſumpta ſunt ex leg. *generaliter*. Cod. de non numer. pecun.

Reſolutio eſt negatiua.

Nota circa iuramentũ.

Idem dicẽdum de cõiuge iurante non conſenſiſſe interiùs.

Quanuis

Reſolutio poſita extenditur ad profeſſionem nullam ex quocunque defectu occulto.

6. Quamuis autem hæ rationes potiſſimum procedant quando defectus profeſſionis omnino pendet ex interiori actu, & intentione vouentis, tamen etiam vera ſunt de quocunque defectu exteriori omnino occulto, & qui probari non poſſit, quia etiam ibi habet locum principalis ratio de præiudicio tertij, & de nocumento communis boni, & in matrimonio carnali eſt textus expreſſus in dicto cap. *ſuper eo.* Solùm poteſt conſtitui differentia, quia quando defectus ſunt extrinſeci, poſſunt allegari ſine turpitudine (vt ſic dicam) id eſt, ſine contradictione in propriis confeſſionibus, & ſine oſtenſione prioris infidelitatis, ſeu fictionis; nam potuit quis bona fide profiteri cum defectu ætatis ſibi occulto, quem poſtea nouit; vel ex metu, quem ob ipſummet metum declarare eo tempore non potuit, & ideo aliquam maiorem fidem facere poteſt in his caſibus proprium iuramentum, præſertim ſi iuuetur honeſtate perſonæ, & aliis circunſtantiis; nihilominus tamen per ſe non ſufficit niſi adiungantur alia ſufficientia indicia, vel teſtimonia, nam cum illis non eſt dubium, quin poſſit ſufficiens probatio conſummari. Imò Innocentius in dicto cap. *vidua*, in fine, indicat hanc differentiam, quòd in aliis defectibus iuramentum adiutum aliis probationibus facit præſumptionem, argumento cap. 1. de his quæ vi. De illo verò qui ſolùm allegat defectum conſenſus, & intentionis, etiamſi alias probationes adiungere velit, dicit non eſſe audiendum, *niſi probet ſe proteſtationem ex iuſta cauſa emiſiſſe.* Quod nullo iure probat, eſt autem per ſe valde conſentaneum rationi, & iuribus adductis dicto cap. *per tuas*, & dicta lege *generaliter.*

Notandum primò.

Notandum ſecundò.

Notandum tertiò.

7. Immo nonnulli graues Canoniſtæ dixerunt, in hoc negotio proteſtationem non eſſe admittendam etiam in profeſſione tacita, vt refert Sylueſt. ver. *Religio* 3. q. 19. ſed, vt ipſe ait, illud ad ſummum procedit, quando proteſtatio ſine iuſta cauſa fit, quia tunc ſemper interuenit fictio voluntaria; quando autem iuſta cauſa interuenit, non eſt ita voluntaria fictio, ſed potiùs non eſt formalis fictio, quia poteſt tunc id fieri, non ad ſignificandam profeſſionem, ſed ad alium finem, & ita proteſtatio non erit contraria facto, ſed declaratoria animi. Quod optimè intelligitur, & facilè accidere poteſt in profeſſione tacita, quæ facto fit potius, quàm verbis, facta enim non ita ſunt per ſe ad ſignificandum, ſicut verba, & ideo poſſunt optimè fieri propter alium finem, quàm propter ſignificandum profitendi animum, & ita de profeſſione tacita loquuntur præcipuè dicti authores, quibus conſentit Nauarrus comment. 4. de regularibus, num. 74. verſ. *aduertendum tertiò.* In profeſſione autem expreſſa, de qua loquitur Innocentius, vix poteſt iuſta cauſa ad talem proteſtationem faciendam inueniri, quia videtur ſemper contraria facto, quia illa profeſſio fit per verba, quæ per ſe primò proferuntur ad ſignificandum conſenſum. Solùm metus videtur poſſe eſſe iuſta cauſa; tunc autem, ſi metus ſit ſufficiens, non eſt neceſſarium, imò neque vtile proteſtari carentiam conſenſus, quia eſt proteſtari fictionem, & mendacium, ſed ſufficit proteſtari ipſum metum, ita vt probari poſſit, nam ipſemet metus reddit inefficacem conſenſum; quamuis ex parte hominis adhibeatur. Si autem metus non eſt ſufficiens, tunc ſicut non eſt iuſta cauſa ad profitendum ſine con- A ſenſu interno, ita neque eſt iuſta cauſa ad id proteſtandum, eſt tamen aliqualis cauſa diminuens culpam, & excuſans aliquo modo fictionem (vt ita dicam) formalem, ideóque aliquid conferre poteſt, vt iuramentum in eo caſu aliquam maiorem fidem faciat, vel vt admittantur alia indicia, quamuis impoſſibile videatur talem defectum poſſe vnquam ſufficienter probari.

Ex his ergo ſatis conſtat, vt Eccleſia reputet aliquam profeſſionem nullam, non ſatis eſſe, vt non probetur validè, vel, quod perinde eſt, non eſſe neceſſarium, vt directè probetur inualidè, ſed opus eſſe, vt ſufficienter conſtet exteriùs factam eſſe, cum tali defectu irritante; quia in dubio in fauorem profeſſionis iudicandum eſt, B ſicut de matrimonio carnali omnes fatentur: de quo videri poteſt Palud. in 4. d. 27. q. 2. Sot. q. 1. & ibi alij. Couarruuias in 4. 2. p. cap. 2. & Nauar. in Summa cap. 22. num. 76. Neque obſtant iura in contrarium allegata; nam cap. *de viduis*, non agit de voto ſolemni, ſed de ſimplici, vt ſuprà vidimus, de quo eſt alia ratio, quia non continet traditionem, nec profeſſionem ita publicam, &c. in cap. autem primo *de his quæ vi*, erat ſufficiens probatio metus, & ideo oportebat per contrariam probationem oſtendere fuiſſe ſublatum: caput aut *mulieri*, non eſt ad rem, quia loquitur in caſu longè diuerſo, in quo nec præiudicium tertij, nec aliæ rationes ſuprà factæ interueniebant, & nihilominus etiam in eo caſu C non adhibetur fides iuramento in foro externo, & ideo non prohibetur mulier alteri nubere, quæ priùs iurauerat cum alio contraxiſſe, qui adhuc viuit, quia illud prius matrimonium in foro Eccleſiæ ſufficienter probatum non eſt. 8.

Corollariũ, quid requiratur, vt Eccleſia reputet aliquam profeſſionẽ nullam.

Prædicta ergo diſtinctione ſuppoſita, dico primò eum, qui certus eſt in conſcientia profeſſionem eſſe nullam, & in foro Eccleſiæ id probare non poteſt, habere ius per ſe loquẽdo relinquendi religionem propria authoritate, & aſſumendi quemcunque alium ſtatum, etiam matrimonij. Addo autem ſemper, *per ſe loquendo*, quia hîc ſolùm agimus de obligatione ex vi profeſſionis tali modo factæ, quidquid ſit de aliis impedimentis, quæ vel ex ſcandalo, vel ex aliquo alio D voto prouenire poſſunt. Et videtur aſſertio clara, quia in eo caſu non tenetur quis in conſcientia permanere in religione; habet ergo ius libertatis ſuæ: ſed non poteſt hoc ius obtinere per Eccleſiaſticum iudicem; ergo poteſt ſua authoritate illud exequi, & recuperare, vt rectè ſenſit Nauar. ſuprà. Confirmatur primò; nam ſi talis perſona fugiat, non faciet iniuriam religioni, quia non priuat illam aliqua re ſua; & ideo poſtea nec ſeipſum, nec quidpiam aliud tenetur ei reſtituere; nec etiam peccat in Deum, quia nullo modo ſe illi obligauit; nec denique peccat ratione modi recuperandi ſuam libertatem, quia E in eo caſu non eſt alius modus poſſibilis. Vnde in aliis rebus minoris æſtimationis poteſt quis bona ſua ab alio poſſeſſa propria authoritate accipere, quando per publicam poteſtatem non poteſt, & alioqui certus eſt illa eſſe ſua & ab alio ſine titulo in reipſa iuſto detineri. Et in cauſa libertatis, qui in ſeruitute iniuſtè detinetur, etiamſi dominus ſit in bona fide, & in exteriori foro non poſſit probare libertatem ſuam, licitè poteſt fugere, & libertatem ſuam recuperare. Denique etiam in cauſa matrimonij, ſi quis per metum cadentem in conſtantem virum cogatur matrimonium contrahere, & poſtea non poſſit

9. Aſſertio prima.

Probatur.

Confirmatur primò.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

in foro exteriori metum probare, poteſt in conſcientia de facto ſe ſeparare, & fugere: niſi ob aliam iniuriam, vel extrinſecam rationem ad aliud obligetur; ergo idem eſt in præſenti dicendum.

10. *Dubitatio, quando talis profeſſus eſt ſciẽter & mala fide, id quid teneatur.*

Solùm poteſt eſſe dubium quando ille à principio iniuriam fecit religioni, profitendo ſine conſenſu interiori, ſeu intentione, vel cum alio defectu occulto quem ipſe ſciebat. Dico tamen hanc iniuriam non eſſe talem, quæ ſit neceſſariò reſarcienda per profeſſionem, ſed ſi aliquod damnum temporale illatum à religione, ſatis erit illud reſtituere. Si autem nullum fuit detrimentum præter deceptionem, ſatis erit agere pœnitentiam illius peccati, quia illa iniuria conſiſtit magis in modo quàm in re aliqua, quæ reſtitutionem poſtulat. Et eadem ratione ſi talis perſona priùs bona fide profeſſa eſt, poſtea verò cognito defectu fuit in mora vel ratificandi profeſſionem, vel relinquendi religionem, tenebitur quidem reſtituere quidquid de bonis religionis in proprios vſus conſumpſit; non tamen propterea priuabitur iure fugiendi, & recuperandi ſtatum ſuum, & in reſtitutione facienda poterit cum proportione computare obſequia religioni facta eo tempore, vt Nauarrus ſuprà aduertit. De illo autem tempore, in quo bonam fidem habuit, non eſt eadem ratio, quia tunc iuſtè conſumpſit, quæ de bonis religionis accepit. Poſſet autem oriri dubium, quando illa mora in religione tempus quinquennij exceſſit, præſertim poſt ſcientiam delicti vel defectuos, an nihilominus ſemper ſit integrum fugere. Sed de hoc dicemus meliùs in puncto ſequenti.

11. *Aſſertio ſecunda.*

Dico ſecundò, quando profeſſio inualida probari poteſt coram Eccleſia, non debet is, qui publicè profeſſus eſt, & exiſtimatur religioſus, relinquere habitum, & ſtatum propria authoritate, ſed petendo libertatem ſuam ab Eccleſiaſtico prælato. Hoc colligitur ex Concilio Tridentino

Conc. Trident.

ſeſſion. 25. cap. 19. de Regularibus, ibi; *Et tunc non aliter niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram ſuperiore ſuo, & ordinario. Quòd ſi antea habitum demiſerit, nullatenus ad allegandam quancunque cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogatur, & tanquam apoſtata puniatur; interim vero nullo priuilegio ſuæ religionis iuuetur.* Quæ verba manifeſtè ſupponunt, quantuncunque aliquis poſſit prætendere iuſtas cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, non poſſe licitè ſua authoritate habitum dimittere, alioqui non tam grauiter puniretur, qui id

Opinio Nauar. dicentis non teneri ad hoc in foro conſcientiæ.

fecerit. At verò Nauarrus dicto comment. 4. de Regularib. nu. 77. non obſtante hoc decreto putat non obligare in foro conſcientiæ, atque adeò non peccare eum qui ſcit, vel iuſtè credit profeſſionem ſuam coram Deo non valuiſſe, & propterea dimittit habitum, & fugit ſua ſponte, non aliter reclamando, nec cauſas nullitatis coram ordinario allegando, nec propterea incurrere pœnam apoſtatæ, nec teneri iterum ad monaſterium redire; quæ omnia nulla alia ratione pro-

Fundamentum illius.

bat. Fortaſſe autem motus fuit, quia Concilium nullum habet verbum præceptiuum, & ideo videtur illa diſpoſitio merè pœnalis, ſcilicet, qui talem ordinem iudicialem non ſeruauerit in prętendendo tali iure, in foro Eccleſiæ non audiatur, &c. Sed nihilominus aſſertio poſita verior

Reiicitur opinio Nauar.

videtur, tum quia non eſt veriſimile, Concilium tam grauem pœnam impoſuiſſe propter illum actum, niſi graue pecc atum eſſe ſupponeret; eſto enim priuare velit priuilegiis, vel fauoribus eum qui ad prælatum Eccleſiæ non recurreret, vt meliori modo, & ordine ius ſuum obtineret, cũ tamen pœnam tam acerbam adiunxit, ſi in rigore ille poteſt bona conſcientia fugere, & habitum relinquere? tum etiam, quia per ſeſe videtur actus ille pernicioſus bono communi, atque contra ius religionis, vel ſaltem contra iuſtitiam legalem, quia quando aliquis habet ius ad rem, vel in re, quam alius poſſidet, præſertim iuſtè, non poteſt ſua authoritate illam vſurpare, ſed debet vti authoritate iudicis, quando commodè poteſt, quia oppoſitũm eſt, contra bonum ordinem Reipublicæ, & non per accidens, ſed per ſe inferre poteſt ſcandalum, & perturbationem. Quod tanquam certum ſuppono ex materia de iuſtitia, & de reſtitutione: ergo idem dicendum eſt in præſenti, eſt enim in omnibus eadem vel maior ratio.

12. *Corollarium primum.*

Itaque cenſeo primùm obligari in conſcientia huiuſmodi publicè profeſſum, non relinquere habitum, nec ſtatum propria authoritate. Secun-

Secundum.

dò, ſi id faciat grauiter peccat, & præterea tenetur in conſcientia non vti priuilegiis religionis, non ſolùm, quia per Concilium priuatur illis, ſed etiam, quia ſupponitur ipſum certò ſcire ſe non eſſe verum religioſum, & per illum exitum amiſit omne ius, quod habere poſſet, ad gaudendum illis priuilegiis, quandiu in foro Eccleſiæ erat in ſtatu religioſo. Et hoc etiam Nauarrus fatetur.

Tertium.

Tertiò nihilominus cenſeo, poſtquam ſemel exiuit, quanuis malè fecerit, non teneri ad religionem redire; quia nec ratione profeſſionis tenetur, cùm ſupponatur nulla, nec Concilium illam obligationem imponit, ſed ſolùm ait, vt cogatur in monaſterio permanere, non verò vt ipſe teneatur redire; neque etiam ex culpa commiſſa, per inordinatum exitum, oriri potuit talis obligatio, quia ſi aliquid culpæ commiſſum fuit, in modo potiùs, quàm in re ablata, vt ſic dicam, poſitum fuit, & ideo non obligat, quaſi ad reſtituendam illam; non ergo tenetur talis perſona ad religionem redire. Quartò veriſimilius cenſeo

Quartum.

non incurrere hanc perſonam ipſo facto excommunicationem, vel pœnam aliquam ipſo iure impoſitam propter apoſtaſiam à religione. Probatur, quia non incurrit illam ex vi iuris antiqui, neque ex vi Concilij Tridentini; ergo non incurritur. Prima pars antecedentis patet, quia ille verè, & in re non eſt apoſtata, licèt exteriùs appareat, ſed, ſi aliquam committit culpam, ſolùm eſt propter indebitum modum vſurpandi ſuam libertatem, quæ culpa non eſt vera apoſtaſia; vel eſt tantùm imperfecta propter externam ſpeciem; ad incurrendam autem cenſuram à iure impoſitam, oportet committere culpam perfectam in ſpecie prohibita, vt ex propria materia ſuppono. Altera pars antecedentis patet, quia Concilium ſolùm dicit, *tanquam apoſtata puniatur*; vbi extendit quidem pœnas apoſtatarum ad hoc delictum, non tamen ipſo facto incurrendas, ſed per iudicem imponendas. Quin potiùs addo,

Quintum.

quanuis talis perſona ſub excommunicatione iubeatur redire, & vt contumax declaretur, nihilominus in conſcientia non obligari, nec ligari cenſura, niſi quoad exteriorem obſeruantiam eius. Ratio eſt, quia ibi præceptum ſolum eſt ex præſumptione, & ideo cùm rei veritas non ſubſiſtat, non obligat.

Obiectio.

Dices, non tantùm ex præſumptione, ſed per ſe propter Eccleſiæ ſatisfactionem poteſt talis perſona iuſto præcepto obligari ad cõparendum, ad

ad reddendam rationem ſui facti,& probandum quòd Religioſus non ſit.

Reſponſio.

Reſpondeo, ſi tantùm ad hoc iuridicè citaretur, & ſecurus poſſet accedere,ſine dubio obligaretur, vt ratio probat; tamen, quia potius audiendus non eſt, vt Concilium dicit, ſed potiùs puniendus, ideo redire non obligatur in conſcientia, cùm reuera obligari non poſſit ad perſeuerandum in ſtatu,quem coram Deo non habet, atque ad aſſumendum illum,cùm ſit opus Concilij,& valde difficile. Et quoad hæc duo vltima puncta placet ſententia Nauarri.

13. Limitatio prima quãdo excuſetur à culpa.

Addenda etiam eſt limitatio,quam ipſe etiam ibi inſinuat, ſcilicet excuſari à culpa huiuſmodi perſonam propria authoritate dimittendo religionem, vel fugiendo, quando vel ob eam rem in carcere detinetur, vel aliter impeditur,ne ius ſuum poſtulet; vel non poteſt alia via vexationem illam vitare; tunc enim, nec ius poſitiuum obligat cum tanto rigore, nec naturalis ratio, quia tunc non conceditur alia via legitima obtinendi ius ſuum.

Limitatio ſecunda quando liberetur à pœnis Cõc. Trident.

Quin potiùs, ſi in Eccleſiaſtico foro probare poſſit coactionem, vel impedimentum, atque adeò moralem neceſſitatem talis exitus, etiam in eodem foro ceſſabit rigor Concilij, neque obſtabit ille exitus, quominus talis perſona audiatur, ſi libertatem ſuam probare velit. Quod etiam Nauarrus docuit n.78. quia ille exitus potius neceſſitatis fuit, quàm voluntatis; quod ſine dubio eſt valdè conſentaneum æquitati. Quod etiam vſus prælatorum, & præſertim in curia Romana, confirmat.obſeruatur autem, vt talis perſona habitum religionis reaſſumat, dum cauſa tractatur, ſub ſecuritate, & libertate ſufficienti ad illam proſequendam, quod & per ſe maximè decet, & religioni quodammodo debitum eſt, ne ante ſententiam latam re, quam poſſidebat, Eccleſia approbante priuari videatur.

14. Limitatio tertia à Nauar.tradita.

Vnde addit vlteriùs Nauarrus, etiamſi quis temere habitum dimitteret, ſi poſtea velit illum reaſſumere ad hunc effectum, vt audiatur, non eſſe illi audientiam denegandam: putat autem Concilium eſſe ex quadam æquitate intelligendum, ſcilicet, quòd non audiatur, quandiu fugitiuus, & ſine habitu permanſit. Nam ſi petita ſecuritate, paratus ſit ad reddendam rationem, & probationem ſi audiatur, inhumanum(inquit Nauarrus) eſſet illi perpetuò audientiam denegare, nam eſſet illum cogere, vel ad ſeruiendum perpetuò religioni, cùm alias liber ſit, vel ad ducendam vitam inquietam in perpetuo exilio, timore, ac periculo. Quæ ſententia pietati conſentanea eſt, quæ maximè mouit Nauarrum, quia non agnoſcit culpam in illo temerario exitu; tamen ſuppoſita culpa, quam nos explicuimus, cùm in eius pœnam illi audientia denegetur,non eſt res adeò inhumana, ſi rigor ille neceſſarius viſus eſt ad continendum in officio huiuſmodi religioſum.

Reſolutio circa hoc punctum.

Nihilominus tamen æquitatem illam non improbo, ſed ſeueritatem illam Concilij intelligo ad literam ſeruandam,cum iis qui poſt talem exitum, nunquam voluntate redeunt,ſi inuiti capiantur.At verò ſi quis voluntariè redeat, quamuis aliqua pœna affici poſſit religioſis accommodata, ſatis conſentaneum eſt rationi, vt non obſtante priori delicto audiatur; vt autem omnis ſcrupulus ceſſet, tutius erit ad Summum Pontificem accedere, & coram ipſo, vel ex commiſſione eius audientiam poſtulare, quæ,vt exiſtimo,nunquam denegabitur.

CAPVT IV

De quinquennio à Concilio præſcripto.

Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 19. de Regular.occurrere volẽs perturbationibus, quæ prætextu profeſſionis inualidę in religionibus excitari ſolent,ſtatuit,vt omnes religioſi,qui voluerint huiuſmodi cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis prætendere, ante quinquennium elapſum illam intentent, alioqui poſt illud quinquennium non audiantur. Explicat autem, hoc quinquennium computandum eſſe à die profeſſionis, quod ſine dubio intelligendum eſt de profeſſione non tantùm expreſſa, ſed etiam tacita, quia Concilium indiſtinctè loquitur,& vtraque eſt vera, & (vt ita dicam) profeſſio vniuocè, & ideo non poſſumus nos Concilij decretum limitare. 1.

Aduertendũ primò.

Dubitatio circa profeſſionem tacitam.

Quis autem ſit dies profeſſionis, à quo quinquennium computandum eſt, in profeſſione expreſſa per ſe ſatis patet: in tacita verò obſcurior apparet, & ideo multa de illa dicit Nauarrus ſuprà.

Dico autem breuiter nunc eſſe diem illum,in quo aliquis complet integrum annum in religione deferendo ſemper communem habitum profeſſorum; vel illum in quo poſt expletum annum probationis proprium habitum profeſſorum aſſumpſit, nam ex tunc potuit reputari tacitè profeſſus, & non antea. 2.

Nam licèt olim aſſumptio huius habitus diſtincti, ſeu proprij profeſſorum, quocunq́ue tempore fieret, etiam à principio, eſſet ſufficiens ſignum profeſſionis tacitæ; nunc autem non videtur ſufficiens, niſi poſt annum expletum, quia ſi antea fiat, ipſa circunſtantia temporis impedit talem ſignificationem.

Obiectio.

Dices, profeſſio expreſſa, etiamſi fiat inter annum nouitiatus, ſufficiens eſt, vt ab illo die quinquennium computetur; ergo idem erit de profeſſione tacita per aſſumptionem habitus proprij profeſſorum.

Diluitur primò.

Reſpondeo primò, non eſſe ſimilem rationem, quia vbi eſt expreſſa ſignificatio, ceſſant coniecturæ, & ita eſt in profeſſione expreſſa, quæ ex ſe ſatis oſtendit animum profitendi, etiamſi intẽpeſtiuè fiat; in profeſſione autem tacita eſt implicita ſignificatio, tantúmque præſumpta voluntas; fundatur ergo in coniectura, quæ ex circunſtantia temporis multum pendet.

Secundò.

Deinde adde probabile eſſe, quamuis profeſſio expreſſa ante completum annum probationis fiat; quinquennium non eſſe computandum, niſi à die completi anni probationis, in quo potuit prior profeſſio rata haberi; nam ille defectus hodie tam eſt manifeſtus, & publicus, vt regulariter non videatur poſſe iuridicè præſumi profeſſionem illam, quamuis expreſſam, factam eſſe animo verè profitendi ex tunc, ſed ob alios fines;Concilium autem videtur voluiſſe concedere tempus quinquennij habile ad ratificandam profeſſionem; nam lex illa in hac præſumptione fundatur, vt magis ex dicendis conſtabit.

3. Aduertendũ ſecundò.

Secundò ergo aduertendum eſt,Concilium in eo ſtatuto ſupponere, vel potiùs introducere iuris præſumptionem, quòd is, qui per quinquennium in religione manſit, & nunquam reclamauit, aut à principio veram profeſſionem feciſſe, aut in eo temporis diſcurſu eam ratam habuiſſe, & idcirco deinceps ſtatuit non eſſe audien

Dubitatio ſpecialis; an elapſo quinquennio, velit nolit, manet verus religioſus. Ratio dubitandi.

audiendum. Dubitari autem poteſt; an potuerit Concilium efficere, vt talis homo velit nolit religioſus ſit, etiamſi ex parte voluntatis eius non ſit verum quod præſumitur. Poſſet enim aliquis exiſtimare, quòd ſicut per legẽ præſcriptionis, ex efficacia legis res præſcripta trãsfertur in dominiũ præſcribentis, etiãſi conſenſus prioris domini nunquam interceſſerit; ita ex efficacia huius decreti interuenire hîc quoddam genus præſcriptionis per quinquennium, ratione cuius, & religio acquiſierit ius, & dominium in religioſum, & religioſus reuera maneat ſubiectus, & incorporatus illi, etiamſi reuera prior profeſſio valida non fuerit, neque ipſe poſtea per proprium conſenſum ratam illam vnquam habuerit. Sed hoc duobus modis poteſt intelligi.

Diſtinguendus duplex ſenſus.

Vnus eſt, vt ex efficacia huius decreti aliquis fiat religioſus, ſine proprio conſenſu. Alius eſt, vt licèt fortè non ſit religioſus, quia nunquam conſenſit, nihilominus ex vi huius decreti obligetur in conſcientia ad permanendum in religione, & conſentiendum.

Reſolutio prima in primo ſenſu.

4. In priori ſenſu exiſtimo rem eſſe impoſſibilem, quia conſenſus adeò eſt intrinſecus profeſſioni, & ſtatui religioſo, vt ſine illo repugnet fieri, ſaltem per humanam potentiam, ſicut repugnat fieri vinculum, ſeu ſtatum matrimonij ſine conſenſu perſonæ. Item, quia de eſſentia profeſſionis ſunt tria vota ſubſtantialia; votum autem eſt actio perſonalis, quæ ſine proprio conſenſu fieri non poteſt. In hoc ergo ſenſu impoſſibile eſt, vt aliquis fiat verè religioſus, virtute alicuius legis propter ſolam temporis præſcriptionem ſine proprio conſenſu.

Reſolutio ſecunda in ſecundo ſenſu.

5. In alio autem ſenſu non apparet obligatio adeò impoſſibilis, tamen in primis de facto non habet fundamentum in Concilio, quia ipſum nihil aliud dicit, quàm, *vt non audiatur niſi intra quinquennium*, &c. Per quæ verba ſolùm denegat actionem in foro Eccleſiaſtico; ergo ex vi verborum nullam nouam obligationem in conſcientia imponit, nec verba ſunt extendenda, tum quia in hac parte rigorem continent: tum etiam, quia ſalua proprietate nunquam poſſunt hoc ſignificare.

Obiectio.

Dices, quamuis directè hoc non præcipiat, indirectè ſequitur talis obligatio, eo ipſo quòd denegat actionem in foro exteriori.

Reſponſio prima.

Reſpondetur falſum hoc eſſe, quia licèt in foro exteriori non audiatur talis perſona, poteſt aliis remediis ſuæ conſcientiæ conſulere, vt ſuprà dictum eſt.

Secunda.

Deinde tam eſt ardua, & difficilis hæc obligatio, vt poteſtatem humanæ legis excedere videatur, quia, vt omnes Patres docent, ſtatus Religionis eſt materia conſilij, non præcepti, vnde propter ſolam moram quinquennij non poteſt hæc obligatio imponi ei, qui verè, & coram Deo liber eſt.

Reſolutio tertia.

Vnde etiam probabile cenſeo, non poſſe fieri virtute legis, vt religio acquirat per modum præſcriptionis tanti temporis tale ius, vel dominium in talem perſonam, vt ratione illius obligetur ex iuſtitia illa perſona vel ratam habere priorem profeſſionem, vel ſaltem manere in religione in perpetuum obſequium eius, quia hoc etiam eſt grauiſſimum onus multum repugnans humanæ libertati, quæ adeò naturalis eſt homini, vt ſine grauiſſima cauſa tolli non poſſit; quod rectè confirmat, quæ in ſimili adducit Nauarrus in comment. 4. de Regularibus, in vltimis verbis. Quapropter veriſimile cenſeo circa perſonam liberam non habere propriè locum præſcriptionem, ita vt aliquis fiat ſeruus, vel quouis alio modo alieni iuris per ſolam præſcriptionem ſine conſenſu talis perſonæ, quia ſemper reſiſtit propria, & libera voluntas talis perſonæ.

Seruus nemo fit ſola præſcriptione domini.

Atque ita de facto conſtat ex materia de dominio, & de præſcriptione nullum fieri ſeruum ſola præſcriptione domini, quamuis è contrario ſeruus præſcribere poſſit libertatem. leg. 2. Cod. de præſcriptione. Solùm enim in pœnam poteſt quis inuitus alteri ſubiici in ſeruum, vel alio modo ſub dominio illius conſtitui; in præſenti autem, nec culpa talis eſt, vt ſit digna tanta pœna, neque è conuerſo ſtatus religioſus talis eſt, vt in pœnam debeat imponi; ordinatur enim ad propriam perfectionem, & ideo debet eſſe voluntarius. Videantur ſuprà dicta quæ de libertate profeſſionis diximus, & de infantibus, qui à parentibus donantur religioni, nam ex ibi dictis hæc doctrina confirmatur.

Aduertendum tertiũ; in aliquibus caſibus etiã tranſacto quinquennio eſt admittenda exceptio, & concedenda audientia.

6. Tertiò principaliter aduertendum eſt, in aliquibus caſibus admittendam eſſe exceptionem, vt non obſtante quinquennio tranſacto aliquis audiendus ſit. Ratio generalis eſſe poteſt, quia hæc lex fundata eſt in præſumptione; ergo quotieſcunque talis præſumptio euidenter, vel cum ſufficienti probatione in externo foro ceſſauerit, non obſtante hac lege audiendus erit talis religioſus. Dices, tunc ſolùm ceſſare rationem legis in particulari, ac merè negatiuè, & ideo non oportere, vt legis obligatio ceſſet. Reſpondetur eo ipſo, quòd ceſſat præſumptio deficere rationem iuſtitiæ in tali actu; & ita ceſſare intrinſecum finem, ſeu honeſtatem ipſius legis, ac proinde ceſſare etiam eius obligationem; ac deinde non poteſt hîc ceſſare legis ratio negatiuè dicto modo quin ceſſet etiam contrariè, quia redundat eius obſeruatio, in grauiſſimum onus, & incommodum talis perſonæ ſine vllo iuſto titulo.

Primus caſus.

Hinc ergo omnes excipiunt primum caſum, in quo aliquis non potuit in toto tempore quinquennij ius ſuum coram ordinario poſtulare; & maximè ſi ab ipſa religione per vim, vel metum impeditus eſt, tunc enim ipſo iure concedenda eſt temporis reſtitutio. Ita Nauarrus ſuprà, qui etiam refert, ita in praxi obſeruari.

Secundus.

Secundus caſus, & eiuſdem rationis eſt, ſi ignorantia inuincibilis de nullitate profeſſionis aliquo tempore interceſſit; nam licèt hæc non præſumatur, niſi probetur, vbi tamen probari poteſt excuſabit, quia cauſat moralem impotentiam, & inuoluntarium. Vnde licèt Concilium dicat quinquennium eſſe computandum à die profeſſionis, intelligendum eſt per ſe; per accidens verò interueniente ignorantia probabili, computandum erit à die, quo cœpit quis habere ſcientiam de nullitate profeſſionis. Quod confirmatur, quia Concilium voluit concedere quinquennij tempus habile ad ratificandam profeſſionem; ſed quandiu ignoratur nullitas profeſſionis non poteſt ratificari, vt ſuprà oſtenſum eſt; ergo non debet tempus illud in hoc quinquennio computari. Quod apertè ſentit Nauarrus conſilio 23. de Regular. n. 3. & 4. quod incipit *Petrutius*.

Tertius caſus.

7. Tertius caſus addi poteſt, quando defectus profeſſionis talis eſt, vt ſit euidens, non potuiſſe toto illo tempore auferri, & conſequenter nec ratificari profeſſionem. Ratio eſt, quia tunc ceſſat præſumptio; nam euidenter probari poteſt, illum non ſolùm non eſſe, ſed neque etiam potuiſſe eſſe religioſum.

Primum exemplum.

Exemplum eſt accommodatum in quodam caſu Romæ tracta-

tum

tum in congregatione Cardinalium de quodam A viro, qui viuente vxore, quæ publicum adulterium commiſerat, poſt aliquot annos ingreſſus eſt religionem, & in ea vltra quinquennium poſt profeſſionem manſit; poſtea verò intellectum eſt, illum poſt dimiſſam vxorem commiſiſſe adulterium ante profeſſionem, per quod amiſit ius, quod per adulterium vxoris acquiſierat ad profitendam religionem inuita vxore; atq; ita factum eſt vt profeſſio illa fuerit nulla, ita vt non potuerit ab illo viro toto illo tempore rata haberi. In eo ergo caſu non poterat iuſtè audientia denegari, vel vxori petenti virum ſuum, vt Cardinales apertè cenſuerunt, vel religioni volenti eum expellere, vel ipſimet ſuam libertatem B poſtulanti, quod ipſi non negarunt, ſed potiùs ſuppoſuiſſe videntur, dicentes negotium illud remittendum fuiſſe ordinario loci, vt ſecundùm ius in eo procederet. Inſinuant tamen in eo caſu conſentiente vxore, poſſe huiuſmodi virum cogi, ad permanendum in religione; veruntamen licèt ille ad caſtitatem ſeruandam cogi poſſit, ſeu ad non petendum debitum, non tamen ad perſeuerandum in religione, iuxta caput *quidam*, cum ſimilibus, de conuerſione coniugatorum. neque oppoſitum in congregatione dicta declaratum eſt. Aliud exemplum eſt ſatis frequens de religioſis, in quorum receptione ad habitum per profeſſionem ſeruata non eſt forma præſcripta à Sixto V. Nam illi vigente Sixti con- C ſtitutione, quantocunque tempore in religione ita perſeuerarent, nunquam poſſent validè profiteri etiam tacitè, vt idem Pontifex declarauit; ergo cùm ille defectus iuridicus eſſet, & ſatis publicus, vt de illo iuridicè conſtare poſſet, ceſſabat omnis præſumptio, ideóque quandocunque de tali defectu conſtitiſſet, non poſſet quiſpiam cogi ad permanendum in religione, cùm Eccleſiæ iam conſtaret, nec expreſsè, nec tacitè profeſſum eſſe, & ob eandem cauſam audiendus eſſet quotieſcunque aliquis talem defectum propoſuiſſet, quia non poſſet aliter illi incommodo ſubueniri, niſi ille audiretur; maximè, quia ad ratificandam profeſſionem neceſſarium eſt, vt D ille defectus examinetur, vt ſi verè interfuit, ſuppleatur: ergo ſi de illo conſtitiſſet, liberum eſſet tali perſonæ etiam in foro Eccleſiæ, non iterare profeſſionem; ergo vt hoc poſſet fieri, iuxta formam Concilij audiri debebat coram ordinario, & ſuo ſuperiore. Neque hoc repugnat illi Concilio, tum quia ceſſat præſumptio, in qua fundatur, vt dixi, tum etiam, quia ob eandem rationem intelligendum videtur, quando cauſa nullitatis quæ allegatur talis eſt, vt in tempore quinquennij ceſſare potuerit, & conſequenter profeſſio tacitè potuerit ratificari. Dixi tamen in prædicto exemplo, *vigente Sixti conſtitutione*, quia cùm illa poſtea ſit reuocata à Cle- E mente VIII. vt iam ſæpe dixi, quoad effectum irritandi profeſſiones eorum, qui non præmiſſis informationibus profitebantur, & ob alias ſimiles cauſas, iam ex illo capite nullum argumentum deſumi poteſt.

Secundum.

8. Ex dictis tamen videtur probabiliter ſequi, idem dicendum eſſe quotieſcunque nullitas profeſſionis, & cauſa eius talis eſt, vt non potuerit profeſſio ratificari per ſolum conſenſum religioſi abſque nouo conſenſu, atque adeò ſine noua admiſſione expreſſa, vel tacita religionis, nam tunc ſi certò conſtet ex parte religionis, nullam fuiſſe notitiam talis defectus, tunc ceſſat etiam præſumptio, certóque conſtare poteſt, profeſſionem non eſſe ratificatam, quia non potuit ratificari ſolo conſenſu religioſi, & religio conſentire non potuit, cùm habuerit ignorantiam, de qua, eo quòd pertineat ad communitatem, facilè poterit iuridicè conſtare. Exemplum eſt, ſi profeſſio ſit facta in vno loco, nondum expleto anno probationis, per ignorantiam facti, vel certè per malitiam alicuius prælati, & poſtea religioſus habitet per quinquennium in alio loco, vbi ritè profeſſus à toto conuentu exiſtimetur. Poteſt etiam contingere, vt illa perſona non ſit capax validæ profeſſionis in tali religione, propter defectum alicuius conditionis in ea requiſitæ, quæ toto illo tempore ignorata fuit à religione. In his ergo, & ſimilibus caſibus, non videtur audientia deneganda propter rationes factas. Et confirmari poteſt, nam ſi quis ignoret nullitatem, & id probare poſſit, datur locus reſtitutioni temporum, vt dictum eſt: ergo pari ratione, ſi religio ignorauit defectum, quando conſenſus eius neceſſarius eſt ad ratificandam profeſſionem, concedenda eſt reſtitutio illius temporis, pro quo talis ignorantia durauit, vt eo non obſtante, audiri quis debeat. Probatur conſequentia, quia in præſenti caſu eundem defectum operatur ignorantiæ, etiamſi fuerit ex parte religionis, nimirum vt profeſſio ratificari non potuerit. Verum eſt, minus eſſe culpabilem moram petendi ius ſuum in ipſo religioſo, quando ipſemet ignorauit defectum; ſed hoc non refert, quia hæc culpa non eſt ſufficiens, vt aliquis cogatur eſſe religioſus, ſi non eſt; & conſequenter non ſufficit vt non audiatur, quando cauſa nullitatis, non ſolùm ex parte eius, ſed etiam ex parte religionis prouenit, & de illa iuridicè conſtare poteſt. Confirmatur tandem, quia in hoc caſu audiretur religio, etiam poſt quinquennium, ſi probare velit, profeſſionem nullam, & nunquam fuiſſe ratificatam, vt etiam nobis ex vſu conſtat; ergo vt ſit æqualis conditio, etiam religioſus audiri debet in ſimili cauſa.

9. Et fortaſſe ob hanc cauſam Concilium Tridentinum in ſpecie loquutum eſt de cauſa nullitatis ex defectu ætatis, vel ex metu, quia huiuſmodi profeſſio per ſolum conſenſum religioſi, ſublato impedimento, ratificari poteſt; vnde cùm addit, *aut quid ſimile*, intelligi poteſt de cauſa eiuſdem qualitatis, ſcilicet, quando ea non obſtante potuit poſtea ratificari profeſſio per ſolum conſenſum religioſi. Quia verò Concilium addit, *velitque habitum dimittere quacunque de cauſa*, quæ diſtributio videtur vniuerſalis, ideo addi poteſt, hæc verba ex materiæ qualitate, & capacitate limitari, vt ſcilicet intelligantur de quacunque cauſa, quæ ſecum admittat præſumptionem ratificatæ profeſſionis. Vel etiam dici poteſt (& quoad rem in idem redit) Concilium loqui de quacunque cauſa nullitatis, & velle, vt nullus poſt quinquennium admittatur ad probandam nullitatem prioris profeſſionis quacunque ex cauſa nulla eſſe dicatur; non tamen excludere quin audiri debeat, qui non ſolùm probare voluerit, priorem profeſſionem fuiſſe nullam, ſed etiam ſe non potuiſſe toto illo tempore illam ratificare, etiamſi vellet; tunc enim non apparet cur audientia, & propriæ libertatis defenſio denegetur. Neque eſt veriſimile, Concilium id voluiſſe, nec verba eius ad hoc cogunt, nec intentio, quæ præcipuè fuit, tollere fraudes, & occaſiones allegandi, vel fingendi cauſas nullitatis, in priori profeſſione;

Conc. Trid. germana interpretatio.

ſione; & ad hunc finem ſtatuit, vt etiamſi illa abfuerit nulla poſt quinquennium, non ſufficere, vt aliquis liberetur a iugo religionis, & ita reuera nunquam ſufficit ſi id tantùm probetur. At verò ſi non illud tantùm iuridicè conſtare poſſit, ſed etiam talem profeſſionem non potuiſſe ratificari; de hoc caſu nihil Concilium loquutum eſt, nec in eo habet locum præſumptio, nec militat illud periculum doli, aut fraudis.

10. Vltimò obſeruari poteſt circa hoc decretum à Congregatione Cardinalium declaratum eſſe ſub illo comprehendi milites S. Ioannis, cùm tamen aliàs ab eadem Congregatione declaratum fuerit, ordines militares non comprehendi ſub hoc, & ſub ſuperiori decreto 15. quod ita conciliandum videtur, vt hoc poſterius intelligatur quoad illos ordines, in quibus ex diſputatione fit votum caſtitatis tantùm coniugalis. Vnde inſinuari videtur, hos non ita eſſe ſimpliciter, & abſolutè religioſos, ſeu regulares, ſicut priores. Sed quia de hoc infrà diſputandum eſt, nunc ſatis ſit quoad præſentem effectum, & quoad rationem horum decretorum, ita fuiſſe iudicatum à Congregatione, quidquid ſit, an quoad ſubſtantiam vtrique ſint veri religioſi. Dubitari etiam hîc poterat, quid teneatur agere religioſus, qui poſt quinquennium non auditur, cùm ipſe certus ſit, ſe non eſſe religioſum. Sed huius dubij reſolutio petenda eſt ex dictis; ita enim de huiuſmodi religioſo iudicandum eſt, ſicut de illo, qui certus eſt in conſcientia ſe non eſſe religioſum, & in exteriori foro probare id non poteſt, quia hoc decretum Concilij, licèt audientiam negèt, nouam obligationẽ in cõſciẽtia nõ imponit pro eo caſu, & alioqui ſtando in ratione naturali, hîc reducitur ad caſum impotentiæ, vt per ſe conſtat.

Aduertendũ vltimò, ſolos milites Ordinis ſãcti Ioannis comprehẽdi ſub hoc decreto.

Dubitatio, ad quid teneatur religioſus, ſi elapſo quinquennio nõ audiatur.

INDEX CAPITVM LIBRI OCTAVI.

De Paupertate.

CAP. I. *VTRVM paupertas ſit neceſſaria ad ſalutem.*

II. *Vtrùm paupertatem promittere, ſeu ex voto ſeruare ſit opus honeſtum, & de meliori bono.*

III. *Vtrùm vouere paupertatem extra religionem licitum ſit, & honeſtum.*

IV. *Quæ ſit materia remota voti paupertatis.*

V. *Quæ ſit materia proxima voti ſimplicis paupertatis, & conſequenter ad quid obliget hoc votum.*

VI. *Quibus modis violari poſſit ſimplex votum paupertatis, & quàm graue peccatum illud ſit.*

VII. *Quàm ſit antiquum in Eccleſia, vt religioſi nullum habeant proprium, vel quo iure, aut tempore votum ſolemne introductum ſit.*

VIII. *Vtrùm votum paupertatis excludens proprium in communi, liceat in religioſo ſtatu.*

IX. *Quænam paupertas in religioſis ſit omnium præſtantiſſima.*

X. *Quæ oriatur obligatio ex voto ſolemni paupertatis, & quomodo obliget.*

XI. *Quænam acceptio, ſeu acquiſitio alicuius rei ſit in religioſo vitium proprietatis, & contraria voto paupertatis.*

XII. *De profeſſione, ſeu retentione alicuius rei contra religioſam paupertatem.*

XIII. *Vtrùm religioſus poſt factam profeſſionem, vel religio nomine illius retinere poſſit vſum fructuum.*

XIV. *Vtrùm liceat religioſis habere annuos redditus, ſeu bona ſtabilia ex ſuperioris licentia.*

XV. *De vſu bonorum religioſæ paupertati contrario.*

XVI. *De Teſtamentis religioſorum.*

XVII. *Quam ſpecialem obligationem inducat votum paupertatis, quod dominium etiam in communi excludit.*

XVIII. *Vtrùm in ſolemne votum paupertatis cadere poſſit diſpenſatio.*

LIBER OCTAVVS.

DE PAVPERTATE.

1\. QVÆ hactenus de profeſſione abſolutè, & quaſi generatim diximus, magna ex parte reſpiciunt traditionem, quæ in illa fit, & vota ſolùm quatenus ita illi ſunt annexa, vt in aliquibus conditionibus, proprietatibus, vel effectibus cum illa conueniant. Supereſt ergo, vt de ſingulis votis ad profeſſionem neceſſariis in particulari dicamus, nam hoc maximè neceſſarium eſt ad diſtinctam notitiam huius ſtatus. Supponimus autem, vota tria eſſe, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ: nam hæc eſſe neceſſaria, & ſufficere ad hunc ſtatum, ſuprà oſtenſum eſt. Quòd ſi aliqua religio aliquid aliud habeat, id ſpeciale eſt, & non pertinet ad conſiderationem ſtatus religioſi vt ſic.

2\. De his ergo tribus votis, ac materia illorum triplici libro ſequenti dicemus, non ſolùm quatenus ſunt ſolemnia; ſed etiam in tota ſua latitudine prout comprehendunt ſimplicia. Nam cùm in eiſdem materiis, de quibus ſunt vota ſolemnia, fieri etiam poſſint, ac ſoleant vota ſimplicia, tum intra ſtatum religioſum, vt patet in religioſis non profeſſis Societatis Ieſu, tum etiam extra illum, vt in ſæcularibus caſtitatem vouentibus, & ſic in aliis, operæpretium viſum eſt in vnoquoque libro ex ſequentibus agere de his votis in vnaquaque materia in tota ſua latitudine incipiendo priùs à ſimplici ad ſolemne, vtpote à minus perfecto ad perfectius, ſic enim tractationem de votis ſimplicibus in particulari non omittimus, & faciliorem paramus viam ad ſolemnia explananda, ac tandem totius ſtatus, ac virtutis religionis perfectam, & completam notitiam, Deo dante, conſequemur. Inter prædicta verò vota infimum locum tenet paupertas, quia circa materiam minus perfectam verſatur, & ideo ab illa eſt incipiendum.

CAPVT I.

Vtrùm paupertas ſit neceſſaria ad ſalutem.

1\. *Errores hæreticorum.* HÆretici dicti Apoſtolici dixerunt paupertatem Apoſtolicam eſſe ad ſalutem neceſſariã, quod etiã ſenſerunt Pelagiani dicentes non poſſe homines ſaluari, niſi renuntient omnibus, quæ poſſident, vt ſumitur ex Auguſtino epiſtola 89. & 106. Nazian. etiam oratione prima in Iulianum refert ſtatuiſſe ne Chriſtianis daretur actio ad ſe defendendum etiamſi rebus omnibus ſpoliarentur, cùm in Euangelio eis præceptum ſit, vt nihil poſſideant. Hæretici etiam dicti Fratricelli dixerunt, non licere habere aliquid proprium, vt ſumitur ex Extrauag. 22. *Sancta Romana*, vbi eos damnat, & antea Bonifacius VIII. iam damnauerat.

A Nihilominus dicendum eſt, paupertatem actualem non eſſe ad ſalutem neceſſariam, neque hominibus præceptam. Quòd eſt de fide certum, & ſufficienter conuincitur ex ipſo vſu, & ſtatu Eccleſiæ. Nam ſi paupertas ita eſſet neceſſaria ad ſalutem, erraret vniuerſa Eccleſia, & maior pars fidelium eius, etiamſi ſeruarent omnia alia præcepta, eſſent in ſtatu damnationis, quod repugnat eius ſanctitati, & veritati. Conuinci tamen poteſt hæc veritas, partim ratione, partim ex ipſo Euangelio. Aut enim loquimur ex natura rei, aut ex aliquo Chriſti præcepto, neutro autem modo inuenitur diuitiarum poſſeſſio ita prohibita, vt paupertas ſit ad ſalutem neceſſaria. Minor quoad priorem partem de B naturali iure latiùs probatur in materia de iuſtitia tractando de rerum dominio, & eſt per ſe euidens; quia diuiſio rerum, & dominiorum proprietas contra nullum præceptum naturale eſt. Nam quamuis Deus ipſe dominia rerum non diuiſerit, ſed abſolutè poteſtati, & vſui hominum hæc inferiora bona conceſſerit, iuxta illud Geneſ. 1. *Dominamini piſcibus maris*, &c. tamen neque ipſe vt author naturæ præcepit, vt res ſemper manerent ſub libero, & communi vſu hominum, neque naturalis ratio per ſe ſola dictat eſſe malum, aut prohibitum hanc diuiſionem facere, & vnumquemque proprium aliquid poſſidere. Quin potiùs generatim ac regulariter loquendo in ſtatu naturæ lapſæ, & conueniens, & moraliter neceſſarium fuit, quia alio- C qui vix poſſent applicari homines vel ad excolendos agros, vel ad alia negotia, & munia ſuſtentationi hominum neceſſaria. Secundò, quia ſeptimum præceptum Decalogi de non furando naturale eſt, & ad honeſtatem morum neceſſarium: ergo id, quod intrinſecè ad illud ſupponitur, non poteſt eſſe contra naturalem legem; ſupponit autem rerum dominium, & proprietatem; nã in definitione furti ponitur, quòd ſit acceptio rei alienæ inuito domino. Tertiò, id eſt, manifeſtum ex diſcurſu totius veteris teſtamenti: nam à principio humani generis ab ipſis filiis Adæ cœperunt homines habere proprias poſſeſſiones, & diuitias maximè rerum mobilium, ac ſe mouen- D tium, & ſanctiſſimi viri diuites ſatis fuiſſe leguntur, tam in lege naturæ, vt Iob, Abraham, &c. quã in lege ſcripta, quo tempore Deus abſtulit à barbaris gentibus terram promiſſionis, & ſuo populo tradidit, eámque deinde miſſis ſortibus inter Tribus diuiſit, poſteáque regnum Sauli tradidit, quod poſtea in Dauid tranſtulit, cuius filius Salomon ditiſſimus fuit. In hoc ergo, per ſe loquendo, & ex ſola natura rei, nulla eſt malitia. Et ratio denique eſt manifeſta, quia in hoc nulla eſt iniuſtitia, cùm nullus poſſit aſſignari, cui fiat iniuria; ſecluſa autem iniuſtitia, nulla alia ratio malitiæ in tali actu, vel obiecto excogitari poteſt.

2\. *Aſſertio. Paupertas actualis nõ eſt neceſſaria ad ſalutem, neque præcepta.*

Probatur prima pars aſſertionis quoad ius naturale. Primò.

Secundò.

Tertiò

3. *Probatur ſecunda pars aſſertionis quoad ius poſitiuum.*

Venio ad aliam partem, in qua magis videntur hæretici erraſſe, quia in Euangelio interdum videtur Chriſtus Dominus paupertatem, vt omnino neceſſariam ad ſalutem poſtulare. Matth. 19. dixit, *Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum.* Et Lucæ 14. *Qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Veruntamen ex his eiſdem locis manifeſtum eſt, Chriſtum non præcepiſſe actualem paupertatem, & renuntiationem bonorum omnium, vt neceſſariam ad ſalutem, ſed ſolùm inuitaſſe ad illam, eámque conſuluiſſe, vt valde vtilem ad perfectionem, & facilitatem quandam in conſequenda ſalute. Hoc planè conſtat ex diſcurſu poſterioris teſtimonij; cùm enim quidam adoleſcens ad Chriſtum acceſſiſſet, interrogans, *Quid boni faciam vt habeam vitam æternam?* Chriſtus ſolùm reſpondit, *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Ille autem iterum interrogauit: quæ? Chriſtus autem præcepta decalogi propoſuit, nulla diuitiarum, aut paupertatis mentione facta. Ad quem iterum adoleſcens, *Omnia hæc cuſtodiui à iuuentute mea, quid adhuc mihi deeſt?* Ait illi Ieſus, *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo, & veni, & ſequere me.* Vbi primùm expendo Chriſtum hoc propoſuiſſe extra præcepta, ídque addidiſſe vltra ea, quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria ad conſequendam ſalutem; cùm enim interrogationi factæ, plenè reſpondiſſe credendus ſit, ea ſine dubio, quæ ſimpliciter neceſſaria ſunt, propoſuerat, nam ſub illis præceptis reliqua virtute continentur: ergo quod poſtea addit extra præcepta eſt. Deinde expendo illas duas conditionales, *Si vis ad vitam ingredi*, & *ſi vis perfectus eſſe.* In quibus clarè oſtendit Chriſtus ad ingreſſum vitæ non eſſe neceſſarium vendere omnia, &c. ſed ad perfectionem obtinendam. Declarauit etiam illa duo, ſcilicet, ingredi ad vitam, & perfectum eſſe, inter ſe diſtincta eſſe, & diuerſis mediis comparari, & primum ſine poſteriori contingere. Vnde conſtat ineptam fuiſſe Pelagianorum expoſitionem apud Auguſtinum epiſt. 89. q. 4. *Si vis perfectus eſſe*, id eſt, ſi vis, vt nihil tibi deſit ad ſalutem, nam ipſemet adoleſcens interrogauit, *Quid adhuc mihi deeſt.* Et Chriſtus, vt Marcus expreſſit cap. 10. *Vnum tibi deeſt.* Sed planè intelligit deeſſe ad perfectionem, non ad ſalutem, aliàs & immeritò diſtinxiſſet inter vitam, & perfectionem, & falsò dixiſſet, *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata*; intelligendo de illis mandatis, quæ numerauerat, ſecluſa renuntiatione, quam poſtea addidit. Atque hoc modo intellexerunt hunc locum Chryſoſt. & omnes Græci ibi Anſelm. D. Thom. & alij Marci 10. & alij Patres ſequenti aſſertione citandi. Et videtur res adeò clara ex ipſo contextu, vt vix poſſit ad alium ſenſum detorqueri.

Explicatur locus Luc. allatus.

4. *Diſcipulus Chriſti duobus modis quis dicitur.*

Et eundem ſenſum habere poteſt, quod Chriſtus dixit Lucæ 14. *Qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Diſcipulus enim Chriſti (quod ad varia loca Euangelij intelligenda notandum eſt) dupliciter dicitur. Primò, omnis ille, qui fidem Chriſti ſequitur, & præſertim ſi eam habeat viuam, & in illa perſeueret, quomodo dicebat Chriſtus Ioan. 8. *Si vos manſeritis in ſermone meo, verè diſcipuli mei eritis*; illa enim verba de omnibus credentibus dixit. De qua acceptione legi poteſt Auguſt. lib. 2. de conſenſ. Euangeliſt. cap. 17. circa finem. Alio modo ſpecialiter dicitur diſcipulus Chriſti, qui in perfectione vitæ, & renuntiatione ſæculi illum imitatur: ſic ſpecialiter vocantur diſcipuli illi 72. quos Chriſtus deſignauit Luc. 10. qui diſcipulorum nomine ſpecialiter ſignificantur. Matth. 9. ibi; *Tunc dixit diſcipulis, Meſſis quidem multa, operarij autem pauci.* Nam Lucas poſtquam dixerat, *deſignauit Dominus, & alios ſeptuaginta duos*, ſubdit, *Et dicebat illis, Meſſis quidem multa*, &c. Et vtroque modo ſumitur frequenter illa vox tam in Euangelio, quàm in actis Apoſtolorum. Si ergo in prædictis verbis Lucæ, diſcipulum hoc poſteriori modo accipiamus, eum planè intelligemus, qui vult perfectus eſſe, & ideo illi meritò dici poteſt, non poſſe conſequi quod intendit, niſi renuntiet omnibus, quæ poſſidet. Nam in illa conditionali poſita à Chriſto, *Si vis perfectus eſſe*, &c. includitur hæc neceſſitas talis medij ad talem finem, & conſequenter impoſſibilitas conſequendi illum gradum, ſeu ſtatum perfectionis: at verò eſſe illo modo diſcipulum Chriſti, non eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, vt declaratum eſt, & ideo inde etiam non probatur renuntiationem omnium rerum eſſe neceſſariam, vel in præcepto. Alium verò ſenſum, & fortaſſe magis proprium habere poteſt hic locus, vt ſtatim dicam.

5. *Locus Matth. allatus duobus modis exponitur. Prima expoſitio.*

Quod ergo in priori loco Matth. Chriſtus Dominus addidit de comparatione Cameli, dupliciter exponi poteſt. Primò vt iuxta ſubiectam materiam, & conſequenter ad ea, quæ proximè dicta erant, ibi non ſit ſermo de quocunque ingreſſu in regnum cœlorum, ſed per antonomaſiam de ingreſſu per quandam excellentiam, & perfectionem, ſeu (quod idem eſt) de tali ingreſſu; quod ſine vllo impedimento, ac detentione, ſtatim pateat. Poſtquam enim Chriſtus reſponderat, *Si vis perfectus eſſe*, &c. refert Euangeliſta adoleſcentem abiiſſe triſtem, tunc autem ſubdit Chriſtus, *Amen dico vobis, quia diues difficilè intrabit in regnum cœlorum*: ergo loquitur de introitu cum perfectione, ſeu ad perfectionem; nam illi adoleſcenti diuiti non fuerat difficile ſeruare mandata, nedum impoſſibile, cùm à iuuentute ſua illa ſeruaſſet, non obſtantibus diuitiis. Nec enim dubitari poteſt, quin verum dixerit, vt rectè Chryſoſtom. notauit. Nam Marcus cap. 10. ait Chriſtum ſtatim eum intuitum eſſe, & dilexiſſe eum; quod beneuolentiæ ſignum, veritatem ipſum dixiſſe ſatis declarat: ergo quod reliquum erat, ei fuit difficile, ſcilicet tendere ad perfectionem, quam difficultatem ex diuitiis ortam fuiſſe declarauit Matthæus, cùm dixit, *Erat enim habens multas poſſeſſiones, & propterea abiit triſtis.* De hoc ergo introitu, déque difficultate ad illum, loqui videtur Chriſtus. Hanc verò adeò exaggerauit Chriſtus exemplo Cameli, vt impoſſibilitatē eſſe ſignificauerit, vtrunque verò cū proportione accommodatum, verum eſt: diuiti enim difficile eſt regnum cœlorum cum perfectione quærere, quia propter amorem diuitiarum, difficile illi eſt omnibus renuntiare: ei autem, niſi hanc difficultatē ſuperet, impoſſibile eſt retinendo diuitias, perfectionem profiteri, ſicut Camelo impoſſibile eſt per foramen acus introire. Quæ expoſitio veram doctrinam continet, ac pia eſt; aliquantulum tamen videtur violenta quoad proprietatem verbi, intrandi in regnum cœlorum.

6. *Secunda expoſitio.*

Aliter ergo exponitur ille locus, vt per eam compara

comparationem magnæ quædam difficultas, & humana impoſſibilitas ſignificetur, non verò talis, quæ ex præcepto relinquendi diuitias, ſed ex impedimentis, & periculis, quæ ſecum afferunt, oriatur; neque etiam talis, quæ nullo modo ſuperari poſſit, ſed quæ non ſolis viribus humanis, ſed diuina gratia vinci poſſit. Hunc ſenſum indicant ipſa Chriſti verba: nam initio ſolùm dixit, *Diues difficilè intrabit in regnum cœlorum,* quod ex eo intulit, quòd adoleſcens ille propter amorem diuitiarum, triſtis abiit, inde occaſionem ſumens ad prædicandam difficultatem, quam diuitiæ ſecum afferunt ad conſequendam ſalutem. Deinde quamuis hyperbolico exemplo difficultatem exaggeret, non oportet rem eſſe æquè impoſſibilem, loquitur enim Chriſtus Dominus communi, & vſitato modo, quo ſolent homines per aliquam huiuſmodi hyperbolem, magnam alicuius rei difficultatem declarare. Tandem cùm diſcipuli admirarentur, Chriſtus admirationem abſtulit, dicens, *apud homines hoc impoſſibile eſt, apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt*; non eſt ergo malum, nec turpe eſſe diuitem in ſenſu compoſito, vt aiunt. Eſt ergo ſolùm difficile propter impedimenta, quæ diuitiæ ſecum afferunt, quæ licet humanis iuribus vinci non poſſint, cum diuina gratia poſſunt, & ideo apud Deum poſſibile hoc dicitur, vt notauit Gregor. Nazianz. orat. 36. & Auguſt. dicta epiſt. 89. q. 4. Et hoc ipſum ſignificauit Paul. 1. ad Timoth. 6. dicens, *Diuitibus huius ſæculi præcipe non ſublime ſapere, neque ſperare in incerto diuitiarum, ſed in Deo viuo, qui præſtat nobis hodie abundè ad fruendum, bene agere, diuites fieri in bonis operibus, facilè tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam.* Supponit ergo Paulus, poſſe diuites etiamſi diuites maneant, veram vitam apprehendere, dummodo in diuitiis non nimiùm confidant, & eis rectè vtantur, quos *in Deum diuites* appellat Chriſtus Luc. 12.

7. *Eodem modo poteſt explicari locus Luc.* Et iuxta hæc exponi etiam poteſt locus alius, Luc. 14. admittendo in illo eſſe ſermonem de neceſſitate medij, ſeu præcepti ad ſalutem, atque adeò de quocunque vero Chriſti diſcipulo, qui ſaluari vult. *Notandum.* Eſt autem aduertendum, neceſſitatem ibi inſinuatam pertinere ad præceptum affirmatiuum, renuntiandi omnibus, quæ poſſidentur, in quo ſeruanda eſt regula affirmatiuorum præceptorum, quia non pro ſemper obligant, ſed pro articulo neceſſitatis. Ita ergo non eſt neceſſarium ad ſalutem ſemper, aut pro aliquo certo tempore ſpeciali lege definito, omnibus renuntiare, ſed tunc ſolùm, quando vel ad fidei defenſionem, vel ad occurrentem aliquam obligationem charitatis fuerit neceſſarium. Et quia hæc occaſio rara eſſe ſolet, ideo hæc neceſſitas, quatenus ſub præceptum cadit, dicitur non eſſe de renuntiatione actuali, ſed inanimi præparatione. Quomodo expoſuit dictum locum D. Auguſt. epiſtola 5. & dicta epiſtola 89. q. 4. quem ſequitur Beda in Lucam, qui ad hoc explicandum diſtinguit inter illa verba, relinquere omnia, & renuntiare omnibus; *Beda.* *Paucorum enim* (inquit) *perfectorum eſt relinquere omnia, hoc eſt, curas mundi poſtponere; cunctorum autem fidelium eſt renuntiare omnibus, hoc eſt, ſic tenere omnia, quæ in mundo ſunt, vt per ea non teneatur in mundo.* Conſonátque hæc expoſitio his, quæ paulo ſuperiùs Chriſtus dixerat, Luc. 14. *Si quis*

A *venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem, & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Nam licèt hæc verba relata ad diſcipulum poſteriori modo ſuprapoſito ſumptum, id eſt, perfectiori modo ſequentem Chriſtum, poſſint de actuali renuntiatione verificari; tamen intellecta generatim de diſcipulis Chriſti, id eſt, de omnibus Chriſtianis, neceſſarium omnino eſt, vt prædicto modo intelligatur. Idem ergo eſt de aliis verbis, quæ tractauimus: nam eſt eadem ratio, imò virtute eadem ſunt: nam cùm Chriſtus concludit, *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet,* non ſolùm de diuitiis, & bonis fortunæ, quæ ſunt materia paupertatis, B ſed ſimpliciter de bonis omnibus, quæ ſuprà numerauerat, loquitur, aliàs non declaraſſet ſatis, & concluſiſſet, quod propoſuerat, vt rectè obſeruauit Auguſt. epiſt. 38. ad Lætum, vbi ſic ipſe concludit. *Auguſt.* *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ ſunt eius, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et ſubiungit, *Prælocutio autem cum extrema concluſione concordat; in eo enim quòd vnuſquiſque renuntiat omnibus, quæ ſunt eius, etiam illud continetur, vt oderit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc & animam ſuam, omnia enim hæc propria eius ſunt, quæ plerunque implicant, & impediunt, &c.*

C

CAPVT II.

Vtrùm paupertatem promittere, ſeu ex voto ſeruare, ſit opus honeſtum, ac de meliori bono.

1. *Errores hæreticorum negantium.* Negarunt aliqui hæretici, qui ad aliud extremum declinantes, melius eſſe dixerunt temporalia bona retinere, & ex eis eleemoſynas facere, quàm omnibus renuntiare; ita erraſſe Vigilantium refert D. Hieronym. libro contra illum, hæretici etiam huius temporis ſicut alia conſilia, & vota contemnunt, ac reprehendunt, ita etiam paupertatem, & votum eius, D nam intentione cultus illam conſecrare Deo, dicunt eſſe ſuperſtitioſum, & ſacrilegum; alia verò intentione illam aſſumere voluntariè propter vitandas curas temporalium rerum dicunt eſſe vanum, & ſtultum, quia ſatis eſt ferre paupertatem, quam neceſſitas affert, & quia maiorem anxietatem, & ſolicitudinem afferre ſolet rerum neceſſariarum penuria; ob hanc enim cauſam ſapiens petebat, Prouerb. 30. *Mendicitatem, & diuitias, ne dederis mihi.* ita ferè refert Bellarm. lib. 2. de Monach. cap. 8. Caſtro etiam lib. 12. contra hæreſes verbo *Paupertas* hæreſ. 3. refert quendam Guilhelmum de ſancto amore docuiſſe, E paupertatem in promptitudine animi, quando neceſſaria fuerit ad Chriſti honorem, eſſe optimam, & à Chriſto commendatam, paupertatem verò actualem, per quam aliquis omnibus renuntiat, nec conſulendam eſſe, nec laudandam. Quod etiam ex parte ſenſit Deſiderius quidam Longobardus, cuius meminit D. Thom. opuſcul. contra impugnantes religionem capit. 6. dicens, voluntariam paupertatem noxiam eſſe, niſi vel quis eam profiteatur in religione, quæ ſaltem in communi prouentus habeat, vel talis perſona ſit, quæ

labore manuum victum ſibi comparare valeat. Vnde hic hæreticus præcipuè videtur intendiſſe mendicitatem damnare. Quem errorem damnauit Alexander IIII. in bulla propria, nam eius tempore hic error contra religiones mendicantes inſurrexit, contra quem plura infrà dicemus.

Error alius affirmantiū.

Quoniam verò hæretici ſemper extremis viis incedunt, non defuerunt alij, qui paupertatem ita laudauerint, vt ſolam illam ad peccata omnia expianda, & ſalutem conſequendam ſufficere dicerent. ita ſenſit quidam Guilhelmus Antuerpienſis, vt Caſtro, & Prateolus in catalogo hæreticorum referunt. Sed iſti omnes ferè ſine fundamento loquuti ſunt, & ideo in eorum argumentis referēdis, aut ſoluendis non immoror, obiter verò quod neceſſarium ſit, attingemus.

2\.

Aſſertio tres partes includens.

Triplex diſtinctio præmittenda.

Dicendum ergo eſt, votum ſimplex paupertatis per ſe ſanctum, & honeſtum eſſe, ac de meliori bono; concluſio eſt certa, & catholica. Vt autem illam diſtinctè probemus, tria diſtinguere neceſſe eſt. Primum eſt, obiectum, ſeu materia huius præcepti, quod eſt paupertas. Secundum eſt, votum eius generatim conſideratum. Tertium eſt, quòd hoc votum ſit ſimplex. De ſingulis ergo probandum eſt, per ſe conferre ad ſanctitatem talis actus, nullámve rationem mali ſecum afferre.

Probatur prima pars, quòd materia ipſa non ſit mala.

Et primò quidem de materia ipſa, quòd mala non ſit, euidens eſt, quia contra nullum eſt præceptum: ſicut enim nulla eſt lex naturalis, vel poſitiua prohibens homini poſſeſſionem diuitiarum, ita multominus eſt lex, quæ diuitias habere, vel procurare præcipiat; vbi enim reperiri poterit talis lex, aut quo diſcurſu rationis colligi?

Inſtantia.

Dices, eo præcepto naturali, quo præcipitur homini vitæ propriæ conſeruatio, & decens, ac honeſta corporis cura, quoad victum, veſtitum, & habitationem, conſequenter præcipi homini, vt hæc ſaltem poſſideat, quæ ad huiuſmodi vſum neceſſaria ſunt: nam & Paulus etiam dicebat 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus:* indicans ſaltem his non poſſe hominem renuntiare. Sed non poteſt homo ſemper temporibus neceſſariis habere hæc omnia parata, niſi habeat bona, vnde huiuſmodi fructus percipiat: ergo videtur in illo præcepto naturali includi obligationem habendi, vel non abiiciendi illa bona, quæ ad hunc vſum ſufficiunt; ergo abſoluta, & integra paupertas non eſt obiectum, quod cum honeſtate, & laude amari, vel promitti poſſit. Hoc verò argumentum contra illam maximam paupertatem procedit, quæ ad mendicandum cogit hominem, & ideo illius plenam ſolutionem trademus inferiùs agentes de paupertate religioſorum mendicantium.

Reſponſio prima.

Nunc ergo breuiter reſpondetur, negando minorem. Nam in primis ſi quis in ea communitate viuat, cuius communibus bonis ſuſtentetur, rectè poteſt habere vſum omnium rerum neceſſariarum cum integra paupertate perſonali. Sed nunc ad illud etiam non arctamur, & ideo dicitur vlteriùs poſſe hominem labore manuum ſuarum habere neceſſaria ad vitam, ac proinde ſine dominio, & poſſeſſione aliorum bonorum illi neceſſitati ſatisfacere.

Secunda.

Deinde dicitur, iuſtè poſſe aliquem renuntiare omnibus bonis, etiamſi ſciat neceſſarium ſibi poſtea futurum mendicare ad ſatisfaciendum prædictæ naturali obligationi, dummodo ad mendicandum rationabilem aliquam cauſam habeat, ob quam aliunde viuere non poſſit, huiuſmodi autem

A ſufficiens cauſa eſt paupertatis profeſſio cum aliqua exercitatione, occupatione, aut miniſterio ſpirituali, quod proprio labore neceſſaria quærere non permittat. An verò hæc paupertas priuet omni dominio, necne, poſtea dicemus.

3\.

Commendationes paupertatis.

Tandem in huius paupertatis commendationem ſufficiunt Chriſti verba Matth. 5. *Beati pauperes ſpiritu.* Quamuis enim hic locus varias habeat expoſitiones, certum nihilominus eſt, hunc qui piiſſimus eſt, non eſſe excludendum, ſcilicet, vt Chriſtus veram, ac voluntariam paupertatem ibi maximè laudet; ita enim Hieronym. Beda, Anſelm. & D. Thom. locum intellexerunt. Item moderni ferè omnes expoſitores;
B Bernard. Sermone 1. in feſtum omnium Sanctorum, Gregor. Niſſen. lib. de beatitudinibus, Leo item in ſermone circa hunc locum Matth. licèt de humilitate, & affectu paupertatis etiam locum intelligat: dicit tamen realem etiam paupertatem voluntariam commendari, vt vtiliſſimam ad veram humilitatem, internámque affectus moderationem, & ita eſt etiam intelligendus ibi Chryſoſt. & Auguſt. lib. 1. de ſermone Domini in monte, ac videri poteſt D. Thom. 2. 2. q. 19. artic. 12.

4\.

Probatur ſecunda pars, quòd ſit de meliori bono, & ſit opus conſilij.

Vt autem hæc paupertas poſſit eſſe materia voti, non ſatis eſt, non eſſe malam, ſed oportet oſtendere eſſe meliorem ſuo oppoſito, atque adeò pertinere ad bona ſupererogationis, & con-
C ſilij; hoc autem capite præcedenti ſatis videtur probatum Chriſti Domini teſtimonio, & authoritate, nam eo loco vbi non præcipit relinquere omnia tanquam neceſſarium ad vitam æternam, illud ipſum conſulit tanquam neceſſarium ad perfectionem, & vtilius, ac melius ad vitam æternam; hanc enim vim habent illa verba Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes,* &c. Reſpondebat autem Guilhelmus de Sancto amore Chriſtum ibi loquutum de abiectione omnium in præparatione animi, ſicut nuper exponebamus verba Luc. 14. *Qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet,* &c. Verùm hæc expoſitio non poteſt illi loco accommodari, tum quia renuntiare
D omnibus in præparatione animi non eſt conſilium, ſed præceptum, vt declarauimus. Chriſtus autem ibi non proponit hoc vt aliquid contentum in præceptis, ſed vt aliquid additum vltra præcepta, vt explicauimus: tum etiam quia verba ipſa, *Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*, manifeſtè ſignificant realem executionem, ſeu actualem derelictionem omnium. Tum denique quia ipſimet Apoſtoli ita intellexiſſe videntur, cùm ſtatim ſubdiderunt, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te.*

Interpretatio Oſiand. hæret. reiicitur.

Aliter Oſiander hæreticus eludebat hunc locum, dicens verum eſſe Chriſtum dediſſe conſilium hoc illi adoleſcenti, non verò propterea dediſſe nobis
E omnibus. Sed eſt profectò voluntaria reſponſio ex ſola pertinacia orta; cur enim reſpectu illius adoleſcentis fuit ſalutare illud conſilium, ſi materia ipſa ſecundùm ſe, & reſpectu omnium non eſt materia conſilij. Deinde ſimul dixit illi Chriſtus, *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Et, *ſi vis perfectus eſſe, vade, & vende*; ſed illud prius non dixit ſoli, ſed in illo omnibus; ergo, & poſterius. Præterea quando ille abibat triſtis, non intulit Chriſtus, *Quàm difficilè hic diues ſaluabitur?* Sed ſimpliciter, quàm difficilè diuites, &c. ergo intellexit non illi tantùm, ſed vnicuique diuiti eſſe optimum conſilium amare paupertatem ad periculum diuitiarum vitandum.

Aliter

5. *Alia expoſitio Caluini reprobatur.* Aliter conatus eſt hoc teſtimonium eludere Caluinus hæreticus, vt Bellarm. ſuprà, & Maldonat. ad locum Matth. referunt, negauit enim Chriſtum illis verbis voluiſſe dare adoleſcenti illi conſilium aliquod perfectionis, ſed tacitè illum reprehendere, eo quòd fuiſſet mentitus ſe præcepta ſeruaſſe à iuuentute ſua. Veruntamen iam ſuprà oſtenſum eſt, nulla vera ratione exiſtimari poſſe adoleſcentem illum fuiſſe mentitum, cùm ea reſponſione Chriſto placuerit, & eam ob cauſam ab eo fuerit dilectus. Deinde non apparet quomodo illa Chriſti verba proſequantur reprehenſionem, aut redargutionem de mendacio. Reſpondet hæreticus, cùm adoleſcens dixiſſet ſe ſeruare omnia præcepta, Chriſtum propoſuiſſe illi vnum præceptum relinquendi omnia, quod ſciebat non eſſe obſeruaturum, vt per hoc oſtenderetur falſum eſſe, quod dixerat, omnia ſeruaſſe. At quis non videat vanum, & planè falſum eſſe hoc commentum. Nam in primis Chriſtus nihil præcepit, ſed voluntati eius commiſit, dicens, *Et habebis theſaurum in cœlo.* Quod ita Patres adnotarunt, illum locum exponentes, & vbicunque attingunt tractationem de conſiliis euangelicis, vt videre licet in Auguſtino dicta epiſt. 89. q. 4. & ſermone 6. de Tempore. *Conſilium* (inquit) *datur, vt vendantur omnia, & pauperibus erogentur.* Ambroſ. optimè lib. de viduis, circa medium, & Hieronymus contra Vigilantium. Deinde quale eſt hoc præceptum, quod in eis verbis Chriſti fingitur, aut enim generale præceptum eſt, omnes obligans, & hoc ſatis refutatum eſt, & oſtenſum ipſis verbis Chriſti repugnare; vel fuit peculiare præceptum à Chriſto Domino illi adoleſcenti impoſitum, & hoc parum valuiſſet ad redarguendum illum, tum quia licèt ſeruaſſet omnia præcepta, poſſet tunc cum triſtitia ſuſcipere arduum, & inuſitatum præceptum; tum etiam, quia nondum Chriſtus Dominus perſuaſerat, aut conuicerat adoleſcentem illum, vt præceptum illud acceptare, aut ſeruare teneretur: ergo licèt illi non obediret, non conuinceretur falsò dixiſſe ſe ab adoleſcentia præcepta ſeruaſſe. Non eſt ergo dubium, quin Chriſtus Dominus illo loco conſilium paupertatis dederit, vt præter expoſitores ibi, & authores citatos, docuerunt Baſilius in homilia contra diuites auaros, & Hieronym. epiſt. 150. ad Hedibiam q. 1. Cyprianus lib. de lapſis, prope initium. Tertullian. verò lib. de Monogamia cap. 14. cùm dicit, *Diſceſſit, & ille diues, qui non cœperat ſubſtantiæ diuidendæ egenis præceptum,* latè vſus eſt præcepti nomine pro quacunque admonitione, vel voluntatis manifeſtatione. Vide etiam Thomam de Kempis lib. de paupertatis vtilitate.

D. Auguſt.

6. *Probatur eadem pars ratione.* Ratione tandem conuinci poteſt eadem veritas, quia duobus modis poteſt eſſe aliquid materia conſilij, & inter ſuperogationis bona computari. Primò tanquam per ſe, & in ſe continens excellentem aliquam honeſtatem per ſe amabilem, quomodo eſt bonum dare eleemoſynam, vel orare etiam, quando non tenemur. Secundum tanquam medium vtile ad perfectionem acquirendam; & quilibet horum modorum ſufficit, vt aliqua poſſit eſſe materia voti, ſicut eſt in ſuperioribus demonſtratum. Paupertas ergo per ſe, ac præciſè ſpectata non eſt priori modo bona, quia nec diuitiæ per ſe malæ ſunt, ſed ex ſe indifferentes. Poſteriori autem modo eſt vtiliſſima, quia tollit impedimenta perfectionis. Vnde D. Thom. 3. contra gentes cap. 133. *Non* (inquit)

A *paupertas ſecundùm ſe bona eſt, ſed in quantum liberat ab illis, quibus homo impeditur, quominus ſpiritualibus intendat.* Quòd ergo paupertas ſub hac ratione eligibilior ſit, quàm diuitiæ, probatur ex impedimentis, quæ per ſe loquendo ſecum afferunt diuitiæ poſſeſſæ, rectè enim priuatio ex habitu cognoſcitur.

Primò ergo diuitiæ poſſeſſæ ad ſui amorem cor attrahunt, & alliciunt, vt experientia conſtat, & oſtenſum eſt in illo adoleſcente, qui propter amorem diuitiarum, quas poſſidebat, triſtis effectus eſt, cùm audiuit, *Vade, & vende omnia quæ habes.* Vnde egregiè Auguſtin. epiſt. 34. ad Paulinum, & Theraſiam, *Neſcio* (inquit) *quomodo cùm ſuperflua, & terrena diliguntur, arctiùs adepta,* B *quam concupita conſtringunt: nam vnde triſtis ille diſceſſit, qui conſilium vitæ æternæ conſequendæ quærebat à Domino, cùm audiſſet vendenda eſſe omnia ſua, ſi vellet eſſe perfectus, niſi quia magnas, vt Euangelium loquitur, habebat diuitias? aliud eſt enim nolle in corporare quæ deſunt, aliud iam incorporata diuellere, illa velut cibi repudiantur, hæc velut membra præciduntur.* Hic autem diuitiarum, & bonorum temporalium amor per ſeſe impedit perfectionem charitatis, tum quia vix poteſt haberi ſine aliqua imperfectione, vel leui culpa, nam vel diuitiæ non tantùm propter Deum, aut virtutem, vel neceſſitatem, ſed propter ſe, vel propter voluptates huiuſmodi, vel honores amantur, vel certè plus amantur, quàm expediat, & ita mentem diſtrahunt, & occupant, ne C tam frequenter, aut feruenter in Deum ferri poſſit, propter hoc enim Auguſtinus cum Deo loquens dixit 10. confeſſionum cap. 29. *Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.* Atque hunc diuitiarum affectum optimè explicauit Chriſtus Luc. 12. in parabola illius diuitis, qui dicebat, *Anima habes multa bona in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare.* Quibus etiam verbis ſignificantur alia plura ſpiritualia incommoda quæ ex hoc affectu, & poſſeſſione diuitiarum ſequi ſolent, qualia ſunt quædam obliuio mortis, & futuræ vitæ, affectúſque ad voluptates corporis procurandas cum nimia quadam ſecuritate. Præterea huc accedit ſolici- D tudo, quæ regulariter neceſſaria eſt ad huiuſmodi diuitias conſeruandas, de qua Chriſtus Matth. 13. dixit, ſolicitudinem ſæculi, & fallaciam diuitiarum eſſe ſpinas, quæ ſuffocant Verbum Dei; *quia bonum deſiderium ad cor intrare non ſinunt,* vt dixit Gregor. homil. 15. in Euangel. *Suffocant enim,* ait, *quia importunis cogitationibus ſuis guttur mentis ſtrangulant.* Et infrà: *Per curam mentem opprimunt, & per affluentiam reſoluunt; quodam enim tempore per cuſtodiam ſuam ſolicitudine affligunt, atque adeò per abundantiam ad voluptates emolliunt.*

7. *Numeratur varia mala, quæ ſequūtur ex poſſeſſione diuitiarum.*

Auguſt.

Auguſt.

Luc. 12.

D. Gregor.

Hinc etiam fit, vt valde difficilis ſit bo- 8. E nus diuitiarum vſus, quia cum difficultate amittuntur, quæ cum amore poſſidentur; bonus autem diuitiarum vſus eſſe non poteſt ſine ipſarum amiſſione; propter quod aiebat Chriſtus Lucæ 12. *Videte, & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſquam vita eius eſt ex his, quæ poſſidet.* Et Paulus 1. ad Timoth. 6. inter alia præcipiendum eſſe diuitibus, facilè tribuere, communicare, &c. quia ſine hoc vſu pernicioſæ ſunt diuitiæ, potiuſquàm vtiles; hic autem vſus in vniuerſum difficilis eſt. Cum perfectione autem (quod nunc intendimus) illum exercere cum

Bonus diuitiarum vſus eſt difficilis.

perfecto dominio, & libero affectu difficillimum. Tandem hæc eſt etiam diuitiarum conditio, vt quò plures poſſidentur, eò plures acquirendi maiorem cupiditatem accendant, *Tunc enim* (vt ait Chryſoſt. homil. 64. in Matth.) *violentior fit ipſa cupiditas*; *nec vnquam*, ait, *prædicare ceſſamus, acceſſione pecuniarum, cupiditatem habendi magis, ac magis inflammari.* Si ergo verum eſt, vt reuera eſt, quod Auguſtin. dixit lib. 83. quæſtion. q. 36. *Nutrimentum charitatis, eſt diminutio cupiditatis, profeſſio*, ſeu (vt alia habet lectio) *perfectio nulla cupiditas, quia radix omnium malorum eſt cupiditas; quiſquis igitur eam nutrire vult, inſtet minuendis cupiditatibus.* Vt autem intelligatur de qua cupiditate loquatur, ſubdit, *Eſt autem cupiditas amor obtinendi, ſeu adipiſcendi temporalia.*

Chryſoſt. Auguſt.

9. Corollariū. Eſt ergo euidens, bonorum temporalium poſſeſſionem per ſe loquendo, ac regulariter, potius obeſſe, quàm prodeſſe ad perfectionem. Nam hæc ſpiritualis perfectio præcipuè conſiſtit in Dei contemplatione, & amore; hæc autem multum impediuntur rerum temporarium ſolicitudine, vt explicatum eſt. Conſiſtit etiam, licèt ſecundariò, in exercitio moralium virtutum, in quo poſſunt diuitiæ nonnihil deſeruire; ſed quia in hoc ipſo vſu earum rectitudinem tenere difficile eſt, & aliunde poſſunt meliores actiones morales impedire, quales ſunt, v. g. ſpirituales operationes miſericordiæ, ideo penſatis omnibus etiam ad perfectionem vitæ actiuæ, plus impediunt, quàm iuuent. Conſiſtit denique hæc perfectio in puritate mentis ab omni vitio etiam leui quoad fieri poſſit, & ab omni deſiderio inutili, ac cogitatione terrena. Diuitiæ autem poſſeſſæ regulariter ſecum afferunt huiuſmodi mala, vel grauiora, vel leuiora pro modo affectus ad ipſas diuitias; nam, *qui volunt diuites fieri*, vt dixit Paul. 1. ad Timoth. 6. *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociua.* Et præcipuè ſolent diuitiæ, vt paulo inferiùs Paulus indicat, ſuperbiam, & ambitionem generare, & opera abiectionis, & humilitatis impedire, quæ plurimum ad perfectionem tam actiuam, quàm contemplatiuam conferunt. Ex quibus omnibus intelligere licet paupertatem quatenus radicem horum malorum tollit, vtiliſſimam eſſe, ideóque ſub hac ratione meritò inter opera ſupererogationis, & conſilij computari.

10. Paupertas voluntaria duo includit. Conſtat deinde hoc intelligendum eſſe de paupertate voluntaria, in qua duo includuntur, voluntas carendi diuitiis, & actualis carentia; inter quæ duo illud prius eſt principale, & maximè intentum, nam propter quod vnumquodque tale, & illud magis: carentia autem ipſa eſt propter minuendam voluntatem, & cupiditatem. Item quia paupertas, quæ voluntaria non eſt, ſed coacta, potius eſt incentiuum vitiorum, quàm remedium; nam aliquando etiam furandi ſolet eſſe occaſio, vt dixit D. Thom. 3. contra gentes cap. 134. in fine, ſic exponens illud Prouerbiorum 30. *Duo rogaui te, ne deneges mihi antequam moriar, vanitatem, & verba mendacia longè fac à me, mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantùm victui meo neceſſaria.* Vbi enim Latinus vertit *mendicitatem*, Hebræa habet, *paupertatem.* Quod D. Thom. de coacta paupertate intelligit, quem Ianſenius ibi ſequitur, & rectè expendit verborum connexionem, nam diuitiæ vanitatem, paupertas autem (ſcilicet coacta) verba mendacia generare ſolent. Et ideo ſapiens illa per modum vnius poſtulauit, quia vnum eſt propter aliud. Quod ipſemet ſapiens ſatis explicauit ſubdens, *Ne fortè, ſatiatus eliciar ad negandum, & dicam: Quis eſt Dominus: aut egeſtate compulſus furer, & periurem nomen Dei mei.* Vbi etiam dictio illa *compulſus*, egeſtatem inuoluntariam denotat. Et propter hanc cauſam dixit D. Thom. lib. 4. de regimine Principum, pauperes voluntarios, & contemptores diuitiarum optimos eſſe ad regendam rempublicam, pauperes autem coactos eſſe ineptiſſimos, quia facilè corrumpuntur, & in propriam vtilitatem omnia conuertunt propter appetitum diuitiarum, quibus carent.

D. Thom.

11. Satisfit argumentis in contrarium factis. Ad primū. Ex quo facile eſt reſpondere ad omnia quæ contra excellentiam, & maximam vtilitatem paupertatis obiici poſſunt; vnum enim, ac præcipuum eſt, quia paupertas ſolet eſſe occaſio turpes, & iniurioſas actiones perpetrandi. Propter quod videtur dixiſſe Paul. 2. ad Corinth. 8. *Non enim, vt aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, ſed ex æqualitate*; loquitur enim de moderatione ſeruanda in facienda eleemoſyna, non enim eſſe debet homo tam liberalis, vt ſeipſum priuet neceſſariis, quod nomine tribulationis Paulus indicat, ſentiens paupertatem ſecum tribulationem, & tentationem afferre. Deinde quia paupertas neque ad perfectionem confert, nec neceſſaria eſt; Abrahæ namque quamuis eſſet ditiſſimus, dixit Deus, Gen. 17. *Ambula coram me, & eſto perfectus*, & Paulus ait 1. ad Corinth. 13. *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt.* Et alia multa videri poſſunt in D. Thoma 2. 2. quæſt. 186. artic. 3. & 3. contra gentes cap. 131. & ſequentibus, omnia verò ex principiis poſitis facilè diſſoluuntur. Aduertendo in primis in his rebus moralibus nihil ferè inueniri poſſe, quod omni inconuenienti, vel difficultate careat, illúdque eſſe præferendum quod plura commoda, & pauciora, & minora habeat incommoda. Vnde licèt concedamus paupertatem etiam voluntariè aſſumptam, interdum poſſe afferre aliquod incommodum, vel quia in aliqua occaſione impedit, ne opus aliquod miſericordiæ operari poſſimus, vel quia interdum poteſt eſſe remota occaſio alicuius tentationis, vel periculi contra honeſtatem, vel aliam virtutem; nihilominus non ſequitur ipſam non eſſe meliorem, quia hæc incommoda parua ſunt, & rara comparatione fructuum, quos ſecum affert, & illa incommoda poſſunt facilè, vel compenſari, vel ſuperari, aut impediri. Nam externa eleemoſyna deſiderio compenſatur, quantum ſpectat ad exercitium propriæ virtutis. Temporalis autem neceſſitas proximi, & minoris conſiderationis eſt, & regulariter loquendo aliis modis ſuppleri poteſt. Tertiò autem ſi ea occaſione occurrerit, & eſt res valde remota, & accidentaria, & diuina gratia ſuperari facilè poterit, & adhibita prudentia ferè ſemper poterit præueniri, & præcaueri, ſi abſit nimia rerum temporalium ſolicitudo.

Vnde addimus vlteriùs (quod caput eſt) quando paupertas voluntaria eſt, & incommoda illa rariora eſſe, & multo faciliùs euitari. Atque ita exponit D. Thom. ſuprà citatum locum Pauli 2. ad Corinth. 8. loquitur enim Paulus ad fideles, qui in communi ſtatu viuentes eleemoſynas faciunt; his enim non eſt voluntaria paupertas, nolunt 12.

nolunt enim mutare ſtatum ſuum, & ideo graue A illis eſſet, & oneroſum eleemoſynas facere vltra menſuram, & proportionem ſuarum facultatum, ac ſtatus ſui, & ideo in his ratio prudentiæ poſtulat, vt debitam moderationem ſeruent, ne poſtea ex nimio exceſſu contriſtentur, & alia grauiora incommoda incurrant. Secus verò eſt de illo, qui vult mutare ſtatum, paupertatem voluntariè amando, nam in illo nullus eſt exceſſus vendere omnia, & in eleemoſynam dare, quia iam illud eſt commenſuratum ſtatui, ſeu propoſito ſuo, vt rectè D. Thom. ſuprà declarauit. Addo etiam Paulum in hoc loco non abſolutè prohibere diuitem ne faciat liberales eleemoſynas, quantum voluerit, ſed præcipuè docere non B obligari ad eas faciendas, niſi iuxta debitam menſuram ſuarum facultatum, & ſtatus, & ideo non oportere hanc menſuram excedere regulariter loquendo; cum hoc tamen ſtat, vt ſi quis non ex ignorantia iuris putans ſe teneri, neque ex ignorantia facti putans ſe non indigere, merè voluntariè liberalior ſit in eleemoſyna facienda, exponendo ſe periculo limitandi ſtatum, aut priuandi ſe aliqua commoditate etiam licita, illud per ſe honeſtum eſt, & laudabile, & ex parte eſt aliqualis paupertas voluntaria. Dico autem *per ſe*, quia vitanda eſt iniuria tertij, qualis eſſet in patre familias, v. g. reſpectu vxoris, & filiorum.

13. Ad ſecundum. Ad alteram partem fatemur ſine paupertate C eſſe poſſe perfectionem, & cum paupertate etiam voluntaria poſſe eſſe maximam imperfectionem; imò & malitiam. Inde verò non ſequitur paupertatem non eſſe maximum inſtrumentum perfectionis acquirendæ, & ad ſtatum perfectionis neceſſarium, vt infrà explicabimus. Poteſt enim hoc medium eſſe vtile ad perfectionem, etiamſi neceſſarium non ſit, & ideo potuit Deus ab Abrahamo poſtulare, vt eſſet perfectus, quanuis paupertatem tunc ei non conſuluerit, quia illi tempori, & ſtatui non expediebat. In hoc ergo valde errant hæretici, cùm non diſtinguunt inter legalem, ſeu naturalem perfectionem, & Euangelicam, nec quid diuerſis temporibus ex- D pediat. Sicut ergo (vt ſuprà dicebamus) coniugium tunc expediebat, & maximè in illis antiquis progenitoribus Chriſti, & ideo virginitas regulariter non conſulebatur, ita etiam nec paupertas actualis, quæ ſtatui coniugali proportionata non eſt, conſulebatur autem ſemper ea exterior perfectio, quæ affectum diuitiarum ita moderetur, vt licèt diuitiæ habeantur, non impediant, nec promptitudinem ad diuinum obſequium minuant, quam perfectionem credendum eſt poſtulaſſe Deum ab Abrahamo. Rurſus, licèt paupertas ſit medium ad perfectionem, non tamen eſt ipſa perfectio, neque illam ſecum neceſſariò affert, nec ſola ſufficit ad illam, & ideo meritò dictum eſt à Paulo, diſtributionem bo- E norum omnium in eleemoſynam, ſi charitas deſit, nihil prodeſſe, quia deeſt forma, & vita perfectionis; & quia tunc reuera talis eleemoſyna, neque eſt fructus charitatis, neque aſſumitur, vt medium ad perfectionem charitatis. Quòd ſi quis priùs reuera ſub tali intentione, & ex vero charitatis affectu illud medium aſſumpſit, & poſtea in aliis eſt negligens, & charitatem amittet, ſibiipſi non conſtat, & tacitè a priori intentione recedit, & ideo mirum non eſt, quòd fructum, & vtilitatem paupertatis non aſſequatur.

Secundo loco probandum eſt, ſicut paupertas ipſa bonum ſupererogationis eſt modo à nobis declarato, ita etiam illam voto promittere, & Deo conſecrare opus conſilij, & optimum eſſe. Quod quidem ex principiis poſitis de voto in communi euidenter concluditur; nam actus vouendi per ſe bonus eſt, & cadit ſub conſilium: ergo ſi cadat in materiam debitam, & proportionatam diuino cultui, erit etiam tale votum ſub conſilio; cùm ergo oſtenſum ſit paupertatem voluntariam eſſe huiuſmodi materiam, euidenter concluditur, votum illius licitum eſſe, & conſulendum per ſe loquendo. Vnde ex iiſdem locis, & verbis, quibus Chriſtus Dominus paupertatem conſuluit, votum hoc etiam conſuluiſſe colligendum eſt, quia ſi paupertatem conſuluit, ergo & perpetuitatem eius; ergo & immobilitatem, ſeu firmitatem propter quam votum adhibetur. Item conſuluit paupertatem propter perfectionem; ergo multo magis perfectionem ipſam; & paupertas voto conſecrata Deo, & perfectior eſt, & magis ad perfectionem confert; ergo. Denique verba ipſa Chriſti Matth. 19. hoc ipſum indicant. *Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me.* Nam in prioribus verbis talis alienatio rerum indicatur, quæ non relinquit poteſtatem ampliùs illas recuperandi. Vltimum autem verbum, *ſequere me*, indicat profeſſionem talis ſtatus, in quo non de acquirendis diuitiis, ſed de acquirenda perfectione curandum eſt. At nihilominus Caiet. ibi notat, nullum à Chriſto Domino indici votum volenti perfectionem aſſequi, & idem repetit Luc. 14. Tamen in 22. quæſt. 186. art. 1. circa ad primum declarat Chriſtum non docuiſſe expreſsè hoc votum, tamen implicitè in his, quæ docuit contineri, quod in eadem ſolutione D. Thom. dicit, quia Chriſtus docens, quod neceſſarium eſt ad perfectionem comprehendit id, quod ad immobilitatem propoſiti perfectionis neceſſarium eſt, nam ſi non ſit immobilis, perfectio non erit, ex voto autem habet immobilitatem. Igitur quanuis ibi expreſsè non dicatur ita eſſe relinquendas diuitias, vt neque illas recuperare, neque alias ſimiles quærere iam liceat, tamen per ſe veroſimile eſt, aut hoc præcipuè Chriſtum intendiſſe, aut certè ſub conſilio ſuo hoc comprehendiſſe; quia aliàs non eſſet perfecta renuntiatio, rerúmque omnium derelictio.

14. Probatur ſecũda pars, quòd ſit optimum, & opus cõſilij vouere paupertatẽ. Primò.

Caiet.

Atque hoc confirmant verba, quæ ſtatim eodem loco Petrus dixit, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te*; quaſi diceret, expleuimus conſilium tuum, vt Origenes, Hieronymus, & Chryſoſtomus exponunt, Apoſtoli autem reliquerant nunquam iterum accepturi, alioqui non perfectè omnia reliquiſſent; imò niſi affectum, & ſpem omnium reliquiſſent, non poſſent ſimpliciter dicere, omnia reliquiſſe, maximè cùm pauca, & vilia eſſent, quæ priùs poſſidebant. Quod notauit Gregor. hom. 5. in Euangel. dicens, *Multum reliquit, qui voluntatem habendi reliquit, à ſequentibus tanta relicta ſunt, quanta à non ſequentibus deſiderari potuerunt.* Quod etiam commemorauit Bernard. in declamationibus circa illa verba Petri prope medium. Et ſimile eſt illud Auguſtini epiſt. 89. quæſt. 4. *Neque mihi minus imputabitur, quia diues non fui; nam nec Apoſtoli, qui primi hoc fecerunt, diuites fuerunt;* Sed totum mundum dimittit, qui & quod habet, & quod optat habere, dimittit. 15. Confirmatur. D. Gregor. D. Auguſt.

Dices, ad ſummum hinc colligi affectu, & 16.

Obiectio. propoſito reliquiſſe omnia, quæ in futurum habere poterant, non tamen promiſſione, & obligatione non habendi. Solutio. Reſpondeo primùm negari non poſſe ſi ſanctè, ac religioſè potuerunt id proponere, potuiſſe etiam id promittere, & ſe obligare. Deinde addo etiam hoc requiri ad perfectam derelictionem; nam ſicut ea bona, quæ in præſenti poſſidentur, non perfectè relinquuntur, niſi ita alienentur, vt ea etiam repetere non liceat; ita bona; quæ in futuro tempore acquiri poſſunt, non perfectè relinquuntur, niſi ita à voluntate, & affectu alienentur, vt ea acquirere, ac poſſidere non liceat. Quod non poteſt fieri niſi interueniente promiſſione. Vnde Auguſt. 17. de Ciuit. cap. 4. referens hæc verba, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te.* Eodem modo intellexit hunc locum idem Auguſt. (*Auguſt.*) enarrat. 3. in Pſalm. 103. & dicta epiſtol. 89. quæſt. 4.

17. Confirmatur. Tandem hoc etiam confirmat exemplum primitiuæ Eccleſiæ, quæ Apoſtolorum veſtigia ſectando, hoc modo paupertatem colebat, iuxta illud Actor. 4. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia.* Quòd autem hoc genus paupertatis voto firmarent, ex caſu Ananiæ, & Saphira Actor. 5. colligitur; nam grauiſſima pœna, & modo miraculoſo puniti ſunt, eo quòd de pretio proprij agri, quem vendiderant, clam ſibi reſeruarunt, mentientes, & Apoſtolum Petrum decipere volentes; niſi enim in hoc agerent contra fidem Deo datam, & contra religionem, vix appareret in facto culpa mortalis; nam licèt eſſet mendacium, & hypocriſis, non eſſet peccatum illud contra iuſtitiam, nec contra charitatem proximi, nec etiam contra reuerentiam Deo debitam, nec mendacium illud fuiſſet pernicioſum, nec hypocriſis erat ad nocendum aliis, nec ſcandaloſa, maximè cùm res eſſet occulta. Igitur aliunde habuit factum illud grauiorem malitiam dignam illa pœna; quòd non poteſt intelligi quid fuerit, niſi violatio voti. Atque ita intellexerunt hunc locum antiqui Patres, quos (*Bellarm.*) refert latè Bellarm. lib. 2. de Monach. cap. 20. (*Baron.*) & Baron. tomo 1. anno Chriſti 34. num. 269. (*D. Athan.*) Quibus addi poteſt Athanaſius ſermone de paſſione, & cruce Domini in principio, *Vt Ananias* (inquit) *& Saphira in actibus Apoſtolorum, qui cùm Deo vota feciſſent, ex votis ſubtraxerunt, & cæteros quidem latuerunt; miniſter tamen veritatis Petrus eos à ſe extrudit, dicens: Non es mentitus hominibus, ſed Deo, quæ ex parte ingens miraculum editum eſt, vt omnes inde cautiores ſint redditi, & exemplum Saphiræ perhorruerint; ſcire enim debemus, quæcunque Deo promittimus, non deinde noſtra eſſe, ſed Dei, & ſi inde quid defraudamus, ea non nos ſumere iam tanquam noſtra, ſed vt Dei ſacrilegio compilare.* Quod rectè proſequitur, in paupertate, virginitate, & aliis votis hoc declarans. Eandem expoſitionem habet Baſil. ſermone 1. de inſtitutionibus monachorum, in principio. (*D. Baſilius.*) *Licebat* (inquit) *Ananiæ poſſeſſiunculam ſuam Deo non polliceri, & vouere.* Et idem orat. 17. de humilitate & vana gloria in principio; Oratione autem de iudicio Dei, quæ eſt procemium ad moralia, & orat. 3. de peccato, mirum in modum exaggerat hanc pœnam Ananiæ, quia dignus habitus non eſt, qui de agenda pœnitentia verbum audiret, nec aliquod temporis ſpatium ad hoc ei datum eſt. Cyprianus etiam lib. 3. ad Quirinum cap. 30. ex hoc loco probat vota ſine diminutione eſſe implenda. Idem Hieronymus epiſt. 12. ad Paulinum, idem Ambroſ. 1. officiorum cap. 30. & ſermone 24. *Ananias* (inquit) (*D. Ambroſ.*) *pecuniam pariter perdidit, & ſalutem, dum enim ex eo quod promiſerat partem ſubtrahit, ſacrilegij ſimul condemnatur, & fraudis.* Quæ verba ex Maximo referuntur in appendice ad Rom. 10. Auguſt. ſermone 9. qui eſſe ſolebat 25. inter ſermones Auguſtini de verbis Apoſtoli. Tandem in Concilio Aquenſi, aliàs Aquiſgranenſi III. ſub Pipino lib. 3. cap. 21. ſic dicitur: *Indubitanter crede, quòd in primordio naſcentis Eccleſiæ, cœpit eadem Eccleſia vota fidelium ſuſcipere.* (*Conc. Aquenſe.*) Quod ſtatim exemplo Ananiæ, & Saphiræ oſtendit; atque ita concludit: *Si enim de propriis ſuis rebus, quas ad integrum Deo vouerant, pro eo quòd inde aliquid abſtraxerunt, vel fraudati ſunt, tam horribili morte mulctati ſunt, quid putandum eſt de his, qui ea, quæ alij obtulerunt, Deo auferre præſumunt.*

Tertio loco probandum in particulari eſt, votum etiam ſimplex paupertatis per ſe honeſtum eſſe, & ſub conſilio cadere poſſe; & quidem ſi votum ſimplex generatim ſumatur, vt diſtinguitur à ſolemni, facilè id perſuaderi poteſt; quia ſi votum ſolemne eſt quid honeſtum, & licitum, cùm grauius ſit, maiorémque abdicationem rerum ſecum afferat, quia non ſolùm voluntatem, ſed etiam capacitatem habendi aliquid ſuo modo aufert, quo modo votum etiam ſimplex licitum non erit; tum etiam, quia votum ſolemne non ſemper fuit in vſu, vel ſaltem fuiſſe non conſtat, vt infrà videbimus. Denique Patres citati ſimpliciter de voto, & promiſſione loquuntur, nullam de ſolemnitate mentionem faciendo, neque ad honeſtatem, & ſanctitatem talis voti illam requirunt. 18. Probatur tertia pars aſſertionis, quòd votũ ſimplex per ſe honeſtum eſt, & cadit ſub conſilio.

Poteſt autem hoc votum ſimplex dupliciter fieri. (Votum ſimplex paupertatis duobus modis emitti poteſt. Primò.) Primò ita relinquendo omnia quoad priuatum dominium, ſeu liberum vſum propriorum bonorum, vt tamen in communi in congregatione aliqua, cuius membrum fiat is, qui votum emittit, retineantur, vel illa eadem bona, vel ſimilia, eíſque non iure proprio, ſed totius communitatis, & ex facultate diſpenſationis eis vti liceat. Secundo (Secundò.) modo poteſt fieri hoc votum, & abſque alia ſtatus mutatione, vel vnione ad aliquam communitatem, atque ita carendo bonis omnibus, tam in particulari, quàm in communi; & vtroque modo damnant hoc votum hæretici. (Error hæreticorum.) Priori quidem, quia illud, inquiunt, non pertinet ad cultum Dei, ſed ad commoditatem propriam, quia nihil eſt aliud ſic vouere, quàm prouidere ſibi ſecuriùs in futurum. Poſteriori autem, quia eſt temerarium votum, & contra charitatem propriam, vel aliorum, dum quis cogitur, aut neceſſariis carere, aut ab aliis ea mendicare.

19. Impugnatur. Vtraque autem calumina facilè refelli poteſt. Sed de priori, quia non tantùm contra votum ſimplex, ſed maximè contra ſolemne procedit, dicemus inferiùs, vbi oſtendemus illum vouendi modum, perpetua Eccleſiæ traditione fuiſſe probatum; nunc ſufficiat nobis exemplum paulo antea adductum de primitiua Eccleſia; nam fideles omnia in communi conferebant ſub poteſtate Apoſtolorum, Act. 4. *Erántque eis omnia communia, diuidebantur autem ſingulis prout cuique opus erat.* Erat ergo quoddam paupertatis genus ſanctum, ac pium, quod etiam voto conſecrabatur, vt oſtendimus. Quanquam enim bona, quæ à particulari perſona relinquuntur, à communi

communitate poſſideantur, hoc non tollit, quin veram oblationem ſuorum bonorum Deo faciat, quia ſeipſum priuat dominio illorũ, & iure vtendi, & adminiſtrandi illa proprio nomine, & authoritate. Quòd verò ex illo dominio communitatis hæc vtilitas proueniat priuatæ perſonæ relinquenti bona ſua, nimirum vt inde poſſit habere ſufficientem vitæ ſuſtentationem, nihil obſtat ſanctitati, & religioni talis voti; quia conſilium relinquendi omnia, non deſtruit legem prouidendi corpori in neceſſariis, ſed facit vt hoc ipſum ordinatè, & moderatè, vel etiam humiliter fiat. Quæ omnia in illo paupertatis modo optimè ſeruantur; quia non ad arbitrium propriæ voluntatis, ſed prælati, & iuxta vniuſcuiuſque neceſſitatem, non voluntatem vnicuique prouidetur, iuxta illud, *Diuidebantur autem ſingulis prout cuique opus erat.*

CAPVT III.

Vtrùm votum paupertatis ſimplex extra ſtatum religioſum emiſſum licitum ſit, & honeſtum.

1. *Ratio dubitandi.* NOnnulla maior difficultas inueniri poteſt in altero modo faciendi hoc votum; propter quam exiſtimare aliquis poteſt, licèt vouere paupertatem in religione optimum ſit, tamen extra religionem, & ei, qui priuatam vitam agit, non eſſe conſulendam, vel quia in tali ſtatu non poteſt vera paupertas ſeruari, quia non poteſt talis perſona non habere dominium earum rerum, quibus vtitur, & quarum habet liberam adminiſtrationem, cùm non ſit alteri ſubiectus, neque vnitus alicui corpori, apud quod ſit tale dominium. Vel certè, quia priuatus homo paupertatem colere non poteſt, ſibi de neceſſariis prouidendo, niſi cum aliorum grauamine, & cum morali periculo proprio, ſi non cadendi, ſaltem non proficiendi propter ſolicitudinem, & abſtractionem, quam priuata neceſſitas ſecum affert, quando cura prouidendi de neceſſariis alteri

Opinio Paludan. commiſſa non eſt. Et fortaſſe propter hanc cauſam dixit Palud. in 4. diſt. 38. num. 13. apud magnos viros dubitatum eſſe, vtrùm liceat ad tria vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ inducere homines in ſæculo remanentes; hoc enim dubium maximè oriri potuit ex voto paupertatis; nam de caſtitate res eſt certa apud Catholicos, & ſatis vſitata. De obedientia item ex genere illius nihil dubitari poteſt, vt ſequenti libro videbimus. Vnde Eccleſia in ſacratis clericis votum caſtitatis requirit; quandam etiam obedientiæ promiſſionem ab eis exigit; paupertatem autem non ſolùm non præcipit, verùm etiam nec conſulit, imò nec permittit, niſi religioſi ſint; ſentit ergo in perſona ſæculari, vel priuatam vitam agenti paupertatem non eſſe in conſilio.

2. *Aſſertio eſt affirmatiua.* Nihilominus dicendum eſt, votum paupertatis etiam hoc modo factum, per ſe loquendo, optimum eſſe, & ad opera conſilij pertinere. Quod cenſeo certum, quia teſtimonia omnia, quæ adduximus, indifferenter, & ſine tali limi-

Nauar. tatione loquuntur. Et in ſpecie hoc docuit Nauarr. in commentario 1. de regularibus num. 37. & ſequentibus, & commentario 2. num. 37. vbi hoc confirmat teſtimonio Ambroſij lib. 1. de of-

Ambroſ. ficiis cap. 30. & habetur diſt. 86. in cap. *Dominus*

A *non vult ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, niſi fortè, vt Eliſæus, qui vouens ſuos occidit boues, & pauit pauperes ex eo quod habuit, vt nulla cura teneretur domeſtica, ſed relictis omnibus in diſciplinam ſe propheticam daret.* Præterea plures ſancti vitam ſolitariam profeſſi ſunt, & in ea paupertatem coluerunt, & veroſimile eſt per votum eam conſecraſſe Deo, vt Paulus Eremita, & ſimiles. Imò Antonius, Benedictus, & alij, qui poſtea fuerunt patres monachorum, priùs in illo vitæ genere ſe exercuerunt, ac Deo deuouerunt: ergo profitebantur perſonalem, quamuis in communi nihil habebant, nec partes erant alicuius communitatis, ex cuius bonis communibus viuerent. Præterea oſtendimus inferiùs inter ſtatus *Probabile eſt antiquos Eremitas hanc paupertatem coluiſſe.* *Probatur.*

B religioſos illum etiam eſſe laudabilem, & probari maximè cæteris paribus, in quo paupertas tam in particulari, quàm in communi ſeruatur. In eo igitur paupertatis voto omne dominium tam in particulari, quàm in communi abdicatur; ergo idem poteſt facere perſona priuata ſolitariè ſumpta, vt ſic dicam, eſt enim eadem ratio. Et poteſt etiam argumentum proportionale fieri; nam ſicut ſe habet communitas ad dominium commune, ita particularis perſona ad priuatum: ergo ſicut aliqua communitas tota religioſè priuatur communi dominio, quæ reſpectu illius erat quaſi proprium, & particulare, ita particularis perſona poteſt etiam priuari dominio, quod reſpectu illius erat etiam proprium, & quaſi ad-

C æquatum, & vnicum.

Denique ex hoc genere voti ſequi poſſunt omnia commoda paupertatis, & per ſe non ſequuntur incommoda, vel rationi, vel maiori bono contraria: ergo per ſe loquendo, optimum eſt tale votum. Maior conſtabit facilè conſiderando fructus paupertatis, & ad talem ſtatum, ſeu perſonam illos applicando. Numerat autem illos fructus breuiter D. Thom. Iſai. 48. dicens, *Paupertas confert multa, primò peccatorum recognitionem, ſecundò virtutum conſeruationem* (ſcilicet ratione humilitatis) *Eccleſiaſt. 10. Pauper gloriatur per diſciplinam, & timorem ſuum. Tertiò cordis quietem, Tobiæ 5. Sufficiebat nobis paupertas noſtra. Quartò deſiderij impletionem, Pſalm. 9. Deſiderium* 3. *Confirmatur.* *Numerantur fructus paupertatis.* *D. Thom.*

D *pauperum exaudiuit Dominus. Quintò diuinæ dulcedinis participationem, Pſal. 63. Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus. Sextò exaltationem, 1. Reg. vlt. Suſcitat de puluere egenum. Septimò cœleſtem hæreditatem, Matth. 5. Beati pauperes ſpiritu, &c.* Hæc autem omnia, quæ ex ſuperiùs dictis ſumi poſſunt, in quolibet homine vouente paupertatem dicto modo locum habere poſſunt, quia hi ſunt fructus paupertatis voluntariè ſumptæ ex intentione ſequendi Chriſtum, quæ eſt propriè paupertas Chriſtiana, & ſpiritualis; prædicta autem paupertas voluntaria eſt, vt conſtat, & eodem ſpiritu amari poteſt: ergo etiam tali modo promiſſa tollit ſolicitudinem & cupiditatem rerum temporalium, & incentiuum, ſeu occaſionem

E elationis, ac ſuperbiæ, atque ita quantum eſt ex ſe tranquillitatem animi, & alios effectus ſuprà numeratos affert.

Minor autem quoad priorem partem ex ſupradictis probanda eſt: nam ratio de paupertate generatim facta in hoc genere paupertatis locum habet, quia nec repugnat charitati propriæ, cùm natura, & priuata perſona paucis indigeant, vel labore proprio, vel humili poſtulatione facilè obtineri poſſunt. Neque etiam repugnat charitati erga alios, quia quando honeſta, ſeu religioſa occaſione 4.

occaſione ſubſidium ab eis poſtulatur, nulla vis, aut coactio illis imponitur, ſed potius materia exercendæ charitatis offertur. Vnde non immeritò addidit Nauarrus ſuprà aliquando licitum eſſe ex humilitate mendicare etiam ſine voto paupertatis, & non facta bonorum renuntiatione, vt quando quis voluntariè peregrinatur mendicando, etiam ſi alioqui habeat bona vnde poſſit ſibi prouidere, quia ſatis eſt, quod de præſenti indigeat, & quòd ob exercitium virtutis in ea occaſione voluntariè ſe conſtituerit: ergo ſeruata proportione multo magis id poterit facere toto tempore vitæ, qui propter virtutem eam conditionem aſſumpſit, & promiſit. Nec denique eſt, quòd de alio incommodo anxietatis, vel ſolicitudinis timeat, ſi in vero affectu paupertatis perſeueret, & iuxta illum humiliter, & abiectè viuere contentus ſit. Illuſtre de hac re exemplum propoſuit Deus in Eccleſia in Sancto Alexio, qui religiòſus non fuit, & relictis multis diuitiis paupertatem perpetuò coluit ex eleemòſynis viuens, priùs petegrinando, poſtea in paterna domo incognitus, & illo medio ad inſignem ſanctitatem peruenit. Et quamuis non conſtet illud genus paupertatis Deo obtuliſſe, veriſimile autem eſt tam conſtans propoſitum promiſſione firmatum, & quidquid ſit de facto, euidens eſt, quod tam ſanctè fieri potuit, religiosè etiam potuiſſe promitti. Adduci etiam poteſt in exemplum mos ille, cuius Nauar. meminit comment. 1. de regular. num. 18. in fin. de quibuſdam clericis, qui ſine clericalis habitus mutatione ſeſe offerunt Sanctiſſimæ Domin. N. de monte Ferrato, & tria vota, atque interea votum ſimplex paupertatis emittunt, non enim ſolemniter vouent, cùm expreſsè proteſtentur ſe non profiteri regulam Sancti Benedicti.

Nauar.

5. Per hæc ergo reſponſum eſt ad rationes dubitandi vltimo loco propoſitas. Inſinuatur autem in eis dubitatio de dominis earum rerum, quibus vtitur perſona, quæ tale votum emittit, apud quem ſit, & neceſſariò debeat tale votum ſecum admittere aliquarum rerum dominium. Quam dubitationem meliùs explicabo capite ſequenti. Tangebatur etiam ibi difficultas de ſtatu clericorum, de quorum dominio, vel paupertate alio loco ex profeſſo dicendum eſt. Nunc quod ad præſens attinet, duo reſpondeo. Primum eſt, Eccleſiam etiam in clericis deſiderare paupertatem, ſed eam, quæ ſtatum, & dignitatem clericalem deceat. Et ob hanc cauſam non admittit aliquos ad ſacros ordines ſuſcipiendos, ſine redditibus, quibus ſufficienter ali poſſint, ne cum irreuerentia, & vilipendio ſacri ordinis poſtea ſibi neceſſaria quærant per actiones, vel negotiationes Eccleſiaſticis perſonis indignas. In ſuperioribus autem dignitatibus, & maximè in Epiſcopis maiores vult eſſe facultates, quia ſuppoſita hominum vel malitia, vel fragilitate ad conciliandam eis reuerentiam, & ad bonum Eccleſiæ regimen ita expedit. Secundum eſt, Eccleſiam non excludere ab ordinibus, & dignitatibus Eccleſiaſticis pauperes voluntarios, quia & habere poſſunt vſum quaruncunque facultatum neceſſarium ad decentiam, & bonum regimen Eccleſiæ abſque dominio talium bonorum, & in eis ceſſant moraliter loquendo illa incommoda, quæ in pauperibus coactis timeri poſſunt. Quia verò collatio ſacrorum ordinum, vel dignitatum eſt res pertinens ad publicum Eccleſiæ bonum, ideo meritò non ſolet Eccleſia titulo paupertatis aliquem ad hæc admittere, niſi modo aliquo ab Eccleſia approbato, illam profiteatur. Atque ita quoad hunc effectum paupertas voluntaria, & paupertas religioſa, vt ſic dicam, pro eadem reputantur. Nihilominus tamen exiſtimo, licèt hoc regulare ſit, ſi tamen de aliqua perſona digna quoad reliqua omnia conſtaret ſpiritu religioſo paupertatem promiſiſſe, & profiteri, vitam cœlibem, & priuatam agens, non dubito quin per ſe loquendo licitè poſſet admitti ad ſacros ordines titulo paupertatis ab habente facultatem. Cuius rei exemplum habemus in Sancto Patre noſtro Ignatio, & ſociis eius, qui hoc modo ordinati fuerunt titulo paupertatis, antequam Societas tanquam vera religio eſſet ab Eccleſia approbata. Quia verò poſtea Concilium Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. de clericis ſæcularibus generaliter loquens, beneficium, vel idoneas facultates in ordinando requirit, ideo neceſſariam nunc eſſe exiſtimo facultatem, vel approbationem Summi Pontificis, vt aliquis non verè religioſus titulo paupertatis voluntariæ ad ſacros ordines admittatur.

Ad rationes initio poſitas reſponſio.

Quare clerici, & Epiſcopi non profiteantur omnimodã paupertatem.

Concil. Trident.

Pauper, qui non ſit religioſus, non ordinatur in ſacris.

6. Denique inſinuabatur in his rationibus aliud dubium, an hoc votum ſimplex paupertatis, debeat eſſe connexum cum voto caſtitatis, & obedientiæ vt rectè fiat. Nam ſi cum illis ſit coniunctum, ſine dubio eo erit melius, etiamſi omnia extra proprium ſtatum religióſum fiant; quod facilè ex dictis conuinci poteſt, quia ex concomitantia aliorum votorum nihil mali, & multum commodi huic voto accreſcere poteſt. Quod adeò verum eſt, vt potiùs dubitari poſſit, an coniunctio illa neceſſaria ſit, vt tale votum prudenter fiat. Sed in hoc etiam nulla eſt difficultas reſpectu voti obedientiæ; quia quoad hoc nulla eſt ratio connexionis neceſſariæ inter obedientiam, & paupertatem, maximè cùm oſtenſum ſit, votum paupertatis fieri poſſe, ita vt neque in particulari, neque in communi bona poſſideantur. Nam vſus haberi poteſt prudenti arbitrio proprio ſine dependentia ab alterius iudicio, & voluntate; ergo paupertas, & exercitium eius non pendet neceſſariò ex voluntate ſuperioris. Et ita Summus Pontifex poteſt habere non ſolùm paupertatis votum, ſed etiam vſum, & exercitium eius, etiamſi ſuperiorem non recognoſcat. Simplex ergo paupertatis promiſſio non neceſſariò requirit promiſſionem obedientiæ ſibi coniunctam.

Aſſertio. Simplex paupertatis votum ſine voto obedientiæ cõſiſtere poteſt.

7. De continentia verò nonnullum dubium eſt, quia ſine cœlibatu non poteſt paupertas conuenienter ſeruari, quia parentes tenentur filiis theſaurizare: ergo ſtatus matrimonij repugnat voto paupertatis; quo modo enim poſſunt eſſe ſimul obligatio theſaurizandi, & obligatio carendi omnibus bonis. Atque ita videntur ſentire Soto libro 7. de Iuſtitia quæſt. 5. art. 3. dum ait, ablato voto continentiæ, votum paupertatis neceſſariò auferri; *Quia matrimonialis ſarcina votum legitimæ paupertatis procul reſpuit.* Scilicet propter rationem factam. Econtrario verò Saluianus lib. 2. ad Eccleſiam Catholicam in tomo 5. Bibliothecæ, indicat votum Virginitatis neceſſariò ſecum afferre paupertatis votum, dicit enim viduas, & Virgines, quæ continentiam profitentur, imò & coniugatos, qui ſe voluntariè ſeparant, & miniſtros altaris, ſeu Euangelij eo ipſo ad paupertatem obligari.

Dubitatio, an votum paupertatis poſtulet ſimul votum continentiæ; & econtra.

Soto.

Saluianus.

8. Veruntamen, quamuis hæc vota prudentiſſimè, & rectiſſimè coniungantur; tamen non exiſtimo

Reſolutio

eſt negatiua. Probatur in caſtitate. ſtimo id eſſe ſimpliciter neceſſarium ad vtriuſque honeſtatem. Quod de caſtitate eſt per ſe notum tam ex vſu Eccleſiæ, quàm ex re ipſa; quis enim cogit hominem caſtitatem vouentem, vt paupertatem etiam voluntariè profiteatur? aut ſi ipſe non ita illam profitetur, quis ei talem obligationem imponit? Quæ igitur Saluianus dixit, aut vera non ſunt, aut per exaggerationem dicta ſunt ad inſinuandam ſpecialem obligationem, qua tenentur hi, qui continentiam profitentur ad theſaurizandum in cœlo, & non in terra, & ad largas eleemoſynas faciendas, ſi opibus abundent. De qua obligatione, qualis, & quanta ſit, præſertim quoad miniſtros Eccleſiæ, de quibus ille minus propriè loquitur, alibi eſt dicendum. Oſtenditur in paupertate. De paupertate verò quoad præſens ſpectat, ſic declaro. Nam poſſet is, qui paupertatem promiſit, caſtitatem, & cælibatum ſemper ſeruare abſque voto, & ita non incidere in aliquam difficultatem obuiantem paupertati: ergo in rigore poteſt vnum votum ſine alio fieri, & paupertatis votum ſine perfecta obſeruatione caſtitatis ſeruari: nam qui tunc ageret aliquid turpe contra caſtitatem ex natura rei debitam, non propterea ageret contra votum paupertatis. Propter difficultatem autem tactam poſſet interrogari; vtrùm habens ſimplex paupertatis votum contrahendo matrimonium cenſendus ſit agere contra tale votum, eſto non agat contra votum caſtitatis. Videtur enim id ſequi ex ratione facta, quia ſe conſtituit in eo ſtatu, in quo moraliter non poteſt votum paupertatis ſeruare, & ita indirectè ſaltem videtur agere contra illud. Nihilominus per ſe, & abſolutè loquendo non cenſeo illo modo violari tale votum, niſi aliud poſtulet ſpecialis intentio vouentis, pendet autem hoc ex dicendis capite ſequenti, & ideo meliùs ibi declarabitur.

CAPVT IV.

Quæ ſit materia remota voti paupertatis.

1. CVm paupertas in priuatione, ſeu carentia quadam conſiſtat, ſolùm per modum priuationis poteſt habere materiam, illam ſcilicet, quam remouet, ad eum modum, quo peccatum dicitur eſſe materia pœnitentiæ. Materia voti paupertatis duplex, & qualis. Poteſt autem hæc materia duplex in voto diſtingui, remota ſcilicet, & proxima. Remotam voco res illas, ſeu diuitias, in quarum carentia paupertas conſiſtit: proximam autem habitudinem illam, vel actionem hominis circa talem rem paupertati repugnantem, cuiuſmodi eſt dominium rei, vel ius, aut vſus aliquis illi æquiualens, vel illud participans. Duo ergo explicanda ſunt. Primum, quæ res ad votum paupertatis pertineant. Secundum, quid prohibeatur homini circa res tales ex vi voti paupertatis.

2. Aſſertio prima. Materia remota paupertatis ſũt tantùm bona extrinſeca, quæ ſub diuitiarum nomine cõprehenduntur. Circa priorem partem dicendum eſt, materiam paupertatis eſſe tantùm ea bona extrinſeca, quæ diuitiarum nomine comprehenduntur. Itaque non omnia bona, quorum homo habet dominium, vſumfructum, aut ius vtendi illis, ſunt materia paupertatis, quod patet breuiter per illa diſcurrendo. Nam in primis licèt homo non ſit propriè dominus vitæ ſuæ, habet tamen ius proprium habendi, & conſeruandi illam; quód non ſolùm per paupertatem non abdicat, verùm nec abdicare poteſt, aut à ſe ſeparare, quia

A eſt contra ius, & poteſtatem principalis domini. Probatur excludendo alias res. Et ideo licèt quis poſſit vendere ſe in ſeruum, non tamen poteſt vendere vitam ſuam, nec ius, quod in illam habet alienare. Vita non pertinet ad materiam hanc. Habet præterea homo ius vtendi ſuis membris, & facultatibus ad actiones ſuas, quarum etiam eſt dominus, quod ius alienare poteſt, vt fit per voluntariam ſeruitutem; Neque mẽbra, & facultates. tamen hæc etiam non ſpectant ad materiam paupertatis, quia non computantur inter diuitias, quæ ſunt bona extrinſeca, ſed inter bona corporalia, quæ intrinſeca ſunt. Vnde eo modo, quo hæc poſſunt eſſe materia voti, ad votum obedientiæ potius pertinent, vt poſtea dicemus. B Atque his adiungi poſſunt interna bona ſpiritualia, vt ſunt gratia, & virtutes, quorum bonorum non inopia, ſed abundantia procuranda eſt, Item neque bona ſpiritualia, vt gratia, & virtutes. & ideo manifeſtum eſt ad hanc materiam non pertinere: nam potiùs paupertas promittitur, vt hæ diuitiæ augeantur; vſusfructus etiam, vel vſus horum bonorum, qui in bonis actibus procedentibus à gratia conſiſtunt, integer manet, nec per votum paupertatis aliquo modo minuitur: nam, eo non obſtante, poteſt homo liberè his actibus vti; vel etiam eos diſpenſare, aut donare, quantum ipſi capaces ſunt. Vnde magis poſſunt pertinere hæc bona ad votum obedientiæ, per quod ſubiicitur alteri propria voluntas, quæ eſt proximum principium talium C actuum, quod non repugnat eorum perfectioni, ſicut repugnaret paupertas circa talia bona, quia paupertas conſummatur in carentia illorum bonorum, quorum eſt inopia; obedientia verò circa tales actus non eſt ad carendum illis, ſed potiùs ad habendos illos cum maiori perfectione, & ſub meliori regula.

Præter hæc bona ſunt alia, his quidem inferiora, tamen magis interna, quàm ſint temporales diuitiæ, eiſque ſuperiora; 3. Excluditur etiã fama, & honor. huiuſmodi autem ſunt fama & honor; & hæc etiam ad materiam huius voti non pertinent, vt ſpecialiter notauit D. Thom. 2. 2. quæſt. 186. art. 2. ad 4. vbi ſpecialiter loquitur de honore; eſt autem eadem ratio de fama. Reddidit autem hanc rationem, Honor duplex. D quia honor duplex eſt. Vnus proprius, & verus, qui virtuti debetur, teſte Ariſtotele lib. 4. Ethic. cap. 3. Alius vulgaris, qui exteriori excellentiæ, quæ ex abundantia exteriorum bonorum communiter attenditur, ac vulgò attribuitur. Priori ergo honori nec poteſt, nec debet homo per votum paupertatis renuntiare, & ideo talis honor non eſt materia huius voti. Oſtenditur in honore. Poſterior autem honor reuera non habet locum in homine paupere, quia eius fundamentum ſublatum eſt, & ideo votum paupertatis radicaliter quidem tollit hunc honorem, propriè autem, & formaliter non obligat ad fugiendum illum. Vnde licèt habeat quis votum paupertatis, & huiuſmodi honorem quærat tanquam ſibi debitum, ac E tamquam iniuſtus, aut ambitioſus cenſeri poſſit, non tamen per ſe violat votum paupertatis, ſi alia ratione vſurpando temporales, & externas diuitias non excedit.

Alia ratione vtitur ad hoc probandum idem 4. D. Thom. opuſc. 19. contra impugn. relig. c. 2. & eam explicat Caietan. circa prædictam ſolutionem ad 4. quia honor non eſt in honorato, ſed in honorante, & ideo non poteſt quis renuntiare honori in ſeipſo, quia nemo renuntiat operi, quod non eſt in ſe, ſed in alio; ſolùm ergo poteſt quis renuntiare honori in radice, abiiciendo à ſe titulum honoris, hoc autem neque ad

ad paupertatem ſpectat, vt per ſe conſtat, neque ſemper ad conſilium pertinet, cùm ratio honoris ſæpe ſit, imò per ſe loquendo eſſe debeat ſancta, & honeſta. Atque hic ferè diſcurſus applicari etiam poteſt ad bonum famæ; nam etiam illa eſt bonum extrinſecum, & ſi vera ſit, & in virtute fundata, nemo poteſt honeſtè illam prodigere, aut à ſe alienare; nam eſt debita virtuti, & veritati: ſi autem ſit fama etiam vera, non tamen de bonis primi ordinis, vt ſunt virtutes, ſed de bonis mediis, quæ ad virtutem, & conuictum humanum vtilia ſunt, qualia ſunt ingenium, ſcientia, & alia naturæ ornamenta, & de his bona exiſtimatio per ſe valde vtilis eſſe poteſt, etiam ad vitæ tranquillitatem, & ad plures effectus rationi conſentaneos, vel etiam ſpirituales. Quapropter non pertinet etiam per ſe ad virtutem huic famæ renuntiare, aut eam prodigere, maximè cùm ab aliis ſine culpa auferri non poſſit, & ipſe homo per ſuas actiones non poſſit etiam licitè ſe illa priuare.

Oſtenditur in fama, ſi eſt vera.

5. Si autem fama non ſit vera, ſed falſa, tunc quidem non eſt propriè homo dominus famæ, & ideo etiam non poteſt propriè illi renuntiare, habet tamen homo naturale ius, vt non infametur, etiam in his defectibus, quos habet, ſi aliis occulti ſunt: & hoc etiam ius non amittit propter paupertatis profeſſionem, quia nec pertinet ad temporalia bona extrinſeca, neque in illius renuntiatione eſt, per ſe loquendo, illa ſpiritualis vtilitas, quæ in vera paupertate inuenitur. Denique fama eſſe poteſt mala, quæ potiùs vocatur infamia; & hæc ſi ſit de malis moribus ſcandaloſa eſt, & quantum eſt ex parte hominis omnino tollenda, priùs fundamento ſublato: hæc autem non eſt abdicatio alicuius boni, vt hac ratione ad paupertatem reuocari poſſit, ſed potiùs eſt ſubtractio alicuius mali, & contrarij boni procuratio; vnde potiùs pertinet ad quoddam genus diuitiarum, ſeu abundantiæ in bonis huius ordinis. Quòd ſi hæc infamia ſit circa alia bona mediocria naturæ, aut fortunæ, licèt eam tolerare, aut patienter ferre virtutis opus eſſe poſſit; conſtat nihilominus ad paupertatem nihil referre.

Oſtenditur idem in fama falſa.

6. Dicet aliquis: Honor, & fama poſſunt eſſe materia voti, ſicut poſſunt eſſe materia virtutis, quæ moderatur affectum circa hæc bona, & aufert nimiam ſolicitudinem quærendi illa: ergo poteſt fieri votum non quærendi indebitos honores, vel illos etiam ablatos repudiandi. Imò etiam poteſt fieri votum non habendi rem aliquam, propter quam ſoleat ab hominibus honor tribui præter virtutem, aut ea quæ merè naturalia ſunt, & cum eadem proportione poſſet fieri votum non quærendi famam etiam bonam, & veram per ſe, & directa intentione; quanuis enim non poſſit homo ſe infamare, poteſt tamen licitè, & ſanctè ſe occultare: quòd ſi interdum ſua bona occultare non poteſt, aut non expedit, poteſt tamen, & debet illam ſuam claritatem, aut famam bonam non per ſe, & directè intendere, ſed vel illam permittere, aut tolerare, vel ad ſummum, vt ad aliquem honeſtum finem illam admittere: ergo iuxta hanc menſuram poteſt fama eſſe materia voti: ergo qui perfectionem profitentur, etiam hæc bona famæ, & honoris ſub hac conſideratione ſub votis ſuis comprehendunt, & non ſub alio, niſi ſub voto paupertatis: ergo.

Obiectio.

Reſponſio. Reſpondeo primò negando conſequentiam, A quidquid ſit de toto antecedente; quia, vt infrà dicam, neceſſarium non eſt, vt qui perfectionem profitentur, vota faciant de omnibus, & ſingulis actionibus ſuis, aut de moderandis ſingulis paſſionibus ſpeciatim, nam hoc impediret potius, & laqueum iniiceret, quàm iuuaret ad perfectionem; & ideo non oportet, vt honor, & fama quatenus affectus ad illa, virtute moderari poteſt, ſub aliquo ex tribus votis, quæ dicuntur perfectionis, contineantur. Sicut exercitium etiam humilitatis, patientiæ, aut aliarum virtutum, non continetur ſub his votis, ſed potius ſe habet, vt finis illorum votorum, quæ ad illum finem conſequendum iuuent, vel diſponant, quod ſatis eſt, vt eleganter explicauit D. B Thomas 2.2. quæſt. 186. art. 7. ad 1. & 2. Vnde reſpondendo ad antecedens, concedo actus ibi explicatos, eſſe ſufficientem materiam voti, non quidem paupertatis, ſed humilitatis, aut contemptus honoris, qui ambitioni, aut inani gloriæ opponitur. Dico autem vota illa ita generatim facta circa moderationem huius affectus honoris, aut famæ, regulariter poſſe periculum continere, quia materia illa valde lubrica eſt, & difficillimum eſt circa illam vitare omnem culpam, vnde ſi de tota illa in confuſo votum fieret, ſæpius violaretur, ſaltem venialiter, & obſcurum eſſet, ac perdifficile diſcernere quando lapſus eſſent mortales, & ideo communiter talia vota non fiunt, neque expedit fieri. C Circa determinatos autem actus huius materiæ, quales ſunt non procurare dignitates humanas, aut loca, vel titulos honoris, & ſimilia, poſſunt conuenienter fieri talia vota, & in aliquibus religionibus fiunt, vt de noſtra Societate infrà dicemus, ſúntque planè diſtincta à voto paupertatis. Tota igitur hæc materia aliena eſt ab hoc voto.

Relinquitur ergo, & iam ferè probata eſt altera pars affirmans aſſertionis poſitæ, ſcilicet, externa bona, quæ diuitiarum nomine comprehenduntur, eſſe materiam quaſi remotã huius voti, nam præter bona hactenus numerata nulla alia ſuperſunt in homine, quibus per paupertatem priuari poſſit: conſtat autem ex ipſa vocis D ſignificatione, & communi ſenſu paupertatem conſiſtere in carentia aliquorum bonorum; eodémque modo ex communi etiam ſenſu manifeſtum eſt, paupertatem in proprietate ſumptam ad diuitias referri, ſicut priuationem ad habitum. Et ideo Chriſtus Dominus Luc. 6. illi beatitudini, *Beati pauperes, quia veſtrum eſt regnum Dei*; opponit illud, *Væ vobis diuitibus, qui habetis conſolationem veſtram*; ſic etiam Iacobus c. 2. diuitem deſcribit, dicens, *Si introierit in conuentum veſtrum vir annulum aureum habens in veſte candida*, cui pauperem opponit, dicens; *Introierit autem, & pauper in ſordido habitu.* De quibus infrà ſubdit, *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo*, &c. Et, *Nonne diuites opprimunt eos*, &c. Hæc denique eſt E tam in Latino, quàm in vulgari ſermone propria huius voti ſignificatio.

8. Probatur tandem aſſertio poſita.

Diuitiarum autem nomine in primis veniunt pecuniæ, vt per ſe conſtat, non tamen illæ ſolæ, ſed quidquid pecunia æſtimari, aut comparari poteſt: nam omne illud in bonis temporalibus, & externis cõtinetur, & moraliter pecuniæ æquiualet, imò latè vtendo nomine pecuniæ de his omnibus dici ſolet, iuxta illud Aug. de diſciplina Chriſtiana cap. 6. Et habetur in cap. *Totum* 1. q. 3. *Quid* (inquit) *amat, vnde putat ſe fieri beatum, pecuniam,*

9. Diuitiarum nomine quid intelligatur.

Auguſt.

pecuniam, aurum, argentum, poſſeſſiones, breuiter dico pecuniam. Totum enim quodquod poſſident homines in terra omnia, quorum domini ſunt, pecunia vocatur; ſeruus ſit, vas, ager, arbor, pecus, quidquid horum eſt, pecunia dicitur; & vnde eſt primò vocata pecunia? ideo pecunia, quia antiqui totum, quod habebant, in pecoribus habebant, à pecore pecunia vocatur. In quibus

Notatio prima.

verbis duo notare libet. Primum eſt, ſeruos cum pecunia numerari, & computari, licèt ſuprà dictum ſit membra humani corporis, & vſum eorum non computari in bonis, quæ paupertati opponuntur. Hoc enim verũ eſt conſiderando hæc bona reſpectu eiuſdem hominis, cuius ſunt partes, vel actiones, ſic enim ſunt bona intrinſeca, & naturalia, quæ vt ſic pretio comparari non poſſunt: hæc verò vt tranſlata in dominium alterius inter poſſeſſiones, & dominia extrinſeca computantur, pretióque æſtimari, & comparari poſſunt, eorúmque dominium non naturale eſt, ſed acquiſitum.

Inſtantia.

Dices, ergo ex vi voti paupertatis repugnat habere propriam vxorem, quod eſt contra ſuperiùs dicta. Sequela probatur, quia illud ius in propriam vxorem eſt quoddam dominium humanitus acquiſitum in illam perſonam, tanquam in rem aliquo modo propriam.

Solutio.

Reſpondeo negando ſequelam, quia vxor iuxta communem, & proprium modum loquendi nõ computatur inter externa bona; nec ius illud eſt pecunia æſtimabile; ac denique vir, & vxor tanquam vna caro reputantur, & ideo illud qualecunque dominium potius eſt quaſi intrinſecum, quale eſt ius vtendi proprio corpore.

10\. Notatio ſecunda.

Alterum notandum eſt, diſtributionem illam Auguſtini, *Totum quod homines poſſident, ſeu quorum ſunt domini,* intelligendam eſſe de dominio, vt ita dicam, aduentitio, ſeu humano.

Duplex in homine dominium.

Duplex enim in homine dominium diſtingui poteſt. Vnum eſt naturale, & innatum; alterum ab hominibus introductum, & per voluntatem humanam aliquo modo acquiſitum. Prius verſatur circa bona interna, ſiue corporalia, ſiue ſpiritualia, & circa famã, & honorem; nam ſine vlla hominum diuiſione, vel applicatione vnuſquiſque ex ſe habet proptium dominium harum rerum ad ſe pertinentium; dominium verò externarum rerum non eſt à natura, ſed ex hominum diuiſione, ac voluntate, loquendo de proprio dominio, nã de communi vſu aliud eſt, vt infrà attingam. De hoc ergo dominio Auguſtinus loquitur, cùm dicit, omnia, quæ ſub dominium hominũ cadunt, appellatione pecuniæ comprehendi. Quod etiam docuit Iureconſultus in l.222. ff. de verborum ſignificatione, dicens, *Pecuniæ nomine non ſolùm numerata pecunia, ſed omnes res tam ſoli, quàm mobiles, tam corpora, quàm iura continentur.* quia omnes poſſunt in pecuniam conuerti, vt rectè ibidem gloſſa notauit. Et eadem ratione his omnibus fit homo diues, ac proinde paupertas omnia illa excludit, & circa omnia illa, vt circa propriam materiam verſatur. Quod etiam poteſt optimè colligi ex loco Matth. 19. vbi Chriſtus dans conſilium paupertatis dixit, *Vade, & vende omnia, quæ habes;* de adoleſcente autem, *Abiit triſtis, erat enim habens multas poſſeſſiones;* omnes ergo illæ erant materia paupertatis, & omnes pertinent ad diuitias, quæ difficilem reddunt aditum regni cœlorum, vt ſtatim Chriſtus declarauit.

11\. Dubitatio ſpecialis circa beneficia, & officia honorem, & vtilitatem afferentia.

Hîc verò ſuboritur dubitatio de quibuſdam bonis, quæ mediam quandã rationem, ſeu cõpoſitam habere videntur, an comprehenduntur ſub hac materia paupertatis. Huiuſmodi autem eſt, in primis Eccleſiaſticũ beneficium, in quo, & eſt ius

A ſpirituale ad actiones, & bona ſpiritualia diſpenſanda; cuius proprium dominiũ habet legitimus beneficij poſſeſſor; & præterea eſt ius ad redditus beneficij. Vnde quoad primũ eſt quid ſpirituale, quoad ſecundum verò inuoluit materiã temporalem. In eodem ordine poſſunt poni doctoratus; nam quatenus eſt teſtimoniũ excellentiæ, & titulus honoris, pertinet ad ſuperiora bona, quatenus verò habet aliquod emolumentum temporale, ad hæc infima ſpectat. Idémque de quocunque aliò munere honorifico ſimul, & vtili dici poteſt.

Probatur pars affirmatiua.

Videtur ergo paupertas hæc omnia neceſſariò excludere, quia quodlibet ex his ſufficit hominẽ diuitẽ reddere, parúmque refert, quòd pecuniæ primariò, aut cõſequenter habeantur, dummodo habeantur, nã eo ipſo paupertas violatur: ergo hoc B votum in iſta omnia cadit, tanquã in propriã materiam.

Probatur pars negatiua.

In contrarium autẽ eſt, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis, & ideo redditus beneficij, vt eius titulo annexi, pecunia æſtimabiles non ſunt, quia titulus ipſe ſpiritualis eſt, & pecunia æſtimari non poteſt: ergo commutata proportione cùm ſpiritualia bona per ſe non ſint materia voti paupertatis, quidquid illis annexum fuerit, non eſt in tali materia computandum; ergo idem dicendum eſt de omnibus aliis iuribus, vel titulis excellentioribus, quàm ſit pecunia, etiamſi illam annexam habeant.

12\. Reſolutio ſub diſtinctione. Aſſertio prima.

Diſtinctione nihilominus vtendum cenſeo. Illa enim duo nunquam ſunt ita cõnexa, quin inten- C tione, imò & executione ipſa diſcerni poſſint. Dico ergo hæc bóna præcisè ſpectata quoad iura ſpiritualia, vel honorifica, &c. non comprehendi ſub materia paupertatis; ideo ex vi talis voti neminẽ eſſe incapacẽ illorũ, nec prohiberi quin illa deſiderare, procurare, & acceptare debita intentione poſſet. Dico autẽ, *ex vi talis voti*, quia aliunde, v.g. ex mente obediẽtiæ fieri poteſt, vt religioſus ſit incapax talis muneris, vel iuris, niſi ex voluntate ſui prælati, vt poſtea videbimus. Dico autẽ, *debita intentione*, præcipuè, vt excludã affectum ad temporales redditus paupertati repugnantem, de quo ſtatim dicam. Atque hoc modo explicata aſſertio probatur facilè ex dictis, quia talia bona verè, ac propriè non ſunt temporales diuitiæ, ſed D ad ſuperiorem ordinem pertinent: ergo non continentur ſub materia paupertatis. Itẽ illa præcisè ſumpta non faciunt hominẽ diuitem, nec per ſe ſufficiunt ad prouidendum neceſſitatibus corporis in victu, veſtitu, &c. ergo cũ illis ſecundùm ſe ſpectatis ſtat perfecta paupertas: ergo illa nõ pertinent ad materiam paupertatis. Denique, quia hæc bona pertinent ad Eccleſiaſticos honores, ſeu illorum titulos, quibus non renuntiat homo ex vi voti paupertatis, vt ex D. Thom. 2.2 q. 186. art. 7. ad 4. ſuprà notauimus. Quod latiùs, & optimè proſequitur idem S. Doctor opuſc. 19. contra impugnantes religionem c. 2. vbi ex profeſſo probat religioſum per vota religionis, in quibus cõſtat perfectum votum paupertatis includi, nõ re- E nuntiare omni honori, ſed mundano, nõ verò Eccleſiaſtico, multóque minus renuntiare omnibus officiis, quibus honor debetur, & ſpecialiter tractat de officio docendi, & de gradu magiſterij. Et ad hoc etiã ſpectat, quod idem D. Th. dixit quodlib. 3. q. 4. a. 9. non eſſe per ſe loquendo cõtra perfectionem petere officium docendi in Theologia; neque ibi diſtinguit, an tale officium habeat temporales redditus annexos, necne; neque id erat neceſſarium, quia ex hoc capite non mutatur natura talis muneris, & ſemper poteſt per ſe ſpectare ſecluſo reſpectu ad illam vtilitatem.

13. Opinio Caiet. reiicitur.

Eandem doctrinam ſequutus eſt Caiet. dicta A quæſt. 186. art. 7. circa 4. qui tamen in eo mihi videtur excedere, dum ait reprehēſione eſſe dignos religioſos abdicantes à ſuis honores magiſterij ſi ſint de religionibus ad prædicandum inſtitutis, ſicut eſſent reprehenſione digni, ſi presbyteros nollent habere ſuos; fatemur quidem non eſſe reprehenſione dignos religioſos huiuſmodi gradus, & honores admittentes debito modo, & iuxta ſuum inſtitutum; hoc enim probat tam ratio D. Thomæ, quàm ipſiuſmet, & aliorū Sanctorum exemplum quod Caiet. adducit. Non tamen cenſemus eſſe reprehenſione dignos illos religioſos, qui licèt ex inſtituto habeāt docere, & prædicare, B nihilominus hos gradus à ſe abdicant; nam hoc etiam alij Sancti fecerunt, vt Sanctus Bonauentura, Sanctus Antonius de Padua, & eorum ſimiles; quia magiſteriū licèt poſſit eſſe vtile ad illum finem, non tamen eſt neceſſarium, & aliunde poteſt non parua vtilitas ſpiritualis ex illius abdicatione prouenire, maximè reſpectu communitatis. In his ergo rebus, quæ ex ſe malæ non ſunt, & ſub diuerſis intētionibus poſſunt honeſtè, & ſanctè fieri, vel omitti, nemo reprehendere debet alterius diuerſam profeſſioné, ſed illud ſeruare, quod Apoſtolus ait, Rom. 14. *Qui non manducat, manducantem non ſpernat, & qui manducat, non manducantem non iudicet.* Vbi autem hæc abdicatio fit (quod ad præſens ſpectat) non fit ex vi paupertatis, ſed C vel ex voto obedientiæ, vel per profeſſionem talis regulæ. Denique huic etiam doctrinæ conſonat Nauar. comm. 2. de regular. n. 2. 2. dicto, & ſequentibus, vbi diſtinctè declarat ſub his muneribus cōprehendi dignitatem Abbatialem, & Epiſcopalem. Item ius eligendi, præſentandi, confirmandi, inſtituendi, & omné Eccleſiaſticā iuriſdictionem, imò & ſæcularé, & beneficia, cathedras, & ſimilia; nā hæc omnia haberi poſſunt tā quoad proprietatem, quàm quoad poſſeſſionem facti, & iuris, vt demonſtrat totius Eccleſiæ conſuetudo.

Corollariū.

14. Aſſertio ſecunda.

Nihilominus vlteriùs aſſero, temporalia bona quæ ſolent eſſe annexa his muneribus, ſine dubio comprehendi ſub voto paupertatis, & materia eius. Probatur, quia talia bona nō mutant natu- D ram ſuā ex illa connexione, & ſi poſſideantur, vel ſub dominio habeantur, non minus reddunt hominem diuitem, nec minorem ſufficientiā, & ſolicitudinem afferunt, quàm ſi eſſent aliunde acquiſita. Vnde nihil obſtat in præſenti axioma illud, quòd *acceſſorium naturam ſequitur principalis,* quia licèt hoc ſit verum formaliter (vt ſic dicam) loquendo de ipſo acceſſorio, quatenus tale eſt, & in eo ſtatu durat, & ſolùm vt tale eſt, attingitur per actiones, quæ immediatè vel per ſe circa ipsū principale verſantur; quando verò acceſſorium à principali ſeparatur, & circa illud vt ſic, propriæ, ac peculiares actiones verſantur, tunc ſuam propriam retinet naturam, & conditionem. Ita verò eſt in præſenti; nam licèt temporales prouen- E tus, vel ſtipendia annexa ſint iuri, ſeu muneri altiori; nihilominus quando ipſa exiguntur, contrectantur, & poſſidentur, iam amittunt conditionem acceſſorij, ſúntque principalis materia talium actionum, & ideo neceſſe eſt, vt qui votum habet paupertatis, illius obligationem, ac menſuram in talibus actionibus, & circa talē materiam ſeruet. Atque in re hoc ipſum ſentit Nau. comm. 2. de reg. n. 2. §. ex his infertur 1. cum ſequent. vbi per varia exēpla in particulari hoc explicat, quæ magis pertinent ad votum ſolemne paupertatis, & ideo inferiùs à nobis ſuo loco tractabuntur.

15. Dubium de iure percipiendi alimenta.

Solùm poteſt alicui dubitationem facere, quod ibi in obiectione quarta inter alia multa, quæ pauper poteſt habere quoad proprietaté, & poſſeſſionem facti, & iuris, vnū eſt *ius ſuſcipiendi alimenta ex illo monaſterio,* quod poſtea vt verum admittit; & tamen id videtur difficile, quia hoc ius immediatè, & principaliter verſatur circa temporalia bona; vnde videtur eſſe temporale quid, & pretio æſtimabile, ſicut ipſamet bona: ergo eſt propria materia paupertatis. Quod quidem verum eſt de proprio, ac temporali iure ad iuſtitiam pertinente, quod temporali dominio æquiualet, & pecunia quædam eſt, quia quantum eſt in ſe, vendi poteſt. Illud ergo intelligendum eſt de iure aliquo ſpirituali, quale eſt ius decimarum, vel ius commendæ, vel aliud ſimile, hoc enim per ſe non eſt materia paupertatis, vt dixi, quanuis pecunia ipſa, vel quidquid illi æquiualet, quod virtute talis iuris exigi poteſt, ſtatim ſubiecta ſit voto, & legibus paupertatis.

CAPVT V.

Quæ ſit materia proxima voti ſimplicis paupertatis, & conſequenter ad quid obliget hoc votum.

1. Notatio prima. Duobus modis votum paupertatis fieri poteſt.

VT poſſimus de hac materia generaliter loqui, ſupponere neceſſe eſt, dupliciter poſſe fieri votum paupertatis; primò integrè, & totaliter, comprehendēdo ſcilicet omnia, quæ honeſta paupertas includere poteſt; vel ſolùm partialiter, promittendo videlicet vnam, vel alterā conditionem paupertatis, non tamen omnem; quòd enim vtroque modo fieri poſſit, conſtat, tum quia hoc pendet ex intentione vouentis, & ex parte materiæ, non eſt repugnantia: nam etiā per hominum contractum poteſt quis alienare vſum, vel vſumfructum rei, non alienando dominiū: ergo & per votum poteſt abdicare vnum, & non aliud. Patet etiam à ſimili, nam votum caſtitatis, & integrum, & partiale eſſe poteſt, vt ſuprà tetigimus, & infrà etiam dicendum eſt: ergo & votum paupertatis.

2. In quo ſenſu procedat quæſtio.

In præſenti ergo de voto integro paupertatis loquemur, quia explicata tota materia, & obligationibus eius, inde conſtabit ad quid obligent vota partialia iuxta intentiones vouentium, ex illis enim pendent talia vota; nam ſi paupertas abſolutè, & ſimpliciter promittatur, & neque tacitè, neque expreſsè limitatio aliqua adhibeatur ex intentione vouentis, integrum, & completum votum iudicandum eſt, id eſt, obligans ad totam illam paupertatem, quam aliquis ſanctè, & honeſtè profiteri poteſt; vt latè oſtendit Nauar. comment. 2. de Reg. n. 20. diſtinxerat enim triplicem paupertatem, ſcilicet, non habendi alienū iniuſtè, nō habendi propriū, niſi vt inſtrumentū virtutis, & ſimpliciter non habendi; & ſubdit, qui paupertatem ſimpliciter vouet, hanc etiam vouere, quod quidem comparatione aliarū duarum mihi videtur manifeſtū, quia paupertas voluntaria, qualis eſt illa, quæ vouetur, ſimpliciter dicta, nec de prima, nec de ſecunda dicitur, ſecundū communem modum concipiendi, & vouendi. Addimus verò etiam in tertio modo poſſe eſſe latitudinem: nam poteſt quis ſe priuare libero vſu rerū, & non dominio, & ſecundùm hanc etiam comparationem votum paupertatis ſimpliciter factum totam eius materiam comprehēdit, ſicut caſtitatis votū cum eadē proportione, quia paupertas, ſicut & caſtitas includit quandā negationé, quæ omnia deſtruit, ſi non limitetur; éſtque de ſe integra priuatio.

Nauar.

Secundò

3. Notatio ſecunda. Secundò vt poſſimus explicare materiam proximam huius voti, neceſſarium eſt, breuiter exponere varios reſpectus, ſeu morales habitudines, quas homo habere poteſt, & nomine iuris latè ſumpto comprehenduntur; tractatúrque à Theologis in principio materiæ de iuſtitia, latiúſque à Iuriſperitis, & breuiter attigit Nauar. in comment. 1. de regular. à num. 12. Huiuſmodi autem ſunt dominium, ſeu proprietas, vſusfructus, poſſeſſio cum iure poſſidendi, ius vtendi, & vſus, vel poſſeſſio rei, facti tantùm, vt vocant, item adminiſtratio rei, vel quoad ius, vel quoad factum tantùm.

4. Dominij definitio, & explicatio. Dominium (perfunctoriè nunc illud definiendo) *eſt principale ius diſponendi de re aliqua in quemcunque vſum lege non prohibitum*; his enim verbis rectè explicatur moralis illa facultas, quam dominus habere cenſetur circa rem ſuam, omnis enim talis facultas ius appellatur; quia tamen non omne ius eſt dominium, vt ex dicendis conſtabit, ideo illud ponitur loco generis, aliæ verò particulæ diſtinguunt dominium ab aliis iuribus minus perfectis, quæ ſtatim exponemus; *Bartol.* Bartolus verò in l. *ſi quis vi.* §. *differentia.* ff. de acquirenda poſſeſſione, addidit in definitione dominij, quòd ſit *ius in re corporali*; nam circa res, quas Iuriſtæ incorporales vocant, vt ſunt iuriſdictio, ius eligendi, & ſimilia, ipſi non appellant dominium, ſed quaſi dominium; nos autem indifferẽter loquimur, quia circa hæc omnia poteſt eſſe vera proprietas, & principalis facultas diſponendi de illis, & ideo nihil vetat illam proprietatem ſimpliciter dominium appellare, & maximè in præſenti materia conſtat differentiam illam nullius eſſe momenti, ſi alioqui tales res incorporales, ſint pecunia æſtimabiles. *Nauar.* Nauarrus etiam cum Aretino addidit hanc particulam *ſaluo iure alterius*, vt comprehendatur (inquit) dominium directum tantùm, & vtile tantùm, quia neutrum dat ius ad vtendum niſi ſaluo altero, ſed hoc ſatis videri poterat in illa particula, *lege non prohibitum*, quia lex prohibet vti iure cum præiudicio alterius.

5. Dominus ab adminiſtratore in quo diſtinguatur. Addidi verò illam particulam *principale*, vt dominum ab adminiſtratore diſtinguerem, ac denotarem dominum propriè dici illum, qui eſt veluti cauſa principalis cuiuſcunque vſus rei, quia propria virtute, vt ſic dicam, illum exercere poteſt. Fieri autem poteſt, vt alius ex commiſſione domini poſſit re vti, & poteſt eſſe tam generalis commiſſio, vt liceat ei de illa diſponere in omnem vſum, & nihilominus non erit dominus, quia ſemper vtitur re, vt inſtrumento alterius. Vnde licèt ius aliquod habere videatur, non tamen principale, ſed miniſteriale. Quocirca cauenda eſt etiam æquiuocatio in illo termino *principale:* nam inter dominia ſunt gradus, & vnum excellentius alio; Dominiorũ varij gradus. Deus enim, vt Deus, habet ſupremum, & principaliſſimum dominium; ſub illo verò Chriſtus, vt homo, habet dominium excellentiæ, vt alibi dixi 1. tom. 3. p. diſp. 48. ſect. 2. Reſpublica etiam dicitur habere dominium altum (vt loquuntur Iuriſtæ) etiam eorum bonorum, quæ ſub particulari dominio alicuius hominis continentur: hîc ergo non vocamus principale ius, vt de his ſuperioribus dominiis, quaſi per antonomaſiam dici poteſt, ſed vt ſignificat proprium ius, id eſt, quod nomine proprio, & non alterius habet, ſicut dicitur principalis cauſa, quæ propria virtute operatur, etiamſi non ſit præcipua reſpectu ſuperiorum cauſarum. Communiter verò illa particula omittitur, quia ius ſimpliciter dictum, proprium, & quaſi internũ ius ſignificare videtur; ille enim, qui ſolùm de licentia domini re vtitur; non tam videtur habere ius, quàm vti iure alieno; poſſet ergo illa particula omitti, quanuis ad maiorem explicationem nihil impediat: comprehendi autem debet pro præſenti inſtituto pro quocunque vero dominio particulari, & humano, ſiue ſit omnino plenum, & liberum, ſiue ſit aliquo modo ligatum, vt in maioratu; ſiue ſit ſemiplenum, vt in dominio emphyteutico, ſeu directo tantùm, & idem eſt de vtili, vt ſtatim dicetur.

6. Definitio, & explicatio vſusfructus. Vſusfructus dicitur, *ius vtendi, & fruendi alienis ſalua ſubſtantia*, inſtit. & ff. de vſufructu, in princip. quod ius poſſet in præſenti ſub dominio cõprehendi, quia dominium vtile à Iuriſtis vocatur, & propriũ, ac principale ius eſt ad tales actus; propter illam verò particulam, *ſalua ſubſtantia*, deficit à perfecta ratione dominij pleni, & ob eandẽ cauſam dicetur eſſe de rebus alienis: eſt autem radix, ſeu via ad obtinendum completũ dominium aliquarum rerum, ſcilicet, fructum eius poſſeſſionis, cuius vſusfructus habentur, & hoc eſt habere ius fruendi, id eſt, poteſtatem comparandi dominium fructuum, qui per legẽ prohibiti non ſint. Et ob eandem cauſam propriè loquendo verſatur circa ſolas res, quæ vſu non conſumuntur, quia ſolæ illæ ſunt propriè fructiferæ, quanquam impropriè & iuris accommodatione, etiam rebus vſu conſumptibilibus accommodetur, vt conſtat ex Inſtit. & ff. de vſufruct. de quo alibi, nam in pręſenti hæc differentia non refert.

7. Quid ſit vſus quoad ius. Vſus quoad ius eadem proportione definitur ab aliquibus ex Inſtit. & ff. de vſu, & habit. Quod ſit *ius vtendi aliena re ſalua ſubſtãtia*; ſed quoad noſtrum inſtitutum ſpectat, vltima particula non videtur neceſſaria, & ita illam omittit Nau. quia definitio ſic data ſolùm conuenit vſui earum rerum, quæ ipſo vſu nõ conſumuntur. Poteſt autem etiam dari nudus vſus earum rerũ, quæ eodẽ vſu conſumuntur, qui propterea eſſe nõ poterit, ſalua talium rerum ſubſtantia. Reſponderi verò poteſt hoc quidem eſſe verum de vſu quoad factũ; nam poteſt quis habere licentiam à domino vtendi re eo vſu, quo illa conſumitur; nõ tamen habere locum in vſu quoad ius, quia non poteſt quis vti re aliqua proprio iure, & nomine, quin habeat dominium eius; tum quia nemo poteſt conſumere rem alienam ſuo proprio iure ſine licentia domini, cui perit: tum etiam quia circa talem rem, quæ vſu conſumitur, nullũ videtur eſſe poſſe maius dominium, quàm proprium ius conſumendi illam. Veruntamen licèt regulariter fortè nõ detur tale ius vtendi; nihilominus dari nõ repugnat, Differentia inter vſumfructum, & vſum eiuſdem rei. quod in vſuario rei fructiferæ intelligi poteſt; nã ille qui ſolùm habet vſum arboris, poteſt comedere poma eius, & illo vſu ea conſumere; non tamen poteſt illa donare, aut vendere: habet ergo verum, ac proprium ius ad vnũ vſum pomorum, quo illa conſumuntur ſine dominio illorum; nam ſi dominium haberet, poſſet etiã vendere, & donare. Vnde hæc eſt differentia inter habentem vſumfructum, vel vſum tantùm eiuſdem arboris, quòd vſufructuarius ſit dominus fructuũ, vt ſuprà dicebamus, vſuarius autẽ non, ſed limitatum accipit ius ad proprium tantùm, & ſpecialẽ vſum, vt in citatis iuribus habetur. Vſus ergo in præſenti ſumitur pro puro iure vtendi, quod ad vſumfructum non extendatur, nec ad proprium dominium; ſit tamen nihilominus verũ, ac propriũ ius, ratione cuius poteſt quis talẽ vſum exigere, nec ſine iuſtitia poterit inuitus illo priuari.

8. Quid ſit poſſeſſio.

Poſſeſſio ſumpta non pro re poſſeſſa, ſed pro relatione ipſa, vel quaſi forma, per quam dicitur poſſideri; à Nauarro ſuprà ita definitur cum Bartolo in dicto §. *Differentia. Eſt ius inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri*; quæ definitio obſcura eſt, tum quia definitum ipſum quodammodo ponitur in definitione in verbo, *poſſideri*, tum etiam, quia poſſeſſio non tantùm iuſta, ſed etiam iniuſta eſſe poteſt; & ideo loquendo de poſſeſſione in communi, non videtur eſſe de ratione eius, vt non ſit prohibita: tum denique, quia æquè obſcurum eſt, quid ſit inſiſtere rei. Sed aduertendum in poſſeſſione iuſta duo interuenire. Vnum pertinet ad factum, quoad eſt actualis occupatio, ſeu tentio, vel (vt quod fieri poſſit, rectè explicetur) habitio rei, vt ſuæ; aliud pertinet ad ius, quod quis habet ad occupandam, ſeu tenendam talem rem. Et quanuis nomen poſſeſſionis magis ſignificet factum, quàm ius, tamen principalius eſt ipſum ius, quàm factum, & ideo illud præcipuè Bartolus eo loco definiuit, maximè in præſenti materia, ſi paupertas aliquid de poſſeſſione excludit, magis eſt ius ipſum poſſidendi; & ideo etiam Nauarr. illa definitione magis vſus eſt, quàm aliis, quibus ſolet poſſeſſio facti declarari.

9. Diſtinctio notanda.

In qua duo etiam diſtinguenda ſunt, vnum eſt actio illa, qua res poſſidenda apprehenditur; vel detinetur, quæ poteſt dici poſſeſſio actualis, quæ actio non eſt vna certa, ac determinata; aliquando enim manibus, aliquando pedibus, aliquando iuxta varios modos à iure perſcriptos ſumitur poſſeſſio, & ideo communiter definiri ſolet quòd ſit *apprehenſio rei corpore, & animo, iuris adminiculo*, id eſt, per actionem aliquam corporalem, quæ ex iuris inſtitutione, ſeu declaratione ad hunc effectum ſufficiat; nam cùm ex ſola rei natura talis actio definita non ſit, oportet iure humano terminari; neceſſe eſt etiam, vt fiat animo habendi illam rem, vt ſuam, id eſt, tanquam iure, & nomine proprio tenendam: nam qui rem alterius, ipſius nomine apud ſe habeat, non propriè poſſidere dicitur, ſed potiùs alter per ipſum. Vide Syluest. verbo *Poſſeſſio*, & Couarr. in regul. poſſeſſo. 2. p. in princip.

10. Aliud eſt detentio illa, quæ manet quaſi habitualiter, ſeu permanenter ex dicta apprehenſione, ſeu poſſeſſione actuali; & hanc ſignificauit Bartolus nomine inſiſtentiæ, & propriè ſignificatur communi nomine poſſeſſionis, à qua & homo poſſeſſor, & res poſſeſſa denominatur. Quia verò hæc rei detentio habitualis non conſiſtit in aliqua phyſica coniunctione, vel permanente actione, aut informatione, ſed in morali quodam reſpectu ex illa prima apprehenſione relicto, ratione cuius cenſetur illa quaſi ſemper adeſſe, quandiu per aliud contrarium non deſtruitur, ideo per eandem apprehenſionem ſolet hæc permanens poſſeſſio declarari, quæ in hunc modum intelligenda eſt. Quando verò hæc poſſeſſio facti accipitur, & habetur ſine iure ad illam, tunc quidem eſt poſſeſſio, ſed iniuſta, poteſt autem eſſe iuſta exiſtimatione, vt ſi quis putet ſe habere ius, quod reuera non habet, & tunc dicitur poſſeſſio bonæ fidei, & dici poteſt iuſta formaliter, ſeu in conſcientia, quia ad hoc ſufficit iuſtus titulus exiſtimatus, quanuis verus non ſit. Si autem ſcienter ſine iuſto titulo accipiatur, vel habeatur, talis eſt omnibus modis iniuſta poſſeſſio, & malæ fidei nominatur. Et hæc ſufficiant de his iuribus præſenti intentioni.

11. Alia diſtinctio.

A Præter hæc autem iura diſtinguenda ſunt ea, quæ ad factum ſolum pertinent, vt ſunt vſus, qui facti appellatur; qui conſiſtit in ea actione, qua homo capit actualem vtilitatem ex re, etiamſi proprium ius ad illam non habeat. Huic reſpondet actualis, vel potiùs habitualis detentio rei ad vtendum illa, quando oportuerit, etiamſi non habeatur vt propria, neque cum aliquo iure in ipſa, quo modo ego habeo libros, vtor autem illis, quando illos lego; & illa non appellatur propriè, & iuridicè poſſeſſio, ſed tentio quædam. Vnde hîc etiam annumerari poteſt quoddam peculium, quod dicitur tantùm facti; quale dici poteſt illud, quod ſeruus habet ex voluntate domini. Et ſimile poteſt eſſe peculium B monaſticum, vt notauit Nauar. ſuprà n. 14. & 15. Denique annumerari hîc etiam poteſt adminiſtratio rei, vel poſſeſſiones alienæ, aut non ſuæ; illa enim non iuris, ſed facti tantùm eſſe videtur, quanuis aliquo modo dici ius poteſt, vt Nauar. ſuprà loquitur; quia verò non eſt proprium, ſed nomine alterius, ideo dicimus hanc adminiſtrationem magis ad factum, quàm ad ius pertinere.

12. Obiectio.

Dices, quomodo poſſunt hæc omnia in ſolo facto conſiſtere abſque iure, ſi fiant, in vſu enim v. g. iniuſto facilè intelligitur vſus facti ſine iure vtendi; ſi autem iuſtus ſit, non videtur poſſe ſeparari ab vſu, quia vt ſit iuſtus, oportet vt iure fiat, atque habeat quod ex aliquo iure naſcatur. Reſpondeo primò non eſſe neceſſa- C rium vt naſcatur ex iure proprio, ſed ſatis eſſe quòd oriatur ex alieno per facultatem, ſeu licentiam conceſſam ab eo, qui tale ius habet; longè enim diuerſum eſt habere proprium ius, quod eſt habere aliquale dominium, aut habere tantùm licentiam à domino, quod reuera nullum dominium eſt, quod magis in ſequentibus explicabitur. Deinde reſpondeo poſſe eſſe æquiuocationem in voce *iuris*, poteſt enim, aut legem ſignificare, quomodo diſtingui ſolet ius diuinum, vel humanum, &c. Alio autem modo ſumitur pro morali quadam poteſtate ad aliquem actum, vel vſum. Priori modo nunquam ſeparatur ius ab vſu iuſto, nam qui talem vſum habere poteſt, ſemper habet ius aliquod, id eſt, legem aliquam D diuinam, vel naturalem, quæ illi talem vſum concedit, vel ſaltem approbat. Poſteriori autem modo ſeparabilis eſt vſus licitus à iure proprio, & quaſi intrinſeco, prout explicauimus, quanuis ſemper requirat aut licentiam, vel permiſſionem eius, qui tale ius habet, vel ſaltem vt alterius ius non obſtet, vt contingit in vſu rerum, quæ nondum in alicuius proprium dominium deuenerunt, ſed in communi vſu à natura conceſſo relictæ ſunt.

Solutio prima.

Secunda.

Ius dupliciter ſumi poteſt.

PRIMA ASSERTIO.

Dominia rerum eſſe materiam voti paupertatis, atque ex vi illius obligari vouentem ad ea relinquenda. E

13. Aſſertio prima & communis.

HIs poſitis videndum eſt, quomodo hæc ad materiam proximam paupertatis pertineat, aut extra illam ſint per ſequentes concluſiones. Dico ergo primò dominiũ rerum temporaliũ (per quæ ſemper intelligimus, quæ ſuperiori capite explicata ſunt) eſt prima, & principalis pars materiæ proximæ paupertatis. Diximus autem ſuprà vocari hanc materiam paupertatis, quia illa priuat; paupertas ergo priuat hoc dominio,

& votum

& votum paupertatis eſt promiſſio non habendi hoc dominium; atque hoc modo dicitur dominium hoc eſſe materia talis voti. Sic ergo explicata concluſio eſt certa, & communis omnium, ſumitúrque ex D. Thoma 2. 2. dicta q.186.art.3. vbi voluntariam paupertatem per hoc explicat, quod eſt ſine proprio viuere, idem autem eſt carere dominio, & carere proprio. Probaríque poteſt ex verbis illis Chriſti, Matth. 19. *Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus:* nam verbum vendendi, & dandi alienationem dominij ſignificat; & eandem carentiam denotat verbum relinquendi, ac renuntiandi, quibus aliis locis Chriſtus vtitur. Secundò idem probari poteſt ex iuribus, in quibus paupertas voluntaria per carentiam dominij, ſeu proprietatis explicatur, vt patet ex cap. *Non dicatis aliquid proprium.* 12. q.1. quod ſumptum eſt ex Auguſtino in Reg. c.2. vbi habenti votum paupertatis non ſolùm habere, ſed etiam dicere aliquid proprium vetat, iuxta illud Actor. 4. *Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat:* quod adeò exaggerãnt multi ex interpretibus in eum locum, vt dicant peccare pauperem voluntarium, qui veſtem, vel aliam rem *meam* appellet: nam ſi id dicit animo, & intentione, vt ita ſit, contra votum agit; ſi autem abſque tali intentione ita loquitur, ſaltem mentitur. Quod eſſet verum, ſi particula *meam* ſemper ſignificaret proprietatem, aut dominium; quia verò ſæpè non ſumitur in eo rigore, ſed ſolùm applicatione, ſeu determinatione ad proprium, & particularem vſum, ideo prolatio illius verbi non ſemper peccaminoſa eſt, imò aliquando poteſt eſſe prudens propter occurrentes circunſtantias, vel propter conſuetudinem, quæ interdum declarat in bono, & ſimplici ſenſu proferri. Auguſtinus ergo non agit præcipuè de modo loquendi per vocem proprij (quanuis conſilium ſit illum vitare) ſed de re, ſcilicet, vt nihil tanquam proprium poſſideatur; quod etiam late traditur in cap. *Monachi.* c. *ſuper.* c. *Cùm ad monaſterium*, cum aliis de ſtatu monach. cap. *Ex parte*, de accuſation. Ac denique commendatur maximè in Concilio Trident. ſeſſ.25. cap.2. Tertiò eſt manifeſta ratio, quia paupertas conſiſtit in priuatione, & carentia bonorum temporalium: ergo ſi ſit integra, & abſoluta paupertas, vt nunc loquimur, maximè excludit dominium talium rerum, quia ex dominio ſolent reliqui actus oriri, & quia dominium eſt quaſi proxima ratio, per quam homo diues conſtituitur, vel ſimpliciter, vel quoad aliquid, & quia dominium eſt, quod requirit ſolicitudinem voto paupertatis contrariam, quæ in eo acquirendo, vel conſeruando adhibetur.

D.Thom.

Probatur primò.

Probatur ſecundò ex iure.

An, & quando ſit peccatum contra votum paupertatis dicere, *rem meam.*

Probatur tertiò ratione.

14. Sed quæres, an votum paupertatis ita excludat dominium, vt actu, & neceſſariò illud expellat, ſi antea erat, vel impediat, ſi futurum ſit. Reſpondeo, votum paupertatis, quod in religione fit, ſi ſit ſolemne, vel alio modo iuuetur diſpoſitione Eccleſiaſtici iuris, habere illum effectum; votũ autẽ paupertatis nudè & ex ſe ſumptum non habere illum, ſed ſolùm obligare poſſe ad relinquendum dominium, quod iam habebatur, & nullum poſtea acquirendum, ſi vouens per illud dominio ſe intendit priuare. Prior pars quoad vota ſolemnia certa eſt, de qua poſtea multa dicturi ſumus. Additur verò altera particula disiunctiua propter quædam vota, quæ in Societate emittunt coadiutores approbati; quæ licèt ſimplicia ſint, reddunt per-

Aſſertio duas partes includens.

A ſonam incapacem proprietatis, & dominij, vt conſtat ex Extrauag. *Aſcendente Domino*, Greg. XIII. de quo ſtatim poſtea. Altera verò pars probatur, quia tale votum paupertatis eſt omnino ſimplex; quia ſolùm eſt promiſſio quædam non habendi aliquid proprium: nam ratio voti nudè, ac purè ſumpta in hac promiſſione conſummatur: ergo illa non ſecum affert formaliter carentiam proprij, ſed ſolùm ad illam obligat. Probatur conſequentia, quia aliud eſt promittere, aliud dare. Item aliud eſt vouere, aliud votum exequi: nam qui vouet religionem, non ſtatim fit religioſus, & qui vouet dare eleeB moſynam, non ſtatim dat: ſic ergo qui vouet eſſe pauper, id eſt, carere bonis, non ſtatim fit pauper, donec illa cum effectu relinquat, vel alia non acquirat. Quæ ratio non ſolùm probat nullum votum paupertatis, & omnino ſimplex, quale explicatum eſt, non habere de facto hunc effectum, verùm etiam nec poſſe illum habere, quantumuis promittens velit, ſecluſa lege humana iuuante, niſi accedat alia actio voluntaria, vel contractus, qui etiam ſine voto eſſet per ſe ſufficiens ad huiuſmodi paupertatem efficiendam. Probatur primò, quia ſi de facto tale votum non habet hunc effectum, ideo eſt, quia non poteſt, ſi enim poſſet, quid impediret? Secundò id declaratur, ac probatur ſequentibus illaC tionibus.

Probatur ſecunda pars.

Ex dictis enim ſequitur primò, ſi aliquis diues, antequam diſponat de rebus ſuis, in hoc temporis puncto emittat priuatum votum paupertatis, ex tunc quidem obligari ad relinquendum dominium totius peculij, non tamen ex tunc, & ſtatim incipere eſſe pauperem, ſeu carere dominio ſuarum rerum, donec de illis diſponat. Probatur, quia ex vi illius voti non tranſtulit illa bona in dominium alterius, neque etiam quaſi pro derelictis reliquit, vt à quolibet poſſint vſurpari tanquam bona, quæ nullius ſunt. Conſtat enim manifeſtè id fieri non poſſe, & contra iuſtitiam commutatiuam peccatuD rum, qui talia bona vſurparet, & ad reſtituendum ea obligari eidem, qui illa antea poſſidebat: ergo adhuc manent illæ res ſub dominio eiuſdem vouentis, donec voluntaria dimiſſio, vel donatio, aut alienatio talium bonorum accedat. Conſtat autem poſſe ſeparari nudum votum ab huiuſmodi actione, imò niſi talis actio ante votum præcedat, moraliter neceſſarium eſt, vt tempore ſubſequatur, quia diſpoſitio, & alienatio rerum, non poteſt ſubitò fieri, ſicut fieri poteſt votum, ſed interdum neceſſaria eſt poſtea magna conſultatio, & negotiatio. Vnde etiam intelligitur dominium proximè, & quaſi formaliter tolli per actionem illam alienatiuam, ſeu renuntiatiuam eius, quæ per ſe ſola, & ſine voto ſtatim efficit hominem E pauperem in præſenti, quanuis illa non obliget ad talem paupertatem retinendam in futurum. Votum ergo è contrario ſolum, ac per ſe ſumptum non reddit ſtatim, & in præſenti pauperem, ſed obligat ad prædictam actionem.

15. Corollariũ primum.

Diues vouens paupertatem non caret dominio, donec de ſuis rebus diſponat. Probatur.

Sed quæres, quando ergo obligabitur diues, qui votum paupertatis emiſit ad relinquendas diuitias? Et quandiu eas non relinquit, quomodo poteſt tuta conſcientia ſimul eſſe diues, & habere votũ paupertatis? Reſpõdeo ex generali doctrina de obligatione voti petendum hoc eſſe; dictum eſt enim obligationem voti ſtatim incipere, & 16.

Dubitatio, quãdo obligetur ad diuitias relinquendas.

ſi negatiuum ſit, pro ſtatim, & pro ſemper obligare; ſi verò ſit affirmatiuum, & ex intentione vouentis non recipiat dilationem, etiam obligare pro ſtatim, ita tamen vt moraliter, & cum commoda poteſtate, & opportunitate intelligendum hoc ſit. In præſenti ergo votum paupertatis licèt per ſe, ac primariò negatiuum videatur; factum tamen ab eo, qui nondum diuitiis renuntiauit, affirmatiuum eſt, quatenus obligat ad actionem neceſſariam ad relinquenda omnia; Et ideo licèt pro ſtatim obliget, tamen cum morali latitudine, non enim obligat ad præcipitandam actionem, ſed ad adhibendam moralem diligentiam; vt quamprimum moraliter, ac prudenter poſſit, ſeſe omnibus bonis ſpoliet. Atque in hoc ſenſu interpretandum eſt tale votum à tali perſona factum, & ideo ſi non ſit in mora, non repugnat ſimul habere tale votum, & adhuc eſſe diuitem, quia dominium illud, nec contra votum acquiſitum eſt, nec retentum. Atque poſſet etiam dici, illum iam eſſe pauperem in fieri, & nondum ampliùs obligari per tale votum: ſi autem ſit negligens, & in mora eſſe incipiat, iam non eſt tutus in conſcientia; quamuis adhuc ſit dominus, quæ duo repugnant, vt iam dicam.

Reſolutio.

17. Corollariū ſecundum; poteſt quis acquirere verum dominium, licèt cum peccato.

Secundò ſequitur, eum, qui habet huiuſmodi votum paupertatis, & accipit aliquid animo acquirendi dominium illius, vel ab eo, qui poteſt illud transferre, vel quando res nullius antea erat, verum dominium talis rei acquirere, etiamſi acquirendo, vel accipiendo peccet. Sumitur ex Nauar. comment. 1. de regular. n. 22. & vltima pars manifeſta eſt, quia dominium ita eſt materia proxima voti paupertatis, vt per illud ſe obliget vouens ad carentiam eius: ergo qui acceptat dominium alicuius rei, contra votum agit: ergo peccat; de quo latiùs in ſequentibus. Altera verò pars probatur, quia quando concurrunt omnia neceſſaria ad valorem actus, ſi fiat, tenet, licèt cum peccato fiat. Sed hîc concurrunt omnia neceſſaria ad tranſlationem dominij, ſcilicet voluntas dantis, & accipientis cum effectu, & cum poteſtate ex parte dantis, & capacitate ex parte accipientis: ergo. Maior per ſe ſatis clara eſt. Minor etiam quoad omnes priores partes ex facto ipſo ſupponitur. Vltima verò pars, in qua eſt difficultas, probatur, quia ſola promiſſio non infert incapacitatem actus oppoſiti, vt patet inductione: nam promiſſio non donandi non impedit, quin donatio poſtea facta teneat, vnde nec dantem reddit impotentem ad dandum, nec rem ipſam incapacem, vt donetur, & ſimiliter promiſſio non nubendi non reddit incapacem ad nuptias, & ſic de aliis. Ratio verò eſt, vel quia illi actus non ſunt formaliter oppoſiti, vel maximè, quia tota efficacia promiſſionis eſt ex voluntate promittentis, quæ poſtea impeditur per voluntatem contrariam.

18. Corollariū tertium.

Vnde addo vlteriùs, quòd licèt is qui paupertatem ſimpliciter promittit, ſimul habeat voluntatem ſe reddendi incapacem omnis dominij, mutata voluntate, prout mutatur, acceptando dominium, iam eſſe capacem, veréque dominium acquirere. Ratio eſt, quia illa prior voluntas præter promiſſionem nullum intulit effectum permanentem dominio repugnantem, quia ſolùm intulit promiſſionem, vt oſtenſum eſt.

Inſtantia diluitur.

Dices, ipſa incapacitas eſt immediatus effectus talis voluntatis, nam talis voluntas efficax eſt, & ille effectus non videtur tranſcendere efficacitatem eius. Reſpondeo, eſtò poſſit illa voluntas talem effectum inducere, quandiu ipſa eſt, vel moraliter durat, tamen per contrariam voluntatem deſtruetur, & redibit homo ad priorem capacitatem; duobus enim, vel tribus modis poteſt homo intelligi capax, aut incapax dominij; primò capacitatem remota, & quaſi radicali, vt ſic dicā, quam capacitatem habet homo eo ipſo, quòd eſt naturæ rationalis, & liberæ, ideóque non poteſt eſſe in homine incapacitas directè huic capacitati oppoſita, quia per illam deſtrueretur homo. Secundò poteſt dici capacitas proxima voluntas formalis, vel virtualis acquirendi dominium efficax, & non impedita; cui voluntati contraria eſt voluntas, & propoſitum nullū habendi dominium, quæ poteſt facere hominem incapacem dominij in ſenſu compoſito, non verò ſimpliciter, id eſt, illa permanente; nam ſi per contrariam voluntatem illa expellatur, tollitur illa incapacitas, & redit homo ad connaturalem, & proximam dominij capacitatem, quia ſola prior voluntas talem incapacitatem faciebat; illa verò per contrariam expellitur, quod locum habet ſiue talis voluntas licita ſit, ſiue illicita, quia hæc incapacitas non pendet ex honeſtate, ſed ex efficacitate voluntatis.

Quot modis homo ſit capax, aut incapax dominij. Primò. Secundò.

Vnde poteſt tertia capacitas diſtingui quaſi media; quæ conſiſtit in proxima, & morali efficacia voluntatis ad acceptandum dominiū; & hanc etiam capacitatem non poteſt homo à ſe auferre ſimpliciter per ſolam voluntatem ſuam auferendi à ſe talem poteſtatē ſine adminiculo legis, vel ſine aliquo contractu, quæ cum illa capacitate repugnet. Ratio eſt, quia quantumuis homo velit carere illa facultate, nihil à ſe aufert, quod per contrariam voluntatē non reſtituatur, nec ponit impedimentum, quod per eandem poſteriorem voluntatem nō tollatur, quia illæ voluntates ſunt eiuſdem ordinis, & efficaciæ, & ideo poſterior ſemper poteſt omnino deſtruere priorem. Et ideo poſita eſt prior limitatio de adminiculo legis, nam per legem applicatur voluntas ſuperioris, quæ efficacior eſt, & ideo ſi lex ipſa, & inſtitutio Eccleſiæ adiungatur voluntati hominis promittentis paupertatem, reddátque voluntatem eius inefficacem ad dominium acceptandum, iam non poterit homo ſua ſola voluntate auferre à ſe talem incapacitatem. 19. Tertiò.

Addita etiam eſt altera limitatio de contractu, quia ſi homo voluntate ſua ſe transferat in dominium alterius, vel omnia iura ad ſe, vel in præſenti, vel in futurum pertinentia, traducat in alterum per quandam actualem donationem, aut alium contractum, tunc ita manebit incapax proprij, vt non poſſit ſola ſua voluntate ad priorem capacitatem ſe reſtituere, quia iam eſt alteri ius acquiſitum, quo non poteſt illū priuare, nec ſola ſua voluntate contractum reſcindere. Sic enim, qui ſua voluntate ſe vendit in ſeruum, conſequenter fit incapax dominij, quatenus ſeruus eſt; ſic etiam religioſus fit incapax dominij per profeſſionem. Et ob hanc cauſam in principio loquutus ſum de ſimplici, ſeu pura promiſſione paupertatis; nam in prædictis caſibus non eſt ſola promiſſio, aut voluntas carendi dominio, ſed interuenit etiam traditio, & donatio, aut venditio aliqua, quæ ſecum affert illam incapacitatem; nam eo ipſo quòd talis perſona acceptat rem aliquam, eius dominium tranſit in alium, cui ſe donauit ex vi prioris contractus. 20.

Quando

Quando ergo votum paupertatis ſimplex omnino eſt, non obſtat quominus per voluntatem acceptandi aliquod dominium acquiratur; quia tunc neque illa voluntas eſt inefficax ex vi alicuius legis, neque dominium per illam acceptatum tranſit in alium ex vi alicuius pacti; manet ergo apud ipſum acceptantem.

21. Dubitatio circa duo Corollaria proxima.

Sed tunc videtur ſequi quædam perplexio in huiuſmodi perſona, quia nec poteſt tale dominium apud ſe retinere licitè, quia ſicut à principio illud ſuſcipere fuit contra votum paupertatis, ita & retinere; nec etiam videtur poſſe licitè de tali re liberè diſponere, quia etiam hic eſt vſus dominij, qui non minus repugnat voto paupertatis, quàm dominium ipſum. Quid ergo faciet huiuſmodi perſona? Reſpondeo in primis non poſſe in illo ſtatu voluntariè perſeuerare ſine culpa, tale dominium apud ſe retinendo, vt ratio facta probat. Quocirca ſi res illa immobilis ſit, debet illam alienare, iuxta ea, quæ inferiùs dicemus; ſi verò ſit ex aliis rebus, quarum vſu indiget, ita vt talis vſus non excedat paupertatis votum, tunc debet ſaltem deponere animum habendi dominium in illam, aut vſum eius ex dominio manantem, ſed merum vſum facti. Quando autem rem ipſam, vel propter proprietatem, vel propter ſuperfluitatem non poteſt apud ſe retinere, licitè poteſt de illa diſponere non tanquam vtens dominio, ſed tanquam remouens impedimentum paupertatis per vſum facti iam tunc licitum, ſuppoſito priori lapſu. (Reſolutio.)

22. Alia dubitatio.

Quæri autem poteſt, an tunc teneatur talis perſona rem illam dare pauperibus, aut Eccleſiæ, vel poſſit ſuo arbitrio dare, cui voluerit: nam illud prius videtur eſſe valde conſentaneum voto paupertatis, iuxta illud, *Vade, & vende omnia, quæ habes.* E contrario verò hoc poſterius videtur repugnare paupertati, quia videtur eſſe actus dominij. Dicet verò aliquis neutrum eſſe in eo caſu faciendum, ſed rem acceptam ei eſſe reddendam, qui dedit. At hoc nullo ſufficienti fundamento dici poteſt, nam donatio tenuit, vel quælibet alia alienatiō, quia, vt probaui, is qui accepit verè factus eſt dominus; alter ergo amiſit dominium abſque illa iniuria: ergo ex vi iuſtitiæ nulla manet obligatio illi reſtituendi, ſeu reddendi talem rem, ſed neque ex vi charitatis, aut religionis poteſt excogitari ratio, ob quam illi ſit reddenda talis res ex præcepto, imò neque ex conſilio per ſe loquendo, & ex vi obiecti. Illud ergo quod de ſubuentione pauperum, vel conſumptione in alios pios vſus, optimum conſilium eſt; quòd autem ſit neceſſarium affirmare non poſſumus: neque enim votum ad hoc obligat, neque aliud præceptum per ſe loquendo; ſuppono enim neceſſitates pauperum non eſſe adeò graues, vt ad hoc obligent; hoc enim contingens eſt, & extrinſecum; votum autem paupertatis licèt obliget ad non retinendum dominium, non tamen ad expendendum bona in hos, vel illos vſus. Vnde quod Chriſtus dixit, Matth. 19. *Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus,* duo conſilia continet, quorum primum ſine poſteriori ſeruari poteſt, & à multis hodie ita fit, nam dimittunt omnia, non tamen dant pauperibus, & ſubſtantia voti paupertatis eſt de primo; non de ſecundo: ergo ex vi voti paupertatis non tenetur aliquis in eo caſu talia bona dare pauperibus.

23. Exiſtimo ergo rem eſſe arbitrariam, & in quemcunque vſum honeſtum poſſe diſpenſari, quia per ſe ſolùm eſt neceſſarium renuntiare illis bonis, ſeu illa relinquere; quòd verò renuntiatio fiat in huius, vel illius gratiam, eſt quaſi per accidens coniunctum, & arbitrarium, non tam ratione dominij, quàm quia nullum eſt præceptum determinans hoc potiùs, quàm illud. Et declaratur in hunc modum, nam poſſet talis perſona rem illam à ſe abdicare, & nulli applicare ſimpliciter illam relinquendo, ita vt à quocunque primò occupante, licitè accipi poſſet, quia per hoc implet votum, & nihil amplius facit: ergo etiam poteſt ita illam relinquere, vt alius, ſi velit, ſtatim poſſit illius dominium accipere: hoc autem cenſetur, cùm rem talem alicui donat. Denique aſſero, licèt habenti votum paupertatis, per ſe loquendo, non liceat talis donatio, vel tranſlatio dominij, ſuppoſito tamen dominio, vndecunque manauerit etiam ex actione peccaminoſa, licitam eſſe quancunque actionem ad honeſtam illius rei alienationem, & ad reditum in priorem ſtatum paupertatis neceſſarium.

(Reſolutio. Poteſt talẽ rem cui voluerit donare.) (Aſſertio vltima.)

SECVNDA ASSERTIO.

Vſumfructum, vſum, & propriam poſſeſſionem eſſe etiam materiam proximam paupertatis, atque adeò ex vi voti relinquendam.

DIco ſecundò, vſumfructum, vſum, & propriam poſſeſſionem etiam contineri ſub materia proxima paupertatis, atque ita hæc omnia relinquenda ſunt ex vi illius voti, alioqui contra ipſum agitur. Ratio autem generalis eſt, quia hæc vel dominium includunt, vel aliquid æquiualens dominio alicuius rei temporalis. Quod declaratur diſcurrendo per ſingula. Et in primis de vſufructu conſtat eſſe dominium vtile, quod ſine dubio licèt non completum, veruntamen dominium eſt. Imò quantum ſpectat ad vtilitatem ex bonis temporalibus capiendam, hoc dominium fructuoſius eſt, quàm dominium tantùm directum. Vnde hoc etiam dominium ſufficit facere hominem diuitem, eúmque negotiis ſæcularibus implicare: ergo renuntiatio illius pertinet ad integram paupertatem. Denique vſusfructus, prout eſt ius vtendi & fruendi re, eſt quid pecunia æſtimabile, & qui habet illum, verè habet dominium eius; nam hæc iura, quæ res temporales à Iuriſtis dicuntur, etiam cadunt ſub dominium, ſeu quaſi dominium, quod ad noſtrum propoſitum perinde eſt. Vnde poteſt in hoc iure intelligi quædam quaſi reflexio; nam reſpectu rei, qua frui, & vti licet ex vi talis iuris eſt dominium tantùm vtile, tamen de hoc ipſo iure eſt dominium proprium, quia illud diſtrahere licet, & in quencunque vſum conuertere non prohibitum. Nec verò de hoc iure oportet fingere aliud ius, quod ſit dominium eius, ne in infinitum procedatur, ſed eo ipſo, quod eſt ius fruendi, & vtendi tali re, per ſeipſum affert dominium ſuiipſius; ſicut cenſus eſt ius percipiendi penſionem aliquam ex fructibus rei, in qua fundatus eſt; quod ius eo ipſo cadit ſub dominium eius, qui illud habet. Hac ergo ratione huiuſmodi iura, & vſusfructus æquè repugnant cum paupertate, ac dominium perfectum cuiuſcunque rei.

(24. Aſſertio tres partes includens.) (Probatur prima pars aſſertionis de vſufructu. Primò.) (Secundò.)

25. *Probatur ſecūda pars de vſu.* Eædem ferè rationes probant alteram partem de vſu prout accipitur pro iure vtendi; nam hoc etiam ius aliquale dominium vtile eſt; licèt enim ſimpliciter non ſit dominium illius rei, qua vti licet, eſt tamen tale ius ad vſum eius, vt ſine iniuſtitia prohiberi non poſſit. *Primò.* Vnde tale ius eſt bonum temporale pretio æſtimabile, quod inter diuitias hominum computatur; vnde excludit, ſi habeatur, integram paupertatem. *Secundò.* Denique qui habet hoc ius, conſequenter etiam habet dominium eius, ideóque ſi iniuſtè in illo lædatur, reſtitutionis obligatio orietur ex vi iuſtitiæ commutatiuæ, quia læſus eſt in re ſua: ergo qua ratione paupertas integra excludit alia dominia, excludit etiam hoc ius. *Obiectio.* Dices, qui ſolum habet ius vtendi, non poteſt illud in alium transferre donatione, aut venditione, &c. quia illud eſt ius quaſi perſonale, vt conſtat ex iure inſtit. & ff. de vſu, & habitat. Ergo vſuarius non habet dominium illius iuris. *Prima reſponſio.* Reſpondetur primò, negando conſequentiam, nam etiam maioratus non poteſt alienare bonum, & tamen eſt dominus, & penſionarius eſt dominus penſionis, licèt eam non poſſit vendere. Nam in definitione dominij ponitur, vt ſit in omnem vſum lege non prohibitum: ſi ergo alienatio ea tantùm ratione non liceat, quia iure prohibita eſt, ob eam ſolam cauſam non excludetur dominium. *Secunda.* Deinde negatur aſſumptum; nam vſuarius poteſt vendere ius ſuum ipſi domino rei, & ex conſenſu eius poteſt ſtatim vendere, vel donare; ita enim intelligenda ſunt prædicta iura, quia non excludunt pactum, & voluntariam commutationem, quæ in eo caſu virtualiter fieret; hoc autem ſatis eſt, vt intelligamus illud eſſe aliquale dominium. Difficultates autem, quæ hîc occurrere poſſunt, tractabuntur commodiùs circa vltimam aſſertionem.

26. *Probatur tertia pars aſſertionis de poſſeſſione.* De poſſeſſione etiam propriè ſumpta res eſt clara, quia de ratione poſſeſſionis eſt, vt res non tantùm corpore, ſed etiam animo apud ſe habeatur, tanquam propria; ſed hic modus habendi rem temporalem directè repugnat cum paupertate; ergo & poſſeſſio: continetur ergo ſub materia proxima, quam excludit integra paupertas. Maior ex dictis conſtat, quia tenere apud ſe aliquid vt alienum non eſt poſſidere, & ideo non repugnat paupertati, vt dicetur. Minor etiam facilè patet ex dictis, quia habere proprium, quia & moraliter idem ſunt, & proprium non acquiritur niſi media voluntate; ſed poſſeſſio includit formaliter, vel virtute voluntatem habendi rem vt ſuam; ergo eſt materia repugnans paupertati. Imò hinc obiter intelligitur, actum externum, vel conſummatum contra paupertatem ſemper inchoari à poſſeſſione, ſub qua comprehendo ſemper quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium. Dico autem *actum externum, & conſummatum*, vt excludam deſiderium habendi proprias diuitias, & ſimiles actus merè internos, qui contra paupertatem quidem ſunt, quia verſantur circa materiam ex vi talis voti prohibitam, non ſunt tamen actus conſummati, quia per ſe tendunt ad externam materiam, in qua conſummantur. *Sine poſſeſſione aliquando dominium acquiri poteſt.* Violatio ergo exterior paupertatis ab illo actu regulariter incipit, quo aliquis accipit rem aliquam cum voluntate tenendi illam vt ſuam, quia per illam acquiritur dominium. Dixi autem *regulariter*, quia licèt ordinaria via acquirendi dominium ſit media poſſeſſione; interdum tamen ſine illa poteſt acquiri per ſolam voluntatem acceptantem in caſibus à iure expreſſis, in quibus contingere poteſt, vt votum paupertatis etiam exteriùs violetur ante poſſeſſionem per dominij acquiſitionem. Exemplum eſſe poteſt, ſi quis habens votum paupertatis hæreditatem acceptet, nam per talem acceptationem ſtatim fit dominus, etiamſi nondum poſſideat. *l. cùm hæredes.* ff. de acquirenda poſſeſſione; & toto titulo ff. de acquirenda hæredit. ſuppono enim, vt ſuprà dixi, votum paupertatis eſſe integrum, & ſine vlla exceptione.

Hîc verò ſtatim occurrebat inquirendum, quid poſſit licitè, vel quid debeat facere huiuſmodi hæres inſtitutus, vel ab inteſtato ſuccedens, cùm votum ſimplex paupertatis antea haberet. 27. *Dubitatio ſpecialis, ſi hæres inſtituatur.* Reſpondeo, antequam votum paupertatis emittatur, huiuſmodi euentum eſſe præueniendum transferendo in aliquem, vel in aliquos pios vſus omnia iura, quæ quocunque titulo, aut modo poſſint aliquando ad ipſum pertinere; & tunc clarum eſt, nihil aliud poſſe poſtea licitè facere, niſi ſtare promiſſis, & diſpoſitis. Si verò ea diligentia prætermiſſa fuit, nihil aliud poteſt licitè facere, niſi hæreditatem ſimpliciter non acceptando, quia ad hoc ex vi voti tenetur; non poteſt autem aut ius ſuum in alium transferre, nec etiam diſponere, vt bona illa in vſus pios conſumantur, ſed debet ea ſimpliciter relinquere vt ad eos perueniant, ad quos deficiente tali hærede pertinerent. Quia omnis alia diſpoſitio, vel translatio in alium ſupponit virtualem acceptationem hæreditatis, quæ iam repugnat cum obligatione voti paupertatis. Antecedens patet, quia vt ille poſſit talem rem alteri donare, neceſſe eſt, vt priùs aliquo modo efficiat ſuam acquirendo ius ad diſponendum de illa.

TERTIA ASSERTIO.

Vſum facti, & omnem aliam adminiſtrationem, quæ non proprio iure, & nomine fit, ſed alterius, non ita propriè eſſe materiam voti paupertatis, &c.

Dico tertiò, vſus facti, & omnis rei apprehenſio, aut retentio, vel adminiſtratio, quæ non proprio iure, & nomine fit, ſed in facto tantùm conſiſtit, & ex iure, & conceſſione alterius pendet, non ita eſt per ſe materia paupertatis, vt omnino ex vi illius voti excludantur, aut excludi poſſint, quamuis aliqua moderatio in his omnibus poſſit eſſe materia paupertatis iuxta intentionem vouentis. 28. *Aſſertio communis. Probatur prima pars de vſu facti.* Doctrina huius concluſionis communis eſt; & prima quidem pars quantum ad vſum facti ſpectat, eſt euidens, quia ſine hoc vſu temporalium rerum impoſſibile eſt hominem viuere; non ergo poteſt homo prorſus ſe ab hoc vſu priuare, neque id promittere: ergo vera, & Deo grata paupertas non poteſt conſiſtere in tali priuatione huiuſmodi vſus. Vnde Doctores omnes in ea controuerſia, an fratres minores habeant dominium earum rerum, quæ vſu conſumuntur, omnes conueniunt, vt ſaltem habeant vſum facti, quia hic non poteſt omnino per votum paupertatis prohiberi.

prohiberi. Solùm poteſt dubitari hîc de illo, quod ſuprà tetigimus, & obiecit Ioann. XXII. in Extrauagantibus, *Ad conditorem*, &, *Cùm inter nullos*, &, *Quia quorundam*, de verbor. ſignif. quomodo ſcilicet poſſit eſſe vſus facti licitus ſine iure vtendi, atque adeò ſine dominio aliquo; cùm nemo conſumere poſſit iuſtè quidpiam, niſi ius habeat illud conſumendi. Adde huiuſmodi vſum non ſolùm eſſe licitum in rebus infructiferis, & quæ vſu conſumuntur, ſed etiam in rebus fructiferis, & permanentibus, quæ non ſtatim ſuo vſu conſumuntur. Nam, & illarum fructibus, & harum commoditate vti licet: ergo ille nõ tantùm eſt vſus facti, ſed etiam ius vtendi, & fruendi talibus rebus durabiliter permanens.

Dubitatio, quomodo poſſit eſſe vſus facti licitus ſine iure vtendi, & dominio.

29\. Propter hoc aliqui concedunt paupertatem non omnino excludere ius vtendi, imò nec fruendi ſimile illi, quod habet vſuarius, vel vſufructuarius, vel etiam aliqua ex parte maius illo, quia ex vi huius iuris ſæpe licet pauperi non ſolùm carpere fructus ex arbore, v. g. ſed etiam arborem eradicare, & comburere, quod non licet mero vſufructario. Sed in hoc ſolùm eſſe poteſt æquiuocatio in nomine iuris, nam ſi omnis licentia, vel facultas domini, etiamſi ab illo ſemper pendeat, & pro eius arbitrio reuocari poſſit, ius appellatur, doctrina data ſine dubio vera eſt, & conſentanea his, quæ ſuprà diximus, ſolùm modus loquendi eſt diuerſus. C Nam ius propriè dictum ſolùm eſſe cenſemus illud, quod ineſt homini, tanquam proprium, quóve ſuo nomine operari poteſt; quod etiam reſpectu illius ita eſt obiectum iuſtitiæ commutatiuæ, vt ſine contraria iniuſtitia inuoluntariè auferri ab illo non poſſit; & hoc ius dicimus per abſolutam paupertatem excludi à particulari perſona, & omnem vſum, qui non habetur ex vi huiuſmodi iuris, vocamus vſum facti, quantumuis ex voluntate, ſeu ex conceſſione domini habeatur. Atque ita facilè reſpondetur ad priorem interrogationem, optimè ſeparari vſum facti licitum à iure vtendi, quia poteſt eſſe conſenſus ab eo, qui habet ius, non per iuris tranſlationem, aut donationem, ſed per meram facti conceſſionem licitam, ac ſemper ab ipſo dependentem. Eodem modo ad alteram partem fatemur licentiam hanc ſe extendere ad eoſdem, vel etiam ad plures actus, quàm vſus, vel vſufructuarius, non tamen eodem modo, neque cum eadem iuris proprietate, & actione nomine proprio, & ideo non ita repugnare cum paupertate. Quæ doctrina ſumitur ex Nicolao III. in cap. *Exit qui ſeminat*. de verbor. ſignif. in 6. & Clemente V. in Clem. *Exiuit de paradiſo*. de verbor. ſignif.

Opinio aliquorum.

Notandum.

Ius propriè dictum quale ſit?

Reſolutio vera.

30\. Atque ex his facilè intelliguntur, & probantur aliæ partes propoſitæ, quæ ſicut alia, quæ ibi diximus, attinguntur breuiter à Nauarro comment. 1. de regular. num. 12. & ſequentibus. Conſtat ergo ratione ſuperiùs facta non poſſe aliquem honeſtè ſe priuare actuali tentione, ſeu quaſi poſſeſſione aliquarum rerum temporalium, ſaltem illarum, quas Paulus comprehendit, cùm dixit, prima ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus*: quomodo enim operietur quis veſtibus, niſi illas apud ſe habeat, ſaltem facto, etiamſi non habeat ius in illas; & ſic de aliis; quamuis ergo moderatio, & limitatio in habendis his rebus etiam ſolo facto, poſſit meritò ad paupertatem

Probatur ſecunda pars de tentione.

A pertinere, totalis tamen carentia, & dimiſſio talium rerum non pertinet ad voluntariam paupertatem prudentem, & Deo gratam. Vnde nec Chriſtus Dominus, nec Apoſtoli, nec alij Sancti hoc genere paupertatis vſi ſunt: nam licèt Chriſtus Dominus aliquando non haberet vbi caput ſuum declinaret, veſtes ſaltem habebat, quibus vtebatur. Et licèt in cruce illis etiam ſpoliatus fuerit, illúmque ſummum paupertatis gradum, & patienter, & libenter tulerit, non tamen illam nuditatem profeſſus eſt, tanquam paupertatem voluntariam, cuius ipſe author, & effector eſſet, ſed illam ſuſtinuit, tanquam vnam ex iniuriis, & paſſionibus, quas voluntariè pro hominibus accepit. Legimus etiam aliquando D. Franciſcum veſtibus etiam propriis ſeipſum nudaſſe, vt bonis omnibus paternis renuntiaret; veruntamen nec conſtat, aut ſatis veriſimile eſt ita ſe ſpoliaſſe, vt omnino nudus coram Epiſcopo manſerit; ſatis enim eſt, ſi ſuperflua omnia, & pretioſa veſtimenta abiecerit, his tantùm, quæ ad tegendum corpus neceſſaria erant retentis; vel fortaſſe ita omnia reliquit, vt tamen iam haberet ſaccum eleemoſynis comparatum, quo ſe tegeret. De aliquibus etiam ſanctis ſolitariam vitam degentibus interdum legimus ita coluiſſe paupertatem, vt nec veſtes haberent, quibus tegerentur, neque alimenta, niſi quando ad actualem vſum illa colligebant, vel recipiebant, vt de Ioanne Baptiſta, Paulo Eremita, Maria Ægyptiaca, &c. Veruntamen hæc, quæ rariſſima, & extraordinaria ſunt, non pertinent ad ordinariam voti paupertatis materiam; & aliqua magis ſunt admiranda, quàm imitanda vtpote ex ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti facta, quale eſt nullo prorſus vti operimento corporis, niſi capillis, vt de Ægyptiaca, & Macario etiam fertur; Ioannes enim, & Paulus, ſicut etiam Elias tegumento vtebantur, licèt aſpero, & vili, quale fuit etiam illud, quo Deus ſtatim poſt peccatum primos homines induit.

Nec Chriſtus, neque ſancti hoc genere paupertatis vſi ſunt.

Confirmatur exemplo D. Franciſci.

Quid de aliquibus ſanctis Eremitis ſentiendum.

Tandem adminiſtratio ſolius facti nullum proprium ius dominij, aut vtendi, vel fruendi D includit, *præciſè ex vi adminiſtrationis*, & ideo ad obiectum etiam paupertatis non ſpectat. Dico autem, *præciſè ex vi adminiſtrationis*, quia ſi ratione adminiſtrationis aliquod temporale ſtipendium accipiatur, ex illa parte poterit violari paupertas, ſi vltra menſuram vel modum debitum accipiatur, conſideratis, quæ hactenus diximus, & voti qualitate. Adminiſtratio ergo formaliter, ac per ſe non repugnat paupertati, quia ſolùm eſt quid facti, & non proprij iuris, quia res ſic adminiſtratæ, non vt propriæ, ſed vt alienæ tenentur, & ita non poſſidentur ab E adminiſtrante, ſed à domino per illum, omnis etiam fructus talium rerum domino accreſcit, ſicut etiam res, quæ pereunt, illi pereunt; ac denique omnis vſus, vel diſpoſitio talium rerum reſpectu adminiſtratoris ſolùm eſt vſus facti, quia ſolùm ex conceſſione, & voluntate domini fit. Imò talis eſt hic vſus, vt ex vi adminiſtrationis non poſſit conuerti in vtilitatem, & commodum adminiſtrantis, ſed ad conſeruationem, & augmentum ipſarum rerum in domini commodum referatur; nihil ergo habet adminiſtratio vt ſic, propter quod per paupertatis votum excludatur: non eſt ergo materia paupertatis, ſed poteſt eſſe materia obedientiæ, interdum vt habeatur, interdum verò vt relinquatur.

31\. Probatur tertia pars de adminiſtratione.

Aſſertio. Etiam ius adminiſtrãdi non repugnat paupertati.

quatur. Ex quo vlteriùs addo non ſolùm adminiſtrationem, ſed etiam ius adminiſtrandi per ſe non repugnare paupertati, niſi aliunde ius illud habeat emolumentum temporale, & ideo ſit pretio æſtimabile; nam tunc non licet habere ius tanquam proprium, niſi præſcindatur adminiſtratio ab emolumento, ſicut ſuprà de cathedra dicebamus. Si verò præcisè ſpectetur ius adminiſtrandi, illud non eſt dominium, vel quaſi dominiũ alicuius boni temporalis, ſed eſt veluti ius regendi, aut imperandi, quæ per ſe, ac præcisè ſpectata non faciunt hominem diuitem ſecluſo emolumento ex eis reſultante.

32\. Dubitatio, an ſit materia huius voti exceſſus in vſu, vel peculio facti.

Circa hanc verò concluſionem inquiret aliquis, an, & quo modo poſſit vſus, vel peculium facti eſſe contra votum paupertatis ratione exceſſus, etiamſi ex vi ſolius ſpeciei, vt ſic dicam, non ſit contra paupertatem, vt, v.g. vti cibis non eſt materia paupertatis, nihilominus tamen quæri poteſt, an vti pretioſioribus cibis, ſit per ſe contra paupertatem, & idem eſt de veſtibus, ac de tota ſupellectili rerum, v.g. mobilium, pertinentium etiam ad ornatum domus, &c. An ſcilicet exceſſus in his ſit materia paupertatis. Cui interrogationi difficile eſt reſpondere, generalem conſtituendo regulam præter intentionem vouentis, quando ille non vouet paupertatem ſecundùm aliquam regulam, ſed ſimpliciter, vt modò loquimur. Quando enim votum fit priori modo, ex ipſa regula poterit colligi menſura paupertatis in his omnibus, quæ inſinuauimus, vt ex infrà dicendis de paupertate religioſa latiùs conſtabit; quando verò fit priuatum, & ſimplex votum, vix poteſt certum aliquid definiri; nam vt paupertas ſit licita, & honeſta, ſatis eſt, quòd non excludat vſum, vel tentionem rerum, quæ ad vitam neceſſariæ ſunt. Non eſt autem veriſimile eum, qui ſimpliciter, & abſolutè vouet paupertatem, eo ipſo ſe obligare ad non vtendum niſi neceſſariis, vel vilioribus rebus; quia hoc valde perplexum eſſet, & lubricum, & moralibus periculis expoſitum, quia difficillimum eſt debitum terminum in huiuſmodi neceſſitate præfigere; & quia non ſemper eſt idem, ſed pro diuerſis circumſtantiis, & opportunitatibus occurrentibus variari neceſſe eſt. Deinde, quia exceſſus aliquis in huiuſmodi vſu, vel abundantia rerum, ſecluſo omni iure proprio, ac rigoroſo, non facit hominem diuitem propriè: ergo in rigore loquendo non repugnat paupertati; ergo ſi votum paupertatis ſimpliciter fiat, & vouens ſpeciali intentione ſua nihil explicet; non erit hic exceſſus per ſe loquendo contra paupertatem.

33\. Reſolutio dubitationis propoſitæ.

Cenſeo igitur intentionem vouentis eſſe in præſenti pro regula conſtituendam; nam ſi ille intendit ſeſe obligare ad aliquid ſpeciale in hoc genere vſus, vel ornatus, aut copiæ rerum, tunc omnis exceſſus erit materia repugnans tali voto, vt per ſe conſtat; ſecluſa verò hac intentione, nulla videtur eſſe poſſe talis obligatio, ob rationes factas. Solùm poteſt videri alicui difficile, quòd quis habeat votum paupertatis, & ſimul reipſa, ſeu facto ſplendidè viuat, & multa pretioſa, ac ſuperflua habeat, & expendat, & nihilominus paupertatem non videt. Veruntamen ſi omnia illa non habeat, neque illis vtatur, vt dominus, ſed in vtroque pendeat à vero domino, & facultatem ab illo conceſſam, ſeu permiſſam non excedat, nihil admirationis in

A eo eſt, quia paupertas ſubſtantialiter ſeruatur, vbi nullum proprium ius, vel dominium interuenit, neque expreſsè, neque tacitè, ſeu æquiualenter. Poterit ergo in illo exceſſu eſſe culpa, vel ratione ſcandali, vel ratione indecentiæ ſtatus, vel fortaſſe ratione periculi alterius mali; formaliter tamen ibi non inuenio violationem voti paupertatis.

34\. Vltima difficultas, apud quem ſit dominiũ rerum. Prima opinio Nauar. Reiicitur.

Tandem dubitari poteſt, apud quem ſit dominium earum rerum, quibus vtitur, vel quas acquirit is, qui tale votum habet. Quia nec eſt apud ipſum, nec apparet apud quem alium ſit; neceſſarium autem videtur, vt apud aliquem ſit. Quidam cenſent eſſe apud Deum ſpeciali titulo, ac ratione. ita ſentit Nauar. in comment. 2. de regular. num. 3. B Sed hoc mihi non placet, tum quia, vt in ſuperioribus dixi, Deus non eſt capax noui dominij, quod illi ex noſtris actibus acquiratur: tum etiam, quia nullum apparet fundamentum huius dominij, neque ex intentione dantis, nec recipientis, vel habentis, nec etiam ex vi voti paupertatis, quia per illud non obligatur homo aliquid Deo acquirere, vel in ſpeciale dominium eius transferre, quidquid habet, vel denuo recipit; ſed ſolùm non habere aliquid proprium. Denique aliàs videretur obligandus, qui tale votum habet, expendere in ſacros vſus omnia, quæ ſibi neceſſaria non ſunt, quia iam res illæ ſpecialiter ſunt Deo conſecratæ, quod videtur durum, & ſine fundamento.

Secunda opinio.

C Alij ergo cenſent dominium illud manere apud donantes, ſeu tradentes huiuſmodi bona perſonæ habenti tale votum. Quod ſumi poteſt à ſimili ex Nicolao III. in cap. *Exiit*, de verborum ſignif. in 6. Et videtur veriſimile, quia ſupponimus, eum, qui accipit talia bona, non acceptare illorum dominium, quia ſi acceptaret, ipſe fieret dominus iuxta ſupradicta, tranſgrederetur tamen votum; nos autem agimus de illo, qui modo debito hæc bona accipit abſque tranſgreſſione voti: ergo manet dominium apud donantem. Patet conſequentia, quia eo ipſo, quòd alter non acceptet dominium, contractus non perficitur, quoad dominij alienationem: ergo manet penes ipſum, cuius antea erat.

35\. Non placet abſolutè ſumpta.

D Sed licèt hæc reſponſio quoad aliqua ſuſtineri poſſit, ſcilicet, quoad ea, quæ immediatè donantur huiuſmodi pauperi, quandiu in eadem ſpecie durant, non tamen videtur vniuerſaliter ſatisfacere in rebus omnibus, quæ quouis modo, aut titulo comparantur: nam ſi hic pauper in eleemoſynam accipiat pecuniam, & illâ emat triticum, non poſſumus dicere dominium tritici eſſe apud eum, qui pecuniam dedit, quia illud nunquam habuit, nec acceptauit, neque etiam apud illum, qui triticum vendidit; quia ille verè factus eſt dominus pecuniæ; non ergo debet ſimul retinere dominium rei venditæ. Vnde E fratres Minores, qui negant ſe habere dominium alicuius rei, & ideo aiunt dominium rerum vſu conſumptibilium ſibi donatarum manere apud donantes, quandiu illæ in eadem ſpecie conſeruantur; nihilominus aiunt, poſtquam in res alias commutantur, dominium cæterarum rerum, quæ ex eleemoſynis datis comparantur, non eſſe apud eos, qui priores eleemoſynas dederunt, ſed ad Summum Potificem tranſire. Hoc autem vltimum dicere cum fundamento non poſſumus de quolibet vouente ſimpliciter paupertatem, quia in Minoribus, & aliis religionibus, quæ ſimilem paupertatem profitean-

tur,

tur, Summus Pontifex habet peculiare ius in ipſas, & veriſimile eſt, vel ſpeciali declaratione, vel tale inſtitutum approbando, hoc dominium acceptando: priuata autem perſona vouens ſimplicem paupertatem, nec propterea ſpecialiter ſubditur Summo Pontifici, neque ab eo habet aliquam ſpecialem approbationem, vel acceptationem.

36. Inter hanc ergo perſonam, & illum religioſum eſt ſimilitudo in hoc, quòd dominium rerum emptarum eleemoſynis non manet in vendente, neque in eo qui eleemoſynam dedit; eſt autem diſſimilitudo, quòd in hac priuata perſona non poſſumus aſſignare aliquam communitatem, vel ſuperiorem perſonam, in quam tranſeat tale dominium, ſicut in religioſis fit. Nec ſolùm in his rebus, quæ per plures contractus, vel quaſi contractus dicto modo comparantur, videtur hoc habere locum; ſed etiam in omnibus illis, quæ immediatè acquiruntur titulo oneroſo, ſeu per contractum ad iuſtitiam pertinentem, vt ſi huiuſmodi pauper labore ſuo ſtipendium ad victum, & veſtitum neceſſarium acquirat, tunc enim non ſolùm cibus, & veſtitus ſtipendio emptus, ſed etiam ipſum ſtipendium immediatè datum non videtur manere ſub dominio dantis, cùm loco illius iam receperit opus illi æquiualens.

37. Reſolutio huius difficultatis eſt, apud neminem eſſe. Probatur primò.

Propter hæc ergo videtur probabiliter dici poſſe dominium illius rei apud neminem eſſe, quia hoc nullum eſt inconueniens, & optimè conſiſtere poteſt cum omnibus, quæ in hoc facto interueniunt, & ad vſum, & obſeruationem huius voti paupertatis ſunt neceſſaria. Primum declaratur ex his rebus, quæ nondum in alicuius ſpeciale dominium deuenerunt, vt ſunt piſces fluminis, & ſimilia; ponamus ergo hunc hominem habentem votum paupertatis ad ſuum vſum aliquid piſcari, aut venari, aut herbas ex communi agro colligere abſque animo acquirendi dominium, ſed ſolùm corporaliter tenendi, aut vtendi: tunc ergò haberet quis materialem poſſeſſionem, & vſum rei non ſuæ, nec alius: non eſt ergo neceſſarium, vt res alicui perſonæ in particulari applicatæ ad vſum facti ſint ſub eius, vel alterius dominio.

Secundò. Quòd verò idem poſſit contingere etiam in acceptione rei, quæ prius erat ſub alterius ſpeciali dominio, ita declaratur, nam quando aliquis præbet aliquid alteri, poteſt actio eſſe efficax quoad abdicandum, vel amittendum proprium dominium, etiamſi non valeat quoad transferendum illud in alium: vt, v. g. in ſimonia, qui dat pretium amittit dominium eius, & alter non acquirit; quod autem ibi fit ex diſpoſitione legis, poteſt in præſenti intelligi ex voluntate contrahentium, nam qui dat, vult quantum eſt ex ſe dominium rei dimittere, & in alium transferre; qui autem accipit, licèt non acceptet dominium in ſe transferendum, admittere autem poteſt priuationem alterius, ne alius retineat ius in talem rem: ergo donatio tenebit quoad hanc partem, etiamſi quoad aliam non acceptetur; nam cùm illa duo ſint ſeparabilia, vt oſtenſum eſt, hîc de facto ſeparabuntur, cùm ſufficiens cauſa interueniat. Quòd autem talis cenſenda ſit voluntas contrahentium in hoc caſu, ex parte quidem dantis manifeſtum eſt, ſupponimus enim illum velle dare, & alienare rem, quantum in ipſo eſt. Ex parte autem accipientis declaratur, quia ille acceptat donationem quantum poteſt abſque tranſgreſſione voti paupertatis, ſed acceptare illam quoad veram alienationem alterius, ſeu dominij abdicationem, non eſt contra paupertatem, dummodo tranſlatio dominij, in ſeipſo non acceptetur: ergo quandiu ipſe aliud non explicat, ita donationem acceptare intelligendus eſt. Quæ ratio non minus procedit in eleemoſynis, & aliis liberalibus donationibus, quàm in cæteris oneroſis, quæ per modum commutationis fiunt. Ita ergo in vniuerſum concluditur omnia bona, quæ huiuſmodi pauper acquirit, aut retinet ad ſuum naturalem vſum, nullius eſſe quoad proprium, & ſpeciale dominium, quia ab vno efficaciter relinquitur, & ab altero non acquiritur, & nulla lege, conſuetudine, aut alia via deſignata eſt perſona, in quam tale dominium transferatur; ergo apud neminem manet.

38. Obiectio.

Dicet aliquis: Ergo accipere huiuſmodi bona à tali paupere ipſo inuito, non erit contra iuſtitiam, neque inde orietur obligatio ad reſtitutionem. Probatur ſequela, quia neque illi fit iniuria, cùm non ſit dominus, neque habeat ius in talem rem; neque alteri, quia nullus etiam alius eſſe dicitur, apud quem ſit tale dominium. Item inquiro, quo iure pauper ille vtatur huiuſmodi rebus? ſuprà enim dicebamus vſum facti in tali perſona non eſſe ex proprio iure, ſed ex licentia veri domini, à quo ſemper pendet, hîc autem dicimus nullum eſſe dominium talium bonorum; ergo non habet locum talis facultas.

Solutio. Reſpondeo eadem obiici poſſe in eo caſu, in quo talis perſona accipit ad ſuum vſum res, quæ antea nullius erant. Dico ergo tunc non indigere facultate, vt ita dicam, poſitiua, ſed ſufficere negationem prohibitionis; nam eo ipſo, quo res non eſt alterius, licitum eſt illa vti, ſi aliàs licitè teneatur, ſeu occupetur. Idem ergo dici poſſet, etiamſi res priùs fuerit ſub dominio alterius, qui tale dominium poſtea reliquit. Quod ergo ſuprà de facultate vtendi dicebamus, propriè locum habet, quando dominus vſum concedit, & dominium non relinquit priuſquam res pereat, vt contingit in amico inuitante alium, & in vnoquoque religioſo reſpectu ſuæ communitatis capacis dominij in communi. Ad caſum verò, de quo nunc loquimur, extendi poteſt, quia hic etiam vſus quodammodo eſt ex facultate veri domini, qui fuit, licet iam non ſit. Quod verò ſpectat ad alteram partem de iniuſtitia, ſimiliter applicari poteſt ad caſum de paupere occupante bona communia, & ideo dicendum eſt, quamuis ille non habeat niſi tentionē facti, non poſſe inuitum illa priuari, ab eo, qui non eſt eiuſdem rei dominus abſque iniuria, quia vnuſquiſque habet naturale ius ad defendendum & ſe, & quidquid apud ſe poſſidet, & tenet abſque alterius iniuria; hoc autem ius non neceſſariò eſt dominium acquiſitum in rem apprehenſam, ſed eſt naturale dominium in proprias actiones, ad quas pertinet, & vſus facti de re iuſtè poſſeſſa, vel obtenta, & ipſamet tentio rei, quatenus in ipſa moraliter manet actio, per quam apprehenſa eſt. Poteſt etiam hoc ius reuocari ad illud ius naturale, quod homo habet ad nutriendum, protegendum, & conſeruandum proprium corpus, ad illud enim pertinet, vt non poſſit ſine iniuſtitia priuari rebus, quas ad hunc finem apud ſe habet ſine alterius præiudicio, & quibus poſſit licitè vti, ſiue ſit illarum dominus, ſiue non.

CAPVT

CAPVT VI.

Quibus modis violari poſsit ſimplex votum paupertatis, & quàm graue peccatum illud ſit.

1. CONſtat ex generali doctrina de voto, ſemper ex illo aliquam obligationem in conſcientia oriri, quæ in ſingulis votis, materiis illorum accommodata eſt. Vnde in præſenti etiam naſcitur obligatio ex voto paupertatis, quæ ex dictis de materia eius facilè intelligi poterit; iuxta modum autem obligationis, erit etiam modus culpæ, ac peccati contra tale votum. Primus ergo peccandi modus contra hoc votum eſt habendo, vel accipiendo dominium alicuius rei (ſub dominio autem poſſeſſionem etiam propriam, & ius etiam vtendi, & fruendi proprium comprehendimus iuxta ſuperiùs dicta, ne per ſingula diſcurrere neceſſe ſit.) Probatur ergo aſſertio, quia hoc votum primò, ac præcipuè eſt promiſſio non habendi aliquid, vt ſuum, hoc enim modo oſtendimus, hanc eſſe materiam proximam, quam hoc votum reſpicit, vt deſtruendam, & tollendam: ergo immediatè obligat ad carendum huiuſmodi dominio; peccat ergo qui illud retinet, vel acceptat: imò etiam, qui illud cupit, aut deſiderat, vt bene Nauar. comment. 1. de regular. num. 18. §. 22. & num 19. §. 27. argumento cap. *Vouentibus* 17. q. 1. Nam ſicuti ibi dicitur, *Vouentibus caſtitatem non ſolùm nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt.* Ita hîc dicimus, vouentibus paupertatem non ſolùm habere, ſed etiam velle habere proprium damnabile eſt. Vnde infert Nauar. difficile eſſe ſeruari hoc votum extra religionem, quia difficilè viuitur inter homines ſine eorum commercio, commercium autem ſine voluntate quærendi dominium ſibi vel alteri difficilè habetur. Sed ſi conſiderentur, quæ diximus, non erit hoc multum difficile, ſi conuentiones debita intentione fiant, dandi ſcilicet alteri, quod illi debetur, & acceptandi ſolum id, quod iuſtè, ac religiosè accipi poteſt.

Primus modus peccandi contra hoc votum.

Probatur.

Nauarr.

2. Atque hinc infertur, peccatum hoc ex genere ſuo mortale eſſe, quia eſt contra votum, atque adeò ſacrilegium, quare in hoc nulla eſt dubitatio. Et grauitas huius culpæ ſatis exaggeratur à Clemente III. in cap. *Super*, & Innoc. III. in cap. *Cùm ad monaſterium.* de ſtatu monach. vbi monachus violans votum paupertatis habendo propria, & poſt canonicam admonitionem in eo peccato perſeuerans, de monaſterio eiici præcipitur, & ſi in morte cum tali proprietate inuentus fuerit, priuari Eccleſiaſtica ſepultura. Verùm eſt, ea, quæ pœnalia ſunt, reſtringenda eſſe ad caſum, in quo loquuntur, nempe ad monachos, qui ſolemne votum paupertatis emittunt; an verò locum habeant in omnibus verè religioſis, etiamſi monachi non ſint, vel ſolemne votum non emiſerint, dicemus infrà ſuo loco; quod autem ad præſens attinet, certum eſt hæc non extendi ad ſimplex, & priuatum votum paupertatis, quod extra ſtatum religionis emittitur; & de priori quidem pœna res eſt per ſe nota, quia ille non habet religionem, à qua eiiciatur. Quoad alteram verò partem poſſet quidem Eccleſia illam pœnam imponere propter violationem voti omninò ſimplicis, tamen de facto non impoſuit ex vi illius textus, qui ſolùm de religioſis loquitur. Ratio eſt, quia licèt vota ſint eiuſdem rationis, & conſequenter etiam tranſgreſſiones eorum, tamen in foro Eccleſiæ, peccatum religioſi grauius eſt, & pœna dignius, & Eccleſiæ etiam magis nociuum, quia eſt contra publicum ſtatum ab ea approbatum, & contra promiſſionem ſpeciali modo ab eâdem Eccleſia acceptatam, & receptam.

Hoc peccatum ex genere ſuo eſt mortale, & ſacrilegiũ.

In foro Eccleſiæ peccatum religioſi grauius eſt.

3. Nihilominus ex ſimilitudine rationis rectè colligimus hoc peccatum ex ſuo genere eſſe grauiſſimum; nam votum ſimplex coram Deo non minus obligat quoad eſſentialem obligationem, quàm ſolemne. Vnde ſancti in generali loquentes de voto paupertatis valde exaggerant hoc delictum, vt videre licet in Hieronymo epiſtola 22. ad Euſtoch. de cuſtodia Virgin. versùs finem, vbi refert exemplum illud de quodam monacho Nitriæ, qui centum ſolidos, quos lina texendo acquiſierat, moriens dereliquit, de quo Macarius, Pambo, & Iſidorus decreuerunt, vt cum illis ſepeliretur, dicentes, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.* Simile refert Gregor. (cuius meminit Innoc. III. dicto cap. *Cùm ad monaſterium.*) lib. 4. dialog. cap. 55. Baſilius etiam in conſtitut. Monaſt. cap. vltimo furtum appellat huiuſmodi peccatum, & comparat illud peccato Iudæ, quod à furto incepit. Caſſianus etiam in lib. 7. de Inſtitut. Cœnob. multa de hoc peccato dicit. Et quamuis hi etiam Patres præcipuè tractent de monachis, ſeu religioſis, tamen doctrina eorum generalis eſt quoad culpæ exaggerationem pro omnibus, qui quolibet modo viam perfectionis profitentur medio voto paupertatis.

Quæ quantitas vſurpata ſit ſufficiens ad hoc, vt quis vitium graue proprietatis, ſeu peccatum mortale contra paupertatem incurrat.

Difficultas autem potiſſima huius materiæ eſt, quæ bonorum quantitas ſufficiat, vt hoc peccatum mortale ſit. Quidam enim authores tractantes de religioſis ſignificant proprietatem in quacunque materia etiam minima contra votum paupertatis eſſe peccatum mortale. Quorum ſententia, ſi vera eſſet in quolibet habente votum ſimplex paupertatis, procederet, quia non fundantur in aliqua ſpeciali obligatione religioſi, ſed ſolùm in voti obligatione. ita ſentit D. Antonin. 3. p. tit. 16. cap. 11. notab. 2. Et Gerſon 2. parte tract. de variis quæſtion. circa finem Alphabeto 34. lit. S. vbi exempla ponit, ſi procurator abſque licentia prælati emat cultellum, filum, aut acum. Veruntamen hi authores videntur ſupponere omnem tranſgreſſionem voti, etiam in materia minima, & partiali, eſſe peccatum mortale. Quod tamen principium falſum eſt, vt ſuprà oſtendi. Si autem illud non ſupponant, nullam rationem aſſignare poſſunt, ob quam illud verum ſit in hoc voto potiùs, quàm in aliis; nam licèt materia eius ſit valde neceſſaria ad finem perfectionis, non tamen eſt nobilior aliis, imò nec æqualis illis, nec tam proximè, ac directè pertinens ad cultum Dei; conſtat autem in materia aliorum votorum, præſertim obedientiæ, poſſe eſſe peccatum veniale ex leuitate materiæ; ergo & in materia paupertatis. 4.

Prima opinio.

Refellitur.

Sit

5. Sit ergo certum requiri materiam grauem; hanc verò grauitatem, & quantitatem ad illam neceſſariam præſcribere difficile eſt. Quidam authores generalem regulam conſtituunt, illam cenſeri poſſe materiam grauem in proprietate contra paupertatem, quæ in furto ſufficeret ad peccatum mortale. Hanc ſequitur Cordub. in in ſumma Hiſpana q. 109. Mendoça in quæſt. quodlibet. q. 8. concluſione vltima, Lopez 1. p. inſtruct. conſc. cap. 156. concluſion. 5. Graffis 1. p. deciſ. lib. 3. cap. 5. num. 49. & paſſim alij recentiores. Sed non caret difficultate, primò, quia non apparet ſufficiens ratio illius æquiparationis; nam licèt voti obligatio ex ea parte, qua pertinet ad religionem, maior eſſe videatur, tamen aliunde obligatio iuſtitiæ videtur eſſe magis rigoroſa; eam enim ob cauſam, quoties concurrunt obligatio iuſtitiæ, & religionis, obligatio iuſtitiæ præfertur, & cùm furtum ſit contra iuſtitiam, poteſt in minori quantitate eſſe mortale peccatum, quàm ſufficiat ad peccandum mortaliter contra paupertatem. Aliunde etiam difficile eſt, hanc proportionem obſeruare, & accommodare; ad quod explicandum aduerto, duplicem quantitatem in materia furti conſiderari. Vna dicitur abſoluta, quia ſecundùm ſe, & reſpectu omnium grauis eſt. Alia dicitur reſpectiua, id eſt, comparatione facta ad indigentiam, & neceſſitatem perſonæ, à qua res per furtum aufertur; ſic enim poteſt eſſe interdum peccatum mortale in quantitate ſecundùm ſe minima ob nocumentum graue, quod inde poteſt in altero redundare. Sicut enim illa mulier, quæ in Euangelio duo minuta obtulit, magnam eleemoſynam feciſſe dicta eſt, eo quòd ex ſibi neceſſariis obtulit, ita auferre ab aliquo duo minuta ſibi valde neceſſaria, poteſt eſſe peccatum mortale. Hæc igitur conſideratio poſterior non habet locum in præſenti, tum quia per ſe loquendo, & ſecluſo ſcandalo nulla apparet neceſſitas, vel vtilitas, ob quam materia, quæ abſolutè ſpectata non eſt grauis, poſſit reputari grauis per reſpectum ad operantem, vel ad aliquem alium finem in materia paupertatis: tum etiam, quia hæc quantitas non habet definitum terminum, vt ſecundùm illam fieri poſſit æquiparatio; nam hæc ſolùm inter determinatas quantitates fieri poteſt. Si autem comparatio fiat ſecundùm priorem quantitatem abſolutam, aut incerta etiam videtur, aut nimiam licentiam tribuit contra paupertatem.

[Margin: Aſſertio prima; ad violãdam mortaliter paupertatem requiritur materia grauis. Quæ cenſeatur materia grauis. — In materia furti duplex quantitas conſideranda.]

6. Ad quod explicandum aduerto præterea de hac abſoluta materia furti varias fuiſſe opiniones inter authores. Quidam exiſtimarunt, vel duos argenteos eſſe ſufficientem materiam abſolutam peccati mortalis, vt Cordub. ſuprà ſentit cum Nauarro in ſumma cap. 17. num. 3. & 4. & in comment. de furto ad cap. *finale*, 14. quæſt. 6. num. 11. & 12. & Couar. lib. 1. variar. cap. 3. num. 12. qui inter alia fundantur in hoc, quòd furtum vnius gallinæ non excedit hanc quantitatem, & tamen cenſetur eſſe mortale, cum pro tali furto actio in iudicio detur, iuxta §. *Gallinarum*, Inſtit. de rerum diuiſione, qui textus parum probat, quia non in particulari de furto vnius gallinæ, ſed abſolutè de furto gallinarum, & anſerum loquitur. Solùm ergo videntur dicti authores potuiſſe fundari in quodam prudenti arbitrio conſiderata pecuniæ æſtimatione: illud tamen omnibus ferè poſte- A rioribus viris doctis rigoroſum nimis viſum eſt, & nulla ſufficienti ratione fundatum, quia tale furtum per ſe non infert magnum nocumentum proximo, nec ſecundùm moralem æſtimationem continet iniuriam, quæ per ſe ſufficiat ad lædendam grauiter charitatem, & amicitiam humanam.

[Margin: Quæ quantitas ſufficiat in materia furti ad peccatũ mortale. Prima opinio. — Fundamentum. — Reijcitur.]

7. Ex quo videtur vlteriùs inferri, etiam duos, vel tres aureos, imò & decem non ſatis eſſe ad conſtituendum peccatum mortale furti: quia ſi illa auferas à Rege, vel homine ditiſſimo, nullum ferè nocumentum ei infers, & quaſi nihil moraliter æſtimatur. Vnde Angel. verbo *Furtum* num. 34. & Sylueſt. verbo *Furtum* quæſt. 2. & Medina Cod. de reſtitut. quæſt. 10. §. *Occurrit*, B ſignificant quantitatem hanc non poſſe in furto deſignari, niſi per comparationem ad perſonam, cui fit furtum, ſaltem ſub communi conſideratione indigentiæ eius, vel abundantiæ, vel alterius circunſtantiæ, quæ indicet, an nocumentum graue ſit, necne. Alij verò licèt fateantur furtum interdum eſſe mortale ob quantitatem rei acceptæ in ſe, & abſolutè ſine notabili detrimento reſpectu perſonæ, à qua aufertur, nihilominus vel non putant illam quantitatem eſſe vnam, ſed multiplicem, ſaltem per comparationem ad diuerſos ſtatus, & ordines perſonarum, vel certè ſi vna materia deſignetur, quæ reſpectu omnium mortalis ſit, putant eſſe aſſignandam ſatis magnam, vt duorum, vel C trium aureorum, vt videre licet in Soto 5. de iuſtitia quæſt. 3. art. 3. ad 3. Petro Nauar. lib. 3. de reſtitut. cap. 1. num. 30. & ſequentibus, vbi iuxta ſententiam magis receptam concludit reſpectu diuitum etiam Regum, duos, vel fortè etiam vnum aureum eſſe materiam grauem; reſpectu verò communium perſonarum habentium mediocres facultates, quatuor, vel quinque argenteos; reſpectu verò pauperum, duos, vel etiam vnum. Vel certè melius, magiſque conſequenter dicendum erit iuxta hanc ſententiam, vnum aureum eſſe materiam grauem, ita vt licèt à Rege auferatur, ſit peccatum mortale, quia licèt non inferatur ei notabile damnum, aufertur ab eo notabile bonum, & moraliter D æſtimabile, vt quid graue, & vtile ad humanas actiones, vt rectè dixit Maior in 4. d. 15. q. 25. circa principium. Infra aureum verò nunquam erit furtum peccatum mortale ex quantitate abſoluta, ſed ſolùm ex reſpectiua. Quæ licèt generali quadam partitione rectè diuidatur per illa tria membra diuitum, mediocrium, & pauperum hominum, nihilominus ſub illis poteſt eſſe multa varietas, ſemperque in particulari conſideranda erit ratio grauis nocumenti, quandoquidem bonum ablatum ſecundùm ſe ſpectatum graue non eſt.

[Margin: Secunda opinio. — Tertia opinio.]

8. Ex hac ergo recepta doctrina, ſi vera eſt re- E gula data, videtur certum materiam neceſſariam ad peccandum mortaliter in materia paupertatis eſſe ad minimum vnum aureum. Probatur, quia illa ſola cenſetur hìc ſufficiens ad peccatum mortale, quæ in furto ſufficit ſecundùm ſe, ſeu ſecundùm abſolutam eius conſiderationem, quia ſecundùm reſpectiuam nulla eſt quantitas certa infra terminum abſolutum, ſed infinitè variari poteſt, & ideo cum illa non poteſt fieri comparatio, ſed quãtitas illa abſoluta in furto ad minimum eſt vnius aurei: ergo eadem ad minimum neceſſaria eſt in materia paupertatis, ad peccatum graue contra paupertatem: hoc

[Margin: In materia paupertatis qualis quantitas ſit grauis iuxta prædicta.]

Reiicitur.

hoc autem nullo modo videtur admittendum; eſt enim contra commune iudicium rectè ſentientium de paupertate, eſſétque aperire ianuam, nimiámque licentiam dare religioſis ad violandam paupertatem, & ſanè D. Gregor. qui propter ſolos tres aureos cenſuit tam grauiter fuiſſe puniendum religioſum, vt & in morte omni fratrum communicatione, & conſolatione, & poſt mortem religioſa ſepultura propter illud priuaretur, valdè grauem, vel potiùs enormem cenſuit eſſe culpam illam, & conſequenter indicauit multo minorem quantitatem ſufficientem fuiſſe ad peccandum mortaliter in illa materia.

Oſtenditur ratio difficultatis præſentis.

9. Ex his ergo ſatis declaratum eſt, regulam illam præſenti quæſtioni cum difficultate applicari. Et ratio à priori eſt, quia ex diuerſo capite oritur malitia, & grauitas ſacrilegij proprietatis, & furti; in furto enim attenditur læſio proximi in bonis externis ad vſum vitæ neceſſariis, & ideo quantitas materiæ ſumitur ex æſtimatione talium bonorum in ordine ad talem vſum, vel abſolutè, vel reſpectiuè: in violatione autem paupertatis non attenditur nocumentum Deo illatum in bonis eius; nam hoc nullum eſt; nec reſpectiuè, quia Deus non eſt capax propriè nocumenti; neque abſolutè, quia homo reuera non vſurpat aliquid, quod reuera eſſet ſub ſpeciali dominio Dei, vt ex ſupradictis conſtat, & ampliùs ſtatim explicabitur. Solùm ergo in hoc peccato conſideratur infidelitas ſeruandi promiſſionem Deo factam, & iniuria, quæ inde in Deum redundat. Ad hoc autem grauis materia cenſenda eſt, non ſolùm ex eo capite, quòd ſit pecunia, vel res notabilis æſtimationis in ordine ad vſus humanos, ſed quòd ſufficiat ad conſtituendam promiſſionem grauem in ordine ad diuinum cultum.

Confirmatur.

Confirmatur; quia votum faciendi eleemoſynam obligat ſub mortali in multo minori quantitate, quàm ſit vnus aureus: nam ſi quis promiſiſſet dare in eleemoſynam quatuor argenteos, & id omitteret, iudicio cuiuſque prudentis, peccaret mortaliter, nullo habitu reſpectu ad neceſſitatem proximi, vel graue nocumentum eius, ſed ſolùm ad promiſſionem Deo factam, quæ continet grauem cultum eius: ergo ſimili modo in præſenti.

Reſolutio circa quantitatem grauem paupertatis.

10. Quocirca ſi loquamur de regula extrinſeca, hæc videtur mihi ſatis accommodata, ſcilicet, quantitatem illam, quæ promiſſa in eleemoſynam ſufficeret ad peccatum mortale in tranſgreſſione talis voti, ſufficere etiam ad ſimilem culpam in tranſgreſſione paupertatis per dominij acquiſitionem: videtur enim eſſe æqualis ratio in ordine ad fidelitatem, & cultum Dei. Regula autem intrinſeca ad hoc iudicium ferendum tam in re, de qua agimus, quàm in exemplo adducto de voto eleemoſynæ, non occurrit alia præter æſtimationem talis materiæ in ordine ad diuinum cultum, quæ ſolùm ex prudentum arbitrio, & communi ſenſu videtur ſumenda, & ad ſummum extendi poteſt ad quantitatem quatuor argenteorum, ita vt in illa, & in quacunque maiori tranſgreſſio voti ſit peccatum mortale; in minori verò regulariter excuſetur à mortali culpa, niſi aliunde ex circunſtantiis occurrentibus ampliùs aggrauetur; neque in his rebus moralibus poſſumus aliquid certius, aut firmius aſſerere.

Quantitas quatuor argenteorum eſt materia grauis.

11. Ne tamen aliquis hinc ſumat occaſionem errandi circa paupertatem religioſorum, quamuis de illa poſtea ex profeſſo dicendum ſit, notandum eſt hoc loco multiplex diſcrimen inter hác, & illam. Primum eſſe poteſt, quia religioſus regulariter non eſt capax dominij, ſæcularis verò habens ſimplex votum paupertatis, licèt illud acceptare non poſſit, non eſt tamen incapax illius. Hæc verò differentia ad rationem culpæ non multum refert, & in ſuperioribus ſatis explicata eſt. Secunda ergo differentia eſt, quòd religioſus eſt pars alicuius communitatis, & quod acquirit, acquirit communitati, & quidquid habet ad ſuum vſum, eſt ſub dominio communitatis, vel alterius, qui communitati illum vſum concedit, iuxta modum ſuum (quod dico propter religioſos Minores.) At verò priuata perſona, quæ habet ſimplex votum paupertatis, non eſt pars alicuius communitatis, & ideo bona quibus vtitur non neceſſariò ſunt ſub proprio iure, vel dominio alterius.

Diſcrimina inter hanc paupertaté, & religioſam. Primum. Secundum.

Ex qua differentia ſequitur primò, quoties religioſus vſurpat aliquid tanquam proprium, ita violare votum paupertatis, vt ſimul iniuſtitiam, & furtum quoddã committat, quia accipit alienum inuito domino. Quod peccatum maximè patet, quando ex bonis acquiſitis iam monaſterio aliquid vſurpat, quia illud reuera non eſt ſuum, ſed alienum. Vnde, licèt non haberet votum paupertatis, ex hoc capite eſſet iniuſtum accipere illud propria authoritate, ſine formali, vel interpretatiua ſaltem voluntate prælati. Eadem autem malitia inuenitur in his quæ de nouo religioſus acquirit, vſurpandis vt propriis, quia ratione voti, & pacti cum religione, quidquid acquirit, acquirit religioni: & ideo eo ipſo vſurpat alienum, ſi ſibi illud appropriet, ſicut ſeruus furtum committit, ſi ſibi accipiat, quod acquirit, inuito domino. At verò perſona priuata, quamuis violet votum paupertatis proprium accipiendo, aut retinendo, non facit alteri iniuriam, nec furtum aliquod committit, quin potiùs verè efficitur dominus, vt ſuprà dictum eſt. 12.

Corollariũ Primum.

Atque hinc fit, vt in hoc peccato proprietatis à religioſo commiſſo rectè poſſit pro regula accipi, quantitatem illam, quæ ſufficit ad peccatum mortale furti, ſufficere etiam ad peccatum mortale religioſi ſibi aliquid appropriantis. Accipiendum tamen eſt furtum iuxta materiam ſubiectam, & reſpectu talis religionis, taliſque perſonæ; atque ita non procedent contra regulam ſic applicatæ difficultates ſuprà poſitæ. Quia verò in tali peccato religioſi duæ malitiæ inueniuntur, iniuſtitiæ ſcilicet, & ſacrilegij contra votum, certum videtur nunquam eſſe mortalem malitiam ſacrilegij ratione proprietatis, niſi etiam malitia iniuſtitiæ mortalis ſit; & ad hoc maximè deſeruit regula ſuprà data ab autoribus. An verò abſolutè loquendo quoties peccatum eſt mortale in ratione ſacrilegij, ſit etiam mortale in ratione iniuſtitiæ, dubitari poteſt, quia interdum hæc ſeparantur; licèt probabile ſit in religioſo reſpectu religionis non ſeparari, de quo ſtatim. 13.

Secundum in religioſo quæ quantitas ſit grauis.

Dico ergo in perſona priuata, ſeu non religioſa habente votum ſimplex paupertatis, ita poſſe ſeparari vtramuis malitiã, vt graue vitiũ proprietatis, ſeu ſacrilegij committatur abſque iniuſtitia, ſeu furto: nam talis perſona accipiendo, & volẽdo aliquid vt proprium, per ſe non committit furtum, nec iniuſtitiam, quia poteſt accipere aliquid à vero domino, & ex voluntate eius; aliunde 14.

Tertium.

aliunde verò non habet relationem ad communitatem aliquam, in cuius iniuriam illa proprietas redundet. Eſt ergo tantùm ſacrilega, & ideo non poteſt rectè quantitas illius ſacrilegij ex quantitate furti menſurari.

15. *Quartum corollariū. Probatur primò.* Addo etiam in tali perſona poſſe aliquando inueniri peccatum mortale furti ſine peccato mortali contra votum paupertatis, ídque dupliciter. Primò ex parte intentionis, vt ſi accipiat alienum non intendens obtinere dominium, vel proprietatem eius, ſed tantùm vſum facti, vt ſi inuito domino accipiat equum eius ſolùm ad equitandum, vel ſi fructus aliquos in magna quantitate ad comedendum accipiat; in his enim actibus poteſt eſſe grauis malitia furti, quod tamen per ſe non ſit contra paupertatem, cùm ibi proprietas neque intendatur, neque acquiratur. Quòd enim acceptio fiat inuito domino, vel nolente, pertinebit ad rationem iuſtitiæ, non verò ad proprietatis vitium. Vnde etiam in religioſo poteſt inueniri hic peccandi modus contra iuſtitiam, & non contra paupertatem quoad proprietatem; quod ideo addo, quia ex alio capite peccabit religioſus contra paupertatem, quia non ſolum dominium, verùm etiam neque vſum rerum accipere poteſt, ſine licentia ſuperioris ſui; hoc autem genus culpæ non habet locum in voto ſimplici paupertatis nudè ſumpto in perſona priuata, quia illa non obligatur ex tali voto ad non vtendum rebus abſq; *Inſtantia diluitur.* alicuius prælati licentia. Dices, eo ipſo quòd talis perſona vouet paupertatem, vouet non vti re aliena, niſi de licentia domini, quia eo ipſo quòd domini licentiam non expectat, vtitur illa tanquam dominus. Reſpondetur negando aſſumptum, quia qui vouet paupertatem, ſicut non vouet temperantiam, ita nec iuſtitiam. Vnde licèt reſpectu iuſtitiæ imputatiuè, vt ſic dicam, cenſeatur vti re illa tanquam propria, tamen reuera non vtitur, niſi vt aliena, quia non intendit illam facere ſuam, ſed ſolùm illius vſum habere.

16. *Probatur ſecundò.* Alio modo poſſet eſſe hoc peccatum cum intentione accipiendi proprium, & nihilominus eſſe veniale contra paupertatem ex leuitate materiæ, & tamen eſſe peccatum mortale furti: vt, v. g. ſi quis acciperet acum, penicillum, aut aliud inſtrumentum parui valoris ab artifice, cui magnum lucrum ceſſaret ob carentiam talis inſtrumenti, peccatum illud in ratione furti eſſet mortale, & tamen in ratione proprietatis eſſet veniale, etiamſi inſtrumentum illud ſumeretur cum intentione habendi illud proprium; quia illud damnum reſpectiuum, vnde habet peccatum illud, vt ſit mortale ratione iniuriæ, non auget quantitatem illius materiæ, vel deformitatem eius in ordine ad paupertatem; ſemper enim manet dominium de re leui, eodem modo ac ſi inſtrumentum illud acceptum eſſet ab aliquo, qui plura ſimilia haberet. Idémque eſt de acceptione argenti ab homine pauperrimo, vel diuite; nam reſpectu voti paupertatis ſemper erit veniale, licèt in ratione furti reſpectu vnius ſit mortale, & reſpectu alterius veniale.

17. *Obiectio.* Dices, in voto ſimplici caſtitatis omne peccatum, quod eſt mortale, vt eſt contra virtutem caſtitatis, eſt etiam mortale, vt eſt contra votum: ergo in præſenti omne peccatum, quod eſt mortale in ratione furti, erit etiam mortale contra paupertatem. *Solutio.* Reſpondetur negando conſequentiam, quia in priori directè fit votum de non violanda caſtitate, & ideo materia grauis de non violanda caſtitate eſt etiam grauis tranſgreſſio illius voti: hîc autem non fit directè votum de non furando, ſed de non habendo proprio, quæ duo ſunt valdè diuerſa, & inuicem ſeparabilia, vt oſtendi, & ideo quando coniunguntur, poteſt circunſtantia augens vnam malitiam non redundare in aliam. Et ratio clara eſt, quia circunſtantia, quæ hîc auget malitiam furti, non èſt in quantitate ipſius materiæ, ſed in nocumento proximi, ex quo tamen non fit ditior ille, qui rem accipit; & ideo non grauiùs violat paupertatem. Vnde propter contrariam rationem poteſt contingere, vt peccatum non ſit mortale, quatenus eſt furtum, & nihilominus ſit mortale, quatenus eſt acceptio dominij contra paupertatem: vt ſi furetur quatuor argenteos à Rege, vel homine ditiſſimo, quia illa quantitas, neque abſolutè, neque reſpectu talis perſonæ æſtimatur ſufficiens ad grauem iniuriam, tamen ad infidelitatem, & ſacrilegium ſatis graue eſt, vt declarauit.

18. *Quid de religioſis in hac materia ſentiendū.* Hæc, quæ diximus de habente votum paupertatis ſimplex extra religionem, ſeruata proportione applicari poſſunt ad paupertatem, & perſonam religioſam reſpectu alterius perſonæ extrinſecæ, ſeu, quæ non eſt eiuſdem religionis, à qua aliquid furetur, quia ſi religioſus accipiat acum, vel penicillum parui valoris ab artifice, & ob illius carentiam magnum ei ceſſet lucrum, illa vſurpatio erit peccatum mortale contra iuſtitiam, non tamen contra votum paupertatis, vt ex dictis conſtat; & idem eſt in aliis exemplis adductis. Dixi hanc doctrinam vetam eſſe reſpectu tertiæ perſonæ extrinſecæ, quia probabile eſt quantitatem grauem in ratione proprietatis reſpectu religioſi illam alienantis à religione, eſſe etiam grauem in ratione iniuſtitiæ, & è conuerſo quantitatem grauem in ratione nocumenti, videri etiam ſufficientem in ratione proprietatis: nam in religioſo votum paupertatis includere videtur ſpecialem habitudinem ad propriam religionem, atque adeò virtute continere votum non furandi aliquid, vt proprium ex bonis ipſius religionis. Hoc tamen non eſt ita conſtans, quin valde probabile ſit etiam in religioſo poſſe eſſe acceptionem grauiter iniurioſam ratione nocumenti; & non ratione proprietatis, vt facilè ex dictis intelligitur.

19. *Quintum corollariū.* Vltimò ex dictis intelligitur, ſecluſa proprietate, & dominio, vix poſſe inueniri alium modum violandi paupertatem priuatim, & ſimpliciter promiſſam. Declaratur, quia religioſus non ſolùm peccat contra paupertatem acquirendo, vel retinendo aliquid vt ſuum, ſed etiam dando aliquid ſine licentia prælati ex bonis, quibus aliàs ipſe licitè vti poteſt; vel etiam peccat ſi ad proprium vſum aliquid habeat ſine licentia prælati, vel independenter à voluntate illius; neuter autē peccādi modus habet in præſenti locum, quia hoc votum ſimplex paupertatis per ſe non reſpicit ſuperiorem aliquem, cuius licentia ad huiuſmodi rerum vſum

neceſſaria ſit. Poteſt ergo, qui huiuſmodi votum habet, recipere quæ ſibi donantur ſine alicuius licentia, dummodo ad ſuum vſum, non ad proprietatem recipiat, & quia hic vſus non eſt etiam limitatus, ex vi voti paupertatis vt ſic (niſi alia fuerit ſpecialis intentio vouentis) poteſt, quæ ad proprium vſum habuerit, aliis donare, non tanquam dominus, ſed tanquam diſpenſator, qui quantum ad hoc voluntati alterius aſtrictus non eſt, vel certè quia permittit alteri vt dominium illius rei accipiat, quæ ſub alterius dominio non erat, cùm enim ipſe non ſit dominus, non tam ipſe dat dominium, quàm permittit, vt alter accipiat, cedendo ad illud qualecunque ius, quod ratione actualis tentionis habebat, ne ipſo inuito res poſſit ab alio occupari.

20. *Vltimum corollariũ.* Ac tandem hinc notari poteſt alia differentia inter hanc perſonam, & religioſum in modo habendi proprium; nam religioſus non ſolùm quando hoc directè, & explicitè intendit, ſed etiam quando facto ipſo ita ſe gerit inuito ſuperiore, ac ſi eſſet dominus occulta retinendo, donando, &c. vt proprietarius delinquit, ſicut infrà videbimus. Priuatus autem habens ſimplex votum paupertatis non poteſt contra illud per proprietatem peccare, niſi directè intendat ſibi acquirere dominium, quia aliàs poteſt ſine facultate rem accipere ad vſum, & eam occultè retinere, atque de illa diſponere: ergo non eſt vnde colligamus voluntatem vitij proprietatis, niſi habeat ſatis expreſſam, & claram. Atque hoc colligi poteſt ex Nauarro comment. 1. de regular. num. 17. §. vigeſimum ſecundum, vbi dicit vouenti paupertatem ſatis eſſe negatiuè non velle proprium, vt non peccet, etiamſi non habeat poſitiuam voluntatem non habendi proprium. Et alia multa ſumi poſſunt ex eodem n. 19. vſque ad 23. *Nauarr.*

21. *Dubitatio; an talis peccet per diſplicentiam voti facti.* Denique inquirere poteſt aliquis, an qui tale votum emiſit, peccet poſtea eo ipſo, quòd diſpliceat illi paupertas, ita vt nollet eam promiſiſſe, aut profiteri. Et eſt hîc ſpecialis ratio dubitandi, quia per tale votum promittitur paupertas voluntaria, non coacta; nam illa prior ſola eſt vtilis, & in conſilio, definit autem eſſe voluntaria eo ipſo quod diſplicet: ergo eo etiam ipſo violatur votum. *Reſolutio duas partes includens.* Dicendum nihilominus eſt, ſi illa diſplicentia ſolùm ſit per velleitatem, & pœnitentiam imperfectam præteriti facti, non excludat autem abſolutam voluntatem permanendi in paupertate, & carendi omni proprietate, & dominio, non peccari directè, & per ſe contra votum, quia nec ex generali ratione voti, neque ex ſpeciali talis voti eſt ibi ſpecialis malitia ſacrilegij. *Probatur prima pars.* Prior pars conſtat, quia licèt quis doleat promiſiſſe, ſi tamen firmus perſeuerat in voluntate ſeruandi promiſſum, & debito tempore illud explet, non poteſt dici infidelis, licèt minùs liberalis eſſe videatur. Imò in eo quodammodo ſe magis fidelem oſtendit, quòd non obſtante noua diſplicentia, aut difficultate, promiſſionem fideliter implet. *Probatur ſecunda pars.* Secunda pars probatur, quia non obſtante illa diſplicentia paupertas abſolutè, & ſimpliciter voluntariè ſeruatur; illa enim diſplicentia ſolùm cauſat inuoluntarium ſecundùm quid, & obiectiuè; voluntas autem efficax ſeruandi votum reddit paupertatem ſimpliciter voluntariam, non tantùm obiectiuè, ſed etiam effectiuè. Si autem diſplicentia paupertatis tanta eſſet, vt induceret voluntatem, ſeu deſiderium habendi proprietatem, ſeu dominium rerum, iam tunc fieret directa voti tranſgreſſio. Cauendum eſt etiam, ne tanta ſit paupertatis diſplicentia, vt ea occaſione exponat ſe homo morali periculo, vel acceptandi dominium, vel accipiendi alienum: tunc enim indirectè committeret homo culpam, cuius periculo ſe exponit, iuxta illud, *Qui amat periculum, peribit in illo*: hoc autem periculum ex tali effectu proueniens vix poteſt moraliter cognoſci, donec aliquo ſimili euentu, vel effectu manifeſtum fit.

Supererat hoc loco dicendum de diſpenſatione huius voti, veruntamen nihil habet ſpeciale. Nam cùm ſit ſimplex, abſque controuerſia diſpenſabile eſt ex iuſta cauſa, quæ tam in hoc voto, quàm in aliis ad valorem diſpenſationis neceſſaria eſt. Addit etiam Nauarr. comment. 1. de regular. num. 21. quem nos etiam ſuprà ſequuti ſumus, tale votum non ſolùm à Papa, ſed etiam ab Epiſcopo diſpenſabile eſſe, quia licèt ſit perpetuum, non eſt ex reſeruatis iure, vel conſuetudine. Vnde fit, vt per priuilegia, quibus omnia vota non ſeruata committuntur, poſſit etiam vel diſpenſari, vel commutari, pro qualitate priuilegij, iuxta tenorem eius. Denique ex iiſdem principiis conſtat poſſe hoc votum vel in toto, vel in parte diſpenſari iuxta exigentiam cauſæ, aut neceſſitatis: nam hoc etiam commune eſt omnibus votis, & nullam habet in præſenti ſpecialem rationem difficultatis, aut exceptionis. Nam quæ diximus probant integram diſpenſationem eſſe poſſibilem, tam validam, quàm licitam, multo autem faciliùs poteſt eſſe licita partialis diſpenſatio, qualis erit, ſi concedatur alicui, vt poſſit habere dominium vſque ad talem quantitatem, & non maiorem, vel talium rerum, v.g. mobilium, aut ſe mouentium, & non immobilium, quia faciliùs reperiri poterit ſufficiens cauſa, quæ reddat iuſtam talem diſpenſationem, ſaltem propter tollenda pericula, dubitationes, aut ſcrupulos, quæ fortaſſe non eſſet ſufficiens ad abſolutam diſpenſationem iuſtam, quæ ſaltem requirere videtur, vel moralem aliquam neceſſitatem ſumendi ſtatum matrimonij pro quo eſt neceſſaria illa diſpenſatio, vel aliqua alia ratio pertinens, aut ad commune bonum, aut ſaltem ad commodum plurimorum ſine præiudicio, vel diſcrimine propriæ ſalutis ſpiritualis. 22. *Difficultas; an, & à quo ſit diſpenſabile hoc votum paupertatis ſimplicis.*

CAPVT VII.

Quàm ſit antiquum in Eccleſia, vt Religioſi nullum habeant proprium, vel quo iure, aut tempore votum ſolemne introductum ſit.

QVi exiſtimant omne dominium in particulari, vel capacitatem eius eſſentialiter repugnare ſtatui religioſo, conſequenter aſſerere debent, hoc genus paupertatis ab initio naſcentis Eccleſiæ fuiſſe à Religioſis iuris obſeruatum, cùm enim negare non poſſint à principio Eccleſiæ fuiſſe veros religioſos, negare etiam nõ poterunt, fuiſſe in eis omnia, quæ ſunt de eſſentia ſtatus religioſi: ſi ergo paupertas, & votum eius excludẽs dicto modo proprietatẽ omnẽ priuatã, eſt 1. *Prima ſententia affirmat à tempore Apoſtolorum incepiſſe hoc genus paupertatis.*

Probatur authoritate Patrum.

eſt de eſſentia religioſi ſtatus; dicendum omnino eſt hanc ſeruaſſe & Apoſtolos, & omnes ſucceſſores eorum in ſtatu religioſo. Non videtur autem hoc alienum à Sanctorum Patrum traditione, qui proprietatem vbique deteſtantur tanquam religioni omnino contrariam; vt conſtat ex illo celebri exemplo, de Monacho proprietario, qui poſt mortem extra locum ſacrum cum pecunia ſepultus eſt, clamantibus monachis, *Pecunia tua tecum ſit in perditione*; quod commemorat Innocent.III. in cap. *cùm ad Monaſterium*, de ſtat.Monachor.referens illud ex Gregor.IV.Dialogorum cap. 55. Sed eſt multo antiquius, nam de Anachoretis illud refert Hieronymus in Epiſtola ad Euſtoch.de cuſtodia Virginitatis, versùs finem, & ſimile habetur nomine Auguſtini ſermon.4.ad fratres in Eremo, & inde ſumpta videntur iura Eccleſiaſtica, in quibus pœna imponitur religioſo proprietario, ſi in eo ſtatu moriatur, vt ſcilicet ſuffragiis, & ſepultura Eccleſiaſtica priuetur, vt patet ex dicto cap. *Cùm ad Monaſterium*, & cap. *Monachi*, & cap. *ſuper quodam*, eodem tit. Hinc etiam Baſilius in ſermone de Monaſt. exercit. ſeu de Aſceſi. *Monachum* (inquit) *oportet nihil in vita quod iuris ſui proprium ſit poſſidere.* Idem in Epiſtola ad Canonicos non longè à principio: idem ſerm. 2. de inſtitut. Monach. vbi hanc paupertatem ponit tanquam fundamentum religionis, tum propter tollendam ſolicitudinem temporalem rerum, quæ mentem maximè diſtrahit; tum etiam propter vnionem eorum, qui in Religione viuunt; quod mirum in modum exaggerat regula 8. ex fuſioribus, & in regula 41. in fine habet hæc verba notanda, *Nam qui in eo ſemel animum obfirmarit, vt ne ſuarum quidem ipſius manuum eſſet dominus, & alterius arbitrio permiſit diſpenſandum, quidquid poſſent efficere operis, quo pacto non is à ſeipſo videatur diſſentire, ſi eorum, quæ ad artium exercitationem neceſſaria ſunt inſtrumentorum, poſtulet, vt ius penes ſe ſit, in eáque dominij ſibi authoritatem vſurpet.* Et ad eundem modum dixit S. Benedictus in ſua regula cap.58. Monachum à die profeſſionis nihil poſſe habere proprium, cùm nec proprij corporis ſui poteſtatem habiturus ſit. Qui omnes Patres non vt nouam inſtitutionem hanc tradunt, ſed vt à ſuis etiam anteceſſoribus obſeruatam; quod etiam intelligere licet ex Seuero Sulpitio in vita D.Martini cap. 7. & apud Surium tom. 6. vbi de monaſterio octoginta Monachorum, quod Martinus conſtruxerat, ait, *Nemo ibi quicquam proprium habebat, omnia in medium conferebantur*, & ex Athanaſio in exhortat. ad Monachos inter alia ait, nec præbendæ Eleemoſynæ gratia aliquid habiturum Religioſum; & infrà, *Quia non poteſt parum eſt, quod totum eſt. Neque quiſquam amplius dedit, quàm qui ſibi nihil reſeruauit.* Plura ſumere licet ex Caſſiano lib.4.de Inſtitut.renun. Quibus omnibus antiquior fuit Vrbanus I. qui anno Domini 224. floruit, & tamen in ſua Epiſtola prima decretali monet, vt quicunque communem vitam ſuſceptam habuit, & nouit ſe nihil proprium habere, videat ne pollicitationem ſuam irritam faciat. Conſtat igitur hanc eſſe antiquiſſimam Eccleſiæ obſeruationem, atque adeò ad ſtatum religioſum fuiſſe ſemper neceſſariam.

Baſil. — Seuer. Sulpit. — *Athanaſ.*

2. Rationes pro contra.

In contrarium autem eſſe videtur primò, quod libro 2. capite 12. dictum eſt, nullum

ria parte, & ſecunda ſentent. Prima.

A fieri incapacem dominij, ex ſolo propoſito, aut voto voluntatis propriæ; imò neque ex vi alicuius pacti humani, niſi iuris Canonici authoritas, ſeu Eccleſiæ inſtitutio, & approbatio accedat; hoc autem ius non fuit ab initio Eccleſiæ, nec videtur multum antiquum; ergo neque illud genus paupertatis, quæ omnem proprietatem excludat, fuit ſemper in Eccleſia, & conſequenter nec poteſt per ſe pertinere ad religioſum ſtatum. Minor probatur primò, quia nullum ſufficiens indicium talis iuris in tota antiquitate inuenitur, vſque ad tempora Iuſtiniani Imperatoris, hoc eſt, vſque ad 530. annum Domini, quo tempore ipſe edidit B iura infrà referenda; nam omnia, quæ adduximus de proprietate prohibita religioſis, ad ſummum probant prohibitionem, non incapacitatem, quæ longè diuerſa eſt; vnde nec probant carentiam proprij dominij, ſed ſolùm proprietarij vſus; vt videbimus.

3. Secunda ratio.

Secundò tantum abeſt, vt habeamus ſufficientia teſtimonia illius iuris, vel conſuetudinis in antiquis Eccleſiæ temporibus, vt potiùs multa veſtigia contrarij vſus oſtendi poſſint. Primum eſt, quia olim erant multi religioſi ſolitariam vitam degentes, qui actu nulli proximo ſuperiori ſpecialiter erant ſubiecti, vt Paulus Eremita, & ſimiles, quos veros religioſos fuiſſe ſentit D. Thom.quæſt.186. C art. ... ad 3. & quæſt. 188. artic. 8. ad 3. Illi ergo non potuerunt talem paupertatem profiteri, quia non poterant non habere aliquas res neceſſarias ad victum, & veſtitum, quarum dominium, quantumuis eſſent viles, apud aliquem erat, non autem apud aliquam communitatem, vel prælatum, quia neutrum habebant: ergo apud ipſos. Vnde ſine alicuius facultate poterant de eis diſponere in quemlibet honeſtum vſum pro ſuo arbitrio. Secundum huic ſimile eſt de his, præſertim fœminis, quæ in priuatis domibus ſtatum religioſum aſſumebant: hunc enim vſum aliquando fuiſſe, infrà tractando de diuiſione religio- D num oſtendemus, & interim obſeruari poteſt ex Concilio Elibertino can. 27. & Hieronymo Epiſtola 16. ad Principiam, & Epiſtola 44. & ex Gregor. lib. 3. dialog. capit. 14. & homil. 38. in Euangel. At verò in eo ſtatu non poterant huiuſmodi perſonæ non habere aliquid proprium vnde alerentur, vt iidem ſancti eiſdem locis indicant, quia non habebant communitatem, ad quam dominium ſuarum rerum pertineret, & omnino carere rebus omnibus non poterant; neque etiam alebantur communibus bonis Eccleſiæ: nam illa conſuetudo non multum durauit.

4. Tertia.

Tertium indicium proprietatis, & dominij E eſt teſtamentum; at inuenimus olim Religioſos teſtamentum condidiſſe; nam de Antonio refert Athanaſius in vita eius, ſic bona ſua legaſſe: *Veſtimentorum meorum ſit illa diuiſio, melotem, & pallium tritum, cui ſuperiaceo, Athanaſio Epiſcopo date, quod mihi nouum ipſe detulerat; Seraphion Epiſcopus aliam accipiat melotem; vos cilicium habetote veſtimentum, & valete.* Et de Hilarione refert Hieronymus in vita eius in fine, *Cùm abſens eſſet Heſichius quaſi teſtamenti vice breuem manu propria ſcripſit epiſtolam, omnes ſuas diuitias ei relinquens, Euangelium ſcilicet, & tunicam ſacceam, cucullam, & palliolum; nam miniſter*

Athanaſ. — *D.Hieron.*

[illegible] *eius ante paucos dies obierat*, quaſi illum potiùs relicturus hæredem eſſet, ſi vixiſſet. Imò Valentinianus Imperator qui anno Domini 365. & Martianus, qui anno 450. cœperunt imperare, legem ſtatuerunt in fauorem teſtamenti legati, aut cuiuſcunque diſpoſitionis, & vltimæ voluntatis perſonæ religioſæ in pietatis opere, vt conſtat ex leg. *generali*. Cod. de Sacroſ. Eccleſ. & ſimilis conſtitutio refertur ex Theodoſio, & Iuſtiniano Imperatoribus, in leg. *ſi quis presbyter*. Cod. de Epiſc. & Cleric. vbi etiam deſignatur quis debeat ſuccedere *clerico, aut monacho, aut mulieri, quæ ſolitariæ vitæ dedita eſt, ſi nullo condito teſtamento deceſſerunt*, & (quod mirabilius eſt) priùs dicitur vt ſuccedant parentes, & cognati, & illis deficientibus Eccleſia, *vel Monaſterium cui fortè fuerat deſtinatus, vel deſtinata.* Quibus locis Gloſæ, & Doctores aduertunt in illis temporibus monachos habuiſſe proprium; quod etiam notat Salicetus in Authent. *Nunc autem.* Cod. de Epiſc. & Cleric. dicens per illam correctum fuiſſe antiquum ius, quod permittebat monachis habere proprium. Sic etiam Auguſtinus ſermone 1. de communi vita Clericorum, aliàs ſerm. 52. ad fratr. in Erem. aliter, & meliùs ſerm. 49. de diuerſis. ibi ergo cap. 2. refert Ianuarium quendam condidiſſe teſtamentum, & Eccleſiam hæredem inſtituiſſe, & quamuis illum deploret, ſignificans in ea re grauiter peccaſſe, non tamen negat teſtamentum fuiſſe validum, neque argentum teſtamento legatum verè fuiſſe Ianuarij; ſed ſignificat licitè non potuiſſe illud retinere propter vitam communem, quam profitebatur: aut certè, quia cum dolo illud retinuit, & ſine facultate de illo diſpoſuit.

Vide Gratianum in cap. *Prælatum. § è contra.*

5. Quarta ratio. Quartum indicium eſt, poſſe inſtitui hæredem, vel ſuccedere in bonis alterius: quod poteſt ſumi ex Auguſtini loco proximè citato; nam refert Ianuarium illum duos filios reliquiſſe, maſculum in Monaſterio virorum, & fœminam in Monaſterio Monialium; inter quos nihilominus de hæreditate paterna erat contentio. Verum eſt, inde non colligi eos iam fuiſſe profeſſos, imò dicitur non fuiſſe in ætate legitima. *Pachomius.* Pachomius etiam in ſua regula cap. 82. præcipit, ne aliquis ex Monachis viſitet Moniales, niſi qui habet inter eas propinquas conſanguineas; & ſubdit, *Si autem de ante conuerſione, paterna eis debetur hæreditas, mittent cum his probatæ ætatis virum*, &c. vbi ſupponit paternam hæreditatem potuiſſe deberi monialibus. Et de Diuo Arſenio refertur in vita eius, quendam Senatorem eum inſtituiſſe hæredem, & quamuis Arſenius noluerit hæreditatem acceptare, tamen Senator ſupponebat, illum fuiſſe capacem; quod exemplum poſtea iterum commemorabimus.

6. Quinta ratio. Quintum indicium ſumi poteſt ex exemplis antiquitatis. *Hieron.* Nam ex Hieronymo in vita Hilarionis prope finem, intelligimus Antonium habuiſſe hortulum arboribus conſitum. *Videres ſenem* (dicitur ibi) *cum diſcipulis B. Antonij huc atque illuc diſcurrere; hic aiebant pſallere, hic orare, hic operari, hic feſſus reſidere ſolitus erat, has vites, has arbuſculas ipſe plantauit, illam aureolam manibus ſuis ipſe compoſuit: hanc piſcinam ad irrigandum hortulum multo ſudore fabricatus eſt; iſtum ſarculum ad fodiendam terram pluribus annis habuit*; & infrà, *poſtquam autem ad hortulum venerant, videtis* (inquit Iſaac) *hoc pomarium arbuſculis conſitum, & oleribus virens*, &c. & quamuis dici poſſit hortulum illum non fuiſſe proprium Antonij, ſed communem diſcipulorum, tamen cùm Antonius Eremum priùs multo tempore habitauerit, quàm diſcipulos, vel ſectatores haberet, veriſimile eſt, hortum illum, etiam cùm ſolus eſſet, poſſediſſe. Adde ex eadem vita Hilarionis colligi hanc fuiſſe conſuetudinem monachorum illius temporis, quam bene declarat lepidum illud exemplum duorum Monachorum, ad quos Hilarion viſitandi cauſa omnes Patres aliquando diuertit cum ſociis. Quorum alter cùm vineam haberet, diligenter eam cuſtodiri fecit, ne ab hoſpitibus tangeretur, quod ita factum eſt. Alter verò Sabas nominatus, vineam etiam habens, omnes Monachos ad eam depaſcendam inuitauit. *Erant autem qui veſcebantur non minus tribus millibus; cúmque centum lagenis æſtimata fuiſſet integra adhuc vinea, poſt dies viginti trecentas fecit, porrò ille parcus frater multominus ſolito colligens etiam id, quod habuerat verſum in acetum ſerò doluit.* Et alia ibi referuntur, quæ planè ſupponunt ſingulos Monachos habuiſſe aliquas poſſeſſiunculas, vt proprias, vel in rebus mobilibus, vel in immobilibus. Et ſimilia ſumi poſſunt ex vitis Patrum p. 2.

Vt explicemus quod in hac re probabilius apparet, ſupponendum eſt, quatuor modos paupertatis intelligi poſſe in viro religioſo (agimus autem de paupertate particularis perſonæ, vt talis eſt, nam de paupertate communitatis, & perſonæ, vt eſt pars illius, infrà dicturi ſumus.) Primus modus, ſeu gradus eſt eius, qui nec licitè, nec validè habere poteſt dominium alicuius rei, neque illa tanquam propria vti; quem gradum paupertatis, nunc ſeruant omnes, qui emittunt votum ſolemne paupertatis. 7. Pro explicatione ſupponendum primò. Primus gradus paupertatis.

Secundus gradus erit eius, qui non poſſit licitè habere proprium dominium alicuius rei, neque etiam vlla re tanquam propria vti, quamuis non ſit incapax dominij, qualis eſſet paupertas per votum omnino abſolutum, & integrum paupertatis, ſi non eſſet per Eccleſiam ſolemnizatum, vt conſtat ex dictis ſuprà de voto ſimplici paupertatis. Secundus gradus. Tertius gradus eſt, ſi quis, nec ſit incapax dominij, nec ex voto teneatur ſtatim illo priuari, ſed ſolùm nulla re vt propria vti. qui gradus paupertatis inuenitur in religioſis ſcholaribus approbatis Societatis Ieſu. Tertius gradus. Quartus gradus erit, ſi quis ex voto non obligetur ad carentiam dominij, vel omnis vſus rei vt propriæ; ſed ſolùm ad non habendum, nec quærendum temporalia bona vltra certam menſuram ſufficientem ad ſuſtentationem vitæ, iuxta aliquem honeſtum, vel perfectum finē ſibi præſcriptum. Quartus gradus. Hoc enim votum, & honeſtum, & poſſibile eſſe per ſe notum videtur.

8. Supponendum ſecundò. Suppono ſecundò, aliquem modum paupertatis neceſſarium eſſe ad religioſum ſtatum, atque adeò ſeruatum eſſe ab omnibus verè religioſis, qui ab initio in Eccleſia fuêre. Probatur, quia ſuprà oſtenſum eſt aliquam paupertatem voto conſecratam eſſe de eſſentia ſtatus religioſi; ſed in latitudine paupertatis voluntariæ nullus videtur poſſe excogitari gradus, qui ſub aliquo eorum quatuor non contineatur, quia paupertas religioſa non poteſt excludere omne dominium, & omnem vſum rerum temporaliũ, quia talis paupertas voluntariè ſumpta, non eſſet honeſta, quia eſſet contraria naturæ, & fini etiam ſtatus religioſi, ordinatur enim ad diuinum obſequiũ; nemo autem poſſet Deo præſtare obſequium,

obſequium, neque aliquid operari, ſi nec vſum rerum ad vitam neceſſariarum haberet. Hic ergo vſus obiici non poteſt per paupertatem voluntariam, ſed limitari, & ad eam mediocritatem reduci debet, quæ perfectum Dei obſequium non impediat; non poteſt autem limitari, niſi aliquo ex dictis modis.

9. Illis autem omnibus commune eſſe debet, vt nimia ſuperfluitas temporalium bonorum, quæ ſolicitudinem, & diſtractionem ſecum afferre ſolet, auferatur. Quòd ſi hæc tantùm moderatio adhibeatur, conſtituetur quartus modus ſuprà poſitus. Si autem moderatio non tantùm adhibeatur in quantitate bonorum, vt ſic dicam, ſed etiam in modo, vt ſcilicet ſit dependens ab aliena voluntate, etiamſi dominium rei retineatur, conſtituetur modus tertius. Si autem non ſolùm adhibeatur moderatio, & modus in ipſo vſu, ſed etiam dominium abiiciatur ex vi propriæ voluntatis, & promiſſionis, non adiuncta incapacitate per legem, conſtituetur gradus ſecundus; addita verò incapacitate conſtituetur primus. Omnes ergo morales modi voluntariæ paupertatis in particulari in illis continentur; nam ſi quis velit ex illorum comixtione, ſeu mutua participatione alios confingere, vel vſuales, ſeu morales non erunt, vel ad illos reducentur; quod facilè conſideranti patebit; ergo neceſſe eſt aliquam paupertatem ex dictis in ſtatu religioſo profiteri. Poteſt autem inquiri, vel de poſſibili, quis illorum graduum ſufficiat ad hunc ſtatum. In quo nulla eſt quæſtio de primo gradu (conſtat enim illum eſſe ſufficientiſſimum) ſed de tribus aliis; vel poteſt eſſe quæſtio de facto, id eſt, de vſu qui circa hoc in Eccleſia fuit.

ASSERTIO PRIMA.

Aliquando ſtatum religioſum ſubſtantialiter conſtitiſſe in aliquibus cum paupertate, quæ nec dominium, nec vſum independentem excluderet, ſed tantùm vſum rerum vitæ ſuperfluum, probabile eſt.

10. Dico ergo primò probabile eſſe ſtatum religioſum aliquando fuiſſe cum ſola paupertate quarti generis, atque adeò illam eſſe ſufficientem ad ſtatum religioſum ſubſtantialiter conſtituendum. Priorem partem huius aſſertionis ſuadent duo prima indicia, quæ ſuperiùs adducta ſunt, de religioſis antiquis, vitam omnino ſolitariã agentibus, vel ita priuatam, vt non eſſent partes alicuius communitatis; nam in illis non videtur habere potuiſſe locum alius modus paupertatis. Quod quidem quoad priorem partem confirmat dictum Auguſtini explicantis illud Matth. 6. *Nolite ſoliciti eſſe quid manducetis, nec corpori veſtro quid induamini*, lib. 2. de ſermone Domini in monte cap. 15. & 16. & lib. de operibus Monachorum cap. 23. & 26. Nam in priori loco ait, illud ſolùm dici ne ſuperflua quærantur, nec etiam neceſſaria duplici corde, id eſt, ſpiritualia propter illa quærendo, & non potiùs è contrario. Poſteriori autem loco eandem repetens expoſitionem addit; *Non vt iſta non procurent quantum neceſſitati ſatis eſt, vnde honeſtè potuerint, ſed non iſta intueantur, vt propter iſta faciant quidquid in Euangelij præconio facere iubentur.* Et in eodem cap. 23. ait, *Si verba illa ita intelligantur vt nihil in craſtinum reponatur, non poterunt iſta ſeruari, qui ſe per multos dies à conſpectu hominum ſeparatos, & nulli ad ſe præbentes acceſſum, includunt ſeipſos viuentes in magna intenſione orationum. Hi enim facillima quidem, atque viliſſima, ſecum tamen alimenta includere conſueuerunt, quæ in illos dies, quibus à nullo videri ſtatuerunt, ſufficiant; quorum exercitationem* (ſubdit) *non ſolùm non reprehendo, ſed quantum dignum eſt laudare non poſſum.* Quod ſi hoc dicit Auguſtinus de his, qui ad tempus illud vitæ genus ſumunt, multo magis illud probabit in illis, qui ſolitariam vitam perpetuò coluerunt, quos aliquid reſeruaſſe, & ad neceſſariam vitæ ſuſtentationem habuiſſe, neceſſarium erat. Quod probat hiſtoria, quam refert Gregorius 3. lib. Dialogorum cap. 26. de Mena Venerabili, qui ſolitariam vitam ducebat, & ad vſum ſuum nihil aliud, niſi pauca apium vaſcula poſſidebat, &c. quæ mira virtute refert, & à latronibus, & ab vrſis fuiſſe cuſtodita. Et deinde ſubdit illum ſolitum fuiſſe recipere quæ à populis vicinis ſibi offerebantur, vt haberet, quod ipſe ad ſe venientibus offerre potuiſſet. De quibus rebus, & dominium, & liberam adminiſtrationem habuiſſe videtur. Alteram verò partem confirmat alia hiſtoria, quam de tribus ſororibus amitis ſuis refert idem Gregorius homil. 38. in Euangelia, quas appellat Virgines ſacras. *Vno* (inquit) *ardore conuerſæ, vno, eodémque tempore ſacratæ, ſub diſtrictione regulari degentes in domo propria ſocialem vitam ducebant*, &c. & tamen infrà ſubdit de vna illarum Gordiana, *Conductorem agrorum ſuorum poſtmodum in maritum duxit*, ſcilicet poſt ſanctam aliarum mortem; habebant ergo agros in illa regulari vita.

Probatur prima pars aſſertionis. Auguſt. Probatur ſecunda pars. Gregor.

Ratione declaratur aſſertio, quia paupertas non eſt propter ſe neceſſaria ad perfectionem, ſed ſolùm vt medium tollens impedimenta perfectionis acquirendæ, ſcilicet, ſolicitudinem, & affectum bonorum temporalium, iuxta doctrinam D. Thom. 2. 2. quæſt. 184. artic. 3. & 185. art. 6. ad 1. & quæſt. 186. art. 3. & 7. ex quo infert quæſt. 188. art. 7. non eſſe vnam, & eandem paupertatem in omni ſtatu perfectionis neceſſariam, ſed in vnoquoque ſtatu, illam quæ ſuo fini fuerit proportionata, dummodo ſufficiens ſit ad tollenda impedimenta perfectionis acquirendæ, alioqui non poterit eſſe proportionata ad aliquem finem ſpecialem alicuius veri ſtatus perfectionis, niſi priùs intelligatur ſufficiens ad generalem finem, qui in quocunque ſtatu religioſo intendi debet. Sed cum poſſeſſione, proprietate, & vſu aliquorum bonorum temporalium poteſt eſſe paupertas ſufficiens ad finem perfectionis acquirendæ, tam in genere, quàm in aliqua certa ſpecie. Ergo probatur minor diſcurſu eiuſdem D. Thom. in dict. artic. 7. Nam tria ſunt impedimenta perfectionis, quæ per paupertatem auferuntur, ſcilicet, ſolicitudo temporalium rerum, amor diuitiarum, & elationis, ſeu gloriæ vanæ occaſio. Hæc autem duo vltima ſufficienter minui poſſunt, vel impediri per magnam diminutionem diuitiarum, quæ optimè intelligi poteſt, etiamſi aliqua bona temporalia vt propria habeantur. Nam, vt D. Thom. ibidem ait, illa duo non conſequuntur niſi ex abundantia diuitiarum; ſi ergo votum paupertatis ſufficienter auferat omnem huiuſmodi abundantiam, & ſuperfluitatem, & obliget ad poſſidendum ſolùm neceſſaria ad conuenientem vſum, & ſtatum, poterit ex hac parte eſſe ſufficiens ad tollenda hæc impedimenta perfectionis acquirendæ, etiamſi de illis bonis neceſſariis

11. Probatur ratione aſſertio. D.Thom. Tria impedimẽta perfectionis per paupertatem auferuntur.

proprietas habeatur. Nam ſi quis impleat illud Pauli, *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus*, 1. ad Timoth. 6. cum ea moderatione, quam illamet verba indicant, & perfectio inquirit. Si quis (inquam) hoc impleat, etiamſi illarum rerum proprietatem habeat, quantum eſt ex parte materiæ, & obiecti, non habebit occaſionem inanis gloriæ, aut nimij affectus diuitiarum. Dico autem, *quantum eſt ex parte materiæ*, quia hanc ſolam occaſionem minuit paupertas, qua non obſtante poteſt homo ad minima nimiùm affici, & in illis inaniter gloriari; quod non ſolùm contingit in his, qui proprietatem habent, ſed etiam in his, qui ſolo vſu debent eſſe contenti, vt eſt apud Caſſianum collatione 4. cap. 20. & 21.

12. Quid de ſolicitudine iudicandũ. At verò primum impedimentum, ſcilicet, ſolicitudo, (ait ibidem D.Thom.) non poteſt omnino auferri, quia ſicut non poſſunt homines ſine his rebus temporalibus viuere, ita nec omnem illarum ſolicitudinem, vel potiùs curam ac prouidentiam omittere. quia ſine hac cura etiam neceſſaria deficiunt; ergo ſi paupertas talis ſit, quæ hanc ſolicitudinem ſufficienter moderetur, quamuis non omnino auferat, poterit eſſe ſufficiens ad perfectionem acquirendam; ſed non obſtante proprietate paucarum, & neceſſariarum rerum, poteſt eſſe multum moderata hæc ſolicitudo, ita vt non impediat perfectum Dei famulatum; ergo poteſt eſſe talis paupertas ſufficiens ad ſtatum perfectionis. Minor patet ratione generali, quia ſi deſit ſolicitudo quærendi plura ad regenda, & conſeruanda ſolùm ea, quæ neceſſaria ſunt ad vitam, pauca ſolicitudo ſufficit. Deinde in particulari declaratur exemplis ſuprà poſitis; nam ſi quis profiteatur vitam ſolitariam, & contemplatiuam, & paruam habeat poſſeſſionem, cuius ipſemet curam gerat, ſine magna diſtractione, vel ſolicitudine poterit inde ſuſtentari. Idem eſſet ſi haberet certos reditus moderatos, quibus neceſſaria vitæ ſibi compararet. Item intelligi poſſet, nulla habens bona immobilia, ſeu ſtabilia, ſed ex fidelium oblationibus, ſeu eleemoſynis viuens, eorum tamen, quæ ſibi darentur, dominium, & proprietatem acquirens; nam ex hoc nulla ſolicitudo ei accreſceret, ſed maior ponenda eſſet in eleemoſynis quærendis, quæ ſolicitudo non eſt contraria perfectioni. Idem modus paupertatis intelligi poſſet in prædicatore Euangelico perfectionem reuera profitente, quíque ex voto, & animo contentus eſſet neceſſariis ad victum, & ad veſtitum moderatum, & ſuo ſtatui proportionatum, qui ex bonis propriis partem ad hunc finem neceſſariam, ſibi reſeruaret, ne aliis moleſtus eſſet, vel ne lucri gratia euangelizare videretur; ſic enim Paulus nolebat neceſſaria accipere ab his, quibus prædicabat, ne eos offenderet, laborabátque propriis manibus vt ſe ſuſtentaret, Actor. 20. 1. ad Corinth. 9. vnde non ſine aliqua ſolicitudine alebatur; ſi ergo alius prædicator vel neſciret manibus laborare, vel ei non vacaret propter ſtudium, vel contemplationem ſibi neceſſariam, poſsétque ex propriis bonis modica ſolicitudine ſuſtentari, non videretur id repugnare perfectioni, ſi ex voto paupertatis circa omnia alia omnem occaſionem maioris ſolicitudinis excludat. Atque in hunc modum expoſuiſſe videtur author imperfecti, illa verba Matth. 6. *Nolite ſoliciti eſſe, dicens, ſufficit labor quem pateris propter neceſſaria, noli de ſuperfluis laborare:* & rectè Maldonatus, *Non omnem prohibet ſolicitudinem, ſed eam, quæ ex diffidentia erga Deum proficiſcitur, & eam quæ à Dei ſeruitute hominem diſtrahit, & eam quam ſeruus erga dominum habet*; præmiſerat enim, *non poteſtis ſeruire Deo, & Mammonæ.*

Author imperfecti. Maldonat.

13. Obiectio D.Thom. Sed inquit D. Thom. citato loco hæc vera eſſe de ſolicitudine, quæ adhibetur circa res communes; non verò de illa, quæ adhibetur circa bona propria; quia ſolicitudo circa bona communia pertinere poteſt ad charitatem, quæ eſt finis perfectionis; ſolicitudo autem circa bona propria pertinet ad amorem priuatum, quo quis ſe temporaliter amat, & ideo habere aliquid proprium, perfectioni religioſi ſtatus repugnat.

Reſponſio Prima. Reſpondetur primò hanc rationem ad ſummum procedere quando diuitiæ propriæ ſunt abundantes vltra id quod ad ſuſtentationem vitæ neceſſarium eſt. At verò de neceſſariis non videtur ratio efficax, tum quia ſicut conſeruare vitam, & id velle, ac intendere, non eſt alienum à perfectione charitatis, ita nec ſolicitudo earum rerum, quæ præciſè ad hunc finem neceſſariæ ſunt, tum etiam, quia ſicut ipſa vita amari poteſt, & debet propter diuinum famulatum, maximè ab eo qui perfectionem profitetur; ita ſolicitudo rerum temporalium ad conſeruandam vitam propter eundem finem in eodem ſtatu aſſumenda eſt, & ſic non pertinebit ad amorem priuatum, ſed ad amorem charitatis. Secundò addo etiam ſi diuitiæ ſint abundantes, & maiorem aliquam ſolicitudinem requirant, poſſe nihilominus ſolicitudinem illam non eſſe ex amore priuato, ſed charitatis, ſi tantùm ad pietatis opera deſtinetur, quidquid ex eis vltra neceſſaria ad vitam abundauerit. Vnde ſi quis in priuato ſtatu perfectionis hunc finem vitæ actiuæ ſibi proponeret, non eſſet alienum à perfectione illius ſtatus abundantiores diuitias in eo retinere, & paupertas talis ſtatus poſſet in duobus conſiſtere; primò in intentione, & obligatione non habendi illas, niſi ad hunc finem ſuſtentandi ſe, & benefaciendi proximis, vel aliis modis colendi Deum, & honorandi ſanctos. Secundò in intentione, & obligatione non quærendi illas negociatione, & ſolicitudine, quæ implicent negotiis ſecularibus. Sic enim ſolicitudo quæ adhiberetur circa talia bona, licèt fortè impediret altiorem gradum perfectionis qualis eſt in contemplatione, vel ſpirituali auxilio proximorum, non tamen impediret abſolutè perfectionem charitatis, ſicut in ſimili dixit D. Thom. citato loco. Vnde poteſt tandem confirmari concluſio. Nam hæc paupertas, quæ variis exemplis declarata eſt, reuera eſt ſatis magna, & comprehenſa ſub Chriſti conſilio; ſatis enim videtur omnibus renuntiaré qui nihil ſibi reſeruat, niſi quod ad vitam neceſſarium eſt; ergo ex hac parte ſufficit ad conſtituendum ſtatum perfectionis; & aliunde ex parte finis non repugnat, vt eſt oſtenſum; ergo abſolutè ſufficiet.

Secunda. Confirmatur.

ASSERTIO SECVNDA.

Probabilius eſt ſemper viguiſſe in Eccleſia paupertatem in ſtatu perfectionis, quæ excluderet vſum rerum independentem à religioſis.

Nihilominus dico ſecundò, probabilius eſt 14.
ſemper

ſemper fuiſſe in Eccleſia vſitatum, vt in ſtatu
perfectionis paupertas eſſet per abdicationem
proprietatis, ſaltem quantum ad vſum, atque
id eſt moraliter neceſſarium ad proprium ſtatum
perfectionis. Hanc aſſertionem, quatenus tradi-
tione, & authoritate probari poteſt, ſuadent
quæ in principio huius capitis adducta ſunt, &
quæ de antiquitate voluntariæ paupertatis ſu-
prà, tractando de votis ſimplicibus adduximus.
Nec dubitari poteſt, quin paupertas excludens
aliquam propriationem omnium bonorum tem-
poralium, ſit magis conſentanea conſiliis Chri-
ſti, *niſi quis renuntiauerit omnibus quæ poſſidet*, &
exemplis Apoſtolicis, *Ecce nos reliquimus omnia*;
& conſuetudini primitiuæ Eccleſiæ, quando
erant illis omnia communia, cum expoſitioni-
bus, & ſententiis Patrum, quas circa rem hanc
in ſuperioribus adduximus.

15. Secundò poteſt explicari ratione ſumpta ex
D. Thoma quæſt. 188. art. 7. quia paupertas non
ſolùm eſt neceſſaria ad perfectionem propter mi-
nuendam ſolicitudinem, & affectionem ad bo-
na temporalia; ſed etiam propter perficiendam
illam, ſi quæ fuerit neceſſaria, id eſt, vt non ex
amore priuato ac temporali, ſed ex charitate
adhibeatur: ſed ad hunc finem maximè confert
paupertas, quæ proprietatem aliquo modo ex-
cludat: nam quandiu res poſſidetur, & tracta- *Probatur ſecundò ratione.*
tur vt propria, etiam amatur vt propria, & con-
ſequenter fit tum vt amor non ſit adeò purus, &
ſpiritualis, tum etiam, vt non ſit adeò modera-
tus, & independens, ſicut in viro perfecto, vel
tendente ad perfectionem eſſe debet. Et quanuis
verum ſit, hoc non eſſe ita neceſſarium, quin
poſſit is, qui habet aliquid proprium, non
amare illud amore proprio, inordinatè vel im-
perfectè, tamen non eſt dubium quin illa pro-
prietas aliquam huic amori præbeat occaſio-
nem. Et ideo licèt illa proprietas abſolutè non
repugnet perfectioni perſonali, videtur tamen
multum repugnare ſtatui perfectionis, ad quem
maximè ſpectat huiuſmodi occaſiones auferre:
vel ſaltem certum eſt cæteris paribus hoc ad ma-
iorem perfectionem pertinere. Non videtur au-
tem minus certum, ſtatum perfectionis ſemper
fuiſſe in Eccleſia cum illo modo paupertatis, qui
ad finem acquirendæ perfectionis, per ſe ac mo-
raliter magis expediens eſt, & aliunde non ha-
bet repugnantiam, ſed potiùs maximam conue-
nientiam cum illo ſtatu, qualis eſt hic modus
paupertatis, per abiectionem proprietatis. Quis
enim dubitat ſtatum hunc, habuiſſe maximam
perfectionem in Apoſtolis, & in ſectatoribus eo-
rum, quorum ſeries, & ſucceſſio nunquam in
Eccleſia defuit?

16. Tertiò explicatur aſſertio diſcurſu facto per
Probatur tertiò diſcurrendo per varios ſtatus. varios ſtatus virorum perfectorũ, ſeu tẽdentium
ad perfectionem, reſpondendo ſimul obiectio-
nibus factis, quatenus huic aſſertioni obſtare
poſſunt. Primus gradus eſt eorum, qui vitam
omnino ſolitariam aſſumpſerunt; in quibus nul-
lus modus expropriationis videtur poſſibilis, ſal-
tem quantum ad eas res paucas, & viles, quas
poſſidebant, quibúſque vtebantur. Sed in his
duo conſidero. Primum eſt, in eo ſtatu potuiſſe
habere, & ſeruare votum, nullum habendi do-
minium talium rerum, ideóque veriſimile eſſe
illud habuiſſe. Primum ita declaratur, quia do-
minium in actu non comparatur, ſcilicet ſine
conſenſu propriæ voluntatis, quia tota poteſtas
dominandi in libertate poſita eſt, & ideo nullus
A capax libertatis fit actu dominus rei, cuius antea
non erat; ſine conſenſu propriæ voluntatis. Vn-
de fit, vt licèt aliquis accipiat aliquid ad ſuum
vſum, ſi non habeat affectum, & conſenſum for-
malem, vel virtualem acceptandi dominium
eius, non acquirere illud; vnde licèt axioma *Declaratur axioma de dominio.*
Iuriſperitorum, & Theologorum habeat, domi-
nium rei, quæ nullius erat, acquiri à primo oc-
cupante, intelligendum id eſt, ſi fiat animo, &
intentione comparandi dominium eius iuxta
aliud principium, actus agentium non operan-
tur vltra intentionem eorum. Sic ergo in his vi-
ris perfectis, qui vitam omnino ſolitariam à
principio, ac ſemper profeſſi ſunt, intelligere
poſſumus hac moderatione animi fuiſſe vſos re-
B bus omnibus, vt ſolùm commoditatem neceſſa-
riam, non proprietatem in eis vellent, & ita
potuerunt actu carere ſemper dominio rerum.
Nam in principio quando conuertebantur, re-
nuntiabant omnibus, quæ antea habebant;
earum verò, quas poſtea ad vſum continuum,
vel donatas acceptabant, vel ex communibus
agris, aut montibus accipiebant, poterant ſem-
per vſum tantùm accipere, vt explicatum eſt.
Quòd autem ita fecerint, per ſe credibile eſt,
erant enim viri perfectiſſimi, & ſine dubio ob-
ſeruabant, quod ſcriptum eſt à Paulo, 1. Cor. 7.
*Reliquum eſt, vt qui habent vxores tanquam non
habentes ſint*; multo ergo magis quaſcunque res
alias; vnde ſubdit, *& qui emunt tanquam non poſſi-
C dentes; & qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtan-
tur*; ita ergo vtebantur illi ſancti ſuis rebus, tan-
quam non habentes illas quoad dominium, non
ſolùm quoad affectum, id eſt, quia non inordi-
natè illas diligebant; ſed etiam quoad effectum,
nimirum, quia ſolùm ex illis volebant, quod ne-
ceſſarium erat, ſcilicet vſum, non autem pro-
prietatem. Nec multum ſpeculari neceſſe eſt, an
ipſi hæc ita expreſsè cogitauerint, ac diſtinxe-
rint, nam ſatis eſt quòd practicè habuerint ani-
mum renuntiandi omnibus, & ſolùm vti rebus
neceſſariis ad vitæ ſuſtentationem. Vnde etiam
fit veriſimile hunc affectum voto firmaſſe, nam
intelligebant, & eſſe Deo gratius, & ad firman-
dum ſuum propoſitum, & ſtatum vtilius, vnde
D cùm maximum habuerint deſiderium perfe-
ctionis, veriſimile eſt coluiſſe totam hanc perfe-
ctionem paupertatis, quæ in illa ſolitudine non
repugnabat. Quod facilè intelligere licet in his
religioſis, qui poſt cœnobiticam vitam in ſoli-
tudinem ſe recipiebant, & ibi ex ſpontaneis fru-
ctibus terræ, aut arborum, vel ex fluminibus,
aut quocunque alio modo neceſſaria vitæ acci-
piebant, id enim faciebant ſine affectu repugnan-
te voto paupertatis quod ſecum deferebant. Ita
ergo intelligi poteſt etiam in his, qui à princi-
pio ſolitudinem amplexi ſunt.

Difficiliùs autem in eo ſtatu intelligi poteſt 17.
vſus non proprietarius. Et circa hoc conſidero *In eremitis quomodo fuerit vſus non proprietarius.*
ſecundò, hunc ſtatum vel non fuiſſe propriè,
E ac formaliter religioſum, vt ſentit Gratianus in
§. *è contra*, poſt cap. *perlatum*, 19. quæſt. 3. vel
non potuiſſe omnino carere obedientia religio-
ſa, vel obligatione eius, vt ex ſuperiùs dictis in
generali de ſtatu religioſo intelligi poteſt, & ma-
gis explicabitur infrà deſcendendo ad particula-
res diuiſiones huius ſtatus. Eo ergo modo, quo
illi viri habebant obedientiam, vel eius vſum;
poterant etiam habere, & ſine dubio habebant,
vſum rerum, non proprietarium; ſi autem care-
bant ſubordinatione obedientiæ, mirum non
eſt,

eſt, quòd & proprietarium vſum habere poſſent, quia proprie, & formaliter ſtatum religioſum non habebant, etiamſi eminenti quodam modo, & in præparatione animi dici poſſint illud habuiſſe, vt infrà cum D. Thom. explicabimus. Declaro ſingula; nam proprietarium vſum appello illum, qui pendet ex ſola propria voluntate, & non ex aliena, cui opponitur vſus communis, ſeu abſque proprietate, qui eſt pendens ſemper à voluntate alterius. Quicunque ergo viuit in obedientia religioſa, capax eſt huius poſterioris vſus, & conſequenter eſt capax illius paupertatis, quæ excludat omnem proprietarium vſum. Si ergo in illa ſolitudine ſeruari poterat aliqua ſubordinatio obedientiæ, vt reuera poterat, vel ad aliquem Epiſcopum viciniorem, vel ad aliquem prælatum, ſeu Abbatem in proxima ſolitudine commorantem, & de Antonio, Machario, & Pachomio legitur, in ordine ad eundem poterat rigoroſus vſus paupertatis obſeruari, ad quem generalis facultas expreſſa, vel tacita cũ dependẽtia in præparatione animi ſufficiebat. Si verò aliquis ita profeſſus eſt ſolitariam vitam, & à principio nulli promiſerit, vel ſeruauerit obedientiam, ſed ſolùm inſtinctu Spiritus ſancti gubernatus fuerit, vt, v. g. Ioannes Baptiſta, vel fortaſſe Paulus Primus Eremita, vel alius ſimilis; tunc non video quomodo in actuali vſu rerum potuerit in re ipſa habere illam dependentiam, quæ tollit proprietarium vſum; ſolùm ergo poſſumus intelligere illam in præparatione animi, ſubiiciendi ſe in hoc cuilibet homini propter Deum, ſi ad maius Dei obſequiũ, & ad maiorem ſui perfectionem expediret; vel certè habendo illam dependentiam in affectu, reſpectu inſtinctus Spiritus ſancti, ſcilicet, non accipiendi alium vſum harum rerum, nec maiorem, nec meliorem, quàm quod Deo gratius, & ad ſuam perfectionem vtilius eſſe ſentirent. Et hoc modo dicimus illum ſtatum potuiſſe eſſe eminenti modo, & in præparatione animi religioſum, non tamen propriè & formaliter, vt nunc loquimur; nam ſine obedientia ſpeciali ad aliquem hominem loco Dei non conſtituitur hic ſtatus, vt ſuprà dictum eſt.

18. *Generalis ratio aſſertionis poſitæ.* Ex quo diſcurſu generaliter concluditur ratio, ob quam ſemper potuit in omni vero, ac proprio ſtatu religionis obſeruari propria paupertas, quoad vſum non proprietarium; idque non ſolùm magis conueniens, ſed etiam moraliter neceſſarium eſſe ad debitum ordinem, & perfectionem talis ſtatus, ac proinde ita exiſtimandum eſſe, ſeruatum ſemper in Eccleſia fuiſſe. Probantur omnia ex illo principio, quòd in vero ac proprio ſtatu religioſo neceſſaria eſt obedientiæ ſubordinatio; vbicunque autem eſt hæc ſubordinatio, poteſt eſſe dependentia in omni vſu temporalium rerum à ſuperiori voluntate; ergo etiam poteſt eſſe illa paupertas, quæ vetat vſum rei, vt propriæ. Quæ illationes omnes ex dictis ſunt notæ. Ex quo vlteriùs per ſe euidens eſt, hoc eſſe conuenientius, & perfectius, tum quia inter rationem obedientiæ erit maior, & perfectior ſubordinatio, ſi ad hunc etiam vſum extendatur: tum etiam, quia intra latitudinem paupertatis, cæteris paribus, erit maior abdicatio earundem rerum. Quod autem ſit etiam moraliter neceſſarium ad debitum ordinem, & perfectionem in vita quidem communi, eſt per ſe euidentiſſimum, quia ſequeretur ſumma confuſio, & occaſio multorum abuſuum in tali communitate, in vita autem priuata non eſt tam manifeſta deordinatio, nihilominus tamen poſſet eſſe occaſio & nimiæ ſolicitudinis, & multorum defectuum, qui facilè committuntur per liberum vſum rerum temporalium.

19. *Quid dicendum de illis, qui in priuatis domibus olim religioſè viuebant.* Itaque, vt ad antiquum vſum reuertamur circa ſecundum indicium ſuprà poſitum de his, vel viris, vel ſacris virginibus, quæ in priuatis domibus ſtatum religioſum olim ſeruabant, ſi ſupponamus illum fuiſſe verè ac propriè ſtatum religioſum, dicendum conſequenter eſt in eo ſtatu ſeruatum fuiſſe, non habere proprium, ſaltem quoad proprietarium vſum. Probatur, quia in tali ſtatu neceſſarium erat aliquod votum paupertatis, iuxta ſuperiùs dicta de ſtatu religioſo: aut ergo erat abſolutum votum de omnimoda paupertate, vt ſic hunc etiam gradum includebat; vel erat cum aliqua certa limitatione; & ſic nulla poterat eſſe commodior, & ſecurior, & ad perfectionem aptior, quàm habere vſum rerum dependentem à voluntate alicuius ſuperioris, qui in tali ſtatu deeſſe non poterit; ſupponimus enim in eo fuiſſe obedientiæ votum. Atque hoc ſaltem modo intelligi poſſet dictum à Hieronymo in epiſt. 8. ad Demetriadem, *ex eo tempore quo virginitati perpetuæ conſecrata es, tua, non tua ſunt, immo verè tua, quia Chriſti eſſe cœperũt, quæ auia viuente, vel matre, ipſarum arbitrio diſpenſanda ſunt*: quamuis ex verbis infrà referendis incertum mihi ſit, an ſtatus Demetriadis eſſet verè religioſus, vel tantùm ſtatus ſimplicis continentiæ, qualis nunc à multis extra religionem ſeruatur. Similia etiam videntur verba illa apud eundem, epiſt. 13. ad Paulinum. *Iam non ſunt tua quæ poſſides, ſed diſpenſatio tibi credita eſt.* Itaque ſi huiuſmodi perſonæ vouebant obedientiam Epiſcopo, prout veriſimile eſt, ab illo, vel ab aliquo eius vices tenente dependentiam habere poterant in vſu rerum ſuarum; præſertim ſi in alios vſus præter pios conuertendæ eſſent; nam quoad eleemoſynas faciendas, & ſimilia opera, fortaſſe erat eis facultas conceſſa ex vi illius paupertatis, quam profitebantur: nam hac fortaſſe ratione dixit Hieronymus Paulino, *Diſpenſatio tibi credita eſt*, prædixerat enim, *præter victum, & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates, nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panem canes comedant. Quem ſenſeris tibi aut ſemper aut crebrò de numis loquentem excepta eleemoſyna, quæ indifferenter omnibus patet, inſtitorem potius habeto quàm Monachum.* Et fortè in eodem ſenſu dixit ad Demetriadem: *Sin autem obierint* (ſcilicet, auia & matre) *cùm ætas maturior fuerit* (ſcilicet de tuis bonis) *imò quod Dominus imperat, ſcitura nihil te habituram niſi quod in bonis operibus erogauerit.* Maximè verò ſeruata fuit hæc paupertas in Religionibus, in quibus in communi viuitur. Et de his præcipuè loquuntur Baſilius, Auguſtinus, & Benedictus in principio capitis citati, magiſque hoc ex dicendis conſtabit. *Hieron.*

ASSERTIO TERTIA.

Paupertatem, quæ excluderet omnium rerum dominium, etſi olim vſitatam, non tamen omni tempore, vel in omni ſpecie à religioſis obſeruatam fuiſſe.

Dico tertiò, licèt paupertas quoad carentiam dominij 20.

A dominij omnium bonorum temporalium fuerit ſemper in Eccleſia vſitata, non tamen videtur obſeruata in omni ſpecie, vel in omni tempore ſtatus religioſi. Hanc aſſertionem mihi probant, quæ à principio pro vtraque parte adducta ſunt, propter quæ, & propter alia multa, quæ in hiſtoriis occurrunt, & coniectura ſuadet; exiſtimo varietatem circa hoc in Eccleſia fuiſſe, & vnum quidem ſic, alium verò ſic perfectionem voluiſſe, vnunquenque prout proprium donum ex Deo habebat, 1. Cor. 7. nam in ſtatu perfectionis latitudo eſt, quæ vtrunque modum amplecti poſſit, & Chriſti conſilium ita eſt de exacta paupertate, vt aliam non renuat. Poſſumus autem loqui de carentia dominij quoad bona ſtabilia; vel etiam quoad mobilia; item de ſtatu religioſo in vita priuata, vel in communi. Quod ergo attinet ad bona mobilia, & ad ſtatum priuatæ vitæ, difficilè profectò credi poteſt eos, qui ſtatum illum profitebantur, non habuiſſe dominium, ſaltem illarum rerum, quas ipſo vſu conſumebant: quia illi Religioſi non erant partes alicuius communitatis, apud quam poſſet eſſe talium rerum dominium; ille autem exquiſitus modus vſurpandi vſum ſine dominio, quem in perfectiſſimis viris ſolitariam vitam agentibus conſiderabimus, non eſt facilè tribuendus omnibus fœminis, aut viris, qui ordinariam vitam religioſam priuatim ſeruabant, quia non omnes habebant tam puros, & perfectos affectus; nec veriſimile eſt ex voto ſe obligaſſe ad illud genus paupertatis. Poſſet autem dici talium bonorum dominium fuiſſe tunc apud Eccleſiam, cuius illi religioſi ſubditi erant, & adminiſtrationem principalem fuiſſe apud Epiſcopum, cui ſubiiciebantur, eos verò tantùm habuiſſe actualem vſum de licentia eius. Veruntamen licèt hoc contingere potuerit, non tamen poteſt cum ſufficienti fundamento affirmari, & præſertim de omnibus, qui huiuſmodi ſtatum priuatæ continentiæ, ac religionis aſſumebant, quod à fortiori intelligi poteſt ex adductis ſuprà poſteriori loco, & patebit etiam ex ſequentibus.

Diſtinctio præmittenda.

Dominium bonorum mobilium apud Epiſcopũ fuiſſe eſt probabile, probabilius apud ipſos religioſos priuatos.

B C

21\. Nam ex antiquis etiam hiſtoriis colligi poteſt in eodem ſtatu haberi potuiſſe bona ſtabilia, quoad proprietatem, & dominium; hoc enim probat exemplum relatum ex Gregorio de Gordiana, quæ dum erat ſanctimonialis, habebat conductorem agrorum ſuorum. Item quòd Hieronymus ait de Demetriade, quam ſignificat futuram fuiſſe hæredem matris, & auiæ, ſi antea deficerent, & tunc habituram liberam diſpoſitionem rerum ſuarum, ſaltem quoad opera pietatis, & infrà concludit: *Hæc ad virginem diuitem, & virginem nobilem ſum loquutus.* Fateor tamen mihi non ſatis conſtare, an ſtatus illarum fœminarum fuerit verè religioſus; ſi verò nihil aliud repugnet, nõ videtur id negandum propter hanc ſolam conditionem. Nam & Hieronymus, & Gregorius ſupponunt, illa conditione non obſtante potuiſſe fœminas illas verum perfectionis ſtatum profiteri. Quod ego intelligo ita eſſe, quia ex vi illius ſtatus tenebantur ad moderatum vſum talium rerum, quas ſimul cum perſona per aliquod votum Deo obtulerant, ſaltem per voti obligationem, & dependentiam ab aliquo cui obedire tenebantur. Faciunt etiam ad hoc confirmandum multa exempla, quæ ſuperiùs adduxi. Coniectura etiam eſt, quia non oportebat, vel etiam ſæpe non expediebat, in illo ſtatu viuere ex eleemoſynis, quod in fœmi-

Dominium rerum ſtabilium apud ipſaſmet priuatas perſonas eſſe, probabilius eſt.

Hieron.

D E

nis, & virginibus certius eſt; ergo oportebat eas habere aliquos certos redditus, vel poſſeſſiones, ex quibus alerentur: ergo illarum dominium, & proprietas manere poterant in talibus perſonis, quia non habebant corpus religionis, in quod tranſirent: nec poteſt cum fundamento dici tranſiiſſe ad Eccleſiam, vel ad pauperes, aut aliquid ſimile, quia hoc non habet fundamentum, nec eſt veriſimile, cùm de illis bonis teſtari poſſent, vel iure hæreditario in eis ſuccedere.

De aliis autem religioſis, qui vitam communem in cœnobiis, & conuentibus profeſſi ſunt, veriſimilius eſt, regulariter loquendo, eos non habuiſſe dominium aliquarum rerum ſtabilium, vel mobilium, quia in his religionibus vſitatum ſemper fuit renuntiare in principio omnia, quæ antea poſſidebantur, vt patet ex Baſilio, Auguſtino, Caſſiano, Benedicto, locis ſuprà citatis; poſtea verò non erat illis neceſſarium aliquid de nouo acquirere in proprium dominium, neque hoc erat conſentaneum ſtatui eorum, nec voto paupertatis, quod emittebant, ſaltem in hoc ſenſu, vt ſine facultate ſuperioris, nihil huiuſmodi retinere, aut habere poſſint, vt ex prædictis Patribus colligitur. Nihilominus tamen veriſimilius videtur, non repugnaſſe ſemper illi ſtatui habere huiuſmodi dominium, & proprietatem, vel validè, vel etiam licitè ex licentia prælati, iuſta cauſa conceſſa; quod ex ſequenti aſſertione clariùs conſtabit. 22.

Quid de religioſis in communitate viuentibus ſentiendum.

Limitatio.

ASSERTIO QVARTA.

Paupertatem, quæ reddat religioſum incapacem dominij, non fuiſſe à principio vſitatam in Eccleſia, ſed poſtea introductam.

Dico ergo quartò, paupertas, quæ reddat hominem incapacem dominij, non fuit in principio vſitata in Eccleſia in aliquo ſtatu religioſo, ſed poſteà iuſtis de cauſis introducta eſt. Prior pars probari poteſt ratione ſumpta ex dictis, quia hæc incapacitas non inducitur ex natura rei, vnde neque eſt propriè materia voti paupertatis, quantumcunque enim quis velit ſe priuare habilitate quam habet ad dominium, non poterit, & ideo per ſe, & ex natura rei non poteſt id vouere; non eſt ergo per ſe materia voti, ſed potiùs eſt effectus tali voto adiunctus ex inſtitutione Eccleſiæ, qua inſtitutione ſuppoſita, eſt etiam ille effectus voluntarius vouenti, qui volendo cauſam, vult effectum. In primitiua autem Eccleſia, quanuis eſſet in vſu votum paupertatis perfectiſſimum, nondum tamen erat hæc inſtitutio, nullum enim illius veſtigium in illa antiquitate per plures annos inuenimus. Nec ex ſola ratione, aut perfectione talis ſtatus colligi poteſt. Primò, quia Chriſtus Dominus perfectiſſimum ſtatum religioſum habuit, & perfectam paupertatem, quoad abdicationem harum rerum temporalium, ſaltem pro aliquibus temporibus habuit, vt declarat Nicolaus IV. in cap. *ecce id.* de verbor. ſignificat. in 6. & à nobis latiùs tractatum eſt in 2. tom. 3. p. diſp. 28. ſectione 2. Nemo autem hactenus dixit, nec cum probabilitate cogitari poteſt illum fuiſſe incapacem dominij; quis enim illum incapacem redderet? vel cur ipſe voluntariè hunc defectum aſſumeret, qui neque ad exemplum, neque ad aliquam operum 23.

Probatur prima pars.

Chriſtus habuit perfectiſſimam paupertatẽ, non tamen fuit incapax dominij.

operum perfectionem illi neceſſarius erat, cùm facile poſſet non acceptare dominium quando non expediebat, etiamſi illius capax eſſet.

24. An idem, de Apoſtolis dicendum quoad bona ſtabilia. Præterea idem videtur de Apoſtolis ſentiendum; nam licèt reliquerint omnia, & voto ſe obligauerint ad paupertatem; non tamen eſt veriſimile eos factos eſſe incapaces dominij: imò non deſunt Catholici, qui exiſtiment, Apoſtolos, etiam poſt vocationem ad Apoſtolatum habuiſſe proprium aliquarum rerum ſtabilium dominium, propterea quòd Petrus Matthæi 8. & Luc. 4. legatur habuiſſe dominium poſtquam relictis omnibus ſequutus fuerat Chriſtum. Quam expoſitionem referens Maldonatus eam hæreticis tribuit, & grauiter reprehendit Catholicos, qui eos imitati ſunt, quia non oportet domum illam vocari Simonis, quia eſſet dominus eius, ſed quia vel antea fuerat, vel quia in ea ſolitus erat habitare. Sed licèt hoc probabile ſit, & facile poſſit ſuſtineri, non video tamen in illa expoſitione errorem, vel inconueniens aliquod ſecluſa praua intentione hæreticorum; nam ſicut Petrus tunc habebat vxorem, quoad vinculum, quam nihilominus comprehendit, cùm dixit ſe reliquiſſe omnia, vt ſancti interpretantur, quia reliquerat illam, quoad vſum, & quoad animum, cum obligatione non ampliùs accedendi ad illam; ita quanuis adhuc tunc retineret proprietatem, vel dominium domus, nihilominus verè dicere potuiſſet, illam cum aliis bonis reliquiſſe, quia quantum in ipſo erat, reliquerat illam vxori, vel parentibus cum obligatione, non vſurpandi ampliùs, vel non retinendi illius dominium, quia non videtur neceſſarium, vt exteriori actu transferret dominium in alium, & alius acceptaret, quod tamen oportebat fieri, vt abdicaret à ſe dominium, ſi antea illud habebat.

25. Nihilominus prior expoſitio ſimpliciter magis probatur, quia & magis pietatem fouet, magíſque aliena eſt ab erroribus hæreticorum, & conferendo loca Scripturæ in rigore eſt magis conſentanea proprietati verborum eius. Sic etiam quod de Ioanne Euangeliſta legimus Ioan. 19. accepiſſe B. Virginem *in ſua*, vt Græci codices, & vulgata Latina emendata legit, aliqui ita exponunt, id eſt, recepit illam in ſuam domum, ſeu in propria bona, vt nimirum ex eis illam aleret; cui expoſitioni aſſentire videtur Cardinalis Baronius 1. tom. anno Chriſti 34. num. 21. dicens Euangeliſtam Ioannem, etſi piſcator fuerit, ditiorem aliis Apoſtolis piſcatoribus fuiſſe, habuiſséque Hieroſolymis domum, in quam poſt Chriſti paſſionem Dei genitricem recepit; propter ea quæ de domo Ioannis Euangeliſtæ refert Nicephorus lib. 1. Hiſtoriæ cap. 28. & Cedrenus in Annalibus; ſed illæ hiſtoriæ quoad hanc partem non faciunt fidem, vt in ſectione 3. attingam, & verba ipſius Ioannis non cogunt. Nam Patres hanc expoſitionem non admittunt. Sic enim interrogat Ambroſius in exhortatione ad Virgines, *Quomodo in ſuam, cùm ipſi Apoſtoli dixerint, ecce nos reliquimus omnia?* Et reſpondet in ſpirituali ſenſu explicando illa verba, recepiſſe Ioannem beatam Virginem in ſuam, id eſt, inter ſpiritualia bona quæ erant propriæ Apoſtolorum diuitiæ. Magis verò ad literam D. Thomas cum Auguſtino ibi tract. 119. *Accepit* (inquit) *illam in ſua, non prædia, aut poſſeſſiones, ſed officia, quibus ei diligenter, & reuerenter obſequebatur.* Quanuis autem verum ſit

Ioan. 19.

Ambroſ.

D. Thom. & D. Auguſt.

A ex his locis non colligi Apoſtolos eo tempore habuiſſe aliquam poſſeſſionem propriam, poteſt tamen ex authoribus, qui hæc teſtimonia tractant, non obſcurè intelligi eos non fuiſſe illius incapaces, quanuis ex propria voluntate illis carerent.

De bonis autem mobilibus multi veriſimiliter credunt non ſolùm potuiſſe, ſed etiam habuiſſe aliquando priuatum dominium, vt veſtimentorum quibus tegebantur, aut gladij, v. g. quod Petrus habebat, quando illi Chriſtus dixit, *Mitte gladium tuum in vaginam*; & quando per mundum diſperſi euangelizabant, & ad victum, & veſtitum eleemoſynas accipiebant, credibile eſt earum dominium comparaſſe, quia ea B intentione dabantur, & illi ſimpliciter accipiebant; ergo apud eos manebat dominium, quia nec tunc erat ius conditum, cuius virtute transferretur dominium in alium, vel in aliquã communitatem. Nec cogimur dicere, eos ſemper habuiſſe hanc intentionem, quia nihil ad eorum perfectionem referre videtur. Sic etiam quando Paulus propriis manibus laborabat, vt ſibi neceſſaria compararet, quid obſtat quominus dominium illius lucri ſibi acquireret? vel ad quem tranſibat dominium illud, ſi in Paulo non erat? Video multo faciliùs de Apoſtolis dici poſſe, quod de viris ſolitariis ſuprà dicebamus, ſemel habuiſſe animum nihil de rebus temporalibus accipiendi, niſi vſum neceſſarium, & illud pro- C poſitum nunquam retractaſſe. Dici etiam poteſt ex Chriſti inſtitutione Collegium Apoſtolicum nihil habuiſſe, niſi in communi; & ſingulos Apoſtolorum vouiſſe eam paupertatem perpetuò ſeruare; nihílque vt perpetuum vnquam accipere, vel habere, ſed ſolùm nomine totius collegij, vel potiùs totius Eccleſiæ, & pauperum eius. Et hoc quidem mihi etiam veriſimilius eſt. tamen inde non infertur incapacitas dominij, vt ex dictis patet, niſi quis fortè addat, Chriſtum ſua authoritate feciſſe illos incapaces. Sed hoc qua facilitate dictum fuerit, contemnetur; quia nec teſtimonio aliquo oſtendi poteſt, neque probabili coniectura, quia hoc ad Apoſtolorum perfectionem nihil pertinebat, parúm- D que neceſſaria tunc erat, quando in tota Eccleſia omnia bona erant communia, vnde fortaſſe, vt infrà dicam, ob temporum, & hominum imperfectionem, & infirmitatem hæc introducta eſt conditio. 26. Quid ſentiendum de Apoſtolis quoad dominium bonorum mobilium.

Idem ferè diſcurſus fieri poteſt de Monachis, qui in ſolitudine viuebant, ſiue omnino ſolitarij eſſent, ſiue in aliqua ſocietate eiuſdem eremi, ita tamen, vt in ſingulis cellulis ſeparatim habitarent, propria peculia habentes, de quibus diſponere poterant, ſaltem in vſus pios, & ex licentia ſenioris. Nam illos fuiſſe capaces dominij, imò, & illud habuiſſe, ſalua ſufficienti paupertate, & perfectione, videntur perſuadere tria vltima indicia ſuperiùs adducta. De aliis ve- E rò in congregatione viuentium probabilius apparet ſemper obſeruatum fuiſſe, vt nihil proprium haberent, neque habere poſſent, ſine facultate prælati. Quòd verò eſſent incapaces, nullo modo oſtendi poteſt: imò aliqua exempla in eiſdem indiciis adducta ex Auguſtino, Pachomio, & aliis, oppoſitum ſuadent. Idem ſumi poteſt ex Hieronymo Epiſtola 26. ad Pamachium, vbi clarè ſignificat, ſe cum fratre Pauliniano habuiſſe dominium aliquarum poſſeſſionum, non obſtante ſtatu perfectionis, quem profite 27. Quid de Monachis in ſolitudine degentibus exiſtimandum quoad dominium.

profitebantur, non quidem perpetuò, ſed ad tempus, ſpectando fortaſſe commodam occaſionem illas vendendi, & erogandi pauperibus, vt latiùs expendam infrà tractando de paupertate ſocietatis. Nunc ſatis eſt ex illo loco planè colligi illum ſtatum, quem ſancti illi profitebantur, non reddidiſſe illos incapaces dominij, imò nec obligaſſe illos, ad ſtatim relinquenda omnia; nemo autem (credo) negabit ſtatum Hieronymi fuiſſe verè, ac propriè religioſum, cùm ipſe multis aliis locis, præſertim verò epiſt. 13.
Hieron. ad Paulinum, cùm inquit, *Nos autem habeamus propoſiti noſtri principes Paulos, & Antonios, Iulianos, Hilariones, Macharios*, &c. Baſilius etiam in regula 9. ex fuſioribus, ſi attentè legatur, ſignificat, Monachum etiam poſt profeſſionem B potuiſſe eo tempore in paterna hæreditate ſuccedere, & non dicit eo ipſo fuiſſe ſolitum tranſire in dominium Monaſterij, ſed ipſum religioſum debuiſſe de illa ſanctè diſponere tanquam de re Deo conſecrata.

ASSERTIO VLTIMA.

De tempore, quo hæc ſolemnitas voti paupertatis religioſæ introduci cæperit.

28\. Vltimò ergo dicendum eſt, hanc ſolemnitatem voti paupertatis, quòd reddat hominem incapacem dominij, à temporibus Iuſtiniani Imperatoris vniuerſaliter eſſe introductam; an verò antea religio aliqua vel ex ſpeciali conceſſione Pontificum, aut Epiſcoporum illam ſeruauerit, mihi non conſtat. Prior pars conſtat, ex
Probatur prima pars ex iure. Authenticis eiuſdem Iuſtiniani, in collat. 9. tit. 15. de Sanctiſſimis Epiſcopis, cap. 38. *Si qua mulier*, & collat. 1. tit. 5. de Monachis, cap. 6. quod incipit, *illud quoque*, ex quibus ſumptæ ſunt, lex *ſi qua mulier*, & lex *ingreſſi*, C. de Sacroſanctis Eccleſiis, & lex *nunc autem*, C. de Epiſcop. & Clericis, vbi decernit per profeſſionem Monachi omnes res eius fieri monaſterij, etiamſi expreſsè non donentur, *Et non erit* (inquit) *ampliùs dominus illarum vllo modo.* Quòd ſi quis dubitet, quomodo potuerint leges ciuiles aliquid D de re quæ merè ſpiritualis, & Eccleſiaſtica eſt, diſponere; reſpondemus quæſtionem eſſe generalem, quæ de omnibus ferè legibus, ſub prædictis titulis contentis, interrogari poteſt. Multi ergo credunt, Iuſtinianum ex conſenſu Pontificum illas condidiſſe, vel certè eas, quæ in fauorem & bonum Eccleſiæ cedebant, expreſſo, vel tacito conſenſu Pontificum admiſſas fuiſſe; huiuſmodi verò eſſe has prædictas leges, conſtat expreſsè ex Gregorio, qui non multo poſt Iuſtinianum vixit lib. 7. Epiſtolarum, Epiſt. 7. & ha-
Gregor. betur 19. quæſt. 3. cap. 7. vbi ſic inquit, *Quia ingredientibus monaſterium conuertendi gratia vlteriùs nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum eiuſdem monaſterij iuris fiant, aperta legis definitione decretum eſt.* E Hæc Gratianus. In fine verò Epiſtolæ ita Gregorius concludit. *Alia igitur omnia quæ ex teſtamento prænominatæ Siricæ detinentur, quippe quod nullum eſſe legali ſanctione permittitur; neceſſe eſt vt iuri monaſterij fraternitatis veſtræ ſolicitudine ſacerdotali per omnia ſtudio reparentur; quia imperiali conſtitutione apertè ſancitum eſt, vt ea, quæ contra leges fiunt, non ſolùm inutilia, ſed etiam pro infeſtis habenda ſint.* Idem reſponſum Gregorij relatum eſt à Gregorio IX. in cap. 2.

A de teſtam. & in Concilio Oxonienſi IV. tom. Conciliorum in cap. antepenultimo ſic dicitur, Conc. Oxonienſe. *Quoniam non licet viris religioſis aliquid proprium poſſidere, qui ſe, & ſua pariter in ipſo religionis ingreſſu Domino dedicarunt, præſenti authoritate definimus, vt nulla perſona in regulari ordine conſtituta condere teſtamentum præſumat, cùm nihil habeat ſuum temporale, quod transferre valeat in dominium alienum.* Quod Concilium videtur etiam alludere ad ſuperiora iura, quæ ſine dubio poſtquam fuere condita, generali Eccleſiæ obſeruatione recepta ſunt. Quod conſtare etiam poteſt ex Concilio II. & cap. *Cùm ad monaſterium*, de ſtatu monachorum, & optimè ex Concilio Trident. ſeſſ. 25. de regular. cap. 2. & iuxta hoc ius intelligendi ſunt iuris interpretes, quoties dicunt votum paupertatis neceſſarium ad profeſſionem, vel ad ſtatum religionis, excludere, & proprium, & capacitatem proprij, vt videre licet in Hoſtienſ. Innocent. Panormit. & aliis in Hoſt. Innoc. Panormit. Nauar. dicto cap. *Cùm ad monaſterium*; & ita etiam loquitur Nauar. comment. 1. de Regularibus n. 15. verſiculo, *Decimum octauum*, & num. 18. verſicul. *Vigeſimum tertium*, vbi etiam hoc votum requirit, ad conſtituendum ſtatum religioſum; loquitur tamen, vt dixi, iuxta prædictum commune ius, non ſecundùm intrinſecam neceſſitatem ſtatus religioſi. Ratio autem huius inſtitutionis Probatur ratione. primaria eſt, quia licèt hæc incapacitas ſimpliciter non ſit neceſſaria ad perfectionem, quia C ſufficit actu dimittere omnia cum obligatione perſeuerandi in eo ſtatu, nihilominus conferre poteſt, ad tollendam radicitus omnem occaſionem proprietatis; item propter maiorem quandam immobilitatem; ac denique, quia ſicut religioſus per profeſſionem deſinit eſſe ſui iuris, & ſub dominio religionis conſtituitur; ita conueniens eſt, vt acceſſorium ſequatur principale, ita vt iure ordinario totum quod religioſus habet, vel poteſt habere, in Religionis dominium, aut ius tranſeat, ſi illa ſit capax.

Sed obiici poteſt primò, quia Gregorius poſt dictas leges Iuſtiniani refert, Gordianam & alias ſorores eius ſanctimoniales habuiſſe proprium. 29. Obiectio prima. Reſpondetur iam ſuprà dictum eſſe, incertum Diluitur. nobis eſſe, an ſtatus illarum fœminarum fuerit verè, & perfectè religioſus. Quod verò ad rem ſpectat certum eſt non fuiſſe in vita regulari communi, ſeu in Monaſterio aliquo, ſed in priuata domo, & ideo perſonæ illæ, & omnes viuentes in ſimili ſtatu ſub prædictis legibus Imperatoris non comprehendebantur; nam illæ loquuntur ſolùm de religioſis profitentibus in aliquo monaſterio; quia verò nunc, & ſaltem à tempore Concilij Lateranenſis ſub Innocentio III. nullus eſt verus religioſus, niſi vota emittens in religione approbata, vt conſtat ex cap. vltimo, de Religioſis domibus, & Nauarro, & aliis Doctoribus citatis, ideo iure communi generaliter verum eſt paupertatem religioſam reddere incapacem dominij, quanuis hoc ius commune poſſit per ſpeciale approbatum à Pontifice immutari.

Sed inſtabis, nam idem Gregorius lib. 3. epiſtol. 6. loquens de quadam Petronina religioſa, 30. Inſtantia duplex. Greg. ait, *Res ſuas omnes, quas habere potuit, licèt ſibi iure potuiſſent competere, tamen eidem monaſterio, quod ingreſſa eſt, etiam ſpecialiter donationis titulo contuliſſe.* Quibus verbis ſignificat potuiſſe bona illa retinere, ſi voluiſſet, hoc enim indicant illa verba, *licèt ſibi iure potuiſſent competere*, liberali

tamen donatione eas dediſſe monaſterio. Et infrà ait Agnellum quendam poſtea ſeduxiſſe illam religioſam, & de monaſterio eduxiſſe, *Réſque eius omnes tam proprias, quàm eas, quas de parte patris ipſius habere poterat, abſtuliſſe:* in quibus etiam verbis ſignificat Gregorius, fœminam illam etiam poſt ingreſſum religionis habuiſſe res proprias, & ius ad hæreditatem paternam; cùm tamen illud factum poſt tempora Iuſtiniani acciderit.

Reſponſio ad primam.

Reſpondeo priorem partem obiectionis fundatam eſſe in æquiuocatione illius relatiui *ſibi:* non enim referendum eſt ad præcedentia, ſed ad ſubſequentia, id eſt, non ad Petroninam, ſed ad monaſterium; ita vt ſenſus ſit, licèt monaſterio iure pertinerent, nihilominus ad maiorem cautelam, ſpeciali donatione fuiſſe etiã collatas. ita intelligunt gloſa & omnes expoſitores in cap. *Perlatum* 19. q. 3. & ad hunc ſenſum confirmandum, expendenda eſt illa particula, *etiam ſpecialiter donationis titulo*, &c. Nam reſpondet particulæ, *licèt*, quæ præceſſit. Senſus ergo eſt, licèt monaſterium haberet vnum titulum, additum eſſe alium. Iuxta quem ſenſum fit potiùs ibi alluſio ad ius introductum à Iuſtiniano Imperatore, quod iam erat receptum, & in praxi.

Ad ſecundam.

Vnde in poſterioribus verbis res propriæ vocantur, non quia tunc eſſent propriæ, ſed quia fuerant. Significatur enim ibi, Petroninam, quando ingreſſa eſt monaſterium, aliqua bona poſſediſſe, & ad alia habuiſſe tantùm ius, quia adhuc erant ſub poteſtate patris, cuius ipſa poterat eſſe hæres. Priora ergo vocantur ibi propria, vt diſtinguantur à poſterioribus, non quia non iam eſſent monaſterij. Et ſimili modo de poſterioribus dicitur potuiſſe habere partem hæreditatis paternæ, quia iure originis ad illam pertinebat, quanuis per profeſſionem iam eſſet in monaſterium tranſlata. Et ideo in fine indiſtinctè præcipit Gregorius omnia illa bona reſtitui monaſterio cum fructibus, & acceſſionibus eorum.

31. Obiectio ſecunda.

Tandem obiici poteſt, quia ſaltem ad breue tempus poteſt religioſus profeſſus etiam nunc habere dominium; ergo abſolutè non eſt incapax illius. Antecedens colligitur ex prædictis legibus, & Authenticis, & ex cap. *Si qua mulier* 19. q. 3. vbi ſtatuitur, ſi perſona habens liberos profeſſa fuerit religionem, priuſquam de ſua ſubſtantia diſpoſuerit, poſſit poſtea illam inter filios ſuo arbitrio (ſeruatis ſcilicet aliis legibus) diuidere, legitimam partem monaſterio reſeruando; ergo ſignum eſt adhuc retinere dominium.

Solutio prima.

Reſpondeo primùm inde non ſequi huiuſmodi religioſum retinere dominium, ſed ſolùm liberam adminiſtrationem iure conceſſam, quantum ad illum actum, quæ non repugnat voto ſolenni paupertatis, vt latè Nauarrus comm. 2. de regul. n. 16. & ſequent. & n. 57.

Secunda.

Deinde dicitur aliquibus iuriſperitis non videri inconueniens religioſum profeſſum retinere dominium ad breue tempus, vt videre licet in Baldo, in cap. *Cum cauſa*, de re iudicata, verſic. *Quæro nunquid*, & Felino, ac Decio in cap. *In præſentia*, de probationibus. Quod ſi verum eſt, eſt optimum ſignum illam incapacitatem non eſſe ex natura rei, ſed ex iure poſitiuo, quod potuit aliquem caſum ſimilem excipere; de qua poteſtate ego non dubito; non cenſeo autem huiuſmodi caſum eſſe admittendum, niſi ſit in iure expreſſus, quem ego hactenus non reperi. Sed de hoc iterum redibit ſermo.

32. Hæc ſunt, quæ de huius iuris origine inuenire potui, ex quibus in ſumma colligere poſſumus, varios gradus paupertatis, ſuprà propoſitos, vel omnes, vel certè plures illorum fuiſſe in vſu in Eccleſia pro varietate temporum, & ſtatuum religioſorum, atque adeò hunc modum paupertatis, per ſolemne votum, & incapacitatem proprietatis non fuiſſe ſemper, & in omni ſtatu religioſo obſeruatum, maximéque viguiſſe pro vniuerſo ſtatu religioſo, in quo vita communis ſeruatur à prædicto tempore Iuſtiniani Imperatoris. (Corollariũ.) De ſuperiori verò tempore, quanuis certis indiciis conſtet non fuiſſe ſeruatum in omni ſtatu religioſo quoad prædictam incapacitatem, imò nec quoad omnimodam proprietatis, & dominij in particulari carentiam, non tamen ita mihi conſtat poſitiuè, vt ſic dicam, ante Iuſtiniani tempora in nullo loco, aut in nullo ſtatu religioſo, fuiſſe in vſu illud paupertatis genus, & ideo id definitè affirmare non poſſum, ſed ſolùm veluti negatiuè dicere, non conſtare ex hiſtoriis, vel ex Sanctorum exemplis, effectum hunc voti paupertatis habuiſſe alicubi hanc inſtitutionem, vel effectum ante illa tempora. At verò poſt tempora Iuſtiniani non inuenio etiam religionem aliquam fuiſſe inſtitutam in vita communi, quæ illam paupertatem non ſeruauerit, paulo enim pòſt incepit religio Benedicti Beati, quæ ſemper paupertatem illam ſeruauit, & de poſterioribus idem conſtat; & idem credendum eſt de Antiquioribus, quæ tunc erant in Occidentali Eccleſia; nam de Orientalibus, vt erat Religio Sancti Baſilij, &c. minus certum id eſt; de nonnulla verò immutatione, vel moderatione, quæ circa hoc facta eſt in Societate quoad aliquam partem, ſeu gradum religioſorum eius, inferiùs ſuo loco dicemus.

CAPVT VIII.

Vtrùm votum Paupertatis excludens proprium in communi, liceat, vel expediat in Religioſo ſtatu.

1. Quæſtio procedit in ſtatu communitatis.

HÆc quæſtio non habet locum in illo ſtatu religioſo, qui priuatim, & extra communitatem ſtatui poſſet, ſola rei natura, vel ſolo diuino iure ſpectato, quem eſſe poſſibilem ſæpè inſinuatum eſt, & infrà in proprio loco oſtendemus: in illo enim ſtatu non habet locum dominium in communi, quia nulla ſupponitur communitas in qua eſſe poſſit; & ideo ſi in tali ſtatu paupertas exiſtat, quæ proprietatem in particulari excludat, conſequens neceſſarium eſt, vt nullum dominium, vel in particulari, vel in communi relinquat, quanuis dicere poſſimus quoad priorem partem carentiam eſſe per modum priuationis, quoad poſteriorem verò per modum negationis. De hac nihilominus paupertate oſtendimus in ſuperioribus, non ſolùm licitam eſſe, ſed etiam ſub conſilio, nec ſolùm in proprio ſtatu religioſo, ſed etiam in alio priuato viuendi modo aliquid de illo ſtatu participante ſeruari poſſe cum obligatione voti ſimplicis.

2. Duplex paupertas in communitate poſſibilis. Prima. Secunda.

Omiſſo ergo illo ſtatu, in religioſa communitate duplex paupertas intelligi poteſt. Vna eſt, quæ licèt excludat à ſingulis perſonis omnem proprietatem priuatam, permittat nihilominus dominium in ipſa communitate. Alia verò eſt, quæ etiam à communitate dominium excludit, & conſequenter ab omnibus, & ſingu

& ſingulis religioſis, non tantùm vt particulares perſonæ ſunt, ſed etiam, vt ſunt partes talis communitatis. Et in hac ipſa paupertate in communi poſſunt eſſe gradus. Primus excludens dominium poſſeſſionum ac redituum, non verò bonorum mobilium. Secundus, qui horum etiam dominium non permittat. Tertius, qui non ſolùm vtrorumque bonorum dominium tollat, verùm etiam, non permittat congregare res neceſſarias ad vſum pro aliquo futuro tempore, ſed tantùm quæ in præſenti neceſſaria ſunt, & quaſi in diem viuere quotidie quærendo, quæ pro illo die neceſſaria ſunt. De his ergo omnibus ſigillatim dicendum eſt, quoniam circa illa ferè omnia varij errores exorti ſunt, & de nonnullis varia etiam fuerunt Catholicorum iudicia.

Tres gradus paupertatis in cõmuni.

3\. Primus error hæreticorum.

Fuerunt ergo quidam hæretici dicentes paupertatem ita eſſe obſeruandam, vt nulla cura, vel diligentia adhibeatur ad habendas res temporales, etiam ad vitam neceſſarias; ſed inſiſtendum eſſe orationi, & in Deo confidendum. Qui propterea illicitum eſſe dicebant religioſis laborare manibus, ad comparanda vitæ neceſſaria, qui (vt contra eos rectè argumentatur Auguſtinus) conſequenter dicere deberent, non licere res huiuſmodi congregare in tempus futurum, imò neque eas præparare ad cibum, vel potum, ſed ex diuina prouidentia illas ſpectare. De his hæreticis videri poteſt Chryſoſtom. hom. 43. in Ioannem, & Theophylactus Ioan. 6. vbi circa illa verba, *Operamini non cibum, qui perit, ſed,* &c. Nominatim hunc errorem tribuit Maſſilianis, qui non ſolùm in Monachis, ſed in omnibus generaliter reprehendebant operari propter cibum, fundati in illis verbis Chriſti. Auguſtinus autem de hæreſibus in 37. hos eoſdem Pſallianos vocat, fortaſſe ab pſallendo, ſicut Græcè dicti ſunt εὐχῖται, ab orando, refértque illos de monachis ſpecialiter dixiſſe non licere illis propter corporis ſuſtentationem manibus laborare, quod adducit Epiphanius hæreſ. 80. eundémque errorem ex profeſſo impugnat idem Auguſtinus toto libro de opere Monachorum, præſertim cap. 23. quem librum occaſione huius erroris ſcripſiſſe ipſemet teſtatur lib. 2. retractationum cap. 21. ex quo etiam conſtat illos deceptos fuiſſe occaſione verborum Chriſti malè intellectorum Matth. 6. *Dico vobis ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neque corpori veſtro quid induamini; reſpicite volatilia cœli, quoniam nec ſerunt, nec metunt, neque congregant in horreum,* &c. & infrà: *Quærite ergo primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Nolite ergo ſoliciti eſſe in craſtinum,* &c.

4\. Secundus error hæreticorum.

Alij hæretici per contrarium extremum dixerunt, non eſſe licitum profiteri religionem, quæ paupertatem in communi profiteatur. ita ſentit Guillelmus de ſancto amore, quem imitatus eſt Deſiderius Longobardus; alij addebant limitationem, niſi talis religio ex proprio labore manuum ſuſtentaretur, vt meminit D. Thom. opuſcul. 19. contra Impug. relig. cap. 6. Itaque præcipua intentio iſtorum hæreticorum erat damnare illam paupertatem voluntariam, quæ vſque ad mendicitatem deſcendit; ſeu in qua vult quis ſuſtentari ex alienis bonis, relictis propriis, & ſine vllo labore proprio, & hoc modo ſequuti ſunt hunc errorem Ioannes VVicleph. apud VValdenſem lib. 4. Doct. fid. cap. 22. &

A poſtea Lutherus, Caluinus, & ſequaces, & eodem modo opinatus eſt Armachanus ſermon. 4. vt refert Bellarminus lib. 2. de Monach. c. 45. Qui error primò fundari poteſt in verbis Pauli, 2. ad Theſſalonicenſ. 3. *Denuntiamus autem vobis fratres in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non ſecundùm traditionem, quam acceperunt à nobis.* Explicat autem ſtatim, quæ ſit hæc traditio, & deinde de quibus dicat, *inordinatè ambulante.* De priori ſic ait, *Sic enim ſcitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducauimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte, & die operantes, ne quem veſtrûm grauaremus.* B *Non quaſi non habuerimus poteſtatem, ſed vt noſmetipſos formam daremus vobis, ad imitandum nos; nam & cùm eſſemus apud vos, hoc denunciabamus vobis, quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet.* Ecce traditionem; inordinatè ergo ambulare dicit eos, qui ſine proprio labore, alienis bonis volunt ſuſtentari, cùm laborare poſſint, & de his ſubdit; *Audiuimus enim inter vos, quoſdam ambulare inquietè, nihil operantes, ſed curioſè agentes. Iis autem, qui huiuſmodi ſunt, denunciamus, & obſecramus in Domino Ieſu Chriſto, vt cum ſilentio operantes ſuum panem manducent.* Sic etiam 1. ad Theſſalonicenſ. 4. dixerat. *Rogamus autem vos,* &c. *vt* C *veſtrum negotium agatis, & operemini manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis, & nullius aliquid deſideretis.* In quibus verbis ſignificat, & hoc eſſe præceptum, & reduci ad ſeptimum Decalogi, non furandi, vel ad vltimum, non concupiſcendi res alienas; & ideo etiam ad Epheſeos 4. illa duo coniungit; *Qui furabatur, iam non furetur, magis autem laboret operando manibus ſuis.* Ex quo teſtimonio ratio etiam colligi poteſt, quia non eſt verè indigens, qui aut bona propria habet, aut proprias actiones, quibus ſuſtentari poteſt; ergo ſi tanquam indigens vult ſuſtentari rebus alienis, iniuſtitiam facit, nam fingit ſe indigentem, cùm verè non ſit.

Dices, ibi non committi furtum, neque iniu- 5. Obiectio.
D riam, vbi ſine vi, aut dolo, aliquid ſponte dandum poſtulatur, aut oblatum recipitur. Sed contrà, quia non omnino videtur deeſſe fraus, & moralis coactio, quando ſub ſpecie religionis, & indigentiæ, aliquid extorquetur. Vnde Auguſtinus lib. de opere Monachor. cap. 17. etiam illorum excuſationem non vult admittere, qui ob pſalmodiam, & orationem diuturnam excuſari volunt à labore manuum, & alienis bonis ſuſtentari, quia non oportet orationem adeò eſſe continuam, quin debeat ob neceſſitatem infirmitatis humanæ externis actionibus interrumpi. Quod ſi ita eſt, infert. *Cur non Apoſtolicis præceptis obſeruandis aliquas partes temporis deputamus?* E *citiùs enim exauditur vna obedientis ratio, quàm decem millia contemptoris.* Et deinde adiungit, in ipſo labore manuum poſſe diuinas leges, & orationes adiungi; & in ſequentibus capitibus alias excuſationes excludit. Denique eſto hoc non ſit rigoroſum præceptum, ſaltem ex verbis Pauli colligitur eſſe melius, & conſultius, & oppoſitum eſſe inordinatum, & profiteri aliud vitæ genus, tanquam melius, & perfectius, eſt intolerabilis error contra bonos mores. Quod ſatis etiam confirmat vſus antiquarum religionum. de quo videri poteſt Baſilius ſerm. 1. de inſtitutionibus Monach. & Epiſtola ad Canonicam,

Reſponſio prima.

Auguſt.

Secunda.

& latè in regulis fuſiùs diſputatis à 37. vſque ad 42. & in moralibus tota regula 48. præcipuè cap. 7. Idem habet Benedictus in ſua regula cap. 48. vbi inter alia ait, tunc fore verè Monachos, cùm ex ſuarum manuum labore vixerint, more antiquorum Patrum & Apoſtolorum; idem ſumitur ex Auguſtino lib. 8. de moribus Eccleſiæ cap. 31. & Hieronymo epiſt. 4. ad Ruſticum, Epiphanio hæreſ. 78. Caſſiano lib. 2. de Inſtitutis cap. 3. & lib. 3. cap. 2.

6. *Prima aſſertio de fide.* Priuſquam de opinionibus Catholicorum diſſeramus, quid certum ſecundùm fidem ſit proponere oportet. Primò ergo certum eſt, laudabile eſſe illorum religioſorum inſtitutum, qui paupertatem tam in particulari, quàm in communi profitentes quoad carentiam poſſeſſionum, ac certorum redituum, non ex ſolis eleemoſynis, ſed ex proprio labore manuum aluntur. Hoc eſt de fide certum, & ſufficienter probatur fundamentis proximè adductis pro ſecundo errore. Et idem confirmant alia loca Pauli, in quibus ſæpe profitetur, ſe manibus ſuis laboraſſe ad ſe ſuſtentandum, Actor. 20. & 1. ad Cor. 9. Nec poteſt exponi quòd loquatur de illo labore, de quo 2. ad Tim. 2. *In quo laboro vſque ad vincula*, ſcilicet in prædicatione Euangelica; tum quia in dictis locis expreſsè loquitur de labore manuum, tum etiam, quia diſtinguit hunc laborem à miniſterio Euangelico, dicens, potuiſſe ſe ex Euangelio viuere, vt autem omnem offenſionem tolleret, noluiſſe, ſed propriis manibus laborare. Ratio etiam eſt manifeſta, quia in hoc vitæ genere nihil eſt vel contra rationem, vel contra perfectionem. *Probatur prima pars, quòd non ſit contra rationem.* Prior pars probatur, cui enim in hoc fit iniuria? aut contra quam virtutem id eſt? Dicent, quòd fortaſſe eſſet contra fiduciam Deo debitam. At hoc nullius momenti eſt, quia non eſt alienum à debito ordine diuinæ prouidentiæ, honeſta via, & ratione, neceſſaria ad vitam procurare; imò eſſet tentare Deum, prætermiſſa omni cura miraculosè, aut extrordinaria prouidentia illa à Deo expectare: neque hoc Chriſtus conſuluit, ſed exceſſum immoderatæ ſolicitudinis, aut intentionem minùs rectam in quærendis temporalibus bonis coërcere ac reprehendere voluit, vt Auguſtinus dicto lib. de opere monach. latè proſequitur, & attigit Baſilius regula 207. ex breuioribus, vbi ita etiam exponit verba illa Ioan. 6. *Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam*; non enim prohibet Chriſtus propter cibum temporalē operari, ſed in eo primarium finem, & quaſi totam vitæ curam collocare, vt Chryſoſt. hom. 43. Theophylactus, & alij expoſuerunt ibi. Nulla ergo diffidentia de Deo eſt, neque aliquid de exiſtimatione debita de diuina prouidentia repugnat laborare ad victùm quærendum, etiam illos qui eius obſequio ſpecialiter dedicati ſunt, quia non pertinet ad diuinam prouidentiam eos miraculosè, aut per extraordinariam prouidentiam alere, regulariter loquendo, & quando nulla ſpecialis neceſſitas occurrit.

7. *Probatur ſecunda pars, quòd non impediat perfectionem.* Secunda pars, nimirum, hoc de ſe non impedire perfectionem, latè probatur ab Auguſtino in dicto lib. de opere Monachor. *Primò. Oratio cōtinua quomodo intelligatur.* Primùm, quia neceſſarium non eſt ad perfectionem, vt homo ſemper, ac continuè orationi vacet, ſunt enim alia opera virtutis, quæ ad perfectionem etiā iuuant, & ideo quod Chriſtus ait, Lucæ 18. *Oportet ſemper orare*, & Paulus, 1. Theſſ. 5. *ſine intermiſſione orate*, à ſanctis exponitur, non ita intelligi vt nunquam aliud agendum ſit; ſed vel ſtatis temporibus, nullo die eſſe orationem omittendam; vel in bonis operibus orationem ſemper eſſe continuandam, ita vt ipſa opera ſint quædam virtualis oratio, vel frequenter eſſe exercendam; vt latè expoſui lib. de Orat. c. 1. Imò regulariter ac moraliter loquendo, non poſſunt omnes ſoli orationi perpetuæ vacare; aliqua ergo interruptio, perfectioni non repugnat; ergo neque aliquo tempore honeſtas actiones exercere manibus laborando. *Secundò.* Secundò (ait Aug.) quia actiones nō impediunt, quominus mens ſufficienter poſſit in Deum tendere, vel ſpirituali lectioni, & meditationi intendere, ſeu attendere. *Tertiò.* Tertiò ait Baſilius, quia hoc poteſt eſſe magnæ charitatis, dum religioſus non ad ſuam tantùm ſuſtentationem, ſed etiam vt aliis ſubueniat, ſtrenuè laborat; ſicut Paulus non ſolùm ea, quæ ſibi opus erant, ſed etiam iis, quos ſecum habebat, labore ſuarum manuum comparabat; quod ipſe refert Actor. 20. *Caſſianus.* Vnde Caſſianus lib. 4. de Inſtit. Eccleſ. c. 14. de antiquis monachis ſic ait, *Cùm vnuſquiſque eorum quotidie de opere ac ſudore proprio tantos reditus conferat monaſterio, vt ex his ſuſtentare non ſolùm ſuam valeat parcitatem, verùm etiam vſibus poſſit exuberare multorum, in nullo tamen fratre*, &c. *Quartò.* Quartò poteſt etiam hic labor ad humilitatis exercitium deſeruire, & ad corporis mortificationem, ac pœnitentiam per ſe confert. Multis ergo modis poteſt ad perfectionem deſeruire; cur ergo ſtatui religioſo repugnabit? Quanuis autem hic labor manuum, aliquando poſſit eſſe ad ſuſtentationem religioſorum ſufficiens; non tamen neceſſe eſt totam operam ad hoc neceſſariam ſemper impendere; neque hoc pertinet per ſe ad perfectionem religionis; imò aliquando poſſet impedire, ſi labor eſſet immoderatus. Magis ergo in huiuſmodi labore (quando religio illum vitæ modum amplectitur) attendendus eſt ſcopus perfectionis intentæ, quàm ſufficientia ſuſtentationis; & ideo cum ea moderatione ſumendus eſt, quæ alia opera perfectionis, & contemplationis non impediat; quod ſi fuerit ad ſuſtentationem ſufficiens, erit etiam paupertati ſubleuandæ proportionatus; ſi autem fuerit ſuperabundans, ad perfectionem ſpectabit in pauperes conferre quod ſuperfluum fuerit. Si autem fuerit deficiens, eleemoſynis fidelium quidquid defuerit ſupplendum erit. Superſtitioſum enim eſſet viris religioſis ita labori manuum inſiſtere, ac ſi omnino neceſſarium eis eſſet inde viuere, nihil ab aliis accipiendo. De quo Monachi ſancti Baſilij quæſtionem ei propoſuerunt; cui ipſe reſpondet in regulis breuioribus 284. curandum vnicuique eſſe, vt idoneus ſit, qui in numero fratrum Domini collocetur; in reliquo verò ſi indigeat, non eſſe quod dubitet eleemoſynam cum gratiarum actione recipere: *Baſilius.* *A quibus autem* (inquit) *conueniat accipere, & quando, & quomodo, is ſtatuet, cui communis procuratio commiſſa eſt.*

Dico ergo ſecundò laudabile eſſe religioſum inſtitutum, in quo paupertas etiam in communi, quoad carentiam redituum, & bonorum ſtabilium ſeruatur, & non ex labore manuum, ſed ex ſolis eleemoſynis, vel ſponte oblatis, vel etiam mendicando petitis viuitur. Eſt veritas hæc mihi de fide certa: quia, & Eccleſiaſtica traditio, & Pontificum authoritas, & vniuerſalis 8. *Secunda aſſertio etiā de fide.*

lis Eccleſiæ conſenſus, ſatis illam probant, & per ſingulas partes diſcurrendo, poteſt etiam ratione conuinci. Primò ergo traditio oſtendi poteſt exemplo Chriſti & Apoſtolorum, vt optimè deducit, ac defendit Bellarminus dict. cap. 45. & nos in proprio loco oſtendimus Chriſtum Dominum pauperem vitam profeſſum eſſe, eúmque ex eleemoſynis vixiſſe conſtat Lucæ 6. ibi: *Mulieres aliquæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis*; quòd etiam aliquando mendicauerit, eodem loco probabilius eſſe oſtendimus, ídque tanquam certum ſupponere videtur Baſilius regul. 262. ex breuioribus, vbi de Chriſto exponit illud Pſalmi 39. *Ego autem mendicus & pauper ſum.* Quanquam ibi, & regula etiam 205. non videatur nomen mendici ſumere ab actu mendicandi, ſed ab ipſo ſtatu paupertatis, ad quem aliquis, qui priùs diues fuerat, peruenit, præſertim voluntariè; ſatis verò ſignificat, etiam officium mendici Chriſtum exercuiſſe. De paupertate etiam Apoſtolorum multa in ſuperioribus diximus; eos autem ex eleemoſynis fidelium vixiſſe, apertè docet Paulus 1. ad Cor. 9. imò Matthæi 10. cùm eos Chriſtus ad prædicandum mitteret, eis dixit, *Nolite poſſidere aurum, neque argentum*, &c. & Lucæ 10. addidit, *Edentes, & bibentes, quæ apud illos ſunt, & manducate, quæ apponuntur vobis.* Quòd autem aliquando mendicauerint viuente Chriſto, eodem loco in 2. tom. oſtendimus; idémque per ſe veriſimile eſt de tempore poſt Chriſti aſcenſionem, quando per mundum peregrinabantur. Nam licèt credendum ſit, vix vnquam defuiſſe fideles, qui calore fidei, & deuotione moti, ipſis etiam non petentibus neceſſaria offerrent; nihilominus in tanta rerum, & locorum varietate ſæpius occurrere poterat neceſſitas mendicandi, neque eſt cur fingamus, vel Deum ſua ſpeciali prouidentia eam præueniſſe, aut ipſos actum illum, qui humilitatis, & patientiæ eſt, vitaſſe.

Probatur ex traditione, exemplo Chriſti atque Apoſtolorum eleemoſynis viuentium confirmata.

2. *Tom. diſp.* 28. *ſect* 2.

9. Denique (quod caput eſt) Apoſtolos ex vi ſui ſtatus ad huiuſmodi actus paratos eſſe oportebat, quia nihil ſtabile, nec reditum certum in particulari habebant, vt ſuprà oſtendi, nec etiam in communi, de Collegio Apoſtolico ſtrictè, & propriè loquendo, vt latè oſtendit Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu Eccleſiæ cap. 55. quia eorum vita talem communitatem, vt ſic dicam, vel vſum eius non patiebatur, cùm nec ſimul liberè viuerent, nec ferè haberent locum firmum, ac ſtabilem, præter vnum, vel alterum, ſed diſperſi per vniuerſum mundum diſcurrerent; non ergo poterant ex bonis propriis, vel communibus ſuſtentari; neque etiam ex labore manuum alebantur, præter vnum Paulum, vt ipſe affirmat: ergo neceſſarium illis erat ex eleemoſynis viuere, qui autem ſic viuit, tam ad petendum, quàm ad accipiendum paratum eſſe neceſſe eſt, prout occcaſio poſtulauerit. Nec refert quod Armachanus ait fuiſſe Apoſtolis ſuſtentationem debitam ex iuſtitia, iuxta Chriſti verbum, Luc. 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua*; nam eſto hoc ita ſit, ipſi non hoc iure exigebant illam, nec etiam moraliter poterant, præſertim, cùm inter aliquos infideles verſari incipiebant, vt latiùs Bellarminus dicto loco proſequitur.

Confirmatur.

10. Præterea hoc genus paupertatis, poſt Apoſtolos profeſſi ſunt Apoſtolici viri, qui ipſos imitati ſunt, ſicut in munere euangelizandi, ita etiam A in modo viuendi; vt expreſsè refert Euſebius lib. 3. hiſtoriæ cap. 31. vbi ait morem illorum omnium fuiſſe vendere omnia ſua, & dare pauperibus, & deinde peregrè proficiſci ad prædicandum Euangelium etiam gentibus, quæ de illo nihil audierant. Manifeſtum eſt ergo nihil proprium ſibi retinuiſſe, ſaltem in bonis ſtabilibus, nec in particulari, quia vendebant omnia, & dabant pauperibus; neque in communi, quia nullam ſpecialem communitatem profitebantur; nec habebant domicilium fixum, ſed per varias mundi partes diſcurrebant, prout mittebantur. Vnde per ſe ſtatim veriſimile fit eos & ex elee- B moſynis, & ſæpe mendicando vixiſſe, quia nec viaticum ſemper habere poterant ab Apoſtolis, à quibus mittebantur, nec credibile eſt ipſos fuiſſe ſolitos illud requirere, aut ab eo pendere; neque etiam oportet fingere omnes laboraſſe manibus ſuis, cùm conſtet Apoſtolos eorum magiſtros id non feciſſe, & quia morale eſt, vt plures, aut propter ignorantiam artis, aut propter occupationes id facere non poſſent. Præter hos etiam Euangelicos viros conſtat fuiſſe à principio Eccleſiæ multos profitentes vitam religioſam, in omni paupertate, non in communitate aliqua, ſed in ſolitaria, vel priuata vita; illi ergo nihil ſtabile habebant, vel in particulari, quia omnia renuntiabant, C vel in communi, quia vitam communem profitebantur; illi ergo, & eleemoſynis, & acceptis, vel petitis ſuſtentari poterant; nam licèt aliqui potuerint manibus laborare, non eſt cur fingamus omnibus fuiſſe hoc neceſſarium, cùm in tanta hominum varietate, ſit veriſimile omnes fuiſſe aptos ad lucrandum neceſſaria ad vitam ex ſolo labore manuum, cúmque ex hiſtoriis conſtet, plures illorum maiorem vitæ partem contemplando conſumpſiſſe. Denique habemus illuſtre paupertatis, & mendicitatis exemplum in B. Alexio, qui cùm diues eſſet, egens & mendicus voluntariè propter Chriſtum factus eſt. Nec refert, quòd ille propriè religioſus non fuerit, vt ſuprà indicauimus, ſatis eſt enim, quòd vo- D luntaria paupertas, & mendicitas in eo laudabilis ſit; inde enim rectè concludimus à fortiori in religioſo ſtatu laudabilem eſſe.

Hanc etiam paupertatẽ Apoſtolici viri profeſſi ſunt.

Similiter alij ſancti viri.

11. Ex his ergo ſatis apparet primum, quod propoſuimus, hoc ſcilicet paupertatis genus, in antiquiſſima Eccleſiæ traditione eſſe fundatum. Quòd autem hæc paupertas, & mendicitas ſpeciali modo ſeruetur in religionibus aliquibus communem vitam in vna congregatione, ſeu corpore politico profitentibus, id non videtur eſſe multum antiquum in Eccleſia, ſed à tempore Diuorum Dominici, & Franciſci incepiſſe; nam de religionibus antiquioribus non conſtat, ante illud tempus hoc viuendi inſtitutum obſeruaſſe, vt infrà loquendo de medicantibus religionibus in E particulari attingemus. Sufficit tamen hæc inſtitutio, ad veritatem hanc de fide confirmandam; quia à Pontificibus & Conciliis generalibus approbata eſt; primum patet ex Ioanne XXII. in Extrauagant. *Quia quorundam*, de verborum ſignificatione, vbi refert Honorium III. Gregorium IX. Innocentium IV. Alexandrum IV. & Nicolaum IV. inſtitutionem B. Franciſci atque adeò profeſſionem paupertatis eius confirmaſſe. Addit etiam S. Bonau. Innocentium omnem rationem inſtituti S. Franciſci confirmaſſe, quod poſtea multi Pontifices fecerunt; idẽ Conciliũ Lugdunenſe, vt refert Nicol. IV. in c. *Exiit*,

Probatur ſecundò aſſertio ex paupertate religionum mendicantiũ authoritate Eccleſiæ confirmata, & approbata.

de verbor. ſignifi. in 6. & Concilium Viennenſ. ſub Clemente V. in Clement. *Exiuit*, de verborum ſignificat. & in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. vbi damnantur articuli Ioannis VVicleph. in quorum 24. aiebat, *fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, & non per mendicitatem:* cuius prior pars indiſtinctè affirmans, ſcandaloſa, & præſumptuoſa dicitur; poſterior verò erronea, *pro quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere*. Denique Concilium Trident. ſeſſ. 25. c. 3. de regularibus, hanc etiam ſancti Franciſci paupertatem approbauit, imò integram ſeruari voluit, cùm præbendo aliis religionibus facultatem, vt bona in communi habere poſſent, etiamſi aliàs illis eſſet prohibitum, Religionem ſancti Franciſci excepit. His accedit vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus, à tempore huius inſtitutionis vſque ad præſens, qui ſolus ad omnem certitudinem ſufficeret, tum quia Eccleſia eſt columna, & firmamentum veritatis; tum etiam, quia Spiritus ſanctus non permitteret tam vniuerſalem, támque diuturnum errorem in Eccleſia circa rem adeò grauem, & ad bonos mores fidelium pertinentem. Quapropter non ſolùm cenſeo eſſe certum in hoc genere inſtitutionis nihil eſſe contra bonos mores; ſed etiam nihil eſſe contra perfectionem; imò de ſe eſſe viam ſatis expeditam ad perfectionem aſſequendam, & exercendam. Nam hoc expreſsè Pontifices docent, vt videre licet in citatis iuribus, & ſub hac ratione hunc vitæ ſtatum Eccleſiæ proponunt, quem ipſa vniuerſali approbatione, & conſenſu amplexa eſt.

Propoſitio VVicleph damnatur.

Probatur ex conſenſu Eccleſiæ vniuerſali.

12. Ratio denique etiam eſt euidens; nam in primis in hoc genere paupertatis, nullum eſſe malum probatur, quia non eſt contra aliquam legem poſitiuam diuinam, vel humanam; vbi enim eſt? nec etiam eſt contra legem naturalem; contra quam enim virtutem, aut contra quod principium naturale id eſt? Deinde ſi diſcurramus per ſingulas partes, faciliùs hoc conſtabit; Nam in primis profiteri paupertatem quoad carentiam bonorum ſtabilium, etiam in communi, per ſe non eſt malum, cùm hæc bona fortunæ ſint, ex rebus indifferentibus, & aliunde talis carentia poteſt appeti propter bonum finem, vt, v. g. ad tollendam ſolicitudinem rerum temporalium, vt ſpiritualibus vacare liberiùs liceat. Ergo propter hunc finem talem carentiam profiteri non eſt malum, imò bonum & perfectum, & conſentaneum conſiliis Chriſti. Deinde ſuppoſita huiuſmodi carentia, quærere victum, & veſtitum proprio labore, non eſt medium ex natura rei neceſſarium ad honeſtatem morum, neque ad perfectionem, vt rectè oſtendunt D. Th. 2. 2. q. 187. art. 3. & dicto opuſculo 19. contra impugnantes Religionem: Bonauent. in Apologia pauperum, Antoninus 4. p. tit. 11. c. 7. §. 5. & alij. Summa autem rationum eſt, quia tunc ſolùm cadit labor manuum ſub præceptum, in ordine ad vitam ſuſtentandam, quando nullum eſt aliud medium licitum, quo ita poſſit ſuſtentari, quia ſi aliqua eſt hîc neceſſitas præcepti naturalis, tota debet fundari in neceſſitate finis & medij, ſed religioſis non deſunt alia media licita ad ſe ſuſtentandum, vt ipſo vſu rerum conſtat, nec ex voto ſe obligarunt ad tale medium, neque etiam per aliquod præceptum poſitiuum iniunctum eſt, vt infrà oſtendemus reſpondendo ad loca Pauli.

Probatur vltimò eadem aſſertio ratione.

Primò de carentia bonorum ſtabiliũ etiam in cõmuni.

Labor manuum ad vitam ſuſtentandam quando cadat ſub præceptum.

13. Loquimur autem in hoc diſcurſu de labore manuum præciſè, vt aſſumitur ad ſubleuandam paupertatem; poteſt enim habere alios fines, vt latè proſequitur D. Thom. ſcilicet ad vitandum otium, vel macerandam carnem, vel ad eleemoſynam faciendam. Propter quos fines poteſt fortaſſe interdum hæc actio cadere ſub præceptum etiam naturale; veruntamen, & illud eſt per accidens ad rem de qua agimus, & rarò accidit ſimilis neceſſitas in viris religioſis, quia & multa alia media habent ad vitandum otium, & carnem macerandam, & ad ſuum ſtatum non ita per ſe ſpectat eleemoſynas facere, vt teneantur lucrari vnde eas faciant; ſed ſatis erit ex his quæ habere contigerit, illas tribuere. Quapropter frequentiùs occurret aliqua huiuſmodi neceſſitas laborandi manibus in ſtatu ſæculari, quàm in religioſo; imò etiam ad ſubleuandam paupertatem fortunæ potiùs, quàm voluntatis, & præſertim ad ſuſtentandam familiam ſæpius occurret talis obligatio in homine ſæculari, quàm in religioſo, quia vel erubeſcit mendicare, vel ei non permittitur, vel alio licito modo ſuſtentari non poteſt. Vnde ſumitur confirmatio, quia quoad hoc nulla eſt maior ratio obligationis in religioſis, quàm in ſæcularibus; ſed in ſæcularibus non eſt talis obligatio per ſe loquendo, ſed ſolùm per accidens in caſu neceſſitatis; ergo nec religioſi.

De quo labore manuum ſit hîc ſermo.

14. Sed contra totum hunc diſcurſum inſtari poteſt, admittendo verum eſſe, præceptum hoc non eſſe peculiare religioſorum, vt religioſi ſunt, & aſſerendo conuenire illis, vt pauperes ſunt, & potentes ſuis actionibus, vel laboribus ſe ſuſtentari, quæ duo ſi in ſæcularibus concurrant, etiam illi dicentur obligari tali præcepto, ſiue paupertas ſit à fortuna, ſiue à voluntate; quia iniuſtum videtur, velle ex alienis viuere, quando homo poteſt per actiones ſuas ſibi neceſſaria comparare; vnde in ſæcularibus perſonis talis viuendi modus reprehenſione dignus cenſetur, & pauperes, qui ſani ſunt, & ex eleemoſynis viuere volunt, meritò per publicam etiam poteſtatem coërcentur, & tanquam vagabundi puniuntur. De quo etiam extat lex ciuilis. Cod. de mendicis validis lib. 11. Non ergo ex ſtatu religioſo, ſed ex naturali hominis facultate, & debito ordine ſubleuandi ſuam indigentiam, oriri dicitur talis obligatio; & ita diſcurſus factus non procedit, tum quia ex oppoſito fundamento procedere videtur, tum etiam, quia ſupponit eſſe aliud medium licitum.

Obiectio.

15. Hoc verò refutabitur facilè probando alteram partem aſſertionis, nimirum poſſe licitè religioſos profitentes hoc genus paupertatis ex eleemoſynis ſuſtentari, quanquam hoc adeò videatur per ſe euidens, vt non egeat probatione; nam in eo ſtatu nec iniuſtitia interuenit, neque malitia contra charitatem, aut contra aliam virtutem: ergo illud per ſe malum non eſt, neque etiam eſt malum, quia prohibitum; nulla enim extat talis poſitiua prohibitio; ergo. Prima pars de iniuſtitia patet, quia ſcienti, & volenti non fit iniuria; qui autem dant eleemoſynas his religioſis, ſciunt optimè illos eſſe pauperes à voluntate, & quidquid habebant, illud propter Deum reliquiſſe, & ſpontanea voluntate illas tribuunt; nulla ergo iniuſtitia ibi eſſe poteſt. Nec etiam aliquid contra, vel præter charitatem, quia nullum nocumentum inde alicui prouenit, neque

Notatio præmittenda.

Religioſis licitum eſt eleemoſynis ſuſtentari.

neque ipſi dantes, vel alij indigentes, propterea conſtituuntur in graui aliqua neceſſitate. Quin potiùs duplex occaſio exercendi charitatem inde reſultat. Vna eſt reſpectu eius, qui dat eleemoſynam; nam in hoc exercet charitatem, imò & religionem, ſi eius intuitu eleemoſynam præbeat. Alia eſt reſpectu recipientis, quia benefactoribus ſuis gratum eſſe oportet, & ſpiritualibus beneficiis amicitiam peculiarem erga illum oſtendere, tum etiam, quia hi pauperes voluntarij cùm pauca illis ſufficiant, ex eleemoſynis acceptis ſæpe aliorum indigentiam ſubleuant. Et propter hæc ſupponitur in his perſonis illud magnum charitatis opus, relinquendi omnia ſua propter Deum, ea pauperibus dando, iuxta Chriſti conſilium. Neque contra aliquam aliam virtutem poteſt in eo actu propria malitia excogitari; quæ eſt enim hæc virtus, aut quæ inordinatio?

16. *Inſtantia diluitur.* Solùm video dici poſſe, hoc genus vitæ fauere otioſitati, & ideo eſſe noxium Reipublicæ, & occaſionem præbere multorum malorum; at hoc locum habet in ſæcularibus hominibus, & in pauperibus coactis, ſeu à fortuna, qui non cauſa pietatis, ſed vt otioſè, & voluptuosè viuant, aliorum bonis abſque labore ſuo viuere volunt: ex quo moraliter ſtatim ſequuntur furta, violentiæ, & alia vitia ſimilia. *Pauperes otioſi non tolerantur in republica.* Accedit etiam, quòd ſi talis abuſus in Republica permitteretur, vix inuenirentur homines, per quos officia & ſeruitia Reipublicæ neceſſaria fierent, quod eſt contra bonum Reipublicæ, imò, & contra ordinem diuinæ prouidentiæ, quæ ad hoc voluit, quoſdam homines eſſe conditione ſua pauperes, vt ad ſuſtinendos labores Reipublicæ neceſſarios faciliùs applicarentur. Hæc verò ratio non habet locum in pauperibus voluntariis, qui cauſa pietatis, & paupertatem profitentur, & corporalibus laboribus regulariter abſtinent, vt ſpiritualibus operibus, & ſtudiis ſacris ad illa neceſſariis vacent, & ita non aluntur aliorum eleemoſynis, vt inutili otio torpeant, ſed propter illud otium ſanctum, quod diligit charitas veritatis, & propter negotium iuſtum, quod *Auguſt.* ſuſcipit neceſſitas charitatis. Et ideo ex hoc genere vitæ in tali ſtatu per ſe loquendo, nullum eſt periculum quòd ſequantur ea vitia, quæ in coactis pauperibus meritò timentur, quia ipſummet genus vitæ petit labores alios, & occupationes, quæ hoc periculum per ſe excludunt. Dico autem *per ſe*, quia particulares defectus, qui ex malitia vnius, vel alterius accidere poſſunt, in re morali non conſiderantur. Ita ergo euidens eſt in hoc viuendi modo nullam eſſe per ſe malitiam, vel inordinationem; quòd autem nec prohibitio poſitiua ſit, iam ſæpe probatum eſt, quia oſtendi non poteſt.

17. *Reſponſio ad obiectionem ſuprà factam.* Sic ergo ſolidus eſt diſcurſus ſuprà factus, & facilè expeditur obiectio contra illum; habet enim locum, quod in ea ſumitur in ſæcularibus, & coactis pauperibus, non verò in voluntariis, & religioſis, vt oſtenſum eſt. Vnde illa propoſitio, iniuſtum eſſe eum, qui laborare poteſt, velle viuere ex alienis bonis, ſi per ſe, & ex obiecto intelligatur, & in rigore, de iniſtitia commutatiua, vera non eſt, quando illa voluntas non ſe extendit ad accipienda aliena bona inuito domino, ſed tantùm ad vſum eorum, quæ liberaliter donata fuerint. Solùm ergo poteſt illa propoſitio habere ſenſum verum intellecta, vel de iniuſtitia contra iuſtitiam legalem, vel per occaſionem contra commutatiuam, quatenus ille modus vitæ eſt moralis occaſio violandi illam; in hoc autem ſenſu habet locum illa propoſitio in ſæcularibus, & coactis pauperibus, qui laborare poſſunt, & otioſè viuere volunt, non verò in religioſis, vt oſtenſum eſt. *Coactis pauperibus, qui laborare poſſunt, & otioſè viuere volunt, non licet eleemoſynis ſuſtentari.* Poteſtque ampliùs ita demonſtrari: nam in huiuſmodi ſtatu religioſo duos ordines perſonarum diſtinguere poſſumus; quidam enim per ſe, & ex officio diuinis laudibus verbo Dei, vel aliis muneribus ſpiritualibus, & ſtudiis neceſſariis vacāt, alij verò temporalibus curis, & actionibus, ſeu miniſteriis temporalibus, quæ ad alios iuuandos neceſſaria ſunt, incumbunt. Hi ergo poſteriores ſatis exercent labores manuum, ſub quo omnis labor corporalis comprehenditur, quia manus eſt inſtrumentum inſtrumentorum, vt D. Thom. notauit ex Philoſopho. Non tamen poſſunt ſuis manibus victum quærere, quia omnes operas ſuas, & corporalem laborem in ſeruitio religionis ponunt, propter quæ digni ſunt non tantùm corporali ſuſtentatione, ſed etiam ſpirituali mercede copioſa. Alij verò licèt manibus non laborent, grauioribus pietatis operibus occupati ſunt, & ſicut Apoſtoli aiebant, *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis*, Act. 6. ita non expedit hos religioſos relinquere ſpiritualia munera, vt victum ſuis manibus quærant. Imò nec decet eorum ſtatum, eo quòd diuinis miniſteriis conſecrati ſint; & ad ea dignè exercenda, vel vt ad ea ſe præparent, ac diſponant, totum diei tempus moraliter illis neceſſarium eſt. Vnde ſicut in die feſto meritò vacatur ab omni opere ſeruili, quia diuino cultui conſecratus eſt, ita tales perſonæ, ſic Deo ad talia opera conſecratæ, meritò ab inferioribus laboribus vacant, & nihilominus dignæ ſunt, quæ ab aliis ſuſtententur. Vnde poteſt obiter notari differentia inter antiquos monachos, & præſentes; *Differentia in hoc inter antiquos, & præſentes Monachos.* illi enim regulariter, & ex vi inſtituti ſui, non erant ſacerdotes, nec ſtudiis vacabant, neque actionibus ſpiritualibus erga proximos, & ideo meritò ſtatutis temporibus manibus laborabant; at verò in præſenti tempore, religiones ferè omnes clericalem ſtatum amplexæ ſunt, & ſtudiis vacant, & mendicantes præcipuè aliqua ex parte miniſteria erga proximos exercent, & ideo ſine reprehenſibili otio ab his corporalibus laboribus abſtinent, & aliorum bonis ſuſtentantur; ſi propria nec in particulari, neque in communi habent.

Atque ita tandem probata etiam relinquitur vltima pars aſſertionis, nimirum licitum eſſe his religioſis ſuſtentari eleemoſynis, tam petitis, quàm ſponte oblatis: nam ſi hoc poſterius licet, cur non illud prius? neque enim qui petit violentiam infert, neque accipit niſi quod voluntariè datur. Item finis illius petitionis honeſtus eſt, & in illo medio, quod eſt petere, nulla eſt inordinatio, vel malitia. 18. Dicetur fortaſſe, ſaltem eſſe in eo indecentiam propter prædicandi ſtatum, quem diximus iam eſſe coniunctum cum hoc ſtatu religioſo; *Inſtantia diluitur.* ſic enim Eccleſia non permittit, clericos ita eſſe pauperes, vt cogantur mendicare, ne clericalis dignitas vileſcat, & contemptui habeatur. Sed licèt hoc habeat locum in mendicitate coacta, non in voluntaria, & ideo Eccleſia licèt ſæculares homines ad ordines non admittat, niſi priùs habeant vnde ſuſtententur, religioſos tamen, & voluntarios pauperes admittit, quia in illis mendicitas, eo ipſo

ipſo quòd ex neceſſitate eſt, & non ex voluntate, vilis conditio exiſtimatur, & contemptui habetur, mendicitas autem voluntaria, potius habetur in veneratione, tanquam opus pietatis potius, & religionis erga Deum, quàm ſubuentionis ſolius naturæ, quod vſu ipſo & communi exiſtimatione ſatis conſtat, rem per ſe & moraliter conſiderando, non ex particularibus defectibus, qui ſunt per accidens.

19. Solutio fundamentorũ 2. erroris hæreticorũ relati n.4. Denique fundamenta etiam ſecundi erroris, quatenus huic aſſertioni obſtare poſſunt, ex dictis facillimè ſoluuntur. Nam Paulus in citatis locis apertè loquitur ad communem populum fidelium, & in eo reprehendit turpe otium, quod in ſæcularibus, & laicis hominibus vitioſum eſt, vt diximus, & noxium Reipublicæ, & ideo in priori teſtimonio ad Theſſalon. illa duo coniungit nihil operari inquietè, vel inordinatè ambulare, aut curioſè agere. Itaque reprehendit otium eorum, qui ſine iuſta cauſa nolunt laborare, & alienum panem manducant; nam hi moraliter loquendo inordinatè viuunt, & inquieti ſunt; religioſus autem non poteſt dici hoc modo non laborare, imò potiùs dici poteſt in ſenſu congruo labore ſuo panem mereri, quia verè eſt Dei operarius, ac proinde dignus mercede, & congrua ſuſtentatione. Vnde de ſeipſo ait ibidem Paulus rectè potuiſſe abſque labore manuum aliorum bonis ſuſtentari, ſed noluiſſe propter exemplum, vt alios ad laborandum excitaret. Quod quidem facere potuit Paulus, qui propter excellentiam infuſæ ſapientiæ poterat Apoſtolicum munus, & miniſterium verbi, ſine ſtudio, & alia præparatione exercere, & propter eximiam ſanctitatem, & abundantiam ſpiritus poterat illum laborem, cum eximia contemplatione coniungere. Hæc autem & ſimilia, communibus religioſis ordinariè poſſibilia non ſunt; & ideo licitè aliorum eleemoſynis ſuſtentantur. Quod verò alio in loco ad Theſſalonicenſ. Paulus ait, *Et nullius aliquid deſideretis*, in Græco ad literam habetur; *Et nullius neceſſitatem habeatis*, & ita nullo modo alludit ad præceptum non deſiderandi alienum; ſed potius videtur Paulus referre illa verba ad ea, quæ proximè præceſſerant, *Vt honeſtè ambuletis ad eos qui foris ſunt*; id eſt, ad infideles; & ſubdit, *Et nullius* (vtique perſonæ infidelis) *aliquid deſideretis*, id eſt, re aliqua eius indigeatis. Vnde ad hoc ſpecialiter tunc volebat fideles manibus ſuis laborare, ne moleſti eſſent infidelibus, vel ne propter indigentiam cogerentur cum infidelibus conuerſari, aut aliquid minus honeſtè cum illis agere. In tertio autem loco ad Epheſ. apertè monet laborare manibus, ad vitandam furti occaſionem. Vnde concludit D. Thom. nunquam Apoſtolum præcepiſſe laborem manuum propter ſe, ſed propter vitandum periculum alicuius mali, præſertim otium, & quæ ex illo ſequuntur. Quapropter vbi hæc ratio ceſſat, vt verè in religioſis ceſſat, non ſolùm illud præceptum non eſt, verùm etiam, nec eſt conſilium per ſe loquendo de ſtatu; nam in multis particularibus perſonis, aliquando eſſe poteſt ſaltem propter vitandum otium.

Ad verba Apoſtoli.

20. Atque eodem modo intelligendus eſt Auguſtinus in citato loco. Ibi enim præcipuè loquitur de Monachis, qui iuxta conſuetudinem illius temporis laici erant, & apti ad laborandum manibus, vel etiam in ſimilibus operibus educati, & ante religioſum ſtatum exercitati in eis, vt clarè colligitur ex cap. 21. 25. & 28. vbi eos maximè reprehendit, qui cùm priùs eſſent inferioris conditionis, & ſuo labore ſuſtentarentur, cùm in Religionem veniunt, volunt ſine vllo labore victum, & veſtitum, cum maiori commodo & honore, quàm antea habere; & de his maximè ait non eſſe admittendas eorum excuſationes, occaſione diuturnæ contemplationis, aut priuatæ deuotionis, quia regulariter loquendo, in huiuſmodi perſonis, non eſt legitima talis excuſatio, quia aut cauſa non eſt vera, ſed ficta ad palliandam indigentiam, vel certè, non eſt proportionata vocationi, & conditioni talium perſonarum; & ideo in dicto cap. 21. expreſsè dicit aliam eſſe rationem eorum religioſorum, qui vel Euangeliſtæ ſunt, vel ſacramenta diſpenſant, aut altari miniſtrant, quos dicit meritò ali ex facultatibus populi: imò etiam inter religioſos laicos dicit aliquam rationem eſſe habendam eorum, qui antea in ſimilibus operibus non erant exercitati, ſed facultates habebant, quibus ſuſtentabantur, quas reliquerunt, & pauperibus tribuerunt, quos ait non ita eſſe cogendos ad laborandum ſicut alios; quod ſatis prudenter, ſicut cætera omnia, à D. Auguſtino animaduerſum eſt; non quia huiuſmodi perſonæ omnino à labore, & occupatione religioſa excuſandæ ſint, ſed quòd cum debita moderatione, & proportione imponenda ſit. Et eadem ratione non negaret Auguſtinus, ſi qui inueniantur in religione (etiamſi aliàs eſſent ex infimo ſtatu) qui ſpecialiter vocentur, & adiuuentur à Deo ad vitam contemplatiuam, poſſet magna ex parte leuari à laboribus corporis, quia Spiritus ſanctus diuidit ſingulis ſua dona prout vult, & religio non impedit maiorem profectum. Quæ omnia ferè attigit Nicolaus Papa in cap. *Exiit*. §. *continetur*, de verborum ſignificatione in 6. eſt ergo hoc negotium prudentiæ, quod prælatorum iudicio relinquendum eſt.

Religioſi laici in labore manuũ exerceri debent.

Moderatius cum aliquibus agendũ.

Tandem ex eiſdem principiis patet reſponſio ad antiquam conſuetudinem; fatemur enim regulam, & modum viuendi eorum fuiſſe laborare manibus ad ſuam ſuſtentationem. Ratio autem fuit, quia habebant inſtitutum longè diuerſum; erant enim, vt dixi, regulariter, & ex vi ſui ſtatus laici, & ideo, vt Hieronymus loco citato notat, non tam propter corporis ſuſtentationem, quàm propter vitandum otium, occupationem alicuius laboris corporalis ex regula habebant, quia ſola contemplatio, aut pſalmodia non erat ſufficiens occupatio pro omnibus, ſaltem regulariter, & moraliter loquendo. Non negamus etiam indiguiſſe tunc magis illo genere vitæ ad ſuam ſuſtentationem, quia & multitudo monachorum magna erat, & fideles pauciores, & fortaſſe minus diuites, & omnino ab ipſis monachis ſeparati, à quibus etiam ferè nullum ſpirituale beneficium, vel miniſterium recipiebant. Quæ omnia longè aliter inueniuntur in religioſis, qui ex eleemoſynis aluntur. Aduertit autem Bellarminus ſuprà non omnes antiquos monachos huiuſmodi fuiſſe; nã Sulpitius in vita D. Martini refert Monachos D. Martini non fuiſſe ſolitos laborare, & arte facta vendere, vt inde alerentur, more aliorum Monachorum, quamuis neque illi viuerent ex eleemoſynis, ſed ex his, quæ ſecum afferebãt, & in vnum conferebant, vt ex illis omnes communiter alerentur iuxta primitiuæ Eccleſiæ morem Actor. 4. 21.

Ad antiquã conſuetudinem.

Seuer. Sulpit. cap. 7. vt refert etiam Surius to. 6.

Dico

22. Tertia aſſertio etiam de fide, & euidens. Dico tertiò laudabile eſſe religioſum inſtitutum, in quo paupertas, cum abdicatione omnis proprietatis in particulari, & cum dominio bonorum in communi obſeruatur. Aſſertio eſt omnino certa, quæ ſi intelligatur de ſola honeſtate illius ſtatus, ita vt illud laudabile ſolùm excludat omnem malitiam, & inordinationem à tali ſtatu per ſe loquendo, & ex vi eius. Eſt res non ſolùm certa de fide, ſed etiam per ſe euidens, quia in neutra parte illius ſtatus, neque in earum coniunctione, eſt aliquid contra bonos mores. Probatur, nam de paupertate in particulari ſuprà oſtenſum eſt, non eſſe malam, ſed ad ſummum ex obiecto indifferentem; vtilem verò ad ſpiritualem perfectionem, & ita ex fine eſſe ex bonis melioribus, quæ ſub conſilium cadunt. De dominio autem in communi etiam eſt manifeſtum, nihil includere contra bonos mores, quia ſupponimus non eſſe votum paupertatis prout in tali ſtatu ſit coactum, liberum eſt enim vouentibus ita illud emittere; nec etiam eſt contra iuſtitiam, vel aliquam aliam virtutem, vel prohibitionem diuinam, aut humanam. Dices eſſe contra ius gentium, quo rerum, & dominiorum diuiſio introducta eſt. Reſpondeo primò, hoc ius non eſſe diuinum, aut naturale, ſed hominum voluntate introductum, & ideo poſſe ab ipſis hominibus renuntiari. Reſpondetur ſecundò in huiuſmodi genere vitæ ex parte ſeruari hoc ius, quatenus dominium talium bonorum ita eſt huius communitatis, vt non ſit alterius hominis, vel communitatis, & ita illa bona non ſunt ita communia quin habeant aliquem proprium & particularem dominum, licèt ille non ſit vna perſona vera, ſed ficta, ſeu myſtica. Quoad particulares verò perſonas, ex quibus illa communitas conſtat, non exercetur quidem illud ius de rerum diuiſione inter ipſas quoad dominia: ſed hoc non eſt propriè contra illud ius, ſed præter vel ſupra illud. Nam licèt rerum diuiſio iure gentium introducta ſit, non tamen eſt ex vi illius poſitiuè ordinatum, vt reſpectu omnium hominum in particulari dominia diuiſa ſint, ita vt omnis ſocietas, vel communitas dominij ſit prohibita, talis enim prohibitio nec neceſſaria erat humano generi, nec conueniens, nam impediret humanam ſocietatem, & communitatem, quæ ſæpe valde vtilis eſſe poteſt: igitur quoad particularem vſum, ſeu determinationem, relictum hoc eſt humano arbitrio; nihil ergo inordinatum eſt in hoc communi dominio.

Probatur quoad dominium in communi.

Obiectio diluitur. Primò.

Secundò.

23. Probatur ſecundò quoad coniunctionem paupertatis in particulari, & dominij in cõmuni. Vnde etiam manifeſtum eſt, in coniunctione paupertatis in particulari, cum dominio in communi, nihil etiam eſſe quod bonis moribus repugnet, quia ſicut in partibus ipſis per ſe ſpectatis nihil eſt mali, ita neque ex eis ſimul coniunctis aliquid repugnat contra aliquam virtutem. Quin potiùs ex illis duobus extremis tanquam ex duobus ſimplicibus, rectè inter ſe temperatis quoddam compoſitum, ſeu miſtum reſultat, ad vitam humanam, cum perfectione componendam valde accommodatum, vt explicabimus. Non ſolùm ergo hoc vitæ inſtitutum nihil habet contra bonos mores, verùm etiam de ſe vtilis valde eſt ad perfectionem aſſequendam. In quo ſenſu etiam cenſeo aſſertionem omnino certam, ſi abſolutè, & abſque odioſa comparatione ſumatur. Et quidem quoad eam partem, quæ eſt de paupertate, & carentia proprij in particulari, ſatis probata eſt ex dictis ſuprà de voto ſimplici paupertatis, & ex omnibus quæ in diſcurſu huius diſputationis dicta ſunt. Altera verò pars de dominio in communi intelligi poteſt de dominio rerum mobilium, vel etiam immobilium, ſcilicet, poſſeſſionum, & redituum, & de vtriſque eſt vera aſſertio, de prioribus verò eſt quodammodo certior, quamuis etiam de poſterioribus ſit ita certa, vt ſine errore negari non poſſit.

24. Confirmatur exemplo Chriſti Domini. Quantum ergo ad dominium rerum mobilium, habemus in primis exemplum Chriſti Domini, de quo legimus habuiſſe loculos, vt dicitur Ioan. 12. & 13. vbi dicitur Iudas loculos habuiſſe, ſcilicet vt miniſter Chriſti, & collegij Apoſtolici, qui communem pecuniam habebat ad emenda neceſſaria, vt in ipſomet Euangelio ſatis explicatum eſt, & Patres omnes intellexerunt, tum ibi Chryſoſtom. hom. 64. Euthym. Theophylactus, & alij; tum etiam aliis locis Nazianzen. Orat. 16. in fine, vbi loculos illos videtur vocare Chriſti crumenam, Origen. hom. 4. in Cantica, Hieronymus lib. 3. contra Pelagianos, & latiùs Auguſtinus lib. de opere Monachorum cap. 14. & D. Thom. 2.2. q. 188. art. 7. & docet manifeſtè Ioannes XXII. in Extrauaganti *Ad conditorem*, &, *Cùm inter*, &, *Quia quorundam*, de verborum ſignificat. vbi hoc tanquam certum definire videtur. Secundò habemus de eadem re exemplum primitiuæ Eccleſiæ, quæ poſt Chriſti aſcenſum ſub Apoſtolis fuit, præſertim Hieroſolymis Actor. 4. quando nullus aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, & diuidebantur ſingulis prout vnicuique opus erat. Tertiò habemus exemplum antiquarum Religionum, vt de monaſterio S. Martini ſuprà adductum eſt, & ex Baſilio variis in locis, præſertim in regula 8. 9. & 41. ex fuſiùs diſputatis, & in regula 272. ex breuioribus, in quibus inquirunt fratres, quomodo intelligendum ſit verbum Chriſti, Matth. 6. *Nolite ſoliciti eſſe de craſtino. Videmus enim* (aiunt) *nos in rebus ad neceſſarium vſum parandis magnum ſtudium adhibere, vt ea etiam reponamus, quæ durare poſſint ad longinquum tempus.* Reſpondet autem Baſilius, admittendo & probando illam conſuetudinem, & explicando verba Chriſti, vt intelligantur de ſolicitudine nimia, quæ ex amore proprio, & quadam diffidentia erga Deum proficiſcitur. Idem conſtat ex Auguſtino dicto lib. de opere Monachor. cap. 25. vbi ait illos monachos aliquo modo excuſari à labore manuum qui bona ſua monaſteriis contulerunt. Idem conſtat ex eodem in principio ſuæ regulæ, & refertur in cap. *non dicatis* 12. q. 1. & ex ſermonibus ad clericos de communi vita, & Epiſt. 109. ad ſanctimoniales idem conſtat, ibi enim ſuam ferè repetit regulam. In Regula etiam S. Benedicti cap. 33. pro regula ſtatuit, vt nihil ſit proprium, ſed omnia communia, & cap. 58. præcipit, vt ſi aliqua bona nouitius habebat, vel pauperibus diſtribuat, vel eorum ſolemnem donationem monaſterio faciat: ſupponit ergo monaſterium in communi fuiſſe capax donationis, & dominij. Denique habemus exemplum multarum religionum, quæ hoc genus dominij admittunt, ſine vllo detrimento perfectionis ex hoc capite. Quod apertè ſenſerunt Pontifices, qui eas approbarunt, & definit Ioannes XXII. citato loco.

Confirmatur ſecũdò.

Confirmatur tertiò.

25. Ratio ab aliquibus excogitata. Ratio ab aliquibus redditur, quia in his rebus, quæ vſu conſumuntur, non poteſt ſeparari dominium ab vſu, quando talis vſus pleno iure, id eſt,

id eſt, proprio nomine,& independenter à iure, vel voluntate alterius habetur. Communitas autem religioſa neceſſariò habet húiuſmodi vſum talium rerum; ergo & dominium habere poteſt; imò & neceſſariò habet, hoc enim concludit ratio ſi efficax eſt. Maior patet, quia dominium nihil aliud eſt, quàm ius vtendi re in omnem vſum, &c. vt ſuprà explicatum eſt. Minor quantum ſpectat ad vſum facti manifeſta eſt, quia non poſſunt homines, ſine vſu harum rerum vitam hanc tranſigere. Quoad ius verò vtendi declaratur ex differentia inter communitatem religioſam, & ſingulas perſonas eius. Nam licèt ſingulæ perſonæ immediatè habeant vſum talium rerum, poſſunt illum habere, vt emanantem, ac dependentem ab ipſa communitate, vel per ſeipſam, vel per eum cui talem adminiſtrationem commiſit. At verò ipſa communitas non habet alium per ſe loquendo à quo pendeat in vſu & adminiſtratione talium rerum, quia vel non eſt pars alicuius communitatis, vt ſi de tota aliqua religione loquamur; vel ſi ſit ſermo de particulari monaſterio, quod eſt pars totius religionis, non habet talia bona,& vſum eorum vt communicat cum aliis monaſteriis eiuſdem religionis, ſed vt eſt quoddam totum moraliter diſtinctum à reliquis.

26. *Refellitur ratio facta.* Reſponderi autem poteſt etiam reſpectu communitatis poſſe vſum talium rerum ſeparari à dominio, vel quia ipſimet religioſi non intendunt plus acceptare, ſed volunt, vt dominium maneat apud ſuos benefactores, qui vſum concedunt, vel tranſeat immediatè ad Chriſtum Dominum, vel ad ſummum Pontificem Vicarium eius. Sic enim fratres minores profitentur ſe non habere dominium aliquarum rerum etiam mobilium, vel in communi, quorum inſtitutum, etiam quoad hanc partem confirmatum eſt à Nicolao IV. in cap. *Exiit*, de verborum ſignificat. in 6. & à Clement. V. in Clementina *Exiuit*, eodem tit. Poſſet quidem aliquis negare, ſeparationem illam dominij ab vſu perfecto, & liberó, qualem minores habent, eſſe poſſibilem ſecundùm moralem æſtimationem & valorem, quidquid ſit de metaphyſica ſpeculatione: hoc enim longa diſputatione videtur contendere Ioannes XXII. in dictis Extrauagantibus; veruntamen nobis non eſt hæc ſententia neceſſaria; admittimus enim poſſe aliquam religionem ſi velit illo modo acceptare talem vſum, & facultatem vtendi, quæ pendeat ſemper ab alio, tanquam à domino, ac proinde dominium non ſit; nam hoc etiam in particulari perſona eſſe poſſibile, ſuprà declarauimus. Potéſtque conferre ad perficiendum affectum erga paupertatem, & moderandum illum etiam circa vſum talium bonorum; ideóque tale paupertatis genus in illuſtriſſima religione S. Franciſci, non negamus, ſed veneramur. Dicimus verò illum modum acceptandi vſum in communi ſine dominio non eſſe neceſſarium ad totam perfectionem aſſequendam, ad quam paupertatis profeſſio ordinatur.

27. *Aſſignatur precipua ratio aſſertionis.* Ratio eſt (& hæc eſt etiam principalis ratio aſſertionis) quia dominium in communi talium rerum nullam per ſe ſolicitudinem affert maiorem, quàm afferat acquiſitio, poſſeſſio, adminiſtratio, vel diſpenſatio talium rerum; nam ſiue petantur ad dominium, ſiue ad vſum, eodem labore petendæ ſunt, & idem eſt de conſeruatione, & de quacunque adminiſtratione; ergo habere tale dominium per ſe nihil impedit perfectionem. Declaratur præterea, nam ſi dominus rei religioni concedit facultatem, ad quemcunque vſum, quid quæſo refert ad perfectionem religionis, quòd dominium maneat apud dantem. Dices habere hunc effectum, quia ſi manet dominus, ſemper poteſt ſine iniuria repetere quandiu res conſumpta non eſt. *Inſtantia diluitur.* Reſpondeo primùm hoc non eſſe morale, cùm vix poſſit ad praxim reduci: deinde nihil minuit de perfectione religionis, etiamſi res huiuſmodi neceſſarias ſibi, ita poſſideat in communi, vt à nemine poſſint ſine iniuria auferri, nam hoc non auget ſolicitudinem rerum temporalium, ſed potiùs minuit, (ſi aliqua fieri poteſt comparatio) quia neceſſitati religioſorum ſecuriùs, vt ſic dicam, hoc modo ſubuenietur, & ad moderandum affectum ſatis eſt non habere priuatum dominium. Accedit etiam, quòd hoc dominium in communi nunquam excludit dependentiam ab alio in quocunque habente proximum vſum, vel adminiſtrationem talium bonorum: nam vnaquæque ſingularis perſona ſemper vtitur illa re, vt non aliena, & ipſi Prælati, etiam adminiſtrant talia bona, vt non ſua, ſed communitatis; imò, & ipſa communitas, vel etiam tota religio, licèt ſit domina, pendet in adminiſtratione à Summo Pontifice, vt à ſupremo Prælato vniuſcuiuſque religionis; ad quem etiam pertinent talia bona, non quidem vt ad proprium dominum condiſtinctum à Religione, ſed quatenus ſuo modo conſtituit cum illa vnum corpus, apud quod eſt tale dominium, cuius corporis peculiari modo ipſe eſt caput, & conſequenter principalis adminiſtrator omnium bonorum eius. Hic autem modus dependentiæ ſufficit non ſolùm ad tollendam maiorem ſolicitudinem temporalium bonorum; ſed etiam ad moderandum vſum, & perficiendam debitam, & honeſtam curam circa eorum diſpenſationem. Conſtat igitur dominium talium bonorum in communi, nec impedire perfectionis viam, neque illam vllo modo minuere: nec contra hanc partem aliqua obiectio occurrit, quæ reſponſione indigeat, præter ea, quæ circa primam aſſertionem dicta ſunt, & quæ ſuprà in diſputatione de voto ſimplici paupertatis diximus, reſpondendo hæreticis, qui omne rerum dominium damnabant.

Venio ad aliam partem de dominio bonorum ſtabilium, quam non poſſumus ita confirmare antiquis exemplis Chriſti Domini, vel Apoſtolorum, quia de Chriſto Domino & Collegio Apoſtolico quandiu Chriſtus in hac vita mortali vixit, certum videtur, nec dominium, nec poſſeſſionem talium bonorum habuiſſe. Chriſtus enim ex ſe nunquam aliquid huiuſmodi habuit, vt oſtendi in 2. tom. diſp. 28. ſectione 2. neque etiam cum Apoſtolis in communi, aliquid ſimile comparauit, vel acceptauit, vt planè colligitur ex verbis Matth. 8. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet.* Idem colligitur ex eo quod diſcipulis ad ſe venientibus, & perfectionem profiteri volentibus, conſulebat vendere omnia, quæ habebant, & dare pauperibus; nihil ergo ſtabile relinquebat, quod Collegio Apoſtolico acquiri poſſet. Denique in Euangelio nullum eſt veſtigium talis poſſeſſionis, aut dominij; nam etiam ad conficiendum vltimum paſcha, ad alienam domum diuerterunt; ſic enim 28. *Probatur aſſertio etiã quoad dominium bonorum ſtabilium. Nec Chriſtus, nec Apoſtoli hoc dominium habuerunt.*

enim dixit Chriſtus Marci 14. *Dicite domino domus, quia magiſter dicit*,&c. Vndè veriſimile non eſt, quod Nicephorus, & Cedrenus dixerunt, domum illam, in qua Chriſtus cœnauit, fuiſſe Ioannis Euangeliſtæ, repugnat enim apertè prædictis verbis Marci. Vnde ſi dominus illius domus Chriſti fuit diſcipulus, & Ioannes vocatus, non fuit Ioannes Apoſtolus, ſed alter qui cognominatus eſt Marcus, de quo fit mentio Actorum 12. vt rectè notauit Baronius in primo tom. anno 34. num.22. Neque etiam tale dominium erat conueniens illi ſtatui, vt mox dicemus. Propter quam cauſam etiam non habemus de hac re exemplum ab Apoſtolis, poſt Chriſti aſcenſionem, & ideo in actibus nunquam legimus, eos qui ad fidem conuertebantur, & habebant agros, aut domos, dediſſe illa Apoſtolis, ſed vendidiſſe illa, & attuliſſe ac poſuiſſe pretia ad pedes Apoſtolorum, Actorum 4. & 5. quod etiam in ſuperioribus tetigimus. Non eſt autem incredibile viuentibus adhuc Apoſtolis cœpiſſe particulares Eccleſias habere in communi aliqua ſtabilia bona, vt,v.g. poſt diuiſionem Apoſtolorum Eccleſiam Hieroſolymitanam ſub Iacobo, Epheſinam ſub Ioanne, Antiochenam,vel Romanam ſub Petro cœpiſſe habere aliqua prædia, vel poſſeſſiones, quas viri, vel fœminæ nobiles, quæ ad fidem conuertebantur, Eccleſiis tribuebant, eáſque vel ad communem vſum fidelium, iuxta morem illius temporis, aut ſaltem ad vſum pauperum, aut Clericorum,& Eccleſiarum miniſteria,quod (vt eruditè notauit Baronius) ex verbis Imperatoris Conſtantini apud Euſebium lib.10. hiſtoriæ, cap.5.colligitur, *Quoniam ipſi Chriſtiani*(dicitur ibi) *non ſolùm ea loca, in qua conuenire ſolent, ſed alia etiam habuiſſe cognoſcuntur, quæ non priuatim ad ſingulos, ſed ad ius totius ipſorum communitatis, id eſt, Chriſtianorum ſpectabant, ſingulis qui ea poſſident, mandes velim,vt omnia per legem quam ſupra poſuimus, abſque vlla controuerſia Chriſtianis, id eſt, ſocietati ipſorum, & conuentui reddant.*. Et infrà in reſcripto ad Anelinum, has vocat poſſeſſiones ad catholicam Chriſtianorum Eccleſiam pertinentes,quibus priuatæ fuerant per ſuperiores Gentiles Imperatores, præſertim per Diocletianum, & ideo eas mandat Eccleſiæ reſtitui.

Probabile eſt habuiſſe bona ſtabilia in communi aliquas Eccleſias viuentibus adhuc Apoſtolis.

1.tom. anno Chriſti 57.

29. Quocirca quamuis ex illis edictis non ſatis expreſsè colligatur cœpiſſe Eccleſias habere hoc dominium in communi à temporibus Apoſtolorum, trecenti enim anni iam præceſſerant. Colligitur nihilominus in primis multo ante tempora Conſtantini cœpiſſe, nullúmque initium illius conſuetudinis, poſt tempora Apoſtolorum poſſe aſſignari; ac proinde potuiſſe optimè viuentibus adhuc Apoſtolis cœpiſſe Eccleſias huiuſmodi ſtabilia bona poſſidere. Vnde Pius Papa I. in Epiſtola 2. decretali conqueritur, quòd prædia diuinis vſibus tradita, quidam humanis vſibus applicarent; fuit autem hic Pontifex vndecimus à Petro prope annum 140. Domini, & indicat conſuetudinem illam fuiſſe adeò antiquiorem, vt refrigeſcente charitate iam cœpiſſet introduci abuſus aliquis circa talia bona. Eiuſdem meminit Vrbanus Primus Epiſtola 1. vbi originem illius conſuetudinis declarat, dicens: *Videntes Sacerdotes ſummi, & alij, atque Leuitæ, & reliqui fideles plus vtilitatis poſſe afferre ſi hæreditates, & agros, quos vendebant, Eccleſiis quibus præſidebant Epiſcopi traderent, &c.cœperunt prædia, & agros quos vendere ſolebant, matricibus Eccleſiis tradere, & ex ſumptibus eorum viuere.* Et infrà: *E quibus Epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum omnibus communem vitam degere volentibus miniſtrare cuncta neceſſaria debent.* Ex quibus verbis incertum quidem relinquitur, an hæc conſuetudo inceperit viuentibus adhuc Apoſtolis, quia verba illa, *Sacerdotes ſummi*,tam Apoſtolos quàm ſucceſſores eorum Epiſcopos ſignificare poſſunt; tamen cùm Ioannes Euangeliſta vſque ad 100. Chriſti Domini annum ſuperuixerit, teſte Hieronymo, Euſebio, & aliis, ſatis veriſimile eſt, ſaltem in Epheſina Eccleſia potuiſſe conſuetudinem illam ipſo adhuc viuente inchoare. Eſto verò inceperit paulo poſt Apoſtolos, id ſatis ſupérque eſt ad rem ſignificandam de qua agimus. Præcipuè ſiquis notet in verbis Vrbani illum viuendi modum in communi, non fuiſſe neceſſarium, nec generalem omnibus fidelibus, ſed his tantùm, qui voluntariè illum eligebant: profitebantur autem voluntariam paupertatem in particulari cum poſſeſſione, & proprietate bonorum ſtabilium in communi, ex quibus alebantur. Hic ergo viuendi modus à principio etiam Eccleſiæ fuit receptus, & probatus, non ſolùm vt licitus, ſed etiam, vt aptus ad perfectionem Chriſtianam inſequendam: & vt ſufficiens ad explendum conſilium paupertatis,à Chriſto datum.Denique ex antiquiſſima fundatione monaſteriorum diuerſarum Religionum, præſertim Monachalium, poteſt hæc traditio Eccleſiæ ſufficienter colligi. Nam inter alia de Gregorio Papa refert Ioannes Diaconus lib.1.vitæ eius cap. 5.& 6. ex patrimonio ſuo ſeptem monaſteria erexiſſe, & ſingulis prædia, & poſſeſſiones attribuiſſe, & ex hiſtoriis facile eſſet multa ſimilia referre; & Iuſtinianus Imperator in legibus ſuprà commemoratis, & poſt illum omnia iura docent religiones eſſe capaces horum bonorum in communi: imò ad eas pertinere talia religioſorum bona, niſi ex ſpeciali inſtituto illis renuntient.

Vrbanus primus.

Ratio denique facilè redditur, quia ſuppoſita paupertate in particulari, in communi dominio talium rerum, neque eſt vlla deformitas, neque morale impedimentum acquirendæ perfectionis; ergo cum illo dominio ſtat paupertas ſufficiens ad perfectionem. Conſequentia eſt euidens ex ſuperiùs dictis, quia paupertas ſolùm aſſumitur vt inſtrumentum remouens impedimenta. Antecedens autem quoad priorem partem conſtat, tum ex omnibus dictis de dominio rerum mobilium; nam quòd materia dominij ſint res immobiles, nullam ſpecialem rationem iniuſtitiæ, vel alterius vitij ſpecialiter continet, vt per ſe notum videtur. Quoad alteram verò partem optimè probatur à D.Thom. 2.2.q.188.art.7. quia hoc dominium in communi non affert ſolicitudinem ſingulis religioſis; nam per paucos adminiſtrantur, & magna ex parte per externos, & ita reliqui omnes quietè, & ſine cura, vel ſolicitudine rerum temporalium viuere poſſunt. Illi præterea, quibus hæc cura imponitur, cùm non adminiſtrent illa bona tanquam propria, neque ob priuatam vtilitatem temporalem, ſed ob communem, & ſpiritualem, nihil inde impediuntur ad perfectionem charitatis, quia illud ipſum eſt opus magnæ charitatis. Vnde D.Proſper lib. 2. de vita contemplatiua cap. 9. exemplo ſancti Paulini,& ſancti Hilarij confirmat, & propria debere propter 30.

Probatur ratione.

Proſper.

pter perfectionem contemni, & *ſine impedimento perfectionis poſſe Eccleſiæ facultates quæ ſunt communes poſſideri.* Quod etiam refertur in Concilio Aquiſgran. ſub Ludouico Imperatore cap. 35. & in cap. *Expedit* 12. q. 1. A

31. Obiectio hæreticorũ. Solùm obiiciunt hæretici, quia hoc non eſt relinquere omnia, & dare pauperibus; nam ſi quis antea nihil habebat, & diues monaſterium ingrediatur, non tam relinquit ſua, quàm acquirit aliena, ſaltem per quandam participationem; ſi autem habebat diuitias, & eas monaſterio tribuit in communi conſeruandas, non tam eas relinquit, quàm reponit, vt certiùs & ſecuriùs eis fruatur: ſi denique quæ habebat vendidit, & tribuit pauperibus, vt ex communibus bonis alicuius religionis viuat, non tam relinquit bona, quàm incerta pro certis commutat. B Reſponſio. Reſpondemus illum verè implere conſilium paupertatis Chriſti; nam re vera fit pauper, cùm nullius rei dominium retineat, nec poſſit ſuo arbitrio de aliqua re diſponere, neque etiam debeat ex communibus plus accipere, quàm ei opus ſit quæ eſt maxima paupertas. Nam quòd hæc neceſſaria proueniant ex reditibus communibus, vel aliis modis comparentur, parum refert ad paupertatem ſingulorum. Ad primum membrum. Vnde ad primum membrum reſpondetur, quantumcunque aliquis ſit pauper, multum propter Chriſtum relinquere, relinquendo quod habet, & quod poſſet habere, & libertatem habendi, & diſponendi ad libitum de his, quibus vſurus eſt, vt Sancti Patres de paupertate Apoſtolorum paſſim dicunt. C Quòd autem in hac paupertate fiat particeps communium bonorum religionis, non eſt fieri diuitem, cùm non fiat dominus illorum, ſed eſt modus quidam perfectus, & religioſus vtendi rebus temporalibus quantum oportet ſalua paupertate. Ad ſecundum. Vnde ad ſecundum membrum dicitur, etiam illo modo verè relinqui omnia, cùm homo ſe priuet dominio, & libertate vtendi illis, & dari pauperibus, voluntariis quidem, ſed tamen veris, & perfectis; quòd verò talis perſona poſtea vſura ſit communibus bonis talis religionis, nihil diminuit de veritate, aut de merito paupertatis, quia non excedit indigentiam naturæ, ſed in eo ſeruatur quod dixit Paulus, 1. ad Timoth. 6. *habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti ſimus.* D Et idem dicendum eſt ad tertium membrum; nam illa non eſt commutatio diuitiarum pro diuitiis, ſed ſtatus diuitiarum pro ſtatu paupertatis; quòd autem in tali ſtatu paupertatis prouiſus ſit ab Eccleſia modus ſufficiens ſubueniendi naturæ, non eſt contra paupertatem, nec contra conſilium perfectionis, ſed pertinet potiùs ad ſingularem Chriſti, & Eccleſiæ prouidentiam, quæ varios modos inſtituit, quibus voluntarij Chriſti pauperes alantur, iuxta varios ſtatus, & viuendi ritus, E vt in omnibus quodammodo experimento cognoſcatur, etiam quoad hæc temporalia impleri Chriſti promiſſionem, quod qui propter ipſum aliquid reliquerit, centuplum ſit accepturus.

***

CAPVT IX.

Quænam paupertas, inter eas, quæ à religioſis communitatibus obſeruatur, ſit omnium præſtantiſſima.

Ex his, quæ diximus ſuperiori capite, præſens hæc controuerſia orta eſt inter Theologos, ſcilicet, quænam paupertatum ex his, quas ſuprà commemorauimus, ſit aptior ad perfectionem obtinendam, atque adeò ſimpliciter perfectior? 1. Quidam enim exiſtimant abſolutè & ſimpliciter præferendam eſſe paupertatem illam, quæ nullum mobilium etiam rerum dominium in communi admittit. Quod videtur Sanctus Franciſcus ſuo exemplo docuiſſe, & ideo qui eius inſtitutum profitentur, ita ſentire videntur. Imò, & Chriſtus Dominus exemplo ſuo id docuiſſe videtur, cùm de ſe dixit, *Filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet,* Matthæi 8. (Prima opinio.) vbi Chryſoſt. hom. 28. aduertit, *non dixiſſe, habere ſe quidem, ſeu deſpicere, ſed nihil ſe prorſus habere;* (Chryſoſt.) & Hieronymus ſic interpretatur: *Quid me propter diuitias, & lucra ſeculi cupis ſequi, cùm tantæ ſim paupertatis, vt nec hoſpitiolum quidem habeam, nec meo vtar tecto.* (Hieron.) & D. Thom. opuſc. 17. cap. 15. ex Chryſoſtomo hæc refert verba circa prædictum Chriſti exemplum ac teſtimonium, *Aſpice qualiter paupertatem, quam Dominus docuerat, & opere demonſtrauit, non erat ei menſa, non candelabrum, non domus, nec quidquam aliud tale.* (Chryſoſt.) Denique cùm Chriſtus Dominus ſimpliciter conſuluerit paupertatem, quò hæc fuerit maior, eò per ſe loquendo erit magis conſentanea conſilio eius.

2. Secunda opinio. D.Thom. At verò D. Thom. 2.2. q. 188. art. 7. neutram paupertatem putat ſimpliciter eſſe præferendam, ſed illam, quæ fuerit magis accommodata filiis religionis; nam cùm paupertas non propter ſe expectatur, ſed præciſè vt medium ad finem perfectionis, non ſemper illa paupertas eſt melior, quæ eſt maior, ſed quæ eſt magis proportionata ad finem, nam in hoc conſiſtit perfectio eius. Tres fines religionum. Diſtinguit ergo tres ordines, ſeu fines religionum. Quædam enim ſunt principaliter actiuæ, circa opera corporalia, vt hoſpitalitatis, militiæ, &c. & in his ait melius eſſe habere in communi bona etiam copioſa, quia ad illum finem neceſſaria ſunt. Aliæ verò ſunt religiones, quæ ad vitam tantùm contemplatiuam ordinantur; & in his etiam ait, conueniens eſſe habere poſſeſſiones in communi moderatas, quia illo modo ſufficienter tollitur ſolicitudo temporalium rerum, quatenus ad illum finem neceſſarium eſt. Aliæ denique ſunt religiones, quæ non ſolùm ad contemplandum, ſed etiam ad contemplata aliis tradendum inſtitutæ ſunt: & in his ait paupertatem, tam in particulari, quàm in communi eſſe præferendam; quia ille ſtatus indiget minima ſolicitudine temporali; hoc autem paupertatis genus minimam ſolicitudinem relinquit, omnino enim illam auferre huius vitæ ſtatus non permittit. Si quis autem rectè conſideret, ex hac doctrina D. Thom. colligitur abſolutè, & ſimpliciter loquendo, hoc vltimum paupertatis genus eſſe perfectius cæteris, quia ille tertius ordo religionum, & finis eius eſt cæteris

cæteris perfectior;ergo paupertas illi proportionata eſt etiam perfectior cæteris.

3. Nihilominus non defuerunt viri docti, & ſectatores D. Thom. qui abſolutè loquendo cenſeant eſſe melius ſecundum genus paupertatis, etiam his religionibus,quæ ad contemplandum, & ad contemplata aliis communicanda ordinantur. A qua ſententia nō multum diſcrepat Caietanus circa dictum art.7.D.Thom. nam licèt dicat ſimpliciter melius eſſe his religionibus non habere poſſeſſiones, in communi, ſed viuere ex eleemoſynis; tamen ad hoc requirit, & magnam moderationem, in religioſorum numero, & magnam perfectionem in vita eorum; vnde ſecundùm præſentem ſtatum conuenientius eſſe habere poſſeſſiones in communi. Id verò expreſſiùs docuit Ferrarienſis 3. gentes cap. 133. in fine dicens, *Qui hac tempeſtate frigeſcente in hominibus charitate, & religionibus, quæ paupertatem voluntariam ſectantur, multiplicatis,non poſſunt religioſi ab aliis ſuſtentationem vitæ acquirere, niſi cum magna ſolicitudine, & mentis diſtractione, qua à ſpiritualium contemplatione eos retrahi neceſſe eſt: idcirco conuenientius fortaſſis eſt, vt habeant in communi, vnde vitæ neceſſaria habere poſſint, quàm vt mendicitati dent operam,* Vbi non ex parte vniuſcuiuſque religionis, ſed ex parte ſecularium, & ex multitudine religionum rationem huius maioris congruentiæ aſſumit. Eandem ſententiam latiùs amplectitur Soto lib.3.de Iuſtitia quæſt.5. art.3.concluſione 3. vbi coniungit vtraſque cauſas ab aliis authoribus tactas. Idem Viguerius in ſumma, cap.17. §.1.verſ. 19. Huic ſententiæ videtur fauere Concilium Trident. ſeſ.25.cap.3. de regularibus, vbi omnibus monaſteriis, & domibus religionum,etiam mendicantium, concedit vt poſſint habere immobilia bona, etiamſi ex inſtituto, & quocumque alio modo illis eſſet prohibitum, exceptis ſolis fratribus minoribus de Obſeruantia,& Capuchinis. Per quod decretum ſignificauit, hunc modum viuendi ex poſſeſſionibus communibus regulariter eſſe magis conuenientem, excepit autem minores, tum propter ſingularem illius religionis profeſſionem,tum etiam,quia non expediebat, hoc inſtitutum omnino auferre à ſtatu religionis; tum denique quia ſi hic modus paupertatis in paucioribus religionibus obſeruetur, faciliùs poterit,cum augmento perfectionis,in vna vel altera religione obſeruari.

Tertia opinio.

Ferrarienſ.

Fauet Conc. Trident.

4. In hac re dicendum cenſeo in his religioſis, qui ſtatum Apoſtolicum profitentur, non ſolùm propriam vnionem cum Deo per contemplationem, ſed etiam proximorum ſpiritualem fructum quærendo, perfectiorem eſſe paupertatem, tam in particulari, quàm in communi, quoad ſtabiles reditus, vel poſſeſſiones, ex quibus illi percipiantur per ſe loquendo, & ex vi ſtatus. ita loquitur D.Thom.& in Opuſcul.17. & ſequentibus id latè defendit; & S.Bonauent. tom. 1. Opuſculorum, opuſcul. 17. de Chriſti paupertate, §. *Quæritur de mendicatione.* Quod nobis ſatis confirmat exemplum Chriſti, & Collegij Apoſtolici, de quo ſuprà dictum eſt. Cui accedit exemplum S. Franciſci, & D. Dominici, qui videntur fuiſſe primi inſtitutores huiuſmodi religionum mendicantium, quæ ad ſpiritualia miniſteria proximorum aliquo modo ordinantur; nam licèt aliquæ Religiones, quæ nunc obſeruant hoc genus inſtituti, exiſtimentur antiquiores, tamen quoad hunc viuendi modum fortaſſe ſunt poſteriores, vt poſtea videbimus. Quantum autem D. Franciſcus hanc paupertatem amauerit, ſatis per ſe notum eſt. De diuo autem Dominico refert Bonauentura ſuprà in morte ſua imprecatum eſſe omnibus maledictionem, qui in ordinem ſuum poſſeſſiones conarentur inducere; quanquam non videatur ſpecialem regulam de hoc conſtituiſſe, ſicut B. Franciſcus, & ideo à toto ordine poſtea ſtatutum fuit Pariſiis in capitulo generali celebrato anno 1228. & habetur in eorum conſtitutionibus diſtinct.2. cap.20. lectione 3. Denique (vt alia omittamus) Societas Ieſu profeſſa, ſicut in prædicto fine & modo religionis Apoſtolos imitatur, ita modum illum paupertatis approbante ſede Apoſtolica profitetur, & non ſolùm per ſolemne votum illam promittit, ſed etiam nouo voto, quaſi reflexo promittit nunquam conſentire quantum in ſe eſt, vt talis paupertas immutetur, & minuatur; quam inſtitutionem ſpecialiter poſtea declarabimus, & confirmabimus. Nunc ſufficit nobis ratio D. Thom. quia hic modus viuendi de ſe liberior eſt à cura, & ſolicitudine temporalium rerum. Sed quia in hoc poteſt eſſe nonnullum humanum arbitrium, quid ſcilicet maiorem ſolicitudinem requirat, adminiſtratio propriarum poſſeſſionum communitatis, vel mendicatio eleemoſynarum pro tota communitate. Addo in hoc dubio, & in æquilibrio, vel etiam ſi de æqualitate vtrinque conſtaret præferendam eſſe paupertatem in communi, tum propter Chriſti exemplum, tum quia ex ſe habet adiunctum, exercitium plurium virtutum, humilitatis, patientiæ, confidentiæ in Deo,&c. Tum denique, quia de ſe eſt aptior ad communicationem proximorum, & ideo quamuis ex parte ſolicitudinis eſſet æqualitas (quod etiam non admittimus) in tali ſtatu præferenda eſt. Vnde obiter aduerto, cùm D. Thomas ait paupertatem deſeruire perfectioni,quatenus aufert ſolicitudinem bonorum temporalium,non excludere omnem aliam vtilitatem, ſed aſſignare primariam cauſam,propter quam nō ſolùm vtilis, ſed etiam neceſſaria eſt paupertas; præter eam verò poſſe habere alias vtilitates,vt explicatum eſt.

Aſſertio. Paupertas bonorum ſtabilium tam in particulari, quā in communi eſt perfectior in religioſis Apoſtolicis. *D.Thom. D.Bonau.*

Hanc profitetur paupertatē religio D. Franciſci.

Item Societas Ieſu profeſſa.

Probatur.

5. Quamquam autem hoc ita ſit,negari non poteſt, quin loquendo in particulari de hac, vel illa religione poſſit ratione circunſtantiarum eſſe illi magis expediens habere poſſeſſiones moderatas in communi. Et hoc maximè intendunt authores citati, & hoc ad ſummum probant eorum coniecturæ. Quibus nos addimus primùm, non omnes illas circunſtantias, vel incommoda, quæ illi authores proponunt, inueniri in omni religione, quæ hanc paupertatem profitetur, & ſi in aliqua inueniuntur, non in omnibus monaſteriis,neque in pluribus. Deinde ſi alicubi inueniantur, vel paulatim introducantur, non propterea ſtatim immutandam eſſe paupertatem,ſed alia remedia eſſe adhibēda,& totis viribus conandum,vt talis paupertas cōſeruetur,quia reuera eſſe poteſt occaſio multarū virtutū,& valde proportionatæ tali ſtatui. Vbi autem ob diuturnā experiētiā aliud expedire iudicatū fuerit,& ideo legitima authoritate fuerit introductum,vel immutatū,reprehendi nō poterit,ſed laudari; nec timendum eſt, quod ob eam rem ſubſtantialis perfectio minuatur.

Aſſertio ſecunda.

6. Hìc verò vlteriùs inquiri poteſt, an in huiuſmodi

Dubitatio ſpecialis, circa prouidentiam bonorum mobilium.

di religionibus,quæ hanc paupertatem profitentur, perfectius ſit, non ſolùm immobilia bona non poſſidere,verùm etiam, neque ex rebus vſu conſumptibilibus in futurum tempus prouideri, eas ſcilicet congregando pro temporibus opportunis. Omiſſis enim hæreticis,qui hoc putarunt per ſe eſſe illicitum,contra quos ſatis in ſuperioribus dictum eſt,non deſunt religioſi qui putent pertinere ad maiorem perfectionem, nihil prouidere in futurum, ſed in diem viuere, petendo quotidie eleemoſynas pro ſingulis diebus neceſſarias.

Reſolutio.

Sed quamuis hoc fortaſſe poſſit alicubi cum fructu, vel ſine reprehenſione ſeruari, loquendo tamen moraliter, ac regulariter, prout de rebus humanis iudicandum eſt, ille modus viuendi, nec eſt expediens, neque conſulendus, & ideo D. Thom. ſuprà prudenter dixit; *Minimam ſolicitudinem ingerit ſeruare res vſui hominum neceſſarias, tempore congruo procuratas.* & infrà inquit, *Et hoc Dominus paupertatis inſtitutor docuit ſuo exemplo; habebat enim loculos Iudæ commiſſos, in quibus recondebantur ei oblata*, Ioan. 12. vbi Auguſtinus tract.50. *Exemplum Domini accipe conuerſantis in terra*, & tractat.62. *Habebat Dominus loculos, & à fidelibus oblata conſeruans, & ſuorum neceſſitatibus, & aliis indigentibus tribuebat, tum primùm Eccleſiaſticæ pecuniæ forma eſt inſtituta.* quæ cum aliis multis referuntur 12. quæſt. 1. & ex lib. Auguſtini de opere monach. Multa ad hoc confirmandum aſſumi poſſunt, & ex conſuetudine omnium religionum, & ſpecialiter de Religione minorum, declaratum eſt à Summis Pontificibus in cap. *Exiit*, & aliis decretis ſuprà citatis. Denique conſiderata hominum conditione,& indigentia, & temporum, & actionum varietate eſt aut moraliter impoſſibile communitatem religioſam ſuſtentare,omnibúſque illius neceſſitatibus ſubuenire,vel certè eſt adeò difficile, vt ſine magna diſtractione,inquietudine,ac periculo religioſorum fieri non poſſit.

D.Thom. *Auguſt.*

Vltima dubitatio; an ſit perfectius non habere dominium in communi etiam iſtorum bonorum mobilium.

7. Tãdem inquiri poteſt,an per ſe ſpectet ad maiorem perfectionem habere hæc ipſa bona mobilia,abſque dominio communitatis, etiam pro illo tempore,quo poſſidentur, & conſeruantur; nam fratres Minores hoc punctum paupertatis, tanquam ſibi proprium, & ad ſui ſtatus perfectionem maximè pertinens,defendunt;quibus in hac parte fauet Nicolaus IV.& Clemens V.in locis ſuprà citatis;Ioannes autem XXII. in citatis etiam Extrauagantibus de verborum ſignificat. videtur hoc genus paupertatis pro nihilo ducere,vel potius,tanquam moraliter impoſſibile refutare. Veruntamen hæc controuerſia & in 2. tom.3. p. & in ſuperioribus ſufficienter tacta eſt.

Reſolutio eſt negatiua.

Non cenſemus enim ad moralem vſum,& ad profectum perfectionis eſſe magni momenti.Quanuis enim non negemus profeſſionem illius paupertatis eſſe poſſibilem, & amorem eius ſanctum eſſe,& poſſe habere optimos ſpirituales effectus, & ex hac parte poſſe ad maiorem perfectionem iuuare, ſicut conferre poſſunt omnes boni affectus,& actus virtutum; nihilominus non exiſtimamus hanc carentiam dominij quoad hoc punctum per ſe pertinere ad eam paupertatem, quæ eſt inſtrumentum perfectionis acquirendæ. Aliud eſt enim eſſe obiectum, vel effectum bonum, & honeſtum, & accommodatum ſtatui perfectionis,quia cum illa eſſe poteſt,& per ſe non excludit aliquid melius. Quod totum admittimus in illo gradu,ſeu puncto paupertatis. Aliud verò eſt eſſe medium per ſe ordinatum & moraliter neceſſarium ad perfectionem acquirendam in quocunque gradu perfectionis, & iuxta perfectiſſimum finem religioſi ſtatus;& ſic negamus illum gradum paupertatis pertinere ad maiorem perfectionem. Cuius ratio eſt,quia habere,vel non habere dominium illo modo,nec refert aliquid ad augendam,vel minuendam ſolicitudinem rerum temporalium,neque etiam confert ad actus aliarum virtutum exercendos, vt humilitatis, patientiæ, & ſimiles ad perfectionem valde vtiles. Declaratur hoc primò ex differentia, inter mobilia bona,& immobilia; nam immobilia ſicut non habentur ſub dominio,ita nec poſſidentur,nec adminiſtrantur à tali religione,quia poſſeſſa, & adminiſtrata, non minorem ſolicitudinem afferrent,quàm ſi eſſent propria; nec etiam minus impedirent incertam mendicitatem, ſeu indigentiam eleemoſynarum, & ideo paupertas in communi,quoad bona immobilia eſt medium per ſe conferens ad perfectionem,minuendo ſolicitudinem temporalem, & præbendo occaſionem mendicitatis,& earum virtutum, quæ cum illa coniuncta ſunt. At verò mobilia bona neceſſaria ad victum & veſtitum humanum quantuncunque dicantur non haberi ſub dominio communitatis,nihilominus excludi non poteſt,quin conuenienti modo, & opportuno tempore congregentur,& conſequenter poſſideantur, cuſtodiantur, adminiſtrentur, & ſuis temporibus diſpenſentur,expendantur,& conſumantur à communitate,vel nomine communitatis. Quæ omnia nec maiori ſolicitudine fiunt propter illam carentiam dominij,vt per ſe conſtat,quia tam fideliter adminiſtranda ſunt illa bona,quàm ſi eſſent propria; neque etiam illa bona cum dominio poſſeſſa magis excludunt incertam mendicitatem;nam per eandem obtinentur, ſiue cum dominio,ſiue abſque illo acquirantur.

Paupertas in cõmuni quoad immobilia eſt medium per ſe ad perfectionem.

Corollariũ primum. Duplex genus bonorũ immobiliũ.

Ex quibus duo in hac materia obſeruãda elicio:vnum pertinet ad bona immobilia,quorũ carentiã in communi diximus per ſe pertinere ad maiorẽ perfectionẽ;intelligendũ enim hoc eſt de illis bonis,quæ ad hunc finẽ habentur,vt ex eorũ fructibus,ſeu reditibus religioſi alantur; nã hæc bona ſunt,quæ ſolicitudinem euitabilem (vt ſic dicam)afferũt;& incertam mendicitatem excludunt. 8. Sunt verò alia bona immobilia,quæ ſolùm ad neceſſarium vſum poſſidentur,vt eſt domus ad habitandũ,& Eccleſia ad Deo,& proximis miniſtrandum;& ſi quid aliud eſt ſimile;& hęc neceſſariò poſſidenda ſunt,conſeruanda,& debitè adminiſtranda. Quòd ſi hæc aliquam ſolicitudinem afferunt,illa excuſabilis humano modo non eſt, ſuppono enim talia bona cũ debita moderatione poſſideri & adminiſtrari,& ideo carentia eorum quoad poſſeſſionem & adminiſtrationem reſpectu communitatis non pertinet ad perfectionem. Et conſequenter, quòd communitas habeat dominium talium bonorum, vel quòd dicatur eſſe apud Pontificem, per ſe non eſt medium neceſſarium ad maiorem perfectionem, quia tale dominium per ſe,neque auget,nec minuit ſolicitudinem, nec impedit mendicitatem, aut aliud exercitium externum virtutis, quod poſſit ad perfectionem iuuare.

Corollariũ ſecundum.

Aliud illatum pertinet ad quæſtum, ſeu congregationem pecuniarum vel aliorum bonorum mobilium;nam licèt verum ſit,hoc per ſe nõ impedire ſtatum perfectionis humanæ, quia eſt moraliter neceſſarium ad vitam humanam 9.

ſuſtentandam, nihilominus neceſſe eſt vt in hoc moderatio paupertati accommodata diligenter obſeruetur: quod maximè commẽdant Pontifices in dicto cap. *Exiit*, & Clement. *Exiuit*, quia ſi in hoc genere quæſtus permittantur exceſſus, & maiorem multo ſolicitudinem afferre poteſt, quàm poſſeſſionum diuitiæ, & moraliter etiam poteſt excludere indigentiam, & incertam mendicitatem, ſaltem pro multo tempore. Et ideo cùm dicimus poſſeſſionem horum bonorum mobilium, & eorum acquiſitionem, & conſeruationem, non repugnare perfectioni paupertatis, intelligendum eſt, de poſſeſſione, & ſupellectili accommodata ſtatui paupertatis iuxta vniuſcuiuſque religionis regulam, & inſtitutionem, & ſimiliter de prudenti prouidentia in præueniendis, ſeu congregandis huiuſmodi rebus, temporibus opportunis, & conſeruandis ſolùm pro eo tempore, quod iuxta rerum conditionem, & circumſtantias locorum, ac temporum, moraliter fuerit exiſtimatum neceſſarium, aut valde conueniens. In quo præter regulam vniuſcuiuſque inſtituti (quæ ſeruanda eſt, ſi aliquid in hoc diſpoſuerit) nullam aliam præbere poſſumus, præter prudentiam, & bonam intentionem prælatorum, & aliarum perſonarum, ad quarum ſolicitudinem monaſterij ſuſtentatio pertinuerit.

CAPVT X.

Quæ obligatio ex voto ſolemni paupertatis oriatur, & quibus modis contra illam grauiter peccetur.

1. *Notatio prima.* PRincipio habenda præ oculis ſunt, quæ de voto ſimplici paupertatis ſuperiùs ſunt dicta: nam cùm hæc vota quoad ſubſtantiam ſint eiuſdem rationis, formaliter (vt ſic dicam) eandem obligationem inducunt; materialiter autem poteſt eſſe diuerſa, prout illa obligatio, ad maiorem, vel minorem materiam poteſt applicari; hoc ergo nobis hîc ſupereſt declarandum, quid videlicet in hoc peculiare habeat votum paupertatis factum in ſolemni profeſſione religionis. *Notatio ſecunda.* Agimus autem de hoc voto prout nunc eſt in vſu Eccleſiæ in communi vita religioſa, generatim illud conſiderando, & abſtrahendo nunc ab illa ſpeciali paupertate, quæ proprietatem etiam in communi excludit, de cuius obligatione aliquid dicemus ad finem huius libri, & abſtrahendo etiam à ſpecialibus obſeruantiis, ſi quæ fortaſſe circa hoc ſunt in particularibus religionibus, de quibus quantum ad noſtrum inſtitutum ſpectat, in diſcurſu operis dicemus.

2. *Aſſertio; ad quid hoc votum obliget.* Primò ergo obligat hoc votum ad non habendum dominium, ſeu proprietatem alicuius rei; hoc eſt certiſſimum apud omnes qui de hac materia ſcribunt, & ſumitur ex cap. 2. & cap. *cum ad monaſterium*, de ſtatu monach. cum ſimilibus, & manifeſtè ex Concilio Trid. ſeſ. 25. cap. 2. de Regularibus. Ex quibus locis, & ex modo loquẽdi, & ex pœna religioſis proprietariis impoſita, manifeſtè conſtat, hanc obligationem ex ſuo genere, eſſe ſub culpa mortali. Quod etiam ſuadet illud antiquum, & vulgare exemplum de religioſo, qui poſt mortem proprietarius inuentus, & cognitus eſt, & ideo in loco profano cum ſua pecunia ſepultus eſt, vt extat apud Hieronymum

A Epiſtola 22. ad Euſtochium, de cuſtodia Virginitatis, & ex Gregorio etiam illud retulimus; quò etiam ſpectat quod S. Bonauentura refert de S. Franciſco, quòd ſcilicet ſpecialiter maledixerit eis, qui in ſua religione proprietarij fuerint, & quid ſimile de S. Dominico ſuprà retulimus ex eodem Bonauentura. Ratio eſt clara, quia tale peccatum eſt cõtra votum; ergo eſt ſacrilegium; ergo eſt peccatum ex genere ſuo mortale. Dicet *Inſtantia diluitur.* verò aliquis, cùm dictum ſit, per votum paupertatis fieri perſonam incapacem dominij, quî fieri poteſt, vt religioſus peccet acceptando dominium? Reſpondeo; eſto non poſſit religioſus dominium cum effectu conſequi, poteſt nihilominus affectu velle, aut dominium ipſum obtinere
B ex ignorantia, vel inconſideratione incapacitatis ſuæ, vel certè, quia licèt non poſſit eſſe dominus, vult habere rem tanquam dominus.

3. *Dupliciter poteſt committi peccatũ in hac materia.* Vnde colligitur dupliciter poſſe committi hoc peccatum. Primò per directam voluntatem habendi, vel acquirendi dominium; ſecundò per modum accipiendi rem moraliter æquiualentem dominio, ſeu acquiſitioni eius; quantum eſt ex parte accipientis, & in hoc modo explicando præcipuè conſiſtit ſubſtantia huius materiæ; nam *Explicatur primus modus.* prior breuiter expediri poteſt. Ille enim peccandi modus per ſe ſatis clarus eſt, nec ferè indiget alia expoſitione; eſt tamen raro contingens, præſertim in peccatis prodeuntibus in externam actio-
C nem, qualis eſt accipere, vel retinere aliquid, quia ignorantia, vel inconſideratio proprij ſtatus raro contingit; exiſtente autem cognitione propriæ incapacitatis, nemo conatur ad impoſſibile. Nullus ergo religioſus, moraliter loquendo, accipit aliquid cum abſoluta voluntate & directa acquirendi dominium eius. Dixi autem, *præſertim in peccatis prodeuntibus in externam actionem*, quia ſi loquamur de peccatis purè internis, per inutilia deſideria habendi diuitias, & dominium earum, vel per moroſas delectationes in huiuſmodi obiectis cogitatis, facilè poteſt peccari deſiderando directè proprium dominium; quia deſiderium etiam ad rem impoſſibilem extenditur. Oportet autem aduertere hoc deſiderium poſſe in obiecto
D includere compoſitionem cum voto, vt ſi ſit deſiderium habendi diuitias, non obſtante voto, cum voluntate formali, aut virtuali obtinendi dominium earum, ſi eſſet poſſibile etiam rumpendo votum, & tunc clara eſt inordinatio grauis talis deſiderij, quia eſt ſacrilega, & contraria voto, atque ita ex ſuo genere peccatum mortale. Si autem tale deſiderium non includat dictam compoſitionem, ſed potiùs votum ipſum excludat; tunc per ſe loquendo non eſt actus contra votum, licèt ex alio capite ſit peccaminoſus, ſaltem, quia inutilis; vt ſi quis ita deſideret, cuperem habere diuitias, niſi votũ impediret, vel nollem feciſſe votum, vt poſſem eſſe diues: nam in
E priori actu omnino excluditur affectus voto cõtrarius, imò per illa verba nõ tam videtur explicari aliquis affectus, qui in præſenti habeatur, quàm ille, qui haberetur, ſi votum factum non fuiſſet: conſtat autem tunc illum affectum non fuiſſe futurum voto contrarium. Vnde ſi aliquis ſimplex affectus in præſenti habetur, talis eſt quoad bonitatem, vel malitiam, qualis eſſet ſine voto, quia per conditionem appoſitam illud excludit, & materia talis eſt, vt ſeparari poſſit à voto. Sicut qui habet hunc interiorem conſenſum conditionatũ, ſi hodie non eſſet prohibitio præcepti, comederẽ carnes, non aget cõtra præceptũ;

 in

in altero autem actu ſolùm includitur vltra hũc affectum diſplicentia quædam de voto facto,quę per ſe etiam non eſt peccatum mortale, ex omnium ſententia:quia qui vouit aliquid,non promiſit perſeuerare in tali complacentia voti facti, vt nunquam illi diſpliceat, ſed ſolùm promiſit perſeuerare in propoſito implendi votum. Dico autem, *per ſe loquendo*:nam ſi quis per huiuſmodi actus ſe exponat periculo retrocedendi, & tandem committendi aliquid contra votum, ex eo capite poterunt tales actus eſſe contrarij voto; & ideo omnino vitandi ſunt, tum quia inutiles, tum etiam,quia pernicioſi. Vnde etiam fit,malam eſſe in religioſo delectationem moroſam de dominio,vel libero vſu diuitiarum;de qua magis dubitari poteſt,an ſit voto contraria, cùm ſit de obiecto prohibito per votum; nam omnis delectatio moroſa de obiecto peccaminoſo talem malitiã induit,qualem habet obiectum, & actus prohibitus circa illud. Nihilominus probabilius cenſeo illum actum non eſſe contrarium voto, quando excludit propoſitum agendi contra votum;& ideo neque eſſe peccatum mortale per ſe, & ex vi obiecti.Illud enim principium quòd delectatio moroſa de obiecto prauo participat malitiam eiuſdem ſpeciei, ad ſummum locum habet quando illa malitia obiectiua eſt intrinſeca materia, de qua delectatio ſumitur, non verò quando materia ſolùm eſt mala,quia prohibita; nam tunc malitia eſt ſeparabilis per cogitationem, in ordine ad delectationem internam, quamuis non ſit ſeparabilis ab executione, durante prohibitione. Sic enim delectatio moroſa in die prohibito,de eſu carnium, non eſt per ſe peccatum mortale, ſi alioqui voluntas ſit firma in propoſito ſeruandi præceptum;ita ergo eſt in præſenti, in hoc enim æquiparatur materia voti paupertatis, quòd per ſe & intrinſecè, non eſt mala,ſed ſolùm,quia eius carentia promiſſa fuit; de qua re alibi latiùs.interim videatur Sanchez, lib.1.Decal.c.2.n.10. Vaſquez 1.2.diſp.3.c.3.&c.

Delectatio moroſa quando ſit peccaminoſa.

4. Circa poſteriorem igitur peccandi modum inprimis obſeruari oportet,triplex eſſe actionũ, vel quaſi actionum genus, in quibus poteſt aliquis ſe gerere, tanquam dominus temporalium bonorum, ſcilicet,in acquiſitione eorum; nam hoc eſt primum quod ad dominium requiritur. Deinde in retentione,ſeu conſeruatione; ac denique in diſpenſatione,ſeu conſumptione talium bonorum;quia ergo religioſi,non obſtante voto, & accipiunt hæc bona ſaltem, quoad poſſeſſionem,ſeu tentionem facti,& retinent illa, & illis etiam vtuntur vſque ad conſumptionem, in ſingulis explicare neceſſe eſt,quando ita fiant vt in eis cenſeatur moraliter dominium vſurpari, & contra votum fieri;& conſequenter,quæ conditiones concurrere debeant,vt licitè,& iuxta voti exigentiam fiant.Poſſunt autem hæ actiones tam circa bona mobilia, quàm immobilia exerceri; ordinariè autem prout à Religioſis fiunt circa mobilia verſantur, & ideo de illis præcipuè dicemus, quia frequentia dubia moralia circa illa maximè occurrunt: in fine autem adiungemus aliquid de bonis immobilibus,quatenus à priuato religioſo poſſunt aliquando poſſideri.Aduerto autem, hîc non eſſe ſermonem de religioſis factis Epiſcopis,nec de religioſis eiectis,ſed ſolùm de his,qui in vnione, & obedientia ſuæ religionis permanent,nam de cæteris poſtea dicemus.

Explicatur ſecundus modus peccandi contra votum paupertatis.

A

CAPVT XI.

Quænam acceptio,ſeu acquiſitio alicuius rei ſit in religioſo vitium proprietatis, ſeu contraria voto paupertatis.

PRimò dubitari poteſt,quãdo acceptio alicuius rei ſit actus dominij,& proprietatis,& conſequenter ſit voto contraria.Regula generalis,quę in hoc aſſignari ſolet,eſt,quando religioſus priuatus accipit aliquid ſine licentia ſui prælati,& ideo cenſetur tũc peccatũ mortale ex genere ſuo, niſi ex leuitate materię fiat veniale. ita sẽtit Nau. c.*nõ dicatis*,ſeu cõment.2.de Regularibus ſæpe,& ſumitur ex cõmuni Doctorũ ſententia in c.*Cũ ad Monaſteriũ*,de ſtatu Monach.& inſinuatur in textu; nã priùs prohibetur monachus habere propriũ,& inde ſtatim cõcluditur,*Vnde ſi alicui fuerit aliquid ſpecialiter deſtinatum,non præſumat illud accipere,ſed Abbati,vel Priori,vel cellerario aſſignetur*;ac ſi diceret,accipere aliquid ſine facultate ſuperioris eſſe actum proprietatis,& ita etiã Greg. Lop. in leg.14.(quæ ex illo textu ad literã ſumpta eſt) tit.7. p.1. & ideo omnes etiã antiqui Patres Monachorũ,Baſilius,Auguſtinus,Benedictus, & cæteri ſuprà citati,cũ aiũt proprietatẽ nõ eſſe licitã monacho,ſtatim declarant non licere illi aliquid accipere,ſine licentia prælati,vt patet in c.*Nõ dicatis*,12.q.1.Sic etiã in c.*Ioãnes frater*,de regularibus,mandatur,ne aliquis religioſus *peculiare quidquam habeat*,illud autem peculiare dicitur, quod ſine licentia Prælati recipitur.

1. Aſſertio,& regula generalis.

B

C

Denique Conc.Trid.ſeſ.25.c.2.de regularibus ſolũ ex permiſſione ſuperioris permittit regulari vſus mobiliũ bonorũ,& ſtatim ſubdit:*Quòd ſi quis aliquid,quidquã tenere deprehẽſus,aut cõuictus fuerit, is biẽnio,actiua,& paſſiua voce priuatus ſit*,&c.ſcilicet tanquã proprietarius;eadem autẽ eſt ratio,de acceptione rei,& de quocũq; vſu,& ideo in principio eiuſdẽ capitis dixit idẽ Cõciliũ,nõ poſſe religioſũ habere aliqua bona tãquã propria,*ſed ſtatim*(inquit)*ea ſuperiori tradãtur*; moraliter autem tradi cẽſẽtur,quãdo ab eo petitur facultas,& nomine,ſeu authoritate ipſius,accipiũtur & retinẽtur,vel alij tradũtur. Et hinc ſumitur ratio prædictæ regulæ; nã cõtrectare bona tẽporalia proprio nomine & authoritate,ad poſſidẽda,& retinẽda illa,de ſe eſt actus dominij,ſed qui rẽ accipit inſcio Prælato, exercet huiuſmodi actionẽ:ergo cõmittit cõtra votũ exercẽdo actum dominij, & proprietatis:& confirmatur,nam qui vouet paupertatem,ſicut vouet non habere,ita, & non accipere aliquo modo, quia accipere ad habendum ordinatur;ergo maximè vouit non accipere tali modo;ſcilicet abſque licentia ſuperioris.

2. Confirmatur ex Trident.

D

Circa hãc verò regulã nõnulla declarãda ſuperſũt.Primũ eſt,qualis licẽtia neceſſaria ſit,expreſſa ne,an verò ſufficiat interpretatiua. In quo in primis certũ eſt,vt res optimè,& ſincerè fiat, licentiã expreſſã eſſe neceſſariã,vbi cõmodè poſtulari poteſt,quia huiuſmodi licẽtiã poſtulat,& religioſa regula,& cõueniẽs,ac ordinatus procedẽdi modus.Secundò eſt certũ,quãdo nõ eſt cõmoditas petẽdi hãc licentiam,ſufficere præſumptã, ſeu interpretatiuã,& quando ſuperior diſtat, vel eſt occupatus,& vrget neceſſitas,vel moralis cõmoditas accipiẽdi;tunc enim ſi quis probabiliter credat ſuperiorẽ daturum fuiſſe licentiam, ſi cõueniri poſſet, ſine peccato proprietatis accipi poteſt. Vt tamen meliùs fiat, oportet vt acceptio ſit cum habitudine ad ordinatam retentionem, & diſpenſationem, & conſequenter, vt

3. Dubitatio prima quæ licentia requiratur. Aſſertio prima.

E

Aſſertio ſecunda.

Limitatio.

vt fiat cum intentione manifeſtandi rem ſuperiori cùm primùm opportunitas occurrerit, vt ipſe expreſsè ratam habeat acceptionem, vel irritet ſi voluerit, nam hoc etiam exigit religioſa regula, & debitus ordo. Item, quia ſicut nihil poteſt recipi, ſine licentia, ita nec retineri, vt infrà dicemus; ergo eo ſaltem modo quo eſt neceſſaria expreſſa licentia ad recipiendum, ſi poteſt commodè haberi, ita etiam, ad retinendum; ergo quando illa expreſſa licentia non præceſſit, propter impedimentum, illo ablato, relinquitur eadem obligatio petendi expreſſam licentiã, ſaltẽ propter retẽtionẽ. Vnde obiter colligo, hoc ſolùm habere locum, quando res accepta conſumpta non eſt priuſquam expreſſa licentia potuerit à ſuperiore poſtulari; tunc enim procedit ratio facta. At verò ſi res iam ſit conſumpta, ceſſat neceſſitas, quæ per ſe pertineat etiam ad perfectionem paupertatis, quia ad rem omnino præteritam, & quæ iam in futurum non pendet, impertinens eſt licentia vel conſenſus ſuperioris; nam licèt illum non præbeat, res non poteſt eſſe infecta. Dico autem, *per ſe, & ratione paupertatis*; nam in ordine ad alios fines poſſet id aliquando expedire, aut melius eſſe, vel vt ſuperior diiudicet, an aliquid culpæ, vel imperfectionis fuerit commiſſum; vel ad melius cognoſcendam in futurum voluntatem ſuperioris pro ſimilibus occaſionibus, vel vt quando oportuerit poſſit eſſe gratus benefactori, &c.

4. Aſſertio tertia; ſufficit licentia tacita etiamſi expreſſa poſſet poſtulari.

Tertiò dicendum eſt in rigore præcepti ſufficere tacitam vel probabiliter præſumptam ſuperioris voluntatem, etiam in eo caſu, in quo poſſet expreſſa licentia poſtulari, & ob aliquem humanum reſpectum, vel pudorem, aut nonnullam difficultatem adeundi ſuperiorem omittitur. Hæc eſt ſententia communis, quam tenuit Nauarr. comment. 2. de regularibus n. 20. vbi ipſe tacitam licentiam vocat, & Turrecremata in eod. capite, *Non dicatis*, art. 8. vbi probabiliter præſumptam appellat cum D. Thoma 2.2. q.32. art.8. ad 1. vbi ſpecialiter loquitur de licentia neceſſaria religioſo, ad eleemoſynam faciendam. Inde verò ſumitur à fortiori argumentum, quia facilius eſſe videtur accipere, & monaſterio aliquid acquirere, quàm de bonis illius quidquam diſpenſare, & ideo veriſimiliùs præſumitur licentia ad accipiendum, quàm ad largiendum etiam per eleemoſynam. Eandem ſententiã generatim amplectuntur D. Anton. 3. p. tit. 6. c. 1. §. 11. notab. 2. Angel. verbo *Eleemoſyna*. n. 6. Cordub. in ſumm. q. 109. Lopez 1. p. inſtr. c. 156. concl. 3. ſequũtur ex noſtris Tol. in ſumma tract. de peccatis mort. c. 28. Mol. tom. 2. de iuſt. d. 276. Valent. 22. diſp. 10. q. 4. punct. 3. Leſſ. l. 2. c. 41. dub. 9. n. 80. Azor. t. 1. inſt. mor. lib. 12. c. 12. q. 2. 3. & 4. Maiori ergo ratione reputãda erit ſufficiẽs ad recipiendũ. Ratio autẽ, ob quã in vtroq; caſu ſufficiat, redditur à Nauarro, quia tacitũ, & expreſsũ regulariter æquiparantur, iuxta gloſsã in regula *Expreſſa* 156. ff. de regulis iuris. quæ tamẽ nõ dicit regulariter hoc ita eſſe, ſed quãdoq; æquipollere, exprimere, & nõ exprimere, & ſi attẽtè cõſiderẽtur iura, quæ allegat, ſolũ loquũtur quãdo nõ expreſsũ, in aliquo expreſſo virtute cõtinetur: vt, v. g. cũ mutuũ datur, quãuis nõ exprimatur rẽ eſſe reddendã æquè bonã, intelligitur æquè, ac ſi eſſet expreſsũ, iuxta legẽ *Cùm quid*, ff. ſi certũ petatur; quia in ipſo mutuo iuxta naturalẽ æquitatẽ illa cõditio includebatur, neq; amplius probat gloſſa in eadẽ leg. *Cũ quid*, quã etiã refert Nauarrus, cũ

A tamẽ reuera nõ ponat illã regulã tãquã generalẽ, etiã regulariter, neque citat iura, ex quibus ſumi poſſit, imò cõtrariã regulã ponit, ſub verbis indefinitis; ſcilicet quãdoq; tacitũ nõ haberi pro expreſſo, iuxta dictã regulã *expreſſa*, maximè in contractibus qui fiũt per verbũ, iuxta legẽ *quidquid*. ff. de verborũ obligat. vnde ſignificat ſolũ in cõtractibus inter duos, vbi res aliqua interuenit, tacitũ pro expreſſo haberi, ſcilicet quãdo in tali re virtute includitur ſuppoſita iuſtitię ęquitate; hîc autem non verſamur in materia iuſtitię, ſed gratiæ, & liberalitatis; nam quòd Superior talem licentiam præbeat, mera gratia eſt, quæ in ipſis bonis accipiendis nullo titulo continetur.

5. Proponuntur argumẽta, & rationes in contrarium. Prima.

B Quocirca, quãuis hæc ſentẽtia tanquã plauſibilis libẽter audiatur, faciléq; recepta ſit, nõ tamen eſt facile ſolidã illius rationẽ reddere; nã in materia iuſtitiæ non licet dare in eleemoſynã aliena bona ſine expreſſo conſenſu domini, propter ſolã præſumptionẽ probabilẽ; ergo neque in materia religionis licebit; patet conſequẽtia, quia nõ minus eſt neceſſarius cõſẽſus ſuperioris in præſẽti materia, quã cõſẽſus domini in materia iuſtitiæ.

Secunda

Secũdò, quia in iure nũquã aliquid nõ expreſſum quidquã operatur, niſi inquãtũ virtute cõtinetur in aliquo expreſſo; ſed in præſenti nihil interuenit, in quo hic tacitus cõſenſus ſuperioris virtute cõtineatur, ergo. Maior patet ex legibus citatis, & ex c. 2. de reſcriptis, quod ſolet pro cõmuni ſentẽ- C tia citari, quia dicit in reſcriptis ſubintelligi hãc cõditionẽ, *Si preces veritate nitãtur, etiãſi nõ exprimatur*, vbi gloſſa plura ſimilia iura allegat, quæ omnia loquũtur de cõditionibus tacitis, quæ ſecũdũ rectã rationẽ in ipſo reſcripto, aut pacto, vel quocũq; alio expreſſo ſigno implicitè cõtinẽtur, licèt nõ exprimãtur. Atq; in hoc ſẽſu videtur dixiſſe Baldus in c. *mãdatũ*, de reſcriptis, col. 1. tacitã volũtatẽ cohærẽtẽ expreſsè, haberi pro expreſſa, ſed in corde retẽtã nihil operari. Quod refert, & ſequitur Tiraquellus in leg. *ſi vnquã*. Cod. de reuocãdis donationibus, verb. libertis n. 21. In præſenti autẽ nihil inuenire poſſumus expreſſũ à ſuperiore, in quo hic tacitus cõſenſus ſufficiẽti ra- D tione cõtineatur.

Tertia

Quin potiùs (quod difficultatẽ habet) ſi cõſulãtur regulę omniũ religionũ, & attendãtur verba, quæ regulariter ſolẽt Prælati generaliter proferre, potiùs cõiectabimus, cõditionẽ requiſitã eſſe conſenſũ expreſsũ ſuperioris, & tacitũ nõ ſufficere.

Quarta.

Tãdẽ augetur difficultas, quia vel hic tacitus cõſenſus eſt ſolũ de futuro, vel eſt aliquis actus, qui eſſe vel fuiſſe in ſuperiore ponitur. Primũ nõ ſatis eſt; ſecũdũ cũ fundamẽto dici nõ poteſt: ergo. Minor quoad priorẽ partẽ probatur, quia futura voluntas non poteſt dare in pręſenti facultatem, quod eſt manifeſtũ in licentia, v. g. confitendi alieno Sacerdoti, quia ad illã non ſufficit præſumpta volũtas de futuro, vt alibi di- E ximus, quia non poteſt illa voluntas futura dare iuriſdictionem antequã ſit; ergo ſimiliter nõ poteſt dare licentiã, vel facultatem; nã hæc etiã eſt actus iuriſdictionis ex parte dantis, & aliquã poteſtatem moralem præbet recipienti. Altera verò pars minoris per ſe nota videtur, quia nullus talis actus, vel ſignum eius in ſuperiori ſupponitur, cùm, ipſo ignorante, res tota tranſigatur.

6. Hæc argumenta oſtendunt, quàm ſit verum, quod diximus, longè melius, & ſecurius eſſe operari in hac materia, cum expreſſa facultate; quia tamen ſententia communis practicè probabilis eſt, & ſecura ad excuſandam culpam mortalem, & fortaſſe in rigore etiam

ſpeculatiuo vera: vt rationem eius reddamus diſtinguere oportet inter licentiam tacitam, & præſumptam: tacita enim in rigore, & proprietate verbi dicitur, quæ in aliquo actu expreſſo iuxta legalem, vel rationabilem interpretationem virtute continetur. Et hoc mihi probant citata iura, quæ ponderaui. Præſumpta verò propriè dicitur, quæ per coniecturas, vel rationes probabiliter creditur futura fuiſſe, ſi ſuperior conueniretur. De præſenti verò nullo modo exiſtit, nec per ſpecialem, nec per generalem aliquam voluntatem ſuperioris. Primùm ergo ſi hîc interueniat voluntas tacita ſuperioris, ſine dubio ſufficit, quia hæc non eſt voluntas omnino futura, & conditionalis, ſed iam ſupponitur aliquo modo exiſtens. Et hoc etiam probant gloſſæ, & iura adducta; nam licèt non dicant non expreſſum regulariter contineri in expreſſo, dicunt tamen quando continetur, æquè operari ac ſi eſſet expreſſum; non dicitur autem voluntas tacita, niſi quando ſecundùm rectam rationem cenſetur contineri in aliqua expreſſa: ergo quotieſcunque talis fuerit, idem operabitur ac ſi eſſet expreſſa.

Diſtinctio inter licentiam tacitã, & præſumptam.

Probatur aſſertio quoad tacitam licentiam.

7. Dices, non poſſe in præſenti materia inueniri voluntatem tacitam ſuperioris in hoc ſenſu, & rigore explicatam, vt obiectiones factæ videntur oſtendere. Reſpondeo in aliquibus caſibus pertinentibus ad ſecundam concluſionem ſuprà poſitam, facile eſſe huiuſmodi voluntatem tacitam explicare; nam quando ſuperior dat alicui facultatem ad peregrinandum, & non prohibet aliquid recipere, virtute cenſetur facultatem dare ad recipiendum ea, quæ aliàs prudenter & cum decentia religioſa recipi poſſunt, quia ſecundùm rectam rationem, vna facultas in alia intelligitur implicitè contineri. Atque eadem ratione, quia ſuperior generaliter vult conuenienter, & in commodum ſuæ religionis adminiſtrare munus ſuum; ideo implicitè, & tacitè cenſetur velle, vt quando ipſe eſt abſens, vel difficilè conueniri poteſt, & eſt periculum in mora, tunc aliquid accipi poſſet; ſic ergo in caſu ſecundæ concluſionis tacita, ſeu implicita voluntas ſuperioris interuenit. In caſu autem præſentis concluſionis vix poteſt hæc voluntas reperiri, aut explicari; niſi vbi interuenit conſuetudo recipiendi aliquid vſque ad aliquam quantitatem abſque petitione expreſſæ facultatis; nam ſi ſcientibus, & tolerantibus Prælatis talis conſuetudo ſeruatur, illa ſufficienter indicat generalem voluntatem Prælatorum eſſe vt in talibus non ſit neceſſaria expreſſa licentia, ſaltem quoad excuſandam culpam coram Deo. Et ita reſpectu ſingulorum actuum, ſeu receptionum, quæ poſtea fiunt, habet tacitum conſenſum. Vt autem hæc conſuetudo ſit rationabilis, oportet, vt quantitas rei, quæ datur, vel accipitur, valde moderata ſit, quia ſi extendatur ad res notabilis valoris, planè erit contra bonum Religionis, propter nimiam relaxationem paupertatis. Quæ verò ſit hæc quantitas moderata, non poteſt, vt exiſtimo, vna regula generali, pro omnibus religionibus præſcribi, ſed iuxta modum paupertatis, quæ vnaquæque ſecundùm ſuam regulam obſeruat, erit illa quantitas præſcribenda; & ideo exiſtimo in Religionibus mendicantibus minorem eſſe debe-

Obiectio diluitur. Ponuntur varij caſus, in quibus ſufficit tacita licentia. Primò quãdo ſuperior dat licentiã ad peregrinandum.

Secundò quando eſt abſens.

Tertiò quãdo ſcit, & tolerat conſuetudinem.

A re, quàm in aliis. Aduerto etiam in hoc quòd talis conſuetudo rationabilis eſſe debeat, magis aggrauari ſuperiorum conſcientias, quàm ſubditorum; ipſi enim non debent illam admittere nec tolerare; nam ſi ipſi ſcientes eam permittunt, & conſuetudo ſatis generalis eſt, & præſcripta, profectò excuſabit ſubditos ſaltem à violatione voti paupertatis in recipiendo, quidquid ſit in expendendo, de quo infrà dicemus. Patet, quia illis ſatis conſtat de ſufficienti voluntate ſuperioris ad recipiendum; nam conſuetudo, ſiue rationabilis ſit, ſiue irrationabilis, illam oſtendit; hoc autem ſatis eſt, vt actus non ſit contra paupertatem. Quod B in ſimili docuiſſe videtur Nauarrus comment. 3. de regularibus num. 28. ad 4. & patet, nam etiam in facultate expreſſa licèt mihi conſtet ſuperiorem non rectè fungi officio ſuo illam concedendo, nihilominus illa vtendo non pecco contra paupertatem, quamuis fortaſſe poſſim alia ratione peccare, vel ratione ſcandali, vel cooperando ad malum. Idem ergo dicendum erit in licentia tacita, quando ex conſuetudine ſatis conſtat, etiamſi ſuperior peccet talem conſuetudinem permittendo. Eo vel maximè, quòd fieri poteſt, vt in particulari licentia ad talem receptionem ex ſe iuſta ſit, & honeſta, & ſolùm ratione modi ſit reprehenſibilis, ſcilicet quia datur per talem conſuetudinem, quod pertinet magis ad negligentiam Prælati, quàm ad proprietatem ſubditi, C ille enim nunquam recipit vt proprium, cùm ſemper recipiat nixus voluntate ſuperioris, & intuitu illius. Nihilominus tamen omnino debet ſubditi cauere ne tali conſuetudine vtantur, quãdo manifeſtè conſtat eſſe in diſpendium, & relaxationem Religionis, conſiderata eius regula & inſtituto, tum propter graue nocumentum religionis cui cooperantur; tum etiam, quia ſemper infertur à ſubditis vis quædam moralis ipſis Prælatis, vt non poſſint, vel non audeant iniquam conſuetudinem impedire, & quando hoc ita eſt, conſuetudo illa non tam oſtendit conſenſum Superioris, quàm permiſſionem.

Notandum.

Limitatio.

Et hinc poteſt intelligi alius modus huius 8.
D tacitæ facultatis, qui eſſe poteſt per taciturnitatem Prælati videntis inferiorem aliquid recipere, & tacere; nam cùm non præſumatur ſuperior diſſimulare proprietatem in ſubdito, meritò intelligitur, ideo tacere, quia conſentit, & ita cum omni proprietate dat tacitam facultatem. Hîc autem modus non ſimpliciter ab omnibus probatur; nam Turrecremata in dicto cap. *Non dicatis* art. 5. abſolutè dicit Superiorem in eo caſu peccare mortaliter, & ſubditum nihilominus eſſe proprietarium. Sed de ſuperiore nunc non poſſumus abſolutum iudicium ferre, quia obiectum illud non eſt intrinſecè malum, & ideo ex circunſtantiis pen- E det iudicium tam grauitatis culpæ, quàm an ibi interueniat culpa ex parte Superioris, & quàm grauis ſit, & ideo idem videtur conſequenter dicendum de ipſo ſubdito, propter quod Nauarrus ſuprà num. 22. duplicem diſtinctionem adhibet, vna eſt de taciturnitate permiſſiua, vel approbatiua; nam ſi ſit permiſſiua tantùm, non ſufficit excuſare ſubditum, quod eſt certum, iuxta ea quæ diximus de conſuetudine, quia permittere non eſt dare facultatem; quando autem ſit permiſſiua tantùm, ex circunſtantiis perſonarum, rei, & occaſionum iudicandum erit.

Alius modus licentię tacitæ eſt quando ſuperior videt, & tacet.

Si

Si autem ſit approbatiua, ſubdiſtinguit; nam vel eſt iuſta, vel iniuſta: ſi iuſta, ſine dubio ſufficiens eſt, quia nulla conditio illi deeſt, quæ ad valorem licentiæ requiratur. Si autem ſit iniuſta, Nauarrus abſolutè ait, non ſufficere vt tutum reddat ſubditum in conſcientia. Sed iuxta dicta à nobis conſiderandum eſt, an illa iniuſtitia conſiſtat tantùm in modo taciturnitatis: ſæpe enim accidere poteſt, vt materia, & perſona ſit capax, & digna tali licentia, ſi expreſsè petatur, & quòd nihilominus ſuperior malè faciat permittendo illum modum libertatis, & receptionis, non petita facultate, & tunc illa culpa ſuperioris non obſtabit, quominus ſubditus excuſetur à culpa proprietatis, quia illa iniuſtitia non obſtat quominus illa receptio non proprio, B ſed ſuperioris nomine fiat. Si autem iniuſtitia conſiſtat in modo obtinendi licentiam ex parte ſubditi, vel in materia ipſa, ita ſentiendum eſt de tacita, ſicut de præſumpta licentia; nam vtrique communis eſt, & ideo de illa conditione ſtatim tractabimus.

9. Probatur aſſertio quoad licentiã præſumptã. Supereſt dicendum de præſumpta facultate, quæ non fundatur in aliqua voluntate ſuperioris præſenti, aut præterita; formali, aut virtuali; neque in ſignis eius, ſed ſolùm in coniecturis probabilibus de voluntate futura, ſub conditione, ſi ſuperior ſciret, vel facultas ab eo peteretur; & de hac maior dubitatio eſt propter rationem tactam, quod futurum vt ſic nihil ponit in eſſe de præſenti; & conditionalis etiam C nihil ponit in eſſe, quandiu conditio poſita non eſt; ergo ex vtroque capite illa facultas nulla facultas eſt; ergo non poteſt excuſare proprietatem. Nihilominus tamen cum D. Thom. dicat illam licentiam ſufficere ad eleemoſynam faciendam (cuius ſententia communiter recepta eſt, vt præter citatos conſtat ex Angelo verbo *Eleemoſyna*, num. 6. Sylueſtr. num. 7.) non eſt cur negemus ſimilem licentiam ad accipiendum ſufficere. Tribus autem modis poſſumus rationem, ſeu ſufficientiam huius licentiæ declarare.

Primò. Primò, quia talis præſumptio ſemper reduci poteſt ad aliquam præſentem voluntatem Prælati, D quæ virtute contineat tacitam facultatem: vt, v.g. quia ſolet ſimilis receptio eſſe grata ſuperiori; & quia experimento conſtat in ſimilibus caſibus ſolere facultatem dare ſine acceptione perſonarum; ſic enim in voluntate vnius particularis propter rationem vniuerſalem virtute continetur voluntas aliorum. Sed hæc explicatio ſcrupuloſa eſt, & incerta, nam ſæpe reuera non poterit excedere coniecturam de futuro.

Secundò. Secundò ergo explicari poteſt ratio ex intentione vouentium paupertatem: nam cùm tota hæc obligatio ex voto oriatur, legitimæ intentioni vouentium commenſuratur; intentio autem vouentium eſſe videtur, ſe obligare ad hanc dependentiam in recipiendo à voluntate ſuperio- E rum hac extenſione, quòd præſumpta voluntas ſufficiat, & non cum maiori rigore. Hæc autem intentio ex conſuetudine colligi poteſt, intendunt enim ſe obligare ad paupertatem, prout eſt, vel eſſe poteſt, in vſu religioſo, iuxta probatam doctrinam. Quæ ratio probabilis quidem eſt; ſi verò attentè conſideretur, ſupponit & honeſtatem conſuetudinis, & veritatem doctrinæ, cuius rationem inueſtigamus.

10. Probatur tertiò. Tertiò ergo poteſt reddi ratio, quia licèt illa voluptas præſumpta de futuro non ſufficiat vt facultas de præſenti conceſſa intelligatur, nihilominus ſufficit ad tollendam proprietatem, quia ſufficit, vt res non accipiatur nomine proprio, & tanquam proprio, ſed nomine alterius, cui ſtatim ſubordinatur tanquam res communis. Quod ita declaro, quia duplici ex capite poteſt requiri licentia ad aliquid accipiendum, ſcilicet obedientiæ, & paupertatis. Reſpectu obedientiæ non ſufficiet quidem facultas tantùm præſumpta de futuro, niſi interueniat aliqua alia ratio excuſans à petitione expreſſæ facultatis propter impotentiam ſaltem moralem, & ideo in eo caſu, de quo loquimur, non poſſumus excuſare religioſum ab inobedientia, & defectu contra regulam. Vnde ſi regula, vel obedientia ſub præcepto obedientiæ poſita eſſet, non video quomodo poſſit à culpa graui excuſari, niſi fortè ob conſuetudinem, quæ regulam relaxauerit, aut interpretata fuerit; tamen quia de facto ex vi regulæ, & obedientiæ non interuenit rigoroſum præceptum, ideo ex hoc capite excuſatur religioſus in eo caſu à culpa mortali. Ex titulo paupertatis ſola illa voluntas ſuperioris, in rigore neceſſaria eſt, quæ ex parte materiæ (vt ſic dicam) occaſionem, vel modum proprietatis augeat, eſto ex parte operantis non det illi facultatem poſitiuam operandi (hoc enim ad paupertatem non ſpectat) ad tollendum autem reſpectum proprietatis ſufficit ordo ad voluntatem præſumptam ſuperioris, vt explicatum eſt, & ideo ſufficit etiam ex hoc capite ad excuſandum à culpa mortali. Supponimus autem religioſum, qui ſic accipit aliquid, non habere animum proprietarium in ordine ad retentionem, vel vſum talis rei, alioqui ex illis capitibus poſſet mortaliter peccare modo infrà declarando; nunc enim ſolùm explicamus quid ſufficiat ex parte receptionis ad excuſandam culpam mortalem. Poteſtque hæc ratio confirmari à ſimili ex leg. *Inter omnes.* §. *rectè.* ff. de furtis. vbi dicitur non eſſe reum furti qui aliquid accipit, probabiliter credens dominum fuiſſe daturum ſi ab eo id petiiſſet; ratio huius eſt, quia illa voluntas præſumpta ſufficit, vt deſtruatur obiectum furti, quod in eadem lege indicatur his verbis: *Quid enim dolo fecit, qui putat dominum conſenſurum fuiſſe? ſiue falsò id, ſiue verè putet.* vbi gloſſa alia iura citat. hunc textum citat etiam Nauarrus ſuprà; vnde conſtat de vtraque voluntate, tam implicita, ſeu tacita, de præſenti, quàm præſumpta de futuro loquutum fuiſſe, quanuis eas non diſtinxerit. Conſtat etiam, quòd licèt iura ſuperiùs citata magis comprobent priorem partem, tamẽ etiam hanc poſteriorem habere in iure fundamentum, & in materia quodammodo magis rigoroſa, vt eſt materia iuſtitiæ, & ita ferè ſatisfactum eſt difficultatibus in principio tactis, & ratio, quæ ſumebatur ex materia furti, poteſt in contrarium retorqueri.

Solùm ingerit nonnullam difficultatem, quòd ibi tactum eſt, quia iuxta ordinarium vſum religionum, ſuperiores non ſolùm non conſentiunt, verùm potiùs ægrè ferunt, quòd ſine expreſſa licentia aliquid recipiatur quando illa poſtulari poteſt; ergo moraliter non poteſt talis licentia eſſe præſumpta. Vnde Gerſon 2.p. Alphab. 34. lit. S. inquit, *Quoties probabiliter creditur, quòd ſi ſuperior ſciret, ipſe non approbaret, ſed diſpliceret ſibi, & hoc diſplicentia graui, tunc eſt tranſgreſſio voti.* Quod dictum bene explicatur à Nauarro, quia ſi diſplicentia ſuperioris, ſit de ipſa receptione quoad ſubſtantiam eius, vt ſic dicam, 11. Difficultas, an diſplicentia Prælati obſtet. Reſponſio.

tunc omnino tollitur præſumpta voluntas, & ideo receptio proprietaria eſt. Si autem diſplicentia, quæ timetur, ſolùm ſit de modo, ſcilicet, quòd id fiat, ſine expreſſa facultate, non tamen de receptione ipſa, ſecundum ſe, id ſatis eſt ad excuſandam culpam mortalem, quia excuſat à proprietate, quanuis non excuſet ab aliqua inobedientia. Quod in ſimili docuit optimè Caiet. in ſumma, verbo, *furtum*, quem omnes ſequuntur.

12. Dubitatio ſecunda an licentia iniuſta ſufficiat. Rationes dubitandi.

Secundò dubitari poteſt circa hanc licentiam; an neceſſarium ſit eſſe iuſtam, vt religioſus, qui virtute illius aliquid recipit, non peccet contra paupertatem. Et ratio dubij eſt, quia licentia iniuſta in materia voti videtur eſſe nulla, ſicut diſpenſatio; ergo talis licentia non excuſat proprietariam acceptionem. In contrarium autem eſt, quia non omnis licentia iniuſta eſt nulla, imò nec diſpenſatio in iure humano, vt alibi diximus. Neque hæc licentia videtur comparanda cum diſpenſatione in voto, quia reuera hæc non eſt diſpenſatio, (nec enim poteſt Prælatus in votis eſſentialibus, & obſeruatione eorum diſpenſare;) ſed eſt moralis quædam mutatio ex parte materiæ; nam res quæ ſine licentia Prælati accipitur vt propria, cum illa exuit hoc vitium. Hæc ergo licentia, ſeu mutatio materiæ, libera eſt ipſi Prælato, quantum eſt ex vi voti paupertatis ſubditi, ergo licèt ex alio capite ſit iniuſta, valida eſt, atque adeò ſufficiens, vt religioſus ea vtens non peccet contra paupertatem, quidquid ſit de alio genere peccati.

13. Opinio Nauar. affirmat cum diſtinctione.

In hoc dubio Nauarrus dict. comment. 2. de Regularib. num. 21. refert Cardinalem Alexand. dicentem licentiam tametſi iniuſtam excuſare à peccato proprietatis, licèt non excuſet ab omni peccato. Quod tenet apertè Turrecremata in dicto cap. *Non dicatis*; citans Humbertum; tenet etiam D. Anton. 3. p. tit. 16. Graphis 2. p. deciſ. lib. 13. cap. 19. num. 30. Azor tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 12. quæſt. 1. Hi ergo licèt ſubditum in hoc caſu excuſent à vitio proprietatis, non tamen ab alio. Nauarrus verò multa obiicit contra hanc ſententiam, ac tandem concludit, Religioſum vtentem tali licentia iniuſta, peccare peccatum proprietatis; addit tamen quòd ſi ſit paratus ad reddendum communitati, ſeu reſignandum talem rem cùm primùm fuerit requiſitus, licèt tunc etiam ſit proprietarius, nihilominus non incurrere pœnam proprietarij, id eſt, priuationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia ſolùm imponitur contra proprietarium occultum, & nulla vtentem facultate. Et de hac poſteriori parte nulla eſt dubitatio. Priorem autem partem probat Nauarrus præter rationem in principio factam, quia religioſus, vtens illa licentia peccat, vt dicti authores fatentur, & non alio genere peccati, niſi proprietatis; ergo. Probatur minor, tum quia non poteſt alia ſpecies peccati ibi aſſignari; tum etiam, quia illud peccatum eſt contra votum paupertatis, non enim eſt contra caſtitatem, vt per ſe patet; neque contra votum obedientiæ, quia illa licentia ſufficit ſaltem, vt non ſit contra voluntatem ſuperioris: ergo contra paupertatem; ergo eſt peccatum proprietatis. Tum denique, quia ille non peccat, niſi quòd tenet proprium ſine iuſta licentia, quæ non excuſat; ergo eſt proprietarius. Et ideo hanc ſententiam tuentur Nauarra lib. 3. Reſt. cap. 1. p. 3. Molina tom. 2. de iuſt. diſput. 276.

Mihi in rigore prior ſententia videtur verior, quanuis diſtinctione opus ſit; variis enim modis poteſt licentia eſſe iniuſta, primò ex parte petentis tantùm, quia nimirum per vim, dolum, aut fraudem, illam extorquet, & de hoc caſu nulla eſt dubitatio. nam certum eſt, talem licentiam nullam eſſe, quia vis & metus cauſant inuoluntarium; & idem eſt de dolo, & fraude. Quapropter ſi licentia fuit ſubreptitia, & ex falſa cauſa, non reddet tutam conſcientiam religioſi, & idem cenſeo ſi taceantur circunſtantiæ, quæ rationabiliter, & probabiliter mutarent voluntatem ſuperioris, vt talem licentiam non concederet; quia tunc etiam ignorantia illa ſufficienter cauſat inuoluntarium. At verò ſi taceatur aliquid, quod fortaſſe difficiliorem redderet conceſſionem licentiæ, non tamen abſolutè eam impediret, quantum probabiliter iudicari poteſt, id non obſtabit quominus licentia ſufficiens ſit, quia illud non pertinet ad ſubſtantiam, ſed ad modum. Iuxta hoc etiam cauendum eſt in licentia præſumpta, vel tacita, ne fundetur in aliqua ignorantia ſuperioris: vt, v. g. ſi proximus Prælatus videat ſubditum aliquid recipere, & taceat quia credit, vel ſupponit habere facultatem Prouincialis, quam reuera non habet, tunc enim non excuſabitur ſubditus vtens illâ taciturnitate ſuperioris tanquam licentia præſumpta, quando probabiliter etiam credit ſuum proximum ſuperiorem fundari in illa exiſtimatione, quia hæc ipſa exiſtimatio excludit voluntatem tacitam, & coniecturam eius. Fieri autem poteſt vt excludat præſumptam, & tunc non obſtabit, vt ſi ſubditus probabiliter credat, ſuperiorem proximum daturum eſſe talem facultatem, etiamſi non exiſtimaret Prouincialem illam dediſſe; nolit autem ab illo petere, nec veritatem aperire propter verecundiam, vel alios reſpectus, tunc enim non erit proprietarius, licèt ſit imperfectus, vel inobediens. 14. Prima aſſertio de licentia iniuſta ex parte petentis.

Alio modo contingit licentiam eſſe iniuſtam ex parte materiæ: vt, v. g. ſi ſuperior det licentiam ad furandum, &, quod proinde eſt, ad accipiendum aliquid ab eo, qui non poteſt dare; in quo genere iniuſtitiæ poteſt etiam eſſe varietas; nam aliquando poteſt eſſe datio, vel acceptio, ita iniuſta, vt ſit etiam nulla ex ſe, & ſecluſo voto paupertatis, vt contingit in furto, & in omni acceptione ab eo, qui vel non eſt dominus, vel non poteſt dominiũ transferre; aliquando poteſt eſſe iniuſta, quanuis non inualida, quia ſcilicet fit ab eo, qui poteſt donare, licèt id faciat propter iniuſtam, vel turpem cauſam (ſic enim nunc iniuſtum accipimus pro iniquo;) quando ergo licentia, licèt iniqua, valida eſt, id eſt, ſufficiens, vt donatio, vel acceptio teneat, etiam erit ſufficiens ad excuſandum religioſum à peccato proprietatis. Probatur, quia illa malitia eſt accidentaria, & extrinſeca ad paupertatem: vt, v. g. ſi religioſus accipiat aliquid pro ſuffragio, vel pro opere ſeruili faciendo in die feſto, vel per ſecularem negotiationem aliquid lucretur; in quibus caſibus & ſimilibus facile eſt diſtinguere aliam malitiam à malitia proprietatis. Denique tunc religioſus non accipit aliquid nomine proprio, ſed nomine ſui ſuperioris; & per relationem ad voluntatem eius, licèt aliàs ſit iniquus, non eſt proprietarius. Vnde vlteriùs addo, etiamſi licentia, vel mandatum ſuperioris ſint prorſus inualida quoad tranſlationem, ſeu acquiſitionem dominij, ſatis eſſe ad excuſandam 15. Secunda aſſertio, de licentia iniuſta ex parte materiæ.

ſandam

ſandam à proprietate, quanuis non excuſet ab iniuſtitia; vt, v. g. ſi concedat ſuperior libertatem accipiendi aliquid per furtum, vel per vſuram, vel etiam præcipiat, ſubditus accipiendo, non erit proprietarius, quanuis ſit iniuſtus, quia non agit contra votum, cùm nihil accipiat proprio nomine, vel ſine voluntate ſuperioris.

Obiectio. Sed contrà, quia qui vouet paupertatem, primùm omnium aliquis obligatur ad non accipiendum, nec habendum aliquid iniuſtè; ergo in prædicto caſu violatur votum paupertatis, quia quoad illam materiam obligatio eſt abſoluta; ſicut qui caſtitatem abſolutè vouet, primùm omnium obligatur ad abſtinendum ab illicitis actibus; deinde verò etiam ab illis, qui poſſunt eſſe liciti.

Solutio. Reſpondeo negando aſſumptum, nam votum paupertatis, vt ſic, non eſt de non committenda iniuſtitia, ſed præciſè de carentia proprij, & ideo ſi hæc carentia poſſit ſimul eſſe cum iniuſtitia, illa iniuſtitia non erit violatio voti paupertatis. Ad quod confirmandum facere poſſunt, quæ de triplici paupertate tractat Nauarrus comment. 1. de Regul. n. 17. & ſequentibus.

16. Tertia aſſertio, de licentia iniuſta ex parte cauſæ.

Vltimò contingit licentiam eſſe iniuſtam ex parte cauſæ, ſcilicet, quia datur ſine neceſſitate, vel vtilitate rationabili, vel ſine aliquo alio iuſto titulo, in quo caſu maximè loquuntur citati authores, qui indifferenter etiam videntur loqui de licentia ad recipiendum, retinendum, vel expendendum. Sed fortaſſe non eſt æqualis ratio de omnibus, præſertim de actu conſumendi rem, vel donandi extra religionem, vel etiam habendi peculium nimis ſuperfluum; ſed de his infrà; nunc enim de ſola receptione agimus, & in illa ſine dubio, ſententia eſt vera cardinalis, quia illa acceptio, neque eſt inuito, neque nolente ſuperiore, ſed dependenter ab eius voluntate; ergo non eſt proprio nomine, ſed alieno; ergo non eſt proprietaria. Patet conſequentia ex dictis, quia ſola malitia extrinſeca, & per accidens coniuncta non ſufficit ad proprietatem. Præterea (vt reſpondeamus rationi dubitandi) quia ſuperior dat licentiam ad recipiendum aliquid, non diſpenſat in voto paupertatis, ſed ſolùm conſtituit materiam in eo ſtatu, in quo ſit extra latitudinem voti paupertatis; ergo quanuis talis licentia detur ſine iuſta cauſa, non propterea eſt nulla. Patet conſequentia, quia diſpenſatio non eſt in aliquo iure diuino, imò in nullo iure diſpenſatio eſt, & (ſi attentè conſideretur) ſolùm conſiſtit in faſtu quodam, ſcilicet in hoc, quòd ſuperior verè, & realiter velit ſubditum hoc recipere, non ex ignorantia, aut errore, ſed ſatis voluntariè, & ideo ſi facultas à tali voluntate procedat, hoc ſatis eſt, vt ſit valida quoad hunc effectum, non incurrendi proprietatem, quidquid ſit de alia malitia.

17. Ad argum. Nauar. reſponſio.

Ad argumentum autem Nauarri reſpondent alij authores in eo ſtatu interuenire ex parte ſuperioris peccatum infidelis diſpenſatoris, ex parte verò ſubditi peccatum auaritiæ. Sed prior pars, ſi intelligatur de diſpenſatione in voto paupertatis, in rigore non eſt vera, vt dixi; intelligenda ergo eſt, vel de imprudenti diſpenſatione in aliquo ſtatuto religionis, vel in obſeruantia eius, quoad rigorem paupertatis, non quidem in carentia proprietatis (in hoc enim non diſpenſatur) ſed in abſoluta carentia talium rerum, etiam quoad tentionem, ſeu vſum facti. Quoad aliam verò partem de auaritia mihi non placet, benéque impugnatur à Nauarro, quia ibi nulla eſt ſpecialis ratio auaritiæ, nec ordinariè ſolet hic exceſſus committi ex hoc affectu, ſed potiùs ex affectu nimiæ commoditatis humanæ, ſi res pertineat ad corporis guſtum, vel commoditatem, vel ex affectu vani honoris, ſeu curioſitatis, vt ſi pertineat ad ornatum corporis, vel cellæ. Dico ergo poſſe ſubditum peccare in eo ſtatu iuxta hos affectus, attenta materia & modo operandi; item ſæpe peccare peccato ſcandali, reſpectu ſuperioris, quem inducit ad iniquam licentiam concedendam, vel reſpectu aliorum fratrum, ac totius religionis relaxationem introducendo, aut non ſe conformando in communi obſeruantia ſuo toti ſine legitima cauſa; poteſt etiam peccare contra paupertatem, & non peccato proprietatis, ſed cuiuſdam exceſſus in abundantia rerum etiam non propriarum, nec appropriatarum (vt ſic dicam;) quia moderatio etiam in his rebus poteſt cadere ſub votum, & exceſſus illius non eſt proprietas, ſed poteſt dici ſuperfluitas. Vnde obiter infero, ſi talis acceptio non ordinetur ad vſum aliquem ſuperfluum, & excedentem limitem paupertatis promiſſæ, quoad hanc moderationem, ſolam acceptionem non eſſe contra paupertatem, quantumuis licentia aliàs ſit iniuſta, vt ſi res accepta non retineatur à priuata perſona, ſed ſtatim ad alium vſum deſtinetur ex voluntate ſuperioris; vnde ſtando intra limites acceptionis, reuera nunquam eſt ex hoc capite contra paupertatem. Ad argumentum ergo Nauarri negatur minor, ſcilicet, non poſſe hîc interuenire aliud genus peccati niſi proprietatis. Ad primam verò probationem iam declarata eſt multiplex alia malitia, quæ ibi eſſe poteſt. Ad ſecundam negatur conſequentia; nam contra votum paupertatis poteſt intelligi tranſgreſſio, & malitia quæ non ſit proprietas, vt declaratum eſt, licèt non ſit in ſola acceptione, niſi prout habet ordinem ad aliquem alium ſuperfluum vſum. Ad tertiam nego, ſubditum in eo caſu habere proprium, ſine iuſta licentia; quia non habet proprium, imò eſt repugnantia coniungere proprium cum licentia, quia licentia excludit proprium, vel non poteſt dari licentia, quæ ſit ad habendum, vel recipiendum aliquid, vt proprium, quia eſt contra votum, cap. *Cùm ad Monaſterium*, de ſtatu Monachorum. Tunc ergo non habet religioſus proprium ſine iuſta licentia, ſed tenet, vel recipit aliquid ſine iuſta cauſa, etiamſi non proprium, vt ſatis declaratum eſt.

Relinquitur ergo ex dictis illam tantùm acceptionem eſſe proprietariam, & per ſe contrariam voto paupertatis, quæ fit ſine licentia tacita, vel probabiliter præſumpta, aut expreſſa ſuperioris, eíque ſufficienter voluntaria, id eſt, ſine vi, metu, aut fraude extorta. 18.

Dubitatio tertia an licentia debita ſufficiat. *In q. 8. Scholaſtica in fine.*

Iam verò ſupereſt explicandum, an ſufficiat licentia, ſeu voluntas ſuperioris debita, quanuis nec tacitè, nec expreſsè conceſſa præſumpta ſit, ſed potiùs contraria diſplicentia ſuperioris ſit præſumpta, vel etiam expreſsè declarata, negando ſcilicet facultatem petitam imprudenter, & irrationabiliter, quia ſupponimus facultatem ſecundùm rectam rationem fuiſſe debitam.

Opinio Alphonſi Mēdoçæ affirmat.

Nam Alponſus Mendoça in ſuis quodlibetis, primò ſentit, facultatem debitam eſſe ſufficientem; ait enim excuſari religioſum à culpa mortali, etiamſi contra voluntatem expreſſam ſuperioris duos argenteos

teos recipiat, aut eroget; & non videtur fundari in leuitate materiæ, niſi quoad hoc, quòd ratione illius voluntas ſuperioris eſt irrationabilis; ſequitur ergo idem eſſe dicendum quotieſcunque aliunde conſtiterit, voluntatem ſuperioris eſſe irrationabilem, etiamſi quantitas materiæ magna ſit. Sequitur etiam illud non tantùm peccatum mortale non eſſe, ſed nec veniale; quia (vt ipſe ait) quando licentia irrationabiliter negatur, adhuc ſubditus cenſetur operari cum licentia rationabiliter præſumpta. Limitat autem hòc niſi ſuperior prohibeat in virtute ſanctæ obedientiæ; nam tunc cenſet, obligare ſub mortali, etiam in materia duorum argenteorum.

19. Aſſertio eſt negatiua. Probatur in caſu, quo præſumitur neganda talis licentia irrationabiliter. Primò.

Ego verò cenſeo licentiam tantùm debitam non ſufficere, id enim in antiquis authoribus non lego, nec videtur mihi rationi, vel religioſo ſtatui conſentaneum. Dico ergo, ſi probabiliter præſumam ſuperiorem negaturum facultatem, mihi non licere rem accipere, etiamſi irrationabiliter eſſet negaturus, quia, vt paulo antea dicèbam, hoc negatiuum magis conſiſtit in facto, quàm in iure, & ideo ſi de facto res eſt inuoluntaria ſuperiori, votum paupertatis ſemper obligat, quia nondum eſt materia illa conſtituta extra latitudinem eius. Item illa acceptio non poteſt fieri nomine ſuperioris, cùm nulla voluntas eius intercedat, nam voluntas debita, nulla voluntas eſt, quandiu contraria de facto ineſt; erit ergo illa acceptio nomine proprio; ergo proprietaria, & contra votum.

Secundò.

Item ſi de facto ſuperior conſentiat, etiamſi debuiſſet non conſentire, id ſatis eſt vt tollatur proprietas; ergo & è contrario, vt ſeruetur æqualitas, ſi ſuperior de facto nolit, illi repugnare erit proprietas, etiamſi velle debuiſſet.

Tertiò.

Quod tandem declaratur exemplo furti; nam licèt diues teneatur pauperi dare eleemoſynam in graui neceſſitate, ſi tamen non det, nec præſumatur daturus, etiamſi ab eo petatur, non licet ab eo accipere; quia de facto eſt ſimpliciter inuoluntarius, quanuis velle debuiſſet, quia per hoc debitum, nec acquiritur ius proprium alteri, nec materia illa conſtituitur extra obiectũ furti; ergo ſimiliter in præſenti, eſt enim inter hæc proportio in ſuperioribus explicata.

Probatur in caſu, quo negatur irrationabiliter.

Et hinc à fortiori cõſtat, ſi ſuperior expreſsè neget facultatem dandi, vel recipiendi, quantumuis ſubditus iudicet irrationabiliter negare non eſſe licitum illud accipere, ſed contra paupertatem agere, ſi id faciat, quia nomine proprio, & non ſuperioris id recipit; neque habet locum voluntas præſumpta, vbi expreſſa eſt in contrarium; quia ſi præſumptus diſſenſus, non admittit præſumptum conſenſum, multo magis expreſſa negatio, & prohibitio excludet præſumptam licentiam, quantumuis rationabilem. Vt enim licentia ſit præſumpta, non ſatis eſt, quòd ſecundùm rectam rationem ſit debita, quia non ſemper aliquis præſumitur effecturus quod recta ratio poſtulat, maximè quando ipſe expreſsè declarat ſe nolle id facere.

20. Obiectio.

Sed contrà, quia in eo caſu, præſertim ſi materia ſit parua, abutitur ſuperior poteſtate, quam habet in ſubditum religioſum, dum vult eum tractare vt ſeruum, & mancipium, negando ei debitam facultatem ad honeſtam, & religioſam acceptionem, vel alium vſum.

Confirmatio.

Confirmatur, quia ſi maritus neget vxori licentiã dandi moderatam eleemoſynam, & conformem ſuo ſtatui, poteſt nihilominus eam dare abſque peccato, vt eſt recepta ſententia, ergo ſimiliter, &c.

Reſponſio Prima.

Reſpondeo in primis ad obiectionem, etiamſi in rebus ſacris alterius conditionis ſit religioſus, quàm ſeruus, eiúſque ſubiectio nobilior ſit, tamen in materia paupertatis ex ſententia communi Doctorum, vel illi æquiparari, vt latè Nauarrus dicto comment. 2. de Regularib. num. 30. & 43. vel certè illum ſuperare in rigore paupertatis, quoad carentiam bonorum, & quoad poteſtatem habendi illa, & quoad carentiam non habendi, & nihilominus hoc non pertinere ad vilem conditionem, quia in ſeruo paupertas coacta eſt, in religioſo voluntaria.

Secunda.

Vnde vlteriùs dicitur, quanuis ſuperior neget religioſo facultatem recipiendi, vel dandi aliquid minimum, non propterea tractare illum vt mancipium, quia ſemper fundatur in paupertate voluntaria, & præterea licèt ſuperior in eo excedat, & imprudenter ſe gerat, & humano affectu moueatur, hoc non tollit voti obligationem, cùm materia ſemper maneat in eodem ſtatu.

Ad confirmationem. Primò.

Vnde ad confirmationem reſpondetur primò, exemplum eſſe incertũm, quando prohibitio mariti eſt expreſſa, & non continet iniuſtitiam, vt videre licet in Sylueſtro verbo *Eleemoſyna*, quæſt. 5. verſ. 5. & deinde non eſt ſimile, quia vxor habet dominium ſuorum bonorum, licèt non habeat adminiſtrationem, quæ marito commiſſa eſt, tamen cum debito modo, ac menſura, & ideo non poteſt priuare vxorem vſu rerum debito illius ſtatui, neque ipſa ſe obligauit ſpeciali voto ad carendum omni vſu proprio ſuarum rerum, religioſus autem ex vi ſtatus non habet, nec habere poteſt aliquem vſum proprium, imò per proprium votum illum abdicauit, & ideo nunquam illa facultas eſt ita ſibi ex iuſtitia debita, vt ſi negetur poſſit ipſe ſua authoritate talem vſum, vel acceptionem vſurpare.

21. Inſtantia.

Sed dicet tandem aliquis votum ipſum paupertatis non ſolùm includere habitudinem ad licentiam datam, vel præſumptam, ſed addendum etiam eſſe, vel debitam ſecundùm rectam rationem, quia non obligatur quis niſi ad paupertatem rationi conſentaneam, ſicut non obligatur niſi ad obedientiam rationabilem.

Solutio.

Sed hæc doctrina admittenda non eſt, quia, vt dixi, eſt contra communem ſententiam Doctorum, in re morali, & graui. Nunquam enim dicunt, in materia paupertatis ſufficere minorem voluntatem, quàm præſumptam. Vnde ad ſummum addere poſſumus, ſi licentia ſecundùm rectam rationem concedenda iudicetur, & nihil aliud obſtet, id ſatis eſſe vt ſit etiam præſumpta rationabiliter, quia præſumendum eſt, ſuperiorem facturum quod ſecundùm rectam rationem debet. At verò ſi aliàs conſtet ſuperiorem nolle, iam ceſſat præſumptio, & conſequenter ceſſat illa voluntas, quæ ad minimum ab authoribus requiritur, qui præterea ſolùm excipiunt caſum extremæ neceſſitatis proximi, vt conſtat ex materia de eleemoſyna,

Excipitur caſus de extrema neceſſitate.

vbi authores dicunt in extrema neceſſitate poſſe, vel etiam debere religioſum facere eleemoſynam, etiam prohibente Superiore, vt notat gloſſa in cap. *Non dicatis* 12. quæſt. 1. In caſu autem minoris neceſſitatis hoc ei non conceditur, vt ex eadem gloſſa colligitur, quia exceptio firmat regulam in contrarium. Et expreſsè etiam notarunt Angelus, & Sylueſter verb. *Eleemoſyna*, & Archidiaconus in dicto cap. *Non dicatis*, Abbas; &

Antonius

Antonius de Butreo in cap. *ſi quis*, Extrà de furtis. Hoſtienſ. in ſumma tit. de pœnit. & remiſ. circa finē ante ſpecialem titulum de Remiſſionibus. §. *Quid de facientibus eleemoſynam*; imò videtur expreſſa ſententia D. Thom. 2. 2. q. 32. artic. 8. ad primum. ergo extra caſum extremæ neceſſitatis, nunquam ſufficit petita licentia, & non obtenta, quantumuis debita dicatur.

22\. Vnde dupliciter poteſt dici prohibitio ſuperioris irrationabilis. Vno modo contrariè, (vt ſic dicam;) alio modo priuatiuè tantùm: *Contrariè* appello, quando prohibet id quod ſubditus non poteſt omittere niſi tranſgrediendo præceptum charitatis, vt eſt in dicto caſu de extrema neceſſitate. Et in eo ſenſu dici poteſt, religioſum non ſe obligaſſe per votum ad irrationabilem paupertatem; quamquam in eo caſu accipere aliquid ad ſubueniendum proximo extremè indigenti non eſt vſus proprietarius, ſed potiùs communis, quia in illo caſu omnia ſunt communia. Sub hoc tamen membro comprehendo omnem caſum, in quo religioſus ex pietate, vel iuſtitia (ſi tamen id accidere poteſt de quo ſuprà dictum eſt) tenetur ſubuenire parenti indigenti, vel debitori, non obſtante prohibitione ſuperioris: tunc enim carentia talis vſus, non cenſetur comprehenſa in voto paupertatis, tum quia eſſet illicita, tum etiam, quia potius eſt veluti reſtitutio, aut ſolutio rei alienæ, quàm vſus dominij. *Priuatiuè* autem voco prohibitionem irrationabilem, quando ſuperior quidem abutitur ſua poteſtate, & contra charitatem, vel contra iuſtitiam diſtributiuam, aut ſimilem virtutem agit, negando licentiam; nihilominus tamen reſpectu ſubditi nihil contra rectam rationem ſequitur in actionibus, vel omiſſionibus eius, etiamſi rigorem paupertatis iuxta voluntatem Prælati obſeruet; & tunc nullo modo poſſumus dare licentiam ſubdito ad agendum præter votum, nec poſſumus ita interpretari materiam voti paupertatis, cederet enim in magnam perniciem religionis, facilè enim ſubditus iudicabit, Prælatum ſibi facere iniuriam, & irrationabiliter facultatem negare. Item illa interpretatio voti eſt contra abſolutam formam eius, & nulla authoritate, vel ratione fundatur, quia illa paupertas, ſeu actus eius in ſubdito non eſt irrationabilis, ſed honeſta, imò tanto eſt perfectior, cæteris paribus, quanto ſuperior ſine iuſta cauſa licentiam negat; ergo comprehenditur ſub abſoluto voto paupertatis. Tandem exemplo de obedientia hoc confirmo, quando enim obedientia ita eſt irrationabilis, vt à ſubdito ſine peccato impleri non poſſit; tunc non obligat: at verò ſi ſolùm ex parte ſuperioris ſit contra prudentiam, à ſubdito autem poſſit ſine peccato fieri, tunc illa materia eſt obedientiæ, vt infrà videbimus ex communi ſententia Patrum; ergo ſimiliter in paupertate.

Prohibitio ſuperioris dupliciter dici poteſt irrationabilis.

Primò contrariè.

Secūdò priuatiuè.

Confirmatur.

23\. Quapropter non videtur mihi conſequenter loqui dictus author dum ait; non peccare mortaliter religioſum contra paupertatem expendendo duos argenteos contra voluntatem ſuperioris, qui facultatem negauit; peccare autem mortaliter ſi id faciat contra præceptum ſuperioris id prohibentis in virtute obedientiæ: nam ſi facultas illa irrationabiliter negatur, & ita excuſatur peccatum mortale contra paupertatem, vt ipſe ait, etiam præceptum illud erit irrationabiliter impoſitum; ergo hoc etiam ſatis erit, vt excuſetur peccatum mortale contra obedientiam; eadem enim eſt ratio; maximè quia ſi illa materia ſupponitur eſſe parua reſpectu paupertatis, cur non erit etiam parua reſpectu obedientiæ per ſe loquendo. Ex quo etiam infero in præſenti puncto ad formalem doctrinam traditam nihil referre, quòd materia acceptionis, vel largitionis, de qua agitur, ſit magna, vel parua; nam in vtraque procedit, ſeruata proportione, id eſt, intra gradum culpæ, ad quem materiæ quantitas ſufficiet. Nam ſi ſupponatur materia duorum argenteorum eſſe parua in materia paupertatis, tunc de illa diſponere inuito ſuperiore, qui facultatem negauit, erit quidem venialis culpa, non propter irrationabilem voluntatem ſuperioris, ſed propter materiæ paruitatem. Nam etiam in parua materia neceſſaria eſt licentia ſuperioris, vel data, vel præſumpta, vt probant omnia dicta, nam illa etiam eſt aliqualis materia voti. Addo denique, quanuis illa materia ſit parua, non propterea ſtatim iudicari poſſe ſuperiorem irrationabiliter agere, negando facultatem, nam propter alios fines, vel religioni conuenientes, vel perfectioni ſubditi, poteſt ſæpiùs prudenter id facere.

Impugnatio opinionis Alphon. Med.

Infertur ex tradita doctrina ad quācunque quantitatem eſſe licentiam neceſſariam.

24\. Statim verò occurrit dubitandum, quænam materiæ quantitas cenſenda ſit parua, vel magna, vt illam accipere ſine licentia ſuperioris, etiam præſumpta, ſit peccatum mortale, vel veniale. Sed hoc punctum ſuprà capite 6. huius libri latè tractaui, circa votum ſimplex paupertatis, vbi primùm oſtendimus contra Antoninum & Gerſonem, non omnem materiam minimam ſufficere ad peccatum mortale; deinde fusè inquiſiuimus regulam aliquam ad definiendam materiā, quæ in hac tranſgreſſione ſufficiat ad peccatum mortale, eámque, vt potuimus, tradidimus, & quomodo ad votum etiam religioſorum ſit applicanda ſit declarauimus.

Quæ materiæ quantitas ſit neceſſaria ad peccatum mortale.

25\. Quapropter hîc ſolùm occurrit huic dubio coniungere aliud, an ſcilicet, ſuppoſita ex parte materiæ ſufficienti quantitate ad peccatum mortale, ſi dominium eius vſurparetur, eadem ſufficiat, vt ſit peccatum mortale accipere illam, ſine licentia ſuperioris, quando non accipitur, vt habeatur tanquam propria, neque vt occultè, & quaſi furtiuè poſſideatur, vel extra religionem expendatur; ſed ſolùm, vt religioni incorporetur, & publicus, ac communis vſus illius habeatur cum propoſito relinquendi illum, quando ſuperiori viſum fuerit. Videtur enim tunc tale peccatum, non eſſe peccatum mortale; nam licèt materia eius remota ſit res grauis, proxima videtur eſſe leuis; hæc enim duo ſeparabilia ſunt. Quod declaro in materia furti; nam decem aurei, materia ſatis grauis eſt ad furtum, & nihilominus accipere illa, non ſimpliciter, ſed mutuò ad breue tempus, cum propoſito reddendi, & ſine morali periculo alterius nocumenti, non videtur eſſe peccatum mortale; quia talis actio circa totam illam quantitatem moraliter loquendo eſt leuis iniuria, quæ eſt materia proxima, ſeu actus exterior iniuſtitiæ, à quo ſumi debet grauitas culpæ, quæ eſt in voluntate faciendi talem actum. Ita ergo in præſenti grauitas culpæ, quæ formaliter eſt in voluntate accipiendi aliquid, ex grauitate ipſius acceptionis ſumenda eſt. Grauitas autem acceptionis, non ex ſola quantitate rei acceptæ; ſed ex inordinatione intrinſeca ipſius acceptionis ſumenda videtur, id eſt, ex appropriatione, quæ per talem acceptionem fit. At verò quando ac-

Dubitatio prima an accipere rē ad publicū, & communem vſum, ſit peccatū graue.

Probatur pars negatiua.

ceptio

ceptio fit prædicto modo, & cum intentione explicata, videtur eſſe minima appropriatio, quia ſolùm eſt in exercitio talis actus accipiendi quaſi in fieri, vt ſic dicam, non tamen in termino eius, neque in re accepta, nimirum, quia acceptio fit ſine licentia, res verò accepta nullo modo vſurpatur, nec tenetur tanquam propria; ergo.

26. *Rationes pro parte affirmatiua.*

In contrarium autem eſt, quia hic actus reuera eſt proprietatis, & dominij; ergo ſi fiat circa magnam quantitatem eſt peccatum mortale. Antecedens patet, quia non fit nomine alieno, ſed proprio, cùm non fiat ex aliqua licentia, vel voluntate ſuperioris, expreſſa, aut tacita, vt in caſu ſupponitur. Conſequentia verò probatur, quia ille actus ex genere ſuo eſt peccatum mortale, cùm ſit contra votum; ergo ſi in particulari verſetur circa magnam quantitatem, erit etiam in indiuiduo peccatum mortale. Patet conſequentia, quia in actibus, qui ex genere ſuo ſunt peccata mortalia, regula generalis, & communiter recepta ad iudicandum etiam in particulari eſſe talia, eſt quantitas materiæ. Nec ſatis eſt reſpondere, actionem illam non eſſe grauem, etiamſi in magna quantitate verſetur; tum quia ſequitur, accipere etiam mille aureos, vel res tanti valoris, v. g. libros, imagines, & ſimilia ad communem vſum ſine vlla licentia, non eſſe peccatum mortale, quod abſurdiſſimum videtur, & in magnum diſpendium diſciplinæ religioſæ; tum etiam, quia accipere rem aliquam, & incorporare illam religioni, non eſt actus parui momenti, imò eſt vſurpatio poteſtatis propriæ ſuperioris, & licèt materialiter, vt ſic dicam, videatur eſſe vtile Religioni, tamen moraliter poteſt eſſe validè nociuum.

27. *Duplex reſponſio, & opinio in hac difficultate. Prima.*

Ad hanc difficultatem aliqui ſub diſtinctione reſpondent: aut enim religioſus accipit rem, vt ea vtatur, ſine alio ſuperioris conſenſu; vel vt ad communem vſum illam deputet. In priori caſu cenſetur eſſe peccatum mortale, ſi quantitas ſit ex ſe ſufficiens ad peccatum mortale proprietatis, quia ille actus proprietarius eſt, quantum eſſe poteſt, quia includit acceptionem, retentionem, & vſum ſine licentia ſuperioris; ergo ex parte actionis habet omnem rationem proprietatis, quam habere poteſt. *Secunda.* In poſteriori autem caſu non cenſetur religioſus aliquid accipiendo eſſe proprietarius, dummodo ſtatim ſine mora notabili rem tradat communi vſui, nam ſi ſit in mora voluntaria, incidet in proprietatem, rem occultè apud ſe detinendo, & quaſi nomine proprio illam poſſidendo. Secluſa verò hac mora, licèt illa acceptio indebito modo fieret, ex defectu obedientiæ, non tamen videtur proprietaria, cùm ſtatim res communitati tradatur.

28. *Vtraque impugnatur. Prima.*

Hæc verò ſententia quoad priorem partem videtur nimis rigoroſa; quoad poſteriorem verò falſa; vel nimis ampla. Primum declaro, nam res quæ accipitur ad proprium vſum, duplicis generis eſſe poteſt, ſcilicet, aut pertinens ad ordinarium vſum religioſum, ita vt de bonis monaſterij accepturus eſſet rem ſimilem ad ſuum vſum, & in locum illius retineat, quam occultè accepit, non quidem cum maiori proprietate, vel reſeruatione, quam ſimilem teneret ſi à Monaſterio illam accepiſſet; & in hoc caſu videtur prior ſententia valde rigoroſa ſi ad illum applicetur, quia tunc perinde eſt ad ſuum vſum illam tenere, ac communi illam deputare, quia communis vſus talium rerum, non aliter eſt communitatis, niſi quatenus diuiſus eſt per ſingulas perſonas, ita vt apud nullam ſit res ſimilis tanquam propria, quia ſemper poteſt à ſuperiore auferri; ita verò contingit in præſenti; nam ſupponimus tali animo vſum illius rei retineri. Item, quia religioſus habet licentiam à ſuperiore tacitam, vel expreſſam, vt tali re in communi vtatur, v. g. pileo, veſte, libro talis authoris, &c. ergo quòd illam generalem facultatem applicet ad hanc rem particularem, proprio arbitrio, & ſine voluntate ſuperioris, vel non eſt proprietas, quia ſemper ſeruatur reſpectus ad aliquam voluntatem ſuperioris, & ad communem vſum, vel certè eſt admodum leuis, & inſufficiens ad peccatum mortale; at verò ſi res quæ accipitur, & retinetur ad proprium vſum, non pertinet ad communem vſum religioſorum, vt ſunt victus, veſtitus, vel inſtrumenta neceſſaria ad proprias actiones, vt libri, &c. ſed eſt extraordinaria, pertinens ſcilicet ad peculiarem, & extraordinarium vſum: vt pretioſa imago, & ſimilia, quæ ad peculiarem ornatum, aut curioſitatem, vel commoditatem pertinent, & in his rebus videtur habere locum prior ſententia, quia in eis procedit maximè ratio eius, quæ vrgens videtur.

29. *Secunda.*

Secundum declaratur, quia licèt res accipiatur vt ſtatim communitati tradatur, & de facto ita fiat, nihilominus ipſa acceptio, non ſolùm contra obedientiam, ſed etiam contra paupertatem eſſe videtur, quia nomine proprio fit, cùm omnino ſine licentia fiat, vt ſupponitur; non enim habemus aliam regulam ad explicandam hanc propoſitionem, niſi quòd actio fiat independenter à voluntate alterius; fit autem hoc modo, quando fit ſine licentia eius, vt ſuprà declaratum eſt; ergo cùm illa acceptio fiat ſine licentia, fit nomine proprio; ergo actus proprietatis eſt; ergo eſt contra votum paupertatis, etiamſi præciſè in ea ſiſtatur, & quidquid poſtea ſequitur, contra paupertatem non ſit. Et confirmatur, quia aliàs vbi accipere aliquid non eſſet prohibitum ſub præcepto obedientiæ, nunquam talis acceptio eſſet peccatum mortale, etiamſi eſſet in maxima rerum, & pecuniarum quantitate, quæ videtur nimia licentia. Sequela verò patet, quia ille actus vt eſt contra obedientiam non eſt peccatum mortale, quia ſupponimus non eſſe latam legem, nec præceptum in virtute obedientiæ; ergo ſi non violatur votum paupertatis, non eſt vnde hoc ſit peccatum mortale.

30. *Reſolutio dubitationis poſitæ eſt affirmatiua, abſolutè loquendo.*

Integra reſolutio huius dubij pendet ex aliquibus ſequentibus, & ideo non poteſt hîc perfectè tradi. Quapropter nunc ſolùm aſſero, hanc acceptionem, præciſè ſpectatam, eſſe non tantùm contra obedientiam, ſed etiam contra votum paupertatis, independenter à futura retentione, vel vſu; nam hoc conuincit ratio proximè facta. *Limitatio.* Nihilominus tamen addo, quando res ſtatim traditur communitati, & illa intentione accipitur, regulariter excuſari acceptionem à peccato mortali, non tam ex leuitate materiæ, quàm ex præſumpta voluntate ſuperiorum, quibus licèt modus diſpliceat, non tamen quòd aliquid pro tota communitate tribuatur; quæ coniectura videtur moraliter ſufficiens, quando aliquid in particulari non occurrit, quod vehementem faciat coniecturam in contrarium; aut niſi ex conſuetudine aliud conſtet; vbi autem moraliter

moraliter conſtaret, aut valde probabiliter præſumeretur, non eſſe voluntatem ſuperioris, vt aliquid accipiatur, etiam vt tradatur communitati; non video quomodo poſſit talis acceptio, ſi ſit in graui quantitate, à culpa graui excuſari.

31. *Alia reſolutio, quando res applicatur ad vſum proprium.* Eodem modo iudicandum cenſeo, quando res accipitur, & applicatur ad vſum proprium accipientis, loco alterius rei ſimilis, quæ ad ſimilem vſum ex bonis communibus religionis danda eſt; ſolùm adiungitur hîc maior grauitas ex hac circunſtantia applicandi propria authoritate rem talem ad ſuum vſum. Quantum autem hæc circunſtantia aggrauet, dicemus in dubiis ſequentibus, pendet enim ex illis. *Notatio prima.* Hîc autem animaduertere oportet, ne res quæ accipitur ſit multo pretioſior quàm illa, quæ in religione danda erat; nam tunc ex ea parte ſemper reputabitur res, & vſus eius extraordinarius, ac peculiaris, & conſequenter maior proprietas interueniet. *Secunda.* Idem eſt ſi res accipiatur, & habeatur cum maiori abundantia, quàm ſoleat à Religione dari, etiam vbi commodè poteſt, & prouidet, vt ſi accipiatur duplicata, vel triplicata veſtis, vel libri ſuperflui, ac non neceſſarij, &c. Nam tunc illud peculium ſine dubio nimis proprietarium eſt. Dico autem, *vbi religio commodè poteſt, & prouidet*, quia vbi ipſa deficit in neceſſariis, & conuenientibus iuxta ordinarium modum viuendi talis religionis, ſiue id ſit quia non poteſt, ſiue quia Prælatus non vult prouidere, tunc faciliùs poteſt excuſari à graui culpa acceptio rei, ſic neceſſariæ, vel propter præſumptam voluntatem ſuperioris, quia tunc immeritò eſſet inuitus ſaltem de ſubſtantia receptionis, vel quia vſus ille de ſe communis eſt tali religioni, & res etiam per talem receptionem efficitur communis, vt ſtatim dicam, & ſub ea intentione recipitur.

32. *Tertia reſolutio, maior quantitas requiritur in caſu ſuprapoſito.* Vltimò in hoc puncto concludo, quando religioſus aliquid accipit ſine vlla voluntate ſuperioris, etiam præſumpta, ſine vllo propoſito retinendi talem rem in particulari, vel applicandi illam propria authoritate ad particularem vſum; tunc multo maiorem quantitatem neceſſariam eſſe ex parte rei acceptæ, vt ille actus ſit peccatum mortale, quàm cùm acceptio ad retentionem, vel vſum proprietarium ordinatur. Probatur ex ratione dubitandi in principio poſita, quæ hoc ſaltem probat; quia deformitas acceptionis præciſè ſumptæ, multo maior eſt, etiam circa grauiorem materiam. Item quia vix ibi apparet affectus proprietarius, cùm pro ſola communitate, & eius vſu res accipiatur. Oportet ergo vt magna ſit quantitas, quanta verò ſufficiat, prudenti arbitrio eſt relinquendum, conſiderato vſu religionis, ac decentia, & aliis circunſtantiis eius.

33. *Secunda dubitatio, an res ſic accepta fiat monaſterij.* Statim verò occurrit dubitandũ, an res ſic accepta fiat monaſterij, & cõſequenter an Religioſus, qui illam accepit, debeat eam monaſterio tradere, vel ei reddere qui illam dedit. Ratio autem dubitandi eſt, quia nullus acquirit nouum dominium ſine acceptione; monaſterium autem non acceptauit dominium talis rei; ergo non acquiſiuit dominiũ eius. Minor patet, quia monaſterium non acceptat, niſi per Prælatum, ſupponimus autem Prælatum, nec expreſsè, nec tacitè velle talem acceptionem. *Aſſertio prima.* Reſpondetur primùm omnium conſiderandam eſſe intentionem, & voluntatem donandi; nam ſi ille non habuit voluntatem ab-

A ſolutam donandi, ſed ſolùm ſub expreſſa vel tacita conditione, quòd illa res cedat in proprium vſum ac dominium talis perſonæ, & ab illa poſſideatur independenter à ſuperiore, tunc res non acquiritur monaſterio, non tam ex defectu acceptantis, quàm donantis, quia cùm conditionalis non ponat in eſſe, ille non habuit voluntatem donandi monaſterio; & quamuis conditio poſita fuerit iniqua, nihilominus fuit ſufficiens ad ſuſpendendam, ſeu impediendam voluntatem donantis. Quocirca in eo caſu, non poteſt religioſus talia bona apud ſe retinere, nec etiam Prælato, ſeu conuentui illa donare; nam primum eſſet contra paupertatem, ſecundum autem eſſet contra iuſtitiam; debet ergo illa reddere vero
B domino, id eſt, ei, qui donauit, quia ille nunquam dominium à ſe abdicauit, cùm ſufficientem voluntatem non habuerit.

Dices, ſaltem poterit Religioſus petita licentia à ſuperiore talem rem ad ſuum vſum retinere, 34. *Obiectio.* quia tunc iam non agit contra paupertatem, nec etiam contra iuſtitiam, cùm conditio adiecta à donante impleatur. Reſpondeo, ſi voluntas donantis fuerit, vt talis res immutabiliter, vt ſic dicã, & irreuocabiliter à Religioſo poſſideatur, ſic *Reſponſio ſub diſtinctione. Prima.* conditionem eſſe prorſus iniquam, & contrariam paupertati, ideóque talem donationem acceptari non debere, nec poſſe, quia virtute eſſet velle poſſidere rem modo proprietario, neque etiam ſuperior poteſt dare talem facultatem irreuocabilem.
C Quod poteſt à ſimili confirmari, quia legatũ relictum Religioni ſub conditione repugnante paupertati acceptandũ non eſt, imò eſt ipſo iure nullũ, vt dicemus infrà tractando de paupertate Societatis. *Legatum repugnans paupertati religionis, eſt ipſo iure nullum.* Et in terminis docent Bart. Authen. *Excipitur.* n. 2. Surdus de Alimentis. Priuil. 79. n. 4. Mol. tom. 1. de Iuſt. diſp. 140. *Secunda.* Si autẽ conditio poſita à donante ſolùm eſt, dummodo talis religioſus ea re vtatur, ſtatim verò ac prohibitus fuerit à ſuperiore illa vti, ſibi reſtituatur, tunc voluntas non eſt abſolutè iniqua, ſed eſt limitata ad dandũ vſum tali perſonæ, quandiu ei prohibitus non fuerit, & ideo durante licentia, poteſt religioſus ſine culpa illũ vſum retinere. Quia verò hic modus conditionis continet quandam coactionem
D moralem reſpectu ſuperioris, ideo talis facultas concedenda non eſſet, nec talis donatio admittenda, videtur enim ſuperior cogi ad concedendum tali religioſo huiuſmodi rem, & vſum eius, ne religio videatur omnino illa commoditate priuari. Sed hoc minus incommodi eſt, quàm admittere illud priuatum commodum, cum vmbra, ne dicam ſpecie palliatæ proprietatis, quæ in magnum detrimentum religionis vergere poteſt.

Alio modo poteſt hæc donatio ex parte dantis 35. *Aſſertio ſecunda.* fieri cum abſoluta voluntate donandi. Et tunc dicendum eſt, eũ qui ſic donat, verè ſpoliari dominio rei, transferri autẽ non in religioſum, ſed in religionem (excipio Religionem S. Franciſci, quatenus in hoc peculiari iure vtitur.) Hæc aſſertio
E ſumitur ex communi regula iuris, quòd quidquid acquirit Religioſus, acquirit Religioni. c. *ſtatutum* 18. q. 1. ſicut ſeruus acquirit domino; nam in hoc æquiparantur, iuxta communem doctrinam Baldi, Philini, & aliorum quos refert, & ſequitur Nauar. comm. 2. de regul. n. 30. & ſequentibus. Dices, hoc verum eſſe quando Religioſus *Obiectio diluitur.* acquirit, tunc autem non videtur acquirere, quia nec ſibi cùm non poſſit, nec monaſterio, cùm illud non conſentiat. Reſpondetur, etiamſi religioſus ſine vlla licentia accipiat aliquid,

Religioſus quidquid acquirit, monaſterio acquirit.

illud acquirere monaſterio; quod docet expreſsè Innocentius in cap. *cùm olim*, de priuilegiis n. 3. vbi etiam monaſterio vetante aliquid acquirere, ſi nihilominus acquiratur, dicit acquiri monaſterio argumento l. *Etiam*. ff. de acquir. rerum dom. quæ parum certè probat, nam ſolùm dicit ſeruum furtiuum acquirere domino, qui bona fide eum emit, non tamen dicit acquirere domino inuito, ſeu prohibente acquiſitionem. Eandem verò ſententiam tenet Abbas in cap. *Cùm ad monaſterium*, de ſtatu Monach. n.2. Nauar. dicto comment. 2. n. 32. & 33. ratio autem reddi poteſt, quia cùm hoc cedat in commodum religionis, quantuncunque contradixerit acceptioni, poſtquam tamen facta eſt, ſemper cenſetur illam acceptare, quatenus ſibi poteſt prodeſſe, & non obeſſe; vel etiam dici poteſt, iure ipſo eſſe validam, & acceptatam donationem. Fauetque Concilium Trident. ſeſſ. 25. cap. 2. de regularib. ibi, *etiam quouis modo ab eis acquiſita*, & infrà, *ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur, conuentuique incorporentur.*

Concil. Trident.

36. Limitatio reſolutionis circa reuocationem talis donationis.

Hoc autem cum hac moderatione intelligendum exiſtimo, vt, quantum eſt ex parte donantis, & religioſi accipientis, res illa acquiſita ſit monaſterio, nec poſſit eorum arbitrio donatio reuocari; nihilominus tamen quandiu à Prælato acceptata non eſt, poſſit voluntate eius reſcindi, & res ipſa domino reſtitui. Moueor ex principio communiter recepto, quòd contractus factus à Religioſo ſine licentia Prælati valet, quatenus eſt vtilis monaſterio; poteſt autem à Prælato irritari, vt videre licet in Nauarro ſuprà, & latiùs infrà dicemus; idem ergo eſt de quacunque donatione, vel acquiſitione, valet enim, tamen à Prælato irritari poteſt, ſi iudicauerit non eſſe expediens religioni rem illam retinere, ſiue id ſit propter rationem, vel vtilitatem temporalem, ſiue propter ſpirituale bonum Religionis.

Obiectio.

Dices, hoc non eſſe ſingulare in huiuſmodi rebus, ſeu bonis acceptis à religioſo, ſine licentia Prælati; nam etiam de aliis rebus monaſterij poteſt Prælatus diſponere prout expedire cenſuerit, quia ſunt eius adminiſtrationi commiſſa.

Solutio.

Reſpondetur longè diuerſam eſſe rationem; nam alia bona ſunt ſub abſoluto, &, vt ſic dicam, ſub firmo dominio monaſterij, & ideo non poſſunt alienari, vel expendi; niſi in vtilitatem monaſterij, vel ex iuſta cauſa, iuxta regulam, & conſuetudinem monaſterij. In præſenti verò caſu, acquiſitio facta ſuperiore repugnante, vel ſine ipſius licentia tacita, vel expreſſa, nondum eſt firma, licèt ſit valida, nam irritabilis eſt per ſuperiorem, & ideo talis irritatio non eſt propriè alienatio bonorum monaſterij, multóque faciliùs, & ex leuioribus cauſis fieri poteſt.

37. Vltima dubitatio, an acceptio quoad ſolum vſum ſit peccatum graue ex vi ſolius materiæ. Ratio dubitandi.

Vltima dubitatio ſupereſt circa hanc acceptionem, ſi ſit quoad ſolum vſum, dominio remanente apud donantem, an ſit etiam contraria paupertati, & poſſit eſſe ex vi ſolius materiæ, ſeu quantitatis eius peccatum mortale. Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia ibi nulla eſt proprietas, neque proprietarius vſus; ergo non eſt transgreſſio paupertatis, ſed ſolùm obedientiæ, ſeu alicuius regulæ. Antecedens patet, quia ille, nec directè, neque indirectè accipit dominium, quia, vt ſupponimus, ita accipit rem, vt ſemper poſſit à donante repeti, quandiu conſumpta non fuerit; neque etiam accipit vſum proprietarium, quia non habet illum nomine proprio, ſed nomine alterius, ſcilicet veri domini: ergo.

38. Notandum pro reſolutione. Duplex genus bonorũ vſu cõſumptibilium.

Hæc dubitatio magna ex parte pertinet ad tertium membrum ſuprà propoſitum, de vſu rerum contrario paupertati. Et ideo breuiter aduertendum eſt, ſermonem eſſe poſſe de bonis, quæ ſuo proprio vſu conſumuntur, vt maximè ſunt, quæ pertinent ad cibum, & potum, & inter hæc bona poteſt etiam pecunia numerari. Alia verò ſunt bona, quæ licèt mobilia etiam ſint, & corruptibilia, habent tamen permanentem vſum omnino diſtinctum à proprio dominio, & diſtincto pretio æſtimabilem; & vtraque ex his bonis accipi poſſunt, vel ad vnum tantùm actum tranſeuntem, vel vt retineantur, & conſeruentur ad durabilem vſum, vel vt paulatim conſumantur. Denique poſſunt hæc bona vel vſurpari à Religioſo ex communibus bonis monaſterij, vel accipi ab aliquo externo ex bonis eius cum expreſſa, vel ſubintellecta declaratione, quòd ſolùm ad vſum recipiantur.

39. Aſſertio prima de bonis monaſterij vſurpatis.

Primò ergo dicendum eſt, vſurpari aliquo ex dictis modis propria authoritate aliquid ex communibus bonis monaſterij, ex ſe contra paupertatem eſſe, imò & contra iuſtitiam; ſæpe autem excuſari à peccato mortali, ex parte materiæ, præſertim quando per talem vſum bona non conſumuntur extra religionem. Probatur regula in generali, quoad paupertatem, quia talis vſurpatio eſt actus proprietatis, fit enim propria authoritate tanquam à proprio domino, ſine vlla licentia Prælati, vt ſupponimus: quoad iniuſtitiam verò, quia eſt vſurpatio rei alienæ inuito domino, ſcilicet ipſa religione apud quam eſt tantùm bonorum dominium, vel adminiſtratio æquiualens quantum ad hoc (vt Minores comprehendamus.) Atque hinc ſequitur talem actum duplici titulo eſſe peccatum mortale ex ſuo genere, ſcilicet, religionis, & iuſtitiæ. Neque in hoc inuenio diſſenſionem inter authores, nec rationem dubitandi; nam quæ in principio poſita eſt, ad ſummum procedit in bonis extrinſecus aduenientibus, quorum vſus à vero domino conceditur, de quibus dicetur ſtatim; nam in bonis religionis hoc locum non habet. Dixi tamen, ſi propria authoritate hæc bona monaſterij vſurpet, nam ſi verus dominus illorum, id eſt, religio talem vſum conceſſiſſet, eo ipſo eſſet licitus quantum eſt ex parte iuſtitiæ, & paupertatis, tunc autem iam non eſſet caſus de quo loquimur, quia iam talis acceptio ad vſum non eſſet ſine licentia Prælati, nam per illum conſtare debet de voluntate religionis.

40. Difficultas, quale ſit hoc peccatum in indiuiduo.

Difficultas autẽ non parua eſt, in explicanda, & confirmanda grauitate culpæ in indiuiduo, cùm religioſus propria authoritate pecuniã, vel aliud ex communibus bonis monaſterij vſurpat. In qua re, (vt hoc ſemel dicam) duo extrema cauenda ſunt, ſcilicet, ne nimium alleuiando culpas relaxationi occaſionem tribuamus: & ne religioſiùs quàm par eſt eas aggrauando, homines fragiles (quales maiori ex parte ſumus) periculis exponamus; & quia hoc poſterius grauius eſt, magiſque religioni contrarium; ideo ſi in aliquod extremum (quod vitandum eſt quoad fieri poſſit) inclinandum ſit, potiùs ad lenitatem quàm ad rigorem propendendum eſſe.

Reſolutio prima de pecuniæ vſurpatione.

In prædicta ergo difficultate, in primis cenſeo acceptionem pecuniæ maximè eſſe deteſtabilem in hac materia, neque in ea poſſe diſtingui acceptionem quoad vſum, vel quoad dominium, quoad moralem violationem paupertatis, tantum enim

enim valet vſus eius, quantum ipſa, & æquè damnificatur religio accepto vſu, quo expenditur ipſa pecunia; & quoad hoc parum refert quòd pecunia accipiatur ſtatim expendenda, vel retinenda, & conſeruanda pro aliqua opportunitate; nam licèt hoc poſteriori modo multum augeatur deformitas culpæ & proprietatis, tamen vtrumque per ſe ſufficit ad culpam mortalem, ſi materia attingat quantitatem, ſaltem quatuor argenteorum, iuxta ſuperiùs dicta, & interdum poterit minor ſufficere iuxta occurrentes circunſtantias. Nec videtur ſufficiens excuſatio ab hac culpæ grauitate, quòd fortaſſe pecunia expendatur, emendo aliquid, quod loco illius bonis Monaſterij incorporetur: nam licèt damnum religionis inde minui videatur, tamen actus ipſe nimis proprietarius eſt, & in rigore iuſtitiæ etiam illa eſt grauis iniuria.

41\. *Reſolutio ſecunda de vſurpatione aliorum bonorum vſu conſumptibilium.*

Deinde in aliis bonis vſu conſumptibilibus, pertinentibus ſcilicet ad cibum, & potum, ſi tantùm ad proprium vſum actualem, vt ſic dicam, & tranſitorium aliquid ſumatur, regulariter non videtur peccatum mortale, niſi damnificatio religionis eſſet nimia, & in re extraordinaria ac pretioſiore, extra huiuſmodi enim caſum res huiuſmodi reputantur leuioris conditionis; & quanuis Prælatis hoc diſpliceat, non tamen ita ſunt inuoluntarij, vt illam reputent materiam grauem in ordine ad paupertatem, ſed ſolùm in ordine ad decentiam, & perfectionem religionis. Accedit, quòd Religioſi quoad vſum huiuſmodi rerum tractantur vt filij, inter parentem autem & filium non cenſetur ſimilis actio grauis. Secus verò eſſet ſi huiuſmodi res in magna quantitate acciperentur, & occultè retentæ paulatim conſumerentur; nam illud eſſe poſſet graue peccatum, quanuis ad id diſcernendum in particulari magna prudentia neceſſaria ſit.

Quid de aliis rebus, quæ vſu ſtatim non cōſumuntur.

De aliis verò rebus, quæ vſu non conſumuntur ſtatim, ſi non accipiantur, vt occultæ, & tanquam propriæ poſſideantur, ſed ſolùm ad vſum publicum, & expoſitum arbitrio ſuperioris, ſicut retinentur res aliæ, ordinariè exiſtimo materiam eſſe ſolùm peccati venialis, niſi peculiares circunſtantiæ intercedant, quæ indicent deformitatem grauiorem, vt ſi id fiat frequenter, & quaſi ex animo deliberato applicandi illo modo res monaſterij ad ſuum vſum, vel ſi ob eam cauſam priuarentur alij vſu talis rei cum notabili incommodo illorum, aut monaſterij, de qua re plura in ſequentibus dicemus.

42\. *Aſſertio ſecũda de bonis externis ad vſum acceptis.*

Secundò dicendum eſt accipere dicto modo aliquid ad quemcumque vſum proprium ab aliquo externo de bonis eius, non eſt peccatum iniuſtitiæ; tamen etiam eſt contra votum paupertatis. Prior pars conſtat, quia ibi nihil accipitur innito domino, volenti autem non fit iniuria.

Probatur quòd ſit cōtra votum.

Poſterior pars probatur, quia ille etiam eſt actus proprietatis repugnantis paupertati religioſæ. Nam licèt in eo caſu religioſus non vtatur tali re vt dominus eius; tamen in acceptando illo vſu ſe gerit vt dominus, vſus autem ille pretio æſtimabilis eſt; nam ſi ſit actus, quo res conſumitur, tanti eſt æſtimabilis moraliter, quanti res ipſa; ſi autem vſus, ſalua ſubſtantia rerum, ſit pretio æſtimabilis, diſtincto à valore rei, qui ergo illum vſum accipit ſuo arbitrio, & ſine licentia, iam accipit aliquid pretio æſtimabile proprio arbitrio,

A & ſine facultate ſuperioris; ergo quoad id ſe gerit vt dominus. Vnde licèt per votum paupertatis non excludatur ſimpliciter vſus facti, à ſuperiore conceſſus; excluditur tamen vſus facti proprio arbitrio vſurpatus, etiamſi ille vſus à domino concedatur, hoc enim pertinet ad rationem iuſtitiæ, & non ad rationem paupertatis. Confirmatur, & declaratur; nam dominus concedendo talem vſum concedit planè aliquod ius vtendi, quod ius æſtimabile pretio eſt, etiamſi pendeat à domino, qui poteſt illud reuocare: ergo paupertas læditur, cùm tale ius proprio arbitrio recipitur, & in actum reducitur. Atque hoc etiam confirmat vſus, & B communis ſenſus religioſorum, qui hoc modo, & intentione intelligunt emitti votum paupertatis, ſcilicet non habendi rem vllam, neque vtendi illa, niſi ex voluntate Prælati; vnde omnis vſus ſine hac licentia expreſſa, aut interpretatiua proprietarius cenſetur, etiamſi non ſit de rebus propriis, ſed de alienis.

43\. *Quale, & quàm graue peccatum ſit.*

Ad iudicandum autem de grauitate culpæ, quando vſus eſt ſalua ſubſtantia rei, non eſt conſideranda quantitas, ſeu valor rei quæ ad vſum conceditur, ſed ſola æſtimatio ipſius vſus, quia ſolus ille accipitur, & ex hac parte ſæpe multum minuetur culpa. In aliis autem rebus, quæ vno vſu conſumuntur, parum refert di- C ſtinguere vſum à dominio, quod ad præſens attinet, quia ſi res conſumitur, tota res accipitur, cùm vſus accipitur; & ideo iuxta ſuperiùs dicta de quantitate huius materiæ, de hac etiam acceptione iudicandum eſt, erítque maior grauitas ſi res in magna quantitate accipiatur, vt occultè retenta paulatim conſumatur; nam accipere ſolùm rem ad vnum tantùm actum vtendi, v. g. comedendi, aut bibendi, regulariter non æſtimatur materia grauis in ordine ad paupertatem, quidquid ſit de obedientia, vel alia obſeruantia religioſa. In acceptione autem pecuniæ ſemper eſt maior deformitas, idémque eſt in illa accipere vſum quoad dominium.

44\. *Quid ſi accipiatur pecunia mutuò.*

D Imò cenſeo, licèt mutuò accipiatur, non excuſari à culpa graui, quanuis tunc neceſſaria videatur maior quantitas, quàm ſi dono acciperetur, quia reuera iuxta moralem æſtimationem minus eſt id, quod accipitur. Quoniam verò per mutuum, quantum ex vi contractus, acquiritur dominium cum obligatione ſoluendi, ideo talis actio proprietaria eſt, & repugnans paupertati, tum quia per eam accipitur aliquid tanquam proprium, cùm ſine licentia accipiatur, tum etiam, quia obligatur religioſus ad aliquid reddendum propria etiam authoritate; quæ obligatio neque in ipſo firma eſſe poteſt, nec moraliter loquendo impleri, ſi pecuniam expendat, cùm neque ipſe habeat vnde ſoluat, ne- E que etiam monaſterium in eo caſu obligetur. Loquimur enim, quando mutuum propria authoritate accipitur, ſine voluntate tacita ſuperioris, & expenditur in vſus non neceſſarios, ad quos religio non tenebatur. Nam ſi religioſus de licentia ſuperioris eſſet abſens, & ægrotaret, vel alia ex cauſa indigeret ad vſus ſibi neceſſarios, quibus religio debet, & ſolet prouidere, tunc in accipiendo mutuo non eſt proprietas, cùm ſufficiens licentia intercedat, & religio tenebitur ad ſolutionem eius, cùm teneatur religio in neceſſariis prouidere. Quod cum aliis notauit Turrecremata in dicto cap. *Non dicatis*. art. 7.

45. Obiectio. Dices interdum poteſt religioſus aliquam pecuniam accipere, vt eam reddat tertiæ perſonæ, quod non videtur eſſe peccatum graue, quia ibi religioſus nihil videtur ſibi acquirere, ſed tantùm eſſe inſtrumentum, quo pecunia illa donetur tertiæ perſonæ; ergo accipere pecuniam iterum reddendam ipſimet domino, non erit peccatum graue contra paupertatem.

Reſpondetur ſub diſtinctione. Prima. Secunda. Reſpondeo diſtinguendo antecedens, dupliciter enim poteſt id fieri, primò, vt res immediatè donetur religioſo, quamuis ipſe eam accipiat animo donandi illam tali perſonæ, & non retinendi illam vt propriam; ſecundò, quòd donatio immediatè fiat tertiæ perſonæ, etiam ex intentione ipſius dantis; ipſe autem religioſus ſolùm ſit veluti miniſter, & ſequeſter quo mediante pecunia ab vno in alium transfertur. Si ergo antecedens intelligatur priori modo, falſum aſſumit, quia illud ex genere ſuo peccatum graue eſt; imò duo peccata ibi interueniunt, vnum accipiendo, nam eſt actus proprietatis, & dominij; aliud poſtea dando tertio, tum propter eandem rationem, tum etiam quia iam fit iniuria religioni, cui iam fuit ius acquiſitum per priorem acceptionem. Si verò antecedens intelligatur in poſteriori ſenſu, ſic verùm eſt quod aſſumitur; nam illud reuera non eſt contra paupertatem, poterit autem eſſe contra regulam, vel obedientiam, ſi in religione prohibitum ſit, ne aliquid ſimile abſque licentia fiat. Et ita reſoluit Sanchez lib. 6. de matrim. diſput. 4. §. ſextò infertur. In eo autem ſenſu non rectè infertur conſequens, nam qui mutuò pecuniam accipit, dominium acquirit quantum eſt ex modo actionis, & de illa poteſt tanquam dominus diſponere, licèt teneatur eam poſtea ſoluere. Eſſet autem ſimile ſi religioſus acciperet ab alio pecuniam tantùm in cuſtodia vt eam reddat quoties dominus voluerit, illud enim per ſe non eſt contra paupertatem, licèt poſſit eſſe contra obedientiam, & contra decentiam religioſam, ſi occultè fiat. & in vniuerſum cauendum eſt in huiuſmodi actionibus, ne aliquid palliatè, vel ſimulatè fiat contra paupertatem, quod multum pendet ex tacita intelligentia, & bona, vel mala fide operantium.

Accipere pecuniam in cuſtodia non eſt cōtra paupertatem.

CAPVT XII.

De poſſeſſione ſeu tentione alicuius rei contra religioſam paupertatem.

1. SEcunda actio, vel quaſi actio dominij eſt poſſeſſio, ſeu retentio temporalium bonorum, quæ quatenus talis eſt, manifeſtè repugnat paupertati religioſæ. Dico autem, *quatenus talis eſt*, quia de facto aliquid huiuſmodi in particulari habere, abſolutè non repugnat voto, imò quoad aliquid moraliter neceſſarium eſt, quo ſenſu non repugnat religioſo habere pecuniam, iuxta cap. *Monachi*, de ſtatu Monach. cum ibi notatis, & per Nauar. comment. 1. de Regular. num. 14. & comment. 2. num. 14. Solum ergo peculium proprietarium huic voto repugnat, vt ex eodem cap. *Monachi*, conſtat, & ex aliis, quæ Nauartus ſuprà expendit. Explicandum ergo ſupereſt, quæ ſint ſigna poſſeſſionis, ſeu tentionis proprietariæ, & quomodo quantúmue in ea peccetur contra paupertatem.

Peculium proprietarium repugnat paupertati.

2. Primum ergo, ac præcipuum ſignum eſt, A poſſidere aliquid ſine legitima licentia Prælati. habetur expreſsè in dicto cap. *Monachi*, vbi primùm prohibetur, ne monachi peculium permittantur habere, infrà verò declaratur, *niſi ab Abbate fuerit pro iniuncta adminiſtratione permiſſum*, & ſubiungitur grauiſſima pœna contra eos, qui aliter inuenti fuerint habere peculium; nam in vita remouentur à communione altaris, ſcilicet, niſi reſipiſcant, & in morte priuantur ſuffragiis, & ſepultura Eccleſiaſtica, ſcilicet, ſi in eo ſtatu moriantur. Vnde conſtat hanc vnicam conditionem, ſcilicet carere facultate ſuperioris, eſſe ſufficiens argumentum proprietarij peculij, ad quod etiam facit c. *Non dicatis*. 12. quæſt. 1. & cap. *cùm ad Monaſterium*, de ſtatu monach. B cum ſimilibus, quæ ibi à gloſſis citantur, & concordant ibidem Doctores Panormitanus, in dicto cap. *cùm ad Monaſterium* num. 8. Innocentius, Hoſtienſis, & alij. Gerſon in tract. contra proprietarios, habetur 1. p. Alphab. 22. lit. M. (quamuis aliqui cenſeant non eſſe illius.) D. Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. Syluest. *Religio* 6. quæſt. 7. Corduba latè in ſumma q. 54. Ratio iuxta ſupradicta facilis eſt, quia, qui poſſidet aliquid ſine facultate ſuperioris, non alieno, ſed proprio nomine illud poſſidet; ergo tanquam proprium poſſidet; ergo violat votum paupertatis, & ex hac parte ſacrilegium committit. Aliunde autem etiam videtur furtum committere, quia contrectat, & retinet rem C alienam inuito domino, quia illa res non eſt ſua, ſed religionis, & ſine eius conſenſu illam vſurpat, & retinet tanquam dominus eius; conſtat ergo hoc eſſe peccatum graue ex genere ſuo.

Primum ſignum peculij proprietarij.

Vnde à contrario infertur primam conditionem, neceſſariam Religioſo ad poſſidendum aliquid ſine proprietate, eſſe facultatem Prælati. Dico autem eſſe neceſſariam; nam ſine illa non poteſt vitari vitium proprietatis, propter rationem factam, & allegata iura. An verò è contrario, hæc conditio, ſeu facultas ſuperioris ſufficiat, vt vitetur proprietatis peccatum, controuerti poteſt; faciliùs enim committitur peccatum, quàm vitetur, & ideo licèt carentia D facultatis ſufficiat ad hoc peccatum committendum, adhuc incertum eſt, an poſita contraria conditione vitetur tale peccatum. Sed in hoc iuxta ſuperiùs dicta reſpondendum cenſeo aliud eſſe loqui in genere de peccato contra votum paupertatis; aliud in ſpecie de peccato proprietatis; hîc tantùm loquimur hoc poſteriori modo. Et ita cenſeo ſufficere facultatem ſuperioris, vt vitetur peccatum proprietatis, dummodo facultas ad totam poſſeſſionem extendatur, vt infrà declarabo. Et ratio eſt ſuprà tacta, quia eo ipſo quòd interuenit facultas ſuperioris, & dependentia ab illa, iam res non poſſidetur nomine proprio, ſed religionis; non ergo habetur vt propria, ſed E vt communis; ergo non peccatur peccato proprietatis. An verò alia ratione peccari poſſit contra paupertatem, non obſtante licentia ſuperioris, infrà dicemus. Conſequenter verò declarandum mihi occurrebat, quæ facultas ſuperioris ſufficiat, vel neceſſaria ſit. Sed in hoc applicanda eſt doctrina data de acceptione; illa enim generalis eſt, & ita traditur ab authoribus, nam quoad hoc eadem eſt in præſenti ratio, & facilè ex dictis conſtat. Item occurebat hîc quæſtio de quantitate materiæ 3.

Dubitatio, an ſufficiat facultas Prælati ad vitandam proprietatem.

materiæ ſufficientẽ, vt proprietarium peculium ſit peccatum mortale; ſed in illa etiam nihil noui dicendum occurrit, præter ea quæ in ſuperioribus diximus.

Secundum ſignum peculij proprietarij.

4. Secundum ſignum peculij proprietarij aſſignari ſolet, quòd res poſſeſſa ita occultetur, vt non poſſit à Superiore inueniri; ſumitur ex citatis iuribus & authoribus, & ex cap. *Ioannes*, de Regularib. vbi dicitur, non licere monacho *peculiare* quidquam habere. Id autem quod ita habetur, vt occultetur omnino ſuperiori, ſatis peculiare eſt, & vt tale habetur. Vnde Panormit. ibi num. *6.* cum Ioanne Andrea notat, ibi reprehendi peculium in Religioſo, peculium autem declarat eſſe quod habet ignorante ſuperiore, vel cum animo non dimittendi illud ad libitum, ſeu iuſſum ſuperioris, hunc autem animum oſtendit, qui rem occultat ſuperiori. Vt autem intelligatur an hoc ſignum ſit diuerſum à præcedenti, & quomodo accipiendum ſit, aduertendum eſt, variis modis poſſe hoc contingere; primò, quòd res à principio accepta ſit ſine vllo conſenſu ſuperioris etiam præſumpto, & eodem modo occultè ſeruetur, & hoc eſt clara, & maxima proprietas in modo retinendi; tota autem ratio culpæ conſiſtit in priori defectu, cuius indicium eſt hæc rei occultatio, & præterea indicat pertinaciam in priori voluntate habendi aliquid ſine conſenſu ſuperioris, & præterea indicat animum non paratum ad relinquendam talem pro arbitrio ſuperioris; quod non parum aggrauat culpam. Et ideo peccare religioſum contra paupertatem, qui rem, quam etiam facultate ſuperioris accepit occultat, docent præter citatos, D. Bonau. in ſpecu. diſcipul. ad nouit. p. 1. cap. 4. Syluester *Religio 6.* quæſt. 7. Valent. diſp. 10. q. 4. punct. 3. Mendoça in quodlib. quæſt. 8. concl. 3. Vnde indicium hoc verum habet non ſolùm in bonis, quæ ab aliquo extra religionem accipiuntur, & in ea hoc modo retinentur, ſed etiam quando aliquid ex bonis religionis hoc modo vſurpatur, & retinetur; nec ſolùm quando aliquid dono accipitur, ſed etiam quando accipitur commodato ad ſolum vſum, præſertim diuturnum; erit autem tunc leuior culpa ex paruitate materiæ, iuxta ſuperiùs dicta. Et ſimiliter quando ex bonis monaſterij acciperetur aliquid, non vt perpetuò retineatur occultè, ſed ad certum tempus pro aliquo vſu; tunc diminueretur culpa ex parte materiæ; quanta autem ſit diminutio, arbitrio prudentis iudicandum eſt, applicando regulas & coniecturas, in ſuperioribus poſitas.

Primus modus poſſidendi rem occultatam à ſuperiore.

5. Secundò poteſt contingere, vt à principio res ſit accepta ſine licentia expreſſa, non tamen ſine præſumpta, & ideo ſine peccato graui; poſtea verò occultetur ſuperiori, & ita retineatur. Et in hoc caſu non videtur illud ſignum ſufficiens proprietatis, ſed diſtinguendum videtur. Duplici enim intentione id fieri poteſt, primò, ne fortaſſe ſuperior rem talem auferat, & conſequenter, nec poſſit auferre, & tunc ſine dubio proprietas committitur, etiamſi quis ſemper probabiliter præſumat, ſuperiorem non ablaturum, ſed permiſſurum poſſeſſionem, & vſum talis rei, quia illa intentio occultandi rem ne poſſit à ſuperiori auferri, facit, vt hæc voluntas præſumpta nihil operetur, quia tunc poſſeſſio, & retentio talis rei, iam non fundatur in illa, cùm talis religioſus habeat animum habendi rem illam, quidquid ſuperior velit; vnde licèt magis præſumat ſuperiorem fuiſſe conſenſurum; tamen illa præſumptio ſolum ſe habet quaſi concomitanter, non verò tanquam ratio habendi, quæ excludat proprietarium animum. Alia verò ratio occultandi eſſe poteſt ſolùm ne ſuperior intelligat, ipſum accepiſſe talem rem non petita facultate, cùm alioqui paratus ſit eam relinquere, ſi ſuperior iubeat, & tunc videtur excuſari poſſe à proprietate, quia illa occultatio non indicat animum proprietarium, & alioqui, vt ſupponimus, ſemper durat in ipſo religioſo probabilis exiſtimatio, quòd ſuperior daret facultatem ad rem illam habendam ſi ab eo poſtularetur. Ergo poſſeſſio illius rei non eſt ſine facultate ſufficienti ad excuſandam proprietatem; modus enim occultè retinendi, non eſt tunc contra ſubſtantiam paupertatis, ſed contra conuenientem ordinem obedientiæ, ſicut ſuprà dicebamus de receptione ſine facultate expreſſa, quando ſuperior eſt inuitus circa modum accipiendi; nam illa etiam acceptio ob hanc cauſam occultè fit. Quanuis autem hæc excuſatio videatur in rigore ſufficiens, maximè quando illa occultatio ſolùm eſt ad tempus; nihilominus moraliter cauenda eſt, quia non caret periculo, ſi ſit diuturna, quia de facto priuatur Prælatus poteſtate diſponendi de illa re, quæ iam eſt acquiſita monaſterio, & ex hac parte videtur actio iniurioſa, & proprietaria ex neceſſitate materiæ, vt ſic dicam, etiamſi non ſit intenta; nec quoad hoc habet locum præſumptio voluntatis ſuperioris; nam talis præſumptio eſſet irrationabilis. Ex illo ergo capite ſemper hæc occultatio videtur eſſe contra paupertatem, eiúſque materia creſcit, quæ eſt diuturnior; ſicut retentio rei alienæ eo eſt grauior, quo eſt moroſior, & ideo aſſero poſſe in tali occultatione eſſe periculum peccati mortalis. Hoc autem intelligendum eſt de occultatione totali, & abſoluta, per quam ita res occultatur, vt non poſſit inueniri facta mediocri diligentia; nam ſi ſolùm occultetur, ita vt non ſtatim per ſe pateat, niſi quæratur, & alioqui id fiat prædicta intentione, & cum voluntate præſumpta ſuperioris quoad ſubſtantiam facti, ſeu retentionis rei, ſic faciliùs excuſabitur culpa grauis. Minor autem erit culpa ſi res non occultetur, ſed ſolùm ita miſceatur, vt confundatur cum aliis rebus monaſterij, quas religioſus cum licentia teneat, vt non poſſit in ſuſpicionem venire, nec diſcerni an ſit ibi aliquid ſine licentia acceptum.

Secundus modus retinendi rem occultatam ſuperiori.

Aſſertio prima.

Aſſertio ſecunda.

De qua occultatione ſit hîc quæſtio.

6. Tertiò poteſt contingere vt in principio res fuerit accepta, & poſſeſſa cum licentia expreſſa ſuperioris, poſtea verò diſcurſu temporis occultetur, ne poſſit, & contingat auferri; & tunc dubitari poteſt, an hoc ſufficiat ad proprietatem. Et ratio eſt, quia talis religioſus, nunquam poſſidet illam rem vt propriam, ſed ſemper nomine alterius, quia licentia priùs data ſemper durat, & in virtute eius res tenentur. Nec videtur ſufficere, quòd religioſus timeat, aut præſumat, ſuperiorem ablaturum rem illam, ſi eam videat, vel apud eum inueniat; nam hæc præſumptio non ſufficit ad reuocandam priorem licentiam; & alioqui non videtur eſſe

Tertius modus occultandi rẽ ſuperiori.

contra paupertatem occultare rem ſolùm, ne A poſſit excitare mentem, aut memoriam ſuperioris, vt illam fortaſſe auferat. Reſpondeo nihilominus ſi occultatio ſit abſoluta, ita vt res omnino lateat, eſſe contra paupertatem, & ex tunc retentionem incipere eſſe proprietariam. Et in primis ſi religioſus intelligat priorem licentiam eſſe reuocatam, vel finitam niſi renouetur, iuxta regulam, vel vſum religionis, clara eſt proprietas, quia tunc proinde ſe habet, ac ſi prior licentia non interceſſiſſet. Deinde quanuis aliàs non ſit reuocata, per talem occultationem efficitur, vt ceſſet effectus eius, quia iam non retinetur res ex vi illius, ſed ex proprio arbitrio, tum quia illa licentia non fuit ad habendam illam rem proprietario modo; tunc B autem incipiet habere modum proprietarium, priuando nimirum ſuperiorem poteſtate diſponendi de illa re, & auferendi illam; tum etiam, quia per illam occultationem facit Religioſus licentiam iterum irreuocabilem, quantum in ipſo eſt; licentia autem irreuocabilis in hac materia eſt iniqua & nulla, quia repugnat paupertati; quod enim ita habetur vt ab alio repeti non poſſit, habetur vt proprium, etiamſi à principio ex voluntate illius fuerit poſſeſſum. Atque hæc doctrina communis eſt Doctorum, quos ſuprà retulimus, & ſtatim referemus.

Reſolutio.

7. Ex hoc autem inferunt aliqui habere aliquid C claui obſeratum ſine licentia ſuperioris, quoad illum modum habendi eſſe peccatum proprietatis, etiamſi alioqui res ipſa cum licentia habeatur. Tribuitur hæc ſententia Aluaro Pelagio lib. 2. de planctu Eccleſiæ cap. 67. verſùs finem, vbi ſpecialiter loquitur de fratribus minoribus, & inter modos proprietatis numerat: *Claues cellarum tardando per dies extra locum Prælato non aſſignare; claues capſarum, in quibus patres habent vtenſilia, & ſupellectilem, per ſpatium dierum eundo extra locum, ne fratres vtantur illis rebus Prælatis non aſſignari.* Quam ſententiam ſequuntur Cordub. in expoſitione regulæ cap. 6. quæſt. 9. & Serena Conſcientia D quæſt. 81. qui ex D. Bernardino idem referunt. Citantur etiam D. Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. ſed ibi non loquitur ſpecialiter de claui, ſed generatim ait peculium proprium eſſe quidquid celatur Prælato, vel tenetur contra voluntatem eius; & ſubiungit quidquid habeatur de licentia Prælati, non eſſe proprietatem, ſi nihil ei celatur, tam de quantitate, quàm de qualitate rei: an verò ſub claui tenere ſit celare, non exprimit; neque plus dicunt doctores alij, quibus etiam ſolet hæc ſententia attribui. Panormit. in cap. *Cùm ad monaſterium*, de ſtatu monachor. num. 8. & conſil. 88. 1. p. num. 6. Gregorius Lopez in l. 14. tit. 7. partita prima. Magis indicat illam ſententiam Ger- E ſon Alphab. 23. liter. R. vbi latè contra proprietarios diſputans inter alia inquit: *Nec tibi ſeruare debes, aut in vſum accipere quod tuum non eſt. quid ergo cuſtodis non tuum? repone in communi, quod tuum non eſt, ſed omnium, neque clauem deferas, qui clauem habere non debes.* Poteſt autem illa ſetentia ſuaderi, quia in iure ciuili clauis eſt ſignum proprietatis, ſeu proprietatiæ poſſeſſionis, quæ per clauium traditionem dari ſolet, iuxta leg. *Clauibus.* ff. de contrahen. empt. & exponit latè Tiraquellus in tractatu de iure conſtituti poſſeſſorij 2. p.

An habere aliquid claui obſeratum ſine licentia Prælati, ſit vitium proprietatis. Sententia aliquorum affirmat. Aluar. Pelag.

Gerſon.

ampliat. 3. num. 3. & 4. & Couuarru. lib. 3. variarum cap. 16. num. 11. propter quod etiam antiqui Patres vſum clauium in religioſis reprehendebant, vt videre licet in Caſſian. lib. 4. de inſtitut. cap. 15.

Veruntamen circa hoc diſtinguere opus eſt. 8. Nam vſus clauis permiſſus eſt in religione ſaltem de licentia ſuperiorum. quanuis enim in regulis religioſorum prohiberi ſoleat, vt infrà videbimus tractando in ſpeciali de paupertate Societatis, tamen nunquam excluditur quin de licentia ſuperiorum liceat, quæ in aliquibus religionibus generaliter conceditur, in aliis verò neceſſaria eſt licentia ſpecialis, quæ etiam in quibuſdam non niſi rarò, & ex graui cauſa conceditur particularibus perſonis; in aliis verò faciliùs datur. Si ergo particularis religioſus de licentia ſuperioris legitimè obtenta iuxta regulam, vel probatam conſuetudinem ſuæ religionis, clauem habeat, tunc clauis non eſt ſignum proprietatis, quia tunc ipſamet clauis non proprio, ſed ſuperioris nomine habetur. Clauis enim per ſe tantùm eſt inſtrumentum & ſignum cuſtodiæ; poſſeſſionis autem propriæ tunc eſt ſignum, quando alicui proprio nomine, ſeu propter ius proprium confertur; nam ſi clauis conferatur vni, vt procuratori alterius, non procurator, ſed dominus propriè dicetur poſſeſſionem acquirere. Non eſt ergo clauis ſemper ſignum proprietatis in eo, qui defert illam. At verò ſi quis abſque licentia ſuperioris expreſſa, vel tacita ſub claui rem cuſtodiat, in tantum poteſt proprietarius cenſeri, in quantum rem occultat ſuperiori, & vult eam tenere modo ita proprio, & particulari, vt non communitati, ſed ſibi ſoli eam reſeruet, non ſub communi cuſtodia, ſed propria, & (quod grauius eſt) ita vt ipſe ſuperior non poſſit liberè de illa diſponere; quæ ſunt ſigna proprietatis, vt ex omnibus authoribus citatis conſtat, præſertim ex Gerſone ſuprà, & Alphabeto 22. vbi ex Auguſtino, Hugone Victorino, & aliis multum hoc exaggerat; & attigit Turrecremata d. cap. *Non dicatis*, art. 5.

Aſſertio ſub diſtinctione.

Addo verò, ſecluſo ſcandalo, non debere hoc 9. ſtatim peccatum mortale iudicari, ſi alioqui religioſus reuera ſit paratus ad omnia relinquenda, ad nutum ſuperioris, & clauem tradendam, quoties ipſe petierit, quia tunc animus proprietatis non eſſet, licèt excedat in affectu, & in modo cuſtodiæ contra regulam; & aliunde non obſtante illo modo cuſtodiæ, res cuſtodita cum licentia habetur, & ſuperior non omnino impeditur, quo minus de illa diſponere poſſit petendo clauem, & puniendo abuſum. In eo autem caſu exiſtimo habere locum, quod ſpecialiter dicebat Aluarus Pelagius de Religioſo, qui dum abſens eſt per plures dies, res ſuas ſub claue relinquit, quam ſecum defert, & ſuperiori non tradit; nam ſi hoc abſque licentia eius fieret, magnum ſignum proprietatis eſt, magiſque priuat ſuperiorem libertate diſponendi de tali re. Si autem ſuperior etiam ad hoc facultatem dedit, non poteſt ſubditus proprietatis accuſari, præſertim ſi non deſit cauſa rationabilis, id enim impoſſibile non eſt, licèt rarò fortè contingat; quid verò dicendum ſit, quando licentia eſt irrationabilis, tam in hoc, quàm in aliis caſibus ſpeciale dubium requirit.

Limitatio.

Dubitatur ergo vlteriùs, an poſſit Religioſus 10. eſſe

Dubitatio prima, an peccet religioſus contra paupertatem eo ſolùm, quòd habeat aliquid ex licentia irrationabiliter conceſſa. Nauarrus abſolutè affirmat.

eſſe proprietarius, vel peccare contra votum paupertatis, eo ſolùm, quòd habeat aliquid ex licentia ſuperioris irrationabiliter conceſſa; hoc verò dubium magna ex parte expeditum ſuprà eſt, tractando de acceptione. Nauarrus ergo ibi citatus num. 21. comment. 2. de Regularibus indiſtinctè affirmat, quando licentia eſt iniuſta non excuſare religioſum à proprietate: quod videtur etiam ſentire, & ſatis exaggerare Gerſon Alphab. 22. & 23. ſequitur etiam Maior in 4. diſtinct. 38. q. 9. Cartus opere de Reformat. Clauſtr. art. 5. Nos autem ſupponimus non eſſe ſermonem de licentia iniuſta ex defectu libertatis per vim vel deceptionem ſuperioris; nam de hac conſtat eſſe nullam: nec etiam eſſe ſermonem de licentia iniuſta in damnum tertij contra commutatiuam iuſtitiam, ſcilicet ad retinendam rem alienam inuito domino; nam hæc etiam eſt nullius momenti, ſaltem quoad excuſandum ab iniuſtitia, licèt valere poſſit ad excuſandum à ſacrilegio contra votum paupertatis, quamuis regulariter ac moraliter id non contingat, quia talis licentia non ſolet obtineri, niſi per deceptionem ſuperioris, & ita erit ſubreptitia, & nulla.

In quo ſenſu procedat quæſtio.

Eſt ergo ſermo de licentia iniuſta ex parte cauſæ. Cùm enim bona religionis communia ſint, non poteſt ſuperior pro ſuo arbitrio ad particularem vſum, vel poſſeſſionem illam applicare, ſed prout cuique opus eſt, (Actor. 4.) Quando ergo alicui datur licentia habendi in particulari peculio aliquid, quod nec neceſſarium, nec vtile ſibi eſt, talis licentia iniuſta cenſetur, ex ſententia omnium, vt patet ex Turrecremata, & Nauarro ſuprà; qui meritò dicunt peccare ſuperiorem dando huiuſmodi licentiam.

11. Reſolutio vera.

Nihilominus tamen dicendum eſt, non eſſe proprietarium religioſum habentem in ſuo peculio aliquid cum huiuſmodi licentia. ita tenent Turrecremata ſuprà art. 2. & Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. circa finem, qui citant Vmbertum; & alij quos in ſimili dubio de acceptione iniuſta ſuprà citauimus.

Probatur.

Ratio eſt, quia ille religioſus tunc non poſſidet rem illam nomine proprio, ſed dependenter à voluntate ſuperioris, ſempérque eſt paratus, vt ſupponimus, ad illam relinquendam, ſi ipſe iuſſerit; nihil autem aliud requiritur ad excuſandam proprietatem, vt conſtat ex vi vocis, & ex omnibus authoribus citatis, præſertim Panormitano, in cap. *Quanto*, de offic. ordin. cap. *Ioannes*, de regularibus, & cap. *Cùm ad Monaſterium*, de ſtatu Monach.

Confirmatur.

Confirmatur, quia talis licentia, licèt ſit iniuſta, non eſt nulla: vt enim ſuprà notauimus, talis licentia non eſt diſpenſatio in voto paupertatis, ſed eſt conceſſio quædam circa materiam remotam paupertatis, quæ facit moralem mutationem, in materia proxima, quæ eſt habere talem rem nomine proprio, vel alieno, & quoad hanc mutationem efficax eſt illa licentia, quia licèt ſit ſine iuſta cauſa, eſt ex poteſtate ſufficienti; ergo illa ſufficit, vt non committatur peccatum proprietatis.

12. Dubitatio ſecunda, an ſaltem in hoc detur aliud peccatum. Prima opinio reiicitur.

Quæri verò vlteriùs poteſt an in hoc committat religioſus aliud genus peccati, contra votum paupertatis, vel contra aliam virtutem, nam authores citati grauiter hoc reprehendunt, adeò, vt ſignificent, religioſum in hoc mortaliter peccare; dum autem volunt ſpeciem eius exponere, nihil ſatis veriſimile afferunt; nam inprimis dicunt eſſe peccatum auaritiæ; quia retinet ſine rationabili cauſa. Sed auaritia inprimis non eſt peccatum mortale per ſe, & ex genere, ſecluſa iniuſtitia, iuxta doctrinam D. Thom. 2. 2. q. 118. art. 4. Deinde malitia auaritiæ maximè pendet ex affectu, & fieri optimè poteſt, vt religioſus, non teneat huiuſmodi rem ex ordinato affectu ad illam liberalitati contrario, ſed ex alio fine.

Secunda opinio refellitur.

Vlteriùs verò ait D. Antoninus, peccare huiuſmodi religioſum, quia ſæculariter viuit, volens abundare contra cap. *Relatum*, ne cler. vel monach. Sed Pontifex in eo textu loquitur de monachis ita ſæculariter viuētibus, vt regulam non obſeruent, vt conſtat ex illis verbis, *Ideóque mandamus, quatenus eos ad obſeruationem regulæ appellatione remota compellas.* In præſenti autem non agimus de ſpeciali regulæ violatione, quæ iuxta regulæ obligationem, & rei qualitatem eſſe poterit peccaminoſa; ſed agimus ſolùm de violatione paupertatis præcisè ex poſſeſſione ſuperflui peculij cum facultate ſuperioris; quòd ſi hæc ſuperfluitas, vel abundantia dicatur eſſe aliena ab ſtatu religioſo, & hac ratione pertinere potiùs ad ſæcularem vitam, id non negabimus, tamen inde non poteſt inferri peccatum mortale, ſi alioqui non eſt contra votum, neque contra aliquod ſpeciale præceptum, ſed erit imperfectio magna, aut peccatum veniale, propter indecentiam ſtatus.

13. Reſolutio difficultatis. Prima aſſertio.

Quocirca ſi loquamur præcisè ex generali obligatione voti paupertatis, non poſſumus hoc damnare vt peccatum mortale per ſe, & ex genere, quia ex vi talis voti, non promittit aliquis nihil habere ſuperfluum, ſed ſolùm nihil habere proprium, nec per modum proprij, id eſt, etiam vſum, vel adminiſtrationem ſine facultate, non vſurpare; ſi ergo hoc ſeruetur circa rerum abundantiam, non violatur paupertatis votum generatim ſumptæ, ſi in generali tantùm ratione ſua ſumatur.

Secunda aſſertio.

At verò, ſi quis vel ex ſpeciali intentione, vel ex particulari regula, iuxta quam paupertatem vouet, obligetur ad ſpecialem carentiam rerum ſuperfluarum; tunc ſi votum eſt abſolutum, & non includit conditionem hanc, *ſine licentia ſuperioris*, tunc non excuſabitur à tranſgreſſione voti propter iniuſtam licentiam, etiamſi excuſetur à peccato proprietatis, vt ſuprà in ſimili tactum eſt. Ex hoc verò capite vix poterit iudicari peccatum mortale, niſi ibi ſit ſatis expreſſa & ſpecifica intentio vouentis, vel vbi per ſtatum religionis ſufficienter declaratum ſit illam eſſe materiam voti.

Tertia aſſertio.

Ex accidenti verò exiſtimo ſæpe eſſe poſſe peccatum mortale in hac ſuperfluitate ratione ſcandali, quod vergit in magnum nocumentum, & diſſipationem religionis. Item ratione cooperationis, vel inductionis ſuperioris ad concedendam talem licentiam, in quo ipſe per ſe etiam loquendo grauiter peccat ſi exceſſus nimius ſit, quia infideliter agit, & iniuſtè, vel contra legalem iuſtitiam, & contra commune bonum, vel contra diſtributiuam inæqualiter diſpenſando res communes, vel contra commutatiuam abutendo ſua poteſtate.

14. Corollariũ; licentia irreuocabilis nunquam eſt valida.

Ex his verò tandem ſequitur licentiam ſuperioris nunquam poſſe ad hoc valere, vt liceat religioſo poſſidere aliquid, cum propoſito non relinquendi illud, etiamſi ſuperior velit, ſeu licentiam reuocet, quia hoc eſſet habere rem animo proprietario, quod conſequenter eſſet habere proprium, ad quod non poteſt ſuperior licentiam dare, iuxta cap. *Cùm ad Monaſterium*,

de ſtatu Monach. Et ideo non poteſt Prælatus, etiamſi maximè velit, dare hanc licentiam irreuocabilem, quia hoc virtualiter eſſet in voto diſpenſare, quod facere non poteſt; & ita docent Antoninus, Turrecremata, Sylueſter, & alij locis ſuprà citatis, & tanquam manifeſtum ſupponit Corduba in ſumma q. 54. notab. 2. Idémque ſupponit communis opinio Doctorum dicentium, non eſſe validam profeſſionem, ſub conditione, vt liceat retinere aliqua bona cum facultate irreuocabili, vt ſuprà latè retulimus, diſputando de forma profitendi; nam illa conditio cenſetur eſſe contra ſubſtantiam paupertatis: ergo etiam illa licentia eſt contra idem votum; nunquam ergo poteſt eſſe valida. Vnde etiam fit, vt nunquam poſſit propter talem licentiam licitè occultari res ſuperiori, ita vt ab ipſo auferri omnino non poſſit, quia hoc repugnat facultati, quam neceſſariò debet retinere ſuperior, quàm ſibi adimere non poteſt, per licentiam à ſe datam: non eſt autem idem de licentia cuſtodiendi rem ſub claue, & deferendi illam etiam ad diſtantem locum, vel per multum tempus, quia hoc non ita intrinſecè repugnat paupertati, ſicut illud prius, quamuis ſatis inordinatum ſit, & vix poſſit excuſari, niſi in aliquo raro caſu. Aduertendum eſt autem in hoc puncto ſermonem eſſe de Prælato reſpectu ſuiipſius, vel ſuperiorum Prælatorum: ſic enim nullus poteſt dare licentiã irreuocabilẽ vel à ſe, vel à ſuo ſuperiore; poteſt tamẽ dare licẽtiã irreuocabilẽ ab omni inferiori Prȩlato, quia hoc intrinſecum eſt cuicunque facultati, nec tunc peccabit religioſus poſſidens aliquid cum propoſito non relinquendi illud ad arbitrium Prioris, vel Abbatis, donec Prouincialis, vel Generalis, à quo habet, vt ſupponimus abſolutam, & legitimam facultatem, illam auferat. Et hac ratione poteſt Papa dare licentiam religioſo habendi aliquid, quod ab omnibus Prælatis religionis auferri non poſſit, quia poteſt dare licentiam irreuocabilem ab ipſis, quamuis ab ipſomet Papa reuocari poſſit, vt latiùs infrà dicemus agentes de diſpenſatione voti huius, & videri poteſt Corduba ſuprà, & Nauar. comment. 2. num. 14. & 15.

CAPVT XIII.

Vtrùm religioſus poſt factam profeſſionem, vel religio nomine illius, retinere poſſit vſumfructum.

1. *Ratio dubitandi.* Ratio dubitandi deſumitur ex eo quòd interdum religioſus poſt ſolemnem profeſſionem factam licitè retinet vſumfructum bonorum, quem antea habebat ſine directo dominio illorum: ergo hoc votum non obligat ſemper ad non retinendum aliquid, vt proprium. Antecedens patet, quia poſt profeſſionem ſæpe religio gaudet illo vſufructu, non poteſt autem gaudere, quia in ipſam tranſlatum ſit ius, nam vſusfructus ſicut non poteſt alienari inuito principali domino, ita nec poteſt in alium transferri, vt notauit Molina tomo 1. de iuſtitia tract. 2. diſp. 7. Sarmiento lib. 3. ſelect. qq. cap. 9. Couar. 1. var. cap. 8. num. 7. & Gama deciſ. 299. ergo in tantum monaſterium fruitur, in quantum ius fruendi manet in ipſomet religioſo: vnde nunquam monaſterium fit propriè vſufructuarium, quia non fruitur nomine ſuo, ſed nomine alterius: ergo ius ipſum fruendi manet ſemper in perſona religioſa.

Duæ verò quæſtiones hîc ſunt diſtinguendæ. 2. *Duplex quæſtio hic inuoluitur.* Vna eſt an commoditas vſusfructus omnino extinguatur per profeſſionem. Alia eſt, ſi non extinguitur, apud quem maneat tam illa, quàm ius ad ipſam. Priorem quæſtionem tractat gloſſa in cap. *Si qua mulier*, 19. q. 3. & in ſumma reſpondet non extingui vſumfructum, & conſequenter non amitti vtilitatem eius. Idem ſequitur Panormitan. in cap. vltimo de pignor. n. 2. Sylueſt. *Religio* 6. in princip. & communiter Doctores, qui non afferunt ſpeciale ius, quo id probent, ſed ſolùm generalia iura, quæ aſſerunt bona, ſeu iura religioſi tranſire in religionem. Quod quidem non videtur multùm efficax, vt ex dicendis conſtabit.

3. *Aſſertio.* Vt ergo ratio, & veritas huius reſolutionis intelligatur, & obiectioni factæ ſatisfiat, circa ſecundam quæſtionem pro certo ſupponendum eſt, vſumfructum non poſſe manere apud religioſum profeſſum quoad vtilitatem, & commoditatem fructuum, quia non poteſt illos percipere, nec illorum dominium acquirere, nec in proprios vſus ſua authoritate conuertere: omnia enim hæc repugnant voto ſolemni paupertatis, & ita in hoc omnes authores conueniunt. Vnde *Dubitatio, ad quem tranſeat ius ad vſumfructum, & ipſe vſusfructus.* qui dicunt vſumfructum non extingui per profeſſionem, conſequenter aſſerunt quoad vtilitatem tranſire in religionem. Et ob eandem cauſam hoc ipſum limitant, vt Sylueſt. adnotat, vt locum habeat in religionibus, quæ poſſunt habere proprium in communi, quia aliæ non poſſunt habere fructus aliquos, vel prouentus: de *Prima ſententia.* iure verò ad ipſos fructus, in quo propriè vſusfructus conſiſtit, non eodem modo loquuntur dicti authores: nam Panormitan. abſolutè ait, non extingui, vt monaſterium habeat vſumfructum in vita ingredientis; habere autem vſumfructum eſt habere ipſum ius: ergo ſentit ius ipſum tranſire ad monaſterium. Et ita etiam Sylueſt. ſimpliciter ait, tranſire vſumfructum in monaſterium, citans Innocentium in cap. *in præſentia*, de probat. vbi in particulari de vſufructu non loquitur, ſed in generali, omnia iura religioſi tranſire in monaſterium. Et idem tenet expreſsè Gigas q. 57. de Penſionibus n. 2. & 9. iuxta quam ſententiam facilè reſpondetur obiectioni factæ negando aſſumptum, quia poſt profeſſionem nullum ius ad fructus manet apud religioſum, ſed in religione pro tempore vitæ ipſius. Contra hanc verò ſententiam obſtat ratio tacta, quod repugnat naturæ vſusfructus tranſire ab vna perſona in aliam.

4. *Secunda ſententia.* Propter hoc dicunt alij, ius quidem manere in perſona ipſius religioſi, quamuis commoditas tranſeat in monaſterium. ita loquitur Bartolus in dicta Authentica *Ingreſſi* num. 42. quem ſequitur Antonius Gomez lib. 48. Tauri num. 8. vbi refert plures alios, qui non omnes loquuntur de hoc particulari puncto, ſed generatim, quòd vſusfructus non extinguitur per profeſſionem, vt patet ex gloſſa in Authent. *Ingreſſi* C. de ſacroſanctis Eccleſ. iuxta quam ſententiam ad obiectionem à nobis factam reſpondet Bartolus, monachum quantum ad ſui commodum non poſſe habere proprium, tamen in commodum monaſterij aliquando poſſe illud retinere; quod ſolùm confirmat argumento à ſimili ex l. *Cum filio*, ff. de legatis prima. Et quidem ſi tantùm conſideremus ſtatum perfectionis, & rationem ob quam

ob quam religioſus priuatur omni proprietate bonorum, nihil repugnat hoc ius manere in religioſo quaſi materialiter, vel (vt ſic dicam) quaſi mortuum quoad ipſum, ad eum modum, quo manet vinculum matrimonij in coniugato profeſſo ex licentia coniugis. Vnde poteſt confirmari hæc opinio, quia hîc ceſſat omnino ratio legis, quæ vetat religioſum retinere aliquod ius; ceſſat autem, & negatiuè, quia carentia talis iuris eſt impertinens ad perfectionem; & contrariè, quia cederet in detrimentũ totius religionis, ſi tale ius ſepararetur à perſona; quia non poſſet tranſire in religionem, & conſequenter religio amitteret totum commodum vſusfructus. Quæ ſententia ſic explicata eſt probabilis, & poteſt facilè defendi; mihi tamen non omnino probatur, quia eſt exceptio à iure communi in eo non ſatis fundata; & ſine neceſſitate, vt oſtendam. Item, quia aliàs non poſſet reddi ſufficiens ratio, cur penſio extinguatur per profeſſionem, quia ius poſſet manere in religioſo, & vtilitas in religione. Item non poſſet ratio reddi, cur extinguatur vſusfructus etiam in religione, quæ non eſt capax proprij in communi, quia licèt perciperet fructus, non ideo habebit proprietatem aliquam in communi, quia ius nunquam eſſet apud ipſum. Denique facilè fingi poſſent alij caſus, in quibus ob eandem rationem religioſus profeſſus poſſet retinere dominium ſine propria commoditate.

Eſt probabilis hæc ſecunda ſententia, tamé reiicitur.

5. Propter hæc ergo alij dixerunt vſumfructum extingui per votum ſolemne paupertatis, quia ius illius nec in religioſo manere poteſt, neque in religionem transferri; quia illud repugnat voto; hoc verò repugnat naturæ vſusfructus. Quam opinionem refert Panormit. ſuprà, & videtur tandem eam tenere gloſſa in dicto cap. *Si qua mulier*, in fine, vbi illam confirmat, quia vſusfructus extinguitur morte, non tantùm naturali, ſed etiam ciuili, vt videre licet in authoribus ſuprà citatis, & in Angelo, & Syluestro verbo *Vſusfructus*, & Molin. dict. tract. 2. diſp. 9. Sed profeſſio eſt quædam mors ciuilis, cap. *Placuit* 16. q. 1. ergo. Secundò confirmatur, quia penſio eſt quidam vſusfructus, vel ſaltem vſuifructui comparatur, ſed illa extinguitur per profeſſionem religioſam, vt obtendit Gigas citato loco ex cap. *Beneficium*, de regular. in 6. vbi nomine beneficij iuxta communem interpretationem penſio intelligitur: ergo.

Tertia ſententia.

6. Nihilominus quoad hanc partem non cenſeo recedendum à communi ſententia, tum propter authoritatem eius; tum quia eſt magis fauorabilis religioni; tum etiam, quia eſt conſentanea generalibus regulis iuris communis in dict. Authent. *Ingreſſi*, cum ſimilibus, quas etiam conſuetudo ita interpretata eſt. Nec oportet limitationem adhibere in vſufructu, quem pater habet in bonis aduentitiis filij, quam quidam adhibent dicentes, ſi pater profiteatur in religione extingui vſumfructum; quia amittitur patria poteſtas, vt videre licet in Syluestro ſuprà, & Panormitano in cap. *In præſentia*, de approbationibus num. 57. vbi cum Bartolo aiũt, in eo caſu dimidiam partem vſusfructus amitti, & dimidiam relinqui monaſterio; Conar. autem in cap. 2. de Teſtamentis num. 8. abſolutè ſentit, tunc finiri vſumfructum, & manere apud filium. Communior autem ſententia eſt, eandem eſſe rationem de hoc vſufructu, & de quolibet alio, quam ſequuntur moderni ſuprà citati, & Pinel. in lib. 1. C. de bon. mat. p. 1. num. 47. & Nauar. comment. 2. de regular. num. 55. Quam ſententiam nunc vt veriorem ſupponimus, quia ſolùm obiter rem hanc attingimus, non enim tractamus nunc quæ bona profeſſi tranſeant in monaſterium. Hoc ergo ſuppoſito, quòd commoditas vſusfructus in monaſterio perſeueret, ad obiectionem factam probabiliter credimus reſponderi poſſe, etiam ius fruendi, atque adeò ſimpliciter vſumfructum remanere in monaſterio, & non in perſona ipſius religioſi, vt ſentiunt nonnulli ex dictis authoribus, & expreſſiùs Gigas num. 9. dicens, eſſe ſpecialem in fauorem religionis vt vſusfructus tranſeat in monaſterium, & à perſona vſufructuarij recedat, & tamen non extinguatur, argumento (inquit) legis *ſunt perſonæ*. ff. de relig. & ſumptib. funer. quatenus ait in ambiguis religionum quæſtionibus nonnunquam ſtrictam rationem omitti ſolere, nam ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit: citat etiam in eandem ſententiam Aretinum in repet. dictæ Authenticæ *Ingreſſi*. Ad quod etiam iuuare poteſt, quod Innocent. ſuprà notat, monaſterium non eſſe propriè hæredem religioſi, ſed ſicut perſona religioſi incorporatur monaſterio, ita etiam iura illius incorporari eidem; atque ita hunc tranſitum eſſe alterius rationis ab omni alia alienatione, vel tranſlatione, ideóque in fauoré religionis habere locum etiam in vſufructu.

Reſolutio.

Et ita reſponſum eſt ad priorem difficultatem; ad aliam verò de penſionibus, quæ in vltima opinione tangebatur, quantum ad præſens ſpectat, reſpondemus, idem fore dicendum de illis, quòd ſcilicet per ſe non repugnarent voto ſolemni paupertatis, ſi Pontifices voluiſſent ius penſionarij cum illa amplitudine conferre, vt ipſo facto per profeſſionem tranſiret in religionem; nunc autem non ita confertur penſio, ſed vt immutabiliter (vt ſic dicam) adhæreat penſionario, nec poſſit vllo modo in alium transferri ſine authoritate Papæ, quod conſtat magis ex conſuetudine, & communi interpretatione Doctorum, quàm ex aliquo iure expreſſo. Et reddi poteſt congrua differentia inter ipſam, & alium vſumfructum merè temporalem; nam penſio eſt oneroſa Eccleſiaſtico beneficio, & ideo ſeruitus illius dicitur, & ex hac parte eſt odioſa, & reſtringenda, nec reſpectu illius ita habet locum fauor religionis, nam etiam extinctio illius in rei ſacræ commodum, atque adeò in fauorem religionis cedit. 7.

Quid de penſionibus iudicandũ.

CAPVT XIV.

Vtrùm liceat religioſis habere annuos reditus, ſeu bona ſtabilia ex ſuperioris licentia.

VLtimò dubitari poteſt circa hanc bonorum tentionem, ſeu poſſeſſionem, an liceat religioſis poſſidere in particulari bona immobilia, ſeu ſtabilia, illiſque vti de licentia ſuperioris. Et ratio dubitandi eſt, quia habere huiuſmodi bona, & dominia, præſertim quoad vſumfructum, eſt habere proprium; nam eſt eſſe vſufructuarium; ſed ſuperior non poteſt dare licentiam ad habendum proprium: ergo. Confirmatur præcipuè ex Concilio Trident. ſeſſ. 25. cap. 2. de regular. vbi ſic ſtatuit. *Nec deinceps liceat* 1.

Rationes dubitandi pro parte negatiua.

Conc. Trid.

liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam. Per quæ verba non videtur Concilium voluiſſe nouum genus paupertatis introducere ad illud obligando, cùm hoc opus conſilij ſit, non præcepti: ſolùm ergo explicat voti obligationem, eámque ſeruari præcipit. In contrarium autem eſt, quia talis poſſeſſio cùm non habeatur nomine proprio, ſed Prælati, & dependenter à voluntate eius, non poteſt dici proprietaria, quia neque in re, neque in modo illa eſt poſſeſſio dominij: ergo quamuis bona, quæ poſſidentur, immobilia ſint, non propterea fit proprietaria poſſeſſio; nam illud materiale, & accidentarium videtur. Nec etiam eſt proprietaria ratione vſusfructus, quia ille non eſt iuris, ſed facti, quia non proprio nomine, ſed alieno, & dependenter à voluntate alterius tales fructus recipit; in perceptione autem, & conſumptione fructuum, ſolùm quoad factum nōn eſt per ſe proprietas, nec proprietarius vſus ſecluſo proprio iure, & interueniente Prælati facultate. Confirmatur ex vſu, quia Moniales poſſident vitalitios cenſus, & percipiunt, & conſumunt fructus eorum; quam conſuetudinem damnare non poſſumus, cùm à Paſtoribus Eccleſiæ, ſcientibus, & videntibus, generaliter ferè tolerata, imò & probata ſit.

Pro parte affirmatiua.

2. Hæc quæſtio diſputari poteſt, vel de tempore ante Concilium Tridentinum, vel poſt illud, & de vtroque ſenſu breuiter dicemus, quia reſolutio vnius conferet ad intelligentiam alterius. De priori ergo tempore, eſt opinio affirmans, ex vi voti paupertatis non licere habere hoc genus peculij, etiam de licentia ſuperioris. ita ſentit Gerſon Alphab. 23. p. 1. & eam eſſe plurium Doctorum ait Cordub. dict. q. 54. ſolùm verò deſignat Gerardum, & Pirrinum, in tractatu de diſpenſatione Eccleſiæ, qui habetur in lib. Monumenta ordinis Minorum. Fundamentum eſt ſuprà tactum, quod ita declarant propter rationem in contrarium; quia licèt hoc non ſit abſolutum dominium, eſt nihilominus aliquale dominium vtile, quale eſt illud, quod habet filius de licentia patris, vel ſeruus de licentia domini: hoc autem Religioſo repugnat, quia magis eſt incapax dominij, quàm filius, vel ſeruus. Et in confirmationem huius ſententiæ allegantur omnia iura, quæ prohibent Religioſos habere proprium, quæ parum ad rem faciunt, quia hoc eſt, quod inquirimus an hoc ſit proprium. Confirmatur tandem, quia hic modus peculij eſt proxima occaſio plurium abuſuum contra diſciplinam religioſam; ergo per ſe malum eſt, & licentia ad illud eſt inualida; non poteſt ergo excuſare proprietatem.

In duplici ſenſu excitari poteſt hæc quæſtio. Prima opinio negatiua de tempore ante Concilium. Fundamentum.

3. Nihilominus contraria ſententia communis eſt Canoniſtarum cum Innocentio, in cap. *Inſinuante.* qui cler. vel vouent. quam ex eodem textu colligunt: idem ſentit Ioannes Andr. in regula, *non eſt obligatorium*, de reg. iur. in 6. vbi ait non eſſe illicitum ſtatutum, vt vnicuique Religioſo detur certa portio ad ſuos neceſſarios vſus: quod dictum probant Decius in cap. *Edoceri*, de reſcriptis num. 5. Abbas in cap. *Cùm ad Monaſterium*, de ſtatu Monach. num. 8. Gregorius Lopez leg. 14. tit. 7. partita 1. Tenet etiam Calderinus in cap. 2. de Regular. Sylueſt. verb. *Abbas* q. 3. punct. 7. & Nauar. comment. 2. de regular. num. 9, 14. & ſequentibus, & Corduba ſuprà; Azor tom. 1. inſt. Mor. lib. 12. cap. 9. q. 2. Vaſquez in opuſc. de Redit. Eccleſiaſt. cap. 3. dub. 11. num. 11. Quæ opinio fundatur præcipuè in ratione ſuperius facta, poteſtque confirmari ex cap. *Cùm ad Monaſterium*, vbi ſic dicitur: *Neque alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda tanquam in ſua ſibi vita locetur; ſed cùm oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur.* Ex quibus verbis à contrario ſenſu colligo, ſi obedientia, vel adminiſtratio non concedatur in perpetuum, ſed reuocabilis ad nutum, non fuiſſe tunc illicitam, nec contrariam paupertati. Item in cap. 2. eodem tit. dicitur, *Qui peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur*; ergo de licentia Abbatis licitum eſt peculium; loquitur autem textus indiſtinctè de peculio bonorum mobilium, vel immobilium. Non eſt ergo cur nos diſtinguamus & reſtringamus illud ius; præſertim, quia adminiſtratio, de qua loquitur Pontifex, magis habet locum circa bona mobilia, quàm immobilia. Hoc etiam multum confirmat dict. cap. *Inſinuate*, vbi profeſſio facta ſub conditione viuendi extra monaſterium, & retinendi bona in adminiſtratione, ad propriam ſuſtentationem, vt expoſitores omnes intelligunt, & ſuprà declaratum eſt; perinde autem retinere illud peculium, ac de nouo accipere de licentia Prælati. Denique nulla eſt ratio ſufficiens quæ probet hoc eſſe illicitum; non ergo eſt damnandum, maximè cùm fuerit communi conſuetudine receptum. Antecedens patet, quia non inuenitur ius commune poſitiuum, quo prohibeatur, nec etiam eſt per ſe contrarium voto, vt probat ratio ſuperiùs facta, & magis patebit, reſpondendo ad fundamenta contraria.

Secunda & communis ſententia affirmatiua. Fundamentum.

Itaque hæc poſterior opinio in rigore ſpeculatiuo vera eſt. Vt autem in praxi, & moraliter locum habeat, primò diſtinguere oportet poſſeſſionem, & vſum rei mobilis, ac perceptionem fructuum à libero vſu, & conſumptione illorum; nunc enim non agimus de hoc vltimo puncto, quia pertinet ad tertium ſuprà propoſitum, ſed ſupponimus in hoc capite licentiam non eſſe iniuſtam, quia nimirum per eam ſolùm conceditur Religioſo, vt expendat liberè fructus illos, in vſus proprios neceſſarios, vel honeſtos; de reliquis verò, ſi fortè ſuperfuerint, diſponat quidem arbitrio ſuo, tamen iuxta modum religioni debitum: quis autem hic modus ſit poſtea explicabimus. Hoc ergo ex hac parte ſuppoſito, nihil eſt in eo peculio dicto modo poſſeſſo quod per ſe repugnet voto paupertatis; falſum eſt enim in eo interuenire proprietatem, vel dominium etiam ſecundùm quid, cùm nullum acquiratur ius firmum, & ſtabile, ſed ſola licentia ad vſum, vel poſſeſſionem facti, ſemper pendens à voluntate alterius, quod neceſſe eſt, vt verè, & non fictè ſeruetur, atque adeò neceſſe eſt, vt coram Deo religioſus habeat animum relinquendi peculium, ſi ſuperior licentiam reuocauerit. Et quoad hoc non eſt ſimile, quod affertur de filiofamilias, vel ſeruo; nam poſſunt illi licitè acceptare verum dominium, & irreuocabile, ſi pater vel dominus concedere voluerit. Et hoc ſolum eſt, quod per ſe ſpectat ad hoc negotium; abuſus autem huius conceſſionis, vel licentiæ, eſt per accidens. Neque eſt verum inde ſequi moraliter, aut regulariter proximo occaſionem alicuius mali; nam id pendet ex 4.

Approbatur hęc ſecunda ſententia, & explicatur. Ad fundamenta opinionis contrariæ.

ex particularibus circumſtantiis, perſonæ, cauſæ, ac neceſſitatis, rerum, ſeu bonorum, quorum vſus, vel vſusfructus conceditur, quibus ſpectatis interdum poteſt hoc fieri ſine periculo alicuius mali; aliquando verò poteſt eſſe neceſſarium ad vitandum maius malum, vel ad conuenientem alicuius perſonæ gubernationem, vt magis ex ſequenti puncto patebit. Tandem aduertendum eſt ſententiam hanc intelligendam eſſe ſolùm in generali, & ex vi voti paupertatis, vt ſic, in particulari autem vnaquæque religio ſeruare debet, ſi quam regulam peculiarem circa paupertatis votum, vel materiam eius habuerit, quæ cum huiuſmodi peculio, & licentia eius repugnet; idémque eſt de probata, ac recepta conſuetudine, cauendúmque eſt, ne hac occaſione rigor paupertatis relaxari incipiat introducendo huiuſmodi vſum vbi non eſt.

In quo ſenſu procedat reſolutio.

5. *Poſt Conc. Trid. prima opinio negatiua eſt.* Statim verò occurrit aliud membrum propoſitum, an ſcilicet, poſt Concilium Tridentinum poſſit eſſe licitum hoc peculij genus. Aliqui enim abſolutè negant, quia Concilium ſimpliciter dicit, *non liceat*: vnde Palatius in 4. d. 38. diſp. 1. in fine ait, non licere Monialibus habere annuos reditus, de licentia ſuperiorum, quia putat eſſe contra Concilium Tridentinum, & ſignificat eſſe peccatum mortalis proprietatis. *Obiectio.* Sed inprimis obiici poteſt, quia licèt præceptum Concilij cum hac generalitate intelligatur, non videtur hoc eſſe peccatum proprietatis, nec contra votum paupertatis, propter argumentum ſuprà factum, quòd Concilium non potuit extendere voti obligationem, vltra intentionem vouentium; ſi ergo hoc peculium ex ſe non erat contra votum paupertatis, non potuit Concilium facere, vt id eſſet contra paupertatem. *Diluitur primò.* Sed hæc obiectio non eſt magni momenti; primò quidem, quia obſeruantia hæc non poſſidendi dicto modo hæc bona immobilia, licèt directè non cadat ſub voto paupertatis; concernit tamen multùm obſeruantiam eius, & ideo potuit per Eccleſiam præcipi, ſicut poteſt Eccleſia præcipere Monialibus clauſuram, etiamſi illam directè non vouerint, quia concernit obſeruantiam caſtitatis, Religioſus autem obligatur, vel obligari poteſt, non ſolùm ad vota, ſed etiam ad ea quæ vota concernunt, tanquam moraliter neceſſaria ad eorum obſeruationem; parum autem refert diſcutere, an illud peccatum ſit propriè contra votum, an contra præceptum Eccleſiæ, ſatis enim eſt quòd ſit peccatum graue contra obedientiam Eccleſiæ, & ſatis probabiliter reduci poteſt ad peccatum contra paupertatem, quia intuitu paupertatis, & tanquam medium morale neceſſarium ad illam ſeruandam, id prohibetur, vt in ſimili ſumi poteſt, ex Clement. 1. de verborum ſignificat. ibi, *declaramus, & dicimus*, &c. *Secundò.* Deinde dicitur peculium ſine licentia legitima Prælati contra paupertatem eſſe, Concilium autem potuiſſe hanc licentiam prohibere, ex quo ſtatim ſequitur vt tale peculium contra paupertatem ſit, & ideo fortaſſe prohibitio Concilij non rectè dirigitur ad ipſos ſubditos, ſed ad ſuperiores, ſic enim ait: *Non liceat ſuperioribus*, &c. Inde enim conſequitur, vt ſubditi obligentur, ad non habenda talia bona immobilia, non tam ex prohibitione Concilij, quàm ex vi voti paupertatis. Neque etiam videtur referre, quòd Concilium non dicit, *non poſſint*, ſed, *non liceat*, quo verbo non videtur annullare talem licentiam, & ideo dici poſſet, quamuis peccet, qui illam concedit, validam eſſe, & conſequenter ſufficientem ad excuſandum ſubditum à peccato proprietatis: hoc (inquam) non obſtat, quia iuxta materiæ exigentiam idem eſſe videtur *non licere*, ac *non poſſe*, nam illa verba ſunt quaſi reſeruatiua huius poteſtatis. *Declaratio Cardin.* Atque congregatio Cardinalium in quadam declaratione illis verbis addidit, *Non liceat niſi ſoli Papæ*, &c. Vnde ſæpe ab eiſdem Cardinalibus declaratum eſt, & in genere, & in ſpecie in caſu illo monialium non licere habere huiuſmodi bona immobilia, vel certos reditus; & pro eodem exiſtimant non licere Prælatis dare hanc licentiam, & non licere ſubditis habere talia bona.

6. *Secunda & communis ſententia affirmat.* Nihilominus communiter viri docti huius temporis non exiſtimant hoc eſſe magis illicitum poſt Concilium Trident. quàm antea. Quod manifeſtè docuit Nauar. comment. 2. de regul. num. 15. verſ. *Ad quintum*, vbi expreſsè dicit, Concilium non induxiſſe nouum ius, ſed ſolùm continere declarationem antiqui, quod in cap. *Cùm ad Monaſterium*, continetur; & idem dicit *Ad ſextum*, & *ad ſeptimum*, & idem proſequitur, num. 16. Eum ſequitur Graffis 1. p. deciſ. lib. 3. cap. 5. num. 53. Eman. Rod. tom. 2. quæſt. regul. q. 125. art. 4. & tom. 3. q. 29. art. 10. Sà verbo *Religio* num. 48. Miranda in ſuo Manuali tom. 1. q. 28. art. 8. Qui præcipuè mouentur ex conſuetudine recepta, quam condemnare duriſſimum eſt. Ratio etiam, vel congruentia eſſe poteſt, quia non videtur veriſimile, voluiſſe Concilium prohibere id, quod ſæpe eſt moraliter neceſſarium ad congruam religioſorum ſuſtentationem; conſiderato autem modo, quo aliqui religioſi, præcipuè fœminæ ex communibus bonis monaſteriorum aluntur, neceſſarium moraliter eſt, vt habeant huiuſmodi facultatem, quia aliàs conuenienter non poſſunt ſibi prouidere, & maioribus periculis exponuntur.

7. *Impugnatur hæc ſententia quatenus aſſerit Concilium in hac materia nihil noui præcepiſſe.* In hac verò ſententia difficile mihi creditu eſt quod aduerſarij dicunt, Concilium Tridentinum nihil noui præcepiſſe, ſed antiquum ius renouaſſe; nam verba eius non ſunt declaratiua, ſed conſtitutiua noui iuris, vt patet ex illis verbis, *Nec deinceps liceat*, &c. Nam illa particula *deinceps*, planè indicat nouitatem; & verbum *liceat*, imperatiuum eſt; ſi autem Concilium ſolùm voluiſſet declarare nouum ius, nec oportuiſſet dicere, *non liceat*, ſed *non licet*, multóque minus addenda eſſet illa particula, *Deinceps*, quæ in rigore idem ſignificat, quod *poſthac*, vt conſtat, & ex proprietate Latinæ linguæ, & ex vſu iuris in lege *Nemo*. C. de Epiſc. audien. *Reſponſiones quæ afferri poſſunt.* Poſſet quidem aliquis effugere vim horum verborum, dicendo, verbum præceptiuum, ſæpe adhiberi in legibus, quæ non imponunt nouum præceptum, ſed renouant antiquum, ſeu prohibent id quod per ſe malum eſt, vt in principio eiuſdem capitis dicit idem Concilium, *Non liceat regularibus habere proprium*. quod conſtat non eſſe nouum: vnde cùm addit in ſequenti clauſula, *Non liceat deinceps*, verbum *liceat*, eandem habet ſignificationem, & particula *deinceps*, poteſt exponi, vt ſolùm ſit continuatiua, ac ſi diceret, *non liceat præterea*, ſeu *deinde*. Ita enim Latinè ſolet aliquando ſumi; vel dixit *deinceps*, non quia antea liceret, ſed quia tam frequenter fiebat, ac ſi liceret. Nihil horum mihi ſatisfacit, *Non placet.* quia

quia non oportet inferre vim verbis Concilij; infertur autem maxima, præſertim quoad particulam *deinceps*, verbum autem *liceat*, quod familiare eſt ipſi Concilio, ſemper indicat nouum aliquid conſtitui; vt ſeſ.24. cap. 6. de Reformat. *Liceat Epiſcopis*,&c. & in ſeſ.25.cap.5.de regularibus, *Nemini ſanctimonialium liceat, poſt profeſſionem exire è monaſterio*,&c. & infrà, *Nemini liceat ingredi inter ſepta monaſterij*,&c.& in omnibus his locis aliquid nouum ſtatuit, & expreſſiùs in cap. 6. eiuſdem ſeſ. 25. *Nec in poſterum liceat prouinciales*,&c. quæ verba manifeſtè indicant nouum præceptum: idem autem eſt in huiuſmodi loquutionibus dicere *in poſterum*, vel *deinceps*.

8. Reſolutio vera. Dicendum ergo cenſeo Concilium nouum aliquid præcepiſſe; ita ſentit Cordub.in ſumma. q.54. Petrus Nauar. lib. 3. de reſtit. cap. 1. p. 3. dub.1.num.163. Molin.tom.2.diſp. 276. Leſſius lib.2.cap.4.dub.5. num.30. Azor tom. 1. lib. 12. cap.9.q.2.Baſil.Poncè q.9. Scholaſt.cap. 4. Vaſq. in opuſc. de Redit. Eccleſ.cap.3.dub.11.num.14. & alij. Explicandum ergo eſt, quid illud ſit, & quomodo contra illud non peccetur per conſuetudinem monialium, vel per alias ſimiles. Circa primum multa intelligere poſſumus eſſe prohibita à Concilio, quæ nec per ſe erant contra votum, nec per iura antiqua erant prohibita, nam ſtatim in principio illius capitis ait, *Non liceat regularibus bona immobilia, vel mobilia quouis modo acquiſita tanquam propria, aut etiam nomine conuentus poſſidere, vel tenere; ſed ſtatim ſuperiori tradantur, conuentuique incorporentur.* In quibus verbis, quamuis habere bona tanquam propria per ſe illicitum, & ſæpius ante Concilium prohibitum eſſet, tamen quòd non liceat nomine conuentus, aliqua bona mobilia, vel immobilia poſſidere, vel tenere, nouum profectò eſt, quia ex vi voti paupertatis, id non eſt per ſe, & intrinſecè malum; nam eo ipſo, quòd aliquid poſſidetur nomine conuentus, non habetur vt proprium; ergo per ſe non repugnat voto paupertatis. Neque etiam inuenitur ius antiquum, quo ſpecialiter hoc prohibeatur; ergo aliqua noua prohibitio quoad hanc partem facta eſt à Concilio. Reſponderi autem poteſt ex Nauarro habere aliquid nomine conuentus ſub particulari, & poſſeſſione priuata, niſi ex legitima cauſa, vel neceſſitate fiat, ſemper fuiſſe malum, & id tantùm fuiſſe prohibitum à Concilio: nam ſi licentiam ex legitima cauſa dedit, ſicut id per ſe malum non eſt, ita non videtur à Concilio prohibitum.

Obiectio, ſeu reſponſio ex Nau.

9. Solutio. Sed hoc, vt dixi, non videtur ſatisfacere menti Concilij, propter abſolutam prohibitionem, & propter vim illius verbi *non liceat*. Duplex ergo legitima cauſa hîc cogitari poteſt. Vna eſt pertinens ad communem vtilitatem ipſius religionis prouenientẽ ex adminiſtratione talium bonorum, & tunc conſtat talem poſſeſſionem non eſſe prohibitam à Concilio, quia tunc non conceduntur illa bona in peculium propriè loquendo, ſed in cuſtodiam, vel adminiſtrationem, & ideo ſi talia bona ſint immobilia, & fructifera, debent fructificare monaſterio. Alia cauſa eſt pertinens ad particulare commodum ipſius religionis; poteſtque poſſeſſio eſſe vel ſimpliciter neceſſaria ad ſuſtentationem, vel debitum vſum, ſeu miniſterium ipſius religionis, vel ſolùm ad maiorem commoditatem, ornatum, vel libertatem. Quando cauſa eſt prioris modi, clarum eſt non habere locum prohibitionem Concilij, quia tunc, id non ſolùm licet, ſed ſuo modo debitum eſt. Si quis autem rectè conſideret, nunquam illa cauſa locum habet in bonis immobilibus religionis, & ideo de illis nullam exceptionem fecit Concilium: de mobilibus autem in fine addidit, vt neceſſaria non denegentur quantum ad vſum, & ſupellectilem conuenientem, quæ vox *ſupellex*, idẽ quod peculium ſignificat, ablata vmbra, ſeu inuidia proprietatis, quam peculij nomen generare poteſt. Quando autem cauſa ſolùm eſt commoditatis priuatæ, & cuiuſdam exemptionis, ac diſpenſationis, ſi non à ſubſtantia voti, ſaltem à regulari & communi obſeruantia eius, tunc videtur à Concilio prohibitum ſimpliciter habere aliquid priuatim, etiam nomine conuentus, habetque prohibitio locum in multis caſibus, in quibus antea non fuiſſet malum, quia ob rationes extrinſecas, vt ſic dicam, poterat ſæpe illa licentia dari rationabiliter, iuxta morem alicuius religionis, vt, v.g. propter multa bona merita de religione, propter inſignem eruditionem in fauorem literarum, & propter alia ſimilia: huiuſmodi ergo exemptiones, & diſpenſationes, videtur mihi voluiſſe prohibere Concilium, præſertim, quoad bona immobilia, & hoc ſenſu dixiſſe non licere illa habere nomine conuentus. Et ideo exiſtimo non poſſe religioſos habere talia bona, quoad proprium, & peculiarem vſum, & vſumfructum, niſi quantum ſibi neceſſarium fuerit ad habitationem, & conuenientem ſuſtentationem; ita tamen, vt principalis cura, & adminiſtratio talium bonorum, ſit apud Prælatum religionis, cui teneantur reddere rationem talium redituum; ſi eam exigere velit.

Quoad mobilia autem bona maximè habere poteſt locum, noua & poſitiua prohibitio quantum ad tentionem, & quaſi theſaurizationem pecuniæ; olim enim fortaſſe, licere poterat religioſo priuatim apud ſe habere reconditam pecuniæ quantitatem nomine conuentus, & cum licentia, aliquo ex prædictis titulis conceſſa ob contingentes occaſiones, vel neceſſitates; hoc ergo exiſtimo nunc eſſe prohibitum ex vi huius decreti, quo religioſus prohibetur habere apud ſe bona etiam mobilia nomine conuentus: nam intelligendum eſt de bonis mobilibus, quorum vſu non indiget; qualis maximè eſt pecunia in futurum recondita; ſolùm ergo poterit concedi illa, quæ ad actualem, & præſentaneum vſum moraliter eſt neceſſaria; quod prudentis viri arbitrio relinquendum eſt. In aliis autem mobilibus bonis vix poteſt intelligi noua prohibitio, quia ſi ſunt ſuperflua, ſemper, & ex natura rei fuère prohibita; ſi autem ſunt neceſſaria, vel conuenientia, Concilium illa non prohibet, vt ſtatim declarat. Nihilominus tamen aliquid peculiare conſiderari poteſt, nam ſecluſa hac prohibitione habere peculium ſuperfluum, etiamſi nimius eſſet exceſſus, fortaſſe non eſſet peccatum mortale ſecluſa proprietate, & ſcandalo: nunc autem ratione huius prohibitionis faciliùs committi poteſt. 10. An, & quomodo prohibeat mobilia bona.

Atque ex declaratione huius partis conſtat quid ſit, quod in ſequenti clauſula dicit Concilium, *Non liceat deinceps ſuperioribus*; per hæc enim verba, nec prohibentur tantùm, quæ per ſe mala erant, ſed aliàs prohibita, nec etiam prohibetur aliquid, quod iure ordinario, ac regulari poſſit, vel debeat, à ſuperioribus religionũ ſubditis 11. Explicantur verba Concilij.

ſubditis concedere: nam illud prius parum eſt A ad rigorem illorum verborum; hoc autem poſterius nimium eſt, & alienum ab intentione Concilij, quæ ſolùm eſt, vt paupertas regulariter obſeruetur; in illis ergo verbis, *nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia*, &c. prohibet extraordinarias, & ſingulares conceſſiones horum bonorum, etiamſi aliquando legitime fieri poſſint, prout explicui; nam quia hoc rarum eſt, & ea occaſione abuſus introducebantur, ideo voluit Concilium, eam poteſtatem ſuperioribus auferre, & illam Pontifici reſeruare. Et iuxta hunc ſenſum facilè intelliguntur reliqua, quæ in illo capite ſtatuuntur; eſtque hæc interpretatio conſentanea reſponſionibus Cardinalium, quarum aliquas ſtatim attingemus; nā prolixū eſſet omnes referre. B

12.
Quomodo liceat conſuetudo Monialium habēdi certos reditus.
Primò excuſari poſſunt.
Impugnatur.

Supereſt, vt declaremus, quomodo liceat conſuetudo monialiū habēdi certos reditus, & ſi quæ ſint aliæ ſimiles; nam illas omnes peccaminoſas eſſe, nec dicere poſſumus, nec debemus. Tribus autem modis illas excuſare poſſumus. Primo, dicendo, Concilium quoad hanc partem non eſſe receptum, & ideo non obligare. Hæc verò reſponſio mihi non placet. Primò quidem, quia in legibus Pontificiis non facilè, nec ſine magna interpretatione cenſeo eſſe admittendum illud principium, quòd lex humana non obligat niſi ſit acceptata; nam lex Concilij ad hoc ipſum obligat, ſcilicet, vt acceptetur, & ideo vt obligatio talis legis abſolutè propoſitæ & promulgatæ ceſſet, per reſiſtentiam, vt ita dicam, ſubditorum, C neceſſe eſt, vt qui primi reſtiterunt, peccauerint, quia legitimæ voluntati ſuperioris reſtiterunt, quamuis poſtea ſi ſuperiore vidente, & tolerante id fiat, cenſeatur conniuere, & tacitè auferre legē. In præſenti autem dicere non debemus hanc cōſuetudinem cum peccato introductam eſſe peccando, & reſiſtendo præcepto Concilij. Neque etiam dici poteſt, Pontificem ſcire huiuſmodi vſum contra Concilium, & conniuere; nam contrarium conſtat ex declarationibus Cardinaliū, vbi in particulari, hic caſus his verbis proponitur, *Cùm N. viro mortuo facta eſſet Monialis, ſibique reſeruaſſet 50. ducatos annuos ad vſum ſuum, quia contra Concilium eſt habere moniales aliquid proprium, viſum eſt dandam eſſe illam pecuniam Abba-* D *tiſſæ, quæ prouideat neceſſitatibus N.* Secunda ergo excuſatio eſſe poteſt, hanc conſuetudinem introductam eſſe vel quandam veluti Epiikiæ, & æquam interpretationem Concilij, quia non eſt veriſimile voluiſſe obligare eos Religioſos, vel religioſas, quæ commodè ſuſtentari non poſſunt, ſine huiuſmodi peculiis, & ſub eadem bona fide continuari, & à proximis Epiſcopis ſeu Prælatis tolerari, quod ſatis eſt, vt ſingulæ perſonæ à culpa excuſentur. Verùm neque hæc euaſio licèt probabilis ſit, mihi omnino ſatisfacit, tum quia vbi patet aditus ad ſuperiorem conſulendum, non habet locum iuſta Epiikia, præſertim cùm E experientia conſtet, Pontificem in hoc negotio conſultum ſemper reſpondiſſe, in fauorem Concilij, & paupertatis; tum etiam, quia iuxta illam interpretationem ad ſummum licebit diſcedere à verbis Concilij quando neceſſitas cogit, quod moraliter vix poteſt explicari, ita vt reddat tutas conſcientias, niſi talis vſus aliquo modo reducatur ad formam Concilij; quia reuera nunquam eſt aliud neceſſarium.

Declaratio Congreg. Cardin.
Secunda excuſatio.
Non ſatisfacit.

13.
Vera ratio excuſandi talem conſuetudinē.

Dico ergò huiuſmodi conſuetudines, quæcunque illæ ſint, vel ita ſeruandas eſſe, vt non repugnent verbis Concilij, vel ſi aliter fiant, eſſe prauos abuſus, qui excuſari non poſſunt, niſi fortaſſe in particularibus perſonis ex ignorantia inuincibili. Explicatur in illo exemplo de reditibus monialium. Nam duo ibi diſtinguenda ſunt, ſcilicet ius percipiendi tales reditus, & ipſimet reditus, ſeu pecuniæ. Ex his enim duobus ſolùm ius inter immobilia bona computatur; illud autem certum eſt, ſi ſit verum ius ciuile, non poſſe eſſe in perſona ipſius monialis, neque ad hoc poſſe Prælatum aliquem licentiam dare, quia eſſet proprietas quædam. Oportet ergo, vt vel illud ius quaſi adhæreat monaſterio, & non perſonæ, vel certè, vt non ſit proprium ius ciuile reſpectu monialis, ſed ſolùm obligatio in conſcientia, in eo qui ſoluit penſionem ad reddendam illam; & ſine dubio ſit ſemper altero ex his duobus modis, & præcipuè hoc poſteriori; & ita quoad hāc partem nihil ſit contra Concilium, quia illa propriè non ſunt bona immobilia, vel ſi ſunt, Monaſterio incorporata ſunt quoad proprietatem.

Aſſertio prima.

14.
Aſſertio ſecunda.

Loquendo autem de ipſa pecunia non eſt contra Concilium quod ſingulis annis recipiatur, & in vſus ipſius monialis conuertatur, etiamſi ſolutio certa ſit, & infallibilis, dūmodo pecunia, & vſus eius debito modo recipiatur, & particulari applicetur: cōſiſtit autem debitus modus in hoc, vt pecunia quandiu nō conſumitur, nō poſſideatur ab ipſa in particulari perſona, ſed à ſuperiore, vel à publico officiali ad hoc munus cōſtituto cuſtodiatur, & poſtea de licentia eiuſdē ſuperioris in vſum talis perſonæ conuertatur. Si enim hæc obſeruentur, nec Religioſus habet aliquid proprium, nec poſſidet aliquid ſuperfluum, neque etiam habet vſumfructum rei immobilis, neque aliquid aliud committit, contra tenorem Concilij; nec licentia ad conſumendam talem penſionem in proprios vſus dicto modo data eſt ad bona ſtabilia poſſidenda, neque ad vſumfructum propriè dictum, ſed ſolùm eſt ad actualem vſum tali perſonæ conuenientem. Atque hanc mentem Concilij videntur explicaſſe Cardinales illuſtriſſimi, tam in caſu particulari, quem ſuprà retuli, quàm in multis generalibus reſponſionibus, in quibus ſæpe aiunt non poſſe religioſos ſibi acquirere aliquid, vel tenere, ſed omnia danda eſſe ſuperioribus; & idem dicunt de Monialibus, ſiue illis legatum aliquod relictum fuerit, ſiue aliquid donatum, ſine induſtria, & labore ſuo partum, iam ſemper aiunt tradendum eſſe Abbatiſſæ, vel in communi reponendum; *Etiamſi* (inquiunt) *monaſterium ſit pauperrimum.* Conſequenter tamen adiungo ex illis pecuniis primùm omnium prouidendum eſſe moniali, cuius cauſa donatæ ſunt, vel quouis modo acquiſitæ, & ſi quid reliquum fuerit, in vſum communem conuerti. Vnde conſequenter fit, moniales, vel religioſos percipientes huiuſmodi reditus, debere eſſe in hac præparatione, vt ſi prælati ad alios vſus illos applicent, contenti ſint; ipſos autem Prælatos non debere id facere, niſi alio modo ſufficienter prouideant neceſſitatibus ſubditorum.

Aſſertio tertia.

CAPVT XV.

De vſu bonorum religioſæ paupertati contrario.

Expeditis duobus primis membris, quæ ſunt accipere, & retinere, ſupereſt, vt dicamus de 1.

tertio, quod eſt vti, vel quocunque modo expendere, aut diſponere de temporalibus bonis.

Supponendum primũ. In quo ſupponimus tanquam certum fundamentum, per votum paupertatis licèt abſolutè non prohibeatur vſus talium bonorum (id enim erat impoſſibile) nihilominus prohiberi vſum proprietarium; in quo etiam omnes Doctores conueniunt, ſequitúrque ex ipſa obligatione non habendi proprium; nam qui tollit facultatem, à fortiori tollit actum; ergo qui tollit dominiũ, tollit actum dominij; ſed votum paupertatis, de quo agimus, tollit dominium; ergo tollit actum dominij; ſed proprietarius vſus eſt actus dominij, vt ipſum nomen præ ſe fert; ergo. Confirmatur, quia magis neceſſaria eſt paupertas, ſeu modus eius in ipſo vſu, quàm in dominio; parum enim referret religioſum non habere rem propriam, quoad dominium, ſi poſſet pro libito, & arbitrio ſuo de communibus bonis diſponere. Imò in hoc repugnantia quædam inuoluitur, nam quòd fieri poſſit votum non habendi vſum proprietarium retento dominio, facilè, & optimè intelligitur, quia poteſt retineri facultas ligata, & impedita ad ſuum actum, potéſtque ille modus paupertatis eſſe interdum conueniens, vt infrà explicabimus tractando de votis ſimplicibus Societatis; at verò è conuerſo priuari per votum dominio, & retinere liberum vſum, repugnantia eſt, qualis eſſet habere liberum & expeditum actum ſine facultate Prælati.

2\. *Supponendum ſecundum.* Ex quo etiam facilè intelligitur, quis ſit proprietarius vſus paupertati repugnans; eſt enim omnis ille, qui proprio arbitrio, & authoritate fit; nam ex hoc ipſo proprietarius appellatur, quia proprio nomine, & non alieno exercetur, & inde etiam habeat quòd ſit actus dominij; nam dominium eſt ius vtendi re aliqua proprio nomine, & authoritate; ergo & è contrario vſus, qui proprio nomine, & arbitrio vſurpatur, eſt actus dominij. Tunc autem dicitur vſus fieri nomine proprio, quando non fit de licentia, aut voluntate Prælati, vt in ſuperioribus ſæpe dictum eſt. Vnde ſtatim in præſenti occurrunt multa ex dubiis ſuprà tractatis;

Dubitatio prima, an licentia præſumpta ſufficiat. primum quæ licentia ſufficiat; in quo omnes eodem modo reſpondent, ſufficere licentiam præſumptam, imò de hoc caſu expreſſiùs loquuntur Nauarrus & alij Doctores ſuprà citati. Et in eodem ſenſu dixit Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. verſ. *Secundò nota.* peccare religioſum in hoc vſu, niſi poneret ſpem in ratihabitione Prælati. Non enim exiſtimo eſſe neceſſarium, vt qui aliquid donat ex voluntate præſumpta Prælati, habeat propoſitum poſtulandi à Prælato, vt expreſsè ratam habeat donationem factam; quanquam enim hoc melius ſit, & conſulendum: nihilominus in rigore non eſt

Opinio D. Anton. reiicitur. præceptum ex vi paupertatis, imò nec per ſe pertinet ad illam, quia poſtquam res donata eſt, vſus eius iam non pertinet ad religioſum, qui eam donauit; ergo iam non indiget licentia ſuperioris propter vſum eius; vſus autem qui præceſſit ſufficienter fuit validus, & firmus, ex vi præſumptæ voluntatis; ergo etiam propter illum non eſt neceſſaria expreſſa licentia. Vnde etiam confirmatur, nam licentia ex vi paupertatis ſolùm eſt neceſſaria in ordine ad futurum, vt v.g. ſi de re accepta ſine expreſſa licentia, aliquando requiritur ratihabitio expreſſa, ſolùm eſt vt deinceps liceat rem illam poſſidere, aut diſtrahere; propter præteritum autem, vt

A ſic non eſt neceſſaria talis ratihabitio expreſſa, nam ſi ad aliquid poteſt eſſe vtilis, ſolùm eſt, vt donatio alteri facta firmior ſit, magíſque irreuocabilis; ad hoc autem non obligatur religioſus ex vi paupertatis, quidquid ſit, an aliunde obligari poſſit, quod ad præſens accidentarium eſt. Circa hanc autem præſumptam licentiam, hîc ſpecialiter aduertere neceſſe eſt, non æquè facilè eſſe admittendam, circa vſum, & diſpenſationem bonorum religionis, quàm in aliis actibus accipiendi, vel retinendi aliquid, quia diſtractio bonorum ex ſe, eſt magis nociua religioni, & ideo regulariter potiùs præſumitur in volun- *Notandum hanc licentiam præſumptam non æquè inueniri in omnibus actibus.*

B taria ſuperiori, non ſolùm ratione modi, ſed etiam ratione ipſius ſubſtantiæ talis actus, tantóque erit difficilior hæc præſumptio, quanto materiæ quantitas fuerit maior; & augebitur difficultas, ſi ſit extra religionem, nam inter ipſos religioſos eiuſdem monaſterij faciliùs permittitur. Quæ omnia & multa alia ſpectanda ſunt ad concipiendam probabilem reſolutionem, illa tamen concepta ſufficit ſine dubio ad excuſandum à culpa, dummodo alioqui licentia ſit iuſta.

Habet etiam hoc loco ſpecialem difficultatem, an requiratur licentia iuſta, & religioſus excuſetur à culpa, aliquid de bonis religionis conſumendo, vel alienando; loquor 3. *Dubitatio ſecunda, an requiratur licentia iuſta.*

C autem de licentia iuſta ex parte cauſæ, nam ex parte modi obtinendi illam ſine vi, aut fraude, clarum eſt requiri iuſtam, vt à fortiori conſtat, ex ſuperiùs dictis. At verò ex parte cauſæ diximus in ſuperioribus, quamuis licentia fuerit data ſine cauſa legitima, & cum peccato ex parte ſuperioris, nihilominus non peccare contra paupertatem religioſum, qui intuitu talis licentiæ aliquid accipit, vel poſſidet; ergo idem eſt in præſenti dicendum. Patet conſequentia, quia tam in præſenti actione, quàm in cæteris illa licentia efficit vt religioſus non vtatur illa re, tanquam propria, quia non proprio nomine, ſed *Rationes dubitandi pro parte affirmatiua.*

D alieno, & in eo non peccabit contra paupertatem, quidquid ſit de alio genere culpæ. In contrarium verò eſt, quia licentia data ad diſtrahendum aliquid de bonis monaſterij ſine iuſta cauſa, videtur non ſolùm iniuſta, ſed etiam nulla: ergo qui illa nititur perinde operatur, ac ſi abſque licentia rem diſtraheret; ergo perindè peccat contra paupertatem. Antecedens declaratur, quia Prælatus non eſt dominus, ſed diſpenſator, & quaſi œconomus bonorum monaſterij. Diſpenſatio autem facta in bonis alienis ſine iuſta cauſa, non ſolùm iniuſta, ſed etiam nulla eſt, quia excedit facultatẽ diſpenſatori commiſſam: ob hanc enim rationem *Pro parte negatiua.*

E diſpenſatio in voto ſine cauſa data, nulla eſt, & alienatio facta ab œconomo vltra poteſtatẽ ſibi commiſſam nulla eſt; ergo ſimiliter in præſenti.

Reſpondeo quoad hanc partem, eſſe valde probabilem ſententiam Nauarri, quam ſuprà retuli, ad debitum vſum paupertatis, neceſſariam eſſe licentiam legitimam ex parte cauſæ, quod ipſe indifferenter affirmat de actione acquirendi, & alienandi. Ego verò inter hæc differentiam inuenio, nam in acquiſitione non inuenio nullitatem, etiamſi fortaſſe in ordine ad bonum regimen religionis licentia detur ſine cauſa legitima; quia id non obſtat, quominus ex parte donantis fiat vera tranſlatio 4. *Reſolutio eſt requiri licentiam iuſtam ex parte cauſæ.*

dominij

dominij omnino voluntariã; at verò in alienatione ex licentia iniuſta inuenitur ratio nullitatis ſuprà declaratæ, quia res conſumitur, vel alienatur inuito domino, nempe religione, & ſine facultate eius, quia illa bonorum diſtractio, non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio, ad quam Religio nunquam dedit facultatem. Quod optimè confirmat Nauarrus comment. 2. de Regularib. num. 23. & ſequentibus, & pro regula conſtituit tunc licentiam Prælati conceſſam ſubdito ad aliquid donandum eſſe iuſtam, & validam, quando ſuperior ipſe per ſe poſſet illud expendere, quia quod poteſt per ſe facere, poteſt per alium; ſi autem ipſe poteſtatem non habet, neque alteri dare poteſt, cap. *Quod autem*, de iure patronat. Quando autem cauſa ſit iuſta, & ſufficiens vt licentia ſit valida arbitrio prudentis viri, ait idem author eſſe relinquendum; quod rectè dictum eſt. Ad hoc autem arbitrium ferendum aliqua conſiderari poſſunt; primum an res de qua agitur ſit grauioris momenti, & æſtimationis; nam in rebus minutioribus non eſt tam limitata poteſtas Prælati. Eſt ergo attentè conſiderandum, an licentia dicatur iniuſta præcisè propter temporale nocumentum religionis, cuius bona ſine cauſa diſſipantur; contigit autem nocumentum religionis non eſſe moraliter conſiderabile, & nihilominus licentiam dari ſine cauſa legitima, vel etiam cum aliqua imprudentia, conſideratione habita aliarum obſeruantiarum religionum; tunc ergo in ordine ad paupertatem non erit inualida, nec religioſus ea vtens peccabit tanquam proprietarius, licèt alia ratione poſſit imperfectus eſſe. Vnde ſecundò neceſſe eſt, vt ſubdito certò conſtet, licentiam adeò eſſe iniuſtam, vt ſit etiam inualida, nam in dubio poteſt pro ſuperiore præſumere. Tertiò oportet, vt vſus rei, ad quem facultas datur, talis ſit, vt per eum res conſumatur ac pereat, vel omnino alienetur extra monaſterium, nam per quemcunque alium vſum, non fit graue nocumentum monaſterio, ſupponimus non eſſe ſermonem de diſtractione rerum immobilium, in quibus hæc facultas dari non ſolet, vel moraliter in illis locum non habet; mobilia autem bona, ſi non donentur, ſed mutuentur, ſeu commodentur, non cedit in graue nocumentum religionis, niſi exponantur periculo omittendi, vel alterius damni notabilis, nam tunc vſus ille æquipararetur diſtractioni, & conſumptioni rei; propter moralem regulam, quòd qui amat periculum, peribit in illo. Cætera quæ de hac licentia deſiderari poſſunt, ex ſuperiùs dictis petenda ſunt, & in ſequentibus dubiis ampliùs explicabuntur.

Quando cenſeatur licentia iuſta, & valida.

5. Speciale verò dubium habet, an omnis vſus bonorum Religionis, ſine vlla licentia vſurpatus ſit contra votum paupertatis, ſiue talia bona ſint religionis; ſiue non; in quo regula generalis eſt, huiuſmodi vſum ſemper quidem eſſe contra votum (ſupponimus etiam præſumptam licentiam excludi) non tamen ſemper eſſe peccatum mortale. Prior pars ex dictis conſtat, quia ille eſt actus dominij. Poſterior patet; quia ex leuitate materiæ poteſt eſſe veniale. Quæ autem materiæ quantitas grauis, aut leuis cenſenda ſit, ex ſuperiùs dictis definiendum eſt, nihil enim hîc addendum occurrit, niſi hoc ſolum, multum in præſenti referre conſiderare, an rei diſpenſatio fiat circa externos, vel inter ipſos religioſos; item an diſpenſatio ſit ad vſum conſumptiuum rei, vel ſalua eius ſubſtantia;

Dubitatio tertia.

nam ſi diſpenſatio eſt extra religionem, & conſumendo, ſeu alienando rem, clara eſt iniquitas non ſolùm contra paupertatem, ſed etiam contra iuſtitiam, & ideo tunc moderata quantitas ſufficiet ad peccandum mortaliter, iuxta ſuperiùs dicta. Si autem res non conſumatur, nec alienetur, ſed concedatur ad aliquem vſum, poſt quem reddenda eſt integra monaſterio ſine graui læſione, aut detrimento, vel morali periculo eius; multo maior rei quantitas neceſſaria eſt vt materia illa grauis cenſeatur, quia cum effectu non damnificatur religio, in bonis ſuis, & ille vſus, vel non eſt æſtimabilis pretio diſtincto à re ipſa, vt ſi pecunia ſit, quæ mutuò datur, aut triticum, &c. vel licèt vſus ſecundùm ſe poſſit aliquo pretio æſtimari, reſpectu monaſterij id non eſt conſiderabile, quia non deberet illum vendere, ſeu rem locare, & ideo ex hac parte non eſt illa quantitas admodum conſiderabilis; ob eam ergo cauſam multum minuitur culpa, quando diſpoſitio de re non excedit hunc vſum. Quia verò hic vſus eſt actus dominij, non fit ſine culpa; eritque grauis, ſi rei quantitas notabilis ſit.

Aſſertio prima de diſpenſatione facta circa extraneos.

Et hinc infertur multo magis minui hanc materiam quando res diſpenſatur inter ipſos religioſos, quia tunc ex vi illius actus res non alienatur extra monaſterium, ſed ſolùm applicatur quoad vſum eiuſdẽ monaſterij in aliquo membro ipſius. Quamuis enim hæc applicatio ſit ſolius ſuperioris, vel eius qui vicem eius gerit, quia eſt adminiſtratio bonorum, quæ ad Prælatum vel officiales ſpectat, vt Concilium Tridentinum dixit, & ideo illa actio ſit deordinata, & in rigore proprietaria; nihilominus ex parte ipſius actionis eſt minima, quæ in hoc genere eſſe poteſt, & ideo vt ſit peccatum graue, neceſſe eſt multum augeri, ex parte materiæ, ſeu rei circa quam verſatur. In quo etiam conſiderari poteſt alia circunſtantia ex parte materiæ; an ſcilicet vnus religioſus tribuat alteri vſum rei ſibi iam conceſſæ à ſuperiore ad eundem, vel ſimilem vſum, vel ex bonis adhuc exiſtentibus ſub cõmuni cuſtodia aliquid ſua authoritate tribuat alteri ad vſum; nam hoc poſterius magis inordinatum eſt, cæteris paribus, quia maior quædam libertas, & vſurpatio dominij ibi intercedit. 6.

Aſſertio ſecunda de diſpenſatione facta inter ipſos religioſos.

Quin potiùs dubitari poteſt circa priorem modum; an committat religioſus contra paupertatẽ, quando ex rebus ſibi conceſſis, ad vſum ſuũ aliquid donat, intra, vel extra religionem, quando ſeipſum priuat illo commodo, & nõ grauat religionem in re alia, vel alio vſu: vt, v.g. ſi de quantitate cibi, quã licitè poſſet conſumere, aliquid ſibi ſubtrahat, vel ex quantitate pecuniæ, quam iter agendo poſſet expendere. Videri enim poteſt, tunc non agere contra iuſtitiam reſpectu religionis, quia non damnificat illam, & quia habebat ius conſumendi totam rem illam; nec etiam videtur committere contra paupertatem, quia non agit vt dominus, ſed potiùs vt ſeruus, ſolúmque in virtute facultatis ſibi conceſſæ illi tribuit. 7.

Dubitatio quarta an peccet donando res ſibi ad vſum conceſſas.

Nihilominus communis, & vera ſententia eſt non poſſe religioſum hoc facere, niſi aliunde habeat voluntatẽ præſumptam ſuperioris. Eſt communis ſententia, quæ ſumitur ex D. Anton. 3. p. tit. 16. §. 11. Sylu. *Religio* 6. q. 7. Turrecremat. c. *Non dicatis* n. 6. & ibidem Nauar. Sot. 4. de iuſt. q. 1. a. 1. & ſumitur etiam ex Alenſe 4. p. q. 83. memb. 4. a. 1. & ex D. Th. & aliis ſuprà citatis, quatenus ſine limitatione aſſerunt, religioſum nõ poſſe eleemoſynas facere, ſine licentia ſuperioris, ſaltem præſumpta. Ratio eſt, quia quãdo religioſo cõceditur vſus rei, 8.

Communis & vera ſententia affirmant.

Fundamentum.

non conceditur ſimpliciter ius vtendi, non eſt enim capax talis iuris,quod aliqualem rationem dominij habet,ſed conceditur ei vſus facti,non in generali,nec quilibet pro eius arbitrio,ſed in particulari talis,vel talis vſus, & ideo præter illum non poteſt vllum alium ſua authoritate vſurpare;ſi ergo illum vſurpat, in eo ſe gerit vt dominus,non vt pauper. Confirmatur, & explicatur, quia religioſo ſolùm conceditur vſus cibi,v.g.ad ſuam ſuſtentationem,quantum indiguerit;igitur ſiue voluntariè abſtineat, ſiue quia non indiget, non poteſt ſuo arbitrio diſponere de ſuperfluo,& eadem ratione non poteſt librum ſibi conceſſum ad vſum, in alium transferre ſua authoritate,vel quia iam illo non indiget,vel quia vult ſe ipſum priuare illa vtilitate propter alium.Eo vel maximè quòd ſæpe fortaſſe in hoc infert nocumentum Religioni,ſeipſum priuando, vel debita ſuſtentatione,vel maiori alia vtilitate. Et ideo nec titulo eleemoſynæ, aut charitatis, hæc libertas conceditur religioſo,niſi ex regula,vel conſuetudine probata conſtet,ſub ea conditione concedi tantam quotidianam portionem: vel tantam pecuniam ad iter agendum, vt ſi quid ſuperfluum fuerit,liceat pauperibus erogare; tunc enim iam habetur licentia,ſaltem implicitè:nec tunc peccabit religioſus, ſi ea intentione aliquid ſibiipſi ſubtrahat, dummodo prudentiæ menſuram non excedat;nam tunc iam ageret contra intentionẽ religionis, & conſequenter vltra facultatem ſibi conceſſam. Ex qua doctrina planè ſequitur non ſolùm non poſſe religioſum alteri donare quæ ſibi ſubtrahit, verùm etiam nec poſſe circa ſeipſum applicare rem ad alium vſum præter ſibi conceſſum, vt quod datur in cibum non poteſt vendere,vt inde emat librum,vel ſi permiſſum eſt illi expendere pecunias emendo libros Theologiæ,non poteſt alios ſua authoritate emere,ſempérque in hoc peccabit, pro qualitate materiæ, niſi ſaltem præſumat,id non fore inuoluntarium Prælato.

Confirmatio.

9. Atque ex his ſequitur generalem regulam poſitam,ſcilicet nõ licere religioſo diſpenſare bona religionis,ſine debita facultate,non ſolùm habere locum in priuatis religioſis ſubditis,ſed etiam in omnibus his,quibus cura bonorum religionis commiſſa eſt. Ratio generalis eſt, quia omnes obligantur voto paupertatis; ergo omnibus eſt prohibitus proprietarius vſus, ergo & diſpenſatio ſine facultate,quia illa ſemper eſt proprietarius vſus; ergo & diſpenſatio vltra facultatem ſibi conceſſam ratione miniſterij,quia quod vltra facultatem fit,ſine facultate fit,nam facultas aliàs data impertinenter ſe habet ad illum actum,ſi ad illum non extenditur, vel ex intrinſeca ratione miniſterij, vel ex voluntate concedentis. Vnde D.Thom.2.2.q.32.art.8.ad 1.*Monachus* (inquit)*ſi habet diſpenſationem à Prælato commiſſam,poteſt eleemoſynam facere de rebus Monaſterij*; *ſecundùm quod ſibi eſt commiſſum*:non ergo poteſt commiſſionem excedere quantumuis cauſa pia eſſe videatur.

Tam priuatis religioſis,quã illis, quibus cura bonarum religionis commiſſa eſt,nõ licet diſpenſare bona religionis ſine licentia debita. Fundamentum. D.Thom.

Atque hoc inptimis locum habet in procuratore,vel quocunq; alio ſimili officiali ſubordinato præpoſito Monaſterij;nihil enim poteſt expendere,niſi quatenus ratione muneris ei commiſſum eſt,quia aliàs non ageret vt adminiſtrator, ſed vt dominus; item quia quoad alios vſus,non habet adminiſtrationem; ergo non poteſt in eos bona diſtrahere, etiamſi pij ſint, iuxta gloſſam, cum text.in Clement.2.§.*Sed & talis*,verbo, *conuertendum*, de vita & honeſt. Cleric. quia ratio facta

Quid de procuratore dicendum.

A etiã in eleemoſynis,& piis operibus procedit,vt Syluest.& alij Summiſtæ,verbo *Eleemoſyna*,etiam adnotarunt.Nauar.comment.2. de regularib.n.8. & 9.Sarmiento in Defenſorio.

Deinde hoc etiam locum habet, in quolibet Prælato Religionis,ſeruata proportione:nõ enim poteſt Abbas, vel quicunque alius præpoſitus vnius monaſterij pro ſuo arbitrio, & voluntate libera,bona monaſterij expẽdere, quamuis enim apud illum ſit præcipua adminiſtratio proxima bonorum monaſterij, iuxta commune ius cap. *Nullam* 18.q.2.& cap. *Edoceri*, de reſcriptis,cap. *Cùm ad Monaſterium*,de Regularibus.Cõci.Trid. dict. cap. 2. & iuxta modum ac regulam in vnaquaque religione pręſcriptam;licèt hoc(inquam)
B ita ſit,nihilominus certum eſt,illum non eſſe dominum,tum quia ipſe etiam pauper eſt, & incapax dominij; tum etiam, quia monaſterium non tranſtulit in illum dominium bonorum; ergo non poteſt vt dominus illa diſpenſare. Imò nec abſolutè loquendo ſupremus adminiſtrator eſt, ſed iuxta regulam ſibi præſcriptam; nam iuxta varios Religionum ritus in grauioribus ſolus nõ poteſt diſponere, ſed vel cum conſenſu conuentus,ſed dependenter à prouinciali,aut alio ſuperiore maiori;in his verò quę per ſe ſolùm poteſt, prudentiæ, & charitatis rationem habere debet, & idem cum proportione dicendum eſt,de quocunque ſuperiori Prælato;nam quo vniuerſaliorem habet iuriſdictionem,eo etiam in hoc genere maiorem ſolet habere poteſtatem, nunquam
C tamen abſolutam,nec dominatiuam,ſed ſubordinatam ſuo ſuperiori,ſi illum habeat, vel ſuæ regulæ, ac menti, ſeu conſuetudini religionis totius;vel etiam Summo Pontifici,quando materia id poſtulauerit. Quia verò omnes hi Prælati regulariter non habent alium, per quem proximè regantur, recurrere ſemper debent ad præſumptam voluntatem,vel maioris Prælati, vel ipſius religionis,quia nunquam expendunt,vt domini, ſed vt miniſtri. Id autem,quod magis conſentaneum rationi iudicauerint, iuxta materiam, vel debitum alicuius virtutis,v.g. miſericordiæ,gratitudinis, æquitatis, vel alterius ſimilis,poſſunt conſequenter præſumere eſſe iuxta voluntatem
D maioris Prælati,vel Religionis,quod bene ſentit Nauar.comment.3.de regularib.num.6.

10. Quid de Prælatis.

Vnde fit,vt in donationibus merè profanis, id eſt,nõ piis,neque vllo iuſto titulo debitis,&à fortiori in turpibus,nunquã poſſet pręſumi talis volũtas,ideóq; & iniquę ſint,& inualidę,argumẽto c.*fraternitatem*,de donationibus.In aliis verò,quę habẽt rationabilẽ cauſã,particulares circũſtãtiæ cõſiderãdæ ſunt ad iudicãdũ an ſit licita donatio. Et ita intelligendũ cẽſeo cap.*Cæterũ*,de donationibus,vbi duo maximè conſiderãda dicuntur,ſcilicet conſuetudo,& rei quãtitas.Et de conſuetudine additur,*Quæ tamẽ ſacris canonibus non obuiat.*
E huiuſmodi autem intelligo eſſe omnem conſuetudinem dandi aliquid ſine vlla cauſa rationabili, quia eo ipſo donatio eſſet irrationabilis, & conſequenter etiam conſuetudo.

11. Quæ donationes liceãt fieri à Prælatis.

Dices, ergo nihil operatur conſuetudo, quia cauſa rationabilis per ſe ſufficit,vt liceat Prælato donare aliquid,etiamſi non ſit conſuetudo;vnde Panorm.in dicto cap.*Cæterùm*,in fine ſentit,interueniente conſuetudine, poſſe Prælatum donare aliquid abſque rationabili cauſa.Sed hoc in Pręlatis ſæcularibus diſponentibus de bonis Eccleſiæ facilè admitti poteſt, quia liberam adminiſtrationem talium bonorum habere poſſunt, & ra

12. Obiectio. Reſponſio prima.

& ratione illius aliquid ex conſuetudine accipere quod poſſint merè liberaliter donare, abſque ſpeciali cauſa rationabili, quanquam aliàs, vt donatio non ſit prodiga, vel imprudens, aliqua ratione niti neceſſe ſit. In Prælato autem regulari *Secunda.* propter votum paupertatis videtur difficile talem conſuetudinem admittere; ſed nihilominus vbi introducta fuerit, in modica quantitate ſuſtineri poteſt; & ita explicari, vt irrationabilis non ſit, nec contra paupertatem, quia nimirum religio ipſa, veluti ob gratitudinem, eam liberalem licentiam concedit Prælato, vt aliquid moderatum, vel conſanguineis, vel amicis liberaliter abſque alia ſpeciali cauſa donare poſſit, quod propterea ex parte religionis rationabile eſt, quia iam fundatur in aliqua ratione virtutis, & conſequenter ex parte Prælati non eſt proprietas, quia reuera non id donat nomine ſuo, ſed religionis, & ex facultate ſibi conceſſa. Imò ſi res attentè conſideretur; etiam in eo caſu non deeſt rationabilis cauſa, quia hoc etiam pertinet ad quandam liberalitatem religionis; & ad conciliandam ſibi beneuolentiam aliorum. Hæc autem ratio adeò generalis ſine conſuetudine non ſufficeret, ſed neceſſaria eſt alia vrgentior, quæ in neceſſitate proximi, vel in alia ratione debiti fundetur.

13. *Dubitatio circa quantitatem.* De quantitate autem nihil in eo textu dicitur, niſi attendendam eſſe; ab expoſitoribus etiam ſolùm declaratur, oportere vt non ſit res immobilis, nec mobilis pretioſa, ſed ſolùm ex mobilibus modica: non determinant autem ſpecialem quantitatem: Corduba autem dicta q. 54. dub. vltim. concluſ. 1. per rem modicam intelligit decem aureos, quoad localem præpoſitum monaſterij; nam prouinciali, & generali maiorem concedit facultatem. Sed quantitas hæc in aliquibus religionibus ſolet eſſe taxata, ac definita, & tunc illa regula ſeruanda eſt, alioqui res eſt arbitraria, exiſtimóque non poſſe definiri per quantitatem abſolutam, ſed per reſpectiuam, quod ita declaro. Aut enim agimus de própria ac liberali donatione, & hæc, vt dixi, non habet locum in Prælato regulari, niſi vbi interuenit regula, vel certa conſuetudo, & tunc ipſa regula, vel conſuetudo deſignabit quantitatem, quam oportet non eſſe nimiam, ſed proportionatam viribus, & reditibus Monaſterij, ita vt moraliter non reputetur donatio damnum alicuius momenti afferre monaſterio, alioqui conſuetudo nō valeret, iuxta dictum cap. *Cæterum*. Et quoad hanc partem quantitas decem aureorum, ſi intelligatur pro toto anno, reſpectu plurium monaſteriorum parua eſt. Si verò intelligatur ſæpius repetita intra annum, eſt incerta, & poteſt eſſe nimis magna; ergo abſolutè nullam quantitatem definire poſſumus, ſed habito reſpectu ad abundantiam monaſterij, & ad prælaturæ dignitatem, & ordinariè ſtari poterit conſuetudini vbi exceſſus non fuerit euidens. Aut agimus de largitione ex ſpeciali cauſa rationabili, quæ nimirum talis ſit, vt ſecluſa conſuetudine, ſufficiat ad honeſtandam largitionem, vt eſt eleemoſyna, remuneratio, &c. & in his multo minus poteſt abſolutè quantitas deſignari; nam illa quæ aſſignatur à Corduba, ſcilicet decem aureorum, in aliquo actu erit nimia, & in alio parua, & pro toto anno eſt quaſi nihil. Vnde Panormitanus ſuprà dicit ad dandum viginti, vel triginta honeſtæ puellæ, vt nubat, vel nobili pauperi, nō eſſe neceſſariam conſuetudinem, ſed ſufficere generalem

A rationem tribuendi eleemoſynam, iuxta communia iura cap. *Quia*, & cap. vlt. 16. q. 1. erit ergo reſpectiuè illa quantitas prudēti arbitrio definiēdā conſiderata facultate Monaſterij, & occaſione, ſeu neceſſitate, & aliis circunſtantiis, ſpectata etiam qualitate, modo, ac conſuetudine Religionis.

Vlteriùs verò dubitari poteſt, an expendere aliquid de alienis bonis, quæ ad monaſterium non pertinebant, ſit contra votum paupertatis; ſi fiat ſine licentia Prælati. Poteſt autem intelligi hoc fieri duobus modis; primò, quòd bona, quæ expenduntur, non ſolùm aliena ſint, verùm etiam ſine voluntate veri domini expendantur: ſecundò, quòd hoc fiat ex conceſſione veri domini. 14. *Dubitatio quinta, an expendere de bonis alienis ſine licentia ſit contra paupertatem.*

B Quando ſit primo modo, ſine dubio eſt contra iuſtitiam, non reſpectu monaſterij, ſed reſpectu domini talium bonorum, quia illi fit propriè, & directè iniuria. Simul tamē eſt contra fidem Deo datam per votum paupertatis, quia ille quantum eſt ex ſe expendit illa bona tanquam dominus illorum, & ita proprietarium actum exercet. An verò interueniente voluntate, & conſenſu Prælati quamuis iniquo, & iniuſto, excuſetur à peccato proprietatis, licèt non ab iniuſtitia, videantur dicta ſuperiùs de acceptione, nam vtrobique eſt eadem ratio. Quando verò fit hęc diſpenſatio bonorum ex voluntate domini, ceſſare videtur omnis ratio iniuſtitiæ, quia nec fit iniuria religioni, cùm ad eam non pertineant bona, quæ *Aſſertio prima.*

C conſumuntur, nec domino, cùm ipſe conſentiat, & volenti, & conſentienti iniuria non fit; ratio itē ſacrilegij & proprietatis ceſſare videtur, quia nō vtitur religioſus tunc illa re, vt propria, ſed vt aliena, quia ſolùm ea vtitur ex volūtate domini.

Contrarium autem regulariter verum eſt, pręſertim quoad voti tranſgreſſionem. Vt autē clariùs explicetur, duplicem modum huius actionis, & cōceſſionis domini diſtinguere oportet. Vnus eſt quando dominus ſolùm concedit vſum facti certū, ac determinatū, & tunc ſi vſus cedat in cōmodū ipſius religioſi, vel ei propriè donetur, cōtra paupertatē eſt, ſine licētia illū accipere, nō tā propter diſpenſationē, quàm propter acceptionē 15. *Aſſertio ſecunda.*

D rei, quia nimirū aliquid pretio æſtimabile, ſine licētia accipitur, & ita eſt acceptio proprietatis, vt ſuprà dixi, & ad hoc parum refert, quòd acceptio fiat ex voluntate donantis, nā omnis donatio ita fit, acceptio autē ex ſola volūtate accipiētis habet quòd ſit proprietaria, nimirum ſi nō alterius, ſed proprio arbitrio fiat. At verò ſi vſus nec cedit in cōmodū religioſi, neque ipſe pro ſe illū acceptat, ſed ſolū vt alteri res donetur, ita vt ipſe ſolū ſit medium, ſeu inſtrumentum transferendi rem ab vno in alium, tunc reuera non peccatur contra paupertatem, quia neque aliquid accipit, neque etiam aliquid expendit ſuo nomine, & in eo caſu ſolùm procedit ratio ſuperiùs facta, & in ſuperioribus etiam tactum eſt. *Aſſertio tertia.*

E Vnde colligo, quoties conceditur vſus facti indeterminatus, ſed abſolutè pro arbitrio accipientis, tunc ſemper eſſe cōtra paupertatem acceptare talem vſum, & ad hunc, vel illum applicare proprio arbitrio, & ſine legitima facultate; quia virtute accipit ius conuertendi rem in vſum proprium ſi voluerit, & ita æquiualet cuidam dominio; quod tamen ſecus eſſet ſi ſolùm acceptaretur diſpēſatio facienda in alios nomine alterius, quamuis particularis applicatio eſſet commiſſa arbitrio religioſi, ſicut poteſt committere dominus miniſtro, ſeu œconomo certam pecuniæ ſummam in pauperes diſtribuendam, 16. *Corollariū.*

quos ipſe pro ſuo arbitrio deſignauerit. In his autem caſibus nulla interuenit iniuſtitia, per ſe loquendo, nec etiam vitium proprietatis, ſi arbitrium hoc ſecundo modo ſumatur, nam tunc ſola electio, & ius ad electionem pauperum illi committitur, cuius vſurpatio non eſt contra paupertatem; vt conſtat ex his, quæ de materia voti ſimplicis paupertatis diximus hoc libro, capite quarto; quia nec adminiſtratio, nec ius adminiſtrandi, nomine præſertim alterius, per ſe repugnat paupertati, niſi aliunde ius illud habeat emolumentum temporale, v. g. ſtipendium aliquod, & ideo ſit pretio æſtimabile; nam tunc non licebit habere ius, tanquam proprium; ſi verò præcisè ſpectetur ius adminiſtrandi, ſeu diſtribuendi aliquid, non facit hominem diuitem. ergo.

Pura adminiſtratio, & ius adminiſtrandi non eſt contra votum paupertatis.

17. Alio verò modo poteſt hoc ita fieri, vt res prius ſimpliciter donetur, & accipiatur à religioſo; poſtea verò expendatur ab ipſo, vel conſumatur. Et tunc in acceptione licèt non ſit iniuſtitia, interuenit proprietas, & culpa contra paupertatem, vt ſuprà dictum eſt. Rurſus verò nouum peccatum committit, rem illam ſic acceptam expendendo, & conſumendo ſine facultate, quod peccatum non ſolùm contra paupertatem eſt, ſed etiam contra iuſtitiam, non reſpectu domini, ſed reſpectu monaſterij. Ratio eſt, quia ſtatim, ac illa bona acceptata fuerunt, acquiſita ſunt, non religioſo, ſed monaſterio; ergo diſpenſatio, quæ poſtea fit, iam non eſt de bonis alienis, ſed de bonis monaſterij; ergo ſicut expēdendo alia bona monaſterij, ſine facultate peccatur cōtra iuſtitiam, & paupertatem; ita etiam expendendo hæc bona. Et confirmatur, nā etiā bona acquiſita per proprium laborē & induſtriā ſtatim ac ſunt acquiſita, ſubſunt huic regulæ. Et ſimiliter bona, cum legitima facultate accepta per donationem; ergo idem dicendum eſt de bonis malè acceptis quantum ad modum, quia non obſtante illo modo, ius acquiritur monaſterio, vt ſuprà oſtenſum eſt.

Aſſertio quarta.

18. Sed quæret aliquis an ſaltem ex licentia Prælati liceat expendere bona ſic accepta. Reſpondetur, quòd acceptio fuerit peccaminoſa, & ſacrilega, nihilque impedire, quominus Prælatus habeat ius ſuum dandi illam facultatem, ſi expedire cenſuerit, illa autem ritè conceſſā præcedens peccatum nihil impedit quominus liceat ea vti, & talia bona iuxta facultatem acceptam diſpenſare, quia prior culpa non habet connexionem cum actu ſequenti, neque influit in illū, neque ſubſequens vſus fundatur in culpa præcedenti, ſed in affectu eius, qui eſt, quòd illa bona ſint religionis, & ſuperior illorum adminiſtrationem habeat. Quin potiùs quatenus illa bona nondum fuerunt à Prælato acceptata, videtur habere maiorem libertatem renunciandi illa, & conſequenter concedendi facultatem diſponēdi de illis. Veruntamen hoc ſolùm procedere cenſeo reſpectu prioris donatarij, & donationis ab ipſo factæ, quia cùm nō fuerit acceptata cum authoritate religionis, licèt fuerit valida, non tamen omnino firma, ſi Prælatus velit illam irritare, ſeu non acceptare. Vt autem id faciat, rationabilis cauſa neceſſaria eſt, ſicut ad repudiandam à principio quancunque donationem factam monaſterio, alioqui nec fideliter nec prudenter adminiſtraret bona, & commoda monaſterij. Si autem Prælatus priorem acceptionem irritam faciat, neceſſe eſt vt priori etiam domino res ipſa reſtituatur, quia eo ipſo quòd prior alienatio rata non habetur, redit ad priorem dominum, vel ex interpretatiua voluntate eius, & tacita conditione incluſa in priori donatione, vel ex natura ipſius dominij, quia non debet res illa manere nullius, & quaſi pro derelicto, alias quilibet poſſet illam iuſtè occupare. Igitur in eo caſu, in quo Prælatus irritat acceptionem, non poteſt dare facultatem expendendi rem illam in alios vſus, ſed domino eſt reddenda, & ex conſenſu eius poterit ad alium vſum applicari. Si verò ſuperior priorem acceptionem ratam habet, vel certè ignorans modum eius, ſimpliciter concedit facultatem diſponendi de illa quantitate bonorum, vt facultas legitimè concedatur, ſufficiens cauſa neceſſaria eſt; & eædem circunſtantiæ obſeruandæ ſunt, quæ in ſuperiori dubio fuerunt explicatæ, nam quoad hoc eadem ratio eſt de his bonis, quę de quibuſcunque aliis bonis monaſterij. Quòd enim talia bona intuitu talis perſonæ acquiſita ſint monaſterio, non obſtat quo minus cauſa rationabilis requiratur: poteſt autem iuuare vt faciliùs licentia concedatur, exiſtente cauſa rationabili, vel etiam vt minor cauſa prudenter iudicetur ſufficiens.

Difficultas, an res ſic accepta licitè poſſit expendi. Aſſertio prima. Aſſertio ſecunda.

Speciale verò dubium hîc habet, quando res accepta eſt pretioſa, vel eſt pecunia magnæ quantitatis, v. g. centum aureorum, an poſſit Prælatus dare licentiam priuato religioſo donandi, vel expendendi illa extra religionem, vel in priuatum commodum proprium ipſius religioſi rationabile, & conueniens, vel in alium vſum pium. Et ſpecialis ratio dubitandi eſſe poteſt, quia ſupponimus quantitatem eſſe tantam, vt Prælatus non poſſit de propriis bonis monaſterij tantum alienare, vel expendere, etiam in pios vſus: ſed in eo caſu res illa vel quantitas ſemel accepta ſtatim efficitur ex bonis monaſterij; ergo iam excedit poteſtatem Prælati. Hoc dubium latè tractat Cordubà in dict. q. 54. & in ſumma ſentit, ſi à principio abſolutè fuit donatio facta moniali, vel religioſo, tunc non poſſe Prælatum localem, ſeu Abbatiſſam, Priorem, &c. talem facultatem concedere, nec religioſum illa vti, quia excedit eius particularem iuriſdictionem, imò nec prouincialem, aut Epiſcopum (ſi ſuperior ſit) poſſe illam facultatem dare, ſine conſenſu monaſterij; nec monaſterij conſenſum ſufficere, ſine licentia talis Prælati; quia iam illa bona fuerunt effecta monaſterij, & conſequenter non poſſunt alienari ſine conſenſu monaſterij, & authoritate Prælati, iuxta communem doctrinam de alienationibus in Clement. vnica, de rebus Eccleſ. non alienan. & apud Sylueſtrum, & ſummiſtas verb. *Alienatio*. Si verò à principio donatio non fuit ſimpliciter facta, vel acceptata, ſed ſolùm ſub tali modo, vt religioſus vel monialis poſſit de pecunia illa ad libitum diſponere, vel generaliter in tali vſu, v.g. dandi illā conſanguineo, vel amico, in eo caſu cenſeo id eſſe licitum, & non ſolùm vniuerſalem Prælatum, ſed etiā Abbatem, & Abbatiſſam poſſe eam facultatem concedere, quia dominium non fuit acquiſitum monaſterio, & ideo ex eo capite nihil obſtat quo minus talis licentia dari poſſit, & ex nullo alio prohibita inuenitur. 19.

Dubitatio ſpecialis, circa magnam quantitatem, vel pretioſitatem rei donatæ. Ratio dubitandi. Opinio Cordub. negantis.

Hæc reſolutio mihi non diſplicet, indiget tamen maiori declaratione; nam ipſemet author nō eſt omnino conſtās in priori dicto, quia paulo 20.

Reſolutio difficultatis.

inferiùs

inferius ait generalem, vel prouincialem poſſe dare illam facultatem ſine conſenſu conuentus, quando ratio, vel cauſa ſufficiens interuenerit; quod non aliter probat, niſi quia hoc videtur conſentaneum æquitati naturali. Veruntamen, vt moralis aliqua regula ſtatui poſſit, conſiderandum eſt, duo hîc eſſe neceſſaria, ſcilicet cauſam legitimam, & poteſtatem; quanuis enim ſine cauſa legitima nemo poſſit hoc facere, tamen etiam interueniente legitima cauſa, non quilibet poteſt, ſed ſolùm ille, cui hæc adminiſtratio & poteſtas commiſſa eſt. Quantum ergo ad poteſtatem, conſiderandum eſt præcipuè ius proprium vniuſcuiuſque religionis, nam in aliqua poteſtas eſt apud generalem; in inferioribus verò iuxta poteſtatem ab ipſo, vel ordinario iure religionis conceſſam; in aliis verò poteſtas eſt in generali, vel prouinciali cum conſenſu conuentus, & non aliàs. In aliis denique poteſtas ſupra certam quantitatem commiſſa eſt conuentui, vel proximè Prælato, in maiorem verò reſeruata ſuperiori. Ad eum ergo, ad quem iure ordinario religionis pertinuerit diſpenſare bona religionis talis quantitatis, vel qualitatis; pertinet etiam dare dictam facultatem, quando donatio ſimpliciter facta eſt religioſo, propter rationem factam; quia dominium talis rei ſtatim tranſiuit in religionem.

Duo requiruntur ad hoc.

21. Aſſertio prima.

Ad iudicandum autem de hac poteſtate multum refert expendere, an bona, de quibus agitur, mobilia ſint, vel immobilia: nam immobilia à nullo infra ſummum Pontificem ordinariè alienari poſſunt, niſi in euidentem vtilitatem monaſterij, & ideo prædicta licentia in eis locum non habet, nam licèt poſſit interdum dari ad diſponendum de fructibus eius, per totam vitam religioſi iuxta modum, & moderationem in ſuperiori puncto tractatam; tamen ad rem illam immobilem radicitus alienandam ad arbitrium priuati religioſi dari non poteſt. Idémque eſt de rebus mobilibus precioſis, quæ immobilibus æquiparantur, vt tradit Panormit. in cap. *Tua*, de his quæ fiunt à Prælato, &c. & Sylueſt. verb. *Alienatio* quæſt. 10. num. 9. circa alia verò mobilia locum habet dicta licentia iuxta menſuram poteſtatis. Computandam autem cenſeo pecuniam inter mobilia bona; nam licèt per eam poſſit comparari aliquid immobile, vel aliquod ius ad certos reditus, quod inter immobilia computatur in cap. *Exiit*, de verborum ſignificat. in 6. nihilominus per ſe, & in propria ſpecie ex mobilibus bonis eſt, & eorum lege menſuratur, niſi ſit tanta, & iam cenſeatur res pretioſa, ac proinde tanquam immobilis computetur. Ex his ergo principiis in particulari iudicandum eſt de hac poteſtate, & materia eius; ad iudicandum autem de legitima cauſa ſufficere poſſunt ſuperiùs dicta, quia reuera in particulari ſemper eſt iudicium arbitrarium.

22. Aſſertio ſecunda.

Hîc ſolum occurrit addendum in particulari hoc caſu multum poſſe iuuare, & in partem cauſæ computari, quòd talis pecunia data ſit Religioſo in peculiare commodum & vtilitatem eius. In quo tamen etiam oportet expendere, aliud eſſe rem eſſe donatam directè monaſterio intuitu, vel interceſſione, aut occaſione talis perſonæ; aliud verò eſſe rem ex intentione donantis dari particulari perſonæ in vſum, & vtilitatem eius, quantum fieri poteſt, conſequenter verò dominium tranſire ad religionem, quia aliter fieri non poteſt. In priori enim caſu abſolutè, & ſimpliciter res tranſit in monaſterium quoad dominium, & reſpectum, (vt ſic dicam) ad communem vſum, & vtilitatem, & ideo in eo caſu vix habet locum petita facultas vltra legitimam licentiam, nam religioſus tunc non eſt obiectum donationis, vt ſic dicam, ſed veluti inſtrumentum, aut occaſio, ex qua ad ſummum poteſt reſultare quædam ratio gratitudinis erga talem religioſum, quæ tamen non ſufficit ad honeſtandam licentiam, alienandi, vel conuertendi in proprios vſus rem illam, niſi alioqui intercedat alia neceſſitas, ob quam ex quibuſcunque bonis monaſterij, poſſet illi ſubueniri.

23. Aſſertio tertia.

In poſteriori autem caſu cenſeo facili negotio poſſe talem facultatem honeſtari, & regulariter poſſe concedi ab immediato ſuperiore monaſterij, niſi vel regula, vel conſuetudo religionis ſpecialiter repugnet. Ratio eſt, quia ex intentione donantis, non ſunt illa bona ſimpliciter, & abſolutè incorporata monaſterio, ſed ſub tali modo, & quaſi conditione, aut onere, vt vtilitas eorum tali perſonæ applicetur, & ita acceptata ſunt; ergo multo faciliùs, & ex leuiori cauſa poteſt ſuperior illam licentiam dare, circa talia bona, quàm ſi ex propriis bonis, quæ ſunt ſub abſoluto dominio monaſterij, eſſent conſumenda. Confirmatur, & declaratur, quia ſi ſuperior ſciret, & vellet ſubtiliter rem diſtinguere, poſſet non acceptare dominium talis pecuniæ, ſed ſolùm dare licentiam ſubdito ad vtendum illa tanquam aliena ex conſenſu domini, tunc enim nihil alienat de bonis monaſterij, & alioqui vſus eſt honeſtus, & religioſus, vt ſupponimus; ergo licèt contingat, ipſum hoc non aduertere, nec diſtinguere, virtualiter hoc cenſetur voluiſſe cùm intendit à principio eam pecuniam, v. g. acceptare ſolùm in commodum, ſeu vſum talis perſonæ: ergo iuxta eandem etiam intentionem poteſt poſtea licentiam dare, & religioſus poteſt illa vti.

24. Aſſertio quarta.

Vnde in eo caſu particulari, quem tractat Corduba, ſi centum aurei hoc modo donentur moniali, an poſſit ex licentia Abbatiſſæ ea donare alicui perſonæ ſeculari, vt pro tempore vitæ ſuæ ſingulis annis tantam penſionem reddat illi per quam extinguatur capitale, ſeu (quod idem eſt) ita vt centum aurei in perpetuum dominium alterius tranſeant. Diſtinguendum enim cenſeo, aut enim penſio tanta eſt, vt iuſtè ſolùm poſſit reſpondere cenſui, quem vocant vitalitium, ſuppoſitis quæ ſuprà dicta ſunt de penſionibus monialium, & ſupponendo etiam quantitatem penſionis, ſecundùm rectam rationem eſſe accommodatam neceſſitatibus talis perſonæ, tunc, inquam, iuſtam cenſeo talem facultatem; quia iuſtè conſumitur illa pecunia in vtilitatem talis perſonæ; & modus ille non includit aliquid per ſe illicitum, aut prohibitum. Sicut in aliquo caſu poſſet religio emere vitalitium cenſum, cuius dominium apud ipſam eſſet, & applicare fructus eius ad vſum talis religioſi, pro cuius vita cenſus conſtituatur, ita vt applicatio penſionis non ſit irreuocabilis, ſed pendeat ſemper ex voluntate ſuperioris, quod etiam in præſenti caſu ſupponimus. Poſſet etiam hoc fieri, non conſtituendo proprium cenſum, ſed quoddam mutuum, quod per partes ſoluatur, cum æquali periculo vtriuſque partis, minuendi, vel excedendi capitale, ſi vita minus

 vel

vel magis durauerit; qui contractus ex ſe æqualis eſt, & factus ex licentia ſuperioris, nihil continet contra paupertatem, & alioqui pecunia ita eſt acceptata, vt iuſtè poſſit expendi à ſuperiore, in vtilitatem talis perſonæ, vt ex dictis
Aſſertio quinta. ſuppono; ergo. At verò ſi penſio tam parua eſt, vt iuſtè poſſit reſpondere cenſui perpetuò redimibili, non eſſet iuſta cauſa extrahendi omnino illam pecuniam extra monaſterium, quia poſſet conſtitui cenſus cuius dominium perpetuò duraret apud monaſterium, quamuis moniales pro tempore vitæ ſuæ fructibus eius gauderent; ſic enim, & ſatisfieret intentioni donantis, & commodis monaſterij conſuleretur; tenetur autem ſuperior vtriuſque rationem habere in huiuſmodi facultate præſtanda; & ideo niſi ſpecialis ratio cogeret, non liceret in eo caſu tantam pecuniæ quantitatem extra religionem omnino alienare, vel ad hoc licentiam tribuere.

CAPVT XVI.

De teſtamentis religioſorum.

1. QVæ hactenus diximus pertinent ad diſpenſationem bonorum inter viuos; ſupereſt, vt explicemus, an in morte poſſint religioſi de eiſdem bonis diſponere, vel teſtari; loquimur autem de Religioſis ſecundùm præſentem ſtatum Eccleſiæ, nam de antiquo iure ante tempora Iuſtiniani Imperatoris, iam ſuprà aliquid tetigimus, quod nobis ſufficit. Loquimur etiam de religioſis profeſſis per votum ſolenne; nam de ſcholaribus noſtræ Societatis infrà dicturi
Aſſertio prima. ſumus. Duo ergo ſunt certa de hac materia. Primum eſt religioſum profeſſum, nec validè, nec licitè teſtari poſſe, ſine legitima facultate. Hoc declaratum eſt in Authentica *Ingreſſi.* Cod. de ſacroſ. Eccleſiis, quæ canonizata eſt per Gregorium Papam in cap. *Quia ingredientibus.* 19. q. 3. Ratio autem clara eſt, quia ille eſt vſus proprietarius; ergo non licet; item quia diſpoſitio de re non ſua, & non facta de licentia domini inualida eſt, præſertim cùm ab eo fit, qui nihil aliud æquiualens, nec omnino aliquid proprium habet. De qua re multa videri poſſunt apud Nauarrum comment. 2. de regular. num. 22. 43. & ſequentibus, & comment. de ſpoliis Clericorum in cap. *Non liceat* 12. quæſt. 2. §. 6. numer. 3.

2. Excipitur pater reſpectu filiorum. Ab hac verò generali regula excipi ſolet caſus, in quo pater habens filios profeſſionem emiſit, antequam de bonis diſponeret, & inter eos hæreditatem diuideret; nam tunc ei conceditur facultas diſtribuendi bona ſua inter filios, quæ diſtributio quoddam teſtamentum eſſe videtur, vt Bartol. adnotat, quia eſt vltima voluntas quæ vim habet teſtamenti, & per mortem ciuilem confirmatur. Hæc autem exceptio habetur ex Authentica *ſi qua mulier*, Cod. de Sacroſanctis Eccleſ. & in Authentica de ſanctiſſimis Epiſcopis collat. 9. tit. 15. cap. 38. & in Authentica *Nunc autem.* Cod. de Epiſcopis & clericis. & refertur à Gratiano in cap. *Si qua mulier.* 19. quæſt. 3. quod non ſatis eſt, vt dicamus legem illam eſſe canonizatam, quia ad hoc non ſufficit authoritas Gratiani, vt notauit Nauarr. comment. 2. de Regularib. num. 53. tamen & à Gregorio Papa in prædicta Epiſtola virtute approbata eſt hæc lex, & vſu etiam, & conſuetudine recepta eſt, & ita ſentiunt communiter authores, Couarruuias de Teſtamentis cap. 2. numer. 9. Gregorius Lopez in partita 6. tit. 1. l. 17. Molina lib. 2. de primogenitis num. 55. Nec tamen diſſentit Nauarrus ſuprà. Qui rectè aduertit mirabilem eſſe illam conceſſionem, quia pater ſemel profeſſus licèt filios habeat, nullum dominium, vel ius retinet in prioribus bonis, nec eſt capax illius; quomodo ergo poteſt de illis diſponere? aut quæ neceſſitas eſt illius conceſſionis? cùm in eo caſu poſſint filij, quaſi ab inteſtato parente ſuccedere, ſua legitima portione vnicuique diuiſa, & ſua etiam monaſterio reſeruata, quod magis videbatur conſentaneum iuri Canonico, argum. cap. penult. 16. quæſt. 7. & cap. vlt. 20. quæſt. 3.

Quæ difficultas explicabitur meliùs, ſi ſimul aliam excitemus, nimirum, an in eo caſu poſſit talis religioſus aliquid in ea diſtributione bonorum ex propria voluntate, & affectu efficere, ſed ſolùm exequi quod aliàs ipſo iure neceſſariò competit filiis. Nam ſi hoc poſterius dicamus, facilè expeditur dicta difficultas. Dicemus enim illud non eſſe propriè teſtamentum condere, neque ad illam diſtributionem neceſſarium eſſe proprium dominium, aut ius, ſed ſufficere adminiſtrationem, quæ in illo caſu ipſo iure parenti conceditur. Quòd ſi hæc expoſitio vera eſt, ex illa ſequitur in Hiſpania non poſſe patrem iam profeſſum præferre aliquem filium in tertia parte bonorum, licèt aliàs hoc liceat parenti liberè teſtanti, iuxta legem 17. & 18. Tauri, & ita tenet in terminis Gregorius Lopez ſuprà, quamuis non ex prædicto fundamento, ſed ex alio, ſcilicet, in eo caſu oporteret æqualem, atque adeò aliam tertiam partem bonorum tribuere monaſterio, iuxta prædictam Authenticam *ſi qua mulier.* hoc autem cederet in magnum præiudicium aliorum filiorum, & repugnat ipſimet iuri Hiſpaniæ. 3. Difficultas prima.

Nihilominus illa interpretatio ſuſtineri non poteſt, expreſsè enim repugnat dictæ Authenticæ *ſi qua mulier.* Dicendum ergo eſt diſtributionem hanc committi voluntati parentis, definitè verò ac limitatè ad formam illius legis. Primum conſtat ex illis verbis l. *Quod eis non dedit, monaſterio competit.* & illis, *Sed ſi omnem ſubſtantiam inter filios diuidere voluerit:* ex his enim conſtat modum diſtributionis committi arbitrio parentis, & filios nõ debere eodem modo ſuccedere, ac ſi ab inteſtato Pater diſceſſiſſet. Altera etiam pars manifeſta eſt, quia cùm hæc conceſſio ſit valde ſpecialis, non poteſt extendi vltra formam, & terminos legis. Itaque non poteſt huiuſmodi religioſus aliquid legare, vel diſtribuere, extra filios, & monaſterium; nam expreſsè in textu illo dicitur, *Liceat ei poſtea inter eos diuidere legitima non diminuta, & quod eis non dederit, monaſterio competat*; nihil ergo poteſt aliis impertiri. Et meritò, quia hæc veluti diſpenſatio ſolùm conceditur in fauorem filiorum; nam ſi filij non exiſterent, omnia illa bona ipſo facto fuiſſent Monaſterij; ergo meritò limitata eſt hæc facultas illo modo. Deinde inter filios ipſos poteſt præter legitimam portionem neceſſariò debitam (quam diminuere non poteſt) cætera etiam bona diuidere, dummodo monaſterium ipſum inter filios enumeret, vt partem ſuam accipiat. Neque hoc repugnat voto paupertatis; primò quidem, quia eo ipſo quòd votum fit à tali perſona, 4. Reſolutio prima.

perſona, fit cum moderatione, ſeu conditione, A à iure ſtatuta, nec poteſt eſſe alia intentio vouentis, & ideo nec votum poteſt ampliùs obligare. Deinde, quia, vt ſuprà diximus, votum paupertatis non reddit perſonam inhabilem ad dominium, & ipſo facto tollit illud, niſi in virtute iuris humani; cùm ergo ius adhibeat hanc limitationem, facilè potuit ſuſpendere hanc incapacitatem, pro illo tempore, & in illo permittere dominium, ligatum tamen, ad ſolum illum actum lege præſcriptum. Denique rectè etiam intelligi poteſt illum non eſſe actum dominij, ſed liberioris cuiuſdam adminiſtrationis lege commiſſæ in fauorem, tam filiorum, quàm religionis, quem voluit lex eſſe aliquo modo dependentem à voluntate paterna, tum, vt om- B nis ſpecies iniuſtitiæ, & auaritiæ tolleretur, tum etiam, vt habere poſſint locum, vel gratitudo, vel ſpecialis amor, aut pietas parentis. Tunc autem ne bona illa maneant ſub nullo, vel incerto domino, dicendum eſt, dominium eorum per profeſſionem indiuisè tranſire ad filios, & monaſterium ſimul, & ita permanere donec diſtributio per parentem fiat.

5. *Reſolutio ſecunda.* Iuxta hanc verò reſolutionem probabilius videtur in illa quæſtione quam attigit Gregorius Lopez, in Hiſpania poſſe huiuſmodi parentem præferre aliquem filium in tertia parte ſuorum bonorum, quod tenet Molina Iuriſta lib. 2. de Primog. cap. 9. à num. 57. vſque ad 61. & Molin. Theologus tom. 1. de iuſt. diſput. 141. & C tom. 3. diſput. 604. & alij. Ratio eſt, quia hoc nullo iure vetitum eſt, & in prædicta Authentica conceditur Patri, vt præter legitimas portiones poſſit reliquam partem ſubſtantiæ inter filios diuidere; ita tamen vt partem proportionatam ſibi pro monaſterio retineat. Nec ratio quæ mouit Gregorium, difficultatem ingeret, ſi aduertamus, ius commune quantum ad legitimam filiorum immutatum eſſe in Hiſpania, & ideo facultatem in illa Authentica conceſſam, quæ in illo iure fundatur, aliquam etiam mutationem recepiſſe, quantum ad modum diſtributionis. Iure enim communi legitima filiorum eſt tertia, vel dimidia pars bonorum patris; nam ſi numerus filiorum non excedat quaternarium, D debetur illis tertia pars, & de reliquis poteſt pater liberè diſponere. Si verò numerus filiorum ſit maior; debetur illis dimidia pars. Iuxta Authenticam ergo *ſi qua mulier*, in hac legitima nullam partem habet monaſterium, ſed illa integrè dempta, in reliquis bonis, quæ ſubſunt liberæ diſpoſitioni patris, habet neceſſariò partem aliquam cum filiis, modo ſtatim explicando, & poteſt habere totam ſi religioſus velit. In Hiſpania verò legitima filiorũ nulla diſtinctione facta de numero eorum complectitur omnia bona parentis præter quintum, cum libertate præferendi aliquem, vel aliquos filiorum in tertia parte talium bonorum; non verò extra filios illam alicui donandi, & ideo vltra quintum ni- E hil poteſt habere monaſterium, etiam applicando formaliter, vt ſic dicam, diſpoſitionem Authenticæ, *ſi qua mulier*, ad legitimam, vt ſic, abſtrahendo, an ſit tanta, vel tanta. & hinc iam ceſſat incommodum, quod Gregorius inferebat, nam licèt pater aliquem ex filiis in tertia parte bonorum augeat, nullum nocumentum infert monaſterio, cùm nihil ex quatuor partibus bonorum poſſit ad illud deuenire, quia in illis filiis ſunt neceſſarij hæredes, iuxta proprium Hiſpaniæ ius, licèt inter filios poſſit pater augmentum tertiæ partis alicui, vel aliquibus conferre. Cùm ergo per dictam Authenticam *ſi qua mulier*, poſſit pater ex bonis ſuis diſtribuere inter filios, prout voluerit, quidquid vltra neceſſariam legitimam illis debetur, eandem facultatem retinet pater, etiamſi profeſſus ſit. Quia in dicta Authentica nihil aliud ab eo poſtulatur, niſi vt bona ſua diuidat inter filios, nullum in legitima defraudando, quod in eo caſu ſeruatur, non autem poſtulatur vt omnes faciat æquales.

Magis dubitari poſſet, an ex quinta parte bonorum poſſit aliquid relinquere filiis, vel alicui eorum; nam in illa magis videtur vrgere argumentum Gregorij Lopez pro parte negatiua, quia id cederet in nocumentum monaſterij. Nihilominus cenſeo in primis non cogi huiuſmodi religioſum ad relinquendam quintam partem bonorum monaſterio: nam licèt poſſit id facere iuxta iura Hiſpaniæ, nihil eſt, quod illum obliget, quia in dicta Authentica *ſi qua mulier*, ei conceditur, vt omnia bona libera, quæ ſunt extra legitimas, & bona neceſſaria filiorum, poſſet etiam inter filios diuidere, dummodo quoad hanc partitionem monaſterium habeat partem æqualem. Cùm ergo in Hiſpania hæc quinta pars ſit propriè libera; in illa locum habebit dicta conceſſio: poteſt ergo iuxta illam facultatem aliquid ex illa portione filiis donare. Interrogabis, quantum illud ſit, & quomodo diſtribuendum? Reſpondeo, ſi filij, v. g. duo ſint, poſſe quintum illud in tres partes diuidi, & ita diſtribui inter filios, & monaſterium; & eadem proportio ſeruanda erit ſi numerus filiorum augeatur. Sed quid ſi pater velit duas partes illarum dare vni filiorum? Sanè iuxta ſententiam Gregorij non poterit, quia tunc non habebit monaſterium æqualem partem cum quolibet filiorum in illis bonis liberis, quod repugnat dictæ Authenticæ, iuxta expoſitionem gloſſæ in dicta Authentica. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. verb. *connumerata*, quam Bartolus ibidem ſequitur, ſcilicet debere tantam partem retinere pro monaſterio, quanta eſt maxima, quam tribuit alicui filiorum. Sed hoc non poteſt fundari in textu, nam ſolùm dicit, *vnam ſibi partem omnibus modis retineat, quæ debeat monaſterio competere.* Vnde exiſtimo ſolùm cogi ad dandum Monaſterio tertiam partem. v. g. ſeu eam partem proportionalem, quæ reſpondet numero filiorum, dando monaſterio locum vnius filij, de reliquis verò poſſe liberè diuidere inter filios, & hanc partem magis videtur probare gloſſa collat. 9. verb. *perſona*, dicens poſſe ſibi virilem aſſumere partem. Et ratione patet, quia in rigore non tenetur dare monaſterio pluſquam tertiam partem, ſi velit duas alias diſtribuere inter filios. Ergo licèt vtranque tribuat vni filio, nihil nocebit monaſterio; quid ergo impedit quo minus poſſit id facere. 6. *Difficultas ſecunda.* *Reſolutio.* *Dubitatio ſpecialis.*

Diſputant etiam iuxta hanc diſpoſitionem Iuriſperiti, an hæc conceſſio ampliari poſſit reſpectu aſcendentium, & an poſſit pater cogi, vt illam faciat ante mortem. Sed hæc, & alia quæ de hoc puncto diſputari poſſunt, ſciens omitto; breuiter tamen cenſeo illam ampliationem non eſſe admittendam, quia hæc conceſſio nimis ſpecialis eſt, & ideo non eſt extendenda extra terminos legis, præſertim quia poteſt facilè longè diuerſa ratio aſſignari in patre reſpectu filiorum, quàm in filio reſpectu parentum; poterunt autem 7. *Difficultas tertia.* *Reſolutio.*

in

in eo caſu parentes petere legitimas ſibi debitas, vt notauit ex Bartolo, & aliis Nauarrus dict. comment. 2. de regularib. num.46. qui num.48. ſubiungit cum Couar. cap. 2. de Teſtamentis, filios in eo caſu poſſe petere legitimas ſuas ante mortem patris, ſtatim poſt profeſſionem eius, quia id eſt magis conſentaneum æquitati, & iuri Canonico, in cap. *Cum ſimus*, de regularib, per quod reſponſum eſt ad alteram interrogationem; nam ſi filiis dentur legitimæ debitæ, non poterit cogi ad diſtribuenda alia bona ante mortem.

8. *Aſſertio ſecunda.* Secundò certum eſt non poſſe religioſum facere teſtamentum etiam de licentia cuiuſcunque Prælati infra Summum Pontificem. ita docent Nauarrus, Couarruuias, & alij infrà citandi. & ratio eſt, quia hoc eſt ſimpliciter prohibitum in iure communi, ita vt religioſus profeſſus ſit inhabilis iure communi ad teſtandum: ergo non poſſunt inferiores Prælati in eo diſpenſare. *An Papa poſſit dare licentiam teſtandi.* De ſummo autem Pontifice controuerſia eſt apud authores, an poſſit hanc licentiam dare; & multi putant pendere ex ea quæſtione, an poſſit diſpenſare in voto ſolenni paupertatis; nam durante voto putant non poſſe Pontificem in hoc diſpenſare. At ſi propriè loquamur, quæſtio in hoc ſenſu tractanda eſt; nam ſi votum auferat, iam non diſpenſat, vt monachus teſtetur, ſed ex monacho facit non monachum, & tunc ipſo iure tollitur inhabilitas teſtandi de bonis deinceps acquiſitis. *Pars negatiua ſuadetur. Primò.* Videtur ergo in priori ſenſu pars negatiua probari ex cap. *cum ad monaſterium*, de ſtat. monach. quatenus ait non poſſe Summum Pontificem diſpenſare cum monacho, ſuper habenda proprietate; nam eadem ratione non poterit diſpenſare circa diſpoſitionem proprietariam; nulla autem videtur magis proprietaria, quàm illa quæ eſt per teſtamentum. *Secundò.* Secundò ita declaratur, quia non poteſt Pontifex concedere religioſo licentiam irreuocabilem alienandi bona, quoniam hæc eſt contraria paupertati; ſed diſpoſitio teſtamenti ſi ſemel confirmetur, irreuocabilis eſt; ergo non poteſt ad illam dari facultas ſtante voto. *Tertiò.* Tertiò, quia non poteſt Papa dare licentiam teſtandi de bonis alienis, quia non poteſt ipſe de alienis bonis diſponere; ergo neque ad hoc licentiam dare; ſed religioſus non eſt capax bonorum propriorum, ſed quidquid acquirit eſt monaſterij; ergo nihil habet de quo teſtari poſſit, etiam ex licentia Papæ, alioqui iniuria fieret monaſterio.

9. *Reſolutio affirmatiua eſt vera.* Nihilominus abſolutè loquendo, certum exiſtimo, poſſe Pontificem hanc licentiam concedere. Tradit Couarruuias referens multos in cap. 2. de teſtamentis num. 10. Nauarr. dicto comment. 2. de regularib. num. 57. & ſequentibus, & quæſt. 3. de reditibus Eccleſiaſticis §. Vndecimò moneo. Molina tractatu 2. de iuſtitia diſput. 141. *Fundamentum.* Ratio eſt, quia quòd Monachus teſtari non poſſit, neque eſt ius diuinum poſitiuum, nec naturale; ergo poteſt in eo Papa diſpenſare. Conſequentia eſt clara, quia poteſt diſpenſare in quolibet iure humano & Eccleſiaſtico, quale hoc eſt. Antecedens etiam quoad priorem partem patet per ſe, quia nullum oſtendi poteſt tale ius poſitiuum. Quoad alteram verò probatur, quia hîc non poteſt aliud ius naturale interuenire niſi de voto ſeruando, in quo iure non poteſt Papa diſpenſare manente voto, & quaſi in ſenſu compoſito, vt ſic loquamur; hoc autem ius non habet hîc locum, non quia poteſt auferre ipſum votum, vt Couar. ſenſiſſe videtur ſumens argumentum à diſpenſatione in voto continentiæ, quod non eſt ſimile, vt ex dictis patet, ſed quia teſtari de licentia alterius non eſt actio contraria voto paupertatis, vt rectè aduertit Nauarrus, quia non eſt actus dominij, ſed adminiſtrationis cuiuſdam, non enim fit nomine proprio, ſed alieno. Quod fundamentum magis explicabitur reſpondendo ad rationes factas.

10. *Reſpondetur ad rationes contrariæ opinionis. Ad primam.* Ad primam dicitur non diſpenſare Pontificem in habenda proprietate cum monacho, eo quòd det illi facultatem condendi teſtamentum; ſicut non diſpenſat in proprietate, eo quòd det illi facultatem donandi inter viuos. *Inſtantia.* Dices, ſi hoc ita eſt, cur non poterit etiam Abbas concedere facultatem diſponendi per teſtamentum, de tanta quantitate bonorum, quanta poſſet diſpenſari inter viuos ex eiuſdem facultate? *Solutio.* Reſpondeo ex vi voti non eſſe maiorem repugnantiam, tamen iure poſitiuo ſpecialiter eſſe prohibitum teſtamentum religioſo, iuxta dictam Authenticam, & cap. *Quia ingredientibus*, quæ iura ita conſuetudo interpretata eſt. Vnde Nauarrus dicto comment. 2. num. 44. fatetur, ſi alicubi eſſet conſuetudo introducta, vt religioſus de licentia Abbatis teſtaretur, poſſe id fieri, quia illa conſuetudo non eſt de re intrinſecè mala, aut quæ non poſſit honeſtari. De facto autem inquit, nullibi gentium eſſe talem conſuetudinem. Et meritò, quia actio teſtandi iuxta communem omnium æſtimationem, valde indecens eſt religioſo, vel quia fit in fine vitæ, in quo animus debet eſſe magis abſtractus à temporalibus, vel quia ſupponit, vel habet maiorem ſpeciem proprietatis, & cuiuſdam perpetuitatis; vel etiam, quia vix poteſt habere cauſam legitimam, & ideo meritò reſeruatur ſupremæ poteſtati.

11. *Alia inſtantia.* Sed vrgebis, nam ſi hæc non eſt diſpenſatio in voto, ſed tantùm in poſitiuo iure, ſequitur poſſe conſuetudine introduci, vt religioſus teſtetur, etiam ſine licentia Papæ, quod videtur abſurdum. Sequela probatur, quia quod poteſt fieri per priuilegium Papæ, poteſt etiam per conſuetudinem immemorialem acquiri, argumento cap. *Super quibuſdam*, de verb. ſignif. Eſtque communis ſententia, vt ex Panormitano in cap. *Accedentes*, de præſcription. & Filino in cap. *Quæ in Eccleſiarum*. num. 6. 27. & 28. de conſtitutionibus, refert Nauarrus dict. comment. 2. de regularibus. n. 44. vbi propter hoc argumentum videtur ſentire poſſe conſuetudine præſcribi, vt religioſus teſtari valeat, exceptis tantùm eis caſibus, in quibus, neque ex licentia Papæ valeat teſtari, de quibus ſtatim. *Reſponſio.* Nihilominus reſpondeo ad difficultatem negando ſequelam. Quanuis enim poſſit conſuetudine præſcribi, vt religioſus teſtetur ſine licentia Papæ, non verò ſine omni licentia expreſſa, vel tacita; quo ſenſu Baldus in dicta Authentica *Ingreſſi*, & Peruſinus in rubrica de teſtament. num. 65. negant poſſe conſuetudine introduci, vt religioſus licitè, & validè teſtetur; & probatur, quia non poteſt conſuetudine introduci, vt religioſus diſponat, etiam inter viuos de aliquibus bonis, ſine aliqua licentia legitima, ſaltem tacita, quia talis conſuetudo eſt de re intrinſecè mala, vtpote voto paupertatis contraria; ergo à fortiori idem eſt, de diſpoſitione per teſtamentum. Nam eo ipſo quòd diſpoſitio fit ſine licentia, fit nomine proprio, & conſequenter fit tanquam actus proprietatis

prietatis

Principium à Nauar. ſumptum euertitur. prietatis & dominij, qui voto paupertatis contrarius eſt. Neque contra hoc procedit principium illud de conſuetudine quod Nauarrus aſſumit: vt enim illud locum habeat, oportet eſſe omnino eandem materiam conſuetudinis & priuilegij Pontificij; hic autem non eſt omnino eadem; nam Papa non diſpenſat cum religioſo, vt ſine licentia teſtetur, ſed duo facit; nam vt ſupremus legiſlator diſpenſat cum religioſo in iure communi, prohibente eum teſtari, & vt ſupremus Prælatus religionis dat ei facultatem, vt poſſit diſponere de talibus bonis, & ita non concedit facultatem diſponendi ſine licentia, nec poteſt illam concedere, quia inuoluit repugnantiam; ergo nec conſuetudine poteſt hoc introduci. Poterit autem conſuetudo vel interpretari, hanc licentiam concedi à Pontifice, eo ipſo quòd det expreſsè aliam licentiam, vt, v.g. habenti beneficium ſeculare, aut aliquid ſimile; vel etiam poteſt conſuetudo derogare iuri communi prohibenti religioſum teſtari, & ſimul interpretari tacitam facultatem Prælatorum religionis diſponendi de talibus bonis, vt ſi aliqua religio daret facultatem magiſtris Theologiæ, v. g. vt poſſint liberè de ſuis libris diſponere, & conſuetudinē, eam ampliaſſe ad vitā & mortem, tunc ex vi voti non eſſet conſuetudo intrinſecè mala, quia non eſſet ad teſtandum ſine licentia, ſed ipſamet conſuetudo licentiam interpretaretur; & fortaſſe nihil aliud voluit Nauarrus. Exiſtimo autem in eo caſu neceſſarium eſſe, vt ſit in voluntate, & poteſtate Prælati religionis prohiberi, ne tale teſtamentum fiat, quia facultas irreuocabilis per Prælatum dari non poteſt, & repugnat voto; ergo nec poteſt conſuetudine introduci talis facultas, ſed ad ſummum poteſt conſuetudine introduci, vt intelligatur tacitè conceſſa, quando non expreſsè prohibetur. Poſſet verò vlteriùs conſuetudine introduci, vt materia ipſius voti intelligatur eſſe diminuta, ita vt iam non ſit votum paupertatis ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, ſeu cum ea conditione, vt liceat teſtari etiam ſine facultate, vel ex facultate irreuocabili per Prælatos religionis, talis enim conſuetudo non eſſet intrinſecè mala, quia non eſſet de re voto contraria, ſed potiùs limitaret ipſum votum, quod non eſt per ſe malum, cùm ſit voluntarium, vel iuxta humanam inſtitutionem. Atque ita ſentiunt multi de militibus religioſis quoad obſeruantiam paupertatis, de qua re pauca in fine huius capitis adiiciam.

12. Ad ſecundā rationem. Ex his facilis eſt reſponſio ad ſecundam rationem dubitandi, laborat enim in æquiuoco; aliud eſt enim dare licentiam irreuocabilem; aliud dare licentiam ad actum irreuocabilem, ſi ſemel fiat, & confirmetur. Poteſt enim, v. g. pater dare licentiam filio ad contrahendum matrimonium, quod ſemel contractum irreuocabile eſt; licentia autem ipſa poteſt eſſe reuocabilis, quādiu executioni non mandatur. Ita ergo teſtamentū, ad quod datur facultas, planè eſt irreuocabile, poſtquam eſt morte confirmatum (nam hoc etiam ſub facultatem cadit,) ipſa verò facultas poteſt ſemper reuocabilis eſſe, quandiu talem actum conſummatum non habet.

13. Difficultas prima an Papa poſſit dare licentiam teſtandi irreuocabilem. Hinc verò pullulant nonnullæ difficultates. Prima eſt an poſſit hæc facultas dari irreuocabiliter, non tantùm reſpectu inferiorum Prælatorum (de hoc enim dubium non eſt, quin poſſit,) ſed etiam reſpectu ipſius Summi Pontificis; non enim videtur repugnare quin Pontifex ita det

A hanc facultatem, vt iuſte eam reuocare non poſſit. Sic enim videtur illam concedere multis Epiſcopis, qui aliàs teſtari non poſſunt, præſertim quando, vt concedatur, intercedit aliqua recompenſatio, vel contributio; tunc enim non tam eſt pura diſpenſatio, quàm compenſatio, & ideo videtur irreuocabilis. Cur ergo non poterit Pontifex ſimilem facultatem dare alicui regulari? Nihilominus cenſeo, non poſſe id facere, nisi diſpenſando in voto ipſo paupertatis; de qua diſpenſatione, an ſit poſſibilis, infrà dicam. Illud autem priùs probatur ex ſupradictis, quia licentia irreuocabilis dat proprietatem, & Reſolutio eſt negatiua.

B dominium, ideo enim irreuocabilis eſt, quia ius in alium transfert, quod violari poſtea non poteſt, vnde poſtea talis actus planè eſt proprietarius, quia fit independenter à voluntate alterius, vt enim dependeat non ſatis eſt quòd voluntas præceſſerit, ſi ius immutabile dedit; ſic enim omnis donatio pendet ex voluntate donantis, & nihilominus proprietatem confert, nam idcirco reuocari non poteſt; & ideo non eſt ſimile quod affertur de Epiſcopo ſeculari; nam ille capax eſt proprietatis & dominij, quidquid tamen ſit de facultate illi conceſſa, an irreuocabilis ſit, quod alterius conſiderationis eſt; reſpectu autem regularis Epiſcopi, quantuncunque interceſſerit compenſatio, ſeu compoſitio, Ad exemplum allatum de Epiſcopis.

C cenſeo facultatem in rigore eſſe reuocabilem, atque adeò reuocationem, ſi fiat, eſſe validam, & non eſſe iniuſtam contra commutatiuam, eſto eſſe poſſit contra fidelitatem, ſi promiſſio non reuocandi facultatem interceſſit.

Oportet autem, vt reuocatio in tempore congruo fiat; nam ſi teſtamentum iam ſit factum, & morte confirmatum, non habet locum reuocatio, quia facultas iam fuit expleta, & finita, & alioqui actus ipſe reuocabilis eſt, & per illum tranſlatum eſt ius in hæredes, quo priuari non poſſunt; ſicut etiam quando Prælatus religionis dedit facultatem ſubdito donandi aliquid, poteſt reuocare licentiam ante vſum eius, donationem autem factam reuocare non poteſt, quia 14. Teſtamento facto, & morte confirmato iam licentia nō poteſt reuocari.

D iam eſt ius alteri legitimè acquiſitum. Sed quid ſi teſtamentum iam eſt factum, nondum tamen morte confirmatūm? poterit ne tunc facultas reuocari? videtur enim etiam tunc non poſſe, quia iam habuit actum ſuum, & ad præteritum non eſt potentia; actus autem ipſe non videtur poſſe reuocari per extrinſecam voluntatem, cùm legitimè factus fuerit, nec etiam per intrinſecam, ſeu propriam ipſius teſtatoris; quia iam ille ampliùs teſtari non poteſt; ergo nec reuocare teſtamentum factum, nam qui teſtamentum condere non poteſt, nec reuocare poteſt, vt eſt communior Iuriſtarum ſententia, quæ colligi poteſt ex Couarruuia ſuprà num. 9. & Nauar. dict. comment. 2. num. 51. Dubitatio.

E Contrarium nihilominus videtur verum. Vt autem illud meliùs oſtendatur, ab hoc vltimo puncto, & incidente dubio inchoandum eſt, & dicendum poſſe huiuſmodi Religioſum reuocare tale teſtamentum, ſi velit. Quod docet expreſsè Nauarrus dict. quæſt. 3. de rediti. Eccleſ. contra Decium, & Tiraquellum, & alios: quorum probabile fundamentum non video; quia facultas ad aliquem actum debet intelligi iuxta materiam ſubiectam, ſeu iuxta naturam, & ordinarium ius talis actus; ſed hæc facultas eſt, ad condendum teſtamentum, cuius natura eſt, vt contineat voluntatem deambulatoriam; ergo 15. Aſſertio prima.

intelligitur

intelligitur eodem modo dari. Confirmatur, quia alias non eſſet facultas ad condendum teſtamentum, ſed aliud genus contractus, vel diſpoſitionis. Secundò dicendum eſt, facultatem illam non fuiſſe extinctam per tale teſtamentum, ſed poſſe virtute illius aliud condi, ſicut poteſt prius reuocari. Tenet idem Nauarrus quæſt. citata num. 23. & 24. Molin. tom. 1. de iuſt. tract. 2. diſput. 141. Sanchez lib. 8. de matrim. diſput. 6. num. 18. & alij. Et patet, quia facultas data ad aliquem actum, intelligenda eſt de actu perfecto & conſummato, & qui poſſit habere effectum, iuxta gloſſam in c. *ex Tenore*, de reſcriptis, quæ recepta eſt, & optima ratione fundari poteſt, tum quia gratia, & fauor debet ampliari, tum maximè, quia debet intelligi ita, vt ſatisfiat intentioni concedentis & petentis illum; ergo hæc facultas debet intelligi de teſtamento perfecto & conſummato, quale non eſt donec per mortem confirmetur; ergo non ſpirat facultas per quodlibet aliud teſtamenrum quandiu reuocabile eſt. Idque eſt certiſſimum in facultate teſtandi conceſſa Epiſcopo, non regulari, & vſu comprobatum; ergo idem erit in præſenti; nam forma facultatis eadem eſt, & votum paupertatis ad hoc nihil refert.

Aſſertio ſecunda.

16. Tertiò dicendum eſt, poſſe Summum Pontificem reuocare teſtamentum à regulari factum cum ſua facultate priuſquam morte confirmatum ſit; quia illa facultas nondum habuit actum perfectum, & poteſt illam ſemper reuocare, vt ſuprà dictum eſt; ergo poteſt etiam annullare teſtamentum virtute illius factum, quandiu morte confirmatum non eſt. Probatur conſequentia, quia valor, & efficacia teſtamenti pendet ab illa facultate non ſolùm in fieri, ſed etiam in conſeruari, vt ita dicam, vſque ad mortem, vel potiùs in confirmari per mortem; quia ſi eo tempore iam non habet quis poteſtatem diſponendi de bonis ſuis, neque illam habere poteſt ad confirmandam diſpoſitionem priùs factam. Secundò probatur ex alio principio, quòd religioſus, quandiu religioſus manet, non habet velle, vel nolle, & ideo ſuperior Prælatus eius poteſt reſcindere omnem diſpoſitionem ab illo factam, dummodo non ſit ita conſummata, vt legitimè integrum ius in alterum tranſtulerit; ita verò eſt in præſenti; ergo. Nec refert quòd illa diſpoſitio per tale teſtamentum facultate eiuſdem ſuperioris facta fuerit, quia ſemper retinet voluntatem deambulatoriam diſponentis; ergo multo magis retinet voluntatem Prælati, quæ efficacior eſt ad irritandam voluntatem ſubditi, quàm ipſamet; cùm ergo Papa ſit ſupremus Prælatus, poterit illud teſtamentum reuocare. Et eadem ratione poteſt teſtamentum illud ita confirmare, vt ſit irreuocabile ab ipſo teſtatore, vel irritando efficaciter omnem reuocationem, quæ ab ipſo fieri poſſet, vel coarctando facultatem datam ad teſtandum ad illud teſtamentum, vt nullum aliud virtute eius factum valeat. Quæ omnia confirmantur; nam ſi Pontifex, qui dedit facultatem, decedat, ſucceſſor poteſt has omnes mutationes facere; ergo, & idem, quia non eſt minoris poteſtatis.

Aſſertio tertia.

Aſſertio quarta.

17. Hinc ſupponitur aliud dubium an hæc facultas extinguatur per mortem concedentis; quod tractat Nauarrus dict. quæſt. 3. §. *octauò moneo*, & reſpondet non extingui, quia eſt gratia, & gratia non ſperat per mortem concedentis, iuxta cap. *Si ſuper gratia*, de offic. deleg. in 6. & alia citata à Felino in rubr. de conſtitut. & quæ in ſimili de facultate eligendi confeſſorem, vel audiendi confeſſiones, diximus in 4. tom. de Pœnitentia. Et hanc etiam ſententiã tandem ſequutus eſt Couarruuias in cap. *cum Nouttis*, de teſtamentis. num. 8. retractans opinionem, quam priùs tenuerat, cum multis Iuriſperitis, quos ibi refert. Eandem ſequuntur Henriquez lib. 7. de Indulgent. cap. 21. num. 6. Molin. tom. 1. de iuſt. tract. 2. diſput. 141. Et mihi etiãm ſatis certa videtur, nam & ſufficienti ratione fundata eſt, & conſuetudine recepta. Ex hac verò ſententia ſequitur (vt obiter reſpondeamus obiectioni, quæ in contrarium fieri poſſet) hanc facultatem non inter odia, ſed inter fauores, & gratias eſſe computandam; quia licèt ſit exorbitans à iure communi, præſertim reſpectu regularium, nihilominus reſpectu eius, cui conceditur, ſimpliciter eſt gratia, & ideo de ſe ſtabilis eſt, & permanens donec reuocetur. Præſertim (quod notandum eſt) quia talis eſt ea facultas, vt ad ſuam vtilitatem includat durationem, vſque ad mortem eius, cui conceditur; ergo Pontifex, qui illam concedit, cenſetur habere hanc voluntatem: ergo illa habet effectum etiam poſt mortem eius, niſi à ſucceſſore reuocetur.

Dubitatio. Reſolutio eſt, non extingui hanc licentiam morte concedentis.

Ad tertiam in primis reſpondetur quando Pontifex concedit Regulari hanc facultatem, non concedere licentiam teſtandi de bonis ſimpliciter alienis, ſed de bonis communitatis, vel Eccleſiaſticis, quorum ipſe eſt ſupremus diſpenſator, & ideo poſſe ex legitima cauſa hanc facultatem dare. Poſſunt autem hæc bona haberi multis modis, quos oportet diſtinguere, ad intelligendum modum & rationẽ huius conceſſionis, vt legitima ſit. Ad hoc autem explicandum diſtinguit Nauarrus ſuprà varios viuendi modos particularium religioſorum. Quidam ſunt, qui in communitate viuunt, nihilque habent præter ea, quæ ab ipſa communitate ad ſuum vſum recipiunt. Alij ſunt, qui habent beneficia, quorum reditus adminiſtrant, & de eis extra communitatem viuunt. In tertio ordine ſunt qui abſque beneficio extra communitatem viuunt, de licentia ſuperioris, habentes à religione certam portionem ſub eo pacto, vt religio nihil amplius dare teneatur; ſi verò aliquid ſuperfuerit, ipſi poſſint illud retinere. In quarto denique ordine ſunt, qui extra clauſtra viuunt ex pontificia facultate, & nec beneficium habent, nec portionem à Religione, ſed ſuo labore, & induſtria viuunt. In his ergo omnibus habet locum dicta facultas teſtandi, ſed longè facilius in tribus vltimis, quàm in primis; quia in omnibus illis ceſſat non ſolùm iniuria, ſed etiam morale incommodum monaſterij, vt patet diſcurrendo per ſingulos. Nam ij qui extra monaſterium ſua induſtria viuunt, iam ſunt quaſi membra ſeparata, & nihil conſumunt de bonis Monaſterij, neque ab illo ferè vtilitatem percipiunt. ergo non fit iniuria Monaſterio, eo quòd eis concedatur adminiſtratio bonorum quæ acquirunt, tam in vita, quàm in morte. Præſertim, quia liberum eis eſt, nihil conſeruare, ſed ea tantùm acquirere, quæ licitè conſumere poſſunt; & fortaſſe ita facerent, ſi illam facultatem non haberent; ergo ex illa nullum morale præiudicium fit monaſterio. Et hæc ratio locum habet, etiam in his, qui portionem aliquam à Religione

18. Reſponſio ad tertiam rationem.

Varij viuendi modi religioſorum.

Primus. Secundus. Tertius. Quartus.

Religione accipiunt, quia poſſunt totam illam conſumere, & nihil amplius lucrari. In his verò, qui beneficium habent, præter hanc rationem, eſt alia ſpecialis, quòd reditus beneficij ex primæua ſua inſtitutione deſtinati ſunt ad ſubueniendum pauperibus, aliiſque piis operibus; & ideo ſicut in vita poſſent in hos vſus extra religionem expendi; ita etiam iuſtè concedi poteſt facultas, vt id fiat in morte per teſtamentum.

19. Probatur ſpecialiter in primo modo. At verò in primo ordine religioſorum hoc difficiliùs apparet, quia omnia bona, quibus vtuntur, propria ſunt Monaſterij, quod actu ea poſſidet veriùs, ac propiùs, quàm ipſi priuati religioſi. Quantumuis quaſi particulare peculium illi tenere videantur, & quidquid acquirunt, ſtatim incorporatur bonis monaſterij, nec retinere illud apud ſe poſſunt, niſi ex facultate Prælati. Fortaſſe ergo in his locum habet, quod dixit Couaruuias cap. 2. de teſtamentis num. 10. facultatem hanc non dari, niſi ad teſtandum in modica quantitate, & accedente Prælati Monachorum conſenſu: Nauarrus autem ait, Pontificem non ſolere dare huiuſmodi religioſis talem facultatem, non tamen quia non poſſit, ſed quia non decet. Quod ſanè regulariter ita eſt; abſolutè autem loquendo non deeſt poteſtas in Pontifice, quia licèt non ſit dominus bonorum monaſterij, eſt tamen ſupremus diſpenſator, & ideo per ſeipſum poſſet ſimilem largitionem facere, etiam non expectato conſenſu inferioris Prælati; ergo etiam dando illam facultatem. Requiritur autem legitima cauſa, quia Pontifex non eſt dominus talium bonorum, ſed diſpenſator; erit autem cauſa ſufficiens ſi ex parte religioſi interueniat ratio talis beneficij ſaltem per modum gratitudinis, & ex parte operis titulus aliquis pietatis. Nam hoc etiam in vniuerſum notandum eſt, hanc facultatem teſtandi regulari conceſſam, ſemper intelligi ad opera pietatis, etiamſi non exprimatur; de quo videri poteſt Nauarr. dict. quæſt. 3. monito 6. apud quem in monitis ſequentibus, alia de hac facultate legi poſſunt, nam intentioni noſtræ dicta ſufficiunt.

Ad hanc facultatem teſtandi requiritur cauſa legitima.

20. Difficultas in hac materia quoad religioſos ordinum militarium. Prima opinio Nauar. Solùm ſupereſt dubium ſuprà tactum, an hæc doctrina locum habeat etiam in Religionibus militaribus, quoad ipſos milites coniugatos; nam quoad reliquos diuerſa eſt ratio, vt infrà dicetur. Nauarrus enim in comment. 2. de Regularib. n. 56. & ſequentibus. & q. 3. de reditibus Eccleſ. monito 12. & 13. nullam ferè differentiam facit inter hos milites, & alios religioſos; nixus eo fundamento, quòd ſunt verè religioſi, & non habent dominium ſuorum bonorum. Diſtinguit autem de bonis, quæ habebant ante profeſſionem, & de his ait poſſe diſponere inter filios, ſi eos habent, iuxta Authenticam *Si qua mulier*, & non aliàs: de aliis autem poſt profeſſionem acquiſitis, ait teſtari non poſſe ſine priuilegio Pontificis, & cum illo non niſi cum reſpectu ad paupertatem, atque adeò regulariter ad ſolas pias cauſas; ad alias verò ſolùm quando expreſsè conceditur ex cauſa legitima. Affértque in confirmationem motum proprium Pij V. in quo reuocat omnia priuilegia teſtandi his militibus conceſſa: in quo planè ſupponit eos ſine priuilegio teſtari non poſſe, & ſe velle, vt eam obligationem obſeruent.

21. Opinio ſecunda aliorum. Hæc verò Nauarri ſententia nimis rigoroſa, & aliena à communi vſu aliquibus viſa eſt, & ideo eam improbant Sarmiento in ſua Apologia, de reditibus Eccleſiaſticis, & Molin. lib. 2. de primogen. cap. 9. num. 69. Qui aſſerunt religioſos commendatarios, qui matrimonium iure contrahunt, poſſe etiam teſtari licitè, & validè ea forma, & modo, quo iuxta receptam conſuetudinem in vniuſcuiuſque religione communiter fit, & ſeruatur. Ratio eſt, quia non eſt veriſimile conſuetudinem ita receptam, & toleratam à Paſtoribus & à confeſſoribus doctis, & piis, eſſe iniquam, & non aliqua honeſta ratione fundatam. Secundò, quia in aliis omnibus, quæ pertinent ad obſeruantiam, vel obligationem trium votorum, magna ex parte diſpenſatum eſt cum his religioſis; ergo idem, & priuilegiis, & vſu introduci potuit circa hunc vſum paupertatis.

Hæ opiniones poſſunt hoc modo conciliari, vt dicamus ſententiam Nauarri procedere, conſiderata inſtitutione, & virtute votorum talis religionis; aliam verò habere locum ſpectata relaxatione, vel mutatione facta in tali ſtatu; nam vtrumque intellectum rectè, verum eſt, quanuis fortaſſe dicti authores, in hac relaxatione explicanda non conueniant. Vt ergo hoc declaremus, aduerto relaxationem hanc dupliciter intelligi poſſe. Primò, quòd per priuilegia Pontificia cœperit hæc facultas dari his militibus ad teſtandum, quod ita eſſe conſtat ex bullis Innocentij VIII. & Clementis VII. Ordini S. Iacobi conceſſis; poſtea verò vſu, & conſuetudine introductum fuerit, vt ipſamet profeſſio ex intentione vouentium non fiat cum obligatione nõ teſtandi, ſicut poſt diſpenſationem circa caſtitatem, iam non vouent cum intentione ſe obligandi ad non ducendam vxorem. Vnde Molina tom. 1. tract. 2. diſp. 141. cenſet ex vi talis profeſſionis, iam non fieri has perſonas incapaces dominij, ſicut nec matrimonij, ſed ſolũ habere vſum illius dominij ligatum, vel ſubordinatum Religioni, quantum conſuetudine receptum eſt; vnde & hæredes inſtitui poſſunt, & ab inteſtato ſuccedere, etiam in maioratibus; & è conuerſo poſſunt maioratus inſtituere, ſicut de facto eos inſtituunt; qui modus dicendi ſi vſum tantùm, & modũ viuendi eorum inſpiciamus, ſatis apparens eſt, multum tamen diminuit religionem huius ſtatus: & argum. ſumptum ex motu proprio Pij V. contrarium ſuadet. Nam quod quidam aiunt, illum nõ fuiſſe loquutũ de his militibus qui coniugati eſſe poſſunt, ita eſt, cùm Rex Catholicus Philippus II. bonæ memoriæ, à Greg. XIII. obtinuerit reuocationem eius pro his militibus Hiſpaniæ, prout habetur in definitionibus ordinis Calatrauæ tit. 32. c. 4. Secundò ergo fundatur, & rectiùs hæc facultas in priuilegiis Pontificiis, quæ nouiſſimè renouauit, & confirmauit Greg. XIII. in prædicta bulla reuocatoria. Cùm autem illa ſupponat prædictam conſuetudinem in Hiſpania receptã, non videtur dubium quin ad teſtandum ſecundùm illam, facultatem tribuat. Et ita poteſt votum paupertatis adhuc durare, non obſtante prædicta facultate; nec quoad hoc eſt ſimile de voto caſtitatis, quia durante voto caſtitatis ſimpliciter, non poteſt matrimonium licere; durante autem voto paupertatis, poteſt eſſe licitum condere teſtamentum, quando fit ex facultate reuocabili, qualis eſt prædicta, vt ex dictis patet. Et ob eandem cauſam non cogimur dicere, hos commendatarios habere dominium bonorum, de quibus teſtantur, aut aliis modis diſponunt, nam cùm id faciant, ex facultate ſimpliciter reuocabili, hoc ſatis eſt, vt non faciant tanquam domini, ſed tanquam adminiſtratores.

22. Conciliantur opiniones propoſitæ, & reſoluitur poſſe teſtari.

Motta lib. 1. c. 4. §. 44. & lib. 2. c. 2. §. 18.

Oportet autem aduertere, ſi hi milites habeant filios 23.

Limitatio probabilis.

filios legitimos reſpectu illorum non indigere facultate, ad teſtandum, non ſolùm de bonis ante profeſſionem, ſed etiam poſt illam comparatis; nam hoc eſt ipſorum inſtitutum,& hoc modo,& non aliter paupertatem voueant; nam in Regula S.Iacobi c.13. ſtatutum ſpecialiter eſt, vt nullus fratrum exhæredet filium ſuum;facultas ergo illa eis neceſſaria eſt ad teſtandum liberè de ſuis bonis,etiamſi filios non habeant, vel ſi habeant, vt poſſint partem bonorum extraneis relinquere, & non ſuæ religioni. Tunc autem inſpecta obligatione voti, videri poteſt neceſſarium, non obſtante dicta facultate, vt bona diſtribuantur in pia opera, niſi aliud ſit in facultate expreſſum,& cauſa legitima intercedat; & hoc eſt quod Nauarrus præcipuè voluiſſe videtur, quia illa bona iam ſunt Eccleſiaſtica, & ideo non poſſunt extra pios vſus expendi, niſi ex ſpeciali Pontificis licentia, quæ non erit iuſta, niſi legitima cauſa intercedat, maximè reſpectu perſonæ religioſæ, tum propter votum paupertatis,tum propter nocumentum religionis, ad quam deficientibus filiis, vel neceſſariis hæredibus illa bona pertinebant. Et ſine dubio hæc ſententia eſt ſecurior, & in rigore iuris fortaſſe vera.

Contrariū abſolutè tenendum videtur.

24. Nihilominus ſatis probabile cenſeo conſuetudinem, quoad hanc partem, multum valuiſſe, & præualuiſſe; tum quia eſt optima legum interpres,& ita interpretata eſt, diſpenſationem,& licentiam largiorem datam eſſe à Pontificibus in his priuilegiis: tum etiam, quia eadem conſuetudo potuit derogare illi iuri poſitiuo, vt quidquid acquirit religioſus, religioni acquirat; vel certè tales religiones tacitè renunciarunt huic iuri, quia non videbatur ſatis accommodatum ſtatui, & modo viuendi ſuorum Religioſorum. Tum denique, quia licèt in indiuiduo,fortaſſe in hac vel illa perſona non intercedat vrgens cauſa concedendi tam magnam licentiam,ſatis videtur quòd in generali conſiderari potuerit, vel ratio gratitudinis, quia hi milites pro Eccleſia pugnant, & vitam ſuam magnis laboribus, & periculis exponunt, vel etiam ratio ſtatus, & modi viuendi illorum; nam licèt religioſi ſint,eis permittitur,vt ſeculariter viuant; & ideo bona illorum tanquam ſecularia iam reputantur. Igitur ſi aliàs diſpoſitio talium bonorum honeſta ſit, & iuxta tenorem priuilegiorum, quanuis in rigore non ſit in pia opera, non erit illicita.

Quid de clericis horum ordinum, & militibus ſancti Ioannis.

25. Atque hinc à fortiori conſtat religioſos clericos harum Religionum,& milites S. Ioannis,vel ſi qui ſunt alij, qui vxorem non ducunt, ex vi ſui voti & iuris communis teſtari non poſſe; quòd ſi aliqui habeant facultatem generalem, vel ſpecialem, intelligenda eſt, iuxta regulas ſuperiùs poſitas, atque adeò perinde iudicandum eſt de his, ac de cæteris religioſis; ſolùm enim videntur differre, quòd facilius, & frequentiùs huiuſmodi facultates eis conceduntur, quia vel habent beneficia, & extra communitatem viuunt, vel propter alias ſimiles cauſas.

CAPVT XVII.

Quam ſpecialem obligationem inducat votum paupertatis, quod dominium etiam in communi excludit.

1. QVæ hactenus diximus,communia ſunt religioſis omnibus, qui votum ſolemne paupertatis emittunt, etiamſi Monaſteria eorum dominium in communi habere poſſint; vnde etiam obligant eos, qui etiam in communi tale domi- A nium non admittunt; quia verò illi maioré obligationem ſuſcipiunt, eam in particulari exponi neceſſe eſt. Scire autem oportet Concilium Tridenti ſeſſ.25.c.3. de Regularibus conceſſiſſe omnibus religionibus,Minoribus de Obſeruantia,& Capucinis exceptis, poſſe habere bona immobilia,etiamſi ante eis eſſet prohibitū,& conſequenter vt poſſint habere dominium in communi, & reditus, vſusfructus, &c. vnde virtute videtur Conciliū quoad hanc partem diſpenſaſſe in quocunque voto non habendi bona in communi, ſi ab aliis religioſis præter dictos emittebatur.Quia verò Concilium nó præcipit hoc genus pauper- B tatis ab aliis religioſis non ſeruari, ſed indulget tantū,ideo non obſtante illo decreto,poteſt quæcunque religio illi iuri renuntiare,& conſequenter ſuam obſeruantiam, & obligationé retinere, prout de facto fecit Societas, quoad domus profeſſas,cuius inſtitutum etiam poſt illud decretum Concilij Sedes apoſtolica probauit. De aliis verò religionibus non conſtat de huiuſmodi renuntiatione; & ideo totam quæſtionem præſentem ad ſolam religionem Minorum reducere neceſſe eſt; nam de Societate profeſſa nobis eſt inferiùs in particulari dicendum; ſi quæ autem alia religio eandem paupertatem retinet, facilè erit quæ dixerimus ad eā accommodare. Non enim ignoro Religionem Carmelitarū,quatenus iuxta pri- C mitiuam regulam à diſcalceatis fratribus retinetur,hanc paupertatem in communi adhuc profiteri,& aliqui eorum contendunt,nó obſtante dicto decreto Concilij Tridentini, ad eam obligari,nó tantùm,quia illi priuilegio per ſuas conſtitutiones renunciarunt, ſed etiam, quia illo decreto comprehenſi non ſunt. Tum quia Concil. ſolùm loquitur de his religionibus, quibus, aut ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex priuilegio apoſtolico non erat conceſſum habere bona immobilia; ipſis autem non ex conſtitutionibus, ſed ex primitiua regula erat prohibitum; tum etiam, quia tempore Concilij hæc primitiua regula non obſeruabatur, & ideo ſolùm videtur loquutum de religionibus, quæ tunc tem- D poris florebant in viridi ſuæ regulæ obſeruantia.

Quæ religiones excludant dominium in communi.

Concilium Tridentin. nó præcipit contrariam paupertaté.

An religio Carmelitarum diſcalceatorū ſub decreto cō. prehendatur.

2. Reſolutio.

Sed quanuis hæc pia interpretatio laudabilis ſit,nihilominus exiſtimo mentem Concilij fuiſſe ſingulariter excipere Religioné B.Franciſci,propter ſingulare exemplum paupertatis adeò in Eccleſia illuſtre, & iure communi, tam luculenter approbatum, & explicatum. Vnde ſi tempore Concilij iam eſſet reformata, ſeu reuocata Carmelitana Religio ad obſeruantiam regulæ primitiuæ,& Concilium eodem tenore dictū decretū condidiſſet,ſine dubio poſſent tunc Patres diſcalceati vti tuta conſcientia priuilegio Concilij, quia in principio illius decreti abſolutè loquitur de omnibus religionibus, etiam Mendicantibus, & dum exceptionem Minorum addit,clariùs fir- E mat regulā quoad omnes alios.Nam quod Concilium addidit, *Etiam quibus ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum*, &c. non eſt poſitum ad limitandam vniuerſalem diſtributionem priùs factam, ſed potiùs ad augendam, vel exaggerandam illam, vt apertè denotat particula *etiam*. Et ideo cenſeo non diſtinxiſſe ibi Concilium conſtitutiones à regula, ſed illa voce comprehendiſſe totum inſtitutum, & regularum obſeruantiam vniuſcuiuſque religionis; alioqui non fuiſſet dicturum, *Etiam quibus ex conſtitutionibus*, &c. quia magis quodammodo eſt prohiberi ex vi primæ regulæ, quàm ex conſtitutionibus poſtea adiunctis; ergo ſi Concilium diſtingueret con-

ſtitutiones

ſtitutiones à regula, limitaret potiùs priorem ſermonem generalem, quàm augeret. Item aliàs ſine cauſa interpoſuiſſet exceptionem Minorum, quia per hanc particulam ſic explicatam ſufficienter excipiebantur, quia illis ex ſua primitiua regula, & non tantùm ex aliis conſtitutionibus, prohibita ſunt talia bona; igitur intellexit Concilium Religionem Minorum eſſe ex illis, quibus ex conſtitutionibus prohibitum eſt, & ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ non eſt conceſſum habere talia bona, & ideo illam excepit, & ob eandem cauſam omnem aliam comprehendit, quæ tale inſtitutum obſeruabat, & profitebatur. Quia verò Concilium non præcepit habere talia bona, ſed priuilegium conceſſit habere volentibus, ideo non potuit propriè comprehendere eos, qui denuo vellent, & profiterentur obſeruare regulam prohibentem habere huiuſmodi bona in communi; nam eo ipſo renuntiant illi priuilegio, & ideo illo non obſtante, ſe obligant denuo ad illud paupertatis genus; & hac ratione credo obligari nunc prædictos religioſos, per viam renuntiationis, & nouæ profeſſionis, non per viam exceptionis; an verò hæc differentia aliquid ad morales obligationes faciat, in diſcurſu patebit.

3. *Supponendum ſecundò.* Denique ſupponendum eſt, hanc obligationem paupertatis in communi conſiderari poſſe, vel quatenus immediatè reſpicit communitatem, vel quatenus reſultat in ſingulas perſonas diuiſum, ſeu prout ſingulæ ſunt; cùm enim hæc paupertas non ſolùm pertineat ad ſingulos religioſos, quatenus ſunt priuatæ perſonæ, ſed etiam ad totum corpus religionis, vel monaſterij, neceſſe eſt vt obligatio ſuo modo totum corpus reſpiciat; nam ſicut totum ipſum per modum vnius eſſe poſſet capax dominij, ita etiam eſt capax paupertatis, & obligationis ſeruandi illam. Nec refert, quòd hæc obligatio non poteſt à tali corpore obſeruari, niſi per particulares perſonas; nam illæ tunc non concurrunt vt ſingulæ, ſed vt partes communitatis, vel vt repræſentantes illam. Primò ergo explicabimus obligationem pertinentem ad communitatem: deinde prout ad ſingulos ſpectat.

4. *Aſſertio prima.* Dicendum igitur eſt huiuſmodi religionem, quæ talem paupertatem profitetur, obligari in primis ad non habenda aliqua bona immobilia in ſuſtentationem Religioſorum tanquam propria. Hoc ſatis per ſe notum eſt, quia hæc eſt ſpecialis materia talis voti, & obligationis. Dixi autem *bona immobilia*, quia mobilia habere poſſunt & colligere, & ad conuenientem vſum pro tempore neceſſario conſeruare. Hoc enim non ſolùm licere, ſed etiam melius eſſe, ſentit D. Th. 2. 2. quæſt. 188. art. 7. loquens de ſua religione, cui ex ſuis conſtitutionibus hic gradus paupertatis conuenit, vt ait D. Antoninus 3. p. tit. 16. §. 3. in fine, & ſumitur ex conſtitutionibus illius ordinis, diſt. 2. cap. 20. lect. 3. Idem Sylueſt. *Religio* 1. quæſt. 5. Palud. in 3. diſt. 35. q. 3. circa finem, & idem docet de Minoribus ſuæ Religionis S. Bonauent. in dicta expoſitione regulæ cap. 6. conſentit Tabiena verb. *Religio* q. 6. & 7. & dicit eſſe communem ſenſum Doctorum ſuæ religionis, Corduba in expoſitione regulæ c. 7. q. 12. & declaratur expreſsè in dicta Clement. *Exiuit*. §. *Rurſus*. quanuis non ſine aliquo ſcrupulo, & moderatione, onerando conſcientias ſuperiorum, vt hoc non permittant, niſi vbi experimento cognouerint, non poſſe aliter ſubditorum neceſſitatibus prouideri. Nunc autem inuenio hoc abſolutè, & ſine limitatione, & in particulari de Minoribus declaratum à Congregatione Cardinalium circa decretum Concilij Tridentini ſuprà tractatum his verbis, *Qui* (ſcilicet Minores) *poſſunt perquirere & colligere quaſcunque eleemoſynas, exceptis pecuniis*. *Declaratio Congreg. Cardin.* Quę exceptio propria Minorum eſt, quæ ab eis iuxta ſuam regulam obſeruari debet: nam ex vi paupertatis in communi illa obligatio non ſequitur; & ideo aliæ religiones, quæ particularem illam regulam non habent, etiamſi paupertatem in communi profiteantur, poterunt pecunias colligere ad ſuſtentationem Religioſorum neceſſarias, quia pecunia vt ſic nunquam inter immobilia bona computatur. Oportet tamen, vt in eis congregandis modũ ſeruent, ita vt profeſſioni paupertatis moraliter non repugnent.

Ad quod etiam obligari aliquo modo poterit monaſterium, quod paupertatem in communi non profitetur, quanuis rarò, quia ſemper poteſt immobilia bona, & reditus licitè augere, quãtum eſt ex vi paupertatis, & in eum finem pecuniam aliquam reſeruare, vel ex aliis reditibus, & ſumptibus ſuperfluam, vel liberaliter donatam; nam ex eleemoſynis eam mendicare, & congregare ad prædictum finem, niſi moralis neceſſitas interueniret, rationabile non eſſet. At verò religio, quæ profitetur paupertatem in communi, cùm non poſſit pecuniam in eum finem colligere, contra ſuam paupertatem peccaret, ſi in ea conſeruanda, & congreganda modum excederet, nam eo ipſo non eſſet pauper, nec penderet ex mendicitate, & eleemoſynis ad ſuam ſuſtentationem. 5. *Aſſertio ſecunda.*

Hic autem occurrebat quæſtio, an talis religio poſſit habere hæc bona mobilia vt propria. Sed in hoc non poteſt aſſignari generalis regula, ſed vnaquæque religio obſeruare debet modum ſibi præſcriptum; aliquæ enim Religiones obſeruant paupertatẽ in communi quoad immobilia bona, quæ non recuſant habere in communi proprietatem horũ mobilium, vt de domibus Societatis profeſſæ ſuo loco dicemus, & ex regula Carmelitarum c. 8. idem colligitur, vt poſtea videbimus. Religio autem Minorum hunc ſingularem modum paupertatis ſe profiteri dicit. quia verò ea res adhuc in controuerſia ſpeculatiua verſatur, exiſtimo quoad moralem obligationem ſatis eſſe vt Prælati, vel adminiſtratores talium bonorum intentione generali, ea acquirant, vel poſſideant, ſcilicet eo modo, quo iuxta ſuum inſtitutum, & poſſunt, & debent; & ita opinor in ordine ad mores controuerſiam illam non multum referre. 6. *Dubitatio ſpecialis.*

Dixi præterea, *in ſuſtentationem religioſorum*, quia ad ordinariam habitationem poſſunt domũ habere; item poſſunt habere Eccleſiam ad diuinum cultum; poſſunt etiam habere hortum domui coniunctum ad leuamen Religioſorum. In his enim omnibus ſolus neceſſarius vſus attenditur, ad quæ neceſſaria eſt firma & ſtabilis poſſeſſio, quia per incertam mendicitatem ſuppleri non poteſt; & ideo cuicunque religioni, quantumuis paupertatem in communi profiteatur, hoc permiſſum eſt; ſingulis autem, vel latiùs, vel ſtrictiùs iuxta vniuſcuiuſque regulam, ſeu inſtitutum. Poteſt tamen inter eas eſſe diuerſitas, ſuprà aſſignata, quia religio Minorum profitetur ſe nõ habere proprietatem, & dominium harum etiam poſſeſſionum; aliæ verò licèt ſeruent paupertatem in communi circa alia bona mobilia, & reditus eorum, dominium in communi poſſeſſionum, quæ ſolùm ſunt ad habitationem, & cultum diuinum, non recuſant, & vtrumque ſanctè fieri poteſt, & in ordine ad morales obligationes, 7. *Aſſertio tertia.*

de quibus hîc præcipuè agimus, non video differentiam alicuius momenti, quæ inde reſultet, vt iam ſuprà tetigi.

Aſſertio quarta.

8. Atque hinc à fortiori concluditur, poſſe huiuſmodi Religiones habere aliqua ex bonis, quæ dicuntur ſe mouentia ad vſũ ambulãdi, & ad alios labores monaſterio neceſſarios. Hoc probat communis vſus talium religionum, & in aliquibus earum regulis eſt expreſſum, vt in Regula Carmelitarum c.8. vbi generaliter dicitur, *prout veſtra expoſtulauerit neceſſitas vobis habere liceat.* In Societate verò ſpecialiter cautum eſt, vt in eius domibus iumentum ad equitandum ad vſum alicuius, ſiue præpoſitus, ſiue ſubditus ille ſit, non habeatur. 6.p. Conſtit. cap.2. §.14. vnde ad communem vſum totius domus non prohibetur. Idem exiſtimo de Religione S. Franciſci, quanuis vſus talium rerum iuxta ſpecialem regulam in eo ordine perſcriptam aſſumendus ſit.

Dubitatio circa animalia fructifera.

Aſſertio prima.

9. Quæri autem poteſt, an habere huiuſmodi ſe mouentia ad Religioſorum ſuſtentationem repugnet huic paupertati. Dupliciter autem poſſunt hæ res ſeruire ad ſuſtentationem; vno modo fructificando; alio modo ipſaſmet res in nutrimentum conſumendo. Hoc poſteriori modo non eſt dubium, quin liceat habere ad tempus aliquod huiuſmodi animalia, quæ tempore conuenienti ex eleemoſynis comparentur, & paulatim conſumantur eo modo, quo diximus, de tritico, vino, & oleo, cum eadem proportione & moderatione de his rebus loquendo; quia non eſt diuerſa ratio in his, & in aliis, quia hæ res hoc modo conſideratæ inter mobilia bona ſimpliciter computantur, & non habent perpetuitatem, nec reditus vllos conferunt.

Rationes dubitandi.

10. Circa alium verò modum eſſe poteſt nonnulla dubitatio, quia huiuſmodi animalia etiam hoc modo poſſeſſa videntur hoc modo derogare paupertati in communi, quia iam nutrimentum ex aliqua parte haberetur ex propriis fructibus, & reditibus. hoc autem prohibitum eſt, ex vi talis voti; nam per illud maximè excluditur incerta mendicitas, quæ ita eſſe debet annexa huic paupertati, vt veluti menſura illius conſtituatur, iuxta intentionem Pontificis in c. *Exiit*, de verbor. ſignif. in 6. In contrarium autem eſt, quia hæc bona ſe mouentia in rigore ſunt mobilia, quia de loco ad locum transferuntur, & ipſo vſu paulatim conſumuntur. Item fructus eorum non ſunt propriè reditus, ſed potiùs commodũ quoddam, vel vtilitas magis ex induſtria, quàm ex rebus ipſis proueniens, quæ nõ videtur ex vi huius voti prohibita. Sicut non repugnat huic voto paupertatis etiam in communi propriis manibus laborare, ad victum comparandum. Vnde in primitiua regula Carmelitarum c.8. conceditur eis, vt poſſint habere animalia, & volatilia in nutrimentum, cùm tamen illis prohibitum fuerit habere reditus iuxta declarationem Gregorij IX. Tandem aliàs non liceret religioſis profitentibus hanc paupertatem aues domeſticas, vt gallinas, aut columbas habere, ad percipiendum ex eis aliquem fructum, quod videtur nimis rigoroſum, & contra conſuetudinem.

Aſſertio ſecunda.

11. Nihilominus prior pars ſimpliciter eligẽda videtur, ſicut enim per hoc votũ excluduntur poſſeſſiones domorũ, vinearũ, & ſimiles, ac reditus earum; ita excluduntur greges ouium, & armentorum, propter fructus eorum.

Probatur primò.

Probatur primò ex intentione talium religionum, ex qua maximè pendet materia voti, & ex fine talis voti, qui ſatis oſtendit dictã intentionem. Quæ enim eſſet magna A paupertas, ſi liceret his bonis ſe mouentibus abundare? multi enim ſæculares, licèt aliud genus bonorũ non habeant, diuites reputantur, ſi ex fructibus eorum iuxta ſuum ſtatum ſufficienter ali poſſint. Vnde licèt hæc animalia ſimpliciter corruptibilia, & mutabilia ſint, in ſingulis indiuiduis; tamen hoc modo ſumpta, tanquã perpetua poſſidentur, vt per continuam ſucceſſionem conſeruẽtur, & fructificent. & ideo ſub hac morali cõſideratione tanquam immobilia reputantur.

Secundò.

Denique fructus prouenientes ex huiuſmodi animalibus, verè, & propriè ſunt reditus, quos habere non licet ex huiuſmodi voto. Aſſumptum patet, ex proprietate vocis in Latino rigore, & ex vſu iuris, & ſumitur ex gloſa in c. *Generali*, de electione in 6. verb. *Reditus.* B in quo textu reditus, & fructus pro eodem computantur. Sumitur ex leg. *deducta.* §. *hæreditatem*, iuncta gloſa ff. ad Trebellianum, & videri poteſt Bartolus in rubrica. ff. ſoluto matrimono: ex vi autem huius voti nullos reditus habere licet.

Aſſertio tertia.

12. Vnde etiam cenſeo non licere habere aliquod animal ad locandũ illud pro vſu eius pretio accepto, nam etiã illud reditus quidã eſſet; ſicut vſura reditus pecuniæ appellatur l. *Qui.* §. vlt. ff. ad legẽ Falcidiam; nec regula ſuprà citata ex ordine Carmelitarũ oppoſitum probat, ſed potiùs per argum. ab exceptione poteſt hoc confirmari, vt infrà dicam. Tandem ratio in principio facta conuincẽs eſt, quia huiuſmodi bona reuera excludũt C mendicitatem, quia iam eorum fructibus non elemoſynis viuendum eſſet, vel in totum, vel ex parte, quod repugnat perfectioni huius voti, quod B. P. Ignatius rectè explicauit in 6. p. conſtit. c.2. §.2. per illam excluſiuam, *In ſolo Deo, cui per ipſius gratiã Societas inſeruit, fiducia conſtituatur, ſine reditibus ſuis vllis ipſum nobis proſpecturum*, &c.

Ad rationes pro parte contraria.

13. Vnde facilè expediuntur quæ in contrariũ expediebantur; iam enim explicatum eſt, quomodo, licèt hæc bona phyſicè mobilia ſint, illo modo poſſeſſa tanquã immobilia moraliter reputantur. Vel certè reſpondetur, ſatis eſſe quòd ſint aliquo modo ſtabilia, & fructifera, & quòd ratione fructuũ poſſideantur: namque declaratũ etiã eſt, hos fructus eſſe reditus voto repugnantes. Neque D obſtat quòd aliqua induſtria, vel labor hominum neceſſarius ſit ad illum fructum capeſſendũ, quia in omnibus rebus etiã immobilibus neceſſarium hoc eſt; neque eſt ſimile de operibus manuum; nam quod ex huiuſmodi opera reſultat, nõ poteſt inter fructus, vel reditus cõputari, nam operatio ipſa ſolũ eſt actio ipſius hominis, cuius dominiũ nõ tollitur per votũ paupertatis, licèt per votum obedientiæ religioni dicetur; effectus autem illius operis ſolùm eſt quoddam artefactum, quod religio ſine læſione paupertatis vendere poteſt.

Aſſertio quarta.

14. Ad vltimam verò inſtantiam dicendum eſt, in his rebus moralibus parum pro nihilo reputari, & ideo licèt regula generalis poſita vera ſit, non exiſtimo eſſe contra hanc paupertatem, in toto E rigore habere domeſticas aues nonnullas, dũmodo ſint in paruo numero, ita vt ex eis nõ redundẽt fructus, qui ſimpliciter poſſint reditus appellari, nec abſolutè pro ſuſtẽtatione computari, ſed magis ad recreationem, vel ad ſummũ ad occurrendum alicui repentinæ neceſſitati: hoc enim niſi in aliqua ſpeciali regula ſit expreſſum, non videtur repugnare abſolutè paupertati in communi, nec intentioni ſic vouentium.

Aſſertio quinta.

Sicut etiam nõ repugnat religioni profiteri paupertatẽ hanc, ex domeſtico horto fructus aliquos colligere, vel oleta ad proprium vſum, quanuis ea vendere non liceat;

liceat; ergo ſimiliter dicendum videtur in prædicto caſu. Vnde obiter colligi poteſt in verbis illis ſuprà citatis ex cap. 8. Regulæ Carmelitarum, non ſolùm hoc concedi, ſed etiam, vt poſſint haberi huiuſmodi animalia, vel volatilia, ad percipiendos aliquos fructus, vt lac, caſeum, & oua, etiam in ea quantitate, quæ ad communitatis ſuſtentationem multum iuuet, nam illud conſequitur per modum exceptionis à generali voto, non habendi reditus; ergo aliquid amplius conceditur, quàm ex ſe, & ex natura rei eſſet exceptum. Fateor tamen argumentum non eſſe omnino efficax, quia ibidem conceditur, vt poſſint habere iumentum aliquod pro ratione neceſſitatis, cùm illa non ſit exceptio, ſed ſolùm alia quædam declaratio; nam ex vi generalis voti illud non eſt prohibitum, vt diximus. Nihilominus domeſtici illius regulæ expoſitores, ita illam intelligunt; neque oportet nos ſapere pluſquam oportet, quia veriſimilius eſt, illis meliùs conſtare, de intentione ſuæ regulæ, vel de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres.

15. Difficultas circa iura, & actiones in cõmuni. Atque ex reſolutione huius dubij, facilè expeditur aliud hîc occurrens, an ſcilicet, & quomodo liceat huiuſmodi religionem habere iura aliqua, vel actiones in communi. Eſt enim inter Iuriſperitos controuerſia, an hæc iura, vel actiones computanda ſint inter bona mobilia, vel immobilia, quibuſdam aſſerentibus, ad illa eſſe reuocanda; nam ſi iura & actiones ſint ad bona mobilia, inter ipſa mobilia bona comprehenduntur, ſi ad immobilia, inter ipſa reputantur, ita vt quaſi ex obiecto ſpeciem ſumant. Quod ſumi poteſt ex Abbate in cap. *Nulli*, de rebus Eccleſ. non alienandis num. 9. & 10. aliis verò aſſerentibus abſolutè, & ſimpliciter, & in omni proprietate, nec mobilia eſſe, nec immobilia bona, ſed tertiam ſpeciem bonorum conſtituere. Quæ ſententia communiter recepta eſt, vt latè tractat Pinel. in rub. de bonis maternis p. 1. à principio, & Couarruu. in cap. *Relatum* 2. de teſtamentis, qui plures alios refert. Neque diſſentit Panormitanus, quia hoc etiam expreſsè dicit. Sed quia non obſtante hac proprietate verborum, ſæpe ex adiunctis conſtat in facto ipſo, ſeu diſpoſitione, actiones, & iura ſub illis vocibus comprehendi, tunc ait reduci debere ad hæc membra dicto modo, in quo alij non contradicunt, & indicauit etiam noſter Molina tom. 1. de Iuſtitia, tract. 2. diſput. 201. In præſenti ergo neceſſarium videtur, vt hæc bona ad aliquod ex dictis membris reuocentur, quia neceſſe eſt, vt omnia bona temporalia comprehendantur ſub altero ex his duobus membris, ſcilicet, vel eorum, quæ per hoc votum paupertatis excluduntur, vel eorum, quæ permittuntur, quia inter hæc duo non poteſt excogitari medium, cùm contradictoriè opponantur; ergo cùm conſtet per hoc votum excludi bona immobilia, mobilia autem, vt ſic permitti, videndum eſt, quid dicendum ſit de illo tertio genere bonorum. Non enim poſſumus in vniuerſum dicere, repugnare huic voto habere talia bona, quia poteſt Monaſterium habere ius, & actionem ad aliquid ſibi debitum, quod in aliis ordinibus, etiam hanc paupertatem profitentibus manifeſtum eſt. In minoribus autem iuxta ſuum modum intelligatur, ſcilicet, quòd tale ius ad Summum Pontificem tranſeat, apud illos autem ſit adminiſtratio. Neque etiam poſ-

A ſumus in vniuerſum dicere, huiuſmodi bona eſſe permiſſa talibus religionibus, quia oppoſitum declaratum eſt à Summis Pontificibus in cap. *Exiit*, & Clement. *Exiuit*.

Videtur ergo, iuxta prædictam Panormitani 16.
doctrinam, dicendum, iura illa, & actiones, quæ ſunt ad res mobiles, permitti, quæ ad immobiles excludi; quia priora ad mobilia bona, poſteriora ab immobilia reducuntur. Sed neque hæc diſtinctio rectè in præſenti applicatur, quia ius ad pecuniã, ad rem mobilem eſt; nam pecunia inter bona mobilia computatur, vt ſuprà dictum eſt, & attingit Panor. ſuprà n. 11. at verò tale ius ad pe-
B cuniam colligendam huic paupertati ſæpe repugnat, iuxta prædicta iura. E contrario verò aliquando permittitur ius, & actio, ad rem etiam immobilem; nam ſi quis leget monaſterio domum, non repugnat huic paupertati acquirere ius ad illud legatum, vt eo modo, quo licitè fieri poſſit, in vtilitatem monaſterij conuertatur.

Aliter ergo diſtinguendum occurrit (& fortaſſe 17. Reſolutio difficultatis poſitæ.
erit maior declaratio ſuperioris diſtinctionis, vt ad rem præſentem poſſit accommodari) poteſt enim eſſe ius, vel actio, ad aliquid recipiendũ per modum annuæ penſionis, aut reditus, vel ſolùm ad recuperandum aliquid debitũ, quod vno actu ſolui poteſt, & ſtatim conſumi, vel in vtilitatem creditoris conuerti. Actiones & iura primo modo
C repugnant huic paupertati, tum quia ex omnium ſententia, & iuxta declarationem dictorũ Pontificum inter bona immobilia computantur: tum etiam, quia hæc paupertas excludit omnes reditus, annua autem penſio pars eſt redituum. Vnde cùm Doctores aiunt, ius ad rẽ mobilem comprehendi ſub bonis mobilibus, non loquuntur de iure ad penſionem annuæ, quod radicaliter (vt ſic dicam) ſemper durat, & ſuo modo fructiferũ eſt; ſed de iure, & actione ad ſolutionẽ alicuius debiti, ſiue pecuniarij, ſiue alterius rei mobilis. Actio autem, ſeu ius ſecundo modo, hoc eſt ad debitum aliquod vna ſolutione comparandum, nõ repugnat huic paupertati, vt probant rationes factæ. Et quidẽ ſi tale debitum pecuniarum ſit, vel alte-
D rius rei mobilis, rectè applicatur ratio, quia illud ius inter immobilia bona computatur; ſi autem debitum ſit de re immobili, vt actio ad illud locum habeat, neceſſe eſt, rem illam accipi, non vt immobilem, ſed vt conuertendam in rẽ mobilem cui æquiualet, quod à ſimili ſumo ex Panor. in c. in *Præſentia*, de probationib. n. 63. in illis verbis, *Poterunt capere non vt bona immobilia, ſeu, vt iura perpetua ſibi retineãt, & ſe alant.* Vbi plures refert authores. Et ita etiam actio illa non conſideratur, niſi vt quid tranſiens, & in præſenti ob eam rem inter mobilia bona computari poteſt. Atque hæc ſententia quoad rem declaratam communis eſt.

Ex qua infertur primò, ſi quis bona ſua relin- 18. Corollaria
quat alicui cũ onere ſoluendi ſingulis annis cer-
E tã penſionem monaſterio Mendicantiũ profitentium paupertatem in communi; non poſſe ex vi talis teſtamenti, aut legati, ius aliquod acquiri monaſterio, quia aliàs, & bonum aliquod immobile acquireret, & reditus haberet. Imò ſunt qui Prima opinio.
cenſent, nõ poſſe monaſterium talem penſionem accipere, etiamſi ab hærede abſque coactione, ex ſola conſcientiæ obligatione ſoluatur, vel potiùs in eo nõ reſultare talem obligationem, quia talia legata non valent. ita ſentit Panorm. in c. *Nimis praua*, de exceſſibus Prælatorum. n. 1. idem in cap. *in præſentia*, de probationib. num. 63. idem ſentit Cardinalis in Clement. *Exiuit*. §. *Cúmque annuæ*.

 At

19. Secunda opinio. At verò Syluest. verb. *legatum* 2. q. 3. & Angelus Tabiena, & alij cum Paludano, quem citat Syluest. hoc limitant, quoad ciuilem actionem, & ius; hoc enim acquirere non poteſt talis religio, ex vi huiuſmodi legati, quia hoc repugnat voto, & profeſſioni eius; at verò quoad obligationem in conſcientia nihil repugnat hæredem teneri ex voluntate defuncti ad ſoluendum hoc onus ſua ſponte, & ſine coactione, & tunc ſi ipſe hoc modo tribuat, ſine ſcrupulo accipi poteſt ab his religioſis, quia reſpectu illorum, ſolùm eſt eleemoſyna quædam, & non immutat eius rationem, & naturam, quamuis alius in conſcientia illam dare teneatur. Et ita declaratum eſt expreſsè quoad Societatem profeſſam 6. p. Conſtit. cap. 2. §. 6. Cum hoc tamen moderamine, vt nullus de Societate poſſit aliquem incitare ad has eleemoſynas perpetuas noſtris Domibus, vel earum Eccleſiis relinquendas; quod de aliis Mendicantibus etiam affirmat Syluester ſuprà cum Archidiacono. Aduertit tamen, quòd licèt non liceat inducere teſtatorem ad imponendum hoc onus hæredi; tamen poſtquam poſitum eſt, licitum eſſe petere ab hærede, & admonere illum, vt ſuam obligationem impleat; quod etiam tenet Angelus, quia per hoc non fit coactio ciuilis, neque exceditur contra limites mendicitatis, & eleemoſynæ, quia hoc tantùm titulo poſtulatur; ſicut licet petere à famulo pecuniam, quam dominus ei tradidit, vt monaſterio in eleemoſynam daret, & admonere illum fraternæ obligationis ſuæ.

20. Limitant aliqui. Addunt præterea nonnulli ex dictis authoribus limitationem quoad obtinendum ius ciuile ex vi huiuſmodi legati; nam ſi penſio ſit perpetua, vel longi temporis, fatentur non poſſe acquiri tale ius, quia talis penſio eſt quidam reditus perpetuus, qui & tollit mendicitatem incertam, & inter bona immobilia computatur, & proinde tali profeſſioni repugnat; vt ſumitur ex cap. 1. §. 1. de religioſis domibus. in 6. & clariùs ex Clement. *Exiuit*. §. *quicunque annui*, de quo videri poteſt Couarru. lib. 3. Variarum cap. 7. §. 2. At verò ſi penſio illa imponatur ad breue tempus, quale reputatur quodlibet breuius decennio, non repugnabit acquirere ad illud etiam ius ciuile. ita tenent Cardinalis Fredericus & alij, quos ſequitur Syluester ſuprà. Tabiena verbo *legatum* 11. quæſt. 4. num. 5. Emman. Sà verbo *Religio* num. 57. Quam opinionem ſequitur Cordub. in expoſitione ſuæ regulæ. cap. 6. q. 11. & tractatus, qui dicitur, Serena conſcientia, q. 19. & 20. & eſt opinio probabilis, quæ in hoc fundatur, quod illi non ſunt reditus, ſed eſt veluti certa quantitas legata, ſoluendo illo modo per partes, quod non repugnat paupertati; nam ſi tota illa quantitas legaretur ſimul ſoluenda, non repugnaret; ergo neque illo modo. Contrariũ tenent alij. Nihilominus contrariam ſententiã docet Bartolus in tractat. Minoricarum lib. 2. diſt. 6. cap. 2. & 3. & Baldus in Authentica *Ingreſſi*. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. Fundantur, quia illi reuera ſunt annui reditus pro eo tempore, quo durant. Item repugnant incertæ mendicitati; nam pro tunc non viuerent fratres in ſpe Dei; propter ſpem, quam haberent in dicto legato. Item quia in dicta Clement. *Exiuit*, generaliter dicitur, *nulli reditus*: ſi autem propter conſiderationem alterius opinionis, illi non reputantur reditus, etiamſi tempus ſit longiſſimum, erit legatum validum,

A etiam quoad ius ciuile, dummodo tempus ſit definitum, & quantitas ex toto illo reſultans, non ſit tanta, quin ſimul tota legari poſſit. Vtraque ſententia æquè probabilis eſt, & in praxi tuta; prior verò & fauorabilior, & probabilior.

Sed dices, ius ad illos reditus (quod etiam de cenſu perpetuo obiici poteſt) eſt quoddam bonum immobile, & æſtimabile pretio; cur ergo non valebit legatum de illo, etiam quoad ius ciuile? non vt per annuos reditus recipiatur, ſed vt ſtatim vendatur, & pretium in commodum monaſterij conuertatur. Nam quòd in aliis legatis bonorum immobilium, ita fieri poſſit, & debeat, communis ſententia eſt cum gloſſa. in c. 1. 21. Obiectio. An liceat tale legatum vendere.
B de Relig. domib. in 6. verbo *Domum*, quam communiter ſequuntur Canoniſtæ in cap. *in præſentia*, de probationibus, vbi Panorm. num. 63. Decius num. 69. Felinus latè num. 51. & 52. vbi refert aliquos excipientes, quoad hoc ordinem Minorum propter ſtrictiorem paupertatem. Contrarium tamen docet ibi Panorm. & Bartol. dict. lib. 2. diſt. 6. cap. 1. vbi ſentit hoc ita eſſe declaratum in Clement. *Exiuit*, & ſumitur ex verſiculo, *Quia igitur in ſucceſſionibus*, ſi attentè legatur. Reſpondet Bartolus vbi ſuprà cap. 1. quòd Reſponſio. legatum manuum non interdicitur fratribus ratione rei legatæ, ſed ratione modi à teſtatore expreſſi, ſcilicet, quòd annuatim detur, qui
C modus regulæ, & conditioni eorum repugnat. Sed contrà, quia poteſt voluntas teſtatoris impleri, etiamſi fratres non accipiant legatum, quantum ad modum illum, licèt eis in illo ſoluendo modum illum obſeruet. Hæc enim duo non repugnant; nam poteſt monaſterium ius illud recipiendi annuam penſionem transferre in aliquem tertium per venditionem, ſicut poteſt vendere domum ſibi legatam; tunc ergo hæres ſoluet illi tertio legatum annuum iuxta modum à teſtatore perſcriptum; monaſterium autem non ita illud accipiet, ſed ſimul recipiet totum legatum æquiualenter, recepto nimirum pretio eius. Cùm ergo poſſimus ità hæc conciliare, & ita interpretari legatum, vt non Instantia.
D ſit inutile, ita faciendum videtur præſertim in cauſa pia. Nihilominus Iuriſtæ negant in his Solutio. cenſibus, ſeu legatis annuis hoc fieri poſſe propter modum, & voluntatem teſtatoris, quæ ſunt verba Panormitani ſuprà, qui refert etiam Fredericum, & Ioannem de Lignano; rationem autem illam non ampliùs explicat: videtur autem ſenſus eſſe voluntatem defuncti in huiuſmodi legato eſſe, vt talis penſio annuatim, & non aliter ſoluatur; item vt illa penſio ſemper ſoluatur, tanquam opus pium, & cedens in vtilitatem talis religionis; huic autem voluntati repugnat ille modus tranſactionis, & commutationis, quam ſuprà diximus.

22. Impugnatur reſponſio. Sed adhuc non quieſcit mens, nec ratio illa
E ſatisfacere videtur. Primò, quia Panormitanus eodem num. 63. adiungit, ſecus eſſe ſi teſtator aliquem annuum reditum dimiſiſſet iſtis fratribus; nam tunc poterunt, inquit, recipere æſtimationem; itáque differentiam facit inter legatum directè relictum ipſis fratribus, vel indirectè per modum oneris impoſiti in re alteri legata; cuius tamen differentiæ rationem non video; nã etiam in legato directo voluntas teſtatoris eſt, vt tali modo ſoluatur, & ita Bartolus de tali directo legato expreſsè loquitur. Si ergo Panorm. in illo admittit poſſe recipi æſtimationem, cur negat in alio? non enim hoc magis repugnat paupertati, aut

aux voluntati teſtatoris in vno, quàm in alio. Deinde ſatis videtur expleri voluntas teſtatoris, quamuis ille modus mutetur, quia non eſt adeò ſubſtantialis, neque ab illo poſitus eſt, vt talis: ſupponimus enim non dixiſſe expreſsè ſe velle, vt id detur tali modo, & non alio, nam ſi hoc expreſſiſſet, nulla eſſet controuerſia; ſicut etiam non valeret legatum de re immobili, ſi expreſsè adderetur conditio, vt poſſideretur tanquam immobilis, quia eſſet turpis conditio, & contra regulam. Quando hoc non exprimitur, explicanda videtur voluntas teſtatoris; ita vt valeat, quoad ſubſtantialem effectum, etiamſi modus ſeruari non poſſit, vt in præſenti magis conſentaneum videtur voluntati teſtatoris, vt religio recipiat vtilitatem illius legati, quoad quantitatem, & æſtimationem, cùm non ſit capax modi, quàm quod legatum omnino inutile fiat; & confirmari poteſt ex cap. *Verùm*, de condit. appoſit. vbi in cauſis piis modus additus donationi, aut legato, & poſtea non impletus non reddit nullam donationem, niſi id fuerit in donatione, ſeu legato expreſſum.

23. Reſolutio vera. In hac ergo re dicendum occurrit ex parte religionis non eſſe illicitum, nec paupertati contrarium eam commutationem facere, ſi hæres, vel principalis legatarius, apud quem eſt onus ſoluendi penſionem, conſentire velit. Hoc ad minimum probant omnia adducta, & eſt per ſe euidens, quia hoc ſolùm eſt accipere quandam eleemoſynam. Addo verò monaſterium non acquirere ius ciuile quo poſſit cogere hæredem, aut legatarium ad illam æſtimationem reddendam, vel ad conſentiendum in tranſactione alteri facta, vel ad ſe illi obligandum. hoc ſaltem probat communis opinio citata, iuxta quam iudicandum eſt in foro exteriori, cùm nullo iure, vel efficaci ratione poſſit probari contrarium; nam hoc ius ciuile manare debuiſſet ex voluntate teſtatoris vel expreſſa, vel adiuta adminiculo iuris ciuilis, hic autem nec eſt expreſſa, vt ex dictis patet, neque aliqua lege iuuatur, neque etiam conſuetudine, iuxta quam legata interpretanda ſunt. l. *Nummis*. ff. de legatis 3. Imò non defuerunt qui idem dixerint de quocunque legato rei immobilis; ſed non eſt eadem ratio, vt iam dicam.

24. Reſolutio ſecunda. Vlteriùs enim probabilius cenſeo non teneri legatarium, vel hæredem in conſcientia reddere æſtimationem talis iuris, ſeu penſionis annuæ, nec etiam ſe obligari alteri, volenti illam æſtimationem dare. Prior pars probatur, quia teſtator talem obligationem ei non impoſuit; nam eſt maior quàm ſoluendi annuum reditum, & teſtator hanc ſolùm poſuit; ergo non eſt vnde obligetur. Et eodem ferè modo probatur poſterior pars; nam inprimis cùm hæres non teneatur obligatione ciuili ad ſoluendum hoc legatum, vt dictum eſt, non poteſt obligari in conſcientia ad ſe obligandum ciuiliter alteri, quia etiam teſtator hanc obligationem ei non impoſuit. Vnde vlteriùs ſequitur, nihil reſultare ex tali legato, quod à religione alicui tertio vendi poſſit; nam ius ciuile, quod vendibile eſt, non reſultauit; ius autem, vel actio in foro conſcientiæ etiam non reſultat, vt dixi, & licèt oriretur, non eſſet quid vendibile moraliter loquendo, quia nemo emit, niſi id, in quo poteſt acquirere proprium ius, & ciuilem actionem. Atque ita etiam concluditur tale legatum eſſe nullum, quia nullum habet effectum; vnde ſi hæres, vel legatarius velit dare æſtimationem, aut ſe obligare alteri, qui illam det, erit potiùs opus miſericordiæ, quàm iuſtitiæ.

25. Aſſignatur differentia inter hæc legata. Atque ita etiam (reſpondendo ad primam difficultatem poſitam) facilè aſſignatur differentia inter legatum alicuius poſſeſſionis, vel alterius ſimilis rei immobilis, & legatum annuæ penſionis; nam quando legatur domus, v.g. eo ipſo poteſt vendi, vel alienari inuito hærede, quia nullum ius in illam acquirit, & ideo non eſt neceſſaria ex parte illius aliqua obligatio, vel conſenſus, vt conuentus ab aliquo tertio accipiat æſtimationem legati, per modum tranſactionis, ſeu venditionis. Reſpectu autem ipſiuſmet hæredis eſt in hoc conuenientia, quòd ille cogi non poteſt, vt det æſtimationem domus, etiamſi per impoſſibile nullus inueniatur, qui emat illam, quia nullo iure ipſe cogi poteſt ad emendum, nec teſtator illum obligare ad dandam æſtimationem. Secus verò eſt reſpectu tertij, quia domus vendi poteſt, accepta æſtimatione, ſine conſenſu hæredis; reditus autem annuus, ſeu ius ad illum, non poteſt transferri in alium, niſi denuo ſe obliget hæres, vel legatarius, qui penſionem ſoluturus eſt; quia tota æſtimatio, & totus valor talis rei conſiſtit in hac obligatione, ad eam tamen cogi non poteſt hæres, vt diximus. Atque hinc oritur alia ratio differentiæ non contemnenda: nam quando res corporea, & immobilis legatur, non conſtituitur ipſa in ſuo eſſe, & valore, per legatum, ſed ſupponitur tantæ æſtimationis, & donatur tali religioni: at verò quando donantur reditus annui, res immobilis, quæ ibi interuenire poteſt, eſt incorporea, ſcilicet ius ad tales reditus, & non ſupponitur, ſed fieri debet virtute ipſius legati; non fit autem, nec fieri poteſt per tale legatum, quia monaſterium non eſt capax talis iuris, & conſequenter magis incapax eſt, vt in ipſo primo erigatur; & ideo in priori legato eſt aliquid, quòd vendi poſſit, ſcilicet res corporea, & immobilis; in poſteriori autem nihil eſt, quod vendi poſſit, quia ſi quid eſſet vendibile, maximè ius; hoc autem non fuit acquiſitum monaſterio, vt dictum eſt.

26. Obiectio. Dices, hac ratione probaretur etiam domum legatam non poſſe à monaſterio vendi, quia vt vendatur, non ſatis eſt rem ipſam eſſe æſtimabilem pretio, ſed oportet, vt venditor habeat ius in illam; Monaſterium autem non potuit per legatum acquirere ius in rem immobilem, quia eſt incapax dominij talis rei. Reſpondeo ibi non conſiderari rem illam, vt immobilem, ſed vt conuertibilem, & conuertendam ſtatim in talem æſtimationem, ſub qua ratione, quaſi mutabilis potiùs, & moraliter corruptibilis conſideratur; ſic autem non repugnat huiuſmodi monaſterium acquirere ius, & dominium rei, materialiter (vt ſic dicam) immobilis, quia illud ius magis conſideratur ex termino, ſeu fine, ad quem tendit, ſcilicet pretium, & æſtimatio domus, quàm ex ipſo medio, ſeu materia circa quam verſatur. Ratio autem à priori huius eſt, quia intentio voti paupertatis talis religionis non eſt primarium ius his rebus, ſub ea ratione conſideratis, ſed vt permanenter habeantur ad ſuſtentationem. Et eadem ratione ius ipſum Eccleſiaſticum, quod incapacitatem dominij in religionibus introduxit, vt ſuprà dixi, non extendit hanc incapacitatem ad hoc tranſitorium dominium, vt ſic dicam, ſed ad permanens, Reſponſio.

quod propriè eſt de re immobili, vt immobilis eſt. Sed vrgebis, idem dici poſſe de legato annuæ penſionis; poterit enim dari ius ad reditus, non tamen vt permaneat, ſed vt alienetur ſtatim, & acquiratur æſtimatio. Reſpondetur ibi non habere locum hanc conſiderationem, propter rationes factas, quia tunc reditus non alienantur propriè, ſed ius ad illos; ius autem non poteſt alienari, niſi prius conſurgat ita firmum, & ſtabile, ac ſufficiens ad obligandum alium ciuiliter, quod in præſenti caſu locum habere non potuit.

Inſtantia diluitur.

27. Alia difficultas ſupereſt, circa eandem particulam, ſcilicet, *quoad ſuſtentationem*, an liceat huiuſmodi religioſis habere certos reditus pro expenſis neceſſariis ad diuinum cultum, panis, vini, ceræ, ornamentorum, ac denique fabricæ Eccleſiæ, vel perficiendæ, vel reficiendæ, & conſeruandæ. Et ratio dubitandi eſſe poteſt, quia tales reditus ex parte tollunt incertam mendicitatem, item quia in ſuſtentatione Monaſterij non ſolùm includuntur victus, veſtitus, & habitatio, ſed etiam illa omnia, quæ ad ordinarias actiones vitæ, & religioſorum miniſteria neceſſaria ſunt: ergo etiam includuntur quæ ad ſacra dicenda, ſunt neceſſaria. Alioqui poſſet monaſterium huiuſmodi, habere certos reditus, ad conſeruandam, & augendam bibliothecam publicam. v.g. quia hoc non pertinet ad ſuſtentationem religioſorum, & eadem ratione poſſent habere reditus, ad prouidendum ſingulis de libris neceſſariis; imò de papyro, calamis, atramento, & ſimilibus. Item poſſent habere ad recipiendos hoſpites, quia illud etiam eſt extra propriam ſuſtentationem, & eſt opus pietatis. Huc accedit, quia hac occaſione poſſunt hi reditus, vel magna eorum pars conuerti in vſum religioſorum, quando ſuperabundantes fuerint; quod facilè poterit procurari, vel augendo reditus, vel limitando Sacriſtiæ ſumptus. Vbi etiam tangitur alia difficultas, an huiuſmodi monaſteria habere poſſint anniuerſaria, & ſimiles reditus, tanquam certum ſtipendium Miſſarum, &c. nam hoc etiam videtur tollere incertam mendicitatem; & magis videtur hoc repugnare, quia directè dantur & accipiuntur tales reditus in ſuſtentationem; & alioqui ſunt firmi, & ſtabiles.

Difficultas, an liceat habere reditus pro expenſis neceſſariis ad diuinum cultum. Rationes pro parte negatiua.

28. Nihilominus conſuetudo harum religionum hos modos redituum videtur admittere; & ideo dubitandum non eſt, quin aliquo modo hoc eis liceat. Societatem excipio, quia in hoc habet peculiare inſtitutum infrà declarandum; idémque erit de quacunque alia religione, quæ circa hæc habuerit peculiarem prohibitionem. Loquimur ergo in generali, ex vi talis voti, & paupertatis in communi; exponendum autem à nobis eſt, quomodo hæc liceant, & inde conſtabit ratio cur liceant. Inprimis ergo licitum eſt habere huiuſmodi reditus pro expenſis fabricæ, ſeu ſacriſtiæ, non ſolùm, quia licet eos recipere annuatim ex obligatione in conſcientia alteri impoſita à legatario; ſed etiam quia poſſunt acquirere ius ciuile ad huiuſmodi reditus: ita docet Angelus verb. *legatum* 1. num. 5. citans Cardinalem in Clement. *Exiuit*, verſic. *Cúmque annui*, de verbor. ſignif. vbi gloſſ. idem tenet, & citat Fredericum Senenſem conſil. 112. idem Syluest. verb. *legatum* 2. q. 2. Tabiena eodem verbo q. 4. Corduba in expoſitione regulæ cap. 6. q. 10. & Serena conſcientia q. 20. & habetur in ſpeculo Minorum 3. p. allegantur pro hac ſententia cap. vltim. de teſtament. & cap. *Nimis*. 1. de Exceſſib. prælat. quatenus in illis huiuſmodi legata religioſis facta generaliter approbantur, & peculiaria priuilegia in eorum fauorem conceduntur. Et Panormit. in dict. cap. vlt. num. 5. ſupponit, talia legata priuilegiata, valere, etiamſi fiant fratribus mendicantibus, quamuis quoad priuilegium non ſoluendi quartam ex illis reuocatum ſit priuilegium, in Clement. *dudum*. §. *Verum*, de ſepulturis. Idem ſumitur ex gloſſa, Innocentio, eodem Panormitano, & aliis, in prædicto cap. *Nimis*. Ratio verò eſt, quia huiuſmodi reditus non ſunt ipſorum fratrum, ſed Eccleſiæ, ſeu diuini cultus: ipſi autem fratres ſolùm ſunt adminiſtratores in hoc, & hoc titulo dicuntur habere ius ciuile ad illos exigendos, non tanquam domini, ſed tanquam œconomi; neque etiam tales reditus ſunt deputati ad proprium vſum, vel ſuſtentationem religioſorum, & ideo non minuunt paupertatem eius; ergo etiam hoc titulo non ſunt incapaces talium redituum; ergo. Denique conſuetudo ipſa ita interpretata eſt hanc paupertatem.

Aſſertio prima; licet habere huiuſmodi certos reditus.

Ex hac verò declaratione ſequitur non licere his fratribus conuertere huiuſmodi reditus, aut partem eorum, in alios vſus monaſterij, vel religioſorum; ſed ſolùm in illum vſum diuini cultus, ad quem deputati ſunt. Primò quidem, quia eſſet contra ſuam profeſſionem paupertatis habere illos reditus ad alium vſum. Secundò, quia talis vſus eſſet contra voluntatem teſtatoris, ſeu donantis, atque adeò contra iuſtitiam, vel religionem. Quia ipſi religioſi nullum ius habent ad alium vſum illorum bonorum, præterquam diuini cultus, priuántque Eccleſiam ſuo dominio, & Deum cultu debito, dum illa in alios vſus conſumunt. Dices, quid ſi tales reditus creſcant, & ad illum definitum vſum pro quo ſunt relicti, neceſſarij omnes non ſint: cur non poterit religioſus in proprios vſus, quod proprium eſt conuertere? Reſpondeo tunc ceſſare rationem iniuſtitiæ reſpectu voluntatis teſtatoris: durare autem rationem paupertatis, & ex hac parte non poſſe illos ſibi applicare. Addo etiam rationem iuſtitiæ poſtulare, vt illi ſuperflui reditus applicentur ad alias res diuini cultus in eodem templo, vel ſacriſtia. Conſideranda ſunt enim in hoc negotio, & quoad hæc bona, & eorum vſus Eccleſia, & monaſterium tanquam duæ perſonæ diſtinctæ habentes diuerſa iura, & conditiones. Nam Eccleſia eſt capax redituum, ad proprios vſus diuini cultus, & ita habet quaſi intrinſecum ius, vt ex talibus reditibus nihil omnino extra ipſam diſtrahatur, ſed ſi ex vno vſu aliquid ſuperfuerit, ad alium eiuſdem Eccleſiæ proprium applicetur: monaſterium autem ſolùm habet adminiſtrationem talium bonorum; ergo nullo iure poteſt illa extra omnem Eccleſiæ vſum conſumere. Quòd ſi fingatur caſus, in quo tam ſint abundantes, & ſuperflui reditus, vt ad nullum alium ſumptum ſacriſtiæ, vel fabricæ Eccleſiæ tunc arbitrio Prælati habentis poteſtatem, poſſent ad alios pios vſus applicari, nunquam tamen debent in ſumptus religioſorum conuerti, ne paupertas eorum violetur. Et ideo hæc licentia habendi hos reditus non eſt nimium extendenda: poſſet autem eſſe exceſſus, vel ratione quantitatis nimiæ, vel etiam ratione modi percipiendi tales reditus, vt ſi oporteret habere poſſeſſiones ali-quas 29.

Aſſertio ſecunda; non licet hos reditus in alium vſum conuertere.

Inſtantia.

Diluitur.

quas temporales, & adminiſtrationem earum ad illos percipiendos; quod videtur alienum à paupertate talium religionum.

30. Aſſertio tertia; non licet habere ſimiles annuos reditus pro aliis vſibus monaſterij.

Propter difficultatem autem in principio poſitam addendum vlteriùs eſt, non licere hoc extendere ad quoſcunque alios reditus annuos conſumendos, in quibuſcunque aliis rebus vel vſibus monaſterij, extra proprium cultum Dei, vt in libris, &c. Nullo enim modo licet huiuſmodi religioſis pro huiuſmodi rebus tales habere reditus certos, ita, vt ius habeant ciuile ad exigendos illos. Hoc inprimis probat conſuetudo, quæ eſt optima huius obligationis interpres; probat autem authoritas negatiua Doctorum, nullus enim huiuſmodi ampliationem facit. Item oppoſitum nullum habet in iure fundamentum, & alioqui votum vniuerſale eſt; & ideo quidquid in hoc genere non inuenitur conceſſum aliquo ex dictis modis, cenſendum eſt eſſe prohibitum iuxta doctrinam Pontificis in dicta Clement. *Exiuit*. Ratio denique eſt, quia omnia illa pertinent ad ſumptus ipſius monaſterij, & proximè cedunt in commodum, ſeu vtilitatem perſonarum eius; & ideo ius ad tales reditus repugnat communi paupertati talis monaſterij. Nec reſpectu illorum redituum conſiderari poteſt, aliquid moraliter diſtinctum ab illa communitate, ad quod pertineat illud ius, vel vtilitas eius, ſicut conſideratur in reditibus, qui ad ſeruitium templi tantummodo deſtinantur.

31. Aſſertio quarta; licet illos habere pro externis hoſpitibus recipiendis.

Quapropter nomine ſuſtentationis in præſenti non tantùm victus, & veſtitus religioſorum comprehenditur, ſed etiam omnia illa, quæ ad eorum vſum, & commoditatem immediatè ordinantur. Sub Religioſis autem quantum ad hanc partem intelligendos cenſeo non tantùm eos, qui in tali domo, vel monaſterio firmam, (vt ſic dicam) habitationem habent; ſed etiam quoſcunque eiuſdem religionis quos ſibi hoſpites eſſe contigerunt; non enim exiſtimo poſſe haberi reditus pro huiuſmodi hoſpitibus ſuſcipiendis, & alendis, quia moraliter omnes efficiunt idem corpus religionis; & tota religio eſt incapax talium redituum ad ſuſtentationem ſuorum religioſorum. An verò in tali religione poſſint admitti reditus ad ſuſcipiendos exteros peregrinos, vel ad alios pauperes alendos, vniuſcuiuſque inſtitutum conſulendum eſt; nam, regulariter loquendo, hoc non videtur admitti in talibus religionibus; nec eſt conſentaneum profeſſioni earum, iuxta doctrinam D. Thom. 2.2. q. 188. art. 7. Nihilominus abſolutè non repugnabit paupertati earum, ſi tales reditus in proprios vſus non conuertant; neque vlla ratione conuertere poſſint; neque etiam proprium ius habeant ad illos, ſed ſolùm adminiſtrationem in proximorum vtilitatem, hæc enim adminiſtratio per ſe, & ex obiecto non repugnat paupertati; an verò ex alio capite repugnet talibus religioſis, ex aliis eorum conſtitutionibus iudicandum eſt.

32. Aſſertio quinta circa anniuerſaria, & capellanias.

Vltimò in hoc puncto cenſeo, idem ferè eſſe dicendum de anniuerſariis perpetuis, Capellaniis, &c. Nam reditus earum proximè, non ad Dei cultum, ſeu ad expenſas Sacriſtiæ, aut Eccleſiæ, ſed ad Religioſorum ſuſtentationem donantur, quamuis titulus, ſeu ratio, propter quam donantur, ſit Eccleſiaſticum aliquod miniſterium, quod nihil obſtat, quominus tales reditus excludant neceſſitatem mendicandi, &

A conſequenter repugnent huic paupertati, ſi religio ius proprium, & ciuile ad illos habeat. Hoc ergo modo etiam ſunt incapaces & religiones talium rerum, ſeu redituum. Si autem non hoc modo habeantur, ſed ſolùm per modum eleemoſynæ recipiantur abſque proprio iure ad tales reditus, non erit contra paupertatem illos recipere, etiamſi hæres, vel alius, ad quem hæc cura pertinet, in conſcientia teneatur procurare, vt talia ſuffragia fiant, & vt eleemoſyna, ſeu ſtipendium ab inſtitutore præceptum ſoluatur; nam tunc nihil committit contra paupertatem, vt in aliis piis legatis explicatum eſt, militat enim vtrobique eadem ratio, & ita in hoc conueniunt citati authores, Sylueſter, Angelus, B Tabiena, cum Paludano, & Canoniſtis citatis idem Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 12. & videri etiam poteſt Corduba ſuprà q. 7. & 16. Addi verò poteſt ex D. Bonauent. tom. 1. opuſculorum in expoſitione regulæ, cap. 4. quamuis huiuſmodi religioſi non poſſint petere in iudicio talia bona; nihilominus ſi hæres, vel executor teſtamenti nolit in ea parte implere obligationem defuncti, poſſe licitè, & abſque imperfectione denuntiare iudici competenti negligentiam hæredis, vt ille ex officio ſuo faciat voluntatem teſtatoris impleri, quia hic non eſt actus dominij, vel proprij iuris, & ideo non repugnat paupertati; quod habetur in compendio priuilegiorum mendicantium, titulo *hæreditas*, §. vlt. C & tunc iudex ex officio tenebitur facere vt voluntas defuncti impleatur, vt eſt etiam communis Iuriſtarum ſententia, Ioannis Andreæ, & aliorum in cap. *ſi hæres*, de teſtament. & ſpecialiter in hoc caſu Minorum id tradit Ancaranus in dicta Clement. *Exiuit*, & Bartolus in leg. *Nec quicquam*, §. *Obſeruare*. ff. de officio Proconſulis, & in l. *Ciuitatibus*. ff. de legatis 1. & Baldus in l. *Nonnulli*. Cod. de Epiſcopis, & Clericis.

33. Quid ſit habere hæc bona immobilia tāquā propria.

Vltimò circa aſſertionem poſitam explicandum ſupereſt, quid ſit habere hæc bona immobilia tanquam propria, & an per hanc particulam immutatio aliqua adhibeatur his, quæ hactenus diximus. Circa quod breuiter notandum eſt, aliud in rigore eſſe habere bona propria, D aliud verò habere tanquam propria; tunc enim dicuntur aliqua bona eſſe propria alicuius, quando habet proprium illarum dominium: & hoc modo conſtat, excludi proprietatem dictorum bonorum immobilium etiam à tota communitate, & ex vi huius paupertatis. Sed hoc non ſatis eſt; nam fratres Minores etiam bona mobilia non habent hoc modo vt propria, & tamen non licet eis habere immobilia bona eo modo, quo habent mobilia, poſſidendo illa, & vtendo illis eodem modo, ac ſi eſſent propria communitatis. Alio ergo modo, dicentur bona immobilia haberi tanquam propria, quando licèt non habeatur eorum dominium, nihilominus ex voluntate domini ita tenentur quoad vſum, & vſumfructum, ac ſi eſſent propria, & hoc etiam modo dicimus eſſe prohibitum his religionibus ex vi ſui voti habere immobilia bona, vel vſumfructum eorum, vt exemplo Minorum declaratum eſt. Vnde ſic intellecta verba illa, non continent reſtrictionem, ſed potiùs ampliationem, quia non ſolùm repugnat habere verum dominium ac proprietatem talium bonorum, ſed etiam adminiſtrationem cum eodem emolumento quo ad prouentus, ſeu reditus, quod vero domino ſolet prouenire. Ratio eſt, quia

Primus modus.

Secundus.

E

quia ex huiuſmodi poſſeſſione, & fructu talium rerum tollitur incerta mendicitas, quæ eſt regula qua in hac materia vtuntur Pontifices, ad diſcernendum quid repugnet paupertati. Item quia licèt illud non ſit dominium talis rei immobilis, videtur eſſe ſaltem vſusfructus, vel ius aliquod ad tales reditus, & ideo vel eſt aliqua proprietas, vel moraliter æquiualet proprietati.

34. *Obiectio.* Dices, ſi dominus alicuius poſſeſſionis, vel cenſus det monaſterio reditus vnius anni, vel facultatem ad colligendos illos, non erit contra paupertatem illos acceptare, vel ius ad illos percipiendos, quia ſolùm eſt quædam eleemoſyna de re mobili, vt ex dictis conſtat; ergo ſi concedat ad duos, vel plures annos, etiam erit licitum accipere; ergo etiam licebit accipere poſſeſſionem, quaſi in commendam, cum ſuis commodis, non acceptata proprietate, vel dominio; licebit ergo habere illam poſſeſſionem tanquam propriam, iuxta declarationem datam.

Reſponſio. Reſpondeo inprimis diſtinguendum eſſe antecedens, quatenus de reditibus loquitur; nam primò ſi reditus in ſeipſis (vt ſic dicam) donentur, ſemper licet illos accipere, qualeſcunque illi ſint, vt per ſe patet ex ratione facta. Quando verò datur facultas ad percipiendos, & recuperandos cibos, duo conſideranda videntur. Vnum eſt, an illi reditus tales ſint, vt nullam aliam induſtriam, vel diligentiam requirant, præter ſimplicem exactionem, ſeu petitionem, vt contingit in cenſibus, vel in pretio domus locatæ; vel an ſint tales, vt requirant induſtriam, ſeu culturam vineæ, aut terræ; nam quando ſunt prioris generis, ex parte illorum non repugnabit illam facultatem accipere, ſi aliunde ex modo donationis non repugnat, vt ſtatim dicemus; at verò quando ſunt poſterioris generis, videtur ille modus comparandi fructus repugnare profeſſioni talis paupertatis. Itaque vt vno exemplo totam rem explicem, ſi dominus alicuius vineæ poſt ſufficientem culturam eius, tempore prouentuum, v. g. donet alicui monaſterio facultatem ad colligendos fructus, & diſponendum de illis prout libuerit, licitum erit facultatem acceptare, & illa vti. At verò ſi in principio anni concedit vineam, vt ſuis ſumptibus eam colat, & poſtea fructus percipiat, non videtur licitum eam conditionem recipere, quia ibi non interuenit pura eleemoſyna, ſed miſcetur quidam modus lucrandi, & obtinendi reditus per propriam induſtriam & negotiationem; quod videtur repugnare profeſſioni talis paupertatis.

Quomodo traditio poſſeſſionis, vel cenſus repugnet huic paupertati. Primus modus dandi.

35. *Secundus modus.* Secundò conſiderandum eſt, facultatem hanc dupliciter poſſe dari, ſcilicet, vel irreuocabilem, vel pendentem ſemper à voluntate concedentis. Quando datur hoc poſteriori modo, non datur ad certum tempus, nec transfertur ius proprium ad futuros reditus, ſed eſt tantùm veluti continuata quædam eleemoſyna pendens ſemper ex donantis voluntate, & ideo nullo ex capite repugnat paupertati, nec impeditur incerta mendicitas, nam illa eſt continuata quædam mendicatio, ſatiſque incerta eſt cùm pendeat ſemper ex concedentis arbitrio. Quando autem facultas datur priori modo, habet vim cuiuſdam donationis, vel ſaltem obligationis in futurum; & ideo ex hac parte videtur impedire incertam mendicitatem. Quapropter eodem modo de illa iudicandum eſt, ſicut de legato annuo ſuprà diximus, nam ad breue tempus po-

A terit eſſe valida, & conferre etiam ius ciuile, quia ſolùm habet vim cuiuſdam tranſitoriæ eleemoſynæ, tamen ad decennium, vel vltrà, non poterit valere quoad vim transferendi ius ciuile, quia ratione modi repugnat profeſſioni, vt ſupra dictum eſt; tamen in vi voti poterit quis ſe obligare ad talem eleemoſynam quocunque diuturno tempore faciendam, & ipſe quantum in ipſo eſt, obligatus manebit, & monaſterium ſemper poterit eleemoſynam acceptare, & petere, de obligatione etiam apud Deum, alium admonendo, non tamen iuridicè, aut ex iuſtitia poſtulare.

Tandem ex his conſtat quid dicendum ſit de 36. *Corollaria.*
B traditione alicuius poſſeſſionis non quantum ad dominium, ſed quantum ad vſum, vel vſumfructum. Si enim reditus, vel prouentus poſſeſſionis pendeant ex induſtria aliqua, vel negotiatione repugnante tali modo paupertatis, ex hac parte repugnabit, vt dictum eſt. Item ſi tradatur quoad ius vtendi, vel fruendi, vel in perpetuum, vel in longum tempus, quale eſt decennium, vel vltra, repugnabit etiam paupertati, quia hoc ius æquiualet dominio rei immobilis; ſi verò ſolùm concedatur quoad ius vtendi, vel fruendi ad breue tempus, non videtur directè repugnare huic paupertati, quia non videtur hoc eſſe pluſquam habere ſimile ius ad tales reditus, vel ad talem penſionem annuam per breue
C ue tempus, quia ille breuis vſus, vel vſusfructus non reputatur res immobilis. Nihilominus tamen hæc licentia non eſt facilè concedenda, ſed conſulenda eſt conſuetudo vniuſcuiuſque religionis, & ſtatuta; hæc enim duo maximè declarare poſſunt, & intentionem religionis, & materiam talis voti. Denique ſi ſolùm concedatur talis res, ad vſum, ſeu vſumfructum facti, nomine veri domini, & dependenter ſemper ab eius voluntate, minor eſt repugnantia, etiamſi tempus non aliter præſcribatur, quàm dum voluerit dominus, tunc enim nullo modo habetur res propria, nec tanquam propria. In his autem, & ſimilibus rebus præter id quod licet, ratio etiam decentiæ habenda eſt, & vt ſcandala
D vitentur.

Hæc videntur ſufficere de hac paupertate, 37. *Ad quid teneantur Prælati & ſubditi.*
quatenus eius obligatio communitatem reſpicit, ex quibus facilè intelligi poteſt, quomodo hæc obligatio ad ſingulas perſonas redundet; hæc enim præcipuè ſpectat ad Prælatos talium Religionum, & ad eorum miniſtros, quibus temporalium cura, & adminiſtratio commiſſa eſt; pertinere etiam poterit ad ſingulos, quatenus conſeruatio, & integritas talis paupertatis, ad debitos illius vſus ex eorum ſuffragiis pendere poteſt, iuxta vniuſcuiuſque religionis conſuetudinem, & inſtitutum. Item ex hoc genere
E paupertatis oriri poteſt, in huiuſmodi religioſis, & neceſſitas & obligatio mendicandi, qui hanc ipſam incertam mendicitatem ex vi talis paupertatis profitentur, vt in dicta Clement. *Exiuit*, dicitur. Hæc autem obligatio non deſcendit ad ſingulos, ex vi ſolius paupertatis, ſed intercedente Prælati obedientia, aut alia obligatione charitatis. Votum autem paupertatis, vt ſic, non obligat ad quærendum aliquid, ſed ad non habendum; ſuppoſita autem hac carentia in communitate, moraliter loquendo, ſequitur neceſſitas mendicandi, & conſequenter eſt neceſſaria poteſtas in Prælato obligandi ſubditos ad mendicandum, non tantùm ſingulos

pro

pro ſeipſis; hoc enim nec ſemper fieri poteſt, neque expedit; ſed aliquos pro tota communitate, quia ad illius conſeruationem hoc eſt neceſſarium, & hoc virtute profitentur omnes quando talem paupertatem aſſumunt, quamuis tale exercitium eis proximè per obedientiam iniungatur. Et ſimili modo poteſt aliquando quiſpiam cogi ad mendicandum pro ſeipſo, præſertim iter agendo, vbi etiam ſuppoſita paupertate naturalis etiam lex charitatis ad eandem mendicitatem obligare poteſt, ſi alius honeſtus modus ſubueniendi propriæ non occurrat neceſſitati. Tandem ratione huius paupertatis poterunt obligari huiuſmodi religioſi, non ſolùm ad carentiam proprietatis, ſed etiam ad vſum rerum magis moderatum, & abiectum, quàm aliis religioſis liceat. Vnde D. Bonauent. in Expoſitione regulæ, cap. 11. quærens an ex eo quòd fratres tantùm habent vſum rerum, poſsintne habere vſum quarumcunque rerum; & reſpondet, *cum fratres ſint profeſſores altiſſimæ paupertatis, oportet vt omnia, quæ in eorum vſum veniunt, habeant, vt eſt poſſibile paupertatem, vilitatem, & aſperitatem*; quæ tria latè proſequitur. Hoc autem vnicuique religioni iuxta ſuum inſtitutum accommodandum eſt: niſi id ex alio capite, vel ſtatuto oriatur, rigoroſa obligatio ex vi ſolius paupertatis exceſſus in hoc vſu non erit peccatum mortale, ſecluſa proprietate, licèt ſit contra perfectionem, vel regulam, quod in ſuperioribus generaliter dixi, & quoad propriam voti obligationem habet eandem rationem in his religioſis, qui paupertatem in communi profitentur; quamuis pro ratione ſui ſtatus ex perfectionis regula debeant etiam in ipſo vſu rerum maiorem paupertatem obſeruare.

D. Bonau.

CAPVT XVIII.

Vtrùm in ſolemne votum paupertatis cadere poſſit diſpenſatio.

1. HÆc quæſtio videri poteſt ſuperflua, ſuppoſitis, quæ ſuprà dicta ſunt, de profeſſione ipſa, per quam hoc votum ſolemnizatur. Diximus enim Pontificem poſſe in ea diſpenſare, & de religioſo facere non religioſum, ex quo euidenter ſequitur poſſe etiam in hoc voto diſpenſare; quia acceſſorium tollitur ablato principali, & ablato toto aufertur pars; hoc autem votum eſt, vel annexum profeſſioni, vel quaſi pars eius; ergo cum illa diſpenſatur. Quin potiùs Soto lib. 10. de iuſtitia q. 5. art. 7. exiſtimat, faciliùs poſſe diſpenſari in voto ſolemni paupertatis, quàm caſtitatis, vel obedientiæ. Nihilominus quæſtio ſuperflua non eſt, cum Nauarr. comment. 2. de regular. num. 17. quamuis teneat Pontificem poſſe diſpenſare in monachatu, nihilominus ſub alia conſideratione docet non poſſe Pontificem in voto paupertatis diſpenſare.

2. Variis ergo modis intelligi poteſt hæc diſpenſatio. Primo diſpenſando in hoc voto ſimul cum aliis, quaſi concomitanter cum toto ſtatu religioſo, hoc modo ego non dubito quin poſſit diſpenſari ſuppoſita prædicta ſententia, quam defendimus. Et in hoc conueniunt, Innocentius, Panorm. Decius, & alij Canoniſtæ, in cap. *Cùm ad monaſterium*; Caietanus, & alij Theologi, quos ſuprà retulimus, & videtur ſufficienter probari ratione in principio facta, quamquam Nauarrus etiam in hoc ſenſu, id negare videatur, cuius fundamentum ſtatim expendemus.

Primus modus diſpenſandi in hoc voto.

3. Secundo modo intelligi poteſt hæc diſpenſatio durante ſtatu religioſo, & auferendo omnino, vel ex parte paupertatis votum, faciendo religioſum capacem dominij, & dando facultatem licitè habendi illud. Et in hoc ſenſu videtur eſſe communis ſententia prædictorum Iuriſtarum, non poſſe Pontificem diſpenſare cum religioſo, manente religioſo in voto ſolemni paupertatis, nec in toto, neque ex parte. Fundatur præcipuè in dicto cap. *Cùm ad monaſterium*, in verbis illis vltimis, *Abdicatio paupertatis, & cuſtodia caſtitatis, adeò eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*; hæc enim deciſio non poteſt intelligi in ſenſu diuiſo, ſuppoſita prædicta ſententia; debet ergo intelligi in ſenſu compoſito, ſcilicet, quòd manente monachatu in perſona, non poteſt cum illa diſpenſare, vt habeat proprium; ergo non poteſt cum illa diſpenſare in voto paupertatis; nam idem eſt. Declaratur, & confirmatur, quia ſtante monachatu, non poteſt Papa auferre votum caſtitatis, quia eſt de eſſentia eius; ſtante autem voto quocunque, non poteſt facere, vt liceat agere contra votum, quia hoc eſt contra ius diuinum naturale; ergo ſtante monachatu non poteſt diſpenſare in paupertate. Dicetur fortaſſe hoc argumentum ad ſummum probare de diſpenſatione in toto voto, non verò de diſpenſatione ex parte, poteſt enim auferri votum quoad vnum actum, licèt non tollatur quoad omnes; poterit ergo diſpenſare Papa cum Monacho, quoad vnum, vel alium actum proprietatis, & nihilominus manebit monachus, quia abſolutè retinet votum paupertatis. Sed contrà, quia hoc etiam repugnat prædicto cap. *Cùm ad Monaſterium*. Et poteſt ratio facta vrgeri, quia monachatus eſſentialiter includit integrum votum paupertatis; ſi ergo manet integrum, implicat eſſe licitum habere proprium, ſi autem non manet integrum, tollitur ſtatus, quia eſſentia illius ſuo modo in indiuiſibili conſiſtit. Vltimò argumentatur Nauarrus, quia licèt ex parte Pontificis non deſit poteſtas, ſi cauſa ad diſpenſandum intercedat, tamen ex defectu cauſæ ſemper hoc votum eſt indiſpenſabile. Probatur, quia nulla neceſſitas interuenire poteſt, quæ poſtulet diſpenſationem, nam cuicunque neceſſitati ſufficienter ſubueniri poteſt per adminiſtrationem bonorum temporalium, quam poteſt habere religioſus de licentia ſui ſuperioris, & maximè de licentia Pontificis, qualem nunc habent religioſi milites, vt ſuprà tactum eſt.

Secundus modus diſpenſandi. Communis ſententia negat hoc ſecundo modo. Fundamentum. Confirmatio. Inſtantia. Solutio. Aliud fundamentum.

4. Nihilominus contra hanc ſententiam multa occurrunt. Primum eſt illud vulgare argumentum, quòd difficilius videtur totam profeſſionem tollere, quàm manentibus duobus votis, vnum auferri; ſed Pontifex poteſt prius; ergo poterit etiam poſterius; ergo permanente ſtatu religioſo quoad omnia alia (ita enim intelligenda eſt quæſtio, ne vel ſit de nomine, vel contradictionem inuoluat, & ſit inutilis) poterit diſpenſare in voto paupertatis. Et ſimili ratione permanente eodem ſtatu, & voto paupertatis, poterit diſpenſare cum religioſo, quoad vnum vel alium actum eius, remittendo nimirum obligationem, quoad talem, vel tantam materiam,

Rationes pro parte contraria. Prima.

&

& retinendo illam quoad reliqua. Hoc enim non eſt contra rationem voti, vt ſic, quia licèt reſpectu eiuſdem repugnet manere votum, & ſimul tolli obligationem, reſpectu diuerſorum non repugnat tolli in vna parte, & manere in alia. Neque etiam hoc repugnat in tali voto ex ratione ſpeciali, quia nulla inuenitur; quòd enim per talem diſpenſationem minuatur ex parte religioſus ſtatus, in tali perſona, nullum eſt inconueniens, imò hoc ipſum virtute aſſeritur, quando affirmatur talis diſpenſatio eſſe poſſibilis. Tandem ex parte effectus non eſt repugnantia, vel ex natura rei, vel ex iure diuino, quod oſtendi poſſit, neque ex parte Pontificis deeſt poteſtas, cùm ſit ſuprema & vniuerſaliſſima, iuxta illud *quodcunque ſolueris*; neque etiam neceſſariò deeſt ſemper cauſa, vt dicebat Nauarrus, alioqui, neque in voto ſimplici paupertatis poſſet Papa diſpenſare ex defectu cauſæ, quia cuilibet neceſſitati poteſt ſufficienter ſubueniri per poſſeſſionem, & vſum facti, cum debita facultate ſine actu repugnante tali voto etiam ſimplici; conſequens autem ab eodem Nauarro alibi negatur, & planè eſt contra generalem ſenſum omnium authorum, qui abſolutè, & ſine vlla reſtrictione aſſerunt Papam poſſe diſpenſare in quocunque voto ſimplici, vt in ſuperioribus viſum eſt.

Secunda.

5. Quid ſignificet Monachus, ſeu Monachatus.

Hæc controuerſia aliqua ex parte poteſt eſſe de modo loquendi, & ideo, vt res explicetur, vocum ſignificatio accuratè diſtinguenda eſt; nam monachus, v. g. ſeu monachatus accipi poteſt pro ſtatu religioſo, non qualicunque, ſed vt conſtituto per tria vota ſolemnia, quatenus talia ſunt, & integram perfectionem ac extenſionem retinent. Quo ſenſu clarum eſt, ſtante monachatu ſic concepto non poſſe ſimul cum illo coniungi diſpenſationem, vt propria argumenta probant. Alio verò modo ſignificari poteſt nomine monachatus religioſus ſtatus abſolutè & ſimpliciter, qui per hanc ipſam vocem religioſi ſtatus meliùs ſignificatur, & durare dici poteſt, etiamſi ex parte quoad aliquam conditionem diminutus ſit; ſicut manet calor, licèt fuerit remiſſus, & homo licèt ſit mutilus: & ideo vt tollatur æquiuocatio de ſtatu, meliùs per obligationes, vel effectus ipſorum votorum res explicabitur.

6. Aſſertio prima, duas partes includens. Probatur prima pars.

Dico ergo primò. Poteſt Papa diſpenſare cum religioſo, vt ſit capax dominij, nullam aliam obligationem votorum vel ſui ſtatus ab illo auferendo, quamquam moraliter vix poſſit id licitè fieri. Probatur prior pars, quia hæc incapacitas dominij non eſt effectus iuris diuini vel naturalis ex vi ſolius voti, ſed eſt effectus iuris humani, vt ſuprà oſtenſum eſt: ergo poteſt Pontifex in eo diſpenſare perſeuerante voto; nam poteſt diſpenſare in omnibus, quæ ſolùm ſunt iuris humani. Imò hinc etiam concluditur talem diſpenſationem fore validam, etiamſi abſque ſufficienti cauſa detur, quia per illam ſolùm ius humanum tollitur, & non aliqua obligatio voti; quia non obſtante tali diſpenſatione, non eſſet licitum tali religioſo dominium alicuius rei acceptare, nam poteſt eſſe capax dominij, & prohibitus ne illud habeat, vt patet in voto ſimplici, & omnino abſoluto paupertatis; tunc autem illud votum maneret in vi voti ſimplicis. Dices, à principio tale votum emiſſum eſt vt ſolemne ex intentione vouentis; ergo ex vi voti obligatur ad omnes effectus quos habet, vt ſolemne; ergo eſto poſſit Pontifex in eo effectu diſpenſare ex cauſa, hoc enim ſine dubio poteſt, ſuppoſita noſtra ſententia, & rationibus ſuprà factis; nihilominus ſi abſque cauſa id faciat non tenebit factum, quia derogat obligationi voti. Reſpondetur incapacitatem hanc propriè non cadere ſub voto, quia votum ſolùm eſt de eo, quod eſt in poteſtate vouentis; hæc autem incapacitas non eſt abſolutè in voluntate vouentis, ſed pendet ex lege, & ex authore vel diſpenſatore illius. Imò, etiamſi quis vouiſſet, non petere, vel non acceptare talem diſpenſationem ſine legitima cauſa data, & illam poſtea acceptando peccaret, nihilominus diſpenſatio ipſa valida eſſet, quia nunquam eſſet diſpenſatio in voto, & actio quamuis ſit peccaminoſa, ratione alterius voti poteſt habere effectum ſuum, vt ex hactenus dictis notum eſt.

Eſt valida talis diſpenſatio ſine iuſta cauſa data.

Obiectio.

Reſponſio.

7. Probatur prima pars.

Altera verò pars aſſertionis, an ſcilicet diſpenſatio raro poſſit eſſe licita, probatur, quia vix occurrere poteſt neceſſitas illius, nec motiuum, aut cauſa legitima; diſpenſatio autem ſine cauſa etiam in iure humano illicita eſt; ergo. Maior patet, quia vel occurrit neceſſitas, vt talis perſona acquireret dominium, & proprietatem bonorum temporalium; vel non. Si ponamus hoc poſterius, multo minus erit neceſſitas faciendi capacem dominij talem perſonam; nam capacitas eſt propter actum; ſi ergo actus non eſt neceſſarius, irrationabile eſt reſtituere capacitatem quam abſtulit lex in fauorem voti, & religionis. Nec dici poteſt capacitatem reſtitui propter actum quando neceſſarius ſit, quia ex illo caſu contingenti, & rariſſimo non reſultat in præſenti neceſſitas, nec rationabilis cauſa diſpenſandi in tali inhabilitate, & aliunde ex tali diſpenſatione poteſt reſultare periculum agendi contra votum, admittendo dominium ſine ſufficienti cauſa & facultate. Accedit quòd ſemper eſt neceſſaria diſpenſatio ad actum, quando eius neceſſitas occurrit, vt ſtatim dicam; ergo impertinens eſt priùs reſtituere capacitatem abſque neceſſitate. Si autem fingatur neceſſitas talis dominij, tunc vel illa eſſe debet talis, quæ ſufficiat ad diſpenſandum cum religioſo vt mutet totum ſtatum, vel certè, ſi talis non eſt, vix poteſt aliqua excogitari, quæ dominium requirat; nam quæ fingi poteſt in viro aliàs paupere ex voto, & religioſo quoad alias obligationes, cui non ſufficienter ſubueniatur, per vſum, vel vſumfructum facti conceſſum authoritate Pontificis? Si autem tanta ſit neceſſitas, quæ requirat totius ſtatus mutationem, improportionata ac propterea impertinens erit diſpenſatio in ſola incapacitate dominij. Non dixi autem hoc eſſe abſolutè impoſſibile, ſed ſolùm vix poſſe accidere, quia abſolutè non repugnat contingere caſum, in quo ad maius Dei obſequium ratione alicuius magni boni communis expediat, religioſum aliquem fieri capacem alicuius hæreditatis, vel legati, vel magnæ donationis, quam aliquis velit. v. g. efficere tali perſonæ, & non monaſterio, vel Eccleſiæ: ſi autem illi fiat, magnum bonum religionis, vel Eccleſiæ ſperetur. In eo ergo caſu poteſt talis cauſa legitima exiſtimari, & conſequenter diſpenſatio eſſe non tantùm valida, ſed etiam licita.

Ex quo vlteriùs infero, non ſolùm poſſe Pontificem diſpenſare cum Monacho, vt ſit capax dominij, ſed etiam, vt actu habeat dominium, 8.

8. Aſſertio ſecunda.

& proprietatem aliquam cæteris obligationibus religioſi integris manentibus. Probatur primò ex generali regula quòd Papa poteſt diſpenſare in voto ſimplici. Ablata enim incapacitate, votum paupertatis, quod manet, ſimplex eſt: ergo poterit etiam in aliquo vſu eius diſpenſare. Secundò id patet in caſu proximè poſito, nam ſi in eo licet diſpenſatio in incapacitate, eſt propter actum; ergo poteſt etiam diſpenſare, vt actus licitè fiat, alioqui impertinens, & irrationabile eſſet, reſtituere capacitatem, quia virtute nihil aliud eſſet, quàm dare poteſtatem ad peccandum, & frangendum votum. Vnde obiter colligo, quamuis de abſoluta potentia poſſit Pontifex diſpenſare cum tali perſona, in incapacitate dominij, non diſpenſando in voto quatenus obligat ad non habendum dominium; licitè autem, & rectè nunquam diſpenſare in primo, quin diſpenſet etiam in ſecundo, ſaltem quoad aliquem actum, vel pro aliquo tempore; quia nunquam tollitur illa incapacitas rationabiliter, niſi propter neceſſitatem alicuius actus, qui debet etiam licitè fieri; non diſpenſatur ergo licitè in primo, niſi diſpenſetur etiam in ſecundo; quod poſſe fieri oſtenſum eſt, interueniente legitima cauſa, quæ licèt ſit rara, non eſt impoſſibilis, vt declaraui. Quocirca quod Nauarrus loco citato ait, non poſſe Pontificem diſpenſare, vt quis fiat verus dominus, ſtante ſolemni voto paupertatis integro, ſicut non poteſt facere, vt ſit verè maritus, ſtante voto ſolemni caſtitatis integro; hoc (inquam) ſi intelligatur facta compoſitione cum vtraque conditione, integritate ſcilicet, & ſolemnitate voti; euidens eſt, quia hoc nihil aliud eſt, quàm dicere, ſolemnitatem voti, & capacitatem dominij non poſſe ſimul eſſe, quod eſt manifeſtum; quia ſolemnitas maximè in hoc conſiſtit, quòd faciat hominem incapacem dominij, ſuppoſito voto omnino abſoluto. At verò ſi illud intelligatur ſine compoſitione, cum ipſamet ſolemnitate, non eſt verum, quia poteſt facere Pontifex, vt qui nunc habet votum ſolemne paupertatis, poſtea habeat dominium, auferendo tamen voti ſolemnitatem, & diſpenſando ex parte illius voti, vt dominium poſſit licitè acquiri; & in hoc eſt quidem ſimilitudo inter votum caſtitatis, & paupertatis, tamen etiam eſt aliqua differentia, quia vt matrimonium liceat, neceſſe eſt, omnino auferri votum caſtitatis quoad materiam conſilij, quia reliqua materia tota eſt intrinſecè mala; vt autem liceat habere proprium, ſatis eſt quoad aliquam partem materiæ, nimirum obligationem voti.

Corollariū. — Explicatur dictum Nauarri.

9\. *Difficultas specialis.* Sed quæret aliquis: Si Papa ſolùm diſpenſet in ſolemnitate voti paupertatis, votum autem ipſum integrum omnino relinquat, an poſſit tunc religioſus verè fieri dominus. Reſpondeo duo eſſe certa, & aliud poſſe conuerti: primum eſt ſi donet, qui poſſit, & ipſe acceptet, acquirere dominium, quia non eſt incapax, & ita concurrunt omnia neceſſaria ad valorem actus. Secundum eſt, ſi illud recipiat ſine licentia ſui Prælati, illicitè facere, & contra votum paupertatis, quia ſupponimus manere integrum quod hanc inducit obligationem, etiamſi ſimplex ſit, vt ſuprà viſum eſt. Poteſt etiam id eſſe illicitum, ex vi voti obedientiæ, quamuis ex illo ſolo capite non ſit actus irritus, vt infrà dicam.

10\. Dubitari autem poteſt, an in eo caſu liceat ex facultate proprij Prælati tale dominium acceptare. *Difficultas secunda.* Videtur enim licere, nam votum ſimplex paupertatis, non violatur accipiendo aliquid de licentia eius; cui homo ſubordinatur quoad hanc menſuram; ſed in eo caſu paupertas manet in vi voti ſimplicis; ergo tunc etiam licet tali religioſo acceptare proprium; non quia diſpenſet in voto, ſed quia votum non obligat ad non habendum proprium, niſi ſub ea conditione, ſcilicet ſine licentia prælati. In contrarium autem eſt, quia religioſus obligatur ex vi ſui voti ad non habendum dominium, non ſolùm propter impotentiam, ſed etiam propter voluntatis carentiam; itaque obligatur non ſolùm ad non habendum dominium quando non poteſt, ſed etiam ad non volendum habere etiamſi poſſit, in quo voto, vt ſupponimus, quoad eius obligationem nihil Papa diſpenſauit: ergo quantumuis Prælatus det facultatem, non licet, quia ipſe non poteſt in voto diſpenſare, & hæc obligatio quoad hoc non eſt conditionata, ſed abſoluta, conditio enim illa, *ſine licentia Prælati*, non cadit in hoc, quod eſt habere dominium, ſed ſolùm in acceptione, tentione, & vſu rei, etiam abſque dominio. *Reſolutio.* Reſpondeo hoc pendere ex intentione vouentium; nam etiam per votum ſimplex paupertatis poteſt quis ſe obligare abſolutè ad non acceptandum dominium aliquod, ita, vt in hoc non pendeat ex conſenſu alterius, ſed ſolùm in acceptione quoad vſum. Nunc autem videtur talis eſſe intentio eorum, qui in religione paupertatem ſolemniter vouent, quia volunt renunciare dominio, & ligare ſuam voluntatem ne illud velit, quantum poſſit, & ideo veriſimilius exiſtimo in eo caſu non poſſe dominium acceptare etiam de licentia Prælati. Quanquam hoc ad rem moralem fortaſſe parum refert, quia poſſunt ſimpliciter rem accipere cum facultate Prælati, & cum propoſito non diſponendi de illa, nec retinendi illam, niſi ad arbitrium eius; ſi hoc autem ſeruent, parum neceſſe eſt curare de dominio.

Tandem ex dictis infertur poſſe Pontificem diſpenſare cum religioſo in toto voto paupertatis, non diſpenſando in caſtitate, vel obedientia, poſſe (inquam) quantum eſt ex vi clauis ſi cauſa ſubſit; moraliter autem ex defectu cauſæ vix poſſe talem poteſtatem exerceri. 11. *Aſſertio tertia.* Probatur, quia poteſt ſolemnitatem voti auferre, vt oſtenſum eſt, qua ablata ſolùm manet paupertas, in vi voti ſimplicis; ergo ex hac parte poteſt diſpenſare. Et confirmatur, quia eadem eſt ratio totius, & partis, ſed oſtenſum eſt poſſe diſpenſare in parte; ergo & in toto voto. Quòd autem poſſit diſpenſare in illo ſine aliis votis, probatur, quia ſunt diſtincta, & non habent neceſſariam coniunctionem. Dices, licèt ſecundùm ſe, & abſolutè non ſit neceſſarium, eſſe ſimul, nihilominus in tertio, ſcilicet in ſtatu religioſo neceſſariò ſunt coniuncta. *Obiectio diluitur.* Sed contrà, nam hic ſtatus religioſus non eſt indiuiſibilis; poteſt ergo diminui quoad vnum votum, & manere quoad aliud, ſiue ita manens dicendus ſit ſtatus religioſus ſimpliciter, ſiue ſecundùm quid. Quàm verò difficile ſit inuenire ſufficientem cauſam ad concedendam hanc diſpenſationem, facilè conſtat ex dictis; nam ſi ad diſpenſationem partialem vix poteſt inueniri,

multò difficiliùs ad totalem.Itē,quia ſi cauſa nō A
ſufficit,vt diſpēſetur in toto ſtatu religioſo, certè
nō multū vrgebit ad diſpēſandū in voto pauper-
tatis;quę enim poteſt eſſe neceſſitas,quę cogat ad
ſeparādū hoc votū ab aliis?quæcunq; enim exco-
gitetur,illi poteſt ſufficiēter prouideri,per vſum,
& adminiſtrationē, vt argumētabatur Nauarrus.

12. Quòd verò hoc non ſit impoſſibile , etiam ex
Confirmatur exemplo ſummi Pontificis. parte cauſæ,declaro inprimis in ipſo Sūmo Pon-
tifice,qui è ſtatu regulari ad illā dignitatē aſſum-
ptus eſt;nā inprimis eo ipſo videtur ab ipſo abla-
ta incapacitas dominij,nam cùm hæc introducta
ſit iure humano,cui ille iam ſubiectus non eſt,eo
ipſo deſinit hoc ius habere,in illo talem effectū.
Rurſus videtur factus incapax vſus paupertatis,
quia non habet ſuperiorem in terris,cuius nomi- B
ne,vel facultate,bona temporalia poſſideat,eiſq;
vtatur;ergo proprio arbitrio, & independenter à
quolibet alio erit ſubditus:hic autem nō eſt vſus
paupertatis,ſed proprietarius,quia eſt vſus rei,vt
Reſponſio ex Nauar. propriæ. Reſponderi poteſt ex Nauarro,Pontifi-
cem non habere dominium bonorum Eccleſia-
ſticorum,ſed Chriſtum Dominū,eiúſque nomine
illa tenere,& ei ſubdi; ac ſubinde licèt non poſſit
habere ad talem vſum, vel acceptionem expreſ-
ſam facultatē,teneri nihilominus interpretatiua
vti,vt ſcilicet iuxta volūtatem veri domini illis
bonis vtatur;quod quidem de omnibus Pontifi-
cibus,etiam non regularibus,affirmat Nauarrus,
ex vi iuſtitię:in regulari autē videtur addere ſpe-
cialem obligationem religionis ex vi voti. C

13. Veruntamen illud prius nec certū,nec fortaſſe
Impugnatur primò. probabilius eſt ; nam communior,& verior ſen-
tentia docet , Eccleſiaſticas perſonas acquirere
dominium propriorum redituum Eccleſiaſtico-
rum,quod neceſſaria cōſequutione,etiam de Pō-
Secundò. tifice dicendum eſt.Deinde illa reſponſio non eſt
adæquata,quia præſens quæſtio non arctatur ad
reditus Eccleſiaſticos ; aliis enim modis poteſt
Pontifex plurium bonorum acquirere dominiū,
præſertim eorum,quæ ipſi liberaliter donantur.
Quod verò ad poſterius ſpectat de obligatione
ſpeciali voti,certè experientia videtur oſtendere
contrarium;nam Pōtifex regularis eadem liber-
tate,ac facilitate accipit,congregat,donat , & in
quemcunque vſum diſponit,de pecuniis, & aliis D
rebus mobilibus,quo alij Pontifices non regula-
res;ergo ſignum eſt non agnoſcere talem obliga-
Tertiò. tionem.Deinde quando regularis vouet pauper-
tatem,non ſubordinat ſe in vſu temporalium re-
rum facultati concedendæ à Chriſto immediatè,
ſed à Prælato Religionis mortali,& viſibili:ergo
Pontifex ex vi voti paupertatis non obligatur in
vſu bonorum temporalium reſpicere ſemper ad
facultatem Chriſti interpretatiuam,ſed ad ſolam
rationem iuſtitiæ,& honeſtatis aliarum virtutū;
habet ergo ex hac parte ſaltem omnino liberam,
& independentem adminiſtrationem,& proprie-
tarium vſum , quod eſt moraliter habere domi- E
nium,cùm talis adminiſtratio , & vſus à nemine
Quartò. poſſit reuocari,& limitari. Denique licèt dare-
mus in eo manere hanc obligationem(quatenus
religioſus ſimpliciter vouet non acceptare do-
minium ; vel ſi etiam ſe obligat ad religioſum
vſum rei)cur non poterit Pontifex ſecum per ſe,
vel per cōfeſſorē ſuū in hac obligatione,ſicut in
aliis votis diſpēſare? nō enim videtur eſſe inſuffi-
ciens cauſa , ne angatur ſcrupulis in vſu tempo-
ralium bonorum,& vt euitet pericula peccandi.

14. Atque ſimilis diſcurſus poteſt applicari ad in-
feriores Epiſcopos regulares.Imò aliqui cenſent
A ex vi ſtatus eſſe exemptos ab obligatione voti Quid de aliis Epiſcopis regularibus.
paupertatis , ſed falsò,vt notauit D. Thom. 2.2.
q.88.art.11.ad 4.& q.185. art.8. & infrà in pro-
prio loco latiùs dicemus. Exiſtimo autem poſſe
Pontificem cum eis in hoc voto diſpēſare,etiam
non diſpenſando in aliis duobus , quod ex parte
ſuæ poteſtatis ſuprà probatum eſt.Ex parte verò
cauſæ, quāuis ſola mutatio ſtatus nō ſufficiat,nō
repugnat nihilominus in aliqua priuata perſona
concurrere proprietates,& rationes iuſtificantes
diſpenſationē:vt ſi ex circunſtantiis perſonæ,in-
telligeretur eſſe graue periculum animæ eius ha-
bere tale votum,& alioqui ab illo liberum opti-
mè eſſe vſurum temporalibus bonis,& in magnū
Eccleſiæ commodum,& aliæ circunſtantiæ poſ-
B ſunt facilè excogitari. Et poteſt confirmari,quia
propter minores cauſas concedere poteſt Papa
huiuſmodi Epiſcopo amplam facultatem diſpo-
nendi de ſuis bonis,etiam teſtando,præſertim ad
pias cauſas,& ſi eſſet princeps valde benemeritus
de Eccleſia,poſſet maior facultas fieri;ergo creſ-
cēte cauſa , poſſet etiā in ipſa proprietate & do-
minio diſpenſari,nam(moraliter loquendo)in ta-
li perſona cum his circunſtantiis non multum
pertinet ad perfectionem, vel maius obſequium
Dei habere dictam facultatem,cum dominio,vel
ſine illo;vel certè illud quidquid eſt , poſſet non
difficilè per alia bona opera compenſari.

Vltimò ex his concludo poſſe Pontificem di- 15. Aſſertio vltima.
ſpenſare in voto paupertatis , quando occurrit
C iuſta cauſa diſpenſandi,in ipſo ſtatu religionis,&
voto caſtitatis.Hoc videtur negare Nauarrus ſu-
prà,etiam in eo caſu,in quo propter bonum ali-
cuius regni oporteret cum Monacho diſpenſare,
vt Rex fieret.Qui caſus duobus modis poteſt ex-
cogitari. Primò,vt cum tali monacho nō diſpen-
ſaretur in voto caſtitatis,vt poſſit habere ſucceſ-
ſionem,ſed ſolùm,vt pro vita ſua poſſet regnum
acceptare ; ſecundò , vt ſimpliciter in toto ſtatu
diſpenſaretur.Nauarrus autem nihil explicat,ſed
indiſtinctè loquitur,& non negat poteſtatem ex
parte Papæ , ſed ex parte cauſæ. At prior caſus
pertinet ad præcedentem aſſertionē, & iuxta ibi
dicta,non difficile poteſt cauſa excogitari,& ma-
gis ex ſeqnētibus declarabitur.In poſteriori ergo
D caſu propriè locum habet præſens aſſertio , quæ
ex parte Pontificis ſufficienter probatur,ex gene-
rali doctrina de diſpenſatione in profeſſione,vel
in voto ſolemni. Ex parte verò cauſæ probatur
primò illo argumēto,quia ſi in eo caſu nō poſſet
inueniri cauſa ſufficiens , nec reſpectu voti ſim-
plicis paupertatis poſſet inueniri. Item quia eſto
per adminiſtrationē liberā poſſet ſatisfieri aliquo
modo illi neceſſitati,nō tamē ſine magno graua-
mine,& Regis,& regni illius,quia vix poſſet ali-
quis ſine ſcrupulo donare,& neceſſariò infinitis
dubiis inuolueretur;huius verò,quia ſēper pēde-
ret Rex à Papa in illa facultate adminiſtrādi bo-
E na regni,quādiu enim habet votū paupertatis,fa-
cultas adminiſtrādi à ſuperioris volūtate pendet;
ergo ad tollēda hęc onera eſſet prudēs diſpēſatio.
Et maximè, quia poſſet miſceri cōmutatio,obli-
gando ad aliqua inſignia opera pietatis facienda.
Accedit,quòd maximè vrget,quia in eis caſibus,
in quibus de facto legitur Papam diſpenſaſſe in
matrimonio monachi,aut monialis,ſignificatur
ſemper diſpenſaſſe in omnibus votis,quia reuera
ipſa tranſlatio ab ſtatu monachali ad ſecularem,
eſt ſufficiens ratio diſpenſandi in votis,quæ ſo-
lùm facta erant vt annexa ſtatui regulari.

Argumenta igitur in principio facta,ſi attentè 16.
legantur

Satisfit argumentis initio factis.

legantur, ex dictis ſoluta ſunt. Solùm poteſt facere nonnullam difficultatem cap. *Cùm ad Monaſterium*, de quo multa in ſuperioribus dicta ſunt. Nunc breuiter dico cum communi ſententia, Pontificem loquutum eſſe in ſenſu compoſito, manente ſcilicet integro, & immutato monachali ſtatu quoad ea omnia, quæ illi ſecundùm ſpecialem rationem ſuam ſubſtantialia ſunt. Dices hoc modo friuolam, & quaſi ridiculam reddi ſententiã Pontificis, perinde enim eſt, ac ſi diceret, non poſſe ſe facere, vt manente incapacitate dominij, acquiratur dominium. Reſpondeo, ſi conſideretur omnium, quæ dicuntur, conſequutio, non eſſe friuolam ſententiã, ſed valde opportunam. Dixerat enim Innocentius, *Nec exiſtimet Abbas, quòd ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare*, & rationem ſubdit, *Quia abdicatio proprietatis, &c.* Cuius rationis ſenſus eſt, carentiam, & incapacitatem proprietatis ita eſſe coniunctam illi ſtatui ſecundùm propriam rationem ſui, vt ad eius ſubſtantiam pertineat, ideóq; nec Summum Pontificem poſſe illam diſpenſationem dare, ſubſtantiâ monachatus integra manente; ex quo tacitè concludit Abbatem, cùm nõ poſſit diſpenſare in ſubſtantialibus tali ſtatui, nullo modo poſſe circa proprietatem cum monacho diſpenſare. Igitur per verba illa non ſolùm ait Pontifex ſtante incapacitate non poſſe diſpẽſari cum monacho, vt ſimul habeat dominium, ſed potiùs declarat hoc ſequi, ſi cum Monacho in proprietate diſpenſetur; & ſimul etiam declarat abdicationem proprietatis eſſe ita intrinſecam, & ſubſtantialem Monachatui, vt talis eſt. Quod ſemper addo, ne quis inferat idem genus paupertatis eſſe de ſubſtantia ſtatus religioſi, vt ſic; nam hoc eſt argumentum ab inferiori ad ſuperius affirmatiuè, quia ſtatus religioſus latiùs patet, quã monachatus. Aliter interpretantur Innocentius, illum textum, & Panormitanus, & alij ibi; ſenſum Innocentij tertij fuiſſe, non poſſe Pontificem diſpenſare, ſine cauſa pro ſuo arbitrio, ponderantes verbum, *Licentiam indulgere.* Sed hæc interpretatio mihi non ſatisfacit; ſic enim vel ratio Pontificis non erit ſufficiens, vel ſolùm concludit Abbatem non poſſe diſpenſare ſine cauſa.

INDEX CAPITVM LIBRI NONI.

De voto Caſtitatis.

CAP. I. *VTRVM votum caſtitatis ſit licitum, & conſulendum.*

II. *Ad quid obliget votum ſimplex caſtitatis.*

III. *Vtrùm votum ſimplex caſtitatis obliget ad non contrahendum matrimonium.*

IV. *Vtrùm votum ſimplex caſtitatis per ſe, & natura ſua irritet matrimoniũ poſtea cõtractũ.*

V. *Ad quid obliget ſimplex votum caſtitatis poſt matrimonium contractum.*

VI. *Vtrùm ſimplex votum caſtitatis vim habeat dirimendi matrimonium ratum.*

VII. *Vtrùm votum ſimplex caſtitatis vim habeat ad diſſoluenda ſponſalia de futuro.*

VIII. *Vtrùm poſſit maritus votum continentiæ ab vxore ſine ſua licentia emiſſum irritare.*

IX. *Quid poſſit vxor circa votum caſtitatis mariti ſine eius conſenſu emiſſum; Et quid de voto caſtitatis vtriuſque ex mutuo facto conſenſu.*

X. *Quid dicendum ſit de coniuge, qui de licentia conſortis continentiam vouit, & an talis licentia ſit reuocabilis.*

XI. *Vtrùm præter ſummum Põtificem aliquis per poteſtatem quaſi ordinariam, ſeu generalem in voto ſimplici caſtitatis diſpenſare valeat.*

XII. *Aliquot dubia circa reſeruationem voti ſimplicis caſtitatis.*

XIII. *Vtrùm obligatio ſeruandi continentiam iure diuino fuerit alicui ordini annexa.*

XIV. *Quo tempore cœperit eſſe in Eccleſia caſtitatis obligatio in Epiſcopis, ac presbyteris.*

XV. *Quæ ſit, ac fuerit obligatio ſeruãdi caſtitatẽ in Epiſcopis, ac presbyteris Eccleſiæ Oriẽtalis.*

XVI. *De obligatione ſeruandi caſtitatem, qua diaconi, ac ſubdiaconi ſunt aſtricti, ac de antiquitate illius.*

XVII. *Vtrùm obligatio ſeruandi caſtitatem in clerico in ſacris oriatur ex voto, an ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico.*

XVIII. *Quibus modis peccare poſſit contra votum caſtitatis is, qui ante matrimonium in ſacris ordinatus eſt, & quas pœnas incurrat.*

XIX. *Ad quid obligetur, vel quomodo peccet clericus, qui poſt matrimonium in ſacris ordinatus eſt viuente vxore.*

XX. *Vtrùm in votum ordinis ſacri cadere poſſit diſpenſatio.*

XXI. *Quàm ſit antiquum in Eccleſia, vt votum caſtitatis religioſæ ſolemne ſit, ita vt matrimonium ſubſequens dirimat.*

XXII. *Votum ſolemne caſtitatis religionis vim non habere diſſoluendi matrimonium ratum, & conſummatum oſtenditur.*

XXIII. *Vtrùm votum ſolemne caſtitatis religionis vim habeat diſſoluẽdi matrimonium ratum.*

XXIV. *Quo tempore inceperit votũ ſolẽne caſtitatis religioſæ matrimonium ratum dirimere.*

XXV. *Expediuntur aliquot dubia, quæ ex ſupradictis de matrimonio rato, & voto ſolemni religionis oriuntur.*

XXVI. *Vtrùm in ſolemne votum caſtitatis religioſæ cadere poſſit diſpenſatio.*

LIBER NONVS.

DE VOTO CASTITATIS.

DVPLEX eſt caſtitatis conſideratio. Vna abſoluta, & ſecundùm ſe; altera quatenus ſtatui, vel cóſecrationi aliquarum perſonarum annexa eſt, nimirum ordini ſacro, aut religioni. Et quidem prior conſideratio ſimplicior eſt, ac communior; illo autem modo caſtitas per votum ſimplex promittitur, & ideo ſub ea ratione hîc priùs dicemus, poſtea verò de reliquis. Quapropter votum ſimplex in præſenti purè, ac præciſè ſumitur vt ab omni ſtatu religioſo diſtinguitur. De quo eadem ferè capita, quæ de paupertate proſecuti ſumus pertractabimus.

CAPVT I.

Vtrùm votum caſtitatis ſit licitum, & conſulendum.

1\. Errores hæreticorum. Primus dánabat nuptias.

FVerunt de hac re errores extremè contrarij. Quidam enim dixerunt continentiam non ſolùm licitam, ſed etiam neceſſariam eſſe ad bonos mores, qui conſequenter nuptias, vt illicitas damnabant. Quod de Encratitis refert Irenæus lib. 1. cap. 30. cuius authores dicit fuiſſe Saturninum, & Marcionem, & cap. 31. ſubiungit Tatianum Iuſtini diſcipulum illius erroris authorem extitiſſe. Idem refert Euſebius lib. 4. Hiſtoriæ cap. 27. & Epiphan. hæreſi 46. qui etiam in 61. refert hæreticos dictos Apoſtolicos in eodem errore fuiſſe. Idem Auguſt. de Hæreſibus cap. 40. Et D. Thom. 3. contra Gentes cap. 127. Hic tamen error non eſt à nobis in præſenti impugnandus, tum quia per ſe ſatis ineptus eſt, & contrarius humani generis conſeruationi, quem propterea Chriſtus Dominus & verbis illis ſatis confutauit, Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo nó ſeparet*, & ſua præſentia honorás nuptias in Cana Galilææ, vt Auguſt. tract. 9. in Ioannem notauit. Tum etiam, quia ille error non eſt directè nobis contrarius; nam licèt continentia eſſet neceſſaria ad ſalutem, poſſet eſſe materia voti, ſicut nunc de facto eſt magna pars cótinentiæ, illa ſcilicet, quæ ſeruatur abſtinendo etiam ab actionibus licitis, & extra coniugium. Et eadem ratione omitto hoc loco errorem Tertulliani, qui ſequutus Mótanum dixit, continentiam vidualem eſſe ad ſalutem neceſſariam poſt mortem prioris coniugis, ſed vterque error in materia de matrimonio confutandus eſt.

2\. Secũdus error abſtinere à nuptiis damnabat.

Alij verò è contrario dixerunt eſſe illicitum continentiam ſeruare à nuptiis abſtinẽdo. In hoc errore dicitur fuiſſe VVicleph. in his tamen quæ in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. referuntur, expreſsè nó habetur. Sumi tamẽ poteſt ex 20. & 30. quatenus in eis ait, ſtatum religioſum impedire obſeruantiam præceptorum Chriſti. Alij autẽ hęretici, quamuis continentiam non damnauerint, negarũt tamẽ eſſe maioris meriti, aut dignitatis, A quàm matrimonium, & ideo etiam negarunt eſſe conſilium Euágelicum ſeruare, aut vouere virginitatem, quia minùs bonum non eſt matrimoniũ contrahere. Huius erroris primus author creditur fuiſſe Iouinianus, contra quem acriter, & feliciter pugnauit Hieronymus. Vt autẽ D. Thom. notauit opuſc. contra detrahentes relig. cap. 6. in hunc errorem deuenit ex alio, quem etiam illi aſcribit idem Hieronym. in libris cótra eundem, & Auguſtin. de Hæreſibus cap. 82. ſcilicet, quòd omnes ſanctos, & beatos æqualis meriti, & glorię faciebat. Vnde nihil mirum eſt, quòd inter ſtatus huius vitæ in merito, & perfectione non diſtinguat. Eundem etiam errorem ſequutus fuit Heluidius eodem ferè tempore, ita vt incertum ſit, B an Iouinianum in hoc errore anteceſſerit, contra vtrunque enim ſcripſit Hieronymus, priùs tamẽ contra Heluidium, vt ex lib. 1. contra Iouinianũ conſtat, & ex Apologia ad Pamachium contra Iouinianum. Denique idem Hieronymus lib. 2. contra Iouin. ſignificat hos hæreticos errorem hunc ex Baſilide ſumpſiſſe; tamen nec Epiphan. neque alij veteres errorem hunc Baſilidi aſcribunt, ſed quia ille peſſimè de caſtitate ſenſit, magnámque libertatem, & licentiam libidinis hominibus præbebat, ideo dixit Hieronym. Baſilidẽ in Iouinianum fuiſſe transformatum, vel hunc illius ſpiritum participaſſe: propriùs verò Iouinianus ipſe transformatus eſt in Lutherum, qui non ſolùm participauit, ſed etiam auxit errorem C hunc, vt referunt Lindanus in ſuo dubitantio Dialog. 2. Bellarm. lib. 2. de monach. cap. 8. & alij. Nam licèt priùs in aſſertione art. 30. conſilium virginitatis probaſſet, vt videre licet apud Roféſem, poſtea tamen hoc retractauit in ſuo Epithalamio, vt omnes referunt, eúmque ſequuti ſunt Caluinus, Petrus Martyr, & alij poſteriores hæretici, qui in ſumma dicunt virginitatem, ſeu cælibatum rem eſſe indifferentem, quam proinde offerre Deo per votum, aut in cultum religioſũ, ſuperſtitioſum eſt, eam verò eligere propter vitandas matrimonij moleſtias, ac curas non eſſe malum, imò laudabile ſi homo id faciat, vt ſit magis expeditus ad munera Euangelica obeũda. Hunc errorem impugnarunt olim inter Patres D Hieronym. & Auguſt. præcipuè; noſtris verò temporibus omnes qui contra hæreticos ſcripſerunt, & inter eos diligentiſſimè Bellarmin. loco citato, & ideo in illius confutatione non immorabor, ſed breuiſſimè veritatem catholicam ſupponam, & confirmabo tanquam fundamentum neceſſarium omniũ, quæ de ſtatu religionis dicẽda ſunt.

Tertius error continentiá eſſe opus conſilij negat.

D. Thom.

Dico ergo primò, perpetuá virginitaté, & cótinentiam ſeruare, non eſt malum, ſed licitũ. Hæc aſſertio eſt de fide, quæ à fortiori cóſtabit ex his, quæ de excellentia virginitatis, & perpetuo illius vſu in Eccleſia in ſequentibus dicemus. Nũc ſufficiat illud Chriſti teſtimonium Matth. 19. vbi cũ Phariſæis explicaſſet, quàm ſit indiſſolubile matrimonij vinculum, dixerunt illi diſcipuli, 3.

3\. Aſſertio prima; ſeruare perpetuam virginitaté, & continétiam eſt licitum.

Si

Si ita eſt cauſa hominis cum vxore, non expedit nubere; quibus Chriſtus reſpondit, *Non omnes capiunt verbum hoc.* Quibus verbis ſatis ſignificauit, illos non malè dixiſſe, imò potiùs oſtendit, eos non ſolùm veram, ſed etiam adeò excellentem ſententiam dixiſſe, vt pauci ſint, qui eius pondus, & vtilitatem intelligant, niſi à Deo illuminentur, vt ponderauit Epiphan. hæreſ. 66. & Chryſoſt. ibi latè. Conſtat ergo ex hoc loco manifeſtè abſtinere à nuptiis non eſſe malum, cùm etiam expediens eſſe poſſit. Secluſis autem nuptiis in aliquo ſeruare continentiam non ſolùm malum non eſt, verùm etiam ad honeſtatem neceſſarium. Et ideo Chriſtus Dominus quamuis diſcipuli ſolùm intuliſſent expedire, non nubere, ſtatim laudauit (B) eos, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, quia non poteſt eſſe expediens à nuptiis abſtinere, niſi ſimul omnis libidinis vſus abſcindatur, alioqui (vt Paulus dixit) melius eſt nubere quàm vti.

4\. *Probatur ratione.* — *Matrimonij præceptum non datur.*

Ratio autem huius veritatis eſt, quia nullum eſt præceptum, quod omnes, & ſingulos homines pro aliquo tempore vitæ vniuſcuiuſque obliget ad matrimonium contrahendum, ergo non eſt vnde ſit per ſe malum perpetuam ſeruare caſtitatem, quia quod non eſt contra præceptum, malũ non eſt. Antecedens autem patet, quia illud præceptum non eſt poſitiuum diuinum, vel humanum, nullibi enim ſcriptum reperitur, neque etiã traditur, ſed ex vtroque capite expreſsè habetur, (C) vt infrà oſtendam. Neque etiam eſt præceptum naturale, quale ſignificatum eſt in illis verbis Geneſ. 1. *Creſcite, & multiplicamini, & replete terrã,* quod teſtimonium contra virginitatem hæretici vrgent, quibus reſpondent Catholici, præceptum illud neceſſarium fuiſſe illo tempore, quo terra erat hominibus vacua, quod ſignificant illa verba, *Et replete terram;* poſtquam verò terra iam hominibus repleta eſt, iam illa ſpecialis neceſſitas ceſſauit, & conſequenter præceptum etiam illud ablatum eſt. Quo ſenſu videtur dixiſſe Cyprian. lib. de habitu virginum circa finem. *Prima ſententia creſcere, & generare præcepit; ſecunda ad continentiam ſuaſit, cùm adhuc rudus mundus, & inanis eſſet,* (D) *copiam fœcunditate generantes propagamur, & creſcimus ad humani generis augmentum; cùm iam refertus eſſet orbis, & mundus impletus, qui capere continentiam poſſunt, ſpadonum more viuentes caſtrantur ad regnum.* Sic etiam dixit Hieronym. lib. cõtra Iouinianum. *Neceſſe fuit priùs plantare ſyluam, & creſcere, vt eſſet, quod poſteà poſſet excidi.* Et lib. contra Heluidium ſignificat præceptum illud duraſſe vſque ad veteris legis tempora, poſt Chriſti autem aduentum ceſſaſſe. Quod explicans Caſtro verbo *Virginitas* tria diſtinguit tempora. Primum, in quo præceptum illud omnes, & ſingulos obligauit, quod durauit vſque ad ſufficientem generis humani propagationem. Secundum, in quo (E) adhuc præceptum obligat genus humanum, non quidem quoad ſingulas perſonas, ſed quoad ipſas Reſpubl. vel earum gubernatores, ad quos ſpectabat curare, vt ſufficienter hominum propagatio in Republ. non deeſſet, quod duraſſe putat vſque ad Chriſti aduentum. In quo tertium tempus incepit, quando præceptum illud, vel ſingulos homines, vel ipſum humanum genus obligat, ſed omnibus data eſt libertas ſeruandi virginitatem: vnde ſignificat præceptum illud non naturale, ſed poſitiuum fuiſſe, alioqui mutatum non eſſet.

Cyprianus. — *Hieron.* — *Caſtro tria tempora aſſignat, in quibus illud præceptum matrimonij obligabat.*

5\. Doctrinam hanc non ſatis fundatam exiſtimo.

(A) Et in primis probabiliſſimum cenſeo, in verbis illis Geneſ. 1. nullum eſſe latum præceptum. Primò, quia eiſdem verbis, *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram,* vſus eſt Deus benedicendo piſces maris. Secundò, quia propter hanc cauſam Auguſtin. variis locis explicat illis verbis, *Fœcundatarum benedictionem nuptiarum* contineri, vt loquitur lib. 2. de peccato origin. cap. 35. & lib. 3. Geneſ. ad litteram cap. 13. vbi interrogat cur Deus illa verba protulerit in creatione piſcium & hominum, & non in generatione vegetabilium, & aliorum terreſtrium animalium. Et reſpondet vegetabilia ſine ſenſu generare, & ideo non fuiſſe illa benedictione digna; ibi autem primùm dictam eſſe, (B) vbi talis ineſt affectus; ita verò dicta eſſe de aquarum animalibus, vt de terrenis etiam intelligerentur, quamuis expreſſa non fuiſſent. *Neceſſarium autem* (inquit) *fuit hoc in homine repetere, ne quiſquã diceret in officio gignendi filios vllum eſſe peccatum,* &c. Similia habet de bono coniug. cap. 2. & aliis locis, ex quibus conſtat illum ſenſiſſe in illis verbis non eſſe neceſſarium intelligere præceptum aliquod affirmatiuum, ſed benedictionem fœcunditatis, & approbationem nuptiarum, quod etiam ſenſit Chryſoſt. ibi homil. 10. dicens, *Ecce quàm eminens benedictio, nam hoc, Creſcite, & multiplicamini, & implete terram, etiam de brutis animalibus, & reptilibus dictum eſt,* (quod intelligendum eſt iuxta expoſitionem Auguſtini) *ſed dominamini,* (C) *& imperate, de viro, & muliere dictum.* In quibus duas inſinuat rationes, ob quas verba illa, *Creſcite, & multiplicamini,* non videbantur præceptum continere. Vna eſt iam tacta, quia fuerunt communia brutis, quod clariſſimè etiam conſtat ex cap. 8. Geneſ. ibi, *Cuncta animantia, quæ ſunt apud te,* &c. *educ tecum, & ingredimini ſuper terram, creſcite, & multiplicamini ſuper eam.* Altera eſt, quia poſteriora verba, *dominamini, & imperate,* ſunt eiuſdem formæ, & præceptum non continent, ſed poteſtatem, & benedictionem; imò expendo in prioribus verbis vſum fuiſſe Deum vocibus paſſiuam ſignificationem potiùs, quàm actiuum imperium indicantibus, non dixit, *generate,* aut *multiplicate,* (D) ſed, *creſcite, & multiplicamini,* quæ in rigore non ſunt verba præceptiua. Verbum autem dominandi ex modo ſuæ ſignificationis magis poſſet indicare præceptum; ibi tamen non niſi poteſtatem, & beneplacitum ſignificat.

In verbis allatis Geneſ. nullum præceptum cõtinetur, ſed nuptiæ approbantur. — *Auguſt.* — *Auguſt.* — *Chryſoſt.*

6\. Admitto nihilominus verba illa ad primos homines applicata continuiſſe præceptum; nego tamen illud fuiſſe poſitiuum (maximè quatenus referebatur ad ſtatum naturæ lapſæ) ſed naturale. Dico autem *maximè,* &c. nam duo tituli eſſe poſſunt ad obligandos homines ad generationem humanam, ſcilicet propagatio, & conſeruatio eius, & hic poſterior videtur magis præciſus, ac neceſſarius: nam quando ſpe- (E) cies ſufficienter conſeruatur in vno indiuiduo propter incorruptibilitatem eius, non eſt neceſſaria multiplicatio indiuiduorum, nec Deus ſolet illa multiplicare; durante autem ſtatu innocentię homines eſſent immortales ſuo modo, & ideo vſus generationis non eſſet ibi neceſſarius propter conſeruationem ſpeciei, & conſequenter videri poterat non ita obligare tunc præceptum naturale generationis, quia ſola propagatio ſolo naturali titulo non videbatur ſufficiens ad hanc obligationem, niſi Deus ſuam voluntatem oſtendiſſet. At verò reſpectu naturæ lapſæ ſine dubio fuit hoc naturale præceptum propter neceſſitatem conſeruandæ ſpeciei, &

Verba Gen. dicta ad primos homines continebãt præceptum, non poſitiuum, ſed naturale. — *Propagatio, & conſeruatio obligãt ad generationem humanam.* — *In ſtatu innocentię nõ obligaret præceptum naturale matrimonij, & propagationis humanæ. Probabilius tamen obligaret, in eo ſtatu, & à fortiori in ſtatu naturę lapſæ.*

& probabiliùs credo etiam in ſtatu innocentiæ obligaturum hoc præceptum naturale; quia licèt ex diuino munere natura humana perpetuò conſeruaretur in vno indiuiduo, nihilominus ipſa ſecundùm ſe indiget generatione ad conſeruationem ſuam, & ex hac indigentia naſcitur præceptum naturale, quod Deus non abſtulit propter ſuperadditum donum, præſertim cùm modum ipſum generationis ita eſſet in illo ſtatu perfecturus, vt ſine indecentia, vel vlla culpa fieret, vt latiùs proſequitur Auguſtinus citatis locis, & 14. lib. de Ciuit. cap.21. & 22. Vnde etiam veriſimile eſt, vel propter ſolam conuenientem propagationem potuiſſe tunc naturale præceptum obligare. Hoc ergo præceptum per illa verba explicare potuit Deus, nullam verò determinationem poſitiuam illi addidit, ſed illud naturæ ſuæ reliquit, vt ex ipſis verbis conſtat, quia nec tempus, nec perſonas determinauit; præceptum autem illud inprimis affirmatiuum eſt, & ex hoc capite non obligat, niſi tempore neceſſitatis ſpeciei humanæ, ſicut præceptum eleemoſynæ obligat tempore neceſſitatis indiuidui humani; hæc autem neceſſitas extrema, vt ſic dicam, ſolùm fuit in Adamo, & Eua, & ideo illos in particulari obligauit abſolutè quidem ad generationem humanam, an verò ad tot, vel plures, non poteſt ex vi ſolius præcepti definiri, ſed eorum prudentiæ & arbitrio definitum fuit, in quo debuerunt conſulere non ſolùm extremæ neceſſitati naturæ, ſed etiam graui, ideóque vacare debuerunt generationi vſque ad multiplicationem ſufficiētem ad ſubueniendum tali neceſſitati naturæ, modo ſibi ſpeciali congruente, & ſine priuato incommodo.

Hoc præceptum ſolùm primos homines obligabat pro illo tempore neceſſitatis.

7\. Poſt illud verò tempus vix credo fuiſſe vllum, in quo præceptum illud non modò ſingulos homines, verùm nec vllum in particulari obligauerit, quia ſtatim ceſſauit neceſſitas illa naturæ, & homines ipſi per ſeſe ſatis erant ad generationem propenſi; & ideo ſignato quolibet in particulari, etiamſi à generatione vacauerit, in nullo periculo aut graui neceſſitate natura humana conſtitueretur. Præceptum ergo ipſum ſemper manſit aptum ad obligandum, vt ſic dicam, ſi neceſſitas ſufficiens ex parte naturæ occurreret, tamen quia hæc ceſſauit, ceſſauit obligatio, vel ſi fortaſſe durauit aliquo tempore poſt Adamum, illud non fuit diuturnum, neque ex diuina lege habuit determinationem, ſed prudentiæ hominum, vel Principum Reipub. commiſſa fuit. Et ideo in ſecundo tomo 3.p. diſp.6. ſect.1. dixi, & ex Scriptura, & Patribus oſtendi, non fuiſſe in lege veteri vllum præceptum contrahendi matrimonium, vel vacandi generationi, vbi etiam oſtendi multos ſanctos viros cælibatum ſeruaſſe illo tempore, quod eſt ſignum ſufficiens non fuiſſe contra pręceptum; per ſe etiam veriſimile eſt, & in ſequentibus attingetur, inter Gentiles plures abſtinuiſſe à matrimonio, etiam ante tempora legis ſcriptæ, quod nunquam fuit vitio datum etiam à Philoſophis, vel Hiſtoriographis fide dignis. Signum ergo eſt poſt priora mundi initia non fuiſſe inter homines cognitā talis præcepti obligationem. Quòd ſi de antiquioribus temporibus hoc verum eſt, multò eſt euidentius de tempore legis gratiæ, in quo nulla vrget neceſſitas vel propagationis, vel conſeruationis humani generis, vt per ſe notum eſt.

Poſtea neminem in particulari obligauit.

In lege veteri nullum fuit matrimonij præceptum.

Neque in lege gratiæ datur.

8\. Dicere quis poteſt: Eſto generatio non ſit neceſſaria humano generi, eſſe tamen neceſſariam illi indiuiduo, quod per talem generationē producendum eſſet; nam ſi vera eſt Philoſophorum ſententia, quæ aſſerit indiuiduum hoc, v.g. hunc hominem nō poſſe naturaliter niſi ab his cauſis, nimirum ab his parentibus generari, clarè ſequitur eos, qui virginitatem profitentur, quantum in ſe eſt priuare multos homines ipſo bono exiſtendi, & conſequenter etiam poteſtate obtinendi beatitudinem, quam fortaſſe conſequerentur; hoc autem ſi non iuſtitiæ, ſaltem charitati videtur contrarium. Nec ſatisfaciet, qui dixerit charitatē nondum obligare reſpectu taliū hominum, quia non ſunt. Nam vagus concubitus eſt illicitus, & maritalis etiam acceſſus ad vxorem mēſtruatam eſt reprehēſibilis: ratio autem vtriuſque turpitudinis eſt damnum prolis, quamuis illa nondum concepta ſupponatur: ergo charitas habet rationem filiorum, nondum etiam procreatorum. Et fortaſſe propter hanc rationem dixerunt quidam Rabini reum eſſe homicidij, qui liberis non dat operam, & qui non relinquit filium, excōmunicatum eſſe à Deo. Refert illos Bellarm. lib. 2. de monachis c.6. ſed contra hos diſputauimus ſufficienter in ſecundo tomo 3.p. loco ſuprà citato.

Obiectio.

Concubitus vagus, & maritalis ad mēſtruatam damnatur.

Error Rabinorum.

Reſpōdetur incipiēdo ab hac parte vltima in actibus humanis diſtingui duplicia præcepta, quædā obligātia tātū ad ſpecificationē actus: alia etiā ad exercitiū; ſæpe enim nō tenetur exercere homo actū, ſi tamen illū efficit, debitū modū ſeruare debet, in orando, comedēdo, & ſimilibus. Sic igitur ad prolē nōdū genitā nō obligatur homo, vt ſic dicā, ad exercitiū actus, quādo ſpeciei nō eſt neceſſariū, quia indiuidua nō ſunt ita per ſe intēta, & quia talia indiuidua, vt ſic ſpectata, nondum ſunt in actu, in quo charitatis ordo poſſit ad illis benefaciendū obligare, maximè cū eorū bonū ſit adeò incertū, & latēs, bonum autē propriū, quod per hoc mediū intēdi poteſt, certius, & clarius ſit. Accedit, quòd illa obligatio eſſet quodāmodo infinita, nec humano modo expleri poſſet; quia ſi indiuiduatio prolis pendet ex parēte, pēdet etiā ex tēpore, & momēto generationis, & ex materia, ſeu cibis, & ex aliis circūſtātiis ſimilibus, quæ ſub humanā conſiderationē nō cadūt. Item eo titulo obligaretur homo ad generationis actū quoties cōmodè poſſet, quod incredibile eſt. Deniq; Deus nec fecit, nec faciet omnes homines, quos facere poteſt, quia cū ſit quid infinitū quod fieri nō poteſt ſub certo numero, & menſura, cōueniēs fuit numerum certum ab eo definiri, qui numerus nō minuetur etiamſi quilibet homo in generali ſumptus à generando abſtineat.

9. Reſponſio prima.

Duplex pręceptum, vnū obligans ad ſpecificationē, aliud ad exercitiū actus.

Secunda.

Tertia.

10\. Nec timendum eſt, quòd ea occaſione aliquis beatitudine priuetur; nam ſi prædeſtinatus eſt, Deus prouidebit modum, vt talis homo infallibiliter generetur. Vnde non oportet nos de hac re eſſe ſolicitos, neque ob eam cauſam ea prætermittere, quæ nobis expediunt. At verò ſuppoſita voluntate generandi lex ipſa naturalis obligat quaſi ad ſpecificationem actus, id eſt, vt debito, & conuenienti modo fiat, ídque non ſolùm propter bonum huius indiuidui, ſed etiam totius ſpeciei, nam in hoc genere obligationis hi duo reſpectus inſeparabiles ſunt: nam abſolutè loquendo conſtat ad bonum ſpeciei neceſſarium eſſe, vt conuenienti modo producatur; non poteſt autem produci immediatè in ſe, ſed in indiuiduis: ergo ipſa communis ratio totius naturę poſtulat cōuenientē indiuiduorū generationē, in quo nō eſt maior ratio de vno, quā de alio,

&

& ideo hæc obligatio in quamcunque generationem cadit, ſuppoſito quòd facienda ſit, quanuis abſolutè & nulla facta ſuppoſitione à generatione abſtinere ſemper liceat.

Aſſertio ſecunda. Caſtitatem ſeruare non ſolùm licitũ, ſed melius eſt. Probatur authoritate Scripturæ.

11. Dico ſecundò, non ſolùm licitum, ſed etiam melius eſt virginitatẽ ſeruare, quæ propterea licèt in Euangelica lege non præcipiatur, conſulitur tamen. Concluſio eſt de fide, primò quia expreſsè aſſeritur & probatur à Paulo 1. Cor. 7. dicente: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do*, &c. Et rationem indicat inferiùs dicens, *Volo autem vos ſine ſolicitudine eſſe: qui ſine vxore eſt, ſolicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo*, &c. Et infrà, *Mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta & corpore & ſpiritu*; & infrà, B *Qui matrimonio iungit virginem ſuam, bene facit, & qui non iungit, meliùs facit.* Ac tandem de vidua ita concludit, *Beatior autem erit ſi ſic permanſerit, ſecundùm meum conſilium, puto autem quòd & ego Spiritum Dei habeam.* Hoc teſtimonium variis modis conantur eludere hæretici, ſed verba ſunt adeò clara, vt ſuperfluum ſit illis reſpondere, præſertim cùm omnes Patres, & vniuerſalis Eccleſiæ traditio ita locum illum ſemper intellexerint, vt patet ex Chryſoſtomo, Hieron. Ambroſ. & aliis expoſitoribus in hunc locum. Hieronymo etiam lib. contra Heluidium, & lib. 1. contra Iouinianum, & epiſtola ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis, C & Auguſt. lib. de ſancta virginitate cap. 13. & ſequentib. Imò Tertullian. lib. de Velandis virgin. cap. 8. ſignificat hoc Apoſtoli conſilium tantùm apud Corinthios valuiſſe, vt inde apud eos inceperit conſuetudo velandi virgines, quos aliæ Eccleſiæ poſtea imitatæ ſunt. De qua conſuetudine ſtatim plura dicemus. Ex profeſſo eundem locum ita exponit Theodoretus in Epitome diuinorum decretorum cap. de virginitate, Cyprian. lib. de habitu virginum, & optimè lib. de Cardinalibus Chriſti operibus, circa finem.

12. Sed aiunt Paulum exponi poſſe de vtilitate Virginitatis ad hanc temporalem vitam, ſine matrimonij oneribus cum maiori quiete & pace D tranſigendam, non verò de honeſtate eius, vel maiori honeſtate, bonitate, aut merito ad vitam æternam. Auguſtinus autem lib. de ſancta Virginitate cap. 13. mirabiliter deſipere dicit eos qui ita ſentiunt, & planè cùm Apoſtolus dicat 1. Cor. 7. *Conſilium autem do tanquam miſericordiam conſequutus à Domino vt ſim fidelis*, apertè indicat ſe dare ſupernaturale conſilium ad fidelem diſpenſationem Euangelij ſpectans: non ergo loquitur de humana tantùm, & temporali commoditate, quod etiam conſtat ex ſequentibus verbis ipſius Apoſtoli, dicentis, *Mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu.* Loquitur ergo de ſpirituali fructu Virginitatis, E de quo etiam apertiſſimè loquutus eſt Chriſtus Matth. 19. cùm eos laudat qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum. Nec verò ſolùm hoc titulo laudatur virginitas, vel continentia, quòd ad alia ſpiritualia opera hominem magis liberum, & expeditum reddit, ſed etiam quòd ipſa per ſeſe amabilior ſit, eo quòd ſit melior & honeſtior, & maioris etiam meriti, eo quòd ſit etiam difficilior. Vtrumque autem ſignificauit Apoſtolus, illud quidem dicens, *Qui matrimonio iungit virginem ſuam, bene facit, & qui non iungit, meliùs facit*; non enim dixit *vtiliùs*, ſed *meliùs.* Nec comparat cum matrimonio, quate- A nus oneroſum eſt, ſed quatenus honeſtum eſt. Aliud verò oſtendit cùm addit, *Beatior erit ſi ſic permanſerit.* Spe quidem in hac vita propter maius meritum, re autem in futura propter maius præmium, quantum eſt ex parte virginitatis, vt rectè dixit Auguſtinus lib. de bono coniug. c. 23. & propter ſpecialem coronam ſeu aureolam virginibus deſtinatam, quam deſcribit Ioann. Apocal. 14. per *canticum nouum*, quod ſoli virgines dicere poſſunt ſequentes agnum quocumque ierit. Quod ita expoſuerunt Beda, Anſelm. & alij antiqui expoſitores ibi, Auguſtin. & Hieronym. in libris citatis, & Gregor. in Paſtorali 3. p. admonit. 29. & lib. 1. in 1. Regum cap. 3. & amplectitur Eccleſia cùm in hymno virginum canit, *Quocumque pergis virgines ſequuntur, atque laudibus poſt te canentes curſitant, hymnóſque dulces perſonant.*

13. Obiectio.

Obſtare autem videntur huic expoſitioni illa verba Apoſtoli, *Exiſtimo hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem.* Nam in illis ſignificat ſolùm propter præſentis vitæ neceſſitatem illud conſilium præbere, non propter futuram æternitatem. Hæc eſt obiectio hæreticorum non noua, ſed antiqua, illam enim refert Auguſtinus lib. de ſancta virgin. cap. 13. & 14. & his verbis reſpondet, *Quaſi præſentis neceſſitatis rationem haberet Apoſtolus non prouidens & conſulens in futurum, cùm omnis eius diſpenſatio non niſi ad vitam æternam vocet*; verba ergo illa, *propter inſtantem neceſſitatem*, D. Thom. Caietan. & alij ſimpliciter exponunt vt ſonant de neceſſitatibus, quæ ex coniugio conſequuntur, propter quas vitandas conſuluit virginitatem ſeruare: addunt tamen non perſtitiſſe Apoſtolum in ſola illa ratione, ſed addidiſſe aliam ex honeſtate rei deſumptam, dicens, *Quoniam bonum eſt homini ſic eſſe.* Addit Theophylactus Paulum dixiſſe conducere hominem à nuptiis abſtinere propter rei vxoriæ difficultates, atque moleſtias, ne quis putaret abſtinendum eſſe à matrimonio, tanquam à re impura, & immunda. Alij per inſtantem neceſſitatem huius vitæ breuitatem intelligunt, propter quam bonum eſt perfectionis viam apprehendere, iuxta illud quod ſtatim ſubiungit idem Apoſtolus, *Hoc autem dico fratres, tempus breue eſt*, vſque ad illa, *præterit enim figura huius mundi.* Hoc ſignificauit Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtochium, dicens: *Quæ eſt iſta neceſſitas quæ aufert gaudia nuptiarum? tempus breuiatum eſt; reliquum eſt vt qui habent vxores ſic ſint quaſi non habeant.* Et contra Heluidium in fine ait, *Quæ eſt iſta neceſſitas? væ prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus.* quod repetit lib. 1. contra Iouinian. Chryſoſtom. autem homil. 19. in 1. ad Corinth. vtramque expoſitionem paucis verbis complexus fuiſſe videtur, dicens, *Deinde præſentium aufert cauſam inſtantem neceſſitatem, & tempus contractum & afflictionem: multa enim attrahit matrimonium, quæ & hic tacitè ſignificauit.* Quæ expoſitio mihi maximè probatur; exiſtimo enim inſtantem neceſſitatem vocaſſe Apoſtolum illam, quam in hac vita habemus vacandi diuinis rebus, & conſequenter abſtinendi ab omnibus aliis, quæ illas impedire poſſunt; quæ neceſſitas partim oritur ex breuitate vitæ præſentis, partim ex curis & ſolicitudinibus eiuſdem. Qua neceſſitate, vt Auguſtinus ſuprà notauit, ſpecialiter premitur vita coniugalis, non tam propter labores & afflictiones temporales, quàm quia, vt idem Apoſtolus ſubiunxit, *Qui cum vxore eſt, ſolicitus*

Auguſt. *D. Thom.* *Caiet.* *Hieron.* *Chryſoſt.*

Quæ neceſſitas ſit, de qua Apoſtolus loquitur.

ſolicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt: & quæ nupta eſt cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro. Item quia, vt ibidem air, *tribulationem carnis habebunt huiuſmodi.* Quod non de ſola temporali afflictione intelligo, quamuis ſic ſignificauerit Hieronym. lib. 1. contra Iouinian. ſed etiam de propria carnis tribulatione quæ impedit profectum ſpiritualem, & quæ poteſt eſſe occaſio alicuius culpæ venialis per exceſſum carnalis voluptatis; hoc enim ſignificant verba ſequentia, *Ego autem vobis parco*; addit autem egregiè Hieronymus, etiamſi Paulus loquatur de temporali afflictione, non ideo illam commemoraſſe, vt tantùm propter illam vitandam amanda ſit virginitas. ſed potiùs, vt oſtenderet in omnibus virginitatem ſuperare matrimonium. Cùm enim clarum ſit in ſpiritualibus excedere, videri poterat in carnis deliciis ſuperari. Ait autem Apoſtolus has matrimonij delicias tot eſſe tribulationibus & afflictionibus eiuſdem carnis admixtas, vt etiam in hoc virginitas præferenda videatur.

14. Ex his ergo ſatis eſt diuina authoritate probata concluſio, & obiter nõnulla Patrũ teſtimonia attigimus, plura autẽ tam ex illis, quàm ex Cõciliis prætermittimus, quia & in ſequenti aſſertione, & ſequentibus capitibus, & infrà tractando de voto ſoléni multa neceſſariò ſunt ex antiquitate repetenda. Ratio autem huius veritatis ex dictis circa teſtimonium Pauli ſufficienter explicata eſt. Nam continentia ſiue conſideretur vt vtilis ad ſpiritualia bona, ſiue vt per ſe bona & amabilis, excedit coniugium: ergo ſimpliciter melior eſt. Antecedens quoad priorem partem patet diſcurſu facto, quia eſt vtilis ad magis diligendum Deum: quia quantum in ſe eſt, & cor vnit Deo, & cogitationem ad illi ſoli placendum prouocat. Item, quia facultatem præbet ſine impedimento Dominum obſecrandi. Item, quia liberat à ſolicitudinibus, & neceſſitatibus huius vitæ. Quoad alteram verò partem declaratur, quia matrimonium quoad præcipuum finem, & actum ſuum non eſt amabile per ſe, ac propter ſuam perfectionem intrinſecam, ſed ſolùm propter aliud, ſcilicet, propter filiorum procreationem: virginitas autem per ſe ſpectata maximè amabilis eſt, vt totus homo (vt Paulus ſignificauit) & corpore & ſpiritu ſanctificetur, corpus ſuum Deo conſecrando, & ab animali vita quoad fieri poſſit illud abſtrahẽdo, & ad ſpiritualem eleuando. Vt enim eleganter dixit Baſil. homil. de vera virginit. quæ habetur poſt librum eiuſdem tituli. *Virginitas, ſeu caſtitatis gratia non ſolùm à gignendis liberis abſtinet, ſed vita omnis Chriſtianæ modeſtiæ accommodata virginitatem habere videtur: nam & ſermone laſciuire, & oculo licentiori vagari, & auditu inhoneſto labefactari, & corde per cogitationem prauam contaminari, & præter modum in cibo potúque ſe ingurgitare, à propria pudicitia & temperantia excidere fuerit. Qui verò ſeſe in omnibus vitæ partibus incorruptum, continentémque cuſtodierit, is verè perfectum virginitatis munus eſt adeptus: vt autem id adipiſcamur, omni ſtudio ad Dei redire ſimilitudinem conandum eſt.* Propter quod etiam Patres virginitatem comparant conditioni, ac perfectioni Angelicæ, qui homines quodammodo facit imitatores Angelorum in ſpirituali vita, iuxta illud Matth. 22. *Neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cœlo.* Quod enim conſummandum eſt reſurrectione per gloriam corporis, hoc in hac vita vi-

Probatur ratione aſſertio.

Baſilius.

Caſtitas facit homines Angelis ſimiles.

A ri ſancti inchoant per caſtitatis perfectionem: quam propterea ſupra homines eſſe, & Angelorum eſſe coronam, dixit Cyrillus Hieroſolym. Catecheſi 12. & Damaſcen. lib. cap. 25. *Virginitatem Angelorum conuerſationem, & incorporeæ naturæ proprietatem appellat.* Fulgentius autem epiſt. 3. ad Probam cap. 2. in corpore dicit *nihil eſſe integritate melius*, cuius laudes poſtea proſequitur virgines etiam cum Angelis conferendo. Extat de eodem argumento egregius liber de caſtitate Sixti III. Pontificis in 5. tomo Biblioth. éſtque optima epiſtol. 82. D. Ambroſ. aliàs lib. 3. epiſt. 25. ad Verſel. Eccleſiam.

Cyril. Hieroſolym. & Damaſc.

Fulgent.

B Vltimò addere poſſumus virginitatis exempla quæ in primis peti poſſunt ab ipſis Gentilibus. Nam, vt Hieronym. ait 1. contra Iouinian. à Græcis etiam, & Barbaris virginitas in magno pretio habita eſt, & tam poëticis, quàm hiſtoricis monumentis laudata; & ibidem ait Sibyllas virgines fuiſſe, & ideo prophetiæ donum accepiſſe. Tertullianus etiam lib. 1. ad vxorem c. 6. hoc exemplo prouocat fideles ad caſtitatem, *Cùm Gentiles* (ait) *ſatanæ ſuo & virginitatis & viduitatis ſacerdotia perferant.* Et ſubdit exempla de virginibus Romanis, Achaicis, & Africanis, vbi Pamelius alia eiuſdem Tertulliani, & aliorum Patrum loca adnotat. Quibus adde eundem Tertullianum lib. de Præſcriptionib. hæretic. c. 40. ipſum C etiam dæmonem in hoc æmulatum eſſe Eccleſiam, *quòd ipſe etiam & virgines habet & continentes.* Hinc enim addiſcere poſſumus (vt ſumitur ex eodem Tertullian. lib. de Monogam.) quantum Deo caſtitas placeat, illam enim dæmon aliquando obſeruat, non quia honeſtas illi placeat, ſed vt vel ſpecie inani decipiat, vel vt ſibi diuinos honores attribuere videatur. Quod in ſimili indicauit Hieron. epiſt. 11. ad Ageruchiam dicens, *Quod quidem obſeruat Gentilitas in condemnationem noſtri, ſi hoc non exhibeat veritas Chriſto, quod tribuit mendacium diabolo, qui & caſtitatem reperit perditricem.* Hîc adde egregium factum Auguſti Imperatoris in commendationem caſti & honeſti cælibatus, quod Baronius refert tom. 1. D ann. 11. Chriſti. Præterea, quòd in lege veteri multi ſancti, & alij qui perfectionis viam profitebantur, caſtitatem coluerint, oſtendi ex ſanctis Patribus, & hiſtoria Ioſephi in dict. tom. 2. diſput. 6. ſect. 1. Quibus addi poſſunt quæ refert Baron. tom. 1. ann. Chriſti 57. num. 58. & ann. 93. num. 8. Denique de tempore legis gratiæ infinita ſunt exempla de perpetua obſeruantia virginitatis, & caſtitatis, quæ in ſequentibus afferemus.

15. Probatur tertiò exẽplis.

Vide Tiraq. in l. 15. Cõnub. à num. 115. vſque ad 124.

Tertul.

Diabolus caſtitatem æmulatur.

Hieron.

16. Dico ergo tertiò: Bonum & optimum eſt virginitatem, ſeu perpetuam caſtitatem per votum Deo conſecrare. Concluſio intelligitur per ſe, & ex vi talis actus & materiæ, ſecluſis his quæ ſunt per accidens, & ſic concluſio eſt de E fide, quæ licèt ex dictis ſit ſatis per ſe nota, breuiter confirmanda eſt. Primò, teſtimonio Chriſti Matth. 19. vbi laudat & commendat, *qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum.* Eſt enim certiſſimum ibi non accipi verbum illud in ſignificatione propria & materiali, ſed in metaphorica ſignificatione pro caſtitatis obſeruantia, alioqui ſeipſum abſcindere non laudi, ſed vitio daretur, vt contra hæreticos Valeſios oſtendit Epiphanius lib. 2. tom. 1. hæreſ. 58. Non dicitur autem iuxta propriam & intentam analogiam illius metaphoræ ſe caſtrare ille qui tantùm abſtinet à venereis, vel matrimonio, ſi ſemper ad id retinet poteſtatem

Aſſertio tertia. Votum caſtitatis eſt optimum.

Probatur ex Scriptura.

poteſtatem & liberam voluntatem, ſed ille qui quantum moraliter poteſt fit impotens ad humanam generationem, huiuſmodi enim ſunt eunuchi, qui vel à natiuitate, vel iniuria hominum corporaliter tales ſunt. Significauit ergo Chriſtus eſſe poſſe, & futuros fuiſſe aliquos ſpirituales eunuchos, qui non corporali gladio, ſed voluntate, nec corporali ſectione, ſed promiſſione & voto ſe caſtrarent, id eſt, moraliter impotentes redderent ad vſum coniugalem, quod opus excellentis virtutis eſſe ſignificauit Chriſtus tam in verbis quæ præmiſit, *Non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt:* nam cùm immediatè verba cauſalia ſubdit, *ſunt enim eunuchi*, ac ſi diceret, ideo non omnes capiunt, quia hoc genus ſpiritualium eunuchorum diui- B num eſt, & excellens; quàm in his quæ ſubiungit. *Qui poteſt capere capiat*, vt Chryſoſtomus ibi, & Græci omnes, Hieronym. Anſelm. S. Thom. & alij interpretantur. Hieron. item lib. contra Iouinian. & ſignificauit eleganter Tertullian. lib. de cultu fœmin. cap. 9. & lib. 1. ad vxorem c. 6. dicens: *Quot ſunt qui ſtatim à lauacro carnem ſuam obſignant: quot item qui conſenſu pari inter ſe matrimonij debitum tollunt, voluntariis ſpadonibus pro cupiditate cœleſti ſaluo matrimonio abſtinentia toleratur, quanto magis adempto.* In quibus verbis obſeruandum eſt accommodatiſſimum *obſignandi* verbum, quod optimè ſignificat ſpecialem carnis dedicationem & conſecrationem per votum. Eſt etiam expendendum quod ait, matrimonij C debitum tolli mutuo conſenſu, non enim dixit tolli matrimonij vſum, ſed debitum, quod non tollitur per ſolum propoſitum, aut voluntatem non coeundi, ſed per promiſſionem mutuam.

Tertul.

17. Similis expoſitio & loquendi modus frequens eſt apud Tertullianum, qui hac ratione voluntarios ſpadones vocat eos, qui perpetuam caſtitatem profitentur, vt patet ex lib. de Patientia cap. 13. Eandem expoſitionem habet Clemens Alex. lib. 3. ſtromat. circa princip. vbi horum eunuchorum continentiam ita definit, *Eſt ergo continentia corporis diſpicientia conuenienter pactis conuentis cum Deo initis.* Eandem repetit in fine libri, adiungens locum Eſai. *Ne dicat eunuchus, ſum lignum aridum.* Eandem habet Epiphan. ſuprà, & Ambroſ. lib. de Virginib. vbi ex hoc loco D antiquitatem huius voti & Chriſti approbationem oſtendit. Idem ſignificat Fulgent. epiſt. 3. ad Probam cap. 6. & de Fide ad Petrum cap. 3. circa finem. vbi de coniugatis loquens ait, *In talibus etſi fuerit aliquis coniugalis exceſſus, qui tamen legitimum non violet torum, habebit nonnullum, ſed veniale peccatum. Sed hæc illorum ſunt, qui nullam vouerunt continentiam Deo. Cæterùm quiſquis ſeipſum caſtrauerit propter regnum cœlorum, & in corde ſuo continentiam Deo vouerit*, &c. vbi ex antecedentibus & conſequentibus verbis conſtat, *caſtrare ſe* nihil aliud eſſe quàm continentiam vouere; & eandem expoſitionem latè tractat Baſilius lib. de ſancta Virginitate non longè à fine, E vbi hos vocat myſticos, ſacros, & ſpirituales ſpadones, & votum appellat ad ſtipulationem conſtantis coniugij, ſcilicet, ſpiritualis, & fœdus ſeſe Chriſto immaculatum exhibendi.

Clem. Alex.

Fulgent.

18. Secundò principaliter ſolet colligi hoc votum ex verbis Pauli 1. ad Timoth. 5. *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quia illa fides non poteſt eſſe niſi votum: nam vidua non agit contra fidem primi matrimonij, etiamſi fornicetur, quia per mortem mariti liberata fuit à lege viri: loquitur ergo Paulus de alia fide Deo data de ſeruanda caſtitate viduali. Et ita intellexerunt locum illum Patres & expoſitores omnes in eum locum, tam Græci, quàm Latini. Concilia etiam & Pontifices, & alij Patres, quos Bellarm. refert lib. 2. de Monach. c. 24. Cui expoſitioni quidquid hæretici calumniantur, & intentio Pauli conſonat & verba; inſtruit enim ibi Timotheum de moderatione & cautela ſeruanda in admittendis viduis ad profeſſionem viduitatis, & inter alia monet, ne adoleſcentiores viduæ facilè admittantur, nam poſtea luxuriantur, & nubere volunt, habentes damnationem, non ſolùm propter incontinentiam, ſed etiam propter promiſſionis violationem, quam fidei irritationem propriiſſimè appellauit. Nã quòd fidei nomine promiſſio ſignificari ſoleat, patet non ſolùm ex communi vſu Latinorum, ſed etiam ipſius Pauli ad Roman. 3. *Nunquid incredulitas illorum fidem Dei euacuauit?* id eſt, promiſſionem Dei, ſeu fidelitatem Dei, neque in noſtro teſtimonio poteſt aliter ſumi, ſcilicet pro fide Theologali, nam illa non fit irrita, neque amittitur, etiamſi vidua luxurietur, & multò minùs ſi nubere velit, maximè ſi per votum non prohibetur. Quod autem frangere votum, iuxta vſum Scripturæ, ſignificetur per illa verba, irritum illud facere, patet Numer. 30. *Si quis votum Domino vouerit, non faciet irritum verbum ſuum*, & Pſalm. 88. *Quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.* Vnde Clemens I. lib. 3. Conſtitution. Apoſtolicarum cap. 1. hanc ipſam doctrinam Pauli, tanquam conſtitutionem Apoſtolicam tradens de huiuſmodi vidua dixit, rationem Deo reddituram, *non quia iterum nupſit, ſed quia promiſſionem ſuam non ſeruauit*, & ſubiungit, *Quocirca oportet non temerè, neque inconſideratè promiſſionem facere: ſed cautè; melius enim eſt non feciſſe votum quàm feciſſe, & non reddere.*

Vidua per fornicationem non peccat contra primum matrimonium.

Clem. Primus.

Tertiò probari poteſt hæc veritas ex Conciliis & ſanctis Patribus, ſed quia hæc adeò ſunt clara, & frequentia, vt neque ab ipſis hæreticis negari poſſint, & quia à modernis auctoribus copioſiſſimè referuntur, ideo in hoc non immorabimur, ſolùm attingemus, quæ ad oſtendendam traditionem, & antiquam Eccleſiæ conſuetudinem ſufficere videbuntur. Non enim prætermittere poſſumus, quin illuſtrioribus quibuſdam exemplis veritatem hanc confirmemus. Vt autem omittamus ſuperiora tempora quæ legem gratiæ præceſſerunt, de quibus incertum eſt an tunc hoc votum in vſu fuerit in populo Dei; primum ac præclariſſimum exemplum in lege Gratiæ in Beatiſſima Virgine, vt in 2. tom. 3. p. diſput. 6. ſect. 2. & 3. fusè oſtendimus, & ex verbis eius, *Quomodo fiet iſtud?* & ex Patrum interpretatione, & aſſertione latè confirmaui, ſimúlque beatiſſimum Ioſeph Virginis ſocium in hoc exemplo fuiſſe probaui. Eos autem ante Chriſtum Dominum numeramus, quia ordine temporis incarnationem eius præceſſerunt, & quia de ipſo Chriſto Domino non conſtat; licèt veriſimile ſit, vt in ſuperioribus tetigi, hoc votum emiſiſſe. Nihilominus certiſſimum eſt fuiſſe virginitatis Deo conſecratæ exemplar longè excellentius, tum quia non ſolùm voto, ſed ipſamet diuinitate virginitatem conſecrauit, & tanquam rem ſuæ diuinæ perſonæ maximè decentem illam aſſumpſit, & à principio conceptionis ſuæ immutabili decreto firmauit; tum etiam, quia ipſummet votũ B. Virginis ab ipſo Chriſto duxit

19. *Probatur exemplis.*

B. Virgo votum caſtitatis fecit.

Chriſtus exemplar caſtitatis per votum conſecratæ. Vide authorem tract. de voto lib. 3. cap. 1. an. 4. & tom. 2. in 3. p. diſp. 28. ſect. 2.

duxit originem, & in illius honorem & præparationem inſpiratum & dicatum eſt. Idémque ſuo modo de voto S. Ioſephi dici poteſt, qui etiam ratione muneris ſe comitandi, & propter honorem virginis & Chriſti, donum & ſingularem ſanctificationem ſuæ virginitatis accepit, vt in eod. tom. diſp. 8. proſequuti ſumus. His annumerari poteſt D. Ioannes Baptiſta, quem perpetuò virginem fuiſſe indubitatum eſt; nam ex Euangeliorum narratione non obſcurè colligitur, vt in eodem tomo diſput. 23. ſect. 3. breuiter attigimus. Quòd autem votum caſtitatis emiſerit, certo teſtimonio confirmare non poſſumus, eſt tamen per ſe valde credibile, cùm in omnibus rebus perfectionis viam tenuerit. Propter quod principium totius religionis, & monachorum princeps, ſeu anachoretarum exemplar appellatur à ſanctis Patribus quos eodem loco retuli.

B. Ioſeph votum caſtitatis emiſit.

Item B. Ioãnes Baptiſta.

20. Poſt hæc ſequuntur Apoſtoli, quos non omnes Apoſtolatus virgines inuenit, vt ex hiſtoriis manifeſtum eſt, & colligi poteſt ex Matth. 8. vbi Petrus dicitur habuiſſe ſocrum, vnde filiam habuit Petronillam, quam inter ſanctas Virgines Eccleſia colit. Idem colligi poteſt ex Paulo 1. Cor. 9. & ideo dicere non poſſumus omnes fuiſſe virgines, dicere tamen poſſumus omnes ab Apoſtolatu perpetuam virginitatem aut caſtitatem ſeruaſſe. Nam Ioannes Euangeliſta, ſicut virgo vocatus eſt, ita perpetuò virgo permanſit, vt de illo Eccleſia canit, & in illius officio ſæpe repetit, & ſancti paſſim docent. Cui etiam fratrem Iacobum iungit Epiphanius hæreſ. 58. & ex illo Anaſtaſius Nicænus lib. Quæſtionum in Scripturam, quæſt. 79. & in eodem numero ponit Iacobum fratrem Domini. idem ſignificat Epiphanius hæreſ. 30. in principio, clariùs hæreſ. 78. poſt medium, *Iacobus* (inquit) *frater Domini poſtquam vixit annos 96. manens virgo mortuus eſt.* Atque idem ſentit de Paulo in dicta hæreſ. 58. ſaltem quòd non nupſerit, quia hoc ipſemet Paulus docuiſſe videtur 1. Cor. 7. dicens, *Vellem omnes eſſe ſicut meipſum:* quod repetit idem Epiphanius hæreſ. 70. & idem habet Hieron. epiſt. 52. De cæteris verò Apoſtolis an omnes ante Apoſtolatum coniugati fuerint, nécne, incertum eſt; illud verò certum exiſtimo, poſt Apoſtolatum à coniugibus, qui illas habuerunt, abſtinuiſſe, etiamſi eas omnino non deſeruerint, vt dicit D. Thom. infrà q. 186. art. 4. ad 1. quod intelligo quantum ad ſocietatem cohabitationis, & mutui obſequij; quod poteſt etiam ſumi ex illis verbis Pauli 1. Cor. 9. *Num poteſtatem non habemus ſororem mulierem circumducendi ſicut & reliqui Apoſtoli.* Quanuis enim mulieris nomine neceſſarium non ſit vxorem intelligere, vt voluit Clemens Alex. lib. 3. ſtromat. & cum eo Euſebius lib. 3. hiſtor. cap. 23. nihil tamen vetat vxorem etiam comprehendi ſub illa voce, quæ de ſe indifferens eſt, & ſæpe ſine dubio in illo cap. pro vxore accipitur. Significat ergo Paulus aliquos ex Apoſtolis mulieres ſecum circumduxiſſe, illas tamen ſiue eſſent veræ vxores, ſiue deuotæ & fideles miniſtrantes eis, ſemper fuiſſe vt ſorores, non vt vxores. De qua re inferiùs iterum redibit ſermo. Actor. etiam 21. legimus habuiſſe Philippum Diaconum quatuor filias virgines prophetantes, quas perpetuam virginitatem ſeruaſſe refert Euſebius lib. 5. hiſtoriæ cap. 13. quod eſt ſignum illas vocatas eſſe virgines à Luca, non ſolùm, quia nondum erant nuptæ, ſed etiam, quia ſtatum illum profitebantur. Quem ſtatum à temporibus Apoſtolorum à pluribus ex fidelibus tam viris, quàm fœminis obſeruatum eſſe non ſolùm noſtri referunt, ſed etiam Philo Iudæus in lib. de vita contemplatiua, & ex illo Euſebius lib. 2. hiſtoriæ cap. 16. & breuiſſimè attigit Tertull. in Apologetico cap. 9. vbi pro Chriſtianis reſpondens, & quaſi in duas claſſes illos diuidens inquit. *Nos ab illo euentu diligentiſſima & fideliſſima caſtitas ſepſit, quantúmque ab ſtupris, & ab omni poſt matrimonium exceſſu, & ab inceſti caſu tuti ſumus. Quidam multo ſecuriores totam vim huius erroris virgine continentia depellunt ſenes pueri.* Idem latè Athanaſ. lib. de humanitate verbi, circa medium, & Epiphanius hæreſ. 48. Euſeb. lib. 1. de demonſtratione Euangel. cap. 8. *In Eccleſia Dei duo modi viuendi inſtituti ſunt*, &c. & ita in ſequentibus capitibus plura neceſſaria referemus.

Apoſtoli poſt vocationem voto perpetuã caſtitatem coluerunt.

B. Ioannes virgo fuit.

Item eius frater Iacobus.

Epiphan.

Vide Baron. tom. 1. ann. Chriſti 57. à num. 59.

Tertul.

Vltimò concluditur ratio ex dictis, nam perpetua caſtitas eſt per ſe bona, & melior quocumque ſtatu illi repugnante: ſed huiuſmodi eſſe debet propriiſſima materia voti: ergo talis etiam eſt caſtitas: ergo & votum caſtitatis optimum eſt, & ſeruare caſtitatem ex voto melius eſt quàm ſine voto. Maior proximè probata eſt. Minor lib. 2. de voto in communi eſt demonſtrata. Prima item conſequentia per ſe nota eſt. Secunda ex eodem lib. de voto in communi conſtat, ibi enim oſtendimus actum vouendi circa materiam proportionatam honeſtiſſimum eſſe, & cæteris paribus, ac per ſe loquendo, melius eſſe opus ex voto quàm ſine voto facere. 21.

Probatur ratione.

Sed dicunt hæretici, temerarium eſſe ad perpetuam continentiam ſe obligare, quia eſt res difficillima, quæ ſine ſpeciali Dei dono integra ſeruari non poteſt: ergo qui ea lege ſe obligat, cùm non ſit certus de huiuſmodi dono Dei, & Deum tentat, & quantum in ſe eſt maioribus periculis ſeſe exponit. Atque ita exponebat Caluinus verba illa Chriſti Matth. 19. *Qui poteſt capere capiat*, id eſt, qui certus eſt ſe habere hoc donum, & non alius, vnde inferebat illis verbis potiùs retrahi homines à cœlibatu, quàm inuitari. Adiiciunt illud Pauli, *Si non ſe continent nubant*; voluit ergo Paulus hoc remedium ſemper eſſe homini liberum: non ergo licet per votum perpetuum illo ſe priuare. 22.

Obiectio hæreticorũ.

Ad primam partem reſpondeo, ſi per continentiæ donum intelligant donum infallibiliter perſeuerandi per totam vitam ſine lapſu carnis, conditionem de lege ordinaria impoſſibilem à nobis poſtulari, vt continentiam vouere poſſimus, qua enim via conſtabit homini ſe habere hoc donum, priuſquam in reipſa illud experiamur? niſi per diuinam reuelationem, quæ nec ordinariè fit, nec expectanda eſt ad aſſumendam perfectionis viam. Si autem experientia neceſſaria eſt, vt cognoſcatur hoc donum poſt illam, vel inutile, vel impoſſibile eſt votum, quia neque eſſe poteſt de re præterita, nec circa futuram iam locum habebit, quia talis experientia non niſi in morte conſummatur. Dicerent, vt opinor, hi hæretici eo ipſo quòd homo non ſcit certò ſe non habere hoc donum, certò ſcire debere ſe non habere illud, quia ſi haberet, ſciret ſe habere, putant enim neminem habere fidem, & gratiam, niſi certò ſciat ſe habere. At hoc fundamentum hæreticum eſt, vt Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. definit, & latiùs traditur in materia de gratia: cúmque de præſenti gratia vanum ſit 23.

Reſponſio.

Inſtantia.

Nemo certò ſcit ſe habere fidẽ, & Dei gratiam.

& ſine

& ſine fundamento, de futura perſeuerantia eſt prorſus ſtultiſſimum: vnde enim res adeò lubrica & contingens certa eſſe poteſt niſi reueletur? aut vnde talis reuelatio haberi poteſt, & generatim affirmari?

24. Fortaſſe tamen non grauatè concederent propter hanc cauſam ſecundùm legem ordinariam non poſſe prudenter fieri: hoc tamen eſt quod falſum eſſe conuincunt omnia exempla adducta. Nam res tam frequens & ordinaria in Eccleſia à ſui initio, non poterit ſemper pendere ex ſpecialibus reuelationibus, neque imprudens aut temeraria iudicari. Hoc etiam conuincit Chriſti Domini conſilium inuitantis homines ad perpetuam caſtitatem, vt ſuprà viſum eſt, & in illis eiſdem verbis, *Qui poteſt capere capiat.* illud agnoſcunt ibi Chryſoſtomus, Theophylactus, Auguſtinus, Fulgentius, & omnes qui de virginitate ſcribunt, & eſt manifeſtum ex tenore ipſorum verborum: non excitaret enim Chriſtus ad rem impoſſibilem quam homines prudenter apprehendere non poſſent, abſque ſpeciali & inuſitata reuelatione. Vnde rectè Tertullianus lib. de Monogamia cap. 14. *Non potes* (inquit) *quia non vis, poſſe enim te ſi velis, oſtendit, quia tuo arbitrio vtrumque propoſuit.* Si autem per continentiæ donum ſolùm intelligamus ſpeciale Dei auxilium ad illam ſeruandam; ſic veriſſimum eſt, non ſolùm perpetuam, verùm etiam temporalem continentiam aliquantulum diuturnam non poſſe ſine hoc dono perfectè ſeruari, æquè tamen verum eſt poſſe hominem, ſi velit, cum diuina gratia, quæ ſibi præſtò eſt, hoc donum à Deo obtinere per orationes & alia pia opera, ſunt enim de hoc diuino auxilio manifeſtæ Scripturæ promiſſiones, & ideo meritò dixit Auguſtin. lib. 2. de Adulter. coniug. cap. 29. *Leuis erit continentiæ ſarcina ſi Chriſti erit: Chriſti erit ſi fides aderit, quæ impetrat adiuuante Deo, quod iuſſerat.* Denique experientia ipſa conſtat, innumeros eſſe qui per hæc media donum hoc impetrant, & caſtitatem ſemel Deo promiſſam illibatam perpetuò conſeruant, vt planè conſtet impotentiam, quam hæretici cauſantur, non eſſe prauam eorum affectionem & voluntatem. Quomodo aliàs dixit Chryſoſt. homil. 67. in Ioann. *Non potuerunt credere, quia noluerunt*; ſic enim communi ſermone quis dicit, *Non poſſum aſperum hominem diligere*, vehementiam voluntatis poteſtatem appellans: & infrà, *Qui nolunt ideo non poſſunt*, adducens illa eadem Chriſti verba, *Qui poteſt capere capiat.* Lege Nazianzen. orat. 36. non longè à principio. De alio verò teſtimonio Pauli dicemus commodiùs capite ſequenti.

Tertul.

Caſtitas ſine ſpeciali Dei auxilio ſeruari nequit.

Auguſt.

Chryſoſt.

CAPVT II.

Ad quid obliget votum ſimplex caſtitatis.

1. SVpponimus primò, ſermonem eſſe de voto perpetuæ continentiæ, & ideo non inquirimus quando obliget; quia ſemper & pro ſemper obligat, quia cùm ſit ex parte materiæ, priuatiuum obligat ad modum præcepti negatiui, vt ſuprà explicatum eſt. Quòd ſi fiat tale votum temporale, pro illo tempore cum eâdem proportione obligabit. Suppono ſecundò ſermonem eſſe de voto integræ caſtitatis; nam, vt ſuprà dixi, illud tantùm eſt abſolutè & ſimpliciter caſtitatis votum. Poteſt autem aliquando fieri votum de aliqua tantùm parte materiæ caſtitatis, & tunc clarum eſt ad illam ſolam obligare, quia obligatio non excedit voluntatem & intentionem vouentis, iuxta illam verò efficaciter inducitur, quando promiſſio iuſta, & honeſta eſt. Difficultas autem quædam, quæ hîc inſinuabatur, de voto non nubendi, infrà meliùs & commodiùs tractabitur.

Prima ſuppoſitio. Votum caſtitatis obligat ſemper, & pro ſemper.

Secunda.

Suppono tertiò materiam caſtitatis ſecundùm ſe ſpectatam duplicem eſſe, quandam neceſſariam, & aliam voluntariam. Neceſſaria eſt abſtinentia ab omni actu turpi, & omni experimento libidinis extra ſtatum matrimonij, ad hanc enim tenetur homo ex vi iuris naturalis, ſecluſo voto, & ideo neceſſaria vocatur ſecundùm ſe, non quoad voti obligationem. Nihilominus certum eſt prædictum caſtitatis votum ad hanc etiam partem caſtitatis ſeruandam obligare, quia illa etiam ſub prædicta vniuerſalitate continetur, & non repugnat illi naturali obligationi aliam voluntariam ſuperaddere, vt in diſput. 1. & 4. de voto in communi dictum eſt. Vnde etiam fit, qui poſt votum caſtitatis circa hanc partem aliquid peccat, non ſolùm contra temperantiam, ſed etiam contra religionem delinquere tanquam voti violatorẽ, & conſequenter teneri ad eam circunſtantiam in confeſſione explicandam. Quod eſt certiſſimum non ſolùm quoad externum actum, ſed etiam quoad internum conſenſum, & deſiderium cuiuſcunque turpis actus, tum quia ex parte obiecti ſeu circunſtantiæ eius participat ille actus eandem malitiam ſacrilegij, tum etiam, quia ipſemet actus internus cadit etiam ſub tale votum, nam eſt vniuerſalis promiſſio abſtinendi ab omni actu voluntario, tam interno, quàm externo caſtitati contrario. Atque ob eandem rationem idem locum habet non ſolùm in interno deſiderio, ſed etiam in moroſa ac voluntaria delectatione interiori de actu turpi, etiamſi illa ſit abſque deſiderio, imò cum propoſito non committendi talem actum exteriorem. Nam etiam illa delectatio ſub tale votum cadit, & ex vi illius prohibita eſt religioſo vinculo: & præterea etiam illa in tali perſona habet pro obiecto malum aliquod religioni contrarium, & ex hac parte etiam malitiam participat. Quanuis enim ex hac duplici radice, quando hoc modo coniunguntur in eâdem perſona, vna tantùm malitia conſurgat, nihilominus vna radix eſt ab altera diuerſa, & aliquando poſſunt ſeparari: nam qui moroſè delectatur circa illicitum actum cogitatum circa virginem habentem caſtitatis votum, non peccat ipſe contra religionem, eo quòd faciat actum quod ex proprio voto vitare teneatur (ſuppono enim ipſum non habere votum caſtitatis) nihilominus tamen ſacrilegus eſt, quia de actu religioni contrario ex parte perſonæ ad quam tendit, delectatur. Non me latet aliquos negare delectationem illam participare malitiam illius circunſtantiæ; ſed quod dixi cenſeo veriſſimum, & de illa ſententia cenſuram ferre non eſt præſentis inſtituti. Et de obligatione illius voti quoad hanc partem materiæ eius nihil aliud ſpeciale, aut notatione dignum dicendum occurrit.

2\. Tertia ſuppoſitio. Materia caſtitatis duplex, neceſſaria, & voluntaria; ad vtramque obligat votum. Probatur de neceſſaria.

Habens votum ſi peccet, duplex committit peccatũ in confeſſione aperiendũ.

Delectatio moroſa de re turpi in habente votũ eſt ſacrilega.

Qui moroſè delectatur circa virginem habentem votum caſtitatis, eſt ſacrilegus; & debet aperire talẽ circunſtantiam in cõfeſſione.

Altera pars huius materiæ eſt ſecundùm ſe voluntaria, quæ eſt abſtinentia ab omni licito vſu venereo, nam ad hanc etiam extenditur promiſſio & intentio vouentis. Quoniam verò primum fundamentum honeſtatis in tali materia eſt

3\. Probatur de voluntaria. An votum caſtitatis

obliget ad abſtinendũ à matrimonio. Matrimonium dupliciter contrahi poteſt.

eſt vinculum matrimonij, ideo tota difficultas huius capitis ad hanc præcipuè quæſtionem reuocatur, an tale votum obliget etiam ad abſtinendum à vinculo matrimonij, quod dupliciter contrahi poteſt: primò animo & intentione conſummandi illud; ſecundò ſine tali intentione, imò cum propoſito perpetuò abſtinendi à coitu, & de vtroque dubitari poteſt, de priori dicemus in hoc capite, de poſteriori in ſequenti.

Ratio dubitandi.

4. Circa priorem ergo partem ratio dubitandi eſſe poteſt ex citatis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Si non ſe continent, nubant.* Ergo quotieſcunque fuerit periculum incontinentiæ, licitum eſt vti hac licentia Pauli: nam ſub hac conditione neceſſariò debet intelligi tale votum eſſe factum, quod videntur conuincere ſequentia verba: *Melius eſt enim nubere, quàm vri:* nam in voto ſemper intelligitur exceptum quod melius eſt. Secundò auget difficultatem obſcura ſententia Cypriani epiſt. 62. ad Pomponium, vbi de Virginibus loquens ait, *Quòd ſi ex fide ſe Chriſto dicauerunt, pudicæ & caſtæ ſine vlla fabula perſeuerent, ita fortes & ſtabiles præmium virginitatis expectat: ſi autem perſeuerare nolunt, aut non poſſunt, melius eſt nubant, quàm in ignem delictis ſuis cadant.*

Cyprianus.

Aſſertio. Votum caſtitatis obligat ad non contrahendum matrimoniũ animo illud conſummandi.

5. Nihilominus certum eſt obligare hoc votum ad non contrahendas nuptias animo conſummandi illas. Aſſertio eſt certa, & de fide, quæ ſufficienter probatur ex loco Pauli 1. ad Tim. 5. *Nubere volunt habentes damnationem; quia primam fidem irritam fecerunt*, vbi loquitur de viduis, tamen eadem ratio eſt de omnibus habentibus votum caſtitatis. Et ita expoſuit Auguſt. lib. de Bono viduitatis cap. 9. dicens, *In viduarum & virginum continentia excellentia muneris amplioris expetitur, quæ expetita & electa, & voti debito obligata, iam non ſolùm capeſſere nuptias, ſed etiamſi non nubatur, nubere velle damnabile eſt.* Eſt etiam hæc veritas frequens apud Pontifices, Concilia, & ſanctos Patres, ex quibus multa refert Gratianus 20. quæſt. 1. & 27. quæſt. 1. & in ſequentibus capitibus aliqua neceſſariò afferemus. Hìc addere poſſumus verba Baſilij dict. homil. de vera virgin. *Cuique (inquit) ab initio quod vitæ genus cupiat modò conceſſum, hoc inire & optare licet, ſiue in matrimonio, ſiue cœlibem agere, quando verò ſemel Deo ſe auctorauit per vitæ continentiam ac perpetuam caſtitatem, hoc detrectare non licet, nec aliter quàm aliquod munus, aut hoſtiam Deo ſacram ſeſe illi cuſtodire, ne reos ſacrilegij, nos Dominus decernat iudicio, ſi dicatum ei corpus rurſum rebus prophanis, & communis vitæ miniſterio ſordidauerimus.* Epiphan. etiam hæreſ. 61. circa finem, *Tradiderunt (inquit) ſancti Dei Apoſtoli peccatum eſſe poſt decretam virginitatem ad nuptias conuerti.* Quod confirmat ſtatim ex citato teſtimonio 1. ad Tim. 5. & ſubiungit. *Si itaque & ea quæ poſt mundi experientiam vidua fuit, atque Deo dicata, & poſtea nupſit, iudicium & condemnationem habebit quòd primam fidem reiecit, quanto magis quæ citra mundi experientiam virgo Deo dicata fuit, & nupſit, contra Chriſtum laſciuit, & maiorem fidem reiecit, & iudicium habebit*, &c. Vt autem Paulus alio loco ait, *Si nupſerit virgo, non peccauit*, intelligendum eſſe inquit, de virgine quæ non eſt dicata Deo. Grauiſſima etiam eſt & veriſſima exaggeratio Auguſtini lib. 1. de Adulterin. coniug. cap. 24. poſt caſtitatis votum, neque propter alicuius infidelis conuerſionem licitum eſſe cum eo matrimonium contrahere. Qui etiam videri poteſt lib. 2. cap. 12. lib. 1. de ciuit. cap. 16.

Auguſt. Baſilius. Epiphanius.

A Ratio huius veritatis eſt, quia materia huius voti, non tantùm eſt quæ alioqui eſt neceſſaria, ſed ſimpliciter omnis illa, quæ eſt etiam ſupererogationis intra latitudinem caſtitatis; ergo ſub illa comprehenditur etiam copula coniugalis, & quidquid ad illam ordinatur, quatenus tale eſt: ergo etiam ibi comprehenditur vinculum matrimonij ſaltem vt ordinatum ad copulam, & ſub intentione conſummandi illud: obligat ergo tale votum ſemper & pro ſemper ad abſtinendum à tali actu; ergo illud efficere propria authoritate & ſine diſpenſatione eſt intrinſecè malum, & graue peccatum ſacrilegij. Prima propoſitio aſſumpta quantum ad ius attinet, demonſtrata eſt capite præced. Quantum verò ſpectat ad factum, B conſtat ex vſu totius Eccleſiæ, & ex intentione vouentium, & quia in hoc diſtinguitur votum caſtitatis ſimpliciter, à voto caſtitatis coniugalis. Denique hoc ipſum ſupponimus cùm dicimus ſermonem eſſe de voto integro & totali caſtitatis. Conſequentiæ verò omnes per ſe manifeſtæ ſunt. 6. Probatur ratione.

Vt autem priori rationi dubitandi reſpondeamus, addimus vnum tantùm euentum poſſe excipi, in quo poſſet eſſe licitum, non obſtante voto matrimonium contrahere, ſcilicet, quando naturale præceptum euidenter ad id obligaret; quia materia voti non poteſt comprehendere aliquid præcepto contrarium, & ideo quoties omiſſio alicuius actus vouetur, neceſſariò habet tale votum conditionem ſubintellectam, C ſcilicet, quandiu talis actus non ceciderit ſub præceptum. Hic autem caſus in præſenti materia non eſt moralis, vt conſtat ex dictis in ſuperiori capite, quia naturale præceptum matrimonij non obligat niſi pro articulo neceſſitatis humani generis, quæ neceſſitas non eſt quòd nunc timeatur. Aliquando tamen poſſe occurere caſus, quanuis rariſſimos, in quibus propter publicam pacem alicuius regni, aut conuerſionem ad fidem, aut aliud æquiualens bonum commune aliquis obligetur ex charitate ad ſubueniendum reipubl. mediante matrimonio. Etiam hic caſus adeò rarus eſt, vt non faciat moralem exceptionem. Addo inſuper vix eſſe poſſe tam certam D & claram obligationem, quin recurrendum ſit ad Pontificem, vel vt diſpenſet, vel commutet, quod expedire cenſuerit. Nam extra caſum vrgentis præcepti, regula tradita generaliter, & ſine alia exceptione procedit propter rationem tactam à D. Thom. in hac quæſt. 88. art. 12. ſufficienter explicata. Per præceptum enim ſufficienter explicatur nobis Dei voluntas, ſecluſo autem præcepto, cùm votum aliàs de ſe obliget, & caſtitas etiam ſit magnum ſpirituale bonum, & maximè Deo gratum, non poteſt priuata authoritate iudicari actionem illi contrariam eſſe magis Deo gratam, ac proinde ſecluſa obligatione præcepti talis voti obligatio per ſe non ceſſat, neque etiam propria aut priuata authori- E tate commutari poteſt, vt in ſuperioribus tetigi, quanuis de hac poſteriori parte dubitari poſſit, an ſit ex ſola rei natura, vel ex Eccleſiæ ordinatione, quod ſuprà etiam tactum eſt, & ad præſens non refert. 7. Limitatio, & caſus, in quo licet habenti votum caſtitatis nubere.

Ex his ergo ad primam rationem dubitandi (quæ coincidit cum argumento hæreticorum ſuprà huc remiſſo) patet reſponſio. Non admitto enim tantum eſſe poſſe morale periculum incontinentiæ, vt propter illud vitandum obligetur homo ad matrimonium, quia ſemper ſuper- 8. Reſponſio ad rationes dubitandi. Ad primam.

ſunt

ſunt alia media, quibus poteſt homo & occaſiones fugere, & difficultates ſuperare orando, ieiunando,& alia ſimilia remedia adhibendo. Vnde qui votum caſtitatis habet, ad hæc potius debet confugere, quàm ad matrimonium, imò ad hoc ipſum virtute ſe obligauit per tale votum, quando illud emiſit, iuxta exigentiam periculorum, aut neceſſitatem. Quando autem Paulus dixit, *Si non ſe continent, nubant*, de his loquitur, qui ex voto ad ſe continendum non ſunt obligati,vt ibi Chryſoſt. Theodoret. & alij exponunt,& manifeſtè conſtat ex contextu. Deinde non ſimpliciter nubere præcipit, ſed concedit, eáſque non caſtitati, ſed incontinentiæ præferendas eſſe dicit, & in eodem ſenſu ſubdit, *Melius eſt nubere, quàm vri*, non enim dixit, *quàm caſtitatem vouere, aut ſeruare*, quod bonum eſt & melius, ſed quàm vri, quod peccatum incontinentiæ ſignificat. Itaque abſolutè conſulit Paulus continentiam tanquam meliorem, vnde abſolutè dicit, *Volo vos omnes eſſe ſicut meipſum*; comparatè verò, & ſub conditione proportionata præfert nuptias incontinentiæ, & vſtioni, quæ per metaphoram idem ſignificat, vt bene ibi D. Thom. notauit poſt Theodoretum, & alios. Quanuis ergo id quod melius eſt, ſemper intelligatur in voto exceptum, nec per votum impediatur, nihilominus non includuntur nuptiæ vt exceptæ in voto caſtitatis, quia non ſunt ſimpliciter meliores,ſed tantùm comparatione peccati,inter quæ duo extrema non eſt neceſſaria conſequutio, nam ſemper poteſt homo cum diuina gratia ab vtroque abſtinere, & id quod vtroque meliùs eſt, caſtitatem ſcilicet, integram conſeruare.

[Margin: Explicatur locus allatus ex D. Paulo.]

9. Locus Cypriani aliquibus difficilis viſus eſt, vnde varias habet expoſitiones. Prima eſt, Cyprianum loqui de virginibus quidem, quæ votum ſimplex caſtitatis emiſerunt, ita tamen vt earum nuptias non approbet, ſed toleret vt veras, & quanuis illicitè factas, tamen minus malas, quàm ſit concubinatus, aut vagus concubitus talium virginum. ita indicat Pamelius ibi. Sed non placet, nec ſatisfacit reſponſio, apertè enim concedit Cyprianus illas nuptias non ſolùm vt minùs malas, ſed etiam vt non malas & honeſtas, tum quia dicit, *Melius eſt nubant, quàm in ignem delictis ſuis cadant*. In quo alludit ad verba Pauli, *Melius eſt nubere, quàm vri*, apud quem certum eſt melius non ſignificare minus malum, ſed ſimpliciter bonum. In eodem ergo ſenſu loquutus eſt Cyprianus. Et quidem ſi etiam nubendo caderent in delictum, non rectè dixiſſe melius eſſe nubere, quàm cadere. Tum etiam, quia ſtatim ſubdit, *Certè nullum ſcandalum fratribus aut ſororibus faciant:* matrimonium autem contra votum Eccleſiæ notum non poteſt non eſſe ſcandaloſum. Non loquitur ergo de huiuſmodi matrimonio, ſed de illo quod licitè & ſine peccato fit. Alij reſpondent, Cyprianum non loqui in illa epiſtola vſque ad illum locum de virginibus habentibus votum aliquod caſtitatis etiam ſimplex, quia de his conſultus non fuerat, ſed abſolutè de virginibus, quæ cum propoſito nudo virginitatis in eo ſtatu perſeuerabant, quibus proinde licitum erat vel perſeuerare, vel nubere. ita Ferdinandus Mendoça ſuper Concil. Elibert. lib. 2. cap. 20. Mihi tamen hoc veriſimile non eſt, quia illa verba circa principium epiſtolæ, *Quæ ſtatum ſuum continenter, & firmiter tenere decreuerint*, ſatis clarè votum indicant, nam firmitas decreti, ſeu propoſiti ex promiſſione naſcitur, quam apertiùs infrà declarat, dicens, *Quòd ſi ex fide ſe Chriſto dicauerunt, pudicæ & caſtæ ſine vlla fabula perſeuerent.* Nam his verbis ſolent Patres explicare votum caſtitatis, & ſpecialiter ab eodem Cypriano in lib. de diſciplina, & habitu Virginum, & infrà in eâdem epiſt. vocat hanc virginem Chriſto dicatam, & ſanctitati eius deſtinatam, inceſtuoſam & adulteram non mariti, ſed Chriſti, ſi alteri coniuncta fuerit: quòd ſi ſeparari nolit, perpetuò dicit abiiciendam eſſe ab Eccleſia. Quæ non poſſunt habere locum, niſi in perſona habente caſtitatis votum: nec dubitari poteſt quin de ipſis virginibus priùs loqueretur, vt eas etiam vocauerit Chriſto dicatas.

[Margin: Explicatio loci D. Cypriani. Prima Pamelij.]

[Margin: Non placet.]

[Margin: Secunda explicatio.]

[Margin: Non eſt veriſimilis.]

10. Vera ergo intelligentia illius loci eſt, Cyprianum quidem in illa epiſtola principaliter loqui de virginibus, quæ caſtitatem Deo vouerunt, vel ſolo voto ſimplici, vel etiam ſolenni, in hoc enim res eſt dubia, quam infrà expendemus, & de his dicit omnino perſeuerandum illis eſſe in promiſſione facta, ſentiens non licere eis iam nubere; cùm verò adiungit, *Si verò perſeuerare nolunt, aut non poſſunt*, &c. non agit de eo, quod ipſis licet poſt votum iam factum, ſed de eo, quod expendere debent priuſquam illud faciant, ita vt ſenſus ſit: Quæ votum emiſerunt, ſeruent illud, & hoc eſt quod ait, *ſine fabula perſeuerent:* & ideo quæ tale votum ſunt emiſſuræ, conſiderent, an poſſint, & velint ita perſeuerare, nam ſi aut nolunt, aut non poſſunt, melius eſt nubant, quàm in ignem delictis ſuis cadant: & hic ſenſus placuit Hoſio, & Turriano, quos refert & tandem ſequitur Pamelius ſuprà, & Bellarmin. lib. 2. de Monachis cap. 34. Similem ſenſum clarioribus verbis expreſſit Chryſoſtomus ſerm. de Regularibus fœminis viris cohabitantibus, dicens, *Si concupiſcunt virum & nuptias, & id genus conuerſationis appetentes ſunt, quis prohibebat & adimebat libertatem ne hoc facerent, quo neque offenſus Deus, neque ipſæ ab hominibus redargutæ fuiſſent.* Vbi verba illa de præterito ponderanda ſunt, licebat enim id ante votum, non tamen poſt illud. Denique addunt aliqui, quanuis Cyprian. in illis verbis, *quanuis perſeuerare*, &c. loquatur poſt votum iam factum, intelligendum eſſe loqui non ad ipſas, ſed ad Pomponium collegam, ad quem ſcribebat, & illi dicere: Melius eſt diſpenſare cum eis, vt nubant, quàm eas in eo periculo relinquere. Quæ expoſitio fuit Didaci Payua in lib. 10. Orthodoxorum explicationum, & Michaelis Medinæ lib. 4. de continentia, controuerſ. 7. cap. 21. & 31. & eſſet apparens ſi Cyprianus tantùm dixiſſet, *ſi non poſſunt*, tamen quia ſub disiunctione dixit, *ſi nolunt, vel non poſſunt*, non poteſt defendi, quia manifeſtè id conſtituit in ſola virginis voluntate independenter à diſpenſatione. Nam ad diſpenſandum non ſolùm licitè, ſed etiam validè cum ea, quæ habet votum virginitatis, non ſatis eſt vt nolit perſeuerare, quia neceſſaria eſt iuſta cauſa: nolle autem perſeuerare, eſt ſola malitia. Omitto incertum eſſe, an illis temporibus poſſent Epiſcopi diſpenſare in voto continentiæ,maximè quia probabile eſt,vt infrà oſtendam,Cyprian.loqui de voto impediente,& dirimente ſubſequens matrimonium, in quo Epiſcopi nunquam diſpenſare potuerunt.

[Margin: Vera explicatio.]

[Margin: Chryſoſt.]

[Margin: Aliorum expoſitio.]

[Margin: Ad validã, & licitam diſpenſationem voti caſtitatis requiritur cauſa iuſta.]

Perſiſtendum ergo eſt in expoſitione data, quæ ſine dubio vera eſt. Nam quod alij obiiciunt Cyprianum nó agere in tota epiſtola de virginibus ſacrandis, ſed ſacratis, & de his ſi lapſæ fuerint, docere, quomodo curandæ ſunt, vel puniendæ: hoc, inquam, nihil obſtat, quia licèt verum ſit, optimè potuit Cyprianus obiter ſignificare quid illis conſiderandum fuit, priuſquam vouerent, nam poſtea non licet quod antea licebat.

CAPVT III.

Vtrùm votum ſimplex caſtitatis abſolutè obliget ad non contrahendum matrimonium, etiam cum intentione non conſummandi.

1. Ratio dubitandi. RAtio dubitandi in hac parte deſumitur ex eo, quòd Patres ſuprà citati ſimpliciter negant, licere contrahere matrimonium poſt votum caſtitatis. Et Auguſtinus ſuprà etiam citatus ſimpliciter dixit, *habentibus tale votum velle nubere damnabile eſt*; cùm tamen velle ſit prius, non tantùm quàm conſummare, ſed etiam quàm contrahere. Et ſimilis ſententia refertur ex Hieronymo in c. *vouentibus.* d. 27. & 17. q. 1. ſed ſub his verbis in illo non inuenitur, meliúſque ex Auguſtino refertur in c. *nuptiarum.* 27. quæſt. 1. Item idem Auguſt. *Qui non damnaretur* (inquit) *ſi duxiſſet vxorem, poſt votum quod Deo promiſit, ſi duxerit damnabitur.* Similia habet Hieronymus ſæpe libris contra Iouinianum, & epiſtolis de Virginitate ad Euſtochium, & ad Sabinianum, Chryſoſt. homil. 13. ad Hebr. multáque alia refert Gratianus in tribus locis proximè indicatis. Cùm ergo hi Patres nihil diſtinguant de intentione contrahentis, & abſolutè damnent huiuſmodi nuptias, non licet nobis diſtinguere, ſed quacumque intentione fiant, eas damnare. In contrarium autem eſt, quia per tale matrimonium factum cum intentione non conſummandi, nec violandi in aliquo caſtitatem, non læditur virtus caſtitatis, neque actu, neque propoſito, imò cum illo actu ſtat integra, & perfecta virginitas, vt patet apertè in Beatiſſima Virgine: ergo per talem actum tali propoſito factum nullo modo frangitur votum caſtitatis. Probatur conſequentia, quia votum caſtitatis non habet materiam ampliorem, quàm ipſa virtus caſtitatis.

Auguſt.

2. Prima ſententia abſolutè affirmat obligare. Videtur D. Thomæ. In hac re duas inuenio ſententias, prima affirmat votum illud obligare ad non contrahendum etiam cum intentione non conſummandi. Hæc tribuitur S. Thomæ in 4. diſt. 38. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. tamen eo loco non agit de hoc caſu in particulari, ſed ſolùm generatim dicit non licere nubere poſt votum caſtitatis. Magis videtur fauere huic ſententiæ 3. p. quæſt. 28. art. 4. ad 3. vbi vt defendat B. Virginem nubendo non feciſſe primam fidem irritam, ait, ante matrimonium non abſolutè vouiſſe caſtitatem: conſtat autem B. Virginem ita contraxiſſe matrimonium, vt habuerit firmum propoſitum nunquam conſummandi illud: ſentit ergo hoc eſſe contra votum caſtitatis, ſi abſolutè præceſſit. Expreſſiùs tenet hanc ſententiam Richar. in 4. diſt. 38. art. 7. quæſt. 1. ad 3. ait enim non licere contrahere etiam cum propoſito ingrediendi ſtatim religionem. Idem tenet Nauarr. in ſumma cap. 22. num. 73. & refert D. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 16. §. 1. ille tamen non ſpecificat de contrahente cum tali intentione, ſed abſolutè loquitur. citat etiam Roſellam verbo *Votum.* §. 9. & idem tenet Syluest. *Matrimonium* 7. quæſt. 5. §. *ſecundum.* qui refert etiam Archidiaconum, tenet etiam Cordub. in ſumm. quæſt. 136. Lopez 1. p. Inſtruct. cap. 50. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 2. num. 8. & Sanchez lib. 1. de matrim. diſput. 43. num. 7. & in Decal. lib. 4. de voto, cap. 21. num. 4. Inſinuantur autem ab his auctoribus varia fundamenta. Primum quod videtur magis per ſe & intrinſecum voto eſt; quia voluntas contrahendi eſt virtualis voluntas conſummandi, nec poteſt ab illa ſeparari, & ideo nec ſeparari poſſit, quin ſit contra votum. Secundum eſt, quia ſaltem exponit ſe periculo morali violandi caſtitatem, & mutandi propoſitum intrandi religionem, quod periculum videtur morale, & in proxima occaſione, & ideo illi ſe voluntariè exponere, etiam eſt fractio voti. Tertium extrinſecum eſt, quia in hoc fit iniuria alteri coniugi deludendo illum, imò ſignificat Syluester etiam eludi ſacramentum ipſum, quia intentio denegandi debitum eſt contra ſubſtantiam & valorem matrimonij. Quartum eſt, quia hoc ſaltem eſt iure prohibitum in locis ſuprà citatis. & in cap. *ſi vir*, diſt. 27. & in cap. *conſuluit*, & cap. *rurſus*, qui clerici vel vouent. Et hæc duo poſteriora fundamenta non probant eſſe contra votum, ſed in genere eſſe peccatum.

Secunda ſententia eſt, non peccare eum qui dum habet votum caſtitatis, matrimonium contrahit quoad vinculum cum intentione intrandi religionem, priuſquam aliquid aliud contra integritatem caſtitatis committat. Ita tenet expreſsè Scotus in 4. d. 38. quæſt. vlt. verſic. conſimiliter. *Non poteſt* (inquit) *licitè contrahere niſi cum intentione non conſentiendi in copulam, & conſequenter intrandi religionem.* Idem ſupponit d. 30. quæſt. 2. & ſignificat ibidem Duran. quæſt. 2. ad argumen. Maior quæſt. 1. art. 1. & 2. Supplem. Gabr. d. 38. q. 1. art. 3. Medin. 3. p. q. 28. art. 4. Bellarm. lib. 2. de Monach. c. 22. & tenet Angel. verb. *Matrimonium.* impedimento 5. num. 1. & citat Calderinum in c. *rurſus*, qui cler. vel vouent. Idem tenuit Nauar. in Summ. cap. 16. num. 30. per quem locum videtur alius explicandus. Tenet etiam Caiet. verb. *Matrimonium* cap. 1. Fundamentum ſuprà tactum eſt. Cui addere poſſumus, quia non minùs impedit matrimonium votum religionis, quàm votum caſtitatis, ſed qui contraheret illo modo, non ageret contra votum ſimplex religionis: ergo neque agit contra votum ſimile caſtitatis. Minor probatur, quia ille (vt ſupponimus) non eſt in mora non implendi votum ſuum, neque etiam ſe reddidit incapacem ad illud implendum: neque etiam neceſſe eſt vt quando contrahit habeat propoſitum non implendi illud votum. 3. Secunda ſententia negat.

Inter has ſententias hæc poſterior videtur mihi vera per ſe & ex natura talis voti loquendo; in practico autem vſu illius magna moderatio & cauſa neceſſaria eſt, & ideo raro poterit ad opus licitè deduci. Priorem partem mihi perſuadet prima ratio facta pro illa ſententia. Nam vinculum matrimonij per ſe ſpectatum non eſt formaliter contrarium caſtitati. Et licèt radicaliter, ſeu virtualiter videatur opponi, id ſolùm eſt quatenus ad copulam ordinatur: 4. Aſſertio duas partes includens. Probatur prima pars.

ordinatur: hic autem ordo poteſt animo & voluntate præſcindi ſine vlla repugnantia, vel turpitudine: ergo ſi ita fiat, non habet intrinſecam malitiam vel oppoſitionem cum voto caſtitatis; quia per ſe non fit de non contrahendo, ſed de non agendo aliquid contrarium caſtitati. Vt ergo dicamus hoc non eſſe per ſe malum, ſatis eſt quòd non habeat intrinſecam malitiam, nec repugnantiam neceſſariam cum voto, & ita reſponſum eſt ad primum fundamentum alterius ſententiæ. Negamus enim in voluntate contrahendi neceſſariò includi virtualem voluntatem conſummandi; id enim ad ſummum verum eſt, quando per contrariam voluntatem formalem illa virtualis non impeditur. Quod maximè pendet ex intentione, qua vnuſquiſque vult matrimonium contrahere. Regulariter enim homines non contrahunt matrimonium niſi vt filios procreent, & ideo voluntas contrahendi dicitur eſſe virtualis voluntas conſummandi. Atque etiam dici poſſet ſupponere illam formalem voluntatem, eo modo, quo electio medij ſupponit intentionem eius. Aliquando verò contingit, vt homo qui matrimonium contrahere vult, non tam formaliter cogitet de filiorum generatione, quàm de aliis commoditatibus humanis, propter quas matrimonium expetit, vt propter amicabile obſequium, propter adiutorium in gubernatione familiæ, &c. ita tamen, vt neque formali propoſito excludat copulam, nec diuturnam conuerſationem, & cohabitationem familiarem: & hoc etiam ſatis eſt vt illa voluntas contrahendi ſit voluntas virtualis conſummandi, quia moraliter ad hoc tendit, & includit voluntatem ſe obligandi, & obligationem implendi. Et his duobus modis clarum eſt non licere contrahere matrimonium poſt votum caſtitatis. Fieri autem poteſt vt intentio matrimonij contrahendi, nec ſit fructus filiorum, neque alia commoditas, quæ includat diuturnam cohabitationem, & ordinarium vſum matrimonij, ſed potiùs ad finem altiorem, & aliquando ad ipſummet ſtatum religionis referatur, cum formali propoſito intrandi religionem prius quàm matrimonium conſummetur: in quo caſu in voluntate contrahendi non includitur virtualis voluntas conſummandi.

Fines matrimonium contrahentium varij.

5. Quòd autem hoc ita ſit primò declaratur exemplis. Nam ſi virgo habeat ſecretum votum caſtitatis, & non poſſit obtinere à parentibus perſeuerantiam in illo ſtatu, neque audet eis votum reuelare, & ſperet quòd ſi oſtendat animum contrahendi matrimonium, & contrahat, habebit commoditatem & libertatem ad ingrediendam religionem, quam alio medio obtinere non ſperat, neque etiam in hoc medio timet morale periculum, aut occaſionem conſummandi matrimonium, in eo caſu ex intentione & animo ingrediendi religionem poteſt contrahere matrimonium ſine vlla violatione voti. Et hoc exemplum poſuit etiam Henric. lib. 2. de Matrimonio c.2. n.8. Aliud indicat Nauarr. dict. c. 16. ſcilicet, ſi ad contrahendũ hoc modo, & cum hac intentione cogeretur aliquis ex notabili metu mortis, aut infamiæ, qui neque eſſet talis, vt ad impediendum valorem matrimonij ſufficeret, eſſet verò tantus, qui talem contrahendi modum excuſaret. Tertium exemplum eſſe poteſt ſi ad legitimandam prolem priùs malè conceptam, & ad reparandam aliquo modo mulieris infamiam, tale matrimonium fieret. Hic verò

Declaratur exemplis. Primum. — *Secundum.* — *Tertium.*

tertius caſus inuoluit aliam quæſtionem, an illud matrimonium poſſit per ſubſequentem profeſſionem religionis diſſolui, vel, quod idem eſt, an cenſeatur ratum tantùm, vel conſummatum, quatenus copula præceſſerit, de quo infrà ſuo loco dicemus. In his ergo & ſimilibus caſibus conſtat matrimonium non fieri ex intentione prolis generandæ, ſed ex alia intentione recta, & honeſta, quæ non ſolùm non repugnat cum materia religionis, verùm potiùs ad illam meliùs vel faciliùs ſeruandam ordinatur. Tunc ergo voluntas contrahendi non includit virtuale propoſitum conſummandi. Nec refert quòd ex illo contractu naſcatur obligatio reddendi debitum, quia illa obligatio affirmatiua eſt, ideóque non pro ſemper obligans, & ideo in principio non pro ſtatim obligat, vt notauit D. Thom. in 4. d. 27. q. 1. art. 3. q. 2. ad 2. ſed conceditur ei tempus in quo ſufficienter poteſt tractare de tranſitu ad religionem, & ideo neque illa intentio eſt contraria tali obligationi, nec voluntas obligandi ſe, vt eſt ſub tali intentione, eſt virtualis voluntas actus, ad quem eſt obligatio, ſed ad ſummum conditionata, ſi in eo ſtatu perſeuerauerit.

Atque ex his patet altera pars aſſertionis, quam exempla ſuperiùs adducta declarant. Ratio verò eſt, quia cùm matrimonium per ſe ordinetur ad copulam coniugalem, contrahere illud cum appoſita conditione, & excludendo omnino illum finem non habet per ſe congruentiam vel honeſtatem, & ideo magna requiritur cauſa, quæ honeſtet talem contrahendi modum. Præterea hoc declarat, & non aliud ſuadet ſecundum fundamentum primæ ſententiæ, regulariter enim timeri profectò poteſt, & debet morale periculum incontinentiæ, & mutationis propoſiti, & ideo nec ſine magna neceſſitate ingerere ſe debet homo illi periculo, nec ſine magna probatione ſuæ voluntatis, & firma ſpe perſeuerandi in dicto propoſito: & hinc optimè colligitur hunc caſum eſſe rarum, & non facilè permittendum, non verò ſequitur eſſe impoſſibilem etiam moraliter, quia nec periculum illud eſt adeò proximum, vt ſemper cenſeri debeat moralis occaſio, maximè cùm frequentiùs intercedere ſoleat multum temporis inter ſponſalia de præſenti, & ſolennitatem nuptiarum, ante quam iuxta Eccleſiæ ordinationem non debent ſponſi coniungi: neque etiam omnes homines ſunt in hac materia æquè fragiles, & alioqui tantam à Deo recipiunt gratiam, vt ſine temeritate ſperare poſſint ſe euaſuros illud periculum. 6.

Probatur ſecunda aſſertionis pars.

Addo verò (vt res hæc facilior ſit) in tali actu virtute fieri debere commutationem quandam, vel potiùs extenſionem voti caſtitatis in votum religionis. Quanquam enim ſub quæſtione ſit an teneatur ingredi religionem qui nupſit habens votum caſtitatis, quam tractabimus capite ſequenti, quidquid tamen de illa ſit, in præſenti caſu pro certo habeo teneri ex voto, qui dicto modo nupſit ad intrandam religionem, ſiue hæc obligatio immediatè naſcatur ex voto caſtitatis priùs facto, ſiue ex virtuali commutatione, aut intentione, quam fecit quando decreuit contrahere matrimonium cum illo propoſito: tunc enim habere debuit voluntatem ſe obligandi ad ſtatum religionis aſſumendum, alioqui non poſſet eſſe licita talis contractio matrimonij. 7.

Aſſertio ſecunda. In hoc caſu debet fieri commutatio voti caſtitatis in votum religionis.

Probatur primò.

Quod probatur, quia per illum actum quantum in ſe eſt, reddit ſe moraliter impotentem ad ſeruandum caſtitatis votum, niſi religionem ingrediatur: ergo vt licitè faciat illum actum, neceſſe eſt vt velit manere obligatus ad intrandam religionem. Probatur conſequentia primò; quia per illud matrimonium in hoc derogatur voto caſtitatis, quia iam non manet homo ſimpliciter loquendo, tam potens, & tam liber ad integrè ſeruandum illud, ſicut antea erat: quia ſi de facto non recipiatur in religione, non erit in poteſtate eius integrè ſeruare illud: ergo vt hoc licitè fiat, neceſſe eſt vt hoc aliquale detrimentum caſtitatis alio æquali, vel maiori bono compenſetur: hoc autem non eſt niſi bonum religionis: ergo ad illud manet homo obligatus, vt locum habeat talis compenſatio.

Probatur ſecundò.

8. Secundò probatur, quia ſi maneret liber, poſſet ſine culpa mutare propoſitum intrandi religionem, & perſeuerare in ſtatu coniugali, & conſequenter etiam poſſet, imò & deberet debitum reddere, quod ſecundùm ſe repugnat voto caſtitatis: ergo repugnat, vt aliquis licitè ſe conſtituat in tali ſtatu poſt votum caſtitatis: ergo vt matrimonij contractus licitè fiat, neceſſe eſt vt ſuſcipiatur obligatio intrandi religionem.

Opinio Angeli, & Henriquez improbabilis.

Nec mihi probabilis eſt opinio quam tenet Angelus ſuprà num. 2. & ex quibuſdam aliis, quorum ſcripta non vidimus, refert Henriquez ſuprà, quos ipſe ſequi videtur, ſcilicet, ex prædicto caſu non oriri obligationem ex tali propoſito, & ideo ſi illo mutato reddat ſponſus debitum ſponſæ exigenti, excuſari à culpa, etiam prima vice, & conſequenter poſſe aliquem poſt votum virginitatis voluntariè amittere virginitatem, nullo interueniente peccato, nec diſpenſatione, aut neceſſitate excuſante, quod planè incredibile eſt.

Aſſertio tertia. Etiam tenetur ad profitendum in religione.

Vnde per contrarium extremum Caietanus ſuprà dixit, huiuſmodi perſonam teneri non ſolùm ad ingrediendam religionem, ſed etiam ad profitendum in illa, quia poſuit ſe in ſtatu, in quo non poteſt aliter caſtitatis votum implere, niſi in religione perſeueret, ac profiteatur. Quod profectò in rigore videtur verum, quamuis enim nemo cedere iuri ſuo cenſeatur quoad annum probationis, niſi expreſsè id velit, vt poſt Concil. Tridentinum non poſſit aliter fieri profeſſio, nihilominus quia voluntariè ſe conſtituit in illo ſtatu, in quo neceſſariò debet aut profiteri religionem, aut violare votum caſtitatis: ideo eligere cogitur profeſſionem ne votum violet, vnde vt à principio vitaret peccatum in contrahendo, ad hoc ſe obligare neceſſarium fuiſſe videtur, quia alioqui euidenti diſcrimini integritatem caſtitatis exponeret, quod planè fuiſſet contra votum ipſum. Nec videri debet hæc ſententia Caietani nimis rigoroſa, quia ex vi illius obligationis ille non tenetur ad determinatam religionem, ſed ſatis illi eſt in quacumque ſtatum religionis aſſumere, qui ratum matrimonium dirimat: nullus autem eſt, qui in aliqua ſaltem ex leuioribus facilè profiteri non poſſit.

Dubitatio ſpecialis, ſi non poſſit profiteri, ad quid teneatur.

9. Sed quid ſi in nulla ex leuioribus admittatur, & in aſperioribus ipſe non poſſit commodè profiteri? Quid etiam ſi propter nouum ſuperueniens impedimentum ægritudinis non poſſit ſine magno incommodo profiteri? Nam ſi ratio Caietani eſt efficax, etiam in his caſibus cogendus erit ad profitendum vbi potuerit, non obſtantibus difficultatibus occurrentibus: videtur autem nimis rigoroſum tam grauem obligationem imponere, maximè cùm videatur non cecidiſſe ſub intentione vouentis.

Reſolutio.

Reſpondeo in primis has omnes difficultates oſtendere, quàm ſit lubricus & periculoſus hic modus contrahendi matrimonium cum voto caſtitatis. Dicendum ergo eſt oportere vt qui ſic contrahit, ſit moraliter certus non ſolùm de ſuo propoſito, ſed etiam de effectu eius, ſcilicet, quòd ſine difficultate poterit executioni mandari, quia aliàs manifeſto periculo exponitur caſtitas. Vnde eſt etiam in præſenti ponderanda differentia inter votum caſtitatis, & religionis, quia votum caſtitatis, per ſe loquendo, & ante ſtatum matrimonij, poteſt ſeruari & executioni mandari independenter à conſenſu alterius: votum autem religionis pendet in executione ab alterius conſenſu, & ex multis aliis circunſtantiis, & ideo vt ſub ſpe ſtatus religioſi poſſit quis licitè matrimonium contrahere, non obſtante caſtitatis voto, neceſſe eſt vt hæc ſpes ſit certa moraliter, non ſolùm ex parte proprij deſiderij, ſed etiam ex parte facultatis, ſeu capacitatis perſonæ, & ex parte etiam ipſius religionis, alioqui magna iniuria fieret voto caſtitatis, quia ſine matrimonio poteſt liberè ſeruari abſque ſtatu religionis; adiuncto verò matrimonio, iam non eſt liberum homini integrè ſeruare illud, ſi cum effectu religioſus non fit.

In tali caſu liber eſt à voto, & poteſt licitè matrimonium conſummare.

Nihilominus addo, ſi in principio bona fide facta fuit illa virtualis commutatio, & poſtea rationabili cauſa profeſſio impediatur, aut ſine tanta difficultate fieri non poſſit, vt veriſimile non ſit vouentem à principio voluiſſe ad hoc ſe obligare; tunc ſine ſcrupulo poſſe redire ad ſeculum, & reddere debitum etiam prima vice ſine culpa, iuxta dicenda capite ſeq. Et ratio eſt, quia ex quo facta fuit dicta commutatio, vel extenſio, iam votum caſtitatis non obligauit ad integram caſtitatem, niſi in ſtatu religionis cum obligatione eius morali modo intellecta, prout homines ſolent ſecundùm ius & ſecundùm prudentiam ad religionem obligari: nam hoc ſatis eſt vt prima actio & commutatio licita fuerit. Semel autem facta commutatione, vt ſuprà dixi, prius votum iam non obligat, niſi ſecundùm id quod poſt commutationem de illo relictum eſt: & ideo impedito ſtatu religionis in prædicto ſtatu votum caſtitatis non obligat ad ſeruandam illam, niſi quantum ſine iniuria alterius coniugis ſeruari poteſt, & ideo poteſt reddi debitum etiam prima vice ſine vlla culpa. 10.

Dubitatio ſecunda; an teneatur ingredi religionem, ſi alter coniux voueat caſtitatem.

Sed quid ſi poſt contractum matrimonium alter coniux vellet caſtitatem vouere, & cum alio paciſci de nunquam petendo debitum, teneretúrne alius coniux nihilominus ingredi religionem? Ex dictis enim hoc ſequi videtur, quia ſi facta eſt commutatio, neceſſarium eſt illam implere. In contrarium verò eſt, quia tunc ſine ingreſſu religionis poteſt integrè ſeruari votum caſtitatis. 11.

Reſolutio.

Reſpondeo, in primis cauendum eſſe periculum incontinentiæ, quod in prædicto caſu vix poteſt moraliter deeſſe, ſiue tales perſonæ cohabitent diu, ſiue ſeparentur, & in ſeculo maneant, quod propterea Eccleſia non permittit, niſi in certa ætate, & cum quibuſdam conditionibus, vt ſuprà tactum eſt, & latiùs eſt dicendum in materia de matrimonio.

Secluſo

Ex vi voti ſecluſo periculo incontinentiæ non tenetur ingredi.

Secluſo autem periculo, & loquendo per ſe ex vi voti, dicendum eſt in eo caſu non teneri ad ingrediendam religionem propter rationem factam. Commutatio autem virtualiter contenta in dicto propoſito intrandi religionem, intelligenda eſt ſolùm quatenus illa fuerit medium ad ſeruandum votum caſtitatis, vel, quod idem eſt, ſubintellecta conditione, ſi aliter perſeuerare non poſſit in ſtatu matrimonij ſine diſcrimine caſtitatis. Quocirca ſi ante contractum matrimonium quiſpiam eſſet omnino certus alium coniugem non petiturum debitum, non peccaret contrahendo matrimonium, etiam ſine propoſito intrandi religionem, quia nullum nocumentum inde prouenit caſtitati, & quia hæc certitudo non poteſt haberi niſi per diuinam reuelationem, ideo illa interueniente clarum eſt hoc eſſe licitum: & ita multi interpretantur matrimonium B. Virginis cum Ioſepho poſt votum caſtitatis. Humanæ autem coniecturæ aut quæcumque promiſſio alterius coniugis ad hoc non ſufficit. Nam ſi talis ſit vt per eam renuntiet iuri ſuo, repugnabit ſubſtantiæ matrimonij, ſi ante illud fiat; ſi verò ſit quæcumque alia aſſertio, vel conteſtatio, non tollit ius petendi, & conſequenter non tollit reddendi obligationem, ſi poſtea cum effectu petatur. Et ideo ſemper talis contractus repugnat voto caſtitatis, ſecluſa reuelatione, niſi fiat prædicto animo tranſeundi ad religionem.

Notandum. Si ante matrimonium eſſet certus quòd alter nunquã peteret debitum, licitè contrahere poſſet, etiã ſine voto, aut propoſito ingrediẽdi religionem.

12\. Satisfit tertio fundamento primæ ſententiæ.

Atque hinc facilè etiam expeditur tertium fundamentum prioris opinionis, quod non ex voto, ſed ex iniuria, quæ fit alteri coniugi, ſumebatur. Negamus enim illi fieri iniuriam alicuius momenti, nam ſi profeſſio religionis impedita fuerit, illi reddetur debitum ſuum, per quod ſatisfit quoad hanc partem rigori iuſtitiæ. Nam licèt aliquod grauamen vnius coniugis ſit quòd alter habeat votum caſtitatis, ratione cuius non poſſit debitum petere, & ideo aliqualis deceptio videatur, contrahere habendo votum, quod alter ignorat, nihilominus non videtur hoc continere iniuriam adeò grauem, vt ob eam ſolam cauſam cenſendum ſit peccatum mortale iniuſtitiæ, quanquam hoc accidentarium omnino ſit ad votum continentiæ, de quo agimus. Ac denique licèt illa ſit aliqualis iniuria, ſi abſque cauſa vel ratione fiat, tamen interuenientibus circumſtantiis ſuprapoſitis homo vtitur iure ſuo, & ideo cenſendus non eſt formaliter decipere, aut iniuriam facere. Quòd ſi poſt tale matrimonium profeſſio reipſa ſequuta fuerit, iam aliter coniux manet omnino liber, & ſic etiam ex hoc capite nulla ei fit iniuria.

13\. Obiectio diluitur.

Dicunt aliqui, interdum, præſertim ex parte mulieris, reddi difficilius matrimonium cum alio, quod illi eſt iniurioſum. Reſpondetur negando aſſumptum, ſi loquamur per ſe, & ſecundùm rectam rationem, quòd autem apud aliquos pro ſua voluntate ſine ratione operantes id poſſit accidere, curandum non eſt. Et probatur apertè: nam in omni matrimonio ex parte vtriuſque coniugis ſubintelligitur tacitè illa conditio, *Niſi ad ſtatum religionis tranſire voluero*; vnde vterque retinet ius ſuum ad id deliberandum & faciendum intra tempus iure præſcriptum, & ideo neuter alteri facit iniuriam, quia & in hoc ſunt pares, & talis conditio per ſe ineſt tali contra-

A ctui: ergo quòd à principio fiat contractus cum intentione vtendi illo iure, & implendi illam conditionem, non poteſt eſſe iniurioſum coniugi, cùm ei non fiat maius nocumentum, eo quòd illa intentio præcedat, quàm ſi ſubſequatur. Vnde à fortiori conſtat omnino falſum & improbabile eſſe dicere talem intentionem eſſe contra ſubſtantiam matrimonij, cùm non excludat verum conſenſum in ipſum vinculum, quandoquidem poteſtas intrandi religionem cohærere poſſit cum vero matrimonio, & ita de hoc nulla eſt dubitatio inter probatos auctores.

B Ad vltimum fundamentum reſpondemus ex vi iuris poſitiui non eſſe nouum præceptum ſpecialiter prohibens nuptias ratione voti ſimplicis, ſed ſolùm declarans naturalem, & diuinam obligationem, quæ ex vi talis voti oritur. Et ita planè loquuntur Sancti omnes citati capite præcedenti, à quibus ferè ſumpta ſunt omnia decreta, quæ à Gratiano referuntur. Illi autem nuptiarum nomine, & verbo nubendi intelligunt matrimonium, prout ordinario modo fit, & conſequenter vt includat copulam vel propoſitum eius. Quomodo dixit Hier. Matth. 1. de Ioſeph, qui dicitur vir Mariæ, *Cùm virum audieris, ſuſpicio tibi non ſubeat nuptiarum.* Et in eodem ſenſu in cap. 2. negat Ioſeph fuiſſe maritum, quia ſcilicet hæ voces matrimonium

14\. Satisfit vltimo fundam.

Hieron.

C conſummatum indicare ſolent. Sic etiam dixit Gregor. homil. 26. in Euangel. de eodem S. Ioſeph. *Maria ſponſum habere voluit, qui tamen ad eius nuptias non peruenit.* De his ergo nuptiis & affectu illarum loquuntur Sancti cùm dicunt, *Habentibus votum virginitatis non ſolùm nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt.* Sic etiam intelligendum eſt cap. *ſi vir* diſt. 27. citatum in illo quarto fundamento, cùm ait; *Si vir habens ſimplex votum virginitatis adiungitur vxori*; ibi enim verbum *adiungitur*, copulam ſignificat, & non tantùm vinculum, & ideo de illo ſubditur, *Poſtea non dimittat vxorem, ſed tribus annis pœniteat.* Ac ſi matrimonium non conſummaſſet,

Gregor.

D cogendus potiùs eſſet, vel monendus, vt vxorem dimitteret, & religionem ingrederetur. Sic etiam intelligendum eſt cap. *rurſus*, ibidem citatum, ibi, *ſi ad nuptias motu proprio conuolaſſet.* ſcilicet conſummando priora ſponſalia quæ præceſſerant, quanquam illud caput licèt intelligeretur de ſolo matrimonio rato, nihil ad præſentem cauſam referret, quia ibi ſolùm dicitur eſſe validum, etiamſi poſt votum ſimplex caſtitatis fiat, non verò an licitè vel illicitè fiat. cap. autem *conſuluit*, ibidem citatum, nihil ad præſens refert, & in capite ſeq. ex profeſſo tractandum eſt.

15\. Dubitatio tertia. An quæ votum virginitatis violauit, teneatur poſtea non nubere. Reſolutio ſub diſtinctione.

Alia dubitatio hîc ſuperetat, an perſona, quæ poſt votum virginitatis virginitatem amiſit

E frangendo votum, teneatur nihilominus poſtea non nubere. Sed hæc difficultas ſatis expedita eſt tom. 2. de Relig. tract. de voto in communi lib. 4. cap. 7. à num. 6. vſque ad 8. pendet enim hoc ex intentione vouentis: Si enim fecit votum virginitatis æquiualens voto continentiæ, ſeu illud includens, clarum eſt quidquid peccauerit, ſemper obligari ad non nubendum, quia votum caſtitatis ſemper in futurum obligat quantum poteſt, etiamſi in præterito fractum fuerit. Si autem intentio vouentis ſolùm fuit ſe obligare ad conſeruandum integrum clauſtrum virginale, ſeu non committendam primam

fornicationem, ſeu primum actum, quo perdat virginitatem, tunc poſt votum irritum factum, non manet votum ad non nubendum, quia obligatio non excedit intentionem vouentis. Quæ reſolutio ex D. Thom. & Caiet. ſumitur in hac quæſt. 88. art. 3. ad 2. & eſt communis, & per ſe ſatis clara. Solùm inquiri poteſt quando votum iudicandum ſit eſſe huius poſterioris modi. Reſpódeo ſolùm quando id conſtiterit ex intentione expreſſa vouentis, alioqui enim qui ſimpliciter vouit virginitatem, & nihil declarat vel limitat, cenſetur vouere perpetuam caſtitatem. Et ita ſentiunt D. Thom. & Caiet. citato loco, & alij Doctores in 4. diſt. 38. Soto lib. 7. de Iuſtitia quæſt. 2. art. 1. & Nau. cap. 12. num. 43. Leſſius lib. 2. de iuſt. cap. 40. dubit. 13. num. 105. Azor tom. 1. inſt. moral. lib. 11. cap. 19. q. 14. Sanchez in Decalog. lib. 4. de voto cap. 40. numer. 65. & alij quos d. lib. 4. de voto c. 7. num. 7. allegaui. Cætera quæ de obligatione voti caſtitatis deſiderari poſſunt, inferiùs adiiciemus.

CAPVT IV.

Vtrùm votum ſimplex caſtitatis per ſe & natura ſua irritet matrimonium poſtea contractum.

1. HÆc quæſtio tractatur à Theologis in 4. d. 38. & ab aliis auctoribus in materia de matrimonio, magis tamen propria eſt huius loci, quia magis pendet ex cognitione voti ſimplicis, & neceſſaria eſt ad eius vim & efficaciam explicandam. Nobis etiam conducet ad explicandam vim & naturam voti ſolennis, & ideo prætermitti hoc loco non potuit. Videtur autem hæc quæſtio fuiſſe controuerſa tempore D. Auguſtini, nam ille lib. de bono viduitatis cap. 10. ſignificat aliquos aſſeruiſſe nuptias poſt votũ caſtitatis factas nõ eſſe nuptias, ſed potiùs adulteria, & ideo ſeparandos eſſe qui ita contrahunt. Quæ ſententia variis modis ſuaderi poteſt. Primò ex ipſa antiquitate; olim namque vota virginitatis, & caſtitatis, quæ erant in vſu Eccleſiæ, ſimplicia tantùm erant, & tamen tunc ita impediebant matrimonium, vt irritum illud facerent: ergo hic effectus ſequitur ex intrinſeca natura talium votorum. Conſequentia eſt clara, quia tunc non erat ſolennitas aliqua per Eccleſiam introducta, cui ille effectus tribueretur. Antecedens quoad vtramque partem ſumitur ex diſcurſu Cypriani in epiſt. 62. in qua loquens de virginibus, quæ ſe Deo dicauerunt, planè indicat ſe loqui de priuata dicatione per votum ſimplex, quia nullam facit mentionem Eccleſiaſticæ ſolennitatis. Et de iiſdem loquens in lib. de habitu virgin. ait ſæpe eſſe diuites, & locupletes, & ideo velle ornari, & in publicum prodire, oſtentando diuitias, quæ omnia non conſonant cum voto ſolenni, & tamen in eiſdem locis ſignificat matrimonia ab illis virginibus contracta non eſſe valida. Nam ea vocat adulteria, & ſeparari præcipit, ac perpetuò excommunicari, ſi in eodem ſtatu contumaciter perſeuerent, quæ fieri non poſſent, ſi talia matrimonia valida eſſent. Idem ſumitur ex Nicolao Papa relato à Gratiano in cap. *Quod interrogaſti* 27. d. & ex multis aliis quæ habentur 27. quæſt. 1. vbi in cap. *de viduis*, dicitur viduas, & puellas, quæ in domibus propriis à parentibus vel per ſe habitum religionis mutauerunt, ſi poſtea nupſerint *ſeparandas eſſe*, conſtat autem illud votum eſſe priuatum, & ſimplex.

Prima ſententia affirmat.

Probatur primò.

Vide Cyprianũ ep. 11. ad Põponium.

2. Secundò argumentor ex cap. *ex parte* 1. de conuerſ. coniug. vbi quidam coniugatus, qui viuente prima vxore monachalem habitum ſuſceperat, & ab illa reuocatus fuerat, illáque mortua ſecundam duxerat, ab illa ſeparari cogitur propter priorem profeſſionem. Ex quo ſumimus argumentum, nam illa prior profeſſio fuerat inualida: ergo ad ſummum potuit inducere obligationem voti ſimplicis, iuxta cap. *quidam*, eodem tit. & tamen matrimonium poſtea ſubſequutum reputatur inualidum: ergo. Et confirmari poteſt ex cap. vlt. qui cler. vel vou. vbi mulier vouens caſtitatem ſub conditione manendi in domo propria, & cum omni ſua ſubſtantia, inhabilis cenſetur ad matrimonium: cùm tamen votum illud ſimplex videatur.

Probatur ſecundò ex iure.

3. Tertiò argumentari poſſumus ratione, quia res alicui ſemel donata non poteſt alteri validè donari; ſed per votum caſtitatis etiam ſimplex donatur Deo corpus, vt inſeruiat cultui eius abſtinendo ab omni vſu venereo, cui contraria eſt traditio, quæ per matrimonium poſtea fit. Eſt autem ad hoc communis reſponſio, votum ſimplex non eſſe donationem, ſed promiſſionem tantùm, promiſſionem autem non habere vim irritandi ſubſequentem donationem. Sed contra hoc inſtat Scotus in 4. d. 38. quia reſpectu Dei donatio fieri poteſt per actum internum, nam illũ poteſt Deus ſtatim acceptare: hanc autem videtur habere votum ſimplex caſtitatis perpetuæ, quia ad hoc fit vt corpus ex tunc conſecretur Deo, & ideo nõ fit tanquam futura, ſed tanquam præſens donatio: ergo ad impediendam contrariã traditionem habet vim non tantũ promiſſionis, ſed etiam perfectæ donationis. Accedit quòd licèt demus eſſe ſolam promiſſionem, tamen propter excellentiam perſonæ cui fit, videtur inducere maiorem obligationem, quàm inducat traditio facta inter homines: ergo ſi traditio alicuius rei homini facta impedit ne valeat ſecunda donatio alteri facta, obligatio promiſſionis facta Deo irritabit ſubſequentem donationem factam homini.

Probatur tertiò ratione.

Obiectio

Reſponſio Scoti.

Reſponſio ſecunda.

4. Nihilominus certa & communis doctrina eſt, votum ſimplex continentiæ ſeu virginitatis non facere irritum matrimonium ſubſequens, etiamſi illicitè contractum ſit. ita docent omnes Theologi in 4. d. 38. ſine vlla diuerſitate opinionum, & omnes Canoniſtæ ſuper iura ſtatim citanda, & Summiſtæ etiam omnes. Et videtur fuiſſe expreſſa ſententia Auguſtini in dict. lib. de bono viduitatis c. 10. vbi de illis, qui tales nuptias vocabant adulteria, inquit, *Non mihi videntur ſatis acutè & diligenter conſiderare quid dicant.* Et infrà dicit ex illa falſa ſententia ſequi vt à maritis ſeparentur vxores, quaſi adulteræ ſint, & non vxores. *Et cùm volunt eas* (inquit) *reddere continentiæ, faciunt maritos earũ adulteros veros, cùm ſuis vxoribus viuis alteras duxerint.* Sunt qui exiſtiment Aug. ibi non diſputare contra eos qui dicunt nuptias poſt votum caſtitatis nõ eſſe nuptias, ſed contra Tertull. & alios hæreticos, qui damnabant nuptias viduarum, & hos tantùm referre, cùm ait, *Proinde qui dicunt talium*, id eſt, viduarum, *nuptias non eſſe nuptias*, &c. Quam interpretationem latè proſequitur Ferrandus à Mendoça lib. 2. in Conc. Eliberit. c. 20. Sed eſtò verum ſit, Auguſtinum in illo libro præcipuè improbare illum errorem à cap. 4. & 5. hoc non eneruat teſtimoniũ illud, ſed potiùs confirmat pro inſtituto præſenti, tum quia

Secunda communis, & vera ſententia negat.

Probatur primò Patrum auctoritate. Auguſt.

quia veriſimile eſt neminem vnquam negaſſe matrimonia viduarum eſſe inualida ratione voti, ſed ſolùm ex alio falſo errore damnante ſecundas nuptias. Tum quia ad impugnandum magis hunc errorem addidit Auguſtinus, etiamſi viduitati adiungatur votum caſtitatis,& ob eam cauſam peccetur contrahendo nuptias, nihilominus illas non eſſe adulteria, ſed veras nuptias. Et hoc eſt quod ait in cap.9. *In viduali & virginali continentia voti debito obligata, non ſolum capeſſere, ſed etiam velle nuptias damnabile eſt.* Infra verò ſubdit. *Damnantur tales, non quia coniugalem fidem poſterius inierunt, ſed quia continentiæ primam fidem irritam fecerunt*; quaſi diceret,vt infrà exponit, *Damnantur nuptiæ non ſecundùm ſe, nec quia veræ non ſunt, ſed quia infideliter contractæ ſunt.* Et hoc eſt quod cap. 11. ſubiungit, *Quapropter non poſſunt quidem dicere à propoſito meliori lapſas, ſi nupſerint, fœminas, adulteria eſſe non coniugia, ſed planè non dubitauerint dicere lapſus & ruinas à caſtitate ſanctiore, quæ vouetur Deo, adulteriis eſſe peiores.* Eſt ergo clara ſententia Auguſtini matrimonium peccaminosè contrahi contra votum, & nihilominus validum eſſe. Nec dubitandum eſt librum illum eſſe Auguſtini, quidquid Eraſmus ſine fundamento dixerit, quem in hoc aliqua ex parte ſequitur Hoſius in Confeſſione Catholica cap.56. tamen ſine cauſa;nam & ſtylus ipſe Auguſtinum redolet, & tota libri doctrina eſt digna Auguſtino. Et Poſſidonius in indice illam epiſtolam recognouit. Adde eandem doctrinam habere Auguſtinum in epiſt. 70. ad Bonifacium, quem locum infrà circa vota ſolemnia latiùs expendemus.

Auguſt.

5. Secundò probari poteſt eadem veritas ex Epiphan.hæreſ.61.vbi, vt ſuperiùs dixi, ait, Apoſtolos docuiſſe eſſe graue peccatum poſt votum caſtitatis coniugium inire,ſubiungit verò poſtea grauius peccatum eſſe, *occultè ſcortari, aut ſub ſolitudinis, vel continentiæ ſpecie libidinem exercere.* Ex quo ſic concludit, *Melius eſt itaque* (id eſt, minus malum eſt) *vnum peccatum habere, quàm plura; melius lapſum à curſu palàm ſibi vxorem ſumere ſecundùm legem, & à virginitate multo tempore pœnitentiam agere, & ſic rurſus ad Eccleſiam induci, quàm quotidie occultis iaculis ſauciari.* Euidenter ergo docet tale coniugium validum eſſe, tum quia ſupponit in illo tantùm eſſe vnum peccatum, ſcilicet ſacrilegium, quod non eſſet verum,ſi vinculum non teneret, nam omnes actus ſequentes eſſent peccata. Tum etiam, quia ſupponit poſt peractam pœnitentiam huiuſmodi recipiendos eſſe in ſuo ſtatu matrimonij. Aliter hunc locum interpretatur Bellarm.lib.2. de Monach.c.34.de quo infrà.

Epiphan.

6. In eodémque ſenſu videtur loqui Hieronym. epiſt.46. de vitando ſuſpecto contubernio cùm ad virginem Deo per votum ſacratam, quæ cum iuuene quodam non ſine ſuſpicione viuebat, ſic loquitur. *Si virgo es,quid times diligentem cuſtodiam? ſi corrupta, cur non palàm nubis?* Supponit ergo illam eſſe capacem nuptiarum: nec tamen illi permittit nuptias vt bonas,ſed vt minùs malas, ſicut Epiphanius. Vnde ſubdit: *Neque verò hoc dico quòd poſt peccatum tollam pœnitentiam, vt quod malè cœpit malè perſeueret, ſed quòd deſperem in huiuſmodi copula diuulſionem.* Et fortaſſe ob eandem cauſam idem Hieron.lib.1.contra Iouinian. dixit, *Quæ poſt conſecrationem nupſerint, non tam adulteræ ſunt, quàm inceſtæ.* Dicitur enim generali vocabulo inceſtus quælibet illicita matrimonij

Hieron.

A coniunctio, vt ſumitur ex l. *ſi adulterium.* ff. ad legem Iul.de adulteriis.maximè ſi ſit contra religionem: adulterium verò non eſt, niſi vbi nullum eſt matrimonium, inter eos qui conueniunt. Sentit ergo Hieron. illa coniugia non eſſe adulteria, quia non ſunt omnino nulla,ſunt tamen inceſta, quia ſacrilega. Denique in eodem ſenſu accipiendum aliqui putant quod idem Hieron. dixit epiſt. 8. ad Demetriadem in fine, vbi ſic ait, *Sanctarum virginum propoſitum, angelorúmque familiæ gloriam quarundam non bene ſe agentium nomen infamat, quibus apertè dicendum eſt, vt aut nubant, ſi ſe non poſſunt continere, aut contineant, ſi nolunt nubere.* Hæc tamen verba non

B videntur tantùm permiſſionem continere, aut conſilium minoris mali ex ſuppoſitione prauæ voluntatis, ſed abſolutam licentiam ac derogationem præbere, & ideo non videntur ita intelligenda, vt dicta ſint ad virgines voto obligatas, ſed ad alias ſocias, vel ancillas earum, quæ votum non habebant, & ideo nimis licenter viuebant cum infamia ſociarum virginum. Quem ſenſum ſatis declarant ſequentia verba, *Digna res riſu, imò planctu, incedentibus dominis ancilla virgo procedit ornatior, vt pro nimia conſuetudine quam incomptam videris dominã ſuſpiceris.* Et ideo in epiſt.22.monet idem Hieron. *Sint tibi ſociæ, quas ieiunia tenuant, quibus pallor in facie eſt, quas & ætas probauit, & vita.*

C Superfluum alicui videri poteſt in re clara, & non controuerſa, & in iure ſatis declarata Sanctorum Patrum teſtimonia congerere. Id tamen eo conſilio facimus, vt per occaſionem nonnulla Patrum obſcuriora verba declaremus, & vt ſimul intelligatur, quam vim tempore iſtorum Patrum haberet conſuetum votum virginitatis, quod ad ea quæ poſtea dicentur, erit neceſſarium: omiſſis verò aliis Patribus traditur hæc veritas in multis decretis Conciliorum, & Pontificum, quæ Gratianus refert 27. quæſt. 1. & d. 27. Refert decretum Theodori in ſuo Pœnitentiali, quod videtur editum in Synodo Anglicana, vt ſumitur ex Beda lib. 4. hiſtoriæ

7.

Probatur ex iure.

D Anglicanæ cap. 5. Verba Gratiani ſunt. *Si vir ſimplex votum virginitatis habens adiungitur vxori, poſtea non dimittat vxorem, ſed tribus annis pœniteat.* Idem refert Gratianus cap.vlt.27. q.1. vbi omittit illam particulam *ſimplex*, & deeſſe dicit in antiquis exemplaribus, neceſſariò tamen ita intelligendum eſt decretũ Gelaſij Papæ in epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ cap.23.& habetur eadem cauſa & q. c. penult. vbi de viduis, quæ ſua voluntate caſtitatem vouerunt, & poſtea nubunt, dicitur, licèt grauiter peccent, non eſſe cogendas, ſed admonendas, vt Deo ſatisfaciant,&c. Supponit ergo Pontifex illas non manère in malo ſtatu, & conſequenter matrimonium illud

E fuiſſe validum, licèt malè contractum, alioqui Eccleſia non ſatisfaceret ſuo muneri eas in tali ſtatu relinquendo. Verum eſt in cap. *viduas*,ibidem, referri aliud ſtatutum eſſe in Concilio Martini Papæ, & habetur in Concilio Triburien. cap.25.ſed fortaſſe iam ibi eſt ſermo de voto ſolemni, ſeu ſolemnizato per Eccleſiæ ſtatutum, de quo poſtea videbimus. Imò idem Gelaſius in eadem epiſt. cap.22.idem indicat de ſacris virginibus: nam ſi nupſerint, non dicit eas eſſe ſeparandas, ſed condigna pœnitentia afficiendas. Clariùs hoc ſtatuit Innocent. I.epiſt.2.c.vlt. vbi ſatis expreſsè declarat ſe loqui de his, qui ſimplicem tantùm promiſſionem emiſerant.

Idem ſumitur ex Concil. Toletano I. cap. 16. & habetur in cap. *deuotam* & c. *hæ verò* 27.q.1. Præterea nouiori iure hoc expreſsè declaratum eſt in c. *meminimus*,& in c. *rurſus*,qui Cler. vel vou. & in c.vnico de voto,in 6.

Probatur ratione. Dominium non amittitur per rei promiſſionem.

8. Ratio quam omnes Theologi reddunt eſt, quia votum ſimplex eſt pura promiſſio:per promiſſionem autem alicuius rei non amittitur dominium eius,& ideo ſi per voluntatem eiuſdem domini alteri poſtea tradatur, valida eſt donatio, ſeu poſterior contractus. Ita verò ſe habet matrimonium ſubſequens reſpectu prioris voti, eſt enim quaſi donatio, vel alienatio eiuſdem rei, quæ priùs Deo promiſſa fuerat:eſt ergo valida, quamuis contra fidelitatem Deo debitam fiat. Quæ ratio non parum eneruaretur ſi vera eſſet ſententia dicentium votum caſtitatis ſimplex non ſolam promiſſionem, ſed etiam traditionem continere. Sed illam ſententiam nos ſuprà reiecimus: atque adeò ratio firma manet. quæ confirmari poteſt exemplis circa promiſſiones & donationes aliarum rerum. Nam ſi quis promiſit dare centum in eleemoſynam,& poſtea illa eadem det amico, donatio tenet, licèt contra votum facta ſit:matrimonium etiam factum cum vna, contra promiſſionem vel ſponſalia de futuro etiam iurata cum alia, validum eſt. Siſtendo ergo in ratione promiſſionis, & voti ſimplicis,ſine dubio eſt optima illa ratio.

Confirmatur exemplis.

Inſtantiæ ex Scoto obuiatur.

9. Quia vero inſtare aliquis poteſt ex Scoto in 4.d.38.interrogando, cur non poſſit quis ita facere votum ſimplex caſtitatis quoad illam in futurum ſeruandam, vt ſimul in præſenti ſe tradat voluntariè Deo, vt ita eius obſequio emancipatus maneat, quòd alteri poſtea validè ſe tradere non poſſit ad vſum matrimonij: ideo addendum eſt quod ſuprà dixi,non poſſe hominem ſua priuata voluntate ſola ita alteri tradere corpus ſuum extra matrimonium, vt ſe reddat inhabilem ad matrimonium contrahendum. Ratio autem in ſuperioribus etiam inſinuata eſt, quia vel talis traditio fieret ipſi Deo immediatè, vel alicui homini vice Dei: nihil autem horum dici poteſt probabiliter. Et quidem quoad priorem partem de Deo probaui hoc latè,quia Deus in ſe nullum dominium poteſt ab homine accipere, quod non aliter meliùs declaratur niſi quia ex vi talis donationis nullum ius vtendi Deo acquiritur: dominium autem ſeu donatio ad vſum ordinatur: ergo homo tantùm poteſt dici tradere Deo corpus ſuum, non vt Deus illo vtatur, ſed potiùs vt ipſe homo propter obſequium Dei non illo vtatur ſuo corpore in tali materia; hoc autem totum reſoluitur in ſimplicem promiſſionem. Quod etiam videre licet in votis peregrinationis, aut eleemoſynæ,per quæ homo etiam obligatur ad vtendum vel pecunia, vel ſuis actionibus in tale Dei obſequium; quod non poteſt intelligi per traditionem ordinatam immediatè ad ipſum Deum, ſed promiſſionem. Nam ſicut in his votis ſe habet homo ad poſitiuum vſum talium rerum,ita in voto caſtitatis ſe habet ad talem non vſum ſui corporis.

Extra matrimonium non fit traditio proprij corporis priuata authoritate, & volũtate, ita vt quis fiat inhabilis ad matrimonium. Probatur reſpectu Dei.

Probatur in traditione facta homini. Primò in traditione per ſeruitutem.

10. Quoad aliam verò partem de homine probatur primò inductione, quia per captiuitatem vel ſeruitutem transfertur dominium ſerui in herum, & tamen ex vi illius tranſlationis non fit ſeruus ita inhabilis ad matrimonium, quin factum teneat, etiamſi inuito domino fiat: quod ex vſu Eccleſiæ certum eſt: & idem cenſeo eſſe de iure omnium gentium, quo iure ſeruitus eſt introducta, & fortaſſe non poterat aliter iure humano introduci, vel quia fuiſſet in præiudicium naturæ, cuius propagatio impeditur, vel quia fuiſſet in ſpirituale nocumentum perſonæ, cùm matrimonium etiam in remedium concupiſcentiæ datum ſit. Multo autem certius exiſtimo, etſi poſſit aliquis ſua voluntate ſe vendere in ſeruum, non poſſe tamen ea conditione ſe vendere, vt poteſtate ducendi vxorem omnino ſe abdicet, atque ita inhabilem ſe ad matrimonium reddat: vt ſi abſque conſenſu domini illud contrahere tentet, non valeat, nunquam enim talis modus contractus inter homines factus, aut intentatus legitur, quod eſt ſignum illum non cadere ſub humanam poteſtatem. Quod etiam aliquo modo ſumi poteſt ex cap. 1. de coniug. ſeruor. Deinde quantumuis aliquis promittat alteri ſuum obſequium, vel vſum ſui corporis per coniugium poſtea contrahendum cum illa, ita vt ex tunc velit ſe inhabilem reddere ad quodlibet aliud matrimonium, quaſi donando alteri ius, vel poteſtatem quam habet ad contrahendum, non poteſt ita id præſtare, quin eo non obſtante contractus poſtea ſubſequutus validus ſit, ſed ſolùm vt licitè non fiat. Quod eiſdem ferè argumentis,& indiciis oſtendi poteſt. Præterea etiamſi titulo religioſo aliquis ſe donet hoſpitali, v.g. propter Deum in perpetuum obſequium, & ſub conditione non contrahendi matrimonium, & cum voluntate ſe inhabilitandi ad illud, quantum poteſt, vt liberiùs poſſit ſeruire, nihilominus ſemper manet ita habilis ad matrimonium, vt ſi contrahat, factum teneat, vt conſtat etiam ex vſu Eccleſiæ, & à fortiori ſumitur ex dict. cap. 1. de coniug. ſeruor. & ex cap. vnico, de voto in 6. cum aliis pluribus ſuprà citatis in confirmationem veræ doctrinæ. Denique ante conſtitutionem quandam Greg. XIII. *Aſcendente Domino.* votum ſimplex caſtitatis fiebat in Societate cum traditione ſufficiente ad conſtituendum verum religioſum, vt priùs idem Pontifex declarauerat alia bulla, *Quantò fructuoſius*, & tamen tunc non reddebat perſonam inhabilem ad matrimonium, nec poterat religioſus,etiamſi ipſe vellet eo animo ſe tradere, & votum emittere, ſe inhabilem reddere:imò neque licèt religio nondũ habẽs ad hoc facultatem à Pontifice, vellet eo animo traditionem acceptare, fuiſſet effectus talis ſubſequutus; quod eſt certiſſimum & indubitatum apud omnes: ergo ſignum manifeſtum eſt ſolam priuatam voluntatem vouentis non ſufficere ad hunc effectum quantumcunque ipſe illum intendat ſe tradendo in quemcunque vſum.

Matrimonium ſerui inuito domino validum eſt. Molin.de Iuſt.tract.2. diſp.38.

Probatur ſecundò in promiſſione contrahẽdi matrimonium.

Probatur tertiò in donatione ſui facta in ſeruitium hoſpitalis, vel alicuius Eccleſiæ aut monaſterij.

Probatur quartò in voto caſtitatis ſimplici Societatis ante conſtitutionem Greg. XIII.

Probatur ratione à priori.

11. Ratio autem à priori eſſe videtur, quia homo non eſt abſolutus dominus ſui corporis in quemcunque vſum, vnde non poteſt ita ſe vendere alteri, vt ei liceat illum occidere, mutilare, aut ſine cauſa iniurioſè tractare; ſic etiam in particulari non eſt ita dominus, vt poſſit hanc poteſtatem in alium transferre, aut ius in ſuum corpus quoad hunc vſum, vel contrarium non vſum dare, niſi per contractum matrimonium; & ideo quantumcunque ſe obliget extra hunc contractum in ordine ad hunc vſum, vel non vſum, non poteſt habere rationem alienationis, vel abdicationis talis poteſtatis, ſed ſolius promiſſionis. Hinc enim fit vt non poſſit aliquis ita dare alteri poteſtatem in corpus ſuum, vt pro ſe contrahat matrimonium ſe etiam inuito: & ideo quando aliquis dat poteſtatem alteri, vt nomine

Matrimonium per procuratorē quando ſit validum.

nomine ſuo matrimonium contrahat, ſi ante ipſum contractum reuocet facultatem, matrimonium non valet, vel poteſt dare talem facultatem irreuocabilem antequam habeat effectum, quod eſt ſignum non poſſe illam dare per modum alienationis, ſeu donationis, ideóque matrimonium ſubſequutum poſt quamcunque huiuſmodi obligationem validum eſſe, etiamſi contra fidelitatem vel promiſſionem factum ſit. Ratio autem ob quam homo ex natura rei habet poteſtatem limitatam ad hunc vſum, videtur poſſe deſumi ex fine eius, ordinatur enim ad bonum & conſeruationem ipſius naturæ, propter hoc enim accipit homo à natura habilitatē & libertatem ad matrimonium & ad vſum eius, & ideo licet pro ſua libertate poſſit (ex natura rei loquimur) ſe priuare vſu matrimonij, vel ad illam etiam priuationem ſe obligare, non tamen poteſt propria auctoritate ſe inhabilem reddere ad vſum contracti matrimonij, ſed hoc reſeruatum eſt publicæ poteſtati, quam in Eccleſia à Chriſto collatam certò ſcimus. An verò ex natura rei eſſet in republ. quæſtio eſt ad materiam de matrimonio ſpectans.

12. Differentia inter dominium proprij corporis, & aliarū rerum quoad alienationem, &c.

Quocirca comparandum non eſt dominium hoc quod homo habet corporis ſui in ordine ad vſum coniugalem, cum dominio aliarum rerum externarum, vel etiam aliarum actionum ſui corporis. Nam res alias poteſt omnino à ſe abdicare, & ſimiliter poteſt alienare dominium ad alias actiones per varios contractus, & in alium transferre, de quibus aliqua dicemus ſequenti libro: at verò dominium in corpus ſuum in ordine ad coniugalem vſum ſolùm per contractum matrimonij poteſt alteri donari, quia eſt materia propria illius contractus, & non alterius; & eàdem ratione per nullum contractum priuata voluntate factum poteſt alteri ita donari ad alium vſum vel obſequium ſiue ciuile, ſiue religioſum, vt ex vi dominij alterius acquiſiti maneat perſona priuata poteſtate contrahendi matrimonium, & ſe tradendi alteri in illum vſum. Sunt enim hæc iura diuerſorum ordinum & rationum, & ideo non poteſt vnum per aliud impediri. Neque etiam poteſt quis directè tradere alteri poteſtatem in ſuum corpus quoad non vſum matrimonij, tum quia dominium non ordinatur directè ad non vſum, ſed ad aliquem vſum, ex quo poſſit ſequi illa negatio, quod in præſenti locum non habet extra contractum matrimonij, vt dixi: tum etiam, quia aliàs ſtando in ſolo iure naturæ poſſet quis ſe inhabilem reddere ad matrimonium per donationem ſui alteri factam: & rurſus poſſet ab ipſo domino ad matrimonium habilitari, quia poſſet illi remittere donationem factam. Et ſimilia multa poſſunt facilè inferri, quæ ſunt planè abſurda, & extra omnem vſum, quæ omnia ſatis indicant, quantumcunque homo ſe obliget Deo, vel homini propter Deum ad non vſum matrimonij, vel ad obſequium aliquod poſtulans matrimonij carentiam, nunquam poteſt à ſe omnino abdicare poteſtatem illam naturalem, quam habet ad contrahendum validè matrimonium, nec ſe inhabilem ad illud reddere. Atque ita concluditur votum ſimplex caſtitatis, quantumcunque vouens ſua voluntate conetur ac velit ſeipſum tradere ad prædictum non vſum, non reddere ex ſe & natura ſua hominem inhabilem ad matrimonium. Nam quòd illa voluntas coniungatur cum tali voto, non mutat na-

Probatur tandem votum caſtitatis ſimplex non irritare matrimonium.

A turam eius, vt ſuprà oſtendi, ſed ad ſummum ſecum affert alium contractum inducentem etiam nouam obligationem, quæ per ſe etiam non poteſt perſonam ad matrimonium inhabilem reddere, vt oſtenſum eſt; ergo neque illa duo vincula ſimul coniuncta poſſunt illum effectum inducere, quia ex vtroque ſimul non fit vnum, vt ſic dicam, intenſiuè maius, quod poſſet habere effectus alterius rationis, ſed eſt tantùm quoddam aggregatum obligationum, ex quo etiam orietur aggregatum effectuum, ita vt ſinguli ſint proportionati ſingulis vinculis, non tamen excedentes. Et eàdem ratione non poteſt illa voluntas, vel traditio adiuncta voto ſimB plici dare illi hanc vim, quia non mutat eius naturam, vt dixi, nec traducit obligationem eius ad alium ordinem, imò neque in ſeipſa fortiorem illam reddit, ſed ſolùm per aggregationem, & additionem quaſi extenſiuam. Et ideo rectè dixerunt Scotus, Paludanus, Caiet. & alij, quoties votum caſtitatis reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, id non eſſe ex ſola rei natura, vel ex ſola voluntate vouentis, ſed adiuncto Eccleſiæ ſtatuto.

In prima ratione dubitandi in principio poſita multa petuntur. Primum eſt, an in antiquo vſu Eccleſiæ votum caſtitatis, quod tunc fiebat, eſſet ſimplex, aut ſolemne. Quidam enim putant fuiſſe tantùm ſimplex extra ordinem ſacrum C vſque ad tempora Innocent. II. qui matrimonia perſonarum, quæ ſe Deo per erligionis vota dicaſſent, irrita eſſe voluit. Sed hoc difficile creditu eſt. Sed quia infrà de hoc puncto latiùs dicendum eſt, ideo nunc ſuppono vtrumque votum ſimplex & ſolemne caſtitatis fuiſſe in vſu multo ante Innocent. II. etiam tempore Cypriani, vel fortaſſe etiam antea. Quod pro nunc ex verbis eiuſdem Innocentij II. oſtendi poteſt: nam in Concil. Romano cap. 7. quod refertur in cap. *vt lex* 27. q. 1. vbi declarat religioſorum matrimonia eſſe irrita, non loquitur tantùm de re noua, aut à ſe inuenta, ſeu inſtituta, ſed de re antiqua; poſtquam enim dixit, vt qui talia matrimonia contrahunt ſeparentur, ſubdit, D *Huiuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus:* non ergo ipſe irritat, ſed ex Eccleſiaſtica regula declarat eſſe irritum. Eſt enim obiter aduertendum propter gloſſam vltimam ibi, non omne matrimonium contra legem Eccleſiaſticam eſſe irritum, nam etiam matrimonium, quod eſt contra votum ſimplex caſtitatis, eſt contra legem Eccleſiaſticam, & non eſt irritum, ſed tunc ſolùm eſt irritum, quando lex Eccleſiaſtica ita prohibet, vt etiam irritare ſufficienter declaret: cenſet autem Pontifex ibi ſufficienter hoc declarari, quoties lex non permittit contrahentes in eo ſtatu permanere, ſed E præcipit ſeparari perpetuò, argumento cap. *contradicimus* 35. q. 3. Quòd ſi aliquando non obſtante valore matrimonij ſeparentur coniuges propter crimen in eo contrahendo commiſſum, vt in cap. *non oportet* 2. 33. q. 4. id intelligendum eſt de ſeparatione ad tempus, non perpetua, argumento cap. 1. & 2. de matrim. contract. contra interdict. Eccleſ. Conſtat autem multa iura Innocentio II. antiquiora ita prohibere matrimonia monialium, vel monachorum, vt ea perpetuò diſſoluenda per coniugum ſeparationē ſtatuant, vt citato loco latiùs videbimus. & interim ſumi poteſt ex his quę refert Gratian. 27. q. 1.

Declaratúrque

13. Dubitat. an votum ſimplex, & ſolemne caſtitatis fuerit vſitatum in Eccleſia ante tempora Innocentij II.

Reſolutio eſt affirmatiua.

Innoc. II.

14. Confirmatur ex Innoc. I.

Declaraturque breuiter ex epiſt. 2. Innocentij I. cap. 12. & 13. vbi aliter loquitur de virginibus quæ ſimplici voto promiſerant permanere in propoſito virginali, & de illis quæ ſimul velari meruerunt: nam illas priores tantùm dicit feciſſe pollicitationem, quam fideliter ſeruare tenentur, & ideo pœnitentiam eſſe illis iniungendam, ſi nupſerint, non tamen eſſe ſeparandas: poſteriores verò dicit nupſiſſe Chriſto, & ideo ſi alteri nupſerint, non eſſe admittendas in Eccleſia, donec vir moriatur, quod cum Gratiano 27. q. 1. §. vlt. intelligo, niſi ab illo ſeparentur; eas enim comparat cum illis adulteris, quæ viuente priore coniuge alteri nupſerunt, de quibus idem dicit. Iuxta hæc igitur duo decreta Innocentij intelligenda erunt omnia ſimilia teſtimonia antiquorum Patrum: quoties enim ſignificant matrimonium aliquod contractum poſt votum caſtitatis validum eſſe, loquuntur de perſonis laicis, & ſecularibus, quæ huiuſmodi votum ſimplex emittere ſolebant. Quando verò talia matrimonia tanquam valida non admittunt, de perſonis per votum ſolemne Deo conſecratis loquuntur. Quam regulam tribuit Gratian. & iuxta illam varia teſtimonia conciliat ſuprà, & 27. d. §. vlt. & ſi attentè conſiderentur circunſtantiæ, non erit difficile hoc diſcernere, cuius rei varia exempla in ſequentibus proferemus.

Quo ſenſu intelligẽda Patrum teſtimonia.

15. Ad teſtimonium D. Cypriani reſponſio.

Vnum ergo ex illis eſt quod ex Cypriano adducitur in prima illa ratione, eiúſque ſenſus poſtulatur. Et quidem Pamelius in ſcholiis ad dict. epiſt. num. 1. de voto ſimplici exiſtimat Cyprianum loqui. Inter alias autem coniecturas quibus mouetur vna eſt, quòd nuptias adire illis fœminis liberum erat: liberum autem appellat, non quia liceret, ſed quia permittitur ab ipſo Cypriano propter vitandum maius malum. Sed, vt ſuprà dixi, hoc non poteſt colligi ex tota epiſtola; nam verba illa, ex quibus id ſumit, non habent illum ſenſum, quia, vt ſuprà declaraui, illa non referuntur ad virgines iam voto obligatas, ſed priuſquam obligentur. At de aliis iam voto ligatis expreſsè dicit, poſt peractam pœnitentiam accepta communione ad Eccleſiam admittantur, hac tamen interminatione, vt ſi ad eoſdem maſculos poſtea reuerſæ fuerint, aut ſi cum eiſdem ſimul & in vna domo ſub eodem tecto habitauerint, grauiori cenſura eiiciantur, & infrà iterum repetit. *Si obſtinatè perſeuerant, nec ſe adinuicem ſeparant, ſciant ſe cum hac ſua impudica obſtinatione, nunquàm à nobis admitti ad Eccleſiam poſſe.* Quomodo ergo illis matrimonium permitteret? alioqui non illos ſeparare præciperet, ſi matrimonium inter eos validum eſſe poſſe iudicaret. Quamuis enim peccet qui contra ſimplex votum caſtitatis matrimonium contrahit, Eccleſia tamen eos non ſeparat, cap. *Si vir*, 27. d. cum aliis ſuprà citatis, id enim eſſe contra ius alterius coniugis, & moraliter loquendo, periculum animarum inde crearetur. Dicere verò poteſt aliquis Cyprianum non loqui de illis qui matrimonium contraxerant, ſed qui turpiter miſcebantur contra votum caſtitatis, & poſſe rectè intelligi de voto ſimplici. Quæ expoſitio poſſet quidem admitti, ſi aliæ circunſtantiæ cogerent. Re tamen vera eſt nimis violenta, tum quia ſi inter illas perſonas poſſet eſſe validum matrimonium, cùm aliàs poſſet eo tempore priuatim contrahi, non deberet abſolutè præcipere eas ſeparari, ſed examinare priùs an eſſent coniugatæ, necne; tum etiam, quia nimis generaliter loquitur, & ſine vlla limitatione. In quo planè non ſolùm ſupponit coniunctionem illam eſſe iniquam, ſed etiam non poſſe eſſe honeſtam.

Vnde Gratianus cap. 4. & 5. 27. q. 1. iuncto §. vlt. totius quæſt. apertè intelligit Cyprianum ibi loqui de virginibus habentibus votum ſolemne caſtitatis. Et idem ſentiunt ibi Hugo, Turrecrem. & alij dicentes Cyprianum loqui de monialibus, & ſanctimonialibus, quæ iam nubere non poterant. Et mihi videtur veriſimilius, & coniecturæ in contrarium multùm vrgent, ſi aduertamus virgines Deo dicatas, ſeu velatas eo tempore non ſemper habitaſſe in ſeparatis monaſteriis, ſed in domibus parentum, vt colligi poteſt ex can. 27. Concilij Illiberitani, qui ſic habet, *Epiſcopus, vel quilibet clericus alius, aut ſororem, aut filiam virginem dicatam Deo tantùm ſecum habeat.* Loqui autem ibi Concilium de virginibus habentibus votum ſolemne virginitatis, non obſcurè colligitur ex can. 13. eiuſdem Concilij. Vtrumque etiam probat ſufficienter canon 33. Concilij Carthag. III. ſtatuens, *vt virgines ſacræ, ſi parentibus, à quibus cuſtodiebantur, priuatæ fuerint, Epiſcopi prouidentia in monaſterio virginum, vel grauioribus fœminis commendentur*, &c. Conſtat autem Concilium illud fuiſſe multò poſt tempora Cypriani. Quòd autem ibi ſit ſermo de velatis virginibus, nomen ſacrarum virginum ſatis oſtendit, non enim ſolent ita appellari, niſi quæ publico, & ſolemni ritu Deo ſunt conſecratæ. De his ergo loquitur Cyprianus, quas propterea dicatas & nuptas Deo vocat. Et ideo mirum non eſt quòd ſupponat aliquas earum potuiſſe liberiùs diſcurrere & vagari, & in habitu minùs decenti, & balneis vti, & ſocietate hominum minùs pudica; ex his enim coniecturis non ſtatim colligitur illas ſolùm fuiſſe dicatas voto ſimplici, ſed non fuiſſe ita clauſas & cuſtoditas, ſicut modò ſunt Sanctimoniales. Quod autem Cyprianus ait quoſdam illarum fuiſſe locupletes, vel ideo eſſe potuit, quia votum caſtitatis etiam ſolemne fortaſſe tunc fieri poterat ſine voto paupertatis, ſicut nunc fit à clericis in ſacris: vel ideo dicuntur diuites, quia habebant parentes diuites cum quibus habitabant. 16.

Conc. Illiber.

Conc. Carthag.

Ad alia iura, quæ in illa prima ratione citantur, iuxta regulam poſitam reſpondendum eſt. Nam illa quæ habentur 27. q. 1. ante cap. *nuptiarum*, de voto ſolemni à Gratiano & Doctoribus intelliguntur, & à gloſſa in cap. *rurſus*, verb. *Apud Deum*, qui cler. vel vou. cap. autẽ 1. ibi citatum in primis non habetur in Concil. Toletano, ex quo à Gratiano citatur. Deinde intelligi poteſt de voto ſimplici, quia ibi expreſsè non dicitur illa coniugia eſſe irrita, ſed eſſe illicita & correctione digna. Eſt tamen hæc difficilis expoſitio, quia ibi dicitur tales fœminas perpetuò eſſe communione priuandas, ſi emendare neglexerint quod illicitè perpetrarunt. Emendare enim non ſignificat tantùm agere pœnitentiam delicti commiſſi, ſed recedere ab eo quod malè factum fuerat: ſignificat ergo diſſoluendum & ſeparandum eſſe tale coniugium; ſupponitur ergo non fuiſſe validum. Et ideo gloſſa ibi verb. *propriis*, textum illum intelligit de voto ſolemni caſtitatis, quod fieri tunc poterat, & ſolebat in domibus parentum, ſeu propriis, vt ſuprà tactum eſt; & ideo nihil obſtat 17.

17. Reſponſio ad iura in contrarium allata.

Ad cap quod interrogaſti.

ſtat quominus votum illud potuerit eſſe ſolemne. (A) Maximè cùm ibidem dicatur factum quidem fuiſſe in domibus propriis, ſed per ſuſceptionem religioſi habitus. Solùm poteſt huic interpretationi obſtare, quia in eo non eſt tantùm ſermo de virginibus, ſed etiam de viduis, viduæ autem eo tempore non admittebantur ad votum ſolemne faciendum, vt colligi poteſt ex Gelaſio Papa in alio cap. *de viduis*, quod habetur in fine eiuſdem quæſt. quatenus ibi dicitur viduas non eſſe cogendas ad ſeruandam caſtitatem, licèt illam promiſerint, ſed monendas.

18. *Explicatio cap. de viduis.* Ad hoc tamen reſponderi poteſt negando minorem, quæ ex altero cap. *de viduis*, non ſatis probatur, quia ibi non abſolutè dicit Pontifex viduas non eſſe velandas, ſed nulla benedictione velandas eſſe, quod longè diuerſum eſt. (B) Sed hinc naſcitur maior difficultas; nam tunc quomodo dicere poſſet Pontifex tales viduas non eſſe cogendas ad ſeruandam caſtitatem promiſſam, nam earum votum ſolemne fuiſſet: nam viduæ quæ velabantur æquale votum cum virginibus emittebant, quamuis non acciperent velum benedictum, nec de manu Epiſcopi, vt ex multis capitulis eiuſdem quæſtionis colligi poteſt. Ad hoc verò reſponderi poteſt, negando Gelaſium in poſteriori parte illius capitis loqui de viduis velatis: ſic enim ait. *Gelaſius.* *De viduis ſub nulla benedictione velandis ſuperiùs latiùs diximus differendum. Quæ ſi propria voluntate profeſſam priſtini coniugij caſtitatem mutabili mente calcauerint, periculi earum intererit*, &c. (C) Dici ergo poteſt relatiuum illud *quæ*, non referre viduas velatas, ſed viduas ſimpliciter; ita vt virtute ibi diſtinguat duo genera viduarum: quædam ſunt quæ velantur, de quibus nihil ibi dicit, ſed dixiſſe commemorat: aliæ quæ votum caſtitatis priuatim emittunt, ſic enim intelligo illa verba, *ſi propria voluntate profeſſam caſtitatem*, &c. quæ alia inferiùs ſubiecta declarant. Sic habita ſecum deliberatione promiſſam Deo pudicitiæ fidem debuerunt cuſtodire. De his ergo tantùm poſterioribus dicit ſuæ conſcientiæ committendas eſſe, & propoſitis pœna & præmio exhortandas, non verò ad caſtitatem ſeruandam cogendas, quia votum earum rerum eſt tantùm ſimplex. (D) Hæc autem expoſitio eſt difficilis, ſi ſemel admittamus Gelaſium ibi non prohibere velari viduas, ſed ſolùm modum præſcribere, ſcilicet, vt ſine benedictione velentur, nam tunc iuxta ſincerum & planum contextum de eiſdem ſic velatis tractat, cùm tradit modum quo inducendæ ſunt, & non cogendæ ad caſtitatem ſeruandam.

19. Et ideo aliter dici poteſt Gelaſium quidem ibi loqui de voto ſimplici, & de viduis non velatis, nec velandis, quia ipſe ſimpliciter prohibuerat viduas velari, & non ſolùm benedici, vt clariùs colligitur ex eius epiſt. cap. 15. ibi, *Viduas velare Pontificum nullus attentet*, (E) vbi nulla benedictionis mentio fit, nec fit diſtinctio de velo ſacrato, & non ſacrato. Et ita videntur intellexiſſe illud decretum Patres Concilij Triburienſ. ſub Arnulpho cap. 25. Ipſi tamen addiderunt, *Conc. Tribur.* *quòd ſi vidua ſponte velamen quamuis non conſecratum ſibi impoſuerit, & in Eccleſia inter velatas Deo ſacrificium obtulerit, velit nolit ſanctimoniæ habitum retinere debet.* Sed negari non poteſt quin multo ante tempora Gelaſij fuerit permiſſum viduis æquè ac virginibus ſanctimoniales fieri, & velamen religionis accipere, hac tantùm ſeruata differentia, quòd virgines, vel earum velum benedicebatur, non verò viduarum, vt colligitur ex multis capitulis quæ referuntur dict. 27. q. 1. & ſignatim ex alio cap. *de viduis*, quod tractamus. Quòd ſi quis dicat illud fuiſſe editum poſt Gelaſium; illud in primis certum eſt, quia non conſtat illud cap. fuiſſe Concilij Toletani IIII. Et deinde in Concilio Arauſicano I. quod multò antiquius eſt Gelaſio, cap. 27. ſermo eſt de profeſſione viduæ coram Epiſcopo, in qua veſtem vidualem à presbytero accipiebat, quæ profeſſio, *non violanda* dicitur; & additur; *Raptorem verò talium, vel ipſam talis profeſſionis deſertricem meritò eſſe damnandam.* Et idem ferè habetur in Concilio Turonenſi II. cap. 21. & alia multa videri poſſunt in Concilio Moguntino II. cap. 26. Concilio Toletano IV. cap. 55. & Concilio Toletano X. cap. 4. Et in Concilio Vormatienſi cap. 25. ſacrum etiam velamen eis conceditur, quod poſtea iure nouiori introduci potuit, ſicut nunc durat, nam in hac re pro diuerſitate temporum & regionum magna ſine dubio fuit varietas: nunquam tamen videtur fuiſſe abſolutè prohibitum, quin viduæ poſſent religioſæ fieri, ſicut virgines, neque apparet vlla ratio probabilis, ob quam Gelaſius ſuo tempore abſolutè hoc prohibuiſſet. Solùm ergo benedictionem vetauit, & ita communiter textus ille intelligitur.

20. Nihilominus ſemper videtur neceſſariò dicendum, Gelaſium in illo cap. loqui de votis ſimplicibus. Neque enim veriſimile eſt illud votum tale fuiſſe, vt matrimonium irritaret, & quòd vidua contrahens matrimonium cum illo voto non cogeretur per Eccleſiam ſeparari à marito: hoc enim ſeruat Eccleſia in voto ſimplici caſtitatis, iuxta cap. *veniens*, & cap. *inſinuante*, qui cler. vel vou. quia tunc matrimonium validum eſt. In voto autem ſolemni nunquam diſſimulat Eccleſia, vt ex tota illa q. 1. 27. cauſæ manifeſtum eſt. Et ratio etiam eſt euidens, quia illud eſſet permittere concubinatum perpetuum cum ſacrilegio, cum ſcandalo, iniuria, & infamia prolis, & aliis infinitis incommodis. Cùm ergo Gelaſius ibi dicat paſtores Eccleſiæ tuta conſcientia poſſe diſſimulare & tolerare tale matrimonium, non videtur dubium quin de illis loquatur, quæ tantùm votum ſimplex emiſerant.

21. Atque ita intelligunt gloſſa ibi, Archidiaconus, Turrecrem. & alij, Ioan. Andr. Antonius & alij in cap. *rurſus*, qui cler. vel vou. Hoſtienſis in Summa tit. qui cler. vel vouentes §. 3. Ex hac verò interpretatione conantur aliqui ex illo textu colligere antiquum votum caſtitatis fœminarum ſacrarum tantùm fuiſſe ſimplex, quia eadem eſt ratio de quibuſdam, & de omnibus, & de virginibus ac de viduis, quia æqualiter vouebant, ſolúmque in externa benedictionis cæremonia differebant. Sed hoc, vt dixi, verum non eſt, vt conſtat ex teſtimonio Innocentij citato, qui fuit antiquior Gelaſio. Credibile ergo eſt, quamuis tunc eſſet ſtatus monialium, in quo viduæ etiam veram profeſſionem & votum ſolemne emittebant, fuiſſe etiam alias quæ priuatim in ſuis domibus caſtitatem vouebant, & ſua etiam ſponte & voluntate habitum aliquem peculiarem, aut velum illius voti ſignificatiuum aſſumebant. De his ergo tantùm loquitur Gelaſius in illo capite, vt verba eius indicant, quæ in prima expoſitione adnotauimus, quæ quoad hanc partem nobis probatur, & ſimpliciter

ter ſuſtineri poteſt; ita vt priùs agat de viduis ſolemniter velatis quæ erant religioſæ, de quibus nihil dixit, niſi vt non benedicantur, quia in reliquis pares erant cum aliis monialibus, poſtea verò tractat de vouentibus tantùm ſimpliciter caſtitatem etiam publicè, & cum aliqua veli vel habitus mutatione, qualem nunc etiam fieri videmus in multis tam viduis, quàm virginibus, quæ vulgo *Beatæ* appellantur.

22. Reſponſio ad cap. *quod interrogaſti.*

Supereſt adhuc in illo argumento reſpondendum ad cap. *quod interrogaſti* 27. d. in quo quantum ad præſens attinet nulla eſt difficultas, quia manifeſtè ibi eſt ſermo de voto ſolemni, vt patet, tum quia de vidua, de qua ibi eſt ſermo, dicitur, ſacrum velamen capiti ſuo impoſuiſſe, quamuis enim velum aliquod peculiare poſſent viduæ ſeculares caſtitatem vouendo ſua voluntate aſſumere, velum autem ſacrum non niſi in profeſſione religionis. Tum etiam, quia ibidem ſubditur, *Et finxit ſe ſub eodem velamine ſanctimonialem eſſe.* Et ita intelligunt textum illum gloſſa & Doctores. Quod autem in eo textu videri poteſt difficile, quomodo matrimonium ab illa fœmina contractum cenſeatur irritum, & diſſoluendum, cùm ibi ſupponatur votum illud ſeu profeſſionem religionis, non ex animo, ſed fictè fuiſſe factum, quia tunc votum non fuit validum, & conſequenter perſonam non potuit reddere inhabilem ad matrimonium. Ad hoc verò dicendum eſt Eccleſiam non iudicare de occultis, & ita etiam non credere illi internæ fictioni, quando defectus conſenſus exteriùs probari non poteſt, vt latiùs dicemus infrà tractando de profeſſione religioſorum, vbi etiam videbimus, an potuerit Eccleſia non obſtante illa fictione irritare matrimonium poſtea ſubſequutum, & an de facto id fecerit.

23. Satisfit 2. argumento, & cap. *ex parte.*

Ad ſecundum argumentum reſpondetur, licèt illa quæ in eo citantur difficilia fortaſſe ſint, tamen in præſenti quæſtione difficultatem non facere, quia illa ſolùm cenſentur irritare matrimonium, quæ ſolemnia iudicata ſunt, & annexa profeſſioni religionis, vt ex ipſis iuribus, & communi interpretatione manifeſtum eſt. Eſt autem difficile in priori cap. *ex parte*, quomodo profeſſio facta viuente priori coniuge valida fuerit, & ſufficiens ad irritandum ſecundum matrimonium contractum poſt mortem eius. In poſteriori autem cap. vlt. difficile eſt quomodo profeſſio facta ſub conditione repugnante paupertati, valida etiam cenſeatur, & ſufficiens ad irritandum matrimonium ſubſequutum. Sed hæ difficultates luculentiùs expeditæ ſunt ſuperiùs, explicando conditiones neceſſarias ad valorem profeſſionis religioſæ. Nunc breuiter ad priorem difficultatem dicitur, illud votum fuiſſe validum, & ſolemne, quia factum fuit conſentiente vxore, qui ſolus conſenſus ex parte vxoris eſt neceſſarius, & ſufficit ad valorem profeſſionis. Quia verò vxor ipſa caſtitatem non vouerat, ideo illa viuente redditus eſt ei maritus, vt ipſa ſuo iure vteretur, & ne caſtitatem quam non promiſerat ſeruare cogeretur: illa verò mortua non potuit ſimile ius alteri de nouo acquiri. Ad alteram verò difficultatem, quæ grauior eſt, reſpondetur, vel conditionem illam tractu temporis tacitè fuiſſe ſublatam; nam cùm fœmina illa poſt votum factum habitum religionis ſuſceperit (ſcilicet profeſſorum) & in eo biennio permanſerit, tacitè iam conſenſit, in omnia ſubſtantialia religionis. Vel certè conditio illa à principio non fuit de dominio & proprietate ſubſtantiæ retinenda, ſed de vſu & adminiſtratione de conſenſu religionis, in quo ſenſu & ſi conditio eſſet indecens, non tamen contra ſubſtantiam religionis.

24. Reſponſio ad 3. rationem in contrariũ factã

Ad tertiam obiectionem reſponſum iam eſt, votum ſimplex caſtitatis nec per ſe includere traditionem, neque etiamſi ex accidenti illam habeat adiunctam, ſufficere per ſe ad irritandum ſubſequens matrimonium, ſecluſo ſtatuto Eccleſiæ. Ad replicam autem ibi factam reſpondetur, licèt circunſtantia perſonæ, cui per tale votum fit promiſſio, multùm augeat, & ad ordinem altiorem eleuet obligationem promiſſionis; nihilominus non habet eam formalem repugnantiam cum traditione matrimonij, quam habet vnum matrimonium cum alio, vel prior donatio eiuſdem rei vni facta cum donatione facta alteri. Et ideo circunſtantia illa poteſt quidem augere culpam, non tamen valorem matrimonij impedire.

CAPVT V.

Ad quid obliget ſimplex votum caſtitatis poſt matrimonium contractum.

QVamuis tale matrimonium iniquè factum valeat, non tamen per illud votum ſimplex caſtitatis extinguitur, aut eius obligatio omnino tollitur, ſi reuera votum ipſum abſolutè fuit de caſtitate ſeruanda. Quia licèt votum ſemel & iterum violetur, ſemper in futurum obligat, quando ex ſe perpetuum eſt, & quamuis non poſſit quoad omnia ſeruari, propter mutationem rerum factam, nihilominus ad ea ſaltem obligat, quæ manent ſub poteſtate vouentis, quæ omnia ex ſuperiùs dictis de voto in genere ſatis nota ſunt. Quæ verò ſint ea, ad quæ tale votum obliget, in particulari explicandum eſt. 1.

2. Prima difficultas; an cum voto caſtitatis contrahens matrimonium, poſſit illud conſummare ſaltem reddendo debitum prima vice. Ratio dubitandi.

Primum autem ac præcipuum punctum in hoc dubio eſt, an is qui ſic contraxit poſſit licitè conſummare matrimonium, ſaltem reddendo debitum prima vice. Et ratio dubitandi eſt, quia ſi alter coniux petat, exigit ius ſuum: ergo alter poteſt licitè reddere ſine noua violatione voti, quia propter mutationem factam in materia, iam non eſt in illius poteſtate morali ſeruare votum quoad illum actum: ergo non peccat reddendo. In contrarium autem eſt, quia ſi ille velit ingredi religionem, poteſt iuſtè debitum negare, quia reuera non eſt ſimpliciter debitum, ſed ſolùm ſub ea conditione, *niſi malit religionem ingredi*: ergo tenetur ſeruare caſtitatem eo modo quo poteſt: ergo ſi matrimonium conſummet, iterum violat votum.

3. Communis ſententia negat licitè poſſe conſummare.

Propter rationem poſteriori loco factam eſt communis ſententia votum illud obligare ad non conſummandum matrimonium, ita vt ſi alter coniux velit perpetuam cum ipſo caſtitatem ſeruare, poſſit licitè in ſeculo manere, & matrimonium non conſummare; ſi autem alter nolit, ſed ius ſuum exigere, teneatur potiùs religionem ingredi, & profiteri. ita ſupponit D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. arg. 3. & clarè affirmat in 4. d. 38. q. 1. art. 3. q. 2. ad 3. vbi idem tenet Palud. q. 3. art. 5. concl. 5. Richard. art. 7. q. 1. & 2. Supplem. Gabr. q. 1. art. 3. & d. 27. q. 2. Antonin. 3. p. tit. 1.

D. Thom. *Palud.* *Richard.* *Anton.*

Veracruz. Sylueſt. Nauarr.

titul. 1. cap. 22. §. 2. & cap. 16. §. 1. Veracruz in ſpeculo coniugiorum part. 1. artic. 15. Sylueſt. *Matrimonium* 7. quæſt. 5. Nauarr. in Summa cap. 16. num. 30. Vbi dicit omnes (nulla addita exceptione) tenere hanc ſententiam. Fundamentum iam explicatum eſt: potéſtque variis modis confirmari. Primò, quia ſi talis perſona habens votum caſtitatis abſque interuentu matrimonij propter alia ſeculi, vel ſuæ naturæ impedimenta, non poſſet moraliter ſeruare caſtitatem, teneretur ingredi religionem ad eam ſeruandam: ergo quando impotentia ad caſtitatem ſeruandam prouenit ex matrimonio illicitè contracto, multò magis tenebitur, vt integram caſtitatem ſeruet. Secundò ſi quis non poſſet vitare fornicationem niſi ingrediendo religionem, teneretur ingredi: ergo qui non poteſt vitare copulam contrariam voto, niſi ingrediendo religionem, tenetur ingredi, ſi intrando poſſit illam vitare. Patet conſequentia, quia non minus mala eſt violatio voti, quàm fornicatio. Tertiò, quia ille qui reddit debitum prima vice, nullam habet excuſationem, nam ſi quam habet, maximè quia negando iniuſtè ageret: ſed hoc eſt falſum: ergo. Quartò, quia ſi poſt contractum matrimonium ratum quis emiſiſſet votum caſtitatis, peccaret poſtea conſummando matrimonium, quia talis perſona hanc potiſſimè caſtitatem vouere cenſetur: ſed tam efficax eſt votum, quod præceſſit, quàm factum poſt votum: ergo.

(Margin: Probatur primò. — Secundò.)

4. Nihilominus multi auctores moderni contrariam ſententiam, vt veram, vel ſaltem vt probabilem & tutam, docuerunt. Soto in 4. d. 38. q. 2. art. 1. ante concluſ. 3. Ludouic. Lopez in Inſtitutione part. 1. cap. 50. Corduba in Summa quæſt. 136. qui referunt Victoriam pro hac ſententia, qui eam inſinuat in Summa 4. num. 273. quatenus ſine reſtrictione dicit votum ſimplex non impedire, quin ſi matrimonium contrahatur, teneat, & liceat reddere debitum, & conſequenter nec teneri ingredi religionem, ad ſeruandum votum. Et eodem modo citari poteſt pro hac ſententia Ledeſma in 2. p. 4. queſt. 55. art. 1. & 66. q. art. 4. & Veracruz ſuprà cenſet hanc opinionem eſſe practicè probabilem. Quam etiam apertè ſupponit Angelus *Matrimonium* 3. impedimento 5. num. 2. qui etiam addit, quòd licèt contraxerit cum propoſito ingrediendi religionem, mutato propoſito non peccat conſummando, quæ nimia licentia eſt, ſed de hoc puncto iam dixi ſuprà. Hanc etiam opinionem tenet Henriquez lib. 2. de Matrimonio cap. 2. num. 8. Sancius lib. 9. de matrim. diſp. 34. num. 3. Et in Decalog. lib. 4. de voto cap. 21. num. 12.

(Margin: Secunda ſententia affirmat.)

Fundamentum huius opinionis eſt, quia ille non vouit religionem ſed tantùm caſtitatem cum tanto onere, quale eſt mutare ſtatum, & religioſum fieri. Quod probatur, quia votum non obligat vltra intentionem vouentis: ille autem qui caſtitatem vouit, non intendit ſe cum tanto rigore & onere ad caſtitatem obligare, maximè tanta rerum mutatione interueniente. Nec refert quòd illa mutatio ex propria culpa acciderit, ſi iam de facto impoſſibilitas, vel difficultas nec cogitata, neque intenta exiſtit. Quod confirmatur & declaratur exemplo: nam ſi quis eo tempore, quo habet abundantiam diuitiarum, aliquas eleemoſynas vouiſſet, poſtea verò ſua culpa ad tantam paupertatem deueniſſet vt non poſſet votum implere, niſi cadendo ab ſtatu, & alium vilem vel oneroſum ſumendo, non eſſet ad hoc obligandus ex vi talis voti, ex ſententia omnium: ergo eadem ratione in præſenti non eſt aliquis cogendus ad ſeruandum votum cùm tam graui mutatione ſtatus, quam non promiſerat.

(Margin: Fundamentum primũ. — Confirmatur.)

5. Secundò præcipuè probatur hæc opinio ex Ioanne XXII. in Extrauag. *Antiqua*, de voto, vbi agens de illo qui poſt matrimonium ratum non conſummatum ordinem ſacrum ſuſcepit, inquit, *An ingreſſum huiuſmodi* (id eſt, religionis) *per diœceſanum inſtanter moneri præcipimus, & induci, quod ſi forſan renuerit adimplere, ipſum, ſi ſponſa eius inſtiterit, per cenſuram Eccleſiaſticam compellendum decernimus, contractum matrimonium conſummare.* Ergo ex ſententia Pontificis is qui habet votum caſtitatis in ſtatu matrimonij rati, poteſt licitè nolle ingredi religionem, & matrimonium conſummare reddendo debitum petenti: nam ſi hoc non liceret, non poſſet Eccleſia per cenſuras Eccleſiaſticas ad id compellere, ſed deberet potiùs per cenſuras cogere huiuſmodi perſonam ad ingreſſum religionis. Vnde rectè gloſſa ibi verbo *renuerit*, notauit, ſupponere expreſsè poſſe renuere, ſcilicet, licitè. Nec refert, imò potiùs iuuat quòd tale votum fuerit emiſſum poſt matrimonium contractum: nam ſi hoc non obligat ad ingreſſum religionis propter ſeruandam caſtitatem, multò minùs obligabit quando præceſſit, quia exiſtente iam matrimonio poterat etiam videri difficultas, & neceſſitas illius medij ad implendum votum, & ideo videri poterat volita & intenta caſtitas etiam per illud medium, quod ſecus eſt in noſtro caſu. Dicere autem quis poteſt, votum caſtitatis annexum ordini non aliter intendi à vouente, niſi prout Eccleſia illud intendit, & quia in eo caſu Eccleſia non vult ampliùs obligare, ideo neque ex peculiari intentione vouentis plus obligare votum: quando autem votum abſolutè fit ex propria voluntate multò plus obligare. Sed hoc nullius momenti eſt, tum quia votum clericorum ex intentione Eccleſiæ reuera eſt abſolutè & ſimpliciter votum caſtitatis, tum etiam, quia ibi Pontifex non limitauit tale votum, ſed explicauit naturam eius; vnde ideo dixit huiuſmodi clericum eſſe monendum, & non cogendum ingredi religionem, quia ex vi ſolius voti caſtitatis ad hoc non obligabatur, & alio titulo aut iuſtè aut conuenienter cogi non poterat.

(Margin: Secundum fundamentum. — *Ioan. XXII.*)

6. Tertiò videtur hæc ſententia manifeſtè probari ex Innocent. III. in cap. *ex parte*, de conuerſ. coniug. vbi mulier quædam poſt matrimonium ratum, votum caſtitatis emiſit, conſultus autem Pontifex quid agendum cum illis eſſet, reſpondit: *Si voluerit in domo propria manere, quaſi propoſitum caſtitatis ſeruatura, nihilominus conſummandum eſt matrimonium iam contractum, niſi ſe voto* (inquit) *aſtrinxerit ad obſeruantiam regularem, in quo caſu compelli poteſt vt relicto ſeculo religionis propoſitum exequatur.* Vbi non ſolùm de voto caſtitatis, ſed etiam, quod grauius eſt, de ſubſequente loquitur, dicítque non obligare ad ingreſſum religionis propter vitandam conſummationem matrimonij, niſi habuerit coniunctum votum religionis. Quòd enim hæc ſit mens Pontificis manifeſtum eſt, tum quia abſolutè dicit, ſi velit in domo propria manere, quod profectò nō diceret, & abſolutè admitteret,

(Margin: Tertium fundamentum. — Innocentius tertius.)

ſi abſque peccato id velle non poſſet: tum etiam, quia ſi mulier habuiſſet votum religionis, fuiſſet compellenda ad ingreſſum, vt ibidem dicitur, non alia ratione, niſi quia ad hoc tenebatur ex voto, & quia non poterat matrimonium ſine peccato conſummare: ergo ſignum eſt ex ſolo voto caſtitatis ad hoc non fuiſſe obligatam, nam ſi fuiſſet, etiam eſſet compellenda.

7. Hæc ergo poſterior opinio tanquam rationi & iuri etiam poſitiuo valde conſentanea, non ſolùm ſecura mihi videtur, ſed etiam in rigore probabilior. Addo verò iuxta ius proximè citatum monendum eſſe huiuſmodi hominem vel à confeſſore, vel à prælato, ſi poſtea de impedimento illi conſtet, vt religionem ingrediatur. Non eſt autem inſtanter monendus, nedum obligandus, vt renuntiet aliquo modo anno probationis, neque vt cum maxima difficultate & repugnantia profiteatur, etiamſi poſt probationem religio ſibi diſpliceat, quia hoc non ſolùm ſub obligationem non cadit, verùm etiam poteſt eſſe valde periculoſum, & nociuum animæ. Denique ſi quis voluerit ad maiorem ſecuritatem diſpenſationem procurare, exiſtimo poſſe ab Epiſcopo concedi, non ſimpliciter quoad votum caſtitatis, ſed quoad licentiam conſummandi. Neque erit alia cauſa neceſſaria præter difficultatem & impotentiam ſeruandi caſtitatem, niſi per tale medium.

Hæc ſecunda ſententia ſecura, & probabilior iudicatur, & approbatur. Talis tamé monendus vt religioné profiteatur.

Epiſcopus poteſt diſpenſare quoad licétiam conſummandi.

8. Ad fundamentum contrariæ ſententiæ negatur ex voto caſtitatis obligari quempiam ad ſeruandam caſtitatem per omne medium poſſibile, etiam includens talem mutationem ſtatus, ſed per media proportionata quæ moraliter cecidiſſe intelliguntur ſub intentionem vouentis. Ad primam autem confirmationem negatur exempli ſimilitudo, quia nunquam poteſt eſſe homini ſoluto ita difficile ſeruare votum caſtitatis ſine ingreſſu religionis, quin ſimpliciter, imò etiam moraliter ſit ſibi poſſibile, quia & libertatem habet, & orare poteſt, & procurare auxilium gratiæ. Quoties ergo videtur tali homini neceſſarius ſtatus religionis, vel eſt tantùm neceſſitas ſecundùm quid, id eſt, ad melius eſſe, vel eſt neceſſitas tantùm ex ſuppoſitione, ſcilicet, quia ipſe eſt negligens, & in præſenti ſtatu non facit quod in ſe eſt, quæ ſuppoſitio etiam in præſenti libera eſt, & tolli poſſet, & ita etiam poſſet ſeruari caſtitas ſine ingreſſu religionis. At verò in noſtro caſu matrimonium iam ſemel factum tolli non poteſt, niſi per religionem, & illo durante non eſt in poteſtate hominis licitè negare debitum; & ideo caſus ille cenſetur impotentiæ ſimpliciter, & in priori voto non comprehenſus.

Reſponſio ad primum fundamentum contrariæ ſententiæ.

Ad primam confirmationem.

9. Ad ſecundam confirmationem eadem eſt reſponſio, ſupponit enim antecedens impoſſibile, nulla eſt enim neceſſitas quæ extra religionem ad fornicandum cogat, niſi voluntaria, quæ potiùs erit moralis occaſio, quàm neceſſitas. Deinde non eſt bona illatio: nam ſupponit primam copulam reddendo debitum eſſe contrariam voto, quod nos negamus: quod ſi intelligatur de contrarietate quaſi materiali, tunc non eſt par ratio, quia hoc modo non exequi votum non eſt ita intrinſecè malum, ſicut fornicari, nam ex impedimento denuò orto, ceſſare poteſt obligatio voti, vt ſuprà eſt oſtenſum. Ad tertiam confirmationem negatur antecedens, nam reuera habet illa perſona iuſtam excuſationem in reddendo: quia non poſſet iniuſtitiam excuſare negando, niſi aſſumpto medio difficillimo religionis ad quod non ſe obligauit.

Ad ſecundã confirmationem.

Ad tertiam confirmationem.

Ad quartam reſpondetur primò, conſequentiam non eſſe neceſſariam, quia, vt iam tetigi, quando votum ſubſequitur poſt matrimonium ratum, videtur planè intendere vouens ſeruare caſtitatem non obſtante tali matrimonio, quod cùm non poſſit facere niſi diſſoluendo illud, conſequenter hoc etiam intendere videtur. Quæ ratio non habet locum quando votum anteceſſit. Et explicari poteſt exemplo proximè poſito: nam ſi quis vouit dare eleemoſynam iam conſtitutus in tali ſtatu neceſſitatis, vel minoris abundantiæ, obligabitur ad dandam illam, etiamſi neceſſe ſit ſuum ſtatum diminuere, quia cùm illa neceſſitas non ſuperuenerit, ſed fuerit præciſa, conuincitur ſe voluiſſe obligare illa neceſſitate non obſtante: quod ſecus eſt quando neceſſitas ſuperuenit voto, & non fuit præuiſa. Ita ergo dici poſſet in præſenti. Secundò verò reſpondeo, quòd licèt multi admittant illud antecedens tanquam certum, vt videre licet in Paludan. d. 32. quæſt. 2. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 22. §. 2. Syluest. verb. *Votum* 5. quæſt. 2. & aliis Summiſtis. Nihilominus ex dicta Extrauag. Ioannis XXII. videtur oppoſitum apertè colligi: nam ſi votum ſolemne caſtitatis annexum ordini ſacro ad hoc non obligat, vt ibi dicitur, cur obligabit votum ſimplex? Inquirenda ergo eſt diligenter intentio vouentis; nam ex illa colligenda eſt obligatio: nam votum ipſum ex vi materiæ & obiecti reuera ad hoc non obligat, vt probant argumenta facta. 10.

Ad quartam confirmationem. Primò.

Secundò. Votum caſtitatis poſt matrimonió factum non obligat ad ingrediendũ religionem.

Fieri autem poteſt, vt vouens intendat directè ac formaliter ſe obligare ad ſeruandam caſtitatem etiam reſpectu ſuæ ſponſæ, non reddendo ſeu conſentiendo deſiderio eius. Et hoc ipſum poteſt intendere duobus modis, primò ex ignorantia, quia putat ſe poſſe licitè id facere permanendo in ſeculo: & tunc clarum eſt non obligari ad ingrediendum religionem, neque ad debitum non reddendum, niſi fortè ex conſcientia erronea, quæ eſt per accidens, alioqui enim ignorantia illa cauſabit inuoluntarium, & ideo illa ablata poteſt licitè reddere debitum. Alio verò modo poteſt quis habere illam intentionem ex certa ſcientia: & tunc neceſſe eſt, vt vel in particulari velit medium religionis tanquam neceſſarium ad intentionem implendam, vt ſuprà argumentabamur; vel certè vt ſaltem in generali velit omnino abſtinere à copula matrimoniali eo modo quo licitè potuerit, & in vtroque caſu cenſeo manere obligatum ad ingreſſum religionis. Et de priori quidem eſt res clara: de poſteriori autem patet, quia in illa intentione generali includuntur omnia media neceſſaria, quę licèt difficilia ſint, tamen quia hæc difficultas eſt ſufficienter præuiſa, cùm ſtatus matrimonij iam ſupponatur, ideo medium etiam religionis in illa intentione generali comprehenſum cenſetur. 11.

Ex intentione vouentis poterit obligare ad ingreſſum religionis, & non reddédam copulam.

Sed quid ſi quis faceret tale votum animo quidem ſe obligandi ad caſtitatem integram, ſine intentione tamen implendi votum, obligabitur ne tunc ingredi religionem ex vi talis voti? Videtur etiam conſequenter ita eſſe affirmandum: nam iuxta generalem doctrinam ſuprà datam, vt votum obliget, ſufficit, vt ſit 12.

Dubitatio ſpecialis in hoc puncto. Quid, ſi habeat animũ non implédi votum.

vt ſit intentio ſe obligandi, etiamſi habeat animum non implendi. Nihilominus in præſenti cenſeo ex tali voto non oriri huiuſmodi obligationem. Ratio eſt, quia tale votum non obligat ad religionem ex vi materiæ, & immediata eius promiſſione (ſupponimus enim non habere expreſſam, & formalem intentionem ſe obligandi ad religionem;) obligare ergo debet ex virtuali intentione propter connexionem talis medij cum materia voti. Hæc autem virtualis intentio excluditur per formalem intentionem non ſeruandi votum illud: nam ille reuera non vult ſe obligare ad ſeruandam caſtitatem per tale medium, ſed temere illam vouet, quia illam ſeruare non putat: non eſt ergo tunc obligandus, niſi ad caſtitatem illam, quam in tali ſtatu ſeruare poteſt, nempe coniugalem. Idémque cenſeo generatim dicendum quoties hoc votum fit ſine expreſſa intentione ſe obligandi ad non reddendum debitum, ſed ſolùm confuſè de ſeruanda caſtitate, interpretandum eſt enim de caſtitate coniugali durante illo matrimonio, vel meliùs de caſtitate quantum in ipſo fuerit durante illo ſtatu, ac deinceps perpetuo; ſicut ſi factum eſſet votum poſt matrimonium conſummatum. Quia ſi vouens non cogitauit de diſſolutione matrimonij, vel ſeparatione ab altero coniuge, interpretanda eſt eius intentio eo modo quo honeſtè & prudenter haberi poteſt, abſque mutatione ſtatus, ſeu extra religionem ad quam nemo eſt obligandus, niſi de formali vel virtuali eius conſenſu ſatis conſtiterit: & hoc totum probat dicta Extrau. Ioann. XXII.

Resolutio.

13\. Vlteriùs verò inquiri poteſt, an liceat in eo caſu non ſolùm reddere, ſed etiam petere debitum. Pars enim affirmans ſuaderi poteſt, ſaltem iuxta opinionem eorum, qui putant poſt ſemel conſummatum matrimonium licere habenti tale votum non ſolùm reddere, ſed etiam petere debitum: nam ſi hoc licet ſecunda vice, cur non etiam prima? quia prima non contulit nouum ius ad ſecundam, nec minuit obligationem voti. Tenet autem illam opinionem gloſſa in cap. *Si quis votum* 27. quæſt. 1. & Hoſtienſis in cap. *rurſus*, qui cler. vel vouent. quos refert & ſequitur Angelus *Matrimonium* 3. impedimento 5. num. 3. Et videntur in hoc fundari, quia per matrimonium conſummatum extinguitur votum caſtitatis. Nihilominus certiſſimum eſſe debet in eo caſu non licere agere contra votum petendo vſum matrimonij. ita docent omnes Doctores tam citati in ſuperiori puncto, quàm proximè hîc citandi, & Canoniſtæ omnes in dict. cap. *rurſus*, & in cap. *quidem*, & in cap. *placet*, cum gloſſa ibi, de conuerſ. coniug. gloſſa etiam in cap. Agathoſa 27. q. 1. & ſumitur etiam ex dict. Extrauag. Ioan. XXII. ibi, *Si ſponſa eius inſtiterit*: Vbi gloſſa infert, *Non ergo aliter matrimonium cogitur conſummare*: nos autem inferre poſſumus, non ergo aliter licet ei conſummare, quia tantum ei licet, quod iuſtè excuſare non poteſt in eo ſtatu: poteſt autem iuſtè excuſare petitionem, licèt non poſſit iuſtè reſiſtere petenti, & ideo in tali materia hæc duo conuertuntur, quod poteſt fieri licitè, & quod poteſt etiam per coactionem exigi. Ratio autem conſtat ex principiis poſitis in initio capitis. Nam votum caſtitatis, non obſtante matrimonio male poſtea contracto obligat ad totum illud

Secunda difficultas; an habenti votum caſtitatis liceat petere debitum. Probatur pars affirmatiua.

Pars negatiua eſt tenenda.

Fundamentum.

A ſeruandum, quod ſine iniuria alterius coniugis ſeruari poteſt: ergo quantum eſt in ſe tenebitur abſtinere à conſummatione matrimonij.

Ad argumentum autem de ſubſequentibus actibus poſt conſummatum matrimonium forfaſſe reſponderent auctores illius ſententiæ per matrimonium ratum, & non conſummatum, non extingui votum caſtitatis; poſt conſummationem autem manere extinctum, & ideo non eſſe ſimilem rationem. Verius tamen reſpondetur ſententiam illam falſam eſſe, & contra communem Doctorum, quos citauimus: & ferè in iiſdem terminis declarata eſt in cap. *quidem*, & cap. *placuit*, qui cler. vel vou. & ſequitur ex ratione proximè facta. Et addi poſſunt B hoc loco quæ ſuprà diximus de voto caſtitatis emiſſo à coniuge poſt matrimonium contractum, nam ſuppoſito valore talis voti, eadem ratio eſt de illo, & de eo quod anteceſſit matrimonium. Falſúmque eſt & improbabile dicere extingui votum caſtitatis per matrimonium conſummatum, potiuſquàm per ratum: nam tale votum certum eſt obligare durante matrimonio ad caſtitatem ſaltem coniugalem. Certum etiam eſt mortuo coniuge obligare ad non nubendum iterum; vt eſt communis ſententia, & dicto loco oſtenſum eſt. Neque eſt vlla ratio ob quam copula ſubſequens extinguat votum, potius quàm vinculum: ſolùm ergo efficit C vt matrimonium longè indiſſolubilius ſit, quàm ante conſummationem eſſet ratione ſolius vinculi. Reliqua igitur quæ ad obligationem huius voti ſpectant, eiuſdem rationis ſunt cum his quæ pertinent ad ſimile votum emiſſum poſt matrimonium vel ratum, vel etiam conſummatum; illa verò tradenda ſunt inferiùs, cùm de irritatione horum votorum agendum, vbi latè explicabimus quomodo cenſeatur quis reddere & non petere debitum, etiamſi alter non expreſsè petat, ſed inſinuet, vel quocunque modo neceſſitatem aut periculum ſuum oſtendat.

14\. *Satisfit argum. partis contrariæ. Vide Veracruz dict. art. 15.*

Votum caſtitatis non extinguitur per matrimonium conſummatum.

D

Dubium primum circa votum caſtitatis imperfectum, ſeu quoad vnam partem emiſſum ad quid obliget.

Solùm ſupereſt in hoc capite aduertendum prædicta procedere in voto quod ſimpliciter eſt votum caſtitatis. Quod in principio eius ſignificaui cùm dixi, *Si votum ipſum abſolutè & ſimpliciter fuit de caſtitate ſeruanda.* Si autem votum caſtitatis tantùm ſit dimidiatum, ſeu ſecundùm quid, conſiderandus E eſt modus eius, vt iuxta proportionem debitam intelligatur eius obligatio. Itaque ſi votum fuit temporale, tunc ceſſat eius obligatio, quando tempus finitur, vnde ſi ante illud tempus elapſum matrimonium contrahatur, peccatur mortaliter contra votum regulariter loquendo, minus tamen grauiter, quàm ſi votum eſſet perpetuum, quia minus eſt caſtitatis religioni obligata, & ita minor etiam eſt obligatio religionis. Dico autem, *regulariter*, quia ſi matrimonium fieret cum animo non conſummandi matrimonium ante elapſum tempus obligationis voti, faciliùs poſſet hîc vitari periculum,

15\.

Quam obligationem inducat votum caſtitatis temporale.

periculum, & conſequenter etiam peccatum. Non eſt tamen id facilè permittendum, niſi fortaſſe inter abſentes, & quando tempus eſt adeò breue, vt nullum ſit morale periculum cohabitationis ante conueniens tempus. Quin potiùs etiamſi matrimonium illicitè contractum ſit, tenetur qui habet votum procurare, quantum potuerit, vt copula differatur, vſque ad legitimum tempus. Et, vt ego opinor, quanuis non habeat animum ingrediendi religionem, poteſt ſe continere toto tempore à iure conceſſo ad deliberandum de tali ingreſſu, quia in hoc vtitur iure ſuo, & quod hodie non appetit, poterit cras fortaſſe appetere. Vnde ſi tempus voti adhuc durat, poteſt & debet negare debitum, quia in hoc non facit alteri iniuriam, & aliunde tenetur quantum in ſe eſt pro tunc caſtitatem ſeruare. Et hæc addi poſſunt ſuperiùs dictis in præcedenti puncto ad limitandam vel explicandam reſolutionem ibi poſitam, nam ſi votum temporale habet hanc vim, multo magis habebit perpetuum. Tunc ergo ſolùm licet non obſtante voto caſtitatis conſummare matrimonium reddendo debitum, quando aliquis iam non habet ius, vel legitimam vllam rationem negandi, vel differendi copulam. Vnde etiam à fortiori in temporali voto, ſi tempus eius diuturnius eſt, quàm duorum, v.g. vel trium trium menſium, licebit, & neceſſarium erit reddere debitum tranſacto tempore pro quo illa facultas durat, petere autem non licebit donec tempus finiatur.

Notandum.

16. At verò ſi votum caſtitatis ſit tantùm partiale, conſideranda eſt pars quæ vouetur. Nam in primis eſſe poteſt votum caſtitatis coniugalis, quod ad præſens nihil refert, quia neque illud impedit quin matrimonium licitè contrahatur, nec propter matrimonium contractum mutat obligationem ſuam: eadem enim ſemper durat, cùm nihil ſit quod ei repugnet. Aliud partiale votum eſſe poteſt votum virginitatis, non in eo ſenſu in quo ſolet abſolutam caſtitatem includere, ſic enim idem, vel eiuſdem rationis eſt cum voto caſtitatis iuxta perſonæ capacitatem, ſed in eo ſenſu quo aliquis ſolùm vult ſe obligare ad non violandam virginitatem abſtinendo ſolùm à primo actu, & non ampliùs. Quod quidem votum rariſſimè fit, & niſi expreſsè ita explicetur à vouente, nunquam ita eſt intelligendum, vt ſuprà tradidimus: tamen quia ex voluntate vouentis ſatis explicata non repugnat hoc fieri, dicendum in præſenti eſt hoc etiam votum ex ſe impedire ne matrimonium licitè fiat. Patet, quia matrimonium quantum eſt ex ſe obligat ad agendum contra tale votum. Secundò dicendum eſt etiam poſt matrimonium contractum peccare coniugem habentem tale votum petendo, vel procurando conſummationem matrimonij. Probatur, quia ille actus conſummandi eſt tali voto contrarius, & ex matrimonio non eſt orta obligatio petendi, vel procurandi talem actum; ergo durat obligatio voti quoad non petendum. Tertiò aſſero poſt contractum matrimonium illicitum contra tale votum licitum eſſe conſummare reddendo debitũ. Probatur, quia ex matrimonio orta eſt obligatio iuſtitiæ ad reddendum, quam non obligatur quis effugere ingrediendo religionem, vt à fortiori patet ex ſuprà dictis. Vnde aliqui moderni Summiſtæ, qui contra hanc aſſertionem ſentiunt, videntur procedere in ea ſententia quòd votum caſtitatis obligat ad ingrediendum religionem in eo caſu. Sed oppoſitum nos defendimus. Et certè in præſenti minorem habet probabilitatem dicta opinio: quia hoc votum minus graue eſt, & ideo multo minus poteſt obligare ad medium adeò difficile, & extraordinarium. Quartò dico poſt conſummatum matrimonium illud votum finitum ſeu extinctum manere, & ideo iam liberum eſſe & petere & reddere debitum. Patet ex materia talis voti prout explicata eſt. Solùm enim fuit abſtinentia à primo actu, ſeu conſeruatio integritatis virginalis clauſtri, de quo ſuprà dictum eſt.

Ad quid obliget votum caſtitatis partiale.

Aſſertio prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Dubium ſecundum, circa votum non nubendi ad quid obliget.

17. Alio tandem modo poteſt hoc votum eſſe tantùm non nubendi. De quo eſt etiam certum impedire ne matrimonium licitè contrahatur, quia hæc eſt directa materia eius; matrimonium autem factum nihilominus validum eſt, vt à fortiori patet ex dictis de voto ſimplici caſtitatis. Vnde etiam eſt certum poſt tale matrimonium licitum eſſe reddere debitum, quod eſt clarius poſt conſummationem eius: nam de primo actu poſſent eſſe opiniones ſuprà tractatæ. Apud me autem nullum dubium eſt, quin nulla ſit culpa tale matrimonium conſummare reddendo debitum, nam à fortiori hoc ſequitur ex dictis. Hìc verò ſpecialem difficultatem habet, an hoc votum obliget ad non petendum debitum, vel prima vice, vel etiam ſemper poſt matrimonium conſummatum. Et quidem Doctores, qui ſentiunt hoc votum æquiualere voto caſtitatis, & ideo eſſe reſeruatum, neceſſariò dicere debent obligare ad non petendum, aliàs non obligaret de ſe ad caſtitatem ipſam, ſed ſolùm ad non contrahendum vinculum matrimonij, aliàs non poſſet dici æquiualens voto caſtitatis. Tenent autem illam opinionem Caietan. & alij, quos infrà citabo tractando hoc punctum de reſeruatione. Nos autem hìc ſupponimus illud votum non æquiualere voto caſtitatis, quæ eſt communior & certior ſententia.

An hoc votum obliget ad non petendum debitum.

18. Veruntamen ex hoc principio non ſtatim ſequitur votum illud non obligare ad non petendum debitum poſt tale contractum matrimonium, quia licèt votum illud non ſit caſtitatis, quia non ſe extendit ad omnem materiam caſtitatis aliàs prohibitam iure naturæ, qui enim fornicatur, non agit contra illud votum, includit tamen totam materiam caſtitatis aliàs licitam; nam tota hæc materia includitur in vſu matrimonij; qui autem promittit abſtinere à matrimonio, promittit abſtinere ab omni vſu eius: ergo quamuis violet hoc votum contrahendo matrimonium, adhuc manet obligatus quantum eſt ex ſe ad non vtendum illo in materia caſtitatis: ergo manet obligatus ad non petendum: hoc enim eſt quod ex parte ſua facere poteſt. Atque in hoc ſenſu à fortiori ſequitur hæc ſententia ex opinione Caietani ſuprà inſinuata. Et in ſpecie id aſſeruit Palud. in 4. diſtinct. 38. quæſtion. 2. articul. 9. Soto verò & alij, qui negant illud votum eſſe caſtitatis abſolutæ, de hoc puncto in particulari nihil dicunt, vt videre licet in Soto in 4. d. 38. quæſt. 2. art. 1. circa 1. concl. Nauarro cap. 12. num. 48. Mihi

Mihi autem hoc videtur pendere ex intentione vouentis:nam ſi ille habuit animum ſe obligandi ad totam materiam caſtitatis matrimonialis non tantùm remote,& quaſi in radice,ſed etiam formaliter, & in ſe,illius non vſum promittendo: tunc clarum eſt obligationem talis voti immediatè cadere in ipſam copulam, & ideo manere quantum poteſt etiam poſt contractum matrimonium. At verò ſi vouens ſolùm intendit obligare ſe ad non aſſumendum illum ſtatum, vel vinculum,& non ampliùs;tunc violato ſemel illo voto non manebit obligatio ad non petendum debitum durante illo matrimonio, quia illa non fuit materia talis voti. Quæ ratio locum habet tam in primo actu conſummandi,quàm in cæteris. Manebit tamen obligatio ex vi talis voti ad non contrahendas ſecundas nuptias,ſi prior coniux moriatur,quia cùm votum fuerit negatiuum, & de ſe perpetuum, obligat ad nullum matrimonium contrahendum, & conſequenter tam ſecundum,quàm primum prohibet.

Obiectio.

Dico,ergo etiam obligat ad non permanendum in primo matrimonio,quantum fieri poſſit;ergo ad non conſummandum, ſed ad ingrediendum religionem, ne in eo ſtatu permaneat.

Diluitur.

Reſpondetur negando conſequentiam, tum quia aliud eſt non contrahere, aliud diſſoluere contractum, & ideo qui obligatur ad prius,non eo ipſo obligatur ad poſterius, niſi aliunde ex intentione præcipientis, aut vouentis,aut ex parte materiæ illa duo connectantur: nihil autem horum in præſenti inuenitur. Tum etiam,quia licèt vouens intenderit ſe obligare ad non aſſumendum illum ſtatum, non tamen ad aſſumendum excellentiorem ſtatum perfectionis, vt in alio inferiori non permaneat.

19. Dubitatio in hoc puncto; quando iudicandum ſit votum non nubendi extendi ad ſolum vinculum matrimonij, vel etiā ad illius vſum.

Difficultas verò eſt quid iudicandum ſit de hoc voto quando vouens nihil aliud in ſua intentione expreſſit,ſed ſimpliciter vouit non nubere. In quo in primis dicendū eſt, reſpiciendū eſſe ad finē propter quē hoc vouit. Nā ſi id non fecit ex ſpeciali affectu aut deſiderio caſtitatis,ſed ex affectu vacandi orationi, v.g. aut aliis operibus pietatis, vel denique ex intentione carendi ſollicitudinibus & impedimentis matrimonij,tunc eſt magnū ſignū,& moraliter certū, materiā illius voti ſolū fuiſſe carentiā vinculi,priuationē verò vſus nō in ſe,ſed tantū in radice fuiſſe promiſſam,quod non ſatis eſt vt obligatio voti ſe extendat ad ipsū vſū, quacumque ratione contingat matrimoniū eſſe factū nō obſtāte voto. At verò ſi cōſtet votū fuiſſe factū ex affectu ad caſtitatē, & ex deſiderio nunquā cognoſcēdi coniugē,tūc magnū ſignū eſt intentionē ſe obligandi fuiſſe extēſam etiā ad ipsū vſum. Et ſic expoſita videtur habere locū opinio Paludani. Nā hinc videtur ſequi, quoties aliquis ſimpliciter vouit non nubere non appoſita extranea intentione, ſed ex affectu ad materiā talis voti,obligari immediatè ad ſeruandā caſtitatē in omni materia licita,ſeu matrimoniali, & conſequēter obligari ad nō petendū poſt matrimoniū contractū. Probatur,quia carētia matrimonij per ſe ordinatur ad non vſum:ergo qui vult hoc medium,ſignum eſt velle etiam finem.

20. Reſolutio: Non obligat ad non petendum debitum.

Sed nihilominus hoc ſignum mihi non videtur ſufficiens,& ideo contrariam regulam potiùs ſtatuo, quoties non conſtiterit de contraria, & expreſſa intentione vouentis,votum non nubēdi non obligare ad non petendum debitum poſt matrimonium contractum. Ratio eſt, quia licèt abſtinētia ab omni vſu venereo ſit finis illius voti,nō inde ſequitur eſſe materiā eius,nam hæc

A duo lōgè diuerſa ſunt. Sicut enim in lege dicitur finem legis nō cadere ſub lege,ſed materiā,ita de voto dicēdū eſt. Et in præſenti in hoc eodē voto declaratur,nā qui ex affectu caſtitatis vouit non nubere,ſi prudenter vouit, integrā caſtitatē ſeruare intendit,non tamē propterea ſe obligat illo voto ad nō fornicandū,& ſimilia,nā quia hæc iure naturæ ſibi interdicta ſunt,ad illū finē ſufficere ſibi putat ſi matrimoniū ſibi ipſi prohibeat. Simili ergo modo licèt vt finē intendat integram caſtitatē,nō eſt neceſſe vt illā etiā,quæ licita eſt, immediatè ſumat vt materiā voti,ſed ſolùm non cōtrahere vinculū matrimonij,quia hoc ſatis ſibi exiſtimat, vt reliqua omnia prohibita ſibi ſint: ergo quandiu de alia intentione non conſtiterit, B ita eſt explicandum votum illud,quia ſemper interpretandum eſt votum mitiori modo in fauorē vouentis. Et confirmatur, quia longè grauius & difficilius eſt abſtinere ab vſu matrimonij poſt illud vinculum ſeu ſtatum aſſumptū:ergo qui expreſſe caſtitatē non vouit, ſed ſolū non contrahere matrimonium,ex vi talis voti nō ſe obligat ad ſeruandam caſtitatē in ipſo matrimonio, ſed ſolū ad cōſeruandū ſe in eo ſtatu,in quo faciliùs poſſit caſtitatem ſeruare. Vnde non refert quòd negatio vinculi natura ſua ordinetur ad non vſū copulæ,tum quia etiam ordinatur ad alios fines, tum etiam quia ille ordo nō ſufficit vt obligatio cadat immediatè in vtrumque:tum denique,quia non vtcumque ordinatur,ſed mediante alia conditione talis vſus, ſcilicet, quòd aliàs ſit per ſe C prohibitum,ideo enim quis nō vult nubere,quia non vult vt carnalis copula ſibi liceat,vt ita ſemper obligatus maneat ad abſtinendum ab illa. Et hic eſt finis illius voti ſecundùm ſe ſpectati, & nulla addita intentione extrinſeca vouentis;violato autem voto,& contracto matrimonio, neceſſariò ſequitur,vt iam copula non ſit illicita ex ſe,& ideo neq; eſt materia talis voti,neque propriè cadit ſub immediatū finem eius,atque adeò ſatis tutum & verum cenſeo tale votum non obligare ad non petendum debitum, ſuppoſito illo ſtatu.

D CAPVT VI.

Vtrùm ſimplex votum caſtitatis vim habeat dirimendi matrimonium ratum.

HÆc quæſtio neceſſaria erit ad ea quæ de votis ſolemnibus dicenda ſunt,& ideo quamuis facilis videatur, hoc loco præmittendā duxi, nam occaſionem etiam nobis præbebit aliqua ex antiquitate declarandi. Per votum autem ſimplex nunc illud tantùm intelligimus,quod non irritat matrimonium poſtea contractum,nam ſi habeat E hunc effectum,etiamſi ex alio capite ſimplex dicatur, de illo nunc non agimus,comprehēdimus autem quodcunque aliud, etiāſi habeat adiunctū quemcunque alium ſtatum, vel quamcunque aliā ſolemnitatem. Suppono ergo vt certū, quæſtionem hanc non habere locum in matrimonio conſummato, nam hoc nec per ſolemne votum diſſolui poteſt quoad vinculum:ſuppono etiā votum ſimplex nudum ac ſolitariè ſumptum non diſſoluere matrimonium ratum,id enim certiſſimum eſt ex cōmuni ſententia omnium Doctorū quos retuli capite præcedenti,& ex cōmuni praxi Eccleſiæ, & à fortiori patebit ex dicendis:

1. Quid hic intelligatur per votum ſimplex.

Supponendum primò.

Secundò.

Votum caſtitatis ſimplex non diſſoluit matrimonium ratū.

nunc verò ſufficiat hoc argumentum euidens, quia votum ſolemne ordinis ſacri non diſſoluit matrimonium ratum Extrauag. vnica de voto Ioan. XXII. ergo multò minùs votum ſimplex. Patet conſequentia, tum quia illud votum includit quidquid votum ſimplex, & addit aliquid, tum propter rationem in eodem textu his verbis ſubiunctam, *Cùm nec iure diuino, nec per ſacros reperiamus canones hoc ſtatutum.* Hæc enim ratio etiam hîc locum habet. Et quoad poſteriorem partem eſt manifeſta, quia potiùs multi canones ſunt in contrarium, vt patebit. Quoad priorem verò patet ex auctoritate Pontificis; & ratione, quia vel hoc ius diuinum eſſet poſitiuum, & hoc non, quia non eſt ſcriptum, nec traditum: vel naturale, & hoc etiam non, vt ex dictis capite 4. à paritate rationis oſtendi poteſt: nam qua ratione promiſſio ſimplex non poteſt impedire valorem ſubſequutæ traditionis, eâdem vel maiori non poteſt ex ſola ſua vi & natura diſſoluere traditionem, donationem, aut venditionem alteri factam, matrimonium autem ratum continet veram traditionem, & tranſlationem dominij, & votum ſimplex eſt ſola promiſſio: ergo. Denique ſi votum ſolemne ordinis ſacri neutro iure diuino habet hunc effectum, profectò nec ſimplex habebit.

Ioan. XXII.

2\. Hinc ergo videtur orta opinio quorundam dicentium, licèt votum ſimplex nudè ſumptum non ſufficiat ad hunc effectum, nihilominus ſi ei adiungatur traditio matrimonio repugnans, qualis eſt illa quæ in religione fit, neceſſariò diſſoluere matrimoniũ ratũ. Poſſunt pro hac opinione citari auctores qui dicunt, per ingreſſum religionis diſſolui iure naturæ matrimoniũ ratum. Sed hoc vel nõ dicũt, vel certè cõſequẽter hoc dicere nõ poſſunt, niſi illi qui eodẽ modo dicũt per traditionẽ religionis iure naturæ fieri hominẽ inhabilem ad ſubſequẽs matrimoniũ, vt videre licet in D.Tho. Bonaũ. Rich. Dur. Soto, & aliis in 4.d.27. quorum ſententiam infrà tractando de voto ſolemni examinabimus, nã quod ad præſens attinet, ipſi fatẽtur, vel fateri debent votum ſoluens matrimonium præcedens ſemper eſſe ſolemne, quia ſemper habet effectum irritandi matrimonium poſt contractum. Idem ferè dici poteſt de illis auctoribus, qui putant hunc effectum eſſe de iure diuino, de quibus ſoluendo argumenta commodiùs dicemus: propriè igitur pro hac ſententia citari poteſt Palud. in 4.d.27.q.3.num.25. vbi expreſsè dicit, non conuenire voto ſoluere matrimonium ratum propter ſolemnitatem, aliàs (inquit) votum ordinis ſacri irritaret matrimonium, ſed ineſſe ei ratione mortis; & ſubdit, votum Eremitæ non eſſe ſolemne, & nihilominus per illud ſolui matrimonium ex natura actus mundo ſe mortificantis, & ex diuina inſtitutione, à qua eſt vita eremitica, vt in Ioanne Baptiſta. Idem inſinuat Maior ibi q. 2. §. *Contra primam*; nam ait, hanc exceptionem non ſolùm eſſe ad religionem, ſed etiam ad eremum, in quo vouetur caſtitas.

Opinio aſſerentiũ votum hoc adiunctum traditioni religioſæ diſſoluere matrimoniũ ratum.

Paludan.

Maior.

3\. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia à principio naſcentis Eccleſiæ matrimonium ratum diſſolutum fuit per votum caſtitatis cum traditione religioſa, & tamen votum illud caſtitatis tunc non erat ſolemne: ergo erat hic effectus voti ſimplicis. Maior probatur variis exemplis, nam in primis Ioannes Euangeliſta creditur ex matrimonio rato in nuptiis in Cana Galilææ contractis vocatus ad Apoſtolatum, matrimonio ſoluto, ex ſententia Bedæ in præfatione in Euangelium Ioannis ex quodam prologo, qui nomine Auguſtini in præfatione ad tractatus eius in Ioannem circumfertur, & D.Thoma 2.2. q. 186. art. 4. ad 1. Ruperto ſecundo libro in Ioannem, D.Bonauentura in vita Chriſti, D.Antonino 3.p.Sum.tit.1.& p.1.hiſtor. tit.5. Lyrano ad locum Ioannis de nuptiis, vbi habet hæc verba. *Dicitur communiter quòd nuptiæ iſtæ fuerunt Ioannis, à quibus eum Chriſtus vocauit ante conſummationem matrimonij; ex hoc in Eccleſia obſeruatur, quòd ante carnalem copulam poteſt licitè alter coniugum intrare religionem.* Secundum exemplum eſt de Thecla, quæ cùm eſſet deſponſata à Paulo fuit conſecrata, & à nuptiis abſoluta, teſte Epiphanio hæreſ.78. vbi ſic ait, *Thecla incidit in Paulum, & à nuptiis exoluitur, cùm curatorem, ſeu ſponſum haberet formoſiſſimum.* Et Ambroſius lib.2. de virginibus parùm à principio, *Thecla* (inquit) *doceat immolari, quæ copulam fugiens nuptialem, & ſponſi furore damnata, naturam etiam beſtiarum virginitatis veneratione mutauit.* Idem ſumitur ex Auguſtino lib.30. contra Fauſtum, vbi cùm Fauſtus cap.4. dixiſſet, Apoſtolum Theclam oppignoratam iam thalamo in amorem ſermone ſuo perpetuæ virginitatis incendiſſe. Auguſtinus hoc non refutat, ſed tacendo admittere videtur. Tertium ſit de Valeria ex Martiali epiſt. 2. ad Tholoſanos cap. 8. *Illa enim cùm eſſet ſponſa Regis terreſtris, effecta eſt ſponſa Regis cæleſtis* (ait Martialis) *per meam prædicationem, virginitatem mentis, & corporis Deo deuouens.* Hoc verò exemplum non probat diſſolutum fuiſſe vinculum; nam de ſponſo etiam refert inferiùs Martialis, quòd copulam carnalium nuptiarum euitauerit per ſuam prædicationem, quatenus liberiùs Deo famulari poſſet. Vnde etiam conſtat ex communi conſenſu vtriuſque factam eſſe ſeparationem. Sunt ergo illa optima exempla caſtitatis, non tamen diſſolutionis matrimonij ex vi voti ſimplicis; præterquam quòd non conſtat qualia fuerint illa ſponſalia. Quartum ergo exemplum ſumitur ex Iuliano Martyre, qui ab ſponſa Baſiliſſa ſeparatus eſt, & monachus factus, cuius hiſtoria legitur ex Simeone Metaphraſte apud Surium tomo 1. die Ianuarij. Quintum adduci poteſt de Ammone, qui poſt matrimonium etiam ſponſam reliquit, & in monte Nitriæ vitam monaſticam inſtituit. Sextum de Macario celebri inter Ægyptios Eremita, qui etiam celebratis nuptiis veſpere relicta incognita ſponſa in eremum ſeceſſit, & cælibem vitam ibi perpetuò duxit, vt ex Hieronymo refert Gratianus in §. *Ecce*, poſt cap. *ſcripſit* 27. q. 2. Septimum annumerari poteſt de Alexio, quem ibidem commemorat Gratianus, nam ex nuptiis diuinitus vocatus ſponſam intactam deſeruit, & perpetuam caſtitatem ſeruauit, de quo etiam conſtat religioſum nunquam fuiſſe. Denique affertur exemplum de Gregoria ex Gregorio lib.3. Dialogorum cap. 14. quod parùm ad præſentem cauſam refert.

Fundamentum huius opnionis.

Primum exemplum Ioan. Euãg. à nuptiis ad Apoſtolatũ vocati.

Lyran.

Secundum Theclæ.

Epiphan.

Ambroſ.

Tertium exemplum Valeriæ. *Martialis.*

Quartum Iuliani Martyris.

Quintum Ammonis.

Sextum Macarij.

Septimum Alexij.

Secundò probatur eadem minor ex decreto Euſebij Papæ, quod refertur à Gratiano 27. q.2. cap.27. *Deſponſatam puellam non licet parentibus alij viro tradere, licet tamen illi monaſterium ſibi eligere.* Fuit autem hic Pontifex ferè ante 1300. annos, & cap. 28. refert idem Gratianus ſententiam Gregorij ex lib. 6. regiſtri epiſt. 20. aliàs cap. 184. vbi defendit quandam virginem, quæ relicto 4.

Probatur ſecundò ex iure.

relicto ſponſo religionem intrauerat, & præcipit ei reſtitui omnia, quæ in matrimonio attulerat; *Quia decreta* (inquit) *legalia deſponſatam ſi conuerti voluerit nullo omnino cenſuerunt damno mulctari.* Vbi alludit ad Authent. Iuſtiniani Imperatoris collat. 9. titul. 15. de ſanctiſſimis Epiſcopis cap. 39. & 40. Et in l. *Deo nobis.* Cod. de Epiſcopis, & clericis. Eſt ergo conſuetudo hæc ſatis antiqua in Eccleſia; quæ fundata eſt non in aliqua ſolemnitate, ſed in hoc ſolùm, quòd traditio inferioris ordinis, qualis eſt illa, quæ per matrimonium fit, quando non eſt ita conſummata, vt vir, & vxor facti ſint vna caro, diſſolui debet per altiorem traditionem, quæ ad ſtatum perfectionis conſtituendum ſufficiat; ad hoc autem ſufficit traditio voto ſimplici confirmata, quod infrà tractando de ſtatu religionis, & in particulari de Societate latiùs confirmabimus, nunc autem ex antiquitate etiam oſtendi poteſt oſtendendo alteram propoſitionem aſſumptam.

5. Probatur ergo minor, nimirum votum caſtitatis diſſoluiſſe matrimonium illis priſcis temporibus, quando nondum erat ſolemne, id eſt, inhabilitans perſonam ad matrimonium in poſterum contrahendum. Probatur, quia Athanaſius in epiſt. ad Dracontium ſic ait, *Multi Epiſcopi matrimonia non inierunt; monachi contrà parentes liberorum facti ſunt, quemadmodum Epiſcopos viciſſim filiorum patres, generis poteſtatem non quæſiiſſe.* Nec videtur ſatisfacere quod aliqui reſpondent Athanaſ. loqui de monachis perditè viuentibus, & extra matrimonium filios generantibus, propter illa verba, *Et monachos generis poteſtatem non quæſiiſſe*, non enim videtur loqui de poteſtate, vt ſic dicam, phyſica, ſed morali, id eſt, licitè generandi, ſcilicet per diſpenſationem ſui voti. Vnde ſtatim ſubdit, *Sic enim licet, & ad eum modum non prohibebitur, ſed quiſquis ſibi volet, decertet, non enim corona pro votis ſed pro factis redditur*

Athanaſ.

6. Hîc etiam addi poteſt teſtimonium Epiphanij ex hæreſi 61. quod ſuprà tractaui, & oſtendi ipſum loqui de voto ſimplici. Item adducunt aliqui teſtimonium Auguſtini libro de bono viduitatis ſuprà etiam tractato, vbi docet ſecundas nuptias viduæ conſecratæ per votum eſſe validas, quia loqui videtur de viduis monialibus, ac verè religioſis. Adduci etiam poſſunt teſtimonia Hieronymi in cap. 4. tractata, ſed præcipuè videntur difficilia illa verba epiſt. 22. poſt medium. *Si qua ſimulat fugiens ſeruitutem, huic apertè Apoſtolum lege, melius eſt nubere, quàm vri.* Vbi loqui videtur de virginibus conſecratis. Facere etiam poteſt quod in vita Malchi monachi refert idem Hieronymus, cùm Malchus in captiuitate poſitus ad ducendam vxorem à Domino induceretur, ſolùm ſe excuſaſſe, eo quòd fœmina virum adhuc viuentem haberet: non credebat ergo ob monachatum ſe eſſe inhabilem ad matrimonium, alioqui hanc potiùs excuſationem allegaſſet. Difficilius verò argumentum ſumitur ex Gregorio hom. 38. in Euangelia, vbi refert tres ſorores patris ſui ſub diſtrictione regulari degentes, & eodem tempore ſacratas fuiſſe, & duabus illarum mortuis, tertiam ſcilicet Gordianam marito nupſiſſe, & illud validum fuiſſe ſignificat. Denique Petrus Damianus epiſt. 5. cap. 11. de quodam monacho benedicto à parentibus à pueritia religioni oblato refert adoleſcentem iam factum religione di-

Hieron.

A miſſa vxorem duxiſſe (quod etiam validum eſſe ibidem ſignificatur) quamuis non ſine magno crimine, propter quod mirabili modo diuinitus caſtigatus eſt, vt ibi refertur.

Secundò ad idem confirmandum adduci poſſunt multa decreta antiquorum Pontificum, & Conciliorum, in quibus ita reprehenduntur matrimonia contracta à monachis, aut ſacratis virginibus, vt tamen irrita non cenſeantur, quia vel de hoc nullam mentionem faciunt, vel certè poſt condignam pœnitentiam ſic contrahentes in illo ſtatu durare permittunt, quæ infrà ſuo loco fusè tractabimus, interim videri poſſunt apud Gratianum 27. quæſt. 1. ferè per totum, & diſt. 27. Ex illis ergo decretis conſtat votum illud fuiſſe ſimplex, & tamen per illud diſſoluebatur matrimonium, vt oſtenſum eſt. 7.

B

Vltimò confirmatur ratione hæc ſententia. Nam votum ſolemne caſtitatis vltra ſimplex ſolùm addit vim à lege traditam inhabilitandi perſonam ob ſubſequens matrimonium, vt ſuprà viſum eſt; hæc autem conditio eſt impertinens ad diſſoluendum matrimonium ratum præcedens; ergo. Patet minor, tum quia votum habens illam vim poteſt non habere alteram, vt patet in voto ordinis ſacri: tum etiam, quia duo illi effectus ſunt diuerſarum rationum, & vnus non pendet ab alio: ergo ſecluſa virtute inhabilitandi in poſterum poteſt dari votum caſtitatis irritans matrimonium præcedens: tale autem votum erit ſimplex, iuxta ſuperiùs dicta. Cùm ergo nudum hoc votum ex ſe non habeat hoc, ſaltem vt coniunctum traditioni, & mancipationi ad diuinum obſequium, habebit illud. 8.

Probatur ratione.

C

Nihilominus dicendum cenſeo votum ſimplex caſtitatis nunquam eſſe ſufficiens ad diſſoluendum prius matrimonium ratum. Hanc aſſertionem, vel aſſerunt, vel vt certam ſupponunt Doctores communiter, dum effectum hunc ſolum tribuunt voto ſolemniſato per profeſſionem religionis, vt videre licet in 4. diſt. 27. & 38. Et in Summiſtis, & aliis, qui de matrimonio diſputant. Vt autem probetur, ſuppono primùm nudum votum caſtitatis per ſe, aut natura ſua, vel diuino iure non habere hunc effectum diſſoluendi matrimonium ratum. Hoc ſufficienter patet ex dictis in principio capitis. 9.

Reſolutio vera. Votum ſimplex non diſſoluit matrimonium ratum.

Prima ſuppoſitio.

D

Secundò ſuppono nullum contractum, vel traditionem quantumuis piam, & religioſam coniunctam voto caſtitatis dare illi vim, aut cum illo ſimul ſumpto diſſoluere natura ſua, & quaſi intrinſeca vi matrimonium ratum ſecluſa poſitiua lege, & inſtitutione. Hoc eodem modo probandum eſt, quo ſimile aſſertum probauimus quoad vim inhabilitandi ad matrimonium futurum: vnde auctores, qui illud tenent, hoc etiam affirmant. Nam difficilius eſt diſſoluere quod ratum & validum eſt, quàm impedire ne fiat. Difficilius item eſt priuare aliquem iure acquiſito, quàm acquirendo. Ac denique, *Turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes.* Cùm ergo voluntas vouentis caſtitatis adiuncta quacunque traditione ſacra, non ſufficiat natura ſua ad impediendum matrimonium ſubſequens, ita vt per illud non acquiratur ius alteri coniugi, multò minus poterit irritare factum, & tollere ius acquiſitum. Secundò eſt ratio vtrique communis, quæ hîc ſpeciali modo vrget, nam traditio matrimonij, vt ſuprà dicebam, & traditio ad quoſcunque alios vſus, ſunt diuerſarum rationum, & per vnam non donatur quod per aliam tra- 10.

Secunda ſuppoſitio.

Probatur primò.

E

Secundò.

 ditum

ditum fuerat, & ideo ex natura rei traditio ad vſum coniugalem quæ fit per matrimonium, valida eſt, non obſtante priori traditione ad alios ſacros vſus: ergo quanuis mutato ordine traditio ad vſum coniugij antecedat, quæ poſtea ſubſequitur eſt alterius rationis, & priori formaliter non repugnat, vt illam pro ſe diſſoluat, non eſt enim maior repugnantia poſito vno ordine, quam alio. Quin potiùs quando traditio matrimonialis præceſſit, ſi ei repugnaret ſubſequens traditio, natura ſua potiùs illam impediret, quàm ab illa deſtrueretur, quia poſterior cenſeretur facta de re aliena, ideo enim ſecundum matrimonium quantumuis conſummatum, eſt nullum, etiamſi prius ſolùm ratum fuerit.

11. Tertiò probatur.

Vnde poſſumus tertiò hoc confirmare ex illo Matth. 19. *Quos Deus coniunxit homo non ſeparet.* Quanuis enim hoc conuenienter intelligi poſſit de matrimonio conſummato, tamen etiam in rato verum habet, quia iure etiam diuino indiſſolubile eſt ſaltem priuata & propria auctoritate: ergo voluntas vouentis quantumuis ſe velit obligare, aut tradere, ſi ſola ſua poteſtate, & non legis auctoritate nitatur, nunquam poterit priorem ſui traditionem validè factam irritare; ſi ergo nulla ſit diuina lex poſitiua, in qua niti poſſit, atque etiam excludatur lex humana, omnino non poterit. Sicut ſi quis ſemel donauit vas argenteum Petro, non poterit ſua auctoritate illud Eccleſiæ, vel pauperibus dare, quia ſuum non eſt: ergo non eſt hic effectus ex ſola naturali repugnantia, & virtute traditionum, ſeu contractuum, quatenus propria tantùm voluntate fieri poſſunt, & in hoc ſenſu dicimus hanc diſſolutionem, nòn eſſe ex ſola rei natura. Nec poteſt dici probabiliter per matrimonium ratum non tradi dominium corporis omnino abſolutè, ſed ſub ea conditione, vel exceptione, vt ante copulam liceat, ſi placuerit diuino cultui illud dicare, quanuis id inſinuet Soto in 4. d. 27. quæſt. 1. art. 4. in fin. 1. concl. eſsétque veriſimile, ſi ſuppoſita aliqua lege poſitiua, & virtute, & quaſi intentione eius intelligeretur incluſa illa conditio, ipſe tamen loqui videtur in ſola rei natura modo explicato. Sic autem nobis non probatur, tum quia regulariter loquendo, hoc eſt contra intentionem perſonalem contrahentium: tum etiam, quia aliàs etiam poſſet quis contrahere ſub exceptione, niſi placuerit priùs ſacerdos fieri, vel ſe dicare alicui modo viuendi religioſo ab Eccleſia non probato pro religionis ſtatu, & ſimilia poſſunt inferri, quæ ſunt planè abſurda, tale enim matrimonium non eſſet verum, & abſolutum matrimonium. Igitur, quantum eſt ex parte contrahentium, omnino abſolutus eſt contractus, & ideo firmus, & indiſſolubilis: vt ergo per aliam traditionem diſſoluatur, neceſſe eſt vt diuina auctoritas, vel alia poteſtas, quæ ab illa manet, intercedat.

Opinio Soti diſplicet.

12. Confirmatur primò. Neque in lege naturæ, neque veteri diſſoluebatur matrimoniũ ratum.

Et confirmatur, quia neque in lege naturæ, neque in veteri poterat matrimonium ratum omnino ſolui, & tamen poterat ſponſus in eremum diſcedere, & vouere ibi caſtitatem, vel alio modo ſe tradere, & mancipare perpetuò diuino obſequio: ergo ſignum eſt hunc effectum non eſſe ex natura rei ex tali actu, quia rei natura eadem tunc erat. Ratio ergo eſt, quia deerat illi actui auctoritas legis diuinæ, vel humanæ. Qua ratione vtitur ad hanc ſententiam confirmandam Michaël Medina ſuprà, & mihi videtur ſatis efficax, & apta ad declarandum præ-

A dictam conditionem non includi ex natura rei in contractu matrimonij, alioqui in omni ſtatu includeretur. Eſtque hoc valde conſentaneum rationi, quia illa conditio eſt nimis incerta, & indeterminata, quis enim modus actus vel traditionis, aut ſeparationis poteſt ex natura rei determinari, vt coniunctus cum voto ſimplici caſtitatis ſufficiat ad matrimonium diſſoluendum, vel vt ſubintelligatur exceptus ex natura rei in ipſo contractu matrimonij. Et hæc ratio etiam procedit contra id quod Palud. dicebat de morte; nam cùm hæc non ſit mors naturalis, ſed ciuilis, & metaphorica, non habet certum actum, B vel priuationem, in quo ex natura rei conſiſtat: oportet ergo vt aliqua lege poſitiua definiatur, alioqui nihil erit certum, nec firmum, ſed in vniuſcuiuſque arbitrio erit hanc metaphoricam mortem huic, vel illi actui accommodare, & ita etiam Maior ſuprà ſemper adiungit Eccleſiæ determinationem.

Vltimò confirmatur ex Bulla Gregor. XIII. in confirmationem Inſtituti Societatis, quæ incipit, *Quanto fructuoſius*, anni 1582. in qua declarat eos qui poſt biennium tria vota in Societate emittunt, eſſe verè & propriè religioſos, etiamſi illa vota ſimplicia ſint, & eo tempore non haberent vim irritandi matrimonium poſt illa emiſſa contractum, quo tempore certum etiam eſt C talia vota non habuiſſe vim diſſoluendi matrimonium ratum non conſummatum, quanquam hìc poſſet eſſe aliquod dubium, de quo infrà. Illius autem ratio nulla alia eſſe poteſt, niſi quia illa vota erant omnino ſimplicia, id eſt, abſque participatione proprij effectus voti ſolennis, & tamen tunc illa vota habebant coniunctam traditionem ſufficientem ad conſtituendum verum ſtatum religioſum: ergo ſignum eſt votum ſimplex etiam cum tali traditione coniunctum non ſufficere ad matrimonium irritandum. Quòd autem eo tempore hoc ita eſſet, conſtat ex communi vſu, & praxi huius religionis, & ex ratione tacta ex Ioanne XXII. quia talis effectus non poteſt ſoli diuino iuri attribui, neque etiam D iuri humano proprio talis religionis, quia nulla erat de hoc Apoſtolica Bulla, & conſtitutio: neque etiam poteſt tribui communi iuri Eccleſiaſtico, quia, vt ſtatim dicam, ille effectus ſolùm tribuitur profeſſioni religioſæ, illa autem non eſt vera profeſſio, vt ex communi etiam ſenſu eiuſdem religionis conſtat, quia propria profeſſio in aliud tempus diuturnius reſeruatur.

13. Confirmatur ſecundò, ex iure.

Tertiò ſupponendum eſt per Eccleſiaſticam legem communi iure contentam nullum votum caſtitatis cuicunque ſtatui adiunctum diſſoluere matrimonium ratum, quod non etiam inhabiliter perſonam ad matrimonium contrahendum. Probatur primò ex cap. 2. de conuerſ. coniug. & ex cap. *ex publico*, eod. tit. & ex cap. *com-* E *miſſum*, de ſponſalibus. Verum eſt Alexand. III. his locis non explicare illam voti conditionem, ſed abſolutè loqui de tranſitu ad religionem, vel monaſterium. Nihilominus tamen ferè ex omnibus capitulis illius iuris conſtat per hæc verba ſignificari veram profeſſionem religionis, per quam perſona fit inhabilis ad matrimonium. Maximè autem id declarat Innocent. in cap. *ex parte*. 2. eod. tit. quem textum in hac materia & ad antiquitatem declarandam notandum cenſeo: eſt enim illius caſus, in quo quædam mulier poſt matrimonium ratum velum viduitatis coram duobus Abbatibus aſſumpſit benedictione ſolenni

14. Suppoſitio tertia. Iure communi omne caſtitatis votũ, quod diſſoluit matrimonium ratum, etiam irritat contrahendum. Probatur primò ex iure.

lenni cum celebratione Miſſæ, ac litaniæ accedente. Et ſubdit Pontifex, *Licèt prædicta mulier in veli ſuſceptione religionis habitum aſſumpſiſſe videatur, ſi tamen velit in domo propria remanere quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſeruatura, nihilominus conſummandum eſt matrimonium iam contractum, niſi ſe voto aſtrinxerit ad obſeruantiam regularem, in quo caſu compelli poteſt, vt relicto ſeculo religionis propoſitum exequatur.* Ex hoc ergo textu habemus votum ſimplex caſtitatis publicè & cum externa ſolennitate factum, imò & cum traditione coram Abbate non diſſoluiſſe matrimonium ratum. Neque enim probabile eſt quod quædam gloſſa ibi ſignificat, in illa cæremonia non interueniſſe votum caſtitatis, quia hoc ibi non exprimitur, & quia Pontifex infrà ſolùm dicit, *quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſeruatura*, & quia votum cum ſimili cæremonia factum, etiamſi perſona in domo propria maneat ſolenne eſt, argumento cap. vlt. qui cler. vel vouent. & cap. vlt. 20. quæſt. 1. & c. *de viduis* 1. 27. q. 1.

Reſponſio, & explicatio gloſſæ non probatur.

Primò. Hæc (inquam) reſponſio probabilis non eſt, primò quia in iure ſicut crucem aſſumere ſemper ſignificat votum Terræ ſanctæ, quia cum illa cæremonia fieri ſolebat: ita velum ſacrum, aut viduale aſſumptum, præſertim cum illa publica cæremonia eſt certum indicium voti virginitatis, aut continentiæ vidualis.

Secundò. Secundò quia illa verba, *Quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſeruatura*, non de quocunque propoſito, ſed de illo quod habet obligationem voti adiunctam intelliguntur, tum quia verbum *ſeruare*, propriè ſumptum obligationem ſupponit, tum etiam, quia ſimili phraſi locutionis dixit ſtatim Pontifex, ſi votum religionis habeat, cogendam eſſe, vt *voti propoſitum* exequatur.

Tertiò. Tertiò colligitur ex fine propter quem illa mulier velum ſumpſerat, ſcilicet, quia *viri fuerat abominata complexus*; ad hoc autem neceſſarium erat ſaltem votum caſtitatis emittere. Declarat autẽ Põtifex illud genus voti ſic tantùm ſolennizati non ſufficere ad illam ſeparationem faciendam. Hanc tandem expoſitionem magis probat gloſſa, & ſequuntur Innocentius, Hoſtienſis, Panormit. & alij.

15. Atque hinc conſequenter negandum eſt ſuſceptionem veli viduitatis etiam cum publica cæremonia & ſolennitate ſignificare ſemper in iure propriam profeſſionem cum ſolenni voto, nam ex hoc loco manifeſtè conſtat oppoſitum. Et optimè conſonat cum cap. *de viduis* 2. 27. q. 1. Et cum his quæ ſuprà circa illud notauimus c. 4. Et hoc etiam notauit ibi Panormit. num. 6. aduertens in iure multiplex eſſe velum circa gloſſam in cap. *Illud autem.* §. velamen 22. quæſt. 1. & votum caſtitatis priuatum interdum fieri ſolitum cum mutatione habitus, aut veli. cap. *quod Deo Patri.* 33. quæſt. 5. Denique hinc conſtat cùm inferiùs loquitur Pontifex de voto religionis quo quis obligatur ad obſeruantiam regularem, loqui propriè de voto ſolenni, & ita interpretari reſponſa prædeceſſorum ſuorum, *qui* (vt ait) *reſpondère conſulti, antequam matrimonium ſit per carnalem copulam conſummatum, licere alteri coniugum, reliquo inconſulto ad religionem tranſire, ita quòd reliquus ex tunc legitimè poterit alteri copulari.* Atque ita ex illo textu colligunt omnes auctores, & ſpecialiter Panormit. num. 6. qui hinc colligit regulam generalem, matrimonium ratum non abſolui niſi per profeſſionem in religione approbata iuxta Extrauag. *Antiqua* Ioann. XXII. de Voto. Et ante illam Extrauagantem

A idem notat Abbas antiquus in dict. cap. *ex parte*, & obiter aduertit hunc effectum voti eſſe tantùm ex ſtatuto Eccleſiæ, inde colligens poſſe Eccleſiam in matrimonio rato diſpenſare, de quo aliàs.

Denique iuxta prædictam Pontificis declarationem intelligendum cenſeo antiquum canonem Euſebij Papæ in cap. *deſponſatam* 27. q. 2. *Deſponſatam* (inquit) *puellam non licet parentibus alij viro tradere, licet tamen illi monaſterium ſibi eligere.* Quem textum de deſponſatione per verba de præſenti Doctores intelligunt cum gloſſa ibi, gloſſa etiam & Doctores in cap. 2. de conuerſ. coniug. Imò Alex. III. in eo cap. 2. videtur vſurpaſſe phraſim locutionis ex Euſebio, & illius B mentem explicaſſe, dum ait, *Poſt conſenſum legitimum de præſenti licitum eſſe alteri altero repugnante eligere monaſterium.* Idem ergo in vtroque loco ſignificat, *eligere monaſterium.* Oſtenſum eſt autem per illa verba intellexiſſe Alexandrum electionem monaſterij ad profitendum in illa per vota ſolennia: idem ergo intellexit Euſebius, qui ferè ante 1300. annos præceſſit. Eodem modo intellexit (vt exiſtimo) textum illum Iuſtinianus Imperator collatione 9. tit. de Sanctiſſimis Epiſcopis cap. 39. Denique in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. can. 6. tacitè ita explicat hæc iura, dum ita definit, *Si quis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolennem religionis profeſſionem alterius coniugum non dirimi, anathema ſit.* Ex C quibus omnibus morale concluditur argumentum apud me efficaciſſimum, nam omnia iura quæ de hoc effectu loquuntur, ſolùm illum tribuunt profeſſioni ſolenni, vel expreſsè per hæc verba, vel per æquiualentia diſtinguendo interdum talem profeſſionem à voto ſimplici, etiamſi adiunctam habeat ſolennitatem accidentalem, vel aliam traditionem: ergo omnino dicendum eſt hanc ſolutionem matrimonij rati, quantum eſt ex communi iure, non fieri niſi per votum ſolenne, quale deſcribitur in cap. vnico, de voto in 6. ſcilicet quòd efficax etiam ſit ad matrimonium poſt contractum dirimendum, hoc enim eſt quod in iure communi diſtingui ſolet à voto ſimplici. 16.

Concil. Trident.

D Ratione poteſt etiam hoc ſuaderi, quia, vt ſuprà in priori ſuppoſitione dicebam, difficiliùs ſoluitur contractum, quàm impediatur contrahendum, vt omnia iura clamant cap. *quemadmodum.* de iureiurando, cum ſimilibus, & eſt per ſe ſatis notum, & ideo, vt in eodem textu dicitur, multa impediunt contrahendum matrimonium, quæ ſi poſt iam contractum ſuperueniant, illud non dirimunt: nullum verò eſt impedimentum quod matrimonium iam contractum dirimere poſſit, quin multo magis poſſit impedire & irritare contrahendum: ergo nullum eſt votum caſtitatis, cuiuſcunque conditionis ſit, quod vim habeat diſſoluendi matrimonium ratum, niſi etiam vim habeat inhabilitanE do perſonam ad matrimonium contrahendum. Et ſanè, vt modò non diſputem an hoc poſſit fieri per Eccleſiaſticam legem de abſoluta Eccleſiæ ſeu Pontificis poteſtate, certum videtur, iure communi non eſſe factum, neque eſſe conſentaneum vt fiat: quia poſſet vxor, v. g. ſeparari à proprio marito titulo religionis, & deinde nubere alteri propria auctoritate, & ſine alia diſpenſatione, quod videtur abſurdum in materia morali, maximè quòd id conſtituatur vniuerſali lege, & non ex aliqua ſpeciali cauſa: 17.

Probatur ratione.

quod

quod adiungo propter argumentum quod fieri ſolet iuxta ſententiam quæ aſſerit poſſe Pontificem diſpenſare in voto continentiæ ſolemni: nam tunc etiã fieri poteſt vt qui priùs cum vna ſit diſpenſatus per matrimonium ratum, quod poſtea fuit ſolutum per votum ſolenne religionis, poſtea per diſpenſationem fiat habilis ad ducendam aliam, & quod de facto contrahat, hoc enim non eſt inconueniens in caſu particulari, in quo neceſſe eſt vt grauiſſima cauſa intercedat. Conſtituere autem hoc tanquam regulam generalem abſque alia cauſa vrgente, non videtur rationabile. Quod tandem confirmatur ac declaratur ex illa metaphora, per quam Doctores communiter declarant, quare profeſſio religionis diſſoluat matrimonium ratum, ſcilicet, quia profeſſio eſt quædam mors ciuilis, per quam religioſus moritur mundo, per mortem autem matrimonium ſoluitur. At certè per mortem non fit homo minus inhabilis ad matrimonium contrahendum, quàm ad perſeuerandum in iam contracto; quare ergo ſtatueret Eccleſiæ vel reputaret aliquem eſſe mortuum ad perſeuerandum in matrimonio iam contracto, quàm adhuc viuum & habilem relinqueret ad matrimonium contrahendum.

18. Quartò ſuppono ex diuino iure poſitiuo nullum votum ſimplex caſtitatis diſſoluere matrimonium ratum, etiamſi habeat adiunctam quamcunque traditionem, vel quaſi donationem ſui factam ex ſola voluntate vouentis, vel Deo ipſi, vel alteri vice Dei ad ipſius obſequium. Hoc à fortiori ſentiunt omnes qui dicunt, etiam votum ſolenne non habere hanc vim niſi ex ſtatuto Eccleſiæ, quos iam libro 2. latè allegauimus, & latiſſimè refert Henriquez lib. 11. de Matrimonio cap. 8. num. 6. lit. I. & Sancius lib. 7. de matrim. diſput. 21. & 26. Et infrà agentes de voto ſolenni caſtitatis, quantum oportuerit, eos referemus. Ex his verò qui illud attribuunt iuri diuino reſpectu voti ſolennis, nullum inuenio qui hoc extendat ad votum ſimplex, loquendo propriè de diuino iure poſitiuo. Vt ergo hoc declaremus & probemus, aduerto duobus modis intelligi poſſe hunc effectum manare à iure diuino. Primò quoad poteſtatem, ſcilicet, quia Chriſtus Dom. dedit Eccleſiæ poteſtatem inſtituendi aliquem ſtatum perfectionis, in quo, ſeu per quem matrimonium ratum diſſolueretur. Secundò quoad actum ipſum, ſcilicet, quia ipſum diuinum ius immediatè ſtatuit, vt per tale votum ſimplex caſtitatis matrimonium ratum diſſolueretur abſque alia Eccleſiæ determinatione. Hic poſterior modus inſinuatur quidem à Paludano, ſed reuera probabilis non eſt. Primò quidem propter rationem proximè factam in puncto præcedenti, & propter aliam ſimilem poſitam in ſecundo puncto, quia nudum ſimplex votum ad hoc non ſufficit, vt demonſtratum eſt in principio capitis: ergo debet illi aliquid adiungi, quid autem hoc ſit, non eſt determinatum iure diuino, nullum enim de hoc oſtendi poteſt, neque aliquis prudenter poteſt, vel cum aliquo probabili fundamento hoc determinare.

Quarta ſuppoſitio. Ex iure diuino poſitiuo nullum votum ſimplex caſtitatis diſſoluit matrimonium ratum.

Hic effectus dupliciter à iure diuino manare poteſt. Primò.

Secundò.

Probatur de ſecundo modo.

19. Confirmatur, ac declaratur, nam ſi tale extat ius diuinum, vnde conſtat in caſu dict. cap. *ex parte* 2. de conuerſ. coniug. votum illius viduæ cum ſolenni veli ſuſceptione non fuiſſe ſufficiens ex hoc diuino iure ad diſſoluendum matrimonium? Item vnde conſtat votum illud quod emittunt fœminæ, quas Iuriſtæ *Mantelatas* vocant, quanuis habeant adiunctum ſpecialem vouendi modum ad perfectionem conferentem; non ſufficere ex hoc iuri diuino ad diſſoluendum matrimonium; vt eſt communis ſententia, de qua videri poteſt Panormit. in dict. cap. *ex parte* num. 6. Videntur autem eſſe huiuſmodi illæ ſorores, quæ dicuntur tertij ordinis, vt ſumitur ex gloſſa in Clem. 1. de Religioſis domib. verb. *Obedientiam*, & ex gloſſa iuncto text. in cap. *cum eo*, de ſentent. excom. verbo *Tertio*. Præterea vnde conſtat ſacerdotium adiunctum voto caſtitatis non comprehendi ſub illo diuino iure? Dices conſtare ex dicta Extrauag. Ioann. XXII. ſed hoc ipſum eſt quod quæro, vnde potuiſſet hoc conſtare Pontifici, ſi tale eſſet diuinum ius, & inde colligimus non eſſe, cùm rectè potuerit hoc definire, eo ipſo quòd Eccleſia non adiunxit illi ſtatui talem effectum. Denique ſtatus etiam Epiſcopalis licèt ſit præcipuus ſtatus perfectionis, & adiungatur voto caſtitatis, non habet ex iure diuino hunc effectum, quia de facto illum non habet etiam cum voto ſolenni ordinis ſacri iuxta veram & receptam doctrinam quam infrà trademus: ergo vel de nullo alio actu poteſt cum probabilitate dici, quòd immediatè ex iure diuino tribuat voto ſimplici, cui adiungitur, vim diſſoluendi matrimonium ratum. Quod ex alio membro euidentius fiet.

Confirmatur.

Obiectio diluitur.

Circa prius ergo membrum aliquid certum eſt, & aliquid ambiguum. Certum quidem eſt eſſe in Eccleſia poteſtatem ad inſtituendum vel determinandum ſtatum, in quo matrimonium ratum per aliquod votum caſtitatis diſſoluatur: nam certum de fide eſt ita factum eſſe, vt ex dictis conſtat. Certum item eſt ad hoc fuiſſe neceſſariam poteſtatem ſupernaturalem, præſertim in lege gratiæ, in qua matrimonium ratum eſt verum ſacramentum. Certum eſt ergo hoc factum eſſe per poteſtatem à Chriſto conceſſam, atque adeò ex diuino iure manare. Duobus autem modis intelligi poteſt hoc fieri vel determinari per hanc poteſtatem. Primò immediatè adiungendo hunc effectum tali actui, ſeu ſtatui. Secundò ſolùm mediatè, & quaſi in radice, ſcilicet, acceptando ſolùm hunc actum, vt ſufficientem ad conſtituendum ſtatum religionis, & inde ſtatim ex diuino iure ſequatur, quòd per talem ſtatum diſſoluatur matrimonium ratum; ita vt iure diuino ſtatutum ſit per ſtatum religionis diſſolui matrimonium ratum; relictum autem ſit determinationi Eccleſiæ, vt ſtatuat vel determinet aliquem viuendi modum pro ſtatu religionis. Atque hoc poſteriori modo videntur explicare hoc diuinum ius Scotus in 4. d. 31. D. Thom. Rich. Bonau. & alij d. 27. Si tamen attentè inſpiciantur ipſi, loquuntur de ſtatu religionis, prout ſuo tempore tantùm erat in vſu, & intelligũnt illum ſtatum, in quo ita aliquis ſe tradit religioni, vt fiat inhabilis ad matrimonium ſubſequens. In quo ſenſu nobis non contradicunt, etiamſi id quod aſſerunt admittamus, quia iam illud votum non eſt ſimplex, de quo hîc agimus, ſed ſolenne, præterquam quòd illa etiam ſententia nobis non placet, nam potuiſſet Eccleſia inſtituere vel approbare ſtatum religionis, in quo votum etiam ſolenne caſtitatis fieret quoad dirimendum matrimonium pòſt contractum; qui tamen non eſſet ſufficiens ad dirimendum matrimonium ratum, quia ſicut in ſacro ordine hos effectus ſeparauit, ita potuit eos in ſtatu religionis ſeiungere; nulla enim oſtendi

20. Probatur aſſertio quoad ius diuinum primo modo ſumptũ. In Eccleſia eſt poteſtas ſupernaturalis data à Chriſto Domino, ad inſtituendũ ſtatum, in quo per aliquod votum caſtitatis matrimonium ratum diſſoluatur.

oſtendi poteſt repugnantia ſpecialis, vel ex ſola rei natura, vt patet ex dictis in ſecundo puncto, vel ex ſpeciali iure poſitiuo, quo ſpecialiter præceptum ſit, vt illa duo neceſſariò ſint connexa in ſtatu religionis, vbi enim eſt hoc diuinum ius? vel ex qua Scriptura aut traditione habetur? Sed de hoc plura infrà tractando de votis Societatis. Multo autem certius eſt non eſſe factam talem connexionem, vt ſic dicam, huius effectus cum ſtatu religionis in communi immediatè ex iure diuino. Nam ſtatus religionis, vt nunc tanquam certum ſuppono, abſtrahit ab illo effectu inhabilitandi perſonam ad ſubſequens matrimonium, id eſt, poteſt eſſe ſine illo, imò & de facto ita contigit: nulla autem ratio vel auctoritas ſuadet magis eſſe connexum ex diuino iure cum ſtatu religionis priorem effectum diſſoluendi matrimonium ratum, quàm poſteriorem inhabilitandi perſonam ad matrimonium ſubſequens, quod etiam prædicti Theologi pro comperto habent. Item, quia aliàs etiam dicere quis poſſet hunc effectum eſſe iure diuino immediatè connexum cum ſtatu eremitæ, qui nõ vouet obedientiam, nec paupertatem, vt ſignificabat Paludanus, cùm tamen conſtet illum non eſſe ſtatum religionis: conſequens autem eſt planè falſum, & contra communem ſententiam, vt videre licet in gloſſa in dict. cap. *ex parte*, & ibi Panormit. num. 10. Et ſimiliter inferri poſſunt alia incommoda ſuperiùs inſinuata.

21\. Relinquitur ergo, vt hic effectus ſolùm manet ex iure diuino quoad poteſtatem tribuendi illum alicui ſtatui perfectionis, proximè autem non tribui niſi per Eccleſiam immediatè ſtatuentem, & volentem vt talis ſtatus effectum habeat. Hoc rectè concluditur ex dictis à ſufficienti partium enumeratione, quia non ſupereſt alius modus quo poſſit talis effectus ex iure diuino manare. Inde tamen conſequenter concluditur, talem inſtitutionem ſimpliciter & abſolutè non eſſe de iure diuino, ſed humano, quia omnia quæ ſunt de iure Eccleſiaſtico, manant à iure diuino quoad poteſtatem, per quam inſtituuntur, vel præcipiuntur; ſimpliciter autem ſunt de iure humano, quia res ſimpliciter eſt talis ſecundùm eſſe quod in ſe habet, non ſecundùm eſſe ſuæ cauſæ: licèt ergo poteſtas ſit ex iure diuino; nihilominus actus in ſeipſo non eſt ex iure diuino, ſed humano. Sicut etiam in naturalibus, licèt poteſtas, v. g. intelligendi ſit immediatè à Deo, actus eſt immediatè ab ipſo homine: ita ergo in præſenti hæc inſtitutio humana eſt, licèt procedat à poteſtate diuinitus conceſſa. Vnde etiam variationem, ſeu mutationem recipere poteſt. Poſſet enim Pontifex ſtatuere vt aliqua ſit religio in qua per ingreſſum, ſeu vinculum eius non diſſoluatur matrimonium ratum, imò & aliquando iamiam feciſſe infrà oſtendemus. Poſſet etiam ordinare vt per profeſſionem alicuius religionis, per quam nunc diſſoluitur matrimonium ratum, in poſterum non diſſoluatur. Vt, v. g. de profeſſione militum S. Ioannis, dubitatum ab aliquibus eſt, an diſſoluat matrimonium ratum, iuxta communem & veram ſententiam verius eſt nunc diſſoluere; poſſet tamen ſine dubio Pontifex ſtatuere vt in poſterum non diſſolueret relinquendo caſtitatis votum integrum quoad reliqua omnia, etiam quoad inhabilitandam perſonam ad ſubſequens matrimonium: nulla enim in hoc oſtendi poteſt repugnantia, nec deeſſe poſſet cauſa cur id fieret, quandoquidem multi exiſtimant iam ita de facto eſſe. Dices, ergo etiam poſſet Pontifex de omnibus religionibus idem ſtatuere. Reſpondeo, ſi de omnibus diuiſiuè, ſeu de ſingulis ſit ſermo, illud non eſſe inconueniens; ſi autem de omnibus collectiuè, ſeu de toto ſtatu religioſo loquamur, eſſet grauiſſimus error ſeu abuſus poteſtatis, ſi Pontifex id faceret, & ideo quanuis demus abſolutam poteſtatem non deeſſe, non permitteret Deus Pontificem ita abuti ſua poteſtate in deſtructionem & commune nocumentum Eccleſiæ. Sicut etiam poſſet Pontifex de abſoluta potentia omnia præcepta poſitiua tollere, & in ſingulis poſſet fortè illa potentia in actum reduci, tamen omnibus abſolutè non permittet Deus, quia eſſet intolerabilis error.

Hic effectus diſſoluendi matrimonium ratũ quomodo manet à iure diuino, & ab Eccleſia tribuatur.

Dubitatio circa poteſtatem Põtificis in hac materia.

Addo præterea non eſſe inconueniens admittere, teneri Summum Pontificem iure diuino ad ita ſtatuendum & diſponendum gradus, & ſtatus Eccleſiæ, vt in ea ſit aliquis perfectionis ſtatus, ad quem liceat tranſire ex matrimonio rato; libertate relicta alteri coniugi, atque adeò ſoluto matrimonio. Quanuis enim de hoc præcepto nihil ſcriptum ſit, vt inde poſſit euidenter probari, eſt tamen conformis Eccleſiaſticæ traditioni ſuprà tactæ in fundamento prioris ſententiæ, & in eius ſolutione ampliùs declarabitur. Imò probabiliter dici poteſt ſuppoſita poteſtate data Petro, & fine illius, & neceſſitate Eccleſiæ, ex natura rei ſequi hanc obligationem: Nam tenetur Chriſti Vicarius vti poteſtate ſibi conceſſa prout expedit ad bonum Eccleſiæ, non tantùm in his quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, ſed etiam in his quæ generaliter pertinent ad perfectionem eorum qui eam intendere & profiteri voluerint. Ob hanc enim cauſam non poſſet nunc Pontifex ſine graui culpa priuare Eccleſiam hoc bono, & vtili medio tendendi ad perfectionem: ergo eadem ratione veriſimile eſt etiam à principio vel Apoſtolos, vel eorum ſucceſſores quicunque illi fuerint, hoc ordinaſſe ex neceſſaria obligatione ſui muneris, & paſtoralis curæ. 22.

Hinc autem adhuc non ſequitur inſtitutionem hanc eſſe propriè & ſimpliciter diuini iuris, ſed ſolùm ab illo manare mediatè cum quadam neceſſitate, immediatè verò ſemper eſt ab Eccleſia. Sicut etiam eſt veriſimile fuiſſe obligatos Summos Pontifices ex diuino iure, vel ex vi ſui muneris ad determinandum tempus obligationis confitendi, vel communicandi, & nihilominus talia præcepta determinantia tempus Eccleſiaſtica ſunt, non diuina. Denique vt non fiat vis in modo loquendi, ſatis eſt in particulari non habere hunc effectum votum aliquod vel profeſſionem alicuius ſtatus, niſi ita fuerit ab Eccleſia determinatum: oſtenſum autem eſt Eccleſiam nunquam determinaſſe vt votum non ſolenne, id eſt, non inhabilitans perſonam ad matrimonium ſubſequens, ſufficiat in aliquo ſtatu dirimere matrimonium ratum priùs contractum: ergo nulla probabilitate affirmari poteſt ipſo iure diuino eſſe hoc immediatè conceſſum alicui voto ſimplici in quocunque ſtatu fiat. 23.

Ex his ergo ſatis probata eſt aſſertio poſita: nam votum ſimplex non habet prædictum effectum per ſe ac ſolitariè ſumptum quatenus promiſſio eſt, coniunctum verò alicui ſtatui etiam non habet illum ex ſola rei natura, neque etiam ex conſtitutione Eccleſiaſtica, neque etiam ex iure diuino poſitiuo, quæ omnia oſtenſa ſunt: nulla ergo via ſeu cauſa relinquitur vnde illum habere poſſit. 24.

Corollariũ.

Inſtantia diluitur.

poſſit. Sed dicunt habere ex antiqua traditione ab initio Eccleſiæ. Atenim omnis traditio Eccleſiaſtica, cuius initium ignoratur, aut ius diuinum oſtendit, aut ſaltem Apoſtolicum; ſicut ergo verum eſt nullum eſſe tale ius diuinum, aut Eccleſiaſticum, ita etiam falſum eſt dari aliquam traditionem in Eccleſia, quæ oſtendat ſolum votum ſimplex caſtitatis in aliquo viuendi modo, vel nunc, vel aliquando matrimonium ratum diſſoluiſſe; quòd enim tempore Alexan. III. Innoc. III. Ioannis XXII. & aliorum, qui de hac materia expreſſiùs loquuti ſunt, talis conſuetudo non fuerit in Eccleſia, ſed potiùs quòd tantùm per ſolenne votum matrimonium diſſolueretur, manifeſtum eſt ex eorum decretis, & ex omnium interpretum diſpoſitione, & ſententia, poſt illa verò tempora ius illud à nullo ſummo Pontifice amplificatum eſt: ergo etiam hodie non poſſumus cum fundamento hunc effectum attribuere alteri voto; & eodem ferè modo concludere poſſumus etiam ante tempora illorum Pontificum non fuiſſe in Eccleſia ius aliud, neque aliam conſuetudinem, quia illi Pontifices non condiderunt nouum ius, vel limitarunt antiqua, ſed ſicut illud in Eccleſia inuenerunt, ita ſeruari mandarunt; & ex eorum verbis, & præſertim Innocentij, conſtat: ergo ſine fundamento dicitur aliud poſſe conſtare ex Eccleſiaſtica traditione.

Reſponſio ad fundamenta oppoſitæ opinionis. Ad primum exemplum de Ioan. Euang. reſpondetur primò.

25. Fundamentum ergo prioris ſententiæ partim deficit in exemplis quæ adducit, partim in modo, quo explicat veterem traditionem, & conſuetudinem, & ideò de cæteris in particuli dicendum eſt. Maior ergo propoſitio de voto ſimplici intellecta falſa eſt. Ad primum autem exemplum de Ioanne Euangeliſta vocato ex nuptiis Cana Galilææ, ſcio vulgarem eſſe ſententiam, nullo tamen fundamento nititur. Nam licèt ſoleat tribui D. Hieronymo, in illo tamen non inuenitur. Refertur enim in quadam præfatione ad Euangelium Ioannis, quam inter eius opera diligentiùs collecta ego non inuenio. Barradas verò tom. 2. in concord. Euang. lib. 3. cap. 1. diligenter obſeruauit hunc prologum qui Hieronymo tribuitur haberi ſine authoris nomine, & in Bibliis Complutenſibus, & in Regiis, ſic præfigi Ioannis Euangelio in operibus Bedæ. Ex cuius ſcriptis ab aliquo fuiſſe concinnatum exiſtimat Cardinal. Toletus Ioannis II. Annot. 13. Maldonatus autem in initio Euangel. Ioannis refert Hieronymum lib. 1. contra Iouinian. dicentem, Ioannem ſimul fuiſſe maritum & virginem, quod non parum faueret dictæ ſententiæ. Ego verò verba Hieronymi aliter intelligo, illa enim ſunt, *Petrus Apoſtolus eſt, Ioannes Apoſtolus; maritus, & virgo: ſed Petrus Apoſtolus tantùm, Ioannes Apoſtolus, Euangeliſta & Propheta.* Quorum verborum planus ſenſus eſt, vtrumque fuiſſe Apoſtolum, ſed Petrum fuiſſe maritum, Ioannem autem virginem, Petrum Apoſtolum tantùm, Ioannem Apoſtolum, Euangeliſtam & Prophetam. Qui ſenſus ex ipſa phraſi locutionis & partitionis ſatis manifeſtus videtur, præterquam quòd iuxta communem phraſim præſertim Hieronymi, ſponſus non appellatur maritus, niſi ad vſum coniugij peruenerit, nam propterea alibi negat Ioſephum fuiſſe maritum, & præterea ſatis alienum hoc erat ab ſcopo Hieronymi in illo loco: propoſuit enim probare Ioannem tunc fuiſſe puerum, cum quo non rectè conſonat illum vocare maritum.

26. Illa ergo ſententia nullum habet fundamentum in Hieronymo; nec etiam in Auguſtino, nam licet in præfatione eius ad expoſitionem Ioannis in fine habeantur hæc verba, *Iſte eſt Ioannes quem Dominus de fluctiuaga nuptiarum tempeſtate vocauit:* tamen certum eſt illam præfationem non eſſe Auguſtini, ſed incerti auctoris. Videntur autem deſumpta illa verba ex Beda in præfatione ad Ioannē dicente de Ioanne, *Quem de nuptiis, volentem nubere, vocauit Deus.* Vbi non explicat vocaſſe de nuptiis Cana, poſsétque exponi *de nuptiis*, id eſt, ab ſtatu nuptiali, maximè cùm non dicat nuptum vocaſſe, ſed *volentem nubere*, quod dici potuit propter mores illius temporis, in quo omnes nuptiis vacabant. Et eadem ferè verba vſurpauit D. Thom. 2. 2. quæſt. 186. art. 4. ad 1. dicens, *Ioannem autem volentem nubere a nuptiis reuocauit.* Rupertus autem lib. 2. in Ioannem circa finem ſic ait, *Ioannem Euangeliſtam relictis nuptiis (ipſius enim iſtas fuiſſe nuptias opinio ferè omnium eſt) ipſum Dominum ſequi cœpiſſe arbitramur.* Sed profectò quòd antea iam cœpiſſet illum ſequi, ex eo conſtat, quòd iam à Chriſto vocatus fuerat, vt ex Matth. 4. & Marc. 1. patet. Veriſimilius ergo eſt non vt ſponſum, ſed vt diſcipulum nuptiis adfuiſſe: nam vt ipſe refert, ad illas vocatus fuit Chriſtus, & diſcipuli eius, vnus autem ex ipſis diſcipulis ipſe fuit. Et ſanè Auguſt. tract. vlt. in Ioannem abſolutè negat Ioannem nuptias celebraſſe. Non eſt ergo multum probabile fundamentum illius argumenti. Et præterea illo conceſſo collectio æquè incerta eſt, tum quia non conſtat diſſolutum eſſe illud matrimonium quoad vinculum, nam dicere quis poſſet Chriſtum vocando Ioannem ſponſæ etiam caſtitatem inſpiraſſe, vt matrimonium nunquam contraheret, habétque hoc probabilem congruentiam, quia aliàs ſcandalum generaretur illi populo ſi ſponſus inuitam ſponſam reliquiſſet, & deinceps illa alium maritum aſſumeret: vtrumque autem videri poterat contra legem naturæ, quando lex gratiæ, eiúſque excellentia nondum introducta erat. Denique licèt totum admittamus, nihil inde probatur, quia fortè Chriſtus tunc poteſtate excellentiæ non ordinaria vtebatur, & quia veriſimile eſt Ioannem non tunc ſtatim votum caſtitatis emiſiſſe, ſed poſtea quando perfectè, & inſeparabiliter ſequutus eſt Chriſtum.

Auguſt. — D. Thom. — Rupertus. — *Vide Gutier lib. 1. quæſt. Canonic. c. 17. num. 17.* — Reſpondetur ſecundò. — Reſpondetur tertiò.

Satisfit exemplo allato D. Theclæ.

27. Ad ſecundum exemplum concedo Theclam fuiſſe à Paulo vocatam, & ab ſponſo ſeparatam; temerarium enim eſſet negare hiſtoriam tantorum Patrum auctoritate firmatam. Vnde autem conſtat Paulum ſeparando Theclam, & illam conſecrando virginem, vt Epiphanius ait, non ita acceptaſſe votum eius auctoritate Apoſtolica, vt illam inhabilem conſtitueret ad matrimonium contrahendum? certè hoc per ſe veriſimilius eſt, & contrarium nulla auctoritate, vel coniectura oſtenditur. Accedit quòd Thecla infidelem habebat ſponſum, veriſimiléque eſſe, non potuiſſe cum illa cohabitare ſine iniuria creatoris, cùm Ambroſius referat, furore ſponſi poſtea fuiſſe damnatam. Hoc ergo titulo potuit etiam à Paulo ſeparari. Nam cùm liceat fœminæ conuerſæ ad fidem, etiam poſt matrimonium conſummatum alium maritum fidelem ſumere, ſi cum infideli manere non poſſit ſine iniuria creatoris, multò magis licebit ſeparari ab huiuſmodi ſponſo infideli ante matrimonium conſummatum propter ſeruandam virginitatem. Vnde in eo caſu ego facilè concederem diuortium illud fieri potuiſſe per ſolum ſimplex

Conuerſa ad fidē poſt matrimonium conſummatum poteſt relinquere maritum, & alium aſſumere.

ſimplex votum caſtitatis. Neque inde poteſt ſumi argumentum ad rem de qua agimus,tum propter rationem dictam, tum etiam, quia illud vinculum non erat ſacramentum, ſed merus contractus humanus ſuo quidem modo indiſſolubilis, multò verò minus quàm ſit matrimonium inter fideles baptizatos, de quo nos diſputamus.

Ad tertium exemplum Iuliani.

28. Tertium exemplum de Iuliano, & Baſiliſſa immeritò ad præſentem cauſam affertur. Primò, quia Iulianus non reliquit ſponſam inuitam, ſed priùs à Deo illi impetrauit caſtitatis propoſitum, & ita ex mutuo conſenſu ab omni copula abſtinuerunt. Secundò, quia nullum votum ab eis factum expreſsè legimus,ſed ſolum mutuum conſenſum,& beneplacitum ſeruandi caſtitatem,poſt quod ambo orarunt. *Confirma hoc Domine quod operatus es in nobis.* Vel certè, vt concedamus emiſiſſe votum illud, in principio non fuit niſi purè & omnino ſimplex, abſque aliquo alio actu, quo vinculum matrimonij diſſolui poſſet, quandiu ipſi cœlibatum ſuum occultantes dabant operam vt quod faciebant, tantùm à Chriſto Domino & eius Angelis cognoſceretur. Poſtea tamen verum eſt eos ſeparatim religioſam vitam inſtituiſſe, & Iulianum multorum monachorum patrem, Baſiliſſam verò multarum fœminarum caſtitatem vouentium ducem fuiſſe, & in eo ſtatu vſque ad mortem perſeueraſſe. Non poteſt autem ex tota illa hiſtoria ſufficienter colligi matrimonium illud fuiſſe inter eos ſolutum quoad vinculum, nam etiamſi matrimonium conſummaſſent, potuiſſent illo modo religionem profiteri, maximè cùm ibi legatur, habuiſſe inter ſe mutuam familiaritatem, & prouidentiam, vel ſubordinationem. Denique vt concedamus vinculum etiam illius matrimonij fuiſſe ſolutum,vnde conſtat illos veram profeſſionem & ſolenne votum non emiſiſſe? nam ex ſolo illo generali principio, quòd votum ſolenne non ſit tam antiquum, id non poteſt colligi, vt infrà oſtendam.

Ad quartũ de Ammonio.

29. De Ammonio, qui quarto loco in exemplum afferebatur, Athanaſius in vita Antonij ſolùm refert illum fuiſſe monachum qui Nitriæ morabatur, vbi perſeueranter in ſanctitate à pueritia vſque ad ſenectutem vixerat, de deſponſatione autem eius, & ſeparatione ab ſponſa nihil meminit. Socrates autem lib. 4. Hiſtoriæ cap. 18. illius mentionem facit, ita tamen vt quod de Iuliano diximus, de illo etiam dicere videatur. Dicit enim inuitum ad nuptias fuiſſe inductum, ſponſæ autem perſuaſiſſe, vt perpetuam caſtitatem ſeruaret, atque de ea re quaſi fœdere inter ſe pacto ambo ſimul in montem Nitriæ diſceſſiſſe, ibíque in eodem domicilio multo tempore cohabitaſſe ſine vlla caſtitatis violatione; tandem verò ſeparaſſe cohabitationem, & religioſam vitam vtrumque per ſe inſtituiſſe; ex qua narratione conſtat eandem eſſe de hoc quàm de ſuperiori exemplo rationem.

Ad quintũ exemplum Macarij. Vide Baron. in Martyrol. 2. Ianu. & Sur. in hiſtor. quam ex Palladio eodem die refert.

30. Quinto loco adiungebatur Macarius, cuius hiſtoriam Hieronymus nullibi refert, neque pertinet ad duos illos Ægyptium, & Alexandrinum, quos Eccleſia vt ſanctos veneratur. Sed ad quendam alium, qui Romanus eſſe dicitur in vita eius, quæ in vitis Patrum 1. p. refertur: non habet tamen auctoritatem, ſed inter apocryphos computatur,& ideo nullum ex illa Theologicum argumentum ſumi poteſt. Admiſſa autem illa hiſtoria idem de Macario, quod de Alexio dicendum eſt.

Ad ſextum Alexij.

31. Sexto igitur loco annumeratur Alexius, cuius hiſtoria certa eſt; eam enim Eccleſia amplectitur, ac celebrat. Illa verò non poteſt in exemplum afferri, quia in ea maximè locum habet quod Innocentius III. in dict. cap. *ex parte*, dixit Sanctos aliquos ex reuelatione diuina, quæ ſuperat omnem legem, ſponſas ſuas poſt ratum matrimoniũ intactas,& inuitas reliquiſſe. Addo etiam ex illa hiſtoria non conſtare B. Alexium votum aliquod emiſiſſe, & ex ea potiùs colligo per illius diſceſſum & illius abſentiam matrimonium illud diſſolutum non fuiſſe, quia, vt Metaphraſtes refert, Alexius diſceſſurus annulum ſuum, & caput baltei in velo purpureo inuolutum ſponſæ tradidit, dicens, *Accipe hæc, & ſerua, & Deus erit inter me & te, donec illi placebit*, quaſi admonens illam ne alteri nuberet, quod ipſa ſeruauit dicens ad ſocrum, *A te non diſcedam, & turturem imitabor,& forti animo feram, & expectabo dum audiam quid viro meo, qui præclaram viuendi rationem elegit, acciderit.* Ac tandem poſt mortem eius ſic conqueritur ſponſa, *Tot annos propter te vixi ſolitaria, & hodie vidua relinquor.* Hinc ergo argumentum potiùs in contrarium ſumi poteſt.

Metaph.

De vltimo verò exemplo adducto ex Gregorio lib. 3. Dialog. cap. 14. dixi parum ad præſentem cauſam referre, tum quia Gregorius non dicit Gregoriam nuptam fuiſſe, ſed conſtitutis iam nuptiis in Eccleſiam fugiſſe, quæ verba in rigore non ſignificant factis nuptiis, ſed præparatis; infrà verò dixit, *Quia ſponſum fugit in terra, habere ſponſum meruit in cœlo.* Quod etiam optimè poteſt intelligi de fuga ante matrimonium contractum, ne per illud ſponſum haberet in terra. Tum maximè, quia de illa Gregoria dicitur, fugiſſe, vt ſanctimonialis vitæ conuerſationem quæreret, & ad eum habitum, quem deſiderabat, perductam eſſe: veriſimile autem non eſt Romæ & Gregorij tempore nondum fuiſſe introductam in Eccleſia ſolennem ſanctimonialium profeſſionem. 32.

Ad vltimũ.

Quocirca (vt ad ſecundam probationem reſpondeam) ex dictis exemplis non cogimur dicere vinculum matrimonij rati fuiſſe illis temporibus per votum caſtitatis diſſolutum; nam reuera omnia illa habent ſine hoc effectu conuenientem intelligentiam, & interpretationem, & neſcio an ex illa antiquitate poſſint clariora vel firmiora exempla adduci, quibus hoc oſtendatur. Nam quod præter illa afferri ſolet de Euphraſia virgine, nihil probat, quia vix quintum annum ætatis attigerat, quando parentes eam deſponſarunt, & ante ſeptennium expletum,monaſterium ingreſſa eſt, vt ex eodem Metaphraſte conſtat. Ex quibus manifeſtum eſt ſponſalia illa de futuro tantùm fuiſſe, & nondum plenè firma. Sancta verò Cæcilia quæ in exemplum etiam adduci ſolet, ſeruauit quidem poſt deſponſationem virginitatem, non tamen ſine ſponſi conſenſu,Deo etiam miraculosè cooperante ad illum extorquendum. Neuter autem illorum legitur aut religionis ſtatum aſſumpſiſſe, aut poſt matrimonium votum aliquod vouiſſe, ſed poſt breue tempus martyrium ſubiiſſe. Vnde neceſſe non eſt vt vinculum matrimonij inter eos fuerit ſolutum. 33.

Quid de Euphraſia virgine dicendum.

Quid de ſancta Cæcilia.

Adiungi etiam ſolet ex Gregorio Turonenſe in hiſtoria de vita Patrum cap. vlt. exemplum ſancti Leobardi, qui poſt ſponſalia in remotum locum ſeceſſit, ibíque ſolitariam & eremiticam,aut monaſticam vitam egit: neque enim ſatis certò nobis conſtat qualis viuendi modus ille 34.

Quid de ſancto Leobardo.

ille fuit. Ex hoc ergo exemplo veriſimilior fit coniectura quantum ſpectat ad diſſolutionem matrimonij rati per ſtatum aliquem religionis, tamen etiam quoad hoc non eſt efficax, quia nec ſatis ibi explicatur qualia fuerint illa ſponſalia, de præſenti ne, an de futuro: nec etiam explicatur, fuerint ne ita ſoluta, vt ſponſa libera manſerit ad matrimonium contrahendum, maximè cùm nec etiam conſtet an Leobardus ille votum aliquod emiſerit, aut verum ac proprium ſtatum religionis aſſumpſerit. Vt verò hæc omnia concedamus, ſi ille ita factus fuit monachus, vt ab ſponſa diſſolui potuerit, vnde conſtat non ita etiam eſſe monachum factum, vt ſponſam vlterius habere non potuerit. Idémque dicere poſſumus de illis duobus militibus, qui cùm ſponſas haberent, monaſteria ingreſſi ſunt, referente Auguſtino lib. 8. Confeſſ. cap.6. dum enim aliud non additur, ſemper ſponſæ nomen æquiuocum manet: potuerunt ergo eſſe illæ ſponſæ per ſolam promiſſionem deſponſatæ. Deinde de illis etiam refert Auguſtinus, ipſas etiam exemplo virorum dicaſſe ſuam virginitatem Deo: vnde conſtare non poteſt ſe exiſtimâſſe ſponſalium vinculo ſolutas. Ac denique hîc etiam dici poteſt monachatum illum ſicut præteritum, ita & futurum matrimonium irritare potuiſſe.

35. Quanuis ergo hæc omnia in rigore vera ſint, non tamen negamus hunc effectum diſſolutionis matrimonij rati per votum aliquod religionis habere multa veſtigia antiquitatis, & fortaſſe Apoſtolorum tempore incepiſſe, vt de ſancta Thecla diximus; vel ad minimum Spiritum ſanctum variis exemplis indicaſſe & poſſe & expedire id fieri, ac propterea id tandem Eccleſiam ſtatuiſſe, & approbaſſe. Quando autem hoc propriè & in rigore cœperit, incertum eſt: nunc autem nos ſolùm dicimus, non priùs contractum matrimonium, quàm contrahendum cœpiſſe per ſtatum religionis irritari. Vnde ad ſecundam probationem illius partis facilè concedimus tempore Euſebij & Gregorij Papæ hoc fieri potuiſſe, ſic enim decretum Euſebij ſuprà interpretati ſumus ex mente recentiorum Pontificum: quanquam enim non ſit omnino certum, ipſum in illo decreto loquutum eſſe de deſponſatis per verba de præſenti, id tamen cum communi ſententia libenter ſupponimus, & tanquam magis pium, & tanquam veriſimilius, tum quia ſi de ſolis ſponſis de futuro Pontifex loqueretur, neque ita abſolutè & ſimpliciter abſque alia declaratione rem adeò grauem voce æquiuoca traderet, neque etiam vt rem adeò difficilem, & Pontificia declaratione indigentem, illam proponeret. Et eodem ſenſu planè loquuntur Gregorius Papa, & Iuſtinianus Imperator. Tamen ſicut hi loquuntur de vinculo matrimonij carnalis, ita etiam loquuntur de vinculo veræ profeſſionis ſpiritualis per ſolenne votum, ſicut poſteriores Pontifices, & Eccleſiæ conſuetudo declararunt. Vnde falſum eſt ad hunc effectum ſufficere quamcunque aliam traditionem religioſam ſimplici voto firmatam, quia Eccleſia nunquam hoc ita intellexit, aut declarauit, & aliunde haberi non poteſt, vt latè probatum eſt.

36. Ad argumenta alterius partis probantia eo tempore quo votum caſtitatis diſſoluebat matrimonium ratum, nondum irritaſſe matrimonium pôſt contractum. Reſpondemus primò generaliter negando aſſumptum, ſuprà enim oſtenſum eſt tempore Innocentij I. iam fuiſſe in Eccleſia votum aliquod religioſæ caſtitatis irritans matri- *Ad alia fundamenta, reſpondetur primò.*

A monium pôſt contractum. Fuit autem Innocentius quoad hæc ferè æqualis Euſebio, quia licèt centum ferè annis poſterior fuerit, tamen de illo tempore non eſt controuerſia, nec Innocentius eam tradit vt rem nouam ſuo tempore inuentam, ſed vt antiquam & conſuetam in Eccleſia, præterquam quòd inferiùs antiquitatem hanc vſque ad ipſos Apoſtolos perducere conabimur. Secundò *Secundò.* licèt gratis demus Patres in illo argumento citatos loqui de perſonis, quæ vota ſimplicia tantùm emiſerunt, non ſequitur, aut nullum alium vouendi modum eo tempore fuiſſe in tota Eccleſia, aut eaſdem perſonas, quæ illud tantùm genus vo-

B torum emiſerunt, per illa potuiſſe à matrimonio rato, vinculo diſſoluto, ſeparari: nullum eſt enim teſtimonium quod vtrumque ſimul eiſdem perſonis attribuat, quod tamen neceſſarium erat vt ſolida eſſet probatio. Itaque fieri potuit, vt in aliqua prouincia, vt v.g. in Cypro, vbi ſcripſit Epiphanius, non eſſet eo tempore vſus religionum per vota ſolennia dirimentia matrimonium pôſt contractum. Hoc tamen poſito conſequenter dicendum eſt, ibi non fuiſſe conſuetudinem, vt diſſolueretur matrimonium præcedens per talia vota, quia non eſt veriſimile priùs illud, quàm hoc alicubi incepiſſe, propter probationes ſuperiùs adductas. Fieri præterea potuit vt in eodem loco & tempore, fuerint varij modi viuendi cum voto ca-

C ſtitatis, ſicut nunc eſſe videmus: & ideò licèt aliqui Patres antiqui permittant vt validum, matrimonium contractum poſt votum caſtitatis, non ſequitur eo tempore nullum aliud genus voti fuiſſe, quia non oportet vt Patres de omnibus vbique loquantur, quas reſponſiones ferè attigit in ſimili Hugo de Sanct. Victore lib.2. de Sacram. p.11. c.10.

Tertiò verò vt hæc clariora fiant, & Patres meliùs intelligantur, ad ſingula eorum teſtimonia reſpondere neceſſe eſt. De Athanaſio Bellarminus lib.2. de Monach. c.34. pro comperto habet Athanaſium loqui tam de Epiſcopis, quàm de monachis qui filios genuerunt, & reprehendere illos perditè viuentes, non caret tamen expoſitione difficultate, propter ea quæ in argum. obiecta ſunt, 37. *Satisfit Patribus in contrarium allegatis. Athanaſ.*

D & præterea quia in omnibus aliis mẽbris, quæ ibi contraponit, nunquam vtitur verbis ſignificantibus vitium, ſed vel rem bonam, vel indifferentem, vnde nullo verbo vtitur quod reprehenſionem indicare videatur, neque in eo loco hoc intendebat, ſed ſolùm explicare in vtroque ſtatu poſſe actiones magis vel minùs perfectas inueniri. Eſt ergo mihi valde veriſimile Athanaſiũ loqui de legitima procreatione filiorũ in matrimonio, non tamen loqui de matrimonio poſt monachatũ contracto, ſed antea, quod ex verbis eius colligo, ſic enim ait, *Multi quoque ex Epiſcopis matrimonia non inierunt, monachi contrà parentes liberorum facti ſunt.* Certè prior pars de Epiſcopis ante Epiſcopatum acceptũ intelligenda eſt, nam poſt Epiſcopa- *Athanaſ.*

E tum acceptũ non multi, ſed nulli omnino Epiſcopi matrimonia inierunt, vt in ſequentibus hoc libro oſtendemus: ergo altera etiam pars, qua dicit monachos (ſcilicet aliquos) parentes liberorum factos eſſe, rectè intelligitur in matrimonio id feciſſe, ſed ante monachatum contracto: vnde quod ſubdit, *Quemadmodum viciſſim Epiſcopi filiorũ patres, & monachos generis poteſtatem non quæſiuiſſe:* Rectè intelligitur de Epiſcopis, qui antequam conſecrarentur, vnius vxoris vſum habuerunt, & de monachis, qui perpetuò matrimonio abſtinuerunt: hoc enim eſt *generis poteſtatem non quæſiuiſſe.* id eſt, generandi facultatem, quæ in matrimonio datur.

Eſt

Eſt autem illa antitheſis hoc modo explicata ſufficiens & accommodata intentioni Athanaſij, quæ erat perſuadere, viros perfectos & imperfectos poſſe in vtroque ſtatu inueniri, vel ad illum aſſumi.

38. Reſponſio ad teſtimonium Epiphanij. Ad Epiphanium iam ſuprà c. 4. conceſſum eſt, Epiphanium ibi loqui de virginibus vouentibus votũ ſimplex caſtitatis, quanuis improbabile non ſit quod Bellarm. ait cùm Epiphanius dicit, *meliùs eſſe lapſum à curſu palàm ſibi vxorem ſumere ſecundum legem:* non loqui de virginibus ex voto, ſed de virginibus quæ alia occaſione innuptæ manent, vel ſua voluntate, vel neceſſitate, ita enim paulo antè expoſuit illud, *Si nupſerit viro, non peccabit:* inquiens illam virginem dici quæ non eſt dicata Deo, ſed propter penuriam raritatis in illo tempore eorum qui Chriſto credebant, neceſſariò ſic fiebat. De huiuſmodi ergo virgine intelligi poteſt quod poſtea ſubdit, ſi contingat illam labi, & ſcortari incipere, melius eſſe, vt poſt vnum ſtupri lapſum publicè maritum accipiat, quàm quòd ſub ſpecie continentiæ plura ſimilia peccata committat. Nam de aliis virginibus per votum conſecratis Deo iam dixerat illis eſſe nuptias interdictas. Sed ſuſtinendo priorem ſenſum, qui planior videtur, dicendum eſt Epiphanium non neceſſariò ibi loqui de omnibus virginibus vel continentibus, ſed de laicis, quæ enim neceſſitas cogit nos vt dicamus eum comprehendere omnes, etiam propriè religionem profeſſas? nam licèt eas vocet dicatas Deo, hoc etiam conuenit in eas, quæ ſolùm per votum ſimplex ſe dicant Deo; eo vel maximè, quòd tale votum interdum fit publicè, & cum ſolennitate accidentali, quæ ſuo modo conſecratio virginitatis dicitur, abſque profeſſione tamen religionis. Nam de ſimilibus loquitur etiam Paulus, quem Epiphanius citat 1. ad Timoth. 5. *Adoleſcentulas viduas deuita*, vſque ad illud, *habentes damnationem quòd primam fidem irritam fecerunt.* Itaque ex hoc loco ſolùm habetur Epiphanium tacuiſſe quidem de voto ſolenni, & de eius efficacia, non verò illud negare aut non agnouiſſe.

39. Ad Auguſt. Idem dicendum eſt ad teſtimonium Auguſtini, quod ſuprà etiam explicatum reliquimus, & cum communi ſententia diximus de voto ſimplici eſſe intelligendum. Quanquam enim (vt ibi etiam dixi) aliqui contendant Auguſtinum ibi non agere de nuptiis factis contra votum, cùm dicit illas eſſe validas, ſed ſimpliciter de ſecundis nuptiis, quæ expoſitio, ſi vera eſſet, faciliùs expediret præſentem difficultatem. Nihilominus negare non poſſum ibi docere Auguſtinum validas eſſe nuptias contra votum factas. Quod ita pro conſtanti habuit Gratianus, vt in cap. 2. d. 27. ita ſententiam Auguſtini retulerit, *quidam nubentes poſt votum*, &c. cùm tamen hæc particula, *poſt votum*, apud Auguſtinum non legatur, quia illa verba Auguſtini in dict. lib. c. 11. æquiualentia ſunt. *Non poſſum dicere à propoſito meliore lapſas, ſi nupſiſſent, fœminas, adulteria eſſe, non coniugia.* nam per propoſitum melius manifeſtè votum intelligit, & ideo deficere ab illo lapſum appellat, quem ſtatim dicit eſſe peiorem adulterio: quia eſt *lapſus à caſtitate ſanctiori quæ vouetur Deo.* Non ergo ſine cauſa ita intellexerunt Auguſtinum omnes non tantùm moderni, ſed etiam antiqui, & inter eos etiam Hugo de Sanct. Victor. dict. lib. 2. de Sacramentis p. 11. cap. 12. vbi cùm Auguſtini auctoritate premeretur, priùs dixit Auguſtinum fortaſſe fuiſſe loquutum iuxta morem ſui temporis, nunc autem id dici non poſſe. Quæ reſponſio ſupponit Auguſtinum loqui de voto & profeſſione religionis, & concedit tunc non habuiſſe hunc effectum. Quo poſito nos in præſenti reſpondemus conſequenter fuiſſe dicturum Auguſtinum talem profeſſionem non diſſoluiſſe tunc prius matrimonium ratum: nec potuit ex Auguſtino aliud colligi. Quia verò illa reſponſio plus admittit, quàm neceſſarium ſit, & fortaſſe quàm rei veritas habeat, vt ex Cypriano & aliis colligi poteſt; ideo reſpondet ſecundò idem auctor Auguſtinum loqui de viduis quæ poſt votum occultum, non de iis quæ poſt votum publicum nubunt, quod ſano modo intelligendum eſt iuxta ſuprà dicta de voto ſimplici & ſolenni. Loquitur ergo Auguſtinus de viduis quæ in ſtatu viduitatis permanent, & illum per votum caſtitatis ſimplex Deo conſecrant. Et de iiſdem videtur loqui in lib. de Sanct. Virginit. c. 33. dum de his viduis dicit aliquando non nubere, non quia non optent, ſed quia impunè non poſſunt, vbi non dicit ſimpliciter non poſſe, id eſt, ſine peccato dedecoris & infamiæ. De illis autem quæ omnino ſtatum mutant, & religioſæ fiunt, ibi nullam mentionem facit. Neque propterea cogimur dicere Auguſtinum non cognouiſſe alium vouendi modum qui in proprio ſtatu religionis tunc fieret. Nam in Pſal. 75. diſtinguit ſimpliciter virginitatem vel caſtitatem vouentes ab his qui relictis omnibus vouent ire in vitam communem, & ſocietatem ſanctorum, quo nomine religionem ſignificare videtur. Et in Concilio Carthaginenſi IV. vbi Auguſtinus interfuit cum aliis Patribus can. vlt. ſpecialis mentio fit viduarum quæ ſe deuouerunt Domino, & veſte laicali abiecta, ſub teſtimonio Epiſcopi, & Eccleſiæ religioſo habitu apparuerunt: in qua deſcriptione ſignificatur alias fuiſſe viduas merè ſeculares & laicas, quæ interdum etiam cum voto, in eo ſtatu permanebant: nec videtur Auguſtinus de prioribus loqui in prædicto libro, vt ex diſcurſu illius conſtat, probabiléque eſt illarum votum ſolenne fuiſſe, vt in prædicto canone indicatur, & in Conc. Tolet. IV. c. 55. & 56. quanuis non ſit certum, quia, vt ſuprà tetigi, aliquando viduæ publicè, & cum externo apparatu vouentes caſtitatẽ, ſimplex tantùm votum emittebant, & ideo in antiquitate hæc duo diſcernere ſæpe difficile eſt, vt infrà videbimus.

Ad Hieronymum reſpondeo in illa epiſt. 22. ſine dubio loqui ad virginem laicam, quæ in domo ſua virginitatem ſeruabat, quam per votum Deo conſecrauerat, & ideo non dubito quin votum illud ſimplex fuerit. Vnde illa verba quæ in argumento citantur, de ſociis, ſeu famulabus intelligi poſſunt in eodem ſtatu viuentium. Quia verò Hieron. indicat illas non ſolùm validè, ſed etiam licitè potuiſſe nubere, dicátque illis proponendum eſſe illud Apoſtoli, *Melius eſt nubere quàm vri*, rectiùs dicitur loqui de illis quæ virginitatem non vouerant, ſed tantùm eam ſeruabant imitatione dominarum, & poſtea nubere cupiebant, ſub eo colore, quòd onerosum eſſet aliis ſeruire: hoc enim eſt quod ait, *ſi quaſimul fugiens ſeruitutem*, &c. Poteſtque hic locus ex alio ſimili ſuprà tractato commodè explicari ex epiſt. 8. eiuſdem Hieron. in vltimis verbis. Quod verò de Malco ex eodem Hier. affertur, nullius momenti eſt: nam licèt Malcus eſſet inhabilis ad matrimonium, potuit meritò illam rationem tacere, quam fortaſſe infidelis herus non intelligeret, & aliam proponere, quæ ſufficiebat, & faciliùs ſolo lumine naturæ percipi poterat. 40. Ad Hieron.

Sed demus Malcum illum non talem feciſſe profeſſionem in monachatu, quæ ipſum inhabilem ad matrimonium redderet, nunquid propterea cogimur dicere nullum tunc fuiſſe religionis ſtatum, qui hunc effectum haberet, aut illum quem Malcus habebat, ſic explicatum fuiſſe ſufficientem ad matrimonium ratum diſſoluendum? nulla ſanè coniectura eſt, quæ hoc oſtendat.

41. Ad teſtimoniũ Greg. Ad Gregorium reſpondeo primò tres illas ſorores patris ſui non fuiſſe religionem veram profeſſas, ſed ſolùm priuatam vitam cœlibem egiſſe: quod ex illis verbis colligi poteſt, *In domo propria ſocialem vitam ducebant*, & ex illis, *Conductorem agrorum ſuorum poſtmodum maritum duxit.* Ex quibus manifeſtè conſtat illas non renuntiaſſe bonis propriis, ac proinde nec moniales fuiſſe, nec ſeculo mortuas omnino fuiſſe. Quocirca ſi in eo ſtatu ad futurum matrimonium inhabiles omnino non erant, nec ad diſſoluendum præcedens matrimonium ſufficientem ſtatum habebant. Adde ex narratione Gregorij non ſatis conſtare an matrimonium illud Gordianæ validum fuerit: nam in fine illius homiliæ indicat Gordianam illam fuiſſe damnatam, cùm eam dicit ab excellentia ſanctimonialis habitus ad pœnã corruiſſe.

42. Ad Petrum Damian. Solùm ſupereſt hiſtoria relata à Petro Damiano, ad quam reſpondemus, facilè poſſe in contrarium retorqueri, nam videtur ex ea colligi matrimonium illud non fuiſſe validum, quandoquidem ille qui monaſterium dimiſerat, & vxorem duxerat, cùm eſſet morti vicinus, vt poſſet tanti delicti dignam pœnitentiam agere, ad monaſterium reportari expetiit, habitúmque monachatus, & pœnitudinem de ſuis prauitatibus accepit. Quod tamen illi neceſſarium nón fuiſſet, ſi matrimonium validum extitiſſet, ſufficeret enim vt de peccato commiſſo doleret, imò nec licuiſſet inuita vxore, quia, vt ibi ſignificatur, matrimonium illud conſummatum fuit.

43. Ex antiquis ergo Patribus, vel hiſtoriis nihil ſolidum, quod ad rem præſentem faciat, accipi poteſt; nec etiam ex decretis Conciliorum aut Pontificum antiquis; nam ſicut in illis aliquando indicantur vota virginum aut viduarum non irritantia matrimonium poſtea ſequutum, ita etiam in aliis locis ſignificantur vota ſufficientia, vt videbimus. Nullum autem vel minimum indicium ex eis accipi poteſt ex prædictis decretis ad oſtendendum in aliquo tempore vel ſtatu fuiſſe ſufficiens ad dirimendum matrimonium priùs contractum non inhabilitando perſonam ad ſubſequens matrimonium. Nec denique ratio quæ vltimo loco ſubiungitur aliud probat, quàm non ſimpliciter repugnare ſeparari hos effectus, quod gratis admittimus, & de facto conſtat aliquod votum irritare ſubſequens matrimonium, quod non diſſoluit præcedens, vt patet in voto ordinis ſacri. Negamus autem è contrario aliquando factum eſſe, quia nec rationabile erat, neque expediens, vt aliquod votum dirimeret matrimonium factum, quod non impediret faciendum, vel quòd perſona liberaretur à vinculo matrimonij rumpendo ius alteri acquiſitum, relicta habilis ad contrahendum cum alia, vt ſatis explicatum eſt.

Ad vltimã rationem.

CAPVT VII.

Vtrùm votum ſimplex caſtitatis vim habeat ad diſſoluenda ſponſalia de futuro.

1. Varij modi VAriis modis poteſt hoc votum fieri, ſcilicet ante, vel poſt ſponſalia, quæ & ſimplicia &

A iurata eſſe poſſunt: fieri etiam poteſt vt poſt ſponſalia ſubſequuta ſit virginis defloratio ſpe futuri matrimonij, aut alij actus, vel nimia familiaritas, quæ nomen illius obſcuret, eámque minus idoneam ad contrahendum cum alio reddat, vel quòd nihil aliud interceſſerit, præter pura ſponſalia. Ex quibus varia oriuntur dubia, quæ licèt ab aliis tractentur in materia de Matrimonio, hîc expedienda ſunt, quia ex perfecta cognitione huius voti magis pendent, & ad illam exactè tradendam neceſſaria etiam ſunt. præſentis difficultatis.

2. Primũ dubium; an votum Caſtitatis antecedens irritet ſponſalia. Aſſertio eſt affirmatiua. Probatur. Primum ergo dubium eſt, quando votum caſtitatis antecedit. In quo dicendum eſt hoc votum impedire, & irrita reddere ſponſalia quæ poſtea contrahuntur, per ſe ac regulariter loquendo. ita ſentiunt communiter Doctores ſtatim citandi, & videtur caſus expreſſus in cap. *rurſus*, qui cler. vel vouent. Ratio eſt, quia talia ſponſalia tendunt contra obligationem voti: ergo illicitè fiunt. Rurſus obligatio voti ex genere ſuo grauior eſt, & præcedere ſupponitur; ergo vincit, & non admittit ſuperuenientem ſponſaliorum obligationem ſibi repugnantem: ergo irritat illam. Et declaratur ampliùs, nam illa ſponſalia continent promiſſionem de re illicita, nempe de matrimonio contrahendo contra votum caſtitatis: ergo ſunt irrita. Quæ ratio probat hoc eſſe verum etiamſi ſponſalia iurata ſint, quia iuramentum non obligat ad promiſſionem turpem implendam, atque ita etiam expreſſum eſt in dicto cap. *rurſus.*

3. Obiectio. Obiicies, quia ſuprà dictum eſt, ſponſalia per verba de præſenti ſine animo conſummandi aliquando eſſe licita, à fortiori ergo licebit eadem ſponſalia promittere, & conſequenter erit etiam valida promiſſio. Reſponſio. Reſpondeo, ideo dixi, *per ſe & regulariter loquendo*, quia hoc etiam modo illicitum eſt poſt huiuſmodi votum vinculum matrimonij contrahere etiam ſine animo conſummandi illud. In eo autem caſu, & cum illis circunſtantiis, cum quibus licitum eſt matrimonium contrahere poſt votum caſtitatis, licebit etiam antea illud polliceri per ſponſalia de futuro, ſine intentione tamen conſummandi illud, cum hac enim nunquam poteſt eſſe licitum, cùm ſit voto contraria: ſine illa verò non repugnat interueniente aliqua morali neceſſitate, quæ rarior quidem in ſponſalibus de futuro, quàm de præſenti eſſe poteſt. Et ideo, regulariter loquendo, illa exceptio vel limitatio parum neceſſaria eſt. Poſito tamen caſu, in quo talis promiſſio liceat, non ſtatim neceſſariò ſequitur, vt poſtea obliget, niſi etiam talis ſit occaſio, vel tanta neceſſitas, vt ad reparandum graue damnum, vel infamiam alicuius perſonæ, obligetur quis ad matrimonium contrahendum animo ingrediendi religionem: quod vix credo poſſe contingere, nam in eo caſu potiùs dicerem illum excuſari ab integra obſeruatione voti, & poſſe conſummare matrimonium illud ſaltem reddendo debitum: quia nec votum caſtitatis ſe ſolo obligat ad ingreſſum religionis, vt ſuprà dixi, nec propter reparandum temporale damnum alterius obligatur quis religionem ingredi. Igitur ad ſummum poteſt tale matrimonium aliquando eſſe licitum, ac permiſſum, & ideo promiſſio illius per ſponſalia de futuro, non erit per ſe mala. Nihilominus verò poſtea obligatio voti, quæ maior eſt, præferri poterit ſine culpa, vt à fortiori ex ſequenti puncto patebit.

Secundo

Secundum dubium; an hoc votum ſubſequens ſponſalia ſimplicia de futuro, illa irritet. Prima opinio negat; & addit, poſſe ab alio irritari.

4. Secundo ergo loco videndum eſt, an ſi votum hoc ſubſequatur poſt ſimplicia ſponſalia de futuro, irritet illa. Multorum enim ſententia eſt non irritare, imò votum illud eſſe illicitum, niſi fiat ſub conditione conſenſus alterius partis, & conſequenter non obligare niſi alter cedat iuri ſuo. ita ſentit Palud. in 4. diſt.27. quæſt. 1. art. 2. concl. 5. & diſt. 38. quæſt. 3. art. 5. concl. 4. & idem ſentit D. Antonin. 3. p. cap. 18. §. 1. & 2. Syluest. verbo *ſponſalia*. quæſt. 7. Cordub. in ſumma quæſt.136. Nauarr. in ſumm. cap. 22. num. 27. verſic. Decimò. Expreſſè Abbas in cap. *veniens*, qui cler. vel vou. cum gloſſa ibi, & Hoſtienſ. & Antonio in cap. *rurſus*, eódem tit.

Fundamentum. Probatur quoad ius naturale.

Fundamentum huius ſententiæ eſſe poteſt, quia vel hæc diſſolutio fieret iure naturali, vel poſitiuo; non primum, quia promiſſio humana acceptata inducit obligationem iuſtitiæ, vel ſaltem nunc de illa loquimur, nam ſponſalia cùm conſiſtant in mutuo contractu, ſine dubio inducunt iuſtitiæ obligationem: ergo votum ſuperueniens iure naturæ non obligat, vnde nec diſſoluere poteſt priores conſenſus. Probatur conſequentia, quia votum factum de re aliena, vel, quod perinde eſt, de re alteri ex iuſtitia debita, non eſt firmum, niſi in ordine ad conſenſum alterius, à quo proinde irritari poteſt ſi conſentire nolit, neque aliter acceptatur à Deo, vt ſuprà viſum eſt, quia Deus non vult dona, vel promiſſiones de rebus alienis, quia iniurioſæ ſunt proximo, ac proinde contra rectam rationem. Quæ ratio etiam locum habet, quando licèt res tranſlata in dominium alterius eſt illi ex iuſtitia debita, quia etiam ibi violatur iuſtitia cùm priuetur proximus iure ſuo, ſed ſponſalia inducunt rationem iuſtitiæ, vt ſuppono: non ergo poteſt illa irritare. Quin pòtiùs per diſſenſum alterius ſponſæ poteſt tale votum irritari, ſaltem quantum ad id in quo repugnat iuri alterius, ſi illud petat.

Confirmatur primò.

5. Et confirmatur primò à ſimili, nam votum caſtitatis factum poſt contractum de præſenti non poteſt priuare alterum coniugem iure ſuo: & ideo licèt vouens obligetur non petere debitum, tenetur tamen reddere petenti: ſic ergo votum caſtitatis factum poſt ſponſalia de futuro, licèt obliget vouentem ad non petendum nec procurandum vinculum matrimonij, nihilominus ſemper tenebit promiſſum reddere petenti: ex quo principio ſequitur quòd non poteſt alterum priuare iure ſuo, & conſequenter neque hoc per votum promittere.

Secundò.

Confirmatur ſecundò, nam ſi quis promiſit alteri vas aureum, v. g. & alius acceptauit, non poteſt promiſſor poſtea votum facere dandi illud idem vas in eleemoſynam, quia hoc eſſet contra iuſtitiam, vel fidelitatem, & Deo ſimpliciter infidelis promiſſio etiam homini facta. Sed hæc ratio æquè procedit in caſu noſtro, nam licèt votum caſtitatis ſit grauius, eandem proportionem ſeruat ad ſponſalia, quæ grauiorem etiam obligationem inducunt. Tandem confirmatur ſumpto generali principio, quod ex ſuprà traditis de voto in genere videtur certiſſimum, ſcilicet, quod ſine voto non liceret facere, non licere etiam per votum promittere, quia votum non facit rem eſſe licitam, ſed ſupponit licitam, & bonam, & reddit meliorem, ſed poſt ſponſalia non liceret manendo in ſtatu ſeculari cœlibem vitam ducere abſque voto inuita ſponſa, vt videtur per ſe notum, quia eſt violatio promiſſio-

A nis, & quia aliàs fruſtrà ferè fierent ſponſalia, quia illis non obſtantibus poſſet quis licite non contrahere: ergo ſi hoc non licet, nec etiam licet voto ſe obligare ad non nubendum manendo in ſæculo: ergo neque ad caſtitatem, quatenus includit obligationem non nubendi tali ſponſo, ipſo inuito, ita enim ſemper loquimur. Et ideò aliud eſt in voto religionis: nam poſt ſponſalia poteſt aliquis licitè religionem ingredi, & ideo poteſt ad id voto ſe obligare, & eádem ratione poterit intuitu religionis votum caſtitatis implere, & per ingreſſum in illa ipſum integrè ſeruare: tamen intentionem manendi in ſeculo, & ibi ab-
B ſtinere à matrimonio inuito ſponſo, non videtur ex natura rei eſſe licitum: non ergo poteſt tale votum ex natura rei ſponſalia præcedentia irritare.

Altera verò pars de poſitiuo iure probatur, quia illud Eccleſiaſticum non eſt, nullum enim extat de hac re ſcriptum decretum, quod ab aliquo auctore citetur, vel ego inuenerim. Quin potiùs in c. *veniens*, qui cler. vel vou. indicat Pontifex quandam mulierem reprehenſione pœnitentiæ dignam eſſe propter votum continentiæ poſt ſponſalia factum, quod ipſe appellat *propter mentitam fidem*. Si autem ſponſalia ſoluerentur per hoc votum, non eſſet licitum. Dicet fortaſſe quis illam fœminam directè feciſſe votum ne cogeretur nubere timens ſponſi ſeueritatem. Sed certè ob hanc
C cauſam non poſſet dici mentitam fuiſſe fidem, quia vtebatur medio aliàs conceſſo, ſed ad ſummum imputari poſſet ei aliqua culpa propter indebitam intentionem in vouendo, quæ magis ad religionis defectum, quàm ad infidelitatem in ſeruando promiſſo pertineret.

6. Probatur quoad ius Eccleſiaſticum.

Inſtantia ſoluitur.

Tandem dici non poteſt eſſe hoc ius diuinum, vbi enim eſt data hæc licentia ſponſis? quia neque in Scriptura habetur, neque ex aliqua traditione colligi poteſt, quia ſancti Patres, ex quibus traditiones Eccleſiaſticas accepimus, nullam mentionem faciunt deſſolutione ſponſalium per huiuſmodi vota. Neque etiam fuit neceſſaria in Eccleſia huiuſmodi licentia, cùm in ordine ad perfectionem ſatis ſit quòd per votum religionis poſ-
D ſint huiuſmodi ſponſalia diſſolui.

7. Probatur quoad ius diuinum.

Secunda opinio tenet ſolui ſponſalia per ſubſequens votum ſimplex caſtitatis. tenet Angelus verbo *ſponſalia*, n. 40. citans Directorium & Ioan. Andr. in c. *de illis*, de ſponſ. & Sylu. citat Anton. in c. *de illis*, de deſponſ. impub. Sequitur Rich. in 4.d.27.art.3.q.4. qui aduertit, ſi ſponſalia ſint publica, oportere etiam votum eſſe publicum, & diſſolutionem fieri iudicio Eccleſiæ; ſi verò ſint occulta, per votum etiam occultum diſſolui poſſe. Idem tenet Maior ibi q.5. art.2. Sot.q.2.art.5. qui *hoc* (inquit) *in dubium reuocari nō debet*. Tenet etiam Veracruz in ſpecul. coniug. 1. p. art. 21. caſu 12. Ratio quam Soto adducit, eſt, quia votum caſtitatis eſt de perfectiori modo vitæ; ergo eſt integrè va-
E lidum & firmum, non obſtantibus prioribus ſponſalibus. Patet conſequentia, quia in ſponſalibus ſemper implicitè intelligitur exceptio melioris frugis: ergo obligat non obſtantibus illis: ergo irritat illa.

8. Secunda opinio affirmat diſſolui ſponſalia.

Fundamentum.

Ad hoc verò fundamentum reſpondent aliqui Canoniſtæ negando conſequentiam, præſertim vltimam & penultimam, quia votum, inquiunt, & ſponſalia æqualis obligationis ſunt, & ideo quæ tempore antecedit, alteram vincit. ita refert Sylu. ex Innoc. & Hoſtienſe. Sed illi loquuntur de ſponſalibus iuratis, de quibus infrà; omiſſo tamen iuramento negare nō poſſumus, quin obligatio voti

9. Reſponſio aliquorum ad hoc fundam.

Alia reſpōſio aptior.

ex genere ſuo maior ſit, quàm cuiuſcunque promiſſionis humanæ: & ideo meliùs reſpondebitur negando primam conſequentiam. Itaque quanuis obligatio ſponſalium ex ſuo genere minor ſit, tamen quando ipſa antecedit, mutat materiam, & reddit illam incapacem obligationis voti omnino firmi, vt pote iam alterius iuri ſubiecta; & ideo ſuperueniens voti obligatio non poteſt priorem tollere, quia non eſt in ſuo genere perfecta & firma, imò includit conditionem, ſi alter cedat iuri ſuo. Quod autem Soto dicit de conditione melioris frugis, ſi per meliorem frugem intelligeret ſtatum religionis, eſſet id iure fundatum, tamen intellectum vniuerſaliter de cœlibatu in ſæculo, ſine fundamento id dictum eſt: quia neque ex iure communi implicatur in ſponſalibus illa conditio, nullum enim extat tale ius, nec ex perſonali intentione contrahentium, nullus enim ferè de hoc cogitat, & quamplures licèt cogitarent, talem intentionem non haberent: abſolutè ergo vult vnuſquiſque & obligare ſe, & obligare alium, quantum poteſt. Neque etiam dici poteſt ex natura rei implicari illam conditionem tanquam neceſſariam ad honeſtatem contractus, ſicut implicatur in voto reſpectu Dei exceptio, vt non impediat maius bonum. Hoc, inquam, dici non poteſt, quia in contractibus ciuilibus, ſeu promiſſionibus humanis, non eſt neceſſe talem exceptionem includi, vt honeſtè fiat, ſponſalia verò ſunt quidam contractus ciuilis, ſeu humana promiſſio: ergo. Maior patet inductione, nam matrimonium licèt impediat perfectionem ſtatus, non propterea illicitum eſt, neque ad ſuam honeſtatem requirit, vt illam exceptionem includat: nam licèt aliquis mordicus id dicat de matrimonio rato in lege Euangelica, de conſummato id dicere non poteſt, nec de rato ſecundùm ſe ſumpto prout erat in lege naturæ, aut veteri. Prætereà idem videre licet in quacunque alia donatione, vel promiſſione, nam ſi Petrus promiſit centum Paulo per veram & rigoroſam ſtipulationem, licèt fortaſſe melius fuiſſet illa dare in eleemoſynam, nihilominus ex vi promiſſionis impeditus manet, neque intelligitur incluſa conditio melioris vſus, ſeu frugis, vt conſtat ex communi ſenſu omnium hominum, alioqui nihil eſſet firmum in humanis promiſſionibus. Ratio autem eſt, quia homo non tenetur facere quod melius eſt, neque etiam ſe expeditum conſeruare ad illud eligendum: ergo licitè poteſt aliquid facere, vel ita ſe obligare, vt iam non ſolùm non ſit melius, verùm nec liceat quod antea melius erat: ergo ex natura rei ad honeſtatem actus non eſt neceſſarium, vt ſubintelligatur illa exceptio melioris frugis: ergo per ſponſalia poteſt homo ita ſe obligare, vt iam ſibi non liceat non nubere; & ſine dubio ſi fingamus ſponſalia fieri cum hac expreſſa, & quaſi reflexa intentione, non video cur non ſint efficacia ad inducendam illam obligationem, cùm auctoritate legis non impediantur, & alioqui ſint de re honeſta, & proprio dominio voluntatis ſubiecta. Quòd ſi hoc genus obligationis eſt in poteſtate contrahentium quoties abſolutè ſpondent, & nihil excipiunt, intelligendi ſunt ita ſe obligare, & eligere minus bonum relicto meliori.

10. Differentia inter votū religionis, & caſtitatis quoad hoc.

Neque in hoc facienda eſt comparatio cum matrimonio rato, quia in illo ſola exceptio religionis admittitur, non quia quomodocumque eſt melius bonum, ſed quia eſt tale quod auctoritate legis hoc habeat priuilegium, & ideo quantumcunque quis contrahendo matrimonium intendat ita ſe obligare, vt non poſſit religioſus fieri ante conſummationem, nihil facit quoad hoc, ſed ſemper retinet idem priuilegium, quia eſt lege introductum in fauorem boni communis, cui non poteſt perſona priuata cedere. E contrario verò quanuis ſacerdotium cum ſuo voto ſolenni ſine dubio ſit perfectior ſtatus, quàm matrimonium, nihilominus non intelligitur exceptus in contractu matrimonij rati, quia nullius legis auctoritate illa exceptio nititur, & alioqui contractus ſimpliciter & abſolutè fit: non eſt ergo verum illud principium, in humano contractu implicari exceptionem melioris boni abſolutè, ſed illius tantùm, quod legis auctoritate fundatur, & ita in præſenti fatemur includi exceptionem religioſi ſtatus, non tamen voti ſimplicis caſtitatis, quia hoc legis auctoritate non fundatur. Alioqui non ſolùm votum, ſed etiam propoſitum perpetuæ virginitatis irritaret, vel impediret obligationem ſponſalium: quia ſtatus virginitatis etiam ſecluſo voto eſt perfectior quàm ſtatus matrimonij, vt planè ſentit Paul. 1. ad Corinth. 7. non enim dixit, *Qui vouit, meliùs facit*, ſed, *Qui non iungit, meliùs facit*: ergo hoc etiam bonum intelligitur exceptum in ſponſalibus, etiam ſecluſo voto, quia etiam hæc eſt exceptio melioris frugis. At hoc nemo dicet, aliàs ſponſalia nullam affirmatiuam promiſſionem continerent, ſed ſolùm hanc negatiuam, *Non contrahat matrimonium cum alia præter te*; nam iuxta illam ſententiam, ſi velit cum nullo omnino contrahere, ſed cœlibatum retinere, liberum illi eſt non obſtantibus ſponſalibus. Conſequens autem eſt, & contra Doctores communiter, & contra ordinariam intentionem contrahentium. Ergo etiam in ſponſalibus conſtat non eſſe vniuerſaliter verum illud principium de ſubintellecta exceptione melioris boni. Dicere autem illud bonum voto firmatum eſſe maius, plúſque participare de ratione ſtatus perfectioris, eſt quidem verum, non tamen ſufficiens, vt dicere poſſimus, ſine alia legis auctoritate, vel expreſſa contrahentium voluntate huius boni exceptionem includi in tali contractu, quia magis & minus non variant ſpeciem, ſeu rationem, alioqui erit, vt ſic dicam, exceptio arbitraria, & de multis aliis bonis poſſet quis dicere etiam intelligi excepta: vt, v. g. ſi quis fieret conuerſus in religione, in qua nullum votum, etiam ſimplex caſtitatis conuerſi emittunt, ſed ſolùm ſe tradunt ſeruitio religionis, per illum actum diceret quis ſolui ſponſalia, quia eſt melius bonum, & fortaſſe æquiualens voto ſimplici continentiæ, & quædam participatio ſtatus perfectionis: nam propriè ſtatus perfectionis etiam per votum ſimplex continentiæ non conſtituitur. Et ideo non eſt inefficax argumentum quod Cordub. etiam ſumit de voto diutiùs contemplandi, & fortaſſe efficacius ſumi poſſet de voto ſimplici paupertatis, & de voto, v. g. perpetuò peregrinandi, & ſimilibus: non videtur ergo hoc relinquendum priuato arbitrio, ſed auctoritati legis, vel pactioni factæ inſiſtendo.

11. Ad confirmationem de voto.

Vnde non eſt ſimile quod de voto afferebatur, quia in illo includitur exceptio melioris boni; eſt enim ratio longè diuerſa: tum quia ſcopus voti eſt diuinus cultus, qui ſemper eſt maior in meliori voto; in promiſſione autem hominis proximè intenditur commodum vel vtilitas

eius

eius cui fit promiſſio: & ideo quòd aliud bonum ſit melius, impertinens eſt ad ſcopum talis promiſſionis: Tum etiam, quia in voto, dum bonum minus propter maius relinquitur, ſemper eſt in ordine ad eandem perſonam, cui factum eſt votum, & ex conſenſu eius ſaltem interpretatiuo: at verò in præſenti illud bonum quod maius eſt non pertinet ad perſonam cui facta eſt promiſſio, vt per ſe patet, neque eius conſenſus expectatur, vt ſuppono: nam ſi illa cederet iuri ſuo, non eſſet quæſtio. Hoc ergo fundamentum de illa exceptione ſubintellecta non videtur ſolidum, neque vllo iure aut ratione fundatum; nullum autem aliud huius ſententiæ fundamentum in illis auctoribus inuenio, nec facilè poterit excogitari.

12. *Reſolutio vera. Tale votum non diſſoluit ſponſalia ex parte vouentis.* Propter hæc ergo cenſeo priorem ſententiam in rigore eſſe veriorem & magis ſecuram, ac iuridicam. Intelligenda verò eſt ex parte ipſius vouentis, nam ex parte alterius, vt Palud. expreſsè declarat, & alij ſequuntur, ſine dubio remittitur obligatio ſponſalium, non enim cogitur quis contrahere matrimonium cum illo, quem nouit denuo eſſe voto caſtitatis ligatum, quia hoc ſibi eſſet graue onus, quia non poſſet vti matrimonio, niſi petendo debitum; hæc autem mutatio ſuperuenit poſt ſponſalia ipſo inuito, & ideo ipſum excuſat ab obligatione implendi ſponſalia. Si autem ipſe nihilominus contrahere voluerit, alter non poterit excuſari propter mutationem factam, etiamſi matrimonium ſit illi futurum oneroſius, quia voluntate eius talis mutatio facta eſt, & ideo illum non excuſat cum iniuria alterius; & alia ratio excuſationis nulla relinquitur ratione voti, vt oſtenſum eſt. *Ad quid obligetur vouens in hoc caſu.* Addendum item eſt in hac ſententia illam non negare quin votum illud validum ſit, ſed ſolùm negare eſſe firmum, ſeu perfectum quoad omnia. Obligat enim primò vouentem ad non contrahendum matrimonium quantum in ipſo eſt, & conſequenter ad non petendum vt matrimonium contrahatur, & ad acceptandam ſolutionem ſponſalium, ſi alter conſentire voluerit. Si verò ad petitionem alterius matrimonium contrahatur, obligat nihilominus ad non petendum debitum, & ad caſtitatem coniugalem durante matrimonio, & ſi obtingat diſſolui per mortem coniugis, ad integram caſtitatem. Ratio omnium eſt, quia tale votum eſt validum, & obligatorium in his omnibus, quæ alteri iniurioſa non ſunt. Addunt Palud. & alij etiam obligare ad ingreſſum religionis, vt vitare poſſit matrimonium. Sed hoc non credo verum, propter ea quæ cap. 4. diſputaui de matrimonio rato, quæ à fortiori procedunt de ſponſalibus.

13. *Probabilis eſt ſecunda ſententia, aſſerens per tale votum diſſolui ſpóſalia.* Nihilominus negare non poſſumus, quin altera ſententia, vtcunque probabilis ſit, ſaltem propter authoritatem plurium Doctorum, qui ducti videntur pietate quadam in fauorem pudicitiæ, & caſtitatis. Potuit etiam eos mouere proportio quædam, nam ſicut profeſſio ſolemnis ad matrimonium de præſenti, ita ſe habet votum ſimplex ad ſponſalia de futuro: ſicut ergo matrimonium per profeſſionem, ita ſponſalia per votum ſimplex dirimantur. Quæ proportio eſſet ſatis efficax, ſi ſermo eſſet de voto ſimplici religionis, quia ſicut ſponſalia ad matrimonium, ita hoc votum ad ſtatum religionis ordinatur, quæ ratio non ita procedit in voto caſtitatis, nam ſimpliciter factum non ordinatur ad ſtatum religionis. Quia verò eſt magna quædam participatio illius ſtatus, & quæ magis directè repugnat matrimonio, ideo dicti authores opinati ſunt æquiualere quoad hunc effectum voto religionis. Præterea iuuari poſſet hęc opinio ex antiqua conſuetudine Eccleſiæ, quæ ex adductis in capite præcedenti conſtare poteſt, nam multa exempla ibi adducta ſunt, quæ dę ſponſalibus de futuro, & voto ſimplici continentiæ faciliùs exponuntur. Quòd ſi de hac conſuetudine ab Eccleſia tolerata etiam hoc tempore conſtare poſſet, multum probabilitatis huic opinioni accederet: nam reuera argumenta priùs facta conuincunt ex ſola rei natura non poſſe colligi hunc effectum, quia conſuetudo habet vim legis, ideò poſita hac conſuetudine interpretati poſſumus fieri hunc effectum authoritate Eccleſiaſticæ legis, vel certè conſuetudo ipſa declarat ſponſalia inter Chriſtianos fieri ſubintellecta dicta exceptione. Hæc autem conſuetudo colligetur ex vſu Prælatorum Eccleſiæ, ſine quorum iudicio diſſolui non poſſunt ſponſalia publica, altera parte inuita, vt meritò dixit Richardus, quia non fieret ſine ſcandalo & perturbatione. Si ergo iudex Eccleſiaſticus probato voto ſimplici virginitatis, ſeu continentiæ facto poſt ſponſalia etiam publica, ſeu in iudicio probata, vouentem iudicat liberum ab obligatione ſponſalium, tutus erit in conſcientia, & illud erit graue indicium, voluntatem, vel conſuetudinem Eccleſiæ eſſe, vt ſponſalia includant illam tacitam exceptionem, ac proinde votum per ſe ſufficere ad diſſoluenda illa, in publicis autem requiri iudicium Eccleſiæ propter debitum ordinem, in occultis verò votum ipſum per ſe ſufficere. Abſolutè autem loquendo exiſtimo non eſſe talem conſuetudinem, nec de illa conſtare poſſe: nam ſi quis eſt huiuſmodi vſus, ille potius procedit ex dicta opinione, quàm ę conuerſo opinio ipſa in priori conſuetudine fundetur. Et ideo dixi priorem ſententiam per ſe, ac ſimpliciter eſſe veriorem, quamuis practicè poſterior etiam probabilis ſit.

Atque ex his conſtat quid dicendum ſit, ſi ſponſalia, quæ præceſſerunt, iurata fuerunt. 14. *Quid dicẽdum, ſi ſpóſalia ſint iurata.* Nam iuxta priorem ſententiam conſtat à fortiori dicendum eſſe illa ſponſalia non ſolui per votum ſubſequens, & de his ſponſalibus iuratis expreſſiùs loquuntur Innocentius & Canoniſtæ ſupracitati, & ſumma confeſſorum lib. 1. titul. 8. q. 33. Iuxta aliam verò opinionem conſequenter dicendum eſt, etiamſi ſponſalia iurata ſint, ſolui per votum ſubſequens. Nec refert, etiamſi demus iuramenti obligationem eſſe æqualem; hoc enim non eſt propter exceſſum in obligatione, ſed quia ibi non opponuntur, ſed votum non ſubtrahit materiam priori iuramento. Si enim votum continentiæ ſubſequens dirimit ſponſalia ſimplicia, ideo eſt, quia in ipſis ſponſalibus includitur prædicta exceptio: quando ergo illis additur iuramentum, non mutat illa, nec excludit exceptionem, ſed eadem cum eodem modo promiſſionis firmiora reddit. Quando ergo poſtea votum fit, exceptio adimpletur, & ideo ſicut obligatio promiſſionis in eo caſu iam non habet locum, ita nec obligatio iuramenti. Quapropter in hoc negatio nihil refert, quòd priora ſponſalia fuerint iurata, necne. Poſſet tamen hìc obiici cap. *commiſſum*, de ſponſal. ſed in illo textu non eſt ſermo de voto caſtitatis, ſed de voto religionis, de quo poſtea di- *Obiectio ſoluitur.*

cemus; non eſt autem ſimilis ratio in vtroque, A nam votum religionis per ſe obligat ad ingrediendam religionem, & ideo ſtante illo perfecto, & integro, non poteſt quis obligari ad matrimonium, quia vel obligandus eſſet conſequenter ad religionem, quod ipſe non vouit, vel ad conſummandum matrimonium, quod voto repugnat. Propter quam quòd ordo ille, qui in prædicto cap. conſulitur, fortaſſe non eſt in præcepto, vt infrà ſuo loco videbimus.

15. *Difficultas; quando fœmina conſenſit media copula, vel alio modo ſimili.* Sed quid ſi ſponſalia non fuerunt pura, ſed interceſſit copula, vel alij actus, qui reddunt difficiliorem alteri ſponſo facultatem contrahendi matrimonium. Quæ difficultas habet locum ex parte fœminæ, nam vir ex hoc capite nullum onus, aut grauamen recipere ſolet, moraliter loquendo, fœminæ verò magnum famæ, B & honoris detrimentum hinc prouenire ſolet, & ideo ſine dubio auget ſponſi obligationem ſtandi promiſſis. Iuxta priorem autem ſententiam ſuprà tractatam maiori ratione dicendum eſt, tale votum quoad intentionem non ducendi ſponſam in vxorẽ eſſe iniquum, & non obligare. Quod adnotauit Viuald. vlt. parte Candelabri cap. 14. num. 64. Vbi refert aliquos iuxta opinionem ſecundam opinatos eſſe, etiam in hoc caſu votum eſſe obſeruandum, & ſponſalia prætermittenda, damnum verò illud, quod ex copula, vel ex aliis actibus alteri redundat, quatenus iniurioſum fuit aliis modis eſſe reparandum. *Reſolutio tenenda eſt, in hoc caſu non diſſolui ſponſalia.* Sed hæc ſententia addita hac circunſtantia multo minus probabilis eſt, & moraliter, & C practicè vix in aliquo caſu videtur admittenda. Suppono enim ſponſam ſub ſpe futuri coniugij in illum actum conſenſiſſe: ergo ſi poſtea fruſtretur illa ſpe cum graui damno, & infamia, fit illis grauis iniuria: ergo ſi votum ad hoc ordinetur, eſt de re illicita: ergo nec tale votum obligat, neque ille actus poteſt ab infidelitate, & iniuſtitia excuſari occaſione talis voti. Confirmatur, nam licèt gratis admittamus, vt vult ſecunda opinio ſuprà tractata, pura ſponſalia inuoluere exceptionem melioris frugis, quæ tamen quando vlteriùs proceditur vſque ad copulam, ſufficienter indicant ſponſi ſe recedere à tali conditione, & omnino ac ſine D vlla exceptione velle ſtare promiſſis, quod facere poſſunt, vt ſuprà oſtendi; quòd autem faciat, patet, quia aliàs reuera ſponſæ non conſentirent in talem actum.

16. *Obiectio.* Dices, ſi hoc argumentum eſt efficax, etiam probat ſponſum in eo caſu non poſſe ingredi religionem, neque ad id voto ſe obligare cum tanta iniuria tertij. *Reſpondetur primò.* Reſpondeo primùm non eſſe omnino ſimile, quia religionis ſtatus habet authoritate legis vim diſſoluendi matrimonium ratum non conſummatum, etiamſi ante ipſum matrimonium illicita copula inter ſponſos præceſſiſſet, vt infrà oſtendam, quam vim non habet votum ſimplex continentiæ. E Quæ differentia vera eſt quoad hoc, vt factum teneat in caſu, quo ſolemnis profeſſio reipſa fiat, non verò generaliter videtur ſatisfacere, vt licitè fiat. *Secundò.* Et ideo reſpondeo ſecundò concedendo illatum, ſi eædem circunſtantiæ concurrant, nimirum quòd damnum fœminæ graue ſit, & moraliter irreparabile per aliud medium, quia ſicut votum ſimplex, ita etiam ſolemne non fit licitè cum graui iniuria proximi, qualis ſine dubio in eo caſu interuenit. Poteſt autem aliqua aſſignari differentia quoad hoc inter profeſſionem religionis, & ſimplicem continentiam; nam ſi damnum illatum fœminæ iudicio virorum prudentum poſſet aliter reſarciri, quàm per matrimonium, & vir paratus eſſet ad reparandum damnum illo modo, poſſet religionem ingredi etiam inuita fœmina, aliud ſufficiens remedium illi præſtando: manere autem in ſeculo cum ſolo voto continentiæ ipſa inuita, non poſſet licitè, etiamſi alia via ſufficientem ſatisfactionem offerret.

Ratio verò huius differentiæ eſt, quia in priori caſu non tenetur ad contrahendum matrimonium ratione directæ obligationis, ſed ſolùm ratione damni illati, & ideo ſi alia via ſufficienter reparatur damnum, ceſſat obligatio, nam qui damnum paſſus eſt, non poteſt obligare ad vnum definitum modum ſatisfactionis, quando plures ſunt poſſibiles, & vnuſquiſque eorum per ſe ſufficit. At verò in poſteriori caſu obligatio non ſolùm ex nocumento, ſed etiam directè ex facto naſcitur, vt oſtenſum eſt: Et ideo inuita ſponſa non poteſt vir matrimonium ei denegare, nec cogere illam ad aliam ſatisfactionem acceptandam. Secus verò eſt, ſi voluntariè illam acceptet, nam tunc non ſolùm poterit vir licitè illam præſtare, ſed etiam tenebitur ratione voti, vt votum ipſum obſeruare poſſet. An verò idem dicendum ſit, quando votum caſtitatis præceſſerit ſponſalia, vel etiam ſi ſponſalia non fuerunt vera, ſed ficta ad decipiendam fœminam, & extorquendum conſenſum in copulam illicitam ſpe matrimonij, iudicandum eſt, non ex obligatione ſponſalium, vel diſſolutione eorũ, quia reuera in illis caſibus valida non ſunt, ſed ex ratione iniuriæ, & condignæ reſtitutionis: nam ſi hæc aliter fieri non poterant, iuſtitiæ obligatio præferenda eſſet, quia propter mutationem grauem factã ex parte materiæ, obligatio voti quoad illum articulum ceſſat, ſicut ceſſaret obligatio voti eleemoſynæ, ſi aliunde orta eſſet obligatio reſtituendi alienum, vel reparandi damnum illatum. Si autem nocumentum poteſt alio modo reſarciri, ille ſeruandus eſt, vt votum ſimul ſeruetur, ſicut in ſimili iá diximus. Quid verò de voto continentiæ ſacri ordinis quoad hunc effectum, dicendum ſit, inferiùs declarabitur. 17. *Quid ſentiendum, ſi votum præceſſit, vel ſponſalia ficta fuerũt ad extorquendam copulam.*

CAPVT VIII.

Vtrùm poſſit maritus votum continentiæ ab vxore ſine ſua licentia emiſſum irritare.

Ex his, quæ de irritatione voti ſimplicis aſſumendi ſtatum religioſum diximus lib. 4. facilè colligitur, poſſe ſimiliter parẽtes votum caſtitatis à pueris, vel puellis in ætate impuberi emiſſum irritare. Præcipua verò difficultas circa poteſtatẽ irritandi hoc votum caſtitatis eſt de marito reſpectu vxoris, & vice verſa, & ideo hîc non eſt prætermittenda. Incipiendo ergo à marito, inquirendum eſt hoc capite, an votum continentiæ ab vxore factum poſſit maritus irritare? In quo non quæritur de voto cõtinentiæ, aut religionis facto ante matrimoniũ conſummatũ. Nã ſi illud ſolemne ſit, diſſoluit ipſum matrimoniũ ratũ; ſi verò ſit ſimplex, & ſit votũ religionis, ſiue ſit emiſſum ante matrimoniũ contractum, ſiue poſt, implendum omnino eſt; nec maritus poteſt illud impedire, aut irritare, quia per illud ei non fit iniuria, eo quòd matrimoniũ quãdiu nõ eſt conſummatũ, ſemper habet 1. *Votum religionis ab vxore factũ non poteſt à marito irritari.*

habet illam conditionem ſubintellectam, & ideo peccaret grauiter coniux reddens debitum, & cõſummans matrimonium poſt tale votum, quia ſe reddit inhabilem ad implendum illud.

Neque votum caſtitatis ſi ante, vel poſt matrimonium ratum, & nõ conſummatum fiat.

De voto etiam caſtitatis, ſi præceſſit matrimonium ratum, certum eſt, non poſſe irritari à marito, vt infrà dicam. Si verò factum fuit poſt matrimonium ratũ antequam conſummaretur, idem cenſeo, & patebit à fortiori ex dicẽdis; & de vtroque eſt ſpecialis difficultas, an teneatur coniux in eo caſu ingredi religionem, ne cogatur matrimonium conſummare, & contra votum agere, quam infrà tractabimus; nunc enim ſufficit certum eſſe coniugẽ habentem tale votum non teneri ad reddendum debitum, ſi velit religionem intrare intra tempus

B

à lege præſcriptũ; modò agimus de voto caſtitatis poſt matrimonium conſummatũ emiſſum, de quo etiã nõ dubitamus quoad obligationẽ reddẽdi debitũ; nã quoad hoc tale votũ per ſe irritũ eſt, nec poteſt obligare cũ ſit de materia iniuſta; vnde non indiget mariti irritatione.

An in hoc caſu teneatur vxor nõ reddere debitum.

De quo eleganter ſcribit Auguſt. epiſt. 199. circa princ. Quamuis ſi factum eſſet ſub conditione, ſi maritus non repugnauerit, vel nõ cõſenſerit, tũc poſſet quidẽ vxor rogare maritũ, vt à petẽdo deſiſteret, ſibiq; abſtinendi omnino licentiã daret: maritus tamẽ poſſet liberè negare, atq; hac ratione poſſet dici indirectè irritare tale votum etiam quoad hanc partem.

2. Illa verò omiſſa, difficultas eſt quoad alia omnia quæ ſub tale votum cadunt:

C

& quidem ex opinione Soti ſuprà tractata, & ex verbis eius colligi videtur, abſolutè loquendo poſſe virũ hoc votũ irritare, etiamſi fuerit caſtitatis, & omnino illud tollere.

Opinio Soti aſſerentis poſſe maritum abſolutè irritare votũ vxoris factum poſt matrimonium conſummatum.

Verba enim Soti ſunt: *Nullo excepto, vir poteſt vniuerſa vota vxoris irritare.* Et ratio etiã eius vniuerſalis eſt, ſcilicet, quia eſt ſubiecta quoad vltroneam obligationem. Idẽ tenet expreſſiùs in 4. d. 32. art. 2. vbi falsò pro hac parte citat Auguſtinum in c. *manifeſtum*, 33. q. 5. nã in illo textu non loquitur de voto continentiæ, & in q. 59. in Num. vnde textus ille ſumptus eſt, oppoſitũ docet. Nec Gratianus in §. poſt illum textum, qui etiam citari ſolet, loquitur de voto continentiæ, quoad petitionem, ſed ſimpliciter, atque adeò quoad redditionem debiti.

D

3. Mihi autem hæc opinio improbabilis & intolerabilis videtur, quoad hanc vniuerſalitatem;

Eſt improbabilis hæc opinio.

nam votum caſtitatis vxoris præter redditionem debiti, quam non prohibet, ad tria poteſt obligare.

Votum hoc ad tria obligare poteſt.

Primum eſt, ad ſeruandam caſtitatem coniugalem, durãte illo matrimonio. Secundum eſt, ad ſeruãdam caſtitatẽ ſoluto matrimonio per mortem viri: tertiũ eſt, ad non petendũ debitũ.

Aſſertio prima.

Igitur quoad duo prima certiſſimũ cẽſeo, votũ illud eſſe firmiſſimũ, nec poſſe à viro irritari. Quã ſententiã cenſeo cõmunẽ, & auctores ſtatim referam.

Probatur ex iure.

Sumi autẽ poteſt ex c. *placet*, de cõuerſ. coniug. vbi Pontifex præcipit, vt mulier quædã, quæ viuẽte viro, per ignorantiam religionem ingreſſa fuerat, putans virum fuiſſe defunctũ, & ideo ad cohabitandum illi fuerat poſtea compulſa, rurſus iam mortuo marito caſtitatẽ ſeruet.

E

Video reſpõderi poſſe inde ſolùm colligi, tale votum nõ fuiſſe de facto irritatum à marito, non verò nõ potuiſſe irritari. Sed certè cùm Pontifex abſolutè reſpondeat, neque vllã mentionẽ faciat irritationis mariti, ſupponit, nullam eſſe potuiſſe, aliàs debuiſſet addere conditionẽ, ſi maritus tale votum non irritauit. Nam veriſimile erat, maritum in eo caſu irritaturum fuiſſe votũ ſi potuiſſet, & ita ibi notant Hoſtienſ. Panorm. & alij, qui licèt nõ dicãt expreſsè,

A

mariti nõ poſſe irritare hoc votum, dicũt tamen tale votũ cõtinẽtiæ eſſe omnino firmũ, & quoad illud pares eſſe maritũ, & vxorẽ.

Probatur ratio.

Ratio etiam hoc videtur conuincere. Cur enim daretur hæc poteſtas marito? An illi præiudicium eſt, quòd vxor ſeruet caſtitatem? vel vxor patitur aliquẽ defectũ rationis, vt propterea votũ eius debuerit mariti poteſtati ſubdi? Cùm ergo per ſe cõſtet hæc dici non poſſe, & nulla alia fingi poſſit ratio, vel fundamentum huius poteſtatis, non poteſt cum aliqua probabilitate viro tribui quoad has duas partes, & conſequẽter nec quoad directam irritationem talis voti in ſeipſo.

4. Quoad tertiam verò partem de obligatione

B

nõ petendi debitũ, eſt nõnulla maior difficultas, quia ex ea redũdat aliquod grauamẽ in maritũ.

Poſſe irritari quoad petendum debitum eſt aliquorum opinio.

Et ideo videtur habere rationẽ aliquã, ſeu titulũ ad irritandũ tale votũ quoad obligationẽ nõ petẽdi debitũ. quæ fuit antiquorũ opinio, quã referẽs D. Thom. in 4. d. 32. q. vnica art. 4. ad 3. eã cenſet probabiliorem.

D. Thom. *Sotus.* *Nauarr.* *Sanch.*

Et pro eadẽ ſententia refertur Ioannes de Neapol. quodlib. 8. ſoléntq; pro eadẽ ſententia referri Albert. & Durãd. ſed immeritò. Eam verò tenet Sot. ſuprà, & in 4. d. 32. art. 3. Et idem ſentit Nauarr. in ſum. c. 12. n. 60. & 65. qui tamen vtitur diſtinctione quadã infrà tractanda. Et alij, quos allegat, & ſequitur Sanch. lib. 9. de matrimon. diſp. 39. n. 11.

5. Contrariam verò ſententiam cenſeo veram,

C

ſcilicet maritum non poſſe irritare tale votum vxoris, ſicut neque vxor poteſt irritare ſimile votũ mariti; nã in hoc pares ſũt, vt notauit Auguſt. d. q. 59. in Num.

Aſſertio ſecunda.

vbi etiam hanc tenet apertè ſententiã, quòd poteſtas irritandi mariti nullo modo ſe extendit ad votum continentiæ, ſcilicet præter id, in quo ipſum de ſe nullum eſt, vt declaraui. Eadem ſententia eſt cõmunis Theologorum in 4. d. 32. vbi Albert. art. 4. dicit quidem eſſe ſtultum votum. Et Durandus q. 2. vocat indiſcretum. Sed neuter illorum audet dicere eſſe nullũ, vel poſſe tolli à marito; ſed ad ſummum per Epiſcopi diſpenſationem, de quo poſtea. In eandem ſententiam inclinat ibi Palud. q. 2. & d. 38. q. 4. art. 2. concl. 5. Richard. d. 32. art. 2. q. 1. vbi hãc

D

opinionem dicit eſſe communiorem, & ſecuriorem: quam etiam ſequitur Caietan. in ſumm. verb. *votum* c. 3. Petr. Ledeſm. q. 64. art. 4. dub. 2. concl. 1. Valent. tom. 3. diſp. 6. q. 6. de voto, punct. 6. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 22. §. 2. Et in eam magis inclinat Greg. Lop. in lib. 3. tit. 8. part. 1. Palac. in 4. d. 32. diſp. 2. Sylueſt. *votum* 5. q. 2. quamuis velit in aliquam concordiam opiniones redigere; de quo ſtatim. Eadem eſt Canoniſtarum opinio in dict. c. *placet*, de conuerſ. coniug. Hoſtienſ. Abb. qui idẽ ſentiunt in cap. *quidam* eodem tit.

Probatur ex iure.

Ex quo textu rectè poteſt hæc ſententia confirmari ex verbis illis, *Vlteriùs verò non poterit vxorem accipere; promiſit enim non exigere debitum, quod in illius erat po-*

E

teſtate; & ideo quoad hoc votum tenuit. Nam in illis apertè ſignificatur in primis, tale votum non vtcunque fuiſſe validum, ſed etiam omnino firmũ, ac perpetuum. Deinde redditur ratio, quia hoc eſt in poteſtate coniugis; ergo poteſt liberè id vouere.

6. Quæ ratio ampliùs declaratur ex dictis; nam tale votum non ſubiacet poteſtati mariti ratione materiæ;

Probatur ratione.

& cõſequẽter nec quoad irritationẽ indirectã; ergo multo minus quoad irritationẽ directã. Cõſequentia eſt clara ex dictis, quia votum vxoris nõ ſubiicitur poteſtati mariti, niſi ratione materiæ. Antecedens autem probatur, quia vir

non

non poteſt cogere, aut præcipere vxori, vt petat debitum, quia ad hoc nullum habet ius, neque ipſa ad hoc ſe obligauit, cùm ei tradidit corpus ſuum, ſed ſolùm ad reddendum. Neque ad finem matrimonij eſt hoc neceſſarium; imò videtur impertinẽs, maximè ex parte viri. Cùm enim ipſe poſſit exigere ius ſuum, & ex ſe hoc non ſit ei onerosum, quid neceſſe eſt, quòd præcipiat vxori, vt petat? Si autem hoc non poteſt præcipere, nec etiam id poteſt vetare ex ſe, vt per ſe conſtat; ergo nullam poteſtatem habet circa talem materiam voti; ergo neque circa votum ipſum.

7. *Confirmatur primò.* Confirmatur primò, quia ſi vxor emittat tale votum de licentia mariti, etiamſi maritus poſtea velit irritare votum, & dare vxori facultatem petendi debitum, nõ poteſt; nec ſolùm in eo facto peccat, ſed etiam factum non tenet, vt eſt conſtãs omnium ſententia, in qua nec D.Thom. nec Ioannes de Neapol. diſſentiunt, nec alius, quem ego viderim præter Soto. Et vltra citatos videri poſſunt Nauarr. n.61. Antonin. ſuprà §.3. Summa Piſana *votum* 3.§.3. Tabien. *Matrimonium* 1.§.3. Sylueſt. *votum* 5.q.1.& Gratian. 33. q.5. poſt cap. *Manifeſtum*, & ferè in vltimis verbis. & ſpecialem huius rei rationem inferiùs reddemus. Ergo ſignum eſt, etiamſi votum factum ſit ſine licentia mariti, non poſſe illud validè irritare quoad hãc obligationem non petendi debitum. Patet conſequentia ex ſupradictis, quia in aliis votis, in quibus habet poteſtatem irritandi, eam retinet etiam poſt licentiam datam, ſaltem vt factum teneat: nam id ſatis colligitur ex Num.30. iuxta expoſitionem Auguſtini dict. q.59. & iuxta doctrinam ſuprà datam de religioſis, quæ pari ratione hîc habet locum. Videtur autem eſſe eadem ratio de hoc voto, & de aliis, ſi in hoc haberet maritus poteſtatem irritandi. Hæc verò ratio videtur poſſe inſtari in voto reddendi debitum, de quo infrà eſt dicendum; & ibi conſtabit, quantam habeat efficaciam.

8. *Confirmatur ſecũdò.* Tandem confirmatur ſecundò, quia vir non poteſt irritare votũ caſtitatis ſuæ vxoris, ſi emiſit illud ante matrimonium contractum; nõ poteſt, inquam, quoad hanc obligationem non petendi debitum; ergo neque id poteſt circa votum poſt matrimonium emiſſum. Patet conſequentia, quia æqualem poteſtatem habet vir circa vota vxoris ante, vel poſt matrimonium emiſſa, vt colligitur ex dicto loco Numer. & Auguſt. ibidem, & ſtatim latiùs dicemus. Antecedens autem conſtat ex communi conſenſu omnium. Caiet. hîc art. 6. Sylueſt. Nauarr. & aliis citatis locis. Patet etiam ex vſu Eccleſiæ, ſemper enim cenſetur neceſſaria diſpenſatio, vt talis vxor poſſit debitum petere: ergo ſignum eſt, non poſſe irritari à marito; ſi enim poſſet, facilius eſſet remedium. Item conſtat, vxorem non poſſe irritare tale votum mariti factum ante matrimonium; ergo nec è conuerſo, quia in hac materia caſtitatis pares ſunt. Deniq; eſt optima congruentia, quia in omni promiſſione, vel contractu matrimonij nondum conſummati inter virum & vxorem ſubintelligitur conditio, vt non impediat meliorem frugem, ſeu maius bonum. Vnde ſponſalia de futuro non impediunt abſolutum votum caſtitatis; & matrimonium ratum non impedit profeſſionem, & ſolemne votum caſtitatis. Ergo ſeruata proportione, matrimonium etiam conſummatum non impediet, quo minus intra illum ſtatum poſſit quis caſtitatem vouere, quantum poteſt ſine iniuria alterius coniugis; ergo hoc votum non poteſt

A irritari à marito. Quocirca licèt in aliis votis concederemus, habere maritum poteſtatem irritandi illa, in voto caſtitatis id non eſſet admittendum, quia modò eſt de bono alterius ordinis; quod eo modo, quo eſſe poteſt cum ſtatu matrimonij, nunquam intelligitur excluſum.

9. *Satisfit fundamentis contrariæ opinionis.* Quod autem contraria ſententia dicebat, hoc eſſe onerosum alteri coniugum, in primis non obſtat, ſi non ſit iniurioſum; quia vxor non ſe obligauit per traditionem ſui corporis ad tollendam marito omnem difficultatem, quam ipſe poteſt ex ſe habere in petendo debito, ſed ſolùm ad reddendum vſum eius, ipſo petente. *Quomodo intelligatur hæc obligatio non petendi debitum.* Deinde vt tollantur ſcrupuli, & res fiat facilior, intelligen- B dum eſt, mulierem ex vi talis voti non poſſe omnino facere petitionem debiti; ſi autem ipſe vel expreſsè petat, vel ſaltem ſi quis indicet, ita vt ipſa ſufficienter intelligat, eum ardere tali deſiderio, & tacitè poſtulare, id ſatis ſit, vt ipſa ſine ſcrupulo reddere poſſit, non obſtante voto; imò licèt fortaſſe ad hoc non teneatur debito iuſtitiæ, propter rationem ſuprà factam; tamen ex lege charitatis propria illius ſtatûs videtur teneri ad ſubueniendum marito in tali periculo exiſtenti; quia niſi ipſa tunc ſe facilem præbeat, eſt in periculo pollutionis, vel alterius ſimilis peccati. Quocirca cùm dicitur materia talis voti eſſe non petere debitum, intelligendum eſt de petitione pura, vt ſic dicam, quæ non habet ra- C tionem redditionis debiti ex iuſtitia, vel charitate. ita enim interpretandum eſt tale votum, vt ſit de meliori bono.

10. *Ad D.Tho.* Et iuxta hanc interpretationem poſſet exponi dictum D.Thomæ (licèt eius authoritas in 4. non ita nos cogat, ac ſi in partibus id ſcripſiſſet.) tamẽ etiam ibi non dixit, maritum poſſe irritare hoc votum vxoris; ſed indifferenter loquitur de vtroque coniuge; & non dicit, poſſe irritare votum alterius, ſed neutrum poſſe ſine alterius conſenſu tale votum emittere; quod poteſt intelligi, ſi votũ fiat nunquam accedendi ad alterum, niſi illo expreſsè petente, & ratione iuſtitiæ exigenti. Et tũc iam locum habere poteſt, quod Albert. & Durãd. D dicunt, tale votum eſſe indiſcretum, & reprehẽſione dignum. Nam votum illius caſtitatis, & nõ petendi dicto modo explicato ſecundùm ſe non eſt, cur indiſcretum cenſeatur, licèt in hac, vel illa perſona poſſit non expedire; factum autem cum maiori extenſione erit indiſcretum, imò etiam nullum quoad eam partem, in qua impedit maius bonum, & debitum ſaltẽ ex ordine charitatis.

11. *Opinio Sylueſt. de voto non reddẽdi debitum, explicatur.* Huc denique ſpectare videtur quod Sylueſt. *votum* 4.n.5. dixit, ſi votum ſit de non reddendo, abſolutè non valere, quia præiudicat alteri coniugi. Si verò ſit de non petendo ratione ſui, ſed tantùm ratione alterius ſocij, tenere, quia non præiudicat: atque adeò ſi vxor vouet ſe non coi- E turam, niſi ad complacendum marito, votum eſſe licitum, nec poſſe irritari. Hæc enim diſtinctio, vt veritatem contineat, ita intelligenda eſt, vt petere ratione alterius non ſit propriè, & (vt ita dicã) primariò petere, ſed condeſcendere tacitæ petitioni, vel inſinuationi alterius. Et ſimiliter cùm additur limitatio, niſi ad complacendum marito, reſtringatur ad eundem caſum, in quo ille ita iam tacitè petit, vt illi immineat periculum; & ideo ratio chatitatis poſtulet illi ſubuenire. Atque hanc doctrinam ſic expoſitam videtur ſatis expreſsè tradere D.Thomas in 4. d.38.q.1. art.5.& q.2. ad 2. Vnde Greg. Lop. dicta l.3. referens hoc dictum Sylueſt. ait, aut ipſum non diſcrepare à

com muni

communi opinione, aut ſe non ſatis intelligere quid dicat.

12. Explicatur opinio Nauar. in hoc puncto.

Nauarrus etiã dicto n.60. & 65.licèt abſolutè opinionẽ Ioannis de Neapol.ſequatur,ab hoc dicto Syluest.nõ diſcrepat.Addit verò diſtinctionẽ illam non vſitatã,dicẽs,maritũ habentẽ votũ caſtitatis poſſe petere debitum, nõ tamẽ poſſe exigere: nec ſatis explicat quid differant petere, & exigere;inſinuat tamen,petere eſſe ab alio poſtulare nõ cogẽdo, ſed ſi voluntariè dare voluerit. Exigere verò eſſe extorquere etiã ab inuito;putat enim coniugẽ habentẽ votũ poſſe petere in gratiam alterius; & ideo ſolũ inuitando,ſi alius voluerit dare,petere poſſe,non verò poſſe petere in gratiã ſui.& ideo non poſſe exigere. Quã diſtinctionẽ inuenit,vt reſponderet ad c.*quidam*, & c. *placet*,de conuerſ.coniug.quæ verbo exigẽdi vtũtur.Quã diſtinctionẽ ego etiã admittã,ſi ad prædictum ſenſum trahatur,alioqui repugnantiã inuoluit.Nã ſi maritus tunc habet ius iuſtitiæ, poteſt petere, & exigere. Quòd ſi exigendo peccat cõtra votum;etiã petẽdo,ſi omnino ipſe inchoet, & inuitet, quia tunc non cedit iuri alterius, ſed proprio vtitur,cui per votum renunciauit, vt in dictis iuribus indicatur. Si autem non ipſe incipit inuitando,iam non eſt petitio,de qua agimus, eritque diſſenſio ſolùm in termino.

CAPVT IX.

Quid poſſit vxor circa votum caſtitatis mariti ſine eius conſenſu emiſſum, & quid de voto caſtitatis vtriuſque ex mutuo facto conſenſu.

1. Aſſertio prima.

EX dictis à fortiori conſtat,quid dicendũ ſit de voto caſtitatis emiſſo à viro ſine cõſenſu vxoris ſiue ante,ſiue poſt matrimoniũ.Nam certũ eſt, tale votũ non obligare ad non reddendum debitũ,quia talis materia iniuſta eſt;vnde ad hoc non indiget irritatione. Certũ eſt etiã,votũ hoc in ſe, & in tota ſua amplitudine non poſſe irritari tũ ratione ſpeciali,tũ etiã generali;quia votum hoc ſaltẽ quoad obligationẽ caſtitatis coniugalis,vel vidualis poſt mortẽ vxoris auferri non poteſt ab vllo coniuge. Quantũ verò ad obligationẽ non petendi debitũ,aliqui putãt,tale votũ per ſe non obligare,quia eſt in magnũ præiudiciũ vxoris,& quia in tali perſona non eſt de meliori bono.Sed hoc non credo verũ, quia ſaltẽ ſi vxor non contradixerit,ſine dubio tale votũ obligat,quod probant omnia ſuprà adducta; quia in hoc maritus eſt ſui iuris; & illud, quod vouet,ſimpliciter eſt melius, ſi rationabili modo illud interpretemur, vt ſuprà factũ eſt.Denique indiciũ manifeſtũ eſt, quia ſi vxor cognito voto mariti contenta ſit,ſine dubio vir tenetur voto; quia tunc ceſſat omne præiudiciũ;ergo ſignũ eſt, à principio non fuiſſe omnino irritum. Quocirca ſi maritus nolit manifeſtare votum vxori,ſemper tenebitur illo voto in omni probabili opinione. An verò malè faciat maritus,non manifeſtando vxori ſuam obligationem, & ceſſando à petendo abſolutè,iuxta ſequentes opiniones iudicandum eſt.

Opinio aſſerentium hoc votum non obligare ad non petendum debitum.

2. Opinio aſſerentium tale votum quoad obligationem non petendi debitum ab vxore irritari poſſe.

Dicunt verò aliqui,votũ illud quantũ ad obligationẽ non petẽdi poſſe irritari ab vxore.Quod ſentiunt plerique eorũ,qui de marito id affirmãt; imò putãt maiorẽ rationẽ quoad hoc eſſe in vxore;quia hoc non prouenit ex poteſtate ſuperiori, ſed ex præiudicio;maius autẽ præiudiciũ fit mulieri per huiuſmodi votũ viri, quã è conuerſo,eo quòd pudori fœmineo oneroſius ſit ſemper debitum poſtulare:ita ſentit Sot.vbi ſuprà.Nauar.& præter alios ſuprà citatos tenet Henriq. l. 11. de matrim.cap.15.num.8. ad fin. & Emman.Roder. tom.2.Summ.cap.90.num.3.

Fundamentum.

3. Aſſertio ſecunda.

Verius tamen exiſtimo,etiã quoad hanc partẽ, non poſſe vxorẽ,ſi propriè loquamur,votum viri irritare;ſed aut illud per ſe nõ obligare, ſi ineptè factũ ſit,aut in eo quod eſt validum,irritari non poſſe.Ita ſentiũt reliqui autores ſuprà citati.Imò & Sancius præcedenti puncto nobis contrarius in hac parte aſſentitur tũ l.9.de matrim. diſp.42. n.7.tũ etiã in Decalog.lib.4.de voto cap.34.n.27. Et generatim oſtenditur, quia in hoc iure debiti æquales sũt vir,& vxor,1.Cor.7. & c.*ſi quis primò* 32.q.1.Deinde ita declaratur; quia vel votũ eſt de non petendo ex ſe & propter ſe,& quaſi iã inchoando,& tale votũ & validũ eſt, & per ſe loquendo licitũ,& omninò firmum,ita vt ab vxore irritari non poſſit,quia nec ſuper perſonã mariti, nec ſuper talẽ materiã habet poteſtatẽ vllã. Nec inde aliquod grauamen ei accreſcit, vel ſi quod accẽdit,eſt valdè extrinſecũ, & non eſt iniuſtum, nec contrariũ charitati; vel votũ mariti eſt de nõ accedendo ad vxorem vllo modo, donec ipſa expreſsè petat,etiamſi illam videat in periculo cõſtitutam,& tacitè petentẽ,& deſideriũ ſignificãtem:& tunc tale votũ cenſeo eſſe indiſcretum,& contrariũ,vel minus conſentaneum ordini charitatis,& prudentiæ ſeruandæ in illo ſtatu. Et ideo non obligat quoad illam partẽ,ſeu exceſſum. An verò in hoc poſſit vxor cedere iuri ſuo, & ita quoad hanc partem dare valorem huic voto,ſtatim dicam:nunc ſolùm aſſero non teneri maritũ ad poſtulandum,vel expectandum talem conſenſum vxoris, ſed quoad illam partem ſtatim, ac per ſe non obligari tali voto; & ita propriè hîc non habere locum irritationem.

Probatur.

Votum non habendi copulam, niſi expreſsè petatur, aliquando non obligat.

4. Difficultas, quando tale votum ex mutuo cõſenſu vterque facit.

Vlteriùs ex his conſtat,quid dicendũ ſit, quãdo vir,& vxor ex mutuo conſenſu votum caſtitatis emittunt? Circa quod occurrebat diſputatio cum hæreticis,an tale votũ licitũ ſit.Hæretici verò illud damnant tanquã contrarium illi diuino præcepto,*Quos Deus coniunxit*, &c. Veruntamen neceſſe non eſt contra hanc ineptiſſimã hæreſim diſputare,tum quia per tale votum non ſoluitur matrimonij vinculũ;& ita nõ agitur cõtra diuinũ præceptum;tum etiam,quia per talia vota neutri coniugi fit iniuria,quia vterque cedit iuri ſuo;& volenti,& conſentienti non fit iniuria. Tum denique,quia perpetua Eccleſiæ traditione, & innumeris ſanctorum exemplis,ac teſtimoniis huiuſmodi vota approbata ſunt,vt eruditè oſtendit Bellarm.lib.2.de Monachis cap.37. Quin potiùs Auguſt.lib.1.de ſerm.Dom.in mont.cap.14. beatiora vocat huiuſmodi coniugia,in quibus coniuges inter ſe continentiã pari conſenſu ſeruare potuerunt.Suppoſita ergo honeſtate huius voti, certum eſt,in eo caſu vtriuſque coniugis votum & validum eſſe, & firmum, ita vt neuter poſſit votum alterius irritare; quod eſt certiſſimum quoad perpetuitatem voti,& quoad alias materias extra copulam matrimonialem.

Tale votum eſt licitum.

Etiam eſt validum.

5. An obliget ad non reddendum debitum altero petente. Opinio Palacij.

Circa hanc verò dubitari poteſt, an tale votũ obliget ad nõ reddendũ,etiã altero petẽte,& exigente? Palac.in 4.diſt.32.diſp.4.col.8.aſſerit, non teneri ad reddendum, donec alter reuocet conſenſum. Si autem reuocet,& reddere poſſe, & debere.Sed diſtinctio minimè neceſſaria videtur.

Nam

Nam reddere nemo poteſt, donec alter petat. Eo autem ipſo, quòd petit, iam reuocat priorem cōſenſum, & recedit à priori pacto. Diceret tamen fortaſsè hic autor, quando alter coniugum in eo caſu petit, alium non debere ſtatim reddere; ſed ſe excuſare, quòd iam non teneatur ratione pacti, nec poſſit ratione voti. Si autem alter tunc reuocauerit priorem conſenſum, & non ſolùm rogauerit, ſed ius ſuum exegerit, alium tunc licitè poſſe reddere debitum, & conſequenter teneri. Ratio eſſe poteſt, quia ſuprà dictū eſt, ſuperiorem validè poſſe reuocare licentiam vouendi datam ſubdito; & tunc licèt ipſe peccet, ſubditum excuſari: ergo idem erit in præſenti.

6. Communis ſententia aſſerit non poſſe reddi debitum. Communis tamen ſententia eſt in contrariū; dicit enim, in eo caſu neutrum coniugum poſſe alteri reddere debitum, etiamſi maximè exigat, & velit priorem conſenſum reuocare. ita ſentiunt communiter Theologi in 4. d. 32. vbi D. Thom. Palud. Richard. Supplem. & Sot. art. 3. & d. 27. q. 1. art. 4. Sylueſt. dicta q. 2. Tabien. *matrimonium* 4. §. 30. Nauar. in Sum. dict. cap. 12. n. 59. & c. 16. n. 32. Et Panorm. in cap. *chariſſimus*, de conuerſ. coniug. n. 6. Leſſius lib. 2. de iuſt. cap. 40. dub. 10. n. 85. & Sancius in Decalog. lib. 4. cap. 34. n. 15. Fundamentum. Poteſt autem hoc fundari & in voto ipſius coniugis, qui redditurus eſt debitum, & in voto alterius, qui illud exigit. Priori modo fundamentum eſſe debet, quia quātumuis alius, qui petit debitum, reuocet cōſenſum priùs datum, votum alterius manet firmum, quia reuocatio illa nō poteſt eſſe efficax ad inualidandum contractum priùs factum inter ipſos cōiuges, ratione cuius iam alter ceſſit iuri ſuo; & conſequenter alium liberauit onere, & obligatione reddēdi debitum; quam nō poteſt iterum imponere reuocando priorē conſenſum. Confirmatur. Quod confirmatur, & declaratur, quia pacta, & conuentiones iuſtæ, in quibus æquale pro æquali redditur, abſolutè & ſine conditione factæ, ſunt perpetuæ, nec reuocantur, eo quòd alter retractat voluntatē ſuā; ſed inter maritum, & vxorē in eo caſu præceſſit pactū mutuum, & vtrinq; fuit cōditio æqualis; ergo nō poteſt alter coniugū reuocare pactum alio inuito; ergo quantūuis reuocet alter, ſemper obligatur voto ad abſtinendū abſolutè à copula coniugali. Patet conſequentia, quia ratione pacti poteſt licitè negare debitū; ergo ratione voti tenetur. Differentia notata à Nauar. inter pactum nudum, & voto firmatū. Vnde rectè Nauarrus ſuprà conſiderat, diſcrimen eſſe, quando præceſſit inter cōiuges pactum nudum, vel voto firmatum; quia quando pactum fuit nudum, licitè poſſunt cōiuges ex mutuo conſenſu ab illo recedere argumēto c. 2. deſponſal. quia vnuſquiſque poteſt cedere iuri ſuo. Imò addit Nau. citans Hugonem Card. in cap. 6. 1. ad Cor. in eo caſu ſi alter coniugum petat, vel ſe oſtendat propenſum, &c. alium debere cōdeſcendere. Sed non credo teneri debito iuſtitiæ, aliàs præcedens pactum nihil operaretur. Sed aliquādo poterit interuenire debitum honeſtatis, vel charitatis, ſi alter in periculo verſetur. At verò quando vltra pactum mutuum acceſſit votum, iam non eſt liberum illis recedere à pacto, neque alteri reuocationem alterius acceptare, aut illi conſentire, aut ſuo iuri per pactum acquiſito cedere, quia in hoc ageret contra abſolutum votum caſtitatis.

7. Difficultas, an poſt reuocationem mutui conſenſus peccent reddēdo debitum. Sed quid, ſi ſemel coniuges mutuo conſenſu pactum priùs factum, quantumuis voto firmatū, reuocauerint, nunquid peccabit poſtea alter eorū reddendo alteri debitum? Quòd enim in illa reuocatione pacti peccauerint, & contra votum egerint, dubium non eſt, vt ex dictis patet. Tamen quia illa reuocatio facta tenet, videntur poſtea non peccare reddendo debitum, etiamſi peccent petendo. Probatur pars negatiua. Primum patet, ſcilicet reuocationem fuiſſe validam; quia licèt fuerit peccaminoſa contra votum, non tamen contra iuſtitiam, cùm vnuſquiſque coniugum ſemper maneat dominus iuris ſui, cui poteſt cedere; ergo quibus voluntatibus illud pactum factum ſit, diſſolui potuit efficaciter quantum ad mutuam obligationem, quicquid ſit de peccato contra promiſſionem Deo factam. Hinc verò ſequi videtur ſecundum, ſcilicet nullum eorum peccare reddendo debitum, quia iam materia illa eſt aliena, & redit ad antiquum ſtatum, in quo ex vi matrimonij tenentur coniuges reddere debitum. Quocirca ſimile videtur in eo caſu contingere, ac in eo, qui matrimonium contrahit habens votum caſtitatis. Nam licèt ſemel peccet, factum tamen tenet, ratione cuius poteſt licitè, & debet poſtea debitum reddere. Reſpondent aliqui hoc ad ſummum procedere de obligatione ex vi proprij voti, quod iam non videtur obligare ad non reddendūm, ſuppoſita diſſolutione pacti; aliunde verò manere obligationem ex vi cooperationis ad malum, ſed de hoc ſtatim.

8. Reſolutio vera. Reſpōdeō igitur, in eo caſu teneri vtrumq; cōiugē ex vi ſui voti pactū reiterare, & mutuò ſibi remittere obligationē reddēdi debitū; quia obligatio voti in vtroq; ſemper manet; ergo vterque tenetur facere quod poteſt, vt nō reddat debitū; quia ad hoc etiā votū à principio obligauit: poſſent autē hoc facilè præbere ad prius pactum redeundo; ergo ex vi prioris voti ad hoc ſemper tenentur. Denique recedēdo à pacto, & reuertendo ad ius antiquū, cōtra votū peccarunt; ergo perſeuerando in eo ſtatu, ſemper cōtra votū agunt; tenētur ergo ſemper ad pactū redire. Vnde fit, vt ex tali colluſione, ſeu mutua remiſſione nullum cōmodū reportēt huiuſmodi cōiuges quoad culpā vitandā, quia ſemper in eo peccāt contra votum, quòd prius pactū nō ſeruēt. Quid ſi alter eorum velit reiterare reuocatum conſenſum, & alius nolit. Quòd ſi fortaſſe alter eorū poſt talē reuocationē pœnitentia ductus illā retractare velit, alter verò nolit, nō poterit quidē ille, qui inuitus eſt, alterū cogere; quia iam de facto ceſſit iuri ſuo, & validè quidem quantum ſpectat ad rationem iuſtitiæ. Tenetur reddere pœnitenti. Et ideo ille, qui ſic pœnitens, & inuitus reddiderit debitū, nō peccabit directè contra votū ſuū, quia ex vi eius iā non tenetur non reddere, facta tali rerum mutatione. An verò ex vi voti alterius coniugis teneatur non reddere, iam dicetur.

9. Opinio negans. Alio ergo modo fundari poteſt hæc ſententia cōmunis in voto alterius cōiugis; quia nimirū ille peccat petēdo debitū in eo caſu, etiāſi datū cōſenſū reuocauerit, & ideo hic nō poteſt reddere debitū, niſi cooperādo peccato eius, quod nunquā licet. ita ſumitur ex Nauarro ſuprà n. 59. qui refert D. Thomā in 4. d. 38. Et explicari poteſt à ſimili; nā licèt iure naturæ teneamur alteri reddere rem ſuā, vel depoſitū; ſi tamē cōſtet, illā velle in malū vſum, & præiudicium tertij, non debemus dare, etiamſi petat, vt Tryphon. Iureconſ. tradit in l. bona fides. ff. depoſiti. ergo à fortiori in præſenti.

10. Suadetur contraria. Contra hāc verò rationē inſtari poſſe videtur. Nā ſi alter cōiugū emittat votū caſtitatis ſine alterius conſenſu, & poſtea debitū petat, quāuis in eo peccet, & in copula etiā, quæ ex vi talis petitionis ſequitur, nihilominus alter cōiux nō peccat reddendo, imò reddere tenetur. Quod tenet expreſsè Sot. in 4. diſtinct. 17. quæſt. 1. art. 4. circa

circa finem.Et ratio eſſe poteſt, quia ille petit ius ſuum,& actus quem petit de ſe licitus eſt; malitia verò, quæ illi admiſcetur ex voto coniugis, eſt valdè extrinſeca, quæ non imputatur alteri reddenti ius, nec poteſt dici,ad illam cooperari, ſed ſolùm permittere illam, quia nec directè vult illã malitiam, nec actum cui illa ſit intrinſecè adiuncta;ſed per accidens in tali caſu, in quo ipſe non tenetur vitare actum, aut negare, quod debet; ne talis malitia ſequatur.Confirmatur à ſimili : nam Diuus Thomas, & multi Theologi ſentiunt peccare maritum petendo debitum ab vxore menſtruata,& illam nihilominus non peccare reddendo;ergo idem dici poteſt in præſenti.Illa ergo ratio ex hoc præciſè capite non videtur firma.

CAPVT X.

Quid dicendũ ſit de coniuge, qui de licentia conſortis continentiam vouit, & an talis licentia ſit reuocabilis.

1. Aſſertio. Dans talem licentiam nec tenetur, nec poteſt licitè reddere debitum. Probatur prima pars. Probatur ſecunda.

VLtimò ex dictis conſtat, quid dicendum ſit, quando alter coniugum ſolus votum caſtitatis emiſit de licentia ſui conſortis. Nam in hoc caſu certum eſt, eum qui facultatem alteri dedit ad vouendum,non teneri reddere debitum ei petenti, imò nec licitè poſſe reddere. Ratio prioris partis eſt, quia eo ipſo quòd alter petiit facultatẽ vouendi,& datam acceptauit,ceſſit iuri, quod habebat ad petendum debitum ; ergo iam alter non tenetur reddere petenti. Et hinc probatur altera pars,quia ſi non tenetur reddere ; ergo cùm ſciat, alterum petendo,& vtendo peccare, tenetur non cooperari illi ; quia cùm aliàs licitè poſſit, nihil eſt, quod talem cooperationem à culpa valeat excuſare. Et in hoc caſu maximè procedit opinio Nauarri proximè tractata, quando ſcilicet facultas data eſt, ſiue ex alterutra parte, ſiue ex vtraque,& res eſt integra. Quod addo,quia ſi ius non eſt in eodem ſtatu, ſed ille qui facultatem dedit, illam reuocauit, maiorem habet dubitationem, quia iam videtur alteri reſtitutum ius,cui ceſſerat. Sed in primis iuxta ſuperiùs dicta conſtat,illũ,qui conſenſum dederat, reuocando illũ grauiter peccare. quod enim diximus circa hoc de ſuperiori religionis,eandem rationem in præſenti habet,vel certè maiorem, quia coniux conſentiens nõ propriè ſe gerit vt ſuperior;nam potiùs in hoc iure cõiuges ſunt æquales;ſed agit tãquam dominus,qui iuri ſuo cedit; vnde non poteſt licitè donationem factam retractare.Nec enim ſatisfaciet qui reſpõderit,reuocare illã ex conſenſu eius,cui facta fuit, & ideo id licere.Oportet enim aduertere,non ſoli coniugi,ſed ſuo modo Deo ipſi factam eſſe illam donationem,ſeu ceſſionem iuris,& ideo non ſatis eſſe ſocij conſenſum,vt licitè fiat.

Quid ſi talem licentiam reuocauit.

Peccat reuocando.

2. An ſit inualida reuocatio licentiæ.

Dubitari verò vlteriùs poteſt, quàm certum ſit quod ſuprà dicebamus, talem reuocationẽ facultatis datæ non ſolùm licitam non eſſe, verùm etiã non eſſe validam. Nam licèt hoc teneant multi Doctores ſuprà citati ; nihilominus Sot. lib.3. de iuſt.q.3.art.1.& in 4.d.27.q.1.art.4.circa fin.abſolutè, & ſine hæſitatione docet contrarium ; imò nihil diſtinguens inter licitum, & validum, ſimpliciter dicit, poſſe illum, qui talem facultatem dedit,illam reuocare;ſolúmque allegat cap. *Manifeſtum* 33.q.3.vbi Auguſt. non loquitur de voto continentiæ ſed de aliis.Et Gratian.in §.quem immediatè poſt illud cap.ſubiicit,ait,non eſſe parem rationem in his votis;idémque repetit in fine totius quæſtionis.Et ex loco Aug.vnde ſumptum eſt

Opinio Soti aſſerentis abſolutè poſſe reuocari.

A illud caput,ſcilicet ex q.59.in Num.idem colligitur.Nihilominus idem Sot.d.32.a.3.in eadem perſiſtens ſententia Richardum pro ea citat ibi art.2. q.2.Veruntamen Richardus cautiùs,& diſtinctiùs loquitur; nam in primis diſtinguit de licentia in facie Eccleſiæ,& corã ſuo ordinario data, vel priuatim, & occultè conceſſa. Rurſus diſtinguit de reuocatione ante,vel poſt votũ emiſſum. Ac tandem inſinuat,licèt non clarè dicat,aliud eſſe loqui ſtando in iure naturali ſolo;aliud in poſitiuo.Primùm ergo ait, licentiam priuatam ante emiſſum votum reuocari poſſe.Significat autẽ, hoc eſſe ex conceſſione iuris habentis ſuſpectas, & periculoſas reputantis has priuatas, & ſecretas licentias: ſolùm autem affert cap.1. de conuerſ. coniug. de B quo cap.ſtatim dicam.

Richardus non ſentit cum Soto.

Videtur autẽ hæc pars per ſe probabilis etiam ex vi iuris naturæ ex fundamento poſito à Caiet. ſuprà art.8. Nam licèt facultas data ſit, ſi votum non eſt emiſſum, nondum etiam dominiũ actuale in alium tranſiuit;nec is,qui facultatem dedit,ius, quod habebat,amiſit; ſed tãtùm erat quaſi in potentia:ergo quandiu non reducitur in actũ, reuocatio facta erit valida,ſiue facta ſit cũ aliquo peccato ex irrationabili cauſa,quia prior facultas imprudens iudicata eſt.Et cõfirmatur,ac declaratur, quia poſt datam illam facultatem ante emiſſum votum,poteſt qui illam dedit, petere debitum, & alter tenetur reddere, quia nondum obligatus eſt altiori vinculo.Vnde ipſe etiam licentiatus poteſt C petere ante emiſſum votum,vt per ſe conſtat, & alter tenetur reddere;ergo ſignum eſt,nondũ iura fuiſſe immutata ex vi ſolius facultatis;ergo reuocatio eius valida eſt, cũ procedat ex iure proprio, quod adhuc durat. Quare in eo caſu non dixerim melius facturã mulierẽ non vouẽdo, vt Richard. cõcludit; ſed dixerim non poſſe vouere quoad nõ reddendum,quia voueret rem alienam;quoad non petẽdum verò ita poſſe vouere ſicut ſupradictum eſt de coninge vouente ſine licentia mariti.

3. Opinio aſſerens validè reuocari licentiam ante votum emiſſum.

Secundò ſi licentia reuocetur poſt emiſſum votũ,Richardus dubius, & quaſi problematicè procedit,vtriuſque partis argumentũ ſoluens.Fatetur enim opinionem communem eſſe, talem reuocationem eſſe inualidam, & votum ſemper manere D firmum. Deinde addit aliam opinionem dicẽtem, niſi licentia fuerit data autoritate Diœceſani reuocari poſſe validè,quãuis reuocãs peccet. Quòd autem valeat reuocatio,probat ex cap.1.de cõuerſio. coniug.Vnde cùm opinio autoris intelligi debeat iuxta id quod allegat,vt Iuriſtæ dicunt,videtur planè Richardus nõ loqui de quocũque voto caſtitatis, ſed de ſolemni facto per profeſſionem religionis,nã de hoc eſt ſermo in illo textu.Vnde etiã nõ loquitur de iure naturali, ſed de poſitiuo. Iuxta quod certũ eſt,profeſſionem factam ab vno cõiuge etiã de priuata licẽtia alterius ipſo in ſæculo remanente,non eſſe firmam,ſed poſſe ab Epiſcopo reuocari coniugem illum, vt cum alio coE habitet,niſi alter velit perpetuam caſtitatẽ vouere,ad quod cogendus non eſt;ita enim ſtatuitur in dict.c.1.de conuerſ. coniug. Tunc autẽ alter coniux non reuocat licentiã, ſed Epiſcopus declarat ſufficientẽ fuiſſe, vtpote non ſecundùm ius conceſſam. Vnde in eo caſu nec peccare exiſtimo cõiugẽ, qui aliũ poſtulat à monaſterio reuocari;quia prior licentia fuit inualida,& inſufficiẽs, ideóque ipſe ſẽper retinuit ius ſuum integrum. Dum ergo illo poſtea vtitur, non peccat.Ex illo verò textu, & caſu nõ poteſt argumentum ſumi ad vota ſimplicia,& priuata,de quib. Eccleſia nihil diſpoſuit.

4. Poſt votum emiſſum alia opinio negat, alia affirmat.

Quin potiùs in illo etiam caſu, in quo maritus reuocatur à monaſterio, vt cohabitet cum vxore, dubitari poteſt an ſit liber à voto caſtitatis? Nam licèt profeſſio non tenuerit in eo, quod præiudicat vxori, potuit valere votum quoad id, quod eſt in poteſtate, & iure ipſius mariti, iuxta cap. *quidem*, & cap. *placet*, de voto, in quibus ita iudicatur quando maritus profeſſus eſt inuita vxore; ergo à fortiori idem erit, quando ex voluntate vxoris id fecit, etiamſi voluntas illa poſtea reuocetur. Nec argumentum ab irritatione voti ſolemnis per Eccleſiam facta ad votum ſimplex validum eſt, vt in ſuperioribus vidimus.

5\. *Aſſertio vera. Talis licẽtia non poteſt validè reuocari, nec poteſt licitè debitum reddi. Fundamentum.*

Videtur ergo illa ſententia relinquenda; contrariam enim tenet Magiſt. in 4.d.32. cum omnibus Doctoribus, quos ſuprà retuli. Ratio autem B huius communis ſententiæ eſt ſuprà tacta, quia eo ipſo, quòd alter coniugum alteri fecit facultatem vouendi, ceſſit iuri ſuo intuitu diuini honoris. ergo poſtquam materia illa iam eſt promiſſa Deo, nullum relinquitur ius coniugi, qui facultatem dedit ad reuocandam illam, & petendum debitum; ergo quantumuis ille reuocet, alter non poteſt licitè reddere, quia non cogitur ad ſoluendum ius alteri, cùm alter iam non habeat; ergo nullo titulo excuſari poteſt, quo minùs ſeruare votum teneatur; ergo reuocatio illa valida non eſt. Confirmatur primò à ſimili, quando votum factum eſt ab vtroque coniuge ex mutuo conſenſu: nam tunc irreuocabile eſt, vt Soto iam fatetur, etiamſi ex mutuo conſenſu reuocare illud velint. Ergo eadem ratione conſenſus datus ab vno ſolo eſt irreuocabilis ab ipſo. Patet conſequentia, quia non magis efficax eſt vnius voluntas ad reuocandum quod vtriuſque voluntate donatum fuit: imò videtur in hoc eſſe maior ratio, quia ſecluſo voto, pactum mutuum mutuo etiam conſenſu reuocari poteſt; & tamen propter votum eſt irreuocabile: at verò ſimplex promiſſio facta ab altero coniugum de non petendo debitum tali tempore, non poteſt ab eodem validè reuocari ſine conſenſu alterius, licèt cum illo poſſit. Ergo ſi talis conceſſio facta ſit in ordine ad votum, & iam per votum firmata ſit, manet illa irreuocabilis, quia nec alter poteſt reuocare validè ſine conſenſu alterius, nec alter poteſt conſentire ratione voti.

Confirmatur.

6\. Supereſt verò reddenda differentia inter hoc votum, & alia. Diximus enim ſuprà, ſi ſuperior concedat ſubdito facultatem vouendi aliquid, & poſt votum emiſſum eam reuocet, reuocationem eſſe validam, etſi ſuperior peccet. Quod à fortiori verum habet in aliis votis vxoris factis cum licentia mariti; imò de his expreſſiùs loquitur lex Numer. 30. iuxta expoſitionem Auguſt. receptam. Cur ergo non erit idem in voto continentiæ? Dicendum ergo eſt, duo eſſe in voto continentiæ vnius coniugis facto ex licentia alterius; ſcilicet non petere, & non reddere debitum. Propter primum non eſt neceſſaria facultas alterius coniugis, vt votum non petendi ſit & validum, & firmum modo ſuperiùs declarato; & ideo in hac parte non habet locum reuocatio, cùm nec licentia locum habeat. Quòd ſi fortè ex quadam vrbanitate, & ad maiorem tranquillitatem petita fuit, & conceſſa, multo minus poterit reuocari, cùm illa non eſſet neceſſaria; & quanuis negata fuiſſet, & votum factum eſſet illa petita, & non obtenta, nihilominus firmum fuiſſet quoad hanc partem non petendi.

Licẽtia hæc datur propriè ad non reddẽdum.

7\. Propriè ergo agendum eſt de facultate nõ reddendi, in qua habet vnuſquiſque ius ſuum; & de hac dicendum eſt, non eſſe propriè facultatem, ſeu licentiam, qualis eſt illa, quæ à ſuperiore datur, ſed eſſe renunciationem proprij iuris, quæ dum voto firmatur, habet vim cuiuſdam donationis irreuocabilis. ita ſentit Gratianus ſuprà. Ex quo in hunc modum explicatur, quia vir, & vxor in his, quæ ad torum, & caſtitatem ſpectãt, pares ſunt. Vnde ſicut vxor non poteſt per ſe facere votũ caſtitatis quoad non reddendum, ita nec vir: & ſicut illa poteſt de conſenſu mariti, ita & hic de conſenſu vxoris; ergo ſignum eſt, hanc non eſſe licentiam ſuperioris, ſed renunciationẽ proprij iuris ſicut in vxore, ita & in marito. Renunciatio autẽ iuris proprij quædam donatio eſt, & materia illius renunciationis iam eſt per votum dicata Deo, & ideo irreuocabilis manet. Hoc autem non ita eſt in facultate, quã ſuperior dat ad faciendum aliquid, quia per illam nec renuntiat, nec fortè renuntiare poteſt officio ſuperioris, nec transfert ius in alterum, ſicut in præſenti fit.

Probatur aſſertio, quare ſcilicet hæc licentia non ſit reuocabilis.

8\. Adhuc tamẽ ſupereſt difficultas, quia in primis ſequitur ex dictis; quoties maritus, v.g. liberè facit facultatem vxori non reddendi debitum, quanuis illam voto non firmauerit, nec etiam vxor votum caſtitatis emiſerit, liberam illam manere ab obligatione reddendi debitũ, ita vt licèt velit maritus illam licentiam reuocare, non poſſit. Conſequens autem eſt contra dicta, & contra omnes. Sequela C quoad vltimam partem, in qua eſt difficultas, probatur, quia illa licentia eſt donatio quædam, nam per illam cedit maritus iuri ſuo, & remittit debitum vxori; ergo licèt poſtea velit, nõ poteſt reuocare, nec iterum illam obligare; vel certè ſi tunc poteſt, etiamſi votũ vxoris intercedat, poterit idẽ facere ſaltem validè, quia votum non tollit illi ius ſuum. Deinde ſi maritus fecit facultatẽ vxori promittendi Eccleſiæ calicem, & illa emiſit votum, ſi maritus poſtea reuocet facultatem dandi, vxor liberatur debito voti: & tamen ibi etiam maritus ceſſit iuri ſuo, & donauit rem illam vxori quãtum ad illum vſum; ergo ſimiliter, &c.

Obiectio. Cõfirmatur primò. Secundò.

9\. Tertiò eſt etiam grauis difficultas, ſi contingat maritum verſari in graui periculo pollutionis, vel D fornicationis, niſi vxor reddat debitum poſtquam ipſe reuocauit licentiam datam; iura enim reuocant etiam à religione virum, qui cum facultate vxoris ingreſſus eſt, quando ipſa votum nõ emiſit, nec vult emittere; idque propter vitandũ periculum incontinentiæ in vxore; ergo à fortiori quãdo votum ſimplex factum eſt de licentia mariti, etiamſi licentia fuerit ad non reddendum, ſi ille met votum non emiſit, & reuocet licentiam, vxor tenebitur illi parere ſaltem quoad reddendum debitum; idémque eſt de ipſo marito, ſi ille fuit qui votum emiſit.

Tertiò.

10\. Propter hæc & alia videtur hæc pars non improbabilis, nihilominùs recedendum non eſt à E communi ſentẽtia, quæ videtur ſatis expreſſa Auguſtini. epiſt. 199. & refertur in c. *quod duo* 33.q.3. Eſt etiam Gratiani ibi poſt cap. *Manifeſtum*, & in fine quæſtionis. Ratio etiam ſuprà facta efficax eſt, magiſque ex ſolutione harum difficultatum elucidabitur. Ad primam ergo reſpondeo, dupliciter poſſe maritum (idémque ſemper intelligitur de vtroque coniuge) illam licentiam concedere vxori ante votum emiſſum, vno modo in ordine ad votum omittendum: alio modo ſimpliciter & abſolutè per modum ceſſionis, ſeu abſolutæ remiſſionis debiti. Priori modo loquuntur Doctores, cùm dicunt, poſſe talem

Reſpõſio ad obiectionẽ. Duobus modis poteſt talis licentia concedi.

lem licentiam reuocari ante emiſſum votum;Eſtque veriſſimum, quia nondum maritus abdicauit à ſe dominium, ſed quaſi ſub conditione, & dependenter à voto vxoris. Si ergo hoc modo procedat argumentum, negatur ſequela: Et eſt ratio clara, quia ante illud votum nondum eſt conſummata,nec abdicatum eſt ius,& ideo poteſt validè reuocari.

Primo modo.

11. Secundo modo. Si autem maritus poſteriori modo ceſſiſſet iuri ſuo, abſolutè ſcilicet, & ſine ordine ad votum, concedo in rigore, & ex vi iuſtitiæ non teneri poſtea vxorem ad reddendum debitum, quantunuis alter reuocet,vt argumentum probat;quia fuit liberata à debito, & renunciatio habuit effectum, & conſummata fuit abſque voto. Et declaratur, quia ſi mutuo pacto vterque coniugum cedat iuri ſuo, etiamſi votum non faciant, vterque liber manet ab obligatione iuſtitiæ quoad debitum reddendum:nec tenetur alter conſentire,licèt velit alter à pacto recedere, quanuis in eo caſu liberè poſſit,vt dixi ſuprà; ergo idem eſt etiamſi ex altera parte tantùm facta ſit renunciatio debiti,& proprij iuris. Patet conſequentia; quia non minus eſt efficax, & irreuocabilis ſimplex donatio abſoluta, quàm alij contractus mutui. Non ergo poteſt cogi in eo caſu vxor ad reddendum debitum; poteſt tamen, ſi voluerit, ratam habere reuocationem mariti, & tunc poſtea tenebitur reddere, quia poſtquam ſemel liberata fuit à debito, licèt non poſſit inuita iterum obligari, tamen ſua voluntate poteſt; cúmque in eo caſu votum non interceſſerit,liberum erit ei id facere, ſi voluerit;imò aliquando rectè faciet, ſi maritus indiguerit.

12. Corollaria limitantia propoſitam doctrinam communẽ. Hinc verò ſequi videtur, quòd licèt maritus poſt votum factum licentiam reuocet, vxor non teneatur reuocationem mariti acceptare,imò nec licitè poſſit, quia aget contra votum; nihilominus ſi illam acceptet, & voluntariè quaſi reddat marito ius ſuum,séque denuò illi obliget licèt in hoc peccet, validum tamen eſſe actum, & ex tunc iam teneri ad reddendum debitum,&conſequenter non peccare in eo reddendo. Explico ſingula,& primò,quòd non teneatur acceptare reuocationem mariti, conſtat ex dictis; quia nemo tenetur (loquor, per ſe) alteri reddere quod ſibi donatum eſt ſemel, quantunuis alter velit donationem reuocare.Secundò quòd non poſſit licitè, etiam eſt clarum, quia talis acceptatio repugnat voto, quia illud ipſum, quod ſibi donatum fuit, Deo iam promiſit, & dicauit; & ideo dum vult iterum illud humano iuri ſubiicere, contra votum agit.Tertiò quòd nihilominus illa reuocatio acceptata voluntariè ex parte vxoris teneat, patet; quia licèt ſit contra votum, non eſt contra iuſtitiam. Donatio autem alicui facta de re alteri promiſſa valida eſt: ſic enim valet matrimonium non obſtante priori voto ſimplici caſtitatis. Quartò hinc fit, vt vxor extunc teneatur reddere debitum, quia iam maritus retinet integrum, & expeditum ius, quod per matrimonium acquiſiuit. Vinculum enim ſemper manet integrum, atque adeò proprietas, & dominium radicale in corpus alterius; ſolúmque renunciauerat vſui & iuri petendi. Sed hæc abdicatio ſublata fuit per reuocationem ab vxore acceptatam.Quintò hinc tandem fit,vt non peccet vxor in poſterũ reddendo,quia nemo peccat ſeruando iuſtitiam, nec votum iam obligat ad oppoſitum.Simile exemplum eſt ſuprà adductum de illo,qui duxit vxorem,cùm votum caſtitatis haberet;peccauit enim id facien-

Primum. Secundum. Tertium. Quartum. Quintum.

A do, poſtea verò non peccat reddendo, imò ad id tenetur. Sextò verò addendum eſt,in eo caſu non poſſe vxorem illam licitè petere, quia quoad hoc ſimpliciter votum manſit integrum, quod per ſe patet. Iuxta hunc ergo modum exiſtimo limitandam & explicandam communem ſententiam, etiamſi Doctores non ita diſtinctè hoc declarent. Sextum.

Ad primam confirmationem aliqui putant idẽ eſſe dicendum in eo caſu, ſcilicet ſi maritus reuocet licentiam ante votum vxoris factum, validam eſſe reuocationem; aliâs verò ſi votum iam factum ſit,non eſſe validam,& vxorem poſſe,ac debere (ſi abſque ſcandalo valet) votum ſuum implere, quia illa reuocatio eſt in præiudicium tertij. Veruntamen cùm hoc præiudicium non ſit contra iuſtitiam, ſed ſolùm contra votum, non poteſt ob eam ſolam cauſam reuocatio cenſeri nulla,ſed illicita ſolùm, & ſacrilega. Et ita mihi videtur in eo caſu dicendum, & ſentit Caiet. in art.8.Sot.& omnes. Negatur ergo ſimilitudo rationis; nam in illo voto reali de calice Eccleſiæ dando, vel quid ſimile, nunquam maritus abdicat à ſe dominium, quod habebat in rem illam; imò licèt non ipſe,ſed vxor habeat proprium, & directum dominium,non abdicat à ſe adminiſtrationem, quanuis licentiam ad talem vſum præbeat;ſemper enim manet ſuperior, etiam poſt licentiam datam. Et ideo ſi illam reuocet, factum tenet;in præſenti verò abdicat à ſe dominium,ſeu proprium ius, vt declaraui. Vnde in illo exemplo, & in quolibet ſimili voto reali eadem differentia verſatur reſpectu voti continentiæ, quæ inter alia vota perſonalia ad idem votum continentiæ comparata; videlicet quòd in continentia non ſe gerit alter coniugum, vt ſuperior dans licentiam, ſed vt æqualis cedens iuri ſuo. In aliis verò ſolùm vt ſuperior, qui ſemper retinet ius ſuum gubernandi,& regendi, & conſequenter reuocandi facultatem datam. 13. Satisfit primæ confirmationi.

Ad ſecundam confirmationem in primis dicitur, eſſe diſſimilem rationem quando votum factum eſt de licentia coniugis,vel ſine illa.Nam in D hoc poſteriori caſu retinet ille ius ſuum integrum,nec tenetur vllo modo abſtinere, aut occaſionem libidinis cum propria vxore vitare; illa etiam licèt non debeat petere, debet tamen reddere etiam tacitè petenti;in eo autem caſu cenſetur tacitè petere, & ideo parere tenetur. At verò quando votum abſolutum etiam quoad non reddendum factum eſt de licentia mariti; tunc ipſe etiam maritus tenetur à coniuge abſtinere, eámque non inducere ad malum, nec ſeſe exponere periculo libidinis cum illa. Et ideo ipſa non excuſatur ab obligatione propter periculum eius, ſed debet quærere alia media,& cogere illum, vt eis aſſentiatur.Si verò ſine magna ſeparatione, & E ſcandalo non poſſit vitari tale periculum vel proprium, vel coniugis,illa erit ſufficiens cauſa obtinendi diſpenſationem,quam,vt infrà dicam, Epiſcopus concedere poterit, vel aliquis confeſſor priuilegiatus. Per modum autem irritationis tale votum tolli non poteſt.Per quod etiam patet reſponſio ad alteram partem de voto ſolẽni,ſeu profeſſione religionis.Nã ibi etiam non tollitur obligatio per modũ irritationis,ſed auctoritate Eccleſiæ,quæ impediuit talis voti firmitatẽ,quod tamẽ in ſimplici voto nõ fecit.Et ratio fortaſſe fuit,vel quia profeſſio eſt res publica, quæ maximè fit auctoritate ipſius Eccleſiæ; votũ autẽ ſimplex eſt res priuata, & occulta; vel quia votum ſolemne eſt 14. Satisfit ſecundæ. Satisfit tertiæ.

firmius, nec facile habet remedium ſi ſemel fiat omnino ratum, & validum. Votum autem ſimplex faciliùs auferri poteſt etiamſi à principio totum ſuum valorem obtineat. Et ideo de voto ſimplici vnius coniugis nihil Eccleſia diſpoſuit; vt ſcilicet fieri non poſſit altero coniuge non vouente, ſicut de profeſſione religionis ſtatutum eſt.

15. *Abulenſis aliam differentiam aſſignat.*

Addit verò Abulenſ.quæſt.81.in cap.30. Num. in hoc eſſe aliquam differentiam inter virum, & vxorem. Nam ſi vir fecit votum de licentia vxoris, procedunt indiſtinctè omnia, quæ diximus; quia nulla ratione vir debet conſentire. At verò ſi vxor fecit votum de licentia viri, & ipſe poſtea reclamet, & petat debitum, licèt per ſe loquendo etiam vxor poſtea non teneatur parere, nec debeat, ſi abſque incommodo poſſit; ſi tamen perturbatur inde pax, vel timet periculum; poteſt, & debet reddere. Quòd ſi obiiciatur, quia vir, & vxor in hoc negotio ſunt pares 1. Cor. 7. 33.quæſt.1.cap.*ſi quis vxorem* 1.quæſt.1.cap.*Præcepit.* Reſpondet, Eccleſiam abſoluere in eo caſu vxorem à voto ne maiora mala ſequantur; quod tamen non conceſſit in viro; quia cùm ille ſit potentior, non eſt periculum, nec grauis diſcordia, etiamſi ille ſemper reſiſtat. Ipſe autem non oſtendit vbi hoc conceſſerit Eccleſia, nec ego inuenio. Vnde in eo caſu cenſeo eſſe optimam cauſam diſpenſationis; per ſe autem non eſſe ſufficientem cauſam, vt ceſſet abſolutè, & ex ſe obligatio voti in vxore, quanuis in particularibus actibus poſſit interuenire excuſatio, ſi intercedat periculum mortis, aut alicuius grauis mali, quod faciliùs poteſt ex parte vxoris contingere, quàm viri; ſed hoc per accidens eſt; abſolutè enim ſemper eſt verum, tale votum non poſſe à marito irritari.

Reiicitur opinio.

CAPVT XI.

Vtrùm præter ſummum Pontificem aliquis per poteſtatem quaſi ordinariam, ſeu generalem in voto ſimplici Caſtitatis diſpenſare valeat.

1. *Iure ordinario ſolus Pontifex in voto ſimplici caſtitatis diſpēſat.*

SVppono, ſolum ſummum Pontificem nunc de facto diſpenſare in voto etiam ſimplici caſtitatis. Et idem eſt de quatuor aliis reſeruatis per poteſtatem ſimpliciter ordinariam; alios verò, ſi aliquando diſpenſant, ſolùm id facere delegata poteſtate, ſeu ex priuilegio ipſis perſonis non officio in perpetuum conceſſo. Solùm difficultas eſt hoc loco de Epiſcopis, vtrùm pro aliquo caſu habeant generalem facultatem, & quaſi ordinariam ad diſpenſandum, ſeu commutandum in hoc voto caſtitatis? Et eadem ratio eſt de aliis reſeruatis; in qua prima, & communis ſententia hanc illis poteſtatem concedit in caſibus, quibus neceſſitas reuera magna eſt, & periculum in mora, vel impotentia adeundi Pontificem.

Communis opinio cōcedit Epiſcopis poteſtatē quaſi ordinariam ad commutandum, & diſpenſandum hoc votum in neceſſitate vrgente.

Colligitur hæc opinio ex interpretibus iuris Canonici in cap. *Veniens*, qui clerici, vel vouentes, vbi ob periculum fornicationis Papa licentiam tribuendam dicit cuidam fœminæ ad nubendum poſt emiſſum caſtitatis votum, vbi Panormit.num.6.ait, in caſu illius textus, ſeu in omni ſimili poſſe Epiſcopum diſpenſare; quia reperimus, inquit, caſum conceſſum ab Eccleſia, & non reperitur ſibi prohibita diſpenſatio: citátque Spe-

2. *Fundamentum.*

A culatorem tit. de legibus in §.*Nunc de Epiſcoporũ*, verſ.122.abſolutè dicentem, Epiſcopum poſſe diſpenſare in voto ſimplici caſtitatis. Quod dictum ex Ioanne Andr. & aliis doctoribus refert etiam Angelus *votum* 4.num.9. Et dicit, limitandum eſſe ad duos caſus. Vnus eſt, quando votum caſtitatis fuit ex aliquo metu emiſſum, etiamſi metus non fuerit omninò iuſtus: alius eſt propter periculum fornicationis, quando veroſimiliter timetur de incontinentia. Quæ duæ circunſtantiæ videntur concurriſſe in caſu illius cap. *Veniens*. vbi Cardin. Anton. in eadem ſunt ſententia. A quibus auctoribus in verbis videtur diſſidere Syluest. *votum* 4. quæſt.4. tamen in re exiſtimo nō diſſentire; ſolùm enim addit, requiri vt ſit periculum in mora; &
B idem tenet Armilla verbo *diſpenſatio* num.17. Tabien. num.9. Palacius in 4.d. 38. diſp.3. Et idem ſenſit Nauarr. cap. 12. n. 76. vbi requirit, vt non poſſit adiri Papa.

3. *Confirmatio.*

Et confirmari poteſt hæc opinio, quia generaliter cenſent Doctores poſſe Epiſcopum diſpenſare ſimili neceſſitate vrgente in quocunque caſu ſibi aliàs non conceſſo, vel etiam prohibito, vt eſt communis ſententia Canoniſtarum in cap. *at ſi clerici.* §. de adulteriis, de iudic. quam tenet etiam Syluest. verb. *Diſpenſatio* §.9.& Angel. num.5. Nauarr.cap.22.num.35.& alij, quos refert Cordub. lib.1.quæſtion.q.11. Ludouicus Lop. in Inſtructorio p.1. cap.49. Ergo idem dicendum eſt in præſenti caſu; quia omnes rationes, quæ in aliis caſibus
C mouere poſſunt, non minùs vrgent in præſenti. Præcipua autem eſt, quia non eſt veriſimile, Pontifices reſeruaſſe huiuſmodi caſus cum eo rigore, vt etiamſi ſcandalum, aut periculum animarum interueniat, non poſſit ab Epiſcopis diſpenſari; quia Papa ita vtitur ſua poteſtate, vt redundet in ædificationem animarum, non in deſtructionem. Et confirmatur ex ratione textus in cap.vlt.de pœnit.& remiſſ. ne propter dilationem pœnitentiæ periculum immineat animarum, &c. Iuxta quam etiam Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. ait, *ne occaſione reſeruationis aliquis pereat, cuſtoditum ab Eccleſia ſemper fuiſſe, vt in extrema neceſſitate nulla ſit caſuum reſeruatio.* Ergo ſimili ratione, ne ob dilationem diſpenſationis aliquis pereat, cenſendum
D eſt, in tali caſu diſpenſationem ſimilem non eſſe reſeruatam.

Conc. Trid.

4. *Recentiores aliqui contrariam ſententiam tenent.*

Nihilominus contrariam ſententiam tenent aliqui moderni; & ſumi poteſt ex Corduba ſuprà, & ex his, quæ ipſe refert pro ſua ſententia, quanuis ipſe non loquatur de diſpenſatione voti, ſed de diſpenſatione in gradu prohibito ad contrahendum matrimonium in ſimili caſu neceſſitatis. Videtur autem eſſe eadem ratio in vtroque caſu; & ita extendit ſententiam illam Emmanuel Rod. in expoſitione Bullæ Cruciatæ §.9. dub.1. n.118. quanuis idem autor in ſum. 2. p.cap. 100. num.3. priorem ſententiam teneat. Poteſt autem hæc ſententia ſuaderi, quia diſpenſare eſt actus iuriſdi-
E ctionis, ergo nulla neceſſitas poteſt efficere, vt diſpenſatio data ab eo, qui iuriſdictionem nō habet, valida ſit, quia neceſſitas ipſa non dat iuriſdictionem; ſed Epiſcopus non habet iuriſdictionem ad diſpenſandum in his votis reſeruatis; ergo neque in caſu neceſſitatis poteſt in eis diſpenſare. Probatur hæc vltima conſequentia, quia etiam tunc non habet iuriſdictionem: quis enim illam contulit? Nō quidem diuinum ius; ſuppono enim Epiſcopos non habere immediatè iuriſdictionē à diuino iure; & quanuis haberent, negari tamen non

Fundamentum.

non poteſt, quin limitari, & ſaltem ex parte auferri poſſit per ſummum Pontificem. De facto autem limitata eſt, & ablata quoad hæc vota per ſe, ac regulariter loquendo. Quærimus autem, quo iure ſit pro illo caſu neceſſitatis reſtituta? Et hoc modo dicimus, non poſſe eſſe tunc ex iure diuino: nam quod per hominem ablatum eſt, non obſtante iure diuino, ab eodem homine iterum dandum eſt, vt haberi poſſit. Niſi quis fortaſſe dicat, ipſum diuinum ius non permittere, vt pro tali articulo neceſſitatis reſeruatio fiat, ſeu iuriſdictio ab Epiſcopo auferatur. At hoc nulla ratione probabili dici poteſt; tum quia ſtatim oſtendemus, reſeruationem in eo ſenſu factam non eſſe ita irrationabilem, vt iure diuino prohibita ſit; tum etiam, quia multominus probabile eſt, eam fore validam; quod eſſet neceſſarium, vt Epiſcopus haberet iuriſdictionem à iure diuino.

5. Neque etiam dici poteſt, quòd in eo euentu habeat Epiſcopus iuriſdictionem à iure humano. Nam ſi alicubi haberetur, maximè in cap. *veniens*, qui clerici, vel vou. inde autem nihil tale colligitur: ergo. Maior certa eſt apud iuriſperitos; nullum enim aliud ius inuenitur, in quo hoc committatur Epiſcopo. Minor verò probatur. Primò, quia gloſſa ibi exponit non dari in eo textu facultatem diſpenſandi; ſed ſolùm permittendi matrimonium illud ad euitandum maius malum. Hæc tamen reſponſio improbabilis eſt; tum quia nulla ratio erat permittendi tale matrimonium, ſi violandum erat votum, & ſacrilegium committendum; tum etiam, quia verba non ſignificant permiſſionem, ſed facultatem, & licentiam; tum præterea, quia Pontifex dicit, tutius eſſe, tale matrimonium contrahere, quàm in fornicationem incidere; & deinde dicit, vt ſatisfactione iniuncta pro priori culpa licentia concedatur. Quid autem referret ſatisfactionem imponere pro culpa, & ad nouam culpam licentiam dare? Non eſt ergo dubium, quin ibi ſit ſermo de licentia ad actum licitum faciendum. Dicunt verò aliqui, vt Hoſtienſ. ibi refert, illam non fuiſſe diſpenſationem, ſed declarationem potiùs, quòd votum non obligaret, eo quòd factum eſſet poſt fidem deſponſationis alteri datam. Sed hæc expoſitio ſupponit falſum; nam ſicut votum ſolenne poſt matrimonium ratum tenet, & diſſoluit matrimonium ipſum; ita probabilius eſt, votum ſimplex caſtitatis vel religionis poſt ſponſalia etiam iurata validum eſſe, & illa diſſoluit, maximè quando copula non interceſſit, vt latiùs infrà ſuo loco dicemus.

Reiicitur hæc explicatio cap. Veniens.

Item alia.

6. Alij ergo dixerunt, ex eo textu colligi non poſſe, quam poteſtatem habeat Epiſcopus circa votum caſtitatis; quia non conſtat, Pontificem ibi ad Epiſcopum ſcribere, vt illius iuriſdictioni hoc committere cenſeatur. Aſſumptum patet, quia in textus inſcriptione nihil de hoc habetur. Cùm enim in quatuor præcedentibus capitulis dicatur: Alexander III. ſeu idem tali, aut tali Epiſcopo, in dicto cap. *Veniens*, ſolùm dicitur idem, ſcilicet Alexander; cui autem reſpondeat, non dicitur, neque etiam in Concilio Lateran. p. 5. cap. 10. habetur. Nihilominus tamen probabilius eſt, etiam reſponſum illud datum eſſe alicui Epiſcopo: quod notauit Anton. Auguſt. in annotationibus circa illum locum, dicens: *Apparet ex ſuprascriptis ad Epiſcopum mitti hoc reſcriptum*; quod vi-

Alia explicatio reiicitur.

A detur colligere ex his verbis, quæ deſunt in textu Decretalium: *Fraternitati tuæ per A. S. mandamus*, &c. nam hoc modo ſolet Pontifex ad Epiſcopum loqui. Colligi etiam poteſt ex fine textus; nam ibi ſupponitur, eum, ad quem Pontifex ſcribit, habuiſſe paſtoralem curam illius mulieris, potuiſſéque illius matrimonium impedire, quandiu illa caſtitatis voto erat obligata. Huiuſmodi autem iuriſdictio per ſe ad Epiſcopum ſpectat.

Vera ergo expoſitio eſt, vel Papam ipſum immediatè diſpenſaſſe; ideóque ſcripſiſſe ad Epiſcopum, vt licentiam dare non dubitaret; id eſt, vt non prohiberet talem fœminam nubere. Sic enim exponit Innocentius ibi. *Non poſtponas*, id eſt, non B prohibeas, quod non eſt intelligendum in ſenſu tantùm permiſſiuo, iuxta primam expoſitionem; ſed in hoc ſenſu, quòd Papa diſpenſando tollit impedimentum, propter quod poſſet Epiſcopus tale matrimonium prohibere. Vel ad ſummum dicendum eſt, Papam commiſiſſe talem diſpenſationem Epiſcopo, vt Palacius etiam animaduertit in 4. diſt. 38. diſp. 3. Ex quo potiùs ſumitur argumentum in contrarium ab ſpeciali; nam ſi in eo caſu neceſſaria fuit ſpecialis conceſſio ſummi Pontificis, ſignum eſt, Epiſcopum ex ſolo ſuo munere non poſſe in ſimili caſu talem diſpenſationẽ concedere. Vnde quoad hoc non dubito, quin ſit falſa generalis regula à Panormitano poſita, ſcilicet, quotieſcunque occurrerint circunſtantiæ C ſimiles illis, quæ in caſu illius textus mouerunt ad diſpenſationem concedendam, Epiſcopum poſſe diſpenſare ex ſe ſine ſpeciali commiſſione Papæ. Quod patet; nam in caſu illius textus non potuit Epiſcopus eam diſpenſationem dare, priuſquam ad Papam recurreretur, & ipſe ſuam autoritatem interponeret; interponit autem non declarando quòd Epiſcopus id facere poſſit, ſed interponit diſpenſando, vel ſaltem mandando, & committendo Epiſcopo, vt ſi ita eſt, ipſe diſpenſet. Quod ſatis indicant illa verba, quæ in integro textu habentur: *Fraternitati tuæ per Apoſt. ſedem mandamus.* Et confirmatur, ac declaratur ampliùs. Nam licèt in caſu illius textus interuenerint cauſæ ſufficientes ad diſpenſationem, D ſcilicet metus in vouendo, & periculum in implendo; nulla autem interueniebat neceſſitas diſpenſandi ſine recurſu ad Pontificem, cùm ille non fuerit difficilis; & ideo de facto ſeruatus fuerit; ergo ex illo textu potiùs colligendum eſt, quoties ſimiles cauſæ occurrerint, ad Pontificem recurrendum eſſe; dicere enim eo ipſo, quòd Pontifex caſum illum commiſit Epiſcopo, condidiſſe vniuerſale ius, vt in omni ſimili caſu poſſit Epiſcopus diſpenſare ſine recurſu ad Pontificem; eſt quædam extenſio planè improbabilis, & ſine vllo fundamento in textu, vel in iure, & contra communem etiam Eccleſiæ conſuetudinem circa diſpenſationem talis voti. Quòd ſi quis fortaſſe E dicat, colligi ſaltem ex illo textu, quòd concurrentibus eiſdem, vel ſimilibus cauſis ex parte diſpenſationis, & exiſtenti difficili aditu ad Pontificem Epiſcopus poſſit per ſe diſpenſare: non video etiam ex quibus verbis illius textus hoc colligatur, nec qua efficaci ratiocinatione: nam ad ſummũ fieri poteſt hæc coniectura; quòd ſi Põtifex in tali caſu commiſit Epiſcopo; idem eſſet facturus in ſimili caſu, ſi ad illum pateret recurſus; ac proinde quando non patet, tacitè, ſeu interpretatiuè cenſetur eandem facultatem committere Epiſcopo.

7. *Vera cap. Veniens, expoſitio.*

Probatur vlteriùs ſecunda opinio.

8. At verò hinc augetur difficultas, & conſummatur inchoatus diſcurſus. Ex dictis enim ſatis oſtenſum videtur, Epiſcopum in eo caſu non habere iuriſdictionem ordinariam ad diſpenſandum, quia neque habet ex iure diuino, neque ex iure communi, neque ex vi proprij muneris tantùm. Habetur etiam ex dictis non habere illam delegatam per aliquam expreſſam voluntatem Pontificis, quia nec per generalem habet, cùm hæc nullo iure habeatur; nec per ſpecialem, cùm ſupponamus non fieri recurſum ad Pontificem. Tantùm ergo ſupereſt, vt dicatur, illam habere per voluntatem interpretatiuam, ſeu coniecturatam: hæc autem non videtur in præſenti ſufficiens ad talem actum, quia huiuſmodi voluntas ſatis non eſt ad dandam iuriſdictionem, vt conſtat de iuriſdictione ad abſoluendum à peccatis, vel à cenſuris, vt in propriis locis dictum eſt. Et in præſenti declaratur; quia vel tales coniecturæ oſtendunt futuram voluntatem, quæ ſolet dici ratihabitio de futuro; & de hac certum eſt, non ſufficere ad exercendum validè actum iuriſdictionis; nam voluntas poſtea ſubſequuta non poteſt dare iuriſdictionem pro tempore præterito; vnde nec poteſt facere, quin diſpenſatio data ſine iuriſdictione inualida fuerit, ſed ſolùm poteſt illam denuò concedere. Vel illæ coniecturæ oſtendunt voluntatem ſuperioris pro illo tempore ſolùm ſub cōditione; ſcilicet, quia ſi hîc & nunc ſciret occurrentes circunſtantias, vellet dare iuriſdictionem, vel diſpenſationem: & hoc etiam non ſufficit, quia conditionalis nihil ponit in eſſe quandiu conditio non eſt poſita: hîc autem conditio non ponitur vt ſupponimus, quia Papa non poteſt adiri, vel de facto ab illo non poſtulatur diſpenſatio, nec ei datur notitia talium circunſtantiarum: ergo illa voluntas conditionata non ſufficit ad dandam iuriſdictionem.

Ratihabitio de futuro nō dat iuriſdictionem.

9. Vel denique coniecturæ oſtendunt hanc fuiſſe à principio Pontificum voluntatem, ſcilicet quia vel in ipſa reſeruatione voluerunt tale votum pro tali euentu reſeruari, vel (quod perinde eſt) quia in ipſamet inſtitutione, ſeu determinatione Epiſcopalis iuriſdictionis, voluerunt generaliter vt ſe oſtenderet ad omnes huiuſmodi euentus quaſi immutabiliter; & hoc quidem ſufficiens erit; difficile tamen eſt afferre tales coniecturas, quæ hanc voluntatem ſufficienter oſtendant; eáſque diligenter examinare neceſſe eſt, quia materia eſt grauis, & ad ſalutem animarum multum neceſſaria, & valdè generalis ad plures materias; ſupponimus autem ad vſurpandam iuriſdictionem, ſeu exercendum actum eius non ſufficere quancumque leuem coniecturam, ſed eam, quæ ſaltem efficiat moralem probabilitatem, & certitudinem. Poſſumus autem has coniecturas in duos ordines diſtinguere, quos vocare poſſumus facti, & iuris. Facti coniecturas vocamus illas, quæ directè indicant voluntatem ſuperioris qui daturus fuit iuriſdictionem, & hæ ſunt omnium optimæ: quia iuriſdictio per voluntatem datur, & ideo propria ſigna iuriſdictionis ſunt ea, quæ directè indicant hanc voluntatem. Inter hæc autem quædam indicant illam immediatè, vt verba, ſcriptura, atque etiam aliqua facta eiuſdem ſuperioris, quamuis hæc minus ſoleant expreſsè ſignificare. Quædam verò mediatè, vt eſt vſus & conſuetudo; vt enim alibi diximus, conſuetudo per ſe non poteſt dare iuriſdictionem, indicat tamen voluntatem A ſuperioris dantis illam. In præſenti autem nullum ex his ſignis habemus quæ oſtendant Pontificis voluntatem, quia nec habemus verba eius, nec ius ſcriptum, neque aliquod eius factum, quod demonſtret hanc voluntatem, vt ex dictis, præcipuè circa cap. *Veniens*, manifeſtum videtur. Neque etiam conſtat nobis de conſuetudine, quam Epiſcopi habeant diſpenſandi in hoc voto, aut in aliis reſeruatis, ſed contrarium potiùs conſuetudine receptum eſt.

Coniecturæ facti quales.

Cōſuetudo per ſe non dat iuriſdictionem.

Cōiecturæ iuris quales.

Coniecturas iuris appello eas, quæ non tam oſtendunt voluntatem ipſam, quàm debitum habendi illam, id eſt, quæ probare videntur Pontifices, aut non debuiſſe, aut iure non potuiſſe B auferre talem iuriſdictionem Epiſcopis pro ſimilibus euentibus; quia credendum eſt Pontificem eo modo facere aliquid quod iure debet ac poteſt. Hæ verò coniecturæ per ſe ſolæ valde incertæ ſunt; quia ſicuti dicimus generalem legem non ceſſare in particulari, niſi quando finis eius contrariè ceſſat; ita in præſenti dictæ coniecturæ per ſe ſolæ non ſufficienter oſtendent talem voluntatem in particulari caſu cum exceptione à regula generali, niſi oſtendant aliam voluntatem fore iniquam, & contrariam bonæ gubernationi: quod tamen difficillimum eſt oſtendere, præſertim in caſu præſenti. Quia diſpenſatio in voto, moraliter loquendo, numquam poteſt eſſe adeò neceſſaria ad ſalutem. C Aut enim obſeruatio eius in tali euentu eſt contraria bonis moribus, vel moraliter impoſſibilis; & tunc non eſt neceſſaria diſpenſatio: nam ipſa obligatio voti per ſe ceſſat, vt ſuprà oſtenſum eſt. Poterit autem tunc Epiſcopus habere ſpecialem auctoritatem interpretandi, & iuridicè declarandi eam eſſe occaſionem, in qua voti obligatio ceſſat, quia hæc poteſtas conuenit illi ex vi ſui muneris, & non eſt ablata, nec reſtricta circa vota aliàs reſeruata quoad diſpenſationem. Aut obſeruatio voti in tali caſu eſt ſimpliciter bona, & moraliter poſſibilis: & tunc quamuis multæ cauſæ diſpenſationis occurrant, nihilominus finis reſeruationis voti non ceſſat contrariè, quia D nulli fit iniuria, etiamſi reſeruatio vſque ad illum caſum extendatur: neque propterea fit aliquid, quod abſolutè ſit contra ſpiritualem ſalutem ſubditi, vel quod conſtituat illum in morali periculo peccandi, cùm ſupponatur moraliter poſſe occurrentes difficultates vincere, & ſeruare votum. Quòd autem inde ſequantur alia moralia incommoda, valde accidentarium eſt, & inſufficiens ad illam interpretationem faciendam. 10.

Differentia inter reſeruationem caſtitatis, & peccati, ſeu cenſuræ.

Et in hoc eſt maxima diuerſitas inter reſeruationem voti quoad diſpenſationem, & reſeruationem peccati, ſeu cenſuræ quoad abſolutionem: nam multo maius periculum imminere E poteſt ex hac reſeruatione, quàm ex priori, & ideo argumentum quod ab hac poſteriori ſumebatur, non eſt efficax; imò poteſt in contrarium retorqueri: primò quidem, quia etiam reſeruatio culpæ non ceſſat generaliter propter quemcumque gradum neceſſitatis, ſed ſolùm propter extremam, ſeu mortis periculum. Deinde, quia etiam in illo caſu poteſtas ad abſoluendum non ſumitur ex ſola congruentia iuris, ſed adiuncta conſuetudine. Vt colligi poteſt ex illis verbis Concilij Tridentini Seſſione 14. capite ſeptimo. *Veruntamen piè admodum, ne hac occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper* 11.

Conc. Trid.

ſemper fuit, vt in articulò mortis nulla ſit reſeruatio. A
Vbi vtrumque indicium iuris, & facti coniunxit. Et ideo Corduba ſuprà generaliter probat, ad huiuſmodi actus iuriſdictionis non ſatis eſſe oſtendere debitum voluntatis ſuperioris, niſi oſtendatur etiam voluntas. Quod quidem veriſſimum eſt, quia non debitum voluntatis, ſed actualis voluntas eſt, quæ dat iuriſdictionem: Nos verò addimus, ex debito, etiamſi probetur, non ſatis colligi voluntatem; maximè quando illud debitum non oſtendit contrariam voluntatem eſſe turpem, aut contra bonos mores. Eo vel maximè, quòd in hac materia diſpenſationum non omne id quod videtur expediens in aliquo euentu reſpectu particularis perſonæ, eſt ſimpliciter expediens reſpectu boni communis, vel ad debitum vſum talis poteſtatis: & è contrario in reſeruatione ea quæ videtur eſſe nimis rigoroſa in particulari euentu reſpectu priuatæ perſonæ, abſolutè & conſideratione boni communis fortè non eſt rigoroſa, ſed expediens, quia minus incommodum eſt, v.g. in præſenti materia quòd aliquis cogatur pro aliquo tẽpore carere diſpenſatione, & ſuperare difficultates occurrentes ad ſeruandum votum, quàm vt aperiatur ianua ad eneruandam huiuſmodi reſeruationem, & ad committẽdum vniuſcuiuſque arbitrio iudicium de neceſſitate talis diſpẽſationis, & periculi, ac difficultatis, & moræ conſulendi ſummum Pontificem.

12. Præfertur prima ſententia.

Cæterùm quamuis hæc poſterior ſententia in rigore iuris, & rationis ſatis efficaciter confirmetur, quia tamen prior nunc magis recepta eſt, & in praxi poteſt eſſe neceſſaria, ideo illam abſolutè magis approbo; præſertim ſi conuenienti modo applicetur, ſicut ſtatim applicabimus; atque ita eam ſemel, atque iterum ſequutus ſum tum præcedenti tomo lib. 9. de voto cap. 26. à n. 8. generatim agendo de votis reſeruatis, tum etiam tract. de Leg. lib. item 6. c. 14. n. 10. agendo de poteſtate Epiſcoporum ad diſpenſandum in lege ſuperioris in caſibus extraordinariis, & vtrobique plures in hanc ſententiam allegaui, quibus nunc adde Leſſium lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dub. 13. n. 106. & Ledeſmam tom. 2. ſummæ.

13.

Ad hanc igitur ſententiam pleniùs explicandã duas ſtatuo regulas generales, ex quibus meliùs intelligitur quantum, & quando poſſit Epiſcopus cum ſubditis in voto caſtitatis diſpenſare.

Prima regula. Quãdo Epiſcopus in caſu vrgẽtis neceſſitatis alio modo poteſt ſubuenire, non poteſt diſpenſare in voto caſtitatis.

Prima eſt, quando in illo caſu vrgentis neceſſitatis, & difficilis acceſſus ad Pontificem ſubueniri poteſt neceſſitati ſubditi ſine abſoluta diſpenſatione in voto, non poteſt Epiſcopus illam concedere. Probatur, quia nec poteſt iure ordinario, vt ex reſeruatione ſupponitur; neque ratione neceſſitatis, quia illi poteſt aliter quàm per abſolutam diſpenſationem ſubueniri, vt in caſu, & in ſuppoſita regula ſupponitur.

Secunda regula. In eo tamen caſu poteſt aliqualem diſpenſationẽ in vſu voti concedere.

Secunda regula eſt, in eo caſu ſi ſit neceſſaria aliqualis diſpenſatio, vel moderatio in vſu talis voti pro aliquo tempore, vel pro aliqua parte eius, concedi poſſe ab Epiſcopo, quando grauis eſt neceſſitas, & difficilis recurſus ad Pontificem. Probatur ex dictis in præcedenti puncto de votis affirmatiuis: nam hæc etiam non eſt diſpenſatio ſimpliciter in tali voto, ſed tantùm ſecũdùm quid: ergo non cenſetur reſeruata, maximè concurrentibus dictis circunſtantiis.

14. Ponuntur exempla. Primum.

Exempla ſunt. Primum ſi fragilis fœmina votũ caſtitatis habeat, proindéque maximè indigeat diſpenſatione, vt nubere poſſit, & ex dilatione maximum timet periculum peccandi ſæpius, & incurrendi grauem infamiam, & amittendi optimã occaſionem alicuius matrimonij.

Secundum.

Secundum exẽplum eſt, ſi eſſet periculum quòd aliquis voto caſtitatis aſtrictus moreretur abſque filiorum legitimatione, & fortaſſe cum animæ periculo.

Tertium.

Tertium, quod frequentius in praxim venire ſolet, eſt ſiquis poſt votum caſtitatis matrimonium illicitè contraxit, & poſtea ſit in magno periculo ſæpius peccandi eò, quòd non poſſit licitè petere debitũ: poterit quidem Epiſcopus cum eo diſpenſare ad petendum, non poterit tamen abſolutè diſpenſare in illo voto caſtitatis. Primum aſſeruit Soto in 4. d. 37. art. 2. ſequutus Sylueſtrum verbo *diſpenſatio.* q. 9. Indicat autẽ Soto probabile eſſe hoc poſſe Epiſcopum iure ordinario, etiamſi non ſit difficilis aditus ad ſummum Pontificem. Et videtur ſequi B ex dictis à nobis, nam ſi illa diſpenſatio non ſit contra reſeruationem, ſimpliciter erit in poteſtate Epiſcopi. Sylueſter autem tum ibi, tum clariùs *Votum.* 4. q. 4. meliùs docet, hoc non poſſe Epiſcopum niſi in caſu neceſſitatis, & difficilis aditus ad ſummum Pontificem, ita vt ſit periculum in mora. Ratio eſt, quia licèt illa non ſit totalis diſpenſatio in voto caſtitatis; tamen eſt partialis, ſeu quoad aliquem actum voto contrarium: ergo in rigore etiam illa diſpenſatio ſublata eſt per reſeruationem: nam qui non poteſt diſpenſare in aliqua lege, non poteſt dare licentiam ad faciendum vnũ actum prohibitum per illam legem; ergo ſimiliter in præſenti: neceſſarium ergo eſt vt ſaltem ſit C difficilis recurſus ad Pontificem, & periculum inſtet, vt Epiſcopus poſſit legitimè hac vti poteſtate. Ratio autem ſuperiùs à nobis facta in eo ſenſu intelligenda eſt, vt ſolùm intelligamus non eſſe hanc diſpenſationem directè, & adæquatè contrariam reſeruationi, nec per ſe primò per illam intentam, non verò quòd nullo modo ſit in illa incluſa.

15. Obiectio diluitur.

Dices, rationem hoc modo explicatam non conuincere quod intendit. Reſpondeo. Fateor non eſſe demonſtrationem, deſeruit tamen ad explicãdum quomodo hic actus faciliùs concedi poſſit Epiſcopo in tali neceſſitate, quia non eſt contra primariam intentionem reſeruationis. Cuius etiã argumentum eſt, quia per priuilegia religioſorum facilè conceditur poteſtas ad hanc diſpenſationẽ, cùm tamen facultas ad abſolutam diſpenſationẽ D in voto continentiæ nullo modo concedatur.

Poteſtas religioſis cõceſſa ad diſpenſandũ in votis, nõ extenditur ad diſpenſandum cũ coniuge ad petendum debitũ, niſi exprimatur.

Vbi etiam obiter aduerto quòd licèt religioſis detur priuilegium generale ad diſpenſandum in votis: nunquam intelligitur comprehenſa facultas ad diſpenſandum cum coniuge in prædicto caſu, niſi ſpecialiter exprimatur: quod ſatis conſtat tam ex forma dictorum priuilegiorum, quàm ex illorum vſu. Et hoc etiam eſt ſignum Epiſcopum non poſſe per ſe & abſolutè dare hanc diſpenſationem; ex accidenti autem poſſe in prædicto caſu: & vtrumque etiam comprobat conſuetudo.

16. In caſu neceſſitatis poteſt Epiſcopus diſpenſare cũ habẽte votũ ad petẽdum debitũ tantùm, & ad nihil aliud.

Circa alteram partem Sylueſter ſuprà nihil diſtinguere videtur inter diſpenſationem cum tali E coniuge ad petendum debitum, & in voto caſtitatis, & ſignificat vtranque poſſe concedere Epiſcopum in eo caſu. Mihi autem videntur hæc duo eſſe diſtinguenda, ſi propriè loquamur: largè enim loquendo, ipſamet diſpenſatio ad petendum debitum, eſt quædam diſpenſatio in voto caſtitatis, eſt tamen diſpenſatio partialis & ſecundùm quid, vltra quam poteſt intelligi abſoluta relaxatio totius voti, ita vt ex vi illius ad nullum actum, & pro nullo tempore aliqua maneat obligatio. In

hoc ergo caſu Epiſcopum non poſſe in illo voto coniugis diſpenſare, probatur, quia ſi diſpenſet cum illo ad petendum debitum, ſufficienter ſubuenit neceſſitati eius: ergo nō eſt cur tollat ab illo duplicem aliam obligationem quæ ex tali voto prouenire poteſt ſine motali periculo. Vna eſt, ad ſeruandam caſtitatem coniugalem durante matrimonio: alia ad ſernandam perpetuam caſtitatē, ſi matrimonium quacumque ratione diſſoluatur. Cùm ergo votum caſtitatis priùs factum totum hoc includat, non poterit ab Epiſcopo in eo caſu omnino tolli. Et confirmatur; nam poteſtas in eo caſu ſolùm conceditur Epiſcopo veluti per quandam epiichiam: ergo ſolùm id concedendū eſt ei, quod ſimpliciter neceſſarium fuerit ad ſubueniendum ſubdito in tali periculo: huiuſmodi autem ſolum eſt petere debitum, non verò reliqua.

17. Obiectio diluitur.

Dices, repugnat, vt manente voto caſtitatis, fiat licitus actus petendi debitum. Reſpondeo, ex diſpenſatione non repugnare: quando enim promiſſio includit obligationem ad multa, bene poteſt is, cui facta eſt promiſſio, remittere vnum, non remittendo alia: hoc ergo etiam poteſt in materia voti facere Deus, vel eius diſpenſator illius nomine. Vnde non eſt dubium, quin Papa poſſit hoc modo aliquādo diſpenſare cum tali coniuge: imò aliquando erit iuſta diſpēſatio ſi hoc modo detur, non verò ſi abſolutè concedatur à ſummo Pontifice, nō quidem ex defectu poteſtatis, ſi cauſa ſubeſſet, ſed ex defectu cauſæ. Et in hoc eſt differentia notanda inter Pontificem & Epiſcopum in prædicto caſu, quòd Pontifex, ſi ſufficiens cauſa ſubſit, poteſt votum relaxare: Epiſcopus verò etiā ſubſiſtente rationabili cauſa non poteſt abſolutè totum votum relaxare, ſi periculum moræ tantùm ſit in non petendo debitum. Sicut in ſuperiori tomo lib. 6. de voto dixi, non poſſe omnino auferre votum peregrinationis Hieroſolymitanæ, ſed ſolùm differre executionem quando periculū morę ſolùm eſt in accelerata voti obſeruatione. Ex quo etiam obiter colligo, eos qui habent priuilegium ad diſpenſandum cum huiuſmodi coniuge in petitione debiti, non poſſe diſpēſare abſolutè in voto caſtitatis omnino auferendo illud, etiamſi cauſa rationabilis non deſit, quia deeſt poteſtas, nam ex vi talis priuilegij non datur facultas ad tollendum ſimpliciter votum, ſed ſolùm ad diſpenſandum in illo actu durante hoc matrimonio: nam verba priuilegij non ſunt extendenda vltra ſuam proprietatem & formalitatem: diſpenſare autem quoad petendum debitum propriè & in rigore non eſt omnino auferre votum: vt omnes fatentur, & eſt per ſe notum ex dictis.

Epiſcopus quamuis detur cauſa, non poteſt diſpenſare cum coniugato in toto voto caſtitatis, ſed tantùm ad petendum debitum. Idem dicēdum de habentibus priuilegiū ad diſpenſandum in petendo debito.

18. Quid poſſit Epiſcopus circa votum factū poſt matrimoniū conſummatū. Aſſertio prima. Votum non petendi debitum non eſt reſeruatum, & poteſt ab Epiſcopo diſpēſari.

Secūdum exemplum ſit de voto caſtitatis emiſſo poſt conſummatum matrimonium, quod poteſt eſſe factum variis modis. Primò quòd ſit tantùm non petendi debitum: & de hoc nullum eſt dubium quin poſſit ab Epiſcopo diſpenſari, ſiue ſit factum de licentia alterius coniugis, ſiue non, quia illud præciſè ſumptum non eſt votum caſtitatis, & ideo non eſt votum reſeruatum; diſpenſari ergo poteſt ab Epiſcopo, non tantùm in accidētali caſu ob periculum moræ, ſed per ſe, & ex vi ſuæ poteſtatis. quod à fortiori patebit ex his quæ dicemus de voto non nubendi. Vnde etiam conſtat, quòd licèt tale votum factum ſit ab vtroque coniuge ex mutuo conſenſu; ſi in obiecto & materia ſua nihil amplius includat, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. Probatur eadem ratione, quia vtriuſque votum in eo caſu non eſt ſimpliciter votum

A caſtitatis: & ita tenent plures autores ſtatim citandi.

19. Quid circa votum perpetuæ caſtitatis ab vtroque, vel vno coniuge factum de conſenſu alterius, vel ſine illo. Opinio Maioris negās eſſe reſeruatum. Eſt improbabilis.

Secundò poteſt tale votum eſſe abſolutum, & ex ſe de perpetua caſtitate. Poteſt autem fieri, vel ab vtroque coniuge ex mutuo conſenſu, vel ab vno tantùm ex licentia alterius, vel à quolibet eorum ſine alterius facultate. De voto poſteriori modo facto eſt in primis controuerſia inter auctores, an poſſit per ſe ab Epiſcopo diſpenſari tanquam votum non reſeruatum? Affirmat Maior in 4. d. 32. q. 2. Soto d. 27. q. 1. art. 4. circa finem. Sed reuera hæc ſententia in hoc ſenſu mihi non eſt probabilis, quia tale votum vtriuſque coniugis eſt verum votum caſtitatis ſimpliciter, nam obligat, & ad caſtitatem ſeruandam extra matrimo-
B nium cum quacumque alia, & ad ſeruandam illā inter ſe, tam non petendo, quàm non reddendo debitum, & ad non contrahendum iterum, etiamſi alter eorum decedat: & ita meliùs ſenſit Nauar. c. 12. n. 59. Palacios d. 38. diſp. 2. non poſſe Epiſcopū in tali voto diſpenſare, & fortaſſe alij auctores non ſunt in eo ſenſu loquuti, vt ſtatim dicam.

20. An ſaltem poſſit diſpēſare ad petendum & reddendum debitum. Aliqui abſolutè affirmant poſſe id facere iure ordinario, & proprio.

Quanquam enim dicta ſententia vera ſit de abſoluta ſeu integra diſpenſatione: dubitari tamen poteſt an ſaltem poſſit Epiſcopus cum talibus cōiugibus diſpenſare, vt durante matrimonio poſſint inter ſe petere, & reddere manente obligatione voti quoad omnia alia, & quoad abſolutam & perpetuam caſtitatem in eo qui ſuperuixerit. Po-
C teſt autem hoc dubitari vel ſimpliciter, & per ſe, ac ex ordinaria poteſtate Epiſcopi; vel in caſu in quo imminet graue periculum propter moram vel difficultatem adeundi ſummum Pontificem. Multi ergo affirmant Epiſcopum poſſe diſpenſare priori modo. Et hæc videtur fuiſſe ſententia Soti & Maioris. Et loquuntur conſequenter, quia idem ſentiunt, præſertim Soto de diſpenſatione ad petendum debitum cum eo qui caſtitatis votum habebat antequam matrimonium contraheret, nam eſt quædam maior ratio in præſenti caſu, quàm in illo, eo quòd in illo quando votum anteceſſit, cū iniuria & tranſgreſſione eius conſtituit ſe aliquis in eo ſtatu, in quo poſtea ſentit periculum. In præſenti verò caſu nulla præceſſit malitia vel tranſ-
D greſſio voti. Hæc verò differentia quamuis oſtendat ex parte vouentium eſſe aliquam maiorem congruitatem ad diſpenſationem in præſenti caſu quam in præcedenti, non tamen oſtendit eſſe in Epiſcopo maiorem poteſtatem, nam ad hanc nihil confert malitia, vel innocentia vouentis. Imò malitia quæ præceſſit, parum obſtat, quia ratio diſpenſationis ex præſenti periculo attendenda eſt.

21. Opinio Nauar.

Propterea Nauarrus ſuprà, quem multi ſequuntur, ait in hoc voto non poſſe diſpenſare Epiſcopum ordinario iure; ſentit tamen poſſe diſpenſare in eo caſu, in quo vrget periculum, & eſt difficilis acceſſus ad ſummum Pontificem. Nihil autem ipſe
E diſtinguit de diſpenſatione ſimpliciter, ſeu totali, & de diſpenſatione ad petēdum debitū: & ſanè de vtraque videtur loqui. Nā Maior quē citat, & cuius ſententiam ſic limitatam approbat, de hac loquitur. Ego verò non cenſeo eſſe extendendam hanc facultatem ad diſpenſationem totalem propter eaſdem rationes ſuprà factas, quæ eandem vim in præſenti habent, quia etiam in hoc caſu non eſt talis diſpenſatio neceſſaria, neque quoad eam eſt periculum in mora, vt non poſſit & debeat talis diſpenſatio à ſummo Pontifice poſtulari. Igitur intelligenda eſt hæc ſententia de diſpenſatione ſecundùm quid, & hoc ſenſu eſt vera, ſicut

Reſolutio auctoris. Solùm in caſu grauis neceſſitatis ad petendū, & reddendum debitū diſpenſare poteſt.

in

in præcedenti puncto diximus. Quoad aliquid verò maior eſt hæc diſpenſatio, quàm in præcedenti caſu: nam ibi ſolùm eſt diſpenſatio ad petendum, quia ad reddendum non eſt neceſſaria diſpenſatio etiamſi votum caſtitatis ante matrimonium præceſſerit, hîc autem diſpenſatio fit tam ad petendũ, quàm ad reddendum, quod non eſt inconueniens, ſi vtrumque eſt neceſſarium ad vitandum periculum. Poteſt tamen non incongruè dici, etiam hîc diſpenſationem formaliter tantùm cadere in petitionem debiti, quoniam hæc ſatis eſt: nam eo ipſo quòd petere vni coniugum eſt licitum ex diſpenſatione, etiam reddere eſt licitùm alteri, imò & debitum, etiamſi in hoc formaliter diſpenſatum nõ ſit. Vnde poſſet Epiſcopus in eo caſu diſpenſare cum fœmina ad petendum, & cum viro nullo modo: & nihilominus tenetur tunc vir, non obſtante priori voto, ad reddendum vxori petenti, ipſe tamen non poſſet petere, neque etiamſi peteret vxor poſſet ei licitè reddere debitum, quia ille nec iuſtè, nec licitè peteret. Interueniente autem ſufficiẽte cauſa, poſſet Epiſcopus cum vtroque diſpenſare ad petendum, & conſequenter manebunt etiam diſpenſati ad reddendum. Exemplum ſimile eſt, ſi contingat vtrumque coniugem ante matrimonium emiſiſſe votum caſtitatis, tunc enim poſt matrimonium neuter poſſet petere, & fortaſſe nec reddere, vt multi volunt, propter cooperationem ad malum; quod tamen incertum eſt, vt ſuprà tetigi. Cum illis autem poſſet in ſimili caſu Epiſcopus diſpenſare ad petendum, vt patet ex ſupradictis: nam qua ratione poteſt cum vno, poterit cum vtroque ſi vterque indigeat. Denique addit Panormitanus in c. *tua nos*.2. de iureiur.n.2.& 6. Epiſcopum in eo caſu, ſcilicet, quando coniuges ſũt iuuenes, & graue periculum maioris peccati imminet, non ſolùm poſſe diſpenſare cum illis volentibus, ſed etiam poſſe eos cogere ad illam acceptandam, quia poteſt eos cogere ad honeſtè viuendum, & morale periculum peccandi vitandũ, quod eſt probabile. Vt tamen ad praxim poſſit reduci, neceſſe eſt quòd de tali periculo publicè & manifeſtè conſtet; & quòd alia via tolli non poſſit.

Opinio Panorm. eſt probabilis.

22\. Atque ex his facilè conſtat quid dicendum ſit de voto emiſſo ab vno tantùm coniuge. Clarum eſt enim ſi in eo caſu ſimilis neceſſitas intercedat, poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illo coniuge vt petat debitum: nam ſi hoc poteſt facere cum vtroque ſimul vbi votum ratione pacti mutui videtur firmius, maiori ratione id facere poterit cum altero tantùm, pari cauſa præſuppoſita: ſecluſa autem ſimili occaſione & neceſſitate, non credo id poſſe, ſed recurrendum eſſe ad ſummum Pontificem, vt in ſimilibus caſibus dixi. Oportet tamen ſemel animaduertere, in huiuſmodi caſibus quando ineſt periculum, moraliter loquendo tale eſſe, vt non patiatur moram eundi ad Pontificem, interim enim multa peccata committentur, vel moraliter timeri poſſunt, & propterea multi Doctores abſolutè dicunt poſſe Epiſcopum diſpenſare cum huiuſmodi coniuge ad petendum debitum. Diſpenſare autem ſimpliciter etiam in eo caſu tollendo votum, non poteſt, propter eaſdem rationes ſuprà factas.

Eodẽ modo diſpenſare poteſt cum vno tãtùm coniuge.

23\. Dicet aliquis, hoc votum factum ab vno tantùm coniuge non eſt abſolutè & ſimpliciter votum caſtitatis, quia non obligat ad non reddendũ debitum, etiamſi ex conſenſu alterius ſit factum, quia dando facultatem alteri ad vouendum, non propterea qui illam dat, cedit omnino iuri ſuo, aut

Obiectio.

A ſe obligat ad non petendum: ergo tale votum non eſt reſeruatum; quia cùm reſeruatio ſit odioſa, reſtringi debet ad illud votum, quod ſimpliciter & abſolutè tale eſt, vt ſtatim variis exemplis conſtabit. Et hoc magis vrget quando votum eſt ſine conſenſu alterius coniugis, quia ex ſe minùs firmum eſt, adeò vt multi putent eſſe nullum. Reſpõdeo, imò tale votum ex ſe eſſe ſimpliciter & abſolutè integræ caſtitatis, quantum eſt ex parte vouẽtis (ſuppono enim hac intentione factum eſſe) & ſignum erit, quia ſi alter coniux moriatur, ad omnimodam caſtitatem obligabit. Idem ergo facit ſtatim quantum eſt ex ſe, quia obligatio eius non fuit per intentionem vouentis dilata. Quòd autẽ durante matrimonio poſſit reddere debitum, eſt ex impedimento materiæ, non quia votum ipſum B in ſe ſit diminutum, aut dimidiatum, & ideo tale votum reſeruatum eſt. Nec refert quoad hoc, vt ſit factum ſine conſenſu alterius coniugis, quia hoc nec minuit valorem, nec tollit integritatem talis voti, facilitare autem poteſt diſpenſationem, ſuppoſita tamen poteſtate in eo qui diſpenſaturus eſt.

Reſponſio.

Votum caſtitatis factum ab vno coninge cum conſenſu alterius, vel ſine illo, eſt reſeruatum.

Hactenus explicuimus quomodo in caſu ſpeciali propter periculum imminens poſſit Epiſcopus diſpenſare ex parte in his votis negatiuis: ſupereſt vt dicamus, an etiam poſſit aliquando ſimpliciter diſpenſare omnino tollendo votum. Quoad hoc enim videtur maximè procedere ſecunda opinio ſuprà tractata, quæ poſſet in concordiam C redigi cum communi ſententia de diſpenſatione tantùm ex parte, cùm affirmat Epiſcopum poſſe diſpenſare, illam verò ſententiam, quæ hoc negat, exponendo de diſpenſatione ſimpliciter & totali. 24.

Conciliantur duæ opiniones initio poſitæ.

Obiici verò poteſt, nam vel occurrit cum eadem proportione neceſſitatis, & periculi caſu in quo ſit tam neceſſaria diſpenſatio abſoluta, ſicut in alio eſt neceſſaria diſpenſatio partialis; vel in hoc non ſeruatur proportio. Si hoc poſteriori modo procedatur, non eſt doctrina formalis, neque ad rem, iam enim oſtenſum eſt poteſtatem Epiſcopi ad diſpenſandum in his caſibus, non extendi ad ampliorem diſpenſationem, quàm neceſſitas poſtulet: quapropter ſi neceſſitas non poſtulet diſpenſationem totalem, mirum non eſt quòd illam non poſſit concedere. Si autem proponatur proportio in neceſſitate, ita vt tanta ſit neceſſitas in hoc caD ſu diſpenſationis abſolutè, quanta in illo diſpenſationis ſecundùm quid; non videtur neganda Epiſcopo proportionalis poteſtas, ſi conſequenter loquamur. Quia poteſtas ad diſpenſandum ex parte in aliquo caſu, non ei conceditur per ſe, ſed ex accidenti, & quaſi per epiicheiam, & ſubintellectam exceptionem: ſed ſeruata dicta proportione, eadem eſt ratio poteſtatis eius quoad vtramque diſpenſationem, quia tota ratio in ſubditorum neceſſitate fundatur.

Obiectio.

Reſponderi poteſt primò negando totam rationem huius poteſtatis ſumi ex neceſſitate, hęc enim nec dat iuriſdictionem, nec ſola eſt ſufficiens ſiE gnum eius, niſi accedat aliqua conſuetudo quòd Epiſcopi aliqualem diſpenſationem concedant in huiuſmodi votis: quòd autem abſolutè diſpenſent nulla videtur eſſe conſuetudo. Preterea dici poteſt (& eſt radix dictæ diuerſitatis in conſuetudine) occaſiones, & pericula, in quibus ſit neceſſaria diſpenſatio ſecundùm quid, eſſe frequentes, & morales; & ideo ad bonum regimen animarum neceſſarium fuiſſe vt tales caſus non omnino eximerentur ab Epiſcoporum iuriſdictione, niſi tunc ſolùm, quando facilis eſſet aditus ad ſummum Pontificem 25.

Reſponſio prima.

Secunda.

tificem. Caſus verò in quo abſoluta diſpenſatio ſit neceſſaria, vel nullus eſt, vel adeò rarus, vt nō veniat in moralem conſiderationem; & ideo reſeruatio talis diſpenſationis omnino abſoluta eſt, & ſine exceptione, qua leges morales non reſpiciunt caſus rariſſimos, & inuſitatos. Probatur & declaratur hæc doctrina ex alia communi Theologorum, qui dicunt Epiſcopum ſecluſo ſpeciali iure, poſſe diſpenſare in lege pontificia, quando caſus frequens occurrit, non verò ſi rarus ſit; niſi aliunde de poteſtate conſtet, vt videri poteſt in Caiet. 1. 2. q. 97. & Sot. 1. de Iuſt. q. 7. art. 3. & Cordub. l. 1. qq. quæſt. 11. ergo ad eundem modum rectè in præſenti philoſophamur ad tempus, vel ex parte in voto caſtitatis; eo quòd frequenter neceſſarium ſit concedi Epiſcopis, totalem verò non concedi, cùm rariſſima eſſe poſſit, & de tali poteſtate aliunde non conſtet.

Cōfirmatur.

26. *Reſolutio. In nullo caſu Epiſcopus in voto caſtitatis totaliter diſpenſare poteſt.*

Concludo igitur, moraliter loquendo & abſolutè Epiſcopum nunquam poſſe abſolutam, ſeu totalem diſpenſationem concedere in voto caſtitatis perpetuæ propter diſcurſum factum. Siquis autem ſpeculatiuè defendere velit data hypotheſi habere hanc poteſtatem, quæ per hanc conditionalem explicatur, *Si occurrat caſus tantæ neceſſitatis*, &c. non multum cum eo contendendum cenſeo, quia exiſtimo hypotheſim non eſſe moralem, & ideo ad praxim nihil referre, quamquam ex hoc ipſo principio probabiliſſimè concludatur, de facto non eſſe datam poteſtatem hanc pro tali caſu excogitato potiùs, quàm vero vel poſſibili.

CAPVT XII.

Aliquot dubia circa reſeruationem voti ſimplicis caſtitatis.

1. *Primū dubium; an votum caſtitatis tēporale ſit reſeruatū. Communis opinio negat.*

PRimùm circa votum caſtitatis dubitari ſolet, ſi illud perpetuum non ſit, ſed temporale, an ſit reſeruatum, vel poſſit per Epiſcopum diſpenſari: vt, v.g. ſi voueat quis ſeruare continentiam per annum, &c. in quo communis reſolutio eſt hoc votū non eſſe reſeruatum, ſed poſſe per Epiſcopum diſpenſari. ita Palud. in 4. d. 38. q. 4. a. 4. cōcl. 5. D. Antonin. 2. p. Theolog. cap. 2. n. 6. Syluest. *Votum* 4. q. 3. & omnes Summiſtæ eodem verbo, Soto lib. 7. de iuſtitia q. art. 3. Nauarr. in ſumm. cap. 12. n. 76. Card. Tolet. lib. 4. c. 18. n. 11. Azor tom. 1. lib. 11. c. 19. q. 6. Henriques lib. 7. de Indulgent. cap. 3. n. 6. Ratio eſt, quia illud non eſt ſimpliciter votum cōtinentiæ, ſed ſecundùm quid. Dices, votum ieiunādi eſt ſimpliciter tale etiamſi ad annum limitetur, vnde ſi votum ieiunij eſſet reſeruatum, tale votū ſine dubio reſeruatum eſſet. Reſpondeo ex doctrina Caietani hîc art. 12. circa ad 3. eſſe differentiā inter votum continentiæ, & ieiunij, v.g. quòd illud eſt ex ſe perpetuum, quia ſi abſolutè & ſine adiectione vlla fiat, perpetuum eſt; & vt fiat temporale, requirit ſpecialem limitationem ex intentione vouentis. Cuius ratio eſſe videtur, quia continentia perfecta conſiſtit in quadam generali priuatione, quæ ex ſe ad totum huius vitæ tempus ſe extendit: & ideo ſimpliciter promiſſa perpetua eſt. Alia autem vota vel ex ſe limitantur ad tempus neceſſarium ad actiones promiſſas, vt ad peregrinationem, v.g. vel neceſſe eſt vt ex intentione operantis recipiant determinationem, vt in voto Ieiunij patet. Cùm ergo Papa reſeruet abſolutè votum continentiæ, intelligitur de voto perpetuo, quia continentia ſimpliciter dicta perpetuitatem includit: negatio enim non limitata, omnia deſtruit. Et priuatio perfecta, qualis eſt cōtinentia ſimpliciter dicta, omnino & pro omni tempore excludit formam oppoſitam.

Probatur. Obiectio. Solutio.

2. *Obiectio. An votum caſtitatis factum, vt obliget poſt certum tēpus ſit reſeruatum.*

Sed obiiciet aliquis: Ergo votum continentiæ factum, vt tantùm obliget poſt annum, vel decem annos, non erit reſeruatum, ſed poterit per Epiſcopum diſpenſari. Patet ſequela, quia illud non poteſt dici perpetuum, nam hæc perpetuitas ſolū comprehendit tempus reſiduum vitæ, ex quo votum emittitur, ex quo tempore magna pars admittitur per illam limitationem, ob quam etiam non erit illud votum continentiæ ſimpliciter. Conſequens autem eſt falſum: nam votum factum ab vxore de ſeruanda perpetua continentia poſt mortem mariti, vel à filio poſt mortem parentis, non poteſt per Epiſcopum diſpenſari, vt ſuprà dictum eſt ex conſenſu omnium: ergo à fortiori licèt quis voueat continentiam ſeruandam à tali die, vel poſt tale præſcriptum tempus, erit tale votum reſeruatum. Reſpondeo igitur, negando ſequelam: primò quidem, quia hæc vota communi vſu & conſuetudine reſeruata cenſentur: hæc autem reſeruatio ex conſuetudine potiſſimùm pendet, vt Caiet. ſuprà notauit, & cæteri omnes docent, non enim inuenitur in iure ſcriptum. Vnde intelligitur ſecundò, tale votum iuxta communem æſtimationem cenſeri votum continētiæ ſimpliciter, atque adeò votum continentiæ. Ratio autem reddi poteſt, quia perpetuitas huius voti non attenditur ab inſtanti in quo fit, ſed ab inſtanti pro quo fit, quia non tam dicit perpetuitatem ſubiectiuam, quàm obiectiuam, vt ſic dicam; vnde non eſt neceſſe vt materia ipſa tantum duret, quantum votum. Quo etiam fit, vt hæc perpetuitas non ſit ſumenda à parte antè, vt philoſophico more loquar, ſed à parte pòſt; conſiſtitque in hoc, vt caſtitati ſemel inchoatæ, vel inchoandæ ex vi voti nullus certus terminus præfigatur ante mortem: ideóque non eſt contra hanc perpetuitatem quòd ad inchoandam caſtitatem terminus aliquis præfigatur ac differatur poſt aliquod tempus.

Reſponſio.

3. *Dubium ſecundum. An votum non nubendi reſeruatum ſit. Opinio Caiet. affirmantis.*

Secundum dubium eſt, an votum non contrahendi matrimonium reſeruatum ſit, vel poſſit Epiſcopus in eo diſpenſare. Quod dubium cum alio coincidit, an hoc ſit votum caſtitatis, necne: nam ſi eſt caſtitatis, reſeruatum eſt; ſecus verò ſi non fuerit. Caietanus ergo tom. 2. Opuſc. tract. 11. q. 1. cenſet hoc eſſe votum caſtitatis, vel formaliter, vel æquiualenter, vnde concludit eſſe reſeruatum. Ratio eius eſt, quia tam votum, quàm diſpenſatio in materia caſtitatis, propriè loquendo, ſolùm habet locum circa materiam ſupererogationis; ſed votum non nubendi includit totam materiam ſupererogationis, quæ poteſt eſſe in caſtitate: quia ſecluſo matrimonio nullus vſus venereus caſtitati contrarius licitus eſt: ergo tale votum tam quoad proprietatem voti, quàm quoad indiſpenſabilitatem æquiualet voto caſtitatis. Maior patet, tum quia ſuprà dictum eſt, propriam materiam voti eſſe ſupererogationis: tum etiam, quia Pontifex non poteſt aliam materiam licitam facere diſpenſando.

4. *Communis ſent. negat.*

Contraria nihilominus ſententia communis, & recepta eſt, quam tenet Angelus verb. *Votum* 4. n. 9. Sylueſter eod. q. 4. Tabiena verb. *diſpenſatio* n. 9. Roſela verb. *impedimentum* 4. n. 12. Nauarr. dict. n. 43. & 76. Soto in 4. d. 38. q. 2. art. 1. Henriquez lib. 7. de Indulgent. cap. 30. num. 6. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 19. quæſt. 5. Leſſius lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 105. Sancius lib. 8. de matri. diſp. 9. n. 11.

Et

Et lib. 4. Decalog. cap. 4. num. 66. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia votum caſtitatis multo vniuerſalius eſt, quàm votum non contrahendi matrimonium: quod patet manifeſtè, quia votum caſtitatis coniugalis eſt verum ac proprium votũ, & eſt quaſi pars voti continentiæ ſimpliciter. Altera verò pars eſt ipſum votum non contrahendi: ergo votum caſtitatis eſt vniuerſalius vtrumque illud complectens: ergo ſicut pars non eſt totum, ita nec votum non contrahendi eſt votum caſtitatis: vnde conſequenter fit vt non ſit reſeruatum. Sicut votum caſtitatis coniugalis reſeruatum non eſt, quia non eſt ſimpliciter votum caſtitatis. Vnde facile ſatisfit fundamento Caietani, negando hoc votum eſſe votum caſtitatis, aut æquiualere illi. Quod patet, nam ſi is qui habet votum non nubendi fornicetur, licèt peccet contra temperantiã, non eſt ſacrilegus, ſicut eſſet ſi haberet votum caſtitatis. Eſt etiam aliud diſcrimen notabile: nam qui habet votum ſimplex caſtitatis, ſi contrahat matrimonium, & peccet contra votum, & poſtea non poteſt petere debitum: ſi autem tantùm haberet votum non contrahendi, licèt peccaret cõtrahendo, non tamen peccaret poſtea petẽdo, quia ex vi illius voti non ſe obligauit ad abſtinendum à copula carnali, ſed præciſè ad non contrahendum matrimonium.

Votum caſtitatis coniugalis non eſt reſeruatum.

5. Dices. Ergo tale votum non eſt verum votum, quia non eſt de re ad diuinum cultum pertinente: nam abſtinere à ſolo vinculo matrimonij, ſi homo non abſtrahatur etiam à copula carnali, eſt impertinens ad diuinum cultum. Propter hoc aliqui diſtinctione vtuntur, dicentes, ſi quis illud voueat ſine intentione liberiùs vacandi Deo, votum eſſe nullius momenti, quia eſt de re indifferenti: poſſe tamen fieri ex intentione diuini cultus, & tunc eſſe validum votum, & procedere quæ de illo dicta ſunt. Dico tamen, votum illud ex vi ſuæ materiæ validum eſſe, etiamſi ſpecialis finis bonus à vouẽte non apponatur, iuxta dicta in tract. de voto in communi lib. 1. c. 5. Ratio eſt, quia votum illud ex ſolo obiecto ſuo per ſe conferre poteſt ad perfectionem, & ad maiorem Dei cultum, quatenus cõſeruat hominem liberum ad altiorem ſtatum aſſumendum, ſi voluerit, minúſque impeditum terrenis curis, quod ſatis eſt, vt votum ex ſe validum ſit. Sicut etiam votum paupertatis per ſe eſt de materia voto proportionata, quia licèt paupertas de ſe non ſit virtus, tamen voluntariè aſſumpta eſt vtilis ad virtutem: & quanuis ipſe vouens formaliter & per ſe non ordinet paupertatem ad hũc finem, ſatis eſt quòd illi non adiungat malum finem: nam Deus reſpiciens ad vtilitatem illius materiæ, illam promiſſionem acceptat. Vnde non eſt impertinens obligari ad abſtinendum à vinculo matrimonij præciſè, & abſque ſpeciali obligatione ad abſtinendum à copula; quia ſi homo hanc obligationem obſeruet, per hoc ſufficienter abſtrahitur ab omni copula licita: ab illicita verò ſufficienter prohibetur naturalibus præceptis, etiamſi noua obligatio ex voto non adiungatur, poteſt autem homo pro ſua voluntate illam ſibi præcipere obligationem, & non maiorem. Vnde ex vi illius voti ſicut non obligatur ad abſtinendum à copula illicita, ita etiam formaliter & immediatè non obligatur ad abſtinendum à copula licita, ſed tantùm radicaliter, quatenus obligatur ad abſtinendum à fundamẽto illius copulæ, quod eſt vinculum matrimonij: vnde fit, vt peccet quidẽ aſſumendo hoc vinculum contra votum factum; non verò poſtea in vſu matrimonij etiam petendo debitum. Sicut qui habet votum ſimplex religionis, peccat contrahendo & conſummando matrimonium, poſtea verò iam non peccat etiam petendo, iuxta communem & veram doctrinam.

Obiectio.

Aliquorum reſponſio.

Reſponſio vera.

Paupertas de ſe nõ eſt virtus.

Habens votum nõ nubendi, peccat contrahendo matrimonium, non verò petendo debitum.

6. Ad alteram verò partem, quam attingit Caiet. de diſpenſatione circa materiam caſtitatis, reſpõdetur, non ſolùm cadere in materiam ſupererogationis, ſed etiam in materiam neceſſariam quantum ad proprium, & adæquatum effectum huius diſpenſationis, qui eſt facere, vt talis materia iam non ſit illicita ex vi voti, ſeu in ſpecie ſacrilegij: quod reuera facit Pontifex diſpenſando in voto caſtitatis tam circa fornicationem, quàm circa copulam coniugalem. Non pertinet autem ad hanc diſpenſationem reddere actum licitum ex omni capite; ſed ablata hac obligatione, illum relinquit naturæ ſuæ. Sic ergo conſtat, diſpenſationem in voto caſtitatis maiorem eſſe, & ad plura ſe extendere: & ideo cùm illa ſola reſeruetur, cùm votum caſtitatis reſeruatur, & materia ſit odioſa, non eſt extendenda ad minorem diſpenſationem. Quod autem Caiet. ait, finem huius reſeruationis ex intentione Pontificis eſſe ne vinculum matrimonij contra voti obligationem ſine ſua licentia contrahatur, facilè negari poteſt; non enim id eſt verum de obligatione cuiuslibet voti, ſed ſolùm de voto caſtitatis, aut religionis. Et deinde quidquid ſit de intentione legiſlatoris, verbis eius ſtandum eſt, nec intentio eius plus obligat, quàm verbis exprimatur.

Satisfit rationi Caiet. circa diſpẽſationem.

7. Hæc ergo ſententia poſterior in rigore vera eſt, & cùm ſit fauorabilior, faciliùs etiam recipitur. Vnum ſolùm occurrit aduertendum, hanc reſeruationem non eſſe in iure ſcriptam, & ideo ex proprietate verborum legis haberi non poſſe quale ſit votum, quod reſeruatur, quia nulla ſunt talia verba. Et ideo ſicut hæc reſeruatio ex conſuetudine habetur, ita etiam conſuetudo ipſa interpretari debet quale ſit hoc votum; conſuetudo autem ſolùm habet vt votum proprium caſtitatis reſeruatum ſit. Quòd ſi fortaſſe non eſt poſitiua conſuetudo, vt ſic dicam, quòd Epiſcopi diſpenſent in voto contrahendi matrimonium, ideo eſt, quia rariſſimè fit tale votum vt diſtinctum à voto continẽtiæ; tamen ob eandem cauſam conſtare non poteſt de contraria conſuetudine, ſcilicet, quod tale votum à ſolo ſummo Pontifice diſpenſetur, & ideo ſuppoſito (vt oſtenſum eſt) hoc non eſſe verum caſtitatis votum, talis conſuetudo quaſi negatiua ſeu ipſo vſu limitata ad vſum caſtitatis, ſufficit vt ad illud votum non extendatur. Nauarrus autem refert, poſteriorem opinionem ſeruari in ſacro Pœnitentiariæ prætorio.

Reſolutio vera. Votum non nubendi nõ eſt reſeruatum.

8. Tertium dubium eſt de voto ſuſcipiendi ordinem ſacrum, an comprehendatur ſub voto caſtitatis, & ſit reſeruatum Papæ. Caietanus enim à fortiori deberet de hoc voto dicere eſſe reſeruatum: nam in primis includit votum non ducendi vxorem: nam qui vouet ſtatum repugnantem matrimonio, à fortiori vouet negationem matrimonij: vnde non eſt dubium quin peccet grauiter qui habens tale votum, ducit vxorem, præter hoc autem includit tale votum, votum caſtitatis, quia ordo ſacer includit obligationem ad perpetuam continentiam: ergo qui ſe obligat ad illum ſtatum, virtute vel æquiualenter ſe obligat ad perpetuam continentiam: ergo maiori ratione cẽſendum erit hoc votum reſeruatum, quàm primum. De hoc autem in particulari nihil expreſſit Caiet. Alij verò Doctores, qui hoc attingunt, negant hoc votum eſſe reſeruatum. ita tenet Nauarr. lib. 3. Conſil.

Dubiũ tertium. An votum ſuſcipiendi ordinẽ ſacrum reſeruatum ſit. Pars affirmans ſuadetur.

Sententia vera negat eſſe reſeruatum.

ſil.tit. de voto.conſ.18. Azor tom.1. lib.11. cap. 19. quæſt.9. Leſſius lib.2. de iuſtitia cap.40. dub. 13. n.105. Sancius lib.8. de Matrim. diſp.9. Et in Decal.lib.4. de voto c.40.n.69.idem ego docui to. præcedenti lib.6.de voto c.21.n.7. & c.24.n.2.Ratio eſt,quia illud nō eſt formale votum caſtitatis, & reſeruatio, vt ſæpe dictum eſt, reſtringenda eſt ad talia vota propria: ergo. Maior patet, primùm à ſigno,nam licèt habens hoc votum fornicetur, nō peccat contra votum,& licèt ducat vxorem, & in hoc peccet,poſtea non peccat conſummando, aut petendo debitum. Deinde à priori, quia quod immediatè promittitur per tale votum non eſt caſtitas, nec ſatis eſt quòd habeat obligationem caſtitatis annexam, quia non propterea caſtitas ipſa eſt materia talis voti. Sicut etiam votum religionis eſt de re includente obligationem caſtitatis; & nihilominus ipſum diſtinctum eſt à voto caſtitatis.

Probatur primò. *Probatur ſecundò à priori.*

9. *Corollaria. Primum. Votum vouendi caſtitatem non eſt reſeruatum.*

Ex quibus infero primò, quòd licèt votum caſtitatis reſeruatum ſit; votum tamen vouendi caſtitatem non eſt reſeruatum, ſed poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, niſi ſit votum religionis, quod etiam dici poteſt votum vouendi ſolenniter caſtitatem. Ratio eſt, quia eſt votum diſtinctum à voto caſtitatis,& ab aliis quatuor reſeruatis. Nec ſufficit æquiualentia, tum quia requiritur identitas & proprietas,cùm reſeruatio ſit ſtricti iuris: tum etiam, quia neque æquiualentia intercedit, vt à fortiori patet ex dictis de voto ordinis ſacri, quod etiam dici poteſt votum vouendi caſtitatem.

10. *Secundum. Votum aſſumēdi ſtatū,vel modum includentem cælibatum nō eſt reſeruatum. Probatur in voto tertij ordinis.*

Secundò infero,votum aſſumendi quemcunque ſtatum ſeu viuendi modum includentem cælibatum,ſi non ſit formale votum,de ipſo cælibatu,& de cuſtodia caſtitatis in illo,non eſſe reſeruatum. Ratio eſt clara ex dictis. Exemplum verò vulgare eſt de his qui dicuntur eſſe tertij ordinis D. Franciſci, vel Dominici, qui non ſunt propriè religioſi,vt nunc ſuppono, & infrà ſuo loco videbimus. Si quis ergo fecerit votum aſſumendi illum ſtatum,nondum vouet caſtitatem,& ideo ex hac parte votum eius reſeruatum non eſt.Neque etiam ex alio capite,quia illud non eſt votum religionis.Aliud exemplum eſt de his fœminis, quas Hiſpani *Beatas* vocant,& verè religioſæ non ſunt,quamuis largo modo aliquando ita vocentur, & peculiarem habitum deferre ſoleant, & votum caſtitatis emittere. Votum ergo aſſumendi talem viuendi modum,vel induendi talem habitum, reſeruatum non eſt,niſi ea quæ vouet,habeat expreſſam intentionem ex tunc promittendi caſtitatem,quia aliàs tale votum nec caſtitatis eſt,etiamſi ſit votum vouendi caſtitatem, vt ex dictis patet: neque etiam eſt religionis, vt per ſe conſtat, & ideo reſeruatum non eſt.

Item in fœminis Beatis.

11. *Tertium. Non omne votum in materia caſtitatis perpetuum reſeruatur.*

Infero ex dictis tertiò, non omne votum in materia caſtitatis etiam ex obiecto ſuo perpetuū reſeruatum eſſe:conſtat enim multa ex dictis votis perpetua eſſe,quæ non ſunt reſeruata., vt patet in voto vouendi caſtitatem, nam ipſum votum caſtitatis de ſe perpetuum eſt, & ideo promiſſio eius ex obiecto eſt perpetua.Imò votum partiale caſtitatis in ea parte poteſt eſſe perpetuum, & tamen non eſt reſeruatum, quia non eſt ſimpliciter votum caſtitatis.Exemplum vulgare eſt in voto ſimplici caſtitatis coniugalis, quod de ſe eſt perpetuum, & ex omnium ſententia non eſt reſeruatum. Aliud exemplum ſumitur ex Nauarro lib.3. Conſiliorum tit. de voto, conſil. 42. ſcilicet de voto non tangendi mulierem libidinoſam, quod perpetuum eſt,vt per ſe patet,& tamen, vt ipſe ibi definit, non eſt reſeruatum, quia non eſt votum caſtitatis ſimpliciter, nam caſtitas ſimpliciter dicta multo plura includit, quàm non tangere mulierem libidinoſam, quod eſt manifeſtum, ſi vox illa *libidinoſam*, dicat culpam: nam tunc ex vi talis voti non prohibetur quis ducere & cognoſcere vxorem. Si verò non dicat culpam, ſed quemcunque affectum venerei tactus,ſiue licitum, ſiue illicitum, videri poteſt res magis dubia; quia illud non tantùm eſt votum non ducendi vxorem, ſed etiam non fornicandi: nihilominus tamen cenſeo etiam hoc modo eſſe partiale votum, quia in illo non includuntur omnes actus contra naturam, quas includit abſolutum votum caſtitatis: quapropter votum illud in vtroque ſenſu reſeruatum non eſt,vt idem Nauarrus ſentit.

Aliud exemplum eſſe poteſt, de illo qui vouit ſimpliciter caſtitatem,cum hac ſola conditione,& exceptione,vt ſibi liceat matrimonium contrahere cum aliqua quæ ſecum velit caſtè & ſine copula viuere. Quem caſum attingit Nauarr. ſuprà Conſil.11. non tamen tractat an talè votum ſit reſeruatum, nec ne, ſed ad quid obliget: ſignificat autem obligare ſimpliciter ad ſeruandam caſtitatem, & addit non obligare ad contrahendum matrimonium: quod erat per ſe manifeſtum, tum quia hæc non eſt materia voti, vt ſuprà diximus: tum etiam quia ſic vouens non addit illam exceptionem, vt teneatur; ſed vt licitè poſſit matrimonium contrahere. Indicat verò vlteriùs, nec licere ſic vouenti matrimonium contrahere; quia conditio illa includit repugnantiam, quia eſt contra ſubſtantiam matrimonij, & ideo impleri non poteſt, niſi ſaltem ſe obligando ad reddendum debitum, quod iam eſſet contra idem votum vt ſupra caſtitatem cadit.Atque ita fit vt iuxta hanc opinionem talis exceptio habeatur tamquam non adiecta, ac proinde vt votum illud ſimpliciter ſit caſtitatis,& conſequenter reſeruatum. 12.

An votum caſtitatis,cū conditione vt ſibi liceat nubere cum aliqua, quæ ſecum velit caſtè, & ſine copula viuere, reſeruatum ſit. Opinio Nauar.

Ego verò in primis probabile cenſeo exceptionem illam validam eſſe poſſe, & pactum mutuum inter virum& fœminam de ſeruanda caſtitate abſque petitione & redditione debiti non eſſe contra ſubſtantiam matrimonij, etiamſi ante contractum præcedat.Quæ fuit opinio Paludani & aliquorum in 4.diſt.29. ſed incerta. Addo verò vlteriùs,ſi cōditio illa ſupponatur contraria ſubſtantiæ matrimonij, etiam inde ſequi tale votum non obligare ſimpliciter ad caſtitatem,ſed ſolùm ad illam, cum qua poſſit,caſtitatem, vt liceat matrimonium de nouo contrahere:qualis erit in eo caſu omnis alia caſtitas præter obligationem ad reddendum debitum ſine poteſtate licitè petendi. Nam ſuppoſita illa ſententia, hoc ſaltem neceſſarium eſt ad valorem matrimonij,& ſufficit, quia ad ſubſtantialem finem matrimonij ſufficit quòd vnus coniugum licitè petere poſſit,& alter reddere teneatur.Quòd autem in eo caſu licitum ſit tale matrimonium, non obſtante voto, probatur, quia licèt ille videatur habuiſſe intentionem ſe obligandi ad ſeruandam caſtitatem omnino, etiam non reddendo debitum;tamen hæc intētio fuit fundata in ignorantia: nam ille qui ſic vouit, exiſtimabat ſe poſſe contrahere matrimonium cum tali pacto: ignorantia autem cauſat inuoluntarium, & eſt contra valorem voti, vt ſuprà vidimus: ergo etiam in præſenti annullat ſeu diminuit votum quoad hanc partem. Quod ampliùs declaratur, nam ille homo expreſsè voluit ſe obligare ad non 13.

Aſſertio 1. Secunda.

contra

contrahendum matrimoninm, ſed ſolùm ad non conſummandum; ſi ergo iſtæ duæ voluntates virtute ſunt contrariæ, cùm hoc ipſe ignorauerit, ſtandum eſt priori voluntati expreſsæ & formali, & altera voluntas tantùm moderanda eſt, vt priori non ſit contraria. Tum quia in reliquo voluntas eſt ex ignorantia, & ideo non ſatis libera; tum etiam, quia hic modus conciliandi tales voluntates eſt fauorabilior ipſi vouenti, & in dubio illi fauendum eſt.

14. *Aſſertio tertia. Tale votū non eſt reſeruatū, neque obligat ad non reddendum debitum.*

Hoc ergo ſuppoſito concludendum eſt, hoc votum tametſi perpetuum, non eſſe reſeruatum, quia reipſa non fuit votum abſolutum & totale caſtitatis, quandoquidem ſine violatione eius poteſt vouens & matrimonium contrahere, & reddere debitum, iuxta prædictam ſententiam. Quod magis dubium eſſet in opinione Paludani, in qua licèt poſſet matrimonium licitè contrahere, non tamen abſque pacto mutuo non petendi nec reddendi, ſicut per votum promiſſum fuerat: & integra ita videtur caſtitas illæſa ſeruari, & conſequenter votum illud fuiſſe verum votum caſtitatis: quia ſolum matrimonij vinculum, ſi copula ſubſequutura non ſit, non minuit caſtitatem. Caſtitas enim B. Virginis integerrima & omni ex parte perfecta fuit, quamuis verum matrimonium contraxerit, quod etiam nihil impediuit verum & abſolutum caſtitatis votum. Nihilominus tamen etiam in ea ſententia exiſtimo tale votum non eſſe reſeruatum, quia licèt præciſè conſiderata materia virtutis caſtitatis & virginitatis poſſit eſſe integra caſtitas cum vinculo matrimonij, vt argumentum probat, tamen conſiderando votum caſtitatis prout eſt in communi Eccleſiæ vſu, non includit ſolùm illam materiam & vſum matrimonij, ſed etiam ipſum vinculum, quod regulariter habet illum vſum adiunctum, & obligationem eius habet per ſe annexam, ideóque reſeruatio voti caſtitatis, quæ conſuetudine etiam Eccleſiæ introducta eſt, ſuper hoc votum cadit, prout in eadem Eccleſia conſuetum eſt. Aliud ergo votum quod fit cum exceptione vinculi matrimonij, ſicut vſitatum non eſt, ita etiam neque eſt reſeruatum, nec ſimpliciter eſt votum caſtitatis, quale in Eccleſia fieri conſueuit. Ideo enim dixit Hieronymus, vouentibus virginitatem non ſolùm nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt, vt ex illo refertur 17. quæſt. 1.

15. *Dubium vltimum. An votum conditionatum reſeruetur.*

Vltimò hîc diſputari poſſet, vtrùm votum caſtitatis conditionatum etiam poſt conditionem impletam ſit reſeruatum; ſed hanc & ſimiles alias quæſtiones & dubia, quæ ſimilem habent difficultatem in aliis votis reſeruatis, generatim tractauimus præcedenti tomo lib. 6. à capite 22. vſque ad 26. vbi varia exempla in ſpecie adduximus.

***

CAPVT XIII.

Vtrùm obligatio ſeruandi continentiam iure diuino fuerit alicui ordini annexa.

DE voto continentiæ ordini ſacro annexo 1. tractari ſolet in materia de ordine, & aliqui integros de illo ſcripſerunt libros, quia verò in hoc libro de omnibus votis caſtitatis tam ſimplicibus, quàm ſolemnibus dicere decreuimus, ideo prætermittere hoc non poſſumus, quod vnum ex præcipuis eſt: illius tamen materiam breuiter comprehendere poterimus, quia ex generalibus principiis poſitis, & ex conſortio aliorum votorum breuiùs poterit expediri. Dicemus ergo de antiquitate huius voti, & de conuenientia illius, & quibus ordinibus annexum ſit, & quo modo emittatur, quantúmque obliget, ſeu quos effectus habeat; vbi etiam explicabimus, an diſpenſari poſſit, & quomodo ſolemne dicatur.

2. *Concluſio certa. Caſtitas eſt coniuncta cum ſacris ordinibus. Vnde oriatur hæc obligatio.*

Supponimus verò de facto continentiæ obligationem eſſe coniunctam cum ordinibus ſacris qui numerantur à ſubdiaconatu vſque ad Epiſcopatum ſecundùm præſentem vſum Eccleſiæ Latinæ. Quod ipſo vſu ſatis euidenter conſtat, & expreſsè traditur ab Innocentio II. in cap. *vt lex* 27. quæſt. 1. & alibi ſæpe, & ideo de hoc nec mouetur quæſtio, nec maior probatio eſt neceſſaria; ratio autem, & origo huius legis latiùs inquirenda eſt. Sunt autem in hac dubitatione duæ extremæ ſententiæ.

3. *Prima opinio hæreticorum ait, ortam eſſe ex ſola Eccleſiæ lege.*

Prior eſt hæreticorum huius temporis dicentium hanc conſuetudinem eſſe ortam ex ſolis decretis Romanorum Pontificum, quidam dicunt incepiſſe ante quadringentos annos, vel quingentos, alij ad ſummum illam referunt vſque ad Siricium Papam, qui fuit ferè ante mille ducentos annos; audent tamen dicere eſſe contra ius diuinum, & naturale. Ad hoc verò vltimum ſolùm mouentur ex alio errore, quo cum Iouiniano virginitatem, & cælibatum abominantur, de quo fundamento ſatis in hoc libro agendo de voto ſimplici caſtitatis dictum eſt.

Aſſerũt hæretici hanc legem eſſe contra ius diuinum, & naturale.

Hîc autem ſimpliciter probant eſſe contra ius diuinum, quia eſt contra Scripturam prima ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. vbi de Epiſcopo dicitur, oportere *irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum.* Quòd ſi hoc de Epiſcopo dicitur, multo magis de omnibus inferioribus ordinibus verum erit.

Secundò.

Secundò probant eſſe contra ius naturæ non ſolùm illa generali ratione, ſcilicet, quia eſt contra bonum ſpeciei humanæ, ſed præterea ſpecialiter, quia nec caſtitas repugnans matrimonio, vel vſui eius, nec votum illius eſt materia humani præcepti: ergo abutitur ſua poteſtate, & contra ius naturæ facit Pontifex dum hanc neceſſitatem imponit clericis in ſacris; Princeps enim, qui ſubditis imponeret onera grauia, & importabilia, contra ius naturæ ageret. Antecedens probatur, quia obſeruantia caſtitatis eſt res difficillima, & valde repugnans naturæ, propter quod Deus ipſe noluit eam ſub præcepti obligationem ponere etiam miniſtris ſacris: ergo eſt materia, in quam non poteſt etiam cadere humanum præceptum. Maximè cùm hæc obſeruantia ad finem poteſtatis Eccleſiaſticæ, id eſt, ad bonam, & decentem gubernatio

bernationem Eccleſiæ, & ſanctum vſum cuiuſcūque miniſterij ſacri neceſſaria non ſit: in lege enim veteri ſanctè, & decenter miniſtrabant Sacerdotes ſine hac obſeruatione; & in lege noua Orientales clerici ſanctè pertractant miniſteria ſacra, & ſacramenta, & tamen cælibatum non ſeruant. Quin etiam, & Apoſtoli vxorati fuerunt, & multi etiam Epiſcopi, & ſacerdotes in primitiua Eccleſia. Non eſt ergo neceſſaria hæc obſeruātia ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis: eſt ergo extra materiam illius; neque enim poteſt Eccleſia præcipere quidquid melius eſt, ſed tantùm poteſt conſulere.

Tertiò.

Tertiò quidquid ſit de poteſtate probari poteſt ſaltem hoc non expedire, quia infinita hominum multitudo manifeſto fornicationis, & ſacrilegij periculo exponitur. Quod videtur probari experientia. Et ratio etiam eſt in promptu, quia multitudo clericorum maxima eſt, & in iuuenili ætate plerunque ordinantur, & nō viuunt in clauſtris, nec carent deliciis corporis, nec ab humanis occaſionibus, & conuerſationibus ſeparantur: ergo morale eſt, vt quamplures, & fortaſſe maior eorum pars votum caſtitatis violet: ergo non expedit huiuſmodi obſeruatio ſub neceſſitatem generaliter conſtitui.

4. Secunda ſententia aſſerit coniunctā eſſe iure diuino.

Secunda ſententia eſt, hanc obligationem eſſe coniunctam ſacris ordinibus ex iure diuino. In quam ſententiam maximè inclinat Maior in 4. diſt.24. q.2. & tenet Clitouæus lib. de contin. Sacerdot. c.4. & ſequentibus, & idem ſentit VValdenſis lib.2. de Sacrament. cap.128. & 129. & lib. 3. de Sacramental. cap.66. & 67. Turrian. lib.2. de iure ordin. min. Eccleſ. cap.6. & lib. de charact. dogmaticis, & Michael Medina lib.2. de continent. cap.7. & ſequentibus.

Duo hìc diſtinguenda.

Sunt autem duo diſtinguenda in huiuſmodi continentia. Vnum eſt, non contrahere matrimonium poſt ſacrum ordinem ſuſceptum. Aliud eſt, quando contingit ſacrum ordinem poſt matrimonium contractum recipi, abſtinere ab vſu matrimonij.

De primo. Ordo ſacer dirimit matrimonium ſubſequens iure diuino.

Dicti ergo authores præcipuè loquuntur de priori puncto, putántque ex vi ſacri ordinis fieri hominem inhabilem iure diuino ad matrimonium, & hoc modo obligari iure diuino ad obſeruantiam caſtitatis. Fundantúrque præcipuè in perpetua Eccleſiæ traditione, ſemper enim in Eccleſia Dei obſeruatum fuit à temporibus Apoſtolorum, vt poſt ordinem ſacrum ſuſceptum, nullus accipiat vxorem, vt poſtea videbimus: ergo ſignum eſt, hanc obſeruantiam manaſſe ex Chriſti præcepto, alioqui non fuiſſet tam inuiolabiliter obſeruatum.

5. De ſecundo.

De alio verò puncto Maior nihil dicit, Clitouæus autem non exiſtimat id eſſe de iure diuino. Nam certum eſt per matrimonium non fieri aliquem ita inhabilem ad ſacros ordines, quin ſi ordinetur, verè maneat ordinatus, vt eſt de fide certum, & euidenter probant teſtimonia Pauli ſupra adducta, & exempla aliquorum Apoſtolorum, & traditio, ac conſenſus Eccleſiæ. Et eodem modo certum eſt per talem ordinationem non diſſolui prius matrimonium quoad vinculum, vt infrà oſtendemus. Certum ergo, ac de fide eſt, matrimonium, & ſacram ordinationem ex vi iuris diuini poſſe ſimul eſſe ſi tali ordine ſuſcipiantur, vt matrimonium antecedat: ergo non eſt tunc prohibitus iure diuino vſus matrimonij, quia ius diuinum eo modo, quo non prohibet vinculum, nec prohibet vxorem. Hic verò author, vt conſequenter in hac parte loqueretur, dicere deberet non eſſe ſimpliciter prohibitum vſum matrimo-

A nij tali perſonæ, quia poteſt abſtinere ab vſu ſacrorum ordinum, vel fortaſſe etiam debet, vt vxori debitum reddat. Nihilominus tamen dicendum eſſet iuxta prædictam ſententiam prohibitum eſſe iure diuino tali clerico vſum matrimonij, ſi vſum ordinum habere velit: nam eadem traditio, quæ docet, non licere clerico in ſacris vxorem ducere, docet non licere eidem clerico vxorato vxore vti, ſi miniſterium ſui ordinis exercere velit. Si ergo in priori traditio oſtendit ius diuinum, etiam in poſteriori, eò vel maximè quòd ſi matrimonium prohibetur clerico, id eſt propter vſum: ergo etiam prohibetur vſus, quando contingit matrimonium antecedere.

6. Diſtinctio præmittenda.

Inter has extremas ſententias, diſtinguemus B ſemper illas duas partes huius continentiæ, ſcilicet abſtinere à matrimonio ſuſcipiendo poſt ſacrum ordinem receptum; & abſtinere ab vſu matrimonij priùs ſuſcepti, ſi ſacer ordo poſtea recipiatur. De tota autem alia materia caſtitatis, quæ per ſe mala, ac prohibita eſt, nihil ibi dicere eſt neceſſe, quia nec hæretici dicunt illam eſſe licitam clericis, nec catholici addunt quoad illam ſpecialem obligationem iuris diuini poſitiui; an verò illa cadat ſub hoc voto, vel ex natura rei habeat ſpecialem deformitatem propter circunſtantiam ordinis ſacri, dicam inferiùs.

7. Aſſertio 1. Ordo ſacer ex ſolo iure diuino non inhabilitat ad ſubſequens matrimonium.

Dico ergo primò, nullus ordo ſacer ante matrimonium ſuſceptus reddit ex vi ſolius diuini iuris C perſonam inhabilem ad matrimonium contrahendum. eſt expreſſa ſententia D. Thomæ 2.2. q. 88. art.11. & ibi Caiet. & tom.1. opuſcul. tract. 27. q.1. ſequuntur ex ſententiariis Albert. Mag. in 4. diſt.37. art.1. Durand. quæſt. 1. Palud. quæſt. 1. art. 1. quibus accedunt Albert. Pigius controuerſia 15. ad finem, Bellarm. lib.1. de clericis cap.18. Palat. in 4. diſt. 25. diſp.2. q.6. Soto diſt. 27. q.1. & lib.7. de iuſtitia q.5. & 6. imò hæc eſt omnium Theologorum, Canoniſtarum, & Summiſtarum, qui pro comperto habent poſſe in hoc Papam diſpenſare, vt infrà dicemus:

Probatur primò.

nam ſi talis perſona eſſet inhabilis iure diuino, non poſſet per Eccleſiam habilitari, ſicut nō poteſt Eccleſia facere, vt fœmina ritè ordinetur, quia iure di- D uino inhabilis eſt. Et hæc erat ſufficiens probatio huius aſſertionis, nam videmus quotidie fieri, vt conſtitutus in ſacris authoritate Pontificis matrimonium contrahat, impium autem eſſet dicere in hoc errare, quia licèt in facto particulari poſſet aliquando errare Pontifex, tamen in tota ſpecie facti, vt ſic dicam, & in re adeò graui, & frequenti errare vtendo poteſtate, quam non habet, eſſet grauis error, & valde pernicioſus Eccleſiæ, tum etiam, quia non ſolet in hoc diſpenſare tanquam in re dubia, vtendo opinione probabili, alioqui nec tā frequenter, nec tam facilè diſpenſaret, ſed tanquam certam, & indubitatam poteſtatem habens, ſicut diſpenſat in aliis votis, & ſpiritualibus impe- E dimentis.

Probatur ſecundò.

Ratio verò propria eſt, quia nullum eſt principium, ex quo tale diuinum ius colligi poſſit, quia nec in Scriptura habetur, & traditio non ſolùm non oſtendit ſufficienter ius diuinum, verùm etiam nec ex traditione ſufficienter conſtare poteſt, hoc ſemper fuiſſe in Eccleſia impedimentum irritans. Quæ omnia ex ſequentibus conſtabunt.

8. Aſſertio ſecunda. Nullum datur ius diuinum prohibens matrimoniū ordinatis in ſacris.

Dico ſecundò. Nullum eſt præceptum diuinum prohibens, ne ordinati in ſacris vxores ducant. Hæc aſſertio eſt diuerſa à præcedenti; nam poſſet eſſe præceptum prohibens, & non irritans, ſicut

ſicut & præceptum vetans ne is qui habet votum ſimplex caſtitatis matrimonium contrahat. Et in hoc ſenſu videntur contra noſtram concluſionem opinari VValdenſis, Turrian. & Medina pro ſecunda ſententia citati. Dicimus ergo neque hoc præceptum eſſe iure diuino coniunctum cum ordine ſacro. ita docent D. Thom. & alij authores ſuprà pro prima concluſione citati, & ſicut præcedens aſſertio, ita & hæc à poſteriori etiam poteſt probari ex diſpenſatione in hoc præcepto, de qua infrà in particulari dicturi ſumus. Et licèt aliquis opinari poſſit, Eccleſiam aliquando diſpenſare in præcepto diuino, tamen hoc, & impropriè dicitur, & in rigore falſum eſt, loquendo de abſoluto præcepto, quale eſſet hoc, ſi datum fuiſſet, & quando id admitteretur, eſſet in caſu rariſſimo, & propter grauiſſimam cauſam ad commune bonum pertinentem, vt Maior etiam aduertit; hæc autem diſpenſatio longè facilior eſt, vt videbimus.

9. Probatur quoad ius diuinum naturale.

Ratio huius aſſertionis eſt, quia hoc ius diuinum, aut eſſet naturale, id eſt, connaturale ipſis ſacris ordinibus, & ad illorum dignitatem, ſeu characterem intrinſecè conſequens, aut eſſet poſitiuum à Chriſto ſuperadditum; vtrunque enim à dictis authoribus inſinuatur: neutrum autem cum fundamento dicitur: ergo. Probatur prior minor quoad priorem partem, quia ex vi ordinationis ſacræ ſolùm ſequitur obligatio ad miniſteria talium ordinum ſanctè, & cum dignitate tractanda; ſed huic obligationi non repugnat intrinſecè vinculum matrimonij: ergo talis prohibitio non poteſt ſequi intrinſecè ex vi ordinationis. Patet minor, quia vinculum matrimonij, nec excludit gratiam, nec circunſtantiam aliquam neceſſariam, vt illa miniſteria dignè, & honeſtè tractentur: nam licèt illud miniſterium puriſſimum ſit, & ad maiorem decentiam poſtulet omnimodam puritatem, & continentiam, tamen cùm matrimonium non includat incontinentiam turpem, vel inhoneſtam, nihil etiam includit abſolutè repugnans honeſtati, & ſanctitati illius miniſterij, ſed illa maior continentia erit quidem melior, non tamen præcepta, cùm carentia illius intra limites matrimonij non tollat moralem honeſtatem, vel ſanctitatem.

Probatur quoad poſitiuum.

Altera verò pars minoris probatur, quia in primis in nouo Teſtamento tale præceptum non habetur, omitto enim vetus, tum quia eius præcepta poſitiua ad nos non pertinent, tum etiam, quia de illo manifeſtius hoc eſt, vt conſtat ex Aarone, & ſucceſſoribus eius. De nouo autem Teſtamento probatur petendo locũ, ex quo tale præceptum colligatur, qui profectò proferri non poterit; nam verba Chriſti, quæ aliqui adducunt ex Luc. 21. *Attendite vobis, ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ; & ſuperueniat in vos repentina dies illa.* Hæc, inquam, verba nihil ad rem præſentem faciunt, tum quia generaliter dicta ſunt ad omnes fideles, vt omnes parati ſint ad diem iudicij; tum etiam, quia ſolùm continent præceptum quantum ad vitanda illa omnia, quatenus occaſionem moralem afferunt peccandi mortaliter, ſeu quatenus cum diuina gratia repugnant, quoad alia verò, non præceptum, ſed conſilium continent; tale autem eſt id, de quo agimus ex natura rei loquendo. Nullum ergo eſt teſtimonium ex nouo Teſtamento, ex quo tale præceptum colligi poſſit; nec Chriſtus Dominus ſuis diſcipulis, vel Apoſtolis hoc vnquam tanquam præceptum propoſuit, ſed tanquã promiſſionem, & Paulus in citatis teſtimoniis ſupponit non repugnare dignitati Epiſcopi habere curam filiorum & familiæ coniugalis; quanuis enim verum ſit illum loqui de illo, qui vxorem, & filios habebat, priuſquam Epiſcopus eligeretur, nunquam tamen ſignificauit præceptum aliquod, præſertim à Chriſto Domino, datum, quo prohibeatur Epiſcopus, etiam poſt Epiſcopatum ſtatum matrimonij ſumere.

Denique, quòd etiam ex traditione tale præceptum diuinum non colligatur, probatur, nam etiamſi admittamus dari hanc traditionem à temporibus Apoſtolorum, quod poſtea videbimus; nihilominus inde non ſtatim colligitur præceptum diuinum, nam etiam Apoſtolica ſunt humana, & non diuina, iuxta illud Paul. 1. ad Corinth. 7. *Præcipio ego, non Dominus*, & tamen de præceptis vel conſuetudinibus introductis ab Apoſtolis etiam conſtat ex traditione quæ vſque ad ipſorum tempora reuocatur: ergo ex traditione Apoſtolica non ſatis colligitur præceptum diuinum, niſi aliunde aut ex materia, aut ex aliis iudiciis innoteſcat, nihil autem horum in præſenti reperitur. Præterea hæc traditio in ſubdiaconatu & diaconatu non ſemper fuit eiuſdem modi, neque omnino inuiolata, vt in ſequentibus oſtendemus: ergo quoad illos clarùm eſt non fuiſſe prohibitionem diuinam, maximè cùm in Concilio Ancyrano cap. 10. dicatur Diaconum de licentia Epiſcopi poſſe vxorem ducere. Quoad presbyteros autem & Epiſcopos eſt magis conſtans traditio, quia non ſolùm conſuetudo contraria, verùm etiam diſpenſatio non facilè in tota antiquitate reperietur. Nihilominus non bene inde colligitur diuinum ius tum propter rationem dictam, tum etiam quia prohibitio hæc eiuſdem rationis eſſe cenſetur in omnibus ſacris ordinibus. Tum denique, quia illa maior obſeruantia in Epiſcopis & presbyteris ex aliis cauſis prouenire potuit, quia & illi ordines ſacratiores ſunt, & ad illos non aſſumebantur olim niſi homines prouectæ ætatis. 10.

Dico tertiò, non eſt de iure diuino præceptum aliquod prohibens clericis in ſacris vſum vxoris, ſi ante ordinationem illam duxerint. Ita S. Tho. 2.2. quæſt. 88. art. 11. Sot. 7. de Iuſt. q. 6. art. 2. Sylueſt. in Sum. verbo *Matrimonium* 8. q. 12. & alij. Hæc aſſertio ſequitur à fortiori ex præcedentibus, nam ſi ius diuinum non prohibuit clericis in ſacris contrahere matrimonium, etiam poſt ordinationem: ergo nec prohibuit illis vſum matrimonij ſeu vxoris, cùm matrimonium ad vſum ordinetur, & quia inutiliter, ac periculosè permitteretur illi cui vſus prohiberetur, per ſe ac moraliter loquendo; ergo multò minus prohibitus eſt hic vſus iure diuino illis clericis qui ante ordinationes vxores habebant. 11. Aſſertio tertia.

Et confirmatur, quia Eccleſia Græca ſuis clericis huiuſmodi vſum non prohibuit, de quo extat hiſtoria quædam Concilij Niceni, quam referunt Socrates lib. 1. c. 8. & Sozomenus lib. 1. c. 22. & habetur in 1. tom. Conc. lib. 3. Conc. Nic. poſt canon. 8. iuxta Piſani verſionem. Decreuerant enim Patres illius Concilij decretum facere, ne Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut ſubdiaconi cum vxoribus, quas antea duxiſſent quàm eſſent ſacris initiati, neutiquam dormirent; Paphnutium autem confeſſorem interceſſiſſe & propoſuiſſe Concilio ne decretum adeò difficile tunc conderetur; atque ita pro tunc ſuſpenſum fuiſſe, Confirmatur.

Ex quo duo elicimus: vnum eſt ante concilium Nicenum non fuiſſe illam legem ſaltem in Græcia, & conſequenter non eſſe diuinam. Aliud eſt, non fuiſſe tunc conſuetudinem promittendi perpetuam continentiam à propria vxore in his qui cùm ordinarentur coniuges erant: nam ſi tale votum fieret, neque illa noua lex fuiſſet neceſſaria, neque Paphnutius in Concilio auſus eſſet dicere hanc continentiam cum propria coniuge voluntati & arbitrio talium perſonarum relinquendam. Nec dici poteſt hanc Græcorum conſuetudinem eſſe iuri diuino contrariam, cùm Eccleſia Latina illam non reprobet, vt conſtat ex cap. *cùm olim*, de conuerſ. coniug. Tandem hanc & præcedentes concluſiones ſatis confirmat Concil. Trid. ſeſſ. 24. can. 9. vbi continentiam clericorum in ſacris in legem refert Eccleſiaſticam, & alia ſimilia decreta antiquiora afferemus in ſequentibus; diſcurſus etiam in præcedenti aſſertione factus ad hanc poteſt accommodari.

12\. *Aſſertio quarta duas includens. Lex Eccleſiaſtica obligans ordinatos in ſacris à matrimonio contrahendo abſtinere, vel ab vſu iam contracti, eſt cõſentanea diuino iuri, & non contraria. Probatur prima pars. Inſtantia diluitur.*

Dico quartò ordinatos in ſacris obligari ab Eccleſia ad perpetuam continentiam, vel abſtinendo à matrimonio, ſi antea illud non contraxerant, vel ab vſu eius ſi contraxerant, non eſt contra ius diuinum, ſed potiùs eſt quid maximè conſentaneum. Prior pars de fide eſt, ſatíſque probari poteſt ex dictis ſuprà de voto caſtitatis. Si enim in cæteris hominibus tale votum non eſt contra ius diuinum, cur erit in ſacratis hominibus? Dices, voluntariè emittere tale votum, non eſt contra ius diuinum, cogi tamen ad illud emittendum eſſe contra ius diuinum. Sed contrà, quia reuera non coguntur, ſed eis optio datur, vt vel non ordinentur, vel caſtitatem ſeruent, ſi ordinari velint: in hoc enim nulla iniuria eis fit, cùm Eccleſia nulli debeat ſacram ordinationẽ, & ſi expedire iudicauerit, poterit neminem ad illam admittere, niſi ſub tali conditione & quaſi pacto vt ampliùs in ſolutione argumentorum declarabimus. Sic ergo concluditur ratio, aut hæc obligatio eſt contra ius diuinum naturale, aut contra aliquod poſitiuum: primum dici non poteſt, quia in hac obligatione nulla eſt intrinſeca malitia, neque ex obiecto, neque ex modo, nec continet aliquam iniuriam, nec violationem alicuius præcepti naturalis, quæ omnia ex dictis facilè patent: non eſt ergo contra ius diuinum naturale. Secundum mẽbrum patet, quia tale præceptum poſitiuum ſcriptum non eſt, vt reſpondendo ad argumenta conſtabit, neque etiam eſt traditum, vt ex contraria & antiquiſſima traditione ſtatim patebit: ergo.

13\. *Probatur ſecunda pars. Caſtitas cõuenit ordinatis in ſacris.*

Altera verò pars ex conſonantia ad vtrumque ius diuinum naturale & poſitiuum oſtendi poteſt. Primum de naturali ſuadetur ratione hoc modo, nam quò ſtatus perſonæ aptior & magis conſentaneus fuerit muneri, & actionibus eius, eò magis conformis iuri & rationi naturali; ſed ſtatus continentiæ eſt aptior, magíſque conſentaneus muneri & actionibus clerici in ſacris conſtituti: ergo obligatio ad huiuſmodi ſtatum continentiæ in his qui ad illum gradum clericorum aſcendere volunt, eſt maximè conformis iuri naturali. Maior per ſe nota videtur ex terminis; minor probatur diſcurrendo breuiter per ſingulos ordines. Nã inprimis Epiſcopus ad hoc ordinatur, vt conſtituatur in Eccleſia in ſupremo ordine & ſtatu perfectionis: ergo optimè cum illa dignitate congruit ſtatus caſtitatis. Quod argumentum euidentius fiet ex his quæ infrà dicemus de ſtatu perfectionis. Secundò Epiſcopus eſt tanquam ſponſus ſuæ

Probatur in Epiſcopo.

A Eccleſiæ cui per electionem, confirmationem & conſecrationem perfectè copulatur, iuxta cap. *inter*, & cap. *licèt*, de tranſlat. Epiſc. ideóque eius ſpiritualibus commodis & temporalibus etiam quantum ad ſpiritualia neceſſe fuerit, inſeruire debet: ergo quò fuerit abſtractior à re vxoria, eò erit aptior ad ſuum munus explendum. Nam vſus vxoris, & filiorum procreatio & animum diuidunt, & plures ſeculares curas afferunt, quæ ſpirituales impediunt. Tertiò, quia Epiſcopus conſecratur ad actiones valde ſacras & puras exercendas: ergo ſtatus etiam maximè purus conſentaneus eſt illi dignitati. Atque hæc ratio potiſſimè locum habet in Presbyteris, nullus eſt enim ordo per ſe & præcisè ſpectatus qui ad actionem adeò ſacram & diuinam referatur, ſcilicet, ad conſecrationem & mundam oblationem corporis &

Probatur in Presbyteris.

B ſanguinis Domini. Item rationes aliæ quanuis non æqualiter in Presbyteris locum habeant: omnis enim ſacerdos, vt ait Paulus ad Hebræos 5. *ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his quæ ſunt ad Deum*: & ideo & ſacrificiis offerendis, & orationibus ac lectioni ſacræ vacare debet: & ideo ſtatus continentiæ illi etiam accommodatiſſimus eſt. In Diacono verò licet non ſit tanta perfectio, eſt tamen magna participatio illius, magnáque cooperatio ad ſacra miniſteria, & ideo in illo etiam eſt ſufficiens congruentia & conſonantia cum eadem ratione naturali. Idémque eſt ſuo modo de ſubdiacono, quanuis hic in-

Probatur in Diaconis.

In ſubdiaconis.

C ferioris ſit gradus, & remotiùs concurrat ad ſacra miniſteria, ideóque in Scriptura minor fit de illo mentio. Eſtque in his duobus gradibus alia congruentia, nam cùm ſint ſacerdotio valde propinqui, & ex illis ad presbyterium facilè aſcendatur, expediens eſt vt ab illis ordinibus incipiat clericus ſtatum continentiæ profiteri, vt ad illum ſacratiorem ordinem poſſit eſſe conuenienter diſpoſitus.

Hanc congruentiam, ſeu decentiam ex ipſo naturali iure deſumptam confirmat ius diuinum ſcriptum etiam in antiqua lege, nam licèt tunc Sacerdotes legales non profiterentur ſtatum caſtitatis, quia nec ratio vel neceſſitas illius ætatis hoc admittebat, nec ſacramenta illius temporis egena & infirma, nec carnalia ſacrificia tantam perfectionem & puritatem exigebant: nihilominus aliquis modus continentiæ illi tempori accom- 14.

Confirmatur ex lege veteri.

Sacerdotes legis veteris aliqualẽ continentiã obſeruabãt.

D modatus obſeruabatur: nam quo tempore in templo miniſtrabant, ab vxoribus abſtinebant, vt notauit Abulenſis 1. Paralipom. 9. q. 17. & Leuit. 15. vbi declaratum erat contrahi immunditiam ex acceſſu ad vxorem, quæ durabat vſque ad veſperam, donec per ablutionem aquæ tolleretur; & ideo non poterant illo tempore miniſtrare. Et ob hanc etiam cauſam inter alias, quo tempore miniſtrabant iuxta vices ſuas non egrediebantur de circuitu templi, ſed ibi dormiebant, vt colligitur ex 1. Paralipom. 9. vbi id etiam notat Abulenſis q. 16. & in caput 28. Exod. q. 22. & in cap.

E 25. Matth. q. 4. & colligitur ex verbis illis Luc. 1. vbi de Zacharia dicitur, *& factum eſt vt impleti ſunt dies officij eius, abiit in domum ſuam.* Ergo intra illos dies non ibat. Quod etiam non obſcurè colligitur ex 4. Reg. 11. & ex 2. Paralipomen. 22. & 23. & indicauit Siricius Papa epiſt. 1. cap. 7. & Innocentius I. epiſt. 2. cap. 9. Illis etiam ſacerdotibus, niſi ab vxoribus priùs abſtinuiſſent, non licebat panes propoſitionis manducare, vt ex 1. Reg. 21. Abulenſis ſuprà aduertit.

Ac denique etiam propter nocturnam pollutionē non licebat eis ſequenti die miniſtrare donec mūdarentur, vt in cap.40. Exod. q.9. idem Abulenſ. notat ex Deuteron. 23. His ergo & aliis ſimilibus obſeruationibus ſatis ſignificauit Deus continentiam ab omni libidine, etiam non turpi, neque mala, eſſe valde decentem, ac conuenientem diſpoſitionem ad ſacra miniſteria. Vnde ſi proportionale fieri poteſt argumentum, magis ſuperat ſacerdotium, & ſacrificium legis nouæ, ſacerdotiū, & ſacrificia legis veteris, quàm perpetua continentia ſuperet temporalem illam munditiem quæ in ſacerdotibus Leuiticis requirebatur: ergo hæc perpetua continentia eſt valde conſentanea diuino iuri ex illa lege præſcripto.

15. Confirmatur ſecundò ex lege noua.

Denique, valde etiam conformis eſt præceptis & conſiliis legis Euangelicæ, nam inprimis Chriſtus Dominus omnibus continentiam conſuluit, & præcipuè Apoſtolos ſuos eam ſeruare docuit, vt infrà dicemus. Paulus etiam 1. ad Corinth.7. omnes cupiebat eſſe ſine vxore, ſicut erat ipſe: maximè ergo Pontifices & ſacerdotes; vnde ad Tit.1. ait ipſe oportere *Epiſcopum ſobrium eſſe, iuſtum, ſanctum, continentem*: quanuis enim hoc vltimum verbum de cōtinentia ab omni turpi libidine intelligi poſſit, tamen certum eſt iuxta mentem Pauli, quò illa fuerit maior, eò magis eſſe conſentaneam ſacerdotali muneri. Præterea quoſlibet coniugatos etiam Laicos monet Paulus 1.ad Corinth.7. inuicem ſeparari ex conſenſu ad tempus, vt vacent orationi: ergo multo magis conſentaneum eſt, vt ſacrati homines, qui diuinis miniſteriis & orationibus frequenter, & ex officio incumbere debent, ab vxoribus ſeparentur.

16. Ex his ergo manifeſtum eſt, genus hoc continentiæ ſacratis hominibus indictæ non habere repugnantiam cum diuino iure, imò ex ſe eſſe maximè decens, & conueniens, imò obiter etiam oſtenſum eſt per ſe loquendo, expediens eſſe, & non repugnare abſolutè illi libertati ſub qua obſeruātia caſtitatis relicta eſt, donec neceſſitas eius voluntariè accipiatur. Quòd autem propter extrinſeca pericula vel accidentales lapſus hoc bonum prætermitti non debuerit, in ſolutionibus argumentorum dicetur.

17. Satisfit argumentis initio poſitis. Ad primū.

Ad primum enim argumentum ſumptum ex verbis Pauli, *vnius vxoris virum*, reſpondetur primò cum Hieron. lib.1. contra Iouinian. & omnibus expoſitoribus, verba illa negatiuè potius quàm affirmatiuè eſſe interpretanda, ſcilicet *vnius vxoris virum*, id eſt, non plurium: intētio enim Pauli ibi eſt prohibere ne Epiſcopus bigamus ſit, & in hoc etiam non promulgat præceptum diuinum, ſed ad ſummum conſtituit Apoſtolicum, vt latiùs in materia de Irregularitate dictum eſt. Non tamen præcipit, neque conſulit poſitiuè vt vnam vxorem habeat, ſed ad ſummum id permittit, ſeu non improbat propter illius temporis neceſſitatem, quando pauci ex his qui ad fidem conuertebantur cœlibes inueniebantur, vt poſſent Epiſcopi fieri. Nec verò permittit Paulus quod poſt ordinationem, ſeu Epiſcopatum accipiatur, aut cognoſcatur vxor: nihil enim de hoc meminit, ſed potiùs abſolutè ſubiungit, oportere Epiſcopum ſobrium & continentem eſſe, quod Hieron. expoſuit etiam ab vxoris amplexibus, quod poſtea videbimus.

18. Ad ſecundum.

Ad ſecundum iam ferè reſponſum eſt hanc obligationem non imponi per abſolutum Eccleſiæ præceptum, imò, vt infrà dicemus, non propriè

A oritur ex præcepto, ſed ex voto, & promiſſione clerici; neque etiam ipſa promiſſio præcipitur abſolutè, ſed ſub conditione quæ pendet à voluntate libera promittentis, quæ potiùs eſt conuentio quędam, ſeu pactum inter Eccleſiam, & eum, qui ordinari vult: vt ſi ordinem ſacrum ſuſcipere velit, caſtitatem promittat. Sic enim Gregor. lib.1. epiſt. 42. *Sic*, inquit, *ante triennium ſubdiaconi omnium Eccleſiarum Ciciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ Eccleſiæ nullatenus ſuis vxoribus iungerentur; quod mihi durum atque incompetens videtur, vt qui vſum eiuſdem continentiæ non inuenit, neque caſtitatem antè promiſit, compellatur à ſua vxore ſeparari, atque per hoc quod abſit, deterius cadat. Vnde videtur mihi vt à præſenti die omnibus Epiſcopis dicatur, vt nullum ſubdia-* B *conum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit, quatenus & præterita mala, quæ per propoſitum mentis appetita non ſunt, violenter non exigantur, & futura cautè caueantur.* Docet igitur Gregorius Eccleſiam Romanam nunquam hoc abſolutè præcepiſſe, ſed ſub voluntaria conditione & promiſſione poſtulaſſe. Conſtat igitur hoc iure ac meritò fieri ab Eccleſia potuiſſe: nam poteſtatem habet diſpenſandi hæc ſpiritualia bona, inter quæ ſacri ordines computantur ſub eo modo, vel conditione, quam magis conuenientem, ac decentem iudicauerit. Quòd autem hæc conditio fuerit conueniens, ac maximè decens, ſatis à nobis oſtenſum eſt, neque ex veteribus ſacerdotibus ſumitur rectè argumen- C tum in contrarium, quia abſolutè non poteſt fieri comparatio, tum propter diuerſam ſanctitatem miniſteriorum, & actionum, ad quas aſſumuntur: tum etiam propter maiorem abundantiam, & perfectionem gratiæ legis nouæ, quàm veteris. Si autem proportionalis fiat comparatio, potiùs ab illis ſumi poſſet argumentum in contrarium, vt oſtendimus.

Gregor.

19. In Apoſtolis verò aliiſque Epiſcopis & ſacerdotibus primitiuæ Eccleſiæ potiùs habemus clariſſima exempla huius continentiæ, vt mox videbimus: de vſu autem Græcorum non multum curandum eſt, fatemur enim ſi ſobriè, & ſine ſchiſmate ſua conſuetudine vtantur, poſſe ſine peccati macula ſacra exercere miniſteria, non tamen cum ea D perfectione, ac puritate, quam ex vi ſui ſtatus ſacerdotes continentes habere poſſunt: negari enim non poteſt, cæteris paribus, continentiam etiam ab actu coniugali maiorem puritatem, ac ſanctitatem afferre, vt in ſuperioribus latè oſtenſum eſt, quia actus etiam coniugalis, etiamſi moraliter honeſtus ſit, negari nihilominus non poteſt, quin & quandam habeat impuritatem admixtam, vt dixit Siricius Papa epiſt.1. & hebetet aciem mentis, totúmque hominem carnalem quodammodo efficiat, vt dixit Aug.14.de Ciu.c.17.

20. Inſtantia prima.

Sed inſtabit aliquis, nam interdum aliquis per præceptum Pontificis cogitur Epiſcopatum acceptare, vel clericus fieri: ergo ille, vel non te- E netur obedire, vel poterit ordinari ſine promiſſione caſtitatis, vel certè ſimpliciter & abſolutè cogetur præcepto ad caſtitatem, ſeu votum eius. Secundò etiamſi caſtitas exigatur ſub illa conditione, videtur ſatis violenta exactio: quia Eccleſia omnino indiget ſacris miniſtris, atque ita non poſſet non conferre huiuſmodi ordines hominibus, etiamſi ipſi votum caſtitatis nollent emittere. Ergo quòd nunc poſtulet talem cōditionē ideo eſſe videtur, quia moraliter certū eſt non defuturos multos, qui illā acceptent, vt gradū illū obtinere poſſint. Atq; videtur ſolùm per quādā

Secunda.

coactionem illam acceptare, quia aliter clerici fieri non poſſunt. Ad primum reſpondeo, licèt contingat aliquem iam conſtitutum in ordine ſacro præcepto cogi vt ad ſuperiorem aſcendat, vel Epiſcopatum acceptet, rarò tamen vel nunquam accidere, vt aliquis ea neceſſitate compellatur ſubdiaconatum accipere. Illud autem prius nullam nouam obligationem caſtitatis addit: & ideo nullum inde ſumi poteſt argumentum. Aliquando etiam cogitur aliquis, ſimpliciter ordinari in ſacris, non tamen abſolutè, ſed ſuppoſita obligatione alicuius beneficij, vel dignitatis Eccleſiaſticæ, quam habet, ratione cuius obligari poteſt, niſi malit beneficium dimittere, & ita ſemper illa obligatio eſt pendens ex conditione voluntaria. Omitto religioſos, quibus interdum hoc abſolutè præcipitur: illi enim ratione voti obedientiæ ad plura obligari poſſunt, & cùm iam habeant votum caſtitatis, nullum nouum onus in hac parte ſuſcipiunt. Addo denique ſi occurrat caſus in quo propter commune bonum aliquis obligetur abſolutè à Pontifice ad ſacros ordines ſuſcipiendos, illum conſequenter obligari ad perpetuam continentiam, neque id eſt inconueniens in particulari, & raro caſu, in quo ſicut prius ſupponitur neceſſarium ad commune bonum, ita & poſterius propter idem commune bonum tolerandum eſt: quia eſſet magna deformitas in tali caſu continentiam ab ordinatione ſeparare.

Reſpondetur ad primam.

21. Ad alteram partem reſpondetur negando vltimam conſequentiam, nam cùm Eccleſia vtatur iure ſuo, nulli facit violentiam, ſicut non fit violentia ei, qui cupit alicui religioni vniri, & ſe illi tradere; vel fœminæ, quæ deſiderat perpetuò inter moniales, & cum earum habitu viuere ſub conditione ab illa exigendo, vt votum caſtitatis, & alia religionis vota promittat, ſi commodis, & bonis illius ſtatus frui vult. Ita ergo nunc ſe gerit Eccleſia; quòd verò aliter factura eſſet ſi nulli eſſent qui talem conditionem vellent acceptare, & accidentarium eſt, & cogitatione potius fingi, quàm timeri poteſt. Quin potiùs de diuina prouidentia ſperandum eſt, nunquam defuturos multos, qui non ex ambitione dignitatis, vel gradus, neque ex cupiditate diuitiarum, ſed ex affectu virtutis, ac religionis ad Deum, ſaltem vt ex principali intentione hunc ſtatum accipiant, eiúſque continentiam promittant.

Ad ſecundam.

22. Atque hinc facilè patet reſponſio ad tertiam obiectionem in principio propoſitam, ob quam dixerunt aliqui Catholici expedire vt hæc lex continentiæ irrogaretur ab Eccleſia, & voluntati ordinandorum relinqueretur illam vouere, vt aſſeruit Panorm. in c. *cùm olim*, de Cler. coniug. Palacios verò d.25. diſp.2. circa 6. concluſ. attingens quæſtionem, an hoc expediat, iudicio ſedis Apoſtolicæ relinquit. Mihi autem videtur ſedem Apoſtolicam ſatis in hoc ſuum iudicium ſignificaſſe, & quandiu aliquid non declarauerit, certum exiſtimo non expedire talem mutationem facere, vt omnes etiam Theologi cenſuerunt diſt.37. & 38. & oſtendit latè Bellarm. ſuprà, & Medin. lib.3. de Continentia cap.7. & alij, quia res eſt antiquiſſima & per ſe honeſtiſſima, & nulla eſt ſufficiens ratio talis mutationis, maiora enim incommoda ex matrimonio clericorum ſequerentur, quàm nunc ſequuntur ex cælibatu, ſi omnia rectè penſentur. Neque obſtat obiectio facta, eſt enim accuratè diſtinguendum, aliud eſſe exponere homines periculo fornicationis, vel ſacrilegij, aliud verò eſſe permittere vel potiùs tolerare huiuſmodi pericula, vel lapſus, qui ſecundùm humanam fragilitatem eueniunt. Hoc ſecundum fit neceſſariò ab Eccleſia, quia eius prouidentia, & gubernatio, quantumuis perfecta, humana eſt, & non poteſt omnia incommoda vitare. Primum autem nec fit ab Eccleſia, nec in hoc negotio poteſt illi imputari, quia ſtatus clericorum de ſe non habet illud periculum adiunctum, voluntarium etiam propoſitum, vt Gregorius ſuprà inſinuauit, multum confert, vt futura mala caueantur; & miniſterium ipſum de ſe multum iuuat ad eundem finem: ac denique prouidentia quam ſemper Eccleſia adhibuit ad cauenda hæc pericula, magna ſemper fuit, vt ex ipſis etiam canonibus Apoſtolorum intelligi poteſt, infráque videbimus.

Ad tertium argumentũ.

Igitur quòd his omnibus non obſtantibus aliqui & plures humani lapſus ſequantur, non refert, vt ob eam cauſam exiſtimandum ſit tantum bonum Eccleſiæ non expedire, præſertim cùm in omni ſtatu timeri poſſint lapſus, & incommoda, quæ ſine dubio fuiſſent maiora ſi ſacri miniſtri continentiam non obſeruarent; nam in materia caſtitatis fortaſſe eſſent in multis æquales lapſus, & in cæteris quæ ſine dubio eſt maior pars clericorum, priuaretur Eccleſia inſigni virtute, & decore caſtitatis ſuorum ſacerdotum, quæ & ad ſacrificij reuerentiam, & ad ſacerdotij honorem, & ad fidelium exemplum valde neceſſaria eſt, vt rectè dixerunt Hier. lib.1. contra Iouinianum, Epiph. hæreſ.59. Ambroſ. lib.1. Offic. c. vltim. Aliunde verò nec circa ſpirituale regimen, nec circa diſpenſationem bonorum Eccleſiaſticorum, moraliter loquendo, debita cura & fidelitas obſeruari poſſet. Propter quod Iuſtinianus Imperator in dict. l. *non ſemper*, C. de Epiſc. & clericis, piè ac ſapienter optabat, vt Epiſcopus non ſolùm poſt Epiſcopatum ſuſceptum filios non gigneret, verùm etiam vt ante Epiſcopatum ſuſceptum illos non habeat, etiam ex legitimo toro natos, & conſequenter, vt qui illos habuerit in Epiſcopum non eligatur. *Quia oportet*, inquit, *Epiſcopum nulla erga eos liberos, qui carne & corpore parantur, affectione & ſtudio præpeditum omnium fidelium animos parentis charitate & beneuolentia comprehendere.* 23.

CAPVT XIV.

Quo tempore cœperit eſſe in Eccleſia caſtitatis obligatio in Epiſcopis ac Presbyteris.

Ex dictis in capite ſuperiore conſtat inſtitutionem hanc eſſe Eccleſiaſticam, nam cùm non ſit diuina, alia eſſe non poteſt, cùm legitima ſit, & honeſta, vt oſtenſum eſt, & vim habeat obligandi, vt per ſe conſtat, & obiter etiam oſtendimus, & in hoc & ſequenti capite clariùs conſtabit. Oportet ergo auctoritatem huius inſtitutionis ab eius antiquitate & origine inueſtigare, quod vt diſtinctiùs fiat, non confuſè de toto ordine ſacro, ſed diſtinctè de ſingulis ſacris ordinibus dicemus. Diſtinguemus præterea illas duas partes continentiæ, ſcilicet, vt qui abſque vxore ad ordinem ſacrum admittitur, vxori copulari non poſſit; qui verò iam vxoratus ordinatur, ad vxorem accedere non poſſit: in priori autem parte duo poſſunt diſtingui, ſcilicet, prohibitio, & irritatio matrimonij contrahendi; nunc verò ſolùm de prohibitione agimus, nam de irritatione infrà ſpecialiter diſputandum eſt. 1.

Status quæſtionis diuiditur.

Dico

Aſſertio prima. Neque Epiſcopus neque Preſbyter matrimonium contrahere permittebantur à tẽpore Apoſtolorum. Probatur primò Apoſtolorum exemplo.

2\. Dico ergo primò à tempore Apoſtolorum obſeruatum in Eccleſia fuit vt Epiſcopus ac Preſbyter iam ordinatus matrimonium contrahere non permitteretur. Coniungimus hos duos gradus, quia licèt ſemper fuerint diſtincti, in primitiua Eccleſia, ac tempore Apoſtolorum frequenter cõiuncti erant, &, quod ad præſens attinet, decreta, quæ de Preſbyteris loquuntur, quæ frequentiora ſunt, à fortiori in Epiſcopis locum habent. Probatur ergo primò Apoſtolorum exemplo, nullus enim eorum qui ante acceptam vxorem ad Apoſtolatum vocatus eſt, eam poſtea duxit: quod in primis conſtat in Ioanne Euangeliſta, quem virginem à Chriſto vocatum fuiſſe, & virginem perpetuò manſiſſe certius eſt, quàm vt probatione indigeat. Illi verò annumerandus eſt frater eius Iacobus; nam de vtroque ſic ſcribit Epiphanius hæreſ. 58. *Ioannes & Iacobus filij Zebedæi, qui manſerunt in virginitate, neque tamen propriis manibus membra reſecuerunt, neque nuptias contraxerunt, ſed proprio corde decertarunt, & mirabiliter gloriam coronæ huius certaminis abſtulerunt.*

Ioannes, & Iacobus eius frater virgines fuerunt. Epiphan.

3\. Tertium his adiungere poſſumus Iacobum fratrem Domini, nam licèt hoc de illo expreſsè non referat Hegeſippus, ea tamen de illo ſcribit quæ manifeſtè indicant eum vitam à matrimonio ſatis alienam duxiſſe. Nam, vt referunt Euſebius lib. 2. hiſtor. c. 22. & Hieronym. de Script. Eccleſ. *Iacobus ab infantia ſanctus fuit, vinum & ſiceram non bibit, animalium carnibus ſe abſtinuit, nunquam attonſus eſt, neque vnctus vnguento, neque vſus balneo, flexis genibus tam perſeueranter orabat, vt eius genua camelorum duritiem traxiſſe crederentur.* Quæ omnia cum ſtatu matrimonij non rectè conueniunt: vnde à fortiori credendum eſt illum matrimonio abſtinuiſſe. Quod non obſcurè ſignificauit Epiphan. hæreſ. 30. in principio dicens, Ebionitas in ſui erroris initio virginitatẽ magnificaſſe, *propter Iacobum fratrem Domini.* clariùs hæreſ. 78. *Iacobus* (inquit) *frater Domini vbi annos vixit nonaginta ſex, virgo exiſtens mortuus eſt.* & infrà, *Ioannes,* (inquit) *Iacobus, atque Iacobus, hi tres hanc vitæ cõuerſationem habuerunt.* cum qua ſententia optimè conſonant multa alia, quæ de eodẽ Iacobo refert Chryſ. hom. 5. in Matthæum, illud præcipuè, tantam in eo fuiſſe carnis incuriam, vt adhuc viuentis omnia ferè membra morerentur. Quartò B. Andream vitam coniugij expertem egiſſe refert Simon Metaphraſtæ in vita D. Petri.

Item Iacobus frater Domini. Euſeb. Epiphanius. B. Andreas non fuit coniugatus.

4\. Quinto loco annumerandus eſt Paulus, quem non ſolùm poſt vocationem ſuam non accepiſſe vxorem, verùm etiam nunquam illam habuiſſe longè probabilior opinio fert, vt piè ſatis, & eruditè oſtendit Cæſar Baronius in 1. tomo anno Chriſti 57. num. 59. & ſequentibus. præcipuè verò colligitur ex verbis eiuſdem Pauli 1. ad Corinth. 7. *Volo enim vos eſſe ſicut meipſum.* Dices, ex illis verbis ſolùm colligi Paulum continentiam ſeruaſſe ſiue vxorem haberet, ſiue non. Proximè enim ante illa verba ad coniugatos loquebatur, dicens, *Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram.* ne autem id præcipere videretur, ſubiungit: *hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium.* indicans quòd in ipſo eſt potiùs conſulere, vt perpetuò contineant, & ad hoc ſeipſum in exemplum proponit, dicens, *Volo autem vos omnes eſſe ſicut meipſum.* Quod rectè exponit Auguſtin. lib. de gratia & liber. & arbitr. cap. 4. dicens, *Quia*

D. Paulus etiam. Obiectio diluitur. Auguſt.

A *vtique ipſe ab omni concubitu continebat.* & ibi Theodoret. *Seipſum exemplar propoſuit ſuæ caſtitatis theſaurum nobis reuelare coactus.* Theophylactus autem ſic exponit, *Optarem vt ſemper omnes continerent.* Hæc ergo verba ſi nihil ampliùs Paulus addidiſſet ſufficienter explicarentur de perpetua continentia ſeruata à Paulo poſt conuerſionem ſuam in matrimonio priùs contracto.

Theophyl.

Hanc verò dubitationem excludunt verba ſequentia, *Dico autem non nuptis, ſed viduis, bonum eſt illis ſi ſic permaneant, ſicut & ego.* Vnde rectè Ambroſ. prioribus verbis addidit. *Qualis autem ipſe erat mox in ſubiectis oſtendit.* Poſterioribus verò adiungit, *Non diceret, bonum eſt innuptis vt ſint* B *ſicut & ego, niſi eſſet integer corpore, nec diceret, omnes homines volo eſſe ſicut meipſum: ſi enim habuerit vxorem, & hoc dixit, virgines eſſe noluit, ſed abſit, ſic enim à pueritia ſpiritu ſeruuit, vt huius rei ſtudium non haberet, quippe cùm iuuenculus anticipatus ſit à gratia Dei.* Quibus verbis apertè ſignificat Paulum virginem etiam fuiſſe, quod etiam ſignificauit Epiphanius hæreſ. 70. & Hieronymus qui alios Patres antiquos refert epiſt. 52. ad Pamachium. Eſtque per ſe valde veriſimile ex his quæ de ſeipſo idem Paulus aliis locis refert. nam ad Galat. 1. de ſe ait, *Audiſtis conuerſationem meam aliquando in Iudaiſmo, & proficiebam in Iudaiſmo ſupra omnes coætaneos meos in genere meo, abundantiùs æmulator exiſtens paternarum mearum traditionum.* C Et ad Philipp. ait fuiſſe *ſecundùm legem Phariſæus, ſecundùm æmulationem perſequens Eccleſiam Dei, ſecundùm iuſtitiam quæ ex lege eſt, conuerſatus ſine querela.* Et Actor. 23. *Phariſæus,* inquit, *ſum filius Phariſæi.* & cap. 7. eiuſdem lib. dicitur, cùm lapidaretur Stephanus, Paulum fuiſſe adoleſcentem. Ex quibus omnibus rectè perpenſis magna probabilitate colligitur, Paulum vſque ad conuerſionem ſuam innuptum, & virginem permanſiſſe, nam in primis ætas adoleſcentiæ nondum matrimonium poſtulabat: deinde profeſſio Phariſæorum potiùs erat de continentia conſeruanda ad tempus ſaltem diuturnum, vt ex Epiphanio colligitur hæreſ. 16. Solicitudo D etiam proficiendi in Iudaiſmo à coniugio adoleſcentem auocabat: vita denique in lege innocens & ſine querela turpem de illo actum præſumere non permittit: conſeruauit ergo cælibatum, & virginitatem vſque ad conuerſionem ſuam.

5\. *Ambroſ. Paulus fuit Virgo.*

6\. Quòd verò (idque ad noſtrum inſtitutum magis refert) poſt conuerſionem ad fidem, vxorem non duxerit, nullus vir prudens dubitare poteſt, qui attentè legerit, quæ idem Paulus ſcribit 1. ad Corinth. 7. de excellentia caſtitatis, & de neceſſitate eius ad tollenda omnia impedimenta perfectionis, & vt quis poſſet nihil aliud cogitare, niſi quæ Domini ſint, & quomodo placeat E Deo, neque eſſe ſolicitus, quæ ſunt mundi, ſed ſolùm quæ ad Dei obſequium & bonum animarum ſpectant. Quibus adiungi poteſt eiuſdem Pauli ſententia 2. ad Timoth. 2. *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus.* Conſtat autem ex Actibus Apoſtolorum cap. 9. & ſequentibus, & ex omnibus eius epiſtolis, præſertim 2. ad Corinth. cap. 11. ipſum ſumma charitate & ſolicitudine munus Apoſtolicum peregiſſe, ita vt nihil aliud quàm Chriſti gloriam & animarum ſalutem cogitare videretur. Quis ergo credet eum poſt tale munus ſuſceptum de matrimonio contrahendo cogitaſſe? Atque hæc eſt communis

Paulus poſt vocationem ſuam non nupſit.

ſanctorum Patrum ſententia, vt præter citatos ſenſit Hilar. Pſalm.127. Auguſtin.lib.1. de adulterin. coniug. cap.4. Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtochium de cuſtodia Virginit. & optimè Tertullian. lib.de Monogamia cap. 3.& 8.vbi Pamelius alia adnotat loca. Solus Clemens Alexandr. ex antiquioribus contrariam de Paulo habuit opinionem, cuius ſententia licèt admitteretur, intelligenda eſſet quòd Paulus ante ſuum Apoſtolatum vxoratus eſſet. Re tamen vera Clemens non hiſtoriam narrat, ſed deceptus eſt malè intelligendo quædam verba eiuſdem Pauli ad Philipp. 4. *Rogo te germane compar*, quia vox Græca σύζυγε, quam interpres noſter tranſtulit *Compar*, coniugem ſignificare poteſt. Sed generalior eſt, & coniugalem propriè ſignificat, id eſt, ſocium eiuſdem iugi, oneris, aut muneris. Vnde veriſimilius eſt illum germanum non fuiſſe fœminam, ſed virum aliquem, qui Paulum iuuabat in onere Euangelicæ prædicationis, & ideo comparem, ſeu coniugalem à Paulo appellari, vt latiùs expoſitores in illum locum indicant. Præterea Clemens alium locum Pauli ſiniſtrè etiam interpretatur, vt ſtatim adnotabimus.

7. Sextò adiungere poſſumus alios omnes Apoſtolos: nam de Petro certum eſt habuiſſe vxorem, æquè tamen certum eſt ante Apoſtolatum illam duxiſſe. nam Luc. 4. fit mentio ſocrus Petri, quam Chriſtus à magnis febribus liberauit in principio ferè prædicationis ſuæ: ergo iam tunc Petrus habebat vxorem. Quòd autem ſecundam non duxerit, & diſcurſu facto de Paulo demonſtrari poteſt, & Eccleſiaſtica traditione eſt certiſſimum, cùm bigamiam in Epiſcopis, & ſacerdotibus ſemper Apoſtoli prohibuerint, vt ex 1. ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. & ex canonibus Apoſtolorum conſtat, & in materia de Irregularitate latiùs dixi. De cæteris verò Apoſtolis an vxorati fuerint, necne, ſcriptum non reperio, quòd autem continentiam ſeruauerint, & vſum vxorum in Apoſtolatu non habuerint, docent antiquiſſimi Patres. Ex quo euidenter colligitur, ſi qui ex illis vxores non habebant, quando vocati ſunt, nunquam illas accepiſſe, nam ſi illi, qui eas habebant, ab eis ſe continebant, cur illas acciperent qui non habebant? Vnde rectè Tertull.lib.de Monogam. cap.8. *Petrum*, inquit, *ſolum inuenio maritum per ſocrum, monogamum præſumo per Eccleſiam, quæ ſuper illum ædificata omnem gradum ordinis ſui de monogamia erat collocatura: cæteros autem maritos non inuenio, aut ſpadones intelligam neceſſe eſt, aut continentes:* Spadones vocat virgines, ſeu qui vxores nunquam duxerunt, continentes autem eos, qui licèt vxores habeant, illas non cognoſcunt. Atque eodem modo de cæteris Apoſtolis ſenſit Hieronym. lib. 1. contra Iouinianum, & epiſt.22. & alios infrà referemus, qui continentiam ſaltem omnibus Apoſtolis attribuunt.

Petrus ante Apoſtolatũ, non poſtea habuit vxorem.

Quid de aliis Apoſtolis.

Tertul.

8. Quòd ergo Clemens Alexand. dixit lib. 3. Stromat. Philippum Apoſtolum genuiſſe filias, ſi verum eſſet, intelligi deberet, eas ante Apoſtolatum genuiſſe, nullum tamen ad id aſſerendum fundamentum habuit, ſed æquiuocatione nominis deceptus eſt, putauit enim Philippum illum, qui filias habuiſſe refertur Actor. 21. Apoſtolum fuiſſe, quod ex eodem refert Nicephorus lib. 3. cap. 24. & ex Papia cap. 33. & non improbat; idem tenet Euſeb. lib. 2. hiſtor. cap. 1. vbi Philippum illum, de quo fit mentio Actor. 8. non Apoſtolum, ſed alium, qui cum Stephano Diaconus ordinatus fuerat, fuiſſe affirmat. Et lib.3. cap.25. ex Polycrate refert eundem Philippum Diaconum fuiſſe, qui filias haberet, quod verius magiſque receptum eſt. Imò in dict. cap. 21. Actor. videtur ſatis expreſſum, vocatur enim *Philippus Euangeliſta, qui erat vnus è ſeptem.* ac ſi diceret, qui in cap. 6. electi & diaconi ordinati referuntur. Quod verò vlteriùs ibi dicit Clemens Philippum filias ſuas viris tradidiſſe, de quocunque Philippo intelligatur, fundamentum non habet, neque ab alio aſſeritur.

Teſtimoniũ Clem.Alex. de D.Philippo explicatur.

9. Quod verò Ignatius epiſt.9. ad Philadelphienſes exempla ponens ſanctorum, *qui rei vxoriæ ſe dederunt*, inquit, *vt Petri & Pauli & aliorum Apoſtolorum, qui nuptiis operam dederunt*, difficultatem maiorem facit contra dicta. Nam licèt de Paulo reſpondere poſſimus in Vaticano codice, & in aliis antiquioribus nomen Pauli non inueniri, vt ibi Scholiaſtes, & Bellarm. lib.1.de cleric. cap. 20. notarunt, & latiùs Baronius citatus confirmat. Tamen de aliis Apoſtolis non tam facilè poſſumus id dicere: nam licèt Baron. in principio dicat nouatores deprauaſſe epiſtolam Ignatij, & poſt Petrum addidiſſe, *Paulum, & alios Apoſtolos.* tamen de hoc poſteriori verbo, & ſolus ipſe hoc dicit, & poſtea nullam de illo probationem adducit, ſed ſolùm de nomine Pauli, vnde fortaſſe hoc ſolùm in prioribus verbis ſignificare voluit. Ex hoc ergo loco apertè colligitur alios Apoſtolos præter Petrum habuiſſe vxores, quanquam non omnes. Atque idem ſenſit Clemens Alex. dict. lib. 3. Strom. ſed hic mouetur teſtimonio Pauli 1.ad Corinth.9. dicentis, *Nunquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, ſicut & cæteri Apoſtoli, & fratres Domini & Cephas?* hic verò locus non cogit, quia ibi mulier non ſignificat vxorem, ſed quamcunque fœminam, vt communiter antiqui & moderni expoſitores ibi interpretantur, & Hieronym. ac Tertull. locis citatis: & ſanè cùm ibi Paulus diſtinctè numeret fratres Domini, quos conſtat virgines fuiſſe, ſufficiens argumentum eſt de vxoribus non loqui. Ex Paulo ergo non cogimur dicere alios Apoſtolos habuiſſe vxores. Ignatius verò de aliquibus id affirmare videtur, quod fortaſſe ita fuit; quanuis non conſtet qui vel quot illi fuerint: quicunque tamen illi ſint ante Apoſtolatum eas habuiſſe intelligendum eſt, non poſtea illas accepiſſe, vt omnia quæ hactenus diximus ſufficienter probant.

Teſtimoniũ Ignatij explicatur.

10. Dicet verò aliquis Apoſtolos non lege ſacerdotij, aut Epiſcopatus adductos matrimonio abſtinuiſſe, ſed quia voluntariè perfectionem cum Chriſto profeſſi ſunt. Reſpondeo verum quidem hoc eſſe, præſertim de his Apoſtolis, qui Chriſtum in hac vita mortali viuentem, ſequuti ſunt. Imò in præcedenti capite oſtendimus Chriſtum Dominum de hac continentia Epiſcoporum, & ſacerdotum legem non tuliſſe; quid ergo mirum quòd Apoſtoli, qui primi omnium illam ſeruarunt, non ex voluntate legis, ſed voluntariè illam amplexi fuerint? Apoſtolorum ergo exempla non adducimus, vt in eis legem oſtendamus, ſed vt optimam originem, & initium huius legis indicemus. Apoſtolos ergo imitari cœperunt ſancti Epiſcopi, qui ante matrimonium ad Epiſcopatum ab ipſis Apoſtolis aſſumpti ſunt, vt licet colligere ex Ignatio epiſt.9.ad Philadelphienſes, vbi in hoc numero

Obiectio.

Reſponſio.

numero ponit Timotheum, Titum, Euodium, & Clementem: ex quibus intelligi poteſt reliquos probatos Epiſcopos, quia ad Epiſcopatum cælibes electi fuerunt, cælibes ſemper permanſiſſe: nam de his, qui poſt primum coniugium ad ſacerdotium vocati ſunt, certum eſt ad ſecundas nuptias poſtea non tráſiiſſe, cùm bigamiam in ſacerdotibus Eccleſia ſemper deteſtata fuerit. Denique quanuis poſitiuè, vt ſic dicam, oſtendere nõ poſſimus, nullum vnquam Epiſcopum vel ſacerdotem poſt ſuam ordinationem, permittente Eccleſia, nuptias contraxiſſe, illud ſaltem certum eſt, omnes Epiſcopos & Preſbyteros, de quorum vita laudabili nobis conſtat, hanc legem obſeruaſſe, neque aliquem ex probabili hiſtoria oſtendi poſſe qui poſt Preſbyterium vxorem acceperit. Nam quòd de Gregorio patre Gregorij Nazianzeni quidam afferunt, extra rem eſt: nam conſtat ex orat. 19. eiuſdem Nazianz. non ſolùm ante ſacerdotium, verùm etiam ante Baptiſmum vxorem duxiſſe, quæ illi ſuperuixit, & quantum ex diſcurſu illius orationis poteſt colligi (quanuis expreſsè non aſſeratur) poſt ſacerdotium ſemper cum illa continenter vixit. Eſt ergo moraliter euidens hunc morem exemplo Apoſtolorum ſtatim ab initio introductum eſſe in Eccleſia, ac generaliter obſeruatum.

11. *Hæc obligatio continentiæ incertum eſt quando ſub præcepto inceperit.*

Atque hinc tandem concluditur eam legem, vel obligationem, quam nunc in Eccleſia catholica videmus, antiquiſſimam eſſe, & ab hac Apoſtolica traditione manaſſe, quomodo autem introducta fuerit, aut quando in rigore inceperit, ſub rigore obligationis, & neceſſitatis, non credo facilè definiri; niſi dicendo hoc fuiſſe præceptum Apoſtolicum traditum in can. 27. Apoſtolorum, qui ſic habet. *Innuptis qui ad clerum prouecti ſunt præcipimus, vt ſi voluerint vxores accipiant, ſed lectores, cantoréſque tantummodò.* quem in hoc ſenſu defendit Turrian. lib. 1. pro canon. Apoſt. cap. 2. nihil verò ſpeciale in illius confirmationem; vel explicationem adducit, indiget tamen certè expoſitione, quia nimium probat ſi lectores tantùm & cantores excipiantur; oportet ergo ſub illis omnes minores ordines intelligere. Sed quia hi canones non habent omnino certam auctoritatem, ideo dixi non eſſe omnino certum huius obligationis initium. Nam licèt hic canon in Trullano can. 6. ab illis Patribus receptus ſit, tamẽ etiam illi canones Trullani incertam habent auctoritatem, vt conſtat ex Decreto d. 16. & eſt res vulgaris. Præterea nullum decretum Conciliare, vel Pontificium inuenitur, ad quod initium huius obligationis reducatur. Nam licèt Gratianus in cap. vlt. d. 27. ex Calixto referat hoc decretum, *Presbyteris, Diaconis, ſubdiaconis & monachis concubitus habere, ſeu matrimonia contrahere penitus interdicimus.* tamen ille canon non Calixto I. ſed ſecundo tribuitur à Gratiano, iuxta emendatiorem inſcriptionem, & potiùs Vrbano II. tribuendus eſſet, vt in ſcholiis Gregoriani codicis notatur; fuit autem Vrbanus II. anno 1077. ante quod tempus erat ſine dubio hæc obligatio in Eccleſia, vt ex Concilio Neocæſar. conſtat cap. 1. *Presbyter,* ait, *ſi vxorem acceperit ab ordine deponatur.* antiquior verò eſt hæc obligatio etiam hoc canone, vt oſtendam; referenda ergo eſt ad immemorialem conſuetudinem, quæ vſque ad tempora Apoſtolorum refertur. Obligatio autem quæ conſuetudine nititur aliquando incipit per actus, qui fiunt ſine obligatione præcepti, quorum vſus paulatim immutat iudicium, & intentionem operantium, & ita tandem introducitur obligatio: quando autem hoc modo inducitur, difficile, vel potiùs impoſſibile moraliter eſt certum initium eius deſignare. Hoc autem modo potuit in præſenti contingere, nam in principio feruore fidei & charitatis, & Apoſtolorũ exemplo ac verbo facilè poterant omnes, qui ab eis ſacerdotes ordinabantur induci ad promittendum cælibatum, ſi antea erant innupti.

Conc. Neocæſar.

12. Priores verò Epiſcopos ita ab Apoſtolis conſecratos, eandem regulam tanquam optimam, magíſque conuenientem in ſucceſſoribus, vel coadiutoribus ſuis conſecrandis obſeruaſſe, veriſimile eſt; atque ita intra breue tempus conſuetudinem pro lege, & regula acceptatam eſſe. Oportet autem hîc duo diſtinguere, vnum eſt antecedens, vt ſic dicam, ordinationem ſacerdotis, aliud conſequens. Hoc poſterius eſt abſtinere à matrimonio contrahendo poſt ordinationem, & hoc exiſtimo ſemper fuiſſe ſub obligatione, ſaltem ratione promiſſionis, quam in ipſa ordinatione faciebant; quia reuera ſemper in Eccleſia exiſtimatum eſt malum ac turpe poſt ſacerdotium, matrimonium contrahere, vt ampliùs ex dicendis conſtabit. Antecedere autem ad obligationem ipſam dico hanc regulam ſeu ritum non ordinandi aliquem ſacerdotem, niſi imponendo ei onus ſeruandi ſeu promittendi cælibatum; & quoad hoc dico non mihi conſtare quando cœperit eſſe ſub obligatione, vel reſpectu Epiſcopi ordinantis, vt neminem niſi ſub hac lege ordinare audeat, vel reſpectu clerici ordinati, vt intelligat eo ipſo quo ordinatur promittere cælibatum, vel ad illum obligari ex lege Eccleſiaſtica. Quid verò in hoc probabilius coniectari poſſit ex ſequenti aſſertione conſtabit.

13. *Aſſertio ſecunda. Epiſcopi & ſacerdotes in Eccleſia Latina tenentur ab vxoribus antea ductis abſtinere, &c.*

Dico ſecundò, Epiſcopi & ſacerdotes, qui poſt matrimonium conſecrantur, tenentur à propriis etiam vxoribus continere, quanquam hoc præceptum in Eccleſia Græca non obliget propter contrariam conſuetudinem; Vnde non ſatis conſtat hoc præceptum eſſe propriè Apoſtolicum, quanuis certum ſit ex traditione Apoſtolica manaſſe. Prima pars aſſertionis certa eſt, ac de fide. Probari autem ſolet ex illo Pauli, *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum,* 1. ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. vbi pro *pudicum* ponitur, *continentem*, quod aliqui intelligunt de continentia etiam à copula licita, quæ eſt cum propria vxore: nam de communi caſtitate intelligunt verbum aliud, *ſobrium*, nam vox Græca non ſolùm temperatum, ſed etiã caſtum ſignificat, & eſt quidem pia expoſitio, non tamen cogens; quia dictio *Continentem*, in rigore explicari poſſet de caſtitate quæ illicitam continentiam excludit, vel de continentia ab omni immoderata perturbatione, vt Hieronym. etiam expoſuit. Addo etiam verbum *Oportet*, in rigore non ſemper continere præceptum, niſi quatenus materia, cui adiungitur, ex ſe neceſſaria eſt ad morum honeſtatem. Præcipuè igitur probanda eſt concluſio Eccleſiaſticis decretis ſtatim referendis: ad cognoſcendam autem radicem huius obligationis, recurrendum eſt ad traditionem, ſicut in præcedenti aſſertione factum eſt.

14. *Probatur.*

Et inprimis iam ſuprà probatum eſt ex ſanctis Patribus Apoſtolos, qui poſt nuptias vocati ſunt, poſt vocationem ab vxoribus perpetuò abſtinuiſſe.

nuiſſe. Quod optimè colligitur ex verbis Petri Matth.9. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te; quid ergo*, &c. nam quòd ſub illis omnibus vxores etiam comprehendantur, ex verbis quæ Chriſtus Dominus ſubiungit, facilè intelligi poſſet, *Omnis*, inquit, *qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem*, &c. Reliquerant ergo Apoſtoli etiam vxores eo modo, quo poterant, ſcilicet quoad torum. Huic autem exemplo conformem etiam fuiſſe Apoſtolorum doctrinam, teſtatur Concilium II. Carthag.cap.2. *Vt quod Apoſtoli*, inquit, *docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Omnibus placet, vt Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui ſacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab vxoribus ſe abſtineant.* habetur in cap. *cùm præterito* 84. d. vbi etiam expendendum eſt verbum illud, *& ipſa ſeruauit antiquitas*, fuit enim Concilium illud celebratum ante mille ducentos annos, & ad antiquitatem refert hanc obſeruantiam: ergo planè intelligit etiam prioribus quadringentis annis extitiſſe, quanuis ibi non explicetur, an ſemper fuerit ſub obligatione, vel ſolùm in vſu, & praxi Eccleſiæ. Veriſimile autem eſt tam perſeuerantem conſuetudinem in re tam ardua, & difficili non fuiſſe ſine obligatione, quod etiam ex teſtimoniis aliquorum Patrum ſtatim conſtabit.

Conc. Carthag. 2.

15. Deinde plures etiam ſummi Pontifices apertiùs hanc legem declararunt, inter quos antiquior Clemens I. qui in epiſtol. 2. ad Iacobum fratrem Domini, de miniſtris, qui ad diuina miniſteria eliguntur, ſic ait, *Si poſt ordinationem miniſtro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, ſacrarij non intret limina*, &c. Eſt verò illa epiſtola incerta. Gratian. verò in cap. *miniſtri* d. 81. illum canonem tribuit Lucio Pontifici. Iuo tamen p. 6. cap. 87. ex Clemente ſumptum putat, & videtur probabilius, vt in Gregoriano etiam ſcholio notatur. Ex veteribus ergo decretis indubitatis antiquius videtur eſſe Siricij in epiſt.1.cap.7.& ideo hæretici illum dicunt auctorem huius continentiæ ſacerdotalis: ſed immeritò, tum quia Concil.Carthag. citatum tempore illius Pontificis congregatum eſt, & maiorem antiquitatem apertè ſignificat, tum etiam, quia verba Siricij idem præ ſe ferunt, ſic enim ait. *Quarum ſanctionum ſacerdotes omnes, atque Leuitæ inſolubili lege conſtringimur, vt à die ordinationis noſtræ ſobrietati ac pudicitiæ, & corda noſtra mancipemus, & corpora, dummodò per omnia Deo noſtro in his quæ quotidie offerimus, ſacrificiis placeamus*, &c. & inferiùs pœnam imponit his, qui huiuſmodi continentiæ violatores extiterant: ſupponit ergo illam legem antiquiorem eſſe, & non ab ipſo denuo ferri. Quod decretum refert Innocentius I. in epiſt. 3. ad Exſuperium cap. 1. & priùs indicat hoc ius eſſe diuinum, ſed intelligit ſolùm per imitationem, ſeu conſonantiam cum iure diuino: ſolùm enim congruentias affert, quas ex veteri lege ſuprà adduximus. Poſtea verò ſignificat illam legem à Siricio fuiſſe latam, eam enim vocat, *formam Eccleſiaſticæ vitæ, & diſciplinæ*, quæ ab Epiſcopo Siricio ad prouincias commeauit, & deinde illos excuſat, qui per ignorantiam illius decreti poſt illud editum lapſi ſunt. Veruntamen illos excuſat à pœna depoſitionis, non à culpa, & quoad illam cenſuram, ſeu pœnam verum eſt à Siricio primùm illam legem fuiſſe ſancitam.

Clem. 1.

Siricius Papa.

Cap. plurimos, cum ſeq. 82. d.

Cap. propoſuiſti, 82. d.

Hæc lex quoad pœnã à Siricio primùm lata eſt.

A Sunt qui exiſtiment antiquam legem per conſuetudinem ita fuiſſe tempore Siricij mutatam, vt iam non obligaret, & à Siricio fuiſſe inſtauratam: verùm hoc (licèt parum referat) in illis epiſtolis non habet fundamentum, & ex epiſtola Siricij contrarium potiùs colligitur. Simile decretum habet idem Innocent. in epiſt. 2. ad Victricium cap.9. & de eadem re ſine dubio loquitur in epiſt. 5. Idem repetit Leo Papa epiſt. 82.ad Anaſtaſ.cap.4. & epiſt.90.ad Ruſticum cap. 3. vbi hanc prohibitionem auxit, vt infrà videbimus, vbi recentiorum etiam Pontificum decreta referemus.

16. Ex his ergo ſufficienter intelligitur legem B hanc in Romana Eccleſia ſemper fuiſſe obſeruatam, vt verbis etiam expreſſis affirmat Gregor.lib.1. epiſtol.42. Eandem verò legem in Occidentali Eccleſia receptam fuiſſe, ex variis & antiquiſſimis Conciliis Prouincialibus intelligi facilè poteſt, & primo loco, vt cæteris antiquius, afferri poteſt Concilium Elibertinum, quod in can.33.hoc ſtatuit ſub pœna depoſitionis, & eodem ferè tempore idem ſignificauit Concilium Arelatenſe II. can.2. dicens, *Aſſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in vinculo coniugij conſtitutum, niſi fuerit promiſſa conuerſio*: nam hoc verbo promiſſionem caſtitatis indicat Concilium Carthaginenſe II. quod iam ſuprà adduximus: & eodem C ferè tempore Concilium Taurinenſe canonem 7. edidit valde notandum, ſic enim habet, *Qui in miniſterio genuerint filios, ne ad maiores gradus ordinum promoueantur Synodi decreuit auctoritas.* Quibus verbis ſignificat etiam in minoribus ordinibus conſtitutos, ſi velint ad ſuperiores ordines aſcendere, non debere poſt ordinationem ſuam filios generare, alioqui non eſſe promouendos: quod ego intelligerem, viuente vxore. Præterea in Concilio Tolet. I. can. 1. ſimili modo ſtatuit non ſolùm vt Preſbyteri abſtineant ab vxoribus, verùm etiam, vt ſi antea in diaconatu non abſtinuerint, non ordinentur Preſbyteri, & ſi in Preſbyteratu lapſi fuerint, non fiant Epiſcopi. Et in Tolet. II. cap. 1. eſt egregium de D hac re decretum, in quo in ſumma dicitur, adoleſcentes in minoribus conſtitutos decimo octauo ætatis anno eſſe interrogandos, an velint caſtitatem promittere, quam ſi ſpondere voluerint, tanquam *appetitores arctiſſimæ viæ* ſuis gradibus ad ſuperiores ordines eſſe promouendos: ſi autem noluerint, concedendum illis eſſe coniugium, *ita vt cùm perfectæ ætatis in coniugio poſiti renuntiaturos ſe pari conſenſu operibus carnis ſpoponderint, ad ſacratos gradus aſpirent.* Idem in Concilio Toletano III. can. 5. vbi additur, *Non ſub vno conclaui maneat*, &c. Faciunt etiam ad hanc & præcedentem aſſertionem confirmandam quæ traduntur in Concilio Toletano IV. can.42.& 43.& Tolet. E VIII. can. 5. & Tolet. IX. can. 10. Præterea Concilium Arauſicanum I. can.22.ſic ſtatuit: *Sedit præterea vt deinceps non ordinentur diaconi coniugati niſi qui priùs conuerſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem.* & can. 23. ab officio abiiciendum dicit Leuitam, qui cum vxore ſua incontinens inuenitur. Vnde conſtat ante illa decreta id ſeruatum eſſe in ſuperioribus ordinibus, de quibus nunc agimus: cap. autem 24. amplectitur canonem Concilij Taurinenſis ſuprà citati, & in Concil. Agathenſ. can. 9. decreta Leonis & Siricij ſuprà citati ſeruari mandantur, & can.16. Vt coniugati ordinari poſſint vxorum voluntatem requirendam

Conc. 2. Arelatenſe.

Conc. Taurinenſe.

Conc. Tolet. 2. & 3.

Conc. Arauſic. 1.

dam eſſe dicit, vt mutuo conſenſu, religione promiſſa ordinari poſſint, refertur in cap. *Epiſcopus* d.77.

17. Conc. Turon. 1. Concilium autem Turoninum I. ſub Hilario can. 2. hanc prohibitionem moderari videtur, refert enim à ſuperioribus Patribus *emiſſa auctoritate fuiſſe conſtitutum* (ſic enim loquitur) vt priuaretur communione ſacerdos, aut Leuita vacans procreationi filiorum, ipſum autem rigorem leniendo ſtatuit, vt huiuſmodi clerici *ad altiorem gradum non aſcendant, neque ſacrificia Deo offerre, vel plebi miniſtrare præſumant*, & addit, *Sufficiat his tantùm vt à communione non efficiantur alieni.* Ex quibus vltimis verbis poſſet aliquis colligere illos clericos non peccaſſe tunc in tali facto, cùm non cenſerentur communione indigni. Item quia videtur B Concilium illis permittere tale factum, dummodo non miniſtrent, neque vlteriùs conſcendant. Sed non ita intelligendum puto, quia tam grauis pœna, vt eſt depoſitio, non imponeretur ſine graui culpa, & quia illud decretum non corrigit ſuperiora niſi moderatione cuiuſdam pœnæ: non eſt ergo vltrà extendendum. Item, quia Concilium illud non poterat auferre votum caſtitatis, quod ab illis clericis iam tunc emittebatur, iuxta Concilia ſuprà citata: ergo non poterat illos à culpa excuſare. Solùm ergo decreuit, vt ſic peccantes non priuarentur communione, dummodo (ita enim interpretor) pœnitentiam ſui peccati agerent, & ſimili conſuetudine abſtinerent: itaque licèt pœnitentiam agerent, deponebantur, non tamen communione priuabantur.

18. Conc. Aurelionenſ. 3. Atque eodem modo intelligo canonem 1. Concilij III. Aurelionenſis, qui habet, *Vt nullus clericorum à ſubdiacono, & ſuprà, & quibus vxores in propoſito ſuo accipere inhibetur, propriæ, ſi fortè iam habeat, miſceatur vxori. Quòd ſi fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum canonum ſtatuta ab officio deponatur.* In Concilio verò Matiſconenſi can. 11. additur huiuſmodi clericos omni eſſe dignitate priuandos, & expreſsè nominat Epiſcopos, & Preſbyteros, de aliis verò ſub hac generalitate loquitur, vel vniuerſi honoratiores clerici cum ſublimi dignitatis apice ſublimentur, actibus omnino renuntient ſeculi, & ſacro electi miniſterio repudient carnale conſortium. Eadem depoſitionis pœna imponitur in Concilio Vvormatienſi cap. 9. & ad ſubdiaconos extenditur. In Concilio autem Turonico can. 20. præter pœnam depoſitionis additur excommunicatio vnius integri anni, his qui in hoc delicto inuenti fuerint, & multa alia magna prudentia prouidentur ad obſeruantiam huius continentiæ clericorum. De quo etiam aliqua adduntur in Concil. Altiſiodorenſi can. 20. Illa autem cautio mirabilis eſt, quam ante ſeptingentos annos addidit Concil. Moguntinum ſub Arnulpho cap. 10. vbi interdicitur clericis habere mulieres in propriis domibus, etiamſi maximè videantur omni ſuſpicione carere.

19. Ex his ergo ſatis conſtat legem hanc communi Eccleſiarum conſenſu fuiſſe in Occidentali Eccleſia receptam; eandem verò à ſanctis Patribus Latinis eiuſdem antiquitatis ſummis laudibus fuiſſe commendatam, intelligi facilè poteſt ex Ambroſio lib. 1. de Officiis cap. 50. vbi ſolùm vſque ad Diaconos hanc legem extendit, & ferè omnibus rationibus, & congruentiis ſuprà tactis illam confirmat, quas breuiùs tetigit 1. ad Timoth. 3. & lib. 3. epiſtolar. epiſt. 25. aliàs 82. ad A Vercellenſem Eccleſiam, vbi aduertit Apoſtolum 1. ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. non dixiſſe de Epiſcopo filios faciente, ſed filios habente ſubditos cum omni humilitate, ſcilicet, ſi ante ſuam ordinationem ex vnico coniugio illos habuerit. Ambroſ. Præterea Auguſtin. lib. 2. de adult. coniug. c. 20. continentiam clericorum aliis proponit in exemplum: ſunt autem valde notanda verba. *Solemus* (inquit) *eis proponere etiam continentiam clericorum qui plerumque ad eandem ſarcinam ſubeundã capiuntur inuiti, eámque ſuſceptam vſque ad debitum finem Domino adiuuante perducunt.* Auguſt. Faciunt enim hæc verba ad difficultatem ſuperiori capite tractatam, ſignificat enim Auguſt. etiamſi aliquis inuitus ordinari compellatur, ad continentiam ſeruandam obligari, neque hoc eſſe inconueniens per conſequutionem quandam, vt ibi explicauimus. Poſſet autem Auguſtin. exponi de inuoluntario ſecundùm quid, per importunas preces & populi deſiderium, vt Ambroſ. ſic enim intelligendum videtur, quod Auguſt. ſubdit, *Dicimus ergo eis* (id eſt, laicis) *quid ſi & vos ad hoc ſubeundum populorum violentia caperemini? nónne ſuſceptum caſte cuſtodiretis officium, repentè conuerſi ad impetrandas vires à Domino, de quibus nunquam antea cogitaſtis?*

Eadem veritas traditur nomine Auguſtini in lib. quæſtionum ex vtroque Teſtam. mixt. quæſt. 127. in fine, & optimis moralibus rationibus hoc probatur. 20. C Idem ſumitur ex Tertullian. lib. de exhortat. ad caſtit. cap. 8. & lib. de monogam. cap. etiam 8. Et ex Cyprian. epiſt. 62. vbi Diaconos computat inter eos, qui ſe caſtrauerunt propter regnũ cælorum: ergo à fortiori id ſupponit de Epiſcopo, & Preſbytero. Idem ſæpe repetit Hieron. lib. 1. contra Iouinian. & epiſt. ad Pamach. de eodem argumento, & lib. contra Vigilantium. Sumitur etiam ex Iſidoro lib. 2. de diuin. officiis cap. 5. 8. & 10. quod teſtimonium infrà magis explicabimus. Eſt etiam optima hiſtoria quam refert Gregor. Turonenſ. lib. 4. hiſtoriar. Franc. cap. 4. de Macliauo fratre cuiuſdam comitis Britannici, qui vxorem dimiſit, & Epiſcopus ordinatus eſt, poſt mortem autem fratris, & regnum fratris, & vxorem, quam reliquerat, accepit; & propter eam cauſam ab Epiſcopis excommunicatus eſt. Hiſtoria relata à Greg. Turonenſ. pro hac materia cõfirmãda. D Quod eſt manifeſtum indicium obligationem Epiſcopi abſtinendi etiam à propria vxore, exiſtimatam tunc fuiſſe grauiſſimam, cùm nec Regi poſt tantam rerum mutationem fuerit permiſſa.

CAPVT XV.

Quæ & qualis ſit ac fuerit obligatio ſeruandi caſtitatem in Epiſcopis & Preſbyteris Eccleſiæ Orientalis.

E SVpereſt vt de Orientalis Eccleſiæ conſuetudine dicamus: conſtat enim ex nunc & ante multos annos non eſſe obſeruatum à Græcis, vt Epiſcopi vel Preſbyteri à propriis vxoribus ſi ante ordinationem illas habebant, quoad torum ſeparentur: quam conſuetudinem licèt Eccleſia Romana non imitetur, nec laudet, non tamen vituperat vt malam, vt patet ex cap. *cùm olim*, de Clericis coniug. & ſumitur ex cap. *quæſitum*, de pœnitent. & remiſſion. Quando verò cœperit hæc conſuetudo, id eſt, an ſemper à principio Eccleſiæ ita permiſſum fuerit in Græcia, 1.

cia, vel potiùs priùs viguerit conſuetudo ſeruandi integram continentiam in Græcis ſacerdotibus, poſtea verò paulatim ab ea integritate degeneraſſe, & priorem legem per contrariam conſuetudinem fuiſſe remiſſam, inter modernos auctores catholicos controuerſum eſt. Quidam enim exiſtimant nunquam fuiſſe conſuetudinem in Eccleſia Græca obligantem clericos in ſacris ad non contrahendum matrimonium etiam poſt ordinationem. Quod tenet Caiet.tom.2. Opuſc. tract. 27. Sed hæc ſententia communiter reprobata eſt, vt notauit Couarr. in 4. p.2. cap.6. §. 3. Palacios in 4.d.25.diſput.2.circa concluſ.6. & ex dictis in præced. aſſertione conſtare poteſt illam ſententiam falſam eſſe, magiſque ex dicendis conſtabit. Cap. verò *aliter* d. 31. quo monetur Caiet.rectè exponitur à gloſſa de copula, non de vinculo matrimonij, vt infrà etiam oſtendemus.

Prima opinio docet ſolitos eſſe contrahere matrimonium poſt ordinationem. Reijcitur.

2\. Alij ergo veriſimilius docent nunquã fuiſſe in Eccleſia Græca conſuetudinem, vt ſacerdotes abſtinerent à propriis vxoribus, ſi priùs eas haberent, ſed ſolùm vt ſi non haberent, iam ordinati illas non acciperent: ita tenet Clitonæus lib. de Contin. Sacerdot. cap.4. poteſtque opinio maximè fundari in hiſtoria Nicæni Concilij ſuprà relata, quòd cùm Nicænum Concilium vellet canonem de hac continentia ſeruanda condere, Paphnutius interceſſit, & Concilio perſuaſit ne illud onus ſacerdotibus imponeretur. quam hiſtoriam refert Socrates lib. 1. cap. 8. in cuius relatione notanda ſunt illa Paphnutij verba, *Illud ſatis eſſe, vt qui in clerum antè aſcripti erant quàm duxiſſent vxores, hi ſecundùm veterem Eccleſiæ traditionem deinceps à nuptiis ſe abſtinerent, non tamen quenquam ab illa, quam iam priùs cùm laicus erat, vxorem duxiſſet, ſeiungi debere.* Illa enim priora verba optimè confirmant priorem aſſertionem, poſteriora verò & tota hiſtoria, ſi vera eſt, optimè confirmant hanc opinionem: nam ex ea conſtat Concilij Nicæni tempore non fuiſſe apud Græcos talem legem, aut conſuetudinem: quòd ſi tunc non erat, profectò veriſimile eſt nunquam fuiſſe: quòd ſi etiam Concilium non eſt auſum illam ponere, planè etiam conſequitur, nunquam poſtea fuiſſe introductam. Refert autem eandem hiſtoriam Sozomenus lib. 1.cap.22. & Caſſiodor. lib. 2. Tripartitæ cap. 14. & Nicephor. lib. 8. cap. 19. & ex codice Græco Vaticano refertur in noua editione Concilij Nicæni à noſtro Alphonſo Piſano edità lib. 3. in fin.& in Decreto Gratiani recepta eſt in c.*Nicana*. d.31.

Secunda opinio cõcedit, quòd vterentur propriis vxoribus antea ductis.

Socrat.

3\. Confirmatur hæc ſententia ex Socrate lib. 5. cap. 21.referente in Theſſalia conſuetudinem inualuiſſe, vt ibi qui clericus ſit, ſi cum vxore, quam cùm eſſet laicus ducebat, poſtquam clericus factus ſit dormiret, clericatu abdicatus ſit, & ſubdit, *Cùm omnes illuſtres Presbyteri in Oriente, & Epiſcopi etiã, modò ipſi voluerint, nulla lege coacti ab vxoribus abſtineant: nam non pauci illorum dum Epiſcopatum gerunt, etiam liberos ex vxore legitima procreant*; & poſtea ſubdit in Macedonia, & in Hellade, id eſt, Achaia, introductam fuiſſe eandem conſuetudinem, quæ in Theſſalia, loquitur autem Socrates de ſua ætate, quæ fuit 420. anno, vel circa. Signum ergo eſt nec talem legem fuiſſe per Concilium Nicænum poſitam, quòd ante centum annos præceſſerat, nec conſuetudinem illam fuiſſe vniuerſalem in Græcia, ſed potiùs has fuiſſe exceptiones particulares à contraria & generali conſuetudine. Secundò confirmatur ex Gangrenſi can. 4. vbi excommunicantur qui ſe abſtinent ab oblatione clerici coniugati, eo prætextu quòd propter nuptias offerre non debent. Confirmatur denique ex l. *eum qui*, C. de Epiſcop. & cler. vbi ait non oportere vt ſacerdotes relinquant vxores quas priùs habebant: intelligit autem non eſſe relinquendas etiam quoad torum, vt patet ex ratione quam his verbis indicat, *Illas etiam non relinquere caſtitatis hortatur affectio*, nam ſenſus eſſe videtur, propter earum caſtitatem ſeruandam non eſſe relinquendas quoad torum, alioqui non ſatis eſſet earum pudicitiæ prouiſum, imò in maiori periculo ambo relinquerentur, ſi cohabitare permitterentur, cùm aliàs non poſſent licitè copulari.

Confirmatur primò. Socrat. Secundò. Tertiò.

4\. Alij verò cenſent prioribus ſexcentis annis Orientẽ eandem quam Occidens ſeruaſſe integram ſuorum ſacerdotum conſuetudinem ſub lege & obligatione abſtinendi etiam à propriis vxoribus: poſtea verò conſuetudinem illam paulatim fuiſſe remiſſam, atque mutatam. ita ſentiunt graues ſcriptores noſtri temporis, expreſsè Bellarmin. lib. 1. de Clericis capite 19. idem ſentit Cæſar Baron. in Annal. 1.tom. anno 58. numer.18. & ſequentibus, & Turrian. in lib. de ſexta & ſeptima Synodo, & aliis locis ſuprà citatis, qui ob eam rem hiſtoriam ſuprà dictam de Paphnutio tanquam apocrypham refert, & in Socratem & Sozomenum, qui illam ſcripſerunt, vehementer inuehitur. Piſanus etiam eiuſdem eſt ſententiæ in annotatione, quam addit in fine tertij lib. Concilij Nicæni, non autem reiicit illam hiſtoriam, ſed primò reſpondet Concilium Nicænum non omnibus ſacerdotibus conceſſiſſe liberum vſum coniugalem, ſed illis tantùm, qui tempore ordinationis ſuæ votum continentiæ non emiſerunt. Secundò dicit non multum deferendum eſſe Paphnutio, qui in Meletij diuiſionem ſeu ſchiſma incidit. Neutra verò reſponſio ſatisfacit, non quidem prior, quia ex illa ſequitur ſufficienter quod prior opinio intendit, nimirum ante Concilium Nicænum non fuiſſe in Oriente obſeruatum vt Epiſcopi in ordinatione ſua promitterent continentiam à propria vxore, ſi illam priùs habebant, neque etiam Concilium ordinaſſe vt poſtea illam promitterent: ex quo ſequitur vt voluntarium illis fuerit eam ſeruare, nec ne. Poſterior etiam reſponſio malè colligit, & ſine Paphnutius poſtea fuit hæreticus, ſiue non, parum refert, non enim conſideramus qualis antea fuerit, ſed quid tunc ſenſerit, nec plus ei deferimus, quàm Concilium detulerit, nec negari poterit, quin tunc fuerit vir ſanctus, & miraculis etiam illuſtris, & à Conſtantino Imperatore in magna veneratione habitus, vt conſtat ex Rufino lib. 1. hiſtor. c. 4.& 17. Theodoret.lib. 1.hiſtor. cap.7. Nicephor. libro 8.capite 14. & 19. deinde quod illi imponitur de lapſu in hæreſim, viri pij, & eruditi cenſent falſum eſſe: credunt enim alium fuiſſe illum Paphnutium, cui lapſum illum attribuit Epiphanius hæreſi 68. Quod licèt aliquibus videatur incredibile propter ſimilitudinem in nomine, & quia vterque Ægyptius, & tempore Conſtantini fuit, nihilominus valde veriſimile eſt, tum quia Paphnutius, de quo Epiphanius agit, anachoreta tantùm erat, alter verò Epiſcopus: tum

Tertia opinio aſſerit prioribus ſexcentis annis perfectam caſtitatem ſeruaſſe.

Rationes Piſani non plenè probant.

tum etiam quia Concilium Nicænum, vt Epiphanius ſignificat Miletianos damnabat, cùm tamen alter Paphnutius in eodem Concilio magnam habuerit auctoritatem.

5. *Probatur poſita opinio. Conc. Nicæn.* Nihilominus dicti auctores ſuprà ſententiam ſuam ex eodem Concilio Nicæno probare conantur, quia can. 3. ſic ſtatuit, *Interdixit magna Synodus, non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono, neque alicui omnino, qui in clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem, niſi fortè aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantùm perſonas quæ ſuſpiciones effugiant.* Ex hoc enim canone dupliciter colligunt non licuiſſe ſacerdotibus cohabitare cum vxoribus: primò, quia aliàs illæ fuiſſent primo loco nominatæ; ſecundò, quia ſi vxores in propriis domibus habere poſſent, non poſſet eis prohibere quin alias etiam fœminas in ſuis domibus haberent, quæ pro vxoribus ſolent eſſe neceſſariæ.

6. *Ex loco Conc. Nicæn. nihil colligitur.* Veruntamen ex hoc decreto ſincerè intellecto nihil colligi poteſt, quia non de ſolis ſacris miniſtris, ſed de omnibus clericis loquitur, dicens, *Nec alicui omnino qui in clero eſt*. quæ verba addidit poſtquam in particulari nominauit Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum: vnde non eſt dubium quin addita ſint non ſolùm propter ſubdiaconos, ſed etiam propter omnes minores clericos. Ergo cùm omnibus æquè prohibeat fœminarum conſortium, vel minoribus etiam prohibet vſum vxorum, quod nemo dicet, vel certè nec maioribus prohibet. *Vera interpretatio Conc.* Decretum ergo illud intelligendum videtur de clericis vxore carentibus, illis enim poſſet periculum, & aliis ſcandalum per ſuſpicionem generari ſi introductas haberent mulieres extraneas: quæ ratio in clericis coniugatis locum non habet. Atque ita exponere videtur decretum illud Baſilius epiſt. 17. dicens Concilium Nicænum edidiſſe illum canonem propter honeſtatem cælibatus, conſtat autem ex vi verbi tantùm illum cælibem dici, qui non habet vxorem, nam qui illam habet, etiamſi ab illa contineat, dicetur continens, non cælebs. Eadem expoſitio ſumitur ex canonibus Trullanis 5. & 13. ſi rectè expendantur. Atque eodem modo videtur intellexiſſe decretum illud Iuſtinianus Imperator in *Auth.* de Sanctiſſimis Epiſcop. §. Presbyteris, *Iuſtin. Imperat. in Auth.* collat. 9. ſic enim ait. *Presbyteris autem, & Diaconis, & ſubdiaconis, & omnibus in clero conſcriptis non habentibus vxores, ſecundum ſacros canones interdicimus etiam nos ſecundùm ſanctarum regularum virtutem mulierem aliquam in propria domo ſuperinductam habere; tamen citra matrem, aut ſororem, aut filiam, & alias perſonas quæ omnes ſuſpicionem effugiunt.* Vnde idem Iuſtinianus in l. *eum qui*, C. de Epiſcop. & cler. vbi ſine illa limitatione de clericis loquitur, eas etiam excipit, & in domibus clericorum habitare permittit. Ac denique hoc ipſum ſenſit Foſſius in nono canone tit. 8. c. 14. nam iuxta has leges explicat decretum illud, quod habetur in tom. 6. Biblioth.

7. *Probatur ex Patribus. Cyril. Hieroſolym. Epiphan.* Meliùs poteſt probari illa ſententia ex Patribus illius ſeculi, vel prope illum, quales ſunt Cyrill. Hieroſolym. qui Catecheſ. 12. ſic inquit, *Qui apud Ieſum bene fungitur ſacerdotio, abſtinet à muliere.* Et Epiphan. qui in Compend. doct. quæ habetur proximè poſt hæreſim 70. in fine ſic ait. *Sanctum ſacerdotium vt plurimum eſt ex virginibus procedens; ſi verò non, ex virginibus, aut ex ſolitariam vitam degentibus: ſi verò non ſuffecerint ad miniſterium, de his qui continent à propriis vxoribus, aut ab vnius nuptiis viduitatem ſeruantibus.* Statim verò explicat, ſacerdotum nomine ſe comprehendere Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos & ſubdiaconos; nam inferiores, ait, aſſumi etiam ex his, *qui adhuc ſunt in venerando concubitu.* Idem etiam Epiphan. hæreſ. 59. cùm dixiſſet Eccleſiam non admittere ad ſacerdotium bigamum, ſubdit, *Sed & adhuc viuentem, & liberos gignentem vnius vxoris virum non ſuſcipit, ſed eum, qui ſe ab vna continuit, aut in viduitate vixit, Diaconum, & Presbyterum, & Epiſcopum, & Hypodiaconum, maximè vbi ſinceri ſunt canones Eccleſiaſtici. At dices mihi omnino in quibuſdam locis adhuc liberos gignere, & Presbyteros & Diaconos, & Hypodiaconos. At hoc non eſt iuxta canonem, ſed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit, & propter multitudinem, cùm non inueniretur miniſterium. Nam quod decentius eſt, id ſemper Eccleſia per Spiritum ſanctum bene diſpoſita videns, ſtatuit apparere.* Fuit autem Epiphanius non multò poſt Concilium Nicænum; & ſignificat iam tunc fuiſſe editos de hac continentia canones Eccleſiaſticos. Vnde illi æqualis Chryſoſtomus homil. 2. de Patientia Iob. *Oportet* (inquit) *ſacerdotem omni prorſus caſtitate ornatum eſſe, ita vt nec vnam habeat vxorem,* ſcilicet, ad proprium munus vxoris. *Chryſoſt.* Idem ſignificant his Patribus antiquiores, Origenes homil. 23. in Num. Euſebius lib. 1. de demonſt. Euang. cap. 9. Et Gregorius Nicænus lib. de Virginitate, in fine. Qui omnes cùm Græci ſint planè de moribus ſuæ gentis teſtantur. Inter Latinos verò Hieronym. contra Vigilantium in princ. *Quid facient,* (inquit) *orientis Eccleſiæ, quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes: aut ſi vxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt.* *Hieron.* Et in epiſt. 50. in fin. *Epiſcopi* (ait) *Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè poſt ſacerdotium in æternum pudici.* Quibus locis inter ſe collatis planè ſentit Hieronym. eandem fuiſſe Orientis & Occidentis conſuetudinem.

Hæc quæ pro hac poſteriori ſententia adducta ſunt, ad minimum conuincunt hanc continentiam ſacerdotum omni tempore, & in vniuerſa Eccleſia fuiſſe probatam, & maximè commendatam. 8. *Reſolutio difficultatis.* Qua verò neceſſitate impoſita fuerit ſacerdotibus Orientalibus priſcis illis temporibus, non poſſum ſatis definire, quia ferè omnia teſtimonia Patrum magis indicant commendationẽ, & conſilium, quàm neceſſitatem, & ita nõ repugnant cum illa hiſtoria Paphnutij, quam nõ poſſum facilè negare. Videtur ergo mihi probabile primò, nunquam fuiſſe etiam Epiſcopos obligatos ad continentiam prædictam ſeruandam, niſi illam in ſua ordinatione promiſiſſent. *Aſſertio prima. Niſi in ordinatione promiſiſſent continentiã, ad illam nõ obligabantur.* In quo omnes dicti auctores conueniunt: nam etiam in Latina Eccleſia id obſeruatum eſt, vt conſtat ex Gregorio lib. 1. epiſt. 82. & ratio eſt clara, tum quia continentia ex ſe eſt materia conſilij, non præcepti, & ideo, nemo eſt cogendus ad illam ſua voluntate non ſe obligando, tum etiam, quia per matrimonium habet quis ius vtendi propria vxore, & ideo ſi per voluntatem ſuam illi non renuntiet, non debet illo priuari. Vnde non ſola promiſſio clerici, ſed etiam voluntarius conſenſus vxoris neceſſarius erat, vt poſſent in toto ſeparari quoad torum, etiam negando ei debitum. Sed hoc vniuerſale ſemper fuit in tota Eccleſia, & nunc etiam aliquando ſeruandum eſt, vt infrà dicemus.

Secundò cenſeo probabile regulariter fuiſſe ſeruatam hanc continentiam in illis prioribus 9.

Aſſertio ſecunda. Continentia ab vxoribus regulariter ſeruata fuit in Orientali Eccleſia.

ſeculis, etiam in Orientali Eccleſia. Iſto modo quòd Epiſcopi regulariter neminem in ſacris ordinare volebant habentem vxorem, niſi priùs voueret continentiam de conſenſu illius; qui autem conditionem acceptabant, poſtea tenebantur, & cogebantur illam ſeruare. Exiſtimo etiam vel per conſuetudinem, vel per Concilia Prouincialia, aut Nationalia impoſitam eſſe Epiſcopis prædictam quaſi generalem regulam, quam in admittendis coniugatis ad ſacros ordines obſeruarent: hoc enim totum videtur ſufficienter colligi ex traditione & teſtimoniis dictorum Patrum. Addo verò inſuper hanc regulā nunquam fuiſſe inter Græcos cum eo rigore intellectam, & ſeruatam, neque ita generaliter, ſicut in Eccleſia Latina. Itaque licèt in aliquibus prouinciis id ſeruaretur, fortaſſe non in aliis, quia teſtimonia Patrum licèt probent priorem partem affirmatiuam, non excludunt contrariam conſuetudinem ab omni loco, & tamen ex aliis decretis, & hiſtoriis colligimus multos Epiſcopos hoc nō obſeruaſſe, vt ex adductis pro contraria opinione conſtat. Ad quod etiam facit quòd in canone 13. Trullano, ſtatuitur vt à Presbyteris, & infrà, non exigatur in ordinatione profeſſio continentiæ à propriis vxoribus, & allegatur ad hoc antiqua conſuetudo, & regula, quæ pręferenda dicitur cōſuetudini Romanæ. Verùm eſt tamen illos canones cum delectu eſſe recipiendos, & non habere auctoritatē canonum Concilij Generalis, nihilominus in eis indicatur multorum Epiſcoporum Orientalium iudicium, & conſuetudinem fuiſſe quam diximus.

10\. Aſſertio tertia. Hæc obligatio vel nō erat ſub præcepto, vel ex cauſa diſpenſabatur ab Epiſcopis.

Denique cenſeo, quantum ex modo loquendi dictorum Patrum colligere poſſum, etiam optimos, & ſanctiores Epiſcopos, qui in ordinandis clericis in ſacris dictam cautionem adhibebant exigendi promiſſionem, vel non ex neceſſitate legis, ſed ex maiori decentia ſolitos fuiſſe id facere, vel certè rationabili occaſione occurrente potuiſſe in eo canone diſpenſare, licitè ordinando aliquem coniugatum nolentem promittere caſtitatem, vel ab vxore ſua quoad torum ſeparari, vt ſi eſſet penuria miniſtrorum, vel ſi perſona propter alias egregias dotes naturę, doctrinæ, & virtutis moralis cenſeretur Eccleſię valde vtilis. Hoc non cenſeo indigere noua probatione, ſed ſola conſideratione eorum quæ adducta ſunt.

11\. Conciliātur ſententiæ ſuprà poſitę.

Ex his ergo facilè vnuſquiſque intelligere poteſt quo ſenſu accipienda ſint omnia quæ pro vtraque ſententia adduximus, & quàm facilè cōciliari poſſint. Intelligitur etiam quæ differentia in hoc negotio fuerit inter Occidentalem & Orientalem Eccleſiam: vtraque enim continentiam hanc maximè probauit (quod ſatis nobis eſt ad damnandos huius temporis hæreticos;) aliter verò recepta eſt quoad neceſſitatem & obligationem, vt explicatum eſt, & notauit Stephanus Papa in c. *aliter* 31. d. Ex quo etiam ſumi poteſt in ipſamet Orientali Eccleſia fuiſſe in hoc aliquam diuerſitatem inter Epiſcopum & ſacerdotem: nā ibi tractans de licentia Græcorum ſolùm vſque ad ſacerdotes numerat; agens verò de obligatione Eccleſiæ Latinæ ab Epiſcopis incipit, & ex nonnullis teſtimoniis citatis idem diſcrimen intelligi poteſt. Denique tota aſſertio ſecunda ſuprà poſita ſufficienter ex dictis probata eſt, nam tanta varietas, & tam antiqua, quanta in hoc negotio fuit, ſatis oſtendit non fuiſſe hoc præceptū Apoſtolicum, alioqui non tam facilè fuiſſet variatum, & ideo etiam illi Patres qui remiſſionem

A in ſeruanda conſuetudine huius continentiæ vel deplorant, vel reprehendunt, non allegant præceptum Apoſtolicum violatum, ſed vel conſuetudinem, vel canonem aliquem Eccleſiaſticum, & ſæpius ex ſola rei decentia argumenta deſumūt. Eſt ergo præceptum hoc Eccleſiaſticum, vel votum, vt Concilium Trid. loquitur ſeſſ. 24. can. 9. quod in Romana Eccleſia ſuam vim obtinet, vt conſtat ex toto titulo de Clericis coniug. non verò in Orientali, quæ illud non admiſit, vt dicitur in c. *cùm olim* eod. tit.

CAPVT XVI.

B *De obligatione ſeruandi caſtitatem qua Diaconi ac ſubdiaconi ſunt aſtricti, ac de antiquitate illius.*

Dico primò, Diaconus etiam cùm ordinatur, ſi abſque vxore ſit, obligatur ad perpetuum cælibatum; ſi verò iam erat maritus, obligatur ad perpetuam continentiam, etiam cum propria vxore, & vtraque obligatio eſt antiquiſſima, quamuis prior vniuerſalior ſit, & antiquior fuerit, ac immutabilior. Circa primam partem de obligatione, non eſt neceſſe immorari, quia ex multis teſtimoniis ſuprà adductis, & ex titulo de Cler. coniug. & ex dicto can. 9. Concilij Trid. manifeſta eſt, & à fortiori conſtabit etiam ex dicen- C dis de ſubdiaconatu. Præcipuè ergo ponitur hæc aſſertio ad explicandam antiquitatem huius obligationis. Quam diſtinguimus in duas illas partes, ſcilicet, vel non contrahendi matrimonium poſt ordinationem, vel non vtendi matrimonio priùs contracto, quia in eis obſeruari poteſt aliqua diuerſitas. 1. Aſſertio prima. Diaconus, ſi non habeat vxorem, obligatur ad non nubendum, ſi verò habeat, vt ab illa abſtineat.

Primò ergo quoad obligationem non contrahendi matrimonium, videntur Diaconi ſemper fuiſſe ferè æquales ſacerdotibus, oſtendi poteſt primò ex Paulo 1. ad Timoth. 3. vbi in obligatione, ſeu decentia continentiæ Diaconum coniungit Epiſcopo. Secundò, quia Diaconatus ſemper reputatus eſt, & vocatus in Eccleſia ordo ſacer, cap. *à multis*, de ætate & qualit. cap. *nullus* 60. d. D ſed ordo ſacer ſemper fuit impedimentum ad contrahendum matrimonium, vt ex can. 27. Apoſtolorum, & ex aliis ſuprà adductis colligi poteſt, atque hoc à fortiori conſtabit ex his, quæ in ſeq. aſſertione de ſubdiaconatu dicemus. 2. Probatur prima pars.

Obiici verò poteſt, quia in Concilio Neocæſarienſi cap. 1. ſolùm de presbytero fit mentio in huiuſmodi prohibitione, cùm tamen illud Concilium ſit primum, in quo expreſsè reperitur: ergo ſignum eſt eo tempore non fuiſſe hoc prohibitū Diaconis: fuit autem illud Concilium receptum à Leone IV. in cap. *de libellis* d. 20. Dicet fortaſſe aliquis, Concilium illud Græcum eſſe, & iuxta Græcos mores permiſſum fuiſſe Diaconis matri- E monio copulari: nam hoc etiam ſignificauit Stephanus Papa in c. *aliter* d. 31. Hoc tamē ita abſolutè, & ſine limitatione dictum, verum non eſt, vt conſtat ex Synodo Ancyrana, quæ eſt antiquior Neocæſarienſi, vt cum illa ęquè recepta à Leone IV. illius autē decretū ſtatim ęxplicabimus. Præterea in can. 6. Trullano id ſtatuitur, & citatur canon Apoſtolorū, & colligitur etiā ex Cōcilio II. Carthaginēſi c. 2. ſuprà cit. & aliis ſuprà adductis, & ex hiſtoriis etiā Nicephori, Socratis & Sozomeni ſuprà citatis. Nec Stephanus Papa oppoſitū ſentit, cū non ſolū de Diaconis, ſed etiā de ſacerdotibus loquatur: *copulari* ergo *matrimonio*, ibi nō ſignificat 3. Obiectio. Reſpondetur primò.

ſignificat contrahere matrimonium, ſed copulari in matrimonio, ſeu vti copula matrimoniali, vt ibi gloſſ. adnotauit, & ſcholium additum in Gregoriana editione, & eſt communis expoſitio Hugonis, Archid. Turrecrem. & aliorum, qui afferunt alios textus, in quibus verbum *copulari*, non vinculum, ſed matrimonium ſignificat, &c. in c. *Agathoſa*, & c. *priuſquam* 27. q. 2. & c. *noſſe* 30. q. 1. & in c. penult. d. 31. Sed licèt in his & aliis locis cõiuges ipſi dicantur copulari cùm commiſcentur, tamen *copulari matrimonio*, rarò inuenietur ſumptum in illa ſignificatione: hac autem phraſi vtitur hîc Stephanus Papa, & alia non minus difficili, ſcilicet, *ſortiri coniugium*. Vel certè dici poſſet

Secundò.

Orientales clericos & diaconos potuiſſe matrimonio copulari quoad vinculum; veruntamen priuſquam ſacrum ordinem reciperent animo permanendi in illo coniugio, & vſu eius, etiam poſt receptum ordinem ſacrum, quod in Eccleſia Latina nunquam licuit, hoc autem ita eſſe ex multis ſuprà dictis apertè conſtat.

4. Dices, ſi licebat eo animo copulari matrimonio, vt poſſet quis poſt Diaconatum ſuſceptum, vſum eius habere, cur non licuiſſet etiam ipſum matrimonij vinculum poſt Diaconatum contrahere? nam ipſum vinculum per ſe non habet ſpecialem indecentiam, niſi propter vſum, & propter alia humana onera, quæ ſecum affert. Reſpondeo argumentum hoc oſtendere Eccleſiæ Latinæ cõſuetudines in hac parte prudentiores, & rationabiliores fuiſſe, & inter ſe magis conformes. Reſponderent tamen Græci, ante matrimonium cõtractum meritò poſſe promiſſionem cælibatus poſtulari, poſt matrimonium verò durum eſſe coniuges ſeparari; & ideo vel coniugatos ordinandos nõ eſſe, vel ſi ordinentur, in ſuo ſtatu eſſe relinquendos. Quidquid verò ſit de ratione conſuetudinis quoad omnes partes eius, quòd tamen ſeruata ſemper fuerit, quoad eam partem, vt poſt receptum ordinem ſacrum nõ liceat vxorem ducere, certum eſt. Et ad Concilium Neocæſarienſe dicendum eſt, vel Presbyteri nomine intelligi quemlibet clericũ in ſacris, vel (quia in lege pœnali dura eſt ampla interpretatio) dici poteſt, ibi ſolùm eſſe impoſitam pœnam Presbytero, non quia omnibus inferioribus liceret, ſed quia in ſacerdote illud peccatum grauius eſt, magíſque ſcandaloſum.

Inſtantia.

Solutio.

Explicatur Conc. Neocæſ.

5. Dixi verò Diaconos in hac prohibitione fuiſſe ferè æquales ſacerdotibus, & non ſimpliciter fuiſſe æquales, non ſolùm propter differentiam in pœna depoſitionis iuxta dictum canonem Concilij Neocæſarienſis, ſed maximè propter canonem 10. aliàs 9. Concilij Ancyrani, qui ſic habet, *Diaconi quicunque ordinantur ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes, velle ſe habere vxores, nec poſſe ſe continere, hi ſi poſtea ad nuptias venerint, maneant in miniſterio, propterea quòd his Epiſcopus licentiam dedit*: habetur in cap. Diaconi d. 28. propter quem Caietan. tom. 1. Opuſc. tract. 27. abſolutè dicit in occidentali Eccleſia Diaconis fuiſſe olim permiſſum matrimonium contrahere. Sed neque ibi eſt conceſſio abſolutè, ſed ſub ea conditione, ſi proteſtatus eſſet, & Epiſcopus conſentiret, neque decretum illud indicat conſuetudinem occidentalem, ſed orientalem, cùm illud Concilium Orientale ſit.

Diaconi ex diſpenſatione olim ordinabantur quamuis nollent abſtinere à futuro matrimonio.

Conc. Ancyran.

6. Ex illo ergo canone rectè probatur limitatio poſita; nam inde conſtat in Orientali Eccleſia non fuiſſe ſemper inuiolabiliter hoc ſeruatũ, vt Diaconi manerent impediti ad contrahendum

A poſtea matrimonium, quia ſi nolebant promittere continentiam, ſemper cogebantur, ſed poterat Epiſcopus eos ſine tali voto ordinare; quanquam veriſimile ſit hoc non fuiſſe omnino liberũ Epiſcopo, ſed ex magna, & vrgenti cauſa: quod tamen in ſacerdotali ordine nunquam licuiſſe videtur. Poſſet autem aliquis textum illum exponere non de contractu, ſed de vſu matrimonij; ſed difficilis eſt expoſitio, nam verba illa, *velle habere vxorem*, &, *venire ad nuptias*, apertè ſignificant vinculum matrimonij. Et ita exponunt omnes Canoniſtæ, addunt verò ex vi huius canonis non fuiſſe ſimpliciter validam, nec iuſtam illam licentiam datam ab Epiſcopo, ſed ſolùm

Interpretatio Conc. allati.

B quoad hunc effectum, vt talis Diaconus non excludatur à miniſterio propter matrimonium poſtea contractum, quia prætextu licentiæ illud contraxerunt. Nihilominus tamen aiunt, non potuiſſe contrahere, & ſeparandum fuiſſe ab vxore, quia vel ratione ſubdiaconatus præcedentis iam erant prohibiti, vel quia ſuſcipiendo diaconatum, tacitè receſſerunt à proteſtatione. ita gloſſa, Hugo, Turrecrem. & alij.

7. Non probatur.

Hic verò ſenſus non ſolùm non habet fundamentum ex textu, verùm etiam illi apertè repugnat; nam in eo euidenter ſupponitur liberum fuiſſe illi qui ordinabatur proteſtari, aut tacere; & inferiùs dicitur, eum qui tacebat, eo ipſo profiteri continentiam: ergo de illo qui proteſtabatur, ſentit illam non promiſiſſe, quod à fortiori

C ſupponit de Diacono, aliàs proteſtatio fuiſſet ridicula, nec ratione illius cenſendus eſſet Epiſcopus dare licentiam. Et hæc ratio etiam probat falſum eſſe quòd accipiendo ordinem cenſebatur recedere à proteſtatione: nam Concilium potiùs dicit ipſum Epiſcopum cẽſeri diſpenſare, vt diaconatus recipi poſſet ſine promiſſione caſtitatis. Meliùs ergo Bellarm. lib. 1. de Cleric. cap. 19. ſimpliciter intellexit textum illum vt ſonat, eum ſcilicet, qui tunc proteſtabatur, potuiſſe poſtea ducere vxorem, & validè & licitè, quia veluti ſub ea conditione & diſpenſatione Epiſcopi ordinabatur, & propterea non ſeparabatur

Bellarm. interpretatio approbatur.

D à miniſterio ob eam cauſam, an verò admitteretur ad vſum ordinis, etiam permanendo in vſu coniugali, in eo textu nihil dicitur, vel excipitur, ſed ſolùm dicitur, *in miniſterio maneat*, & ideo iudicandum erit iuxta ea, quæ ſuprà dicta ſunt de conſuetudine abſtinendi à propriis vxoribus: quantum verò colligi poteſt ex illo textu, veriſimilius eſt ſimpliciter, & abſque onere ſeparationis fuiſſe admittendum ad miniſterium, ad quod ex vi ordinationis acquiſiuit ius ſine vlla promiſſione continentiæ, hanc enim vim habebat proteſtatio, vt ibi clarè ſupponitur. Iure autem ſemper fuit in Eccleſia ſeruatum, vt nullus clericus cogatur ad eam conti-

E nentiam ſeruandam, quam in ſua ordinatione non promiſit. Ille verò canon poſtea fuit derogatus ſaltem à tempore Sextæ Synodi, vt ſtatim oſtendemus ex can. 6. Trullano: iam ergo illa proteſtatio locum non habet etiam in Eccleſia Græca.

8. Probatur ſecũda pars aſſertionis de continẽtia ab vxore.

De altera parte huius continentiæ, quæ eſt à propriis vxoribus ante ordinationem ſuſceptis quod attinet ad Eccleſiam Orientalem, nihil dicam, quia nihil noui occurrit, præter ea quæ de Presbyteris dicta ſunt: nam Patres ibi citati Presbyteris ſẽper adiũgũt Diaconos, nec inuenio quoad hoc aliquod diſcrimẽ inter eos fuiſſe præter illud quod ex dicto can. Ancyrano colligitur.

A In occidentali autem Eccleſia licèt canones ſtatuentes hanc continentiam ſint ſatis antiqui, an verò fuerit perpetuò ſeruata à temporibus Apoſtolorum, dubitari poteſt: nam in Concilio Arauſicano I. can.22.ſic dicitur. *Deinceps non ordinentur Diaconi coniugati, niſi qui priùs conuerſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem*: vbi expendo particulam illam *deinceps*, indicat enim antea non fuiſſe talem legem. Vnde in Concilio Arelatenſi II. (quod antiquius eſt) can.2.ſolùm de ſacerdotibus ſimile quid ſtatuitur, & non additur particula *deinceps*, nec ſignificatur eſſe ius nouũ, ſed antiquum. Nihilominus ex Concilio Carthaginenſi II. (quod antiquius eſt Arauſicano, & nõ multum poſt Concilium Arelatenſe) can.2. oppoſitum colligi poteſt, nam ibi etiã de Diaconibus illa lex ſtatuitur, ſub illis verbis, *Vt quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas*, &c. Præterea multum etiam fauent Concilia Elibertinum, & Toletana, & antiquorum Patrum teſtimonia ſuprà citata. Quare probabilius videtur hanc conſuetudinem ſemper ſeruatam fuiſſe in Eccleſia ſaltem Romana, & in toto Occidente, ſaltem maiori ex parte, & præcipuè in Hiſpania, & Africa, propter decreta ſuprà citata. An verò in cæteris prouinciis omnibus, ita fuerit inuiolabiliter obſeruatum, certò affirmare non poſſum.

Conc. Arauſic. Cap. præterea d. 28.

9. Contra hanc verò partem, & omnia ſuprà dicta de Presbyteris & Epiſcopis, obiici poteſt canon 5. Apoſtol. qui ſic habet, *Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vxorem ſuam ne eiiciat religionis prætextu.* Ad hoc aliqui liberè reſpondent, negando hunc canonem vt apocryphum; habet tamen commodam expoſitionem, quia non prohibet ibi continentiam ab vxore, ſed ne ita abiiciatur, vt nulla cura & prouidentia illius habeatur: ſicut ergo 1. ad Timoth. 3. de Epiſcopo dicitur, vt ſi habeat filios, illos habeat ſubditos cum omni caſtitate. Ita ille canon habenti vxorem præcipit, vt illi prouideat, & ſi neceſſe ſit, illius curam habeat, iuxta id 1. ad Timoth. 5. *Si quis ſuorum & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior.* Quam expoſitionem indicauit Gregorius dicens, hoc eſſe commendatum ſacerdotibus, vt vxores, *quas caſtè debent regere, non relinquant*, eo tamen tempore tantam fuiſſe virtutem ſacerdotum, vt eis permitteretur cohabitatio cum vxoribus, etiamſi acceſſus ad illas non eſſet permiſſus, poſtea verò propter periculum etiam cohabitatio prohibita eſt. Et ita intelligendum puto canonem 12. Sextæ Synodi. Et optimè id diſpoſuit & declarauit Gregorius lib.7. Indict.2. epiſt.39.

Obiectio. — Aliquorum libera reſponſio. — D. Gregor.

10. Dico ſecundò: Continentia ſubdiaconorum etiam antiquiſſima eſt, non verò æqualiter cum ſuperioribus. Prior pars ex his, quæ in ſecunda aſſertione dicta ſunt, facilè colligitur, ibi enim multa teſtimonia de ſubdiaconis attigimus, & cum poſteriori parte magis declarabitur. Vt ergo totam concluſionem probemus, diſtinguamus duas illas partes continentiæ, ſicut in aliis fecimus. Et primò quòd ſubdiaconus iam ordinatus ducere vxorem prohibeatur, in Eccleſia Latina ſemper ſeruatum fuiſſe, eadem teſtimonia ſuprà adducta oſtendunt, neque quoad hoc inuenio aliquam diuerſitatem vel in decretis, vel in Patribus Latinis. Et in Concilio Romano ſub Syluestro cap.8. inuenitur expreſſa hæc prohibitio. Addo præterea quoad hanc partem idem videri iudicium de Eccleſia Græca, ſiquidem 27. canon Apoſtolicus, qui prouectos ad clerum vltra gradum lectoris prohibet vxores accipere, ſine dubio ſubdiaconos comprehendit: & ita expreſsè explicatur & recipitur in can.6. Trullano poſt VI. Synodum, ac fortaſſe ad illum canonem Apoſtolicum alluſit Epiphan. hæreſ. 59. cùm dixit, *hypodiaconum, vel clericum ſuperiorem etiam ex propria vxore liberos non ſuſcipere, vbi ſinceri ſint canones Eccleſiaſtici*, & infrà addit, contrarium abuſum non eſſe iuxta canonem, & ex eodem in Compend. doctrinæ, ſumitur expoſitio alterius partis illius canonis Apoſtolici, nempe ſub lectoris, & cantoris nomine excludi omnes minores ordines. Imò Iuſtinianus Imperator in l. *multo magis*, C. de Epiſcop. & cler. videtur illum canonem tacitè referre, & ita interpretari. Denique Sozomenus & Nicephorus, dum referunt hiſtoriam Paphnutij ſuprà tractatam, ſubdiaconum numerant inter eos qui poſt ordinationem vxorem accipere non poterant, etiam ante Concilium Nicænum, & ita etiam refertur in cap. *Nicæna* 31. d. quamuis Socrates referens illam hiſtoriam, ſubdiaconum non adiungat, ſed ille priùs generatim dixit, *ordinatos in ſacris*, & poſtea adhibet exempla, in quibus non ſemper oportet omnia numerare: alij ergo ſuppleru nt quod ipſe omiſit. Tandem quoad hoc nullam inuenio differentiam inter Diaconum & ſubdiaconum in antiquis hiſtoriis, aut decretis.

Aſſertio ſecunda; continẽtia ſubdiaconi eſt antiquiſſima, &c. — Vide Greg. lib.7. epiſt. 39. ad Romanum defenſorem. — Epiphan.

B

Obiici verò poteſt Vrbanus I. in cap. vlt. d. 60. vbi ſolùm dicit Presbyteratum & Diaconatum appellari ordinem ſacrum: *Nam hos ſolos*, inquit, *primitiua legitur habuiſſe Eccleſia.* Scilicet tanquam ſacros, vt rectè gloſſa notat, nam abſolutè ſubdiaconos etiã habuit. Sed ordo ſacer ille dicitur qui impedit matrimonium poſtea contrahendũ: ergo in primitiua Eccleſia, & vſque ad tempora Vrbani I. ſubdiaconatus non afferebat ſecum hãc obligationem non ducendi vxorem. Et confirmari poteſt, nam Alexander III. in cap. *Epiſcopus*, de præben. præcipit vt ſi Epiſcopus ſine certo titulo aliquem in Diaconum, vel Presbyterum ordinauerit, illum alat, donec de ſufficienti beneficio illum prouideat, qui non ſine cauſa ſubdiaconum prætermiſit; illa autem eſſe potuit, quia ſubdiaconus nondum conſtituebatur in ordine ſacro, vel matrimoniũ contrahere impediebatur. 11.

C — 11. Obiectio. — Confirmatur.

D

Propter primam obiectiõe exiſtimare poſſet aliquis, hanc obligationem non fuiſſe annexam ſubdiaconatui vſque ad tempora Vrbani II. (id eſt, ab anno 1088.) nam ab eo cœpit ſubdiaconatus inter ſacros ordines computari, vt refert Innocentius III. in cap. *à multis*, de ætate & qualitate, & ſumitur ex cap. *erubeſcant* d. 32. *Erubeſcant*, inquit Vrbanus I I. *impij, & apertè intelligant iudicio Spiritus ſancti eos qui in ſacris ordinibus presbyteratu, diaconatu, ſubdiaconatu ſunt poſiti, niſi mulieres abiecerint, & caſtè vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate*, & idem ſumitur ex cap. *nemo*, ead. d. Veruntamen hæc reſponſio probari nullo modo poteſt, nam indubitatum eſt continentiam fuiſſe annexam ſubdiaconatui longè ante tempora Vrbani I I. nam etiam Innocent. III. in dict. cap. *à multis*, ſaltem vſque ad tempora Sextæ Synodi & Gregorij I. illam reuocat. Fortaſſe tamen verum eſt, quod ad vſum vocis attinet, non inueniri ſubdiaconatum vocari *ſacrum ordinem* in decretis Pontificum ante Vrbanum II. & hoc videtur inſinuaſſe Innocent. III. tunc tamẽ denominatio ſacri ordinis, nõ ſumebatur ex eo quòd impediret matrimoniũ, ſed

12. Reſponſio prima. — E — Reiicitur. — Secunda, & vera.

ſed ex ſpeciali habitudine ad Euchariſtiam, & ad verbum Dei, quæ ſunt res maximè ſacræ: Diaconatus ergo (vt ſuperiora omittamus) ſemper reputatus & dictus fuit ordo ſacer, quia ad Diaconum ex officio ſpectat prædicare Euangelium & proximum miniſterium in actione ſacra, vt latè explicat Iſidorus in cap. 1. d. 25. & olim etiam aliquando Euchariſtiam populo miniſtrabant, vt ſumitur ex Concilio Nicæno can. 14. & alibi latiùs diximus. Subdiaconus verò nunquam potuit Euchariſtiam attingere, vel Euangelium proponere ex officio, & multo remotiùs ſacerdoti ſacrificanti miniſtrat, & ideo olim fortaſſe eius ordo ſacer non appellabatur. Nihilominus tamen Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 2. dicit ſubdiaconatum à Patribus, & ſacris Conciliis inter maiores ordines fuiſſe relatum, indicans ab initio Eccleſiæ ita fuiſſe obſeruatum. Indicatúrque ab eodem Vrbano I. in dict. cap. *nullus.* nam licèt illum non faciat æqualem aliis ordinibus, quos ſacros vocat, indicat nihilominus eſſe dignum ſpeciali prærogatiua, *quia & ipſi*, inquit, (ſcilicet ſubdiaconi) *altaribus miniſtrant.* propter hanc ergo cauſam annexam habuit dictam prærogatiuam caſtitatis, etiam tunc quando ſacer non appellabatur.

13. *Satisfit obiectioni.* Ex quo manifeſtum eſt Alexandrum III. in alio loco non omiſiſſe ſubdiaconum, eo quòd ſemel ordinatus non prohibeatur à nuptiis: nam hoc de tempore Alexandri III. nemo ſuſpicari poteſt, neque quia tempore Alexandri ſubdiaconatus non reputaretur ſacer ordo, cùm Vrbanus II. multo fuerit antiquior, & vtrumque apertè ſumitur ex eodẽ Alexād. III. in cap. 1. & 2. de Cleric. coniug. nam quos in 1. cap. vocauerat ſubdiaconatum, & ſuperiores ordines, in 2. vocat ordines ſacros, & illos dicit matrimonium ſubſequẽs impedire, & clericis coniugatis non eſſe tribuẽdos. Igitur in alio textu, vel caſu ſubdiaconum prætermiſit, in Diacono illum ſubintelligendo, vt ibi volunt gloſſ. & Doctores, vel certè tunc ipſe noluit illud grauamen Epiſcopis imponere, niſi pro illis ordinibus, poſtea verò Innocentius III. illam legem ſimpliciùs & maximè abſolutè propoſuit in cap. *cùm ſecundum Apoſtolum*, de præb.

14. *Quid dicẽdum circa continentiã ſubdiaconi ab vxore prius habita.* Supereſt dicendum de altera parte huius obligationis, quæ ad hoc ſpectat, vt priùs coniugati, & poſtea ſubdiaconi ordinati ab vxoribus ſeparentur. In quo nihil etiam noui dicendum occurrit quoad conſuetudinem Eccleſiæ Orientalis; nam omnia ſuperiùs dicta de ſacerdotibus & Diaconis, maiori ratione in ſubdiaconis locum habent: nam etiam ex illis Patribus, qui de conſuetudine antiqua Orientalis Eccleſię teſtificantur, Origen. Greg. Nicæn. Cyrill. Hieroſolym. & Chryſoſt. ſolùm de ſacerdotibus loquuntur. Hieronymus verò 1. contra Iouinianum vſque ad Diaconos tantùm numerat, ſolus Epiphanius etiã ſubdiaconum adiungit, quod eſt ſignum tunc etiam fuiſſe conſuetum ſaltem in aliquibus prouinciis, vel Epiſcopatibus Orientis, vbi rigor diſciplinæ Eccleſiaſticæ exactiùs ſeruabatur, profeſſionem huius continentiæ etiam à ſubdiaconis fuiſſe ſolitam poſtulari. *Leo Papa.* Vnde Leo Papa epiſt. 84. aliàs 82. ad Anaſt. cap. 4. *Nec ſubdiaconibus* (inquit) *connubium carnale conceditur, vt & qui habent ſint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant ſingulares.* Quod dixit Leo Papa ad Græcum Epiſcopum ſcribens: non tam (vt exiſtimo) præceptum & generalem obligationem vniuerſo Orienti imponere intendens, quàm Roma- A nam conſuetudinem declarans, & ad eam imitandam Græcos excitans, vt indicant illa præcedentiã verba, *Ad exhibendam tamen perfectam continentiæ puritatem*, &c. Et illa ſequentia, *quod ſi in hoc ordine, qui quartus à capite eſt, dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo*, &c.

15. *Hæc continentia non fuit ſemper ſeruata.* Nec ſolùm in Eccleſia Orientali, verùm etiam in Occidentali non fuit ſemper & in omni loco hæc conſuetudo inuiolabiliter ſeruata, etiam ante Leonem Papam, vt conſtat manifeſtè ex Concilio Carthag. II. c. 2. vbi tres tantùm gradus ait habere annexam hanc obligationem caſtitatis, Epiſcopos, Presbyteros, & diaconos. *Conc. Carthag. ſecundum.* Addit verò, *vel qui ſacramenta contrectant*, per quæ B verba ſubdiaconos etiam intelligit gloſſa in cap. 3. 84. d. Sed videtur repugnare prioribus verbis, & ideo potiùs illam eſſe declarationem miniſterij Diaconi. Quod clariùs patet ex Concilio Carthag. V. can. 3. Et habetur in cap. 4. ead. d. 84. Vbi vſque ad Diaconos tantùm in ea prohibitione comprehendit, & ſubdit, cæteros autem clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundùm vniuſcuiuſque Eccleſiam conſuetudinem obſeruari debere. Idem conſtat ex Gregorio lib. 1. epiſt. 42. nam in Cicilia coniugati ordinabantur ſubdiaconi, non promiſſa continentia à propriis vxoribus; qui poſtea prohibebantur ad illas accedere. Reſpondet autem Gregorius, *Greg.* id eſſe durum, & ideo ſtatuit, *vt à præſenti die omnibus Epiſcopis dicatur, vt nullum ſubdiaconum facere* C *re præſumant, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit.* De illis verò, qui ordinati fuerant ſine promiſſione, ſi continere noluerint, ſolùm dicit, non fuiſſe ad ſacros ordines promouendos: vbi etiam obiter expendo, non comprehendere ſubdiaconatum ſub ſacris ordinibus: in lib. autem 3. epiſt. 34. eandem hiſtoriam repetens, ait, illos ſubdiaconos, ſi continere noluerint, neque ad miniſtrandum in proprio ordine fuiſſe admittendos: in vtroque autem loco ſupponit in Romana Eccleſia huiuſmodi continentiam ſemper ſeruatam fuiſſe. De Hiſpania etiam id ſatis probant quæ ſuprà ex Concilio Elibertino, & Toletanis adduximus, & quod Iſidorus ait lib. 1. de diuin. Offic. *Iſidor.* D c. 9. de ſubdiaconis loquẽs, *Placuit Patribus, vt qui ſacra miniſteria contrectant, caſti ſint, & continentes ab vxoribus:* in quibus verbis ratio notanda eſt, nam in illa ſignificat Iſidor. ſubdiaconatum iam tunc cœpiſſe reputari ordinem ſacrum. Atque ita fortaſſe intelligenda ſunt illa verba Concilij Carthagin. II. c. 2. *Placet, vt Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui ſacramenta contrectant*, nam hoc quartum membrum fortè pro ſubdiaconis poſitum eſt, licèt verba omnino nõ cogant. Ita etiam explicari poſſunt verba illa Concilij Taurinenſis *Conc. Taurin.* can. 7. *Qui in miniſterio genuerint filios, ad maiores gradus ordinum non promoueantur*, nam ſub his verbis E bis etiam ſubdiaconatum comprehendi, ex verbis Concilij Trident. ſuprà citatis probabiliter colligo. Idem denique affirmant multa poſteriora Concilia, quorum verba ſuprà citauimus, & plura videri poſſunt apud Gratianum d. 32. præſertim cap. *eos qui*, & cap. *erubeſcant.* Atque hæc de tota hac traditione ſufficiant, non enim occurrunt obiectiones alicuius momenti, & de his quę ſine fundamento hæretici multiplicant, videri poteſt Bellarm. loco ſuprà citato.

CAPVT XVII.

Vtrùm obligatio ſeruandi caſtitatem in clerico in ſacris oriatur ex voto, an ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico.

1. Ratio dubitandi pro parte aſſerente non prouenire ex voto.

Ratio dubitandi eſt, quia proprium votum non eſt ſine propria, & ſpeciali intentione, ac voluntate vouentis: ſed hæc obligatio nõ pendet ex voluntate propria eius, qui obligatur: ergo non eſt obligatio voti, ſed præcepti ab Eccleſia impoſiti. Minor declaratur, quia licèt is qui ordinatur non habeat intentionem promittendi, imò quamuis habeat propoſitum non ſe obligãdi, nec vouendi, nihilominus obligatus manet ad ſeruandam caſtitatem: ergo. Dices, hoc ipſo quòd habet voluntatem ſuſcipiendi ordinem, habere etiam voluntatem vouendi, & ſe obligandi. Sed contrà, quia licèt hoc poſſit eſſe verum de voluntate implicita, quando bona fide ordo ſuſcipitur ſecundùm Eccleſiæ ſtatuta, non verò quando per contrariam expreſſam voluntatem excluditur quidquid in expreſſo obiecto poterat implicitè contineri, quod contingit quando quis habet expreſſam voluntatem non ſe obligandi, neque aſſumẽdi quantum in ſe eſt, onus aliquod ab Eccleſia impoſitum, præter ipſos ordines. Nã ordo & obligatio caſtitatis diuerſa obiecta ſunt, & non ſunt ex natura ſua connexa: ergo poteſt voluntas vnum ab alio ſeparare, & tunc neque implicitè, neque explicitè poteſt dici velle vnum, quamuis aliud velit: ergo voluntas ſuſcipiendi ordines non poteſt eſſe ſufficiens ad vouendam caſtitatem, neque implicita voluntas eius, quando cum illa ſimul habetur voluntas explicita non vouendi, neque ſe obligandi. Quòd autem in eo caſu ſic ordinatus obligetur ad caſtitatem ſeruandam, patet ex effectibus, quia ſi matrimonium velit contrahere, non poterit nec licitè, nec validè: ergo ſpecialiter prohibitus eſt matrimonium contrahere: ergo multò magis conſummare: ergo & quemcunque alium turpem actum efficere.

Inſtantia diluitur.

2. Suadetur pars contraria. Primò.

In contrarium autem eſt, primò, quòd plura Concilia & decreta proximè antè citata, non aliter obligant clericum ad ſeruandam caſtitatem, quàm interueniente ipſius promiſſione; eos autem qui non promiſerunt, obligari nolunt. Secundò. Secundò, quia obſeruantia caſtitatis in materia ex natura ſua non mala, eſt materia conſilij, non præcepti, non poteſt igitur poni ſub obligatione, niſi interueniente propria hominis promiſſione. Tertiò. Tertiò, quia aliàs peccatum clerici contra caſtitatem non haberet duas ſpeciales malitias, vnam contra caſtitatem, aliam contra religionem, quia hæc poſterior ſolùm eſſe poteſt, quatenus eſt contra votum: nam licèt daremus Eccleſiam addidiſſe in hac parte aliquam prohibitionem clericis, illa non adderet obligationem diuerſæ ſpeciei, ſed intra eandem obligaret, ſicut obligant alia Eccleſiaſtica præcepta. Quartò, quia ſiquis ordinetur ante vſum rationis, non manet poſtea obligatus ad ſeruandam caſtitatem, etiamſi verè ordinatus maneat: cuius ratio ſolùm eſſe videtur, quia tunc non habuit ſufficientem vſum rationis ad vouendum. Et idem eſt de illo qui inuitus ordinatur.

3. Propter hæc diuerſæ ſunt Theologorum ſen- A tentiæ. Quidam cenſent hoc non eſſe propriè votum, ſed Eccleſiæ ſtatutum. Quod ſentit Scot. in 4.d.37.q.vnica. Soto 7. de Iuſtit. q.2.art.5.in fin. & Arboreus lib.5. Theoſophiæ cap. 7. quamuis hi auctores interdum appellent votum, interdum Eccleſiæ ſtatutum. Nec multum diſcordat Palud. in 4.d.35.q.2. diuiſione 6. & 7. dicit enim votum clericorum eſſe votum præſumptum, potiusquàm verum, & ideo qui ſuſcipit ordinem ſacrum ſine intentione ſe obligandi, nihilominus obligari vi ſtatuti, & non voti: *Sed quia* (inquit) *hoc ſtatutum eſt, quicunque ſuſcipit ordinem, præſumitur conſentire in eo quod eſt annexum ordini, & propter hoc dicitur eſſe votum, cùm ſit magis ſtatutum.* Duæ oppoſitæ ſententiæ.

B Eandem ſententiam videntur ſequi multi Canoniſtæ, qui docent acceſſum clerici ad ſolutam eſſe tantùm ſimplicem fornicationẽ, quos refert Sancius lib. 7. diſp. 27. num. 21. ſequitur expreſſiùs Valent. tom.4. tract. de Sacramẽt. Ordinis diſp.9. q.5. punct.5. §.1. Et Gutier. quęſt. Can. lib.2. cap.7. num.45. Alij verò communiter cenſent hanc obligationem eſſe ex vero ac proprio voto. Hoc ſentit ſeu ſupponit D.Tho.2.2. in hac q.88. art.7. & 11. & Caietan. ibi. & interpretes, & idem Caietan. tom.1. Opuſc. tract.27. Idem ſentiunt alij Theologi in 4.d.37. & 38. docet præterea Abulenſ. cap.5. Matth. q.200. VValdenſ. de ſacramental. cap.66. num.2. Caſtro lib. 13. aduerſ. hæreſes verbo *Sacerdotium*, hæreſ.4. Cardin. Tolet. lib.4. C ſum. cap.17. num.21. & Cardin. Bellarm. lib.1. de matrim. cap.21. Azor tom. 1. lib. 7. inſt. Moral. cap.12. q.6. Henriquez lib. 10. de ſacramento Ordinis cap.14. num. 7. Vaſquez tom.3. in tertiam partem diſp.246. cap.3. & diſp. 147. cap.7. & alij plures, quos refert ac ſequitur Sancius lib. 7. de matrim. diſp.27. num.10. Atque hæc poſterior ſententia in rigore verior eſt, prior etiam aliquid verum continet, quia tamen fortaſſe in re non diſſentiunt, vel de modo tantùm loquendi diſputant, diſtinctè & ſigillatim explicare oportet omnia quę hîc deſiderari poſſunt, & in argumentis poſitis tanguntur.

Primò ergo certum exiſtimo intentionem Ec- 4. D cleſiæ eſſe, vt is qui ſacrum ordinem voluntariè ſuſcipit, votum caſtitatis emittat, & ad hoc obligare ſic ordinatum, quod rectè facere poteſt. Tota hæc concluſio colligitur apertè ex tota traditione adducta capitibus præcedentibus, præſertim ex Gregorio lib.1. epiſt.42. vbi & negat obligare ſeſe ad caſtitatem ſubdiaconos, qui eam non promiſerunt, & pręcipit vt deinceps non ordinentur, niſi qui eam promiſerint. Sic etiam in Concilio Arelatenſi II. cap.2. poſtulatur *promiſſa conuerſio*, & in Concilio Toletano II. c. 1. dicitur interrogandos eſſe clericos in minoribus conſtitutos, an velint caſtitatem promittere, & ſic eſſe ad ſuperiores ordines admittendos. Sic etiam in Concilio E Arauſicano I. can.22. dicitur, *Niſi qui priùs cõuerſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem*, & multa ſimilia inuenientur in locis ibi citatis. Præterea idem colligitur ex cap. *vnico*, de voto in 6. vbi duplex dicitur eſſe votum ſolemne, vnum ſolemnizatum per ſuſceptionem ſacri ordinis, alterum per profeſſionem religionis; nam ibi apertè ſupponit Pontifex tam proprium votum eſſe emittendum in ſuſceptione ſacri ordinis, ſicut in profeſſione religionis. Et idem ferè habet Ioannes XXII. in Extrauag. *Antiquæ*, de voto. Idémque ſupponunt omnes Doctores diuidentes votum in ſimplex & ſolemne, & ſolemne in prædicta duo membra.

Aſſertio prima.

Probatur prima pars de intentione Eccleſiæ. Conc. Arauſic. primum.

5. Probatur ſecũda pars de obligatione. Ex his ergo ſatis conſtat hanc eſſe intentionem Eccleſiæ. Quòd verò conſequenter illa obliget ad hoc votum emittendum, conſtat tum ex iiſdem Eccleſiaſticis decretis, tum etiam ratione, quia aliàs eius intentio eſſet inefficax ad obtinendum effectum intentum. Denique quòd Eccleſia poſſit hanc obligationem imponere, ſuprà declaratum ſufficienter eſt, quia non imponit abſolutè & ſimpliciter tale onus, ſed ſub conditione, ſeu conuentione voluntaria, quæ iuſta eſt, & ideo obligat vel ex obedientia, vel ex iuſtitia eum qui ordinem ſuſcipit ad conditionem implendam, ſub qua ad illum admittitur. Obiectio. Dices, eâdem ratione poſſet Eccleſia immediatè obligare ſua lege ad ſeruandam caſtitatem eum qui ordinem vult ſuſcipere abſque aliqua promiſſione ipſius; quia licèt lege abſolutè lata non poſſit Eccleſia obligare ad ſeruandam caſtitatem, tamen lege quadam conditionata, & pendente ex voluntaria conditione, videtur poſſe obligare eum qui talem ſtatum ſeu ordinem vult ſuſcipere. Reſponſio. Reſpondeo concedendo non deeſſe in Eccleſia poteſtatem hanc, vt argumentum probat, & quia nulla eſt ratio, cur Eccleſia non poſſit hanc continentiam imponere, vt neceſſariam diſpoſitionem ad tale munus, & miniſterium, præſertim cùm non abſolutè tale munus præcipiat, ſed volenti illud ſuſcipere tale onus imponat. Nihilominus potiùs voluit Eccleſia mediante voto hanc obligationem imponere, & ad ipſum votum implendum obligare, vt ſacratior, & quodammodo immobilior eſſet obligatio, vt alia argumenta poſteriori loco facta oſtendunt. Et poteſt vlteriùs ita declarari: nam ſi obligatio hæc tantùm eſſet ex præcepto Eccleſiæ, maiori facilitate poſſet per illius diſpenſationem auferri, & diſpenſatio ſine cauſa data valida eſſet, quanuis illicitè daretur: interueniente autem voto & difficilior eſt diſpenſatio, & ſine cauſa data non tenet, iuxta ſuperiùs dicta, quæ inferiùs ad rem præſentem accommodabimus.

6. Aſſertio ſecunda. Hoc votum ſaltem implicitè fit ab ordinato, ſi non excluditur, ſed bona fide ſuſcipitur ordo. Secundò dicendum eſt, hoc votum licèt explicitè non fiat ab eo, qui ordinatur, implicitè fieri eo ipſo quòd non excluditur, ſed bona fide ordo ſuſcipitur animo parendi Eccleſiæ in eo ſtatu ſuſcipiendo. ita ſentiunt omnes auctores citati, & ſufficienter probatur ex vſu Eccleſiæ, & ex adductis decretis, & ex ratione ſuprà inſinuata. In principio enim quando hic mos cœpit introduci, & nondum erat per modum legis receptus, neceſſarium erat, vt qui ad primum ordinem ſacrum admittebantur, admonerentur, an vellent caſtitatem profiteri, & alio modo non fore admittendos, vt ex dicta epiſtola Gregorij manifeſtè conſtat; & tunc conſenſus ordinandi erat quædam voti emiſſio ſatis manifeſta: at verò nunc eadem ferè admonitio præmittitur in ordinatione ſubdiaconi: ergo ipſa voluntaria talis ordinis ſuſceptio eſt etiam quædam voti emiſſio, quanuis in illa admonitione prout nunc fit, non fiat expreſſa mentio promiſſionis, aut voti. Verba Probatur. autem ex Pontificali ſunt. *Conſiderare debetis attentè quod onus hodie vltro appetitis: hactenus enim liberi eſtis, licétque vobis pro arbitrio ad ſecularia vota tranſire; quòd ſi hunc ordinem ſuſceperitis, ampliùs non licebit à propoſito reſilire, ſed Deo, cui ſeruire regnare eſt, perpetuò famulari, & caſtitatem ſeruare oportebit.* In his ergo verbis nihil de promiſſione expreſsè dicitur, tamen quia hæc eſt intentio Eccleſiæ, vt ſuprà vidimus, & iuxta Eccleſiæ intentionem acceptantur, id ſatis eſt. Imò licèt illa admonitio non ita expreſsè fieret, vel licèt aliquis per ſaltum diaconatum acciperet, votum nihilominus implicitum emitteretur, quia poſtquam lex illa ſatis ſtabilita, & nota eſt, ipſamet admonet omnes, ſacros ordines ſuſcipientes, ſub qua conditione vel onere admittantur, & ideo eo ipſo quòd iuxta leges Eccleſiaſticas ordinari volunt, ſufficienter voueant implicitè, etiamſi expreſſum actum promittendi non eliciant. Et confirmatur à ſimili, nam votum ſolenne religionis Confirmatur. interdum fit implicitè per profeſſionem tacitam; vt ex iure conſtat: ergo & votum ordinis poterit ita fieri. Tandem confirmatur, quia aliàs peccarent omnes, qui ordinantur in ſacris, ſi non expreſsè emitterent caſtitatis votum. Conſequens eſt ſatis abſurdum, tum quia eſt contra communem ſenſum, & vſum ferè omnium etiam prudentum, & timoratorum: tum etiam, quia nullum de hac re præceptum oſtendi poteſt. Aliàs deberet tale votum non ſolùm interiùs concipi, ſed etiam exteriùs expreſsè proferri, quia Eccleſia non præcipit actum merè internum; imò cùm votum ſit ſolenne, deberet publicè fieri in manibus Prælati, quod tamen non fit. Ipſa ergo voluntaria ſuſceptio ordinis ſecundùm Eccleſiæ leges cenſetur ſufficiens talis voti emiſſio & ſolennizatio.

7. Aſſertio tertia. Si quis habeat voluntariam contrariam, nõ emittet votum. Probatur quòd adhuc maneret ordinatus. Nihilominus dico tertiò: Qui ſuſciperet ordinem ſacrum cum expreſſa voluntate contraria, ſeu cum intentione non promittendi, quanuis grauiter peccaret, non emitteret votum caſtitatis, quanuis ordinatus maneret. Hanc vltimam partem tanquam certam ponimus, quia ſupponimus huiuſmodi hominem habere intentionem recipiendi ſacramentum ordinis, hæc enim non neceſſariò excluditur per intentionem non vouendi, nam illa duo obiecta diſtincta ſunt, & ex ſe ſeparabilia, quia poteſt verus ordo eſſe ſine tali voto. Et quanuis per Eccleſiaſticam legem votum annexum ſit ordini, ideóque licitè non poſſit ſeparari: nihilominus non potuit per hanc legem fieri quominus intentio ſuſcipiendi ordinem abſque voto ſit vera intentio recipiendi ſacramentum, quanuis iniqua, atque adeò ex hac parte ſufficiens ad valorem ſacramenti, quia malitia recipientis non impedit ſubſtantiam ſacramenti, voluntatem recipiendi illud aut aliquid aliud eſſentiale non excludat: hîc autem & voluntas ſacramenti manet, & alia neceſſaria ex parte materiæ, formæ, & miniſtri concurrunt, vt ſupponimus: valida ergo eſt talis ordinatio.

8. Probatur quòd in eo grauiter peccaret. Quòd autem peccaminoſa ſit, vt in prima parte aſſertionis dicebamus, manifeſtum eſt ex prima aſſertione, quia illa intentio eſt contra ſtatutum Eccleſiæ, & contra pactum cum ea initum, atque adeò contra fidelitatem ei debitam. Quale verò illud peccatum ſit, an ſcilicet ſit inobedientiæ, iniuſtitiæ, infidelitatis, vel ſacrilegij, dubitari poteſt non immeritò: nam omnes has malitias participare videtur; propriè autem Eſt peccatũ ſacrilegij. ac formaliter videtur eſſe peccatum ſacrilegij, & non ſimplex, ſed multiplex. Nam primò interuenit ibi omiſſio ſacrilega: nam ſicut velle non audire ſacrum præceptum, eſt ſacrilegium omiſſiuum, ita non emittere votum eo tempore, & ſtatu, in quo ſanctè percipitur, eſt ſacrilegium omiſſiuum, quia lex præcipiens talem actum facit illum neceſſarium in propria materia, & virtute religionis. Deinde interuenit etiam ibi ſacrilegium commiſſiuum non ſolùm ex illa generali ratione, quòd eſt indigna & peccaminoſa

ſuſceptio ſacramenti,ſed etiam ex illa ſpeciali ſupra tacta; quòd recipit ſacramentum ſine diſpoſitione ab Eccleſia requiſita, id eſt, ſine profeſſione caſtitatis; nam hæc profeſſio quatenus propter ordinationem præcipitur, magis ad religionem ſpectat, quàm ad caſtitatem, & è conuerſo prædicta ordinatio ſuſcepta ſine tali circunſtantia ex eo capite ſpecialiter eſt ſacrilega. Hinc verò conſequenter interuenit ibi inobedientia non quidem formalis & ſpecifica, ſed generalis, qualis includitur in cuiuſcunque præcepti transgreſſione. Infidelitas autem formalius ibi reperitur, nam illud grauiſſimum mendacium eſt, & Eccleſiæ perniciosum. Vnde quatenus hæc infidelitas committitur veluti in pacto, & conuentione cum Eccleſia,videtur ad iniuſtitiam pertinere, atque inde prouenit,vt ad reſtitutionem ſuo modo obliget; nam, vt ſtatim dicam, qui ſic ordinatus eſt, ſemper manet cum obligatione mutandi illam intentionem, & emittendi votum caſtitatis. Nam obligatio illa, quam tempore ordinationis habuit, non fuit extincta propter transgreſſionem eius, ſed perpetuò magis ac magis obligat, quia illud tempus non fuit deſignatum, vt extra illud non poſſit impleri debitum, ſed vt non differretur ſolutio: quando autem circunſtantia temporis hoc modo deſignatur, per omiſſionem eius non extinguitur obligatio, vt ſuprà circa obligationem voti in genere tractatum eſt. Et confirmatur, quia hoc votum non eſt propter ordinationem in fieri, vt ſic dicam, ſed propter permanentem ordinem & ſtatum eius, & ideo à principio debet fieri perpetuum votum: ergo ſi in principio omiſſum eſt, ſemper manet obligatio illud emittendi.

Etiam eſt peccatum inobedientiæ generalis.

Talis manet obligatus ad votum emittendum.

9. Supereſt probanda ſecunda pars aſſertionis quam præcipuè intendunt auctores prioris ſententiæ, ſcilicet in eo caſu non emitti votum caſtitatis, quod expreſſiùs repetit Palud. in 4. d.37. quæſt. 1. num. 19. vbi rationem hanc indicat, quia ex nullo ſtatuto poteſt votum adiungi alicui pacto, niſi vouens voluntariè promittat: ergo in eo caſu non adiungitur votum huic facto, quod eſt ordinatio. Patet conſequentia, quia ſi adiungeretur, maximè ex ſtatuto Eccleſiæ, quia ſupponimus voluntatem ordinati eſſe contrariam, ſtatutum autem ſolum non habet hanc vim, vt in antecedenti dicitur. Quod probatur, quia votum eſt eſſentialiter promiſſio voluntaria, & ideo implicat contradictionem quòd in homine ſit ſine conſenſu eius explicito, vel implicito: qui autem habet voluntatem contrariam, neutrum conſenſum habet, vt in prima etiam ratione dubitandi declaratum eſt.

Probatur in eo caſu non emitti votum.

10. Poteſt tamen ex fine illius rationis ſumi obiectio contra hanc partem. Nam ſequitur eum qui ſic ordinatus eſt,ſi matrimonium contrahere tentet, validè contrahere. Patet ſequela, quia matrimonium ſubſequens non fit irritum, niſi per votum ſolenne caſtitatis, iuxta cap. *vnicum*, de voto in 6. ſed illa perſona non habet votum ſolenne, quia ſi non habet votum, multo minus habebit ſolenne. Circa hoc omnes Doctores cenſent in eo caſu perſonam manere inhabilem ad matrimonium, nam ordo ſacer eſt vnum ex impedimentis dirimentibus ſubſequens matrimonium. An verò illud ſit ratione voti, vel ratione ordinis, variè loquuntur auctores. Syluest. *Matrimonium* 8. dicit eſſe ratione impliciti voti ſolennis annexi ex conſtitutione Eccleſiæ,cui fauet cap. *vnicum* de voto in 6. cum aliis quæ ibi refert.

Obiectio.

Adhuc ſic ordinatus non poteſt validè matrimonium contrahere.

A Richardus etiam d. 37. art. 1. quæſt. 1. dicit hoc impedimentum dirimere, *tum propter ſtatutum Eccleſiæ, tum propter votum continentiæ annexum,etiamſi ad continentiam ſe obligare non intendat ille qui ordinem ſuſcipit.* In quibus verbis videtur noſtræ aſſertioni contradicere. Palud. autem dict. quæſt. 1. num. 8. expreſsè dicit non eſſe ratione voti annexi, ſed ratione Eccleſiaſtici ſtatuti cap. 1. & 2. qui cler. vel vou.

Richard.

Et ſanè dubium non eſt quin proximè, &, vt ita dicam, formaliter hoc impedimentum proueniat ex ſtatuto ac voluntate Eccleſiæ, quia nec ſolus ordo de ſe, nec ſolùm votum de ſe faceret B perſonam inhabilem, vt ex dictis conſtat, & per ſe ſatis notum eſt. Quod ergo dubitari poteſt, ſolùm eſt an votum ſit neceſſarium, vt Eccleſia ponat tale impedimentum, vel an de facto non imponat illud niſi habenti votum. Et quidem quoad priorem partem dicendum eſt, non eſſe neceſſarium votum vt poſſit Eccleſia inhabilem reddere perſonam tali ordini conſecratam: ſicut enim Eccleſia ſua poteſtate facit, vt talis gradus conſanguinitatis vel affinitatis, vel talis cognatio ſpiritualis ſit impedimentum dirimens,ita poteſt facere,vt talis ordo abſque alio voto ſit ſimile impedimentum. Item poteſt è contrario facere, vt tale votum caſtitatis ſit impedimentum dirimens: ergo etiam è contrario vt talis ordo C ſine voto ſimiliter impediat. De poteſtate igitur nullus relinquitur ambigendi locus. Quoad alteram verò partem, quæ magis pertinet ad vſum huius poteſtatis, ſeu ad id quod de facto circa hoc Eccleſia inſtituit, dicendum videtur intentionem quidem & voluntatem Eccleſiæ eſſe, vt hoc impedimentum exiſtat mediante voto caſtitatis per ſacram ordinationem ſolennizato, quod ſufficienter probant iura adducta, præſertim cap. vnicum, de voto lib. 6. Et ratio etiam ex dictis ſumitur, quia hoc impedimentum ordine naturæ, vt ſic dicam, ſupponit obligationem non ducendi vxorem; hæc autem obligatio quantum eſt ex intentione Eccleſiæ oriri debet ex voto, vt diximus. Quia verò Eccleſia non iudicat de ocD cultis, & quia fraus & dolus nemini patrocinari debet, ideo ita poſitum eſt hoc impedimentum ab Eccleſia, vt eſſentialiter non pendeat à vero voto, ſed ſufficiat votum præſumptum ac debitum iuxta ordinationem ipſius Eccleſiæ. Atque hoc modo explicata opinio Paludani vera eſt, & eandem indicat Scotus in 4. eadem diſt. 37. & idem ſentit ibi D. Thom. quæſt. 1. art. 1. vbi ait in Eccleſia Orientali matrimonium impediri ſolùm ex vi ordinis, in Occidentali verò impediri & ex vi ordinis, & vlteriùs ex vi voti annexi, vbi illa particula *Et*, non complexiuè, ſed diuiſiuè ſumitur. Et in eodem ſenſu loquitur Richard. ſuprà, & ita non diſcordat à noſtra ſententia, quæ, vt exiſtimo, communis eſt. Nam hac ratione omE nes Doctores vt diſtinctum impedimentum ponunt ordinem & votum, vt Paludanus notauit,& colligitur ex dictis capitulis 1. & 2. qui cler. vel vouent. imò in ipſamet rubrica ita ſub diſiunctione poſita hoc ipſum inſinuatur. Ad difficultatem ergo propoſitam negatur ſequela, quia hic effectus non eſt adæquatus voti ſolennis veri, ſed in præſenti oriri poteſt etiam ex præſumpto, vel, quod perinde eſt, ex ſola ordinatione in ſacris.

11.

Dubitatio, an requiratur votum verum, vel ſaltem ſufficiat præſumptum, vt hoc impedimentum ab Eccleſia ponatur.

Ad

PRIMVM DVBIVM.

Ad quid teneatur clericus in ſacris ordinatus, qui votum caſtitatis in ordinatione ex malitia emittere noluit.

Aſſertio prima. Talis tenetur nõ contrahere matrimonium.

12. PRimò certum eſt in hoc caſu teneri clericum ad nõ contrahendum matrimoniũ,vel directè ex prohibitione Eccleſiæ,vel ex natura rei ſuppoſito impedimento introducto per Eccleſiam,quia intrinſecè malũ eſt tentare recipere ſacramentum cuius ſis incapax. Iniuſtum etiam eſt contractum inire, quod non poteſt validè conficere. Vnde fit vt talis perſona maneat ſpecialiter impedita, ne licitè poſſit exercere actum aliquem contrarium caſtitati, quia extra matrimonium illi actus non poſſunt licitè exerceri: ſed talis perſona eſt ſpecialiter impedita ne matrimonium poſſit perficere: ergo etiam ne tales actus poſſit licitè exercere. Hoc autem impedimentum ſic præciſè explicatum non neceſſariò infert ſpecialem obligationem abſtinendi à talibus actibus, nam illa quæ naturalis eſt ſufficit, quanuis in tali perſona fiat quodammodo magis perpetua & immutabilis,ratione illius impedimenti. Vt ſi verum eſſe ſupponatur quod de Eccleſia Græca D. Thom. dicebat, per ordinationem ſacram impediri matrimonium abſque voto caſtitatis in illis clericis, erit hoc impedimentum ſine alia ſpeciali obligatione ab ea Eccleſia impoſita ad ſeruandam caſtitatem, quia naturalis obligatio ſufficit, & alia prohibitio humana nec ibi neceſſaria eſt, neque de illa conſtare poteſt iuxta Græcorum ritum. Ad hunc ergo modum poſſit aliquis exiſtimare iudicandum eſſe in præſenti caſu etiam in Eccleſia Græca; quia licèt talis clericus malè fecerit, nihilominus de facto votum non emiſit: ergo reuera & coram Deo non obligatur voto caſtitatis: ergo nulla ſpeciali obligatione continere tenetur, ſed ſola naturali. Itaque ſi fornicatur, tantùm culpam ſimplicis fornicationis committit,& ſic de aliis.

Dubitatio, an ſpeciali obligatione teneamur caſtitatem ſeruare. Opinio probabilis.

13. Atque hic modus dicendi probabilis eſt, quem etiam aliquo modo ſuadent tres primæ rationes dubitandi ſecundo loco propoſitæ. Aliunde verò hoc eſſe videtur creditu difficile, quia talis perſona ex iniquitate ſua magnum commodum reportaret, nimirum quòd liberiùs, & cum minori culpa libidinem poſſet exercere propter dolum, & malam intentionem, quam in ſua ordinatione habuit; & ideo veroſimiliter dici poteſt ſicut de impedimento matrimonij dicebamus, quòd licèt intentio Eccleſiæ ſit non imponere hanc obligationem niſi mediante voto, tamen ad occurrendum fraudi & dolo intentionem Eccleſiæ eſſe obligare quantum poteſt ad ſeruandam caſtitatem, ſiue reipſa & coram Deo fiat votum, ſiue tantùm fiat in foro Eccleſiæ: hoc autem fit ex vi voluntariæ ordinationis ſub prædicta lege ſeu admonitione Eccleſiæ ſuſcepta. Et hoc ſolum eſt quod in citatis decretis dicitur, & in prima ratione in contrarium obiiciebatur, ſcilicet, vt nullus clericus cogatur ad ſeruandam caſtitatem, quam in ſua ordinatione non promiſit, ſcilicet in foro Eccleſiæ, quidquid ſit de eius interiori animo, quæ aliàs dicitur promiſſio vera, vel præſumpta, præſumptione iuris, & de iure, contra quam non admittitur probatio. Quod verò in ſecunda ratione obiiciebatur Ec-

Reſolutio.

A cleſiam non poſſe obligare ad caſtitatem, iam in ſuperioribus expeditũ eſt; quia hoc ad ſummum eſt verum de abſoluta prohibitione quæ non pendeat ex aliqua conditione voluntaria ſubdito:hæc autem conditio in præſenti non tantùm eſt vera promiſſio, quanuis hæc etiam ſit ab Eccleſia intenta, ſed ſufficiens etiam eſt voluntaria ordinis ſacri ſuſceptio. Præterea etiam hîc addere poſſumus, quòd licèt Eccleſia non poſſet abſolutè prohibere honeſtum vſum matrimonij, tamen ſuppoſito iuſto impedimento, vel inhabilitate perſonæ ad matrimonium, poſſe impedire omnem vſum libidinis, quia in tali perſona neceſſariò talis vſus turpis eſt, id autem quod eſt per ſe turpe, quanuis ex natura rei prohibitum ſit, poB teſt etiam ab Eccleſia ſpecialiter prohiberi,quando ſpecialis ratio occurrit, præſertim ad res ſacras ſpectans, vt in præſenti contingit, ſicut ſpecialiter prohibet percuſſionem clerici, vel furtum Eccleſiæ, & ſimilia.

Quærendum verò vlteriùs eſt ex dictis in tertia ratione pro ſecũda ſententia,qualis ſit ſpecialis obligatio addita huiuſmodi clerico ex vi talis prohibitionis Eccleſiaſticæ ad ſeruandam caſtitatem, quia præceptum Eccleſiaſticum poſitum in materia alicuius virtutis non addit ſpecificam obligationem intra eandem virtutem; vnde ad ſummum videtur poſſe aggrauare culpam intra eandem ſpeciem. Sicut furtum commiſſum contra legem diuinam & humanam non habet duC plicem malitiam, ſed ad ſummum eandem aliquantulum grauiorem. Quòd ſi hoc in præſenti concedatur, ſequitur probabiliter non teneri ſacerdotem in illo caſu, quando in confeſſione peccatum fornicationis aperit, explicare circunſtantiam ſuæ perſonæ, ſcilicet, quòd ſacerdos ſit, quia illa tunc non mutaret ſpeciem, & ſola multiplicatio præceptorum vel non aggrauat notabiliter, vel etiamſi aggrauet, probabilis opinio eſt circunſtantias ſic aggrauantes non eſſe de neceſſitate confeſſionis. Hoc autem etiam videtur eſſe inconueniens, ſcilicet, quòd per dolum & per fraudem excuſetur quis ab onere confitendi talem circunſtantiam. Reſponderi tamen poteſt, licèt ex hac parte videatur excuſari, ex alia graD uiùs accuſari & obligari, nimirum quia voluntariè permanet in fictione illa, & dolo non promittendi caſtitatem, qui eſt ſpecialis ſtatus peccati mortalis neceſſariò declarandus in confeſſione, quia quoties voluntas eius moraliter iteratur, peccatum etiam multiplicabitur. 14.

Difficultas, quæ malitia ſit in tali peccato.

Probabiliter eſt ſola malitia cõtra temperantiam.

Obiectio diluitur.

Talis tenetur explicare circunſtantiam talis ſtatus, & peccati.

Vlteriùs verò dici probabiliter poteſt etiam in eo caſu eſſe in tali peccato malitiam ſacrilegij, non quidem illam quæ ſpecialiter oriatur ex fractione voti, nam hæc non eſt vbi non eſt verum votum. Nec ſatis eſt quòd ſit debitum vouendi, ſi nondum votum emiſſum eſt, vt qui aliàs ex voto, v.g. tenetur ordinem ſacrum ſuſcipere, etiam tenetur caſtitatem vouere, & nihilominus etiamſi ſit in mora ordinationis, ſi interim forE nicetur, nondum eſt ſpecialiter ſacrilegus in ipſa fornicatione, quia licèt habeat debitum vouendi caſtitatem,nondum tamen vouit. Neque etiam ſufficit quòd exteriùs & in facie Eccleſiæ vouiſſe videatur, quia hinc ſolùm fiet vt etiam fornicatio exteriùs appareat ſacrilegium, vel etiam quòd ratione ſcandali poſſit malitiam illam participare, non tamen quòd verè ac per ſe tale ſit. 15.

Probabiliter in tali peccato ſacrilegij, & qualis.

Alia ergo ratione dici poteſt ibi interuenire mortale ſacrilegium ex vi prohibitionis Eccleſiaſticæ. Dupliciter autem hoc explicari poteſt, 16.

primò

primò quia actus ille turpis ex eo ſolùm quòd eſt in perſona per ſacram ordinationem Deo ſpecialiter dicata, & ad ſanctũ miniſterium conſecrata, habet ſpecialem rationem & malitiam ſacrilegij. Quæ certè ex vi ſolius ordinationis non eſſet malitia mortalis intra ſpeciem ſacrilegij. Addita autem Eccleſiæ prohibitione ſub graui pœna aut cenſura, vel ſub quacumque alia ratione quæ declaret grauem prohibitionem, fiet tranſgreſſio & culpa mortalis etiam in illa ſpeciali ratione malitiæ. Sicut enim id quod ex ſe non eſt malum, poteſt fieri malum quia prohibitum; ita aliquod malum quod ex ſe non erat adeò graue vt eſſet mortale, poteſt tale fieri quia ſpecialiter prohibitum. Secundò declaratur ratione ſuprà inſinuata, quia Eccleſia prohibet huiuſmodi actus clericis in ſacris propter ſpecialem indecentiam talis ſtatus, taliſque miniſterij, atque ita prohibet non vt materiam caſtitatis, ſed vt materiam ſacrilegij: conſtituit ergo actum contrarium in ſpecie ſacrilegij. Vnde quia talis materia grauis eſt, & Eccleſia indicat ſe prohibere illam quantum poteſt, ideo talis culpa ex illa etiam circunſtantia grauis eſt, & in confeſſione aperienda. Et hoc videtur ſatis conſentaneum antiquis decretis quæ abſolutè prohibent clericis huiuſmodi actus turpes tanquam grauia ſacrilegia; neque hoc ſemper referunt ad votum, ſed etiam ad ipſam ſanctitatem miniſterij & ſacri ordinis.

Talis malitiæ circunſtantia in confeſſione eſt aperienda.

DVBIVM SECVNDVM.

Vtrùm ad obſeruantiam caſtitatis teneatur ille qui ante vſum rationis ordinatur in ſacris.

17. PRopter vltimam rationem dubitandi ſecundo loco poſitam, dicendum eſt, eum qui ordinatur in ſacris abſque vllo conſenſu propriæ voluntatis non emittere votum caſtitatis, nec poſtea teneri ad illam ſeruandam niſi ſub conditione illi poſtea voluntaria. Hæc aſſertio ſolùm habet locum in illo qui ordinatur ante adultam ætatem, nam ſi quis iam adultus ſine conſenſu propriæ voluntatis ordinetur, ordinatio non eſt valida, & ideo mirum non eſt quòd ex illa non oriatur obligatio caſtitatis. At verò ſi puer ante vſum rationis ordinetur, validum eſt ſacramentum, & characterem imprimit, vt nunc ſuppono ex propria materia, & communi ſententia Theologorum. De illo ergo puero ſic ordinato quæritur in dicta ratione 4. an perueniens ad ætatem adultam ad caſtitatem obligandus ſit. Et quidem quòd non obligetur ex voto, manifeſtum eſt ex dictis; quia votum eſt actio perſonalis, eiúſque obligatio non poteſt merè ab intrinſeco imponi, puer verò ante vſum rationis non eſt capax talis actionis. De obligatione autem ex Eccleſiæ præcepto eſt nonnulla diſſenſio inter Doctores. Nam Palud. in 4. d. 37. quæſt. 1. num. 14. affirmat huiuſmodi ſic ordinatum teneri ad continentiam ſeruandam ex ſtatuto Eccleſiæ, & ſignificat eſſe etiam inhabilem ad matrimonium contrahendum. Et ſolent pro hac opinione citari gloſſa & aliqui Doctores in cap. vnico, de Cleric. per ſaltum promoto, ſed non loquuntur in eo caſu, ſed in alio de quo infrà dicemus, & in præſenti caſu potiùs omnes ſupponunt contrarium, vt videre licet in Hoſtienſ. Innocent. & Panorm.

Non tenetur ex voto caſtitatem poſtea ſeruate, neque ex ſtatuto Eccleſiæ.

Cõtrarium tenet Palud.

Quocirca Paludani opinio ſingularis eſt, & contrarium exiſtimo eſſe omnino verùm & certum, quam tenuerat idem Palud. diſt. 25. quæſt. 3. num. 9. & 10. vbi idem tenet Bonau. art. vlt. q. 2. Palac. diſput. 1. & Soto quæſt. 1. art. 2. & lib. 7. de Iuſtitia quæſt. 2. art. 5. in fine. Inclinat etiam Richar. dict. diſt. 25. art. 4. quæſt. 2. ad 3. quanuis aliqui (ait) dicant contrarium. Idem clariùs diſt. 37. art. 1. quæſt. 1. Syluest. *Matrimonium* 8. quæſt. 12. dicto 2. Et idem ſupponit Couarr. in 4. Decretal. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 1. vbi refert ex conſilio Cardinalis Alexandrini Romæ datam eſſe liberam licentiam contrahendi matrimonium cuidam ſubdiacono, qui priuſquam eſſet doli capax illo ordine fuerat inſignitus. Idem ſumitur ex Angelo & aliis citandis in ſequenti puncto. Ratio aliquorum eſt, quia non potuit Eccleſia hos obligare ad continentiã, & conſequenter neque illos reddere ſimpliciter inhabiles ad matrimonium. Probatur, quia talis obligatio eſſet abſolutè impoſita & independenter omninò à voluntate eorum, cùm ſine proprio conſenſu ordinati ſint: hoc autem modo præcipere perpetuam continentiam excedit poteſtatem Eccleſiaſticam, vt ſæpe in ſuperioribus dictum eſt. 18.

Opinio Palud. reiicitur.

Fundamentum aliquorum.

Veruntamen non exiſtimo excedere hoc omnino Eccleſiaſticam poteſtatem, quia licèt Eccleſia, per ſe loquendo, (vt ſic dicam) non poſſit hoc præceptum abſolutè imponere vel generaliter, vel ſpecialiter alicui perſonæ, tamen in caſu ob grauem cauſam ad bonum religionis pertinentem poteſt hoc præceptum imponere, etiamſi ex accidenti contingat, vt eius obligatio & effectus aliquem liget abſque eius conſenſu. Vt, v. g. in præſenti caſu, ſi Eccleſia expedire iudicaret vt perſona conſecrata per ſacrum ordinem, quacunque ratione ordinari contingat, maneat inhabilis ad matrimonium, poſſet abſolutè coniungere hoc impedimentum cum tali ordinatione, ita vt habeat effectum etiam in illo qui ſine proprio conſenſu ordinatur. Quia ſatis eſt quòd per ſe & ex intentione Eccleſiæ talis ordo dandus non ſit niſi volenti; quòd verò alicui indiuiduo detur abſque conſenſu eius, accidentarium eſt, & præter intentionem Eccleſiæ; tamen quia vno inconuenienti dato ex malitia ordinantis alterum ex duobus incommodis neceſſariò conſequitur, ſcilicet, vt vel ſic ordinato imponatur onus caſtitatis abſque voluntate eius, vel vt perſonæ ſic ſacratæ permittatur coniugium, poterat Eccleſia propter euitandum hoc poſterius, prius illud eligere ſi ad maiorem decentiam & honorem ſacri ordinis expedire iudicaret, quia priuatum incommodum communi poſtponendum eſt. 19.

Eccleſia ex poteſtate abſoluta poteſt reddere ſic ordinatum inhabilem ad matrimonium.

Quidquid ergo ſit de poteſtate, firmius fundamentum eſt, quia Eccleſia nunquam hoc ordinauit, neque poſuit hoc impedimentum, niſi ei qui voluntariè ordinatur, vt conſtat ex citatis iuribus cap. 1. & 2. qui cler. vel vouent. & fortaſſe inter alias cauſas ob hanc etiam ſemper explicat hoc impedimentum per modum voti, quia ad illud requiritur voluntarius conſenſus, ſaltem in ipſam ordinationem. De illo verò caſu, in quo aliquis infans ordinatur ante vſum rationis, iura nihil dicunt, cúmque ille modus ordinationis ſit contra intentionem iuris, & alioqui onus caſtitatis omnino ab extrinſeco impoſitum, & nullo modo propria voluntate acceptum, grauiſſimum ſit, non poteſt rationabiliter ordinarium, & commune ius ad illum extraordinarium caſum extendi, 20.

Fundamentum traditæ aſſertionis.

extendi, maximè cùm hoc neceſſarium non ſit ad eam decentiam ſacri ordinis, quam ius intendit, vt ſtatim patebit. In prædicto ergo caſu puer ille perueniens ad vſum rationis, non obligatur ad caſtitatem, ſed illi danda eſt optio, an velit habere vſum ordinis, vel perpetuò illo carere, nam ſi primum eligat, ad perpetuam continentiam obligabitur, quod optima ratione fit, quia iam expectatur conſenſus eius, & ſub ea conditione ad ſacrum illud miniſterium admittitur: ex tunc ergo inhabilis ad matrimonium manebit. Si verò poſterius eligat, tunc expediens erit ad matrimonium contrahendum ſi velit, tenebitur tamen perpetuò abſtinere ab vſu ordinis. Atque hoc modo nulla eſt indecentia, ſic enim in aliis caſibus propter vitandam iniuriam tertij, cogitur ordinatus in ſacris conſummare matrimonium, vt videbimus inferiùs, ſuſpenditur tamen perpetuò ab vſu ordinis. Cùm ergo in præſenti talis homo fuerit per iniuriam ordinatus ſine conſenſu ſuo, non eſt indecentia, ſed iuſtitia permittere illi coniugium, ne ampliùs grauetur, dummodo ab vſu ordinis ſacri perpetuò abſtineat.

Reſolutio dubij ſupra poſiti.

DVBIVM TERTIVM.

De illo qui ante legitimam ætatem, vel ante annos pubertatis ordinatur in ſacris.

21. HÆc autem omnia, vt dixi, procedunt in puero qui ante vſum rationis ordinatur. Sed quæri poteſt tertiò quid dicendum ſit de illo qui iam habet rationis vſum, ordinatur autem ante ætatem legitimam, vel etiam ante annos pubertatis; nam ſi illos iam compleuit, etiamſi ante regularem ætatem ordinatus ſit, certum eſt obligari voto ſolenni caſtitatis, quia nihil eſt quod obſtet vt per ſe conſtat, & à fortiori patebit ex dicendis. De illo verò qui ante pubertatem ordinatur, dicunt multi Canoniſtæ, ſi contradicat ante expletum tempus pubertatis intra triduum, non obligari ad caſtitatem. ita tenent Innocent. & Hoſtienſ. in cap. *vel non eſt compos*, de tempor. ordin. Archidiac. in cap. *pueri* 1. q. 1. & Panorm. in cap. vnico, de clerico per ſaltum promoto. Fundantur, quia puer ante annos pubertatis non poteſt ſe obligare voto caſtitatis expreſſo, ex dict. cap. *pueri*: ergo nec implicito, quale eſt quod in ordinatione fit, cap. *cùm olim*, cum ibi notatis, de Cleric. coniug. Item quia votum religionis in tali ætate factum non eſt ratum, cap. *ad noſtram*, cum ſimilibus, de Regular.

Aliqui negant teneri, ſi ante pubertatem intra triduum contradicat.

22. Oppoſitam nihilominus ſententiam cenſeo omnino veram, quam tenet gloſſ. in dict. cap. vnico, de Cler. per ſaltũ promoto, & gloſſ. in dict. c. *pueri*, vbi ait, ſi puer ſit doli capax, obligari; vbi etiam Cardinalis idem tenet, & expreſsè Soto lib. 7. de Iuſtitia quæſt. 2. art. 5. in fine, & à fortiori Syluest. & alij. Et ratio eſt, quia ille ſatis liberè ſuſcipit ordines, & ideo meritò Eccleſiæ ſtatuto redditur inhabilis ad matrimonium. Item quia votum caſtitatis factum à puero eſt validum, vt ſuprà oſtenſum eſt: ergo ex hac parte hoc votum etiam erit validum. Quanuis autem votum ſimplex poſſit irritari à parente, non tamen hoc quod eſt ſolenne propter ordinationem validam, & propter legem Eccleſiæ inhabilitantem talem perſonam, à qua nulla ætas excipitur quæ voluntariæ ordinationis capax ſit. Nec obſtat cap. *pueri*, quin potiùs fauet, dicit enim pueros non eſſe ordinandos in ſacris, ne *tanto periculoſius cadant, quanto citiùs aſcenderunt.* ſupponit ergo teneri, aliàs non eſſet periculum cadendi. Neque etiam valet argumentum à profeſſione, quia eſt à re diſſimili, & diuerſæ rationis, nam profeſſio irritari potuit, non autem ordo. Aliàs nunc ordinatus poſt 14. annum ætatis non teneretur voto caſtitatis, quia nunc profeſſio in illa ætate facta non tenet per Concil. Trident. quod abſurdum eſt.

Reſolutio vera eſt, teneri.

Fundamentum.

DVBIVM QVARTVM.

Vtrùm ad obſeruantiam caſtitatis teneatur ille qui inuitus ordinatur in ſacris.

SVpereſt verò vltima dubitatio quæ in eâdem ratione quarta inſinuatur, an is qui inuitus ordinatur ad caſtitatem nihilominus obligetur, ita vt & votum continentiæ emittere teneatur, & emiſiſſe præſumatur. In quo eſt aduertendum dupliciter poſſe aliquem inuitum ordinari, primò per abſolutam coactionem externam, ipſo interiùs ſemper repugnante, & contradicente, ac nolente. Et tunc ordinatio valida non eſt, & ideo nulla ex illa oritur caſtitatis obligatio, in quo omnes Doctores conueniunt. Secundo modo dicitur quis ordinari inuitus, quia per metum cadentem in conſtantem virum ordinari cogitur: dum autem ordinatur, ordinationi conſentit, nam vult & intendit ordinari: & tunc ſine dubio ordinatio eſt valida, quia licèt ſit inuoluntaria ſecundùm quid, ſimpliciter, id eſt, per voluntatem efficacem eſt voluntaria, quæ eſt ſufficiens intentio ex parte recipientis ad veritatem ſacramenti, vt ex materia de ſacramentis ſuppono. In eo igitur caſu procedit dubitatio poſita, an clericus ſic ordinatus maneat inhabilis ad matrimonium, & ad caſtitatem obligatus ex vi talis ordinationis. Quod addo, quia ſi poſt talem ordinationem merè voluntariè vtatur ordine ſuſcepto, iam tunc ſine dubio tenetur ad caſtitatem, eodem modo quo alij clerici in ſacris, quia per talem vſum & ratam habet priorem ordinationem, & voluntariè ſe ingerit illi miniſterio, quod ſine obſeruatione & voto caſtitatis licitè exerceri non poteſt, iuxta Eccleſiæ ordinationem. In quo Doctores omnes conueniunt, dummodò, vt dixi, talis vſus plenè voluntarius ſit, nam ſi procedat ex eâdem violentia, ex qua ipſa ordinatio, non induceret nouam obligationem, ſed eadem erit quæſtio. 23.

Duobus modis poteſt quis inuitus ordinari.

Aſſertio prima. Si ordinatus inuitus, ordinationi conſentiat, & poſtea voluntariè vtatur ordine ſuſcepto, tenetur ad caſtitatem.

In eo igitur caſu multi cenſent huiuſmodi clericum manere inhabilem ad matrimonium, & teneri ad ſeruandam caſtitatem. Hoc à fortiori tenet Paludanus ſuprà, & expreſsè diſt. 38. quæſt. 3. art. 4. concl. 6. & idem ſentit Sot. lib. 7. de Iuſtitia quæſt. 2. art. 5. in fine, ſequutus Syluestr. verb. *Ordo* 4. quæſt. 1. Qui hanc opinionem limitant, *Niſi is, qui ad ordinem recipiendum cogitur, coniugatus priùs eſſet, & inuita etiam vxore ordinatus ſit.* Sed ſi conſequenter loquantur, dicere debent, illum etiam teneri ad ſeruandam continentiam quantum in ipſo eſt, id eſt, non petendo debitum, ſed ſolùm reddendo, ídque tunc tantùm, quando vxor nullo modo conſenſit. Nam ſi præbuiſſet conſenſum, etiam per ſimilem metum, profectò par eſſet de illa ratio. Hanc etiam 24.

Difficultas eſt, an ante vſum ordinis adhuc teneatur.

Prima ſententia aſſerit.

Limitatio Syluest. non eſt conſequens.

Fundamentum.

opinio

opinionem tenet Tabiena *Ordo* 2. n. 27. Fundari poteſt hæc opinio, quia ille qui ſic ordinatur, licèt aliàs nollet ordinari, nihilominus ſimpliciter hîc & nunc ordinari vult: ergo hæc voluntas ſufficit vt ad caſtitatem obligetur. Probatur conſequentia primò à ſimili, nam qui per ſimilem vim vult baptizari, eo ipſo obligatur ad profitendam & ſeruandam religionem Chriſtianam cap. *de Iudæis*, diſt. 45. ergo ſimilis voluntas in præſenti ſufficit. Secundò ratione, quia licèt aliquis cogi poſſit ad exteriores actiones, vel paſſiones, quibus ordinatio fit, non tamen poteſt cogi ad interiorem intentionem habendam: ergo qui illam habet, merè voluntariè habet: ergo ſufficit ad votum caſtitatis emittendum.

25. *Secunda ſententia negat.* Contrariam ſententiam tenet Maior in 4. d. 24. quæſt. 2. §. *ſed hanc*, in fine, & Angelus *Ordo* 3. num. 26. Nauarr. cap. 22. num. 51. & 52. qui refert D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. ibi tamen D. Thom. ſolùm dicit debitum continentiæ non eſſe eſſentialiter annexum ordini ſacro, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, & ideo poſſe hoc debitum ab ordine ſeparari; an verò in caſu, de quo loquimur, ſeparetur, non dicit. *Fundamentum.* Fundamentum huius ſententiæ ſumitur ex cap. *perlatum*, de his quæ vi. vbi habetur votum ſolenne religionis factum ex metu cadente in conſtantem virum, eſſe irritum, quod ſuprà tractantes de voto in genere, diximus verum eſſe ſaltem de iure poſitiuo. *Impugnatur hoc fundamentum. Primò.* Hoc autem fundamentum non videtur firmum, primò quidem, quia ius illud ſolùm agit de voto ſolenni religionis, quod extendi non debet, nec iure poteſt ad alia vota, vt ſuprà oſtendimus: ergo neque ad votum continentiæ clericalis, tum quia lex irritans cùm ſit odioſa, reſtringenda eſt potiùs quàm amplianda: tum etiam, quia non eſt ſimilis ratio. Nam votum continentiæ religionis eſt annexum cuidam humano contractui, qui in ipſa profeſſione fit, qui contractus poteſt per Eccleſiam irritari, & conſequenter impediri vota, quæ ſolùm vt illi annexa fiunt: hoc autem votum eſt annexum ſacræ ordinationi, quæ non poteſt per Eccleſiam irritari, ſi interueniat voluntas ordinati etiam coacta, & ideo non ſequitur per irritationem profeſſionis irritari etiam votum ordinationi annexum. *Secundò.* Secundò, quia licèt daremus in eo caſu debitum continentiæ non oriri ex voto, non ſatis probatur, non oriri ſaltem ex ſtatuto Eccleſiæ, præſertim cùm impedimentum matrimonij adiunctum ſit ordini ſacro voluntariè ſuſcepto: huiuſmodi autem eſt in præſenti caſu, in quo differt à caſu præcedenti de puero ordinato, quia ibi ordo non eſt voluntarius: hîc autem ſimpliciter voluntarius eſt. Neque referre videtur, quòd ſit inuoluntarius ſecundùm quid, quia iura talem limitationem non adhibuerunt, neque nos poſſumus ſine iure illam adiungere, cùm voluntas abſoluta, licèt coacta, ſimpliciter voluntas ſit. Eò vel maximè quòd impedimentum matrimonij ſæpe contrahitur neceſſitate potiùs quàm voluntate, etiam per culpam alterius: nam ſi quis cognoſcat fœminam in patre, vel fratre illius, reſultat impedimentum, ne ipſam ducere poſſint: cur ergo etiam in præſenti non poterit reſultare, etiam ſine culpâ propria, cùm non ſit tanta neceſſitas, ſed abſoluta voluntas. Quòd ſi hoc impedimentum naſcitur, conſequens profectò eſt, vt etiam obligatio ad totam continentiam imponatur, quia ille ſic ordinatus cogetur manere in ſtatu clericali: ergò & ſeruare omnia quæ ad decentiam illius ſtatus ſpectant.

Vt ergo quod probabilius videtur definiamus, aduertendum eſt, tribus modis poſſe ſe habere quoad interiorem voluntatem & intentionem eum qui ſic ordinatur. 26. *Notatio prima pro reſolutione dubij.* Primò vt licèt ordinari velit, expreſsè tamen velit continentiam non ſeruare, neque ad hoc ſe obligare. *Secunda.* Secundò vt cum intentione ſuſcipiendi ordines ſimul velit ad caſtitatem ſeruandam ſe obligare. *Tertia.* Tertiò, vt de caſtitate nihil cogitet, aut velit, vel nolit expreſsè, ſed ſolùm de ordine ſuſcipiendo. *Aſſertio prima.* In primo caſu iam ex ſupradictis conſtat illũ non vouere caſtitatem. Deinde addo, mihi valde probabile eſſe, eum non peccare habendo illam nolitionem cum circunſtantiis poſitis. Ratio eſt, quia Eccleſia neminem cogit ad vouendam caſtitatem metu mortis. *Inſtantia.* Dices, eſto hoc verum ſit nulla facta ſuppoſitione, tamen ſuppoſito vero ordine, quem aliquis ſuſcipere vult, etiam coactus per Eccleſiam cogi poteſt vt velit etiam vouere propter decentiam ſuſcepti ordinis. *Soluitur.* Reſpondeo, etiamſi concedamus, Eccleſiam habere hanc poteſtatem interueniente ex parte materiæ neceſſitate, aut capacitate, vt quodam diſcurſu ſuperiùs facto facilè oſtendi poteſt; non inde fit in præſenti caſu vſam eſſe hac poteſtate, nec id fuiſſe aut neceſſarium, aut expediens. Probatur prior pars, quia nullo iure Eccleſiaſtico oſtendi poteſt hæc obligatio: nam in particulari nihil inuenimus in tali caſu definitum in iure: generalis autem lex Eccleſiaſtica de promittenda caſtitate ante ſacram ordinationem, non ſatis eſt vt dicamus eam obligare in hoc particulari caſu, quia lex Eccleſiaſtica moraliter ac regulariter loquendo non obligat ad ſui obſeruationem cum probabili periculo vitæ, aut æquiualentis nocumenti, qualis neceſſariò interuenit quando metus cadens in conſtantem virum incutitur, ſed tunc ſolùm, quando vel propter fidei confeſſionem, vel propter Chriſtianæ religionis honorem, vel aliam ſimilem grauiſſimam & communem cauſam neceſſarium eſt pati mortem potiùs quàm Eccleſiaſticam legem violare. In præſenti autem caſu nulla ſimilis ratio occurrit, per ſe loquendo; nam licèt aliquis ſuſcipiat ſacrum ordinem ſine voto continentiæ, non ſtatim ſequitur aliquid contra fidem, vel religionem Chriſtianam, maximè quando neceſſitate potiùs quàm voluntate id fit: & alioqui lex vouendi caſtitatem in eo articulo eſt Eccleſiaſtica; ergo non obligatur quis ad illam ſeruandam quando ſine periculo graui id vitare non poteſt.

27. *Obiectio.* Dices, ex obſeruatione talis legis nullum ſequi periculum illius nocumenti, cuius metus incutitur in eo caſu, quia ſolùm ſupponimus cogi aliquem ad ſuſcipiendum ordinem: quòd ergo ſuſcipiat illum cum voto, vel ſine voto, nihil refert ad euadendum periculum. *Reſponſio.* Reſpondeo, verum quidem id eſſe, tamen quia ordo ipſe tantùm ſuſcipitur propter vitandum nocumentum, ideo non videtur lex Eccleſiaſtica obligare cum tanto rigore ad vouendum in eo caſu. Quod ex eo etiam declaratur, quia ideo Eccleſia non imponit hanc obligationem, niſi per modum voluntariæ promiſſionis, quia vult hanc obligationem eſſe ſpontaneam, quoniam aliàs eſſet & nimis oneroſa, & non ſatis tuta: ergo non eſt veriſimile velle obligare ad illam promiſſionem faciendam, etiam tunc quando ordo neceſſitate morali, potius quàm voluntariè ſumitur: ergò in tali caſu illa lex non obligat: ergo nihil peccat is qui tali animo illum ordinem ſuſcipit, quia ſi

non

non peccat contra Eccleſiaſticam legem, nulla eſt alia contra quam peccare poſſit.

Inſtantia diluitur.

28. Dices, ſaltem ibi interuenire mendacium quoddam graue, quia ipſamet ordinis ſuſceptio eſt quædam ſignificatio voluntatis ſeruandi perpetuam caſtitatem. Reſpondeo in primis hoc non ita eſſe, quia factum illud nec natura ſua, neque ex impoſitione habet illam ſignificationem: quòd autem regulariter ob legem ordinariam Eccleſiæ illam habeat, eſt accidentarium, magíſque ex diſcurſu intelligentium, quàm ex propria ipſius operis ſignificatione, quæ etiam qualiſcunque ſit, in eo caſu ceſſat propter dictam circunſtantiam. Deinde addo, etiamſi in eo caſu eâdem coactione extorqueretur à tali perſona, non ſolùm ordinatio, ſed etiam expreſſa caſtitatis profeſſio, & eam facere ficto animo cum voluntate non ſe obligandi, neque vouendi, peccare quidem extrinſeca culpa mendacij, quæ in eo caſu venialis tantùm eſt, quia non eſt pernicioſum, neque alicui grauiter iniurioſum mendacium; illud verò nihil refert ad obligationem voti, de qua agimus, quia certum eſt neque illud eſſe votum, neque ex illa interna & ficta ordinatione oriri obligationem vouendi.

Aſſertio ſecunda.

29. Atque hinc concludo in illo primo modo ſumendi ordines per vim non manere obligationem ſeruandi caſtitatem, nam ex vi Eccleſiaſtici ſtatuti nec fieri perſonam inhabilem ad contrahendum matrimonium. Hoc non eſt tam certum ſicut id, quod hactenus diximus, ſequitur tamen valde veroſimiliter, quia ſi Eccleſia tunc non obligat ad emittendum votum caſtitatis, vt dictum eſt, profectò nec ratione illius facti obligabit immediatè ad ſeruandam caſtitatem. Patet conſequentia, tum quia interuenit eadem ratio, tum etiam quia Eccleſia quantum in ſe eſt non vult obligare ad caſtitatem, niſi mediante voto, vt ſuprà declaratum eſt: ergo ſi in eo caſu non obligat ad votum emittendum, profectò eſt nolle obligare tunc ad caſtitatem. Et inde fit etiam conſequens, vt non inhabilitet perſonam ad matrimonium, quia nulla poteſt eſſe maior neceſſitas, ſeu obligatio ſeruandi caſtitatem; & quia etiam Eccleſia non intendit per ſe imponere hoc impedimentum, niſi mediante voto. Et confirmatur, quia omnia iura, quæ de hac obligatione & impedimento loquuntur, tractant de ordine ſuſcepto ordinario & legitimo modo, atque adeò cum plena voluntate, abſque iniuſta violentia, ſempérque indicant hanc obligationem caſtitatis plenè voluntariè ſumendam eſſe, quia integritas res eſt voti, non præcepti, vt ex Ambroſio dicitur in cap. *integritas* 32.quæſt.1. non eſt ergo veriſimile vt voluerit Eccleſia obligare ad caſtitatem in eo caſu.

Fundamentum.

Aſſertio tertia.

30. Ex quo vlteriùs ſequitur, quando quis accipit ordinem tertio modo ſuprà poſito, ſcilicet nihil de continentia cogitans, ſed ſolùm volens ordinationem propter vitandum damnum quod metuit, tunc etiam nec votum caſtitatis, nec obligationem ad illam, aut impedimentum ad matrimonium ex vi talis ordinationis contrahi. Probatur, quia nec tunc fit votum explicitè vt conſtat, neque etiam implicitè, quia hoc ſolùm emittitur ſuppoſita lege Eccleſiæ obligantis ad coniungendum tale votum cum tali facto, ſeu ordinatione: ſed oſtenſum eſt in eo caſu Eccleſiaſticam legem non obligare: ergo eo ipſo ceſſat etiam votum implicitum, ſi explicitum non fiat. Et conſequenter ceſſat etiam omnis prohibitio, vel obligatio Eccleſiæ, quia hæc per ſe & immediatè non vrget in eo caſu ſecluſa hominis promiſſione, vt oſtenſum eſt. In hoc ergo euentu & quotieſcunque dicimus ordinationem per ſe non obligare ad continentiam abſolute, ſeruandum eſt quod in præcedenti puncto de paruulo diximus, in arbitrio hominis ſic ordinati eſſe ablato illo metu, & violentia eligere an velit in ordinatione perſiſtere, nécne, id eſt, an velit vti ordine ſuſcepto, atque ita in ſtatu clericali perdurare: nam ſi hoc eligat, ex tunc fit inhabilis ad matrimonium, & tenetur caſtitatem vouere ac ſeruare, vt dictum eſt, quia ablata priori neceſſitate iam plena voluntate ratam habet ordinationem: at verò ſi nolit vti ordine ſuſcepto, ſed potiùs renuntiet clericali ſtatui, liber manet ab onere continentiæ, poteſtque matrimonium contrahere.

Fundamentum.

Talis tenetur vel ordine ſuſcepto perpetuo nõ vti, vel ſi illo velit vti, caſtitatem ſeruare.

31. Quando autem ſic ordinandus ſecundo modo ſuprà poſito eſt affectus volens explicitè ſe obligare ad caſtitatem, videtur eſſe ſpecialis difficultas, quia tunc iam vouet explicitè, & ita ipſe ſe obligat, quanuis Eccleſia illum non cogeret. Imò videtur merè voluntariè, & abſque vlla coactione ſic vouere, quia ad euadendum periculum quod metuit, ſatis fuiſſet ordinationem velle: ergo ſi vlteriùs vult etiam continentiam, & obligationem eius, merè voluntariè id facit, non ex neceſſitate & coactione, cur ergo non manebit obligatus? Sed in hoc etiam diſtinctione opus eſt: aut enim ille putat eo ipſo quòd vult ordinari, etiamſi ex metu id faciat, teneri etiam ad vouendam & ſeruandam caſtitatem, & tunc conſequenter votum eſſe inualidum, quia eſt inuoluntarium, non tantùm ſecundùm quid ratione violentiæ, ſed etiam ſimpliciter ratione ignorantiæ, quæ impedit conſenſum, & ſufficiens eſt ad annullandum votum etiam ſimplex, vt in ſuperioribus diximus. Aut ille ſciens & videns ſe non teneri tunc ad vouendam continentiam, & nihilominus vult eam vouere, & ſe obligare, & tunc cenſeo votum eſſe validum, & ſic ordinatum manere obligatum ad caſtitatem; hoc enim conuincit ratio facta; quia illud eſt votum perſonale, & ſatis voluntariè factum.

Difficultas, an teneatur ad caſtitatem, ſi ad illam explicitè ſe obligare voluit.

Diſtinctio præmittenda.

Aſſertio prima.

Aſſertio ſecunda.

32. Poteſt autem tunc non immeritò dubitari, an illa perſona maneat etiam inhabilis ad matrimonium; videtur enim non manere, quia illa obligatio caſtitatis, non oritur ex lege Eccleſiæ, ſed ex priuato voto merè voluntariè facto, vnde ſolùm videtur habere rationem voti ſimplicis. Sed nihilominus oppoſitum verum eſſe videtur, quia illa perſona tunc per talem voluntatem videtur cedere iuri ſuo, & quaſi renuntiare illi priuilegio quod ratione violentiæ conceſſum videri poterat. Item quia ſi poſtea tranſacta violentia haberet ſimilem voluntatem, & ratam haberet ordinationem ſuam, ex tunc inciperet habere votum, & eſſe inhabilis ad matrimonium: ergo ſi ex plena ſcientia eandem voluntatem habeat tempore ordinationis, ex tunc cenſetur habere ratam ordinationem quoad talem ſuum effectum, & plenaria voluntate, cùm ſine vlla coactione illam habeat. Dices, etiam illum conſenſum non poſſe tunc appellari plenè voluntarium, quia illum non haberet niſi ad ordinationem cogeretur. Reſpondeo hoc non impedire, ſatis eſt enim, quòd ad illam voluntatem ex vi metus non cogatur, nam

An teneatur etiam ad non contrahendũ matrimonium.

Aſſertio tertia.

Obiectio diluitur.

quòd ſuppoſita vna neceſſitate, quæ non directè inducit ad aliquem conſenſum præſtandum, voluntas ex intrinſeco motiuo velit adiungere talem conſenſum, vel actum, non tollit plenam libertatem, vt aliàs in ſuperioribus dictum eſt.

33. Dubitatio ſpecialis. Sed quid ſi metus, & violentia directè inferatur, non ſolùm ad ordinationem vtcunque, ſed ſimul cum expreſſo voto caſtitatis? Reſpondeo, tunc ſaltem votum in ratione ſolennis voti non eſſe validum, nec perſonam manere inhabilem ad matrimonium. Quod quidem probabiliter ſuadetur fundamento ſecundæ ſententiæ, ſumpto ex ſimilitudine ad votum ſolenne religionis. Sed propter obiectionem ſuprà factam addo, hoc votum non habere aliam ſolennitatem ſubſtantialem præter vim inhabilitandi perſonam ad matrimonium: in illo autem caſu lex Eccleſiaſtica non inhabilitat talem perſonam, quia, vt oſtenſum eſt, lex Eccleſiaſtica quantum eſt ex ſe non imponit hoc onus, vel impedimentum, niſi per ordinem ad ſacrum perfecta voluntate ſuſceptum, & conſenſu debito & ſatis voluntario ipſius caſtitatis, qui conſenſus in eo caſu non interuenit, quia reſpectu vtriuſque, ſcilicet, caſtitatis & ordinationis, eſt violenter extortus. Neque in hoc eſt comparandum hoc impedimentum cum aliis quæ interdum voluntariè contrahuntur: tum quia alia ſunt particularia ad contrahendum cum hac vel illa perſona, hoc verò eſt vniuerſale, & omnino ad matrimonium: tum etiam, quia alia quaſi ex accidenti redundant ex vna perſona in aliam: nam quia Petrus, v. g. ex illicita copula cum Maria fit inhabilis ad contrahendum cum Ioanna ſorore Mariæ, fit conſequenter vt Ioanna ſit inhabilis ad contrahendum cum Petro, quia illa eſt veluti relatio æquiparantiæ: in præſenti autem inhabilitas directè ponitur ipſi perſonæ per actionem ſeu receptionem eius. Et ideo meritò poſtulatur, vt ſit merè voluntaria. Neque etiam obſtare poteſt quod ſuprà obiiciebatur, quia exterior violentia non cogit ad internam voluntatem, ſed ſolùm ad externam actionem, quia ſatis eſt quòd ita cogat ad externam actionem, vt illa non poſſit licitè & abſque culpa etiam veniali fieri ſine tali interiori intentione, ſeu voluntate: ita verò eſt in præſenti, quia ſaltem ſine mendacio non poteſt quis exteriùs promittere caſtitatem, ſine interiori conſenſu. An verò in eo caſu ſit validum votum, ſaltem in ratione voti ſimplicis, iudicandum eſt ex dictis ſuprà de voto ſimplici facto ex metu, nam ego hîc non inuenio legem aliquam ſpecialiter irritantem.

34. Satisfit fundamentis primæ opinionis. Per hæc ergo ſatis reſponſum eſt ad fundamenta aliarum opinionum, quatenus nobis poſſunt repugnare. Ad fundamentum enim prioris opinionis negatur voluntatem ordinationis in eo caſu eſſe voluntatem caſtitatis: neque id probat ratio quæ ibi adducitur, quia hæc obiecta ſunt diſtincta, nec per ſe connexa, ſed tantùm ex lege Eccleſiæ quæ in eo caſu non obligat, vt oſtenſum eſt. Et ideo non eſt ſimile quod afferebatur de Baptiſmo & religione Chriſtiana, quia hæc duo ſunt coniuncta ex iure diuino, & omnibus in vniuerſum hominibus ſub obligatione impoſita, & ideo quacunque ratione homo impleat priorem obligationem ſumendi Baptiſmum, obligatus manet ad totam legem Chriſtianam, quod nullum eſt inconueniens, cùm tota illa materia, ad quam obligatur, ſit materia præcepti, cúmque ipſum fundamentum, quod eſt Baptiſmus, etiam neceſſarium ſit. In præſenti autem caſu materia caſtitatis de ſe eſt potiùs conſilij, quàm præcepti, & fundamentum eius ſeu ordinatio ipſa non eſt abſolutè præcepta, & ideo maior voluntas circa ipſam caſtitatem poſtulatur.

Contra hanc autem reſponſionem, & contra totam ſententiam explicatam, difficultatem non modicam facit Concilium Toletanum VIII. c. 7. vbi in hoc ordinationem Baptiſmo æquiparat, & de clericis ſic ordinatis concludit. *Licet inuiti perceperint quod non merebantur habere, libenter tamen retineant*, &c. & inferiùs de huiuſmodi ſubditur. *Si quis eorum ad coniugia tranſiuit, mox omni Eccleſiaſtici ordinis dignitate priuatus, verè vt apoſtata à ſanctæ Eccleſiæ liminibus, & ſocietate fidelium habeatur prorſus excluſus, monaſterij clauſtris, donec aduixerit, ſub pœnitentia retrudendus.* Duo tamen reſponderi poſſunt, vnum eſt, ita quidem fuiſſe in illo Concilio ordinatum, iam enim à nobis conceſſum eſt nihil repugnare: dicimus tamen Concilium illud prouinciale fuiſſe, & quoad hunc canonem nunquam fuiſſe in Eccleſia receptum, nec communi corpori iuris inſertum, neque etiam in Hiſpania ſpecialiter obſeruari. Vnde ſecundò dici poteſt Concilium loqui de his qui poſt ſuam ordinationem in ſuſcepto ordine liberè miniſtrauerant, quod indicant verba illa, *Omni Eccleſiaſtici ordinis dignitate priuatus.* 35. Obiectio ex Conc. Tolet. ſumpta. Reſponſio duplex.

Alterius autem opinionis fundamentum prout à nobis explicatum eſt admitti poteſt. Et obiectiones in contrarium parum nobis obſtant, quia non fundamus noſtram ſententiam in ſola ſimilitudine vnius voti ſolennis ad aliud, ſed in propria ratione, ſcilicet, quia hîc ceſſat obligatio legis Eccleſiaſticæ, ex qua pendet tota ratio huius voti ſolennis. Vt autem hæc obligatio ceſſare credatur, non oportet vt hic caſus violentæ ordinationis directè excipiatur, ſed ſatis eſt vt in lege non exprimatur, & quòd ex ratione legis conſtet eſſe præter eius intentionem, quia eſſet nimium durum reddere aliquem inhabilem ſimpliciter ad contrahendum matrimonium ſine illius culpa, ac ſine propria ac ſatis libera voluntate. Quia verò ordinatio res publica eſt, & in facie Eccleſiæ videtur quis manere obnoxius caſtitati, quantum eſt ex vi ordinationis, vnde non debet nec poteſt licitè priuata ſcientia, & auctoritate poſt talem ordinationem matrimonium contrahere, per ſe loquendo, ſed debet ab Eccleſiaſtico Prælato facultatem petere, & violentiam, ſeu metum iniuſtum probare, & eius iudicio ſtare, an ſufficiens fuerit ad impediendam obligationem. Si autem contingat talem eſſe violentiam, vt non poſſit coram Eccleſiaſtico iudice probari: tunc in primis ſecurum conſilium eſt ſtare iudicio prudentis viri, ſeu confeſſoris circa grauitatem metus, an fuerit ſufficiens néc ne; quia in propria cauſa facilè quis decipi poteſt, & hoc ſatis erit vt in conſcientia non teneatur ſpeciali vinculo ad ſeruandam caſtitatem. Si tamen velit etiam contrahere matrimonium, oportebit vitare ſcandalum, & publicæ exiſtimationi Eccleſiæ ſatisfacere: ideóque neceſſarium erit vel à ſummo Pontifice facultatem obtinere, vel eò diuertere vbi ordinatio omnino occulta ſit, nullúmque ſit periculum quod poſſit ibi aliquando cum ſcandalo manifeſtari, quod tamen moraliter ſatis difficile erit. 36. Satisfit fundamentis ſecundæ opinionis. Notandum. Metus iniuſtus debet probari coram iudice, vt ſic ordinatus poſſit matrimonium contrahere.

Vltimò ex dictis reſolui poſſunt duo caſus, ſeu dubiola hîc incidentia. Primum attigit Paludanus ſuprà, quid ſcilicet dicendum ſit ſi aliquis ante 37. Primum dubium.

ante ordinationem publicè profiteatur ſe nolle A ad caſtitatem obligari, & nihilominus ab Epiſcopo ordinetur, an maneat ad caſtitatem obligatus. Paludanus enim dict. d.38. quæſt. 2. n.12. abſolutè dicit, quantumuis contrarium proteſtetur, nihilominus obligari. Et hoc quidem verum ſi ſola proteſtatio attendatur, nam illa per ſe parum confert ad tollendam vel addendam obligationem. Addo verò ſi per occaſionem illius proteſtationis, oriatur ignorantia probabilis, exiſtimando poſſe illo modo ordinem ſine obligatione ad caſtitatem aſſumi, ex parte illius ignorantiæ fieret omnino inuoluntaria caſtitas, & conſequenter orietur excuſatio eius. Vt, v. g. ſi proteſtatio illa fieret coram Epiſcopo, & ipſe B illam acceptaret, & ea ratione initiandus probabiliter crederet ipſum in hoc diſpenſare, & ad id faciendum poteſtatem habere: tunc meritò cenſeretur ſic ordinatus grauiter deceptus. Vnde ſi iudicio prudentis viri probabilis, ſeu excuſabilis ignorantia iudicetur, non erit cogendus ad caſtitatem ſeruandam, ſed optio illi danda erit, ſicut in ſimilibus diximus.

38. *Secundum dubium.* Alterum dubium eſt, an is qui per metum cadentem in conſtantem virum religionem profeſſus eſt, & poſtea titulo religionis eſt in ſacris ordinatus, teneatur caſtitatem ſeruare, vel vtroque titulo, vel ſaltem altero. Videtur enim neutro teneri, quia cùm profeſſio fuerit nulla ratione C metus, eo titulo non obligatur ad caſtitatem: ergo cùm hoc fundamentum nullum fuerit, quod in eo poſtea fundatum fuit, non potuit eſſe firmum, neque obligationem inducere. Aliunde autem videri poteſt vtroque titulo obligari, quia & ſi talis profeſſio à principio fuerit nulla, ſi poſtea voluntariè ratificetur, valida fiet, & obligabit; ratificatur autem per ſubſequentem ordinationem titulo eius factam: nam qui vult ordinari eo quòd religioſus ſit, à fortiori vult eſſe religioſus. *Reſolutio prima.* Reſpondeo duobus modis poſſe hanc ordinationem contingere. Primò ex eodem metu quaſi continuato, & perſeuerante, quia ſcilicet non poteſt quis ſuæ profeſſionis nullitatem prætendere, niſi in idem periculum incidat, idémque D nocumentum timeat, & perſeuerando exteriùs in eo ſtatu non poteſt vitare ordinationem, quin grauem aliquam ſuſpicionem, vel infamiam, vel ſimile nocumentum incurrat. Et in eo caſu concedo neutro titulo ſimpliciter obligari ad caſtitatem, non quidem profeſſionis, quia eſt nulla, neque ordinationis (iuxta modum ſuprà explicatum) quia etiam illa ex metu cadente in *Secunda.* conſtantem virum ſuſcepta eſt. Alio modo fieri poteſt, vt quis poſt talem profeſſionem merè voluntariè ordinetur: nam poſſet iam ſine periculo nullitatem ſuæ profeſſionis declarare, & non vult, donec ordinatus ſit: & tunc ſine dubio dicendum eſt teneri ad caſtitatem ratione ordinis, cùm merè voluntariè ſuſceptus fuerit; & E quòd falſo titulo ſuſceptus fuerit, non excuſat ab onere, vt per ſe notum eſt, quia ordinatio nihilominus fuit valida, & merè voluntaria. Inde verò non ſtatim ſequitur quòd obligetur etiam ratione profeſſionis, quia per voluntatem recipiendi ordines illo titulo non ſtatim ratificatur profeſſio, non tantùm verè & in re ipſa, verùm etiam nec præſumptione iuris, vt latè Nauarr. comment. 4. de Regular. num. 72. & infrà ſuo loco dicetur.

CAPVT XVIII.

Quibus modis peccare poſſit contra votum caſtitatis is, qui ante matrimonium, in ſacris ordinatus eſt, & quas pœnas incurrat.

QVanuis hoc votum regulariter fiat in ſtatu cœlibatus, tamen aliquando etiam fieri poteſt poſt matrimonium, & diuerſos tunc inducit effectus, ideóque de his duobus modis emittendi hoc votum ſeparatim dicendum eſt, & explicandum quos effectus in vtroque ſtatu habeat, & quas obligationes inducat: nam licèt in ſuperioribus hoc magna ex parte tactum ſit, id magis exponere neceſſe eſt ad declarandas culpas & pœnas quæ inde oriri poſſunt. 1.

Primus ergo effectus huius voti eſt reddere perſonam ad matrimonium inhabilem, vt iam dictum eſt, & eſt res certa de fide, quia iura Eccleſiaſtica de hoc ſunt expreſſa c. vnico de voto in 6. c. *cùm olim*, de conu. coniugat. c. 1. & 2. qui cler. vel vouent. c. *vt lex* 27. q. 1. de poteſtate autem dubitari non poteſt. Atque ita docent omnes Theologi in 4. d. 25. & 27. & Iuriſtæ in dictis capitulis, Bell. lib. 1. de Clericis c. 18. Turr. Med. & alij ſuprà citati qui de hac continentia ſacerdotū ſcribunt. 2. *Aſſertio prima.*

Interrogari autem hîc poteſt, quando cœperit hoc votum clericorū eſſe ſolenne, quod eſt quærere, quando cœperit habere hunc effectum irritandi matrimonium ſubſequens: nam prohibere illud ex tunc cœpit, ex quo ipſum cœpit emitti, quia hoc votum natura ſua prohibet matrimonium, non verò ita natura ſua irritat, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, iuxta dict. c. *vnicum*, de voto in 6. & Extrauag. Ioannis XXII. eodem titulo. Difficultas ergo eſt, an ſicut oſtenſum eſt hoc votum à principio Eccleſiæ prohibuiſſe nuptias omnibus, qui ante illas ordinabantur in ſacris tam in Eccleſia Græca, quàm in Latina: ita redderet etiam illos inhabiles ad matrimonium. Aliqui enim cenſent in principio per multos annos hoc votum non fuiſſe ſolenne, neque habuiſſe hunc effectum irritandi ſubſequens matrimonium. ita tenet Medina lib. 2. de continentia c. 13. Fundamentum eſt, quia olim ſi clericus in ſacris vxorem ducebat, ab illa non ſeparabatur, ſed ſolùm ab vſu ordinum ſuſpendebatur, & omni priuilegio clericali priuabatur: ergo ſignum eſt talia matrimonia non fuiſſe inualida. Conſequentia eſt manifeſta, quia Eccleſia non permitteret perſeuerantiam in illo ſtatu, qui & concubinarius eſſet, & ſacrilegus, ſi matrimonium validum non fuiſſet. Antecedens autem probari poteſt ex canone 1. Concilij Neocæſar. qui habet, Preſbyter, ſi vxorem duxerit, ab ordine ſuo illum deponi debere. Simile ferè decretum legitur in Concilio Romano ſub Sylueſt. c. 19. & in Conc. Toletano I. c. 4. & Brachar. 2. q. 44. quæ duo poſteriora Concilia loquuntur de ſubdiacono aſſumente ſecundam vxorem poſt mortem primæ. 3. *Dubitatio; quando incepit hoc votum eſſe ſolemne.* *Prima opinio.* *Fundamentum.*

Reſponderi tamen poteſt ibi, imponi quidem hanc pœnam, non tamen propterea ſignificari matrimonium fuiſſe tunc validum: quia tunc etiam imponitur pœna pro huiuſmodi delicto, vt infrà videbimus. Et tamen nunc conſtat matrimonium eſſe inualidum. Sed contra hoc inſtatur ponderando textum illum ex gloſſa in cap. *Preſbyter* 28. d. nam ille canon duas partes continet, 4. *Reiicitur fundamentum.* *Inſtantia.*

punit

punit enim priùs Preſbyterum ducentem vxorem pœna depoſitionis, & poſtea punit Preſbyterum fornicantem, vel adulterantem his verbis: *Extra Eccleſiam abiici, & ad pœnitentiam inter laicos redigi oportet;* quæ pœna maior eſt quàm prior: ergo & culpa ſupponitur eſſe maior: quod non poteſt alia ratione exiſtimari, niſi quia per matrimonium fornicatio & adulterium euitabatur, & ita minùs violabatur votum caſtitatis contrahendo matrimonium, quàm fornicando, vel adulterando, nam ſi matrimonium eſſet nullum, fornicatio ſaltem non vitaretur; & ita maiori pœna dignum eſſet tale delictum. Et ita ſentit prædicta gloſſa: ſignificat autem excuſari à grauiori culpa Preſbyterum contrahentem matrimonium, non quia in reipſa peccatum minùs graue ſit, ſed quia qui ſic contrahit, exiſtimat

Solutio. ſibi licere. Sed hoc gratis dicitur, quia talis ignorantia in re tam clara præſumi non poteſt, & conſtat ſimile factum ſæpe fieri ſeu tentari ex malitia, non ex ignorantia, neque in textu illo eſt aliquod indicium talis excuſationis.

5. Addo præterea argumentum non eſſe legitimum, nec difficultatem illius textus rectè ita expediri. Nam licèt matrimonium Preſbyteri eſſet validum, nihilominus, vt exiſtimo, grauiùs peccaret, maioríque pœna dignus eſſet contrahendo matrimonium, quàm fornicando, vel adulterando, quia licèt in fornicatione eſſet duplex malitia intemperantiæ & ſacrilegij, in matrimonio autem contrahendo ſolùm vna, ſcilicet, ſacrilegium; tamen hæc adeò eſſet grauis, vt illas duas ſuperaret; quia caſtitatis votum quodammodo perpetuò deſtruitur ac violatur per matrimonium, quia redditur homo impotens ad ſeruandam caſtitatem, & quaſi alienat corpus quod Deo promiſerat, per fornicationem verò vno tantùm actu promiſſionem violat: & ideo exiſtimo etiam nunc laicum habentem ſimplex votum caſtitatis grauiùs peccare contrahendo matrimonium, quàm ſemel fornicando. Accedit præterea, quòd ipſa malitia ſacrilegij duplex eſt in tali actu, altera contra votum, altera contra religionem ſacramenti matrimonij, quod indignè tractatur. Quare negandum exiſtimo poſteriorem pœnam ibi poſitam eſſe maiorem, quia ſacerdos contrahens matrimonium non ſolùm ſuſpenditur ab ordine, vt putauit gloſſa, ſed deponendus ab ordine dicitur; id eſt, à ſtatu clericali omnino excludendus, atque adeò omni vſu ordinis ſacri, & beneficio priuandus, vt Turrecremata cum Hugone exponit: altera verò pœna ſolùm continet interdictum aliquod, & exteriorem pœnitentiam, quæ leuior eſt, de quo plura inferiùs. Ex illo ergo textu non ſatis probatur hoc votum illo tempore non irritaſſe matrimonium, quanuis ex illo etiam probari non poſſit irritaſſe.

6. Aliud fundamentum pro opinione poſita. Atque hinc poteſt ſumi aliud fundamentum pro hac ſententia. Nam antiqua decreta quæ de hoc voto inueniuntur ante Innocent. II. prohibent quidem talia matrimonia, non tamen addunt verba irritantia, neque aliquem effectum inducunt, ex quo talis irritatio colligi poſſit: eſt autem generalis regula in materia de legibus, & à nobis etiam in ſuperioribus tacta. Quoties lex ſimpliciter prohibet opus aliàs natura ſua validum, ſi non addat verba irritantia, opus ſic factum tenere, licèt malè fiat, quod in donationibus, teſtamentis, & aliis contractibus obſeruatur, vt colligitur ex cap. *ſi ſoli*, de conceſſ. præ-

A bend. in 6. & cap. *dilectus* 2. Extrà de præbendis: ergo ſignum eſt talia antiqua decreta non irritaſſe matrimonium clerici in ſacris. Maior patet in can. 27. Apoſtolorum, vbi eſt ſolùm verbum *præcipimus*, & in cap. vlt. d. 27. eſt verbum *penitus interdicimus:* neque inueniuntur antiqua decreta grauiùs aut ſtrictiùs hoc prohibentia, vt ex adductis ſect. 2. conſtat.

Hoc verò argumentum in contrarium retorqueri poteſt: nam potiùs videtur eſſe principium iuris; Quod fit lege prohibente abſolutè & ſimpliciter, eo ipſo eſſe irritum, niſi aliunde vel ex alia lege, vel ex aliis verbis, ratione, aut circunſtantiis legis conſtet intentionem eius fuiſſe prohibere, & non annullare. ita col- 7. Impugnatur.

B ligitur ex l. *non dubium*, Cod. de legibus. quæ ſic habet. *Nullum pactum, nullam conuentionem, nullum contractum inter eos videri volumus ſubſequutum, lege contrahere prohibente.* cui conſonat regula 64. de Regulis iuris in 6. *Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.* Quod principium licèt multas habeat difficultates quæ videri poſſunt in gloſſa & Doctoribus ibi, & in ſumma rediguntur à Syluestro verbo *lex* quæſt. 28. & Angelo eodem verb. num. 18. omnes tamen communiter ſentire videntur hanc partem potiùs eſſe pro regula habendam, quanuis limitationes ad ſoluendas difficultates adhibeant, quæ ſi rectè inſpiciantur, in præſenti caſu locum non habent: nam hæc prohibitio non fun-

C datur in temporali cauſa (quæ eſt vna limitatio) ſed in perpetua, qualis eſt ordo ſacer. Neque ponitur cum aliqua limitatione, ſed verbis quæ omnimodam prohibitionem ſignificant, vt ſunt illa, *penitus interdicimus*, ac denique directè fertur in ipſam perſonam, nullam aliam extrinſecam conditionem recipiendo; quæ ſunt circunſtantiæ communiter à Doctoribus requiſitæ, vt contractus contra legem factus nullus eſſe cenſeatur. Et declaratur à ſimili, nam antiqua decreta, quæ prohibent matrimonium inter conſanguineos, non habent alia verba irritantia præter abſolutam prohibitionem, directè ac ſimpliciter latam in ipſas perſonas ob cauſam intrinſecam ac perpetuam, cap. *non debet*, de con-

D ſanguinitate & affinitate, & hoc ſatis eſt vt talia decreta cenſeantur irritare matrimonium contra ipſum lata, vt conſtat ex vniuerſali Eccleſiæ ſenſu & praxi: ergo idem dici poteſt in præſenti. Atque ita iuxta hanc regulam, cùm primùm cœpit eſſe illicitum clericis in ſacris matrimonium, cœpit etiam eſſe nullum.

Sed nihilominus hoc fundamentum ſolidum non eſt, nam reuera illa regula, quòd lex ſimpliciter prohibens contractum, etiam annullat illum, quanuis non exprimat, commodè ſuſtineri non poteſt, etiamſi limitationes, quæ vulgariter circumferuntur, adhibeantur, vt latè oſtendi tractatu de legibus lib. 5. capite 25. nunc ſatis eſt dicere contrariam regulam cum 8. Lex prohibens, non irritat, niſi id exprimat.

E omnibus illis exceptionibus ſeu conditionibus inſtari manifeſtè in voto ſimplici; nam illud impedit matrimonium, éſtque de ſe impedimentum perpetuum, & talis prohibitio directè & ſimpliciter fertur in perſonam, nulla alia requiſita, & conſiderata extrinſeca conditione; & nihilominus lex prohibens talem contractum non facit illum irritum. Vnde quanuis fingeremus votum clericorum in Eccleſiæ initio fuiſſe tantùm ſimplex, potuiſſet eis interdici matrimonium

nium eiſdem verbis, quibus in prædictis decretis interdicebatur, imò vix poſſet aliis prohiberi: & tamen tunc matrimonium non eſſet validum: ergo ex verbis talium decretorum, non poteſt colligi intentionem eorum fuiſſe irritare tale matrimonium. Adde inter alia ſigna legis prohibentis, & non irritantis, vnum eſſe ſi prohibitioni addatur pœna: hanc enim inter alias limitationes ponunt auctores ſuprà citati, vt in Angelo, & Sylueſtro videre licet, ſed antiqua decreta prohibentia matrimonium clericis in ſacris pœnam adhibebant, vt viſum eſt: ergo ex illis non poteſt colligi irritaſſe contractum. Quod argumentum contra illos auctores efficax eſt ad probandum negatiuè, ex illis decretis non colligi irritationem, non tamen eſt ſimpliciter efficax ad poſitiuè oſtendendum tale impedimentum irritans tunc non fuiſſe: quia abſolutè ſæpe contingit legem prohibentem eſſe irritantem, & habere pœnam adiunctam, vt de prohibitione inter conſanguineos conſtat ex Clement. 1. de conſanguin. & affin. & in hac ipſa materia, de qua agimus, ſtatim conſtabit. Ratio denique hoc ſuadet, quia lex irritans ex ea parte odioſa eſt, quia non ſolùm prohibet factum, ſed etiam adimit poteſtatem, vel inhabilitat perſonam, & quodammodò tollit, vel notabiliter minuit dominium rei, circa quam verſatur prohibitio: ergo niſi ſufficienter exprimatur, nunquam debet cum tanto rigore explicari, nam odia reſtringenda ſunt.

9. Quocirca verius cenſeo pro regula potiùs ſtatuendum eſſe per verba legis ſimpliciter prohibentis, non irritari contractum, quantumuis ſint abſoluta, & ex cauſa perpetua, & directè feratur in perſonam, niſi vel ex adiunctis verbis, vel ex effectibus, vel aliunde ex vſu & traditione ſic interpretante legem irritatio colligatur. Quæ omnia inueniuntur in exemplo adducto de impedimento conſanguinitatis. Nam in cap. *tua nos*, de conſanguin. & affinit. apertè ſupponitur, matrimonium habens tale impedimentum eſſe dirimendum, & 35. quæſt. 3. cap. *contradicimus*, cum ſimilibus dicitur, ſic contrahentes eſſe ſeparandos, quod eſt ſignum nullitatis, & ibidem c. 2. dicitur ita Eccleſiam prohibere coniunctiones conſanguineorum, ſicut leges illas prohibebant: leges autem ciuiles circa hoc irritantes erant, vt ex effectibus, quæ in eodem cap. referuntur, non obſcurè colligitur, & ex toto tit. ff. de ritu nuptiarũ. Lex autem *non dubium*, quæ pro contraria regula obiiciebatur, varias habet expoſitiones; nunc autem mihi non diſplicet ita interpretari, vt ſenſus ſit, contractum contra prohibitionem legis factum, non quidem eo ipſo neceſſariò nullum eſſe, ſed vel nullum eſſe, vel per iudicem irritandum eſſe, ita enim interpretor illa verba, *Nullum contractum inter eos videri volumus ſubſequutum*; id eſt, ita inter eos iudicandum eſt, ac ſi non contraxiſſent. Et eodem modo exponuntur optimè illa verba iuris canonici, *Debent pro infectis haberi*. Quæ tamen regula hoc modo expoſita multis indiget expoſitionibus. Quarum vna ac præcipua eſt, quòd contractus ſemel ratus irritabilis ſit, quæ matrimonio non conuenit. Alia eſt, vt aliunde ex iure non conſtet contractum non eſſe irritandum, ſed alia remedia eſſe adhibenda: de quo aliàs.

Reſolutio difficultatis, quando inceperit hoc votum irritare matrimoniũ.

10. Ex his ergo omnibus in præſenti puncto nihil aliud dicere poſſum, niſi hoc ſolùm, mihi non conſtare, quando primùm cœperit hoc votum eſſe ſolenne, & habere hunc effectum irritandi matrimonium. Nam ſine dubio non incepit à tempore Bonifacij VIII. quanuis fortaſſe ſub hac appellatione voti ſolennis, ipſe primus declarauerit, hoc votum eſſe ſolenne, in dict. cap. *vnico*, de voto in 6. Antiquiora enim ſunt iura quæ hunc effectum declarant, vt patet ex Alexandr. III. cap. 1. & ſequentibus qui cler. vel vou. & cap. 1. de Cleric. coniugat. & ex Innocent. II. qui fuit antiquior, in cap. *vt lex* 27. quæſt. 1. in quo capite expreſsè declaratum eſt talia ſacrorum clericorum matrimonia nulla eſſe. Quanuis autem ante illud decretum nullum antiquius reperiam, in quo ſatis apertè hoc declaratum ſit, nihilominus non audeo dicere ibi primùm fuiſſe hunc effectum ſeu impedimentum irritans inſtitutum, nam ferè omnes auctores multò antiquius eſſe putant. Adeò vt Maior, Clitouæus, & Turrianus ſuprà citati putauerint ſacrum ordinem iure diuino hoc impedimentum ſecum afferre, propter perpetuam traditionem. Alij verò licèt fateantur hoc eſſe ius Eccleſiaſticum, nihil tamen diſtinguunt inter illud, quatenus prohibens vel irritans matrimonium, quantum pertinet ad initium eius, vt videre licet in Soto lib. 7. de Iuſtit. vbi ſuprà, & in 4. d. 38. quæſt. 1. art. 1. & ex Bellarm. lib. 2. de Clericis, vbi ſuprà, & lib. 1. de Sacramento Matrimonij, cap. 21. vbi ſpecialiter adducit Concilium Toletanum VIII. ante 900. annos, can. 6. vbi de ſubdiaconis agens in primis ait, Nefas eſſe illos nouis vxoribus copulari, & deinde adiungit, *Qui hoc vulnere deinceps fuerint ſauciati, mox erunt ſub pœnitentiæ oneribus, vſque ad extremum vitæ monaſteriis religandi.* Quæ pœna nimis grauis eſſet, & improportionata, ſi tale matrimonium eſſet validum. Id expreſſiùs docuit Couarr. 2. p. 4. cap. 6. §. 3. n. 1. vbi expreſsè dicit eodem tempore interdictum eſſe ab Eccleſia clericis in ſacris matrimonium vt irritum, quo fuit prohibitum. Eiúſque rei maximum argumentum ſumi ex Calixto Papa in cap. *Preſbyteris* 27. diſt. nam ibi præcipit huiuſmodi matrimonia diſiungi; vbi etiam gloſſa notat talia matrimonia diſſolui, quia nunquam fuerunt valida. Et eſſet quidem argumentum ſatis efficax, ſi decretum illud fuiſſet Calixti I. tamen à Gratiano tribuitur Calixto II. & in Codice Gregoriano notatur, in Codice Vaticano inuentum eſſe in fragmento cuiuſdam Concilij ab Vrbano II. habiti. Fuit autem Vrbanus paulò antiquior Calixto II. Rectè autem probat ille textus hanc inſtitutionem fuiſſe ante Innocentium II. nam Vrbanus II. pluſquam per 40. annos illum anteceſſit. Adde etiam ipſum Vrbanum II. declaraſſe non ſe hoc primum conſtituere, ſed iuxta antiquos canones id iudicare, ſic enim habet, *Matrimonia diſiungi, & perſonas ad pœnitentiam redigi debere iuxta ſacrorum canonum definitiones iudicantes.* Erat ergo hæc antiquior inſtitutio. Deinde cùm hæc lex continentiæ conſuetudine magis, & traditione introducta fuerit, quam lege ſcripta, facilè fieri potuit vt ſimul ſub vtraque ratione prohibentis, & inhabilitantis perſonam ad matrimonium fuerit introducta. Et ideo non refert quòd antiqua decreta ſcripta ſimpliciter de prohibitione ipſa ſcripra, loquantur, quia non fuerunt edita ad condendam hanc legem, ſed ad puniendas tranſgreſſiones quæ contra eã multò antea inductam fiebant: ad hoc autem ſatis erat prohibitionis facere mentionem, nam ex materiæ qualitate ſatis conſtabat qualis eſſet prohibitio.

Concil. Tolet.

Atque hoc ipſum indicat Innocentius II. ſuprà dicens, *Huiuſmodi copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus:* non enim dixit, *ſtatuimus*, ſed *cenſemus*, quaſi declarando talem eſſe regulam Eccleſiaſticam iam ante ipſum Innocentium circa hoc ſtatutam, vt matrimonium circa illam nullum cenſendum fuerit. Itaque veriſimilius videtur hoc ius fuiſſe antiquius Innocentio II. quando verò primùm cœperit, & an omnino ſimul introductum fuerit ſub ratione voti, & ſub ratione ſolennis, ſeu irritantis in futurum, nulla certa ratione affirmare poſſum.

11. Aſſertio ſecunda. Clericus in ſacris tentans nubere, graue ſacrilegium committit, & ab Eccleſia grauiter punitur.

Secundò dicendum eſt, clericum in ſacris tentantem matrimonium contrahere, grauiſſimum ſacrilegium committere, ideóque meritò ab Eccleſia grauiter puniri. Prior pars ſatis conſtat ex dictis, multipléxque circunſtantia huius ſacrilegij, tum in ſuperiori puncto, tum etiam in præcedenti capite obiter declarata eſt. Poſterior autem pars oſtendendo multiplicem pœnam.

Prima pœna. Incurrit ipſo iure maiorem excommunicationem.

Prima eſt excommunicatio maior ipſo iure incurrenda, quæ poſita eſt in Clement. *vnica*, de conſanguin. & affinit. quam tomo 5. de cenſuris diſput. 1. 23. ſect. 5. an. 11. explicui, & ideo plura hîc de ea pœna addere non eſt neceſſe. Solùm aduerto, illam particulam *ſcienter*, quæ in principio illius textus ponitur, ad hunc caſum, ſicut & ad cæteros, de quibus ibi ſermo eſt, extendi; ideóque ad incurrendam hanc excommunicationem, neceſſarium eſſe vt tranſgreſſio ſit ex malitia, & non ex ignorantia. In quo conueniunt Caiet. verbo *Excommunicatio* cap. 47. Nauarr. in Summ. cap. 27. num. 141. Couarr. in 4. Decretal. 2. p. cap. 6. §. 3.

12. Secunda pœna. Incurrit priuationem beneficiorum.

Secunda pœna eſt priuatio beneficiorum, cap. *decernimus*, 28. diſt. quod eſt Innocentij II. vt ex illo obiter intelligere liceat, ab eodem Pontifice impoſitam eſſe pœnam, à quo declaratum eſt tale matrimonium eſſe nullum. Sunt autem hæc verba Innocentij, *Decernimus vt ij, qui in ordine ſubdiaconatus & ſuprà, vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio ac beneficio Eccleſiaſtico careant.* Circa quæ verba dubitari poteſt, an huiuſmodi clericus, ipſo facto amittat beneficium, vel ſolùm illis priuandus ſit, & conſequenter an antea poſſit ea in fauorem alicuius renuntiare.

Iuxta aliquos ipſo facto priuatur.

Quidam primum affirmant: quod ſentit Panormitanus in cap. 1. de Cleric. coniug. & Couarr. 2. p. 4. cap. 6. §. 3. num. 4. in fine, vbi refert in eandem ſententiam Romanum, Cardinalem, Ioannem Andream, & Ancaranum. Fundamentum horum auctorum, præter citatum textum, fuiſſe videtur, quia clericus in minoribus conſtitutus ipſo facto amittit beneficia cap. 1. de Cleric. coniug. ergo multo magis clericus in ſacris, quia non debent eſſe melioris conditionis hi qui illicitè contrahunt, quàm illi qui licitè.

13. Oppoſitum eſt verum.

Nihilominus contrariam ſententiam veram exiſtimo, ſcilicet hanc pœnam non incurri ipſo facto, ſed huiuſmodi clericos ſic contrahentes priuandos eſſe beneficiis. ita ſentit gloſſa in dict. cap. 1. de Clericis coniug. dicens, huiuſmodi clericos priuandos eſſe beneficiis, niſi cum eis diſpenſetur, quam gloſſam ſequitur ibi Antonius, & in eandem ſententiam magis inclinat Ioannes Andr. in cap. *Ioannes* de Cleric. coniug. Idem tenet Nauarr. in Summa cap. 25. num. 120. & Gregor. Lopez in l. 41. tit. 8. part. 1. & ex illa lege apertè colligitur. Sylueſt. *beneficium* 3. q. 22. Et comprobatur, quia in primis in dict. cap. *decernimus*, non additur particula *ipſo facto*, ſed indefinitè dicitur, *beneficiis careant*, quod verbum indifferens eſt ad carendum ipſo facto, vel per ſententiam iudicis, & ideo in materia pœnali mitiori modo eſt interpretandum. Et ita intelligendus eſt Sotus ſuprà, dicens, *officio & beneficio priuantur*, id eſt, priuari præcipiuntur. Præterea argumentum à ſimili in materia pœnali inefficax eſt, præſertim vbi ratio eſt valde diſſimilis, quia matrimonium à clerico in minoribus contractum eſt validum, & ideo mirum non eſt, quòd ipſo facto priuetur beneficio, quia iam ratione ſtatus eſt incapax illius: matrimonium autem contractum à clerico in ſacris eſt nullum, & ideo non eſt ita incapax; non procedit ergo in eo eadem ratio. Vnde parum refert quòd clericus in ſacris delinquat in contrahendo, & non in minori: quia illa priuatio non eſt in pœnam delicti, ſed ob incapacitatem perſonæ, vt ſatis declaratur in c. 3. eod. tit. ibi, *Cùm ſimul voluptatibus, & carnalibus deſideriis, ac diuinis, & Eccleſiaſticis miniſteriis vacare non valeant.* Et ſimile habetur in cap. *diuerſis*, eod. tit. Qua ergo ratione poteſt hæc priuatio ipſo facto per modum pœnæ extendi ad clericos in ſacris propter culpam quam contrahendo matrimonium committunt?

Addo præterea hoc repugnare d. c. 1. de Cleric. coniug. ſi rectè expendatur. 14. Primò, quia ibi duas habet partes, & in priori loquitur de clericis in minoribus contrahentibus matrimonium, quibus nullam imponit pœnã, ſed cogendos eſſe dicit ad retinendas vxores, & Eccleſiaſtica beneficia relinquenda: in poſteriori autem parte de ordinatis in ſacris è contrario dicit compellendos eſſe ad vxores dimittendas, & pœnitentiam ſui delicti agendam; de beneficiis autẽ nihil dicit: ergo ex vi illius textus non ſolùm non priuantur ipſo facto beneficiis, verùm nec tenentur illa relinquere, donec per iudicis ſententiam illis priuentur. Secundò, quia nec de clericis in minoribus ibi dicitur expreſsè eſſe priuatos ipſo facto, quia ſolùm dicitur, vt ad relinquenda beneficia compellantur; quia tamen hæc priuatio non eſt in pœnam, ſed ob repugnantiam ſtatus, ideo gloſſa ibi, & omnes auctores intelligunt ipſo facto amittere beneficium, & ideo compelli ad illud relinquendum, quia reuera iam non eſt illius dominus, ſed eo ipſo quòd voluit ducere vxorem, voluit etiam iuri ſuo ac beneficio renuntiare: & ideo textus ille ſolùm præcipit executionem. Hæc autem omnia locum non habent in clericis in ſacris.

Sed obiici poteſt, nam ſequitur clericum in minoribus ducentem vxorem non amittere ipſo facto beneficia, quoties contigerit matrimonium ex aliquo impedimento eſſe nullũ. 15. Obiectio. An clerici in minoribus contrahentes matrimonium nullũ, ipſo facto priuentur beneficiis. Patet ſequela, quia tunc ceſſat prædicta ratio, quia per tale matrimonium non acquiritur ſtatus verè incompoſſibilis beneficio Eccleſiaſtico. Communis reſponſio. Ad hoc cõmunis reſponſio eſt, duplici ex cauſa poſſe matrimonium eſſe nullum. Primò ex defectu conſenſus, vt quando aliquis non habet legitimã ætatem ad contrahendum de præſenti, quia talis conſenſus eſt imperfectus ſecundùm iura, ſolúmque ſufficit ad ſponſalia de futuro: vel etiã, quia ſolùm fictè cõtrahit exteriùs ſine intentione contrahendi, aut ſe obligãdi, vel quoties aliquis ſcit intercedere aliquod aliud impedimentũ irritans, & nihilominus contrahit: nam tũc etiam nõ poteſt abſolutũ conſenſum præſtare, cùm ſciat actum eſſe impoſſibilẽ. Alio verò modo contingit ex parte cõtrahentis eſſe abſolutum conſenſum, & nihilominus matrimoniũ eſſe nullum,

nullum,ob aliud impedimentũ conſanguinitatis, affinitatis,aut ſimile ignoratũ.In priori ergo caſu communis ſententia eſt, clericum etiam in minoribus non priuari beneficiis ſuis, quia neque effectu, neque affectu renuntiat iuri ſuo, quia reuera non contraxit matrimonium,neque in illud ſufficienter conſenſit,& quoad hanc partem reſpondetur ad argumentum concedendo ſequelam.Et retorqueri poteſt obiectio, quia clericus etiam in ſacris, nec reipſa contrahit matrimonium, neque abſolutè poteſt conſentire in illud cùm ſciat ſe eſſe inhabilem ad illud:ergo pari ratione non manet priuatus beneficiis.In poſteriori autem caſu frequentiùs docent Canoniſtæ clericum in minoribus conſtitutum manere priuatum beneficiis, non obſtante nullitate matrimonij: quia volendo abſolutè matrimonium liberè renuntiauit iuri ſuo, vt videre licet in Panormitano,Nauarr.& Couarr. ſuprà,& quos ipſi referunt.Ex his autem auctoribus qui aliter ſentiunt de clerico in ſacris, reſpondebunt ad obiectionem factam negando ſequelam,quia clericus in minoribus non priuatur beneficiis ſolùm propter verum matrimonium, ſed etiam propter matrimonium attentatum ex pleno conſenſu, & affectu matrimonij.

16. At profectò difficile eſt hoc modo ſatisfacere obiectioni factæ: nam ſaltem ſequitur clericum in ſacris, qui ex erronea vel ignoranti exiſtimatione non putat ſe eſſe inhabilem ad matrimonium, & ideo illud contrahit,ipſo facto priuari beneficiis.Conſequens eſt falſum:ergo. Sequela patet,quia licèt in illo matrimonium non ſit validum, eſt tamen attentatum ex pleno affectu & conſenſu,nam interueniente ignorantia impedimenti,dari poteſt huiuſmodi conſenſus, vt dicta opinio ſupponit de clerico in minoribus: eſt autem quoad hoc eadem ratio de clerico in ſacris, vt per ſe conſtat: ergo ſi tale matrimonium priuat minorem clericum beneficiis ſuis, cur non maiorem?nam reipſa non reddit illum magis incapacem,affectu autem, & attentatione æquales ſunt. Minor autem patet ex rationibus factis pro noſtra ſententia,quę generaliter probant de quocunque clerico in ſacris ſiue per ignorantiam,ſiue ex certa ſcientia contrahente. Imò ille prior minùs priuandus videtur,quia minùs peccat ratione ignorantiæ, quanquam fortaſſe aliquando ex ignorantia magis peccet,vt ſi ſit ex errore pertinaci contra fidem. Nec video quid commodè reſponderi poſſit,niſi fortaſſe ius canonicum nihil de hoc ſtatuiſſe circa clericum in ſacris,ſicut ſtatuit de clerico in minoribus. Sed contra hoc ſtatim ſe offert obiectio,quia nunquam etiam inuenitur in iure ſtatutum, vt clericus in minoribus ſit priuatus beneficiis ratione matrimonij contracti ex vero conſenſu,etiamſi matrimonium illud nullum eſſe contingat.

17. Reſponſio vera. Talis non priuatur ipſo iure beneficiis.

Quamobrem ſolidior reſponſio mihi eſſe videtur in vniuerſum concedere ſequelam, atque adeò etiam in poſteriori modo quo matrimonium eſt nullum ex impedimento ignorato, quantumuis clericus conatu ſuo contraheret coniugium, non priuari beneficiis.quæ fuit opinio Cardinalis in Clem.*Gratiæ*,de reſcriptis q.17. & aliorum quos refert Couarr.ſuprà.Quantumuis enim contraria ſententia communior ſit;tamen non video quo ſufficienti fundamento nitatur, quia hæc priuatio ipſo facto oportet vt aliquo iure humano fiat,nam conſtat neque ex natura rei,neque ex iure diuino talem perſonam nõ A eſſe incapacem beneficij propter illum actum:at nullum eſt Eccleſiaſticum ius quod talem priuationem ipſo facto inducat in eo caſu:ergo. Probatur minor,nam ſi quod eſſet, maximè dict.c.1. de Cler.coniug.nullum eſt enim aliud quod huiuſmodi clericos in minoribus priuet beneficiis ſuis:at verò ius illud non procedit in dicto caſu, nec verba eius poſſunt ad illum adaptari. Quod patet dupliciter,primò quia illa verba, *Si qui clericorum infra ſubdiaconatum acceperint vxores*, cum proprietate & rigore intelligenda ſunt,ac reſtringenda cùm materia ſit odioſa: verè autem & in rigore non accepit vxorem qui matrimonium inualidum contraxit,quocumque ex capite nullitas contigerit:ergo. Probatur primò.

B Secundò, quia duo ſimul coniungit & præcipit Pontifex,ſcilicet,vt hi compellantur, & vxores retinere & beneficia relinquere:ergo quoties non poſſunt compelli ad vxores retinendas,non debent etiam compelli ad beneficia dimittenda, cùm æqualiter vtrumque præcipiatur:quoties autem matrimonium eſt nullum, non poteſt quis compelli(per ſe loquimur)ad vxorem retinendã, non enim eſt vxor:ergo non eſt priuatus beneficiis,imò nec videtur priuandus ſi nolit in matrimonio perſiſtere,ſed in ſuo ordine. 18. Probatur ſecundò.

Vnde argumẽtor tertiò, quia quoties matrimoniũ eſt nullum, perſona ex ſe non manet inhabilis ad beneficia Eccleſiaſtica ratione ſtatus ſuſcepti, quia reuera C illum non ſuſcepit, & ita ceſſant in tali perſona rationes,ob quas ius illud latum eſt,ſcilicet,quia non poteſt quis ſeruire vxori & beneficio,&c.cũ ergo etiam verba legis in rigore caſum hunc non comprehendant,non poteſt ad illum veroſimiliter extendi. Probatur tertiò.

Quartò denique,quia ſi in eo caſu, quo per ignorantiã huiuſmodi clericus cõtrahit matrimoniũ nullũ,priuatur beneficiis,nõ minùs priuabitur,etiamſi contrahat ſciẽs impedimentũ; conſequens eſt falſum:ergo. Sequelam concedit Couarr.ſuprà contra Decium conſil.166.Et probatur,tum quia verba dicti cap.in vtrumq; ęqualiter conueniunt: tum etiam,quia ſi reſpiciamus incapacitatem,in neutro inuenitur;ſi verò reſpi- D ciamus culpam,ille peccat,qui ſciens impedimẽtum contrahit,non verò qui inculpabiliter ignorat. Minor autem probatur in fauorẽ Decij,quia ille qui ſciens impedimentũ contrahit,nõ poteſt habere voluntatem verè contrahendi, ſed ſolùm fictè,& exteriùs,cùm ſciat aliud hîc & nunc impoſſibile: ſi ergo ille nihilominus priuaretur beneficiis,quicumq; etiam fictè contrahens & ſine conſenſu priuaretur, quod eſt contra priorem partem ab omnibus receptam. Probatur quartò.

Veruntamen neque differentia quæ hinc ſumi poteſt,ex diuerſitate affectus,& conſenſus cõtrahentis,eneruat difficultatẽ argumenti, aut ſufficiens eſt ad reddendam rationẽ prædictę ſententiæ;quia non priuatur quis beneficiis propter af- E fectum, vel propoſitum contrahendi matrimonium,ſed propter matrimonium ipſum, vt conſtat ex verbis legis,& quando propoſitum eſt merè internum.Quòd autem illud propoſitum coniungatur actui externo, exiſtimato matrimonio, parum refert, ſi illud matrimonium non eſt,cùm eo ipſo neque verba, neque rationes iuris in eo locum habeant.Et ob eandem cauſam non refert quòd ille actus procedat à vero affectu matrimonij,quia non ſatis eſt affectus verus,niſi ſit etiam efficax: ille autem affectus non eſt efficax etiamſi ex parte perſonæ ſit abſolutus, quia lex impedit efficacitatẽ eius.Sicut in impubere conſenſus po- 19.

teſt eſſe abſolutus, quantũ eſt ex parte eius, & nihilominus ſimpliciter eſt inefficax lege impediẽte: idem ergo dicemus de quolibet ſimili conſenſu. Et ideo etiam negandum eſt huiuſmodi perſonam dum vult contrahere matrimonium, etiam velle efficaciter renuntiare iuri ſuo, aut beneficio, quia ſicut prior voluntas ratione impedimenti latentis redditur inefficax virtute legis, ita & poſterior: nam cùm hæc poſterior non ſit explicita, ſed implicita, quatenus ſcilicet in alia continetur, non eſt cur ſit efficacior quàm illa. Imò ſecundùm moralem, ſatíſque rationabilem interpretationem videtur poſterior includere condirionem efficaciæ prioris voluntatis, id eſt, ea lege & conditione videtur quis velle renuntiare iuri ſuo ſeu beneficio, dummodo verum ſtatum matrimonij acquirat, quia non eſt veriſimile ipſum velle vtroque commodo priuari, neque eſt vlla lex canonica quæ illi imputet, vel in illo puniat talem voluntatem.

20. Vnde inefficax etiam eſt argumentum quod ſumi poteſt ex cap. *eum qui*, de præbend. in 6. vbi qui vi, aut iniuſtè occupat beneficium curatum, ipſo facto priuatur alio beneficio ſimili quod habebat, etiamſi poſterius verè non acquirat. Hoc, inquam, argumentum inefficax eſt, tum quia eſt petitum à re longè diuerſa, & tale argumentum in materia pœnali & odioſa ex ſuo genere inefficax eſt: tum etiam, quia in illo caſu committitur graue delictum occupandi iniuſtè & indebitè Eccleſiaſticum beneficium, in cuius pœnam meritò aliud aufertur, etiamſi aliud non obtineatur. In præſenti autem caſu nullum delictum committit clericus in minoribus contrahendo, per ſe loquendo, & ideo hîc non habet locum titulus ille, & cauſa priuationis, & ideo ſi etiam ceſſat incapacitas perſonæ, ob interuenientem nullitatem matrimonij, non video cur debeat cenſeri priuatus beneficiis, maximè cùm nullo iure ſufficienter conſtet de huiuſmodi priuatione.

21. *An nomine beneficij comprehẽdantur penſiones.*

Vltima dubitatio huic puncto annexa eſt, an nomine beneficij veniant in præſenti etiam penſiones, ita vt illis etiam priuandus ſit clericus in ſacris matrimonium contrahens. Quam queſtionem tractant doctores de clerico in minoribus contrahente matrimonium, & quoad penſiones, quæ dantur titulo, & onere ſpirituali, omnes fatentur æquiparari quoad hoc beneficiis, quia huiuſmodi penſiones non conceduntur laicis, clericus autem coniugatus, quoad hoc tanquam laicus reputatur. Quoad alias verò penſiones, quæ non dantur titulo ſpirituali, eſt diuerſitas opinionum. Nam Ludouicus Gomes in regula de Annali poſſeſſore q. 21. negat penſiones has vacare ipſo iure propter matrimonium contractum à clerico in minoribus, quia tales penſiones conceduntur laico, vt eſt communis ſententia, pro qua plures auctores refert Couarr. ſuprà num. 6. Qui nihilominus contrariam tenet ſententiam, quam dicit vſu curiæ confirmatam eſſe, ſolúmque excipi caſum, in quo aliud conſtet de voluntate Pontificis, vt quia concedit penſionem laico propter defenſionem Eccleſiæ, vel ex alia ſimili circunſtantia. Quod etiam tradidit Nauarr. de Oratione cap. 21. num. 53. & tenet etiam Gigas q. 54. de penſionibus. Gregor. Lopez lib. 41. tit. 6. partit. 1. Qui omnes teſtificantur de conſuetudine Romanæ curiæ, cui ſine dubio ſtandum eſt, etiamſi in rigore iuris talis penſio ſub nomine beneficij Eccleſiaſtici non comprehendatur.

A Quanquam hodie poſt motum proprium Pij V. quo penſio quælibet ſecum affert obligationem recitandi preces B. Virginis, conſequenter iam habet annexum aliquem ſpiritualem titulum, ratione cuius perſonæ laicæ ordinario iure dari non poteſt. Et hac ratione probabilius etiam eſt amitti per contractum matrimonij.

22. *Clericus in ſacris contrahens matrimonium eſt priuãdus etiam penſionibus.*

Iuxta hanc ergo doctrinam cum proportione reſpondendum videtur ad quæſtionem de clerico in ſacris (de quo dicti auctores nihil ſpeciale dicunt.) Hac ſeruata differentia, quòd clericus in ſacris non priuatur ipſo iure penſionibus, ſed ad ſummum per iudicem priuandus ſit. Veruntamen, quia in his rebus odioſis non eſt facilè extenſio admittenda, niſi vbi vel ius vel B manifeſta ratio illam conuicerit, ideo in præſenti neceſſarium non eſt illam communem doctrinam, quæ de minoribus clericis datur, in maioribus ſimpliciter admittere, quia caput *decernimus*, in quo ſolo hæc illorum pœna fundatur, tantùm dicit, *beneficio Eccleſiaſtico careant*, & ideo in rigore iuris ſolùm priuandi ſunt illis penſionibus, quæ veniunt appellatione beneficij Eccleſiaſtici, vt ſunt illæ quæ vel ob ſpiritualem titulum dantur, in aliis verò conſulenda eſſet propria conſuetudo in modo puniendi hoc delictum. Nam conſuetudo illa, quæ circa clericos minores ſeruatur, per ſe non ſatis eſt, niſi conſtet eandem ad clericos etiam in ſacris deri- C uatam eſſe. Verum eſt iam nunc quamlibet penſionem cenſeri à modernis auctoribus dari ſpirituali titulo propter dictum onus recitandi horas Virginis, ex quo fit iam comprehendi ſub nomine beneficij.

23. *Tertia pœna. Incurrunt irregularitatem.*

Tertia pœna, quæ propter hoc delictum imponitur, eſt irregularitas, vt ſentiunt communiter ſuprà citati auctores, pertinétque hæc irregularitas ad illam ſpeciem bigamiæ, quæ ſimilitudinaria dicitur, de qua, & de hoc caſu in ſpeciali in materia de irregularitate copioſè diſputatum eſt, tom. 5. in 3. partem diſp. 49. ſect. 4. Atque huc etiam ſpectat, quòd talis clericus deponi iubetur in cap. *Presbyter* 28. d. de qua pœna videri poteſt Abb. in cap. *At ſi clerici*, de iudiciis, D & Bernard Diaz in Pract. cap. 74. aliàs 80. vbi tam ipſe, quàm Salzedo alias explicant huius delicti pœnas, ſed pro inſtituto noſtro hæc ſufficiunt.

24. *Aſſertio tertia. Hoc votum obligat ad perpetuam, & integram caſtitatem.*

Tertiò dicendum eſt obligare hoc votum caſtitatis ad ſeruandam perpetuam & integram continentiam in omnibus actibus etiam aliàs iure naturę prohibitis. Cõcluſio eſt certa, & ab omnibus ſine diſſenſione recepta. Ratio autem eſt, quia hoc votum non eſt tantùm non nubendi, ſed eſt abſolutè & ſimpliciter votum continentiæ, ſeu caſtitatis, vt conſtat ex omnibus auctoribus, & ex decretis Pontificum & Conciliorum ſuprà adductis cum tota Patrum traditione, & E ex communi ſenſu & conſuetudine totius Eccleſiæ, quæ eſt optima legum interpres. Votum autem continentiæ non ſolùm obligat ad abſtinendum à matrimonio, ſed etiam ab omni actu, & deſiderio libidinoſo, & caſtitati contrario: ergo. Vnde fit clericum fornicantem, vel ſimile crimen committentem, non ſolùm intemperantiam, ſed etiam ſacrilegium committere, vt in ſuperioribus ſatis explicatum eſt. Hinc clerici in ſacris incontinentes ſpecialibus pœnis afficiuntur in iure. In quo tamen obſeruandum eſt iura Eccleſiaſtica præcipuè punire clericos concubinarios, vel pœna irregularitatis, vel ſaltem

pœna

pœna ſuſpenſionis, vel propriæ, vel quæ ad illam reuocetur. De qua pœna latè dictum eſt in materia de irregularitate, & de ſuſpenſionis cenſura, vbi etiam explicauimus quis propriè cenſeatur concubinarius, non enim omnes, qui ſemel aut iterum, imò nec qui frequenter labitur cum diuerſis perſonis, concubinarius dicitur, ſed qui ad hunc turpem vſum aliquam certam fœminam deſtinatam, & ſpeciali amicitiæ fœdere coniunctam habet, & cum ea prauam conſuetudinem exercet, vt latiùs dicto loco. Pro aliis verò ſingularibus delictis, quæ hunc ſtatum prauum non includant, etiamſi grauiſſima ſint, non inuenio ſpeciales pœnas Eccleſiaſtico iure impoſitas ipſo facto incurrendas, præter eas, quas in materia de irregularitate, & ſuſpenſione, declarauimus. Quomodo autem ſimilia delicta in clericis punienda ſint ab Eccleſiæ paſtoribus, explicant iuris canonici interpretes in cap. *ſi clerici*, de iudiciis, & in cap. *veſtra*, & cap. *quæſitum*, de cohabit. cler. & mulier. & proſequuntur latè Bernardus Diaz, & Salzedo in Practica criminali, à cap. 68. vſque ad 86. & videri poteſt Gratianus 81. d. c. *ſi quis clericus* cum ſequentibus.

Clericus in ſacris quando cenſeatur concubinarius.

25. Ad huius denique obligationis integram obſeruationem pertinet frequens ac diligens antiquorum canonum admonitio ac prohibitio, vt clerici vitent contubernia, & conuictum ſeu familiaritatem fœminarum. Sic Concilium Nicænum can. 3. nulli clericorum ait licere habere ſecum mulierem extraneam. Quod etiam ſtatuit Cōcilium Elibertinum can. 27. & in Toletano II. cap. 3. Tolet. IV. cap. 42. Hiſpalenſi I. can. 3. & Cōcil. Gerandenſe can. 7. quod ſpecialiter loquitur de his clericis, qui ſine coniugibus ordinantur. Item Concilium Illerdenſe cap. 15. & Bracharenſe III. can. 5. vbi ſola mater excipitur, ita vt nedum cum ſororibus, vel propinquis cohabitatio concedatur, *Ne licentia* (inquit) *ſororum, vel propinquarum mulierum familiarior habeatur ad patrandum ſeclus.* Quod exemplum omnibus clericis dediſſe Auguſtinum refert Poſſidonius in vita eius; *nam quæ cum ſorore mea ſunt* (dicebat ille) *ſorores meæ non ſunt.* Cuius ſententiæ meminit etiam Gregor. lib. 7. epiſtol. 39. addens: *Docti ergo viri cautela magna debet eſſe nobis inſtructio.* Et multa alia de hac re congerit decreta Gratianus d. 81. à cap. *Clericus* 20. vſque ad finem: in quibus non ſolùm cohabitatio, ſed etiam omnis nimia vel ſuſpecta familiaritas, & confabulatio cum fœminis, clericis prohibetur. & ſpecialiter Lucius Papa, (vt Gratianus refert) vel potiùs Clemens epiſt. 2. *Clericus* (inquit) *ad fœminæ tabernaculum ſolus non accedat, ſine maioris natu ſacerdotis iuſſione: nec presbyter ſolus cum ſola adiungatur, ſed duobus adhibitis teſtibus viſitet infirmam, nec ſolus cum ſola fœmina fabulas miſceat.* Vnde etiam in Concilio Matiſconenſi I. can. 3. cautum eſt, *vt nulla mulier in cubiculo Epiſcopi, abſque duobus Presbyteris, aut certè Diaconis ingredi permittatur.* Et è conuerſo in Concil. Epaunenſi can. 20. tam Epiſcopis quàm Presbyteris, &c. ad fœminas prohibetur acceſſus, niſi cum Presbyterorum, aut clericorum teſtimonio. Concilium autem Terraconenſ. cap. 1. non ſolùm de clericis, ſed etiam de monachis & religioſis, nec de quibuſcumque fœminis, ſed etiam de ſanguine proximis ita ſtatuit. Cùm ad earum viſitationem pergunt, teſtem ſolatij ſui fide & ætate probatum adhibeant ſecum.

Debent vitate contubernia, & familiaritatē fœminarū.

Conc. Illerdenſ.

Exemplum D. Auguſt. in hac materia.

Poſſidon.

Greg.

Clemens 2.

26. Præterea non ſolùm canones Eccleſiaſtici, ſed etiam leges ciuiles hoc ipſum comprobarunt, vt in ſuperioribus citatum eſt ex Iuſtiniano in Authen. de Sanctiſſimis Epiſcop. & idem habent leges Hiſpaniæ partit. 1. tit. 6. lib. 37. & ſequentibus. Per extraneas autem mulieres intelligunt hæc iura omnes illas, quæ non ſunt ſanguine coniunctæ in aliquo gradu ex ibi annumeratis, ſed quia in hoc inuenitur aliqua varietas, nam quædam iura excipiunt matrem ſolam, & auiam, quam excludi veriſimile non eſt. Alia addunt propriam filiam virginem, ex priori ſcilicet matrimonio habitam, vt patet ex dict. can. Concilij Elibertini, quod etiam requirit vt ſit dicata Deo. Item ſolent aliquando excipere ſororem, amitam, & materteram, ac denique aliquando omnes in ſecundo gradu conſanguinitatis coniunctas: ideo in hoc ſtandum eſt illi generali regulæ, vt omnes illæ prohibitæ intelligantur, de quibus poſſit haberi ſuſpicio: hanc enim regulam reuocatis prioribus canonibus amplectitur Gregor. IX. in cap. 1. de cohabit. cler. & mulier. & Innocent. III. in cap. penult. eod. titul. ac tandem Concilium Trident. ſeſſ. 25. cap. 14. de Reformatione. Quæ autem huiuſmodi ſint, prælatorum iudicio definiendum eſt. Pœnæ autem quæ propter tranſgreſſionem aliquam, vel ſcandalum, in hac parte dantur, plures imponuntur in prædictis decretis, quæ à Concilio Tridentino renouantur, & aliæ adduntur, omnes tamen ſunt ab Epiſcopis ferendæ, & ipſo facto non incurruntur, vna excepta, quam Concilium addidit, ſcilicet, *Vt ſi à ſuperioribus moniti ab eis ſe non abſtinuerint, tertia parte fructuum, obuentionum, ac prouentuum beneficiorum ſuorum quorumcunque & penſionum ipſo facto ſint priuati.* Probabile autem eſt neceſſariam eſſe ſententiam declaratoriam, vt eam reſtituere teneantur: nam ibidem ſubditur, arbitrio Epiſcopi applicandam eſſe fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco. Ipſi autem Epiſcopo loco huius pœnæ imponitur ſuſpenſio ipſo facto, ſi à Synodo prouinciali admonitus ab huiuſmodi crimine non abſtinuerit: quam cenſuram in proprio loco declarauimus.

Quas pœnas incurrāt tranſgreſſores.

Conc. Trid.

tom. 5. in 3. p. diſp. 31. ſect. 4.

CAPVT XIX.

Ad quid obligetur, vel quomodo peccet clericus qui poſt matrimonium in ſacris ordinatus eſt viuente vxore.

1. DVobus modis fieri poteſt huiuſmodi ordinatio, ſcilicet, licitè & illicitè, hoc enim nec intrinſecè malum eſt, nec iure diuino prohibitum, vt eſt de fide certum ex Paulo 1. ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. & ex aliis ſuprà adductis cap. 1. & 2. Neque etiā Eccleſia ita hoc abſolutè prohibuit, quin ſeruatis debitis circunſtantiis eodem iure Eccleſiaſtico declaratis licitè fieri poſſit. Primò ergo, vt hoc licitè fiat, neceſſarium eſt, vt ex tali matrimonio irregularitas bigamiæ non ſit contracta, nam tunc conſtat etiam mortua vxore ordines ſuſcipere non poſſe, nedum ipſa viuente. Quibus autem in caſibus talis bigamia vera & interpretatiua incurratur, tom. 5. in 3. partem diſput. 49. latè tractauimus. Secundò requiritur, vt ex conſenſu vxoris ordo ſuſcipiatur, quod iam antiqui canones ſæpe admonuerunt, vt ſuprà vidimus, exigit enim hoc iuſtitiæ ratio, & votum emittendum in ipſa ordinatione, in Eccleſia Latina,

Quæ requirantur vt licitè ordinetur. Primum.

Secundum.

tina,

tina, in quà clericis in ſacris vſus proprię vxoris prohibitus eſt, & abſolutum votum caſtitatis emittitur, ad quam non poteſt coniugatus integrè obligari ſine licentia vxoris, neque etiamſi id facere tentet, id poterit licitè obſeruare.

2. Excipiuntur duo caſus, in quibus inuita vxore quis ordinari poteſt. Primus.

Ex hac verò ratione intelligitúr ab hoc onere eximi coniugatum qui alio titulo vel liberatus eſt ab obligatione reddendi debitum, vel à vinculo etiam matrimonij alia via liberari poteſt,& vult. Exemplum prioris partis eſt quando iure,& auctoritate iudicis Eccleſiaſtici factum eſt perpetuum diuortium, argumentum c. *Agathoſa* 27. q.2. vbi in caſu adulterij ab vxore commiſſi, propter quod licet viro vxorem perpetuò dimittere quoad torum, ait Gregorius, licitum eſſe eidem viro ſolemne votum in religione profiteri inuita vxore: ergo à fortiori idem dicendum eſt de voto ſolemni ordinis ſacri, quia nec per tale votum fit aliqua iniuria vxori,& alioqui votum ipſum omni ex parte ſeruari poteſt, cùm iam non ſit vlla obligatio reddendi debitum coniugale; neque in tali viro eſt aliquid aliud quod cum ordine ſacro repugnet, cùm maritalem vitam cum vxore agere non teneatur. Et ita indicat Syluester verbo *Diuortium*, q. 13. & 16. his adiunctis quæ tradit verbo *Matrimonium* 8.q.12. dict.4. Clarius Soto in 4.d.38.q.1.art.2. Palacios d.37.diſp.2.

3. Secundus.

Exemplum alterius partis eſt ſi matrimonium nondum eſt conſummatum, & aliquis ad hoc ſumit ordines, vt religionem ingrediatur, qui ad hoc habet ius, & facultatem ab Eccleſia, & illo modo poteſt liberari omnino ab onere matrimonij, & ſolemne caſtitatis votum integrè ſeruare. In eo autem caſu tenebitur poſt ordinationem nō ſolùm religionem ingredi, ſed etiam illam profiteri, quia, vt licitè talem ſtatum aſſumat,& votum illi annexum emittat, neceſſarium eſt vt ſub hac intentione id faciat, vt ſuperiùs tactum eſt, quia iam non poteſt alio modo voto,& ſtatui per ordinationem aſſumpto ſatisfacere, ſicut etiam diximus in alio caſu, quando è conuerſo contingit vt aliquis poſt caſtitatis votum matrimonium ratum contrahat, neceſſarium eſſe vt habeat intentionem ſe obligandi ad religionem. Sicut autem ibi diximus factum illud moraliter eſſe periculis expoſitum, & ideo quoad fieri poſſit vitandum eſſe,& non niſi magna ex cauſa, multiſque obſeruatis circunſtantiis eſſe faciendum, ita etiam in præſenti dicimus, qui matrimonium ratum contraxit, ſi vxore inuita ordinari velit, & matrimonium non conſummare, debere priùs, regulariter loquendo, religionem ingredi,& in ea profiteri. Supponimus enim per ſacram ordinationem non diſſolui matrimonium ratum iuxta Extrauag. *Antiqua*, Ioānis XXII. de voto; ordinari verò animo retinendi ſemper vinculum matrimonij, licitè fieri non poteſt, quia ſi id fiat animo conſummandi matrimonium, eſt contra votum caſtitatis: ſi verò fiat animo non conſummandi, eſt contra iuſtitiam, vt ſtatim dicemus; vt ergo tale votum fiat licitè, neceſſe eſt vt tale matrimonium diſſoluatur: ergo moraliter etiam neceſſarium eſt, vt talis diſſolutio antecedat, quod fit per profeſſionem; nam ſi antecedat ordinatio, periculum eſſe poteſt vel alicuius impedimēti, ob quod non poſſit religionem profiteri, vel alicuius mutabilitatis, ob quam à propoſito deſiſtat,& matrimonium conſummet, atque ita non ſolùm votum violet, ſed etiam perpetuò inhabilis reddatur ad vſum ſacri ordinis ſuſcepti, & ad integrā obſeruantiam caſtitatis. Nihilominus tamen non cen-

A ſeo intrinſecè malum ordinari priùs cum prædicta intentione ingrediendi religionem, ſi & moralis neceſſitas occurrat immutandi hunc ordinem, quod non repugnat, & conſiderata conditione perſonæ nullum ſit periculum, ſed moralis certitudo profitendi religionem, quod iuxta dicta in loco proximè citato explicandum, & probandum eſt.

Obiici verò poteſt, nam eſto hoc non ſit ex natura ſua intrinſecè malum, videtur eſſe per canones prohibitum cap. *coniugatus*, de Conuerſ. coniugat. *Nullus coniugatorum*, ait, *eſt ad ſacros ordines promouendus, niſi ab vxore continentiam profitente fuerit abſolutus.* Reſpondeo hanc legem & ſimiles B eſſe intelligendas in rigore poſt matrimonium conſummatum, nam generaliùs loquendo, dictū eſt in cap. vlt. de tempor. ordinat. in 6. non eſſe ordinationem tribuendam *coniugato, niſi volenti religionem intrare, aut ad ſacros ordines promoueri, prout eſt à ſacris canonibus definitum.* Vbi prior pars poſita eſt propter coniugatum per ſolum matrimonium ratum, poſterior verò propter eum, qui iam matrimonium conſummauit,& ideo in illo ſpecialiter addita eſt illa correctio, *ſecundùm ſacros canones*, quia illi non abſolutè licet ordinari, ſed obſeruatis circunſtantiis indicatis in dicto cap. *coniugatus*, ingredienti autem religionem ſimpliciter licet. Expendo autem textum illum non dixiſſe, *religionem ingreſſo, aut profeſſo*, ſed *volenti ingredi*, C quæ verba in rigore illum comprehendunt, qui habet intentionem ingrediēdi religionē. Verum eſt textum illum loqui de prima tonſura, quæ faciliùs dari poteſt huiuſmodi coniugato cum ſolo propoſito religionis ante executionem eius, tamen licèt de ſuperioribus ordinibus non ita expreſsè id concedatur, neque etiā prohibetur, ſed potiùs permitti videtur. Quia verò res eſt grauis & publica, in qua neceſſe eſt Eccleſiæ ſatisfacere, ideo exiſtimo neceſſariam eſſe Epiſcopi ſcientiam & approbationem.

Tertiò præter conſenſum vxoris neceſſarium eſt, vt ipſa etiam continentiam profiteatur. ita eſt expreſsè ſtatutum in dict. cap. *coniugatus*. Habet D tamen dubium inprimis de qua profeſſione caſtitatis intelligendum id ſit, an ſcilicet ſufficiat votum ſimplex, vel neceſſarium ſit religionem ingredi. Et eſt ratio dubitandi, quia verba illa indifferentia ſunt ad vtrumque votum: ergo non eſt cur ad maius, ſeu rigoroſius votum limitetur. In contrarium autem eſt, quia regulariter non poteſt vir profiteri religionem etiam ex conſenſu vxoris: niſi ipſa etiam religionem ingrediatur, c. *ad Apoſtolicam*,& c. *vxoratus*,& c. *cùm ſis*, de conuerſ. coniugat. vbi ſolùm excipitur caſus quando vxor ita eſt ſenex & ſterilis, vt ſine ſuſpicione poſſit in ſeculo manere. Et tunc etiam ab ea exigitur vt caſtitatem promittat.

4. Obiectio.

Reſponſio.

5. Tertium quod requiritur, eſt vt vxor etiam caſtitatem profiteatur. Dubitatio, an ſufficiat profiteri caſtitatē ſimplicem, an requiratur, ſolemnem in religione profiteri.

E Propter has rationes Doctores diuiſi ſunt, nam quòd ſufficiat votum ſimplex, tenent gloſſa in c. *quia ſunt*, verbo *nec religioſā*, d.28. quæ citat c. *Epiſcopus* d. 77. vbi Concilium Agathenſe ſic habet, *Si coniugati iuuenes conſenſerint ordinari, vxorum voluntas requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo religione promiſſa ordinentur.* Vbi gloſſa exponit, *religione*, id eſt, caſtitate, & videtur expoſitio textui conſentanea, & c. *ſeriatim* d.32. Eandem opinionē inſinuat Angelus verbo, *matrimonium* 4. n. 8. vbi nec votum continentiæ requirere videtur, ſed intelligi debet de ſolēni, quia ſtatim requirit votum abſolutè. Idem ſignificat Abbas antiquus in c. *ex publico*, de conuerſ. coniug. vbi apparentem rationem

6. Prima ſententia aſſerit ſufficere votum ſimplex. Cōc. Agath.

Gloſ.

Angelus.

Abbas.

rationem differẽtiæ aſſignat inter caſum religionis, & ſacri ordinis: nam vir religioſus factus non tenetur ampliùs curã vxoris habere, nec illi prouidere, aut illam corrigere, & ideo meritò prouidit Eccleſia vt ipſa etiam religionem ingrederetur: vir autem manens in ſeculo ordinatus, in ſacris tenetur curam habere vxoris, & illam corrigere ſi neceſſe ſit, & illi etiam prouidere, vt ſuprà explicuimus canonem 5. aliàs 6. Apoſtolorum, & colligitur etiam ex Concilio Toletano I. c. 7. habetur in cap. *placuit* 33. q. 2. & ex cap. *omnino* d. 31. & ideo ad ſuſcipiendum ordinem ſacrum non cum tanto rigore poſtulatur, vt vxor ſeculum deſerat. Præterea poteſt pro hac parte ſumi argumentum ab ſpeciali ex cap. *Sanè*, de conuerſ. coniugat. vbi idem Alexander III. ſpecialiter ſtatuit, *Vt coniugatus Epiſcopus non ordinetur, niſi vxor priùs profeſſa continentiam ſacrum ſibi velamen imponat, & religioſam veſtem aſſumat.* Cùm ergo in Epiſcopo poſt profeſſionem ſpecialiter declaret illam profeſſionem futuram eſſe in ſtatu religionis, ſignum eſt in aliis ordinibus ſacris infra Epiſcopatum hoc non requiri, ſed quamcunque profeſſionem caſtitatis ſufficere. Denique addi poteſt congruentia ex illo textu in integra, & ex dict. c. *ad Apoſtolicam*: nam quia vir & vxor per copulam efficiuntur vna caro, ideo (inquiunt illa iura) non poteſt vna pars conuerti, niſi alia conuertatur: ergo quãdo vir ita conuertitur, vt religioſus fiat, meritò poſtulatur in vxore ſimilis conuerſio ad religionem, vel etiam quia Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis, meritò quãdo vir fit Epiſcopus, petitur vt vxor ſtatum perfectionis aſſumat, quem poteſt; ſi ergo vir in ſeculo maneat, & ſine ſtatu perfectionis cum ſolo voto caſtitatis, vt cõtingit etiam in ſacerdote, & infrà, non eſt cur ab vxore poſtuletur, vt ſeculum dimittat, ſed ſatis erit illi per ſimplex votum continentiæ ſe Deo dicare. Sicut etiam communi conſenſu abſque ordinatione ſacra poſſunt ſeparari, & ſimplex votum caſtitatis emittere. c. *quod Deo* 33. q. 5. Nam quòd ad votum viri ordo ſacer accedat, parum videtur referre, quia non propterea aut periculum vxoris maius eſt, aut neceſſaria eſt maior obligatio caſtitatis.

7. Alij verò auctores cenſent votum ſolemne ſacri ordinis æquiparãdum eſſe in hoc voto ſolẽni religionis, atque ita dict. cap. *coniugatus* interpretandum eſſe iuxta alia iura quæ de religioſis loquuntur, ſcilicet, vt vir poſſit ad ſacros ordines aſſumi neceſſarium eſſe vxorem religionem ingredi, vel ſit adeò ſenex, vt ſine ſuſpicione poſſit in ſeculo manere, & caſtitatem profiteri. Pro hac opinione citatur gloſſ. in dict. cap. *coniugatus*. Sed illa quamuis pro vtraque parte rem diſputet, nihil ſatis definit, & in rigore potiùs in priorem ſententiam inclinare videtur. Tenent verò hanc opinionem Hoſtienſ. Panormitan. & alij ibi, & Calderinus in cap. *ex parte*, eod. tit. Abbas etiam in cap. 1. eodem tit. Conarr. in 4. 2. p. c. 6. §. 3. n. 3. Sylueſt. verbo *Matrimonium*, 8. q. 12. dict. 4. Soto, d. 38. q. 1. art. 2. & 27. d. q. 2. art. 5. indicat Palacios in d. 25. diſp. 5. circa 3. concluſ. qui tamen videtur requirere, vt ambo ingrediantur religionẽ, quod non eſt neceſſarium, vt per ſe conſtat. Fundamentum huius ſententiæ ſumitur ex prædictis iuribus, nam licèt illud cap. *coniugatus*, abſolutè requirat profeſſionem caſtitatis, eam tamen intelligendam relinquit ſecundùm ordinariam iuris diſpoſitionem, quæ in aliis decretis ſatis explicata eſt. Quòd autem illa loquantur de illo caſu, in

Secunda ſẽtẽtia aſſerit vxorem debere religionem ingredi.

A quo vir religionem ingreditur, materiale quid eſt, nam in vtroque caſu eſt eadem ratio, & neceſſitas poſtulandi in vxore profeſſionem caſtitatis. Imò in caſu ordinationis ſacræ videtur eſſe maior neceſſitas, vt vxor in poſterum ſecura ſit, non ſolùm ab aliis, ſed etiam ab ipſomet viro, qui ad illam in ſeculo manentem poſſet faciliùs accedere, & difficiliùs ab illa poſſet repelli. De quo legi poteſt notabile exemplum apud Greg. Turon. lib. 1. hiſtoriæ Francor. cap. 44.

Et ideo differẽtiæ aſſignatæ ab antiquo Abbate non ſatisfaciunt: quibus addere poſſumus voluiſſe fortè iura liberare virum ordinandum ſacerdotem hoc onere zelandi, & cuſtodiendi caſtitatem vxoris ſuæ, quod ſine dubio eſſet grauiſſimum, multúmque poſſet illum diſtrahere à ſacro miniſterio, ſi vxor relinqueretur iuuenis, & in ſeculo. Nam licèt aliquando talis poſſit eſſe perſona, vt etiam in ea ætate omnem excludat ſuſpicionem propter morum probitatem, & alias circunſtantias, tamen res hæc incerta eſt & lubrica, multóque magis perſeuerantia in illa, & ideo iura noluerunt hoc arbitrio vniuſcuiuſque relinquere, ſed generalem regulam inſtituerunt, ſolúmque exceperunt caſum, in quo ipſa ætas omnem excludit ſuſpicionem, & tunc etiam voluerunt emitti votũ caſtitatis à coniuge, vt vterque coniux conſecretur Deo. Quæ exceptio etiam habet locum quando vir religionem ingreditur, quia ſecluſo periculo incontinentiæ quoad hoc iura non diſcernunt in hoc quòd profeſſio fiat per votum ſimplex vel ſolemne caſtitatis; periculum autem ſolùm ex ætate imminet. Tantùm in Epiſcopo propter eius dignitatem non admittunt illam exceptionem, ſed volunt vxorem ingredi religionem, cuiuſcunque ætatis ſit, & hæc eſt ſpecialitas quę fit in Epiſcopo, vt Angelus, & Couarr. & alij notarunt. 8.

Inter has ergo ſententias, hæc poſterior mihi vera videtur, eſt enim multum conſentanea rationi, & optimæ prouidentiæ, nihílque diſcedit à rigore iuris, ſed optimè illud explicat, & ſatisfacit omnibus difficultatibus in contrarium, vt ex dictis in eius confirmationem ſatis conſtat. Quibus addo ex dict. cap. *coniugatus*, hanc ſententiam ſufficienter probari, ſi totum illud prout in integra lectione continetur, inſpiciatur. ita ergo habetur textus ille in Concil. Lateran. ſub Alexand. III. p. 5. cap. 6. & apud Antonium Auguſtinum collect. 1. tit. 28. cap. 5. *Coniugatus in, vel ad monaſterium conuerti deſiderans, ſuſcipi prohibetur, niſi vxor illius ſimiliter conuertatur, nam dum vnum vtrorumque corpus poſt coniugij copulationem ſit factum, incongruum eſt partem conuerti, & partem in ſeculo remanere, nec recipitur à Deo illius viri conuerſio, cuius ſequitur coniugalis fœderis proſtitutio. Cùm igitur ſenatus Sanctorum clericorum longè præemineat cœtui monachorum, ita vt aliquando bonus monachus vix bonum clericum faciat: nullus coniugatorum eſt ad ſacros ordines promouendus, niſi ab vxore continentiam profitente fuerit abſolutus.* Ex quo toto contextu manifeſtum eſt eandem conuerſionem vxoris requiri, vt vir poſſit in ſacris ordinari, quę requiritur vt monachus fieri poſſit, & in iure hęc duo æquiparari, imò quaſi à minori, ſeu à fortiori à monachatu ad clericatum argumentum ſumi. Quando ergo hæc tria, quæ explicata ſunt, concurrunt, licitè ordo ſacer ſuſcipitur à coniugato, & conſequenter licitè etiam ſolemne votum caſtitatis emittitur: deficiente autem aliquo ex dictis, vtrumque illicitè fit.

9\. Reſolutio difficultatis.

Conc. Lateranenſ.

tè fit. In vtroque autem modo obligatio voti contrahitur,non tamen omnino eadem,quòd ſupereſt explicandum.

10. Aſſertio prima. Coniugatus licitè in ſacris ordinatus, eandem omnino caſtitatem ſeruare tenetur,ac ſi ante matrimonium ordinatus fuiſſet.

Primò ergo quando coniugatus licitè ordinatur in ſacris, eodem prorſus modo, & cum eiſdem effectibus obligatur voto caſtitatis, ac ſi ante matrimonium ordinatus fuiſſet. Probatur, quia in primis per talem ordinationem fit inhabilis ad matrimonium: nam licèt viuente vxore eſſet inhabilis ad ducendam aliam, tamen per ordinationem nouo titulo inhabilis fit, propter quod etiam mortua vxore aliam ducere non poterit, vel ſi prius matrimonium tantùm fuerat ratum, & non conſummatum, & ideo contingat vinculum ipſum diſſolui per profeſſionem vxoris in religione approbata: nihilominus ipſe non poterit validè matrimonium contrahere. Deinde tenetur integram continentiam ſeruare non ſolùm cum omnibus aliis, ſed etiam cum ipſa vxore, nec tantùm non petendo, ſed etiam non reddendo debitum, etiamſi illa petat, vt ſtatim dicetur:ergo habet omnem obligationem, quam haberet ſi ante matrimonium ſimile votum emiſiſſet. Ratio autem eſt, quia in re idem eſt votum, & nihil eſt quod impediat perfectam eius obligationem,cum licitè factum ſit, & vxor renuntiauerit iuri ſuo, quam renuntiationem vir acceptauit, & voto firmauit,imò & Eccleſia illam probauit, & prohibitione ſua irreuocabilem fecit; ergo tale votum abſolutè obligat ad omnem caſtitatem,& ad negandum debitum, quantumuis vxor petat.

11. Dubitatio, an poſſit cohabitare cũ vxore,ſecluſo toro.

Solùm poteſt dubitari, an liceat huiuſmodi clericum cohabitare cum vxore,& vti omni eius miniſterio,tanquam ſorore,ſecluſo toto. Nam in cap.*volumus* 81.d. Gregorius Papa permittit huiuſmodi cohabitationem cum vxore,*quæ caſtè*(inquit)*regenda eſt*.Et in Concilio Agathenſi can.16. & in Lateran.ſub Alexand.III.p.5. cap.7. ſolùm dicitur, *ſequeſtrato manſionis cubiculo*, quod rectè ſtare poteſt cum cohabitatione in eadem domo, vt aduertit gloſſ.in cap.*Epiſcopus* 77.d. Quapropter non videtur habere locum reſponſio, ſeu reſolutio eorum, qui dicunt, quando vxor eſt ſenex,poſſe ſacerdotem habitare cum illa, quia nullum eſt periculum, nec ſuſpicio, ſecus verò eſſe quando vxor eſt iuuenis,propter contrariam rationem.Quod ſentit gloſſa in dict.cap.*volumus*, & Panormit.in dict.c.*coniugatus* num.5. Hæc,inquam,reſponſio locum non habet,iuxta dicta iura,quia cap.*Epiſcopus*,ſeu Concilium Agathenſe, loquitur expreſsè de iuuenibus, & Gregorius in dict.cap.*volumus*,indifferenter loquitur,& æquiparat vxorem ſorori: ſoror autem etiamſi eſſet iuuenis,domi poterat retineri. Ego cenſeo quæſtionem hanc vix hoc tempore habere locum, ſi iura ſeruentur, & conſiderentur quæ diximus. Quia ſi vxor ſexagenaria non ſit, & extra omne periculum, & ſuſpicionem, profiteri debet religionem,vt maritus ordinetur,quare iam cohabitare non poterunt:ſi autem iam vxor ſit ſenex,& extra omnem ſuſpicionem, tunc profectò non videtur dubium quin poſſit cohabitare cum illa, iuxta regulam ſuperiùs poſitam in fine capitis præcedentis. Sed licèt hoc in rigore verum ſit, optimum tamen conſilium eſt ab huiuſmodi cohabitatione abſtinere, tum propter exemplum, tum propter qualecunque periculum, etiam leuioris incendij, vel libidinis. De quo videri poteſt exemplum optimum apud Gregor. lib. Dialogor.cap.11.

12. Difficultas; quale peccatum ſit, & quam pœnã incurrat, ſi cognoſcat vxorem.

Tandem inquiri hîc poteſt,quale peccatum ſit ſi huiuſmodi clericus ſic ordinatus in ſacris vxorem ſuam cognoſcat,& quam pœnam propterea incurrat.Circa priorem partem diſtinguendũ eſt, an matrimonium quod præceſſerit, fuerit ratum tantùm,vel etiam conſummatum.Et ſi prioris generis fuit,conſiderandum etiam eſt,an fuerit iam ſolutum quoad vinculum,per ſolemnem profeſſionem vxoris,necne:nã ſi iam fuit ſolutum,perinde ſe habet,ac ſi non præceſſiſſet,vnde perinde peccat,ac ſi cum quacumque alia moniali peccaret,nam circunſtãtia illa quæ præceſſit,nec augere videtur,nec minuere notabiliter delictum. Si autem vxor nondum religionem profeſſa eſt,cõmittitur quidem ſacrilegiũ,vel ratione voti proprij,vel etiam ratione voti ſimplicis, ſi ab vxore iam emiſſum eſt.Propria autem malitia fornicationis ibi locum non habet, quia cùm vinculum non ſit ſolutum,acceſſus ille non eſt ad non ſuã. Et ita colligitur ex cap.*litteras*,de filiis Presbyter. Vnde fit,vt filij ex tali matrimonio nati in rigore,ſeu ex natura rei, vt ſic dicam,non ſint illegitimi. An verò ſecundùm canonicum ius tanquam illegitimi habeantur quoad irregularitatem ad ordines ſuſcipiendos, tractatur à Doctoribus in dict.cap.*litteras*,& in materia de irregularitate ſatis de hoc diximus. Et quoad hanc partem idem iudicium eſt quando matrimonium ante ordinationem;non ſolùm ratum,ſed etiam conſummatum fuit. Solùm eſt differentia,quia tunc quãuis vxor religionem fuerit profeſſa, ſemper vinculũ matrimonij integrũ manet,ideóque intra latitudinẽ intemperantiæ non habet eandem rationẽ malitiæ,multũ tamen creſcit in malitia ſacrilegij ob circunſtantiã vtriuſque perſonę Deo cõſecratæ,& ſpecialiter deſponſatæ. Quoad alterã verò partẽ de pœna,nullam inuenio,quæ ipſo iure incurratur, tamen ſi vxor monialis iam effecta ſit, deponendus erit ipſe maritus, non minùs quàm quilibet alius ſacerdos ad illam accedens:ſi autẽ adhuc ſit ſecularis cum ſimplici voto caſtitatis, non inuenio certam pœnam, ſed arbitrio iudicis erit puniendus,tanquã is qui grauem inceſtũ,vel potiùs ſacrilegium cõmittit.De quo videri poteſt Bernardus Diaz in Practica cap.81.84.& 87.

An filij ex tali copula ſint illegitimi.

13. Aſſertio ſecunda. Qui ſine cõſenſu vxoris illicitè ordinatur, ad totam caſtitatem obligatur,niſi ad reddendum debitũ petenti.

Secundò dicendum eſt,eum,qui illicitè & ſine conſenſu vxoris ſacrum ordinem ſuſcepit,quamuis grauiter peccet in eo facto, nihilominus ad continentiam integrè ſeruandam obligari, præterquam ad non reddendum debitum vxori petenti.Tota aſſertio certa eſt,& communis. Ratio autem primæ partis eſt,quia licèt Eccleſia prohibeat talem ordinationem,nihilominus quia irritare illam non poteſt,ſed facta tenet,meritò vult vt talis perſona quantum iuſtè poteſt ad continentiam obligata maneat:poteſt autem in omnibus,præterquam in negatione debiti, & ideo ad omnia obligatur. Itaque & inhabilis redditur ad matrimonium,etiam mortua vxore, & ab omni actu turpi ſpecialiter eſt prohibitus, & à ſuamet vxore coniugale debitum petere non poteſt,nam ad hoc ſe potuit obligare.Et hinc probata manet altera pars, de qua videri poſſunt Palud. in 4. d.37.quæſt.1.art.1.& Soto d.38.q.1.art.1. Sylueſter & Angelus locis citatis, Couarr. ſuprà, & alij Canoniſtæ in cap.2.de Cleric. coniug. argument.cap.*quidam*,de conuerſ.coniugat.& expreſſiùs in Extrauag. *Antiquæ*, ex qua habetur clericum in eo caſu licitè reddere debitum, etiamſi matrimonium prius tantùm eſſet ratum, quia non fuit per ordinationem ſolutum. Ratio

autem

Sic ordinatus ipſo iure manet irregularis.

autem eſt, quia vxor ſine culpa, vel voluntate ſua non debet ſuo iure priuari. In eo autem caſu ſic ordinatus ſuſpenſus manet, vel potiùs irregularis, vt habetur expreſsè in dict. Extrauag. *Antiquæ*, de voto. quæ prohibitio videtur impoſita & in pœnam prioris delicti ſuſcipiendi ordinem ſacrum in debito modo, & propter decentiam ſacri miniſterij, quod in Eccleſia Latina non conceditur ei, qui ex neceſſitate, vel debito coniugij vſum habere cogitur. De Græcis verò alia ratio eſſet, iuxta ſuperiùs dicta, & iuxta cap. *olim*, de Cleric. coniugat. vbi videri poteſt Panormitan. An verò præter dictam irregularitatem alias pœnas incurrat coniugatus hoc modo ſuſcipiens ordines, tractat Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 40. num. 14. & Salzedo ad Bernard. in Practica cap. 80. lit. B. & reſolutio eſt ipſo facto nullam aliam incurri, poſſe tamen per Eccleſiaſticos iudices imponi, & exiſtimo futuram eſſe arbitrariam, quia in iure nulla ſpecialis deſignata eſt.

Dubitatio, an teneatur reddere debitum, ſi vxor ſciens non reclamauit.

14. Sed quid ſi vir accepit ordinem, ſciente vxore, & non reclamante, quanuis expreſsè non conſenſerit, nunquid tunc cogendus eſt debitum reddere, vel ita eſt de illo iudicandum, ac ſi vxor conſenſiſſet, quia tacitè id feciſſe videtur? Circa hoc Paludan. dict. art. 1. concl. 3. dicit in eo caſu vxorem obligari ad continentiam, quia non contradixit: in quo ſignificat, virum non obligari ad reddendum debitum. Addit tamen in eo caſu non eſſe obligandam vxorem ad vouendum continentiam, quia vouere non eſt res præcepti, ſed conſilij. Alij verò opinantur in eo caſu teneri ad vouendam caſtitatem, & cogi poſſe. Quia, ex quo obligatur ad ſeruandam caſtitatem, conſequenter obligatur ad ſeruandam illam, iuxta modum ab Eccleſia præſcriptum, nam ex eodem Eccleſiæ præcepto vtraque oritur obligatio, Eccleſia verò præcipit vxorem ſeruare caſtitatem vouendo illam.

Opinio Palud.

Aſſertio prima.

15. Ego verò exiſtimo in eo caſu ad neutrum teneri. Et in primis ſi ad ſeruandam caſtitatem non tenetur, clarum eſt, neque ad vouendum teneri, quia non eſt vnde talis obligatio naſcatur, cùm, per ſe loquendo, tale votum præcipi non poſſit. Quòd autem etiam ad caſtitatem ſeruandam non ſit vxor obligata, probatur, quia in eo caſu poteſt repetere virum ſuum, & ab illo exigere debitum. Quod tenet expreſsè Angelus verbo *Matrimonium* 4. num. 12. & Syluester *Matrimonium* 8. q. 12. dict. 4. citant cap. *conſuluit*, de conuerſ. coniugat. ex quo id elici poteſt, iuxta quendam intellectum illius textus ſatis receptum: nam in eo non exprimitur quomodo vxor conſenſerit religioſæ profeſſioni ſui viri, de qua ibi ſermo eſt, tamen quia dubitatio, quæ ibi proponitur Pontifici, ſolùm fuit, an mortua vxore potuerit vir religione dimiſſa aliam ducere, ideo ſupponi videtur, viuente priori vxore potuiſſe ab ipſa reuocari, ea verò diſſimulante, permiſſum eſſe in religione manere. Iuxta hunc ergo probabilem ſenſum rectè colligitur ex illo textu, etiamſi vxor ſciuerit, & non contradixerit profeſſioni viri; nihilominus non cogi ad caſtitatem ſeruandam, ſed poſſe virum ſuum petere: ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu, quia, vt probatum eſt, votum religionis & ſacri ordinis, quoad hoc, æquiparantur. Alia verò ſunt iura quæ à fortiori hoc clariùs probant, quæ ſtatim adducam.

Probatur ratione.

16. Ratio verò reddi poteſt, quia licèt vxor taceat, non propterea conſentire videtur. Et quidem ſi fortaſſe ex timore, vel ignorantia ita ſe gerat, res eſt manifeſta, quia hæc cauſant inuoluntarium, & patet à fortiori ex capite *accedens*, & capite *veniens*, de conuerſ. coniugat. Veruntamen, etiamſi propter negligentiam, vel quamcunque humanam rationem contradicere omittat, non propterea cenſetur conſentire: quia nec res eſt ſibi fauorabilis, neque aliquo ſpeciali iure contradicere tenetur; cùm autem regula iuris 43. in 6. dicit, *Qui tacet conſentire videtur*, oportet vt alterutra ex dictis conditionibus intercedat, quia cùm illa voluntas tantùm ſit præſumpta & interpretatiua, fundari debet vel in eo quòd res eſt fauorabilis, quia vnuſquiſque præſumitur velle commodum ſuum, vel in obligatione contradicendi, ſi non conſentit, quia tunc vel qui non reſiſtit cùm teneatur, & poſſit, indirectè cenſetur velle & conſentire; vel ſi conſentiendo euitat culpam, eo ipſo præſumitur non malè agere, ſed conſentire. At in præſenti nullus eſt fauor, vt per ſe conſtat, neque etiam oſtendi poteſt lex canonica, quæ obliget vxorem ad contradicendum expreſsè in eo caſu: ergo non eſt cur cenſeatur conſentire, ex eo ſolùm quòd non contradicit, ſed ſolùm non ſe defendere, licèt patiatur iniuriam. Sicut enim in regula iuris 44. in 6. dicitur, *Qui tacet non fatetur, ſed nec vtique negare videtur.* Si autem vxor tunc non conſenſit ordinationi mariti, non eſt vnde poſſit ad continentiam obligari. Quare in eo etiam caſu exiſtimo manere ſic ordinatum irregularem ex tali facto, quia illicita fuit talis ordinatio, ſine conſenſu vxoris, cui talis irregularitas annexa eſt in dict. Extrau. *Antiquæ*.

Aſſertio ſecunda.

17. Addo verò præterea, licèt vxor expreſsè conſentiat, ſi non id faciat profitendo, ſeu vouendo caſtitatem, non teneri poſtea ad caſtitatem ſeruandam, neque ad id cogi poſſe, ſed ſi ſuum virum repetat, non eſſe illi negandum. Hoc colligo ex cap. 1. de conuerſ. coniugat. vbi caſus eſt de viro profitente religionem de licentia vxoris quæ caſtitatem non vouit, & quæritur an ille poſſit reuocari ad torum vxoris, vel illa cogenda ſit caſtitatem ſeruare. Reſpondet Pontifex, ſi vxor non promiſerit caſtitatem, virum poſſe & debere illi reſtitui. Intelligit autem, *niſi promiſerit*, id eſt, ſi promittere noluerit, vnde in ipſo Concilio Lateran. ſub Alexandro III. p. 5. cap. 4. additur, *Veruntamen vxor commonenda eſt, & propenſius exhortanda, vt ad religionem tranſeat, & caſtitatem ſeruare promittat.* Ergo non eſt hoc opus neceſſitatis, ſed conſilij, & admonitionis. Idem colligitur à contrario ſenſu ex capite *veniens*, eodem tit. quod etiam loquitur in caſu profeſſionis: ſed iam ſæpe dictum eſt, hæc duo æquiparari in iure quantum ad præſens attinet. Ratio verò reddi poteſt, quia eo ipſo quòd conuerſio, vel ordinatio viri facta eſt ſine voto vxoris, non eſt facta ſecundùm formam & modum ſacris canonibus præſcriptum, & ideo & illicitè facta eſt, & non obligat vxorem ad perpetuam caſtitatem, quia Eccleſia non vult illam obligare, niſi per voluntariam promiſſionem eius, vt ex dictis iuribus manifeſtum eſt. Hanc verò partem limitant Angelus & Syluester ſuprà cum Panormitano, vt procedat quando vxor, quæ dedit licentiam, ignorabat ius: nam ſi illud ſciebat, inquiunt, dando licentiam cenſetur vouere. Sed hoc non probo, tum quia ius in hoc non diſtinguit; cur ergo nos diſtinguemus,

Limitatio Angel. ex Syluest. reiicitur.

aut præſumemus quod ipſum non præſumit? tum etiam, qui ſi ſciat integrum ius, hoc ipſo ſciet ius ipſum eam non obligare, niſi expreſsè promittat, & ideo potiùs præſumetur dare licentiam non vouendi, quia non vult ſe obligare; ſed de hoc plura infrà tractando de profeſſione religionis.

CAPVT XX.

Vtrùm in votum ordinis ſacri cadere poſſit diſpenſatio.

1. *Opinio negans poſſe diſpenſari quoad matrimonium contrahendum.*

AVctores qui dixerunt caſtitatem, ſeu cœlibatum iure diuino eſſe annexum ſacro ordini, conſequenter negarunt eſſe in Eccleſia etiam in B ſummo Pontifice poteſtatem diſpenſandi in huiuſmodi caſtitate præſertim quoad impedimentum ducendi vxorem. ita ſenſerunt Maior in 4. d. 24. q. 2. Clitouæus lib. de continentia ſacerd. c. 13. Turrian. lib. 2. de Dogmat. charact. & Medina lib. 5. de continentia ſacerd. cap. 100. Ratio eſt, quia inhabilitas iure diuino introducta non poteſt per Eccleſiam auferri, ſicut non poteſt Eccleſia fœminam habilitare ad ordines, quia iure diuino inhabilis eſt. Si ergo ſacer odo hominem facit inhabilem ad matrimonium ex diuina inſtitutione, non poterit Eccleſia talem perſonam reddere habilem per diſpenſationem. Et quia perſona inhabilis ad matrimonium, conſequenter eſt inhabilis ad honeſtum vſum eius, fit conſequenter, vt C qui in illo priori diſpenſare non poteſt, id eſt, in vinculo, neque in poſteriori, id eſt, in vſu diſpenſare poſſit, quod conſequenter procedet quoad vſum, etiamſi cõtingat vinculum matrimonij ante ordinationem præcedere, quanuis in hoc vltimo non omnino conueniant dicti auctores.

2. In hac ſententia primùm diſputari poſſet de illatione: non enim deſunt qui exiſtiment aliquas eſſe irregularitates iure diuino introductas, quæ nihilominus poſſunt aliquando ex grauiſſima cauſa per Eccleſiam diſpenſari. Et ſimiliter præcepta aliqua diuini iuris aliquando recipere diſpenſationem, ſi talia ſint vt ad primaria Eccleſiæ fundamenta non pertineant, qualia ſunt ſubſtantia D ſacrificij, & ſacramentorum, Monarchia Eccleſiæ, & ſimilia, ſed ſolùm ſpectent ad maiorem decentiam, & religionem, quale eſt illud, de quo agimus, quia inferior interdum poteſt diſpenſare in lege ſuperioris per poteſtatem ab eo acceptam, de qua poteſtate poteſt in præſenti ex tali traditione conſtare. Sed quia hæc materia generalior eſt, breuiùs & faciliùs in præſenti dicitur, ſententiam illam niti falſo fundamento, vt ſuprà viſum eſt.

3. *Reſolutio duas aſſertiones includens. Votum hoc ab Eccleſia diſpenſari poteſt.*

Dicendum ergo indubitanter eſt, votũ ſolenne continentiæ annexum ſacro ordini per Eccleſiam diſpenſari poſſe, tum antecedenter, tum etiam cõſequenter. Concluſio eſt cõmuniter recepta, etiam E ab illis auctoribus, qui negant ſolenne votum religionis eſſe indiſpenſabile, vt patet ex D. Thoma hîc art. 11. vbi Aragon & alij Soto lib. 7. de Iuſtitia q. 4. art. 2. & q. 5. art. 2. & q. 6. art. 2. & in 4. d. 38. q. 1. art. 1. Idem tenent à fortiori omnes qui tenent votum ſolenne religionis eſſe diſpenſabile, quos infrà referemus. Idem tenet gloſſa in cap. *de illo* 32. d. & communiter ſcribentes in cap. *non eſt*, de voto, Couarr. 1. p. 4. c. 6. §. 3. Caſtro contra hæreſes, verbo *Sacerdotium*, Caiet dict. art. 11. & tom. 1. Opuſcul. tract. 27. Ratio ſumitur ex oppoſito

A fundamento, quòd totum hoc impedimentum ſit ex inſtitutione Eccleſiæ, in qua, etiamſi Apoſtolica ſit, poteſt ipſa Eccleſia per ſupremam ſuam poteſtatem, quæ in ſummo Pontifice reſidet, diſpenſare.

Vt autem modus, & ratio in tali diſpenſatione 4.
ſeruanda declaretur, propoſui in aſſertione illas duas particulas, *antecedenter*, & *conſequenter*. Duobus enim modis poteſt hæc diſpenſatio concedi. *Duobus modis hæc diſpenſatio fieri poteſt.* Primò permittendo alicui, vt in ſacris ordinetur non vouendo caſtitatem, & conſequenter nec contrahendo impedimentum aliquod ad matrimonium: & hoc voto antecedenter diſpenſari in hoc voto caſtitatis. Conſequenter autem dicetur fieri, ſi cum eo, qui ordinario iure ſuſcepit ordines, & ſolenniter vouit, & ad matrimonium inhabilis eſt, diſpenſetur, vt matrimonio ligari, vel vti poſſit. Vterque ergo modus poſſibilis eſt, cum aliqua tamen diuerſitate. *Aſſertio prima.* Nam prior & clarior, & facilior eſt. Clarior quidem, quia tota obligatio, quæ in ordinando antecedit ad vouendum, eſt merè ex Eccleſiaſtico præcepto: manifeſtũ eſt autem talem obligationem poſſe per ſummum Pontificem auferri. Ruſus inhabilitas ad matrimoniũ in præſenti non contrahitur ex Eccleſiæ intẽtione, niſi mediante hoc voto: ergo auferẽdo obligationem vouendi, conſequenter facit ne tale impedimentum incurratur. Quòd ſi hoc impedimẽtum conſideretur quatenus immediatè virtute legis abſque interuentu voti poteſt, & aliquando ſolet inferri, clarum etiam eſt poſſe per diſpenſationem impediri. Faciliorem etiam dico eſſe hanc diſpenſationem, quia cùm ſit tantum in iure humano, etiãſi requirat iuſtam cauſam, vt licitè cõcedatur, erit tamen valida, quanuis debita ratione careat; ſuppono enim hanc eſſe naturam, ſeu generalẽ rationem diſpenſationis in lege humana, quando ab eo datur, qui ſuperiorem, vel æqualem poteſtatem habet cum legis conditore. Dico autem dari ſine ratione debita ex ſufficiente voluntate diſpenſatoris: nam ſi per fraudem & dolum extorqueatur, fingendo cauſam vbi non eſt, alio titulo erit inualida, ſcilicet, quia ſubreptitia eſt & inuoluntaria diſpenſanti.

Poſterior autem modus, quia ſupponit votum 5.
iam factum, quod aliquo modo inuoluit obligationem ex iure diuino, ex eo capite nonnullã maiorem habet difficultatem. *Aſſertio ſecunda.* Nihilominus quòd hoc etiam modo ſit poſſibile, facilè etiã perſuadetur, quia ibi ad ſummum interueniunt duo vincula, vnum voti, aliud legis Eccleſiaſticę adiungẽtis voto inhabilitatem ad matrimonium: ſed vtrũque vinculum eſt diſpenſabile per poteſtatem Pontificis, ſi per ſe, & diuiſim ſpectentur: ergo etiam ſimul; Minor patet, quia illud votum in ſe non eſt alterius naturæ, aut obligationis, quàm votum ſimplex caſtitatis, vt ſatis in ſuperioribus demonſtratum eſt; ergo quantum eſt ex ſe, æquè eſt diſpenſabile. De altero verò impedimento iam res eſt clara ex dictis, quia ſolùm eſt ex Eccleſiaſtica lege. Conſequentia verò probatur, quia illud duplex vinculum non conſtituit vnum intenſiuè maius (vt ſic dicam) neque extra, vel ſupra proprium ordinem eleuatur, eo quòd ſimul concurrant: ergo ſemper manent ſub Pontificia poteſtate vt diſpenſabilia ſint. Quod verò ſpectat ad cauſam, vel rationem dandi talem diſpenſationem, ſine dubio concurrentibus illis duobus titulis multò maior cauſa requiritur, vt iuſta ſit diſpenſatio, quàm ad diſpenſandum in voto ſimplici caſtitatis

Notãdum. Hæc diſpẽſatio poteſt ſimul eſſe valida, & inualida.

caſtitatis requiratur. In hoc verò illud eſt magna obſeruatione dignum, quòd ſi deſit legitima cauſa, & ſi tota diſpenſatio ſit iniuſta, non tamen tota erit inualida: nam quoad tollendam illam obligationem, quæ ex vi & natura voti intrinſecè naſcitur, erit inualida iuxta ſuperiùs dicta in genere de diſpenſatione voti. Quoad tollendum verò omne impedimentum lege Eccleſiaſtica ſuperadditum, erit valida iuxta generale principium paulo anteà poſitum.

6. Neque eſt inconueniens eandem diſpenſationem ex parte eſſe validam, & ex parte inualidam, quia licèt materialiter, vt ita dicam, appareat, reuera eſt duplex, quia duo vincula auferre intendit, vnum merè humanum, quod poteſt validè facere ſine cauſa, aliud attingens ius diuinum, quod non ita poteſt. Quapropter ſi clericus ſic diſpenſatus vxorem accipiat, validum erit matrimonium, quia impedimentum irritans reuera fuit ſublatum, & conſequenter poterit licitè, imò & debebit debitum coniugale reddere; ſicut quicunque alius ducens vxorem cum ſimplici voto caſtitatis, non poterit tamen debitum petere, quia cùm diſpenſatio quoad votum non fuerit valida, obligat ſemper ad id quod coniugatus ſeruare poteſt ſine iniuria vxoris. Vnde à fortiori fit vt ſub reatu ſacrilegij maneat etiam obligatus ad obſeruandam in reliquis omnibus caſtitatem coniugalem, quia votum caſtitatis ibi manet, & ſecum affert totam hanc obligationem.

Aſſertio tertia. Clericus in ſacris ſine cauſa diſpenſatus, validè contrahit matrimonium, non tamen poteſt licitè petere debitum.

7. Atque hæc doctrina quoad eam partem, quæ ſpectat ad valorem talis diſpenſationis in Eccleſiaſtico impedimento communis eſt, vt videre licet in citatis auctoribus, præſertim Sot. d. 38. q. 1. art. 1. Palac. d. 25. diſp. 2. circa 6. concl. & Caiet. in dict. tract. 27. De altera verò parte aliqui dubitant, nimiſque rigoroſam illam eſſe cenſent: putant enim probabile eſſe hanc diſpenſationem ſine legitima cauſa datam validam eſſe quoad totam voti obligationem, ſi non per modum diſpenſationis, ſaltẽ per modũ irritationis, quia qui ordinatur, tantùm emittit hoc votum ex obligatione ab Eccleſia inuenta: ergò tantùm intendit ſe obligare per votum, quandiu Eccleſia ſeu caput eius voluerit eſſe ligatum: ergo illud votum non eſt abſolutè perpetuum, ſed tacitè includit hanc conditionem, ſeu determinationem, *ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ*: ergo quoties Papa voluerit votum illud auferre, ceſſat votum ſaltem ex intentione vouentis, quia non plus ſe obligauit. Quanquam enim hic dicendi modus generatim de omnibus votis ſuperiùs tanquam improbabilis reiectus ſit, de hoc nihilominus particulari voto videtur habere aliquam veriſimilitudinem; quia ad nutũ, vt ſic dicam, Eccleſiæ fit; ſicut quando religioſus facit votum ex conſilio vel licentia Prælati, cenſetur facere, quandiu ipſe Prælatus non repugnauerit, ſeu votum non abſtulerit.

Oſtenditur vtraque pars.

Opinio aliquorum, quòd talis diſpenſatio etiam ſit valida quoad voti obligationem.

8. Nihilominus tamen hîc etiam non cenſeo illam opinionem veram, quia licèt hoc votum fiat ex iuriſdictione Eccleſiæ, & iuxta illius voluntatem, non propterea fit ſub illa conditione, vel determinatione, quia ipſamet Eccleſia non vult, nec inſtituit, vt votum conditionale fiat, ſed abſolutè & ſimpliciter votum caſtitatis: ita enim omnia decreta loquuntur, neque in hoc agnoſcunt differentiam vllam inter votum caſtitatis ordinis, vel religionis, vel quodlibet aliud ſimpliciter emiſſum, vt conſtat ex capite vnico de voto in 6. & ex Extrauag. *Antiquæ*, de voto, & toto tit. de conuerſ. coniug. cum ſimilibus. Nec eſt ſimile quod affertur de voto religioſi, quia in religioſo votum eſt irritabile à Prælato, non ex ſpeciali intentione vouentis, ſed ex natura talis ſtatus, & imperfectione voluntatis alteri ſubiectæ quoad facultatem ſe obligandi: ac denique ex poteſtate dominatiua talis Prælati, qua non priuatur, etiamſi licentiam vouendi tribuat, vt ſuprà viſum eſt. Clericus autem cùm ordinatur, habet perfectam facultatem ſe obligandi per votum, & Pontifex non habet ſpecialem poteſtatem dominatiuam in ipſum, ſed ſolùm generalem poteſtatem iuriſdictionis, & ideo cùm ab ordinando exigitur, vt voueat abſolutum votum caſtitatis, exigitur, quale ab ipſo fieri poteſt. Non ergo additur conditio aliqua, per quam ſpecialiter dependeat à voluntate Pontificis, præter eam, quæ communis eſt omnibus votis Chriſtianorum, quæ ita pendent à poteſtate Pontificis, vt intercedente cauſa iuſta per illam auferri poſſint, & non aliàs; neque eſt veriſimile aliquid amplius intendiſſe Eccleſiam in votis clericorum, quia illud non ad ædificationem, ſed ad deſtructionem fuiſſet.

Reiicitur.

9. Quæri verò vlteriùs poteſt, an per huiuſmodi diſpenſationem concedi valeat non ſolùm vſus coniugij ordinato in ſacris, ſed etiam vt ſimul habeat vſum ipſius ſacri ordinis, hoc enim ſine dubio difficilius eſt. Ad hoc verò iuxta diſtinctionem datam, & principia poſita reſpondendum eſt. Nam ſi loquamur de diſpenſatione antecedente votum, ſine dubio poteſt Eccleſia diſpenſare cum aliquo coniugato, vt ordinetur, ſimúlque & vſum ordinis, & vſum coniugij retineat. Nam in primis id Eccleſia Rom. in Græcis tolerat, vt conſtat ex cap. *cùm olim*, de Cleric. coniug. vbi Panorm. aduertit hoc permitti ſacerdoti Græco etiam peregrinanti inter Latinos, vel ibi habenti quaſi domicilium: nam licèt hoc videatur præter ius commune, quia regulariter vnuſquiſque tenetur ſeruare mores illius loci in quo verſatur, in eo cap. videtur hoc eſſe ſpecialiter permiſſum, fortè ob eam cauſam, quòd ſpecialis illa obligatio, quæ ex voto naſcitur, non imponitur ei, qui votum non fecit, etiamſi inter eos verſetur, qui tale votum emittunt. Imò addit ibidem Panorm. poſſe Eccleſiam generaliter ſtatuere, & hoc concedere omnibus clericis, etiam in Eccleſia Occidentali, quod etiam indubitatũ videtur, quia non eſt contra ius naturale, nec diuinum, aut bonis moribus ſimpliciter repugnans. Vlteriùs verò addit, *Non ſolùm credo poteſtatem ineſſe Eccleſiæ hoc concedendi, ſed etiam quod pro bono, & ſalute animarum eſſet ſalubre ſtatutum, quòd volentes vouere, & magis mereri, relinquerentur voluntati eorũ, non volẽtes autẽ continere, poſſint contrahere, quia experientia docente contrarius potiùs effectus ſequitur ex illa lege continentiæ.* Sed in his verbis multum exceſſit Panorm. conſiderauit enim tantùm quorundam ſacerdotum peccata, qui incontinenter viuunt, & non infinita alia commoda, quæ ex cœlibatu, & continentia ſacerdotum ſequuntur, nec damna quæ ex oppoſita libertate prouenirent.

An poſſit diſpẽſari ad vſum coniugij, & ſimul ordinis ſacri.

Aſſertio prima.

Panormit.

10. Quapropter aliud eſt loqui de abrogatione, ſeu vniuerſali mutatione huius legis, aliud de particulari diſpenſatione cum vno, vel alio, & fatemur quidem ad vtrumque eſſe in Eccleſia poteſtatem propter rationes factas, tamen illud prius tale eſt, vt in actum reduci non expediat. Neque exiſtimo poſſe, moraliter loquendo, legitimam cauſam intercedere ad huiuſmodi abrogationem

Aſſertio ſecunda.

ſanctè & prudenter faciendam, ſaltem pro vniuerſa Eccleſia, quia praui quorundam mores ad hoc non ſufficiunt, vt ſuprà dictum eſt. Ad particularem autem diſpenſationem faciendam rationabilis cauſa interuenire poteſt. Regulariter autem loquendo, huiuſmodi neceſſitatibus, vel cauſis occurrentibus fit ſatis concedendo vſum matrimonij habenti ordinem ſacrum, ea tamen lege, vt ordine non vtatur: quæ enim moralis neceſſitas fingi poteſt vtrumque vſum copulandi? & ideo vix credo talem diſpenſationem poſſe licitè fieri, niſi fingatur caſus, in quo tanta eſſet penuria miniſtrorum Eccleſiæ, vt ſine magno eius incommodo non poſſit huiuſmodi perſona tali matrimonio priuari: hic autem caſus cogitari potiùs valet, quàm timeri. Vnde obiter colligo, quamuis iuxta ſuperiùs dicta facilius ſit hanc diſpenſationem concedere ante votum emiſſum ex ea parte, quòd illa ſolùm cadit in ius purè humanum, aliunde verò difficiliorem eſſe, quoad hoc vt habeat iuſtam cauſam; quia vel conceditur alicui, vt ſine voto vel obligatione caſtitatis ſacrum ordinem ſuſcipiat, vt illius ordinis vſum ſimul cum vſu matrimonij habere poſſit. Et hoc non poteſt moraliter expedire, vt dixi; vel ſolùm conceditur poſſe recipere ordinem vt illum habeat, non verò vt illo vtatur, & hoc prorſus irrationabile eſt, cur enim alicui concedetur de nouo ſacer ordo eo animo, & intentione, vt nunquam illo vtatur, nec deſunt qui putent hoc eſſe contra ius diuinum, cùm talis ordo non niſi propter tale miniſterium inſtitutus ſit.

11. Aſſertio tertia. Quoad hoc ergo longè diuerſa ratio eſt de clerico iam ordinato in ſacris, nam in illo poteſt ſpecialis neceſſitas occurrere, ob quam expediat illi coniugium, & vſum eius concedi; tamen illa eadem neceſſitas cenſeri debet impedimentum per accidens exortum ad legitimum vſum talis ordinis, ideóque quoties Pontifex diſpenſat cum aliquo clerico ordinato in ſacris in lege continentiæ, eo ipſo ſeparat illum ab vſu ordinis, quod & conſuetudine ſatis conſtat, & opinor ſemper exprimi in huiuſmodi conceſſione, & quamuis non exprimeretur, opinor ita fore intelligendum, quia ſecundùm ius commune, qui habet vſum vxoris, etiam reddendo tantùm debitum, eo ipſo ſuſpenditur ab vſu ordinis, iuxta Extrauag. *Antiquæ*, citatam. In quo iure non diſpenſatur niſi id expreſsè declaretur, & ideo licèt per diſpenſationem concedatur clerico matrimonium, non cenſetur concedi retento vſu ordinis, niſi exprimatur, maximè cùm talis diſpenſatio odioſa ſit, & ideo reſtringenda.

12. Quæ cauſæ ſufficientes ſint ad hanc diſpenſationem. Quæ autem cauſa, vel neceſſitas ſufficiens iudicanda ſit ad huiuſmodi diſpenſationem iuſtè concedendam, non poteſt aliter definiri, quàm ſuprà de diſpenſatione voti in communi dictum eſt. Solùm aduerto cum Caiet. dict. Opuſc. 27. in fin. non eſſe ſemper neceſſariam cauſam publicam boni communis, vt quidam voluerunt, ſed ſufficere priuatam, dummodo grauis ſit, & quæ moraliter ſufficiat ad compenſandum bonum caſtitatis, & aliquale incommodum, quod in ordinem ſacrum inde videtur redundare, ratione cuius grauior ſine dubio cauſa requiritur ad diſpenſandum in hoc voto, quàm in ſimplici voto caſtitatis.

CAPVT XXI.

Quam ſit antiquum in Eccleſia, vt votum caſtitatis religioſæ ſolenne ſit, ita vt matrimonium ſubſequens dirimat.

1. Duo requiruntur ad ſolennitatẽ huius voti. Primum. DVo diximus in ſuperioribus eſſe neceſſaria ad ſolennitatem huius voti. Vnum eſt, eſſe abſolutum, & tam ex intentione vouentis, quàm acceptantis omnino perpetuum; & de hac conditione non agimus, ſed ſupponimus regulariter loquendo, huiuſmodi fuiſſe votum caſtitatis, quod à principio Eccleſiæ annexum fuit ſtatui religioſo, ſolùm fortè in hoc poſſent contradicere qui exiſtimant, religioſos etiam profeſſos potuiſſe olim eiici à religione voti ſolutis, ſed quid de hoc ſentiendum ſit iam ſuprà diximus. Secundum. Aliud neceſſarium ad ſolennitatem huius voti eſt, vt reddat perſonam inhabilem ad matrimonium, & quòd illud dirimat non ſolùm contrahendum, ſed etiam iam contractum, & nondum conſummatum; hoc enim addit ſolennitas huius voti vltra ſolennitatem voti continentiæ ſacerdotum. Nam illud licèt inhabilitet ad matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum, vt in ſuperioribus viſum eſt, & de ſolennitate quoad hos effectus in præſenti non tractamus, quia libro 2. huius tractatus de illa vt ſic ſatis dictum eſt; ſolùm ergo nunc inquirimus huius voti ſolemnis antiquitatem, & originem.

2. Prima ſententia. Circa antiquitatẽ & originem huius voti. Primus modus dicendi eſt, huius voti ſolennitatem tam antiquam eſſe, quàm eſt verus ſtatus religioſus; imò nullum potuiſſe vnquam eſſe verum religioſum, niſi emittendo huiuſmodi votum ſolenne, & habens prædictos effectus. Ita ſentire videntur qui aſſerunt profeſſionem ex natura rei habere hanc ſolennitatem, & vim ratione traditionis, quam includit profeſſio; nam eo ipſo quòd traditioni votum caſtitatis adiungitur, ſolenne fit, & dictam efficaciam obtinet. ita ſentiunt omnes, qui credunt hoc votum eſſe indiſpenſabile, & eſſe de neceſſitate ſtatus religioſi, quod adeò conſtanter affirmat Sot. lib. 7. de iuſtitia quæſt. 2. art. 3. vt dicat, quòd licet hoc votum ex Papæ ordinatione redderet inhabilem ad matrimonium, ſi non redderet ex natura votorum, non conſtitueret Religioſum; imò de facto cenſet Milites Sancti Ioãnis non eſſe verè religioſos, etiamſi votum eorum dirimat matrimoniũ, quia id non facit ex natura voti, ſed ex Papæ cõſtitutione; cur autẽ de illo voto potiùs hoc aſſerat, quàm de alliis, non video; omitto alios autores, qui pro hac ſententia citari poſſunt, quia de pũcto propoſito, ſcilicet de antiquitate huius voti, expreſsè non loquuntur, & quoad alia, in quibus hoc continetur, iam ſuprà relati ſunt, & referentur in ſequentibus. Hæc ergo opinio ex prædictis principiis à nobis defendi nõ poteſt, nam ſuprà oſtenſum eſt ſolennitatem voti non conſiſtere in coniunctione promiſſionis cum traditione religioſa; indicatum etiam eſt non dirimere matrimonium, ſiue antecedens, ſiue ſubſequens, ex natura rei, ſed ex lege poſitiua, quam non eſſe diuinam, ſed humanam, oſtendemus in ſequentibus.

3. Secunda ſententia. Secunda ſententia eſt, votum caſtitatis religioſæ in principio Eccleſiæ non reddidiſſe perſonam inhabilem ad matrimonium, vſque ad tempora Innocentij II. id eſt, poſt annum Domini 1140. Innocentius enim Primus inuenitur hunc effectum huic voto tribuiſſe in capite

vt

vt lex 27.q. 1. ergo ante illud tempus tale votum non erat ſolenne, nec dirimebat matrimonium. Poteſt hæc opinio multis Patrũ teſtimoniis ſuaderi,& Pontificum, ac Conciliorum decretis, in quibus ſignificatur valida fuiſſe matrimonia, à religioſis viris,aut fœminis contracta in illis primis temporibus. Quorum aliqua tractauimus ſuprà oſtendendo, votum ſimplex non irritare ſubſequens matrimonium; & aliqua refert Gratianus 27.q.1.in c.*nuptiarum*,& ſequentibus; quibus addimus primò c.*quotquot*,ex Concilio Ancyrano,c.18.refert hæc verba, *Quotquot Virginitatem pollicitam præuaricati ſunt, profeſſione contenta inter bigamos,id eſt,qui ad ſecundas nuptias tranſierunt,haberi debebunt*; cuius canonis mentionem faciens Sanctus Baſilius epiſtola 2.ad Amphilochium cap. 18. illud intelligit de Virginibus publicè profeſſis;dicitque matrimonium illud toleratum fuiſſe ab illis Patribus adiuncta ſolùm illa bigamiæ nota.Secundò addi poteſt can.13.& 14.Concilij Elibertini, vbi Virginibus ſacris ſi nubant,& matrimonium conſummauerint, poſt annum ſine publica pœnitentia reconciliari permittuntur;ſi autem cum aliis fuerint mœchatæ,non reconcilientur,niſi poſt quinquennium, & cum publica pœnitentia. Tertiò in Concilio Chalcedonenſi canon.15.& 16.excommunicantur quidem religioſi, qui poſt profeſſionem matrimonium contrahunt,nullum tamen verbum additur, quod indicet matrimonium fuiſſe nullum; imò in Concilio Triburienſi c.23. idem can. 16. refertur cum aliis ex Cilicio & Gelaſio Pontificibus, & nihil aliud ſignificatur,quàm talia coniugia eſſe illicita,& ſacrilega, & in hunc modum referri poſſunt multa ex Innocent. epiſtola 2.cap.2. & Leone magno,in epiſtola 92.ad Ruſticum c.12.13. & 14. & ex aliis decretis,in quibus ſermo eſt de huiuſmodi matrimoniis Monachorum,aut monialium, & licèt reprobentur,nunquam tamen dicitur eſſe nulla;imò nonnulla verba ſæpe inuenientur,quæ ſupponunt potiùs eſſe valida, vt eſt illud apud Innocentium. *Non eſt admittendus ad pœnitentiam niſi is,cui ſe iunxerat,ex hac vita deceſſerit*. Denique quod tempore Iuſtiniani Imperatoris monachatus non impediret matrimonium,irritando illud,colligi poteſt ex Authentica.de Monachis cõſtit.5.ibi enim ſtatuit vt monachus etiam ad eum gradum clericatus aſſumptus, in quo aliis clericis licitum eſt coniugium,non poſſit matrimonium contrahere; ſi autem contrahat, non dicit eſſe ſeparandum,ſed ſolùm, vt eiiciatur à clero, & ad militiam, aut ad aliud officium non aſſumatur, & concludit. *Ipſe autem apud ſemetipſum reputans & agnoſcens qualem pro hoc daturus magno Deo ſatisfactionem.*

Conc. Ancyran.

Innocent.

4. In hac controuerſia nonnulla ſunt mihi aut certa,aut longè probabiliora; aliquid verò ita dubium, vt in eo vix aliquid certum definiri poſſit. Et primò quidem de fide certum eſt, hoc votum ſolemne factum in profeſſione religionis approbatæ reddere inhabilem perſonam ad matrimonium ſubſequens,atque ita irritare illud. ita definitur in cap.vnico,de voto in 6.& in Extrauag.1. Ioannis XXII. de voto, & in Tridentino ſeſ. 24. canon.9. & ideo in Clementina vnica,de conſanguinitate,& affinitat. Religioſi, & móniales talia matrimonia contrahentes, & illi, qui cum monialibus ſcienter contrahunt, ipſo facto excommunicantur.quam cenſuram in proprio opere latiùs explicauimus.

Aſſertio prima. Hoc votum ſolemne in religione approbata factum irritat ſubſequens matrimonium.

5. Secundò eſt mihi certum ſaltem à tempore Innocentij II.hoc fuiſſe in Eccleſia inuiolabiliter obſeruatum, ille enim in Concilio Romano legem ſtatuit, vt ſic contrahentes ſeparentur, & rationem reddit, dicens, *Huiuſmodi nanque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus*; in qua lege pares eſſe declarat,Clericos in ſacris,Canonicos, regulares, Monachos, atque conuerſos profeſſos & ſanctimoniales fœminas. Ab eo autem tempore conſtat hanc legem inuiolabiliter eſſe ſeruatam in Eccleſia, vt de Clericis in ſacris ſuprà oſtendimus;& de religioſis patet ex iuribus allegatis, & ex toto titulo, qui cler.vel vouent. cum ſimilibus,& ex continua obſeruantia Eccleſiæ; non enim oſtendi poteſt, legem illam Innocentij, vel conſuetudine, vel alia contraria lege reuocatam vnquam fuiſſe,quin potiùs paulo poſt illud tempus,id eſt, poſt ſexaginta, vel octuaginta annos, ordines Mendicantium florere cœperunt, in quibus lex illa inuiolabiliter ſeruata eſt, & ſimul etiam in aliis religionibus antiquioribus quæ ſuum ſtatum conſeruauerunt.

Aſſertio ſecunda.

A tempore Innocentij habuit hũc effectum.

6. Tertiò exiſtimo probabilius ex ſola ratione, vel ex natura ſtatus religioſi non poſſe ſatis oſtendi morem hunc, ſeu hanc voti conditionem ante Innocentij II. tempora incepiſſe.Probatur primò ex cap. vnico, de voto. in 6. vbi Pontifex Bonif.ait. *Nos igitur attendentes quòd voti ſolemnitas ex ſola inſtitutione Eccleſiæ eſt inuenta*: quid autem per ſolennitatem voti intelligat, & antea, & poſtea declarat, nam initio quæſtionem proponit, quod votum debeat dici ſolenne, & ad dirimendum matrimonium efficax; loquitur ergo de ſolennitate,quoad hanc efficaciam, & poſtea in reſponſione dicit, illud ſolum votum debere dici ſolenne quantum ad matrimonium pòſt contractum dirimendum; ergo quantum ad hunc effectum,dicit ſolennitatem eſſe introductam per Eccleſiæ conſtitutionem.Ergo ſecluſa Eccleſiæ conſtitutione, non poteſt ſolo diſcurſu rationis ex natura ſtatus religioſi colligi hunc effectum anteceſſiſſe tempora Innocentij II. Imò licèt quis contendat,& gratis demus, Bonifacium in dicto cap. vnico loqui de extrinſeca ſolennitate, cum qua fieri debet tale votum, nihilominus negari non poteſt loqui de tali ſolennitate, ſine qua votum factum non habebit dictam efficaciam, ſaltem quia Eccleſia non admittit illud aliter factum ad huiuſmodi effectum: niſi enim Pontifex de hac ſaltem ſolennitate loquatur, impertinens eſt ratio, quam adducit, quæ eò tendit,vt oſtendat, illud ſolum votum eſſe ſolenne quoad hunc effectum, quod ab ipſo tale eſſe declaratur, & quod perinde eſt, quod quocunque tempore ab Eccleſia fuerit vt tale probatum;ad hoc enim parum refert, quòd extrinſeca ſolennitas pendeat ex conſtitutione Eccleſiæ, niſi etiam ſit talis, vt ſine illa non poſſit votum dictam efficaciam habere. Hoc autem ſatis eſt, vt nulla certa ratione colligi poſſit antiquitas voti ſolennis ante Innocentium II. quoad prædictum effectum, quia licèt conſtet antea fuiſſe ſtatum religioſum verum & ſuo modo probatum ab Eccleſia (eo nimirum modo, quo tunc fiebat approbatio) non tamen conſtat, nec neceſſarium eſt, vt ſolennitas, quæ in aſſumptione talis ſtatus fiebat, fuerit ab Eccleſia recepta, & approbata, vt ſufficiens ad prædictum effectum: nulla enim eſt ſufficiens ratio, quæ hanc neceſſariam conſecutionem probet, maximè, cùm ſuprà oſtenſum ſit, ad verum religioſum ſtatum non eſſe neceſſarium votum quod habeat hunc effectum.

Aſſertio tertia. Non poteſt probari antea habuiſſe hunc effectum.

7. Notãdum. Votum non habere hũc effectum niſi fiat in religione approbata.

Occurrit etiã aliquid in prædictis decretis conſiderandum, quod ad rẽ declarandã conferre poteſt; nam poſt declarationem Bonifacij plus videtur requiri, vt hoc votum caſtitatis religioſæ hãc habeat efficaciam, quàm ex vi conſtitutionis Innocentij eſſet neceſſarium. Bonifacius enim requirit, vt tale votum factum ſit in profeſſione alicuius religionis, per ſedem Apoſtolicam approbatæ, vbi ſine dubio loquitur de approbatione requiſita poſt decretum Innocentij III. in cap.vlt.de Religioſ.domib.& Gregorij X. eodem tit.in 6. Ex quo infert gloſſ. ibi ab omnibus recepta, votum caſtitatis factum in quacunque congregatione,& pio viuendi modo, etiam vt tali recepto, non habere dictam efficaciam irritandi matrimonium poſtea ſubſequutum; at verò Innocentius II. abſolutè loquitur de Monachis, & ſanctimonialibus, vnde illo tempore inhabiles fiebant ad matrimonium: etiamſi ſtatus ille non eſſet ab Eccleſia Romana ſpecialiter in religioſum approbatus; qui tamen nunc non ſufficeret iuxta conſtitutionem Bonifacij, etiamſi homo ex parte ſua eandem caſtitatem, & obedientiam promittat,& ſe tradat quantum in ſe eſt, illi communitati, nunquam reddetur inhabilis ad matrimonium, quia Eccleſia iam non approbat illum ſtatum, vel profeſſionem eius, vt ſolennitatem ſufficientem ad prædictum effectum. Quomodo autem poteſt, & vi,& diſcurſu rationis oſtendi, fuiſſe ante Innocentium II. congregationes omnes, vel ſtatus, in quibus tria vota fiebant, ſeu profeſſiones eorum fuiſſe, per conſtitutionem Eccleſiæ approbatas, vt ſufficientes ad prædictam ſolennitatem, & conſequenter ad hanc voti efficaciam; non video ſanè vnde poſſit vel probabiliter deduci ex vi rationis.

8. Aſſertio quarta. Probabiliter hoc impedimẽtum ab Inoc.fuit introductũ; non tamen ſatis probatur. Suadetur prima pars.

Quartò ex his videtur fieri probabile hoc impedimentum ab Innocentio II. introductum eſſe, quamquam (vt verum fatear) nunquam id mihi ſatis probari poſſit. Priorem partem ſuadere videtur dictum decretum Bonifacij; conſiderandum eſt enim non dicere hanc voti ſolennitatem haberi ex traditione, vel conſuetudine Eccleſiæ, ſed, *ſola conſtitutione Eccecſia fuiſſe inuentam*. Conſtitutio enim propriè ſignificat ſcriptum aliquod decretum: vnde videtur Bonifacius alludere ad dictum decretum Innocentij II. Nam ante illud nullum inuenimus Eccleſiaſticum decretum ſcriptũ, quo talis ſolennitas inuenta fuerit, vt videntur probare teſtimonia in ſecũda opinione adducta. Ex quibus etiam hoc ita confirmatur. Nam ante Innocentium II. vel omnes Monachi,& ſanctimoniales erant inhabiles ad matrimoniũ, vel nulli, quia non poſſumus veriſimiliter inter eos diſcernere & dicere, quoſdam monachos fuiſſe inhabiles, & non alios; quæ enim ratio huius diuerſitatis, aut quod eius veſtigium, vel fundamentum dare poſſumus? Neque etiã dicere poſſumus omnes fuiſſe inhabiles, cùm in pluribus multa antiquitatis teſtimonia refragari videantur; ergo dicendum eſt abſolutè,& ſimpliciter non habuiſſe illo tempore votum hoc talem efficaciam. Confirmari id denique poteſt ex eo quod ſuprà notauimus, olim fuiſſe conſuetudinem facilè eiiciendi monachos profeſſos, imò & permittendi eos abire, ſi velint, ſine vlla coactione ad perſeuerandum, vt planè colligitur ex regula S.Benedicti c.58.vbi præcipit poſt factam profeſſionem ſeruari ſæculares veſtes monachi, vt ſi aliquando abire decreuerit, ablato habitu monachali cũ ſuis veſtibus dimittatur: & in c.29.dicitur, huiuſmodi inconſtantes ter poſſe iterum recipi,& non ampliùs, etiamſi reuertatur: veriſimile autem eſt, multos ex his ſolitos fuiſſe cõtrahere poſtea matrimonia; erant enim laici, quales eo tempore communiter erant Monachi; ergo credibile etiam eſt eorum matrimonia fuiſſe valida, nam alioqui non permitterentur in eo ſtatu permanere ſine coactione.

9. Probatur ſecunda pars.

Nihilominus hæc ſententia, vt dixi, mihi probari non poteſt, ſentire enim nõ poſſum, nec mihi perſuadere totam illam venerabilem antiquitatẽ hac excellẽtia,& perfectione caſtitatis caruiſſe, & vniuerſam Eccleſiam per 1140. annos ignoraſſe modum hunc conſecrandi Deo virginitatem, vel continentiam. Deinde ex eodem cap.*vt lex*, duplex ſumo argumẽtum mihi efficax, vt in ſuperioribus indicaui. Primũ eſt, quia ibi æquiparat quoad hãc inhabilitatem votum continentiæ ſacri ordinis & religionis; ſed de voto ſacri ordinis ibi non fert legem nouam, ſed declarat antiquam; oſtendimus enim in ſuperioribus antiquiorem eſſe continentiam clericorum in ſacris, præſertim, ſacerdotũ, & Diaconorum, etiam quoad irritandum matrimonium, Innocentio II. ergo idem dicendum eſt de voto religioſæ profeſſionis. Aliud argumentũ eſt, quia verba Innocentij quoad hanc partẽ nõ ſunt conſtitutiua, ſed declaratiua; primùm enim decernit, vt ſi Religioſus matrimonio copuletur, ſeparetur,& ibi vtitur verbo *ſtatuimus*, quanuis neque de nouo hoc fuerit ab ipſo ſtatutum, iam enim multo antea id præceperat Innocent. I. in epiſt... ad Victricium c.12.& 13.& Gregorius lib.1.ep.40. & plura Concilia, quæ cõmemorat Gratianus 27. q.1. Quia tamen fortaſſe hoc non conſtanter & rigorosè obſeruabatur, ideo Innocentius de nouo id ſtatuit. Secũdò rationem huius ſtatuti declarat, dicens, *Huiuſmodi nanque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonia non eſſe cenſemus*; vbi non vtitur verbo *ſtatuimus*, vel *irritamus*, quæ ſignificare poſſent nouum effectum; ſed verbo *cenſemus*, quod in rigore ſignificat tantùm iudicium, & declarationem nullitatis, quæ iam antea erat.

Primũ fundamentum. Secundum.

10.

Hoc autem argumentum poteſt in contrarium retorqueri; nam potiùs verbũ *cenſeo*, in lege humana nouum ius indicat, vt teſtatur gloſ.in Clem.1. de conceſ.præbend. verb.*cenſemus*, & ibi Panorm. Sed in primis hi authores nullo iure vel ratione id probant, cùm tamẽ ex proprietate verbi potiùs ſignificet iuxta vſum Latinorum, idem quod *arbitrari*, ſeu *iudicare*, vt conſtat frequenter apud Ciceronem. Fateor tamen iuxta vſum iuris ciuilis, *cenſere* idem eſſe, quod *conſtituere*, vel *præcipere*, vt expreſsè dicitur in leg.*cenſere*, ff.de verbor. ſignif. in quo textu fortaſſe fundati ſunt dicti authores; nec eſt ſignificatio hæc aliena à iure Canonico, nam cenſura, prout eſt quædam Eccleſiaſtica pœna, inde nominata cenſetur, vt alibi in proprio loco notauimus. Negari tamen nihilominus non poteſt, verbum *cenſere*, habere frequenter alteram ſignificationẽ etiã in iure, vt latè Briſſonius oſtẽdit lib. 2. de verborum iuris ſignificatione, circa verbum *cenſere*; eſt ergo ſaltem illa vox anceps, & dubia, & ideo veriſimile non eſt, ibi fuiſſe de nouo introductum hoc impedimentum irritans; debuiſſet enim cum maiori claritate, & certitudine explicari; ſicut in ſimili habemus exemplum in Concilio Trident. ſeſſ. 24. Accedit, quòd prædicta gloſſa ait, quando conſtitutionis ratio eſt antiqua, tunc verbum *cenſendi* declarationem iuris antiqui, non conſtitutionem noui ſignificare, quam in hoc valde commendat ibi Abbas, & Felinus

linus in cap. vlt. de conſtitutio. ad finem, & memorabilem, ac communiter receptam eſſe affirmat Nauarr. in cap. *ſi quando*, de reſcriptis n.3. citans etiam Bartolum in fauorem eius in leg. *omnes populi*, ff. de iuſtitia & iure, num. 44. quæ doctrina aptiſſima eſt ad illum textum explicandum, iuxta ſenſum prædictum, ſi expendamus, Innocentium ſeu Concilium Romanum ſub illo rationẽ reddere illius cenſuræ ſeu iudicij, quòd tales copulationes non ſint matrimonia; non quia ab ipſomet Concilio, & Pontifice ſint irritata, ſed quia contra Eccleſiaſticam regulam fuerunt contracta: illa enim Eccleſiaſtica regula non fuit illi de nouo ſtatuta, ſed antiquiſſima erat vt conſtat ex multis decretis apud Gratianum diſtinct. 27. & 27. q.1. ergo ratio etiam illius nullitatis antiquior erat; in quo etiam aduerto non reddi pro ratione, quòd illa matrimonia ſint contra votum, ſed contra regulam Eccleſiaſticam, directè ſcilicet prohibentem talia matrimonia, ſiue hoc fundetur in opinione ſatis communi inter Iuriſtas, quòd lex prohibens actum directè, & ſecundùm ſe irritat illum; quomodo votum caſtitatis vi ſua non prohibet actum matrimonij, ſed indirectè quatenus obligat ad ſeruandam fidem datam Deo, & ideo neceſſaria fuit regula Eccleſiaſtica adiuncta voto directè, & præcisè prohibens tale matrimonium, vt haberet vim irritandi. Siue (quod ſecurius eſt) illa ratio fũdetur in hoc, quòd regula illa Eccleſiaſtica, vel ex ſignis, & effectibus, vel ex vſu ita erat declarata, vt eſſet non tantùm prohibens, ſed etiam irritans.

11. Tertiũ fundamentum. Vnde poſſumus tertium argumentum adiungere, quia quoties Eccleſia non tantùm in particulari facto, ſed lege vniuerſali præcipit omnia matrimonia contracta cum aliquo impedimento diſſolui ac ſeparari, vehemens coniectura eſt talia matrimonia eſſe nulla, & ſeparationem illam non ſolùm intelligi quoad torum, ſed etiam quoad vinculum; ſed multo ante Innocentium II. latæ fuerunt leges Eccleſiaſticæ, præcipientes ſeparari perpetuò huiuſmodi contrahentes, vt paulo antea referebamus; ergo lex illa de ſeparatione quoad vinculum intelligitur, & per eam ſatis indicatur hoc impedimentum irritans multo fuiſſe antiquius. Video reſponderi (Inſtantia diluitur.) poſſe illam perpetuam ſeparationem fieri potuiſſe in pœnam tanti ſacrilegij, & ad deterrendum alios ne ſimilia committant. Mihi tamen profectò hoc veriſimile non eſt, quia talis ſeparatio, non poterat fieri ſine magno periculo animarum. Primùm enim contingere ſæpe poterat, ſicut nunc poteſt, alterum coniugum bona fide cum altero religioſo contrahere; maneret ergo ille perpetuò ligatus vinculo matrimonij, & conſequenter impeditus ad illud matrimonium, & nihilominus perpetuò ſeparatus à religioſo coniuge, ſine culpa, ſine voluntate, & ſine affectu ad continentiam: at hoc nimis oneroſum & periculoſum eſſet, imò videretur planè eſſe contra iuſtitiam; cur enim priuaretur iure acquiſito ille, qui nihil peccauit? Dicetur fortaſſe legem illam de tali ſeparatione non extendi ad illum caſum; ſed contrà eſt, quia decreta generaliter, & ſine limitatione loquũtur, cogúntque huiuſmodi religioſum, non ſolùm vt neget debitum, ſed etiam vt relinquat coniugem, & ad priſtinum ſtatum redeat, & niſi hoc faciat, priuant illum perpetua communione, nihílque diſtinguunt de bona, vel mala fide alterius, neque aliquid curant de iure illi acquiſito, ſed ſupponunt potiùs nullum eſſe poſſe.

A Dices fundari in præſumptione, quia qui cum religioſo, vel moniali contrahit, præſumitur mala fide contrahere: ſed hoc non ſatisfacit, quia aliàs vbi ceſſaret præſumptio, & bona fides ſufficienter probaretur, ſuſtinendum eſſet tale matrimonium, & ius ſuum tali coniugi reddendum, quod eſt contra intentionem talium iurium, & eorum abſolutam ordinationem. Imò etiamſi in exteriori foro Eccleſiæ non excluderetur præſumptio, in conſcientia non poſſet negari ius proprium vero, & innocenti coniugi, ſi in contrarium veritas ſubſiſteret, & de ea in conſcientia conſtaret. Præterea etiamſi intercederet culpa ex parte coniugis cum religioſo contrahentis, ſi tamen nihilominus matrimonium eſſet validum, fuiſſet duriſſima pœna, & cum magno periculo animæ cogere illum ad perpetuam continentiam, quam nunquam promiſit; quæ coactio manifeſtè ſequitur ex dicta ſeparatione; hæc ergo ſeparatio tam generaliter commendata in antiquis decretis eſt apud me magnum indicium, talia matrimonia fuiſſe iam tunc inualida. Et ſanè Auguſtinus lib. de bono coniugali cap. 10. agens de ſimili ſeparatione dicit illam ſeparationem ita fuiſſe ſolitam fieri, vt is qui votum continentiæ non habebat, liber maneret ad contrahendum cum alia; & quamuis ipſe hoc non probet in particulari caſu, in quo ibi loquitur, nihilominus ſatis ſignificat ſeparationem in hac materia intelligi quoad vinculum; non quia vinculum, quod antea erat validum, diſſoluatur, ſed quia nullum fuiſſe ſupponitur. Ita etiam intelligitur decretum Calixti II. diſt. 27. quamuis non multo tempore Innocentium præceſſerit, *Preſbyteris, Diaconis, ſubdiaconis, & monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitus interdicimus*; quod verbum iuxta probabilem ſententiam irritationem etiam in rigore includit. Et addit, *Contrà quoque matrimonia ab huiuſmodi perſonis diſiungi, & perſonas ad pœnitentiã redigi debere, iuxta ſacrorum canonum definitiones iudicamus.* Vbi etiam teſtificatur legem illam antiquiorem in Eccleſia fuiſſe; exponit autem gloſa talia matrimonia debuiſſe diſiungi, quoad copulam, non quia putaret durare quoad vinculum, ſed potiùs quia ſupponit illa nulla fuiſſe; ſed quia quod non eſt (inquit) non ſoluit, & ideo matrimonium quod à principio nullum fuit, non propriè diſſoluitur. Authent. de nuptiis. §. *Siquis verò ab initio.* Similia decreta ſunt multa 27. q.1. optimum autem mihi videtur decretum Concilij Turonenſis II. ſub Ioanne III. vt habetur in tomis Conciliorum, vel ſub Pelagio I. vt alij voluñt, vterque autem ferè per 500. annos Innocẽtium II. anteceſſit: ibi ergo cap. 16. ſic habetur. *Si qui in monaſterio conuerſi ſunt, aut conuerti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi, nec (quod abſit) vllus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere; nam ſicut ſuprà dictum eſt, ſi vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxoris malè ſociatæ conſortio etiam iudicis auxilio ſeparetur.* (Conc. Turon. 2.) Et infrà: *Qui infœlix monachus tali cõiunctione fœdatus, ſi conatus fuerit ſe defendere, & in hac pertinacia duret, ab Eccleſia ſegregetur, donec reuertatur ad ſepta monaſterij, & indictam ab Abbate agat pœnitentiam.* Sanè non aliis verbis ſolent noua iura inualiditatem talis matrimonij nobis ſignificare, vt videre licet in cap. vltimo, qui clerici, vel vouentes, cum ſimilibus.

Concludo igitur ante Innocentium etiam II. 13. vel etiam ante Calixtum II. fuiſſe vota ſolennia religioſorum quoad hanc vim irritandi matrimonium

Marginal note at start of right column: 12. Alia inſtantia diſſoluitur.

Dubitatio, quando hæc voti ſolemnitas inceperit, & an fuerit vniuerſalis pro omnibus. nium poſtea contractum. Adhuc autem ſupereſt dubium, ex quo tempore hoc incepit; & an ex quo incepit, fuerit hoc vniuerſale in omnibus qui tunc reputabantur veri Monachi, vel religioſi; an verò fuerit in eis varietas, ita vt quidam ſolemniter, alij ſimpliciter, & ſine tali impedimento irritante caſtitatem vouerent. Et quoad hæc duo pūcta, quæ inter ſe ſunt connexa, eſt mihi res perplexa, & dubia, propter varia dicta Sanctorum.

Reſolutio. Nam quod attinet ad priorem quæſtionem iuxta regulam Auguſtini 24. cap. libri 4. de Baptiſmo, videtur hic mos reuocandus vſque ad tempora Apoſtolorum. *Nam quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec Concilij inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi Apoſtolica authoritate traditum, rectiſſimè creditur.* At verò ſolennitas hæc in nullo Concilio inuenitur inſtituta, & ab vniuerſa Eccleſia eſt retenta; ergo ſignum eſt eſſe, vel diuinam, vel ſaltem Apoſtolicam inſtitutionem. Minor quoad priorem partem conſtat ex dictis; Nā ſi in aliquo Cōcilio fuiſſet hoc inſtitutum, maximè in Romano ſub Innocētio II. quia in nullo alio ante illud Cōcilium inuenitur huius inſtitutionis veſtigium; oſtendimus autem inſtitutionem hanc antiquiorem eſſe illo Concilio; ergo. Quoad alteram verò partem, quòd de facto hoc retineatur à tota Eccleſia, conſtat ex vſu, & ex definitione Concilij Trid. ſeſſ. 24. can. 9. Quamuis autem Aug. dicat, *ſed ſemper retentum eſt*, non videtur poſtulandum, vt illud *ſemper*, poſitiuè (vt ſic dicam) probetur; nam hoc nullum eſſet argumentum, ſed eſſet potiùs poſtulare expreſſam oſtenſionem totius apoſtolicæ traditionis; ſatis ergo eſt negatiuè probare non inueniri initium talis introductionis, vt inde intelligamus ad Apoſtolorum tempora reuocari; in præſenti autem nullum tale initium inuenitur; nam ſecluſo illo de Innocentio II. in nullo alio Concilio, vel Pontifice cum fundamento ſiſtere poſſumus.

14. Veterū Patrum teſtimonia. *Baſilius.* Accedit præterea antiquiſſimos Patres indicare, ſuo tempore iam fuiſſe talia matrimonia irrita, ex Græcis Baſilius lib. de vera virg. de fœminis, quæ poſt profeſſionem virginitatis nubere volunt, *ſtupri* (inquit) *ſcelus honeſto coniugij nomine obtegere cupiunt.* & ideo meretrices, & adulteras eas appellat. *Nec ſolùm* (inquit) *à fœdere ſponſi cœleſtis, verum etiam à legitimo mortalium toro alienæ prorſus deprehenſæ ſunt.* Vbi attentè ponderandum eſt verbum, *alienæ prorſus*, nam profectò perinde ſonat ac inhabiles & incapaces legitimi tori. Vnde etiam addit, ſicut qui primas nuptias contraxit, non poteſt eſſe alterius ſponſa & vxor, etiamſi per nequitiam & libidinem ei ſe coniungat: ita etiam virginem ſemel Deo conſecratam, ac deſponſatam non poſſe fieri veram hominis vxorem: intellexit ergo tale matrimonium validum non eſſe. Hinc idem Baſilius in conſtit. monaſt. cap. 22. profeſſionem religioſam actum cum Spiritu ſancto appellat, & cum matrimonio comparat, & non minorem obligationem inducere ſentit. In eadem ſententia videtur Chryſoſtomus eſſe epiſt. 6. ad

Chryſoſt. Theodorum monachum lapſum, vbi ſic inquit, *Angelorum ſemel ſocietati vinctum, illam relinquere, aut vxoris laqueis implicari, adulterij crimen incurrere eſt; quamuis frequens hoc ipſum nuptias voces, ego tamen & adulterium, & adulterio peius affirmo.* Quod in ea epiſtola frequenter repetit, & inter alia addit, *Nam ſi mulier proprij corporis non habet poteſtatem, ſed vir; multò magis hi, qui Chriſto tutiùs, quàm ſibi viuunt, conditionem corporis ſui habere non poſſunt.* Eiſdem ferè verbis idem teſtificatur Ambroſius

A ad virginem lapſam, c. 5. *Quæ ſe ſpopondit Chriſto* (inquit) *& ſanctum velamen accepit, iam nupſit, iam immortali iuncta eſt viro, etiamſi voluerit nubere communi lege coniugij, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur.*

Dicet aliquis, huiuſmodi Patrum ſententias, de quocunque habente votum ſimplex caſtitatis dici potuiſſe: nam etiam virgo, quæ ſimpliciter virginitatem vouet, dicitur conſecrata Chriſto, & poteſt dici ſpirituale adulterium committere, ſi nubat: nam, licèt matrimonium validum ſit; nihilominus cum grauiſſimo peccato fit contra fidem Chriſto datam. Et eadem ratione vſus ſeu copula talis matrimonij, quatenus eſt contra eandem fidem, adulterium dici poteſt, non per proprieta- 15. Obiectio.

B tem, ſed per tranſlationem: quo ſenſu loquuntur dicti ſancti, & ideo dicunt & eſſe adulterium, & aliquid peius adulterio: eſt enim ſacrilegium, quod ratione talis materiæ per metaphoram adulterium dicitur, & ſecundùm ſuam ſpeciem peius eſt proprio adulterio. Hæc autem omnia vera eſſe poſſunt, etiamſi matrimonium ratum ſit, vt patet in his, qui ſolùm ſimplex votum caſtitatis emiſerunt: nam etiam vſus illius matrimonij, quatenus ex voluntate habentis votum procedit, illicitus eſt, & iniurioſus Chriſto, & ita de illo loquuntur prædicti ſancti. Et confirmatur ex ratione, in qua illi Patres fundantur, non enim fundantur in aliqua lege Eccleſiaſtica, ſed in ipſa deſponſatione cū

C Chriſto, quam natura ſua facit votum caſtitatis: at ex illo capite præciſè non poteſt concludi matrimonium poſtea ſequutum, eſſe inualidum, licèt ſequatur eſſe illicitum, & ſacrilegum: ergo credendum eſt in illo tantùm ſenſu fuiſſe illos Patres loquutos. Denique hoc modo optimè conciliantur cum Auguſtino lib. de Bono viduitatis, c. 9. & 10. vbi ex profeſſo probat, matrimoniū eius, qui virginitatem vouet, validum eſſe, & reputat hoc ipſum argumentum ſumptum ex primo coniugio cum Chriſto. Alioqui (ait) etiam non eſſet legitimum, & verum coniugium ſpirituale cum Chriſto, ſi mulier nupta, viuente viro, caſtitatem voueret, etiam de conſenſu viri, quoniam ſecundæ nuptiæ non ſunt legitimæ, etiam de conſenſu cō-

D iugis. Conciliantur ergo hi Patres, ſi Auguſtinus ſolùm loquatur de valore matrimonij, & quoad hoc tantùm velit eſſe efficacem illam rationem: alij verò Patres loquantur de lapſu & ſacrilegio huius matrimonij, quoad iniuriam tantùm, quæ per illud fit Chriſto.

Nihilominus interpretatio illa, licèt aliquorum verborum vim ſubterfugiat, ſi tamen omnia penſentur, non ſatisfacit, nec ſyncerè explicat mentem dictorum Patrum. Nam D. Baſilius in verbis quæ citauimus, planè ſignificat inhabilitatem ad legitimum torum. Et inferiùs in diſcurſu libri apertè docet, non ſolùm peccare virginem, quæ ſic nupſit, quando contrahit, & quando vtitur co- 16. Reſponſio.

E pula talis matrimonij, ipſam volendo & procurando; ſed etiam peccare alterum, qui cum illa contraxit, vtendo tali matrimonio, & retinendo alienam ſponſam; ſicut peccat is, qui dimiſſam ab alio ducit quandiu illam apud ſe retinet. Vnde concludit, *Permitte, aut ad viuentem virum remeare meliorem factam mulierem, aut certè cùm neque vidua, neque vxor ſit, pro remiſſione culpæ, qua peccauit in virum, ſemper pœnas dabit.* Hæc autem nec verè, nec rectè dicentur, niſi tale matrimonium ſupponeretur eſſe nullum. Chryſoſtomus autem, & Ambroſ. planè loquuti ſunt & imitati Baſilium. Deinde quòd hi Patres non loquantur de voto ſimplici, *Baſilius.*

plici, nec ex ſola rei natura, ſit optima coniectura ex verbis Ambroſij: *Quæ ſe ſpopondit Chriſto, & ſanctum velamen accepit, iam nupſit, iam immortali coniuncta eſt viro.* Non enim contentus fuit ſponſione, nec ſine cauſa adiunxit, *ſanctum velamen*: ſed quia per eam cæremoniam ita admittebatur iam tunc ab Eccleſia virginitatis votum, vt perſona redderetur inhabilis ad matrimonium. Optimus verò locus ad hoc confirmandum eſt apud Baſilium epiſt. 1. ad Amphiloch. can. 20. qui ſic habet. *Quæcunque mulieres virginitatem profeſſæ ſunt, deinde poſtea matrimonium maluerunt, non exiſtimo eas oportere condemnari: quæcunque enim dicit lex, iis dicit, qui ſunt ſub lege: quæcunque autem iugum Chriſti nondum ſubierunt, eæ nec Domini leges norunt, quare ſunt ab Eccleſia cum omnibus ſuſcipiendæ, & propter hoc habent remiſſionem ex fide in Chriſto, & omnino quæ in catechumenica, ſeu quæ initiatur vita, ſiũt, in iudicium non vocantur: Clarum eſt autẽ quòd eas Eccleſia non ſine Baptiſmo recipit, quare generationis priuilegia ſunt in ipſis neceſſaria.* Ex quibus verbis vltimis cõſtat, licèt in principio canonis de quibuſcunque mulieribus ſit ſermo, Baſilium tamen loqui de catechumenis, ſeu nondum baptizatis, vel (vt Balſamon exponit) de hæreticis non ritè baptizatis.

17. De his ergo ait Baſilius, licèt caſtitatem vouerint, ſi poſtea nubant, matrimonium eſſe validum: conſtat autem votum illud eſſe validum & ſimplex: ergo ſupponit Baſilius, tale votum natura ſua non impedire valorem matrimonij: non potuit autem ſentire quin impediat ne licitè fiat à nondum baptizatis, ſed catechumenis: ergo, cùm in hoc conſtituat differentiam inter virginem baptizatam, vel non baptizatam, ſentit in baptizata habere poſſe aliquam conditionem, ratione cuius talem habeat effectum. Quæ autem ſit hæc conditio, indicat per eam rationem, quòd nondum baptizatus, nondum etiam eſt legi ſubditus. Significat enim fuiſſe tunc in Eccleſia aliquam legem inhabilitantem virginem profeſſam ad matrimoniũ: quæ lex non comprehendebat catechumenam, quia nondum erat ſubdita *legi Domini*, per quam intelligit totam legem poſitiuam Eccleſiaſticam; quæ Domini dicitur, quia per poteſtatem à Domino data eſt: nam legibus diuinis fidei, & ſacramentorum bene obligatur quis ante Baptiſmum. Et eadem ratione ſignificat, licèt peccet talis virgo catechumena nubendo, Eccleſiam non iudicare de illo peccato, quia non eſt commiſſum à perſona ſibi ſubdita, & quia (ſecluſo obice) plenè remittitur cum aliis per Baptiſmum. Quod intelligo quantum ad culpam, quæ committitur ante Baptiſmum: nam ſi talis fœmina poſt receptum Baptiſmum petat debitum, committet ſine dubio culpam, de qua iudicare poterit Eccleſia, ſaltem in ſacramentali iudicio confeſſionis: quãuis enim Baptiſmus remittat omnem culpam, & pœnam, non tollit obligationem prioris voti, quæ de ſe perpetua eſt, & de meliori bono. Votum autem caſtitatis emiſſum ante Baptiſmum, ſicut obligat ad non contrahendum matrimonium; ita etiam poſt illud peccaminosè contractum, obligat ad non petendum debitum, quia hæc obligatio non eſt ex aliqua lege Eccleſiæ, ſed ex natura talis voti, quod in omni ſtatu obligat ad ſeruandam continentiam, quantum ſine iniuria alterius poſſibile eſt. Hæc igitur obligatio etiam poſt Baptiſmum manet, quia Baptiſmus (vt dixi) non extinguit votum: qui ergo poſt Baptiſmum petit debitum, habens tale votum, iam committit actuale peccatum

Baptiſmus non extinguit votum caſtitatis antea factũ.

Tale votũ in vtroque foro impedit matrimonium, & eius vſum.

A intra Eccleſiam, quod peccatum ſine dubio eſt materia iudicij pœnitentiæ, quamuis in exteriori foro de illa non iudicet Eccleſia, quia res eſt occulta. Vnde infero, ſi talis virgo catechumena ante Baptiſmum non contrahat, etiam poſt Baptiſmum licitè contrahere non poſſe, quia eodem modo impeditur obligatione voti propter rationem factam: vnde, ſi contrahat, iudicabitur per Eccleſiam de tali delicto, ſaltem in iudicio confeſſionis propter eandem rationem.

De iudicio autem externo Eccleſiaſtico dubitari poteſt, an tale votum ſit impedimentum, ſaltem impediens in hoc foro, quod eſt alterius cõſiderationis. Videtur tamen debere impediri, ſi de illo conſtet ſufficienter in foro Eccleſiæ, quia hoc non eſt impedimentum iure poſitiuõ introductũ, B ſed ex natura rei, & ideo ſi de illo conſtet Eccleſiæ, non video cur non poſſit & debeat non admittere ad matrimonium eum, qui tale habet impedimentum. Imò etiam exiſtimo poſſe cogere, vel ſub cenſura obligare huiuſmodi iam baptizatum, ne matrimonium contrahat; ſicut poteſt obligare baptizatum, vt ſoluat homini promiſſum, vel debitum, quod ante Baptiſmum contraxit, ſi alioqui tale debitum ratione iuramenti, vel alio titulo ad forum Eccleſiæ pertineat. Quanquam veriſimile ſit, ſi aliqua pœna nunc eſſet à iure, lata contra eos, qui contrahunt matrimonium cum voto ſimplici caſtitatis, illam non incurri in eo caſu, in quo votum factum fuit ante Baptiſmum, C licèt matrimonium ſit factum poſt Baptiſmum, quia canones, qui nunc ſunt, videntur loqui cum his, qui ordinario modo votũ intra Eccleſiã emiſerunt: nos autem loquimur de coactione, quæ per hominem fieri poteſt in caſu illo particulari, quem fortaſſe lex non conſiderauit: ſed de hoc aliàs. 18.

Non incurreret pœnã à iure latã contrahens cum voto poſt baptiſmum.

Dices, Profeſſio religionis extinguit vota ſimplicia, quæ præceſſerunt: ergo Baptiſmus extinguit votum caſtitatis, quod præceſſit. Patet conſequentia, quia non minor vitæ mutatio fit in Baptiſmo, quàm in profeſſione religionis, ſeruata proportione, nam etiam eſt quædam ciuilis mors, per quam Chriſto conſepelimur. Reſpondetur negando conſequentiam, primò quia, vt ſuprà dixi, ille effectus profeſſionis, fortè non eſt ex natura rei, ſed ex aliqua lege, vel conſuetudine Eccleſiaſtica, quæ non poteſt in Baptiſmo allegari; D vel etiam eſt per quandam commutationem, quæ in Baptiſmo etiam locum non habet, quia Baptiſmus non eſt opus ſupererogationis, ſicut profeſſio religioſa, ſed eſt opus præcepti. Item, quia Baptiſmus non conſtituit hominem in ſtatu perfectionis, nec per ſe obligat ad conſilia, & ideo non excludit, ſed optimè admittit talem obligationem, ſi ſupponatur: profeſſio autem religioſa ſecum affert ſufficientem obligationem conſiliorum, & perfectionum, & ideo meritò extinguit præcedentes obligationes. Itaque certum eſt votum caſtitatis, etiamſi ante Baptiſmum ſit factum, eſſe poſt Baptiſmum impedimentum ad contrahendum maE trimoniũ, quanuis eſſe non poſſit impedimẽtũ dirimẽs, ſaltẽ iuxta leges Eccleſię hactenus datas, & quę, moraliter loquẽdo, dari poſſunt. Intellexit ergo Baſilius eſſe in Eccleſia aliud votum caſtitatis propriũ baptizatorum, quod nõ ſolùm impediat, ſed etiam dirimat ſubſequens matrimonium, ídque non ex natura voti, nam hæc eadem eſt in baptizato, & non baptizato, ſed ex lege Eccleſiæ, quæ habet vim circa votum perſonæ baptizatæ, & non ante Baptiſmum. Quam legem indicauit idem 19.

Obiectio.

Diſſoluitur.

idem Baſilius in eadem epiſt. can.18. & 19. proximè præcedentibus, quod paulo inferiùs oſtendemus.

20. Ex his ergo videtur ſatis conuinci, tempore horum Patrum fuiſſe iam in Eccleſia vſum voti caſtitatis dirimentis matrimonium ſubſequens; & conſequenter videtur reducendus hic vſus vſque ad tempora Apoſtolorum, quia tempus quod interceſſit, non eſt tam longum, vt poſſimus cum fundamento dicere, in aliquo intermedio tempore incepiſſe. Præſertim, quia Patres ibi videntur de ea conſuetudine loqui tamquam de re antiqua. Item, quia Monachorum profeſſio à tempore Apoſtolorum exiſtit, vt ex Dionyſio de Eccleſ. hier. liquet; eos autem profiteri continentiam huiuſmodi ſentit Baſilius dict. Canon.19. quamuis addat implicitè profiteri eam, ſeu vouere, quia fortaſſe illam non exprimebant voce, quod etiam nũc in aliquibus religionibus ſeruari ſuprà notauimus; nihilominus hæc fuit ſemper principalis eorum profeſſio. Adeò, vt Chryſ. lib.3. aduersùs vituperat. vit. Monaſt. parùm à medio dicat, hanc ferè ſolam eſſe differentiam inter vtranque vitam ſcilicet ſecularium, & monachorum: *quod illi quidem matrimonij ſe vinculis conſtringunt, hi verò his liberi perdurant.* Conſecratio autem ſacrarum Virginum etiam fuit antiquiſſima, & à tempore Apoſtolorum, vt ſuprà monſtratum eſt; per illam autem ſolitas fieri inhabiles ad matrimonium, cenſent prædicti Patres. Hoc ergo modo videtur ſolennitas hæc per traditionem reduci, vſque ad tempora Apoſtolorum.

Chryſoſt.

21. Vnde etiam videtur conſequens, vt omnibus temporibus habuerit hoc votum monachorum, vel monialium, & in vniuerſum religioſorũ, hanc efficaciam, ſeu proprietatem, in vniuerſa Eccleſia; quanquam enim ſemper fuerit vſus voti ſimplicis caſtitatis, quod priuatè fit, & ſine vlla traditione, quæ ab Eccleſia acceptetur, & ideo non inhabilitet ad matrimonium, quæ omnia in ſuperioribus oſtenſa ſunt: nihilominus loquendo de voto caſtitatis religioſæ, quod publicè fit, & authoritate Eccleſię acceptatur, non poſſumus cum fundamẽto illi tribuere hunc effectum, magis in vna parte Eccleſiæ, quàm in alia; tum quia nulla eſt maior ratio; tum etiam, quia habemus Patres tam Græcos, quàm Latinos, qui de toto orbe teſtificantur, & Concilia omnium prouinciarum, quæ idem rei teſtimonium præbent, ex Hiſpania antiquiſſimum Concilium Illibertinum Can.13. vbi Virgines, quæ ſe Deo dedicauerunt, ſi lapſæ ſint, priuantur communione, etiam in fine mortis, niſi & pœnitentiam agant, & perpetuò abſtineant. Item Concilium Toletanum I. Can.16. vbi deuotam (ita enim ſanctimonialem appellat) ſi maritum acceperit, iubet non admitti ad pœnitentiam, niſi viuente marito, caſtè viuere cœperit: quæ conditio impoſſibilis eſſet, ſi matrimonium fuiſſet validum. Et ex Concilio ſub Martino Bracharenſi Epiſcopo c.30. quod citat Gratianus in c. *de filia* 27.q.1. Ex Africa induci eodem modo poteſt Concilium Carthaginenſe.IV. can.104. Ex Gallia Conciliũ Turonicum I. can.6. & latiùs in Concilio Turonenſi II. Can.21. Vbi reſcriptum Innocentij ad Victricium refertur cum aliis Conciliorum decretis. Ex Germania habemus Concilium Colonienſe tempore Caroli III. can.6. vbi tale matrimonium adulterium vocatur, & de ſic contrahentibus dicitur, *Nulla ſpes veniæ eis reſeruatur, niſi cùm adulterium ſeparatione ſanauerint*; quæ verba generaliter dicuntur *de inceſtuoſis coniunctionibus*; tamen quòd ſub ea voce has etiam nuptias comprehendat, conſtat ex fine capituli, vbi etiam adducit canonem Concilij Illibertini ſuprà citati; & Patres ſuprà allegati, hanc coniunctionem ſacrarum Virginum inceſtum appellant: & Concilium Tiburienſe cap.23. Can. *ſi quis ſacrum* 27. q.1. & Hier. quem citat Gratianus cap. vltimo, diſt.27. Quæ vox nullitatem matrimonij etiam indicat. In quo etiam expendo Concilium in dicto cap. ſolam ſeparationem pro remedio conſtituere ad veniam conſequendam, quæ ſeparatio in aliis inceſtuoſis nuptiis propriè dictis totalis eſſe debet, vt conſtat, id eſt, tanquam à coniunctione, quæ nullo vero vinculo fundatur; talis ergo in præſenti cauſa poſtulatur. Denique idem Concilium ad hoc adducit, & ita interpretatur caput 16. Concilij Chalcedonenſis, vbi hæ nuptiæ directè prohibentur; & licèt non addatur verbum *irritans*; tamen Concilium ſentit hunc fuiſſe ſenſum illius legis, & nonnullum indicium eſt, quia excommunicari præcipitur virgo Deo conſecrata, quæ nupſerit, nam ea excommunicatio eò videtur tendere, vt ſeparetur. Denique idem habetur ex Concilio Moguntiacenſi tempore Arnulphi Imperatoris cap.26. Vbi etiam Concilium Illibertinum allegatur. Conſtat ergo conſuetudinem hãc, & legem non vnius, vel alterius Prouinciæ fuiſſe, ſed totius Eccleſiæ.

Confirmatur ex Conciliis.

Conc. Colonienſ.

Denique ſimili ferè diſcurſu colligere poſſumus, ſicuti lex hæc fuit vniuerſalis quoad loca, ita etiam fuiſſe vniuerſalem quoad perſonas; id eſt, quoad omnes illas, quæ publicè coram Eccleſia in manibus alicuius Prælati caſtitatem profitebantur, quia nulla eſt ſufficiens ratio diſtinguendi inter has perſonas, ita vt cum fundamento dicamus quaſdam fuiſſe comprehenſas ſub hac lege, & non alias, ſeu (quod perinde eſt) quarundam votum fuiſſe ſolenne, aliarum ſimplex. Duplex enim modus ad faciendam hanc diſtinctionem excogitari poteſt. Prior eſt, ſi dicamus, quoſdam ſolitos fuiſſe profiteri caſtitatem ſeruandam priuatim in ſua particulari domo; & horum votum fuiſſe ſimplex, nec irritaſſe matrimonium; alios verò eam profeſſos fuiſſe in monaſteriis, & horum votum fuiſſe ſolenne. Alter modus eſt quoſdam profeſſos fuiſſe ſolam caſtitatem, & illos non fuiſſe ſubditos prædictæ legi; alios ſimul cum caſtitate alia vota religionis emittere ſolitos fuiſſe, & ad eos prædictam legem pertinuiſſe; quod nunc ferè videmus in Eccleſia obſeruari, nec ſine cauſa, quia illi ſoli ſunt veri religioſi, qui tria vota emittunt. Neuter tamen modus ſatisfacit. Primò, quia prædicti Patres indifferenter loquuntur de omnibus profitentibus caſtitatem in conſpectu Eccleſiæ; & ratio eorum in omnibus habet locum, quæ ſi in aliquibus non eſt efficax, & patitur exceptionem, vel declarationem, eneruatur quoad omnes; ſecundò, quia quod ſpectat ad priorem modum, eſto verum ſit, fuiſſe tunc in vſu illum duplicem modum ſeruandi virginitatem, vt ſuprà dictum eſt, & ſumitur ex Concilio Illibertino can. 17. & Carthaginenſi III. Can. 33. tamen etiam eſt in ſuperioribus oſtenſum, veram profeſſionem religioſam in priuatis domibus fieri, ac ſeruari potuiſſe; atque ita etiam olim factam fuiſſe; & (quod caput eſt) in Concilijs citatis vtriuſque modi fit mentio, & vtriuſque præcipitur eadem ſeparatio. Quod verò ſpectat ad poſteriorem modum, incertum

22. Solemnitas huius voti non ſolùm quoad omnia Eccleſiæ loca, ſed etiam quoad omnes perſonas vniuerſalis fuit.

certum eſt, an illo tempore admitterentur perſonæ aliquæ ad profitendam virginitatem ſolemni ritu cum ſolo voto caſtitatis; nec facilè credo id poſſe oſtendi teſtimoniis antiquitatis. Inueniemus quidem ſæpe mentionem fieri virginitatis, & taceri alia vota; non tamen inde ſequitur excludi, quia in eo ſtatu concomitantia ſunt; nam etiam Chryſoſtomus ſuprà citatus dixit, Monachos ſola continentia differre à ſæcularibus; qui neceſſariò videtur dicto modo exponendus. Vel certè ſi ita loquutus eſt, vt iudicauerit ſolam continentiam eſſe ſufficientem ad illum ſtatum conſtituendum, etiam Monachos, qui illam ſolam profitebantur, cenſuit Chryſoſtomus inhabiles ad matrimonium. Neque enim repugnat Eccleſiaſticam legem ita fieri, & ita fuiſſe in illis temporibus ſeruatam; ſicut in Clericis ſolum votum caſtitatis ſufficit ad illam inhabilitatem.

23. Contraria ſententia habet probabilia fundamenta. Primum.

Hæc ſunt, quæ ad partem hanc perſuadendam occurrere potuerunt; ſed nihilominus ſufficere non videntur ad certam fidem faciendam: maximè, cum non deſint multa, quæ rem hanc adeò antiquam non eſſe ſuadeant. Et in primis (quanuis ſit ab authoritate negatiua) non leuis eſt coniectura; quòd in omnibus antiquis decretis, quæ refert Gratianus, diſt. 27. à principio vſque ad cap. *vt lex*, nunquam ſatis explicatur hoc impedimentum irritans, ſed tantùm rem eſſe illicitam, & dignam pœna excommunicationis, &c. Maximúmque argumentum quod ex eis ſumi poteſt, eſt quod ſuprà ſumpſimus ex ſeparatione, quòd licèt ſit probabile, non omnino cogit; præſertim, quia Concilium Chalcedonenſe cap. 16. apud Gratianum ſuprà in cap. *Si qua virgo*, addit, *poſſe eis fieri humanitatem, ſi ita probauerit Epiſcopus loci*; non poſſet autem ſi matrimonium eſſet nullum: quamquam poteſt exponi de humanitate quoad abſolutionem à cenſura, non quoad cohabitationem, ſeu permiſſionem permanendi in tali ſtatu. Vnde in ipſo Concilio ſecundùm aliam verſionem additur, *Confitentibus autem decernimus poſſe Epiſcopum miſericordiam elargiri.* Sub illa autem particula, *confitentibus*, comprehenditur ſatisfactio, & ſeparatio: ſic etiam intelligi poteſt Leo Papa epiſtola 92. ad Ruſticum Narbonenſem cap. 12. quanuis obſcurè loquatur, cùm ſolùm dicit monachum non poſſe tranſire ad nuptias ſine peccato, & publicæ pœnitentiæ ſatisfactione eſſe purgandum cap. *propoſitum* 20. q. 3. intelligit autem ſuppoſita ſeparatione, & reditu ad ſuum ſtatum, nam hæc ad condignam ſatisfactionem neceſſaria ſemper fuere, quanuis vlteriùs illa pœnitentia publicè vindicans delictum adhibenda fuiſſet.

24. Secundum.

Secundò difficultatem faciunt alia teſtimonia Patrum eiuſdem antiquitatis, qui loquentes de eiſdem Virginibus velatis, indicant earum votum fuiſſe diſpenſabile per Epiſcopum, vt ex Cypriano epiſt. 62. ſuprà latè tractauimus; conſtat autem velatas Virgines fuiſſe illas, quæ aliàs Deo dicatæ, vel ſacræ dicebantur, quæque ſolenni ritu caſtitatem profitebantur; nam, vt dicit Optatus de ſchiſmate lib. 6. *Velum non erat aliud, quàm Deo nuncupatæ caſtitatis inſigne quoddam, quo ſacræ à non ſacris virginibus dignoſcebantur*: ſumitúrque ex Concilio Romano ſub Syluestro, cap. 20. vbi hac ratione hoc velamen nõ permittebatur eo tempore imponi vſque ad ætatem ſeptuaginta annorum. Et nihilominus illud votum non reputabatur adeò graue, quin poſſet per Epiſcopum diſpenſari, vt notatum eſt: imò Gelaſius Papa cap. *de viduis* 27. q. 1. de eiſdem loquens non cogit eas ſeparari, ſi nubant, ſed ſuæ conſcientiæ committendas dicit. Maiorem verò difficultatem ingerit locus Auguſt. lib. de bono viduitatis cap. 9. & 10. vbi ex profeſſo probat matrimonium à talibus virginibus contractum eſſe validum; & tacitè reſpondet ad illam rationem de ſponſatione facta cum Chriſto, indicans eſſe metaphoricam, ac propterea inefficacem: nam matrimonium ſpirituale cum carnali per ſe non repugnat; ſed hæc etiam magna ex parte in ſuperioribus ſoluta ſunt.

Optatus.

Vide etiam Conc. Pariſienſe ſub Ludouico, & Lotario lib. 1. c 42.

& Concil. Toletanum c. 5. & 6.

25. Tertium. Baſilius.

Tertiò videtur difficilior locus apud Baſilium epiſt. 1. ad Amphilochium can. 18. qui ſic habet de lapſis virginibus, quæ vitam in honeſtate Domino profeſſæ ſunt. Deinde *quoniam carnis perturbationibus ſubiectæ ſunt, ſua pacta conuenta infirmarunt. Patres quidem clementer, & leniter in eorum qui labuntur infirmitatem ſe gerentes, eſſe admittendas cenſuerunt poſt annum ad ſimilitudinem bigamorum diſcernentes. Mihi videtur quòd quoniam Dei gratia procedens Eccleſia ſit fortior, & ordo virginum nunc augetur, eſt adhibendus animus rei quæ per intelligentiam cernitur*, &c. Et ipſe poſtea ſtatuit vt prorſus ſeparetur, & aliter ad communionem non admittatur. Ex hoc ergo canone videtur colligi, ante Baſilium tale matrimonium à ſanctimoniali contractum, fuiſſe validum, quanuis in pœnam delicti cum ipſa anni pœnitentia imponeretur, & nota ſeu irregularitas bigamiæ adiungeretur; per Patres autem, quos Baſilius allegat, intelligere videtur Concilium Ancyranum, quod per quadraginta ferè annos ipſum Baſilium anteceſſit; nam in Canon. 18. ſic habet. *Quicunque virginitatem promittentes* (vel vt alia litera habet, *profitentes*) *irritam faciunt ſponſionem, ſeu profeſſionem ſuam, inter bigamos cenſeantur*; ibi tamen nullam mentionem facit de admiſſione poſt annum, quam commemorat Baſilius. Vnde ex vi ſolius Concilij non rectè aliqui colligunt Concilium cenſuiſſe, illud matrimonium eſſe validum, eo quòd bigamia ibi videatur imponi, propter duplex matrimonium, vnum cum Chriſto, & aliud cum homine; nam facilè intelligi poteſt illam non fuiſſe veram, ſed interpretatiuam bigamiam; ſicut nunc etiam cenſetur bigamus, qui poſt votum ſolenne continentiæ matrimonium contrahit. Baſilius autem ſi hunc Canonem citat (quod mihi incertum eſt) videtur ſignificare in eodem Concilio permiſſum eſſe, vt tales perſonæ poſt annum pœnitentiæ in huiuſmodi matrimonio cohabitare relinquantur; vel certè ſi non in illo Concilio, ſaltem ab aliquibus antiquioribus Epiſcopis ita iudicatum eſſe ſignificat, quod iudicium planè ſupponit tale matrimonium reputatum fuiſſe validum, alioqui error fuiſſet intolerabilis. Fortaſſe ergo ita illo tempore fuit; nullum enim eſt hoc inconueniens, cùm hoc Ius Eccleſiaſticum ſit. Poſſumus autem aliquo modo locum hunc Baſilij exponere, cùm ait, Patres antiquiores benignè decreuiſſe, vt poſt annum tales virgines lapſæ admitti poſſent, non eſſe hoc intelligendum de admiſſione ad perſeuerandum, & cohabitandum in ſuo illicito matrimonio, ſed de admiſſione ad communionem poſt peractam pœnitentiam, & factam ſeparationem; quod enim Concilium Illibertinum ſtatuit fieri debere in fine tantùm vitæ,

vitæ, illi Patres Græci cenſuerunt fieri poſſe poſt annum, tãta eſt in humanis iudiciis pro locorum temporum ac perſonarum varietate diuerſitas. Iuxta hanc ergo interpretationem Baſilius non addidit illi decreto irritationem matrimonij, ſed vel pœnam, vel illud tempus pœnitentiæ auxit. A

26. Ex his ergo ſatis conſtat quàm ſit obſcura, & incerta antiquitas huius ſolennitatis, ſeu efficacia voti caſtitatis religioſæ, ad dirimendum matrimonium ſubſequens; & ideo in genere fateor mihi non ſatis conſtare, quid in hoc ſeruatum fuerit in vniuerſa Eccleſia ante tempora Baſilij, & Chryſoſtomi, Innocentij Primi, & Ambroſij, fieri enim potuit, vt ab ipſiſmet Apoſtolis ſtatim hæc inſtitutio inceperit; quid enim repugnat, vel vnde poterit contrarium oſtendi? Teſtimonia enim quædam Athanaſij & Epiphanij, Cypriani, & Auguſtini, quæ contra hoc afferri ſolent, in ſuperioribus à nobis tractata ſunt, & quia de hac cauſa non loquuntur. B Veruntamen neque hoc affirmare poſſumus, cum ſufficienti fundamento, quia reuera nullum inuenitur in hiſtoriis, aut Patribus illius ætatis. Imò negare non poſſumus, quin in eis inueniantur indicia aliqua ſacrarũ virginum, vel monachorum, quorum matrimonium licèt damnaretur vt illicitum, toleraretur vt iam factum: & de illo eſt abſolutè ſermo, tanquam de vero matrimonio, vt maximè videre eſt in Concilio Toletano I. cap. 16. & 19. Arelaten. II. cap. 33. & aliis ſuprà citatis, & poteſt etiam videri Petrus Damianus epiſt. 5. cap. 11. vbi refert religioſum quendam duxiſſe vxorem, ac propterea fuiſſe diuinitus caſtigatum, ſemper tamen de illo loquitur, tanquam de vero matrimonio, & vera vxore. C Quare etiam veriſimile eſt fuiſſe in hoc varias conſuetudines in Eccleſia, donec Eccleſia Romana generalem de hoc legem ſtatuit. Sicut enim approbatio religionum olim erat commiſſa Epiſcopis; ita veriſimile eſt, in modo probationis, & inſtitutionis fuiſſe inter eos varietatem, quia cum nihil circa hoc haberent à Chriſto inſtitutum, aut ab Apoſtolis traditum, facile fieri potuit, vt quidam in ſuis Epiſcopatibus religioſum ſtatum ſine tali conditione inſtituerent, & approbarent; alij verò illam adiicerent; vel denique alij vtrumque vouendi modum pro diuerſis perſonis, ſeu ſtatibus reciperent. D Nec mirandum eſt quòd potuerint tunc Epiſcopi hoc impedimentum irritans adiicere alicui profeſſioni virginitatis, etiamſi non eſſet in vniuerſa Eccleſia introductum, quia quoad hoc probabile eſt potuiſſe tunc Epiſcopos, quod non erat eis prohibitum, & cum poteſtate approbandi religionem, hanc etiam fuiſſe illis conceſſam: nam licèt ſtatus religioſus non neceſſariò habeat hanc conditionem iure diuino annexam, nihilominus quòd poſſit illam habere, ex iure diuino manauit per poteſtatem datam Eccleſiæ, ad inſtituendum, & approbandum ſtatum religioſum, hoc vel illo modo. E Cùm ergo pro illo tempore poteſtas approbandi religionem ſimpliciter fuerit conceſſa vnicuique Epiſcopo pro ſuo Epiſcopatu, veriſimile eſt datam eſſe in tota illa amplitudine, & ſine reſtrictione. Vnde ſi fortaſſe ante tempora Baſilij hic mos non erat introductus, potuit ab ipſo inchoari, & paulatim dilatari per approbationem aliorum Epiſcoporum, vt Chryſoſtomi, Ambroſij, &c. ac tandem per Innocentium I. quanuis Illibertinum Concilium his Patribus antiquius ſit, in quo iam huius impedimenti irritantis veſtigium inuenitur, licèt ſubobſcurè.

Videatur Vaſquez 1. 2. diſp. 165. c. 7. Et Baſilius Ponce tom. 1. diſp.

27. Ad fundamenta aliarum opinionum nihil ferè reſpondere neceſſe eſt, nam de prima iam oſtenſum eſt, falſo niti fundamento, & in ſuperioribus hoc ſæpe tactum eſt, & infrà tractando in particulari de diſpenſatione huius voti iterum dicetur. Illa verò diſtinctio Soti de voto caſtitatis ſolennizatæ per profeſſionem religionis, quòd aliquando hoc habeat ex natura talis voti, aliquando ex inſtitutione Eccleſiæ, non video qua probabilitate fundari, declarari, aut defendi poſſit. Non omittam interim aduertere Caietanum, quanuis aliàs teneat ſolennitatem huius voti eſſe de iure Eccleſiaſtico; nihilominus tom. 1. opuſculorum tract. 27. affirmare, hoc votum per ſe, & ex natura ſua irritare matrimonium ſubſequens. Conſtituítque in hoc differentiam inter votum caſtitatis, ordinis, & religionis, quòd illud merè per accidens & ex Eccleſiæ impedimento ſuperaddito irritat matrimonium; hoc verò per ſe & ex natura rei. Rationémque huius differentiæ reddit, quia in ordinatione, non fit exhibitio propria corporis proprij ad aliquid repugnans matrimonio, ſed promiſſio tantùm; in profeſſione autem fit exhibitio corporis ad ſtatum repugnantem matrimonio; indicet ergo ex ſtatuto Eccleſiæ pendere, quòd talis exhibitio acceptetur, vel non acceptetur; poſita autem tali acceptatione putat ex natura rei ſequi nullitatem matrimonij. Veruntamen, quanuis fortaſſe hoc non repugnet cum alia ſententia eiuſdem Caietani, de diſpenſabilitate huius voti, de quo ſuprà dictum eſt; & in fine huius diſpenſationis aliquid addetur: nihilominus non cenſeo id eſſe abſolutè, & in rigore verum, propter multa quæ in ſuperioribus tractaui. Et ſpecialiter, nunc expendo dictum cap. *vt lex* 17. q. 1. vbi in primis æqualiter hic effectus tribuitur vtrique voto, & deinde eadem de vtroque redditur ratio his verbis. *Huiuſmodi nanque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus*: nam ſi illa lex eſt tantùm declaratiua, planè ſupponit, in vtroque voto hanc nullitatem prouenire, ex repugnantia Eccleſiaſticæ regulæ directè prohibentis, & irritantis. Si verò illa lex eſt etiam conſtitutiua clariùs conſtat virtute illius immediatè fieri talem irritationem. Vnde etiam deſtruitur fundamentum Caietani, nam ante illam legem erat in Eccleſia verus ſtatus religionis, & exhibitio corporis ad illum, & acceptatio ex parte Eccleſiæ cum approbatione talis ſtatus, & nihilominus non irritabatur matrimonium; ſignum ergo manifeſtum eſt, hoc non prouenire ex naturali repugnantia ſtatus, ſeu exhibitionis acceptatæ, ſed ex lege ſuperaddita. Quæ ratio ſuam efficaciam retinet, etiamſi illud decretum non ſit conſtitutiuum de nouo huius impedimenti, quocunque enim tempore illud decretum cœperit, poteſt argumentum fieri, quòd ante illud tempus præceſſit religioſus ſtatus. Quòd ſi quis contendat illam legem irritantem incepiſſe à temporibus Apoſtolorum, præterquam quòd difficile poterit id probare, difficilius ſuadebit eſſe tam neceſſariam connexionem inter illum ſtatum, & talem legem, vt eſſe non potuerit antiquior ſtatus, quàm lex, quod etiam à nobis ſuprà probatum eſt, & ſufficit ad efficaciam dictæ rationis.

Satisfit argumentis primæ ſententiæ.

Opinio Caiet. reiicitur.

nis. Denique noſtris temporibus vidimus Eccleſiam approbantem religioſum ſtatum, in quo vera ſit exhibitio,ſeu traditio corporis, ad obſequium religioſum Dei , & Eccleſiæ authoritate acceptatur; & nihilominus votum caſtitatis in eo ſtatu factum non irritabat matrimonium ſubſequens, donec lex irritans ſuperaddita eſt.

28. *Obiectio diluitur.* Dicet fortaſſe aliquis, poſita illa lege ex natura rei ſequi nullitatem matrimonij ex tali voto, quia iam ſit traditio ſub illa apprehenſione, & ratione, & cum voluntario conſenſu, & ſub eadem acceptata. Sed profectò idem dici poteſt de ordinatione ſacra, nam poſita lege irritante, voluntariè ſe offert quis tali monaſterio ſub eâdem apprehenſione,& ratione, & ſub eadem acceptatur votum eius. Quocirca ita poteſt dici hic effectus ſequi ex natura rei poſita lege, ſicut ex naturali lege tenemur obſeruare poſitiuam legem,ex ſuppoſitione eius, & nihilominus abſolutè obligatio ad talem actum eſt ex iure poſitiuo. Ita ergo in præſenti irritatio ſimpliciter eſt ex iure humano, quamuis ex ſuppoſitione legis neceſſariò conſequatur; ſicut etiam contingit in lege irritante matrimonium inter conſanguineos; nam ſicut ibi lex non mutat gradum conſanguinitatis, ſed addit illi hoc impedimentum; ita etiam hic non mutat ſtatum,quem poteſt integrum ſupponere,ſed addit illi ſimile impedimentum. Omitto, nulla ſufficienti ratione probari poſſe talem repugnantiam naturalem, inter hunc ſtatum,& illud vinculum,imò potiùs oſtendi poſſe nullam eſſe,quia hæc ſufficienter in ſuperioribus adducta ſunt.

29. *Satisfit argumentis ſecundæ ſententiæ.* Ad fundamenta ſecundæ ſententiæ ſufficienter reſponſum eſt,ex omnibus, quæ adduximus, & ſi attentè conſiderentur omnia,quæ ibi adducuntur, ſolùm continent authoritatem negatiuam, quia in antiquioribus decretis non inueniuntur ita expreſſa verba irritantia; iam verò oſtendimus multa ſigna ſufficientia inueniri, cum directa & abſoluta prohibitione, quæ ſola poſſet ſufficere, præſertim iure antiquo, iuxta ſententiam valde receptam,& ſatis expreſſam,in leg.*non dubium*, C. de legibus, & per D.Gregorium in quadam epiſtola approbatam.

CAPVT XXII.

Votum ſolemne caſtitatis religioſæ vim non habere diſſoluendi matrimonium ratum, & conſummatum oſtenditur.

1. *Error aſſerentium votum ſolẽne diſſoluere matrimonium conſummatum.* Circa quæſtionem hanc duos extremos errores refert Bellarminus lib. 2. de Monachis cap.38.Prior eſt,votum ſolemne poſſe diſſoluere matrimonium ratum etiam conſummatum, de poſteriori autẽ dicemus capite ſequenti;hic autẽ tribui ſolet Iuſtiniano in l.vltima, C.de Epiſcopis,& clericis.Sed lex illa directè ſolùm diſponit de ſponſo, & ſponſa, quibus nominibus vir, & mulier appellantur ante matrimonium conſummatum;& ita de illo ſine dubio intelligitur directa diſpoſitio illius legis, de qua infrà dicemus; de quibus etiam eſt ſermo in Authentica de ſanctiſſimis Epiſcopis collat.9.cap.39.in cap.autem 40. videtur generaliùs loqui, dicens. *Si verò conſtante adhuc matrimonio aut vir ſolus, aut vxor ſola intrauerit monaſterium, ſoluatur matrimonium, & citra repudium poſtquam perſona pergens ad monaſterium ſchema perceperit:* id eſt, profeſſionem fecerit, ſeu habitum profeſſorum receperit. Sed hic etiam textus poteſt de matrimonio rato in-

A telligi; nam etiam poſt illud contractum vocantur vir,& vxor, & hanc expoſitionem ſignificauit gloſſa ibi intelligens prius caput de ſponſalibus de futuro, quod videtur neceſſarium, ad diſtinguendas illas duas leges, & ſatis conſentaneum proprietati verborum;nam ſponſalia præſertim diſtincta contra matrimonium,nihil aliud ſignificare poſſunt,niſi pactum de futuro; neque in illis legibus inuenio aliquid, quod cogat. Conſequenter autem loquendo oportebit etiam dictam legem vltimam de ſponſis de futuro intelligere; quod autem in fine eius quaſi in exemplum adducitur de marito & vxore,de quibus ſupponitur religionis cauſa à coniugio recedere, intelligetur de matrimonio ante con- B ſummationem; nam lex alia quam ibi Iuſtinianus allegat, non extat, vt gloſſa aduertit. Vel certè poteſt vterque locus de matrimonio abſolutè intelligi, & de ſeparatione, ſeu de ſolutione matrimonij, etiam in communi, ita tamen vt accommodari debeat ſecundùm partitionem accommodatam, ſcilicet, vt matrimonium nondum conſummatum ſimpliciter, & quoad vinculum diſſoluatur; conſummatum verò ſolùm quoad vſum,& cohabitationem.Atque eodem modo poteſt intelligi, quod idem Imperator dixit in Authent. de nuptiis collat. 4. titul. 1.c.2.vbi inter alios modos, quibus *diſtrahuntur*, id eſt, diſſoluuntur,*contrahentium matrimonia*; vnus eſt per tranſitum alterius partis ad C meliorem,id eſt,religioſam vitam, quod, vt ibidem ſignificatur, poteſt liberè facere, ſine licentia alterius.Sed reuera Iuſtinianus his locis nimis indiſtinctè loquitur.Et ratio,quam vltimo loco ſubdit,de omni matrimonio procedit, ſcilicet, quia profeſſio religioſa mors quædam ciuilis eſt; ergo non minus diſſoluit matrimonium,quàm mors naturalis. Sentit ergo, ſicut mors naturalis diſſoluit quodlibet matrimonium,etiam conſummatum; ita etiam profeſſionem religioſam id facere.Atque ita intellexit legem illam gloſſa ibi, vnde fatetur, Iuſtinianum loquutum eſſe ſecundùm ius ciuile; illud verò eſſe ſecundùm ius Canonicum.

Pro certo ergo ſupponimus,votum caſtitatis, 2. *Concluſio vera. Votum ſolemne non diſſoluit matrimonium conſummatum.* D quantumuis ſolemne, non diſſoluere matrimonium conſummatum, etiam in eo caſu in quo validum eſt,nam ſi ſit inualidum,conſtat nullum poſſe habere effectum voti ſolemnis, & ceſſat etiam tunc ratio Iuſtiniani, quia nulla eſt tunc mors ciuilis. Eſt autem tale votum inualidum in illis caſibus, in quibus inualida eſt talis profeſſio, ſcilicet quando ſit ab vno coniuge ſine licentia alterius, iuxta cap. 1. & caput *ex parte*, cum ſimilibus de conuerſione coniugatorum, & quæ ſuprà tradidimus de profeſſione religioſa. Quòd ergo nec tale votum validum hunc habeat effectum,certum eſt,quia matrimonium cõſum- E matum inter baptizatos prorſus indiſſolubile eſt,iuxta illud,*Quos Deus coniunxit,homo non ſeparet*,Matth.19.Dicet aliquis profeſſionem iure diuino diſſoluere tale matrimonium, & hoc non eſſe contra illam Chriſti ſententiam, quia tunc non homo, ſed Deus illos ſeparat. Sed tale ius diuinum in vniuerſum nullum eſt, vt infrà oſtendam; multo verò certius id eſt reſpectu matrimonij conſummati; nam ſi ius diuinum hoc ſtatuiſſet, nunquam Eccleſia contrarium decreuiſſet; decreuit autem, vt ſtatim dicetur. Sumi etiam poteſt ex Paulo 1.ad Corinth. 7. dicente,*Iis qui matrimonio iuncti ſunt,*

præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere, quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari. quia nimirum vinculum nunquam diſſoluitur, ſiue iure, ſiue iniuria ſeparentur. Hoc etiam ſumitur ex multis decretis, quæ refert Gratianus 27. q. 2. cap. *ſunt qui dicunt*, cum ſequentibus, & cap. illud eſt Gregorij Papæ lib. 9. epiſt. 39. vbi citat in contrarium legem Iuſtiniani ſuprà adductam, & dicit repugnare legi Chriſti. Alia decreta videri poſſunt toto tit. de conuerſ. coniug.

3. Corollaria ex citatis iuribus. Primum.

Eſt autem hoc loco conſiderandum ex illis decretis & iuribus præcipuè haberi duo. Vnum eſt, poſt matrimonium conſummatum non poſſe vnum coniugem iuſtè profiteri religionem inuito alio, & quamuis faciat, non ſolui matrimoniũ, nec priuari alterum iure petendi debitum; quod totum certum nunc eſt, ac de fide, vt patet ex teſtimoniis adductis, & ſenſu totius Eccleſiæ, & ratio etiam ſuprà facta hoc cõuincit, tum quia tale votum eſt contra iuſtitiã, & ideo non poteſt eſſe gratũ Deo, nec priuare alterũ iure ſuo: tũ etiam, quia matrimoniũ conſummatum iure diuino eſt indiſſolubile, & nullum poteſt oſtẽdi ius diuinũ, quo talis exceptio fiat, ſeu quo diſſolutio per talẽ actum concedatur, præſertim per actum iniuſtũ.

Secundum.

Secundũ, quod ex dictis iuribus ſumitur, eſt, tale votum eſſe prorſus inualidũ & hoc credimus eſſe iure poſitiuo introductum, nõ ex ſola rei natura, vt ſuprà de profeſſione dixi. Nam licèt votũ illud obligare non poſſit ad id, quod iniuſtum eſt, nihilominus ex natura rei loquendo poſſet valere ad obligandum ad multa, quæ licitè fieri poſſunt; ſicut ibi latiùs explicaui.

4. Tertium.

His verò duobus punctis, alia duo adiungi poſſunt. Vnum eſt poſſe vnum coniugem ex cõſenſu alterius, & ſeruatis conditionibus iuris validè emittere tale votum. Quod ſatis conſtat ex toto titulo, de conuerſione coniugatorum, & in ſuperioribus tractatum eſt.

Quartum.

Aliud eſt, tale votum, quantumuis validum, non dirimere vinculum matrimonij conſummati: nunquam enim poteſt alter coniux, viuente altero, quantumuis religioſo, validè matrimonium contrahere, vt ex dictis iuribus conſtat, quæ propterea poſtulant ſemper conuerſionem aliquam, & ſecuritatem caſtitatis ex parte vtriuſque coniugis. Et ratio à priori eſt, quia indiſſolubilitas talis matrimonij iam non pendet ex priuata voluntate talium perſonarum, & ideo quoad hoc nihil operari poteſt licentia alterius coniugis. Nullum autem eſt ius diuinum, vel Eccleſiaſticum, quod in eo caſu vinculum illud diſſoluat. Et ita ſoluitur fundamentum Iuſtiniani: nam mors ciuilis non æquiparatur naturali, quoad omnes effectus, ſed ſolùm quoad caſus in iure expreſſos, vt explicuit Bartolus ibidem cum gloſſa in cap. *ſuſceptum*, de reſcriptis in 6. verbo *non morte*; & gloſſa in cap. *placuit* 16. q. 1.

Dubitatio, an Eccleſia poſſit facere, vt tale votum validè factum diſſoluat vinculum matrimonij conſummati.

Poſſet verò hoc loco inquiri, quamuis de facto hoc ita ſit, an poſſit Eccleſia ſtatuere vt tale votum ſic validè factum de licentia alterius cõiugis irritet vinculum ipſum matrimonij conſummatum; nam in hoc non videtur ita certum quòd Eccleſia non poſſit hoc facere, quia licèt intelligamus verba illa Chriſti; *quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, de matrimonio conſummato, nihilominus non fieret contra illa per talem diſpoſitionem Eccleſiaſticam; quia, vt in ſimili dixit Innocentius III. in cap. *inter corporalia*, de tranſl. Epiſc. non humana, ſed potiùs diuina poteſtate coniugium diſſoluitur, quod authoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, ſoluitur.

5. Reſolutio eſt negatiua.

Dicendum nihilominus eſt, non poſſe talem inſtitutionem ab Eccleſia fieri: cuius magnum ſignum eſt hactenus hoc non feciſſe, & D. Greg. dicta epiſtola 9. cap. 39. manifeſtè docet hoc repugnare diuino iuri, *Nam licèt lex humana* (inquit) *hoc conceſſit, lex diuina tamen prohibuit*: & poſtquam retulit verba Chriſti, ſubdit, *Quis ergo huic cæleſti Legiſlatori contradicat*? & deinde expendit illa verba, *erunt duo in carne vna*, dicens nõ poſſe poſtea vnam, & eandem carnem iterum diuidi, vt ex parte continentiam ſeruet, & ex parte polluatur, licèt ex communi cõſenſu poſſit vterque religionem, vel caſtitatẽ profiteri.

Fundamentum à priori.

Ratio autẽ à priori eſſe videtur, quia hoc repugnat intrinſecè iuri naturali, & in lege gratię ſpecialiter repugnat ſignificationi perfectæ ſacramẽti matrimonij, & ideo Chriſtus Dominus nec inſtituit, nec permiſit, nec poteſtatem conceſſit ad tale matrimonium diſſoluendum religionis cauſa. Vnde lex illa, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, quæ naturalis eſt, & non tantùm poſitiua, ſimpliciter intelligenda eſt de homine, ſiue vtatur poteſtate humana, ſiue diuina; quamuis enim Pontifex diſpenſans in aliquo voto, v.g. vtatur poteſtate ſibi à Chriſto data, nihilominus ſimpliciter homo eſt, qui diſpenſat: in præſenti ergo ſimpliciter legatur per inſtitutionem, vel actum hominis tale matrimonium poſſe diſſolui.

Nec Deus de potentia ordinaria poteſt hoc facere.

Imò addo nec Deũ ipſum vtendo præciſa gubernatoris poteſtate poſſe ſecundùm ordinariam potentiam tale vinculum ſoluere, quia directè repugnat iuri naturali, quamuis vtendo abſoluta poteſtate, & ſupremo dominio, poſſit hoc facere, de quo aliàs, quia ad pręſens non refert, quia poteſtas Eccleſiaſtica, non ſe extendit ad omnia, quæ Deus poteſt de potentia abſoluta.

6. Obiectio.

Contra hanc autem catholicam veritatem obiici poteſt verbum Chriſti Domini Lucæ 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, &c. non poteſt meus eſſe diſcipulus*; adiuncto teſtimonio Baſilij in Regulis fuſiùs diſputatis cap. 12. vbi ſignificans ſi quis habens vxorem, illa inuita religionem poſtulet, virtute dictorum verborum recipi poſſe,

Baſil.

Parendum enim eſt (inquit) *præcepto Domini, qui dixit: Si quis venit ad me, &c. nec enim eſt, quod antiquius eſſe debeat, quàm vt Dei iuſſis pareatur.* Sicut filius veniens ad Religionem inuito patre recipiendus eſt; videtur enim Chriſtus æqualem in hoc facere conditionem vxoris, & parentis. Vel ſicut etiam Paulus dixit, 1. ad Corinth. 7. poſſe vnum coniugem conuerſum ad fidem ſeparari ab infideli coniuge, quando non poteſt cum illo cohabitare ſine iniuria Creatoris; ita ergo, ſi non poteſt eſſe diſcipulus Chriſti coniunctus vxori, poterit illam dimittere, vt religioſus fiat, ipſa etiam inuita. Denique huius rei exemplum refert Caſſianus collat. 21. cap. 8. 9. & 10. de Theona, qui inuita vxore ad monaſterium migrauit, quem ait Caſſianus reprehendi non poſſe cùm miraculis claruerit, nec dubitari poteſt, quin matrimonium illud conſummatum fuiſſet, nam per quinquennium cum vxore cohabitauerat.

7. Reſponſio ad locum Luc. 14.

In hac obiectione verba Chriſti facilẽ habent ſenſũ: nã eſſe diſcipulũ Chriſti, vt in ſuperioribus notauimus, dupliciter accipi poteſt. Primò vt eſt generale ad omnes, qui in Chriſtum credunt.

Diſcipulus Chriſti dupliciter quis dicitur.

Secundò vt eſt ſpeciale eorum, qui per viam perfectionis

perfectionis eum ſequuntur; vtroque autem modo poteſt ibi accipi, & quidem ſi accipiatur priori modo, nihil ad rem præſentem facit, quia clarum eſt, non oportere dimittere vxorem, vt hoc modo aliquis ſit diſcipulus Chriſti, ſed odio habere illam, in hoc ſenſu ſolùm eſt non ita illam diligere vt Chriſtum, vt Matth. 10. explicatur; & conſequenter illi non conſentire, ſed reſiſtere in eis, quæ legi Dei repugnant. Si autem accipiatur poſteriori modo, ſic generatim loquendo, & cum proportione odiſſe vxorem, erit, non ita diligere illam ſicut perfectum Chriſti amorem, & non conſentire illi, ſed potiùs reſiſtere etiam in his, quæ repugnant charitatis perfectioni. Quia verò perfectionis via conſiliorum eſt, & conſilia ſupponunt obſeruantiam præceptorum, ſicut perfectio charitatis ſupponit ſubſtantiam charitatis, ideo manifeſtum eſt illud odium ſic declaratum in ordine ad perfectionem intelligendum eſſe ſeruato ordine iuſtitiæ, & charitatis in his, quæ præcepta ſunt. Poteſt autem vno modo antecedenter exponi: Cur enim non dicetur odiſſe vxorem qui noluit habere illam? poſtquam verò illam iam habet, ita poteſt illam odio habere, ſicut poteſt licitè ſequi viam conſiliorum in his, quæ iuri vxoris non repugnant; poterit ergo vel ab ipſa ſeparati quoad vſum, ea conſentiente, vel ſi non conſentiat, ſeruare illa opera perfectionis, quæ illi ſtatui non repugnant, & quoad hoc odiſſe vxorem, ſi ei reſiſtat. Vinculum autem ſolùm neceſſarium non eſt, etiam quoad ſtatum perfectionis, & ideo quamuis talis ſtatus aſſumatur de conſenſu vxoris, vinculum non ſoluitur; quandiu verò vxor non conſentit, non eſt homo capax ſtatus perfectionis, quia ſua voluntate præoccupatus eſt, & impeditus; poteſt tamen actu ſequi perfectionem, iuxta capacitatem ſtatus, & eodem modo odiſſe vxorem intra limites iuſtitiæ. Sicut etiam poteſt filius dimittere parentem, & in hoc ſenſu odiſſe, vt fiat diſcipulus Chriſti, & nihilominus ſi pater grauiter indigeat opera filij, non poteſt cum illius iniuria eum dimittere, mutando ſtatum, licèt poſſit actu perfectionem ſequi ſubueniendo parenti; qui ſi in hoc etiam velit reſiſtere, odio habendus eſt, id eſt, poſtponendus Chriſti amore. Et ita ſeruatur æqualitas inter vxorem, & parentes non omnimoda, ſed proportionalis.

Ad locum Pauli.

Quod autem Paulus dixit de ſeparatione coniugis fidelis, & infidelis, non eſt ad rem, quia Paulus loquitur de matrimonio contracto inter infideles, quod in illo ſpeciali caſu, & ex peculiari Chriſti inſtitutione diſſoluitur; matrimonium autem inter baptizatos, etiamſi alter fiat hæreticus, & ſit pertinax, ita vt alius non poſſit habitare cum illo ſine periculo animæ, nunquam diſſoluitur quoad vinculum, licèt quoad torum ſit iuſta cauſa ſeparationis, etiam altera parte inuita: multo ergo minus cauſa religionis poteſt ſufficere ad talem ſeparationem quoad vinculum, imò nec etiam quoad torum inuita altera parte, quia hîc non interuenit neceſſitas animæ, & conſequenter neque ordo iuſtitiæ, ſicut in priori caſu.

Ad locum Baſilij.

8. Locus autem Baſilij difficilis reputatur, quia videtur docere coniugatum, qui vult religioſus fieri, debere vxoris licentiam poſtulare, vt debitum ordinem ſeruet, ſi autem conſentire nolit, ſufficere licentiam petitam, etiamſi obtenta non ſit; & ideò ab aliquibus exponitur de matrimonio nondum conſummato. Baſilius autem ſine dubio loquitur indiſtinctè de quibuſcunque matrimonio coniunctis, de quibus loquitur Paulus (quem allegat) cùm dicit, *Vir ſui corporis poteſtatem non habet.* Nam hoc maximè verum habet poſt conſummationem. Deinde exiſtimo potiùs negare recipiendum eſſe in Religione vnum coniugem reſiſtente alio. Sic enim ait, *Si verò diſſidens ſit altera pars, & aſſiduè vſque ex aduerſo cum altera contendat, quòd videlicet minus ſolicita ſit quomodo placeat Deo, hic ea conuenit meminiſſe quæ dicta ſunt ab Apoſtolo: in pace autem vocauit nos Deus*, & ſic concludit hoc membrum planè, dicens conſeruandam eſſe pacem, & non admittendum in Religione vnum coniugem cum iuſta perturbatione alterius; ſubiungit autem verba, quæ videntur huic ſenſui repugnantia, ſcilicet, *& ſic parendum præcepto Domini, qui dixit, ſi quis venit ad me, &c.* Senſus tamen mihi eſſe videtur, *& ſic parendum, &c.* id eſt, iuxta præmiſſam diſtinctionem intelligendum eſſe illud Chriſti præceptum, vel conſilium, & illi parendum, ſcilicet vt conſentiente vxore quis religioſus fiat, dum verò reſiſtit eam tollere, & prout potuerit orationibus, & ieiuniis intendat, donec Deus conſortem moueat, vt conſentiat; ſicut ſæpius contingere ibidem refert Baſilius. Ad exemplum autem Thomæ reſpondemus, illum vel ignorantia excuſari, vel ſpeciali motione Spiritus ſancti.

CAPVT XXIII.

Vtrùm votum ſolemne caſtitatis religioſæ vim habeat diſſoluendi matrimonium ratum.

1. Error hæreticorum dicentium nō dirimere.

SEcundus error extremè poſitus in hoc puncto fuit votum ſolemne caſtitatis religioſæ non dirimere quoad vinculum matrimonium ratum nondum conſummatum. ita ſentiunt hæretici huius temporis, quos refert Bellarminus cum Eraſmo in cap. 7. 1. ad Corinth. & in eandem ſententiam inclinat ex Catholicis Claudius Spinæus lib. 6. de continentia cap. 4. vt idem Author refert; & alios pro hac ſententia citat Medina lib. 5. de continentia cap. 57.

Fundamentum.

Fundamentum eſt, quia vinculum matrimonij, & ſacramentum etiã eſſentialiter perfectum eſt ante conſummationem; ergo tam eſt indiſſolubile, ſicut poſt conſummationem; & de illo verificatur verbum Chriſti Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*; & verbum Pauli 1. Cor. 7. *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir*, & illud ad Epheſios 5. *Sacramentum hoc magnum eſt; ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia.* Vnde ſicut vnio Chriſti cum Eccleſia indiſſolubilis eſt, ita etiam ſacramentum eſt indiſſolubile, vt ſignum habeat proportionem cum ſignato. Secundò, quia vel votum hoc habet talem effectum natura ſua, vel iure diuino poſitiuo, vel iure Eccleſiaſtico; nihil horum dici poſſe videtur. Prima pars minoris probatur, quia hoc votum natura ſua nihil plus habet quàm votum ſimplex caſtitatis, vt ſuprà oſtenſum eſt; at votum ſimplex caſtitatis non habet natura ſua hunc effectum, ſiue nudum ſumatur, vt per ſe conſtat, ſiue coniunctum cum quocunque pacto humano, priuata authoritate facto, vt ſuprà etiam probatum eſt. Secunda pars eiuſdem minoris probatur, quia ſolemnitas voti non eſt de iure diuino; ergo nec effectus, qui conuenit

tali voto, quatenus ſolemne eſt, item quia hic effectus non priùs tributus eſt alicui voto caſtitatis, quàm effectus irritandi ſubſequens matrimonio, vt ſuprà probatum eſt, ergo ſicut irritatio futuri matrimonij non eſt de iure diuino, ita nec præſenti. Tertia pars probatur, quia Eccleſia non habet poteſtatem diſſoluendi matrimonium ratum, vt maximè probant adducta in primo fundamento. Item quia tale vinculum eſt indiſſolubile iure naturæ, quod non poteſt Eccleſiaſtica poteſtas immutare. A

2. Conclusio vera. Votum ſolemne caſtitatis religioſæ dirimit matrimonium ratum.

Nihilominus dicendum eſt votum ſolemne caſtitatis religioſę dirimere matrimonium ratum non conſummatum, etiam inuito altero coniuge. Cóclusio eſt communis Scholaſticorũ in 4. d. 38. & Canoniſtarum in cap. 2. & cap. *ex publico*, & c. *ex parte* 2. de conuerſione coniugatorum, ex quibus iuribus hoc manifeſtè probatur, & ex cap. *commiſſum*, de ſpóſalibus, & ex cap. vnico, de voto in 6. & Extrauag. Ioannis XXII. de voto; éſtque hodie hæc veritas de fide definita in Concilio Trident. ſeſſ. 24. can. 6. probari etiã poteſt ab effectu, quia tale votum non ſolùm validum eſt, & licitè fit, ſed etiam relinquit alterum coniugem liberum, vt matrimonium contrahere poſſit; ergo ſignum eſt vinculum ipſum diſſolui. Antecedens patet, ex vſu, & ex iuribus citatis. B

3. Fundamentum primũ ab aliquibus traditũ impugnatur.

Reſpondét aliqui reuera tunc non dirimi matrimonium, ſed declarari ab Eccleſia à principio fuiſſe irritum ex defectu conſenſus contrahentium. Hoc autem præterquam quod eſt contra expreſſa verba Concilij Trident. eſt vanum, & ſine fundaméto. Quis enim hoc reuelauit Eccleſiæ? aut quomodo frequentiùs loquendo nõ eſſet falſa, & deceptoria talis declaratio? Quid enim impedit quominus priùs talis perſona habuerit verum animum contrahendi matrimonium, & poſtea conceperit propoſitum mutandi ſtatum? Aut quæ ratio eſſe poteſt ſuſpicandi fictionem in tali matrimonio, quod ab eadem Eccleſia iudicaretur validum, & licitè conſummatum, ſi contrahentes in illo permanere voluiſſent. Niſi quis fortaſſe fingat Eccleſiam antecedenter irritaſſe illud matrimonium, & conſenſum contrahentium dependenter à conditione futura, ſi alter contrahentium ingreſſurus eſſet religionem, ita vt euentus poſtea ſubſequens oſtendat an matrimonium fuerit ratum, necne. At hoc friuolum eſt; tum quia ſacramenta non conficiuntur dependenter à conditione futura, & contingente; imò eo ipſo quòd ita fiant, ſunt irrita, etiamſi ſecundùm præſcientiam Dei conditio eſſet futura, vt in proprio loco oſtenſum eſt, 3. tom. 3. partis, tum etiam, quia talis inſtitutio nullum habet fundamentum, nec veſtigium in Eccleſia, eſſétque intolerabilis error in illa; nam in priuata perſona ſimilis intentio eſſet ſacrilega, nedum in Eccleſiaſtica inſtitutione. Denique in dicto cap. *commiſſum*, dicit Pontifex, eum qui iurauit alicui ducere eam in vxorem, & poſtea vult ingredi religionem, meliùs facturum ſi priùs impleat iuramentum ducendo illam, & poſtea ante conſummationé ingrediatur. Supponit ergo Pótifex tale matrimoniũ eſſe validũ, tã ex conſenſu cótrahétiũ, quã ex intentione Eccleſiæ, alioqui per illud non impleretur iuramentum, & ita fuiſſet ſuperfluum. Quin potiùs ex illo textu habemus valorem talis matrimonij, nó ſolùm non pédere, ex futuro euentu mutandi vitam, verùm etiam neq; ex præſenti propoſito mutádi illam, quia cũ illo poteſt ſtare cóſenſus votũ matrimoniũ cóficiẽdi. C D E

4. Secundum fundamentum reiicitur.

Aliter reſponderi poteſt, ex Henriquo quodlib. 5. q. 39. vbi licèt fateatur aſſertioné poſitam eſſe veram; ait tamen non eſſe neceſſariam ad illum effectum: nam dici poſſet durare primũ vinculũ, & nihilominus licitũ eſſe cóiugi trãſire ad ſecũdas nuptias ex inſtituto Dei, qui in eo caſu permiſit, vnũ virum habere ſimul duas vxores, vnã quoad vinculum tantùm; aliam quoad vinculum & vſum: & ſimili modo vnam mulierem habere duos maritos. Quòd ſi fortè loquatur de potẽtia abſoluta, diſputabile id eſt, non ſolùm de matrimonio rato, ſed etiã de conſummato; ſed in hoc non immoror. Si auté id intelligatur de facto, erroré intolerabilé cótinet reſponſum; quia in lege Euangelica non poteſt ſecundũ matrimoniũ eſſe validum, durante primo, etiam quoad vinculum, vt conſtat poſt totum titulum de ſpóſa duorũ, ex definitione Concilij Trident. dicta ſeſſ. 24. can. 2. vbi definit non licere Chriſtianis ſimul habere duas vxores. Multo auté certius eſt, non licere eidem mulieri habere ſimul duos maritos, hoc enim etiã in lege ſcripta, vel naturę nũquã licuit. Contendere auté quis poteſt, Conciliũ loqui de vxoribus, quæ propriè includunt conſummationem cum vtraque, quomodo loquuntur etiã iura Canonica, præſertim toto titulo de ſponſa duorum. Sed hoc falſum eſt, quia certum eſt ſecundũ matrimoniũ contractũ poſt primum ratum, licèt non conſummatum, eſſe inualidum, quandiu primum permanet, vt expreſsè traditur in cap. 1. 2. 3. & vlt. de ſponſa duorum. Vnde nomen vxoris etiam de ſponſa dici ſolet, quando matrimonium de præſenti internenit; & ita eſt Concilium Tridentinum intelligendum: de qua re latiùs ſuo in loco, nam res eſt per ſe ſatis clara. Præterquam quòd in præſenti puncto Eccleſia ſatis expreſsè declarauit primum matrimonium diſſolui ante conſummationem, per ſubſequens votum ſolemne. Conc. Trid.

5. Quo iure hoc votum dirimat matrimoniũ ratum. Prima ſententia docet dirimere ex natura rei.

Vt autem propriam rationem huius effectus reddamus, & argumentis ſatisfaciamus, oportet inquirere radicem, & originem huius effectus, quæ, vt in argumentis ſumebatur, poteſt cogitari triplex, ſcilicet, ius naturale, ius diuinum poſitiuum, & ius Eccleſiaſticum. Eſt ergo prima ſententia affirmans votum hoc dirimere matrimonium præcedens ex natura rei; ita ſentit Durand. in 4. diſt. 27. q. 2. n. 9. Palud. in 4. d. 27. q. 3. art. 2. n. 10. in fine, licèt ſubobſcurè, ſolũ enim reddit rationem, cur tale matrimoniũ ſoluatur, ſcilicet, quia religioſus mortuus eſt, quoad actus ciuiles, & carnales. Expreſſiùs Soto ibi q. 1. art. 4. qui in hoc ſolùm fundatur, quòd Religio eſt actus perfectior, diuinò iure inſtitutus, & ideo non debet impediri per ſtatum minùs perfectum, quandiu hic diſſolui poteſt, ſine graui iniuria tertij: ita verò contingit in matrimonio rato; nam eſt ſtatus minùs perfectus, & ex eius diſſolutione non ſequitur grauis iniuria alterius partis. Quæ ratio eſt probabilis congruentia, ſuppoſita aliqua inſtitutione, abſolutè autem, & per ſe ſola parum probat; aliàs per quemlibet ſtatum perfectiorem poſſet diſſolui tale matrimoniũ: ité propter alias rationes, quas ſtatim afferam. Eandem ſententiam ſequitur Ruardus art. 18. §. *cùm ex dictis ſit manifeſtum*, vbi, licèt aliis verbis, eandem rationem indicat, dicens, ex natura rei licitum eſſe commutare coniugium imperfectum in alind perfectius, & ſpirituale. Hanc denique ſententiam ſequitur Caietan. tom. 1. opuſcul. tractat. 27. de diſpenſatione matrimonij, &c.

vbi

vbi ait tantæ virtutis eſſe votum caſtitatis religioſæ, vt ſoluat matrimonium priùs legitimè contractum, & non conſummatum, non ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed ex propria natura, quia (vt ſtatim explicat) licèt hoc votum habeat ſolemnitatem ex ſtatuto Eccleſiæ, nihilominus ſuppoſita ſolemnitate, ex natura rei repugnat matrimonio, & vſibus eius; ſicut conſecratio calicis eſt, ex ſtatuto Eccleſiæ, & nihilominus facta conſecratione ex natura rei repugnat illi communis, ſeu profanus vſus.

Eſt improbabilis hæc ſententia. Impugnatur primò.

6. Hæc ſententia probari nulla ratione poteſt, propter duo præcipuè. Primum eſt, quia ſi ſupponamus matrimonium ratum quoad vinculum habere adeò formalem repugnantiam cum vinculo huius voti caſtitatis, vt ex natura rei non poſſint eſſe ſimul; potiùs dicendum eſſet, ſtando in puro iure naturali, votũ factum poſt tale matrimonium eſſe nullum, quàm eſſe validum, & diſſoluere prius matrimonium: ſicut econuerſo, quãdo tale votũ ſupponitur, impedit ſubſequens matrimonium. Sequela probatur, quia ex natura rei contractus priùs factus cum vna perſona impedit poſteriorem contractum ſibi incompoſſibilem, & non reſcinditur per illum; ſic enim matrimonium ratum non ſoluitur per ſubſequens etiam conſummatum; & donatio priùs facta vni, non irritatur per ſubſequentem, ſed potiùs illam irritat.

Obiectio diluitur.

Dices hoc procedere inter ea quæ paria ſunt, vt ſunt duo matrimonia; in præſenti autem matrimonium etiam iam factum cedere ſtatui Religionis propter perfectionem eius. Sed contrà ſi Petrus donauit Paulo rem aliquã, & poſtea velit eam dare Eccleſiæ in cultum Dei, poſterior donatio non irritat priorem, ſed potiùs irritatur ab illa; quia licèt ex genere ſuo videatur perfectior, tamen iam non habet materiam aptam, nec capacem illius perfectionis, quia fit de re aliena: ita ergo in præſenti votum vel traditio, quæ fit in religione, licèt ex ſe ſit melior, tamen facta poſt matrimonium ratũ, fit de re aliena, quia per matrimonium ratum transfertur dominium proprij corporis in alterum; ergo ex natura rei non eſt bona, nec melior; non eſſet ergo magis valida quàm votum faciendi eleemoſynam de re aliena.

7. Atque hinc etiam falſum videtur ex natura rei fieri tale votum ſine iniuria alterius coniugis; nam qui priuatur re ſua ſe inuito, iniuriam patitur, quando id fit authoritate propria, & non Principis, ſeu legis; ſed per matrimonium ratum acquiſiuit vterque coniugum verum dominium in alterum; ergo ex natura rei priuatio talis dominij propria authoritate eſt iniurioſa.

Reſponſio Soti reiicitur.

Reſpondet Soto non interuenire iniuriam, quia ex natura rei in priori contractu, ſubintelligitur conditio, *niſi interea alter fruges ſanctioris vitæ ſibi optare voluerit.* Sed profectò voluntarium eſt dicere hanc conditionem ſubintelligi ex natura rei: cur in hoc contractu magis quàm in donatione alterius rei homini facta, talis conditio ſubintelligitur? Nam cum proportione dici poſſet, dum aliquid homini donatur, ſubintelligi conditionem, niſi interim placeat donare illam Deo. Item aliàs ante legem Euangelicam ſubintelligeretur illa conditio in quolibet matrimonio rato, liceretque coniugatis etiam in lege Moyſis, vel naturæ diſſoluere matrimonium ante conſummationem titulo ſanctioris vitæ. Hoc autem inauditum eſt; nam creditur hoc eſſe priuilegium legis gratiæ. Sequela

A verò patet, quia in his, quæ naturalia ſunt, & pertinent ad intrinſecã cõditionem contractus, æqualia ſunt præſentia & pręterita matrimonia.

8. Præterea ex illa conditione ſequitur non ſolùm per votum ſolemne Religionis, ſed etiam per votum ordinis ſacri, vel per votum ſimplex perpetuæ continentiæ in ſtatu ſolitario, aut ſimili viuendi modo diſſolui matrimonium ratum: quod eſſe falſum quoad votum clericorum, docet Ioannes XXII. in ſua Extrauag. de voto; quoad alios verò oſtendimus in ſuperioribus. Sequela patet, quia conditio dicebatur eſſe, *fruges ſanctioris vitæ.* certum eſt autem quamlibet vitam dicatam Deo in cœlibatu eſſe meliorem, & ſanctiorem ex ſuo genere, B quàm matrimonium: certum item eſt eſſe incompoſſibilem illi, quia licèt ſacerdotium. v. g. ex natura rei non repugnet cum matrimonio, tamen ille ſtatus vt conſecratus voto perfectæ continentiæ repugnat cum matrimonio ſaltem quoad vſum eius, quæ repugnantia dicitur ſufficere, iuxta ſententiam quam impugnamus, vt magis ſtatim patebit. Quòd ſi quis dicat vitam ſanctiorem in illa conditione non accipi in ea generalitate, ſed per Antonomaſiam pro ſtatu religioſo, in quo fiunt vota ſolemnia, facilè impugnabitur, tum quia hoc multo magis eſt voluntarium, tum etiam, quia ſi illa conditio per C voluntates contrahentium apponitur, ipſi poterunt ſub illa includere non tantùm ſtatum religioſum, ſed etiam quemlibet alium perpetuæ continentiæ, cùm ille etiam melior ſit; & eadem ratione poterunt per mutuum conſenſum expreſſum excludere talem conditionem, & tunc non poſſet Eccleſia facere, vt tale matrimonium ſolueretur per ſubſequens votum, ſi verum eſt tantùm poſſe diſſolui ratione conditionis incluſæ. Addo inſuper non eſſe in poteſtate contrahentium talem conditionem apponere, ſi ex natura rei non eſt in ipſo contractu neceſſario incluſa; aliàs poſſent etiam matrimonium contrahere, reſeruando ſibi poteſtatem retrocedendi ante con- D ſummationem, etiam propter alias cauſas, quod eſt contra naturam talis contractus; dicere autem illam conditionem eſſe omnino intrinſecam, & inſeparabilem ex natura rei & abſolutè, gratis dictum eſt, & reſpectu ſtatus religioſi, ſeu voti ſolemnis, vt ſic includit repugnantiam. Nam ille ſtatus cum illis omnibus conditionibus, quæ ad ſolemnitatem voti requiruntur, non eſt aliquid ex ſola natura rei exiſtens, nec per ſolas priuatas hominũ voluntates ex natura rei factibile, vt ſuprà oſtendi; ſed neceſſarium eſt, vt in ipſo illo interueniat authoritas publica; ergo eo ipſo quòd ſumitur votum cum coniunctione ad talem ſtatum, non ſumitur ſine E adminiculo iuris poſitiui, & conſequenter non ex ſola natura rei diſſoluitur. Et hanc rationem arbitror eſſe efficacem contra quemcunque modum explicandi hanc ſententiam; quæ efficacitas magis ex dicendis conſtabit.

Reſponſio alia impugnatur.

9. Atque hinc etiam facilè excluditur alia euaſio quorundam dicentium per matrimonium ratum non dari traditionẽ, & poſſeſſionẽ rei, ſed purum contractũ fieri, traditionẽ autẽ, & poſſeſſionẽ cõferri per copulam, & ideo per ſubſequentem traditionẽ, quã includit votũ ſolemne caſtitatis religioſę, poſſe diſſolui: ſicut contractus vẽditionis perfectus eſt in ratione contractus per mutuum

conſenſum;tamen ſi non ſit facta traditio,& eadẽ res alteri vendatur, & tradatur,ſecunda venditio tenet,& prima reſcinditur.Sed hęc euaſio,& nullius momẽti eſt,& falsã doctrinã cõtinere poteſt; nam,vt ab exemplo incipiamus, magna eſt differentia inter venditionẽ,& matrimoniũ , quia per purũ contractum venditionis,nõ transfertur ſtatim,ſeu actu dominium rei venditæ,donec aliqua traditio,vera, vel ficta intercedat , vt ex materia de iuſtitia conſtat; at verò in matrimonio ſtatim ex vi contractus transfertur dominium vnius cõiugis in alterum viciſſim,aliàs non eſſet ſtatim licitus vſus,neque haberet vnus coniugum ius, & poteſtatem in corpus alterius,quod eſt cõtra naturam talis contractus, & ideo natura ſua habet hunc effectũ,in quo non pendet ab humana lege, ſicut pendere poteſt cõtractus vẽditionis:ſi ergo ſenſus illius reſponſionis ſit , per matrimonium non fieri traditionẽ corporũ quoad dominium, falſum eſt,quod aſſumitur,nec exemplũ eſt ad rẽ, aliàs ſimili ratione probaretur ſecũdũ matrimonium poſtea factũ & conſummatũ,diſſolui à primo tantùm rato. Si verò ſit ſenſus per contractũ matrimonij non fieri traditionẽ quoad actualem vſum dominij,hoc nihil refert,quia vſus rei non requirit hanc firmitatẽ contractus,etiam in inferioribus contractibus,emptionibus, & venditionibus,&c. Sufficit enim poſſeſſio , ſeu quælibet actio,per quam transferatur dominium, quæ regulariter prior eſt,quàm vſus rei emptæ.

10. *Confirmatur.* Et hinc ſumitur cõfirmatio diſcurſus facti;nã ſi ex natura rei votũ ſubſequẽs diſſolueret matrimoniũ ratũ,etiã diſſolueret matrimoniũ conſummatum;quod dici non poteſt:Sequela patet,quia ex natura rei tã abſolutè,& ſimpliciter eſt indiſſolubile matrimonium ratũ , ſicut conſummatũ. Quamuis enim in matrimonio conſummato ſint plures rationes indiſſolubilitatis,vt ſic dicã,tamẽ in rato eſt illa quæ ſufficit ad indiſſolubilitatem ſimpliciter;& ſimiliter licèt in diſſolutione matrimonij conſummati ſit maior iniuria; in diſſolutione matrimonij rati eſt etiam grauis iniuria ex natura rei;quoad hoc ergo dicimus eſſe paria; & hoc ſatis eſſe videtur ad probandã ſequelã:nã ſi votum ſubſequẽs ex natura ſua poteſt diſſoluere id,quod aliàs eſt indiſſolubile;poterit etiã matrimoniũ conſummatum diſſoluere,quia ex ſola rei natura non poteſt ſufficiens ratio differentiæ,vel limitationis reddi. Et eodem modo argumentari poſſumus ; nam ſi ex ſola natura rei admittitur hęc exceptio in matrimonij rati indiſſolubilitate, poſſent etiam alia facilè excogitari,& admitti.

11. **Impugnatur ſecundò ſuprapoſita ſententia.** Secundus modus principalis impugnandi prædictam ſententiam eſt,quia vinculum matrimonij rati,& vinculum voti caſtitatis cum traditione religioſa,non habent formalem repugnantiã, ob quam ex natura rei vnum formaliter excludat aliud:nam ex hoc principio apertè ſequitur,quòd licèt ponamus hoc votum factum poſt matrimonium ratum eſſe validum, ex ſola ſua natura , & ſecluſo omni iure poſitiuo, non diſſolueret vinculum matrimonij. Vt autem illud probem,aduerto aliud eſſe illa duo vincula ita repugnare,vt non poſſint ſimul licitè fieri;aliud vt non poſſint ſimul permanere; nam ex primo non ſequitur ſecundum,nã poſt votum ſimplex caſtitatis,nõ poteſt licitè matrimonium contrahi , contractũ tamen valet ; & è contrario poſt matrimonium ratum , non poteſt licitè votum ſolemne ordinis emitti,emiſſum tamen valet,& ambo vincula ſimul manent,quia multa fieri prohibentur , quæ A facta tenent.Igitur in præſenti non negamus votum caſtitatis religioſæ,& vinculum matrimonij rati ex natura rei habere ſaltẽ hanc repugnantiã, vt non poſſint licitè ſimul aſſumi,quia includunt obligationes ad oppoſitos actus , vt ſtatim dicemus;negamus verò habere naturalem repugnantiam,ratione cuius non poſſint ſimul manere.Secundò aduerto,aliud eſſe , duo vincula obligare ad actus inter ſe repugnantes; aliud vincula ipſa inter ſe formaliter repugnare:ſæpe enim principia contrariorum actuum poſſunt eſſe ſimul,licèt actus ipſi ſimul eſſe nõ poſſint,vt in naturalibus conſtat,& in moralibus ſæpe quis oneratur pluribus obligationibus,quibus non poteſt ſimul B ſatisfacere,& quamuis propter impotentiam excuſetur ab actuali executione alicuius,tamen per ſe illam obligationẽ in ſe retinet. Exemplũ ad præſens accommodatum eſt in eo,qui poſt votũ ſimplex caſtitatis matrimonium contraxit;nam ex vi voti ſemper obligatur ad integram caſtitatem quantum in ſe eſt,ex vi autem matrimonij obligatur ad reddendum debitum , & hæc obligatio impedit,& excuſat quoad talem actum,vt executioni mandetur.Sic ergo in præſenti fatemur,vsũ matrimonij , & integram obſeruationẽ caſtitatis religioſæ ſimul exerceri nõ poſſe,& nihilominus dicimus vincula , quibus homo per ſe obligatur ad tales actus,ſimul eſſe poſſe ſiſtendo præcisè in natura rei,quia nulla oſtendi poteſt ſufficiens C ratio formalis repugnãtiæ,quia nec ex generali ratione obligationum ad repugnantes actus id ſequitur , vt declaratum eſt;neque etiam ex particularibus rationibus talium vinculorum.

Quod præterea oſtenditur ex his,quæ ſuprà diximus de profeſſione facta poſt matrimoniũ cõſummatum inuito alio coniuge; oſtẽdimus enim non eſſe nullã ex natura rei,ſed ex ſtatuto Eccleſiæ,quia illo ablato , poſſet habere effectum formalem non obſtante vinculo matrimonij ; nam poſſet reddere talem perſonam inhabilẽ,ad aliud matrimonium etiam poſt mortem coniugis , & obligare illam ad ſeruandam caſtitatẽ , quantum poteſt ſine iniuria alterius partis quandiu viuit, D & poſt mortem eius ſimpliciter. Ita ergo in præſenti,ſi ſolam rei naturam attendamus,non inuenitur formalis repugnantia ; tum quia hæc non poteſt eſſe maior inter matrimonium ratum , & quamlibet religioſam caſtitatem , quàm ſit inter matrimoniũ conſummatũ,& profeſſionẽ religionis;tum etiã quia in præſenti cum vinculo illius matrimonij poſſet ſimul eſſe formalis effectus,& obligatio talis voti , quamuis executio eius in præſenti ſolùm eſſet futura , quanta ſine iniuria alterius coniugis eſſe poſſet. Tandem ſi hoc votum natura ſua reſcinderet illud matrimonium, vel id eſſet propter abſolutam promiſſionem perpetuæ caſtitatis;& hoc non, quia ſimplex E votum caſtitatis hoc habet,vel quia ſimul cum aliis votis ex traditione conſtituit religioſum ſtatũ;& hoc non,quia in ſocietate votum caſtitatis,quod Scholares emittunt,conſtituit ſtatũ verè religioſum,& tamẽ non reſcindit matrimoniũ ratum,vt infrà oſtendemus. Quòd ſi quis dicat illud votũ nõ eſſe ſolẽne.Reſpondemus, hoc parũ referre,ſi effectus ille prouenit ex natura ſtatus religioſi, præcisè ſpectati:nam hęc integrè reperitur in tali religioſo ; nã ſi dicatur prouenire ex ſolemnitate quatenus eſt ab Eccleſia,iã non erit ex natura rei, ſed ex Eccleſiæ ſtatuto,vt in ſimili dictum eſt,ſectione præcedenti,& in ſequentibus ampliùs declarabitur,magíſque cõfirmabitur hæc ſententia. 12.

Fundamenta

13\. Fundamenta igitur contrariæ opinionis parum ſuadent. Ad Paludanum enim reſpondetur, profeſſionem in tantum eſſe mortem ciuilem, in quantum iure aliquo poſitiuo morti ciuili æquiparata eſt, vt paulo antea dicebamus; ea enim quæ non verè, ſed fictè iuris talia ſunt, neque eſſe, nec intelligi poſſunt talia ex natura rei ſine adminiculo iuris: Ex eo ergo quòd profeſſio diſſoluat matrimonium ratum, quatenus eſt mors ciuilis, potiùs infertur non id facere ex ſola rei natura, ſed virtute alicuius poſitiui iuris. Ad fundamentum Soti reſponſum ibi ſufficienter; nam ſola maior, vel minor perfectio non ſufficit in his, quæ ſunt diuerſorum ordinum, ſic enim profeſſio religioſa perfectior ſeruitus eſt, quàm humana, & nihilominus hæc non reſcinditur per illam; nam ſi ſeruus profiteatur obedientiam religioſam, non liberatur à iugo ſeruitutis humanæ, cùm tamen illa ſeruitus non ſolùm ſit minùs perfecta, ſed etiam diſſolubilis natura ſua per priuatas etiam voluntates, quod non habet matrimonium ratum. Et hoc exemplum refutat etiam ſufficienter, quod Richardus dicebat de commutatione in melius. Hæc enim commutatio ex natura rei non poteſt propria authoritate fieri in his, in quibus iam alius habet ius acquiſitum, quia interueniente iniuria tertij deſinit eſſe melius, quod aliàs tale eſſet, vt videre licet in dicto exemplo, & in quolibet alio contractu humano (extra matrimonium) per quem ſit alteri ius acquiſitum. Ad Caietanum ex dictis etiam reſponſum eſt, tum quia cùm ſupponit votum ſolenne vt ſic, iam ſupponit ius poſitiuum, tum etiam, quia ſuprà oſtenſum eſt, ob eam cauſam non propriè dici votum ſolenne natura ſua irritare matrimonium ſubſequens. Item exemplum de calice conſecrato parum probat, tum quia hîc non eſt alia conſecratio, niſi quatenus promiſſio, vel oblatio facta Deo, dicitur quædam conſecratio, tum etiam, quia ex conſecratione ad ſummum ſequitur, non eſſe licitum profanum vſum rei conſecratæ; non verò ſequitur talem rem fieri omnino inhabilem ad alium vſum, aut quod per accidens ſaltem licere non poſſit, vt in ſuperioribus etiam tactum eſt.

Satisfit argumentis in contrarium factis. Ad Palud. Ad Sot. Ad Rich. Ad Caiet.

14\. Eſt igitur ſecunda ſententia principalis in hoc caſu diſſolui matrimonium ratum iure diuino poſitiuo à Chriſto Domino ſpecialiter lato in lege Euangelica, per quod voluit diſpenſare in lege naturali de indiſſolubilitate matrimonij. Quam ſequutus eſt Abulenſ. 1. Reg. cap. 8. quæſt. 98. Victoria de poteſtate Papæ propoſitione 1. n. 6. Cano de locis lib. 3. cap. 4. Et alij quos ſequitur Sanchez lib. 2. de matrim. diſput. 19. num. 3. & Rebel. 2. p. de iuſt. lib. 3. quæſt. 4. ſect. 2. & 3. Duplex fundamentum huius ſententiæ afferri poteſt. Primum eſt, quia hic effectus non eſt ex ſola natura rei, vt probatum eſt, nec eſſe poteſt ex iure Eccleſiaſtico, quia non habet Eccleſia poteſtatem ad diſpenſandum in iure naturali; neque ad immutandam naturalem proprietatem matrimonij rati, qualis eſt abſoluta indiſſolubilitas. Relinquitur ergo vt fieri debuerit iure poſitiuo diuino. Poſitiuo (inquam) non ſolùm ſuperaddito puræ naturæ, ſed etiam ſuperaddito gratiæ, quia etiam gratia non affert ſecum ex ſola intrinſeca natura talem effectum, vt cum proportione probant omnes rationes in præcedenti puncto adductæ. Dices potiùs in lege Euangelica, quæ eſt lex gratiæ, addita eſt indiſſolubilitas matrimonio ratione ſacramenti, & ratione præcepti à Chriſto lati, quàm diminuta; ergo ſtando in iure diuino Euangelico non eſt magis ſolubile matrimonium ratum, per ſtatum aliquem ſubſequentem, quàm eſſet iure naturæ. Reſpondetur iuxta hanc ſententiam, vtrumque eſſe verum: nam duplex ius Euangelicum in hoc negotio diſtingui poteſt: vnum quod ſecundùm legem ordinariam obligat ad indiſſolubilitatem matrimonij rati; aliud quod in particulari caſu diſpenſat ob perfectionem legis nouæ. Vnde dici poteſt legem nouam intenſiuè hauſiſſe indiſſolubilitatem illius vinculi, extenſiuè autem aliqua ex parte illud diminuiſſe diſpenſatiuè.

Secunda ſententia aſſerit votum ſolemne caſtitatis religioſæ dirimere matrimonium ratum iure diuino poſitiuo. Primum fundamentum. Obiectio. Reſponſio.

Secundum fundamentum huius ſententiæ eſt, quia Chriſtus Dominus ſine dubio potuit hanc diſpenſationem concedere; quòd autem fecerit, & eſt conſentaneum perfectioni legis diuinæ, ne maius bonum religionis per legem illam generalem matrimonij impediretur; & conſonat etiam traditioni Eccleſiaſticæ, cuius nullum initium ſcriptum inuenitur, quod eſt ſignum iuris, ſeu inſtitutionis diuinæ à Chriſto factæ, iuxta regulam Auguſtini lib. 4. de Baptiſ. c. 24. Talem autem eſſe hanc traditionem conſtat tum ex iuribus, & Pontificibus, qui de hac re loquuntur; ſemper enim de hac conſuetudine tractant tanquam de re antiqua, nullúſque ſibi, vel alteri attribuit inſtitutionem eius: tum etiam ex ſanctorum exemplis, quæ ſunt optima indicia legis diuinæ, teſte Auguſtino lib. de mendacio cap. 15. & Gregorio, hom. 10. in Ezechiel. In præſenti autem habemus multa exempla ſanctorum, qui ante omnem Eccleſiaſticam legem poſt matrimonium ratum, propter vitæ perfectionem coniugem reliquerunt: quæ exempla latè ſuprà tractauimus diſputando de voto ſimplici caſtitatis, & Alexander III. in cap. 2. de conuerſ. coniug. generatim ait, *ſicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt.* 15.

Secundum fundamentum.

Hæc verò opinio duobus modis intelligi poteſt; prior eſt, quòd Chriſtus Dominus dederit Eccleſiæ ſuæ poteſtatem inſtituendi ſtatum perfectionis, quem poſſent fideles etiam poſt matrimonium ratum, profiteri, libero dimiſſo altero coniuge. Alius ſenſus eſt, Chriſtum ipſum immediatè præcepiſſe, vt non obſtante matrimonio rato liceret ſtatum religionis aſſumere, & quod ex hoc ſtatim neceſſariò ſequatur illius matrimonij ſolutio. Prior ſenſus in re quidem verus eſt, nam hic effectus eſſe non poteſt, niſi originem trahat à poteſtate à Chriſto data; ille tamen ſenſus non ſufficit, vt hoc dicatur eſſe de iure diuino: nam omnia iura Eccleſiaſtica condita ſunt per poteſtatem ſupernaturalem à Chriſto datam; tamen quia immediatè arbitrio hominum lata ſunt, & ab eiſdem auferri poſſunt, ſimpliciter humana ſunt. Et ita authores huius ſententiæ non loquuntur in hoc ſenſu, ſed in poſteriori, in quo eorum ſententia nobis probari non poteſt. 16.

Impugnatur hæc ſententia.

Primò, quia votum caſtitatis religioſæ non irritat matrimonium ſubſequens iure diuino poſitiuo, vt ex dictis ſupponimus; ergo nec irritat matrimonium iam factum. Probatur conſequentia ex ſimilitudine rationis. Dices non eſſe æqualem rationem, quia plus eſt ſoluere quod ligatum eſt, quàm impedire ne vinculum fiat. Vnde Eccleſia multis modis poteſt impedire ne matrimonium contrahendum valeat; ſoluere autem quod ratum iam eſt, aut raro, vel fortè omnino non poteſt. Reſpondeo, licèt in hoc excedat matrimonium iam factum; tamen aliunde 17.

Primum fundamentum. Inſtantia diluitur.

eſt inter hos duos effectus quædam connexio, ratione cuius neceſſariò habent æqualitatem in ordine ad hoc diuinum ius, quia nullum votum poteſt diſſoluere matrimonium ratum, niſi reddat perſonam inhabilem ad ſimile matrimonium; quia eſſet valde abſurdum ſubtrahere coniugem de actuali dominio, & poteſtate alterius, & relinquere illum liberum, vt validè poſſit ſe tradere alteri in coniugem, vt ſuprà latè deduxi, tractando de voto ſimplici caſtitatis. Vnde illa inæqualitas poteſt retorqueri, & ex illa confirmari ratio facta: nam difficilius eſt diſſolui matrimonium ratum, quàm impedire contrahendum; ſi ergo Chriſtus dediſſet voto ſolenni caſtitatis priorem virtutem, dediſſet vtique poſteriorem, quia non minus conueniens eſſe poterit ſtatui religioſo poſterior, quàm prior; & alioqui non erat conueniens votum aliquod habere priorem efficaciam ſine poſteriori; ergo ſi poſteriorem non dedit, profectò neque priorem. Vnde etiam confirmatur, quia veriſimile non eſt, votum ſolenne continentiæ prius cœpiſſe in Eccleſia irritare matrimonium contractum, quàm contrahendum; ſed hoc ſecundum non habuit ab ipſo Chriſto; imò veriſimile eſt, non ſemper habuiſſe hunc effectum in Eccleſia; ergo idem prorſus de primo ſentiendum eſt.

Secundum fundamentum.

18. Secundò argumentor ex alio principio, quòd ſolennitas voti eſt de conſtitutione Eccleſiæ, vt ex doctrina Pontificum ſæpe diximus; nam votum caſtitatis religioſæ non dirimit matrimonium ratum, niſi ſolenne ſit; ergo non dirimit ex vi ſolius diuini iuris, ſed interuentu, & efficacia iuris Eccleſiaſtici. Antecedens patet, quia licèt omne votum ſolenne dirimat matrimonium ratum, vt conſtat de voto ſacri ordinis in Extrau. vnica de voto Ioannis XXII. è contrario verò nullum votum dirimit matrimonium ratum, niſi ſolenne ſit; dixi autem ſolùm de facto non dirimere, non autem de poſſibili non poſſe dirimere, quia fortaſſe Eccleſia poſſet id facere, ſicut fecit, vt aliquod votum ſimplex irritet matrimonium ſubſequens, quamuis fortaſſe id non expediat, vt in ſequentibus dicam. Conſequentia verò probatur, quia ſolennitas voti non eſt de iure diuino; ergo neque hic effectus, qui voto non conuenit abſque ſolennitate.

Obiectio.

19. Dices, quamuis Chriſtus non inſtituerit ſolennitatem voti, inſtituiſſe, & præcepiſſe, vt eo ipſo quòd votum eſſet ſolenne, matrimonium ratum dirimeret. Sed contrà; nam Eccleſia de facto inſtituit aliquod votum ſolenne quod non habet illum effectum, vt patet de voto Clericorum.

Solutio.

Reſpondetur illud non eſſe votum ſolenne ſimpliciter, ſed ſecundùm, quid, ſcilicet, quoad effectum dirimendi matrimonium pòſt contractum, hanc enim ob cauſam huiuſmodi determinationem addit Pontifex in cap. vnico de voto in 6. Sed contrà, nam hinc ſequitur votum ſimpliciter ſolenne vocari quod vtrumque habet effectum, ſcilicet dirimendi contractum, & contrahendum; ergo cùm ſolennitas ſit ab Eccleſia, & non ex inſtitutione, neuter effectus eſſe poteſt de iure diuino immediatè, ſed ſolùm in origine, quatenus de iure diuino eſt, vt quod Petrus ſoluit in terris, ſolutum ſit in cœlis. Vnde in hoc ſolo ſenſu poteſt eſſe vera illa hypothetica, ſeu compoſita propoſitio, ſcilicet, ſuppoſita ſolennitate ſimpliciter voti, de iure diuino eſſe, vt dirimat matrimonium ratum, nam ſupponere ſolennitatem ſimpliciter nihil aliud eſt, quàm ponere Eccleſiam voluiſſe, vt tale votum ſic factum habeat tales effectus. Et confirmo; nam quidquid aliud in voto caſtitatis religioſæ eſſe intelligatur antecedens, ad directam inſtitutionem talis effectus, non eſt ſolennitas ſufficiens ad tale effectum, & poteſt per Eccleſiam fieri vt maneat ſine tali effectu; ergo nulla alia ſolennitas cogitari poteſt, cui de iure diuino ſit adiunctus hic effectus, nam ſi eſſet, non eſſet ab illa ſeparabilis per Eccleſiam in ſenſu compoſito, vt aiunt. Antecedens patet interrogando, quid ſit illa proprietas voti, cui adiuncta eſt iure diuino hæc efficacitas? Aut enim eſt traditio, & ſtatus religioſus; & hoc non, quia in aliquo gradu ſocietatis hoc totum inuenitur ſine illo effectu; aut eſt conſecratio aliqua, vel benedictio Eccleſiæ, & hoc etiam non, quia eſt cæremonia valde accidentaria, & poſſet Eccleſia illam concedere ſine diſſolutione vinculi matrimonij rati, ſed ſub ea lege, vt alter etiam coniux perpetuam caſtitatem ſeruaret. Et eadem replica fieri poteſt, quidquid aliud eſſe dicatur talis voti proprietas, vt, v. g. quòd ſit abſoluta perpetuitas eius, cum traditione, & obligatione mutua, etiam ex parte religionis; nam his omnibus permanentibus in quocunque, vel in aliquo ſtatu religioſo poſſet Eccleſia ſtatuere, vt in eo non diſſolueretur matrimonium ratum, ſed quòd vel profeſſio non eſſet valida ſi inuita altera parte fieret, vel certè ſi fieret, ex conſenſu eius ille cogeretur continentiam ſeruare. Quo enim fundamento negare audebimus poſſe hoc facere Eccleſiam, cùm nullibi reperiatur à Chriſto prohibitum? Et licèt generaliter non expediat, tamen aliud eſt agere de abſoluta poteſtate, aliud de conuenienti vſu eius, & fortaſſe in aliquo tempore, vel in aliqua prouincia, vel in ſpeciali aliqua religione poſſet id expedire, vel ad maiorem pacem, vel ad maiorem probationem ingredientium religionem. Non eſt ergo cur dicam, hoc eſſe contra latitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis: nulla eſt ergo connexio ex iure diuino neceſſaria inter ſtatum religioſum, & illum effectum, niſi quatenus per Eccleſiam formaliter, & directè ad hunc effectum admittitur, ſeu approbatur, & ideo etiam nunc non habet hunc effectum, niſi votum caſtitatis factum in profeſſione religionis approbatæ, & ex vi talis approbationis admiſſum, vt ſolenne ſimpliciter.

Concluſio vera. Votum ſolemne caſtitatis religioſæ dirimit matrimoniũ ratum ex Eccleſiæ ſtatuto. Probatur primò.

Concludendum igitur eſt, votum ſolenne religionis habere hunc effectum, ex Eccleſiæ ſtatuto. 20. Probatur primò à ſufficienti enumeratione, quia hoc votum habet hunc effectum, & non ex ſola natura rei, neque ex diuino iure immediatè, quæ omnia oſtenſa ſunt; ergo interueniente Eccleſiaſtico iure, quia ſine iure fieri non poteſt. Vnde Ioan. XXII. in Extrauag. vnica, de voto, negat votum caſtitatis ordinis habere hunc effectũ, *quia nec iure diuino, nec per ſacros canones reperimus hoc ſtatutum.* Ex quibus verbis colligo, aliquod ex his iuribus eſſe neceſſarium ad hunc effectum, & quodlibet eorum potuiſſe ſufficere; ergo meritò idem dicimus de voto caſtitatis religioſæ; cùm ergo in hoc voto de effectu conſtet, & de iure diuino non conſtet, imò ſufficienter probetur nullum tale eſſe, ſiſtendum eſt in iure Eccleſiaſtico, de quo ſatis conſtat.

Probatur ſecundò.

Vnde argumentor ſecundò: nam hic effectus 21. non excedit amplitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis: ergo optimè in inſtitutionem eius reducitur, cùm ſic facilè expediantur omnes difficultates. Antecedens planè colligitur ex dictis verbis Ioann.

Ioan. X X I I. Nam ſi Eccleſia non poſſet hunc effectum alicui voto tribuere,immeritò, & valde impropriè inter cauſas huius effectus, vel negationis eius poſuiſſet canonicũ ius,ſatis enim fuiſſet dicere, votum ordinis non habere hunc effectum iure diuino,vt inde concluderet non habere hunc effectum. Deinde probatur idẽ antecedens, quia abſolutè loquendo matrimonium ratum dirimi poteſt propter meliorem frugem; cur ergo non poſſet Eccleſia approbare,vt ſtatus Epiſcopatus ſit melioris frugis quoad hunc effectũ;vel ſtatus Eremiticus,aut continentiæ publicæ profeſſæ in facie Eccleſiæ abſque aliis votis vel conditionibus ſtatus religioſi?Denique declaratur ratione, quia quanuis Chriſtus Dominus voluerit diſpenſare cum Eccleſia ſua, vt eſſet in ea aliquis ſtatus perfectionis,per cuius profeſſionem poſſet matrimonium ratum diſſolui,vt præcedens opinio ſupponit, & nos facilè admittimus quoad poteſtatẽ; nihilominus potuit modum huius ſtatus,& vſum eius Eccleſiæ arbitrio,& inſtitutioni committere; ita,vt neque omni ſtatui perfectionis,aut religionis neceſſariò ſit adiunctus hic effectus; neque è conuerſo ſoli ſtatui religionis,prout nunc conſtituitur ex traditione,& tribus votis ſolẽnibus,eſſe annexum; nã in toto hoc genere poteſtatis,& inſtitutionis nulla apparet repugnantia, & alioqui habet magnã congruentiã,quia hæc materia multum eſt variabilis,& pro diuerſitate temporum,& locorum poteſt nunc expedire vna conſuetudo,& poſtea alia;ergo non fuit neceſſe actum ipſum irritationis iure diuino inſtitutũ eſſe, ſed ſufficiens fuit dare poteſtatem, & magis credendum eſt ita factum eſſe.Quia ad affirmandã poteſtatem habemus ſufficiens fundamentũ in generalibus Chriſti verbis,*Quodcunque ſolueris ſuper terrã,erit ſolutum & in cœlis*; addendo nihil repugnare prædictum modum ſoluendi matrimonium ratum comprehendi ſub illa generali diſtributionis. Quod facilè oſtendi poteſt ex dictis, & magis patebit expediendo difficultates. Item poteſt fundari in verbo Chriſti, *Paſce oues meas*, ſubiungendo huiuſmodi inſtitutionem pertinere ad conuenientem pactum ſpiritualem Eccleſiæ, nec potuiſſe conuenientiùs tradi,quàm per Petrum.

22. Probatur tertiò.

Tandem argumentari poſſumus à ſigno; nam videmus in eo ſtatu Eccleſiaſtico, vel per illud votum diſſolui matrimonium ratum,quod Eccleſia cenſuit ad hunc effectũ eſſe ſufficiens, & non per alia,etiam ſi ſolennia ſint,vel ad dirimendum matrimonium poſtea contractum ſufficientia; ergo ſignum eſt applicationem huius effectus, vt ſic dicam,ad hoc vel illud votum commiſſam eſſe Eccleſiæ, quatenus certa aliqua lege poſſet eſſe conſtans. Antecedens patet exemplo ſatis antiquo,de voto ſolenni ſacri ordinis; nam illud non habet hunc effectum,quia ſacri canones hoc non ſtatuerunt, vt dixit Ioannes X X I I. patet etiam nono exemplo in voto caſtitatis religioſæ, Scholarium Societatis,quod in principio nullum dirimebat matrimonium, quia nondum Eccleſia ad hunc effectum illud approbauerat; nunc verò dirimit ſubſequens matrimonium, ſi fortè contrahatur, quia ad hunc effectum iam approbatũ eſt, non verò dirimit iam contractum,quia de hoc effectu nihil Põtifices loquuti ſunt,vt infrà videbimus.Idem ſignũ confirmari poteſt,ex c.*ex parte* 2. conuerſ.coniug.vbi votum virginitatis etiã ſuſcepto velo, dicitur non dirimere matrimonium ratum, ſi factum ſit animo permanendi in propria domo,& ibi caſtitatem ſeruandi; dirimere autem

A ſi factum ſit in profeſſione regulari. Cuius differentiæ rationem aſſignare nõ poſſumus ſufficientem, niſi ex Eccleſiæ determinatione, & inſtitutione;nam ſi antiqua exempla conſideremus,quæ ad confirmandum hunc effectum afferri ſolent,in eis ſolius continentiæ profeſſionem,& obſeruantiam inueniemus; quòd ergo nunc ſit neceſſaria profeſſio in Religione approbata,Eccleſiaſtica inſtitutio eſt.Vnde Panormitanus in dicto c.*ex parte* n. 3. & alij ex illo textu colligunt matrimonium ratum non poſſe diſſolui,niſi in caſibus à iure expreſſis. Ad quod etiam poteſt expendi in eodem textu verbum illud, *Nos autem nolentes prædeceſſorem noſtrum veſtigiis declinare*: nam per illud ſignificatur materiam hanc non eſſe iuris diuini,quam B Pontifex non poſſit limitare,ſed pendere ex inſtitutione & voluntate eius. Atque hæc ſententia à nobis explicata communior eſt Canoniſtarum dict. cap. *ex parte*, cum aliis ſuprà citatis, & in c. *deſponſatam* 27.q.2. docet Felinus conſil. 26. n.19. Anchar. repeti. ſuper c. Canonum n.28. de conſtitu. Garcia. de Benef. p.7.c.10.n.83. & plurimi Theologorum in 4.d.27. & 38. & Henriq. quodlib.5. quæſt. 38. & alij.

23. Reſpondetur ad fundamenta contrariæ ſententiæ. Ad primũ.

Magis autem confirmabitur hæc ſententia reſpondendo ad fundamenta alterius, & ad rationes in principio poſitas. Ad primam concedimus matrimonium, quoad eſſentiam ſuam,tam in eſſe contractus, quàm in eſſe ſacramenti, perfici ante copulam per mutuum conſenſum expreſſum; C ideóque ſub vtraque ratione eſſe indiſſolubile ſimpliciter priuata authoritate, & arbitrio ipſorum contrahentium. Cum hoc tamen nihilominus ſtat,vt matrimonium conſummatum ratione copulæ, indiſſolubilius fiat,ſub vtraque etiam ratione contractus,& ſacramenti,ita vt iam non ſolùm priuata authoritate,ſed etiam publica vel per poteſtatem à Chriſto acceptam diſſolui non poſſit. In ratione quidem contractus ratione maioris iniuriæ, tam naturæ, quàm prolis per ſe loquendo; in ratione verò ſacramenti propter ampliorem ſignificationem, quomodo ex Hieronymo refertur in cap. *quapropter*, 27. q. 2. *Coniugia ſponſali conuentione initiantur, & commiſtione corporum perficiuntur.* vbi gloſſa, *perficitur* (inquit) *non* D *quoad eſſentiam, ſed quoad ſignificationem*; quia iam non ſolùm vnionem animæ cum Deo, quæ diſſolubilis eſt; ſed etiam indiſſolubilem vnionem humanitatis cum Verbo, aut Chriſti cum Eccleſia, quod expreſsè aſſeruit Innocentius III. in cap. *debitum*,de bigamis, ſic intelligens illud Geneſ.2. & ad Epheſ. 5. *Et erunt duo in carne vna.*

24. Ad ſecundum.

Ad ſecundam rationem dubitandi reſpondetur, votum ſolenne religionis habere hunc effectum, ex inſtitutione Eccleſiæ, vt rectè diſcurſu ibi facto, & ex omnibus dictis circa priores ſententias à ſufficienti partium enumeratione concluditur. Ad difficultatem autem in contrarium ibi poſitam reſpondetur primò Eccleſiam habere poteſtatem ad diſſoluendum matrimonium ratum non conſummatum, & ex iuſta cauſa, ſiue E per diſpenſationem,ſiue per iuſtam & ſacram inſtitutionem.Nec refert quòd matrimonium in ratione contractus ſit indiſſolubile iure naturæ, & nihilominus eſt diſpenſabile authoritate Pontificis, quia quatenus in ſuo fieri & eſſe pendet à voluntate humana, ſubordinatur poteſtate Pontificis, quandiu ratione copulæ omnino conſummatum non eſt. Dices, non poteſt Pontifex reſcindere alios contractus inter homines factos cum iniuria tertij; nec poſſet inſtituere, vt profeſſio religioſa

A religioſæ liberet profitentem ab omni debito, vel obligatione ad alium hominẽ illo inuito, & cum iniuria illius; ergo,&c. Reſpondetur,in aliis contractibus merè temporalibus non habere Pontificem poteſtatem adeò directam, ſicut habet in matrimonium,quod in lege noua eleuatum eſt ad quoddam eſſe ſpirituale,& ideo argumentum non eſt omnino ſimile. Loquendo autem cum proportione, poteſt retorqueri: nam Princeps Reipublicæ poteſt dare facultatem ad reſcindendum aliquem contractum, in aliquo caſu, etiam inuito tertio, & cum aliquo detrimento illius; quando aliqua ratio communis boni id poſtulat; nec tunc fit iniuria tertij, quia irrationabiliter eſt inuitus, & quia non fit priuata,ſed publica authoritate,ex cauſa iuſta. B Addo etiam hoc modo poſſe Pontificem per poteſtatem indirectam quam habet,circa temporalia in ordine ad ſpiritualia reſcindere aliquem contractum, ſi ex eo timeatur aliquod ſpirituale nocumentum,vel propter aliquod aliud maius bonum ſpirituale Eccleſiæ; ſicut poteſt etiam relaxare iuramentum, ſubtrahendo materiam eius, quamuis illa humana promiſſio ſit, quando ad talem relaxationem ſufficiens ratio ſpiritualis intercedat; vnde etiam poſſet Pontifex in aliquo caſu dare licentiam ingrediendi religionem, non obſtante aliquo humano debito, vel obligatione alterius contractus, quando prudenter iudicaret, id eſſe moraliter neceſſarium C ad bonum ſpirituale vnius partis, & nocumentum alterius partis, vel eſſe parui momenti, vel non poſſe,aut debere,pro tunc impediri,vel conſiderari. In præſenti ergo Pontifex tam per poteſtatem directam, quàm per indirectam potuit inſtituere, vt per votum caſtitatis religioſæ diſſoluatur matrimonium ratum, tanquam habens ſupremam poteſtatem, in ſpiritualibus,& propter rationem communis boni ſpiritualis animarum, nulla habita ratione particularis nocumenti alterius perſonæ, quia moraliter quaſi nihil reputatur reſpectu tanti boni, & non fit cum iniuria, quia non fit authoritate priuata,ſed publica.Imò in hoc excedit temporalem Principem,quod non ſolùm poteſt reſcindere contractus natura ſua diſ- D ſolubiles, ſed etiam hunc, qui indiſſolubilis eſt per voluntates contrahentium;quod mirum non eſt, quia non vtitur poteſtate merè naturali, ſed ſupernaturali ſibi diuinitus conceſſa.Quamquam de matrimonio rato, habente puram rationem contractus, antequam eſſet inſtitutum in ſacramentum, dubitari poſſit an eſſet in Republica humana poteſtas ad diſpenſandum in illo, ex iuſta & publica cauſa. Sed hoc non eſt præſentis conſiderationis.

25. Ad locum Matth 19. reſpondetur primò.

Neque etiam obſtant verba Chriſti Domini Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Primò quidem, quia reſpondere poſſumus cum Innocent. III. in c. 2. de tranſlat. Epiſcopi. Non E humana, ſed potiùs diuina poteſtate matrimonium diſſolui, quando per tranſitum ad ſtatum religioſum authoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, talis ſeparatio efficitur. Secundò. Secundò, quia reſponderi poteſt(vt tollatur replica, quæ fieri poteſt de matrimonio conſummato) verba illa dicta eſſe de coniugibus poſtquam ſunt vna caro. Sic enim legimus Geneſ. 2. dixiſſe Adamum, *Quamobrem relinquet homo patrem ſuum,& matrem,& adhærebit vxori ſuæ:& erunt duo in carne vna.* Chriſtus autem intulit Matth. 19. *Itaque iam non ſunt duo,ſed vna caro;quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Explicat autem Alexand. III. in c.2. de conuerſione coniugatorum, coniuges fieri vnam carnem per copulam carnalem; & hinc ſumit rationem ob quam poteſt matrimonium ratum ſolui; *Quia cùm non fuiſſent* (inquit) *vna caro ſimul effecti,ſatis poteſt vnus ad Deum tranſire,& alter in ſeculo remanere:* Et ideo in c. *Ex publico*,eod.tit.idem Alexan. III. de matrimonio conſummato exponit illud Mat.5.& 19. *Quicunque dimiſerit vxorẽ ſuam,niſi ob fornicationem, & aliam duxerit,mœchatur: & qui dimiſſam duxerit, mœchatur.* Quæ expoſitio, quantum ad illum ſpecialem articulũ, habet ſpecialẽ difficultatem alibi tractandam; quantum verò ad præſens attinet, à fortiori ex ea concluditur Alexandrum III. intellexiſſe Chriſtum Dominum in toto illo capite loquutum fuiſſe de matrimonio conſummato, & ita intellexerunt textum illum Sot. in 4.d.27. q.1. art.4. & Cano lib. 3. de locis cap. 4. & Anſelm. Matth. 19. ita exponit, *Erunt duo in carne*, id eſt, *in carnali copula. Itaque* (inquit) *quia vnum facit carnalis coniunctio, iam non ſunt duo, ſed vna caro, quod facit coniunctio carnalis.* Sic etiam D. Th. ibi poſt expoſitionem quam ex Hieronymo refert, ſcilicet, *in carne vna*,id eſt, *in carne prolis*, & aliam ex Chryſoſtomo, id eſt, *in vno carnali effectu*; ſubdit ipſe ſuam,id eſt,*in vno carnali opere*. Theophylactus autem vtcunque coniunxit, dicens, *Quia vna caro facti ſunt, & propter coitum, & naturalem amorem cohærentes,ſicut impium eſt ſuam carnem diuidere, ita & coniuges diuellere.* Theophy. Et eandem expoſitionem ſequitur Ianſenius c.96.Concordiæ.Nam licèt priùs dicat, dici coniuges vnam carnem, non tantùm propter carnalem commiſtionẽ, ſed etiam ob vnam communem vtriuſque corporis poteſtatem; inferiùs tamen ſubdit,ſeparationem coniugum ante copulam non eſſe contra illam legem. *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, quia ante conſummationem coniugij per actum matrimonialem non dicitur Deus ſponſum & ſponſam coniunxiſſe, quia necdum fecit eos perfectos coniuges, necdum coniunxit eos in vnam carnem:* De qua coniunctione hîc Dominum loquutum fuiſſe, præcedentia indicant. Conſonat denique modus loquendi Pauli 1. ad Corinth. 6. *Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur*; vbi alludit ad verba Adæ. Eſt tamen maior vnitas inter coniuges, propter legitimam coniunctionem; & ideo rectè dixit Ianſenius in prioribus verbis ad hanc vnitatem requiri, non tantùm commixtionem,ſed etiam mutuam corporis poteſtatem; non quia ſingula ſufficiant, ſed quia vtrunque ad vnitatem carnis, quæ inter virum & vxorem efficitur,requiratur.

CAPVT XXIV.

Quo tempore inceperit votum ſolemne caſtitatis religioſæ matrimonium ratum dirimere.

1. Primus modus probãdi eius originem ex decretis Pontificum.

VT autem reſpondeamus proprio ac directo fundamento ſecundæ ſententiæ præcedenti capite propoſitæ, inquirendum ſupereſt, quando inceperit votum caſtitatis religioſæ habere hunc effectum diſſoluendi præcedens matrimonium ratum; quia in hiſtoriis nihil de hoc initio legimus; neque etiam ex Conciliis colligi poteſt. Duobus ergo modis hoc initium inueſtigare poſſumus, ſcilicet, vel ex aliquo decreto Pontificio, vel ex antiquis exemplis, & factis ſanctorum. Quod ad priorem modum attinet, antiquius decretum, quod de hac re inuenitur, eſt Euſebij Incepiſſe à tempore Euſebij Papæ probatur.

Papæ,

Papæ, qui ſedit ante mille trecentos annos: refértque illud Gratianus in c. *deſponſatam* 27. q. 2. & communi ſenſu receptum eſt, quamuis in epiſtolis eius decretalibus, vel in aliquo Concilio non reponatur; ait ergo Euſebius, *deſponſatam puellam non licet parentibus alij viro tradere, licet tamen illi monaſterium ſibi eligere.* Poſſet tamen aliquis textum hunc intelligere de deſponſata per verba de futuro: nam proprietas vocis non cogit vt magis amplietur, nec materia id permittere videtur, cùm ſit grauiſſima, & quodammodo ſuperans ius naturale, ſi de matrimonio de præſenti intelligantur; & ideo ſi hæc fuiſſet intentio Pontificis, fuiſſet etiam diſtinctiùs explicanda. Accedit etiam quòd verbum illud, *non licet*, ſolam prohibitionem, non incapacitatem indicat; mulieri autem per verba de præſenti deſponſatæ, non ſolùm non licet alteri viro nubere, ſed omnino non poteſt. Vnde hoc decretum Euſebij videtur ſimile illi, quod in Concilio Illibertino legitur can. 34. *Si qui parentes fidem fregerint ſponſaliorum, triennij tempore abſtineant ſe a communione; ſi tamen iidem ſponſus, vel ſponſa in illo graui crimine fuerint* (Gratianus 31. quæſt. 3. cum negatione legit, *non fuerint*; ſed malè, vt ex originali, & ex Iuone, & ex ipſo contextu conſtat) *deprehenſi, excuſati erunt parentes*: vbi certum eſt ſermonem eſſe de ſponſalibus de futuro, quæ violare non licet, & ideo excommunicabantur etiam eo tempore qui datam fidem frangebant; fuit autem Concilium Illibertinum paulo poſt Euſebium; ſatis ergo apparenter poſſet eius decretum de eiſdem ſponſis intelligi; nam ſicut ſpondere, ita etiam deſpondere, promittere ſignificat; vnde *deſponſata puella* rectè dicitur puella promiſſa; ſic enim intelligitur illud Ciceronis ad Quintum fratrem, *Dederam ad te literas, quibus erat ſcriptum, Tulliam Craſſipedi pridie Nonas Aprilis eſſe deſponſatam.*

2. Nihilominus gloſſa, & Doctores communiter ibi textum illum intelligunt de deſponſata per verba de præſenti, & idem ſupponit Gratianus ibidem §. *Ecce*, quæ expoſitio admittenda eſt, quia communi conſenſu, & conſuetudine, ac traditione eſt recepta, quæ ſunt optimi legũ interpretes. Item quia in iure, & in eadem materia ita ſumi ſolet vox *deſponſata*, vt patet ibidem in cap. *decreta*, ex Gregorio lib. 6. Epiſtolarum c. 184. epiſt. 20. *Decreta* (inquit) *legalia deſponſatam, ſi conuerti voluerit, nullo omnino cenſuerunt damno multare*; quod verum eſt de deſponſata, etiam de præſenti; quanquam, vt verum fatear, eadem hîc oritur difficultas: nam Gregorius allegat legem Iuſtiniani, in l. vlt. C. de Epiſcop. & Clericis, & in Authent. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat. 9. cap. 39. quod incipit *ſponſalibus*; vbi gloſſa de ſponſalibus de futuro legem illam intelligit; colligitúrque ex illis verbis dictæ legis vltimæ, *Sponſus quidem omnia, quæ arrharum nomine futuri cauſa coniugij dederat, ſine vlla diminutione recipit.* Sed oportet aduertere iuxta leges Iuſtiniani, non ſolùm matrimonium ratum, ſed etiam conſummatum potuiſſe per ingreſſum religionis diſſolui; ideóque nomine ſponſalium apud ipſum, non ſolùm ſponſalia de futuro, ſed de præſenti etiam comprehendi poſſunt, & per futurum coniugium rectè poſſe conſummationem matrimonij intelligi; & ſine dubio Gregorius in caſu matrimonij de præſenti loqui videtur, quia non eſt veriſimile omnia, quæ in illa epiſtola commemorat, in ſponſalibus tantùm de futuro accidiſſe, atque ita in-

A tellexerunt etiam textum illum gloſſa & Doctores ibi, & Gregorius Lopez gloſſa penultima in leg. 4. tit. 1. partita 4. Itaque ex his decretis ſatis colligitur, tempore Euſebij Papæ votum caſtitatis religioſæ habuiſſe hunc effectum. Et poteſt addi alia coniectura; nam ſi Euſebius de deſponſata tantùm de futuro loquutus fuiſſet, non ſolùm ingreſſum religionis excepiſſet, quia ſponſalia de futuro aliis modis diſſolui poſſunt; loquitur ergo de matrimonio rato, quod ſolùm per profeſſionem religionis iure communi diſſoluitur. De tempore verò ante Euſebium nihil poſſumus ex aliquo iure ſcripto oſtendere, quia nul-
B lum inuenitur. Ex verbis autem ipſiuſmet Euſebij intelligi poteſt, ipſum non condidiſſe hoc ius, ſed ex antiquiori iure rem definiuiſſe, non enim dicit *liceat*, tanquam rem nouam ſtatuens; ſed, *licet tamen illi monaſterium eligere*; & ita non dubito quin etiam ante Euſebium hoc licuerit.

Supereſt ergo, vt alia via, ſcilicet ex factis ſanctorum inquiramus, an mos hic à temporibus Chriſti, & Apoſtolorum inceperit. Maximè enim ſolent authores contrariæ ſententiæ hoc fundamento niti; & primò adducunt in exemplum Ioannem Euangeliſtam, quem dicunt in nuptiis Canæ Galilææ vocatum fuiſſe ad religioſum ſtatum, antequam matrimonium conſummaſſet, quod iam verè contraxerat; ſed vt ex ſuperiori-
C bus notaui, hoc argumentum omnino infirmum eſt, quia omnia, quæ in illo ſumuntur, ſunt incerta, & ſine authoritate, & aliqua parum veriſimilia. Nam in primis, Ioannem fuiſſe ſponſum illarum nuptiarum, ad minimum incertum eſt, quia à nullo graui & antiquo auctore aſſeritur; antiquo, inquam, qui prope tempora Apoſtolorum vixerit, vt ex traditione aliqua id affirmare potuerit. Deinde non eſt admodum veriſimile, Ioannem duxiſſe ſponſam priuſquam à Chriſto vocaretur, tum quia valde iuuenis, & ferè puer vocatus fuit, teſte Hieronymo lib. 2. contra Iouinianum; tum maximè, quia incredibile eſt præuentum fuiſſe, vt perfectam virginitatem, non ſolùm corpore, ſed etiam animo ac propoſito
D conſeruaret; nam propter hanc perfectam virginitatem ſpecialiter fuit dilectus, eíque Chriſtus Dominus peculiariter matrem ſuam commendauit, vt Sancti docent. Tertiò non videtur etiam multum probabile, Ioannem ſtatim poſt illas nuptias feciſſe votum caſtitatis, & Chriſto inſeparabiliter adhæſiſſe, quod fuiſſet neceſſarium, vt à propria vxore ſepararetur. Antecedens patet, quia illæ nuptiæ factæ ſunt primo anno prædicationis Chriſti, paulo poſt Baptiſmum eius, vt ex Euangelio Ioannis conſtat; vocatio autem, per quam Chriſto inſeparabiliter adhæſit, contigit ſecundo anno prædicationis Chriſti, vel ſaltem poſt plures menſes, ſcilicet, poſt miſſum Ioannem Baptiſtam in carcerem, vt colligitur ex
E Matth. 4. Tandem veriſimile non eſt, Chriſtum ſeparaſſe ſponſos illarum nuptiarum; nam iuxta doctrinam Sanctorum illis nuptiis affuit, vt nuptias approbaret, vt conſtat ex Cyrillo, & Enthymio ibi, & Auguſtino ſerm. 41. de tempore, Theodoreto lib. 5. diuinorum decretorum, cap. de matrimonio, & Beda hom. 2. poſt Epiphaniam. Non eſt ergo veriſimile nuptias diſſoluiſſe, aut impediuiſſe, alioqui eas potius improbaſſe quàm approbaſſe videretur. Igitur ad morem hunc confirmandum nihil probabile, nedum certum ex factis Chriſti afferri poteſt; nam ex omnibus, quos ad Apoſtolatum, vel ſtatũ perfectionis efficaciter vocauit,

3. Secundus modus ex factis ſanctorum. An à tempore Apoſtolorum cœperit hęc voti ſolemnitas.

Vide Baroniũ in tom. 1. anno Chriſti 31. Ioannes Euang. non fuit à nuptiis ad Apoſtolatum vocatus.

Vide Ioannem Arboreum lib. 1. Theoſophiæ c. 28.

vocauit, de ſolo Petro conſtat fuiſſe coniugatum, vt in ſuperioribus cùm Hieronymo diximus, Petrus autem non tantùm matrimonium ratum contraxerat, ſed etiam filiam ex vxore habuerat, vt certa habet traditio; fortaſſe autem iam erat viduus, quando à Chriſto vocatus eſt, vt ex Hieronymo indicat Arboreus lib.1. Theoſophiæ cap. 32. vel certè, ſi adhuc vxor viuebat, ſolùm fuit ab illa quoad torum ſeparatus, & ipſa non inuita, ſed ad continentiam etiam à Chriſto vocata; quia non eſt veriſimile vſum fuiſſe tunc Chriſtum abſoluta excellentiæ poteſtate, ſed ſuauiter, ac ſeruata ratione iuſtitiæ omnia diſpoſuiſſe.

4. *Primum exemplum de S.Thecla.*

De tempore Apoſtolorum duo exempla præcipua commemorabo. Vnum eſt Pauli vocantis Theclam à nuptiis priuſquam matrimonium conſummaret. Quam hiſtoriam in ſuperioribus admiſimus, propter authoritatem Epiphanij, Ambroſij, & Auguſtini: ibi verò etiam aduertimus potuiſſe faciliùs illud matrimonium diſſolui, quia & ſacramentum non fuerat, cùm fuiſſet inter non baptizatos contractum; & quia Thecla non poterat cum ſponſo illo cohabitare ſine iniuria Creatoris, vt ex hiſtoria ipſa, & verbis Ambroſij colligitur: addimus etiam potuiſſe Paulum, tunc Apoſtolica authoritate matrimonium illud diſſoluere, & licentiam dare Theclæ ad ſeruandam caſtitatem, non ſolùm in proprio ſtatu religionis, cum omnibus votis ſubſtantialibus, de quibus Patres citati nihil commemorant; ſed etiam in ſtatu ſimplicis continentiæ, ſeu cœlibatus perpetuò viuere: hoc enim Pontificiam poteſtatem non excedit, nam Summum Pontificem Gregorium XIII. aliquando hoc feciſſe, nobis conſtat ex eius proprio diplomate, & ex euidentia facti; non nominamus autem perſonas, quia adhuc viuunt; vnde non colligitur vel illud factum Pauli prodiiſſe ex inſtitutione diuina, ſed ſolùm ex poteſtate à Chriſto conceſſa; vel per illud factum ſtatuiſſe legem, in poſterum ab omnibus ſeruandam; alioqui inde colligi etiam poſſet, vt aliqui argumentari voluerunt, per ſimplex votum caſtitatis dirimi iure Euangelico matrimonium ratum, quia non conſtat Theclam aliud votum emiſiſſe. Denique nunc addimus, non ſatis conſtare ex hiſtoriis ſponſalia illa Theclæ fuiſſe matrimonium de præſenti; nam Epiphanius & Ambroſius optimè exponi poſſunt de ſponſalibus de futuro. Nam addo in Martyrologio die 23. Septembris (quem etiam refert Surius) *Thecla* (inquit) *à B. Paulo Apoſtolo inſtructa eſt, quam mater eius cernens Chriſtianam, & nuptum repudiare, malentem Chriſto ſponſo adhærere, quàm corruptioni carnis ſubiacere, pergens ad iudicem, accuſauit virginem*, &c. Quòd enim ait, nuptum repudiaſſe, non ſolùm de carnali copula, ſed de toto matrimonio de præſenti intelligi poteſt, quamuis illud antea ſpopondiſſet.

Surius.

Secundum exemplum Iphigeniæ. Vide Nicephorū lib. 2.cap.41.

Aliud exemplum Apoſtolorum afferri ſolet de D. Matthæo, & Iphigenia virgine. Sed illud non eſt ad rem, nam ibi non matrimonium, ſed votum caſtitatis præceſſit, quod ne matrimonium fieret impediuit, non contractum diſſoluit; ita enim in hiſtoria Matthæi legit Eccleſia, Regê mortuo Hirtacus eius ſucceſſor cùm Iphigeniam Regiam filiam vellet ſibi dari in matrimonium, Matthæum, cuius opera illa virginitatem Deo vouerat, & in ſancto propoſito perſeuerabat, ad altare myſterium celebrantem iuſſit occidi; nullum ergo matrimonium ibi diſſolutum fuit.

5. *Alia exempla Alexij, & Macharij, & aliorum patum probant. Vide Caſſianum collat.21. cap. 9.& 10.*

Alia exempla de Machario, & Alexio, quæ refert Gratianus 27. q.2. ante cap. *deſponſatam*, ad quæ iam ſuprà reſpondimus, de illis duobus viris non legi, fuiſſe veros religioſos, ſed ſolùm vitam ſolitariam, aut cœlibem inſtituiſſe, ac conſeruaſſe, & ideo non poſſe in exemplum adduci. Nunc verò addimus hæc exempla multo poſt ætatem Euſebij Papæ accidiſſe, nam Alexius mortuus eſt tempore Innocentij I. qui nonaginta annis poſt Euſebium vixit. Macharius autem non multum antiquior fuiſſe videtur. Atque hoc ipſum conſiderandum eſt in aliis exemplis, quæ Bellarminus ſuprà refert ex Auguſt.lib.8. confeſ. cap.6. & lib.3. Dialog. c.14. eſto enim illa admittamus, recentiora multo ſunt Euſebio Pontifice. Et idem dicam de facto Leobardi, quod ſuo tempore accidiſſe refert Gregorius Turonenſ. in c.vlt. hiſtoriæ Sanctorum; nam hic Gregorius æqualis fere fuit Gregorio Magno. Antiquius ſanè eſt exemplum Eccleſiæ, quod tempore Vrbani I. ante annum Domini 230. accidit, quo tempore fortaſſe iam hæc inſtitutio erat in Eccleſia introducta, quamquã ex illo facto Eccleſiæ id ſatis probari non poſſit; nam illa ante matrimonium contractum votum caſtitatis emiſerat; ita enim de illa refert Eccleſia die 22. Nouembris, his verbis. *Cecilia à prima ætate Chriſtianæ fidei præceptis inſtituta, virginitatem ſuam Deo vouit; ſed cùm poſtea contra ſuam voluntatem data eſſet in matrimonium Valeriano, prima nuptiarum nocte hunc cum eo ſermonem habuit: Ego Valeriane in Angeli tutella ſum, qui virginitatem meam cuſtodit.* Ex quibus veriſimile fit Ceciliam ſpeciali fiducia, ex inſtinctu Spiritus ſancti conceſſa, Deum non fuiſſe permiſſurum vt matrimonium conſummaret, illud contraxiſſe ſine culpa poſt votum caſtitatis emiſſum. Conſtat autem votum illud ſimplex fuiſſe, quod non potuit poſtea contractum matrimonium diſſoluere; nec poſt illud matrimonium aliquid interceſſiſſe, quod vinculum diſſolueret, quamuis ex conſenſu Valeriani diuina gratia obtento vſque ad mortem, ab illius conſummatione abſtinuerit.

6. *Reſolutio difficultatis.*

Ex his ergo exemplis, & aliis, quæ fortaſſe adduci poſſent, non exiſtimo poſſe ſufficienter oſtendi, an hæc inſtitutio fuerit perpetua in Eccleſia, à temporibus Apoſtolorum; neque an, vel quanto tempore præceſſerit Euſebium Papam; ſed illud ſolum ex exemplis perſuaderi videtur, Deum per huiuſmodi facta ſemper oſtendiſſe Eccleſiæ ſuæ ſtatum perfectionis ſtatui matrimonij eſſe præferendum, ſibíque fore gratum, vt ab hoc inferiori ſtatu ad illum ſuperiorem modo aliquo legitimo, & ab Eccleſia approbata liceat aſcendere. Vnde Innocentius III. in c. *ex parte* 2. de conuerſione coniugatorum commemorans hæc facta Sanctorum Antiquorum, non dixit id feciſſe ex ordinaria lege à Chriſto lata, ſed ex reuelatione diuina, *quæ ſuperat* (inquit) *omnem legem*: inſinuans facta illa fuiſſe potius præter ordinariam legem diuinam. Vnde etiam ſignificat non inconſultè dici potuiſſe matrimonium ratum iure ordinario diuino non poſſe diſſolui; ſubiungit verò ſtatim: *Nos autem nolentes à prædeceſſorum noſtrum veſtigiis declinare*, &c. ac ſi diceret, approbantes quod ab eis ſtatutum eſt, & illud reuocare nolentes, quia licèt ſit vltra diuinum ius, non eſt contra illud, ſed eſt ex poteſtate ab ipſo iure diuino manante. Igitur ex traditione, aut exemplis Sanctorum nihil contra ſententiam à nobis traditam colligi poteſt, nec de initio huius traditionis aliquid certius poteſt affirmari.

Sed

Dubitatio; cur Eccleſia non tribuit hunc effectum dirimendi matrimonium ratum etiã voto ſacri ordinis.

Aſſertio prima. Potuit hũc effectum illi attribuere Eccleſia.

7\. Sed inquiret vlteriùs aliquis cur Eccleſia non tribuerit hunc effectum voto ſolenni caſtitatis ordinis ſacri? Nam ſi vera ſunt quæ diximus, potuiſſet hoc facere, cùm non repugnet iuri diuino; ſi ergo potuit, cur non fecit? vel certè non fecisse, indicat non potuiſſe; & conſequenter etiam indicat hunc effectum ſoli Chriſto eſſe reſeruatum. Reſpondeo, primùm circa poteſtatem non dubito, quin Eccleſia ex parte ſua acceperit poteſtatem ad hoc faciendum ſi iudicauerit expediens; id enim ſatis ſignificauit Ioannes XXII. in ſua Extrauag. de voto, vt ſuprà induximus, & rectè probatur ex omnibus adductis, quia indiſſolubilitas matrimonij rati licèt ſit omnimoda quoad priuatam authoritatem contrahentium, nõ tamẽ eſt tanta, quin per poteſtatem Vicarij Chriſti diſſolui poſſit. Ergo etiam poterit per hoc medium diſſolui, ſi expediat. Dixi autem, *quantum eſt ex parte ſua*, quia ex parte cauſæ dubitari poteſt, an ſit ſufficiens vt illa poteſtas in actum reducatur; nam, vt ſuprà diximus, agentes de diſpenſatione voti, in his rebus, quæ attingunt aliquo modo ius diuinum, & naturale, vt vſus poteſtatis diſpenſandi, vel immutandi aliquo modo talia iura ſit validus, neceſſarium eſt, vt ſufficiens cauſa intercedat. Iudicium autem de huiuſmodi cauſa prudentiale eſt, & arbitrarium, & ideo ſi Eccleſia hoc ſtatuiſſet, facilè diceremus non defuiſſe ſufficientem cauſam ad id ſtatuendum, hactenus verò non iudicauit talem cauſam interuenire, ſaltem, vt huiuſmodi inſtitutio expediat, vt iam dicemus.

Opinio aſſerentium per votum ſacri ordinis dirimi matrimonium ratũ reiicitur.

8\. Loquendo ergo de facto, non defuerunt Caniſtæ qui dicerent per votum ſacri ordinis diſſolui matrimonium ratum, ita tenet Hoſtienſis in ſumma tit. de conuerſ. coniugat. §. *& vtrùm poſſit.* Sed hæc ſententia reprobata eſt à Ioanne XXII. in Extrau. vnica de voto, & argumentum Hoſtiẽſis eſt valde infirmum, ſcilicet, à ſimili, ſeu à paritate rationis: nam hæc illatio in his, quæ pendent ex iure poſitiuo, & maximè in pœnalibus, & irritatoriis decretis, nullius momenti eſt; & ideo meritò Ioannes XXII. rationem reddit, quia hoc non inuenitur in iure, quia iura, quæ de Religione loquuntur, non poſſunt ad ſacrum ordinem extendi.

Alia aſſerit ſaltem per Epiſcopatũ dirimi; ſed ſine fundamento.

Alij dixerunt per Epiſcopàtum diſſolui matrimonium ratum, eſto non diſſoluatur per inferiores ordines, etiam ſacros. Quam opinionem tribuit Hoſtienſi Couar. in 4.2. p. cap. 7. n. 9. ſed reuera opinio Hoſtienſis, eſt quam retulimus. citat etiam Ioannem Lupum Segouienſem tract. de Matrimonio. Cuiuſcunque verò ſit illa ſententia, probabilis non eſt: quia Epiſcopus præcisè ex vi muneris, vel conſecrationis non diſſoluit matrimonium ex vi iuris diuini, vt manifeſtè ſupponit Paulus in epiſtola ad Timoth. & Titum, & ſatis conſtat ex ſuprà tractatis de antiquo more Eccleſiæ quoad hanc partem: votum autem caſtitatis, tam ex parte, vouentis, quàm ex ſtatuto Eccleſiæ, idem omnino eſt in Epiſcopo, & ſubdiacono, nec maiores obligationes, aut plures effectus inducit in vno, quàm in alio, quia nec ex natura rei hoc habet, neque ex iure Canonico: & ideo Ioann. XXII. ſimpliciter de ſacris ordinibus loquitur, ſub quibus Epiſcopatum includit; & è conuerſo alia iura ſolùm voto religionis hũc tribuunt effectum, tacitè excludendo quemcunque alium ſtatum, aut votum. & hæc eſt cõmunis ſentẽtia Theologorum in 4. d. 27. vbi Palud. q. 3. & alij. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 21. §. 3. & Iuriſtarum, quos refert, & ſequitur Couarruu. ſuprà.

Aſſertio ſecunda. Eccleſia noluit hunc effectũ attribuere voto ſacri ordinis, vel Epiſcopatus. Prima congruentia.

9\. Hoc ergo ſuppoſito, ratio à priori huius diuerſitatis, cùm non proueniat ex defectu poteſtatis, prouenit ex defectu voluntatis, quia tamen voluntas Eccleſiæ rationabilis eſt, ideo à nobis peti poteſt congruentia, ob quam cùm Eccleſia hoc ſtatuerit in voto religionis, non indicauerit expediens idem ſtatuere in voto Clericorum, etiam Epiſcopi, cùm tamen eius ſtatus perfectior ſit, quàm religioſi. Prima ergo ratio reddi ſolet, quia coniugium, & religioſa profeſſio ex natura rei repugnant; non ita verò matrimonium, & ſacer ordo. Qua ratione vtuntur non ſolùm illi, qui putant hunc effectum eſſe ex iure diuino, vel naturali; ſed etiam aliqui ex his qui ſentiunt eſſe ex ſtatuto Eccleſiæ, vt patet ex Caietano, Bellarm. &c. Ne verò ſit contradictio, & ratio ſit alicuius efficaciæ, intelligenda eſt de repugnantia non inter vincula, & obligationes; hæc enim nulla eſt ex ſola rei natura inter vinculum matrimonij, & religionis, vt ſuprà oſtendi; ſed intelligenda eſt inter actus, & rationem viuendi, quam vtrunque vinculum requirit (loquor de vinculo religionis perfectæ, vt nunc militares relaxatas omittam; non enim ſunt ad rem, cùm earum profeſſio non dirimat matrimonium ratum, ſicut non impedit contrahendum.) Itaque alia profeſſio religioſa poſtulat perfectam renuntiationem ſæculi, & abnegationem propriæ voluntatis, ac proprij corporis, rerúmque omnium, coniugium autem, è contrario poſtulat vitam ſæcularem; & ideo dicuntur ex natura rei habere repugnantiam, quoad vſum vtriuſque vinculi, & ideo fuit conueniens, vt quoad fieri poſſet, ſimul non manerent; maximè inuita altera parte, & cum iniuria illius; Clericatus autem per ſe non poſtulat renuntiationem ſeculi, & ideo nec obligatio muneris, neque vſus eius habet ex natura rei repugnantiam cum coniugio, & vſu eius, ſed ſolum ex Eccleſiæ ordinatione, quod verum eſt, non ſolùm de ſacerdotio, & aliis ordinibus infra illud, ſed etiam de Epiſcopatu; quia licèt ſtatus eius ſit perfectior, non tamen per ſe obligat ad actum conſiliorum, vt in ſimili dixit D. Th. 2. 2. q. 185. art. 6.

Secunda congruentia.

10\. Vnde etiam ſumitur alia congruentia; nam ſtatus religionis eſt ſtatus perfectionis acquirendæ; & ideo, & requirit ſeparationem ab vſu cõiugij, & aliis actibus ſecularibus, & poteſtas illum profitendi conceditur omnibus, qui matrimonium non conſummauerunt, etiamſi illius vinculo actualiter aſtricti ſint; hæc autem poteſtas non poſſet vni coniugum liberè concedi, & independenter ab alio ſine iniuria eius, niſi diſſoluendo ipſum vinculum, quia aliàs maneret alter ſemper ligatus, & coactus ad ſeruandam perpetuam continentiam, quod fieri non poteſt. Ordo verò infra Epiſcopatum, non conſtituit hominem in ſtatu perfectionis, neque in via ad illam, & ideo licèt propter reuerentiam ſacri miniſterij expediat ſemel ordinatum non tranſire ad nuptias; nihilominus non decuit propter ordinationem, quæ perfectionis profeſſionem per ſe non requirit, vinculum matrimonij diſſolui. Epiſcopatus autem licèt ſit ſtatus perfectionis acquiſitæ & exercendæ; non tamen per ſe includit media efficacia ad perfectionem acquirendam, & ideo illi etiam tributum non eſt, vt diſſoluat matrimonium ratum; finis enim huius priuilegij eſt, hominem expeditum relinquere ad profitendam perfectionis viam.

Tertia congruentia.

Denique ad idem tendit alia ratio, quæ reddi ſolet, quòd profeſſio religioſa eſt mors quædam ciuilis, ſeu ſpiritualis, & ideo illi tributum eſt, vt diſſoluat vinculum matrimonij, quandiu eſt tantùm ſpirituale, vt eſt in puro matrimonio rato; nã ſi ſit conſummatum, iam vinculum quodammodo carnale eſt, & ideo non ſoluitur niſi per mortem naturalem, ſeu corporalem; in ordinatione autem, vel Epiſcopali conſecratione nulla interuenit mors ciuilis, quia nec propriæ voluntati, nec bonis temporalibus in ea renuntiatur, & ideo neutrum vinculum matrimonij diſſoluere poteſt.

CAPVT XXV.

Expediuntur aliquot dubia, quæ ex ſupradictis de matrimonio rato, & voto ſolemni religionis oriuntur.

1. Circa executionem autem huius effectus, poſſunt multa dubitari, quæ vel facilia ſunt, vel ad materiam matrimonij magis ſpectant, & ideo per breues interrogationes illa expediemus. Primò ergo interrogari poteſt intra quod tempus teneatur coniux, poſt matrimonium ratum reddere debitum, vel ingredi religionem, ſi velit. Reſpondeo, intra duos menſes ad alterutrum horum obligari, c. *ex publico*, de conuerſ. coniugat. quem textum gloſſa & interpretes intelligunt de ingreſſu religionis, non tantùm quoad ſuſceptionem habitus, ſed etiam quoad profeſſionem, & ideo non cẽſent, tempus illud eſſe præciſum ac regulare, ſed in caſu illius textus fuiſſe à Pontifice præfixum, iuxta occurrentes circunſtantias; ordinariè autem arbitrio iudicis præſcribendum eſſe, poſſéque, & augeri, & limitari. Vnde frequentiùs ſentiunt, nõ debere alterum coniugem, qui in ſeculo manet, cogi ad expectandum integrum annum probationis, ſed illum eſſe abbreuiandum arbitrio Epiſcopi, iuxta gloſſam in c. *ſtatuimus*, de Regularib. & gloſſam in c. *deſponſatam* 27. q. 2. quæ hoc limitat niſi ſponſa ingrediatur Religionem, de licentia ſponſi; nam per illam licentiam videtur cedere iuri ſuo; at verò Theologi frequentiùs intelligũt dari tempus duorum menſium ad deliberandum de ingreſſu religionis, quoad ipſam habitus receptionem, vt patet ex D. Th. in 4. d. 27. q. 1. a. 3. qq. 2. ad 2. vbi etiam alias cauſas eius dilationis aſſignat, ſcilicet, propter ſolemnitatem nuptiarum, & ne maritus vilem habeat datam, quam non ſuſpirauit illatam, vt dixit Aug. 8. Confeſſ. c. 3. c. *inſtitutum* 27. q. 2. Idem Sot. ibi q. 1. a. 4. & ſignificant Dur. ac Palud. q. 3. Qui omnes huic bimeſtri tempori cenſent poſſe addi annum probationis, quia nec Religio tenetur cedere iuri ſuo, vt per ſe notum videtur; nec etiam nouitius, ſed vti poteſt fauore à iure conceſſo, quia licentia ingrediendi religionem abſolutè conceſſa intelligitur dari ſecundùm ius; & hæc fuit opinio Hoſtienſis in ſumma, quanquam non negent hi authores in aliquo caſu quando timeretur fraus, aut dolus, potuiſſe tempus illud per Epiſcopum coarctari, quod notauit etiam Richardus a. 2. q. 2. ad 2.

Primũ dubium. Intra quod tẽpus poſt matrimonium ratũ teneatur coniux reddere debitum, vel ingredi religionem.

2. Sed quod attinet ad annum probationis, quæſtio non habet; in nullo ergo caſu poteſt hoc tempus diminui in gratiam alterius coniugis in ſæculo manentis, niſi de licentia Papæ. Quod etiam locum antea habuit, quoad ordines mendicantes, iuxta cap. *non ſolùm*, de regular. in 6. & notauit A Anton. 3. p. tit. 1. cap. 21. §. 1. & Sylueſt. verbo *diuortium* q. 3. indicat D. Th. in 4. d. 27. q. 1. a. 3. quæſtiuncula 3. ad 3. vbi additſi profeſſio fiat ante annum, maritum poſſe reuocare vxorem, & illam teneri ad reddendum debitum, non tamen poſſe petere. Sed hoc vltimum procedebat de iure antiquo; nam iuxta Tridentinum ex illa profeſſione nulla obligatio naſcitur ſeſſ. 25. cap. 15. de regular. Non relinquit ergo obligationem etiam voti ſimplicis; poterit ergo non ſolùm reddere, ſed etiam petere.

Aſſertio prima.

3. Quod verò ſpectat ad tempus ante primum ingreſſum, non poſſumus negare ſponſis aliquod tẽpus liberum ad deliberandum de ingreſſu, quia res grauis eſt, & ſolet Deus hominem vocare etiam poſt ſponſalia. B De tempore autem duorum menſium non inuenio ius certum, propter ea quæ dixi. Probabilis autem eſt opinio Theologorum, & fortaſſe eſt vſu receptum; nihilominus tamen arbitrium iudicis excludendum non eſt.

Aſſertio ſecunda.

4. Secundò interrogari poteſt an ſatis ſit copulã præceſſiſſe ante matrimonium ratum: videtur enim matrimonium illud iam eſſe conſummatum, nam filij nati ex tali copula, legitimi cenſentur; ergo, & copula ipſa matrimonialis reputatur. Nihilominus dicendum eſt tale matrimonium diſſolui per profeſſionem ſubſequentem. ita Sylu. verbo *Diuortium* n. 3. Couarru. in Epitome 4. Decretalium 1. p. cap. 4. §. 1. n. 16. qui alios refert. & C probatur ſufficienter ex dictis iuribus, quæ in vniuerſum loquuntur de matrimonio nondum cõſummato per copulam. At verò copula præcedẽs non poteſt dici conſummare matrimonium ſubſequens, tum quia perfectio debet ſupponere perfectibile, tum etiam, quia illa copula non fit legitima per ſubſequens matrimonium quoad veritatem, licèt fictione iuris in bonum prolis, & in fauorem matrimonij tãquam legitima reputetur: hîc autem non fictio, ſed veritas attendenda eſt, quia præcedens copula non complet ſignificationem matrimonij poſtea contracti. Et poteſt confirmari à ſimili, ex cap. *veniens* 2. de ſponſalibus, vbi copula ſubſequens ſponſalia cenſebatur iure antiquo impedire matrimonium ſubſequens, quia D perficiebat prius, non verò quando antecedebat ſponſalia. Cuius ratio eſt, quia copula antecedens non cenſetur fieri maritali affectu, ſicut ſubſequens; ob eandem ergo rationem copula antecedens matrimonium ratum, non conſummat illud, licèt poſtea ſequatur.

Dubium ſecundum. An per profeſſionem diſſoluatur matrimonium ratũ, cuius copula antea præceſſit. Aſſertio eſt affirmatiua.

Copula præcedens non conſummat matrimonium ratum ſubſequens.

5. Sed quid ſi copula illa, quæ præceſſit, per vim, & iniuriam facta fuit? Reſpondeo quantũ ad præſentem effectum ſpectat, id nihil referre; nam licèt fortè ille grauiter peccet ingrediendo religionem, cum tam graui iniuria alterius; nihilominus profeſſio valida eſt, quia nullo iure irritatur. Item quia non minor fuiſſet iniuria ingredi poſt raptam virginem ante matrimonium ratum, quàm poſt E illud: imò quodammodo fuiſſet maior; quia per ſubſequens matrimonij vinculum aliquantulum minuitur prior iniuria, ſed ſi poſtea non interueniſſet vinculum matrimonij, profeſſio eſſet valida: ergo idem eſt, etiamſi interueniat vinculum matrimonij; ſignum eſt enim iniuriam non obſtare, ſolum autem matrimonium ratum non obſtat: nihil eſt ergo, quod impediat; at profeſſio valida irritat matrimonium ratum non conſummatum, quidquid ſit de alia iniuria; nulla enim exceptio quoad hoc in iure fit, ergo. Dixi autem id nihil referre quoad hunc effectum; quia

Sed quid ſi talis copula per vim inferatur.

quia ex alio capite poſſet crimen illud præcedentes raptus impedire ſubſequentem profeſſionem, ſi deductum eſſet ad forum contentioſum ex nouo motu proprio Sixti V. de quo ſuprà dictum eſt, ad rem enim præſentem nihil refert, perinde enim impediret, etiamſi matrimonium ratum non præceſſiſſet.

Dubiũ tertium. An ſi copula ſequatur poſt ſponſalia de futuro, per ſubſequens votum ſolemne talia ſponſalia diſſoluantur.

6. Tertiò interrogari poteſt, quid dicendum ſit, ſi copula ſubſequuta eſt poſt ſponſalia de futuro. Nã Couarruuias ſuprà indicat in eo caſu non poſſe ſponſalia diſſolui per ſubſequens votum ſolenne. Quæ ſententia haberet quidem locum iuxta antiquum ius, quando matrimonium clandeſtinum erat validum; nam tunc ſimul præſumebatur contrahi, & conſummari per copulam ſubſequutam ad ſponſalia de futuro; & ideo tale vinculum non potuiſſet diſſolui per ſubſequens votum. Si quis autem rectè conſideret, illa copula, non poteſt tantùm dici ſubſequuta poſt ſponſalia de futuro, ſed etiam poſt matrimonium de præſenti, ſaltem ordine naturæ, vel etiam anteceſſione temporis, quanuis breuiſſimi. Quod patet, quia illa copula, non erat fornicaria, ſed coniugalis; ob eam enim cauſam illud præſumebatur eſſe matrimonium; ergo neceſſarium erat, vt talis copula ſupponeret matrimonij vinculum, & mutuam corporum traditionem, quia hoc eſt de eſſentia copulę coniugalis. Declarari autem poteſt illa anteceſſio, vel ſecundùm naturæ ordinem, quia illa coniunctio intelligitur præcedere in ratione ſigni mutui conſenſus in reciprocam traditionem; ſubſequi autẽ in rationem huius rei iam traditæ; vel meliùs ſecundùm ordinem durationis, quia cùm actus ille prius tempore inchoetur, quàm cõſummetur, quia ſucceſſiue perficitur, per illum perficiebatur vinculum matrimonij, cùm primùm actus inchoabatur, cùm tamen matrimonium non ſit conſummatum, donec copula conſummata ſit, vt ſtatim dicetur. Ratio autem prioris partis eſt, quia ipſamet inchoatio proxima talis actus, erat ſufficiens ſignum mutui conſenſus de præſenti, quia hoc erat neceſſarium, vt totus actus eſſet licitus, & copula coniugalis.

Reſolutio.

7. Hæc autem præſumptio Eccleſiæ nunc locum non habet, quia nullum ſignum manifeſtatiuum conſenſus, eſt ſufficiens poſt Concilium Tridentinum ad perficiendum vinculum matrimonij, niſi exhibeatur coram parocho, & teſtibus, quod de copula matrimonij, cogitari non poteſt. Vnde licèt nũc copula ſequatur poſt ſponſalia de futuro, & poſtea contrahatur matrimonium de præſenti coram parocho, & teſtibus, diſſolui poterit antequam per aliam conſummetur, per ſubſequentem profeſſionem religionis, quia præcedens copula ſimpliciter fornicaria fuit, & non coniugalis, & ita procedũt omnia adducta in præcedenti pũcto.

Dubium quartum. An quoad hunc effectum copula per vim conſummet matrimonium ratũ.

8. Quartò interrogari poteſt, an matrimoniũ cenſeatur conſummatum quoad hunc effectum, quãdo copula ſubſequuta eſt per vim, videtur enim non ſufficere, tum quia illa copula eſt inuoluntaria, quia ſupponitur eſſe per vim; ergo non cõplet ſignificationem ſacramentalem, quia non poteſt ſignificare perfectam vnionem, quam ſignificare debet ſacramentum; ergo non eſt ſufficiens ad cõſummandum matrimonium, quia copula in tantum conſummat vinculum matrimonij, inquantũ complet ſignificationem ſacramentalem, tum etiã quia nemo debet priuari ſua libertate, propter iniuriam ſibi factam, ſed qui cogitur conſummare matrimonium, iniuriam patitur: ergo ob talem copulam non debet priuari libertate ingrediendi religionem.

Nihilominus communior ſententia eſt, illam copulam ſufficere, vt tale matrimonium diſſolui 9. Reſolutio.
non poſſit. Tenet Duran. in 4. d. 27. q. 2. n. 15. & ibi Palud. p. 3. q. 20. cum Hoſtienſe in ſumma, tit. de conuerſione cõiugatorum, §. *quid ſi virgo.* Sequitur Antoninus 3. p. tit. 1. c. 21. §. 1. Couar. qui alios refert, in Epit. 4. 2. p. c. 7. n. 10. Ratio eſt, quia non obſtante vi, illa copula eſt coniugalis; ergo per illam perfectum eſt, & omnino conſummatum matrimonium. Antecedens patet, quia in illa copula neq; eſt malitia fornicationis, quia nõ eſt acceſſus ad alienã; neque etiã eſt malitia raptus propriè dicti, quia eſt vſus rei proprię, quãuis indebito modo, vnde copula illa quoad ſubſtãtiã bona eſt, & legitima, atque ita ratione illius locũ habet in talibus perſonis illud, *Quos Deus coniunxit homo nõ ſeparet*; propterea non deeſt ibi ſignificatio vnionis Chriſti cum Eccleſia, ſeu verbi cum humanitate, quia hæc ſignificatio non fundatur in cõſenſu animorum, nam hæc ſignificatio pertinet ad ipſum vinculum, ſed in ipſa corporali, & naturali coniunctione procedenti ex priori vinculo, etiamſi non procedat ex præſenti conſenſu in ipſam copulam.

Atque ita patet reſponſio ad priorem rationem 10.
dubitandi. Ad poſteriorem reſpondet Durandus, illam vim non eſſe omnino iniurioſam, quia maritus vtitur re ſua: ſibi autem (ait) imputet mulier, quæ volens ingredi religionem non ſe ſufficienter cuſtodiuit. Vnde ſignificat tale matrimonium non ſolùm non poſſe diſſolui per ingreſſum religionis, ſed etiam coniugem, quæ paſſa eſt vim, non poſſe ingredi religionem, aut validè profiteri, ſine licentia mariti. Quod expreſſiùs docuit Richar. in 4. d. 27. art. 2. q. 4. ad 1. At verò Pal. exiſtimat in eo caſu poſſe vxorem, quę paſſa eſt vim, ingredi religionem, inuito marito, & profiteri validè, etiamſi per talem profeſſionem non diſſoluatur matrimoniũ illud propter rationem factam, quia nõ potuit inuita perdere ius ſuum, nec ille ex delicto debet acquirere priuilegium ne plus habeat luxuria, quã caſtitas. Vnde videtur conſequenter ſentire (quãuis ei oppoſitum tribuat Antoninus) non poſſe tunc maritum reuocare vxorem à monaſterio; nã ſi ratio facta valida eſt, hoc probat, alioqui plus valeret luxuria, quàm caſtitas, & maritus per vim illatam acquiſiuiſſet ſibi tale ius. Item quia parum prodeſſet fœminæ illa profeſſio, eſſétque potiùs oneroſa, quàm fauorabilis, ſi poſſet à marito reuocari. Atque hæc ſententia Paludani, ſi humanam coniecturam ſpectemus, ſit quidem veriſimilis; nihilominus in rigore iuris, & præſetim in iudicando in foro Eccleſiaſtico prior ſententia videtur ſequenda; nam iura abſolutè diſponunt poſt matrimonium conſummatum non poſſe vnum coniugẽ ingredi religionem ſine conſenſu, & conuerſione alterius; nec diſtinguunt de conſummatione facta ſine vi, aut cum illa. Ergo neque nos diſtinguere debemus, cùm nihil ſit, quod ſufficienter cogat. Itẽ cùm matrimonium illud non ſoluatur, oportebit cogere maritum manentem in ſæculo, ad ſeruandam, & profitendam perpetuam continentiã, quod difficile eſt, & nullo iure fũdatum. Probabilius ergo eſt poſſe reuocare vxorem ſuam, vt docuerunt etiam Hoſtienſis, & Antoninus ſuprà. Vnde fit conſequens ipſam non poſſe ingredi ſine conſenſu mariti; & profeſſionem aliter factam nullam eſſe; hæc enim omnia connexa ſunt. Ad rationem autem in contrarium reſpondemus, illa

Opinio Palud. aſſerentis coniugẽ poſt talem copulã adhuc poſſe ingredi religionem ſine alterius licentia.

Impugnatur.

illa incommoda per accidens ſequi. Nam vno inconuenienti dato, alia ſequi ſolent, & quantum ad commodum temporale, ſeu carnale, ſæpe contingit, vt aliquis reportet illud ex peccato ſuo; ſed non propterea fit melioris conditionis, cùm maiora bona amittat.

11. Reſolutio procedit, ſiue copula vi inferatur ante vel poſt tempus à iure præſcriptum ad ingrediendam religionem.

Dixi autem hoc certius eſſe, quoad iudicium ferendum in foro Eccleſiaſtico; quia quoties copula inter ſponſos intercedit, præſumitur conſenſus in illam, niſi violentia euidenter probetur, argumento cap. *inſuper*, qui matrimonium accuſare poſſunt, & docet Hoſtienſis ſuprà. Difficile autem eſt, talem vim probare, & ideo regulariter talis copula voluntaria præſumitur. Maximè autem hoc habebit locum ſi coniux fuit in mora, & iam erat tempus elapſum, poſt quod tenebatur reddere debitum; nam tunc iniuria illata à marito vel nulla, vel leuis fuit, & ideo propter illam non debet priuari iure ſuo, neque ad perpetuam continentiam cogi. In eo ergo caſu certius eſt, non poſſe vxorem inuito marito ingredi religionem, aut validè profiteri. Quando verò vis intra legitimum tempus alteri ad deliberandum conceſſum illata eſt, res eſt magis dubia in foro conſcientiæ; tamen quod diximus ſecurius eſt: quia honeſtas, & valor huiuſmodi actionum pendet ex diſpoſitione iuris poſitiui, & ideo forum conſcientiæ in hac materia non diſcordat à foro Eccleſiaſtico, niſi vbi certò conſtat, hoc poſterius in præſumptione fundari. Et hoc magis confirmabitur ex puncto ſequenti.

12. Dubium quintum. An copula debita, & nõdum exhibita impediat votũ ſolemne caſtitatis, ſeu ingreſſum religionis. Aſſertio prima. Validè profiteri poteſt.

Quintò enim interrogari poteſt, an copula debita, & nondum exhibita ſufficiat impedire huiuſmodi votum, ſeu religionis ingreſſum. Contingit enim vnum coniugem nimiùm differre ingreſſum, & conſequenter iniurioſè negare debitum alteri, petenti illud pro eo tempore, pro quo alius reddere tenetur; idem enim vocamus copulam debitam. De qua certum eſt, ſi reipſa non conſummetur, nunquam ita impedire votum ſolenne, quin ſi fiat, factum teneat, & præcedens matrimonium diſſoluat. Quia non obſtante illo debito, matrimonium illud reipſa nondum eſt conſummatum, nec vir & vxor facti ſunt vna caro, neque habet completam ſignificationem, & conſequenter nec omnimodam indiſſolubilitatem. Et in hoc conueniunt omnes authores: imò addit Palud. dict. d. 27. q. 3. n. 20. in fine, non ſufficere copulam attentatam, nedum debitam, quia verba (inquit) debent intelligi cum effectu, & quia, donec matrimonium reipſa ſit conſummatum, non ſignificat inſolubilem Chriſti vnionem, cum humana natura. Quid autem neceſſarium ſit, vt copula ſit ita perfecta, vt matrimonium dicatur eſſe plenè conſummatum, in materia de matrimonio diſputandum eſt; & non eſt res digna multa ſpeculatione. Videri poteſt Corduba in ſumma q. 178. Sot. in 4. d. 27. q. 1. art. 4. Sylu. verb. *Matrimonium* 8. q. 15. in fine 2. concluſionis, & cæteri Theologi agentes de affinitate in 4. d. 41. vbi ſpecialiter D. Th. art. 1. Hinc tandem inuenimus caſum alium, in quo ſponſa inferendo iniuriam alteri reportat hoc commodum, vt poſſit validè profiteri ſponſo inuito, quod iam facere non poſſet, ſi ius ſuum alteri tribuiſſet. Sicut ergo hoc non eſt inconueniens, quia eſt quid accidentarium, ita nec illud quod in ſuperiori puncto tractatum eſt.

13. An licitè profiteri poſſit.

Quod ergo in dubium verti poteſt, ſolum eſt, an in eo caſu poſſit coniux non ſolùm validè, ſed etiam licitè religionem ingredi, & profiteri, non

A obſtante priori dilatione. Videri enim poteſt id non licere, nam debitor qui tenetur non differre ſolutionem vltra certum terminum illo tranſacto, pro ſingulis momentis continuò obligatur vt ſoluat quamprimum poſſit; ergo ſi maritus inſtet petendo debitum, non poteſt ſponſa licitè ampliùs differre ſolutionem ingrediẽdo monaſterium. Nihilominus cenſeo quantũcunque peccauerit ſpõſus, vel ſponſa, nimiùm differendo, & iuſtè negando debitum, nihilominus ſi reſipuerit, & bona fide voluerit ſtatim ingredi religionem, exiſtimo poſſe licitè id facere, quia nullo iure prohibetur ex vi præcedentis moræ; nec etiam tenetur priorem iniuriam reſtituere, cum tanto onere, vt non poſſit licitè ingredi religionem, cùm adhuc ſit habilis ad illum ſtatum. Quin potiùs illa iniuria negandi debitum

Aſſertio ſecunda. Licitè ingredi religionem, & profiteri poteſt.

B talis eſſe videtur, vt natura ſua non obliget ad reſtitutionem, quî enim reſtitui poteſt? non enim conſiſtit in illatione alicuius damni, ſed in negatione cuiuſdam vſus, quæ omnino tranſit, & non relinquit damnum reparabile. Dices, In præſenti caſu relinquere hoc nocumentum, quòd matrimonium non ſit effectum omnino indiſſolubile. Sed hoc non exiſtimatur verum nocumentum, quia libertas, quæ inde reſultat, vtrique parti communis eſt, & ad bonum ſpirituale per ſe ordinatur, & ideo ex eo capite non oritur obligatio reſtituendi; ergo non obſtante culpa præterita, quæ per pœnitentiam dilui poteſt, poterit quis licitè ſtatim ingredi religionem, nec cenſebitur eſſe in noua mora ſoluendi, quia nunquam ita determi-

Obiectio diluitur.

C natè tenetur reddere debitum, quin habeat ius eligendi ingreſſum religionis ſine noua mora. Atque hoc quidem erat facilius ſecundùm antiquum ius quando poterat quis renuntiare anno probationis; nunc autem difficilius videtur poſt longam, & iniuſtam moram cogere alium ad expectandum annum integrum. Sed nihilominus idem dicendum cenſeo, quia ius nouum Concilij Tridentini nemini abſtulit facultatem ingrediendi religionem, quam antea habebat; neque eſt inconueniens, quod ex vniuerſali lege propter fauorem religionis lata, illa priuata incommoda ſequantur.

14. Dubiũ ſextum. An maritus non conſũmãs matrimoniũ, ſed tradens vxorem alteri ad adulterandum, poſſit illa inuita ingredi religionem, & profiteri licitè, & validè. Aſſertio prima.

Sextò interrogari ſolet, ſi maritus non conſũmauit matrimonium, tradidit autem vxorem alteri ad adulterandum, an poſſit poſtea religionem

D ingredi vxore inuita? Nam Sylu. verb. *Diuortium* q. 1. in fine negat, quia per illam iniuriam mulier acquiſiuit ſpeciale ius in corpus viri. Idem ſentit Richard. in 4. d. 35. a. 2. q. 2. licèt non tam generaliter loquatur, ſed quando maritus tradit vxorem conſanguineo; citat caput *diſcretionem*, de eo qui cogn. conſanguin. vxoris ſuæ. Sed hîc duo ſuprà tacta diſtingui poſſunt, ſcilicet, an maritus in eo caſu poſſit ita ingredi inuita vxore, vt profeſſio facta teneat; & an licitè fieri poſſit. Quoad priorem partem non dubito, quin talis profeſſio valida ſit, & matrimonium diſſoluat, ſiue vxor tradita ſit conſanguineo, ſiue extraneo; hoc enim videtur ac-

E cidentarium, & extrinſecum ad rem præſentem, & ſiue vxor coacta, ſiue volens tradita ſit. Ratio eſt, quia illud matrimonium non eſt conſummatum, vt per ſe eſt euidens; ergo comprehenditur ſub generali iure, quo matrimonium ratum, & non cõſummatũ per profeſſionem validam diſſoluitur. Quòd autem illa profeſſio valida ſit, ſimili argumento demonſtratur; quia nullum inuenitur ius irritans illã; nam omnia iura canonica irritantia profeſſionẽ factã ab vno coniuge, ſine licentia alterius

terius, loquuntur de matrimonio conſummato; ergo non comprehendunt caſum illum; nec verò poteſt cum probabilitate dici, in eo caſu profeſſionem eſſe iure naturali irritam ratione præcedentis iniuriæ, quia iniuria ſolùm poteſt obligare ad aliquam reſtitutionem; in ſuperioribus autem oſtenſum eſt, non eſſe profeſſionem irritam propter obligationes, aut debita antecedentia non ſoluta.

15. Aſſertio ſecunda.

Quod ergo ſpectat ad alteram partem, ſi vxor non inuita, ſed volens tradita eſt alteri, tuta conſcientia maritus poterit ingredi religionem ipſa etiam inuita, quia licèt grauiter peccauerit conſulens, vel conſentiens adulterium vxoris, propriè tamen non fecit illi iniuriam, quia volenti non fit iniuria; ergo nihil eſt, quod in conſcientia illum detinere poſſet ab ingreſſu religionis. Quando autem vi aut metu graui illam coëgit, videtur probabile nō poſſe licitè illā deſerere, & ingredi religionem; (Aſſertio 3.) nam fecit illi grauiſſimam iniuriam, & nocumentum illatum grauiſſimè augetur, & quodammodo irreparabile fit, ſi vir religioni profiteatur, & ita matrimonium diſſoluatur, & in hoc caſu ſpecialiter loquuntur Sylu. & Richard. & cùm dicunt non poſſe, intelligere videntur licitè. Et ſi crimen illud deductum eſſet ad forum contentioſum, ex alio capite eſſet perſona illa inhabilis ad profeſſionem per motum proprium Sixti V. ſuprà citatum. Nihilominus ſecluſo hoc impedimento Sixti V. ſi maritus poſſet iniuriam illam alia via (Aſſertio 4.) reſarcire, & id faciat, exiſtimo poſſe & licitè & validè ingredi religionem inuita vxore, quia nullum eſt ius, nullave ratio, quæ illum cogat ad ſatisfaciendum pro tali iniuria per illum ſpecialem modum, ſcilicet permanendo in matrimonio, & conſummando illud. Si autem non poſſit alia via remedium adhibere nocumento illato vxori, eſt probabilis dicta ſententia; abſolutum autem iudicium ferendum eſt ex dictis ſuprà, in generali de modo, quo debita, vel obligationes impediūt profeſſionē religioſā. Capitulū verò *diſcretionē*, ad præſentē cauſam nihil facit; nam ibi ſolùm dicitur virum poſſe cogi ad recipiendam vxorem, & cohabitandum cum illa, quia non poteſt ei obiicere crimen adulterij: ibi autem non tractatur, an vir poſſit cogi, etiamſi velit ad altera vota religionis tranſire.

16. Dubium ſeptimum. An dirimatur matrimoniū per profeſſionē, quando vterque profeſſus eſt religionē, vel altero profitente alius votum caſtitatis ſimplex emiſit. Opinio Palud.

Septimò interrogari poteſt, an ſoluatur matrimonium per profeſſionem, quando vterque ſponſus profeſſus eſt religionem; vel ſaltem altero profitente, alius ſimplex votum caſtitatis emiſit. Poteſt autem hoc dupliciter accidere; primò merè contingenter, & ſine pacto mutuo: vel ex directa intentione, & conuentione. De priori modo non videtur poſſe eſſe dubium, quia, ea quæ ſunt per accidens, non poſſunt impedire effectum, cum quo non habeant repugnantiam, & qui aliàs per ſe ſequitur; & à fortiori patebit ex dicendis. In poſteriori ergo caſu videtur loqui Paludanus in 4.d.27.q.3. art.2. concl.2. cùm ait coniugem, qui poſt matrimonium ratum, & nondum conſummatum, votum ſimplex caſtitatis emiſit, compare profitente, non poſſe poſtea validè matrimonium contrahere, quia vinculum matrimonij durat; & idem dicit, ſi vterque religionem profiteatur, ſcilicet non diſſolui vinculum, quia ſunt conformes in propoſito caſtitatis. Paludanus autem nullo iure hanc ſuam ſententiam probat, & ideo non facit illam probabilem; (Aſſertio vera. Vide ſupplem. Gabr.) nam quòd hoc vinculum in huiuſmodi caſu ſoluatur, nec ne, ex iure omnino pendet. Quapropter exiſtimo verius eſſe diſſolui hoc vinculum quotieſcunque alter coniugū profitetur, (in 4.d.27.q.2.art.8.dub.8.) etiamſi alter emittat votum ſimplex caſtitatis, vel etiam profiteatur ex condicto, & mutua conuentione. Probatur, quia iura abſolutè dicunt matrimonium ratum ſolui per ſubſequētem profeſſionem in religione approbata: ergo multo magis diſſoluetur per profeſſiones, quia non ſe impediunt, ſed potiùs cenſeri poſſunt, quaſi duæ cauſæ totales, & ſingulæ ſufficientes ad illum effectū. Quòd ſi ex altera parte votum ſit ſimplex, quamuis propriè non cooperetur ad illam effectum, magis tamen iuuat, quàm impediat, quia tollit reſiſtentiam, ſi quæ eſſe poſſet ex parte coniugis. Item nullum ius reſiſtit in eo caſu diſſolutioni talis matrimonij; cur ergo votum alterius coniugis reſiſtet? Nam quòd ſint conformes propoſito caſtitatis, potiùs confert, vt faciliùs vinculum diſſoluatur. (Inſtantia diſſoluitur.) Dicetur fortaſſe impedire intentionem vouentium, nam dum ita inter ſe conueniunt, virtualiter videntur nolle vinculum diſſoluere: ſed hoc in primis gratis dicitur, nam potiùs videntur verè ſeparari quantum poſſunt, vel quòd frequentiùs fortaſſe accidat, nihil de hoc cogitant. Deinde eſto cogitent & formaliter etiam velint, vt matrimonium non ſoluatur, nihil obſtare exiſtimo, quominus ſoluatur, quia ſuppoſita profeſſione alicuius, non pendet diſſolutio ex eorum voluntate, ſed ex iure, cui ipſi non poſſunt reſiſtere, quia abſolutum eſt, & non conditionatum.

17. Corollaria ex proximè dictis. Primum.

Vnde infero primò, ſi alter coniugum, qui votum ſimplex caſtitatis emiſit, altero profitente, poſtea matrimonium contrahat, matrimonium eſſe validum, quia ſimplex votum illud non dirimit; nec matrimonium præcedens impedit, quia ſolutum iam eſt; peccabit autem ſic contrahens, niſi priùs ſui voti diſpenſationem obtineat. (Secundum.) Infero ſecundò, ſi vterque profeſſionem emiſit, & alter poſtea obtinuit diſpenſationem voti ſolennis caſtitatis, licitè, & validè poſſe cum alio matrimonium contrahere, quia nihil eſt, quod impediat, cùm vtrūque vinculum, matrimonij, & profeſſionis, ablatum ſit; prius per ſequentem profeſſionem; poſterius per diſpenſationem. Atque eadem ratione, ſi vterque poſt profeſſionem emiſſam, diſpenſationem vtriuſque voti per poſſibile, vel impoſſibile impetrarent, non poſſent inter ſe conuenire, niſi denuo matrimoniū inter ſe cōtraherent: Quin potiùs vnuſquiſque eorum poſſet contrahere cum alio ſi vellet; hæc enim omnia euidenter ſequuntur ex fundamento poſito, quòd primum matrimonium diſſolutum fuit. Nec eſt inconueniens, quòd poſſit tranſire ad ſecundas nuptias, qui per ſuam profeſſionem prius matrimonium rupit, interueniente legitima diſpenſatione, vt in ſuperioribus dictum eſt. Et eadem ratione non eſt inconueniens, quòd inter eaſdem perſonas poſſit duplex matrimonium ratum ſucceſſiuè fieri, quando interuenit alterius, vel vtriuſque ciuilis mors, per profeſſionem, & poſtea veluti reſuſcitatio quædam, per diſpenſationem, ſicut interueniente naturali morte diſſoluitur matrimonium etiam conſummatum; ſi autem ſuſcitarentur, mortui poſſent iterum inter ſe contrahere, non autem inter ſe copulari ſine nouo contractu.

18. Dubium octauum. Quæ requirantur ex parte religionis, vt hoc votum diſſoluat matrimonium.

Octauò interrogari poteſt, quid ex parte religionis requiratur vt votū in ea emiſſum habeat hunc effectum diſſoluendi matrimoninm ratum. Quæ interrogatio poteſt habere difficultatem aliquā de tempore ante Innocentium III. quando ad veram profeſ-

profeſſionem religionis neceſſarium non erat, religionem eſſe ſpecialiter approbatam per ſummum Pontificem ; de quo tempore iudicandum eſt, iuxta modum probationis , quæ illo tempore ſufficiebat: formaliter enim , (vt ſic dicam) ſemper exiſtimo fuiſſe neceſſarium talem eſſe religionem, vt votum , ſeu profeſſio in ea emiſſa redderet perſonam inhabilem ad matrimonium , vt ex ſuperiùs dictis conſtat , nunc autem neceſſarium omnino eſt , religionem eſſe approbatam à ſummo Pontifice, iuxta c. vltimum, de relig. Domib. & cap. vnico , eodem tit. in 6. quia aliàs votum non eſt ſolenne, iuxta caput *vnicum*, de voto in 6. & ideo non poteſt diſſoluere matrimonium priùs contractum ; & ita ſignificauit Ioannes XXII. in ſua Extrauag. vnica de voto , ibi , *Niſi aliquam de religionibus approbatis*, vbi gloſſa id adnotauit, & conſentiunt communiter Theologi, in 4. d.27. & 38. Syluest. verb. *Diuortium* q.3. vnde infert profitentes tertium ordinem B. Franciſci non liberari vinculo matrimonij rati, quia ordo ille non eſt approbatus in ratione ſtatus religioſi. Idem Panormitanus & alij in c. *ex parte*, de conu. coniug. Intelligendum eſt autem de his, qui non viuunt in communi , & profitentur regulam iuxta declarationem Xiſti IV. quæ rationem habet approbationis.

Primò requiritur, vt religio à Papa ſit approbata.

19. Deinde neceſſariũ eſt, vt profeſſio ſit integra,& perfecta, id eſt, nõ relaxata, quoad ipſa vota; quod aduerto propter religiones militares , in quibus ſolùm iam vouetur caſtitas coniugalis; de quibus manifeſtum eſt per earum votum non dirimi matrimonium ratum. quod Sot. extendit etiam ad Milites S. Ioannis. Oppoſitum tamen verius eſt, vt infrà ſuo loco dicemus, & notauit Corduba in ſumma q.178. quia illa profeſſio adhuc integra manet, quoad totam ſubſtantiam voti caſtitatis. Hinc verò oriebatur quæſtio , de religioſis ſocietatis nondum ſolenniter profeſſis , an eorum votum dirimat præcedens matrimonium ratum. Sed de hoc infrà in proprio loco dicetur ; Nunc partem negantem vt probabiliorem ſupponimus. Alia etiam hîc quæſtio occurrebat de Eremitis , an per eorum ſtatum, & votum dirimatur matrimonium. Id enim affirmat Palud. ſuprà , & Antoninus 3. p. tit. 1. cap.21. §. 3. ſed oppoſitum eſt verum, vt dixi ſuprà diſputando de voto ſimplici caſtitatis , & nunc eſt certum , quia talis ſtatus non eſt per ſedem Apoſtolicam vt religioſus approbatus.

Secundò requiritur, vt profeſſio ſit integra.

Quid de voto militum ſancti Ioannis.

Quid de voto religioſorum ſocietatis nondum ſolenniter profeſſorum.

Quid de ſtatu,& voto Eremitarum.

CAPVT XXVI.

Vtrùm in ſolenne votum caſtitatis religioſæ cadere poſſit diſpenſatio.

1. HÆc quæſtio in duplici ſenſu,(vt de paupertate diximus) diſputari poteſt ; vnus eſt an votum caſtitatis ſolennizatum per profeſſionem religioſam , per legitimam diſpenſationem ipſius profeſſionis diſpenſari poſſit ; vel potiùs neceſſariò, & quaſi conſecutione quadam diſpenſetur,& totaliter auferatur. Alter ſenſus eſt , an perſeuerante vinculo profeſſionis quoad ſubſtantiã eius; & conſequenter durante etiam voto ſolenni continentiæ, quoad alias obligationes eius, poſſit diſpenſari cum tali perſona , quoad aliquem vſum caſtitatis. De priori ſenſu parua ſupereſt nobis diſputatio , ſuppoſitis quæ ſuprà diximus de diſpenſatione in profeſſione religioſa. Et ita omnes authores ibi citati pro ſententia noſtra , qua aſſeruimus poſſe Pontificem diſpenſare in profeſſione religioſa , faciendo de Religioſo profeſſo non religioſum, affirmant in eodem caſu,& ex eadem cauſa poſſe votum ſolenne caſtitatis omnino auferre: quin potiùs multi eorum expreſſiùs de voto caſtitatis id affirmant; alij inter illud,& profeſſionem nihil diſtinguunt. Authores etiam, qui negant hoc votum poſſe diſpenſari, in hoc maximè fundantur , quòd profeſſio ipſa diſpenſabilis non eſt; ſuppoſita autem profeſſionis diſpenſatione, nullus eorum negaret caſtitatis votum,& obligationem cum illa conſequenter tolli poſſe. Ex illa ergo hypotheſi dici poteſt hæc communis omnium ſententia , quæ eiſdem rationibus fundari poteſt, ac defendi, quibus circa profeſſionem vſi ſumus.

In duplici ſenſu quæſtio diſputari poteſt.

Aſſertio 1. iuxta priorẽ ſenſum.

Duo autem in hoc puncto addenda hîc occurrunt. 2. Vnum eſt, non ſolùm poſſe, ſed etiam neceſſaria conſequutione auferri votum caſtitatis religioſæ, ablato vinculo profeſſionis , quando ſimpliciter fit diſpenſatio, nullo impoſito onere , neque acceptato ab eo qui diſpenſatur. Probatur, quia votum illud non fuit emiſſum , niſi vt annexum tali profeſſioni,& ſtatui; ergo ablato ſtatu,& profeſſionis vinculo , conſequenter aufertur votum. Confirmatur, ac declaratur, quia ablata profeſſione aufertur ſolennitas voti , tum quia tota ſolennitas illius voti eſt ratione profeſſionis, iuxta c. vnicum, de voto in 6. tum etiam , quia ablato vinculo profeſſionis perſona iam non manet ſub dominio Religionis, ſed fit ſui iuris ac poteſtatis, & conſequenter manet habilis ad matrimonium; ergo ablata eſt ſolennitas voti : ergo & votum ipſum , quia ex intentione vouentis non eſt factum , niſi vt ſolenne , & quaſi ad confirmandam traditionem factam in tali ſtatu. Et ideo traditione ſublata ipſum etiam euaneſcit. Sicut quando contingit profeſſionem fieri in aliqua religione, & ex impedimento occulto eſſe nullam, conſequẽter etiam votum caſtitatis nullum eſt , nullámque inducit obligationem voti ſimplicis ; niſi vel aliud conſtet de intentione vouentis in iure, vel aliud ſit in aliquo ſpeciali caſu expreſſum.

Aſſertio ſecunda.

Probatur.

Confirmatur.

Secundò addo, moraliter loquendo, non poſſe 3. ſaltem licitè diſpenſari in profeſſione, vel ſolennitate huius voti, quin in voto ipſo diſpenſetur. Dico, *moraliter loquendo*, quia ex obiecto , vel connexione rerum , non eſt in hoc repugnantia, quòd diſpenſetur cum alio in profeſſione religioſa non purè, ſed admiſcendo commutationem aliquam, videlicet commutando illum ſtatum in ſtatum ſimplicis continentiæ, auferendo talem perſonam omnino à poteſtate, & dominio talis religionis, vel auferendo ſimul alia duo vota, paupertatis, & obedientiæ; vel alterum illorum, vel neutrum; pro arbitrio diſpenſantis , ſi cauſa iuſta ſubeſſet ; hac enim poſita non deeſſet poteſtas in Pontifice; nã ſi poteſt ſimpliciter diſpenſare, multo magis poterit commutare, quia hoc minus eſt,& actus eſt eiuſdẽ ordinis, nullámque inuoluit repugnantiã; ſic enim quando Pontifex diſpenſat cum Religioſo , vt ab arctiori religione tranſeat ad laxiorem , quædam diſpenſatio fit cum commutatione admixta ; ita ergo poſſet actus religioſus commutari in ſtatum Eremiticum, v. g. qui religioſus non ſit, iam enim ſupponimus poſſe Pontificem facere de Religioſo non religioſũ,& per hoc ſolùm additur quòd loco illius ſtatus imponat nouũ onus, minùs quidẽ perfectum

Aſſertio 3.

fectũ, ſed de melioribus bonis. Vnde duobus etiã modis intelligi poſſet hoc fieri; primò relinquẽdo talem perſonam inhabilem ad matrimonium; ſecundò relinquendo illam cum ſimplici voto caſtitatis; & vtrunque modum cenſeo eſſe poſſibilem, quantum eſt ex potentia agentis, & non repugnantia materiæ. Primum quidem, quia cenſeo Pontificem poſſe reddere inhabilem ad matrimonium perſonam vouentem in facie Eccleſiæ ſolam caſtitatem, præſertim ſi à principio ea lege, & conditione illã voueat: ergo multo magis poterit per modũ cõmutationis, vel diſpenſationis, totum hoc onus relinquere in perſona, quę per volũtariã profeſſionem, & promiſſionem illud iã habebat. Secundum autem facilè etiam patet, quia inhabilitas hæc ad matrimonium omnino pendet ex iure Eccleſiaſtico, vt ſuprà vidimus: ergo non repugnat illam omnino diſpenſari ſimul cum profeſſione, relicta ſola obligatione voti ſimplicis circa continentiam ſeruandam.

4. Probatur. Quanuis autem hæc vera ſint, poteſtate ipſa, & materia eius, veluti ſpeculatiuè conſideratis, nihilominus practicè, & moraliter aſſero talem diſpẽſationis, & commutationis modum, vix poſſe habere locum ex defectu legitimæ cauſæ ad ſic diſpenſandum. Suppono enim votum non poſſe diſpenſari, ſine legitima cauſa: ſi quæ autem poteſt occurrere cauſa legitima, ad diſpenſandum in profeſſione religioſa, faciendo de Religioſo non religioſum, illa eſt, vt talis perſona matrimonium contrahat, in aliquo caſu ad bonum commune valde neceſſario; omnis enim alia ratio, vel neceſſitas, quæ cogitari poſſit abſque mutatione ſtatus religioſi, per alias facultates, vel diſpenſationes remedium ſufficiens recipere poteſt, vt facilè cogitanti patebit; ergo repugnantia eſt dicere interuenire cauſam ſufficientem ad diſpenſandum cum religioſo, vt religioſus non ſit, cum obligatione perpetuò ſeruandi continentiam, nam hæc obligatio, vel deſtruit legitimam cauſam, vel impedit remedium eius.

5. Obiectio. Dices, propter illam cauſam poſſunt aliæ excogitari, ob quas diſpenſetur cum religioſo in reliquis, ſaluo cœlibatu, nimirum, ſi ad bonum animæ eius cenſeatur moraliter neceſſarium; vel quia non poteſt cum cõmunitate, & ſub iugo obedientiæ, & paupertatis, ſine frequenti, & graui lapſu viuere, ſperat autem poſſe, & continenter, & ſanctè ſolitariam vitam agere. Item poſſet eſſe neceſſarium, vel valde vtile ad commune bonum alicuius regni religioſum aliquem ab ſtatu ſuo abducere, non vt hæredes regni generaret, ſed vt bella regni gereret, aut illud gubernaret, vel alia eius negotia tractaret, quæ in religioſo ſtatu decenter fieri non poſſent; poſſet ergo tunc in ſtatu diſpenſare, ſalua continentia, tunc enim tale onus non repugnaret cum legitima cauſa diſpenſandi.

Reſponſio. Reſpondeo in his, & ſimilibus caſibus poſſe ſufficiens remedium adhiberi, abſque diſpenſatione in ſtatu religioſo, quoad ſubſtantiam eius, diſpenſando ſolùm in vſu, vel obſeruantiis eius, vt in priori caſu ſufficeret facultas viuendi extra communitatem, ſub obedientia Epiſcopi, vel etiam ſolius Pontificis, & cum ampla facultate vtendi bonis temporalibus abſque proprio dominio, eadémque poſſet ſufficere in poſteriori caſu, addendo, ſi opus eſſet, mutationem habitus, & ſimilia tali muneri, vel actioni opportuna. Dico præterea tot poſſe excogitari circunſtantias, ex parte perſonarum, vel regni, ſeu actionum, vt poſſit honeſtari talis modus diſpenſationis, & iuſtificari cauſa

A eius, & ideo non dixi hoc eſſe impoſſibile ſimpliciter, ſed moraliter non poſſe contingere, quia reuera circunſtantiæ illæ cogitari potiùs valent, quàm reipſa ſimul coniungi.

Dixi autem non poſſe hoc fieri *ſaltem licitè*, quia in profeſſione religioſa, & voto caſtitatis eius duo ſunt, ſcilicet obligatio ad Deum, & religionem, quæ inde reſultat, & inhabilitas ad matrimonium. Primum eſt de iure naturali, & diuino, & ideo, nec licitè, nec validè auferri poteſt, ſine legitima cauſa. Secundum autem eſt de iure Eccleſiaſtico, & ideo licèt diſpenſari non poſſit ſine cauſa legitima, tamen ſi diſpenſatio detur, valebit. Si ergo fingamus Pontificem facere dictam B commutationem relinquendo perſonam quantum eſt ex ſe, cum ſolo voto ſimplici continentiæ, ſine vlla inhabilitate abſque iuſta cauſa; non tenebit quidem diſpenſatio in illa commutatione incluſa quoad tollendum vinculum, & obligationem, quæ ex profeſſione naſcitur, tenebit autem quoad tollendas inhabilitates, quæ ex poſitiuo iure oriuntur, quanuis etiam quoad hanc partem illicitè concedatur, & ideo poſita eſt diſiunctio, quæ ſingulis partibus cum proportione accommodanda eſt. 6. In voto caſtitatis religioſæ duo includũtur.

In altero ſenſu dubitatio eſt, an poſſit diſpenſare Pontifex cum Religioſo in voto caſtitatis, quoad vſum eius, non auferendo omnino votum C caſtitatis, nec ſtatum religioſum, nec vinculum profeſſionis, ita vt religioſus profeſſus, manens religioſus, licitè, ac validè contrahat, & conſummet matrimonium ex diſpenſatione. Quam quęſtionem nullus ferè Doctorum attingit, fortaſſe, quia partem negantem tanquam manifeſtam ſupponunt. Qui enim ſimpliciter exiſtimant votum ſolenne continentiæ non eſſe diſpenſabile, manifeſtè hoc ſentiunt etiam in hoc ſenſu. Qui autem hoc votum faciunt diſpenſabile, in hoc maximè fundantur, quòd totus ſtatus religioſus mutabilis eſt; indicantes in ſenſu (vt ita dicam) compoſito repugnantiam inuolui, vt cum religioſo manente religioſo, in voto ſolenni diſpenſetur. Quod ſentiunt communiter Canoniſtæ in cap. *cùm ad mo-* D *naſterium*, de ſtatu Monach. & poteſt fundari in illo textu, quatenus dicit Pontificem non poſſe diſpenſare cum religioſo in voto paupertatis, vel caſtitatis, cùm enim hoc à nobis non admittatur in ſenſu diuiſo, erit ſaltem intelligendum in ſenſu compoſito. Secundò fundari hoc poteſt in generali ratione voti, & ſtatus religioſi; ſtatus enim religioſus eſſentialiter conſtituitur ex voto caſtitatis, ſeu illud habet annexum; repugnat ergo manere religioſum, & ſine voto caſtitatis. Rurſus quanuis poſſit votum per diſpenſationem auferri, repugnat nihilominus, quòd maneat votum, & diſpenſetur in obligatione eius; quia hoc eſt contra ius naturale; ergo de primo ad vltimum repu- E gnantia eſt diſpenſari cum Religioſo manente religioſo in obſeruatione continentiæ. Et in hoc eſt clara differentia inter religioſum, & Clericum in ſacris, quam agnouit D.Thom. 2.2. quæſt. 88. art. 11. quòd clericus manens clericus facilè poteſt diſpenſari, vt ducat vxorem, quia votum continentiæ non eſt eſſentialiter annexum clericatui, & ideo poteſt manere ſine voto caſtitatis, quod non ita eſt in ſtatu religioſo; in hoc autem inuenietur conuenientia, quæ confirmat rationem factam, quia non poteſt diſpenſari cum clerico retinente non ſolùm clericatum, ſed etiam votum caſtitatis, vt licitè ducat vxorem; ergo ſimiliter, &c. Tandem confirmatur exemplo D.Thom. quia

7. Quid ſentiendum de hac diſpenſatione iuxta ſecundũ ſenſum n.1. poſitum.

Suadetur pars negatiua.

Primò.

Secundò.

D.Thom.

Tertiò.

non poteſt diſpenſari, vt liceat vti calice conſecrato, & conſecrationem retinente ad profanos vſus; quia hoc repugnat ratione naturali; & inuoluit intrinſecam malitiam; ergo ſimiliter, &c.

Contraria ſententia eſt vera. Papa diſpẽſare poteſt in voto ſolemni caſtitatis, non diſpenſando in ipſo ſtatu, & profeſſione religioſa. Suppoſitio præmittenda.

8. Nihilominus contraria ſententia rectè explicata vera eſt, quam indicauit Nauar. in Enchiridio de oratione cap. 7. num. 20. diſtinguens duplicem diſpenſationem cum Religioſo, vnam per quam deſinit eſſe religioſus; aliam per quam ſolùm datur ei facultas ducendi vxorem, per quam, inquit, ſolam non deſineret eſſe religioſus, reſértque ſeipſum ad tractandum de reditibus Eccleſiaſticis. quæſt. 1. monitu 55. & quæſt. 3. monitu 11. & ſuppoſitis principiis traditis, efficaciter perſuaderi poteſt. Et in primis ſuppono exiſtente voto ſimplici integræ caſtitatis, (& idem eſt de quolibet alio cum proportione) poſſe Pontificem diſpenſare in illo quoad vnum actum, non diſpenſando quoad alios; vt diſpenſando in coniugio, & vſu eius, non verò quoad alios actus, ſeu (quod idem eſt) commutando caſtitatem ſimpliciter, in caſtitatem coniugalem; imò etiam poſſet non permittere per talem diſpenſationem omne coniugium, ſed ſolùm quoad primum matrimonium, ita vt ex vi eiuſdem voti, non poſſit tranſire ad ſecundas nuptias mortua coniuge; & ſimili alio modo limitare poteſt diſpenſationem, ſeu commutationem, pro ratione cauſæ, & iuxta arbitrium ſuum. Eſt enim votum illud quoad extenſionem obiecti, quaſi diuiſibile, & ideo poteſt non in totum, ſed pro maiori, vel minori parte auferri pro arbitrio diſpenſantis, iuxta exigentiam cauſæ. Et hoc modo non repugnat manente voto ſimplici caſtitatis, diſpenſari in aliquo vſu eius, quamquam in rigore maneat omnino idem, ſeu æquè integrum ac antea erat. Ita ergo in præſenti dicimus de voto ſolenni, non poſſe quidem diſpenſari, in vſu eius; quoad contrahendum matrimonium, quin aliquo modo mutetur, ſeu minuatur integritas illius voti, & ſtatus religioſi, vel perpetuò, vel pro aliquo tempore; nihilominus tamen poſſe diſpenſari in huiuſmodi vſu, non auferendo totaliter, vel ſubſtantialiter (vt ſic dicam) vinculum, ſeu ſtatum religioſum, & votum continentiæ illius.

Probatur primò.

9. Quod in primis ſuadeo exemplo religionum militarium, quæ priùs integram caſtitatem profitebantur, & poſtea cum eis diſpenſatum eſt, vt retento religionis ſtatu, ad ſolam caſtitatem coniugalem obligentur. Dicet fortaſſe aliquis, non eſſe diſpenſatum cum his, qui priùs ſolenniter profeſſi fuerant, ſed pro his tantùm, qui poſt illam mutationem in illo inſtituto factam profiterentur. Reſpondetur, eſto de facto ita fuerit, quantum ex Bullis Pauli III. & Greg. XIII. intelligi poteſt, nihilominus id non fuit ex defectu poteſtatis, ſed quia ratio diſpenſandi tunc fortaſſe non plus poſtulabat. Si enim potuit Pontifex denuo admittere aliquos ad ſtatum religioſum, cum voto ſolius caſtitatis coniugalis, cur non potuiſſet diſpenſare cum huiuſmodi profeſſis, vt à primo ſtatu illius religionis tranſirent ad ſecundum; vel ſi non erat cauſa ſufficiens ad diſpenſandum cum omnibus, poterat eſſe in aliquibus, quod nobis ſatis eſt; ſicut diſpenſat cum aliquo, vt à religione arctiori tranſeat ad laxiorem; quòd enim relaxatio tanta fuerit, vt etiam ad matrimonium contrahendum licentia data ſit, non obſtat poteſtati, ſi ſufficiens cauſa ſubſit, quia totum illud continetur intra latitudinem illius ſtatus religio-

Obiectio ſoluitur.

A ſi, & inhabilitas matrimonij, in qua diſpenſatur, res eſt de iure humano. Vnde etiam Soto inter authores contrariæ ſententiæ fatetur poſſe Pontificem diſpenſare cum milite S. Ioannis, vt ducat vxorem; quod ego intelligo faciliùs fieri poſſe relicto voto caſtitatis coniugalis, & ſtatu religioſo illius profeſſionis, quoad reliquas obligationes, ad eum modum, quo nunc eſt in militibus aliarum religionum. Diceret autem fortaſſe Soto illum ſtatum, qui manet facta illa mutatione, non eſſe verè religioſum. Sed de hoc infrà diſputandum à nobis eſt, vbi oſtendemus oppoſitum eſſe abſolutè verum: deinde nunc addimus argumentum à ſimili, vel à fortiori ſemper manere æquè efficax tum quoad hoc, vt poſſit Pontifex com-

B mutare votum caſtitatis inhabilitans ad matrimonium in aliud non habens annexam illam inhabilitatem, & votum caſtitatis ſimpliciter in votum caſtitatis coniugalis; tum etiam, quia quantum ad hoc vt poſſit diſpenſare in voto caſtitatis hoc modo retento ſtatu religioſo, ſaltem ſecundùm quid; nam inde planè ſequitur poſſe etiam fieri cum quacunque minima diminutione illius ſtatus, quæ cum actu matrimonij eſſe potuerit; hæc autem tam parua eſſe poteſt, vt non tollat ſtatum religioſum ſimpliciter, quanuis ſuſpendat, vt ita dicam, vſum eius, vt ex ſequenti diſcurſu patebit.

Probatur ſecundò.

Secundò argumentor in hunc modum; quia ſta- 10.

C tus religionis ſimpliciter, & vinculum matrimonij ſimpliciter poſſunt ſimul eſſe in eadem perſona; ergo poteſt per diſpenſationem ſummi Pontificis fieri, vt manente in eadem perſona ſtatu religionis ſimpliciter liceat illi matrimonium contrahere, & conſummare. Antecedens patet de facto in coniugatis, qui poſt matrimonium conſummatum mutuo conſenſu religionem ſimpliciter profitentur; verè enim ſimpliciter, ac perfectè religioſi manent, quanuis matrimonij vinculum integrum etiam inter eos perſeueret. Conſequentia autem probatur primò ex his, quæ de huiuſmodi coniugato profeſſo iura ſtatuunt: nam licèt regulariter talis religioſus non poſſit licitè redire ad actum coniugalem, nihilominus in aliquo ca-

D ſu cogitur redire ad petitionem alterius coniugis; vt ſuprà vidimus iuxta c. *ex parte*, & cap. *conſuluit*, iuncto cap. 1. de conuerſione coniugatorum. Tunc autem non amittit talis perſona ſtatum religionis ſimpliciter, ſed impeditur ad tempus ab aliquo vſu illius ſtatus. Sicut ſeruus ſine licentia domini profeſſionem faciens, religioſus manet, licèt ratione ſeruitutis impeditus maneat, ne religioni liberè inſeruire debeat, ſed domino. Cuius etiam ſignum eſt, quia talis perſona quantum eſt ex ſe tenetur caſtitatem ſeruare, & ſi coniux moriatur, nec validè, nec licitè poterit nouum matrimonium contrahere. Ergo ad eundem modum poſſet ſummus Pontifex interueniente vera cauſa & ne-

E ceſſitate diſpenſandi, cum perſona religioſa, vt tranſeat ad nuptias, id facere, cum hac limitatione, vt quoad omnia alia retineat ſtatum religioſum ſimul cum vinculo matrimonij, quo durante excuſetur etiam ab actuali vſu ſtatus religioſi, quoad ea tantùm, quæ cum vſu matrimonij repugnant. Probatur conſequentia, quia in compoſitione, ſeu coniunctione horum duorum ſtatuum dicto modo, non eſt repugnantia ex parte ipſorum, vt declaratum eſt; nec repugnat etiã ex parte diſpenſantis, propter defectum poteſtatis; tũ quia hæc poteſtas pro capacitate materiæ, extenditur ad omnia, quæ aliàs non repugnant, nec irrationabilia

bilia ſunt: tum etiam, quia plus eſt omnino auferre ſtatum religioſum, quàm cum illa limitatione eius vſum ſuſpendere. Vnde etiam ex defectu cauſæ, non poteſt eſſe repugnantia; imò minor videtur ſufficere ad hoc diſpenſationis genus; quia occurrenti, v.g. communi neceſſitati, ſufficienter ſubuenitur per illum modum licentiæ, ac diſpenſationis; ſolùm enim ſupponitur eſſe neceſſarium, vt illa perſona vacet generationi alicuius filij, qui poſſit eſſe hæres regni, v.g. quod illo modo ſatisfieri poteſt. Aliunde verò quoad alia poteſt ſtatus religioſus ſimul ſeruari, partim actu, partim obligatione, & animi præparatione: nam poteſt actu ſeruari caſtitas coniugalis; item poſſet talis perſona nunquam petere debitum, ſed tantùm reddere, vel ſaltem ex voto ſpecialiter teneri ad nunquam petendum, nec conſummandum matrimonium, niſi propter generandam prolem; item poſſet manere obligata ad alias obſeruantias regulares, quæ cum vſu matrimonij directè non repugnarent. Denique poſſet manere prohibita, vel etiam inhabilis ad contrahendum aliud matrimonium defuncto coniuge, ſi ex illo prolem haberet, per quam ſubuentum eſſet neceſſitati, in qua fundatut diſpenſatio; nihil ergo eſt cur repugnet ita fieri diſpenſationem; imò ſi non ita fit, quando ſimilis neceſſitas occurrit, potiùs eſt, vt benignior, & maior fiat diſpenſatio, & vt ſcrupuli, ac onera tollantur.

11. *Probatur tertiò. Ex diſpēſatione licet vti calice conſecrato ad commune vſum neceſſariū, & nō malū.* Tertiò declaratur illo exemplo calicis conſecrati, ipſum retorquendo. Nam licèt iure ordinario non poſſit vas conſecratum ad profanos, & communes vſus deſtinari; in aliquo tamen caſu, & vrgente graui neceſſitate, poteſt diſpenſari, vt liceat vti huiuſmodi vaſe ad aliquem communem, & ordinarium vſum, non malum, ſed bonum, & naturæ neceſſarium, vt ſi non eſſet aliud remedium ad bibendum, & extinguendam ſitim, vel quidpiam ſimile; ad eum modum, quo Dauid vrgente neceſſitate panes propoſitionis accepit 1. Regum 21. cuius factum Chriſtus defendit Matth. 12. vt ibi Hieron. Chryſoſtom. & alij notarunt. Ergo ſimiliter quanuis perſona ſit conſecrata per profeſſionem, propter grauem Reipublicæ neceſſitatem poterit ei licitè concedi vſus matrimonij, retenta etiam conſecratione; quia ille vſus licèt communis dici poſſit, quatenus non eſt ex melioribus bonis, non tamen eſt malus, & interdum eſſe poteſt communitati neceſſarius. Dices hoc argumento probaretur ſine diſpenſatione poſſe hoc fieri; ita enim fieri poſſet illud de calice, in vrgente extrema neceſſitate. Reſpondetur in rigore ita ſentire eos qui dicunt, magis eſſe hoc licitum per interpretationem, quàm per diſpenſationem; eſſétque fortaſſe id veriſimile, ſi neceſſitas eſſet euidentiſſima, & adeò vrgens, vt non poſſit ſummus Pontifex, vel alius gerens vicem eius, conueniri: tamen quia hæc duo moraliter non poſſunt contingere, ideo ſatis inde concluditur hoc fieri poſſe ſaltem per modum diſpenſationis.

12. *Probatur.* Tandem declaratur, nam ſi fingamus vtrunque coniugem poſt generatum filium regni hæredem, ex mutuo conſenſu religionem profiteri, poſtea verò mortuo filio, vel filiis regnum in prædictam grauem neceſſitatem redigi, cur non poterit Pontifex eis facultatem facere, vt iterum inter ſe conueniant ad filium aliquẽm procreandum? (ſuppono enim adhuc eſſe, & ætate, & viribus habiles;) nulla certè probabilis ratio afferri poteſt, cur hoc ſuppleret Pontificis poteſtatem, cùm inter ratio- A nem temperantiæ, & iuſtitiæ ille actus licitus, ac legitimus eſſe poſſit, ratione vinculi matrimonij, quod inter illas perſonas permanet; intra rationem autem religionis poſſit etiam actus ille honeſtari remittendo ex parte Dei obligationem voti caſtitatis, quod ex legitima cauſa facere poteſt Chriſti Vicarius, & ſupremus in terris diſpenſator; nam quòd illud votum ſit pactum in religione, non mutat ſpecificè obligationem eius, neque addit nouum aliquod ius diuinum, vel naturale, ratione cuius illa diſpenſatio repugnet, vt ſæpius eſt in ſuperioribus oſtenſum; ergo in eo caſu poterit ea diſpenſatio concedi ſolùm quoad vnum, vel alium actum ſufficientem ad remedium occurrentis neceſſitatis, integrò manente B ſtatu religioſo vtriuſque perſonæ quoad reliquas omnes obligationes; ita vt impleto tempore, ſeu actu diſpenſationis, ſeparari, & ad obſeruantiam prioris ſtatus redire teneantur.

Ex quibus tandem concludimus, tribus modis poſſe intelligi hanc fieri diſpenſationem, non omnino ablato religionis ſtatu. 13. *Tribus modis hæc diſpēſatio fieri poteſt.* Primò diſpenſando in ſolo vſu matrimonij, eo quòd vinculum iam ſupponatur, vt in caſu proximè præcedenti. *Primò.* Secũdò diſpenſando ſimul in vinculo, & vſu, id eſt, vt *Secundò.* matrimonium denuo contrahi, & conſummari poſſit, ſub ea conditione, vt eo non obſtante perſona in reliquis maneat obligata ad caſtitatem, & inhabilis ad quodlibet aliud matrimonium, in quocunque euentu. Denique ligata vinculo reli- C gionis: neque enim exiſtimari poteſt in eo caſu ſolùm relinqui ſimplex votum caſtitatis coniugalis, cum ſimplici etiam obligatione redeundi ad ſtatũ religioſum, ſi matrimonium illud per mortem alterius coniugis diſſoluatur; nam reuera longè maius eſt vinculum, quod relinquitur, tũ quia per illa vota ſimplicia non fit perſona inhabilis ad aliud matrimonium diſſoluto primo; tũ etiam (quod caput eſt) quia illa perſona mortuo illo coniuge non indigeret noua profeſſione, vt eſſet verè religioſa, neque eſſet neceſſaria noua traditio, vt monaſterium ius haberet in talem perſonam; quia prius ius integrum ſemper manſit, nam per diſpenſationem non fuit ablatum, ſed impeditum, ſeu ſuſpenſum, quoad vſum, du- D rante alio ſtatu; ſicut ſeruus, qui profeſſus fuit religionem inuito domino, licèt durante ſeruitute excuſetur ab vſu, ſeu actuali obedientia religioſi ſtatus, quacunque ratione poſtea recipiat libertatem à ſeruitute, manet ſub iugo religionis abſque noua profeſſione.

14. *Tertiò.* Tertio modo poſſet intelligi hæc diſpenſatio ſolùm quoad contrahendum licitè & validè matrimonium, ſine licentia conſummandi illud; quæ diſpenſatio ex parte cauſæ, & materiæ videri poteſt facilior; ratione autem periculi, & aliorum effectuum moralium habet ſpecialem difficultatem, & ideo nunquam fit, nec fortè expedit fieri. Declaro ſingula, propoſito caſu, in quo ali- E quis, qui deflorauit virginem, & ex ea filium naturalem genuit, poſtea religionem profeſſus eſt. Poteſt enim in eo caſu grauis cauſa, vel neceſſitas occurri, vt filius ille per ſubſequens matrimonium legitimus fiat; vel vt poſſit ſuccedere in iure regni, v.g. vel alterius hæreditatis, vel ob aliam ſimilem cauſam. Poſſet ergo in eo caſu habilitari perſona, & dari facultas ad contrahendum matrimonium, ſolùm ad prædictum effectum; quia id ſatis eſſet ad ſubueniendum illi neceſſitati, & non repugnat matrimonium validè, & licitè contrahi, ſine animo conſummandi illud:

illud: qua ratione diximus in ſuperioribus poſſe aliquando licitè contrahi dicta intentione non obſtante ſimplici voto continentiæ, aut religionis. Argumento cap. *commiſſum*, de ſponſalibus. ergo nihil eſt quod huic modo diſpenſationis repugnet. Aliunde verò actus ille contrahendi matrimonium ſine animo conſummandi, nihil derogat caſtitati, parúmque, aut nihil impedit, etiã vſum, & executionem religioſi ſtatus: ergo ex hac parte talis diſpenſatio longè facilior eſt. Vnde etiam fit, vt ex minori cauſa concedi valeat, non ſolùm propter bonum vnius regni, ſed etiam propter conſeruandam illuſtrẽ aliquam domum, ſeu hæreditatem, & propter reparandam aliquo modo famam & honorem alicuius illuſtris fœminæ. Igitur per ſe loquendo, talis diſpenſatio non ſolùm ſpeculatiuè poſſibilis, ſed etiam moraliter facilis eſt; ſemper enim ſuppono inhabilitatem ad matrimonium annexam ſtatui religioſo eſſe de iure humano.

15. *Obiectio diluitur.* Nihilominus tamen diſpenſatio cum tali limitatione conceſſa videri poteſt conſtituere hominem in graui periculo peccandi contra votum, & ſtatum religioſum, quia difficile eſt poſt contractum matrimonium ſeſe continere. Verùm hæc occaſio accidentaria eſt, & extrinſeca, & accepta potiùs quàm data, & variis mediis facilè euitari poſſet; & ideo ex hac parte, non fieret admodum difficilis talis diſpenſatio. *Alia obiectio.* Aliunde etiam videtur oriri quædam perplexitas, ex tali diſpenſatione; ſi enim matrimonium illud non eſt conſummatum; aut vinculum illud perpetuò manſurum eſt; vel iterum eſt diſſoluendum. Primum eſt contra ius alterius coniugis, qui liber relinqui debet, ſi alter non vult conſummare matrimonium, ſed religionem profiteri, aut (quod perinde eſt) in ea permanere: ſecundum autem inuoluit quandam repugnantiam in ipſo facto. Per quid enim tale matrimonium ſolueretur? niſi per profeſſionem; at hæc iam præceſſit, & non potuit impedire valorem matrimonij ne fieret; ergo multo minùs poterit diſſoluere iam factum. Quod ſi neceſſaria dicatur noua diſpenſatio Pontificis, præter communem dubitationem, an hæc ſit poſſibilis, videtur ſpecialem indecentiam inuoluere, dare diſpenſationem ad contrahendum matrimonium, ſub formali, aut virtuali intentione, aut ſpe iterum diſpenſandi in tali vinculo, diſſoluendo illud.

16. *Reſponſio prima.* Propter hanc ergo rationem dixi, hunc modum diſpenſationis fortè non expedire ne fieret. Nihilominus variis modis poſſet hæc difficultas vel ſuperari, vel leniri. Primò, ſi illa limitatio non conſummandi matrimonium, non eſſet abſoluta, ſed ſolùm quantum eſt ex parte eius cum quo diſpenſatur, ſeu (quod perinde eſt) altero non repugnante, ſeu non exigente debitum. *Secunda.* Secundò ſi ad talem diſpenſationem concurreret conſen- A ſus alterius coniugis, promittentis etiam Deo perpetuam continentiam, quod probabile eſt non repugnare valori matrimonij rati; & tunc optimo iure poſſet illud vinculum perpetuum manere ſine conſummatione. *Tertia.* Tertiò poſſet etiam diſpenſatio ita concedi; vt ſi alter coniux nollet perpetuam caſtitatem ſeruare, matrimonium ſolueretur, non tam per nouam diſpenſationem, quàm per ceſſationem prioris, recuperante (vt ſic dicam) profeſſione vim diſſoluendi matrimonium, qua fuerat quodammodo priuata per priorem diſpenſationem; nam hæc vis non tantùm in profeſſione in fieri, ſed etiam in facto eſſe intelligenda eſt, vt ita res explicetur; per diſpenſa- B tionem autem impedita fuit profeſſio, ne matrimonio contrahendo obſtaret, quod fieri potuit ea mente, vt vinculum perpetuum maneret vtroque coniuge volente perpetuam caſtitatem ſeruare: diſſentiente autem altero intra certum tempus aliquod per iteratam profeſſionem, aut per eiuſdem ſtatus perſeuerantiam matrimonium ſolueretur. His ergo modis ſine repugnantia intelligi poteſt diſpenſatio in contractu, vel vſu matrimonij in perſona religioſa.

17. *Ad rationes in contrarium factas.* Rationes dubitandi in principio propoſitæ ex dictis ſolutæ ſunt; ſolùm enim probat hanc diſpenſationem non fieri ſine aliqua diminutione ſtatus religioſi, vel ſuſpenſione vinculi quoad C vſum, & executionem eius; non tamen probant neceſſarium eſſe, vt omnino religionis vinculum tollatur. Ad cap. autem *cum ad monaſterium*, ſemel atque iterum in ſuperioribus reſponſum eſt, Pontificem ibi non loqui vniuerſaliter de omni ſtatu religioſo, ſed ſpecialiter de profeſſione iuxta regulam monachalem; & præterea loqui de tali voto ſecundùm ſe, & ſecundùm vim ſuam integram ſpectato. Ex quo non infert Pontifex ſe non poſſe diſpenſare in tali voto, ſed non poſſe licentiam dare agenti contra illud; quia nimirum, nec voto integro manente, poteſt dare licentiam aliquid agendi contra illud; nec ſine iuſta cauſa poteſt ipſum votum minuere, aut eius obligationem ex parte auferre. Ex qua optione in- D fert Pontifex Abbatem nullo modo poſſe in his votis quidpiam immutare, nec ſine cauſa, nec cum illa. Quomodo intellexit textum illum Innocentius ibi, & Abbas numer. 23. cum aliis quos referunt & ſequuntur Couarruu. de Teſtamentis capite 2. num. 9. & ſequentibus, & Michael Medina lib. 5. de ſacrorum nominum continentia, capite 32. & 53. Non omittam aduertere nomine *Pontificis*, in illo textu interpretari non ſummum Pontificem, ſed Epiſcopum ordinarium, quia ſæpe in antiquis decretis, Epiſcopi, & abſolutè Pontifices, & aliquando ſummi Pontifices appellari ſolebant: quam expoſitionem, ſicut non improbamus, ita nec neceſſariam iudicamus.

Vide Ferdinandum Mendoça lib. 2. in Concil Illibertinum c. 30.

INDEX

INDEX CAPITVM LIBRI DECIMI.

De voto Obedientiæ.

CAP. I. VTRVM *ſimplex obedientiæ votum, & honeſtum, & in conſilio ſit.*

II. *Vtrùm ſimplex obedientiæ votum habeat coniunctam promiſſionem homini factam, & è contrario.*

III. *Ad quid obliget, & ad quam materiam ſe extendat ſimplex obedientiæ votum.*

IV. *Quale peccatum ſit obedientiæ tranſgreſſio, & quibus modis excuſari poſſit, vel ceſſare obligatio.*

V. *Vtrùm votum obedientiæ ſit aliquid indiſtinctum à traditione religioſa, & quid illi addat.*

VI. *Quotuplex ſit malitia in tranſgreſſione obedientiæ religioſæ.*

VII. *An votum obedientiæ obliget ad totius regulæ obſeruationem.*

VIII. *Vtrùm votum obedientiæ religioſæ obliget ad parendum ſuperiori in quacunque honeſta materia.*

IX. *Vtrùm perfecta obedientia Euangelica requirat vniuerſalem materiam ſine vlla regulæ limitatione.*

X. *Vtrùm ex obedientiæ voto obligetur quis ad perſeuerandum in eodem ſtatu, vel poſſit ad ſuſcipiendum alium obligari.*

XI. *Cui parendum ſit ex vi voti obedientiæ religioſæ.*

XII. *Vtrùm in ſolemne votum obedientiæ cadere poſſit diſpenſatio.*

LIBER

LIBER DECIMVS

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

ARGVMENTVM huius vltimi libri, eſt Obedientia ſpeciali voto in cultum Deo oblata, quæ vt ſic, non ſolùm eſt vnum ex conſiliis Euangelicis à Chriſto Domino traditis, & vnũ è tribus votis, quibus religioſus ſtatus eſſentialiter cõſtituitur, ſed etiam inter ea præſtantiſſimum, vt docet D.Th.2.2. q.166. a.8. tum ratione nobilioris materiæ, quam per hoc votum homo Deo conſecrat; nam Paupertas, bona externa, ſcilicet diuitias: Caſtitas, quaſdam corporis voluptates; per Obedientiam verò Deo quis offert animam, intellectum, ac voluntatem, ac ſeipſum totum in holocauſtum: tum etiam ratione maioris oblationis extenſiuæ; quia per hoc votum etiam Deo homo ſubiicit, offértque omnes ſuas diuitias, voluptates, cæteráſque actiones, imò & ſeipſum totum cum illis, in perpetuum famulatum, & ſeruitutem; hinc eſt, quod Auguſtinus lib. contra aduerſarium legis, Obedientiam maximam virtutum appellet; *quæ maxima,* inquit, *eſt virtutum, & vt dixerim, omnium origo, matérque* De illa ergo in hoc libro, ſeruato ordine, quem in præcedentibus tenuimus, dicemus, priùs ſcilicet, de obedientia ſimplici, poſtea de ſolemni, vel priùs de obedientia quæ extra religionem obſeruari poteſt, poſteriùs de illa, quæ intra exercetur; de qua tamen multa in tractatum de ſocietate reſeruamus. *Auguſt.*

CAPVT I.

Vtrùm ſimplex obedientiæ votum, & honeſtum & in conſilio ſit.

1. *Errores hæreticorum.* HÆretici non minùs reiiciunt obedientiæ conſilium, quàm cætera, nec minùs contemnunt obedientiæ votum, quàm alia. In quo errore fuerunt olim Lampetiani, vt eos Prateolus appellat lib.10. in principio, vbi eos exiſtimat fuiſſe anno 132. tempore Innocentij, Sixti, & Caroli IV. eo quòd VVicleph. qui prope illa tempora fuit in eodem errore, cum illis conſenſit. Leuis quidem coniectura., potuit enim eorum errorem VVicleph. excitare, etiamſi multo eſſet antiquior, vt reuera fuit. Nam illorum hæreticorum meminit Damaſc. qui ante nongentos annos fuit, in catalog. hæreſ. ad fin. eóſque *Lampetianos*, à Lampetio appellat. Eundem errorem poſtea ſequuti ſunt *VValdenſes*, *Begardi*, & *Beginæ*, vt Caſtro refert verb. *Obedientia*, ac tandem Lutherani, & omnes noui hæretici, qui vt Bellarm. refert libro ſecundo de Monach. cap. 8. in ſumma dicunt promittere obedientiam homini in cultum Dei, ſuperſtitioſum eſſe, & ſacrilegum; promittere autem obedientiam ei, cui aliàs non debetur, alio fine extra cultum Dei ſtultum eſſe, ac proinde malum. Addere etiam poſſent videri contra ius, & inſtitutionem naturæ, quæ hominem fecit liberum, ipſe autem ſe reddit captiuum, dum alteri obedientiam promittit.

Sed hæc ſententia planè hæretica eſt, quæ nunc generali ratione redargui poteſt, nam vel hanc obedientiam reiiciunt, quia ipſa bona non ſit, vel quia votum de illa non ſit pium, ac ſanctum; vtrumque autem eſt planè falſum: ergo. Minor quoad poſteriorem partem probata erit demonſtrando priorem. Si enim oſtenderimus hanc obedientiam eſſe honeſtam, & per ſe loquendo, & cum debitis circunſtantiis ſumptam eſſe ex melioribus bonis, quæ ſub conſilio ſunt, euidenter conſtabit iuxta principia ſuperiùs poſita, & probata, etiam votum eius ex ſe optimum eſſe, ac Deo placitum; quia per ſe honeſtum eſt Deo promittere in cultum, & obſequium, id quod eſt melius, & ad perfectionem aſſequendam vtilius; & quia ſi obedientia bona eſt, quò fuerit firmior, & immobilior, atque ſacratior, eò erit melior. Vnde eadem teſtimonia, atque eædem rationes, quæ probant obedientiam eſſe ex melioribus bonis, probant etiam votum eius optimum eſſe. 2. *Cõfutãtur.*

Vt autem oſtendamus obedientiam eſſe aptam voti materiam, ſupponere neceſſe eſt, hîc non eſſe ſermonem de ſola illa obedientia, quæ Deo, & præceptis eius debetur, nec de illa ſola, quæ alioqui debita eſt hominibus habentibus veram iuriſdictionem, aut poteſtatem ad præcipiendum, & illa vtentibus; nam de hac obedientia euidens eſt, non ſolùm eſſe bonam, ſed etiam neneſſariam ad vitandam culpam, ac proinde non eſſe ex his bonis, quæ dicuntur ſupererogationis, & conſilij, ſed ex his, quæ neceſſaria ſunt. De quibus bonis, & in vniuerſum de obſeruatione mandatorum, quomodo poſſint ſub votum cadere, ſatis in ſuperioribus dictum eſt. Præter hanc autem obedientiam poteſt intelligi alia, in qua homo ſe ſubdit voluntati alterius in his, quæ alioqui præcepta non ſunt, poſſunt tamen licitè & honeſtè fieri, nam ſi hanc conditionem non habeant, clarum eſt, non poſſe eſſe materiam honeſtæ obedientiæ, ac proinde nec obedientiæ, quia quæ honeſta non eſt, obedientia dici non poteſt. At verò in licitis, & honeſtis per ſe loquendo, etiam honeſtum eſt alteri obedire, ſeu eius facere voluntatem, quia actio ex parte materiæ, in qua verſatur, bona eſt, & non fit mala ex tali circunſtantia, ſcilicet quòd fiat ad obediendum voluntati alterius: ergo talis obedientia per ſe loquendo, bona eſt. 3. *De qua obedientia ſit quæſtio.* *Duplex obedientia.*

Dices, hinc ſolùm probari eſſe bonam materialiter, ſi actio illa, quæ præcipitur, aliàs bona ſit, non tamen eſſe formaliter bonam, id eſt, ob illam ſpecialem rationem, quòd per illum actum fit voluntas alterius; & ideo inde non probari talem obedientiam eſſe aptam materiam voti, ſed ſolùm quòd actiones illæ alioqui honeſtæ poſſint eſſe materia voti, etiam propria ſponte abſque alterius voluntate factæ. Nam quòd fiant ex voluntate alterius, 4. *Obiectio.*

alterius, qui per ſe non poſſit illas præcipere, indifferens quid eſt,& non reddit illas meliores:ergo ex hoc ſpeciali reſpectu non ſunt materia voti. Nec ſatis eſt dicere, per ipſum votum fieri, vt talis voluntas habeat vim præcepti, & ideo explere illam, poſſe eſſe materiam voti. Non, inquam, hoc ſatisfacit,quia votum debet ſupponere honeſtatem ſuæ materiæ,non facere:ergo id quod.promittitur per obedientiæ votum,debet ſupponi, vt habens ſpecialem bonitatem ſupererogationis, & conſilij,ratione cuius voueri poſſit : ergo illa non poteſt conſiſtere in obligatione proueniente ex ipſomet voto. Accedit, quòd intelligi non poteſt ex ſola promiſſione fieri voluntatem alterius efficacem ad præcipiendum, quæ antea non erat, quia ſine iuriſdictione nunquam voluntas eſt efficax ad præcipiendum, promiſſio autem, ſeu votum vnius hominis non dat alteri iuriſdictionem.

5\. Nihilominus dicendum eſt,obedientiam hanc, quatenus eſt ſubordinatio, & ſubiectio propriæ voluntatis ad alienam, eſſe ex bonis ſupererogationis,quæ ſub conſilium cadunt, quod debet intelligi per ſe loquendo, & cum debita menſura, ac circunſtantiis, quas poſtea explicabimus. Sic ergo probatur aſſertio ex verbis Chriſti Mat. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & ſequere me*; nam duplex conſilium in illis continetur. Vnum eſt paupertatis, de qua iam dictum eſt; aliud eſt ſequendi Chriſtum, quod eſſe videtur conſilium obedientiæ, quia ſequi Chriſtum, eſt ipſum imitari. *Sequitur enim Dominum* (ait ibi Hieronymus) *qui imitator eius eſt, & per veſtigia illius graditur*; Chriſtus autem in obedientia, & per obedientiam vitam ſuam conſummauit, *factus obediens vſque ad mortem*, ad Philip. 2.

Aſſertio. Obedientia eſt opus honeſtum, & conſilij.

Hieron.

6\. Dices, eadem ratione poſſe per illud verbum intelligi conſilium virginitatis; nam per virginitatem etiam Chriſtum ſequimur, quia illum imitamur. Reſpondetur in primis iam in eodem capite datum fuiſſe à Chriſto conſilium virginitatis, vbi de Eunuchis voluntariis dixerat, *Qui poteſt capere, capiat*: ergo aliud eſt conſilium,quod in illo vltimo verbo indicatur. Deinde alia conſilia caſtitatis, vel paupertatis, veluti particularia ſunt comparatione obedientiæ, quæ totam quodammodo hominis vitam complectitur, quia voluntatem ipſam Deo conſecrat, quæ principium eſt omnium humanarum actionum; conſilium autẽ ſequendi Chriſtum, & imitandi ipſum, non eſt de vna, aut altera actione, aut virtute,ſed abſolutè de toto vitæ inſtituto, & ideo obedientiæ conſilium appoſitiſſimè explicatum eſt illo verbo ſequendi Chriſtum. Quod ipſemet Chriſtus Matth. 16. explicuiſſe videtur, dicens, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*; illud enim tertium, *ſequatur me*, non eſt diuerſum à duobus primis, vt rectè Hieronymus adnotauit, quem alij ſequuntur,ſed eſt veluti explicatio eorum, aut concluſio in illis contenta:non enim diceret Chriſtus, *Qui vult venire poſt me, ſequatur me*; eſſet enim negatio quædam,ſed dicit, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſic ſequatur me.* Perinde ergo eſt, ac ſi diceret, imitetur me abnegando ſeipſum; nihil autem eſt ſeipſum abnegare,quàm ſuam voluntatem relinquere, vt diuina impleatur, quod eſt obedire, vt ſignificauit Gregorius homil. 32. in Euangelia, & 10. in Ezech. & alij Patres infrà citandi: ergo ſequi Chriſtum nihil aliud eſt, quàm viam obedientiæ profiteri.

Obiectio prima.

Diluitur.

7\. Dices, eſto hoc verum ſit, hoc tamen ſatis im-

A pleri per obedientiam mandatorum, quia talis eſſe debet, vt propter illam etiam propria vita, ſi neceſſarium fuerit, amittenda ſit, & à fortiori quilibet alius humanus effectus ſuperandus; quod reuera etiam eſt abnegare ſeipſum, & de hac abnegatione maximè videtur loquutus eſſe Chriſtus in poſteriori loco citato, ita vt abnegare ſe, nihil aliud eſſe videatur, quàm Deum diligere pluſquam ſe; & ferre crucem ſuam, idem ſit, quod omnia incommoda, & mala pœnæ in hac vita occurrentia fortiter ferre, ne à diuina obedientia diffidatur: hoc autem non eſt conſilium, ſed præceptum: ergo hinc non poteſt colligi aliqua obedientia, quæ ſit in conſilio, ſed ſolùm illa,quæ eſt in præcepto. Quod valde con-

Obiectio ſecunda.

B firmant verba, quæ Chriſtus ſubiecit, Matth. 16. dicens, *Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam, qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam, quid enim prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur, aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua.* Quibus Luc. 9. adiungitur, *Nam qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, cùm venerit in maieſtate ſua.* Ex quibus omnibus conſtat Chriſtum loqui de abnegatione ad ſalutem neceſſaria, atque adeò de re præcepti, & non tantùm conſilij. Reſpondeo concedendo Chriſtum citato loco Matth. 16. & Luc. 9. loqui de quadam abnegatione, & obedientia, quæ eſt in præcepto, vt argumentum fa-

Reſponſio.

C ctum conuincit, & Chryſoſtomus & alij exponunt, quod nobis non repugnat, quia non inde immediatè probamus obedientiam, quæ eſt ſub conſilio; ſed inde colligimus ſequi Chriſtum conſiſtere in obedientia ad Deum, & ad ipſum Chriſtum, propter quam, & omnes affectus, & propria vita ſi neceſſe fuerit, abneganda ſunt, quod neceſſariò intelligendum eſt de illa Chriſti ſequela, quæ ad ſalutem neceſſaria eſt.

Ex alio verò loco Matth. 19. colligimus eſſe 8. aliam Chriſti ſequelam, quæ non eſt ad ſalutem neceſſaria, ſed ſub conſilio ad maiorem perfectionem. Quod facilè probari poteſt rationibus,quibus ſuprà probauimus,ibi dari conſilium, & non præceptum paupertatis: nam ſub eodem

D tenore vtrunque proponitur. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia,quæ habes,& da pauperibus, & ſequere me*; nam vtrunque proponitur poſt obſeruationem præceptorum neceſſarium ad ſalutem, & ſub illa tantùm conditione, *Si vis perfectus eſſe.* Hinc ergo eum eâdem proportione,& ſeruata eâdem phraſi loquutionis colligimus præter obedientiam, & abnegationem neceſſariam ad ſalutem, eſſe aliam, quæ ſub conſilio proponitur, ſub eodem verbo ſequendi Chriſtum; rectè ergo de conſilio obedientiæ verba illa interpretantur. Nihilominus ſubterfugere quis poteſt dicendo Chriſtum in illis verbis, *Veni, ſequere me*, comprehendiſſe omnem vitæ illius imitationem perfectam quoad fieri poſſit in omni gene-

Effugium.

E re virtutis, & in omni meliori bono, ac propria abnegatione, ideóque neceſſarium non eſſe verba illa intelligere de aliquo ſpeciali conſilio obedientiæ; imò neque eſſe aliquod tale conſilium,quod ſub illo verbo comprehendatur; quia neque ipſe Chriſtus talem obedientiam in hac vita profeſſus eſt, ſed obediuit æterno Patri, quod ex vi ſuæ humanitatis abſque alia promiſſione facere tenebatur, nulli autem alteri obedientiam promiſit; quòd ſi illam exhibuit parentibus, iuxta illud Luc. 2. *Et erat ſubditus illis*, id

id non fuit ex ſpeciali promiſſione, neque ex naturali obligatione, cùm eſſet filius Dei naturalis, ſed ob exemplum, & humilitatem, ſicut etiam obediuit legi, & ſoluit tributum ob vitandum ſcandalum. Ex quibus ad ſummum colligi poteſt eſſe conſilium obedire aliis in ſimilibus caſibus propter rationes extrinſecas, non verò per ſe, eo quòd ipſa obedientia, ſeu ſubiectio melior ſit etiam reſpectu illius, qui aliàs ſuperior eſt, ſecluſa hominis promiſſione, & voluntaria ſubiectione.

9. Solutio. Propter hoc vlteriùs addendum cenſeo, Chriſtum verbo illo *ſequere me*, non inuitaſſe adoleſcentem illum tantùm ad ſuam imitationem in omni genere, ſed etiam ad ſequendum realiter, & corporaliter, vt ſic dicam, ſe & actiones ſuas illi committendo, ſéque cum illo veluti in vnum corpus coniungendo, atque vt ſemel dicam, obedientiam illi præſtando, non illam tantùm, quæ ad ſalutem neceſſaria eſt, ſed aliam ſpecialiorem, & ad perfectionis viam aſſequendam neceſſariam iuxta diſcurſum ſuperiùs factum, qui hanc vltimam partem ſatis probat. Prior verò declaratur in primis ex eo quod ſuprà diximus, diſcipulatum, ſeu hanc denominationem diſcipulorum Chriſti dupliciter in Euangelio accipi. Primò prout communis eſt omnibus in Chriſtum credentibus: ſecundò prout erat ſpecialis quorundam, qui ſingulari, & perfectiori modo Chriſto adhærebāt, eúmque ſequebantur, vel corporaliter eum comitando; vel ei parendo. Sic Ioan. 2. dicitur, *Vocatus eſt Ieſus, & diſcipuli eius ad nuptias.* Et infrà: *Poſt hoc deſcendit Carphanaum ipſe, & diſcipuli eius, & ibi manſerunt non multis diebus.* Et infrà: *Recordati ſunt verò diſcipuli eius*; vbi nomine diſcipulorum ſemper intelliguntur illi, qui ſpecialiter Chriſto adhærebant, eiúſque & doctrinam, & perſonam ſequebantur, de quibus etiam Iudæi dicebant, Ioan. 7. *Vt diſcipuli tui videant opera, quæ facis*, &c. Vt ibi indicauit Chryſ. hom. 47. Ad hunc ergo perfectum diſcipulatum vocabat Chriſtus adoleſcentem illum, cui conſulebat, *Vende omnia, quæ habes, & ſequere me.* Quod patet primò ex conſonantia aliorum locorum, ſtatim enim ſubiecit Petrus; *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te*, ac ſi diceret, iam nos fecimus, quod huic adoleſcenti conſulis; clarum eſt autem Petrum loqui de illo ſpeciali modo ſequendi Chriſtum, ad quem eos vocauerat Matth. 4. *Ipſi autem relictis retibus ſequuti ſunt eum.* Et eodem modo vocauit Matthæum, *ſequere me*, & ſurgens ſequutus eſt eum. Intellexit ergo Petrum loquutum fuiſſe de hoc peculiari modo aſſumendi diſciplinam eius in illo conſilio, *Et veni, ſequere me.* Quam intelligentiam reſponſione ſua Chriſtus probauit, dicens, *Vos, qui reliquiſtis omnia, & ſequuti eſtis me.* Conſonant etiam, quæ Matth. c. 8. & Luc. 9. vbi cùm Chriſtus cuidam dixiſſet, *ſequere me*, & ille reſpondiſſet, *Domine permitte mihi primùm ire, & ſepelire patrem meum*, adiunxit Chriſtus, *ſine mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Vbi ſimilia de aliis duobus narrantur. Ex quibus planum eſt, Chriſtum per huiuſmodi verba quatenus ſpeciale conſilium continent, inuitaſſe homines, quos ſic vocabat ad illum perfectum modum ſequendi ipſum corporaliter, alioqui nec excuſatio illorum hominum eſſet ad rem, neque Chriſti reſponſio fuiſſet neceſſaria.

10. Oſtenditur ratione euidenti ſpecialis Apoſtolorum obedientia. Quòd autem hic modus ſequendi Chriſtum ſpecialem obedientiam includeret, præter eam, quæ eſt generalis præceptorum, per ſeſe euidens videtur; qua enim ratione poſſent diſcipuli Chriſti cum ipſo in vnum aggregari, niſi eſſet inter eos ſubordinatio, & obedientia? alioqui eſſet confeſſio; quòd ſi ad ordinatum viuendi modum obedientia neceſſaria erat, clarum eſt in illo ſacro collegio deeſſe non potuiſſe, atque adeò eam diſcipulos Chriſto Domino exhibuiſſe. Quam etiam ipſum nomen diſcipuli præſefert. Vnde Ioan. 13. aiebat Chriſtus, *Vos vocatis me Magiſter, & Dominus, & bene dicitis, ſum etenim*; recognoſcebant ergo illum vt ſuperiorem, & Dominum peculiari modo. Ac denique ex vſu ipſo hanc diſcipulorum obedientiam in Euangelio legimus, nam illos mittebat ad prædicandum, & ſpecialia præcepta, vel documenta dabat, quibus ipſi parebant. Luc. 10. & cap. 22. *Miſit Petrum, & Ioannem, dicens, euntes parate nobis Paſcha*, &c. & ſimilia, quæ paſſim inuenientur. Vocabat ergo Chriſtus diſcipulos ad ſequendum ſe per ſpecialem viuendi modum, atque inſtitutum, in quo ſibi imperanti obedirent.

11. Obedientia Apoſtolorū fuit etiam firma. Præterea illam obedientiam, ſeu ſequelam fuiſſe ita firmam, & ſtabilem, vt poſt conſenſum præſtitum, non liceret ab ea recedere, ex eodem Euangelio colligi poteſt: nam ob eam cauſam dixiſſe videtur Chriſtus Luc. 9. *Nemo mittens manum ſuam ad aratrū, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Loquebatur enim ad quendam, qui ſe inuitauerat ad ipſum ſequendum, ea ſpeciali ſequela, de qua loquimur, & de illo ait, ſi retrocedat eo ipſo non eſſe aptum regno Dei, quo ſignificatur, illum retrocedendo peccare: ergo conſequenter ſignificatur illam ſequelam futuram fuiſſe moraliter firmam, & ſtabilem. Qui ſenſus probabilis eſt, & vſitatus à Patribus, non tamen neceſſarius, vt latè tractaui ſuprà q. 88. art. 1. in commentario. Hoc etiam confirmare videtur Chriſtus Luc. 14. duplici parabola, altera de illo qui cœpit ædificare, & non potuit conſummare; altera de Rege, qui procedens ad bellum ſine ſufficienti copia & virtute, poſtea non audens congredi, adhuc longè exiſtens, rogat quæ pacis ſunt: nam per hæc ſignificat Chriſtus, eos qui ipſum ſequuntur non poſſe niſi turpiter retrocedere, donec rem perficiant, quæ tamen non perficitur, niſi perſeuerando vſque in finem: & ideo Theoph. exponens illam Chriſti promiſſionem, *Vos qui ſequuti eſtis me, ſedebitis*, &c. Matth. 19. interrogat, *Num & Iudas ſedebit?* Et reſpondet, *Non*; dicit enim, *Qui ſequuti me fuerint*, hoc eſt, qui vſque in finem, &c. Vnde Actor. 1. Iudas dicitur eſſe præuaricatus de loco miniſterij Apoſtolici; præuaricari autem eſt deficere ab ſtatu, ad quem aliquis obligatus erat. Theophyl.

12. Allata teſtimonia non conuincunt. Sed hæc etiam omnia non videntur cogere, primò, quia in illo loco Lucæ 14. probabile eſt Chriſtum loqui de omnibus fidelibus ipſum ſequentibus per fidem & obedientiam mandatorum, vt præcedenti libro tactum eſt, & conſequenter poſſunt illæ parabolæ ad omnes facilè accommodari. Deinde quia licèt eas accommodemus ad eos qui incipiunt perfectionem ædificare, & hoſtes illius debellare, non ſatis concluditur eos peccare viam illam deſerendo, & retrocedendo; ſed ad ſummum minùs conſtanter, & prudenter agere, quod poteſt eſſe ſine obligatione permanendi in illo ſtatu, & abſque ſpeciali culpa in eo deſerendo: ſicut nunc imprudenter agit qui ſine ſufficienti conſideratione habitum religionis ſumit, & paulo pòſt illum deſerit. Qui etiam non aſſequetur præmium illud, *Sedebitis ſuper ſedem*, &c. ſolùm quia in eo ſtatu non perſeuerat, etiamſi non perſeuerando ſpecialiter non peccet; quia illud

illud præmium accidentale eſt, & amitti poteſt A
ſine culpa. Quod autem de Iuda dicitur Actor. 1. præuaricatum eſſe de loco ſuo, licèt grauem culpam indicet, non ſatis tamen conuincit illam fuiſſe poſitam ſolùm in retrocedendo, vel Apoſtolico officio deſerendo, cui eſſet ſpeciali vinculo obligatus, ſed eo maximè, quòd tradendo Chriſtum, illum deſeruit, & fingendo ſe ſectatorem eius, aduerſario illum tradidit, quod fuit propriè præuaricatoris munus exercere.

13. Sed licèt ex dictis locis non colligatur euidenter Chriſti diſcipulos fuiſſe ſpeciali vinculo obligatos ad permanendum in ea Chriſti ſequela, ſeu diſcipulatu, poſtquam ſemel illi ſe conſecrarunt: tamen dubitari non poteſt, quin eo animo illi ſe traderent, vt perpetuò illi adhærerent, & B illud vitæ ac perfectionis genus profiterentur; nam ad hunc finem omnia ſua relinquebant, vendendo illa, & dando pauperibus, ſi oportebat: quæ actio ſatis indicat animum perpetuò perſeuerandi in tali viuendi modo, maximè cùm etiam vxorum vſum relinquerent, & perpetuam caſtitatem amplecterentur, vt infrà oſtendemus. Item quia ad hoc Chriſtum ſequebantur vt Euangelium annuntiarent, ſic enim ſignificauit Chriſtus Luc. 9. cùm dixit cuidam, *Sine vt mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade, & annuntia regnum Dei.* Et Matth. 4. in Apoſtolorum vocatione, *Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum.* Hoc autem munus non eſt opus vnius C diei, ſed vitam integram requirit.

14. Hinc autem fit ſatis veriſimile diſcipulos ita fuiſſe Chriſtum ſequutos, vt in poſterum manerent obligati ad obediendum illi & permanendum cum illo: hanc enim ob cauſam, res hæc tanquam ſatis ardua illis proponebatur, quia erat res perpetua, quam ſemel inchoatam relinquere non licebat: nam ſi hoc liberum ſemper maneret, non eſſet adeò difficile illud vitæ genus tentare. Et hoc ſignificaſſe videtur Petrus cùm dixit, Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* nondum enim reipſa ſequuti erant Chriſtum per totum vitæ tempus, ſeu in eius obedientia per totam vitam perſeuerando, tamen quia propoſito & obligatione ſe D iam illi perpetuò dicauerant, tanquam de re iam perfecta, ſeu irreuocabili loquitur, & ſolùm de præmio interrogat. Denique Patres ita ſentiunt de hac diſcipulorum Chriſti obedientia. Dupliciter autem illam declarare videntur, primò quòd ſpeciali Chriſti præcepto obligati fuerint ad Chriſtum ita ſequendum, eique perpetuò obſequendum. ita loquuntur Hieronymus epiſt. 151. ad Algaſiam quæſt. 8. dicens, *Præceptum eſt Apoſtolis: Eſtote perfecti ſicut Pater veſter cœleſtis perfectus eſt*; Et infrà, *Apoſtolis, non pueris præcipitur, verùm iam ætatis robuſtæ, vt aſſumant perfectionem.* Auguſtinus etiam lib. 2. de conſenſu Euangel. cap. 17. verbo *iubendi* vtitur, dicens, *Chriſtum* E *iuſſiſſe diſcipulos piſcantes, vt eum ſequerentur.* Difficiliùs Saluianus lib. 2. de Eccleſ. Cathol. vbi loquens de miniſtris Euangelij, quos Chriſtus vocabat, *Eis*, inquit, *Saluator ipſe in Euangelio non vt cæteris voluntarium, ſed imperatiuum officium perfectionis indicit; quid enim laico illi adoleſcenti dixiſſe legimus? Si vis perfectus eſſe, vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Quid autem miniſtris ſuis? Nolite poſſidere aurum, neque argentum*, &c. Mat. 10. Videte quanta ſit in vtroque hoc Dei ſermone diuerſitas.

Hieron.

Auguſt.

Saluianus.

Veruntamen ex ipſiſmet Chriſti verbis, *Si vis perfectus eſſe*, &c. ſatis conſtat Chriſtum Dominum non impoſuiſſe proprium præceptum omnibus, quos ad ſe ſequendum ita vocabat; nam adoleſcentem illum etiam vocauit, dicens, *Veni, & ſequere me*; & tamen ſub prædicta conditione vocauit, *Si vis perfectus eſſe*; licèt ergo aliquando illam non exprimeret, ſemper ſubintelligit, ſicut Luc. 9. ad quendam dixit abſolutè, *Sequere me, & vade, & annuntia regnum Dei*; cùm tamen conſtet illud non fuiſſe abſolutum præceptum, ſed vocationem ad ſtatum perfectionis. Hieronymus verò, & Auguſtinus illo verbo vtuntur ſolùm propter formam verborum Chriſti, qui aliquando per modum inuitantis, aliquando per modum inuocantis vocabat, vt, *Qui vult venire poſt me*, aut, *Venite poſt me.* Videtur autem in hoc poſteriori modo ferè ſemper indicari efficaciam vocationis, quæ non in ſpeciali aliqua obligatione aſſumendi perfectionis viam, ſed in congruitate, & efficacitate gratiæ, poſita erat; & ob eam cauſam poteſt etiam imperium vocari, ſicut dicitur etiam Chriſtus imperio ſuo mira opera feciſſe. Saluianus autem loquitur de imperio non antecedente, ſed conſequente, vt ſic dicam, id eſt, non de imperio aſſumendi ſtatum perfectionis, ſed reſeruandi, & retinendi paupertatem in illo ſtatu ſemel aſſumpto. 15.

Hæc ergo firmitas, & neceſſitas, non proueniebat ex ſolo Chriſti præcepto ſpeciali & poſitiuo, ſed ex voluntaria profeſſione obedientiæ includente promiſſionem explicitam, vel implicitam permanendi in illa. Quod expreſsè docuit D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 6. ad 2. vbi ita concludit, *hæc autem immobilitas ſequelæ Chriſti firmatur per votum.* Et loquitur de hac ſequela etiam prout facta eſt ab his qui perſonaliter Chriſtum ipſum ſequuti ſunt. Et idem ſentiunt omnes Doctores, qui aſſerunt Apoſtolos emiſiſſe tria vota eſſentialia religionis, quos infrà commemorabimus, & de voto paupertatis aliqua dicta ſunt lib. 8. & de caſtitate lib. præcedenti; non eſt autem minor ratio de promiſſione obedientiæ; imò multò maior, quia reliqua ad hoc ordinabantur tanquam media ad finem: ideò enim futuri Chriſti diſcipuli renuntiabant omnibus bonis, & voluptatibus corporis, vt eſſent expediti ad obediendum ipſi præſertim in annuntiatione Euangelij. 16.

16. Vnde prouenit firmitas in ſequendo Chriſtum.

D. Thom.

Adhuc verò dicere poteſt aliquis. Eſtò fuerit optimum conſilium perſonaliter ſequi Chriſtum vocantem, illi perpetuam obedientiam promittendo, non poſſe inde colligi nunc etiam eſſe bonum ſimilem obedientiam promittere alicui homini. Eſt enim magna differentia inter Chriſtum & quemcunque alium purum hominem: tum quia Chriſtus Dominus non poteſt errare in præcipiendo, neque ex malitia, neque ex ignorantia, ſed ſemper iniunget ſubdito id, quod melius, & ſalubrius illi eſt, homo verò vtroque modo errare poteſt præcipiendo, vel inutilia, vel quæ magis impediant, quàm iuuent ad ſalutem: tum etiam, quia Chriſtus eſt abſolutè omnium Dominus, etiam in quantum homo; & ideò ſi abſoluta poteſtate vti voluiſſet, ſine dubio potuiſſet per proprium imperium obligare quos vellet ad ſe ſequendum, & perpetuò militandum ſub obedientia ſua, etiam in operibus, & miniſteriis perfectionis; & ideo quanuis ipſe pro ſua humanitate nollet tanta vti poteſtate, ſed ſolùm volentes inuitare 17.

17. Obiectio.

inuitare ad ſocietatem ſecum ineundam, optimum conſilium erat inuitanti conſentire, eíque obedientiam promittere. Alij verò homines (ſecluſa poteſtate iuriſdictionis, de qua non agimus) nec ſuperiores ſunt, nec rectè poſſunt alios inuitare, vt ſibi obedientiam promittant: ergo talis obedientia non poteſt conferri cum illa quæ Chriſto offerebatur, neque ab vna ad alteram poteſt argumentum fieri.

18. Reſponſio. Nihilominus Doctores ſancti ſemper intellexerunt quæ Chriſtus in hoc negotio, & egit & docuit, non pro illo ſolo tempore, nec pro his ſolùm qui Chriſto Domino obtemperarunt, fuiſſe tradita, ſed fuiſſe normam, & exemplum eorum, quæ perpetuò in Eccleſia duratura erant, & tanquam meliora fidelibus conſulenda. ita expoſuit Baſilius ſermone de abdicatione rerum, illa verba Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis*, quæ de vocatione ad ſtatum paupertatis & obedientiæ intelligit, & ideo inferiùs ſtatum religioſum vocat *Sanctorum Chriſti diſcipulorum militiam*, & in conſtitut. monaſt. c. 19. de monachis ita loquitur; *Hi veri imitatores ſunt Saluatoris noſtri, eiúſque vitæ, quam inter nos duxit: quemadmodum enim ille coacto Apoſtolorum choro communia cuncta, ſeque ipſum communem Apoſtolis præbuit*; *ita hi quoque antiſtiti ſuo obtemperantes genus viuendi Apoſtolorum imitantur ac Domini*: & cap. 23. Chriſtum, ait, ad hoc elegiſſe diſcipulos, *vt per eos formam relinqueret futuræ poſteritati.* Idem ſumitur ex Auguſtino lib. 2. contra literas Petil. cap. 104. & 17. de Ciuit. cap. 4. & ex omnibus Patribus vbicunque exponunt verba Chriſti ſæpe citata: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & ſequere me.* Et, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, &c. Et, *Omnis qui reliquerit patrem*, &c. Nam & multa ex his verbis vniuerſalia ſunt, quæ proinde non reſtringuntur ex vi, & proprietate ſua, ad præſentes, qui tunc aderant, ſed ad omnes, qui conſilia Chriſti ſequi voluerunt, extenduntur, & materia ipſa talis eſt, vt ad omnes pertineat: ergo etiam doctrina. Vnde etiam promiſſio illa Matth. 19. *Vos qui ſequuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes*, &c. quæ conſiderata forma verborum ad Apoſtolos dirigi videbatur, à Patribus intelligitur facta omnibus, qui in ſtatu perfectionis Apoſtolos imitantur, vt videre licet in Auguſtino epiſt.89. quæſt.4.& Pſal.49. & 121. Hieron. epiſt. 28. ad Lucinium, & aliis quos ſuprà citaui. Differentiæ autem inter Chriſtum & eius miniſtros aſſignatæ nihil obſtant: nam ipſe dixit hominibus locum eius tenentibus, *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Vnde Baſilius dict. cap.23. conſtitut. monaſt. *Nihil aliud* (inquit) *eſt antiſtes, quàm is qui perſonam Chriſti ſuſtinet, & ſequeſter eſt inter Deum & homines*, &c. Quocirca non quælibet obedientia homini præſtita, inter bona ad perfectionem pertinentia computatur, ſed illa, per quam aliquis loco Dei & Chriſti aſſumitur, vt in via perfectionis hominem dirigat, & adiuuet. Quod ſine dubio vtiliſſimum eſt, & moraliter neceſſarium: nam vt ibidem Baſilius ſubiungit, *Res omnium difficillima eſt ſeipſum cognoſcere, & curare, propterea quòd naturaliter ſeipſum quiſque amat, & quilibet propterea quòd in ſeipſos propenſi ſunt, in veritatis iudicio falluntur: porrò ab alio cognoſci, curarique facile eſt*, & cætera quæ proſequitur, multa & magna huius obedientiæ commoda enumerat.

Baſilius. *Baſilius.*

Neque obſtat, quòd huiuſmodi perſona errare poſſit, hoc enim probat feliciores fuiſſe qui Chriſto ipſi obedientiam in hac vita præſtare potuerunt, non tamen probat hoc genus obedientiæ ob eam cauſam contemnendum eſſe; alioqui omne humanum regimen vitandum eſſet; quia in eo ſemper homines errare poſſunt. Eo vel maximè, quòd Baſilius in eiſdem conſtit. monaſt. c. 22. latè proſequitur, moraliter timeri non poteſt, quòd ſpiritualis Prælatus ex malitia erret in ſpirituali ſubditi directione; & quanuis id aliquando contingat, accidentarium eſt; vnde non debet ob eam cauſam obedientiæ bonum infamari. Præſertim, quia ſi error talis ſit, vt aliquid contra bonos mores præcipiatur, talis iuſſio nec obligare poteſt, nec ſub promiſſione obedientiæ continetur: ſi verò non eſt contra bonos mores, ſemper poterit in ſpiritualem profectum obedientiæ redundare, ſi per ipſum non ſtet, & ita huiuſmodi error nunquam erit impedimentum perfectionis acquirendæ. Sed de hoc latiùs infrà tractando de obedientia religioſa. Altera verò differentia inter Chriſtum & alios Prælatos nihil ad rem præſentem facit; quia ipſemet Chriſtus viuens in hac vita mortali homines vocabat ad obediendum ſibi. Extunc etiam generaliter vocauit omnes ad voluntariam obedientiam præſtandam Prælatis locum ipſius Chriſti tenentibus, & nunc etiam vel interiùs per ſeipſum, vel etiam exteriùs per ſuos miniſtros, multos vocat ad hanc perfectionis viam profitendam. 19. Ad confirmationem.

Atque hinc facilè ſatisfieri poteſt difficultati in principio poſitæ, in qua poſtulabatur, quam bonitatem obedientia habeat, prout ſupponitur ad votum obedientiæ. Dicitur enim in primis non ſemper eſſe neceſſarium ad materiam voti, vt ſpecialem honeſtatem alicuius virtutis habeat, quatenus ad votum ſupponitur; ſed ſatis eſſe vt ſit res vtilis ad virtutem quamcunque diſponendo hominem, vel tollendo impedimenta virtutis. Sic enim paupertas per ſe ſpectata non habet intrinſecam honeſtatem, nec eſt actus, vel materia alicuius virtutis ſpecialis, & tamen quia eſt vtiliſſima ad perfectionem acquirendam, ideo ſub ea ratione eſt apta materia voti. Sic ergo dici poteſt de obedientia quatenus eſt propriæ voluntatis renuntiatio, & ſubiectio ad voluntatem alterius, alioqui iuriſdictionem non habentis, hic enim actus per ſe ſpectatus ante promiſſionem non habet aliquam intrinſecam honeſtatem ſpecialem, licèt poſſit eſſe imperatus ab humilitate, vel ab alia ſimili virtute; per ſe tamen eſt vtilis vt homo conuenienter dirigatur in exercitio virtutis, præſertim in via perfectionis, in qua non ſolùm præcepta, ſed etiam conſilia executioni mandanda ſunt. Nam cùm hæc non ſint per præceptum determinata, nec poſſint omnia ab omnibus impleri, neceſſarium eſt prudens arbitrium, in quo meliùs vnuſquiſque ab alio dirigitur, quàm à ſeipſo, propter rationes ſuperiùs à Baſilio datas. 20. Satisfit rationi dubitandi initio poſitæ; & confirmatur aſſertio primò.

Hinc dicitur vlteriùs quòd licèt materia huius voti, vt ad illud ſupponitur, nondum habeat in ſe actu honeſtatem obedientiæ virtutis, habet tamen poteſtate, quod ſatis eſt, vt adiuncta promiſſione actus ille incipiat habere illam honeſtatem. Quod ſic declaratur, nam ante votum hic non eſt mihi ſuperior, & ideo 21. Confirmatur aſſertio ſecundò.

& ideò nondum habet locum propria obedientia circa illum; per promiſſionem autem qua me illi trado, ac ſubiicio, mihi illum ſuperiorem conſtituo; & ideo iam habet locum erga illum obedientia. Vnde actus ille promittendi & aſſumendi alium in ſuperiorem & Prælatum, proximè & ex obiecto non habet honeſtatem obedientiæ, neque ab ea virtute elicitur, ſed à religione, cùm illa promiſſio fiat in Dei cultum, eo quòd ad perfectionem aſſequendam vtilis cenſeatur. Nihilominus tamen ex fine participat ille actus honeſtatem obedientiæ, quatenus ex amore illius procedit; ideò enim quis hunc aſſumit vt ſuperiorem, vt in omnibus ſuis actibus poſſit obedientiam exercere; & idcirco, quamuis encomia, & laudes obedientiæ, quæ in Scriptura & Patribus leguntur, propriè dici videantur de ipſo vſu & exercitio obedientiæ, quale eſt illud 1. Regum 15. *Melior eſt obedientia, quàm victimæ*, & ſimilia: nihilominus etiam conueniunt in hunc actum, qui ad tale exercitium voluntariæ obedientiæ ſupponitur, ſcilicet, voluntariam ſubiectionem huic perſonæ promiſſione firmatam: nam in hoc actu dixi virtute, & quaſi in radice tota honeſtas obedientiæ continetur, & intenditur: vnde in illum optimè quadrat ratio tradita à Gregorio lib. 35. Moral. cap. 10. ob quam obedientia victimis præfertur, *Quia per victimas*, inquit, *aliena caro, per obedientiam verò voluntas propria mactatur*: hoc enim ſacrificium propriæ voluntatis maximè fit in eiuſdem voluntatis ſubiectione, & promiſſione: vnde in illam etiam conuenit ſeruata proportione, quòd de virtute obedientiæ idem Gregorius eodem loco dixit talem eſſe virtutem, *quæ ſola virtutes menti inſerit, inſertáſque cuſtodit*: nam hoc etiam ſuo modo facit hæc voluntaria ſubiectio ad aliquem loco Dei conſtitutum, nam illius prouidentia, & cura, & diuino auxilio per illum tanquam per Dei miniſtrum præſtito, virtutes faciliùs acquiruntur, & conſeruantur, vt eleganter Baſilius in locis ſuprà citatis declarat. Neque huic efficaciæ talis promiſſionis obſtat, quòd per illam non detur propria iuriſdictio ei, cui obedientia promittitur, ſatis eſt enim quòd acquirat, vel ius aliquod dominatiuum, quale eſt domini in ſeruum, vel patris in filium; vel quòd acquirat poteſtatem exigendi materiam illam vt Deo debitam ex vi promiſſionis, quæ omnia latiùs in ſequentibus exponemus.

Greg.

22. Vna verò ſupereſt difficultas propria huius diſputationis, in qua ſpecialiter de voto obedientiæ omnino ſimplici inquiritur; & quæ hactenus diximus ad ſummum perſuadent obedientiam ſimilem obedientiæ diſcipulorum Chriſti, eſſe laudabilem, & voto conſecrabilem. Huiuſmodi autem ſolùm eſt obedientia religionis, in qua plures ſub vno capite Chriſtum repræſentantes congregantur: ergo inde probari non poteſt eſſe conſilium extra hunc ſtatum obedientiam alicui promittere: imò neque eſſe bonum, aut tutum, quia tunc non poteſt aſſumi aliquis tanquam Chriſti vices gerens vt ei obedientia promittatur: nullus enim poteſt in Eccleſia vices Chriſti gerere, qui auctoritate, & poteſtate publica non ſit ad tale munus deſtinatus, quod in præſenti non ſeruatur, ſed ſolùm priuato iudicio, ac voluntate eligitur perſona, cui talis promiſſio fit. Et ob eandem cauſam non videtur tuta talis promiſſio, cùm ſolo priuato iudicio, & non aliqua publica approbatione nitatur: non eſt ergo hæc obedientia apta materia vt per tale votum Deo conſecretur.

Difficultas de obedientia ſimplici.

23. *Aſſertio ſecunda. Obedientia ſimplex eſt honeſta, & laudabilis.*

Nihilominus dicendum eſt etiam hanc promiſſionem ex ſuo genere optimam eſſe, ſi cum debitis circunſtantiis fiat. Hoc enim ſatis perſuadet Eccleſiæ conſuetudo: ſolet enim ſæpe tale votum fieri à viris piis extra religioſum ſtatum, quod iudicio omnium prudentum laudabile eſt, & per ſe loquendo, obligat. Et licèt ad proprium ſtatum religioſum neceſſaria ſit Eccleſiæ approbatio ſpecialis vt lib. 2. oſtendimus, non tamen eſſe neceſſariam ad omnem viuendi modum participantem, ſeu imitantem aliquo modo illum ſtatum, apertè ſentit Caietan. 2. 2. quæſt. 188. art. 1. & Nauarr. comment. 1. de Regular. Vnde fit vt ſæpe in aliquo viuendi modo, vel ab aliquibus perſonis emittantur tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ſine ſpeciali approbatione Eccleſiæ, quæ nihilominus vera ſunt, & valida, licèt purè ſimplicia, vt Nauarr. etiam dicto comment. 1. de Regular. ſæpiùs docet. Quocirca omnia quæ de obedientiæ honeſtate diximus, ad hoc ſimplex votum applicari poſſunt: nam etiam tale votum fit homini, vt vicem Dei tenenti, vel è contrario fit Deo, vt homo nomine ipſius præcipiat quæ ad maius animæ bonum expedire iudicantur.

24. Neque ad hoc neceſſarium eſt vt talis perſona poteſtatem aliquam ab Eccleſia habeat, quia non per poteſtatem iuriſdictionis, ſed per poteſtatem dominatiuam præceptura eſt, quam poteſtatem ab ipſomet vouente priuatim accipere poteſt. Neque eſt etiam neceſſarium vt habeat aliquam publicam, ſeu authenticam approbationem, quia tale etiam votum non eſt publicum, ſed priuatum. Satis ergo eſt quòd prudenti iudicio, ſine morali probabilitate talis perſona apta & habilis exiſtimetur, vt ei poſſit aliquis curam animæ ſuæ per ſpecialem obedientiam committere. Regulariter autem tale votum ſecuriùs fit reſpectu alicuius, qui paſtoralem curam in Eccleſia habet, vt ſi ſecularis quiſpiam ſuo Epiſcopo ſpecialem obedientiam voueat, vel alicui Prælato alicuius approbatæ religionis; vel fieri etiam poteſt parocho, aut diſcreto confeſſori; quanquam tunc ſecuriùs fortaſſe erit votum facere reſpectu huius, vel illius perſonæ in indiuiduo, cuius virtus, & prudentia probata eſſe poſſet, quàm generatim reſpectu cuiuſcunque Confeſſoris. Denique hîc non deſcendimus ad particulares circunſtantias, ex quibus in quocunque voto poteſt aliquando eſſe periculum: ſatis ergo eſt quòd actus ex ſe, ac prudenter factus bonus, ac religioſus ſit.

Reſpectu cuius perſonæ fiat cõuenientius hæc ſimplex obedientia.

CAPVT II.

Vtrùm ſimplex obedientiæ votum habeat coniunctam promiſſionem homini factam; & è contrario.

1. *Rationes dubitandi.*

RAtio dubitandi eſt, quia licèt votum hoc Deo fiat, non tamen fit de obediendo ipſi Deo in ſe, ſed de obediendo huic, vel illi homini: ergo neceſſariò includit promiſſionem homini factam propter illam, quæ fit Deo. In contrarium autem eſt, quia ſi ibi eſſet aliqua promiſſio humana, illa ſufficeret, vt promittens maneret obligatus ad

ab obediendum tali homini: ergo promiſſio obedientiæ, etiamſi ſit de obedientia ſpirituali, vt ſic dicam, non eſt verum votum, ſed humana promiſſio: ſicut qui promittit alicui facere pro illo ſacrum, quanuis rem ſacram promittat, non facit votum, ſed humanam promiſſionem.

Prima ſententia.

2. In hac re prima ſententia eſſe poteſt, ſemper in hoc voto interuenire duas promiſſiones, humanam, & religioſam; ex quibus humana eſt veluti materia religioſæ, promittit enim homo homini obedientiam Deo, aut promittit ſeruare fidelitatem in obedientia, quam illi promittit. ita videtur ſentire D. Thomas quæſt. 88. art. 5. ad 3. vbi ſic inquit, *Votum ſoli Deo fit, ſed promiſſio etiam poteſt fieri homini, & ipſa promiſſio boni, quæ fit homini, poteſt cadere ſub voto; & per hunc modum intelligendum eſt votum, quo quis vouet aliquid Prælatis, vt ipſa promiſſio facta Prælatis cadat ſub voto materialiter, in quantum ſcilicet obligat, vouet Deo ſe impleturum quod Prælatis promittit:*

D.Thom.

Caiet.

Atque idem ſentit Caietan. in fine illius articuli; qui conſequenter infert in tranſgreſſione huius obedientiæ promiſſæ duas eſſe malitias, vnam contra religionem ratione voti Deo facti; aliam contra fidelitatem humanam: nam licèt hanc poſteriorem dicat eſſe contra obedientiam, non loquitur de malitia formaliter oppoſita ſpeciali virtuti obedientiæ, ſed de malitia oppoſita fidei debitæ homini in ratione promiſſionis, vt ex diſcurſu eius manifeſtè conſtat: ſed quia illa promiſſio fuit de obedientia præſtanda tali homini, ideo malitiam illam conrra obedientiam vocat.

Fundamentum.

Poteſtque hæc opinio ex ſupradictis ſuaderi, quia ex vi voti obedientiæ homo poteſt præcipere, non ratione iuriſdictionis, ſed ratione poteſtatis dominatiuæ: ergo oportet vt hanc poteſtatem acquirat ex vi promiſſionis alterius: ergo neceſſe eſt vt ei fiat aliqua promiſſio, quia nemo poteſt acquirere nouum ius, & poteſtatem, niſi per donationem, vel promiſſionem ſibi factam.

Confirmatio.

Et confirmatur, nam votum obedientiæ alicui homini factum ſi ab ipſo non acceptetur, non obligat, vt ex vſu & ſenſu hominum conſtare videtur; huius autem ratio alia eſſe non poteſt, niſi quia tale votum quaſi materialiter pendet ex promiſſione facta homini, quam ſupponit, quæ promiſſio non acceptata, nulla eſt, & conſequenter etiam votum, quod in illam cadit.

Secunda ſententia.

Soto.

3. Contrariam ſententiam tenet Sot. lib. 7. de Iuſtitia. quæſt. 2. artic. 3. ad 1. vbi conſequenter aſſerit in tranſgreſſione obedientiæ voto promiſſæ vnicam tantùm eſſe malitiam, *quia licèt illud obſequium* (inquit) *conſtituatur in genere obedientiæ, non tamen niſi per ſolum votum:* Et rationem ſubdit, dicens, *Haud obedientiam Prælato voues, ſed Deo quòd eris Prælato obediens.*

Fundamentum.

Declarat hoc & confirmat exemplo voti faciendi eleemoſynam proximo; nam in illo nulla intercedit humana promiſſio, ſed ſoli Deo fit votum dandi eleemoſynam. Vnde ſi eleemoſyna omittatur, nihil fit contra miſericordiam, fidelitatem, aut iuſtitiam debitam homini, ſed ſolùm contra religionem ratione voti. Et explicatur præterea in hunc modum; nam qui obedientiam vouet, non intendit beneficium aliquod homini conferre, ſed ſoli Deo obſequium, nec enim quærit vtilitatem eius cui obedientiam vouet, ſed ſuum ſpirituale commodum, & honorem Dei: non ergo intendit homini aliquid promittere, ſed ſoli Deo.

Duplex quæſtio.

In hac re duplicem quæſtionem tractari poſſe cenſeo, vna eſt de poſſibili, & altera de facto. Prior ergo quæſtio erit, an obedientia promitti poſſit cum duplici promiſſione, vel cum vna tantùm. 4.

Aſſertio prima.

In obedientia poteſt dari duplex promiſſio.

Ad quam reſpondeo vtroque modo fieri poſſe pro arbitrio vouentis. Quòd enim duæ fieri poſſint, manifeſtum eſt ex diſcurſu D.Thomæ, nec Soto hoc negat, nam votum eleemoſynæ eodem modo fieri poteſt, promittendo homini tale ſubſidium, & vouendo Deo implere promiſſionem eleemoſynæ homini factam. Imò etiam poſſunt hæ duæ promiſſiones fieri concomitanter tantùm, ita vt vna in alteram non cadat, quia ſi poſſunt ſeparatim fieri, vt ſtatim dicetur, cur non etiam ſint cum ſola concomitantia? nec enim vna cum altera pugnat, neque etiam vna alteri præſupponit.

Inſtantia diluitur.

Dices, repugnat eandem rem ſimul promitti duobus. Reſpondeo, ſi illi inter ſe non habeant ordinem, ſed ſint quaſi vltimi termini, vel obiecta promiſſionis, ſeu donationis, tunc non poſſet licitè aut cõuenienter eadem res duobus promitti: at verò quando perſonæ accipiuntur & obiecta, vel termini diuerſarum rationum, & cum aliqua ſubordinatione inter ſe, tunc rectè poteſt circa eandem rem verſari duplex promiſſio reſpectu diuerſorum: ſicut poteſt quis promittere dotem filiæ alterius, ſeſe ipſi filiæ directè obligando; & ſimul poteſt etiam promittere patri cum directa etiam obligatione ad illum, dare eandem dotem eidem filiæ: hæ namque duæ obligationes non ſe impediunt ſed potiùs iuuant. Ita ergo eſſe poteſt in præſenti obedientiæ promiſſione.

Atque in huiuſmodi caſu verum eſt tranſgreſſioné obedientiæ duas inuoluere malitias ſpecie 5.

In violatione datur duplex malitia ſpecie.

diſtinctas; vnam ſacrilegij contra votum, aliam infidelitatis, vel iniuſtitiæ contra promiſſionem humanam. Probatur, quia ibi eſt duplex debitum diuerſæ rationis, & vtrumque per ſe ſufficit, vt eius violatio ſit moraliter mala, & contra particularem virtutem ſpecie diſtinctam: vnde ſi ibi tantùm eſſet promiſſio humana, nullum eſſet ſacrilegium, ſed tantùm infidelitas, & è conuerſo ſi eſſet ſolum votum ſiné promiſſione humana, eſſet tantùm ſacrilegium: ergo ſi illud duplex vinculum coniungatur, erit etiam duplex malitia. Sicut enim promiſſio humana iuramento firmata duplici viuculo obligat, & ideo eius tranſgreſſio, & infidelitas eſt, & ſacrilegium.

Obiectio.

Dices, eàdem ratione eſſent in eo peccato plures malitiæ: nam præter illas duas eſſet malitia inobedientiæ, nam hæc eſt contra diuerſam virtutem, & videtur maximè intrinſeca illi actui: & præterea erit malitia contra illam ſpecialem virtutem, ad quam pertinet materia, circa quam verſatur talis actio, vel omiſſio: vt v. g. ſi obedientia eſſet de ieiunando, tunc enim tranſgreſſio eſſet etiam contra temperantiam.

Diluitur.

Reſpondeo negando ſequelam; nam in primis malitia inobedientiæ nunquam eſt ſpecialis in tranſgreſſione ſpecialis legis, aut præcepti, niſi directè fiat ex intentione non parendi, vt ſumitur ex D. Thom. infrà q. 104. art. 1. & eſt communis ſententia. Deinde, quia in præſenti caſu, in quo ſupponimus præcipientem non habere iuriſdictionem, neque aliam vim ad præcipiendum, niſi promiſſionem alterius, veroſimilius eſt, licèt quis non obediat ex directa intentione non parendi tali homini, non incurrere propriam malitiam virtuti obedientiæ ſpecialiter contrariam, ſed ſolùm formaliùs & grauiùs peccare contra religionem,

aut

aut fidelitatem ratione promiſſionis: quia illa ſpecialis ratio virtutis obedientiæ, ſolùm habet locum reſpectu proprij ſuperioris, qui ex poteſtate iuriſdictionis legem ferre poteſt; hîc autem obedientia latiùs ſumitur reſpectu cuiuſcunque præcipientis, quouis iuſto titulo. Et ob eandem cauſam non eſt in tali actu ſpecialis malitia intemperantiæ, v.g. vel alterius ſpeciei proportionatæ materiæ, quia ex vi talis præcepti actus ille non conſtituitur in illa ſpeciali virtute, ad quam pertinet eius materia, tanquam neceſſarius ad honeſtatem eius, vt rectè ſenſit Caietan. dict. art. 5. quia conſtituere hoc modo actum in ſpecie virtutis, pertinet etiam ad propriam poteſtatem iuriſdictionis, ac legiſlatiuam, vt in materia de legibus dicitur. At verò ille actus eſt neceſſarius ex duplici promiſſione diuerſæ rationis, vt in caſu ſupponitur, & ideo ex hoc titulo duplex malitia ibi inuenitur.

6. *Difficultas, an vtraque malitia ſit mortalis ex genere ſuo. Ratio dubitandi.* Dubitari autem vlteriùs poteſt, an vtraque illa malitia mortalis ſit ex ſuo genere, quod non proponitur propter eam quæ eſt contra votum, nam certum eſt illam eſſe mortalem ex genere ſuo, iuxta ſuperiùs dicta, ſed propter aliam, quæ eſt contra promiſſionem humanam. Et ratio dubitandi eſſe poteſt, quia promiſſio humana ex ſuo genere non obligat ſub mortali, vt Caietan. ſuprà docuit hac q.48. art.1. & 3. & infrà q. 113. art.1. éſtque probabilis opinio. Nihilominus idem Caietan. dict. art.5. ait promiſſionem obedientiæ quæ fit Prælatis, etiamſi nunquam voto firmetur, ex ſe obligare ad mortale, *Quoniam eſt* (inquit) *in perpetuæ obligationis vinculum.* *Caietani ratio impugnatur.* Quæ ratio infirma videtur, quia perpetuitas obligationis non transfert illam ad aliam ſpeciem virtutis, & ideo per ſe non auget illam quoad grauitatem eius, vt ſic dicam, ſed ſolùm quoad durationem. Si ergo promiſſio humana ex genere ſuo non obligat ſub mortali, quia ſolùm obligat ex fidelitate, etiamſi talis promiſſio ſit de re perpetua, non obligabit ſub mortali. *Explicatur.* Exiſtimo tamen ſenſum Caietani fuiſſe hanc promiſſionem obligare ad mortale, quia non eſt pura promiſſio: loquitur enim ſpecialiter de promiſſione religioſorum, in qua (iuxta multorum ſententiam infrà ſuo loco tractandam) interuenit quædam traditio, & quaſi donatio; & illam fortaſſe vocauit Caietan. vinculum perpetuæ obligationis: quo ſuppoſito meritò dicit obligare ſub mortali ex ſuo genere, quia obligat ex iuſtitia. At verò in præſenti non habet locum illa ratio in eo ſenſu explicata, quia in voto omnino ſimplici non interuenit aliqua ſimilis traditio.

7. *Reſolutio eſt affirmatiua.* Nihilominus verum cenſeo talem malitiam etiam eſſe mortalem ex genere, quod erit certius ſi talis promiſſio inducat obligationem iuſtitiæ, quod aliquando facere poteſt: ſi verò ſit adeò pura, vt ex ſola fidelitate obliget, res eſt magis incerta; nihilominus tamen materia eſſe poteſt adeò grauis, vt hæc etiam promiſſio ſub mortali obliget, ſicut alibi latiùs dixi: talis autem eſſe videtur hæc materia obedientiæ, præſertim abſoluta & per totam vitam: ſic enim perpetuitas ſumpta ex parte obiecti, ſeu materiæ multum poteſt grauitatem promiſſionis augere. In particulari autem tranſgreſſio huius promiſſionis poteſt eſſe venialis ex leuitate materiæ, vt per ſe conſtat. *Notandum.* Hinc autem videtur probabile eſſe hanc malitiam in particulari actu ſumptam, aliquando poſſe eſſe mortalem reſpectu voti, & tantùm venialem reſpectu fidelitatis humanæ: quia aliqua materia eſt grauis reſpectu diuinæ promiſſionis, quæ eſt leuis reſpectu humanæ: ſicut promiſſio humana iuramento firmata aliquando obligat ſub mortali, quæ per ſe tantùm obligaret ſub veniali; & tunc violatio talis promiſſionis iuratæ, licèt ſit mortale peccatum, vt eſt contra iuramentum, ſolùm erit veniale, vt eſt contra promiſſionem humanam: ita ergo eſſe poteſt in præſenti; in particulari autem hæc diſcernere difficile eſt, & prudenti arbitrio eſt committendum.

8. *Aſſertio ſecunda; obedientia poteſt fieri per ſolam promiſſionem factam homini.* Quòd autem obedientia promitti etiam poſſit vnica tantùm promiſſione, rectè probatur argumentis factis pro ſecunda ſententia. Vlteriùs autem, vt clarior res fiat, addendum eſt, cùm duplex promiſſio hîc poſſit intercedere, diuina ſcilicet, & humana, per quamlibet earum ſolam poſſe homini obedientiam præſtari, quamuis cum diſſimili obligatione. Et quidem fieri hoc poſſe per ſolam promiſſionem humanam, ex doctrina à D.Thoma data, ſic colligi poteſt: *Probatur.* nam promiſſio obediendi homini materialiter cadit ſub votum, & per illud firmatur: ergo poteſt per ſe ſola fieri ſine voto. Patet conſequentia, tum quia prius poteſt fieri ſine poſteriori; at verò illa promiſſio, quatenus eſt materia voti, antecedit: ergo poteſt homo in ea ſiſtere, & votum non adiungere: tum etiam, quia tale votum eſt merè voluntarium, & non habet neceſſariam connexionem cum tali promiſſione. Poteſt ergo illa ſola fieri, & obligationem inducere, quamuis inferiorem obligationi voti. *Confirmatur.* Confirmatur, ac declaratur, nam per pactum humanum, poteſt quis ſe alteri tradere in ſeruum, vel ſe obligare ad obediendum illi humano famulatu, nulla adiuncta religionis obligatione per iuramentum, aut votum: ergo per ſimplicem etiam promiſſionem humanam poteſt ſe obligare ad obediendum alicui in actibus ſtudioſis, ſeu virtutis, nulla adiuncta obligatione religionis, aut voti.

9. *Obiectio.* Dices, obedientia, de qua hîc loquimur, debet eſſe ordinata ad maiorem animæ perfectionem, & conſequenter ad cultum Dei: ergo promiſſio eius non poteſt ſeparari à vera ratione voti. *Solutio.* Reſpondetur negando conſequentiam: nam propria ratio voti non ſumitur ex materia quæ promittitur, ſed ex perſona cui promittitur, & ideo, vt paulo antea dicebam, licèt res ſacra promittatur, ſi promittatur homini, & non Deo, non eſt votum. *Promiſſio homini facta non eſt votum.* Sic ergo licèt aliquis promittat obedientiam homini in rebus ſpiritualibus, ſeu pertinentibus ad propriam perfectionem, ſi reuera non faciat talem promiſſionem Deo, non erit votum; hoc autem quamuis fortaſſe in vſu raro contingat, tamen non repugnat, & ſimpliciter pendet ex intentione pœnitentis; & fortaſſe aliqui conuerſi, qui non profitentur religionem, ſed pactum cum ea ineunt, ſe obligantes ad obſequia eius, non faciunt propriè votum obedientiæ, ſed pactum quoddam humanum, & idem eſt de quibuſdam hoſpitalariis, qui promittunt obedientiam præfecto hoſpitalis, de quibus videri poteſt gloſſa in Clement. 1. de decimis, & Panorm. in rubr. de Regular.

10. *Aſſertio tertia; obedientia poteſt fieri per ſolam promiſſionem Deo factam.* Quòd etiam è contrario obedientia poſſit promitti per ſolum votum factum Deo, etiamſi homini ſit obediendum ex vi talis voti, propter rationes ſuprà factas, quæ rem ſatis demonſtrât, probatur

probatur à priori, quia materia per ſe requiſita A ad hoc votum, non eſt promiſſio facta homini, ſed eſt ipſa obedientia in futurum illi præſtanda: ſicut in voto eleemoſynæ materia per ſe requiſita non eſt aliqua promiſſio humana, ſed eſt ipſa eleemoſyna, vt poſtea exercenda: ergo promiſſio humana non eſt per ſe requiſita ad tale votum: ſolùm enim poſſet ex parte materiæ videri neceſſaria: ergo ſine illa poteſt fieri tale votum, quia fieri poteſt ſine his, quæ ſunt per accidens, cùm hoc pendeat ex hominis voluntate. Atque in hoc caſu meritò dixit Soto in tranſgreſſione huius obedientiæ ſolùm eſſe vnam malitiam contra religionem; quia ſolùm intercedit vna obligatio voti, contra quam peccetur. B

11. Satisfit rationibus pro prima ſententia allatis.

Neque contra hoc vrgent auctoritas D.Thom. aut rationes factæ pro illa priori ſententia. Nam D.Thom. vel loquitur tantùm de facto, de quo ſtatim dicemus, & non excludit alium modum poſſibilem, vel certè ſolùm explicare voluit quomodo promiſſio facta homini poſſit habere obligationem voti coniunctam; nunquam tamen dixit vnam promiſſionem ſine altera eſſe non poſſe. Ad primam verò rationem reſpondetur primò, vt aliquis poſſit præcipere alteri obligando illum ad obediendum, ſatis eſſe votum Deo factum de obediendo tali perſonæ: quia tunc obligatio non oritur ex proprio dominio, vel iuriſdictione præcipientis, ſed immediatè ex mera obligatione fidelitatis ad Deum, C quæ eſt religio. Vnde tunc homo præcipiens ſolùm ſe habet tanquam applicans materiam voti; vt ſi quis vouiſſet dare eleemoſynam omni pauperi petenti, tunc pauper petens obligaret ad dandam eleemoſynam; non quaſi habens ius, aut poteſtatem in alio, ſed tanquam exhibens, ſeu proximè applicans materiam voti, ita vt illa propoſita ſtatim vrgeat eius obligatio: idem clarè ſequitur in voto ſequendi conſilium alicuius: idem ergo eſt in voto faciendi alterius voluntatem, quod hîc vocamus votum obedientiæ. Quamuis enim talis voluntas per ſe non ſit efficax imponendi obligationem; tamen ad præſentiam illius voluntatis, vt ſic dicam, ipſum votum obligat.

Ad primam, primùm.

Secundùm.

Quapropter ſecundò addi poteſt, D vt ſuperior non ſolùm poſſit quaſi applicare obligationem voti, ſed etiam illam exigere, & ad illam ſeruandam cogere, neceſſaria erit promiſſio ipſi ſuperiori facta, vel quòd aliunde iuriſdictionem habeat, & hoc probat optimè ratio facta, & declarabitur infrà latiùs circa ſtatum religionis, in quo maximè hoc locum habet.

12. Ad ſecundã rationem.

Ad alteram rationem negamus votum obedientiæ hoc modo purè, ac ſimpliciter factum pendere per ſe & quoad valorem ſuum ex hominis acceptatione, quia nulla promiſſio illi fit, ſed ſoli Deo. Vnde diſtinguere oportet valorem voti ab vſu, nam vſus pendet à voluntate eius, E cui votum promittitur, nam ſi ille nolit præcipere, alter non poterit obedire, vnde multò minùs poterit ad vſum voti obligari, quaſi in actu. Nihilominus tamen in habitu, ſeu in præparatione animi obligatus eſſe poteſt ad obediendum ſi alter velit præcipere, quia votum validum fuit, quia quoad hoc non pendet ex alterius voluntate. Addo verò conſiderandam etiam in hoc eſſe intentionem vouentis, poteſt enim eſſe omnino abſoluta, de obediendo quoties alter velit præcipere, & tunc procedunt quæ diximus. Poſſet verò talis intentio eſſe etiam conditionata, ſcilicet promittendi alicui obedientiam, ſi velit ipſe eam acceptare; ita vt niſi ille acceptet votum quando emittitur, vel quando illi notum fit, nulla obligatio in poſterum maneat, & tunc non impleta conditione votum euacuabitur, non quia includat promiſſionem ipſi homini factam, ſed quia includit conditionem pendentem ab aliena voluntate, quod longè diuerſum eſt: nam qui vouet ingredi religionem, ſi pater conſenſerit, nullam obligationem parenti facit, & nihilominus obligatio voti pendet ex conſenſu, & quaſi acceptatione parentis, quia intentione conditionata factum fuit: ita ergo in præſenti dicendum eſt, ſi votum prædicto modo fiat.

13. Dubitatio, quo modo ſoleat obedientia fieri.

Iam verò ſupereſt alter ſenſus quæſtionis, ſcilicet, quo iſtorum modorum de facto fiat, ſeu interpretandum ſit obedientiæ votum. Nam D. Thomas ſignificat fieri priori modo, id eſt, cum adiuncta humana promiſſione: Soto verò ſentit potiùs fieri poſteriori modo, id eſt, purè & ſolitariè. Mihi autem videtur, quatenus quæſtio hæc tantùm eſt de humano facto, quod pendet ex libera intentione operantis, nihil firmum in ea ſtatui poſſe, ſed ad vouentis intentionem eſſe recurrendum, & vbi de illa ſatis non conſtiterit, coniecturis eſſe vtendum: quatenus verò hoc non ſolùm ex facto, ſed etiam ex iure pendere poteſt, ita vt ex iure ipſo (ſub quo conſuetudinem comprehẽdo) factum colligatur, probabiliorem eſſe D. Thomæ ſententiam. Declaratur, nam votum obedientiæ fieri poteſt, aut in religione aliqua, aut priuatim extra religionem: de priori loquitur ſpecialiter D. Thom. & de illo probabilius eſt tale votum adiunctam habere promiſſionem homini factã, quia & ex iure & ex conſuetudine id ſatis colligitur, & ex fine, ſeu effectu, quia ex vi talis voti poteſt vouens cogi à Prælato ad obſeruantiam regularum. Quæ omnia ex dicẽdis de ſtatu religionis euidentiùs conſtabunt.

Aſſertio prima.

De poſteriori autem modo vouendi obedientiam, nihil D. Thomas loquutus eſt, nec immeritò, quia neque ex iure, neque ex conſuetudine certum modum habet. Quoad hoc ergo inquirenda eſt intentio vouentis, & coniecturis vtendum. Regulariter autem loquendo, veroſimilius videtur tale votum purè fieri ſoli Deo abſque adiuncta humana promiſſione: quia & forma ſic vouendi, & intentio tam vouentium, quàm eorum quibus obedientia danda eſt, talis eſſe videtur: vt, v. g. ſolet aliquando nouitius intra probationis annum tria vota ſimplicia priuatim emittere, per quæ nec poteſtatem ſpecialem præbere intendit, ſed ſolùm ſe obligare Deo: neque ipſi Prælati aliquam poteſtatem, vel ius proprium acceptare intendunt, eſt ergo ibi votum obedientiæ puræ ſine humana promiſſione. Idemque modus vouendi eſſe videtur quoties priuata perſona promittit obedire confeſſori, v.g. Ratio ſuprà inſinuata probabilis eſt, quia per tale votum non intenditur aliquod commodum eius cui fit promiſſio, ſed ſolùm ſacrificium illud voluntatis, quod Deo fit, reſpectu talis perſonæ; quæ ratio non habet locum in religioſo, quia licèt præcipuè intendat ſpirituale commodum, tamen ad hoc ipſum paciſcitur cum religione, cui ſe tradit: quod genus pacti in alio voto ſimplici non reperitur, vnde nec per illud datur poteſtas aliqua quaſi coactiua, vel dominatiua ei cui obedientia promittitur, ſicut

Aſſertio ſecunda.

per

per votum religionis fit. Ita ergo iudicandum videtur de hoc voto ſimplici obedientiæ, quoties aliud tam ex intentione vouentis, quàm ex parte acceptantis non conſtiterit.

14. *Aſſertio tertia.* Addo inſuper Eccleſiaſtico iure videri ſtatutum, vt per huiuſmodi votum nemo poſſit validè alteri in ſeipſum poteſtatem dare, niſi talis modus traditionis, & voti ab Eccleſia probatus ſit: quia vbi Eccleſia vetuit ſtatum religioſum fieri abſque approbatione ſua (cap. vnico, de religioſ. domib. & in Extrauag. *Sancta Romana* Ioan. XXII. de relig. domib.) eo ipſo hoc etiam traditionis, & dominationis genus prohibuiſſe videtur. Poteſt enim Eccleſia huiuſmodi contractus humanos irritos facere, ſi nõ fiant modo ab ipſa reſcripto, & licèt in præſenti quoad ſimplices promiſſiones id non fecerit, quoad traditionem autem per tranſlationem veræ poteſtatis dominatiuæ id feciſſe videtur.

CAPVT III.

Ad quid obliget, & ad quam materiam ſe extendat ſimplex obedientiæ votum.

1. *Ratio difficultatis.* Difficile profectò eſt certũ terminũ, aut modũ obligationi huius voti ex parte materiæ eius præfigere: in voto enim obedientiæ, quod in religione fit, ſolet materia iuxta regulam talis religionis limitari, vt infrà videbimus; hîc autem nulla eſt particularis, iuxta quam hæc obedientia promittatur: vnde ergo poterimus deſignare certos terminos huius obligationis? Dicet fortaſſe aliquis, tale votum nullum habere terminũ, nec regulam præter prudens arbitrium eius, cui obedientia promittitur, itaque obligabit hoc votum ad quodcunque licitum & honeſtum, ſolúmque excludentur ea quæ mala ſunt. At hoc profectò incredibile apparet, quia hoc votum non eſt excellentius, quàm ſit votum obediẽtiæ religioſæ: ſed obedientia religioſa non tam latè patet: ergo neque illud votũ. Item quia incredibile eſt, eum qui ſic vouet obediẽtiam, poſſe obligari ad quæcumque opera pœnitentiæ, v. g. orationis, vel contemplationis, peregrinationis, & ſimilia.

2. De hac re nihil inuenio dictum in particulari ab auctoribus, ex his verò quæ vel de obedientia in communi, vel de obedientia religioſa docent, cum proportione ſumenda eſt ratio huius obligationis, & limitatio materiæ eius. *Aſſertio prima.* Primò ergo in tali obedientia ſubintelligendæ ſunt communes cõditiones, ſcilicet, quòd ſit de re poſſibili, & honeſta, quæ conditiones per ſe ſatis claræ ſunt ex doctrina Auguſt. ſerm. 6. de verbis Domini, & habetur in c. *qui reſiſtit* 11. q. 3. & Ambroſ. lib. de Paradiſ. c. 6. & ex aliis quæ referuntur ex c. *non ſemper*, vſque ad cap. *Imperatores*, eadem 11. q. 3. *Aſſertio ſecunda.* Addo verò in præſenti non ſolùm eſſe neceſſarium vt opus ſit bonum, ſed etiam vt non ſit impeditiuum maioris boni. Cuius ratio eſt, quia hoc votum obedientiæ per ſe ordinatur ad maiorem perfectionem vouentis: ergo non eſt veriſimile voluiſſe obligari ad obediendum in his, quæ ex ſe ſunt impedimenta perfectionis, qualia ſunt opera impeditiua maioris boni. Et confirmatur primò, nam de religioſo dixit D. Thomas quodlib. 1. q. 8. art. 15. & quodlib. 1. q. 5. art. 10. non obligari ad obediendum Prælato, ſi præcipiat contra regulam, quia reſpectu religioſi illa opera eſſent impeditiua maioris boni: ergo eâdem proportione cenſendum eſt in præſenti de omnibus operibus repugnãtibus meliori bono. Hoc verò præcipuè intelligendum eſt de illo opere, quod ex ſe habet excludere maius bonum, vt eſt, v. g. matrimonium, nam ſi tale opus immediatè non poteſt promitti per votum, nec comprehendi poterit ſub obedientia per votum promiſſa. Hinc etiam non poterit quis ex vi talis obedientiæ impediri ne ſtatum religionis aſſumat, vel ſi religioſus fieri velit, non poterit obligari, vt in religione laxiori, omiſſa ſtrictiori id faciat, quia hoc eſſet impedire illi maius bonũ.

Dices, ergo eâdem ratione non poterit quis ex vi talis voti obligari, vt legat, v. g. quia poſſet excuſari dicendo ſe impediri à contemplatione quæ eſt maius bonum: & ob eandem rationem non poterit obligari ad non ieiunandum, vel ad omiſſionem ſimilis operis: quia opus illud melius eſt, quàm eius omiſſio, tam ſecundùm ſe, vt conſtat, quàm in tali perſona; cùm aliàs non teneatur ex aliqua regula ad determinatas actiones, vt ſupponimus. 3. *Obiectio.* Reſpondetur primò, non eſſe ſimilem rationem, neque actiones has particulares, etiamſi ex genere ſuo inferiores ſint in gradu perfectionis, quàm aliæ, propriè dici poſſe impeditiuas maioris boni, vt ſuprà declaraui, tractando de materia voti in generali: quia & ex ſe non excludunt alias actiones meliores, & quamuis ex ſola ſpecie non ſint æquè perfectæ, ob circunſtantias & accidentalia motiua, poſſunt eſſe Deo gratiores. *Reſponſio.* Inter quæ motiua vnum grauiſſimum eſt implere promiſſionem factam Deo per votum obedientię, in quo etiam humilitas & abnegatio proprij iudicij exercetur: quo modo etiam omiſſio boni operis, non præcepti aliàs, poteſt eſſe magis meritoria corã Deo, quàm ipſum opus, quia licèt ipſa omiſſio non videatur in ſe habere formalem bonitatem, voluntas omittendi ex obedientia maximum bonum eſſe poteſt: ſicut è contrario opus ex ſe bonum contra obedientiam factum, eſt malum: ſic enim dictum eſt à Daniele Abbate apud Caſſianum collat. 4. c. 20. *Caſſian.* *Tantum eſt Abbatis tranſire præceptum vt legas, quãtum ſi cõtemnas vt dormias.* & Greg. 35. Moral. c. 12. *D. Gregor.* *Sciendum* (inquit) *eſt, quòd nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet quod agitur intermitti.* habetur in c. *quid ergo* 11. q. 3. & ſimilia ſumi poſſunt ex Auguſt. ſerm. 5. ad Fratres in Eremo. Propriè igitur ſolum illud opus dicitur in præſenti impeditiuum maioris boni quod ex ſe excludit ſtatum maioris perfectionis.

Sed quid ſi non tantùm in vno, vel alio opere, ſed in vniuerſum in toto viuendi modo talis ſuperior propria voluntate & priuato ac ſimplici voto obedientiæ aſſumptus ea opera, eámque viuendi rationem ſubdito præſcribat, quæ ipſum impediret potiùs quàm iuuaret ad profectum virtutis, teneretúrne nihilominus illi obedire? 4. *Dubitatio ſpecialis.* Reſpondeò hoc in primis multùm pendere ex intentione quam ſubditus à principio in vouendo habuit: nam hæc eſt potiſſima regula huius obligationis; quomodo autem hoc coniectari poſſit, ſtatim declarabitur quoad fieri poſſit. *Reſolutio.* Si autem ex defectu intentionis vouentis non poteſt excuſari talis obligatio, & alioqui nullum opus in particulari ſumptũ ex his, quæ ſub obedientiam iniungũtur, malum eſt, nec per ſe affert moralem occaſionem alicuius mali, etiam in indiuiduo, & in particulari ſumptum, & alioqui poteſt eſſe vtile ad virtutem, ſi homo velit recta intentione & modo illud operari, neminem poſſe excuſari ab executione obedientiæ quam promiſit, eo ſolo titulo, quòd impediat maiorẽ profectum

fectum virtutis, quia hoc accidere poteſt ex defectu operantis, non autem eſt per ſe, quod præcipue conſiderandum eſt ad voti obligationem; & ideo in huiuſmodi euentu procurandum potiùs eſt ne ſuperior tali opera iniungat, quod ipſe facere tenebitur, intellecta ſufficienter diſpoſitione ſubditi: ſi autem nolit, vel parendum eſt, vel aliud remedium procurandum ab habente poteſtatem, iuxta ea quæ dicemus ſequenti capite.

5. *Dubitatio, an in dubio teneatur obedire.*

Vltimò circa hanc conditionem honeſtatis inquiri poteſt, an in caſu dubio debeat vel poſſit huiuſmodi ſubditus obedire. Quamuis enim generalis doctrina ſit, in dubio obediendum eſſe ſuperiori iuxta doctrinam Auguſt. 22. cõtra Fauſtum c. 74. & 75. & habetur in c. *quid culpatur* 23. q. 1. quæ in materia de conſcientia latiùs explicantur: nihilominus hîc eſt ſpecialis difficultas, quia ille, cui obediendum eſt, non eſt propriè ſuperior, ita vt habeat poteſtatem iuriſdictionis, & ex hac parte nõ habet quaſi ius in re, ratione cuius obediendum eſt ſuperiori in caſu dubio. Ergo ſolùm relinquitur illud præceptum ſub generali regula materiæ voti. Regula autem in ſuperioribus poſita eſt, eũ qui dubitat de voto, nõ obligari ad executionẽ eius; ex qua videtur ſequi alia, ſcilicet, eum qui dubitat in particulari, an hęc ſit materia voti, ſi facta diligentia nõ poſſit dubium expellere, nõ obligari ad obſeruandum votum in tali materia: vt ſi quis habeat votum dandi eleemoſynam omni pauperi petenti, & in particulari dubitet, an hic qui petit ſit pauper, non tenebitur ex vi voti illi dare eleemoſynam: ergo ſimiliter in præſenti, ſi dubitet, an quod præcipitur honeſtũ ſit, non tenebitur obedire; quòd ſi nõ tenetur, nec licitè poteſt, quia in dubio ſecurior pars eſt eligenda, tunc autem nõ obedire ſecurius eſt, quia nec frangitur votum, neque operans exponit ſe periculo faciendi aliquid quod honeſtum nõ eſt. Item quia hîc ceſſat ratio, ob quam in dubio obediendum eſt Prælato, ne priuetur iure ſuo, cùm in dubio melior ſit conditio poſſidentis; hic autem ſuperior nullum habet proprium ius.

Rationes negatiuæ partis.

6. *Reſolutio eſt negatiua. Obiectio diluitur.*

Reſpondeo probabile mihi eſſe in eo caſu nõ teneri aliquem ad obediendum ex vi huius voti obedientiæ omnino, ac purè ſimplicis, propter rationem factam. Dices, ergo nec religioſus tenebitur obedire in ſimili dubio. Reſpondetur negando conſequentiam, quia Prælatus religionis non ſolùm præcipit, ratione voti, ſed etiam per iuriſdictionem, quam habet à Pontifice. Sed contrà, nã hæc iuriſdictio non eſt per ſe requiſita ad ſtatum religioſum, vt infrà oſtendemus; ſeparetur ergo, ſicut de facto ſeparatur in religione Monialium reſpectu Abbatiſſæ, tunc ergo procedet argumentum, & æquiparatio facta. Fortaſſe non deerunt qui totum concedant, neque enim improbabile videtur Abbatiſſam non poſſe ex voto obedientiæ obligare monialem ad aliquid faciendum in caſu dubio de honeſtate operis iniuncti. Et poteſt hoc cõfirmari ex differentia inter votum, & legem, nam voti obligatio pendet ex propria voluntate, & intentione: qui autem promittit, non videtur intendere ſe obligare, niſi in materia certa: ita ergo præſumendum eſt, quoties aliud non explicatur; at verò legis obligatio eſt ab extrinſeca poteſtate, & voluntate: & ideo aliunde menſuranda eſt, ſcilicet ex iure præcipientis.

Inſtantia. *Reſpondetur primò.*

7. *Reſpondetur ſecũdò.*

Addo verò negari etiam poſſe illationem illam, eſt enim differentia inter hoc votum ſimplex, & votum religioſi, quòd in religioſo habet
A traditionem adiunctam, per quam religio & Prælatus eius acquirit quoddam dominium, & ius in religioſum, ratione cuius iam habet locum in eo principium illud, *In dubio melior eſt cõditio poſſidentis*: vnde non poteſt tunc excuſari religioſus, eo quòd non habuerit intentionem ſe obligandi pro tali caſu; nam eo ipſo quòd voluit ſe tradere, & ius in ſeipſum ſimpliciter trãſferre in alium, neceſſariò voluit quidquid ex illo ſtatu intrinſecè ſequitur. At verò qui emiſit purum ſimplex votum obedientiæ, nullum ius in alium tranſtulit, ſed pura promiſſione ſe obligauit, & ideo ſemper manet quaſi poſſeſſor ſuæ libertatis, quamuis ligatam illam habeat; ac pro-
B inde in caſu dubio poteſt ius ſuum præferre, & non exequi mandatum alterius. Nam tunc etiam (quod rem confirmat) dubium eſt, an illud ſit mandatum, quia, vt ſuprà dixi, illud non eſt mandatum proprium per reſpectum ad poteſtatem imperantis, ſed ſolùm eſt quædam applicatio materiæ voti: vnde ſicut eſt dubia illa materia, ita etiam eſt dubium, an illud ſit mandatum, eo modo, quo eſſe poteſt.

8. *Reſolutio ſecunda; in dubio licitum, & melius eſt obedire.*

Nihilominus tamen cenſeo licitum eſſe in eo caſu dubio obedire, imò & regulariter eſſe melius. Probatur, quia licèt fortaſſe non teneatur quis exequi votum in materia dubia, poteſt tamen & optimè fieri. Dices, hoc eſſe verum, quando materia illa citra omne dubium honeſta eſt,
C vel ſaltem non mala, vt in exemplo de eleemoſyna ſuprà poſito, quia tunc nihil eſt periculi in exequendo voto, etiamſi fortaſſe non obliget: ſecus autem videtur eſſe, quando dubium de obligatione voti oritur ex dubio de honeſtate operis. Sed licèt negari non poſſit eſſe in hoc aliquam rationem diſſimilitudinis, & maioris difficultatis; nihilominus ratio facta procedit, quia illud dubium honeſtatis compenſatur ex probabilitate implendi votum, & ideo licita eſt optio inter illa duo. Quod explico in hunc modum, ſatisfaciendo ſimul rationi priùs factę, quia vel eſt ſermo de periculo committendi aliquid mali materialiter tantùm, vel formaliter. Primo
D modo in vtroque reperitur, nam ſicut ſi fortaſſe opus, de quo eſt dubium, malum in reipſa ſit, & fiat, malum aliquod fit: ita ſi fortaſſe opus illud bonum ſit, & non fiat, omittitur aliquid quod reipſa ſub tali voto comprehenditur, quę omiſſio etiam eſt quoddam materiale malum. Secundo autem modo, in neutro caſu eſt periculum mali, quia ex vtroque capite poteſt illud periculum practicè auferri, ſicut enim non cenſetur eſſe periculum practicum in non obediendo, quia probabiliter formatur iudicium practicum, quòd in eo caſu votum non obliget; ita etiam ad obediendum poteſt formari iudicium practicum; quòd liceat hîc & nunc dubiam conſcientiam
E deponere, & iudicio præcipientis ſe conformare, & illi ſe ſubdere, eo quòd ratione voti illum habeat vice Dei. Vnde ad formandam hanc conſcientiam practicam non eſt neceſſarium, vt quis iudicet ſe teneri ad obediendum, ſed ſatis eſt vt per extrinſeca principia poſſit ſe ſubdere alterius iudicio.

Inſtantia. *Reſponſio, & confirmatio reſolutionis traditæ.*

9. *Obiectio.*

Dices, hoc modo etiam ſine voto licebit in re dubia obſequi voluntati alterius propriam conſcientiam deponendo, & alienæ ſe conformando. Reſpondeo, aliquando hoc licere, ſi probitas & conſcientia alterius tanta ſit, vt mihi facere ſufficiat opinionem probabilem, quod eſt ſatis vt propriè ac formaliter tollatur dubium:

Diluitur.

bium: at verò in noſtro caſu, non ſolùm hac ratione licet, ſed ſpecialiter ratione voti in reuerentiam eius, & ne omittatur id quod fortaſſe ſub illius materia continebatur. Vnde vt liceat ſic obedire, non ſemper neceſſe eſt, vt perſona præcipiens per ſe ſufficiat opinionem facere probabilem, ſed ſatis eſt quòd nulla ſit probabilis ratio ſuſpicandi illum temerè, aut ex malitia præcipere, non obſtante dubio in ſubdito exiſtente. Et hæc ſufficiant pro priori conditione honeſtatis.

10. *Dubia circa poſſibilitatẽ rei præceptæ.*

Circa alteram conditionem poſſibilitatis, dubitari multa poſſunt; quia certum eſt non eſſe tantùm intelligendam de poſſibilitate phyſica, quæ per ſe manifeſta eſt, ſed etiam de poſſibilitate morali, quæ excludit nimiam & extraordinariam difficultatem, & hinc naſcuntur dubia, quia poſſibilitas hæc magnam habet latitudinem, quænam difficultas excuſet, vel potiùs excludat actionem à latitudine materiæ talis voti. *Aſſertio prima.* In qua re in primis ſeruari poſſunt quæ ſuprà dicta ſunt de impoſſibilitate morali excuſante ab obligatione voti, quam diximus menſurandam eſſe ex probabili, ſeu coniecturali intentione vouentis. Ita enim in præſenti dicendum eſt, ſi tanta ſit operis difficultas, vt conſiderata conditione perſonæ, & ſtatu eius, non ſit veriſimile voluiſſe ſe obligare ad obediendum in rebus tam arduis, ac difficilibus, tunc tale opus non comprehendi ſub materia talis voti, quia amplitudo voti pendet ex intentione vouentis, cúmque non ſit veriſimile, nec rationi conſentaneum, vt aliquis ſe obliget ad obediendum in omnibus ſine illa limitatione in difficultate, & varietate operum, neceſſarium ſemper eſt recurrere ad coniecturatam intentionem vouentis. Quæ maximè locum habent, quando difficultas operis extrinſeca eſt, & accidentaria, ſeu extraordinaria: nam vtrumque ſicut minùs potuit ſub cogitationem cadere, ita etiam veriſimilius erit non cecidiſſe ſub intentionem vouentis. Quando verò difficultas eſt intrinſeca, qualis eſt in ingreſſu religionis, diuturna contemplatione, aut magna vitæ auſteritate, tunc ex aliis circunſtantiis, præſertim verò ex ſtatu perſonæ, facienda eſt coniectura, quæ omnia in ſequenti puncto meliùs exponentur.

11. *Aſſertio ſecunda. Materia huius voti eſt limitata.*

Secundò ergo principaliter dicendum eſt votum hoc ſemper habere limitatam materiam, quoad varietatem, multitudinem, perfectionem, ac difficultatem præcipiendorum operum per proportionem ad perſonam vouentem, & ad ſtatum ſeu viuendi modum, quem profitetur. Ratio totius aſſertionis ex dictis ferè nota eſt, nam prior pars in eo fundatur, quòd aliàs votum eſſet indiſcretum, & inhumanum, vt ſic dicam: altera verò pars in eo fundatur, quòd nulla occurrit magis accommodata ratio coniectandi intentionem vouentis, neque vlla etiam rationabilior moderatio. Et declaratur ex proportione ad votum obedientiæ religioſæ, cuius materia limitatur iuxta regulam, quia ſecundùm illam conſtituitur ſtatus, & ratio vitæ religioſæ: cùm ergo ſecularis perſona non habeat certam regulam præter communia præcepta Dei & Eccleſiæ, pro regula ſumenda eſt proportio, ſeu congruitas ad ſtatum eius: nam quæ eſt proportio religioſi ad ſtatum ſuum, eſt in tali perſona in ordine ad ſuum honeſtum viuendi

A modum. Item, quia, moraliter loquendo, qui tale votum emittit, nihil aliud intendit, quam in illo viuendi modo, quem habet, perfici, & conuenienter dirigi, ac gubernari, quod magis elucidabitur ad aliquod particulare deſcendendo.

12. *Corollariũ primum. Hoc votum non obligat ad mutandum ſtatũ.*

Ex hac ergo regula ſequitur primò, ſub tali voto non comprehendi ea, quæ pertinent ad mutationem ſtatus, quod intelligo, regulariter loquendo, & niſi aliud ſufficienter conſtet de intentione vouentis. Probatur primò ex dictis, quia mutare ſtatum non pertinet ad gubernationem proportionatam præſenti ſtatui; imò quodammodo illi repugnat: ſicut religioſus ex vi voti obedientiæ non poteſt obligari ad B mutandum ſtatum etiam in melius. Vnde argumentor ſecundò, quia vel ille ſtatus eſt inferior, & impediens maius bonum, & de hoc iam oſtenſum eſt non poſſe cadere ſub tale votum, vel eſt ſuperior ſtatus & perfectionis, & hunc etiam veriſimile non eſt comprehendi ſub tali voto, tum quia eſt res adeò difficilis, & ardua, vt nemo præſumatur ad illam ſe obligare, niſi per directam voluntatem ac promiſſionem: tum etiam, quia aliàs votum illud obedientiæ eſſet virtuale votum religionis ſaltem ſub ea conditione, ſi Petrus, v. g. præceperit, hoc autem eſt contra intentionem ſic vouentium, imò quodammodo videC tur contra naturam talis voti, nam obligaret ad aliquid quod ipſummet votum euacuaret, ſubtrahendo illi materiam. Vnde iuxta communem vſum qui vult obligari ad religionem, ſi alter conſentiat, nunquam id facit per votum obedientiæ, ſed aut per votum ſequendi conſilium alterius in ea materia, vel per votum religionis cum ea conditione, vt alter conſentiat.

13. *Corollariũ ſecundum. Non obligat ad non aſſumendũ inferiorem ſtatum aliquando.*

Sed quæres, an ex vi huius voti obedientiæ poſſit quiſpiam obligari ſaltem vt non aſſumat inferiorem ſtatum, v. g. vt vidua, aut virgo non contrahat matrimonium. Reſpondeo, ſi talis perſona non ſit aliàs ex voto proprio obligata ad caſtitatem, vel ad non nubendum, D non poſſe ad hoc obligari ex præcepto obedientiæ, etiamſi alicui confeſſori, vel Prælato abſolutè & indiſtinctè obedientiam promiſerit propter rationes factas, quæ hîc cum proportione applicari poſſunt. Eſt enim materia illa ſecundùm communem æſtimationem & modum pertinens ad diſtinctum votum, & ideo non cenſetur comprehendi ſub materia obedientiæ promiſſæ, niſi aliunde hoc ſatis conſtet ex intentione vouentis: at verò ſi talis perſona ex proprio voto teneretur non nubere, veriſimilius eſt, poſſe etiam in virtute obedientiæ promiſſæ obligari ad non nubendum, & ad vitandum omne conſortium, omnémque actionem E quæ ad talem finem ordinari poſſit; quia ſuppoſita aliunde obligatione, iam pertinet ad conuenientem gubernationem talis perſonæ in tali ſtatu tota illa prouidentia, & prohibitio: ſicut etiam religioſus poteſt per obedientiam gubernari in omnibus, quæ pertinent ad cuſtodiam caſtitatis: & ipſa eadem perſona ſecularis, licèt caſtitatem non vouiſſet, poſſet in virtute obedientiæ promiſſæ obligari ad cauenda pericula, vel occaſiones peccandi contra conſcientiam naturali legi debitam.

14. *Obiectio.*

Dices, ergo proportionali ratione poterit obligari propter obſeruantiam ipſiuſmet voti obedientiæ,

obedientiæ,vt matrimonium non contrahat,nec ſe ſubtrahat ab obedientia promiſſa. Supponimus enim tale votum eſſe perpetuū, ſeu de obedientia ſemper præſtanda tali perſonæ, vel Prælato; at verò ſi vouens mutet ſtatum,eo ipſo fit inhabilis ad obediendum: ergo poteſt in virtute eiuſdem obedientiæ prohiberi, quando ille ſtatus eſt inferior,vt eſt matrimonium.Nam ſi eſſet ſuperior,vt eſt religio,non poſſet,nam in quolibet voto intelligitur ſubintellecta conditio melioris boni, quæ non habet locum reſpectu inferioris ſtatus.

Reſponſio. Reſpondetur negando ſequelam, neque enim putamus actum illum contrahendi matrimonium eſſe contrarium illi voto obedientiæ,per ſe loquendo,quia materię ſunt adeò diuerſæ, vt vna in alia non includatur, ſicut oſtenſum eſt:eſſet autem contrarius ſi per illum actum redderetur perſona inhabilis ad implendum quod promiſerat. Dici ergo poteſt perpetuitatem illius obedientiæ non intelligi ſimpliciter promiſſam, ſed durante illo ſtatu,in quo promittitur, vel potiùs durante carentia alterius ſtatus, ad quam carentiam non obligatur quis ex vi talis voti. Vel ſecundò dici poteſt, non fieri talem perſonam inhabilem ad ſeruandum votum illud modo ſuo ſtatui accommodato; nam licèt quis in matrimonio poſitus,leges matrimonij ſeruare debeat, optimè poteſt in his quæ pertinent ad ſalutem animæ ſuæ illi parere cui obedientiam promiſerat; imò hinc poterit multum iuuari ad ipſas leges matrimonij ſeruandas: ſic enim illi qui ſunt tertij ordinis, etiam coniugati, obedientiam promittere ſolebant, vt conſtat ex gloſſa in Clement. *Cùm ex eo*, de ſentent. excomm. verbo *Tertiò.* iuncta gloſſa in Clement. 1. de religioſ. domib. verbo *Obedientiam.*

15. Corollariū tertium. Hoc votum non eſt neceſſariò cōnexum cum votis paupertatis & caſtitatis.

Ex quo obiter infero,hoc votum ſimplex obedientiæ non neceſſariò eſſe connexum cum aliis duobus paupertatis, aut caſtitatis. Quod eſt manifeſtum, quia materiæ illorum votorum non ſunt neceſſariò connexæ cum materia huius voti,& alioqui promiſſiones ipſæ voluntariæ ſunt: ergo poſſunt ſimul vel diuiſim fieri pro arbitrio vouentis. Item de caſtitate quantum ſpectat ad materiam eius voluntariam,hoc ſatis conſtat ex dictis, quantum verò ad materiam neceſſariam, aliàs præceptam, à fortioti conſtat non eſſe neceſſarium votum eius, quamuis indirectè ex obedientia promiſſa poſſit quis obligari ad ea, quæ neceſſaria fuerint ad cuſtodiam talis caſtitatis. (Probatur quoad caſtitatem.) De paupertate res etiam eſt manifeſta, & vſu etiam recepta, & ſequitur etiam ex præcedenti,nam ſi coniugatus poteſt promittere obedientiam,cur non etiam diues,ſeu habens rerum dominium? quod regulariter coniunctum eſt, vel ſaltem eſſe poteſt cum coniugio. Semper tamen intelligitur hæc obedientia accommodata ſtatui,vt dixi, & ideo non poteſt ex vi illius, ſi perſona ſit diues, obligari ad paupertatem ſeruandam, quia hæc iam eſſet mutatio ſtatus, ſed obligari poterit ad vtendum diuitiis conuenienter ſuo ſtatui, tam quoad eleemoſynas, quàm quoad alia pietatis opera, habita ratione ſtatus familiæ,&c. (Probatur quoad paupertatem.)

16. Corollariū quartum. Quæ perſonæ poſſint hoc votum facere.

Præterea ex eodem principio intelligi poteſt, quænam perſonæ poſſint hoc votum obedientiæ emittere. Dicendum eſt enim generaliter loquendo, quaſlibet perſonas cuiuſcunque conditionis ſint,poſſe hoc votum emittere, quia ſemper debet intelligi obedientia accommodata conditioni perſonæ, & maximè non repugnans alteri obligationi maiori, quæ tali perſonæ inſit. Si enim hoc obſeruetur; nulla eſt ratio ob quam perſona aliqua à voti huius capacitate,& commoditate excludatur. Maximè verò videntur apti ad hoc votum ſeculares homines, qui ſui iuris ſunt, & vitam cælibem ſeruant. Nam religioſi iam habent ſuum proprium & excellentius obedientiæ votum,quod eis ſufficit, quamuis abſolutè non repugnet aliud illi adiungi, vt ſtatim dicam.Deinde homines,qui ſunt ſub alterius poteſtate, vt filiifamilias, & ſerui, minùs indigent hoc voto, minúſque apti ad illud ſunt; quia iam habent à quo regantur, eíque obedientiam debeant. Non tamen ſunt omnino incapaces,quia in his quæ pertinent ad bonum & perfectionem animæ,ſui iuris ſunt,nec tenentur in omnibus his materiis, parere dominis,vel parentibus, ſed liberi ſunt in illis actibus pietatis, qui dominio,vel iuri paterno non repugnant:in his ergo poterunt hæ perſonæ alicui ſpirituali patri obedientiam promittere, qui ſolùm poterit illa vti ſine præiudicio alterius domini, vel parentis.Et quoad hoc eadem eſt ratio de vxore reſpectu mariti, imò etiam ſuo modo,& ſeruata proportione in viro idem ſeruandum eſt, nam, licèt non ſit ſubditus vxori, ſuum tamen officium illi debet, & hac ratione dixi cælibem vitam agentes eſſe magis aptos ad hoc voti genus emittendum.

Hîc verò ſpecialiter inquiri poteſt,an ſummus etiam Pontifex ſit capax huius voti; cùm enim ſit ſuper omnes ex diuino iure, non videtur poſſe alicui ſe ſubdere propria voluntate. Item nullus ſuperior poteſt ſe ſubdere ſubdito ſuo, Pontifex autem, ſi in eo ſtatu perſeueret, non poteſt non habere reliquos omnes ſibi ſubditos: ergo nulli poteſt ſe ſubdere per obedientiæ votum. Vnde religioſus qui ad Pontificatum aſſumitur, quamuis votum obedientiæ retineat quaſi in habitu, & illo obligetur quaſi in præparatione animi, quia ſi renuntiaret Pontificatui, poſſet illo obligari, tamen ad vſum obedientiæ non tenetur in eo ſtatu, nec videtur poſſe obligari eo durante ob eandem cauſam. 17. An Papa hoc votum obedientiæ ſimplicis emittere poſſit.

Nihilominus etiam perſona Pontificis non videtur incapax huius voti, ſi ſpeciali voluntate velit illud emittere, in illo ſtatu, & pro illo ſtatu, etiam quoad vſum eius. Quod ita declaratur,quia licèt Pontifex ſit ſupremus quoad iuriſdictionem Eccleſiaſticam,& ideo ſecundùm illam non poſſit fieri ſubditus,præſertim quoad exteriorem iuriſdictionem,id eſt,non ſacramentalem, non tamen repugnat, quòd voto ſe obliget ad aliquem operandi modum; quia talis obligatio Deo fit. Vnde poteſt vouere, non diſpenſare, v.g.niſi ex tali,vel tali conſilio, vel ieiunare, aut orare, ſi Petrus,v.g.expedire iudicauerit: ergo etiam poteſt vouere operari iuxta voluntatem alicuius, quod eſt promittere obedientiam, de qua agimus; quia hæc obedientia non requirit iuriſdictionem,ſed fit quaſi per applicationem materiæ voti, vt ſuprà explicaui,quæ materia non habet repugnantiam cum dignitate Pontificia, vt explicat ratio facta. (Reſolutio eſt affirmatiua.)

Neque etiam habet indecentiam, præſertim ſi à tali voto excludatur omnis poteſtas dominatiua, & quaſi coactiua, ex parte eius cui obediendum erit, nam hæc certè repugnare videtur cum Pontificia dignitate.Et ideo hîc nō agimus de pacto,ſeu promiſſione humana,per quam 18.

hæc

hæc poteſtas dari poteſt, ſed de puro voto ad Deum, hoc enim nec ex parte voti habet indecentiam, neque ex parte materiæ, ſeu modi talis voti, quia poſſet alterius voluntas tam recta, & prudenter operans æſtimari, vt conueniens iudicaretur illam in operando ſequi. Præſertim ſi is qui ſupremam habet poteſtatem, aliquid periculi ſentiat malè vtendi illa propter aliquem propriū affectum, & aptum remedium eſſe exiſtimet alterius ſequi voluntatem. Quod maximè videtur poſſe habere locū in vno vel altero genere actionum, licèt pro tota vouendi ratione tam in priuatis actionibus, quàm in publicis minorem decentiam habere videatur. Sed nunc non tractamus quid expediat, hoc enim prudentiæ potiùs eſt negotium, pendétque ex conſideratione particularium circunſtantiarum: ſed ſolùm dicimus, quid fieri poſſit, & non repugnet illi ſtatui, ac Pontificiæ dignitati.

19. Satisfit rationibus in contrarium allatis.

Vnde ad obiectiones conſequenter dicamus, non repugnare, illum qui ſuperior eſt vno titulo, eſſe ſubditum in alio foro, vel alio modo: ſic enim sūmus Pontifex licèt abſolutus ſit ſupremus paſtor in Eccleſiaſtico fore, ſubditus eſt ſuo Confeſſori in foro pœnitentiæ; & eâdem ratione poteſt ſe ſubdere vi promiſſionis & voti, quæ eſt ſubiectio longè alterius rationis, imò & impropriè ſecluſa iuriſdictione, & poteſtate dominatiua. Atque eadem ratione idem dicendum cenſeo de Epiſcopo reſpectu alterius inferioris, & in vniuerſum de quocumque ſuperiore reſpectu ſui ſubditi. Ita vt etiam religioſus Prælatus, qui ex vi ſuæ profeſſionis non tenetur obedire ſpecialiter Confeſſori ſuo, poſſit, ſi velit, per aliud ſimplex votum ei obedientiam promittere. Semper tamen iuxta regulam poſitam tale votum intelligitur accommodatè ad ſtatum promittentis, ideóque non extenditur ad ea, quæ repugnant eius officio, ac iuriſdictioni.

Epiſcopus, & quilibet prælatus, poſſunt hoc votū emittere.

20. Coorllariū vltimum.

Vltimò denique ex dictis concluditur, ſub materia huius voti non comprehendi omnia opera virtutis, etiamſi non ſint directè pugnantia cum ſtatu vouentis, ſed tantùm ſint omnino extranea & aliena ab ſtatu vouentis. Hoc colligitur ex communi doctrina, quam de religioſis omnes tradunt, vt infrà videbimus. quæ cum proportione in præſenti explicanda eſt, ſecundùm prudentem conſiderationem ſtatus, cùm aliam regulam non habeamus, vt dictum eſt. Exempla ſunt, ſi vir nobilis, ſecularis ac diues promittat obedientiam Confeſſori ſuo, non propterea poterit illi præcipere, vt vilioribus veſtibus vtatur, quàm deceat ſtatui ſuo, aut quòd viles, & abiectas actiones publicè exerceat, & ſic de aliis. De quibus, moraliter loquendo, veriſimile non eſt cecidiſſe ſub intentionem vouentis: hæc enim regula præ oculis habenda, & penſatis circunſtantiis, ad particulares caſus prudenter applicanda.

CAPVT IV.

Quale peccatum ſit obedientiæ tranſgreſſio, & quibus modis excuſari poſſit, vel ceſſare obligatio.

1. Eſt mortalis ex genere ſuo.

SVppoſita veritate & exiſtentia huius voti certum eſt trāſgreſſionem eius culpabilem eſſe, & ex ſuo genere eſſe peccatum mortale, cùm ſit contra obligationem voti, atque adeò contra religionem. Hoc verò poſito nonnulla ſuperſunt explicanda. Primum eſt, quando cenſendum ſit tranſgreſſionem ſeu omiſſionem obedientiæ eſſe talem, vt vera culpa ſit. Secundum, ſuppoſita culpa, quando cenſenda ſit mortalis. Tertium, quibus modis poſſit talis culpa excuſari, ſeu vitari. Vbi quarto loco aliquid addemus de huius voti diſpenſatione.

Quatuor dubia explicanda. Primum. Secundum. Tertium. Quartum.

2. Primum dubium. An ſemper ſit peccatum mortale, vel veniale non obedire præcipienti ſuperiori. Ratio dubitandi.

Circa primum difficultas eſt, an quoties ſuperior (ita enim ſemper appellabimus eum cui obedientia eſt promiſſa) ſignificat voluntatem ſuam circa aliquid agendum, culpa ſit illud non facere, ſiue mortalis ſiue venialis, ita tamen, vt reuera ſit aliqualis voti tranſgreſſio. Et eſt ratio dubij, quia ſuprà diximus, hoc votum quatenus eſt promiſſio ad Deum, nihil aliud eſſe quàm promiſſionem faciendi quod alius voluerit, & æquiparari promiſſioni conditionatæ, ſi alius conſenſerit, vel ita iudicauerit, quæ obligat impleta conditione; hîc autem impletur conditio hoc ipſo quòd ſuperior voluntatem ſuam ſufficienter ſignificat. Deinde dictum eſt iuſſionem ſuperioris in huiuſmodi obedientiæ genere non tam eſſe proprium præceptum, quàm applicationem materiæ voti; ſed hæc applicatio non in alio conſiſtit, niſi in hoc, quòd ſuperior oſtendit voluntatem ſuam, nam illa eſt quaſi proxima materia huius voti: ergo. Tandem in eo caſu ſequi voluntatem ſuperioris eſt actus obedientiæ, & in præſenti potiùs religionis: ergo è contrario diſcordare à tali voluntate eſt contra votum: nam hîc non videtur poſſe eſſe medium, nam ſi actus obedientiæ participet honeſtatem religionis, neceſſe eſt vt fiat ex voto: ergo ex obligatione voti; nihil enim cadit ſub voto, niſi quatenus cadit ſub obligationem eius: ergo è contrario omiſſio actus eſt contra obligationem voti, atque adeò aliqua culpa contra votum. In contrarium verò eſt, quia etiam in religioſis talis omiſſio non cenſetur propriè eſſe contra votum: ergo multo minùs erit in voto ſimplici obedientiæ.

3. Notandum primò pro reſolutione, duplicē eſſe ſuperioris voluntatem. Aſſertio prima. Voluntas inefficax nō obligat. Probatur.

Circa hoc aduertendum eſt multiplicem eſſe poſſe ſuperioris voluntatem. Vna eſt ſimplicis complacentiæ ad rem illam, ſeu deſiderij, vt talis res fiat per voluntatem ſolùm inefficacem, quæ conditionata dicitur, ſeu velleitas. Et de hac certum eſt quantumuis expreſsè ſignificetur per hæc verba, *Vellem, aut deſidero vt hoc faciat*, vel ſimilia, non ſufficere ad obligandum, & conſequenter nec ſatis eſſe ad culpam in non obſequendo, vt ſic loquamur. Ratio eſt, quia illa eſt tantùm voluntas ſecundùm quid, quæ per ſe non ſufficit ad obligationem inducendam: vnde, nec Deo ipſi talem voluntatem oſtendenti tenemur conformari, vt in Conciliis manifeſtum eſt. Qui autem promittit obedire, non promittit exequi omnia deſideria ſuperioris, nec ſequi voluntatem eius ſecundùm quid, ſed ſimpliciter.

4. Notandum ſecundò voluntatem efficacem adhuc eſſe duplicem.

Eſt ergo in ſuperiore alia voluntas abſoluta, & efficax: hæc autem vlteriùs duplex in præſenti cogitari poteſt: vna de ſola actione, vt, *Volo te hoc facere*; aliæ etiam formaliter de obligatione, vt, *Volo te obligare ad hoc faciendum*. Quæ duæ voluntates adeò diſtinctæ ſunt, vt in legibus ferendis prima voluntas nec neceſſaria ſit, nec ſufficiat ad legis obligationem: ſecunda verò omnino neceſſaria & ſufficiens ſit: Deus enim cùm præcepto ſuo obligauit Abraham ad ſacrificandum filium, abſolutè non voluit vt illum ſacrificaret, imò potiùs noluit, voluit tamen illū obligare ad id faciēdum, & exequendum, niſi reuocaretur præceptū.

Item efficaciter voluit me eſſe religioſum, & mihi non impoſuit eius rei præceptum ; è contrario verò cùm præcepit Adæ, vt non comederet, abſolutè & efficaciter voluit ipſum non comedere. Conſtat ergo has duas voluntates ſecundùm ſe diſtinctas eſſe ; an verò in præſenti materia diſtingui valeant, difficultate non caret, vt iam dicam. Conſtat ſubinde poſteriorem voluntatem ſufficienter ſignificatam ſufficientem eſſe, vt votum obliget, & vt illi repugnare, ſacrilegium contra votum ſit. Hoc ſufficienter conuincunt rationes dubitandi in principio poſitæ. Item quia ſuppoſito voto tota radix huius obligationis actualis, eſt voluntas ſuperioris, nulla autem voluntas poteſt eſſe aut formalior, aut efficacior.

Aſſertio ſecunda. Voluntas efficax de obligatione operis obligat.

5. De priori autem voluntate videtur ex proximè dictis colligi non ſufficere, quia non ſufficit ad legem, vel ad præceptum. Hîc autem occurrit notanda differentia quæ rem hanc reddit difficilem: nam in ſuperiore habente iuriſdictionem, vel dominium proprium, poſſumus hæc duo diſtinguere, voluntatem ſcilicet, & poteſtatem iuriſdictionis, vel dominij; & ideo optimè intelligitur poſſe velle rem, vel actionem, non volendo vti ſua iuriſdictione circa illam, vel è conuerſo poſſe velle applicare ſuam iuriſdictionem ad talem actionem, non volendo abſolutè executionem ipſius actionis, & ita in huiuſmodi ſuperiore diſtinguuntur optimè illæ duæ voluntates. At verò in præſenti caſu nulla in ſuperiore ſupponitur iuriſdictio, neque ex vi voti ſimplicis obedientiæ habet ſpecialem poteſtatem dominatiuam, vt ſuprà declaratum eſt : ergo in eo non poſſunt diſtingui illa duo, velle vt ſubditus hoc faciat, & velle obligare illum, quia non aliter poteſt obligare quàm abſolutè volendo vt operetur : nam ſi attentè ſpectetur, non eſt ipſe qui directè obligat, ſed votum quaſi ad præſentiam voluntatis eius; & ideo etiamſi ipſe velit, non videtur poſſe ſeparari obligationem à voluntate operis ſufficienter ſignificata ſubdito ; quia intrinſecè ſequitur ex vi voti, poſita illa voluntate, nec illa voluntas prout directè terminatur ad obligationem eſt in præſenti neceſſaria, cùm illa obligatio non ſit quaſi humani præcepti, ſed immediatè ex naturali iure ratione voti.

Difficultas circa volũtatem efficacem de ſola actione.

6. Nihilominus cenſeo etiam in præſenti diſtingui poſſe, & debere illas duas voluntates, & ad actualem obligationem voti obedientiæ, etiamſi maximè ſimplex ſit, neceſſarium eſſe vt ſuperior ſufficienter ſignificet habere voluntatem obligãdi. ita ſentiunt omnes de hoc voto, qui communis ſenſus, & vſus eſt optimus interpres huius obligationis, & omnium ſic vouentium. Item argumẽtum factum de religioſis eſt valde efficax, quia eorum obedientia eſt quaſi exemplar omnis voti ſimplicis obedientiæ, & ideo qui ſic vouent, non aliter intendunt obligari, quàm religioſi : ergo non niſi per voluntatem præceptiuam, quæ non eſt voluntas operis, ſed voluntas obligationis. Declaratur præterea duobus modis. Prior eſt, quia licèt hic ſuperior nõ habeat propriam iuriſdictionẽ, neque etiam proprium dominium, nihilominus eo ipſo quòd illi vouetur obedientia, conſtituitur à vouẽte quaſi vice Dei ad exigendum tale debitum: donec ergo illud exigat vt debitum, non applicat, vt ſic dicam, obligationem voti; non exigit autem vt debitum, donec ſatis clarè proponat voluntatem obligandi. Poſterior modus eſt, quia in quolibet vouente diſtinguimus propoſitum faciendi à voluntate ſe obligandi, & dicimus non illud propoſitum, ſed hanc voluntatẽ eſſe neceſſariam ad valorem voti, qui autem obedientiam promittit, licèt quoad obedientiam ipſam habeat voluntatem ſe obligandi, quãdo promittit, tamen quoad obligationem operis ex obedientia faciendi remittit eam in voluntatem proportionatam eius cui obedientiam promittit : ergo ſolùm intendit ſe obligare, quando alius voluerit obligare ipſum. Atque ita facile eſt etiam in hoc ſuperiore diſtinguere illas duas voluntates. Nam poteſt velle tale opus ab alio fieri, vel abſolutè, & ſecundùm ſe ſpectato illo opere, vel vt ſub tali voto obedientiæ comprehendi poteſt: & priori modo eſt voluntas operis tantùm, poſteriori autem modo eſt voluntas obligationis ad opus : priori etiam modo eſt voluntas tantùm affectiua, ſeu motiua generali modo: poſteriori autem modo eſt voluntas præceptiua, quatenus in ſubiecta materia eſſe poteſt. Denique prior voluntas non eſt tam efficax, quantum eſſe poteſt in tali perſona habente eo modo quo explicui vicem Dei : poſteriori autem modo eſt efficaciſſima: talis ergo neceſſaria eſt ad hanc obligationem.

Aſſertio tertia Volũtas de ſola actione nõ obligat.

Fundamentum.

Declaratur primò.

Secundò.

Satisfit argumentis in contrarium adductis.

7. Nec rationes in principio poſitæ contra hoc vrgent : nam licèt in ſuperioribus explicuerimus per votum factum ſub conditione alieni conſilij, vel conſenſus, non tamen id accipiendum eſt cum omnimoda ſimilitudine, ſed cum proportione. Ex quo poteſt retorqueri argumentum, nam diſtinctum eſt votum obedientiæ à voto conditionato, ſi alter conſenſerit, vt conſtat ex communi omnium conceptione ; in illo autem voto conditionato ſufficit ad obligationem eius, quòd alter cõſentiat in opus, volendo illud, etiamſi nullo modo illud præcipiat; ergo in priori voto plus requiritur voluntas, ſcilicet præceptiua, qualis explicata eſt. Quapropter ſola etiam illa voluntas eſt applicatiua materiæ huius voti, per quod reſpondetur ad rationem ſecundam. Ad tertiam autem rationem, negare aliquis poſſet eſſe in illa actione (quando verè non præcipitur per volũtatem obligandi) propriam honeſtatem obedientiæ, ſeu religionis. Hoc autem eſt contra communem modum operandi ſpiritualium virorum, imò & contra D.Thomam 2.2.quæſt.104.art.5. ad 3. vbi duplicem diſtinguit obedientiam honeſtam, aliam neceſſariam quæ ſine peccato prætermitti non poteſt, *quæ ſcilicet*, inquit, *obedit in his ad quæ obligatur*, aliam perfectam, *quæ obedit in omnibus licitis*, ſcilicet etiamſi non obligetur : ſenſit ergo latiùs patere obedientiam quàm obligationem, imò perfectam obedientiam nõ expectare obligationem, ſi materia, v.g. licita ſit. Quod ſanè longiorem poſtulabat diſputationem, quam fortaſſe infrà attingemus agentes de obedientia religioſa : nunc breuiter ita declaro pro difficultate præſenti. Nam licèt ille actus non ſit præceptus, & ideo voluntas illius non videatur habere propriam materiam proximam obedientiæ, habet tamen quendam ordinem ad præceptum, & votum, vel ex eo quòd iniungitur ab illo, qui poteſt illum præcipere, & ſub rigoroſa voti obligatione conſtituere ; vel ex eo quòd ex hoc motiuo maximè fit, quia id redundat in maiorem quandam voti religionem, & obſeruãtiam, quatenus habet, vt ſic dicam, veſtigium quoddam, & inſinuationẽ obediẽtiæ: hac ergo ratione participat honeſtatẽ eius.

D.Thom.

8. Dubitatio, quibus ſignis hæc voluntas præceptiua intimari debeat.

Vltimò inquiret aliquis circa hoc punctum, quibus modis aut ſignis debeat hæc volũtas ſuperioris intimari, vt obligationẽ inducat. Reſpõdeo, aliud

aliud eſſe quærere, quid neceſſariū eſt ex hac parte, vt obliget ad mortale, de quo in puncto ſequēti dicam; & aliud quid ſit neceſſarium vt obliget in conſcientia ſub aliqua culpa voto ſeu obedientiæ contraria. Et in hoc nihil ferè ſpeciale dicendum occurrit, ſolùm enim neceſſarium eſt, vt ſuperior ipſimet ſubdito, vel in particulari, vel in generali, vel per ſe, vel per alium ſufficienter declaret voluntatem ſuam quibuſcumque ſignis id faciat. Vnde regulariter intercedere debent verba vel prolata, vel ſcripta, quæ ſola habent expreſſam ſignificationem. Et præſertim, quia neceſſe eſt vt aliquo verbo imperandi huiuſmodi intimatio fieret, nam alia licèt indicent voluntatem operis, non ſatis ſignificant voluntatem obligationis, & præceptiuam. In particulari etiam conſiderandus eſt modus præcipiendi, & communis vſus, qui ſolet huiuſmodi ſigna & eorum ſenſum optimè interpretari. Ac denique ſi ſubditus dubitet de intentione præcipientis, aut ab eodem certus reddi ſtudeat, aut pareat, vt omne periculum vitet.

Reſolutio.

9. Circa ſecundum punctum, primùm omnium ſupponendum eſt, vt hæc obligatio ſit ſub culpa mortali neceſſariam eſſe materiam proportionatam, id eſt, grauem & capacem tantæ obligationis. Neque enim probabile eſt quod quidam dicunt, ſi ſuperior ſatis oſtendat ſe velle obligare quantum poteſt, ſemper obligare ſub mortali, etiamſi res præcepta minima ſit. Hoc enim eſſe falſum, conſtat ex generali principio, quòd peccata fiunt venialia ex leuitate materiæ, nulla enim ratio eſt, cur hæc materia excipiatur. Si enim aliqua eſſet, maximè quia hoc præceptum nititur in voto cuius obligatio maxima eſt; at verò in ſuperioribus eſt oſtenſum fractionem voti in materia leui non eſſe peccatum mortale: ergo idem dicendum eſt in præſenti; nam ſecluſo titulo religionis, nulla lex in materia leui, ſi in illa præcisè ſiſtatur, obligat ad mortale. Si ergo circunſtantia voti adiuncta à qua ſumitur titulus religionis non addit mortalem malitiam ſtante eadem materia, non eſt vnde poſſit ſuperior obligare ad mortale in tali materia, etiamſi maximè velit. Quod de Prælatis religioſorum in ſpecie & grauiter docuit Caſtro lib. 1. de lege pœnali cap. 5. docum. 2. & Medina 1. 2. q. 96. art. 4. ad 3. Vnde à fortiori id dicerent de illo cui extra religionem obedientia eſt ſimpliciter promiſſa. Aduertunt tamen iidem auctores aliquando materiam quæ ſecundùm ſe leuis apparet, ex fine & circunſtantiis interdum fieri grauem; quod frequentiùs accidere poteſt in religionibus propter commune bonum illarum, quàm extra illas; vbicumque autem & quomodocumque contingat verum eſt; tunc autem non præcisè ſiſtitur in materia leui, vt loquuti ſumus.

Dubium ſecundùm. Aſſertio prima. Vt peccatū inobediētiæ ſit mortale requiritur materia grauis, & nō ſufficit voluntas ſuperioris grauiter obligantis.

10. Deinde ſuppoſita graui materia, ſi ſuperior ſufficienter declaret ſe velle obligare prout poteſt, clarum eſt iam concurrere omnia quæ ad obligationem ſub mortali neceſſaria ſunt. Solet autem illa intentio præcipientis ex duobus maximè colligi, ſcilicet, ex forma, ſeu verbis præcepti, & ex grauitate pœnæ, ſi adiungatur. Hoc verò poſterius ſignum non habet locum in præſenti caſu; nam ille qui ſolùm habet poteſtatem præcipiendi ex voto ſimplici alterius, non habet iuriſdictionem in illum, vt poſſit grauem pœnam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel aliam ſimilem ſuo præcepto adiungere; quæ poteſtas eſt in Prælatis religioſorum, & ideo in eorum præceptis hæc circunſtantia conſideranda erit, vt infrà ſuo loco videbimus. Habent enim illi poteſtatem quandam dominatiuam, qua poſſunt ſubditos regulariter corrigere; atque ita etiam poſſunt pœnis ſtatui accommodatis præcepta ſua ſancire; hic verò ſuperior, de quo agimus, non habet propriam poteſtatem coërciuam per pœnam aliquam priuatam inuoluntariè & coactè infligendam, qualis eſt in domino erga ſeruum, vel in patre reſpectu filij, quia poteſtatem dominatiuam non acquirit per ſolum ſimplex votum, imò nec per promiſſionem humanam ſimplicem, etiamſi illam habeat adiunctam, vt in fine ſectionis ſecundæ tactum eſt.

Aſſertio ſecunda. In materia graui concurrente ſuperioris voluntate grauiter obligantis tranſgreſſio eſt grauis. Quādo cēſeatur ſuperior præcipere ſub mortali. Ex grauitate pœnæ iniunctæ colligitur talis intentio.

11. Solùm ergo ſuperſunt verba illa conſideranda, de quibus præter dicta in fine ſuperioris puncti ſolùm eſt aduertendum, communi vſu religionum eſſe receptum, vt ſi ſuperior ſimplici verbo præcipiat, quantumuis materia ſit grauis, non cenſeatur velle obligare ſub mortali, quantum eſt ex ſuo poſitiuo præcepto, & obedientiæ voto; ſi autem dicat, *In virtute obedientiæ*, aut *ſanctæ obedientiæ*, vel quidpiam æquiualens, tunc ſufficienter ſignificare voluntatem obligandi, quantum poteſt in tali materia, vt infrà ſuo loco videbimus; quia verò votum ſimplex obedientiæ & rarum eſt & priuatum, non videtur habere proprium vſum, ex quo poſſimus ſimile iudicium illi proprium colligere, & ideo applicanda ad illud videtur dicta religionum conſuetudo: nam ſicut hoc votum ſimplex obedientiæ fit ad quandam imitationem & participationem religioſi ſtatus, ita illius vſus & exercitium videtur ſub eâdem intentione & proportione fieri.

Item ex forma, & modo præcipiēdi. v. g. in virtute obedientiæ.

Ex illis autem duobus membris, quòd illa poſteriora verba, *in virtute ſanctæ obedientiæ*, ſufficiant ad obligandum ſub mortali, per ſe ſatis manifeſtum eſt non ſolùm ex vſu, ſed etiam, quia ipſemet vſus in proprietate talium verborum fundatus eſt; quia non poterat clarioribus verbis, aut formalitas obedientiæ exprimi, aut debitum ratione voti, exigi. Legatur Caietan. 2. 2. quæſt. 186. art. 9. Alterum autem membrum nonnullam difficultatem habet: aut enim verbo ſimplicis præcepti ſuperior reuera præcipit, vel non; ſi præcipit, & materia eſt grauis, neceſſariò ſubſequitur obligatio grauis, quia iam illa pertinet ad religionem, & ex vi voti; ergo eſt iuxta exigentiam materiæ; ſi autem non præcipit, tunc nec peccatum veniale erit non obedire, etiamſi materia ſit grauis, quia nullo modo agitur contra votum. Quod tamen videtur eſſe contra communem ſenſum, & æſtimationem religioſorum, quem declarauit Bernard. lib. de præcepto & diſpenſ. capite 14. 12.

Quid de alio modo præcipiendi indicādum.

13. Nihilominus in rigore verum cenſeo hîc non poſſe dari medium per ſe & ex vi talis præcepti, medium, inquam, inter præceptum obligans ad mortale, vel nullum præceptum. Sicut ſuprà dicebamus, ſi materia voti ſit grauis, non poſſe aliquem velle vouere, & ſe obligare ad veniale, & ideo in tali materia vel non eſt vouendum, vel ſi voueatur, obligationem ſub mortali oriri neceſſe eſt; nec dari poteſt medium obligationis ex voto ad veniale in tali materia. Ita in præſenti dicendum cenſemus, quantum eſt ex obligatione voti obedientiæ, nam intercedit omnino eadem ratio. Cùm ergo vſus interpretatus ſit ſuperiores nolle illis ſimplicibus verbis, tametſi præceptiua videantur, obligare ſub mortali, conſequenter intelligendi ſunt nolle materiam illam ſub obligatione voti conſtituere; atque adeò nolle ex voto obligare. Si ergo in huiuſmodi in- obedientia

Aſſertio tertia. In materia graui, ſi accedat volūtas ſuperioris nolentis obligare ſub mortali, trāſgreſſio non eſt contra obedientiam.

obedientia culpa venialis adiungitur, erit vel ab extrinſeco, vel ratione ſcandali, vel ratione alterius obligationis, quia regulariter tale opus non fiet bono fine & prudenti modo, ac moderato affectu. Poruit etiam conſuetudine introduci, aut declarari, eſtò id non præcipiatur ex voto, præcipi tamen ex illa humana conuentione, aut promiſſione, quæ interuenit inter talem ſubditum & ſuperiorem, quæ ſufficit in tali materia ad obligandum ad veniale, non tamen ad mortale, niſi exigatur obligatio voti.

14. *Dubium tertium. Quæ cauſæ excuſent ab hac obligatione.*

Iam verò occurrit tertium punctum ſuprà propoſitum, quibus modis excuſari poſſit quiſpiam ab hac obligatione. In quo primùm obſeruanda ſunt ſuperiùs dicta de his, quæ poſſunt excuſare aliquem ab obligatione voti: nam ſine dubio illa etiam ſufficient ad excuſandum ab hac obligatione, cùm hæc non ſit aliunde, quàm ex voto. Deinde obſeruanda ſunt quæ de excuſatione legis humanæ in propria materia tradi ſolent, nam licèt hæc obligatio non ſit propriè ex lege humana, ſed ex voto; tamen quatenus per voluntatem humanam, & ſuo modo præceptiuam applicatur, eiſdem ferè regulis quoad hanc partem, menſuranda eſt. De quo videri poteſt Caſtro lib. 1. de lege pœnali cap. 5. Præter hæc autem nihil ferè in ſpecie occurrit hîc adnotandum, præter id quod in ſuperioribus tactum eſt.

15. *An periculū damni excuſet ab obediendo.*

Aſſertio prima.

An verò periculum alicuius grauis nocumenti excuſet ab huiuſmodi obedientia: in hoc exiſtimo diſtinctione vtendum, aut enim periculum illud tale eſt, vt non ſit per ſe annexum operi præcepto, neque à ſuperiore fuerit præuiſum, aut cogitatum; aut præceptum datum eſt non obſtante præuiſione periculi. In priori caſu certum eſt excuſari ſubditum ratione talis periculi, per ſe loquendo, ac ſecluſo ſcandalo, tum quia præcepta poſitiua in ſimili euentu non obligant, imò nec multa naturalia, maximè affirmatiua; tum etiam, quia nullus vouens obedientiam, intendit ſe obligare cum tanto diſcrimine: imò licèt hoc intenderet, talis intentio temeraria eſſet, & omnino imprudens, & ideo non eſſet cenſenda ſufficiens ad inducendam obligationem in conſcientia. Et propter eandem rationem etiam in præcipiente non præſumitur voluntas obligandi in eo caſu, & quanuis illam haberet, eſſet inefficax, quia eſſet temeraria, ac proinde iniuſta; quid enim magis iniquum & inſolens, quàm ſine ratione, ac præmeditatione periculi abſolutè obligare ſubditum, non obſtante quocumque diſcrimine? Atque in hoc conueniunt omnes Doctores tractantes de obedientia, de legibus, de quo videri poteſt D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. q. 120. art. 1. q. 147. art. 4. & 1. 2. q. 96. art. 6. vbi Caietan. & Nauarrus in ſumma capite 23. numero 43.

16. *Aſſertio ſecunda.*

In poſteriori autem caſu non poteſt regula generalis tradi, eſt enim regulariter verum non poſſe hominem ex inſtituto, & directa intentione obligare ſubditum ſuo præcepto ad agendum aliquid cum probabili periculo vitæ, quod maximè locum habet in præceptis priuatis, quæ non ſolent ad commune bonum ordinari: & vltra hoc accedit in noſtro caſu ſpecialis ratio, quia ſuperior non habet iuriſdictionem, neque proprium ius, & quaſi internam poteſtatem dominatiuam, ſed ſolùm applicat obligationem voti. Nihilominus tamen aliquando ex graui cauſa certum eſt præceptum humanum poſſe obligare etiam cum diſcrimine vitæ, vt ex mate-

Præceptum obedientiæ religioſæ ex graui cauſa etiam cum periculo vitæ imponi poteſt.

A ria de legibus ſuppono: & ideo non dubito, quin per votum obedientiæ religioſæ poſſit aliquando hoc præceptum imponi, vt infrà dicam; hîc verò res eſt magis dubia, quia minor eſt poteſtas in præcipiente: & ideo obſeruanda eſt regula ſuperiùs tacta de coniecturata intentione vouentis. Sed eſt ſupponenda honeſtas actionis, & tam grauis cauſa, vel neceſſitas eius, vt prudenter poſſit vel voluntariè fieri, vel præcipi ab habente poteſtatem, niſi enim hoc ſupponatur, non poteſt habere locum obligatio propter rationes inſinuatas in priori puncto, quia eſſet temerarium, & iniquum præceptum; non tamen ſufficit honeſtas actionis, & grauitas cauſæ, niſi ſit poteſtas in præcipiente; hæc autem poteſtas in præ-
B ſenti caſu proximè manat ex voluntate, & intentione vouentis, & ideo coniectare neceſſe eſt, an ipſe voluerit dare alteri tantam poteſtatem ſupra ſe ipſum, vel an (quod idem eſt) intendat ſe obligare ad obediendum in ſimilibus euentibus. Ad hoc autem in primis conſiderandum eſt, an caſus ille fuerit præcogitatus, & intentus; nam ex vno licebit ad alios argumentum facere. Deinde applicanda eſt alia regula de ſtatu, vel munere vouentis; nam ſi quis vouiſſet obedientiam præfecto alicuius Xenodochij in ordine ad curationem infirmorum, & poſtea præciperetur inſeruire alicui cum periculo contagij, meritò coniectandum eſſet, talem actum comprehenſum eſſe
C ſub illa obligatione, quia eſt valdè conſentaneus illi ſtatui, & muneri, cui ſe vouens dicauit; at verò ſi vouens profiteretur vitam longè diſſimilem, nulla eſſet ratio exiſtimandi voluiſſe ſe obligare ad tantum periculum, & per hæc poteſt in ſimilibus ferri iudicium.

His denique addendum, quod quarto loco eſt propoſitum; hanc obligationem per diſpenſationem etiam ceſſare poſſe; quòd enim in hoc voto cadere poſſit diſpenſatio, æquè certum eſt, ac de quolibet alio, maximè cùm ſupponamus illud eſſe ſimplex, & nulla ſit in eo ſpecialis ratio, propter quam indiſpenſabilius cenſeatur, quàm votum caſtitatis. Quin potiùs Eccleſia maiorem rationem videtur habuiſſe voti ſimplicis caſtitatis, &
D firmius, & immutabilius illud eſſe voluiſſe, quàm hoc ſimplex obedientiæ votum; non quia ex genere ſuo nobilius ſit, nam ex ſe votum obedientiæ ſine dubio præeminet, vt docet D. Th. q. 186. a. 8. & dicemus infrà agentes de votis religioſis; ſed quia votum ſimplex caſtitatis, regulariter, & frequenter loquendo, magis vtile, ac neceſſarium in Eccleſia exiſtit, ac proinde magis etiam eſt vſitatum. Et hinc eſt, vt caſtitatis votū ſit reſeruatum ſummo Pontifici; de hoc autem voto obedientiæ talis reſeruatio nō legitur; & ideo ſicut ſuprà diximus, votum ſimplex paupertatis poſſe per Epiſcopum eſſe diſpenſatum, ita etiam de hoc voto dicēdum
E eſt; quia in hoc genere quidquid nō eſt Epiſcopo denegatum, cenſetur eſſe conceſſum; & ideo quæ dicta ſunt, de poteſtate communi diſpenſandi, vel commutandi alia vota, ad hoc etiam applicanda ſunt.

17. *Dubium quartum. De diſpenſatione huius voti. Non eſt reſeruatum.*

Solùm poteſt inquiri, an ille, cui promiſſa eſt talis obedientia, etiamſi non habeat poteſtatem diſpēſandi alia vota, poſſit hoc auferre. Sed huius reſolutio facilis eſt ex dictis, nā per modū diſpenſationis certum eſt, non poſſe votum auferre, quia diſpenſatio ſemper eſt actus iuriſdictionis, & ille propriam iuriſdictionē nō habet, vt ſupponimus. At verò ex parte materiæ ſubtrahendo illam, poterit huiuſmodi perſona tollere alteri obedientiæ vſum,

18. *Difficultas, an & quomodo valeat diſpenſare ſuperior.*

vſum, ac neceſſitatem, ſcilicet, nihil ei imperando, A nam hoc in ipſius eſt poteſtate, ac voluntate. Per hoc autem abſolutè non auferet alteri votum, quia ſemper manet, quantum eſt ex parte ipſius ligatus, vt ſi alter velit imperare, ipſe obedire tenetur, quia in altero nulla eſt poteſtas ad auferendum hoc vinculum, vt dictum eſt; imò etiam circa ipſum obedientiæ vſum aduertere oportet, an is cui obedientia fuit promiſſa, ſeſe aliquomodo obligauerit ad gerendam curam animæ alterius; nam tunc non poterit licitè omnino abſtinere ab vſu imperandi in his quæ viderit eſſe ad ſalutem alterius neceſſaria, vel ſtatui ſuo valde conuenientia; quanquam ad ſuſtinendum munus, nec à ſuperiore cogitur, nec ipſe ſe Deo per votũ obligauit, ſed ſolùm ex promiſſione quadam, vel conuentione B humana poterit quantum in ipſo eſt munus, & curam deponere, & altero conſentiente, & cedente iuri ſuo liber fiet ab omni huiuſmodi obligatione.

19. Rurſus circa ipſam diſpenſationem aduertendum eſt duobus modis poſſe fieri, ſcilicet, & circa totum votum, & circa ſpeciales actus iam imperatos ex vi voti: certum eſt enim, licèt talis ſuperior aliquid præcipiat, vrgendo quantum poteſt obligationem voti, poſſe in illo præcepto diſpenſare omnem illum qui poteſt diſpenſare in toto voto, quia non maior poteſtas requiritur ad diſpenſandum in particulari actu voti, quàm in toto voto. Item quia obligatio vtraque eiuſdem rationis eſt. Deinde certum eſt ad diſpenſandum validè C in tali voto non ſolam poteſtatem, ſed etiam cauſam legitimam eſſe neceſſariam, quia quoad hoc etiam eadem eſt ratio de hoc voto, & de aliis, ſed quanuis hoc ſit verum de propria diſpenſatione, dubitari poteſt, an Epiſcopus abſque alia cauſa, quaſi propriè iure ſuo vtens, poſſit & in particulari auferre à tali perſona omnem obligationẽ in virtute talis voti ipſi impoſitam, & generaliter ſibi reſeruare omnem vſum talis voti, ſeu omne ius imperandi ex vi illius. Hinc enim videtur Epiſcopum vtrunque poſſe, quia eſt Prælatus ſuperior, cui eſſe debet ſubordinata omnis obedientia inferiori promiſſa. In contrarium verò eſt, quia talis perſona non promiſit obedientiam Epiſcopo. Diſtinctione igitur vtendum eſt, aut enim materia D præcepti à proximo ſuperiore impoſiti talis eſt, vt ſecluſo voto poſſit ab Epiſcopo præcipi, aut prohiberi, & in eo caſu clarum eſt, poſſe auferre obligationem per modũ irritationis prohibendo materiam iuxta ſuperiùs dicta de irritatione votorũ; aut materia præcepti nõ eſt eiuſmodi, ſed eſt omnino ſupererogationis, (nec enim poteſt Epiſcopus quancunque actionem bonam præcipere) & in eo caſu non poterit ſine ſpeciali cauſa, & per modum voluntariæ diſpenſationis obligationem auferre, quia tunc irritatio locum non habet; vnde conſequenter fit, totum votum ſimpliciter, & abſque vlla cauſa irritare.

An ſemper requiratur cauſa legitima, vt Epiſcopus diſpenſet, & ſibi reſeruet.

CAPVT V.

Vtrùm votum obedientiæ ſit aliquid indiſtinctum à traditione religioſa, & quid illi addat.

1. SVppoſitis, quæ generatim de voto obedientiæ in ſuperioribus diximus, hîc ſolùm addenda ſunt, quæ ad particularem eius materiam, & obligationem, prout in religione exercetur, ſpectant. Quia verò votum obedientiæ magnam habet affinitatem cum traditione, quæ in profeſſione fit, ideo hæc duo priùs inter ſe comparabimus, eiuſque proprias rationes explicabimus.

Ratio difficultatis eſt, quia duo ſunt de ratione obedientiæ religioſæ, ſcilicet abnegatio propriæ voluntatis, & ſubiectio ad voluntatem ſuperioris. Vtrunque autem fit, ſeu exhibetur ex vi traditionis religioſæ: ergo in illa conſiſtit tota ratio, & vis obedientiæ religioſæ; ergo vel illa ipſa eſt votum obedientiæ, aut certè votum neceſſarium non eſt. Maior conſtat ex ipſa ratione obedientiæ determinando illam ad Euangelicam obedientiam, quæ non ſolùm comprehendit obedientiam per ſe neceſſariam, hoc eſt, præceptorum; ſed etiam voluntariam; hæc enim ſupponere debet hominem abnegaſſe libertatem ſuæ voluntatis, etiam in his, quæ ſine peccato facere poſſet; vel omittere, & illam ſub aliena voluntate ita conſtituiſſe, vt iam honeſtè non valeat diſcordare: ergo hæc obedientia illas duas conditiones intrinſecè requirit. Et ideo dixit Chriſtus Dominus, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, Matth. 16. per quę verba hanc obedientiam conſuluiſſe Patres interpretantur; vt in ſuperioribus vidimus. Nam hæc abnegatio maximè in voluntatis propriæ renuntiatione conſiſtit, & ideo quod ſtatim ſubdit, *Tollat crucem ſuam*, de vita religioſa expoſuit Baſilius ſermone de abdicat. rerum, & clariùs in regulis fuſiùs diſputatis regula 6. *Oportet* (inquit) *vt nos ipſos primùm abnegemus, & crucem ſuſtollamus, ac tunc demum illum ſequamur. Nihil autem eſt aliud ſuiipſius abnegatio, niſi ſumma rerum omnium vitæ ſuperioris obliuio, atque à ſuis ipſius voluntatibus receſſio.* Quod etiam latè proſequitur regula 8. vbi inter alia dicit, hanc ſuiipſius abnegationem eſſe ſummum rerum omnium faſtigium. Greg. etiam lib. 6. in 1. Reg. cap. 2. *Per alias* (inquit) *virtutes noſtra Deo impendimus, per obedientiam noſmetipſos exhibemus.* Et ideo ait obedientiam præferri cæteris ſacrificiis, quia, vt ipſemet dicit homil. 32. in Euangel. *homini facile eſt relinquere ſua, eſt autem valde difficile relinquere ſemetipſum, minus quippe eſt abnegare quod habet, valde autem multum eſt, abnegare quod eſt.* Et ideo dixit idem Gregor. homil. 20. in Ezechiel. versùs finem, hanc ſui abnegationem eſſe perfectiſſimũ holocauſtum. Multáque ſimilia de hac obedientia tradunt Patres, quæ partim in ſuperioribus adduximus tractando de ſimplici voto obedientiæ, copioſiùs autem afferemus infrà tractando de obedientia quam Societas Ieſu profitetur, & in ſequentib. capitibus nonnulla etiã inſinuanda erũt.

2\. Ratio dubitandi pro parte negatiua.

Baſil.

Gregor.

3\. Quòd autem religioſa traditio eaſdem duas conditiones requirat (id enim in minori propoſitione ſumebamus) facilè conuinci poteſt ex generali ratione traditionis, adiunctis his, quæ ſuprà diximus de profeſſione religioſa. Nam per veram traditionem, qua quis donat rem ſuam alteri, ſe illa priuat, & iure, quod in ipſam habebat, atque E in aliam transfert; ſic ergo qui ſeipſum alteri donat, deſinit eſſe ſui iuris, & incipit eſſe alterius, vt in ſeruo videre licet. Sic ergo etiam religioſus ex vi ſolius traditionis ſeipſum abnegat, quia iure in ſeipſum ſe priuat, & ſub alterius poteſtate conſtituitur, cuius voluntatem ex vi traditionis eiuſdẽ facere tenetur relicta ſua. Et hoc eſt, quod Baſilius, Benedictus, Greg. Bern. & alij ſancti Patres ſuprà citati dicũt, religioſũ nõ eſſe ſui iuris, ſed totũ eſſe ſub poteſtate alterius ex vi illius donationis, qua ſe tradit religioni. Nihil ergo hîc ſupereſt, quod per votũ obedientiæ fiat; neque etiã oportet plura

vincula moralia hîc multiplicare, cùm neceſſaria non ſint. Et confirmatur, quia aliàs religioſus agens contra voluntatem ſuperioris dupliciter peccaret, ſcilicet, & contra votum, & contra ius ſuperioris, quod illi conuenit ex vi traditionis; ſicut enim ſeruus tenetur obedire domino ratione traditionis, ita & religioſus Prælato ſuo; inconueniens autem eſt multiplicare peccata ſine neceſſitate.

Aſſertio prima. In religioſo ſtatu fit proprium obedientiæ votum.

4. Nihilominus ſtatuendum in primis eſt, vt certum, in religioſo ſtatu verum, ac proprium votum obedientiæ fieri. Hoc eſt certiſſimum, & in ſuperioribus ſatis probatum, cùm oſtendimus tria vota eſſe de ſubſtantia, & eſſentia huius ſtatus, inter quæ votum obedientiæ non ſolùm numeratur, ſed etiam primarium habet locum. Nam, vt dixit Ioannes XXII. in Extrauag. *Quorundam*, de verborum ſignificat. *Magna quidem paupertas, ſed integritas maius bonum eſt, ſed obedientia maximum, ſi cuſtodiatur illæſa, nam prima rebus, ſecunda carni; tertia verò menti dominatur, & animo.* Deinde vſus omniũ religionum veram, & approbatam religionẽ profitentium ſufficienter hanc veritatem confirmãt. Vnde intelligitur quando religioſus promittit obedientiam Deo, vel Prælato, per illas voces datiui caſus duos terminos poſſe deſignari, ſcilicet, vel promiſſionis, quæ tunc fit, vel obedientiæ, quæ poſtea adhibenda eſt, vtraque enim alicui redditur, ſeu exhibetur. Quatenus ergo illa promiſſio eſt tertium votum eſſentiale religioni, reſpicit Deum, vt immediatum terminum promiſſionis, quia vt ſic eſt votum, & non aliàs, & fortaſſe non reſpicit, vt proximum terminum obedientiæ exhibendæ, quod infrà videbimus. E contrario verò eſt certum, Prælatum, ſeu hominem eſſe proximum terminum exhibendæ obedientiæ, id eſt, perſonam, cui immediatè obediendum eſt ex vi talis voti; non autem eſſe terminum ipſius promiſſionis in qua conſiſtit ſubſtantia talis voti; quia votum, vt votum, eſt promiſſio facta Deo, & non homini; imò ſuprà oſtendimus ad votũ obedientiæ neceſſariam non eſſe propriam promiſſionem homini factam, etiam ex parte materiæ talis voti: quomodo autem interueniat in hoc voto, quatenus in religione fit, ſtatim explicabimus.

Deus, & Prælatus quomodo ſint termini voti obedientiæ.

Aſſertio ſecunda. Votũ obedientiæ diſtinguitur à traditione. Fundamentum.

5. Secundò aſſero, hoc votum formaliter eſſe quid diſtinctum à traditione incluſa in profeſſione religioſa. Probatur primò; quia promiſſio, & traditio genere differunt, & promiſſio in rigore & propriè ſumpta, & reſpectu eiuſdem rei includit negationem traditionis, ſicut futurum, vt futurum, includit negationem præſentis, ſeu facti, vel ſicut ius ad rem, quod paratur ad ius in re. Ex quo principio in ſuperioribus oſtendimus fieri non poſſe, vt votum aliquod in ſua intrinſeca ratione includat propriam traditionem, quia de eſſentia voti eſt, quòd ſit promiſſio; ſed hoc votum obedientiæ eſt verum votum, veráque promiſſio, & traditio, quæ in profeſſione religioſa includitur; eſt etiam vera donatio, ac traditio. Ergo formaliter ita diſtinguuntur, vt licèt in illo actu neceſſariam connexionem habeant, neutra autem intrinſecè includat. Secundò hoc declaratur ex perſonis, quibus immediatè fiunt. Nam votum immediatè fit Deo, vt declaratum eſt, traditio autem immediatè fit religioni, cui religioſus ſe donat, eiúſque membrum efficitur: ergo ſignum eſt, illas eſſe actiones, & vincula formaliter diſtincta; quanquam poſſit vna aliã quaſi informare, & ſuo modo perficere, vt dicemus.

Cõfirmatur.

Explicatur exemplo in donatione calicis, v.g. facta alicui Eccleſiæ, vel voto donandi illum; nam donatio immediatè fit ipſi Eccleſiæ, votũ autem Deo, & ideo ex vi voti præcisè non acquiritur ius Eccleſiæ, ſicut acquiritur per donationẽ. Ex qua diſtinctione euidenter colligitur moralis diſtinctio illarum actionũ; ita ergo eſt in præſenti; vnde etiam poſſumus argumentari tertiò ex effectibus; nam per traditionem acquiritur proprium ius, & quaſi dominium religioni in talem perſonam; per votum autem non religioni, ſed ipſi Deo ius propriè acquiritur. Nam votũ, vt votum, ſoli Deo obligat. Item per traditionem à religione acceptatam incorporatur homo religioni, & vnum corpus cum ea efficitur, & inde naſcitur quædam relatio identitatis (vt ſic dicã) & mutua obligatio religioſi ad religionẽ, & è contrario, propter quod dicunt communiter authores, vt in ſuperioribus ſæpè citatum eſt, inter religionem, & religioſum fieri mutuum contractum; per votum autem obedientiæ, vt ſic, nihil horum fit, ſed tantùm obligatio, quæ fit Deo: ergo ſignum eſt, illa duo eſſe formaliter diuerſa.

6. Aſſertio tertia. Ad perfectã abnegationẽ traditio, & obedientia requiritur.

Tertiò aſſero ad perfectam abnegationẽ Euangelicam vtranque actionem requiri, ſcilicet, traditionem, & promiſſionem voti obedientiæ. Declaratur, quia ad hanc abnegationẽ duo ſunt neceſſaria. Vnũ eſt, vt homo ſe ſpoliet dominio ſuiipſius, ſuæque voluntatis. Aliud eſt, vt totũ hoc offerat in holocauſtum Deo, & conſecret in religioſũ cultum. Primũ fit proximè per traditionẽ; ſecundum autem per obedientiæ votum: ergo vtrũque neceſſarium eſt. Maior quoad priorem partẽ conſtat ex dictis, & ex ipſo nomine *Abnegationis ſui ipſius*, adiunctis expoſitionibus ſanctorũ, præſertim Baſilij, & Gregorij locis citatis. Quoad alterã verò partẽ patet, quia ſine illa relatione, ſeu oblatione non erit abnegatio religioſa, qualis ad ſtatũ religioſum requiritur; & ideo iidem ſancti Patres nomine ſacrificij & holocauſti, hanc abnegationem declarant. Minor autem quoad priorem partem conſtat, quia homo non ſe priuat dominio in ſeipſum, niſi quatenus illud transfert in alium; quia non poteſt eſſe nullius (vt ſic dicã,) & ideo eo ipſo, quòd non eſt ſub dominio alterius, eſt dominus ſuiipſius: ergo vt ſe abneget priuando ſe dominio in ſeipſum, neceſſarium eſt, vt ſe tradat alteri: ergo hæc abnegatio, quantum ad hanc abdicationem iuris proprij in ſeipſum proximè, & quaſi formaliter fit per traditionem. Accedit, quòd, vt in ſuperiorib. dixi, traditio non fit propriè Deo immediatè, ac in ſeipſo, ſed homini, quamuis interdũ fiat (vt in religione fit) homini in ordine ad Deũ, ſeu vice Dei, quia per traditionem transfertur dominium, quod non poteſt tranferrit in Deũ, in ſe, ſed in homine, ſeu per homines: ergo abnegatio quatenus dicit abdicationem proprij iuris, ſeu dominij in ſeipſum, non poteſt fieri niſi per traditionẽ, quæ immediatè fit ipſi religioni. Quoad alterã verò partem patet eadem minor, quia per votũ obedientiæ quaſi ſpecificatur, & extollitur illa traditio, quæ proximè fit homini, vt ſit religioſa, tanquam ſpiritnale holocauſtũ ipſi Deo factũ. Vnde intelligitur, hæc duo in hoc negotio concurrere, tanquã materiale, & formale, traditio enim, quaſi materialiter ſe habet in hac abnegatione; votum autẽ obedientiæ eã formaliter perficit, & quaſi cõſummat in ordine ad ſtatum religioſum.

Obiectio diluitur.

Dices, ipſam traditionẽ propter Deum factam, & ex intentione diuini cultus ſatis religioſã eſſe, ſecluſo etiam proprio obedientiæ voto. Reſpondeo, etiãſi dici poſſit religioſum ex ordinatione ad prædictũ finẽ, nihilominus non habere propriã perfectionẽ ad

ad ſtatũ religioſum neceſſariã, quia non eſt conſecrata Deo per proprium vinculum religioſum. Vnde neque homo tenetur religioſa, & ſacra obligatione ad fidelitatem ſeruandam in ea traditione, niſi ad illam accedat obedientiæ votum, ob hanc ergo cauſam neceſſarium eſt ad perfectionem abnegationis religioſæ.

7. Ex quibus facile eſt, ſoluere principalem difficultatem in principio poſitam. Concedo enim tam per traditionem, quàm per obedietiæ votum renuntiare hominem propriæ voluntati, eámque alteri ſubmittere; diuerſo tamen modo, vtroque tamen neceſſario ad huius renunciationis perfectionem, vt declaratum eſt, magíſque explicabitur ſequenti capite, reſpondendo ad vltimam confirmationem.

Satisfit rationi dubitandi.

CAPVT VI.

Quotuplex ſit malitia in tranſgreſſione obedientiæ religioſæ.

1. EX dictis præſens oritur difficultas, vtrùm ſcilicet ex promiſſione obedientiæ facta Deo, & ex promiſſione ac traditione Prælato, ac religioni exhibita, duplex inſurgat in religioſo obligatio, ita vt contraria tranſgreſſio duplicem habeat malitiam; quidam enim negát hanc duplicem obligationem, & conſequenter negant etiam eſſe duplicem malitiam in illa tranſgreſſione. tenet Sot. lib. 7. de iuſtitia q. 2. a. 3. *Simplum* (inquit) *ſeu vnicum tantùm eſt religioſo crimen non obtemperare præfecto, quia licèt obſequium conſtituerit in genere obediẽtiæ, non tamen niſi per ſolum votum*; *non enim obedientiam Prælato voues, ſed Deo quòd eris Prælato obediẽs.* Contrariam tamen ſententiã docet apertè D. Th. 2. 2. q. 88. a. 5. ad 3. vbi dicit votum obedientiæ includere, vel ſupponere humanam promiſſionem factam Prælato, & addere votum, quod eſt promiſſio facta Deo, de implenda promiſſione facta Prælato. Et licèt verum ſit, poſſe intelligi, ac fieri votum obedientiæ, ſine promiſſione humana, vt in ſuperioribus tetigimus; nihilominus in voto obedientiæ religioſæ prout de facto fit, planè ſentit D. Th. interuenire illam duplicem promiſſionem, & conſequenter duplicem obligationem diuerſarum rationum, ac virtutum, ad quas conſequitur duplex etiam malitia in tranſgreſſione ſi fiat, vt latè ibidem explicat, & approbat Caiet. Et in ſimili admittit Soto eodem loco dicẽs. Si quis promittat fœminæ aliquid in dotem, & voueat Deo illam promiſſionem implere, dupliciter peccare non dando dotem, ſcilicet, contra iuſtitiam, & religionem. & paulo inferiùs referens doctrinam D. Thom. de promiſſione humana, quæ fit Prælato, dicit nihil falſum continere, quod non videtur cum primo eius dicto cohærere.

2. Dicendum ergo eſt eandem inobedientiam religioſam duplicem habere malitiam, contra religionem reſpectu Dei, de qua non eſt dubium ratione voti, & contra pactum cum Prælato initum. Circa hanc verò poſteriorem malitiam dubitatio ex dictis occurrit, quia videtur ſequi non eſſe vnã tantùm, ſed plures, præter malitiam ſacrilegij. Sequela patet, quia in primis ibi eſt malitia contra promiſſionem humanam, vt D. Th. dicit; eſt ergo contra virtutem fidelitatis. Iuxta noſtram autem ſententiam etiam ibi eſt malitia contra traditionem religioni factam, quæ eſt contra iuſtitiam, quia eſt contra ius religioni acquiſitum; ergo ſunt ibi duæ malitiæ ſpecie diſtinctæ: vt ſeruus, vel fa-

Concluſio vnica. Tranſgreſſio obediẽtiæ religioſæ duas malitias ſpecie diſtinctas habet.

Dubitatio, an malitia reſpectu Prælati ſit ſpecie multiplex.

A mulus ex iuſtitiã tenetur obedire hero, ſeu domino, ratione dominij, vel pretij, aut ſtipendij, etiamſi nullam aliam promiſſionem obediendi fecerit; ſi autem vlteriùs ſpeciali promiſſione ſe aſtrinxerit ad ſeruandam fidelitatem, & obedientiam domino, noua tenebitur obligatione, & ita dupliciter peccabit ſi inobediens ſit; ita ergo dicendum videtur in religioſo. Vltra hæc verò obſeruare oportet, habere nunc Prælatum religionis veram ſpiritualem iuriſdictionem, quam recipiũt à ſummo Pontifice, per quam poſſunt propria præcepta, vel leges imponere, quæ ſpeciali titulo obedientiæ Eccleſiaſticæ inducunt obligationem: erit ergo hoc titulo tertia, vel quarta ſpecies malitiæ in hac tranſgreſſione. Tandem conſideranda B eſt ſpecies virtutis, vel vitij, ad quam ſpeciem pertinet actus ratione ſuæ materiæ, & ita adiungetur noua ſpecies malitiæ, vt v. g. ſi opus præceptum ſit ieiunij, & religioſus illud frangat, præter omnia dicta peccabit contra temperantiam; videtur autem incredibile tot multiplicari in vna religioſi inobedientia.

Probatur primò ratione fidelitatis. Secundò ratione traditionis. Tertiò ratione ſpiritualis iuriſdictionis.

Quartò ratione operis præcepti.

Reſpondetur nihilominus, quando religioſus peccat contra votum obedientiæ, regulariter, ac per ſe loquendo, ſolùm interuenire duas malitias; vnam ſacrilegij contra Deum ratione fracti voti, de qua nullus dubitat, & per ſe ſatis clara eſt; alteram iniuſtitiæ, contra hominem ratione traditionis, & promiſſionis factæ: neque oportet has ma- C litias reſpectu Prælati multiplicare, quia non fit illi multiplex iniuria, ſed vnica tantùm. Vnde ad obiectionem de promiſſione, & traditione reſpondetur primò, fortaſſe in præſenti materia hęc duo non eſſe diſtincta; nam licèt promiſſio, & traditio cum proprietate ſumpta, & in ordine ad idẽ & ſecundùm idem diſtinguãtur, nihilominus traditio rei de præſenti, in ordine ad actũ, ſeu vſum futurum ſolet aliquando nomine promiſſionis ſignificari, vt traditio matrimonij, ſuppoſita recta intelligentia, & intentione, poteſt his verbis ſignificari, promitto te ſemper habere in coniugem, vel tibi ex nunc eſſe coniugem fidelem: nam quia in matrimonio traditur corpus in ordine ad futurum actum, & ad illum ſtatim naſcitur obligatio, D voluntas contrahendi, & efficiendi talem obligationẽ declaratur, & ſignificatur nomine promiſſionis, quanuis reuera immediatè verſetur circa traditionem de præſenti, ex qua naſcitur obligatio ad vſumfructum. Vnde licèt in matrimonio multiplicarentur hæc verba, trado me tibi in cõiugem, & promitto matrimonialia iura tibi ſeruare, fortaſſe non multiplicarẽtur vincula, nec obligationes, quia per omnia illa verba ſolùm explicatur definita, & firma voluntas faciendi hunc cõtractum, & ſeruandi illum. Ita ergo ſatis veriſimiliter cenſeri poteſt in præſenti: nã intentio profitentis ſolùm eſſe videtur tradendi ſe huic religioni, & ſeruandi obligationem parẽdi Prælatis, quæ ex illa intrinſecè naſcitur, & hanc intentionem, E ſeu voluntatem explicat, tam nomine profeſſionis, quàm promiſſionis, vel etiam traditionis, aut quocunque alio ſimili. Et iuxta hanc interpretationem licèt verbum promiſſionis humanæ, quo D. Th. vtitur, & verbum traditionis ſint diuerſa, res tamen eadem eſt, ad eum ſcilicet modum, quo fit in Baptiſmo ſponſio, quam D. Thom. alibi votum latè ſumpto vocabulo appellauit, cùm reuera ſolùm tantùm ſit voluntaria profeſſio legis Euangelicæ, per quam aliquis ſe tradit in membrum & ſubditum Catholicæ Eccleſiæ.

3. Aſſertio vera. Vnica tantùm eſt malitia iniuſtitiæ.

Ad primam rationem in contrarium factam.

Declaratur in matrimonij contractu.

Secundò admittere poſſumus in profeſſione re- 4.

Reſpondetur ſecūdò,

ligioſa, præter traditionem, & proprium obedientiæ votum interuenire profeſſionem humanam factam Prælato, de obedientia illi præſtanda: non enim repugnat promiſſionem fieri homini de implenda re, vel actione alio titulo illi debita: nam ſi is, qui debitor eſt, ratione mutui poſtea ſpecialiter promittat ſoluere tempore debito, illa vera eſt promiſſio diſtincta à mutuo: idémque admitti facilè poteſt in exemplo ſuprà poſito de ſeruo: nihil ergo repugnat ita fieri in præſenti, ſi hæc ſit intentio promittentis. Nihilominus tamen aſſero, ex illa circunſtantia non multiplicari ſecūdùm ſpeciem malitiam mortalem. Nam vel illa promiſſio conſideratur præcisè intra rationem fidelitatis, vel vt tranſit, vel tranſire poteſt in rationem iuſtitiæ. Sub priori ratione non inducit obligationem ſub culpa mortali, quia iuxta probabilem ſententiam fidelitas, & veritas ex genere ſuo præcisè ſumptæ, ſolùm inducunt obligationem ſub veniali. Sub poſteriori autem ratione obligatio erit ſub mortali, quia tranſit in rationem iniuſtitiæ; tamen non eſt ſecundùm ſpeciem diſtincta ab obligatione, quæ naſcitur ex traditione, & ideo nec malitia etiam eſt diſtincta ſpecie, quia eadem eſt ratio iuſtitiæ in toto illo contractu, etiamſi propter diuerſos modos ſe obligandi aliquantulum augeri videatur. Quòd ſi quis vrgeat, ſaltem addi malitiam infidelitatis, quæ eſt ſpecie diſtincta, cùm ſit contra diuerſam virtutem. Reſpondetur illam vt ſic non eſſe mortalem, ſed venialem, & ideo non eſſe inconueniens multiplicari, vt in ſimili dixit Caiet. 2.2. q.88. art.5. & patet in omni mendacio pernicioſo; nam præter malitiam mortalem contra iuſtitiam habet malitiam mendacij, quæ vt ſic venialis eſt. Atque hæc reſponſio eſt probabilis; prior tamen, & ipſi rei, & veritati magis conſentanea videtur.

Fidelitas ſolùm obligat ſub veniali ex ſuo genere.

5. Ad alteram obiectionem de iuriſdictione ſuperioris, & aliam de malitia actus ſecundùm ſe, ſimul reſpondendum eſt. Et in primis conſiderandum eſt, an actus, qui fit contra præceptum Prælati, ſecundùm ſe malus ſit, vel ſolùm quia prohibitus. Nam ſi aliàs ſecundùm ſe malus eſt, concedimus ex eo capite multiplicari malitias, vt expreſsè Caietan. ſuprà docet. & ratio eſt, quia malitia, quam affert actus ex proprio obiecto, non impeditur, propter præceptum Prælati, vt per ſe conſtat, quia eſt intrinſeca, vel quia eſt contrarium præceptum Eccleſiæ. v. g. quod ſemper durat, & è conuerſo malitia actus non impedit, quominus præceptum ſuperioris ſuam vim habeat, & inducat ſuam obligationem, quæ cùm ſit etiam ſpecie diſtincta, violatio eius ſuam retinet malitiam ſpecie diſtinctā. At verò ſi actus ſolùm eſt malus, quia prohibitus (& idem eſt proportionaliter de omiſſione) tunc Caiet. ſuprà cenſet non habere inde ſpecialem malitiam, vt in præcepto de ieiunio ſuprà poſito, fractionem eius non habere malitiam intemperantiæ, quia talis actus ſecundùm ſe non erat neceſſarius ad virtutem temperantiæ, & præceptum ſuperioris non habet vim conſtituendi illum intra materiam neceſſariam illius virtutis, ſed ſolùm intra materiam obedientiæ, ſeu religionis.

Reſponſio ad ſecundā rationem.

Caiet.

6. Quæ doctrina eſt vera, & ſine controuerſia, cōſiderando Prælatum ſolum quatenus habet vim præcipiendi ex vi voti, aut profeſſionis, vt meliùs conſiderari poteſt in Abbatiſſa Monialium, quę iuriſdictionem Eccleſiaſticam non habet. Ratio eſt, quia obligatio, vel imperium, quod naſcitur ex vi ſolius voti, aut promiſſionis, ſeu traditionis huma-

Differentia inter præceptum or-

A næ, ſolùm trahit actum ad materiam illius virtutis, ad quam pertinet votum, vel contractus humanus, id eſt, religionis, vel iuſtitiæ, in quo differt à propria lege, quæ vim habet dandi actui neceſſitatem intra propriam ſpeciem virtutis; quam differentiam explicuimus in ſuperioribus, tractando de ſimplicibus votis. Hinc verò addendum videtur, ſi conſideretur Prælatus Religionis quatenus habet iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſic proprium imponere præceptum, ſeu legem, quæ vim habeat obligandi ſubditum iuxta varias materias, & motiua virtutum, dando actibus neceſſitatem illarū; quod bene attigit Gabriel Vaſquez 1.2. diſput. 98. c.3. eritque verum quando conſtiterit Prælatum præcipiendo vti tali iuriſdictione: nam licèt ſuperior illam habeat, poteſt præcipere non ex illa, ſed

tum ex vi voti obedientiæ & iuriſdictionis veræ.

B ſolùm exigendo obedientiæ debitum Imò regulariter loquendo hic videtur eſſe ordinarius modus præcipiendi Prælatorum religionum, quia materia circa quam verſantur, ordinariè talis non eſt, vt ex vi ſolius iuriſdictionis Eccleſiaſticæ præcipi poſſit, quia eſt materia ſupererogationis, vel conſilij, & ita ſolùm præcipi poteſt, quatenus ex vi profeſſionis facta eſt neceſſaria. Sæpe ergo per iuriſdictionem ſolam non poſſet per ſe, ac directè præcipi; ſed ad ſummum præcipi poterit, vt obligatio facta impleatur. Tunc autem præceptum Prælati, etiamſi ex iuriſdictione procedat, non conſtituit actum, vt neceſſarium intra propriam virtutem, ad

C quam pertinet, ex propria materia, ſed ſolùm intra virtutem obedientiæ, & religionis; vt ſi Epiſcopus præcipiat ſeculari habenti votum ſimplex caſtitatis, vt non ducat talem vxorem ſub cenſura excommunicationis, non dat illi actui neceſſitatem intra virtutem caſtitatis, quia vt ſic nō eſt materia præcepti, ſed vrget illum, & adiungit illi neceſſitatem intra virtutem religionis, quia ratione illius iam eſt materia præcepti, & ad ſummū adiungit illi neceſſitatem obedientiæ ſuæ. Ita ergo exiſtimo communiter accidere in ordinariis obedientiis religioſorum, quæ illis iniungi non poſſunt, ex vi ſolius iuriſdictionis, ſed ratione promiſſionis factæ ab illis exigi poſſunt. Nihilominus tamen, quia Prælati religionum, ſunt etiam

D ordinarij paſtores ſuorum ſubditorum iuxta Eccleſiæ vſum, ideo in materia proportionata imponere poſſunt leges, ſeu præcepta. Et tunc actus habebunt neceſſitatem virtutis intra propriam materiam propter rationem factam. Veriſimile autē eſt tunc ceſſare alteram obligationem obedientię, quatenus ex traditione, ſeu promiſſione humana naſcitur; quia hi Prælati nunquam videntur habere intentionem præcipiendi, & obligandi duplici titulo, ſcilicet iuriſdictionis, & quaſi dominationis, ſed altero tantùm iuxta exigentiam rerum, vel actionum. Vnde ſi ordinarium modum gubernandi inſpiciamus quoad vim directiuam, quæ eſt

Prælati religionis poſſunt leges, & præcepta ſubditis imponere ratione iuriſdictionis, quam habent.

E in præcipiendo, videntur vti poteſtate dominatiua, quæ fundatur in traditione, ſeu promiſſione; quoad vim autem coactiuam, quando neceſſaria eſt, vtuntur poteſtate iuriſdictionis, ſicut irritando vtuntur dominio, diſpenſando autem iuriſdictione. In rigore autem non dubito quin poſſit vtroque titulo vti in pręcipiendo, ſi materia ſit capax, & tunc concedendum eſt, præter obligationem religionis, quæ ex voto naſcitur, & pręter obligationem iuſtitiæ, quæ oritur ex traditione, & poteſtate dominatiua, interuenire ſpecificam obligationem illius virtutis ad quā pertinet actus ratione ſuæ materię, & in qua fit, neceſſarius ratione legis, ſeu præcepti. Sicut, quando actus eſt neceſ-

neceſſarius, ex præcepto Eccleſiæ, & Prælatus religionis eundem imperat, in vi voti, & poteſtate ſua dominatiua, tunc contraria tranſgreſſio habet malitiam intemperantiæ contra præceptum Eccleſiæ, & præterea habet malitiam contra votum, & contra promiſſionem, ſeu traditionem ſuperiori factam: idem ergo erit, quando loco Eccleſiaſticæ legis omnibus communis interuenit præceptum Prælati, ex iuriſdictione procedens, & conſequenter conſtituens actum in materia neceſſaria virtutis; eſt enim eadem vis, & poteſtas. Neque eſt inconueniens multiplicari deformitates, quando tituli obligationum ſecundùm diuerſas rationes ſpecificas multiplicantur.

7. Obiectio duplex. Dices præter has omnes reperiri malitiam inobedientiæ, quæ videtur ab his omnibus diſtincta, nec poſſe ad aliquam illarum reduci. Item aliquando poteſt contingere ſimul coniungi communem legem Eccleſiæ, & propriam legem Prælati: ergo inde etiam multiplicabuntur malitiæ, vel ſi illa diuerſitas non ſufficit, neque alia ſufficiet. Ad primam reſpondetur. Reſpondeo ad priorem partem, inobedientiam non conſtituere ſpecialem malitiam, niſi ſit formaliter intenta, vt docuit D. Thom. 2. 2. q. 105. art. 1. ad 1. & conſtat, quia eſt circunſtantia generalis, quæ non ſpecificat, niſi peculiariter intendatur. Inobedientia ſpecialiter intenta cauſat malitiam ſpecie diuerſam ex genere ſuo mortalem. Si autem Religioſus hoc modo ſit inobediens, ex contemptu Prælati, & poteſtatis eius, verum eſt incurrere ſpecialem malitiam diſtinctam ab omnibus numeratis, & ex ſuo genere mortalem. Imò in vniuerſum eſſe mortalem ſentit D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. & eſſe communem opinionem Theologorum, & Canoniſtarum, eos ex parte referens, affirmat Couarru. in regula *Peccatum* 2. p. §. 5. num. 2. in fine. Qualis cõtemptus Prælati requiratur. Intelligenda autem eſt, de abſoluto contemptu ipſius Prælati vt talis eſt, ſeu poteſtatis eius: nam ſi ſolùm ſit contemptus ipſius rei in particulari, poteſt eſſe veniale peccatum ex leuitate materiæ, etiamſi fiat ex directa intentione in aliquam offenſionem perſonæ Prælati, vt in materia de legibus latiùs tractatur, & ſentit Caiet. in ſumma verbo *Contemptus*, quem ſequitur Armilla eodem verbo. & Medina 1. 2. q. 96. art. 4. & Sot. in 4. d. 15. quæſt. 2. art. 1. ad primum. Angles in materia de pœnitentia, & inſinuat Angelus verbo *Contemptus*. Imò D. Thom. q. 15. de veritate, art. vlt. ad ſecundum dixit, non omnem contemptum eſſe peccatum mortale, ſed ſolùm contemptum Dei: intelligendum autem eſt, de contemptu Dei in ſe, vel in ſuis Vicariis, *Bernard.* iuxta doctrinam Bernardi lib. de præcepto, & diſpenſ. cap. 12. *Siue Deus, ſiue homo*, &c. Itaque inobedientia niſi formalis ſit, non addit ſpecialem malitiam, neque mortalem, niſi ex materia vel ex abſoluto contemptu grauis ſit.

8. Ad ſecundã reſponſio. Ad alterã partem reſpondetur, negando conſequentiam: nam per proprias leges, ſeu præcepta, quæ ex iuriſdictione procedunt, cõſtituitur actus in ſpecie virtutis iuxta exigentiam materiæ, & Malitia nõ multiplicatur ex multiplicatione legũ, vt ſic. honeſtatis intentæ: vnde multiplicatio legum vt ſic non multiplicat formaliter obligationes, & conſequenter nec contrarias tranſgreſſiones, & ideo furtum contra legem naturalem, & poſitiuam diuinam, & humanam, ciuilem, & Eccleſiaſticam, vnam habet malitiam, quia omnes hæ leges conſtituunt illum actum in materia iuſtitiæ. Idem ergo dicimus in præſenti de ieiunio præcepto per legem canonicam, & per regulam, ſeu præceptum regulare, quatenus veram rationem habet, ſeu efficaciam legis. Secus verò eſt de obliga-

A tione voti, quæ transfert actum ad virtutem religionis; & idem cenſemus de obligatione ex vi traditionis, & promiſſionis humanæ, quæ transfert actum in aliam ſpeciem iuſtitiæ, vt explicatum eſt. Sicut pater rigoroſè præcipiens filio, vt audiat Miſſam die feſto, v. g. poteſt illum ſpecialiter obligare ex vi patriæ poteſtatis, & tunc filius omittens, non ſolùm peccabit contra præceptum Eccleſiæ, ſed diſtincta malitia contra præceptum paternum; quòd ſi talis filius feciſſet etiam votũ obediendi patri ſuo, peccaret etiam contra religionem. Ita ergo comparatur religioſus ad ſuum Prælatum, qui ſuo modo patriam habet poteſtatem ſpiritualem, qua poteſt obligare ſpiritualem filium, quanuis ſimul habeat poteſtatem iuriſdictionis, in quo excedit patrem carnalem regulariter loquendo: non enim repugnat interdum etiã in illo aliquid proportionale reperiri, vt in Rege reſpectu ſui filij, cui poteſt præcipere, & vt pater, & vt legiſlator, & ſupponendo in filio votum obediendi patri, quocunque titulo præcipienti, atque etiam in materia aliàs præcepta, per legem Eccleſiaſticam, vel diuinam. Sicut enim poteſt vnuſquiſque ſeipſum denuo obligare per votum in materia aliàs præcepta; ita etiam pater poteſt obligare filium, & Prælatus ſubditum; quia in illã maximè ſubditus eſſe debet.

Ex his, quæ circa prædictam confirmationem diximus, conſtat votum obedientiæ, & traditionem religioſam ita inter ſe comparari, vt votum augeat, quaſi intenſiuè obligationem parendi Prælato, quæ ex traditione naſcitur; quod augmentum intenſiuum voco, quia circa idem auget obligationem: addo autem particulam *quaſi*, diminutiuam, quia reuera non eſt intentio, ſed additio nouæ, & excellentioris rationis obligationis, vt ſatis explicatum eſt. Supereſt autem quæſtio, an ſecundùm extenſionem, quæ ſumitur ex parte materiæ, hæ obligationes ſint æquales, vel vna addat aliquid alteri, quæ in ſectionibus ſequentibus declarabitur. 9.

CAPVT VII.

An votum obedientiæ obliget, ad totius Regulæ obſeruationem.

INcipimus explicare huius voti materiam, quæ poteſt eſſe, aut lex, aut conſtitutio ſcripta, aut tranſitorium præceptum ab homine impoſitum. De hac poſteriori parte nulla eſt quæſtio, quia illud eſt quod expreſſiùs in tali voto promittitur, vt ex formulis profitendi ſuprà relatis manifeſtũ eſt. Item quia tota neceſſitas voti obedientiæ in religionibus eſt, propter neceſſitatem, quæ in omni communitate humana eſt, vt in ea ſit aliquis ſuperior, cui alij pareant, quia aliàs nullus in ea poſſet eſſe ordo, ſed ſumma confuſio, quam obedientiam oportet in religione eſſe per votum firmatam, & conſecratam Deo; ergo materia huius voti præcipuè eſt, Prælati præceptum, ſeu mandatum, de quo qualem, & quantam obligationem inducat, poſtea videbimus. 1. Aſſertio. Præcipua materia huius voti eſt Prælati præceptum.

De altera ergo parte verſatur propoſita difficultas, in qua tres inuenio ſententias. Prima generatim affirmat totam regulam contineri ſub materia voti obedientiæ religioſæ: atque ita teneri religioſum ad totius regulæ obſeruationem ex vi voti. ita ſentit Henriquus quodlib. 6. q. 17. vbi in ſpeciali loquitur de regula Auguſtini, quæ ſub his 2. Prima ſententia circa regulæ obſeruationẽ, affirmat. *Henriq.*

his verbis proponitur, *Hæc ſũt, quæ vt obſeruetis præcipimus*; extendit autem ſermonem ad omnem aliam, etiamſi (inquit) ſub hac forma proponatur. *Hæc ſunt quæ vt obſeruetis admonemus*: & idem diceret de verbo *ſtatuimus*, vel de quocunque alio ſimili. Ratio eius eſt, quia per votum fit præceptum, quod antea erat conſilium, vel admonitio; ſed per votum obedientiæ vnuſquiſque obligatur ad obſeruandam regulam, & omnia, quæ in illa continentur: ergo. Minor probatur, quia ideo ante profeſſionem proponitur regula, vt vnuſquiſque videat, an velit ſe ad illam obligare; ergo ſupponitur illam eſſe materiam talis obligationis, & voti. Item quia aliàs non eſſet maior obligatio obſeruandi regulam poſt profeſſionem, quàm antea, quod per ſe ſtatim apparet abſurdum, & contra rationem. Item quia per votum obedientiæ religioſus promittit regularem vitam, vt docet D.Th. 2.2.q. 186.a.9. regularis autem vita dicitur illa, quæ conformatur regulæ; ergo promittit quis per tale votum conformare ſe in ſuis actionibus regulæ ſuæ. Vnde D. Th. ibidem ait facere contra votum obedientiæ, qui tranſgreditur præceptum, vel ore tenus à Prælato factum, vel in regula expreſſum: ergo iuxta mentem D. Th. promittit religioſus per obedientiæ votum obſeruare præcepta, non tantùm hominis, ſed etiam regulæ: ergo quamuis regula ex ſe non obligaret ſub præcepto, ex vi voti obligat. Patet conſequentia, quia ſi quis immediatè voueret facere id quod regula præſcribit, v.g. ieiunare, nulla interueniente regula orietur grauis obligatio ad id faciendum, ſed perinde eſt interueniente regula, vouere illam ſeruare: ergo. Tandem confirmatur hæc ſententia, quia aliàs non peccaret Religioſus ſaltem moraliter habens formale propoſitum non ſeruandi aliquã regulam, quoties impune id facere poſſet. Conſequens eſt valde abſurdum; ergo ſequela patet, quia nõ eſt maior ratio de ſingulis regulis, quàm de tota collectione; quia plura cõſilia ſimul collecta non efficiunt vnum præceptum; nec plura peccata venialia vnum mortale.

Fundamentum.

Confirmatur.

3. Secunda ſẽtẽtia negat.

Secunda opinio eſt, ex vi voti obedientiæ non teneri aliquem ad obſeruationem regulæ, ſed ſolùm, ex vi ipſius regulæ quantum ipſa declarauerit ſub præcepto, ſi ipſa expreſſerit, vel tantùm ſub conſilio, ſeu obligatione ad pœnam, ſi ita ipſa declarauerit. Hanc ſententiam tribuunt aliqui D. Thomæ, & ſumi poteſt ex Paludano in 4.d.38.q.3. a.4. & ſupplemento Gabriel.q.1. a.3. Poteſt autem in hunc modum declarari, & confirmari; nam ſicut ſuperiori capite reſpectu perſonæ Prælati præter votum dicebamus eſſe obligationem illi parẽdi, ex vi traditionis, antequam intelligatur votum obedientiæ, ſeu illo præciſo; ita reſpectu regulæ poteſt, & debet intelligi obligatio ad ſeruandam regulam, quæ non pertinet ad virtutem Religionis, ſed ad iuſtitiam legalem, vel generaliter ad obedientiam, vel ſpecialiter ad varias virtutes, iuxta exigentiam materiarum, ſi regula habeat veram rationem legis. Fundamentum autem huius partis eſt, quia is, qui voluntariè efficitur pars alicuius Reip. conſequenter ſubiicitur legibus illius Reipublicæ; & ad eas ſeruandas obligatur, ſecluſo voto, & iuramento, quæ extrinſeca ſunt, vt in tractatu ſequenti magis declarabimus. Hac ergo parte ſuppoſita dicit hæc ſententia, votum obedientiæ non cadere in regulam, vt in materiam, nullámque obligationem addere illi, quam ipſa ex ſe habet. Sic autem explicata hæc ſententia probari poteſt: primò ex forma viuendi, quia qui profitetur, nõ promittit ſeruare regulam, ſed vouet Deo, & promittit Prælato obedientiam; ergo. Secundò, quia aliàs committeretur ſacrilegium, quoties frãgeretur quæcunque regula. Conſequens eſt, contra communem ſenſum omnium Religioſorum, & conſequenter præter intentionem vouentium, item eſſet in grauiſſimum periculum animarum, ſæpius enim peccaret mortaliter. Nec ſatis eſt reſpondere, licèt illa ſint ſacrilegia, eſſe venialia, ex leuitate materiæ, quia ad minimum illa materia, quæ ſufficeret ad tranſgreſſionem mortalem, ſi eſſet immediatè promiſſa per votũ, ſufficeret ad peccatũ mortale ſi eſſet contra regulã, quia, vt dicebat prior opinio, mediante regula vouet quis facere, vel omittere quod per regulam præſcriptum eſt.

Fundamentũ eſſe poteſt.

Probatur primò.

Secundò.

Effugium eluditur.

4. Aliud effugium impugnatur.

Dicetur fortaſſe votum cadere in regulam, & addere illi obligationem, non tamen æqualem pro tota regula, ſed proportionalem, ita, vt ſi regula ſecundùm ſe ſit lex obligans ſub mortali, tranſgreſſio eius ratione voti habeat nouam malitiam mortalem ſacrilegij; ſi autem regula tantùm obliget ſub veniali, addatur ſolùm malitia venialis ratione voti, ita vt quidquid ſit de qualitate, vel grauitate rei circa quam verſatur regula ſemper in ordine ad votum, materia cenſeatur leuis, ſi obligatio regulæ ſolùm eſt venialis. Sed quid dicendum de regulis, quæ ad nullum peccatum mortale, vel veniale obligant? Nec enim dici poteſt, votum cadere in vnam regulam, & non in aliam; quia eo modo quo reſpicit regulã, generaliter cadit in totam. Neque etiam intelligi poteſt, quòd votum cadat in obſeruationem alicuius regulæ, & quòd non addat illi obligationem pertinentem ad religionem, quia promiſſio voti ſeparari non poteſt ab obligatione. Si autem votum cadit in vniuerſam regulam; ergo, qui vouet obedientiam, promittit etiam ſeruare illas regulas, quę de ſe ad nullum peccatum obligant; ergo neceſſariò contrahit obligationem in conſcientia ſeruandi talem regulam.

5. Tertia ſententia vtitur diſtinctione.

Tertia ſententia diſtinguit inter religiones iuxta diuerſos modos profitendi earum, qui ad duos reducuntur. Vnus eſt in quo fit promiſſio conuerſionis morum ſecundùm talem regulam, vt de Carthuſia ſuprà retulimus, & de Religione S. Benedicti idem colligitur ex cap.58. ſuæ regulæ. Alius verò modus eſt promittendo obedientiam ſecundùm talem regulam, vt ait Bernard. lib. de præcepto, & diſpenſ. & ſeruatur in religionibus mendicantium, & ſpecialiter de prædicatoribus refert D. Thomas ſuprà. Ex priori igitur modo profitẽdi, ait hæc opinio oriri obligationem voti ad ſeruandam regulam, quia promittere conuerſionem morum ſecundùm regulam, eſt promittere conformari in moribus regulæ, quod eſt promittere ſeruare regulam; ergo obſeruatio regulæ, eſt materia talis voti. Ex poſteriori autem modo profitendi non ſequitur talis obligatio, quia illud votum ſolùm eſt obediendi Prælato; regula autem magis additur ad deſignandum terminum, intra quem poteſt præcipere Prælatus, quàm vt eius obſeruantia promittatur. Hanc diſtinctionem indicat Paludanus ſuprà, & latiùs Palatius in 4.d.38. diſp.1. circa medium.

6. Senſus præſentis quæſtionis.

In hac quæſtione non diſputamus, an regula religioſa obliget ad culpam, necne, vi ſua, ac præciſo voto; de hoc enim diſſeremus meliùs tractatu ſequenti; ſed abſtrahendo ab hac quæſtione ſolùm tractamus, an obſeruatio regulæ ſit materia voti obedientiæ, quod in religione fit, & inde conſequenter oritur alia quæſtio, an ex hoc voto oriatur

Aſſertio prima. Obſeruãtia regulæ continetur ſub materia voti obedientiæ religioſæ.

oriatur obligatio ad ſeruandam regulam , quæ ex genere ſuo ſit ſub mortali , cùm ſit iuſtitiæ ad Deum. Dicendum ergo eſt primò , regulam , ſeu obſeruantiam eius contineri ſub materia voti obedientiæ religioſæ. Hæc ſine dubio eſt ſententia D. Th. 2.2. dict.q.186. art.9. vbi expreſsè dicit votum obedientiæ obligare ad ſeruandum præceptum regulare,ſiue ab homine impoſitum, ſiue in regula contentum;& idem intellexit Caiet.ibi. & D. Anton. 3. p. tit.16.c.1. §.13. in fine , qui refert Ioannem de Neapoli. quodlib.14. q.16. &

D.Thom. Caiet. D. Anton. Probatur primò.

probatur,quia religioſus vouet, obedire Prælatis talis religionis, ſed Prælatus, non ſolùm præcipit re ſeu perſonali præcepto(vt ſic dicam)ſed etiam præcipit per legem ſtabilem, ſeu regulã; ergo votum obedientiæ æquè cadit in vtrunque præceptum.

Secundò.

Secundò declaratur ex vſu omnium religionum,quæ in ſuis regulis , vel ſtatutis , addere ſolent hanc particulam , *in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus*,&c. quando volunt grauem obligationem imponere ; ergo ſupponunt votum obedientiæ de ſe cadere in præcepta, quæ per modum regulæ,ſeu legis proponuntur;ergo idem dicendum eſt de tota regula , ſecundùm eum gradum obligationis in quo fertur. Patet conſequentia , quia votum obedientiæ abſolutè fit ſecundùm regulam , & non limitatur ad hunc vel illum modum præcipiendi regulæ. Et quanuis hoc pertineat ad factum, vt ait Henriquus ſuprà, an ſcilicet aliqua in regula ſic tradantur,vt votũ obedientiæ,non intelligatur cadere in illa; nihilominus conſiderando modum viuendi , & obedientiam in quacunque religione, in nulla poteſt probabiliter illa diſtinctio fieri, ſcilicet quòd votum obliget ad ſeruandam vnam partem regulæ,& non aliam.

7. Obiectio.

Dices, ex argumento facto , ſolùm poſſe concludi, votũ obedientiæ poſſe obligare ad regulã,ſi in ipſa exigatur,actu verò non obligare ad totam, ſed ſolùm ad eam partem,in qua talis obedientia exigitur ; ſolùm autem videtur exigi in illis regulis,in quibus additur illa particula, *in virtute ſanctæ obedientiæ*.

Impugnatur.

Sed contrà,nam idem dici poteſt de omnibus præceptis perſonalibus , quæ oretenus, vel priuatis literis à Prælatis imponuntur , nimirum non pertinere vllo modo ad votum obediẽtiæ , niſi quando in eis expreſsè additur particula illa *in virtute ſanctæ obedientiæ*; ergo non minus eſt materia obedientiæ regula ipſa quàm præceptum Prælati,quod eſt in præſenti principaliter intentum. Deinde illa particula,*in virtute ſanctæ obediẽtiæ*,non additur, niſi ad explicandam obligationẽ ſub mortali , quantum eſt ex modo præcipiendi: præter hanc autem obligationem poteſt eſſe alia ſub veniali , in qua etiam ratio obedientiæ interuenit,ſiue illa obligatio proueniat ex regula , ſeu ſtatuto , ſiue ex præcepto Prælati ; ergo votum, quod factum eſt de obedientia abſolutè , totam hanc materiam comprehendit , ſiue addatur illa particula,ſiue non addatur.

8. Confirmatur primò.

Nec refert , (vt vltima opinio diſtinguebat) quòd votum fiat obediendi regulæ,vel ſecundùm regulam,vel aliis verbis,explicantibus conuerſionem morum,iuxta regulam;nam ſi attentè conſiderentur reuera ſunt æquiualentia, vt infrà latiùs dicam,cùm enim vouetur obedientia ſecundùm regulam , quamuis intendatur limitari poteſtas præceptiua Prælatorum ad ea, quæ in regula formaliter,vel virtualiter continentur,vel quæ ad illius obſeruationem,vel intentionem aliquo modo pertinent;non tamen excluditur à materia voti obedientiæ actus ipſe præcipiendi per regulam;

A nullum enim præceptum magis eſt ſecundum regulam , quàm ipſamet regula: ergo obedientia regulæ cadit ſub tale votum, etiam ſub illa forma factum. De aliis autem formulis,& modis vouendi,res eſt per ſe clara,& ab aliis conceſſa;

Confirmatur ſecũdò.

Tandem ex vi traditionis,ſeu vnionis cum religione, æquè ſequitur obligatio ſeruandi regulam,ac obediendi præceptis Prelatorum,& tota illa obligatio ex ſuo genere ad obedientiam ſpectat ; ſed votum obediẽtiæ eſt ad confirmandam, & quaſi ſacrandam, vt ſic dicam,hanc obligationem; ergo reſpicit totam illam , vt adæquatam materiam ; imò certior videtur hæc obligatio,quàm prior,nullus enim eſt religioſus, qui non exiſtimet eo modo, quo obligatur per regulam , obligari ratione obedientiæ, B quam promiſit, cùm tamen alia obligatio iuſtitiæ, vel fidelitatis humanæ non omnibus ita nota ſit.

9. Aſſertio ſecunda. Votum obedientiæ non obligat ſub mortali, niſi id in regula ſupponatur,aut exprimatur. Explicatur poſterior aſſertionis pars.

Secundò nihilominus aſſero , votum obedientiæ non addere regulæ obligationem ſub peccato mortali, niſi in regula ipſa,vel ſupponatur,vel exprimatur ; in hoc diſſentio ab Henriquo , & cum D. Th. ſentio , eſt enim illa ſententia Henrici nimis rigoroſa & acerrima , redditque religioſorum ſtatum magis pernicioſum,quàm ſecurum. Explicatur autem priùs poſterior pars in hunc modum, quia licèt religioſus teneatur obedire Prælato , & regulæ,tum ex vi ſui ſtatus,ſeu traditionis,tum ratione voti obedientiæ;fieri tamen poteſt,vt in aliqua materia poſſit Prælatus obligare ſub mortali, C ex vi voti obedientiæ , exigendo obligationem eius,in qua non poſſet obligare per ſolam poteſtatem dominatiuam, quia obligatio voti ſacratior eſt , & ideo aliqua materia reſpectu illius grauis eſt,quæ reſpectu hominis non eſſet grauis;ſicut fidelitas ad Deum longè grauiùs obligat ex ſuo genere, quàm ad hominem. Neque obligatio in ordine ad votum ſupponit neceſſariò æqualem obligationem in ordine ad hominem; immo extra religionem in voto ſimplici obedientiæ, poteſt quis obligari ſub mortali ad obediendum, quanuis alius non habeat alium titulum,aut poteſtatem ad præcipiendum ; ergo licèt in religione illam habeat Prælatus , nihilominus non repugnat in aliqua materia maiorem obligationẽ imponere poſ- D ſe ratione voti,quàm ratione humanæ obligationis, ſicut promiſſio iurata in aliqua materia obligabit ſub mortali,in qua nuda promiſſio non obligaret. Et fortaſſe ob hanc cauſam quando Prælati volunt ſub mortali obligare, vt certior ſit obligatio,addunt illam particulam , *in virtute ſanctæ obedientiæ*, per quam exigunt debitum ex voto.

10. Votũ obediẽtiæ duobus modis poteſt grauiter obligare ad regulæ obſeruantiam. Primus.

Hinc ergo fit , vt votum obedientiæ dupliciter poſſit addere regulæ grauem obligationem. Primò , quia in ipſa exigitur expreſsè voti debitum, per dictam particulam , vel aliam æquiualentem, ſi materia ſit proportionata dictæ obligationi in ordine ad votum,etiamſi fortaſſe in ordine ad nu- E dum præceptum hominis non eſſet ſufficiens. Et quoad hanc partem res videtur communis , & ſatis certa , ex vſu , & ex ratione facta. Vnde etiam obiter conſtat , & declaratus eſt vnus modus, quo votum obedientiæ poteſt addere obligationem grauem,vbi ſola traditio aut pactum humanum ad illam non ſufficeret. Quomodo poteſt etiam aliquando ſuperior in virtute obedientiæ præcipere obſeruationem alicuius regulæ , quæ ſub tali forma non obligabit, & ita poteſt addere obligationem ſub mortali regulæ, quæ, vel ad nullum peccatum, vel ad ſolum veniale obligabat , ſi tamen materia ſit proportionata. quod ideo addo , quia poteſt

poteſt eſſe tam parua, vt etiam in ordine ad obligationem voti ſit res leuis; tunc autem etiamſi à iure, vel ab homine addatur illa particula, *in virtute ſanctæ obedientiæ*, non addetur in indiuiduo obligatio ſub mortali ob materiæ incapacitatem. Moraliter autem loquendo, ſemper eſt grauiter timẽda illa forma præcepti, quia ſatis indicat voluntatem ſuperioris, & timenda eſt, niſi euidenter ſit

Secundus.

iniuſta, & vltra poteſtatem. Alio modo poteſt præceptum regulæ obligare ad mortale, quia materia eius in proprio genere eſt ſufficiẽs ad talem obligationem, & de intentione, & voluntate præcipiẽtis ſatis conſtat, etiamſi non addatur illa particula, *In virtute ſanctæ obedientiæ*, ſed ex alia declaratione, vel conſuetudine religionis, vel quia ponitur præceptum, ſub excommunicatione maiori ipſo facto incurrenda, &c. & tunc dico, præter obligationem immediatam, quæ ex illa regula, tanquam ex lege naſcitur, adiungi obligationem alterius ſpeciei grauem, & ſub mortali ex vi voti, quod planè ſenſit D.Th. ſuprà, & concluditur ex dictis, quia obiectum obedientiæ eſt præceptum; ergo eſt etiam materia voti obedientiæ, ſed præceptum de ſe obligans ſub mortali, eſt ſatis graue intra obiectum obedientiæ; ergo etiam reſpectu voti obedientiæ eſt materia grauis: ergo tranſgreſſio voti in tali materia addit nouam malitiam mortalẽ.

11. Probatur altera aſſertionis pars.

Ex his ergo ſatis declarata, & probata eſt, pars affirmans aſſertionis. Pars autem negatiua, ſeu excluſiua contraria ratione ſuadetur. Nam quoties tranſgreſſio regulæ, non eſt peccatum mortale, altero, ex duobus modis prædictis reſpectu voti obedientiæ, vel nulla læſio eſt, vel eſt in materia leui; ergo non poteſt illi addi malitia mortalis ratione voti. Conſequentia patet ex ſupradictis de voto in communi, quod in materia leui non obligat ſub mortali. Antecedens verò probatur, quia omne præceptum obligans ſub veniali, in ratione obiecti obedientiæ eſt leuis pars eius; imò iuxta ſententiam D. Thomæ non meretur nomen præcepti, niſi ſecundùm quid: ergo reſpectu etiam voti obedientiæ illa eſt materia legis. Declaratur autẽ

Dupliciter poteſt regula ſub veniali obligare. Primò. Secundò.

ampliùs in hunc modum, quia dupliciter contingere poteſt, regulam obligare ſub veniali tantùm; primò ex leuitate materiæ, in qua ob eam cauſam non poteſt ſuperior obligare ad mortale, etiamſi velit obligare quantum poſſit. Secundò ex directa intentione, quia nimirum non vult grauius obligare etiamſi conſiderata materiæ qualitate poſſit id facere.

Probatur quoad primum modum.

Quando præceptum eſt prioris modi, conſtat materiam ſub quacunque ratione ſpectatam eſſe leuem, ſcilicet ſecundùm ſe, & vt cadit ſub votum ratione talis præcepti: ſupponimus enim non præcipi directè in virtute obientiæ, ſeu directè exigendo obligationem voti, ſed ſolùm præcipi talem rem per propriam legem, ac præceptum obligans ex ſe, in conſcientia; quo poſito ſtatim ſequitur obligatio voti; cùm enim materia tam parua ſit, vt lex, vel præceptum humanum non poſſit circa illam obligare ad mortale, etiamſi ex parte legiſlatoris cum toto rigore proponatur, manifeſtum eſt etiam præceptum illud eſſe quid leue, in ordine ad votum obedientiæ, & quatenus eſt materia eius. Maius dubium eſſe poteſt de alio modo, quia in eo ſupponitur rem præceptam eſſe grauem; nihilominus tamen idem dicendum eſt,

Probatur quoad ſecũdum modũ.

quia per hoc votum non promittimus facere hãc, vel illam rem, ſed ſolùm ſeruare præceptum; illud autem præceptum quanuis ſit de re graui, in genere præcepti, eſt tamen leue, ratione modi præcipiendi, & ideo ſemper in ordine ad votum obe-

A dientiæ illa materia leuis eſt, quia directè non exigitur ex vi voti, ſed ſolùm leuiter præcipitur, vt ſic dicam, & conſequenter, votum etiam obligat, vt tale præceptum ſeruetur, modo tamen ipſi proportionato, atque ſub leui culpa.

Tertiò dicendum eſt, ſi regula ex ſe, quatenus eſt ex iuriſdictione, vel poteſtate dominatiua, obligat ſub veniali, vel ratione materiæ, vel ob intentionem præcipientis; tunc votum obedientiæ adiungere illi obligationẽ aliam etiam ſub veniali licèt ſit altioris ſpeciei, ſeu contra nobiliorẽ virtutem. Hæc aſſertio ſequitur ex præcedentibus; negari enim non poteſt quin votum obedientiæ addat aliquam obligationem tali regulæ, quia participat veram rationem præcepti, cuius obſeruatio per hoc votum promiſſa eſt, vt patet ex prima aſ- 12.

Aſſertio tertia. Votum obedientiæ obligat ſub veniali alterius ſpeciei ſi ita regula obliget. Fundamentum.

B ſertione; ſed hæc obligatio reſpectu talis regulæ, non eſt ſub culpa graui; vt ex ſecunda aſſertione conſtat: erit ergo ſub veniali. Declaratúrque præterea in hunc modum: nam dupliciter poteſt obligare votum obedientiæ ad obſeruantiam regulæ.

Explicatio.

Primò, quia in ea directè, & expreſsè exigitur promiſſio voti, & tunc iam dictum eſt, regulariter votum addere obligationem mortalem, niſi materia ſit adeò leuis, vt etiam votum directè emiſſum de illa facienda non obliget ad mortale, & tunc etiã nihilominus conſtat votũ obediẽtiæ directè obligare, ſaltem ſub veniali ad obſeruationẽ talis regulæ, quia leuitas materiæ non tollit omnino obligationem, ſed minuit illam. Secũdò obligat hoc votum ad executionem regulæ, cõſecutione qua-

C dam, vt ſic dicam, quia ſcilicet ponitur materia, ſeu cõditio neceſſaria, qua poſita vrget obligatio voti. Vt ſi quis vouiſſet ſeruare omnia præcepta Eccleſiæ, & nunc poneretur præceptum de nouo ieiunandi in vigilia Epiphaniæ; votum illud ſtatim adderet nouam obligationẽ religionis ad ieiunij obligationem, non quia præcipiens directè, exigat obligationem voti, ſed quia præceptum ipſum eſt materia talis voti. Ita ergo in præſenti eſt. Religioſus enim per votum obedientiæ promittit ſeruare omnia præcepta ſuæ religionis, ſiue ab homine, ſiue iure lata, vt oſtenſum eſt, ergo eo ipſo quo præceptum ponitur, inſurgit obligatio voti, etiamſi directè non exigatur; ſicut ergo poſita regula obligãdi ad mortale, votum addit ſuam obligationem ſub mortali, ita etiam poſita regula

D obligandi ſub veniali, votum addit obligationem ſui generis; quia etiam illud præceptum eſt materia eiuſdem voti; tamen quia materia parua eſt, culpa etiam contraria erit leuis, contraria tamen virtuti religionis, atque ideo pertinens ad altiorem ſpeciem vitij, ſcilicet ſacrilegij.

Dico quartò, quando regula de ſe non obligat ad culpam mortalem, vel venialem, votũ obedientiæ neutram obligationem illi adiungit intra ſuũ ordinem, ſeu ex virtute Religionis. Hanc concluſionẽ præcipuè intendit D.Thomas dicta q.186.a. 9. ad 1. & quodlibet. 1.q.9.a.20. Nec fortaſſe aliud voluerunt Palud. ſupplementũ, & Antoninus lo- 13.

Aſſertio quarta. Quãdo regula ſub nulla culpa obligat, neque etiam votum. D.Thom. Fundamentum.

E cis citatis. Ratio autem eſt, quia illa regula vt ſic, non eſt materia voti obedientiæ, quia vt ſic non eſt verum præceptum; obiectum autem obedientiæ eſt præceptũ, vt docuit D.Thomas 1.2. q.104. & infrà latiùs dicemus tractando de obediẽtia ſocietatis. Votum autem non addit obligationẽ, niſi ſuppoſita ſua materia; ergo. Declaratur à ſimili in mandatis Prælatorum, quando enim aliquid ordinant faciendum, nullam volentes in conſcientia obligationem ponere, illud prętermittere per ſe, & ſecluſo contemptu, non eſt contra votum obediẽtiæ,

Confirmatur primò.

tiæ, nec mortaliter, nec venialiter, quia illa ordinatio non eſt verum præceptum, nec ſimpliciter, nec ſecundùm quid; ergo ſimiliter in præſenti. Hoc enim maximè obſeruandum eſt, quòd præceptum obligans ſub veniali, licet ſit ſecundùm quid comparatione alterius; nihilominus eſt verum, & propriũ præceptũ ſufficiens ad honeſtatẽ, exercitiũ, & obligationẽ virtutis obedientiæ; illa enim duo non repugnant, ſicut accidens eſt ens ſecundùm quid, & tamen eſt verum ens: regula autem, quæ per ſe nullam obligationem inducit in conſcientia, vt ſic, non poteſt dici verũ præceptum, etiam ſecundùm quid, & violans illam per ſe non agit contra obedientiæ virtutem; ideóque non eſt materia voti obedientiæ, & ideo ex tali voto, non accreſcit illi aliqua obligatio in conſcientia, etiã venialis. Denique confirmatur, quia hæc eſt intentio authorum talium regularũ, quãdo ipſi declarant, nõ eſſe intentionis ſuæ obligare ad mortalem, aut venialem culpam, volunt enim excludere etiam illam, quæ ex voto obedientiæ poſſet prouenire, quod in poteſtate eorũ eſt, quia poſsũt præcipere, & nõ præcipere, ſed ſimpliciter proponere voluntatẽ, ſeu conſilium ſuum, quod longè diuerſum eſt, vt patet etiam in ſimplici mandato ab homine, de quo eadem eſt ratio.

Confirmatur ſecundò.

14. Quid, ſi fiat votum obediendi ſecũdùm regulã, & votum ſeruandi regulam. Reſolutio prima.

Ex quo infero concluſionem poſitam habere locum non ſolùm, quando fit votum obediendi ſecundùm regulam, ſeu de conuerſione morum iuxta regulam; ſed etiam ſi fiat votum ſeruandi regulam, dummodo intelligatur fieri obedientiæ votũ. Duas priores partes ponit expreſsè D.Tho. locis citatis, & illas cenſet in re æquiualentes, ſicut ſuprà diximus, quamuis magis probet modũ vouendi obedientiam ſecundùm regulam, quia videtur cautior ad tollendos ſcrupulos circa obſeruationem regulæ, ſed cùm de re conſtet non maiorem obligationem ex vno modo vouendi, quàm ex alio oriri, parum refert diuerſitas vocũ; de quibus vouendi formulis infrà iterum occurret ſermo. De vltima verò parte videtur D. Thomas in dicto quodlibeto aliter ſẽtire, dicit enim, *quòd ſi religioſus profitendo voueret ſe regulam ſeruaturum, videretur ſe obligare voto ad ſingula, quæ continentur in regula, & ſic contra quodlibet eorum agendo peccaret mortaliter:* ob hanc verò cauſam putat in nulla religione fieri hoc votum, quia eſſet inlaqueum potiuſquàm in ſubſidium; & ſimiliter in alio loco 2.2. dicit, *qui profitetur regulã, nõ vouet ſeruare omnia, quæ ſunt in regula, ſed vouet regularẽ vitã.*

D.Thom.

15. Reſolutio ſecunda.

Veruntamen in re, vt exiſtimo, non eſt diuerſitas: non eſt enim dubium, quin præter votũ obedientiæ poſſit intelligi votum obſeruandi regulam immediatè ad hoc obligans, ſiue in illa obſeruantia intercedat vera ratio obedientiæ, ſiue non, quod votum ex hac parte generalius eſt, quã votum obedientiæ; ſicut votũ faciendi, quidquid alius dixerit, aut voluerit honeſtũ, latius eſt, quã votum obedientiæ. De tali ergo voto ſeruãdi regulam verum eſt, quòd ſi fieret, adderet obligationem in cõſcientia, etiam illis regulis, quæ per ſe nullam afferunt, quia verè & propriè caderet in illas tanquam in partem materiæ ſuæ. Imò addit D.Thomas fractionem cuiuſcunque regulæ, tũc futurũ fuiſſe peccatũ mortale; id autẽ intelligo ex genere; nã ex leuitate materiæ, etiã tũc poſſet eſſe veniale peccatũ, ſicut in fractione alicuius voti. De facto autem certum eſt non fieri tale votum in profeſſione religioſa; quia ſolùm fiunt tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ. Supponendo ergo votum, quod poteſt

A obligare ad regulam, ſolum eſſe votum obedientiæ, dicimus, ſub quacunque verborum forma fiat, non addere obligationem, niſi regulæ, verè ac propriè præcipienti, quia ſolùm circa illam verſari poteſt propria obedientia, & cum proportione ad modum obligationis, vt explicatum eſt. Vnde licèt forma vouendi ſit obediendi regulæ in omnibus, ibi includitur diſtributio accommoda, ſcilicet obediendi in omnibus, in quibus vera obedientia interuenerit, ſeu locum habuerit. Quòd ſi forma ſit, voueo ſeruare regulam; per intentionem vouentis limitandus eſt verborum ſenſus, quia intentio ſolùm eſt vouendi obedientiam, & ideo ſolùm promittitur obſeruantia regulæ, quatenus ad obedientiam neceſſaria eſt.

B Eſt autem animaduertendum hanc concluſionem intelligendam eſſe formaliter de regula, quatenus in conſcientia non obligat. Quod ideo dico, quia nulla eſt propria regula religioſa, quæ licèt ad immediatum ſtatum, de quo ſtatuit faciendum ne ſit, an omittendum, non obliget in conſcientia, non poſſit tandem reuocari ad aliquam obligationem in conſcientia, quatenus tranſgreſſorem ſubiicit pœnæ, ſeu diſciplinæ regulari, ad quam ſuſtinendam poteſt quis in conſcientia obligare, nam hic ſaltem modus obligationis in omni lege neceſſarius eſt, vt in ſequenti tractatu magis explicabimus. Si ergo occaſione talis regulæ, & tranſgreſſionis eius religioſus C tandem compellatur pœnam ſuſtinere, vel ſatisfactionem aliquam exhibere pro tranſgreſſione regulæ, tunc ſicut non poteſt in conſcientia reſiſtere, quia ad hoc ſaltem obligatur ex vi regulæ, ita quoad hoc votum obedientiæ, habet ſuam obligationem, quia iam ibi habet locum materia eius. Et ita etiam ſeruari poteſt illa forma, vouendi obſeruantiam regulæ, vt in omnibus habeat locum cum proportione, quatenus in conſcientia obligat, vel ad hanc obligationem aliquo modo reſoluuntur.

16. In quo ſenſu procedat doctrina proximè tradita.

Regula religioſa ſaltẽ ratione pœnæ, & diſciplinæ regularis obligat in conſcientia.

Tandem ex dictis intelligi poteſt, quòd ſicut tranſgreſſio regulæ, etiam quatenus non obligat in conſcientia, eſt imperfectio quædam virtutis obedientiæ, quia non ſe extendit ad id quod eſt D optimum, magíſque decens in tali ſtatu, ſecundũ talem virtutem, quale eſt conformari non tantũ præcepto, ſed etiam ſimplici voluntati ſuperioris; ita etiam eadem tranſgreſſio in viro religioſo eſt imperfectio intra virtutem religionis, & voti, quia licèt ſimpliciter non frangat promiſſionem, deuiat aliquo modo à perfectiori obſeruatione eius, & diſponitur aliquo modo, vt facilè poſſit illam rumpere, ſaltem in leui aliqua parte eius.

17. Aſſertio vltima. Non obſeruare talem regulam eſt imperfectio in voto.

Ad fundamenta primæ opinionis. Primùm veriſimile non eſt, Auguſtinum per illa verba, quæ ponit in principio ſuæ regulæ, *Hæc ſunt,* E *quæ vt obſeruetis præcipimus in monaſterio conſtituti,* voluiſſe proprium, & rigoroſum præceptum de omnibus, & ſingulis, quæ in regula continentur, tradere, cùm multa, & minutiſſima conſilia, tam ad actus internos, quàm externos pertinentia, in ea contineantur; ſed more paterno videtur verbo præcipiendi vſus. Deinde conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ita rem hanc interpretata eſt, cui in ſingulis religionibus ſtandum eſt, vt tractatu ſequenti latiùs videbimus. Ad rationem ergo concedo regulam eſſe materiam voti obedientiæ, tamen cum proportione ad obligationem,

18. Satisfit argumentis primæ ſententiæ. *Auguſt.*

quam ex ſe affert, vt explicatum eſt. Nego tamen perinde eſſe vouere obedientiam regulæ, ac vouere immediatè actum, de quo regula diſponit, quia hoc poſteriori modo promittitur actus ſecũdũ ſe, & ideo ab illo vt ſic accipit obligatio voti augmentum, aut diminutionẽ; priori autẽ modo ſolũ promittitur, quatenus aliàs præceptũ eſt, & ideo ſolùm additur obligatio iuxta proportionẽ

Ad confirmationem. ipſius præcepti, vt explicatum eſt. Ad confirmationem de hoc propoſito vniuerſali, non ſeruandi regulam in omnibus, ad quæ ipſa per ſe ſpectata in conſcientia non obligat, controuerſia eſt an ille actus ſit peccatum mortale, necne, quæ pertinet ad tractatum ſequentem. Nunc ſolùm aſſero, ſi actus ille aliunde peccatũ non eſt, ratione voti obediẽtiæ non eſſe peccatum, quia ſi peccatũ non eſt, cõtra nullũ præceptũ ſuperioris eſt, nec etiã eſt ſpecialiter prohibitũ, ſub virtute ſanctę obedientię nõ habere talẽ actum; ergo nõ habere illũ in rigore nõ eſt materia voti obediẽtiæ. Si autẽ ille actus eſt peccatũ ratione obligationis regulę, erit etiã cõtra votũ obediẽtię, iuxta proportionẽ explicatã in ſuperioribus aſſertionibus, & ita cõfirmatio illa nihil ad præſens refert.

19. Satisfit argumentis ſecundæ ſententiæ. Ad fundamẽta ſecundæ ſententiæ nihil reſpõdere neceſſe eſt, quia ex dictis ſatis declarata eſt, & ad doctrinã à nobis traditã accõmodata. Solũ ad vltimã inſtãtiam negandũ eſt, votũ obediẽtiæ obligare ſimpliciter ad ſeruãdas eas regulas, quæ aliàs non obligant in conſcientia. Et ſub hac ratione concedendum eſt, tales regulas ſic ſpectatas non eſſe materiam huius voti; & differentia inter illas & reliquas clara eſt, quia non includunt rationem præcepti, quomodo autem poſſint aliquo modo participare obligationem huius voti, iam eſt explicatum. De tertia verò ſententia nihil ampliùs dicere neceſſe eſt.

CAPVT VIII.

Vtrùm votum obedientiæ religioſæ obliget ad parendum ſuperiori in quacunque honeſta materia.

1. Materia obedientiæ duplex. MAteria duplex diſtingui poteſt, remota, & proxima; in pręſenti ergo materia proxima voti obedientiæ eſt præceptũ ſuperioris; remota ergo dicetur res omnis, vel omnis actus, de quo poteſt ſuperior præcipere. De priori igitur materia ſufficere videntur, quæ hactenus dicta ſunt, explicatum eſt enim quodlibet præceptum ſuperioris, ſiue detur per modum legis, ſiue tantũ vt perſonale imperium; ſiue obliget ſub mortali, ſiue ſub veniali, eſſe materiam huius voti, vel grauem, vel leuem: ſupponit autẽ hæc materia, quòd

Quid requiratur, vt Prælati pręceptum ſit validum. præceptũ ſit validũ, alioqui nõ erit vera materia: explicandũ ergo ſupereſt, quid ſit neceſſarium vt præceptũ Prælati validũ ſit, ita vt votũ obliget ad obſeruationẽ eius. Duo autẽ (præter voluntatem præcipiendi) ſunt neceſſaria ad valorẽ præcepti, ſcilicet poteſtas in præcipiente, & materia capax præcepti, quæ duo veluti correlatiua ſunt, quia vera poteſtas ſolũ extenditur ad materiã capacẽ. Cũ ergo certò conſtet in ſuperiore eſſe poteſtatẽ pręcipiẽdi, ad explicandã huius voti obligationẽ, ſolũ ſupereſt declaranda dictæ poteſtatis amplitudo, quę ex materia pẽdet, ſeu ex rebus, aut actibus pluribus, aut paucioribus, quos poteſt præcipere. Solũ circa hãc poteſtatẽ ex parte ipſius aduertere poſſumus, in Prælato religioſo triplicem

A poſſe intelligi poteſtatẽ ad præcipiendũ, ſcilicet poteſtatẽ iuriſdictionis à Põtifice datã, poteſtatẽ dominatiuã, quã habet ex vi traditionis, & poteſtatẽ prouenientẽ ex ipſo voto, eſt enim hæc, vt declaraui, diſtincta ab illis duabus, & abſolutè, ac ſecundũ ſe ſuperabilis ab illis, vt patet in puro ac ſimplici voto obedientiæ, quamuis obediẽtia religioſa cũ illis ſemper cõiuncta ſit, & fortaſſe aliquã earũ, ſeu actũ eius ſemper ſupponat tanquã proximã materiã, quod in ſequentibus examinabimus. Nunc illud tantũ certũ ſit, ad obligationẽ huius voti obediẽtiæ ex parte poteſtatis Prælati ſatis eſſe, quòd præceptũ validè procedat à quacunque ex dictis poteſtatibus; nã quæcunq; illarũ B ſufficit, vt intercedat vera ratio obedientiæ; ſed obedientia huius Prælati abſolutè & ſine diſtinctione promiſſa eſt Deo: ergo quocunque titulo intercedat vera obediẽtia, in eam cadit obligatio huius voti. Solùm ergo ſupereſt, vt explicemus quod in titulo propoſitum eſt, in quibus rebus teneatur obedire ex vi voti Religioſus: & conſequenter quas poſſit Prælatus præcipere. Triplex poteſtas in Prælato ad præcipiendum.

Supponimus autẽ vt certũ ſolùm res honeſtas poſſe ab homine præcipi ſub honeſtis comprehendendo omnes actiones nõ malas, quę poſſunt ad finẽ honeſtũ eſſe vtiles, etiãſi ex obiecto indifferentes ſint; quia actiones prauæ ſunt cõtra volũtatẽ & præceptũ Dei, cui obediendũ eſt potiùs quàm hominibus, vt docuit Aug. ſerm. 6. de verb. C Domini cap. *qui reſiſtit*, cap. *non ſemper*, cum ſequẽtib. 11. q. 3. de quo plura dicemus infrà tractando de obedientia Societatis, & ibidem etiam explicabimus, an materia dubia circa honeſtatem, vel turpitudinem ſit ſufficiens. Nunc autem ſupponimus ex doctrina Auguſtini cap. *quid culpatur* 23. q. 1. quidquid non ſatis apparet turpe, honeſtum reputandum eſſe, ſi à ſuperiore præcipiatur, quia in dubiis melior eſt conditio Prælati, tum quia ius ſuum poſcit, tum etiam, quia ratio poſtulat, vt pro illo præſumatur. Præterea tanquam certum aſſumimus omne id, quod certò conſtat eſſe contra regulam religionis, non eſſe materiã D huius voti, etiamſi Prælatus tentet ea præcipere, quia tale præceptum non eſt verum, nec validũ, quia excedit poteſtatem præcipientis; quæ non eſt ad deſtructionem, ſed ad ædificationem ſecundùm talem ſtatum. Item, quia talia opera licèt ſimpliciter mala non ſint, ſupponendo quòd regula non obliget ad culpam, in tali ſtatu ſunt imperfecta, & impeditiua maioris boni; ergo non ſunt materia voti; ergo nec votum obedientiæ ad illa obligat. Atque ita ſupponũt D. Th. quodlib. 1. art. 16. quodlib. 10. art. 10. & alij authores in hac materia cũ D. Bernardo in lib. de præcepto, & diſpẽſat. c. 7. & rectè expoſuit Caiet. 2. 2. q. 104. art. 5. dicens hoc intelligi quando Prælatus non habet legitimã cauſam diſpenſandi, nã ſi hanc habet, iã non præcipit cõtra regulam. Denique, vt certum E ſupponimus, ea omnia, quæ cadunt ſub regula directè, vel reductiuè, poſſe eſſe materiam huius voti, ſi præcipiantur; quod ſatis conſtat ex fine & forma talis voti, & à fortiori conſtabit ex dicendis. 2. Suppoſitio prima. Suppoſitio ſecunda. Caiet. Suppoſitio tertia.

3. Difficultas, an quę ſunt ſupra regulam, ſint materia obedientię. Ratio dubitandi. Difficultas ergo ſupereſt, an ea etiam, quæ ſunt ſupra regulam, quantumuis perfecta ſint, pertineant ad materiam, & obligationem huius voti. Ratio autem dubitandi eſſe poteſt, quia obedientia religioſa eſt perfecta obedientia Euangelica, quam Chriſtus conſuluit; ſed perfecta obedientia Euangelica non habet terminum magnitudinis (vt ſic dicam) id eſt,

eſt,reſpectu melioris , & perfectioris boni; ergo etiā obediētia religioſa extēditur ad omnia quātumuis perfecta , & obligatio voti , quod de tali obediētia fit.Maior probata eſt ſufficienter in ſuperioribus,vbi oſtendimus ſtatū religioſū eſſe à Chriſto inſtitutū,& ſub cōſilio poſitū; quā ergo obedientiā Chriſtus cōſuluit, illā promittūt religioſi;eſt ergo eadē perfecta obediētia Euāgelica, & obediētia religioſa. Minor probatur ex verbis Chriſti,in quibus hoc cōſiliū cōtinetur,iuxta Sāctorū interpretationē;nā Matth.16. ait Chriſtus, *Si quis vult venire poſt me,abneget ſemetipsū,& tollat crucē ſuā,& ſequatur me*:vbi nomine abnegationis Patres obedientiā intelligūt;quia per Euangelicā obedientiā homo ſuā voluntatē,& iudiciū alteri ſubiiciendo ſeipsū abnegat.Sic Baſilius regula 6. ex fuſioribus.*Nihil eſt aliud*(inquit)*ſuiipſius abnegatio,niſi ſumma rerū omnium vitæ ſuperioris obliuio, atque à ſuis ipſius voluntatibus receſſio*.Nullam ergo voluntatē propriā relinquit perfecta obedientia Euangelica,alioqui quantū ad id,quod relinqueret,non eſſet perfecta abnegatio ſui.Et ideo Ioānes Climacus in gradu 4.de obediētia dixit,obedientiā eſſe animę proprię perfectā abnegationē. & S.Bonauēt.in regula Nouitiorū,c.13.dixit hāc abnegationē fieri per obedientiæ ſubiectionē:& S.Thomas opuſc.18.de perfectione vitę ſpiritualis c.10.ait : Sicut homo per paupertatē abnegat diuitias,& per caſtitatem corpus,ita per obediētiam abnegare ſeipſum , & animam ſuam : nihil ergo ſibi proprium reſeruat; ergo manet ſubiectus,& obligatus volūtati alterius,quoad omnia, quæ præcipere voluerit,quantumuis perfecta.

D. Baſilius.

4. Notatio, & diſtinctio pro reſolutione.

In hac re loqui poſſumus de obediētia religioſa,vel abſtractè,& præciſè in ordine ad ſtatū religioſū,vt ſic,vel contractè, prout in ſingulis religionibus promittitur,ac ſeruatur.Prior cōſideratio eſt veluti de poſſibili , potéſtque eſſe duplex. Vna eſt,quantū poſſit extendi obediētia religioſa in hac obligatione ad omne opus perfectionis quod præcipiatur.Alia eſt,quāta extēſio ſufficere poſſit ad votū obediētiæ pro vero ſtatu religioſo, ac neceſſario.Poſtrema verò cōſideratio eſt magis de facto,ſcilicet de voto obediētiæ, prout nūc fit in ſingulis religionibus;quantā extēſionē ex parte obiecti habeat,& conſequenter quantā perfectionem contineat ; quantámque obligationem inducat. Et hoc expediemus in præſenti capite; de altero verò puncto dicemus in ſequenti.

5. Aſſertio. Votum obediētiæ obligat iuxta regulam tātùm.

Dico ergo ex voto obediētię ſolū tenetur vnuſquiſque religioſus obedire Prælato iuxta profeſſionem ſuæ regulæ,id eſt,intra limites regulæ,vt cōprehendit omnia,quę ad perfectā illius obſeruantiā,vel neceſſaria,vel conuenientia,aut vtilia eſſe poſſunt. ita explicuit materiā huius voti D. Bernard.lib.de præcepto,& diſpēſatione c.7. vbi inquit,*Is qui profitetur ſpōdet quidē obedientiā,nō tamē omnimodā,ſed determinatā ſecundū regulā.* Et infrà.*Proinde ſi profeſſo ſecundū illā regulā Abbas meus mihi aliud fortè imponere tētauerit,quod nō ſit ſecundū regulā;aut etiā quod nō ſit ſecundū iſta inſtituta; verbi cauſa,Baſilij, Auguſtini, Pacomij;quanā mihi quæſo in hac re neceſſitas imminet obſequendi:Solū quippe id à me poſſe exigi arbitror,quod promiſi*;quod in c.8. latiùs proſequitur , aſſignans terminos intra quos obligatio huius voti circuncluditur.Quanquam cap.9.fateatur imperfectam eſſe obedientiā,quæ ad illos terminos coarctatur. quam ſententiam infrà expendemus. Idem D.Thomas 2.2.q.104. art. 5. ad 3. vbi triplicem religioſorum obedientiam diſtinguit,neceſſariam,perfectam, indiſcre- A tam ; hæc tertia eſt , quæ ad illicita extenditur; perfecta,quæ ad omnia licita,etiamſi non cadant ſub obligationem;neceſſaria verò,quæ ad votum pertinet.Hæc autem(inquit)ſolùm extenditur ad ea,quæ ad vitam regularem pertinent, quia religioſi ſolùm profitentur obedientiam , quantum ad regularem conuerſationem , idem D. Thom. q.186.art.5.ad 4.& art.9.ad 1.Idem ſentit Vmbertus lib.5.de eruditione Religioſorū c.17.& S.Bonauent.in expoſitione regulæ cap.1. de obedientia Monachorum, ait habere hanc limitationem quod ad ea non extenditur, quæ regulam tranſcendunt,ſentit autem non eſſe hoc generale omnibus religionibus,ſignificátque in ſua religione B obedientiam obligare ad omnia,quæ nō ſunt ſaluti,nec regulæ cōtraria,quantūuis perfecta ſint; & inde cōcludit nō omniū Religionū obedientiam eſſe æquè perfectam ; quod licèt verum ſit quatenus vna regula poteſt eſſe ſtrictior,vel vniuerſalior,quā alia;nihilominus id quod diximus verū eſt,votum in vnaquaque religione obligare ſecundùm regulam eius.

Bern.

D.Thom. Triplex obedientiæ genus.

6. Probatur à priori.

Ratio autem à priori eſt , quam adducit Bernardus : nam votum obligat iuxta formam , & intentionem vouentis; ſed in ſingulis religionibus non vouetur obedientia abſolutè , & illimitatè , ſed vouetur obedientia ſecundùm regulam;ergo materia huius voti non ampliùs extenditur. Confirmatur inductione;nam ſi in ordine C S.Franciſci,de quo in particulari loquitur Bonauentura,religioſus pręcipiatur perpetuò abſtinere à carnibus,non tenetur obedire; & ſi mittatur ad Sarracenos , vel ad regiones Indorum , vbi nulli ſunt conuentus illius religionis , non tenetur in rigore præcepti obedire;vt in expoſitione regulæ adnotauit Corduba cap.10.q.2.& cap.12. q. 2. & de Religioſis prædicatoribus idem dicit Ludouicus Lopez,de quo plura infrà tractando de quarto voto profeſſorum ſocietatis. Denique communis doctrina Scholaſticorum,tam Theologorum,quàm Canoniſtarum,eſt,Pręlatum non poſſe obligare religioſum ad ea,quæ ſunt omnino ſupra regulam:ergo ſupponunt illam non cōprehendi ſub voto obedientiæ.Antecedens præ- D ter authores ſuprà citatos,docet expreſsè D. Th. quodlib.10.art.10.vbi addit in hac aſſertione cōuenire omnes Doctores,quantum ad ea,quæ ſūt arctiora , quàm regula,quamuis in his,quæ ſunt infra arctitudinem regulæ , aut æqualia regulæ, dicat eſſe varietatem , quando illa ſunt extra regulam,non tamen contra illam;ipſe autem concludit , etiam hæc non pertinere ad votum obedientiæ,niſi quatenus aliquo modo reducūtur ad regulā,cōferendo ſcilicet obſeruantiā eius, quomodo etiā auſteriora poſsūt præcipi,vt ſtatim dicā.Idē ſentit D.Antoninus 3.p. tit.16. cap.1.§.9. Gerſō 2.p. Alphab.32.litera L.in fine,& Alphab. E 34.liter.S.Alij Theologi frequēter in 2.d.44.vbi ſpecialiter Dur. q. 4. Alij in 4.d.38.vbi ſupplementum Gabrielis q.2.art.3.Summiſtæ communiter , verb. *Obedientia* , & verb. *Religio*. Syluest. *Religio* 6.q.6.Nauar.in ſumma cap.23. num.39.& in comment. 3. de regularibus num. 12. ad 6. citant Antoninum in cap. *religioſus*, de electione in 6.Simile habet Felinus in cap. *Cùm omnes* , de conſtitut. num. 8. citans Dominicum in cap. *ab exordio* 35.d.citat etiā gloſsā in regul. *quod omnes*, de regulis iuris in 6.quæ tamen oppoſitum dicere videtur,fortaſſe tamen loquitur in ſenſu infrà explicando. Expreſſiùs hoc docet gloſſa in cap. *geſta* d. 74. & ſumitur ex textu ibi , *Iuſtum eſt vt*

Cōfirmatur inductione.

Prælatus nō poteſt obligare ad ea, quæ ſunt ſupra regulā.

D.Thom.

nemo creſcere compellatur inuitus;vbi alia iura ſimilia citat.Reliqui Doctores videri poſſunt in cap. *ſuper eo*,de regularibus.

Tradita doctrina limitatur ab autoribus in duobus caſibus. Primus caſus.

7. Addunt tamen prædicti authores duos caſus, in quibus hæc aſſertio communis limitari videtur,qui tamen ſi rectè expendantur, reuera limitationes non ſunt. Primus eſt,niſi maior auſteritas præcipiatur,in pœnã commiſſi delicti: quod Antonin. Syluest. Nauarr. & ferè omnes aduertunt : Et ratio eſt clara, quia ſuperior poteſt iniũgere dignam pœnã;ſi autem nihil poſſet addere vltra ordinariam, & debitam auſteritatem rerũ, nulla eſſet pœna ratione delicti ; ergo illo titulo poteſt ſine dubio auſteritatem augere,dummodo id faciat cũ debita proportione ad delictum. Et ideo non eſt hoc ſupra regulam;quia ex vi illius ſubiicitur religioſus condignæ pœnæ;ergo obedientia ſecundùm regulam includit obligationẽ parendi in hac pœna:nec diſputandum nunc eſt, an poſſit religioſus delinquẽs ex præcepto obligari ſolùm ad ſuſtinendam paſſiuè talem pœnã, non reſiſtendo punienti , vel etiam ad agendum hoc,vel illud,quo ſe puniat,vel affligat,ſiue pręceptum hoc imponatur per ſententiam hominis, ſiue per ſententiam legis ; quidquid enim ſit de hac controuerſia,quoad communes leges pœnales,ſeu forenſes pœnas , quoad diſciplinam religioſam, dubium non eſt , quin poſſint hæc præcepta religioſis imponi , quia non excedunt ſtatum illorum,nec ſunt nimis ardua,nec pręter cõſuetudinem,aut intentionẽ cuiuſcunque regulæ.

Secundus caſus.

8. Secundus caſus eſt quando maior aliqua auſteritas additur ad præcauendum in futurum. In quo diſſentit Angelus verbo *Religioſus* n. 30. ait enim in eo caſu ſolùm teneri religioſum obedire , quando veriſimiliter videt , non poſſe aliter vitare peccatum ; tunc autem præceptum ſuperioris non ſolùm non eſt ſupra regulam , verùm etiam nec vltra communem legem Dei. Verius tamen exiſtimo,non ſolùm poſſe hoc titulo pręcipi id quod per ſe erat neceſſarium ad vitandũ peccatum,ſed etiã aliquid amplius,quod ad maiorẽ cautelã religioſo ſtatui (qui ſecurior,& ſanctior eſſe debet) proportionatam ac decentem conferat.Quod tenet Syluest.ſuprà;indicat etiam Corduba lib.4.q.7.citans Archidiaconũ , Dominicum,Cardinalem Alexandrinum,& Turrecrematã,qui etiã de Pontificiis legibus toti Eccleſię cõmunibus loquuntur,quas dicũt obligare poſſe, licèt duriores appareant,ſi ad cautelam peccatorum feruntur; ergo ſeruata proportione , multo ſtrictiùs id fieri poterit in religioſo ſtatu.Fortaſſe etiam in hoc ſenſu loquuta eſt gloſſa,in cap.*quod omnes*,de regulis iuris in 6.iuxta textum quẽ citat in cap.vnico,de ſtatu regularium in 6.vbi præcipitur monialibus clauſura,etiãſi illã nõ vouiſsẽt, tanquã mediũ neceſſariũ moraliter,ad religioſã caſtitatẽ,& decentiã fœminarũ. Vbi Ioãnes Monachus,& Archidiac.notant,præceptum illud nõ poſſe dici ſupra regulam,ſed ſecundùm regulam, quia eſt moraliter neceſſarium,aut valde conueniens ad ſeruanda ea,quæ ſunt maximè ſubſtantialia in regula:quod etiã Angelus ſuprà fatetur.

Votum caſtitatis per ſe non obligat Moniales ad clauſuram, ſed votum obedientiæ poſito præcepto.

Id autem non poteſt ita intelligi , quòd votum caſtitatis per ſe ſumptum obliget Moniales ad clauſuram;nam reuera non ita eſt,vt bene oſtendit Nauarrus comment.4. de Regularibus n.39. & ſequentibus , tum quia olim ſacræ Virgines profitebantur caſtitatem ſine clauſura,imò etiam in propriis domibus , vt in ſuperioribus oſtenſũ eſt ex Cõcilio Toletano IV.can.55.& Cõcil.Carthagin.IV.c.11.& 104.tũ etiã,quia votũ caſtitatis ex eo quòd ſit ſolẽne nõ inducit maiorẽ obligationẽ extẽſiuè,(vt ſic dicã.)Cõſtat autẽ votũ ſimplex caſtitatis nõ obligare fœminas ad clauſurã: tum denique,quia ante Bonifaciũ VIII. eam non obſeruabant moniales,quæ illã expreſsè non vouebant,& poſtea nõ fuit illa cõſtitutio ſtatim ab omnibus recepta , & ideo per Conciliũ Trident. Pium V.& Greg.XIII.illa cõſtitutio ampliùs roborata eſt;ſatis eſt ergo,vt id quod de nouo pręcipitur,ſit valde conueniens ad voti obſeruationẽ,& ita obligatio noua magis fundatur in voto obediẽtiæ,quã caſtitatis. Idem ergo dici debet de quolibet ſimili præcepto,ſiue toti religioni , ſiue ſingulariter vni perſonæ ex proportionata cauſa impoſito. Et ideo dixi hãc etiã nõ eſſe limitationẽ,quia ſub obedientia ſecundũ regulã indirectè ſaltẽ cõprehenduntur omnia , quæ ad obſeruantiam regulæ , vel aliorum præceptorum prudenter iudicantur expedire.Et hæc eſt ratio à priori huius aſſertionis ; nam reuera ſi hæc iudicarentur omnino extra regulam , nulla poſſet reddi ſufficiens ratio huius poteſtatis in Prælato Religionis.

Tertius caſus eſſe poteſt.

9. Tertius caſus poteſt addi , ſi religio ipſa edat conſtitutiones auſteriores,quã antea haberet; nã poterũt Religioſi ad eas ſeruandas obligari,etiãſi in illa nõ cõſenſerint,neq; ſecundũ illã priùs profeſſi fuerint.ita tenuit Innocẽtius in c.*ſuper eo*,de regularibus,dicẽs,ad hoc ſufficere,vt maior pars religionis,id eſt,capituli generalis cõſentiat,licèt minor diſſentiat;quẽ ſequitur ibi Abbas n.6. qui difficiliùs addit ſolum Prælatũ poſſe hoc facere. *Nam quantuncunque*(inquit) *durum præcipiatur per Abbatem,non valet Monachus reſiſtere,dummodo id ſit licitum,& implebile.*Hæc verò non eſt exceptio, ſed deſtructio cõmunis doctrinæ ſuprà traditæ, quæ ab ipſo nullo medio probatur,& ideo veriſimilis nõ eſt.Eandẽ ſententiã ſequitur gloſſa citata in dicta regula,*Quod omnes*.quę conſequẽter ait poſſe Pontificẽ inuita tota religione eã obligare ad aliquã obſeruantiã & auſteritatẽ maiorẽ, quã profeſſa ſit.Quod etiam videtur difficile,niſi reuocetur ad caſum præcedentẽ , vt ſtatim dicemus.

Abbas.

Fundamentum.

Innocentius ergo probat ſuã ſententiã,quia religioſus profeſſus renũtiauit ſuæ proprię volũtati,& promiſit regulã illam ſeruare;ergo ſi religio augeat auſteritatẽ regulę,tenetur quilibet religioſus ex vi voti obedientiæ illã ſeruare.

Obiectio diluitur.

Dices, ergo ſimili modo poterit totã regulã,atque adeò totam religionem mutare.Reſpondetur non eſſe ſimilem rationem : nam totalis mutatio fieri non poteſt , ſine conſenſu omnium , & ſingulorum ; quia nemo poteſt cogi ad mutandam religionem , quam profeſſus eſt , præſertim ſine culpa ſua: & ideo talis mutatio ad ſingulos ſpectat,ac proinde iuxta regulam iuris , ab omnibus debet probari , quæ eſt communis reſolutio in cap. penultim. de his quæ vi,&c. At verò quando mutatio non eſt totalis,ſed augmentum quoddam , & perfectio intra latitudinem eiuſdem regulæ , & inſtituti , videtur eſſe in poteſtate totius corporis illud augmentum facere,& ſub materia voti obedientiæ illud conſtituere,& ad id ſatis eſſe , vt corpus conſentiat, etiamſi non aſſentiantur ſinguli ; ſatis autem conſentit corpus , quando maior pars tale ſtatutum habet.

Contrariũ opinantur alij.

10. Nihilominus contrariam ſententiam tenet Angelus verbo *Religioſus* n.30.& fuit opinio aliquorum Canoniſtarum antiquorum , & refert Panormit.

Panormit.ſuprà, quam etiam inſinuat gloſſa, in dicto cap. *geſta*,& in re idem tenet Syluest. verb. *Religio* 6.q.6. Cardinal. Alex. cap. *ante triennium*, 31.d.ſupplement. Gab.4.diſt.38. q.1.art.1.dub.1.

Reſolutio prima.

& quidem ſi hæc exceptio, ſeu tertius caſus ita intelligatur,vt talis additio ſit omnino extra regulam ſecundùm ſe, & in ſua integra obſeruantia ſumpta,& ad illam non ſit neceſſaria,nec per ſe conducens, ſed ſolùm ad maiorem auſteritatem,vel perfectionem in genere, ſic cenſeo, veram hanc poſteriorem ſententiam propter fundamentum poſitum,

Fundamentum.

quòd talis auſteritas, vel perfectio,quæ nõ eſt cõtenta, ſub materia illius voti, non poteſt augeri, vltra intentionem vouentis,niſi ſaltem virtute, & indirectè, ſub illa contineatur; quod in prædicto caſu non obſeruatur.

Cõfirmatur primò.

Confirmatur,ac declaratur;nam ſi Prælatus etiam cum maiori parte Capituli vellet, per particulare præceptum illud onus imponere tali,vel tali religioſo, non poſſet, iuxta doctrinam Bernardi,& D.Thomæ ſuprà datam; nam quoad hoc non eſt maior poteſtas in Prælato cum Capitulo,quàm ſine illo, quia totum pendet ex limitatione voti, extra quod nullus poteſt præcipere ex vi obedientiæ. Ergo ſimili ratione non poteſt Prælatus, cum maiori parte Capituli generalis per ſtatutum perpetuum imponere hoc onus illis religioſis, qui ſub voto ſuo nullo modo illud comprehenderunt; quia non eſt maior poteſtas ad præcipiendum vno modo quàm alio, neque omnibus,quàm ſingulis.

Secundò.

Vnde confirmatur vltimò, quia etiam hîc habet locum illa regula,*quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet:* illa enim noua auſteritas ad ſingulos pertinet, quia à ſingulis ſeruari debet,& ſecundùm ſe ſpectata eſt res conſilij, & non præcepti, vt ſupponimus; & non fuit vllo modo promiſſa: ergo nulli poteſt ſub neceſſitate imponi, niſi de conſenſu eius.

Quid poſſit Papa circa hoc punctũ.

11. Atque hæ rationes procedunt etiam in Summo Pontifice ſi præciſè conſideretur, vt ſupremus Prælatus religionis habens vim præcipiendi fundatam in voto obedientiæ; ſic enim militat eadem ratio, quòd eius præceptum non poſſit extendi vltra materiam voti, & intentionem vouentis.Secus autem erit ſi Pontifex in virtute ſuæ primariæ iuriſdictionis, aliquid præcipiat, nam hæc poteſtas maior eſt;& quamuis abſolutè loquendo, non poſſit omnibus Chriſtianis præcipere ea,quæ ex ſe ſunt opera ſupererogationis, & conſilij, tamen ſuppoſito ſtatu alicuius religionis,quæ ex inſtitutione ſua non habeat, nec profiteatur aliquam obſeruantiam, in exteriori habitu, vel in Dei cultu, vel in auſteritate, aut miniſterio, vel actione; poterit interdum illam ſtatuere, ſi iudicet, vel ad vniuerſalis Eccleſiæ bonum, vel ad maiorem decentiam talis religionis expedire, quod interdum videmus feciſſe Pontifices, quamuis rarò, & non ſine aliqua violentia talis religionis, propter quam non ſolent talia præcepta multum durare;quandiu verò reuocata non fuerint,timenda ſunt, etiamſi duriora videantur.

Reſolutio ſecunda.

At verò ſi talis auſteritas aut noua obſeruantia, non imponeretur ſub præcepto omnibus iam profeſſis, ſed ſolùm ſub conſilio pro his, qui illam velint acceptare, quamuis poneretur ſub præcepto pro his,qui in poſterum profeſſionem emiſerint, faciliùs poſſet talis additio fieri, nõ ſolũ à Pontifice,ſed etiã ab ipſa religione cõſentienti maiori parte Capituli generalis,etiamſi alij diſſentiant.Sic enim talis conſtitutio nõ ſpectat ad ſingulos, vt ſingulos,cùm nullus eorum cogatur illam obſeruare,ſed vt vniuerſos, id eſt, ad ipſum corpus religionis,vt ſic,quod voluntariè acceptare poteſt aliquid pertinens ad maiorẽ perfectionem ſuam; & illud ſtatuere eo modo quo magis expediat; ille autem modus eſt conuenientiſſimus, quia vt ſit voluntarius corpori, ſatis eſt vt maior pars conſentiat,& nulli ſit violentia,quia iam profeſſis ſolùm datur conſilium; qui autem poſtea profitentur, voluntariè ſtatutum illud cum aliis acceptant: poteſt ergo talis additio optimè fieri, etiamſi tantùm ſit propter maiorem perfectionem,ſeu auſteritatem.

Approbatur prima ſententia & declaratur.

13. Addo præterea regulariter talia ſtatuta,ſeu additiones non fieri niſi quia prudenter iudicantur moraliter neceſſariæ ad perfectè ſeruandam primam inſtitutionem, & regulam; nam humana prouidentia nõ ſtatim à principio præuidet omnia commoda, vel incommoda ad aliquẽ finem, ſed paulatim per experientiam addiſcit multa, quæ conuenientia,vel etiam neceſſaria ſunt:hac ergo ratione contingit, etiam in religionibus conuenienter addi nouum aliquem rigorem vt medium aptum ad conſequendum ſcopum talis religionis,vel ad regulæ obſeruantiam. Et iuxta hunc modum exiſtimo procedere, & veram eſſe ſententiam priorem communem. Sed tunc illa non eſt exceptio à generali regula ſuprà poſita, quia talis materia virtute,& indirectè, ſub voto continentiæ continebatur;nam illud præceptum reuera eſt ſecundùm regulam, cùm ad ipſius regulæ obſeruantiam ordinetur. Tunc ergo tale præceptum fieri poteſt non ſolùm à Papa quod clarum eſt, ſed etiam à religione, cum conſenſu maioris partis,quia illa habet poteſtatem præcipiendi ſecundùm regulam: illud autem præceptum eſt ſecundùm regulam modo declarato.Et quamuis præceptum illud pertineat ad ſingulos quoad obligationem, non eſt neceſſarius nouus conſenſus ſingulorum, quia ſufficit conſenſus præſtitus in ipſamet profeſſione,cùm tale præceptum non excedat terminos eius, vt oſtenſum eſt.

Dubitatio, quæ obligatio detur ante, vel poſt reformationem religionis relaxatæ.

14. Statim verò occurrit frequens,& grauis dubitatio,an is qui profeſſionem emiſit in religione, quæ à rigore ſuæ primitiuæ regulæ multum remiſit,poſſit pòſtea,in virtute obedientiæ,cogi ad obſeruandam regulam primitiuam, facta reformatione in ipſa religione, vel etiam antequam fiat;authores enim variè in hoc ſentiunt.

Prima opinio.

Quidã aſſerunt,etiã non facta vniuerſali reformatione, obligare poſſe aliquem ex vi voti vt ſeruet regulam, etiamſi propter relaxationem ab aliis non ſeruetur. ita ſentit Angelus verbo Religioſus, n.33.citans Innocentium, & Hoſtienſem c.*ſuper eo*,de Regularibus; idem tenet Maior in 4.d.38. q.2.

Fundamentum.

Fundamentum eſt,quia religioſus profitetur obedientiam ſecundùm regulam, ergo ſi in regulã continetur,vt non comedantur carnes, v.g. poteſt ad id ſeruandum in virtute obedientiæ obligari,non obſtante relaxatione,ſeu conſuetudine, quia regulam profeſſus eſt,non conſuetudinem, quæ potiùs corruptela dicenda eſt.cap. *cùm tanto*,de conſuetudine. Nec refert ſi quis dicat,huiuſmodi religioſum non intendiſſe profiteri regulam,niſi prout illam inuenit,ſcilicet relaxatam;nam licèt hoc fortè verum ſit quoad intentionem expreſſam,nõ tamen quoad intentionem implicitam, & debitam, quæ ſatis eſt ad obligationem,cap.*ex parte*,de Regularibus.

15. Secunda opinio.

Alij tenent ante reformationem non poſſe aliquem cogi ad ſeruandam regulam quoad illā partem,in qua illam relaxatam inuenit:poſſe tamen ab ipſamet religione ad priorem formā reſtitui,& tunc conſequenter poſſe etiam obligari quemlibet religioſum antea profeſſum ad primitiuæ regulæ obſeruationem.Prior pars huius ſententiæ communis eſt,tenet Panormit.in dict.cap. *ſuper eo* n. 5. & in cap.*cùm ad Monaſterium* n.18. referens conſilium Cardinalis : item Abbas in cap.*Deus qui*,de vita,& honeſt. Cleric. Cardinal. in cap.*cùm ad Monaſterium*,de ſtatu Monach.Felin.cap.*nam concupiſcentiam* , de conſtitut.& in c. *cùm omnes* n.8.eodem tit. Syluest. *Religio.* 3.q.12. Nauar.in ſumma cap. 12.n. 50. & Palatius in 4. d.38.diſp.1.& inclinat Antonin.3.p.tit.16.cap.1. §.11.& 12. Secundam autem partem huius ſententiæ tradit expreſsè Panormitanus cum Innoc. in dict.cap.*ſuper eo*,eámque à fortiori ſequuntur Angelus,& Syluest.& Maior ſuprà citati.

Tertia opinio.

Tertia verò ſententia eſſe poteſt nec ſimpliciter negās, poſſe religioſum obligari ad obſeruationem de reformatione primitiuæ regulæ acceptandam, quando inuenit eam relaxatam per conſuetudinem præſcriptam,quia non poteſt obligari ad illud obſeruandum quod profeſſus non eſt.

16. Diſtinctio præmittenda.

Diſtinguere autem oportet , qualis ſit relaxatio,vel mitigatio facta in regula. Triplex enim generatim loquendo , intelligi poteſt.

Primus modus relaxationis religioſæ.

Prima eſt, quæ & ab initio licitè facta eſt , & eodem modo perſeuerat : huiuſmodi eſt quando per diſpenſationem , vel priuilegio talis moderatio facta eſt: tunc enim potiùs hoc nomen meretur,quàm relaxationis.Idémque erit,ſi materia talis ſit,vt tota religio poſſit illam moderari,eiúſque authoritate facta ſit moderatio , vt ſi non ſit in rebus ſubſtantialibus religionis, ſed in accidentalibus.

Secundus.

Secundò poteſt eſſe relaxatio conſuetudine introducta,ita tamen , vt in principio peccauerint, qui talem conſuetudinem introducere cœperūt; poſtea tamen ita præualuerit , vt habuerit vim derogandi contrarias conſtitutiones;conſuetudo enim præſcripta , dummodo non ſit per ſe illicita,hanc virtutem habet aduersùs legem,vel conſtitutionem humanam.

Quæ conſuetudo deroget legi humanæ.

Sunt autem in religionibus multæ obſeruantiæ, vel auſteritates,quæ ſolùm nituntur in lege poſitiua , & ideo derogari illis poteſt per contrariam conſuetudinem , quæ licèt illicitè inchoetur , quia tunc durat obligatio legis, poſtquam tamen introducta eſt conniuentibus Prælatis,ſine culpa ſeruatur.

Tertius modus relaxationis.

Tertiò poteſt eſſe relaxatio ita per ſe,& intrinſecè mala,vt nulla conſuetudine præſcribi, aut honeſtari poſſit. Huiuſmodi autem relaxatio ſolùm videtur habere locum in his,quæ ſunt contra vota, quæ in religione fiunt : ſuppono enim non eſſe ſermonem de tanta corruptela,quæ ſit contra præcepta communia:nam hæc non eſſet dicenda relaxatio religionis , ſed corruptio vitæ Chriſtianæ. Suppoſita autem obſeruantia præceptorum communium , ſola illa , quæ ſub votis religioſis cadunt,videntur eſſe ita neceſſaria,vt contra illa non poſſit præualere totius religionis conſuetudo : nam obſeruare votum eſt de lege naturæ; ergo ſuppoſito voto , non poteſt conſuetudine præſcribi , vt liceat agere contra illam. Omnis autem alia obſeruantia religioſa , quæ eſt extra votum,eſt ex ſola conſtitutione humana,& ideo in ea non inuenitur tanta neceſſitas. Sub votis autem includere neceſſe eſt , non ſolùm totam materiam voti ſecundùm ſe , ſed etiam prout in vnaquaque religione explicitè , vel implicitè, directè , aut indirectè promittitur ; nam totum hoc cadit ſub obligatione voti.

17. Aſſertio prima.

Iuxta hos ergo modos relaxationis,diuerſimodè reſpondendum eſt ad dubitationem. Quando ergo moderatio priori modo facta eſt , exiſtimo habere locum tertiam ſententiam ſuprà poſitam nimirum eos , qui poſt talem moderationem ingreſſi ſunt religionem,non poſſe obligari ad primitiuam regulam, eiúſque rigorem obſeruādum, neque ante , neque poſt reformationem.

Probatur prima pars aſſertionis.

Prior pars per ſe euidens eſt, quia tunc,nec voto obligantur,cùm factum ſit ſecundùm regulam legitimè mitigatam , neque ipſa regula cùm nondum ſupponatur reformata,ſed diſpenſata potiùs, vel derogata;ergo nec per Prælati præceptū obligari poſſunt,cùm ſolùm poſſit imponi ſecundū regulā.

Probatur ſecunda pars.

Secunda pars probatur,quia nemo poteſt obligari ad acceptandum,quod nec directè,nec indirectè vouit,ſed ille non vouit talē rigorē regulę, nec viuere,aut obedire ſecundū illum ; ergo non tenetur acceptare illam reformationem etiamſi fiat;ergo etiam poſt illam factam,non poteſt per obediētiam obligari ad vouendum ſecundū illā.

Notandum.

Hæc autem poſterior pars formaliter intelligenda eſt,ſcilicet,quando reformatio ſolùm fit propter maiorem perfectionē,& rigorem;nā ad hæc nemo obligatur niſi ſuppoſito ſufficienti voto. Aliquando autem fieri poteſt , propter obſeruationem neceſſariam ad finem eiuſdem religionis, etiam ſpectatæ in eo ſtatu diſpenſationis; & tunc ſi reformatio fiat , obligari quis debet ad obſeruandā illā,quia tunc nō eſt conſideranda illa reformatio,vt reditus ad priſtinam regulam,ſed vt additio quædam moraliter expediens ad finē talis religionis,de qua iā ſuprà diximus poſſe fieri, & indirectè ſaltem pertinere ad votum obediētiæ ſecundū regulā.Atque hoc modo poteſt contingere , vt poſt factam moderationem regulæ, etiā per diſpenſationem Pontificis experimento cognoſcatur , talē diſpenſationē non ſolùm non eſſe vtilem,ſed etiam eſſe ita nociuam , vt,ablato tali rigore per huiuſmodi remiſſionem,non poſſint reliqua conuenienter obſeruari;tunc ergo & Papa ſolus poteſt talem diſpenſationem auferre, vel etiam religio , ſi maiori ex parte conſentiat, poteſt illi renuntiare,& ſe reducere ad priſtinum rigorem , obligando etiam nouiter profeſſos ad illum ſeruandum ; quia hoc reuera , non excedit vim profeſſionis eorum. Et quoad hanc partem habet etiam locum ſecunda opinio ſuperiùs citata.

18. Aſſertio ſecunda.

Quando autē relaxatio facta eſt ſecūdo modo ſuprà poſito,cenſeo ſimpliciter procedere,& veram eſſe ſecundam opinionem ſuprà citatam.

Probatur.

Et in primis quòd ante profeſſionem non poſſit quis obligari ad ſeruandum rigorem antiquum contra præſentem conſuetudinem , probatur , quia durante eo rerum ſtatu , illa obedientia non eſt ſecundū regulam,quia nunc non viget ea regula, ſed derogata eſt; ergo non cadit ſub tale votum.

Cōfirmatur.

Præterea iuramentum de ſeruandis ſtatutis alicuius collegij non obligat ad ſeruanda ſtatuta, quæ conſuetudine derogata ſunt, vt eſt communis ſententia , de qua videri poteſt Syluest. verbo *Iuramentum* ; ergo ſimiliter,&c. hinc etiam Panormitanus in cap. *cùm ad Monaſterium* , de ſtatu Monachorum num.18. cum Cardinali , & aliis dicit in monaſteriis monachorum in quibus eſt immemorialis conſuetudo comedendi carnes , licitum eſſe eas comedere ; etiamſi aliàs videatur

videatur per regulam prohibitum, nec conſtat, quo initio fuerit introductum; idémque eſſe dicit de aliis regulis circa accidentalia religionis, quandiu non fit reformatio. Item eſt optima ratio, quia regula debet eſſe communis, quandiu autem non eſt facta reformatio, nemo poteſt introducere regulam communem contra præceptam, & non prauam conſuetudinem; ergo nemo poteſt durante illo ſtatu obligari, ad obediendum ſecundùm primitiuam regulam. Hoc autem intelligendum eſt per ſe, & ex vi regulæ: nam ſi contingat alicui perſonæ particulari eſſe neceſſarium illum rigorem ad obſeruantiam votorum, poterit quidem ei per obedientiam iniungi, ſicut poſſet etiam, ſi nunquam fuiſſet in antiqua regula præſcriptum; itaque illud eſt per accidens, hîc autem per ſe loquimur; & ita in vniuerſum verum eſt ſtante tali conſuetudine neminem poſſe obligari ad prædictæ regulæ obſeruationem; idem autem eſt dicere ſtante conſuetudine, & non facta reformatione.

19. *Aſſertio tertia.* Nihilominus tamen ſi fiat reformatio, exiſtimo poſſe ad illam obſeruandam obligari etiam illos qui ante reformationem profeſſi ſunt, vt eadem ſecunda opinio affirmat ſimul cum prima. *Fundamentum.* Et ratio eſt, quia talis reformatio non eſt additio ſupra regulam, ſed reſtitutio moraliter neceſſaria ad perfectam regulæ obſeruationem; praua autem conſuetudo, ſeu illicitè incorrupta, licèt habeat vim relaxandi obligationem regulæ, quandiu illa durat, non tamen habet tantam vim, vt auferat religioni, vel Pontifici poteſtatẽ reformandi regulam, & auferendi huiuſmodi conſuetudinem; & ideo qui profeſſus eſt talem regulam, etiam tempore relaxationis, virtute ſe ſubiecit his qui habent poteſtatem reformandi illam; & conſequenter etiam reformationi, ſi fiat; nec debet quis excuſari, propter ignorantiam, etiamſi *Nemo excuſatur propter ignorantiam ab obſeruantia reformationis.* ſit homo ſimplex & idiota. quanuis oppoſitum cenſeat Hoſtienſ. in ſumma. tit. de voto; quia hæc ignorantia in præſenti non cauſat proprium inuoluntarium; nam qui profitetur religionem, regulariter, & maximè ſecundùm rectam rationem non intendit relaxationem, ſed ſimpliciter illius regulæ obſeruantiam. Atque hoc ſupponit Pontifex in cap. vltim. de ſtatu Monach. vbi reformationem præcipit fieri, *iuxta B. Benedicti regulam, & Euangelica inſtituta, non ſecundùm normam prauæ conſuetudinis, quæ quaſi pro lege in quibuſdam Eccleſiis inoleuit.* Idem ſupponi videtur in duabus Clementinis de ſtatu monachorum. Accedit præterea, quòd huiuſmodi reformatio moraliter loquendo neceſſaria eſt, ad finem talis religionis conſequendum, & ad reliquam partem regulæ perfectè obſeruandam. Ad hoc etiam confirmandum adduci poteſt Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de reformatione cap. 1. de regul. de quo videri poteſt Nauarr. comment. 3. de regularibus num. 32.

20. *Aſſertio quarta.* Vltimò cenſeo in hoc puncto, quando relaxatio eſt primi generis, tunc procedere, verámque eſſe primam ſententiam, quoad vtramque eius partem, cui non cenſeo contradicere authores aliarum opinionum. *Fundamentum.* Ratio autem eſt, quia relaxatio, vel conſuetudo nunquam poteſt præualere contra ſubſtantialia religionis; nam eſt contra ius diuinum, & naturale, quia vota ipſa obligant ad obſeruanda omnia illa quæ ſunt de ſubſtantia religionis. Vnde ſi relaxatio ſit in his quæ directè ſunt contra votum, etiam ſecluſo præcepto obedientiæ, manet ſemper obligatio ex vi illius voti, cui repugnat relaxatio. Si verò ſit in his, quæ multum conferunt ad ſeruanda ea, quæ ſubſtantialia ſunt, quanuis vota ipſa immediatè non obligent ad illa, manet nihilominus ſemper ius in Prælato, vt ea præcipere poſſit, iuxta ſuperiùs dicta, quæ confirmari poſſunt ex Clementina *Exiuit*, de verborum ſignific. *Differentia inter votum caſtitatis, & alia duo.* Hîc autem notanda eſt differentia inter votum caſtitatis, & alia duo quoad ſubſtantialem obligationem eorum. Nam votum caſtitatis religioſæ habet materiam fixam & certam, & æquè vniuerſalem, in qua non poteſt pati diminutionem propter quancumque corruptelam, quia erit, aut de re intrinſecè mala, aut contra primam, & ſubſtantialem materiam talis voti, quæ eſt carentia matrimonij (non agimus enim de militaribus religionibus) & ideo in hoc voto euidenter, & ſine vlla limitatione procedit doctrina data, quoad materiam directam talis voti. Quoad media verò, quæ licèt directè non cadant ſub obligationem eius, conferunt tamen multum ad illius obſeruantiam, ſeruanda etiam eſt regula ſuperiùs tradita, quòd nimirum hæc præcipi poſſunt virtute obedientiæ, non obſtante quacunque conſuetudine, maximè ſi ſint conſentanea primitiuæ regulæ. In aliis autem duobus votis materia non eſt ita fixa, & æqualis in omnibus; vnde fieri videtur poſſe, vt conſuetudine introducatur, aliquid contra tale votum, quod tamen prænaleat, & per conſuetudinem licitum fiat, non quia per conſuetudinem poſſit licere frangere votum, ſed quia poteſt conſuetudine fieri vt deſinat eſſe materia voti, quæ antea erat. Vt, v. g. ſi in religione minorum nunc pertinet ad votum paupertatis non tangere pecuniam, vel in ſocietate non accipere ſtipendium pro Miſſa, videtur conſuetudine poſſe derogari, ita vt hæc deſinat eſſe contra votum, ſic enim putant aliqui relaxatam eſſe materiam horum votorum in militaribus religionibus; indicátque Molin. tom. 1. de iuſtitia diſput. 141.

21. *Concluſio. Vota religionis non relaxantur ſola conſuetudine.* Nihilominus cenſeo ſola conſuetudine non poſſe relaxari obligationem horum votorum, quoad propriam, & directam materiam eorum. *Fundamentum.* Probatur, quia hæc relaxatio non poteſt fieri conſequenter (vt ſic dicam) id eſt, poſt votum factum: ergo nec antecedenter, id eſt, vt vota ipſa circa minorem materiam fieri intelligantur. Antecedens euidens eſt, quia conſuetudo contra obligationem voti iam facti eſt contra ius diuinum naturale, & ideo non poteſt præualere contra illud. Conſequentia verò probatur, quia religioſus qui emittit profeſſionem ſemper promittit materiam talium votorum, prout in regula præſcripta eſt; ergo quantumuis priores religioſi violent vota ſua, ſemper materia, quæ promittitur, eadem eſt. *Obiectio.* Dices iuxta intentionem profitentium poſt talem conſuetudinem introductam, materiam talis voti non eſſe illam quæ eſt in regula, ſed quæ eſt in vſu. *Diluitur.* Reſpondeo negando aſſumptum; nam intentio eſſe debet profitendi ſecundùm talem regulam, prout actu obligare poteſt, non obſtante conſuetudine, vel potiùs corruptela: nam velle profiteri, & ſolùm ſe obligare ſecundùm illicitam conſuetudinem, eſſet praua intentio, quæ præſumi non debet. Imò quanuis aliquis illã haberet, eſſet ex errore priuato, & non poſſet prænalere contra abſolutam intentionem profitendi, ſecundùm talem regulam; iuxta hanc ergo intentionem menſuranda ſupereſt materia

talis voti, tali regula definita; & ideo ſemper hæc eadem perſeuerat, non obſtante aliorum abuſu, & conſequenter ad illam obligat tale votum. Quoties ergo relaxatio eſt ſubſtantialis, & in materia votorum, ea non obſtante, obligatur quis ad obſeruanda vota iuxta regulam. Et quidem ſi relaxatio ſit circa materiam directam, ſingula vota obligabunt immediatè, & reſpectiuè in propriis materiis. Si autem ſolùm ſit circa res, quæ indirectè pertinent ad obſeruationem alicuius voti, vt eſt, v. g. clauſura monialium reſpectu voti caſtitatis, immediatè non cadent ſub obligationem votorum, ſed ſolùm mediante præcepto ſuperioris, quod ſemper poterit imponi in virtute voti obedientiæ. Atque hoc confirmat citatum decretum Concilij Tridentini, vbi ſtatuit, vt in vnaquaque religione diſciplina religioſa inſtauretur ſecundùm regulam, tam quoad eſſentialia vnicuique, quàm quoad pertinentia ad communem vitam; & ſuperiores Monachi, vt omnino curent ne ab his inſtitutis recedatur. *Cùm compertum ſit* (inquit) *ab eis non poſſe quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent, relaxare.* Eadem ergo ratione nulla conſuetudo contra hæc ſubſtantialia præualere poteſt.

Conc. Trident.

CAPVT IX.

Vtrùm perfecta obedientia Euangelica requirat vniuerſalem materiam ſine vlla regulæ limitatione.

1. HÆc quæſtio proponitur ad reſpondendum aliis dubitationibus, & obiectionibus propoſitis in ſuperiori capite. Dicendum ergo primò eſt, obedientiam Euangelicam, vt perfectiſſima ſit, ampliſſimam eſſe debere, & aliquo modo ad omnia perfecta ſine limitatione extendi. Hanc aſſertionem probant, quæ in principio capitis præcedentis ex Euangelio, & conſiliis Chriſti Domini adduximus. Sumitur etiã communi modo loquendi Sanctorum Patrũ in hac materia, quos ex parte ibi citauimus. Quibus addi poſſet Baſilius in regula 8. ex fuſioribus, vbi expendens illa verba Lucæ 14. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, inquit, *Dominus noſter Ieſus Chriſtus rem ad ſummum prorſus faſtigium perducit, nempe odium animæ, & ſumet ipſius abnegationem*; & homil. 2. de inſtitutione Monachorum, ad perfectionem obedientiæ pertinere dicit, vt neque illa etiam, quæ laudabilia ſunt, ſine approbatione ſuperioris fiant; idem latè in Conſtit. Monaſtic. cap. 20. Idem ſumitur ex Gregorio homilia 20. in Ezechiel. circa finem, vbi hac ratione dicit, perfectam obedientiam eſſe holocauſtum, & non tantùm ſacrificium, quia nihil ſibi reſeruat, ſed totum Deo offert: idem lib. 1. Regum, cap. 2. Hoc etiam ſentit D. Bonauentura quando in opuſculo de proceſſu religionis lib. 6. cap. 27. triplicem obedientiam diſtinxit, ſpiritualem, quæ debetur Prælatis Eccleſiæ, ſecundùm eius leges, & canones; ſpiritualiorem, qualis eſt illa quæ propria voluntate promittitur alicui perſonæ, vel religioni cum limitatione ad certam materiam, vel regulam; & ſpiritualiſſimam, quæ ſine limitatione promittitur ad omnia, quæ non ſunt contra animam, & talem regulam. Vnde indicat Bonauentura aliud eſſe promittere obedientiam tantùm ſecundùm regulam; aliud verò promittere in omnibus quæ non ſunt contra talem regulam; nam prior obedientia poſitiuè (vt ſic dicam) limitata eſt ad regulam, & ideo iudicatur à Bonauentura minùs perfecta; poſterior autem obedientia ſolùm negatiuè ſe habet, non admittendo aliquid contrarium regulæ; & ideo ſpiritualiſſima, id eſt, perfectiſſima iudicatur. Vnde cap. 28. ſubdit, tertium & perfectum gradum obedientiæ eſſe ex ſola directione Dei, non tantùm voluntariè, ſed etiam cum gaudio obedire, non ſolùm ad facilia, ſed etiam ad difficilia, atque dura, etiam ad mortem; & infrà concludit, de hac obedientia Dominus ſpecialiter dicit, *ſi quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me; ſemetipſum abnegat, qui ſui iuris eſſe recuſat, & totus ſe alterius arbitrio ſubmittit propter Chriſtum; ſicut Chriſtus non venit facere voluntatem ſuam, ſed Patris.* Similia habet in expoſitione regulæ Minorum cap. 1. vbi inter alia dicit altiorem eſſe obedientiam, qua tenentur alicuius regulæ profeſſores, nihil reſpuere niſi ſit ipſi regulæ contrarium, vel ſaluti, directè, vel indirectè. Et infrà. *Qui nihil tibi obedientialiter impoſitum poſſunt repellere, quaſi tranſcendens ſuam regulam, niſi vergat in ſuæ animæ detrimentum*; vnde concludit errare eos, qui dicunt, quòd in omnibus religionibus obedientia ſit æqualis.

Aſſertio prima. *Baſilius.* *Greg.* *Bonauent.* Triplicem obedientiæ gradum diſtinguit. *Bonauent.*

Ratione probatur concluſio, quia ſicut ſimpliciter ad ſimpliciter; ita magis ad magis; ſed abnegare propriam voluntatem per obedientiam conſiliorum eſt bonum, & pertinet ad perfectionem; ergo quò maior fuerit hæc abnegatio, eò erit obedientia perfectior, & conſequenter illa erit perfectiſſima, quæ ſine limitatione ad omnia extenditur. Dices, illud axioma non habere locum in his, quæ in quadam moderatione conſiſtunt, vt ſunt virtutes, & ideo non ſequi illam generaliſſimam obedientiam eſſe meliorem, quia fortaſſe non eſt proportionata humanæ poſſibilitati, & fragilitati. Quod explicatur à ſimili de paupertate, nam licèt relinquere omnia conſilium perfectionis ſit, non propterea maior paupertas eſt ſemper melior, niſi ſit etiam proportionata fini, vt ſuprà vidimus. Sic ergo de obedientia dici poteſt: nam illa etiam ordinatur ad finem perfectionis, & in vnaquaque religione ordinatur ad finem eius; ergo non illa obedientia erit perfectior, quæ fuerit vniuerſalior ex parte materiæ, ſed quæ fuerit ordinata ad altiorem finem, & illi magis proportionata.

2. Fundamentum aſſertionis traditæ. Obiectio.

Sed contra hoc roboratur ratio facta, quia obedientia ſi non ſit contraria bonis moribus, aut regulæ, quò fuerit vniuerſalior, eò erit & in ſe melior, cæteris paribus, & magis conferet ad finem perfectionis; nec poteſt eſſe improportionata propter exceſſum. Ergo ſi fuerit generalis, & ſine vlla limitatione, erit perfectiſſima. Antecedens declaratur, adnotando inprimis differentiam inter paupertatem, & obedientiam; nam paupertas non habet ex obiecto propriam honeſtatem, propter quam pertineat ad perfectionem, ſed ſolùm ex fine religionis ad tollenda impedimenta perfectionis. Obedientia autem per ſe, & ex obiecto habet propriam honeſtatem, quæ cernitur in ſubiectione propriæ voluntatis ad voluntatem alterius vicem Dei habentis; & ideo licèt paupertas ſolùm conferat ad perfectionem iuxta proportionem ad extrinſecum finem; obedientia autem non tantùm iſto modo, ſed etiam per ſeſe, quia in ſe continet rem perfectiſſimam, & gra

3. Reſponſio. Differentia inter obedientiam, & paupertaté.

&gratiſſimam Deo; & ideo quo maior illa fuerit, etiam extenſiuè, eo melior erit, ſi cætera ſint paria.

4. *Duæ conditiones neceſſariæ ad obedientiã humanam. Prima.* Deinde obſeruo in omni obedientia humana neceſſariam eſſe duplicem limitationem iam inſinuatam. Vna eſt, vt non ſit de re mala, ſiue intrinſecè, ſiue ex præcepto, aut prohibitione ſuperioris Prælati, contra quem non poteſt præualere præceptum inferioris Prælati; quæ conditio certiſſima eſt, & ſatis nota, de qua plura dicemus infrà explicando inſtitutum Societatis. *Secunda.* Altera conditio eſt, vt materia obedientiæ non ſit contra regulam, & ſtatũ, quem quis profitetur. Quam poſuit Bonauentura, etiam loquendo in genere de perfectiſſima obedientia Euangelica, & de ſtatu perfectionis vt ſic. Et eandem videntur ſupponere Bernar. D. Thom. & alij relati ſect. præced. Ratio verò eſt, quia ad perfectionem huius vitæ pertinet, vt homo habeat firmum aliquem ſtatum, quem profiteatur, in quo tendat ad deſtinatum aliquem ſcopum, quo mediante perfectionem conſequatur: neceſſarium eſt ergo ad perfectionem, vt obedientia, quam quis promittit, ſit conſentanea, & ſaltem non contraria ſtatui, & fini, quem profitetur: nam ſi illi repugnet, vel deſtruet ipſum ſtatum, vel impediet potiùs progreſſum perfectionis, quàm promoueat. Item quia oppoſitum inuoluit obligationes repugnantes, nam profeſſio ſtatus ſecum affert obligationem ſeruandi leges eius, & per eas tendendi in finem eius; ergo obedientia quæ tendat in deſtructionem talis ſtatus, repugnando regulæ eius, non poteſt eſſe materia perfectionis. Hæc ergo duplex moderatio neceſſaria eſt in omni humana obedientia, per quam ad perfectionem tenditur, quia per priorem tollitur impedimentum malitiæ; per poſteriorem autem tollitur impedimentum perfectionis. Per hæc autem duo ſufficienter conſtituitur obedientia in medio, ſeu mediocritate, vt non poſſit per exceſſum in ea peccari. Sic ergo explicata vniuerſalitate obedientiæ, eò ſine dubio perfectior eſt obedientia, quò fuerit vniuerſalior; ergo quæ fuerit vniuerſaliſſima, erit etiam perfectiſſima ex obiecto ſuo.

5. *Corollariũ primum. Perfecta obedientia ad actus externos, & internos extenditur. Probatur primò.* Atque hinc ſequitur primò, perfectam obedientiam Euangelicam non ſolùm in exteriores actus, ſed etiam in interiores cadere poſſe. Probatur primò ex dicto principio, quia talis obedientia vniuerſalior erit, & non excedit capacitatem, ſeu proportionem humanam; quia vnus homo dirigi poteſt ab alio, etiam in actibus interioribus intellectus, & voluntatis, tum, quoad ſpecificationem, ſeu modum illorum; tum etiam, quoad exercitium. Quod patet, tum quia in illis actibus maximè conſiſtit vita contemplatiua, quæ ad perfectionem in primis neceſſaria eſt: poteſt autem vnus homo alium inſtruere, quomodo interiùs meditandum, aut contemplandum illi ſit, quã vocamus inſtructionem, quoad ſpecificationem: poteſt etiã iniungere vt tali, vel tanto tempore exercitio contemplationis incumbat. Sic ergo poteſt homo homini ſubdi, quoad directionem actuum internorum. Tum etiam quoad moderationẽ internorum affectuum, quæ ad perfectionem ſummè neceſſaria eſt, & non ſolùm requirit exteriora media, ſed etiam interiora; ergo in vtriſque poteſt homo homini ſubiici per obedientiæ votum. Eſtque hæc ſubiectio conſentanea fini obedientiæ Euangelicæ: nam vt docuit D.Th. 2.2.q. 186. art.5. in tantum hæc obedientia eſt neceſſaria, in quantum homo tendens ad perfectionem indiget ab alio inſtrui in his, quæ ad perfectio- *D.Thom.*

A nem pertinent. Sed in his principem locum habent interiores actus, vt declaratum eſt; ergo. & confirmatur: nam obedientia eſt perfectum holocauſtum, per quã homo ſe immolat Deo; vt dixit Greg. hom. 20. in Ezechielem; ergo vt ſit omnino perfectum, non ſolùm exteriores, ſed etiam interiores actus Deo ſpecialiter immolat, ſubiiciendo illos ſuperiori. Imò in hoc maximè excedit votum obedientiæ alia duo, quia non ſolùm res exteriores, ſed etiam interiorem voluntatẽ Deo offert, vt dixit D.Th. dicta q. 186. art. 4. *Differentia in hoc inter obedientiã, & alia duo vota.* Neque obſtat, quòd obedientia humana non ſe extendit ad actus merè internos, teſte D.Th. 2.2. q. 104. art. 5. *Inſtantia præoccupatur.* illud enim verum eſt de obedientia neceſſaria ex vi legis, ſeu præcepti, quod ex iuriſdictione, vel

B naturali, aut coacto dominio in hominem naſcitur, vt in materia de legibus latiùs tractatum eſt. Non verò eſt eadẽ ratio de obedientia, quæ naſcitur ex voluntaria promiſſione hominis, nam ipſe pro ſuo arbitrio poteſt promittere obedientiam homini vice Dei, etiam in his rebus, in quibus naturaliter non poſſet eſſe homini ſubiectus. Nam ſicut poteſt homo promittere Deo actus merè internos; ita etiam poteſt promittere in vſu illorum parere homini vice Dei præcipienti.

Secundò ſequitur ex dictis, non omnes Religiones profiteri perfectiſſimam obedientiã Euangelicam. 6. *Corollariũ ſecundum.* Hoc apertè ſupponit Bonauentura ſuprà, dum ait, non omnes religiones eſſe æquales in perfectione voti obedientiæ. Idem docuit Hen-

C riq. quodlib. 3. q. 20. vbi ait quanto obedientia vniuerſalior eſt, eo eſſe perfectiorem, & ideo eam etiam religionem eſſe perfectiorem, in qua vniuerſalior obedientia promittitur: ſupponit ergo, non in omni religione fieri profeſſionem perfectiſſimæ obedientiæ Euangelicæ. Denique hoc patet ex dictis cap. præced. vbi oſtendimus votum obedientiæ religioſæ, non obligare ad omnia ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundùm regulam.

Hinc verò oritur grauis difficultas; nam ſequitur nullum ſtatum religioſum eſſe ſtatum perfectionis; 7. *Difficultas ex dictis proximè orta; an omnis ſtatus religionis, ſit perfectionis. D. Thom.* conſequens eſt falſum; ergo ſequela probatur, quia ad ſtatum perfectionis neceſſariũ eſt, ſe totum conſecrare Deo, nihil iuris in ſeipſum reſeruando, vt ex Gregor. docet D.Th. dict. q. 186.

D a. 1. & 6. *Cùm quis* (inquit) *omne quod habet, omne quod viuit, omne quod ſapit, omnipotenti Deo vouet, holocauſtum eſt*; & hoc dicit pertinere ad eos qui ſtatum perfectionis profitentur. Item quia ad ſtatum perfectionis pertinet conſilia Euangelica primaria, & ſubſtantialia perfectè profiteri; quorũ præcipuum eſt conſilium obedientiæ; ergo ſi in ſtatu religioſo conſilium hoc non promittitur integrè, & perfectè, non erit ſufficiens ſtatus perfectionis. Accedit præterea, quia nulla eſt religio, quæ illam vniuerſalem obedientiam profiteatur, ſed vnaquæque illam promittit ſecundùm ſuam regulam; neque aliter vnquam fuit in Eccleſia factum; ergo vel illud conſilium Euangelicum nunquam fuit in Eccleſia ſeruatum, quod abſurdũ eſt

E dicere, vel certè dicendum eſt in ſtatu religioſo perfectè obſeruari; neque aliter conſuli, quàm in ſingulis religionibus promittatur. Addo denique impoſſibilem videri profeſſionem vniuerſalis obedientiæ aliter quàm in quolibet ſtatu religioſo fiat. Nam, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 186. *D.Thom.* art. 5. ad 4. *Votum obedientiæ ad religionem pertinens, ſe extendit ad diſpoſitionem totius humanæ vitæ & ſecundùm hoc votum obedientiæ habet quandam vniuerſalitatem, licèt non ſe extendat ad omnes particulares actus.* Quia enim per obedientiam religioſam ipſa voluntas

voluntas Deo offertur, & conſecratur, quæ eſt A principium omnium actionum humanarum; ideo ex hac parte habet hoc votum quandam vniuerſalitatem. Quòd autem non poſſit illam habere abſolutam, & ſine vlla limitatione, etiam intra latitudinem perfectarum actionum, patet, tum quia non omnes huiuſmodi actiones ſunt ſingulis ſtatibus accommodatæ, eſsétque infinita confuſio, ſi actiones propriæ vnius ſtatus poſſent in alio præcipi, vel in illo prohiberi; tum etiam, quia hoc ſaltem neceſſariò reſeruatum eſt, vt nemini poſſit præcipi tranſitus ad altiorem ſtatum; neque in hoc obedientiam promittere pertinere poteſt ad ſtatum perfectionis; nam potiùs quodammodo repugnat eidem ſtatui.

8. Reſolutio, & reſponſio ad primam partem difficultatis.

Circa principalem difficultatem dicendum in B primis eſt, aliud eſſe, loqui de ſtatu perfectionis eſſentialiter, ac ſimpliciter; aliud verò de ſtatu perfecto, aut perfectiſſimo in illo ordine, id eſt, in ſchola, ſeu via ad perfectionem. In priori ſenſu nulla eſt in obiectione difficultas; nam ad eſſentiam ſtatus perfectionis, & vt abſolutè, & ſimpliciter talis ſit, non eſt neceſſarium profiteri ſingula conſilia etiam principalia cum ſumma perfectione, ſed ſatis profiteri illa ſecundùm aliquam prudentem regulam, alicui perfecto fini accommodatam, vt in ſuperioribus viſum eſt, & in paupertatis voto eſt manifeſtum. In hoc ergo ſenſu reſpondetur negando ſequelam. Ad probationem autem dicendum eſt, in his conſiliis, & ſpecialiter in obedientia diſtingui poſſe duplicem perfectionem; vnam eſſentialem; & aliam extenſiuam: atque hanc poſteriorem non eſſe totam neceſſariam in quolibet ſtatu perfectionis ſimpliciter. Priorem verò in ſtatu religioſo ſufficienter inueniri, & cum ſufficiente extenſione, ſeu vniuerſalitate, vt rectè probat ratio ex D.Th. & Gregorio ibi adducta. Loquendo autem in altero ſenſu de perfecto ſtatu perfectionis, Henricus ſuprà concedit omnem religionem, in qua non promittitur dicta vniuerſalis obedientia, quoad hoc non eſſe perfectam; & idem planè ſentit Bonauentura: quod tamen intelligendum eſt merè negatiuè, non priuatiuè, quia hæc perfectio non eſt de- D bita cuicunque ſtatui religioſo; ſi tamen illam non habet, ex ea parte aliqua maiori perfectione caret; & ideo cæteris paribus minùs perfectus eſt, quàm qui illam profitetur. Quæ doctrina mihi vera videtur, ſi illa vniuerſalitas obedientiæ conuenienter iuxta dicta explicetur; ſic enim apertè ſequitur ex concluſione poſita.

In obedientia duplex perfectio diſtinguenda.

Opinio Henrici.

9. Reſponſio ad ſecundã partem difficultatis.

Vnde ad alteram partem difficultatis negatur repugnare omni ſtatui religioſo in particulari, hanc vniuerſalem obedientiam vel promiſſionem eius, negatur etiam nunquam fuiſſe, aut eſſe in Eccleſia religioſum ſtatum in quo talis obedientia promiſſa ſit: imò credendum eſt Apoſtolos huiuſmodi obedientiam Chriſto promiſiſſe, eandémque exhibuiſſe Petro cæteros Apoſtolos poſt E Chriſti aſcenſionem, quia illi non ſunt profeſſi obedientiam, ſecundùm aliam regulam, niſi charitatis, & maioris obſequij diuini, iuxta munus ſuum, ſeu miniſterium, ad quod erant vocati. Et idem credendum eſt de primis illis religioſis Apoſtolorum imitatoribus. Inter eos autem, qui profitentur obedientiam ſecundùm certam regulam, Bonauentura ſuprà exiſtimat in religione S. Franciſci emitti votum obedientiæ perfectæ vniuerſale; *quia licèt fiat ſecundùm regulam, tamen ex vi eiuſdem regulæ tenentur illius profeſſores nihil reſpuere, niſi ſit ipſi regulæ contrarium, vel ſaluti, directè, vel aliqualiter*; quæ duæ limitationes non ſunt contra vniuerſalitatem obedientiæ Euangelicæ, vt ex dictis in ſuperioribus conſtat. Idémque nos dicere poſſumus, & fortaſſe ampliori ratione de voto obedientiæ Societatis: nam materia eius in his quæ non ſunt contra bonos mores, aut regulam, ampliſſima eſt, & directè extenditur ad miniſteria ardua, & difficillima, & ad bonum valde perfectum, & cum magna dependentia etiam in minimis à Prælatis, vt infrà in proprio loco latiùs trademus. De aliis verò religionibus nihil dicimus, ſed iuxta principia poſita & ſuam regulam vnaquæque de ſe iudicabit.

Votum perfectiſſimum obedientiæ habuerunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri.

Item religio S. Franciſci illud profitetur ex ſent. D. Bonauent. Bonauent.

Hoc votum perfectiſſimo modò habet Societas Ieſu.

At verò Henriquus ſuprà ſignificat, nullum votum obedientiæ limitatum ad quancunque regulam eſſe vndequaque perfectum, quoad vniuerſalitatem; ait enim, non repugnare dari aliquam religionem, in qua fiat votum obedientiæ perfectum, *Quoniam* (inquit) *etſi certa regula ſit in qualibet religione quoad illa, quæ ſunt accidentalia religioni, non tamen oportet, quin in aliqua religione exiſtente, vel, quæ poſſit eſſe quoad articulum obedientiæ, ſit regula vniuerſalis, & in æternitate obedientiæ quoad omnia licita, ſiue indifferentia, ſiue neceſſaria.* Et omne aliud genus obedientiæ ſeu regulæ, negat eſſe perfectum. Sed hæc doctrina, vel incidit in ſententiam Bonauenturæ, vel in alio ſenſu admitti non poteſt, quia inuoluit repugnantiam mora- C lem. Nam regula vniuerſalis obediendi in omnibus licitis poteſt ita intelligi, vt licita ſolùm cenſeantur ea, quæ nec propriis præceptis, nec cõſtitutionibus, ſeu ſtatutis eiuſdem regulæ ſint contraria. vt in hoc ſenſu manifeſtum eſt non repugnare, & hoc coincidere in ſententiam Bonauen. Aut illa vniuerſalis regula ita intelligitur, vt in omnibus aliàs licitis obediendum ſit Prælato, etiam ſi ſint contraria eidem regulæ, quoad alia ſtatuta. Vt in hoc ſenſu videtur inuolui moralis repugnantia; quia quod vna via conſtruitur, alia deſtruitur; & quia, eſto non ſit per ſe malum agere contra regulam, quæ ſecundùm ſe non obligat ad culpam; nihilominus voto ſe aſtringere ad agendum contra illam per ſe malum eſt, ſicut & imperium violandi illam malum etiam eſt. Quapropter modus ille vniuerſalitatis ad perfectionem vniuerſalis obedientiæ ſpectare non poteſt; quia non poteſt eſſe proportionata alicui ſtatui religionis, in quo vita inſtituatur, ſecundùm aliquam regulam, vel in ordine ad determinatum finem, quod moraliter neceſſarium eſt in omni ſtatu perfectionis: nam omnia illa, quæ impediunt finem, vel inſtitutum talis religionis, impediunt potiùs quàm iuuant ad perfectionem in illa adquirendam. In hoc ergo ſenſu verum eſt, nullam eſſe religionem, quæ vniuerſalem obedientiam promittat. Inde autem non ſequitur, nullam eſſe, quæ promittat perfectam obedientiam Euangelicam, quia ad hoc ſatis eſt promittere obedientiam in omnibus, quæ nec bonis moribus, nec regulæ repugnant.

10. Opinio Henrici.

Hæc opinio vel explicanda, vel non admittenda.

Vnde obiter intelligitur longè diuerſum eſſe promittere obedientiam, ſecundùm determinatam regulam, vel promittere in omnibus, quæ regulæ non repugnant; nam prius votum obligat ſolùm ad ea, quæ directè, vel indirectè continentur in regula; non verò ad omnia, quæ illi non repugnant, ſicut obligat poſterius votum. Dixi autem *ſecundùm determinatam regulam*, vt excludam eam, quæ continet vniuerſalem regulam obediendi in omnibus, quæ cæteris ſtatutis non repugnant: nam tunc ratione talis regulæ vtrumque

11. Differentia inter votum obedientiæ ſecundũ regulam, & in omnibus, quæ regulæ non repugnant.

votum

votum in idem reuoluitur. Intelligitur ex dictis *Declaratur dictum D. Thomæ.* etiam quo ſenſu verum ſit, quod D. Thomas dixit, votum obedientiæ in quacunque religione habere quandam vniuerſalitatem, quoad diſpoſitionem humanæ vitæ; & nihilominus verũ etiam ſit, quod Bonauentura, & Henricus inſinuant, votum obedientiæ in quibuſdam religionibus eſſe particulare, in aliis vniuerſale. *Vniuerſalis obedientiæ duplex modus.* Poſſumus enim hîc duplicem vniuerſalitatẽ diſtinguere, quas vocare poſſumus quoad exercitium, vel quoad ſpeciem actuum: obedientia ergo cuiuſcunque Religionis, poteſt dici vniuerſalis, quoad exercitium actuum, ſub exercitio ceſſationem etiam includendo: nam quia per obedientiam religioſam voluntas ipſa conſecratur, & tota ſub voluntate Prælati conſtituitur, ideo quoad agendum, vel non agendum, non retinet ius proprium, ſed poteſt ſemper à Prælato occupari in aliqua actione ſibi proportionata, & conſequenter vt ceſſet ab omni alia illi repugnante, & hoc ſenſu dixit D. Th. hanc obedientiam eſſe vniuerſalem, & ſe extendere ad diſpoſitionem totius humanæ vitæ. Contineri autem poteſt, & quaſi poſitiuè limitari ad definitum modum actionis, habitationis, &c. iuxta definitam regulam; & in hoc ſenſu eſt particularis, quoad ſpeciem actuum, ſeu materiæ obedientiæ, quia non poteſt vagari per omnes ſpecies ſeu modos actionum, ſed ſolùm iuxta præſcriptam regulam. Et ideo in hoc ſenſu talis obedientia dici poteſt particularis. Vniuerſalis autem contrario modo dicetur, quæ non limitatur poſitiuè ad particularem regulam, ſed ſolùm negatiuè, cum extenſione ad omnia, quæ ipſi regulæ non ſunt contraria. Quæ vniuerſalis obedientia ex ſuo genere perfectior eſt, vt dixi; in ea verò poteſt quædam latitudo inueniri: nam licèt ex forma vouendi videatur eſſe vniuerſaliſſima, & ideo non poſſe ſuſcipere magis, vel minus; nihilominus ex parte materiæ poteſt habere inæqualitatem; vel quia regula ipſa iuxta quam fit, poſtulat directè maiorem ſubiectionem in omnibus; vel quia regula ipſa admittit maiorem latitudinem, & varietatem, in his, quæ extra illam ad arbitrium ſuperioris ordinariè præcipi poſſunt; nam quo obedientia fuerit hoc modo vniuerſalior, eo requirit animum magis indifferentem, & vacuum propria voluntate, & affectione. Per hæc ergo ſatisfactum eſt difficultatibus omnibus præterquam vltimæ de tranſitu ad alium ſtatum, cuius occaſione ſequens caput inſtituam.

CAPVT X.

Vtrùm ex obedientiæ voto obligetur quis ad perſeuerandum in eodem ſtatu, vel poſſit ad ſuſcipiendum alium obligari.

1. *In triplici ſenſu poteſt quæſtio procedere.* Poteſt Religioſus ſtatus comparari, vel ad ſtatum, ſeu quaſi ſtatum inferioris ordinis, qualis eſt, ſtatus matrimonij, vel in vniuerſum ſtatus vitæ ſecularis: vel ad ſtatum eiuſdem ordinis, vt eſt alius Religioſus ſtatus; vel ad ſtatum ſuperioris ordinis, vt eſt Epiſcopalis ſtatus. Quæritur ergo circa has comparationes, an tranſitus ab vno ſtatu ad alium, vel negatiuè, ſcilicet, non faciendi, vel admittendi illum ſine voluntate Prælati; vel affirmatiuè, ſcilicet, faciendi illum ex voluntate. *Aſſertio prima.* De prima comparatione nulla eſt quæſtio: nam certum eſt obligationem profeſſionis reli-

A gioſæ eſſe ita perpetuam, vt illam nunquam deſerere liceat tranſeundo omnino ad ſtatum ſecularem, vt ex ſuperioribus conſtat, & in ſequentibus ſpecialiter tractabitur de Apoſtaſia huic obligationi contraria. *Votũ obediẽtiæ obligat non trãſire ad ſtatum ſecularem.* Et quanuis ipſa traditio religioſa ſufficiens ſit ad hanc obligationem inducendam, exiſtimo nihilominus votum etiam obedientiæ directè ad hoc obligare; ac proinde perſeuerantiam in ſtatu ſuſcepto, quatenus excludit tranſitum ad ſtatum ſecularem, eſſe materiam huius voti; ſicut perſeuerantia in caſtitate, quatenus excludit tranſitum ad ſtatum matrimonij, eſt materia voti caſtitatis. *Fundamentum.* Ratio eſt, quia per vo-

B tum obedientiæ promittit religioſus perpetuam obedientiam; ergo promittit perpetuam ſubiectionem, vel in vſu ſi actu præcipiatur, vel in præparatione animi, etiam dum actu non præcipitur; ſed qui ſtatum religioſum deſerit, vt ad ſecularem tranſeat, quantum in ſe eſt negat obedientiam, & ſubiectionem etiam in præparatione animi; ergo directè agit contra votum obedientiæ; eſt igitur hic tranſitus materia prohibita ex vi talis voti. *Hic tranſitus à nullo ſuperiore, etiam à Papa, poteſt præcipi in virtute obedientiæ.* Imò certum vlteriùs eſt, ita eſſe materiam repugnantem huic voto, vt à nullo ſuperiore præcipi poſſit in virtute eiuſdem voti, non ſolùm quia tale præceptum eſſet de re illicita, ſed etiam, quia eſt de re contraria ipſi voto, & directè deſtructiua ſtatus obedientiæ. Vnde licèt

C fingamus caſum in quo Summus Pontifex propter vrgentem Eccleſiæ neceſſitatem licitè, & validè poſſet religioſo præcipere trãſitum ad ſtatum ſecularem; nihilominus non poſſe illud præceptum ponere in virtute voti obedientiæ, ſed ſolùm ex poteſtate ſupremæ iuriſdictionis, quam habet; quia obedientia religioſa non habet pro materia illum tranſitum, ſed potiùs quantum eſt ex ſe illi repugnat: nec pertinet ad perfectionem ſtatus religioſi peculiaris obligatio ex voto obediendi Pontifici præcipienti ſtatum matrimonij in ſimili caſu, quia illud non eſt bonum ſupererogationis, & conſilij, ſed potiùs neceſſitatis, nec per ſe pertinet ad perfectionem, ſed potiùs quantum eſt ex ſe impedit ſtatum eius;

D toleratur tamen in eo caſu propter neceſſitatem, cui ſufficienter ſubuenitur per obligationem præcepti ſine adiectione voti.

Circa ſecundam comparationem diſtinguere **2.** *Aſſertio ſecunda.* oportet, de religione minùs, aut magis perfecta, vel æquali. Et dicendum eſt primò, tranſitum ad religionem inferiorem, vel æqualem, eſſe materiam voti obedientiæ ita prohibitam ex vi illius, vt à nullo etiam ſuperiore præcipi poſſit. *Tranſire ad aliam religionem inferiorẽ, vel æqualem eſt contra votum obedientiæ; & non poteſt præcipi.* Probatur prior pars, quia ille tranſitus eſt directè contrarius ſubiectioni promiſſæ per obedientiæ votum in tali religione factum; & quantum in ſe eſt, deſtruit, & obedientiæ vſum, & præparationem animi ad obediendum Prælato illius Religionis, cui fuerat obedientia promiſſa. *Probatur prima pars.* Ne-

E que in illa promiſſione incluſa fuit aliqua conditio, ratione cuius talis tranſitus non ſit prohibitus, vt ſtatim explic. bimus de tranſitu ad perfectiorem religionem. Altera verò pars probatur, *Probatur ſecũda pars.* quia ille tranſitus per ſe eſt illicitus: item in quocunque caſu fingatur licitus ex authoritate Papæ, non eſt materia voti obedientiæ religioſæ; quia ſi ſit tranſitus ad inferiorem religionem, eſt minus bonum, & ideo non eſt materia voti; ſi autem ſit ad religionem æqualem, ſaltem non eſt per ſe maius bonum, & ratione mutationis eſt aliquo modo minus bonum ex ſuo genere, & (quod caput eſt) repugnat priori ſtatui,

ſtatui, & regulæ, iuxta quam factum eſt obedientiæ votum, & ideo non poteſt eſſe materia imperabilis ex vi voti obedientiæ.

Aſſertio tertia. Tranſitus ad perfectiorē religionem nō eſt materia obedientiæ, &c.

4. Secundò dicendum eſt, tranſitum ad perfectiorem religionem non eſſe materiam voti obedientiæ, nec negatiuè, nec affirmatiuè: quia nec prohiberi poteſt ex vi voti obedientiæ; nec etiam poteſt præcipi. Prior pars conſtat, quia talis prohibitio impediret maius bonum; ergo non poteſt votum obedientiæ obligare ad obediendum illi, quia votum ſolùm eſt de meliori bono, imò hæc conditio incluſa eſt in omni voto. Et ob hanc cauſam quamuis religioſus ſuam voluntatem conſecret tali religioni, & ideo dicatur non habere velle, neque nolle, nihilominus poteſt ſine conſenſu Prælati ad arctiorem religionem tranſire; quia nimirum hæc conditio in ipſa profeſſione incluſa eſt, quòd non impediat maius bonum, ſeu tranſitum ad meliorem frugem. Quæ conditio, aut ratio eius non habet locum in tranſitu ad inferiorem, vel æqualem religionem, vt ſuprà dicebamus. Dices, eſto non requiratur conſenſus ſuperioris, requiritur ſaltem petita licentia: ergo ſaltem in hoc ſenſu eſt materia huius voti etiam hic tranſitus ad arctiorem religionem, quatenus prohibetur ne aliter fiat. Reſpondeo obligationem illam petendi licentiam non oriri ex voto obedientiæ, ſed ex poſitiua lege Eccleſiæ: nam cùm voluntas ſuperioris neceſſaria non ſit, ſed illo etiam renuente licitè fieri poſſit hic tranſitus, manifeſtum eſt illam non eſſe materiam obedientiæ; & conſequenter votum obedientiæ per ſe non obligare ad licentiam petendam, imò & petitionem illam per ſe non eſſe actum virtutis obedientiæ, ſed obſeruantiæ, & reuerentiæ Prælato debitæ; quam conſideraſſe videtur Eccleſiaſtica lex illam circunſtantiam præcipiens.

Probatur prima pars.

Obiectio diluitur.

Obligatio petendi licentiā Prælati ad perfectiorem religionem non oritur ex voto.

Probatur ſecūda pars.

5. Altera pars probatur, quia votum obedientiæ religioſæ ſolùm eſt ſecundùm regulam, vel ad ſummum extenditur ad ea, quæ non ſunt contra regulam; ſed tranſitus ab vna religione ad aliam quantumuis perfectam, non eſt ſecundùm regulam prioris religionis, vt per ſe conſtat; imò dici poteſt illi contrarius, quatenus ſtatum illum euertit vt introducat alium; ergo ille tranſitus non eſt materia voti obedientiæ; ita vt ex vi illius præcipi poſſit. Dices: Quamuis de facto ita ſit, tamen de poſſibili non repugnat votum obedientiæ in aliqua religione fieri, non ſolùm obediendi in his quæ intra illam religionem fieri poſſunt, ſed etiam in tranſitu ad perfectiorem religionem, ſi ſuperior, vel ſaltem Summus Pontifex illum iniunxerit: ergo hic tranſitus quantum eſt ex ſe eſt alta materia voti obedientiæ, ſi perfectum illud ſit, & omnino vniuerſale. Reſpondeo poſſe quidem hoc votum fieri, ſicut poteſt profeſſus in vna religione emittere votum tranſeundi ad arctiorem religionem, vel abſolutè, vel ſub conditione, ſi Petrus expedire iudicauerit, vel ſi Papa conſuluerit, vel præceperit. Dico tamen illud votū ſeu extenſionem obedientiæ per ſe non pertinere ad perfectionem ſtatus religioſi, quia non confert, ad quietem, & ſtabilitatem eius, quæ magis ſolet conferre ad ſpiritualem profectum, quàm mutatio, etiamſi videatur eſſe ad religionem de ſe perfectiorem. Item quia licèt in quolibet particulari opere ſupererogationis melius ſit cæteris paribus facere illud ex voto, quàm ſine voto, non propterea pertinet ad perfectioné ſtatus religioſi omnia opera facere ex vo-

Obiectio.

Reſponſio. Poteſt fieri votum obedientiæ in religione tranſeundi ad aliam arctiorem, ſi ſuperior præceperit.

A to, ſed illa tantùm, quæ eſſentialiter pertinent ad ſtatum religioſum, & ſunt præcipua media ad perfectionem charitatis obtinendam, vt attigit D. Thom. 2.2. q. 186. art. 7. ad 1. Sed opus hoc tranſeundi ad perfectiorem religionem, non ſolùm non pertinet ad eſſentiam ſtatus religioſi, verùm etiam nec ad ſtatum pertinet, ſed potiùs ad viam, & mutationem; ergo nec votum illius, nec votum obediendi præcipienti illū pertinet ad ſtatum religioſum vt ſic: non eſt ergo hic tranſitus materia obedientiæ religioſæ, quantumuis perfectus.

D. Thom.

6. Circa tertiam comparationem primò inquiri poteſt, an tranſitus à Religione ad Epiſcopatu ſit materia prohibita ex vi voti obedientiæ, ſaltem in hoc ſenſu, vt acceptari non poſſit Epiſcopatus à B Religioſo ſine conſenſu Prælati. Et videtur pars negatiua vera; quia Epiſcopatus eſt perfectior ſtatus, quàm religio; ergo non poteſt prohiberi à Prælato Religionis; ergo licèt diſſentiat, acceptari poterit; alioqui eius diſſenſus haberet vim prohibitionis; ergo nec eſt neceſſarius conſenſus, alioqui per negationem conſenſus poſſet perfectiorem ſtatum impedire: non eſt ergo hæc materia obedientiæ. Et confirmatur, quia, vt ſuprà dicebamus, in ipſa promiſſione obedientiæ religioſæ, includitur conditio, vt non impediat ſtatum perfectiorem: ergo includitur conditio, vt nō impediat ſtatum Epiſcopalem: nam hic etiam perfectior eſt: ergo ex vi illius voti non poteſt talis tranſitus impediri, nec pendet ex voluntate Prælati, quia C per conditionem prædictam exemptus eſt, ſicut dicebamus de tranſitu ad perfectioré religionem.

An Epiſcopatus acceptatio ſaltē ſine licentia Prælati ſit materia prohibita ex vi voti obedientiæ. Pars negatiua ſuadetur.

7. In contrarium autem eſt, quia nullus religioſus poteſt acceptare Epiſcopatum, neque ad illum aſſumi inuito ſuo Prælato. Dicente D. Gregorio. *Nullus monachus ſine teſtimonio, & conceſſione Abbatis ſui in Eccleſia aliquem locum teneat, vel ad aliquem promoueatur honorem.* cap. *quam ſit* 18. q. 2. & lib. 7. regiſtri epiſt. 18. illa enim verba generalia ſunt, & proinde Epiſcopatum etiam comprehendunt. Et idem habet Bonifacius VIII. in c. *ſi religioſus*, de electione in 6. vbi irritat conſenſum Religioſi acceptantis electionem ſui, ad prælationem, ſine licentia Prælati petita, & obtenta: imò in pœnam talis delicti ipſam etiam electionem irritat. Et ra- D tionem reddit, quia religioſus non habet velle, nec nolle, ſed ex illius, quem vice Dei, ſupra caput ſuum poſuit, & cuius imperio ſe ſubiecit voluntate dependet. Imò (quod notandum eſt) licentia hæc poſt factam electionem obtinenda eſt; nam ſi antea detur, ad electionem, ſi contingat fieri, nullius eſt firmitatis, vt ſtatuitur in Clem. vltima, de electione. Et optima ratio redditur, quia licentia data ad futuram electionem ambitioni viam parit. Atque ita intelligunt hæc iura etiam de Epiſcopatu Panor. in cap. *ſi Eccleſia veſtra* 2. de electione n. 16. & authores communiter, quos ſtatim referemus. Quòd autem hæc obligatio fundetur in voto obedientiæ, patet ex ratione Bonifacij adducta; nam quòd Religioſus non habeat E velle, nec nolle, ex voto obedientiæ naſcitur.

Pars affirmatiua oſtenditur. Greg.

8. Ex quo inferunt nonnulli Canoniſtæ hoc locum habere etiam in electione, ad ſummum Pontificatum, quia votum obedientiæ abſolutum, & generale eſt, & omnino aufert proprium velle, aut nolle. ita ſentit gloſſ. dict. c. *quàm ſit*, verb. *ad ordinandum*, quam ſequuntur Ioan. Andr. & Panor. in c. vlt. de voto n. 3. & c. *quod Dei*, de ſtat. Monach. n. 12. & in c. *Ioannes*, de regularib. n. 7. Greg. Lopez leg. 25. tit. 7. p. 1. gloſſ. 2. ad finem. Sed quoad hanc partem non videtur hæc ſententia probanda; duobus

Idem affirmant aliqui de Pontificatus electione.

Aſſertio prima.

Neque electio, neque acceptatio Pontificatus à religioſo eſt irrita ex lege, aut voto obedientiæ.

duobus enim modis poteſt intelligi. Primò, quòd acceptatio huiuſmodi à Religioſo facta ad ſummum Pontificatum ſine conſenſu Abbatis irrita ſit,& conſequenter etiam electio, iuxta dictũ caput. *ſi religioſus.* & hic ſenſus eſt apertè falſus; nam ille textus apertè loquitur de prælationibus inferioribus, vt patet ex illis verbis, *Ad prælationem aliquam extra ſuum monaſterium, vel ſuam Eccleſiam.* Vbi conſtat,ſermonem eſſe de prælationibus limitatis, vt ſic dicam: nam ſummus Pontificatus non dicitur eſſe prælatura extra monaſterium aliquod, vel Eccleſiam; ſed ſupra omnem Eccleſiam, & religionem. Item hîc habet locum regula iuris, quòd ſub generali clauſula non continetur caſus valde ſpecialis, qualis in præſenti eſt electio Papæ. Ergo ex vi illius iuris non eſt irritus talis conſenſus, neque inuenietur aliquod B Eccleſiaſticũ ius, quo irritetur. Certúmque præterea eſt, ex natura rei non eſſe irritum ex vi voti obedientiæ,quia neque acceptatio alterius dignitatis inferioris eſſet irrita ex vi ſolius voti, niſi per ius illud fuiſſet irrita, ſed ad ſummum poſſet per Prælatum irritari, vt infrà videbimus, quod tamen in præſenti dici non poteſt, quia facta & acceptata electione ad Pontificatũ à nemine poteſt irritari,nec perſona illa manet alicui in terris ſubiecta,cùm iam ſit verus ſummus Pontifex.

9. Aſſertio ſecunda. Religioſus factus Papa liber manet à iugo religionis, nec tenetur ad illam redire.

Alius ſenſus illius opinionis eſſe poteſt,religioſum ſic electum in Pontificem, ſi abſque licentia ſui Prælati conſentiat electioni de ſe factæ,teneri nihilominus ad Religionem redire; ita vt licèt à C Prælato eius cogi non poſſit, ipſe ex ſe redire teneatur; & ita explicuit hanc ſententiam gloſſa citata, ſed nullam rationem reddit, & planè repugnantiam inuoluit. Nam ſi ille acceptando verus Pontifex efficitur, eò ipſo ſoluitur à iugo religionis, & ab omni humano ſuperiore,nõ ſolùm quoad vim coactiuam, ſed etiam quoad vim directiuã propriam: tantùm enim ſuas leges ſeruare tenetur per quandam conſequutionem,fundatam magis in lege naturali, quàm in humana poteſtate, de quo aliàs. Quæro ergo,quo præcepto teneatur talis religioſus Pontifex ad religionem redire? nõ enim tenetur ex vi voti obedientiæ, quia iam eſt ſolutus ab omni debito obediendi; neque etiam ratione alicuius voti, permanendi in tali religione,quia nullum fecit à voto obedientiæ diſtinctũ.

Obiectio.

Dices teneri ratione iniuſtæ acceptionis,vt ſic D dicam,quia nimirum iniquè ſe ſubtraxit ab obediẽtia prioris Prælati;nam ratione traditionis,& voti tenebatur ab illa non diſcedere, etiam propter ſummum Pontificatum, ſine ſui Prælati conſenſu.

Impugnatur.

Sed hæc reſponſio,& falſum ſupponit,& malè infert:nam in primis, licèt daremus religioſum illum peccare ſic acceptando Pontificatum, non propterea teneretur poſtea renunciare Pontificatum vt ad religionem rediret; quia vel illud peccatum eſſet contra iuſtitiam, vel tantùm contra religionem, quæ per ſe non obligat ad reſtitutionem,nec etiam ibi per accidens ſequeretur obligatio,quia nullum nocumentum, ſed potiùs ma- E gnum bonum fieret corpori religionis;neque illa poteſt dici tã propriè ſubtractio à religione,quàm aſcenſus ad ſupremam prælationem ſupra ipſam religionem. Vt ſi aliquis religioſus, peccando cõtra obedientiam,aſcenderet ad generalatum,ſi tamen aſcenſus eſſet validus, & firmus, non teneretur dignitati renunciare, aut aliis Prælatis reſtituere ſubiectionem à qua ſe per inobedientiam ſubtraxerat.Vel certè ſi in illo facto peccatum cõtra iuſtitiam, & natura ſua, ad reſtitutionem obli- A gans, admittamus, nihilominus non eſſet obligãda talis perſona ad talem reſtitutionem cum tanto onere cadendi à tam alto & perfecto ſtatu, & renuntiandi tali dignitati, vt ex generalibus regulis de reſtitutione conſtat.

Non tenetur etiam renuntiare Pontificatui.

Reſtitutio non obligat cum graui onere,& detrimento.

10. Aſſertio tertia. Nullum eſt peccatum acceptare Pontificatũ inuito Prælato.

Deinde probabilius cenſeo nullum eſſe peccatũ Religioſum acceptare Pontificatum inuito ſuo Prælato,quod nunc manifeſtum eſt:nam communi vſu ſolùm eligitur in Papam,qui iã eſt Cardinalis, & conſequenter iam exemptus ab obedientia religionis. Idem verò dicendum cenſeo, etiamſi contingat religioſum aliquem immediatè eligi in Papam,quia contra nullum ius poſitiuum eſt, vt dixi, nec etiam eſt contra iuſtitiam ratione donationis ſui factæ religioni per traditionem, in profeſſione incluſam: tum quia in illa traditione meritò intelligi poteſt etiam incluſa conditio melioris,& altioris ſtatus, præſertim pertinentis ad totius Eccleſiæ bonum; tum etiam, quia, vt dicebam,per illam dignitatem non ſubtrahitur perſona religioni, ſed altiori modo illi cõiuncta manet. Nec denique peccat contra votũ obedientiæ;quia nullus religioſus promittens obedientiam intendit ſe obligare,in caſu tam particulari,& extraordinario:nec ſecundùm ius cenſetur includi in generali loquutione.Maximè quia omnes promittũt obedientiam ſecundùm regulam:hîc autem caſus, nec ſecundũ regulam, nec contra regulam dici poteſt,ſed extra,vel ſupra regulam,quia eſt omnino altioris ordinis. Vnde etiã hîc in generali promiſſione obediendi in omnibus, intelligi poteſt incluſa conditio,niſi impediat tranſitum ad altiorem ſtatum, de quo plura paulo inferiùs. Pro hac ſententia citatur Antonius de Roſellis tractatu de poteſtate Imperatoris,& Papæ.§. *Ex his deciditur*, n.54.in t.14. tractatuum. ſed nullum inuenio tractatum huius authoris ſub hoc titulo & in illo to. habetur tractatus de Indulgentiis. Et hãc opinionem tenet Andreas Barba.tract. de poteſtate Cardinalium p.1. q.1. num. 54. & 59. habetur tom. 13. tractatuum. p. 2. Neque contra illam obſtat axioma illud, quòd Religioſus non habet velle, aut nolle;quia illud ſecundùm fictionem iuris dicitur,non quia non poſſit verum conſenſum præſtare,& validum,& firmum in his, in quibus non eſt ſubiectus; vnde illa fictio ſolùm habet locum in ea materia,quæ voto obedientiæ ſubiecta eſt,& prout illi ſubiicitur; quapropter reſolutio hæc apud me difficultatem non habet in cæteris religionibus, in quorum regulis, aût votis de his dignitatibus acceptandis, vel non acceptandis nulla fit mentio,aut prohibitio.In noſtra verò Societate nonnulla eſt difficultas: quia in 9.p. Conſtitut. cap.3.§.13. prohibentur omnes admittere dignitatem extra Societatẽ ſine facultate Generalis, & cap.4.§.5.& c.5.§.6.idem prohibetur Generali, ſine conſenſu Societatis; quod valde ſpeciale eſt, & vtrumque approbatur à Paulo III. in ſua vltima bulla. Difficultas ergo eſt an hæc prohibitio extendatur ad Summum Pontificatum,& quãtum obliget,præſertim profeſſos,ratione ſpecialis voti, quod in ea materia emittitur; ſed hãc rem diſputabimus infrà in proprio tractatu,de Societate.

Difficultas ſola eſſe poteſt in Societate Ieſu reſpectu profeſſorũ.

11. An acceptatio Epiſcopatus ſit prohibita ex voto obedientiæ. Pars negatiua.

Ex hac verò reſolutione circa Summum Pontificatum oritur dubium in aliis Epiſcopatibus, an illa prohibitio acceptãdi Epiſcopatũ ſine cõſenſu Prælati,ſit ex natura rei,& ex vi voti obedientiæ, vel tãtũ ſit iure Eccleſiaſtico addita.Videtur enim nõ eſſe ex rei natura, quia in profeſſione, & voto obedientiæ includitur tacita cõditio, & exceptio, vt ſemper liceat tranſire ad meliorem ſtatum: ſed

A ſtatus Epiſcopi eſt melior quàm ſtatus religioſi;ergo includitur in illa exceptione; ergo ſicut non obſtante profeſſione, & voto obedientiæ, poteſt quis tranſire ad perfectiorem Religionem, ſine conſenſu Prælati, ita etiam poteſt Epiſcopatum acceptare, ſine illius conſenſu. Et cōfirmatur, quia votum obedientiæ, ſolùm fit ſecundùm regulam, ſtatus autem Epiſcopi eſt ſupra regulam; ergo non comprehenditur ſub obedientiæ voto; ergo ex vi illius non prohibetur quis acceptare Epiſcopatum independenter à voluntate Prælati, quia illa non eſt materia obedientiæ religioſæ.

12. Pars affirmatiua.

In contrarium autem eſt, quia ſi hoc non eſſet ex natura rei incluſum in obedientiæ voto, non poſſet Eccleſia id prohibere, quod eſt contra hypotheſim: ſequela patet, quia acceptare, vel non B acceptare Epiſcopatum ab obiecto ſuo, & ſecluſa ſpeciali neceſſitate, aut impedimento, eſt res ſupererogationis, & conſilij; & ſimiliter ſubordinare voluntatem ſuam alterius voluntati, in tali materia, etiam eſt opus ſupererogationis, & conſilij: ergo non eſt materia præcepti, ſi voti obligatio non præcedit. Deinde, quanuis Epiſcopatus ſit ſtatus perfectorum, nihilominus non eſt aptus ad perfectionem acquirendam, ſed religioſus abſolutè profitetur ſtatum perfectionis acquirendæ; ergo in tali perfectione non includitur conditio, aut exceptio Epiſcopalis ſtatus, quia ſunt diuerſorum ordinum. Et ideo non eſt ſimilis ratio de tranſitu ad arctiorem religionem. Et confirmatur: C nam ob hanc cauſam diximus in ſuperioribus votum ſimplex religionis non impleri aſſumpto Epiſcopatu, quanuis votum de laxiori religione ſatis impleatur ingrediendo ſtrictiorem; ergo ſimiliter in præſenti. Imò videtur eſſe à fortiori argumentum; nam ſi promiſſio religionis non impletur in Epiſcopatu; multo minus implebitur, ſeu ſeruabitur traditio natura ſua ſpectata; ergo qui per profeſſionem ſe tradidit religioni, ex vi illius non poteſt tranſire ad Epiſcopatum ſine ipſius religionis conſenſu.

13. Opinio negans prohiberi Epiſcopatum ſine licētia Prælati, ita poteſt fundari in iure.

Propter hæc autem vtriuſque partis argumenta poſſet quis nouam dictorum iurium intelligentiam excogitare, negando eſſe prohibitum religioſo acceptare Epiſcopatum, ſine conſenſu ſui Prælati, quia nullum inuenitur ius, quod in ſpecie de D Epiſcopatu hoc prohibeat, vt iura referendo adnotauimus. Generales autem loquutiones intelligi poſſunt de aliis prælationibus, ſeu dignitatibus Eccleſiaſticis infra Epiſcopatum conſtitutis, propter multiplicem differentiam inter eas. Nam Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis, non verò reliquæ inferiores dignitates, vt ſuprà viſum eſt, & ideo in reliquis omnibus fieret deſcenſus ab ſtatu religioſo ad inferiorem; in Epiſcopatu verò fit potiùs aſcenſus, iuxta c. *niſi cùm pridem*, de renuntiatione: & ideo aſſumere quælibet alia miniſteria inferiora extra religionem, ſine conſenſu Prælati, eſt E directè contra ſtatum ipſum Religionis, & conſequenter contra obedientiæ votum. Vnde quoad hanc partem iura illa nihil de nouo prohibent, ſed declarant, & confirmant, quod ex vi voti erat prohibitum, & ad ſummum addunt irritationem conſenſus, & electionis. At verò aſcenſus ad Epiſcopatum ab ſtatu religioſo, non videtur eſſe contra ipſum ſtatum, ſed potiùs eſſe perfectio eius, & ideo ex ſe non videtur eſſe contra obedientiæ votum, etiamſi abſque conſenſu Prælati fiat, quapropter mirum non eſt, quòd ſub illa prohibitione iuris non comprehendatur. Accedit præterea, quòd ad Epiſcopatum nullus aſſumitur, niſi conſentiente, vel confirmante Pontifice, qui poteſt Religioſum facere Epiſcopū inuito Abbate; imò eo ipſo quòd Pontifex conſentit, vel offert Epiſcopatum, dare videtur religioſo licentiam acceptandi illum: inferiores autem Eccleſiaſtici honores ab Epiſcopis ſæpe conferri poſſunt, & ideo in illis magis neceſſaria fuit prohibitio, & de hac ſpecialiter videtur loqui Gregorius in dicto cap. *quàm ſit*. Nam verba, quæ citabimus, non habentur in lib. Epiſtolarum, ſed in Concilio Lateran. ſub Gregorio, vbi prohibitio dirigitur ad Epiſcopum in hæc verba, *Nullus* (ſcilicet Epiſcopus) *monachū ſine teſtimonio vel conceſſione Abbatis ſui in Eccleſia aliqua teneat, vel ad aliquem promoueat honorem*; vbi ſine dubio ſermo eſt de Eccleſia, vel honore Epiſcopali. Et eadem ratione cætera iura poterunt eodem modo exponi. Quòd ſi iura hoc non prohibent, ſanè difficile eſt, ex ſolo obedientiæ voto talem obligationem colligere, vt probant rationes priori loco adductæ: & fauet text. in cap. vnico 18. q. 1. ibi, *Quem* (ſcilicet monachum) *canonica electio à iugo regulæ Monaſticæ profeſſionis abſoluit*. Vnde non eſt ſimile de promiſſione, & de profeſſione iam facta; nam is, qui tantùm promiſit religionem, ſi fiat immediatè Epiſcopus, omnino priuatur ſtatu religioſo, & tranſit ad terminum abſque via, & ita non implet promiſſionem: qui autem poſt profeſſionem fit Epiſcopus, non amittit ſuum ſtatum, quia verus religioſus manet, ſed perficit illum; & ideo etiamſi inuito Prælato id faciat, nihil agere videtur contra ſuum ſtatum, & conſequenter nec contra obedietiam promiſſam.

Nihilominus abſolutè dicendum cenſeo, prohibitum eſſe religioſis acceptare electionem de ſe factam ad Epiſcopatum ſine conſenſu ſui Prælati. Hoc præcipuè fundatur in nouo iure Bonifacij dict. cap. *ſi religioſus*: nam antiquum decretum Cōcilij Lateranenſis ſub Gregorio, parum profectò probat, vt expendimus; tamen cùm Bonifacius abſolutè loquatur de electione ad prælationem extra ſuam religionem, & Eccleſiam, non poteſt à nobis limitari ad prælationes Epiſcopatu inferiores; præſertim cùm ab interpretibus ibi, & doctoribus generaliter id intelligatur, & ad Epiſcopatum extendatur, vt patet ex Doctoribus ſuprà citatis, & ex Syluestro verbo *Religio* 7. q. 6. & 9. Et idem ſentit Angelus verbo *Electio* n. 30. An verò hæc prohibitio ſit de ſolo iure Eccleſiaſtico, vel ex vi voti obedientiæ, & conſequenter an ſit tantùm à tempore Bonifacij, vel ſemper coniuncta fuerit cum ſtatu religioſo, non ſatis conſtat propter rationes vtrinque adductas. Mihi autem videtur ſpectata ſola rei natura, potuiſſe vtroque modo fieri votum obedientiæ religioſæ, & intentione, ſcilicet, ſe obligandi ad non relinquendum illum ſtatum, etiam propter Epiſcopalem, ſine cōſenſu Prælati religionis, vel alterius habentis ſuperiorem poteſtatem, quia hoc reuera non eſt cōtra dignitatem Epiſcopalem: nam licèt perfectior ſit, requirit tamen multam perfectionem, & non parum habet periculi, propter magnam obligationem cum maiori libertate, potentia, honore, & abundantia rerum temporaliū coniunctam; & ideo ad propriam perfectionem multū expedire poteſt, illum non acceptare ſine conſenſu Prælati. Et hoc ſatis confirmat inſtitutum Societatis, in quo ſpecialiter hoc cautum eſt, & à ſummis Pontificibus probatum. Potuit etiam religioſa profeſſio fieri cum intentione non relinquendi illum ſtatum ſine conſenſu ſuperioris, niſi propter alium perfectiorem, ſiue religioſum, ſiue Epiſcopalem: nam

14. Reſolutio vera. Acceptatio Epiſcopatus ſine cōſenſu Prælati iure Eccleſiaſtico religioſis prohibetur.

Dubitatio, an etiam ex voto obedientiæ ſit prohibita.

Societas hoc ſpecialiter profitetur.

nam hæc intentio & hic modus traditionis , & obligationis non eſt contra ſubſtantiam ſtatus religioſi , nam licèt prior fortaſſe ſit perfectior , hic poſterior ſine dubio eſt ſufficiens ad ſubſtãtialem obedientiam religioſam ; quod ſatis probant omnia,quæ adduximus. Quapropter ſecluſa declaratione, aut iuris communis , aut iuris ſpecialis religionis , difficile eſt definire , quæ fuerit in hoc intentio , vel fundatorum religionum , vel profitentium illas ; ſed ex communi vſu , ſenſu ac praxi vniuſcuiuſque Religionis iudicandum eſſe.

15\. Reſolutio. Probabilius eſt acceptatioñé Epiſcopatus eſſe prohibitam ex voto obedientiæ, & ſolã irritam ex iure Eccleſiaſtico.

Certitudo ergo huius obligationis ex dicto iure Eccleſiaſtico orta eſt. Si tamen attentè legatur ratio illius cap. *ſi religioſus*,& cap. *quorundam*,de electione in 6. veriſimilius eſſe intelligetur hoc ius quoad hanc partem eſſe potiùs declaratiuũ,quàm conſtitutiuum;& ante illud ſeruatum eſſe, vt Religioſi non præberent conſenſum huiuſmodi electionibus ſine ſuorum Prælatorum facultate: quia abdicatio voluntatis intelligitur fuiſſe abſoluta, & vniuerſalis , etiam quoad hunc effectum ; quia verò propter ſolum votum talis acceptatio non erat irrita , ideo hoc fuit de nouo additum per illud ius ; & ideo in illo non ſunt verba prohibentia, ſed irritantia ſcilicet, *Conſenſus ſic præſtitus non teneat.* & ſtatim , *In pœnam præſumptionis illius electio eadem ipſo facto viribus vacuetur.* Supponitur ergo præſumptuoſum eſſe illum conſenſum , non ſolùm contra illud ius , ſed contra ipſam profeſſionem , & obedientiam religioſam.

Obiectio.

Dices ergo, talis religioſus acceptans electionem Epiſcopatus ſine voluntate ſuperioris cenſendus erit apoſtata , quia omnino ſe ſubtrahit , vel ſubtrahere vult à iugo religionis contra obligationem ſuæ profeſſionis.

Reſponſio.

Nõ eſt apoſtata acceptans Epiſcopatũ ſine conſenſu Prælati.

Reſpondetur quòd licèt ſit inobediens , non tamen apoſtata , quia acceptando electionem (etiamſi rata eſſet, tam electio,quàm acceptatio) nondum eſt factus Epiſcopus,donec ſaltem per Pontificem confirmetur , & tunc iam authoritate Papæ transfertur ad alium ſtatum, & liberatur à priori obedientia , ideóque nulla intercedit apoſtaſia.Imò licèt authoritas Papæ nõ eſſet neceſſaria, ille aſcenſus etiam contra voluntatem Prælati factus ex obiecto ſuo non eſt apoſtaſia: quia nec exuitur habitus , nec deſeritur ſubſtantialis ſtatus , & obligatio eius, ſed ſolùm fit quædam inobedientia, ex qua ratione alterius effectus ſequitur exemptio à priori obedientia.

16\. Difficultas ſuprà tacta reſoluitur.

Vnde obiter reſpondetur ad difficultatem ſuprà tactam,cùm Epiſcopatus conferatur à ſummo Pontifice , quomodo in illius acceptatione poſſit religioſus pendere ab inferioribus Prælatis , cùm voluntas Pontificis ſuperior ſit.Reſpõdetur enim, licèt collatio,ſeu donatio Epiſcopatus fiat à Pontifice,electionem tamen non fieri ab ipſo , ſed antecedere eius confirmationem , licentiam autem Prælati religionis ſolùm requiri ad acceptandam electionem.

Si Papa offerat religioſo Epiſcopatum, poteſt illũ acceptare ſine cõſenſu ſui Prælati. Obiectio diluitur.

Quapropter vbi nulla electio præcedit,ſi Pontifex ipſe immediatè offerat alicui religioſo Epiſcopatum,non cenſeo indigere(in rigore præcepti) licentia ſui Prælati ad illum acceptandum: quia Pontifex eſt ſupra omnes Prælatos.Dices,licèt Pontifex immediatè offerat, cenſetur offerre iuxta ordinarium ius, & ideo dare dependẽter à conſenſu Prælati. Reſpondeo ius ordinariũ ſolùm eſſe circa electionem,ſub qua non comprehenditur propriè Pontificis collatio , ſeu oblatio. Nec eſt veriſimile,Pontifices voluiſſe prouiſiones à ſeipſis immediatè factas huic iuri ſubmittere, quod ex ipſis etiam verbis allegatorum iurium nõ obſcurè colligitur,ſi attentè expendantur. Quare quando Pontifex immediatè offert prælationem, cenſendus eſt(niſi aliud explicet) dare facultatem ad acceptandam illam ; ſicut ſi offerret pecuniam , cenſetur dare facultatem accipiendi illam; nec peccaret contra paupertatem religioſus illam accipere ſine licentia alterius Prælati.

17\. Dubitatio ſpecialis circa alios modos offerendi Epiſcopatum præter electionem.

Sed quid de aliis modis, quibus præter electionem poteſt offerri Epiſcopatus alicui religioſo , ab aliis Principibus , vel Prælatis infra Summum Pontificem ? poteríntne Religioſus acceptare ſine conſenſu ſui Prælati?Videtur enim poſſe,quia illa non eſt electio , ſed vel poſtulatio , vel præſentatio; iura autem ſolùm loquuntur de electione.In contrarium autem eſt,quia electio & poſtulatio parificantur in iure,& maximè circa præſentem materiam , vt patet ex c. *quorundam* , de electione in 6. Et ratio eſſe poteſt , quia hoc ius non eſt conſtitutiuum , ſed declaratiuum , vt dixi , & ideo extenditur ad omnia in quibus eſt æqualis ratio.

Reſolutio ſub diſtinctione.

Diſtinguendum autem videtur,quia vel prouiſio (quocunque ſpeciali nomine vocetur) talis eſt,vt per eam acquiratur ius perſonæ prouiſæ ad Epiſcopatum, vt contingit in electione ; vel nullum ius ei acquiritur, vt in pura præſentatione. In priori caſu cenſeo procedere doctrinam datam in quocunque genere prouiſionis , ita vt ſit neceſſaria facultas Prælati ad præſtandum conſenſum, ſaltem vt licitè fiat, quod planè ſupponitur in dicto c. *quorundam.* Et ratio eſt , quia religioſus ex vi ſui ſtatus , & voti obedientiæ nullum contractum facere,aut ius firmum acquirere poteſt ſine licentia Prælati.Item quia illa prouiſio habet vim cuiuſdam electionis , ita vt noua electio non requiratur,vt Panormit. & alij infrà citandi docent. Vnde propter contrariam rationem non procedet doctrina data in præſentatione, per quam nullum ius acquiritur Religioſo. Patet , quia nec verba iuris in rigore comprehendunt hunc caſum , nec ratio obligationis ex vi voti ſimilis eſt. Quando autem acquiratur ius per poſtulationem,vel aliam ſimilem prouiſionem , non ſpectat ad hunc locum. Videantur Panormitan. & alij Doctores in rubrica , & in cap.1. & cap. *poſtulationem* , de poſtulat. Prælat. Sylueſt. verb. *Poſtulatio* q. 6. & 7. Angel. n.4.

18\. An ex vi voti obedientiæ poſſit præcipi acceptatio Epiſcopatus. Prima opinio.

Supereſt dicendum de alio membro affirmatiuo, an ſcilicet ex virtute voti obedientiæ poſſit præcipi religioſo, vt acceptet Epiſcopatum. Duæ ſunt enim extremæ ſententiæ. Vna eſt nec ſummum Pontificem poſſe hoc præcipere,ſiue per iuriſdictionem ſuam,ſiue in virtute voti. Refert D. Th. in 4. d.29. art. 4. ad 4. quia conſenſus debet eſſe liber:ſed hoc nullius momenti eſt , quia præceptum non tollit libertatem , aliàs nec votum poſſet obligare ad profeſſionem religionis , quia etiam illa non fit ſine conſenſu libero. Apparentiùs fundari poſſent , quia Pontifex non poteſt obligare religioſum ad ſtrictiorem religionem;ergo nec ad ſtatum Epiſcopi,qui eſt perfectior.

Secunda opinio.

Alia verò ſententia eſt , ex vi voti obedientiæ poſſe religioſum obligari ad acceptandum Epiſcopatum, & ideo non ſolùm ſummum Pontificem,ſed etiam Prælatum,ſaltem Generalem,poſſe hoc præceptũ imponere propter poteſtatẽ dominatiuam quam habet in perſonam Religioſi , & vniuerſalem adminiſtrationem totius religionis , ad cuius magnum bonum poteſt hoc pertinere.

19\. Aſſertio prima. Pontifex poteſt præ-

Sed inprimis dicendum eſt , hanc materiam non eſſe extra latitudinem præcepti; ideóque ſaltem à ſummo Pontifice ratione iuriſdictionis ſupremæ præcipi poſſe. ita docet D. Th. ſuprà. & 2.

cipere religioſo, vt Epiſcopatum acceptet in caſu neceſſitatis gratis.

D.Thom. Turrecrem. Soto. Richard. Hoſtienſ. Alenſ. Panor. Gloſſ.

2. q.185.a.2. Turrecremata tractatu de poteſtate Papæ q.17. Sot. lib.10. de iuſt.q.2. a.2. Richardus quodlib.3.q.21. Idem ſentit gloſſa c. *ante omnia*, verbo *mihi* 40. diſt. Hoſtienſ. in ſumma tit.de voto, §. *Quot ſint ſpecies.* Aſtenſis in ſumma 2.p. lib.6. tit.43.a.2.q.64. Panorm.c. *per tuas*, de voto n.5. & alij communiter. Et inprimis certum eſt ex obligatione charitatis poſſe aliquem teneri ipſo iure diuino ad acceptandum Epiſcopatum, quia lex charitatis obligat ad procurandum commune bonum, præſertim ſpirituale, prætermiſſo quocunque priuato commodo illi repugnante; quia iuxta ordinem charitatis publica vtilitas priuatæ præferenda eſt, vt ad hoc propoſitum dixit Innocentius III. in cap. *licet*, de regularibus. Quando ergo publica Eccleſiæ neceſſitas tanta eſt, vt ſpirituale bonum eius multum periclitetur, niſi à tali perſona Epiſcopatus acceptetur, charitas per ſe obligat ad acceptandum illum, etiamſi ab homine præceptum non imponatur. Vnde à fortiori conſtat; ſi Pontifex id præcipiat, quaſi declaratiuo præcepto (vt ſic dicam) declarans nimirum eſſe caſum eminentis neceſſitatis, tunc omnino obligari, niſi omnino euidenter conſtaret, non eſſe veram talem neceſſitatem, & Pontificem ex falſa præſumptione vel informatione id agere; quod vix poteſt in tali materia contingere. In omni alio verò caſu, etiam dubio, ſtandum eſt iudicio, & declarationi Pontificis: nam hoc ad minimum debitum eſt eius poteſtati, & authoritati; & in eo ſaltem caſu locum habet, quod in epiſtola 1. Clemẽtis ex ore Petri ſignificatur, peccatum eſſe non obedire Petro prælationem iniungenti, & quod in can.37. Apoſtolorum præcipitur cõmunione priuari eum qui Epiſcopi non ſuſceperit officium, & curam populi ſibi commiſſam. Et ſimile decretum habetur in Concilio Antiocheno ſub Iulio c.17. & 18. In quibus tamen decretis obſeruandum eſt in eis ſermonem eſſe de Epiſcopo iam conſecrato, qui munus Epiſcopale ſuſcipere recuſat: imò iuxta quandam verſionem quam ſequitur Iuo p. 5.c. 148. ſermo eſt de Epiſcopo qui nõ vult ire in Eccleſiam, cui fuerat ordinatus, & in idem redit, quod Gratianus ait c. *ſi quis Epiſcopus per manus*, d.92. *Et ſibi commiſſum miniſterium ſubire neglexerit, neque acquieuerit ire ad Eccleſiam ſibi commiſſam* Iuxta quæ verba ibi non eſt ſermo de obligatione accipiendi Epiſcopatum, ſed miniſtrandi in Epiſcopatu ſuſcepto; & reuera idem ſonant verba canonis Apoſtolici, *Si quis ordinatus Epiſcopus non ſuſcipit miniſterium & curam populi ſibi commiſſam.* Nemo enim conſecratur Epiſcopus, niſi in ordine ad aliquam Eccleſiam, cuius cura illi demandata, & ab eo ſuſcepta eſt, & in eo obligatio eſt longè maior, quia turpiùs eiicitur, quàm non admittitur obligatio. Vnde etiam nunc, ſine ſpeciali neceſſitate, vel præcepto, ſed communi iure ſemel factus Epiſcopus, non poteſt onus deponere ſine licentia Pontificis, cap. *niſi cum pridem*, de renuntiatione, cap. *licet*, de Regularibus. Meliùs autem hoc probatur ex cap. *vos autem* 16. q. 1. ibi, *Si quam operam veſtram mater Eccleſia deſiderauerit, nec elatione auida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis*; & infrà, *Nec veſtrum otium neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis.* quæ verba ſumpta ſunt ex Auguſtino epiſtola 81. item ex c. *diſplicet* 23.q.4. ſumpto ex eodem Auguſtino epiſt. 204. ad Donatum, vbi vt oſtendat rectè hominem cogi ad id, quod neceſſarium eſt ad ſalutem, adducit exemplum: *Quia multi, vt Epiſcopatum ſuſcipiant, tenentur inuiti, perducuntur, includuntur, cuſtodiuntur, & tanta patiuntur, quæ nolunt, donec adſit voluntas ſuſcipiendi operis bonum*: & epiſtola 148. ad Valerium hoc modo dicit, ſibi fuiſſe vim illatam ad accipiendum Epiſcopatum; quamuis non de vi præcepti, ſed de vi moralis coactionis poſſit intelligi.

Prædicta decreta intelliguntur de Epiſcopo conſecrato.

20. Aſſertio ſecunda. Etiam extra caſum neceſſitatis poteſt præcipere. Fundamentum.

Veruntamen non tantùm in caſu prædictæ neceſſitatis, ſed etiam extra illum poteſt Pontifex hoc præceptum imponere, & ita loquuntur Doctores citati. Et ſanè in illis caſibus, in quibus Auguſtinus ſuprà loquitur, nec conſtat, nec ſatis veriſimile eſt, ſemper interueniſſe illam grauiſſimam Eccleſiæ neceſſitatem. Ratio autem eſt, quia Pontifex habet ſupremam poteſtatem ligandi, & ſecundùm eam habet omnem poteſtatem conuenientem ad regendam Eccleſiam, & præſertim ad prouidendum illi de paſtoribus neceſſariis; ergo poteſt obligare vnunquenque tã religioſum, quàm ſecularem, vt acceptet munus Epiſcopi, quoties iudicauerit ad commune bonum Eccleſiæ expedire, etiamſi non vrgeat extrema neceſſitas. Vnde optimè Gregor. 1.p. Paſtoralis, c.6. de hac re agẽs, inquit, *Tunc humilitas ante Dei oculos vera eſt, cùm ad reſpuẽdum hoc, quod vtiliter ſubire præcipitur, pertinax non eſt.* Et confirmatur, quia Rex, vel Imperator habet poteſtatem præcipiendi ſubditis, vt acceptẽt munera, vel magiſtratus ad gubernationem Reipublicæ conuenientes: vnde lib.10. Codicis tit. de decurionib. l. 18. dicitur, *Si ad magiſtratum nominatim aufugerint, requirantur; & ſi pertinaci animo eos latere patuerit, his ipſorum bona permittantur, quia ad eorum munera vocabuntur.* Et multa ſimilia habentur eodem lib. tit. de excuſationibus munerum. Multo ergo perfectior erit hæc poteſtas in ſupremo Eccleſiæ Principe. An verò tanta in illo ſit, vt pro ſolo ſuo arbitrio cuicunque idoneo hoc præcipere poſſit, ſpeculatiuè quidem controuerti poteſt; practicè verò, ac moraliter Pontifici præcipienti obediendum eſt, præſertim ſi poſt vnam, vel alteram ſupplicationem in ſua volũtate perſiſtat: quia ſemper ſuperioris præceptum iuſtum æſtimandum eſt, niſi oppoſitum euidenter conſtet: & quia licèt per alios fortè poſſet ſufficienter prouideri Eccleſia, Pontifex poteſt habere ſpeciales rationes, ob quas huic potiùs, quàm illi præceptum imponat; & quamuis eas non habeat, quia quilibet eorum poſſet ſe excuſare, ideo neceſſe eſt, vt Pontifex poſſit quemlibet eorum pro ſua voluntate cogere, dũmodo duæ conditiones concurrant, quòd Eccleſia indigeat, & quòd perſona idonea ſit. Imò addit Hoſtienſis ſuprà contra Hugonem in c. *ſi dominus*, & c. *qui reſiſtit* 11.q.3. etiamſi quis vouiſſet, vel iuraſſet non eſſe Epiſcopus, teneri ad obediendum Pontifici præcipienti, quia talis conditio, ſeu exceptio debet intelligi implicitè contenta, c. *venientes* de iureiurando, c. *non eſt*, de voto: nec tenetur examinare, an ſit alius dignior, nécne: ſed hoc remittere iudicio Pontificis.

Gregor.

Confirmatio.

Dubitatio an pro ſuo arbitrio hoc præcipere poſſit cuicumque idoneo.

Tradita doctrina procedit etiam quãdo præceſſit iuramentũ, vel votum non acceptandi.

21. Aſſertio tertia. Hoc præceptum non eſt, neque eſſe poteſt materia voti obedientiæ. Probatur primò.

Addendum verò eſt hanc non eſſe propriè materiam voti obedientiæ, & ideo ex vi illius neminem poſſe obligari ad acceptandum Epiſcopatum; probatur primò, quia ſuprà oſtenſum eſt, Epiſcopale munus per ſe ſpectatum non eſſe materiam voti; quia licèt ſit bonum opus, & magnæ charitatis, tamen propter conditiones, quas habet adiunctas, honoris, potẽtiæ, ac periculi, & propter magnam perfectionem, quã prærequirit; ideo voluntaria eius profeſſio, ſeu acceptio, non cadit ſub conſilio, ſed regulariter melius eſt, dum non præcipitur excuſare, vt ſentiũt Aug. & Gregorius locis

paulò

paulò antea citatis. Ergo eadem ratione non eſt materia voti obedientiæ acceptatio Epiſcopatus, quando aliàs non præcipitur ab eo, qui ex propria iuriſdictione, ac ſecluſo voto illud poteſt præcipere.

Probatur ſecundò.

Secundò hoc ipſum colligitur ex principio ſuprà poſito, quòd votum obedientiæ non obligat ad obediendum circa tranſitum, quia ſolùm obligat ſecundùm regulam, ad quam huiuſmodi tranſitus non pertinet, quia Epiſcopalis ſtatus non pertinet ad regularẽ vitam, quam tantùm reſpicit obedientię votum, iuxta doctrinam D.Th. quodlib.10. a.10. & aliis locis in ſuperioribus allegatis.

Corollariũ. Nullus religionis Prælatus hoc præcipere poteſt.

Vnde colligitur non poſſe generalem alicuius religionis, & à fortiori, quemcunque alium Prælatum eius, præcipere alicui religioſo ſubdito, vt acceptet Epiſcopatum. Patet, quia nec illa eſt materia voti obedientiæ, vt probatum eſt, nec iuriſdictio horum Prælatorum, ad hoc extenditur, quia non eſt proportionata materiæ obedientiæ, & vitæ regulari. Vnde ſolùm illis demandata eſt cura ſuæ religionis, non vniuerſalis Eccleſiæ, ad quam ſpectat Epiſcoporum prouiſio, vt bene attigit Ludouicus Lopez in ſuo inſtructorio cap.56. Imò inde concluditur, nec ſummum Pontificem poſſe hoc præcipere Religioſo ratione voti obedientiæ, ſed ſolùm ratione ſuæ iuriſdictionis, quia votum obedientiæ non habet aliam materiam, niſi regularem, vt ſic dicam, etiam reſpectu Summi Pontificis.

23. Obiectio.

Dices, Prælatum religionis poſſe obligare ſubditum ad acceptandum beneficium, habens adiũctam curam animarum: ergo & Epiſcopatum. Videtur enim æqualis ratio.

Prima reſponſio.

Pŕælatus poteſt ſubditum obligare ad acceptandum beneficium curatum.

Reſpondetur in primis negando paritatem rationis; nam per Epiſcopatum ita mutat religioſus ſtatum, vt ſubtrahatur ab obedientia Prælatorum religionis, & quodammodo deſinat eſſe membrum illius corporis, argumento c.1.18. q.1. per inferiora autem beneficia non fit tanta mutatio; ſed poteſt religioſus manere ſub obedientia ſui Prælati, quamuis beneficium habeat. Eſt autem difficile intellectu, quòd Prælatus poſſit præcipere ſubdito aliquid, per quod ſubtrahatur à ſua obedientia: facile autem, quòd præcipiat miniſterium ſub obedientia ſua exercẽdum. Deinde in ſtatu Epiſcopali multo magis eſt periculi, quàm in inferiori, nõ ſolùm maioris obligationis, ſed etiam propter maiorem libertatẽ, honorem, potentiam, & rerum abundantiam; in quibus omnibus magis diſtare videtur ab humili religioſorum ſtatu.

Item poteſt illum tali beneficio priuare ſine cauſa, quãuis procedat malo animo.

Rurſus, religioſus ſemel factus Epiſcopus, non poteſt per voluntatem ſuperioris Epiſcopatu priuari; vt per ſe conſtat; poteſt autem priuari beneficio inferiori, etiam ſine ſpeciali cauſa. Argumento cap. *ad noſtram*, & cap. *porrectam*, de confirmatione vtili, in quibus dicitur, non ſolere ſummum Pontificem, iure ordinario confirmare religioſis beneficia ad vitam, ſignificans religioſos ſemper eſſe mouibiles ad nutum. Quod etiam colligitur ex cap. *cùm ad monaſterium*, verſicul. *Tales*, de ſtatu Monach. & eſt communis reſolutio Canoniſtarum, vt notat Nauar. comment. 2. de Regularib. n.65. in fine, & comment.4. n.23. verſ. *Quartò*. qui ex eadem ſententia communi addit limitationem, niſi malo animo procedat; nam tunc poterit ſubditus agere contra ſuperiorem, vt reſtituatur: quod magis æquitate rationis, & conſuetudine, quàm iure aliquo niti Nauarrus ſignificat. Dico tamen, quanuis Prælatus malo animo ſubditum ſpoliet beneficio, factum teneri, quia reuera ſubditus non eſt dominus, neque habet perpetuum ius, quod ſatis eſt noſtro inſtituto. Poteſt

A autem in hoc caſu ſubditus conqueri coram maiore ſuperiore, & ab illo reſtitui: & hoc eſt, quod docet Innocentius in cap. *inſinuante*. qui cler. vel vou. ſemper autem accipiet beneficium dependenter à voluntate ſuperioris; eſt ergo illa differentia regularis, ſcilicet per ſe loquendo, & exceptis priuilegiis Pontificiis, vel prioratibus, quæ per electionem canonicam conferuntur, iuxta cap. *Monachi*, cum Gloſſ. ibi, de ſtatu Monach. Vltima differentia, & quæ ad rem maximè ſpectat, eſt, quia miniſterium Epiſcopale non pertinet ad regularem vitam, & ideo non continetur, ſub materia obedientiæ religioſæ; alia autem beneficia poſſunt contineri ſub miniſteriis vitæ regularis.

B Vnde reſpondetur ſecundò, diſtinguendo antecedens; negandum eſt enim de beneficiis ſecularibus, eſto admittatur in regularibus, quæ per religioſos talis monaſterij gubernari conſueuit. Vtrunque docuit Nauarrus dict. com.4. n.23. & primum ſumitur ex dict. cap. *Monachi*, & ex cap. *cùm de beneficiis*, de præbend. in 6. & ratio eſt, quia talia beneficia, & eorum cura ſunt omnino extra regulam, & nec directè, nec indirectè pertinent ad vitam regularem, & conſequenter, nec ad obedientiam talis Prælati. Ratio autem alterius partis eſt oppoſita, quia illa beneficia & eorum miniſteria pertinent propriè ad munera talis religionis, ſeu monaſterij, & ideo
C cadunt ſub materia obedientiæ Prælatorum eius, argumento cap. *quorundam*, de elect. in 6. ibi, *Extra adminiſtrationes proprij ordinis*. & cap. *cùm ſingula*, §. *prohibemus*, de præbend. in 6. Et hoc titulo interdum coguntur religioſi per præcepta ſuorum Prælatorum ad ſuſcipiendum munus Parochorum apud Indos, quia iam illud miniſterium ex diſpenſatione Pontificum talibus religionibus appropriatum eſt. Epiſcopale autem beneficium, vel ſeculare, dici poteſt, vel certè eandem habet cum illo rationem, quia extra miniſterium regulare eſt, vt dixi, & Prælatus religionis illius acceptationem præcipere non poteſt.

24. Secunda reſponſio. Prælatus nõ poteſt ſubditum obligare ad beneficium ſeculare, ſed tantùm ad regulare.

Vide Ludouicum Lopez dict. cap.56.

D

CAPVT XI.

Cui parendum ſit ex vi voti obedientiæ religioſæ.

Cum obedientia ſit virtus, quæ ad alterum ſuo modo ordinatur, in obiecto ſuo, ſeu materia, aliquo modo includit perſonam, cui obedientia præſtanda eſt; & ideo votum obedientiæ eandem includit virtute, quapropter, vt materia, & obligatio huius voti, prout in religione fit, exactè explicètur, neceſſe eſt aliquid attingere de perſona, cui ex vi illius obediendum
E eſt; nam ſicut relatio non poteſt ſatis cognoſci ſine termino, ita neque hæc obedientia ſine tali perſona. 1.

2. Aſſertio prima. Votũ obedientiæ ſolùm homini, ſeu Deo per hominẽ præcipienti parendum obligat. Probatur primò.

Primùm ergo ſtatuendum eſt, ex vi huius voti tantùm homini parendum eſſe, ſeu Deo per hominem præcipienti. Itaque votum hoc non obligat ad obediendum Deo præcipienti per ſeipſum, neque etiam ſi præciperet per Angelum, vel quouis alio extraordinario modo; Probatur primò ex forma emittendi hoc votum, quæ ſolet eſſe, *Promitto tibi Præpoſito generali, & ſucceſſoribus tuis obedientiam*; vel, *promitto in hac religione obedientiam ſecundùm talem regulam*, vel alio ſimili modo, vt in ſuperioribus viſum eſt. Nec refert, ſi quis dicat

cat frequenter dici, *Voueo, aut promitto Deo, & tibi*; nam, vt ſæpe dixi, illi duo datiui caſus ſub diuerſo reſpectu ponuntur: Deus enim eſt perſona cui fit votum, Prælatus autem ponitur vt perſona, cui vice Dei obediendum eſt ex voto; ita enim intellexerunt, & interpretati ſunt hanc obedientiam omnes inſtitutores religionũ; eadémque eſt intentio profitentium illam. Secundò idem patet ex fine huius voti, qui eſt, vt homo per hominem dirigatur in his, quæ ad perfectionem pertinent, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 5. ad hoc propoſitum adducens ſententiam V. Synodi, quæ refertur in cap. *hoc nequaquam* 7. q. 1. *Monachorum ſubiectionis habet verbum & diſcipulatus.* Item cùm ſtatus religioſus ſit regulariter in humana communitate, vt ſubſiſtere, & conſeruari poſſit; neceſſaria eſt obedientia ad hominem. Denique vt homo obligetur obedire Deo per ſe præcipienti, non eſt neceſſarium votum; nam Deo ratione ſuæ connaturalis poteſtatis obedientia debetur; hoc autem fit de obedientia ſupererogationis, id eſt, de his rebus, quæ ſecluſo voto non caderent ſub obligationem, vt D. Th. ſuprà ad 1. docet; & ob hanc etiam cauſam debet eſſe ad hominem, ſeu per hominem. Vnde fit, votum hoc non obligare ad obediendum Deo præcipiẽti per legem naturalem, vel per legem diuinam poſitiuam: vnde nec peccatum Religioſi contra has leges habet peculiarem malitiam, ex circunſtantia voti obedientiæ; nec ob eam cauſam neceſſe eſt tale votum in confeſſione explicare; in quo omnes Doctores conſentire videntur ſaltem per taciturnitatem, quia nullus eorum oppoſitum dixit, nec talem circunſtantiam explicauit. Et hoc etiã confirmat aſſertionem poſitiuã, quam de Angelis probare neceſſe nõ eſt, quia eſt res per ſe nota: imò Angeli ſua authoritate nihil homini præcipere poſſunt, ſed ſolùm intimare præceptum Dei. Idémque eſt de hominibus beatis: Intelligatur ergo aſſertio de homine Viatore, ſub homine tamen proportionatam hominis congregationem comprehendimus.

Probatur ſecundò. D. Thom. Probatur tertiò. Peccatum religioſi contra legẽ naturalem, & diuinam poſitiuam non habet ſpecialem malitiã ex circumſtantia voti obedientiæ. Beatis etiã obedire nõ obligat votum.

3. Dico ſecundò, hoc votum non obligat ad obediendum cuilibet homini, ſed illi cui religioſus voluntariè ſe tradidit. Itaque ex vi huius voti, nõ tenetur religioſus obedire Eccleſiæ, aut Prælatis eius, vt tales ſunt, ſed præcipientibus ex vi ſolius iuriſdictionis, quam à Chriſto habent mediatè, vel immediatè. Cuius ſignum à poſteriori eſſe poteſt, quia religioſus faciens contra præceptum Eccleſiæ, frangendo ieiunium, v. g. vel omittendo ſacrum in die feſto, non peccat grauiùs ex circũſtantia voti obedientiæ, ita vt faciat ſacrilegium contra votum; nec etiam eo titulo talem conditionem perſonæ in confeſſione explicare neceſſe eſt. A priori ratio eſt, quia religioſus non vouet obedientiam, ſecundùm præcepta Eccleſiæ, nec vouet obedientiam aliàs neceſſariam, ſed voluntariè ſuperadditam, quod ſolùm ad perfectionem neceſſarium erat vt D. Th. ſuprà notauit. Atque eadem ratione non pertinet ad hoc votum obedientia parenti carnali debita, etiam quatenus in perſona religioſi manere poteſt; quia illa non fũdatur in traditione volũtaria, ſed in naturali vinculo; & ideo licèt per ſe ex naturali lege neceſſaria ſit, non cadit ſub promiſſione, vel intentione, ſic vouentium. Præterea licèt fingamus religioſũ profeſſum aliàs eſſe ſeruum, ſeu mancipium, qui domino obedire tenetur; illa obedientia non pertinet ad hoc votum, nec votum hoc reſpicit illum dominum, quia eius dominium non fundatur in hac voluntaria traditione, ſed regulariter magis coacta eſt illa ſubiectio, quàm voluntaria; vel licet fingamus ortam eſſe ex voluntaria traditione, tamen & illa traditio eſt longè diuerſę rationis, quia non eſt religioſa, ſed contractus merè humanus, & eſt valde extrinſeca & accidẽtaria ad hoc obediẽtiæ votũ. Vnde etiãſi contingat coniungi ſimul in eadẽ perſona religioſa, nõ pertinet per ſe ad perfectionem, & ideo votum obedientiæ ad illam non extenditur, ſed ſupponitur obſeruanda quantum ex lege iuſtitiæ neceſſarium eſt, ſuppoſito pacto.

Aſſertio ſecunda. Votũ obedientiæ ſolùm obligat obedire homini, cui religioſus ſe tradidit. Probatur à priori. Obedientia debita parẽtibus, vel dominis, nõ pertinet ad hoc votum obedientiæ.

4. Hinc autem oriuntur quæſtiones, quæ à Doctoribus tractari ſolent, quando contingit religioſum habere plures, quibus aliis titulis, præter votum, obedientiam debeat; an præferre debeat cæteris Prælatum, cui per votum ſe obligauerat, quando non poteſt ſimul omnibus ſatisfacere, vt quando religioſus eſt filius familias, an plus debeat obedire Prælato, quàm parenti, vel ſi ſit ſeruus, plus Prælato quam domino, vel ſi non ſit exemptus, an plus Prælato quàm Epiſcopo, vt Epiſcopus eſt. De quibus videri poteſt D. Th. in 2. d. 48. dub. vlt. circa literam, Syluest. verb. *Obedientia* q. 10. Angel. verb. *Obedientia* n. 10. & verbo *Religioſus* n. 32. ex quibus regula hæc generalis, & cum proportione applicanda ſumitur, in his omnibus euentibus, vnunquemque eſſe præferendum in eo quod ad illum pertinet. Aduertit enim D. Thom. duobus modis poſſe multis debere obedientiam, primo cum perfecta ſubordinatione eorum inter ſe, quia nimirum poteſtas vnius ab alio manat, vel omnino pendet, & tunc nulla eſt difficultas, quia ſemper maior ſuperior præferendus eſt, quia minor comparatione illius nullam habet poteſtatem; hac enim ratione nemo poteſt obligari præcepto hominis, contra præceptum Dei, nec præcepto gubernatoris, contra præceptum Regis. Secundo modo poſſunt plures habere poteſtatem præcipiendi eidem perſonæ, ſine ſubordinatione, vel dependentia, ſed diuerſis titulis quaſi diſparatis, & tunc neceſſe eſt aliquem ordinem ſeruare, ne oriatur perplexitas & confuſio; neceſſe eſt ergo, vt habeant inter ſe diuiſas iuriſdictiones, vel materias diſtributas, vt vnuſquiſque in ſua ſphæra præferatur. Quòd ſi ſimul præcipere contingat, quæ ſimul fieri non poſſunt, oportebit, ex materia & circunſtantiis diſcernere, ad quem eorum in tali opportunitate pertineat præcipere, vt ille præferatur. Vt autem hæc generalis doctrina ad præſentem materiam applicetur, ſupponere oportet, votum obedientiæ ſolùm obligare in his, quæ licita ſunt: ſi ergo contingat præceptum eius, qui in virtute huius voti poteſt præcipere, opponi præcepto alterius alio diuerſo titulo præcipientis, conſiderandum eſt an præceptum Prælati, etiam ſuppoſito tali ſtatu perſonæ, & occurrentibus talibus circunſtantiis, ſit contra proprium ius alterius præcipientis; nam ſi ita ſit, non obligabit votum, quia nemo poteſt promittere aliquid contra ius alterius: ſi autem non ſit contra ius alterius, quia vel iam ceſſauit, vel non extenditur ad talem materiam, tunc Prælatus, cui ex voto obedientiæ debetur præferendus eſt.

Difficultas, cui potiùs parendum, quando multis debetur obedientia aliis titulis præter votum. Reſolutio prima. Reſolutio ſecunda.

5. Hac ergo ratione, religioſus plus obedit ſpirituali parenti, quàm carnali, quia ius parentis carnalis ceſſauit per traditionem in religione Deo factam. An verò in aliquo caſu propter parentis neceſſitatem præferendus ſit pater carnalis ſpirituali, ſuperiùs diſputando de ingreſſu religionis tractatum eſt, & in præſenti neu-

Plus obediendũ ſpirituali, quàm carnali parenti.

trum

neutrum refert; quia licèt daremus in aliquo caſu ſubueniendum eſſe parenti carnali, etiam prætermiſſo præcepto Prælati religionis, id non erit propter præceptum ipſius parentis, ſed immediatè propter diuinum, ac naturale præceptum, ideóque in hac comparatione generalis regula aſſignari poteſt, obediendum eſſe ſpirituali Prælato ad quem votum obligat. In alia verò comparatione de ſeruitute, & obedientia religioſa, ſuprà etiam vidimus profeſſionem religioſam non auferre iuſtam ſeruitutem, & ideo quandiu Dominus præcipit ea ad quæ habet ius, ex vi ſui dominij non poteſt impediri per obedientiam Prælati, quia iam eſſet iniuſta. In aliis verò, quæ vel ad bonum animi ſpectant, vel ſeruituti alteri debitæ non repugnant, Prælato ex voto obediendum eſt. Idē cum proportione cenſent dicti authores de comparatione inter Epiſcopum & Prælatum quoad religioſos non exemptos: nam in exemptis nulla eſt comparatio, quia per profeſſionem deſinunt eſſe ſub Epiſcopo, & loco illius ſuum proprium Prælatum habent. De non exemptis autem D. Thomas ait, quoad diſciplinam Eccleſiaſticam debere Epiſcopum præferri: quoad regularem verò, Prælatum ſuum. Et prior quidem pars certiſſima eſt, quia quoad eam materiam Epiſcopus retinet iuriſdictionem ſuam, à qua non potuit religioſus eximi ſua voluntate, quantumcunque obedientiam alteri promittat, & ideo exemptio nunquam fit ex vi voti, ſed per priuilegium ſummi Pontificis. De altera verò parte eſt mihi difficultas, quam ſtatim tractabo.

Plus obediendum domino, quàm Prælato.

Item Epiſcopo.

6. Aſſertio tertia. Votū obedientiæ obligat ad parendū omnibus Prælatis religionis ſeruato ordine inter illos.

Tertiò ergo dicendum eſt, votum obedientiæ obligare ad obediendum omnibus Prælatis religionis, reſpectiuè. Senſus eſt, vnunquenque obligari reſpectu Prælatorum illius religionis, cui ſe tradidit; quia verò in eadem religione ſunt multi Prælati; vnumquenque religioſum obligari ad omnes, ſub quibus conſtitutus eſt, ſeruato reſpectu, & ordine inter eos. Habent enim illi inter ſe ſubordinationem, quia eorum poteſtas ſi propriè loquamur, vna tantùm eſt, idémque fundamentum habet, ſcilicet votum, & profeſſionem, & ideo non eſt in multis, niſi cum ordine ac dependentia, aliàs ſequeretur confuſio, & perplexitas: & ideo obedientia etiam, & ſubiectio, non æqualiter reſpicit omnes, ſed reſpectiuè; ita vt maior ſemper minori præferatur. Quæ omnia facilè probantur: nam quòd hoc votum obliget ad omnes hos Prælatos, conſtat tum ex ipſa forma vouendi, in qua interdum hoc expreſsè ponitur, *promitto* (ſcilicet) *tibi, & locum tuum tenenti, vel ſucceſſoribus tuis:* & idem eſt ſi fiat promiſſio obediendi ſub hac regula, vel ſecundùm talem regulam: tum etiam, quia in omnibus illis eſt eadem poteſtas: vnde licèt materialiter ſint plures, formaliter ſunt quaſi vnus. Quòd autem hæc obligatio ad plures ſit cum dicto reſpectu, patet, tùm quia obligatio ad alterum accommodatur poteſtati alterius; tum etiam, quia aliàs non eſſet recta, neque ordinata obedientia.

Probatur prior pars.

Probatur poſterior pars.

7. Difficultas, an præceptū ſuperioris Prælati prefferendū ſit inferioris contrario. Reſolutio eſt affirmatiua.

Dubitari autem poteſt circa hanc partem, an quoties ſuperior, & inferior Prælatus religionis contraria præcipiunt, votum obedientiæ ad ſuperiorem obliget, omiſſo inferiori. In quo affirmans reſolutio clara eſt, ſed quia plura continere poteſt, aduerto ex ſuperiùs dictis duplicem eſſe in Prælato religionis poteſtatem, iuriſdictionis, & dominationis: & de vtraque verum eſſe inferiorem dependere à ſuperiore, ita vt contra eius

A mandatum præcipere non poſſit, quanquam ex diuerſo principio. Iuriſdictio enim manat à ſummo Pontifice in ipſam religionem; datur autem ordinate, & ideo non confertur niſi inferioribus Prælatis mediis ſuperioribus, vel certè dependenter ab illis. Vnde fit, vt ſuperiores poſſint reſtringere iuriſdictionem inferiorum; & quanuis rectè id faciant, quia rationabilem cauſam ſpectent, tamen etiamſi abſque cauſa id faciant, factum tenet, quia pendet ab eius abſoluta voluntate, & ideo quotieſcunque Prælatus ſuperior reſtringit iuriſdictionem inferioris, vel reuocat præceptum eius, ceſſat obligatio voti obedientiæ reſpectu inferioris. Quoties autem ſuperior Prælatus præcipit B contrarium, ſatis reuocat inferioris Prælati præceptum. Eò vel maximè, quòd iuriſdictio inferioris & ex natura rei, & ex intentione dantis limitata eſt, vt non ſe extendat contra iuriſdictionem eiuſdem ſuperioris. Denique illius præceptum iam eſt de re illicita; nam cùm ſit cauſa inferior, non poteſt impedire efficacitatem ſuperioris; obligat ergo præceptum ſuperioris, non obſtante conatu inferioris. Ergo contrarium illius præcepti iam eſt malum, quia prohibitum; ergo contrarium præceptum inferioris iam eſt de re illicita. Oportet autem obſeruare, vt ſit vera contrarietas, nam interdum habet inferior Prælatus poteſtatem diſpenſandi in lege, ſeu præcepto C ſuperioris, vel interpretandi in tali opportunitate non obligare, & tunc licèt materialiter videatur contrarium præcipere, reuera non eſt contrarietas, & tunc eius præcepto obediendum eſt. Quomodo rectè dixit Caiet. 2.2. q. 104. art. 5. religioſum non teneri obedire Prælato contra regulam præcipienti, niſi in eo caſu, in quo ipſe poteſt in regula diſpenſare; at verò poteſtas dominatiua manat ab ipſomet religioſo, voluntariè ſe tradente, & promittente obedientiam, & ideo dependentia, & ſubordinatio Prælatorum, quoad hanc poteſtatem, ex modo traditionis & promiſſionis ſumenda eſt; non eſt autem intentio religioſi tradere ſe, aut promittere obedientiam multis dominis, vt multi ſunt, ſed vni, vel vt ſunt vnum. Et ideo D illa etiam poteſtas dominatiua, prout eſt in multis, ſemper eſt cum proportione ad vnum, ita vt inferior comparatione ſuperioris, non cenſeatur habere dominium, quod primò & per ſe eſt in tota religione, cui primariò fit illa traditio; ab ipſa autem religione communicatur, vel ſupremo eius Prælato, vt per illum aliis communicetur, vel immediatè ſingulis Prælatis cum dependentia eorum inter ſe, iuxta varias diuerſarum religionum conſuetudines. In quibus etiam obſeruare oportet, aliquando etiam concedi poteſtatem aliquam proximo Prælato, quæ iuxta ſtatutum alicuius religionis non poteſt auferri, vel immutari à ſuperiori Prælato, tamen hoc ideo eſt, quia poteſtas E ſuperior vtrique ita conſtituit, & limitauit poteſtatem ſuperioris, vt quoad eam partem reuera non maneat ſuperior; atque ita formaliter verum eſt, obedientiæ votum ſemper obligare ad ſuperiorem Prælatum, prætermiſſo inferiore ſi inter ſe opponantur.

Duplex poteſtas in Prælato. Probatur reſolutio quoad poteſtatem iuriſdictionis.

Caiet.

Probatur quoad poteſtatē dominationis.

Dices, ſi hoc naſcitur ex intentione vouentis, potuiſſe ex eiuſdem intentione aliter fieri. Reſpondetur nō potuiſſe, quia hęc intentio neceſſaria eſt ex natura rei, neque aliter poſſe votū obligare, quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire, vtique vt duo ſunt, cum repugnantia, vel ſine ſubordinatione ipſorum inter ſe. Quocirca, etiamſi extra 8.

Obiectio.

Reſponſio.

religionem quis velit obedientiam multis promittere, æquè primo ſine aliqua ſubordinatione, vel alternatione eorum inter ſe, non poſſet id facere, quia eſſet repugnantia in tali obligatione, niſi alteruter eorum eſſet præferendus, vel per anticipationem præcipiendo, vel per alternationem, vel in diuerſis materiis, aut alio ſimili modo.

9. Difficultas ſecunda; an hæc ſubordinatio circa obedientiam ſit etiã reſpectu ſũmi Pontificis. Primum dubium. Secundum dubium.

Secundò dubitari poteſt circa eandem partem, an hæc ſubordinatio circa obedientiam aſcendat vſque ad ſummum Pontificem? In quo ſi ſola iuriſdictio Eccleſiaſtica & eius efficacia ſpectetur, non eſt dubium, quin præceptum Pontificis præferendum ſit ſi ſupponatur verum præceptum, & cadens in materiam illi ſubiectam. Duo ergo ſunt, quæ dubitari poſſunt. Vnum eſt, B an votum obedientiæ religioſæ reſpiciat ſummum Pontificem, non minus quàm proprios, & (vt ſic dicã) intrinſecos Prælatos religionis. Aliud eſt, an Pontifex poſſit præcipere religioſo, non ſolùm vt Christiano, aut clerico, ſed etiã vt religioſo: id eſt, non ſolùm in his quæ pertinent ad communem ſtatum Eccleſiæ laicorum, vel Clericorum, ſed etiam in his, quæ ſpectant ad ſtatum regularem. Ratio autem vtriuſque dubij eſt, quia nec ex intrinſeca ratione voti obedientiæ, nec ex ſpeciali intentione ſic vouentium hoc votum ordinatur ad ſummum Pontificem: ergo nullo modo. Prior pars conſtat, quia poteſt quiſpiam facere votum obediendi Petro, vel Paulo ſoli, & non alteri homini, etiam ſummo Pontifici, ex vi C voti; hoc enim ex obiecto non eſt illicitum, nec repugnans honeſtati voti: ergo ex parte eius non repugnat ita fieri. Quòd autem fiat hoc, vel illo modo, voluntarium eſt; ergo etiam ex intentione vouentis poteſt ita fieri, ſicut in ſeruitute ciuili poteſt quis tradere ſe in ſeruum priuati hominis, vel communitatis, & non Regis. Vnde patet altera pars antecedentis, quia in religionibus (generatim loquendo, & abſtrahendo ab ſpecialibus inſtitutis) ſolùm fit traditio ipſi religioni, & promiſſio obedientiæ propriis Prælatis eius; nec venit in mentem vouentium, ſe deuouere ſummo Pontifici: igitur ex vi voti non ſpecialiter obligantur illi. Quod ſi ita eſt, ſequitur è contrario non habere ſummum Pontificem ſpecialem poteſtatem D præcipiendi religioſis magis quàm aliis fidelibus laicis, vel Eccleſiaſticis, quia non ſubduntur illi, niſi ſubiectione neceſſaria ex iure diuino prouenicnte, quæ non eſt maior in illis, quàm in aliis. Vnde vlteriùs ſequitur non poſſe illis præcipere in his, quæ pertinent ad ſpecialem vitam regularem, quia illa talia ſunt, vt præcipi non poſſint, niſi ex virtute voti obedientiæ, & ideo ſecularibus fidelibus præcipi non poſſunt. Sequitur denique, in his quæ Pontifex poteſt religioſo præcipere, quanuis teneatur ei obedire ex generali virtute obedientiæ, non tamen ex ſpeciali obedientiæ voto, ita vt religioſus tranſgrediens præceptum Pontificis, non propterea E cenſendus ſit ſuum votum obedientiæ frangere, ſicut non frangit illud tranſgrediendo alia Eccleſiæ præcepta.

Rationes pro parte negatiua.

10. Rationes pro parte affirmatiua.

In contrarium autem eſt, quia iuxta communem doctrinam Theologorum, Pontifex habet poteſtatem irritandi vota religioſorum, vt ſuprà vidimus: poteſtas autem irritandi, non eſt ex vi ſolius iuriſdictionis, aliàs haberet eam Pontifex in cæteros fideles; ergo eſt ex vi ſpecialis poteſtatis, quam Pontifex habet in religioſos; ergo habet illam ab ipſis religioſis, tum quia non poteſt habere aliud principium, quia non habet illam immediatè à Deo, cùm non habeat ex vi Pontificatus; ergo ab homine; ergo ab ipſomet religioſo, quia nullus alius excogitari poteſt: tum etiam, quia illa poteſtas non eſt iuriſdictionis, vt oſtenſum eſt; ergo eſt dominatiua, de nouo acquiſita per voluntariam ſubiectionem alterius; ergo ab ipſo manat; ergo mediante profeſſione, & voto obedientiæ collata eſt: ergo votum obedientiæ religioſæ reſpicit ſummum Pontificem, tanquam ſupremum Prælatum vniuſcuiuſque Religionis. Vnde fit conſequens ipſum poſſe præcipere in quacunque Religione, non ſolùm ratione iuriſdictionis, ſed etiam ratione poteſtatis dominatiuæ, & conſequenter poſſe præcipere in virtute voti obedientiæ, & in quacunque materia, etiam ſpecialiter pertinente ad diſciplinam regularem. Ac denique ſequitur religioſum ex vi ſui voti obedientiæ obligari ad obediendum Pontifici, ita vt ea ratione ſpecialiter ſit ſacrilegus, ſi Pontifici inobediens ſit.

11. Aſſertio prima. Papa poteſt præcipere religioſis, vt cæteri illarũ Prælati ex vi iuriſdictionis.

Hæc poſterior doctrina verior eſt, & magis pia, non eſt tamen æquè certa, quoad omnia quæ includit; indigétque nonnulla declaratione. In primis ergo certum exiſtimo, habere Pontificem poteſtatem præcipiendi religioſis in quacunque materia capaci præcepti, reſpectu illorum, atque adeò in omni materia, in qua omnes Prælati religionis poſſunt eis præcipere: vnde fit, vt ipſi teneantur ei obedire, etiam circa diſpoſitionem vitæ regularis. ita docet expreſsè D. Thom. in 2. in vltimo dubio eius, & conſentiunt Doctores aſſerentes Pontificem non minùs eſſe ordinarium Prælatum, quàm ſit generalis, & eſſe principaliorem. quod ſentiunt Caiet. quæſt. 88. art. 12. §. *ad ſecund.* quæſt. 15. Sot. lib. 7. de Iuſtitia quæſt. 3. art. 1. & Nauarr. in ſumma cap. 12. num. 76. & ſumitur ex Bonauentura in Apologia pauperum 4. reſponſione, particula 2. art. 1. qui tamen de ſua religione in particulari loquitur; tamen idem eſt vſus, & obſeruantia, quoad hoc omnium religionum. Eſtque hoc per ſe valde conſentaneum rationi, vt ordo Hierarchicus in Eccleſia exactè, & maximè in religionibus ſeruetur. Vnde D. Thom. ſuprà non reducit hanc poteſtatem ad voluntariam ſubiectionem, ſed ad ſupremam Pontificis iuriſdictionem. *Eius* (inquit) *poteſtas eſt quoddam Eccleſiæ fundamentum, vt patet Matth.* 16. *& ideo in omnibus magis tenemur obedire Papæ, quàm Epiſcopis, vel Archiepiſcopis, & Abbati pluſquam Monachis ſine vlla diſtinctione.* In quibus verbis apertè ſentit D. Thom. non pendere hoc ex intentione religioſorum vouẽtium, quia oritur ex poteſtate à Chriſto conceſſa. Vnde etiam fit non poſſe religionem in Eccleſia inſtitui, quin in ea habeat ſummus Pontifex maiorem poteſtatem, quàm quilibet alius Prælatus eiuſdem religionis ad præcipiendum in omni materia ſine diſtinctione, vt dicit D. Thomas, id eſt, tam pertinente ad ſtatum Eccleſiaſticum, quàm ad ſtatum regularem. Hæc autem poteſtas ſic explicata non poteſt eſſe, niſi poteſtas iuriſdictionis, vt rectè probant rationes in principio factæ. Et ideo explicare oportet, quomodo ex vi ſolius iuriſdictionis poſſit Pontifex præcipere in his, quæ præciſè pertinent ad regularem vitam, cùm materia illa conſilij potiùs, & ſupererogationis eſſe videatur.

D. Thom.

12. Dicendum autem eſt in primis ad Pontificem pertinere modum, & regulam religioſæ vitæ approbare,

Explicatur magis hæc poteſtas Pontificis.

approbare, & conſequenter illam mutare, vel in ea diſpenſare; nam totum hoc pertinet ad conuenientem modum paſcendi oues Chriſti: hic ergo eſt vnus modus quo poteſt Pontifex diſponere in his quæ pertinent ad vitam regularem. Deinde quamuis regularis vita abſolutè ſit conſilij, tamen ſuppoſito ſtatu eius, eſt neceſſitatis, & ideo conueniens obſeruantia, ſeu diſpoſitio in his, quæ ad illam pertinent, valde neceſſaria eſt ad ſalutem eorum, qui talem ſtatum profeſſi ſunt, ac proinde huiuſmodi cura primò, ac principaliter pertinere debet ad eum cui totius gregis Chriſti principalis cura demandata eſt: hic ergo titulus ſufficiens eſt, vt poſſit Pontifex præcipere in quacunque religione, tam in generali, quàm in particulari, quidquid ad bonum, vel omnium vel ſingulorum pertineat præcipere, dummodo nec ſupra regulã ſit, nec ſit in deſtructionem, ſed in ædificationem. Atque ita explicata hæc poteſtas, licèt ad illam neceſſariò præſupponi debeat voluntaria profeſſio religioſi ſtatus, tamen formaliter, ac per ſe non oritur ex ipſa profeſſione, ſed eſt neceſſaria conditio tanquam applicatio, ſeu diſpoſitio materiæ circa quam; ſicut etiam ſpecialis ſubiectio, quam habet Clericus ad Epiſcopum, vel Pontificem, ſupponit voluntariam ſuſceptionem clericalem, vt conditionem neceſſariam, non vt radicem poteſtatis, quæ eſt in ſuperiore. Denique, ſiſtendo intra limites huius poteſtatis, & ſubiectionis, verum eſt, non teneri religioſum formaliter ex voto obedientiæ ad obediendum Pontifici, ſed ex neceſſaria ſubiectione, quam ſuppoſito ſuo ſtatu ad illum habent ratione iuriſdictionis ſuæ. Sicut Clericus tenetur obedire Epiſcopo ratione ſtatus, etiam ſecluſo ſpeciali voto obedientiæ.

13. An Papa habeat poteſtatẽ dominationis ex voto obediẽtiæ ortã. Emmanuel Roder. t.1. quæſt. regular. q.22. art.6.

Declarandum verò ſupereſt, an præter poteſtatem iuriſdictionis habeat Pontifex poteſtatem dominatiuam, ortam ex voto obedientiæ religioſæ. In quo dubio authores citati affirmant, & ſpecialiter Sot. explicat, Pontificem eſſe peculiarem Prælatum religioſorum. *Eſt enim* (inquit) *ſicut generalis Magiſter, & ſicut Prouincialis, & ſicut Prior.* Vnde intulit alius modernus certò eſſe credendum, omnes religioſos ex æquo teneri ſummo Pontifici obedire in ſuis obſeruantiis regularibus, ac ſi ſe ei ſpeciali voto obedientiæ conſecraſſent. Nullum verò afferunt huius rei fundamentum, ſed id ſupponunt, vt inde inferant in Pontifice poteſtatem irritandi vota religioſorum. Veruntamen licèt certum ſit Pontificem eſſe primum Prælatum religioſorum (ſic enim etiam loquitur Caiet.) quoad iuriſdictionem vt à nobis explicatam; tamen inde non ſatis infertur, quòd votum obedientiæ illi fiat, vt argumenta priùs facta videntur oſtendere. Nec videtur neceſſarium admittere in Pontifice maiorem poteſtatem irritandi, vel tollendi vota religioſorum, quàm ex prædicta iuriſdictione oriatur, quia per illam poteſt illa vota auferre ſi iudicauerit ita expedire ad maius bonum ſpirituale illorum, vel ad ſuæ regulæ faciliorem obſeruationem; quæ poteſtas ſatis eſt: vnde neque in ipſo vſu videtur vſurpari maior.

Aſſertio ſecunda. Pontifex poſſet præcipere, & obligare religioſos ex vi voti obedientię Probatur primò.

Nihilominus veram exiſtimo prædictam ſententiam. Fundari autem poteſt primò in intentione religioſorum vouentium, intendunt enim promittere obedientiam omnibus Prælatis, à quibus iuxta regularem diſciplinam regi poſſunt: inter quos primum locum tenet Pontifex, vt oſtenſum eſt: intendunt autem illam promittere, cum debita ſubordinatione, quam ordo prælationis poſtu- A lat, & ideo primariò etiam illam promittũt ſummo Pontifici. Secundò fundari poteſt in voluntate ipſiuſmet ſummi Pontificis, qui ita approbat vnamquanque religionem, vt eam ſub cura ſua, & patrocinio ſpecialiter ſuſcipiat: vnde ipſe eſt, qui traditionem, & vota religioſorum principaliter acceptat, & ideo vult ſibi principaliter fieri traditionem, & promiſſionem obedientiæ: ergo quamuis hoc non exprimatur ſpecialiter in ipſo voto, ita nihilominus intelligendum eſt. Tertiò, quia cùm tota poteſtas Prælatorum pendeat à ſummo Pontifice, non eſſet conueniens ordo, vt religioſi magis obligarentur ex voto ad obediendum aliis Prælatis, quàm ſummo Pontifici. Vnde ad rationes in contrarium reſpondetur, quidquid ſit de B ſimplici voto obedientiæ extra ſtatum religioſum facto, de quo ſuprà dictum eſt, in religione non fieri hoc votum, niſi hoc modo, & intentione, quam non oportet eſſe in ſingulis religioſis ita expreſſam, ſed ſatis eſt, vt in ipſo inſtituto religionis contineatur, cui generatim accommodatur intentio vouentis.

Secundò.

Tertiò.

Satisfit rationibus in contrarium factis.

14. Difficultas tertia; an Epiſcopi poſſint præcipere ex vi voti obedientię religioſis non exemptis. Pars negatiua ſuadetur.

Hinc verò naſcitur tertium dubium, an idem dicendum ſit reſpectu Epiſcoporum, quoad religioſos eis immediatè ſubiectos, & non exemptos, quales olim erant ferè omnes religioſi, & nunc ſunt aliqui, præſertim fœminæ. Multi enim abſolutè negant, quod ſentit Angelus verb. *Obedientia* n. 20. vbi quærens, an religioſus non exemptus C teneatur magis obedire Epiſcopo, quàm ſuo Prælato, negando ſimpliciter reſpondet, & idem ſentit Syluest. verb. *Obedientia* q. 10. licèt vtatur diſtinctione, quòd in his, quæ pertinent ad diſciplinam Eccleſiaſticam, plus tenetur Religioſus Epiſcopo, non verò in his, quæ ſpectant ad diſciplinam regularem. Quam diſtinctionem ſumpſit ex D.Th. in fine 2. ſent. vbi ſuprà, qui in hoc planè conſtituit differentiam inter Papam & Epiſcopum, & ideo dixit, Papam eſſe præferendum ſine diſtinctione, Epiſcopum autem cum prædicta diſtinctione. Sentit ergo Epiſcopum non poſſe pręcipere religioſo in his quæ pertinent ad diſciplinam regularem; nam ſi poſſet, eius præceptum eſſet præferendum præcepto Abbatis, etiam in illa D materia, quod D.Th. negat. Vnde conſequenter fit, religioſum ex voto obedientiæ non ſubdi Epiſcopo, etiamſi alioqui à ſua iuriſdictione exemptus non ſit, quia ſi votum illi fieret, etiam in diſciplina regulari religioſus ſubiiceretur Epiſcopo, quia illa eſt propria materia voti obedientiæ. Poteſtque hoc confirmari, quia ſi Epiſcopus eſſet Prælatus ordinarius Religioſorum eo modo quo Prior, vel prouincialis, &c. poſſet ſibi ſubditos ordinare inuito Abbate, ſicut poteſt prouincialis eis facultatem dare inuito rectore: conſequens autem eſt contra iura, diſt. 58. per totam.

15. Reſolutio eſt affirmatiua.

Hæc tamen ſententia mihi difficilis eſt, propter proximè adducta in ſuperiori puncto, addendo E principium receptum à Iuriſperitis, in his, quæ ad ſpirituale regimen ſpectant, vnumquenque Epiſcopum poſſe in ſuo Epiſcopatu totum id quod poteſt Pontifex in Eccleſia, niſi prohibeatur. Hinc ergo ſequi videtur habere Epiſcopum circa religioſos non exemptos poteſtatem præcipiendi, & diſponendi, etiam in his, quæ pertinent ad vitam regularem. Probatur, quia hoc poteſt Pontifex circa exemptos, & non eſt prohibitum Epiſcopo circa non exemptos; ergo idem poteſt circa illos, cùm id pertineat ad ſpirituale regimen ipſorum. Declaratur præterea applicando rationem ſuprà factam

factam de ſummo Pontifice, nam licèt vita regularis abſolutè non ſit de neceſſitate ſalutis, tamen ſuppoſita profeſſione eius, neceſſarium eſt ad ſalutem illam ſeruare. Vnde conueniens eius diſciplina multum conferre poteſt, & ad ſalutem, & ad profectum eius; ſed Epiſcopus eſt ordinarius paſtor ſpiritualis, ad quem ſpectat cura ſalutis religioſorum non exemptorum, principaliùs quàm propriis religioſis Prælatis; ergo ex vi ſuæ iuriſdictionis poteſt curam habere religioſæ diſciplinæ, & obſeruantiæ, & conſequenter circa illam diſponere, & mutare quidquid Papa ſibi non reſeruauit, nec eſt ſupra regulam, & ita præceptum eius erit præferendum præceptis omnium inferiorum Prælatorum, dummodo ſit in ædificationem, & non in deſtructionem. Et confirmatur, quia nunc ita eſt vſu receptum, vt experientia conſtat in monialibus ſubditis Epiſcopis, & ſi qui ſunt alij non exempti. Et olim fuiſſe Epiſcopis ſubditos, magis quàm propriis Prælatis, colligitur ex Dionyſ. cap. 10. de cæleſti Hierarchia, vbi Monachiſmum conſtituit in medio quodam ordine inter plebem, & Clerum, dicítque debere eſſe ſubiectum Epiſcopis, à quibus & dirigi, & illuminari debent, vtique etiam in his, quæ ad ſuum ſtatum ſpiritualem pertinent: quod ipſe etiam late proſequitur in epiſt. ad Demophilum. Significat etiam Hieron. epiſt. 1. ad Eliodorum, dicens. *Alia cauſa eſt Monachi, alia Clerici; illi paſcunt, ego paſcor:* & epiſt. 4. ad Ruſticum, *Eccleſia habet fœtum Presbyterorum, ſine quorum conſilio nihil Monachis agere licet.* Quòd maximè ratione Epiſcoporum intelligendum eſt; nam ſi inferiores Clerici aliquid interdum poterant, circa Monachos conſtituebantur ab Epiſcopis, vt colligitur ex Concilio Calcedonenſi cap. 8. Vnde in eadem epiſtol. circa finem ſubdit Hier. *habes iſtic ſanctum doctiſſimúmque Pontificem Proculum, qui vita, & præſenti voce noſtras ſcherulas ſuperat, quotidianiſque tractatibus iter tuum dirigat.* Itaque ſecluſa ſpeciali Papæ reſeruatione, quæ per exemptionem fit, totum hoc videtur ad ordinarium munus Epiſcopi pertinere, etiam circa religioſos.

Hieron.

16. Confirmatur reſolutio.

Et confirmatur, nam quandiu Apoſtolica ſedes approbationem religionis ſibi non reſeruauit, ad Epiſcopos pertinuit, vt ſuprà oſtendimus, quia Pontifice non præoccupante munus illud, neceſſarium omnino erat, vt ab Epiſcopis fieret, alioqui non ſatis poſſent ſuis ouibus prouidere; ergo ſimili modo philoſophandum eſt in præſenti, tum propter ſimilitudinem rationis, tum etiam, quia dum Epiſcopus approbat religionem aliquam, vel ſtatum religioſum pro ſuo Epiſcopatu, poteſt non aliter eum approbare, niſi ſub ea conditione, vt ſibi ſit plenè ſubiectus, etiam in his, quæ ad diſciplinam regularem ſpectant: ergo quanuis illam conditionem non exprimat, ex natura rei ſubintelligenda eſt, tanquam moraliter neceſſaria ad debitam ſubordinationem, & gubernationem.

17. Corollariū. Epiſcopis, vt veris Prælatis promittunt obedientiam religioſi nō exempti. Itē poſſunt irritare illorum vota Epiſcopi.

Ex quo vlteriùs ſatis probabile fit, religioſos ſic ſubditos Epiſcopis, illis etiam promitere obedientiam, tanquam veris, & præcipuis Prælatis ſuæ religionis; hoc enim ſuadere videntur, quæ de Pontifice diximus cum proportione applicata ſuppoſito dicto fundamento. Vnde conſequenter colligetur, habere Epiſcopū poteſtatem irritandi vota religioſorum à ſua iuriſdictione non exemptorum: hoc tamen vltimum non videtur ita receptum. Nam Doctores, qui de Pontifice hoc

A affirmant, ſimpliciter negant de Epiſcopo. Vnde illud etiam de obedientiæ voto incertum eſt, quanuis nunc habeat probabilitatem. Illud autem prius de poteſtate iuriſdictionis mihi ſimpliciter videtur probabilius, etiamſi citati authores contrarium ſentire videantur, quanquam D. Thom. exponi poteſt, quòd loquatur de religioſis exemptis, quatenus in quibuſdam pertinentibus ad communem Eccleſiæ diſciplinam tenentur Epiſcopo obedire, & quoad illa intelligat eſſe præferendum præceptum Epiſcopi præcepto Abbatis, in cæteris autem obediendum ſit Abbati, vel Priori, aut Prouinciali. In quo etiam conſiderandum occurrit religioſos non exemptos per ſe non B habere aliquam Eccleſiaſticam iuriſdictionem, niſi ab Epiſcopis communicetur. Nam ſi immediatè communicetur à Papa, independenter ab Epiſcopo quoad eam partem aliquam exemptionem recipiunt, non poſſunt autem illam habere, niſi aliquo ex his modis communicetur. Ergo neceſſe eſt, vt Epiſcopi per ſe ad minimum habeant iuriſdictionem tantam in religioſos ſibi ſubditos, ſeu non exemptos, quantam habent nunc Prælati religionum in ſuos religioſos exemptos; quia hæc propinqua iuriſdictio, id eſt, ſub Pontificia conſtituta, moraliter neceſſaria eſt ad ordinarium regimen religionum; ergo quidquid nunc poteſt, v.g. Prouincialis præcipere ex vi ſuæ iuriſdictio- C nis circa regularem diſciplinam, poteſt etiam præcipere Epiſcopus in monaſterio non exempto; imò hac ratione inter alias dicuntur nunc Prouinciales habere iuriſdictionem Epiſcopalē, Epiſcoporúmque locum tenere quoad iuriſdictionem reſpectu ſuorum ſubditorum; poteſt autem Prouincialis, ſeu Prælatus religionis iuriſdictione ſua vti circa obſeruantiam regularem, & ideo poteſt talia præcepta ſub excommunicatione imponere; ergo idem poteſt Epiſcopus circa non exemptos. Eſt ergo (vt opinor) Epiſcopus ordinarius Prælatus religionum quoad totam poteſtatem iuriſdictionis, ſi per exemptionem non prohibeatur, & idem cenſeo probabile quoad obligationem voti, licèt cum maiori formidine, vt D dixi. Aduertendum eſt tamen ſemper Pontificem retinere ſuum ſupremum gradum poteſtatis in religioſos etiam non exemptos, nam illi conuenit ex diuino iure. Vnde quando illos eximit, nihil noui ſibi vſurpat, ſed vel in ſe retinet iuriſdictionem, quam communicabat alteri, vel eam transfert in Prælatum religionis, quam Epiſcopis communicare ſolet, & ideo religioſi non exempti primariò reſpiciunt per votum ſuum ſummum Pontificem, ſub illo autem Epiſcopum, ſicut exempti reſpiciunt Generalem, vel Prouincialem.

Non exēpti habent iuriſdictionē ab Epiſcopo communicatam.

Supereſt verò exquirendum vltimò circa eandem partem, ad quas perſonas terminetur hoc vo- E tum obedientiæ, deſcendendo (vt ſic dicam) à ſuperioribus ad inferiores Prælatos; in ſuperioribus autem dubiis oſtendimus ad quos aſcendat hæc obedientia, ſcilicet vſque ad ſummum Pontificem. Deſcendendo autem certum in primis eſt, peruenire ſaltem vſque ad Præpoſitos locales, id eſt, ordinarios Prælatos ſingulorum Monaſteriorum, ſiue Abbates, ſiue Priores, Guardiani, Rectores, Miniſtri, aut quouis alio nomine vocentur; non eſt autem in nominibus hæſitandum, eo quòd in vna religione eodem nomine appelletur Prælatus, ſeu caput monaſterij, quo in alia Vicarius nominatur; id enim parum refert, ſed officium attendendum

18. Difficultas vltima; in quibus ſit poteſtas præcipiendi ex vi voti obedientiæ.

In Prælato locali eſt hæc poteſtas ordinaria.

dendum eſt. Itaque hic localis Prælatus ex vſu omnium religionum poteſtatem habet præcipiendi in virtute obedientiæ, & ideo dicimus votum obedientiæ ad illum terminari. Eſt autem in illo hæc poteſtas tanquam ordinaria, quia ex vi ſui muneris illam habet, eſt enim per ſe neceſſaria in vnaquaque domo religioſa ad conuenientem illius gubernationem; ergo eſſe debet ſaltem in proximo capite illius, quia ordinarium regimen eius Monarchicum eſt. Quòd ſi in aliqua religione miſceatur ariſtocraticum, vel democraticum regimen, quoad aliquos caſus pro illis erit hæc poteſtas, vel in toto capitulo locali, vel in aliquo communi Concilio, ſeu definitorio; ſicut etiam eſſe poteſt cum proportione reſpectu totius prouinciæ, vel religionis. Et ideo hæ communitates quoad hoc ſubintelliguntur ſub capitibus ſuis. Addendum præterea eſt, hanc poteſtatem delegari poſſe à Prælatis etiam localibus, qui autem habet illam tanquam ordinariam, delegare eam poteſt, vbi prohibitum non fuerit, vel aliàs repugnauerit; neutrum autem hîc inuenitur, & hoc confirmat vſus, & fauet etiam modus vouendi, qui neceſſariò conſiderandus eſt: nam votum obedientiæ ex ſe ita poteſt fieri alicui perſonæ, vt non intendat quis ſe obligare, niſi eius proprio, & perſonali præcepto, non verò alterius loco illius ſubſtituti. Veruntamen obedientia religioſa non ita promittitur, ſed Prælato, & cuicunque vices eius tenenti; quæ verba indifferentia ſunt ad ordinarium paſtorem, vel delegatum. Addo ſi votum obedientiæ ſit abſolutum, & non addatur ſupraposita limitatio, ſecum afferre hanc extenſionem. Nam ſi ego promiſi obedientiam Petro, & ipſe iubet, vt faciam, quod Ioannes dixerit, ſeu voluerit, voluntas Ioannis habebit vim obligandi in virtute obedientiæ promiſſæ Petro, qui per eam quaſi applicatur, vt compleatur præceptum Petri, ſeu materia eius, & ita fit quantum ad rem ſpectat, delegatio huius poteſtatis.

Delegari ab eo poteſt.

19. Dubium primum; an ſit in aliis officialibus iure ordinario.

Dubium ergo ſupereſt, an infra localem Prælatum ſint aliqui participantes hanc poteſtatem, ad quos proinde votum etiam obedientiæ extendatur, vt ſunt, v.g. vicarius, vel totius domus, vel Chori pro actibus ad illum pertinentibus, vel denique præfecti illorum officiorum quoad ſuos miniſtros, vel operarios reſpectiuè. In quo nihil aliud dicere poſſumus niſi iure communi, & ordinario, non eſſe neceſſariam hanc poteſtatem in his inferioribus vicariis. Nam pro vno loco ſatis eſt, quòd ſit in vno capite, imò per ſe loquendo videtur melius, ne contingat multiplicari præcepta ſine neceſſitate. Quocirca ex vi muneris, ſeu officij non videtur eſſe iure ordinario, & communi in his omnibus officialibus talis poteſtas; an verò in aliquibus iure ſpeciali illam habeant, ipſi iudicabunt, & nos de Societate infrà oſtendemus, quamuis huiuſmodi officiales poſſint ſimpliciter ordinare, aut præcipere abſque propria obligatione in conſcientia, non tamen directè imponere hanc obligationem in virtute voti. Et ideo votum obedientiæ propriè non reſpicit huiuſmodi perſonas, quanquam poſtea virtus obedientiæ inclinet ad obtemperandum illis iuxta ſuperiùs dicta.

20. Dubium ſecundum; an Abbatiſſæ habeant poteſtatem

Aliud ſpeciale dubium hîc reſtat de Abbatiſſis, ſeu Prioriſſis fœminatum; an votum obedientiæ obliget ad illis obediendum, & conſequenter an illæ habeant poteſtatem præcipiendi in virtute talis voti. Et ratio dubitandi eſſe poteſt, quia illæ

A non ſunt Prælatæ, nec poſſunt ſpiritualiter ligare, vt in materia de cenſuris diximus cum communi ſententia Theologorum in 4. diſt. 20. Sed hæc ratio concludit eas non poſſe præcipere per poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis; nam illius reuera non ſunt capaces. Nihilominus tamen in eis eſſe poteſt dominium, & conſequenter etiam poteſtas dominatiua orta ex traditione, & voto, etiamſi ad ſpiritualem finem ordinetur; nihil enim repugnat fieri votum obediendi fœminæ in his, quæ iuxta regulam præcipi poſſunt in ordine ad perfectionem; nam tale votum eſt de meliori bono, & nihil includit iuri naturali diuino, aut Eccleſiaſtico repugnans; imò in tali ſtatu videtur moraliter neceſſarium ad conuenientem gubernationem, &
B ordinem monaſterij. Quare cenſeo votum obedientiæ in huiuſmodi religioſis fœminis referri ad ſuas Abbatiſſas, quæ licèt non ſint prælatæ, quoad poteſtatem iuriſdictionis, ſunt ſuperiores tanquam matres ſpirituales. Vnde ſicut mater naturalis poteſt præcipere filiabus in his quæ pertinent ad ſuum veluti dominium naturale, ita hæc mater ſpiritualis poteſt præcipere in his, quæ ad ſuam adminiſtrationem pertinent; hæc autem poteſtas ex voto oritur, nec repugnat ſuperari à poteſtate iuriſdictionis, vt in ſuperioribus tactum eſt, & tractatu ſequenti iterum dicemus. Eſt autem huiuſmodi poteſtas in fœminis ſemper magis limitata, quàm in viris, & poteſtati eorum ſubordinata, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ, quia reuera
C ita expedit ad conuenientem illius vſum. Et ideo ad definiendum quanta ſit hæc poteſtas in ſingulis Abbatiſſis, &c. ſpecialia ſtatuta, & propriæ conſuetudines vniuſcuiuſque religionis, aut monaſterij conſulendæ ſunt.

præcipiendi in virtute voti obedientiæ.

Ratio dubitandi.

Tom. 5. in 3. p. diſp. 2. ſect. 2. n. 5.

Reſolutio eſt affirmatiua.

Abbatiſſæ ſunt matres ſpirituales.

Poteſtas præcipiendi eſt magis limitata in fœminis, quàm in viris.

CAPVT XII.

Vtrùm in votum ſolemne obedientiæ cadere poſſit diſpenſatio.

VLtimò breuiter expediri poteſt ex dictis quæſtio de diſpenſatione huius voti. Nam eâdem proportione tractanda, & definienda eſt, 1.
D qua in cæteris factum eſt. Poteſt enim hoc votum diſpenſari vel ſimul cum profeſſione ipſa, & toto ſtatu religioſo, vel per ſe tantùm manente ſtatu religioſo. Priori modo non dubitamus, quin fieri poſſit, cùm oſtenſum ſit profeſſionem eſſe diſpenſabilem, imò eo ipſo, quòd per diſpenſationem fit aliquis ex religioſo non religioſus, manet diſpenſatus liber etiam ab hoc voto, quia ablato principali tollitur acceſſorium, & quia non religioſus non eſt per ſe ſubiectus regulari diſciplinæ; ergo nec voto obedientiæ ſecundùm illam. Quæ ratio non ſolùm probat, ablato per diſpenſationem ſtatu religioſo, auferri hoc votum, ſed etiam nō poſſe aliter fieri, quia ablato regulari ſtatu, aufertur
E materia huius voti, quæ non eſt obedientia quæcunque, ſed regularis. Non eſt autem negandum quin poſſit Pontifex non ſimpliciter diſpenſare in ſtatu religioſo, ſed miſcendo commutationem, ex vi cuius maneat in eo qui diſpenſatur, obligatio obediendi alicui per modum obligationis voti ſimplicis iuxta formam à diſpenſante præſcriptam, & à diſpenſato acceptatam.

Aſſertio prima.

Deinde dicendum eſt, non facta diſpenſatione circa ipſum ſtatum religioſum non poſſe integrè diſpenſari per ſe, ac directè in voto obedientiæ; 2.
quia

Aſſertio ſecunda.

quia votum hoc eſt de eſſentia talis ſtatus: ergò non poteſt durante ſtatu tale votum auferri. Poſſet quidem Pontifex diſpenſare cum religioſo, vt liber ab omni obligatione obedientiæ, vitam ſolitariam vel priuatam agat, reliqua quæ ſunt de ſubſtantia religioſi ſtatus obſeruando; non tamen propterea cum ipſo diſpenſaret in obedientiæ voto, ſed ad ſummum in vſu, ſeu exercitio eius, ſempérque maneret talis religioſus ſub iugo obedientiæ ſpecialis & ex voto obligatus ſaltem reſpectu ipſius Pontificis. Et hoc modo dixit D.Thom. 2.2. q.186. art.8. ad 3. Papam non poſſe diſpenſare cum religioſo, vt nulli Prælato teneatur obedire in his, quæ ad perfectionem vitæ pertinent, quia licèt poſſit eum eximere ab obedientia inferiorum Prælatorum, non tamen à ſua. Et eodem modo q.185. art.8. ad 3. dicit cum Epiſcopis non diſpenſari in voto obedientiæ, ſed mutari ſubiectionem ad hunc, vel illum Prælatum, vel ſi fiat ſupremus Epiſcopus, carere ſuperiore, quod eſt per accidens ad votum obedientiæ, vt ipſemet D. Thom. dixit 2.2. q.88. art.9. ad 4.

3. Obiectio. Dices, eſto non poſſit Pontifex tollere omnino votum obedientiæ, & relinquere integrum, ſeu ſimpliciter religioſum ſtatum, propter repugnantiam, quæ in illo ſenſu compoſito inuoluitur; nihilominus poſſe auferre ipſum votum relinquendo illum ſtatum ex parte, ſeu ſecundùm quid.

Reſpondeo ex parte obiecti in hoc non inuolui repugnantiam, & ita ſi inueniri poſſet cauſa ſufficiens ad talem modum diſpenſationis, poteſtatem in Pontifice non de futuram; ſicut ſuprà in ſimilibus diximus; nihilominus tamen ex defectu cauſæ nunquam eſſe talem diſpenſationem poſſibilem. Quæ enim cauſa legitima excogitari poteſt, vt perſona manens religioſa quoad cætera omnia, non maneat etiam obedientiæ religioſæ obnoxia ſaltem reſpectu ipſiuſmet ſummi Pontificis? Probat autem prædicta ratio, admittere hoc votum per ſeſe, & durante ſtatu religioſo partialem aliquam diſpenſationem, ſcilicet quoad obſeruationem alicuius regulæ, vel præcepti, vel quoad aliquam partem materiæ, quia ad huiuſmodi diſpenſationem poteſt facilè cauſa legitima inueniri. Verum eſt, ſemper ibi intercedere aliquam ſubtractionem materiæ, vel exemptionem ab hoc, vel illo Prælato, & ideo loquendo de directa & præciſa diſpenſatione in ipſo voto, minùs propriè in hoc, quàm in votum caſtitatis cadere poſſe. Reſponſio.

Finis huius tertij tomi de Religione.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM QVÆ IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam, tertius marginalem eiuſdem columnæ numerum denotat.

A

ABBATISSA, vide *Obedientia ſolemnis.*

Abnegatio, vide *Obedientia ſolemnis.*

Actus internus.

Actus interni quomodo cadant ſub præceptum. pag. 24. col. 2. n. 13

Poſſunt eſſe materia voti, ac proinde obedientiæ; ordinariè per modum regulæ, vel conſilij præcipiuntur. ibid.

Vide *Obedientia ſolemnis.*

Adminiſtrator, vide *Dominium.*

Adultera.

Maritus nolens parcere adulteræ ad mortem damnatæ niſi religionem ingrediatur, non facit illi violentiam. 236. 2. 1

Ætas.

Ætatis triplex diſtinctio. 204. 2. 2

Ætas pubertatis in ordine ad profeſſionem eſt 16. ætatis annus tã in viris, quã in fœminis; in ordine ad matrimoniũ, votũ Religionis, & alia in fœminis eſt 12. in viris 14. cõpletus. 193. 1. 2

Vide *Profeſſio. Filius. Parens. Pater. Tutor.*

Alienatio.

Alienatio bonorum religionis quando & à quo fieri poſſit. 462. 2. 2

Vide *Dominium.*

Amentia, vide *Carentia vſus rationis.*

Amor Dei, & proximi, vide *Charitas, & Perfectio.*

Anachoreta.

Anachoretæ verum ſtatum religionis habuerunt, & habere poſſunt. 92. 2. 4

Non tamen habent ſecundùm præſentem Eccleſiæ conſuetudinem. 146. 2. 27

Apoſtolus, & Apoſtolatus.

Apoſtoli fuerunt verè religioſi, & vota emiſerunt. 165. 2. 9, & 10

Apoſtolis non fuit data à Chriſto certa regula; ſed ab illo præſente, & poſtea Spiritu ſancto per orbem diſperſi regebantur. ibid. 10

Apoſtolatus vt vera, perfecta, & ſpecialis Religio habuit pro fine particulari vitam mixtam. ibid.

Apoſtoli poſt vocationem non fuerunt incapaces dominij: probabile eſt habuiſſe dominium aliquarum rerum ſtabilium. 420. 1. 24

Probabilius tamen eſt nullum habuiſſe. ibid. 25

Item probabilius, nullum dominium rerum mobilium habuiſſe. ibid. 26

Apoſtoli eleemoſynis fidelium ſponte oblatis, & aliquando emendicatis vixerunt. 424. 2. 8

Speciali & firma obedientia Chriſtum ſequentes illi adhærebant. 614. 1. 9, 10. & ſeq.

Perfectiſſimam obedientiã profitebantur. 646. 1. 9

Poſt vocationem ad Apoſtolatum, voto caſtitatem perpetuam coluerunt. 490. 1. 20

Nullus Apoſtolorum, qui ante acceptam vxorem vocatus eſt, eam poſtea duxit. 547. 1. 2. & ſeq.

Appetitus.

Appetitus honoris, famæ, & dignitatum virtualiter amputantur per tria vota religioſa, paupertatis, caſtitatis & obedientiæ. 88. 1. 15

Approbatio.

Approbatio Eccleſiæ neceſſariò & abſolutè requiritur ad verũ ſtatũ religionis. 137. 2. 4, & 139. 1. 10

Approbationis duplex ſignificatio, vna ad intellectum, alia ad voluntatem pertinet. ib. 11, & 12

Ad religionem in communitate inſtitutam neceſſaria eſt Eccleſiæ approbatio iudiciaria. ib. 13

Hæc approbationis neceſſitas nõ ſolũ in iure Canonico, ſed etiã in naturali fundatur. 140. 1. 15

Semper fuit neceſſaria approbatio vel Papæ, vel Epiſcopi pro religionis inſtituendæ diuerſitate. ibid. 16, & 17

Etiam eſt neceſſaria approbatio practica, per quam detur poteſtas acceptandi. ibid. 2. 18

Sine Eccleſiæ approbatione prohibetur, & irritatur cuiuſcunque veræ religionis inſtitutio. 142. 2. 8, & 9

Non requiritur approbatio expreſsè, & quaſi formaliter ſub ratione veræ religionis, vt ſit, & dicatur vera religio, etiam quando votis tantùm ſimplicibus approbatur. 144. 2. 19, & 20

Requiritur verò quando talis viuendi modus non includit tria vota integra, & de ſe perpetua. 145. 1. 21

Non ſolùm eſt neceſſaria approbatio ad veram religionem, ſed etiam ad quemcunque modum viuendi honeſtum, obſeruantem ordinem, ritum, & cæremonias aliquas religioſas ſine tribus votis. ibid. 2. 22, 23, & 24

Quid nomine religionis, & ordinis approbandi intelligatur. 146. 1. 25

Quid item prohibeatur in cap. 1. de Religioſis domibus in 6. ibid. 2. 26

Non intelligitur modus viuendi honeſtus, & ſingularis in vita priuata. ibid.

Vide *Poteſtas.*

B

Baptiſmus.

BAptiſmus B. Virgini, & præcipuis Apoſtolis probabiliter à Christo Domino collatus fuit. 165. 2. 8

Baptiſmus non poteſt iuſtè conferri filio infidelis ſine conſenſu parentis. 207. 1. 11

Baptiſmus non extinguit vota antea facta. 585. 1. 17, & 19

Beatitudo.

Beatitudo huius vitæ eſt imperfecta; non requirit actualem operationem, ſed bonam perſonæ diſpoſitionem. 19. 2. 9

Beatitudo maior, vel minor ſecundùm gradus charitatis menſuratur, non ſecundùm perfectionem. 20. 1. 12

Ad beatitudinis obiectum per ſe non pertinent creaturæ. ibid. 2. 13

Non datur Beatitudo, niſi priùs peccatum veniale remittatur. 37. 1. 26

Beatæ, vide *Status. Caſtitas ſimplex.*

Benedictio.

Benedictionis duplex genus. 342. 2. 11

Beneficium Eccleſiaſticũ, vide *Nouitius. Obedientia ſolemnis. Caſtitas clericalis*, & *Clericus.*

Blanditiæ, vide *Profeſſio.*

C

C*Alix conſecratus*, vide *Conſecratio.*

Camera.

Camera Apoſtolica ſuccedit in bonis religioſi eiecti è religione in perpetuum. 122. 2. 13

Canonicus.

Canonici Regulares ſunt Apoſtolorum ſucceſſores, exſtant adhuc plurima illorum Monaſteria, Conimbricæ eſt celebre ſanctæ Crucis. 170. 1. 8

Capitulum.

Capituli conſultatio ſecundùm regulam, vel ius canonicum requiſita, ſi omittatur, facit actum irritum, niſi id exprimat. 242. 2. 7, & 8

Capitulum qualem habeat poteſtatem circa nouitios recipiendos. 245. 2. 18

Carentia vſus rationis.

Carentia vſus rationis, ſi eſt temporalis, non reddit ſimpliciter inhabilem perſonam ad religionis ingreſſum, in ordine ad nouitiatum, & profeſſionem, ſed pro tempore, quo durat. 214. 1. 3

Legitimè receptus ſi durante nouitiatu incidat in amentiam, & in ea duret pro aliquo notabili tempore, prior receptio manet irrita. ibid.

Carentia vſus rationis perpetua reddit abſolutè perſonam inhabilem ad religionis ingreſſum. ibid. 2. 4. & 217. 1. 15

Caſtitas ſimplex.

Perpetuam caſtitatem ſeruare, non eſt malum, ſed licitum. 484. 2. 3

Item non ſolùm licitũ, ſed & melius eſt. 487. 1. 11

Caſtitas, ſeu virginitas in lege Euangelica non præcipitur, ſed conſulitur. ibid.

Caſtitas facit homines Angelorum imitatores. 488. 1. 14

Bonum & optimum eſt virginitatem ſeu perpetuam caſtitatem per votum Deo conſecrare. ibid. 2. 56

Referuntur varia exempla vouentium perpetuam caſtitatem. 489. 2. 19, & 20

Caſtitas tam perpetua, quàm temporalis, ſed aliquantulum diuturna non poteſt perfectè ſeruari ſine ſpeciali Dei auxilio. 491. 1. 24

Vide *Votum caſtitatis.*

Votum perpetuum caſtitatis obligat ſemper, & pro ſemper. 491. 1. 1

Materia caſtitatis duplex, neceſſaria ſcilicet, & voluntaria, ad vtramque obligat votum caſtitatis. ibid. 2. 2, & 3

Habens votum caſtitatis ſi illud violet, ſiue per externum actum, ſiue per internum conſenſum tantùm, contra temperantiam, & contra religionem peccat, & circunſtantia voti neceſſariò in confeſſione eſt aperienda. ibid. 2

Votum caſtitatis ſimplex obligat ad non contrahendum matrimonium animo conſummandi. 492. 1. 5, & ſeq.

In vno tantùm caſu licet vouenti caſtitatem contrahere propriâ authoritate matrimonium, quando ſcilicet naturale præceptum ad id obligaret. ibid. 2. 7

Habens votum ſimplex caſtitatis licitè poteſt contrahere matrimonium cum intentione non conſummandi, & commutatione voti caſtitatis in votum religionis. 494. 2. 4, & 7

Sic contrahens tenetur religionem ingredi, & profiteri. 496. 1. 8

Si verò ex cauſa legitima non poteſt ingredi, vel profiteri, manet liber à voto, & poteſt licitè matrimonium conſummare. ibid. 9, & 10

Si alter coniux voueat caſtitatem cum pacto nunquam petendi debitum, ex vi voti ſecluſo periculo incontinentiæ, non tenetur ingredi religionem. ibid. 2. 11

Si talis ante matrimonium eſſet omnino certus, (hæc tamen certitudo ſola diuina reuelatione haberi poteſt) quòd alter nunquam peteret debitum, licitè contrahere poſſet etiam ſine voto aut propoſito ingrediendi religionẽ. ibid.

An perſona quæ poſt votum virginitatis amiſit virginitatem frangendo votum, teneatur poſtea non nubere. 497. 2. 15

Votum ſimplex caſtitatis non irritat matrimoniũ ſubſequẽs, ſed reddit illicitũ. 498. 2. 4, vſque ad 12

Votum caſtitatis ſimplex, & ſolemne, in antiquo vſu Eccleſiæ fuit ante tempora Innocentij ſecundi. 501. 2. 13, & ſeq.

Votum caſtitatis ſimplex non extinguitur per matrimonium. 504. 2. 1, & 14

Obligat ad caſtitatem coniugalem & ad non nubendum mortuo coniuge. 507. 2. 14

Votum caſtitatis antea factum non impedit reddendo debitum, licitè conſummare matrimonium: nec tenetur talis ingredi religionem ad ſeruandum votum. 505. 1. 4, vſque ad 7

Obligat verò ad non conſummandum matrimonium petendo debitum. 507. 1. 13

Epiſcopus poteſt concedere diſpenſationem ad cõſummationẽ matrimonij, in hoc caſu. 506. 1. 7

Votum caſtitatis ſimplex factum poſt matrimonium non obligat ad ingrediendam religionem. ibid. 2. 10, & 12

In aliquo caſu ex intentione vouentis obligare poteſt. ibid. 11

Habens hoc votum non poteſt licitè reddere debitum ante tempus à iure conceſſum elapſum ad deliberandũ de ingreſſu religionis. 507. 2. 15

Ad quid obliget votum caſtitatis imperfectum, ſeu temporale, & partiale. ibid. & n. 16

Ad quid obliget votum non nubendi. 508. 2. 17, & ſeq.

Votum caſtitatis ſimplex nudè, ac ſolitariè ſumptum non diſſoluit matrimoniũ ratum. 509. 2. 1

Opinio aſſerentium votum caſtitatis ſimplex ſimul cum traditione religioſa diſſoluere matrimonium ratum. 510. 1. 2, & ſeq.

Votum

Votum caſtitatis nec natura ſua, nec diuino iure diſſoluit matrimonium ratum. 511. 2. 9
Nullus cõtractus, vel traditio pia, & religioſa cõiuncta voto caſtitatis dat illi vim, aut cũ illo ſimul ſũpto diſſoluit natura ſua matrimoniũ ratum, ſecluſa lege poſitiua Eccleſiæ. ib. 10. & ſeq.
Per legem Eccleſiaſticã iure communi contentam nullum votũ caſtitatis diſſoluit matrimonium ratum, quòd etiam non inhabilitet perſonam ad matrimonium contrahendũ. 512. 2. 14, & 24
Ex iure diuino poſitiuo nullũ votũ ſimplex caſtitatis diſſoluit matrimoniũ ratũ. 514. 1. 18, & ſeq.
Votum caſtitatis ante Baptiſmum factum impedit matrimonium, & eius vſum etiam poſt Baptiſmum. 585. 1. 17, & 18
Votum ſimplex caſtitatis ante ſponſalia factum illa impedit, & irritat per ſe loquendo. 520. 2. 2
Poſt ſponſalia de futuro factum, non illa diſſoluit ex parte vouentis. 521. 1. 4, & 12
Etiamſi ſponſalia ſint iurata. 523. 2. 14
Tale votum eſt validum, & obligat vouentem ad non contrahendum matrimonium quantum in ipſo eſt, & ad acceptandam ſolutionem ſponſalium ſi alter conſentire voluerit: ſi verò matrimonium ad petitionẽ alterius contrahatur, obligat ad non petendum debitũ, & ad caſtitatem coniugalẽ durante matrimonio, & ſi cõiux moriatur, ad integram caſtitatem: non obligat tamen ad ingreſſum religionis. 523. 1. 12
Probabile adhuc eſt per tale votum diſſolui ſponſalia etiam iurata. 521. 2. 8, 13, & 14
Si tamen copula interceſſit, vel alij actus ſimiles, nullo modo ſponſalia diſſoluuntur. 524. 1. 15
Quid faciendum, quando votum caſtitatis præceſſit ſponſalia, vel illa fictè promittuntur ad copulam fœminæ extorquendam. ibid. 16
Votum caſtitatis ab vxore factum ante matrimonium ratum, vel poſt ratum, & non conſummatum, non poteſt a marito irritari. 524. 2. 1
In hoc caſu tenetur vxor reddere debitum petenti. 525. 1. 3
Votum caſtitatis ab vxore factum, poſt matrimonium conſummatum, obligat ad ſeruandam caſtitatem coniugalem durante matrimonio, & mortuo marito ad caſtitatẽ integre ſeruandam, neque quoad hanc poteſt à marito irritari. ib.
Item obligat ad non petendum debitum, neque quoad hoc poteſt à marito irritari. 525. 2. 5
Quomodo intelligatur hæc obligatio non petendi debitum. 528. 2. 9, & ſeq.
Votum caſtitatis à marito factum non obligat ad non reddendum debitum. 527. 1. 1
Obligat verò ad caſtitatem coniugalem, & vidualem mortua vxore, neque quoad hanc poteſt irritari. ibid.
Item obligat ad non petendum debitum, neque quoad hoc irritari poteſt. ibid. 2. 3
Votum non accedendi ad vxorem vllo modo, donec ipſa expreſsè petat, quanuis videatur in periculo cõſtituta, & tacitè petere, nõ obligat. ib.
Votum caſtitatis factum ab vtroque coniuge ex mutuo conſenſu, eſt licitum, & validum. ibid. 4
In hoc caſu non poteſt licitè talis conſenſus reuocari, & reddi debitum. 528. 1. 6
Reuocato conſenſu, adhuc peccant reddendo debitum, & tenentur iterum conſenſum & pactum reiterare. ibid. 2. 8
Si alter eorum pœnitens talem reuocationem retrahere velit, alter verò nolit, nõ peccat directè contra votum ſuum reddendo debitum. ib.
Neque ex vi voti alterius petentis tenetur non reddere, imò poteſt, & debet. ibid. 10
Quando alter coniugũ de licentia conſortis votum caſtitatis emiſit, qui dedit licentiam, nec tenetur, nec poteſt licitè reddere debitum petenti. 529. 1. 1
Peccat grauiter reuocando talem licentiam ad vouendum datum. ibid.
Ante votum emiſſum validè reuocari poteſt licentia data ad vouendum, & petenti debitum reddi debet. ibid. 2. 3
Poſt votum verò factum, non poteſt validè reuocari, neque licitè reddi poteſt debitum. 530. 1. 5, & ſeq.
Licentia hæc ad non reddendum debitum dupliciter concedi poteſt. ibid. 2. 10, & 11
Poſt votum factum, non tenetur coniux acceptare reuocationem licentiæ, nec licitè poteſt: ſi tamen reuocatio acceptetur, valida eſt acceptatio, & deinde tenetur reddere debitum petenti, neque in eo peccat; non tamen poteſt licitè petere. 531. 1. 12
Iure & poteſtate ordinaria ſolus Papa poteſt diſpenſare in voto ſimplici caſtitatis. 532. 1. 1
In caſu tamen vrgentis neceſſitatis, quando eſt periculum in mora, & difficilis acceſſus ad Pontificem, poteſt Epiſcopus commutare, vel diſpenſare cum ſibi ſubdito. ibid. 1, & 12
Limitatur hoc, primò, quando in caſu vrgentis neceſſitatis & difficilis recurſus ad Pontificem, ſubueniri poteſt ſubdito ſine abſoluta diſpenſatione in voto, non poteſt Epiſcopus illam dare. Secundò, ſi in eo caſu ſit neceſſaria aliqualis diſpenſatio, vel moderatio in vſu talis voti pro aliquo tempore, vel pro aliqua parte eius, poteſt ab Epiſcopo concedi. 535. 1. 13, & 14
Quomodo poſſit Epiſcopus diſpenſare cum habente votum caſtitatis ad petendum debitum. ibid. 16, & 17
Epiſcopus ex vi ſuæ poteſtatis abſolutè poteſt diſpenſare in voto non petendi debitũ. 536. 1. 18
Tale votum non eſt reſeruatum. ibid.
Votum caſtitatis perpetuæ abſolutum, ab vtroque coniuge vel ab vno tantùm ex mutuo conſenſu, vel ſine illo factũ, eſt reſeruatum, nec poteſt Epiſcopus in illo diſpenſare. ibid. 2. 19, 22, & 23
Poteſt tamen diſpenſare ad petendum, vel reddendum debitum cum vno, vel cum vtroque, ſi vrgeat grauis neceſſitas. ibid. 21, & 22
In nullo caſu vrgentis neceſſitatis poteſt Epiſcopus abſolutè, & totaliter in voto caſtitatis diſpenſare. 537. 2. 24, & 26
Votum caſtitatis temporale non eſt reſeruatum, ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. 538. 1. 1
Votum caſtitatis factum, vt tantùm obliget poſt certum tempus, v. g. ſi vxor voueat caſtitatem ſeruare poſt mortem mariti, vel filius poſt mortem parentis, eſt reſeruatum. ibid. 2. 2
Votum non contrahendi matrimonium, non eſt reſeruatum, & ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. ibid. 4, & 7
Item votum caſtitatis coniugalis. ibid. 4
Habens votum non contrahendi matrimonium, ſi contrahat, peccat contra votum, non verò in vſu matrimonij etiã petendo debitum. 539. 1. 5
Votum ſuſcipiendi ordinem ſacrum nec eſt caſtitatis, neque reſeruatum. ibid. 2. 8
Votum vouendi caſtitatem non eſt reſeruatum; ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. 540. 1. 9
Votum aſſumendi ſtatum, ſeu viuendi modum includentem cœlibatum, ſi non ſit formale votum de ipſo cœlibatu, & de cuſtodia caſtitatis in illo, non eſt reſeruatum. ibid. 10
Votum aſſumendi ſtatum tertij ordinis D. Franciſci,

ciſci, vel D.Dominici; item profitendi vitam fœminarum,quas vocant Beatas,non eſt reſeruatum. ibid.
Non omne votum in materia caſtitatis etiam ex obiecto ſuo perpetuum reſeruatur. ibid.11
Votum caſtitatis cum conditione factum, vt ſibi liceat matrimonium contrahere cum aliqua, quæ ſecum velit caſtè, & ſine copula viuere, non eſt reſeruatum, imò cum illo licitè poteſt contrahere, & reddere debitum. 541. 1. 14
An votum conditionatum, etiam poſt impletam conditionem ſit reſeruatum. ibid. 15

Caſtitas Clericalis, ſeu Ordini ſacro annexa.

Caſtitatis obligatio eſt coniuncta cum ordinibus ſacris à ſubdiaconatu, vſque ad Epiſcopatum numeratis. 541. 2. 2
Nullus ordo ſacer ante matrimonium ſuſceptus reddit ex ſolo iure diuino perſonam inhabilem ad matrimonium contrahendum. 542. 2.7
Nullum eſt ius diuinum prohibens, ne ordinati in ſacris matrimonium contrahant. ibid. 8
Item ne vſum vxoris ante ordinationem ductæ habeant. 543. 2. 11
Quòd ordinati in ſacris obligentur ab Eccleſia ad perpetuam caſtitatem, vel abſtinendum à matrimonio, ſi antea illud non contraxerant, vel ab vſu eius, ſi contraxerant, non eſt contra ius diuinum,ſed maximè conſentaneum. 544. 1. 12, & ſeq.
Sacerdotes legis veteris aliqualem caſtitatem obſeruabant. ibid. 2. 14
Vide *Clericus*, & *Votum caſtitatis*.
A tempore Apoſtolorum obſeruatum fuit in Eccleſia, vt Epiſcopus, & presbyter iam ordinatus matrimonium contrahere non permitteretur. 547. 1. 2
Oſtenditur in ipſis Apoſtolis. ibid. vſque ad 10
Incertum eſt quando hæc obſeruantia caſtitatis ſub rigoroſa obligatione inceperit. 549. 1. 11
Epiſcopi & ſacerdotes, qui poſt matrimonium conſecrantur, tenentur à propriis vxoribus continere:hoc præceptum ob contrariam conſuetudinem in Eccleſia Græca nõ obligat; non conſtat eſſe propriè Apoſtolicum, quanuis ex Apoſtolica traditione manaſſe certum ſit. ibid. 2. 13, & ſeq.
Epiſcopi, & presbyteri Eccleſiæ Orientalis non abſtinebant ab vxoribus ante ordinationem habitis. 552. 1. 2
Aliqui cenſent prioribus ſexcentis annis perfectam caſtitatem ſeruaſſe. ibid. 2.4
Probabile eſt nunquam fuiſſe obligatos ad continentiam ſeruandã abſtinendo ab vxoribus,niſi illam in ſua ordinatione promiſiſſent. 553. 2.8
Hæc continentia in illis prioribus ſeculis etiã in Orientali Eccleſia regulariter ſeruata fuit. ib.9
Hæc obligatio non ſolebat ibi imponi ordinandis ex neceſſitate legis,vel ſaltem ex cauſa rationabili in illa diſpenſabatur ab Epiſcopis.554.1.10
Diaconi obligantur vel non contrahere matrimonium poſt ordinationem, vel non vti priùs contracto; & vtraque obligatio eſt antiquiſſima. 554. 2. 2, & 8
Diaconi olim ſaltem in Orientali Eccleſiá ſi nollent promittere continentiam à futuro matrimonio contrahendo,poterant ordinari ab Epiſcopo diſpenſante ex cauſa graui. 555.1.5,& 6
Continentia ſubdiaconotum,etiam eſt antiquiſſima,non verò æqualiter cum Diaconis,& ſacerdotibus. 556. 1. 10, & ſeq.
Intentio Eccleſiæ eſt, vt qui ſacrum ordinem voluntariè ſuſcipit,votum caſtitatis emittat,& ad hoc ſic ordinatum obligat. 558. 2. 4, & 5
Hoc votum licèt explicitè non fiat ab ordinato, implicitè fit eo ipſo quòd non excluditur, ſed bona fide ſuſcipitur ordo ſacer animo parendi Eccleſiæ in eo ſtatu ſuſcipiendo. 559. 1. 6
Suſcipiens ordinem ſacrum cum expreſſa voluntate,ſeu intentione non promittendi, quanuis grauiter peccet, non facit votum caſtitatis, quanuis ordinatus maneat. ibid. 2. 7
Hoc peccatum eſt ſacrilegij. ibid. 8
Talis manet adhuc obligatus votũ emittere. ibid.
In hoc caſu ſic ordinatus matrimonium validè contrahere non poteſt. 560. 1. 10, & 11
Ordinatus in ſacris,qui ex malitia votum caſtitatis emittere noluit, tenetur ad non contrahendum matrimonium. 561. 1. 12
Item ſpeciali obligatione ab Eccleſia impoſita tenetur caſtitatem ſeruare. ibid. 13
Talis ſi peccet,probabiliter ſolùm committit peccatum contra temperantiam, tenetur tamen declarare circunſtantiam fictionis. ibid. 2.14
Probabiliter etiam committit peccatum ſacrilegij, & qualis. ibid. 15, & 16
Talis circũſtantia in cõfeſſione aperiẽda eſt.ib.16
Qui ante vſum rationis ordinatur in ſacris, poſtquam peruenit ad vſum rationis, non obligatur ad caſtitatem ſeruandam; ſed illi danda eſt optio, & ſi velit habere vſum ordinis, tunc tenetur ad caſtitatem;ſi verò eligat perpetuò illo carere,poteſt contrahere matrimoniũ.562.2.20
Qui habens vſum rationis ante ætatẽ legitimam, vel ante annos pubertatis ordinatur in ſacris, manet obligatus ad caſtitatẽ ſeruandã.563.1.22
Qui in ſacris ordinatur inuitus per abſolutam coactionem externam,ipſo interiùs repugnante, ac nolente ordinatio eſt inualida, & non tenetur ad caſtitatem. ibid. 2. 23
Si verò ordinationi cõſentiat, expreſsè tamẽ velit caſtitatem non ſeruare, neque ad hoc ſe obligare, nec vouet caſtitatem, neque peccat non vouendo,neque ad caſtitatem ſeruandam cum inhabilitate ad matrimonium ex Eccleſiæ ſtatuto manet obligatus. 564. 2. 26, vſque ad 29
Idem dicendum ſi tali metu graui coactus nihil de caſtitate cogitet aut velit, vel nolit expreſſè,ſed ſolùm velit ordinem ſuſcipere. 565.1.30
Poſtea verò danda eſt optio, an velit ordinem exercere, & caſtitatem ſeruare, vel illius vſu perpetuò carere. ibid.
Qui graui metu coactus non ſolùm vult ordinari, ſed etiam ad caſtitatem ſe obligare, putans ad vtrunque teneri,nõ maneat obligatus, & votũ eſt nullũ;ſi verò ſciens ſe in eo caſu non teneri ad vouendum caſtitatem, nihilominus eam vult, manet ad eam obligatus,& ſimul ad non contrahendum matrimonium. ibid.2.31,& 32
Si metus, & violentia directè inferatur, non ſolùm ad ordinationem, ſed ſimul cum expreſſo voto caſtitatis, talis ſi votum faciat, non manet inhabilis ad matrimonium; votum tamen eſt validum. 566.1.33
Qui ordinatur inuitus, ſed conſentiens ordinationi, ſi poſtea vtatur ordine ſuſcepto, manet obligatus ad caſtitatem. 563. 2. 23
Graui metu ordinatus,vt poſſit poſtea nubere,debet priùs talem motum probare coram Eccleſiaſtico iudice, & eius iudicio ſtare; ſi verò non poſſit probare,debet ſtare iudicio prudentis viri, ſeu confeſſoris. 566.2.36
An qui ante ordinationem proteſtatur publicè ſe nolle ad caſtitatem obligari, & tamen ordinatur, maneat obligatus. ibid. 37

An

An qui ex metu cadente in conſtantem virum in religione profeſſionem emiſit, & poſtea titulo religionis ordinatur in ſacris, teneatur ad caſtitatem vel vtroque titulo, vel ſaltem altero. 567. 1. 38
Votum caſtitatis ordini ſacro annexum reddit perſonam inhabilem ad matrimonium contrahendum, illud irritando. 567. 2. 2
Quando incepit hæc ſolemnitas in tali voto. ib. 3, vſque ad 10
Clericus in ſacris tentans matrimonium contrahere, graue ſacrilegium committit, & ab Eccleſia grauiter punitur. 570. 1. 11
Incurrit ipſo iure maiorẽ excommunicationẽ. ib.
Item priuationem beneficiorum, non tamen ipſo facto, ſed per ſententiam iudicis. ibid. 12. & 13
Item priuationem penſionum. 572. 2. 22
Vlteriùs contrahit irregularitatem. ibid. 23
Hoc votum obligat ad perpetuam & integram caſtitatem in omnibus actibus, etiam iure naturæ prohibitis. ibid. 24
Coniugatus licitè ex cõſenſu vxoris ordinatus in ſacris, eodem prorſus modo, & cum eiſdem effectibus obligatur voto caſtitatis, ac ſi ante matrimonium ordinatus fuiſſet; non poteſt contrahere matrimonium, neque petere, aut reddere debitum. 576. 1. 10
An liceat huiuſmodi Clerico cohabitare cum vxore, & vti eius miniſterio, ſecluſo toro. ib. 11
Quale peccatum committat, & quam pœnam incurrat, ſi vxorem cognoſcat. ibid. 2. 12
Illicitè, & ſine vxoris conſenſu in ſacris ordinatus, ad caſtitatem integrè ſeruandam obligatur, præterquam ad non reddendum debitum petenti vxori. ibid. 13
Item ipſo iure manet irregularis. ibid.
Si vir ordinetur in ſacris ſciente vxore, & non contradicente, neque ad caſtitatem ſeruandam, neque ad illam vouendam tenetur, & maritus tenetur illi petẽti reddere debitũ. 577. 1. 15
Idem dicendum, quamuis expreſsè conſentiat, ſi id non faciat profitendo, ſeu vouendo caſtitatem. ibid. 2. 14
Votum caſtitatis ſolemne ſacro ordini annexum Papa diſpenſare poteſt, primò antecedenter permittendo alicui vt in ſacris ordinetur, non vouendo caſtitatem, nec contrahendo impedimentum ad matrimonium. 578. 1. 3, & 4
Diſpenſare ſecundo poteſt conſequenter, dando licentiam, vt qui in ſacris ordinatus votum fecit, & inhabilitatem contraxit, matrimonio ligari, vel vti poſſit. ibid. 3, 4, & 5
Diſpenſatio hoc 2. modo data poteſt eſſe valida quoad matrimonium contrahendum, & inualida quoad obligationem voti. ibid. 2. 5
Clericus in ſacris ſine cauſa diſpenſatus, validè contrahit matrimonium, non tamen poteſt licitè petere debitum, reddere verò poteſt. 579. 6, 7, & 8
Hæc diſpenſatio dari poteſt ordinato in ſacris non ſolùm ad vſũ coniugis, ſed etiã vt ſimul cũ illo habeat vſum ordinis ſacri. ib. 2. 9, 10, & 11
Ad diſpenſandum in hoc voto non requiritur cauſa publica. 580. 1. 12

Caſtitas religioſa & ſolemnis.

Ad ſolemnitatem voti caſtitatis religioſæ requiritur, vt ſit abſolutum, & tam ex intentione vouentis, quàm acceptantis omnino perpetuum: Item vt reddat perſonam inhabilem ad matrimonium; & dirimat contrahendum, & contractum, nondum conſummatum 580. 2. 1

Hoc votum ſolemne factũ in religione approbata dirimit matrimoniũ ſubſequẽs. 581. 1. 4, & 7
A tempore Innocentij ſecundi fuit hoc inuiolabiliter obſeruatum in Eccleſia. ibid. 5
Ante Innocentij tempora non poteſt ſatis probari incepiſſe habere hunc effectum. ib. 2. 6, & 23
Probabile eſt hoc impedimentum ab Innoc. II. introductum eſſe. 582. 1. 8
Probabilius antea incepiſſe. ibid. 2. 9, vſque ad 13
Solemnitas hæc caſtitatis quoad dirimendum matrimonium ſubſequens, videtur à tempore Apoſtolorum pro tota Eccleſia vniuerſaliter incepiſſe. 583. 1. 13, & ſeq.
Hæc ſolemnitas tam quoad omnia Eccleſiæ loca, quàm quoad omnes perſonas vniuerſalis fuit. 586. 2. 22
Votum ſolemne caſtitatis validum non diſſoluit matrimonium conſummatum. 589. 2. 2
Poſt matrimonium conſummatũ non poteſt vnus coniux iuſtè facere hoc votum inuito alio, & quanuis faciat, nec diſſoluitur matrimonium, nec alter priuatur iure petendi debitum. Item tale votum eſt inualidum. 590. 1. 3
Vnus coniux ex conſenſu alterius, & ſeruatis iuris conditionibus tale votum validè emittere poteſt. ibid. 4
Tale votum quanuis validum non dirimit vinculum matrimonij conſummati. ibid.
Neque Eccleſia poteſt facere vt dirimat. ibid. 2. 5
Votum ſolemne caſtitatis religioſæ dirimit matrimonium ratum non conſummatum, etiam inuito altero coniuge. 592. 1. 2
Non illud dirimet ex natura rei. 593. 1. 6
Neque ex iure diuino poſitiuo à Chriſto Domino ſpecialiter lato. 595. 2. 16
Sed ex Eccleſiæ ſtatuto. 596. 2. 20
Quando inceperit hoc votum dirimere matrimonium ratum. 600. 2. 6
Cur Eccleſia hunc effectum tribuit voto ſolemni caſtitatis religioſæ, & non voto ſacri ordinis, vel Epiſcopatus. 601. 2. 9, & 10
Potuit verò tribuere. ibid. 1. 7
Intra quod tempus poſt matrimonium ratum teneatur quis reddere debitum vel ingredi religionem, & profiteri. 602. 1. 2, & 3
Per profeſſionem voti ſolemnis caſtitatis religioſæ, diſſoluitur matrimonium ratum, quantunuis illud copula præcedat. ibid. 2. 4
Item quanuis talis copula habeatur per vim. ib. 5
Item quanuis habeatur poſt ſponſalia de futuro; & poſtea contrahatur matrimonium. 603. 1. 7
Quando matrimonium conſummatur per copulam vi illatam, non diſſoluitur tunc per profeſſionem voti ſolemnis caſtitatis religioſæ. 603. 2. 9
Poſt talem copulam conſummatur matrimonium, neque coniux poteſt ingredi religionem, & validè profiteri ſine alterius cõſenſu. ib. 10, & 11
Copula debita, & nondum exhibita, non impedit quominus quis poſt matrimonium ratum validè & licitè ingredi poſſit religionem, & facere huiuſmodi votum. 604. 1. 12, & 13
Maritus nõ conſummans matrimoniũ, ſed tradẽs vxorem alteri ad adulterandũ, illa inuita, validè poteſt ingredi religionẽ, & profiteri, & per talẽ profeſſionẽ dirimitur matrimoniũ. ib. 2. 14
Si verò vxor tradita eſt in adulterium volens, licitè poteſt profiteri, non ita ſi vi aut motu coacta eſt; & maritus illi alia via præterquam matrimonium conſummando, & permanendo in illo, iniuriam reſarcire non poſſit. 605. 1. 15

Quando vterque ſponſus profeſſus eſt religionem, vel ſaltem altero profitente, alius ſimplex votum caſtitatis emittit, diſſoluitur matrimonium. ibid. 16

Vt votum ſolemne caſtitatis in religione factum diſſoluat matrimonium ratum, requiritur vt religio à Papa ſit approbata. ibid. 2. 18

Item, vt profeſſio ſit integra, & perfecta, id eſt, non relaxata quoad ipſa vota. 606.1.19

Profeſſio militum ſancti Ioannis dirimit matrimonium ratum; non ita votum Eremitarum. ibid.

Votum caſtitatis ſolemnizatum per profeſſionem religioſam, per legitimam diſpenſationem ipſius profeſſionis diſpenſari poteſt. 606. 1. 1

Neceſſaria conſequutione aufertur votum caſtitatis religioſæ ablato vinculo profeſſionis, quando ſimpliciter fit diſpenſatio, nullo impoſito onere, neque acceptato ab eo, qui diſpenſatur. ibid. 2. 2

Moraliter loquendo non poteſt ſaltem licitè diſpenſari in profeſſione vel ſolemnitate huius voti, quin in voto ipſo diſpenſetur. ibid. 3, vſque ad 6.

Si talis diſpenſatio concedatur abſque ſufficienti cauſa, erit quidam illicita, & inualida quoad intrinſecam obligationem voti, tamen quoad inhabilitatem ad matrimonium erit valida. 607. 2. 6

Papa diſpenſare poteſt cum religioſo in voto caſtitatis, quoad vſum eius, non auferendo omnino votum caſtitatis, nec ſtatum religioſum, nec vinculum profeſſionis, ita vt religioſus profeſſus manens religioſus licitè, & validè contrahat, & conſummet matrimonium. 608. 1. 8, vſque ad 12

Tribus modis fieri poteſt hæc diſpenſatio, primò, diſpenſando in ſolo vſu matrimonij. 609. 1. 12, & 13

Secundò diſpenſando ſimul in vinculo, & vſu, id eſt, vt matrimonium de nouo contrahi, & conſummari poſſit. ibid. 2. 13

Tertiò diſpenſando ſolùm, vt matrimonium licitè, & validè contrahatur ſine licentia conſummandi; hic tamen modus diſpenſandi nunquam fit, nec fieri expedit. ibid. 14, & ſeq.

Charitas.

Charitas purificat cor. 15. 1. 11

Dirigit alias virtutes in Deum, & quare. ib. 2. 14

In illa conſiſtit beatitudo, & contemplatio huius vitæ. 17. 2. 22

Aſſignantur variæ perfectiones charitatis. 18. 1. 3

Quid ſit intenſio, & extenſio charitatis. 21. 2. 18

Charitas non habet menſuram, quoad exercitium, & feruorem, habere tamen poteſt quoad obligationem & determinationem. 35. 2. 18

Non habet illos tres ſtatus, ſeu gradus, incipientis, proficientis, & perfectæ, neque ex intenſione. 46. 2. 5

Neque ex extenſione. 47. 1. 6, & 7

Sed ex modo operandi magis vel minùs perfecto quoad facilitatem, & delectabilitatem. ibid. 2. 8, & 9

Vide *Perfectio. Conſilium, & Præceptum.*

Chriſtus.

Chriſtus habuit perfectiſſimam paupertatem, non tamen fuit incapax dominij. 419. 2. 23

Eleemoſynis non ſolùm ſponte oblatis, ſed emendicando petitis vixit. 424. 2. 8

Habuit dominium rerum mobilium in communi. 429. 1. 23

Non ita poſſeſſionem, aut dominium rerum ſtabilium. 430. 1. 27

Chriſtus votum virginitatis emiſit; eſt exemplar omnis caſtitatis voto conſecratæ. 489. 2. 19

Circunſtantiæ peccatorum.

Vide *Nouitius. Obedientia ſolemnis. Caſtitas ſimplex, & Clericalis. Peccatum, & Delectatio.*

Clauis.

Clauium vſus an liceat Religioſo, vide *Paupertas ſolemnis.*

Clericus.

Clericus in ordinatione non vouet, ſed ſolùm promittit obedientiam Prælato in materia neceſſaria. 124. 1. 3

Clericorum ordo ab Apoſtolis incepit, eſt antiquior quàm Monachorum. 169. 1. 5, & 6

Clerici olim habitabant in vrbibus, & in domibus Epiſcoporum. 173. 2. 9

Clericus in ſacris licèt votum caſtitatis emittere nequeat, eſt tamen inhabilis ad matrimonium ex lege Eccleſiaſtica. 116. 1. 10

Clericus in minoribus contrahens matrimonium, an ipſo facto priuetur beneficiis. 570. 2. 14, vſque ad 20

An priuetur etiam penſionibus. 572. 1. 21

Clericus in ſacris quando dicatur, & cenſeatur concubinarius. ibid. 2. 24

Debet vitare contubernia, & familiaritatem fœminarum. 573. 1. 25, & 26

Quam pœnam incurrat propter tranſgreſſionem, vel ſcandalum in hac parte. ibid. 26

Vt quis licitè ordinetur Clericus in ſacris poſt matrimonium viuente vxore, requiritur primò, vt irregularitas bigamiæ ex tali matrimonio non ſit contracta: ſecundò vt ex conſenſu vxoris, ſi matrimonium ſit conſummatum, ordo ſuſcipiatur. 573. 2. 1

Tertiò vt ipſa vxor caſtitatem profiteatur, ingrediendo religionem. 574. 2. 5, 7, & 9

Excipiuntur duo caſus, in quibus ſine conſenſu vxoris Clericus in ſacris ordinari poteſt. ibid. 1. 2, & 3

Vide *Caſtitas clericalis.*

Cogens, & Coactio.

Vide *Excõmunicatio. Caſtitas Clericalis, & Profeſſio.*

Commutatio voti.

Commutatio voti in minus, vel æquale bonum, nunquam fit ipſo iure. 324. 2. 1

In melius verò bonum fit ipſo iure ſolùm per ingreſſum religionis. ibid. 2.

Commutatio voti in melius fieri poteſt ab ipſomet vouente. ibid.

Commutatio votorum in rem meliorem, quando & quomodo fiat ſine diſpenſatione. 74. 1. 19, 20, 23

Vide *Votum religionis. Profeſſio. Societas Ieſu, & Debitum.*

Concubinarius, vide *Clericus.*

Concubitus.

Concubitus vagus quare ſit illicitus. 486. 1. 8, 9, & 10

Coniux, vide *Ingreſſus religionis. Caſtitas ſimplex. Profeſſio.*

Conſecratio.

Conſecratio, aut benedictio humana non poteſt per ſe reddere perſonam inhabilem ad matrimonium. 101. 1. 6, & 7

Conſecratio rerum vel perſonarum duplex, & quam vim habeat. 343. 1. 15

Aliquando auferri poteſt, aliquando non. ibid. 2. 17, & 18.

Ex diſpenſatione licet vti calice, ſeu alio vaſe conſecrato ad communem, & profanum vſum neceſſarium, ſed non malum. 609. 1. 11

Conſilium.

Eſt hæreticum negare diſtinctionem inter conſilia Euangelica, & præcepta. 26.1.6, & ſeq.

Conſilium, & præceptum de bono opere eſſe debent. 27.2.1, & 2

Conſilium de opere indifferenti dari nequit. ibid.

De ratione conſilij eſt, vt ſit de opere non præcepto. 28.1.6

Poteſt dari opus honeſtum inferioris ordinis, nec præcepti, nec conſilij, quale eſt actus matrimonij. ibid.

De ratione conſilij eſt, vt ſit melius quàm oppoſitum, & ſibi incompoſſibile. ibid.27

An opus conſilij debeat eſſe melius quàm opus præcepti in eadem materia. 29.1.8, 9, & 10

Conſilij opus præcipi non poteſt. 43.1.2, & 3

Conſilium diſtinguitur in generale, & particulare. 30.1.2

Conſilia Euangelica generalia ex parte materiæ ſunt tantùm tria, paupertas, caſtitas, & obedientia. ibid.2.3, & 6

Votum non pertinet ad conſilia ex parte materiæ, ſed ex parte modi. ibid.3

Conſilia particularia ſunt plura, & in omni materia virtutis locum habent. ibid.4

Conſilia non ſolùm in operanda virtute, ſed etiã in cauendo malo, ſcilicet quoad media, vt caueantur, verſari poſſunt. ibid.5

Conſiliorum Euangelicorum multiplex diuiſio, in eſſentialia, & quaſi accidentalia; in affirmatiua, & negatiua. 31.1.7

Conſilia non excluduntur per præceptum charitatis. 32.2.6

Frequentes, vel feruentes actus charitatis exercere pertinet ad conſilium. 34.2.14

Similiter actus imperati. 35.1.15

Conſilium, qua tale eſt, nullam obligationem vel ſub veniali inducit. 36.2.24

Indicat dictamen diuini intellectus approbantis id, quod conſulit. ibid.25

Etiam indicat voluntatem Dei, ſed inefficacem. 37.1.26

Conſilia nec per modum finis continentur in præceptis. 42.1.15

Duobus modis ſunt inſtrumenta maioris perfectionis acquirendæ. ibid.16

Conſiliorum obſeruantia, ſed non omnium requiritur vt medium ad perfectionem ſtatus religioſi. 83.1.4, & 5

Sine aliquibus conſiliis non poteſt conſiſtere religio. ibid.2.6

Nullum conſilium ſtatui religioſo generaliter ſumpto repugnat. 84.2.9

Conſenſus.

Conſenſus legitimus qualis cenſeatur. 366.2.20

Conſtitutio.

Conſtitutio Sixti V. contra illegitimos, criminoſos & reddendis rationibus obnoxios aliquam religionem ingredi volentes, declaratur. 231.2.14, & ſeq.

Non comprehendit Moniales. 233.1.21

Declaratur alia conſtitutio circa formam, & modum ſeruandum in recipiendis ad habitum, & profeſſionem religionis. 243.2.11

Vtraque moderatur per Bullam Clem. VIII. prima. 233.1.21

Secunda. 246.2.22 & 311.1.1

Conſuetudo.

Conſuetudo præſcripta, dummodo non ſit per ſe illicita, derogat legi humanæ. 642.1.16

Contra vota religioſa nulla conſuetudo præſcribit. 643.1.20, & 21

Conſuetudo per ſe non dat iuriſdictionem. 534.1.9

Contemptus.

Contemptus Prælati in re præcepta quando ſit peccatum mortale, vide *Obedientia ſolemnis.*

Continentia, vide *Virginitas*, & *Caſtitas.*

Contractus.

Contractus humanus duobus modis ab intrinſeco diſſolui poteſt. 331.1.1

Contractus à Religioſo factus ſine licentia Prælati valet quatenus eſt vtilis monaſterio, à Prælato tamen irritari poteſt. 646.1.36

Copula.

Copula præcedens non conſummat matrimonium ratum ſubſequens. 6.2.2.4, & 5 Vide *Debitum coniugale.*

Crimen, & Criminoſus.

Criminoſi quales dicantur, & reputentur inhabiles ad religionem. 231.2.15

Non cenſentur tales propter crimina occulta. ibid.16.

Sed propter crimen publicum, de quo indicium publicum per accuſationem, vel inquiſitionẽ inchoatam ſit in particulari & iuſtè, & quòd de tali inchoatione in actis publicis conſtet. 232.1.17

Tale crimen debet eſſe publicum non ſolùm notoreitate facti, ſed etiam iuris aliquo modo. ibid.18.

Criminoſus hic comprehenſus ſi abſoluatur, & innocens iudicetur, vel damnatus pœnam impleuit, religionem ingredi poteſt. ibid.2.19

Crimen tripliciter religionis ingreſſum aliquo modo impedire poteſt. 231.2.16

D

Debitum, & Debitor.

Debitum reſpectu Dei duplex eſt, aliud gratitudinis, & aliud obedientiæ, ſeu neceſſitatis. 36.1.21

Debitum pietatis erga parentes eſt maius, & perfectius, quàm debitum ordinarium iuſtitiæ. 220.2.9

Debitum coniugale, vide *Votum religionis. Caſtitas ſimplex. Caſtitas Clericalis*, & *Caſtitas ſolemnis.*

Debitor ingrediens religionem tenetur priùs ſoluere debita incerta, ſi habet vnde ſoluat, poteſt verò donare religioni, vel pauperibus. 227.2.1

Si habeat debita ex voto, ſatisfacit commutando illa cum ingreſſu religionis. ibid.

Ingredi poteſt ſtatim religionem qui eſt ſimpliciter impotens ad ſoluendum debita certa; tenetur tamen aliquantulum expectare, ſi habeat ſpem proximam ſoluendi. 228.1.2

In caſu verò quòd poſſit ſoluere, ſed per longum tempus: prima opinio docet non poſſe tunc ingredi religionem. ibid.2.3

Secunda idem tenet, ſi debitum ſit perſonale, non ita ſi ſit reale, dummodo cedat bonis ſuis in fauorem creditoris. 229.1.5, 6, & 7

Tertia docet, abſolutè poſſe ingredi. 230.1.10

Præfertur prima ſententia vt vera, cum debito

tamen moderamine. ibid.2.12,& 13
Quid in hac materia diſponat conſtitutio Sixti V.& quomodo per aliam Clem. VIII. limitetur. 233.1.20,& 21
Vide *Profeſſio.*

Decipere,& Deceptio.

Deceptio in religionis ingreſſu aliquando eſt grauis,aliquando leuis. 238.1.6
Qui decipit alium conſulendo, vt ingrediatur religionem, quem iudicat, vel ſcit ineptum, peccat grauiter, excuſatur tamen ſi bona fide procedat. ibid.7
Qui decipit auertendo ab ingreſſu religionis, peccat grauiter. ibid.2.8
Non ita ſi ſolùm auertit precibus,aut promiſſionibus dummodo non ſint importunæ, & ſine cauſa contra certam Spiritus ſancti vocationem. ibid.9
Qui decipit,tenetur reſtituere tollendo vel infamiam detractionis, vel ipſam deceptionem, vel vim, ſi fortè illata eſt volenti religionem ingredi. 239.1.10
Vide *Ignorantia*,& *Profeſſio.*

Delectatio moroſa.

Delectatio moroſa quando ſit peccaminoſa. 435.2.3
Delectatio interna moroſa, & voluntaria de actu turpi,etiam abſque deſiderio,imò & cum propoſito non committendi talem actum exteriorem, eſt ſacrilega in habente votum caſtitatis. 491.2.2
Delectatio moroſa circa perſonam voto caſtitatis ligatam, eſt circunſtantia ſacrilegij aperienda in confeſſione. ibid.

Deſiderium.

Deſiderium religionis per ſe, & regulariter eſt à Spiritu ſancto, ac proinde ſine conſultatione ſuſcipiendum; ad illius tamen executionem regulariter conſultatio neceſſaria eſt. 234.1.4
Diaconus,vide *Clericus*,& *Caſtitas clericalis.*

Diſcipulus.

Diſcipulus Chriſti dupliciter quis dicitur. 386.1.4 590.2.7
Dimiſſoriæ litteræ, vide *Nouitius*, & *Societas IESV.*

Diſpenſare,& Diſpenſatio.

Diſpenſatio in iure humano ſine cauſa data, valida eſt. 76.2.7
Diſpenſari poteſt cum perſona religioſa ſuper voto religionis arctioris. 329.2.18
Non autem in profeſſione cum ſubdito. 334.1.12
Excepto Pontifice qui diſpenſare poteſt in profeſſione. 336.1.5,& ſeq.
Diſpenſare etiam poteſt in ſolemnitate voti, non ita in ipſo voto. 341.1.6
Maior cauſa requiritur ad diſpenſandum in profeſſione religioſa, quàm in votis ſimplicibus inde ſumptis. ibid.2.7
Diſpenſari quomodo à Pontifice poſſit in matrimonio rato. 344.2.21
Diſpenſari non poſſunt vota ſcholarium Societatis. 346.1.26
Diſpenſare poterunt Epiſcopi ante reſeruationem votorum. ibid.2.2
Poteſtas diſpenſandi in votis quo iure competat Epiſcopis. ibid.3
An ſicut vrgenti graui neceſſitate poteſt Epiſcopus diſpenſare in votis Pontifici reſeruatis, poſſit etiam in profeſſione. 347.1.4
Diſpenſari non poteſt ab Epiſcopo in matrimonio rato. 347.1.5
Cauſa ſufficiens, vt Papa diſpenſet concedendo profeſſis tranſire ad laxiorem religionem, quæ. 359.1.11
Ad diſpenſationem validam & licitam in voto caſtitatis cauſa iuſta requiritur. 493.2.10 578.2.5
Diſpenſare poteſt Epiſcopus quoad licentiam conſummandi votum caſtitatis. 506.1.7
In voto ſimplici caſtitatis ſolus Papa iure ordinario diſpenſat. 532.1.1
Communi opinione conceditur Epiſcopis poteſtas quaſi ordinaria ad diſpenſandum,& commutandum votum caſtitatis vrgente neceſſitate. ibid.
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in voto caſtitatis quando in caſu vrgentis neceſſitatis ſubuenire alio modo poteſt. 535.1.13
In eo tamen caſu aliqualem diſpenſationem concedere poteſt in vſu voti. ibid.
Poteſtas religioſis conceſſa ad diſpenſandum in votis, non extenditur ad diſpenſandum cum coniuge ad petendum debitum, niſi exprimatur. ibid.2.15
In caſu neceſſitatis Epiſcopus diſpenſare poteſt cum habente votum ad petendum debitum tantùm,& ad nihil aliud. ibid.16
Epiſcopus quamuis detur cauſa, diſpenſare non poteſt cum coniugato in toto voto caſtitatis, ſed tantùm ad petendum debitum. 536.1.17
Idem dicendum de habentibus priuilegium ad diſpenſandum in petendo debito. ibid.
Diſpenſare Epiſcopus poteſt circa votum non petendi debitum. ibid.18
Niſi in caſu grauis neceſſitatis,vbi ad petendum & reddendum debitum diſpenſare poteſt. ibid.21
Eodem modo diſpenſare poteſt cum vno tantùm coniuge. 537.1.22
In nullo caſu diſpenſare totaliter poteſt in voto caſtitatis. 538.1.26
Diaconi olim ex diſpenſatione ordinabantur, quamuis nollent abſtinere à futuro matrimonio. 555.1.5
Diſpenſari poteſt ab Eccleſia votum ſacri ordinis. 578.1.3
Valida ſimul & iniuſta poteſt eſſe hæc diſpenſatio. ibid.2.5
Clericus in ſacris ſine cauſa diſpenſatus validè contrahit matrimonium,non tamen poteſt licitè petere debitum. 579.1.6
Hanc diſpenſationem etiam validam eſſe quoad voti obligationem nonnulli opinantur. ibid.7
Diſpenſari vtrùm poſſit ad vſum coniugis pariter & ordinis ſacri. ibid.2.9
Papa diſpenſare poteſt in voto ſolemni caſtitatis, non diſpenſando in ipſo ſtatu, & profeſſione religioſa. 608.1.8
Per diſpenſationem obligatio voti obedientiæ tollitur. 628.2.17
An & quomodo diſpenſare ſuperior valeat. ibid.18
Vt Epiſcopus diſpenſet,& ſibi reſeruet, an ſemper requiratur cauſa legitima. 629.1.19
Vide *Epiſcopus. Profeſſio. Votum religionis. Paupertas ſimplex, & ſolemnis. Caſtitas ſimplex, & ſolemnis. Caſtitas clericalis. Matrimonium*, & *Societas Ieſu.*

Diuitiæ.

Diuitiæ.

Diuitiarum amor, & poſſeſſio quæ mala ſecum afferant. 369.2.77,& ſeq.
Diuitiarum bonus vſus eſt difficilis. ibid.8
Diuitiarum nomine quid comprehendatur. 396.2.9

Dolus,vide *Ignorantia*,& *Deceptio.*

Dominium,& *Dominus.*

Dominium in alium non transfertur niſi ab eo acceptetur. 93.1.6
Incapacitas dominij bonorum temporalium in profeſſis ſolemniter non prouenit ex ſola traditione ſui, ſed adiuncta Eccleſiæ ordinatione. 108.1.18
Inhabilitas acquirendi dominium duobus modis contrahi poteſt. 122.1.11
Noui dominij imperfecti non eſt Deus capax. 277.2.17 & 406.2.34
Dominium transferri poteſt per puras donationes ſine promiſſione, voto, aut iuramento. 111.2.2
Dominium in homine duplex,& quale. 397.1.10
Dominij diffinitio,& explicatio. 399.1.4
Dominus ab adminiſtratore, in quo diſtinguatur. ibid.5
Dominiorum varij gradus. ibid.
Dominij capax, autin capax tribus modis homo intelligi poteſt. 402.1.18,19
Sine poſſeſſione aliquando dominium acquiri poteſt.404.1.16
Poteſt dari res quæ non ſit ſub dominio alicuius. 407.1.37
Per puram promiſſionem rei, non amittitur eius dominium.500.1.8
Dominium proprij corporis, & aliarum rerum, quomodo poſſit quis à ſe alienare. 501.1.12
Vide *Paupertas ſimplex*,& *ſolemnis.Seruus.Religioſus.Chriſtus*,& *Apoſtolus.*

Donatio.

Donatio non poteſt fieri Deo immediatè,& quare. 107.1.12
Impotentia ad donandum validè rem priùs donatam non prouenit ex eo, quòd prior donatio irreuocabilis ſit, ſed ex eo quòd nemo poteſt donare quod non eſt ſuum. 109.1.21
Vide *Nouitius*,& *Traditio. Dos Monialium*,vide *Simonia.*

Dubium.

In dubio poteſt quis aliquando obedire præcipienti. 622.2.9
Quando & cui teneatur quis habens votum obedientiæ in dubio obedire. 622.1.5
Vide *Obedientia ſimplex*,& *Profeſſio.*

E

Eccleſia.

ECcleſia primitiua tempore Apoſtolorum erat quaſi vna religio, in qua omnes fideles ſtatum religionis profitebantur. 168.1.3
Quomodo hoc intelligatur. ibid.2.4.4
Vide *Status.*

Electio, vide *Nouitius. Profeſſio. Obedientia ſolemnis.*

Eleemoſyna.

Eleemoſyna poteſt fieri à religioſo. 84.2.9
Eleemoſynis poſſunt licitè ſuſtentari religioſi. 426.2.14,15,18,& 19
Non ita ſeculares pauperes, qui laborare valent, & tamen otiosè viuere volunt. ibid.1.13, 15,& 16
Vxor licitè poteſt dare Eleemoſynam moderatam,& ſuo ſtatui conformem, ſi maritus ei neget licentiam. 442.1.20

Elias,& *Eliſæus.*

Elias,& Eliſæus coluerunt paupertatem, ſed eam non vouerunt. 161.2.7
Eliſæus coluit, non tamen vouit obedientiam. ibid.8
Fuerunt auctores religioſi ſtatus iuxta multorum ſententiam. 159.2.1

Epikia.

Epiikia in quo caſu liceat. 310.1.28

Epiſcopus,& *Epiſcopatus.*

Ad Epiſcopatum ſuſcipiendum quomodo poſſit Papa obligare,cùm ſit opus conſilij. 43.1.3
Epiſcopus non poteſt mutare ſtatum propria authoritate. 45.1.14
Epiſcopus eſt in ſtatu perfectionis exercendæ. 51.2.7
Ad Epiſcopatum ſupponitur perfectio in Epiſcopo. 52.1.8
Non tenetur habere talem perfectionem in executione,ſed in voluntate efficaci. ibid.9
Epiſcopatus, eſt ſtatus perfectionis exercendæ. 53.2.5,vſque ad 9
Ad illum conſtituendum non requiruntur vota de obſeruatione alicuius conſilij. 55.1.12
Vide *Status.Perfectio*,& *Parochus.*
Epiſcopatus vinculum non eſt indiſſolubile iure diuino naturali & poſitiuo, ſed tantùm Eccleſiaſtico. 56.1.4,& ſeq.& 76.2.7
Epiſcopatus renuntiatio non eſt contra ius diuinum. 56.2.6,& 7
Facta ex licentia Papæ abſque cauſa ſufficienti tenet. 57.2.8
Sine Epiſcopatu poteſt ordinari Epiſcopus, neque eſt contra ius diuinum:ita ordinauit D.Petrus,Linum,& Cletum. ibid.9
Epiſcopatus tranſlatio non eſt prohibita iure diuino. 58.1.11
In multis prouinciis ſolet fieri. ibid.12
Epiſcopus electus,& confirmatus validè,ſed non licitè poteſt contrahere matrimonium. ibid. 2.14
Ex vi pacti inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam, non poteſt illam deſerere. 59.1.18,& 28
Epiſcopatus eſt ex inſtitutione diuina immediata; determinatio verò quoad modum regiminis,& iuriſdictionis, & alias conditiones, eſt ex iure Eccleſiaſtico. 66.1.21
Epiſcopatum deſerere reſeruatur Papæ. ibid.
Epiſcopatus indiſſolubilitas non oritur ex voto. ibid.2.25,26,& 27
Epiſcopi conſecrationi nullum votum eſt annexum. ibid.25
Epiſcopi habent perfectiori modo curam paſtoralem,quàm Parochi. 65.2.21
Ad Epiſcopum principaliter pertinet munus docendi,& prædicandi. 68.1.3
Item exemplo illuminare. ibid.2.4
Epiſcopatum appetere non eſt de melioribus bonis,nec per ſe cadit ſub conſilium. 69.1.8
Epiſcopatus propter adiuncta pericula non eſt materia voti. ibid.2.11
Votum acceptandi Epiſcopatum aliquando eſt licitum. 69.2.12
Votum non acceptandi Epiſcopatum, per ſe validum eſt ſi fiat debito modo. 70.1.13
Item eſt optimum. 74.2.22

Epiſcopus,

Epiſcopus, vt ingrediatur religionem, tenetur prius Epiſcopatum renunciare. 73.2.15
Si non renunciet, non poteſt amplius dignitatem recuperare. ibid.14
Ad hanc renunciationem requiritur licentia Papæ. 75.2.1,2
Talem licentiam tenetur Papa dare quando ante Epiſcopatum datur votum religionis, & nulla intercedit cauſa ſpecialis diſpenſandi. 77.1.9
Epiſcopus petens talem licentiam tenetur manifeſtare votum, ſi non obtineat licentiam. ibid.2.10,13
Non ita quando votum eſt factum poſt Epiſcopatum. ibid.11
Si negetur licentia, tenetur Epiſcopus illam repetere quoties occurrit noua cauſa iuſtificans. 78.1.12
Licentia conceſſa Epiſcopo non habenti votum religionis, vt ex deuotione ingrediatur religionem, licet, & tenet. 76.2.7
Epiſcopi dignitas impedit, ſed non inualidat religionis ingreſſum. 21.1.14
Vide *Paupertas ſolemnis. Votum religionis. Profeſſio.*
Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi quidquid illi non prohibetur. 148.2.8 346.2.3
Poteſtas diſpenſandi in votis non eſt Epiſcopis conceſſa ex iure diuino, ſed ex Eccleſiæ conceſſione, quæ ab Apoſtolorum tempore incepit. ibid.
Quo tempore incepit reſeruatio votorum facta Epiſcopis. ibid.
Epiſcopus poteſt vrgente graui neceſſitate diſpēſare in voto ſimplici caſtitatis, & ſimilibus reſeruatis. 347.1.5
Non ita in matrimonio rato. ibid.
Vide *Poteſtas. Profeſſio.*
Epiſcopus eſt verus Prælatus religioſi non exempti, poteſt illius vota irritare. 658.1.17
Vide *Obedientia ſolemnis. Caſtitas ſimplex. Caſtitas Clericalis, & Matrimonium.*
Error, vide *Ignorantia.*
Eſſeni.
Eſſeni, de quibus Philo, non ſunt Iudæi, ſed Chriſtiani religioſi, iuxta aliquos. 162.1.11
Vocabantur Eſſei, vel Ieſſei à Ieſu nomine. ibid.
Fuerunt Eſſeni Iudæi ante Chriſti aduentum. ibid.2.12
Non fuerunt verè religioſi, nec habuerunt veram, & ſacram fidem. ibid.13
Non fuerunt propriè religioſi profeſſi. 269.2.3
Excommunicatio, & Excommunicari.
Excommunicatio maior impedit licitum religionis ingreſſum. 218.1.18
Excommunicantur cogentes per vim, aut metu fœminas ad ingreſſum religionis in Ordine ad habitum ſuſcipiendum; vel ſuſceptionem habitus; vel profeſſionem. 236.2.2
Aliquando propter hæc contrahitur vnica, aliquando triplex excommunicatio. ibid.3
Hæc excommunicatio ligat quaſcunque perſonas. 237.2.5
Contrahitur per ſolam coactionem directam, vel indirectam. ibid.
Excommunicantur impedientes iniuſtè fœminas, ne profeſſionem, aut votum ſimplex caſtitatis, aut religionis emittant. 239. 1.11, 12, & 13
Hæc excommunicatio incurritur impediendo, per deceptionem, non verò per preces, aut promiſſiones. 240.1.14
Excommunicantur non tamen ipſo facto parentes, propinqui, aut tutores, qui tempore nouitiatus de bonis nouitij, vel nouitiæ aliquid, etiam ſub ratione mutui, tribuunt monaſterio, excepto victu, & veſtitu. ibid. 2.16
Excommunicatio, & ſuſpenſio ferenda imponitur Prælato, qui recipit ſeruum in Monachum ſine licentia Domini: item excommunicatur qui ſuadet ſeruum contemnere dominum cauſa religionis. 295.1.2
Inter cenſuras Eccleſiaſticas ſola excommunicatio, & hæc denunciata, vel lata contra notorium clerici percuſſorem impedit profeſſionem licitè facere, non verò validè. 313.1.9
Vide *Profeſſio. Caſtitas Clericalis, & Pater.*
Exemptio, & exemptus.
Exemptio tam à ſpirituali, quàm à temporali iuriſdictione Epiſcoporum, quo iure competat religioſis profeſſis. 312.2.3
Vide *Obedientia ſolemnis.*

F

Fama.

FAmæ an renuntiare quis poſſit. 395.2.4, & 5
Fidelitas.
Fidelitas ex genere ſuo ſolùm obligat ſub veniali. 631.2.4
Filius.
Filij puberes & impuberes quando ſint, & dicantur. 193.1.2
Filius poſt expletos pubertatis annos non poteſt cogi à parentibus ſine propria voluntate ad religionis ingreſſum. 207.2.1
Poteſt verò ante pubertatem. 208.1.3
Filius impubes ſine propria voluntate non poteſt à parentibus obligari ad ſponſalia. ibid.2.5
Impubes coactus à parentibus ingredi religionem, etiam ante pubertatem licitè poteſt habitum relinquere. 209.2.9
Filius in leui parentis neceſſitate non tenetur differre, vel omittere religionis ingreſſum. 218.2.3
Tenetur verò in extrema; dummodo ſit omnino neceſſarius parenti, & moraliter ſperet poſſe illi ſubuenire manendo in ſeculo. 219.1.4, & 5
Si non ſit ſpes moraliter certa, quòd aliquis alius ſubueniet, licèt id poſſit, & debeat; adhuc filius tenetur non ingredi; ſi verò ſit ſpes quòd ſubueniet, ingredi poteſt. ibid.2.6
Filius ſi parentis neceſſitas id poſtulet, tenetur laborando procurare illi ſuſtentationem. 220.1.8
Filius clericus, vel religioſus, vt ſubueniat parenti, tenetur propriis manibus laborare, exercendo actiones non repugnantes neque indecentes ſuo ſtatui; ad actiones autem repugnantes, vel non decentes non tenetur, imò nec debet illas exercere. 307.2.15
Filius nobilis non tenetur mendicare in tali patris neceſſitate. ibid.
Vide *Neceſſitas, & Profeſſio.*
Filius in graui parentis neceſſitate tenetur non ingredi

ingredi religionem. 221.1.11
Quamuis habeat votum religionis. 222.1.15
Filius habens votum religionis, quoties propria authoritate poteſt non ingredi religionem propter parentis neceſſitatem, ad id tenetur. ibid.2.17
Filius non habens votum religionis licèt non teneatur omittere religionis ingreſſum propter parentis neceſſitatem, tamen aliquando melius erit manere in ſeculo, & ſubuenire parenti. ibid.19
Filius ſi ab ipſo parente inducatur ad peccatum, excuſatur ab obligatione manendi in ſeculo propter illum. 223.1.20
Si tentatur ad peccandum, non tenetur relinquere parentem, tenetur verò ſi inducitur. ibid.21
In hoc tamen caſu adhuc tenetur in loco diſtans ſubuenire parenti ſi poſſit, (ac proinde non ingredi religionem) vel quolibet alio modo, etiamſi ingrediatur. ibid.2.22
Filius à parente grauiter, vel extremè egente prouocatus ad peccatum, non tenetur illum deſerere ratione ſui. ibid.23
Non eſt ad id obligandus: ſi verò poteſt facilè illi ſubuenire per alium vel alio modo abſens, debet obligari, & tenetur relinquere. ibid.24
In eo caſu quamuis filius non teneatur, tamen licitè poteſt relinquere. 224.1.25
Si deſerat, & habeat votum religionis, tenetur implere, & ingredi. ibid.26
Filius ſi à parente inducatur directè ad peccatum veniale, tenetur deſerere illum; ſi verò prouocetur indirectè, tenetur non deſerere, nec ingredi religionem. ibid.2.27
Idem dicendum ſi impediatur ab operibus perfectionis. ibid.28
Filius ſi manens in ſeculo timeat probabiliter graue, & morale periculum peccandi mortaliter, quin parens ad id præbeat occaſionem, rariſſimè, & niſi tribus conditionibus concurrentibus, poteſt licitè parentem deſerere in extrema, vel graui neceſſitate poſitum, & ingredi religionem. 225.2.31
Filij Prophetarum non fuerunt verè religioſi, viuebant ſub Eliſæo colentes, ſed non vouentes obedientiam. 161.2.9, & 10
Viuebant ſub Elia veluti in quadam congregatione; incertum eſt, an perpetuò in ſocietate Eliæ, vel Eliſæi habitarent: veriſimile eſt caſtitatem coluiſſe dum ibi manebant. 162.1.10
Filia, vide *Filius. Parens*, & *Pater*. *Finis*, vide *Status*.

Frater.

Frater tenetur non ingredi religionem, & ſubuenire fratribus adhuc ſub cura parentis exiſtentibus ratione parentis; non tenetur verò ſi fratres ſumantur per ſe ſeparati à parente. 227.1.3, & 4
Eſt tamen valde rationabile etiam in hoc caſu differre per aliquod tempus religionis ingreſſum. ibid.4
Si frater habeat votum religionis, non poteſt licitè ob grauem fratrum neceſſitatem differre ingreſſum ſine diſpenſatione. ibid.2.5

Furtum.

In materia furti duplex quantitas conſideranda. 409.1.5
Quæ quantitas in furto ſufficiat ad peccatum mortale, referuntur variæ opiniones. ibid. 6, & 7
Vide *Paupertas ſolemnis*.

G

Gratia.

Prima gratia an obtineatur per profeſſionem religioſam, vide *Profeſſio*.

Gratitudo.

Gratitudo ad Deum non obligat in rigore præcepti. 36.1.21

H

Habitus.

Habitus Monialium, & Monachorum olim fuit ſpecialis. 172.2.6
De habitu Clericorum religioſorum non conſtat, eſt tamen veriſimile fuiſſe ſpecialem, vt nunc eſt. ibid.6
Habitus Monachorum, & religioſorum fuit, & debet eſſe honeſtus, ſimplex, vilis & mundus: non verò nimis vilis, pannoſus, & horridus. 173.1.7
Hæres, vide *Paupertas ſolemnis*.

Honor.

Honor duplex, & an illi quis renunciare valeat. 395.2.3

Hora Canonica.

Horas Canonicas non tenentur recitare religioſi Societatis I E S V, antequam in Sacris ordinentur. Neque milites ſancti Ioannis. 202.2.9
Item neque nouitij. 267.2.19

I

Ignorantia.

Ignorantia duplex, & qualis circa ſubſtantialia, & accidentalia religionis. 292.2.3
Ignorantia cauſat inuoluntarium, vel ſaltem non voluntarium. ibid.4
Differentia inter metum, & ignorantiam, ſiue dolum. 294.1.8
Ignorantia duplex, vel per errorem, & deceptionem, vel per ſcientiæ priuationem. ibid.9
Vide *Deceptio*, & *Profeſſio*.

Illegitimus.

An ſint illegitimi filij ex copula propriæ vxoris, & mariti in Sacris ordinati. 576.2.12
Vide *Conſtitutio*.
Impedimentum matrimonij, vide *Matrimonium*.
Impubes, vide *Filius. Parens. Pater*, & *Tutor*.

Indulgentia.

Indulgentia plenaria conceditur ingredientibus aliquas religiones in ipſo ingreſſu, & iterum in morte. 324.1.8
Vide *Profeſſio*, & *Societas I E S V*.

Ingratitudo.

Ingratitudo Dei negatiua, & non priuatiua datur, ſi quis ſine iuſta cauſa egrediatur, vel non ingrediatur religionem à Deo vocatus. 249.1.4

Ingreſſus Religionis.

Ingreſſus Religionis in quacunque ætate licet, neque vllo iure prohibetur. 204.2.2, & ſeq.
Impubes poteſt ingredi religionem parentibus non contradicentibus. 206.1.8
Ante vſum rationis licet ingreſſus religionis, ſi parentes poſitiuè conſentiant. ibid.2.10
Fœminę poſt Conc. Trident. poſt 12. ętatis annum non poſſunt ingredi, nec profiteri licitè ſine Epiſcopi examine. ibid.1.9
Fœmina eſt inhabilis ad ingrediendã virorũ religionem, & vir, ad religionem fœminarũ. 213.2.1

Fœmina

Fœmina coacta ingredi Monaſterium, eſt inde educenda. 237.2.5
Vide *Pater. Parens. Tutor. Conſtitutio. Caſtitas ſimplex.*
Ingreſſus in religione reformata eſt valde vtilis pueris ante annos pubertatis. 212.2.7
Ipſis verò religionibus præcipuè mendicantibus non expedit regulariter loquendo, talis puerorum ingreſſus,& educatio. 213.1.8,& 9
Aſſignantur impedimenta quæ reddunt perſonam inhabilem ad ingreſſum religionis. 214.2.5,6,& 7
Ingreſſus religionis ſine licentia alterius coniugis,ſi ille poſtea conſentiat, validus eſt, neque oportet iterum incipere nouitiatum. 215.2.10
Item, quando profeſſus tranſit ad aliam religionem,ſi poſtea detur facultas. 216.2.12
Item ſi Epiſcopus ingrediens poſtea à Papa licentiam obtineat. 217.1.14
Item ſi quis recipiatur cum impedimento prohibente ingreſſum, & directè irritante profeſſionem, non ita ſi directè irritet ingreſſum. ibid. 2.16
Et illicitus ingreſſus religionis, ſi quis ſcienter occultet impedimentum graue animi, vel corporis, quo eſt ineptus ad onera religionis. 218. 1.19
Vide *Filius.Pater.Frater.Crimen.Carentia vſus rationis.Debitor.Epiſcopus.Excommunicatio*,&c.
Ingreſſus religionis neceſſariò ex natura rei fieri debet cum plena ſcientia,cognitione,ac deliberatione in particulari talis ſtatus. 233.2.2
Vt exequatur eget conſultatione. 234.1.4
Ad conſulendum religionis ingreſſum non eſt expectanda motio extraordinaria Spiritus ſancti, ſed ſatis eſt aliqualis. ibid.2.5
Vt debito modo fiat, debet fieri recta intentione, & perfectè,ac voluntariè. 235.6,& 8
Eſt approbandus ingreſſus propter honeſtum finem ex occaſione temporali procedens, diligenter tamen examinandus. ibid.7
Eſt imperfectus ſi fiat propter preces importunas, aut blanditias. ibid.2.9
Suadere illum eſt bonum ex ſuo genere,magna tamen prudentia vtendum. ibid.10
Ingreſſus religioſus ad habitum ſuſcipiendum poſtulat libertatem ingredientis liberam à tribus defectibus,à violentia. 236.1.1
A deceptione. 238.1.6
A ſimonia. 240.1.15
Vide *Deceptio.Receptio.Poteſtas.Simonia.*
Numerantur aliqui effectus ab ingreſſu religionis prouenientes. 248.2.1,& ſeq.
Per ingreſſum religionis diſſoluuntur ſponſalia ſolùm ex parte manentis in ſeculo, & poteſt contrahere ante profeſſionem alterius. 250. 2.10
In caſu verò quòd alter egrediatur, ſi manens in ſæculo adhuc ſit ſoluta,probabilius eſt non teneri ad contrahendum cum illo. ibid.11
Probabile etiam eſt teneri, ſi à principio non acceptauit talem remiſſionem, ſed potiùs expectauit an profiteretur. ibid.
Vota,quæ impleri poſſunt, & vrgent ante ingreſſum religionis, debent priùs impleri,nec commutantur ex vi iuris; poſſunt tamen commutari ex intentione vouentis, ſi habeat ex tunc animum ingrediendi religionem,& commutandi talia vota in hanc obligationem. 326.2.8
Vota verò, quorum impletio non vrget ante ingreſſum religionis,non ſunt ex neceſſitate antè implenda. ibid.9
Quomodo commutentur vota per ingreſſum religionis, & quæ obligatio maneat poſt egreſſum. 330.2.21
Vide *Votum religionis.*
An poſt ſponſalia de futuro copula intercedente, poſſit ſponſus ingredi religionem,& ad id voto ſe obligare cum iniuria ſponſæ. 524.1.16
Vide *Caſtitas ſolemnis.*
Coniux poteſt reuocare licentiam alteri datam ad ingreſſum religionis. 215.1.7
Et ſi vterque religionem ingrediatur,& alter non perſeueret,poteſt alium reuocare. ibid.8
Vide *Profeſſio.*
Impedimentum annullans profeſſionem religionis,non annullat ingreſſum illicitè factum,niſi id ſpecialiter exprimatur. ibid.2.10, & 16

Inquiſitio,vide *Receptio.*

Ioannes.

Beatus Ioannes Baptiſta iuxta multorum ſententiam fuit auctor religioſi ſtatus. 159.2.1
Virgo fuit,& votum virginitatis fecit. 489.2.19
Beatus Ioannes Euangeliſta, an fuerit à nuptiis Cana Galilææ vocatus ad Apoſtolatum relicta ſponſa. 510.1.3,25,& 26,& 599.2.3
Vide *Apoſtolus.*
Beatus Ioſeph Virgo fuit, & votum caſtitatis emiſit. 489.2.19

Irregularitas,vide *Caſtitas clericalis.*

Irritare,& Irritatio.

Irritare poteſt Prælatus ſubditorum vota, & promiſſiones homini factas. 125.2.8
Vnde proueniat in Prælato hæc poteſtas. 126.1.11
Irritatio duplex,directa & indirecta,in votis religioſorum prouenit à poteſtate dominatiua Prælati,& non à iuriſdictione. 155.1.6,& 7
Poteſtas irritandi vota religioſorum prouenit ex traditione facta à religioſo per profeſſionem,& non ex voto obedientiæ. 165.1.7
Dominus non poteſt omnia vota ſerui irritare abſolutè,ſed ſolùm ex parte materiæ, quod potiùs eſt vſum,vel actum eorum impedire, quatenus ſuo dominio repugnant,& nihil amplius. 295.2.3
Votum,vel aliquid aliud poteſt eſſe irritabile, & irritari, non tamen diſpenſabile,& diſpenſari. 346.1.26
Actus à iure humano dupliciter irritari poteſt. 372.2.4
Vide *Votum religionis.Caſtitas ſimplex,*& *Parens.*

Iuramentum.

Iuramentum de ſeruandis ſtatutis alicuius collegij non obligat ad ſeruanda ſtatuta conſuetudine derogata. 642.2.18
Vide *Profeſſio,*& *Matrimonium.*

Iuriſdictio,& Ius.

Iuriſdictio ordinaria poteſt limitari per reſeruationem. 152.2.25
Vide *Poteſtas.*
Ex iure diuino poteſt aliquid eſſe dupliciter. 337.2.10
Ius dupliciter ſumi poteſt. 400.2.12
Ius propriè dictum quale ſit. 403.1.29

L

Labor.

Labor manuum in ordine ad vitam ſuſtentandã quando cadat ſub pręceptã. 426.1.12,& 13
Vide *Religioſus.Filius,*& *Monachus.*

Legatum.

Legatum.
Legatum religioni relictum ſub conditione repugnante paupertatis voto, non eſt acceptandum,& eſt ipſo iure nullum. 445.2.34
Vide *Paupertas ſolemnis.*
Lex.
Lex prohibens,non irritat, niſi id expreſsè declaret. 141.2.3 568.2.8,& 9
Vide *Conſuetudo*,& *Præceptum.*
Licentia.
Qualis ſit licentia prælati expreſſa, & tacita.437.2.6
Vide *Paupertas ſolemnis.*
Malitia,vide *Peccatum.B.Virgo Maria.*
Beata Maria Virgo à primo inſtanti conceptionis perfectionem à Deo accepit, illi tunc Deus abſtulit fomitem,& infudit virtutes; in eo etiam elicuit actum charitatis. 19.1.7
Votum perpetuum Virginitatis emiſit. 489.2.19
Vide *Baptiſmus.*
M
MAritus,vide *Votum religionis. Caſtitas ſimplex*, & *Coniugatus.*
Mater,vide *Parens*,& *Pater.*
Matrimonium.
Inhabilitas ad matrimonium non oritur per ſe, nec ex voto caſtitatis, nec ex aliqua conſecratione,aut benedictione humana. 101.1.6
Neque ex traditione religioſa. 105.1.5,& cap.8, & 9
Oritur verò ex iure Eccleſiaſtico. 115.1.5
Inhabilitas ad matrimonium,vt poſſit induci,ſupponit auctoritatem publicam, & ſupernaturalem; & non ſufficit priuata, neque publica naturalis,vt quis omnino priuetur poteſtate contrahendi matrimonium. 113.2.9
Non eſt inhabilis ad matrimonium qui verè ſe tradit religioni, non tamen habet animum vouendi,nec ſe obligandi ad caſtitatem. 114.1.2
Impedimentum ſequentis matrimonij eſt habitus religionis aſſumptus, etiam ſine profeſſione. 250.1.8
Item profeſſio nulla,quando ex illa manet votum ſimplex caſtitatis. 375.2.14
Etiam in hoc caſu impedit vſum prioris. ibid.
Vide *Votum Religionis. Votum caſtitatis. Profeſſio. Caſtitas ſimplex,Clericalis,& ſolemnis.*item *Conſecratio. Clericus. Seruus. Ordo. Religioſus. Societas* IESV.
Matrimonium conſummatum,ſine conſenſu alterius coniugis inhabilitat ad ingreſſum religionis inualidando illum. 214.2,5
Matrimonium contrahens poſt Baptiſmum cum voto caſtitatis antea facto nullam incurrit pœnam. 585.2.18
Matrimonium ſub conditione, etiam per verba de præſenti impleta conditione non incipit eſſe matrimonium, donec replicetur, & explicetur iterum mutuus conſenſus. 320.1.18
Qui ita contraxit,impleta cōditione tenetur præbere conſenſum,& ad id cogi poteſt. ibid.2.20
Matrimonium ſemel nullum,nunquam incipit eſſe validum etiam ablato impedimento propter ſolum temporis fluxum. 362.1.3
Vt matrimonium nullum ratificetur, non eſt neceſſarium,vt vterque conſenſus eodem tempore exprimatur,ſed ſatis eſt eundem conſenſum præſumptiuè concurrere. 366.1.19
Coniugi etiam iuranti ſe inualidè contraxiſſe matrimonium ex quocunque defectu occulto, nō creditur in iudicio, niſi aliunde interueniat ſufficiens probatio. 378.2.5,& 6
Si quis ex metu cadente in conſtantem virum cōtrahat matrimonium,& poſtea in foro externo metum probare nō poſſit,poteſt in conſcientia de facto ſe ſeparare, & fugere, niſi aliunde ad aliud obligetur. 279.2.9
In matrimonio rato,in nullo caſu,etiam grauiſſimæ neceſſitatis, poteſt Epiſcopus diſpenſare. 332.1.5
Matrimonium ratum nunquam diſſoluitur ex natura rei, ſed ſolùm per ſuperioris poteſtatem. ibid.6
In matrimonio rato poteſt Papa diſpenſare.338.1.12,& 13 344.2.21
De facto diſpenſauit Greg.XIII. 336.2.6
Matrimonium ratum, & conſummatum non poteſt diſſolui per diſpenſationem etiam à Papa. 345.1.23
Nullum præceptum poſitiuum datur obligans omnes & ſingulos homines pro aliquo tempore ad matrimonium contrahēdum. 485.1.4,& 5
Dabatur verò naturale, obligans ſolùm primos homines ad humanam propagationem tam pro ſtatu innocentiæ,quàm naturæ lapſæ, pro tempore illo neceſſitatis. ibid.2.6
Poſt illud verò tempus neceſſitatis,nullum hominem in particulari obligabat. 486.1.7
In lege veteri nullum præceptum matrimonij contrahendi fuit. ibid.
Neque in lege gratiæ eſt. ibid.
Matrimonium contrahentium varij fines. 494.2.4
Matrimonium factum, contra promiſſionem vel ſponſalia etiam iurata,eſt validum. 500.1.8
Extra matrimonium nemo poteſt ſola priuata voluntate ita alteri corpus ſuum tradere, vt ſe reddat inhabilem ad matrimonium. ibid.9,vſque ad 12
Matrimonium ſerui inuito domino eſt validum. ibid.14
Matrimonium per procuratorem contractum poſt reuocatam facultatem, non eſt validum:neque hæc facultas contrahendi poteſt dari irreuocabiliter. ibid.2.11
Fœmina conuerſa ad fidem poſt matrimonium conſummatum,licitè poteſt alium maritum fidelem aſſumere, ſi cum infideli manere non poſſit ſine iniuria creatoris. 516.2.27
Meritum.
Meritum præmij eſſentialis non ſolùm à charitate,ſed ab aliis virtutibus prouenit. 16.2.19
Metus.
Metus leuis, & grauis explicatiō, & differentia. 289.1.11
Metus reuerentialis duplex;primus non ſufficit ad matrimonium irritandum. 290.1.16
Secundus verò ſufficit. ibid.2.17
Vide *Profeſſio.Caſtitas clericalis*,& *Matrimoniū.*
Miniſterium.
Miniſterium Eccleſiaſticum diſtinguitur à ſtatu; ordinatur ad bonum commune,ſtatus verò ad priuatum.In procemio. 2.3
Monachus.
Monachi olim habitabant extra vrbes, & ſeparatim. 173.2.9
Inter Monaſteria monachorum & clericorum quæ differentia fuerit. ibid.
Monachi occupabātur in diuino officio canendo, vel in operibus manuum, ex quibus magna ex parte viuebant. ibid.
Primum exercitium adhuc perſeuerat non ita ſecundum. 174.1.10

Vide *Status.*

Monialis.

Vide *Paupertas ſolemnis. Status. Obedientia ſolemnis. Ingreſſus Religionis. Nouitius. Conſtitutio. Pater.*

N

Nazaræus.

NAzaræi non fuerunt verè religioſi, neque veram fidem habuerunt. 163.1.14

Neceſſitas.

Neceſſitas triplex, extrema, grauis, & communis explicatur. 218.2.2

In extrema neceſſitate conſanguinei, vel proximi, ſolùm tenetur quis, ſi poteſt ſubuenire, per breue tempus differre religionis ingreſſum. 220.2.9

Quænam cenſeatur grauis neceſſitas parentis, propter quam filius tenetur non ingredi religionem. 221.2.13, & 14

Nepos in neceſſitate extrema aui non tenetur per multum tempus differre religionis ingreſſum. 220.1.8, & 9

Vide *Filius. Profeſſio. Obligatio, & Parens.*

Nouitius, & Nouitiatus.

Nouitius non habens votum religionis poteſt egredi ſine rationabili cauſa, & abſque vllo peccato. 184.1.7

Non poteſt verò expelli ſine cauſa quin expellentes grauiter peccent. ibid. & 249.1.5

De bonis nouitij, vel nouitiæ tempore nouitiatus nihil etiam ſub ratione mutui poteſt tribui monaſterio; excepto victu, & veſtitu: de aliis verò bonis poteſt. 240.2.16

Nouitius per religionis ingreſſum non obligatur ad profitendum, quamuis non habeat iuſtam cauſam ad egrediendum. 248.2.2, & 4

Erit tamen ſi exeat Deo ingratus negatiuè. ibid.

Egrediens non tenetur ſatisfacere expenſas à ſe factas in religione. ibid. 5

Religio non tenetur nouitio egredienti reſtituere quod donauit in ſuam ſuſtentationem, niſi quod non conſumpſit: ſi verò tantùm promiſit, poteſt recuperare, non tamen illum detinere vt ſoluat. ibid.

Nouitius non poteſt licitè contrahere matrimonium. 250.1.8

Si contrahat, & conſummet, tenetur egredi vbi primùm commodè poſſit, alioqui tenetur ad reſtitutionem expenſarum religionis: ſi verò non conſummauit, & velit adhuc manere animo profitendi, vel ſaltem expectandi, an à Deo ad id moueatur, poteſt. ibid.

Nouitio per ingreſſum religionis priora vota non extinguuntur, ſed ſuſpenduntur per quandam commutationem. ibid. 9

Nouitius gaudet priuilegio canonis & fori. 251.1.12

Vide *Ingreſſus religionis.*

Nouitius in conſcientia non tenetur ad obſeruantiam regularem, aliquo tamen modo ſubeſt diſciplinæ religioſæ. 262.1.2

Nouitius quomodo obligetur & peccet circa caſtitatem. ibid. 3

Circumſtantia nouitij in peccato contra caſtitatẽ quando non eſt aperienda in confeſſione. ibid.

Circa paupertatem in bonis religionis quomodo obligetur, & peccet. ibid. 2.5

Circa bona propria quid poſſit facere. 263.1.6

Poteſt de nouo licitè & validè acquirere etiam ſine licentia prælati. ibid.

Ante factam profeſſionem moriẽs in monaſterio, ſiue non moriens, poteſt liberè teſtari prætermiſſo monaſterio, niſi prius ſua dona illi donauit, aut obtulit. ibid. 7

Nulla religio poteſt nouitium prohibere vel cogere vt teſtamentum non condat, vel monaſterium relinquat hæredem, ſiue tale teſtamentum fiat cauſa mortis, ſiue vt profeſſio ſequatur, ſiue alio modo. 263.2.8

Si nouitius moriatur infecto teſtamento religio non illi ſuccedit. 264.1.9

Religio poteſt retinere bona nouitij donata inter viuos, quoad omnia vel copioſa bona, ſi moriatur, & quoad moderata ſi recedat. ibid. 10, & 11

Quando & quæ donationes inter viuos nouitiis prohibeantur à Conc. Trident. ibid. 2.11

Nouitius poteſt retinere beneficia Eccleſiaſtica, neque illis eſt priuatus, aut priuandus ſine illius conſenſu. Item facit fructus ſuos ſi non poſtulant perſonalem reſidentiam, & aſſiſtentiam. 265.1.12

Renuntiatio beneficij à nouitio facta non habet effectum niſi ſecuta profeſſione. ibid.

Nouitius non poteſt de nouo prouideri, nec acquirere beneficium ſeculare licitè, tam ex parte conferentis, quàm recipientis; valida tamen eſt collatio. ibid. 2.13

In fauorem tamen religionis indigentis poteſt ſuperior habens poteſtatem in hoc licitè diſpenſare. ibid.

Nouitio licitè, & validè poteſt conferri beneficium regulare ſimplex; non ita habens adminiſtrationem. ibid. 14

Nouitius nec validè nec licitè poteſt eligi ad dignitates religionis; quoad Epiſcopatũ verò & alias inferiores, validè, ſed non licitè. 266.1.15

Quãdo & quomodo poſſit actiuè eligere. ibi. 2.16

Non eſt excludendus ab electione ſi velit adeſſe, alij tamen non tenentur vocare. ibid.

Nouitius intra annum nouitiatus poteſt ordinari. ibid. 17

Attento iure communi facultas & dimiſſoriæ litteræ probabiliter dari poſſunt ab Epiſcopo, in cuius diœceſi eſt monaſterium: probabilius à ſolo Epiſcopo, in cuius Diœceſi nouitius habebat domicilium. ibid.

Hoc facere poſſunt ſuperiores ex priuilegio. ibid.

Nouitius ſecluſo ſcandalo, non tenetur ſub culpa obedire, nec ſeruare regulam; tenetur tamẽ per violentiam non reſiſtere religioſæ diſciplinæ. 267.1.18

An, quando, & quomodo debeat puniri etiam carcere ante dimiſſionem. ibid.

Prælatus religionis reſpectu nouitij habet curam proprij parochi, & Epiſcopi: illi poteſt ſub pœnis, & cenſuris præcipere, quæ parochus & Epiſcopus. ibid.

Nouitius non tenetur recitare officium canonicum. ibid. 2.19

Nouitiatus inchoari poteſt ante 10. ætatis annum expletum. 205.1.6

Ex iure diuino nullum certum nouitiatus tempus ante profeſſionem requiritur. 251.2.1

Requiritur tamen ex iure poſitiuo Eccleſiæ tempus vnius anni. 252.1.3

Olim annus nouitiatus nõ erat ſimpliciter neceſſarius niſi fortè in religionib. mẽdicãtib. ibid. 4

Annus nouitiatus poſt Conc. Trident. eſt ſimpliciter neceſſarius. ibid. 2.5

Non eſt de ſubſtantia nouitiatus, vt fiat in habitu talis religionis. 253.2.4

Annus nouitiatus eſt computandus à die in quo aliquis vt nouitius admittitur. ibid.

Annus

Annus nouitiatus formaliter incipit à puncto, in quo & ex intentione religionis, & ex conſenſu nouitij admittitur ad talem religionem, in ſtatu nouitiorum. 254.1.6,& 9
Annus nouitiatus poteſt poſt annos pubertatis ante 16. ætatis annum inchoari, & expleri ante 16. ibid.8
Finito nouitiatus anno poteſt differri profeſſio, ſi detur cauſa rationabilis. ibid.
Vide *Ingreſſus religionis.*
Diſtinctio inter ſtatum nouitiatus ſeu probationis,& actualem probationem. 255.1.3
Nouitiatus ſubſtantialiter exigit, vt non fuerit facta profeſſio in tali religione. ibid.2.4
Non ſolùm profeſſio re ipſa valida, ſed etiam exiſtimata tam ex parte religioſi,quàm religionis, tollit rationem nouitiatus. ibid.5,& 6
Nouitiatus includit ſubſtantialiter aliquid poſitiuum quod exteriùs fiat & moraliter duret,& in quo conſiſtat. 256.1.7
Nulla actualis probatio eſt de ſubſtantia nouitiatus, præter voluntariam permanentiam in tali ſtatu, cum ſufficienti exteriori ſignificatione illius. ibid.8
Non eſt de ſubſtantia nouitiatus deferre habitum nouitiorum etiam vbi eſt diſtinctus ab habitu profeſſorum. ibid.2.10
Commoratio intra clauſtrum,ſi ſumatur materialiter,non eſt de ſubſtantia nouitiatus. 257.2.13
Eſt verò ſi ſumatur formaliter. 258.1.14
Quando dicatur nouitius formaliter vel materialiter clauſtrum dimittere. ibid.
Nouitius ſi ſtatim ac ingreditur,incidat in lectum ægrotus,& ita duret per annum,cenſetur verus annus nouitiatus,& poteſt profiteri. ibid.2.15
Annus nouitiatus neceſſariò debet eſſe integer, & computari de momento ad momentum:neque tamen oportet addere anno vnũ diem. 258.2.1
Debet eſſe annus continuus & non interruptus. 259.1.3
Quando & quomodo interrumpatur ita vt ſit neceſſe illum iterum inchoare. 260.15.6,& 7
Regula vniuerſalis eſt quoties iuxta cõſuetudinẽ religionis cenſetur noua receptio neceſſaria, annus etiam nouitiatus ſufficienter interruptus exiſtimatur. ibid.6
Annus nouitiatus debet eſſe continuus vſque ad profeſſionem,& non ſufficit integer ſemel.v.g. ſi quis egrediatur anno expleto, & poſtea iterum redeat, prior annus non ſufficit ad profitendum. 261.1.8,9,& 10
Vide *Profeſſio.*

Nuptiæ.

Nuptiæ à quibuſdam hæreticis damnantur, ab aliis verò abſtinere ab illis damnatur. 484.1.1,& 2

O

Obedientia ſimplex.

Obedientia duplex, ſpecialis & generalis. 612.2.3
Obedientia quatenus eſt ſubiectio propriæ voluntatis ad alienam eſt honeſta & opus conſilij. 613.1.5,& ſeq.
Obedientia ſimplex eſt honeſta. 617.2.23
Reſpectu cuius perſonę conuenientius fiat votum ſimplex obedientiæ. ibid.24
Votum obedientiæ poteſt fieri per duas promiſſiones, vnam Deo,& alteram homini factam. 618.1.2,& 9
Et tunc in illius violatione datur duplex malitia ſpecie diſtincta. ibid.2.5

Vtraque eſt mortalis ex genere ſuo. 619.1.6,& 7
Obedientia poteſt fieri per ſolam promiſſionem homini factam. ibid.2.8
Item per ſolã promiſſionem Deo factam. ibid.10
Obedientia in religione facta includit promiſſionem Deo,& homini ſimul factam. 620.2.13
Extra religionem verò facta regulariter ex vouentis intentione includit ſolam promiſſionem Deo factam. ibid.
Imò non poteſt aliter fieri iure Eccleſiaſtico talem promiſſionem homini factam irritante. 621.1.14
Vide *Votum obedientiæ.*
Obedientia ſimplex obligat ad res poſſibiles, honeſtas,&non impeditiuas melioris boni.621.1.2,& ſeq.
Ex vi voti obedientiæ ſimplicis nõ tenetur quis obedire ſi præcipiatur matrimonium contrahere, aut non ingredi religionem aut ingredi laxiorem. ibid.2
An teneatur obedire quando non in vno, vel alio opere, ſed in vniuerſum in toto viuendi modo præcipiuntur ea opera & viuendi ratio, quæ vouentem potius impediunt, quàm iuuant ad profectum virtutis. ibid.2.4
In dubio an ſit honeſtum, quod præcipitur, non tenetur obedire. 622.1.5,& 6
Licitum tamen & melius eſt obedire. ibid.2.8
Quæ difficultas & arduitas operis præcepti ab obediendo excuſet. 623.1.10
Hoc votum ſemper habet materiam limitatam quoad varietatem,multitudinem,perfectionem, ad difficultatem operum per reſpectum ad vouentem,& eius ſtatum. ibid.11
Sub materia huius voti regulariter non comprehenduntur pertinentia ad mutationem ſtatus, vnde non poteſt quis obligari, v.g. ad ingrediendum religionem. ibid.2.12
Item neque ad non aſſumendum inferiorem ſtatum: vt,v.g. ne vidua vel virgo contrahat matrimonium. ibid.13
Similiter non comprehenduntur omnia opera virtutis, quanuis non ſint directè pugnantia cum ſtatu vouentis. Vnde vir nobilis non poteſt obligari vt vtatur vilibus veſtibus, aut viles actiones publicè exerceat. 625.1.20
Hoc votum non eſt neceſſariò connexum cum voto paupertatis,aut caſtitatis. 624.1.15
Quælibet perſona cuiuſcunque conditionis hoc votum emittere poteſt. ibid.16
Etiam Papa. ibid.2.17
Item Epiſcopus, vel alius prælatus. 625.1.19
Tranſgreſſio obedientiæ ſimplicis ex ſuo genere mortalis eſt. 625.1.1
Quando ſuperior præcipit per voluntatem ineſficacem non obligat,& omiſſio nulla eſt culpa. ibid.2.3
Quando verò præcipit per voluntatem efficacem ſufficienter ſignificatam,nõ ſolùm de actione, ſed etiam de ipſa obligatione votum obligat, & non obſequi eſt peccatum. ibid.4
Non ita, quando præcipit per voluntatem efficacem de ſola actione. 626.1.6
Vt voluntas præcipientis obliget, neceſſarium eſt vt illa in particulari vel in generali per ſe, vel per aliũ ſufficienter declaretur quibuſcunque ſignis; regulariter tamẽ debent dari verba vel prolata vel ſcripta. ibid.2.8
Vt peccatum inobedientiæ ſit mortale requiritur materia grauis; neque ſuperior in re leui ſub mortali obligare poteſt; ſi verò materia ſit grauis,

nis,& ſimul declaret ſuperior ſe velle obligare quantum poteſt, tunc erit peccatum mortale non obedire. 627.1.10

Superior non cenſetur velle obligare ſub mortali in materia graui niſi præcipiat in virtute obedientiæ,aut alio modo æquiualenti. ibid.2.11, & 12

Intentio ſuperioris obligantis ſub mortali colligitur vel ex forma præcipiendi,vel ex grauitate pœnæ impoſitæ. ibid.1.10

In materia graui quando ſuperior ſimplici tantùm verbo præcipit, tranſgreſſio non eſt mortalis, nec venialis contra votum obedientiæ; poteſt verò eſſe contra aliam virtutē.ibid.2.13

Quæ cauſæ excuſent ab obligatione & violatione obedientiæ. 628.1.14

An periculum grauis damni, excuſet ab obediendo. ibid.15,& 16

Præceptum obedientiæ religioſæ cum periculo vitæ regulariter imponi non poteſt, aliquando ex cauſa graui poteſt. ibid.16

Votum obedientiæ ſimplex non eſt reſeruatum; ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. ibid.2.17

Requirit cauſam legitimam vt validè diſpenſetur in toto,vel in parte. 629.1.19

Epiſcopatus an poſſit auferre obligationem obediendi in particulari impoſitam, & ſibi reſeruare. ibid.

Superior cui promiſſa eſt hæc ſimplex obedientia, an & quomodo valeat in illa diſpenſare. 628.2.18,& 19

Obedientia ſolemnis.

In ſtatu religioſo verum obedientiæ votum fit. 630.1.4

Eſt quid formaliter diſtinctum à traditione incluſa in profeſſione. ibid.5

Ad perfectam & Euangelicam abnegationem traditio religioſa & promiſſio obedientiæ requiritur. ibid.2.6

Vide *Traditio. Solemnitas,& Votum obedientiæ.*

Tranſgreſſio obedientiæ religioſæ habet duas malitias ſpecie diuerſas, vnam contra religionem,aliam contra iuſtitiam. 631.1.2

In peccato inobedientiæ præter malitiam ſacrilegij, eſt vnica tantùm iniuſtitiæ, & nulla alia malitia reſpectu prælati. ibid.2.3

Poteſt aliquando eſſe aliqua ſpecie diſtincta ratione materiæ præceptæ. 632.1.5,& 6

Inobedientia ſolùm quando formaliter intenditur,cauſat malitiam ſpecie diuerſam ab aliis, & ex ſuo genere mortalem. 633.1.7

Requiritur tamen ad hoc vt ſit peccatum mortale abſolutus contemptus ipſius prælati, vt talis eſt,ſeu poteſtatis eius. ibid.

Materia voti obedientiæ poteſt eſſe lex, aut cōſtitutio,aut prælati præceptum. 633.2.1

Principalis materia eſt prælati præceptum. ibid.

Tota regula continetur ſub materia obedientiæ religioſæ. 634.2.6,7,& 8

Votum obedientiæ non addit regulæ obligationem ſub mortali,niſi in regula exprimatur, vel ſupponatur. 635.2.9,10,& 11

Si regula obliget ſub veniali,votum etiam obligat ſub veniali,ſed alterius ſpeciei. 636.2.12

Duobus modis poteſt regula obligare ſub mortali. 635.2.10

Et duobus ſub veniali. 636.1.11

Si verò regula ſub nullo peccato obligat, ſimiliter nec votum. ibid.2.13

Eſt tamen adhuc aliqua imperfectio intra virtutem religionis,& voti,non ſeruare talem regulam. 637.2.17

Quid dicendum ſi quis faciat votum obediendi ſecundùm regulam aut votum ſeruandi regulam. ibid,1.14,& ſeqq.

Tranſgreſſio præcepti prælati non volentis vllam obligationem in conſcientia imponere, per ſe & ſecluſo contemptu non eſt peccatum mortale,aut veniale. 636.2.13

Materia proxima obedientiæ eſt ſuperioris præceptum, dummodò ſit validum, remota verò res, vel actus,qui præcipi poteſt. 638.1.1

Vt præceptum prælati ſit validum, ita vt votum obliget ad illius obſeruantiam, præter voluntatem præcipientis requiritur poteſtas in præcipiente,& materia capax præcepti. ibid.

Solùm res honeſtæ, indifferentes ex obiecto, & quæ non apparent malæ, poſſunt ab homine præcipi, & eſſe materia obedientiæ: item quæ cadunt directè ſub regula,vel reductiuè ſi præcipiantur.Quod verò conſtat eſſe contra regulam religionis,non eſt materia huius voti. ibid. 2.2

Ex voto obedientiæ ſolùm tenetur religioſus obedire prælato iuxta profeſſionem regulæ, id eſt intra illius limites, prout comprehendit omnia quæ ad perfectam eius obſeruantiam vel neceſſaria, vel vtilia aut conuenientia eſſe poſſunt. 639.1.5,& ſeq.

Religioſus delinquens obligari poteſt ex præcepto non ſolùm ad paſſiuè ſuſtinendam pœnam ſibi impoſitam, ſed etiam ad eam actiuè ſuſcipiendam. 640.1.7

Religioſus tenetur obedire quoties maior aliqua auctoritas quàm ordinaria regulæ additur, vel ad præcauenda mala, vel ad maiorem cautelam religioſo ſtatui conferentem. ibid.8

Votum obedientiæ poſito præcepto obligat moniales ad clauſuram, non verò votum caſtitatis. ibid.

An & quando teneantur religioſi obedire & obſeruare, ſi religio edat de nouo conſtitutiones auſteriores quàm antea haberet, quamuis in illas non conſenſerint, neque ſecundùm illas profeſſi priùs fuerint. ibid.2.10,12,13

Papa an & quomodo poſſit præcipere & addere tales auſteritates. 641.1.1[illegible]

An & quando qui profeſſus eſt in religione, quæ à rigore ſuæ primitiuæ regulæ multum remiſit, poſſit poſtea in virtute obedientiæ cogi ad regulam primitiuam obſeruandam facta reformatione vel antequam fiat. 642.2.17,& ſeq.

Obedientia Euangelica, vt ſit perfectiſſima debet ſe extendere aliquo modo ad omnia perfecta ſine vlla limitatione. 644.1.1

Ad obedientiam requiritur,vt non ſit de re mala, ſiue intrinſecè, ſiue extrinſecè ex prohibitione, & vt materia eius non ſit cōtra regulā.645.1.4

Perfecta obedientia Euangelica in externos, & internos actus cadere poteſt. ibid.5

In hoc excedit votum obedientiæ alia duo, quòd interiorem voluntatem Deo offert. ibid.

Perfectiſſimam obedientiam non profitentur omnes religiones. ibid.2.6,& ſeq.

Hæc perfectiſſima, & vniuerſalis obedientia non repugnat omni ſtatui religioſo, in particulari, fuit in Apoſtolis,& in primis religioſis Apoſtolorum imitatoribus;& de facto datur in Societate Iesv. 646.1.9

Quæ obligatio diuerſa oriatur ex voto obedientiæ ſecundùm determinatam regulam, & ex voto obedientiæ in omnibus, quæ regulæ non repugnant,

repugnant. ibid.2.1.1
Tranſitus religioſi ad ſtatum ſecularem eſt prohibitus à voto obedientiæ. 647.1.1
A nullo prælato neque à Papa poteſt præcipi in virtute obedientiæ. ibid.
Tranſitus ad religionem inferiorem vel æqualem eſt prohibitus à voto obedientiæ, neque ab vllo prælato præcipi poteſt. ibid.2.2
Tranſitus ad religionem perfectiorem non eſt materia voti obedientiæ nec negatiuè, nec affirmatiuè, non poteſt prohiberi nec præcipi. 648.1.4,5
Obligatio petendi licentiam prælati ad hunc trãſitum non oritur ex voto obedientiæ, ſed ex lege Eccleſiaſtica. ibid.4
Poteſt in religione fieri votum transeundi ad aliam perfectiorem, ſi ſuperior, vel Papa præcipiat: hoc tamen votum non pertinet ad perfectionem ſtatus religioſi. ibid.5
Acceptatio Pontificatus à religioſo facta ſine conſenſu prælati neque ex lege Eccleſiaſtica, neque ex voto obedientiæ eſt prohibita, aut irrita. ibid.2.8
Sic electus, acceptans Pontificatum liber manet à iugo religionis, neque tenetur renuntiare & redire ad religionem. 649.1.9
Acceptans Pontificatum inuito prælato nullum peccatum committit. ibid.10
Electio & acceptatio Epiſcopatus eſt prohibita ex iure Eccleſiaſtico ſi fiat ſine conſenſu Prælati. 650.2
Poteſt etiam ex voto prohiberi vt fit in Societate Iesv. ibid.
Probabilius eſt electionem & acceptionem Epiſcopatus ſine Prælati conſenſu eſſe prohibitam ex voto obedientiæ, & ſolùm irritam ex iure Eccleſiaſtico. 651.1.15
Adhuc tamen ſi Epiſcopatus immediatè à Papa offeratur, licitè & validè acceptari poteſt ſine conſenſu prælati. ibid.16
An & quando poſſit religioſus acceptare Epiſcopatum ſine conſenſu prælati, ſi ab aliis præter Papam offeratur aliis modis præter electionem. ibid.2.17
Acceptatio Epiſcopatus in caſu grauis neceſſitatis & extra illum religioſo præcipi poteſt à ſummo Pontifice ratione iuriſdictionis ſupremæ. ibid.19,& 20
Hoc procedit, quamuis iuraſſet vel vouiſſet non acceptare Epiſcopatum. 652.2.20
Hoc præceptum non eſt propriè materia voti obedientiæ, neque ex vi illius poteſt obligari ad acceptandum. ibid.21
Nec generalis, nec alius prælatus poteſt præcipere ſubdito vt acceptet Epiſcopatum. ibid.
Poteſt verò præcipere & obligare vt acceptet beneficium curatum. 653.1.23
Poteſt etiam illum tali beneficio priuare validè ſine cauſa, quamuis malo animo id faciat. ibid.
Probabile tamen eſt ſolùm ad beneficium regulare & non ad ſeculare poſſe ſubditum obligare. ibid.2.24
Votum obediẽtiæ ſolùm homini viatori ſeu Deo per illum præcipienti obligat. 653.2.2
Si Deus per ſe immediatè vel per Angelum aut alio modo extraordinario præcipiat, nõ tenetur religioſus ex voto obedire. ibid.
Peccatum contra legem naturalem & diuinã poſitiuam non habet ſpecialem malitiam ex circumſtantia voti obedientiæ. ibid.
Item neque contra legem Eccleſiæ. ibid.3
Votum hoc non obligat ad obediendum cuilibet homini ſed illi tantum cui religioſus voluntariè ſe tradit. 654.1.3
Obedientia domino, vel parenti debita non pertinet ad hoc votum. ibid.
An & quando ſit parendum potiùs vni, quàm alteri, ſi contingat multis deberi obedientiam, aliis titulis præter votũ: vt, v.g. religioſus filius familias, ſeruus aut non exemptus an teneatur potius obedire prælato, quàm parenti, domino, aut Epiſcopo. ibid.2.4,& 5
Votum obedientiæ obligat ad parendum omnibus prælatis religionis, ſeruato ordine & reſpectu inter illos. 655.1.6
Votum obligat obedire præcepto ſuperioris prælati omiſſo inferioris contrario. ibid.7
Papa ex vi poteſtatis iuriſdictionis poteſt præcipere religioſis in quacunque materia. 656.2.11,& 12
Item vt verus prælatus ex vi poteſtatis dominatiuæ, & obligare ex voto obediẽtiæ. ibi.1.10,& 13
Epiſcopus tam ex poteſtate iuriſdictionis, quàm dominationis, atque adeò ex voto obedientiæ poteſt præcipere & obligare religioſos non exemptos etiam in materia ad regularem vitam pertinente. 657.2.15,16,& 17
Non exempti Epiſcopo vt vero & principali prælato promittunt obedientiam. 658.1.17
Poteſtas ordinaria præcipiendi in virtute obediẽtiæ eſt in prælatis localibus religionum, & ab illis delegari. ibid.2.18
Alij officiales non habent hanc poteſtatem iure ordinario. 659.1.19
Votum obedientiæ obligat moniales ad parendum Abbatiſſis vt verè prælatis & matribus ſpiritualibus. ibid.20
Hæc poteſtas præcipiendi eſt in fœminis magis limitata quàm in viris. ibid.
Votum obedientiæ à ſolo ſummo Pontifice duobus modis diſpenſari poteſt. ibid.2.1,& 2

Oblatus religioni.

Cum oblato religioni poteſt Papa diſpenſare liberando illum ab omni obligatione ad talem religionem. 339.1.17
Vide *Profeſſio*, & *Parens.*

Obligatio.

Obligatio mutua debet dari inter religioſum, & ipſam religionem. 94.1.9
Obligatio abſolutè ex parte religionis ad retinendum religioſum irreuocabiliter non eſt neceſſaria. 131.2.11,& 24
Contrarium non eſt iniquum. ibid.12
Obligatio inter Deum & homines nõ oritur niſi mediante præcepto, & promiſſione ex parte Dei; ex parte hominis mediante voto, ſeu promiſſione. 106.2.11
Obligatio ſubueniendi & alendi in neceſſitate eſt maior parentum erga filios non emancipatos, quàm filiorum erga parentes. 226.1.1,& 2
Vide *Pater.*

Oratio.

Orationi ſemper vacandum quomodo intelligatur. 424.1.7

Ordo.

Ordo ſacer numeratur à ſubdiaconatu vſque ad Epiſcopatum. 541.2.2
Ordinibus minoribus & primæ tonſuræ poteſt Eccleſia adiungere inhabilitatem ad matrimonium. 342.2.13,&c.
Vide *Caſtitas ſimplex. Caſtitas clericalis*, & *Clericus.*

P

Papa.

PApa eſt ſupremus Prælatus religionum. 143.2.13.332.1.6 328.2.15 650.1.13,& ſeq.
Vide *Paupertas ſolēnis.Obedientia ſimplex.Obedientia ſolemnis.Caſtitas ſimplex.Caſtitas clericalis. Caſtitas ſolemnis.Matrimonium.Poteſtas.Approbatio,* & *Votum religionis.*

Parens.

Parentes poſſunt directè irritare omnia vota filiorum impuberorum, nullo excepto. 193.1.3
Non poſſunt parentes irritare votum ſolemne caſtitatis annexum ſacris ordinibus, ſi filius impubes voluntariè ordinetur. ibid.2.4
Item neque votum caſtitatis ſimplex vel ſolemne à filio pubere factum,etiā illis inuitis. 195.2.14
Parens poteſt vendere filium in ſeruum ob grauem aliquam neceſſitatem, dum eſt in ſua poteſtate,non tamen poteſt in infantia ita donare religioni, vt poſt annos pubertatis teneatur permanere in monaſterio. 284.2.12
Vide *Pater.Votum religionis,* & *Paupertas ſolemnis.*

Parochus.

An Parochi & Prælati Epiſcopis inferiores teneantur perpetuò manere in ſuo munere. Negat D.Thomas. 63.1.7,8,& 11
Impugnatur hæc opinio. 64.1.12, & 13
Quæ differentia detur inter illos & Epiſcopos. 65.2.20
Non ſunt inſtrumenta,& officiales Epiſcoporum, ſed ordinarij Paſtores,& cauſę proximæ in ſuo ordine principales. ibid.21
Aſſignantur tres inferiorum paſtorum gradus. ibid.22,& 23
Parochi ſunt veri Paſtores, licèt coadiutores & ſubordinati Epiſcopis. 66.1.24
Parochorum munus eſſe de iure diuino,& conſequenter non poſſe ab Eccleſia auferri,eſt probabile. ibid.2.25
Parochi ſunt in ſtatu perfectionis exercendæ. ibid.26,& 29

Pater.

Pater poteſt reuocare à religione filium impuberem, intra annum ſi non conſenſit tacitè, vel expreſsè illius ingreſſui. 206.1.8
Poteſt licitè pater vel mater offerre religioni filium educandum ante vſum rationis vt poſtea perſeueret. 207.1.12
In hoc caſu nec pater poteſt filium reuocare, nec filius egredi ante annos pubertatis ſine cōſenſu religionis. ibid.
Pater vel mater poteſt cogere ad ingreſſum religionis filium ratione vtentem ante annos pubertatis, non expectata vel etiam repugnante illius voluntate. 208.1.3
Hæc poteſtas manet in altero parente ſi alius moriatur. 210.1.9
Pater licitè & validè poteſt offerre filiam religioni repugnante matre. ibid.9,& 10
Non ita mater patre contradicente. ibid.2.11
Si verò pater non repugnet, quamuis poſitiuè nō conſentiat,poteſt mater filium offerre. ibid.12
Pater non poteſt abſolutè omiſſa filij curà niſi ſufficienter ei prouideat illum deſerere,aut ingredi religionem. 226.1.1
Intelligitur hæc obligatio erga filium nō emancipatum:nam erga emancipatum in neceſſitate poſitum eodem modo quo filius erga parentes. ibid.2.2
Pater vel mater ſeuerè cuſtodiens & tractans filiam ita vt tædio affecta eligat religionem ingredi, non facit illi violentiam dummodo id non intendat aut nimiùm excedat in paterna ſeueritate. 236.1.1
Pater vel mater ſine peccato poteſt cogere filiam ante annos pubertatis vt ingrediatur monaſterium; non verò poſt pubertatem, quamuis ſit tantùm ad educationem & clauſuram: non tamen incurrit propter hoc excommunicationem. 237.1.4
Item non incurrit excommunicationem ſi relinquat hæredem ea conditione vt ingrediatur monaſterium. ibid.2.5
Vide *Votum religionis.*

B.Paulus.

Paulus neque ante,neque poſt Apoſtolatum contraxit matrimonium. 547.1.4,5,& 6

Paupertas ſimplex.

Paupertas actualis non eſt neceſſaria ad ſalutem, neque hominibus præcepta. 385.2.2,& ſeq.
Votum ſimplex paupertatis per ſe honeſtum eſt ac de meliori bono. 388.1.2,& ſeq.
Voluntaria paupertas eſt vtilis ad perfectionem, & inter opera cōſilij cōputatur. 389.2.7,8,& 9
In voluntaria paupertate includitur voluntas carendi diuitiis & actualis carentia. 390.1.10
Eſt optimum & opùs cōſilij vouere paupertatem. 391.2.14
Votum ſimplex paupertatis per ſe honeſtum eſt,& ſub conſilio cadere poteſt. 392.2.18
Votum hoc dupliciter fieri poteſt. ibid.
Relinquere bona ſua communitati non tollit veram rationem voti paupertatis. ibid.19
Votum ſimplex paupertatis extra ſtatum religioſum eſt optimum,& ad opera conſilij pertinet. 393.1.2
Probabile eſt de facto plures ſanctos Eremitas hanc paupertatem perſonalem coluiſſe. ibid.
Enumerantur commoda & fructus paupertatis. ibid.2.3
Quare Clericis & Epiſcopis annexa paupertas ſicut & caſtitas, 394.1.5
Sine Pontificis facultate nullus qui non ſit verè religioſus,titulo paupertatis voluntariè ad ſacros ordines admitti poteſt. ibid.
Votum ſimplex paupertatis ſine voto obedientiæ conſiſtere poteſt. ibid.2.6
Item ſine voto caſtitatis. ibid.8
Materia remota voti paupertatis ſunt bona quæ diuitiarum nomine comprehenduntur. 395.1.2
Excluduntur ab hac materia, vita, membra ac facultates:item virtutes. ibid.
Honor & fama. ibid.2.3,& 12
Item beneficia Eccleſiaſtica & alia munera, dignitates ſeu tituli honorifici,vt v.g.Doctoratus quoad iura ſpiritulia & honorifica. 397.2.12
Comprehenduntur autem quoad emolumentum temporale illis annexum. 398.1.14
Ius eligendi,præſentandi,confirmandi, inſtituēdi, &omnis iuriſdictio tā Eccleſiaſtica,quàm ſecularis:itē beneficia cathedræ & ſimilia tā quoad proprietatem,quàm poſſeſſionem iuris & facti, haberi poſſunt quin violetur votum paupertatis. ibid.13

Ius ſuſcipiendi alimenta ex hoc vel illo monaſterio quomodo ſit vel non ſit materia paupertatis. ibid. 2.15
Ius decimarum, vel commendæ per ſe non eſt materia paupertatis. ibidem
Votum paupertatis duobus modis fieri poteſt. 398.2.1
Dominia rerum temporalium ſunt pars principalis materiæ proximæ paupertatis. 400.2.13
Non ſemper eſt contra votum paupertatis appellare aliquid *rem meam*. ibidem
Votum paupertatis ſi eſt ſolenne, neceſſariò excludit dominium tam præſens, quàm futurum: ſi verò per ſe ſpectetur, ſolùm obligat ad relinquẽdum dominium quod habetur, & nullum poſtea acquirendum, ſi vouens per illud dominio ſe priuare intendit. 401.1.14
Diues vouens paupertatem non eſt pauper, nec caret dominio ſuarum rerum donec de illis diſponat. ibid.2. 15
Quando obligetur talis ad diuitias relinquendas. ibid.16
Habens votum ſimplex paupertatis acquirit verũ dominiũ, quamuis rem acquirendo vel accipiẽdo peccet. 402.1.17
Licèt is, qui paupertatem ſimplicem promittit, ſimul haberet voluntatem ſe reddendi incapacẽ omnis dominij, mutata voluntate acceptando dominium iam eſt capax, veréque dominium acquirit. ibid.18
Sic accipiens aliquam rem, an poſſit apud ſe retinere. 403.1.21
Non tenetur diſtribuere in pauperes, vel pios vſus, ſed pro ſuo arbitratu. ibid.23
Vſusfructus, vſus & propria poſſeſſio ſunt materia proxima paupertatis. 403. 2. 24, 25, & 26
Quid poteſt licitè facere habens huiuſmodi votũ, ſi hæres inſtituatur, vel ab inteſtato ſuccedat. 404.1.27
Vſus facti & omnis rei apprehenſio, aut tentio, vel pura adminiſtratio, quæ non fit proprio iure & nomine, ſed alterius, non ita propriè ſunt materia voti paupertatis, vt omnino ex vi illius excludantur; aliqua tamen moderatio in his poteſt eſſe materia paupertatis iuxta vouẽtis intentionem. ibid.28, & 29
Omnimoda carentia veſtium non eſt paupertas profeſſa à Chriſto, aut Apoſtolis. 405.1.30
Etiam neque pura adminiſtratio, neque ius adminiſtrandi (quod non habet emolumentum pretio æſtimabile) per ſe repugnat paupertati. ibid. 2. 31
Si votum paupertatis ſimpliciter fiat, & vouens nihil ſpecialiter intendat; exceſſus in vſu, & peculio facti, v.g. vti cibis, & veſtibus multis, & pretioſis, non eſt contra illud. ibid.31, & 33
Apud quem ſit dominium rerum, quibus vtitur, vel quas requirit habens huiuſmodi votum. 406.2.34, & 35
Reſolutio eſt, apud neminem eſſe. 407.1.37
Adhuc tamen eſt peccatum iniuſtitiæ tales res illo inuito auferre. ibid.2. 38
Contra hoc votũ peccatur habendo vel accipiendo dominium alicuius rei (ſub dominio poſſeſſio etiam propria, ius vtendi, & fruendi propriũ comprehenditur.) 408.1.1
Hoc peccatum ex ſuo genere eſt mortale ſacrilegium. ibid.2, & 3
Ad peccatum mortale requiritur materia grauis. 409.1.5
Qualis ſit hæc ex ſententia aliquorum. ibid.5, & 8
Quantitas grauis cenſetur illa, quæ promiſſa in eleemoſynam ſufficit ad violationem talis voti, & hæc videtur eſſe quantitas 4. argenteorum. 410.1.9, & 10
Differentiæ inter hanc paupertatem & religioſã. 412.1.20
Habens hoc votum poteſt illud grauiter violare per ſacrilegium, quin peccet contra iuſtitiam. 410.2.12, & 14
Quantitas furti, reſpectiuè tamen ad talem religionem ſufficit vt religioſus violet paupertatẽ. ibid.13
In perſona priuata poteſt dari peccatum mortale furti ſine peccato mortali contra votum. 411.1. 15, & 16
Item in religioſo, ſi furetur tertiæ perſonæ, & nõ ſuæ religioni. ibid.2.18
Secluſa proprietate & dominio vix inuenitur alius modus violãdi votum ſimplex paupertatis. ibid.19
Habens tale votum poteſt donata accipere ſine alicuius licentia ad vſum tantùm: item poteſt aliis donare tanquam diſpenſator. ibid.
Non peccat per proprietatem, niſi directè intendat ſibi acquirere dominium. 412.1.20
An & quomodo peccet per diſplicentiam voti facti. ibid.21
Hoc votum non eſt reſeruatum; ex cauſa iuſta poteſt à Papa vel Epiſcopo diſpenſari vel in toto vel in parte. ibid.2.22
Vide *Votum paupertatis.*

Paupertas ſolemnis.

Aſſignantur 4. modi paupertatis religioſæ. 414.2. 7, 8, & 9
Aliqua paupertas eſt neceſſaria ad religioſum ſtatum, & fuit ſeruata ab initio Eccleſiæ. ibid.8
Probabile eſt aliquando ſtatum religioſum conſtitiſſe in aliquibus cum paupertate, quæ nec dominium, nec vſum independentem excluderet, ſed tantùm vſum rerum ſuperfluum. 415. 1.10
Tria impedimenta perfectionis, ſcilicet ſolicitudo rerum temporalium, amor diuitiarum, & elationis occaſio per paupertatem auferũtur. ibid. 2.11, & 12
Probabilius eſt ſemper fuiſſe in Eccleſia vſitatum, vt in ſtatu perfectionis paupertas eſſet per abdicationem proprietatis ſaltem quoad vſum. 416.2.14
In Eremitis quomodo fuerit vſus rerum non proprietarius. 417.2.17
Item in viris & ſacris virginibus, quæ olim in priuatis domibus ſtatum religioſum profitebantur. 418.2.19
Licèt paupertas quoad carentiam dominij omnium bonorum fuerit ſemper vſitata in Eccleſia, non tamen videtur obſeruata, in omni ſpecie vel tempore ſtatus religioſi. ibid.20
Dominium bonorum mobilium in ſtatu religioſo priuato apud Epiſcopum fuiſſe, probabile eſt, probabilius apud ipſam perſonã priuatã. ibi.
Idem de dominio rerum ſtabilium dicendum. 419.1.21
Religioſi in communitate viuentes veriſimiliùs non habebant dominium rerum ſtabilium, vel mobilium. ibid.2.22
Probabilius huiuſmodi dominium & proprietatem habere vel validè vel etiam licitè, ex licentia iuſta prælati, non repugnabat illi ſtatui. ibid.

Paupertas reddens incapacem dominij non fuit à principio in Eccleſia,ſed poſtea introducta.ibid. 23
Probatur de Chriſto Domino. ibid.
De Apoſtolis. 420.1.24,25, & 26
De Monachis ſolitariis. ibid.2. 27
Solennitas voti paupertatis à tempore Iuſtiniani Imperatoris vniuerſaliter incepit. 421.1. 28
Iuxta aliquos religioſus profeſſus poteſt retinere dominium ad breue tempus. 422.1.31
Vide *Paupertatis votum*,& *Solemnitas*.
In communitate religioſa duplex paupertas dari poteſt. Prima excludens dominium & proprietatem à ſingulis perſonis. Secunda excludens etiam ab ipſa communitate. 422.2.2
Paupertatis in communi tres gradus. ibid.
Eſt de fide,laudabile eſſe religioſorum inſtitutum qui paupertatem tam in particulari quàm in communi profitentes quoad carentiam poſſeſſionum ac certorum redditųum non ex ſolis Eleemoſynis ſed ex proprio manuum labore alũtur. 424.1.6,&7
Item quando non ex labore;ſed ex ſolis eleemoſynis vel oblatis vel petitis viuunr. ibid.2. 8
Hoc genus paupertatis profeſſus eſt Chriſtus Dominus. ibidem
Item Apoſtòli. ibid.8,& 9
Item Apoſtolici viri,& alij ſancti. 425.1.10
Hoc genus paupertatis & mendicitatis incepit à tempore S. Franciſci, & S. Dominici. ibid. 2. 11
Eſt de fide & euidens laudabile eſſe inſtitutum, in quo paupertas cũ abdicatione omnis proprietatis in particulari, & cum dominio bonorum in communi obſeruatur. 428.2.21
Chriſtus & collegium Apoſtolicum habuerunt dominium rerum mobilium in communi. 429. 1.23
Item primitiua Eccleſia antiquæ & nouæ aliquæ religiones. ibidem
Religio fratrum minorum non habet dominium etiam rerum mobilium in communi. ibid. 2. 25
Nec Chriſtus nec Apoſtoli habuerunt dominium aut poſſeſſionem rerum ſtabilium in communi. 430.1.27
Probabile tamen eſt aliquas Eccleſias viuentibus adhuc Apoſtolis habuiſſe bona ſtabilia in communi. ibidem
In religioſis qui ſtatum Apoſtolicum profitentur perfectior eſt paupertas bonorum ſtabilium tã in particulari,quàm in communi per ſe loquendo. 433.1.4
Ratione verò circumſtantiarum poteſt eſſe magis expediens habere poſſeſſiones moderatas in cõmuni. ibid.2.5
Non eſt perfectius regulariter loquendo, non ſolùm bona immobilia non poſſidere, ſed neque ex vſu conſumptibilibus in futurum prouidere eas congregando & conſeruando. ibid.6
Non ſpectat per ſe ad maiorem perfectionem habere hæc bona mobilia abſque dominio communitatis etiam pro illo tempore quo poſſidẽtur. 434.1.7
Paupertas in communi quoad immobilia eſt medium per ſe ad perfectionem:non ita quoad bona mobilia. ibidem
Quomodo hoc intelligatur. ibid.2.8,& 9
Hoc votum ex genere ſuo obligat ſub mortali ad non habendum dominium, vel proprietatem. 435.1.2
Primus modus peccandi eſt per directam voluntatem habendi dominium,quãdo & quomodo. ibid.2.3
Secundus eſt accipiendo rem moraliter æquiualentem dominio, vel acquiſitioni eius. ibid.3. & 4
Deſiderium & delectatio moroſa quando ſit peccatum in hac materia. ibid.3
Accipere aliquid ſine licentia prælati ex genere ſuo eſt mortale,niſi ex leuitate materiæ fiat veniale. 436.2.1
Licentia prælati, quando commodè poſtulari poteſt eſt neceſſaria vt res optimè & ſincerè fiat. ibid.3.
Quando commodè poſtulari non poteſt ſufficit præſumpta, & interpretatiua cum intentione manifeſtandi prælato, & ſi res non ſit conſumpta, oportet manifeſtare, vt licitè retineatur. ibid.
In rigore præcepti ſufficit tacita, vel probabiliter præſumpta ſuperioris voluntas etiam quando poteſt expreſſa licentia poſtulari, & ob aliquem humanum reſpectum vel pudorem,aut nonnullam difficultatem adeundi prælatum omittitur. 437.1.4.
Probatur de licentia tacita & ponũtur varij caſus. 438.1.7,& 8
De præſumpta. 493.1.9,& 10
Diſplicentia ſuperioris quoad ſubſtantiam tollit voluntatem præſumptam,non ita quoad modũ. ibid.2.11
Licentia iniuſta ex parte petentis aliquando excuſat illa vtentem à peccato contra paupertatẽ, aliquando non. 440.2.14.
Idem dicendum de licentia iniuſta ex parte materiæ. ibid.15
Licentia iniuſta ex parte prælati concedentis excuſat à peccato proprietatis recipientem. 441. 1.16
Aliquando verò non excuſat ab alio peccato vel ſcandali vel ſuperfluitatis. ibid.17
Licentia debita irrationabiliter tamen negata, vel probabiliter præſumpta neganda non ſufficit ad excuſandum à peccato proprietatis recipiẽdo. 442.1.19
Excipitur caſus extremæ neceſſitatis in qua poteſt & debet religioſus facere eleemoſynam etiam prohibente prælato. ibid.2.21
Quæ quantitas ſit magna vel parua, vt illam accipere ſine licentia ſit peccatum graue vel veniale. 443.2.24
An ſit peccatum mortale accipere rem in quantitate ſufficienti ſine licentia, non vt habeatur, aut occultè poſſideatur,vel extra religionem rependatur; ſed ſolùm vt religioni incorporetur, & publicus vſus illius habeatur, cum propoſito relinquendi illum, ſi ſuperior iuſſerit.444.2. 30
Quæ quantitas in hoc caſu requiratur. 445.1.32
Item quando res accipitur,& applicatur ad vſum proprium loco alterius ſimilis.Quæ ad ſimilem vſum ex bonis communibus monaſterij, danda eſt. 444.1.28,& 31
An res ſic accepta fiat monaſterij; & an accipiens debeat eam monaſterio tradere, vel ei reddere, qui donauit,vel denique poſſit ea vti de licẽtia. 445.1.33,34,& 35
An talis rei acquiſitio, & donatio poſſit reuocari. 446.1.36
Vſurpatio ſine licentia ex bonis monaſterij eſt contra paupertatem & iuſtitiam. ibid.

Eſt peccatum mortale vſurpare ſine licentia pecuniam monaſterij in quantitate ſufficienti,v.g.4. argenteorum. ibid.2.40
In aliis verò bonis monaſterij vſu conſumptibilibus, quæ pertinent ad cibum, & potum,ſi tantùm ad proprium vſum actualem, & tranſitorium ſumatur aliquid, regulariter non eſt peccatum mortale, niſi damnificatio ſit nimia, & in re extraordinaria, ac pretioſiori. 447. 1. 41
Vſurpatio rerum,quæ vſu ſtatim non conſumuntur,ſi non accipiantur vt occultæ, & tanquam propriæ poſſideantur,ordinariè non eſt peccatum mortale. ibidem
Acceptio ab aliquo externo de bonis eius ad ſolum vſum proprium, an & quale peccatum ſit. ibid.42,& 43
Quando liceat religioſo pecuniã mutuo accipere. ibid.2. 44
Accipere pecuniam in cuſtodiam non eſt contra paupertatem. 448.1.45
Quando liceat accipere pecuniam vel aliud donatum ab altero, vt reddat tertiæ perſonæ. ibidem
Solum peculium proprietarium repugnat paupertati. 448.1.1
Primum ſignum peculij proprietarij eſt poſſidere aliquid ſine vlla legitima licentia. ibid.2, & 3
Secundum ſignum eſt ſi res poſſeſſa ita occultetur vt non poſſit à ſuperiore inueniri. 449. 1. 4
An & quando res à principio accepta cum ſola licentia præſumpta,ſi poſtea occultetur prælato, & ita retineatur,ſit ſufficiens ſignum proprietatis. ibid.5
An res accepta & poſſeſſa cum licentia expreſſa ſi poſtea occultetur ne poſſit, & contingat auferri, ſufficiat ad vitium proprietatis. ibid. 2.6
An habere aliquid claui obſeratum ſine licentia, quoad illum modum habendi ſit peccatũ proprietatis, quamuis res ipſa in ſe cum licentia habeatur. 450.2.8,& 9
An poſſit religioſus eſſe proprietarius ex eo ſolùm quòd habeat aliquid ex licentia irrationabiliter & iniuſtè conceſſa. ibid.10,& 11
An ſaltem in hoc caſu committat aliud genus peccati contra paupertatem,vel aliam virtutẽ. 451. 1.12,& 13
Licentia reſpectu ſuiipſius vel ſuperiorum prælatorum irreuocabiliter conceſſa religioſo vt aliquid poſſideat, eſt inualida. ibid.2.14
Vſus bonorum proprietarius per paupertatẽ prohibetur. 457.2.1
Vſus proprietarius paupertati repugnans eſt omnis ille qui propria authoritate ſit. 458.1.2
Vt hic vſus non ſit proprietarius, ſufficit licentia præſumpta etiam ſine propoſito poſtulandi à prælato, vt expreſsè ratam habeat donationem factam. ibidem
Vt vſus conſumendi vel alienandi bona religionis ſit validus requiritur iuſta & legitima prælati licentia. ibid.2.4
Quando cenſeatur licentia iuſta & valida. ibidem
An & quale peccatum ſit vſus bonorum religionis vſurpatus & diſpenſatus in extraneos ſine vlla licentia. 459.1.5
Circa ipſos religioſos. ibid.2.6
Peccat contra paupertatem ſine vlla licentia donans ex ſibi conceſſis ad vſum quando ſeipſũ priuat illo commodo & non grauat religionẽ, in re alia,vel vſu. ibid.8
Item non poteſt res conceſſas ad vnum vſum in alium conuertere: vt v. g.cibos in libros, aut eleemoſynas,niſi aliud conſtet ex regula,vel cõſuetudine. ibidem
Mutuare bona religionis non licet ſine licentia. ibid.1.5
Sine debita licentia tam priuatis religioſis quàm officialibus & procuratoribus quibus committitur cura bonorum,non licet illa diſpenſare.460. 1.9
Prælatus non poteſt pro ſuo arbitrio bona monaſterij expendere. ibid.2.10
Idem dicendum de prælatis ſuperioribus ſeruata proportione. ibidem
Quæ donationes à Prælatis factæ ſint licitæ, & quæ iniuſtæ & inualidæ. ibid.11.& ſeq.
Expendere de bonis alienis ſine licentia & inuito domino, eſt contra iuſtitiam & paupertatem. 461.2.14
Concedente domino vſum facti determinatum, ſi cedat vſui in commodum ipſius religioſi vel ei propriè donetur,eſt contra paupertatem ſine licentia illum accipere:non ita ſi vſus non cedit in commodum, neque ipſe pro ſe ipſum acceptet, ſed ſolùm vt inſtrumentum transferendi rem ab vno in alium. ibid.15
Quoties cõceditur vſus facti indeterminatus, ſed abſolutè pro arbitrio accipientis,acceptare illũ vel applicare ſine licentia eſt contra paupertatem,non ita ſi ſolùm acceptetur diſpenſatio facienda in alios nomine alterius,quamuis particularis applicatio,& electio eſſet commiſſa arbitrio religioſi. ibid.16
Res donatas & acceptas expendere vel conſumere ſine licentia eſt contra iuſtitiam & paupertatem. 462.1.17
Res ſic malè accepta,ſi prior acceptio rata habeatur à prælato, poteſt de eius licentia expendi:ſi non habeatur rata,debet reſtitui domino. ibid. 18
An & quando poſſit prælatus dare licentiam religioſo,vt expendat,alienet,vel conuertat in proprium vſum rem acceptam,ſi ſit in magna quãtitate,vel pretioſa. ibid.2.19
An ſub decreto Concil. Trident.concedentis omnibus religionibus, excepta Minorum, habere bona immobilia,comprehendatur etiam religio Carmelitarum diſcalceatorum. 470.1.1,& 2
Huic priuilegio renunciauit Societas IESV profeſſa, & poſſunt aliæ renuntiare. ibid.1
Religio quæ dominium in communi excludit, obligatur ad non habenda aliqua bona immobilia in ſuſtentationem religioſorum tanquam propria. 471.1.4
Bona verò mobilia habere poteſt, & colligere, & conſeruare etiam pecunias, excepta tamen Minorum religione,quæ pecunias non poteſt colligere. ibidem
In hac pecunia colligenda moderatus modus habendus. ibid.4,& 5
An talis religio poſſit habere hæc bona mobilia vt propria. ibid.2.6, & 7
Poteſt habere domum ad ordinariam habitationem, & hortum domui coniunctam: item Eccleſiam ad diuinum cultum. ibid.2.7
Habere etiam poteſt animalia ad vſum ambulandi, & ad labores monaſterio neceſſarios. 472, 1.8

Societas I E S V profeſſa non poteſt habere animalia ad vſum ambulandi. ibid.
Animalia fructifera, vt v.g. greges ouium, & armentorum, an & quomodo liceat habere. ibid. 9, & 11
Non licet habere aliquod animal ad locandum accepto pretio pro vſu eius. ibid.2.12
Aues domeſticas, vt gallinas & columbas in paruo numero habere licet. ibid.14
Item ex domeſtico horto fructus colligere, non tamen vendere. ibidem
Talis religio non poteſt habere iura, vel actiones ad aliquid recipiendum per modum annuæ pẽſionis vel reditus, poteſt verò ad aliquid recuperandum quod vno actu ſolui poteſt, & ſtatim conſumi, vel in vtilitatem conuerti. 473.2.17, & 25
Legatum annuæ penſionis illi relictum eſt nullum quoad obligationem & ius ciuile: hæres tamen in conſcientia tenetur illud ſoluere, & religio poteſt accipere & admonere hæredẽ ſuæ obligationis. ibid.18, & 19
Si hæc penſio legata ſit ad breue tempus, probabilius eſt acquirere religionem ius ciuile ad illã recuperandam. 474.1.20
Legatum annuæ penſionis poteſt ſtatim vendi vt conuertatur in commodum monaſterij, ſi hæres & principalis legatarius velit, non tamen poteſt ad id cogi. 475.1.23
Hæres vel legatarius in hoc caſu non tenentur in conſcientia reddere æſtimationem talis penſionis, neque ſe obligare volenti illam dare. ibid. 24
Differentia inter legatum annuæ penſionis, & alterius rei immobilis. ibid.2.25, & 26
Licet habere reditus certos iure ciuili recipiendos pro expenſis Eccleſiæ ſeu ſacriſtiæ. 476. 1. 28
Non tamen licet illos vel partem illorum, ſi ſint ſuperflui, vel nimium creſcãt in alios vſus monaſterij conuertere, poſſunt tamen conuerti in opera pia. ibid.2.2
Pro aliis rebus, vt, v.g. pro libris emendis non licet habere annuos redditus iure ciuili exigẽdos. 477.1.38
Pro hoſpitibus verò externis recipiendis licet habere tales reditus ſola adminiſtratione; non ita pro religioſis hoſpitibus. ibid.31
Anniuerſaria perpetua, & capellanias, an & quomodo liceat habere. ibid.32
Quid ſit habere hæc bona immobilia tanquam propria. ibid.2.33
Non licet habere ex voluntate domini rem quoad vſum & vſumfructum. ibidem
An & quomodo traditio alicuius poſſeſſionis vel cenſus quoad vſum vel vſumfructum repugnet huic paupertati in communi. 478. 1. 34, 35, 36
Ex vi huius paupertatis an & quomodo obligentur ſubditi ad mendicandum & ſtrictiorem paupertatem. ibid.2.37
Pontifex poteſt diſpenſare cum religioſo in paupertate vt ſit capax dominij, nullam aliam obligationem votorum, vel ſtatus illi auferendo, quamuis moraliter loquendo vix poſſit id licitè fieri. 480.1.6, & 7
Hæc diſpenſatio data etiam ſine iuſta cauſa eſt valida. ibidem
Pontifex non ſolùm poteſt diſpenſare cum religioſo vt ſit capax dominij; ſed etiam vt actu habeat dominium & proprietatem aliquam cæteris obligationibus integre manentibus. ibi. 2.8
Si Papa ſolùm diſpenſet in ſolemnitate voti paupertatis, poteſt verè fieri dominus rei acceptæ, adhuc tamen peccat contra votum accipiendo ſine licentia ſui prælati. 481.1.9
In hoc caſu non licet etiam de licentia prælati dominium acceptare. ibid.10
Papa, ſi detur cauſa, poteſt diſpenſare in toto voto paupertatis, non diſpenſando in caſtitate vel obedientia. ibid.2.11
Vſque ad 14. Regularis factus Papa manet liber omnino à voto paupertatis quoad vſum & dominium. 482.1.12.& 13
Non ita ſi fiat Epiſcopus. ibid.14
Cum illo tamen poteſt Papa diſpenſare non diſpenſando in aliis votis. ibid.
Pontifex poteſt diſpenſare in voto paupertatis quando occurrit iuſta cauſa diſpenſandi in ipſo ſtatu religionis & voto caſtitatis. v.g. ſi oportet vt monachus rex fieret. ibid.2.15
Vide *Dominium.*

Peccare, & Peccatum.

Peccatum veniale euitare, vel commiſſum remitti eſt aliquo modo medium neceſſarium ad ſalutem. 37.1.26
Peccat grauiter nouas religiones vel ordines ſine Eccleſiæ approbatione introducere tentans, quamuis careat effectu. 147.1.29, & 30
Peccati malitia non ſemper multiplicatur ex multiplicatione legum. 633.1.8
In peccato religioſi contra caſtitatem datur duplex malitia, vna contra temperantiam, & alia contra votum: & nulla datur iniuſtitiæ contra traditionem. 112.2.6
Peccatum grauius committit violans votum ſolẽne caſtitatis, quàm ſimplex contrahendo matrimonium. 117.2.4
Peccatum religioſi in foro Eccleſiæ eſt grauius, & pœna dignius. 408.1.2
Peccatum inobedientię habet duas malitias, vnam contra Deum, & aliam contra hominem. 126. 1.12
Vide *Paupertas ſimplex. Paupertas ſolemnis. Caſtitas ſimplex. Caſtitas clericalis. Obedientia ſimplex. Obedientia ſolemnis. Nouitius. Filius.*
Peculium, vide *Paupertas ſolemnis.*

Pecunia.

Pecuniæ nomine quæ comprehendantur. 396.2.9, & 10
Pecunia an, & quando inter bona mobilia computetur. 463.1.21, & 471.1.4
Vide *Paupertas ſolemnis.*

Penſio.

Penſio an nomine beneficij comprehendatur. 572. 1.21, & 22
Penſio non poteſt in alium transferri ſine Papæ authoritate: extinguitur per profeſſionem, & non tranſit ad monaſterium. 453.2.7
Vide *Paupertas ſolemnis.*

Perfectio.

Perfectio ad quam ſtatus perfectionis ordinatur, an ſit forma ſimplex, vel plurium collectio. 12. 2.1, 2, & 3
In charitate ſola conſiſtit. 13.2.4
Tribus modis perfectio charitati tribui poteſt, ſubſtantialiter, principaliter & totaliter. ibid. & ſeqq.
Perfectio totalis abſolutè ſumpta non conſiſtit in

ſola charitate. 15.2.15
Aliæ virtutes conferunt ad perfectionem Chriſtianam, vt diſpoſitiones,media & inſtrumenta charitatis. 16.1.16
Item vt accidentia perfectionis. ibid.17
Habens charitatem ſine aliqua virtute eſt imperfectus accidentaliter. ibid.2.18
Perfectio conſiſtit in operatione vel proxima habitudine ad illam,& conſequenter in charitate. 17.1.21,& 22
Vide *Status charitatis*, & *Concilium*.
Perfectio charitatis intenta per ſtatum perfectionis,nec poteſt nec requirit amorem Dei infinitæ perfectionis. 17.2.1
Item neque immutabilem ſine vlla actuali interruptione; aut ita perfectum vt nullam culpam etiam leuiſſimam admittat. ibid.2
Aſſignantur variæ perfectiones charitatis. 18.1.3
Quòd hæc perfectio non ſiſtat in charitate actuali,probatur. ibid.2.4
Quòd in habituali tenetur. ibid.5. vſque ad 9
Requiritur antecedens actuum frequentia de lege ordinaria, & ſimiliter continuatio, non tamen in illa conſiſtit formaliter perfectio.19.1.8
Non eſt neceſſaria ad perfectionem intentio charitatis habitualis, neque etiam ſufficit. ibid.2. 10,& 11
Perfectio conſiſtit in quadam proxima diſpoſitione ad perfectè operandum iuxta Chriſti præcepta & conſilia. 20.1.11
Poteſt quis ex perfecto fieri imperfectus ſine peccato mortali,& conſequenter ſine diminutione charitatis & gratiæ. ibid.12
Poteſt quis ſimul eſſe ſanctior & imperfectior alio perfectiori,& tamen ad maiorem beatitudinem peruenire. ibidem
Ad perfectionem per ſe pertinet amor proximi. ibid.2.14
Non tamen primariò, ſed ſecundariò. 21.1.15
Extenſio dilectionis Dei ad implendam illius voluntatem in omnibus pertinet per ſe primò ad perfectionem charitatis. ibid.16, & 17
Vt charitas viæ in ſtatu perfecta eſſe cenſeatur,& vt homo in ſtatu perfectionis ſimpliciter eſſe dicatur, requiruntur aliæ perfectiones, ſcilicet moderatio paſſionum, abnegatio rerum temporalium, & ſimiles. 22.1.19, & 20
Poteſt quis eſſe perfectus, & tamen non eſſe in ſtatu perfectionis,& è contra. 22.1.1
Perfectio non requirit omnimodam obſeruantiam conſiliorum omnium. ibid. 2. 2, & 38. 2.6
Perfectio non acquiritur ſine obſeruantia conſiliorum. ibid.1.3,& 4
Perfectio Chriſtiana principaliùs præceptorum quàm conſiliorum obſeruantiam poſtulat; ſtatus verò perfectionis econtra. 40.2.8,& 9
Pietas, vide *Debitum*.

Poſſeſſio.

Poſſeſſionis definitio & explicatio. 400.1.8,& 9

Poteſtas.

Poteſtas approbandi religiones immediatè eſt in Papa iure diuino. 147.2.1
Eſt etiam aliquo modo in Epiſcopis. ibid.2, & 7
Hæc poteſtas altiori modo eſt in Papa quàm ſit in Epiſcopis. 150.1.15
Sex differentiæ aſſignantur inter poteſtatem & approbationem Pontificiam & Epiſcopalem: prima eſt quòd approbatio Epiſcopi poteſt eſſe pro ſua diœceſi tantùm, Pontificis verò poteſt eſſe pro tota Eccleſia. ibid.15,& 16
Approbatio Epiſcopi fallibilem & merè humanã certitudinem habet;Pontificis verò diuinam,& infallibilem. ibid.2. 17,vſque ad 23
Hæc poteſtas eſt immediatè in Pontifice de iure diuino,non ita in Epiſcopis. 152.1.24
Item in Papa eſt immutabilis per hominem,in Epiſcopo eſt cum dependentia à Pontifice, à quo limitari vel auferri poteſt. ibid.2.25
Pontifex poteſt approbare religionem ſolemnizando vota, non ita Epiſcopus. ibid. 26,& 27
Tandem Papa religionem approbare ſimpliciter poteſt; Epiſcopus ſecundùm quid. 153.2.30
Poteſtas approbandi religiones Epiſcopis ablata eſt à Concil. Lateranenſi. 152.2.25
Poteſtas iuriſdictionis tribus modis requiri poteſt ad ſtatum religioſum. 154.1.1
Quid ſignificetur nomine poteſtatis & iuriſdictionis dominatiuæ. 155.1.5
In ſtatu religioſo neceſſaria eſt in prælato poteſtas gubernatiua & ſuo modo dominatiua diſtincta, & ſeparabilis à iuriſdictione. ibid.6
Eſt ſufficiens hæc ſola poteſtas ad conſtituendum ſtatum religioſum. 156.1.8,& 10
Ad perfectum regimen neceſſaria eſt propria poteſtas iuriſdictionis in aliquo prælato religionis ſaltem extrinſeco,qualis eſt Epiſcopus.ibid.2.11
Eſt quaſi proprietas conſequens ſtatũ religioſum. 157.1.12
Poteſtas dominatiua oritur ex profeſſione religioſa,& ordinariè coniungitur cum poteſtate iuriſdictionis. ibid.2.13
Poteſtas acceptandi religioſam profeſſionem vice Dei eſt neceſſaria ad ſtatum religioſum. 167.1. 12,& 13
Data eſt D.Petro, & pertinet ad poteſtatem ligandi atque ſoluendi. ibid.2.14
Triplex poteſtas datur in prælato ad præcipiendũ. 638.1.1
Vide *Irritare*.
Poteſtas recipiendi ad religionem eſt immediatè in ſola & qualibet religione approbata, & includitur in ipſa approbatione. 241.2.2
Neceſſariò eſt committenda alicui vel aliquibus in particulari. ibid.3
Ex iure communi pertinet ad Abbatem in religionibus monaſticis,in mendicantibus verò ad prouincialem: ſed conſulendum quid in hac materia determinet quælibet religio. 242.2.6
Sixtus V. eam committit generali, ſeu prouinciali,& definitoribus. 245.2.18
Item prouinciali cum duobus aut tribus localibus ad hoc deſignatis, vel cum duobus aut tribus patribus antiquioribus, electis à capitulo prouinciali mendicantium, vel generali monachorum. 246.1.19
Ad receptionem ſuffragia definitorum, vel electorum non ſunt tantùm conſultiua, ſed definitiua: non requiritur conſenſus omnium,ſed ſufficit ſi plures conſentiant cum prouinciali. ibid.
Vide *Profeſſio*.

Præceptum.

Præceptum affirmatiuum non obligat pro ſemper. 27.2.2
Non poſſunt præcipi omnia bona opera,nec à lege naturali. ibid.3
Nec à poſitiua diuina,vel humana. 28.1.4
Præceptum charitatis ſumptum ex cap.22.Matth. explicatur. 32.1.5
Quomodo cõtineat virtute alia præcepta. ibi.2. 6
Ex vi præcepti charitatis tenentur habere in affectu

fectu & ſpe perfectiſſimum amorem patriæ. 34. 1. 12

Præceptum in actibus humanis aliquando obligat ad ſpecificationem, aliquando ad exercitium actus. 486. 2. 9, & 10

Vide *Obedientia ſimplex. Obedientia ſolemnis. Matrimonium*, & *Conſilium.*

Prælatus.

Prælati religionum vt paſtores ordinarij leges & præcepta ſubditis poſſunt imponere. 632. 1. 6

Prælatus religionis eſt Pater altioris ordinis. 279. 2. 25

Vide *Obedientia ſimplex. Obedientia ſolemnis. Votum religionis. Profeſſio. Poteſtas*, & *Irritare.*

Præſcriptio.

Ad præſcriptionem quale tempus continuum ſufficiat; & quomodo bona vel mala fide interrũpatur. 369. 2. 31, & 33

Vide *Seruus.*

Preces importunæ, vide *Profeſſio.*

Priuilegium, vide *Profeſſio.*

Procurator, vide *Matrimonium*, & *Profeſſio.*

Prohibitio.

Prohibitio ſuperioris dupliciter dici poteſt irrationabilis, & quomodo tunc obliget. 443. 1. 22

Promiſſio.

Promiſſio vt genus eſſentialiter includitur in omni voto. 106. 1. 8

Promiſſio Deo facta eſt verè votum: promiſſio vouendi caſtitatem, eſt verè votum, ſed non caſtitatis. ibidem

Promiſſio & donatio differunt, & in quo. 107. 1. 12

Promiſſio pura non transfert rem in alterum, neque eſt potens vt reddat perſonam incapacem dominij. 122. 1. 11

Promiſſio homini facta non eſt votum, ſed ſoli Deo. 619. 2. 9

Vide, *Dominium*, & *Traditio.*

Profiteri, Profeſſio, & Profeſſus.

Profeſſio vera & valida eſt de ſubſtantia ſtatus religioſi. 269. 2. 2, & ſeq.

Sola profeſſio valida ſiue expreſſa ſiue tacita conſtituit religioſum. 271. 2. 8

Diuiſio profeſſionis in validam & inualidam, expreſſam & tacitam. ibid. 1. 7

Profeſſio tacita eſt valida, neque à Conc. Trid. reuocata eſt. ibidem

Sine profeſſione non fit religioſus quamuis habitum ſuſcipiat cũ propoſito vel voto religionis. 272. 1. 10

De ſubſtantia profeſſionis ſunt tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, ſiue explicitè, ſiue implicitè facta. 275. 1. 12, & ſeq.

Modus profitendi religionis Prædicatorũ & Carthuſianorum. 272. 2. 3, & 13

Profeſſio in qua vnum votum voce exprimitur, vel promiſſio alicuius obiecti in quo alia confuſè continentur, eſt expreſſa. 275. 2. 13

De ſubſtantia profeſſionis eſt traditio religioſi & acceptatio prælati. 273. 1. 4

Traditio quæ in profeſſione fit, non eſt pactum, aut donatio merè humana, vel ſacra, obligans Deo ſpecialiter. Sola ſufficit ad ſubſtantiam profeſſionis ſine promiſſione, quæ ſi aliquando additur, ſolùm eſt ad maiorem firmitatem & obligationem pluribus titulis augendã. 276. 1. 14

Effectus quaſi formalis profeſſionis quatenus traditionem includit eſt eſſe donatum, traditum, ſeu tranſlatum in alterius poteſtatem. 277. 2. 18

Ad hunc effectum pertinet poteſtas data prælato ſeu religioni, & paſſiua ſubiectio ſe tradentis. ibidem

Hæc ſubiectio & ſimul filiatio in ordine ad Deũ eſt ſtrictiſſima & nobiliſſima ſeruitus. 278. 1. 19

In ordine verò ad prælatum vel religionem non eſt propriè ſeruitus mancipij, ſed filij ſpiritualis ſubiectio. ibid. 19, 20, & ſeq.

Hæc ſubiectio quantum eſt ex vi ſeruitutis poterat eſſe in ſtatu innocentiæ. 279. 1. 24

Poteſtas prælati orta ex profeſſione eſt œconomica & paterna, ſpiritualis & ſupernaturalis. ibid. 2. 25

Ex traditione per profeſſionem facta prouenit poteſtas coactiua & punitiua prælatorum erga religioſum. 274. 2. 9, & 10

Ex traditione, & tribus votis coaleſcit profeſſio quoad ſuam ſubſtantiam. 280. 1. 26, & 28

Poteſt inueniri oblatus cum tribus votis qui non ſit profeſſus, neque verè religioſus. 281. 1. 32

Ad veram profeſſionem non ſufficit traditio cum tribus votis in religione approbata, ſed requiritur vt fiat in religione approbata prout approbata eſt. ibid. 32, & 33

Vide *Traditio.* item *Irritare vota*, &c.

Cauſa finalis proxima profeſſionis eſt ipſe ſtatus religioſus, & vltima charitatis ac diuini cultus perfectio. 281. 2. 1

Cauſa formalis eſt ipſamet profeſſio. ibidem

Cauſa efficiens proxima eſt proprius conſenſus profitentis. 282. 1. 2

Profeſſio ex malo fine operantis poteſt vitiari, non tamen inualidari. ibid. 1

Vera ac valida profeſſio non fit ſine libero conſenſu profitentis. ibid. 2. 3

Ad profeſſionem validam ex iure poſitiuo requiritur hic conſenſus poſt 16. ætatis annum completum. ibid. 4

Olim ſufficiebat poſt 14. ibid.

Malitia in hoc negotio non ſupplet ætatẽ. 283. 1. 6

Ad profeſſionem validam ex iure communi non requiritur maior ætas quàm 16. annorum: aliqui tamen inſulani iuxta cap. *quia in inſulis*, ante 18. ætatis annum illicitè profitentur. Sed hoc ſtatutum videtur conſuetudine reuocatum. ibid. 7, & 8

Filius ante vſum rationis donatus à parentibus religioni, poſt annos pubertatis non tenetur profiteri. 284. 1. 9, & 12

Item non poteſt fieri religioſus profeſſus per donationem & voluntatem patris. ibid. 10, & 12

Liber conſenſus ad profeſſionem validam eſt neceſſarius tam ex parte religioſi, quàm religionis. 285. 2. 14, & 291. 2. 20

Etiam eſt neceſſaria poteſtas in acceptante profeſſionem. 286. 1. 15

Quando quis ex metu ſiue magno ſiue paruo, vel etiam ſine cauſa profitetur exteriùs abſque interno conſenſu, profeſſio eſt nulla apud Deum. 286. 1. 1

Quando quis profitendo verum conſenſum interiùs præbet metu tamen extortum, profeſſio eſt nulla. ibid. 2. 3

Talis profeſſio eſt valida ex natura rei. 287. 1. 6

Iure tamen Eccleſiaſtico irrita eſt. 288. 1. 9

Vt profeſſio hæc ſit irrita, debet metus grauis eſſe ſeu cadens in conſtantem virum. 289. 1. 12

Debet item eſſe directè immiſſus ad extorquendum conſenſum. 287. 2. 7, & 8

Metus mortis naturalis ex infirmitate, vel violentæ ex naufragio, non inualidat profeſſionem. ibid. 1. 6

Adultera quam maritus iuſtè vult affici pœna mortis,nec parcit niſi religionem profiteatur, validè profitetur. Item ſi quis timens violentam mortem ſibi imminentem ab inimico, quam vt fugiat religionem ingreditur. ibid.
Metus leuis ex parte cauſæ & obiecti quantumcunque moueat vel perturbet profitentem ſi non tollit vſum rationis & libertatem ſufficientem ad peccandum mortaliter tam in foro exteriori,quàm in conſcientia,non irritat profeſſionem. 289.2.13
Si quis poſita cauſa timoris grauis non timeret,& vellet adhuc profiteri,non ex timore, ſed propter alias cauſas,profeſſio eſt valida,neque poteſt talis tuta conſcientia liberari iugo religionis per ſententiam. ibid.14
Idem dicendum etiamſi ortus ſit timor quando ille non eſt cauſa profitendi. 290.1.15
Metus reuerentialis quatenus includit ſolam interiorem reuerentiam cum quadam verecundia non irritat profeſſionem. ibid.16
Quatenus verò includit aliquam coactionem,irritat. ibid.2.17
Per metum cogentes aliquem profiteri quas pœnas incurrant. 291.1.19
Vide *Excommunicatio.*
Vt profeſſio ſit valida requiritur voluntarius conſenſus religionis recipientis per eum, qui poteſtatem habet. ibid.2.20 & 313.1.8
In caſu quo non conſentiat Prælatus interiùs,ſed fictè exteriùs poſtea id affirmanti, non tenetur religioſus credere,nec poteſt ad hoc vt deſerat religionem: in foro exteriori non eſt admittenda hæc cauſa nullitatis. 291.2.20
Si Prælatus non fictè,ſed vero conſenſu profeſſionem acceptauit,ex quocunque metu etiam graui id fecerit valida eſt profeſſio. ibid.21
Profeſſio ita facta non eſt irritanda, ſiue perſona profitens ſit digna,ſiue indigna. ibid.
Ita per metum cogens Prælatum acceptare profeſſionem,ſi perſona eſt indigna, tenetur reſarcire damnum,ſi illud patiatur religio vel alendo perſonam inutilem, vel vltra numerum eorum quos ſuſtentare poteſt. ibid.
Non omnis ignorantia ſeu deceptio ex parte profitentis reddit profeſſionem nullam. 331.2.3
Ignorantia vel deceptio in rebus ſubſtantialibus religionis annullat profeſſionem. ibid.4,& 5
Non ita ignorantia accidentalis. 332.1.6
Importunæ preces,blanditiæ & ſimilia,ſi non includant deceptionem in ſubſtantialibus, non impediunt valorem profeſſionis. ibid.2.7
Importunæ preces,ſeu blanditiæ adiunctæ timori reuerentiali etiam non impediunt. ibid.
Ignorantia ſiue dolus irritant profeſſionem ex natura rei; metus verò ex iure poſitiuo. 333.1.8
Ignorantia quamuis craſſa, & ſupina (non verò affectata)irritat profeſſionem,non ſolùm quando contingit per iniurioſam deceptionem, ſed etiam ex alia quacunque cauſa naturali ſeu extrinſeca. ibid.2.9
Ignorantia ex parte religionis circa profitentem eadem proportione impedit vel non impedit profeſſionis validitatem. ibid.10
Libertas à ſtatu ſeruitutis eſt neceſſaria ad profeſſionem: ſeruus manens ſeruus non poteſt profiteri. 295.1.2
Profeſſio ſerui eſt valida etiam inſcio vel inuito domino. ibid.2.3
Non obſtante profeſſione poteſt dominus ſeruum repetere, & ſibi & non religioni ſeruire cogere. ibid.
Si tamen intra triennium illum non repetat, ſi commodè potuit,non poteſt ampliùs repetere. ibid.
Vt dominus cenſeatur conſentire in hoc ſatis eſt quòd ſciat & non contradicat. ibid.
Poſt profeſſionem ſerui ſine conſenſu domini factam, non poteſt dominus à religione cogi vendere ſeu redimere ſeruum, niſi hac ratione & pacto pretij conſenſus fuerit. 296.1.4
Si religio bona fide ignorans conditionem ſerui, illum recipit, non poteſt à domino cogi illum redimere, ſed tantùm reddere: ſi verò ſcienter recipit, poteſt cogi ad reddendum pretium ſi dominus velit. ibid.
Vide *Excommunicatio.*
Libertas à vinculo vel obligatione perpetua matrimonij conſummati eſt neceſſaria ad profeſſionem. 296.1.1
Matrimonium ratum & non conſummatum non impedit profeſſionem. ibid.
Si alter coniux adulteretur, alius liberè poteſt profiteri: item quoties cauſa perpetui diuortij datur. ibid.
Matrimonio conſummato durante, ſine licentia coniugis facta profeſſio, eſt nulla ex iure Eccleſiaſtico. ibid.2.2,& 3
Ex hac profeſſione ita nulla adhuc manet votum caſtitatis; vnde viuente coniuge obligatur ad non petendum debitum, & illo mortuo ad iterum non contrahendum. 297.1.6
Vota tamen paupertatis & obedientiæ non manent,ſed omnino irritantur. ibid.2.7
Profeſſio facta de licentia & legitima conuerſione alterius coniugis valida eſt. ibid.8
Vinculum profeſſionis cum tribus votis ſolemnibus,& vinculum matrimonij non ſunt formaliter repugnantia. ibid.
Profeſſio facta de licentia alterius coniugis, ſine conuerſione eius facta eſt valida. 298.1.9
Sufficit licentia tacita. ibid.10
Vide *Votum ſolemne caſtitatis.*
Si alter coniugum qui licentiam profitendi dedit & non fuit conuerſus, votum religionis aut caſtitatis perpetuæ emittendo ſocium profeſſum petat,illi eſt reddendus ad vſum matrimonij. ibid.9.11,& 15
Debet tamen reddi authoritate Eccleſiaſtici iudicis competentis. ibid.
Coniux dans talem licentiam, ſiue ſciens, ſiue ignorans obligationem conuerſionis ſuæ à iure impoſitam, non poteſt cogi ad vouendam religionem vel caſtitatem perpetuam. 299.1.13,& 14
Si tamen fecit votum ſimplex religionis, & nolit implere, ſed repetere ſuum ſocium, non eſt illi reddendus; imò cogi debet vt votum impleat; ſi verò fecit votum ſimplex caſtitatis,vt ſeruet illud cum debita clauſura. ibid.14
Mortuo coniuge vel conuerſo qui repetiit, tenetur alter profeſſus redire ad eandem religionem, & non ad aliam. 300.1.16
Libertas ab Epiſcopali dignitate eſt neceſſaria ad profeſſionem. ibid.2.1
Epiſcopus actualiter habens Eccleſiam curatam

ſine licentia Papæ non poteſt profiteri: poteſt verò ſolùm electus, niſi ſpeciali præcepto prohibeatur. ibid.
Epiſcopus confirmatus, & non conſecratus, ſine licentia Papæ non poteſt profiteri. ibid.2
Epiſcopus conſecratus ſi iam renuntiauit Epiſcopatui, poteſt ſine licentia profiteri. 301.1.4
Epiſcopus conſecratus carens Epiſcopatu non per renuntiationem, ſed vel quia illa Eccleſia à fide defecit, vel qui conſecratus fuit ſolo titulo alicuius Eccleſiæ, non poteſt ſine licentia profiteri. ibid.2.5
Epiſcopatus impedimentum non irritat profeſſionem, ſed prohibet & impedit vſum eius. ibid.7, & ſeqq.
Talis profeſſio quamuis valida, eſt tamen illicita. 303.1.12
Prælati inferiores præter Epiſcopum ſine licentia Papæ validè & licitè profiteri poſſunt, debent tamen illam petere à ſuis Epiſcopis, quamuis non obtineant. ibid.13
Abbates exempti & habentes iuriſdictionem Epiſcopalem poſſunt profiteri petita priùs à Papa licentia, licèt non obtenta: etiam videtur ſatis illam petere ab Epiſcopos cui de iure deberent eſſe ſubiecti. ibid.2.14
Profeſſio in vna religione tam ex iure naturæ, quàm Eccleſiæ, impedit aliam profeſſionem in laxiori vel æquali, non verò in arctiori. 302.1.8, & 13
Libertas ab obligatione ſpeciali ſubueniendi vel obſequendi parentibus eſt neceſſaria ad profeſſionem. 303.2.1
Profeſſio facta cum hac obligatione eſt valida, ſed ſub mortali prohibita neceſſitas quæ impedit religionis ingreſſum, etiam impedit profeſſionem. ibid.
Vide *Ingreſſus religionis. Filius*, & *Neceſſitas*.
Quando filius profeſſus eſt cum iniuria parentis, iam grauiter egentis, tenetur petere facultatem ad ſubueniendum illi, & religio dare; ſi autem neget, & aliud remedium commodum non ſit, poteſt ſine licentia obtenta ſubuenire parenti, ſecluſo ſcandalo vel notabili indecentia religioſi ſtatus. 305.2.9, & 24
Si religio velit ſubuenire parenti & non dare licentiam filio poteſt. 306.1.10
Si ex tali exitu religioſi ſequatur religioni magnum detrimentum priuatiuum, non tenetur dare licentiam, ſed alere parentem, ſi verò non habeat facultatem ſufficientem ad ſubueniendum, prudentis arbitrio videndum, an cum tanto damno teneatur. ibid.
Quomodo debeat peti, & dari talis licentia. ibid. 2.11
Si licentia à ſuperiore negetur, vſque ad generalem recurrendum, imò ad Papam ſi dimittenda eſt religio, dummodo ſic recurſus non ſit adeò difficilis, vel ſit periculum in mora. ibid.
Quando grauis parentis neceſſitas orta eſt, poſt profeſſionem filij tenetur illi ſubuenire, ſeruato tamen ſuo ſtatu & ordine ſubſtantiali religionis, non verò poteſt mutare ſtatum ſine licentia Pontificis aut Prælati. 307. 2.16
In hoc caſu tenetur Prælatus dare licentiam ex charitate, & iuſtitia, ſi tali neceſſitati ſubueniri poteſt per media, quæ ab ipſo religioſo, retento habitu & intra religionem manente decenter, & ſine notabili grauamine religionis, ac ſine morali periculo religioſi adhiberi poſſunt. ibid.17
Quando neceſſaria eſt licentia diu viuendi, extra monaſterium, vel dimittendi habitum, vel etiam intra monaſterium, ſi illud eſt priuandum vtilitate magni momenti, & non ſuperflua, non tenetur Prælatus licentiam dare. ibid.18, & 19
Probabile eſt in his caſibus adhuc teneri dare licentiam. 309.1.22
Actiones quæ non ſunt directè contra regulam, aut votum, poſſunt fieri à profeſſo ad ſubueniendum parenti, vel licentia non petita, ſi non ſit moralis ſpes obtinendi, vel etiam negata: neque in hoc tenetur obedire quamuis ſub præcepto prohibeatur. 310.1.27
Si verò actiones ſunt directè contra regulam, aut votum, ad quas eſt neceſſaria Prælati diſpenſatio, ſi Prælatus iniuſtè non diſpenſet, poteſt illas ſine ſcandalo & occultè exercere. 309.2. 26, 28, & 29
Non ita ſi Prælatus iuſtè non diſpenſet. 310. 2.29
Ad omnia, ad quę tenetur filius profeſſus reſpectu parentis, tenetur parens profeſſus reſpectu filij: imò tenetur ſuccurrere filio grauiter egenti poſt illius profeſſionem. 311.1.30
De obligatione fratris profeſſi reſpectu fratrum vel ſororum. ibid.31
Debita vel aliæ rationes reddendæ tunc impediunt profeſſionem, quando religionis ingreſſum. 311.1.1
Hoc impedimentum, non eſt irritans. ibid.
Vide *Debitor*.
Debitor à principio licitè profitens non tenetur laborare vel quærere vnde ſoluas, neque egredi, neque ad hoc licentiam petere, neque oblatam acceptare. ibid.2
Non tenetur etiam intra monaſterium vel propriis manibus laborare, vel cum licentia ſubtrahere aliquid ex datis ad proprium vſum; aut petere eleemoſynam & ſimilia. 312.1.4
Si verò habeat multa ad ſuum vſum ſuperflua, de quibus cum licentia liberè diſponere poteſt, probabiliter tenetur ex his ſoluere, non tamen ex iuſtitia. ibid.
Si religio acceptando talem profeſſum, vel voluntariè ſe obligauit ad tale debitum, vel ſimul cum perſona accepit bona eius, tunc ipſa tenetur ſoluere creditoribus. ibid.
Si talis debitor illicitè contra iuſtitiam profeſſus eſt, non tenetur egredi, neque aliquid agere contra decentiam, vel ſubſtantiam ſtatus religioſi. ibid.2.7
Tenetur verò ſoluere ſi commodè poteſt intra religionem manens, & regularem diſciplinam obſeruans. 313.1.8
Profeſſus furtum, vel iniuriam faciens non tenetur egredi monaſterio vt reſtituat, tenetur tamen reſtituere quoad commodè poſſit. ibid.
An cenſuræ impediant profeſſionem, vide *Excommunicatio*.
Vt profeſſio ſit valida, debet fieri in manibus habentis poteſtatem. 313.2.2
Hæc poteſtas eſt in eo qui poteſt recipere ad nouitiatum. ibid.
Vide *Poteſtas*.
Olim profeſſio facta in manibus Epiſcopi ſine conſenſu

conſenſu religionis valida erat. 314.1.3
Nunc in religionibus exemptis non habet Epiſcopus hanc poteſtatem. ibid.
In non exemptis habet ex vi iuris communis. ibid.2.4
Epiſcopus, vel quiuis alius de licentia habentis ordinariam poteſtatem, poteſt validè admittere profeſſionem. ibid.5
Si Epiſcopus nomine Prælati admittat alicuius profeſſionem ſub ſpe ratihabitionis, profeſſio non eſt valida. ibid.6
Ratihabitione verò ſequuta, & nouo etiam conſenſu profitentis, valida eſt. 315.1.7
Vt profeſſio ſit valida debet profeſſionem admittens habere liberam voluntatem acceptandi, & obligandi religionem eo modo quo obligari debet. ibid.2.8
Vt profeſſio perficiatur & valeat, requiritur aliqua forma exterior ſufficienter exprimens mutuum conſenſum religioſi, & religionis. 315.2.1
Hæc forma & ſignum ex parte profitentis debet eſſe ſatis expreſſum, vt eſt vox humana, vel capitis inclinatio; ex parte verò Prælati ordinariè nulla verba requiruntur, ſed ſolùm aliqua demonſtratio exterior, quâ ſignificet ſe acceptare profeſſionem. 316.1.2
Iure communi non requiritur ſcriptura vt per illam expreſſa profeſſio fiat: iure autem ſpeciali aliquarum religionum eſt neceſſaria. ibid.3
Scriptura ſufficit ad profeſſionem validam & expreſſam, tamen iuxta communem Eccleſiæ conſuetudinem debet publicè legi. ibid.2.4
Profeſſio, vt conuenienter fiat, debet fieri coram teſtibus; ſi non fiat coram teſtibus, valida eſt ſtando in iure communi. ibid.5
De neceſſitate formæ profeſſionis validæ eſt vt per eam exprimatur obligatio trium votorum cum traditione ad certam & determinatam religionem. 317.1.6,& 7
Neceſſarium eſt ad valorem profeſſionis, vt forma eius non includat conditionem repugnantem ſubſtantiæ religioſi ſtatus. 319.1.14
Profeſſio facta ſub conditione indifferenti, de præſenti, vel de futuro, & in re ipſa ſubſiſtente, eſt valida, ſi de futuro, non eſt valida, quouſque impleatur conditio. ibid.2.16
Si in eo caſu conſenſus reuocatus eſt ante impletam conditionem, profeſſio eſt nulla poſt illam impletam. ibid.
Profeſſio ſub conditione de futuro impleta conditione non eſt valida, niſi de nouo fiat & detur nouus conſenſus. 320.1.18
Qui profeſſus eſt appoſita conditione de futuro, impleta illa, tenetur ad profitendum, & ad id cogi poteſt. ibid.2.20
Hoc probabiliter procedit, quando talis profeſſio fit in manibus habentis poteſtatem, non verò in manibus non habentis, ſub conditione, ſi ſuperior conſenſerit, aut ratam habuerit, probabiliùs tamen etiam in hoc caſu tenetur. 321.1.21
Profeſſio facta per procuratorem, eſt valida, ſi conſenſus non eſt reuocatus ante vſum procurationis. ibid.22
Stando in iure communi profeſſio per litteras eſt valida. ibid.2.23
Quòd profeſſio intra religionem vel in Eccleſia fiat non eſt de ſubſtantia illius. ibid.24
Profeſſio facta à fœmina in religione virorum, ſi religio ſit approbata pro viris, & fœminis, eſt valida; non ita, ſi ſit approbata pro ſolis viris. ibid.24,& 25
Qui & quales effectus ſequantur ex profeſſione valida expreſſa ratione trium votorum. 322.1.1
Ratione traditionis. ibid.2.2
Numerantur alij effectus magis extrinſeci prouenientes ex iure Eccleſiaſtico. ibid.3
Ex iure diuino attribuitur profeſſioni remiſſio totius culpæ, & pœnæ, quaſi ex opere operato. 323.1.4
Non æquiparatur profeſſio baptiſmo vel martyrio, in hoc, quòd ex opere operato vel ex ſpeciali priuilegio primam gratiam conferat, & facit ex attrito contritum. ibid.5
Eſt temerarium attribuere hoc profeſſioni. ibid.
Probabiliter ſi quis in ſtatu gratiæ profeſſionem emittat ex diuina liberalitate, remittitur illi totus reatus pœnæ temporalis. ibid.2.6
Probabilius eſt hoc prouenire ex perfectione & excellentia talis operis. ibid.6,7,& 8
Profeſſio aſſimilatur, & appellatur ſecundum baptiſma. 324.1.7
Communis ſententia abſolutè docet, per profeſſionem vota omnia præcedentia extingui. 325.1.3
Vota præcedentia, quæ ſimul cum profeſſione impleri non poſſunt, per illam commutantur & extinguuntur. ibid.4
Etiam extinguitur votum peregrinationis Terræ ſanctæ, ſiue cauſa deuotionis, ſiue ſubſidij factum. ibid.2.5
Item vota purè realia: ſi tamen ſit adiuncta propria humana promiſſio, illa non commutatur, ſed eſt implenda ſi poteſt. 326.1.6
Vota præcedentia quæ compatiuntur cum ipſa profeſſione, extinguuntur per illam, ſi profitens intendat commutare. ibid.2.10
Ad hanc commutationem faciendam non requiritur ſuperioris autoritas. ibid.10,& 11
Probabilius & tutius eſt, quòd hæc commutatio non fiat ipſo facto & iure, ſi profitens illam non intendat. 327.2.13,14,& 18
Contrarium in praxi etiam eſt probabile. 329.2.18
Superior poteſt irritare talia vota poſt profeſſionem. 328.1.14
Votum religionis ſtrictioris non commutatur licitè propria authoritate, ſed Prælati etiam diſpenſantis. ibid.15
Sic illicitè profitens non tenetur tranſire ad arctiorem religionem, nam valida eſt talis commutatio. 329.2.18
Votum religionis arctioris poſt profeſſionem factum obligat, neque poteſt irritari à Prælato. ibid.1.17,& 18
Siue votum ſit ingrediendi tantùm, ſiue perſeuerandi. 330.1.19
Per vota ſimplicia Societatis poſt biennium facta non extinguuntur ipſo iure, & facto vota præcedentia. ibid.20
Vide *Societas IESV. Votum religionis.*
Vinculum profeſſionis ex parte profitentis eſt omnino indiſſolubile. 331.1.2
Item ex parte religionis. ibid.2.3,& 4
Profeſſus è religione eiectus, tenetur ad illam redire, ſi à Prælato reuocetur: & quandiu non profitetur in alia religione, tenetur obſeruare vota, & alias obſeruantias grauiores ſuæ religionis. 332.1.5
Item ſemper manet ſub ſpeciali obedientia Papæ, à quo

à quo cogi poteſt vt reuertatur ad ſuam religionem. ibid.6
Item ſic eiectus & habitu priuatus manet Epiſcopo ſubiectus. ibid.
Vinculum profeſſionis etiam ex mutuo conſenſu religionis & religioſi diſſolui nō poteſt. ibid.2.7
Quo iure ſit indiſſolubile hoc vinculum. 333.1.8,& ſeq.
In quo ſenſu ſit indiſſolubile iure Eccleſiaſtico & naturali. 334.1.12,& 13
Opinio D.Thomæ aſſerentis, profeſſionē eſſe omnino indiſpenſabilem etiam à ſummo Pontifice. 337.1.1
Hæc opinio iuxta aliquos non poteſt defendi ſine errore, ad minimum non videtur multum probabilis. 345.1.24
Defendi poteſt ſine cenſura, minùs tamen probabiliter, & cohærenter, iuxta declarationes Pontificum. ibid.2.25
Ponuntur varij modi illam defendendi, & intelligendi. ibid.25,& 26
Summus Pontifex poteſt diſpenſare in profeſſione. 336.1.5,& ſeq. 340.1.3,& ſeq.
Numerantur variæ perſonæ profeſſæ cum quibus diſpenſatum fuit, vt vxores ducerent. 336.2.6
Pontifex poteſt diſpenſare validè, quamuis illicitè, ſine cauſa in ſolemnitate voti, non ita in ipſo voto. 341.1.6
Diſpenſatus legitimè à Pontifice ſine cauſa in voto ſolemni poteſt validè contrahere matrimonium, adhuc tamen manet obligatio reſultans intrinſecè ex ipſo voto. ibid.
Maior cauſa requiritur ad diſpenſandum in profeſſione, quàm in votis ſimplicibus nudè ſumptis. ibid.2.7
Prælatus religionis non poteſt diſpenſare in profeſſione ſubditi. 334.1.12
Item nòn poteſt ita dimittere incorrigibilem vt ipſum ſtatum religioſi illi auferat. ibid.2.13
Neque ſummus Pontifex hoc poteſt facere & diſpenſare validè in profeſſione, niſi detur cauſa iuſta. ibid.
Poteſtas ordinaria diſpenſandi in profeſſione tam de facto, quàm de iure immediatè, eſt in ſolo ſummo Pontifice. 346.1.1
Hanc poteſtatem habebant olim Epiſcopi circa ſibi ſubditos. ibid.2
Nunquam licet, etiam in grauiſſima neceſſitate, Epiſcopis per epiikiam diſpenſare in profeſſione & votis ſolemnibus. 347.1.5
Oppoſitum eſt probabile. ibid.4,& 5
Profeſſionis vinculum nunquam ceſſat ex natura rei propter aliquam vrgentem neceſſitatem, niſi à ſuperiore poteſtate diſſoluatur. ibid.2.6
Vide *Caſtitas religioſa*, ſeu *ſolemnis*.
Ad profeſſionem faciendam quomodo poſſit quis obligari cùm ſit opus conſilij. 43.1.3
Ex profeſſione nulla manet irritum votum obedientiæ & paupertatis. 144.1.16
Caſtitatis verò aliquando. ibid.17
Profeſſio non fit inualida propter votum profitendi, vel aliam merè internam obligationem: fit verò, ſi ab extrinſeco detur aliqua neceſſitas, vel obligatio, vt v.g. pactum inter nouitium & religionem de facienda, vel admittenda profeſſione. 181.1.19
Profeſſio fœminarum non eſt nulla, quamuis omittatur examen Epiſcopi à Conc. Trident. præſcriptum. 206.1.9
Profeſſio impedit, ſi non fiat cum licentia, ingreſſum alterius religionis, vel laxioris, vel prohibitæ. 216.2.12
Profeſſio nulla à principio, non fit valida per tacitam ſequentem, quando prior ſeruatur ſub exiſtimatione valoris, & obligationis illius. 194.1.7
Per profeſsionem non extinguitur commoditas vſusfructus, nec ius ad illam, ſed tranſit ad monaſterium. 453.1.6
Non ita penſio. ibid.2.7
Aſſignantur modi, quibus profeſſio inualida fieri poteſt. 361.1.1
Profeſſio ita aliquando eſt nulla vt nunquam poſſit fieri valida, aliquando verò poſſit. ibid.2.2
Profeſſio facta in religione non approbata nunquam fit valida quoad vinculum profeſſionis quoad valorem verò votorum, poteſt eſſe valida, ſi dentur requiſita. ibid.
Profeſſio facta à perpetuo amente ita eſt nulla, vt nullo modo ratificari validè poſſit. Item facta ab Epiſcopo, vel coniugato poſt matrimonium conſummatum, quatenus durant in ſtatu impotentiæ propter defectum licentiæ, vel à Pontifice, vel ab altero coniuge. ibid.
Profeſſio ſemel inualida (quæ tamen eſt capax remedij) ſolo tractu temporis non fit valida ablato defectu, ſed opus eſt vt iteretur conſenſus. 352.1.3
Vt profeſſio inualida fiat valida, neceſſarium eſt, vt de priori defectu & nullitate conſtet, & qui talem profeſſionem ratam habet. ibid.4
Ad inualidam profeſſionem ratificandam non ſufficit interior tantùm conſenſus, ſed neceſſe eſt vt exteriùs, per ſignum vel tacitum vel expreſſum manifeſtetur. ibid.2.5,& 6
Profeſſio expreſſa nulla poteſt ratificari per ſequentem tacitam. ibid.6,& 7
Profeſſio inualida ſi ante illam expreſsè emiſſam anteceſſit integer probationis annus, poteſt ſtatim fieri vel expreſsè, vel tacitè; ſi verò non anteceſſit, nullo modo poteſt ratificari, niſi iterum annus probationis integer fiat. 363.1.8
Ad talem profeſſionem, expreſsè, vel tacitè iterandam, non requiritur habitum nouitiorum ſuſcipere, & modum viuendi illorum obſeruare; ſed ſufficit perſeuerare in tali religione ſub habitu, & obedientia eius, per annum integrum computandum à tempore, quo cognouit nullitatem prioris profeſſionis, & decreuit in religione manere. ibid.2.10
In eo caſu tenetur abſtinere ab actibus profeſſorum qui vel validè, vel licitè ſine vera profeſſione exerceri non poſſunt. ibid.
Quando profeſſio fuit nulla ex defectu irritante ſolum conſenſum religioſi: vt, v.g. ſi ex malitia fictè profeſſus eſt, vel ex metu graui, non eſt neceſſaria ex parte religionis ſcientia talis nullitatis, neque nouus conſenſus, ſed ſufficit prior moraliter permanens, vt profeſſio iterari poſſit. 365.2.16,& 17
In hoc caſu non tenetur manifeſtare religioni talem defectum. ibid.16,& 19
Quando profeſſio fuit nulla ex defectu irritante ſolum conſenſum religioſi (vt. v.g. ſi ex malitia fictè profeſſus eſt, vel ex metu graui) non eſt neceſſaria ex parte religionis ſcientia talis nullitatis, neque nouus conſenſus, ſed ſufficit prior moraliter permanens, vt profeſſio iterari poſſit. ibid.16,& 17
Quādo profeſſio fuit nulla ex defectu irritāte cōſenſū ex vtraq; parte (vt v.g. defectus anni nouitiatus) vel ex parte religionis, neceſſe eſt, vt vtraque

que pars ſcientiam habeat defectus vt poſſit denuo legitimè conſentire. 366.2.20

Defectus anni probationis non ſolùm manifeſtandus religioni propter ipſam profeſſionem, ſed etiam propter probationem, vt ex tempore notitiæ incipiat nouitiatus eo modo, quo religioni placuerit. 367.1.22,& 24

Quando defectus fuit in anno probationis, ſufficit complere quod defuit, ſi profeſſio ſolùm facta ſit exteriùs, vel fictè intellecta eius nullitate tam ex parte religioſi, quàm religionis, dummodo ſub eadem obedientia in habitu religionis perſeueretur. 368.1.25

Quando verò talis profeſſio fieret ſub errore, quòd ſit valida, ſi receptio eſt nulla directè, & per ſe, neceſſarium eſt, vt noua receptio valida fiat, & poſt illam integer annus nouitiatus, ac tandem ſequatur profeſſio. ibid.2.28,& 29

Quando receptio in ſe fuit valida, profeſſio verò nulla ex defectu anni integræ probationis, vt denuo ratificetur debet præcedere nouus annus probationis. 369.2.30

Probabile eſt ſufficere in hoc caſu tempus, quod defuerat, ſupplere. ibid.31,& 32

Probabilius & ſecurius eſt, ex quocunque defectu profeſſio ſit nulla, neceſſariò præmittendum integrum probationis annum, vt poſſit ratificari. 370.2.34

Si bona fides interceſſit, talis religioſus ſaltem poſt ratificatam profeſſionem retinet locum antiquitatis quem acquiſiuit. ibid.2.34

Ad iterandam profeſſionem nullam ſufficit tacita, niſi religio expreſſam poſtulauerit. 371.1.35

Quando profeſſio expreſſa ita fuit nulla vt in foro Eccleſiæ de eius nullitate conſtet, vel conſtare poſſit, qui illam tacitè ſolùm confirmauit, non poteſt eligi in Prælatum, & ſi eligatur, nulla erit electio, nec poterit tuta conſcientia acceptari. ibid.36

Quando verò non poteſt conſtare probabiliter, eſt valida electio. ibid.37

Quando profeſſio bona fide facta eſt ſimpliciter nulla per ſe loquendo nullum habet effectum, per accidens autem, poteſt habere aliquem, magis in foro externo, quã in interno. 372.1.3,& 5

Profeſſio ita facta, quamdiu exiſtimatur valida obligat ac ſi eſſet valida ratione ignorantiæ. ibid.2.5

Si hæc ignorantia ſit publica, & communi exiſtimatione iudicetur profeſſus, omnes actus profeſſorum proprij etiam validam profeſſionem ſupponendo ab eo exerciti, ſunt validi. ibid.

Sic profeſſus poteſt in foro externo obligari ad permanendum in religione, & obediendum, & ipſe tenetur aliquo modo parere huic ſententiæ. ibid.

In prædicto caſu ſi talis ſit dubius de nullitate profeſſionis tenetur parere ſententiæ; imò quãuis non intercedat ſententia non poteſt ſua authoritate ſe eximere à religione, & tenetur ad ratificandam profeſſionem. 373.1.6

Si verò ſit certus coram Deo de nullitate profeſſionis, quam ab initio bona fide fecit, non tenetur ratificare illam, quamuis per ſententiam cogatur in religione manere. Item non tenetur ad internam obſeruantiam, votorum, & regularũ, ſed tantùm ad externam, & neque ad hác ſecluſo ſcandalo: item poteſt relinquere Religionem ſine vi, iniuria, & ſcãdalo: ſolũ obligatur ad parendum exteriùs illi ſententiæ; non reſiſtendo per vim. ibid.

In hoc caſu conſulendum eſt tali perſonę vt priorem profeſſionem ratam habeat. ibid.2.7

Probabile eſt, ſi talis dubitationem moueat circa nullitatem profeſſionis cùm nihil probare poſſit, iuſtè poſſe à religione obligari ad profeſſionẽ iterãdã; & tũc ipſe tenetur ex animo iterare. ibid.

Ad idem tenetur, quamuis à religione non obligetur ſi in aliquo caſu non poſſit ſine ſcandalo, & periculo religionem relinquere. 374.1.8

Profeſſio nulla ex defectu cõſenſus propter fictionem profitentis, per ſe non obligat ad ſtatum religioſum, aut iterandum, aut vota ſeruanda, per accidens verò poteſt obligare. ibid.9

Quando profeſſio eſt nulla tantùm ex iure Eccleſiaſtiço, per ſe habet effectus in iure expreſſos. ibid.2.10

Profeſſio facta in religione mendicantium ante expletum annum probationis, ante Conc.Trid. obligabat ad ingrediendum aliam religionem, poſt Conc. eſt omnino inualida, & nullum habet effectum. ibid.11

Idem dicendum de profeſſione tacita, facta per ſuſceptionem habitus profeſſorum intra annum nouitiatus. ibid.

Profeſſio cõiugati, ſine licentia conſortis eſt nulla, neque obligat ad vota paupertatis & obedientiæ, ſed ſolùm ad votum ſimplex caſtitatis. 375.1.12,& 13

Ex intentione verò profitentis neque ad hoc obligabit, ſi non intendit vouere caſtitatem niſi vt annexam religioni. ibid.2.14

Profeſſio hoc ſecundo modo facta, ſecluſo ſcãdalo, non impedit matrimoniũ, primo verò modo impedit propter ſimplex votum caſtitatis. ibid.

Si quis ſuſcipiat habitum religionis cum propoſito mutandi vitam, ibi non interuenit profeſſio expreſſa, nec tacita. 376.2.18

Quæ obligatio reſultet ex profeſſione cum tribus votis ſolemnibus facta in manibus non habentis poteſtatem admittendi & incorporandi religioni. 377.1.19,& 20

Poſt profeſſionem inualidam ſimpliciter poteſt quis licitè relinquere habitum & religionem, quin in foro conſcientiæ incurrat apoſtaſiam, aut excommunicationem. 377.2.1

Item relicta religione poteſt aſſumere quemcunque ſtatum. ibid.2

Profeſſio inualida in foro Eccleſiæ & valida coram Deo eſt moraliter impoſſibilis: ſi tamen contingat quòd profeſſio valida coram Deo in foro Eccleſiæ probari non poſſit, vel quòd ſit valida, vel quòd ſit facta; tenetur eam ſeruare in cõſciẽtia, nullũq; dubiũ circa illã mouere. ibid.3

In probanda profeſſione nulla non credendũ ipſi religioſo etiam iuranti, niſi aliunde ſufficiens probatio detur. 378.2.5,& 6

Vt Eccleſia reputet profeſſionem nullam non ſatis eſt, vt probetur inualidè factam, ſed requiritur vt ſufficienter conſtet exteriùs factam eſſe cum tali defectu irritante. 379.2.8

Qui certus eſt profeſſionem eſſe nullam, & in foro externo id probare non poteſt, habet ius relinquẽdi religionem propria autoritate, & aſſumendi alium ſtatũ etiã matrimonij. ibid.9,& 10

Tenebitur tamẽ ex quo fuit in mala fide & in mora vel ratificãdi profeſſionẽ, vel relinquẽdi religionẽ ad reſtituendũ quidquid de bonis religionis conſũpſit in proprios vſus habita ratione obſequiorũ, quę fecit religioni eo tẽpore. 380.1.10

Quando profeſſio nulla probari poteſt, non debet exire propria authoritate, ſed petendo liberta-

tem ſuam ab Eccleſiaſtico Prælato. ibid.11
Ad hoc tenetur in conſcientia,& ſi contrarium faciat peccat grauiter,& tenetur non vti priuilegiis religionis, & amiſit ius ad gaudendum: poſtquam tamen exiuit non tenetur redire. ibid.2.12
Item, non incurrit ipſo facto excommunicationem, vel pœnam aliam ipſo iure impoſitam apoſtatis: & quamuis ſub excommunicatione iubeatur redire, & vt contumax declaretur, non tenetur in conſcientia,nec ligatur cenſura niſi quoad exteriorem eius obſeruantiam.ibid.
Talis propria authoritate dimittens religionem excuſatur à culpa, quando ob eam rem in carcere detinetur,vel aliter impeditur ne ius ſuum poſtulet,vel non poteſt alia via vexationem illam vitare;& ſi probare poteſt in foro Eccleſiæ hæc impedimenta,non incurrit pœnas à Conc. Trident.impoſitas. 381.1.13
Item quamuis temere dimittat habitum, ſi poſtea velit reaſſumere ad hoc vt audiatur & voluntariè redeat(non verò ſi inuitè capiatur) bene poteſt illi concedi audientia, ex quadam æquitate & benignitate. ibid.14
Qui volunt cauſam nullitatis profeſſionis prætendere ante quinquennium elapſum à die profeſſionis illam intentare debent, alioqui non audiuntur. ibid.2.1
Hoc intelligitur tam de profeſſione expreſſa, quàm de tacita. ibid.
Quis ſit dies profeſſionis à quo quinquennium computatur. ibid.2
Hoc decreto nec ſtatuit,nec potuit ſtatuere Cõc. vt elapſo quinquennio talis perſona vel maneret religioſus profeſſus ſine proprio cõſẽſu.382.1.4
Vel teneretur in conſcientia ad permanendum in religione in perpetuum eius obſequium, ex vi præſcriptionis aut pœnæ. ibid.5
In aliquibus caſibus admittenda exceptio vt non obſtante quinquennio elapſo quis audiatur, & aſſignantur. ibid.2.6,7,8,& 9
Milites ſancti Ioannis comprehenduntur ſub hoc decreto,non verò milites aliorum ordinum militarium. 384.1.10
Quid teneatur facere religioſus qui poſt quinquennium non auditur, cùm certus ſit ſe non eſſe religioſum. ibid.
Tacita profeſſio,eſt vera profeſſio. 348.1.2
Quot modis fiat. ibid.13
Primus modus profeſſionis tacitæ ſecundùm ius antiquum erat quando quis induebat habitum proprium profeſſorum. ibid.4
Requirebatur tamen ætas pubertatis. ibid.
Non ita annus nouitiatus. ibid.2.5,& 16
Secundus modus profeſſionis tacitæ erat per vsũ actuum qui ſunt proprij profeſſorum. ibid.6
Ex ſententia aliquorum probabiliter requirebatur ad hanc tacitam profeſſionem vt fieret in habitu ſaltem nouitiorum cum perſeuerantia per triduum. 349.1.7
Solus actus proprius profeſſorum ſine voluntaria habitus profeſſorum ſuſceptione,non ſufficit ad tacitam profeſſionem. ibid.8
Vtrumq; requiritur, & aſſumptio habitus profeſſi & exercitium actus eius. 350.1.12,& 21
Quando ſolus habitus profeſſorum aſſumitur, requiritur perſeuerantia tridui poſt habitum aſſumptum, vt profeſſio tacita facta cenſeatur; quando verò adiungitur exercitium actus, tunc ſtatim cenſetur facta. ibid.12
Probabiliùs tamen etiam in hoc caſu requiritur perſeuerantia per triduum. 351.1.14,15,& 16
Ante hoc triduum non eſt valida profeſſio tacita etiam in foro conſcientiæ. 350.2.13,& 14
Quæ & qualis ſcientia requiratur vt profeſſio ſic facta teneat in vtroque foro. 351.2.16
Quæ conditiones requirantur tam ex parte religionis,quàm tacitè profitentis. ibid.
Certior modus profeſſionis tacitæ poſt annum nouitiatus expletum eſt geſtare habitum profeſſorum, & hoc dupliciter poteſt contingere. 352.1.17
Quas conditiones neceſſarias requirat. 351.2.16, vſque ad 21
Alius modus tacitè profitẽdi eſt per ſolam ſuſceptionem cuiuſcunque habitus religioſi etiam proprij nouitiorum, ſi poſt publicum votum ſimplex religionis aſſumatur. 355.2.22
Reiicitur tamen. 354.1.23
Poſt Conc. Trident. non fit profeſſio tacita intra annum nouitiatus. 355.2.1
Expleto anno probationis fieri poteſt. ibid.2
Duobus modis poteſt fieri, primo ſi quis expleto anno nouitiatus, & 16.ætatis ſponte ſua habitum proprium & diſtinctum profeſſorum aſſumat. ibid.3
Secũdo modo fit tacita profeſſio ſi quis per integrum annum(qui annus debet inchoari poſt expletum 16.ætatis) probationis, geſtet habitum religionis indiſtinctum patenter. 356.1.4
Cum ſolo habitu proprio & omnino diſtincto nouitiorum, quidquid aliud ei adiungatur etiam poſt expletum annum nouitiatus & 16. ætatis, non fit tacita profeſſio. ibid.2.5
Vt profeſſio tacita ſit valida requiritur poſitiuus conſenſus formalis vel virtualis profitendi, & non ſufficit negatiuus. 355.2.3
Profeſſio tacita eſt vera profeſſio;ad illam requiruntur omnes conditiones, quæ ad expreſſam. 356.2.1
Habet omnes effectus, quos expreſſa, exceptis in iure declaratis. 357.1.2
Duæ exceptiones ſunt in iure,prima eſt quòd profeſſio tacita, facta ante expletum annum nouitiatus, non obligat religioni, in qua profeſſus eſt:ſed religioni in genere. ibid.3.8,& 9
Ipſa tamen religio obligatur ad retinendum ſic profeſſum. 359.1.12
Hæc iuris exceptio non habet locum in profeſſione tacita quæ fit deferendo communem habitum profeſſorum per integrum annũ. ibid.2.13
Neque in profeſſione tacita, quæ modò fit poſt Concilium Trident. 360.1.14
Secunda exceptio eſt quòd tacitè profeſſus non poteſt eligi in Prælatum ſuæ vel alterius religionis.Poteſt tamen actiuè eligere. ibid.2.15
Profeſſus an teſtari poſſit, vide *Paupertas ſolemnis.*
Quinquennium à Concilio Tridentino præſcriptum ad probandam profeſſionis nullitatem, vide ſuprà hac ipſa rubricâ. 381.1.4

R

Ratihabitio.

Ratihabitio de futuro non confert iuriſdictionem. 534.1.8,& ſeq.
Vide *Profeſſio.*
Reatus pœnæ temporalis,vide *Profeſſio.*

Recipere,& receptio in religione.

Receptio in religione vt fiat validè requirit poteſtatem in recipiente. 241.2.2
Iuxta cōſtitutionem Sixti V. vt valida ſit receptio, requiritur, vt recipiendus ſit maior 16. annis; deinde vt præcedat inquiſitio de parētibus ſolùm, non verò de illorum conditione aut qualitatibus. Item de patria, vita, ac moribus. 244.1.12, & ſeq.
Recipi poteſt in religione expoſitus, cuius parentes, vel patria ignoratur, facta priùs diligenti inquiſitione. ibid. 13
Inquiſitio hîc requiſita ſufficit, quæ ad humanam fidem faciendam ſatis eſt; qualis eſt duorum vel trium teſtium abſque ſuſpicione, iuridicè, & cum iuramento interrogatorum ab aliquo fideli miniſtro ad hoc munus conſtituto, per religionem, aut prælatum eius. ibid. 2.14
Non requiritur probatio de bonitate recipiendi per teſtes, ſed ſolùm probatio quòd non habeat crimina impedientia. ibidem
Requiritur etiam probatio per miniſtros fideles & prudentes religionis facta, an Spiritus ſancti vocatione religionem eligat. 245.1.16
Ante receptionem debet certificari capitulum generale, vel prouinciale, de inquiſitione facta. ibid. 17
Receptio ad habitum regularem non ſeruata hac forma præſcripta, eſt inualida. 246.1.20
Siue fiat bona fide, ſiue ſcienter & temere. ibid. 2. 22
Moderata fuit hæc conſtitutio Sixti V. per aliam Clem. VIII. ibidem
Ad receptionem in religione ex iure naturali requiritur examen prudens, & probatio, vt ſolùm idonei, & à Deo vocati recipiantur. 247. 1.23
Olim ex iure communi nullus recipiebatur ſine licentia Epiſcopi habentis poteſtatem in illo monaſterio. ibid. 24
Item requirebatur diuturna probatio ſolùm pro militibus, pro incognitis, & pro Eccleſiaſtico ſeruitio deputatis. ibid. 2. 25
Recipi poſſunt peccatores antequam diu exerceantur in præceptorum Dei obſeruantia, ſed non facilè quando eſt inueterata peccandi conſuetudo. ibid. 26
Concurrentibus omnibus neceſſariis, tam ex parte religionis, quàm recipiendi, qui poteſtatem habet, tenetur ex officio, & charitate illum recipere, niſi cauſa rationabilis excuſet. Idem dicendum de ferentibus ſuffragia. 248.1.28
In dubio liberum eſt recipere, vel non recipere. Itē ſi multi æquales petant, & non poſſint omnes ſimul recipi, liberum eſt hos potiùs quàm illos recipere. ibidem
Vide *Ingreſſus Religionis*, & *Poteſtas*.

Rechabites.

Rechabites traxerunt originem à Nazaræis, non fuerunt tamen verè religioſi. 163.1.14

Reformatio.

Reformatio religionis relaxatæ obligat antè profeſſos ad obſeruantiam. 643.1.19
Vide *Obedientia ſolemnis*.

Regula.

Regula religioſa licèt ex ſe non obliget in conſcientia, ſaltem ratione pœnæ & regularis diſciplinæ, obligat in conſcientia. 637.2.16
Vide *Obedientia ſolemnis*.

Relaxatio, & *Relaxare.*

Relaxatio religionis ſimpliciter cōtingere poteſt. 639.2.6
Obligatio trium votorum religionis relaxari non poteſt ſola conſuetudine. 638.2.2, & 22

Religio, & *Religioſus.*

Religio eſt ſtatus perfectionis acquirendæ. 50.2. 3, 4, & 5
Religionum diſtinctio vnde proueniat. 83.1.5
Religio dupliciter inſtitui poteſt. 140.1.16
Olim religionum inſtitutio non erat vel generalis pro vniuerſa Eccleſia, vel ſub vno capite. ibid. 17
Religiones D. Baſilij, Auguſtini, Benedicti & Pachomij cum multis aliis monaſteriis ſunt introductæ ſola Epiſcopi approbatione. 149.1.9, vſque ad 13
Religio clericorum ac ſacerdotum, Apoſtolos imitantium, fuit prior quàm monachorum. 169. 1.5, & 6
Fuit inſtaurata à D. Auguſtino, non verò incepta. 170.1.8
Vide *Status. Perfectio Obligatio. Approbatio. Receptio. Conſilium. Poteſtas. Ingreſſus religionis. Paupertas ſolemnis. Reformatio. Relaxatio. Votum religionis.*
Religioſus per vota traditur Deo: non eſt ſui iuris. 93.1.5.
Verus religioſus dupliciter ab Eccleſia fieri poteſt habilis ad matrimonium. 116.2.11
Religioſus è Religione in perpetuūm eiectus, non acquirit ſibi dominium, nec poteſt teſtari de bonis acquiſitis: non tamen illi ſuccedit religio. 122.2.13
Religioſus mundo mortuus quomodo intelligatur. 123.2.17
Religioſi eiectio à votis relaxando, eſt antiquiſſima. 131.2.14, vſque ad 22
Vox *Religioſus*, quomodo in iure accipienda ſit. 272.1.10
Religioſus in iure cur potiùs ſeruo quàm filio cōparetur. 274.2.8
Quidquid acquirit, monaſterio acquirit. ibid.
Etiam repugnante prælato. 545.2.35
Religioſi laici in labore manuum exerceri debēt, cum illis qui in ſeculo non laborabant, mitiùs in hoc agendum. 428.1.19
Vide *Peccatum, Paupertas, Profeſſio*.

Renuntiatio.

Renuntiatio Pontificatus à Papa fieri poteſt. 57. 2. 10
Renuntiatio beneficij, vide *Nouitius*.
Renuntiatio Epiſcopatus, vide *Epiſcopus*.

Reſeruatio.

Reſeruatio in iuriſdictione non eſt ſignum delegationis factæ. 152.2.25
Vide *Votum religionis*, & *Caſtitas ſimplex*.

Reſtitutio.

Reſtitutio non obligat cum graui onere & detrimento. 649.1.9
Vide *Debitor*, & *Profeſſio*.

S.

Sacerdos, vide *Caſtitas clericalis*, & *Status*.

Salutatio.

Salutatio, *Deo gratias*, eſt antiquiſſima in Monachis. 174.1.10

Seruitus, & *Seruus.*

Seruitus corporalis eſt pœna; poteſt ab extrinſeco & violenter induci ſine cōſenſu ſerui. 43.1.4
Seruitus non irritat ingreſſum religionis, ſed facit

illicitum. 217.1.15
Seruitus propria qualis ſit. 278.2.22
Differentia inter ſeruitutem mancipij & religioſi. ibid.21,22,& ſeq.
Seruus poteſt validè contrahere matrimonium inuito domino. 113.1.8
Seruus non eſt omnino incapax dominij. 123.2.17
Qui in ſeruitute iniuſtè detinetur,quanuis dominus ſit in bona fide, & in exteriori foro non poſſit probare libertatem ſuam, licitè poteſt fugere,& libertatem recuperare. 379.2.9
Seruus nemo fit ſola domini præſcriptione, quanuis è contrario ſeruus poſſit præſcribere libertatem:in pœnam verò poteſt quis inuitus alteri ſubiici in ſeruum, vel alio modo ſub dominio illius conſtitui. 382.1.5
Serui cum pecunia computantur. 396.2.9
Vide *Profeſſio. Matrimonium.*

Simonia.

Simonia pro religionis ingreſſu non datur,niſi intercedat ratio pretij: vnde dos pro congrua ſuſtentatione etiam cum pacto, aut quid ſimile pro habitu emendo, eleemoſyna, aut largitio ſecluſo pacto, non faciunt ſimoniam. 240.1.15
Item nec munuſcula, aut beneficia facta ex parte recipientium, vt faciliùs alliciantur ingreſſuri. ibid.

Societas IESV.

Votum ſimplex paupertatis in Societate IESV non eſt ſolemne quia non eſt perpetuum. 121.2.8
Societas non habet ius ſuccedendi in bonis ſuorum religioſorum. 122.2.12
Votum religionis in genere impleri poteſt in Societate,in quocunque gradu. 181.1.19
Generalis Societatis poteſt dare ſubditis etiam profeſſis licentiam tranſeundi ad religionem paris, laxioris, aut ſtrictioris diſciplinæ. 200.1.7
Superior Societatis poteſt diſpenſare in voto ſtrictioris religionis cum eo, qui in Societate recipitur: Si verò ante profeſſionem recedat, reuiuiſcit tale votum. ibid.9
Ex ſpeciali priuilegio poteſt ſuperior Societatis dare litteras dimiſſorias nouitiis,vt ordinentur. 266.2.17
Societas eſt approbata pro ſolis viris. 322.1.25
Indulgentia plenaria conceditur religioſis Societatis in ipſo ingreſſu,& iterũ in morte. 324.1.8
Vide *Paupertas ſolemnis.*
Vota Scholarium Societatis IESV poſt bienniũ emiſſa an & quomodo poſſint dici indiſpenſabilia à Pontifice. 346.1.26
Vota præcedentia per vota ſimplicia poſt bienniũ in Societate emiſſa ipſo iure,& facto ſolùm ſuſpenduntur,non verò commutantur,aut extinguuntur, vnde amiſſo ſtatu iterum reuiuiſcunt. 330.1.20
Per ingreſſum,& habitus ſuſceptionem an,& quomodo commutari poſſint ex intentione vouentis; & quæ obligatio maneat poſt egreſſum. ibi. 2.21,& 22
In Societate vt profeſſio ſit valida,debet in ſcriptis legi. 316.1.3
Item debet neceſſariò fieri coram teſtibus. ibid.2
Votum caſtitatis ſimplex in ſocietate factum ante conſtitutionem Greg. XIII. non irritabat matrimoniũ poſtea contractũ.500.1.10,& 512.2.13
Hoc votum non dirimit præcedens matrimonium ratum. 606.1.19
In Societate votũ obedientiæ eſt perfectiſſimũ & extenditur ad omnia opera perfectionis.646.1.9
Electio & acceptatio Epiſcopatus eſt prohibita ex voto obedientiæ in Societate. 650.2.14

Solemnitas.

Solemnitas non eſt de eſſentia voti ſolemnis niſi reduplicatiuè ſumpti. 96.1.3
Solemnitas eſt duplex,ſubſtantialis, & accidentalis. ibid.4,& 10
Non repugnant inter ſe,ſed poſſunt in eodem voto coniungi. 98.1.11
Solemnitas ſubſtantialis non conſiſtit in aliqua ſacra benedictione, aut conſecratione. 100.2.3
Solemnitas voti caſtitatis religioſæ iuxta aliquos conſiſtit formaliter in traditione,quam religioſus ſuiipſius facit religioni & quam prælatus acceptat. 104.2.2
Ex hac traditione,in illa ſententia, oritur ſolemnitas inhabilitans perſonã ad matrimoniũ.ibi.3
Solemnitas in voto caſtitatis non prouenit per ſe ex traditione. 107.2.14,& 15
Solemnitas hæc eſt ex iure humano; probatur ex iure lib.2. c.8. probatur ratione eod. lib.c.9. Oſtenditur eſſe ex iure Eccleſiaſtico. 115.1.5 & 337.1.9
Solemnitas ſubſtantialis nihil aliud eſt,quàm moralis efficacia voti caſtitatis ad inhabilitandam perpetuò perſonam, ne validum matrimonium contrahere poſſit. 114.1.1
Cur hæc efficacia potiùs voto, quàm traditioni tribuatur. ibid.2
Quo ſenſu dicatur hæc ſolemnitas voti caſtitatis à ſummis Pontificibus de iure Eccleſiaſtico. 339.2.1,& 2
Solemnitas in voto paupertatis conſiſtit in eo, quòd reddat perſonam perpetuò incapacẽ dominij,& proprietatis. 121.2.7,& 8
Hæc ſolemnitas ex ſolo iure Eccleſiaſtico prouenit. ibid.9,& 11
Non prouenit ex traditione. 122.2.12,& ſeq.
Solẽnitas in voto obedientiæ conſiſtit in eo,quòd vouens ſe non poſſit firmiter obligare, neque naturaliter,neque ciuiliter ſine prælati conſenſu. 137.2.4,& 8
Hæc ſolemnitas,& efficacia non inuenitur in traditione etiã voto firmata, ex ſolo iure naturæ abſque iuris Canonici adminiculo.139.2.14
Hæc ſolemnitas ab Eccleſia introducta,voto obedientiæ principaliter attributa eſt, & nunquam ſoli voto,aut ſoli traditioni.
Solẽnitas huius voti includit, vel ſupponit traditionẽ abſolutè perpetuam tam ex parte religionis,quàm religioſi.
Solemnitas votorum non eſt de eſſentia ſtatus religioſi. 130.1.4
Vide *Traditio. Votum. Caſtitas religioſa, & Votum caſtitatis.*

Solicitudo.

Solicitudo rerum temporalium an, & qualis impediat perfectionem. 416.1.12,& 13

Sponſalia.

Vide *Ingreſſus religionis.Votum religionis. Caſtitas ſimplex. Filius.*

Status.

Status in Eccleſia diſtinguitur ab officio & miniſterio. 2.3
Eſt in triplici differentia. 8.1.14,& 15
Status ſignificatio. 5.1.1
Illius definitio. ibid.2.2
Dicit,& requirit perfectionẽ in ſuo ordine.ibi.1.1

Status moralis exigit neceſſariò immobilitatem ſeu immutabilitatem ortam ex cauſa permanente. ibid.2.2,4,6,& 7 & 44.2.11
Cauſa permanens immobilitatis huius eſt multiplex. 7.1.9
Status immobilitas in ſeruitute humana oritur ex titulo iuſti dominij in ſeruum:in ſtatu libertatis ex lege naturali. ibid.
Ex ſtatu peccati ex procliuitate ad malum, vel difficultate ad bonum. ibid.10
In ſtatu gratiæ oritur ab ipſa gratia. ibid.2.11
In ſtatu regulari,à profeſſione,voto,vel pacto: in ſtatu ſeculari à iure propriæ libertatis: in ſtatu Clericali à ſacramentali,non iterabili,& à charactere indelebili. ibid.12
In ſtatu virginitatis,vel viduitatis oritur à propria libertate. 8.1.13
In Eccleſia, prout eſt reſpublica temporalis ſunt varij ſtatus libertatis, & ſeruitutis humanæ. ibid.14
Prout eſt reſpublica ſpiritualis, ſunt duo ſtatus viæ,& termini. ibid.2.15
Status termini diuiditur in ſtatum beatitudinis,& damnationis: In purgatorio non datur ſtatus, ſed beatitudinis inchoatio. ibid.
Status viæ duplex, innocentiæ, & naturæ lapſæ. ibid.16
Status naturæ lapſæ diuiditur in ſtatum legis naturæ,legis veteris,& legis gratiæ. 9.1.17
Status vitæ Chriſtianæ habet omnes conditiones neceſſarias tam perfectionis, quàm immobilitatis. ibid.
Statuum multiplicitas in Eccleſia tam formaliter, quàm materialiter accepta. 9.1.1,& 2
Status pertinens ad bonum commune diuiditur in Clericalem,& laicum. ibid.2.3
Pertinens verò ad bonum ſpirituale ſingulorum, eſt multiplex religionis. 10.1.4,& 5
Status religionis manauit ex diuina inſtitutione. ibid.5
Status vitæ Chriſtianæ diſtinguitur in ſtatum vitæ communis, & perfectionis. ibid. 2.7, & 8
Quomodo inter ſe diſtinguantur. 11.1.9
Status vitæ communis eſt omnibus neceſſarius; non obligat ad perfectionem, neque excludit. ibid.8
Diuiſio iſta eſt ſufficiens, & adæquata. ibid.2.12
Ad ſtatum vitæ communis ſpectat matrimonium, etiam prout eſt ſacramentum. 12.1.13,& 14
Status perfectionis non eſt difficilior, quàm ſtatus vitæ communis;imò facilior,vtilior, & ſecurior. 11.2.10
Status perfectionis à perfectione diſtinguitur. 9.2.2 & 22.2.3 & 40.1.6
Status perfectionis definitio,& explicatio. 22.2.3,& 4
Quinque conditiones ad illum requiruntur. 23.1.6,vſque ad 11
Status perfectionis per ſe ac principaliter ordinatur ad contemplationem. 24.2.12, & 13
Status perfectionis principaliùs conſilia, quàm præcepta reſpicit. 39.2.3,& 8
Non ſolùm ordinatur ad obſeruantiam præceptorum ob vitanda peccata mortalia,ſed etiam venialia. 41.1.11
Illius eſſentia in conſiliis poſita eſt. ibid. 2.12, & 13
Status perfectionis requirit obligationem, per aliquem conſilij actum indirectam. 42.2.1
Neque ille, neque eius obligatio inducitur ab extrinſeco, ſed conſenſu propriæ voluntatis ſtatum aſſumentis. 43.1.2,& 3
Actus quo conſtituitur ordinariè eſt emiſſio voti;ſæpius adiungi debet aliqua donatio, traditio,vel contractus;aliquando alius contrahendi modus. ibid.2.5,6,& 7
Requiritur vt ſit actus externus, licèt occultus per accidens. 44.2.10
Item vt ſit actus obligans ad perpetuò permanendum & obſeruandum aliquid perfectionis in tali viuendi modo. ibid.11,& 15 & 54.2.11
Status nomen dupliciter vſurpatur. 46.1.1
Status perfectionis diuiditur in tres gradus, ſeu ſtatus, incipientium, proficientium, & perfectorum: & modò perſonis, modò charitati, & virtutibus tribuuntur. ibid. 2, & ſeq.
Status incipientium malè accommodatur coniugatis. 48.1.13
Malè etiam continentibus. ibid.2.15
Status proficientium malè tribuitur religioſis, & perfectorum ſolis Epiſcopis. ibid.14
Prædicta diuiſio eſt vel accidentis in ſubiecta, vel ſubiecti in accidentia. 49.1.16
Conueniens eſt diuiſio in ſtatum perfectionis acquirendæ & exercendæ. 50.2.3
Status religionis eſt perfectionis acquirendæ.51.1.4,5,& 6
Status Epiſcopi, eſt perfectionis exercendæ. ibid. 2.7
Status clericorum non ſacerdotum,non eſt ſtatus perfectionis. 62.1.1
Status ſacerdotum ſimplicium eſt perfectionis ſaltem inchoatiuè. ibid.2.4
Status parochorum, & prælatorum Epiſcopis inferiorum, eſt perfectionis exercendæ. 66.2.26,27,& 29
Non ita ſtatus curatorum. 65.1.18
Ad ſtatus immutabilitatem ſufficit, quòd ille de ſe habeat perpetuitatem, & quòd quis mutationem facere nequeat niſi ex grauiſſimis cauſis,vt patet in Papatu. 64.2.17
Non impedit rationem ſtatus, quòd poſſit mutari tranſeundo ad alium. 63.2.9
Vide *Perfectio*,& *Charitas*.
Status Epiſcopalis eſt perfectior quocunque religioſo ſtatu. 68.1.2
Tres differentiæ inter ſtatum Epiſcopalem, & religioſum. 69.1.9,& 10
Status religioſus eſt Epiſcopali ignobilior,ſed vtilior. ibid.2.12
Status prælaturæ religioſæ,ſi ſit perpetua,eſt verè ſtatus perfectionis,ſi verò ſit temporalis,eſt officium. 70.2.15
An ſtatus Epiſcopalis adeò ſit perfectus vt in eo votum religionis impleatur. 70.2.1,& ſeq.
Status religioſus eſt perfectior abſolutè, & eligibilior,quàm ſtatus prælatorum Epiſcopis inferiorum,& parochorum. 80.1.5
Secundùm ſe tamen, & ex hypotheſi perfectior eſt ſtatus prælatorum,& parochorum. ibid.2.6
Status & dignitas ſacerdotis poſtulat maiorem ſanctitatem,quàm ſtatus religioſi laici,ſeu conuerſi. ibid.8
Status religionis ſtrictè ſumptus tria vota requirit;non ita latè acceptus. 82.1.1
Status perfectionis acquirendæ,& religionis idem ſunt. ibid.2.2

Finis intrinſecus, & proximus religioſi ſtatus eſt perfectio charitatis huius vitæ; extrinſecus verò eſt perfectio charitatis patriæ. ibid.
Eſt etiam finis vltimus illius peculiaris Dei cultus,& gloria. 83.1.3
Finis Apoſtolatus fuit vita mixta. 166.1.10
Finis particularis,ad quem ſtatus religioſus ordinari poteſt,eſt triplex, vita ſcilicet contemplatiua,aut actiua,aut mixta. ibid.
Finis ingrediendi religionem eſt vita irreprehenſibilis,& apoſtolicæ imitatio. 235.1.6
Status religioſus non poteſt conſiſtere ſine tribus votis;ſingula, & omnia ſimul neceſſariò requirit. 85.2.3, vſque ad 10
Ad illius eſſentiam hæc tria vota ſufficiunt. 87.1.11
Status religionis incompletus eſt ille,in quo vnũ, vel alterum votum profitetur. 88.2.17
Fœminæ,quæ vulgo Beatæ dicuntur, non ſunt in ſtatu religionis abſoluto, & completo, ſed incompleto tantùm. ibid.18
Item conuerſi, & Eremitæ vulgo Ermitanos. ibid.
Status religionis neceſſariò poſtulat immobilitatem ortam ex aliqua obligatione,& non ex ſolo propoſito. 89.2.2
Hæc obligatio principaliter cadit in tria vota. ibid.3
Debet eſſe perpetua. ibid.4
De eſſentia huius ſtatus eſt,vt per vota Deo facta confirmetur. 90.1.5,& 8
Non poteſt conſtitui per ſolam obedientiam. 91.1.10
Non requiritur ad hunc ſtatum, vt fiat votum de aliis conſiliis ſeruandis. ibid.2.12
Status religionis dupliciter conſtitui poteſt, vel in communitate, vel in vita ſolitaria. 91.2.1,& 2
Ad ſtatum religioſum præter tria vota eſt neceſſaria prómiſſio,vel traditio facta homini propter Deum. 93.1.6,7,& 8
Item eſt neceſſaria obligatio humana reciproca ex parte religioſi,& religionis. 94.1.9,& 10
In ſtatu religioſo priuato eſt neceſſaria promiſſio facta homini. ibid.11
Abſolutè tamen, & ex ſola reinatura non eſt neceſſaria hæc promiſſio,& obligatio. ibid.2.14
Status religioſus ſine votis ſolemnibus, cum ſolis ſimplicibus conſtitui poteſt. 130.1.4,& 30
Verus religionis ſtatus ſecundùm præſens ius ſine approbatione Eccleſiæ ſubſiſtere non poteſt. 136.2.1
Status religionis in communitate duplex dari poteſt. 139.1.10
Verus religionis ſtatus in præſenti tempore non datur niſi in communitate approbata. 146.2.27
An poteſtas iuriſdictionis ſit neceſſaria ad ſtatum religioſum. 154.1.1
Vide *Approbatio*,& *Poteſtas*.
Status religioſus abſolutè quoad ſuam perfectam inſtitutionem incepit in lege gratiæ. 160.2.4
Multorum opinio eſt incepiſſe in lege naturæ,vel ſaltem in ſcripta. 159.2.1
Status religionis ſubſtantialiter à Chriſto Domino immediatè inſtitutus fuit:eſt de iure diuino non præcipiente,ſed conſulente. 164.1.3
Non eſt tamen à Chriſto inſtitutus quoad particularem determinationem eius ad talem, vel talem regulam. 165.1.6,& 8
In particulari tamen ab illo fuit inſtitutus quidam religionis perfectæ ac ſpecialis ſtatus, ad illum Apoſtolos congregando. ibid.9,& 10
Status religioſus non ſolùm doctrina, ſed etiam poteſtate à Chriſto inſtitutus fuit. 167.1.12
Status religioſus à Chriſto inſtitutus,perpetuò ex tunc in Eccleſia durauit. 168.1.2
Status religioſus ab Apoſtolis deriuatus continuauit in clericis, ac ſacerdotibus religioſis. 169.1.5,& 6
Fuit prior,quàm Monachorum. ibid.
Status Monachorum à tempore Apoſtolorum incepit. 170.2.9
Nunquam fuit intermiſſus in Eccleſia. 171.1.11
Similiter ſtatus Monialium. ibid.12
Status religioſus quoad ſubſtantiam ſemper fuit eiuſdem rationis in Eccleſia. ibid.2.2
Quoad accidentia,cæremonias, & ritus ſaltem in genere ſumptos,multum conuenit vterque ſtatus primitiuæ, & præſentis Eccleſiæ. 172.2.6
Vide *Monachus*,& *Apoſtoli*.
Subdiaconus, vide *Clericus*, & *Caſtitas clericalis*.
Suſpenſio,vide *Excommunicatio*.

T

Teſtari,& *Teſtamentum*.

Religioſus profeſſus nec validè, nec licitè teſtari poteſt ſine legitima licentia. 464.1.1
Excipitur caſus, in quo pater habens filios profeſſionem emiſit antequam de bonis diſponeret. ibid.2
Hæc diſtributio committitur arbitrio patris, non tamen extra filios & monaſterium. ibid.2.4
Huiuſmodi in Hiſpania poteſt præferre aliquem ex filiis in tertia parte ſuorum bonorum. 465.1.5
Poteſt quintam partem relinquere filiis,vel alicui eorum,nec tenetur relinquere monaſterio.ibid.2.6
An hæc iuris conceſſio ampliari poſſit reſpectu aſcendentium, & an poſſit pater cogi vt illam diſtributionem ante mortem exequatur. ibid.7
Religioſus non poteſt facere teſtamentum etiam de licentia cuiuſcunque prælati infra Papam. 466.1.8
Papa non poteſt dare religioſo licentiam teſtandi irreuocabilem, niſi diſpenſando in ipſo voto paupertatis. 467.1.13
Si teſtamentum ſit factum, & morte confirmatum,licentia non poteſt reuocari. ibid.2.14
Poteſt verò ſi non ſit morte confirmatum, & reuocari & annullari à Pontifice. ibid.2.15,& 16
Poteſt etiam ita confirmari vt ſit irreuocabile à teſtatore. ibid.
Religioſus,ſi velit,poteſt reuocare tale teſtamentum. ibid.15
Poteſt etiam aliud condere virtute datæ facultatis. ibid.
Hæc facultas teſtandi eſt gratia, neque expirat morte concedentis. 468.1.17
Requiritur ad dandam hanc facultatem cauſa legitima. 469.1.19
Religioſi ordinum militarium licitè & validè teſtari poſſunt. ibid.2.22,& 24
Probabile eſt deficientibus filiis legitimis, vel neceſſariis hæredibus non poſſe teſtari ſine facultate Pontificis, ſed illis ſuccedere religionem. ibid.23

Clerici

Clerici horum ordinum militarium, & milites ſancti Ioannis teſtari non poſſunt, faciliùs tamen eis datur licentia à Pontifice. 470.1.25
Vide *Religioſus*, & *Nouitius*.

Traditio.

Traditio religioſi facta Deo per tria vota, debet ab Eccleſia nomine Dei acceptari. 93. 1. 6
Traditio differt à promiſſione Deo facta. ibid. 2. 7
Traditio religioſi facta religioni differt reipſa à voto caſtitatis, quod in ſe non eſt donatio, ſed promiſſio facta ſoli Deo. 104. 1. 1
Traditio hæc duobus modis intelligi poteſt inhabilitare ad matrimonium, vel ex natura ſua, & conſequenter iure diuino naturali, vel ex inſtitutione Eccleſiæ. 105. 1. 5
De primo modo procedit quæſtio, ſed impugnatur, & reprobatur. ibid. 5. & ſeq.
Traditio, & promiſſio non ſunt actus neceſſariò coniuncti, ſed poſſunt ſeparari pro arbitrio libertatis. 106. 1. 9
Traditio, aut donatio interna Deo facta, quæ habeat vim obligandi per modum pacti, eſt fictitia. ibid. 2. 11
Traditio religioſa duplex, perfecta, & minus perfecta. 107. 2. 16
De traditione religioſa Scholarium, vel Coadiutorum facta in Societate IESV. ibid. 16, vſque ad 19
Traditio religioſa in aliquo ſenſu dici poteſt de iure diuino. 111. 2. 1
Non irritat matrimonium ſubſequens ex vi ſolius iuris diuini. ibid. 2
Neque etiam adiuncto ſolo caſtitatis voto. 112. 1. 3
Traditio non eſt radix ſolemnitatis in voto paupertatis. 122. 2. 12, & ſeq.
Traditio non eſt proxima, & ſufficiens ratio ſolemnitatis votorum: poſſunt eſſe vota cum traditione ſine ſolemnitate. ibid. 1. 11
Traditio formaliter diſtinguitur à voto, ſeu promiſſione; habent effectus formales diuerſos, & poſſunt ab inuicem ſeparari. 123. 1. 16, & 17
Vide *Irritare. Profeſſio.*

Tranſitus.

Tranſitus ab vna religione ad aliam in religioſis profeſſis quando & à quo diſpenſatur. 200. 1. 7, & ſeq.
Vide *Votum religionis. Obedientia ſolemnis.*

Tutor.

Tutor poteſt licitè, & validè offerre religioni impuberem, etiam cogendo illum. 210. 2. 12
Similiter poteſt, quanuis mater, quæ non ſit tutrix, repugnet; non ita mater ſine tutoris vel conſenſu, vel non contradictione. 211. 1. 14

V

VEſtis, vide *Habitus.*

Virgo, & Virginitas.

Virgines olim in ſuis domibus, in manibus Epiſcopi profitebantur, & ſacrum velum recipiebant, & erant in perfecto religionis ſtatu. 92. 1. 2. & 502. 2. 16
In virginibus impoſitio veli erat profeſſio religionis. 270. 2. 5
Virginitas non honoratur niſi per votum. 90. 2. 8
Vide *Chriſtus. B. Maria. Apoſtolus*, & *Caſtitas.*

Vita.

Vitam nemo poteſt vendere, nec ius, quod in illam habet, à ſe alienare. 395. 1. 2

Voluntarium.

Voluntarium indirectum ſufficit ad peccatum. 294. 1. 9

Voluntas.

Voluntas Prælati duplex, efficax, & inefficax, & quam vim habeat. 625. 2. 3, & 4
Vide *Obedientia ſimplex.*

Votum.

Votum paupertatis, caſtitatis & obedientiæ religioſæ, virtualiter continent omnia alia conſilia perfectioni conducentia. 88. 1. 15, & 16
Votum, & promiſſio humana de re pia diſtinguuntur, & ſeparari poſſunt inter ſe. 90. 2. 7
Per vota religioſa transfert religioſus dominium ſui in Deum ſpeciali modo ſe tradendo. 93. 1. 5
Votum ſolemne & ſimplex diſtinguuntur. 95. 2. 1
Conueniunt in communi, & eſſentiali ratione voti. ibid. 2
Votum ſolemne differt à ſimplici addens aliquid, quod ſimplex non includit. 91. 1. 3
Vide *Solemnitas. Obedientia. Paupertas. Caſtitas.*
Votum vt ſit ſolemne, debet eſſe externum, & viſibile, & non ſolùm mentale. 196. 2. 5
Debet etiam eſſe aliquo modo publicum. ibid.
Vt votum ſit ſolemne ſubſtantialiter, requiritur, vt vnus promittat, & alius acceptet nomine Eccleſiæ, ſeu Dei, ad hoc habens poteſtatem legitimam. 97. 1. 7
Poteſt dari votum accidentaliter, & non ſubſtantialiter ſolemne. ibid. 9
Aliquæ extrinſecæ conditiones requiruntur vt votum ſit validum, & ſolemne, & tamen ſunt diſtinctæ à voto, & eius ſolemnitate. 98. 2. 19
Votum ſubſtantialiter ſolemne, dicitur ſolemne ſimpliciter; accidentaliter verò, ſecundùm quid. 99. 1. 15
Eſt moraliter neceſſarium, vt vota quibus ſtatus religionis conſtituitur, ſint ſolemnia ſaltem accidentaliter. ibid. 16
Abſolutè tamen, & ſimpliciter non eſt hoc neceſſarium. ibid. 2. 17
Vota ſubſtantialiter ſolemnia ſunt conuenientiſſima, non tamen ſimpliciter neceſſaria ad ſtatum religioſum. ibid. 18
Tria vota oblati facta etiam in religione approbata, ſed non prout approbata eſt, non ſunt ſolemnia, neque reddunt inhabilem ad matrimonium, neque incapacem prorſus ad dominium. 281. 1. 32
Votum poteſt fieri ex ſolemni ſimplex, & ex ſimplici ſolemne, per extrinſecam mutationem independenter à voluntate vouentis. 117. 1. 1
Notandum in hac materia circa vota Societatis IESV. ibid. 2, & 5
Votum ſolemne, & ſimplex non differunt ſpecie. 118. 1. 6, 7, & 8
Vota de rebus perpetuis non fiebant ante legem gratiæ, quia ſuperabant perfectionem illius ſtatus. 161. 1. 6
Votum ſimplex à Deo immediatè acceptatur, ſolemne verò mediante homine poteſtatem habente. 167. 2. 14
Tria vota religionis ſolemnizantur ſimul, neque poteſt vnum ſine alio ſolemnizari ſecundùm ius ordinarium. 128. 2. 22
Præter tria vota religioſa non dantur alia ſolemnia ſubſtantialiter. ibid.
Vide *Promiſſio.*

Votum Caſtitatis.

Votum caſtitatis non eſt annexum ſacris ordinibus ex ſe, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ. 53. 1. 4

Solum

Solum votum caſtitatis ordinibus ſacris, & religioſæ profeſſioni annexum eſt ſolemne, & nullum aliud impedit matrimonium poſtea contrahendum. 97. 1. 9
Votum ſolemne caſtitatis habet duos effectus morales, ſcilicet dirimere præcedens matrimonium ratum, & non conſummatum: & ſimul impedire, atque annullare poſtea contractum. 100. 1. 1
Votum caſtitatis ſolum per ſe non inhabilitat ad matrimonium. 101. 1. 5, 6, & 7
Votum poteſt eſſe ſolemne, & tamen non irritare matrimonium, ex ſententia Vaſquez. ibid. 2. 8, & 10
Refutatur hæc opinio. 102. 1. 11, & 17
In hoc differt votum ſolemne caſtitatis à ſimplici, quòd ſolemne irritat matrimonium, non verò ſimplex. ibid.
Votum ſubſtantialiter ſolemne dicitur illud, quod inhabilitat ad matrimonium. ibid. 2. 12, 13, & 14
Votum caſtitatis duplex, vel triplex diſtinguit Medina, & ſimiliter promiſſionem ab ipſo voto. 105. 2. 7
Reprobatur opinio. 106. 1. 8
Poteſt dari votum ſimplex caſtitatis, quod ſit pura promiſſio, & nullam habeat adiunctam traditionem. ibid. 9
Votum ſolemne caſtitatis ſemper habet aliquam traditionem adiunctam quæ non ipſi Deo immediatè, ſed per miniſtros ſuos fit. 107. 1. 13
Poteſt dari votum caſtitatis cum traditione, & non eſſe ſolemne. ibid. 2. 14
Oſtenditur in voto emiſſo poſt biennium in Societate IESV. ibid. 15
Vota ſimplicia Societatis quare non ſunt ſolemnia. 111. 1. 10
Votum caſtitatis religioſæ ſi profeſſio ſit nulla, manet ſimplex, & non dirimit matrimonium. 115. 2. 8
Votum ſolemne caſtitatis ſacri ordinis, & religionis, qualiter conueniant, & differant. 119. 1. 10, 11, & 12
Votum ſolemne caſtitatis adæquatè diuiditur in votum ordinis, & religionis, & nullum aliud de facto datur. ibid. 2. 13
Votum caſtitatis Religioſæ non dirimit matrimonium ex iure naturali neque diuino poſitiuo, ſed tantùm Eccleſiaſtico. 134. 2. 25, vſque ad 28
Votum caſtitatis ante legem gratiæ non fiebat niſi ex ſpeciali Dei reuelatione. 161. 1. 6
Per votum caſtitatis non donatur caſtitas ipſa, ſed promittitur eius obſeruatio. 106. 1. 9
Caſtitas non conſiſtit quaſi in habitu, vel in re aliqua permanenti, ſed in carentia actuum libidinis voluntaria. ibid.
Vide *Solemnitas. Peccatum. Caſtitas. Apoſtolus. Chriſtus,* & *Societas* IESV.

Votum Paupertatis.

Votum paupertatis poteſt eſſe ſimplex. 120. 1. 1
Per ſe, & ex ſua natura non priuat dominio bonorum. ibid. 2
Poteſt eſſe ſolemne. ibid. 2. 3
Non ſolemnizatur niſi in ſolo ſtatu religioſo per profeſſionem rigoroſam. 121. 1. 4
Non eſt annexum ordinibus ſacris. 120. 2. 3
In quo conueniant, & differant votum ſimplex, & ſolemne paupertatis. 121. 1. 5, 6, & 7
Votum paupertatis non fiebat tempore legis veteris. 161. 2. 7
Vide *Solemnitas. Paupertas ſimplex ſolemnis. Traditio. Apoſtolus. Chriſtus.*

Votum obedientiæ.

Votum obedientiæ poteſt eſſe duplex. 124. 1. 1
Votum religioſæ obedientiæ eſt obediendi homini. ibid.
Votum obedientiæ non eſt annexum ordinibus ſacris. ibid. 2
Votum obedientiæ ſolemne inuenitur ſolùm in profeſſione religioſa. ibid. 1, 2, & 3
Votum obedientiæ non ſuperfluè additur traditioni religioſæ. 126. 1. 12
Vide *Solemnitas. Obedientia ſimplex, & ſolemnis. Peccatum. Traditio. Apoſtolus.*
Materia voti obedientiæ non ſolùm ſunt res cadentes ſub præceptum, ſed etiam ſub conſilium. 89. 1. 1
Vide *Societas* IESV.

Votum religionis.

Votum religionis emittere per ſe loquendo, eſt optimum. 175. 1. 2
Vt validè fiat, ſufficit ætas capax peccati mortalis. ibid. 2. 3
Vt congruè fiat, requiritur matura ætas, & deliberatio maior, quàm ad alia vota. Non eſt pueris conſulendum, neque eſt firmum ante annos pubertatis factum, nam irritari poteſt à parentibus. ibid.
Votum ſub hac forma emiſſum, *ſi futurus ſim religioſus, ero in tali religione,* eſt validum, & obligat ſolùm in ſpecie; non tamen eſt propriè votum religionis, nec reſeruatum. 176. 1. 4
Votum religionis ſi vouens intentione, ac promiſſione ſua deſignauit tempus, pro illo obligat; ſi verò promiſit abſolutè, obligat ad ſtatim, per ſe ac moraliter loquendo. ibid. 5
Quibus modis ceſſare, vel auferri poſſit. ibid. 2. 6
Non ceſſat per negligentiam, aut voluntariam dilationem vouentis. ibid.
Ad differendam illius executionem ſufficit non ſolùm impedimentum poſitiuum, ſed negatiuum, & cauſa rationabilis, & tenera ætas, defectus ſcientiæ, & ſimilia. 178. 1. 7
Votum religionis obligat ad procurandum ingreſſum, & non ad aliud ante ingreſſum. 177. 1. 1
Non obligat ad caſtitatem, nec ad alia vota, & onera religionis. ibid. 2
Obligat verò ad cauenda impedimenta religioſi ſtatus. v. g. matrimonium. ibid.
Vouens tenetur ingredi religionem, ſi admittatur. ibid. 3
Quando cenſeatur feciſſe quod in ipſo eſt ſufficienter, vt propter repulſam liber maneat à voto. ibid. 2. 4
Vouens religionem, vel monaſterium in indiuiduo, ibi ſolùm tenetur petere, & ingredi, & non alibi, etiamſi inuitetur. ibid.
Vouens non tenetur ſæpius petere, neque poſt repulſam ſi inuitetur ingredi, niſi aliud conſtet de intentione, & promiſſione facta. Item non tenetur petendo manifeſtare votum. 178. 1. 7
Vouens religionem in ſpecie tenetur in multis locis ingreſſum procurare. ibid. 2. 8
Tenetur diſcurrere per omnia monaſteria talis religionis, quando contrarium non conſtat, aut præſumitur de illius intentione, ordinariè autem, præcipuè in fœminis præſumendum. ibid. 9
Non requiritur, vt diſcurrat per omnia monaſteria

ſteria formaliter, ſed vel formaliter, vel virtualiter. 180. 1. 15
Aliquando ſufficiet adire tria, vel quatuor monaſteria, aliquando plura, aliquando duo, vel etiam vnum. 179. 1. 11
An teneatur petere, & ingredi arctiora monaſteria eiuſdem religionis, quando in laxioribus non recipitur: regulandum ex intentione vouentis. ibid. 2. 12
Votum religionis in genere non impletur ingrediendo aliquam ex militaribus. ibid. 14
Impletur verò ingrediendo ordinem clericorum ordinum militarium. ibid.
Non ita ſi fiat ex militibus ſancti Ioannis; ſi tamen ingrediatur, non eſt damnandus. 180. 1. 15
Si vouens, poſt factam diligentiam ſufficientem, in nulla religione recipiatur, non tenetur ad tria vota emittenda in manibus Epiſcopi. ibid. 2. 18
Manet omnino liber à voto. 181. 1. 20
Votum religionis impleri poteſt in Societate IESV, in quocunque gradu, vnde ſi in nulla religione admittatur, ſed ſolùm in Societate, in gradu tamen non profeſſorum, tenetur ingredi in alio gradu. ibid. 19
Vouens religionem, vt recipiatur, tenetur remouere impedimentum leue, quod eſt in ſua poteſtate; non ita graue, v.g. Grammaticam addiſcere reſpectu hominis grandioris ætatis, excepto, ſi hoc præuidit, & adhuc ſe voto obligauit; ſi verò nolit ediſcere, tenetur fieri religioſus laicus, ſi ita recipiatur. ibid. 21
Vouens abſolutè religionem, tenetur ingredi ad gradum ſacerdotum, vel laicorum, dummodo aliud non intenderit. ibid. 2. 22, & 23
Vouens religionem in gradu laicorum, ſi non recipiatur niſi priùs addiſcat aliquod officium, ſi eſt facile, tenetur addiſcere, non ita ſi eſt difficile, vel facile, ſed non neceſſarium vt religioni ſit idoneus; excepto ſi hoc præuidit. 182. 1. 24
Votum ingrediendi vel etiam perſeuerandi ad quid, & quomodo obliget. 354. 1. 24
Vouens abſolutè religionem non tenetur ad profitendum ſi intra annum nouitiatus ex cauſa ſufficienti iudicat ſibi non expedire illum ſtatum. 182. 2. 1
Si verò iudicet conuenientem, tenetur, & ſi exeat, tenetur iterum ingredi, & profiteri. ibid. 2
Poteſt dari votum ingrediendi ſolùm, & non profitendi. ibid.
Hoc votum non eſt propriè religionis. 183. 1. 3
Votum religionis, abſolutè loquendo, obligat ad profitendum. ibid. 3
Aſſignantur cauſæ ſufficientes ad prudenter iudicandum non expedire in religione profiteri, vt vouens ſine voti violatione poſſit exire. ibid. 2. 5
An qui ex cauſa rationabili intra annum probationis egreditur liber omnino maneat à voto. 185. 1. 10
Vouens religionem in genere, vel in ſpecie ſi ex cauſa ſufficienti egrediatur; vel ſi eiiciatur, dummodo nec directè nec indirectè id procurauerit, manet omnino à voto liber. ibid. 11, & 12
An votum expreſsè & directè profitendi obliget ad perſeuerandum. 185. 2. 1, & 2
Votum profitendi ſeu perſeuerandi nec prohibetur neque irritatur à Concil. Trid. 187. 1. 6, & 7
Non eſt improbabile, quòd indirectè ex mutatione materiæ ſit inualidum. ibid. 7
Votum profitendi non impedit valorem profeſſionis. ibid.
Votum perſeuerandi, niſi aliud intendat vouens, ſolùm obligat ad non egrediendum ſine iuſta cauſa. ibid. 2. 8
Si verò voluit abſolutè & expreſſa intentione ſe obligare ad perſeuerandum, ad id obligatur. 188. 1. 10
Aſſignantur caſus in quibus adhuc non obligat tale votum. ibid. 2. 12
Habens tale votum ſi voluntariè ſine iuſta cauſa egrediatur, tenetur redire ad profitendum; non ita ſi cum cauſa legitima. 189. 1. 13
Si cauſa legitima egrediendi non eſt perpetua, illa ceſſante tenetur iterum ingredi. ibid. 14
Oppoſitum tamen probabiliter in praxi ſequi poteſt. 189. 2. 15
Si inuoluntariè eiiciatur propter cauſam perpetuam & adæquatam, extinguitur votum, ſi propter temporalem, illa ceſſante tenetur redire. ibid. 16
Votum religionis poſt matrimonium conſummatum obligat ad ingreſſum vel mortuo, vel conſentiente coniuge. 190. 1. 2, & 329. 1. 16
Votum ingrediendi religionem etiam ſine conſenſu coniugis ſi vouens liber perpetuò ſit à reddendo debito, obligat ſtatim. 190. 2. 3
Votum hoc etiam illicitè non impletum non obligat ad caſtitatem. ibid. 4
Votum religionis factum poſt matrimonium ratum, non conſummatum, obligat ad ingreſſum, & abſtinendum à prima copula tam petendo quàm reddendo. ibid. 5
Si talis conſummat matrimonium, peccat in prima copula, non ita in aliis; & ſolùm tenetur ingredi religionem mortuo vel conſentiente coniuge. 191. 1. 6
Si alius coniux petat debitum, dando facultatem, vt non obſtante matrimonij conſummatione poſſit ingredi religionem, adhuc non licet talis copula habenti votum. ibid.
Poſt elapſos duos menſes à iure præſcriptos ad ingrediendum religionem habens tale votum peccat conſummando matrimonium, & tenetur nondum conſummato matrimonio ſi coniux non contradicat ingredi religionem. ibid. 7
Si poſt duos menſes ſtatim alter coniux petit debitum, tenetur reddere, neque peccat conſummando matrimonium. ibid. 8
Si verò non petit per multum tempus, quanuis poſtea petat, tenetur ingredi religionem, & non conſummare matrimonium. ibid. 9
Nunquam in hoc caſu licet habenti tale votum petere debitum, & conſummare. ibid. 10
Votum religionis poſt ſponſalia de futuro etiam iurata, obligat, & diſſoluit illa. 192. 1. 11
Votum religionis poſt ſponſalia non obligat ad non contrahendum matrimonium abſolutè, ſed cum intentione & periculo conſummandi. ibid. 12
Si habens tale votum ingrediatur religionem & egrediatur, tenetur implere promiſſionem ſponſaliorum, ſi alter velit. ibid. 2. 14
Per votum religionis non extinguuntur, ſed ſuſpenduntur ſponſalia. ibid.

Votum religionis factum ante omnia ſponſalia tam de præſenti, quàm de futuro, obligat per ſe ad non contrahendum, nec promittendum matrimonium. ibid. 15
Vide *Caſtitas ſimplex.*
Votum religionis factū ab impubere poteſt à parentibus irritari ante annos pubertatis. 193. 1. 3
Etiam poſt annos pubertatis, ſi filius poſt pubertatem expreſsè illud non confirmauit. 194. 1. 6, & 7
Si pater ratum habuit tale votum filij poſt pubertatem, iam non poteſt irritare. ibid. 2. 8
Si verò ratum habuit intra pubertatis annos, adhuc intra illos poteſt irritare. ibid. 9
Si pater nunquam confirmauit votum, vel quia neſciuit, vel quia noluit approbare, aut irritare, adhuc poteſt poſt annos pubertatis illud irritare. 195. 1. 10, & 12
Votum religionis à filio pubere factum etiam inuitis parentibus, eſt validum, nec poteſt irritari. ibid. 2. 14
Votum tranſeundi ad arctiorem religionem à ſubdito factum, non poteſt prælatus irritare. 196. 1. 15
Votum religionis eſt Papæ reſeruatum. 196. 1. 1.
Votum religionis non approbatæ ab Eccleſia non eſt reſeruatum. ibid.
Votum religionis in genere, & in ſpecie eſt reſeruatum. ibid. 2. 3
Votum ingrediendi Societatem IESV in particulari eſt reſeruatum. ibid. 4
Votum religionis clericorum militarium eſt reſeruatum. 197. 1. 5
Votum religionis militaris ſancti Ioannis eſt reſeruatum; non ita in aliis ordinibus militaribus. ibid.
Votum ingrediendi, & perſeuerandi eſt reſeruatum. ibid. 6
Item ingrediendi ſolùm. ibid. 2. 7
Si votum religionis fiat cum expreſſa intentione ingrediendi & non perſeuerandi, probabiliter eſt nullum. ibid. 8
Si verò ſub expreſſa conditione ingrediendi & probandi, & exeundi, ſi non placuerit, eſt validum, & reſeruatum. ibid.
Votum religionis ſtrictæ non eſt reſeruatum, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari vt in laxiori impleatur. 198. 2. 2
Hoc votum non poteſt ab Epiſcopo diſpenſari cum profeſſis, cum nouitiis verò poteſt. ibid. 3
Item neque Epiſcopus cum profeſſis ſibi ſubditis, neque prælatus religionis poſſunt in hoc voto diſpenſare poſt Conc. Trident. 200. 1. 7
Si tamen votum impleatur in religione æquali, vel ſtrictiori, poſſunt diſpenſare. ibid.
Generalis Societatis IESV poteſt dare licentiam ſubditis tranſeundi ad aliam religionem paris, laxioris, aut ſtrictioris diſciplinæ. ibid.
Prælati religionis poſſunt cum ſubditis diſpenſare in voto tranſeundi ad arctiorem, antequam tranſeant, poſt tranſitum verò, & profeſſionem, nequeunt diſpenſare vt ad priorem redeant. ibid. 8
Votum religionis arctioris à ſeculari factum, non poteſt iure ordinario diſpenſari à prælato laxioris in qua poſtulat recipi. ibid. 2. 9
Ex priuilegio poſſunt aliqui. ibid.
Hoc priuilegium diſpenſandi cum ingrediente poteſt concedi vel ſuperioribus ipſis, vel religioni immediatè; ſi primo modo concedatur, tenetur qui vult ingredi aperire prælato ſuum votum; non ita ſi ſecundo modo. ibid.
Vide *Ingreſſus religionis.*
Habens votum ſtrictioris religionis non peccat ingrediendo laxiorem quæ habet à ſede Apoſtolica ad hoc priuilegium, quamuis non habeat cauſam ſpecialem præter voluntatem. ibid. 10
Item prælatus ſine alia cauſa poteſt cum eo licitè diſpenſare. 201. 1. 11
Diſpenſatio cum profeſſo vt tranſeat ad laxiorem religionem requirit cauſam, neque Papa poteſt priuilegium concedere ad hunc tranſitum ſine cauſa rationabili. ibid.
Quæ cauſæ ſufficiant ad hanc diſpenſationem. ibid. 9, & 359. 1. 11
Votum ſimplex ſtrictioris religionis extinguitur per profeſſionem in laxiori; & bene cum illo commutatur. 74. 1. 19, & 23
Votum religionis non eſt commutabile propria authoritate in ſtatum Epiſcopi. ibid. 2. 21
Votum religionis ante Epiſcopatum emiſſum non eſt per ſe irritabile à Papa ſed diſpenſari poteſt. 76. 1. 5, & 6
Cauſa ad diſpenſandum in illo debet eſſe ſpecialis ſuæ Eccleſiæ neceſſitas. ibid. 2. 7
Votum religionis nec commutatur, nec extinguitur, per Epiſcopatum; & talis peccat aſſumendo Epiſcopatum ſine diſpenſatione, & tenetur renuntiare, & implere votum. 71. 1. 3, 11, 16, 18, & 19
Vide *Epiſcopus, & Filius.*
Votum ingrediendi certam religionem etiam cum promiſſione eidem facta extinguitur ingrediendo laxiorem. 72. 1. 7
Vide *Ingreſſus religionis. Frater. Societas* IESV.
Vt commutatio voti religionis commodè fiat, regulariter loquendo debet illi adiungi aliquid diſpenſationis. 201. 2. 1
In quas res poſſit commutari. ibid. 2
Poteſt commutari in votum ſacerdotij, vel continentiæ perpetuæ, additis aliis piis operibus perpetuis, vel æquiualentibus. ibid.
Votum religionis arctioris non poteſt commutari in votum ingrediendi, & perſeuerandi in laxiori. ibid.
Per generalem poteſtatem commutandi vota, poteſt commutari votum religionis particularis, ſi concurrant aliæ conditiones neceſſariæ. ib. 3
Votum pœnale poteſt commutari in materiam minùs grauem, vt v. g. votum religionis ſtrictioris in laxiorem, ſi vouens libentiùs illam ingrediatur. ibid. 4
In commutatione voti religionis æqualitas quomodo conſideranda & facienda. 202. 1. 7, & 11
In hac commutatione habenda eſt ratio horarum Canonicarum. ibid. 2. 8
Item ieiuniorum & aliorum operum auſteritatis, ſaltem prout in aliqua religione minùs auſtera exercentur. ibid. 10
Vide *Commutatio.*
Votum ſimplex religionis ſolemnizari ſuſcipiendo habitum illius etiam nouitiorum proprium, ita vt diſſoluat præcedens matrimonium ratum, & dirimat contrahendum, opinantur aliqui. 353. 2. 22, & 23
Reiicitur hæc opinio. 354. 1. 23, & ſeq.
Votum non ingrediendi religionem per ſe loquendo eſt nullum. 68. 2. 5, & 13
Votum ſimplex religionis factum ab vxore ante vel

vel poſt matrimonium ratum, & non conſummatum, non poteſt à marito irritari, ſed debet impleri, & non poteſt licitè matrimonium cum illo conſummari. 524. 2. 1

Vſus, & Vſusfructus.

Vſusfructus definitio, & explicatio. 399. 2. 6

Quid ſit vſus quoad ius. ibid. 7

Differentia inter vſumfructum & vſum eiuſdem rei. ibid.

Vſus rerum quæ vſu conſumuntur, ſeparari poteſt à dominio reſpectu eiuſdem. 429. 2. 25

Vſusfructus quoad vtilitatem poteſt manere apud profeſſum. 452. 2. 3

Probabile eſt ius quidem manere in ipſo religioſo, quamuis commoditas tranſeat in monaſterium. ibid. 4

Non extinguitur vſusfructus per votum ſolemne paupertatis, ſed manet tam commoditas illius, quàm ius ad illam in monaſterio. 453. 1. 6

Penſio per ſolemnem paupertatem extinguitur, & non tranſit ad monaſterium. ibid. 2. 7

Ex vi paupertatis ante Concil. Trident. licebat religioſis habere bona ſtabilia, & annuos reditus ex prælati licentia. 454. 1. 3, & 4

Poſt Concilium negant abſolutè aliqui hoc licere. 455. 1. 5

Communis ſententia affirmat abſolutè licere. ibid. 2. 7, & 12

Quid circa hoc prohibeatur, vel de nouo præcipiatur à Concil. 456. 1. 8, vſque ad 11

Conſuetudo Monialium & aliæ ſimiles habendi certos reditus, quomodo liceat iuxta Concil. 457. 1. 13, & 14 463. 2. 24

Vide *Paupertas ſolemnis.*

Vſus rationis, vide *Carentia.*

Vxor, vide *Coniux.*

FINIS.

ALEPH 1785460 02-28560

~~81615~~
99690